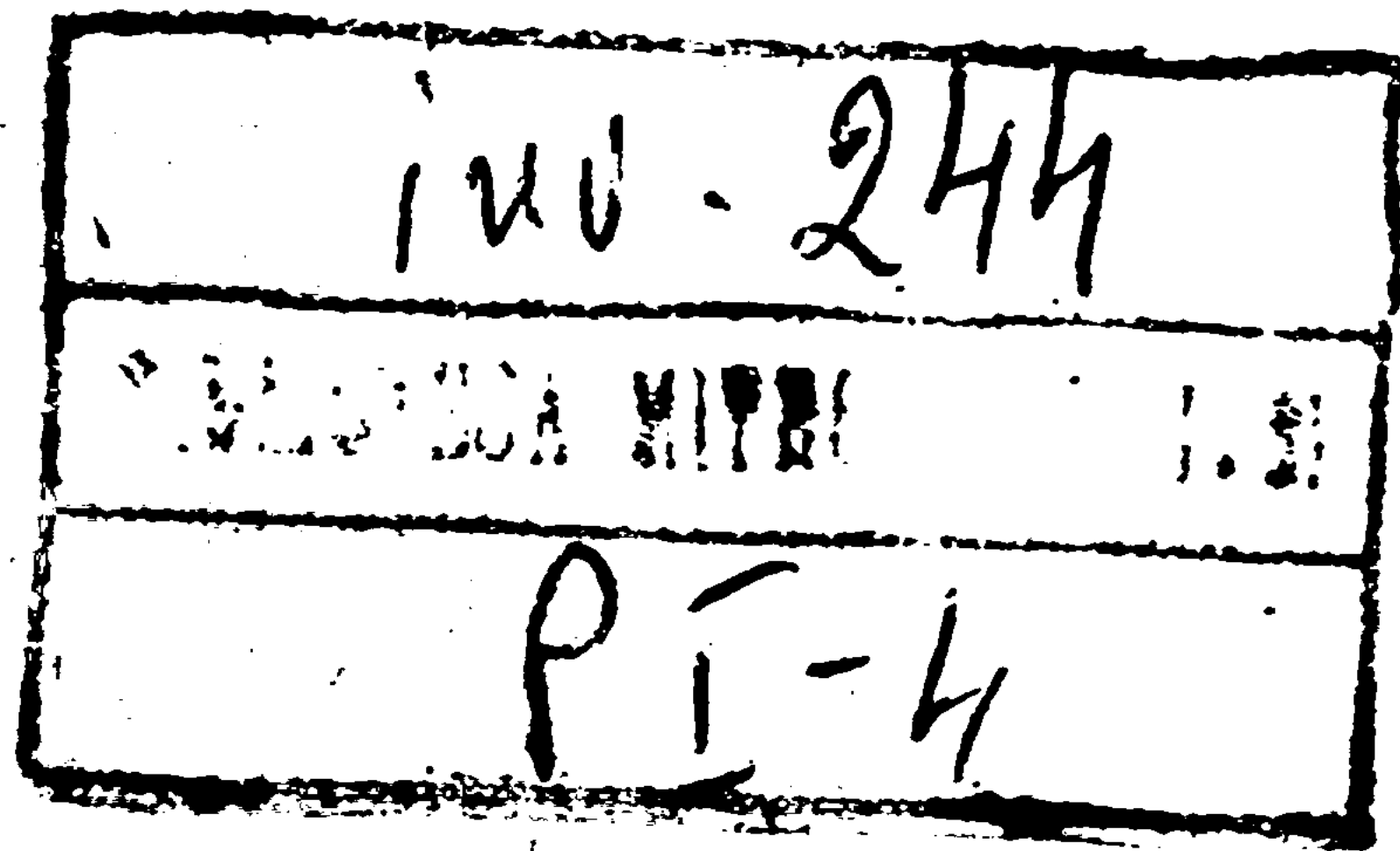

P A T R I A R H I A R O M Î N Ă
I N S T I T U T U L B I B L I C Ş I D E M I S I U N E O R T O D O X A

B I S E R I C A
O R T O D O X Ă R O M Î N Ă

:: :: B U L E T I N U L O F I C I A L A L P A T R I A R H I E I R O M Î N E :: ::

A N U L L X X I I

Nr. 1

I A N U A R I E 1 9 5 4

R E D A C Ţ I A Ş I A D M I N I S T R A Ţ I A :
B U C U R E Ş T I , S T R . A N T I M , N r . 2 9 — R A I O N U L N . B A L C E S C U

CUPRINSUL

PASTORALE, SCRISORI IRENICE, MESAGII.

<i>Scrisori irenice și de felicitări primite de I.P.S. Patriarh Justinian cu prilejul Sfințelor Sărbători ale Nașterii Domnului și Anului Nou . . . . .</i>	<i>3</i>
<i>Telegrama de felicitare trimisă D-lui Dr. Petru Groza de I.P.S. Patriarh Justinian . . . . .</i>	<i>16</i>
<i>Scrisoarea de răspuns a D-lui Dr. Petru Groza, Președintele Prezidiului Marii Adunări Naționale a Republicii Populare Române . . . . .</i>	<i>17</i>
<i>Aniversarea înscăunării I.P.S. Alexandru al III-lea, Patriarhul Antiohiei și al întregului Orient . . . . .</i>	<i>18</i>

IN APĂRAREA PACII

<i>«Marea speranță a prins viață». — Perspectivele luptei pentru apărarea păcii la începutul acestui an . . . . .</i>	<i>19</i>
<i>Chemarea adresată prin radio creștinilor din Germania Occidentală, de către I.P.S. Mitropolit Nicolae Krutițchi . . . . .</i>	<i>29</i>

VIAȚA BISERICESCĂ

<i>Sărbătorirea patronului Institutului Teologic din București și deschiderea cursurilor de îndrumare pastorală pentru seria XVIII-a de preoți . . . . .</i>	<i>32</i>
<i>COMEMORĂRI: O jumătate de veac dela moartea lui Gavriil Musicescu, de Diacon. Prof. GH. I. MOISESCU . . . . .</i>	<i>45</i>

INDRUMARI PASTORALE

<i>Povățuiri și îndemnuri părintești. — Spicuri din pastoralele de Crăciun ale Chiriilor Bisericii Ortodoxe Române . . . . .</i>	<i>59</i>
<i>Pregătirea muncilor agricole de primăvară . . . . .</i>	<i>78</i>
<i>RECENZII: Legăturile Bisericii Ortodoxe Române, de Prof. I. IVAN . . . . .</i>	<i>88</i>

PARTEA OFICIALĂ

<i>Inștiințări . . . . .</i>	<i>111</i>
------------------------------	------------

PASTORALE, SCRISORI IRENICE, MESAGII

SCRISORI IRENICE ȘI DE FELICITĂRI PRIMATE DE I. P. S. PATRIARH JUSTINIAN CU PRILEJUL SFINTELOR SĂRBĂTORI ALE NAȘTERII DOMNULUI ȘI ANULUI NOU

Din dorința de a păstra totdeauna, vie, legătura dragostei frățești cu toate Scaunele Patriarhale ale Ortodoxiei, Inalt Prea Sfinția Sa Patriarhul Justinian a folosit prilejul Sfințelor Sărbători ale Nașterii Domnului și Anului Nou, pentru a trimite salutări și felicitări celor opt Patriarhi ortodocși, prin scrisoarea irenică pe care am publicat-o în numărul trecut al revistei noastre.

În timp ce scrisoarea Inalt Prea Sfinției Sale Patriarhului Justinian a mers către locurile în drept, Inalt Prea Sfinția Sa a primit rînd pe rînd, dela Patriarhiile surori, scrisori asemănătoare.

Dăm aci mai jos, scrisorile primite pînă acum:

Dela Prea Fericirea Sa Alexandru al III-lea, Patriarhul Apostolic al Antiohiei și al întregului Orient.

**PATRIARHIA GRECO-ORTODOXA
A ANTIOHIEI ȘI A TOT ORIENTUL**

Prea Fericirea Voastră,

Prea iubite întru Hristos frate și împreună-slujitor!

În aceste zile, cînd întreaga lume creștină, cu entuziasm bine-cinstitor și bucurie mare se pregătește să sărbătorească solemn Nașterea în trup din Fecioara Maria a Mîntuitorului, Hristos, care s-a pogorît din ceruri și a luat chip de om ca să ne mîntuiască de păcatul cel dintîi și de chinurile veșnice ale iadului, binecuvîntat să fie numele Atotmilostivului Dumnezeu pentru toată lucrarea Sa întru mîntuirea noastră. Să sădească în sufletele noastre bucurie și nădejde într-un viitor mai bun.

Salut din inimă pe Prea Fericirea Voastră, cu prilejul sărbătorilor luminate ale Nașterii lui Hristos, ale Anului Nou și Arătării Domnului, urînd Prea Fericirii Voastre, Arhipăstorilor, Păstorilor și tuturor fiilor credincioși ai Bisericii Ortodoxe Romîne sănătate și prosperitate întru mulți și mulți ani, și rămîn

Cu frățească întru Hristos dragoste,

† ALEXANDRU

Patriarhul Antiohiei și a tot Orientul

Damasc, Decembrie 1953.

*

Dela Prea Fericirea Sa Hristofor, Patriarhul Apostolic și Papă al Alexandriei și al întregii Africi;

H R I S T O F O R,

Papă și Patriarh al Alexandriei și al întregii Africi,

către

J U S T I N I A N,

Prea Fericitul Arhiepiscop al Bucureștilor,

Mitropolit al Ungro-Vlahiei și Patriarh al Romîniei,

Fratele iubit întru Hristos, sărutare sfîntă întru Hristos cel Născut.

Apropiindu-se zilele Nașterii lui Hristos, socotim cu acest prilej de datoria noastră a tuturor, să dăm cuvenita băgare de seamă la cele ce Ingerii lui Dumnezeu ne spuneau cîntînd: «Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pămînt pace, între oameni bună-voire».

Acestea cîntau Ingerii lui Dumnezeu; dar pentru care pricină oare, noi ne sîrguim să arătăm prin fapte că este cu neputință înfăptuirea acestei păci?

Intr-adevăr, astăzi omenirea este amenințată neîncetat de un război al tuturor popoarelor, a unora împotriva altora; dar cînd într-un chip ciudat chiar Biserica, prin conducătorii ei, este neputincioasă să înțeleagă măreția roadelor păcii în sînul Bisericii, nu cumva oare noi, cel puțin, cei care ocîrmuim treburile Bisericii, nu lucrăm deloc pentru această pace și îndrăznim să desmințim însăși oastea Ingerilor?

In general nădăjduim că în anul ce vine vom fi învredniciți să vedem înfăptuită, cel puțin în Biserică, această pace făgăduită nouă din cer, prin Ingeri; avem însă nădejde că și popoarele vor fi învrednicite să vadă această pace, deoarece, după mărturisirea tuturor, întreg pămîntul a fost încercat îndeajuns pînă acum.

Cu acestea, sărutînd dragostea Voastră frățească cu sărutare sfîntă, urăm Prea Fericirii Voastre, clerului și poporului Vostru ani cît mai mulți și plini de sănătate și rămînem, întru Hristos frate și cu totul rîvnitor,

† HRISTOFOR AL ALEXANDRIEI

*

Dela Prea Fericirea Sa Alexei, Patriarhul Moscovei și al întregii Rusii :

PATRIARHUL MOSCOVEI
ȘI A TOATA RUSIA

Sanctitatea Voastră,
Prea iubite în Domnul,

Primiți din partea mea salutare și comuniune în bucuria Domnului nostru Iisus Hristos, prin a cărei Naștere s-a adus pace pe pământ și bună voire între oameni, așa cum au vestit Ingerii, — și chiar viață, cum singur El spune: «Eu am venit, ca viață să alăbă...».

Să sălășluiească în noi toți, cei care sărbătorim astăzi ziua măreață a întrupării Fiului lui Dumnezeu, după credința noastră, viața Sa harică; și ea, prin puterea sa cerească, să apere și să întărească și viața naturală; și să adauge la acesta și celelalte lucruri folositoare, bune și mîntuitoare.

Cel ce se naște în Betleem și sălășluiește în iesle să ne primească pe noi, cei care ne închinăm Lui smerit, și să ne dăruiască putința să-L slăvim în har și bucurie.

Și anul nou care vine să fie an de pace binecuvîntată pentru toate popoarele, anul bunătății lui Dumnezeu pentru toți cei ce cer ajutor ceresc și binecuvîntarea Domnului.

Cu frățească către Sanctitatea Voastră dragoste în Hristos.

† A L E X E I

Patriarhul Moscovei și a toată Rusia

Moscova, 25 Decembrie 1953.

7 Ianuarie 1954.

*

Dela Prea Fericirea Sa Melhisedec, Patriarhul-Catolicos al Tbilisului și al întregii Georgii :

PATRIARHUL CATOLICOS
A TOATA GEORGIA
Nr. 405.

Sanctității Sale
Patriarhului Justinian.

Cu dragoste frățească în Hristos, salut și felicit pe Sanctitatea Voastră cu prilejul marelui praznic al creștinătății, bucurîndu-ne de Nașterea lui Hristos Mîntuitorul la Betleem, care a reînnoit timpurile și viața neamului omenesc.

Vă felicităm, deosemena, pentru noul an.

Fie ca harul lui Hristos Celui Născut să vă reînnoiască puterile sufletești și trupești și El să vă fie în ajutor în strădanile Voastre, în acțiunea de propășire a omenirii și de pace între toate popoarele.

In dragostea lui Hristos al Vostru frate,

† MELHISEDEC

Patriarhul Catolicos a toată Georgia

Tbilisi, 24 Decembrie 1953.

*

Dela Prea Fericirea Sa Vichentie, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Sîrbe :

PATRIARHUL SÎRBILOR

Nr. 194.

Inalt Prea Sfințite Patriarh al Bisericii Ortodoxe Romîne, dorite și iubite întru Hristos frate și împreună-slujitor al smereniei noastre, D. D. Justinian, îmbrățișînd frățeste pe Sanctitatea Voastră în Domnul, vă salutăm din toată inima.

Cu frățescă dragoste și aleasă prețuire salutăm pe Sanctitatea Voastră cu prilejul sărbătorii Nașterii lui Hristos, cu cele mai bună urări de sănătate, pace sufletească și liniștea Sanctității Voastre în Domnul Iisus Hristos.

HRISTOS S-A NĂSCUT!

Cîntarea Ingerilor la Nașterea în trup a Fiului lui Dumnezeu a liniștit sufletul omenirii, care se găsea în mare teamă, în neliniște și la răscruce. Fiul Unul Născut al lui Dumnezeu a răscumpărat păcatul lui Adam, a ridicat la cer pe omul răscumpărat de păcat și a dat pacea Sa lumii. Ca și atunci, și noi, în zilele grele și hotărîtoare de astăzi, la sărbătoarea împăcării și unirii noastre cu Dumnezeu, la sărbătoarea dragostei mari a lui Dumnezeu arătată fapturii Sale nerecunoscătoare — omul, cînd Fiul Său l-a ridicat și l-a făcut fiu al lui Dumnezeu și moștenitor al împărăției Sale cerești (Galateni III, 29) —, unim rugăciunile Noastre cu cele ale Sanctității Voastre, cu dorința sinceră ca între toate popoarele lumii și în fiecare om să sălășluiască și să se întărească acea pace sfîntă și acea sfîntă dragoste reciprocă, pe care Ingerii din ceruri au cîntat-o în acea noapte slăvită deasupra ieslei, cu cuvintele: «Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pămînt pace, între oameni bunăvoire» (Luca II, 14).

Dorind din toată inima Sanctității Voastre și întregii Sfintei Voastre Biserici tot binele dela Dumnezeu, Vă rugăm să binevoiți a primi salutarea Noastră frățescă și sărutarea evanghelică.

Al Sanctității Voastre întru Hristos frate și atotsîrdnic rugător și împreună-slujitor întru Domnul,

† VICHENTIE

Patriarhul Sîrbilor

Belgrad, în ajunul Crăciunului 1953.

*

Dela Prea Fericirea Sa Chiril, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Bulgare :

SFINTUL SINOD AL BISERICII BULGARE

Nr. 9629.

Prea Fericirea Voastră,

Contemplând cu smerenie taina cea neajunsă a întrupării dumneze-ești, sîntem fericiți să putem să vă împărtășim recunoștința noastră ne-grăită față de înțelepciunea dumnezeiască, care a săvîrșit într-un chip atît de minunat mîntuirea neamului omenesc.

La Betleem avu loc o mare minune: «Cerul și pămîntul s-au întîlnit!». «Dumnezeu și omul s-au împreunat». «Mila și adevărul s-au întîmpinat, dreptatea și pacea s-au sărutat» (Ps. 84, 11). «Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pămînt pace, între oameni bună voire» (Lc. II, 14).

Cum să nu mulțumim lui Dumnezeu, care prin milostivirea Sa față de neamul omenesc a dat pe Unicul Său Fiu pentru ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică (Ioan III, 16).

Să ne bucurăm dar, cu prilejul marelui praznic de astăzi, căci un Copil s-a născut nouă, un Fiu s-a dat nouă, și împărăția este pusă pe umărul Lui: și se chiamă numele Lui: Inger de mare sfat, Sfetnic minunat, Dumnezeu tare, biruitor, Domn al păcii, Părinte al veacului ce va să fie. Și mare va fi stăpînirea Lui și pacea Lui nu va avea hotar. Va împărăți pe tronul lui David și peste împărăția Lui, ca s-o întărească și s-o întemeieze prin judecată și prin dreptate, de-acum și pînă în veac (Isaia IX, 5-6).

În aceste zile de neliniște, Sfînta Biserică a lui Dumnezeu are nădejdea tare că Domnul Păcii, născut la Betleem, împăcînd într-un chip minunat sufletele acelor care flămînzesc după dreptatea Sa, va îndruma popoarele spre bună înțelegere și va inspira pe aceia care luptă pentru pace, să-și înmulțească strădaniile spre a instaura pacea atît de dorită pe pămînt.

Imbrățișîndu-vă cu dragoste frățească, Vă urăm, Prea Fericirii Voastre, Arhiepiscopilor, Episcopilor, preoților și întregului popor drept-credincios din țara Voastră, ca prin strălucirea harului dumnezeesc și sub lumina sa, să se înmulțească faptele credinței, dragostei frățești și ale păcii, care sînt plăcute lui Dumnezeu.

Rugîndu-Vă să ne pomeniți în rugăciunile arhieresti ale Prea Fericirii Voastre, rămînem în Iisus Hristos, Stăpînul vieții noastre, al Vostru smerit frate,

*Președintele Sfîntului Sinod
al Bisericii Ortodoxe Bulgare,*

† C H I R I L

Patriarhul Bulgariei

Sofia, 22 Decembrie 1953.

*

Pe lângă scrisorile primite dela Prea Fericiții Patriarhi ortodocși, Inalt Prea Sfinția Sa Patriarhul Justinian a mai primit scrisori și telegrame de felicitare, dela diferiți conducători, Intâistătători și slujitori ai Bisericilor Ortodoxe și Eterodoxe din străinătate, și anume:

Sanctitatea Sa Patriarhul **GHEORGHE**, Catolicosul tuturor Armenilor;

I.P.S. Sa Mitropolitul **NICOLAE** al Crutițelor și Colomnei;

I.P.S. Sa Mitropolitul **GRIGORE** al Leningradului;

I.P.S. Sa Mitropolitul **MACARIE** al Varșoviei, Polonia;

I.P.S. Sa Mitropolitul **ELEFTERIE** al Cehoslovaciei, Praga;

I.P.S. Sa Mitropolitul **ELIE KARAM** al Libanului;

I.P.S. Sa Mitropolitul **ATHANASIE** al Kauranului, Damasc-Siria;

I.P.S. Sa Arhiepiscopul **MACARIE** al Ciprului;

I.P.S. Sa Arhiepiscopul **GHERMAN** al Finlandei;

I.P.S. Sa Arhiepiscopul **PAISIE** al întregii Albanii;

I.P.S. Sa Mitropolitul **NICODIM** al Slivenului, R. P. Bulagria;

P.S. Episcop **ANDREI MOLDOVANU**, Episcopul Romînilor din cele două Americi;

Dr. **NIEMÖLLER**, Pastor al Bisericii Evanghelice din Germania;

P. C. Sa Arhimandritul **POLICARP**, Conducătorul Misiunii Ortodoxe Ruse din Ierusalim;

P. C. Sa Arhimandritul Mitrofor **VASILE SAMAHA**, Moscova;

P. C. Sa Arhimandritul **MIRON**, Mitropolia Starazagora, R. P. Bulgaria;

P. C. Arhimandrit **ANTONIE**, Sofia;

P. C. Sa Iconom Stavrofor **ATHANASIE P. MAGIAROV**, R. P. Bulgaria.

P. C. Sa Protoiereul **DIMITRIE PETROV**, Sofia, R. P. Bulgaria;

P. C. Arhimandrit **NICOLAE**, Sofia, R. P. Bulgaria.

Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian a răspuns la toate aceste scrisori și telegrame, exprimînd călduroase mulțumiri și urări frățești în Domnul nostru Iisus Hristos.

Dăm aci, mai jos, textul cîtorva din aceste scrisori și telegrame, primite de Inalt Prea Sfinția Sa Patriarhul Justinian:

Dela Sanctitatea Sa Patriarhul Gheorghe, Catolicosul tuturor Armenilor :

TELEGRAMĂ

PREA FERICITULUI PATRIARH JUSTINIAN

BUCUREȘTI

Cu ocazia Sfintelor Sărbători ale Crăciunului și Anului Nou, rugăm pe Domnul să inspire duhul dragostei și al păcii întregii omeniri și Conducătorilor, pentru ca să domnească în lume buna înțelegere între toți și pentru ca omenirea să trăiască în pace și fericire.

Rugăm pe Domnul să vă dăruiască sănătate și lungime de zile.

† *GHEORGHE al VI-lea,*

Patriarhul Catolicos al tuturor Armenilor

Ervan-Moscova, decembrie 1953.

Dela Înalt Prea Sfinția Sa Mitropolitul Nicolae al Crutițelor și Colomnei :

PATRIARHIA MOSCOVEI
Membru al Sfântului Sinod
† NICOLAE,
Mitropolit
al Krutiței și Colomnei
Moscova

Sanctitatea Voastră,
Înalt Prea Sfințite Stăpîne!

Vă rog să primiți cele mai respectuoase felicitări cu prilejul sărbătorilor Nașterii lui Hristos, Domnul nostru, care a adus pe pământ pace «celor de aproape și celor de departe» (Isaia LVII, 19). Vă felicit de asemenea și cu prilejul Anului Nou.

Din toată inima urez Sanctității Voastre sănătate și ani mulți. «Dumnezeul nădejdi să vă umple de toată bucuria și pacea prin credință, ca prin puterea Duhului Sfânt să vă îmbogățiți în nădejde» (Romani XV, 13).
Cu devotată dragoste fiiască,

† N I C O L A E
Mitropolit al Krutiței și Colomnei

Moscova,
La Nașterea lui Hristos, 1953/1954.

*

Dela Înalt Prea Sfinția Sa Mitropolitul Grigorie al Leningradului :

TELEGRAMĂ

PATRIARHULUI JUSTINIAN

BUCUREȘTI

Trimit Prea Fericirii Voastre salutări cu prilejul Nașterii Domnului și Anului Nou.

† GRIGORIE
Mitropolitul Leningradului

Leningrad, Decembrie 1953.

*

Dela Înalt Prea Sfinția Sa Mitropolitul Macarie al Varșoviei, Polonia :

MITROPOLITUL VARȘOVIEI
ȘI A TOATA POLONIA

Sanctitatea Voastră,
Înalt Prea Sfințite Stăpîne,

Sanctitatea Voastră, Prea Iubite întru Hristos frate și împreună-slujitor, îmbrățișându-vă cu îmbrățișare sfântă, vă salutăm din inimă cu pri-

lejul marilor sărbători ale întrupării Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Acum «Fiul lui Dumnezeu s-a făcut Fiul Omului, pentru ca fiii oamenilor să se facă fii ai lui Dumnezeu» (Sf. Atanasie). Cel întrupat, Fiul Unul Născut al lui Dumnezeu vine pe pământ pentru ca să se aducă pe Sine jertfă de răscumpărare pentru dreptatea lui Dumnezeu, să ne împăce pe noi cu Dumnezeu și să ne înnoiască puterile pentru neîncetată desăvârșire morală, pînă ce noi toți vom merge în lăcașurile luminoase ale Tatălui Cereșc.

Hristos se naște, slăviți-L! Asemenea sălășluitorilor cerești, să proslăvim pe Mântuitorul păcii cel întrupat, pentru ca razele dătătoare de viață ale Soarelui Dreptății să lumineze inimile noastre spre a ne împăca cu Dumnezeu și cu toți oamenii. **Să fie «Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bună voire»** (Luca II, 14).

În aceste zile de trăiri sărbătorești, rugăm pe Pruncul Dumnezeiesc cel întrupat, pentru ca El, Atotbunul, să dăruiască Sanctității Voastre ani mulți, ca în bună sănătate să întâmpinați sărbătoarea plină de bucurie a nașterii lui Hristos și să dăruiască Sanctității Voastre și Sfintei Biserici Ortodoxe Române de Anul Nou, împlinirea bunei voini a lui Dumnezeu.

Cu frățescă întru Hristos salutare.

† **M A C A R I E,**

Mitropolitul Varșoviei și a toată Polonia

Orașul Varșovia, 25 Decembrie 1953.

*

Dela Înalt Prea Sfinția Sa Mitropolitul Elefterie al Cehoslovaciei, Praga :

**INALT PREA SFINȚIEI SALE JUSTINIAN,
ARHIEPISCOP AL BUCUREȘTILOR, MITROPOLIT AL UNGRO-VLAHIEI,
PATRIARH AL BISERICII ORTODOXE ROMINE.**

BUCUREȘTI, ROMINIA.

Cuprinși de o sfântă bucurie cu prilejul Sfintelor Sărbători ale Nașterii Domnului nostru Iisus Hristos, ne rugăm Lui ca să trimită omenirii pacea Sa și nouă să ne dea înnoirea puterilor sufletești și trupești, ca să putem să împlinim datoriile pe care le avem către Sfînta noastră Biserică Ortodoxă.

Aceste urări le facem Înalt Prea Sfinției Voastre cu prilejul Marii sărbători a Întrupării Cuvîntului lui Dumnezeu și cu prilejul noului an al vieții noastre, și ne încredințăm rugăciunilor Înalt Prea Sfinției Voastre pentru Noi și pentru Biserica noastră Ortodoxă.

Cu îmbrățișare frățescă în Hristos, rămînem al Înalt Prea Sfinției Voastre devotat în Domnul.

† **E L E F T E R I E**

Mitropolitul Pragăi și Cehoslovaciei

Praga, 15 Decembrie 1953.

*

Dela Înalt Prea Sfinția Sa Mitropolitul Elie Karam al Libanului:

TELEGRAMĂ

*PREA FERICITULUI PATRIARH JUSTINIAN,
BUCUREȘTI.*

Binevoii a primi felicitări cu prilejul Sărbătorii Nașterii Domnului nostru și cele mai bune urări pentru anul nou.

Mitropolitul † ELIE KARAM

Beyrouth, Ianuarie 1954.

*

Dela Înalt Prea Sfinția Sa Mitropolitul Athanasie al Kauranului:

TELEGRAMĂ

*PREA FERICITULUI PATRIARH JUSTINIAN,
BUCUREȘTI.*

Sincere felicitări cu prilejul Crăciunului și Anului Nou.

Mitropolitul † ATHANASIE

Damasc, Ianuarie 1954.

*

Dela Înalt Prea Sfinția Sa Arhiepiscopul Macarie al Ciprului:

Prea Fericite Arhiepiscop al Bucureștilor, Mitropolit al Ungro-Vlahiei și Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, Foarte iubite frate și împreună-slujitorule, DD. Justinian, îmbrățișând frățeste pe Prea Fericirea Voastră, prea dulce Vă salutăm.

Cuvîntul cel fără de început, cel născut cu cuvîntă dumnezeiască din Tatăl, mai înainte de toți vecii, la sfîrșitul vremurilor, ia început; Făcătorul și Impăratul tuturor, pentru covîrșitorul Lui pogorămînt și covîrșitoarea Lui îndurare, ia slăbiciunea trupului nostru și se îmbracă cu chip omenesc, pentru ca să ridice pe omul cel căzut și să-l elibereze de vechea osîndă pentru neascultare. Cerul și pămîntul împreună se bucură, Ingerii și oamenii împreună prăznuiesc.

Fiind învredniciți, prin harul dumnezeiesc, să prăznuim iarăși prea sfînta pomenire a Tainei celei mai presus de minte, ne bucurăm împreună cu toată lumea creștină și, potrivit unui sfînt obicei, ne grăbim cu rîvnă spre cercetarea duhovnicească a Prea Fericirii Voastre; îmbrățișîndu-Vă și sărutîndu-Vă frățeste, Vă facem urări din tot sufletul; rugăm apoi din adîncul inimii pe Cuvîntul lui Dumnezeu, care a strălucit fără de ani din Tatăl, iar acum s-a întrupat nespus pentru noi, ca, prea Sfînta Biserică pe care, prin bunăvoința lui Dumnezeu o ocîrmuiți, să o păzească totdeauna în bună stare și în floare, iar pe Prea Fericirea Voastră să vă învrednicească să prăznuți vreme îndelungată, sănătos și bucuros cinstitele sărbători ale Întrupării dumnezeiești, dîndu-Vă în același timp din belșug sprijinul Lui puternic pentru a păstori cu folos și așa cum îi place lui Dumnezeu, turma cuvîntătoare încredințată Voastră.

Rugînd încă pe Tatăl cel Ceresc, întru a cărui stăpînire stau vremurile și anii, să dăruiască Prea Fericirii Voastre, Prea Iubite, Bisericii Orto-

doxe Române și întregii Sfintei Biserici Ortodoxe, ca noul an care se ivește să fie plin de bunătăți și de binecuvântări, fericit și pașnic pentru toată lumea. Vă rugăm să le transmiteți frățeștile noastre urări și dorințe de bine, cu prilejul sărbătorilor și a noului an mîntuitor, Prea Sfințiților Voștri Ierarhi. Și îmbrățișându-Vă iarăși în Hristos cel Născut, rămînem

al Prea Fericirii Voastre cu totul iubitor frate întru Hristos,

† MACARIE AL CIPRULUI

In Sfînta Arhiepiscopie a Ciprului,
Nașterea Domnului, 1953.

*

Dela Înalt Prea Sfinția Sa Arhiepiscopul Gherman al Finlandei:

ARHIEPISCOPUL G HERMAN
AL FINLANDEI

SANCTITĂȚII SALE
PATRIARHULUI JUSTINIAN,

BUCUREȘTI.

Cu prilejul sărbătorilor Crăciunului și Anului Nou, Vă trimitem salutarile noastre și Vă urăm ca Domnul cel întrupat pentru mîntuirea acestei lumi, să vă hărăzească Sanctității Voastre harul Său dumnezeesc, pentru deplina reușită a strădaniilor Voastre în conducerea Bisericii Ortodoxe Române și a poporului său drept-credincios și pentru propășirea lor.

Al Sanctității Voastre frate în Iisus Hristos,

† G H E R M A N,

Arhiepiscopul Careliei și a toată Finlanda

Kuopio, 29 Decembrie 1953.

*

Dela Înalt Prea Sfinția Sa Arhiepiscopul Paisie al întregii Albanii:

TELEGRAMĂ

PREA FERICITULUI JUSTINIAN,
PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMINE,

BUCUREȘTI.

Urări sincere cu prilejul sărbătorilor Crăciunului și Anului Nou. Dragoste, fericire și pace în lumea întreagă. Salutări frățești.

† P A I S I E,

Arhiepiscopul întregii Albanii

Tirana, Decembrie 1953.

*

*Din partea Înalt Prea Sfinției Sale Mitropolitul Nicolae al Slivenului,
R. P. Bulgaria:*

Sanctitatea Voastră,

Din toată inima exprim respectuos Sanctității Voastre felicitări cu ocazia luminosului Praznic al Nașterii lui Hristos și a Anului Nou 1954,

cu urări și rugăciuni către Dumnezeu, ca El să vă țină în deplină sănătate și să încununeze cu succes toate acțiunile Sanctității Voastre, spre binele Sfintei Biserici.

Intru mulți ani, Prea Fericite Vlădică!

Mă încredințez sfintelor Voastre rugăciuni arhipăstorești și rămân al Sanctității Voastre cel mai mic frate întru Hristos.

† NICODIM,
Mitropolitul Slivenului

Sliven, 24 Decembrie 1953.

*

Dela Prea Sfințitul Episcop Andrei Moldovanu, Episcopul Românilor din cele două Americi:

TELEGRAMĂ

PATRIARHULUI JUSTINIAN

BUCUREȘTI

Prea Fericite, Vă doresc sărbători fericite și An Nou fericit.

Episcopul † ANDREI

Highland Park, Michigan.
Decembrie, 1953.

*

Dela Pastorul Dr. Martin Niemöller, Conducătorul Bisericii Evanghelice din Hessen-Germania:

SERVICIUL ECLESIASTIC EXTERN
AL BISERICII EVANGHELICE
DIN GERMANIA

SANCTITĂȚII SALE
PATRIARHULUI JUSTINIAN

BUCUREȘTI,

Serviciul Eclesiastic pentru afacerile externe ale Bisericii Evanghelice din Germania, Vă salută pe Sanctitatea Voastră, pe cei apropiați și pe colaboratorii Voștri, cu ocazia Sfintelor Sărbători ale Nașterii lui Hristos și Anului Nou, cu urarea ca creștinătatea să se poată întări din nou pentru a binevesti solia dragostei și a păcii în Iisus Hristos, la toată lumea.

Dr. MARTIN NIEMÖLLER

Frankfurt A. M., Decembrie 1953.

*

Dela I. P. Cuviosul Arhimandrit Policarp, Conducătorul Misiunii Bisericii Ortodoxe Ruse din Ierusalim:

TELEGRAMĂ

PATRIARHULUI JUSTINIAN AL BISERICII ORTODOXE ROMINE
BUCUREȘTI

Primiți urări și felicitări de sărbătoarea Nașterii lui Hristos și a Anului Nou, precum și doriri de sănătate deplină.

Arhimandritul POLICARP

Ierusalim, Decembrie 1953.

*

Dela I. P. Cuviosul Arhimandrit Vasile Samaha, reprezentantul P. F. Patriarh Alexandru III al Antiohiei, pe lângă Patriarhia Moscovei :

TELEGRAMĂ

SANCTITAȚII SALE

PATRIARHULUI JUSTINIAN,

BUCUREȘTI

Cu prilejul fericitei sărbători a Crăciunului și pentru noul an, binevoii, Sanctitatea Voastră, a primi sincerile mele felicitări filiale, rugînd pe Domnul Iisus Hristos să Vă păzească întru mulți ani cu sănătate și bună sporire pentru Ortodoxie.

Arhimandritul SAMAHA

Moscova, Decembrie 1953.

*

Dela P. Cuv. Arhimandrit Miron, Mitropolia Starazagora, R. P. Bulgaria :

TELEGRAMĂ

PREA FERICITULUI PATRIARH JUSTINIAN

BUCUREȘTI,

Cu ocazia Nașterii Domnului, Vă felicit fiește și vă doresc multă sănătate și fericire deplină pe pămînt, pace întru mulți ani.

Arhimandritul MIRON

Starazagora, Decembrie 1953.

*

Dela P. C. Sa Iconom Stavrofor Athanasie P. Magiarov, R. P. Bulgaria :

Sanctitatea Voastră,

Cu prilejul Sfintelor Sărbători ale Nașterii Domnului și Anului Nou, mă simt fericit că pot să Vă aduc felicitările mele cele mai sincere și calde urări de bună sănătate, de liniște sufletească și de izbîndă a tuturor bunelor năzuinți.

Doresc bună prosperitate Sfintei Biserici Ortodoxe Romîne și rog pe Bunul Dumnezeu să dea tuturor oamenilor din lumea întregă pace, liniște, mîngîiere, bucată dulce de pîne și dulce odihnă.

La mulți ani, Prea Fericite Stăpîne!

Al Sanctității Voastre pururea devotat,

Iconom Stavrofor ATH. P. MAGIAROV

Marcovo, Decembrie 1953.

*

Dela P. C. Sa Protoereul Dimitrie Petrov, Sofia, R. P. Bulgaria :

TELEGRAMĂ

SANCTITAȚII SALE

PATRIARHULUI JUSTINIAN,

BUCUREȘTI

Felicitări fiești și urări de bine de Sfintele Sărbători. Anul Nou întru mulți ani, Stăpîne.

Protoiereu D. PETROV

Sofia, Ianuarie 1953.

*

Dela P. Cuv. Sa Arhimandritul Nicolae, șeful serviciului religios de pe lângă Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Bulgare:

Prea Fericirea Voastră,

Cu sentimentul unui adânc respect fiesc felicit pe Sanctitatea Voastră, cu ocazia sosirii luminoaselor și mîntuitoarelor serbări ale Nașterii Domnului Hristos, a Anului Nou 1954 și a apropiatei Epifanii. Cu osîrdie neobosită rog pe Cel Născut în Betleem pentru a noastră mîntuire, pe Dumnezeescul Prunc — Domnul Hristos, ca să înmulțească și să suprasporească milele Sale către Pea Fericirea Voastră, dăruindu-Vă sănătate deplină, păstorire pașnică și îndelungată, pentru o cît mai mare ascensiune a Sfintei Biserici Ortodoxe Romîne, atît de fericit cîrmuită de Prea Fericirea Voastră, și pentru succes cu bune roade a Sfintei noastre Ortodoxii.

Fie ca Domnul Păcii, prin rugăciunile sfințitoare și activitatea aducătoare de pace a Prea Fericirii Voastre, să dăruiască pace întregii lumi, așa încît sub lucrarea harnică a acestei păci blînde a lui Hristos, toți oamenii să petreacă viața «în toată cuviosia și curățenia» (I Tim. II, 2).

Ingăduiți-mi să împărtășesc Prea Fericirii Voastre bucuria mea sufletească, că, la data de 3 Ianuarie 1954, în catedrala patriarhală «Sf. Alexandru Nevski» va avea loc, dacă Domnul va binevoi — în urma propunerii Prea Fericirii Sale, iubitului nostru Patriarh Chiril și a încuviințării Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Bulgare — hirotonia mea în cinul arhieresc, cu titlul de «Makariopolski» (de Makariopolis).

Cu acest prilej rog stăruitor pe Prea Fericirea Voastră să binevoiască a mă pomeni, în acea zi, în rugăciunile sfințitoare ale Prea Fericirii Voastre, pentru ca Domnul să mă întărească în această slujire, grea și plină de răspundere, a Sfintei Lui Biserici, ce-mi stă înainte.

Sărut, smerit, sfînta Voastră dreaptă patriarhală, și rămîn al Prea Fericirii Voastre devotat fiu întru Domnul,

*Arhimandrit NICOLAE
Șeful Serviciului Religios
de pe lângă*

Sfîntul Sinod al Bisericii Ortodoxe Bulgare

Sofia, Decembrie 1953.

**TELEGRAMA DE FELICITARE
TRIMISĂ D-LUI DR. PETRU GROZA,
DE INALT PREA SFINȚITUL PATRIARH JUSTINIAN**

DOMNULUI DR. PETRU GROZA

PREȘEDINTELE PREZIDIULUI MARI ADUNĂRI NAȚIONALE

L O C O

Cu prilejul Anului Nou, gândurile Noastre se îndreaptă către Domnia Voastră, cu aceleași sentimente de aleasă prețuire, urîndu-Vă din adîncul inimii mulți ani cu sănătate deplină, pentru binele și prosperitatea Patriei noastre, Republica Populară Romîna.

† *J U S T I N I A N*

PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMINE

București, 30 Decembrie 1953.

**SCRISOAREA DE RĂSPUNS A D-LUI DR. PETRU GROZA,
PREȘEDINTELE PREZIDIULUI MARI ADUNĂRI
NAȚIONALE A REPUBLICII POPULARE ROMINE**

REPUBLICA POPULARĂ ROMINĂ
PREZIDIUL
MARI ADUNĂRI NAȚIONALE
Președinte.

*INALT PREA SFINȚIEI SALE
PATRIARHUL JUSTINIAN,*

BUCUREȘTI

Mulțumind Inalt Prea Sfinției Voastre pentru urarea de Anul Nou,
vă trimt aceleași bune urări pentru anul în care am intrat.

DR. PETRU GROZA

**ANIVERSAREA INSCĂUNĂRII
INALT PREA SFINTITULUI ALEXANDRU AL III-LEA,
PATRIARHUL ANTIOHIEI ȘI AL ÎNTREGULUI ORIENT**

**TELEGRAMA DE FELICITARE
TRIMISĂ DE I. P. S. PATRIARH JUSTINIAN
ȘI RĂSPUNSUL I. P. S. PATRIARH ALEXANDRU AL III-lea**

În fiecare an, la 30 Ianuarie, în Biserica Ortodoxă Antiohiană se sărbătorește ziua înscăunării Inalt Prea Sfintitului Patriarh Alexandru al III-lea al Antiohiei și întregului Orient. Anul acesta, Inalt Prea Sfintitul nostru Patriarh Justinian, folosind prilejul acestei aniversări, a trimis Întâistătorului Bisericii Ortodoxe din Antiohia, următoarea telegramă:

TELEGRAMĂ

**PREA FERICITULUI PATRIARH
ALEXANDRU AL III-LEA**

DAMASC-SIRIA

Cele mai calde urări de sănătate și fericită arhipăstorire, cu prilejul întronizării Prea Fericirii Voastre.

† J U S T I N I A N

PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMINE

București, 29 Ianuarie 1954.

La aceste frățești urări, Inalt Prea Sfintitul Patriarh Justinian a primit din partea Inalt Prea Sfintitului Patriarh Alexandru al III-lea, următoarea telegramă de răspuns:

TELEGRAMĂ

**PREA FERICITULUI PATRIARH
J U S T I N I A N**

BUCUREȘTI

Îmbrățișăm cu căldură pe Prea Fericirea Voastră prea iubită și Vă mulțumim din inimă pentru felicitările frățești exprimate cu prilejul aniversării înscunării Noastre.

† ALEXANDRU AL III-LEA

PATRIARHUL ANTIOHIEI ȘI AL ÎNTREGULUI ORIENT

Damasc, 30 Ianuarie 1954.

ÎN A P A R A R E A P Ă C I I

„MAREA SPERANȚĂ A PRINS VIAȚĂ”

PERSPECTIVELE LUPTEI PENTRU APARAREA PĂCII, LA ÎNCEPUTUL ANULUI 1954

Există o străveche tradiție — izvorită din năzuința spre mai bine, ce încălzește orice cuget omnesc — ca de Anul Nou, oamenii să-și mărturisesc nădejdele și dorințele, a căror împlinire o așteaptă în zilele anului ce începe. Fie că este vorba de speranțe personale, fie că e vorba de nădejdi comune tuturor oamenilor, ele sunt afirmate în prag de an nou, cu mai multă încredere decât oricând. Potrivit acestei tradiții, în primele zile ale anului 1954, — din regiunile polare ale zăpezilor eterne, pînă în ținuturile arzătoare ale ecuatorului, din insulele marilor oceane și pînă în tufurile celor mai întinse continente — sute și sute de milioane de oameni, de toate rasele și de toate graiurile pămîntului, și-au mărturisit răspicat aceeași unanimă speranță: anul 1954 să fie anul întăririi păcii și prieteniei tuturor popoare, să fie anul încetării tuturor vărsărilor de sînge, să fie anul în care, pe calea pașnică a tratativelor, se vor pune temeliele unei păci drepte și trainice în întreaga lume!

Dacă îndoielii cu aceasta este acum cea mai puternică și cea mai vioa năzuință a tuturor oamenilor cinstiți de pe pămînt. Niciodată, în decursul zbuciumatei sale istorii, omenirea n-a dorit cu mai multă înflăcărare să trăiască în tihnă, să înlăture măcelurile din viața popoarelor și să-și statornicească o pace îndelungată.

Suferințele pe care le-a semănat ultimul război mondial, distrugerile de vieți și bunuri omenești și ruinele — care, prin multe locuri, încă se mai înalță, pustii și negre, spre cerul senin, — sunt pururea vii în mintea și în inima oricărui om cinstit și îl îndeamnă să se ridice, cu hotărîre și cu eroism, împotriva oricărei încercări de a arunca omenirea în alte măceluri, în alte suferințe, poate mai mari și mai cumplite.

Anii de neliniște, de temeri justificate și de îngrijorări, prin care trece de cîtăva vreme omenirea, văzînd pregătirile înfrigurate și larma asurzitoare pe care o fac cei ce urmăresc să dezlănțuie un al treilea război mondial, — au determinat o trezire a conștiinței umane, a sentimentului răspunderii pe care fiecare om o are și față de sine însuși, dar și față de întreaga omenire.

Peste deosebirile de culoare, de rasă, de naționalitate, de convingeri politice și filosofice, de credințe religioase, a crescut simțămîntul solidarității umane, față de viitorul pe care sîntem datori să-l clădim urmașilor. Incredințați că fiecare generație trăește epoca pe care i-au pregătit-o înaintași, sute de milioane de oameni, din toate țările și din toate continentele, nu vor ca ei sau copiii lor să mai cunoască suferințele și lacrimile unor noi și sîngeroase războaie.

Astfel s-a născut și a crescut, zi de zi, an de an, dorința de pace a popoarelor și hotărîrea lor de a lupta, din toate puterile lor, pentru ca zgomotele asurzitoare ale bombelor aducătoare de moarte să nu mai tulbure munca pașnică a oamenilor harnici, pentru ca lacrimile să nu mai secătuiască ochii senini ai mamelor ce-și leagă pruncii, pentru ca groaza să nu mai rămînă întipărită pe chipurile nevinovate ale copiilor; astfel s-a născut și a crescut voința dîrză de a lupta, fără odihnă și fără încetare, pînă în ziua în care va fi asigurată pacea lumii întregi.

Iată dece sute de milioane de oameni de pe întreg cuprinsul pămîntului au întîmpinat noul an cu dorința și cu încrederea că el va aduce înlăturarea norilor negri și amenințatori, care întunecă viața omenirii, și va îndepărta primejdia unui al treilea război mondial, creind premisele stabilirii unei păci drepte și trainice. Și pe cît de îndreptățită este dorința de pace a popoarelor, tot pe atît de justificată este și credința lor — mărturisită din nou în aceste zile de început de an — în biruința neîndoelnică a cauzei păcii. Evenimentele petrecute în ultima vreme în viața internațională sînt dovezi evidente că forțele păcii cresc cu un avînt nestăvilit, că pacea poate fi și va fi cucerită, prin lupta unită și organizată a tuturor celor ce o socotesc drept bunul cel mai de preț al vieții.

Exprimînd sentimentele cu care omenirea dornică de pace a întîmpinat anul 1954 și analizînd perspectivele luptei pentru pace în pragul noului an, marele scriitor și luptător pentru pace Ilya Ehrenburg scrie, într-un articol publicat la 1 Ianuarie a. c.: «Acum 10 ani, oamenii întîmpinau Anul Nou în fortificații, în bordeie, în tranșee, în casele neprimitoare și reci din orașele cufundate în beznă, pe șoselele desfundate ale războiului, în jurul focurilor aprinse de partizani, în lagărele de prizonieri de război, în mijlocul ruinelor și cenușei. Pe atunci viața era grea și totuși popoarele au întîmpinat anul 1944 cu bucurie; ele știau că tot ce era mai greu a rămas în urmă, că talgerele balanței s-au clintit — lumea a pășit spre pace». Și, după ce amintește faptele care îndreptățeau, acum zece ani, omenirea să-și dea seama că sosise ceasul biruinței depline asupra întunecatelor forțe ale celor ce dezlănțuiseră măcelul și visaseră să-și asigure, prin foc și sînge, dominația mondială, — Ilya Ehrenburg spune: «Îți amintești fără să vrei de toate acestea, atunci cînd te gîndești la ce așteaptă lumea în noul an 1954. După îndelungate încercări, îngrijorări, sacrificii, popoarele întîmpină Anul Nou cu o speranță pe care nimeni nu o va numi necugetată. Nefiind adolescenți naivi, popoarele care au suferit mult prea mult știu că întărirea forțelor păcii a fost plătită cu prețul fermității, al muncii aspre, al vitejiei morale, al uriașei voințe omenești. Ca și cu zece ani în urmă, talgerele balanței s-au urnit, — pacea învinge».

Intr-adevăr, pacea învinge! Primele victorii ale păcii au fost dobîndite în cursul anului trecut și ele au umplut de încredere inimile oamenilor iubitori de pace și au dat un nou avînt luptei partizanilor păcii din lumea întreagă.

Incă din Iunie 1953, Consiliul Mondial al Păcii, în chemarea adresată popoarelor cu prilejul sesiunii sale dela Budapesta, constata: «Marea speranță a prins viață. Orice om vede acum că înțelegerea este cu putință. Se poate pune capăt vărsării de sânge. Se poate pune capăt războiului rece... Victoria păcii este aproape. Stă în puterile noastre să o cucerim».

N-a trecut nici o lună de zile din ziua în care Consiliul Mondial al Păcii făcea aceste îndreptățite constatări și, în Coreea, s-a pus capăt vărsării de sânge, prin încheierea armistițiului. Realizată sub presiunea opiniei publice mondiale, încetarea operațiunilor militare în Coreea a constituit o mare victorie a cauzei păcii și o înfrângere a spiritului agresiv al politicii de forță: «Armistițiul din Coreea a arătat popoarelor că dacă este cu putință să se stingă focul deslănțuit, apoi este cu putință să fie opriti din timp acei oameni lipsiți de prudență... capabili să aprindă incendiul», cum spune Ilya Ehrenburg.

Accastă primă victorie a spiritului tratativelor asupra spiritului forței a făcut ca ideia reglementării divergențelor internaționale pe calea unor acorduri acceptabile pentru toți să se dovedească rodnică și să capete o popularitate din ce în ce mai mare, iar forțele păcii să se întărească atât de mult, încât — chiar în statele la cîrma cărora se află adepții războiului și ai agresiunii — rareori să mai îndrăznească cineva să vorbească deschis despre deslănțuirea războiului. Ura popoarelor împotriva măcelurilor inutile și fermitatea cu care sutele de milioane de oameni iubitori de pace din lumea întreagă s-au ridicat să stăvilească drumul unui nou măcel, au determinat pe cei mai înverșunați dușmani ai păcii să-și schimbe graiul, să-și ascundă intențiile și să încerce a vorbi și ei despre pace.

Desigur că nimeni nu este atât de naiv să-și închipue că acești înrăiți uneltitori la război ar fi renunțat dintr-odată la scopurile lor! Nu. Ei n-au renunțat la ideia deslănțuirii unor noi vărsări de sânge, ei n-au renunțat la ideia politicii forței și la împiedicarea destinderii actualei încordări internaționale. Dar ei văd că împotrivirea popoarelor față de adevăratele lor intenții devine tot mai mare; văd că chiar propriile lor popoare sînt profund atașate ideii reglementării pe cale pașnică a conflictelor dintre state; ei văd că în conștiința sutelor de milioane de oameni — pe care ar vrea să-i tîrască într-o încăerare de proporții ne mai întîlnite — s-a produs o schimbare: gîndurile și simțămintele acestor oameni se îndreaptă firesc spre pace, iar pașii lor pornesc pe calea ce duce spre asigurarea păcii. Oameni care stăteau, pînă de curînd, nepăsători în fața problemei apărării păcii, sau se arătau sceptici în fața acțiunilor Mișcării Mondiale a Partizanilor Păcii, și-au dat seama că în propriile lor mîini stă cauza sfîntă a păcii și au pornit la acțiune pentru apărarea și întărirea ei.

Sute de milioane de oameni simpli — care nu doresc altceva decît să trăiască în pace și să-și desfășoare munca lor în tihnă și libertate — și-au dat seama în ultima vreme că, pe zi ce trece, «cursa din ce în ce mai intensă a înarmărilor și producția de arme de exterminare în masă reprezintă o povară insuportabilă și o primejdie îngrozitoare pentru întreaga lume»; ei au înțeles că «neliniștea și teama, mizeria și sărăcia, care — ca urmare a războiului rece și a cursei înarmărilor — apasă greu pe umerii oamenilor, pot și trebuie să fie înlăturate pe calea luptei popoarelor, de

care în ultimă instanță depinde soarta păcii»¹). Când aceste adevăruri clare au pătruns în conștiința popoarelor, s-a produs o sporire considerabilă a forțelor păcii, iar voința de pace a omenirii s-a făcut auzită puternic, pretutindeni.

Nimeni nu va putea ignora sau micșora vreodată importantul rol pe care Mișcarea Partizanilor Păcii l-a avut în aceste mari schimbări săvârșite în cugetele oamenilor, — schimbări care au înclinat talgerele balanței în favoarea păcii. Pentru obținerea acestor rezultate dătătoare de speranțe, partizanii păcii au muncit «fără a-și cruța forțele, iar în unele țări nici viața, mergînd din casă în casă, din poartă în poartă, vizitînd stradă cu stradă orașele, apelînd la orice inimă, chemînd la rațiune orice om, la conștiință, toate popoarele»²).

Astăzi, Mișcarea Partizanilor Păcii se bucură de un mare prestigiu în lumea întreagă; sub steagul celei mai sfinte cauze, înălțat de ea, se strîng astăzi sute și sute de milioane de oameni, din toate colțurile pămîntului; chemările Consiliului Mondial al Păcii răsună azi în toate graiurile din lume; propunerile plecate dela congresele acestei mișcări, în vederea asigurării păcii, sînt discutate și îmbrățișate de oameni cu cele mai felurite convingeri și credințe.

Soluțiile preconizate de Consiliul Mondial al Păcii nu pornesc dela ideia sprijinirii unui sistem politic împotriva altuia, ci dela convingerea posibilității celor mai diferite sisteme de a coexista, într-o lume pașnică.

Faptul că, în repetate rînduri, Mișcarea Partizanilor Păcii a sprijinit politica de consecventă apărare a păcii, dusă de Uniunea Sovietică, nu înseamnă că toți membrii acestei Mișcări sînt adepți ai orînduirii de Stat din U.R.S.S., sau ai doctrinei care stă la baza acestei orînduirii; dimpotrivă, mulți dintre partizanii păcii sînt adepți declarați și sinceri ai altor ideologii și ai altor sisteme politice, economice și sociale. Răsunetul larg pe care toate acțiunile și toate propunerile Uniunii Sovietice, în vederea destinderii încordării internaționale și asigurării păcii, l-au avut în rîndurile partizanilor păcii de pretutindeni și aprobarea pe care au găsit-o, în diferite cercuri ale opiniei publice din toate țările, este cea mai puternică dovadă că toți oamenii iubitori de pace s-au încredințat — în ciuda eforturilor depuse de propagandiștii aflați în slujba imperialiștilor, de a ascunde opiniei publice mondiale adevărul și de a calomnia forțele păcii — că Uniunea Sovietică este Statul care a dus și duce cea mai consecventă politică de pace și că ea constituie garanția cea mai puternică a triumfului cauzei păcii.

Deaceia, orice nouă acțiune întreprinsă de Uniunea Sovietică în interesul păcii mondiale corespunde întru totul năzuințelor pașnice ale întregii omeniri iubitoare de pace și dă noi avînturi luptei duse de sute de milioane de oameni, pentru apărarea și întărirea păcii între popoare.

*

Speranțele cu care popoarele — insetate de pace și viață liniștită — au întîmpinat anul 1954 sînt cu totul îndreptățite. Ele își au izvorul în

1. Rezoluția generală a Consiliului Mondial al Păcii, adoptată la 28 noiembrie 1953 în sesiunea dela Viena. (Publicată și în revista «Biserica Ortodoxă Română», nr. 11-12, noiembrie-decembrie 1953, pag. 1044-1045).

2. Ilya Ehrenburg, «*Spre pace!*», articol reprodus în «România liberă», nr. 2880 din 4 ianuarie 1954.

biruințele pe care forțele păcii le-au înregistrat în anul trecut și și-au găsit o confirmare deplină într-o serie de evenimente petrecute în pragul noului an.

Astfel, la 28 decembrie 1953, președintele Consiliului de Miniștri al U. R. S. S., G. M. Malencov, răspunzând întrebărilor puse de d. Kingsbury Smith, directorul general pentru Europa al agenției americane de presă «International News Service», a spus: «Toate popoarele sînt însetate de o pace trainică și există posibilități favorabile pentru slăbirea continuă a încordării internaționale, în anul 1954. Guvernele, și în primul rînd guvernele marilor puteri, nu pot să nu-și plece urechea la glasul popoarelor și nu pot să nu țină seama de năzuința lor crescîndă spre o pace trainică. În ceea ce privește Guvernul Sovietic, el a făcut, face și va face și de aici înainte totul, pentru ca popoarele să trăiască în pace, pentru ca încordarea internațională să fie slăbită și între state să fie stabilite relații normale».

Iată speranțele pe care omenirea le leagă de noul an, împărtășite și de Președintele Consiliului de Miniștri al Uniunii Sovietice, de șeful guvernului unei mari puteri, de reprezentantul popoarelor sovietice, care au dovedit un eroism fără seamăn în lupta grea și plină de jertfe împotriva agresorilor fasciști, în cursul celui de al doilea război mondial, și care au desfășurat de atunci cea mai consecventă și mai dîrză acțiune pentru a ridica împotriva noilor agresori, împotriva noilor pretendenți la dominația lumii, împotriva noilor uneltitori de războaie, zidul de granit al conștiinței întregii omeniri!

Iată în același timp, o nouă mărturie a năzuinței spre pace care însuflețește popoarele sovietice și pe conducătorii lor și care constituie baza întregii politici externe a Uniunii Sovietice!

Afirmînd din nou această năzuință, președintele Consiliului de Miniștri al U. R. S. S. a arătat însă și care ar fi «cel mai important pas care ar putea fi întreprins în interesul păcii în întreaga lume, în anul 1954», spunînd: «Un astfel de pas ar fi încheierea unui Acord între state, în virtutea căruia semnatarii Acordului să-și ia angajamentul solemn și necondiționat de a nu folosi arma atomică, arma cu hidrogen și alte arme de exterminare în masă. Un astfel de Acord ar ușura posibilitatea de a se ajunge la o înțelegere cu privire la interzicerea completă a armei atomice și cu privire la instituirea unui strict control internațional asupra înfăptuirii interzicerii de a folosi energia atomică în scopuri de război. În același timp, Guvernul Sovietic ar considera necesar să se ajungă la înțelegere cu privire la reducerea considerabilă a tuturor celorlalte tipuri de armament și a forțelor armate. Toate acestea ar micșora, fără îndoială, cheltuelile de stat pentru nevoile militare și ar ușura situația economică a populației.»

Aceste declarații făcute în pragul noului an, de conducătorul statului care duce cea mai consecventă politică de pace, au stîrnit un puternic răsunset în toate colțurile lumii, s-au bucurat de aprobarea opiniei publice mondiale și au făcut ca anul 1954 să înceapă într-o atmosferă mai favorabilă menținerii și consolidării păcii decît anii trecuți. Acest lucru este firesc, pentru că răspunsurile date de președintele Consiliului de Miniștri al U. R. S. S., la întrebările d-lui Kingsbury Smith, directorul general pentru Europa al agenției americane «International News Service», de-

finesc limpede calea realizării năzuințelor omenirii întregi, spre menținerea și consolidarea păcii, spre stabilirea de relații prietenești între state și spre dezvoltarea colaborării prietenești între toate popoarele, în condițiile situației internaționale actuale, și exprimă din nou convingerea profundă a Guvernului și popoarelor Uniunii Sovietice — convingere împărtășită de majoritatea omenirii — că «coexistența pașnică și îndelungată a sistemelor sociale diferite este pe deplin posibilă, că colaborarea prietenească între popoarele tuturor țărilor este posibilă și necesară în interesul lor comun, că nu există probleme internaționale litigioase care să nu poată fi reglementate pe cale pașnică, pe baza înțelegerii între toate părțile interesate».

Deasemenea, declarațiile conducătorului Guvernului Uniunii Sovietice atrag din nou atenția asupra unui adevăr, pe care sute de milioane de oameni din lumea întreagă l-au înțeles și l-au mărturisit răspicat, în repetate rânduri, dar pe care conducătorii statelor imperialiste au căutat mereu să-l ascundă. Acest adevăr limpede constituie azi convingerea fermă a tuturor popoarelor, că pentru realizarea năzuințelor de pace și prietenie între state «nu e nevoie decât de bunăvoință din partea guvernelor tuturor țărilor și, în primul rând, de bunăvoința marilor puteri, cărora le revine principala răspundere pentru menținerea păcii și securității generale».

Nimeni nu poate contesta — decât dacă este stăpînit de patimă și de totală rea credință — că Uniunea Sovietică a manifestat această bunăvoință necontenit, dealungul întregii sale existențe. «Politica de pace și de prietenie cu toate popoarele, dovedită prin numeroase fapte, constituie unul dintre neclintitele principii ale Statului Sovietic; ea decurge din însăși esența orînduirii sociale și de stat sovietice, care se întemeiază pe egalitatea în drepturi a popoarelor, pe respectarea drepturilor și intereselor oricărei națiuni, mari sau mici»³⁾.

Acest adevăr a fost subliniat și de Președintele Sovietului Suprem al U.R.S.S., C. E. Vorosilov, în cuvîntarea rostită cu prilejul Anului Nou. Evocînd avîntul muncii pașnice constructive a oamenilor sovietici și puterica lor hotărîre de a apăra pacea lumii întregi, — C. E. Vorosilov a spus: «Ocupat cu munca constructivă, poporul sovietic este pentru pace și apără cauza păcii. Năzuința noastră de a asigura pacea între popoare, — iată baza de granit a politicii externe, pe care a dus-o și o va duce ferm Guvernul Sovietic, îndeplinind voința poporului său».

Din această consecventă politică de pace a izvorît atitudinea binevoitoare pe care Guvernul Sovietic a avut-o întotdeauna, față de orice propunere menită să ducă în mod practic la destinderea încordării internaționale, la asigurarea securității tuturor popoarelor și la salvarea păcii, amenințate de cercurile imperialiste din Apus.

Aceiași bunăvoință au manifestat consecvent și guvernele statelor de democrație populară, — state care sunt profund atașate cauzei păcii. În ziua în care popoarele vor putea determina — prin solidaritatea și lupta lor — și guvernele celorlalte state și, mai ales, guvernele puterilor occidentale să dovedească bunăvoință, în căutarea unor soluții, pe calea pașnică a tratativelor, a înțelegerii, — atunci nimic nu va mai stăvili mersul triumfător al omenirii spre pace, spre o pace de lungă durată, spre o pace binefăcătoare pentru toți oamenii și pentru toate popoarele.

3. «Anul 1954», în revista «Timpuri Noi», nr. 1, din 1 ianuarie 1954.

Și popoarele sînt încredințate că stă în puterea lor să determine, pe calea intensificării neîncetate a luptei pentru apărarea păcii, această schimbare a atitudinii acelor guverne, care în prezent se opun reglementării pe cale pașnică a neînțelegerilor dintre state și destinderei încordării internaționale. Ele sînt convinse că în anul 1954 se vor face pași importanți pe această cale. Un semn dătător de speranțe îl constituie însuși faptul că — sub presiunea opiniei publice mondiale — guvernele celor trei mari puteri occidentale au consimțit să ducă importante tratative diplomatice, cu Uniunea Sovietică, în vederea destinderei actualei încordări internaționale, a reglementării pe cale pașnică a tuturor problemelor care constituie o piedică în calea păcii și a încheierii unui acord care să asigure nefolosirea în scopuri războinice a armelor atomice. Conferința miniștrilor pentru afacerile externe ai Uniunii Sovietice, Statelor Unite ale Americii, Marii Britanii și Franței, care și-a început lucrările la 25 Ianuarie 1954, la Berlin, a deschis iarăși calea tratativelor directe, între cele patru mari puteri. Chiar dacă această conferință nu va putea să rezolve dintr-odată toate problemele litigioase și să aducă acel acord deplin — pe care-l așteaptă cu atîta nerăbdare, toate popoarele — ea va face cu puțință un fructuos schimb de păreri între reprezentanții marilor puteri, cărora le revine cea mai mare răspundere în problema apărării păcii.

Insuși faptul acestor tratative constituie o mare biruință a celor ce doresc ca între popoare să existe legături pașnice și însemnează un mare pas înainte, pe calea care duce spre asigurarea păcii și spre înlăturarea primejdiei unui nou război. Orice acord se va realiza prin aceste tratative diplomatice, în orice problemă — fie ea principală sau secundară — va însemna o nouă dovadă, că pe cale pașnică, prin înțelegere și prin bunăvoință, se pot rezolva, încetul cu încetul, toate problemele ce împiedică statornicirea unei păci trainice, pe tot întinsul pămîntului. Și, mai ales, va dovedi că politica bazată pe forță nu poate duce la niciun rezultat, în afară de aruncarea omenirii într-un nou și sîngeros război, pe care popoarele nu-l doresc și nu-l acceptă.

Toate aceste stări de lucruri îndreptățesc pe deplin optimismul cu care sute și sute de milioane de oameni au întâmpinat anul 1954 și încrederea lor nezdruincinată că el va aduce noi succese cauzei păcii. Dar acest optimism nu trebuie să facă pe oamenii iubitori de pace să uite că biruințele obținute și perspectivele îmbucurătoare, sub care a început noul an, nu reprezintă încă triumful deplin al cauzei păcii. Ei nu trebuie să uite că lupta pentru apărarea păcii trebuie dusă mai departe, cu și mai multă în-suflețire, cu și mai multă fermitate. Ei nu trebuie să uite că reluarea tratativelor directe între reprezentanții marilor puteri nu s-a putut face decît sub presiunea exercitată de opinia publică, asupra guvernelor occidentale. Tot de felul în care vor ști să-și exercite influența milioanele de oameni iubitori de pace asupra guvernărilor lor, va depinde atitudinea pe care acei politicieni — care pînă în prezent s-au arătat zeloși în a împinge omenirea spre noi vărsări de sînge, spre noi catastrofe — o vor adopta în cursul tratativelor.

Țelul imediat, pe care și-li propune omenirea să-l atingă în anul 1954, este slăbirea încordării internaționale. Iar calea care duce spre pacea generală este: înlăturarea cauzelor acestei încordări și întărirea colaborării cinstite dintre toate statele, indiferent de sistemul politic și social al fiecă-

ruia. Primi pași pe această cale s-au făcut, în pragul noului an, prin reluarea tratativelor directe între reprezentanții marilor puteri. Toți oamenii iubitori de pace, toate popoarele dornice de viață tihnită, — cărora li se datoresc, în realitate, acești primi pași — au datoriat să lupte cu hotărîre, pentru ca drumul început să fie străbătut pînă la capăt, pînă la triumful deplin al cauzei păcii.

În acest sens trebuie înțeleasă și afirmația președintelui Consiliului de Miniștri al U. R. S. S., G. M. Malencov, care a spus că «există posibilități favorabile pentru slăbirea continuă a încordării internaționale în anul 1954», — ca și urarea făcută în noaptea de Anul Nou de președintele Sovietului Suprem al U.R.S.S., Vorosilov: «Acest an să fie un an de destindere mai departe a încordării internaționale, un an de mari realizări în stabilirea unei păci trainice și îndelungate în lumea întreagă».

Popoarele sunt încredințate că așa va fi, deoarece — în ultimă instanță — pacea depinde de ele, de voința lor fermă, de hotărîrea lor eroică de a o apăra, ridicîndu-se împotriva celor ce caută să o tulbure, prin deslănțuirea unui nou și pustitor măcel mondial. Căci «anul care începe poate soluționa multe, dar tuturor partizanilor păcii le revine o mare răspundere: sîntem îndreptățiți să ne bucurăm de marile schimbări, dar este încă devreme să vorbim de o victorie deplină a păcii. Popoarele trebuie să dobîndească această victorie și noi credem că ele o vor dobîndi»⁴).

*

Poporul român — care este angajat în muncă pentru întărirea patriei și pentru neîncetata propășire a tuturor celor ce muncesc — este profund atașat cauzei păcii și, alături de toate popoarele iubitoare de pace din lumea întreagă, el își aduce contribuția sa în lupta ce se desfășoară acum, pentru apărarea și întărirea păcii și colaborării mondiale. De aceea, el a împărtășit întru totul speranțele și încrederea cu care omenirea a întâmpinat anul 1954, nădăjduind că în zilele ce vor veni se vor realiza noi pași înainte spre pace și mărturisindu-și hotărîrea sa de a munci și a lupta cu și mai multă însuflețire, pentru pacea și viața fericită a întregii lumi.

Exprimînd aceste nobile sentimente, care însuflețesc poporul nostru, Dl. Dr. Petru Groza, Președintele Prezidiului Marii Adunări Naționale a Republicii Populare Romîne, în mesajul de Anul Nou, a amintit că anul care a trecut a fost un an de noi succese ale marelui lagăr al păcii și a subliniat hotărîrea poporului nostru de a lua parte activă «la lupta pentru preîntîmpinarea unui nou război mondial, pentru apărarea viitorului fericit al omenirii»!

«Tăria lagărului păcii — a spus în continuare Dl. Dr. Petru Groza — stă în prietenia și frăția trainică dintre popoarele care îl alcătuiesc. Poporul român privește ca un bun de cel mai mare preț prietenia sa indisolubilă cu «liberatorul său, marele popor sovietic, cu popoarele țărilor de democrație populară». Poporul nostru ar dori, în interesul cauzei sfinte a păcii, să vadă într-o zi domnind între toate popoarele lumii, legăturile frățești care unesc în prezent popoarele din lagărul păcii. Spre atingerea

4. Ilya Ehrenburg, *art. cit.*

acestui înalt țel, poporul nostru sprijină din toate puterile sale toate acțiunile, toate propunerile menite să apere pacea.

Deaceea, președintele Prezidiului Marii Adunări Naționale a dat glas gândurilor pe care le nutrește întregul nostru popor, atunci când a declarat: «In vederea consolidării păcii în întreaga lume, Uniunea Sovietică duce o politică perseverentă de micșorare a încordării internaționale, de întărire a legăturilor de prietenie între popoare și state. Propunerea sovietică de a se încheia un Acord internațional, prin care părțile contractante se angajează solemn de a nu folosi arma atomică, arma cu hidrogen și alte arme de exterminare în masă, a avut un puternic ecou în toate colțurile lumii. In prezent, apare mai clar ca oricând că voința hotărâtă de pace a popoarelor este în măsură să determine înfrângerea definitivă a uneltitorilor de război. Toate acestea ne îndreptățesc să salutăm clipa care anunță sosirea noului an cu voioșie și încredere în viitorul luminos al poporului nostru și al întregii omeniri muncitoare...».

Increderea cu care poporul nostru a salutat sosirea noului an a dat un impuls și mai mare muncii întregului popor, pentru propășirea obștească și luptei lui pentru apărarea păcii.

Nutrind o dragoste fierbinte față de patrie și de popor, împărtășind întru totul năzuințele pașnice și constructive ale poporului nostru, clericii și credincioșii Bisericii Ortodoxe Române au întâmpinat sosirea anului 1954 cu aceeași încredere și cu aceleași speranțe, ca și întregul nostru popor. Urmînd în mod consecvent învățătura Evangheliei lui Hristos și ascultînd îndemnurile și povățuirile Sfîntului Sinod, toți fiii Bisericii Ortodoxe Române își sporesc zi de zi rîvna cu care sprijină munca pașnică a poporului și lupta sfîntă pentru apărarea păcii, purtată de sute de milioane de oameni iubitori de pace, din lumea întreagă, pentru ca noul an să fie într-adevăr un an de noi biruințe, pe tărîmul strădaniilor obștești pentru pace și pentru propășire.

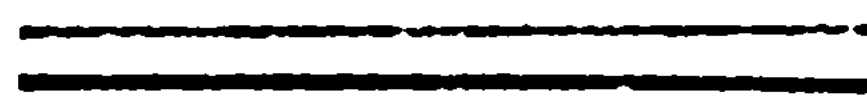
Sentimentele de speranță și încredere, care încălzesc inimile clericilor și credincioșilor ortodocși în pragul noului an, sînt cu atît mai puternice, cu cît ei au întâmpinat 1954 cu sufletele pline de lumina marelui praznic al Nașterii Domnului, care constituie pentru toată creștinătatea, Sărbătoarea Păcii. Din cîntările sfintelor slujbe, din cuvîntul Sfintelor Scripturi și din îndemnurile pastorale ale chiriarhilor noștri, care au răsunit în bisericile ortodoxe în zilele acestui luminos praznic, clericii și credincioșii Bisericii Ortodoxe Române au desprins temeieri puternice pentru încrederea cu care au salutat — alături de întregul popor — venirea noului an și pentru hotărîrea lor nezdruccinată de a lupta cu și mai multă însuflețire, pentru ca dorința de pace a poporului nostru și a întregii omeniri să-și afle deplină împlinire, în anul 1954.

Deaceea, slujitorii și închinătorii altarelor dreptei-credințe din țara noastră împlinesc cu multă rîvnă îndemnul pe care l-a dat tuturor fiilor săi duhovnicești, Întîistătătorul Bisericii Ortodoxe Române, Inalt Prea Sfîntitul Patriarh Justinian, care a spus: «Rugați-vă „pentru pacea și bună-așezarea întregii lumi», «pentru vremuri cu pace», «pentru pacea a

toată lumea“, convinși fiind că vă rugați pentru viața voastră și a copiilor voștri, pentru fericirea voastră și a tuturor oamenilor» 5).

Ei se roagă pentru pace, deoarece sînt încredințați că pacea este năzuința tuturor oamenilor cinstiți din lume. Ei luptă pentru apărarea păcii, fiindcă aceasta este pentru ei o poruncă dumnezească. Ei sprijină din tot sufletul și cu toate puterile orice acțiune ce tinde spre întărirea păcii, deoarece sînt încredințați că prin lupta unită a tuturor popoarelor, pacea va fi salvată, iar omenirea va scăpa de primejdia unui nou război.

Biruințele care au încununat lupta de pînă acum a partizanilor păcii și conștiința dreptății acestei cauze sfinte a întregii omeniri, îndreptătesc speranțele cu care este întîmpinat anul 1954, și dau avînt luptei popoarelor, pentru triumful deplin al păcii pe pămînt.

---

5. I. P. S. Patriarh Justinian, *Pastorală la Nașterea Domnului 1953*, în revista «Glasul Bisericii», nr. 12, decembrie 1953, pag 707.

CEHMAREA ADRESATĂ PRIN RADIO CREȘTINILOR DIN GERMANIA OCCIDENTALĂ DE I.P.S. MITROPOLIT NICOLAE KRUTIȚCHI

Este îndeobște cunoscută neobosita activitate desfășurată pe tărîmul luptei pentru apărarea păcii de Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae Krutițchi. Aproape la toate sesiunile Consiliului Mondial al Păcii și la Congresele Mișcării Mondiale pentru Pace, a răsunit cuvîntul acestui mare ierarh al Bisericii Ortodoxe Ruse, amintind creștinilor din lumea întreagă răspunderea ce revine oricărui urmaș al lui Hristos, față de problema statornicirii unei păci trainice între toate popoarele de pe pămînt. Nu a fost acțiune omenească închinată slujirii cauzei păcii, care să nu primească de îndată binecuvîntarea și sprijinul Bisericii Ortodoxe Ruse.

Astăzi, cînd una din problemele cele mai arzătoare, care stau în calea statornicirii unei păci drepte și trainice în lumea întreagă, este problema germană, — cuvîntul Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Nicolae Krutițchi a răsunit din nou. În ziua de 31 august 1953, I. P. S. Sa a îndreptat prin radio o chemare către creștinii din Germania Occidentală, îndemnîndu-i să sprijine lupta oamenilor iubitori de pace pentru unificarea Germaniei, pentru încheierea tratatului pe pace cu Germania și pentru înlăturarea primejdiei unui viitor război agresiv, deslănțuit de cercurile militariste germane și de imperialiști.

Iată cuprinsul acestei chemări, care exprimă atitudinea Bisericilor Ortodoxe și a creștinilor de bună credință față de problema germană :

Iubiți frați creștini, catolici și luterani,
din Germania Apuseană,

Noi, credincioșii ortodocși ruși, îndreptăm către voi un cuvînt frățesc. Poporul german are de ales drumul pe care-l va urma de acum înainte. În aceste vremuri de mare răspundere și hotărîtoare pentru soarta Germaniei, eu vă trimit — în numele Bisericii Ortodoxe Ruse și al tuturor credincioșilor noștri — un cald salut vouă, catolici și luterani, și întregului popor german. Odată cu salutul meu, îndrept spre voi și mărturisirea nădejdiei creștine că se va găsi o ieșire fericită și folositoare atît pentru Germania cît și pentru lumea întreagă, din situația anormală în care se află țara voastră, de opt ani de zile.

Noi știm cu toții că situația aceasta este grea și dureroasă. Rațiunea nu se poate împăca, cu asemenea stări de fapte, iar conștiința nu poate rămîne nepăsătoare.

Impărțit în două, poporul german nu are nici astăzi un tratat de pace cu Marile Puteri; de aceea el nu poate să muncească în pace, după plină-

tatea puterilor lui, după demnitate și chemare, — nu poate să se simtă membru cu drepturi egale, în marea familie a popoarelor.

Este limpede că și noi, oamenii credincioși ruși, înțelegem că poporul Germaniei — ca popor vrednic, cu înaltă cultură și, în majoritatea lui creștin — suferă din pricina unei separări artificiale și nu mai vrea să rămână în această stare care îl lipsește de drepturi. În urma dureroaselor experiențe ale celor două războaie mondiale, o întoarcere pe vechiul și păgubitorul drum al mizeriei și însingurărilor, drum păgubitor al sărăciei și singelui, drumul militarismului și al noilor agresiuni este de neconceput. O atare rezolvare — care ar fi tragică pentru soarta unui întreg popor — n-o poate admite nici rațiunea sănătoasă și nici conștiința creștină.

Având conștiința că reprezintă o unitate națională indivizibilă, poporul german vrea pace și reunire totală, pace și libertate, pace și egalitate în drepturi. El tinde să se încadreze în familia europeană a popoarelor cu deplinătatea vrednicilor sale naționale și să-și ocupe locul cuvenit în calitate de membru și colaborator cu drepturi egale.

Această năzuință a poporului german este garanția renașterii sale naționale, pe de o parte, și a spulberării unor noi primejdii pentru popoarele europene, pe de altă parte. De aceea, această tendință este susținută și de cercurile creștine din Germania, care (prin Biserica Evanghelică-Luterană) deseori și-au spus cuvântul în această privință, iar astăzi luptă pentru refacerea unității patriei pe calea tratativelor pașnice. În ultima vreme, lupta pentru tratative pașnice în acest scop, a luat, la voi, o mare amploare, fapt pentru care noi, oamenii ortodocși ruși, nu putem decât să mărturisim adâncă noastră bucurie.

Susținând ideia rezolvării pașnice a problemei germane, noi, creștinii, nu putem să nu ne bucurăm văzând propunerile concrete făcute de Guvernul Sovietic pentru atingerea acestui țel. Nota adresată de Guvernul Sovietic, la 15 August 1953, guvernelor Franței, S.U.A. și Marii Britanii, completată și de un proiect de pact al păcii cu Germania, conține propuneri cari corespund în totul năzuințelor naționale ale poporului german.

Convenția sovieto-germană din 20-22 August 1953 corespunde deosemena năzuințelor de căpetenie ale Germaniei spre unitate și spre o pace dreaptă. Preconizând convocarea unei conferințe cu participarea Germaniei, convenția tratează despre necesitatea formării unui guvern provizoriu pe întreaga Germanie, care ar avea misiunea să pregătească și să efectueze alegeri libere în toată Germania. Aceste măsuri ar face ca poporul german, fără amestecul statelor străine, să rezolve singur problema socială și de stat a refacerii unei Germanii unite, democratice și iubitoare de pace.

Și în sfârșit, hotărîrea Guvernului Sovietic de a scuti Germania de plata reparațiilor și a altor obligațiuni economico-financiare, legate de urmările războiului, este un act de mărinimie, care ușurează poporului german calea către înlăturarea scindării și îi dă putința să pornească pe calea înfloririi pașnice a țării.

În toate aceste măsuri ale Guvernului nostru vedem pe lângă un conținut politic și unul moral, care în întregime corespund simțămintelor creștine care ne însuflețesc deopotrivă pe noi, ca și pe voi. În aceste măsuri sînt date temeiurile cele mai de seamă pentru rezolvarea pașnică a problemei germane, și în drumul acestor temeiuri vor fi aflate enorme posibili-

tăți pentru o lucrare creștinească în slujba păcii și unității Germaniei. Renunțarea la periculoasele ispitiri și o îndreptare spre calea rezolvării pașnice a problemei unității germane, — iată care e problema vitală pentru catolicii și luteranii Germaniei.

Dorind grabnica și deplina înfăptuire a acestei mărețe nădejdi, Biserica Ortodoxă Rusă și toți credincioșii noștri își exprimă, prin mine, convingerea profundă că, în ceasul evenimentelor hotărâtoare, voi iubiții frați creștini, veți urma îndemnul conștiinței voastre creștine și veți face o alegere înțeleaptă vrednică de numele de creștini.

Fie ca solidaritatea națională a întregului popor german să devină atât de vie și de puternică prin rugăciunile și cuvântul vostru creștinesc, încât să poată obține — pe cale pașnică — pacea și unitatea statului său.

Fie ca Germania, sub influența voastră creștină, să aleagă acea mîntuitoare cale, pentru care ar dobîndi recunoștința și stima omenirii întregi!

Așa dar, înainte pentru tratative pașnice, în vederea unității Germaniei!

Nu ne trebuie război!

Nu ne trebuie agresiuni!

Nu ne trebuie dureri și lacrimi noi!

Primiți, scumpi frați creștini din Germania Occidentală, un frățesc salut din partea mea și a credincioșilor noștri, și mărturia caldelor noastre dorinți pentru o cît mai grabnică refacere a unității poporului vostru, spre bucuria voastră și spre întărirea păcii în toată lumea.

Traducere de Pr. PAVEL GROSU.

---

vădită apropiere dintre dascăli și ucenici, dintre cîrmaci și vîslași și o înmănunchere de vederi și acțiuni tot mai binefăcătoare.

Alăturînd acestora bucuria mare prilejuită de înalta prezență a Înalt Prea Sfinției Voastre și a Domniei Voastre Domnule Ministru, la praznicul Institutului nostru, avem încredințarea, că strădanii noastră este în atenția celor ce veghează la buna propășire a activității noastre.

Înalt Prea Sfințite Stăpîne,

Deschizînd serbarea închinată Praznicului Institutului nostru, Vă rugăm să ne îngăduiți ca, talmăcind dragostea fiinșcă a tuturor stujitorilor acestui Institut față de Înalt Prea Sfinția Voastră, ctitorul și ocrotitorul acestui înalt for de cultură teologică și de trăire creștină, să Vă aducem prinos de recunoștință și făgăduința, că ne vom spori munca în adîncirea și trăirea învățăturilor Sfinților Trei Ierarhi și a le sădi în sufletele învățăcelor noștri.

Domnule Ministru,

În numele corpului profesoral, al preoților și studenților noștri, Vă mulțumim nu numai pentru participarea la serbarea de astăzi, ci și pentru grija și ajutorul ce-l acordați Institutului nostru.

Prezența Domniei Voastre în mijlocul nostru constituie un prilej de a ne sori și mai mult dragostea și devotamentul față de scumpa noastră Patrie, Republica Populară Română, și față de toate realizările poporului nostru muncitor. Vom veghea ca și studenții și preoții noștri să devină factori activi nu numai ai Bisericii, ci și ai Patriei, îndrumători buni ai credincioșilor și zeloși apărători ai dreptății și păcii în lume, bunuri pentru a căror înlăptuire au luptat și sfinții pe care-i prăznuim astăzi.

Aducem respectuoase mulțumiri I. P. S. Mitropolit Firmilian pentru dragostea și solitudinea ce o arată studenților Eparchiei, cum și pentru participarea la serbarea noastră, mărinind strălucirea ei prin povețele și îndemnurile pe care ni le va da cu acest prilej.

Cuvînt de mulțumire îndreptăm și către P. S. Episcop Antim Tîrgovișteanu, D-nii Directori din Ministerul Cultelor, P. C. Părinți Consilieri, care înfrumusețează hramul Institutului prin prezența lor.

Sfinții noștri ocrotitori să ne fie tuturor, mijlocitori și ajutători, spre a le prăznui amintirea, cu pace și sănătate, la anul și la mulți ani.

După cuvîntul de deschidere rostit de P. S. Episcop Theoctist, studentele monahii au cîntat «Troparul Sfinților Trei Ierarhi». P. C. Diacon Profesor N. I. Nicolaescu, prorectorul Institutului Teologic, a rostit apoi următoarea cuvîntare:

*Înalt Prea Sfințite și Prea Fericite Stăpîne,
Domnule Ministru,
Înalt Prea Sfințiți și Prea Sfințiți membri ai Sfîntului Sinod,
Cinstiți ascultători,*

În domeniul vieții intelectuale, toți oamenii se înclină cu respect și cu admirație înaintea genilor, căci ei îmbogățesc conținutul noțiunilor de adevăr, de frumos și de util promovînd științele, arta și literatura și urcînd noi trepte pe scara progresului.

În domeniul activității sociale, toate popoarele civilizate se pleacă cu dragoste și cu recunoștință înaintea eroilor, căci ei slujesc cu abnegație

binele obștească, luptând cu hotărâre pentru realizarea, statornicirea și înmulțirea dreptății, egalității, păcii, înfrățirii și fericirii în lume.

În domeniul trăirii morale și religioase, toate inimile dornice de mai bine se pleacă cu sinceră evlavie și cu îndreptățită laudă înaintea sfinților, căci ei promovează pe pământ valorile morale și spirituale, luptând împotriva răului, propovăduind credința cea adevărată și cultivând iubirea virtuților evanghelice.

Cinstind astăzi cu cîntări duhovnicești pe sfinții Trei Ierarhi: Vasile cel Mare, Grigore Teologul și Ioan Gură de Aur — corifeii ai culturii creștine și ocrotitori ai Institutului nostru —, noi nu-i pomenim, desigur, numai pentru contribuția lor genială la promovarea adevărului celui veșnic, a frumosului celui desăvârșit și a binelui suprem, căci istoria ne dovedește cu prisosință că ei au deschis noi orizonturi de dezvoltare și artelor, literelor și științelor în jumătatea din urmă a veacului al patrulea, închinându-și viața slujirii progresului, creînd opere nemuritoare și strălucind ca niște luceferi pe cerul gândirii și trăirii creștine.

Cinstind, de ziua hramului, pe sfinții Trei Ierarhi — stîlpii veacului de aur al spiritualității creștine și luminătorii școlilor teologice ale sfintei noastre Biserici — noi nu-i prăznuim, de bună seamă, nici numai pentru prodigioasa lor activitate pe teren social, deși toți cronicarii vremii se întrec în a lăuda lupta lor eroică împotriva nedreptelor orînduirii sociale din lumea veche, împotriva sclaviei, împotriva cametei și împotriva nemiloasei exploatare a celor fără apărare.

În calitate de dascăli de teologie ortodoxă, de slujitori ai altarelor, ori de candidați la hirotonie, noi îi cinstim, de bună seamă și pentru acestea căci drumul spre mîntuire este mai întîi adevăr, dreptate, pace și bună înțelegere între oameni. deoarece Domnul Hristos ne-a învățat că toți suntem fii ai aceluiași Părinte ceresc, ne-a poruncit să ne iubim ca frații și ne-a cerut să împărțim frățește toate bucuriile și toate neajunsurile acestei prea scurte vieți pămîntești.

În calitate de fii ai Bisericii Lui Hristos, noi cinstim însă pe sfinții Trei Ierarhi mai ales pentru desăvîrșirea lor religioasă, pentru eroismul lor moral și pentru contribuția lor uriașă la înmulțirea binelui în lume. Căci pentru acestea, și în primul rînd pentru acestea, închinarea creștină i-a rînduit în ceata sfinților, iar credincioșii le așează numele pe frontispiciul școlilor de învățămînt teologic.

Biserica Ortodoxă așează pe sfinții Trei Ierarhi în ceata slăvită a marilor dascăli ai creștinătății și ierarhi, fiindcă cîntește și recomandă credincioșilor năzuința lor spre desăvîrșire, virtuțile lor morale și dorința lor mistuitoare de a împlini prin fapte pilduitoare Legea cea sfîntă a lui Dumnezeu, care voiește ca toți oamenii să ajungă la cunoștința adevărului și să dobîndească fericirea cea veșnică.

Biserica Ortodoxă înscrie cu recunoștință și cucernicie în calendarul marilor ei împliniri, numele sfinților Vasile cel Mare, Grigore Teologul și Ioan Gură de Aur, pentru că ea cîntește după cuviință rîvna lor apostolică pentru răspîndirea creștinismului, zelul lor nebiruit pentru apărarea dreptei credințe împotriva ereticilor, contribuția lor covîrșitoare la îmbogățirea tezaurului literaturii creștine cu opere de neîntrecută frumusețe literară și valoare teologică, inițiativa lor în crearea și înmulțirea așezămintelor creștine de asistență socială, străduințele lor apostolice pentru însănăto-

șirea morală a vieții publice și aportul lor hotărîtor la întărirea disciplinei în așezările monahale și în viața obștească a Bisericii.

Intr-adevăr, sfinții Trei Ierarhi sunt făclierii unei noi și luminoase ere în istoria spiritualității creștine și cele mai reprezentative personalități ale veacului de aur al creștinismului, veac în care s-a dat bătălia hotărîtoare împotriva idolatriei, s-au cristalizat dogmele noastre cele mai de seamă și s-a întetit lupta evanghelică pentru eliberarea sclavilor, pentru încetarea războaielor, pentru ocrotirea sărmanilor și pentru întemeierea unei lumi mai bune, mai drepte și mai prospere în așezările ei obștești.

După învățătura de credință a Bisericii Ortodoxe, sfințenia își are începutul în lucrarea harului dumnezeesc, se clădește pe temelia credinței în Hristos și se întrupează în faptele cele bune. Vasile, Grigore și Ioan învață din copilărie calea Bisericii și se deprind de mici cu faptele de iubire frățească. Elevi destoinici și studenți excepționali, ei își însușesc, prin muncă asiduă toată învățătura vremii și o pun apoi ca pe o jertfă, la picioarele lui Hristos, rămânând peste veacuri, modele desăvârșite ale adevăratei vieți școlare și studentești: sîngurcioși și corecți, punctuali și serioși, pătrunși de respect față de dascăli și prietenoși față de colegi, iubitori de virtute și arzînd de rîvnă pentru aflarea adevărului, pentru triumful dreptății și pentru slujirea Patriei.

Cînd își încheie studiile universitare, la cele mai înalte școli ale vremii, ei se înapoiază așa dar în mijlocul credincioșilor din ținuturile natale și primesc, cu mîntuitoare sfială, chemarea de păstori de suflete, urcînd, din vrednicie în vrednicie, pînă la cea mai înaltă treaptă a slujirii preoțești și dăruindu-se în întregime Bisericii lui Hristos și slujirii binelui public.

În numele lui Hristos și pentru slava sfintei sale Biserici, Sfîntul Vasile cel Mare, ca arhiepiscop al Cezareei Capadociei, înfrumusețează cultul, reorganizează viața monahală, întemeiază orfelinate, azile de bătrîni, spitale pentru săraci, cantine pentru oropsiții soartei, cămine pentru găzduirea străinilor lipsiți de adăpost, institute pentru ocrotirea fetelor și școli de meserii pentru tineretul dornic de propășire dela orașe și sate. În numele revelației divine și al rațiunii sănătoase, Sfîntul Vasile cel Mare predica de pe amvon, credința ortodoxă și drepturile Bisericii și apăra năzuințele de mai bine ale păstoriiților săi din provincia Capadocia. În adunările de cult, glasul său de dascăl și de ierarh răsună deci cu putere, pentru a slăvi pe Dumnezeu și a propovedui mîntuirea lumii prin Hristos, dar răsună cu aceeași putere și pentru a protesta împotriva despotismului dregătorilor împărătești și a înfiera pe cămătari, pe speculanții de pîine și pe stăpîni nemilostivi a căror cruzime fără seamăn împingea pe săraci să-și vîndă copiii în piețe de sclavi, silea tineretul feminin să se arunce în ghiarele desfrîului și ruina rînd pe rînd zeci, sute și mii de familii. «Cum nu merită asemenea stăpîni — se întreabă el — să fie numărați în rîndul celor mai crude fiare și să fie tratați drept criminali și ucigași?» Și marele ierarh ne învață astfel că a sluji lui Dumnezeu înseamnă a sluji cu aceeași rîvnă și binelui obștesc, căci acestui îndoit scop misionar și-a închinat el întreaga sa viață.

La rîndul său, Sfîntul Grigore Teologul ține piept ereticilor, apăra unitatea Bisericii, susține operele samaritene, cultivă pacea și prietenia între oameni și ilustrează, ca nimeni altul, o inimă închinată total rugăciunii, evlaviei și teologhisirii celei mai înalte.

Cît despre Sfîntul Ioan Gură de Aur, cine ar putea elogia îndeajuns covîrșitoarea lui personalitate? Contribuția lui la înfrumusețarea sfințelor slujbe, iscusința lui în tîlcuirea textelor biblice, zelul lui în catehizarea credincioșilor, talentul lui de predicator, profunzimea scrierilor sale și influența sa precumpănitoare asupra dezvoltării gîndirii și viețuirii creștine, din veacurile ce l-au urmat, sunt realizări atît de uriașe, încît niciun istoriograf nu le poate zugrăvi pe de-a-ntregul și lăuda după cuvîntă.

Cu un curaj fără seamăn, Sfîntul Ioan osîndește, de pe amvon, pofta de îmbogățire, trufia și cruzimea aristocrației politice, latifundiare și comerciale, critică intrigile, luxul și corupția dela curtea imperială, biciuiește descompunerea morală a instituțiilor păgîne și ia apărarea mulțimilor împovărate de biruri, sărăcite de războaie, istovite de corvezi, hărțuite de necazuri și încovoiate de jugul atîtor silnicii.

«Dumnezeu — zice Sfîntul Ioan — cînd a creiat lumea, n-a făcut pe unii bogați, iar pe alții săraci... El ne-a dat soarele, stelele, cerul, apele și toate stihile firii, de care toți ne folosim deopotrivă, căci nimic din ele n-a fost pus sub cheie. Iată chipul și legea firii. Căci Dumnezeu le-a făcut pe acestea de obște, ca să ne învețe să stăpînim și restul tot de obște... Intr-adevăr, Dumnezeu a dat pămîntul în stăpînirea tuturor oamenilor. Iar dacă pămîntul este al tuturor, de ce tu, bogatul, ai atîtea prăjini, în timp ce semenul tău nu are nicio brazdă? — Mi le-a lăsat tata moștenire, zici tu. Dar el dela cine le-a primit? Dela înaintași, desigur. Urcînd însă pe firul moștenirii, totdeauna se găsește, în chip necesar, un început, unde nedreptatea este izvorul oricărei proprietăți... Numai cuvintele «al meu» și «al tău» împart ceea ce Dumnezeu a pus la îndemîna tuturor. De aci vin toate neînțe'egerile dintre oameni și toate nesfîrșitele lor necazuri».

Aceștia sînt în puține cuvinte, sfinții care ocrotesc cu harul rugăciunii, luminează cu bogăția învățaturii și călăuzesc cu puterea exemplului, activitatea Institutului nostru în slujba Bisericii Ortodoxe și a scumpei noastre Patrii, Republica Populară Romîna.

Pe urmele vieții lor se cade, așa dar, să mergem și aceasta ne este făgăduința solemnă astăzi cînd Institutul nostru — care și-a inaugurat cursurile în ziua de 30 Ianuarie 1949 — pășește cu bine în al șaselea an de activitate și cînd sărbătorim, odată cu praznicul Sfinților Trei Ierarhi, și deschiderea oficială a cursurilor de îndrumare misionară și socială pentru seria a XVIII-a de preoți.

Bunul Dumnezeu să ne învrednicească deapururi de ocrotirea Sfinților Vasile cel Mare, Grigore Teologul și Ioan Gură de Aur, spre a putea da Bisericii slujitori vrednici de chemarea lor în mijlocul credincioșilor, și cetățeni devotați Patriei.

După ce corul studenților, sub conducerea D-lui Conf. N. Lungu, a executat compoziția lui I. Popescu Pasărea: «Mare este taina creștinătății», — P. C. Pr. Constantin Toma a rostit, în numele preoților cursiști din seria XVIII-a, următoarea cuvîntare:

Inalt Prea Sfințite și Prea Fericite Stăpîne,
 Domnule Ministru,
 Inalt Prea Sfințite Stăpîne,
 Prea Sfințite,
 Prea Sfințite Părinte Rector,

Preoții din seria XVIII-a a cursurilor de îndrumare misionară și socială, mărturisesc prin mine bucuria unui dor împlinit, sau — mai degrabă — pe cale de împlinire. Este vorba de echilibrul nostru sufleteș, în raport cu misiunea pe care o avem de îndeplinit, ca slujitori ai Bisericii Ortodoxe Române.

Cunoștințele căpătate de noi, în fostele seminarii și facultăți de Teologie, școli aservite unor interese străine de duhul bisericesc și de năzuințele poporului nostru, se dovediseră de mult rupte de problemele pe care viața socială și bisericească ni le-a pus în față, după 23 August 1944.

De multe ori, simțeam greul impasului și ne rugam lui Dumnezeu, să ne scoată la limanul cel bun. Sfântul Sinod al Bisericii noastre a înțeles la vreme aceea nevoie și a socotit de trebuință să porceadă la organizarea cursurilor de îndrumare misionară și socială pentru toată preoțimea Bisericii Ortodoxe din Republica Populară Română.

Le-am privit la început cu sfială și chiar cu neîncredere. Ne-am convins însă curînd de necesitatea și folosul lor. Am întîlnit pe frații noștri, care s-au adăpat dela acest izvor în cadrul celor 17 serii dinaintea noastră. I-am văzut călcînd sigur pe un drum curățit de mărăcinii care, nou încă ne mai încurcau cărările și ne tulburau inimile. Am admirat la ei, din adîncul inimii, roadele culese aici, fiindcă ele erau roadele adevăratei Teologii, roadele adevărateor virtuți, roadele adevăratului patriotism.

Încetul cu încetul, în cei cinci ani care s-au scurs dela praznicul sfinților Trei Ierarhi, cînd și-a început cursurile seria I-a, a crescut și s-a întărit și în sufletele noastre convingerea că aceste cursuri contribuie providențial la sporirea noastră duhovnicească și la îmbunătățirea metodelor noastre de lucru în ogorul Bisericii.

Ne-am hotărît, deci, să venim cu inima deschisă la acest izvor de lumină, din care s-au împărtășit și frații noștri. Am dorit să prindem meșteșugul luptei celei bune, lupta pentru pace și mîntuire, la care Sfîntul Apostol Pavel îndemna pe ucenicul său Timotei și la care ne cheamă astăzi pilda sfinților Trei Ierarhi.

Acum, ajunși aici, rugăm pe îndrumătorii noștri, să ne împărtășească tălmăcirea cea dreaptă a cuvîntului Scripturii și cunoașterea Sfintei Tradiții, ca să nu rătăcim calea. Dorim să lăsăm aici orice nedumerire, orice ezitare, orice prejudecată și orice meteahnă a trecutului și să ne îmbrăcăm mințile și sufletele cu haina cunoașterii de Dumnezeu și a iubirii de Patrie, căci așa ne așteaptă enoriașii noștri și așa trebuie să fie preotul lui Hristos.

Vrem să luăm parte la zidirea vieții celei noi, care crește, din împlinire în împlinire, în Patria noastră.

Vrem să trăim adevărul Evangheliei, ca din faptele noastre să răsară lauda pentru Biserica Domnului nostru Iisus Hristos.

Acestea sunt motivele care ne-au adus la aceste cursuri, cu nădejdea că întorcerea noastră pe calea cea dreaptă va cîntări mai greu în aprecierile conducătorilor noștri bisericești, decît întîrzierea de pînă acum.

Și suntem încredințați, că de aici ne vom întoarce la parohiile noastre întăriți și cu armele duhovniciei creștine, dar și cu mijloacele cele mai iscusite pentru atragerea și activizarea tuturor credincioșilor în lupta pentru apărarea păcii, căci fără de pace zadarnice sunt toate strădaniile preotului.

Pentru toate acestea, datorăm recunoștință corpului profesoral, în frunte cu Prea Sfințitul Rector Theoctist Botoșăneanu și mai ales membrilor Sfântului Sinod, în frunte cu Inalt Prea Sfințitul Patriarh, care a inițiat și a organizat la vreme aceste cursuri. Mulțumim Sfântului Sinod al Bisericii noastre, care, în frunte cu Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, a știut să ne spună la vreme: pe aici e drumul!

Datorăm de asemenea recunoștință regimului nostru de democrație populară, care asigură cultelor cele mai largi libertăți democratice și rugăm pe Domnul Ministru al Cultelor, Prof. Academician Petre Constantinescu-Iași, să asigure onoratul guvern de tot devotamentul nostru.

Bunul Dumnezeu să dăruiască zile îndelungate, cu pace și mărețe împliniri, conducătorilor Bisericii noastre, ocărmitoșilor Patriei noastre și tuturor celor ce luptă pentru pacea lumii și înfrățirea popoarelor.

Intru mulți și fericiți ani, Inalt Prea Sfințite și Prea Fericite Stăpîne.

A urmat apoi un bogat program cultural-artistic, alcătuit din coruri și lecturi din scrierile Sfinților Trei Ierarhi. Astfel, după ce corul studenților a executat «Deschideți mari ale cerului porți» de Gluck, magistrandul Verzan Sabin a citit următorul fragment din scrierea Sfântului Vasile cel Mare «Regulele mari», care înfățișează foloasele vieții de obște:

«Viața cu mai mulți la un loc este mai folositoare în multe privințe. Mai întâi, pentru că nu fiecare dintre noi poate să facă față de ajuns trebuințelor trupului, iar în procurarea celor necesare traiului, avem nevoie unii de alții. Insuși Dumnezeu-Creatorul a hotărât ca noi să fim uniți. Afară de aceasta, nici legea iubirii lui Hristos nu îngăduie ca fiecare să se îngrijească numai de ale sale. Viața individuală are un singur țel: acela al îngrijirii nevoilor proprii. Acest lucru e contrariu legii iubirii, pe care Apostolul o împlinea, nu căutând folosul său, ci pe al celor mulți. Apoi, izolat de semenii, nimeni nu-și poate cunoaște lipsurile, neavînd cine să i le vădească și să i le îndrepte cu blîndețe și bunăvoință. Căci muștrarea, chiar din partea unui dușman, naște adesea dorința de vindecare în omul de bună credință. Căci acela care iubeste, acela ceartă cu grijă. Un astfel de om nu se poate găsi în singurătate, ci numai unit cu alții în viață. Incît, i se potrivește cuvîntul acela: «Vai, celui singur, care cade și nu este cine să-l ridice».

Corul studenților a cîntat apoi «Miluește-mă, Dumnezeu!» de G. Cucu, iar studentul Dobrescu Valeriu din anul IV, a citit următorul fragment dintr-o cuvîntare a Sfântului Grigorie Teologul, în care sînt înfățișate unele din îndatoririle păstorului de suflete:

După cum nu tuturor bolnavilor li se prescrie aceeași doctorie sau dietă, ci cînd una, cînd alta, după gradul și natura bolii, tot așa de variate sînt și leacurile și procedurile pentru vindecarea suflătelor. Lucrul acesta îl dovedesc chiar bolnavii. Unii sînt vindecați cu îndemnul, alții cu porunca. Cei greoi și care anevoie se lasă împinși spre bine, trebuie îmboldiți cu biciul cuvîntului, pe cînd cei prea iuți și cu porniri greu de înfrînat trebuiesc

îndreptați cu vorbe blânde, cu vorbe care au darul să le potolească avîntul. Unora le priește lauda, altora muștrarea, bine înțeles făcute la timp potrivit; altfel, ambele păgubesc, dacă nu vin la timp și cu socoteală. Pe unii îi dă pe brazdă sfatul, pe alții dojana, dar și acestea, uneori trebuie făcute în public, alteori numai între patru ochi. Sînt unii care disprețuiesc îndemnurile date în particular, dar se cumițesc îndată ce sînt muștrați în public. Alții, dimpotrivă, se încăpățîneză cînd sînt dojeniți în public, dar se îndreaptă cînd sînt muștrați în taină, punînd mare preț pe discreție».

Cu multă măiestrie, corul studenților a executat bucată «Clopote de seamă», din repertoriul muzicii clasice ruse.

Studentul Seviciu Traian din anul I a citit apoi un fragment din omiliile Sfîntului Ioan Gură de Aur, în care sînt înfățișate roadele binefăcătoare ale păcii:

«Nimic nu prețuiește cît pacea și buna înțelegere. Pacea e primul dintre toate bunurile; prin ea se garantează siguranța lor și de aceea ea trebuie să fie continuă.

Pacea înlătură războiul, risipește teama, alungă dușmănia. Pacea e salvatoarea lumii.

Acela care pricinuește pierderea fratelui său, distruge pacea și bucuria, făcîndu-ne mai mult rău, decît chiar dacă ne-ar răpi toate bunurile... Nici chiar desăvîrșirea nu atrage admirația universală, așa cum o atrag pacea și buna înțelegere.

Pacea e mai presus decît desăvîrșirea. Niciun bun nu poate fi comparat cu bunul păcii: pacea în adunări, pacea în rugăciuni, pacea în ceremonii, pacea în salutări. Intîistătătorul Bisericii dă pacea odată, de două ori, de trei ori, de mai multe ori: «Pace vouă!»! El dă pacea de atîtea ori credincioșilor, pentru că pacea e mama tuturor bunurilor. Mîntuitorul ne îndeamnă să dăm pace caselor în care intrăm, ca simbol al tuturor bunurilor. Fără pace, toate celelalte bunuri sînt fără folos. Pacea e un bun atît de mare, încît acei care o săvîrșesc sînt numiți fii ai lui Dumnezeu...

Fiul lui Dumnezeu a coborît pe pămînt pentru pace, pentru a împăca prin sîngele Său nu numai cele de pe pămînt, ci și cele din ceruri, pentru a uni cele cerești cu cele pămîntești. El a suferit pentru pace, a fost răstignit pentru pace, a fost înmormîntat pentru pace. El ne-a lăsat pacea ca moștenire și ne-a poruncit să fim făcători de pace».

Corul studenților a executat «Cîntecul unirii» de Buniv și «Imn de pace al tineretului sovietic» de Tulicov.

A luat apoi cuvîntul Inalt Prea Sfîntul Firmilian, Mitropolitul Olteniei, care a rostit următoarea cuvîntare:

**Inalt Prea Sfîntite și Prea Fericite Patriarh,
Domnule Ministru,
Prea Sfîntite Rector, Părinților și Domnilor Profesori,
Cinstiți Părinți,**

Deschidem, astăzi, cursurile seriei a optsprezecea de preoți. Tot astăzi facem pomenirea a cinci ani dela începutul acestor cursuri. Ca o potrivire sfîntă, această deschidere și pomenire a începutului se fac sub adumbrirea marilor dascăli ai creștinătății și Ierarhi: Vasile cel Mare, Grigorie Cuvîntătorul de Dumnezeu și Ioan Gură de Aur. Sub omoforul lor a crescut

acest înalt așezământ de cărturărie bisericească. Sub scutul lor și-au făcut ucenicia teologică mii de preoți, călugări și ierarhi. Din amvonul lor au predat su'le de dascăli, smeriți sau străluciți. S-au făurit sub privegherea lor prețioase unelte pen'ru ortodoxia românească. Iar Biserica noastră, cu sprijinul și darul lor, a sporit d'în putere în putere și s-a rînduit între fiecele de vază ale Sinodului Ecumenic.

Sub acoperământul acestor trei luceferi, preoții din seria de acum încep înprospătarea lor de faptă și de gînd.

Cinstiți Părinți,

Este cu neputință să se vorbească de lucrarea Bisericii în lume, fără agonisita celor trei doctori ai Teologiei de Răsărit. Inseamnă să scoți afară veacul de aur al creștinismului și să sărăcești vistieria Ortodoxiei. Precum știți, nu se află ram teologic în care văpaia cugetării lor să nu pătrundă. Și nu există ascuns al vieții creștine în care să nu fi cetit ochiul lor văzător de Dumnezeu. În timpul lor s-a împlătit funia cea întreită a vieții în Dumnezeu: cunoașterea, propoveduirea și urcușul cel duhovnicesc. Dumnezeuiasca lor descoperire a stat mărturie în marile desbateri Hristologice. Orînduirile lor stau la temelie hotărîrilor ecumenice. În vadul croit de ei, curge și se cumpănește viața Bisericii, ca apa cea de o ființă, între calea împără'ească și calea desăvîrșirii monahale. Peste patru veacuri, bolta Bisericii se-ncheie peste lumina lor, ca cerul peste făpturi. Sub această boltă, ne urmăm călătoria către divanul lui Hristos și către răsplătirea Lui cea dreaptă...

Cucernici Părinți,

Călătoria pe care o urmăm, dela începutul veacului creștin și pînă va apune lumea, se cheamă viața Bisericii. După iconomia ei, viața Bisericii se cheltuește mereu în cuprinsul descoperirilor dogmatice, orînduirilor canonice, harului sfinților și sporului de lămuriri ale paznicilor credinței: sfințele soboare și episcopii lui Dumnezeu. După curgerea ei, viața Bisericii se mișcă sub vreme și luptă, văzut și nevăzut, cu puterile lumii și cu protivniciile ei de duh și de trăire. În această privință, viața Bisericii s-ar putea asemăna cu un ocean în care se varsă ape dulci și ape amare, ape ușoare sau grele de sare, riuri limpezi și riuri turburi. Cu duhul său uriaș, cu puterea soarelui și prin lăuntrice prefaceri, oceanul amestecă și drege apele primite, înlesnește viața fapturilor din el, acoperă cerul cu vapori, adună la el ploile care-au străbătut pămîntul și au însuflețit viețuitoarele. Acest dute-vino cu cercul său neînterupt se petrece și în viața Bisericii. Duhul, puterea și rărunchii Bisericii limpezesc fără conținere mișcările lumii și cugetarea ei, ajută viața sufletească și netezesc cărările mîntuirii. Biserica a ținut și ține trează în conștiința omenirii cea mai mare întrebare a vieții în Dumnezeu: «Au ce va da omul, în schimb, pentru sufletul său?» De aceea veghea ei asupra vieții nu trebuie să se stingă niciodată, precum nu se sînge murmurul oceanului.

Astăzi murmurul oceanului social se ridică cu glas înalt. Apele lui se clatină sub apăsări vînjoase. Cad la fund așezările nedrepte ale lumii, ca într-un cîmîtir. Se ridică la suprafață puterile proaspete și multe ale societății, brațul încordat al muncii pentru obște, frun'ea luminoasă a gîndirii slobode. Pe luminișul său se dau încă bătălii între forțele propășirii

și între argații avuțiilor. Porumbelul lui Noe caută încă ramura de măsline a păcii. Iar curcubeul împăcării nu s-a întins desăvârșit peste toate marginile pământului. Aceste frământări pun vieții creștine grave întrebări. Le pun, în deosebi, sacerdotului creștin și paznicilor Bisericii.

După cuvântul care zice: «Unde este turma, acolo este și păstorul», cărmuirea Bisericii Ortodoxe Române, în frunte cu Prea Fericitul Patriarh Justinian, s-a alăturat năzuințelor poporului muncitor din scumpa noastră patrie și a purces, împreună cu clerul și cu credincioșii săi, la sprijinirea unei vieți mai bune și unei vieți mai fericite. Deaceia, legiuirile sale, începând cu cea de căpetenie — Statutul — precum și toate orînduirile scrise în Tomos-ul Patriarhului Justinian, sunt străbătute până-n fibre de duhul democrației și de suflarea vieții cea de obște. Laolaltă cu diriguirea clerului prin cele trei făclii ale Patriarhiei noastre, revistele: «Biserica Ortodoxă Română», «Ortodoxia» și «Studii Teologice», și prin luminițele eparhiale, cu orientarea preoțimii prin adunările lor lunare pro-opopești, cu învoirea lucrării pastorale prin predici și îndrumări în dreapta credință a păstoritilor și cu aceste cursuri misionare, viața Bisericii noastre a căpătat o vădită înclinare către un «apostolat social», după gândirea fericită și finile mari ale Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, însușite de Sfântul Sinod.

Așa dar, cursurile de îndrumare misionară, poruncite preoților săi de Biserica Ortodoxă Română, fac parte din vegherea sa și sunt pregătiri pentru răspunsul la marile întrebări puse de propășirea socială din scumpa noastră patrie. Ele se însumează în viața Bisericii noastre și răspund trebuințelor vitale ale clerului și credincioșilor. Au crescut din inima noilor prefaceri și se cuvine să rămână în inima lor. Au odrăslit din pomul unei vieți curate și vor rodi odată cu el.

Despre roadele cursurilor de îndrumare s-au spus și se vor spune multe. Imi îngădui să număr câteva din Arhiepiscopia Craiovei, în care păstoriim.

Partea aceasta a Bisericii avusese oda'ă svicniri proprii în cultura bisericească și mișcării vii în viața pastorală. Clericii olteni aveau ca trăsătură de unire Societatea «Renașterea» ca unealtă de lucru cărturărească revista cu același nume, iar ca mijloc de întrecere, marile adunări anuale și cercurile pastorale. Într-o vreme au lipsit însă, Olteniei, Ierarhii de scaun și peste migala ei bisericească s-au așternut stînjenerile.

Suflul îmbietor al cursurilor de îndrumare a deșteptat rîvna clerului nostru și truda lui s-a îndreptat cu dragoste către apostolatul social. Din proprie pornire, pentru pilduirea credincioșilor, ca cetățeni ai patriei noastre și următori ai poruncilor dumnezeiești și izvoadelor apostolice, ei au pus în corvanana obștească, în anii 1951 și 1952, peste 21.000 zile de lucru, pentru acțiuni de interes obștesc și pentru înfrumusețarea satului lor. Tot în acești ani, ei au rostit 1504 conferințe și cuvîntări. O sumă de cîntăreți și 40 de preoți sunt dirijori ai corurilor sătești. Ca o lumină din lumină, preoții au dus dela cursurile de îndrumare hotărîrea de a intra în luptă pentru pace, sprijinind această sfîntă cauză cu temeiuri evanghelice și cu forța fără pereche a crezului religios. În cuprinsul Arhiepiscopiei noastre, fac parte din Comitetele de luptă pentru pace 443 de preoți și 19 cîntăreți. Numai în 1952, s-au rostit 6.920 predici pentru pace. Tot în 1952, au făcut par'e din grupele de strîngerea ajutoarelor pentru poporul coreean 338 preoți și s-au rostit peste 1400 cuvîntări în acest scop.

Alături de aplecarea către apostolatul social și de înrolarea în slujba păcii, însemnăm cu cea mai mare bucurie înviorarea pastorală a preoțimii Bisericii Ortodoxe Române, tot ca o bună vestire a cursurilor de îndrumare. Numai preoții Arhiepiscopiei noastre au rostit, în 1951 și 1952, mai mult de 73.000 predici și peste 57.000 îndrumări în dreapta credință. Acest nolan de rostiri a fost îmbinat sau aplicat deodreptul la temeuriile vieții de azi, la spulberarea svonurilor mincinoase, la alungarea spaimei din sufletele slabe, la scoaterea din umbră și uitare a marilor gânditori creștini, cari au înfruntat bogăția și împilarea, luxul și desfrâul, lenea și norocul, așa cum a făcut Ioan Gură de Aur, marele Vasile și alți cugețatori de Dumnezeu.

Inmultăți aceste roduri cu șapte eparhii, în numele cărora rostesc acum cuvântul de deschidere, și veți avea câștigul cursurilor de îndrumare dela Institutul Teologic de grad Universitar din București. Acest câștig este un salt de calitate în viața Bisericii noastre, este rodul a cinci ani de ucenicie preotească și îndreptățirea către nădejdi mai mari.

Prea Cinstiți Părinți,

Suprema și neînvinsa nădejde a preoțimii noastre trebuie să fie așezarea păcii în lume. Fără această nădejde, lucrarea noastră se cheltuește întru sudorile de singe ale Mîntuitorului nostru Iisus Hristos. Războaiele au adus înto-deauna piedici neasemănate în sporul sufletesc al credincioșilor și, deci, în sfîntul nostru sacerdoțiu. Au murit oameni nemîntuiți, au căzut în desnădejde urmașii lor, au suferit șiruri de generații de lipsuri materiale și de încremenire spirituală. Asemenea moștenire nu este prielnică vieții Bisericii, desăvîrșirii duhovnicești și sfîrșitului în Dumnezeu.

În parte și în total, avem acum cel mai mare prilej și unicul privilegiu să alungăm moartea silnică de pe pămînt, să ne bucurăm de viață, să tindem către împărăția spiritului.

Nu s-a cunoscut în lume mai mare dorire către pace. Popoarele pămîntului au scris pe cerul inimii lor acest cuvînt, după care suspinăm din cele mai vechi timpuri; vrerea lor s-a rostit în soboare, ca Heruvimii de foc dela porțile Edenului. În anii noștri, vor sta ca niște pășiri peste pășiri soboarele păcii dela Paris, Stockholm, Viena, Budapesta. S-a trecut, astăzi, peste sfială și se vorbește răspicat. Singele cald și tînăr nu mai poate fi ispitit către vărsare. Năvala lui generoasă a trecut peste zăgăzurile culorilor, raselor, deosebirilor de limbă, îmbrăcăminte și deprinderi. Sufletul aprins al tineretului cîntă acum dumnezeescul imn al «nrieteniei și păcii», cum am văzut cu ochii, vara trecută, în capitala Republicii noastre Populare.

Popoarele pașnice ale lumii au poftit la masa lor religiile pămîntului. Le înlesnesc cuvîntul prin arh'erei, preoți și credincioși. Le dau cel mai mare și unicul prilej să-și împlinească darul lor sfînt, pacea pe pămînt, și înalta lor justificare: pacea cea desăvîrșită a sufletului. S-au dat oamenilor Bisericilor, fără alegere, cinstiri înalte și semne de mare prețuire. E proaspătă în mintea noastră decorarea unor înalți ierarhii ai Bisericii Române, în frunte cu Prea Fericitul nostru Patriarh și a unor preoți de seamă. La fel, în Biserica Rusă. Premii ale păcii au primit frunțași ai Bisericilor din Apus. Ce frumos este nimbul păcii pe-o frunte bisericească!

Și, se în'implă, cinstiți părinți, un lucru uimitor în lume: pacea începe să învingă războiul. O dovadă sigură: Coreea. Altă dovadă: Conferința

care a început de câteva zile la Berlin și care este produsul luptei popoarelor iubitoare de pace. Voința lor a silit conducerea potrivnică să aleagă calea înțelegerii și să aducă între neamuri destinderea trebuitoare.

Ca slujitori ai păcii lui Hristos ne bucurăm.

Dar ne luăm și sarcina să veghem, în cuprinsul ființei noastre și în cuprinsul pastorației noastre. Veghea Bisericii Române nu va înceta. Pentru că pacea este condiția neapărată a alergării noastre creștine și testamentul Mântuitorului nostru.

Ierarhia Bisericii Ortodoxe Române cunoaște nevoințele preoțimii sale, mărturisește vădit truda ei neprihănită, este, mândră de această preoțime și știe că se poate încrede într-însa.

Ca delegat al Înalt Prea Sfințitului și Prea Fericitului Patriarh Justinian aduc preoților dela această serie îndemn la lucru și-i doresc spor în ucenicia care începe.

Ca purtător de cuvânt al Centrelor Mitropolitane: Ungro-Vlahia, Moldova și Oltenia, aduc cuvânt de laudă Prea Sfințitului Rec'or și dascălilor dela acest Institut, pentru statul lor cărturăresc și pentru aurul învățării lor.

Ca membru al Sfințitului și îndrep'ătorului Sinod, în numele acestui suprem for, încredințăm pe Intitul Stătător, Președintele și Patriarhul nostru, Înalt Prea Sfințitul și Prea Fericitul Justinian, de neșovăită urmare și-i mulțumim pentru drumul sănătos, sigur și fără prihană pe care a îndrumat viața Bisericii Ortodoxe Române.

Ierarhia Bisericii noastre, dascăli așezămintelor sale teologice, preoțimea și credincioșii sînt adânc mulțumitori Domnului Profesor Academician Petre Constantinescu-Iași, Ministrul Cultelor, pentru vegherea și sprijinul dăruit treburilor bisericesti și asigură conducerea scumpei noastre patrii de recunoștință pentru libertatea închinării noastre.

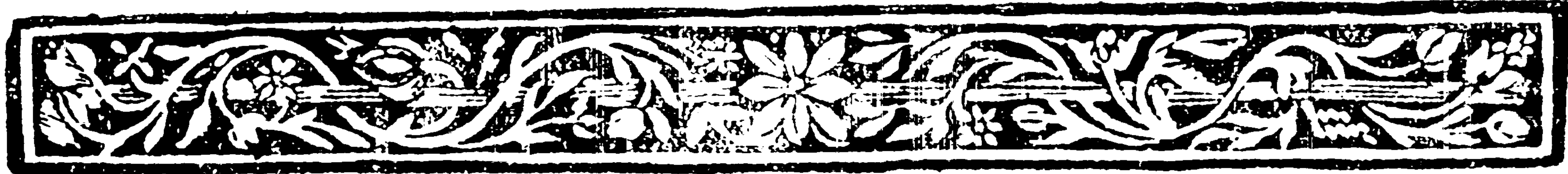
Slavă Puternicului Dumnezeu al Păcii, iar marilor dascăli și Ierarhi, ocrotitorii acestui institut, adinea cinstire a sufletului nostru.

Festivitatea s-a încheiat cu «Marșul gloriei» din opera «Aida», de G. Verdi și «Marșul lui Tudor Vladimirescu», din «Oratoriul Tudor Vladimirescu», de G. Dumitrescu, executate de corul studenților Institutului Teologic, sub conducerea D-lui Conferențiar N. Lungu.

A urmat tradiționala agapă, la care au luat parte toți cei prezenți. Cu acest prilej, Dl. Profesor Academician P. Constantinescu-Iași, Ministrul Cultelor, a rostit o scurtă cuvîntare, subliniind roadele bogate ce au încununat activitatea de pînă acum a instituțiilor de învățămînt al Bisericii Ortodoxe Române, care a știut să folosească largă libertate religioasă, asigurată de regimul nostru popular, și spre înfăptuirea unei strînse și sincere colaborări cu masele largi de credincioși pe calea luptei pentru apărarea păcii și a muncii pașnice pentru bunăstarea obștească și pentru înflorirea patriei.

Toți cei prezenți au primit cu însuflețite aplauze cuvintele rostite de D-l Prof. Academician P. Constantinescu-Iași, salutînd în persoana sa pe unul dintre fruntașii luptei pentru apărarea păcii din țara noastră.

COMEMORĂRI

O JUMĂTATE DE VEAC DELA MOARTEA LUI GAVRIIL MUSICESCU

În ziua de 8/21 Decembrie 1953 s-a împlinit o jumătate de veac dela moartea marelui compozitor român Gavriil Musicescu. Cu acest prilej Consiliul de Miniștri al R.P.R. a dat o hotărîre pentru organizarea comemorării a 50 ani dela încetarea lui din viață, rînduind alcătuirea unui Comitet Național Jubiliar, care — în colaborare cu Ministerul Culturii și cu Uniunea Compozitorilor din R.P.R. — a avut îndatorirea să organizeze, în cursul lunii Decembrie 1953, conferințe și festivaluri artistice la cluburile și Căminele Culturale dela orașe, precum și un concert din lucrările sale, în sala Ateneului R.P.R. 1).

În chip firesc, această comemorare își află un îndreptățit temei și din partea Bisericii noastre Ortodoxe. Căci Gavriil Musicescu n-a fost numai un «compozitor clasic român» și «adevăratul părinte al muzicii corale românești» 2), ci în afara tuturor strădaniilor care i-au agonisit renume veșnic, se pomenesc la loc de cinste nenumăratele sale lucrări de muzică bisericească, precum și marele avînt dat de el corului Mitropoliei din Iași, pe care l-a condus și îndrumat timp de peste un sfert de veac (1876-1903).

Gavriil Musicescu s-a născut la 20 Martie 1847 în tîrgul Ismail 3). Tatăl său era țaran și se numea Vucol Muzîcenco, iar mama sa, Varvara, era fiică de preot. Copilul acesta, cu glas frumos și vioi la minte, urmă clasele primare în Ismail, iar în 1860, cînd avea vîrsta de 13 ani, fu adus și înscris la Seminarul din Huși, unde învătă timp de patru ani, sub ochiul ager și inima caldă a lui Melchisedec, numit încă din 1856 rector al acestei școli preotești 4).

În anul 1864, sfîrșind învățătura seminarială dela Huși, potrivit înclinării sale firești, se duce la Iași, unde în doi ani termină cursurile de teorie, solfegiu, canto, armonie și violă ale Conservatorului de muzică. Umblă povestea, ca și pe seama altora, că la primirea în Conservator, Ga-

1. Vezi *Scînteia*, an. XXIII, nr. 2850 din 20 Decembrie 1953. Hotărîrea mai prevede că Ministerul Culturii și Academia R.P.R. vor publica, în cursul acestui an, monografia despre viața și opera lui Gavriil Musicescu, precum și culegeri din lucrările sale muzicale.

2. Sabin Z. Drăgoi, *Gavriil Musicescu, un discipol al marilor compozitori ruși, în Veac Nou*, an. IX, nr. 103, p. 2, din 28 Dec. 1953.

3. Cf. Zeno Vancea, *Robul lui Gavriil Musicescu în dezvoltarea muzicii românești*, în *Contemporanul*, nr. 51 (376), p. 2, din 18 Decembrie 1953.

4. Pr. Nae Popescu, *Gavriil Musicescu*, în rev. *Muzică și Poezie*, an. I (1936), nr. 7, p. 8; cf. Arhiereul Dr. Veniamin Pocitan-Ploesteanul, *Momente din viața și activitatea lui Melchisedec între anii 1856-1861*, București, 1936, p. 8.

vrii Musicescu a fost socotit ca lipsit de talent muzical⁵⁾. Tot atunci el intră ca tenor în corul Mitropoliei din Iași, de sub conducerea lui Gh. Burada, precum și în corul Teatrului Național dela Copou.

La 30 Decembrie 1865, Melchisedec fiind numit locțiitor de episcop al nou-înființatei Eparhii a Dunării de Jos, purcede îndată la reorganizarea Seminarului din Ismail, în'emeiat cu doi ani în urmă⁶⁾. În acest scop, în toamna anului 1866 îl aduce de la Iași pe Gavriil Musicescu și-l numește profesor de muzică. Deși în vârstă doar de 19 ani, noul dascăl se dovedește dintru început nu numai un bun îndrumător, ci și un iscusit conducător de cor, compozitor de cântări liturgice și un fierbinte râvnitor de cât mai multă cultură într-ale muzicii⁷⁾. Astfel în 1869, din îndemnul și cu sprijinul Episcopului Melchisedec, tânărul Gavriil Musicescu dădu la lumină cea dintâi lucrare a sa: **Imnele dumnezeescei liturgii, tipărită cu cheltuiala Azilului Elena Doamna, «din fondurile ...hărăzite de un evlavios și bun creștin — Birjariu — din București**⁸⁾.

Peste un an, tot din îndemnul bunului său ocrotitor, Gavriil Musicescu prelucrează și tipărește cu cheltuiala lui «Alexandru Plaino, Președintele Senatului României», **Imnurile dumnezeescei liturgii «acomodate la serviciul arhieresc»**⁹⁾.

5. Mihail G. Poslușnicu, *Istoria muzicii la Români*, București, 1928, p. 354. Se spune că numai datorită stăruinței profesorului Gustav Wagner, a izbitit să fie admis la Conservator.

6. Al. T. Dumitrescu și G. M. Ionescu, *Istoria seminarilor preoțești din Buzău, Ourtea de Argeș, Huși, Ismail*, București, 1906, pp. 10, 61.

7. Iată, de pildă, ce scria în 1869 V. A. Urechia despre Gavriil Musicescu: «...Eminentul Episcop al Dunării de Jos, P. S. Melchisedec..., pe con'ul său a întreținut și continuă să întrețină la Ismail un cor bisericesc admirabil prin excelența și progresele sale. Conducătorul acestui cor, din simpla onoare a artei sale, este un june de merit și prea cunocător al profesiei sale, D-l Musicescu, magistrul de cântare la seminariul din Ismail, conduce fără nici o remunerațiune, de mulți ani, corul catedralei episcopale. Dar atâta nu este meritul d-lui Musicescu. D-lui este un june plin de viitor, compozitor de muzică eclesiastică. Am ascultat, cu adevărată mirare și iubire frumoasele bucăți ce a introdus în serviciul bisericii și mai ales concertele sale cântate la chelonice». (Apud Mihail Gr. Poslușnicu, *op. cit.*, p. 335).

8. *Imnurile dumnezeescei liturgii a celui intru sânti părintelui nostru Ioan Christostom arhiepiscopul Constantinopolei. Musica prelucrată de Gavriil Musicescu, profesor de muzică la Seminarul de Ismail*. Opul I, București, Imprimeria lui Ioan Cartu, 1869, 4 ff + 98 pp., 25³ × 18⁷ cm. La p. 86, după concertul *Pleacă, Doamne, urechia ta* se spune: «Urmează ceialaltă parte a liturgiei sf. Ioan Christostom». Foaia II lim. cuprînde o prefață: «La toți amicii frumoaselor arte și tuturor celor ce iubesc buna cuvînta casei Domnului», semnată de: *Episcopul Dunării de jos Melchisedec*, în care, printre altele, spune: «a început a se deștepta gustul bunului și frumosului și în viața religioasă a națiunii, precum de exemplu: corința de a avea un cler luminat și demn, templuri frumoase și regulat întreținute, muzică religioasă cultă, ca la toate popoarele culte, etc. De această nobilă tendință a națiunii noastre spre bine și frumos îndemnat subscrisul și voină a încuraja mai departe la lucru pe D. Gavriil Musicescu, profesorul de muzică vocală la Seminariul de Ismail, carele promite un bun succes în ramul său, am dorit a să da publicității această operă musicală, întâiul product al junelui nostru musicant bisericesc...». Volmul acesta se încheie cu un «*Imn religios compus de G. V. Musicescu, Către tine, Doamne, înalt sufletul meu*».

9. *Imnurile dumnezeescei liturgii.. accomodate la serviciul arhieresc. Musica prelucrată cu arangeamente de piano de Gavriil Musicescu, professore de muzică vocală la Seminariul de Ismail*. Opul III. București, Imprimeria de muzică a lui Ioan Weis și Ioan Cartu, 1870, 4 ff + 95 pp 26⁷ × 19 cm. Pe f. II este o scrisoare a Episcopului Melchisedec adresată lui Alexandru Plaino.

Mistuit de dorul de a pătrunde cât mai temeinic tainele muzicii și recunoscându-și singur lipsurile, și-a dat seama că numai pregătirea muzicală dobândită în Conservatorul dela Iași, nu-i este îndestulătoare. În aceste împrejurări începu să-și procure din Rusia, cu multă greutate, cărți de teoria muzicii¹⁰). Aceste cărți i-au dezvăluit însă o lume nouă și din ele află că în țara vecină erau compozitori vestiți, care se interesau îndeaproape de muzica populară. Musicescu însuși era îndrăgostit de cîntecele poporului său, auzite de el încă din frageda copilărie. Zărite noi, descoperite acum în foile cărților rusești despre muzică, l-au îmbiat cu căldură. În acest chip află el de Iosif K. Hunke, profesor la Conservatorul din Petersburg, cu care intră în legătură prin scrisori¹¹). În urma îndemnurilor acestuia, cu recomandarea consulului rus Pavel Romanenco și prin sprijinul Episcopului Melchisedec, tânărul Musicescu plecă în 1870 la Petersburg, unde fu primit îndată în corul paraclisului imperial și totodată, pentru sîrguința lui la învățătură, i se îngăduie să se înscrie și la Conservatorul de muzică din capitala Rusiei țariste, dobîndind chiar și un ajutor în bani.

După doi ani de studii în Rusia¹²), întorcîndu-se în țară, Gavriil Musicescu, în vîrstă doar de 25 ani, este numit prin concurs, în Septembrie 1872, profesor de armonie la Conservatorul din Iași¹³). De acum începe marele avînt și munca într-adevăr creatoare de care a dat dovadă în tot cursul vieții sale. Este drept că și la Iași, Musicescu a avut norocul să găsească un om al Bisericii, care-i pricepe talentul și-i sprijină rîvna. Este marele Mitropolit Iosif Naniescu. Fără înțelegerea larg cuprinzătoare a acestui Ierarh ales în scaunul Moldovei la 10 Iunie 1875, Musicescu n-ar fi putut întocmi renumitul cor mitropolitan, faima Iașilor și cîntecul coral românesc din acea vreme¹⁴). Căci prin melodiile lui duloase a plîns și s-a veselit întregul popor românesc¹⁵).

Dela 15 Ianuarie 1876 și pînă la moarte, Gavriil Musicescu a condus și instruit cu măiestrie corul Mitropoliei din Iași, care timp de un sfert de

10. Sabin Z. Drăgoi, *op. cit.*, p. 2; cf. Prof. George Breazul, *Gavriil Musicescu, La o jumătate de veac dela moartea lui*, în *Scînteia*, an. XXIII, nr. 2854, din 25 Decembrie 1953. În *Imnurile dumnezezeșei liturgii din 1870*, pp. 65-84, Gavriil Musicescu prelucrează, după D. Bortneanschi, concertul *Dumnezeule, cîntare nouă vouă cântă Tîe*. La începutul anului 1871, cînd se afla la Petersburg, apare la București: *Rînduiala cununiei*; «muzică preucrată și arangeată pentru sopran, alto, tenor, bas și piano» de Gavriil Musicescu, profesor de muzică vocală la Seminariul de Ismail. Opu IV, tipărit cu cheltuiala Prea Sîntitului Episcop al Dunării de jos Melchisedec și a domnului Ioan Weiss și Ioan Cartu», 4 ff + 44 p. 26 × 18,8 cm. Pe f. II lim. se află dedicația Episcopului Melchisedec către Mitropolitul Moldovei și Sucevei Calinic Miclescu: «In memoria și onoarea providențialei izbăviri a vieții I.P.S. Voastre de abominabilul atîntat dela 19 Ianuarie (1871) dedicăm I.P.S. Voastre această operă musicală care acum s'a tipărit».

11. Cf. Constantin Rînzescu, *Cititorii muzicii românești*, în rev. *Păstorul Tutovei*, an. I, (Bârlad, 1938), p. 286. După ce revine în țară, Gavriil Musicescu tipărește: «*Imnul Cheruvic*, compus pentru chor mixt și piano, dedicat mult stimabilului domn Iosif K. Hunke. Op. V. Aprobata de Capella Imperială din St. Petersburg». Lito W. Benicke, Lipsku (f. a.), 4 ff. 27 × 17 cm.

12. Mihail Gr. Posușnicu, *op. cit.*, p. 356.

13. Gavriil Galinescu, *Muzica în Moldova*, în *Muzica românească de azi*, de Prof. P. Nițulescu, București, 1939, p. 707.

14. Pr. Nae Popescu, *op. cit.*, p. 9.

15. A. D. Atanasiu, *Gavriil Musicescu*, Iași, 1904, p. 4.

veac, sub vraja atot-biruitoare a melodiilor sale, a strâns ca într-o mreajă minunată sufletele Moldovenilor ¹⁶).

Sub înriurirea studiilor făcute de el la Petersburg, în atmosfera creată de M. I. Glinka († 1857), întemeietorul muzicii naționale ruse, care se rostise răspicat: «Muzica o compune poporul, noi compozitorii o aranjăm numai», Gavriil Musicescu dădu un mare avânt nu numai melodiilor bisericesti ci și cîntecului popular. Astfel, într-un memoriu din 30 August 1890, înaintat Ministerului Instrucției Publice și Cultelor, el scria: «Dîndu-mi seama de valoarea cîntecelor populare romîne, de însemnătatea culturii acestui gen de muzică, precum și de efectul ce ar produce într-o națiune răspîndirea acestora într-un mod sistematic, mi-am propus să fac o mică colecțiune de aceste cîntece luate direct din gura poporului, spre a le armoniza după tonalitățile în care sînt cîntate de popor. Aceasta am început încă de pe la 1874» ¹⁷).

Pe drept cuvînt s-a spus că Gavriil Musicescu «a insuflat gustul muzicii populare unei întregi generații» ¹⁸). El a scos la iveală comoara muzicală a țaranului român, prea puțin luată în seamă de înaintașii săi, încredințînd și pe alții că «a sosit timpul să ascultăm și să învățăm melodiile romînești pe lîngă ele streine» ¹⁹). Se știe că aceste cîntece, deosebindu-se prin structura lor modală de melodiile populare orășenești, aveau nevoie în chip firesc de o altă înveșmîntare armonică. Marele talent al lui Gavriil Musicescu și intuiția sa creatoare desăvîrșită, se vădesc pe deplin prin iscusința înveșmîntării și interpretării armonice a acestor melodii, într-o vreme cînd alți compozitori socoteau orice abatere dela regulile armonice clasice ca un mare păcat săvîrșit împotriva muzicii. Însemnătatea și caracterul înnoitor al înfăptuirilor lui Musicescu pe tărîmul armonizării muzicii populare pot fi prețuite mai bine azi, decît acum șase-șapte decenii ²⁰). Căci prin prelucrarea măestrîtă a melodiilor populare, el n-a înlesnit numai elevilor săi apropiați, Ion Vidu și Timotei Popovici, să alcătuiască compoziții și prelucrări de cîntece populare, ci a pregătit drumul și altor compozitori de seamă, ca de pildă: D. G. Kiriac, G. Cucu, G. Dima și I. Mureșanu.

După ce reorganizează corul mitropolitan și după ce duce prin presă o luptă îndîrjită pentru culegerea, transcrierea și prelucrarea artistică a melodiilor populare romînești, veștejînd atitudinile de îndoială asupra originalității și valorii acestor comori, Gavriil Musicescu publică în anul 1884 o colecție de 7 melodii armonizate pentru pian, iar în Ianuarie 1889 dădu la lumină 12 melodii naționale culese, armonizate și aranjate pentru

16. In bugetul Conservatorului din Iași pe anii 1876-1877, se află trecut «Gavriil Musicescu, profesor dela «Vasile Lupu», însărcinat cu dirijarea tuturor celor 3 coruri bisericesti» (corul mitropolitan și corurile dela bisericile Nicorița și Sf. Lazăr). Cf. Gavril Galnescu, *op. cit.*, p. 19.

17. Prof. George Breazul. *Ibidem.* Cf. Sabin Z. Drăgoi, *ibidem.* În 1884, Gavriil Musicescu tipări la Petersburg o romanță pentru voce, vioară și pian, intitulată *Mama și copii. Мать и Дети* Lucrarea aceasta, cu textul în limba rusă, inspirat după o poezie grecească, este una din cele mai vechi tipărituri de muzică romînască clasică apărute în Rusia. (Vezi Vlorel Cosma, *Gavril Musicescu și muzica rusă*, în rev. *Flacăra*, nr. 16 (1 Dec. 1953), p. 29.

18. N. Iorgă, *Muzica românească*, în P. Nițulescu, *Muzica românească de azi*, pagina 19.

19. Cf. rev. *Armonia*, an. V (1928), nr. 7-8, p. 2.

20. Cf. Zeno Vancea, *ibidem.*

cor mixt și piano²¹). În prefața ediției a II-a a acestei colecții tipărită în 1893, Musicescu mărturisește deschis sfiala sa, ori mai bine zis simțul adânc de răspundere pentru cutezanța sa de a transcrie și armoniza muzica populară, spunînd: «De mult mă preocupă această idee, de mai mulți ani o am pus și în practică; n-am avut însă curajul să mă prezint în public cu cîntece dela țară, îngrijat fiind nu că vor fi tratate cu indeferențism, dar să nu le compromit. Căci nu numai armonizarea, dar chiar scrierea melodiilor cum le cîntă poporul, nu e lucru așa de ușor precum mulți au crezut și cred încă și azi»²²).

Și totuși, atît de însetat era poporul de muzică romînească și atît de mișcat era la auzirea cîntecului izvorît din inima și din durerile lui, încît executarea în concerte publice a celor 12 melodii, armonizate de Gavriil Musicescu, prilejui pretutindeni o mare însuflețire. Desăvîrșita interpretare la care izbutise să ajungă corul mitropolitan sub conducerea lui, îi dădu putința să le execute în chip fermecător. «Oriunde am cîntat, spune el, cîntecele poporului au produs efecte neașteptate»²³). Cu acest cor, minunat instruit, Gavriil Musicescu a colindat toate orașele țării, alcătuiindu-și programul muzical din cîntări religioase și cîntece populare și naționale²⁴). Vrednic de amintit este faptul că în anul 1890, el cel dintîi a avut curajul să treacă, cu corul său, și peste culmile Carpaților, în Ardeal.

21. Iată cum lămurește Musicescu acest avînt dat de el muzicii populare: «De frumusețea, bogăția și puterea magică ce exercită cîntecele poporului, nu m'am îndoit niciodată. Duiosasele noastre melodii naționale descriu cu culori vii blîndețea și bunătatea caracterului poporului român. Și dacă țăranul român mai uită din ne-cazul greu ce înjură în luptele vieții și suportă cu bărbăție nevoile ce-l apasă, apoi aceasta se datorește în cea mai mare parte influenței duioselor melodii, care-l mîngăie în zile grele și-l veselesc în cele bune. Cred dară că a sosit timpul să ascultăm și să învățăm și melodiile românești, pe lângă cele străine» (*Precuvîntare la 12 Melodii naționale*, Leipzig, 1889; p. II).

22. În 1885, Gavriil Musicescu publică în revista *Arta*, an. II, nr. 7 (Iași, 1885), p. 50, un articol intitulat: *Naționalism sau cîntecele populare*, în care nu se sfiește să arate că: «In școalele speciale de muzică nici vorbă nu poate fi de cultivarea muzicii naționale. Ba mai mult, la producțiunile acestor școli se execută muzică de preferință cu text strein... În școalele private, copiii de mici se deprind cu sentimentele musicale cu totul streine; căci de învăța copilul piano, i se pune dinainte cu preferință metoda de *Schultz*, care nu-i alta decît o colecțiune de cîntece naționale germane, aranjate într'un mod progresiv și sistematic pentru usul școalelor; de învăța copilul violină, i se pune dinainte cu preferință metoda de *Preis-Violinschule von Hermann Schröder*, care întrece pe cea a lui *Schultz*, căci pe lângă cîntece naționale germane, îl deprinde pe copil și cu sentimentul religios, învățându-l corale bisericești proprii bisericii protestante».

23. Vezi *Precuvîntare la 12 Melodii naționale*, ed. II, Leipzig, 1893, f. III. Cel dintîi concert coral l-a dat în 1886 la Roman, fiind patronat de Episcopul Melchisedec. Al doilea concert l-a dat tot la Roman. La aceste concerte au fost cîntate spre încercare și în afară de program doar 2-3 melodii naționale și au fost foarte bine primite. Al treilea concert l-a dat la Bîrlad, tot în 1886, unde a și fost sărbătorit. În primăvara anului 1889 a dat în Iași 3 concerte corale și două în Botoșani, programul fiind alcătuit jumătate din cîntece naționale. În vara aceluiași an a dat 18 concerte în diferite orașe din Moldova, iar în 1890 a dat concerte la Buzău, Ploești, Sinaia (v. A. D. Atanasiu, *op. cit.*, pp. 4-5).

24. Cf. Mihail Gr. Poslušnicu, *op. cit.*, pp. 358-359. Cîntecele noastre populare izbutesc atunci să treacă și dincolo de hotarele țării. La Budapesta, revista *Magyar Arion*, condusă de Dr. Josef Harrach, profesor la Academia de Muzică din Pesta, a publicat, cu textul tradus în limba ungară, cîteva din melodiile populare culese și armonizate de Gavriil Musicescu. Tot acolo, un cor mixt de 300 persoane, îi cînta în anul 1898 «Zis-a badea c-a veni». La Paris, melodiile armonizate de el sînt pre-

Căiătoria i-a fost un adevărat triumf, iar semnificația ei politică, în acea vreme de asuprire a naționalităților de către regimul habsburgic, era destul de vădită ²⁵). Românii ardeleni s-au putut mândri atunci cu muzica lor țărănească, iar străinii, încrezători în cultura lor, au recunoscut deschis lucrul bun și nou ce li se aducea ²⁶).

Alături de munca sa pentru culegerea și armonizarea cântecelor populare. Gavriil Musicescu, ajutat de alți doi dascăli ieșeni și sprijinit de Episcopul Melchisedec, s-a străduit ani îndelungați pentru transcrierea muzicii noastre psaltice pe note liniare, tipărind-o apoi la Leipzig, în 11 volume, între anii 1884-1899.

Bîntuia în acea vreme un fel de eres, că psaltichia nu trebuie transcrisă pe note liniare. Faptul acesta a împărțit atunci pe oamenii Bisericii noastre în două tabere protivnice: unii mai cu dreptă înțelegere și cu simț de lumină, care nu vedeau nicio primejdie; alții mai habotnici, care socoteau că se pîngărește sfințenia cîntărilor bisericesti, dacă se cîntă pe note liniare. Adevărul sta la mijloc, iar Gavriil Musicescu se credea îndreptățit să porceadă la această lucrare plină de răspundere, pe temeiul că psaltichia este mai greu de învățat și că transcrierea ei pe note liniare va apropia de «luminile civilizațiunii și va spori numărul cîntăreților». «Cîntul bisericesc — spune el — din ce în ce a început a se abate din adevărata-i cale, încît azi se găsește — putem zice — în agonia morții». Și fiindcă în biserică, «cîntul este una din podoabele cele mai principale ale serviciului divin, am cugetat d-a găsi un mijloc spre a putea da mîna de ajutor pentru salvarea demnității cîntărilor bisericesti. Am crezut deci, că cel întăi ajutor ce s'ar putea da, este transpunerea cîntărilor existente, pe notațiunea liniară, prin care se înlesnește foarte mult studiul acestei specialități» ²⁷).

miate la expoziția din 1889. În *Revue de traditions populaires*, tom. V (Paris, 1890), s-au reproduș cîteva din ele cu text român și traducere franceză, iar ziarul parizian *Figaro*, din 30 Mai 1896, a publicat o favorabilă și interesantă dare de seamă asupra armonizării melodiilor din psaltichie pentru ansamblul coral, făcute de Gavriil Musicescu. În prefața la «12 Melodii naționale», ed. II, Leipzig, 1893, se arată că ele fac parte «din repertoriul vestitului cor rus de sub conducerea D-lui Dim. Slawianschi».

25. În lucrarea sa *Muzica în Transilvania*, Tiberiu Brediceanu scrie următoarele despre răsunetul pe care l-a avut corul lui Musicescu în Ardeal: «G. Musicescu are meritul că a venit în 1890 în părțile noastre cu un minunat cor d-la biserică catedrală din Iași, dând concerte de muzică bisericască și națională prin multe orașe din Ardeal și Banat. Cîntecele sale populare armonizate pentru cor, s'au întipărit adânc în inimile auditerului și se cîntă până în ziua de azi la noi, în multe părți... Lugojenii însuflețiți de arta lui Musicescu l-au rugat să-l primească pe Vidu ca elev al său, spre a-l crește în duhul muzicii naționale și bisericesti. Musicescu a cedat cu plăcere acestei rugămînti și I. Vilău (n. 1 Dec. 1863 — † 7 Febr. 1931), plecă în toamna anului 1890 la Iași și se înscrie la Conservatorul de Muzică de acolo. După doi ani s'a reîntors acasă nu numai cu o mulțime de bucăți corale alese, pe care le-a primit dela Musicescu... ci și cu frumoase cunoștințe muzicale». (P. Nițulescu, *Muzica românească de azi*, pp. 737-738).

26. O dovadă a conștiinței despre sarcina ce avea de îndeplinit, pentru înălțarea tot mai sus a cîntecului popular, o aflăm în aceste cuvinte scrise mai tîrziu, în 1903, de Gavriil Musicescu: «...În caz de nereușită însemna a compromite demnitatea culturii muzicale în țară, a ne expune ridicolului față de străini și, mai mult decît aceasta, a pune pe frații noștri de dincolo de Carpați într'o pozițiune cu totul falsă față cu popoarele conlocuitoare, Unguri și Sași». (Cf. Mihail Gr. Poșlușnicu, *op. cit.*, p. 359).

27. *Precuvântare la Anastasimataru*, glas 1, Leipzig, 1884, p. 1.

Drept aceea, sfătuindu-se cu Gh. I. Dima, «profesor de muzică la Liceul Național, prim cantor la biserica Sf. Spiridon din Iași» și Grigorie I. Gheorghiu, «profesor de muzică bisericească la Seminarul Socola, cantor la Sf. Mitropolie din Iași», s-au hotărât să se apuce de lucru. În vederea acestei lucrări, în Noembrie 1881 s-au adresat Sf. Sinod «cu o propunere d-a transpune cântările bisericești, scrise cu notațiunea psaltică, pe notațiunea liniară, arătând totodată și foloasele ce se pot aduce Bisericii prin aceasta».

Tot în sesiunea din toamna anului 1881, în ședințele din 12-13 Noembrie 1881, Episcopul Melchisedec al Romanului a citit **Memoriul** său asupra cântărilor bisericești²⁸), susținând transcrierea lor pe note liniare și prezentând în acest scop un **Regulament** pentru regularea cântărilor bisericești²⁹).

Sf. Sinod votînd regulamentul propus de Episcopul Melchisedec, în ședința sa din 23 Noembrie 1881, a citit petiția celor trei profesori din Iași: Musicescu, Dima și Gheorghiu, pe lângă care înaintau un caiet cu câteva modele, cerînd totodată aprobarea «de a traduce **Anastasimatarul** după Psaltichie, pe note liniare, și a se introduce prin Seminare, pentru învățarea mai cu ușurință a cântărilor melodice respective, obligîndu-se de a da gata un asemenea Anastasimatar pînă în luna Mai 1882». Dar în ședința din 2 Decembrie 1881, Sf. Sinod, pe temeiul raportului Comisiei «pentru regularea cântărilor bisericești», hotărăște că «nu poate da curs dorinței celor trei profesori, pînă ce mai întîiu nu se va face colecțiunea de cântări bisericești melodice, prevăzute prin art. 4 și 5 ale Regulamentului votat de Sf. Sinod»³⁰).

Gavriil Musicescu, socotind însă că «Sf. Sinod acceptă în principiu nu numai transcrierea Psaltichiei pe notațiunea modernă liniară, ci chiar prelucrarea și prescurtarea cântărilor bisericești»³¹) s-a apucat de lucru

28. Cf. Melchisedec, Episcop de Roman, *Memoriu pentru cântările bisericești*, București, 1881, pp. 28.

29. Vezi *Desbaterile ședințelor Sf. Sinod pe anii 1873-1885* (extrase din rev. *Biserica Ortodoxă Română*), pp. 426, 429. Terminîndu-se citirea Memoriului și a Regulamentului. V. A. Urechia, Ministrul Cultelor luă cuvîntul și spuse că această chestiune privește îndeaproape și Guvernul, «căci șcala și Biserica trebuie să progreseze, iar nu să se întoarcă cu două sute de ani îndărăt, mai ales că modul cântării nu poate jigni întru nimic fondul dogmatic al religiunii». Episcopul Melchisedec răspunde că «nu și-a propus să întoarcă lumea înapoi», ci numai de «a înlătură răul» care «provine în mare parte din lipsa armonizării în cântare». Deaceia, «pentru a înlesni răspîndirea unei cântări mai plăcute și uniforme, propune înlocuirea semnelor vechi și aproape nesuferite astăzi cu notele musicale liniare». Mitropolitul Primat Calinic Miclescu încunoștințează Sf. Sinod că «Mitropolia Ungro-Vlahiei a dat ordin tuturor dirigenților de muzică vocală armonioasă să se întrunească și să compună un Manual de cântările usitate, după care să se conformeze toate corurile...». Asemenea s-a luat hotărîrea «să se compună o liturgie numai în două voci și așa de simplu, încât să se poată executa și prin toate bisericile din comunele rurale. Mitropolitul Moldovei Iosif Naniescu observă că Episcopul Melchisedec «prea mult recomandă musica europeană... Dacă însă musica noastră bisericească este neplăcută astăzi, cauza este că a rămas necultivată și pentru că cea mai mare parte din cântăreți în loc de a-i recunște virtuțile cele mari și a o iubi, fug de ea și tind la mode noi». (*Ibidem*, pp. 431-432).

30. *Ibidem*, pp. 440, 454.

31. Vezi *Precuvântare la Anastasimatarul* glas. 1, p. 2. Iată cum lămuresc cei trei dascăli modul lor de lucru: «Am prescurtat, pe cât am crezut că se poate, fără a ataca cătuși de puțin originalitatea. Am exclus acele figuri ce nu prezentau vreun interes sau nu corespundeau caracterisării textului. Ne-am silit — pe cât

împreună cu Gh. Dima și Gr. I. Gheorghiu. Și astfel, în anul 1883, au dat la lumină **Rânduiala Vecerniei de Sâmbătă seara a celor opt glasuri**, tipărită cu cheltuiala Episcopului Melchisedec. Dar această carte nefiind completă, căci nu cuprindea decât numai începuturi de cântări din stihiri sau stihoavne, iar celelalte trebuiau să se cînte după modelul celei dintîi, ceea ce în practică s-a dovedit că era aproape cu neputință, de aceea au revăzut-o în întregime, au completat ceea ce lipsea, adăugînd pe lîngă slujba Vecerniei și pe cea a Utreniei. Iar ca lucrarea să nu fie prea mare, a hotărît s-o tipărească în fascicule de cîte un glas, cuprinzînd fiecare slujbele de Sîmbătă seara și Duminică dimineața. Intre anii 1884-1889 se tipăriră la Leipzig, cu binecuvîntarea Mitropolitului Moldovei, Iosif Naniescu, și cu ajutorul dat de Așezămintele Brîncovenesti, de Eforia Spitalelor Civile, de Episcopul Melchisedec și familiile Sturza, Mavrocordat, Ghica și Protopopescu, opt fascicule cuprinzînd fiecare cîte un glas și intitulate laolaltă **Anastasimatarium** ³²).

În ședința Sf. Sinod din 6 Noembrie 1887, se comunică petiția lui Gavriil Musicescu, Gh. I. Dima și Gr. Gheorghiu, «pe lîngă care înaintează mai multe cântări bisericesti prelucrate pe note liniare, cerînd aprobarea și introducerea lor în școală» ³³). Dar în ședința din 12 Noembrie 1897, cînd se citește raportul Comisiunii asupra acestor cântări, Episcopul Ghenadie al Argeșului spune că «ar fi trebuit ca aceste lucrări să fie studiate de oameni speciali, cum s-a făcut și cu alte lucrări de felul acesta». Deși

am putut -- să combinăm astfel ca conținutul melodiei să corespundă textului. Am căutat a nu sacrifica accentele textului în interesul melodiei. Pe cât s'a putut, am menținut unitatea strănilor d. e. precum se cântă *Slavă*, tot astfel și *acum*. Pentru înlesnirea studiului și clarificarea întregului, am supus toată lucrarea noastră ritmului adecă am scris-o în măsura ve două. N'am exclus însă nici măsura de trei, ci am întrebuintat-o acolo unde caracteristica melodiei a reclamat aceasta. Am făcut *Doamne, strîgat-am...*, *Să se îndrepteze* și *Stihirile*, în forma ermologică la glasurile 1, 2, 5 și 6, care până acum nu erau sub această formă decât la glasurile 3, 4, 7 și 8. Am scris *Fericit bărbatul*, *Lumină lină* (pe mare și pe scurt), *Prochimenele săptămânare*, precum și *Ecteniile cerute*. Am scris *Treimicu*, *Dumnezeu este Domnul*, *Antifoanele*, *Lăudările*, *Sfetelniile*, *Stihirile Evangheliilor*, *Doxologiile*. etc... Cât privește tonalitatea, de ea feloc nu ne-am atins, ci am lăsat aceasta pentru mai târziu. Singura libertate ce ne-am permis la transpunerea cântărilor bisericesti existente pe psaltichie, în notațiunea modernă liniară, este că nu ne-am condus numai de regulile theoretice ale psaltichiei, ci am ținut cont și de practică...» (*ibidem*, pp. 2-3).

32. *Anastasimatarium* cuprinzînd serviciile pe Sâmbătă seara și Duminică dimineața, puse pe cele 8 glasuri întrebuintate în Biserica Ortodoxă Română, prelucrate și scrise pe notațiunea liniară de *Gavriil Musicescu*, profesor de Armonie la Conservatoriu, *Gheorghe I. Dima*, profesor de Muzică la Liceul Național prim cantor la biserica Sf. Spiridon din Iași, *Grigorie I. Gheorghiu*, profesor de Muzică biser. la Seminarul Socola, cantor la sf. Mitropolie din Iași», Glasul 1, Leipzig 1884, Lith. G. C. Roeder, 4 ff. + 86 pp. 275 × 195 cm.; Glasul 2, Leipzig, 1885; Glasul 3, Leipzig, 1886; Glasul 4, Leipzig, 1887; Glasul 5, Leipzig, 1887; Glasul 6, Leipzig, 1888; Glasul 7, Leipzig, 1888; Glasul 8, Leipzig, 1889. În dedicația către Episcopul Melchisedec a fasciculei din urmă, autorii arată că «cu această lucrare... am avut de întâmpinat în calea noastră multe greutăți și obstacole, dar pe care le-am suportat și învins cu mîndrie, datorînd această numai buneii dispozițiuni a Prea Sfinției Voastre față cu noi, precum și sprijinului moral și material de care nu ne-ați lipsit și mulțumită căruia vedem azi dată la lumină o parte completă din lucrarea noastră». În adevăr, cu alt prilej, Musicescu mărturisește că Melchisedec a cheltuit 10.000 lei cu transpunerea psaltichiei pe note liniare (*Desbaterile Sf. Sinod*, sesiunea de toamnă a anului 1900, pp. 159-160).

33. *Sumarele ședințelor Sf. Sinod*, sesiunea de toamnă a anului 1887, p. 4.

Arhiereul Ioanichie Băcăoanu a arătat «necesitatea transpunerii cîntării bisericești pe note liniare», totuși Sf. Sinod a hotărît să amîne chestiunea aceasta, «până ce va veni cu raportul Comisiunea însărcinată cu cercetarea unor lucrări tot de felul acesta a D-lui Podolăanu și Pr. G. Ionescu»³⁴).

Ducînd mai departe această muncă, Gavriil Musicescu împreună cu Grigorie I. Gheorghiu tipăresc în anul 1885 *Rînduiala Sfintei Liturghii*, cu toate cîntările și troparele trebuitoare; în anul 1897 apărură *Axioanele*³⁵) «la diferite sărbători și zile mari», iar în anul 1899: *Catavasile sărbătorilor de peste an*³⁶).

Intreaga lucrare, tipărită în 11 volume, a fost înaintată apoi în primăvara anului 1899 Ministerului Cultelor spre aprobare ca manuale didactice pentru Seminarii³⁷). Ministerul însă, ținînd seama că lucrarea este menită învățămîntului teologic, o trimite Sf. Sinod ca să-și dea avizul.

34. *Ibidem*, pp. 28-29. În ședința Sf. Sinod din 9 Noembrie se comunică petiția lui Gavriil Musicescu pe lingă care înaintează Bibliotecii Sf. Sinod un exemplar din *Anastasimataru* glas 6, pus pe note liniare, cerînd totodată «a i se trimită toate imprimatele cărților rituale, revizuite și tipărite cu litere latine, pentru a le avea în vedere la lucrarea cîntărilor bisericești». Sf. Sinod hotărăște să i se trimită cărțile cerute. (*Ibidem*, sesiunea de toamnă a anului 1888, p. 29). În ședința Sf. Sinod din 17 Noembrie, cînd s-a citit raportul privitor la «Manualul de cîntări bisericești puse pe note liniare de Pr. Gh. Ionescu dela biserica Zlătari din Bucurști», s-a amintit din nou de propunerea de cercetare «a mai multor opuri de cîntări melodice bisericești, transpuse pe note liniare de către un Comitet de maiștri... dela Iași, care asemenea cerea a se observa de Sf. Sinod și găsindu-se lucrarea folositoare Bisericii să fie sprijinită măcar moral de Sf. Sinod, recomandînd-o pentru studiu în seminarii și școli normale. Deși raportul Comisiunii era favorabil cererii D-lor maiștri de cîntări dela Iași, totuși Sf. Sinod a amînat orice luare de măsuri». (*Ibidem*, sesiunea din toamna anului 1889, p. 102).

35. «17 *Axioane* întrebuintate în serviciul Bisericii Ortodoxe la diferite sărbători și zile mari, prelucrate și transpuse pe notațiunea liniară de *Gavriil Musicescu*, profesor la Conservator și Șeful Corului mitropolitan din Iași și *Grigorie I. Gheorghiu*, profesor de muzică la Seminarul Veniamin și protopsalt Sf. Mitropolie din Iași», Leipzig, 1897, Litho C. G. Roeder. Aceste Axioane au fost aprobate de Sf. Sinod în ședința din 7 Noembrie 1897, pe temeiul cererii lui Gavriil Musicescu. (Vezi *Sumarele Sf. Sinod pe 1897*, p. 245).

36. «*Catavasile* serbătorilor de peste an prelucrate și transpuse pe notațiunea liniară de *Gavriil Musicescu*... și *Grigorie I. Gheorghiu*, Leipzig, 1899, Tip. C. G. Roeder.

37. Iată textul petiției adresată de Gavriil Musicescu Ministerului Cultelor: «Subsemnatul, în conlucrare încă cu doi profesori de muzică bisericească, am transpus de pe psaltichie pe notațiunea liniară cîntările strict necesare serviciului bisericesc de Sămbătă seara și Duminică dimineață. Importanța și imperioasa trebuință a acestei lucrări a recunoscut-o însăși Sf-tul Sinod al Bisericii noastre ortodoxe române. Lucrarea aceasta a început să apară încă dela 1883; nu ne-am permis însă a o propune Onor. Minister, deoarece ea a apărut treptat, treptat, așa că nu se putea introduce în Seminarii deoarece nu prezintă materia complectă. Azi avînd transpuse toate acele cîntări,... ne permitem a vi le supune aprecierii Domniei Voăstre, respectuos rugându-vă să binevoiți a le recunoaște ca cărți didactice în Seminarii, lucru prin care ați înlesni învățarea cîntărilor bisericești cu 50% mai curînd, decât pe psaltichie; scutiți pe elevi de a învăța două notațiuni, dintre care cea pe psaltichie nici însuși psaltii și profesorii de psaltichie nu o cunosc îndeajuns, deschideți porțile largi d'a deveni cîntăreți bisericești și cei ce nu cunosc notațiunea liniară și înlesniți studiul muzică în genere...». În încheiere roagă Ministerul să cumpere cîteva exemplare pentru Bibliotecile Seminariilor, «punînd în vedere d-lor maeștri de cîntare bisericească să le studieze și dela 1 Sept 1899 să le predea elevilor, *înlăturînd notațiunea psaltichiei pe care seminariștii niciodată n'au știut-o și nici vor fi în stare să o știe, deoarece nici învățătorii lor n'o știu cum se cade*». (Vezi *Sumarele ședințelor Sf. Sinod*, sesiunea de primăvară a anului 1899, pp. 179-180).

În ședința Sf. Sinod dela 25 Mai 1899, Arhiepiscopul Nifon Ploeșteanul a citit un lung raport întocmit de Comisiunea însărcinată anume cu cercetarea acestor lucrări³⁸), arătând că «a studiat chestiunea cu toată luarea aminte, trebuind să se pronunțe pe de o parte dacă textele D-lui Musicescu pot să înlocuiască cu succes cărțile de psaltichie ce se predau azi în Seminarii, privând în chipul acesta pe viitorii preoți de cunoașterea psaltichiei, iar pe de alta a se pronunța dacă psaltichia se poate transpune în mod fidel pe notațiunea liniară, fără a se altera câtuși de puțin sublimitatea și originalitatea frumoaselor noastre melodii bisericești puse pe psaltichie». Mai departe, Comisiunea recunoaște că în adevăr Sf. Sinod «a aprobat rând pe rând textele de cântări religioase transpuse de pe psaltichie pe notațiunea liniară prezentate de Dl. Gavriil Musicescu». Lucrul acesta s-a făcut pentru pricina că în școlile normale de învățători nu se predă decât muzica occidentală și ca atare, «fiind studiate de învățătorii normalişti, vor fi predate copiilor din școlile rurale și vor fi cântate de aceștia în bisericile rurale în frunte cu învățătorul lor». Dar «nici prin gând n'a trecut Comisiunii că aceste texte se vor impune prin Seminarii și că prin ele se va căuta să se înlocuiască muzica orientală sau psaltichia din acele școli». Drept aceea, Comisiunea socotește că muzica psaltică «constitue un patrimoniu național și reprezintă o tradiție religioasă și politică în același timp» și că ea «poate servi ca punct de plecare la creierea unui limbaj musical original propriu națiunilor din Orient (să se vadă **România Musicală** nr. 1520 din 1899, art. D-lui Kiriac)». Comisiunea este de părere să se comunice Ministerului Cultelor că «Sf. Sinod nu consimte cu nici un chip a se înlătura psaltichia din Seminarii și a se înlocui cu cântări puse pe notațiunea liniară și nici a se introduce în Seminarii manuale de cântări bisericești pe note liniare în locul cărților de psaltichie întrebuințate până acum în aceste școli clericale»^{38 b)}.

În urma discuțiilor care au avut loc în jurul acestei propuneri, Sf. Sinod a aprobat raportul Comisiunii și ca atare n-a îngăduit introducerea în Seminarii a muzicii psaltice transcrise de Gavriil Musicescu, cu note liniare³⁹⁾.

Firește, raportul Comisiunii Sf. Sinod, citit de Arhiepiscopul Nifon Ploeșteanul, a mîhnit adînc pe Gavriil Musicescu, care-și vedea spulberată o muncă de aproape două decenii. În aceste împrejurări el publică atunci o broșură intitulată: «**O întâmpinare la raportul Comisiunii Sf. Sinod,**

38. Comisia era compusă din Episcopul Argeșului Gherasim Timuș, Arhiepiscopul Dositei Botoșăneanu și Nifon Ploeșteanu (*ibidem*, p. 19).

38 bis. *Ibidem*, pp. 180-183.

39. Vezi *Desbaterile ședințelor Sf. Sinod* din sesiunea de primăvară a anului 1899, pp. 183-191. Cu acest prilej chiar și Mitropolitul Moldovei Iosif Naniescu, sprijinitorul lui Gavriil Musicescu, a spus deschis că-i pare foarte rău, «dar noi nu putem să înlăturăm melodia bisericii noastre de veacuri și să o înlocuim cu alta nouă». În schimb, Episcopul Partenie al Dunării de Jos i-a luat apărarea, spunînd: «Nu trebuie să dăm cu pietre în D-nul Musicescu, care este maestru în muzica liniară. Aceasta o recunoaștem: muzica cea veche s-a învechit, pentru că, venind peste dînsa muzica liniară cu ale ei reguli de precizie, a înrăurit mai lesne asupra sentimentelor și a robii mai mult inimi». Arhiepiscopul Pimen Piteșteanu a încheiat că «viitorul va decide soarta muzicii orientale. Noi trebuie să lucrăm ca ambele muzici să se cultive, să meargă mână în mână și astfel preoții și învățătorii să cunoască și muzica orientală și pe cea occidentală; să execute o bucată de muzică și pe note liniare și pe note orientale».

discutat în ședința dela 25 Mai 1899, relativ la înlocuirea semnelor psaltichiei prin notațiunea liniară»⁴⁰).

Tot în primăvara anului 1899, Gavriil Musicescu «voind a da publicității repertoriul eclesiastic al Corului Mitropolitan din Iași, a cerut Sf. Sinod a-i da «înalta binecuvântare, aprobând această lucrare» care va cuprinde «serviciul S-tei Liturghii de peste an, cu 4 heruvice, 3 răspunsuri, toate axioanele de peste an și 7-8 chinonice»⁴¹). Cererea însoțită de manuscris, s-a dat spre cercetare Comisiei pentru cântări bisericești, care a prezentat Sf. Sinod, în ședința din 18 Mai 1899, raportul său, cu arătarea că «având în vedere cunoștințele deosebite ce Dl. Musicescu posedă pe terenul muzicii..., că diferitele imne religioase și naționale ce d-nia sa a executat și execută cu Corul, este mai presus de orice critică..., că cuvintele puse sub notele liniare... sunt întocmai fără nici o schimbare, după cărțile de ritual... Comisia n'ar avea decât să mulțumească D-lui Musicescu pentru zelul, activitatea și aptitudinea cu care conduce corul mitropolitan din Iași. Considerând însă că imnele din repertoriul D-lui Musicescu pentru a fi studiate cum trebuie, se cere dela cei chemați cunoștințe profunde de armonie și canto, comisia este de părere ca mai înainte de a se pronunța Sf. Sinod asupra imnelor religioase din repertoriul d-lui Musicescu, să se înainteze acest repertoriu Ministerului Cultelor, cu rugămintea să-l trimeată în cercetarea unor oameni speciali și consumați în muzică», și după aceea să ia și Sf. Sinod o hotărâre⁴²).

În urma discuțiilor la care au luat parte Mitropolitul Moldovei Iosif Naniescu, Episcopii Atanasie al Rîmnicului, Partenie al Dunării de Jos și Arhiepiscopul Pimen Piteșteanul, la propunerea Mitropolitului Primat Iosif Gheorghian, Sf. Sinod a aprobat tipărirea lucrării lui Gavriil Musicescu, dîndu-i înalta binecuvântare cerută⁴³).

40. Iași, 1900, pp. 68. Broșura este tipărită pe două coloane: pe prima se află raportul Comisiunii, iar a doua cuprinde întîmpinarea lui Gavriil Musicescu, care puse față în față daru la iveală unele contraziceri dureroase în ce privește aprecierea lucrărilor celor trei dascăli ieșeni. În această polemică interveni atunci și arhim. Teofil Mihăilescu, «fost profesor de muzică occidentală», care sub titlul: *Examenul unei întîmpinări* publică în revista *Viitorul* (an. III, 1900), nr. 7, pp. 3-5; nr. 8-9, pp. 9-12; nr. 10-11, pp. 8-12), o aspră critică a *întîmpinării* lui G. Musicescu, spunînd că «a rămas surprins văzînd cum este pusă chestiunea de către un fiu al Bisericii care se pretinde a fi devotat ei» (nr. 7, p. 3). (Extrase și în broșura: *Examenul întîmpinării D-lui G. Musicescu adresată Sf. Sinod*, Iași, 1901, pp. 71). În aceeași revistă (an. III, 1900, nr. 16, pp. 3-7), Gavriil Musicescu îi răspunde prin articolul intitulat *Proces de intențiune*, arătînd că în adevăr «e devotatul Bisericii căreia aparține; e devotat deoarece aparține ei de bună voie cu convingere, fără nici un interes mai ales, când e laic, căci n'are de așteptat dela Biserică nici ranguri, nici venituri. Iar când un asemenea fiu al Bisericii lucrează în interesul și demnitatea acelei Biserici, aproape întreaga sa viață, ...i se poate concede atîta favoare ca măcar el să se numească prea devotatul fiu al ei» (p. 4). În urma acestui articol, arhim. Teofil Mihăilescu publică, tot în revista *Viitorul* (an. III (1901), nr. 23-24, pp. 3-5: «Răspuns la cele scrise de D-l Musicescu asupra examenului ce am făcut întîmpinării sale». În sprijinul lui G. Musicescu a sărit și A. D. Xenopol, printr-un articol publicat în ziarul *Epoca*, reprodus și în alte ziare din Decembrie 1900.

41. *Sumarele ședințelor Sf. Sinod*, sesiunea din primăvara anului 1899, p. 104.

42. *Ibidem*, pp. 96-97.

43. *Ibidem*, pp. 97-106. Lucrarea s-a tipărit sub titlul: *Imnele Sfintei Liturghii pentru cor mixt și piano de Gavriil Musicescu...*, Leipzig, Litho C. G. Roeder, 1900, în folio, 203 pp. F. II cuprinde *In loc de precuvântare* (cu data de 10 Decembrie 1899), în care Musicescu spune că: «Trebuința unui repertoriu coral eclesiastic, de mult se simte la noi. A-l lucra original sau a face o compilare a mai multor autori, nu

Dar hotărîrea Sf. Sinod privitoare la respingerea **Anastasimatarului**, transcris pe note liniare, nu-l puteau lăsa nepăsător pe Gavriil Musicescu; deaceia, la 5 Mai 1900 el înaintează Sf. Sinod o nouă petiție în care arată că citind desbaterile, a văzut «cum că conținutului cererii sale», adresată Ministerului Cultelor în Mai 1899 «i s'a dat cu totul alt sens, decât cel cuprins în suplica sa, și tema cererii sale fiind denaturată de Comisiune, toată discuțiunea a urmat alături de ceea ce a exprimat... Și pentru ca Sf. Sinod să nu fie indus în eroare involuntară, ia îndrăzneala de a prezenta o **Intâmpinare tipărită**... Și dacă Sf. Sinod va găsi că în adevăr, nu s-a discutat fondul cererii sale și că nu merită acuzația ce i-a adus Comisiunea, roagă Sf. Sinod să revie asupra discuțiilor urmate în ședința din 25 Mai 1899. Mai departe Musicescu spune că el «n'a cerut înlăturarea textelor de cântări bisericesti și a psaltichiei din Seminarii și cu timpul să se înlătore și din Biserică psaltichia, ci a cerut numai: I) **Inlocuirea notațiunii psaltichiei prin notațiunea liniară** și II) **introducerea în Seminarii a cântărilor bisericesti, transpuse de pe psaltichie pe notațiunea liniară**». Ca atare, «pentru restabilirea adevărului și reabilitarea sa», Musicescu crede că «Sf. Sinod nu va persista în uciderea morală a aceluia care a fost nedreptățit pe motive închipuite și va reveni asupra ședinței din 25 Mai, restabilind adevărul și reabilitând pe cel ce și-a consacrat viața pentru podoaba Bisericii strămoșilor săi»⁴⁴).

Sf. Sinod, în ședința sa din 24 Octombrie 1900, ascultînd raportul Comisiunii pentru cercetarea manualelor de muzică, își menține hotărîrea sa din 25 Mai 1899, pe temeiul că «psaltichia nu se poate transpune fidel și fără alterare pe note liniare»⁴⁵).

În aceeași ședință Sf. Sinod a luat în discuție și **Protestul** înaintat de doi cîntăreți ieșeni, Mardare Gheorghiu și Gh. I. Bănescu, împotriva lui G. Musicescu și prin care ei contestă că manualele — ce d-sa cere a se

---

este așa de greu, cum e de greu a-l vedea imprimat, consumarea fiind prea mică, iar cheltuiala foarte mare». Adaugă apoi că lucrarea «deși aprobată de Sf. Sinod, n'ar fi văzut lumina zilei» dacă nu l-ar fi încurajat Ministerul Cultelor, cumpărîndu-și 500 exemplare. Alături de compozițiile și prelucrările sale, Gavriil Musicescu mai publică aici următoarele bucăți, însoțite de unele lămuriri: «*Imnul Heruvic, Axiomă duminical și Chimonie duminical* de Dim. Bortneanschi, fost director al Capellei imperiale din Petersburg, mort la 1825» (pp. 23-26; 68-70; 109-111); «*Imnul Heruvic* după melodia greacă, armonizat de Grigorie Lvovschi, fost dirigent al corului mitropolitan și a catedralei sf. Isaac din Petersburg, astăzi mort» (pp. 27-32). «*Preține te lăudăm* de Gavriil Lamakin, fost dirigent al vestitei capelle a contelui Scheremetef, mort la 1871» (pp. 50-51). «*Axiomă*, la Paști, de Makarov» (pp. 89-91). «*Imnul Heruvic* de G. Musicescu, s'a cântat de capela sinodală din Moscova, cu ocazia concertului dat în palatul Guvernatorului Moscovei la 21 Iulie 1898... precum și în catedrala Kremlinului Adormirea Maicii Domnului, în prezența împăratului Nicolae II... la 16 August 1898. Azi face parte din repertoriul celor mai multe coruri din Petersburg, Moscua, Kiev» (pp. 33-38). *Imnul Heruvic* de G. Musicescu. Face parte din repertoriul Capellei sinodale din Moscua, care l-a cântat pentru prima oară în concertul său din 20 Martie 1898» (pp. 39-44). «*Răspunsurile mari*. Din repertoriul corului din Ismail între anii 1858-1872» (pp. 47-49). «*Alte răspunsuri*, după melodia gl. 8-lea, armonizate de G. Musicescu. Melodia acestor răspunsuri astfel cum se cântă e întocmită de I.P.S. Mitropolit al Moldovei și Sucevei Iosif Naniescu» (pp. 52-58). «Concert: *Innoește-te nămile Ierusalime*, musica de G. Musicescu. Acest concert s'a compus pentru serbarea sfințirii Mitropoliei din Iași, ce a avut loc la 23 Aprilie 1887, executat pentru prima oară de corul mitropolitan, sub conducerea autorului» (pp. 129-145).

44. *Desbaterile Sf. Sinod*, sesiunea de primăvară a anului 1900.

45. *Ibidem*, pp. 154-157.

împune în Seminarii — ar cuprinde «în mod fidel frumoasele melodii ale muzicii orientale folosită de veacuri în Biserica noastră»⁴⁶). După ce fac mai multe observații asupra felului greșit cum au fost transcrise și «ciuntite» felurite cântări psaltice, pe note liniare, cei doi cântăreți nu se sfiesc să spună că «ideea de a transpune psaltichia pe aceste note» n-a fost a lui G. Musicescu, cum arată în prefața *Anastasimatarului*, ci a lui Mardarie Gheorghiu. Totuși, spre a «se pune odată capăt acestor neajunsuri și dacă s'ar pretinde a se introduce și notele occidentale», atunci ei își iau îndatorirea să facă această lucrare «punându-se un stih pe psaltichie și tot acel stih și pe note occidentale și să corespundă ad-litteram melodia cu ambele note în tact, în ton și în text»⁴⁷).

Dar Gavriil Musicescu nu s-a mulțumit numai cu muzica, ci după ce trecu bacalaureatul, urmă și cursurile Facultății Juridice a Universității din Iași, luându-și în Martie 1893 licența în drept, cu teza: *Separarea patrimoniilor* (Iași, 1893, pp. 136). Dar perspectivele materiale nu l-au atras spre îndeletnicirea de avocat, deși avea talent oratoric. În schimb a desfășurat o rodnică activitate în ogorul muzicii, prin conferințe și articole de specialitate, publicate în revistele: *Arhiva Soc. științifice și literare din Iași* (1889); *Lyra*, care apărea pe la 1878 în București; *Artă* din Iași (1883-1885), precum și în ziarele de pe vremuri, *Epoca*, *Lupta* și *România Liberă*.

De încheiere adăugăm, că un lucru cu adevărat înnoitor față de datinile Bisericii a fost hotărîrea lui Musicescu de a introduce și vocile feminine în alcătuirea corului său bisericesc. Indrăzneala aceasta a iscat atunci o polemică aprinsă, sprijinită pe dogme și canoane, fiind socotită de unii drept o înnoire primejdioasă. Faptul a ajuns în discuția Sf. Sinod, care în ședința sa din 23 Octombrie 1896, pe temeiul raportului întocmit de Arhiepiscopul Athanasie Craioveanu, a dat binecuvîntarea sa, hotărînd că «în Biserică aceasta nu e absolut nici o încălcare a canoanelor, nici o înnoire»⁴⁸). Amintim că în apărarea lui Gavriil Musicescu s-a ridicat și istoricul A. D. Xenopol, publicînd un articol în revista *Arhiva* (an. VI, nr. 5-6 din Februarie 1895), prin care pune în lumină meritele lui Gavriil Musicescu și laudă înțelegerea Mitropolitului Iosif Naniescu, fiindcă «ține

46. *Ibidem*, pp. 151-153.

47. Mardarie Gheorghiu și Grigorie I. Bănescu, *Protest la interpelările d-lui G. Musicescu*, Iași, 1900, pp. 13-14; în discuțiile care au avut loc în Sf. Sinod cu acest prilej, s-a spus că greșeala lui Musicescu este că el nu cunoaște psaltichia, ci numai muzica liniară. Dacă Episcopul Melchisedec a sprijinit cu atîta însufletire strădania lui Musicescu, a făcut aceasta din îndemnul Episcopului german Reinike, care dorea să aibă transpuse pe note liniare cântările noastre psaltice, spre a le cunoaște și lumea occidentală» (*ibidem*, p. 160). Episcopul Atanasie al Rîmnicului a arătat că încercarea lui Musicescu «foarte lăudabilă în sine», nu îndestulează pe oamenii iubitori de melodie bisericească». Totuși Musicescu trebuie încurajat, fiindcă se va ajunge cîndva «a întrupa pe deplin în notele muzicii occidentale cântările noastre bisericești ce le avem acum pe psaltichie». «Să nădăjduim că se vor ridica în țară oameni cu cunoștinți mai depline, care să cunoască dropotrivă atît psaltichia cît și muzica armonică». «Avem chiar acum în București... un profesor de muzică occidentală, D-l Kiriac, care a făcut încercări vrednice de laudă, de a armoniza multe cântări bisericești, cum este Heruvicul, Axionul, răspunsurile după melodiile celor opt glasuri ale bisericii». (*Desbatere*, p. 164).

48. Cf. *Sumarele ședințelor Sfântului Sinod*, sesiunea din toamna anului 1896, pp. 44-53.

pasul cu cultura» și «primește ideile noi ce răsar în cursul timpului», creind un cor care satisface întru totul «cerințele muzicii moderne»⁴⁹).

În ziua de 8/21 Decembrie 1903, Gavriil Musicescu moare în vîrstă de 56 ani, lăsînd în urma sa o moștenire prețioasă și drumul larg deschis pentru propășirea muzicii populare.

În Ardeal tradiția sa este dusă mai departe de elevii săi apropiați Ion Vidu și Timotei Popovici.

După moartea lui Musicescu, torța cîntecului românesc este preluată la București de D. G. Kiriac, care cu corul Soc. «Carmen», pornise încă din 1901 pe același drum⁵⁰).

Gavriil Musicescu a fost un mare dascăl, un neîntrecut conducător de cor, un bun român și un vajnic luptător pentru repunerea în drepturi a melodiilor românești, străduindu-se în tot timpul vieții sale să culeagă și să armonizeze cîntecele noastre populare.

Moștenirea lăsată de el dăinuiește și astăzi; cîntecele populare adunate și armonizate de el stau la temelia repertoriului nostru coral. Iar mai presus de toate, Răspunsurile Sf. Liturghii, Heruvicile, Axioanele și Chinonicele, compuse, prelucrate sau armonizate de el, sînt cîntate și azi de corurile multor biserici din țara noastră.

În tot ce a cugetat și înfăptuit, cu o pricepere deosebită, cu o voință neștrămutată și printr-o muncă pilduitoare, Gavriil Musicescu⁵¹) a rămas nelintit în slujba poporului din sînul căruia se ridicase.

Diac. Prof. GH. I. MOISESCU

49. Episcopul Atanasie Mironescu a scris în revista *Albina*, din 18 Februarie 1898, un articol despre corul lui Musicescu, arătînd «treapta înaltă de propășire la care a adus muzica noastră bisericească» (cf. Prof. Mih. Gr. Poslușnicu, *Din trecutul muzical al Românilor: Gavriil Musicescu*, București (1925), pp. 13-21).

50. Maria Ana Musicescu, *Gavriil Musicescu*, în rev. *Muzica*, nr. 4 (1953), p. 43.

51. Numele și prenumele lui Gavriil Musicescu are o ortografiere felurită. Biografiile săi îi scriu numele unii *Gavril Musicescu* (Zeno Vancea, în *Contemporanul*, nr. 51 (376), din 18 Dec. 1953; Prof. George Breazu, în *Scinteia*, an. XXIII, nr. 2854 din 25 Dec. 1953; Sabin Z. Drăgoi, în *Veac Nou*, an. IX, nr. 103 din 26 Dec. 1953); alții, *Gavriil Muzicescu* (Pr. Nae Popescu, în revista *Muzică și poezie*, an. I (1953), nr. 7, pp. 8-10; Arhiepiscopul Grigorie Leu Botoșăneanu: *O pomenire*, în *Cuvîntări ocazionale*, 1928, pp. 188-195; Viorel Cosma, în rev. *Flacăra*, nr. 16 (1 Dec. 1953), p. 29; iar cei mai mulți, *Gavriil Musicescu* (A. D. Atanasiu, *Gavriil Musicescu*, Iași, 1904; Mih. Gr. Poslușnicu, *Din trecutul muzical al Românilor*, București, 1925; A. Boldur, în *Muzica rom. de azi*, de P. Nițulescu, p. 751; Gavriil Galinescu, *Muzica în Moldova*, în *Muzica românească de azi*, de P. Nițulescu, pp. 707-708; Maria Ana Musicescu, în rev. *Muzica*, nr. 7 (1953), p. 40. Ținînd seama că el s-a iscălit toată viața *G. Musicescu*, iar pe lucrările sale numele său întreg este scris întotdeauna *Gavriil Musicescu*, am folosit și noi această ortografiere, deoarece Academia Republicii Populare Romîne, în «*Mic dicționar ortografic*» — publicat în urma Hotărîrii Consiliului de Miniștri Nr. 3135/1953, — la paragraful 147 (pag. 56) prevede: «Numele de persoană românești se redă așa cum semnează purtătorii lor».

INDRUMARI PASTORALE

POVĂTUIRI ȘI INDEMNURI PĂRINTEȘTI

SPICUIRI DIN PASTORALELE INDREPTATE CĂTRE CLER ȘI CREDINCIOȘI DE CHIRIARHII BISERICII ORTODOXE ROMINE, CU PRILEJUL SFINTELOR SĂRBĂTORI ALE NAȘTERII DOMNULUI

Îndeplinind porunca sfântă de a propovădui, cu timp și fără timp, cuvântul dumnezeesc al Sfintelor Scripturi, Înalt Prea Sfințiții și Prea Sfințiții Chiriarhi ai Bisericii Ortodoxe Române — cărora, ca unor buni păstori, li s-a încredințat spre purtare de grijă întreaga turmă dreptcredincioasă din țara noastră — îndreaptă neîncetat, către slujitorii și închinătorii altarelor ortodoxe, cuvinte de părintești îndemnuri și povătuiri duhovnicești, tâlcuindu-le adevărurile nerăstălmăcite ale credinței și călăuzindu-le pașii pe calea împlinirii poruncilor Evangheliei lui Hristos. Ca unii ce vor avea să dea socoteală în fața Dreptului Judecător, de sufletele celor pe care-i păstoresc, — părinții duhovnicești ai obștei ortodoxe române se ostenesc să ne îndrumeze pururea pe calea trăirii în duhul învățaturii creștine, pe calea mântuirii, spre care năzuiește orice cuget de creștin.

Pentru primirea învățaturii dumnezeiești, orice vreme este potrivită. Dar mai cu seamă sărbătorile cele mari ale întregii creștinătăți — și, îndeosebi, zilele în care prăznuim Nașterea Fiului lui Dumnezeu și Invierea din morți a Domnului nostru Iisus Hristos — sînt cele mai binevenite prilejuri, pentru ca sămînța cuvîntului Sfintelor Scripturi să prindă rădăcini adînci în suflete și să rodească bîlșug de fapte bune și plăcute Domnului. Sînt cu atît mai binevenite și mai binecuvîntate aceste prilejuri, cu cît cele două mari praznice creștinești trezesc în sufletele credincioșilor simțăminte de nespusă bucurie și îndeamnă gîndurile pe calea aducerilor aminte pline de duiosie. Ele ne amintesc nouă, tuturor creștinilor, de cele două fapte de seamă, care au vădit dragostea lui Dumnezeu față de făpturile Sale și care constituie însăși temelia izbăvirii noastre din păcatul strămoșesc și chează la dobîndirea vieții veșnice. Sub semnul acestor sfinte amintiri, crește simțămîntul de recunoștință și de dragoste către cel Atotputernic și sporește rîvna întru cunoașterea dumnezeștilor învățături.

De aceea și Înalt Prea Sfințiții și Prea Sfințiții Chiriarhi ai Bisericii Ortodoxe Române folosesc mai ales aceste prilejuri, pentru a povătui clerul și credincioșii ortodocși să-și sporească rîvna întru împlinirea vicii lui Dumnezeu, arătîndu-le, — cu sfaturi înțelepte, desprinse din comoara

de învățături a Bisericii drept-slăvitoare — cum trebuie să se poarte între semenii, spre a se dovedi adevărați slujitori și închinători ai lui Hristos. Pastoralele trimise anul acesta, în preajma marelui praznic al Nașterii Domnului, de Inalt Prea Sfințitul Patriarh, Inalt Prea Sfințiii Mitropoliți și Prea Sfințiii Episcopi ai Bisericii Ortodoxe Române, către cler și credincioși, vădesc dragostea părintească a Păstorilor față de păstoriții lor și cuprind îndrumări și îndemnuri de mare folos duhovnicesc.

Din cuprinsul acestor pastorale se desprinde neobosita strădanie a Chiriarhilor Bisericii noastre de a răspîndi cuvîntul dumnezeescilor învățături și grija lor statornică de a feri cugetele credincioșilor ortodocși de orice rătăcire dela adevărata credință. Pastoralele acestea mai vădesc totodată și preocuparea Păstorilor noștri de a ne reaminti fără încetare că învățătura creștină este vie și pururea actuală, ea fiind — în orice vreme și în orice loc — îndreptar de viață, pentru credinciosul care vrea să împlinească, prin purtarea și faptele sale, voia Tatălui Ceresc.

Faptul că îndrumările asupra felului în care credincioșii trebuie să trăiască și să muncească în societate, alături de semenii lor, pentru propășirea și binele obștesc, ocupă un loc de seamă în pastoralele Chiriarhilor noștri, este și firesc și folositor.

Se știe că țelul suprem, spre care năzuește pururea Biserica și toți fiii ei, rămîne mîntuirea sufletului; bine știut este, iarăși, că dobîndirea acestei mîntuiri este condiționată, după învățătura cea limpede și dreaptă a Bisericii Ortodoxe, de harul lui Dumnezeu, de tăria credinței celui ce năzuește spre mîntuire și de faptele bune pe care acesta le săvîrșește, adică de felul în care el împlinește, în viața lui pămîntească, poruncile Mîntuitorului și povățuirile Bisericii Sale. Harul lui Dumnezeu este împărtășit cu dragoste părintească tuturor credincioșilor; tăria credinței și săvîrșirea faptelor bune depinde, însă, de cugetul și de voiața fiecărui credincios. Pentru aceea și Inalții Păstori ai Bisericii Ortodoxe Române acordă, în pastoralele lor, o deosebită atenție sfaturilor duhovnicești, menite să întărească și să sporească în sufletele păstoriților, credința cea adevărată și să înmulțească pornirile spre săvîrșirea faptelor bune, — îndemnîndu-i pe calea împlinirii poruncii sfinte a dragostei de Dumnezeu și de semenii.

Spre a da putință slujitorilor și închinătorilor altarelor ortodoxe să cunoască aceste înțelepte povățuiri și îndemnuri părintești, continuăm și anul acesta să publicăm în paginile revistei «Biserica Ortodoxă Română», spicuri din pastoralele pe care membrii Sfîntului Sinod le-au îndreptat către turma drept-credincioasă, cu prilejul Sfintelor Sărbători ale Nașterii Domnului din 1953. Sîntem încredințați că toți cititorii noștri vor desprinde din ele învățături de mare folos pentru viața lor duhovnicească și îndrumări pentru ca viața lor în societate să se desfășoare după poruncile Evangheliei lui Hristos — Domnul și Mîntuitorul nostru.

*

Pastorala îndreptată către cler și credincioși de Inalt Prea Sfințitul Patriarh JUSTINIAN înfățișează dintru început bucuria cea fără de margini, cu care întreaga creștinătate întîmpină marele praznic al Nașterii Domnului, sărbătorind ziua în care «Cuvîntul s-a făcut trup și s-a sălăsluit între noi și am văzut mărirea Lui, mărirea ca a Unuia Născut din Tatăl, plin de dar și de adevăr» (Ioan I, 14), — ziua în care «taina cea din veac ascunsă și de îngeri neștiută, prin Născătoarea de Dumnezeu, celor de pe pămînt s-a arătat» (Tropar, gl. IV).

Arătînd că deși „creștinii știu și mărturisesc că Mîntuitorul lumii, Iisus Hristos, s-a născut printre oameni, în ieslea cea săracă a Bethleemului, acum o mie nouă sute cincizeci și trei de ani“ totuși drept-credincioșii nu sărbătoresc această Naștere „ca pe un fapt al trecutului, înscris în paginile învechite ale istoriei“, — Inalt Prea Sfințitul nostru Patriarh ne reamintește tuturor, că pentru noi, cei ce credem și mărturisim pe Hristos, «taina întrupării Mîntuitorului lumii se repetă aievea în fiecare an, cu aceiași putere și măreție simplă de acum douăzeci de veacuri; pentru aceea, Biserica Ortodoxă cîntă în fiecare an străvechea cîntare: „Hristos se naște, măriți-L; Hristos din Ceruri, întîmpinați-L; Hristos pe pămînt, înălțați-vă; cîntați Domnului tot pămîntul și cu veselie lăudați-L, popoare, că S-a preamărit“ (Catavasiile Nașterii)».

Cu frumoase și înălțătoare cuvinte, desprinse din cîntările sfintelor slujbe ce se săvîrșesc în altarele ortodoxe în preajma Nașterii Domnului, Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian arată apoi că firea toată este chemată să laude și să preamărească pe „Hristos cel ce se naște ca să ridice chipul cel mai înainte căzut“ (Slujba zilei de 20 decembrie): „Auzi cerule și ascultă pămîntule; auziți munți și dealuri, copaci ai dumbrăvilor, rîuri și mări și toată suflarea, cu veselie săltați: Hristos se naște!“ (Inainteserbarea Nașterii)». Subliniind astfel participarea întregii firi la sărbătoarea Intrupării Fiului lui Dumnezeu, Întîistătătorul Bisericii Ortodoxe Romîne reamintește tuturor credincioșilor datoria lor de «a-și aduna gîndurile mai aproape de ieslea Nașterii și, închinîndu-se smeriți Celui ce a fost „culcat“ în ea, să zăbovească cu luare aminte asupra nepieritoarelor adevăruri izvorîte de Nașterea Domnului».

Inalt Prea Sfințitul nostru Patriarh se oprește în chip deosebit asupra unora dintre aceste nepieritoare adevăruri izvorîte de Nașterea Domnului, pe care ni le tilcuește potrivit învățaturii nerăstălmăcite a Bisericii Ortodoxe: valoarea neprețuită pe care o are omul, între toate viețuitoarele pămîntului, și porunca păcii, statornicită de însuși Dumnezeu, ca lege a legăturilor dintre oameni și popoare.

Amintind că Nașterea lui Hristos „a ridicat pe copil din disprețul în care îl ținea lumea veche și ne-a învățat să vedem în el mugurul speranțelor noastre spre mai bine“ și că „Cel ce a venit în lume ca un copil n-a uitat miciodată, în scurta Sa viață pămîntească, pe copiii pămîntenilor“, — deoarece, potrivit mărturiilor din Sfintele Evanghelii, „mîna Lui a mîngîiat creștetul copiilor din Țara Sfîntă; brațele Sale i-au strîns la pieptul Său; ochii Săi au picurat lacrimi pentru îndureratele mame ale Bethleemului, care, privind-L, nu-și puteau înăbuși jalea pentru copiii lor uciși de Irod“, — Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian spune: «Intruparea Mîntuitorului a rezolvat marea întrebare cu privire la om, pe care și-au pus-o cei vechi și al cărei răspuns nu l-au putut afla: Cel ce n-a socotit o umilință pentru Sine să se îmbrace în trup omenesc ne-a arătat, prin aceasta, valoarea neprețuită pe care omul o are înaintea Dumnezeului său; Dumnezeu devenit om pune pentru conștiința creștină temeurile îndumnezeirii omului; Fiul lui Dumnezeu, devenit Fiul Omului, a dovedit prin aceasta că „Dumnezeu așa a iubit lumea, încît a dat pe Fiul Său, Unul Născut, pentru ca oricine crede într-Insul să nu piară, ci să aibă viață veșnică“ (Ican III, 16).»

Inalt Prea Sfințitul nostru Patriarh subliniază apoi adevărul că, pentru orice creștin, sărbătoarea Nașterii Domnului rămîne marea sărbă-

toare a păcii, amintindu-ne că «sub bolta înstelată a cerului, deasupra staulului din Bethleem, nesfârșitele cohorte ale îngerilor au cântat: „Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bunăvoire“ (Luca II, 14)». Pline de înțeles ca un fagure de miere și frumoase ca o rugăciune sînt cuvintele prin care întîistătătorul Bisericii noastre ne aduce aminte că inima omenească este însetată de pace: «Orice faptură omenească — spune Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian — dorește să se bucure în această viață, în pace deplină, de soare, de lumină, de frumusețea și belșugul acestei lumi. Mîna plugarului tremură pe coarnele plugului, cînd aude croncănitul corbilor prevestitorii de tristețe și de moarte. Brațul muncitorului din fabrici, din uzine și mine se frămîntă fără spor, cînd văzduhul se întunecă și, peste împărăția de lumină a păcii, se întind umbrele sinistre ale războiului și ale morții. Fruntea cărurarului nu se mai poate apleca senină deasupra lucrului său din biblioteci și laboratoare, cînd din largul din afară al lumii se aude zăngănitul săbiilor. Nu poate fi viață adevărată, fără pace!».»

Această sete de pace, zidită de Dumnezeu în sufletele oamenilor, este vădită și de faptul că toate cărțile de slujbă ale Bisericii Ortodoxe «preamăresc pacea și laudă pe dumnezeescul ei Făuritor, prin nenumărate cântări».

Indreptîndu-ne privirile spre cele ce se petrec în jurul nostru, pe tot întinsul pămîntului, Inalt Prea Sfințitul Patriarh ne atrage luarea aminte asupra stării de acum a omenirii. «Milioane de oameni din lumea întreagă — spune Inalt Prea Sfința Sa — doresc pacea și urăsc războiul, căci pacea este bucurie și viață, iar războiul este distrugere și moarte. Popoarele lumii doresc pacea și luptă pentru triumful și biruința ei pretutindeni în lume. Au dreptul să trăiască în pace toate neamurile, oricare ar fi locul lor sub soare, pe uscatul continentelor; negri, galbeni sau albi, — toți oamenii au dreptul să se bucure de viață, în pace deplină, căci pentru toți s-a născut Hristos „Domnul Păcii“ (II Tes. III, 16). Sînt însă glasuri răzlețe în lume, care gîndesc altfel. Mai aproape sau mai departe de noi, sînt oameni care se neliniștesc văzînd cum mulțimile oropsite de pretutindeni se trezesc la viață și vor să-și cucerească drepturile lor la libertate și la pîine, la fericire și la belșug. Neliniștea acestor cucuvele este zădărnice. Ei pot deslănțui noi măceluri, ca și odinicară Irod la nașterea lui Hristos; dar nicio putere din lume nu va fi în stare să înăbușe năvalnica pornire a omului spre dobîndirea libertății și a dreptului sfînt de a trăi viața sa liberă, sub imperiul unei păci adevărate și trainice.»

Este limpede pentru orice minte neîntunecată de patimi, că niciun creștin nu poate rămîne nepăsător în fața acestor stări de lucruri, de a căror desfășurare viitoare depinde însăși viața lui și a copiilor săi. Orice om trebuie să ia o hotărîre și să se alătore celor ce luptă pentru binele și fericirea obștească. Omul credincios are datoria să-și hotărască drumul de urmat în viață, pe temeiul învățăturilor credinței sale. Pentru aceea, Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian își continuă pastorală adresată clerului și credincioșilor cu prilejul sărbătoririi Nașterii Domnului din 1953, prin aceste calde și părintești îndemnuri: «... Cugetați adînc la înălțătoarele învățăminte, care se desprind pentru un suflet creștin, din sărbătoarea pe care o cinșim astăzi... Dovediți legătura voastră cu Hristos, Cel întrupat din iubirea Sa pentru oameni, iubindu-vă unul pe altul, precum v-a poruncit-o El, (Ioan XIII, 34)... Dovediți dragostea voastră pentru pămîntul

străbun al acestei țări, «supunându-vă înalțelor stăpîniri, căci nu este stăpînire fără numai dela Dumnezeu» (Romani XIII, s). Vă cerem necîntit atașamentul față de cauza sfîntă a întronării păcii în lume, căci „fără acest dar prețios, care este pacea, cu neputință este a zice sau a face ceva” (Sfîntul Ioan Gură de Aur).»

Arătînd cît de îndreptățită a fost constatarea făcută, în cadrul sesiunii dela Viena, de Consiliul Mondial al Păcii, care și-a încheiat rezoluția din 28 noiembrie 1953, astfel: „neliniștea și teama, mizeria și sărăcia, care — ca urmare a războiului rece și a cursei înarmărilor — sînt o povară grea pe umerii oamenilor, pot și trebuie să fie înlăturate pe calea luptei popoarelor, de care în ultimă instanță depinde soarta păcii” și amintind că, la această sesiune, Inalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae Kruțișchi a chemat cu înflăcărare pe toți creștinii și pe credincioșii tuturor religiilor să fie „uniți în cauza sfîntă de apărare a păcii și în lupta împotriva acțiunilor agresive ale dușmanilor păcii”, — Inalt Prea Sfințitul Patriarhî îndeamnă, prin cuvinte pline de iubire părintească, pe credincioșii Bisericii noastre: «Ascultînd aceste sfinte chemări și urmîndu-vă cugetele și simțirile, plecați-vă genunchii în fața sfintelor altare și, cu inimi curate, repetați cîntarea V-a a Mineiului din 20 decembrie, strigînd: „Pacea Ta o dă nouă, Fiule al lui Dumnezeu; că afară de Tine alt Dumnezeu nu știm, numele Tău numim”. „Indreptează pașii noștri în calea păcii. (Liturghierul, ed. 1950, pag. 50). Rugați-vă împreună cu preoții voștri „pentru pacea și bună-așezarea întregii lumi» (Liturghierul, p. 39), „pentru vremuri cu pace”, „pentru pacea a toată lumea”, convinși fiind că vă rugați pentru viața voastră și a copiilor voștri, pentru fericirea voastră și a tuturor oamenilor. Rostiți împreună cu preoții voștri cuvintele din rugăciunile Sfintei Liturghii pentru cinstiții ocîrmuitori ai popoarelor dornice de pace, zicînd: Doamne „întărește brațul lor, înalță dreapta lor, ține stăpînirea lor, supune-le lor toate neamurile care voesc războaie: dăruiește lor adîncă și stătătoare pace” (Liturghierul p. 195) „și nu ne lăsa pe noi cei ce nădăjduim întru Tine. Pace lumii Tale dăruiește, Bisericilor Tale, preoților și ocîrmuitorilor noștri și la tot poporul Tău” (Liturghier, p. 154).»

Pastorala Intîistătorului Bisericii Ortodoxe Romîne cuprinde și alte multe învățături și povățuiri, menite să îmbogățească ființa morală a credincioșilor, cu noi sporuri de viață duhovnicească, dîndu-le astfel putința ca să se împărtășească din apa vie a Nașterii Domnului și să-și înmulțească zestrea sufletească, prin întărirea credinței și a rîvnei întru săvîrșirea de fapte bune, potrivit poruncilor Mîntuitorului.

*

Inalt Prea Sfințitul SEBASTIAN, Mitropolitul Moldovii și Sucevii, istorisește, în prima parte a pastoralei sale, împrejurările în care s-a născut Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu și Mîntuitorul nostru.

Intemeindu-se pe cele arătate în Sfintele Scripturi, Inalt Prea Sfinția Sa reînviază, în cugetele credincioșilor, icoanele pline de lumină ale Nașterii: ieslea cea săracă a Bethleemului, păstorii cei grabnici la închinare înaintea dumnezeescului Prunc, cetele îngerești care vesteau prin cîntece minunate așezarea păcii pe pămînt, ca rod al întrupării Fiului lui Dumnezeu, steaua călătoare și înțelepții magi aducători de daruri scumpe. Intre aceste icoane luminoase, o singură imagine întunecată: chipul tiranului Irod, cel ce vrea să-și întărească domnia lui nedreaptă, prin jertfirea sîngeroasă a mii și mii de prunci nevinovați și prin uciderea Celui

ce venise să mîntuiască neamul omenesc. Dar uneltirile netrebnice ale lui Irod nu izbutesc să lovească dumnezeescul Prunc, după cum niciodată întinericul nu va putea înfrînge lumina. Toate acestea sunt istorisite cu frumoase cuvinte din Sfînta Evanghelie și izbutesc să reverse în cugete bucuria sărbătorească a marelui praznic al întregii creștinătăți.

Căutînd să sublinieze învățămintele de mare folos ce se pot trage din înseși împrejurările în care s-a născut Fiul lui Dumnezeu, — Inalt Prea Sfințitul Mitropolit Sebastian arată că așa cum „Mîntuitorul Hristos a dat pildă de smerenie la Nașterea Sa“, tot astfel „smerenia trebuie să împodobească, în primul rînd, sufletul oricărui creștin“. Deasemenea, Inalt Prea Sfinția Sa atrage luarea aminte că, din graba cu care dreptul Iosif și Fecicara Maria au alergat din Nazaret la Bethleem, ca să răspundă îndatoririi puse de cîrmuire, pentru toți cetățenii, de a se înscrie la numărătoarea populației, se desprinde limpede felul în care omul credincios trebuie să-și împlinească fără zăbavă îndatoririle lui față de obștea în care viețuiește.

După ce amintește că în statul nostru democrat popular, cîrmuitorii caută să realizeze binele obștesc, Inalt Prea Sfințitul Mitropolit Sebastian arată că toți „credincioșii sunt îndatorați să arate, în primul rînd, ascultare de stăpînire și iubire de patrie“. «Să sporim munca noastră, orice îndeletnicire am avea, — spune Inalt Prea Sfinția Sa —. Agricultorul să-și cultive pămîntul cu toată luarea aminte, să strîngă recolta la timp și să dea partea ce se cuvine statului, care-l ocrotește și-l apără de dușmani. Cărturarul să adîncească tainele științei și să împrăștie lumina cărții, tuturor celor din jurul său. Medicul să caute de sănătatea aproapelui său. Lucrătorul din fabrică să-și sporească munca, pentru ca din produsele mîinilor lui să se ușureze traiul întregii obști. Impletirea muncii tuturor să fie astfel făcută, încît unul pe altul să se ajute, după porunca Apostolului Neamurilor: „Nimeni să nu caute ale sale, ci fiecare pe ale aproapelui“. (I Cor. X, 24).»

Dar problema asupra căreia Inalt Prea Sfințitul Mitropolit Sebastian se oprește în chip deosebit este aceea a îndatoririi de cinste și de mare răspundere, care revine tuturor creștinilor, de a lua parte activă la lupta sfîntă ce se desfășoară acum pe tot întinsul pămîntului, pentru apărarea și întărirea păcii. «După experiența crudă a atîtor războaie și măceluri între oameni, după războaie mondiale, care au zguduit și ruinat lumea în ultimul sfert de veac, — spune Inalt Prea Sfinția Sa —, omenirea întreagă s-a unit să apere pacea și bunăvoirea între popoare. Acum, imnul păcii este cîntat de oameni care doresc și vreau să trăiască în liniște, să se bucure de frumusețile vieții. Și totuși se găsesc unii oameni — puțini la număr — de peste mări și țări, care uneltesc fățiș tulburarea păcii în lume. Acești tulburători ai păcii n-au înțeles, sau nu vor să înțeleagă, rostul întrupării Mîntuitorului Hristos. Sărbătoresc și ei acest praznic, dar numai cu buzele, căci în inimile lor clocotește ura și disprețul față de om. Cum poate cineva spune că se bucură de Nașterea Pruncului Iisus, cînd în același timp vrea să arunce tineretul nevinovat în ucideri și vărșări de sînge? Porunca dumnezeiască ne îndeamnă „să ne iubim unii pe alții“ și să înlăturăm neînțelegerile dintre oameni pe cale pașnică! Cine crede că Mîntuitorul este „Domn al păcii“, acela trebuie să țină și la îndeplinirea poruncilor Evangheliei de a păstra pacea în lume».

Această dreaptă judecată determină pe Inalt Prea Sfințitul Mitropolit Sebastian al Moldovei și Sucevii să îndrepte către păstoriții săi următoarele părintești povățuiri: «Vă îndemn cu toată căldura sufletului meu, pe voi, clerici și credincioși, să fiți alături de „făcătorii de pace“ din țara noastră și din lumea întreagă, căci astfel vă veți găsi sub oblăduirea Domnului Păcii, a cărui Naștere o sărbătorim azi. Cercetați cu luare aminte sfintele locașuri de închinare, ascultați de învățăturile Bisericii, care vă îndeamnă la pace și bună înțelegere. Fiți ascultători față de mai-marii voștri, care sînt în dregătorii, căci aceștia au răspunderea bunului mers al treburilor obștești. Iubiți-vă Patria prin ascultare și muncă, căci prin această iubire vă cîștigați și patria cerească. Feriți-vă de oameni gîlcevitori și hulitori de Dumnezeu, căci omul care se obișnuiește cu cuvinte de sudalmă, în toate zilele vieții sale nu se va înțelepți (Iisus Sirah XXIII, 19)».

Pastorala Inalt Prea Sfințitului Mitropolit Sebastian al Moldovei și Sucevii se încheie cu alte îndemnuri și povățuiri asemănătoare, prin care luminează credincioșilor calea spre împlinirea poruncilor Evangheliei, prin purtarea lor, în viață și între semenii, ca adevărați închinători ai lui Hristos și ca vrednici fii ai Bisericii Sale.

✱

Inalt Prea Sfințitul NICOLAE, Mitropolitul Ardealului, își începe pastorala adresată clerului și credincioșilor cu prilejul sărbătorilor Nașterii Domnului, înfățișînd: marea bucurie pe care praznicul Intrupării lui Dumnezeu o revarsă, an de an, în sufletele tuturor creștinilor și îndemnul pe care-l simte orice suflet credincios de a-și manifesta recunoștința față de marea bunătate a lui Dumnezeu, prin cîntări de slavă și de laudă și prin sporita hotărîre de a se strădui întru împlinirea voinței Domnului.

Inalt Prea Sfinția Sa arată apoi darurile de mare preț pe care ni le-a adus venirea lui Hristos pe pămînt.

Subliniind că înainte de Nașterea Domnului, lumea trăia în întunericul neștiinței, nu-și cunoștea nici țelurile spre care să se îndrepte, nici cărările pe care să umble, ci săvîrșea toate fără-de-legile socotind că face binele, — pastorala Inalt Prea Sfințitului Mitropolit Nicolae spune: «Cu venirea Fiului lui Dumnezeu pe pămînt, lumea a cunoscut că Dumnezeu este iubire și are față de oameni atîta iubire că, nu numai că nu cere dela ei jertfe de animale și de copii, ci-și face El pe Unicul Său Fiu om ca noi și-L dă la moartea pe Cruce, numai ca să ne răscumpere dela moarte și să ne curețe cu scump Sîngele Lui. Fiul lui Dumnezeu, făcîndu-se om, ne-a arătat că Dumnezeul cel Cereșc ne este Tată plin de iubire, iar omul are în ochii lui Dumnezeu, cel mai mare preț, chiar cînd e înecat cu totul de păcate. Ne-a arătat că Dumnezeu pornește în căutarea unui suflet pierdut, lăsînd pe celelalte nouăzeci și nouă, și se bucură de aflarea lui mai mult decît de toate celelalte. În felul acesta, în lumina Nașterii Domnului, ni s-a desvăluit sufletul de mare preț al semenului nostru, ni s-a descoperit că orice om ne este frate, oricît de umil ar fi, căci toți sîntem fiii aceluiași Părinte. Prin aceasta ne-am cunoscut obligația de a iubi pe semenul nostru, odată ce însuși Dumnezeu îl iubește și L-a dat pe Fiul Său la moarte, pentru el».

Este, așa dar, evident că prin Intruparea Mîntuitorului s-a vădit și adevărul de nezdruncinat că Dumnezeu este iubire fără de margini, dar și

voința Domnului ca oamenii să pună la temelia legăturilor dintre ei piatra trainică a iubirii. Pe calea dragostei între semenii, se poate înfăptui îmbunătățirea vieții pămîntești și se poate dobîndi mîntuirea sufletelor și viața veșnică.

«Nașterea Domnului — se spune mai departe în pastorală Inalt Prea Sfințitului Mitropolit Nicolae — a adus în lume iubirea și bunătatea. Se întîlneau acestea în lume, fără îndoială și înainte de venirea Fiului lui Dumnezeu. Dar numai rar de tot. Căci oamenii nu cunoscuseră că ele sînt o datorie pentru toți, odată ce Dumnezeu însuși este iubire și bunătate, ci le socoteau mai mult o slăbiciune de care omul nu trebuie să se lase prea mult stăpînit. Acum știu că trebuie să luptăm, nu împotriva bunătății din noi, ci împotriva răutății. Știm că bunătatea din noi trebuie să o ajutăm să crească, să ajungă stăpîna pe firea noastră a tuturor, să ajungă să domnească peste lume. Căci pentru aceasta a venit Domnul cerului pe pămînt: ca să domnească între oameni bună voie. Aceasta este voia Lui, pe care au vestit-o Ingerii în noaptea Nașterii. Din bunătate a venit El în trup omenesc, cu bunătate a umblat pe lume și între oameni și bunătatea o revarsă El în sufletele care cred în El».

Dar, odată cu iubirea și bunătatea, Hristos a adus și pacea, deoarece pacea se zidește pe iubire și pe bunătate. Din învățătura Sa izvoresc pornicirile frumoase și demne de laudă ale creștinului, spre pace și bună înțelegere cu semenii săi: Din Hristos «izvorăște pace în sufletele tuturor celor ce cred în El, căci El e „pacea noastră“ (Efes. II, 14), ca unul ce e Dumnezeu însuși, care e „Domnul Păcii» (Filip. IV, 9)». Poruncă sfîntă de a căuta pacea și a o sluji a lăsat Hristos tuturor celor ce s-au împărțășit din jertfa Lui răscumpărătoare. Pentru aceea și Inalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae — ca un bun păstor care poartă de grijă turmei sale — arată păstoriților săi, că „azi întreaga omenire se gîndește la pace și se străduiește să o apere“ și îndreaptă spre toți acest câld și părintesc îndemn: «Iubiți și voi pacea și o apărați, umblați în toate căile vieții voastre cu pace. „Pacea mea dau vouă“, a spus Mîntuitorul, ucenicilor, despărțindu-se de ei (Ioan XIV, 27). El ne-o dă neconținut prin Duhul Său cel Sfînt. Atîrnă de noi să o primim, să ne deschidem inimile pentru ea și să stăruim în ea. Să arătăm, iubiții mei fii sufletești, că o vrem, căci în aceasta se va vedea că stăm în legătură cu Domnul nostru Iisus Hristos. Dar pacea este ca lumina care luminează departe. Ea e o putere care nu rămîne numai în sufletele care o au, ci se revarsă în afară și pătrunde în alte suflete. De veți avea în voi pacea lui Hristos, veți răspîndi această pace și în jurul vostru, veți fi făcători de pace și veți fi răsplătiți cu numele de fii ai lui Dumnezeu...».

Atrăgînd luarea aminte asupra păcii care străjuiește în jurul ieslei în care s-a născut Hristos, Inalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae își povățuește credincioșii să se apropie „de ieslea din Vifleem și, plecîndu-și genunchii ca păstorii în fața dumnezeescului Prunc, să se lase copleșiți de pacea mai presus de fire, ce izvorăște din El, de blîndețea și de bunătatea Lui“. După ce arată cum trebuie să se poarte dreptcredinciosul între semenii săi, spre a putea păstra pururea în sufletul său darurile cele fără de preț, care izvorăesc din marele praznic al Nașterii Domnului, Inalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae își încheie pastorală cu aceste cuvinte, pe care niciun creștin nu trebuie să le uite vreodată: «Pentru noi, creștinii, este o datorie să fim alături de cei ce se ostenesc pentru pace, bunăînțele-

gere între popoare și pentru înlăturarea războaielor aducătoare de nenorociri, căci făcând așa vom dobândi mulțumirea în viața pămîntească și fericirea în cea de veci.»

*

Pastorala Inalt Prea Sfințitului FIRMILIAN, Mitropolitul Olteniei, pune în lumină, dintru început, însemnătatea deosebită a marelui praznic al Nașterii Domnului, care prilejuește credincioșilor, în fiecare an, „răgaz de sfîntă cugetare și popasul unei duhovnicești împărtășiri“. «Niciunul dintre praznicele împărătești ale creștinătății nu pare mai apropiat de inima și de simțirile noastre — spune Inalt Prea Sfințitul Mitropolit Firmilian. Toate sînt slăvite și prea minunate, pentru înțelegerea obișnuită a creștinului, și cîteodată pline de dumnezeiască înfiorare. Nașterea Domnului este însă ca un pogorămînt al lui Dumnezeu către ființa noastră, ca o adiere lină a vecerniilor de seară, ca o plutire peste launtrul nostru, ca o deșteptare din spăimîntarea întunerecului și deschidere spre izvoarele sănătoase ale vieții și întremării sufletești. În cuprinsul acestei sărbători, ne recunoaștem ca oameni, ne îngăduim unele apropieri, ridicăm fruntea nevredniciei noastre și sorbim fără împiedecare bunăvoința lui Dumnezeu.»

Pornind dela această deosebită apropiere a sărbătoririi Nașterii Domnului de inima fiecărui credincios, Inalt Prea Sfințitul Mitropolit Firmilian înfățișează temeiurile pentru care acest mare și luminos praznic are atîta însemnătate în întreaga lume creștină. Reprezentînd începutul mîntuirii noastre, prin întruparea Fiului lui Dumnezeu, era firesc ca Nașterea Domnului să fie slăvită de credincioși cu cîntări de laudă și de mulțumită către Dumnezeu, Biserica să o ridice pe culmile celei mai înalte cinstiri, iar noroadele să făurească, dealungul veacurilor, în graiul și după deprinderile fiecăruia, urări, datine și colinde.

Inalt Prea Sfințitul Mitropolit Firmilian tîlcuește apoi și pricinile pentru care Nașterea Domnului a dobîndit prinosul de recunoștință și slavă al tuturor: «Asta înseamnă că veacurile înainte mergătoare lui Hristos și lumea lor au tînjit neîntreput după venirea unui Mîntuitor. Că trebuințele pustitoare ale vieții n-au putut niciodată să întunece năzuințele sufletești și dorul nemuririi, care veghează în lume ca un ochi de candelă neadormită și ca o geană de lumină. Că între aceste trebuințe și între năzuințele sufletești trebuia așezată dreaptă cumpănă. Că trebuia, apoi, să se dea sufletului hrana sa, iar sfîrșitului nostru chezășia care ține de ființa și de netăgada lui. Că trebuia împăcare cu Părintele ființei noastre, cu „Făcătorul cerului și al pămîntului“, rănit de trufia noastră și despărțit de noi prin greu păcat strămoșesc. Că trebuia învinsă, în însuși trupul nostru, întîia răzvrătire și cîștigat chiar pe pămînt războiul nevăzut, cu puterea sufletului nostru, dar și cu darul lui Dumnezeu. Că era nevoie de o jertfă mai presus de noi, de răscumpărarea care nu stă în putința lumii.» Și, așa cum bine se știe, toate aceste așteptări ale sufletului omenesc, toate aceste trebuințe ale nădejדilor umane ne-au fost dăruite prin întruparea din Fecioară a Fiului lui Dumnezeu.

Inalt Prea Sfințitul Mitropolit Firmilian amintind păstorișilor săi, cîntecul prin care îngerii au vestit Nașterea Mîntuitorului și, arătînd că slava lui Dumnezeu, pacea pe pămînt și bunăvoirea între oameni reprezintă, pentru creștini, trei porunci, caută să tîlcuiască drept, cu ajutorul învățaturii fără de greșală a Bisericii Ortodoxe, înțelesul slavo-

sloviei îngerești: «Bunăvoirea dintre oameni, — spune Inalt Prea Sfinția Sa, — presupune pacea pe pământ, iar prin pace se aduce slavă lui Dumnezeu. Descumpănirea dintre aceste trei porunci și ruperea deoființimii lor duc la nenorociri. Pentru că, dacă oamenii nu se învoiesc, lipsește pacea dintre ei și nu mai pot aduce nici slavă lui Dumnezeu. Aceasta înseamnă ceartă și război și, deci, tăgăduirea lui Dumnezeu, care se numește pe Sine „Domn al Păcii“ și este „Domn al vieții“. Nu seamănă această răvrătire cu răvrătirea cea dintâi? Nu este aidoma cu păcatul strămoșesc? Cu păcatul neascultării de Dumnezeu, păcat izvorât din trufie și din gîndul nebun de a fi una sau mai presus de Dumnezeu?».

Asemenea întrebări cutremurătoare trebuie să stăruie în cugetul oricărui creștin. De răspunsul drept și fără șovăire, pe care noi, prin faptele și prin purtarea noastră, îl vom da acestor trei întrebări, depinde în cea mai mare măsură mîntuirea sufletelor noastre, — mîntuire spre care ne-a fost deschisă calea prin Nașterea, prin răstignirea și prin Invierea Domnului nostru Iisus Hristos.

Pentru aceea, Inalt Prea Sfințitul Mitropolit Firmilian spune răspicat că „o inimă creștină nu poate decît să urască războiul, cum urăște păcatul de moarte, să lupte împotriva lui, prin sprijinirea făcătorilor de pace și prin rînduirea lor în ceata celor care cer, fără odihnă, stingerea pricinilor dintre popoare pe calea înțelegerii, adică a buneivoinii». Intr-adevăr, oricine nu are cugetul împietrit de ură își dă seama că „îndepărtarea războiului pe calea înțelegerii înseamnă răgaz pentru muncă, pro-pășire, chivernisiri pentru o viață mai bună, cîștig de putere și înțelepciune pentru cei mulți, învățătură, lumină și îmbogățire a minții, slobozirea sufletului din lanțurile spaimei și întunecatelor porniri, împlînzirea lui și îndrumarea către frumos, către bine, către cinstirea lui Dumnezeu și a făpturii după chipul și asemănarea Sa: omul“, — cum arată și Inalt Prea Sfințitul Mitropolit Firmilian.

Pastorala Inalt Prea Sfinției Sale se încheie cu părintești îndemnuri către credincioși și clerici, de a lupta fără odihnă pentru apărarea și întărirea păcii, de a da ascultare și sprijin cîrmuitorilor, pe care de curînd poporul i-a ales și i-a rînduit să privegheze la buna chivernisire a treburilor obștești, de a păstra aprinsă făclia credinței creștine, de a cerceta cu sîrg sfintele locașuri de închinare și de a se purta întru toate ca vrednici fii ai Bisericii Ortodoxe a lui Hristos.

*

Folosind cuvintele Sfîntului Apostol Pavel, Inalt Prea Sfințitul VASILE, Mitropolitul Banatului, amintește — în prima parte a pastorelei trimise clericilor și credincioșilor cu prilejul marelui praznic al Nașterii Domnului — că întruparea Fiului lui Dumnezeu s-a făcut din voia Tatălui, „după planul dinainte hotărît de Sine Insuși“ (Efes. I, 9), pentru izbăvirea noastră, că Dumnezeu „ne-a mîntuit... nu pentru faptele noastre ci după voia Sa și după harul Său, care ni s-a dat în Iisus Hristos, mai înainte de toți vecii“ (II Tim. 9) și că coborîrea Fiului în trup omenesc a adus ridicarea noastră „din starea de robi, la care ne-am supus prin păcătuire, iarăși la aceea de fii ai lui Dumnezeu și moștenitori ai împărăției Lui“, — după cum adeverește Scriptura: „Iar cînd a venit plinirea vremii, a trimis Dumnezeu pe Fiul Său... ca pe cei de sub lege să-i răscum-pere ca să luăm moștenirea fiiască...; pentru aceasta nu mai ești rob,

ci fiu; iară de ești fiu, ești și moștenitor al lui Dumnezeu, prin Iisus Hristos“ (Gal. IV, 3-7).

Această înaltă semnificație a Nașterii Domnului — care a vădit multa iubire a lui Dumnezeu față de noi și ne-a făcut să cunoaștem cea mai de seamă binefacere a Domnului față de noi — impune, însă, fiecărui credincios îndatorirea de a răspunde marelui dar primit de sus, prin sporirea dragostei către Dumnezeu, prin întărirea credinței și prin neconținută strădanie de a împlini voia Sa, îndepărtându-se de cele rele și săvârșind pururea numai faptele cele bune și bineplăcute Atotputernicului. «Aceasta înseamnă — cum arată Inalt Prea Sfințitul Mitropolit Vasile în pastorală sa — să ne străduim, cu duhul luminat de praznicul Nașterii, ca credința noastră de creștini să se facă tot mai pătrunzătoare în tainele legii noastre creștinești, așa cum învățătura ei este talmăcită de sfânta noastră Biserică. Pe această cale, credința noastră se va lămuri tot mai mult asupra temeiurilor acestei învățături, pînă la măsura ca ea să ajungă singura călăuză nedesmințită a toată gândirea și simțirea noastră.»

«Din credința noastră, astfel temeluită și lămurită — spune în continuare Inalt Prea Sfințitul Mitropolit al Banatului — să pornească toate gândurile, simțămintele și îndemnurile noastre, care se cer arătate prin fapte în viața noastră de buni creștini, fii iubitori ai sfintei noastre Biserici. Spre această măsură de vrednicie creștinească să ne atragă neîncetat pilda de viață, pe care ne-a lăsat-o Mîntuitorul. Pildă de supunere și ascultare față de voia lui Dumnezeu cea prea sfîntă, pildă de alipire nesdruncinată față de adevărurile sfinte ale credinței noastre creștine și de jertfelnicie neprecupețită față de sfintele și mîntuitoarele de suflet așezăminte ale Sfintei noastre Biserici“.

Roadele acestei întăriri duhovnicești se vor răsfrînge și în viața noastră cea de toate zilele, în legăturile noastre cu semenii, în conlucrarea noastră cu obștea în mijlocul căreia trăim. Pentru aceea și Inalt Prea Sfințitul Mitropolit Vasile atrage luarea aminte a păstoriiților săi că „înălțîndu-se pe această cale întru cele ale credinței și viețuirii noastre creștinești, înalta noastră ținută de buni creștini și fii ai Bisericii va aduce cu sine și înălțarea noastră pe culmile de neșovăitoare împlinire a tuturor îndatoririlor de buni cetățeni și fii ai Patriei noastre».

Dar pentru împlinirea cu vrednicie și cu spor a acestor îndatoriri, pentru ca strădaniile depuse pe acest tărîm să poată duce la înmulțirea binelui obștesc, este necesară în primul rînd pacea între oameni și popoare, pacea întemeiată pe dreptate, egalitate și libertate. Spre o astfel de pace năzuiesc acum sute de milioane de oameni de pe tot întinsul pămîntului, după cum amintește și Inalt Prea Sfințitul Mitropolit Vasile, în pastorală sa: «Acest fel de pace este lumina călăuzitoare a veacului în care trăim. Vraja și căldura ei a adunat într-o tabără milioane de oameni. Puterea lor este munca; scopul lor: scoaterea tuturor și de pretutindeni de sub jugul asupririi și exploatării; nădejdea lor: bunăstare și fericire pentru toți. În fata celor ce se războiesc, ei pun înaintea steagurile păcii și prieteniei. Unde alții dărîmă, ei zidesc din nou. În timp ce alții umblă după agoniseli neomenoase, ei se întrec în muncă și caută să pună stăpînire pe puterile firii, spre a le pune, tot mai mult și mai cu folos, în slujba tuturor, pe calea învățăturii și a științei de carte. Așa se explică cum dorința lor de pace a fost în stare să întrunească soboare numeroase cum n-au mai fost.»

Arătînd apoi că la aceste soboare ale păcii „și-a spus cuvîntul și țara noastră, prin împuterniciții înaltei noastre stăpîniri, ai poporului muncitor și ai Bisericii noastre“, Inalt Prea Sfințitul Mitropolit Vasile citează o serie de fapte, săvîrșite în anul ce s-a scurs, care vădesc voința de pace sinceră și hotărîtă a poporului nostru, și își îndeamnă păstoriții să dea un avînt și mai mare participării lor la lupta sfîntă pentru apărarea păcii în lumea întregă.

După ce amintește, deasemenea, marea sărbătoare ce a avut loc la 21 Octombrie 1953, la Alba-Iulia, cu prilejul împlinirii a cinci ani dela revenirea fraților noștri foști uniți cu Roma, la sînul Bisericii Ortodoxe Romîne — subliniind semnificația acestui praznic al ortodoxiei romînești — Inalt Prea Sfinția Sa își încheie pastorală cu înțelepte povățuiri, îndemnîndu-ne, prin graiul Sfințului Grigorie de Nazianz: «să ne străduim a dobîndi prin cele trecătoare, cele veșnice“, spre a ne putea înălța la starea de „fii și moștenitori ai lui Dumnezeu“, pe care ne-a dobîndit-o Mîntuitorul, prin întruparea și jertfa Sa.

*

Prea Sfințitul IOSIF, Episcopul Rîmnicului și Argeșului, își începe pastorală sa înfățișînd starea în care se găsea omenirea înainte de Nașterea Domnului, precum și multele prorocii din Cărțile Sfinte ale Vechiului Testament, care vestiseră întruparea Mîntuitorului. Nașterea Fiului lui Dumnezeu și lucrarea Sa pe pămînt s-au săvîrșit însă altfel decît nădăjduiau unii dintre oamenii vremii aceleia. Așa cum arată Prea Sfințitul Episcop Iosif, Mîntuitorul «nu venea să întemeieze o împărăție pămîntească, ci una cerească. Nu venea să pună temelie unui stat care să subjughe lumea. Era trimisul lui Dumnezeu, spre a da sufletelor sbuciumate liniștea. Era trimis să restabilească legătura omului cu cerul și să facă posibilă moștenirea de către oameni a împărăției celei veșnice. Era trimis să răstoarne tradiții împovărătoare pentru mulți și ziduri de împilare. Venea să aducă un aer proaspăt în atmosfera îmbîcsită a unei lumi înăbușite de patimi și superstiții. Prin darul cuvîntului Său și însuflețirea Lui, cu trăirea unei vieți model, El venea să arate adevăratul drum pe care fiecare dintre noi să-și poarte pașii. Iisus venea să ridice fruntea robului din lanțurile desnădejdei. El venea să dea valoare vieții robului ca și stăpînului. Venea să arate că dreptul la fericire este al tuturor și că înaintea lui Dumnezeu sînt la fel stăpînii și robii, bogații și săracii, bărbații și femeile, elinii, evreii și oricare alt neam. Că Dumnezeu este un părinte bun pentru toți și pentru aceasta El răsare soarele și peste cei buni și peste cei răi.»

Arătînd, deci, că prin întruparea Sa, „Mîntuitorul Iisus Hristos restabilește omului — oricare ar fi el, de orice neam sau rasă — calitatea de făptură a lui Dumnezeu“, cu aceleași drepturi de a tinde mereu spre desăvîrșirea morală „ce-l îndreptățește la bucuria de a căpăta darul înfierii lui Dumnezeu“, — Prea Sfințitul Episcop al Rîmnicului și Argeșului ne amintește că, potrivit învățăturii creștine, „indiferent de rangul sau obîrșia sa, omul poartă în sine scînteia divină, care-i îngăduie să nădăjduiască la fericirea ce-i este dată oricui, ca răsplată a credinței și faptelor sale bune“. Dar pentru dobîndirea acestei supreme fericiri — care este mîntuirea și viața veșnică — creștinul este dator să se străduiască întru

împlinirea voii lui Dumnezeu, întru împlinirea acelor îndatoriri, pe care i le face cunoscute învățătura Bisericii Ortodoxe.

De aceea, Prea Sfințitul Episcop Iosif dă păstorilor săi înțelepte îndrumări, pentru împlinirea îndatoririlor pe care le are creștinul față de suflet, de trup, de aproapele și de obștea în care viețuiește, arătându-le că împlinirea acestor îndatoriri este cel mai plăcut buchet de virtuți al vieții creștine: «Vă îndemn — spune Prea Sfinția Sa — a lua în seamă și întru toată purtarea de grijă, toate hotărârile și măsurile pe care conducătorii Patriei noastre le iau în vederea ridicării nivelului de trai al poporului nostru muncitor. Acolo unde Dumnezeu v-a rînduit cu munca și conducătorii Patriei v-au încredințat sarcini: în mine, în uzini, în școli, pe ogoare, etc., tineri și mai în vîrstă, bărbați și femei, faceți-vă deplin și în mod sincer datoria... Dați cu toată inima contribuția voastră la dezvoltarea economiei și marii gospodării obștești, fie în bani, cum e cazul autoimpunerilor și impozitelor, fie în natură, cum e cazul diferitelor cote. Toate aceste contribuții, în mod indirect se întorc cu binefaceri asupra noastră a tuturor, prin crearea de spitale pentru căutarea sănătății trupului, de școli pentru dezvoltarea însușirilor noastre sufletești, etc.» Împlinirea acestor părintești îndemnuri dă putința creștinului să răspundă tuturor datoriilor pe care i le-a statornicit învățătura Bisericii, pe temeiul poruncilor lăsate nouă de Mîntuitorul.

Pastorala Prea Sfințitului Iosif se încheie cu o caldă chemare la intensificarea acțiunilor în slujba păcii: «Purtați cu mîndrie pînă în cel mai îndepărtat colț de sat, făclia dorinței vii de pace pe pămînt și de bună înțelegere între oameni și popoare! Crezînd cu tărie în rezultatele acestei lupte, vom smulge masca doritorilor de profituri nemuncite și urzitorilor de războaie, care se vor încurca, se vor umple de rușine și prăbuși în neputințioasele lor urzeli.»

*

Prea Sfințitul ANTIM, Episcopul Buzăului, înfățișează în prima parte a pastoralei sale marea bucurie care cuprinde sufletele credincioșilor, în zilele sărbătoririi Nașterii lui Hristos, și temeiurile nedesmințite care îndreptățesc această bucurie duhovnicească, amintindu-ne — cu multe și bogate mărturii culese din Sfintele Scripturi și din cărțile de slujbă ale Bisericii noastre Ortodoxe — că Intruparea Fiului lui Dumnezeu este începutul mîntuirii noastre.

Folosind prilejul acestui luminos praznic, cînd sufletele celor credincioși, adunate lîngă ieslea cea săracă din Bethleem, sînt asemenea ogorului pregătit să primească sămînța cea bună și roditoare a cuvîntului dumnezeesc din Sfintele Evanghelii, Prea Sfințitul Episcop Antim caută să îndrepte spre păstorii săi povățuiri și îndemnuri părintești pline de înțelepciune, menite să întărească „cu puterea sfintelor învățături, pe omul cel lăuntric, ca astfel să strălucească și cel din afară, întru o viață frumoasă, plină de mulțumire și de fericire pe acest pămînt“.

Aminind că la Nașterea Domnului s-a vestit „Pace și bunăvoire între oameni“ că Hristos a venit să aducă lumii pace, că El este «Domn al Păcii» și că El a spus urmașilor Săi: „Pace vă las, pacea Mea dau vouă“ (Ioan XIV, 27), — Prea Sfinția Sa arată că pacea este o făgăduință specială a Evangheliei și Biserica noastră este o Biserică a păcii. Dar cu toate acestea, cu toate că pacea este o nevoie adînc simțită de toată firea omenească — „pacea este grav primejduită din partea celor ce doresc

războiul, în nebuna lor dorință de câștiguri urâte și de Dumnezeu și de oameni“. Intr-adevăr, „cu toate crudele amintiri ale războiului, cu toate durerile și jalea negrăită, cu toate pustirile și distrugerile fără seamăn, cu toate devastările fără precedent și cu toate zecile de milioane de oameni uciși, infirmi și înnebuniți de groaza războiului..., se mai află oameni care vor noi războaie și măceluri, pentru distrugerea omenirii“.

Subliniind faptul îmbucurător și dătător de nădejdi, că „în fața acestora, se ridică zidul de nebiruit al popoarelor iubitoare de pace“, printre care se numără și poporul nostru, care „are încredere în tăria de granit a puterilor păcii“, — Prea Sfințitul Episcop al Buzăului spune: «Potrivit cuvintelor Mântuitorului nostru Iisus Hristos — „fericiți făcătorii de pace, că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema“ — Biserica noastră a îndemnat și îndeamnă pe toți fiii ei să lupte pentru apărarea păcii. Duhul lui Hristos este în contradicție și vădită opunere cu duhul războiului, al războiului de jaf... și de împilare. Cunoașteți dorința de pace a popoarelor, care le-a adunat la Viena, pentru salvarea păcii; ați auzit și de Consiliul Mondial al Păcii, care s-a ținut în curgerea lunii trecute (noiembrie 1953—N. Red.) tot acolo... Biserica noastră îndeamnă pe toți credincioșii să sprijine cu tot dinadinsul propunerile concrete făcute pentru apărarea păcii. Viziunea războiului impune ucenicului lui Hristos dureroasa grijă să apere pacea, căci El a venit în lume ca aceasta să aibă viață și mai mult să aibă...».

Pastorala Prea Sfințitului Episcop Antim se încheie cu îndemnuri pentru sporirea dragostei de patrie și a râvnii întru împlinirea îndatoririlor față de semenii și față de stat, spre a contribui la „binele și mulțumita tuturor“, atrăgând luarea aminte a credincioșilor, că „dragostea de Dumnezeu se adeverează prin cea către aproapele“, după cuvântul Scripturii: „Cel ce spune că iubeste pe Dumnezeu, pe care nu-l vede, și urăste pe aproapele, pe care îl vede, mincinos este“ (Ioan IV, 20) și că dragostea către aproapele, poruncită de însuși Mântuitorul, nu trebuie numai mărturisită, ci „adeverită prin fapte“, căci scris este: „Fii mei, să nu iubim numai cu cuvântul, ci cu fapta și cu adevărul“ (Ioan III, 18).

*

Pastorala Prea Sfințitului TEOFIL, Episcopul Romanului și Husilor, cuprinde o expunere largă a darurilor revărsate asupra noastră prin Nașterea Mântuitorului și a îndatoririlor, pe care le avem, toți cei credincioși, de a ne purta între semenii după pilda și poruncile lăsate de Hristos, spre a ne dovedi vrednici de darurile Lui.

Amintind apoi că „Iisus Fiul lui Dumnezeu ne cercetează ca să ne călăuzească pașii vieții noastre pământești pe calea păcii“ (Luca I, 79) și că toți cei ce ne numim cu numele lui Hristos trebuie să năzuim pururea spre această pace, pe care ne-a lăsat-o Domnul drept moștenire, — Prea Sfințitul Episcop Teofil spune: «Orice creștin luminat, râvnind după pacea sa proprie, dorește în același timp pace și semenilor săi, pe care îi iubeste. El știe că toți oamenii cinstiți însetează după pace, ea fiind bunul cel mai de preț al ființei noastre... Oameni cinstiți setoși de pace, oamenii cu simțăminte sănătoase și curate se găsesc în sânul tuturor popoarelor... În zilele noastre, mai mult ca oricând, popoarele toate vor pacea și sînt hotărîte să o apere cu orice preț. Ele se organizează cu avînt, pentru asigurarea ei în lume».

După ce atrage atenția păstoriților săi asupra acțiunilor desfășurate de mișcarea mondială a Partizanilor Păcii pentru a duce la biruință cauza sfântă a apărării și întăririi păcii în lumea întreagă, precum și conștientizarea politică de pace dusă de marea noastră vecină și prietenă, Uniunea Sovietică, — Prea Sfințitul Episcop al Romanului și Hușilor subliniază acest adevăr, care se impune oricărei conștiințe creștine: «Nouă, creștinilor, după ce ne-am rugat fierbinte „pentru pacea a toată lumea și pentru unirea tuturor“, ne revine datoria sfântă să sprijinim orice acțiune menită să promoveze această pace. Și vom face-o aceasta, bine știind că nu visătorii păcii, ci numai „făcătorii de pace“, adică cei ce acționează și se ostenesc pentru pace, sînt cu adevărat „fiii lui Dumnezeu“ (Matei V, 9)», — după mărturia Mîntuitorului nostru Iisus Hristos.

Pastorala Prea Sfințitului Teofil mai cuprinde multe alte povățuiri pentru viața duhovnicească a credincioșilor și se încheie cu acest cald și părintesc îndemn: «Să năzuim... din tot sufletul nostru către supunere la voia lui Dumnezeu, să înflăcărăm iubirea noastră către Tatăl Ceresc și către aproapele nostru; să facem pocăință pentru greșalele noastre de pînă acum, să sporim în rugăciune și în fapte bune. Se va adevăra atunci și cu noi prevestirea Sfîntului Profet care a scris: „Pace multă este celor ce iubesc legea Ta“ (Ps. 118, 165)».

*

Infățișînd însemnătatea deosebită pe care o are Intruparea Mîntuitorului nostru pentru orice creștin, Prea Sfințitul CHESARIE, Episcopul Dunării de Jos, îndreaptă privirile credincioșilor săi spre icoana Nașterii Domnului și cugetul lor spre cuvintele din Sfînta Evanghelie ce se citește în ziua acestui luminos și mare praznic, pentru a le tîlcui — potrivit învățăturii Bisericii Ortodoxe — și cele zugrăvite în culori calde pe lemn și cele istorisite în Sfintele Scripturi. Chipuri pline de lumină se desprind și din icoană și din cuvîntul evanghelic: Dumnezéescul Prunc, în ieslea cea săracă, înconjurat de Fecioara Maria, de bătrînul Iosif și de păstori și magii, care alergaseră să se închine Fiului lui Dumnezeu.

Toate acestea revarsă în inimile celor drept-credincioși bucuria fără de margini a nădejdlor împlinite și sporesc recunoștința lor către Dumnezeu, pentru cele ce se săvîrșesc acum spre mîntuirea noastră: „Dumnezeu coboară pe pămînt, ca pe oameni să-i înalțe la cer; Dumnezeu face pe om, ca pe oameni să-i ridice, făcîndu-i părtași firii dumnezeiești; Dumnezeu slujește oamenilor; Dumnezeu este cu noi pe pămînt, ne călăuzește pașii în drumul vieții și ne întărește“.

Dar aceste daruri fără de asemănare, izvorîte din multa iubire și bunătate a lui Dumnezeu față de făpturile Sale, nu puteau fi primite de omenirea înecată în întunericul păcatului și al vrajbei; de aceea, odată cu Intruparea Fiului, prin care se revărsau aceste daruri duhovnicești peste oameni, a răsunit deasupra ieslei din Betleem și cîntarea îngerească, vestind temeliiile cele noi, pe care urma să fie așezată viața omenirii întregi: „Pe pămînt pace și între oameni bună voie“. Pentru împlinirea acestei porunci dumnezeiești, Hristos a surpat zidul despărțitor dintre oameni, le-a arătat că „toți sînt frați și deopotrivă îndreptățiți în fața Părintelui Ceresc“, a așezat legea iubirii semenilor pe aceeași treaptă cu iubirea de Dumnezeu și pururea a învățat pe Ucenicii Săi să slujească și să propovăduiască pacea între toți oamenii.

Pentru aceea și Prea Sfințitul Episcop Chesarie îndeamnă pe păstoriții săi: «Faceți ca chemarea care a pornit din staulul Btleemului să răsune puternic în inimile voastre și înșivă... faceți-vă propovăduitori ai păcii. Strigați cu putere: „Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu, pe pământ pace și între oameni bună voire“, ca să se audă pînă la marginile lumii. Fiți încredințați că glasul vostru va fi primit cu bucurie de sute de milioane de glasuri, care ca și voi propovăduesc pacea, dragostea, unirea și bunăvoirea între oameni. Aceștia, la rîndul lor, vă vor răspunde ca un ecou ceresc: Da! „pe pământ pace și între oameni bună voire“, și nimeni nu va putea sta împotriva acestei voințe și acestui răsunset. Pacea și bună voirea vor învinge în lume. Vor învinge chiar și acolo, în țările unde unii conducători, asemenea lui Irod, nu iubesc pacea, ci războiul și vrajba, — pentrucă la tunetul glasului vostru, unit cu al tuturor aceluia care propovăduesc pacea, toți cei care pregătesc războiul de cotropire, împotriva popoarelor pașnice, se vor prăbuși, neputînd să stea împotriva voastră și a lui Dumnezeu».

Prea Sfințitul Episcop Chesarie își încheie pastorală dînd păstoriților săi înțelepte povățuiri asupra felului în care trebuie să-și facă datoriile lor de creștini și de cetățeni, de fii ai Bisericii și ai Patriei, spre a împlini poruncile Domnului nostru Iisus Hristos și spre a se învrednici să primească neasemuitele daruri, pe care Nașterea Lui le aduce tuturor celor bine-credincioși.

*

Prea Sfințitul Episcop ANDREI al Aradului își consacră prima parte a pastoralei pe care a adresat-o clericilor și credincioșilor de Sfintele Sărbători ale Nașterii Domnului din 1953, înfățișării — potrivit învățăturii de credință a Bisericii Ortodoxe — felului în care a fost creat primul om, a stării de desăvîrșire în care se afla el, înainte de săvîrșirea păcatului neascultării de Dumnezeu, și a consecințelor pe care le-au avut pentru întreaga omenire, păcătuirea lui Adam. Prea Sfinția Sa arată apoi îndurarea lui Dumnezeu, care a făgăduit să trimită un Mîntuitor, spre a scoate neamul omenesc din robia și întunericul păcatului. Acest Mîntuitor este însuși Fiul lui Dumnezeu, Domnul nostru Iisus Hristos.

«El este al doilea Adam, care nu mai duce credincioșii spre moarte, ci spre viață veșnică, — spune Prea Sfințitul Episcop al Aradului. În El cunoaștem pe omul cel dintîi, așa cum a ieșit din mîna lui Dumnezeu. Prin întruparea Lui ca om, Dumnezeu Tatăl ne-a dat dovadă de iubirea, mila și purtarea Sa de grijă (Ioan III, 16). Iisus Hristos a curățit, sfințit, și întărit firea omenească, așa cum apa se întărește, dacă i se adaugă vinul cel bun, și precum focul întărește lutul... Iisus Hristos, luînd firea noastră omenească, a curățit-o, iar după Invierea Sa a înălțat-o cu Sine la cer, întru slava lui Dumnezeu».

Prea Sfințitul Episcop Andrei amintește apoi că tot creștinul are datoria sfîntă de a se strădui să se facă asemenea lui Hristos, pentru „a dobîndi mîntuirea și fericirea“ veșnică și că „această asemănare se poate dobîndi prin harul Sfintelor Taine și prin împlinirea poruncilor sfinte — în care se ascunde, ca o lumină, însuși Dumnezeu — și mai ales prin porunca iubirii față de Dumnezeu și aproapele, în care se cuprinde toată legea creștină (Matei XXII, 40 și Gal. V, 14)».

După ce îndeamnă pe credincioși să nu sovăiască întru împlinirea acestor porunci, Prea Sfinția Sa — atrăgînd luarea aminte că „Mîntu-

itorul, prin Intruparea Sa, ne-a adus pacea cu Dumnezeu, cu noi înșine și cu proapele nostru“, — spune: „Biserica lui Hristos nu poate decât să se bucure, atunci când cuvîntul pace se rostește în toate limbile“ și când noroadele s-au ridicat cu sute și sute de milioane de glasuri să o apere și să o păstreze, ca pe darul cel mai de preț al vieții pe pămînt.

Indatorirea sfîntă pe care o are mai ales cel ce mărturisește numele lui Iisus Hristos, de a fi părtaș la orice faptă menită să ducă la întărirea păcii, rezultă și din această frumoasă înfățișare a roadelor păcii, pe care o face Prea Sfințitul Andrei, în pastorala sa: «Pacea înseamnă: pămînt lucrat de mîini harnice, spre a da roadă îmbelșugată; pămîntul a fost odinioară (Fac. III, 18) blestemat „să crească din el spini și pălămidă“, dar munca cinstită a omului face să rodească „hrana din pămînt“ (Psalm 103, 14). Pacea înseamnă: natură înfrumusețată prin munca omului, care și ea este o rugăciune de preamărire a Creatorului... Pacea este: cîntarea împărăției lui Dumnezeu, care a fost cîntată întîi de glasuri îngerești la Nașterea Fiului lui Dumnezeu, în ieslea Vifleemului, și de atunci încoace este dorința lumii noi, care se zidește pe dreptate».

*

«Hristos este pacea noastră, fiindcă El ne-a dat cel mai mare bun pe care-l putem rîvni și pentru care putem lupta în viață: El ne-a făcut cel mai prețios dar, fără să fim vrednici de el: ne-a împăcat cu Dumnezeu și ne-a arătat drumul către pacea cu semenii noștri; El ne-a mîntuit!» — spune Prea Sfințitul Episcop NICOLAE al Clujului, în pastorala sa, în care sînt arătate pricinile pentru care a fost trebuincioasă venirea Mîntuitorului între oameni și jertfa Sa.

Dar pentru a ne îndestula „din roadele darului cu care ne-a cinstit bunătatea Dumnezeescului Prunc... se cuvine să umblăm pe căile arătate de El“, adică „pe căile iubirii, ale buneii înțelegeri și ale păcii“, după cum „ne învață și cîntarea îngerească din noaptea sfîntă în care s-a născut Domnul: „Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu, pe pămînt pace și între oameni bună voire“. Indemn pentru aceasta găsim și în „uriașa mișcare, care a învăluit pămîntul, chemînd toată suflarea cinstită la luptă pentru biruința păcii, a dreptății și a libertății, împotriva celor ce vor să stîrnească un nou război pustiitor“.

Exprimînd gîndurile tuturor creștinilor vrednici de acest nume, Prea Sfinția Sa spune: «Noi nu putem decât să ne uimim că se mai găsesc — deși tot mai puțini — vrăjmași ai păcii și iubitori de uneltiri, de gîlcevi și de războaie. Unii ca aceștia nici nu au dreptul să se numească creștini, fiindcă Domnul nostru Iisus Hristos ferește în Evanghelia Sa pe făcătorii de pace, nu pe făcătorii de războaie. Și, dimpotrivă, aceeași Evanghelie spune că „cei ce scot sabia, de sabie vor pieri“ (Matei XXVI. 52). Celor ce strecoară vrajba între popoare, cu gîndul ascuns de a le stăpîni, luîndu-le avutul și neatîrnarea, Domnul le va tăia trufia, le „va smeri înălțata sprînceană“ și neputincioși îi va face, pentru ca marea obște a iubitorilor de pace să poată vieții netulburată, sporind în toate cele foloșitoare sufletului și trupului, deopotrivă».

Prea Sfințitul Episcop Nicolae subliniază apoi faptul că „această bună-sporire în toate cele de folos nouă și obștei întregi nu se poate înfăptui decât prin muncă necontenită“, pornită din dragostea de Patrie și din ascultarea și împlinirea întelentelor măsuri ce se iau de cîrmuitorii statului nostru. Prea Sfinția Sa își îndeamnă păstoriții să înmulțească

neconținut strădanile lor în slujba păcii și să muncească cu râvnă și cu înflăcărare pentru binele obștesc și pentru propășirea Patriei noastre iubite, amintindu-le că „faptele care poartă pecetea iubirii sînt totdeauna plăcute lui Dumnezeu și oamenilor“ și că numai pe această calc se vor dovedi urmași ai lui Hristos, fii buni ai Bisericii Ortodoxe și vrednici moștenitori a Testamentului lăsat de Mîntuitorul.

*

Prea Sfințitul VALERIAN, Episcopul Orădiei, înfățișează, prin multe și cuprinzătoare mărturii din Sfintele Scripturi și din scrierile pline de înțelepciune ale Sfinților Părinți, marea Taină a răscumpărării noastre din păcat, prin Intruparea Fiului lui Dumnezeu și prin Moartea de bună voie primită, spre a ne dobîndi nouă viață veșnică și scară sigură spre desăvîrșire și spre Dumnezeu. Oprindu-se apoi în chip deosebit asupra poruncii celei noi, venite în lume odată cu Nașterea Domnului, de căutare și slujire a păcii între semeni, — drept urmare a împăcării noastre cu Dumnezeu, pe care a săvîrșit-o Jertfa Fiului —, Prea Sfințitul Episcop al Orădiei mărturisește bucuria pe care o simte inima creștinului adevărat, cînd vede sutele de milioane de oameni, de toate neamurile și din toate colțurile pămîntului, ridicîndu-se la luptă unită, și hotărîtă pentru apărarea păcii, a unei păci întemeiate pe bună înțelegere și pe frățescă iubire, nu pe forță și pe împilare.

Cu atît mai mare este această bucurie, cu cît întregul nostru popor — și, alături de el, toată Biserica Ortodoxă Română — se numără între cei ce ostenesc să zidească în lume pacea. De aceea, Prea Sfințitul Valerian face în pastorală sa o istorisire a celor mai de seamă acțiuni pentru pace, săvîrșite în cursul anului 1953, în cuprinsul Patriei noastre și peste hotarele ei, încredințat fiind că rodul celor împlinite pînă acum va fi izvorul altor împliniri, în viitor.

Pastorală Prea Sfințitului Valerian se încheie cu aceste povățuiri duhovnicești, menite să călăuzească pașii credincioșilor săi pe drumul cel drept, statornic, de Biserica Ortodoxă, pe temeiul dumnezeestilor porunci cuprinse în Sfintele Evanghelii: «Implinind datoria muncii pentru noi și pentru semenii noștri, pentru poporul și Patria noastră, ne împlinim și o datorie față de viața noastră trupească, pămîntească, ce nu trebuie disprețuită, ci, dimpotrivă, trebuie folosită cu bună chibzuință, fiindcă trupul este învelisul sufletului. La praznicul Nașterii Domnului, trebuie să luăm seama că și trupul nostru a căpătat preț, fiindcă — după cum arată Sfîntul Ioan Gură de Aur —, trupul „prin faptul că a ajuns îmbrăcăminte Creatorului, a cules rod cea mai mare slavă“. De aceea, pe lîngă grija față de suflet, față de urcușul nostru veșnic către cer, va trebui să purtăm grijă și bunelor tocmeli ale vieții noastre de aici, fiindcă, după cuvîntul Scripturii, „noi ne sîrguim pentru bine nu numai față de Dumnezeu, ci și față de oameni“ (II Corinteni VIII, 21). Drept aceea, țintind către Patria cea veșnică și cerească, să nu ne uităm și îndatoririle ce le avem și față de Patria de aici pămîntească, știind că „fiecare-și va primi răsplată după osteneala sa“ (Corinteni III, 8)».

*

Invățăturile pline de înțelepciune și îndemnurile părintești, cuprinse în pastoralele pe care Înalt Prea Sfințitul Patriarh, II. PP. SS. Mitropolit și Prea Sfințiții Episcopi ai Bisericii Ortodoxe Romîne le-au în-

dreptat către cler și credincioși, cu prilejul prăznuirii din anul trecut a Nașterii Domnului nostru Iisus Hristos, sînt de mare folos pentru orice creștin care năzuiește spre împlinirea voii lui Dumnezeu și spre mîntuirea sufletului său. Ele constituie, în același timp, o dovadă în plus că învățătura dumnezeieștilor Evanghelii — păstrată de Biserica Ortodoxă — nu este o învățătură stearpă, neroditoare, ci este îndreptar de viață pentru toți cei bine-credincioși.

Dar pastoralele Înălților Chiriarhi ai Bisericii noastre mai arată și cît de puternică este dragostea de pace a tuturor creștinilor, care nu s-au depărtat de Hristos și de duhul învățaturii Sale, și cît de puternică este hotărîrea lor de a sprijini, cu mereu sporită înflăcărare, lupta sfîntă a celor ce o apără și tind să întindă binefăcătoarea ei stăpînire peste tot pămîntul!

Puținele frînturi pe care le-am spicuit din pastoralele Chiriarhilor noștri sînt o mărturie de netăgăduit că Biserica Ortodoxă — care nu s-a abătut și nu se abate niciodată dela dreapta învățătură creștină, statornică de însuși Mîntuitorul, de Sfinții Apostoli și de Sfintele Soboare a toată creștinătatea — slujește vieții și păcii, așa cum Dumnezeescul ei Invățător este Domn al Vieții și al Păcii!

PREGĂTIREA MUNCILOR AGRICOLE DE PRIMĂVARĂ

Precum este îndeobște cunoscut, prin Hotărîrea Plenarei lărgite a Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român din 19-20 August 1953 s-a elaborat un vast program de măsuri economice, program care — în esență — are de scop să asigure un nou avînt al dezvoltării economiei naționale și o serioasă ridicare a nivelului de trai, material și cultural, al maselor populare.

Pentru grabnica realizare a acestui program, toate instituțiile și organizațiunile centrale și locale, precum și toți adevărații iubitori de patrie, și-au îmbinat puterile într-un efort comun: acela de a traduce în viață, cât mai neîntîrziat, încheierile plenarei lărgite a Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român din August 1953, încheieri care înseamnă tot atîtea pîrghii pentru dezvoltarea economiei noastre, precum și pentru asigurarea unei vieți fericite și îmbelșugate pentru toți cei ce muncesc, cu brațele și cu mintea, la orașe și sate.

Cum dezvoltarea economiei naționale și, deci, ridicarea nivelului de trai al oamenilor muncii, presupune — între altele — o justă rezolvare a problemelor agriculturii, Hotărîrea Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român din August 1953 prevede un ritm înalt de creștere a producției agricole, tocmai în vederea asigurării aprovizionării populației cu cantități sporite de produse agricole alimentare și a aprovizionării cu materii prime a industriei producătoare de bunuri de consum.

Pentru ridicarea bunei stări materiale a poporului nostru, este necesar ca în gospodăriile agricole de stat, în gospodăriile colective și în întovărășirile agricole, precum și în gospodăriile țărănești individuale, să se ajungă — prin muncă susținută și bine chibzuită — la sporirea producției de cereale, cartofi, porumb, bumbac, sfeclă de zahăr, legume, etc. Pentru sporirea producției agricole este necesar, deci, ca — folosindu-se cu grijă toate mijloacele potrivite — să se sporească producția la hectar.

Forurile de resort — care au în grija lor directă justa rezolvare a problemelor agriculturii, organizarea, îndrumarea și supravegherea modului în care trebuie dusă munca în cursul campaniilor agricole, precum și coordonarea eforturilor tuturor instituțiilor și organizațiilor, centrale și locale, în vederea realizării cu succes a tuturor sarcinilor — au arătat în mod repetat că din experiența unităților noastre agricole și a țăranilor muncitori fruntași, rezultă că obținerea unei recolte sporite la hectar la culturile agricole depinde în cea mai mare măsură de calitatea însămînțărilor și de timpul cînd se execută aceste lucrări. Este știut, de pildă, că facerea însămînțărilor la timpul cel mai potrivit și într-un timp scurt aduce însemnate sporuri de recoltă la toate culturile agricole. Este însă deosebit de cunoscut că pentru ca însămînțările să poată fi făcute în epoca

cea mai potrivită și în cel mai scurt timp, este necesar ca aceste lucrări să fie din timp și cu multă grijă pregătite. Este necontestat că o temeinică pregătire a muncilor agricole de primăvară presupune rezolvarea unei întregi serii de probleme. Intre acestea, trebuie să se dea principală atenție celor mai importante, de rezolvarea justă a cărora depinde succesul general al muncilor de primăvară.

Un rol deosebit de important în efectuarea însămînțărilor de primăvară îl are **folosirea cât mai intensă a mijloacelor mecanizate**. De aceea, repararea mașinilor și tractoarelor din stațiunile de mașini și tractoare și gospodăriile agricole de stat sînt probleme centrale în ce privește pregătirea însămînțărilor. Desigur că, în ce privește munca pe care o vor avea de desfășurat pe propriile lor ogoare țaranii gospodari individuali, o problemă tot așa de importantă este aceea a pregătirii și reparării uneltelor agricole. Orice întîrziere, fie în ce privește repararea mașinilor și tractoarelor de către stațiunile de mașini și tractoare și gospodăriile de stat, fie în ce privește pregătirea și repararea propriilor lor unelte agricole de către țaranii gospodari individuali, poate produce pagube însemnate, datorită faptului că din cauza nereparării la timp a mașinilor și uneltelor, însămînțările de primăvară n-ar mai putea fi făcute la epoca cea mai potrivită și în cel mai scurt timp, ceea ce desigur ar dăuna încheierii cu bune rezultate a campaniei agricole de primăvară.

Intre măsurile menite să asigure succesul însămînțărilor de primăvară, are o mare însemnătate **pregătirea și selecționarea semințelor**.

Alături de gospodăriile agricole de stat, gospodăriile agricole colective și întovărășirile agricole, țaranii gospodari individuali trebuie să dea importanța cuvenită acestei probleme, îngrijindu-se să-și procure din timp sămînța necesară, de bună calitate. Organele de Partid și de stat au primit deja toate instrucțiunile cuvenite pentru înființarea și controlul bunei funcționări a centrelor de curățit și tratat semințele și a centrelor de încercare a germinației semințelor. Țaranii gospodari individuali au îndatorirea de a lua legătură din timp cu cei care au în grijă această problemă, pentru ca sămînța pe care o vor pune în ogoare să fie sămînță de bună calitate, numai o asemenea sămînță putînd asigura roadele îmbelșugate pe care întregul nostru popor le așteaptă dela truditarii pămîntului.

O deosebită atenție trebuie dată, deasemenea, unor lucrări importante pentru buna desfășurare a muncilor agricole de primăvară și pentru sporirea recoltei, cum sunt: **reținerea zăpezii pe cîmp, pregătirea și transportarea la timp a îngrășămintelor naturale**.

În vederea asigurării îmbunătățirii aprovizionării populației, trebuie să se acorde o atenție cu totul specială, în această perioadă a anului, pregătirii pentru cultura legumelor.

Deasemenea, așa cum se arată în legea privitoare la măsurile pentru dezvoltarea creșterii animalelor în anii 1954-1956 — lege recent votată de Marea Adunarea Națională a Republicii Populare Romîne, baza furtivă are o importanță primordială pentru dezvoltarea creșterii animalelor. Deaceia, una din problemele cele mai de seamă, de justă rezolvare a căreia trebuie să fie preocupați în această perioadă a anului toți aceia care își desfășoară munca în domeniul agricol, este asigurarea din timp a semințelor de ierburi, în vederea însămînțărilor de primăvară.

Este dela sine înțeles că îndeplinirea în bune condițiuni a tuturor acestor munci pregătitoare, în vederea desfășurării cu succes a campaniei

însămînțărilor de primăvară, presupune înțelegerea justă a tuturor problemelor agriculturii și însușirea temeinică a sfaturilor venite dela tehnicienii agricoli. Numai prin înțelegerea justă a acestor probleme și prin aplicarea întocmai a regulilor agrotehnice avansate, se poate ridica, cu adevărat nivelul agriculturii și, deci, se pot obține recolte bogate. În unitățile socialiste ale agriculturii și în satele Patriei noastre, se desfășoară acum, în perioada de iarnă a anului, învățămîntul agricol de masă. Învățămîntul agricol — legat de chestiunile prantice ale pregătirii muncilor de primăvară — trebuie să constituie un izvor prețios de învățatură nu numai pentru oamenii muncii din agricultură, care lucrează în formațiunile agricole socialiste, dar și pentru țărani gospodari individuali, adevărați iubitori de Patrie.

Fără a se împărtăși din sfaturile luminoase ale tehnicienilor specializați în problemele agriculturii, cunoscători ai tehnicii celei mai avansate, tehnică experimentată cu succes deplin de oamenii sovietici, niciun adevărat gospodar nu-și poate închipui că poate scoate din pămîntul lui mai mult decît puteau recolta din petecele lor de pămînt țărani gospodari, exploatați de regimurile burghezo-moșierești.

Este deci de un mare folos, pentru ducerea la bun sfîrșit și pentru obținerea de bune rezultate în campania însămînțărilor de primăvară, ca țărani gospodari individuali — laolaltă cu toți ceilalți oameni ai muncii care lucrează în agricultură — să-și însușească învățăturile de bază ale agrotehnicii celei mai avansate.

Muncitorii ogoarelor au datoria patriotică de a se strădui să-și împlinească în cît mai bune condițiuni toate sarcinile ce le revin, cu atît mai mult cu cît niciodată — mai mult decît în prezent — nu li s-au creat condiții atît de favorabile pentru ca din rodul muncii lor să-și îndestuleze nu numai propriile lor gospodării, ci să-și ajute din plin semenii, muncitori dela orașe, muncitori care — în fabrici și uzine — lucrează pentru producerea necontenită de bunuri tot mai multe și de tot mai bună calitate, care să satisfacă nevoile întregului nostru popor muncitor.

Pe linia sarcinilor trasate prin Hotărîrea plenarei lărgite a Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român din 19-20 August 1953, pentru creierea unui nou avînt al dezvoltării economiei naționale și ridicarea nivelului de trai, material și cultural al maselor populare, Guvernul a venit cu o serie de măsuri concrete care înseamnă tot atîtea înlesniri pentru țărani gospodari și pentru valorificarea în cele mai bune condițiuni a produselor lor. Amintim aci cîteva din aceste măsuri, care — prin avantajele acordate —, sînt menite a stimula interesul țărănimii pentru creșterea producției de cereale, pentru creșterea producției de legume, pentru creșterea și îngrășarea de animale și — în general — pentru sporirea producției agricole vegetale și animale. Astfel, Partidul și Guvernul Republicii Populare Romîne au venit cu: Hotărîrea Consiliului de Miniștri din 28 Octombrie 1953, cu privire la îmbunătățirea și dezvoltarea sistemului de contractare și achiziție de animale și produse animale, în vederea aprovizionării populației cu produse alimentare și a industriei cu materii prime și pentru încurajarea creșterii și îngrășării de animale; Hotă-

Hotărîrea Consiliului de Miniştri cu privire la îmbunătăţirea sistemului de colectare a cărnii, laptelui şi lînei; Hotărîrea Consiliului de Miniştri privind trecerea unor terenuri agricole — rezerve de Stat — în folosinţă veşnică unor gospodării agricole colective şi în proprietatea unor ţărani muncitori cu pămînt puţin şi familii numeroase; Hotărîrea privind scutirea celor impuşi în cadrul impozitului agricol, care fac cărauşie, de plata taxei locale asupra mijloacelor de transport cu tracţiune animală; Hotărîrea privind anularea restanţelor din taxele de pază în comună şi a cîmpului, etc. Să menţionăm deasemenea Legea pentru dezvoltarea creşterii animalelor în anii 1954-1956, votată de Marea Adunare Naţională a Republicii Populare Romîne în ultimele zile ale anului 1953, lege care prezintă o importanţă covârşitoare pentru ridicarea nivelului de trai material al celor ce muncesc, dela oraşe şi sate.

Enumerînd numai cîteva dintre ultimele măsuri luate de Partid şi Guvern în vederea stimulării producţiei agricole vegetale şi animale, măsuri prin care concomitent s-au acordat mari avantagii producătorilor, ne putem da seama cu uşurinţă că, în adevăr, niciodată muncitorilor de pe ogoare nu li s-au creat condiţiuni atît de favorabile pentru desfăşurarea din plin şi cu cele mai bune rezultate a muncii lor.

Este sigur deci, că ei nu vor precupeţi nicio sforţare pentru ca — în pragul campaniei agricole de primăvară — să împlinească cu toată grija, cu toată conştiinciozitatea, lucrările pregătitoare fără de care nu se poate vorbi despre succesul deplin al acestei campanii.

Intregul nostru popor, prin instituţiile şi întreprinderile sale centrale şi locale, prin organizaţiunile sale şi prin cei mai buni fii ai săi, stă în ajutorul muncitorilor de pe ogoare, pentru ca aceştia să-şi poată duce la capăt sarcinile deosebit de importante ce le stau în faţă.

Oamenii muncii, prin syndicate, participă în modul cel mai activ la îndeplinirea sarcinilor importante ce se pun în prezent în domeniul agriculturii.

Hotărîrea plenarei Consiliului Central al Sindicatelor din Republica Populară Romîna din 13-14 Ianuarie 1954, cu privire la sarcinile sindicatelor pentru traducerea în viaţă a legii privitoare la măsurile pentru dezvoltarea creşterii animalelor în anii 1954-1956 şi pentru asigurarea reparaţiei la timp a maşinilor şi uneltelor agricole, conţine sarcini concrete în aceste domenii atît pentru organizaţiile syndicale ai căror membri muncesc în sectorul agricol, cît şi pentru cele din ramurile industriale ce sprijină dezvoltarea agriculturii. Astfel, în legătură cu sarcinile imediate ce revin sindicatelor din ramura agricolă, în momentul de faţă, Hotărîrea plenarei Comitetului Central al Sindicatelor din 13-14 Ianuarie 1954 arată că acestea trebuie să acorde o atenţie deosebită terminării pregătirilor pentru campania agricolă de primăvară. În acest scop — se precizează în Hotărîre — ele au datoria ca prin intensificarea întrecerii socialiste în rîndurile mecanizatorilor, mecanicilor şi tehnicienilor, să dea sprijinul necesar S.M.T.-urilor, centrelor mecanice şi gospodăriilor agricole de stat, în acţiunea de terminare pînă la 1 Martie a.c., a revizuirii, reparaţiei şi recepţionării în condiţii tehnice corespunzătoare a tuturor tractoarelor,

mașinilor și uneltelor agricole, în vederea asigurării funcționării lor pe toată durata campaniilor agricole din anul curent. Pentru desfășurarea ritmică a lucrărilor de reparații, comitetele de întreprindere din S.M.T., gospodăriile agricole de stat și centre mecanice au datoria să se preocupe cu grijă de aplicarea pe scară largă a metodei organizării muncii de reparații pe ansamble și subansamble de piese și organe, metodă care permite ca un număr redus de muncitori specializați în anumite reparații să execute un volum mare de lucrări la un nivel tehnic superior. Plenara Consiliului Central al Sindicatelor din 13-14 Ianuarie a.c. cere Comitetului Central al Sindicatelor din industria metalurgică și a construcției de mașini să mobilizeze în întrecerea socialistă pentru realizarea planului la timp și livrarea de piese numai de bună calitate, pe toți muncitorii și tehnicienii din întreprinderile producătoare de piese de schimb necesare reparației utilajului agricol și pe cei ce muncesc la repararea parcului de tractoare. Hotărîrea precizează deasemenea că organele sindicale din aceste întreprinderi trebuie să explice muncitorilor și tehnicienilor că, prin reparațiile pe care le execută pentru S.M.T. și gospodăriile agricole de stat, ei asigură folosirea în campaniile agricole din acest an a întregului parc de mașini și tractoare existent, acordînd astfel un puternic sprijin țărănimii muncitoare în lupta pentru ridicarea producției agricole. Deasemenea, prin Hotărîrea plenarei Comitetului Central al Sindicatelor din 13-14 Ianuarie 1954, se arată că activiștii și membrii organizațiilor sindicale din domeniul agricol trebuie să ia parte activă la acțiunea de popularizare a Legii cu privire la dezvoltarea creșterii animalelor, să explice cu răbdare țărănimii muncitoare prevederile acestei legi, arătîndu-i avantajile ce le acordă statul acelor ce se ocupă cu creșterea animalelor. Ei trebuie să-și întărească vigilența împotriva încercărilor chiaburimii și a altor elemente dușmănoase de a frîna și submina traducerea în viață a măsurilor pentru dezvoltarea agriculturii. În sfîrșit, Hotărîrea dă o mare atențiune însușirii de către toți oamenii muncii din agricultură, a tehnicii celei mai înaintate în această privință, tehnică fără de care nu se poate duce munca în bune condițiuni.

Am menționat aci unele din sarcinile cele mai importante, trasate Comitetului Central al Sindicatului Muncitorilor Agricoli și Comitetului Central al Sindicatului Muncitorilor din Industria Metalurgică și din Industria de mașini, prin Hotărîrea plenarei Comitetului Central al Sindicatelor din 13-14 Ianuarie 1954, tocmai pentru a scoate mai mult în evidență interesul deosebit și ajutorul nelimitat pe care-l acordă clasa muncitoare, muncitorilor de pe ogoare.

Nu există instituție, întreprindere sau organizație centrală sau locală și nici vreun om al muncii, conștient de îndatoririle sale patriotice, care — avînd contingente cu problemele agriculturii — să nu-și facă un punct de onoare din a da tot sprijinul muncitorilor agricoli, pentru îndeplinirea tuturor lucrărilor pregătitoare în vederea însămînțării de primăvară și, deci, pentru asigurarea succesului deplin al campaniei agricole de primăvară.

Alături de toate instituțiile, întreprinderile și organizațiile centrale și

locale din țara noastră, precum și de toți oamenii muncii, cu adevărat iubitori de Patrie, Biserica Ortodoxă Română — în frunte cu Sfântul Sinod și Întâistătătorul său, Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, — duce mai departe, din plin, pe căile sale, munca pentru sprijinirea tuturor acțiunilor pentru ridicarea nivelului de trai, material și cultural, al poporului nostru, conștientă că lucrând astfel împlinește una din învățăturile de bază ale Domnului nostru Iisus Hristos: iubirea de aproapele. Lucrând astfel, Sfânta noastră Biserică este conștientă — deasemenea — că ajută efectiv la așezarea păcii și bune înțelegeri între oameni.

Așa se explică pentru ce totdeauna, acolo unde este vorba de «pace», Biserica este prezentă. Deasemenea, numai așa se poate explica pentru ce acolo unde este vorba de făurirea unei stări a oamenilor muncii dela orașe și sate, Biserica este tot timpul prezentă.

Pentru Biserica noastră a devenit o scumpă tradiție lupta pentru fericirea poporului, luptă care se duce pe planuri diferite: susținerea acțiunilor de apărare a păcii; ajutor neprecupețit pentru traducerea în viață a tuturor măsurilor luate în scopul creșterii neconținute a unei stări a poporului, etc.

Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian — Întâistătătorul Bisericii noastre — și Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, au arătat în mod repetat că preoții ortodocși — pentru a răspunde misiunii lor de păstori duhovnicești — trebuie să fie slujitori credincioși ai altarelor și cetățeni devotați ai poporului în mijlocul căruia trăiesc. Această înțeleaptă îndrumare a clerului izvorăște din însăși învățătura Sfintelor Evanghelii și preoțimea ortodoxă este pe deplin convinsă că numai prin împlinirea acestor sfinte îndatoriri capătă împlinire învățătura creștină a iubirii de Dumnezeu și de aproapele. Din această cauză, slujitorii din întreaga ierarhie a Bisericii noastre — dela preotul de țară pînă la Vlădică — s-au alăturat cu devotament, cu râvnă și cu toată dragostea tuturor acțiunilor care au drept scop pacea și fericirea poporului.

Neobosiți în lupta pentru apărarea păcii și în toate celelalte acțiuni obștești duse în interesul poporului, preoții Bisericii Ortodoxe Române — dînd ascultare îndrumărilor părintești venite dela Inalt Prea Sfințitul nostru Patriarh Justinian — au fost totdeauna plini de râvnă în a dovedi ei înșiși, prin fapte concrete, că una dintre cele mai de seamă îndatoriri patriotice este aceea de a munci fără preget pentru recolte cât mai îmbelșugate, pentru pîinea oamenilor muncii și deci pentru creșterea neconținută a unei stări a întregului popor.

În pastoralele, scrisorile și cuvîntările sale, Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian a arătat în repetate rînduri că între nevoile firești trupului pentru păstrarea vieții și nevoile sufletești ale omului, există o strînsă legătură. Într-una din pastoralele prin care, fără conținere, Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian dovedește grija sa părintească față de fiii săi duhovnicești, se arată — cu drept cuvînt — că lipsa pîinii «tulbură deopotrivă sufletul ca și trupul, îngrijorează sufletul și neliniștește iubirea părinților, care trebuie să asigure hrana fiilor»; deasemenea, că «în această mare înviforată a vieții, orice val pune în mișcare alte valuri,

pînă la marginile cele mai îndepărtate ale ei, pentru că treburile materiale și cele spirituale se împletesc între ele și se înrîuresc unele pe altele.

Prin sfatul înțelept și plin de grijă al Întîistătătorului Bisericii noastre și prin povăța sa luminată, s-a arătat permanent tuturor slujitorilor altarelor și credincioșilor Bisericii Ortodoxe Romîne că — așa cum rezultă din experiența de viață a oamenilor și din învățătura Domnului nostru Iisus Hristos — trebuința de pîine este vădită.

Acum, în pragul campaniei agricole de primăvară; în această perioadă a anului, cînd trebuesc săvîrșite cu grijă lucrările pregătitoare în vederea însămînțărilor, clerul Sfintei noastre Biserici — și în deosebi preoții care își împlinesc misiunea lor duhovnicească și misionară la sate — au datoria să sprijine cu toată puterea toate acele acțiuni care au drept scop asigurarea unui ritm înalt de creștere a producției agricole, numai creșterea producției agricole putînd asigura o bună alimentație a poporului nostru.

În acest anotimp, preoții — și mai cu seamă cei dela sate — au datoria sfîntă și, totodată, patriotică, să lămurească pe credincioșii lor plugari că aceia care nu-și vor face cu grijă muncile pregătitoare, nu vor putea semăna la vreme și în ogor bine întocmit și, deci, nu vor culege rod îmbelșugat; că aceia care nu se îngrijesc să-și aleagă și să semene sămînță bună, nu vor culege rod bun și de soi; că, în sfîrșit, aceia care nu-și împlinesc toate muncile după regula cea bună și dînd ascultare îndemnurilor venite dela autoritățile de specialitate și oameni învățați și pricepuți, nu vor realiza recoltele îmbelșugate pe care le așteaptă dela ei copiii lor, precum și semenii lor dela orașe, muncitori în uzine, școli, laboratoare și birouri.

Preoții noștri au datoria patriotică de a-și lămuri păstoriții, urmînd cuvîntul Înalt Prea Sfințitului nostru Patriarh Justinian, care — adresîndu-se tuturor credincioșilor ortodocși, plugari, a spus: «Republica noastră are conducători înțelepți, care iubesc cu adevărat poporul. Ei vor pacea între popoare, ostenesc pentru bună-starea celor ce muncesc și urmăresc binele tuturor. La toți vă stau în ajutor. Iată, pentru ca însămînțările să se poată face în condițiunile cele mai priincioase, vi se pun la îndemînă fie seminte bine selecționate, fie mașinile trebuitoare ca să vi le curățiți singuri de corpurile străine. Folișiți-vă din plin de aceste înlesniri!

Vi se pun la îndemînă uneltele cele mai potrivite, conduse de oameni cu pricepere, prin stațiunile de mașini agricole. Intrebuințați-le la timpul potrivit!

Peste tot sînt îndrumători agricoli pricepuți, gata să vă fie de folos cu sfaturile lor, oridecîteori veți avea trebuință. Ascultați-i cu încredere și urmați-le îndemnurile, munciți cu rîvnă «și fiecare va primi răsplata după osteneala sa» (I Cor. III, 8)».

În acțiunea de lămurire dusă printre credincioșii Sfintei noastre Biserici, preoții ortodocși au datoria să sublinieze lucrările pregătitoare ce trebuesc făcute, să arate cît de importantă este îndeplinirea și depășirea

planurilor de cultură și cât folos pot trage plugarii — pentru ei, familiile lor și semenii lor, muncitori în alte domenii de activitate — urmînd îndrumările date de instituțiile și organizațiile economice de specialitate și sfaturile pe care le dau oamenii învățați, aplicînd minunatele metode agrotehnice.

Preoții noștri dela sate trebuie să lămurească cu multă grijă pe credincioșii lor plugari, că munca lor, legată de anotimpuri, nu poate fi făcută bine și cu nădejdea de a aștepta dela ea roade bogate, decît dacă este îndeplinită la timpul cel mai potrivit. Înțeleapta vorbă bătrînească, care spune: «Lucrul de azi, nu-l lăsa pe mîine», nicăiri nu se poate aplica mai bine. O treabă neîmplinită la timpul său sau dusă numai pînă la jumătate, este dăunătoare atît pentru gospodar, cît și pentru cei care așteaptă dela ei «pîinea cea de toate zilele».

Preoții noștri au datoria patriotică de a da toate explicațiunile și a lămuri pe credincioșii lor, insistînd asupra importanței deosebite pe care o are — în vederea sporirii recoltelor — pregătirea și selecționarea semințelor. Sămînța obișnuită — proastă sau de calitate inferioară — trebuie schimbată cu sămînță de bună calitate, pentru ca astfel ogoarele să fie semănate numai cu sămînță aleasă, din care să rodească o recoltă bogată. Să le facă cunoscut și sfatul Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, care — arătînd că Domnul nostru Iisus Hristos aseamănă împărăția cerurilor cu «Omul care a semănat sămînță bună în țarina sa» (Matei XIII, 24) — dă următoarea povață: «Sămînță bună să folosim și noi, ca unii ce sîntem următori poruncilor Domnului Hristos; vremea împlinirii acestei porunci acum este». Creștinii plugari care vor fi următori ai acestui sfat înțelept, ascultînd și pe această cale porunca Domnului, vor culege roade bogate și vor putea împlini astfel acea poruncă a Sfintei noastre Biserici, care — prin cuvîntul Apostolului — arată cum trebuie să se ajute semenii între ei: «Prisosința voastră să îplinească lipsa altora, ca și prisosința altora să îplinească lipsa voastră» (I Cor. VIII, 14).

Credincioșii ortodocși, plugari, trebuie să fie îndrumați deasemenea și lămuriți că numai semănatul semințelor bune și de soi nu este de ajuns și că pentru a obține recolte îmbelșugate, ogoarele trebuie să fie pregătite cu grijă și curățite de tot ceea ce poate împiedeca dezvoltarea normală a semințelor și buna creștere a recoltei.

Explicînd cuvîntul Mîntuitorului nostru Iisus Hristos în adevăratul și înțeleptul său cuprins — cuvînt avînd următorul cuprins: «Unele au căzut pe cale și au venit păsările și le-au mîncat, iar altele au căzut pe pietriș unde nu era mult pămînt și au răsărit curînd..., și răsărind soarele s-au ofilit, și pentrucă nu aveau rădăcină, s-au uscat» (Matei XIII, 4-8) —, Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, cu dragoste și părintească grijă, a dat următorul sfat fiilor săi duhovnicești, plugari: «Pentru a dobîndi rod însuțit, e trebuitor deci un ogor curățit de spini, un ogor de pe care să fie înlăturate pietrele, un ogor în care să pătrundă adînc plugul și în care sămînța să nu fie aruncată la întîmplare, ci după rînduiala semănatului. Așa ne învață Domnul și așa trebuie să facem».

In munca lor de lămurire, slujitorii altarelor Sfintei noastre Biserici

trebuie să explice credincioșilor lor câtă importanță prezintă, pentru obținerea unor recolte îmbelșugate, transportarea și împrăștierea pe ogoare a îngrășămintelor naturale, între care un îngrășământ foarte prețios pentru ridicarea calității pământului este bălegarul vitelor.

Niciun moment preoții Bisericii Ortodoxe Române nu trebuie să înceteze a povățui pe credincioșii lor plugari să folosească uneltele și mașinile, mînuite de oameni pricepuți, pe care statul nostru de democrație populară le pune la dispoziția gospodarilor, și să nu piardă niciun prilej pentru a-și îndemna păstoriții să asculte sfaturile tehnice pe care le dau îndrumătorii agricoli.

Preoții trebuie să lămurească pe credincioșii lor că, în această perioadă a anului, mașinile și uneltele agricole trebuiesc pregătite și reparate temeinic și cu multă grijă, astfel încît vremea muncilor agricole în plin să nu-i surprindă nepregătiți, cu mașinile și uneltele nepuse la punct.

Sînt încă multe sfaturi și îndemnuri pe care preoții noștri dela sate au datoria să le dea credincioșilor lor, țărani muncitori, ținînd tot timpul seama de locul în care păstoresc, de culturile care se fac cu precădere în acel loc, de condițiunile specifice de muncă, etc. Oricare vor fi sfaturile sau îndemnurile pe care le vor da, preoții trebuie să se călăuzească după instrucțiunile oficiale folosite de autoritățile și organizațiunile locale și după îndrumările date de oamenii de specialitate, care au răspunderi bine stabilite în legătură cu îndeplinirea muncilor agricole.

În munca lor de lămurire, prin sfaturile și îndemnurile pe care le vor da, preoții Bisericii Ortodoxe Române vor trebui să arate credincioșilor lor plugari că, muncind cu toată dragostea, în chip conștiincios și cu rîvnă, își împlinesc o datorie sfîntă nu numai către ei înșiși și familiile lor, ci și față de semenii lor și scumpa noastră Patrie, Republica Populară Romînă.

În acțiunea lor de lămurire, ei vor arăta deasemenea că în prezent, în țara noastră se duce o muncă fără preget, o muncă așa cum niciodată nu s-a dus, pentru ca pacea și bună-starea tuturor să fie asigurate, amintind cuvintele Întîistătorului Bisericii noastre Ortodoxe, Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, care a spus: «Cîrmuirea noastră de azi nu dorește și nu urmărește decît pacea și bună-starea tuturor. De aceea, în fabricile noastre se făuresc unelte de muncă, iar nu arme. Agronomii noștri caută noi mijloace de sporire a recoltelor agricole... Invățații noștri, în laboratoare, își dau toată osteneala să înmulțească mijloacele care ajută viața, nu pe cele care aduc moartea».

Țara noastră, — în care toate forțele sînt încordate într-un singur efort: acela de a clădi, în pace, o viață fericită și îmbelșugată pentru întregul popor — a devenit un adevărat șantier.

Este necontestat că în astfel de condițiuni, munca este cu adevărat o bucurie și o cinste. Îndeplinirea ei este o înaltă datorie patriotică pentru fiecare cetățean, iar pentru drept-credincioși și o poruncă dumnezeiască, pe care fără contenire i-o amintesc Sfintele Scripturi și Păstorii Sfintei noastre Biserici.

Preoții și credincioșii Bisericii Ortodoxe Române — aducându-și la îndeplinire toate sarcinile ce le revin, cu râvnă, cu dragoste și cu toată conștiinciozitatea —, se vor ridica în cinstea semenilor lor și vor traduce în viață una dintre învățăturile de bază ale Bisericii noastre: dragostea de aproapele.

Aducându-și la îndeplinire din plin toate sarcinile cetățenești, lucrând cu înțelegere și cu dragoste, clerul și credincioșii Sfintei noastre Biserici vor contribui la apărarea păcii și la întărirea Patriei noastre scumpe.

«Îndeplinindu-vă îndatoririle, toți, după buna rânduială — a spus Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, într-una din pastoralele sale —, «Veți mânca pâinea voastră cu mulțumire» (Levitic XXII, 5).

Noi binecuvântăm ostenele voastre, dorindu-vă roade cât mai îmbelșugate, «iar Dumnezeuul Păcii, Cel ce prin sângele veșnicului legământ a sculat din morți pe Păstorul cel Mare al oilor, pe Domnul Iisus, să vă întărească în orice lucru bun, ca să faceți voia Lui, prin Iisus Hristos, căruia fie mărirea în vecii vecilor. Amin!» (Evrei XIII, 20-21)».

R E C E N Z I I

LEGIUIRILE BISERICII ORTODOXE ROMINE SUB INALT PREA SFINTITUL PATRIARH JUSTINIAN — 1948-1953 *) —

1. Importanța legiuirilor pe care și le-a dat Biserica Ortodoxă Română, de când pe primul ei scaun a fost instalat Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, și rolul pe care l-a avut Inalt Prea Sfinția Sa la întocmirea acestor legi, au fost cu competență și la vreme evidențiate¹⁾. Socotim suficient să amintim în această privință, de data aceasta, cuvântul de apreciere al Inalt Prea Sfințitului Mitropolit Nicolae al Ardealului, care cu ocazia împlinirii a trei ani de păstorie a Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, spunea între altele: «Probleme mari își așteptau rezolvarea: raporturile dintre Biserică și noua ordine de Stat, reorganizarea Bisericii în conformitate cu noile împrejurări istorice, reîntregirea Bisericii Ortodoxe Române, intensificarea legăturilor cu celelalte Biserici Ortodoxe, etc. Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian a pornit la rezolvarea lor cu stăruința, înțelepciunea, răbdarea, tactul și energia ce-l caracterizează și putem spune, după trei ani de zile, că a dat tuturor acestor probleme soluțiile juste, călăuzind astfel Biserica, fără zguduiri și frământări, pe făgașul realităților prezente»²⁾. Iar cu ocazia împlinirii a cinci ani de păstorie ai Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, Inalt Prea Sfințitul Nicolae spunea: «Dacă spiritul de colaborare care domină lucrările membrilor Sfântului Sinod este un lucru de sine înțeles, impus de natura misiunii lor, apoi nu e mai puțin adevărat, că Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian își are partea sa de contribuție substanțială, la închegarea atmosferei de frățietate care domnește între membrii Sfântului Sinod, ca și la buna reușită a concretizării hotărârilor acestui inalt for bisericesc în realități de viață ale Bisericii noastre.

In calitate de Președinte al Sfântului Sinod, îi revine îndatorirea de a sesiza la timp și cu toată luarea amănute problemele legate de asigurarea bunului mers al Bisericii noastre, în împrejurările de azi, de a înlesni soluționarea lor neîntârziată în conformitate cu rânduielile canonice și de a veghea la aplicarea hotărârilor ce se aduc. De această sarcină, plină de răspundere, Inalt Prea Sfinția Sa s'a achitat de fiecare dată prompt, cu tact și înțelepciune de Arhipăstor și cu bărbătească energie.

*) Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 1953, pp. VIII+526.

1. Prof. Dr. Liviu Stan, *Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române*, în revista «Studii Teologice», Nr. 7-8, 1949.

Idem, *Legislația bisericească a I.P.S. Patriarh Justinian*, în revista «Biserica Ortodoxă Română», Nr. 5-6, 1953, pp. 503-516.

Pr. Dr. Gh. I. Soare, *Insemnări asupra noului Statut de organizare al Bisericii Ortodoxe Române*, în revista «Glasul Bisericii», Nr. 5-6, Mai-Iunie 1949, pp. 65-73.

Idem, *Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române*, capitol în articolul *Legislația bisericească*, publicat în revista «Biserica Ortodoxă Română», Nr. 3-5, Martie-Iunie 1951, pp. 173-204 (177-185).

2. Revista «Biserica Ortodoxă Română» Nr. 3-6, 1951, p. 108.

Contribuția hotărîtoare pe care a adus-o Inalt Prea Sfinția Sa la așezarea raporturilor dintre Biserică și Stat, pe baze corespunzătoare actualei structuri a vieții noastre publice, strângerea și adâncirea legăturilor Bisericii noastre cu celelalte Biserici Ortodoxe Surori, raporturi de colaborare frățească și pașnică între Cultele din cuprinsul Patriei noastre, Republica Populară Română, fără a mai pomeni tot ce s'a săvârșit în acești cinci ani din urmă, pe tărâmul vieții noastre bisericești, sunt suficiente ca să justifice prinosul de stimă și prețuire ce i se aduce Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, cu prilejul acestui popas bisericesc»³⁾.

Mai clar, mai evident și mai autorizat decât așa, nu putea fi exprimată contribuția hotărîtoare pe care a adus-o Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, la soluționarea tuturor problemelor mari ce s'au pus Bisericii noastre, după anul 1948. Dar, din această contribuție personală, Inalt Prea Sfinția Sa n'a făcut un prilej de trecere în umbră a principiului sinodal-ierarhic, care caracterizează forma de conducere în Biserica Ortodoxă, ci, dimpotrivă, prilej de afirmare a acestui principiu. Evidențiind această latură ca un merit deosebit al Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, în bogata și multipla sa activitate, Inalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae adăuga: «*Inalt Prea Sfinția Sa n'a lucrat izolat, ci în frățească solidaritate cu ierarhia Sfântului Sinod și cu concursul clerului și credincioșilor. A lucrat în spiritul solidarității ortodoxe. Nici când unitatea din sânul Sfântului Sinod și al Bisericii noastre n'a fost așa de evidentă ca în acest timp*»⁴⁾.

Am ținut să accentuăm dela început, această caracterizare a activității Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, pentru ca să nu se înțeleagă altfel, decât în adevăratul ei sens, contribuția hotărîtoare pe care a adus-o Inalt Prea Sfinția Sa la tot ce s'a săvârșit în acești cinci ani din urmă pe tărâmul vieții noastre bisericești», mai ales când amintim bogata activitate realizată de Biserica noastră, în acești ultimi cinci ani, în domeniul legislației bisericești.

2. Intr'adevăr, libertatea ce s'a asigurat tuturor Cultelor religioase din Republica Populară Română, prin Constituția din 13 Aprilie 1948 și apoi prin Legea pentru regimul general al Cultelor religioase, din 4 August 1948 — de a se putea organiza potrivit doctrinei, canoanelor, tradiției și practicilor respective — oferea Bisericii Ortodoxe Române ocazia de a-și afirma adevărata ei concepție, în privința formei de organizare. Această ocazie nu putea să scape spiritului clarvăzător al Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian și de aceea, la numai câteva luni dela intrarea în vigoare a noii Constituții și după publicarea Legii pentru regimul general al Cultelor religioase, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române aproba și vota, în ședințele din 19-20 Oct. 1948, noul ei Statut de organizare și funcționare, pe care l-a aprobat apoi și Prezidiul Marii Adunări Naționale a Republicii Populare Române, prin Decretul Nr. 233 din 23 Februarie 1949.

Statutul de organizare este pentru Biserica Autocefală ceea ce este Constituția pentru un stat. De aceea, pentru traducerea în fapt a dispozițiilor de principiu înscrise în Statut, este nevoie de un număr de regulamente care să prevadă modalitățile de aplicare a principiilor, la cazurile practice, de amănunt. Aceste regulamente, necesare pentru reorganizarea Bisericii Ortodoxe Române, adaptându-se noilor împrejurări istorice, dar în conformitate cu rânduielile canonice, n'au întârziat prea mult, după publicarea Statutului.

Apariția la vreme a acestor regulamente, ca și a Statutului, s'a datorit grijii Sfântului Sinod și în deosebi — așa cum s'a și recunoscut — muncii pricepute și neobosite a Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian. Această muncă poate fi apreciată mai just, dacă se are în vedere faptul că regulamentele întocmite pentru aplicarea Statutului, zece la număr, însumează în cuprinsul lor 1350 articole, la care, adăugându-se cele 207 articole, care formează cuprinsul Statutului, dau un total de 1557 articole. În afară de Statut și de regulamente mai există însă un număr de Deciziuni și Instrucțiuni, pe care Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian le-a dat din încredințarea Sfântului Sinod pentru aplicarea unor Hotărîri ale Sfântului Sinod și pentru îndrumarea instituțiilor și organelor chemate să îndeplinească îndatoririle prevăzute de Statut și regulamente, în vederea bunei organizări și funcționări a Bisericii Ortodoxe Române.

Prin publicarea în Buletinul Oficial al Bisericii, Statutul și regulamentele au dobândit caracter de obligativitate în toată Biserica Ortodoxă Română. Pentru acest motiv cunoașterea lor de către toți cei chemați să contribuie la aplicarea legislației

3. Revista «Biserica Ortodoxă Română» Nr. 5-6, 1953, pp. 440-441.

4. Revista «Biserica Ortodoxă Română» Nr. 3-6, 1951, p. 108.

bisericești, cât mai corect și cât mai unitar, pe tot cuprinsul Bisericii Ortodoxe Române, apare ca o necesitate evidentă. Dar cunoașterea unei legi și aplicarea ei corectă devine anevoioasă, atunci când textul ei nu poate fi în orice moment, la îndemâna celor chemați s'o aplice. Acest inconvenient apare și mai accentuat atunci când aplicarea legii este în strânsă legătură cu dispozițiuni cuprinse în alte legi sau regulamente. Pentru înlăturarea unui asemenea inconvenient au apărut atât în legislația de stat cât și în legislația bisericească, dela început, colecțiuni, care grupând legile și regulamentele au ușurat folosirea lor, iar prin aceasta au contribuit în mod efectiv la organizarea și funcționarea Instituțiilor respective, cât mai corespunzător scopului pentru care au fost întemeiate. În lumina acestui adevăr apare mai clar importanța operii realizate de Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, prin gruparea într'o colecțiune, a întregii legislații în vigoare a Bisericii Ortodoxe Române.

3. Privită sub aspectul de organism social, Biserica, deși este o instituție perfectă și distinctă de oricare altă organizație sau societate omenească, nu putea să facă abstracție de condițiunile și împrejurările istorice în care este chemată să-și desfășoare activitatea. Deaceia, chiar dela început, după ce comunitățile creștine s'au dezvoltat și s'au organizat în Biserici Autocefale, s'a lăsat libertate acestor părți autocefale, ca păstrând neștirbite principiile care au fost rânduite ca principii fundamentale ale organizației Bisericii creștine, să-și adapteze împărțirea administrativă, împărțirii administrative de stat. Mai mult, constatându-se inconvenientul rezultat din neadaptare, s'a făcut din adaptare o îndatorire canonică, pe care Sfinții Părinți ai Sinodului IV Ecumenic au stabilit-o expres prin canonul XVII, iar Sfinții Părinți ai Sinodului VI Ecumenic au întărit-o prin canonul XXXVIII.

Din această libertate și îndatorire de adaptare, a rezultat însă o oarecare deosebire în organizarea diferitelor Biserici Autocefale naționale. Pentru ca aceste deosebiri să nu meargă prea departe, periclitând unitatea Bisericii Ecumenice a Răsăritului, în care s'au păstrat nealterate nu numai adevărurile dogmatice, adică învățătura de credință, ci și principiile fundamentale de organizație și disciplină, oridecâteori o Biserică Autocefală își da o nouă organizare, se căuta ca dela baza noii organizări să nu lipsească aceste principii fundamentale. Reușita era mai mare sau mai mică, după cum libertatea pe care i-o acorda, în acest scop, statul sau regimul politic respectiv era mai întinsă sau mai restrânsă. Din acest punct de vedere, se poate afirma că actuala legislație a Bisericii Ortodoxe Române este superioară tuturor legislațiilor anterioare; și aceasta datorită — așa cum am spus — libertății depline, care s'a asigurat tuturor Cultelor religioase din Republica Populară Română, de a se organiza potrivit doctrinei canoanelor, tradiției și practicilor respective. Folosind această situație favorabilă, Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian și Sfântul Sinod au înțeles ca la temelia noii organizări a Bisericii Ortodoxe Române să pună, fără nicio rezervă, principiile canonice, care disting și caracterizează organizația canonică a Bisericii Ortodoxe. Aceste principii se găsesc rânduite în primele patru articole ale Statutului de organizare, menționate ca «dispozițiuni generale».

Superioritatea noului Statut față de Legea și Statutul de organizare din 1925, nu rezultă însă numai din afirmarea clară a acestor principii, rânduite logic chiar la începutul Statutului, ci din însuși felul în care s'a procedat, de data aceasta, la întocmirea noului Statut. Căci, de data aceasta, Biserica și-a întocmit ea, fără niciun amestec din partea statului, Statutul de organizare, spre deosebire de calea urmată în 1925, când Legea de organizare a Bisericii, adică tocmai principiile, a fost opera puterii legiuitoare a statului.

Libertatea de care s'a bucurat Biserica Ortodoxă Română la întocmirea Statutului său de organizare, adică la stabilirea principiilor, a fost cu atât mai deplină la întocmirea regulamentelor, prin care s'au stabilit modalitățile pentru punerea în aplicare a acestor principii. Iată pentru ce socotim necesar ca, atunci când vorbim despre Colecția legiuirilor Bisericii Ortodoxe Române, întocmite în primii cinci ani de arhipăstorire a Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, să nu lăsăm neevidențiate principiile canonice înscrise în aceste legiuri, convinși fiind că prin aceasta se evidențiază însăși importanța legiuirilor și a Colecțiunii.

4. La începutul Colecțiunii (pag. III-IV) a fost rânduit «Cuprinsul». Rânduirea Cuprinsului la început este recomandabilă pentru orice lucrare, manual sau monografie, căci ușurează orientarea și folosirea materiei. Pentru acest motiv, rânduirea Cuprinsului la început apare cu atât mai potrivită într'o colecțiune de legi. Intocmitorul Colecțiunii a avut o bună idee când, în Cuprins, la indicarea titlului fiecărei legiuri, a stabilit și prescurtarea care va fi folosită la «Indicele alfabetic»,

dat la sfârșitul Colecțiunii. Prescurtarea a fost aleasă cu multă pricepere, putând fi reținută cu ușurință și ajutând în același timp ca să se evite confuziile.

După Cuprins urmează (pag. V-VI) o înțeleaptă «Prețboslovie», în care Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian amintește împlinirea, în 1952, a 300 ani dela apariția importante legiuiri cunoscută sub numele de «Pravila Mare» sau «Indreptarea Legii», ale cărei norme, civile și bisericești, au contribuit, în mod netăgăduit, la înțelegerea și împărțirea dreptății în toate provinciile românești, și la cultivarea dragostei de Biserică și de Patrie.

La pag. VII s'a dat textul articolului 84 din Constituția Republicii Populare Române din 1952, prin care se garantează libertatea de conștiință tuturor cetățenilor Republicii Populare Române, iar Cultelor religioase libertatea să se organizeze și să funcționeze liber.

Colecțiunea propriu zisă începe cu «Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, al cărui cuprins, format din 207 articole, ocupă paginile 5-50 din Colecțiune. Asupra principiilor și dispozițiilor mai importante din Statut s'a scris cu deplină competență⁵⁾. Deaceia nu vom face acum o expunere a cuprinsului Statutului, ci ne vom limita să evidențiem doar principiile care se desprind din primele patru articole, pentru ca în lumina lor, ca principii fundamentale, să poată fi apreciat atât Statutul cât și regulamentele, care au dezvoltat dispozițiile de principiu ale Statutului, în vederea aplicării lor cât mai corecte. Această evidențiere a principiilor fundamentale, care au fost înscrise la începutul Statutului, apare deci necesară mai ales pentru a se vedea că organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române s'a stabilit și se desfășoară pe temelii canonice.

a) În art. 1, care prevede că «Biserica Ortodoxă Română cuprinde pe toți credincioșii de religie creștină ortodoxă din Republica Populară Română, se stabilește principiul competenței Bisericii Ortodoxe Române. Acest principiu n'a fost afirmat de Legea și Statutul de organizare din 1925, deși prezintă deosebită importanță, prin consecințele lui. Se știe că prin primirea corectă a botezului ortodox, cel botezat devine membru deplin al Bisericii Ortodoxe; și în această calitate el este îndreptățit la toate beneficiile pe care Mântuitorul Hristos le-a lăsat Bisericii Sale, ca mijloace sfințitoare, prin care să se asigure mântuirea membrilor săi. Naționalitatea nu constituie, prin urmare, pentru un ortodox, piedică la primirea tuturor beneficiilor la care îl îndreptățește această calitate, oriunde s'ar găsi. Este suficient să facă dovada calității de «ortodox», pentru ca să i se acorde toată asistența religioasă la care este îndreptățit. În principiu, deci, toți creștinii ortodocși din Republica Populară Română, indiferent de naționalitate, sunt integrați Bisericii Ortodoxe Române și se bucură de asistența ei religioasă, fără rezervă. În același timp ei sunt însă obligați la îndatoririle pe care le impune calitatea de creștin ortodox, și la toate măsurile pe care Biserica Ortodoxă Română le-ar socoti necesare pentru îndrumarea membrilor ei. Cu alte cuvinte, toți creștinii ortodocși din Republica Populară Română, indiferent de naționalitate, pot fi disciplinați de Biserica Ortodoxă Română pentru toate abaterile de care s'ar face vinovați în această calitate. În fapt, Biserica Ortodoxă Română concede ca asistența religioasă la ortodocșilor de altă naționalitate, din Republica Populară Română, să fie îndeplinită de către preoți — și eventual Arhiepiscopul — de naționalitatea respectivă a credincioșilor, cu aplicarea principiului reciprocității, ca și Românilor ortodocși care trăiesc pe teritoriul altor state, să se bucure de asistența religioasă a preoților — și eventual Arhiepiscopului — de naționalitate română. Aceasta se reglementează, bineînțeles, prin înțelegerea pe cale diplomatică, prin mijlocirea guvernelor statelor respective. Deaceia, prin art. 6 al Statutului, s'a și prevăzut că: «Asistența religioasă, organizarea bisericească, cum și trimiterea de conducători pentru Românilor ortodocși de peste hotare, se reglementează de Patriarhia Română, cu aprobarea Guvernului».

Fără o asemenea reglementare, se aplică dispoziția art. 41 din Legea pentru regimul general al Cultelor religioase, potrivit căreia «jurisdicția Cultelor religioase din țară nu se poate întinde în afara teritoriului Republicii Populare Române și nici Cultele religioase din străinătate nu vor putea exercita jurisdicțiunea asupra credincioșilor din cuprinsul Statutului Român».

Dispozițiunea art. 1 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, reprodusă ca principiu și de art. 41 din Statut, unde se dă definiția parohiei, prezintă deci o importanță deosebită — atât pentru conținutul ei dog-

5. Prof. Dr. Liviu Stan, *Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române*, în revista «Studii Teologice» Nr. 7-8, 1949.

matic și canonic, cât și pentru consecințele ei practice —, iar afirmarea ei era cu atât mai necesară, cu cât se găsește prevăzută și în legile sau statutele de organizare ale celorlalte Biserici Ortodoxe. Astfel, în art. 1 din «Legea de necesitate Nr. 2070 din 1940, despre Legea organică a Bisericii Greciei», se spune: «*Biserica Greciei... este compusă din toți creștinii ortodocși care locuiesc în Grecia, și este condusă de Arhieriei ei canonici în funcțiune, păstrând nezdărnicinat, ca toate celelalte Biserici Ortodoxe, dogmele, Sfintele Canoane apostolice și sinodale și Sfânta Tradiție*»⁶). Iar în art. 10, al. 1 din Legea de necesitate Nr. 2200 din 1940, «Despre Sfintele Biserici și preoți», se spune: «*Biserica parohială are o întindere locală determinată numită parohie, și cuprinde pe toți creștinii ortodocși care locuiesc în ea...*»⁷). În Statutul pentru organizarea Bisericii Ortodoxe din Cehoslovacia, din 8 Decembrie 1951, acest principiu este afirmat și mai accentuat, la cap. I, unde se precizează că această Biserică «organizată ca Mitropolie Autocefală, are ca membri pe toți ortodocșii, fără deosebire de naționalitate, cetățenie sau rasă».

b) În art. 2 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, unde se spune: «Biserica Ortodoxă Română este autocefală și unitară în organizarea sa», se precizează pe deoparte *principiul autocefaliei*, iar pe altă parte *principiul unității de conducere și organizare*.

Potrivit principiului autocefaliei, Biserica Ortodoxă Română este neatârnată de vreun scaun jurisdicțional bisericesc suprapus, și are o conducere centrală proprie, pentru întreaga Biserică națională; adică ierarhia ei este independentă de ierarhia oricărei alte Biserici naționale și exercită în mod independent puterea bisericească, în toate ramurile ei de manifestare, inclusiv laturea disciplinară. Această independență a Bisericilor autocefale naționale nu duce însă la fărâmițarea unității Bisericii Ecumenice a Răsăritului, căci toate afirmă și păstrează unitatea în privința dogmelor, canoanelor, tradiției, cultului și principiilor fundamentale de organizare. Această îndatorire, ca toate Bisericile autocefale să se găsească în permanent consens — numai așa păstrându-se unitatea —, o afirmă și Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, imediat după ce afirmă principiul autocefaliei; căci în aliniatul 2, al art. 2, precizează: «Ea își păstrează unitatea dogmatică, canonică și a Cultului cu Biserica Ecumenică a Răsăritului».

Înțelegând importanța acestor principii, Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, dela alegerea și instalarea sa, a afirmat cu toată hotărârea drepturile Bisericii Ortodoxe Române rezultând din principiul autocefaliei. Înalt Prea Sfinția Sa a afirmat însă în același timp, cu aceeași hotărâre, principiul unității în Biserica Ortodoxă a Răsăritului, folosind cu înțelepciune toate mijloacele posibile, pentru întărirea acestui principiu, prin legătura dragostei între toate Bisericile Ortodoxe. Acest merit al Înalt Prea Sfinției Sale l-a recunoscut nu numai Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române — așa cum am amintit —, ci și celelalte Biserici Ortodoxe surori.

Pe de altă parte, principiul autocefaliei unei Biserici naționale fiind în strânsă legătură cu independența și suveranitatea deplină a statului respectiv, era explicabil ca în epoca în care statul nostru și-a câștigat și a putut să-și afirme independența și suveranitatea deplină, această situație să se resimtă și pentru Biserică. Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian a știut să folosească această situație favorabilă, cu toată înțelepciunea și cu hotărârea ce-i caracterizează întreaga activitate. Intr'adevăr, respectând drepturile canonice ale celorlalte Scaune patriarhale și ale tuturor Bisericilor autocefale, cu care a căutat să păstreze cea mai vie legătură, Înalt Prea Sfinția Sa a socotit ca o datorie să afirme în același timp, drepturile ce decurgeau în mod logic pentru Biserica Ortodoxă Română din autocefalia ei, și a ajuns astfel să asigure în mod efectiv asistența religioasă a Românilor ortodocși din afara granițelor țării.

Se știe, de altfel, că ceea ce a justificat acest drept de asistență religioasă a credincioșilor ortodocși din afara granițelor statelor respective, de către scaunul patriarhal de Constantinopol, a fost tocmai imposibilitatea în care se găseau Bisericile respective de a asigura această asistență. Dar pe măsură ce aceste Biserici se găseau în situația de a asigura ele, în bune condițiuni, asistența religioasă unor asemenea credincioși, Scaunul de Constantinopol trebuia să renunțe la acest drept, care revenea, ca drept canonic, Bisericii autocefale respective a credincioșilor. Această justificare se desprinde din însuși Tomos-ul Patriarhiei de Constantinopol, prin care

6. Revista «Biserica Ortodoxă Română», Nr. 1-2, 1940, p. 72.

7. Revista «Biserica Ortodoxă Română», Nr. 1-2, 1940, p. 227.

a recunoscut dependența comunităților grecești din străinătate, de Sinodul Bisericii Greciei.

Unitatea de conducere, afirmată de art. 2 din Statut, este asigurată prin organele ocârmuirii centrale, prevăzute de art. 8 din Statut, și anume: Sfântul Sinod și Adunarea Națională Bisericească, ca organe deliberative, și Consiliul Național Bisericesc și Administrația Patriarhală, ca organe executive. Hotărârile acestor organe, odată luate, devin obligatorii pentru întreaga Biserică Ortodoxă Română.

Iar *principiul unității de organizare* este asigurat prin uniformitatea organelor diferitelor părți componente ale Bisericii — parohia, protopopiatul, mănăstirea, Eparhia și Mitropolia —, întrucât potrivit art. 40, «modul de constituire și funcționare a părților componente și a organelor locale de același grad, sunt identice pentru întreaga Biserică Ortodoxă Română», fiecare din aceste părți componente având dreptul să se conducă și să se administreze, independent de altă parte componentă de același grad, și să participe, prin reprezentanții săi, la lucrările părților componente superioare.

Unitatea de organizare a Bisericii se mai afirmă și se asigură, deasemenea, și prin constituirea și funcționarea în mod uniform, a instanțelor disciplinare și judecătorești, în toată Biserica Ortodoxă Română, ca și prin sistemul alegerii Episcopilor și Mitropoliților, care este același pentru toată Biserica Ortodoxă Română.

c) Din textul art. 3, care stabilește că «*Biserica Ortodoxă Română are conducere sinodală ierarhică și se administrează în mod autonom, prin organe proprii reprezentative, alese din cler și din popor, prin votul credincioșilor, și constituite în conformitate cu dispozițiunile prezentului Statut*», se desprind mai multe principii. În primul rând se evidențiază *principiul sinodal ierarhic*, care reprezintă forma de conducere a Bisericii Ortodoxe, ca singura care corespunde învățaturii, canoanelor și tradiției Bisericii Ecumenice a Răsăritului. Această formă de conducere, după care autoritatea supremă într-o Biserică autocefală națională este deținută de către Sinodul Episcopilor Bisericii respective, corespunde învățaturii Mântuitorului Hristos și practicii Sfinților Apostoli. Principiul sinodal ierarhic înlătură posibilitatea ca deținător al întregii puteri în Biserică să ajungă o singură persoană, cum s'a ajuns în Biserica Romano-Catolică, dar nu împiedică exercitarea unitară a puterii bisericești.

Prin participarea credincioșilor la constituirea organelor proprii reprezentative ale Bisericii și mai ales prin posibilitatea pe care o are fiecare credincios, de a fi promovât în orice treaptă ierarhică, cu rezerva numai să îndeplinească condițiunile canonice — în Biserica Ortodoxă se aplică în adevăratul lui înțeles *principiul democratic*.

Un alt principiu deosebit de important, care se desprinde din textul art. 3, este *principiul autonomiei*. În virtutea acestui principiu, așa cum s'a prevăzut și în art. 206, la «dispozițiuni tranzitorii», Biserica își reglementează, conduce și administrează, în mod autonom, prin organe proprii, afacerile sale religioase, culturale, fundamentale și epitropești. Principiul autonomiei este un element constitutiv al Bisericii, afirmat dintru început ca o instituție canonică a Bisericii. Existența lui ca text, în Statutul de organizare al unei Biserici și aplicarea lui practică, în organizarea și funcționarea acelei Biserici presupune, fără îndoială, garantarea deplină a libertății acelei Biserici de a-și mărturisi liber, credința proprie, și de a se ocârmui după rânduiala canoanelor ei. Această libertate a fost asigurată în Republica Populară Română nu numai Bisericii Ortodoxe, ci deopotrivă tuturor Cultelor religioase.

Această autonomie a Bisericii, numită externă, nu trebuie confundată însă cu autonomia internă, cunoscută sub numele de autonomia eparhială, în virtutea căreia fiecare Episcop are drept de exclusivitate în Eparhia respectivă, exercitând puterea bisericească în toate laturile ei de manifestare, independent de oricare alt Episcop, dar dependent de colegiul Episcopilor, adică de Sinodul Episcopilor Bisericii respective.

La modul de constituire a organelor prin care Biserica Ortodoxă Română se administrează în mod autonom, se afirmă pe de o parte *principiul reprezentativ-electiv*, iar pe de altă parte *principiul participării elementului mirean* la conducerea afacerilor administrative ale Bisericii.

Pornind dela principiul colegial-sinodal și cel al autonomiei, ca principii canonice fundamentale în organizarea Bisericii Ortodoxe, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, prin Statutul de organizare și funcționare din 1949, a accentuat în administrația sa bisericească deopotrivă *sistemul descentralizării* — care este o con-

secință logică a principiului autonomiei interne, în virtutea căruia fiecare parte componentă a Bisericii are dreptul să se conducă și să se administreze, prin organe proprii, independent de oricare altă parte componentă de același grad — și *sistemul centralismului bisericesc* — care este o consecință logică a principiului unității de conducere — rezultat din dreptul fiecărei părți componente de a participa, prin reprezentanții săi, la lucrările părților componente superioare.

d) Cu respectarea principiilor fundamentale de organizare, Biserica Ortodoxă Română poate folosi în administrație, mai pronunțat, un sistem sau altul, după cum interesele ei pot fi mai bine servite, în anumite împrejurări, ținându-se seama că Biserica nu poate să facă abstracție de administrația civilă a statului, în cadrul căruia este chemată să-și desfășoare activitatea legată de misiunea ei.

Biserica Ortodoxă având o concepție clară despre autoritatea politică, despre stat⁸⁾, recunoaște că statul este interesat să cunoască orice organizație și orice asociație care există și activează pe teritoriul lui, ca o garanție a ordinii și siguranței lui. Această concepție clară a fost folosită cu înțelepciune de Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, ușurând stabilirea unor raporturi de sinceră colaborare a Bisericii Ortodoxe Române cu regimul de democrație populară al țării noastre, Republica Populară Română, raporturi în cadrul cărora așa numitul *drept de control al statului*, prevăzut în art. 4 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, nu însemnează un drept de imixtiune din partea statului în viața internă a Bisericii, ci numai dreptul de a se informa asupra activității Cultelor, dacă aceasta se desfășoară în conformitate cu mărturisirea de credință și cu Statutul de organizare, pe care fiecare Cult și l-a întocmit în toată libertatea.

În strânsă legătură cu această recunoaștere din partea Cultelor, a dreptului de control al statului, în înțelesul amintit, statul a recunoscut, la rândul lui, calitatea de persoane juridice de drept public, tuturor părților componente ale Cultelor. Vorbind de Biserica Ortodoxă Română amintim că, potrivit art. 186 din Statut, sunt declarate persoane juridice de drept public următoarele părți componente ale ei: parohiile, protopopiatele, mănăstirile, Episcopiile, Mitropoliile și Patriarhia. Pentru ca aceste părți componente să dobândească personalitatea juridică de drept public, nu este nevoie de îndeplinirea vreunei formalități deosebite, dacă la înființarea lor s'au respectat condițiunile canonice și legale; dacă au fost înființate, adică, de către autoritatea competentă și recunoscute apoi de către Ministerul Cultelor.

În lumina acestor principii desprinse din primele patru articole, grupate sub titlul «Dispozițiuni generale», a fost întocmit întreg Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, împărțit în patru părți. În partea întâia (art. 5-114) se cuprind dispozițiunile referitoare la organizația Bisericii, organele ei centrale și locale, deliberative și executive; în partea a doua (art. 115-158) se găsesc dispozițiunile de principiu referitoare la: pregătirea clerului, recrutarea clerului de parohie, alegerea clerului superior, obligațiile și drepturile clerului și cântăreților din parohie, distincțiunile bisericesti și disciplina clerului; în partea a treia (art. 159-167) se stabilesc instituțiile anexe ale Bisericii Ortodoxe Române, iar în partea a patra (art. 168-207), sub titlul «Dispozițiuni diverse», sunt rânduite dispozițiuni referitoare la: averea bisericască, edificiile bisericesti, cimitirele rurale, incompatibilități, ajutorul statului, dreptul de succesiune al Ierarhilor și monahilor, revistele Sfintei Patriarhii, etc.

Intrucât aceste dispozițiuni de principiu din Statut sunt dezvoltate într'un număr de regulamente, care se găsesc în colecțiunea «Legiurilor Bisericii Ortodoxe Române sub Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, 1948-1953», nu vom mai insista asupra Statutului, pentru a nu repeta aceleași dispozițiuni odată vorbind despre Statut și apoi vorbind despre regulamente, ci vom aminti regulamentele, în ordinea în care se găsesc trecute în colecțiune.

5. *Regulamentul de procedură al instanțelor disciplinare și de judecată ale Bisericii Ortodoxe Române.* Se știe că la urcarea Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian pe scaunul de Întâistătător al Bisericii Ortodoxe Române, disciplina clerului lăsa mult de dorit, cel puțin în anumite Eparhii. Condițiunile cu totul nefavorabile în care funcționaseră Consistoriile Spirituale, sub regimul Regulamentului de Procedură din 1926, contribuiseră la crearea unei atmosfere de neîncredere în justiția bisericască. Într'adevăr, statul, care-și luase angajamentul să achite chel-

8. Romani XIII, 1: «Tot s'ufletul să se supună înaltelor stăpâniri, căci nu este stăpânire decât numai dela Dumnezeu...».

tuielile necesare pentru buna funcționare a Consistoriilor Spirituale, nu și-a ținut acest angajament decât în primii doi-trei ani dela înființarea lor. Conducerea Bisericii, la rândul ei nesusizând consecințele urmărite prin punerea Consistoriilor în situația de a nu putea funcționa, adică la slăbirea disciplinei, n'a căutat să le asigure funcționarea regulată prin mijloace proprii, ci se mulțumea să facă demersuri pentru obținerea subvențiilor necesare, cu ocazia fiecărui nou buget. La această situație s'a adăugat și exagerarea unor Ierarhi, în exercitarea dreptului de a sancționa pe clerici, folosind legile de dictatură ale regimului politic din 1938, care nu îngăduiau funcționarilor să se poată plânga împotriva măsurilor prin care erau sancționați, oricât ar fi fost de nedrepte aceste măsuri.

Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian a înțeles că, fără a readuce starea de ordine și disciplină în Biserică, nu se poate porni la nicio acțiune importantă, prin care Biserica Ortodoxă Română, solidară și unitară, să-și aducă contribuția ei, în aceste vremuri de profunde transformări, la așezarea societății pe temelii de pace și dreptate. De aceea, primul regulament, dintre regulamentele care urmau să fie întocmite pe baza dispozițiilor din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, a fost Regulamentul de procedură al instanțelor disciplinare și de judecată. Importanța pe care Sfântul Sinod a acordat-o acestui Regulament rezultă din însăși procedura prevăzută pentru întărirea lui de către autoritatea de stat. Căci pe câtă vreme pentru toate regulamentele de aplicare a Statutului s'a prevăzut că vor fi aprobate prin Decizie, de către Ministerul Cultelor (art. 206, al. 2 din Statut), pentru Regulamentul de procedură s'a prevăzut, în conformitate cu art. 8 din Legea pentru regimul general al Cultelor, că va fi aprobat prin Decret al Prezidiului Marii Adunări Naționale a Republicii Populare Române (art. 158 din Statut).

Art. 8 din Legea pentru regimul general al Cultelor preciza că «pentru disciplinarea personalului din serviciul lor. Cultele religioase recunoscute pot avea organe de judecată, organizate prin regulamente speciale alcătuite în conformitate cu canoanele și statutele Cultelor respective, de către organele legale ale fiecărui Cult, și aprobate prin Decret al Prezidiului Marii Adunări Naționale, la propunerea Ministrului Cultelor. Pe temeiul acestei dispozițiuni, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, după ce prin art. 145-157 din Statut a stabilit «organele disciplinare și de judecată pentru clericii de mir, preoți, diaconi și cântăreți bisericești în chestiuni pur bisericești, ca și principiile potrivit cărora se vor constitui aceste organe, conformându-se art. 158 din Statut, a întocmit Regulamentul special, în care a determinat precis, constituirea și competența organelor disciplinare, precum și procedura de judecată». Acest regulament a fost aprobat, la propunerea Ministrului Cultelor, de către Prezidiul Marii Adunări Naționale a Republicii Populare Române, prin Decretul Nr. 7 din 12 Ianuarie 1950.

Format din 252 articole, plus un articol tranzitoriu, Regulamentul de procedură ocupă în Colecțiune paginile 53-96 inclusiv. O expunere amănunțită a cuprinsului acestui Regulament, în cadrul prezentării Colecțiunii de legiuri amintită, nu este cu puțință. Evidențierea principiilor și dispozițiilor mai importante apare totuși necesară, ca să se poată desprinde progresul realizat prin dispozițiunile lui, în raport cu vechiul Regulament de procedură, din 1926.

a) *Competența Regulamentului.* Prin art. 1 s'a stabilit competența Regulamentului de procedură al instanțelor disciplinare și de judecată ale Bisericii Ortodoxe Române, precizându-se: «Sunt supuși prevederilor prezentului Regulament toți membrii clerului de mir și călugării, indiferent de ocupațiunile și funcțiunile ce îndeplinesc ca preoți și călugări în R.P.R. și în Biserica Ortodoxă Română, în țară sau peste hotare, cum și cântăreții și paracliserii în funcțiune, care se vor face vinovați de vreuna din infracțiunile enumerate la art. 2 și 3». Prin urmare, competența *ratione materiae* este determinată de prevederile art. 2 și 3, care enumeră abaterile și delictele pe care le pot săvârși cei care formează competența *ratione personae* a Regulamentului; adică membrii clerului de mir și călugării, precum și cântăreții și paracliserii în funcțiune; ceea ce nu înseamnă că mirenii — care s-ar face vinovați de

abateri grave dela îndatoririle impuse de calitatea de creștin-ortodox, cum ar fi abaterile dela credință — n'ar putea fi blăsciplinați în cadrul Bisericii Ortodoxe Române. În cuprinsul Regulamentului chiar, sunt menționate anumite cazuri în care mirenii pot fi sancționați și încă destul de aspru. Astfel, prin art. 82 și 164 din Regulament se prevede posibilitatea sancționării mirenilor, chiar cu excluderea din Biserică, pe un anumit timp, în cazul când ar reclama pe clerici, fără să poată dovedi, sau când ar face mărturii mincinoase. La fel poate fi pedepsit mireanul care, fiind citat ca martor, refuză să execute citația, din rea credință, constatată de Consistoriu (art. 152), ca și martorul care nu voiește, fără just motiv, să mărturisească sau să jure (art. 167). Deasemenia, potrivit art. 38, «soția care se va dovedi vinovată la despărțirea de preot sau diacon, de învinuiri prevăzute de Sfintele Canoane, se va pedepsi de Chiriarh, la propunerea Consistoriului Eparhial, cu pedeapsă dela dojană până la afurisenie».

Din aceste dispozițiuni, care îngăduesc sancționarea mirenilor cu afurisenia, s'ar putea deduce că a fost abrogat regulamentul special «pentru cazuri de afurisenii și anateme», votat de Sfântul Sinod în ședința din 20 Iunie 1910 (publicat în M. Of. Nr. 63, din 22 Iunie 1910), regulament potrivit căruia asemenea pedepse nu pot fi aplicate decât cu aprobarea Sfântului Sinod.

Competența *ratione personae* a Regulamentului de procedură rămâne, însă, în principiu, cea amintită: clericii de mir, călugării, cântăreții și paracliserii. Competența *ratione loci* o formează teritoriul Bisericii Ortodoxe Române, în Republica Populară Română; dar ea se poate întinde și peste hotare, pentru preoții și călugării ortodocși români, indiferent de ocupațiile și funcțiile ce îndeplinesc. Aceasta este o completare pe care noul Regulament de procedură a adus-o, față de Regulamentul din 1926, și are o temeinică justificare. Căci așa după cum statul nu poate rămâne indiferent față de cetățenii săi, care săvârșesc infracțiuni în străinătate — infracțiuni prin care păgubesc numelui de cetățean român, și de aceea, prin art. 21 și 23 din Codul de procedură penală s-a stabilit competența instanțelor penale române și pentru infracțiunile săvârșite de cetățenii români din străinătate — la fel și Biserica Ortodoxă Română nu poate rămâne indiferentă față de activitatea clericilor și călugărilor ortodocși români, care ar săvârși în străinătate abateri și delikte, prin care ar păgubi bunului nume și calității de cleric și călugăr ortodox român.

Se înțelege că acești termeni: «în țară și peste hotare», nu presupun renunțare la competența *ratione loci* impusă de principiul autonomiei eparhiale, potrivit căruia fiecare instanță își are competența teritoriului respectiv. Spre exemplu, Consistoriul Eparhial pentru Eparhie, iar în cadrul Eparhiei, fiecare Consistoriu Disciplinar Protopopesic avându-și competența sa exclusivă.

b) *Impărțirea infracțiunilor bisericesti*. Regulamentul de procedură împarte infracțiunile bisericesti în abateri disciplinare (art. 2) și în delikte disciplinare (art. 3). Această împărțire este motivată de gravitatea consecințelor pe care le poate avea fiecare infracțiune pentru ordinea și disciplina Bisericii, ca și pentru păstrarea bunului nume ce trebuie să însoțească pe fiecare cleric în îndeplinirea îndatoririlor sale. S'ar părea totuși că Regulamentul adoptă și împărțirea în trei: *abateri*, *delikte* și *crime*, întrucât în art. 245, în care se vorbește despre judecarea monahilor și ieromonahilor, în aliniatul penultim se spune: «Pentru delikte și *crime* disciplinare, ca cele prevăzute la art. 3 din Regulament...»; de unde ar rezulta că unele din deliktele menționate în art. 3 pot fi numite crime, și s'ar părea că nu fără temei, căci nu numai omorul prevăzut la aliniatul w poate fi socotit crimă, ci și apostasia, simonia, adulterul, etc., când sunt privite sub aspectul consecințelor morale. Așa se și explică de ce adulterul este asimilat morții fizice, ca motiv de despărțenie la căsătorie, fiind socotit ca moarte morală.

Din însirarea abaterilor, delictelor și pedepsirea lor, așa cum sunt menționate la art. 5-48, se desprinde grija deosebită a Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, pe de o parte de a restabili ordinea și disciplina în Biserică, iar pe de altă parte de a trezi la clerici respectul cu care trebuiesc privite și săvârșite Sfintele Taine și slujbele religioase, în toată sfințenia și sublimitatea lor. În acest scop au fost

prevăzute un număr de delictе care nu figurau în vechiul Regulament. Amintim în deosebi delictеle menționate de art. 40 și 41. Conținutul acestor articole se găsea și până acum în Instrucțiunile pe care Biserica le-a rânduit în cărțile respective de ritual sau în lucrări separate. Constatându-se însă neobservarea lor, în câteva cazuri izolate, pentru a nu se interpreta că Biserica tolerează asemenea abateri, au fost prevăzute ca delictе și sancționate ca atare, cu pedepse corespunzătoare gravității lor. Astfel, în art. 40 se spune: «Clericul care în Biserică sau în afară de Biserică a îndrăznit să săvârșească, beat, vreo slujbă religioasă, pentru prima oară se suspendă din post, cu oprirea de a săvârși cele sfinte până la pocăința sinceră și curățirea conștiinței, în fața duhovnicului». Iar în art. 41 se adaugă: «Preotul sau diaconul care, beat, sau după ce a mâncat și băut ceva sau a fumat a îndrăznit să săvârșească Sfânta Liturghie, se pedepsește cu caterisirea și se trece în rândul mirenilor. Aceeași pedeapsă se aplică și celui care a îndrăznit să săvârșească Sfânta Liturghie, fără să facă Proskomidie, cum și celui care, săvârșind Proskomidia și Sfânta Liturghie lasă intenționat sau din neglijență Sfintele Taine nepotrivite. Clericii împreună-liturghisitori, care nu se împărtășesc la Sfânta Liturghie, se pedepsesc cu oprirea dela lucrarea celor sfinte, pe timp de 1-3 luni, și cu canonicare la Sfânta Mănăstire».

Aceeași grijă se desprinde și din asprimea sancțiunii cu care se va pedepsi violarea secretului mărturisirii, potrivit art. 28 (anume depunerea din treaptă), ca și în general din toate dispozițiunile care tratează despre abateri-delictе și pedepsele lor^{o)}.

c) *Independența acțiunii disciplinare.* Grijă pentru ordinea și disciplina care trebuie să caracterizeze, în general, activitatea Bisericii, au determinat pe întocmitorii Regulamentului de procedură, pe deoparte să prevadă cât mai amănunțit delictеle pe care le pot săvârși membrii clerului și slujitorii bisericești, în îndeplinirea îndatoririlor legate de oficiul fiecăruia și ca membri ai societății, cât și pedepsele pe care le pot aplica organele disciplinare și de judecată competente, pentru aceste delictе; iar pe de altă parte să accentueze independența acțiunii disciplinare, ca o consecință logică a independenței Bisericii, de oricare altă instituție sau societate. Prin art. 2, al. f și g al Regulamentului s'a prevăzut că «incorectitudinile săvârșite în afaceri oficiale» și «faptele mai puțin grave, săvârșite contra ordinii și buneii cuvințe», se consideră, deasemenea, ca abateri disciplinare și pot fi sancționate și pe cale bisericească, dacă au fost constatate și sancționate de autoritățile judecătorești; iar prin art 3, al. ț, u, v, w, x, y, se consideră ca delictе disciplinare și urmează să fie sancționate și pe cale bisericească», furtul, camăta, bătaia, omorul, conjurațiunea împotriva autorităților legale și trădarea intereselor R.P.R.), precum și «con-

9. Intre pedepsele definitive pe care le pot aplica instanțele de judecată bisericească, prevăzute de art. 4, par. B, la lit c este menționată «*Depunerea sau pierderea dreptului pentru totdeauna de a săvârși vreo lucrare sacră, fără pierderea calității de preot, cu puțința de a fi întrebuintat în administrația bisericească*». Întrucât pe baza acestui text, Consistoriile pronunță ca pedeapsă «depunerea din treaptă» — așa cum de altfel se și găsește menționată la art. 240 —, iar depunerea din treaptă a preotului și diaconului însemnează coborîrea în rândul mirenilor, adică egală cu caterisirea —, cum se găsea menționată în art. 32 din vechiul Regulament de procedură — pare nepotrivită, cu această consecință, partea «fără pierderea calității de preot». Căci nu mai poate avea calitatea de preot, cel care este depus din treapta preoției. Pe de altă parte, întrucât potrivit articolelor 212 și 227, recurs la Sfântul Sinod se poate face numai împotriva hotărîrilor prin care s'a pronunțat pedeapsa caterisirii unui preot sau diacon, nu și împotriva hotărîrilor prin care s'a pronunțat pedeapsa «depunerii» (pentru care rămâne competent, ca instanță de recurs, tot în Consistoriul Central Bisericesc). socotim mai potrivit ca, în asemenea cazuri, Consistoriile Eparhiale să folosească «oprirea pentru totdeauna dela săvârșirea lucrărilor sfinte», sau să precizeze «depunerea din oficiu», așa cum s'a ajuns să se precizeze la Episcopi «depunerea din scaun», nu din arhierie. Această distincție nu făcut-o în deosebi Episcopii care au demisionat, ca să evite consecințele canonice ale demisiei: trecerea în rândul monahilor.

damnarea definitivă de către instanțele judecătorești R.P.R. pentru orice alte crime și delict», dacă toate aceste fapte au fost constatate și pedepsite de către instanțele judecătorești. În vederea sancționării și pe cale bisericească a unor asemenea delict disciplinare, instanțele bisericești iau ca temel procedură și sentințele aplicate de instanțele judecătorești. *Precizarea făcută de art. 2 și 3 nu este altceva decât afirmarea principiului juridic al independenței acțiunii disciplinare*, potrivit căruia, deși în principiu, infracțiunile amintite se constată și se sancționează în conformitate cu prevederile Codului Penal și după procedura prevăzută de Codul de procedură penală, ele constituiesc însă și infracțiuni disciplinare, urmând a fi sancționate ca atare, în conformitate cu dispozițiile Sfintelor Canoane și ale legilor bisericești. Independența aceasta a acțiunii disciplinare a impus distincția clară între reprimirea penală și sancțiunea disciplinară, pe considerentul că fundamentul juridic al acțiunii disciplinare nu se confundă cu fundamentul juridic al acțiunii penale ci, dimpotrivă, se deosebesc în mod distinct unul de celălalt. Din această distincție a rezultat, ca o consecință logică, pentru organele disciplinare, posibilitatea de a cerceta și sancționa o infracțiune disciplinară, indiferent dacă instanțele corecționale au considerat sau nu un asemenea fapt ca delict, după cum, deasemenea, instanțele disciplinare pot să nu sancționeze disciplinar un fapt pe care l-au încadrat și sancționat ca delict instanțele corecționale, dacă au găsit că nu se încadrează ca delict disciplinar. Regulamentul de procedură, prin art. 29 a prevăzut însă anumite delict, pentru care, dacă vreunul dintre cei supuși judecării bisericești s'ar face vinovat și ar fi condamnat definitiv de către instanțele penale, va fi trimis din oficiu în judecata bisericească, pentru aplicarea sancțiunilor disciplinare, în raport cu gravitatea sancțiunii penale. Asemenea delict sunt: fals, furt, înșelăciune, abuz de încredere, mărturie mincinoasă, adulter, delapidare de bani publici, luare de mită, rupere de sigiliu, conspirația sau orice crimă. În aplicarea sancțiunilor disciplinare, judecata bisericească este ținută să observe Sfintele Canoane și anumite norme, pe care le stabilește Regulamentul de procedură în al. 2 și 3 al art. 29, cu rezerva ca hotărârea de condamnare să nu fi dispus suspendarea sau pierderea drepturilor civile. Normele stabilite sunt următoarele: «Dacă cel în cauză a fost condamnat la amendă sau închisoare corecțională pe un anumit termen, i se va aplica oprirea dela cele sfinte, pe un termen echivalent cu cel al sancțiunii civile sau penale»; iar «dacă cel în cauză a fost condamnat pentru crimă, la închisoare corecțională, temniță grea sau muncă silnică, pe termen mai mare de un an, i se va aplica una din pedepsele prevăzute la art. 4, paragraful B, după gravitatea cazului». În asemenea cazuri sancțiunea disciplinară va interveni, prin urmare, în mod obligatoriu, instanța bisericească având posibilitatea numai să aprecieze gravitatea cazului și, în raport cu această apreciere să aplice una din pedepsele prevăzute la art. 4, par. B, care merg dela degradarea celui vinovat din rangurile bisericești și onorifice ce posedă, până la caterisire. Precizarea aceasta constituie o binevenită completare a vechiului Regulament de procedură, care în art. 32, după ce înșira delictele de mai sus, adăuga: «Aceasta (adică sancționarea definitivă de către instanțele civile) atrage după sine depunerea din treaptă și coborîrea în rândul mirenilor, cu îndeplinirea formalităților de judecată bisericească». Comparînd acest text cu art. 29 din noul Regulament, se vede în mod limpede că distincția făcută în art. 29 este mult mai corespunzătoare diferitelor situații care se pot prezenta instanțelor bisericești, înaintea cărora pot apărea clerici condamnați de instanțele civile, pentru delict asemenea celor amintite, dar cu sancțiuni variate, care arată o diferită apreciere a gravității delictului.

d) *Organele competente să aplice sancțiuni disciplinare în Biserica Ortodoxă Română. A. Chiriarhul.* Am amintit, când am vorbit despre competența Regulamentului de procedură că, în principiu, Episcopul este îndreptățit să disciplineze pe toți credincioșii Eparhiei sale, dar în primul rând pe clerici și că, în fapt, el a aplicat totdeauna cu multă rezervă, sancțiuni, singur, folosind un sfat al presbiterilor atunci când era cazul să fie judecat un membru al clerului. Această practică n'a fost și nu poate fi interpretată însă ca o decădere a Episcopului din dreptul său de a sanc-

ționa pe toți membrii Eparhiei, care s'ar face vinovați de abateri. Afirmarea acestui drept și sancționarea promptă a unor abateri este de multe ori necesară, pentru păstrarea ordinii și disciplinei în Biserică. De aceea, completarea art. 4, care arată pe Chiriarh ca organ competent să aplice sancțiuni, alături de instanțele de judecată, nu contravine dreptului canonic și corespunde în același timp nevoii de menținere și întărire a disciplinei în Biserică. Această precizare era necesară cu atât mai mult cu cât din dispozițiunile Regulamentului se vede că pentru anumite abateri evidente, Chiriarhul poate să aplice singur și fără o procedură prea complicată, sancțiunile corespunzătoare. Astfel, în cazul clericilor dovediți în patima beției, Episcopul respectiv poate să aplice direct pedeapsa prevăzută de art. 39 din Regulament, adică pentru prima dată canonisirea la mănăstire pe timp de trei luni, iar a doua oară suspendarea din post până la pocăință și îndreptare. De altfel, potrivit art. 50, «Chiriarhul, pe baza unei anchete regulamentare, sau a unui raport sau referat al organelor administrative în subordine, are dreptul să aplice direct și fără drept de recurs, din partea celui sancționat, următoarele pedepse disciplinare: a) avertismentul și dojana arhierescă; b) pierderea oficiului de paroh; c) oprirea de a săvârși anumite lucrări sfinte, până la 90 zile într'un an; d) oprirea totală de la săvârșirea lucrărilor sfinte, până la 30 zile într'un an, și e) canonisirea la o Sfântă Mănăstire sau la catedrală, până la 30 zile într'un an».

În cazul clericilor dovediți în patima beției, Episcopul poate să depășească, prin urmare, dreptul pe care îl are potrivit art. 50, întrucât poate să aplice canonisirea la o Sfântă Mănăstire nu numai 30 de zile într'un an, ci de prima dată, 90 de zile. La fel în cazul clericului care s'ar face vinovat de erezie și care, la sfatul Chiriarhului, nu-și va recunoaște greșeala, ci va persista în erezie; Chiriarhul, potrivit art. 11, al. 3 și 4, poate să aplice direct, pentru prima dată, oprirea de la săvârșirea celor sfinte și trimiterea lui spre pocăință la catedrala episcopală sau la o mănăstire, pe timp de una lună până la trei luni; iar dacă cel învinuit va arăta pocăință, după trecerea timpului arătat mai sus, va fi iertat; însă *va fi mutat direct de către Chiriarh, într'o altă parohie, departe de locul unde a funcționat*. Chiriarhul poate să aplice, deci, transferarea, în asemenea cazuri; ceea ce nu poate să facă în mod obișnuit, adică pentru celelalte delcte. Precizarea pe care o aduce același art. 11, în al. 5, în privința celui ce va persista în erezie, anume că «va fi deferit Consistoriului Eparhial, spre a fi sancționat potrivit dispozițiilor canonice și legale», completează o lipsă a vechiului Regulament (care în art. 13, nu arăta cine aplică sancțiunea), și folosește o formulă mult mai potrivită, din punct de vedere canonic, când spune că cel în cauză va fi sancționat potrivit dispozițiilor Sfintelor Canoane și legilor.

B. Consistoriile spirituale. În afară de Chiriarh, ca organ individual, pedepsele bisericesti prevăzute la art. 4, par. A și B sunt aplicate de Consistoriile spirituale, ca organe colective disciplinare și de judecată pentru clericii de mir, preoți, diaconi și cântăreți, în chestiunile administrative și bisericesti. Aceste organe, potrivit art. 53 din Regulamentul de procedură, sunt trei: a) *Consistoriul Disciplinar Protopopesco*; b) *Consistoriul Eparhial*, și c) *Consistoriul Central Bisericesc*.

Din această enumerare rezultă că în raport cu dispozițiunile vechiului Regulament, care prevedeau și Consistoriul Mitropolitan, ca instanță de apel (art. 59 și 60), noul Regulament a redus numărul instanțelor. Se știe că în Biserica Ortodoxă, numărul instanțelor de judecată s'a stabilit după forma de organizare pe care și-a dat-o Biserica. Atunci când fiecare Eparhie era autonomă și autocefală, judecata Episcopului era exclusivă și definitivă. După ce s'a adoptat forma de organizare pe Mitropolii, hotărârea Episcopului nu mai era definitivă, ci putea fi apelată la Mitropolit. S'a organizat adică o instanță superioară celei eparhiale, tribunalul sau Consistoriul Mitropolitan, înaintea căruia puteau fi apelate hotărârile Episcopului. După ce Biserica a adoptat împărțiri administrative superioare și Mitropoliei, organizându-se pe exarhate sau patriarhate, a apărut în mod logic și instanța de judecată corespunzătoare, tribunalul exarhal sau patriarhal. Tribunalele care au luat ființă și au funcționat în Biserică, precum și competența lor, sunt menționate cu destulă

exactitate de legislația bisericească. Astfel, canonul VI al Sinodului II Ecumenic, după ce face distincție între acuză de natură privată și acuză de natură bisericească — prima putând fi adusă împotriva Episcopului de către oricine s'ar socoti nedreptățit sau păgubit, cea de a doua numai de către creștini și numai dacă sunt în afară de orice acuzație ei înșiși — se stabilește, ca obligatorie, ordinea instanțelor înaintea cărora poate fi acuzat Episcopul: 1. La obștea Episcopilor Eparhiei, adică la Sinodul Mitropolitan, și dacă aceștia nu fac dreptate; 2. la obștea Episcopilor diecezei, adică la Sinodul exarhal sau patriarhal; iar canonul IX al Sinodului IV Ecumenic prevede distinct instanțele de judecată sau tribunalele bisericești înaintea cărora pot fi aduse și soluționate litigiile dintre clericii unei Eparhii, sau dintre aceștia și Episcopul sau Mitropolitul respectiv. «Dacă vreun cleric are litigiu cu alt cleric — spune acest canon — să nu încunjure pe Episcopul său propriu și să nu alerge la foruri judecătorești lumești, ci chestiunea să se cerceteze mai întâi de către Episcopul său propriu, sau, cu voia Episcopului său, de către aceia pe care ambele părți îi vor voi să le facă judecată; iar dacă cineva ar proceda împotriva acestora, să se supună pedepselor canonice. Iar dacă un cleric ar avea litigiu cu Episcopul său propriu sau și cu altul, să se judece de sinodul Eparhiei (adică al Mitropoliei). Iar dacă un Episcop sau cleric ar avea litigiu cu Mitropolitul aceleiași Eparhii, să se adreseze exarhului diecezei sau scaunului cetății împărătești a Constantinopolului și la acela să se judece»¹⁰).

Din textul acestui canon rezultă clar, pe de o parte dreptul Episcopului de a judeca neînțelegerile dintre clericii săi, iar pe de altă parte instanțele de judecată, care au luat ființă și au funcționat în Biserică.

Dreptul de a exercita funcțiunea de judecător în Biserică i-a revenit Episcopului, ca succesor direct în sfera de putere a Apostolilor, cărora Intemeietorul Bisericii le-a transmis dreptul «de a judeca pe frați»; iar judecarea pe bază de instanțe a rezultat ca urmare logică a formei de organizare pe care și-a dat-o Biserica și în conformitate cu principiile pe care Mântuitorul Hristos le-a pus la baza judecării celor ce greșesc¹¹).

În comentariul său la canonul IX al Sinodului IV Ecumenic, pe baza practicii existente în veacul al XII-lea, cu privire la judecata bisericească¹²), Balsamon spunea următoarele: «Dacă un membru al clerului acuză pe un alt cleric sau pe Episcop sau Mitropolit, atunci are să se aducă chestiunea înaintea acelui tribunal cărui aparține acuzatul, căci clericii și monahii au să se prezinte înaintea tribunalului Episcopului respectiv, Episcopii înaintea tribunalului mitropolitan și Mitropolitul înaintea tribunalului patriarhal»¹³). Se disting, așa dar, trei instanțe de judecată: 1. tribunalul episcopal, ca primă instanță; 2. tribunalul mitropolitan, ca a doua instanță, și 3. tribunalul patriarhal, ca a treia instanță.

Încă din primele veacuri, pentru localitățile mai mici din Eparhie, sub instanța episcopală a existat încă o instanță care, după terminologia de drept bisericească, s'ar numi instanța protopresbiterială, protopopească sau — după cum se numește astăzi în Biserica Ortodoxă Română — Consistoriul Disciplinar Protopopesco. După izvoarele canonice ar fi, așa dar, patru instanțe de judecată. Nu vom face acum o expunere amănunțită a organizării și competenței tribunalelor bisericești, dealungul veacurilor, ci vom aminti numai că, respectând principiile canonice, care stau la baza organizației bisericești, ca principii fundamentale, fiecare Biserică autocefală și-a organizat justiția respectivă, în așa fel încât să-și poată asigura ordinea și disciplina

10. Canonul IX, Sinodul IV Ecumenic, la N. Milaș, *Canioanele*, vol. I, partea II, pp. 207-208, Arad, 1931.

11. Matei XVIII, 15-17: «De-ți va greși fratele tău, mergi și muștră-l pe el între tine și el singur. Dacă te va asculta, ai câștigat pe fratele tău. Iar de nu te va asculta, mai ia cu tine încă unul sau doi, ca din gura a doi martori sau trei să se scutornicească tot adevărul. Și dacă n'ri va asculta, spune-l Bisericii, iar de nu va asculta nici de Biserică, să-ți fie ție ca un păgân și vameș».

12. N. Milaș, *Dreptul bisericesc oriental*, București, 1915, p. 191.

13. *Sint. At.*, vol. II, p. 238.

de care avea nevoie, pentru ca activitatea ei să se desfășoare cât mai conform cu misiunea ce i s'a încredințat. În această lumină trebuie privite și apreciate micile deosebiri care există astăzi între diferitele Biserici Ortodoxe Autocefale și în privința organizării justiției lor bisericești. Am amintit condițiile cu totul necorespunzătoare în care funcționa justiția în Biserica Ortodoxă Română, când pe primul ei scaun a fost instalat înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian. Judecarea cauzelor disciplinare se prelungea cu anii, iar atunci când intervenea o sancționare mai promptă a abaterilor, în multe Eparhii această sancționare era disproporționată, în raport cu gravitatea abaterii, ceea ce ducea și într'un caz și în altul la neîncredere în justiția Bisericii și la slăbirea disciplinei. Pentru înlăturarea acestui neajuns, Sfântul Sinod — reglementând organizarea și funcționarea instanțelor disciplinare și de judecată ale Bisericii Ortodoxe Române, în conformitate cu principiile înscrise în statutul ei de organizare, la art. 145-147 — pe de o parte a redus numărul instanțelor, desființând apelul ca o cale de atac (precum și instanța corespunzătoare, Consistoriul Mitropolitan), și va lăsa recursul ca singura cale de atac ordinară, iar pe de altă parte a lărgit dreptul Chiriarhului de a aplica personal sancțiuni și mai grave decât sfatul și dojana — sancțiuni care devin definitive și executorii îndată după pronunțarea lor (art. 50), — iar Consistoriilor le-a dat dreptul să aplice sancțiuni care nu pot fi atacate cu recurs, ci devin definitive și executorii, după aprobarea lor de către Chiriarh (art. 55, lit. c, și art. 67, lit. a).

Socotim însă că acestea sunt măsuri cu caracter provizoriu, care să determine restabilirea ordinii și disciplinei în Biserică, mai repede; dar că îndată ce se va observa această îndreptare, se va acorda dreptul de recurs împotriva oricăror instanțe, cu atât mai mult cu cât pe de o parte, în justiția laică a țării noastre, Republica Populară Română — a cărei organizare a avut-o în vedere Sfântul Sinod, când a suprimat calea de atac a apelului, — dreptul de recurs se exercită împotriva oricărei sentințe, iar pe de altă parte, în conformitate cu art. 52 din Regulamentul de procedură, «oricare pedeapsă rămasă definitivă, va fi trecută în foaia calificativă, statul personal al celui pedepsit». Prin urmare, statul personal al celui în cauză va fi deopotrivă influențat de pedepsele aplicate direct de Chiriarh sau de Consistorii judecând în primă și ultimă instanță, ca și pedepsele rămase definitive, după exercitarea căii de atac a recursului. Căci ceea ce interesează la aplicarea sancțiunilor în vederea îndreptării delicvenților, este ca aceștia să aibă conștiința justetei sentinței prin care au fost sancționați; și la această conștiință se ajunge mult mai ușor dacă se știe că sentința a fost verificată de mai mulți, adică și de o instanță superioară.

Nu mai insistăm asupra componentei și competenței instanțelor disciplinare și de judecată ale Bisericii Ortodoxe Române, așa cum le-a prevăzut noul Regulament, și nici asupra procedurii pe care trebuie s'o urmeze organele îndreptățite să aplice sancțiuni clericilor care s'ar face vinovați de abateri și delicta disciplinare, ci ne limităm să arătam că noul Regulament a declarat obligatorie procedura prevăzută pentru Consistoriul Eparhial, la toate instanțele, inclusiv Consistoriul Central Bisericesc. Prin această măsură se realizează o unitară orientare a judecătorilor dela diferitele instanțe bisericești, pentru toate fazele prin care trece o cauză, începând cu anchetarea și continuând cu instruirea, judecarea, pronunțarea și redactarea sentințelor. Pe de altă parte, întocmitorii Regulamentului înțelegând că se vor ivi și cazuri pentru care normele prevăzute în Regulament nu vor fi suficiente, prin art. 122 au stabilit ca principiu, că: «În toate cazurile de lipsuri de formă neprevăzute de acest Regulament, decide Consistoriul, în urma ascultării părților și a organului de acuzare, prin analogie cu dispozițiunile prevăzute în Codul de procedură penală sau alte dispozițiuni legale aplicate la cazuri în speță».

Intemeindu-se pe acest text, Consistoriile au pronunțat și pedepse cu suspendarea executării sau pedepse condiționate, deși Regulamentul de procedură nu prevede asemenea pedepse. Același text poate îndreptăți Consistoriile Bisericești să folosească și alte principii din Codul de procedură penală, care ajută ca instanțele de judecată și căile de atac să fie folosite cu toată încrederea de către imprecinați, iar pedepsele să corespundă scopului pentru care se aplică, adică pe de o parte să fe-

rească societatea de noi prejudicii din partea celor înrâiți, iar pe de altă parte să contribuie la îndreptarea acestora, ceea ce se realizează numai dacă se ajunge la individualizarea pedepsei, adică la pronunțarea unei pedepse care să corespundă nu atât gravității delictului, cât mai ales gradului de înrâire sau de perversiune a delictului. În această privință, canoanele Bisericii Ortodoxe, privitoare la aplicarea pedepselor, constituie bun îndreptar pentru Consistorii.

e) *Caracterul jurisdicțional al Consistoriilor.* Din dispozițiunile care reglementează organizarea și competența instanțelor disciplinare și de judecată ale Bisericii Ortodoxe Române, și din dispozițiunile art. 187 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române — care separă administrația de justiția bisericească¹⁴⁾ — se poate vedea că în Biserica Ortodoxă Română s'a ajuns la jurisdicționalizarea Consistoriilor sau tribunalelor bisericești. Ca observație generală se poate spune că în forurile de judecată bisericească, ca și în forurile de judecată civilă, justiția n'a fost exercitată de la început prin organe și funcționari cu totul distincți de administrația bisericească. Sistemul Consistoriilor spirituale, ca instanțe judecătorești separate de administrația bisericească, s'a introdus treptat în Bisericile Ortodoxe Autocefale, mai curând sau mai târziu, după situația în care s'ar găsi fiecare Biserică. În privința situației din Biserica Ortodoxă Română se poate afirma că, dată fiind autoritatea pravelor în Principate și dependența de Patriarhia de Constantinopol, s'a impus de vreme principiul canonic al instanțelor de judecată, corespunzător organizării pe Mitropolii. Din documente rezultă că și Protoierii aveau atribuțiuni judecătorești, însă mai mult de împăciuire.

Separată în principiu de justiția civilă¹⁵⁾, prin hotărâri sau hrisoave domnești încă din secolele XVII și XVIII, justiția bisericească apare clar organizată abia prin Regulamentul Organic, când pe lângă fiecare Episcopie s'a instituit câte un Consistoriu, format din trei clerici, iar pe lângă fiecare Mitropolie un Dicasteriu, în care Mitropolitul și Episcopul judecau numai pricini bisericești sau duhovnicești.

Rezultatele activității unor asemenea Consistorii n'au fost însă totdeauna mulțumitoare, fiindcă nu totdeauna li se lăsa libertatea de apreciere a gravității abaterilor și aplicarea pedepsei corespunzătoare; ci de cele mai multe ori Episcopul pronunța anticipat pedeapsa, Consistoriul făcând doar formă. O nouă reglementare a judecării bisericești s'a făcut, în principiu, prin art. 28 al Legii sinodale din 14 Decembrie 1872, dispunându-se ca «*fiecare Eparhie să aibă un Consistoriu permanent*, pentru administrarea și judecare afacerilor curat bisericești ale clerului, compus din cel puțin trei membri, numiți de Episcop, dintre preoții Eparhiei sale, în înțelegere cu Ministerul Cultelor». Pe baza acestei dispoziții de principiu din Legea sinodală s'a întocmit pe de o parte *Regulamentul pentru disciplina bisericească*, iar pe de altă parte *Regulamentul de procedură în materie de judecată bisericească*, publicate în M. Of. Nr. 130, din 19 Iunie 1873. Din dispozițiunile Regulamentului pentru disciplina bisericească se vede că judecata bisericească în Eparhie se exercita la un loc cu administrația bisericească, sub nemijlocita priveghere a Ierarhului eparhial. «Administrația eparhială — se spune în art. 2 — este instanță bisericească, în care, sub nemijlocită priveghere a Ierarhului eparhial, se concentrează administrația și judecata spirituală a fiecărei Eparhii». Iar în art. 6 se arată și mai clar această concentrare a administrației cu judecata bisericească, spunându-se: «Cancelaria eparhială se împarte în două secțiuni: cea administrativă și cea judiciară, amândouă sub conducerea directorului, care este responsabil de neexactitatea și întârzierea lucrărilor cancelariei». În Regulament sunt prevăzute apoi separat normele pentru administrația eparhială (cap. II, III și IV) și separat cele despre judecata bisericească (cap. V, VI și VII). Regulamentul de procedură în materie de judecată bisericească pre-

14. Art. 187 din Statut: «În întreaga Biserică Ortodoxă Română, nimeni nu poate fi în același timp: a) membru al Consiliului Eparhial și al Consistoriului Eparhial; b) protopop și membru al Consistoriului Eparhial; c) membru al Consiliului Național Bisericesc și al Consistoriului Central Bisericesc; e) funcționar în administrația și controlul bisericesc și membru în forurile de disciplină bisericești».

15. Ep. Melchisedec, *Cronica Hușilor*, pp. 118, 120. 295-296,

vede, deasemenea, în mod amănunțit, toată procedura în fața instanțelor de judecată bisericească, tratând: «Despre acțiuni, cercetări și citațiuni; despre ședințe și buna ordine; despre prezentarea și instrucțiunea cauzelor; despre probe și mărturii; despre opinii; despre recuzări și despre apelări». Apelul este îngăduit numai în cazurile care atrag caterisire și degradare din treaptă, și se adresează Sfântului Sinod, care poate să recunoască sau să reformeze în total sau în parte hotărîrea Consistoriului Eparhial. Legea clerului mirean din 1893 a menținut aceeași organizație, în privința distribuirii justiției bisericești: Consistoriile spirituale ca primă instanță și Sfântul Sinod ca instanță de recurs în caz de caterisire.

Sub Regulamentul Consistoriilor Eparhiale din 1894, care a modificat și înlocuit Regulamentul pentru disciplina bisericească, Sfântul Sinod n'a mai avut în atribuțiune cercetarea și în fond a apelurilor preoților caterisiți de Consistoriile spirituale eparhiale, ci numai în formă; în cazul când constata că procedura n'a fost bine îndeplinită, că legile ori regulamentele n'au fost bine aplicate, ori că s'a săvârșit vreun exces de putere, casa sentința Consistoriului și trimitea cauza unui alt Consistoriu, ca să judece din nou în fond. Regulamentul Legii clerului mirean din Februarie 1906, expunând tot așa de amănunțit ca și Regulamentul Consistoriilor Eparhiale, organizarea, competența și procedura cu toate fazele prin care trece un proces, a exclus dela numirea Consistoriilor spirituale pe preoții care îndeplinesc vreo însărcinare administrativă bisericească sau școlară (art. 110). Această măsură, menită să asigure imparțialitatea în distribuirea justiției și care evidențiază în același timp jurisdicționalizarea Consistoriilor bisericești, a rămas apoi în legile și regulamentele ulterioare, prin care s'a legiferat distribuirea justiției în Biserica Ortodoxă Română. Nu mai înșirăm toate aceste dispozițiuni, ci amintim numai că separarea administrației de justiție este astăzi definitiv câștigată, datorită dispozițiilor clare prevăzute de art. 187 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române din 1949, potrivit căreia dela constituirea Consistoriilor, ca instanțe de disciplină și de judecată, sunt excluse toate persoanele care dețin însărcinări în administrația bisericească.

Din această scurtă expunere¹⁶⁾ a fazelor prin care a trecut organizarea instanțelor disciplinare și de judecată în Biserica Ortodoxă Română, până ce s'a ajuns la actuala organizare, rezultă limpede caracterul jurisdicțional al actualelor Consistorii. Într'adevăr, Consistoriile spirituale prevăzute de Regulamentul de procedură al instanțelor disciplinare și de judecată ale Bisericii Ortodoxe Române, din 1950, sunt astfel constituite încât corespund condițiilor care caracterizează jurisdicționalizarea unei instanțe: adică 1. funcțiunea jurisdicțională se exercită prin organe propriu constituite, și 2. organele de judecată, din punctul de vedere al alcătuirii lor, sunt separate de celelalte organe administrative și nu fac parte din puterea legislativă sau executivă. Pe de altă parte, garantând judecătorilor o deplină independență, în darea sentințelor, în sensul că nu sunt făcuți răspunzători pentru sentințele date decât dacă se constată călcarea legilor și a regulamentelor, se creiază membrilor justiției bisericești o situație juridică asemenea aceleia pe care o au judecătorii instanțelor civile. Deasemenea, jurisdicționalizarea Consistoriilor spirituale rezultă și din situația de ierarhizare în care se găsesc unele față de altele, ierarhizare care îngăduie unei instanțe superioare să anuleze sau să reformeze hotărîrile instanței inferioare, în urma exercitării de către cei îndreptățiți a unei căi de atac legală, în speță a recursului, aceasta fiind singura cale de atac ordinară prevăzută de Regulamentul de procedură din 1950.

f. Procedura formală. Din dispozițiunile care reglementează procedura înaintea instanțelor disciplinare și de judecată ale Bisericii Ortodoxe Române, conform Regulamentului de procedură din 1950, se vede că acest Regulament a adoptat proce-

16. O expunere mai pe larg a diferitelor legi și regulamente clare cuprind dispozițiuni referitoare la organizarea Consistoriilor de judecată în Biserica Ortodoxă Română, până ce s'a ajuns la jurisdicționalizarea lor, vezi Pr. Dr. Gh. Soare, *Natura juridică a Consistoriilor bisericești — studiu canonic-juridic*, 1943.

dura formală, această procedură prezentând mai multă garanție că se va ajunge la cunoașterea cât mai exactă a gradului de vinovăție a delicventului și deci la aplicarea unei pedepse corespunzătoare. Procedura formală prezintă mai multă garanție că se poate ajunge la cunoașterea adevărului, fiindcă folosește tot felul de mijloace în acest scop: martori, dovezi, documentări, cercetări la fața locului, apărări, termene de judecată, etc.

Prețuirea formelor ca mijloc prin care se asigură cunoașterea cât mai exactă a gradului de vinovăție, rezultă și din grija cu care în Regulamentul de procedură s'au prevăzut cazuri de nulitate a diferitelor acte, pe care s'ar întemeia trimiterea în judecată și judecarea celui în cauză.

Astfel, la anchetă, dacă înmânarea citațiilor nu se va face cu cel puțin trei zile libere înainte de data anchetei, iar părții învinuite nu i se vor trimite în rezumat punctele de acuzare, cuprinse în reclamațiunea îndreptată împotriva sa, ancheta este lovită de nulitate (art. 78). Deasemenea, «lipsa jurământului din dosarul anchetei anulează depoziția martorului respectiv» (art. 92). La fel, dacă «după trecerea în procesul verbal a depozițiilor părților și martorilor, persoana însărcinată cu cercetarea nu va citi, în auzul tuturor, cele scrise și nu va întreba dacă vreuna din părți mai are ceva de adăugat sau de obiectat, făcând mențiune despre răspunsul dat, în procesul verbal, la fel cercetarea este lovită de nulitate (art. 102, 103, 158). De asemenea, faptul de a fi scris ceva pe marginea hotărârii, printre linii, prin adăugiri, prin prescurtări sau cifre, poate să atragă după sine, pe lângă sancționarea celui vinovat, anularea hotărârii.

Dar toată această grijă pentru respectarea a tot ceea ce ține de procedura formală, nu trebuie interpretată ca o slăbiciune a Regulamentului, dând posibilitate celor nevrednici să slujească cu nevrednicie Sfintele Taine și ierurgiile Bisericii, pe toată durata procesului, impusă de procedura formală — câteodată destul de lungă — până ce se ajunge la o hotărâre definitivă și executorie; fiindcă pentru asemenea cazuri s'au prevăzut soluții corespunzătoare. Astfel, prin art. 74 s'a prevăzut că «abaterile socotite grave de către Chiriarh, atrag după sine, chiar din momentul ordonării anchetei sau al acționării în judecată, suspendarea din serviciu a inculpatului până la darea sentinței definitive, cu accelerarea însă a judecării procesului, pentru toate cazurile de această natură». Vechiul Regulament îngăduia o asemenea măsură, prin art. 84, numai din momentul acționării în judecată. Noul Regulament a adăugat însă la măsura prevăzută de art. 74 o completare cu totul logică: anume, aceea că rămân suspendați din serviciu, până la darea unei sentințe definitive — cu aceeași obligație pentru instanțele respective, de a accelera judecata — chiar dacă n'au fost suspendați la ordonarea anchetei sau la introducerea acțiunii disciplinare în Consistoriu, clericii care sunt sancționați de prima instanță, cu pierderea pentru totdeauna a dreptului de a fi ridicați la un rang ierarhic superior sau administrativ, depunerea din treaptă, caterisirea sau destituirea. Măsura aceasta este cu totul logică; fiindcă, dacă este corect și legal să se asigure celui în cauză toate posibilitățile să se apere și să-și dovedească nevinovăția, este tot așa de corect și canonic, ca cei nevrednici să fie îndepărtați sau împiedecați, cu un ceas mai devreme, de a săvârși cu nevrednicie Sfintele Taine.

Fără a mai insista asupra altor amănunte în legătură cu procedura și asupra normelor și condițiilor potrivit cărora se poate ajunge la revizuirea hotărârilor date de instanțele bisericești de judecată¹⁷⁾ (art. 239-242), ca și asupra normelor privitoare la prescrierea sau prescripția abaterilor și delictelor bisericești (art. 243-244), observăm că prin îmbunătățirile aduse noului Regulament de procedură s'a realizat un netăgăduit progres, în organizarea și funcționarea sau exercitarea puterii judecătorești în Biserica Ortodoxă Română. La aceasta se adaugă, ca un merit în plus, grija și îndrumarea permanentă a Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian,

17. Instanțele prevăzute de Regulamentul de procedură pentru disciplinarea și judecarea monahilor, organizarea și competența lor, vor fi amintite în altă parte, unde este menționat în mod special «Regulamentul pentru organizarea vieții monahale și funcționarea administrativă și disciplinară a mănăstirilor».

ca aplicarea acestor dispozițiuni să se facă în sensul cu care au fost înscrise în Regulament.

Intr'adevăr, respectând procedura formală în anchetarea, instruirea, judecarea și sancționarea abaterilor, și garantând în același timp o cale de atac — recursul — împotriva hotărârilor instanțelor bisericești, se asigură clericilor posibilitatea de a se apăra în cât mai bune condițiuni, împotriva unor eventuale exagerări din partea organelor chemate să păstreze ordinea și disciplina în Biserică; iar pe de altă parte, accentuând dreptul Chiriarhului de a putea aplica direct, pe baza referatului unui anchetator anumite pedepse, în cazul unor evidente grave abateri, se înlătură alunecarea spre slăbirea disciplinei în Biserică și spre scăderea prestigiului autorității bisericești; situație la care se ajunsese sub vechiul Regulament, când abaterile și delictele erau sancționate cu prea multă întârziere, pierzându-și prin aceasta efectul exemplarității, pe care trebuie să-l realizeze o pedeapsă pe lângă celelalte efecte menționate, și în deosebi îndreptarea celui vinovat. «Căci toată grija lui Dumnezeu și a celui cărui i s'a încredințat puterea pastorală este de a întoarce caia cea rătată și de a tămădui pe cea rănită de șarpe, nici frânele slăbindu-le, nici spre prăpastia desnădejdi împingând-o», după cum zice Sfinții Părinți ai Sinodului VI Ecumenic, în canonul 102. Sub îndrumările Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian — care acordă disciplinei bisericești importanța și grija corespunzătoare — organele îndreptățite să aplice pedepsele bisericești în Biserica Ortodoxă Română făcând ca «nici blândețea să fie slabă, nici strictețea să fie aspră» — (canonul III, Sinodul VI Ecumenic) vor contribui, fără îndoială, la întărirea ordinii și disciplinei și prin aceasta la progresul Bisericii. În această privință dispozițiunile noului Regulament de procedură constituie un bun auxiliar.

6. *Regulamentul pentru organizarea și funcționarea instituțiilor de învățământ pentru pregătirea personalului bisericesc și recrutarea corpului didactic din Patriarhia Română.* Dorința, des și insistent repetată, ca să se lase Bisericii libertatea de a-și organiza și conduce ea singură școlile pentru pregătirea personalului bisericesc, a fost însfârșit realizată, datorită libertății de organizare și funcționare, asigurată tuturor Cultelor, de regimul de democrație populară al țării noastre, prin Legea pentru regimul general al Cultelor, din 4 August 1948. Prin grija, stăruința, munca și priceperea Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, organizarea instituțiilor de învățământ ale Bisericii Ortodoxe Române, în conformitate cu principiile prevăzute de art. 115-118 din Statutul de organizare, s'a cristalizat — după o experiență de câțiva ani — în Regulamentul aprobat și votat de Sfântul Sinod în ședința din 14 Iunie 1952, pe care l-a aprobat apoi și Ministerul Cultelor, prin Decizia Nr. 10937 din 30 Iulie 1952. Format din 306 articole, Regulamentul instituțiilor de învățământ ocupă în Colecțiune paginile 99-174 inclusiv. Cu organizarea pe care a dat-o școlilor sale — Școli de cântăreți bisericești, Seminarii Monahale și Institute Teologice de grad Universitar — cu o programă de studii corespunzătoare scopului fiecărei școli, și cu îndrumarea și sub supravegherea permanentă a Chiriarhilor respectivi, dela aceste școli se așteaptă rezultate care să constituie un real progres în activitatea pe care Biserica Ortodoxă Română o desfășoară în mijlocul poporului, potrivit misiunii ei.

7. *Regulamentul pentru determinarea atribuțiilor Patriarhului și pentru funcționarea organelor centrale deliberative, administrative și executive din Patriarhia Română: Sfântul Sinod, Sinodul Permanent, Adunarea Națională Bisericească, Consiliul Național Bisericesc, Administrația Patriarhală, Cancelaria Patriarhală și instituțiile anexe.* Dezvoltând principiile prevăzute în art. 1-38 și art. 159-162 din Statutul de organizare, Regulamentul menționat a fost aprobat și votat de Adunarea Națională Bisericească în ședința din 28 Februarie 1950, și aprobat de Ministerul Cultelor prin Decizia Nr. 28133 din 18 August 1950. În Colecțiune ocupă paginile 177-238. Ceeace apare ca nou și caracterizează atât dispozițiunile de principiu din Statut cât și pe cele corespunzătoare din Regulament este organizarea Bisericii Ortodoxe Române ca Patriarhie. Se știe că dela ridicarea scaunului de Mitropolit al Ungro-Vlahiei la rangul de Patriarhat, regimurile politice trecute n'au sprijinit organizarea și funcționarea efectivă a Bisericii Ortodoxe ca Patriarhie, ceea ce a constituit totdeauna o piedică în afirmarea ei cât mai unitară și cu prestigiul la care avea dreptul. Prin reglementarea atribuțiilor organelor centrale deliberative — Sfântul Sinod și Adunarea Națională Bisericească — și a organelor centrale executive — Administrația

Patriarhală și Consiliul Național Bisericesc — ale căror hotărâri au fost declarate obligatorii pentru întreaga Biserică Ortodoxă Română (art. 1 din Regulament, și art. 8 din Statut) s'a realizat principiul unității de conducere, atât de necesare oricărei societăți. Reglementându-se totodată și atribuțiunile Patriarhului (art. 3-5 din Regulament, art. 28 din Statut) ca organ executiv al acestor foruri centrale, iar pe de altă parte exercitarea acestor atribuțiuni fiind ajutată de data aceasta de priceperea și energia Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, s'a ajuns ca organizarea Bisericii Ortodoxe Române ca Patriarhie să n'î mai fie o ficțiune, ci o realitate evidentă, atât în viața ei internă, cât și în manifestările ei externe, în raporturile cu celelalte Biserici Ortodoxe sau cu alte Culte.

Spiritul organizator și practic al Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian se desprinde în deosebi din dispozițiunile care reglementează diferitele servicii ale Administrației Patriarhale (art. 137-177 din Regulament) și ale Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, ca instituție anexă, cu sectoarele respective: de Editură și Tipografie și al Atelierelor (art. 178-216 din Regulament). Realizările acestor sectoare s'au resimțit curând în tot cuprinsul Bisericii Ortodoxe Române, prin ajutoare acordate bisericilor, mănăstirilor și instituțiilor ale căror mijloace nu erau suficiente pentru nevoile proprii.

Între atribuțiunile Patriarhului, atât în Statut cât și în Regulament, a fost prevăzut și dreptul de devoluțiune, exercitat pe temeiul canonului XI al Sinodului VII Ecumenic. Acest drept nu poate fi interpretat ca o știrbire a principiului fundamental în organizarea și conducerea Bisericii Ortodoxe, al autonomiei eparhiale, fiindcă nu se exercită decât în cazuri excepționale, de necesitate urgentă și utilitate evidentă, când neglijarea unui Chiriarh în îndeplinirea îndatoririlor canonice și legale sau exercitând abuziv aceste îndatoriri, ar păgubi interesele Bisericii. Dreptul de devoluțiune este, prin urmare, mijlocul prin care se evită prejudicierea intereselor Bisericii, în cazurile care nu îngăduie așteptare, pentru cercetarea și judecarea lor în mod obștesc, de către Sinod, exercitarea lui contribuind în același timp la aplicarea unitară a canoanelor și legilor, în Biserica Autocefală respectivă. De altfel, pe baza aceluiași canon — canonul XI, Sinodul VII Ecumenic —, dreptul de devoluțiune poate fi aplicat și de Mitropolit față de Episcopii sufragane. Chiar dacă nu s'ar vorbi între atribuțiunile Patriarhului, de dreptul de devoluțiune, principiile rezultate din organizarea ierarhică obligă pe Întâistătătorul unei Biserici autocefale să supravegheze și să îndrumeze aplicarea unitară a legilor și hotărârilor Sinodului respectiv, pe tot cuprinsul Bisericii.

8. *Regulamentul interior pentru Adunarea Națională Bisericească a Bisericii Ortodoxe Române.* Format din 52 articole (pag. 241-251, în Colecțiune), acest Regulament prevede normele pentru constituirea, atribuțiunile și lucrările acestui for deliberativ central al Bisericii Ortodoxe Române, pentru toate chestiunile economico-administrative. Compusă din câte trei reprezentanți ai fiecărei Eparhii, un cleric și doi mireni, delegați de Adunările Eparhiale respective, pe termen de patru ani, Adunarea Națională Bisericească lucrează sub conducerea Inalt Prea Sfințitului Patriarh, având în același timp ca membri de drept, pe toți membrii Sfântului Sinod. Și în acest for ca și în cele din organele locale se manifestă colaborarea categoriilor de membri ai Bisericii, cler și popor, la rezolvarea chestiunilor administrative-bisericești.

9. *Regulamentul pentru alegerea, funcționarea și dizolvarea organelor deliberative și executive în parohiile, protopopiatele și Eparhiile din Patriarhia Română.* Votat de Sfântul Sinod în ședința din 25 Februarie 1950 și aprobat de Ministerul Cultelor prin Decizia Nr. 28132 din 18 August 1950, Regulamentul pentru alegerea și funcționarea organelor deliberative și executive în parohiile, protopopiatele și Eparhiile din Patriarhia Română este format din 144 articole plus anexe formate din diferite modele de acte administrative. În Colecțiune ocupă paginile 255-310. Din dispozițiunile acestui Regulament rezultă grija deosebită ce s'a pus pentru a da parohiei și Eparhiei cea mai potrivită organizare ca să-și îndeplinească îndatoririle canonice și legale, cu rezultatele pe care le așteaptă atât Biserica, cât și Statul. Parohia și Eparhia sunt părți componente indispensabile organizației Bisericii. De aceea, în legătură cu aceste părți locale, întâlnim concepția despre organizare și funcționare a Bisericii în folosirea organelor chemate să ajute la administrația bisericească. Având personalitate juridică, aceste părți locale își îndeplinesc atribuțiunile, cele inferioare

sub controlul de tutelă ierarhică a celor superioare. În funcție de îndeplinirea corectă a atribuțiilor ce s'au fixat fiecărei părți componente și fiecărui organ al părții componente respective, hotărârile și lucrările pot fi legale și valabile sau ilegale. După importanța chestiunilor, spre exemplu, unele hotărâri ale Consiliului Parohial pot fi aduse la îndeplinire imediat, urmând a fi ratificate de prima Adunare Parohială, altele numai după aprobarea lor de către Consiliul Eparhial. Pentru păstrarea armoniei în colaborarea dintre părțile deliberative și executive, formate din clerici și mireni, și reprezentanții ierarhiei corespunzător fiecărei părți locale, Statutul de organizare al Bisericii Ortodoxe Române a prevăzut posibilitatea dizolvării acestor organe, în cazul când reprezentanții ierarhiei, preot sau Episcop, ar aprecia că hotărârile lor ar putea vătăma interesele Bisericii sau ale Statului. În acest scop, art. 99 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române prevede: «Hotărârile Adunării Eparhiale sau ale Consiliului Eparhial, care, după aprecierea Episcopului sau Arhiepiscopului ar putea vătăma interesele Bisericii sau ale Statului, vor fi trimise, cu raport motivat, Consiliului Național Bisericesc, în termen de cel mult o lună. Executarea acestor hotărâri se face numai după confirmarea lor de către Consiliul Național Bisericesc». Prin urmare, deși Episcopul are latitudinea să aprecieze dacă hotărârile forului deliberativ sau executiv eparhial corespund sau nu intereselor Bisericii sau ale Statului, el nu poate lăsa neexecutate aceste hotărâri, dacă au fost confirmate de către Consiliul Național Bisericesc. La fel și în privința Consiliului Parohial, care pentru activitate potrivnică Bisericii sau parohiei, ar putea fi revocat de Consiliul Eparhial la cererea întemeiată a parohului, s'a lăsat și membrilor Consiliului Parohial posibilitatea de a se adresa, cu contestație, în dovedirea netemeinicii motivelor pentru care au fost dizolvați. Prin aceasta se stabilește locul și atribuțiunile fiecărui organ în administrația Bisericii, afirmându-se dreptul de control ierarhic, care asigură în mai bune condițiuni satisfacerea intereselor Bisericii.

10. *Regulamentul pentru organizarea vieții monahale și funcționarea administrativă și disciplinară a mănăstirilor.* Acest Regulament a fost întocmit de Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, votat de Sfântul Sinod în ședința dela 25 Februarie 1950, și aprobat de Ministerul Cultelor prin Decizia Nr. 4928 din 26 Martie 1953. Importanța lui este arătată în altă parte. În Colecțiune, cuprinsul lui format din 125 articole, ocupă paginile 385-423. Evidențiem aici numai dispozițiunile articolelor 1 și 2. În art. 1 se stabilesc caracterele legate de calitatea de mănăstire sau schit, și anume «Mănăstirea sau schitul este un așezământ duhovnicesc de rugăciune și muncă, în care trăiește o comunitate de călugări sau de călugărițe care s'au făgăduit solemn să-și petreacă viața în înfrânare, în neagoniseală și în ascultare necondiționată, sub povățuirea unui conducător (conducătoare) împuternicit de Chiriarhul canonic (art. 74 din Statut)». Rezultă, prin urmare, că mănăstirile sau schiturile sunt integrate Eparhiei și sub dependență directă de Chiriarhul respectiv, așa cum au rânduit Sfinții Părinți încă din primele veacuri de legiferare bisericească. Mănăstirile ca cele menționate și în art. 2, stavropighiile, nu constituie o diminuare a principiului exclusivității pe care o are Episcopul titular al Eparhiei, în conducerea întregii vieți religioase a Eparhiei. Într'adevăr, art. 2 din Regulamentul pentru organizarea vieții monahale împarte mănăstirile în două feluri: eparhiale, care țin de Chiriarhul locului, și stavropighii, care stau direct sub jurisdicția patriarhală. Dreptul de stavropighie ca și dreptul de devoluțiune sunt socotite ca răni ale principiului autonomiei eparhiale, atunci când sunt exercitate, diminuând dreptul de exclusivitate al Episcopului titular. În Biserica Ortodoxă Română, dreptul de stavropighie, recunoscut Patriarhului ca președinte al Sfântului Sinod, s'a exercitat și se exercită numai cu aprobarea Sfântului Sinod, și numai pentru mănăstiri în care s'au așezat instituții a căror bună funcționare depinde de îndrumarea directă a Patriarhului ca președinte al Sfântului Sinod. Deși nu se găsește menționat în vreun canon, dreptul de stavropighie s'a exercitat în virtutea obiceiului și rămâne valabil numai în măsura în care susținerea mănăstirilor de sub dependența eparhială este într'adevăr în interesul Bisericii. În acest înțeles poate fi folosită împărțirea în mănăstiri stavropighii alături de mănăstirile eparhiale care își au temel canonic, prin integrarea mănăstirilor vieții religioase în Eparhie.

Importanța Regulamentului pentru organizarea vieții monahale și funcționarea administrativă și disciplinară a mănăstirilor din Patriarhia Română va fi evidențiată, așa cum am spus, în altă parte. Accentuăm realizarea cu totul lăudabilă a acestui Regulament, în raport cu Regulamentele anterioare, îndeosebi prin reglementarea vieții de obște în mănăstiri, și prin readucerea acestor așezăminte la rolul pe care l-au fixat întemeietorii monahismului, adică alături de îmbunătățirea vieții duhovnicești personale, aducerea unei contribuții la viața societății prin exemplu de împărtășire a produselor muncii în mod echitabil, fiecare luând după trebuință, dar producând după capacitate.

11. *Regulamentul pentru numirea și transferarea clerului din parohii, examenle de capacitate, definitivare, promovare și selecționare pentru Capitală, ale diaconilor și preoților din Biserica Ortodoxă Română.* Acest Regulament a fost votat de Sfântul Sinod în ședința dela 28 Februarie 1950 și aprobat de Ministerul Cultelor prin Decizia Nr. 32233 din 29 Septembrie 1950. În Colecțiune cuprinde paginile 313-342. Format din 52 articole, plus un model de proces verbal de inspecție pentru notările administrative, și un model de diplomă pentru absolvirea examenelor de definitivare și promovare, este rezultatul preocupărilor Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian de a vedea clerul Bisericii Ortodoxe Române ridicat la înălțimea chemării lui, selecționând în același timp elementele care se disting prin pregătire și vocație, pentru posturile de răspundere rânduite în cadrul organizației pe care și-a dat-o Biserica Ortodoxă Română.

12. *Regulamentul pentru administrarea averilor bisericesti,* aprobat și votat de Adunarea Națională Bisericească în ședința dela 26 Februarie 1950 și aprobat de Ministerul Cultelor prin Decizia Nr. 32234 din 29 Septembrie 1950, cuprinde 68 articole, în Colecțiune paginile 345-362. Împărțind averea bisericască în bunuri sacre și bunuri comune (art. 2 din Regulament, art. 169 din Statut), se evidențiază consecințele legate de această împărțire, bunurile din prima categorie neputând fi înstrăinate sau urmărite, cele din categoria 2-a putând fi înstrăinate, atunci când interesele Bisericii ar cere aceasta. Din toată iconomia acestui Regulament se desprinde deopotrivă înțelegerea exactă a rostului pe care îl au bunurile în viața Bisericii, iar pe de altă parte priceperea deosebită cu care Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian a rânduit dispozițiunile pe baza cărora organele părților componente ale Bisericii pot dobândi, greva și înstrăina bunuri ale părții componente respective, așa încât niciodată interesele Bisericii să nu fie păgubite, ci dimpotrivă. Obligația avizelor diferitelor organe și servicii impuse în asemenea împrejurări, în deosebi când este vorba de grevarea și înstrăinarea bunurilor, constituie măsuri de protejare a intereselor Bisericii. Suntem siguri că respectându-se și aplicându-se corect aceste dispozițiuni, Biserica Ortodoxă Română va realiza și în acest domeniu, al administrării bunurilor ca și în domeniul spiritual — pe baza celorlalte Regulamente, un real progres, așa cum de altfel s'a și realizat în anii din urmă, după cum se observă din dările de seamă pe care organele competente și răspunzătoare le-au făcut în fața forurilor legale.

13. *Regulamentul pentru organizarea și funcționarea Caselor de ajutor reciproc ale clerului, de pe lângă Eparhii* (pag. 365-373 din Colecție), și

14. *Regulamentul pentru organizarea și funcționarea Fondului de Asigurare a Bunurilor Bisericești* (pag. 377-382 din Colecțiune), prevăd dispozițiuni a căror utilitate s'a dovedit din plin, pentru ajutorul reciproc al clerului și instituțiilor bisericesti (parohii, mănăstiri) pe de o parte, și al asigurării bunurilor bisericesti, pe de altă parte. Și prin aceste dispozițiuni se vedește odată în plus spiritul practic al Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian în organizarea instituțiilor prin care se asigură buna funcționare și servirea intereselor instituțiilor și persoanelor bisericesti.

15. Dela pagina 426-450 din Colecțiune sunt trecut un număr de *Decizii* ale Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian ca Președinte al Sfântului Sinod, aducând la îndeplinire diferite hotărâri ale acestui înalt for al Bisericii Ortodoxe Române. Evidențiem în deosebi dispozițiunile prevăzute în Deciziunea Sfântului Sinod din șe-

dința din 17 Iunie 1952, în legătură cu pensionarea preoților trecuți de vârsta de 60 de ani (pag. 427). Prin această Deciziune s'a revenit la principiul canonic, în virtutea căruia hirotonia leagă pe cel hirotonit pentru toată viața de parohia sau Eparhia pe seama căreia a fost hirotonit. Lăsând în funcțiune pentru toată viața pe cel în stare să-și îndeplinească îndatoririle legate de treapta hirotoniei și de postul în care a fost rânduit, se îndeplinește deci această rânduială canonică, care prevede legătura pe toată viața a celui hirotonit cu biserica pe seama căreia a fost hirotonit. Se reglementează în același timp, în modul cel mai echitabil cu putință, raportul dintre preoții pensionari și preoții în activitate.

Tot așa de important este și comunicatul Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române în legătură cu săvârșirea Sfintei Liturghii, precizându-se că este potrivnică Sfintelor Canoane săvârșirea mai multor Liturghii în aceeași zi. Deasemenea, Deciziunea Nr. 136, cu norme privitoare la pictura bisericească, pe care a dat-o Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian la 10 Mai 1950, constituie un criteriu dintre cele mai bune pentru selecționarea pictorilor bisericești, cărora le revine îndatorirea de a păstra și promova arta picturii bisericești, potrivit tradiției care s'a impus în Biserica Ortodoxă a Răsăritului, adică pictura bizantină.

Dela pagina 453-494 în Colecțiunea de legiuri bisericești, este trecut un «*Indrumător canonic*», întocmit de Pr. Prof. Liviu Stan. Redus ca întindere, îndrumătorul canonic prezintă deosebită importanță pentru ușurarea în folosirea canoanelor referitoare la diferite chestiuni care se pun instanțelor de disciplină și judecată bisericească, și pentru orientarea celor ce sunt chemați să îndeplinească un rost în administrația bisericească, ca și a tuturor clericilor; din acest îndrumător, lămurindu-se cu ușurință asupra îndatoririlor canonice ale fiecăruia și asupra consecințelor ce pot decurge din fiecare abatere dela aceste îndatoriri. Locul unui asemenea îndrumător era mult mai potrivit într-o colecțiune de canoane, colecțiune pe care nădăjduim că Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian nu va întârzia să o dea Bisericii Ortodoxe Române, după începutul pe care l-a făcut cu Colecțiunea de legiuri în vigoare.

Dela pag. 497-526, în Colecțiune figurează *indicele alfabetic*. Acest indice constituie el însuși o colecțiune, și anume o colecțiune alfabetică. În istoricul colecțiilor se cunosc colecțiuni destul de importante ca izvor al dreptului bisericesc, întocmite sub această formă alfabetică. În acest fel este întocmită sintagma alfabetică a lui Matei Viastaris, spre exemplu. Cu prescurtările stabilite pentru fiecare Regulament, indicațiile articolelor din Regulament și paginile respective din Colecțiune, indicele alfabetic constituie un mijloc de orientare cu ușurință în folosirea tuturor textelor în vigoare, referitoare la aceeași chestiune. Desigur, la fiecare literă mai pot fi adăugate cuvinte noi, sub care pot fi rânduite texte importante din Statut și Regulamente. Această îmbunătățire a indicelui alfabetic prezent, care ar putea avea loc la o nouă ediție a Colecțiunii, nu înseamnă o scădere a meritului întocmitorului acestui indice, pentru a cărui muncă și pricepere i se cuvine toată lauda.

*

Din enumerarea Regulamentelor întocmite pentru aplicarea principiilor înscrise în Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, ca și a Deciziilor și Hotărârilor Sfântului Sinod care au fost adăugate, rezultă importanța pe care o prezintă Colecțiunea «Legiurilor Bisericii Ortodoxe Române sub Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, 1948-1953». Regulamentele nu pot depăși principiile înscrise în lege. Ele intervin însă totdeauna pentru adaptarea principiilor la realități și împrejurări noi care se ivesc, și cărora nu li se poate sustrage nicio instituție. De aceea am ținut să evidențiem în mod deosebit principiile înscrise în fruntea Statutului pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, ca principii fundamentale, care nu pot lipsi dintr'un statut de organizare al unei Biserici autocefale. Din acest punct de vedere, legislația în vigoare a Bisericii Ortodoxe Române poate constitui un început de unificare a legislației Bisericii Ortodoxe, care formează Biserica Ecumenică a Răsăritului, în organizarea și funcționarea părților lor componente cât mai unitar. Principiile evidențiate ca principii fundamentale și înscrise la începutul Statutului pentru organizarea și funcționarea Bisericii, sunt formulate

pe baza doctrinei canonice a Bisericii Ortodoxe de Răsărit, și de aceea vor rămâne în oricare altă legiferare care s'ar da pentru organizarea Bisericii Ortodoxe Române.

Importanța Colecțiunii întocmită de Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian crește, dacă se are în vedere preocuparea accentuată care se manifestă în diferitele Biserici Ortodoxe, în vederea unificării legislației particulare a acestor Biserici. Între chestiunile care se găsesc trecute ca probleme de reglementare de către un prosinod ecumenic, este și chestiunea revizuirii și codificării canoanelor Bisericii Ortodoxe a Răsăritului. Canonistul Valerian Șesan, în referatul pe care l-a prezentat Congresului de Teologie Ortodoxă care s'a ținut la Atena în 1936, arăta că pentru realizarea unei codificări a canoanelor în Biserica Ortodoxă, este necesar ca fiecare Biserică particulară să codifice mai întâi legislația sa particulară, în care intră atât Statutul de organizare cât și Regulamentele pentru punerea în aplicare a Statutului. De asemenea se recomandă să fie strânse în colecție și deciziile și hotărârile luate de către Sinodul Bisericii particulare respective, fiindcă numai așa pot fi apreciate care anume dispozițiuni pot constitui dispozițiuni valabile pentru oricare Biserică particulară și pot contribui astfel la unificarea legislației în Biserica Ortodoxă a Răsăritului. Din acest punct de vedere, Colecțiunea realizată de Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian cu legile în vigoare poate fi completată cu toate Deciziunile pe care le-a dat Înalt Prea Sfinția Sa ca Președinte al Sfântului Sinod sau ca organ executiv al forurilor centrale deliberative și executive ale Bisericii Ortodoxe Române.

Privită sub aspectul inițiativei, Colecțiunea de legiuiri a Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian este o colecțiune oficială, fiind opera personală a Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian. Privită sub aspectul conținutului, este o colecțiune autentică, întrucât cuprinde textul integral al Statutului și Regulamentelor, iar privită sub rânduirea materiei, este o colecțiune cronologică, Statutul și Regulamentele ocupând în Colecțiune locul cuvenit, în linii generale, după data apariției.

Biserica Ortodoxă Română și slujitorii ei pot avea mulțumirea inițiativei unei asemenea colecționări a leguirilor, pe care realizând-o toate Bisericile Ortodoxe se poate ușura munca de informare și de realizare a unității legislației Bisericilor Ortodoxe, preconizată — așa cum am spus — chiar de comisiunea instituită în vederea studierii chestiunilor care vor figura pe ordinea de zi a unui viitor prosinod pan-ortodox.

Acest merit se cuvine Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, care a sesizat și în această direcție laturea practică și utilitatea pe care o prezintă o asemenea colecțiune.

Prof. IORGU IVAN

P A R T E A O F I C I A L Ă

INȘTIINȚARI

Sectorul de Editură și Tipografie al Institutului Biblic, aduce la cunoștința Protopopiatelor, P. C. Preoți și credincioșilor ca pe viitor, pentru orice comenzi de cărți de cult și tipărituri să se adreseze Magazinelor eparhiale ale Eparhiilor respective.

Editura noastră execută numai comenzi en gros, urmînd ca vînzarea cu amănuntul a oricărei tipărituri s-o facă Magazinele eparhiale.

Deși acest lucru a mai fost comunicat, totuși, unele Protoierii, Preoți și credincioși continuă să trimită sume de bani pentru comenzi ce nu le putem executa din motivele mai sus menționate. Faptul produce greutăți contabile și pentru evitarea definitivă a unei asemenea situații, rugăm pe cei interesați să se conformeze dispozițiilor autorității superioare bisericești.

În cazul cînd Magazinele eparhiale nu pot satisface noile cereri, comenzile se pot adresa, Magazinului Eparhial al Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor din str. 30 decembrie nr. 9, București, Raionul Tudor Vladimirescu, care este bine aprovizionat.

Institutul Biblic și de Misiune Ortodoxă, Sectorul Ateliere de pe lîngă Sfînta Patriarhie Romîna, aduce la cunoștința P. C. Preoți și a credincioșilor că produsele sale de obiecte bisericești și cele necesare credincioșilor se vînd la detaliu numai de către depozitele eparhiale, ce se găsesc pe lîngă Sfînta Episcopie a locului, Institutul avînd rostul de a produce aceste obiecte și de a le distribui en gros numai către aceste depozite eparhiale, neexecutînd sub niciun motiv vînzări cu amănuntul.

Deși acest lucru a mai fost comunicat și anterior, totuși unii P. C. Preoți și credincioși, adresează comenzi pentru diferite obiecte bisericești, direct Institutului Biblic, trimițînd chiar sume de bani ca acot, fapt care îngreunează atît executarea comenzii, cît și lucrările Institutului, deoarece acesta neexecutînd comenzi cu amînuntul este nevoit să le treacă depozitului Eparhial București, căruia îi virează și sumele primite.

Pentru a se evita aceste greutăți care întîrzie și încurcă comenzile, repetăm rugămîntea, ca pe viitor, pentru orice fel de comenzi de obiecte

de cult și bisericești, cererile să fie adresate depozitelor eparhiale respective. În cazul când acestea nu au obiectul cerut, atunci comenzile și sumele de bani să fie trimise depozitului Eparhial al Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor din str. 30 decembrie nr. 9, raion T. Vladimirescu-București, care este bine aprovizionat.

Excepție dela cele de mai sus fac numai comenzile pentru lucrări de mobilier bisericesc sculptat, pentru picturi de catapetesme și pentru confecțiuni de croitorie, sau comenzile de reparații de obiecte bisericești și cele pentru executări de lucrări de obiecte speciale de artă, care nu sunt de serie, și care vor fi îndreptate către Institutul Biblic-Ateliere, str. Antim, nr. 29, raion N. Bălcescu-București.

P A T R I A R H I A R O M Î N Ă
I N S T I T U T U L B I B L I C Ş I D E M I S I U N E O R T O D O X Ă

B I S E R I C A
O R T O D O X Ă R O M Î N Ă

:: :: B U L E T I N U L O F I C I A L A L P A T R I A R H I E I R O M Î N E :: ::

A N U L L X X I I

Nr. 2 - 3

F E B R U A R I E - M A R T I E 1 9 5 4

R E D A C Ţ I A Ş I A D M I N I S T R A Ţ I A :
B U C U R E Ş T I , S T R . A N T I M , N r . 2 9 — R A I O N U L N . B Ă L C E S C U

CUPRINSUL

PASTORALE, SCRISORI IRENICE, MESAGII

<i>Pastorala I.P.S. Patriarh Justinian, către clerici și credincioșii agricultori . . .</i>	215
<i>Alte scrisori irenice și de felicitări primite de I.P.S. Patriarh Justinian . . .</i>	219

IN APĂRAREA PĂCII

<i>Rezultatele Conferinței dela Berlin . . . . .</i>	221
<i>Documente adoptate de Biroul Consiliului Mondial al Păcii la 28-30 Martie 1954</i>	231
<i>Contribuția cultelor creștine din Statele Unite ale Americii la lupta pentru apărarea păcii . . . . .</i>	234

COMORI ALE BISERICII ȘI PATRIEI

<i>Grija pentru restaurarea și conservarea monumentelor istorice și de artă religioasă . . . . .</i>	237
<i>Minăstirea Hurezi, de Pr. I. GAGIU . . . . .</i>	244
<i>Minăstirea Snagov, de Prof. VICTOR BRATULESCU . . . . .</i>	258
<i>Minăstirea Dealul, de Pr. N. ȘERBANESCU . . . . .</i>	283
<i>Minăstirea Tismana, de Pr. C. CIVITU . . . . .</i>	306
<i>Minăstirea Sinaia, de Prof. D'ac. Gh. I. MOISESCU . . . . .</i>	313
<i>Minăstirea Căldărușani, de VARTOLOMEU DIACUL . . . . .</i>	323
<i>Minăstirea Zamfira, de Diac. Prof. GH. I. MOISESCU . . . . .</i>	333
<i>Pentru o istorie a minăstirilor, de D. GHINDARU . . . . .</i>	343
<i>RECENZII: «Influența ale arhitecturii vechi rusești asupra vechii arhitecturi românești», — de acad. P. Constantinescu-Iași, — de I. NEGRESCU . .</i>	347

VIAȚA BISERICESCĂ

IN ȚARA

<i>La cea de a 53-a aniversare a I.P.S. Patriarh Justinian . . . . .</i>	361
<i>Din viața Eparhiilor Bisericii Ortodoxe Române . . . . .</i>	364

PESTE HOTARE

<i>Din viața Bisericii Ortodoxe Ruse, traducere de Pr. P. GROSU . . . . .</i>	379
<i>Din viața Bisericii Ortodoxe Bulgare, de Prot. IOAN CRISTEA . . . . .</i>	391

COMEMORĂRI

<i>Cu prilejul împlinirii a 50 ani dela moartea lui Gavriil Musicescu: «O INTIM- PLARE VECHIE», de AL. O. TEODOREANU . . . . .</i>	394
--	-----

INDRUMĂRI PASTORALE

<i>Pentru îndeplinirea la timp a muncilor agricole de primăvară . . . . .</i>	396
---	-----

PARTEA OFICIALĂ

<i>Decizia I.P.S. Patriarh Justinian cu privire la alegerile eparhiale . . . . .</i>	404
<i>Dela Comisia de Pictură Bisericească . . . . .</i>	404

PASTORALE, SCRISORI IRENICE, MESAGII

P A S T O R A L A INALT PREA SFINȚITULUI PATRIARH JUSTINIAN CĂTRE CLERICII ȘI CREDINCIOȘII AGRICULTORI

Spre a veni în ajutorul agricultorilor și spre a asigura buna desfășurare a campaniei agricole de primăvară, cîrmuirea statului nostru a întocmit o Hotărîre, în care sînt arătate amănunțit pregătirile ce trebuie făcute și timpul potrivit la care se cuvine a fi făcute anumite lucrări agricole, — pentru ca în anul 1954 să nu rămîna nicio brazdă de pămînt neînsămîntată și să se poată obține recolte și mai bogate decît anul trecut.

Este știut că Biserica Ortodoxă Romîna — urmînd învățătura Sfințelor Evanghelii ale Domnului nostru Iisus Hristos — a sprijinit și sprijină toate inițiativele și acțiunile legate de propășirea poporului nostru și își îndeamnă neîncetat clericii și credincioșii să muncească fără preget, pentru înflorirea scumpei noastre patrii și pentru întărirea continuă a forțelor păcii. Deaceia, Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian a îndreptat către slujitorii și închinătorii altarelor ortodexe, care se îndeletnicesc cu agricultura, un cuvînt de părintească povățuire și de îndemn, spre a-și spori strădaniile întru grabnica și buna împlinire a îndrumărilor cuprinse în Hotărîrea cîrmuirii statului nostru. Asemenea îndemnuri au îndreptat către creștinii ortodocși din țara noastră și ceilalți membri ai Sfințului Sinod.

Pentru multa învățătură ce se desprinde din cuvîntul Întîistătătorului Bisericii Ortodoxe Romîne, publicăm în paginile acestei reviste pastoraia Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian:

Iubiții mei fii sufletești,

Pămîntul este încă acoperit de zăpadă, dar iarna este pe sfîrșite.

Ne-a fost dat să trecem, în curgerea zilelor lunii februarie din anul acesta, prin încercări din cele mai grele, — peste țara noastră, ca și peste multe alte țări din cuprinsul continentului nostru, deslănțuindu-se o viforniță cumplită, cum alta n-a mai cunoscut ținuturile acestea de multe zeci de ani.

Vifornița a trecut repede, dar stăvilarele cerului s-au ridicat atunci, și peste întinderile nesfîrșite ale pămîntului nostru străbun s-au revărsat, valuri-valuri, uriașe troiene de zăpadă. Acum, sub bătaia razelor calde ale soarelui de martie, troienele acestea se micșorează dela o zi la alta

și picătură cu picătură, în adâncurile pământului pătrunde umezeala cea atît de trebuitoare bunei și rodnicei dezvoltări a tuturor plantelor.

Pe neașteptate, pământul acesta va fi gata să se dăruiască plugarilor noștri harnici, ca să-i răstoarne brazdele și să-l pregătească pentru primirea feluritelor semințe. E vremea în care țărănimea muncitoare și înțeleaptă trebuie să fie gata pentru îndeplinirea la timp și în bună rînduială a lucrărilor agricole de primăvară, căci ne este dat de Dumnezeu «cu trudă să ne hrănim și întru sudoarea feții să mîneăm pîine, pînă cînd ne vom întoarce în pământul din carele am fost luați» (Geneza 3, 19).

Pentru aceea, Ne îndreptăm către voi gîndul și sfătuirea Noastră părintească și vă îndemnăm să purcedeți de îndată la pregătirile trebuitoare unei cît mai îmbelșugate rodiri a pământului în anul acesta, astfel ca recolte bogate să se reverse în fiecare cămin unde sălășluiesc oameni truditari și bucuria mulțimii bucatelor să însenineze toate frunțile.

Cîrmuirea Statului nostru a întocmit de curînd o Hotărîre în care sînt arătate în amănunt lucrările ce trebuiesc făcute în această primăvară, pentru asigurarea unei recolte sporite a țarinilor, care să îdestuleze nevoile de hrană ale întregii populații din orașe și sate. Pământul, această «mamă a vieții trupești» ascunde în sine izvorul tuturor bunătaților și numai priceperea și sîrguința omului îl fac să dăruiască din plin roduri din bogatele sale vistierii. Numai celor harnici, cari se avîntă cu toată rîvna în muncă pricepută și stăruitoare, pământul se îndură să le răsplătească osteneala; pentru cei trîndavi, el rămîne «nepăsător și rece», aducîndu-le doar spini și pălămidă.

Iubiții mei fii duhovnicești,

După cuvîntul Sf. Scripturi, noi oamenii «din pămînt ne scoatem hrana» (Psalmul 103, 14). Deaceia de multe mii de ani, pămîntul hrănește milioane și milioane de oameni.

Trudînd singuri, înaintașii noștri n-au izbutit niciodată să scoată din pămînt rod îmbelșugat. Le-a lipsit pentru aceasta nu numai puterea, dar și cunoașterea deplină a meșteșugului plugăriei, după cum le-au lipsit și uneltele cele mai potrivite, cu ajutorul cărora să biruiască zgîrcenia pămîntului.

Astăzi, noi sîntem însă mai înlesniți în munca noastră de pe întinsul ogcarelor. Putem ușor să ne dăm mîna în gospodării colective și în întovărășiri de muncă, adunînd laolaltă fișiile de pămînt stăpînite de fiecare. Pe aceste trupuri mari de pămînt se pot mișca în voie tot felul de mașini și unelte agricole, care să ușureze munca omului și să-i facă traiul mai lesnic. Cîrmuirea Statului nostru e totdeauna gata să vină cu ajutorul său neprecupețit, punînd la îndemînă țaranilor muncitori semințe alese cu grijă din soiurile cele mai bune, tractoare să desfunde pămîntul pînă la straturi nescormonite vreodată și oameni cari să cunoască desăvîrșit bunele rîndueli ale plugăriei.

Tot mai mult trebuie să fim încredințați că nu vom putea ajunge să smulgem pămîntului rodnicie bogată, dacă nu cunoaștem și nu împlinim cum se cade poruncile adevăratei științe a meșteșugului plugăresc. Chezașia biruințelor, în lupta cu pămîntul pentru roduri îmbelșugate, stă în folosirea noilor învățăminte tehnice în agricultură. Vechile deprinderi primitive de muncă folosite încă și astăzi pe alocurea, nu pot să ducă la do-

bîndirea unor recolte bogate. Dacă vrem hambară plină cu tot felul de bucate, atunci nu ne mai este îngăduit să muncim «aşa cum am apucat din bătrîni».

Avem astăzi o ştiinţă a plugăriei adevărate, care ne învaţă cum să lucrăm pămîntul, cum să pregătim seminţele şi cum să îngrijim semănăturile, pentru ca munca noastră să nu fie o risipire de putere şi zilele petrecute la cîmp, sub dogoarea soarelui, să nu fie o pierdere de vreme.

Vă îndemn, pentru aceea, să luaţi aminte la toate bunele sfaturi pe care vi le dau preoţii voştri şi oamenii cu pricepere în ştiinţa lucrării pămîntului şi să căutaţi a le împlini fără ştirbire, căci numai aşa veţi putea fi răsplătiţi cum se cuvine pentru truda voastră.

Cîrmuirea de astăzi a Statului nostru năzuieşte să îmbunătăţească felul de viaţă al tuturor celor ce muncesc. De aceea, Hotărîrea întocmită zilele acestea de Guvernul Patriei noastre, pentru îndeplinirea la timp şi în bune condiţiuni a muncilor agricole de primăvară, trebuie numai decît să fie cunoscută pînă în cele mai îndepărtate unghere ale satelor noastre, unde îndeletnicirea de căpetenie este agricultura. Căci nu este de ajuns să repetăm în fiecare dimineaţă: «Pîinea noastră cea de toate zilele dă-ne-o nouă astăzi» (Matei 6, 11), cînd rostim rugăciunea Tatăl Nostru; trebuie să ne şi amintim de porunca divină a muncii rînduite de Dumnezeu dintru începutul lumii, primilor oameni: «De aci înainte, cît va dăinui pămîntul, semănatul şi secerişul... nu vor mai conţeni» (Geneza 8 22); după cum trebuie să ne amintim şi de cuvîntul greu al slăvitului Apostol Pavel, care zice: «Cine nu vrea să lucreze, acela să nu mănînce» (II Tesaloniceni 3, 10).

Pentru aceea, fraţilor şi fiilor mei sufleteşti, treceţi de îndată la cercetarea uneltelor voastre de muncă, punînd în bună rînduială: carul, jugul, plugul şi grapa. Faceţi proba de încolţire a seminţelor şi prăfuiţi-le cu preparatele ce vă sunt puse la îndemînă de Sfaturile Populare. Daţi pămîntului, îngrăşămintele de care are nevoie şi căutaţi să reţineţi cît mai multă apă din zăpadă pe întinderile lui. Păstraţi o statornică legătură cu conducătorii voştri apropiaţi, care au îndatorirea să vă sfătuiască la tot pasul, cu înțelepte povăţuiri, pentru ca lucrul vostru să nu sufere întîrzieri păgubitoare.

Pămîntul aşteaptă să primească în brazdele sale umede, acum, în primăvară: porumb, cartofi, sfeclă de zahăr, floarea soarelui, fasole şi alte plante leguminoase, bumbac, in şi cîneapă. Toate aceste plante sunt trebuitoare pentru viaţa omului; unele pentru hrană, altele pentru îmbrăcămîntea lui.

Porumbul este planta al cărei rod îşi găseşte o largă întrebuinţare în alimentaţia unei mari părţi din populaţia ţării, constituie materia primă necesară unor importante ramuri ale industriei alimentare şi foloseşte ca furaj în hrana animalelor; ştiinţa nouă a plugăriei adevărate ne învaţă că, metoda de însămînţare în cuiburi dispuse în patrat, uşurează munca şi duce la asigurarea unei recolte îmbelşugate. Însămînţatul în cuiburi aşezate în pătrat se poate face cu uşurinţă, chiar de fiecare ţăran muncitor cu gospodărie individuală.

La rîndul său, cartoful este un produs agricol de frunte pentru hrana populaţiei, o importantă materie primă pentru industrie şi un nutreţ valoros pentru creşterea şi îngrăşarea animalelor; şi la această plantă, me-

toda de însămînțare în cuiburi așezate în pătrat face munca mai ușoară și duce la o recoltă bogată.

Ce să mai spunem despre sfecla de zahăr și floarea soarelui, despre fasole și alte plante leguminoase? Cine nu știe cât de trebuitoare sînt acestea pentru buna dezvoltare a trupului omenesc și întreținerea vieții? Și este cineva care să fi rămas străin de nevoia cultivării, pe suprafețe cât mai întinse, a bumbacului, a inului și cînepei, — plante care să asigure industriei textile materia primă și să împlinească cerințele, tot mai sporite, de îmbrăcăminte ale poporului?

Pentru aceea, fiți gata, iubiții mei fii sufletești. Nu petreceți fără folos, nicio clipă din aceste zile de pregătire a uneltelor și semințelor pentru aratul și semănatul ogoarelor, căci «fiecare va primi răsplata pentru osteneala sa» (I Corinteni 3, 8). În primăvara aceasta, muncile agricole vor trebui făcute cu repeziciune, căci multa zăpadă căzută în luna din urmă va întîrzia ieșirea voastră la cîmp.

Munciți cu drag, căci munca pe ogoare este sfîntă și numai palmele voastre hătătorite de coarnele plugului pot face ca belșugul să coboare în fiecare casă din scumpa noastră Țară.

Pămîntul este acum al vostru. Nu mai trudiți ca altă dată, pentru a îmbuiba trîndăveala altora. Munciți acum pentru voi și pentru copiii voștri. Munciți, în același timp, pentru frații voștri din fabrici și uzine, din ateliere și mine, pentru cei de pe marile șantiere ale țării, — cari și ei muncesc, la rîndu-le, ca să ușureze și să facă plăcută munca voastră.

Cel care muncește are dreptul nu numai la hrană, dar și la stima și prețuirea semenilor săi. Munca dă omului conștiința libertății și a demnității, «mîna celor harnici va stăpîni, dar mîna leneșă va plăti bir». (Proverbe 12, 24). Pentru aceea, și marele Apostol Pavel scria creștinilor din Tesalonic: «Vă aduceți aminte, fraților, de osteneala și de truda noastră, lucrînd zi și noapte, ca să nu fim povară nici unuia din voi, așa v-am propovăduit Evanghelia lui Dumnezeu» (I Tesaloniceni 1, 9).

Străduindu-vă pentru dobîndirea unor recolte cât mai bogate, întăriți prin aceasta și marele front al luptătorilor pentru pace. Cu nimic nu putem ajuta mai mult la statornicirea păcii în lume, ca prin muncă cinstită încununată de belșug. Numai așa «veți mîncă pîinea voastră cu mulțumire și veți trăi în pămîntul vostru fără primejdii» (Levitic 22, 5).

Timpul de pînă acum, Ne îndreptățește să nădăjduim că anul acesta va fi un an de belșug și de pace. De aceea, cler și credincioși, uniți-vă sufletește pentru această mare îndatorire patriotică la care sunteți chemați și avîntați-vă, cu toată energia și puterea voastră de muncă, în această sfîntă luptă închinată păcii și belșugului.

Increzători în cuvîntul Evangheliei că «vrednic este lucrătorul de hrana sa» (Matei 10, 10), bunul Dumnezeu să răsplătească osteneala voastră, în munca neostoită pentru «pămîntul cel bun» și pentru semănăturile voastre, dînd ogoarelor Patriei noastre «rod însutit» (Luca 8, 8).

Al vostru Părinte rugător către Dumnezeu.

† JUSTINIAN

PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMINE

ALTE SCRISORI IRENICE ȘI DE FELICITĂRI PRIMATE DE I.P.S. PATRIARH JUSTINIAN

În afară de scrisorile și telegramele de felicitări, primite de I.P.S. Patriarh Justinian cu prilejul Sfințelor Sărbători ale Nașterii Domnului și Anului Nou, și pe care le-am publicat în numărul trecut al revistei noastre, — I.P.S. Sa a mai primit cu întârziere, următoarele scrisori:

Din partea I. P. S. Patriarh Athenagoraș al Constantinopolului:

PATRIARHIA ECUMENICĂ

CONSTANTINOPOL

nr. 144

Prea Fericite și Înalt Prea Sfințite Arhiepiscop al Bucureștilor, Mitropolit al Ungro-Vlahiei și Patriarh al Bisericii Ortodoxe Autocefale Române, Prea Iubit frate în Hristos Dumnezeu și împreună slujitor al Smereniei Noastre D.D. Justinian, îmbrățișându-Vă frățeste întru Domnul, Vă întâmpinăm cu multă plăcere, cu cele de mai jos:

Mintea cea întunecată a omului celui căzut, nu putea să se întoarcă singură la lumină și nici inima lui rătăcită nu putea să privească spre ceruri. De aceea bunătatea dumnezeiască s-a umilit și Dumnezeu Cuvîntul, Cel ce era cu firea netrupesc și fără de stricăciune, oglindirea slavei și icoana ipostasei Tatălui, s-a arătat în trup omenesc, ca să elibereze pe om din robia păcatului, să curățească inima lui și să întărească voința lui neputincioasă și slăbită.

Sărbătorind cu multă bucurie, împreună cu ceata cinstitei ierarhii din jurul nostru și cu toată turma credincioșilor această mare taină a credinței noastre, am primit cu multă plăcere și am citit într-o ședință a Sfințului nostru Sinod, prețuita scrisoare de Sfințele Sărbători a Prea Iubitei și mult doritei Voastre Fericiri, prin care ne-ați trimis urări și doriri de bine cu prilejul Sfințelor Sărbători și a Noului An mîntuitor.

Mulțumindu-vă călduros pentru aceasta și răspunzînd la dragostea Voastră, cu aceeași dragoste, dorim din toată inima ca Dumnezeuul nostru, Cel ce s-a născut în Betleem, să reverse totdeauna asupra Voastră și asupra Prea Sfintei Voastre Biserici și a turmei credincioase a ei, din abundență, darurile Sale cele dumnezeiești.

Și tot El să Vă dăruiască Prea Fericirii Voastre și ierarhiei din jurul Vostru ca și lumii întregi Noul An al Bunătății Sale cu pace și plin de toată binecuvîntarea și binefacerea.

Vă îmbrățișăm din nou în Hristos Cel ce s-a născut și rămânem cu dragoste frățească și adâncă prețuire,
Al Prea Fericirii Voastre Iubitor frate în Hristos,

† *ATHENAGORAS AL CONSTANTINOPOLULUI*

1954, ianuarie 12

Din partea I. P. S. Mitropolit Spiridon al Atenei, Președintele Sfîntului Sinod al Bisericii Ortodoxe Grecești :

SFINTUL SINOD AL GRECIEI

nr. 2559

Inalt Prea Sfințite Arhiepiscop al Bucureștilor, Mitropolit al Ungro-Vlahiei și Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, Frate mult iubit în Hristos Dumnezeu și Impreună-slujitor, D.D. Justinian, îmbrățișându-vă frățește întru Domnul, Vă întîmpinăm cu multă plăcere, cu cele de mai jos:

A sosit iarăși ziua Nașterii Mîntuitorului Hristos, întru care Sfînta noastră Biserică Ortodoxă bucurîndu-se, prăznuște cu laude și cîntări duhovnicești, marele fapt, văzînd pe pămînt mîntuirea lui Dumnezeu și pe omul cel ce ședea în locul lui și în umbra morții, chemat la libertate și înălțat la cer cu smerirea cea din peșteră și din ieslea necuvîntătoarelor a Domnului nostru Iisus Hristos, Fiul cel Unul Născut al lui Dumnezeu.

Cu prilejul acestei sărbători plină de bucurie a Sfîntei noastre Biserici, conformîndu-ne unui sfînt și vechi obicei, venim prin această scrisoare de sărbătoare a noastră, în comuniune cu Prea Fericirea Voastră pe de o parte, mulțumind lui Dumnezeu care a binevoit să ne hărăzească și de data aceasta bucuria acestei sfinte zile, iar pe de altă parte, împărtășind mult iubitei Voastre Prea Fericiri sărutarea frățească în Hristos cel ce s-a născut.

Și deoarece zorile Noului An mîntuitor se apropie, profităm de această împrejurare ca să ne exprimăm dorința Noastră ca el să fie atît pentru Noi cît și pentru Prea Sfînta Biserică soră plin de binecuvîntare dela Dumnezeu, aducător de pace și de dragoste a tuturor oamenilor față de toți, pentru adevărarea glasului Evangheliei: «Intru aceasta vor cunoaște toți că sînteți Ucenicii Mei, dacă veți avea dragoste unii față de alții».

Acestea spunînd, Vă îmbrățișăm iarăși cu sărutare sfîntă,
Al Prea Iubitei Voastre Prea Fericiri și iubitor frate în Hristos,

† *SPIRIDON AL ATENEI*
Președinte al Sfîntului Sinod

Atena, Luna decembrie 13, 1953.

ÎN A P Ă R A R E A P Ă C I I

REZULTATELE CONFERINȚEI DELA BERLIN

Între 25 ianuarie și 18 februarie 1954, a avut loc la Berlin o conferință a miniștrilor afacerilor externe ai Franței, Angliei, Statelor Unite ale Americii și Uniunii Sovietice, consacrată examinării unor importante probleme internaționale. Așteptată și urmărită cu viu interes de opinia publică mondială, conferința dela Berlin a celor patru miniștri ai afacerilor externe avea misiunea de a cerceta prin discuții directe între reprezentanții marilor puteri, care au dus lupta pentru zdrobirea forțelor agresoare ale Germaniei hitleriste — căile menite să slăbească actuala încordare internațională și să găsească soluții pentru rezolvarea pașnică a problemelor litigioase din viața internațională.

În acelaș timp, conferința dela Berlin reprezenta reînodarea firului rupt în 1949, când s-a ținut ultima conferință a miniștrilor afacerilor externe ai celor patru puteri; de atunci și pînă în prezent s-au petrecut în viața internațională o serie de evenimente care au precizat și mai clar obiectivele urmărite de conducătorii diferitelor state, iar omenirea întregă a avut posibilitatea să se convingă de primejdia care o amenința din partea acelor puteri, care visează la dominația lumii și pregătesc fățiș deslănțuirea unui al treilea război mondial.

În fața acestei primejdii, sute și sute de milioane de oameni, de pe tot întinsul pămîntului, s-au ridicat și s-au unit, pentru a da glas conștiinței umanității ultragiutate și amenințate cu noi măceluri, cu noi suferințe, cu noi distrugerii. Toți oamenii cinstiți și de bună credință — indiferent de rasa, naționalitatea, profesia, condiția socială, convingerile și credințele lor — au osîndit încercările puterilor imperialiste de a promova în viața internațională o politică bazată pe forță și au cerut cu hotărîre ca rezolvarea oricărui litigiu dintre state să se facă pe calea pașnică a tratativelor, cu respectarea suveranității naționale a tuturor statelor, fie ele mari sau mici. În acest fel a luat naștere și a crescut cu repeziciune uriașă mișcare mondială a luptătorilor pentru pace, care reprezintă astăzi un puternic stăvilor în fața primejdiei unui nou război. La dezvoltarea mișcării pentru pace, contribuția cea mai de seamă a adus-o consecventa politică de pace a Uniunii Sovietice, care n-a lăsat să-i scape niciun prilej pentru a prezenta propuneri concrete și judicioase, în vederea reglemen-

tării conflictelor și litigiilor internaționale, pe calea tratativelor, și pentru asigurarea unei păci drepte și de lungă durată între toate statele.

Mișcarea mondială pentru pace a înregistrat în ultimii ani însemnate succese: ea a izbutit să oprească la timp folosirea armei atomice în Coreea, să impună încetarea focului în Coreea și să oblige cercurile agresive, aflate la cîrma statelor imperialiste, să accepte ideea tratativelor, drept cale pentru soluționarea problemelor internaționale litigioase. În acest sens, și conferința dela Berlin a miniștrilor afacerilor externe ai celor patru mari puteri reprezintă o mare victorie a forțelor păcii, deoarece puterile occidentale au fost obligate să accepte aceste tratative directe, numai sub presiunea puternică a opiniei publice mondiale. Desigur, însă, că acceptînd să discute și să analizeze împreună cu reprezentantul Uniunii Sovietice măsurile ce ar putea duce la o destindere a actualei încordări internaționale, puterile occidentale nu au și renunțat la vechile lor planuri, la politica lor întemeiată pe forță, la scopurile lor agresive. Dimpotrivă, ele au acceptat ideea tratativelor spre a răspunde presiunii mereu crescînde a opiniei publice, dar au făcut totul pentru a duce la un eșec al conferinței de la Berlin. Dacă planurile lor nu au reușit pe deplin, faptul se datorește Uniunii Sovietice, care a prezentat propuneri clare și înțelepte, — propuneri care s-au bucurat de sprijinul imediat al tuturor oamenilor iubitori de pace, din toate țările.

De aceea, rezultatele obținute de conferința de la Berlin — deși nu reprezintă tot ce omenirea iubitoare de pace a așteptat dela această întâlnire a miniștrilor celor patru puteri — înseamnă totuși un mare pas înainte spre pace și au, din acest punct de vedere, o importanță internațională bine determinată.

*

La conferința dela Berlin, reprezentantul Uniunii Sovietice a propus următoarea ordine de zi, care a fost adoptată, cu unele rezerve, de miniștrii afacerilor externe ai Franței, Angliei și Statelor Unite ale Americii:

1. Despre măsurile pentru micșorarea încordării în relațiile internaționale și despre convocarea unei conferințe a miniștrilor afacerilor externe ai Franței, Angliei, S.U.A., U.R.S.S. și Republicii Populare Chineze.

2. Problema germană și sarcinile asigurării securității europene.

3. Despre Tratatul de stat cu Austria.

În cursul lucrărilor conferinței de la Berlin, cea mai mare parte a ședințelor au fost consacrate problemei germane, care — după cum se știe — este principala problemă rămasă nerezolvată după terminarea războiului, dar care nu poate fi soluționată decît ținîndu-se seama de interesele asigurării păcii și securității în Europa, și de interesele naționale ale poporului german. Discuțiile purtate asupra acestui punct de pe ordinea de zi au arătat că, în vreme ce Uniunea Sovietică s-a situat și se situează consecvent pe poziția că atît pacea și securitatea în Europa, cît și interesele poporului german nu pot fi mai bine asigurate decît prin împiedicarea oricărei reînvieri a militarismului german — făcînd astfel cu neputință repetarea unei noi agresiuni germane asupra celorlalte state europene — guvernele Statelor Unite ale Americii, Angliei și Franței au pornit pe calea sprijinirii renașterii militarismului german, pregătind cu mare grabă remilitarizarea Germaniei occidentale.

Academicianul M. Sadoveanu, deschizind ședința plenară a Comitetului Permanent pentru Apărarea Păcii din R.P.R., în cadrul căreia au fost analizate rezultatele Conferinței dela Berlin

În această deosebire de poziții se află nodul întregii probleme germane. Dacă reprezentanții celor trei puteri apusene ar fi fost de acord că reînvierea militarismului german reprezintă o mare primejdie, pentru toate statele Europei, și că ea trebuie împiedicată cu orice preț, rezolvarea tuturor celorlalte chestiuni litigioase ar fi fost ușurată în mare măsură. Este ușor de înțeles că poziția pe care s-au situat puterile occidentale a fost și este condamnată de opinia publică din toate țările și de marea majoritate a poporului german, care vrea să trăiască liniștit și să-și poată dovedi hărnicia și capacitatea sa prin muncă pașnică, în colaborare frățească cu toate celelalte popoare. Oamenii iubitori de pace din lumea întreagă au văzut de mult că singura cale care poate înlătura primejdia unui nou război european, este calea propusă de Uniunea Sovietică, adică împiedicarea renașterii unor noi forțe agresive în Germania.

Puterile occidentale au căutat să-și apere planurile lor de formare a unor grupări militare de state, îndreptate unele împotriva altora. De aceea, ei nu au arătat niciun fel de interes în rezolvarea problemei germane; o Germanie unificată, pașnică și democratică nu convine și nu servește scopurilor lor de scindare a lumii. De aci au rezultat toate împotrivirile lor față de orice propunere făcută de reprezentantul sovietic, în vederea unificării Germaniei și a grăbirii încheierii tratatului de pace cu Germania. Miniștrii de externe ai celor trei puteri occidentale au refuzat să examineze proiectul de tratat de pace cu Germania, prezentat de reprezentantul sovietic, dar nici nu au prezentat un proiect propriu de tratat de pace; ei au refuzat să examineze chestiunea constituirii unui guvern provizoriu al întregii Germanii, format din reprezentanții parlamentelor Germaniei răsăritene și apusene, cu toate că acceptarea acestei propuneri ar însemna un important pas înainte spre refacerea unității germane; ei au respins și propunerea sovietică privitoare la ținerea unor alegeri libere pe întreaga Germanie, după retragerea tuturor trupelor de ocupație de pe teritoriul german, cu excepția unor contingente strict limitate. Toate aceste propuneri — împărtășite de marea majoritate a poporului german și de toate popoarele iubitoare de pace, — nu au fost împărtășite de reprezentanții puterilor occidentale, care n-au urmărit decât să-și apere planurile lor de folosire a Germaniei ca unealtă pentru o nouă agresiune, împotriva statelor europene care și-au instaurat alte sisteme sociale și politice decât acelea ale puterilor imperialiste.

Pornind dela realitatea că există state cu diferite sisteme sociale și dela adevărul indiscutabil că pot coexista și colabora pașnic între ele, reprezentantul Uniunii Sovietice a propus la conferința de la Berlin încheierea unui «Tratat general european privitor la securitatea colectivă în Europa», deschis tuturor statelor interesate să împiedice deslănțuirea unui nou război european. Ministrul de externe al Uniunii Sovietice, exprimând gândurile și năzuințele tuturor popoarelor iubitoare de pace din Europa și din lumea întreagă, a spus în declarația făcută cu privire la rezultatele conferinței de la Berlin:

«Noi considerăm că în ciuda deosebirii dintre orânduiri sociale, ale țărilor Europei, de exemplu, toate popoarele europene sînt interesate în menținerea și întărirea păcii. Noi dorim ca în problema apărării păcii să nu existe două lagăre nici în Europa, nici în întreaga lume. Noi chemăm toate statele europene să renunțe la crearea de grupări militare, îndrep-

tate una împotriva alteia, deoarece crearea unor asemenea grupări nu poate să nu ducă la război. In loc de aceasta, noi propunem constituirea unui lagăr unic al tuturor statelor europene care tind spre asigurarea securității lor și spre întărirea păcii în Europa. In cadrul acestui sistem de securitate europeană nici un stat, oricât de puternic ar fi, nu trebuie să aibă o poziție dominantă. Suveranitatea tuturor participanților la acest sistem de securitate colectivă precum și suveranitatea fiecăruia dintre ei trebuie să fie garantată și pusă la adăpost de orice atentat din afară. Acestea sînt principiile care stau la baza proiectului de «Tratat general european privitor la securitatea colectivă în Europa».

După cum se știe, și această propunere a fost respinsă de reprezentanții Statelor Unite, Angliei și Franței, deși ea întrunește asentimentul tuturor popoarelor. Incheierea unui astfel de Tratat general european ar fi constituit o garanție, mai ales pentru acele state — inclusiv Franța — care în repetate rînduri au fost victime ale agresiunii germane, că militarismul german nu va fi reînviat și că Europa va fi ferită de repetarea unui nou război. In loc să se asocieze acestei propuneri și să discute cuprinsul unui astfel de tratat, care ar fi fost salutată cu entuziasm de toate popoarele, reprezentanții puterilor occidentale s-au menținut pe poziția lor inițială, de remilitarizare a Germaniei apusene, de creare a așa-numitei «comunități defensive europene», care nu este altceva decît o grupare de forțe agresive, destinate să sporească și mai mult actuala încordare internațională.

Aceste țeluri ale politicii guvernelor din apus întîmpină opoziția, din zi în zi mai puternică și mai fățișe, a propriilor lor popoare, ca și a întregii omeniri iubitoare de pace. Toate popoarele doresc pacea și sprijină orice propunere dreaptă, care tinde să ajute la consolidarea păcii și la înlăturarea amenințării unui nou război. Deaceia, toate popoarele au văzut în propunerea Uniunii Sovietice cu privire la încheierea unui «Tratat general european» o contribuție de seamă la cauza păcii și au sprijinit cu căldură această propunere.

*

La conferința de la Berlin a fost deasemenea discutată problema tratatului de stat cu Austria. Dîndu-și seama de subrezena poziției pe care se situaseră în ultima vreme și îngrijorați de protestele din ce în ce mai puternice ale opiniei publice mondiale, reprezentanții Statelor Unite, Angliei și Franței s-au declarat gata să renunțe la obiecțiunile pe care le formulaseră în cei cinci ani din urmă, asupra unor articole din tratatul de stat cu Austria. Această declarație a dovedit încă odată cât de neîntemeiate erau obiecțiunile de care guvernele celor trei puteri occidentale s-au agățat atîta vreme, numai spre a împiedica semnarea tratatului de stat cu Austria, și normalizarea situației acestui stat.

Dornic să contribuie și în această problemă la atenuarea actualei încordări internaționale, guvernul sovietic, prin reprezentantul său, a declarat la conferința de la Berlin că este gata să semneze de îndată tratatul cu Austria, cu condiția de a fi acceptate două propuneri, a căror necesitate este impusă de nerezolvarea problemei germane și de planurile celor ce făuresc «comunități defensive europene», cu scopul de a camufla renașterea militarismului german și pregătirea de noi agresiuni.

Cele două propuneri sovietice au fost formulate și explicate astfel de ministrul de externe al U.R.S.S., V. M. Molotov: «In primul rînd, noi

am propus ca Austria să-și asume angajamentul de a nu participa la niciun fel de grupări militare, îndreptate împotriva altor state care au participat la războiul împotriva hitlerismului și la eliberarea Austriei, și ca teritoriul Austriei să nu fie pus la dispoziție pentru crearea de baze militare străine». Cît de întemeiată și de folositoare cauzei păcii este această propunere sovietică este evident pentru orice om de bună credință. «In al doilea rînd — a declarat în continuare ministrul afacerilor externe al Uniunii Sovietice — noi am insistat ca în tratatul cu Austria să se specifice că în legătură cu întîrzierea încheierii tratatului de pace cu Germania există posibilitatea menținerii unor unități militare străine ale celor patru state, aflate actualmente pe teritoriul Austriei, și că problema datei retragerii unităților militare ale celor patru puteri de pe teritoriul Austriei va fi examinată din nou cel mai tîrziu în 1955. Dacă n-ar exista planul de creare a «armatei europene», această ultimă rezervă n-ar fi fost necesară. Ea a devenit necesară deoarece S.U.A. și Anglia aplică în prezent tot felul de măsuri de presiune pentru ca Franța și alte state să accepte refacerea militarismului în Germania Occidentală, ceea ce bine înțeles, mărește primejdia unui nou Anschluss (anexare) al Austriei». Tot atît de îndreptățită este și această a doua propunere sovietică, deoarece refacerea forțelor armate din Germania apuseană — sub ocrotirea și cu sprijinul celor trei puteri occidentale — constituie un permanent pericol pentru Austria și pentru pacea întregii Europe. Nimeni nu poate uita că cel dintîi pas spre groaznicul război care a însîngerat Europa, a fost năvălirea diviziilor hitleriste peste frontiera Austriei și desființarea acestui stat, a cărui independență fusese garantată de puteri ca Anglia și Franța. Este deci limpede că atîta vreme cît nu este asigurată împiedicarea efectivă a renașterii militarismului german, nicio garanție formală nu poate îndepărta primejdia care crește la granițele Austriei.

Insuși poporul austriac a fost de acord cu propunerile sovietice, deoarece a văzut în ele o garanție efectivă a păcii și securității sale. Dar reprezentanții guvernelor Statelor Unite, Angliei și Franței n-au acceptat aceste judicioase propuneri; ei au împiedicat și guvernul să adopte o atitudine de înțelegere față de aceste propuneri, — fapt care a făcut ca tratatul cu Austria să nu fie semnat.

Cine poartă răspunderea pentru amînarea semnării tratatului de stat cu Austria s-a văzut clar în cursul tratativelor de la Berlin: toată răspunderea revine guvernelor Statelor Unite ale Americii, Angliei și Franței, care nu vor să renunțe la planul lor de reînviere a militarismului german și la politica bazată pe forță, deși eșecul acestei politici a fost evidențiat de evenimentele petrecute în ultima vreme. Strădaniile propagandiștilor aflați în slujba cercurilor imperialiste din apus, de a înșela opinia publică, aruncînd asupra Uniunii Sovietice răspunderea pentru nesemnarea tratatului cu Austria, sînt cu totul neîntemeiate și nu vor putea înșela pe nimeni, deoarece popoarele au înțeles că «Uniunea Sovietică nu poate să nu țină seama de primejdia reînvierii militarismului german și de o nouă amenințare de anexare a Austriei».

De altfel, așa cum a precizat ministrul afacerilor externe al U.R.S.S., în declarația sa cu privire la rezultatele conferinței de la Berlin, «Uniunea Sovietică este gata să semneze tratatul cu Austria, de îndată ce vor fi acceptate propunerile mai sus arătate, care corespund intereselor poporului

austriac însuși, precum și intereselor păcii și securității tuturor popoarelor Europei».

*

Dealungul celor 27 de ședințe ce s-au ținut la Berlin, a fost examinată și problema măsurilor privitoare la micșorarea încordării internaționale, înscrisă în primul punct de pe ordinea de zi. Rezultatele discuțiilor purtate asupra acestei probleme sînt oglindite în comunicatul dat publicității la închiderea lucrărilor conferinței de la Berlin, în care se spune:

I. «Miniștrii afacerilor externe ai U.R.S.S., S.U.A., Franței și Marii Britanii, întruniți în conferința de la Berlin, luînd în considerație că crearea pe cale pașnică a unei Coree unite și independente ar fi un factor important în micșorarea încordării internaționale și în restabilirea păcii în alte regiuni din Asia,

propun ca o conferință a reprezentanților U.R.S.S., S.U.A., Franței, Marii Britanii, Republicii Populare Chineze, Republicii Coreene, Republicii Populare Democrate Coreene și acelor țări ale căror forțe armate au luat parte la operațiunile militare din Coreea și care își vor exprima dorința de a asista la conferință să fie convocată la Geneva, la 26 aprilie 1954, în vederea realizării unei reglementări pașnice a problemei coreene;

Se declară de acord ca problema restabilirii păcii în Indochina să fie deasemenea examinată la conferință, la care vor fi invitați reprezentanții U.R.S.S., S.U.A., Franței, Marii Britanii, Republicii Populare Chineze și altor state interesate.

Totodată se are în vedere că nici invitarea la susmenționata conferință, nici ținerea ei nu trebuie privită ca o recunoaștere diplomatică în oricare caz cînd aceasta încă n-a avut loc».

II. «Guvernele Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste, Statelor Unite ale Americii, Franței și Marii Britanii,

convinse că rezolvarea divergențelor internaționale, necesară pentru stabilirea unei păci trainice, ar fi în însemnată măsură ușurată printr-un acord de dezarmare sau cel puțin de reducerea însemnată a înarmărilor,

vor avea în viitor un schimb de păreri pentru a contribui la soluționarea cu succes a acestei probleme, după cum prevede punctul 6 din rezoluția de la 28 noiembrie 1953 a Națiunilor Unite».

Réalizarea unui acord asupra acestor două probleme — problema dezarmării și problema restabilirii păcii în Asia — are desigur o mare însemnătate. Ea constituie un însemnat pas înainte, pe calea soluționării pașnice a chestiunilor litigioase dintre state și a destinderii încordării din viața internațională.

*

Cu toate eforturile depuse de guvernele puterilor occidentale de a face conferința de la Berlin să se încheie printr-un total eșec, ea a avut rezultate pozitive. Chiar dacă — datorită poziției adoptate de reprezentanții celor trei puteri occidentale — n-a putut să rezolve toate problemele litigioase și să aducă acel acord deplin, pe care-l așteaptă cu nerăbdare întreaga omenire iubitoare de pace, conferința de la Berlin a făcut cu putință un schimb de păreri între reprezentanții marilor puteri, asupra cărora apasă cea mai mare răspundere în problema asigurării unei păci drepte și trainice.

Acordul realizat — cu toate că nu privește problemele de bază ale păcii în Europa — constituie o nouă dovadă că pe cale pașnică, prin înțelegere și bună-voință, se pot rezolva toate problemele ce împiedică statarnicirea păcii în lume. Acest acord mai dovedește totodată că politica bazată pe forță nu poate avea alt rezultat decât aruncarea omenirii într-un nou și sângeros război, pe care popoarele nu-l doresc și nu-l acceptă.

Conferința de la Berlin a miniștrilor afacerilor externe ai Uniunii Sovietice, Statelor Unite ale Americii, Marii Britanii și Franței a deschis calea spre noi tratative, spre conferința care se va deschide la Geneva în ziua de 26 aprilie 1954, unde reprezentanților celor cinci mari puteri le stă înaintea îndatorirea de a soluționa problemele păcii în Asia și de a contribui și mai mult la destinderea încordării internaționale.

Rezultatele conferinței de la Berlin nu trebuie însă nici minimalizate, nici supraapreciate. Ele constituie o nouă victorie indiscutabilă a forțelor păcii, dar ele nu trebuie să dezarmeze, să liniștească, pe vrednicii apărători ai păcii din lumea întreagă. Orice partizan al păcii, orice om iubitor de pace și dornic să contribuie la consolidarea păcii mondiale nu trebuie să-și micșoreze strădaniile în slujba nobilei cauze a păcii. Rezultatele conferinței de la Berlin vor putea fi apreciate abia după conferința de la Geneva, din aprilie a. c. De aceea, toți cei ce iubesc pacea au datoria să se unească și mai strâns sub steagul înălțat de Mișcarea Mondială pentru Pace și — sub îndrumarea Consiliului Mondial al Păcii — să ducă mai departe lupta pentru a determina acel puternic curent de opinie, capabil să determine cercurile conducătoare ale puterilor occidentale să renunțe la primejdioasa politică de forță și să pornească pe calea asigurării păcii și securității tuturor popoarelor.

Popoarele iubitoare de pace au înțeles bine acest lucru. Pretutindeni în lume, lucrările conferinței de la Berlin sînt analizate cu atenție, iar propunerile juste ale Uniunii Sovietice sînt salutate cu entuziasm, deoarece ele țintesc cu adevărat la apărarea și consolidarea păcii. Multe guverne europene au declarat că sprijină întru totul propunerea Uniunii Sovietice, cu privire la asigurarea securității colective în Europa. Intre aceste guverne se află și guvernul Republicii Populare Romîne, care — împlinind voința puternică de pace a poporului nostru — s-a pronunțat împotriva divizării Europei, împotriva refacerii focarului agresiv al militarismului german și pentru înfăptuirea securității colective a țărilor europene.

În recenta sa declarație, guvernul Republicii Populare Romîne, spune:

«Poporul român nu poate uita că patria sa a fost totdeauna un obiectiv de acaparare și de subjugare al politicii de «Drang nach Osten» a imperialismului german, ceea ce în primul război mondial a adus la invadarea țării de către armatele germane, iar în cursul celui de al doilea război mondial, pînă la sfărîmarea jugului hitlerist, la pierderea totală a independenței Romîniei.

«Țările invadate de Germania hitleristă, ca și celelalte popoare europene și poporul german însuși, au acum o experiență istorică peste care nu se poate trece cu ușurință.

«Guvernul român consideră că în încheierea tratatului european de securitate colectivă propus de Uniunea Sovietică sînt interesate atît țări ca Franța, Belgia, Olanda, Polonia, Cehoslovacia și celelalte țări din vestul și estul Europei, care în trecut au avut de suferit și în prezent sînt

din nou amenințate de imperialismul german, cât și toate țările care doresc ca în Europa să se instaureze o pace de lungă durată.

«Incheierea acestui tratat coincide totodată și cu interesele poporului german, întrucât este vădit că un asemenea tratat ușurează în mod substanțial rezolvarea pe baze democratice a unificării Germaniei, în calea căreia principalul obstacol este tocmai refacerea militarismului german susținut de guvernele S.U.A., Angliei și Franței, care constituie miezul așa zisei «comunități defensive europene».

«Guvernul român declară că Republica Populară Română este gata să colaboreze cu toate statele din Europa în cadrul unui astfel de tratat, care dă o soluție eficace problemei europene celei mai arzătoare, problema feririi Europei de un nou război provocat de militarismul german sau oricare alt agresor».

Declarația guvernului R.P.R. exprimă limpede convingerile și vrerile întregului nostru popor, care este profund atașat cauzei păcii și care înțelege să aducă neîncetat contribuția sa la triumful păcii în lume și la preîntâmpinarea unui nou război.

Aceste simțăminte au fost manifestate și cu prilejul ședinței plene largite a Comitetului Permanent pentru Apărarea Păcii din R.P.R., ținută la 9 martie 1954 și consacrată discutării rezultatelor conferinței celor patru miniștri de externe de la Berlin. În cadrul acestei ședințe — din prezidiul căreia a făcut parte și Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian — a fost prezentată de către Academicianul P. Constantinescu-Iași, ministrul Cultelor, o documentată expunere asupra rezultatelor Conferinței de la Berlin.

După ce a subliniat interesul pe care l-a stîrnit Conferința de la Berlin a miniștrilor de externe ai celor patru puteri, Academicianul P. Constantinescu-Iași a spus:

«În prezent, partizanii păcii de pretutindeni consideră că este necesar să-și dubleze eforturile, să ducă o luptă și mai perseverentă în vederea lărgirii acordurilor realizate la conferință și a continuării discuțiilor pentru soluționarea problemelor nerezolvate. De lupta dîrză a popoarelor depinde în ultimă instanță realizarea unei continue slăbiri a încordării internaționale.

«Alături de luptătorii pentru pace din întreaga lume, poporul nostru salută și aprobă cu căldură propunerile făcute de delegația sovietică la Conferința de la Berlin. Poporul român vede în tratatul general european cu privire la asigurarea securității colective în Europa calea asigurării și întăririi securității țării noastre, calea preîntâmpinării renașterii militarismului german de pe urma căruia poporul nostru a avut atîta de suferit.

«Insufletit de succesele obținute de forțele păcii, în frunte cu Uniunea Sovietică, și conștient de faptul că dușmanii păcii n-au renunțat la încercările lor de a dezlănțui un nou război mondial, poporul nostru va continua cu și mai multă vigoare să lupte pentru micșorarea continuă a încordării în relațiile internaționale, pentru întărirea păcii și prieteniei între popoare» — a spus Academicianul P. Constantinescu-Iași în încheierea expunerii sale.

După discuții — la care a participat, printre alții, și P.C. Al. Ionescu, Vicarul Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor — participanții la ședință au adoptat o moțiune, în care se exprimă «sprijinul deplin al po-

porului nostru față de propunerile constructive ale delegației sovietice la Conferința de la Berlin», propuneri în care toți cetățenii iubitori de pace din țara noastră văd «calea sigură pentru statornicirea păcii, pentru înlăturarea pericolului reînvierii militarismului german, pentru normalizarea relațiilor economice, culturale și științifice între țările Europei, pentru destinderea continuă a încordării în relațiile internaționale».

În încheierea rezoluției se spune: «Comitetul Permanent pentru Apărarea Păcii din R.P.R., cheamă pe toți luptătorii activi pentru pace din țara noastră să desfășoare o largă acțiune de lămurire asupra rezultatelor Conferinței de la Berlin, mobilizând masele largi de cetățeni la luptă activă pentru întărirea cauzei păcii și prieteniei între popoare».

Răspunzând acestei chemări, partizanii păcii din Republica Populară Română au dat un nou avânt activității lor în slujba păcii. Ei lămuresc pe cetățeni asupra sensului real al rezultatelor obținute la Conferința de la Berlin.

O contribuție de seamă aduc în acest sens deservenții cultelor și în deosebi preoțimea Bisericii Ortodoxe Române, care participă activ la lupta pentru pace. Urmind poruncile Evangheliei lui Hristos, îndemnul conștiinței și al simțămintelor lor patriotice și împlinind îndrumările Sfântului Sinod al Bisericii noastre și ale Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, clericii ortodocși pot și trebuie să-și sporească și mai mult strădaniile, spre a nu rămâne niciun credincios care să nu cunoască bine perspectivele păcii, în lumina rezultatelor Conferinței de la Berlin, precum și îndatoririle ce revin oricărui om iubitor de pace, în lupta sfântă care nu va înceta decât odată cu înlăturarea definitivă a primejdiei unor noi războaie, odată cu biruința deplină a cauzei păcii.

DOCUMENTE ADOPTATE DE BIROUL CONSILIULUI MONDIAL AL PĂCII

VIENA, 28-30 MARTIE 1954

COMUNICAT CU PRIVIRE LA SESIUNEA BIROULUI CONSILIULUI MONDIAL AL PĂCII

Intre 28 și 30 martie a avut loc la Viena o sesiune a Biroului Consiliului Mondial al Păcii. Biroul a adoptat următoarele documente:

1. Rezoluția Biroului Consiliului Mondial al Păcii.
2. Apelul adresat popoarelor din Europa.
3. Declarația Biroului Consiliului Mondial al Păcii cu privire la armele atomice.

REZOLUȚIA BIROULUI CONSILIULUI MONDIAL AL PĂCII

După mulți ani de război rece, opinia publică a impus începerea tratativelor între guverne. Ea dorește ca aceste tratative să fie încununate cu succes și ea poate obține aceasta.

Conferința de la Berlin a miniștrilor afacerilor externe ai celor patru mari puteri a constituit un succes al voinței de pace a oamenilor. Ea a arătat că tratativele sînt posibile. A fost din nou pusă în discuție problema reducerii armamentelor. S-a ajuns la un acord cu privire la convocarea la Geneva a unei conferințe pentru problemele Extremului Orient, cu participarea celor cinci mari puteri și a altor state interesate.

Astfel s-au creat condiții pentru găsirea din nou a unor hotărîri acceptabile cu privire la problemele litigioase, care dezbină lumea.

De acum înainte opinia publică vede clar că politica de remilitarizare, în primul rînd a Germaniei Occidentale în cadrul «comunității defensive europene» constituie o piedică și o primejdie serioasă împotriva păcii. Alternativa este clară: ori se va constitui «comunitatea defensivă europeană» și Europa va rămîne scindată în două părți, îndreptate una împotriva alteia și datorită acestui fapt va spori primejdia de război, ori toate statele din Europa se vor uni fără să facă încercări de a instaura dominația unuia asupra altuia, în vederea garantării securității reciproce și asigurării păcii în întreaga Europă.

În aceste condiții, explozia bombei cu hidrogen de la Bikini, amenințările unor oameni de stat cu dezlănțuirea războiului atomic, intensificarea războiului din Vietnam, presiunea exercitată asupra țărilor din America Latină, din Orientul mijlociu și apropiat, au scopul de a intimida popoarele. Remilitarizarea Japoniei, crearea în ultima vreme de baze americane în Spania, proiectele de acorduri militare cu Pakistanul, îndreptate împo-

triva suveranității naționale a acestei țări și a securității Indiei, reprezintă o încercare de a pune popoarele în fața unor fapte împlinite.

Opinia publică nu va permite ca prin astfel de acțiuni să se pună în primejdie rezultatele tratativilor cerute de ea. Ea poate impune respingerea «comunității defensive europene» în Franța și Italia și astfel să impună reluarea tratativilor de la Berlin pînă la reglementarea pașnică a problemei germane. Ea poate cere și poate obține interzicerea armei atomice. Ea poate cere și poate obține repec:larea independenței naționale, restabilirea schimbului economic și cultural între toate țările, necesar pentru prosperarea generală. Ea poate exercita o influență hotărîtoare asupra desfășurării Conferinței de la Geneva.

Cele cinci mari puteri care se vor întruni pentru prima oară, împreună cu alte state interesate, pot să ajungă la o înțelegere cu privire la securitatea generală în Extremul Orient. Această securitate poate fi asigurată prin normalizarea relațiilor dintre toate țările din Asia, a căror independență va fi recunoscută, iar securitatea garantată. Coreea trebuie să fie unificată pe cale pașnică și trebuie să-și hotărască în mod liber soarta, după retragerea trupelor străine. O încetare imediată a focului în Indochina va permite începerea unor tratative între Franța și Republica Democrată Vietnam.

Conferința de la Geneva poate și trebuie să constituie o etapă importantă pe calea destinderii încordării internaționale și a dezarmării.

În aceste condiții, Biroul Consiliului Mondial al Păcii consideră necesară convocarea la sfîrșitul lunii mai a unei sesiuni extraordinare a Consiliului Mondial al Păcii.

Această sesiune va avea loc la Berlin.

APELUL ADRESAT POPOARELOR DIN EUROPA

Conferința de la Berlin a arătat că dorința de a impune popoarelor «comunitatea defensivă europeană» reprezintă principala piedică în calea rezolvării pașnice a problemelor europene.

«Comunitatea defensivă europeană» înseamnă o Europă condamnată la scindare în două lagăre vrăjmașe și continuarea politicii de intensificare a înarmărilor.

«Comunitatea defensivă europeană» înseamnă reînvierea militarismului german în centrul Europei.

«Comunitatea defensivă europeană» înseamnă o primejdie de moarte pentru fiecare persoană care trăiește în Europa. Ea înseamnă primejdia distrugerii fiecărui cămin.

Popoarele Europei, care au trecut prin suferințele groaznice prilejuite de cele două războaie mondiale începute în Europa, trebuie să fie pătrunse pe deplin de simțul răspunderii comune pentru menținerea păcii pe glob.

Nu este adevărat că popoarele Europei le este deschisă doar o singură cale — calea scindării și războiului. În fața lor este deschisă o altă cale, calea organizării securității colective a tuturor statelor Europei, fără predominarea unei țări, în spiritul respectării independenței naționale, și în conformitate cu propriile lor năzuințe, în spiritul reducerii generale a înarmărilor.

Cu toată deosebirea dintre regimurile lor politice și sociale, toate statele Europei au interese comune: menținerea păcii pentru fiecare dintre aceste țări și dezvoltarea colaborării economice și culturale.

In prezent, datoria fiecărui bărbat, a fiecărei femei din Europa este clară: să pricinuiască o înfrângere «comunității defensive europene» și războiului, să apere pacea în Europa.

DECLARAȚIA BIROULUI CONSILIULUI MONDIAL AL PĂCII CU PRIVIRE LA ARMELE ATOMICE

Explozia bombei cu hidrogen la Bikini, acțiunea ei groaznică asupra oamenilor, imposibilitatea de a controla raza ei de acțiune, primejdia folosirii ei au provocat indignare în întreaga lume.

Interzicerea armei atomice, care a fost cerută prin Apelul de la Stockholm, sprijinit de sute de milioane de oameni, a devenit astăzi cererea tuturor popoarelor.

Știința a descătușat forțe incalculabile nu pentru a distruge pe om, nu pentru a distruge într-o clipă roadele muncii lui de milenii, ci pentru a găsi mijloace de a ușura suferințele lui actuale și pentru a-l ajuta să-și făurească o viață mai bună.

Declararea războiului atomic în afară legii este nu numai necesară, ci și posibilă. Ea poate fi obținută printr-un acord internațional care să interzică toate tipurile de arme radioactive și de substanțe toxice radioactive. Trebuie și poate fi instituit un sistem de inspecție și control internațional.

Popoarele trebuie să ceară neîntârziat guvernelor să încheie acorduri care să interzică toate tipurile de arme de exterminare în masă.

CONTRIBUȚIA CULTELOR CREȘTINE DIN STATELE UNITE LA LUPTA PENTRU APĂRAREA PĂCII

Este îndeobște cunoscută amploarea pe care a luat-o în ultimii ani mișcarea mondială pentru pace: sute de milioane de oameni, de toate rasele, naționalitățile și credințele, nenumărate Asociații și organizații politice sau profesionale, culturale sau sportive, numeroase Biserici și comunități religioase, de pe tot întinsul pământului au înțeles că este de datoria lor să se ridice împotriva primejdiei unui nou război, alăturându-se uriașului front al celor ce luptă pentru apărarea și întărirea păcii în întreaga lume.

Astăzi nu există țară, nu există oraș, nu există sat pe pământ, unde să nu se aplece oamenii de bună credință, care să nu fi înțeles limpede că problema păcii sau a războiului privește direct și personal pe fiecare om și să nu fi pornit cu hotărîre la acțiune, pentru a stăvili drumul războiului pe care se străduiesc să-l aprindă cei veșnic însetați de stăpîniri nedrepte și de avuții nemuncite. Chiar în acele state, în care puterea economică și politică se află în mâinile instigatorilor la război sau a uneltelor lor, — chiar acolo crește pe zi ce trece numărul oamenilor cinstiți, care-și ridică glasurile cu îndrăzneală — înfruntînd deseori primejdia osîndirilor — spre a arăta semenilor lor calea ce duce spre pacea deplină, după care însetează toate popoarele.

Este deasemenea știut că în fruntea celor ce se împotrivesc unei reglementări pașnice a tuturor neînțelegerilor dintre state și se străduiesc să împingă omenirea spre un nou război mondial, se află cercurile imperialiste dela cîrma Statelor Unite ale Americii. Dar calea pe care merg conducătorii S.U.A. nu este împărtășită de poporul american. Tot mai numeroși sînt cetățenii americani care protestează împotriva politicii agresive dusă de cercurile din fruntea guvernului dela Washington. Mișcarea pentru pace se dezvoltă rapid și în Statele Unite ale Americii, cu toată campania de calomnii și neadevăruri pe care o duce presa oficială împotriva forțelor păcii.

Un documentat articol, publicat în revista «In apărarea păcii» nr. 29-30, aduce prețioase informațiuni asupra felului în care crește împotrivirea poporului american față de pregătirea unui nou război mondial, înfățișînd atît greutățile cu care au de luptat apărătorii păcii în Statele Unite, cît și perspectivele viitoare ale mișcării americane pentru pace. Intrucît articolul arată și contribuția de seamă pe care felurite culte religioase din S.U.A. o aduc în lupta sfîntă de apărare a păcii, socotim de folos să spicuiem cîteva din aspectele pe care le îmbracă participarea feluritelor culte creștine din Statele Unite ale Americii, la acțiunea de consolidare a păcii.

Amintind că «în Statele Unite ale Americii există o veche și puternică tradiție antirăzboinică», articolul subliniază că există numeroase grupuri ostile războiului și atașate ideii păcii, formate din creștini aparținând feluritelor culte protestante. «Cele mai active și influente dintre acestea sînt cele metodiste, presbiteriene și cele ale quakerilor». Un rol de seamă au și grupurile adeptilor păcii, care ființează în sînul altor secte religioase și care activează trimițînd protestele sau cererile lor direct guvernului dela Washington. Autorul articolului precizează că numărul acestor grupuri a crescut mult în ultimul an.

În uzine, în întreprinderile industriale și comerciale, au fost organizate deasemenea comitete pentru pace, care-și consolidează mereu influența lor asupra cetățenilor de bună credință. Ele țin întruniri, dezbat problemele de actualitate, difuzează un mare număr de documente și buletine informative, ajutînd pe oameni să cunoască adevărul asupra principalelor evenimente internaționale. Aceste grupuri, cercuri, sau comitete pentru pace au izbutit deseori să ajute poporul american să-și exprime părerea în chestiunile care-l interesau, dar pe care guvernul ar fi voit să le rezolve împotriva intereselor poporului. Revista «In apărarea păcii» amintește, în acest sens, marea contribuție pe care au adus-o bisericile protestante în anul 1952, în lupta împotriva serviciului militar obligatoriu, pe care guvernul voia să-l introducă în Statele Unite și asupra căruia, la vremea aceea, prezentase o lege în Congres. Legea a fost însă respinsă de Congres, din cauza valului de proteste pe care-l stîrnise în rîndurile populației.

Deasemenea este scos în evidență faptul că organizațiile religioase ale quakerilor eu editat, cu mijloace proprii, cîteva broșuri destinate a spori avîntul luptătorilor pentru apărarea păcii și le-au răspîndit în întreaga Americă, în tiraje considerabile.

Autorul articolului subliniază că unele Biserici creștine sînt, prin doctrina și prin tradiția lor, ostile războiului și că, în trecut, ele s-au manifestat activ împotriva lui. În realitate, orice Biserică, orice cult, orice comunitate creștină — care își întemeiază activitatea pe învățătura Sfintei Evanghelii — trebuie să osîndească războiul ca mijloc de soluționare a neînțelegerilor dintre state. Dacă unele culte creștine nu o fac, însemnează că ele se îndepărtează cu totul de învățătura lui Hristos și că conducătorii acelor culte se lasă stăpîniți de interese străine de duhul Evangheliei. De aceea, documentatul articol din revista «In apărarea păcii» arată că mișcarea pentru apărarea păcii se dezvoltă mereu în S.U.A. printre clericii și credincioșii Bisericilor Protestante și Ortodoxe, dar că ea crește mult mai încet în rîndurile preoților catolici, datorită propagandei de sprijnire a instigatorilor la război, dusă de Vatican.

Cu toată ostilitatea cercurilor oficiale și a majorității marilor ziare din Statele Unite, față de activitatea partizanilor păcii, numărul slujitorilor cultelor creștine care aderă la mișcarea pentru pace crește pe zi ce trece. Este adevărat că din cauza persecuțiilor la care sînt expuși cetățenii americani care luptă pentru pace, — așa cum scrie autorul articolului — în multe cazuri, deservenții cultelor aderă la această mișcare cu timiditate și prudență... Pretutîndeni însă, Bisericile Protestante și Ortodoxe sprijină tendința clericilor și credincioșilor lor de a se alătura lup-

tei pentru apărarea păcii «și insistă ca adepții lor să nu rămână pasivi, ci să exercite o înrîurire asupra politicii externe a guvernului».

Revista arată în continuare că «guvernul american nu a putut să nu observe această evoluție și ea îi provoacă temeri serioase. În perioada luptei împotriva serviciului militar obligatoriu, guvernul a depus mari eforturi pentru a aduna la Washington pe capii Bisericilor. În fața lor au defilat cu duzinele funcționari suspuși, care se făceau luntre și punte pentru a-i convinge să se pronunțe în favoarea introducerii serviciului militar obligatoriu. Desigur că încercările guvernului Statelor Unite de a-și asocia pe conducătorii Bisericilor la acțiunea sa de pregătire a unui nou război mondial, cerându-le să sprijine introducerea serviciului militar obligatoriu, au eșuat. Marele merit revine maselor de credincioși și clerici creștini, care au exprimat cu hotărîre protestul lor, precum și acelor cîrmuitori ai cultelor religioase, care au înțeles că nu pot trăda poruncile sfinte ale Evangheliei.

Dar, în afară de activitatea uneori timidă a unor cercuri bisericesti, mulți slujitori ai cultelor religioase din Statele Unite ale Americii s-au dovedit a fi apărători fermi și activi ai păcii. Autorul articolului din revista «In apărarea păcii» menționează că «Federal Council of Churches» («Consiliul federal al Bisericilor») a adoptat deseori rezoluții foarte utile cauzei păcii «și că diferite uniuni ale deservenților cultelor — aparținînd feluritelor comunități creștine — au socotit cu putință să ceară președintelui Statelor Unite să se întâlnească cu primul ministru al Uniunii Sovietice», pentru a discuta și găsi împreună calea spre destinderea actualei încordări internaționale și spre înlăturarea primejdiei unui nou război.

Interesantele informațiuni pe care le aduce, precum și aprecierile pe care o revistă de importanța și prestigiul mondial al publicației «In apărarea păcii» le face asupra aportului Bisericilor și cultelor creștine din Statele Unite, la cauza păcii, dovedesc — în primul rînd — că chiar în Statele în care cercurile guvernante s-au antrenat pe calea primejdioasă a agresiunilor, creștinii de bună credință pot găsi în învățătura Evangheliei lui Hristos destule îndemnuri spre a se ridica în apărarea păcii, unindu-și strădaniile lor cu cele ale sutelor de milioane de oameni iubitori de pace, din lumea întreagă. În al doilea rînd, ele mărturisesc prețuirea pe care omenirea dornică de pace o acordă contribuției aduse de cultele religioase, în marea și sfînta luptă ce să de astăzi, pentru a împiedica dezlănțuirea unor noi măceluri, pentru a feri popoarele de noi suferințe și pentru a asigura instaurarea unei păci drepte și îndelungate pe tot întinsul pămîntului.

Pentru slujitorii și închinătorii altarelor Bisericii Ortodoxe Romîne, care — urmînd întru totul poruncile Mîntuitorului și ascultînd îndrumările înțelepte ale Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian — s-au înrolat dintru început în marele front al luptătorilor pentru pace, — veștile aduse de revista «In apărarea păcii», asupra activității desfășurate de cultele creștine din Statele Unite ale Americii în slujba păcii, vor constitui un nou îndemn, pentru sporirea rîvnei lor în munca și lupta menită să ducă la împlinirea vestirii îngerești: «Pe pămînt pace!».

COMORI ALE BISERICII ȘI PATRIEI

GRIJA PENTRU RESTAURAREA ȘI CONSERVAREA MONUMENTELOR ISTORICE ȘI DE ARTĂ RELIGIOASĂ

Pe întinsul patriei noastre, care cunoaște astăzi avântul și bucuria muncii libere și creatoare, se află numeroase mărturii ale trecutului de necurmată luptă al poporului nostru, pentru afirmarea năzuințelor sale de libertate și dreptate. Nici curgerea nestăvilită a vremii, nici vitregiile soartei, nici nepăsarea și disprețul păturilor conducătoare de pînă mai ieri față de tot ce amintea forța creatoare de valori artistice și culturale a poporului, nu le-au putut șterge cu totul de pe fața pămîntului. Multe din ele au căzut pradă acestor potrivnici, dar au rămas destule asemenea mărturii, care oglindesc — ca o cronică vie — întreaga istorie a poporului nostru și constituie documente de mare preț pentru descifrarea condițiilor neprielnice, în care vrednicul nostru popor a luptat și a izbutit să-și făurească o artă și o cultură proprie. Asemenea mărturii ale vremilor străvechi arată totodată — fără nicio puțință de tăgăduire — cine au fost, dealungul veacurilor, prietenii sau dușmanii străbunilor, cine a ajutat poporul în drumul lui spre împlinirea năzuințelor și cine i-a stat împotrivă, încercînd să-i frîngă avînturile.

Poporul nostru a manifestat din totdeauna o deosebită înclinare către frumos și nu puțini au fost cercetătorii străini care au scris nenumărate pagini de laudă pentru simțul artistic și pentru măestria poporului român. Imprumutînd dela vecinii săi motive și stiluri care se potriveau gândurilor și simțirii sale, poporul nostru și-a făurit o artă a sa, de o mare bogăție de idei, din care — la rîndu-le — și alții s-au împărtășit.

Multe și minunate au fost înfăptuirile artistice ale poporului nostru. Cele mai numeroase dintre ele au fost însă nimicite de vreme. Cîte case țărănești, împodobite cu iscusite înflorituri încrustate cu migală în lemn, nu au pierit! Cîte troițe, pe care zugravul anonim — ieșit din mijlocul poporului și exprimînd sentimentele poporului — însemnase cu vopsele setea lui de frumos, nu au căzut pradă vremii și restriștilor!

Dar alte realizări ale geniului artistic popular au înfruntat veacurile și au dăinuit pînă în zilele noastre. Au dăinuit mai ales lăcașurile de cult, înălțate pentru nevoile religioase ale poporului, apărute cu mai multă râvnă și cu mai multe jertfe, decît însuși avutul propriu. Clădite de meșteri și zugrăvite de pictori ieșiți din rîndurile poporului — chiar atunci cînd erau

ctitorite de boieri sau voievozi —, aceste lăcașuri exprimă, prin arta făuritorilor lor, dragostea de frumos și simțul artistic al maselor populare.

Deseori, din zugrăveala bisericilor vechi de sute de ani — deși, în pictura bisericească, pictorul a fost și este obligat să respecte anumite modele și rîndueli — răzbate pînă la noi strigătul de revoltă al poporului împotriva asupritorilor săi. Sînt bine cunoscute acele biserici din Țara Românească, unde — în scena Răstignirii Domnului — ostașii care au participat la actul crud al crucificării sînt îmbrăcați în șalvari și cu turbane pe cap; sau din Transilvania, unde răstignitorii lui Hristos sînt zugrăviți în costume și ținută de grofi sau nemeși. Este aceasta o dovadă vie că poporul asimilase pe cei ce-l înrobeau și-l exploatau, cu ucigașii de pe Golgota, cu cei ce simbolizau, în concepția religioasă, împotrivirea sălbatcă în calea binelui și a dreptății.

Intr-un documentat studiu publicat anul trecut în această revistă¹⁾, ca și în articolele pe care le cuprind paginile ce urmează, este înfățișată valoarea istorică și artistică a multora dintre bisericile și mînăstirile înălțate de străbuni, pe pămîntul țării noastre. Ele sînt adevărate comori ale Bisericii și Patriei, mărturii ale posibilităților creatoare ale poporului nostru; lor li se cuvine grijă și prețuire din partea tuturor celor ce iubesc poporul și înfăptuirile sale.

Care a fost însă atitudinea trecutelor regimuri față de aceste tezaure ale istoriei noastre?

Păturile conducătoare din trecut au făcut tot ce le-a stat în putință pentru a nimici cu totul aceste monumente istorice ale poporului nostru. Cu disprețul lor față de popor și față de tot ce mărturisea puterea de creație și valoarea poporului nostru, — clasele conducătoare au distrus cu bună știință, sau au lăsat să se ruineze, multe dintre comorile vechii arte românești.

Încă din timpul domniei lui Gheorghe Bibescu, minunate picturi în frescă din bătrînele noastre biserici — unele vechi de sute de ani — au fost acoperite cu tot felul de zugrăveli în ulei, copiate după moda apuseană.

Domnia lui Carol I a însemnat, și în acest domeniu, un adevărat dezastru pentru țara noastră: el a oploșit la noi pe faimosul Lecomte de Noüy, care sub firma — destul de costisitoare pentru buzunarul cetățeanului român — a «restaurării» monumentelor istorice religioase, a denaturat valoroase ctitorii domnești, a falsificat vechea artă românească și a distrus fără milă minunatele picturi de acum trei-patru veacuri. Lecomte de Noüy a mers cu disprețul său de cosmopolit față de aceste mărturii ale trecutului poporului nostru, pînă la aruncarea în aer, cu dinamită, a vechii catedrale din Tîrgoviște. Numai protestul hotărît al maselor, în frunte cu cîțiva intelectuali iubitori de patrie, a putut salva alte monumente de artă religioasă, de la distrugerea sau desfigurarea pe care protejatul lui Carol I le-o pregătea.

Aceeași atitudine de dispreț față de trecutul nostru, față de monumentele istorice ale poporului nostru, pe care a avut-o Carol I, au continuat să o aibă și ceilalți regi, pe care clasele stăpînitoare i-au așezat în fruntea Statului Român.

1. Vezi «*Monumentele noastre de artă religioasă*», în «Biserica Ortodoxă Română», Nr. 4, aprilie 1953, p. 346.

Au fost lăsate să se prăbușească monumente istorice de mare valoare; au fost vândute la licitație vechi biserițe, spre a fi dărâmate, deoarece «fac impresie urâtă» bogaților veniți să-și petreacă vara în stațiunile balneare din apropiere; s-a încercat să se vîndă, tot prin licitație, casa părintească a lui Eminescu!...

Monumentele religioase erau socotite cu dispreț niște «vechituri popești», pentru care regimurile din trecut nu înțelegeau să investească vreun ban din bugetul statului, care abia ajungea pentru căpătuirea și îmbogățirea clientelei politice a partidelor dela cîrma țării. Oameni de știință, care se preocupau de soarta acestor valoroase monumente istorice, erau socotiți de oficialitate drept maniaci, iar strădaniile lor erau lăsate să se irosească în adunarea cu talerul a unor neînsemnate sume, cu care nu se putea face mare lucru.

Faptul că trecutele regimuri s-au dezinteresat cu totul de această problemă, nu trebuie să surprindă. Ele erau interesate ca trecutul poporului nostru să rămînă mereu întunecat, ca poporul să nu-și dea seama niciodată de valoarea și de posibilitățile sale, spre a îndura veșnic jugul greu al robiei, pe care stăpînitorii săi i-l așezaseră pe umeri.

*

Cu totul alta este situația astăzi. În statul nostru democrat popular, trecutul istoric al poporului este cercetat cu grijă, iar mărturiile pe care el le-a lăsat dealungul veacurilor sînt conservate și apărate de ruinare sau distrugere. Se desfășoară azi o largă operă de cercetare a monumentelor istorice: sînt publicate colecții impunătoare de documente; se înființează muzee de artă sau istorice în diferite regiuni ale țării; se fac săpături arheologice spre a se descifra felul de viață al străbunilor, care au trăit cu mii de ani înainte pe aceste meleaguri. Academia Republicii Populare Romîne, Ministerul Culturii, Comitetul de Stat pentru Arhitectură și Construcții, Ministerul Cultelor și alte instituții de stat se preocupă îndeaproape și în mod organizat de conservarea și restaurarea monumentelor istorice²⁾. Sume însemnate sînt alocate anual din bugetul statului, în acest scop.

2. Un exemplu viu pentru intensificarea continuă a acestei activități îl constituie marile lucrări ce se desfășoară în Uniunea Sovietică în vederea studierii și restaurării monumentelor de seamă ale arhitecturii ruse. Potrivit datelor apărute în presă, numai la Moscova au fost restaurate în anii din urmă aproape 150 de clădiri, valoroase pentru istorie și artă.

În cadrul Direcției arhitecturii de pe lângă Consiliul de Miniștri al R.S.F.S. Ruse funcționează un atelier de restaurări artistice, care desfășoară o bogată activitate în domeniul restaurării străvechilor monumente ale arhitecturii rusești. Gazeta «*Veac Nou*» (nr. 25/1954) publică următoarea scurtă dare de seamă asupra activității pe care o desfășoară în prezent acest atelier:

«Anul acesta, lucrările de restaurare a monumentelor arhitecturii ruse continuă în proporții mari. La Moscova se restaurează fosta mînăstire Visoko-Petrovski, odinioară un avantpost al apărării Capitalei.

O deosebită însemnătate istorică și artistică are mînăstirea Savvo-Storojevski ridicată în secolul al XIV-lea. Clădirile mînăstirii-cetate care s-au păstrat, sînt un minunat model de arhitectură. Astăzi, pe teritoriul fostei mînăstiri Savvo-Storojevski se află una dintre cele mai frumoase case de odihnă din regiunea Moscovei. Pînă la toamnă vor fi pe deplin restaurate chiliile călugărilor și fostul palat al țarului din apropierea orașului. Deasemenea, își vor dobîndi iarăși înfățișarea inițială turnurile și zidurile cetății.

Deosebit de importantă este restaurarea bisericii Vasili Blajenii, aflată în centrul Moscovei, în Piața Roșie, unică prin construcția sa arhitectonică și totodată

Intre monumentele istorice de cari se preocupă în prezent atât de intens statul, la loc de frunte se situează multe din locașurile de cult, în special dintre cele ale Bisericii Ortodoxe Române. Este în deobște știut că prin vechimea lor, prin varietatea și frumusețea stilurilor arhitectonice, prin picturile și sculpturile care le împodobesc, aceste biserici intră în tezaurul istoric și artistic al poporului nostru. Deasemenea, mînăstirile ctitorite de domni evlavioși prezintă o deosebită importanță istorică și artistică. Spre această categorie de monumente își îndreaptă atenția Ministerul Cultelor. Respectînd cu strictete libertatea religioasă pe care o consfințește Constituția Republicii Populare Române, Ministerul Cultelor a acționat în această direcție de comun acord și în strînsă colaborare cu conducerea cultelor, cărora le aparțin respectivele monumente istorice și de artă.

Sub semnul acestei largi înțelegeri și al sprijinului statului nostru democrat popular s-a desfășurat și se desfășoară uriașa activitate de restaurări de monumente istorice, de zidiri și înfrumusețări de biserici, inițiată și îndrumată necontenit de Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian. Alături de contribuțiile bănești ale Ministerului Cultelor, care în anii 1951-1952 a destinat pentru monumentele istorice religioase peste un milion lei, iar în anul 1953, suma de aproape două milioane, — alături de repartizările de materiale de construcții primite din partea organelor respective ale statului, — conducerea Bisericii Ortodoxe Române a contribuit cu sume tot atât de însemnate.

Roadele unei astfel de strînse conlucrări nu au întîrziat să se vadă: numeroase mînăstiri și biserici monumente istorice sau de artă au fost restaurate; altele care necesită lucrări mai mari sau de lungă durată, se află în curs de restaurare, fiind astfel scoase din ruina în care ajunseseră datorită nepăsării trecutelor regimuri, și redîndu-li-se măreția și splendoarea lor de altădată. O enumerare completă a tuturor locașurilor noastre de cult, asupra cărora s-a îndreptat grija statului și a cîrmuirii Bisericii Ortodoxe Române, ar necesita un spațiu deosebit de întins. Ne vom mărgini, așa dar, la menționarea celor mai importante monumente istorice sau de artă religioasă, care au fost restaurate în ultima vreme.

În capitala țării noastre au fost restaurate: vechea ctitorie a voevodului Matei Basarab, mînăstirea **Plumbuita**, unde funcționează în prezent atelierele de sculptură și cursurile de pictură ale Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, și biserica **Colței**, ctitorie dela 1700 a spătarului Mihail Cantacuzino. Această biserică devenise o dovadă a nepăsării vechilor regimuri față de trecutul poporului nostru: ruinată și zdruncinată din

---

un monument istoric de preț. Această biserică a fost zidită acum vreo patru secole în cinstea victoriei reputeate asupra hanului din Kazan.

Anul acesta, maeștrii restauratori vor întări zidurile și intrarea în biserică, vor renova soclul de piatră albă, pilaștrii și toate detaliile arhitecturale care împodobesc această minunată construcție a secolului XVI-lea. Spre toamnă, biserica va fi complet restaurată.

La castelul «Marfino» de lângă Moscova se refac toate construcțiile din parc, terasele, sculpturile, fîntînile. Acest castel a fost aproape în întregime distrus de vestitul incendiu din 1812.

Se restaurează, deasemenea, unul dintre cele mai minunate monumente ale arhitecturii ruse, fosta biserică din satul Ubori de lângă Moscova, construită în 1697 de cunoscutul meșter pietrar Iakov Buhvostovii.

În numeroase orașe ale Uniunii Sovietice se desfășoară lucrări similare».

temelii, încă dela jumătatea veacului trecut, fără turla și cu acoperișul stricat, ea a stat un secol întreg, ca o rană vie în mijlocul Bucureștilor. Ea a fost complet consolidată, o turlă refăcută, tencuită în exterior, acoperită și redată cultului.

Tot în Capitală, la mînăstirea **Antim** — mînăstire zidită de marele cărturar Antim Ivireanul, unde se păstrează sculpturi în lemn și în piatră, lucrate chiar de mîna acestui neîntrecut artist — s-a făcut spălarea valoroasei picturi dîn interiorul bisericii mari și s-a restaurat, pe motivele originale, pictura paraclisului. Au fost deasemenea restaurate turla și fațada bisericii.

În apropierea Capitalei, la mînăstirea **Căldărușani** — mînăstire întemeiată de Matei Basarab în prima jumătate a secolului al XVII-lea, — s-au făcut lucrări deosebit de importante, care au șters urmele grele lăsate de marele incendiu de acum câțiva ani. Încă din 1951, mînăstirea Căldărușani se număra printre șantierele deschise de Ministerul Cultelor special pentru restaurarea monumentelor istorice-religioase. Lucrările au costat peste 200.000 lei noi, acordați laolaltă de Ministerul Cultelor și de conducerea Bisericii Ortodoxe Romîne. În prezent, lucrările continuă sub îngrijirea Ministerului Cultelor.

Importantul așezămînt istoric din preajma Bucureștilor, străvechea ctitorie dela **Snagov**, a lui Vlad Țepeș — întregită la începutul veacului al XVI-lea de Neagoe Basarab și mai târziu de fiii lui Mircea Ciobanul —, care fusese lăsată în părăsire de trecutele regimuri și ajunsese o adevărată paragină, a fost din nou pusă în lumină. Oricine poate astăzi admira iarăși valoarea artistică a acestei străvechi biserici, frumusețea stilului său arhitectonic, influențat de acela al bisericilor dela Sfîntul Munte Athos, și bogăția incomparabilă a inscripțiilor săpate în piatră, — mărturii ale faptelor și întîmplărilor dîn trecutul îndepărtat al poporului nostru.

Mari lucrări s-au făcut — și vor continua — pentru deplina restaurare a mînăstirii **Dealul**, ctitoria lui Radu cel Mare de lîngă Tîrgoviște, unde sînt adăpostite osemintele ctitorului și capul lui Mihai Viteazul. Bine cunoscută pentru valoarea ei arhitectonică și pentru importanța artistică pe care o au panourile de piatră ce-i împodobesc fațada, — biserica mînăstirii suferise mari stricăciuni, atît din cauza vremii, cît și din cauza cutremurului din 1940. Lucrări de seamă s-au făcut în 1953, cînd s-a acoperit turla cea mare și s-a făcut din beton armat zidul de centură. Alte importante lucrări vor continua în vara acestui an, pentru a se reface, în forma inițială, întreaga așezare monahală dela Dealul.

La Galați, se află una dîn cele mai frumoase biserici din țara noastră: biserica **Precista**, ctitorie din prima jumătate a veacului XVII, despre care Paul de Alep, — care a văzut-o în timpul călătoriei sale prin Moldova și Rusia, între anii 1650-1659 — spunea: «cea mai măreață (dintre bisericile văzute de el, n. r.) este aceea a Maicii Domnului; toată este zidită din piatră grea, cu trei superbe și grațioase cupole, deasupra cărora se înalță frumoase cruci aurite». În cursul vremii, această biserică a suferit importante modificări. Pentru restaurarea și consolidarea ei, numai în anul 1953 au fost alocate de Ministerul Cultelor peste 200.000 lei.

O lucrare de seamă s-a realizat la mînăstirea **Zamfira**, din regiunea Ploești, unde singura pictură în frescă, executată de marele nostru pictor

N. Grigorescu, zăcea de mai bine de 30 de ani, acoperită de o altă pictură fără valoare. Prin munca atentă și pricepută a unui colectiv de pictori și sub controlul și îndrumarea permanentă a Comisiei de pictură bisericească, opera lui Grigorescu a fost iarăși scoasă la lumină.

Un important monument istoric și artistic — asupra căruia s-a îndreptat purtarea de grijă a Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian și spre care se îndreaptă acum sprijinul masiv al Statului, este minunata ctitorie a lui Constantin Brîncoveanu, mînăstirea **Hurezi**, unde s-a refăcut laturea dinspre miazăzi și unde sînt proiectate însemnate lucrări de restaurare și consolidare.

Intre bisericile și mînăstirile care au fost restaurate în ultima vreme, se numără: mînăstirea **Brîncoveni**, unde se află mormîntul lui Popa Șapcă, cunoscutul preot revoluționar de la 1848; biserica din **Borzești**, ridicată între anii 1493-1494 de Ștefan cel Mare; mînăstirea **Sinaia** și biserica **Văcărești**, de la marginea Capitalei. Deasemenea, s-au acordat subvenții și ajutoare pentru lucrări de restaurare, reparații sau consolidare, unui mare număr de locașuri de închinare ortodoxe. Dintre acestea amintim mînăstirile: **Cernica**, **Viforîta**, **Barbu** (raionul Buzău), **Sf. Ioan-Brazi** (Panciu), **Neamțu**, **Secu**, **Dragomirna**, **Sucevița**, **Putna**, **Cetățuța** (Iași), **Văratec**, **Bistrița** (raionul Piatra Neamț), **Gura Motrului**, **Slatina** (Fălticeni), **Govora**, **Arnota**, **Cozia**, **Nicula** (Cluj), etc., precum și bisericile: **Stavropoleos**, **Pitaru-Moș**, **Sfîntul Gheorghe-Grivița**, **Stejarul**, **Sfîntul Elefterie**, **Sfîntul Nicolae Vlădica** (din București); **Adormirea Maicii Domnului** (R. Sărat), **Sfîntul Gheorghe** (Tecuci), **Golia**, **Bîrnova**, **Frumoasa**, **Sfîntul Ioan Gură de Aur** (din Iași), **Progota**, **Voroneț**, **Băcia**, **Catedrala din Oradea**, **Sfîntul Nicolae-Vîrciorova**, **Sfîntul Nicolae** (Tg. Jiu), etc.

Lucrări de restaurare și conservare s-au executat și la bisericile monumente istorice care aparțin altor culte. La aceste lucrări, Ministerul Cultelor — deosebit de contribuția adusă de conducerea cultelor respective — a dat suma de 171.000 lei, cu care s-a executat consolidarea unor monumente istorice din Ardeal. Astfel s-au reparat și restaurat: biserica evanghelică din **Homorod** (regiunea Stalin), biserica reformată din **Sic** (raionul Gherla), biserica unitariană din **Jara-Cluj**, biserica romano-catolică din **Gheorghieni-Ciuc**, ș.a. Deasemenea, din partea Ministerului Cultelor a primit ajutoarele bănești necesare, pentru reparație, și biserica romano-catolică **Bărăția**, din București.

Intr-un ritm mult sporit se vor desfășura asemenea lucrări de restaurare a monumentelor istorice și de artă religioasă, în cursul acestui an. Sume însemnate din bugetul statului au fost alocate acestui scop, iar contribuția Bisericii noastre este deasemenea mult sporită. Pe lângă continuarea lucrărilor începute anul trecut, s-au luat măsurile convenite spre a se putea începe, cît mai grabnic, lucrări de restaurare și consolidare la numeroase mînăstiri și biserici monumente istorice. Intre acestea se află: mînăstirea **Tismana**, această fermecătoare vatră a monahismului românesc, ctitorită de cuviosul Nicodim cel Sfințit; mînăstirea **Vatra Moldovitei**; biserica din **Ruginoasa**, unde-și doarme somnul de veci cel dintîi domn al Romîniei, **Alexandru Ioan Cuza**; străvechea și cunoscuta **Biserică Neagră** din Orașul Stalin; biserica din **Aninoasa**, raionul Muscel, unul din cele mai importante monumente istorice din țară, zidită la 1677 și restaurată de Mitropolitul Daniil la 1722; mînăstirea **Prislop** din re-

giunea Hunedoara, mînăstirea Neamțu, biserica Domnița Bălașa din București, biserica Sîntimbru din Alba Iulia, bisericile Sfîntul Spiridon-Vechi și Scaune din București; turnul Sfîntul Ioan din Piatra Neamț; mînăstirea Mamu; Schitul Maicilor din București, mînăstirea Dragomirna, etc.

*

Aceste importante înfăptuiri în domeniul păstrării monumentelor istorice religioase constituie o dovadă de necontestat a deplinei libertăți religioase care există în țara noastră și a prețuirii pe care conducerea Statului nostru democrat popular o acordă tuturor mărturiilor din trecutul poporului nostru. Tot ceea ce poporul a creat cu geniul și munca sa dealungul veacurilor este cinstit și păstrat cu grijă, spre a fi pildă generațiilor viitoare, care cresc învățînd să-și iubească patria, să iubească trecutul poporului nostru și comorile de artă făurite de el, dealungul zbuciumatei sale istorii.

La această purtare de grijă a cîrmuirii statului și la strădaniile neobosite ale Intîistătorului Bisericii noastre, pentru restaurarea și conservarea monumentelor istorice și de artă religioasă, — clericii și credincioșii ortodocși au datoria să răspundă printr-o sporită rîvnă întru păstrarea în bună stare a acestor neprețuite comori ale Bisericii și Patriei. Și, mai ales, să nu uite niciodată că sfintele vetre ale credinței și artei străbune, care au fost lăsate pradă distrugerii și ruinării de trecutele regimuri, au primit abia acum prețuirea la care au dreptul, din partea regimului nostru democrat popular, căruia — și din acest punct de vedere — datori sîntem cu dragostea și devotamentul nostru.

REDAȚIA

MINĂSTIREA HUREZI

Este în deobște cunoscut că arta religioasă a cunoscut în epoca lui Constantin Brîncoveanu (1688-1714) o dezvoltare atât de însemnată, încît se poate vorbi, în arhitectura bisericească munteană, de un adevărat stil brîncovenesc.

În timpul domniei sale de peste un sfert de veac, acest domn, «creștin și pravoslavnic, cu dragoste și rîvnă creștinească și fierbinte», cum ni-l descrie cronică, s-a îngrijit în chip deosebit de sfintele lăcașuri, refăcîndu-le, împodobindu-le și de multe ori ridicîndu-le din temelie. Am putea spune că o bună parte din vremea domniei lui Brîncoveanu, Țara Romînească a fost un adevărat șantier, pe care meșteri de cea mai aleasă pregătire lucrau cu sîrg la refacerea bisericilor și mînaștirilor zidite de înaintași, sau la înălțarea celor care aveau să devină faima împlinirilor brîncovene. Pisaniile și documentele multor lăcașuri dumnezești vorbesc de dărnicia neprecupețită a lui Brîncoveanu și a familiei sale. Bătrîna mînaștere Tismana fu împodobită cu daruri de argint, Bistrița vîlceană, reparată și dăruită cu cărți și odoare, la Arnota lui Matei Vodă Basarab săpă o fîntînă, la Strehaia refăcu zidurile învechite, la Brîncoveni, unde era moșia părinților săi, zidi din nou biserică mare și frumoasă, la Rîmnicul Sărat, împreună cu unchiul său Mihail Cantacuzino, construi din temelie mînaștere, chili și cetate împrejur; zidi apoi tot din temelie mînaștirea Mamul din Vîlcea, repară și împodobește mînaștirile Sadova, Gura Motrului, Dintr-un Lemn, precum și mînaștirea Glavacioc din Vlașca; la Tîrgoviște înnoi Mitropolia zidită de Neagoe Basarab și tot aci zugrăvi din nou Curtea Domnească și ajută bisericile: Sfîntul Dimitrie, Sfîntul Nicolae, Sfînta Vineri, iar Mînaștirea Dealului a învelit-o cu aramă și a zugrăvit-o din nou pe dinlăuntru și pe dinafară; în București a zidit mînaștirea Sfîntul Sava și Biserica Doamnei și a ridicat din temelie clopotnița dela Mitropolie; zidi biserici pe moșiile sale dela Potlogi, Doicești, Mogoșoia și în alte părți, aducînd îmbunătățiri și împodobind multe alte sfinte lăcașuri, dintre care unele nici nu mai există în vremea noastră, ele căzînd pradă distrugerii necruțătoare a timpului. Și dărnicia domnitorului muntean nu s-a oprit numai în Țara Romînească, ci a trecut și în Ardeal, zidind și acolo multe biserici, dintre care amintim una în orașul Făgăraș, care înfățișează stilul brîncovenesc muntean; este deasemenea ctitor la biserica veche din Ocna Sibiului, precum și la biserica din Sîmbăta de Sus, unde se mai păstrează și acum Evanghelia dăruită de Vodă Brîncoveanu.

Dar dintre ctitoriile bisericești ale lui Brîncoveanu ¹⁾, istoria ne vor-

---

1. A se vedea descrierea, cu date mai bogate, la Preot Nicolae Popescu: *Viața și faptele domnului Țării Romînești Constantin Vodă Brîncoveanu*, Tipografia Cărților Bisericești, 1934, pp. 15-24.

bește cu multă admirație de mînăstirea Sfintul Gheorghe Nou din București, la a cărei sfințire, săvîrșită în ziua de 29 iunie 1707, a luat parte și Patriarhul Hrisant al Ierusalimului. Despre frumusețea și podoabele acestui așezămînt brîncovenesc, precum și despre hanul și chiliile care îl înconjurau, nu ne mai vorbesc astăzi decît documentele trecutului, fiindcă mai întîi cutremurul cel mare din anul 1802 și mai apoi un foc nimicitor în anul 1847, au distrus aproape în întregime acest monument care ar fi fost, fără îndoială, de mare însemnătate pentru trecutul bisericesc al Capitalei noastre.

Biserica mare a Mînăstirii Hurezi, zidită de Constantin Brîncoveanu

A vrut însă Dumnezeu ca, peste toate vitregiile și neajunsurile vremii, să se păstreze totuși una din ctitoriile cele mai de valoare ale credinciosului domn Constantin Brîncoveanu și ale zbuțumatei sale familii. Este minunata mînăstire Hurezi, o «mînăstire fără pereche, pe care Brîncoveanu voi s-o lase pentru îngroparea sa și a neamului său, ca și pentru adăpostirea unei vieți călugărești care să poată fi îndreptariu pentru cultivarea artei religioase și a scrisului bisericesc»²⁾. Pentru caracteristicile ei și ale schiturilor grupate în jurul ei în definirea stilului brîncovenesc, pentru bogăția artei și valoarea acestui monument istoric, precum și pentru atenția deosebită de care se bucură ea în vremea noastră, atît din partea conducerii noastre bisericești cît și din partea statului, în paginile care urmează vom prezenta pe scurt istoricul întemeierii și dezvoltării

2. N. Iorga: *Istoria Bisericii Românești și a vieții religioase a romînilor*, ediția II-a, voi. 2, București, 1932, p. 69.

grupului mînăstiresc dela Hurezi și vom înfățișa rolul important și viitorul luminos pe care va trebui să-l aibă acest strălucit așezămînt mînăstiresc al lui Brîncoveanu și al vremii sale.

*

Așezată la poalele munților vîlteni, ca un giuvaer de mare preț între alte așezăminte mînăstirești care împodobesc lanțul subcarpatic al Olteniei, mînăstirea Hurezi își ia numele dela ținutul înconjurat de păduri bătrîne, în care cu greu putea străbate piciorul omenesc și în care răsuna înfiorător cîntecul păsărilor numite acolo huhurezi sau hurezi. Documentele vechi amintesc cititorilor că înainte de a fi ridicată frumoasa mînăstire a Brîncoveanului, mai sus de ea, era un schit închinat Sfîntului Ioan Botezătorul, al cărui ctitor n-a putut fi încă identificat.

Încă de pe vremea cînd era numai în rîndul boierilor, Brîncoveanu cumpărase moșia Hurezilor dela văduva Stana, soția lui Dima, conducător al breslei blănarilor și dela fiul ei, Matei.

Legîndu-și inima în chip deosebit de locul acesta singuratic, liniștit și socolit prielnic gîndului său de a înălța un lăcaș sfînt pentru odihna lui și a familiei sale, atît în timpul vieții pămîntești cît și după trecerea la cele veșnice, Constantin Vodă Brîncoveanu, la numai doi ani după ridicarea sa în scaunul de domnie, hotărî să înceapă zidirea mînăstirii Hurezi, pe care o voia cel puțin tot atît de strălucită ca vechea ctitorie dela Argeș a lui Neagoe Vodă.

Pentru înfăptuirea mărețului său plan, el trimite, în anul 1690, meșterii cei mai pricepuți ai timpului — numele și chipurile lor se pot vedea și astăzi zugrăvite în pridvorul bisericii: Istratie, lemnarul, Vucașin Caragea, pietrarul și Manea, vătaful de zidari. Se îngrijește deasemenea ca la înălțarea acestui sfînt lăcaș să fie folosite materialele cele mai bune și mai trainice. Supravegherea întregii lucrări o încredință ispravnicului Pîrvu Cantacuzino, fiul lui Drăghici Cantacuzino și vărul său primar. Acesta conduse cu grijă, timp de doi ani, lucrările care înaintau cu spor și, desigur, le-ar fi dus pînă la capăt, dacă n-ar fi murit în vara anului 1692³⁾. În locul său, Brîncoveanu trimise ca ispravnic pe Cernica Știrbei, biv veșnic armăș Izvoranu. Acesta, ajutat și de vrednicul arhimandrit Ioan, fost egumen la mînăstirea dela Cîmpulung și care va rămîne în fruntea mînăstirii dela Hurezi pînă la 1726, precum și de alți doi ispravnici mai mici, Badea Părcălabul și Apostol Vornicul (ale căror portrete murale se păstrează acum în pridvorul bisericii), conduse lucrările cu multă pricepere și sîrguință, așa că, în vara anului 1693, mînăstirea a fost în întregime terminată⁴⁾.

În același an, domnitorul Brîncoveanu veni la Hurezi și luă parte la tîrnosirea bisericii, pe care a închinat-o Sfinților Impărați Constantin și Elena. Sfințirea s-a făcut cu mare cinste de însuși Mitropolitul țării, Teodosie, înconjurat de alți mulți Arhieri și Părinți, cum ne spune cronica. Tot din cronică aflăm că Episcopul nou ales, Ilarion al Rîmnicului, a săvîrșit cea dintîi a sa Liturghie arhierească în această frumoasă biserică a mînăstirii Hurezi, la 8 Iulie, de sărbătoarea Sfîntului Mucenic Procopie,

3. *Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice*, anul I, nr. 2, București, 1908, p. 54, col. II.

4. Vezi N. Iorga, *Mînăstirea Hurezului*, Vălenii de Munte, 1912, p. 6.

ale căror moaște au fost dăruite acestui sfânt lăcaș de Patriarhul Iacob al Țarigradului⁵⁾.

Dar Brîncoveanu înțelegea să ducă mai departe lucrul început și, în acest scop, porni la zugrăveala bisericii cu meșterii greci Constantin și Ioan și meșterii romîni Andrei, Stan, Neagoe și Ioachim. În toamna anului 1694, pictura bogată și minunată a mărețului lăcaș dela Hurezi era terminată. Brîncoveanu s-a bucurat mult cînd a venit de Sîntă Mărie și a văzut isprăvit «lăcașul lui Dumnezeu, pe care încă din tinerețele sale hotărît avîndu-l, n-au dat odihnă mădulelor sale și nici repaos gîndurilor sale, pînă nu l-au zidit și ridicat, cu multă osîrdie și cheltuială, înfrumusețîndu-l și înzestrîndu-l cu toate, cît nemoartă pomenire, lui și părinților, moșilor și strămoșilor, în veac să rămîie și să se laude...»⁶⁾.

Biserica mînăstirii fiind acum terminată, între anii 1694-1697, continuară celelalte lucrări: pe la latura de sud, casele domnești deoparte, iar de alta două rînduri de chilii — parter și etaj —, cuprinzînd la mijloc clopotnița, alcătuită din partea de jos prin care se face intrarea în mînăstire, încăperea de deasupra, în care se păstrează tezaurul mînăstirii și deasupra acesteia clopotnița propriu zisă; pe latura de vest, clădirea este deasemenea alcătuită din chilii — parter și etaj —, cuprinzînd la mijloc paraclisul, altă podoabă de artă a așezămintelor dela Hurezi; apoi latura de nord, alcătuită numai din chilii — tot parter și etaj —, iar la est patruleterul care înconjoară biserica cea mare se încheie printr-un zid puternic de cărămidă și piatră. Menționăm că toate chiliile dau către curtea bisericii, printr-o galerie deschisă, sprijinită pe stîlpi artistic lucrați.

După șapte ani de lucru fără întrerupere, evlaviosul domn al Țării Romînești, împreună cu toată familia, ajunse să dea slavă lui Dumnezeu, în ziua de 18 septembrie 1697, că i-a ajutat să înfăptuiască monumentul cel mai de seamă al epocii sale, atît din punct de vedere arhitectonic cît și artistic.

Ca arhitectură, biserica dela Hurezi reprezintă tipul cel mai reușit al epocii brîncovene, avînd planul în formă de treflă, cu două turle înalte, cu pridvor sprijinit pe stîlpi artistic lucrați, cu o înfățișare impunătoare, cu proporții admirabile, cu sculpturi bogate și cu dibăcie lucrate și, în general, cu decorații clasice și sobre⁷⁾.

Valoarea artistică a picturii în frescă a bisericii, paraclisului și a schiturilor mînăstirii Hurezi este în chip unanim apreciată și constituiesc exemplare rare, a căror originalitate este absolut sigură. Executată de pictorii cei mai buni ai vremii și cu materiale de cea mai aleasă calitate,

5. Vezi Gr. Tocilescu: *Raporturi asupra cîtorva mînăstiri, schituri și biserici*, București, 1887, p. 33; citat după: *Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice*, an. I, nr. 2, p. 55, col. I, nota 7.

6. N. Iorga, *Mînăstirea Hurezului*, cap. *Inscripții*, p. 66. După dl. I. Ionașcu: *Contribuțiunii la istoricul mînăstirii Hurez*, Craiova, 1935, p. 7, tîrnosirea s-a făcut la 8 septembrie 1693 (Sîntă Măria Mică), întemeind această susținere pe faptul că într-un calendar personal al lui Constantin Brîncoveanu, pe anul 1693, s-a găsit această însemnare: «Sept. 6, miercuri, am sosit la Hurezi și mînăstirea am tîrnosit la sept 8, vineri, în zioa Nașterii Maicăi Precești».

7. Amănunte în legătură cu importanța arhitectonică a mînăstirii Hurezi, a se vedea în: *Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice*, anul XXIX, fasciculele 87-90, cu titlul: *Evoluția Arhitecturii în Muntenia și Oltenia*, de N. Ghica-Budești, partea IV, București, 1936, p. 13 și urm. Vezi și lucrarea d-lui arhitect Grigore Ionescu: *Istoria Arhitecturii romînești*, București, 1937, pp. 183-186.

bogăția și frumusețea picturii dela Hurezi poate constitui pentru orice pictor iubitor de artă veche creștină, modele vrednice de imitat, iar pentru cei ce râvnesc realizări noi, pictura dela Hurezi constituie o sursă admirabilă de inspirație⁸).

Dar, pe lângă valoarea ei artistică, pictura dela Hurezi prezintă și una documentară și istorică, pentru că, în afară de portretele murale ale meșterilor care au lucrat la acest dumnezeesc lăcaș, în tinda bisericii, pe peretele dela răsărit, în partea dreaptă, găsim înfățișați într-un tablou minunat pe domnul Brîncoveanu și soția sa Doamna Marica, susținând pe mâini ctitoria lor, iar lângă ei pe cei patru feciori: Constantin, Ștefan, Radu și Matei și pe cele șapte fiice ale lor: Stanca, Maria, Ilinca, Safta, Ancuța, Bălașa și Smaranda. Pe lângă aceste portrete, așa cum ne arată inscripția de deasupra ușii dela intrare, pe dinlăuntru «mai vrut-au, între alte, ca și dunga cea mare, bătrînă și blagorodnică a neamului său, atît despre tată, cît și dă spre mumă, să să zugrăvească și să să pue ai cum să veade, într-această desfătată, frumoasă și iscusită tindă». Și astfel, pe peretele dela apus al tindei, în partea dreaptă, găsim zugrăvită spița după tată a lui Brîncoveanu: David Postelnicu, strămoș; Preda Vornicul și Păuna, moși; Papa Postelnicul și jupîneasa Stanca, părinți; Matei și Barbu, frați; Ancuța, soră și Brîncoveanu însuși copil, — continuînd pe peretele dinspre sud cu membrii strămoși care au fost domni: Laiot Neagoe și Matei Vodă; iar în partea stîngă a peretelui dinspre apus se află zugrăvită spița după mamă a domnului, boerii Cantacuzini: Constantin Postelnicul și jupîneasa Ilinca, moși; Drăghici Spătarul, Constantin Stolnicul, Matei Aga, Mihai Spătarul și Iordache Spătarul, unchi; Maria, Ancuța, Ilinca, mătuși; Stanca, mamă, și Bălașa, mătușă, continuînd pe peretele dinspre nord cu membrii strămoși care au fost domni: Șerban Cantacuzino, Constantin Vodă Cîrnul și Radu Vodă Șerban⁹).

*

După ce ctitoria brîncoveană fu complet terminată și în vreme ce prea luminatul blagocestiv Brîncoveanu lucra încă la clădirile care o înconjoară și la paraclisul închinat întru cinstea și lauda nașterii Maicii Domnului, Doamna Marica, soția sa, ea însăși ctitoră de biserică și mînăstiri, «rîvnind și urmînd în toate bunele fapte... pre înălțat soțul său Io Costandin Băsărabu Voevod și, precum soțul și Domnul ei biserica cea mare întru cinstea marilor împărați și sfinți Costandin și Elena den temelie o au ridicat și o au înfrumusețat, așa măriea ei, în slava de Dumnezeu născătoarei Fecioare și Stăpînii noastre»¹⁰), a zidit, în partea de est a mînăstirii, o «sfîntă beserecuce», bolniță, pe care a terminat-o în anul 1696 și pe care a zugrăvit-o «ca o mireasă împodobită» zugravii Preda și Nicolae în anul 1699. În această bisericuță, măestrit proporționată și cu pictură aleasă înfrumusețată, se făceau slujbe pentru bolnavii care

8. Descrierea amănunțită a frescelor dela Hurezi a fost făcută de A. Baltazar în: *Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice*, an. II, nr. 2, București, 1909, pp. 73-84, și nr. 3, pp. 123-132.

9. Pentru descrierea amănunțită a acestor portrete murale, a se vedea: *Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice*, an. I, nr. 2, pp. 56-57 și 73-78, precum și nr. 4, pp. 156-160 (în acest din urmă număr sînt înfățișate portretele murale din paraclis și din bolniță).

10. Vezi Pisania în întregime, la N. Iorga: *Mînăstirea Hurezului*, cap. *Inscripții*, pp. 73-74.

erau izolați în casa așezată mai sus de ea, în partea de nord, și tot în bolniță se făceau și slujbele de înmormântare și parastasele călugărilor răposați. Într-o parte a incintei care înconjura bolnița era atunci, cum este și astăzi, cimitirul mănăstirii și tot acolo se mai aflau un foișor și un heleșteu. Un zid destul de înalt și gros, sprijinit din distanță în distanță de numeroși contraforți și lucrat din cărămidă și piatră, împrejmuește atât incinta mănăstirii cât și incinta mai mică a bolniței, cuprinzând înlăuntrul său o suprafață destul de întinsă, cu grădini și construcții ce s-au adăugat ulterior.

Dar în afara acestui zid, arhimandritul Ioan care, așa cum am spus, a fost dela început veghetor la înălțarea ctitoriei lui Brîncoveanu și a ajuns să fie în mare cinste înaintea pravoslavnicului domn și a familiei sale, «văzînd că acestea ale lumii toate ca o umbră se mută și neavîndu în urmă pe nimeni», s-a îndemnat ca să nu fie «de tot în urmă uitat și ca să nu rămînă ca pomul cel fără de roadă» și «luînd voie și ajutor» dela domnul său, începu să ridice și el, în anul 1698, în partea de nord a mănăstirii Hurezi, un «mic locaș marelui Dumnezeu, întru cinstea și slava celor prea vestiți și marilor apostoli Petru și Pavel»¹¹). Acest schit era gata, zidit și zugrăvit în anul 1700¹²).

La doi ani după săvîrșirea lucrărilor acestui schit, prin scrisoarea sa din 4 octombrie 1702, arhimandritul Ioan îl închină «sfintei mănăstiri și Măriei Sale Domnului Constantin Brîncoveanu și a tot blagocestivu neam, cine se va trage de Măria Sa».

Din punct de vedere arhitectonic, schitul Sfinții Apostoli are proporții foarte bine reușite, prezintă o înfățișare sobră și o unitate de compoziție desăvîrșită. Deasemeni și pictura acestui sfînt lăcaș este bogată și artistic executată. Încă dela început, lîngă schit, au fost construite și chilii, pentru adăpostirea călugărilor, care au ținut mereu de soborul cel mare al mănăstirii lui Brîncoveanu.

Tot în afara zidului care înconjura mănăstirea, în partea de vest, peste rîul din vale, Ștefan Brîncoveanu, fiul «prea blîndului domn și oblăduitor a toată Ungro-Vlahia, Io Costandin Basarab Voevod», făcu cu cheltuiala sa «un sfînt și dumnezeesc schitu, întru pomenirea vărhovnecului den mucenici sfîntului Ștefan». Acest schit, la a cărui înălțare fu ispravnic Ioan Arhimandritul, s-a terminat în anul 1703.

În privința arhitecturii, schitul Sfîntul Ștefan seamănă într-o oarecare măsură cu biserica cea mare a mănăstirii Hurezi și, deși este clădirea cea mai deteriorată din grupul mănăstiresc dela Hurezi, se impune vizita-

11. Vezi Pisania în întregime la N. Iorga: *Studii și documente*, vol XIV, București, 1907, pp. V-VII.

12. Iată cuprinsul inscripției dinlăuntrul acestui schit, în care se însemnează terminarea lucrărilor:

*Valuri multe rădică furtuna pe Mare,
Mai virtos gîndul omului întru lucru ce are;
Nu atîta grijă și frică începutului,
Ce mai multă grijă și primejdie sfărșitului.*

Intr-acest chip fiind într-acea grijă și eu, smeritul Ioan, mult m-am nevoit pînă ce pceastă sfîntă biserică lo am isprăvit și pe urmă cu înfrumusețare o am zugrăvit întru slava lui Dumnezeu și întru pohvala sfinților Apostoli.

Și s-au săvîrșit la iulie 6 zile, leat 7208 (1700). Zugrafi: Iosif erodiacon și Ion erodiacon.

torului prin porporțiile ei armonios îmbinate, prin arta decorativă și prin așezarea ei pitorească.

Este însă destul de dureros faptul că picturile interioare, ca și decoriurile exterioare ale acestui monument arhitectonic și artistic, au fost deteriorate pe deoparte de vreme, pe de alta de nepăsarea și uneori de răutatea inconștientă a oamenilor care nu numai că nu l-au păstrat, dar l-au mutilat și i-au distrus părți destul de însemnate, ca: ușa dela intrare, o parte din chenarele minunat sculptate din jurul ferestrelor, o parte din timplă și pictură, etc.

Deasemenea și chiliile care au fost odinioară lângă schit sînt astăzi un morman de ruine, iar zidul care închidea mica incintă a schitului Sfîntul Ștefan, făcut din bolovani de rîu și cărămidă, s-a năruit și el în cea mai mare parte.

*

Și acum, după ce am văzut cum a luat ființă mînăstirea Hurezi cu toate celelalte așezăminte ale ei, se cuvine să adăugăm că tot Brîncoveanu și familia lui s-au îngrijit de înzestrarea mînăstirii cu moșii, precum și de împodobirea ei cu odoare și daruri vrednice de frumusețea unor ctitorii domnești.

După hrisoavele și actele care ni s-au păstrat, mînăstirea Hurezi a avut într-o vreme foarte multe moșii. Nu ne vom ocupa prea mult de ele, pentru că socotim că, dacă mînăstirea Hurezi n-a ajuns la o viață duhovnicească și culturală mai ridicată, cauza se datorește și faptului că mai totdeauna egumenii mînăstirii au fost preocupați de administrarea acestor moșii, răspîndite în diferite părți și la distanțe destul de mari. Le amintim aci pentru a dovedi că afirmația noastră este într-adevăr întemeiată. Prin hrisovul dat la 25 aprilie 1695, o înzestră mai întîi Brîncoveanu cu moșiile: Hurezi, Rămești, Șrineasa, Slăvitești, Runcu, Otești, Baia de Fier în ținutul Vlçii; Puțuri, Gîroc, Bratovoști în Dolj; Sălcuța în Mehedinți, Belciugatul și Cojești în Ilfov; apoi vii la Sutești și Traian în Vlcea. Tot dela ctitori mai dobîndi viile dela Pitești, în «Gura Izvoranilor», o parte din satele Folești, Fometești, Vînjoii și Negrești, precum și părți din moșiile: Jdegla, Rotunda, Ciuperceni, Cîmbrova și Popești (1697), iar în 1707 tot Brîncoveanu, la cererea arhimandritului Ioan, schimbă moșiile Belciugatul și Cojești, cu Craiovița. La acestea se mai adăugară daniile altor boieri și clerici: Cernica Armașu îi închină jumătate din moșia Săraru și satul Aninișul (Prahova); primi apoi moșia Bîrzoteni, dela Dumitrana Buicescu, văduva paharnicului Papa, moșia din Racovița donată de Maria Băleanu, pentru a fi înmormîntată în mînăstire; un monah, Damaschin, îi dăruie moșia Șipotul; Constantin Brătășanu cu soția lui Maria îi adăugară moșia Potrojan, iar vornicul Radu Golescu cu soția lui Maria îi donară moșia Grojdibod și o vie în dealul Crețenilor; Maria Clucereasa Bălceanca îi dăruie moșiile: Sușani, Sîrbi și via dela Nemoi, iar un preot Cîrstea îi dăruie moșia Oteșani, lângă Folești¹³).

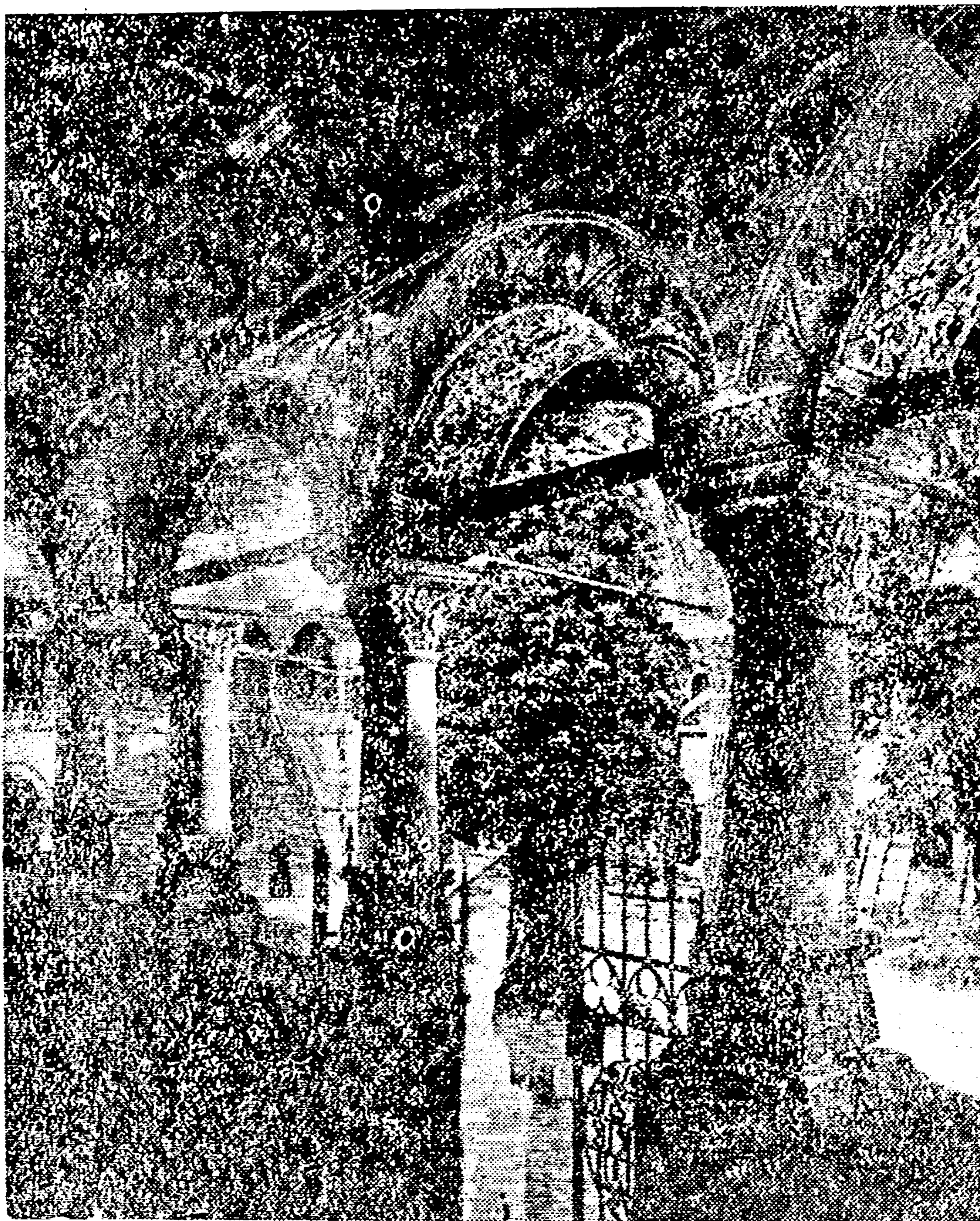
În afară de moșii, darnicul ctitor înzestră mînăstirea Hurezi cu foarte multe obiecte și odoare de valoare: clopote făcute în țară, sau aduse de peste hotare, străni domnești și arhieresti, precum și iconostase lucrate

13. Și pomelnicul donatorilor și moșiilor este încă și mai mare; pentru amănunte a se vedea: I. Ionașcu: *Contribuții la istoricul mînăstirii Hurez*, pp. 9-13; vezi și *Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice*, an. I, nr. 2, pp. 60-61, precum și N. Iorga: *Studii și documente*, vol. XIV, pp. X-XIV.

cu multă artă, policandre și sfeșnice lucrate din aramă sau argint, cruci, candelă, icoane, chivoturi, potire, discuri, cădelnițe, anaforițe, cîrji, pahare, paftale și multe alte odoare lucrate în argint și aur; apoi veșminte arhieresti, preoțesti, diaconesti, dvere, perdele, etc., unele lucrate chiar de domnițele și jupînițele din cămările doamnei, cărți de slujbă și chiar o bibliotecă pentru folosința călugărilor din mînăstire¹⁴).

Și după ce o înzestră cu toate acestea, pe de o parte pentru a o feri

Mînăstirea Hurezi — Pridvorul bisericii mari, zidită între 1692 și 1695 de Constantin Brîncoveanu

de amestecul de multe ori dăunător al boierilor, domnilor și chiar al Ierarhilor pămînteni de mai tîrziu, iar pe de alta pentru a-i spori prestigiul, Brîncoveanu închină mînăstirea Hurezi Patriarhiei de Constantinople, declarînd-o stavropighie.

Este de remarcat însă faptul că, chiar în situația aceasta, ea are în sine ceva deosebit față de alte mînăstiri stavropighiale ale timpului, întrucît se bucura de o independență aproape absolută față de Constanti-

14. Astăzi nu se mai găsesc la mînăstirea Hurezi decît o foarte mică parte din aceste obiecte. Unele au fost luate sau dăruite în diferite împrejurări de conducătorii mînăstirii, iar o altă parte au fost aduse și așezate în Muzeul național de antichități (vezi în această privință: *Euletinul Comisiunii Monumentelor Istorice*, an. I, nr. 2, p. 63, nota 1).

nopole. Gramata dată de Patriarhul Calinic al Țarigradului recunoștea mînăstirea Hurezi «de toți slobodă, nesupusă, fără de dajdie, necercată, ne-bîntuită și neasuprită de niciun feliu de obraz, atîta besericescu, cît și mirenescu. Și să se pomenească într-însa numele Patriarhului celui după pravilă la toate sfintele slujbe după obicei. Și nici-unul să poată vrea odată, din toate obrazele, atîta besericești, cît și mirenești, veri boiariu, veri din cei supuși, veri arhiereul țării, nici cu un feliu de pricină să fie volnic a călca aciastă sfîntă mînăstire, sau să îngreuiaze pre părinții ce străduescu într-însa, sau să-i bîntuiască, au să clătească, au să calce volnicia aceștii sf. mînăstiri; ci să fie slobodă. Nici să fie datoare a da cevaș cuiva, fără decît să dea la a noastră Mare Beseerică a lui Hristos de an cară ocă 30, într-un semn de supunere, după obiceiul stauropighilor. Așijderea și părinții cari lăcuescu într-însa să petreacă într-un volnic și odihnă, mîntuiți de tot feliu de silă și de volnicie, de tot omul și obrazul, trăind împreună cu pace și cu dragoste frățească, într-un cuvînt și bună tocmire, după canoanele vieții călugărești. Și alegerea igumenului lor, să aleagă și să puie din sobor pre carele să va socoti că iaste vreadnic, cu știrea și cu socoteala luminatului ctitorului ei și a moștenitorilor ce să vor trage după Măriia Sa. Iar, cînd va fi vreo treabă de hirotoniseală între dînșii, să fie volnici a chiema ori pre carele arhiereu vor vrea, ca să slujească într-însa cu paza poruncilor din pravilă și să sârvîrșească hirotoniile lor fără nici-o împotivire și opreală...

«La anul dela Spășenia Lumii 1702, mesiță februarie, indiction 10.

† Calinic, cu mila lui Dumnezeu Arhiepiscop al Țarigradului, noului Răm, și a toată lumea patriarh.

† Mitropolitul Chesariei, Chipriian.

† Mitropolitul Eracliei, Neofit.

† Mitropolitul Chizicului, Chiril.

† Mitropolitul Nicomidiei, Parthenii.

† Mitropolitul Halchidonii, Gavriil.

† Mitropolitul Rodului, Constandie.

† Mitropolitul Hiului, Ghenadie.

† Mitropolitul Dercului, Nicodim.

† Arhiepiscopul Priconisului, Mitrofan»¹⁵⁾.

*

Acesta este, pe scurt, istoricul înființării așezămintelor mînăstirești dela Hurezi. Dar dorința ctitorului, care a pecetluit cu sîngele său mărturisirea și țaria credinței în Biserica dreptslăvitoare a lui Hristos, a fost ca acest «complex mînăstiresc» să grăiască urmașilor nu numai prin frumusețea lui arhitectonică și artistică, sau prin bogăția podoabelor sale. Se știe doar că domnia lui Brîncoveanu este însemnată și prin înțelegerea și sprijinul larg pe care le-a acordat el tipăriturilor religioase. În vremea lui trăiește neobositul Mitropolit Antim Ivireanu, precum și Episcopul deschizător de drum nou în cultura romînească, Mitrofan al Buzăului. Prin osteneala lor, se tipărește acum un număr destul de mare de cărți religioase. Este drept că majoritatea tipăriturilor se face în limba greacă, dar epoca lui Brîncoveanu înseamnă un pas destul de important în cultura

15. Vezi gramata în întregime la N. Iorga: *Studii și documente*, vol. XIV, pp. 5-9, de unde a fost citat și acest fragment.

românească, prin aceea că acum încep să apară tot mai des și cu mai multă îndrăzneală tipărituri în limba română ¹⁶⁾.

Printre alte centre de cultură românească ale Munteniei, am amintit că Brîncoveanu s-a gândit și la ctitoria sa dela Hurezi. Așa se explică faptul că el dăruie acestei mînăstiri o bibliotecă bogată și se îngrijește să o înzestreze cu moșii destul de multe și întinse, pentru ca astfel călugării să aibă tot ce le era necesar pentru nevoile traiului și să poată întemeia la Hurezi un centru nou de cultură și viață religioasă.

Cercetînd istoria vieții monahale care s-a desfășurat mai bine de două secole și jumătate în mînăstirea Hurezi, trebuie să recunoaștem însă că atît în vremea cînd au trăit acolo călugări, adică pînă la 1872 ¹⁷⁾, cît și după aceea, de cînd a fost transformată în mînăstire de maici, pînă la mijlocul secolului nostru, nu putem vorbi de o afirmare deosebită a acestui așezămînt mînăstiresc în viața culturală și duhovnicească a Bisericii noastre. Incepînd dela arhimandritul Ioan, primul egumen al mînăstirii, pînă la arhimandritul Ioanichie, pomenit ca ultimul stareț al ei (1872), cei 15-20 de călugări, cîți a numărat mai întotdeauna obștea monahală dela Hurezi, își împărțeau munca numai pentru săvîrșirea slujbelor din mînăstire și schituri și pentru ascultări care n-aveau nimic comun cu preocupări de ordin cultural. În afară de ieromonahul Lavrentie și de egumenul Rafail, care s-au remarcat printr-o aleasă cultură personală, nu găsim la Hurezi «călugări cărturari, scriitori, sau alcătuitori de cărți» ¹⁸⁾. Din documentele păstrate pînă în vremea noastră, se desprinde că mai toți conducătorii acestei mînăstiri erau mereu ocupați cu administrația moșilor cu care fusese înzestrată. Așezate la distanțe destul de mari de locul pe care fusese întemeiată mînăstirea, supuse lăcomiei boierilor, care aveau moșii vecine cu ale mînăstirii, și cultivate după «datina» vremii, cînd veniturile se strîngeau mai mult cu sila și cu judecata, aceste moșii au ridicat mai întotdeauna sarcini grele pentru egumenii mînăstirii și credem că n-am greșit afirmînd că ele au constituit o piedică din cele mai serioase pentru dezvoltarea culturală și duhovnicească a acestui important centru mînăstiresc, așa cum de altfel s-a întîmplat și cu alte așezăminte din trecutul nostru românesc.

Au fost, desigur, și alte motive pentru care mînăstirea Hurezi n-a putut deveni un centru de cultură și nici măcar un loc important de viață duhovnicească. Amintim, printre altele, faptul că, începînd cu secolul XVIII, Ierarhii caută să strîngă în jurul lor și mai ales în centrele eparhiale, elementele cele mai de valoare ale monahismului, așa cum s-a întîmplat, de pildă, cu ieromonahul Lavrentie dela Hurezi, care trecu la Episcopia Rîmniceului. Trebuie amintit deasemenea și faptul că, împotriva prevederilor gramatei patriarhale din 1702, episcopii, domnii și chiar boierii străini de neamul ctitorului se amestecă în conducerea acestei mînăstiri stavropighiale și confirmarea în stăreție se cîștigă de multe ori cu bani grei, așa cum se întîmplă cu egumenul Gherasim, în anul 1778. S-ar mai putea adăuga apoi că, în anii 1788-1789, în vremea războiului

16. Cf. N. Iorga: *Istoria Bisericii românești și a vieții religioase a Romînilor*, vol. II, pp. 10-15.

17. Vezi la N. Ionașcu: *Contribuții la istoricul mînăstirii Hurez*, p. 40.

18. N. Iorga: *Studii și documente*, vol. XIV, p. XXXVIII.

ruso-turc, mînăstirea Hurezi, împreună cu alte mînăstiri oltene a fost barbar prădată și profanată de armatele turcești¹⁹).

Dar peste toate aceste motive, trebuie să recunoaștem că atît în secolul XIX cît și în prima jumătate a secolului nostru, a lipsit conducerii Bisericii noastre o preocupare serioasă de ridicare a vieții monahale. Cele mai multe așezăminte mînăstirești trăiesc prin gloria trecutului și în multe din ele viața duhovnicească însăși se resimte.

*

Deplin conștient de rolul monahismului în susținerea vieții duhovnicești a credincioșilor, în anul 1948, cu prilejul intronizării, Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian înscrie ca punct de imediată înfăptuire, reorganizarea mînăstirilor și a clerului monahal, «care trebuie să fie în slujba luminii, culturii și ajutorului societății, condus de spiritul evanghelic al jertfelniciei pentru aproapele, făcînd din schiturile și mînăstirile lor, izvoare curate cu apa răcoritoare a Evangheliei lui Hristos»²⁰).

Urmărind cu perseverență și tenacitate rezolvarea grabnică a acestei probleme, de aproape 6 ani de cînd conduce, împreună cu membrii Sfințului Sinod, treburile Bisericii Ortodoxe Romîne, Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian n-a precupețit niciun efort, atît pentru ridicarea nivelului vieții religioase în mînăstiri, cît și pentru crearea unor condițiuni mai bune și pentru viețuitori și pentru sfintele lăcașuri.

Pentru sporirea vieții duhovnicești și pentru a se creia din mînăstiri «locuri de aleasă și desăvîrșită viață duhovnicească», se înființează în fiecare eparhie în mînăstirile mai mari, școli monahale cu durata cursurilor de 3 ani, se orînduiesc în toate mînăstirile, duminicile și sărbătorile după amiază, conferințe duhovnicești cu tot soborul; Sfințul Sinod înființează 3 Seminarii Monahale cu durata cursurilor pe 4 ani, iar monahii și monahiile care dovedesc aptitudini deosebite la învățătură, pot urma și cursurile universitare, în Institutele Teologice, Eparhiile întreținîndu-i pe contul lor și folosindu-i, după terminarea studiilor, în posturile de conducere și control ale mînăstirilor.

Pentru asigurarea unei vieți îndestulate și demne a monahilor, precum și pentru «a fi de folos poporului, dovedind dragoste împreună cu fapte bune față de obștea țării», în toate mînăstirile iau ființă «ateliere pentru meserii, potrivite cu îndeletnicirile tagmei», cooperative de producție, etc.

În toate mînăstirile și schiturile din țara noastră, se simte acum un duh de viață nouă, conviețuitorii din mînăstiri ocupînd tot timpul de care dispun, cu munca și cu rugăciunea și ducînd viață chinovială²¹).

19. «Un saraschiar cu oaste turcească — 1800 soldași, precizează Pahomie egumenul — au șezut în mînăstire un an»; în «Sf. biserică cea mare 70 de robi ce au fost închiși de turci în două luni și jumătate» și-au depus aici spurcăciunile; «Hoți nemțești și turci» au împușcat chipurile sfinților din paraclis; bolnița «grajdu de cai fusese», la fel celelalte schituri» (vezi mai amănunțit expusă situația mînăstirii din acest timp, la: I. Ionașcu, *op. cit.*, pp. 20-21.

20. † Justinian, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Romîne, *Apostolat Social*, ediția II-a, București, 1949, p. 130.

21. A se vedea art. 77-78 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Romîne și art. 6-8 din Regulamentul pentru organizarea vieții monahale și funcționarea administrativă și disciplinară a mînăstirilor.

• Sînt însă cîteva centre mînăstirești în care se simte în mod deosebit trezirea unei înalte conștiințe monahale și revenirea la vremurile de adevărată înflorire a monahismului ortodox. Printre acestea se află la loc de frunte și mînăstirea Hurezi. Cine a cunoscut-o cu cîteva ani în urmă, poate ușor recunoaște progresul pe care l-a realizat în ultimii 3-4 ani.

Dintr-o mînăstire în care majoritatea călugărițelor trăiau în ignoranță și grele lipsuri, mînăstirea Hurezi este astăzi un centru înfloritor de viață și învățatură călugărească. Bucurîndu-se de atenția deosebită a Întîistătătorului Bisericii noastre și devenind, împreună cu sora ei tot atît de vrednică din Moldova, mînăstirea Agapia, mînăstire stavropighială, — de data aceasta cu dependența nu de Constantinopol, ci de Patriarhul Bisericii noastre —, ea trăiește acum începutul unor vremuri de înflorire duhovnicească și de muncă tot mai bine organizată, pentru îmbunătățirea condițiilor de viață ale soborului și pentru sporirea produselor necesare vieții economice a patriei noastre.

Vizitatorii simt o plăcere deosebită să vadă călugărițe care au depășit de mult vîrsta școlară, silindu-se în fiecare zi la învățatură, pentru a-și completa ciclul I și II elementar, pentru a absolvi cursurile Școlii monahale, sau pentru a pregăti programul șezătorilor duhovnicești din duminicile și sărbătorile după amiază.

Dar pe lîngă învățatura de carte, în mînăstirea Hurezi, călugărițele muncesc ca niște adevărate albine în atelierele de țesut covoare și în atelierele de croitorie; o parte a început să lucreze obiecte în ceramică, iar o altă parte lucrează în grădina de zarzavaturi și la îngrijirea pomilor, unindu-se cu toate să găsească noi îndeletniciri, cu convingerea că «munca ferește pe călugări dela multe păcate, dela multe greșeli»²²).

Grija pentru o cît mai bună trăire duhovnicească și dragostea pentru însușirea unei alese culturi religioase și pentru o bună orientare socială, ca și munca în diferitele îndeletniciri, sînt întotdeauna împletite cu rugăciunile din biserică și cu respectarea fără știrbire a vechilor orîndueli monahale.

Dar importanța acestui centru mînăstiresc a crescut mai mult din toamna anului 1951, de cînd adăpostește în localul său și Seminarul Monahal de călugărițe «Sf. Filofteia».

În fiecare an, Eparhiile din Mitropoliile Ungro-Vlahiei și Olteniei trimit la Hurezi elementele cele mai de valoare, pentru ca sub îndrumarea unui corp didactic bine pregătit, după absolvirea celor 4 ani de învățatură și după deprinderea unei meserii, să fie purtătoarele de lumină ale vieții călugărești celei noi, cadrele de educație și conducere ale mînăstirilor de călugărițe din Biserica noastră. Nu exagerăm dacă spunem că niciodată în trecutul ei, ctitoria brîncoveană dela Hurezi n-a cunoscut vremuri de preocupări culturale duhovnicești mai înălțătoare decît cele de astăzi.

Timpul scurt de cînd soborul mînăstirii și elevele Seminarului Monahal ostensesc laolaltă pentru promovarea adevăratei vieți călugărești și rezultatele din ultimul timp, îndreptățesc cu prisosință această afirmare.

Scutite de grija meșiilor, fără amestecul domnilor sau al boierilor, sub părinteasca ocrotire a Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian și sub

22. † Justinian. Patriarhul Bisericii Ortodoxe Romîne, *Apostolat Social, Pilde și îndemnuri în lupta pentru pace*, București, 1952, p. 99.

înțeleapta conducere a Sfântului Sinod, această mănăstire stavropighială este acum una din cetățile monahale de vîrf, spre care se îndreaptă atenția călugărițelor din cinci Eparhii ale Bisericii Ortodoxe Romîne.

Dar dacă atenția ocrotitoare a Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian s-a îndreptat asupra așezămintelor brîncovenesti dela Hurezi, pentru a creia acolo un mare centru de autentică viață monahală, apoi această strădanie a fost dela început unită cu prețuirea deosebită pe care o acordă conducătorul Bisericii noastre acestei mănăstiri, atît pentru motive de ordin istoric, cît și pentru faptul că ea reprezintă unul din monumentele cele mai de seamă ale arhitecturii și artei noastre religioase.

Cu grija de a conserva în forma pe care a avut-o la început acest minunat complex dela Hurezi, Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian a investit, în ultimul timp, sume de peste 100.000 lei, cu ajutorul cărora s-au făcut unele reparațiuni care erau mai urgente la clădirile mari și în special la acelea în care a fost adăpostit Seminarul Monahal. Tot din această sumă s-au refăcut în parte și s-au reparat în 1952-1953 chiliile dela schitul Sfinții Apostoli, care ajunseseră atît de deteriorate, încît nu mai puteau fi locuite. În aceste chii trăiesc acum peste 20 de călugărițe și unul din duhovnicii mănăstirii. Deasemenea, în cursul anului 1953 s-au procurat o parte din materiale și s-au făcut lucrările pregătitoare pentru reparația radicală a schitului Sfîntul Ștefan, astăzi atît de ruinat încît nu mai poate fi folosit pentru cult.

Intîistătorul Bisericii noastre este pe deplin convins că Biserica nu trebuie să cruțe niciun sacrificiu, pentru ca minunatele realizări dela Hurezi ale epocii brîncovene să nu cadă pradă ruinării și distrugerii.

Tot pe linia preocupării de a păstra cît mai nealterată forma originală și în cît mai perfectă stare toate monumentele reprezentative ale arhitecturii și artei romînești, Statul nostru de democrație populară a declarat mănăstirea Hurezi monument istoric național.

Trebue remarcat de altfel faptul că, de cînd în fruntea Ministerului Cultelor se găsește Dl. Prof. Acad. Petre Constantinescu-Iași, unul dintre cercetătorii de seamă ai tezaurului nostru de artă populară, monumentele istorico-bisericești se bucură de o deosebită atenție și s-au acordat din partea Statului subvenții destul de importante pentru reparația și buna lor conservare, cu convingerea că «ele reprezintă o zestre de mare preț a timpului nostru»²³).

Pentru mănăstirea Hurezi, Ministerul Cul'elor a prevăzut, în bugetul anului 1954, suma de 200.000 lei, astfel că posibilitățile de restaurare și conservare a mănăstirii Hurezi, cu toate clădirile care depind de ea, sînt de acum înainte mult sporite și în curînd schitul Sfîntul Ștefan, bolnița, zidurile înconjurătoare și multe alte lucrări care așteaptă de multă vreme să fie împlinite, vor ajunge iarăși în forma și strălucirea primară pe care au avut-o.

Mănăstirea Hurezi va deveni deci, în curînd, prin tot ce înseamnă ea ca artă și desăvîrșire romînească, prin dezvoltarea ei pe linie duhovnicească și culturală, ca și prin așezarea ei în mijlocul unor frumuseți na-

23. Vezi revista *Biserica Ortodoxă Romînă* nr. 4, anul 1953, art. semnat de Vartolomei Diacul: *Monumentele noastre de artă religioasă*, p. 347, citat după M. I. Rzianin, *Monumentele Arhitecturii Ruse*, Moscova, 1950, p. 6.

turale nevalorificate încă îndeajuns pînă acum, un centru de interes deosebit pentru admiratorii și cercetătorii marilor realizări ale trecutului nostru românesc, un loc de adevărată mîngîiere sufletească și un popas de odihnă înviorătoare și întremătoare pentru trupurile obosește de drum sau de munca încordată de fiecare zi.

De acum, Constantin Brîncoveanu poate dormi liniștit somnul de veci, fiindcă mînăstirea Hurezi, pe de o parte, a devenit vatra duhovnicească pe care a dorit-o el dintru început, iar pe de altă parte, cea mai de seamă dintre ctitoriile lui și ale familiei sale a trecut în grija întregului nostru popor, care este astăzi pe deplin conștient că mînăstirea Hurezi reprezintă o capodoperă rară de frumusețe, de armonie și bogăție artistică și merită să fie păstrată cu scumpătate ca un monument dintre cele mai grăitoare despre priceperea și însușirile alese ale geniului creator a înaintașilor noștri, și ca o cheazășie de înfăptuiri și mai mărețe ale poporului nostru în viitor.

Pr. I. GAGIU

MINĂSTIREA SNAGOV

AȘEZARE.

Călătorul care vine cu barca pe lac, dinspre miază-zi dela Tîncăbești, sau de pe unul din malurile din apropierea mînăstirii, are tot timpul să admire copacii înalți și drepti ai pădurilor de pe ambele maluri, fără a bănuși că în dosul stufului verde, care înaintează în lac, prelungind malul de apus către cel de răsărit, se ascunde, în mijlocul apelor, o insulă verde deasupra căreia se înalță maiestoașă mînăstirea Snavogului.

Cel care vine dinspre stația de cale ferată și trece prin pădure, ca și cel care vine dinspre nord și pătrunde prin satele Coadele sau Fundul, zărește deodată insula fermecată, despărțită de restul lumii, prin apele adînci ale lacului Snagov.

Către capătul de apus al insulei lunguiețe, orientată în direcția vest-est, se înalță vechea biserică a mînăstirii Snagovului, în fața căreia stă de veghe o clopotniță cu ziduri puternice, căci din toate clădirile de altădată nu a mai rămas astăzi decît biserica mare și clopotnița.

O perdea de trestie de culoare verde albicioasă, primăvara și vara, gălbuie toamna și iarna, ține tovărășie malurilor, ocrotind insula. Apele lacului, de culoarea cerului, cînd e senin, de culoarea vînată a plumbului cînd norii grei de ploaie se abat asupra lui, înconjură de jur împrejur această veche așezare mînăstirească.

În fund, dincolo de ape, dinspre răsărit și miază-zi, se ridică un codru întunecat, ai cărui copaci bătrîni se oglindesc în apele limpezi de par a fi crescuți dela scoarța pămîntului în jos, către adîncul în care se oglindește albastrul cerului.

Satele din jur par a sta pitulate printre mulțimea copacilor. Snagovul și Dobroșești stau ascunse în marginea pădurii, către miază-zi; Coadele, Fundul și Turbații se ațîn în partea de miază-noapte, iar în locul dinspre partea de apus și miază-zi, unde altădată stăpînea singurătatea, în anii din urmă s-au ridicat clădiri care adăpostesc pe cei care vin să se odihnească sau să facă sport nautic.

Cu vremea, clădirile s-au înmulțit pe ambele maluri, dînd altă înfățișare împrejurimilor singuratice de altădată. Liniștea neturburată a lacului și-a încheiat veleatul, acum un sfert de veac, adică atunci cînd prima barcă cu motor a spintecat, pentru întîia dată, apele Snagovului.

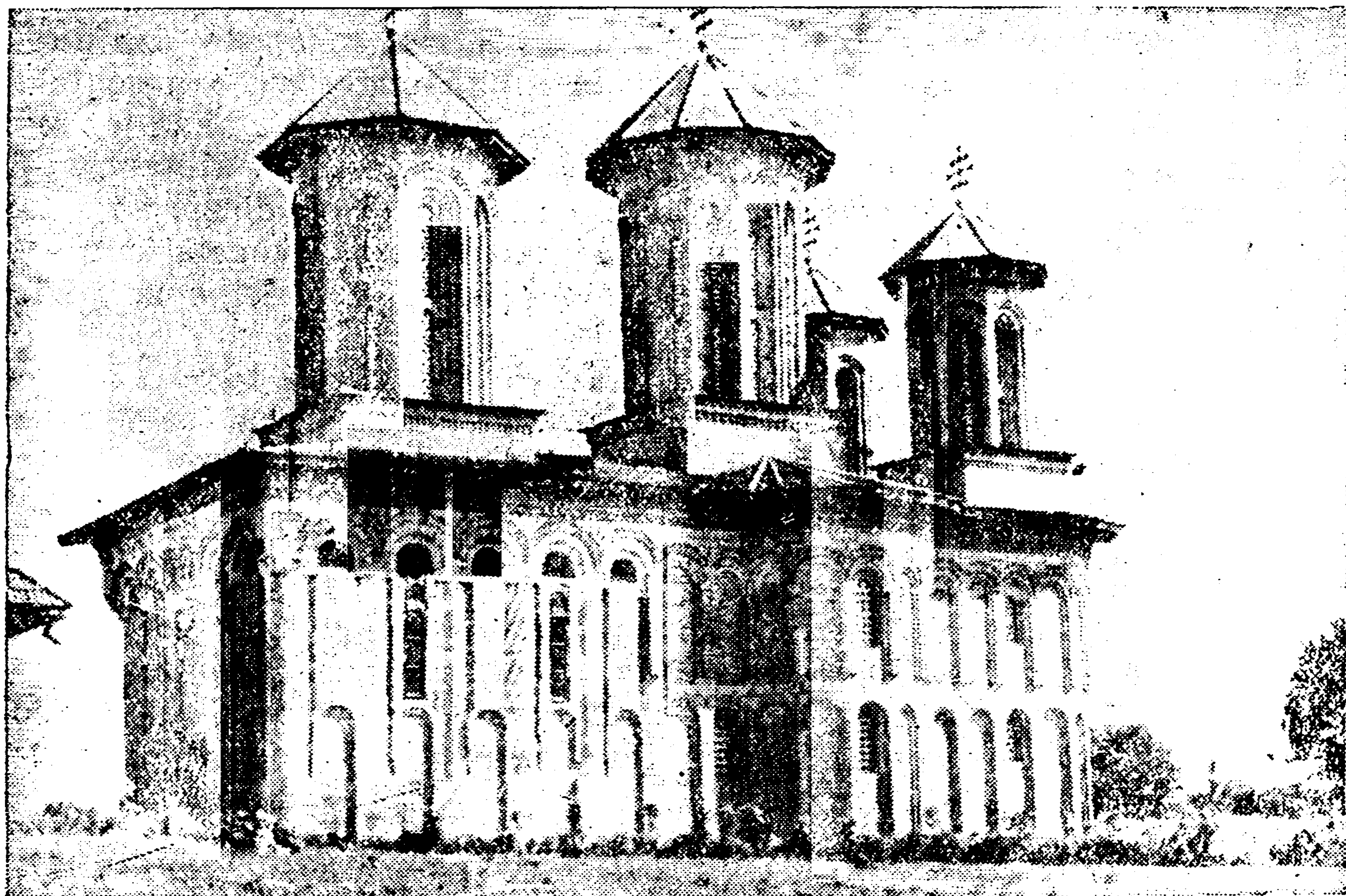
De atunci și pînă astăzi, de cum se desprimăvărează și pînă toamna tîrziu, lacul Snagovului este frămîntat fără încetare, de dimineață pînă seara, de tot felul de plutitoare: vaporase, șalupe iuți, bărci cu motor, bărci pentru sportivi, luntre pescărești de cele late, sau de cele scobite în tulpina unui copac întreg, cu mers domol.

Ca să-și poată da seama cineva de noua viață a Snagovului, cu tot ce ține de el, acela trebuie să petreacă măcar o zi și o noapte pe insulă, în care timp ar putea să observe cam cele ce urmează:

Către orele patru dimineața, în miezul verii, zorile dimineții își anunță sosirea și la Snagov.

Codrul întunecat de pe maluri își prelungește somnul de noapte, trestiiile de lângă țărmuri stau neclintite deasupra luciului, în timp ce aburii, ca o pânză de fum albicios, alunecă ușor pe deasupra apelor, se sfîșie în șuvițe transparente și se înalță în sus peste vârful copacilor, deasupra pădurii.

Minăstirea Snagov. — După restaurarea din 1943.

Dinspre țărmul de nord se desprinde o luntre scobită în copac și înaintează ușor, abia simțită, către insulă și ocolește pe sub trestiiile înalte, care pare că o înghiț la cotiturile ce însoțesc malurile insulei. Abia ghi-cești locul unde se mai află, după plescăitul ușor al lopoților. Apa lacului e de culoare albicioasă la această oră. După un timp, pe țărm și în sate, începe mișcarea. Din fund, de peste trestii și din rariștea copacilor, o geană de foc pregătește și prevestește ivirea soarelui. Un disc uriaș, roșu aprins, se înalță încet, încet, mai întâi o șuviță, apoi un sfert, apoi o jumătate, trei sferturi și în sfîrșit discul rotund a țîșnit deasupra codrului. Roșeața începe să se îngălbenească, discul se reduce și soarele ca de aur scăpat din barierele zorilor, își reia drumul lui pe cer.

Liniștea dimineții se schimbă îndată, trecerea dela o stare la alta se face repede, ziua și-a deschis calea și firea întreagă se deșteaptă.

Un păcănit repede, apoi altul și altele urmate de răbufneli înfundate, se aude la debarcaderul din sus și după câteva minute, o barcă cu

motor s-a ivit în larg, apoi alta, în timp ce dinspre malul de vest, sportivi nautici încep la comandă sportul lor obișnuit. Glasul comenzilor se aude mai lămurit și tot mai repede, apoi mai încet, mai încet, în timp ce barca sportivilor alunecă repede pe deasupra undelor albastre, pînă ce nu se mai aude nimic, decît zgomotul motoarelor.

Nici n-ai băgat de seamă că soarele s-a ridicat sus de tot, cînd o șalupă săgetează apa lacului, cu botul ridicat deasupra talazurilor, lăsînd o brazdă adîncă și lată în urma ei, cu marginile de zăpadă sfărîmată în mii de bulgărași ce se rostogolesc și se pierd în vălurile albe.

Intr-un tîrziu, spre țarmuri, încep să foșnească trestiile mișcate de undele dulci lăsate de șalupă, apoi se domolesc cu încetul.

Un ceas, două, la vremea prînzului, lacul se mai liniștește, dar pe la 4 după masă, frămîntarea este în toi, în arșița dogoritoare a soarelui după-amiezei. Spre seară, păcănitul și turuitul motoarelor se aude tot mai deslușit, bărcile pare că se iau la întrecere și ca un stăpîn atotputernic, printre mulțimea lor, își face loc un vapuraș care vine dinspre miază-noapte. Din el coboară vizitatori, vizitează biserica, apoi cugetă la trecutul îndepărtat și tragic, se despart mulțumînd pentru lămuriri, și se depărtează cu vasul către Dobroșești.

Zgometele ritmice ale motoarelor s-au rărit, ultimele bărci s-au retras, noaptea ascunsă în codru pune stăpînire, pe nesimțite, pe toată înconjurimea. Foșnetele trestiilor s-au potolit și clipocitul apelor se molcomește. Deasupra codrului a răsărit luna. Apa de argint tremură sub razele blînde ale stăpînei mărilor. Din adîncul apelor oglinda lunii, o comoară de aur, răspunde chemării de sus. Totul a adormit. În satele din jur s-a potolit orice mișcare. Noaptea a pus stăpînire pe lume și a învăluit-o în mrejele ei tainice. Totul doarme. Dar cînd liniștea este mai adîncă, un sunet ascuțit de oțel înfioară văzduhul; urmează alte sunete, în ritm de galop, apoi glasul clopotului, care sparge tăcerea adîncă a nopții și cheamă pe părinți la rugă. Lumini se aprind în biserică, slujba de noapte începe în biserică, în timp ce afară noaptea pune din nou stăpînire pe insula fermecată.

ARHITECTURA.

Din orice parte ai veni spre insula Snagovului, ceea ce te întîmpină întîi este biserica și clopotnița. O notă nepotrivită face casa paznicului, construită provizoriu în 1904 și rămasă pînă astăzi, între clopotniță și biserică. Provizoratul a durat cincizeci de ani.

În proiectul de restaurare alcătuit de Comisia Monumentelor Istorice, s-a prevăzut ridicarea unor chilii pe urmele celor vechi, în dreapta și în stînga clopotniței.

Intr-una dintr-însele se va instala și un muzeu cu obiecte din trecutul mînăstirii. Atunci se va înlătura casa de care vorbim, iar monahii viețuitori ar putea să-și afle liniștea în chiliile lor, rîvnînd și poate reluînd strălucita activitate a înaintașului lor, starețul Antim Ivireanul, Mitropolitul de mai tîrziu.

Clopotnița a fost construită din piatră de rîu și din cărămidă, în stilul construcțiilor din secolul al XIV-lea și al XV-lea, ceea ce însemnează că și biserica dintîi va fi fost construită la fel. Este vorba de biserica din secolul al XIV-lea sau al XV-lea, în locul căreia Neagoe Basarab a ridicat biserica actuală.

Biserica prezintă patru turle, dintre care două mici: una deasupra proscomidiei și alta deasupra diaconiconului, adică deasupra celor două abside dinspre nord și sud ale altarului. Alte două turle mari și anume turla Pantocratorului de deasupra naosului și turla de deasupra pronaosului, completează ansamblul arhitectural al bisericii.

Materialul folosit la construirea bisericii este cărămida aparentă peste tot, rostuită cu var. Lipsește cu totul piatra, chiar dela încadramentul ușilor și al ferestrelor. Pentru efecte decorative și pe bază de documentare, la ferestre, cu prilejul restaurării din 1943, s-au folosit plăci de piatră albă, perforate rotund, care înrămează ochiurile de geam de formă circulară.

Decorația exterioară este alcătuită din două rânduri de panouri, împărțite în două zone distincte: o zonă superioară și alta inferioară despartite, la naos și altar, printr-o bandă tencuită și demarcată prin linii drepte, care dau impresia unor blocuri de piatră tăiată. Pe laturi sînt încadrate de dungii verticale în relief, iar în partea de sus prezintă o rotunjire simplă, în formă de arc.

Această ramă în relief este încadrată la rîndul ei, de o altă ramă tot în relief, mai în afară, atît în zona inferioară cît și în cea superioară.

Spre deosebire de cele din zona inferioară, panourile din zona superioară prezintă o încărcătură care le dă o mai mare adîncime. În adevăr, după al doilea arc urmează o înlanțuire de arcuri, în relief, alcătuită dintr-un rînd de zimți, apoi alta din cărămidă orizontală, un alt rînd de zimți și încă o arcatură în relief, formată din cărămidă orizontală. Capetele arcurilor, astfel înlanțuite, cad în capul unor verticale în formă de coloane, care se ridică printre ramele panourilor, dînd astfel un efect decorativ deosebit fațadelor bisericii.

Deasupra arcaturilor urmează o bandă tencuită și împărțită prin linii drepte, ca și aceea dintre cele două zone de panouri, după care începe cornișa alcătuită din cîte două rînduri de cărămizi așezate orizontal și alternate cu cîte două rînduri de zimți pînă sub streșină.

Decorația pronaosului se deosebește de restul bisericii prin aceea că aci intervin coloanele fostului pridvor deschis, devenit pronaos prin închiderea spațiilor dintre coloane, chiar în secolul în care a fost clădită biserica actuală.

Așezarea cărămizilor în coloane, profilurile acestora, șanțulețele drepte sau răsucite, forma rotundă sau poligonală a coloanelor, sînt tot atîtea elemente care măresc efectul decorativ al acestei părți a bisericii. La aceasta se adaugă ochițele din partea de sus, dintre capetele coloanelor.

O decorație asemănătoare a avut biserica fostei Mitropolii din Tîrgoviște, zidită tot de Neagoe Basarab, la 1517. Dintr-însa nu ni s-au mai păstrat pînă astăzi decît puține și slabe fotografii documentare¹⁾ luate înainte și în timpul sălbatecii dărimării a lui Lecomte de Noüy.

Planul bisericii reprezintă tipul atonit, un tip deosebit și unic în arhitectura bisericilor de la noi, prin aceea că prezintă pentru prima oară, un pridvor deschis, pe stâlpi

1. N. Ghika-Budești, *Evoluția arhitecturii în Muntenia și Oltenia*, partea I-a, pl. LVII și LVIII (*Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice*, București, 1927).

Altarul se distinge printr-o absidă principală și două abside laterale: proscomidia și diaconiconul, deasupra cărora, în loc de bolți, se înalță două turlle.

Naosul prezintă două abside laterale și o turlă centrală rezemată pe patru stâlpi.

Pronaosul, provenit dintr-un pridvor deschis, precum am arătat mai sus, are forma aproape a unui pătrat și prezintă, ca și naosul, o turlă centrală rezemată pe patru stâlpi²⁾.

PICTURA.

Pictura aleasă împodobește frumos pereții, ea este așezată în registre, respectând legile erminiei, în sensul că fiecare despărțitură urmează canonul ei zugrăvicesc.

De remarcat că în pronaos, în registrul al patrulea și al cincilea se înfățișează desfășurarea calendarului, așa cum o mai întâlnim la Cozia lui Mircea, în 1386, și la bisericile din nordul Moldovei și din Bucovina, în veacul al XVI-lea (Voronet, Moldovița, Humor, Sucevița, etc.).

Inscripția în limba grecească, din 1815, astăzi înlăturată, sub care s-a aflat cea dela 1563, care se vede astăzi, și documentele vremii vorbesc de reparațiile mari cari s-au făcut bisericii Snagovului, între care și pictura «culoare pe culoare».

O cercetare fugară duce la încheierea că stricăciunile au fost mari mai ales în părțile superioare pe unde s-au putut infiltra apele ploilor și zăpezilor, care au făcut să se desprindă tencuelile și să cadă odată cu ele, dar o cercetare de amănunt dovedește că pictura pereților laterali ai pronaosului, pictura proscomidiei și în parte a diaconiconului nu a suferit vreo reparație mai serioasă și că se păstrează în foarte bune condițiuni pînă astăzi.

Imprejurările grele prin care a trecut mînăstirea Snagovului, lipsa de grijă și mai ales greșeala de a fi fost lăsată multă vreme în părăsire, a contribuit la stricarea acoperișului bisericii, ceea ce a dus la infiltrația apelor din ploi și zăpezi, care au atacat și au distrus pictura bolților și calotelor.

Pictura pereților s-a păstrat aproape în întregime și, din fericire, cea mai mare parte datează din secolul al XVI-lea, din 1563, cînd biserica a fost zugrăvită de Petru Vodă, fiul lui Mircea Ciobanul, împreună cu frații săi, Radu și Mircea. Inclinașăm a crede că și această pictură se datorește lui Dobromir zugravul, vestit în acea vreme. Prea marea asemănare a figurilor din registrul inferior, dela această biserică, cu figurile dela biserica lui Neagoe din Curtea de Argeș, pictată sub Radu dela Afumați, ginerele lui Neagoe, în anul 1526, mă fac să cred că și aici a lucrat Dobromir, sau măcar un ucenic de-ai lui, ajuns meșter la această dată.

Precum am arătat cu alt prilej, împreună cu Dumitru și Chirtop, Dobromir zugrăvește biserica mînăstirii Bistrița a Craioveștilor, iar mai tîrziu Tismana, în 1564. Argumentele folosite pentru pictarea mînăstirii Tismana de către Dobromir zugravul, sînt valabile și pentru pictarea bisericii mînăstirii Snagov în 1563, cînd Dobromir se afla la o vîrstă matură, însă în stare să poarte penelul.

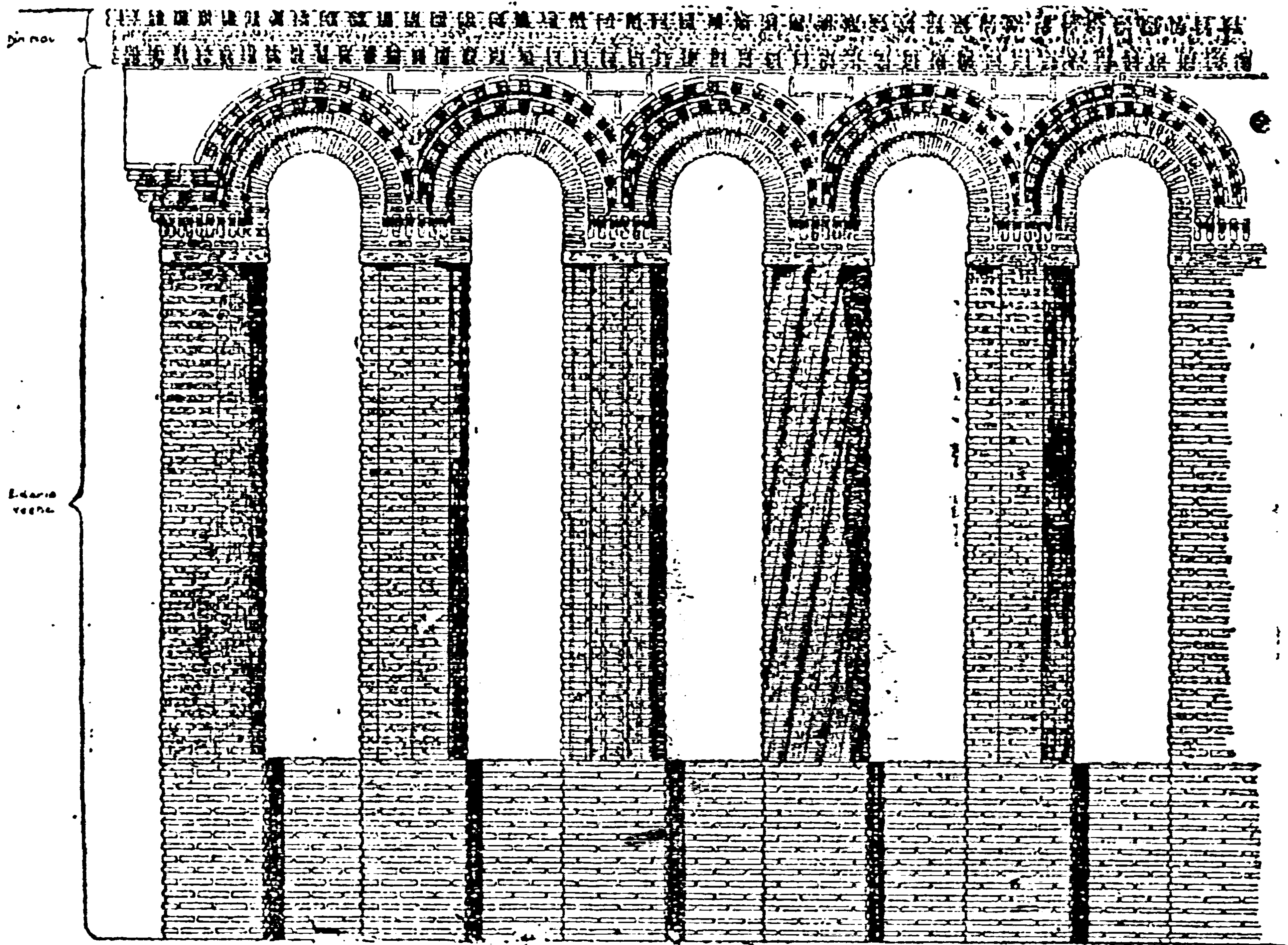
2. *Ibidem*, p. 135.

Este posibil însă, ca măcar în parte din zugrăveli, și anume acelea din naos, să fi fost făcute sub Neagoe Basarab, de Dobromir, judecând după asemănarea sfinților din registrul inferior, cu cei dela Curtea de Argeș, din același registru, aflați astăzi la Muzeul Național³⁾.

Din pricina degradărilor suferite, pictura a suferit și ea modificări în timpul reparațiilor ulterioare, totuși în linii generale, aceasta păstrează vechea desfășurare iconografică.

Altarul. Pictura bolților absidei centrale a altarului. înfățișează pe Maica Domnului și Sfânta Treime, iar pictura pereților este alcătuită din

Minăstirea Snagov. — Colcanele pridvorului.

sfinți Ierarhi și datează ca și aceea a bolților, din secolul al XIX-lea. Pictura absidei în care se află proscomidia, datează însă din secolele al XVI-lea și al XVIII-lea, parte fiind acoperită cu stratul din secolul al XIX-lea. În registrul de jos, începând din colțul de nord, întâlnim următoarele 10 figuri de Sfinți, și anume: Sfântul Simion, Sfântul Vavila, Sfântul Antim, Sfântul Leon, Papa Rimschi, urmează doi sfinți Ierarhi, Sfântul Dionisie Areopagitul, iarăși doi sfinți Ierarhi, Sfântul Parmena (diacon). Restul picturii e din 1815, fără importanță deosebită.

Tîmpla e de zid și are formă greoaie. Icoanele împărătești sînt pictate pe lemn, iar restul, adică prăznicarele, Apostolii, Proorocii și moleniile sînt pictate în adînciturile anume făcute în zidul tîmplei. Icoanele împărătești de lemn sînt de proporții mari, datînd din veacul al XVIII-lea,

3. Victor Brătulescu, *600 de ani de la zidirea Bisericii Domnești din Curtea de Argeș*, în «Biserica Ortodoxă Română», nr. 11-12, 1952, pp. 879-880.

Subiectul reprezintă «Intrarea Maicii Domnului în biserică» și întrunește toate calitățile artistice ale unui subiect bine gândit, atât ca desen și culoare cât și ca grupare de personaje și așezare în mijlocul celorlalte scene.

Două firide scobite mai adânc de o parte și de alta a intrării în naos, ca și cele două deschizături dinspre nord și sud, care flanchează aceste două firide în același zid, au spart unitatea iconografică a subiectelor acestei despărțituri și de o parte și de alta a zidului, lipsindu-le de putința de a ne documenta asupra întregii picturi de aici.

Deasupra acestor registre principale urmează însă trei registre mai mici, care se continuă și pe ceilalți pereți ai pronaosului și care înfățișează Sfinții calendarului de peste an, începând cu 1 septembrie, anul bisericesc.

Pictura zidului de sud. În registrul de jos sînt zugrăviți în aceeași dispoziție ca în naos, cititorii bisericii, precedați de o scenă religioasă în colțul de sud-est și urmați de altele spre vest. Inscricția care însoțește prima scenă lipsește în parte, neputîndu-se azi citi decît cuvîntul — novi.

În același spațiu sînt zugrăviți mai mulți mucenici purtînd între ei icoana lui Iisus.

Spre colțul de vest, cititorii sînt urmați de subiectul **СЕДМЪ МАКАБЕИ**, adică «Cei șapte macabei».

Urmează un sfînt cu înfățișare de bătrîn și scena cu cei trei tineri ocrotiți în cuptorul de foc de îngerul Domnului. Ni se dau și numele celor trei tineri, anume: Anania, Azaria și Mihail.

Ultimele trei registre cuprind calendarul cu pictura suprapusă.

Registrele inferioare arată pictură din secolul al XVI-lea.

GRAFITE.

Înainte de a trece mai departe, ne vom opri asupra zgîrieturilor (grafitelor) cu caracter documentar, săpate pe benzile despărțitoare dintre zonele pictate sau pe fondurile uniform colorate ale pereților. Trebuie să observăm că, față de cei din zilele noastre care își lasă numele lor peste tot, fără nicio legătură cu momentul în sine, cei din trecut, care și-au lăsat ceva din viața lor acolo, care au trăit în legătură cu momentul însuși, au avut și ceva de spus cînd au însemnat zidurile cu numele lor.

Cel mai bine și mai caligrafic redat, săpat în adîncime, este cel din absidiola de sud a altarului, de pe zidul de sud al acestei absidiolate care se mai numește și diaconicon, pe care îl vom da la locul cuvenit.

Începînd din absidiola de nord a altarului, dela proscomidie, iată aceste grafite:

«Ipodiacon»... «Popa Oprea, 1800». Pe glaful ferestrei dinspre est «Eu Nicolae. Să se știe de cînd am venit de la... 1801». «Popa Oprea, 1800», «popa Mihail», «popa Radu», «popa Toader», «pis diacon Ghenadie, văleat 3GR (7202), adică 1693-1694). Continuînd spre vest: «Pis (scrie) gramatic Vasile». Pe linia colorată despărțitoare între draperii și pictură: «Ioanichie ieromonach Hagi, 1851, mai 17».

Grafitul acesta se repetă și spre laturea de sud.

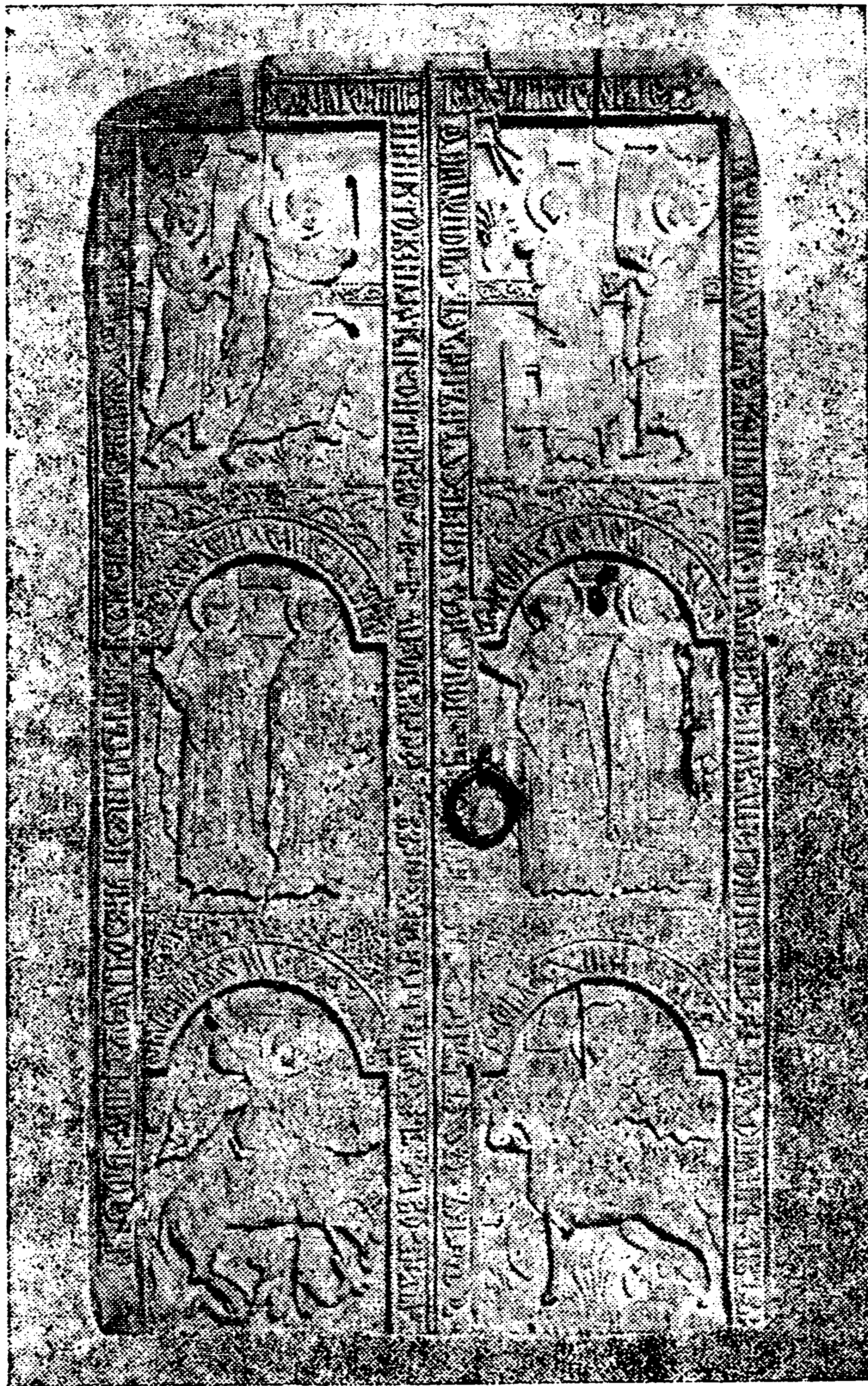
Glaful intrării spre diaconicon: «Radul, Ion logof.», «Roman», «Pomeneste, Doamne, Oprea ierei», Pis (scris) gramatic Radul», «Ionita», «popa Oprea», «Costandin» 3G3 (7207), adică 1698-1699, «Stoica», «Costandin», «Costandin», «Ene».

Pe glaful de est: «Misail», «pis az Pavel gramatic ot Romînești».

În diaconicon, pe zidul de sud, lângă firidă: «pis gramatic... văleat 7152», deci 1643-1644.

Tot acolo, săpat însă în adâncime, cu caractere de tipar, grafitul următor: пис азъ бадѣ граматикѣ ѿ добросѣщи въ дни іѡ антоніе воев о юн кѡ дни вѣлѣт + зро adică... «Scriu eu, Badea gramatic din Dobroșăști, în zilele lui Io Antonie Voevod, iunie 29 zile, în anul 7180 (1672) 5).

Minăstirea Snagov. — Ușile de stejar din 1453,
astăzi la Muzeul Național.

Pe zidul dintre altar și diaconicon:

«Popa Marcu, i da pis» Pis guo... ot București».

«Popa Oprea ot Slui... au... de la Znagov... preot sfinta liturghie».

În colțul dintre fereastra de sud și zid: «Dosithei monah Cernicanul».

5. N. Iorga, *Cîteva indicații asupra minăstirii Snagovul*, Vălenii de Munte, 1926, p. 15.

In naos. Pe coloana d'nspre sud-vest, spre laturea de sud: «7313 (1804-1805)», «Popa Ion surghiunitul de la mînăstirea R...H, «Popa Oprea... f... des și...».

Pe coloana de nord: «Io diacon 7275 (1766-67)». «Varlam monachul, popa Ion 1693». Pe zidul de vest, pe haina lui Neagoe: «Costea Duca (7247 (1738-39) ⁶).

Pronaos. Pe zidul d'ntre pronaos și naos, în cîmpul în care este zugrăvit Sfîntul Arhanghel Gavriil, se citește «Pis Ghenadie». Pe zidul de vest, către colțul de nord: «Popa Radu Boloteanu, 1807», Popa... leat 7257», А ДНН adică 4 zile (1748-1749). «Pană log (ofăt)... 1800, No. 20». Pe zidul de nord. In registrul de jos, începînd de sub fereastră, grafitele arată date: зрнн (7188) Fev.», adică 1680' «Ghi... il... nica (7145), 1637-8, pis Enache» зрнн (7188).

«ms. sept.», adică mesîta (luna) septembrie.

Adaug după broșura citată a profesorului N. Iorga, grafitul «eu zugrav Neagul Calfă»⁷).

ISTORIC.

Așezarea mînăstirească este pomenită de documentele veacului al XV-lea, iar cronica țării atribue lui Vlad Țepeș c'itoria Snagovului⁸).

La începutul secolului următor, adică în timpul domniei lui Neagoe Basarab, chiar în primii ani, biserica mare a mînăstirii Snagovului a fost prefăcută cu totul. Biserica este alcătuită dintr-un pridvor deschis, prevăzut cu coloane de cărămidă de formă rotundă sau poligonală, brăzdată de șanțulețe și mărginite de muchii verticale sau răsucite, dispuse în torsadă, cum se z'ice în termeni tehnici.

Climatul locului n-a îngăduit însă multă vreme această deschidere prea mare, în care se grămădeau troienele de zăpadă în timpul viscolelor iernii, sau năvăleau apele ploilor mari însoțite de furtuni, în timpul verii. Din aceste pricini chiar în secolul al XVI-lea s-a simțit nevoia închiderii acestui pridvor care formează astăzi pronaosul bisericii. Atunci a fost zugrăvită biserica de Petru Vodă cel Tânăr, fiul lui Mircea Ciobanul, în 1563.

Imprejurarea că mînăstirea Snagovul se află aproape de București și că putea prezenta toate garanțiile unui adăpost puternic, în cazul unui atac neașteptat din afară, va fi făcut să fie folosită în zilele grele ale veacului al XV-lea, de Vlad Țepeș și de urmașii lui.

Aceeași împrejurare, că acest loc tănic ar putea fi folosit și pentru izolarea și înlăturarea protivnicilor Domnului, face ca în secolul următor, în secolul al XVI-lea, Mircea Ciobanul și apoi Alexandru, fiul lui Mircea Pribeagul și ctitorul mînăstirii Radu Vodă din București, să folosească Snagovul pentru îngroparea celor ucși de ei. Dima stolnicul, ucis de Mihai Viteazul în 1594, este îngropat tot aici.

Cu un secol mai târziu, Snagovul vedea pierînd pe bătrînul postelnic Constantin Cantacuzino, ucis de Ghica Vodă, dar trupul lui nu mai era îngropat aici, ci avea să fie dus la Mărgineni, la ctitoria sa.

Pe insulă au mai fost două paraclise: unul cu hramul Buna Vestire,

6. *Ibidem*, p. 14.

7. *Ibidem*, p. 15.

8. *Ibidem*, p. 4, și N. Șerbănescu, *op. cit.*, p. 39.

a cărui ușă de stejar poartă data de 1453⁹⁾, deci confirmă și existența bisericii celei mari a mînăstirii, de dinainte de Neagoe Basarab, iar un altul, cu hramul Adormirea Maicii Domnului, astăzi dispărute amîndouă.

Incercarea de a fi supusă mînăstirii Pantocratorului dîn Muntele Athos, a lui Alexandru Coconul, în 1628, n-a reușit, iar hrisovul din 1639, dat de Matei Basarab, pune în rîndul mînăstirilor neînchinatelor și mînăstirea Snagovul¹⁰⁾.

Pietre de mormînt. La începutul veacului al XVI-lea, doi mari dregători, rude apropiate ale lui Neagoe Basarab, sînt înmormîntați în biserica mare a mînăstirii Snagovului. Unul este Pîrvu Craiovescu, mare vornic, care moare la 3 iunie 1512, într-o sîmbătă la orele 4 din zi. Al doilea este Ioan Monahul, tot un Craiovesc, mare logofăt, mort la 4 februarie 1514.

Nu s-au păstrat alte pietre din această vreme și poate nici nu se vor mai fi îngropat alți dregători în vechea ctitorie, refăcută de Neagoe în forma de astăzi, dar constatăm că după 40 de ani dela înmormîntarea lui Pîrvu Craiovescu, ctitoria dela Snagov își schimbă rostul în acela de gropniță, pentru cei osîndiți și, din loc de cinste, Snagovul ajunge loc de groază pentru condamnați și de durere pentru familiile lor.

Inscripțiile aflate astăzi în biserica mînăstirii Snagov, sînt de trei feluri: inscripții în piatră, săpate de obicei în relief, inscripții zugrăvite și grafite, acestea din urmă destul de numeroase.

La rîndul lor, inscripțiile în piatră sînt de două feluri: cele mai multe, pietre de mormînt și numai una din ele este o pisanie a vechiului paraclis cu hramul Buna Vestire, despre care povestea spune că s-ar fi scufundat în adîncimile lacului și că la sărbători mari, în tăcerea nopții, se pot auzi sunetele clopotelor chemînd la rugă sufletele celor care au trăit și suferit cîndva prin aceste locuri¹¹⁾.

Piatra de mormînt a lui Pîrvu Craiovescu. Inscripția este săpată într-o adîncitură marginală, în piatră albă, de forma unui dreptunghi, marginea din afară păstrează nivelul cîmpului pietrei care este încadrat de jur împrejur în șențulețe și dungi care urmează linia dreaptă a marginilor pietrei. Cîmpul prezintă un ornament floral repetat, avînd ca motiv frunza de trifoi, caracteristică epocii lui Neagoe¹²⁾. Acest ornament închide în mijloc o rozetă săpată, ale cărei raze pornesc dintr-un punct central și evoluează spre margine, în formă de elice.

Către centrul pietrei, deasupra acestei ornamentații florale, se deschide un cerc în care este înscrisă crucea bizantină cu trei brațe, al treilea braț sectant și oblic.

Pentru ușurința cercetătorilor, transcriem textul slav al acestei inscripții și al celorlalte, verificate la fața locului, cu atît mai mult cu cît încă mai sînt deosebiri de lectură. Este dela sine înțeles că după trecere de mulți ani, de cînd inscripțiile au fost citite de învățații Al. Odobescu și N. Iorga, la care se adaugă degradările inerente datorite călcării lor și mișcării acestora din loc de atîtea ori, lectura este cu mult mai grea astăzi.

9. Sp. Cegăneanu, *Obiecte bisericesti din Muzeul Național de Antichități*, București, 1911, p. 53.

10. N. Șerbănescu, *op. cit.*, pp. 53 și 56.

11. Victor Brătulescu, *Mînăstirea Snagovul*, p. 2.

12. Em. Vîrtosu, *Odoare românești la Stambul*, în «Bluetinul Comisiunii Monumentelor Istorice», an. XXVIII (1935), pp. 1-19.

I. TEXTUL SLAV: „прѣстави се рабъ бжїи прѣвша великк дворни въ вѣсен земли сѣгровлахискон и подѣнавїѣ. . . . ѿ днѣ въ сѣботѣ въ часъ д днѣ вѣчна емѣ памѣт“

TRADUCEREA: A răposat robul lui Dumnezeu Pîrvu, marele dvornic a toată Țara Românească și a părților dela Dunăre, în anul 7020 (1512) luna iunie 3 (? , zile, sîmbătă, la ceasul al patrulea din zi; veșnica lui pomenire ¹³).

După noua orînduire a pietrelor, făcută în vara anului 1953, această piatră se află acum în laturea de vest a pronaosului, în stînga intrării spre colțul de nord.

II. Lîngă ea se află piatra lui Ion Monahul, mort la 4 februarie 1514. Inscripția acestei pietre este săpată în relief în șanțul scobit în marginea pietrei.

Cîmpul pietrei este acoperit cu o cruce bizantină cu trei bare, două orizontale iar a treia oblică, tăind bara verticală din mijloc. Deoparte și de alta a bazei de pe care se înalță crucea, se ridică, tot oblic, sulita și trestia cu buretele, attributele Răstignirii lui Iisus.

TEXTUL SLAV, verificat la fața locului, are cuprinsul următor: „прѣстави сѣ рабъ бжїи монахъ іѡанъ великы догофет въ днѣ благочѣстиваго хресто любиваго іѡ басараба воевода влаѣт зкѣ ф д“.

TRADUCEREA: A răposat robul lui Dumnezeu monahul Ioan, marele logofăt, în zilele binecinstitorului și de Hristos iubitorului Io Basarab Voevod, la anul 7022 (1514), luna februarie 4 ¹⁴).

Pietrele de mormînt ale celor 4 fii ai boierului Dragomir și ai Mariei popularizată sub numele greșit de Marga, se dau în ordinea în care aceștia au fost uciși.

III. Piatra de mormînt a lui Udrea se află așezată astăzi în laturea de nord a pronaosului, aproape de zidul despărțitor dintre pronaos și naos.

Inscripția marginală, închisă între două dungi care-i formează cadrul, servește și ca ornament al cîmpului pietrei.

Cîmpul pietrei este împodobit cu o cruce alcătuită dintr-o bară verticală, tăiată de trei bare orizontale, dintre care cea din mijloc, pentru brațe, mai lungă, iar celelalte două, pentru cap și picioare, mai scurte. Bara verticală este împodobită cu un ornament sculptural de natură vegetală și se înalță dintr-o bază de forma unui dreptunghi așezat orizontal, în care este înscris un romb. Ambele suprafețe se înscriu la rîndul lor într-un oval din ale cărui margini se desfac segmente de cercuri, legate între ele și înscrise în ovalul amintit.

TEXTUL SLAV al inscripției este acesta: „† поскъчнѣ бысть жѣпанъ сѣдрѣ ѡ мирчѣ воевода въ село ѡнченци. . . [Д]рагѡмиръ постелникъ и жѣпаница еѡ Марїа влаѣт + зѣа мѣца ное дї“.

TRADUCEREA: «A fost tăiat jupan Udrea de Mîrcea Voevod în satul Oncești... (fiul lui) Dragomir Postelnicul și al jupînesei lui Maria, la anul 7061, luna noembrie 14».

13. Al. Odobescu, *Cîteva ore la Snagov*, în «Revista Romînă», București, 1862, p. 373; (Biblioteca pentru toți, nr. 474, p. 47); N. Iorga, *Inscripții*, I, București, 1905, p. 158; idem, *Cîteva indicații*, p. 15.

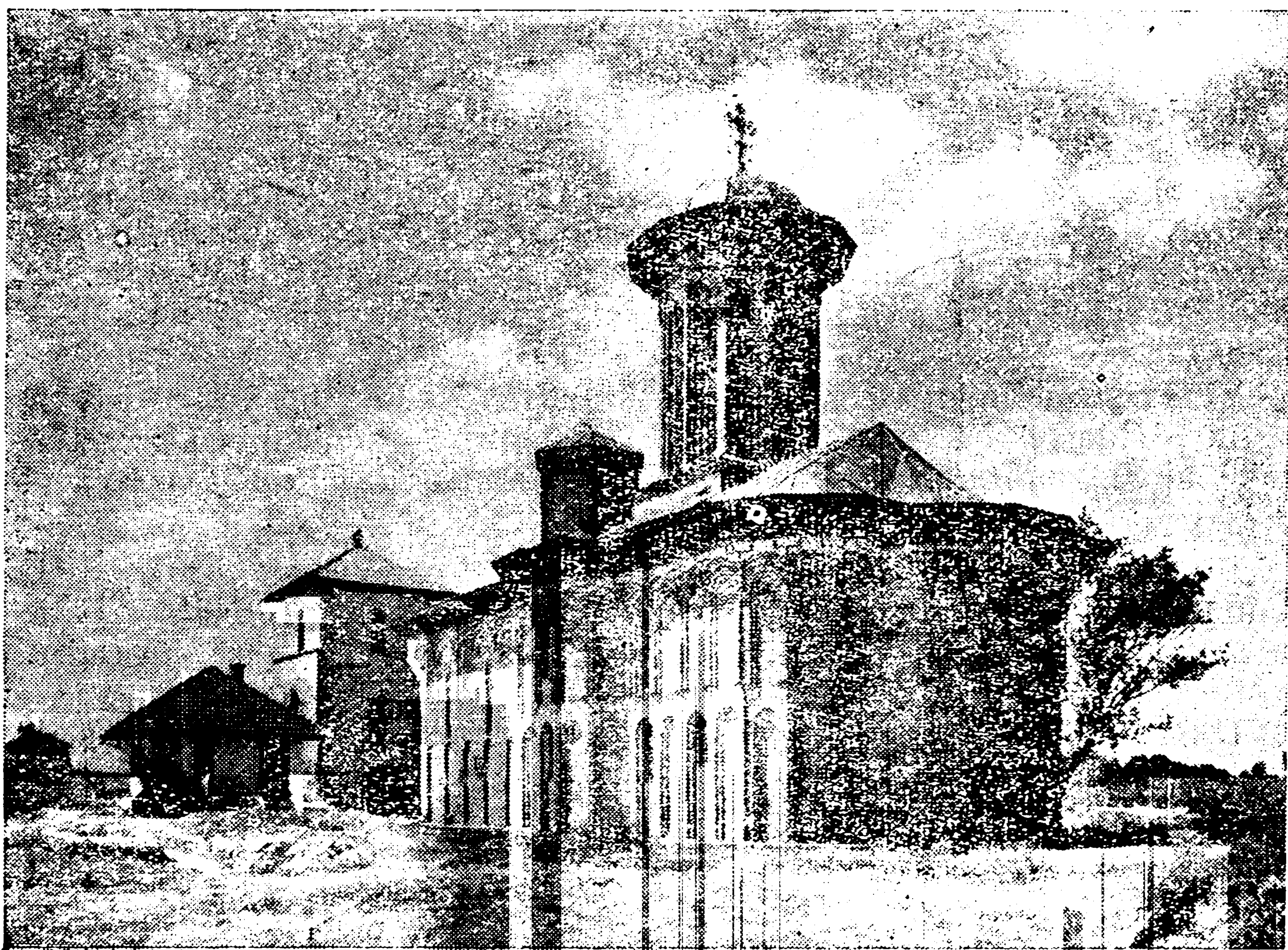
14. Al. Odobescu, *loc. cit.*, pp. 372 și 47 datează greșit 1494 (7002), februarie 4, și 1492 (7000), februarie 4, în loc de 1514 (7012), cum este exact. N. Iorga, *Inscrip-*

Numele Mariei a fost citit Marga printr-o greșeală de interpretare a semnului i, care poartă deasupra și un accent ascuțit, cu toată că N. Iorga citește și admite și lecătura Maria¹⁵⁾, în prima sa citire.

IV. **Piatra mormintală a lui Barbul.** După aproape 17 ani dela uciderea lui Udrea, Alexandru Vodă pune și taie în București pe ceilalți frați, pe Barbu, Cracea și Radu stolnicul, în ziua de 4 septembrie 1569.

Piatra lui Barbul, greșit citit Barbușă, este așezată în capul rîndului din laturea de sud a pronaosului. Inscricția săpată în relief este încadrată într-o ramă marginală, iar cîmpul este împodobit cu o cruce cu trei bare, însoțită de un ornament vegetal.

Mînăstirea Snagov. — După restaurarea din 1904.

În afară de deosebirea de lectură, în loc de Barbul, Barbușă, în inscripția de pe piatra de mormint a acestuia, se mai constată următoarele: în loc de văleatul, în inscripție se citește leat. Înainte de cuvîntul București s-a omis *въ* adică *în*, amintitor al expresiei din cîntecul bătrînesc, «în oraș, în București».

Cuprinsul inscripției slave este acesta: „*пвскелчнъ въс жспан барбу ѿ али[ѣанд]рѣ воєводъ въ варшнъ въ бскврещн н бѣтъже снъ драгомнр постелникъ н матн его мвналѣа ефроснна мсца сеп д днъ лѣт + зон*“.

15. N. Iorga, *Inscripții*, I, p. 16. N. Șerbănescu, *op. cit.*, p. 172. Greșit la Virgil Drăghiceanu, 1513 (7021), în «Buletinul Comisiei Monumentelor Istorice, an. XXVI (1933), p. 91.

15. N. Iorga, *Inscripții*, I, și 158. Data exactă este 1552 (7061), noembrie 14. N. Iorga, *op. cit.* Odobescu citește greșit 7062 în loc de 7061, în «Revista Romîna», 1862, p. 381, Biblioteca pentru toți, nr. 747, p. 63.

TRADUCEREA: «A fost tăiat jupan Cracea de Alexandru Voevod, în oraș în București și a fost fiul lui Dragomir postelnic și al mamei lui, monahia Efrosina, luna septembrie 4 zile, leat 7078».

V. Piatra de mormânt a lui Cracea. Uc's în aceeași zi cu frații săi Barbul și Radu stolnicul, mormântul lui Cracea este acoperit cu o piatră, aflată astăzi în laturea de nord a pronaosului, între cele d'n urmă din colțul de nord-est. Inscricția este săpată în relief pe marginea pietrei, într-un cadru dreptunghiular, iar cîmpul p'erei este împodobit cu un ornament în zig-zag, în forma unor linii împletite.

Cuprinsul inscripției, în limba slavonă, este următorul: [поскченъ бысть] жупан крачк ѿ алиѡандрс воеводъ въ варош на бскрещи и кыст же снъ драгомир постелникъ и мати его ефросина . . . .

TRADUCEREA: «A fost tăiat Jupan Cracea de Alexandru Voevod, în oraș la București și a fost fiul lui Dragomir postelnicul și al mamei lui, monahia Efrosina...» 17).

De observat că în această piatră cu ornamentație mai simplă și de alt gen decît ornamentația celorlalte pietre, autorul inscripției întrebuirtează prepoziția *na* (НѦ) în locul prepoziției *vă* (К), prima arătînd direcția iar cealaltă locul. Este deci o concurență între prepoziția bulgară *na* și vechea slavă *vă*.

VI. Piatra de mormânt a lui Radu Stolnicul. Radu Stolnicul, al patrulea fiu al Mariei Efrosina, și al lui Dragomir Postelnicul, cade pradă miniei lui Alexandru Vodă, în aceeași zi, de 4 septembrie 1569, cu ceilalți doi frați ai săi, Barbu și Cracea.

Piatra acestuia se află așezată lîngă celelalte două ale fraților săi, tot în colțul de nord-est al pronaosului. Inscricția marginală este săpată în relief și este încadrată de două dungi drepte care alcătuiesc un cadru dreptunghiular, cîmpul pietrei fiind simplu, fără niciun ornament.

INSCRIPȚIA SLAVĂ are cuprinsul următor: „п[оскч]енъ быст жоупанъ Радъ Столникъ ѿ Алиѡандроу воеводъ и кстже снъ Драгомн[р] постелникъ и мати его монахиа Ефросина вѡкт зои ма сеп д днь“.

TRADUCEREA: «A fost tăiat jupan Radu Stolnic de Alexandru Voevod și a fost fiul lui Dragomir Postelnic și al mamei lui, monahia Efrosina, în anul 7078, luna septembrie, 4 zile» 18).

VII. Piatra Mariei-Efrosina. La căpătîiul fiilor uciși, s-a așternut la sfîrșitul zilelor ei triste, acoperită de lespeda rece, și monahia Efro-

16. Numele lui Barbul este citit și se întîlnește în trei feluri pînă acum: Barbu la Odobescu, în «Revista Romînă», p. 384, Biblioteca pentru toți, și p. 66; V. Brătulescu, *Mînăstirea Snagov*, București, p. 7; V. Brătulescu și Remus Ilie, *op. cit.*, p. 22, Barbușă, la N. Iorga, *Inscricții*, p. 159, și cîteva indicații, pp. 16-17, și Barbul, la Virg. Drăghiceanu, *loc. cit.*, p. 51, și la N. Șerbănescu, *loc. cit.*, p. 173. Greșit apare la N. Șerbănescu, *op. cit.*, p. 43, uciderea, la Snagov, a acestor trei fii (Barbu, Radu și Cracea), cînd toate inscripțiile de pe pietrele lor arată că au fost uciși la București, «în oraș la București».

17. Numai la Odobescu mai întîlnim anul morții (7078), fără lună și fără zi. El va mai fi putut descifra în 1862, data morții, astăzi ștearsă cu totul. N. Șerbănescu, *op. cit.*, p. 573, completează luna și ziua prin analogie cu inscripțiile celorlalți frați: Radu, postelnicul și Barbu, însă la Odobescu nu apare decît anul.

18. Mai toți cari au descifrat inscripția pietrei lui Radu, au citit Radul sub influența lecturii pietrei lui Barbul. Pe piatră se citește Radu, fiindcă linia care pornește din virful lui *ѡ* are caracter ornamental.

na, Maria de altădată, mama celor 4 nefericiți, uciși de cei doi domni: Mircea Ciobanul și Alexandru Vodă, fiul lui Mircea Pribeagul. Din piatra pe care profesorul N. Iorga a citit-o în întregime în 1903, care a dispărut în timpul reparației din 1904, n-a mai rămas astăzi decât bucata din capăt și al cărei cuprins sfîșietor este acesta:

„...ПАМАТ ПРИСКРЫБИНА МТИ ДО СМРТИ“ (adică, în românește: *...pomenire, mult întristată mamă pînă la moarte*)¹⁹).

VIII. Piatra înormîntală a lui Dima Stolnicul. Odată cu uciderea numeroșilor creditori turci, cari roiau în jurul unei vîstierii sărăcite, Mihail Viteazul a pus de a tăiat și pe Dima Stolnicul, la 23 noembrie 1594. Piatra acestuia se află așezată astăzi în laturea de sud a pronaosului, a treia în rîndul din această latură. Inscricția marginală este lipsită de eleganță, iar cîmpul din mijlocul pietrei nu are nicio împodobire.

Cuprînsul inscripției este acesta: „ПОСКНЬ ВЪ НЖСЧАНЬ ДИМА .. СТОЛНИКЪ. [МИ]ХАНЪ ВОЕВОДЪ КЛТО... МСЦ НВЪ КН“.

TRADUCEREA: «A fost tăiat jupan Dima... stolnic... Mihail Voevod la anul... luna noembrie 28 (?)»²⁰).

Cu aceasta se încheie șirul celor decapitați și îngropați la Snagov, în secolul al XVI-lea, iar în secolul al XVII-lea, bătrînul postelnic Constantin Cantacuzino este numai sugrumat aici, din porunca lui Grigore Ghica, pe care postelnicul îl sprijinise la luarea tronului, însă trupul lui nu a fost îngropat aici, ci a fost încredințat familiei care l-a adus și l-a îngropat la biserica mînăstirii Mărgineni, ctitoria lui.

IX. Piatra Mitropolitului Serafim. Intre stareții care au condus mînăstirea Snagov, este pomenit, între 1590 și 1591 și Mitropolitul de mai tîrziu Serafim, care a fost înmormîntat aici.

Ca și la celelalte pietre, inscripția este marginală și se păstrează numai în parte, căci una din cele două laturi lungi și parte dintr-una din laturile scurte, sînt tocite, iar cuvintele șterse cu desăvîrșire și nu se mai pot citi. El moare în timpul domniei lui Mihnea Turcîtul.

Cîmpul pietrei este împodobit cu o cruce cu două brațe orizontale și unul oblic, peste verticala din mijloc, iar postamentul pe care se rezimă are forma unui cadru deschis, dedesubtul căruia este schițată, potrivit unei străvechi tradiții, căpățîna lui Adam, însoțită de inițialele Г. Я.

INSCRIPȚIA SLAVONĂ are cuprînsul „[прѣста]виса ракъ... прѣквещень [архн]митрополит серафим въ днь юв мнлнк...“.

TRADUCEREA: «A răposat robul... preasfințitul arhimitropolit Serafim, în zilele lui Io Mihnea...»²¹).

X. Piatra lui Stoica Logofătul din Tărceni. La 7 iunie 1628 (7136), moare și este înmormîntat la Snagov, logofătul Stoica, dintr-un sat pe

19. Inscricția întreagă a Mariei-Efrosina, citită de Odobescu în 1862 și în 1908 de N. Iorga, dispărută după lucrările din 1904, reapărută numai fragmentar în 1953, a avut cuprînsul acesta: „прѣстави сѧ раба бжїа монахїа ефросина по смърьти д сны нже поскчени быше вѣчна [ен] памат при скръьна мти до смрти“. adică: «A răposat roaba lui Dumnezeu monahia Efrosina, după moartea a patru fii ai ei care au fost tăiați. Veșnică pomenire, mult întristată mamă pînă la moarte».

20. Data morții lui Dima Stolnicul, după Odobescu și după el Drăghiceanu, este 28 noembrie 1594; la N. Iorga și după dînsul, N. Șerbănescu, 23 noembrie 1594.

Citită cu atenție, piatra arată 28 (КН) noembrie.

21. Data morții Mitropolitului Serafim nu se mai poate citi astăzi, toată laturea aceasta fiind ștersă. Odobescu a citit 7098, adică 1590 cînd Mihnea era încă domn. În 1591 Mihnea nu mai era domn, deci Serafim moare în 1590.

care Odobescu și N. Iorga l-au citit pe piatră, Crăciani, Virgil Drăghiceanu Trăceni, și pe care noi îl presupunem a fi Tăriceni dinspre Ploești, trecut prin forma Tărceani, dela cuvîntul Tarcea, după cum de la Mihalea se va fi zis Mihălești, pentru ca în zilele noastre satul respectiv să poarte numele Mihălești.

Cuprinsul fragmentului de INSCRIPȚIE SLAVONĂ, ce se mai păstrează pe această piatră, este următorul: „[прѣ]стависѧ рабѣ [бж]ю с тонк логофет ѿ село ѿ трѣчани въ дни благ чистиваго...“.

TRADUCEREA: «A răposat robul... Stoica Logofăt din sat din Trăceni în zilele binecinstitorului» 22).

XI. **Pisania fostului paraclis cu hramul Buna Vestire.** Intre inscripțiile aflate astăzi în laturea de sud a pronaosului, se găsește și pisania fostului paraclis al mînăstirii Snagov, cu hramul Buna Vestire, de la care ni s-au mai păstrat și ușile de stejar sculptate în 1453, astăzi la Muzeul Național. Inscripția este săpată în relief în rînduri dese și este lipsită de ornamente.

CUPRINSUL ei este următorul: „въ им[е] въсем хва[л]нобимъ бѣ и похвалѣ прѣ... ѿ. ѿ = прѣпдѣныѣ] мѣри бѣцен чѣстное и славноѣ еж благовѣщеніѣ иже змномѣ и повѣстоуемъ въсемъ мирѣ радост, въ здвнжест и създа сіѣ чѣсти и млстивн и с[т]ьн храм ѿт ѡснованіѣ съ прочинн домн и мали келіи послѣдніѣмъ въ архіерейѣхъ сщениимъ митрополитъ серафимъ егда ѿт прѣстаа извъждень быст, съ до[бро]волнимъ [трѣдомъ и настожніѣмъ ѿт еже въ дасть его всѣжаніѣ въ дни благочистиваго іѡ михнѣ воевода и мѣти его господа екатерина, гспдвѣщнимъ въ богданскѣ земли іѡ петрѣ воевода текѣщимъ лѣтомъ + зчс, а ѿт рождѣства хѣтва + афпи“ 23).

TRADUCEREA: «In numele tuturor celor lăudați ai lui Dumnezeu și întru lauda Cuvioasei Maici de Dumnezeu Născătoare, cinstită și slăvită ei Bună Vestire, care e înțeleaptă și posvestită bucurie a toată lumea, s-a ridicat și zidit acest cinstit și milostiv sfînt hram din temelie cu celelalte case de locuință și mîci chilii de cel de pe urmă între arhieriei Sfîntul Mitropolit Serafim, cînd a fost alungat din scaun, cu osteneala de bună voie și cu cea care e de la Dumnezeu dată a lui avere, în zilele blagocestivului Io Mihnea Voevod și mamei lui, Doamna Ecaterina, fiînd Domn în Țara Moldovei Io Petru Voevod, anul curgător 7096, iar dela Nașterea lui Hristos 1588».

Inscripția aceasta pomenește și pe Ecaterina, mama lui Mihnea Turcitul și soția lui Alexandru Vodă, ctitorul mînăstirii Sfînta Treime (Radu Vodă) din București, precum și pe Petru Șchiopul, Domnul Moldovei la acea vreme, fratele lui Alexandru Vodă și unchiul lui Mihnea Turcitul.

22. Inscripția citită în întregime de Odobescu vorbește de zilele lui Alexandru Voevod, fiul lui Radu Mihnea, cum și de zilele lui Alexandru, fiul lui Iliș Voevod. Cuprinsul ei ar fi fost acesta: „прѣставн сѧ рабѣ... стонка логофет ѿт трѣчани въ дни благочистиваго и хбаюбнаго іѡ александрѣ воеводъ снѣ радѣлѣ воеводъ небыл и смѣртѣ въ дни александрѣ воеводъ снѣ на нашъ родъ зрѣлс мѣ юніѣ дни з“

Adică: «A răposat robul (lui Dumnezeu) Stoica logofătul din Trăceni, în zilele binecinstitorului și de Hristos iubitorului Io Alexandru Voevod, fiul lui Radu Voevod și i-a fost și moartea în zilele lui Alexandru Voevod, fiul lui Iliș Vodă, în anul 7136, (luna iunie), ziua 7».

Lucrul acesta nu e posibil. Cred că Odobescu a greșit, iar N. Șerbănescu n-a observat nepotrivirea.

23. N. Iorga, *Inscripții*, I, p. 156.

Ultima inscripție, în limba greacă, datînd din 1815, aflată deasupra celei din 1563, a lui Petru cel Tînăr, arată reparațiile cîte vor fi fost, datorite starețului grec Neofit Mireon, din timpul lui Caragea. Această inscripție nu a dispărut, cum s-a afirmat, ci a fost extrasă, prin grija Comisiunii Monumentelor Istorice, fixată într-o ramă și se păstrează la mînăstire, pentru a fi așezată în muzeul care va lua ființă.

„Οὗτος ὁ νῶς ἐκ πολλοῦ φθῆρεις χρόνου, ἀκλείς τὸ πειν δι' ὅλοτ καὶ τῶν ἐχόντων ἐκ πολλοῦ τούτον πρόσθεν οὐδεὶς Ἐμερήμνουζεν Νεύσει δὲ θεία ἰδρυσθεὶς [-ἰδρυσθεὶς ἐπὶ θόκου [-θρόνου-], μᾶλλον δὲ προνοίας τὲ τῆς θεοτόκου. Ὁ παιευσεβῆς Καρατγᾶς Ἰωαννης ἡγεμῶν, ὁ ἔνθεος Δακίας πάσης, Ἄνδρα συνεστήσατο ἀρχιερέα ἄξιον καὶ ἄριστον εἰς τὰ υράκτῃ, οὗ κλήσις ἐκράτησε πάνογ ἄξια... ἡ εὐκοσμία, Ὅστις καὶ ἀνηγειρε, κατακοσμήσας τούτον τὸν ναὸν ὠραῖον καταστήσας.

Ἄσει δὲ τούτον ὁράτε θαυμαδίως, μυρίαν = [μνημην] ποιείσθε τούτον τε αἰδίως.

Ἔχον... [sters]

1815 Ἰουλίου 5“,

TRADUCEREA: «**Această biserică, de multă vreme fiind stricată, și ctitorii cei de mult nu se îngrijeau de loc,**

Nu pot să știu pentru ce,

Ci, cu voia lui Dumnezeu fiind pus în scaun,

mai ales prin grija Fecioarei,

Prea Cucernicul Caragea Ioan Domnul

Dumnezeiescul al Daciei toate,

A pus arhieru pe un om vrednic și prea bun la fapte,

A cărui chemare cu totul vrednică... a fost orînduială,

Care și împodobînd, a înălțat-o, făcînd acest frumos templu,

Iar cei ce vedeți pe acesta în minune,

Pomeniți-l în veci.

1815, 5 iulie²⁴).

Pentru a încheia capitolul privitor la inscripțiile și la rolul de gropniță pentru cei uciși sau pe acela de a primi în cuprinsul său pe cei osîndiți la moarte, spre a fi uciși aici, cum este cazul cu Postelnicul Constantin Cantacuzino, amintim că spre sfîrșitul veacului al XVIII-lea, Șerban Cantacuzino pune de ucide, la Snagov, pe Pătrașcu Căpitan Urziceanul și pe Vîlcu Vornicul²⁵).

Asupra amestecului Doamnei Maria, soția lui Grigore Ghica, în uciderea Postelnicului Cantacuzino, credem că este o scăpare la N. Șerbănescu, acolo unde este vorba că ea a dăruit mînăstirii Snagov, în Februarie 1663, o cruce ferecată, «ca să scape de asprele muștrări ce-i munceau sufletul».

Intr-adevăr, N. Șerbănescu admite ca dată a morții postelnicului ziua de 20 decembrie 1663, înlăturînd celelalte date, aflate la alți istorici, 20 decembrie 1662 sau 20 decembrie 1664.

In acest caz, ipoteza de mai sus nu se poate susține, crucea fiind dăruită cu 10 luni înainte de ucidere²⁶). Ea e posibilă numai dacă se admite ca dată a morții 20 decembrie 1662.

24. *Ibidem*, p. 157, idem, *Cîteva indicații*, p. 14; N. Șerbănescu, *op. cit.*, p. 76.

25. *Ibidem*, p. 65.

26. *Ibidem*, p. 64.

STAREȚII MINASTIRII SNAGOV.

Înainte de a trece la averile și odoarele cu care a fost înzestrată cândva mînăstirea Snagov, să aruncăm o privire asupra celor care au condus, dealungul vremurilor, această mînăstire, asupra egumenilor ei.

Între aceștia trebuie să reținem pe Serafim Mitropolitul, reziditorul paraclisului Buna Vestire, în 1588, mort și îngropat aici în jurul anului 1590. Mai trebuie menționat ieromonahul Antim, viitorul Mitropolit Antim Ivireanul, care a fost stareț între 1696-1704, când a plecat ca Episcop al Rîmnicului. Tot așa pe Ioasaf Snagoveanul, cunoscut pentru ideile lui revoluționare, care a stărețit aci între 1844-1848, când a fost exilat împreună cu N. Bălcescu și cu alți revoluționari.

Între cei din urmă și anume dela reînființarea mînăstirii Snagov, trebuie amintit ieromonahul Carion Popescu (1937-1950), și actualul stareț Dosoftei Popa, modești ostenitori și stăruitori pentru restaurarea unui atît de prețios monument istoric.

Să ne oprim o clipă asupra lui Antim Ivireanul, cărturar distins și tipograf de frunte, care a dat altă viață Snagovului decît aceea pe care o trăise înainte de el și după plecarea lui de aici.

Antim Ivireanul, stareț și tipograf la Snagov. Numit stareț în 1696, Antim Ivireanul dă altă înfățișare mînăstirii Snagovului. La venirea în țară el fusese bine primit de Constantin Brîncoveanu și odată numit stareț aici, înființează o tipografie și tipărește o serie de cărți a căror listă se dă în cele ce urmează:

1. În 1696, **Orînduiala skujbei Sfinților Constantin și Elena**, lucrată de ucenicul său Mihail Iștvanovici.
2. În 1697, **Antologhion**, în grecește.
3. **Evanghelia**, în romînește.
4. Ion Karyophilles, **Manual despre cîteva nelămuriri**, în grecește. Autorul discută teme religioase cu Stolnicul Constantin Cantacuzino.
5. **Discurs panagiric despre împăratul Constantin**, în grecește.
6. **Gramatica slavonă a lui Matei Smotvički**.
7. În 1699, **Carte sau lumină**, după Maxim Peloponesiul, în romînește.
8. **Mărturisirea credinței ortodoxe și expunerea despre cele trei virtuți**, în grecește.
9. În 1700, **Invățăături creștinești**, tipărite de ucenicul lui Antim, Gheorghe Radovici.
10. **Floarea darurilor**, în traducerea romînească a lui Mihail Sfetagorețul.
11. **Psaltirea grecească**.
12. În 1701, Sevastos Chimentiul, **Eortologhion**.
13. **Liturghia greco-arabă**.
14. **Prochinatarul Sfîntului Munte**, de Ion Comnenul, în grecește ²⁷).

27. *Ibidem*, pp. 67-68.

Un ucenic al lui Antim Ivireanul, Miha'l Iștvanovici, va ajunge în Georgia, la Tbilisi, unde va înființa o tipografie cu ajutorul lui Constantin Brîncoveanu și cu sprijinul lui Antim, care trimite în patria sa pe acest ucenic, acum tipograf și el.

Dela secularizare (1864) și pînă la desființarea ei ca mînăstire, Snagovul a avut, precum am văzut mai sus, un număr de curatori, iar dela 1883 și pînă în 1937, biserica a fost sub îngrijirea preoților locali.

Mînăstirea a fost reînființată în 1937, cînd a fost numit stareț ieromonahul Carion Popescu, care a condus mînăstirea pînă în 1950. După el a fost numit actualul stareț, ieromonahul Dosoftei Popa.

AVERILE MÎNĂSTIRII SNAGOV.

Mînăstirea Snagov a fost înzestrată cu mari averi încă din vremea lui Mircea cel Bătrîn. O listă documentată aflăm în lucrarea părintelui N. Șerbănescu, în care aceste averi se împart în șase categorii, în prima intrînd moșiile și satele, în a doua viile, în a treia munții, în a patra morile, în a cincia vămile, iar în a șasea casele și locurile de case din București.

Pe lîngă aceste averi nemisțătoare, mînăstirea Snagov a fost înzestrată și cu odoare de preț, astăzi mai toate înstrăinate, parte din ele aflîndu-se la Muzeul Național, iar parte în alte locuri.

Panaghiarul lui Drăghici Vintilescu. Intre odoarele mînăstirii Snagov, se afla odinioară și un panaghiar, a cărui inscripție marginală a dat naștere la multe discuțiuni asupra anului și asupra lecturii numelui donatorului.

Crede că N. Șerbănescu are dreptate cînd propune ca în loc de *Винтилескомъ* (Vintilescomu), cum a citit Al. Odobescu, sau *вельствовникъ* (vel stolnic), cum a citit N. Iorga, să se citească *Винтилескъа* (Vintilescul), iar în loc de *сѣлт* (6939), corespunzător cu 1431, să se citească *сѣлѣ* 6989 (1481), prin înlocuirea lui *А* = 30 cu *И* = 80.

Intr-adevăr, în divanul lui Vlad Călugărul, în hrîsovul din 31 iulie 1487, apare un Drăghici Vintilescu, care poate fi donatorul panaghiarului în discuție.

Inscripția publicată de Al. Odobescu și de N. Iorga, în forme diferite ar căpăta, deci, această formă, care ar întări ipoteza Părintelui N. Șerbănescu:

„сѣтворнъ сѣи панагхаръ жѣпанъ дрѣгичъ винтилескъа въ храмъ свѣтѣа прѣстѣа въре[де]нїе монастырѣ въ сѣгровѣ вѣт + сѣлѣ юны з“.

TRADUCEREA: «A făcut acest panaghiar Jupîn Drăghici Vintilescul pentru hramul lăcașului Prea Curatei, Intrarea în Biserică, la mînăstirea dela Snagov, în anul 6989, iunie 7»²⁸).

O foarte frumoasă icoană, care înfățișează pe Maica Domnului, cu Pruncul Iisus, datează din veacul al XVI-lea și reprezintă tipul «Sărutarea», de factură athonită. Este desăvîrșită ca execuție artistică, desen și colorit²⁹).

28. *Ibidem*, pp. 16, 18, 20; Sp. Cegăneanu, *op. cit.*, pp. 37, 39; Al. Odobescu, loc. cit., p. 363; Gr. Musceleanu, *Calendarul antic pe anul 1875*, București, 1875, p. 41; C. Bilciurescu, *Mînăstirile și bisericile din România*, p. 158; N. Iorga, *Inscripții*, p. 156; Victor Brătulescu și Remus Ilie, *op. cit.*, p. 25.

29. Victor Brătulescu, *Icoane Românești* (planșă colorată), în «Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice», București, an. XXXIII (1940), fasc. 104.

Ușile de stejar, sculptate, aflate astăzi la Muzeul Național, sînt împodobite cu o sculptură artistică în relief, avînd pe margini inscripții slavone care încadrează cele două canate, în timp ce alte inscripții, cuprinzînd data zidirii bisericii (paraclisului), urmăresc linia curbă a celor patru panouri inferioare. Aceste inscripții servesc și ca elemente ornamentale în ansamblul piesei.

Deasupra acestor inscripții și pentru a umple golul care formează cadrul dreptunghiular al celor patru panouri din mijlocul canatelor, meșterul sculptor a adăugat o serie de arabescuri.

Inscripția de pe marginea canatelor are cuprins religios și anume este un text din Profetul Ieremia. Inscripția de pe arcurile celor patru panouri, arată că e vorba de paraclisul cu hramul Buna Vestire și cuprinde următoarele:

„СЪЗДАСЯ СЪНЪ ХРАМЪ ВЪ ДНИ БЛАГОУСПЕВАГО И ХРИСТОЛЮБИВАГО ІУ КЛАДИСЛАВЪ ВОЕВОДА И ГНЪ ВЪСЕНЪ ЗЕМЛИ СЪРЪВЛАХИНСКОИ ВЪТЪ + СЦѢА“.

TRADUCEREA: «S-a zidit această biserică în zilele binecinstitorului și de Hristos iubitorului Io Vladislav Voevod și Domn a toată Țara Românească, în anul 6961 (1452-1453).

Asupra chipurilor de Sfinți sculptați pe ușile despre care vorbim, s-au dat mai multe păreri, asupra cărora nu este cazul să revenim³⁰).

Se pare că dela Radu cel Frumos, fratele lui Vlad Țepeș, se păstrează o anaforniță, a cărei inscripție are cuprinsul acesta, în limba slavonă:

„МАРИА ВЪЖЕЮ ІУ РАДЪСЛАВЪ ВОЕВОДА И ГНЪ ВЪСЕНЪ ЗЕМЛИ СЪРЪВЛАХИНСКОИ СЪНЪ БЛАГОУСПЕВАГО И ХРИТЪ ЛЮБИВАГО ІУ ВЛАДА ВЕЛИКАГО ВОЕВОДА“.

TRADUCERE: «Cu mila lui Dumnezeu, Io Radu Voevod și Domn a toată Țara Ungro-Vlahiei, fiul binecinstitorului și de Hristos iubitorului Io Vlad Marele Voevod»³¹).

Crucea de chiparos, ferecată în argint aurit și dăruită de Maria, soția lui Grigore Ghica la Snagov, despre care a fost vorba mai sus, poartă inscripția slavonă al cărei cuprins este următorul:

„СЕНЪ КРЪСТЪ СЪТВОРИ РАБА БЖИ ГИДЖА МАРИА ІУ ГРИГОРИЕ ГИКА ВОЕВОДА ДОЛЪВНОИ СЪТАИ МОНАСТЫРЪ СЪНЪГОВЪ ВЪЧНА ІУ ПОМИНАНИЕ ФЕВЪ ДЪ ЗРОДА“.

TRADUCEREA: «Această cruce a făcut-o roaba lui Dumnezeu Doamna Maria a lui Io Grigore Ghica Voevod Sfintei mînăstiri Snagov, pentru vecinica ei pomenire. Februarie 4, 7171» (1663)³²).

Un chivot de argint dăruit de Mitropolitul Varlaam, poartă inscripția următoare: «Acest chivot l-au făcut părintele Varlaam, Mitropolitul Mînăstirii Snagovul, cu chelăria proigamenului Teodosie, pentru argintul cel perit dela dînsul. Vă leat 7182» (1673-1674)³³).

Antim Ivireanul însuși dăruiește mînăstirii în care avea să fie mai tîrziu stareț o cătuie de argint, un potir și un minei, pe care l-a și legat. Dăm mai jos cuprinsul inscripțiilor obiectelor de mai sus.

30. Al. Odobescu, *loc. cit.*, pp. 367-368; Gr. Musceleanu, *op. cit.*, p. 42; C. Bilciurescu, *op. cit.*, p. 158; Sp. Cegăneanu, *op. cit.*, p. 63; Victor Brătulescu, *Cîteva obiecte din Muzeul de Artă Religioasă*, București, pl. 15, pp. 29-30.

31. Al. Odobescu, *op. cit.*, p. 371; N. Șerbănescu, *op. cit.*, p. 35.

32. Al. Odobescu, *op. cit.*, p. 398; N. Șerbănescu, *op. cit.*, p. 64.

33. Al. Odobescu, *op. cit.*, p. 401.

Inscripția cătuții: «**Această cătuție împreună cu potirul și cu ale lui fiind stricate, s-au prefăcut în zilele prea lum'natului Domn Io Constantin Basarab Voevod, cu cheltuiala smeritului între ieromonahi Antim Ivireanul Tipograful, leat... 7203**» (1694). Pe dosul ei este gravat numele meșterului și anul, în cifre arabe: «**Daniel Fodor excudit. Anno 1694**»³⁴).

Potirul cuprinde inscripția aceasta: «**Dram 229. Ghioca zlătarul. † Antim tipograful, 1694**».

Insemnarea de pe mineiul lunii decembrie, un manuscris slavon, legat de Antim, sună așa: «**Acest mineiu a lui dechemvr e fiind stricat și răsipit s-a legat cu cheltuiala smeritului întru iermonași Antim Ivireanul tipograful, vă dni (în zilele) Io Constandin Basarab Voevod, fiind năstavnîc la această sfântă casă, la Sneagov, leat 7203 (1695), Aug. 29**»³⁵). De aici reiese că Antim a fost numit stareț în 1695 iar nu în 1696, cum arată lista amintită.

Nicodim Greceanu, pe care l-am mai întâlnit în criptograma de la schitul Babele și care a mai făcut daruri și la alte biserici, dăruiește și aici niște dvere, însoțite de inscripții, al căror cuprins este acesta: «**Aceste dvere făcute-s-au cu osîrdia și toată cheltuiala smeritului Nicodim Ierodiac sni (fiul) Ștefan Greceanu b'v vel sluger, hărăzindu-le la Sfînta Mînăstire Snagov pentru a sa pomenire la leatul 1790, april 23**». Pe una din dvere, săpat «**Nicd. ierod. 1790**»³⁶).

Un număr de icoane de la Nicolae din Enos (1798-1806), așezate în București, «împodobesc tîmpla bisericii mînăstirii Snagov»³⁷).

Cu toate averile cu care a fost înzestrată această mînăstire, ea a decăzut tot mai mult, încît, spre sfîrșitul secolului al XIX-lea ajunsese aproape în ruină și pe punctul de a fi dărîmată cu totul, după propunerea arhitectului din acea vreme, I. Schlatter.

ADAOGIRI, RESTAURĂRI ȘI REPARAȚII.

Așezarea mînăstirească de la Snagov, pomenită de documentele veacului al XIV-lea, cuprindea, pe lîngă biserica cea mare, și două paraclise, toate trei închinat Maicii Domnului: biserica mare poartă hramul Intra-rea în Biserică, unul din paraclise avea hramul Buna Vestire, iar celălalt hramul Adormirea Maicii Domnului, toate trei reprezentînd cele trei mari hramuri din patru, cîte se serbează anual pentru Maica Domnului.

Această așezare n-a rămas în forma de la început, ci după mai bine de 100 ani, de cînd este pomenită în documente, a început a suferi transformări. Prima restaurare radicală care poate echivala cu o refacere totală, măcar pentru biserica mare, a fost făcută de Neagoe Basarab la începutul secolului al XIV-lea, cînd biserica mare a fost rezidită și cînd, probabil, se vor fi adus îmbunătățiri și chiliilor din jur.

A doua este aceea din 1563, cînd Petru cel Tînăr, fiul lui Mircea Ciobanul, împreună cu frații săi Radu și Mircea, pune de zugrăvește biserica și umple golurile dîntre coloanele pridvorului deschis, cu zidărie, pe care astfel îl transformă în pronaos și îl zugrăvește și pe acesta.

34. *Ibidem*, p. 402; N. Șerbănescu, *op. cit.*, p. 112. N. Iorga, *Inscripții*, p. 165; *Cîteva indicații*, p. 18.

35. Al. Odobescu, *op. cit.*, p. 403; N. Șerbănescu, *op. cit.*, p. 112.

36. N. Iorga, *Inscripții*, p. 162; idem, *Cîteva indicații*, pp. 18-19; Victor Brătulescu, *Inscripții de biserici*, în «*Studii Teologice*», 1952, nr. 9-10, p. 616.

37. N. Iorga, *op. cit.*, p. 162; *Cîteva indicații*, p. 18.

O a treia este aceea de care se vorbește că ar fi avu loc în 1707, în timpul domniei lui Brîncoveanu³⁸). Lucrul acesta îl confirmă și I. D. Ștefănescu, într-o lucrare publicată în franceză³⁹), lucrare apărută la Paris, în care d-sa afirmă că a analizat tencuielile interioare și că a constatat lucrul atelierelor lui Brîncoveanu. Ar fi fost de cel mai mare interes pentru tehnica noastră, în această materie, dacă autorul ne-ar fi arătat în ce constă compoziția tencuiei interioare dela Snagov și cum a ajuns la încheierea că analiza d-sale «**indică lucrul atelierelor domnitorului Brîncoveanu**», căci numai pe o vagă afirmație nu se poate pune temei. Ne îndoim de analizele acestea, cu atât mai mult cu cât asupra lor s-a mai discutat, fără replică, în recenzia lui Virgil Drăghiceanu, apărută în Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice⁴⁰).

În jurul bisericii mari și probabil în rînd cu paraclisele, erau ziduri înalte, și cele trei hramuri se găseau ca într-o cetate. În partea de răsărit, în dosul altarului se afla un puț cu colaci de piatră «pînă în fund» și cu lanț de fier. Se precizează că acești colaci erau pînă la fund, fiindcă în părțile locului este obiceiul să se așeze numai în gura puțului un colac de piatră, așa cum au făcut și aceia care au luat de pe insulă doi colaci de piatră scoși la iveală după săpăturile din 1933, și i-au dus acasă pentru nevoile gospodăriei lor.

În cursul secolului al XVIII-lea se vor mai fi făcut unele reparații, dar acestea n-au fost îndeajuns pentru a pune la adăpost mînăstirea de dintele vremii care începuse a roade și aici, ca și în alte locuri.

Regulamentul Organic trece Snagovul, împreună cu Mărginenii în rîndul mînăstirilor, în care avea să se înființeze închisori și, în această situație, în 1840, vechile chilii sînt date jos și înlocuite cu alte șiruri de încăperi destinate pentru închisoare, iar parte pentru administrarea și paza închisorii, puține mai rămînînd și pentru nevoile călugărilor din mînăstire⁴¹).

Se menționează că la 1845, starețul Ioasaf a cerut aprobare pentru construirea unei pivnițe, pentru păstrarea vinului, cum și lărgirea ferestrelor dela biserică, pentru a avea mai multă lumină. Norocul mînăstirii a fost că nu s-au găsit fonduri pentru această lucrare delicată, și în acest fel biserica a scăpat de mutilare.

Ioasaf este cunoscut sub numele de Ioasaf Snagoveanu și este exilat în 1848 împreună cu Bălcescu și cu alți revoluționari din acea vreme.

Ca să ne facem idee de felul cum se înfățișa mînăstirea la începutul veacului al XIX-lea, cînd se proiectase să se înființeze aci și un seminar, este de ajuns să aruncăm o privire în catagrafia care face o descriere, în aprilie 1817, a acestei mînăstiri. În adevăr, în această catagrafie mînăstirea este descrisă ca fiind închisă cu ziduri înalte de jur împrejur, că în latura din miazăzi sînt casele domnești, — învelite cu șindrila, că în rînd cu aceste case este și un paraclis cu turlă, învelit cu olane. «zugrăvit peste tot, cu tîmplă de lemn zugrăvită și cu jețuri de lemn». Tot aici se

38. N. Iorga, *Cîteva indicații asupra mînăstirii Snagov*, p. 11.

39. I. D. Ștefănescu, *Contribution a l'étude des peintures murales valaques*, Paris, 1928, p. 28; apud N. Șerbănescu, *op. cit.*, p. 66.

40. Virgil Drăghiceanu, *Bibliografie*, în «Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice», an. XXII (1929), pp. 45-47.

41. N. Șerbănescu, *op. cit.*, pp. 78-79.

mai aflau: o bucătărie, trei odăițe învelite cu șindrila și un șopron pentru adăpostul hambarelor. Dela clopotniță spre colțud de miază noapte, alte trei încăperi, iar pe latura de miază noapte, șase încăperi ⁴²).

Cîțiva stareți înimoși încearcă să oprească ruina mînăstirii, stăruind la minister pentru a se lua măsuri de reparație și de restaurare. După multe stăruințe și după corespondența purtată de starețul Ghermano, ministerul a trimis la fața locului pe arhitectul de atunci, I. Schlatter, care întocmește deviz de reparațiile necesare și mai urgente. Formalitățile durează, timpul trece, bani nu se dau la timp, ruina se întinde dela 1849 pînă la 1855, cînd dezgustat și amărît, starețul Ghermano cere să fie mutat dela Snagov ⁴³).

În acest răstimp se petrece și tragedia cu scufundarea podului plutitor cînd cei 59 de arestați, încărcăți cu lanțuri, împreună cu aceia care îi însoțeau, se îneacă în apele Snagovului.

Noul stareț, Arhiepiscopul Calist Stratonichias încearcă și el să facă ceva pentru mînăstire, ruina însă era așa de întinsă, încît arhitectul Schlatter, trimis din nou, se întoarce cu propunerea să se facă o nouă biserică, fiindcă cea veche se află într-o stare prea rea. Așa stăteau lucrurile în 1858. După această dată încep iarăși tratative între autorități și mînăstire, pentru același lucru, al reparațiilor, fără niciun rezultat pozitiv, pînă în decembrie 1863, cînd averile mînăstirești sînt secularizate.

În 1864, «curatorul» (așa se numea conducătorul, în loc de stareț), Irinarh Gredianu își pune în gînd să scoată mînăstirea din starea de ruină în care se află. Nici el nu izbutește să facă mare lucru și în 1870 pleacă din mînăstire.

Urmașul lui Irinarh, Agatanghel Gănescu încearcă și el salvarea mînăstirii, intervenind și direct și prin Mitropolitul Nifon, la minister ca să repare biserica și s-o învelească măcar provizoriu. Toate încercările rămîn fără niciun rezultat.

În 1871 biserica se închide, iar în 1872 deservenții bisericii sînt liberați din slujbele lor. Locuitorii satului din jurul insulei: Fundul și Coadele, care se slujeau de biserica de pe insulă, intervin să se lase mai departe slujitorii bisericii, iar în martie 1873, ei cer să se repare pe socoteala lor biserica. Aceștia însă nu o pot repara și cer din nou ajutorul ministerului. Pînă la urmă slujitorii sînt trimiși iarăși la locul lor, iar în 1874, locuitorii satelor amintite izbutesc să repare biserica.

În iulie 1875 însă, în timpul unei ploi mari, din pricina greutateii olanelor se prăbușește un balcon și acoperișul la cea mai mare parte a caseilor. În octombrie același an, Agatanghel demisionează din postul de îngrijitor și în locul lui este numit preotul Costache Duhovnicul.

Intenția din 1881 a lui V. A. Ureche, ministrul de atunci al cultelor, de a repara un număr de biserici monumente istorice, dintr-un fond rămas fără întrebuințare, a rămas o simplă intenție binevoitoare.

În 1883, zidul înconjurător este cu totul dărîmat și materialul se irosește ⁴⁴).

Abia în 1904 se repară acoperișul bisericii și se fac unele ușoare reparații în interior, cu care prilej se dislocă și pietrele de mormînt, două

42. Ibidem, p. 77.

43. Ibidem, p. 83.

44. Ibidem, p. 84 și urm.

din ele fiind rătăcite pînă la săpăturile din 1933. Dintr-una din acestea, și anume din aceea a Mariei-Efrosina n-a rămas decît partea care arată o margine cu inscripția: «Prea întristata mamă pînă la moarte».

În 1933 s-au făcut săpături și sondagii sub conducerea Comisiunii Monumentelor Istorice, iar în 1936, prin grija aceleiași Comisiuni, a fost dărîmată turla simulacru de pe pronaos și s-au degajat coloanele în exterior, lăsînd să se vadă că în epoca lui Neagoe biserica a fost construită cu pridvor deschis, sprijinit pe coloane de zid.

În 1940 s-au consolidat zidurile date la iveală prin săpături, în 1941 s-au făcut lucrări de consolidare la turnul clopotniței iar în 1943 s-au început lucrările de restaurare după studiile întocmite de Comisia Monumentelor Istorice.

În 1953, Ministerul Cultelor a continuat lucrările întrerupte în 1944, reparînd clopotnița și așezînd dalele de ciment în pronaos, precum și pietrele de mormînt, pe care le-a fixat dealungul pereților pronaosului, pentru a nu mai fi expuse să fie călcate în picioare și inscripțiile șterse.

INCHEIERE.

Din cele arătate pînă aci rezultă că această ctitorie este constatată documentar în secolul al XIV-lea, că a suferit transformări radicale în secolul al XVI-lea, că spre sfîrșitul secolului al XVII-lea a fost instalată aici o tipografie, deci a avut un rol cultural, și că dealungul secolelor ea a servit și ca loc de ispășire a păcatelor și ca gropniță pentru cei osîndiți, pentru ca abia în timpul nostru să-și recapete rostul ei de altădată de mînăstire, reînființată în 1937.

Mai bine de 100 de ani mînăstirea Snagovul a avut de suferit de pe urma lipsei de grijă și a autorităților bisericești, dar mai ales de pe urma autorităților laice.

Lucrările începute vor continua sub conducerea și prin grija organelor de stat, care au programat pe o scară mare lucrări de restaurare la mai toate monumentele noastre religioase.

Avîntul cu care se lucrează și sprijinul autorităților de stat față de aceste prețioase urme ale trecutului nostru, ne îndreptățesc să credem că monumentele noastre istorice intră într-o fază nouă, că lipsa de grijă a celor dîn trecut a fost înlocuită prin atenția deosebită a actualei conduceri, care nu cruță nicio jertfă pentru îndeplinirea unui plan așa de măreț.

VICTOR BRATULESCU

MINĂSTIREA DEALUL

Mînăstirea Dealul, zisă și Sfîntul Nicolae din vii¹⁾, este așezată pe un vîrf de deal, ce domină lunca Ialomiței, la depărtare de cîtiva km. de orașul Tîrgoviște, vechea capitală a Țării Romînești.

S-a spus²⁾ și se mai spune³⁾ că acest străvechi lăcaș de cuvioșie a fost întemeiat de voevodul Radu cel Mare (1495-1508). Această afirmație nu se mai poate susține, căci mînăstirea Dealul, se constată documentar, exista cu mult înainte de timpul acestui domnitor.

Vremea începutului ei însă, nu se poate preciza, dar se poate presupune că și ea, ca și altele, va fi avut un modest început, fiind poate fondată de un mănunchi de călugări plecați din mînăstirile mai vechi și mai mari din țară⁴⁾. Cînd se va fi întîmplat aceasta, e greu de spus din lipsă de izvoare. Unii istorici cred că ea «exista pe vremea gloriosului voevod» Mircea cel Bătrîn (1386 — 31 ianuarie 1418)⁵⁾. Și se poate ca această presupunere să fie adevărată, deoarece numai la treisprezece ani după coborîrea acestuia în cripta dela Cozia, fiul său Alexandru Voivod (Aldea) (1431-1436) hărăzea, la 17 noembrie 1431, «mînăstirii dela Dealul, lăcașul sfîntului arhierarh și făcător de minuni, Nicolae..., satele numite Alexani pe Ialomîța și Răzvad, lîngă mînăstire, sub deal, ca să fie de ocină și de ohabă mînăstirii, în veșnică pomenire a sfînt răposatului părintelui domnii mele, Mircea Voivod, și apoi și domnii mele», scutindu-le

---

1. A. Lapedatu, *Inscripția vechei clopotnițe de la mînăstirea Dealul*, în *Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice*, IV (1911), p. 148. N. Iorga, *Guide historique de la Roumanie*, București, 1928, p. 65, și ed. II, București, 1936, p. 67; același, *Istoria Romînilor*, IV, (Cavalerii), București, 1937, p. 255.

2. Al. Odobescu, *Despre unele manuscrise și cărți tipărite aflate în mînăstirea Bistrița*, în *Revista Romîna pentru științe, literatură și arte*, I (1861), p. 824; Radu Popescu, *Istoriile Domnilor Țării Romînești, 1290-1688*, ed. N. I. Simache și Tr. Cristescu, Ploești, 1943, p. 68; preotul Gr. Musceleanu, *Monumentele străbunilor din Romînia*, București, 1873, p. 50; Maior D. Pappazoglu, *Excursiune arheologică la trei vechi reședințe ale Romîniei: Cîmpulung, Curtea de Argeș și Tîrgoviște, făcută în anul 1874*, București, 1874, p. 12; Const. St. Bilciureșcu, *Monastirile și bisericile din Romînia*, București, 1890, p. 90.

3. Dr. Giorgie Pascu, *Istoria Literaturii și limbii romîne din sec. XVI*, București, 1921, p. 14; Arhim. Efrem Enăcescu, *Pe urmele strămoșilor*, București, 1938, pag. 91.

4. N. Dobrescu, *Din istoria Bisericii Romîne. Sec. XV-lea*, București, 1910, p. 47; același, *Curs de istoria Bisericii Romîne* (litografiat), pp. 115-116; precum și P. P. Panaitescu, *Mircea cel Bătrîn*, București, 1944, p. 161, unde se arată că astfel de mînăstiri își aveau originea datorită unui val de misticism, unei porniri populare, nu inițiativei unui domnitor și de aceea nu li se cunoaște primul ctitor.

5. Vezi *Istoria Romînilor*, I, ed. V, București, 1946, pp. 491-492; N. Dobrescu spune că ea «datează chiar din primele decenii ale secolului al XV-lea» (*op. cit.*, pag. 48).

totodată «de toate slujbele și dăjdiile mari și mici, câte se găsesc în țară și în stăpînirea domniei mele»⁶⁾.

Hrisovul de față deschide șirul daniilor către acest sfînt lăcaș cunoscute pînă acum, și este o probă sigură că mînăstirea avea o existență de peste 60 de ani, la urcarea lui Radu cel Mare — presupusul ctitor — pe tronul Țării Romînești.

Două decenii mai tîrziu, Vladislav II Voevod (1447-1456), la 28 martie 1451, întărea acestui sfînt lăcaș și «egumenului și cîrmuitorului popii Sisce și tuturor întru Hristos frați» dania lui Radu, nepotul lui Rascal, care danie consta din satele Jugorenii, Cereșanii și Măicănești, precum și niște munți⁷⁾. Acest act ne lasă să înțelegem că înlăuntrul mînăstirii Dealul curgea viața călugărească organizată, în frunte cu un egumen.

În anul 1456, cînd acest voevod a căzut în luptă cu Vlad Țepeș, probabil la «Tîrșor»⁸⁾, apărîndu-și tronul, urmașii săi l-au adus și l-au înmormîntat în partea dreaptă a sînului bisericii mînăstirii Dealul⁹⁾. Peste mormîntul său, frații Craiovești, făcuți boieri de el, au așezat, în timpul domniei lui Neagoe Basarab, o piatră «în forma unui capac de sicriu»¹⁰⁾ și cu inscripție slavonă¹¹⁾. Din cîte se cunosc, acest mormînt este cel mai vechi de la Dealul și poate acest fapt, precum și așezarea lui în partea dreaptă a sînului bisericii — loc rezervat, de obicei, ctitorilor — a făcut, cred, pe unii să afirme că «Vladislav Vodă zidi de lemn sau de zid vechea mînăstire a Dealului»¹²⁾. Că afirmația aceasta nu este adevărată, reiese lămurit din cele ce preced, de unde se vede că mînăstirea, cu un pătrar de veac înaintea morții lui Vladislav Vodă, primea daniile de la Alexandru Aldea.

6. Arhivele Statului, Ms. nr. 462 (*Condica sf. mînăstiri Dealul*), f. 5; Stoica Nicolaescu, *Documente slavo-romîne cu privire la relațiile Țării Romînești și a Moldovei cu Ardealul în sec. XV și XVI*, București, 1905, p. 209-212; același, *Domnia lui Alexandru Vodă Aldea, fiul lui Murcea Vodă cel Bătrîn, 1431-1435*, București, 1922, pp. 20-23; P. P. Panaitescu, *Documentele Țării Romînești, I (documente interne 1369-1490)*, București, 1938, pp. 164-166; *Documente privind istoria Romîniei. Veacul XIII, XIV și XV. B. Țara Romînească (1247-1500)*, București (Acad. R. P. R.), 1953, pp. 91-92; Pr. Dr. C. Nițescu, *Mînăstirea Dealu...*, Tîrgoviște, 1932, pp. 11-12.

7. Arhivele Statului, Ms. nr. 462, f. 6; P. P. Panaitescu, *Documentele Țării Romînești*, pp. 214-215; *Documente privind Istoria Romîniei, Veacul XIII, XIV și XV*, pp. 117-118; vezi și N. Dobrescu, *op. cit.*, p. 48.

8. Radu Popescu, *Istoriile Domnilor Țării Romînești*, p. 61.

9. Pentru arătarea locului unde se află mormintele din biserica mînăstirii Dealul, de care se va face amintire în articolul de față, ne-am folosit de schița dată de Pr. Dr. C. Nițescu în lucrarea sa suscitată, p. 52.

10. Vezi Al. Lapedatu, *Mormintele domnești de la mînăstirea Dealului*, în *Convorbiri Litterare*, XXXVII (1903), pp. 433-434.

11. St. Nicolaescu, *Documente slavo-romîne*, pp. 254 și 325; N. Iorga, *Inscripții din bisericile Romîniei*, vol. I, București, 1905, p. 100. Pr. Gr. Musceleanu, *op. cit.*, p. 51 (cu data 6960); Pr. M. Dumitrescu, *Istoricul a 40 de biserici din Romînia*, I, București, 1899, p. 48; Pr. C. Nițescu, *op. cit.*, p. 13; vezi și *Bul. Com. Mon. Ist.*, anul 1927, planșa LXIV. Inscripția dă ca an al morții lui Vladislav 1455, nu 1456, lucru ce se poate explica prin faptul că cei ce au pus piatra, după trecere de peste o jumătate de veac de la deces, nu au mai știut cu precizie anul morții (vezi și *Conv. Lit.* p. 1903, p. 434).

12. Vezi Virgil N. Drăghiceanu, *Monumentele istorice din județul Dimbovița*, București, 1912, p. 15. Menționăm că o altă tradiție p. l. începuturile mînăstirii Dealul, culeasă de alcătuitoarea *Marelui Dicționar geografic al Romîniei*, arată că pe la jumătatea sec. XV se formase în Țara Romînească două partide de boieri care se

Altă danie din acest veac — cunoscută azi — primește mînăstirea Dealul de la Radu cel Frumos (1462-1474), care-i hărăzește, în anul 1474, balta Camenița, volnicind pe călugări să ia «zeciuală din pește și din stupi, ce va fi partea domnească»¹³⁾.

Am înșirat aceste știri din secolul al XV-lea, privitoare la mînăstirea Dealul, pentru ca să se vadă, mai ales, că acest sfînt lăcaș exista cu mult înainte de Radu cel Mare.

*

Și acum să arătăm ce legătură este între Radu cel Mare și mînăstirea Dealul. Se știe că el urcă treptele tronului Țării Romînești la începutul toamnei anului 1495¹⁴⁾ și că s-a îngrijit mai ales de organizarea Bisericii muntene, aducînd în țară pe fostul Patriarh de Țarigrad, Nifon († 1508)¹⁵⁾. În afară de aceasta, el a purtat grijă aleasă și de unele din mînăstirile țării, între care se numără și Dealul.

Fie că acest sfînt lăcaș se năruise în timpul îndelungatei sale existențe, fie că Voevodul voia să facă lîngă capitală un «edificiu», care să întrecă pe cele existente atunci în «splendoare», fie, în sfîrșit, că — după spusa tradiției — voia să ridice peste «oasele scumpe ale moșilor săi» o biserică măreață¹⁶⁾ — Radu cel Mare «a început să zidească și să înnoiască și din temelie a ridicat cu toate bunătățile și cu mari frumusețe a înfrumusețat acest mare hram»¹⁷⁾.

El însă, la 26 august 1499 a început a zidi mai întîi clădirile din jurul bisericii, precum ne încredințează o inscripție rămasă de la vechea clopotniță a mînăstirii¹⁸⁾. După ce acestea vor fi fost terminate, sau aproape terminate, a început a reclădi și biserica. Inscriptia slavonă, încadrată în frumoase chenare, sculptate în piatră și așezată, în exterior, deoparte și de alta a ușii de intrare, arată că Radu cel Mare, Voevodul «înfrumusețat cu toate învățăturile drept credincioase și încununat cu toate cununile»¹⁹⁾ a purces la lucru pentru refacerea bisericii în anul 7008 (= 1500), «și a sfințit-o în același an 7010, luna d(ecembrie) 4 zile, fiind egumen Zaharja»²⁰⁾.

învrăjbeau neîncetat pentru tron. E vorba de partidele *Dăneștilor* și *Drăculeștilor*. În anul 1446, cei dintîi, cu ajutorul unгурilor, ucid, la Țirgoviște, pe Vlad Dracul și pe fiul său Nicolae. Aceștia sînt îngropați de partizanii lor pe culmea dealului din apropiere, unde mai apoi s-a ridicat o mică biserică de lemn — vechea mînăstire Dealul —, numită mult timp «*grobnița Drăculeștilor*». Această bisericuță a fost apoi refăcută din temelie, la 1499, de Radu cel Mare, coborîtor din familia Drăculeștilor (vezi: *Marele Dicționar geografic al Romîniei*, III, București, 1900, p. 78).

13. Actul de danie nu se cunoaște. Dania de față e amintită într-un hrisov de la Radu Mihnea, din 10 iulie 1614 (vezi Arhivele Statului, *Ms. nr. 462*, f. 20-21; P. P. Panaitescu, *Documentele Țării Romînești*, pp. 282-283; *Documente privind istoria Romîniei*, veacul XIII, XIV, XV, pp. 151-152).

14. Data în *Istoria Romînilor*, București, 1943, pp. 513-514.

15. Diac. Dr. Nicolae N. Popescu, *Nifon II, Patriarhul Constantinopolului*, București, 1914, passim.

16. Vezi *Marele Dicționar geografic al Romîniei*, III p. 78.

17. Pr. Gr. Musceleanu, *op. cit.*, p. 50; Pr. M. Dumitrescu, *op. cit.*, p. 47; N. Iorga, *Inscripții*, I, p. 98; Pr. C. Nițescu, *op. cit.*, p. 14; vezi și N. Dobrescu, *Din istoria Bisericii Romîne, Sec. XV*, p. 49.

18. Pr. Gr. Musceleanu, *op. cit.*, p. 50; Al. Lapedatu, *Inscripția vechei clopotnițe de la mînăstirea Dealul*, în *Bul. Com. Mon Ist.*, IV (1911), pp. 147-148; Virg. N. Drăghiceanu, *op. cit.*, p. 19.

19-20. Vezi nota 17 de aci.

Reclădind acest sfânt lăcaș, Radu cel Mare s-a îngrijit să facă din biserica lui «cea mai frumoasă din câte se înălțaseră pînă atunci pe pămîntul Țării Românești»²¹). E probabil ca meșterul constructor al acestei minunate biserici să fie tot acel Manole, care puțin mai tîrziu va lucra biserica mînăstirii Curtea de Argeș. Materialul întrebuintat la Dealul a fost de cea mai bună calitate: blocuri de piatră de Cîmpulung, legate între ele cu scoabe de fier, și marmură²²). Gavriil Protul, biograful Sf. Nifon spune că ea era «tot de piatră cioplită, și stîlpii ușilor și ferestrelor tot de marmură, cum se vede și acum biserică frumoasă și minunată»²³); iar în secolul al XVII-lea Paul de Alep, însoțitorul Patr'arhului Macarie al Antiohiei în Țările Romîne, însemna în notele sale de drum: «Biserica (m-rii Dealul) seamănă cu aceea a mînăstirii Argeș.. Cupolele de aci sînt toate acoperite cu mozaic pe dinafară; zidurile sînt lucrate și ornate cu piatră fină, iar ferestrele încadrate cu marmură albă»²⁴).

Arhitectura acestei biserici este «sîrbească ca plan și ca dispozițiuni generale», iar «ornamentația fațadelor este în stil armenesc și se aseamănă cu cea de la biserica episcopală din Argeș, ca și cu cea de la biserica Trei Ierarhi din Iași»²⁵).

Biserica este în formă de treflă, și, în afară de altar, ea se compune dintr-un «naos» lărgit în părți cu cîte un sîn în formă de semicerc și dintr-un «pronaos dreptunghiular, avînd o configurație nouă»²⁶).

Pereții exteriori ai bisericii sînt împărțiți printr-un brîu «în formă de ciubuc», în două cîmpuri neegale, decorate cu «arcade oarbe». În cîmpul de jos se găsesc șase ferestre dreptunghiulare, iar în cel de sus șapte rozete rotunde «din piatră ajurată, care luminează partea de sus a bisericii și bolțile»²⁷). Arcadele din față, de o parte și de alta a ușii de intrare, sînt împodobite cu chenare de piatră frumos sculptate în mijlocul cărora, precum s-a arătat deja, se află inscripția bisericii. Deasupra ușii e zugrăvit chipul Sfîntului Ierarh Nicolae, patronul acestui lăcaș sfînt.

Pe acoperiș se ridică trei turla cu cîte opt fețe: una — Pantocratorul — pe naos și două mai mici, pe pronaos, în imediata apropiere a celei mari. Aceste două din urmă apar pentru prima dată aici, avînd în vedere forma treflată a bisericii. Tustrele turla sînt «frumos proporționate». Atît bazele, cît și fețele lor «sînt acoperite cu ornamente fin sculptate, compuse din împletituri și flori geometrice», însă «sculptura din prejurul ferestrelor de la turla pare neterminată»²⁸).

În sfîrșit, e probabil ca toate arcadele pereților exteriori ai bisericii să fi fost «destinate să fie decorate la fel cu cele din fațada principală». Însă acest lucru, din ce pricină nu se știe, nu s-au făcut, și aceasta face ca împodobirea exterioară a bisericii să pară mai «săracă în ornamente față cu turla»²⁹).

21-22. Vezi *Istoria Romînilor*, II, 1, ed. IV, București, 1943, p. 130.

23. *Viața și traiul sfîntului Nifon, patriarhul Țarigradului*, ed. Nanulescu. Erbiceanu, București, 1888, pp. 58-59, și ed. Tit Simețrea, București, 1937, p. 14.

24. Emilia Cioran, *Călătoriile patriarhului Macarie de Antiohia în Țările Romîne, 1653-1658*, București, 1900, p. 150.

25. N. Ghica-Budești, *Evoluția arhitecturii în Muntenia*, I, în *Bul. Com. Mon. Ist.*, an. 1927, p. 144; cf. N. Iorga, *Istoria Romînilor*, IV, p. 255.

26-27. *Ibidem* p. 143.

28. *Ibidem*, pp. 143-144.

29. *Ibidem*, p. 144.; vezi și N. Dobrescu, *Curs de Istoria Bisericii Romîne*,

Restul clădirilor ce Radu cel Mare va fi făcut la Dealul nu se poate ști cum vor fi fost, deoarece ele, împreună cu clopotnița, au fost complet refăcute pe la jumătatea veacului trecut.

După ce Radu Voevod a preînnoit această minăstire, s-a îngrijit și de creșterea zestrii ei, adăugând, în anul 7008 (= 1500), la proprietățile ei mai vechi, satele: **Drădov, Călinești, Fundeani, Vercineasca și parte din Stroști** ³⁰).

Acest sfânt lăcaș, reclădit și înzestrat de Radu cel Mare, cred că a găzduit, poate din 1507 sau și mai devreme, pe călugărul **Macarie și tiparnița sa** ³¹), căci cred iarăși că primele cărți românești în limba slavonă,

Sec. XV (litografiat), București, 1910, pp. 117-118. Pr. C. Nițescu, *op. cit.*, pp. 53-54; *Istoria Românilor*, II, 2, ed. IV, București, 1943, pp. 619-620.

30. Actul de danie nu s-a găsit pînă acum. Donația o cunoaștem dintr-un hrisov, privitor la aceste sate, dat de *Radu Leon* la 20 mai 1668 (vezi Arhiv. Stat., Ms. nr. 462, f. 63-64; Pr. C. Nițescu, *op. cit.*, p. 15).

31. După un obicei, întâlnit și la alte tipărituri de pe la finea sec. XV, cele trei cărți imprimare în Țara Românească la începutul secolului următor, nu poartă pe ele arătarea locului de tipărire. Cercetătorii au emis diferite păreri asupra locului unde a fost instalată tiparnița. Aproape toți socotesc că ea, potrivit unui obicei întâlnit mai tîrziu în Țara Românească și în alte țări ortodoxe, a fost instalată în una din minăstirile țării. S-au propus pînă acum următoarele locuri, unde ar fi putut fi găzduit Macarie și tiparnița sa: orașul *Tîrgoviște* sau *minăstirile Bistrița, Govora, Snagov și Dealul* (vezi Al. Odobescu, *op. cit.*, pp. 824-826; Emil Picot, *Coup d'oeil sur l'histoire de la typographie dans les pays roumains au XVI-ème siècle*, Paris, 1895, p. 15. I. Bianu și N. Hodoș, *Bibliografia românească veche*, I (1508-1716), București, 1903, p. 1, 9; N. Iorga, *Istoria literaturii religioase a românilor pînă la 1688*, București, 1904, p. 49; același, *Istoria Bisericii Românești*, I, ed. II, București, 1929, p. 129; G. M. Ionescu, *Istoria Mitropoliei Ungro-Vlahiei (1359-1709)*, București, 1906, p. 87; Dr. Giorgie Pascu, *op. cit.*, p. 14; Alexe Procopovici, *Introducere în studiul literaturii vechi*, 1922, p. 87; N. Dobrescu, *Curs de Istoria Bisericii Române*, sec. XVI, pp. 44-45; P. P. Panaitescu, *Oașoiul lui Macarie (1510) și originile tipografiei în Țara Românească*, în *Biserica Ortodoxă Română*, an. LVII (1939), pp. 544-546); N. Cartojan, *Istoria literaturii române vechi*, I, București, 1940, p. 54; *Istoria Românilor*, II, 2, p. 599; *Din trecut*, București, 1942, p. 236; St. Ciobanu, *Istoria Literaturii Române Vechi*, I, București, 1947, pp. 116-117). Inclîn să cred că, cei ce socotesc că tiparnița a fost așezată la *Dealul*, au mai multă dreptate, și iată de ce: în *Tîrgoviște* ea n-ar fi putut fi așezată decît pe lîngă Mitropolie, căci celelalte biserici, existente atunci, nu vor fi avut spațiul necesar pentru tiparniță. Însă Mitropolia se zidește de Neagoe Vodă și el încă nu o poate termina, căci moare (cf. Pr. Gr. Musceleanu, *op. cit.*, p. 53). Așa că ea se ridică după ce tipografia își încetase activitatea și deci aceasta nu putea fi așezată aici. La obiecțiunea ce s-ar face că Radu cel Mare a instalat tipografia în capitala țării, dorind să aibă lîngă sine această «operă evlavioasă și culturală», s-a răspuns mai demult că «scaunul domniei nu a fost tot la *Tîrgoviște* între anii 1508-1512, anii cînd s-au tipărit cele trei cărți slavone ale lui Macarie, ci a oscilat între *Tîrgoviște* și *București*» (P. P. Panaitescu, *op. cit.*, p. 545). În minăstirea *Bistrița* iarăși n-a putut fi așezată, căci acest sfânt lăcaș a fost bătut cu tunurile de *Mihnea cel Rău*, dușmanul Craioveștilor, ctitorii lui și distrus pînă la pămînt (vezi *Viața Sfîntului Nifon*, ed. Naniescu-Erbiceanu, pp. 64-65), așa că, cel puțin după această întimplare, tipografia nu mai putea lucra aici. Și apoi pe niciuna din cele trei cărți nu este trecut și numele puternicilor boieri Craiovești, ctitorii *Bistriței* (vezi Al. Odobescu, *op. cit.*, p. 824; P. P. Panaitescu, *ibidem*). Dacă aci s-au găsit mai multe din cărțile tipărite acum, aceasta s-ar putea explica prin faptul că ele au fost donate de ctitorii minăstirii, a căror familie era destul de numeroasă și avută. Pentru toate acestea nu se poate admite minăstirea *Bistrița* ca loc al primei tipografii din Țara Românească. Minăstirea *Govora* s-a făcut sediu al acestei tipografii, de Al. Odobescu din confuzia ce a făcut între *Macarie tipograful și un ieromonah Macarie*, care, la 25 martie 1495 (vezi *Documente privind istoria României. Veacul XIII, XIV, XV*, p. 230), făcea o danie minăstirii *Govora*, crezînd că acesta din urmă este tipograful și că el «își alesese drept loc mi-

tipărite la începutul veacului al XVI-lea, s-au lucrat în țară și nu peste hotare, cum au încercat să afirme unii ³²).

După o domnie de aproape 13 ani, Radu cel Mare, care, din ce pricină nu știm, nu zugrăvise încă biserica de la Dealul, ros de o boală «groaznică și cumplită» ³³), se stinge în scaun și trupul lui — ne istorisește Gavriil Protul — «îl îngropară în mormîntul care-l făcuse în tinda beseării în mînăstirea den Deal..., carea o zidise den temelie în domniea sa» ³⁴). Cercetătorii trecutului nostru însă, n-au aflat aci piatra de mormînt a lui Radu ³⁵). Tradiția vine să lămurească lipsa, prin știrea că mormîntul lui «a fost distrus de un trăsnet, după cum se crede, în urma blestemelor lui Nifon; de atunci nu mai există mormîntul său, ci numai capul» ³⁶).

La cîteva luni după moartea Radului Vodă se mîntuia de imprimat în tipografia instalată, repet, la Dealul, prima carte tipărită în Țara Romînească: **Liturghierul slavonesc, de smeritul monah și preot Macarie**» ³⁷),

năstirea Govora». In afară de aceasta el crede că faptul că, la 1637 se așează o tipografie în mînăstirea Govora, e iarăși o probă că tiparnița lui Radu cel Mare a fost în acest sfînt lăcaș, unde s-ar fi aflat «o tradiție a unui mai vechi așezămînt de felul acesta» (*op. cit.*, p. 826) Dar la 1495, Macarie tipograful nu venise încă în țară, ci lucra la Cetinje, așa că el nu are nimic a face cu ieromonahul Macarie Govoreanul și de aceea părerea lui Odobescu nu se poate susține. Mînăstirea Snagov este propusă ca loc probabil al primei tipografii de dl. P. P. Panaitescu, pe considerentul că Voevodul Radu cel Mare sta uneori în București; că această mînăstire «era pe atunci cea mai mare și cea mai importantă de lîngă București»; că acolo a fost în secolul XVII o tipografie; că aci sta retrasă mama lui Radu cel Mare și Vlăduț, monahia *Evpraxia*, care căruise mînăstirii unele bunuri, acestea indicînd motive de legătură în familia lui Radu Vodă cu Snagovul (vezi P. P. Panaitescu, *op. cit.*, p. 546). Dar nici aceste presupuneri nu se pot susține, căci mînăstirea Snagov în acel timp era în stare de dărăpănare, fiind absolută nevoie ca ea să fie reparată, ceea ce face Neagoe Vodă, după anul 1517 (vezi Nicolae I. Șerbănescu, *Istoria mînăstirii Snagov*, București, 1944, pp. 35, 41-44). Așa dar ea, fiind năruită, nu putea găzdui pe Macarie și tipografia sa. Rămîne mînăstirea Dealul, în care cred că a fost așezată tiparnița lui Macarie, căci: a) ea era de curînd reclădită de Radu cel Mare, care-i refăcuse întii clădirile din jur, așa că o tipografie putea găsi loc potrivit de funcționare; b) ea era în apropierea scaunului domnesc și mai ales de noua reședință a Mitropolitului, care, oricum, se va fi interesat de cele ce se lucrau acolo; c) chiar cei ce spun că în acel timp capitala oscila între Tîrgoviște și București, afirmă că Radu Vodă, după anul 1506 a stat mai mult la Tîrgoviște, unde a și murit (vezi P. P. Panaitescu, *op. cit.*, p. 545). Ori tocmai în acest timp va fi venit în țară Macarie tipograful, căruia voevodul îi va fi rezervat un loc mai în apropiere de locul său de ședere, ca să poată fi ținut la curent cu cele ce se lucrau în tipografia cu care înzestrase țara; d) și apoi, dacă e să credem că tradiția despre așezarea unei vechi tiparnițe la Govora, ar fi dus la reînființarea alteia sub Matei Basarab, tot în acea mînăstire, același lucru se poate spune și despre mînăstirea Dealul, în care același voevod a înființat tipografie în 1644.

Toate acestea ne fac să credem că prima tipografie a fost instalată în chiliele de curînd refăcute ale acestei minunate mînăstiri.

32. Vezi Al. Odobescu, *op. cit.*, p. 819. Această părere însă a fost respinsă, dovedindu-se existența unei tipografii în Țara Romînească la începutul sec. XVI (vezi Nerva Hodoș, *Inceputurile tipografiei în Țara Romînească*, în *Convorbiri Literare*, XXXVI (1902), pp. 1051-1055.

33. Pentru boala voevodului, vezi D. Fotino, *Istoria generală a Daciei*, trad. de G. Sion, t. II, București, 1859, p. 40.

34. *Viața sfîntului Nifon*, ed. Naniescu-Erbiceanu, pp. 56-59.

35. Vezi Pr. Gr. Musculeanu, *op. cit.*, pp. 50-52; Al. Lapedatu, *Mormintele domnești dela mînăstirea Dealului*, p. 433; N. Iorga, *Inscripții*, I, p. 99 sq.; Virg. N. Drăghiceanu, *op. cit.*, p. 21.

36. Virg. N. Drăghiceanu, *ibidem*.

așa că Radu nu pu' u vedea prima tipăritură românească. Această bucurie o avu urmașul său **Mihnea Voevod** (1508-1510), care, și el, probabil, spre sfârșitul domniei, puneă să se tipărească aci un **Octoih**, apărut la 26 august 1510, când în țară domnea însă **Vlăduț Voevod** (1510-1512)³⁸).

Acest din urmă voevod era frate cu Radu cel Mare și deaceea el și familia sa arată grijă deosebită față de mînăstirea Dealul. Din cîte se cunosc, la 27 decembrie 1511 el îi întărește satul **Băjăști** «cu hotarul și moara», cu care sora sa **Caplea**, soția lui Stoica logofătul miluise mînăstirea³⁹). Iar la 15 ianuarie 1537 soția sa, doamna **Anca** îi hărăzea satul **Pătrărești**, pentru ca să fie familiei sale de veșnică pomenire⁴⁰).

Amintim că această nefericită doamnă, în plină tinerețe fiind, la 23 februarie 1512 aducea trupul soțului său **Vlăduț Voevod**, decapitat în București «supt un păr», de Mehmet Pașa, și-l îngropa în partea dreaptă a pronaosului bisericii mînăstirii Dealul. Peste mormînt, ea a așezat o frumoasă lespede de piatră cu inscripție slavonă⁴¹). Acest fapt ne lasă să înțelegem că mînăstirea fusese sorocită a fi lăcaș de veșnică odihnă pentru familia noului ei ctitor, Radu cel Mare⁴²).

Inscripția pietrei de mormînt, aci amintită, adaugă către sfârșit: «și a venit domn Io Basarab Voevod», adică **Neagoe Vodă**, cel ce după spusa lui Gavriil Protul, «în țara **Muntenească mari și minunate mînăstiri au făcut**»⁴³). Intre lăcașele sfinte asupra cărora s-a revărsat din belșug dărnicia sa, este și mînăstirea Dealul, pe care, precum deja s-a arătat, **Radu cel Mare** «a zugrăvi n-au apucat», ci ea «s-au zugrăvit cu porunca lui **Neagoe-Vodă cu vâpsele și cu aur**»⁴⁴). Într-un hrisov de danie către acest sfînt lăcaș, însuși Neagoe Vodă spune: «cu poftă și osîrdie, rîvnind către sfintele și dumnezeestile biserici a zidi și a ridica și a împodobi, mai ales către a tot sfîntul, sfîntitul și dumnezeescul hram... mînăstirea numită Dealul ce a ridicat-o din temelie Io Radul Voevod, care a fost înaintea noastră. Și acest numit Radul Voevod a trecut din această viață de deșertăciune și acest mai sus zis hram l-a lăsat nesăvîrșit de sfînta scriptură. Pentru aceasta domnia mea, văzînd o atare întemeiere... și cît a fost neterminat... m-am străduit cu toată dorința și osîrdia și l-am împodobit cu sfînta scriptură și l-am sfîrșit..., căci, dacă va fi cu priință

37. Cartea a apărut la 10 noiembrie 1508. Vezi I. Bianu și N. Hodoș, *op. cit.*, pp. 5-7.

38. P. P. Panaitescu, *Octoihul lui Macarie (1510)...*, p. 532.

39. Arhivele Statului, *Ms. nr. 462, f. 7, Documente privind istoria Romîniei, Veacul XVI. B. Țara Romînească, I (1501-1525)*, București, 1951, p. 74. Diac. Dr. Nicolae M. Popescu, *op. cit.*, p. 54. Al. Lapedatu, *Vlad Vodă Călugărul*, în *Conv. Lit.*, an. XXXVII (1903), p. 1057; Pr. C. Nițescu, *op. cit.*, p. 17.

40. *Documente privind istoria Romîniei. Veacul XVI, II (1526-1550)*, București, 1951, p. 220.

41. Pr. Gr. Musceleanu, *op. cit.*, p. 51; Pr. M. Dumitrescu, *op. cit.*, p. 48; St. Nicolaescu, *Documente slavo-romîne*, p. 326; N. Iorga, *Inscripții*, I, p. 101, *Istoria Romînilor*, II, 1, p. 150.

42. La 21 februarie 1511 se îngroapă aci **Caplea**, sora lui Radu cel Mare, aceea care îl pusese în conflict cu Patriarhul Nifon (Pr. Gr. Musceleanu, *ibidem*; St. Nicolaescu, *op. cit.*, pp. 326-327; N. Iorga, *ibidem*; *Conv. Lit.*, 1903, p. 1057; Pr. C. Nițescu, *op. cit.*, p. 39.

43. *Viața Sfîntului Nifon*, ed. Naniescu-Erbiceanu, pp. 102-103.

44. *Ibidem*, pp. 58-59 și ed. Tit Simedrea, p. 14. Vezi și N. Iorga, *Inscripții*, II, p. 366 (pomenic din 1738). N. Dobrăscu, *Curs de Istoria Bisericii Romîne*, p. 118; T. Gh. Bulat, *Personalitatea religioasă a voevodului Neagoe Basarab al IV-lea*, Craiova, fără an, p. 24.

lui Dumnezeu, să ne numim și noi ctitori cu mai sus numitul Radul Voevod, ctitor și clăditor al aces'ui hram»⁴⁵). Și astfel, prin purtarea de grijă a lui Neagoe Vodă se isprăvește lucrarea de preînnoire a acestui sfânt lăcaș, care întrecea în frumusețe pe toate cele existente pînă atunci în țară.

Mintuind lucrul, Neagoe Voievod adaugă la zestrea mînăstirii satul Viforîta de lîngă Tîrgoviște, scutindu-l totodată și de orice fel de dări s-ar afla în țară⁴⁶).

Intre timp tipografia dela Dealul lucrează, și în primele luni ale domniei lui Basarab Voievod imprimă un **Evangelhlar slavon**, care era gata la 25 iunie 1512⁴⁷). Această carte încheie șirul primelor tipărituri din țara noastră. Și se poate ca tiparnița să-și fi încetat activitatea din pricină că Macarie, conducătorul ei a fost făcut Mitropolit al Țării Românești, și lucrările de administrație, într-o Biserică de curînd reorganizată, și poate și lipsa de ucenici pricepuți în arta tiparului au făcut cu neputință continuarea lucrului.

În sfîrșit amintim că Neagoe, după ce se întărește în scaun, trimite, în anul 1515⁴⁸) să aducă în țară moaștele Patriarhului Nifon, «ca să curățească și să tămăduiască greșeala Radului Vodă»⁴⁹). Cu oarecare greutate, trimișii săi obțin osemintele și apoi se întorc spre casă. Cînd se apropiară de Tîrgoviște, Neagoe, cu popor mult îi întîmpină, îmbrățișă cu credință coșciugul și sărută moaștele cu lacrimi de veselie. Apoi, cu mare alai, le duseseră «întru cinstita mînăstire Dealul» și le așezară «deasupra mormîntului Radului Vodă și făcură bdenie toată noaptea, rugîndu-se sfinții sale pentru ertăciunea păcatului Radului Vodă». Spre sfîrșitul Utreniei, Neagoe arată celor de față cum a văzut, în ațipeală, deschizîndu-se mormîntul lui Radu și cum din sicriul Sfîntului a curs izvor de apă, care a spălat trupul voievodului «și-l arată luminat», semn că păcatul îi fusese iertat. După aceasta, moaștele rămîn mai multe zile la mînăstirea Dealul, pentru închinarea poporului și apoi, așezîndu-se într-un sicriu nou de argint poleit cu aur, dăruit de Neagoe, sînt înapoiate la Sfîntul Munte⁵⁰).

În septembrie 1521, murind Neagoe Vodă, în țară încep lupte îndîrjite pentru domnie. În cursul acestor lupte mulți plătesc cu capul încercarea de a urca treptele tronului. Intre aceștia este și **Radu Bădica**, fiu al lui Radu cel Mare, care, în ianuarie 1524, e decapitat de turci. Capul său e trimis la Poartă, iar trupul «l-am luat domnia mea însumi — scria Brașovenilor, fratele său Radu de la Afumați — și m-am dus domnia mea la mînăstirea Dealului și l-am îngropat acolo»⁵¹). Aproape nouă ani mai tîrziu, această mînăstire primește în biserica sa trupul neînsufletit al altui membru al familiei lui Radu cel Mare, **Vlad Inecatul** (1530-1532), care se înecase în Dîmbovița, la un sat Popești «den jos de București»,

45-46. *Documente privind Istoria Romîniei, Veacul XVI*, II, pp. 103-105; Pr. C. Nițescu, *op. cit.*, p. 18.

47. I. Bianu și N. Hodoș, *op. cit.*, pp. 18-19.

48. Data după: Diaconul Dr. Nicolae M. Popescu, *op. cit.*, p. 60.

49-50. *Viața Sfîntului Nifon*, ed. Naniescu-Erbiceanu, pp. 83-93; ed. Tit Simedrea, pp. 21-23.

51. I. Bogdan, *Documenta și regeste*, București, 1902, p. 171; St. Nicolaescu, *Documente slavo-romîne*, p. 243; T. Palade, *Radu dela Afumați*, București, 1939, p. 35; *Istoria Romînilor*, II, 1, p. 160; Pr. C. Nițescu, *op. cit.*, p. 40.

în septembrie 1532 și pe care nefericita sa mamă, Anca Doamna, îl adusesese și-l îngropase aici⁵²), alături de soțul ei Vlăduț Voevod, cel tăiat de turci în anul 1512⁵³).

Iar pe la jumătatea acestui al XVI-lea veac, se îngropă aci **Pătrașcu cel Bun** (1554-1557), fiul lui Radu Paisie, deci nepot al lui Radu cel Mare. Peste mormîntul său s-a așezat o lespede de piatră, fără prea multe podoabe, purtînd de jur împrejur inscripție slavonă, ca un che-nar⁵⁴).

Între timp satul Pătrărești, dania Doamnei Anca, e revendicat de boierii din Cocorăști, cu care mînăstirea se judecă, și **Mihnea Turcitul** (a doua domnie 1585-1591), la 26 iulie 1588, îi dă dreptate, întărîndu-i satul⁵⁵).

Trecînd în veacul al XVII-lea, vom aminti că, chiar în primul an, biserica mînăstirii Dealul este sorțită să fie locul de veșnică odihnă al capului celui mai «brav» dintre voievozii Țării Romînești, **Mihai Viteazul** (1593-1601). Se știe că el fusese ucis în zorii zilei de 9/19 august 1601 pe Cîmpia Turdei, și apoi decapitat. Capul său fusese purtat prin mai multe locuri din Ardeal, pentru ca dușmanii să vadă că a pierit, și apoi unul din boierii săi l-a adus în țară și l-a așezat la mînăstirea Dealul, alături de Pătrașcu cel Bun și de Radu cel Mare, tatăl și străbunicul viteazului voevod. Peste mormînt, credinciosul său boier Radu Buzescu și soția sa Preda au pus o piatră, cu inscripția în limba romînă, al cărei cuprins e următorul: «Aice zace cinstitul și răposatul capul creștinului **Mihail, Marele Voevod, ce au fost domn Țării Romînești și Ardealului și Moldovei: cinstitul trup zace în cîmpii Tordei și, cînd l-au ucis Nemții, an! au fost 7109 (1601), în luna lu avg. 8 zil(e); această piatră o-u pus jupan Radul Buz(escu) i jupăn(i)†(a) eg. Preda»⁵⁷).**

În anii ce au urmat acestui trist moment din istoria Țării Romînești, se abate asupra mînăstirii Dealul o cruntă urgie. Se știe că înfumuratul și nebunaticul principe ardelean **Gabriel Bathory** (1608-1613), la 29 decembrie 1610, prin surprindere, a trecut cu oastea prin pasul Branului și a ocupat Țara Romînească. Șederea lui aici a durat aproape trei luni de zile și grozăviile ce a săvîrșit el și oastea sa «întrec orice închipuire». Din Tîrgoviște, unde își făcuse intrarea la 26 ianuarie 1611, ostașii săi au prădat cu ușurință mînăstirea. Mitropolitul **Matei al Mirelor**, care, proba-

52. St. Nicolaescu, *op. cit.*, p. 247; *Istoria Romînilor*, II, 1, p. 164.

53. Vezi *supra*, p. 289.

54. St. Nicolaescu, *op. cit.*, p. 298; Pr. Gr. Musceleanu, *op. cit.*, p. 51; Pr. M. Dumitrescu, *op. cit.*, p. 48; N. Iorga, *Inscripții*, I, p. 102; *Istoria romînilor*, II, 1, pp. 218-219; Pr. C. Nițescu, *op. cit.*, p. 41.

55. Arhivele Statului, Ms. nr. 462, f. 8-9; St. Nicolaescu, *op. cit.*, p. 247; *Documente privind Istoria Romîniei, Veacul XVI*, vol. III, București, 1952, p. 370.

56. După unii, acest boier a fost *Turturea Postelnicul* (St. Nicolaescu, *Cum a murit Mihai Vodă Viteazul*, București, fără an, pp. 9-10); iar după alții, comisul *Radu Florescu* (*Istoria Romînilor*, II, 1, p. 298).

57. Pr. Gr. Musceleanu, *op. cit.*, p. 52; A. Papiu Ilarian, *Tezaur de monumente istorice*, I, București, 1863, p. 395; Pr. M. Dumitrescu, *op. cit.*, p. 42; N. Iorga, *Inscripții*, I, p. 99; același, *Istoria lui Mihai Viteazul*, II, București, 1935, p. 137; St. Nicolaescu, *op. cit.*, p. 8. Încă amintim că la 27 ianuarie 1608, Mărghita, soția lui Simion Movilă, îngropa la Dealul, pe fiul său *Mihail Movilă Voevod* (Pr. Gr. Musceleanu, *op. cit.*, p. 51; N. Iorga, *Inscripții*, I, p. 99).

bil din anul 1600⁵⁹) era stareț al acestui sfânt lăcaș și care a văzut cele petrecute atunci, scria într-o «**Povestire pe scurt despre neașteptata cădere din domnie a lui Șerban Vodă zis și Radu**»...: «Și năvălind ca hoții în mînăstirea noastră, furînd toate giuvaerele cîte le căpătase și sfărîmînd mormintele domnilor (căci obiceiul era să se îngroape aici cei răposați dintre domni) și stricînd lespezile bisericii, crezînd să dobîndească bogăție de aur, puindu-și numele de furători de lucruri sfinte și de scormonitori de morminte, s-au întors, în așteptarea dreptei pedepse a lui Dumnezeu, celei din urmă. Căci s-au luat multe daruri făcute mînăstirii... de către domnii cei de demult și plumbul cu care era învălită biserica⁵⁹). Aceste grozăvii sînt amintite și de cronicarul săsesc⁶⁰), iar, cîtva timp apoi, **Radu Mihnea** (1611-1616), întărind unele proprietăți ale mînăstirii, scria în hrisov: «și am ieșit să mă închin sfîntului lăcaș și încă să aduc rugăciune Atotputernicului Dumnezeu... în mînăstirea zisă Dealul. Cînd am fost noi acolo, am văzut sfîntul lăcaș stricat și lovit și sărăcit și jefuit și surpat cu totul de Unguri»⁶¹).

Trecînd aceste vremi de ufgie, Mitropolitul Matei Mireon năstavnicul și cu călugării, văzînd mînăstirea jefuită, hrisoavele distruse sau învechite, «au căzut cu lacrimi de umilință și smerenie» către voevod, «aducînd înaintea lui prea umilite rugăciuni ca să fie nou ctitor al sfîntului lăcaș, ca să întărească și să înoesc și să împuternicesc acest sfînt lăcaș»⁶²). Și inima acestuia, venind la «umilință și jale» s-a «ridicat umilit și cu rîvnă» și a întărit mînăstirii mai multe moșii, ale căror cărți erau «vechi și slabe și șterse și rupte», pentru ca ele să nu mai poată fi revendicate de cineva și pentru ca venitul lor să fie de folos mînăstirii, pe care el o văzuse «**pustiită și stricată biserica lui Dumnezeu, asenenea chilile și celelalte case pustiite**»⁶³). Totodată Radu Mihnea i-a hărăzit satul Satul Nou din apropierea Brîncenilor, pentru ca din venitul lui călugării «să întărească și să dreagă sfînta mînăstire»⁶⁴). Iar ceva mai tîrziu, tot el scutea satul Popșa de lîngă Tîrgoviște «de orice nevoi și dajdii», pentru că mînăstirea era «**pustiată, risipită, dărîmată și de tot sărăcită de necredincioșii Unguri**»⁶⁵).

E probabil ca aceste danii, întăriri și scutiri de dăjdii să fi ajutat mînăstirea ca să-și împlinească din lipsuri și să-și acopere din stricăciunile provocate de ungurii năvalnici. Viața mînăstirească reluîndu-și merusul normal, năstavnicul cu toți călugării au cerut Domnului ca în viitor «să nu aibă voie să se aleagă egumen (la Dealul) dela alte mînăstiri sau

58. Cf. C. Erbiceanu, *Serviciul Cuvioasei maicei noastre Parascheva și a sfîntului Grigorie Decapolitul*, în *Biserica Ortodoxă Română*, an. XVII (1893-94), p. 714.

59. N. Iorga, *Manuscripte din bibliotecă străine relative la Istoria romînilor*, în *Analele Academiei Romîne*, ist., ser. II, t. XXI (1898-1899), pp. 19-20. Același lucru spune el și în prefața la *slujba sf. Grigorie Decapolitul*, vezi *Analele Academiei Romîne*, ist., ser. II, tom. XX (1897-1898), p. 245. Vezi și V. Motogna, *Războaiele lui Radu Șerban (1602-1611)*, București, 1926, p. 68.

60. Vezi V. Motogna, *op. cit.*, pp. 68-69.

61. Act din 10 iulie 1614. *Documente privind Istoria Romîniei, veacul XVII*, II, București, 1951, p. 299. Vezi și un act de la *Alexandru Iliăș* din 31 decembrie 1616, în care se spune același lucru despre stricăciunile făcute de unguri (*Documente...*, *veacul XVII*, tom. III, București, 1951, pp. 75-76.

62-63. *Documente...*, *veacul XVII*, II, pp. 299, 300.

64. *Ibidem*, pp. 295, 299-300.

65. *Ibidem*, p. 359.

să fie din alte țări, fiindcă multă risipă face sfintei mînăstiri și sărăcire pentru schimbarea egumenilor, ci să fie egumen din locul de postrig, pe cine aleg părinții și tot soborul, el să fie năstavnic cît va fi voia părinților, iar cînd li se va părea nepotrivit, să aleagă pe altul în locul lui tot dela mînăstirea lor, cu voia domnească pe cine îl va îngădui Domnul să cîrmuiască domnia, nici să nu aibă voie vlădica, sau altcineva dintre boieri să așeze pe cineva după voia lor, fără voia călugărilor, care sînt în sfînta mînăstire». Domnul le împlinește ruga și hotărăște «să fie năstavnic din loc și din postrig, cum este obiceiul și la sfînta mînăstire Cozia, același tipic și chip și obicei să fie la sfînta mînăstire din Deal»⁶⁶).

Cît timp vlădica Matei a fost stareț la Dealul, în afară de grijile ce a avut de a păstra sfîntul lăcaș în bună stare, a făcut să înflorească și floarea binecuvîntată a științei de carte, căci el a scris slujbe de Sfinți, lucrări de istorie, cronici ale vremii sale și a caligrafiat frumoase manuscrise⁶⁷), din care parte se păstrează încă pe la unele din mînăstirile din Orient, stîrnind admirația vizitatorilor.

Vlădica Matei se stinge la Dealul în anul 1624⁶⁸), după ce primise confirmarea unora din moșiile acestui sfînt lăcaș de la urmașul lui Radu Mihnea, Alexandru Iliș (1616-1619)⁶⁹). Duhul cărturăresc adus de el în mînăstire se pare că a rămas și atunci cînd, aproape două decenii de la moartea sa, **Matei Basarab** (1632-1654), sub înrîurirea lui Petru Movilă († 1646), a reintrodus tiparul în țară, mînăstirea Dealul, sub egumenia ieromonahului **Varlaam Arapul**, găzduiește această tipografie, după ce ea părăsise la Cîmpulung și Govora. Din cîte se cunosc, de sub teascurile acestei tipografii apar, la Dealul, trei cărți: **Evanghelia învățătoare** în 1644 (romînește), **Liturghia** în 1646 (slavonește), și **Imitația lui Hristos** în 1647 (slavonește)⁷⁰), cărți a căror lipsă era resimțită în Biserica țării.

Matei Basarab se îngrijește totodată și de bunăstarea mînăstirii, dîndu-i toată partea domnească de vinărici de la Solomon⁷¹) și întărindu-i mai multe proprietăți⁷²). Pe lîngă aceasta, el îi donează «un rînd de sfinte vase de aur» — dispărute în vremea noastră —, și o cruce mare «lucrată în aur», pe care se află inscripția următoare: «**Această svîntă cruce ferecatu-o-au creșten Matei Vod(ă) și cu doamna sa Elena și o-u dăruit la mînăstirea Dealu(lu)i, unde baste hramul sti. Nicolae, în anul 7157 (1648-9)**»⁷³).

În sfîrșit, amintim că acest voevod, dorind ca mînăstirea Dealul să nu ajungă în viitor pe mîna călugărilor din Orient, o trece în hrisovul de dezrobire din 1639⁷⁴), alături de alte mînăstiri din țară, deși nicio

66. *Ibidem*, p. 301. (Acest așezămînt e întărit și de Chiril Lucaris, Patriarhul Alexandriei, aflat atunci în țară).

67. Pentru *Matei al Mirelor*, vezi D. Russo, *Studii istorice greco-romîne*, I, București, 1939, pp. 159-176, și *Analele Academiei Romîne*, ist., tom. XXI (1898-1899), p. 2, sq.

68. D. Russo, *op. cit.*, p. 174.

69. Acte din: 25 noiembrie 1616 și 31 decembrie 1616. (Vezi *Documente. Veac. XVII*, III, pp. 53 și 75.

70. I. Bianu și N. Hodoș, *op. cit.*, pp. 144, 152 și 158.

71. Arhivele Statului, *Ms. nr. 462*, f. 34 (Act din 15 martie 1633).

72. *Ibidem*, f. 35, 36-38. (Acte din 1644 și 1652).

73. N. Iorga, *Inscripții*, I, p. 102; Pr. C. Nițescu, *op. cit.*, p. 20.

74. Nic. I. Șerbănescu, *op. cit.*, fig. 4 (fotografie).

știre, de niciun fel, nu ne îndreptățește a afirma că ea a fost închinată înainte de acest an.

Sub urmașul lui Matei Vodă, **Constantin Șerban Basarab** (1654-1658), mînăstirea Dealul e vizitată în Marțea brînzii, probabil din anul 1655, de Patriarhul **Macarie al Antiohiei** și fiul său, **Paul de Alep**. Oaspeții au asistat la Liturghie și la «ospățul de seară» și apoi s-au întors în capitală ⁷⁵).

Știrile despre mînăstire — cunoscute de noi — de acum și pînă la domnia lui Brîncoveanu sînt numai întăriri de vechi proprietăți, neamintind nimic de seamă din viața ei.

La 20 iunie 1691, **Constantin Brîncoveanu** (1688-1714), reînnoind stăpînirea acestui sfînt lăcaș peste unele sate, scria în hrisov: «Iar cînd au fost acum în zilele domniei mele, întîmplîndu-se oști greale de păgîni de au intrat în țară aici, de neamți despre țara ungurească și den jos de tătari și grohul cu curuții de au făcut multă stricăciune și prăzi țarei, jefuit-au și într-această sfîntă mînăstire ce au găsit...» ⁷⁶). Actul de față amintește, desigur, incursiunea austriacilor în Muntenia din toamna anului 1689, pe care Brîncoveanu i-a respins cu ajutorul tătarilor, în prima parte a anului 1690 ⁷⁷). Prezența acestor trupe străine în țară a fost iarăși prilej pentru multe stricăciuni și acestea au lovit deci și mînăstirea Dealul.

Dealtfel vechimea ei de aproape două veacuri și multele greutateți ce trecuseră peste ea îi vor fi adus oarecare ruină. O însemnare dintr-un pomelnic al mînăstirii din anul 1738, ne lasă să înțelegem că acoperișul și zugrăveala bisericii se stricaseră. Evlaviosul Brîncoveanu îi vine în ajutor. În aci amintitul pomelnic se spune că el «**au jugrăvit biserica a doua oară și o au acoperit cu aramă și au dat cădelnițe de argint**» ⁷⁸).

Meremetisită de Brîncoveanu, mînăstirea duce în vremea zisă a «fanarioților» viață destul de grea. În acest răstimp, ea mai suferă o devastare, la 1738, din partea turcilor, care se aflau în război cu austriacii ⁷⁹). Pe lîngă aceasta moșiile i se încălcau și astfel venitul îi scade. Aceasta face ca ruina să se așeze din ce în ce peste lăcașul sfînt al Dealului. Dintr-o măsoară, făcută la 26 aprilie 1760, livezii domnești și dealului de lîngă mînăstire, de stolnicul Badea Știrbei, se vede că «**mînăstirea aceasta se află la mare sărăcie și stricăciune și toate împrejuririle ei dărăpănate**». Totodată el ruga pe voevodul **Scarlat Ghica** (1758-1761) să «ajutoreze sfînta mînăstire cu ceva, ca să fie de chiverniseală ticăloșilor de călugărași de acolo și de a se meremetisi ceva din cele stricate» ⁸⁰).

75. Emilia Cioran, *op. cit.*, pp. 149-150.

76. Arhivele Statului, *Ms. nr. 462*, f. 47.

77. Vezi *Istoria R.P.R.*, sub redacția Acad. Mihail Roller, București, 1952, pp. 211-212; *Istoria romînilor*, III, 1, ed. II, București, 1944, p. 171; N. Iorga, *Constantin Vodă Brîncoveanu*, Vălenii de Munte, 1914, pp. 76-77.

78. N. Iorga, *Inscripții*, II, p. 366; Pr. M. Dumitrescu, *op. cit.*, p. 50; Pr. C. Nițescu, *op. cit.*, p. 48; Virg. N. Drăghiceanu, *In amintirea lui Constantin Brîncoveanu, 1714-1914*, București, 1914, p. 106; Diac. Nic. M. Popescu, *Viața și faptele lui Constantin Vodă Brîncoveanu*, București, 1914, p. 11.

79. Virg. N. Drăghiceanu, *Monumentele istorice din județul Dimbovița*, p. 21. E vorba de războiul ruso-austro-turc, încheiat prin pacea dela *Belgrad* (1739) pentru care, vezi *Istoria romînilor*, III, 1, pp. 236 și 252.

80. Pr. C. Nițescu, *op. cit.*, p. 30.

După aceasta cu toate daniile, modeste uneori, ce i se fac de credincioși, mînăstirea nu reușește să-și îmbunătățească prea mult situația. Spre sfîrșitul acestui veac, ea era împovărată de multe greutăți. În această situație o găsește la 1795 **Dionisie Lupu**, viitorul Mitropolit, cînd e numit egumen aici. El, primind egumenia, după un an vede cu cîte greutăți are de luptat și de aceea cînd i se dă în primire zestrea mînăstirii, «își dă seama că fără asigurarea egumeniei pe mai mulți ani, nu va putea face îmbunătățirile trebuincioase». Veniturile mînăstirii erau scăzute, iar împrumuturi pentru reparații, nu se putau face decît dacă ar fi egumenit vreme mai îndelungată. Pentru aceasta, printr-un raport el arată voevodului **Alexandru Ipsilante** (1796-1797) că «acea mînăstire fiind supusă la datorie și aflîndu-se în dărăpănare, din neîngrijirea egumenului ce au stătit după vreme», el nu vrea să mai rămînă stareț decît cu «făgăduială de neschimbare în viața sa din acea igumenie a Dealului», legîndu-se totodată «a o plăti de datorie și a o preînoi cu totul». Rezultatul acestei intervenții este că domnul îi dă egumenie pe viață. După aceasta **Dionisie** a început meremetisirea bisericii și chiliilor mînăstirii, pe care, poate o termina în anul 1801.

Dar bucuria lui de a vedea mînăstirea reparată ținu puțină vreme, căci cutremurul din 26 octombrie 1802⁸¹⁾ «risipește toate la pămînt». Tînărul egumen însă nu se descurajă, ci «de iznoavă al doilea rînd le-au făcut la loc, încă și mai cu adaos», împrumutîndu-se, pentru aceasta, cu două mii taleri. La Dealul rămîne acest destoinic năstavnîc pînă în anul 1808 cînd e trecut, în aceeași calitate, la mînăstirea Tismana⁸²⁾. Prin purtarea sa de grijă deci, mînăstirea Dealul pășește în secolul XIX în stare destul de bună. **Ioan Caragea** (1812-1818) o trece în rîndul mînăstirilor de primul rang⁸³⁾ și o obligă să dea pentru școale 420 taleri anual⁸⁴⁾, iar pentru lazareți, în cazul cînd ar fi ciumă în țară, 3000 taleri⁸⁵⁾. În sfîrșit amintim că la cîtiva ani după întoarcerea din refugiul de la Brașov, Mitropolitul **Dionisie Lupu** e numit, în 1827, iarăși egumen la această mînăstire, pentru ca să poată să-și cîștige cele necesare vieții⁸⁶⁾. Aici rămîne el — cu mici întreruperi — pînă la moartea sa întîmplată la 9 februarie 1831, cînd este adus și îngropat la Mitropolie⁸⁷⁾.

După această dată, actele vremii ne lasă să înțelegem că mînăstirea ducea viață grea. Veniturile ei erau atît de scăzute, încît ea nu putea împlini nici banii ce trebuiau să se verse anual la «Casa Centrală» și la «Casa rezervii mînăstirilor». Acest lucru aduce înlocuirea din stăreție a

81. Pentru cutremur, vezi *Istoria romînilor*, III, 1, p. 322.

82. Pentru cele făcute de *Dionisie Lupu* la Dealul, vezi V. A. Urechia, *Domnia lui Ioan Caragea. Biserica Romîna*, în *Anal. Acad. Rom.*, ist., seria II, tom. XIX (1896-1897), pp. 33-34; M. G. Regleanu, *Dionisie Lupu egumen la Dealul și Tismana și arhiepiscopul titular de Sevastîa*, în *Revista de istorie bisericească* (Craiova), I (1943), nr. 2, pp. 55-56. Ei arată că *Dionisie* e mutat de la Dealul în 1807, însă în *manuscrisul nr. 462* de la Arhivele Statului am găsit un act, în care e amintit el ca năstavnîc în anul 1808, 30 iunie (f. 120 r).

83-84-85. V. A. Urechia, *op. cit.*, pp. 16, 17 și 26.

86. Const. Bilciurescu, *op. cit.*, p. 91; Preot George I. Gibescu, *Istoricul Mitropoliei Ungro-Vlahiei*, București, 1907, p. 95; N. Dobrescu, *Curs de Istoria Bisericii Romîne*, sec. XVIII, p. 323. (Cunosc un act din această egumenie a lui *Dionisie*. Este din din 6 mai 1829 (*Ms. nr. 462*, f. 123).

87. Pr. George I. Gibescu, *ibidem*; N. Dobrescu, *ibidem*.

Arhiereului **Acachie de Laodicheia** ⁸⁸). Scăzându-i veniturile, îi creșteau în schimb stricăciunile și se îngreua viața viețuitorilor ei. La 11 septembrie 1836, Departamentul treburilor bisericești, cerînd Mitropoliei să constrîngă «cu orice mijloace strașnice» pe Arhiereul Acachie să răspundă banii datorăți, arăta că, cu acești bani trebuie «să se întîmpine cu un ceas mai înainte dregerea sfintei biserici a nu ajunge în starea de dărăpănare întru care acum se află împrejmuirea» ⁸⁹).

La aceste greutăți materiale vin să se adauge și cele pricinuite de marile cutremure întîmplute în cursul acestui veac. Din izvoarele ce ne-au fost la îndemîna, se constată că mînăstirea, în afară de cutremurul de la 1802, amintit mai sus, a suferit și în cutremurele de pămînt din anii 1829 și 1838 ⁹⁰). Acesta din urmă, întîmplat în ziua de 11 ianuarie ⁹¹), a provocat mînăstirii următoarele stricăciuni: «au căzut două turle mici ale bisericii, dintre care unul au picat jos, sfărîmînd și din învălișul turlii celii mare o bucată; iar celalt încă se ține atîrnat și de va da vreun vînt, cade și acela. Paraclisul cu zidul cel mare despre curte s-au surpat jos. Trei odăi cu o cămară de lîngă paraclis s-au dărîmat cu totul. Casile egumenesti de dinaintea bisericii au rămas numai doi păreți. Grajdul din curtea dinafară s-au surpat, rămîind numai un părete, precum și odăile cele de alătura cu grajdul asemenea, și un «patac» de zid despre apus al curții au căzut» ⁹²).

În urma acestei nenorociri abătută peste mînăstire, s-au făcut în grabă numai unele mici reparații la biserică ⁹³). Restul clădirilor neputînd fi cîtuși de puțin meremetisite, ajunseseră în stare de ruină. Aceasta face ca la 10 noiembrie 1841, să se primească la cancelaria domnească o jalbă în care se scria între altele: «Cunoscut este Înălțimii Voastre jalnica stare în care se află sfîntul lăcaș al Mînăstirii Dealului din județul Dîmboviții dimpreună cu toate împrejmuirile sale, încît o asemenea dărăpănare trage umilitoarea privire a fieșcăruia călător». Apoi petiționarul, «mișcat de religiosul sentiment», cere domnului «să orînduiască această reclamație unde să cuvine, spre cercetarea și chibzuirea condițiilor cu care ar putea a se însărcina cu preînnoirea pomenitei mînăstiri întocmai după planul alcătuit de către arhitectonul statului» ⁹⁴). Primînd această jalbă **Alexandra D. Ghica** (1834-1842), la 25 noiembrie 1841, o trimite în cercetarea Departamentului credinței și a Sfintei Mitropolii ⁹⁵). Nu se cunoaște rezultatul cercetării, dar se poate bănui că ea n-a avut nicio urmare, deoarece stricăciunile au continuat să crească. Aceasta se constată dintr-un raport, din 18 ianuarie 1842, al Arhiereului Acachie, năstavnicul mînăstirii, către Mitropolie. În acest raport, care era un răspuns la invitația Mitropolitului Neofit din 19 decembrie 1841, de a lua parte la o ședință a egumenilor din Eparhie, în vederea «regularisirii socotelilor, arătarea trebuințelor fiecărei mînăstiri și luarea lor în băgare de seamă» ⁹⁶ pe

88. Arhiva Sfintei Mitropolii, *Dosar nr. 42/1836*, passim.

89. *Ibidem*, f. 3-4.

90. Arhiva Sf. Mitropolii, *Dosar nr. 83/1841*, f. 20.

91-92. Aceste știri le-am cules dintr-o filă, ce a mai rămas dintr-un dosar cu stricăciunile provocate de acest cutremur. Ea se păstrează în arhiva Sfintei Mitropolii.

93. Vezi arhiva Sf. Mitropolii, *Dosar nr. 87/1844*, f. 30. (Raport din 11 ianuarie 1845 al arhiereului Acachie).

94-95. Arhiva Sf. Mitropolii, *Dosar nr. 54/1842* (nepaginat).

96. Arhiva Sf. Mitropolii, *Dosar nr. 83/1841*, f. 19.

o nouă perioadă de 9 ani, Vlădica Acachie scria: «Neapărata trebuință a mînăstirii este să se refacă și să se dreagă mînăstirea cu toate zidirile ale nemestilor ei în curte și de jur împrejur..., fiind toate dărăpănate și în stare prea jalnică din întîmplătoarele două cutremure mari, ce au fost la leat 1829 și altul la leat 1838, atît încît ploă, ninge și viscolește într-însa ca afară, și cei ce săvîrșesc în biserică sfintele slujbe stau cu temere și frică ca nu cumva din cel mai mic vînt sau vijelie să cază pietrile și zidurile pã dînșii, care abea stau aninate, încă și cei ce umblă prin curte cu asemenea frică și temere umblă». Și după ce arată de ce sînt scăzute veniturile mînăstirii, el încheie «aceste dar mai sus arătate trebuințe... de vor rămînea numai scrise pã hîrtie și nu să vor aduce la îndeplinire, atunci vom fi tot în hula oamenilor și în osînda lui Dumnezeu, dărăpănîndu-se mînăstirea din zi în zi...»⁹⁷).

Din acest duios raport al Arhiereului Acachie, reiese limpede că mînăstirea se afla acum în stare de avansată dărăpănare. În această situație o găsește domnitorul **George Bibescu**, care, tîrziu în toamna anului 1842 înlocuiește pe Alexandru Ghica. Noul domn era un «idolatrizator al trecutului nostru»⁹⁸) și de aceea în ziua înscăunării sale (14/26 februarie 1843) depunea jurămîntul în biserică Curtea Veche, «îmbrăcat în costumul lui Mihai Viteazul»⁹⁹). Iar la cîtva timp după aceasta, vizitînd mînăstirea Dealul, îngenunche pe mormîntul acestui viteaz voevod¹⁰⁰), a cărui glorie vrea, probabil, s-o reînvie.

Această dorință a lui de «o mai puternică trezire a simțului pentru trecut»¹⁰¹), și poate gîndul de a fi un imitator al lui Mihai Viteazul, al cărui cap se odihnea la Dealul, l-a făcut, cred, să arate o atenție deosebită acestui sfînt lăcaș¹⁰²). Precum arătarăm, el o vizitase și o văzuse în ce stare de năruire se află¹⁰³). La o dată pe care nu o cunoaștem, el va fi cerut să i se facă reparațiile necesare, poruncind totodată să i se înfățișeze fără de zăbavă planul de lucrări «potrivit cu trebuințele și cu toate cuvenitele deslușiri» cît și păreri asupra «mijloacelor cele mai înlesnitoare, mai iconomice și mai asigurătoare pentru temeinicia lucrării»¹⁰⁴). Conformîndu-se acestei dorințe domnești, Sfînta Mitropolie și Departamentul credinței, printr-un jurnal, încheiat în ziua de 31 martie 1844, hotărîsc ca 834.096 lei din bugetul Casei Centrale pe 1844, întărit de domn cu ofisul nr. 11/1844, să se folosească «pentru prefacerea mînăstirilor Bistrița și Dealul (care amîndouă acestea au trebuință mai întetitoare de asemenea lucrare), din care sumă să se facă în acest an atît pregătirile materialului cît și lucrurile cîte vremea va ierta», mai ales că la aceste mînăstiri «toate încăperile și împrejmuirile lor» se aflau «în trebuință de clădire din nou..., fiind acum în cea mai proastă stare»¹⁰⁵).

97. *Ibidem*, f. 20, 23.

98. Virg. N. Drăghiceanu, *Monumentele istorice din jud. Dîmbovița*, p. 21.

99. I. C. Filitti, *Domniile romîne sub Regulamentul Organic, 1834-1848*, București, 1915, p. 281; N. Iorga, *Istoria romînilor, IX (Unificatorii)* București, 1938, p. 94.

100. I. C. Filitti, *op. cit.*, p. 322.

101. N. Iorga, *ibidem*.

102. În anul 1844 Bibescu pune să se dezgroape capul lui Mihai Viteazul și-l lasă să fie văzut de vizitatori (vezi Pr. M. Dumitrescu, *op. cit.*, p. 42).

103. Mînăstirea fusese vizitată și de Mitropolitul Neofit, fostul domn Alexandru Ghica și generalul Kiseleff (vezi Arhiva Sf. Mitropolii, *Dosar nr. 87/1844*, f. 30).

104. Arhiva Sf. Mitropolii, *Dosar nr. 87/1844*, f. 4.

105. *Ibidem*, f. 2, 4, 7.

Supuindu-se acest jurnal domnului, el primește «temeiurile» cuprinse în el ¹⁰⁶), urmînd apoi a se începe cele premergătoare reparației.

Între timp, logofătul credinței M. Florescu, «împreună cu un arhitecton» au mers și «au alcătuit planurile cuvenite clădirilor» mînăstirii și au făcut «liste anume de cîtățimea și felurimea materialurilor trebuincioase și de prețuirea lor și de toată cheltuiala pînă la sfîrșit cu aproximație» ¹⁰⁷). După aceasta, la 13 noiembrie 1844, Mitropolia și Departamentul credinței încheie un nou jurnal prin care hotărăsc ca toate clădirile ce se vor face, să se facă după plan, începîndu-se de acum pregătirea materialelor, pentru ca în primăvara anului 1845 să se porceadă la lucrare «cu urmare pînă la a ei desăvîrșire, fără contenire». Mai departe cer ca să se «orînduiască într-adins slujbași» trebuincioși, să se facă un drum bun între Tîrgoviște și mînăstire și altele ¹⁰⁸).

Cerîndu-se aprobarea domnului, acesta, la 5 ianuarie 1845, primește «coprinderea» și orînduiește arhitect diriginte al lucrărilor de refacere pe Ican Schlatter. Ingrijitor al reparațiilor la Dealul a fost numit năstavnicul mînăstirii, Arhiereul Acachie, iar procurarea materialelor s-a încredințat pitarului **Alecu Condiescu** din Tîrgoviște ¹⁰⁹). Cheresteaua necesară avea să se facă din pădurile mînăstirii aflate în județul Dîmbovița ¹¹⁰).

În anii ce au urmat, desigur, s-au refăcut clădirile din prejurul bisericii ¹¹¹, după planul arhitectului Schlatter cu parter și etaj ¹¹²) și cu un turn înalt, numit pînă în vremea noastră «turnul lui **Bibescu**» ¹¹³).

Între timp se va fi reparat și exteriorul bisericii, închizîndu-se stricăciunile cauzate de cutremur. Reparații mai însemnate s-au făcut la turlele mici, a căror parte superioară — grav avariata — s-a refăcut în stil «neogotic», schimbînd astfel stilul arhitecturii vechi» ¹¹⁴).

În anul 1849 s-a purces la refacerea zugrăvelii bisericii, începîndu-se cu icoanele tîmplei ¹¹⁵). La o dată pe care nu o cunoaștem, Departamentul credinței intră în legătură cu zugravul «Iohan Avild Dorben» ¹¹⁶), cu care convine să lucreze icoanele necesare cu 480 de galbeni. Departamentul cere încuviințarea caimacanului Constantin Cantacuzino (25 iunie 1848-iunie 1849) și acesta, la 7 iunie 1849, «primește părerea cînstitului Departament... de vreme ce să încredințeze că este vrednic de un asemenea lucru și nu s-au putut găsi altul cu mai scăzut preț» ¹¹⁷). În urma acestei aprobări, Departamentul încheie contract cu numitul zugrav, care se obligă să zugrăvească tîmpla, lucrînd «cu cea mai mare băgare de

106. *Ibidem*, f. 1.

107. *Ibidem*, f. 17.

108. *Ibidem*, f. 17-18, 21.

109. *Ibidem*, f. 205-208.

110. Cf. *ibidem*, f. 144-147.

111. La 12 iunie 1853, Mitropolia scria Departamentului că «încăperile de la mînăstirea Dealul au luat săvîrșire de tot lucrul» (*ibidem*, f. 266).

112. Cf. «Programa clădirii» (*ibidem*, f. 25).

113. Cf. Pr. C. Nițescu, *op. cit.*, p. 33 (fotografie).

114. Cf. N. Ghica-Budești, *op. cit.*, p. 144. (N. Iorga califică această reparație drept «neînțelegătoare și nătîngă» (vezi *Istoria romînilor*, IV, p. 263).

115. Tîmpla cea veche a fost dată, la cerere, locuitorilor din satul Ocnîța (Dîmbovița), proprietatea mînăstirii, care au așezat-o la biserica lor (vezi *Dosar nr. 87/1844*, f. 260-262, 268).

116. Arhiva Sf. Mitropolii, *Dosar nr. 87/1844*, f. 152 (altădată i se zice «Dazman», vezi f. 156 v, 157 v).

117. *Ibidem*, f. 157.

seamă zugrăveala de a fi curată și bună, după chiar stilul răsăritean, ce ni se va arăta, căci la dimpotrivă voi fi dator a o preface». Aurul ce se va folosi va fi «adevărat și bun» și «chipurile bine făcute». Plata i se va face «în trei cîșturi» și pentru orice neînțelegere s-ar ivi, «va fi supus ca un pămîntean, fără să reclame la vreo străină protecție»¹¹⁸).

Ajungînd cu lucrul la jumătate, el, înainte de 5 decembrie 1849, cere Departamentului cel de al doilea «cîșt» din prețul lucrării¹¹⁹). Înainte de a purcede la achitare, Departamentul, la data de mai sus, roagă Mitropolia «a porunci vreunui din părinții cu deplină cunoștință ca să vadă asemănarea sfinților de este după stilul Bisericii Răsăritului»¹²⁰). După ce, la 19 decembrie 1849, Mitropolia ceruse Departamentului să-i pună la dispoziție mai sus amintitul contract¹²¹), la 20 ianuarie 1850, cere să i se trimită zugravul și icoanele lucrate, spre a le cerceta¹²²). La o nouă intervenție a Departamentului¹²³), Mitropolitul Nifon răspunde la 10 Iulie 1850 că «pe cît se atinge de stilul lor, revizuiindu-se de către înșine noi acele icoane, nu s-au văzut întocmai cu desăvîrșire și mai cu seamă icoanele cele mari împărătești în proporția și culoarea lor, pentru care i s-au și zis zugravului a face cele de cuviință spre a lor îndreptare»¹²⁴). De acum se începe o lungă discuție în legătură cu aceste icoane. Pînă la urmă ele se aduc în păstrare la Mitropolie¹²⁵). Aici rămîn pînă în anul 1853, cînd Mitropolia, obiectînd că încăperea în care se află icoanele îi este trebuincioasă¹²⁶), Departamentul «îndatorează pe sculptorul Fridrich Schiller..., însărcinat cu facerea și așezarea tîmplei bisericii Mînăstirii Dealul ca să vie acolo spre a le lua și a le transporta la suszisa mînăstire, precum și a le așeza la locul lor»¹²⁷), ceea ce se și face¹²⁸).

Între timp s-a pus și problema zugrăvelii bisericii. La o dată necunoscută, Departamentul se adresase pictorului **A. Dérigny** și acesta, printr-o ofertă în limba patriei sale, îi înainta «le projet qui m'a été demandé pour la décoration de l'église du monastère de Dialo». La această scrisoare-ofertă, în care, mai departe descrie dispoziția iconografică ce vrea să zugrăvească la Dealul, el adaugă și patru schițe. Iar la sfîrșit se roagă pentru aprobare și pentru indulgență «pour l'exécution de ce projet qui est nécessairement défectueux et incomplet, sous beaucoup de rapports». La începutul scrisorii el afirmă că acest proiect a fost întocmit cu autorizația domnului «dans l'hypothèse d'une allocation de mille ducats»¹²⁹).

Primind aceasta, Departamentul, la 15 octombrie 1852, se adresează, de astădată Mitropoliei, trimițîndu-i și schițele depuse¹³⁰). Răspunzînd Departamentului, la 3 noiembrie 1852, Nifon Mitropolitul face cunoscut că «noi din început oricînd s-au întîmplat ca să vie vorba sau să ne înțe-

118. *Ibidem*, f. 156.

119. *Ibidem*, f. 153.

120. *Ibidem*, f. 152.

121. *Ibidem*, f. 154.

122. *Ibidem*, f. 158.

123. Din 4 iulie 1850, *ibidem*, f. 161.

124. *Ibidem*, f. 162.

125. *Ibidem*, f. 164.

126. Adresa nr. 3984 din 12 iunie 1853, *ibidem*, f. 266.

127. Adresa nr. 1534 din 18 iunie 1853, *ibidem*, f. 272.

128. Cf. *ibidem*, f. 273, 276, 277, 280-282.

129. *Ibidem*, f. 237, 240.

130. *Ibidem*, f. 236.

legem despre zugrăvitul bisericilor, n-am fost niciodată de părere ca să se dea artiștilor străini, pentru că aceștia nu lucrează după stilul Bisericii noastre, ci cu totul strein, dând o înfățișare sfinților și celorlalte istorii bisericesti neasemănate cu aceea ce se cere de originalul Bisericii Răsăritului și după stilul bizantin, pildă avînd biserica Sfîntului Dimitrie din București, metohu sfintei episcopii Buzău, ce s-a zugrăvit de un astfel de artist strein și icoanele tîmplii aceiași mînăstiri Dealul ce s-au lucrat de un altul, că proporția figurilor și trăsăturile sfinților și culoarea lor, dau o înfățișare și o privire de niște închipuiri neasemănate și neobicinuite în bisericile noastre». După ce citează unele biserici zugrăvite în stilul necorespunzător tradiției ortodoxe¹³¹), adaugă «prin urmare dar stăruința noastră... este ca atît pe temeiul mai sus arătatelor pilde și dovezi, ce ni s-au dat, cît și ca să lipsească scandalul ce s-ar putea aduce publicului din astfel de lucrări, să nu se mai primească artiști străini, care-î într-altele poate să fie destul de buni, iar pentru a zugrăvi biserici după stilul sfinților noștri și celorlalte minuni dumnezeiești, nu face, văzîndu-se și chiar acele modeluri care acum se întorc, pe lîngă aceasta, neasemănate cu aceea ce se cere de Biserica noastră». În sfîrșit, adaugă Înaltul Ierarh, «avem pămînteni ai noștri mai buni, deși nu perfecți, dar cel puțin conformați cu stilul Bisericii noastre. Iar acum cînd patria noastră se poate făli cu întoarcerea domnului **Tăttărăscu**, pămîntean de aici, care de mai mulți ani au fost în străinătate prin Italia și alte locuri, trimis de răposatul Episcop Buzău Kir **Kesarie** cu grele cheluteli, iar mai în urmă aprobat și sprijinit chiar de stăpînire, învățînd și desăvîrșind această artă a picturii, fiind cel mai bun artist dintre cei ce s-ar găsi astăzi aici în capitală, dela care nădăjduim că va îndrepta un stil corect bizantin, ce s-a zis mai sus, dă care este mare lipsă la noi. Il recomandăm fără nicio îndoială cînstitului Departament spre a se trata tocmeala, pe lîngă alții din romîni și cu dumnealui pentru monastirea Dealul, avînd toată încrederea că mai bine decît oricare din străini, vor zugrăvi și vor desăvârși toată lucrarea, fără vreun cusur»¹³²).

Fără a ține seama de obiecțiunile și recomandarea Mitropolitului, domnul, pe ce considerente nu știm, aprobă să se încheie contract cu pictorul francez A. Dérigny. Înainte de a se face contractul, Departamentul, la 26 ianuarie 1853, cere Mitropoliei să dea «numitului povățuiri... de tablourile ce trebuie a se zugrăvi în prezisa biserică, precum și alte asemenea reguli ce religia răsăriteană a Bisericii grecești cere a se păzi», urmînd ca aceste povățuiri să se «aloc» în contract¹³³). Mitropolia nu dă niciun răspuns și atunci, la 29 ianuarie 1853, Departamentul i se adresează din nou, făcîndu-i rugăminte în același sens și propunînd ca pictorul A. Dérigny «să urmeze zugrăvirea mansionatei biserici, avînd de model sfîntul lăcaș numit Curtea Veche dintr-această capitală, care se deosebește prin a sa pictură aleasă, înnemerită și lucrată după stilul bizantin bine îngrijit și priimit de religia noastră ortodoxă»¹³⁴). Tocmai la 17 februarie 1853, Mitropolia răspunde că «părerea noastră este a să da de model zugrăvitul bisericii dela Colintina, după care să să lucreze aceia a mînăstirii Dealu-

131. Ca, de pildă, biserica din Marsilieni-Ialomița și Sf. Sava (ibidem, f. 238).

132. *Ibidem*, f. 238.

133. *Ibidem*, f. 254.

134. *Ibidem*, f. 255.

lui, fiindu-ne cunoscut că fațada chipurilor și înfățișarea lor, precum și celelalte istorii, sînt întocmai după stîlul cerut în Biserica noastră»¹³⁵).

Probabil că după aceasta, contractul s-a încheiat și pictorul a început lucrul, mîntuindu-l, poate, în vreme de peste doi ani¹³⁶). Sigur, la 22 ianuarie 1856, pictura era gata, căci acum protoiereul respectiv raporta Mitropoliei că, cercetînd despre starea în care se află mînăstirea Dealul, s-a încredințat că «toate sînt gătite, adică **zugrăvită**, tîmpla făcută cu toată buna cuviință și așezată la locul ei, jăturile și celelalte amărunte, avînd de lipsă numai sfeșnicile cele mari și odăjdiiile preoțești»¹³⁷).

În timp ce se făceau reparațiile la biserică, stăpînirea s-a îngrijit să o înzestreze cu odăjdii¹³⁸), cu clopote¹³⁹), și cu argintărie nouă, lucrată la Viena¹⁴⁰).

Deși, precum reiese din spusa protoiereului, amintită mai sus, la biserică mînăstirii Dealul toate erau gata, totuși data sfințirii ei, din pricina unor neorîndueli s-a prelungit pînă în anul 1857¹⁴¹), fără ca, pe temeiul știrilor avute la îndemîină, însă, să putem preciza ziua în care a fost tîrnosită.

Și astfel, după trecere de peste zece ani, în mînăstirea Dealului, preînnoită prin stăruința dintru început a lui George Bibescu, au început iarăși a se săvîrși «dumnezești slujbe». De acum ea, cu venitul scăzut ce avea, duce viață modestă, pînă ce secularizarea din decembrie 1863 o aduce la sărăcire completă.

După aceasta numărul călugărilor se îpuținează simțitor, iar clădirile sale din jur găzduiesc rînd pe rînd, mai multe instituții ale statului. Astfel, în timpul războiului de neatîrnare (1877-1878) la mînăstirea Dealul s-a făcut un «lagăr» pentru prizonierii turci¹⁴²).

Mai apoi, în anul 1879, se înființează în «încăperile din interiorul curții bisericii»¹⁴³), **Școala divizionară de ofițeri**, comandată de căpitanul Alexandru Anghelescu¹⁴⁴). Potrivit ordinului nr. 628/1881 al Ministerului de Război, îngrijitorul mînăstirii, **Porfirie Anghelescu** pune la dispoziția acestei Școale o parte din obiectele inventarului mînăstirii¹⁴⁵). Această Școală rămîne aici pînă în toamna anului 1883¹⁴⁶), cînd este mutată la mînăstirea Bistrița¹⁴⁷). În timpul cînd ea funcționa la Dealul, mînăstirea e vizitată de **Ion Slavici** și arhitectul **Gh. Mandrea**, însărcinați de minister cu cercetarea monumentelor istorice. Aceștia constată că biserică «este bine conservată, însă turlile nu sînt bine învelite și acum de mai mulți ani ele sînt bîntuite de ploaie. Incetul cu încetul bolta bisericii a prins dar umezeală, s-a mucezit și, dacă nu se vor lua măsuri din vreme,

135. *Ibidem*, f. 256.

136. În august 1855, arhiereul Acachie Laodicheia, năstavnicul Dealului cerea ca biserică să fie sfințită, fiind necesară pentru slujbă (*ibidem*, f. 276), ceea ce duce la concluzia că zugrăveala trebuia să fie gata.

137. *Ibidem*, f. 293.

138. *Ibidem*, f. 220-226.

139. Pr. M. Dumitrescu, *op. cit.*, p. 49.

140. Arhiva Sf. Mitropolii, *Dosar nr. 87/844*, f. 302.

141. Vezi *ibidem*, f. 326, 328, 329, 334, 335.

142. Pr. C. Nițescu, *op. cit.*, pp. 33-34.

143. Arhiva Sf. Mitropolii, *Dosar nr. 3/1881*, f. 3.

144. Pr. C. Nițescu, *op. cit.*, p. 34.

145. Arhiva Sf. Mitropolii, *Dosar nr. 3/1881*, f. 53.

146. *Ibidem*, *Dosar nr. 37/1884*, f. 1, 17.

147. Pr. C. Nițescu, *ibidem*.

ea se va surpa în cele din urmă. E deci de neapărată trebuință să i se facă o reparație generală învălișului și mai ales a celui de pe turlă. Reparațiuni grabnice se mai cer, afară de aceasta, la clopotniță și la niște chilio din curtea de dinafară a mînăstirii, unde au fost scoși părinții călugări». Mai departe ei adaugă: «Mai sînt însă și alte neajunsuri care, la o biserică precum e cea dela Dealu, ar trebui să fie neapărat înlăturate... Zugrăveala bisericii, prin turlă și în genere pe bolta bătută de ploaie e ștearsă, încît pe alocurea abia se mai vede. Pereții bisericii, în sfîrșit, dinafară, mai ales în partea despre crivăț, sînt stricați deoarece elevii Școalei de sergenți și alți vizitatori au crezut că-și vor eterniza numele, săpîndu-l în piatra pusă în zidul bisericii. Cît pentru cetatea mînăstirii, are și ea trebuință de însemnate reparaturi». Și ei își încheie raportul, arătînd lipsa de înțelegere și de respect pentru un monument așa de însemnat, a celor ce erau găzduiți aici, scriind: «ar fi o lipsă de bunăcuviință de a mai stăruir asupra celor ce se pot petrece în cetatea mînăstirii Dealul, unde astăzi trăiesc o sută de oameni tineri și nesupuși la niciun fel de disciplină în ceea ce privește moralitatea, ba chiar și numai buna cuviință privată»¹⁴⁸).

Așa dar, sfîntul lăcaș începuse a avea iarăși nevoie de reparații care pe zi ce trecea se făceau mai simțite. La 14 mai 1884, ministerul încu-noștiința Mitropolia că i s-a reclamat de un monah delean, **Atanasie**, că superiorul mînăstirii, ieromonahul **Tarasie** «a vîndut arama luată după învelitoarea bisericii, din cauza degradării»¹⁴⁹). Doi ani mai tîrziu, la 8 mai 1886, monahul **Gavriil Racoviceanu**, îngrijitorul acestui sfînt lăcaș raporta Mitropoliei că mînăstirea «are mare nevoie de a i se face cît mai neîntîrziat reparații. Căci din cauza vijeliilor și intemperiilor de tot felul, s-au dărîmat o parte din învelitoare și plouă înăuntru, geamurile sparte în mare parte, dînd loc a intra în întru păsări și continuă a face murdărie. Deasemenea clopotnița s-a ruinat, are nevoie de învelit, tencuit și spoit, continuînd de a se lăsa în această stare, pe lîngă că ar prezenta vizitatorilor, mai cu seamă străini, un aspect trist, dar încă ar fi și păcat ca această mînăstire care are un trecut istoric destul de însemnat, să fie lăsată în părăsire, plus că degradările ar lua proporții mai mari și negreșit cheltuelile s-ar adăuga zilnic». Cere a se mijloci către locul «competente de a se pune în reparație cît mai nezăbovit»¹⁵⁰). La 17 mai 1886, Mitropolia cere Ministerului de Culte ca «din suma ce e prevăzută în bugetul anului curent pentru reparații de biserică, să se acorde o mică parte... pentru a se repara biserică în cestiune»¹⁵¹).

Nu se știe sigur ce urmare a avut această intervenție, dar se poate bănuir că nu s-a făcut nicio punere la cale pentru repararea stricăciunilor, căci, la 12 iunie 1893, ieromonahul **Damian Georgescu** de la mînăstirea Ghighiu, cerînd să fie numit îngrijitor la Dealul, se obliga ca în scurt timp să readucă acest sfînt lăcaș «la vechea lui splendoare din ruina cum se găsește astăzi»¹⁵²). Fiind numit în postul cerut, el raporta Mi-

148. Vezi *Monumente naționali. Monastiri și biserici ortodoxe. Raporturi*, II, București, 1882, pp. 230-231.

149. Arhiva Sf. Mitropolii, *Dosar nr. 37/1884*, f. 35-37. (Făcîndu-se cercetări, se constată că denunțul nu e întemeiat. Tabla era căzută după clopotniță și se păstra în mînăstire).

150. Arhiva Sf. Mitropolii, *Dosar nr. 39/1886*, f. 5.

151. Ibidem, f. 5 v.

152-154. Arhiva Sf. Mitropolii, *Dosar nr. 10/1893*, nepaginat.

tropoliei, la 16 august 1893, următoarele: «Edificiul sfintei biserici, clopotnița și locuințele personalului acestei mînăstiri, au indispensabilă necesitate de reparațiuni a se efectua chiar înainte de sosirea iernei și spre a nu deveni în stare deteriorată», și cerînd ca «să binevoiti a dispoza intervenirea către Onor. Minister de Culte ca să trimită la localitate un arhitect special, ca să formeze divizul cuvenit și să se procedă la efectuarea acelor reparațiuni pînă în timpul ce este favorabil»¹⁵⁴).

Mitropolia se adresează din nou ministerului, cerînd să se facă reparațiile necesare¹⁵⁴), însă se pare că iarăși fără rezultat, ceea ce face ca sfîntul lăcaș să se năruiască și mai rău.

Încă amintim că după ce s-a mutat de la Dealul Școala divizionară de ofițeri, s-a instalat în locul ei «**Depozitul de arme al armatei**», care se găsea aici și prin anii 1890-1891¹⁵⁵). În sfîrșit, spre începutul veacului nostru, mutîndu-se depozitul de arme la Tîrgoviște, în mînăstire se înființează «**Școala copiilor de trupă**»¹⁵⁶).

În acest timp mînăstirea se părăsise aproape cu totul. Unul din vizitatorii ei spune că în vara anului 1896 a mai găsit aci doar un călugăr¹⁵⁷). Fără niciun fel de îngrijire din partea nimănui, lăcașul sfînt de la Dealul pornise iarăși pe drumul sigurei dărăpănări.

În preajma primului război mondial, ochii multora se îndreptau spre locul de veșnică odihnă al capului lui Mihai Viteazul: Mînăstirea Dealul. Și în anul 1908, cînd se împlineau 500 ani dela moartea lui Radu cel Mare, înnoitorul mînăstirii, se face, cu cheltuiala statului, un mausoleu pentru capul acestui voevod, căruia i se pune o marmoră cu frumoasă sculptură și cu inscripție romînească¹⁵⁸). Patru ani mai tîrziu — în 1912 — se face un asemenea mausoleu și pentru capul celui dintîi voevod al tuturor romînilor, pe a cărei marmoră s-a așternut o cuprinzătoare pisanie în limba romînă¹⁵⁹).

În anul în care se dădea un nou lăcaș de odihnă capului lui Mihai Viteazul, prin îndemnul și stăruința lui **Nicolae Filipescu**, se înființează la mînăstirea Dealul un **liceu militar**. Vechile chilii sînt înlocuite cu încăperi clădite în stil greoi, care nu cadrau de fel cu sfîntul lăcaș în jurul căruia se ridicau. Așa că de acum, această mînăstire ajunge o adevărată cazarmă. Preotul profesor de religie al liceului avea să fie și slujitor al celor sfinte în biserica fostului lăcaș de cuvioșie. Biserica mînăstirii, minunată piesă de arhitectură, ajunsese astfel neaccesibilă pentru mulți și de aceea, poate, ea nu s-a învrednicit de un studiu amănunțit din partea fostei Comisiuni a Monumentelor Istorice.

Această nouă instituție militară rămîne aici pînă în noembrie 1940, cînd cutremurul cel mare avea să năruiască pentru a treia oară acest sfînt lăcaș. Atît biserica, cît și clopotnița și clădirile de jur au fost grav avariate. «Turlele bisericii s-au dărîmat, iar din trunul-clopotniță a mai

155. Vezi Pr. M. Dumitrescu, *op. cit.*, pp. 40-41; C. Bilciurescu, *op. cit.*, p. 9; Pr. C. Nițescu, *op. cit.*, p. 34.

156. Pr. C. Nițescu, *ibidem*.

157. Pr. M. Dumitrescu, *op. cit.*, p. 49, 52.

158. Pr. C. Nițescu, *op. cit.*, p. 37.

159. *Ibidem*, p. 43. În timpul primului război mondial, capul lui Mihai Viteazul a fost luat de la mînăstire și dus la Iași și așezat în Mitropolie. Aci a rămas pînă după încheierea păcii și în august 1920 a fost adus înapoi (vezi Pr. C. Nițescu, *op. cit.*, p. 64; I. Lupaș, *Capul lui Mihai Viteazul, în Studii, conferințe și comunicări istorice*, I, București, 1928, p. 131).

rămas numai parterul și ceva din primul etaj, iar clădirile complet zdruncinate».

Ne mai avînd unde funcționa, liceul militar se mută la Predeal, iar biserica și ceea ce mai rămăsese din clădirile din jurul ei s-au lăsat aproape în părăsire.

Din comunicarea d-lui arhitect **I. Paraschivescu** dela Sfînta Mitropolie, arhitectul diriginte al actualei restaurări, aflăm că pînă în anul 1953 se refăcuseră la biserică numai cele două turlle mici în întregime, iar la cea mare numai «tamburul».

Ceea ce va mai fi rămas în picioare de la cutremur din clădirile înconjurătoare, s-a dărîmat mai apoi, iar materialele ce s-au mai putut scoate, au fost mutate la oarecare distanță de mînăstire, unde nu se știe, în ce scop, s-a început ridicarea altor clădiri. terminate în ultimii ani, aceste clădiri adăpostesc astăzi pe copiii bravilor luptători pentru libertate din Coreea, găzduiți în patria noastră.

Pînă în anul 1953, cînd s-a «sporit ritmul lucrărilor de reparație» a acestui sfînt lăcaș «pe locul clădirilor și clopotniței, precum și în toată vechea incintă nu se vedeau decît mormane de moloz și sticlărie», pe care crescuse o «vegetație abundentă. Bucăți de piatră din construcții, capitele, coloane ce se zăreau prin acest morman, dădeau un aspect trist de priveriște de cataclism».

Statul nostru de democrație populară însă, nu putea îngădui ca un monument de o așa valoare arhitectonică și cu un trecut atît de legat de istoria politică și culturală a poporului nostru, să dispară. Deaceia, în anul 1953, Ministerul Cultelor, prin Comitetul de Stat pentru Arhitectură și Construcții a luat «inițiativa de a șterge această priveriște a citoriei lui Radu cel Mare, a reface acest unic monument, construit numai în piatră de Cîmpulung, cu decorațiuni de sculptură în piatră, atît de fără greș plasate». In acest scop s-a «alocat un fond de 192.160 lei pentru restaurarea bisericii pe baza unui deviz care cuprindea toate lucrările ce mai erau necesare pentru punerea la punct a lipsurilor ce au mai rămas ca urmare a cutremurului». Devizul amintit prevedea lucrări ce constau din: «turnarea unei centuri la zidăria superioară a turlei mari cu boltă, șarpanta turlei în forma veche de cupolă, învelitoare de aramă, montarea crucii, montarea fleuronilor din piatră, ferestre de fier cu geam catedral la toate turllele, tencuitul turllelor în interior (brut pentru frescă), înlocuirea ferestrelor la corpul bisericii, desfacerea trotuarului de bolovani și executarea unui trotuar nou din piatră de Măgura pe un strat de beton, revizuirea învelitoarei și completarea unor ornamente». Efectuîndu-se toate aceste lucrări, s-ar putea socoti ca «terminată reparația exterioară a bisericii mînăstirii Dealul».

Odată cu aceste lucrări, Sfînta Arhiepiscopie a Bucureștilor, din inițiativa **I. P. S. Patriarh Justinian**, a hotărît «a contribui la dezgroparea din dărîmături a acestor locuri, în care mai de mult s-a desfășurat activ viața noastră bisericească și pentru ca acest sfînt lăcaș, biserica lui Radu cel Mare, să se prezinte după restaurare într-un cadru demn». Pentru aceasta ea a prevăzut în bugetul său și a pus la dispoziție fondurile necesare pentru a se «curăți terenul de dărîmăturile ce zăceau acolo, să refacă clopotnița pe o înălțime convenabilă și să clădească pe vechile temelii, de o parte și de alta a clopotniței, și deasupra vechilor pivnițe, un lăcaș mînăstiresc pentru circa 30 călugări sau călugărițe, care împletind

munca productivă cu rugăciunea de toate zilele, să constituie un centru de elită pentru viața mănăstirească».

În anul trecut, Sfânta Arhiepiscopie a alocat circa 650.000 lei pentru aceste lucrări. Cu această sumă s-a curățit terenul și s-au construit clopotnița și clădirile, ce compun aripa de nord-vest. În anul acesta se va alocă un asemenea fond, cu care să se poată construi încăperile aripii de nord-est, «precum și instalația de gaze și apă, canal și electricitate».

Clădirile înconjurătoare «nu vor mai ocupa întreg spațiul ocupat altădată, formînd o incintă închisă». La restaurarea de acum se vor lăsa libere «laturile de est-vest și sud», pentru ca biserica și clopotnița să poată fi văzute cu toată ușurința chiar din Tîrgoviște, iar de la mînăstire — din deal — să se poată avea «o vedere liberă» asupra frumoasei cîmpii a văii Ialomiței¹⁶⁰).

Mîntuindu-se și aceste lucrări de restaurare, va trebui apoi să se refacă și zugrăveala bisericii, căci cea făcută de francezul A. Dérigny acum o sută de ani, s-a deteriorat, iar în turlă, de la cutremur, lipsește cu totul.

Cînd și aceasta se va face, lăcașul sfînt de la Dealul va putea fi dat iarăși în folosință «părinților monahi» și viețuitorii lui de acum vor trebui să prindă firul slujbelor călugărești întrerupte de multă vreme; să trăiască noul duh de reînviore a vieții mănăstirești din țara noastră, muncind și rugîndu-se, iar la sfintele slujbe și în rugile lor să facă neîncetat amintire de marii ctitori ai acestui sfînt lăcaș: **Radu Voevod, Neagoe Voevod, Constantin Voevod (Brîncoveanu), Dionisie Mitropolitul, George Bibescu Voevod și Justinian Patriarhul.**

Pr. NICOLAE ȘERBĂNESCU

---

160. Toate datele, privind reparațiunile dela mînăstirea Dealul dela 1953 încoace, ne-au fost comunicate, în scris, de dl. Arhitect Ioan Paraschivescu, dirigintele lucrărilor de restaurare.

MINĂSTIREA TISMANA

Din îndepărtatele timpuri ale începuturilor de viață bisericească organizată în Țara Românească, zeci de sfinte schituri și mânăstiri ne aduc prețioase mărturii pentru descifrarea trecutului Bisericii noastre.

Străvechi și puternice așezări bisericești, ele prezintă o mare importanță pentru istoria culturii naționale, întrucât aci s-au întemeiat școli în grai românesc, iar din teascurile mânăstirești au ieșit o mulțime de cărți care, deși cu caracter pur teologic, au avut o însemnătate capitală pentru progresul limbii românești și pentru pătrunderea ei în treburile publice. De aceea, numeroși istorici și oameni de știință au cercetat cu pasiune origina, anul și stilul construirii, ctitorii și desfășurarea în timp a activității acestor monumente **istorice-religioase**. Ele înfățișează civilizația înaintașilor noștri, iar cercetarea istoriei lor, alături de a altor producții ale poporului, oferă posibilitatea citirii în cartea vremurilor, pentru a cunoaște trecutul și a-l cinsti după cuviință.

Construite la început din lemn și avînd un aspect cu totul simplu și lipsit de valoare arhitectonică, mai tîrziu, prin dărnicia și evlavia ctitorilor, ele au devenit adevărate mîndrii ale arhitecturii românești. Unele păstrează pînă azi — în zidurile bisericilor și ale împrejmuirilor de cetate — o bună parte din splendoarea cea dintîi.

Arta românească a cunoscut un trecut de frumoasă dezvoltare, fie sub forma oficială a claselor dominante, fie sub forma populară a maselor țărănești, mai puțin strălucită, dar mai națională ¹⁾.

Așezate mai ales în colțuri retrase, mânăstirile și schiturile străjuesc din loc în loc dealurile și crestele Carpaților. Spre aceste încîntătoare poziții naturale, odată cu oamenii de știință, au fost atrași și numeroși vizitatori. Iubitori ai frumuseților naturii, acești vizitatori neinițiați au năzuit — în același timp — să calce pe urmele strămoșilor lor, să vadă, să prețuiască și să iubească variatele și numeroasele lucrări artistice ce se găsesc aici: construcții mărețe, sculpturi în lemn și piatră, morminte, sicrie și relicve istorice, cruci, cădelnițe, candelere, sfeșnice și policandre, icoane, engolpioane, cărți legate, scrise și ornamentate cu măiestrie, picturi de valoare și minunate țesături.

Una din gloriile acestor monumente religioase-istorice este **Sfînta Mânăstire Tismana**.

Despre această mânăstire s-a scris mult, importanța ei atrăgînd atenția atît a istoricilor noștri, cît și a celor străini. În cele ce urmează — fără a avea pretențiunea să prezentăm un studiu — vom încerca să evocăm un trecut de întemeiată rînduială bisericească și monahicească din

1. Prof. P. Constantinescu-Iași, *Bizantinismul în România*, p. 3.

Biserica Ortodoxă Română, după care vom arăta starea actuală a Mînăstirii Tismana, prețuirea cuvenită acestui monument de importanță istorică și artistică și datoria de a-l păstra ca pe o comoară scumpă a trecutului.

Într-o documentată monografie a Mînăstirii Tismana, după reproducerea hrisovului din 5 iunie 1547 al lui Mircea Vodă Ciobanul, un altul al lui Mihnea Vodă din 9 iunie 1590, documentul din 6.II.1743 al lui Mihail Vodă Racovița și altele, autorul concludă că Tismana a fost considerată în toate timpurile ca cea mai veche și mai bătrînă mînăstire din țară²⁾.

Istoricul acestei mînăstiri este legat de numele lui **Nicodim cel sfințit**. După relatările mai tuturor cercetătorilor, întemeiate în special pe datele culese de la diaconul **Paul de Alep**, Nicodim era originar din **Prilep** (Serbia) și s-a format în muntele Athos, unde și-a însușit o vastă cultură teologică și meșteșugul scrierii frumoase.

Revenind în Serbia și apoi trecînd Dunărea, a zidit pe la anul 1373 **mînăstirea Vodița**, la poalele unui munte de-asupra rîulețului care se varsă în Dunăre, lîngă Vîrciorova.

Avînd experiența vieții monastice și îndemnat de gîndul de a da viață la cît mai multe așezări mînăstirești, după modelul strălucit al marilor lavre athonite, Nicodim a purces apoi în interiorul băniei Severinului, spre a zidi o nouă mînăstire. După multă chibzuială și peregrinări, el s-a oprit în munții Gorjului, la locul «Cascadelor», unde a construit la început o biserică din lemn de «Tis» (arbore din familia coniferelor). Nu după multă vreme, cu sprijinul domnilor Basarabi: Radu Negru, Dan Vodă și Mircea cel Mare, între anii 1374—1387, în locul acesteia s-a zidit o falnică biserică cu hramul «Adormirea Maicii Domnului», patroana Sfîntului Munte, în care Nicodim a rînduit o temeinică așezare mînăstirească.

Prestigiul acestei mînăstiri a crescut repede, datorită erudiției, calităților de organizator, rîvnei apostolice și sfințeniei vieții Sfîntului Nicodim; mînăstirea a fost populată de numeroși ucenici ai săi și în scurt timp ea a devenit un centru al vieții călugărești și un important focar de cultură slavă.

Nicodim era și un mare maestru al scrierii frumoase. Printre alte lucrări ale sale, el a înzestrat mînăstirea Tismana cu o foarte frumoasă Evanghelie, scrisă pe pergament în limba slavă, pe la anul 1404-1405.

Acest ctitor al vieții mînăstirești a murit la anul 1406, decembrie 26 și a fost înmormîntat în partea din dreapta (sub amvon) a mînăstirii. După relatările diaconului Paul din Alep, la anul 1657, sfintele moaște ale lui Nicodim erau ascunse sub pardoseala mînăstirii, de teama de a nu fi furate de oștile străine, fiind făcătoare de minuni. Astăzi, la Tismana se păstrează doar un deget al Sfîntului.

Inzestrată cu multe averi, prestigiul cultural al acestei mînăstiri și întemeierea ei materială, au crescut și s-au dezvoltat și după moartea lui Nicodim. Tismana a devenit un centru de rezistență și luptă împotriva catolicismului, protejat la sfîrșitul secolului XIV chiar de Doamna Clara, soția a doua a lui Alexandru Vodă, tatăl lui Vladislav și Radu Negru. Tot aici a funcționat mai tîrziu și o școală de zugravi. Din școala de

2. Al. Ștefulescu, *Mînăstirea Tismana*, ed. 1909, p. 1.

la Tismana au ieșit vestiți cărturari civili și clerici. Amintim pe **Serghie**, egumenul Tismanei, instalat ca episcop al Muncaciului, în Maramureș, de către Mihai Viteazul; **Partenie**, care la 1763 scrie viața Sfântului Nicodim, ajunge episcop al Râmnicului; **Dionisie Lupu** și **Neofit** ajung mitropoliți ai Ungro-Vlahiei³).

În afară de acest trecut bisericesc-cultural, mănăstirea Tismana, prezintă o mare importanță documentară, din punct de vedere istoric.

Datorită așezării ei pitcrești, mulți domnitori și-au legat numele de aceste locuri, prin danii și restaurări făcute mănăstirii, unii dintre ei dărându-i ziduri și turnuri în care s-au refugiat în clipele grele ale domniei lor. Astfel:

— **La 23 noiembrie 1406** — încă fiind în viață Nicodim — Mănăstirea Tismana a fost cercetată de **Mircea Vodă cel Mare**, care era în drum spre Severin, pentru a se întâlni cu regele Sigismund;

— **La 5 martie 1458** era în Tismana **Vlad Țepeș**;

— **La 29 octombrie 1509** a vizitat mănăstirea Tismana **Mircea Vodă Pretendentul**, asociat la domnie de către tatăl său Mihnea, fiul lui Vlad Țepeș;

— **Neagoe Vodă**, fiul lui Basarab Voevod cel tânăr, înainte de a fi domn, era fugăr la mănăstirea Tismana, de frica lui Mihnea Vodă cel Rău, și drept mulțumire, când s-a făcut Domn, a acoperit-o cu plumb și i-a dăruit o tavă mare de argint pentru litier, cu vulturul Țării în mijloc (1512);

— Pe la 1631 s-a adăpostit aci și **Matei Aga Brîncoveanul**, fiind gonit de Leon Vodă, după înfrîngerea dela București și apoi a trecut în Ardeal. (Când s-a făcut Domn a dăruit mănăstirii un sfeșnic mare de argint (1,50 m.) la 1646, o candelă de argint la 1650, un clopot la 1651 și a reînnoit zidurile cetății de jur împrejur);

— **La 27 iulie 1657**, Patriarhul Macarie de Antiohia, însoțit de arhidiaconul Paul de Alep, a vizitat mănăstirea Tismana;

— **Șerban Vodă Cantacuzino** a fost unul din ctitorii mănăstirii, dărându-i un epitaf de mătase, lucrat în fir de aur și argint, la 1681;

— **Constantin Brîncoveanu** a vizitat Tismana în vara anului 1695 — iunie 12;

— Între zidurile sale de cetate (cunoscute din documente încă din sec. XV-lea) s-a adăpostit și și-a organizat pandurii **Tudor Vladimirescu**;

— **Domnitorul Gheorghe Bibescu** și-a avut aci reședința de vară. Tot așa și urmașul său **Barbu D. Știrbei**⁴).

Datorită importanței pe care a avut-o această mănăstire în trecut, aci a fost reședința bănească la jumătatea veacului al XV-lea⁵).

În ceea ce privește istoricul clădirilor mănăstirii Tismana, datele sînt foarte contradictorii. Se socotește că prima formă a bisericii Tismana, zidită după modelul Voditei, avea 3 turnuri și mai multe abside, fiind acoperită cu șindrilă. Neagoe Voevod a acoperit-o apoi cu plumb, iar **Radu Vodă Paisie** a zidit-o din nou la 1542, schimbîndu-i și stilul construcției, fiind pictată la 1564 de Nedelea, mare vornic al lui Petru Vodă⁶).

3. *Anuarul Mitropoliei Olteniei*, 1941, p. 868.

4. Al. Ștefulescu, *op. cit.*, pp. 4-8.

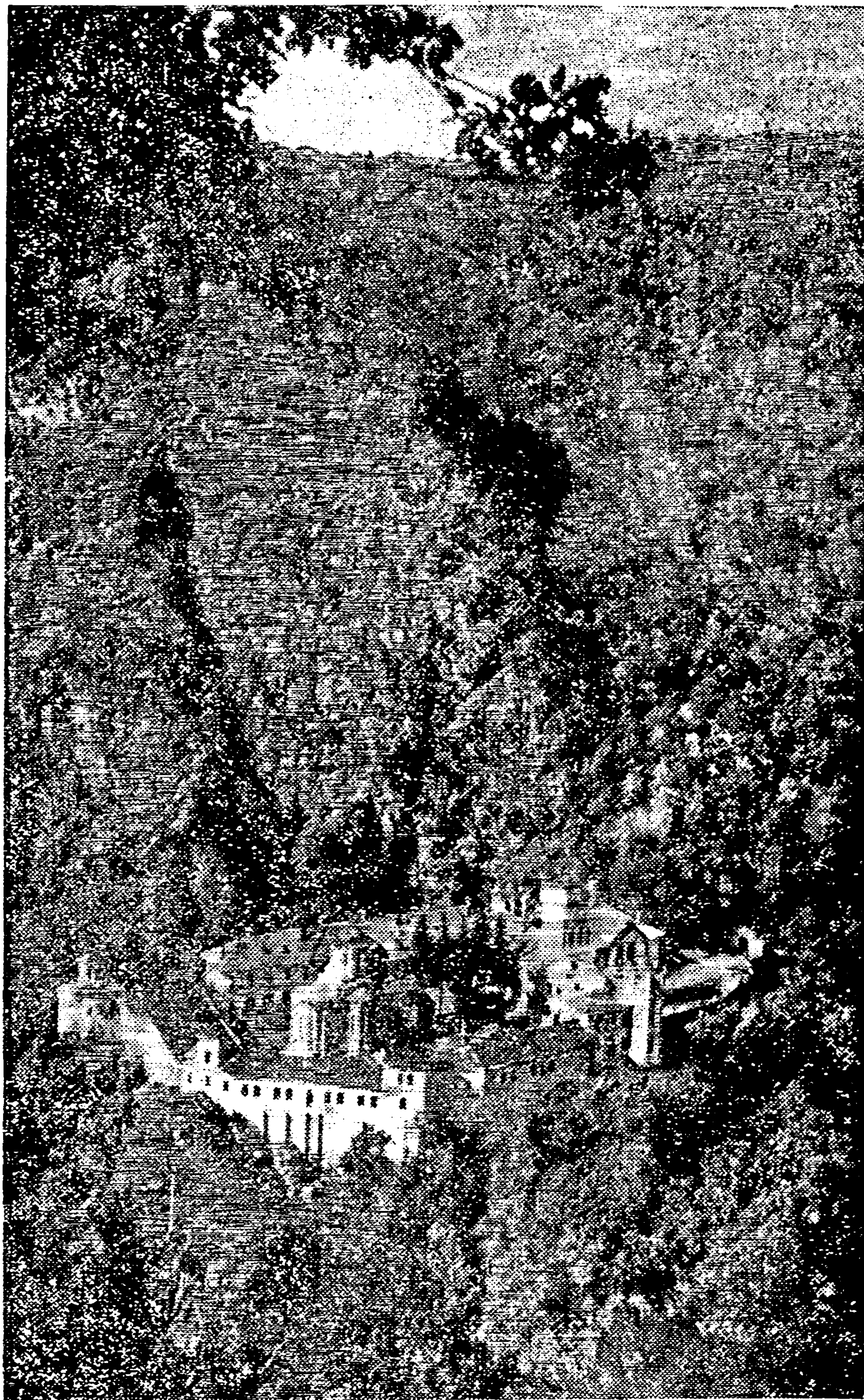
5. I. C. Filitti, *Banatul Olteniei și Craioveștii*, ed. «Scrisul Românesc», Craiova, fără an, p. 100.

6. *Anuarul Mitropoliei Olteniei*, p. 866.

Reparații, refaceri și împodobiri a mai avut și în timpul lui Matei Basarab și Constantin Brîncoveanu. La 1732 a fost acoperită cu un strat de var, fiind pictată din nou de Ion egumenul, cu ajutorul Stancăi Glogoveanu.

Mai târziu, domnitorul Gheorghe Bibescu, făcându-și reședința de vară la Tismana, s-a interesat și de situația clădirilor. Astfel, Tismana

Minăstirea Tismana. — Vedere generală.

a fost restaurată la anul 1855 de către arhitectul Schlatter, care i-a dat o înfățișare cu totul deosebită față de cecece a fost în vechime, stricându-i o turlă și refăcând radical construcția chiliilor.

Paraclisul, cu o turlă, zidit din piatră pe vremea lui Matei Basarab la 1550, a fost refăcut la 1782 și acum în urmă la 1855, păstrînd din trecut doar ușa sculptată cu multă măiestrie.

Marea majoritate a bisericilor noastre vechi, în special a celor construite în sec. XIV—XVI, sînt construite într-un stil arhitectonic curat bizantin, unele din acestea fiind copii ale diferitelor modele din muntele Athos. Acesta este un lucru firesc, cunoscute fiind legăturile Bizanțului cu Țările Românești. Aceste legături au fost intensificate după căderea Constantinopolului sub Turci, datorită exodului călugărilor din muntele Athos, mulți dintre ei găsindu-și adăpost în Țările Românești. Odată cu oamenii, a circulat și gustul artistic și arhitectonic.

Desigur că mînăstirea Tismana, în forma ei inițială, a fost un model clasic al artei bizantine. Stilul arhitectonic a fost la început bizantin, asemănător bisericii domnești din Curtea de Argeș, zidită de Radu Negru.

Fără a se fi putut preciza de cercetători timpul cînd a fost refăcută din temelii, după prefacerile suferite în vremurile mai noi ea nu mai prezintă un stil pur bizantin.

Biserica, de o proporție arhitectonică impunătoare, se află în stare bună. Turla mare și cea mică, în formă octogonală, nu sînt prea înalte. Ferestrele sînt înguste și încadrate în piatră sculptată cu multă măiestrie. În afară de ornamentele în piatră, se găsesc aici tetrapoade, sfeșnice și iconostase, foarte frumos sculptate în lemn. Pictura actuală este bizantină, sub straturile tencuelilor putîndu-se observa urme din vechile picturi ale bisericii.

Dacă valoarea artistică a Tismanei este diminuată de multiplele refaceri ale construcției, importanța acestei mînăstiri din punct de vedere istoric este indiscutabilă, pentru că ea ne aduce din vremuri îndepărtate bogate mărturii despre începuturile și trecăturile vieții monastice din țara noastră. Inscricțiunile și documentele mînăstirii Tismana lămuresc o bună parte din istoria Bisericii Ortodoxe Romîne pentru aproape șase veacuri, desvăluind evoluția organizării monahale și procesul de trecere dela o cultură teologică în limba slavă și greacă, la aceea în limba romînă.

Paralel cu aceasta, prin tiparnițele și ambianța de cultură a școalei de pe lîngă această mînăstire, Tismana joacă un rol important în dezvoltarea limbii romînești.

Tot la Tismana s-au păstrat cele mai vechi și importante documente interne, care au pus temelie sigură istoriografiei romînești, atît pentru începuturile ei cît și pentru filiațiunea și șirul Domnilor.

Dar timpul îndelungat, incendiile, diferite calamități naturale și mai ales războaiele, au trecut cu sabia distrugerii și a prădăciunii și prin așezările acestei mînăstiri, făcînd ca multe obiecte, de valoare artistică excepțională, să fie risipite sau să piară (clopote, obiecte de cult, argintărie, etc.).

În ciuda vitregiei vremurilor, ea rămîne însă un valoros monument istoric-religios.

De aceea mînăstirea Tismana, aceea care este considerată a fi locul de naștere al monahismului romînesc, aceea care a purtat peste veacuri izvoditoare fapte de cultură și pagini din istoria țărilor romînești, aceea care a atras spre zidurile ei — în tainica așezare dintre stîncile munților Gorjului — mii și mii de pelerini, va trebui să poarte și în viitor prestigiul cu care vine din trecut.

Se cuvine, înainte de toate, să prețuim acest trecut de frumoase realizări pentru rosturile bisericești din țara noastră. Duhul de viață religioasă, autentic ortodoxă, și acțiunea cultural-bisericească din mănăstirea Sfântului Nicodim a străbătut și iradiat timp de câteva secole cu minunate roade duhovnicești pentru Biserica Ortodoxă Română.

Aci, între zidurile ei, s-au scris cărți teologice în grai românesc și tot aci s-au scris numeroase documente din istoria zbuciumată a poporului nostru.

Astăzi, când în țara noastră se construiește o viață nouă, monumentele de artă ale trecutului sînt cinstite cu osebire. Pe realitățile începuturilor de cultură și pe temeiul svîcnirilor de înfăptuiri ale trecutului se așează sigur prezentul și se zidește mîndru viitorul. Fiecare monument istoric reprezintă o părticică din clocotul și izbîndirile poporului nostru, care azi respiră în voie, este liber și stăpîn pe destinele sale și muncește cu avînt pentru făurirea unei vieți îmbelșugate și prospere.

Paralel cu munca ziditorilor de viață nouă, nenumărați cercetători și oameni de știință trudesesc pentru desvăluirea urmelor prețioase ale trecutului și conservarea tuturor monumentelor de artă, printre care și a celor bisericești.

Deaceea ne revine o datorie patriotică să le îngrijim și să le cinstim.

Pînă acum cîțiva ani în urmă, în mănăstirea Tismana viețuiau numai 8 monahi și tot așa de săracă era și preocuparea de conservare a acestui monument istoric, — biserica și numeroasele clădiri ale mînăstirii aflîndu-se într-o situație destul de tristă. Incepînd cu anul 1950, Tismana a fost transformată în mînăstire de călugărițe, adăpostind în prezent 46 monahii și 19 surori. Viața la Tismana pulsează din nou. Intreg acest personal monahal este încadrat în muncă, făcînd parte din temeinica organizare a cooperativei mînăstirești «Propășirea».

Astfel, sub îndrumarea înțeleaptă a I. P. S. Mitropolit Firmilian al Olteniei, rînduiala vieții monahale de rugăciune se îmbină în mod fericit cu munca manuală, după principiul clasic de trăire a vieții religioase: «roagă-te și muncește».

Pînă la începutul anului 1952, Sfînta Arhiepiscopie a Craiovei a făcut însemnate jertfe materiale atît pentru satisfacerea nevoilor obștei monahale, cît și pentru reparații și întreținerea mînăstirii, investind în acest scop aproape 600.000 lei.

În 1951 s-a pictat din nou paraclisul aflat în cimitirul monahilor din incinta mînăstirii, cheltuelile fiind suportate de către I. P. S. Mitropolit Firmilian.

Pentru ușurarea condițiilor de muncă, folosindu-se căderea de apă, în anul 1952 s-a instalat o turbină electrică, tot cu cheltuiala Centrului eparhial și cu contribuția personală a I. P. S. Mitropolit Firmilian.

După amenajările făcute, întreg ansamblul de clădiri al mînăstirii Tismana se află în bune condițiuni de funcționare.

Atelierele cooperativei pentru fabricarea de perii și bidinele, precum și cele de croitorie, sînt instalate în clădirile din partea de nord. În partea de răsărit, într-o cameră spațioasă este așezat un valoros muzeu cu diferite piese care amintesc de trecutul mînăstirii. Tot în clădirile mînăstirii funcționează o școală pentru ciclul II elementar, la care urmează cursurile viețuitoarele mînăstirii. Deasemenea există aici și o bibliotecă.

În afară de preocuparea autorității bisericești pentru viața mînăstirii Tismana, însuși Statul se interesează îndeaproape de conservarea acestui important monument istoric. Prin purtarea de grijă a domnului Profesor Academician Petre Constantinescu-Iași, Ministrul Cultelor, s-au alocat sume importante de bani, în vederea lucrărilor de restaurare și conservare a celor mai importante biserici și mînăstiri monumente-istorice. Deasemenea, Comitetul de Stat pentru Arhitectură și Construcții a luat recent măsurile convenite pentru întocmirea lucrărilor pregătitoare, în vederea restaurării clădirilor în vechea lor formă.

Prin înțeleptele măsuri luate de conducerea Statului nostru — care se împletesc cu rîvna neobosită a ierarhilor Bisericii noastre — mînăstirea Tismana va fi ferită în viitor de primejdiile ce o amenințau pînă acum cîtiva ani și va dăinui peste veacuri, mărturisind generațiilor viitoare și osîrdia creștină, dar și multa pricepere artistică a poporului nostru.

Pr. C. CIVITU

MINĂSTIREA SINAIA

La poalele muntelui Furnica din lanțul Bucegilor, unde drumul se rupe în adâncuri de văi, semănate cu țândări de piatră, aduse în șerpuitul lor năvalnic de apele iuți ale Peleşului, acum trei veacuri nu erau decât nemărginitele păduri de brazi. În fund, sub bolta cerului albastru strejuiau, ca și azi: Vîrfurile cu Dor, Jepii și Caraimanul, cu crenelul lor ascuțit și creștetul de cremene acoperit pînă în toiul verii de neprihănitele zăpezi.

Sfințenia pustietății, păzită de vulturii stîncilor și de fiarele sălbatece, nu era străbătută atunci decât de urmele ciobanilor, ori de pasul prevăzător al haiducului, ce-și doinea cîntecul de libertate și răzbunare, cînd un mare boier muntean, plin de evlavie și împovărat de prisosul bogăției sale, spătarul Mihail Cantacuzino, frate, nepot și unchi de Domn¹⁾, clădi aci un sfînt lăcaș, întru mărirea lui Dumnezeu, întru iertarea păcatelor sale și pentru adăpostul drumetilor. Acesta este începutul cel statornic al minăstirii Sinaia, în anul mîntuirii 1695²⁾.

Se spune că prin anii 1682—3, cînd pe tronul Țării Romînești domnea fratele său Șerban, Mihail Cantacuzino împreună cu mama sa Elena și cu sora sa Stanca, făcură o călătorie la Locurile Sfinte^{2 a)}, cercetînd cu acest prilej și Muntele Sinai. întorcîndu-se apoi în țară, evlaviosul spătar se apucă să zidească în orașul Rîmnicul Sărat, împreună cu nepotul său Constantin Vodă Brîncoveanu, «o minăstirea măreață și minunată», cu hramul Adormirea Maicii Domnului, pe care o închină în anul 1694 la

1. Cf. N. Iorga, *Țara Romînilor*, I, Vălenii de Munte, 1910, pp. 68-69. Spătarul Mihail Cantacuzino, — feciorul lui Constantin Cantacuzino postelnicul, cel ucis din porunca lui Grigore Ghica Vodă, în trapeza minăstirii Snagov la 20 decembrie 1663 — este frate cu voevodul Șerban Cantacuzino (1678-1688), nepot de fiică al lui Radu Vodă Șerban (1602-1611) și unchi de soră al lui Constantin Basarab Brîncoveanu (1688-1714). Despre el, vezi Al. G. Găleşescu, *Spătarul Mihail Cantacuzino*, București 1906.

2. Izvoarele istorice recunosc în de obște anul 1695 ca dată a înființării minăstirii Sinaia. Astfel, pomelnicul vechi spune că «s-au început a se zidi la anul 7203 (1695), luna iulie». Într-o pisanie din 1843, citită de arhim. Ghenadie Enăceanu, se spune la fel, că minăstirea s-a zidit în anul 1695. Părerea că a fost întemeiată în anul 1693, s-ar putea lămuri doar așa: în acest an s-a început clădirea chiliilor, a zidurilor înconjurătoare și a bisericii, care s-au săvîrșit în anul 1695, cînd s-a și sfințit. Greutatea cunoașterii anului adevărat purcede de acolo că atît pisania, cît și hrisoavele de întemeiere au fost pierdute.

2 a. O însemnare în slavonește aflată pe un codice al minăstirii Sf. Sava din Palestina, arată că la «anul 1682, luna aprilie 26, a sosit aci în cetatea Ierusalim, doamna Ilinca, mama voevodului valah, cu fiul său Mihail spătarul și fiica sa Stanca». (A. Papadopol-Kerameus, *Ἱεροσολυμιτικὴ βιβλιοθήκη*, t. II, 2, Petersburg, 1894, p. 721). Că spătarul Mihail Cantacuzino în călătoria sa la Locurile Sfinte, a fost și la muntele Sinai, o spune și Patriarhul Samuil al Alexandriei, la 15 iunie 1715, arătînd că acesta, «cuprins de dumnezeiască rîvnă... necruțînd nici viață, nici bogăție,

«de Dumnezeu umblatul Munte Sinai»³⁾, hotărînd că toți călugării ce vor viețui aici «să păzească, fără zăticnire, aceeași bisericăască rînduială ca și în Muntele Sinai»⁴⁾. Tot atunci, prin dumnezeesc îndemn, zidește din temelie «pe apa Prahovei, la pustie, sub muntele Bucegiului... un schi-tișor, numindu-se Sinaia, după asemănarea Sinaei cei mari», întru cinstea Adormirii Maicii Domnului⁵⁾.

În **Ctitoricescul Așezămînt** făcut înainte de moartea sa, întîmplată în anul 1716, spătarul Mihail Cantacuzino spune că «mai înainte zidirii aceștia să aflau sihaștri acolo, la pustia aceasta și neputînd trăi de tîlhari, de vreme ce pe acele vremuri lăcașurile tîlharilor, mai osebit din alte locuri, acolo le era», a chibzuit «a fi zidirea aceasta sihaștrilor acelora și altora după dînșii umbrire și liman de odihnă și de adăpostire». Acest lucru îl mărturisește și patriarhul ecumenic Gavriil, prin scrisoarea sa din 18 octombrie 1702, arătînd că marele spătar Mihail Cantacuzino, întîmpinîndu-l la Adrianopol, i-a mărturisit în plin sobor că «din dumnezeiască rîvnă au ridicat din temelie, în Țara Romînească, pentru spăsenia sufletului și pomenire neîncetată, o sfîntă și cinstită mînăstire, cu hramul Prea Sfîntei Născătoarei de Dumnezeu, în muntele de acolo, ce se chiamă Bucegiu, pe malul rîului Prahova, pe care a numit-o Sinaia... îndemnîndu-se de multa dragoste și evlavie ce avea către sfîntul și de Dumnezeu umblatul Muntele Sinai⁶⁾».

Așa dar, după cum spune în anul 1717 și patriarhul Hrisant al Ierusalimului, spătarul Mihail Cantacuzino «după asemănarea Sfîntului Munte Sinai... a vrut și a poftit, cu voie și cu sfat bisericesc, de a numi această mai sus pomenită mînăstire cu această numire a acestui Sfînt Munte, punîndu-i numele Sinaia, care de vreme ce se află această sfîntă mînăstire într-acel munte pustiu și pietros, pentru greul strîmătorii căilor, căci umblet și trecere de care n-are să se folosească cu aducere de po-

negindindu-se nici la necazuri, nici la trudă, intrînd în această lungă, îngustă și anevoioasă călătorie, a alergat spre închinare a sfîntelor și de Dumnezeu imblate locuri, atît a celor din Sfînta Cetate a Ierusalimului și de prin prejurul ei, cîm și a veneratului Munte Sinai». (Al. Gh. Găleşescu, *Eforia Spitalelor Civile din București*, București 1900, pp. 20-44). Știm că la 17 aprilie 1715, Patriarhul Samuil sosise în București, de unde scria lui Hrisant al Ierusalimului, care se afla la Iași, vestindu-l că a fost bine primit de Ștefan Vodă Cantacuzino (D. G. Ionescu, *Relațiile Țărilor Romîne cu Patriarhia de Alexandria*, București 1935, pp. 34-35).

3. Virgil N. Drăghiceanu, *In amintirea lui Constantin Brîncoveanu, 1714-1914*, București 1914, pp. 52-53.

4. Hurmuzachi-Papadopol-Kerameus, *Documente privitoare la Istoria Romînilor*, Texte grecești, t. XIII, București 1909, p. 373; vezi și traducerea romînească G. Murnu-C. Litzica, *Scrieri și documente grecești privitoare la Istoria Romînilor*, București, 1914, p. 341.

5. Vezi *Ctitoricescul Așezămînt*, în Biblioteca Academiei R.P.R., ms. rom. nr. 1055, ff. 1-3, publicat în lucrările privitoare la istoria acestei mînăstiri și anume: Arhim. Ghenădie Enăceanu, *Sinaia, Istoria monastirei*, București 1881, și apoi de Al. Gh. Găleşescu, *Sinaia*, București, 1895, pp. 34-35; Arhim. Nifon, *Monastirea Sinaia (1695-1895)*, București 1895, pp. 17-20 (fără dată); Al. Gh. Găleşescu, *Eforia Spitalelor Civile din București*, București 1900, pp. 819-821. Adăugăm că cea mai temeinică istorie a mînăstirii Sinaia a întocmit-o preotul Dumitru D. Bădiceanu din Ploiești, folosind un bogat material inedit, cules din Arhivele Statului și arhiva Eforiei Spitalelor Civile, și pe care a susținut-o în ziua de 1 decembrie 1949, ca teză de doctorat în ramura Istoriei Bisericii Romîne, la Institutul Teologic Universitar din București.

6. Hurmuzachi-Iorga, *Documente privitoare la Istoria Romînilor*, XIV, 1, p. 352, n. 402.

vară mare, ci toată hrana ei în greu și în necaz prea mâini o trage și o suie»⁷⁾).

După rânduiala statornicită de osîrdnicul ctitor, prin «așezămîntul» său amintit mai sus⁸⁾, călugării care își făceau podvigul aici, erau sihaștri și chinovioți, adică unii țineau obiceiul îndălnat «a locui prin păduri, în pustie afară», alții «în mînăstire spre paza și poslușania schitului». Ei aveau îndatorirea să trăiască «sihăstrește». Cei ce viețuiau de obște în mînăstire aveau deslegarea să mănince «dulce» numai la «praznicele cele împărătești și ale sfinților mari și sîmbetele și duminicile»; iar cei ce locuiau prin păduri «în viață lor sînt tot în post», urmînd să vină și să-și ia hrana lor de la mînăstire.

Mînăstirea se cîrmuia de către stareț, ales de sobor «altul din streini să nu se puie, fără decît din obște, din cei din mînăstire, pe care îl va arăta Dumnezeu să-l afle soțul de a fi vrednic».

Ținînd seama că Sinaia era așezată în munți și departe de lume, spătarul Mihail Cantacuzino hotărăște să-și lase această ctitorie sub veghea episcopului mînăstirii Colțea din București — zidită tot de el — care va avea îndatorirea ca mînăstirea «să se chivernisească bine și să nu i se înstrăineze averea».

Însă ca viețuitorii adăpostiți în această chinovie să trăiască fără grijă, iar mînăstirea să-și poată împlini rostul ei firesc, atît ctitorul cît și alți evlavioși creștini au înzestrat Sinaia în decursul vremii cu moșii întinse⁹⁾, cu munți și păduri¹⁰⁾, cu vii¹¹⁾ și locuri de tîrg¹²⁾, cu case, mori și prăvălii¹³⁾.

Prin așezarea ei la loc singuratic și greu de umblat, mînăstirea Sinaia a fost silită să ducă, dela început, o viață aspră și plină de pri-

7. Al. Gh. Găleşescu, *Sinaia*, pp. 63-64.

8. Editorii *Ctitoricescului Așezămînt*, lăsat de spătarul Mihail Cantacuzino, îl socotesc a fi din 15 octombrie 1695, ceea ce nu poate fi adevărat pentru următoarele pricini: în el se vorbește despre blestemul pentru alegerea starețului, întărit prin «hrisovul» Patriarhilor Samuil al Alexandriei și Hrisant al Ierusalimului, care, precum se știe, întîiul a păstorit între anii 1710-1723, iar al doilea între 1707-1731 (cf. P. Năsturel, *Lista patriarhilor ortodocși*, în revista *Hrisovul*, an. VII (1947), pp. 160, 186). Deasemenea se spune că Sinaia va sta sub epitropia mînăstirii Colțea din București, zidită tot de spătarul Mihail Cantacuzino, prin anii 1701-1702 (cf. I. Ionașcu, *Școala dela Colțea*, în rev. *Biserica Ortodoxă Română*, an. LIV (1938), p. 212). Intrucît spătarul Mihail Cantacuzino moare în vara anului 1716, fiind ucis de turci la Adrianopol, părerea noastră este că acest *Ctitoricesc Așezămînt* nu poate fi mai vechi de anul 1711 — adică după alegerea Patriarhului Samuil în scaunul Alexandriei. Anul 3GK (=7202=1693) cred că trebuie emendat 3GK (=7220=1711), oct. 15, dată fiind obișnuita confuzie între cifrele chirilice K (=2) și K (=20).

9. Toate aceste moșii, dăruite de ctitor sau cumpărate de stareți, sînt înfățișate, pe temei de documente, în lucrarea Pr. D. Bădiceanu, *Mînăstirea Sinaia*, pp. 125-152 și anume: Amaru, Batogu, Dudeștii de Baltă, Pelini, Hizești, Sărasca, Matița, Delnița, Podeni, Mîneciu, Schiulești, Făcăeni, Poiana, Slobozia și Tigoiu.

10. *Ibidem*, pp. 153-166: muntcele Măgura, Clăbucetul, Bobul, Furnica, Piscul Cii-nelui, Doamnele, Găguțul, Podul Izvorului, Valea Rea, Poiana Țapului, Valea Cerbului, Piatra-Arsă, Pietricica, Șețu, Negrașul, Fundurile, Siliștea, Podurile și Podurile Cioarii.

11. *Ibidem*, pp. 167-171: Valea Teancului, Filipești, Pelina, Cernătești, Bălțați și Scăeni.

12. *Ibidem*, pp. 172: În Valea Negovanilor și la Urlați.

13. *Ibidem*, pp. 172-173: prăvălia din București, casele, moara și circiuma din orașelul Cîmpina. Firește că, pentru stăpînirea și folosirea acestei întinse averi, egumenii mînăstirii Sinaia au fost nevoiți, în decursul vremii, să aibă numeroase judecăți.

nia: «1792 maiu 7. Damaschin monah sinait»²⁵). După aceea, tot cu cheltuiala și purtarea sa de grijă, se zugrăvește din nou biserica mînăstirii, precum se spune tot în pisanie: «Zugrăvitu-s-au această sfîntă biserică în zilele prea luminatului Domn Io Alecsandru Constantin Muruz Voievod, fiind mitropolit preasfințitul Dositei și s-au săvîrșit prin toată osteneala și cheltuiala părintelui egumen Damaschin, anul 1795 sept. 16»²⁶). Prin chivernisirea lui se mai zidește atunci «casele cele înalte dela altarul bisericii despre răsărit, în rînd cu clopotnița și pre care le-au orînduit pentru arhondarie»²⁷).

În 1821, pe vremea revoluției lui Tudor Vladimirescu, mînăstirea ajunge din nou pustie. Rămîn de strajă numai doi călugări, Roman și Bogoslov, care păzeau «să nu se primejduiască de tîlhari». O parte din arnăuții fugăriți de turci, care-i bătuseră la Tîrgoviște, trec peste munte și se adăpostesc la Sinaia²⁸). Dar aflîndu-se că vin turcii, ei sînt ascunși de către călugări. Turcii, după ce au poposit o zi și o noapte în mînăstire, luînd călăuză pe călugărul Roman «au pornit pașa cu oștirile peste muntele Buceciului, mergînd deadreptul la vama Branului și la Cîmpulung, de unde scăpînd călugărul Roman s-a înapoiat iarăși în monastire... scăpînd călugării de primejdia arderii focului», spune Doroftei Bertescu^{28 a}).

În anul 1840 s-a început clădirea caselor din afara zidurilor mînăstirii, din spre pîrîul Peleş, care au fost terminate în anul 1842, cînd starețul Ioasaf pune temeliala bisericii celei mari, pe care la moartea sa — în tîmplată la 24 septembrie 1843 — o lasă ridicată de roșu și învelită. Biserica este terminată apoi prin strădania urmașului său în săreție, Paisie Arhimandritul, care în anul 1846 o tencuește, o zugrăvește și îi face catapeteasma²⁹).

Tot prin osteneala starețului Paisie, în anul 1847 «s-a făcut și șirul caselor de zid, dinspre miazăzi (de noua biserică), pe mal, asupra drumu-

25. N. Iorga, *ibidem*, p. 354. La 12 mai 1792, Mitropolitul Cosma poruncește protopopului plaiului Prahova să meargă să-l tîmrosească, arătînd că a fost înștiințat de arhiereul Daniil Zihnon, episcopul Colței, că acest paraclis «s-ar fi curățat și l-ar fi gătit din toate... avînd și cele trebuincioase odăjdii, cărți, sfintele vase, toate deplin (Ghenadie Enăceanu, *op. cit.*, p. 42). În acest paraclis, egumenul Damaschin este zugrăvit ctitor (D. Bădiceanu, *op. cit.*, p. 77).

26. N. Iorga, *ibidem*, p. 353.

27. Arhim. Ghenadie Enăceanu, *op. cit.*, p. 78.

28. Pr. D. Brădiceanu, *op. cit.*, p. 78.

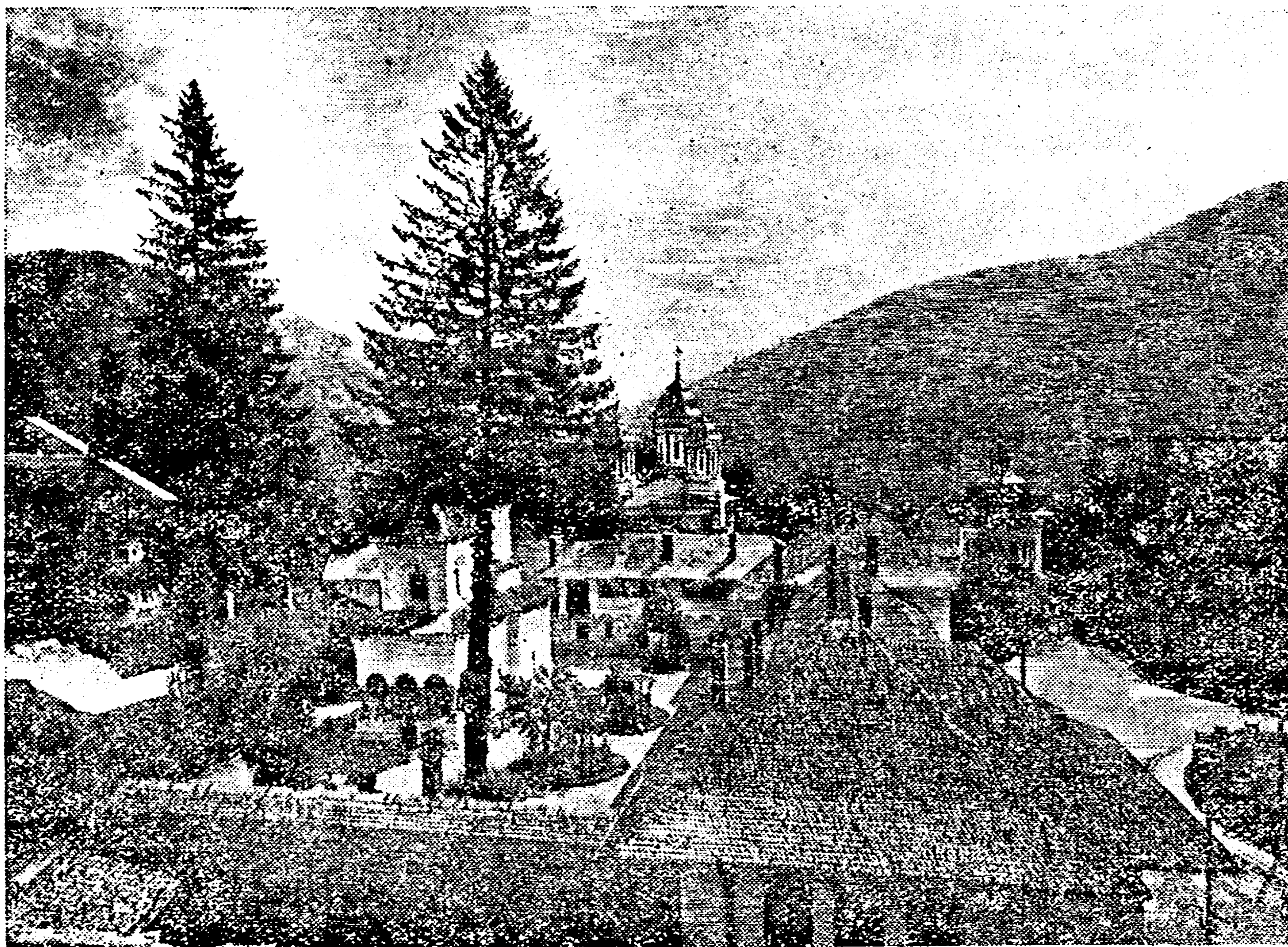
28 a. Cf. Arhim. Ghenadie Enăceanu, *op. cit.*, p. 115. După potolirea revoluției din 1821, și restatornicirea domnilor pămînteni, Doroftei Bertescu, cronicarul Sinaii, spune că pe vremea starețului Justin (1808-1829), erau în mînăstire peste 70 de călugări.

29. Pr. D. Bădiceanu, *op. cit.*, p. 82. Pisania acestei biserici nu se mai știe azi unde se află. Se bănuiește că a fost scoasă în anul 1903, în urma reparațiilor făcute atunci de către Eforia Spitalelor Civile, cînd s-a pus alta nouă. Pisania cea veche avea următorul cuprins: «...La leatul 1843 s-au mai adăugat această sfîntă biserică în zilele prea luminatului nostru Domn Gheorghe Dumitru Bibescu Voievod, cu blagoslovenia Preasfințitului mitropolit al țării, D.D. Neofit, cu cheltuiala casei și din afierosirile fericitilor ctitori, în numele Prea Sfintei Treimi, și în cinstea Adormirii Prea Sfintei Născătoarei de Dumnezeu. S-a început zidirea acestei biserici de roșu în stăreția cuviosului părinte Ioasaf arhimandritul, întru care an a și răposat în Domnul și s-a desăvîrșit prin stăruința, osîrdia și osteneala prea cuviosii sale părintelui Paisie arhimandritul, starețul acestui sfînt lăcaș și toate podoabele pe din lăuntru și afară cu chiliile împrejur, cum se văd. Anul 1846. august, 15». (cf. Al. Gh. Găleşescu, *Sinaia*, p. 103; arhim. Ghenadie Enăceanu, *op. cit.*, pp. 31-36). Descrierea amănunțită a bisericii celei mari și a caselor zidite prin osteneala stareților Ioasaf și Paisie, se află în catagrafia mînăstirii din 1859.

lui Brașovului, arhondaric cu 11 odăi, înmobilându-se pă din lăuntru și pă din afară»³⁰).

Dar, precum spune protosinghelul Doroftei Bertescu, îndată după săvârșirea acestor lucrări «pentru mînăstirea Sinaia și a călugărilor dintr-însa s-au început anii durerilor; că din an în an răul s-a înmulțit, că n-a mai fost pace și liniște»³¹). Astfel, în revoluția din 1848, Sinaia «a fost izbită cu furioase supărări și mari turburări», așa că n-au mai rămas aici decît patru călugări. În 1849, din porunca domnitorului Știrbei, mînăstirea fiind căzută din drepturile sale ctitoricești, este scoasă din rîn-

Minăstirea Sinaia, — întemeiată de Spătarul Mihail Cantacuzino, la sfîrșitul veacului al XVII-lea.

durile chinovilor și trecută printre cele de clasa treia, urmînd ca pe viitor averile ei să se arendeze prin licitație, iar prisosul veniturilor să fie dat în folosul spitalului Colțea»³²).

Cu toate acestea, în vîltoarea revoluției de la 1848, găsim atrași și doi călugări din mînăstirea Sinaia. Unul este ieromonahul Varlaam, despre care Al. G. Golescu, spune că era printre «cei mai fierbinți apostoli ai libertății și ai naționalității romînești», fapt pentru care a fost numit

30. *Ibidem*, p. 131.

31. *Ibidem*, p. 135. Această nouă întocmire pricinui mare întristare în sinul obștei, încît starețul Paisie a căzut într-o boală de atac de corde nu s-a mai putut tămădui, iar unii din călugări au ieșit din mînăstire.

32. Din bugetul pe 1851 se vede că veniturile mînăstirii Sinaia pe acest an erau de 113.765 lei, iar cheltuielile se ridicau la 74.692 lei, dintre care 3.000 lei erau prevăzuți pentru «oarecari reparații la ferestrele turlor bisericii», și 1300 lei pentru «săvîrșirea morii pe lingă mînăstire, care este începută mai dinainte, fiind neapărat

comisar extraordinar al guvernului provizoriu³³). Iar al doilea este arhimandritul Ghenadie Pîrvulescu, socotit între capii mișcării din județul Prahova și care scria lui N. Bălcescu la 27 iunie 1848, că în urma îndemnurilor sale, un însemnat număr de călugări de prin mînăstiri și schituri «sînt gata a muri pentru patria lor și a se face martiri»³⁴).

Cu alt prilej el spune că «adevăratul prințip al libertății și egalității s-a tipărit adînc în lespezile inimii mele, încît numai mormîntul le va șterge»³⁵).

După revoluția de la 1848 drumul pe Valea Prahovei către Brașov se deschide neconținut, așa că mînăstirea Sinaia ajunge un loc de popas și adăpost neîndestulător față de mulțimea călătorilor. De aceea, la 24 august 1859, Ministerul Cultelor trimete la Sinaia pe arhitectul mînăstiresc Ioan Slater, ca să vadă cîte odăi mai trebuiesc adăogate «după spusa egumenului» și să întocmească «un plan și un deviz cu toată economia putincioasă»³⁶).

La 9 februarie 1860 arhitectul Slater răspunde că egumenul nu este de părere să se mai adauge încăperi noi, că dorește numai să se facă «reparații care sînt de neapărată trebuință» la cele două rînduri de case din curtea bisericii mari. «...Cît privește partea mînăstirii cea veche, unde locuiesc călugării, aceasta este într-o stare prea proastă» pentru că pardoseala chiliilor este mai jos decît curtea bisericii și sînt prea jos boltite, ferestrele și ușile prea mici, din care pricină au igrasie. «Fiindcă este cu neputință de a face la această clădire o reparație cuvicioasă», după socoteala sa trebuiesc dărîmate și să se clădească altele din nou. În privința încăperilor pentru mosafiri, acestea «se află în număr prea puțin» iar acest neajuns se va mări neconținut după ce se va săvîrși șoseaua «și nu va ajunge nici numărul înzecit al acestor încăperi». Ca atare este de aceeași părere cu starețul «să se clădească la piciorul mînăstirii și lîngă șoseaua din nou un hotel cu 50 încăperi și cu dependențele trebuincioase»³⁷). Clădirea acestui hotel s-a început însă abia în anul 1869, terminîndu-se în 1871. În anul 1880, Eforia este împuternicită să vîndă din vatra mînăstirii 50 ha. celor ce ar dori să-și clădească vile pentru locuit vara, iar 25 ha. să se dea fără plată țăranilor, cari ar voi să se așeze în Sinaia. Eforia însăși clădește case, cu plata în rate și încet, încet, în jurul mînăstirii ia ființă localitatea Sinaia de azi, recunoscută comună urbană încă din anul 1880³⁸).

În anul 1873 mînăstirea a fost silită să facă un schimb de terenuri cu casa Crețulescu, primind munții Pietricica, Pîraele și Cazacu și dînd în loc muntele Piatra Arsă, cu toată întinderea pe care s-a clădit apoi între 1875—1883 castelul Peleş.

În anul 1892, sub starețul Nifon, Eforia a zidit din temelie, la intrarea dinspre miazăzi din curtea bisericii mari, o clopotniță falnică de pia-

trebuincioasă» (Pr. D. Bădiceanu, *op. cit.*, p. 92). În bugetul pe 1858 aflăm la venituri suma de 251.380 lei, dintre care 174.380 lei au fost trecuți în folosul spitalului Colțea (*ibidem*, p. 94).

33. *Anul 1848 în Principatele Române*, t. II, București, 1902, p. 369.

34. *Ibidem*, p. 148.

35. Pr. D. Bădiceanu, *op. cit.*, p. 88.

36. *Ibidem*, p. 94.

37. *Ibidem*, p. CCXXII.

38. *Ibidem*, p. 109.

tră. Cu acest prilej s-au reparat și cele două rînduri de case din curtea bisericii mari. În casele dînspre miazăzi au fost așezate atunci muzeul și biblioteca înființate prin strădania inimosului stareț Nifon. Muzeul cuprinde cdoare bisericesti vechi, strînse de pe la toate mînăstirile și schiturile metoașe ale Eforiei Spitalelor Civile³⁹), iar în bibliotecă se păstrează mai multe manuscrise, cărțile vechi de slujbă dela metoașele Eforiei și cîteva mii de cărți strînse în decursul vremii.

În anul 1903, după reparații care au durat mai mulți ani, s-a redeschis pentru slujbă biserica mare, zugrăvită atunci din nou, acoperită cu tablă de aramă și luminată electric⁴⁰).

În sfîrșit, în anii 1908—1909, Eforia a preînnoit și casele din curtea bisericii vechi, în deosebi pe cele dînspre răsărit, care adăpostesc azi stăreția și pe care le ruinase focul întîmplat cu un an în urmă, în ziua de Bobotează.

*

Dar, în afară de trecutul său istoric, mînăstirea Sinaia are o însemnătate deosebită și în ce privește arhitectura bisericii sale vechi. Ctitoria spătarului Mihail Cantacuzino este socotită una dintre cele dintîi clădiri din țara noastră, la care apar întocmiri, înfățișări și lucruri cu totul noi — neîntîlnite la alte lăcașuri sfinte zidite pînă atunci — și de la care au luat începătură apoi frumosul stil muntean din veacul XVIII-⁴¹). Făptura sa aparte este forma dreptunghiulară pe afară a celor trei sînuri, în chipul crucii latine, precum și înfățișarea prea mult turtită a bolților laterale în interior. Dreptaceea, pare netăgăduit faptul că boierii Cantacuzini, prin întinsa lor cultură și prin marile lor avuții, au contribuit în mare parte la făurirea și închegarea arhitecturii noi românești din veacul al XVIII-lea, prin iscușii meșteri streini aduși de ei din Dalmația, sau chiar din Italia, unde învățaseră carte Constantin stolnicul și Mihail spătarul⁴²).

Biserica aceasta are 15 m. lungime și 6 m. lărgime în afară la pridvor. Ea cuprinde următoarele însușiri în privința clădirii și a împodobirii, care îi dau o înfățișare cu totul deosebită:

Înfățișarea din afară, de cruce latină, care nu se întîlnește la nici o altă biserică de la noi, rămînînd singura în acest chip.

Forma profilelor care sînt lucrate toate la fel, mai ales la ciubucele din afară, atît la zidul bisericii, cît și la turla și la temelia lor, precum și la nașterea arcurilor și a bolților dinlăuntru. Aceste profile înlocuesc tradiționalul ciubuc cu zimți de cărămidă, de obîrșie bizantină.

Chenarele fațadelor sînt dreptunghiulare, avînd flori zugrăvite al fresco dealungul lor, în lipsa îndătinatului brîu care încinge biserica.

Podoabele sculptate în piatră, care sînt o însușire a ctitoriilor spătarului Mihail Cantacuzino, se văd mai ales la stîlpii pridvorului, la fe-

39. Cf. N. Iorga, *Icoanele dela muzeul Sinaia*, în «*Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice*», an. XXIV (1931), fasc. 68, pp. 61-65.

40. Pr. D. Bădiceanu, *op. cit.*, p. 100. Despre sfințirea bisericii mînăstirii Sinaia, în ziua de 26 mai 1903, vezi rev. *Biserica Ortodoxă Română*, an. XXVII (1903), pp. 321-333.

41. Cf. N. Ghika-Budești, *Evoluția arhitecturii în Muntenia și Oltenia*, IV, Noul stil din veacul al XVIII-lea, în «*Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice*», an. XXIX (1936), fasc. 87-90, p. 106.

42. N. Iorga, *Genealogia Cantacuzinilor*, București 1902, pp. 292, 341-343.

restre și la ușă. Pridvorul are bolți largi rotunde, capitelele pe care ele se sprijină au rotocoale la colțuri, iar ghirlande de flori sînt înfășurate pe fusul stîlpilor.

Clopotnița de pe pronaos în loc de a sta pe zidurile lui, este rezemată mai mult de zidurile pridvorului. Ea este joasă și în formă pătrată, avînd cîte o deschidere largă de fiecare față. Turla Pantocratorului este mai înaltă și în opt muchii.

Naosul bisericii are înfățișarea unui cerc peste care se ridică patru arcuri rezemate pe console cu trăsături largi, primind pe ele cele patru bolți pe care se sprijină turla mare.

Pronaosul este mic, dreptunghiular, cu bolta rotundă și cu scara clopotniții ascunsă în zid.

Mînăstirea Sinaia și-a păstrat o parte din chiliile vechi, nu prea încăpătoare, cu bolți joase și cu înrîuriri care par a fi adus la noi în țară de către meșterii Cantacuzinilor. În colțul de apus se află micul paraclis, care și-a păstrat farmecul vechimii lui.

*

Așa s-a depănat trecutul și făptura mînăstirii Sinaia de la întemeiere și pînă azi, cu ctitori darnici și evlavioși, cu stareți vrednici și pricepuți, cu vremuri de înflorire ori de grea cumpănă, cu avînturi și încetiniri, cu primejdii de războaie și de răvășire.

Între zidurile acestei obști se află tăinuită o parte din viața de două veacuri și jumătate a călugărismului românesc, cu pildele lui bune de muncă și rugăciune, cu jertfele lui curate de sprijin și ocrotire, cu îndemnuri neconținute spre credință și virtute.

Iar în anii din urmă, prin stăruință și chivernisirea Prea Fericitului Patriarh Justinian și cu sprijinul larg dat de Ministerul Cultelor, ctitoria aceasta veche a fost chemată iarăși la viață spre a împlini rosturi potrivite cu așezarea ei. În acest chip în anul 1951 s-a dres și s-a refăcut aripa chiliilor din curtea bisericii mari, cu menirea de a adăposti în ele, pe timpul verii, preoți și slujbași din cîrmuirea bisericască veniți aici să se odihnească în aerul curat și înviorător al brazilor de munte.

Deasemenea în cursul anului 1952 s-a spălat atît pictura în ulei dela biserica mare, cît și pictura în frescă de la biserica veche, făcîndu-se și unele reparații acolo unde era stricată. În acest scop Ministerul Cultelor a acordat suma de 500.000 lei, iar lucrarea a fost executată în cele mai bune condițiuni de prof. pictor Ștefan Constantinescu.

Diacon Prof. GH. I. MOISESCU

MINĂSTIREA CĂLDĂRUȘANI

Mînăstirea Căldărușani se numără printre cele mai importante monumente istorice și religioase și e menită nu numai să adăpostească și să perpetueze una din vițele trăirii duhovnicești ale monahismului nostru, ci, în acelaș timp, să stea drept mărturie a unui stil și a unei epoci. Asemenea mărturii sînt departe de a reprezenta niște prezențe gratuite, lipsite de vitalitate și de sensuri actuale, mărginite numai la reamintirea unor configurații de natură pur istorică. Dimpotrivă, cele mai multe din monumentele noastre de artă bisericească — și mai cu seamă mînăstirile-cetăți, dintre care face parte și aceea a Căldărușanilor — reprezintă tot atîtea izvoare de inspirație pentru arta arhitecturală modernă, ca unele ce păstrează notele autentice ale specificului nostru național. Pe acest trunchi al tradiției izvorîte din concepția despre artă a poporului, constructorii moderni își grefează elementele noi, impuse de cerințele practice și estetice ale vremii. Acest adevăr, analizat acum cîțiva ani de Ruzianin, într-o documentată prezentare a problemelor de arhitectură sovietică, a fost reliefat de curînd de către arhitectul Mihai Papae, într-un articol publicat în «Flacăra»; făcînd considerații pe marginea celei mai monumentale și mai moderne construcții din epoca noastră, Casa Scînteii, autorul articolului demonstrează, comparativ, că la baza planului general al vastului edificiu din București, a stat modelul mînăstirii Sucevița, cetate a cărei construcție e dominată de turla din mijloc a bisericii și de turnurile din cele patru colțuri ale careului. Alte exemple de realizări ale arhitecturii moderne care au împrumutat caracteristici ale tradiției păstrate de arta veche religioasă dovedesc, în egală măsură, actualitatea monumentelor noastre bisericești și sensul creator al istoriei care nu înseamnă numai cunoașterea trecutului, ci și rodnicirea acestuia în evoluția unui popor.

De aceea, inițiativa Ministerului Cultelor, luată cu cîțiva ani în urmă, de a deschide la Căldărușani un șantier pentru restaurarea mînăstirii, inițiativă care s-a împerechiat cu altele de acest fel luate de Biserica Ortodoxă Romînă prin Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian și care este aproape de realizarea ei totală, pune în lumină, în chip practic, concepția nouă și sănătoasă asupra prețuirii și valorificării trecutului istoric. Căci locașul acesta, proiectat pe cer și pe lacul ce-l înconjoară din trei părți, ca o broderie de crini pe o perdea de atlas, e făcut nu numai să desfete privirea trecătorului, nu numai să adăpostească o curgere de rugăciune și muncă monahală, ci și să mărturisească despre cîteva figuri și momente pe care istoria Patriei și Bisericii noastre le-a înscris pe pagini de glorie.

De mînăstirea Căldărușani este legat, mai înainte de toate, numele voevodului Matei Basarab care, dacă și-a rosuit mormîntul în biserica Arnotei, nu este mai puțin prezent în pisanie de aici, în calitatea lui de prim ctitor. Matei a zidit casă Domnului «în locul acesta carele se cheamă Căldărușani — care loc singur Domnia Mea cu gîndul l-am găsit, întru mărirea și întru lauda Sfîntului Marelui Mucenic Dimitrie celuia ce izvorăște mir»... «Și s-au început a se zidi din luna lui iulie 10 și s-au săvîrșit în luna lui octombrie 20, din zidirea lumii leat 7147, iar dela Hristos 1638». Dacă aici, pe această limbă de pămînt intrată lung între apele lacului, a mai fost sau nu, înainte de această dată, o așezare sihăstrească, pe sau lîngă temeliile căreia s-a ridicat locașul cel mare, e mai puțin important. Cert este că spre sfîrșitul primei jumătăți a secolului al XVII-lea s-a statornicit această măreață ctitorie voevodală în mijlocul imensului codru al Vlăsiei din care au mai rămas și acum cîteva crîmpeie, chiar în preajma mînăsirii. Matei Vodă luase hotărîrea de a zidi acest locaș încă din 1637; în acest an, la 6 mai, el cumpăraseră «din punga Măriei Sale», o parte din moșia Căldărușani dela Stan, feciorul lui And'mir Vornicul, «pre care moșie am vrut Domnia Mea să fac pomană și mînăstire». În timpul construcției, ca și după aceea, ctitorul luase toate măsurile pentru asigurarea traiului cetei de monahi și pentru înflorirea gospodărească a chinoviei, înzestrînd-o cu mai multe fășii de pămînt cumpărate, pe rînd, dela Badea din Sfeteni, nepotul logofătului Neagoe, dela Cîrstian și dela alții, zestre pe care a predat-o, cu hrisov, «părintelui egumenului Varlaam» și tuturor călugărilor de sub ascultarea acestuia, la 20 septembrie 1640.

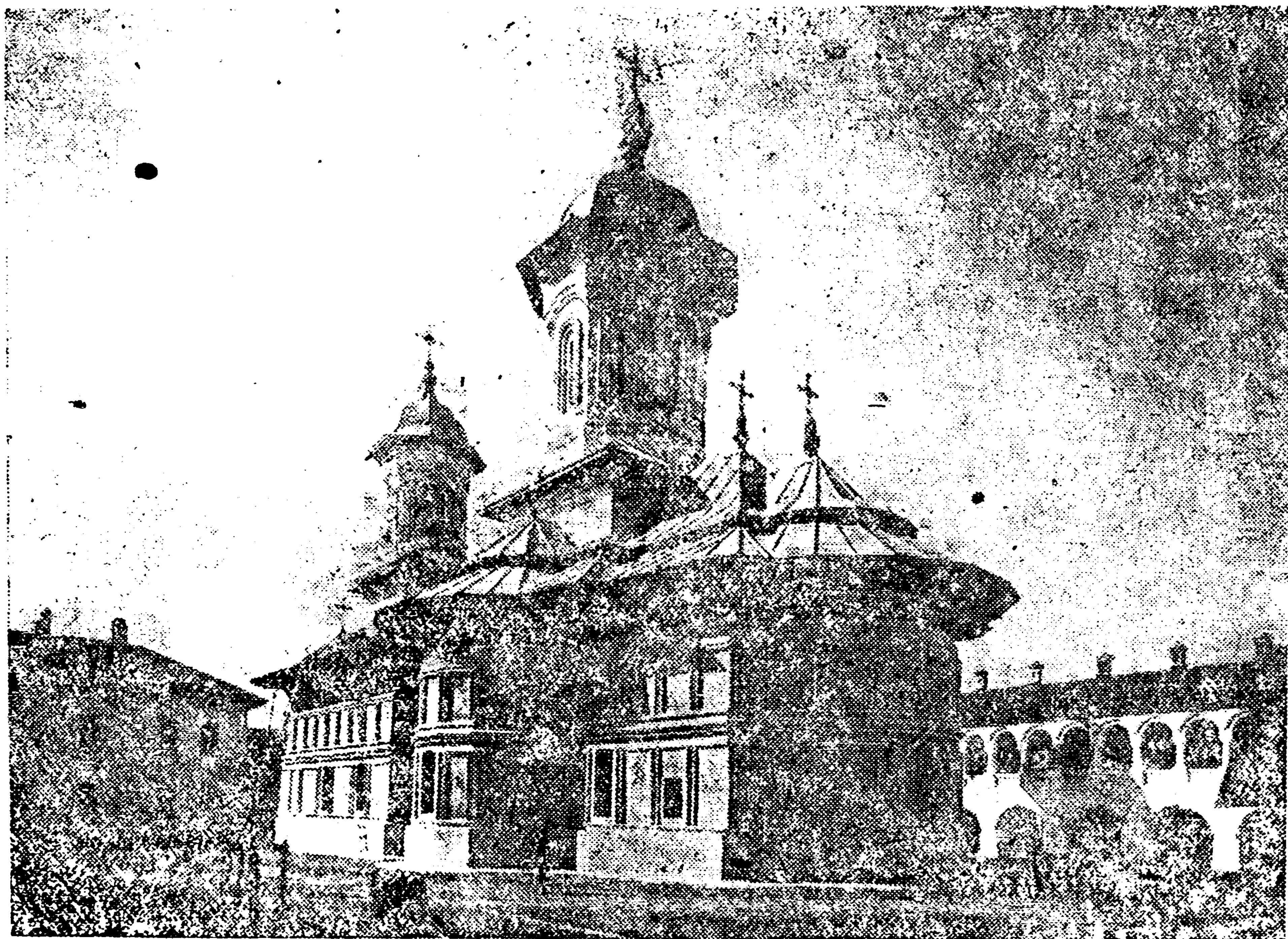
Motivele care l-au determinat pe voevodul Matei să zidească acest locaș pot fi desprinse din bogăția pisanie săpată în piatră deasupra uși bisericii celei mari. Voevodul zidea și înfrumuseța biserici și mînăstiri «cu cheltuiala din avuția ce s-a dat nouă dela Dumnezeu», «căci înfricoșat este a cădea în mîna Dumnezeului celui viu, cel care își ascunde în pămînt talantul bogăției lui». Mai departe, în aceeași pisanie, ctitorul își aduce aminte și de Apostolul Pavel, vasul cel ales, care zice «că nimic n-am adus în lumea aceasta și cu averea a ne duce nu vom putea; și iarăși zice celor bogăți și îi oprește să nu se înalțe cu mintea înțelepciunii, nici să nădăjduiască spre bogăția cea pieritoare, ci spre Dumnezeu cel viu». Rodnicindu-și averea în asemenea zidiri, voevodul își întrupa evlavie și, în același timp, realiza o operă cu caracter social. E de ajuns să știm că numai în cursul anului 1860 mînăstirea Căldărușani a evaluat cheltuelile de hrană a celor ce veneau din afară, la praznice, hramuri sau prilejuri întîmplătoare, la suma de 63.156 lei, pentru ca să ne dăm seama de binefacerile pe care ctitoria lui Matei le-a împlinit în curgerea a trei secole. Fără îndoială, Matei era animat și de o neostoită rîvnă a Casei Domnului; așa se explică marele număr de așezăminte pe care le-a semănat pe toată întinderea Țării Romînești și dincolo de hotarele ei, «cu pohta și cu gîndul cel dumnezeesc care este către sfintele biserici a le zidi».

În spatele acestor motivări am putea bănui însă și un gînd ascuns, dar tot pe atît de important și de sfînt. Cetatea Căldărușanilor era rînduită să facă parte din acel lanț strategic, alcătuit din mînăstiri întărite, pe care Matei Voevod le-a întins dela Gura Motrului și Sadova, pînă la Plumbuita și dincolo de ea. Zidind sau înnoind în locuri potrivite nu nu-

mai pentru retragerea monahilor, ci și pentru observație sau chiar apărare militară, domnul îndeplinea temeiurile de natură religioasă cu cele de ordin național.

Deci prin tangentă, de numele mănăstirii Căldărușani este legat și un foarte important document care marchează începutul unor acte de patriotism în istoria Țării Românești. E vorba de hrisovul lui Matei Basarab prin care el, împreună cu divanul țării, slobozește mănăstirile românești de închinarea către greci. Faptul că acest hrisov a fost dat în anul 1639, la numai câteva luni după sfințirea Căldărușanilor, ne face să credem că urzirea acestei hotărâri n-a fost străină de grija voevodului de a-și pune

Biserica Mănăstirii Căldărușani, zidită de Matei Basarab.

și noua ctitorie la adăpost de lăcomia grecilor. Și e foarte probabil că chiar în vremea în care domnul supraveghea lucrările noii construcții, în mintea lui se făurea tot mai temeinic conținutul patrioticului act de slobozire. În hrisov, Căldărușanii e pomenit alături de așezămintele altor voievozi anteriori, pe care unii mitropoliți și chiar domnitori străini «sub hicleană taină începură a le vinde și cârciumări... și a le supune metoace dajnice altor mănăstiri de prin țara grecească, făcându-le hrisoave de închinăciune fără de știrea sfatului și fără de voia soborului». Matei hotărâ ca toate acestea «să fie în pace de călugării străini» și întări hotărârea cu greu blestem, rostit în sobor de vlădici, preoți și curteni, noaptea, la lumina făcliilor ce erau stinse la un moment dat, după un anumit ritual, drept înfricoșată pecetluire a blestemului. Acest act a fost întărit, la cererea voevodului, și de patriarhul Partenie al Constantinopolului, în aprilie 1641. Dar supoziția că decizia lui Matei Basarab e mult legată

de zidirea Căldărușanilor se reazimă și pe faptul că în 1640, deci la un an după hrisovul cu caracter general și cu un an înaintea aceluia patriarhesc care îl consfințea, domnul a cerut și a obținut dela Partenie o carte specială în acest sens, pentru minăstirea cea nouă a Sfântului Dimitrie, voind în chip cu totul deosebit «să nu aibă voie nimeni din domnii de după dînsul să supere pe părinții cei dintru dînsa, ori să înstrăineze lucrurile și averile și afacerile ei și să le dea la alții sub vreo robire», voevodul «au cerut să dobîndească și dela Noi sobornicească scrisoare întărind pomenitele porunci»; și așa cum peste un an va întări hrisovul general din 1639, patriarhul consimți acum, special pentru minăstirea Căldărușani, «să rămîie nesupăra și neînstrăinată în veac și de sine stătătoare» și «oricine va voi să schimbe acestea și să le strice... unul ca acesta, ori domn de va fi, ori alt boier, ori arhieru, ori preot, ori preot ieromonah și alt din catalogul bisericesc, să fie afurisit». Dacă asemenea acțiune erau obișnuite la ctitorii de minăstiri, nu este deloc de neașteptat în seamă apropierea de date și asemănarea de conținut care există între hrisoavele ce hotărâu și consfințeau eliberarea tuturor minăstirilor și acelea care pecetluiau slobozenia Căldărușanilor.

În felul acesta, ctitorul a populat noua sa minăstire cu un mănunchi de monahi sub conducerea starețului Varlaam, i-a asigurat suportul material prin înzestrarea ei cu îndestulătoare mijloace de venit și a pus-o la adăpost de exploatarea grecilor, făcînd-o capabilă să devină, mai târziu, unul din centrele puternice ale renașterii culturale din sînul monahismului și popoului nostru. De altfel, Voievodul Matei ținea atît de mult la acest așezămînt, încît după o tradiție păstrată pînă de curînd în minăstire, el venea în fiecare an în ziua hramului și sta la masă împreună cu soborul. În muzeul minăstirii mărturisea despre acest fapt un pahar de argint poleit cu care bea Vodă cînd venea la hram.

În istoria Bisericii românești sînt cîteva nume care nu pot fi despărțite de acela al Căldărușanilor. În afară de stareți din început, care au condus minăstirea cu mai multă sau mai puțină pricepere, se desprinde figura luminoasă a arhimandritului Filaret, cunoscut mai ales ca mitropolit al Mirelor, episcop de Rîmnic și mitropolit al Ungro-Vlahiei. Lui Filaret care pe atunci era ucenicul și vicarul mitropolitului Grigorie al II-lea, i s-a încredințat minăstirea în 1775, vreme în care locașul decăzuse, se ruinase în parte și se depopulase, datorită unor molmi ce bîntuiseră prin partea locului, precum și numeroaselor viregii ale vremii. Venirea sa în fruntea Căldărușanilor a însemnat trezirea ei la viața culturală cu un ceas mai înainte de a-și începe opera de îndreptare în ea ucenicii lui Paisie. Restaurînd clădirile și repopulîndu-le cu monahi destoinici, insuflînd rîvna de viață duhovnicească, Filaret, care a purtat grija minăstirii în cursul întregii sale vieți, chiar în vremea în care era episcop la Rîmnic și mitropolit la București, poate fi socotit înaintemergătorul marelui stareț și cărturar Gheorghe, ucenicul lui Paisie Velicovschi din lavra Neamțului.

Intr-adevăr, în șiragul cîrmuitorilor acestei ctitorii basarabe, starețul Gheorghe se impune ca figura cea mai strălucită prin masivitatea spirituală a personalității sale și rămîne înscris pe vecie drept al doilea ctitor. Ucenic apropiat al marelui Paisie cu care se înîlnise în Sfîntul Munte și pe care-l însoțise la Vărzărești, Dragomirna, Secu și Neamțu, Gheorghe «paisiotul», cum i se spunea de către apropiații săi, a fost ru-

gat, în 1781, de mitropolitul Grigorie și ecleziarhul său să ridice din ruină mînăstirea Cernica, decăzută aproape în regim. Gheorghe ceru blagoslovenia părintelui său duhovnicesc și, împreună cu cîțiva ucenici, desfunde drumurile năpădite de trestii și păpuși, alungă șerpi ce se incuibaseră pe sf. prestol și, în scurtă vreme, izbuti să instaureze aci o viață călugărească pe care hotarele Ungro-Vlahiei n-o mai cunoscuseră niciodată. Cu 13 ani mai tîrziu, adică în 1794, mitropolitul Filaret, uimit de uriașele pueri organizatorice și cărturărești ale «paisiotului», îi dădu sarcina de a reorganiza și mînăstirea Căldărușani. De la această dată, Gheorghe conduse ambele mînăstiri, împărțindu-și vloga între ostenitorii din ctitoria lui Cernica Vornicul și cei din așezămîntul voevodului Matei. În lipsă, era supliniț la Cernica de ucenicul său Timotei, iar la Căldărușani îi ținea locul un alt ucenic, Dorotei.

Marele stareț avu grijă nu numai să îmbunătățească gospodăria moștenită de la Filaret, nu numai să înmulțească numărul viețuitorilor, strămutînd aci un număr de ucenici de la Cernica, dar dădu viață mînăstirii prin instaurarea regulelor duhovnicești deprinse de la Paisie și prin continuarea muncii aspre de roditoare cărturărie pe care, deasemenea, o învățase la Sfîntul Munte și la Neamțu. Gheorghe este cel care a reînviat, într-adevăr, cele două mari mînăstiri din preajma Bucureștilor, dar el înseamnă mai mult decît atît: a transplanta curentul paisian în Țara Romînească. Fiindcă din chiliile Cernicai și Căldărușanilor, în care el și ucenicii lui migăleau, noapte de noapte, la lumina feștilor, traduceri din scrierile Sfîntilor Părinți și copiau manuscrise mai vechi, a iradiat renașterea culturală ce a împînzit nu numai cuprinsul Munteniei, dar s-a resunțit pînă dincolo de Dunăre, în importante centre ale peninsulei Balcanice. Călugării din mînăstirea «Schimbarea la Față» din Tîrnova își amintesc și astăzi, cu multă evlavie, de înnoitorul locașului lor, Zotic Schimonahul care și-a însușit limba cărturărească slavă și și-a adîncit cunoștințele teologice în Căldărușani unde a trăit o vreme ca ucenic al paisianului Serafim Ieromonahul. În Căldărușani, Gheorghe a zbutit să temeinicească o viață mai intensă chiar decît în Cernica și acest fapt e explicabil dacă ținem seama că aci el a găsit o situație gospodărească mult îmbunătățită, datorită străduințelor lui Filaret.

Din 1784 și pînă în 1806 cînd s-a săvîrșit întru cele veșnice, arhimandritul Gheorghe n-a încetat o clipă să desfășoare printre numeroși și harnicii săi ucenici lucrarea cea bună de ridicare duhovnicească și promovare culturală. De aceea, în 1785, el pu ea spune în testamentul său că rînduise aci «chinovie de părinți știută și auzită». Nu e deci de mirare că discipolii săi care-l iubeau întocmai ca și pe Paisie, îl numeau «nefățarnic începătoriu» al celor două mînăstiri, «bunul și blîndul nostru povățuitoriu», «puternic în cuvînt și în lucru», om care știa să împace «firile tuturor», ceea ce e o extraordinară calitate a celui menit să păstorească peste atîtea caractere și temperamente deosebite. Și așa cum monahii moldoveni au scris viața lui Paisie, unul din cei munteni, ucenicul Protasie din Cernica, ne-a lăsat viața scrisă a lui Gheorghe «paisiotul».

Roadele acestei strălucite păstori se arătară repede și din ele s-au înfruptat, timp de trei sferturi de secol, rîvnitorii de duhovnicie și cultură. Urmașii imediați ai lui Gheorghe s-au distins printr-o vie activitate cărturărească. Nicodim a scris în 1796 o «Carte folositoare de suflet»; Daniil ne-a lăsat, în 1803, o «Hronologie sau numărarea anilor după bi-

bliile cele slovenești și după hronografurile cele rusești scrise cu mîna, așisderea și după cele grecești și după cele rîmlenești». Un alt ucenic, ieromonahul Nicodim Greceanu, a tipărit la Sibiu, în 1811 «Invățături de multe științe folositoare».

Dar dacă școala paisiană, răsădită în Căldărușani de arhimandritul Gheorghe și continuată aci de învățăceii lui, a dat într-adevăr pe un mare cărturar al Bisericii și poporului românesc, acesta a fost Grigorie Ierodiaconul, devenit Grigorie al IV-lea al Ungro-Vlahiei, supranumit «Dascălul». Cultivat mai întîi în școala dela Sfîntul Sava, închinat vieții s'hăstrești la mînăstirea Neamțu, ca ucenic al îmbunătățitului Gherontie, ierodiaconul Grigorie se strămută, în 1819, la Căldărușani unde își continuă munca de izvodire și tîlcuire a cărților. Faîma lui de mare cărturar și de om duhovnicesc făcu pe Grigorie Ghica să-l cheme la București și, din simplu ierodiacon, să-l ridice, în 1823, la treapta de mitropolit pe care o cinsti în chipul cel mai strălucit cu putință, așezîndu-se în cununa istoriei noastre bisericești, ca una din cele mai prețioase pietre, alături de un Dosoftei, Varlaam, Antîm Ivireanu și Veniamin Costachi.

Numele lui Grigorie Dascălul e legat de Căldărușani nu numai prin faptul că a viețuit aci înainte de a fi arhieru, dar și prin aceea că, mitropolit fiind, după ce s-a întors din surghiunul la care fusese osîndit de răutatea oamenilor vremii, a așezat tipografia mitropoliei la Cocioc, pe aria mînăstirii, în casele pe care Nicolae Bîțcoveanu le făcuse aci împreună cu biserica. În chiliile dela Cocioc îi plăcuse și cuviosului Gheorghe să locuască. Fără îndoială că, în afară de criteriul sentimental care îl aducea cu tiparnița în locul unde-și înflorise mai înainte manuscrisele, Grigorie era mînat aci și de dorința de a face din Căldărușani un centru cărturăresc, asemenea Neamțului din Moldova. Duhul lui Paisie care sălășluia în el printr-o filiație directă și apropiată, îi stîrnea rîvna de a împărstia lumina slovei românești cît mai puternică și cît mai departe cu putință. Din această tipografie au ieșit «Viețile Sfinților» în 600 de colecții și «Oglinda omului celui dinlăuntru», carte de povățuire morală.

Prin mijlocirea acestei tiparnițe, mînăstirea Căldărușanilor nu poate fi despărțită nici de un alt nume scump istoriei noastre bisericești și culturale, Macarie Ieromonahul. Unii susțin că el își avea metania chiar acolo. Știm însă că Macarie, neîntrecutul psalt, alcătuitoarea atîtor minunate cîntări, naționalizatorul muzicii bisericești din stranele noastre și neobositul îndreptător de limbă românească, a fost, la vîrstă înaintată, mai întîi corector la tipografia din Cocioc și apoi conducătorul ei. Înaintea lui fusese director Inochentie care, din pricina neglijenței sale administrative și a greșelilor de tipar pe care le tolera, a fost înlocuit cu Macarie, viețuitor pe atunci în Căldărușani. Deși bătrîn și neputincios, Macarie a depus sfortări uriașe pentru a termina de tipărit Viețile Sfinților, avînd de luptat cu multe greutăți, printre care lipsa unei locuințe potrivite și apropiate de tiparniță. După terminarea acestei opere, nu se mai știe nimic despre tipografie.

Este deci cît se poate de evident că, datorită lui Gheorghe, Grigorie și Macarie, precum și ucenicilor lor mai apropiați sau mai îndepărtați, Căldărușanii a reprezentat centrul renașterii culturale și duhovnicești în Biserica Munteniei. Legătura monahilor de aci cu cei dela Neamțu era atît de strînsă, încît deabia apărea o carte nouă în lavra lui Paisie și în-

dată își avea o copie în chinovia lui Gheorghe. Călugării se ocupau îndeaproape cu traducerile și copierile, fără să-și neglijeze rînduila pravilă pe care Paisie le-o poruncise, dintru început, fără sminteală. În jurul lui Macarie sau după el, se cultiva intens muzica psaltică, se îndreptau cîntări ori se alcătuiau altele noi, rînduindu-se predanie din generație în generație. Biblioteca obștii crescuse mult în manuscrise și tipărituri și așa s-a păstrat pînă tîrziu cînd o parte a fost strămutată în alte biblioteci, iar altă parte a fost mistuită de foc.

Dar ar fi greșit să credem că viața Căldărușanilor se desfășura numai pe făgașul duhovniciei și cărturăriei. Starețul Gheorghe nu neglija să instituie — și urmașii lui au menținut — cetele de monahi meșteșugari: zugravi, legători de cărți, tîmplari, pitari, ciubotari, croitori, cojocari, potcapiceri. Pe la jumătatea secolului trecut, căciulile și postavul erau produse în Căldărușani pe scară aproape industrială. Cele mai multe din bisericile sătești erau pictate de zugravii care se formau în școala de aci; din această școală a roit o alta, la Buzău, întemeiată de episcopul Chesarie și condusă de Nicolae Teodorescu, adus din Căldărușani.

Aprinsă din făclia evlaviei lui Matei Voevod și din jarnița duhovnicească a lui Paisie Velicicovschi, candela Căldărușanilor a fost menită astfel să iradieze lumini multicolore, nu numai împrejurul ei, ci mult mai departe, din Sibiu pînă la Tîrnova și din Buzău pînă la Severin, reprezentînd ceea ce se cheamă în mod obișnuit, focar de duhovnicie, de cultură și de artă romînească.

Zidirile Căldărușanilor au fost durate puternic de meșterii lui Matei Basarab, dar era firesc ca vremea și nenorocirile de tot felul să le strice, total sau în parte și oameni de bine să le refacă, așa cum se întîmplă și acum.

Despre starea lor dintru început ne-a rămas o scurtă relatare a lui Paul de Alep care a văzut-o în 1653, pe cînd însoțea prin Muntenia pe patriarhul Macarie al Antiohiei: «Fiind una din mînăstirile cele mai întinse, are un mare renume în aceste părți. E, deasemenea, o clădire a lui Matei Voevod (1638). Zidirea e vastă și nouă din temelii, cu o biserică cît se poate de frumoasă, chilii și apartamente de o eleganță princiară. Un lac imens o înconjoară. În afară de un drum de țară, nu e alt mijloc de a pătrunde». Aceste cîteva cuvinte ale călătorului antiohian sînt suficiente pentru a ne reda imaginea așezării lui Matei, cu caracterele ei de vastitate, măreție, durabilitate și eleganță.

Nu se știe dacă, timp de aproape 140 de ani dela întemeiere, mînăstirii i s-a adus vreo îmbunătățire. Prima restaurare cunoscută s-a făcut între anii 1775—1778, de către arhimandritul Filaret. Starea în care se găsea atunci mînăstirea, precum și lucrarea pe care a săvîrșit-o cel ce urma să devină «mitropolit al Mirelor» ne sînt cunoscute dintr-un hrisov al lui Alexandru Ipsilant, din 27 aprilie 1797:... «care mînăstire, zidire veche fiind și din pricina vremilor ajungînd la proastă stare și derăpănare, cu știrea și voința Domniei și mitropolitului țării s-au fost dat întru purtarea de grijă și desăvîrșită chiverniseală a răposatului proin mitropolit Filaret, carele ca un ctitor nou făcîndu-se, au dres-o, au înnoit-o, au împodobit-o întru toate, curățînd-o și de orice datorii».

Așa sau aproape așa a fost găsită, în 1784, de arhimandritul Gheorghe Cernicanul. El a făcut numai îmbunătățiri și unele adăogiri, dar n-a avut nevoie să întreprindă operații radicale, așa cum făcuse Filaret. To-

tuși, precum se poate citi în cea de a doua inscripție din biserica cea mare, pe arcada ușii pronaosului, Gheorghe «cu multe sudori și ostenele, împreună cu diadohii săi și cu ajutorul ctitorilor, s-au silit a spori și a înzestra sfânta mânăstire cu cele din afară mișcătoare și nemiscătoare». Gheorghe a ridicat la Cocioc o bisericuță de lemn și câteva chili împrejur, pentru el și pentru câțiva ucenici mai apropiați. Această vatră a fost reînnoită, nu mult după el, de logofătul Nicolae Bîtcoveanu dela Sfânta Mitropolie. Meritul principal al «paisio'ului» rămâne ctitorirea vieții duhovnicești de aci, așa cum s-a amintit mai sus.

În 1817 s-a făcut restaurarea bisericii celei mari, sub păstoria arhimandritului Dosiftei, pe lângă adăogirea unor așezări gospodărești. În aceeași inscripție care aminteste de restaurarea lui Filaret, se spune că «mai ales acum la anul 1817, în zilele Prea Cuvioșiei Sale Starețului și Arhimandritului Kir Dosiftei, pe lângă alte acareturi ce s-au făcut prin osîrdia Sf. Sale, au luat săvîrșire și sfânta biserică, cu toată podoaba zugrăviei, precum se vede». Restaurarea privea, fără îndoială, mai mult pictura. Odată cu moartea lui Dosiftei, ultimul paisian, în 1837, se încheie epoca de glorie a Căldărușanilor.

A doua restaurare radicală s-a făcut între anii 1908—1915, din inițiativa și prin sîrguința mitropolitului Ghenadie Petrescu, care, izgonit din scaun în urma intrîgilor din jurul curții regale, de care nu era străin nici romano-catolicismul, acceptase, în 1905, stăreția mânăstirii în care viețuise ca frate și călugăr și în care acum se găsea surghiunit. De altfel, starea de plîns a așezămîntului cerea o grabnică intervenție. Un martor ocular al acestei stări spune că învelitoarea cetății, făcută mai înainte de starețul Procopie, se stricase în așa măsură, încît apa ploii străbătea în chili. Prin crăpăturile zidurilor se încuibaseră șerpi și alte lighioane, iar clopotnița de lemn semăna cu un schelet care amenința să se prăbușească în fiecare clipă. Pictura bisericii se afumase și abia se mai distingeau, iar prin acoperișul putred părundeau ploaia și se scurgea pe pereți.

În urma stabilirii criteriilor de restaurare de către Comisia Monumentelor Istorice, în ședința sa din 12 mai 1908, au reînceput lucrările care au durat 8 ani. Prin aceste lucrări, a fost reînnoită biserica cea mare, s-au refăcut chiliile cetății de zid pe coloane cu arcade, dîndu-li-se o nouă dispoziție; au fost refăcute arhondăria și clopotnița și s-a încheiat trapeza și paraclisul.

Pictura bisericii a fost refăcută de Belizare care, cel puțin în liniile mari, a respectat pe cea veche, iar Babic a executat lucrările de sculptură.

Cu toată rîvna mitropolitului și cu toate sumele cheltuite, lucrările din acei ani au fost departe de a realiza ceea ce se cheamă o restaurare în sensul strict al cuvîntului. Nu s-a izbutit nici cel puțin o refacere mai trainică. După relațiile aceluiași martor ocular, acoperișul nu s-a făcut mai solid decît la cea mai săracă biserică din țară. Ghenadie a ținut ca biserica să fie învelită cu aramă, dar conducătorii lucrărilor au învelit-o cu tablă de zinc a cărei durabilitate a fost atît de puternică, încît numai după câțiva ani toate burlanele au căzut, iar tabla a fost găurită de soare și de ploaie. Deasemenea, toate crucile bisericii au căzut și reșezarea lor a necesitat alte cheltuieli. Nefăcîndu-se un soclu mai solid, temel'ia a început repede să se macine și reparația ei a trebuit să fie suportată de bugetul mânăstirii. Cetatea a fost acoperită cu olane de calitate așa de

proastă, încît după patru ani au trebuit să fie date jos cu lopata și înlocuite cu tablă. Cît despre restaurare în sine, s-au făcut destule greșeli. Chiliile au fost deschise deadreptul afară, clopotnița a fost refăcută numai pînă la nivelul cetății, în locul celei vechi care domina întreaga așezare. Mitropolitul Ghenadie a slujit la tîrnoșire, în mijlocul soborului de arhierie, la 23 aprilie 1915, în prezența puternicilor zilei care, firește au ținut discursuri și și-au pus pene bisericești la pălăria politică, dar bătrînul arhieriu era cu sufletul sîngerat de necinstea care îi caracteriza epoca.

O restuarare mai potrivită a fost începută de Comisia Monumentelor Istorice în 1939; atunci a fost deschis pridvorul bisericii, așa cum trebuia să fi fost la început.

După marele cutremur din noembrie 1940, tot Comisia a supravegheat refacerea turlei pantocratorului. Pictura lui Belizare, deteriorată pe alocurea, a fost restaurată prin pensula lui Musceleanu.

În 1945, un mare incendiu a mistuit întreaga cetate, prefăcînd-o iarăși în ruină. Atunci a ars, printre multe alte lucruri de preț, biblioteca mînăstirii, cu manuscrisele ce mai fuseseră păstrate în ea. Biserica a rămas nevătămată, dar călugării care priveau doar zidurile înegrite de fum, se descurajaseră și gîndeau să apuce care încotro. Era greu de găsit un nou Filaret care să refacă bătrîna așezare a lui Matei Vodă.

Călugării însă și-au dat seama curînd că, începînd cu august 1944, intraseră într-o epocă în care descurajarea nu se mai poate încuiba în sufletele oamenilor. Pentru că este prin excelență epoca de reconstrucție și construcție, epocă în care vestigiile trecutului nostru istoric sînt puse în advărața lor lumină și prețuite în valoarea lor reală. În 1948 a venit în fruntea Bisericii Ortodoxe Romîne Prea Fericitul Patriarh Justinian care, respectînd linia tradiției și mergînd pe făgașul vremurilor noi create de regimul democrației populare, a întreprins opera de restaurare a celor mai de seamă monumente de artă religioasă. Despe această operă s-a mai scris și se va mai scrie.

Dar monahii din Căldărușani au avut bucuria să constate că opera de restaurare a mînăstirii lor este purtată de însăși puterea de stat a Republicii Populare Romîne, prin Ministerul Cultelor; este și rămîne dovada cea mai vie a grijii pe care guvernul democrat de azi o poartă vechilor mărturii ale trecutului nostru artistic.

Intr-adevăr, de cîțiva ani, lîngă ruinele Căldărușanilor au început lucrări temeinice de refacere a vechii mînăstiri. Oameni încercați în meseria lor, supravegheați cu conștiinciozitate de competențe în materie de restaurări și reconstrucții, lucrează aproape neîntrerupt la refacerea mînăstirii, ridicînd-o din praf și moloz și redînd-o, întreagă și albă, viețuitorilor din obște.

Pînă în clipa de față, a fost învelită din nou stăreția, ale cărei ziduri sînt acum tencuite și vopsite. Muzeul a fost reparat în întregime și redat menirii lui. Clopotnița a fost reclădită complet, masivă și înaltă, cum era înainte de Ghenadie. În partea dreaptă a mînăstirii, a fost reclădită cășeria și învelită. Lucrări de mare amploare a necesitat reclădirea cetății, stricată și de cutremur; aripa stîngă și cea din față sînt aproape gata. Cetatea a fost acoperită cu tablă, iar zidurile au fost tencuite și zu-

grăvite. Pentru toate aceste lucrări, Ministerul Cultelor a cheltuit pînă acum aprecabila sumă de 84.309 lei.

Opera Ministerului Cultelor a fost asistată îndeaproape de către Arhiepiscopia Bucureștilor care a contribuit în special cu materiale. Astfel, în cursul anului 1951, contribuția Centrului Eparhial a fost de 2.026.167 le vechi, în 1952 de 36.000 lei noi, iar în 1953 s-au făcut cheltueli în valoare de 8.146 lei noi, cu deosebire pentru procurarea materialului lemnos.

Pentru anul în curs, prin grija Ministerului Cultelor se vor executa lucrările interioare, în așa fel ca în cel mai scurt timp ctitoria lui Matei Basarab să fie redată în întregime istoriei.

În vremea stăreției lui Filaret, puterea de stat ajutase refacerea mînăstirii prin Alexandru Ipsilant, pe care Melchisedec al Romanului îl definește ca «domnul cel a-ît de lăudat de documentele istorice pentru administrația cea înțeleaptă și patriotică, în toate ramurile serviciilor publice». Iar viața a fost redată zidurilor, nu mult după aceea, de ucenicii paisieni, în frunte cu strălucitul Gheorghe, ale căror reguli au fost legiferate de Ipsilant prin hrisovul din aprilie 1797.

În vremea noastră prin purtarea de grijă a statului nostru democrat-popular se reface mînăstirea Căldărușani. E mai presus de orice îndoială că Biserica, prin grija Prea Fericitului Patriarh Justinian, va reda Căldărușanilor viața de odinioară, prin introducerea și temeinicirea curentului care străbate, dela cea dintîi pînă la cea din urmă slovă, regulamentul cel nou, de care n-au rămas străine nici pravilele duhovnicului Gheorghe, nici cărturăria dascălului Grigorie și nici meșteșugurile pictorului Nicolae Teodorescu, zețarilor Gherontie și Ionă, sau potcapicerului Nichifor.

VARTOLOMEU DIACUL

MINĂSTIREA ZAMFIRA

Dela Ploești pe drumul Vălenilor, între albia prundoasă a Teleajenului și dealurile Scăenilor, se înșiră în lung casele satului Lipănești. La capătul lui, apucînd la stînga, intri în cătunul Zamfira, cu gospodării mai puțin înstărite, ocolite însă de vișini, zarzări și pruni. Cînd ieși din el, te întîmpină o luncă largă și netedă, cu grădini de zarzavat și o poiană umbrită în zile însorite de vară de cîțiva copaci bătrîni. În stînga, peste apa Teleajenului, privirea îți este oprită de rîpile despădurite ale Mislei, iar în dreapta ochiul se desfătează de așezarea tihnită a mînăstirii Zamfira. Frumoasa biserică se înalță ca un chivot alb răsărit din pajiștea mărginită în fund de cîteva căsuțe curate, acoperite cu șindrilă. În față este o curte lungă de intrare cu o poartă înaltă de lemn. Un gard de sîrmă cu uluci înconjoară dincolo de curte, pe o mică întindere, cimitirul plin de cruci și de morminte, strejuite de o bisericuță veche.

Zamfira n-are un trecut de seamă. N-a fost aici un ctitor vestit, iar chiliile ei n-au adăpostit nici teascuri de tipografie, nici școală domnească cu dascăli luminați, și nici nu s-a străduit aici vreun călugăr cărturar, care să-și fi veșnicit numele în slove înflorate, cu tălmăciri sfinte, sau cu întocmiri de stihuri și pravile creștinești. Și totuși, pe deasupra tuturor acestora, Zamfira are un renume care o învăluie ca un imn de slavă, ce-l va păstra deapururi. Căci între zidurile ei, pe pereții și pe catapeteasma bisericii păstrează o comoară scumpă a artei noastre romînești, avînd cinstea ca să fie cel dintîi locaș mînăstiresc unde tînărul «Nicu Gri-gorescu» și-a încercat incusita lui de zugrav bisericesc.

Mînăstirea Zamfira este dintru început ctitoria jupînesei Zamfira, soția lui Manuil Apostol, omul de încredere al lui Brîncoveanu.¹⁾ Cu meșteri plătiți de dînsa, s-a apucat să clădească bisericuța ce se află azi la

---

1. Manuil Apostol, adică fiul lui Apostol, face parte din negustorii cunoscuți în vremea lui Constantin Vodă Brîncoveanu (1688—1714). Tatăl său, Apostol Lazari, adică fiul lui Lazăr, a pus cheltuială la ridicarea caselor și a hanului dela sfîntul Gheorghe-Nou, iar pisania din 1699 îl pomenește între ctitori alături de Dositei patriarhul Ierusalimului. Tot el zidește din cărămidă biserica sf. Nicolae-Șelari, dar moartea întîmplată în 1699—1700 îl împiedică să o și zugrăvească. Apostol a avut fiu pe Manuil, care continuă îndeletnicirea tatălui său, fiind cunoscut în Ardeal, de unde aducea pentru Curtea domnească postavuri și argintării și da bani cu împrumut Brașovenilor. Împăratul Carol VI îl cinstește cu diplomă de nobil pentru serviciile aduse casei împărătești. În 1714, cînd căzu urgia peste familia lui Brîncoveanu, Manuil Apostol fuge la Brașov. Ștefan Vodă Cantacuzino îi ia averea și îi întemnițează soția, căreia însă i se dă drumul, în urma stăruințelor cîrmuitorului împărătesc din Ardeal. Manuil primește o despăgubire în bani, iar Nemții îl pun administrator al moșiilor brîncovenești din Ardeal, slujbă cu care îl găsim în anul 1720. Cît va mai fi trăit după aceea, și dacă s-a mai întors în țară, nu știm. (Pr. Nic. M. Popescu. *Mînăstirea Zamfira*, în rev. *Boabe de grîu*, an. IV (1933), pp. 98-99; cf. N. Iorga, *Țara Romînilor, județul Prahova, Vălenii de Munte* 1910, p. 37).

intrarea în cimitir, zidită după tipicul bisericilor din veacul al XVIII-lea, cu sînuri, cu pridvor pe stîlpi, cu catapeteasmă de zid, cu despărțitură la mijloc și înzestrată cu icoane bune, cu tetrapoade împodobite cu sedef, cu iconostas sculptat în lemn, cu candelă și odoare de argint.

Istoria acestei bisericuțe, menite unui sat sărac de clăcași, se leagă strîns de viața ctitorilor ei. Pisania ne spune că dumnezeescul locaș, cu hramul Sf. Troițe, s-a început cu osteneala și cheltuiala jupînesei Zamfira. Dar murind ea, s-a ostenit noru-sa Smaranda, fiica răposatului Ioan Bălăceanu, fiind văduvă și cu un cocon anume Manuil, și a sfîrșit-o în anul 1743, luna lui iulie în 28 de zile. Iar ostenitor a fost popa Ion²).

Se crede că jupîneasa Zamfira a avut ca zestre moșie pe lunca Teleajenului unde apoi satul de clăcași așezat aici s-a numit Zamfira. În acest sat jupîneasa Zamfira, după ce rămîne văduvă, zidi biserica — numită azi a «cimitirului» — pentru trebuințele sătenilor de pe moșie și spre a păstra, poate, tradiția părinților, căci atît tatăl ei Iorga, staroste de negustori, cît și socrul Apostol, fuseseră ctitori de biserici. Zamfira a început clădirea bisericii în timpul domniei lui Nicolae Mavrocordat (1719—1730), dar moartea a împiedecat-o să o sfîrșească și nesfîrșită va sta peste zece ani.

Zamfira și Manuil Apostol au avut un singur fiu, numit tot Manuil și care se căsătorii prin 1740 cu Smaranda, fiica lui Ioan Bălăceanu³). Se știe însă că în anul 1737, după moartea tatălui ei, Smaranda Bălăceanu, împreună cu surorile ei Maria și Ilinca au pribegit prin Ardeal, ajungînd pînă la Viena, la curtea împărătesei Maria Tereza. După pacea din 1739 «au năzuit cîte trele aici în țară și li se dete moșiile lor ce erau pe seama domnească. Însă ele plecară iar din țară, afară de Smaranda, care s-a căsătorit cu Manuil fiul neguțătorului Manuil Apostol⁴). Dar n-avu parte nici de soț și nici de fiu. Căci «puțină vreme amîndoi viețuind, i s-a întîmplat moarte» soțului său Manuil, ea rămînînd «grea». Fiului ce se naște îi dădu numele Manoil, însă și acesta moare prin 1750, cînd era de nouă ani.

Văduvă fiind Smaranda și cu copil mic, își aduse aminte de biserica neterminată a soacrei sale Zamfira și «ostenindu-se», o sfîrși în anul 1743, înzestrînd-o cu toate cele de trebuință⁵).

Nu se știe pînă azi dacă această biserică a Zamfirii a fost dela început schit de călugări. Chiliile vechi din jurul ei ne îndemănă să credem că da. Se pare însă că a slujit ca biserică de sat, cu preoți mireni și că numai moșile și viile ce le-a avut, fie dela ctitori, fie dela alți credincioși, au făcut să fie numită schit — metoh închinat Mitropoliei din București — cu egumen care uneori nici nu locuia aici. În anul 1811 era egumen aici

2. N. Iorga, *Inscripții din bisericile României*, t. II. p. 79, nr. 221. O istorie strînsă a acestei minăstiri, cu prețioase știri asupra ctitorilor, a publicat preotul Nic. M. Popescu, *Minăstirea Zamfira*, în rev. *Boabe de grîu*, an. IV (1933), pp. 98-101. Biserica veche a fost studiată de Victor Brătulescu, *Minăstirea Zamfira*, în *Bul. Com. Mon. Ist.*, an. XXXII (1932), fasc. 102, pp. 175-185.

3. Ioan Bălăceanu era fiul lui aga Constantin Bălăceanu și al Mariei fiica lui Șerban Vodă Cantacuzino. În luptele dintre Turci și Nemți pentru stăpînirea Olteniei, Ioan Bălăceanu este prins de Turci la Lotru și omorît în 1737. Trupul lui a fost îngropat la minăstirea Cozia.

4. St. D. Greceanu, *Genealogiile familiilor boierești*. I București 1913. pp. 127-8.

5. Smaranda trăia încă la 4 august 1780, îngrijindu-și de averea răsluită prin răpiri și hotărnicii.

Neofit⁶⁾, iar la 1842 o «stăpînea» egumenul Isaia «Blejoianu și Zamfireanu», care scria lămurit că «această biserică este zidită aici ca să fie la trebile și slujbele satului Zamfira»⁷⁾. În 1848 egumenea aici «arhimandritul Ruvim Tîrșoreanu»⁸⁾.

După o dăinuire doar de un veac, ctitoria jupînesei Zamfira, lăsată în părăsire de stareții care o cîrmuiau mai mult din depărtare și îi iroseau veniturile, ajunse în stare de cumplită sărăcie și dărăpănare. S-a întîmplat însă că în anul 1851, mitropolitul Nifon (1850—1875) a purces să-și cerceteze eparhia Ungro-Vlahiei, spre a vedea cu ochii săi «starea de ruină și de cădere ce înfățișează bisericile în' deobște și mai cu seamă schiturile metoașe ale sf. Mitropolii». În călătoria aceasta, abătîndu-se și pe valea Teleajenului, a trecut, cum spune mai tîrziu «pe ruinele unde altă dată a stat un locaș sfînt»... și unde a găsit «totul deșert și părăsit și nu să afle decît aducerea aminte a unui monument creștin, iar gura răutății arunca cu batjocură o hulă în fața bisericii, numind încă aceste locuri schitul Zamfira»⁹⁾.

Priveliștea acestor ruine va fi mișcat adînc inima destoinicului mitropolit Nifon, căci la întoarcerea sa în București chibzui «ca, cu banii ce sînt hotărîți prin bugetul Sf. Mitropolii a să da și acestui schit... cîte 7000 lei pe fiecare an» și să se pună în lucrare, începînd chiar de atunci «preînnoirea și îmbunătățirea» ctitoriei jupînesei Zamfira. În acest scop a și slobozit ieromonahului Nil, egumenul schiturilor Blejoiu și Zamfira, suma de 7000 lei, poruncindu-i ca de îndată «să pue în lucrare pregătirea trebuincioaselor materialuri»¹⁰⁾.

Egumenul Nil însă, fără să țină seamă de rostul acestor bani și de îndatorirea ce avea, a cheltuit 4700 lei plătiind «lefi de egumen și slujbași ai acelu schit», iar restul de 2300 lei i-a dat arvună pentru cărămidă, var, nisip, și lemnărie¹¹⁾. Iar ca să-și afle o îndreptățire pentru abaterea ce săvîrșise, înștiințează Mitropolia, la 18 ianuarie 1852, că n-a putut face nicio îmbunătățire, «fiindcă la acest schit sînt toate ruinate»¹²⁾.

Firește, că arătarea aceasta nu-l putea mulțumi pe mitropolitul Nifon. Deaceia, voină a cunoaște adevărul, poruncește protopopului Petre din Ploești «ca pă supt cumpăt», să cerceteze la fața locului ce anume lucrări s-au făcut și fără zăbavă să dea de știre «cu toată deslușirea»¹³⁾.

Primind răspunsul protopopului Petre, Mitropolia socoti că nu se poate bizui pe destoinicia egumenului Nil, pentru readucerea în bună

6. Arhiv. Stat. București, *Minăstirea Zamfira*, pachet. 1.

7. Academia R.P.R., *ms. rom. nr. 660*, pp. 144—6; *ms. rom. nr. 727*, ff. 245—258; *ms. rom. nr. 919*, f. 46.

8. Cf. Preotul Nic. M. Popescu, *op. cit.*, p. 100. În 1842 «schitul Zamfira» avea următoarea avere nemișcătoare: moșia Zamfira, «pe care este zidit schitul»; cu case, pivnița, pătule, moară și bordei de cîrcumă; două locuri în dealul Seciului; trei vii în dealul Scăenilor, cum și moșiile: Sărari, Ghîtioara, Ștefeni, Mălăești sau Clobănești și Vinăta, toate cu clăcași și mai toate încălcate de moșneni și de boierii Filipești.

9. Arhiva Mitropoliei Ungro-Vlahiei, *Dosar nr. 103/1852* («delă pentru reparația și îmbunătățirea schitului Zamfira, metohul Sf. Mitropolii»).

10. *Ibidem*, f. 14.

11. *Ibidem*, ff. 5, 8.

12. *Ibidem*, f. 3.

13. *Ibidem*, f. 6. Protopopul Petre răspunde, la 7 mai 1852, că «făcînd pă supt cumpăt cercetare... a dovedit că din cei 7000 lei, 1300 lei s-au dat pentru 60.000 cărămizi, iar restul de 1100 lei s-a dat arvună la locuitori, spre a aduce var, nisip și lemnăria trebuincioasă».

stare a schitului Zamfira. Ca tare, la 8 August 1852 îi poruncește ca în soroc de zece zile să trimeată atât cei 4700 lei rămași din anul 1851 cât și cei 7000 lei primiți în 1852, fiindcă a chibzuit «prin om într-adins să se facă pregătirea tuturor materialurilor trebuincioase și începerea lucrării meremeturilor cuvenite»¹⁴). În adevăr, la 26 august 1852 mitropolitul Nifon încredințează această sarcină arhimandritului Eftimie, starețul schitului Ghighiu, căruia îi trimete 7000 lei, poruncindu-i ca «mergând la pomenitul schit, să cerceteze și să vadă «starea în care se află biserica și celelalte încăperi ce vor mai fi acolo» și apoi, cu arătații bani și cu materialurile strânse de egumenul Nil, să se pregătească din vreme, pentru ca în primăvara viitoare să înceapă lucrul»¹⁵).

Nu cunoaștem răspunsul dat de arhimandritul Eftimie în urma cercetării ce a făcut despre starea în care a găsit biserica de la Zamfira. Se pare însă că a văzut și el că fiind clădită din vechime «în proastă și umedă poziție» nu se putea drege, ci trebuia făcută alta nouă¹⁶). Spre acest scop, cu banii dați de Mitropolie¹⁷), vreme de doi ani el se îngrijea neconținut să strângă toate materialurile trebuincioase în vederea zidirii unei noi biserici, luând înțelegere mai întâi cu arhitectul pentru facerea planului¹⁸) și tocmind apoi meșteri pietrari, zidari și lemnari cu care a încheiat contracte și le-a dat arvună după rânduială.

În aprilie 1855 arhimandritul Eftimie încunoștințează Mitropolia că a făcut toate pregătirile și așteaptă cuvenita deslegare ca să înceapă lucrul. La 6 mai 1855 mitropolitul Nifon îi răspunde că întrucât schitul Zamfira cade în eparhia Buzăului, s-a scris episcopului Filotei «să poruncească protopopului plășii a veni acolo pentru îndeplinirea formelor ce se păzesc la începerile de clădirea din nou a bisericilor»¹⁹).

Potrivit contractului încheiat cu meșterul grec Mihali Eftimiu²⁰) clădirea de roșu a bisericii era gata în toamna anului 1855, urmînd ca

14. *Ibidem*, f. 14.

15. *Ibidem*, f. 21.

16. În adresa Mitropolitului Nifon către Logofeția bisericească, din 13 mai 1855, se spune lămurit: «Atît biserica schitului Zamfira... cît și încăperile din jurul său aflîndu-să în dărăpănare și cu totul ruinate, încît nici că mai existau, am luat cele mai de aproape măsuri, însărcinînd o persoană bisericească vrednică de credință, din partea locului, ca cu iconomiile și mijloacele ce am putut întrebuița, să se înființeze a lor clădire din nou...» (*Ibidem*, f. 70).

17. *Ibidem*, ff. 36, 49, 51, 58. În afară de materialele strînse de egumenul Nil, suma banilor încredințați arhimandritului Eftimie în cursul anilor 1852-1853 și 1854 era de 25.000 lei, cu care a mai făcut încă 150.000 cărămizi, a ars varul, a adus piatra și nisipul trebuincios, a scos din pădure lemnele pentru țalpi, grinzi și căpriori și a pregătit cheresteaua.

18. *Ibidem*, f. 60. La 24 ianuarie 1854, arhimandritul Eftimie scrie Mitropoliei că arhitectul n-a deslușit, în contul făcut, dacă masa prestolului are piciorul de piatră și dacă ferestrele și ușa mare a bisericii sînt de jur împrejur cu piatră. Deasemenea arată că la tindă sînt în plan patru ferestre, însă vorbind cu meșterul ar putea fi și numai două, pentru care se va mai scădea din preț.

19. *Ibidem*, f. 68. La 4 mai 1855, Episcopul Filotei al Buzăului răspunde Mitropolitului Nifon că a poruncit protopopului «pentru mergerea în fața locului și cetirea moliftei de începere la clădirea bisericii» ce s-a hotărît «a se clădi din nou, din temelie, de zid la schitul Zamfira».

20. În contract se spune: «Această biserică mi se cere după planul arătat: lungimea luminii a toată biserica 18 stînjeni; lungimea luminii altarului 2¹/₂ stînjeni; lungimea luminii în dreptul sinurilor de 5 stînjeni și 4 palme; dinaintea bisericii un pridvor cu 4 stîlp de piatră lucrați obli și o scară cu 3 trepte și 3 fețe. Fundul temeliei să se înceapă grosimea zidului de 6 palme, adică 5 cărămizi pînă la o

tencuiala s-o înceapă în primăvara viitoare, dar cu îndatorirea «să o săvârșească cel mult la Sf. Dumitru 1856». Se înțelege însă, că pentru terminarea întregii clădiri și înzestrarea ei cu cele de trebuință, nu puteau fi de ajuns numai cei 7000 lei, hotărâți a se da în fiecare an din bugetul mănăstirilor. Deaceia, la 25 septembrie 1855, mitropolitul Nifon cere arhimandritului Eftime «ca îndată în înțelegere cu meșterii să se alcătuiască o listă deslușitoare pentru toate anume, cu prețul lor, prevăzându-se pînă la cel mai mic lucru, care are trebuință a să face», adică: «zugrăvitul bisericii, tîmpla, jăturile, iconostasul, sfeșnicile cele mari, amvonul diaconesc, icoanele împărătești, praznicare, argintăria, vestmintele de preoți, policandre, colimvitră, pietrăria de pardoseală, cărțile, cheltuiala ce poate să meargă la sfințire și în sfîrșit, oricîte altele se socotesc că sînt de trebuință unui sfînt lăcaș»²¹).

La 22 decembrie 1855 arhimandritul Eftimie răspunde Mitropoliei că «în privința deslușirii cheltuielilor ce trebuie a mai merge la biserica schitului Zamfira, după pregătirea de roșu», a luat înțelegere cu toți meșteri dulgheri, tîmplari, săpători, poleitori, zugrafi, zlotari și fierari și după facerea socotelilor a văzut că mai este nevoie de 85.115 lei»²²).

Pe temeiul răspunsului primit din partea arhimandritului Eftimie, la 22 octombrie 1855 mitropolitul Nifon întocmește o lungă anafora către Vodă Știrbei, înfățișîndu-i starea de părăsire și dărăpănare în care a găsit, la venirea sa în scaun, schitul Zamfira, precum și silințele depuse pentru reclădirea lui. «Astăzi însă... el se arată din nou pe ruinele sale: o biserică solidă și încăpătoare... se află acum rădicată din temelie, de roșu și învelită, cîteva încăperi împrejur ajunse la aceeași lucrare și o bună

înălțime de 2 palme, d-aci în sus pînă dinafară, pînă în fața pămîntului și pînă dinăuntru, pînă în fața pardoselii, să fie de 4 cărămizi, iar d-aci în sus, pînă la ciubucul cel mare dela steașnă să fie de 3 cărămizi; temelia sinurilor, pînă la o înălțime de 2 palme din fund să fie cu o cărămidă mai mult, adică de 6 cărămizi în grosime și d-aci în sus ca și celălalt zid. La toată biserica să se facă 5 ferestre mari și una mică, a căror lumină înălțimea celor mari să fie de 10 palme domnești și lățimea luminii de 4 palme domnești, dintre care una va fi la altar, 2 la amîndouă sinurile bisericii și 2 la tindă, iar lumina celei mici dela proscomidie să fie înălțimea de 6 palme domnești și lățimea de 3 palme, iar lumina ușii bisericii să fie de 12 palme înălțime și 6 palme lățime. Masa prestolului cu piciorul ei de piatră și 2 pietre la proscomidie, un rînd de piatră dedesubtul catapetesmei; la ferestre de jur împrejur asemenea piatră și deasupra lor jumătate de cerc tot de piatră; stîlpii ușii mari de piatră. Înălțimea a tot zidul bisericii din fața pămîntului să fie de 4 stînjeni. O turlă la toată biserica, care va fi după plan de 3¹/₂ stînjeni înălțime pînă la ciubuc, afară de acoperiș, acesta din lemn în opt muchii cu 8 ferestre de cîte un stîngen și jumătate înalte și 3 palme lățime. Acoperișul cel mare al bisericii să se facă cu șindrila de brad; învelișul turlii cu tinichea albă, precum și învelișul pridvorului dinaintea bisericii tot cu tinichea. Ușa mare a bisericii se va face în două canaturi din scînduri de stejar, curate și uscate bine». (*Ibidem*, ff. 200-201).

21. *Ibidem*, f. 92.

22. *Ibidem*, f. 94. Deslușirea amănunțită a acestei sume este arătată astfel: 9.500 lei argintăria (nouă candelă, două cădelnițe, o tiplotă, o anaforniță, un potir, un disc, o linguriță, o zvezdă, o copie, un miruitor și un chivot); 4.895 lei alama (un policandru, trei sfeșnice și un clopot de 250 oca); 216 lei o colimvitră; 216 lei fierăria; 15.000 lei săpatul tîmplei de sus pînă jos, două sfeșnice împărătești, un iconostas, jățul domnesc, amvonul diaconesc, două analoguri și o masă; 2.000 lei 50 perechi străni și două analoguri; 15.680 lei poleitul tîmplei și al iconostasului, scaunul domnesc, amvonul și tocurile icoanelor; 25.500 lei zugrăvitul bisericii; 320 lei o cruce mare cu Răstignirea, la Sf. Prestol; 320 lei un steag; 2.291 lei cărțile de slujbă; 2.767 lei vestmintele; 3.200 lei pardoseala bisericii cu piatră de Pietroasa și 3.200 lei tîrnosirea bisericii».

împrejmuire apără intrarea deocamdată». Dar cu tot zelul ce are pentru «a pune în desăvârșire această casă, cu ostenele și cheltuielile» ce s-au putut face pînă atunci, «lucrul a rămas pe jumătate și departe de preursirea sa», neputîndu-se termina fără un ajutor de 64.000 lei. Ca atare, roagă să poruncească a se răspunde din Casa Centrală suma arătată, «spre a se putea duce la desăvârșire acest monument creștin ridicat spre mărirea Domnului»²³).

La 10 martie 1856 Departamentul Credinței înștiințează Mitropolia că Domnitorul Știrbei «rezemîndu-se» pe încrederea mitropolitului Nifon «care se însărcinează a dirija această lucrare ce a început-o sub ale sale auspicii, se vor da spre ajutor pen'ru săvîrșirea tuturor lucrurilor lei 64.000 din rezerva din anii trecuți»²⁴).

În urma acestui răspuns, la 19 martie 1856 mitropolitul Nifon, plin de nerăbdare, scrie arhimandritului Eftimie că deși este încredințat că are «toată purtarea de grijă, ca acum cu deschiderea primăverii» să înceapă «mai din vreme, lucrările bisericii și a încăperilor... ca în vară să ia o înaintare mai repede» și să ajungă astfel «la doritul scop», îl îndeamnă totuși, să se îndeletnicească «cu toată osîrdia» și să fie cît mai stăruitor pentru săvîrșirea lor, căci «pentru trebuința ce va avea de bani», i se vor face «toate înlesnirile»²⁵).

În legătură cu începerea lucrărilor, peste zece zile mitropolitul Nifon scrie din nou arhimandritului Eftimie, că în ce privește tîmpla bisericii, să nu intre în vorbă și să nu facă nici o tocmeală, căci a găsit și a luat «o asemenea tîmplă de la mînăstirea Căldărușani, care s-au scos de la biserica acei mînăstiri, făcîndu-se în locul ei alta din nou». Prin urmare îi poruncește să ia înțelegere «cît mai neîntîrziat», cu arhimandritul Eftimie, starețul obștei Căldărușani și să trimeată acolo căruțele 'rebuincioase ca să o ridice și să o aducă la Ghighiu, «îngrijindu-se deaproape ca să se așeze bine în care, înfășurîndu-se cu fin și pînză, ca nu cumva să se rupă dintr-însa sau să se strice poleiala și zugrăyeala»²⁶).

În adevăr, la 11 mai 1856, arhimandritul Eftimie înștiințează Mitropolia că starețul mînăstirii Căldărușani i-a răspuns «după hotărîta vorbire ce a avut, că tîmpla simplă se poate ridica, iar icoanele ce se coprind într-însa nu se pot da, căci le face trebuință». Arată apoi că este hotărît să meargă el însuși s-o ridice «cu cea mai mare băgare de seamă», dar așteaptă poruncă dacă poate s-o ia «fără icoane»²⁷).

În vara anului 1856 terminîndu-se lucrările de zidărie și de tencuială, urma să se porceadă de îndată la zugrăvirea bisericii. Și atunci, «pe te-

23. *Ibidem*, ff. 90191. Anaforaua aceasta a fost înaintată Domnului Barbu Știrbei prin Departamentul Credinței.

24. *Ibidem*, f. 102.

25. *Ibidem*, f. 108. La 31 martie, arhimandritul Eftimie răspunde Mitropolitului Nifon că a început lucrul și nădăjduiește ca în anul acesta să meargă toată lucrarea mai repede. Pentru întîmpinarea cheltuielilor ce are de făcut, roagă să i se dea deocamdată 16.000 lei. (*Ibidem*, f. 112).

26. *Ibidem*, f. 109. Mitropolitul Nifon îl povățuiește deasemenea «ca acolo la Ghighiu să fie pusă la bună păstrare pînă cînd să-i vină vremea ca săvîrșindu-să biserica să se potrivească și să se așeze la locul ei. Și pentru că lungimea și lărgimea ei o să fie mai mare decît fațada locului unde o să se pune, să se ia în băgare de seamă, ca atunci cînd va fi ca să se potrivească, să se taie acel prisos cu economie, încît acele bucăți ce vor prisosi dintr-însa să fie rotunjite bine, fără a să zdrobi sau a să arunca cevași din ea, căci poate să se întrebuițeze la alt lucru».

27. *Ibidem*, f. 46.

meiul verbalului ordin» al mitropolitului Nifon, arhimandritul Eftimie încheie, în ziua de 16 iulie 1856, contractul de zugrăvire cu mult înzestratul de Dumnezeu și iscusitul tânăr Nicu Grigorescu²⁸).

În contractul acestei zugrăviri, după arătarea amănunțită a tablourilor, sfinților și podoabelor ce se vor face^{28 a)}, Grigorescu spune: «Mă îndatorez ca lucru de mai sus zis a-l lucra a la fresc, silindu-mă din cât voi putea a face lucru bun și sigur, d-a-l isprăvi în soroc de trei luni de zile, iar iconăria tâmplii în patru luni dela săvârșirea bisericii». «Toate chipurile cele mari, care vin în natură vor fi cu ulei, asemenea și coroanele, unde va fi Domnul Hristos și Maica Domnului, asemenea și ale mucenicilor și mucenițelor se vor deosebi poleindu-se cu aur... Toate icoanele tâmplii, dela cele șase împărătești și pînă sus la cruce, le voi face cu uleiu»; tot în ulei va fi și portretul mitropolitului Nifon, ctitorul mînăstirii. Iar pentru toată zugrăvirea i se va plăți 500 galbeni, în patru cîștiuri, adică unul la facerea contractului, al doilea la jumătatea lucrului, cel de-al treilea la isprăvitul bisericii, iar cel de al patrulea «cînd se vor găti toate icoanele tâmplii». Toate acestea se învoiește a le face cu cheltuielile sale «deosebit de zidar,

28. *Ibidem*, ff. 212, 215, cf. Diaconul Gheorghe I. Moisesescu, *Contractul lui N. Grigorescu pentru zugrăvirea bisericii de la Zamfira*, Cernica 1936, pp. 5-7 (extras din rev. *Raze de lumină*, an. VIII (1936), nr. 1-4.

28 a. Iată cum sînt arătate în contract aceste lucruri: «Pe bolta altarului Maica Domnului pe nouri, în dreapta și în stînga Mihail și Gavriil; tot într-acel drept se vor alege două tablouri în care va fi două jertfe.

Se va despărți cu o bordură și la vale va urma două tablouri în care va fi patru arhierii și doi diaconi; la proscomidie D(omnul) Hristos în potir.

Pe bolta turlii Domnu Hristos pe nori, vîzîndu-se întreg; mai la vale juru împrejur cetele îngerești.

Între ferestrele turlii cîte un apostol, fiecare ales în tablou, iar împrejurul glafurilor ferestrelor arhitectură. De desuptu ferestrelor se va despărți cu o bordură și la vale va fi Leturghia Îngerească, asemenea și sub Leturghie, unde se isprăvește turla, va fi o bordură. Patru evangheliști în cele patru colțuri de sub turlă, iar cercurile ce urmează dela vale, vor fi cu arhitectură.

Cercul de deasupra tâmplii, care desparte altariu la mijloc, se va alege un tablou în care va fi Emanoil; mai jos d-oparte și alta încă cîte unu dintre prasnici.

În amîndouă sînurile sus cîte un tablou, care se vor găsi de cuvîntă. De desupt acestor două tablouri se va despărți cu o bordură lată și în jos se vor alege cîte două tablouri, adică în dreapta două și în stînga două; pe cel dintîi din dreapta Domnu Hristos în scaun, Maica Domnului și sf. Ioan Botezătoriu, iar în cel de al doilea, doi mucenici; asemenea la cele două din stînga în cel dintîi Costandin și Elena, iar în celelalte doi mucenici.

Lîngă tâmplă, tot în linia mucenicilor se va alege două tablouri în care va fi Ioschim și Ana.

Pe cercu din mijlocul bisericii patru tablouri, iar în mijloc drepti cîți vor avea loc.

Pe bolta tinzii, în mijloc sf. Ioan Botezătoriu, iar împrejur, tot pe boltă, patru tablouri din istoria lui. Peștii tinzii se vor împărți în cîte tablouri vor avea loc, în care va fi cuvioase și mucenițe.

Peretile din fund, unde vine ușa d-afară, d-asupra ușii, biserica țînd-o doi îngeri, iar mai sus pînă la boltă se va alege un tablou după poziția locului.

Toate cîmpurile afară de tablouri și de arhitectură, va fi ciodiri, iar în glafurile ferestrelor marmură.

Afară din biserică trei hramuri, în balcon Tatăl pe nouri, iar împrejur arhitectură.

Fiarele de la toate ferestrele bisericii văpsite negre cu ulei, iar floricelele ce vine așezate pe ele, vor fi poleite; asemenea și toți stîlpii după din afară, și ciubucile vor fi albe cu var, iar sadelicu argintiu iarăși cu var, cît și cercevelile de la cele cinci ferestre vor fi văpsite cu ulei...».

care mi va sta totdeauna înaintea cu tencuitu; asemenea și tot materialul tencuelii și schelile mi se vor da de sfinția sa (arhim. Eftimie) cât și două odăi de șezut pe câtă vreme voi lucra».

Nicolae Grigorescu a zugrăvit această biserică — împreună cu icoanele timplici — în anii 1856 iulie 16 — 1858 aprilie 2, când avea numai 18 ani, ajutat fiind la lucrările mai mici de fratele său Gheorghe²⁹⁾.

În anul 1857, septembrie 8, biserica a luat săvârșire, când s-a și sfințit³⁰⁾ hărăzindu-i-se două hramuri: «Inălțarea Domnului» și «sf. Ierarh. Nifon», acesta din urmă după numele ctitorului său, mitropolitul Nifon, care a hotărât cu acest prilej să fie chinovie de maici și să poarte în viitor numirea de «schitul Nifon». Și «pentru că biserica și lăcuințele schitului Roșioara³¹⁾ dintr-același județ, ajunsese în cea mai mare dărăpănare și

29. La 7 iulie 1857, arhimandritul Eftimie înștiința Mitropolia că biserica era aproape a lua săvârșire de zugrăvit, atât pe dinafară, cât și pe dinlăuntru, în-tocmai după condițiile cuprinse în contract» (*ibidem*, f. 130).

30. *Ibidem*, f. 162.

31. *Istoria* acestui schit de maici a rămas necercetată și pînă acum nu se cunoștea aproape nimic despre ctitorii și întemeierea lui. Dar știrile noi ce urmează lămuresc deplin scurta viață a acestei obști călugărești din dealul Călinești, numit Roșioara. Astfel, în pisană săpată pe piatră, afară deasupra ușii bisericii, se spune: «Această sfântă și dumnezeiască biserică să să slăvească prea sfînt numele al Sfintei Troițe, dîndu-să în paza Nașterii Prea Curatei Fecioarei Marii și a sfinților marilor mucenici Efstavie și Dimitrie, zădită din temelie, făcută și înzestrată de preoții State proestosul și cu preotul Mitreu și cei ce au voit a face milostenie pã moșia sfinții lor ce ș-au dat-o bisericii la leat 1819, octomvr. 14». Iar în lăuntru bisericii se află scrisă următoarea pisanie: «Și s-au zugrăvit la leat 1833, iulie și septemvr. de postelnicu Șerban și logof. Nae și popa Mîtreu și logof. Ghiță popa State, cei mai sus ctitori și în piatră, în zilele marelui Nicolae Pavlovici al marți Rosii, după pacea cea din Edirinea la patru ani și după reforma și pripelnica moarte holera la doi ani, prezident domnului Pavel Dumitru Kiselev a toată Moldavia și Valahia». (Arhiva Mitropoliei Ungro-Vlahiei, Dosar nr. 33/1842, f. 40). Dintr-o cercetare făcută în anul 1838 de către cîrmuirea plășii Filipești, d'n porunca Departamentului Credinței, aflăm că «supt numire de schit din dealul Călinești, încă din 1831 s-au fost făcut de un popă Statie și cu frate-său popa Mîtreu pã al său pãmînt, lăcuînd călugări pînă la leat 1835 și rămînd singur s-au adunat în urmă din vie și două pogoane obratie, o liveze ca de cinci care de fin. o pădure ca de 14 pogoane crescută de mijloc, doi boi, un cal și 30 oi. Maici sînt în ființă peste număr de 20, aflîndu-se supt povățuirea stareței Marta, orînduită din 1836 de părintele arhieru Stratonichia Crețulescu». (*Ibidem*, Dosar nr. 75/1838, f. 33). Cerîndu-se lămuriri și arhierului Ioanichie Stratonichias, el răspunde, la 13 nov. 1838, că mergând cu trei ani înainte la Filipeștii de Pădure, a cercetat acest schit unde a găsit 10-12 maici, «însă cu orînduiala de chinovie, de ele săvîrșindu-se toată slujba bisericii, afară de sfînta liturghie ce o săvîrșea preotu, numindu-să cea mai bătrînă stareță de către dînele, dar așezate era de ctitori, chivernisindu-să ele din venitul schitului și din rocodeliile mfinilor lor». (*Ibidem*, f. 9). Într-un înscris, dat tot atunci de grămăticul Gheorghe sin popa State, se spune: «De tată-meu preot popa State s-au zidit cu a sa cheltuială biserica aceasta în dealul Călineștilor, sud Prahova și s-au sfințit cu porunca Sf. Mitropolii în leat 1820...». În «jalba ctitorilor moșneni de la Călinești», trimisă Mitropoliei în mai 1854, se arată cum «...unii din bătrîni ai noștri moșneni au făcut o sfîntă biserică după trebuință în dealul Bălțați sud Prahova, hotaru moșii Călinești și noi toți moșnenii am ajutat fieștecare cu ce-am putut și în leat 1836, prin unire cu toți, am deosebit din moșia devălmășă megieșască o parte de pădure și fînețe, pentru acea sfîntă biserică și altele. Și dela un curs de vreme prin înțelegere cu din titori s-au făcut această biserică schit de maici, cum s-au văzut de Prea Sfinția Voastră cînd v-ați aflat veniți la anul trecut la acest schit, numit schitu Roșioara din dealul Călinești, ce-i zice și Bălțați, care schit să află supt îngrijirea egumenului schitului Ghighiu». Și fiindcă acum au înțeles că «maicele ce să află la schitul Roșioara voesc să se mute în altă parte», acei moșneni se roagă «ca dă să vor strămuta

maicile dintr-însul sufereau mari strîmtorări și lipsă de ale viețuirii din cauza pămîntului pietros și a dealurilor, unde să afla lipsit chiar de apă și de pășunea dobitoacelor» a chibzuit, încă din anul 1854, să mute maicile de acolo «la acest schit Nifon și unde mijloacele unuia cu a celuilalt să se poată îmbunătăți soarta viețuirii amîndurora... rămînînd schitul Roșioara metoh al schitului Nifon»³²).

După săvîrșirea bisericii noi și a caselor pentru adăpostirea călugărițelor, aduse aici dela Roșioara, mitropolitul Nifon se îngrijește de clădirea unei clopotnițe³³), precum și de dregerea bisericii vechi.

În darea de seamă înaintată de arhimandritul Eftimie, la 26 august 1860, Mitropoliei Ungro-Vlahiei «de sumele primite și cheltuelile urmate cu reclădirea din nou a schitului Nifon, numit Zamfira»³⁴) aflăm un mic istoric al tuturor lucrărilor săvîrșite aici între anii 1854-1858, sub purtarea lui de grijă, Astfel, el spune că «schitul Zamfira, unde totul era deșert și părăsit și nu înfățișa decît ruinele... astăzi se arată cu totul din nou... Biserica solidă și încăpătoare, ridicată cu totul din nou din temelie, are aspectul cel mai frumos. În stînga intrărilor două rînduri de chilii asemenea făcute cu toată soliditatea, cu două cuhnii și o pivniță. În dreapta un puț bine lucrat, care înlesnește toată trebuința schitului de apă. Toate acestea pe un spațios loc împrejmuit de toate părțile din nou cu gard. Biserica cea veche reparată, învelită din nou cu șindrila și împrejmuită cu gard, care servește de cîmitiriu al schitului pentru înmormîntări. Pentru înlesnirea necesităților schitului, o moară pe apă, o magazie încăpătoare pe zidurile unei pivnițe vechi, dar încă bună, livezi și grădini curățite și un han din nou în sat. Pentru toate aceste clădiri și lucrări s-a cheltuit suma de 146.180 lei»³⁵).

Vreme de 17 ani, cît a mai trăit după aceea mitropolitul Nifon († 5 mai 1875), schitul Zamfira a propășit neconținut sub părinteasca lui oblauire, sporindu-și neîncetat obștea și zidind arhondaric și chilii noi. Se-

maicile, să rămîie sfînta biserică pe loc», cu toate ale ei «după condica ce s-au aflat la venirea maicilor în acest schit». (*Ibidem*, *Dosar nr. 67/1853*, f. 13). În urma acestei jalbe, Mitropolia cere stareșului schitului Ghighiu să facă o cercetare. La 21 septembrie 1854, arhim. Eftimie răspunde că ducîndu-se la schitul Roșicara, ctitorii i-au arătat că ei cer ca: «biserica zidărie să nu li să strîce și să rămîie în ființă pentru moșnenii vecini ce sînt împrejur», nemaî avînd ei altă biserică în apropiere. (*Ibidem*, f. 8), Într-o listă din 13 sept. 1853, «de cîte maici și surori» sînt în schitul Roșioara, aflăm că erau 18 călugărițe și 18 surori, dintre care stareța Minodora, cu proinstareța Sevastia și cîntăreața Agatonica, se arată că erau la Roșioara de 18 ani, călugărite toate trei aici. (*Ibidem*, ff. 9-10).

32. *Ibidem*, *Dosar nr. 103/1852*, f. 152.

33. În raportul său către Căimăcămia țării, din 1 august 1858, Mitropolitul Nifon roagă să i se dea din Casa Centrală 500 galbeni pentru «a se face și o clopotniță de zid». La 4 septembrie același an, Departamentul Credinței răspunde că principele Caimacam «a aprobat ajutorul cerut de 500 galbeni pentru clădirea clopotniței de zid dela noul schit Nifon, numit mai înainte Zamfira». (*Ibidem*, ff. 153, 157).

34. *Ibidem*, ff. 185-190.

35. La clădire se spune că s-au întrebuintat: «300.000 cărămizi, 100.000 oca de var, 450.000 șindrele, 1825 oca de fier pentru ferestre, cruci și îmbrăcatul ușilor bisericii, 900 oca cuie». Între cheltueli se arată: «10.515 lei lemnăria, aducerea tîmplei de la Căldărușani, pisania și piatra pomelnicului ctitoricesc, lucrata de ieromonahul Calinic; 16.000 lei d-lui N. Grigorescu pentru zugrăvitul bisericii; 5750 lei lui Tănase Anghel Zugravu pentru poleitul tîmplei; 17.250 lei plata meșterilor dulgheri și zidari pentru facerea caselor stărețești, chiliile cîntăreților, două cuhnii, pardoseala bisericii, așezarea tîmplei și a strănilor și facerea curții schitului cu gard, precum și a bisericii vechi».

cularizarea din 1864 i-a răsluit însă moșiile și nu i-a mai rămas decât vatra din jur și viile dela Seciul.

Dar după aproape o jumătate de veac de dăinuire, un mare necaz avea să se abată asupra acestei biserici. Căci în anul 1904, fostul mitropolit Ghenadie Petrescu (1893—1896), în dorința de a fi socotit și el ctitor nou, în loc să spele fumul ce se așternuse pe pereți, din nepricepere a pus pe pictorul ploștean Toma Vintilescu să înnoiască — adică să strice — zugrăveala lui Grigorescu, acoperind-o în întregime cu o nemeșeșugită tempera. Așa dar, peste liniile și culorile lui Grigorescu, s-au așternut vâpselile cu apă ale lui Vintilescu, care a mai zugrăvit în ulei câteva tablouri la îndoitura bolții pronaosului, precum și chipul noului ctitor în partea stîngă a ușii. Neatinse de această mînjeală au scăpat doar cele șase icoane mari împărătești de la tîmplă, care deși sînt lucrate în stil de renaștere italiană, stăpînesc pe privitori prin sinceritatea liniilor, prin frăgezimea colorilor, și prin frumusețea veșmintelor. Să nu uităm că în vremea cînd se petreceau aceste lucruri, N. Grigorescu era încă în viață și de bună seamă că neîngăduita cutezanță a lui Vintilescu îi va fi pricinuit multă amărăciune.

Ani după ani trecură și peste toate aceste lucruri se așternu uitarea, căci alte dureri și necazuri aveau să învâle tihna obștei de la Zamfira. Un foc năpraznic mistui arhondăria și câteva chilii, iar înfricoșatul cutremur din noembrie 1940 dărîmă frumoasa clopotniță de zid, casele stăreției și chiliile maicilor.

Dar are grijă Domnul de locașul Său! În toamna anului 1950, Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, după ce a stărut să se înființeze, în casele cele noi ale stăreției, atelierele de țesături și cusături naționale³⁶⁾ a hotărît, spre cinstea întregii Biserici românești și slava numelui Înalt Prea Sfinției Sale, să se scoată la iveală în toată frumusețea și măestria ei zugrăveala lui Grigorescu, îndepărtîndu-se prin spălare toate vâpselile așternute pe deasupra ei de Toma Vintilescu. Sarcina aceasta, destul de migăloasă și plină de răspundere, a fost încredințată pictorilor Gh. Vinătoru și C. Călinescu, care au lucrat cu rîvnă și pricepere timp de un an de zile, sub îndrumarea și privegherea necurmată a Comisiei de pictură de pe lîngă Sf. Patriarhie. Intreaga lucrare a costat suma de 380.000 lei, care au fost dați de Ministerul Cultelor și conducerea Bisericii. Cu acest prilej, în afară de spălarea întregii biserici, s-au rezugrăvit unele părți mai șterse, s-au dres câteva deseme crăpate, mai ales la boltă, s-au zugrăvit din nou în frescă hramurile bisericii afară deasupra ușii de intrare și s-au curățit de ulei coloanele și tocul ușii, care sînt de piatră.

Intr-un cuvînt, lucru bun și de pomenire s-a făcut. Iar zugrăveala făcută de mîna cea iscusită și plină de dar a lui Grigorescu a ieșit din nou la iveală în toată măreția ei. Și se dovedește acum că a fost săvîrșită cu atîta îndemînare că îndată după isprăvirea ei i-a venit poftire să zugrăvească și mînăstirea Agapia din Moldova. Așa a zugrăvit Grigorescu, în tinerețea lui curată, două mînăstiri: una în Muntenia — Zamfira — iar alta în Moldova — Agapia — tocmai în anii unirii Principatelor, închinîndu-le lui Dumnezeu ca un prinos al muncii sale pline de avînt.

Prof. Diacon GH. I. MOISESCU

36. Vezi: Preotul Nic. M. Popescu, *Îi și chilimuri la mînăstirea Zamfira*, în rev. *Glasul Bisericii*, an. IV (1950), nr. 9-10, pp. 25-27.

PENTRU O ISTORIE A MINĂSTIRILOR

Fără număr sînt locurile din țara noastră, care-ți desfată pînă la ne-saț privirea și-ți satură sufletul de bucurie. Iar acum și mai de preț apare bogăția de podoabe a pămîntului nostru, fiindcă nu mai este apanagiul unui pumn de îmbuibați, ci la îndemîna oricărui doritor să-și cunoască și să-și iubească țara.

Invrîstăte în legendele populare cu durerile trecutului și cu nădej-dile viitorului, pitoreștile noastre ținuturi au dobîndit înfățișări și mai minunate acolo unde veacurile le-au împodobit cu neîntrecutul simț artis-tic al mîinii omenești.

Și romînul a încrustat fapta istorică într-un chip atît de măestru, de cele mai multe ori pe la poalele munților, în mijlocul codrilor, pe cursul apelor, pe acolo pe unde mîna prădalnică a năvălitorilor nu putea ajunge cu ușurință. În astfel de unghere, la adăpostul cîte unui altar închinat slavei și milei lui Dumnezeu, în tînda unui schit ori mai apoi în chilia unei mî-năstiri, s-a desăvîrșit măestria întru toate a poporului nostru, s-a zămis-lit o conștiință și s-a hrănit lupta pentru liberatea patriei și poporului romîn.

Dacă setea de cunoaștere îți poartă pașii pe drumul ce șerpuieste pe sub muchia Carpaților, dinspre Rîmnicu-Vîlcii către tîrgul Hurezului, minunate priveliști ți se înfățișează și necontenit îți atrag privirea, cînd într-o parte, cînd în alta. Printre povîrnișurile și coastele în nesfîrșite culori, parcă zugrăvite, dela frunzișul copacilor pînă la vîrfurile semețe și pleșuve ale munților, drumul taie mereu înainte alte priveliști, una mai îmbietoare ca alta.

Cînd ajungi pe coasta Negruleștilor, drumul se depărtează de îngemînarea muntelui cu pămîntul și privirea ți-o fură panorama întinsurilor către apus și miază-zi, cu așezările Hurezului și Tomșanilor. Zarea pier-dută în depărtări pe care o poți cuprinde acum, pare mai impresionantă decît călătoria printre băierile munților. Vezi departe. Aci, pe priporul din care urmărești cum se înșiruie casele comunii Costești pînă la margi-nea pădurii, ți se arată spre miază noapte un tablou destul de rar prin măreția lui. La calea jumătate către vîrfurile muntelui, în mijlocul chîlimului de păduri, se zărește albă și maiestooasă prin construcția ei impunătoare, mînăstirea Arnota, ctitoria și adăpostul de veci al osemintelor domnito-rului Matei Basarab.

De dorești să ajungi la mînăstirea Arnota, cotești pe dreapta. Mergi pe drum polejnic, însă, acolo unde rîul Bistrița și-a tăiat dealungul mile-niilor vad prin steiul alburiu și se prăvale gălăgios spre întinsuri, trebuie să faci un popas. Aici întîlnești mînăstirea Bistrița construită de familia Craioveștilor prin veacul al XVI-lea, poate pentru tihna și izbăvirea su-

fletelor, poate însă și pentru adăpost — cu pricepere ales și pus sub semnul crucii, acolo în vecinătatea vestitei peșteri a liliecilor — pentru bănet și bogății. Nenumărate semne de întrebare se ridică ochiului iscoditor și doritorului de a cunoaște. Drumetul nu poate să nu rămână nedumerit că pe lângă îndatoritoarea bunăvoință a maicilor și câteva îndrumări îndoelnice, nu poate afla mare lucru, nu rămîne luminat sigur și temeinic, cu toate că în umbra sau sub zidurile acestei mari așezări mînăstirești atîtea «întîmplări» și fapte voite, nu vor lipsi și nu se vor șerge din amintirea oamenilor. Nici despre sfîntul Grigorie Decapolitul, ale cărui moaște dumnezeescul destin le-a hărăzit incinta acestui sfînt locaș drept adăpost, nu prea ești îndestulat cu știri. Privești lucruri de preț, care ascund taine vechi ori pagini de istorie și pleci fără bucuria dezlegării întrebărilor ce ți se pun, într-o așezare creștinească, unde viața își deapănă firul ca și șuvoiul gălăgios al Bistriței.

Urcușul spre pajiștea mînăstirii Arnota este mult mai anevoios și mai lung decît ai presupune cînd o vezi de departe: cale de aproape o jumătate de zi în pas slobod.

De trei ori a fost cuprinsă de foc zidirea voevodului muntean, temut dar și prețuit conducător de oști, care-și doarme somnul aci, sub lespedea sculptată cu meșteșug, neturburat decît de ciripitul păsărilor și de mugetul vînturilor. Și totuși schimnici veghetori mereu găsitu-s-au să păstreze candela aprinsă la căpătîiul domnitorului. Multe semne ale trecutului, îngropate în uitare sau stinse în nepăsare, își așteaptă și aici cercetătorii. Fiindcă Arnota nu este numai o mînăstire care adăpostește un mormînt voevodal, nu este numai un altar de rugăciune și un monument istoric, ci mai mult decît celelalte, un monument deschizător de capitol în istoria noastră, care așteaptă să fie studiat cu pricepere și tălmăcit fără părtinire.

Cale de o jumătate de poștă spre apus, deasupra satului Romani, pe un dîmb însořit, este vestitul monument arhitectonic — tot pentru Domnul laudă — mînăstirea Hurezi, zidită de Constantin Brîncoveanu.

Vizitezi lăcașul cu picturile în aur, străbați trapeza admirînd arcadele și sculpturile înconjurătoare, cercetezi amintiri și obiecte, ascuți explicațiile unei bătrîne maici, care îndeplinește rolul de călăuză. Totuși, multe îți rămîn întunecate ca și figurile sfinților, acoperite dealungul timpului de fumul lumînărilor.

Și, de aci pleci fără mulțumirea și entuziasmul cu care veniseși și fără să poți afla că la doi pași, uitat de vreme și de oameni un alt lăcaș împreună cu istoria lui — mînăstirea Sf. Ioan — nu a găsit încă pe cercetătorul cu dragoste de pămîntul sfînt al patriei și de hotarele veacurilor ei, dăltuite cu migală și neîntrecută destoinicie pe sfințele altare.

Cale întoarsă pe valea Otăsăului, se află legendara mînăstire Dintr-un Lemn, care și ea își așteaptă istoriograful, fiindcă nimeni încă nu s-a preocupat să-i dezgroape din colbul uitării adevărata ctitorie. Se bănuie că există din veacul al XV-lea. Atît.

În poveștile moștenite din bătrîni și înflorite de imaginația ori năstrușnicia omului, se spune că ar fi ridicată pe locul în care doamna Chiajna și-a găsit neprihănită cdraslă, fugară de cumplitul destin pe care i-l hărăzise cerbicia unei mame neîndurate.

Înainte de a intra în bisericuța bine îngrijită, zăbovești în fața unui stîlp de piatră sau a unei lespezi cu inscripții tocite de cariul vremii și de

mîini netrebnice. Nici aici nu poți afla dezlegare curiozității și adevărului care rămîne învăluit în uitare. Și de nu depui stăruință, poți pleca întristat că n-ai dat de adevărata biserică dintr-un lemn, despre care vorbește datina — așezată cîteva trepte mai sus spre miază zi, în afara zidului exterior al mînăstiri.

Lași în urmă mînăstirea Surpatele care străjuește pe coasta de răsărit a Otăsăului din 1591 de cînd a ridicat-o Ștefan Bogdan și pornești spre rărunchii munților, pe valea Cheii, atras de răsunetele îndepărtate ale altor clopote.

Pe aceste meleaguri, altădată acoperite de păduri fără vîrstă, în culele acestea desfăcute din coama Carpaților ca dintr-o umbrelă pe unde arareori calcă picior omenesc, două schituri, Iezerul, zidit acum patru sute de ani de doamna Chiajna și Jghiaburi, stau mărturie și adăpost neclintit a două crîmpeie de istorie. Aici în tihnă și liniște nemărginită, simți, călătorule, dator ia să meditezi îndelung asupra chemării lăuntrice a atîtor monahi, care în reculegere și aproape în pustnicie, trec o candelă aprinsă din generație în generație. Ce tainice chemări, ce procese de conștiință sau, poate, ce cauze neîndurătoare și de nebiruit împing sufletul omenesc în sălbăticia văgăunilor neumblate?

De tai valea Olăneștilor cu pas sprinten și odihnit spre răsărit și urci pe piscul Cocoșului, îmbelșugată răsplată găsești oboseli, fiindcă rar loc mai poți afla asemănător. Dinspre culmile dominate de semețul Negoi, cuprinderea vederii se prăvale în toate părțile pînă în depărtări nesfîrșite. Spre valea Muereștilor se zărește matca Oltului, iar mai departe în jos, după creasta Olăneștilor, bănuiești vatra Rîmnicului.

Nu te mai sature de vraje privind nesfîrșitele culmi, povîrnișuri și coaste însemnate din loc în loc cu mici pete albe — modeste căsuțe răzlețe, stîne sau staule. Dar și mai de neuitat se ivește din fundul unei văi adînci și bine adăpostită, mînăstirea Frăsinei, binecunoscută mai mult prin legămîntul schimnic de neîntinată sihăstrie al prea cuviosului Calinic, decît prin așezarea ei retrasă și bine rînduită.

În sfîrșit, cobori pe valea Oltului, acolo unde istoria glăsuiește că s-au despărțit gîntile, cu Seneslau spre răsărit și cu Litovoi spre apus. Ceva mai sus, înfiptă chiar în matca Oltului navalnic, străjuește mînăstirea Cozia de aproape șase sute de ani.

Acolo în vuetul, cînd mai domol, cînd mai tumultos, dar veșnic neobosit al apei care a spintecat Carpații, și-a statornicit locul de veșnică odihnă Mircea cel Mare, neodihnitul voevod al țării Romînești, cel ce a înfruntat și a îngenunchiat pe trufașul Baiazid. Cîți nu trec pe șoseaua ce se sloboade dintre munții Cîinenilor la vale, repede ca și Oltul, fără să cunoască și să știe că mînăstirea Cozia, printre cele mai vechi ctitorii voevodale, adăpostește rămășițele ctitorului Țării Romînești!

Să cobori mai departe, lăsînd în paza codrilor și mînăstirile Turnu și Cornetul. Să privești o clipă cu evlavie — în goana drumului — către zidurile mînăstiri Cetățuia, din hotarul de miază-noapte al Rîmnicului și să poposești mai jos la vechea mînăstire a Govorei, de numele și lăcașul căreia sînt legate începuturile tiparniței în țara romînească și prima pravilă a lui Matei Basarab. Indemn ceresc nedeslușit la timpul lui, hărăzit-a Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian chemarea de a descifra cronici și hrisoave și de a scrie monografia acestei mînăstiri, fără să bănuie că lucrarea ca titlu de licență, susținută la Facultatea de Teologie din

București, îi prevestea drumul monahal către cea mai înaltă treaptă bisericească și-i hărăzise osîrdia rectitoririi multor părăsite lăcașuri sfinte, pentru a Domnului deapururi slavă și a poporului nostru cinstire.

Lăsînd altora mai vrednici grija aducerii aminte despre alte lăcașuri de necontenită veghe, ca frumoasa construcție a lui Brîncoveanu de lângă Drăgășani, de pe valea Mamului, sau cea vecină mai nouă, a lui Morunglavu, de alături dela Ștefănești, — îndrăznesc să îndrept, din pîlda patriarhală, îndemn către tinerii cărturari și slujitori ai Sfîntei noastre Biserici. Drept dovadă a cuviinței și respectului față de trecut și încrederii în viitorul poporului nostru, găsească-se cercetătorii care să tîlmăcească drumul mînăstirilor noastre, în mare măsură însemnînd și drumul dezvoltării artei și culturii naționale și drumul libertății poporului nostru!...

D. GHINDARU

RECENZII

„INFLUENȚE ALE ARHITECTURII VECHI RUSEȘTI ASUPRA VECHII ARHITECTURI ROMINEȘTI” de Academician P. CONSTANTINESCU-IAȘI

— Ecoul acestei lucrări în publicațiile sovietice de specialitate —

Asemănările monumentelor artistice din Republica Populară Română cu acele din Țara Sovietelor au fost remarcate de scriitorii sovietici care ne-au vizitat țara, ca Fedin Constantin, Gheorghe Leonidze sau publicistul V. Curtov, după cum arată autorul în prefața operei de care ne ocupăm. Descriind vechile monumente artistice ale Iașului, V. Curtov spune: «Arhitectura bisericilor și mănăstirilor sale este de un stil colorat, în care apare evidentă influența artei slave».

Aceeași asemănare a fost remarcată și de savanții ruși de mai înainte: «Vechea carte românească este pentru noi un fel de completare la vechea carte rusească. Vechea mănăstire românească, cu vechile ei fresce, icoane și odoare, ne dă un material prețios pentru istoria și caracterizarea vechii arte rusești» — spunea academicianul A. I. Sobolevschi, într-o comunicare din 1916. «Importanța legăturilor bisericești de altădată este cu atât mai mare, cu cât corespundeau relațiilor culturale și înlesneau influențele artistice» — spune academicianul P. Constantinescu-Iași, în această nouă lucrare.

Inarmat cu temeinice cunoștințe a limbilor slave, academicianul P. Constantinescu-Iași a urmărit de mult timp problema legăturilor artistice romîno-ruse, cercetînd «procesul istoric din punctul de vedere al priorității Bisericii și artei rusești». Incă din anul 1947 publică studiul: «Din relațiile artistice romîno-ruse», referindu-se la «unele influențe ale artei religioase rusești asupra vechii arte romînești»; continuă apoi studiarea și documentarea problemei influențelor ruse în ansamblu, problemă de care s-a arătat preocupat în comunicările dela Institutul de Studii Romîno-Sovietic din 1949 și dela Academia R.P.R., din 1950, pînă în anul 1951, cînd apare această cuprinzătoare operă asupra influențelor arhitecturii vechi rusești, apreciată elogios de academicienii sovietici de specialitate.

«Influentele străine asupra artei romînești s-au exercitat tot timpul dezvoltării ei și au venit dela popoarele vecine cu care poporul romîn a avut repetate legături economice, politice, culturale. În primul rînd, aceste legături au avut loc cu popoarele rusești, care l-au ajutat în formarea și dezvoltarea culturii și artei sale proprii».

În cinci capitole, cu bogate documentări, autorul arată: 1) Relațiile culturale și artistice între Rusia și Țările Romînești, 2) Elemente ale arhi-

tecturii bisericești, 3) Construcții în lemn, 4) Arhitectura civilă și 5) Decorația arhitectonică.

«Influnțele rusești — din Rusia, Ucraina vestică, Georgia și Armenia, printre cele mai importante regiuni și școale artistice — s-au exercitat de timpuriu și au continuat pînă în pragul zilelor noastre, mijlocul secolului XIX»

Lucrarea academicianului P. Constantinescu-Iași se încheie cu o sintetică expunere în limba rusă a cuprinsului celor cinci capitole arătate mai sus; în încercarea de a reda în rîndurile care urmează, în mod cît mai exact, cuprinsul lucrării, ne vom orienta, mai ales, după această succintă expunere în limba rusă.

Legăturile artistice dintre cele două țări: România — adică Moldova, Țara Românească și Ardealul — și Rusia — cuprinzînd diferite popoare slave și neslave, care alcătuiesc astăzi Uniunea Sovietică — constituiesc un fapt istoric necontestat, cu toată insuficiența cercetărilor de pînă acum. «Problema stabilirii datei exacte a introducerii influenței slave la romîni rămîne încă deschisă. Descoperirile arheologice, mai noi, dovedesc o rază întinsă a pătrunderii culturii slave încă din primele veacuri ale perioadei feudale. Așezarea veche, romano-bizantină, dela Garvăn (Dinogeția) din nord-vestul Dobrogei, a dat la iveală o olărie destul de bogată de origină slavă, caracterizată prin factura tehnică și prin semne specifice ceramicii slave».

«Cele dintîi relații cu Rusia se cunosc încă de pe vremea statului dela Chiev pentru regiunile dunărene. Principele Sveatoslav întreprinde o campanie în anul 967 împotriva regelui Bulgariei și se așează în capitala acestuia, Pereiaslaveț pe Dunăre, trecînd prin Țara Românească». În «Cuvînt despre oastea lui Igor» — unul din cele mai vechi monumente literare ruse — autorul, elogiînd pe unul din cnejii Galiției, îi spune: «Tu, care ai zăvorît porțile Dunării...!». «Capitala statului galițian era Haliciu, dar curînd se înființează Lvovul, care devine cel mai important oraș al Galiției. Cultura Galiției se dezvoltă într-un grad înaintat, trecînd și asupra vecinilor dela sud; primele începuturi ale statului moldovenesc sînt în strînsă legătură cu această cultură».

Istoriografia romînească burgheză, conform atitudinii generale a științei romînești, care — după porunca claselor conducătoare — era dușmănoasă culturii rusești și sovietice, a ignorat într-o mare măsură aceste legături, mai ales după constituirea Uniunii Sovietice.

Numeroasele date remarcate în special de această nouă lucrare, arată o puternică influență a vechii arhitecturi rusești asupra celei romînești; ea se vedește atît în monumentele de artă veche bisericească, cît și în arhitectura nouă sovietică.

Lucrarea de față pune în lumină asemănarea atît de evidentă între elementele arhitectonice și decorative, ce nu se observă în aceeași măsură în alt stil artistic, în așa fel încît nu se poate pune la îndoială influența artei rusești, ucrainiene, gruzine sau armene asupra celei romînești. În alte cazuri, asemănarea are un caracter mai general, și aceleași elemente ale arhitecturii ruse se manifestă în diferite locuri; autorul totuși le semnalează în vederea unor cercetări comparative ulterioare, ce vor putea să rezolve tema pusă și în sensul unei influențe a artei rusești.

Autorul nu reduce, se înțelege, arhitectura romînă doar la primirea unei influențe străine. Vechea artă romînească are originalitatea sa. În

arhitectură se disting în mod clar două stiluri: muntenesc și moldovenesc. Acesta din urmă este mai caracteristic, și în virtutea unor elemente arhitectonice proprii, mai apropiat de vechea arhitectură rusă.

Dezvoltarea culturii românești, căreia îi aparțin arta și cu deosebire monumentele arhitectonice, este strâns legată de dezvoltarea materială a societății românești, care determină caracterul dezvoltării culturii. Artă românească veche este legată de biserică și stat; avînd în vedere că clasa conducătoare feudală deținea mijloacele materiale ce înlesneau dezvoltarea artei, această artă are, mai ales, un caracter religios, oficial. Atît în perioada formării principatelor romîne, cît și mai tîrziu, protectorii artei erau domnii, boierii feudali și mai tîrziu negustorii și atelierile meseriașilor, mai cu seamă în perioada de dezvoltare a acestor categorii sociale.

În primul capitol, autorul studiază condițiile istorice generale ce înlesnesc răspîndirea influenței rusești. Cu toată lipsa de dovezi a originii monumentelor arhitectonice ruse, gruzine, armene, studiate, totuși, pe baza numeroaselor legături cu caracter religios și politic, se poate explica influența în arhitectură.

Dezvoltarea societății românești în secolele XIV—XVIII amintește, în linii generale, dezvoltarea societății ruse, începînd cu perioada statului dela Chiev, ce întreținea raporturi cu principatele dela Dunăre. Raporturile feudale constituiau baza structurii social-economice a principatelor romîne; ocupația de căpetenie a populației era agricultura; boierii erau stăpîni pămînturilor; țărani erau împărțiți în două categorii: liberi, asemeni cu «smerzii» și «vecinii» sau «rumînii» asemeni cu «zacupii». Contradicțiile de clasă cresc; lupta de clasă ia forme diferite: începînd cu fuga de pe moșiile boierești și terminînd cu răscoalele maselor țărănești. Cele mai însemnate dintre acestea au fost: răscoala dela Bobîlna, din anul 1437, răscoala lui Doja din anul 1514, răscoala lui Horia, Cloșca și Crișan din Transilvania, din anul 1784, răscoala lui Muha din Moldova, din anii 1490—1492 (centrul în sudul Ucrainei) și răscoala lui Tudor din Muntenia, în anul 1821.

Economia națională, bazată pe munca țăranilor, nu exclude apariția unei «industrii casnice» ruptă de agricultură. Mai tîrziu apar orașele; ele sînt destul de numeroase în sec. al XV-lea; diferențierea socială în orașe se intensifică, datorită diferențierii muncii. Pentru înăbușirea mișcărilor țărănești, boierii aveau nevoie de un stat puternic; negustorii aveau nevoie de căi de comerț sigure; primejdia năvălirilor străine reclama întărirea puterii domnului, — aceste fapte constituiesc premisele instaurării monarhiei feudale în principatele Moldovei, Munteniei și Transilvaniei.

Lupta pentru întărirea puterii centrale — un element progresist — continuă în secolul al XVI-lea, cînd principatele cad cu totul în stăpînirea turcilor; totuși, înflorirea economică ce se observă în sec. al XVII-lea, determină comparativ o înaltă dezvoltare culturală și deci și artistică. Începînd cu sfîrșitul sec. al XVII-lea, în ajutorul principatelor romîne, care se luptă împotriva jugului turcesc, vine Rusia, care dă neîncetat, sprijin prietenesc poporului român. Crește vechea influență a culturii rusești, care devine predominantă, pînă în epoca noastră. După cum se știe, din timpul lui Petru cel Mare pînă în anul 1877, Rusia a luptat de nouă ori împotriva Turciei; aceasta înseamnă totodată nouă perioade de ocupație a princi-

patelor române de către armatele rusești, purtătoare a unei influențe rusești multilaterale.

Relațiile bisericești româno-ruse, pentru studiul cărora autorul consacră a doua parte din capitolul I, sînt foarte vechi. «Scrisori papale din a doua jumătate a sec. XIV vorbesc de legătura dintre biserica Moldovei și cea tutelară din Galiția, drept rezistență față de patriarhia din Bizanț, care din această pricină dăduse Moldovei denumirea de Ruso-Valahia».

Primele catedre bisericești din Moldova se bucură de protecția mitropolitului Galiției, care sfințește pe episcopul Iosif ca mitropolit al Moldovei. Relațiile cu Chievul sînt întărite prin înscăunarea ca mitropolit al Chievului și Volhiniei a învățatului Grigorie Țamblac, care venind în fruntea delegației trimisă de patriarhia din Constantinopol, rămîne un timp în Moldova, jucînd un important rol cultural ca «stareț al mînăstirii Neamț și mare dascăl al bisericii moldovenești». Pelerini ruși se cunosc în principatele române încă din sec. XV.

Ștefan cel Mare aduce dela Lvov clopote pentru bisericile sale — fapt dovedit de clopotul mic, păstrat la mînăstirea Bistrița, purtînd data de 1490. Țarul Ivan III a avut legături de rudenie cu Ștefan cel Mare, Ivan IV a fost ctitorul unei mînăstiri din Moldova. Actul de constituire a noiei patriarhii rusești, în 1588, este semnat și de mitropolitul Moldovei, Gheorghe Movilă. Renumiții mitropoliți din sec. XVII, Varlaam și Dosoftei au călătorit în Rusia. Petru Movilă devine mitropolit al Chievului și sprijină biserica românească, trimițînd «tiparnițe», folosite la Iași și la Cîmpulung muntenesc. Vasile Lupu intră în legături de prietenie și strînsă rudenie cu hatmanul cazacilor Bogdan Hmelnițchi, care îl va ajuta în luptele cu Matei Basarab. Mitropolitul Ghenadie dela Alba Iulia se adresează rușilor (1629) numind Moscova drept «Roma cea nouă». Un important moment în istoria raporturilor bisericești româno-ruse îl constituie acela din a doua jumătate a sec. XV, cînd prăbușindu-se imperiul roman de răsărit sub stăpînirea otomană, o Biserică nouă se ridică la slavii de răsărit, cu rolul de apărătoare și protectoare a creștinilor. Antim Ivireanul — învățatul mitropolit din epoca lui Constantin Brîncoveanu, ucis de către turci — era de origină din Iberia «Gruzia», unde a întemeiat o tipografie cu ajutorul unui monah din Muntenia. Cantacuzinii întretin în mod intens raporturi religioase și politice cu Rusia. În anul 1664, Gheorghe Ștefan încheie un tratat cu țarul. În anul 1711, Dimitrie Cantemir emigră în Rusia, unde desfășură o întinsă activitate culturală. Reformatorul monahismului din Moldova, la sfîrșitul sec. XVIII — Paisie Velicicovschi — era ucrainian. Frecvente sînt legăturile bisericești cu Rusia și în veacul XIX. Dintre numeroșii discipoli ai Academiei rusești, autorul amintește pe cărturarii Filaret Scriban și Melchisedec al Romanului — magiștri ai Academiei din Chiev. «Colonelul Gheorghe Ruset Roznovanu construiește la Rcznov-Neamț o biserică, reprezentînd o copie exactă a monumentelor rusești. Biserici noi în stil rusesc se construiesc la finele veacului XIX, pentru cultul comunițărilor rusești; între altele, biserica lipovenească din Iași sau biserica rusă din București. Vechea biserică a lui Ștefan cel Mare, Sf. Nicolae din Iași, refăcută la 1676, de Antonie Ruset, cu trei altare, avea drept slujitori, pentru altarul închinat Sf. Ștefan, preoți ruși». «Moscova a însemnat deseori un mare sprijin pentru poporul românesc — așa cum într-o privință arăta mitropolitul Teodosie din București, în scrisoarea sa

dela 1700: «Mîntuire și ajutor împotriva turcilor și a catolicilor numai din Moscova putea veni».

Astfel se explică numeroasele dovezi ale influențelor artei bisericii ruse asupra monumentelor de artă romînească. Schimbul artistic între Rusia și pămînturile romînești nu este un fenomen sporadic; el este confirmat prin numeroase opere de artă: icoane, cruci, vestminte și ustensile bisericesti, cărți cu scoarțe și miniaturi artistice, țesături și alte obiecte, legate de cult; aceste obiecte au avut o largă circulație și au contribuit la stabilirea de legături artistice și în domeniul artei: în pictura de pe pereți și în arhitectură.

Icoanele în frescă, chiar frescele de pe pereții exteriori — această caracteristică a artei din Moldova — ca și cealaltă pictură de pe pereți, adeseori reflectă influența școalei rusești: în special, trăsăturile realismului ce apar în sec. XVI nu sînt decît urmarea influenței renumitelor școli rusești dela Novgorod, Vladimir și alte centre. Se știe, de asemeni, că din Moscova și Chiev s-au trimis deseori cei mai buni meșteri zugravi; de pildă renumiții pictori care au zugrăvit minunata biserică Trei Ierarhi din Iași, întemeiată de Vasile Lupu. «Ajungem la concluzia că chiar elemente de ale Renașterii ar fi pătruns în România tot din Rusia».

În capitolul II «Elemente ale arhitecturii bisericesti» se arată că arhitectura veche rusă se deosebește de arhitectura apuseană, că are un ritm propriu și o altă evoluție. Arhitectura veche romînească aparține în genere aceluiași grup de școale, însușindu-și formele bizantine — ca și arhitectura rusă — și transformîndu-le în spirit național, cu ajutorul înrîuririlor care i-au venit din răsărit, într-o vreme cînd condițiunile raporturilor romîno-ruse erau prielnice. Autorul studiază problema «Cîitori și meșteri ruși»; acest capitol cuprinde știrile puțin numeroase ce au ajuns pînă la noi despre țarii ruși și alți ctitori ce au construit și au susținut biserici și mînăstiri romînești. De pildă, Ivan IV este considerat ziditorul unei mînăstiri din Moldova și este înscris în pomelnicul mînăstirii Bistrița-Vîlcea, Petru I este înscris în pomelnicul mînăstirii Golia din Iași. Potemkin a restaurat biserică Sf. Nicolae din Iași — ctitoria lui Ștefan cel Mare. «În anturajul prințului Potemkin se găsea marele poet georgian Gabașvili, trimisul regelui Georgiei pe lîngă armatele țarului, în campania 1789—1792 în contra turcilor. El moare în împrejurări curioase și este înmormîntat la biserică Sf. Vineri din Iași, dărimată în 1895; mormîntul poetului fu identificat abia în anul 1949; piatra funerară are un chenar în stilul baroc al vremii». Împărăteasa Elisabeta este înscrisă în pomelnicul bisericii Sf. Nicolae-Schei din orașul Stalin, ș.a.m.d. Merită o deosebită atenție inscripția bisericii din satul Izvoarele-Prahova, care pomenește pe împăratul Rusiei Nicolae I la locul obișnuit stăpînitorilor țării în celelalte inscripții.

În «Problema planului», autorul studiază tipurile arhitectonice de origine bizantină, folosite de arhitecții romîni, însă asemănătoare cu modelele rusești. Planul cel mai obișnuit triconic (triflat) — este de proveniență armeană; planul în cruce greacă este cunoscut în arhitectura rusă încă din timpul statului chivean (cp. biserică Sf. Dimitrie din Craiova sau mitropolia din Tîrgoviște cu biserică din Pitzunda sau mînăstirea Chirilov din Chiev). Un plan mai modest, longitudinal, a fost folosit și de arhitecții ruși. Trăsătura caracteristică a arhitecturii romînești — apariția în bisericile moldovenești din sec. XVI a unui plan alungit prin in-

introducerea unei construcții intermediare între naos și narthex, pe care autorul a caracterizat-o mai demult sub denumirea de «sepulcral», este exclusiv de origine armeană. Primul exemplar al construcției cu sepulcral dela mănăstirea Neamț (1497) și mai târziu din bisericile lui Petru Rareș, începînd cu biserica Probota (1530), au apărut în aceeași epocă ca și bisericile armene din Suceava: Hagigadar și biserica Sf. Cruci, construcții de același tip. Sepulcralul lipsește pretutindeni în arta creștină orientală, cu excepția Armeniei și Gruziei, de unde pătrunde în Moldova și servește ca loc de morminte pentru ctitori. Planul clasic al bisericilor românești prezintă la fațada vestică o linie dreaptă în construcția introductivă. Există totuși unele excepții, la care pridvorul sau narthexul au formă semicirculară sau poligonală. Astfel este construcția pridvorului cu arcade dela Filipeștii-de-Pădure (Muntenia), ctitoria spătarului Mihail Cantacuzino, din 1688, cu pridvorul construit puțin mai târziu. În Moldova se cunosc mai multe exemplare. De formă mai simplă la Bălinești, din epoca lui Ștefan cel Mare; poligonal și accentuat la Dragomirna, dela începutul sec. XVI; apoi Sf. Ioan Botezătorul din Suceava, Sf. Gheorghe Lozonschi din Iași. Formele semicirculare sînt o caracteristică veche la multe biserici din Armenia.

«Pridvorul semicircular» — o apariție rară în bisericile din Muntenia și Moldova — în locul pridvorului obișnuit, dreptunghiular, cu coloane deschise sau închise — se întîlnește numai în arhitectura bisericească a școlii ruse și armene. (Cp. bisericile Filipeștii-de-Pădure-Prahova, sau Dragomirna, cu biserica Sf. Grigorie din Ani, cu biserica Vasilevschi din Chiev, sau cu biserica din Trițcoe Lîcov). Această asemănare este remarcată acum pentru prima dată în istoria artei.

«Problema boltilor» și a turelor a fost supusă unei discuții multilaterale în istoriografia arhitecturii românești; autorul socoate că cercetarea ei comparativă duce la o rezolvare justă a problemei. Turla sveltă moldovenească concomitentă cu întărirea statului centralizat, s-a înălțat într-o formă îndrăzneată. Turilele moldovenești sînt mai înalte și mai zvelte, dînd întregii clădiri un aspect mai elegant. Caracteristica este evidentă, prin comparație cu bisericile din Muntenia, ale căror turlle sînt mai scunde și mai greoaie, iar boltirea se face printr-o cupolă ce rezolvă problema după clasicul sistem bizantin. Ca exemplu este «biserica Trei Ierarhi din Iași, în forma actuală, care reprezintă întocmai construcția originală a ctitorului Vasile Lupu și pe care toți istoricii și criticii de artă, romîni și străini, au considerat-o ca pe o capodoperă a artei universale». Sistemul trecerii dela planul pătrat la cerc s-a dublat, în scopul susținerii turlei rotunde, înalte și înguste. «Inălțarea aceasta către cer a fost uneori pusă în comparație cu vestitele catedrale gotice din apus, de același aspect svelt, prin turnurile dela fațadă sau turnurile-flèche. Nu au dreptate istoricii care văd în aceasta o influență gotică; arhitecții gruzini, armeni și mai ales ruși au folosit procedeul turlei înalte în formele cele mai variate. Inălțarea și subțierea ei se realizează prin mijlocul unui sistem exterior de arcuri suprapuse «cocoșnichi» (biserica Spasa Preobrajenia din Ostrov, biserica Sf. Vasile «Blajenî» din Moscova), sau cu ajutorul unui sistem de construcție piramidal, numit «șatrovîe» (dela cuvîntul «șater=cort»), atît de răspîndit în sec. XVI (Colomenscoe ș. a.), și a sistemului interior din bisericile de lemn ale Ucrainei (mănăstirea Nicolschi din Lebedeani). «In concluzie, avem de-a face evident cu un fenomen arhitectonic impor-

tant, în care elemente rusești din Ucraina și din Rusia îmbinate și cu influențe armene, au trecut în Moldova, mai receptibilă înrîuririi rusești; aici, printr-o prelucrare originală, s-a ajuns la frumoasele expresii în piatră ale unui sistem de construcție național».

«Acoperișurile» turelor bisericilor românești sînt de două feluri: ascuțite (bisericele Sf. Gheorghe d.n. Hîrlău, Galața din Iași), folosite la monumentele mai vechi din Armenia (Ecimiazin) și Gruzia (Ertazminda), de unde au venit în România prin Rusia (biserica Spasa Preobrajenie din Covalevo), sau sub forma bulbului de ceapă. «Influența cupolei în bulb de ceapă se poate constata în tendința către bulbucare la cupolele multor biserici românești. Aspectul exterior al turelor moldovenești se distinge prin înălțarea și sveltețea turelor, datorită sistemului de construcție din interior și prin acoperișul uneori sub forma ascuțită a unei piramide, suprapusă direct pe tamburul turlei, care desăvîrșește tendința de «elansare» a turlei». «Caracteristica acoperișului ascuțit aparține arhitecturii armenesti și georgiene din vremurile cele mai vechi». «Tendința de bulbucare se remarcă la construcțiile de pe turele principale, sau la turnurile dela intrare și este de două forme: bulbucată pronunțată — tip apropiat de cupola rusească — sau ca o căciulă, de caracter și influență barocă, venită din Ucraina». Cupola clasică rusă sub forma bulbului de ceapă apare într-o formă atenuată și la cîteva biserici românești: mai expresivă (Bozieni-Roman sau Episcopia din Roman), în formă de căciulă (Hagigadar-Suceava), în stilul cupolei ucrainiene baroc (bisericele Sf. Apostoli și Sf. Gheorghe Vechi din București). Tipul bisericilor cu trei cupole în rînd (Romna-Poltava) se observă atît la bisericile moldovenești de mai tîrziu (Frumoasa-Iași), cît și la ctitoria romînească din Lvov: capela Trei Ierarhi.

Deschisă a rămas și problema apariției «turnurilor laterale», a căror formă deosebită caracteristică se întîlnește prima dată la biserica Călinești-Prahova. Autorul a descoperit prototipul lor în bisericile rusești (Catedrala Schimbarea la Față din Cernigov și din Ovruci); această filiațiune este explicabilă, dacă luăm în considerare faptul că ctitorii bisericilor muntene au fost cunoscuții rusofili Cantacuzini. Sistemul turnurilor dela fațadă prezintă două variante: de amîndouă părțile (biserica Nicolschi din Chiev) sau numai un turn (Catedrala Gheorghievski, dela mînăstirea Iuriev și Mirăuți-Suceava). «Calea turnurilor dela fațadă pare astfel lămurită: obișnuite mai mult în Siria și Asia Mică, la primele construcții creștine (veacurile IV—VIII), au trecut de acolo prin Armenia și Georgia în Rusia (veacurile XI—XIII), de unde au venit în principatele românești (veacurile XV—XVII).

«Clopotnițele» prezintă trei tipuri: dreptunghiular și masiv (mînăstirea Neamț și Cremlinul Novgorodului), poligonal (bisericele Sf. Ioan din Piatră și din Nerediți), sau înalt și elegant (clopotnița «Ivan cel Mare» din Cremlinul Moscovei și Bărboi din Iași). «O categorie aparte o formează acele turnuri înalte, care au servit de cele mai multe ori tot de clopotnițe, așezate lîngă biserică sau la intrare și care s-au distins prin înălțimea și eleganța lor, constituind adevărate capodopere arhitectonice. Cel mai renumit exemplar al genului din arta veche rusească este turnul-clopotniță «Ivan cel Mare», construit în mijlocul Cremlinului Moscovei, la 1532, și refăcut la finele veacului XVI. Cel mai popular monument al Moscovei, după biserica Sf. Vasile Blajeni, servea și ca turn stra-

tegie al Capitalei. Autorul citează cuvintele spuse în această privință de istoricul sovietic A. Zotov: «Moscovia voia ca acest colos arhitectonic, fiind o minune a tehnicii constructive din acel timp, să exprime mândria poporului învingător și triumful ideii statului unitar rus». În Moldova — și numai în câteva cazuri — apar zvonitele tipic rusești (Ițcani-Suceava). La sfârșitul secolului XVIII apare tipul puțin folosit al bisericii rotunde, — rezultat al influenței «Stilului Empire», de origină exclusiv rusească. Există două tipuri: biserica rotundă, cu cupolă (Colentina din București și biserica Nicolschi), și fără cupolă (Lețcani-Cucuteni, regiunea Iași și mausoleul Barîșnicov din Nicolo-Pogorelov). Au fost folosite de asemeni și alte elemente ale neoclasicismului: frontonul și diferite coloane antice. Pentru prima dată a atras atențiunea asupra acestui lucru autorul lucrării de care ne ocupăm.

Capitolul III este consacrat studiului «Construcțiilor în lemn», care ocupă un loc important în istoria arhitecturii din amândouă țările. În estul Europei s-a construit în lemn încă înaintea pătrunderii influenței bizantine; în Rusia — cu deosebire în regiunile centrale și nordice — construcțiile în lemn și-au păstrat vitalitatea și superioritatea pînă în pragul epocii contemporane. Izvoarele multor elemente ale zidirii din piatră trebuiesc căutate în construcțiile de lemn. Construcții de lemn s-au ridicat și în Ucraina apuseană, cu deosebire în raionul Carpat, de unde influența lor a trecut în România. Încă de mult istoricul rus Iațimirschi a atras atenția asupra asemănării unor biserici de lemn românești (Pocrov și Vînători-Neamț) cu cele din Rusia. Meșteri români au folosit ca model tipul rusec al bisericii înalte, cu trei turle (biserica Mihailovsca din Ziniov-Podolia). «Importanța bisericilor rusești, în deosebi a celor ucrainiene, pentru arhitectura religioasă românească, constă mai ales în folosirea, de către meșterii români, a diferitelor soluții date problemelor de construcție». «Turnul ascuțit a trecut la construcțiile de lemn românești mult mai ușor de construit decît forma bulbucată. Modestele biserici păstrate pînă în zilele noastre se găsesc pe tot cuprinsul țării. Același sistem va fi influențat și turnurile construcțiilor în piatră. Cupolele rusești au venit și pe cale bizantină la origine, dar forma lor specifică este națională. Autorul citează părerea învățatului sovietic A. Zotov, cu privire la monumentalele catedrale Sf. Sofia din Novgorod și Chiev: «Cele 13 cupole ale catedralei Sf. Sofia din Novgorod, construită din lemn, ca și cele 13 cupole ale catedralei Sf. Sofia din Chiev, care s-a păstrat pînă în zilele noastre, sînt fără seamăn în arhitectura creștină orientală: ele își aveau mai curînd obîrșia în arhitectura rusă străveche de lemn». Turnurile cu cupole baroc (Ceremisa-Voloschi, regiunea Moghilev) au fost folosite la câteva biserici de lemn din Transilvania (Agrîș-Bîhor). Clopotnițe mai complete, cu etajul inferior format din pereți care susțin acoperișul liber, peste care se înalță câteva mici turnulețe ascuțite în jurul turnului central ascuțit (Racula-Arhanghelsc) se întîlnesc în multe biserici din Transilvania (Budești-Maramureș sau Roșiori-Satu Mare): pînă acum se socotea că această trăsătură este un rezultat al influenței gotice. Autorul negă această filiațiune occidentală pe temeiul că toate celelalte elemente ale bisericilor românești arătate mai sus sînt în stilul artei orientale. Turnul ucrainian baroc apare și la câteva biserici de lemn din Transilvania care este în această privință o regiune mai bogată și mai cultivată (Lazuri și Pleșcuța-Arad).

În capitolul IV autorul studiază «Arhitectura civilă», domeniu care a fost pînă acum neglijat și cu totul ignorat în ceea ce privește influența rusească. Cu toată insuficiența datelor ce au ajuns pînă la noi (cele mai vechi construcții din orașe s-au distrus, datorită condițiilor atmosferice neprielnice), s-a izbutit să se reconstituie nu numai arhitectura cu caracter militar, ci chiar și palatele și casele de locuit, ce devin tot mai numeroase în secolul XVIII și în prima jumătate a sec. XIX. «Arhitectura civilă feudală e reprezentată prin cetățile cu ziduri groase și cu turnuri de două tipuri: rotunde (v. turnul Gremiacii din Pscov și construcțiile din Soroca și Suceava), și dreptunghiulare (v. Poarta Vladimir din Moscova și Cetatea Neamțului). Turnurile cu creneluri în partea de sus (Cremlinul din Smolensk) apar și în construcțiile românești (Turnul Chindiei din Tîrgoviște). Cetățile din Gruzia, ridicate pe locuri înalte, sînt asemănătoare cu cetățile românești (cp. Constantin-Abad cu Neamțu sau cu Poenari-Muscel).

Viața și urbanistica capitalelor celor două principate se desfășoară în veacurile XVI—XVIII în mare asemănare cu aceea a orașelor rusești și ucrainiene. Exemple: clădirile mari; asemănarea dintre palatul Poganchin din Pscov și palatul lui Duca din Cetățuia (Iași). Casele destinate negustorilor, construite uneori din piatră, așa numitele «bolți», s-au păstrat sub înfățișarea unor clădiri cu galerii largi pe arcade ce dădeau în stradă. În Iași, se mai păstrează încă astfel de construcții, asemănătoare cu unele case din orașul Cutais (Gruzia). Stilul neoclasic și «empire», care a înflorit în Rusia, sub Ecaterina II — de unde și denumirea de «Ecaterinschi Clasișism» — și care se continuă sub Alexandru I «Alexandrovski Clasișism» dela jumătatea sec. XVIII pînă la prima jumătate a sec. XIX, a exercitat o mare influență asupra arhitecturii civile românești, mai ales în perioada instaurării principatelor.

Vechiul palat domnesc din Iași a fost reconstruit în anul 1804 — după cum se vede din gravura păstrată — după modelul palatului Mihailov din Petersburg; clădirea vechii universității prezintă două rînduri de ferestre, coloane și fronton la corpul mijlociu al fațadei, ca universitatea din Moscova, vechiul Ermitaj și alte clădiri; în această casă boierească a trăit Potemkin. Casa Balș, casele Bașotă, Vogoride și Miclescu prezintă aceleași elemente clasice — coloane și frontoane ionice sau florentine — ca și clădirile rusești. În București, pînă astăzi, s-au păstrat clădiri în stilul «empire» rusec: palatul Ghica dela Colentina, construit în anul 1822, palatul Știrbei, și clădirea fostei Legații rusești păstrată pînă nu de mult și vechea Universitate. În împrejurimile Bucureștiului s-a păstrat palatul Ghica din Căciulați, construit după modelul conacelor din jurul Moscovei.

«Monumentele comemorative» constituie un grup aparte, ridicate în amintirea evenimentelor ce leagă Rusia cu țările române. Astfel sînt: obeliscul dela Brăila, dispărut acum, ridicat în amintirea ostașilor căzuți în războiul ce s-a terminat prin pacea dela Adrianopol (1829); obeliscul dela Copou (Iași), ce proslăvea Rusia (1834); obeliscul dela Galata (Iași), în amintirea soldaților și ofițerilor ce au căzut ca eroi în războaiele din anii: 1806-1812 și 1828-1829. Ele sînt asemănătoare cu diferite monumente rusești, în special cu obeliscul Rumeanțovschi din Petersburg sau cu obeliscul de aceeași formă elegantă din fața castelului dela Cuscovo.

Intr-un capitol special autorul studiază «Decorația Arhitectonică»; aici sînt cuprinse diferitele elemente constitutive ale construcției al căror scop este decorația. Studiind adoptarea stilului armeano-gruzin în decorația arhitectonică a bisericilor Dealul și Episcopia din Argeș (Muntenia) sau Dragomirna și biserica Trei Ierarhi (Moldova), vechii istorici au remarcat tendința de a acoperi fațadele cu o sculptură în piatră neîntreruptă, întinsă ca o dantelă. În afară de aceste trăsături remarcate de mai înainte, în lucrarea de față se aduc noi date care dovedesc influența rusească, de pildă, influența arhitecturii dela catedrala Gheorghievski din Iuriev.

Autorul enumără elementele decorației arhitectonice: «Brîul» ce înconjoară biserica. El este de două feluri: unul mai simplu, dințat, ce se observă în arta bizantină și rusă și altul mai elegant, în forma unui șnur în torsadă. Frumosul brîu moldovenesc este împrumutat de unii decoratori ai bisericilor din Muntenia: la mitropolia din București, unde se pare că e folosit pentru prima oară. Ambele tipuri sînt de origină armeano-gruzină (Ahtala, Ahlat, Dseghi).

«Arcaturile» de asemeni se apropie de stilul ruso-caucazian: factura lor e deosebită de cea italiană și bizantină (cp. catedralele Sf. Sofia din Chiev și Novgorod și una din cele mai vechi biserici românești: Dealul, Domneasca-Tîrgoviște, Mișeuți, biserica Sf. Gheorghe din Hîrlău).

«Ocnitele» așezate în două rînduri, unele deasupra altora, de două mărimi (biserica Sf. Nicolae din Dorohoi) sînt cu deosebire caracteristice pentru bisericile din epoca lui Ștefan cel Mare; ele se întîlnesc rar în Muntenia. În arhitectura rusă apar mai rar: biserica Sf. Vasile din Ovruci și unele biserici din Novgorod.

«Discurile smălțuite» sînt legate de ceramică și sculptură; ele devin o trăsătură caracteristică a bisericilor moldovenești din epoca lui Ștefan cel Mare. Cercetările recente ale învățatului sovietic Rîbacov au scos în evidență dezvoltarea ceramicii rusești din evul mediu, care a exercitat o influență și asupra artei românești.

«Motivele ornamentative biologice» au fost folosite în arta rusească și caucaziană; stilul lor este de factură orientală; ele înfățișează leul, grifonul, cerbul, păsări pe planurile din față și din spate, patrupede cu aripi, struguri. Uimitor de bogată este «decorația geometrică», care include arabescuri, romburi, cercuri, cruci, rozete și stalactite; aceste ornamente de origină armeano-gruzină au pătruns în România prin Rusia. Există o mare asemănare între decorația bisericilor Dealul, Episcopia Argeș, Preajba-Dolj, Dragomirna, Trei Ierarhi-Iași, Dolhești ș. a., cu bisericile din Ahtala, Ertazminda, Manciuța, Mzhet, Nicorzminda, Vifania, Troița, ș.a.m.d.

«Decorația monumentelor civile» e mai puțin cunoscută. În casele de locuit se folosește rozeta, care apare și la cetatea Suceava. Clădirile construite în stil neoclasic, sub influența «Empire»-ului rus, folosesc drept decorație arhitectonică elementele obișnuite: «coloane cu capiteluri florentine și gute, acele ieșituri din capete de grinzi, cel dintîi ornament la originile arhitecturii antice grecești și folosit veacuri de-a rîndul pînă la neoclasicul modern, figuri alegorice (cp. palatul Ghica din Colentina, ale cărui elemente amintesc elementele palatului Amiralității din Leningrad)».

În decurs de veacuri, oamenii de cultură din țările românești și-au îndreptat privirile spre Moscova, de unde — după expresia învățatului mitropolit Dosoftei (1683) — «lucește lucoarea» — lumina. Artiștii și constructorii români s-au inspirat din izvoarele bogate ale vechii arte rusești; împrumuturile n-au avut însă un caracter mecanic; ele au fost creatoare. «Împrumuturile artistului român din vechea artă rusească erau firești, cu atât mai mult cu cât condițiile societății din țările românești erau mult asemănătoare celor din Rusia. Studiind meșteșugurile și operele de artă din epoca veche feudală la popoarele rusești, Rîbacov a stabilit legăturile vechii culturi slave cu culturile mai vechi scitică și sarmatică, cu civilizația greco-romană de pe litoralul Mării Negre, precum și cu civilizațiile precedente și contemporane din regiunile nord-estice ale Europei orientale. Dar, în același timp, a scos în relief și caracterul creator al acestor împrumuturi, cum s-a schimbat tehnica s' răină în mîna meșterilor ruși, cum dezvoltarea ei ulterioară a fost considerabil îngogățită în tradiția locală rusă. În linii generale, spune autorul lucrării, fenomenul este valabil și pentru arta și literatura românească».

Lucrînd pentru restabilirea trecutului pe baza împrumuturilor artistice, care susțin prietenia popoarelor Rusiei cu poporul român, autorul urmărește totodată să dea un exemplu artiștilor contemporani români, care pot găsi un impuls nou în experiența și măestria reprezentanților de frunte ai realismului socialist sovietic. «Arta și arhitectura sovietică de azi, bazată pe realismul socialist, este aproape singurul izvor care poate ajuta pe artiștii noștri în calea nouă pe care au apucat-o, pentru crearea unei adevărate arte naționale ca formă, socialistă ca fond».

Lucrarea academicianului P. Constantinescu-Iași devine astfel o însemnată contribuție la actualele raporuri care trebuie să lege pe creatorii de bunuri artistice dela noi cu cei din marea țară a socialismului victorios.

Lucrarea academicianului P. Constantinescu-Iași, datorită însemnătății ei științifice în elucidarea unei probleme atât de interesante ca aceea a raporturilor artistice dintre poporul român și popoarele vecine din marea țară a Uniunii Sovietice, datorită contribuțiilor noi pe care le aduce în tratarea problemei, folosind în bibliografie zeci de lucrări în limba rusă, a avut curînd răsunset în presa sovietică de specialitate. La un an după apariția ei, în anul 1952, apare în *Sovetscoe Iscutsvo*, Nr. 62, articolul semnat de M. Rzianin, membru activ al Academiei de arhitectură din U.R.S.S., cu titlul: «Arhitectura Republicii Populare Romîne» (Архитектура Румынской Народной Республики) cu prilejul expoziției de arhitectură românească ce a fost organizată la Moscova, Leningrad și Chiev.

Academicianul sovietic M. Rzianin se referă la arta arhitectonică românească și la lucrarea de care ne-am ocupat a academicianului nostru, P. Constantinescu-Iași, subliniind lupta pe care o duc arhitecții români împotriva curenților formaliste rămase moștenire dela capitalism, și care tind astfel spre însușirea realismului socialist, spre o însușire critică creatoare a moștenirii arhitecturale naționale și a moștenirii progresiste din arhitectura mondială. «Forța mo'rice a creațiunilor, ca și la arhitecții sovietici, este grija pentru popor, pentru omul muncitor — creatorul tuturor valorilor materiale și spirituale».

Academicianul sovietic a evocat și monumentele de arhitectură de cult, de cetate și civilă, ridicate în trecut, în perioada feudalismului pe cuprinsul țării noastre. Studiul acestor monumente, întreprins de învățații Republicii Populare Române, spune academicianul M. Rzianin, au îngăduit să se evidențieze înaltele calități artistice ale acestor monumente de artă, caracterul popular al formelor arhitecturale și al procedeelelor de creație. «Frumusețea și varietatea tipurilor și a compozițiilor, armonia proporțiilor, uimitoarea bogăție a decorațiilor, aplicarea măestrută a picturilor nu numai înăuntrul clădirii, ci și în afară, subtila artă a sculpturii în piatră, înșfârșit, legătura organică cu natura, caracterizează în mod strălucit forma arhitectonică a acestor admirabile creațiuni ale poporului român». Trecând în revisă monumentele arhitecturii de cult, bisericile din Moldova, cu pictura adeseori integrală a zidurilor exterioare, în tonuri vii, cu predominarea culorilor albastru și roșu, a complexului de biserici din Muntenia și Transilvania, create de meșteri populari, autorul sovietic spune: «E surprinzătoare măestria fină și bogata fantazie a meșterilor și arhitecților populari — creatori ai acestor opere».

Academicianul sovietic M. Rzianin se referă în special, precum am spus, la lucrarea academicianului nostru, P. Constantinescu-Iași: «Savanții Republicii Populare Române, studiind cu atenție minunatele monumente create de-a lungul multor veacuri, demască pe cercetătorii burghezi, care ignorau și treceau sub tăcere tezaurul arhitecturii populare și naționale a României, negau legăturile culturale ale poporului român cu marele popor rus și cu alte popoare ale Uniunii Sovietice. Trebuie remarcată, în special, importanta lucrare a academicianului Constantinescu-Iași, editată în anul 1951: «Influențe ale arhitecturii vechi rusești asupra vechii arhitecturii românești», lucrare în care autorul, pe baza analizei a numeroase monumente, dovedește aceste legături. Urmele influenței creatoare ale arhitecturii ruse sînt vizibile la o serie de remarcabile monumente ale arhitecturii române, ca biserica Dragomirna, mănăstirea Golia, Cetățuia și Galata din Iași, palatul și biserica Ghica din București și clădirile civile ridicate în Muntenia și Moldova în sec. XIX».

Evocînd marea varietate și bogăție a monumentelor arhitectonice din Republica noastră Populară, și subliniind faptul că aceste minunate comori de artă națională mărturisesc înclinarea spre frumos a poporului care le-a creat, academicianul sovietic trasează în încheiere, în acord cu concluziile academicianului nostru, P. Constantinescu-Iași, sarcina ce incumbă arhitecților români de a studia profund și de a folosi în mod creator tot ceea ce este progresist în moștenirea arhitectonică națională, precum și sarcina însușirii creatoare nu numai a moștenirii naționale, ci și a întregii moșteniri progresiste clasice mondiale: «Dezvoltînd în mod creator cele mai bune tradiții ale arhitecturii naționale și mondiale, folosind bogata experiență a arhitecturii sovietice, arhitecții din Republica Populară Română, sub conducerea Partidului Muncitoresc Român vor merge și mai repede pe drumul realismului socialist, vor crea noi opere naționale în formă și socialiste în conținut».

Academia de Arhitectură a U.R.S.S. semnalase încă din 1951 însemnătatea lucrării: «Influențe ale arhitecturii vechi rusești asupra vechii arhitecturii românești».

Un alt învățat sovietic Al. Zotov, specialist în Istoria Artelor consideră lucrarea «ca o mărturie a colaborării frățești între știința sovietică și cea română».

În revista sovietică «Voprosî istorii» (Probleme de istorie) — Organul Institutului de Istorie al Academiei de Științe din U.R.S.S., într-un studiu mai larg cu titlul: «Noi lucrări în legătură cu istoria Românilor», profesorul I. Spivacovschi, comentînd activitatea istoricilor romîni, citează adesea lucrarea academicianului nostru P. Constantinescu-Iași, și este pentru noi prilej de sinceră bucurie cînd citim calificarea de «vidnîi rumînschîi istoric» (renumitul istoric romîn), dată de știința sovietică academicianului nostru.

Lucrarea academicianului P. Constantinescu-Iași a avut răsunset și în publicațiile științifice din țările de democrație populară, cum este Republica Populară Bulgaria, unde a fost ales membru al Academiei de Științe în ianuarie 1952. Astfel, în «Izvestia», Comunicările Institutului de Urbanistică și Arhitectură ale Academiei bulgare de știință, Cartea II din 1951, apare articolul semnat de L. Tonev, membru al Academiei bulgare și de arhitect Radoslav Ivanov. Evocînd legăturile cu Uniunea Sovietică, sub influența cărora începe să se dezvolte și să înflorească cultura romînească și arhitectura romînească, autorii adaugă: «Lucrarea academicianului profesor P. Constantinescu-Iași, Vice-președinte al Academiei Romîne de Științe — «Influențe ale arhitecturii vechi rusești asupra vechii arhitecturii romînești» apare ca un pas serios în cercetarea acestor legături și influențe în domeniul arhitecturii religioase și laice din trecut». «În această lucrare, Acad. P. Constantinescu-Iași cercetează o problemă foarte importantă și grea. Studiul influenței vechii arhitecturii ruse asupra vechii arhitecturii romîne se poate face în mod științific și veridic pe baza unui material abundent și pe baza unor cercetări temeinice a monumentelor și obiectelor concrete din cele două țări». Se arată mai departe bogata bibliografie folosită — 117 lucrări și multe reviste și arhive. «Chiar faptul că autorul a cercetat toate izvoarele în acest domeniu, dă cărții o mare valoare. Trebuie subliniat și faptul că autorul s-a folosit de aceste izvoare cu competență și în mod critic, cu îndemînare, spre a descoperi, sublinia și dovedi pe cale comparativă influența și paralelismul dintre vechea arhitectură rusă și romînă. În afară de aceasta, se fac juste și concise analize arhitecturale și definiții ale obiectelor cercetate. În fiecare capitol din cele cinci se studiază metodic o temă și o materie, pe baza unor exemple și ilustrații îmbelșugate, ceea ce apare absolut necesar, în cazul metodei comparative, pe care și-a însușit-o autorul în argumentarea sa. Limba autorului este limpede, astfel că deși reda în terminologia științifică, cartea se citește ușor».

«Lucrarea academicianului P. Constantinescu-Iași reprezintă un pas serios înainte pe calea dezvoltării științei arhitecturale romîne progresiste. Ceva mai mult, precum însuși autorul spune, cercetarea problemei legăturilor artistice din trecut între poporul romîn și rus contribuie la dezvoltarea prieteniei lor și la îndrumarea arhitecților și pictorilor romîni contemporani spre cel mai mare izvor de învățăminte — creația socialistă sovietică. Cartea academicianului P. Constantinescu-Iași, spun mai departe învățații bulgari, are pentru noi, arhitecții bulgari, o mare importanță. Ea ne arată cu insistență concretă necesitatea ca știința arhitecturală bulgară, știința artei să se ocupe deasemenea în mod foarte serios

de cercetarea marilor legături și influențe creatoare, care există între vechea arhitectură rusă și cea bulgară — pe de o parte — iar pe de altă parte între arhitectura celor două popoare vecine — cel român și cel bulgar—, a căror istorie în trecut a înregistrat atâtea manifestări de prietenie frățească și de colaborare culturală».

Academicianul P. Constantinescu-Iași a ajuns la realizarea unor lucrări de înaltă valoare, în baza unui îndelungat proces de elaborare științifică, remarcată la timp și în presa noastră: «Lucrarea academicianului Petre Constantinescu-Iași «Influente ale arhitecturii vechi rusești asupra vechii arhitecturi românești» reprezintă o realizare deosebit de însemnată, nu numai în ceea ce privește lămurirea procesului de dezvoltare a arhitecturii înaintate, legată de tradițiile noastre naționale—dar și în ce privește amploarea și formele influenței culturii și artei vechi românești. Studii mai restrânse ale autorului, în legătură cu aceleași probleme din relațiile artistice româno-ruse (1947) și «Arhitectura veche rusă» (1949) au precedat lucrarea de față. P. Constantinescu-Iași s-a ocupat permanent de arta veche rusă și românească încă din vremea în care, ca luptător pentru libertate, a suferit prigoana stăpînirii burghezo-moșierești. («Viața Românească», ianuarie 1952, «O contribuție la relațiile româno-ruse în artă», de arh. Paul Constantin).

Pentru așezămintele noastre bisericesti, lucrarea academicianului P. Constantinescu-Iași, precum și studiile învățaților străini, au o însemnătate în plus, prin lumina nouă pe care o aruncă asupra relațiilor artistice dintre popoarele noastre vecine, în domeniul artei bisericesti, prin noile contribuții pe care le aduc asupra raporturilor artistice dintre Biserica Română și Rusă, ca și asupra tuturor elementelor arhitecturii bisericesti.

I. NEGRESCU

V I A Ţ A B I S E R I C E A S C Ă

ÎN ŢARĂ

LA CEA DE A 53-A ANIVERSARE A INALT PREA SFINTITULUI JUSTINIAN, PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMINE

La 22 februarie 1954 s-au împlinit 53 de ani dela naşterea Inalt Prea Sfîntitului Patriarh Justinian, Intîistătătorul Bisericii Ortodoxe Romîne. Cu acest prîlnj, soborul de slujitori ai Catedralei Patriarhale au săvîrşit un serviciu divin, la care au participat cei mai apropiaţi colaboratori ai Inalt Prea Sfîntitului Patriarh, din cadrul Administraţiei Patriarhale şi Arhiepiscopiei Bucureştilor, precum şi numeroşi preoţi şi credincioşi din Capitală.

După săvîrşirea sfintei slujbe, reprezentanţi ai clerului şi ai salariaţilor Patriarhiei şi Arhiepiscopiei, au prezentat Inalt Prea Sfîntitului nostru Patriarh Justinian, smerite şi pline de dragoste urări de sănătate şi viaţă lungă, spre a cîrmui pe aceeaşi cale înțeleaptă Biserica Ortodoxă Romînă, spre slava lui Dumnezeu şi spre buna sporire duhovnicească a turmei dreptcredincioase din ţara noastră. Au fost de faţă :

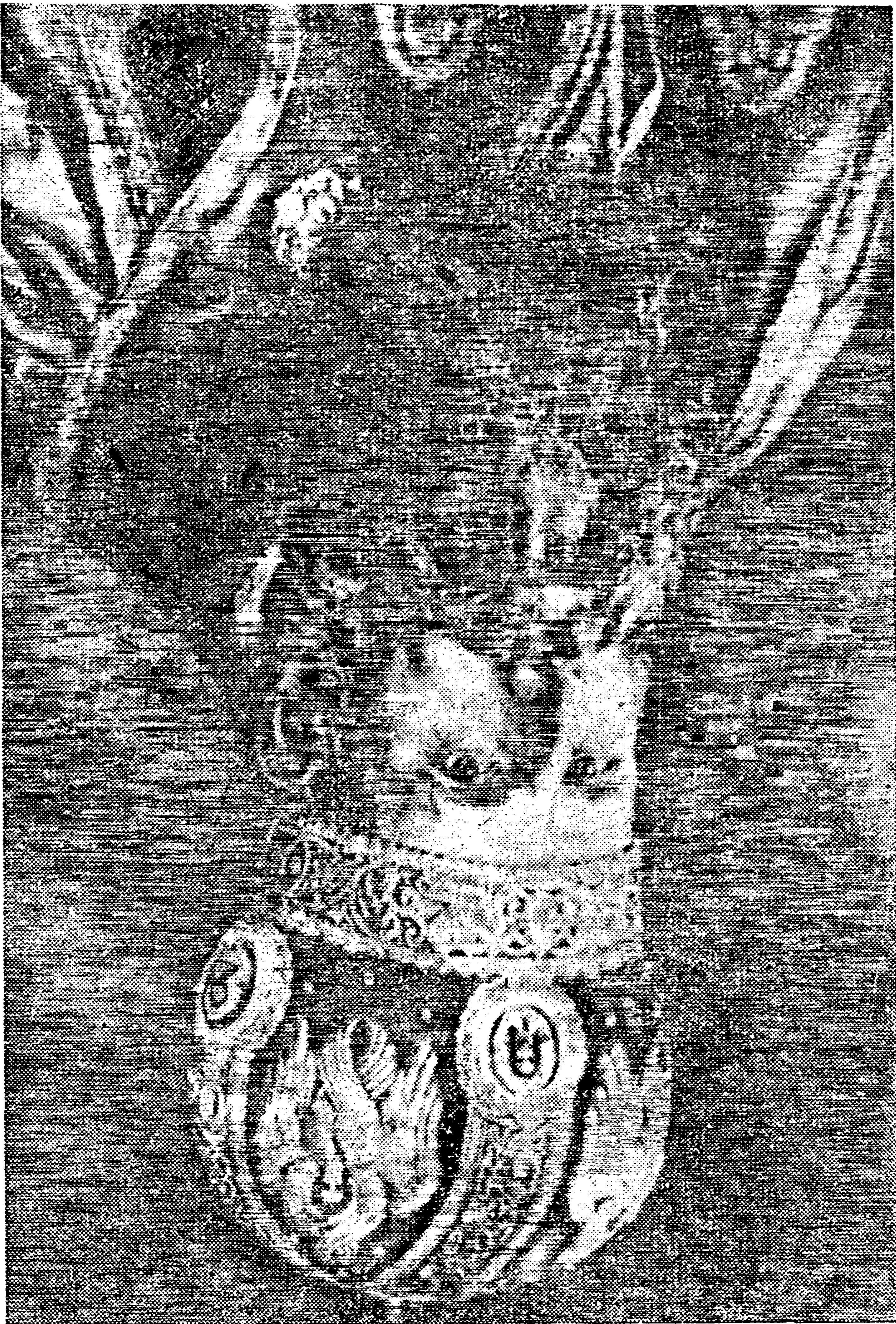
Din partea Administraţiei Patriarhale : P. S. Episcop Antim, Vicar Patriarhal, PP. CC. Preoţi I. Gagiu, Directorul Administraţiei Patriarhale, Gr. Burluşanu şi At. Preda, Consilieri Administrativi Patriarhali şi Vasile Ştefan, Inspector General Bisericesc, precum şi alţi funcţionari superiori ;

Din partea Arhiepiscopiei Bucureştilor : P. S. Episcop Theoctist, Vicar Patriarhal şi Rector al Institutului Teologic din Bucureşti, P. C. Pr. Alexandru Ionescu, Vicarul Sfintei Arhiepiscopii a Bucureştilor, PP. CC. Preoţi Alex. Petcu, Alex. Zamfirescu, Stan Dimancea şi Vasile Constantinescu, Consilieri eparhiali, P. C. Pr. Zaharia Mîntulescu, Inspector eparhial, P. C. Pr. Constantin Haşcău, secretar eparhial, şi d=niî Gh. Ionescu şi Mircea Ionescu, şefi de serviciu.

Prea Sfîntiţii Episcopi Antim şi Theoctist, Vicari Patriarhali, au exprimat sentimentele de dragoste, recunoştinţă şi devotament, cu care clericii şi credincioşii ortodocşi înconjoară pe Intîistătătorul Bisericii Ortodoxe Romîne, pentru munca fără de preget pe care o depune spre a călăuzi paşii tuturor dreptcredincioşilor din ţara noastră, pe calea împlinirii poruncilor Evangheliei lui Hristos, pe calea slujirii Bisericii şi

a poporului, — singura cale ce duce spre mîntuirea sufletelor. P.P. S.S. Episcopi au subliniat apoi hotărîrea fermă a tuturor celor ce ostensesc în cadrul institutelor bisericesti de a urma fără savaire drumul deschis de Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, pentru a cărei îndelungată arhipăstorire neîncetat înălța rugi fierbinți către Domnul.

I.P.S. PATRIARH JUSTINIAN

Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian a mulțumit celor prezenți pentru simțămîntele exprimate și a arătat, în cuvinte pline de înțelepciune și de părintească dragoste, că drumul pe care merge astăzi Biserica Ortodoxă Română este drumul poruncit de Sfînta Evanghelie și de tradiția întregii Ortodoxii.
 „Cea mai mare mulțumire sufletească de care se poate încredința cineva în viață — a spus printre altele Înalt Prea Sfințitul nostru Pa-

triarh Justinian — este trăirea simțămîntului că și-a îndeplinit datoria, conștiința datoriei împlinite. Frumoasă virtute este smerenia și bine stă omului cînd se împodobește cu ea. Să lucrezi pe tăcute în locul tău de muncă și de răspundere și să nu cauți nicio altă mîngîiere decît convingerea că „slujba ta ai făcut-o deplin“, iată ceea ce cred că trebuie să urmărească fiecare din noi în activitatea sa.

In general, viața se caracterizează printr-o permanentă prefacere, iar secretul de a birui în viață este în a nu rămîne niciodată pe loc. Viața presupune înnoire, depășire a ceea ce a fost ieri. Rutina, încremenirea pe pe loc, lipsa posibilităților spirituale de a descoperi noua-tea, toate acestea sînt păcate grele care stăvilesc mersul înainte al unei instituții. Eu cer colaboratorilor mei, în interesul suprem al Instituției Sfinte pe care o slujim, să nu cadă niciodată în aceste păcate.

O instituție nu poate progresa fără disciplină, iar adevărata disciplină trebuie întemeiată pe dreptate. Sentimentul de milă, de îndurare pentru cel care a greșit nu trebuie să ne părăsească niciodată ; dar dreptatea trebuie împlinită. Dumnezeu este milostiv, dar este totodată și drept. Căăuzin-lu-vă de principiul acesta, vă veți afla totdeauna pe drumul cel adevărat, care să asigure buna dezvoltare și propășire a Bisericii noastre.

Sîntem Biserica cu cel mai mare număr de credincioși din această țară. Situațiunea aceasta a impus atențiunii Noastre o grijă deosebită și Noi ne-am străduit să așezăm colaborarea dintre Biserică și Stat pe temelii rodnice. Am îndrumat corabia Bisericii pe singura cale corespunzătoare menirii ei divine. Gîndurile mele au fost înțelese și clerul Bisericii noastre a știut să vîslească potrivit comenzilor cîrmaciului. Colaborarea de astăzi a Bisericii cu autoritățile de stat și cu organele locale ale puterii de stat este fructul acestei orientări pe care am dat-o clerului Nostru și este meritul Prea Cucernicilor Voastre că ați știut să transmiteți mai departe îndrumarea Noastră“

Subliniind apoi avîntul cu care preoțimea și credincioșii ortodocși — adică întreagă Biserica Ortodoxă Romîna — participă la lupta pentru apărarea păcii, Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian a spus : „Factorii de răspundere ai destinelor poporului nostru au apreciat cu multă înțelegere contribuția preoțimii ortodoxe în această nobilă și sfîntă luptă, care înseamnă în același timp împlinirea unei datorii patriotice și a unei porunci evanghelice. Prin această luptă, noi am dovedit că știm să ne integrăm în ritmul de viață al poporului nostru și al tuturor popoarelor iubitoare de pace și am cîștigat încrederea și dragostea conducătorilor Statului nostru. Nădăjduim că prin acțiunea noastră viitoare în acest cîmp de luptă, vom izbuti să și păstrăm încrederea și dragostea conducătorilor Statului nostru.

Muțumindu-vă pentru toate bunele urări ce mi-ați adresat, rog pe Bunul Dumnezeu să reverse asupra Prea Cucernicilor Voastre har și binecuvîntare, pentru a vă putea îndeplini cu succes îndatoririle la care ați fost chemați“.

REDAȚIA

**DIN VIAȚA EPARHIILOR
BISERICII ORTODOXE ROMINE
SPICUIRI DIN REVISTELE CENTRELOR MITROPOLITANE
DIN PATRIARHIA ROMINĂ**

MITROPOLIA UNGRO-VLAHIEI

CONFATURI INTERCONFESIONALE PENTRU PACE. — În cadrul Comitetului regional de luptă pentru pace s-a ținut în orașul Ploești, la 24 sept. 1953, o consfătuire a tuturor cultelor religioase din Regiunea Ploești. Pe lângă PP. CC. Protoierei din Regiune, au participat la consfătuire preoți romano-catolici, pastori și predicatori ai Cultului Adventist de ziua 7-a, creștini după Evanghelie, bapțiști, penticostaliști și mozaici. Consfătuirea a fost cinstită cu prezența P.S. Antim, Episcopul Buzăului, care este membru în Comitetul regional de luptă pentru pace.

Dl. Plăcintă Tănase, secretarul Comitetului regional de luptă pentru pace, a deschis ședința arătând în câteva cuvinte, scopul acestei consfătuiri. Participanții la consfătuire au adoptat în unanimitate următoarea ordine de zi:

1. Studierea documentelor sesiunii Consiliului Mondial al Păcii dela Budapesta, legată de armistițiul din Coreea, ca rezultat al acțiunii duse de popoarele lumii în lupta pentru apărarea păcii.

2. Discuții asupra metodelor celor mai potrivite în vederea participării tot mai active a credincioșilor tuturor cultelor la acțiuni practice pentru apărarea păcii.

Prezentarea documentelor sesiunii Consiliului Mondial al Păcii din Budapesta a fost făcută de dl. Laric Ioan, credincios al cultului baptist.

Seria discuțiilor s-a deschis prin cuvântarea P.S. Antim, Episcopul Buzăului. «A fost prezentată o expunere complexă — a spus P.S. Sa — cu privire la documentele sesiunii Consiliului Mondial al Păcii dela Budapesta și a importanței semnării armistițiului din Coreea, care a deschis calea pentru a se ajunge la așezarea păcii într-o parte a lumii, unde un popor a luptat eroic și a trecut prin suferințe neînchipuite, pentru apărarea independenței sale. Eu nu aș avea de adăugat nimic cu privire la această expunere. Concluziile expunerii arată limpede fiecăruia dintre noi care sînt îndatoririle ce ne revin în lupta pentru apărarea păcii. Noi toți trebuie să le aducem la îndeplinire». P.S. Sa a remarcat apoi faptul îmbucurător că «lupta interconfesională a dispărut dintr-o dată dintr-o dată din cultele religioase din R.P.R.». Această stare de lucruri, atât de dorită, nu a putut fi realizată decît atunci «cînd în statul nostru a fost instaurat un regim democrat-popular, care a acordat deplina libertate a cultelor».

Referindu-se la poziția Bisericii Ortodoxe Romine, P.S. Antim a spus:

«Biserica Ortodoxă a înțeles rostul ei de a merge pe calea pe care merge poporul, de a fi întotdeauna cu poporul, cu credincioșii ei. Ea nu are obiective străine, care să o rupă de popor, fiindcă lucrarea ei este de a semăna pacea. Mă bucur că mi se dă prilej de a intensifica lucrarea. Dacă avem convingerea fermă a dreptății cauzei pentru care împreună ostenim, dacă fiecare e pătruns de apostolatul său, munca noastră va fi încununată de roade».

Rînd pe rînd au luat apoi cuvîntul: Pr. Morosievici P. Nicolae, din partea cultului romano-catolic; Dr. Menachem Șafran, din partea cultului mozaic; d-nii Ștefănescu Ion și Cojea Vasile, din partea cultului adventist de ziua a 7-a; d-nii Teodorescu David și Constantinescu Alexandru, din partea cultului creștin după Evanghelie, precum și PP. CC. Protoierei Ilie Mirică, V. Hăisan, D. Tarcea și V. Constantinescu, din raioanele Pucioasa, Sinaia, Cricov și Ploești.

Pr. Morosievici Nicolae a scos în evidență faptul că la Budapesta, cu prilejul întrunirii Biroului Consiliului Mondial al Păcii «s-a arătat din nou că ceea ce cer

milioanele de oameni cinstiți, luptători pentru pace, trebuie să se realizeze. Increderea partizanilor păcii în victoria păcii, cu toate amenințările ațîțătorilor la război, rămîne nestrămutată. Acțiunea partizanilor păcii, chiar în lagărul imperialist, arată dorința oamenilor de a salva pacea».

Dr. Menachem Șafran a insistat în deosebi asupra datoriei pe care o are orice slujitor aparținînd oricărui cult, de a arăta credincioșilor ororile facismului și «primejdia reînvierii acestei odioase doctrine. Avem datoria să facem tot ce ne stă în putință pentru a împiedica politica militaristă a cercurilor agresive din apus».

Dl. Ștefănescu Ioan, vorbind din partea Cultului Adventist de ziua a 7-a, a atras atenția participanților la această consfătuire că, în marea luptă pentru apărarea păcii «noi nu sîntem singuri. După cum muntele alcătuit din pietricele fără de număr, nu poate fi cîntit de furtună, tot așa muntele de granit al partizanilor păcii, format din milioane și milioane de pietre vii, va învinge războiul și pacea va triumfa. Ne angajăm a ne îndeplini datoria sfîntă de a duce mai departe lupta noastră pentru apărarea păcii» — a spus în încheiere reprezentantul cultului Adventist de ziua a 7-a.

P. C. Protoereu Ilie Mirică, din Raionul Pucioasa, a subliniat posibilitatea intensificării luptei pentru apărarea păcii în rîndurile credincioșilor. P. C. Sa a spus: «Este adevărat că prin misiunea noastră sîntem luptători pentru pace, dar ar fi bine să recunoaștem că am putea face și mai mult. Să ne analizăm lipsurile și de aci să plecăm cu un nou avînt. Mobilizînd conștiința credincioșilor noștri și înflăcărîndu-i pentru a fi dîrzi apărători ai păcii însemnează că ne facem datoria noastră pe deplin».

P. C. Protoereu D. Tarcea, din raionul Cricov, a insistat asupra unei importante metode de lucru și anume aceea de răspîndire în masele credincioșilor a unui material informativ cît mai bogat, privitor la problema apărării păcii. Pentru ca munca să fie dusă cu succes, — a spus P. C. Sa — este nevoie, în primul rînd, să fim cunoscători ai problemelor lor, să fim în posesia materialului de informare și acest material ni-l pune la dispoziție Buletinul Comitetelor de luptă pentru pace, revista «In apărarea păcii», revistele Bisericii Ortodoxe Romîne, precum și alte publicații. Dacă noi cunoaștem acest material de informare, să facem ca el să fie pus la îndemîna tuturor. Aici nu am venit numai să ascultăm, ci să arătăm și ceea ce am făcut noi. În Protoeria Raionului Cricov toți preoții sînt abonați la revistele acestea, iar pe unele le au și credincioșii. Socotesc că este o metodă care ajută la lămurirea maselor în problemele legate de pace. Munca noastră ar fi încununată de mai mult succes, dacă toți am pune la îndemîna credincioșilor noștri un astfel de material documentar».

În același sens a vorbit și P. C. Protoiereu V. Constantinescu, din Raionul Ploești. «Este adevărat — a spus P. C. Sa — că noi sîntem reprezentanți ai religiei păcii, este adevărat că Evanghelia pe care o predicăm ne poruncește să fim soli ai păcii. Dar a predica numai pacea cerului, fără a o înfăptui în viață, nu este suficient. Lipsa de acțiuni comune în lupta pentru pace este dăunătoare. Sîntem și rămînem luptători hotărîți pentru pace și ne luăm angajamentul de a ne împlini chemarea noastră alături de oamenii cinstiți de pretutindeni, alături de luptătorii pentru pace din Patria noastră».

P. C. Pr. Al. Vlaiculescu, Protoereul orașului și regiunii Ploești a constatat — pe marginea celor discutate — aportul adus de către reprezentanții diferitelor culte religioase la sesiunea Consiliului Mondial al Păcii de la Budapesta și a subliniat datoria pe care o are fiecare slujitor de a-și însuși declarațiile făcute de aceștia și de a le împărtăși cu căldură tuturor credincioșilor.

«Acțiunea noastră — a spus P. C. Sa — de popularizare a documentelor sesiunii Consiliului Mondial al Păcii de la Budapesta să o legăm de îndemnul la muncă pentru îndeplinirea obligațiilor patriotice, în vederea continuei întăriri a Patriei noastre. O sarcină imediată ce ne revine este îndemnul față de credincioșii noștri de a face la timp muncile agricole».

Cuvîntul de închidere a fost rostit de dl. Plăcîntă Tănase, care a spus, în concluzie, următoarele:

«Ne-am adunat aci să discutăm despre pace, despre căile pentru intensificarea luptei pentru pace în rîndurile credincioșilor. Nimeni nu poate să lămurească mai bine credincioșii decît reprezentanții lor.

«Din consfătuirea de azi s-a putut vedea în ce măsură se străduiește să-și dea contribuția fiecare, pentru cauza apărării păcii.

Aduc mulțumiri din partea Comitetului Regional de Luptă pentru Pace participanților la această consfătuire și care și-au manifestat dorința de a contribui și mai mult la victoria păcii».

În lunile ce au urmat acestei consfătuiri, a avut loc un eveniment de mare însemnătate pentru cauza păcii și anume sesiunea de la Viena a Consiliului Mondial al Păcii. Pentru discutarea documentelor sesiunii de la Viena a Consiliului Mondial al Păcii — documente care au avut o mare importanță în drumul spre destinderea încordărilor în relațiile internaționale — reprezentanții tuturor cultelor religioase din regiunea Ploești s-au întrunit din nou la 29 decembrie 1953. Consfătuirea interconfesională din decembrie s-a ținut în sala de ședințe a Sfatului Popular al orașului Ploești și a fost deschisă tot de dl. Plăcintă Tănase, secretarul Comitetului Regional de Luptă pentru Pace.

Despre «Sesiunea Consiliului Mondial al Păcii dela Viena», în legătură cu destinderea încordării situației internaționale, a vorbit Pr. Vasile Constantinescu, Protoiereul raionului Ploești.

La discuții au participat: Pr. Gh. Tache, Protoiereul raionului Tîrgoviște; Dr. Menachem Șafran, Șeful Cultului Mozaic; d-nii Toma Dobre și Irimia Radu, din partea Cultului Adventist de ziua a 7-a și Pr. Gh. Burdaru, din partea Cultului Romano-Catolic. Toți vorbitorii au subliniat importanța documentelor elaborate de Consiliul Mondial al Păcii la sesiunea dela Viena și și-au exprimat hotărîrea de a populariza cît mai mult aceste documente în rîndurile credincioșilor. P. C. Pr. Gh. Tache a precizat că la 6 decembrie 1953 în toate bisericile din raionul Tîrgoviște, preoții au vorbit enoriașilor despre documentele sesiunii dela Viena, arătînd, mai cu seamă, răsunetul considerabil pe care l-au avut în lumea întregă. Dr. Menachem Șafran a atras atenția asupra rolului important al slujitorului altarului în momentul de față, spunînd: «Rolul nostru este de a aduce masele de credincioși pe drumul cel sănătos. Însăși învățătura pe care o propovădum este toată pusă în slujba păcii. În toate împrejurările, în relațiile noastre cu credincioșii, să arătăm binefacerile păcii. Și în toată acțiunea noastră să lucrăm cu toată sinceritatea și cu tot avîntul, fiind conștienți de dreptatea cauzei pentru care luptăm».

Dl. Toma Dobre, reprezentant al Cultului Adventist de ziua a 7-a, a arătat importanța convingerii în acțiunea de propovăduire a păcii. «Succesul în lupta pentru pace — a spus D-sa — ni-l dă convingerea cu care lucrăm. Pacea va triumfa pentru că și Dumnezeu este al păcii și El se împotrivesc celor ce propagă războiul».

Luînd din nou cuvîntul P. C. Pr. V. Constantinescu, Protoiereul raionului Ploești, a spus: «Munca noastră să fie aceea de lărgire, de cuprindere a tuturor credincioșilor în rîndurile luptătorilor pentru pace. E bine să arătăm aici ce am făcut pînă acum și ce angajamente de viitor ne luăm. E bine să ne vizităm reciproc, pentru a vedea cum procedează unii, cum procedează alții. Avem cu toții tipărituri. Să facem schimb cu broșurile și revistele pe care și unii și alții le tipărim pentru a vedea care sînt metodele și ale unora și ale altora». «Numai o acțiune comună, unitară — a spus în încheiere Pr. V. Constantinescu — ne asigură succesul în munca noastră de lămurire și antrenare a credincioșilor în lupta pentru pace».

După citirea unei moțiuni adresate Comitetului Permanent de Luptă pentru Pace din R.P.R. — în care reprezentanții tuturor cultelor religioase își exprimă făgăduința de a lucra neconținut pentru sfînta cauză a păcii — a luat cuvîntul P. C. Pr. Al. Vlaiculescu, care a remarcat folosul practic al acestor consfătuiri interconfesionale: «Ne-am putut cunoaște mai bine unii pe alții și ne-am putut forma convingerea că deosebirile de credință religioasă nu constituie un prilej de vrăjmășie, nici de critică împotriva altora. Ceea ce părea o imposibilitate sub vechile regimuri, de a ne întruni cu toții și a discuta, a devenit o vie realitate sub regimul democrat popular, care ne-a creat condiții noi de înfrățire și luptă comună pentru aceeași cauză: lupta pentru apărarea păcii. Noi ne-am putut de seama și mai mult de adevărul că lupta pentru pace nu este ceva rupt de religiile pe care le propovăduim; ne-am putut da seama că acțiunea anumitor cercuri eclesiastice de peste hotare în favoarea războiului, constituie o abatere dela preceptele fundamentale ale religiei. Numai printr-o interpretare interesată s-a putut ajunge la justificarea războiului pe considerațiuni de ordin religios. Nicio religie nu-și întemeiază doctrina pe acțiuni războinice, astfel că încadrarea reprezentanților cultelor religioase și a credincioșilor în frontul partizanilor păcii, este o încadrare firească, este o acțiune normală, izvorită din înseși preceptele ce stau la baza religiilor, oricare ar fi ele».

P. C. Protoiereu a constatat cu deosebită bucurie, că slujitorii Cultelor religioase de pretutindeni, în marea lor majoritate, au răspuns cu entuziasm la chemările partizanilor păcii. În anii din urmă printre luptătorii pentru pace, care au avut cîntea de a li se decerna premiul internațional Stalin «Pentru întărirea păcii între

popoare» — se numără și doi slujitori ai altarului: James Endicott, preot din Canada și Andrea Gaggero, preot din Italia.

P. C. Pr. Al. Vlaiculescu a închis această consfătuire interconfesională, atrăgând din nou atenția asupra datoriei pe care o are oricare slujitor al altarului de a răspîndi cît mai mult în masele credincioșilor documentele sesiunii Consiliului Mondial al Păcii dela Viena, și amintind cuvintele Psalmistului David: «De vrea omul să trăiască și să vadă zile bune, să caute pacea și s-o urmeze».

În cadrul Comitetului raional de luptă pentru pace și la sediul acestui comitet, a avut loc o consfătuire la care au participat preoții din protopopiatul raionului Pucioasa și reprezentanții Cultului Evanghelic.

Consfătuirea a fost deschisă de P. C. Protoiereu I. Mirică, care a arătat rezultatele pozitive la care au ajuns slujitorii cultelor religioase în lupta pentru pace — rezultate evidențiate în ultimele consfătuiri interconfesionale din regiunea Ploești. Relațiile de frățietate existente astăzi între diferitele culte religioase din R.P.R., se datoresc atât regimului nostru democrat popular, care le-a asigurat deplina libertate religioasă, cît și inițiativei Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian. În ceea ce privește lupta partizanilor păcii din întreaga lume, se poate afirma cu certitudine că ea a devenit mai hotărîtă, iar roadele sînt astăzi mai bogate. Punctul de vedere susținut de partizanii păcii — adică acela de a se rezolva pe cale pașnică, prin tratative, toate problemele internaționale litigioase — a triumfat. Calea tratativelor este astăzi deschisă și toți oamenii iubitori de pace sînt dator să lupte cu mai mult elan pentru definitivă rezolvare, pe cale pașnică, a tuturor litigiilor.

P. C. Pr. Traian Davidoiu a prezentat apoi un referat asupra armistițiului din Coreea și asupra problemei germane și a arătat importanța popularizării revistei «În apărarea păcii».

La discuții s-au înscris numeroși participanți la consfătuire. P. C. Pr. Pavel Popescu-Țița a subliniat foloasele de care se poate bucura oricare credincios sau slujitor al altarului care citește cu sîrguință revista «În apărarea păcii». Dl. Ioan Ștefănescu, pastorul comunității adventiste din Pucioasa, — răsfoind un număr al revistei «În apărarea păcii», — citează cîteva fraze ale pastorului Niemöller, printre care se află și aceasta: «Pacea este solia principală a creștinismului».

Rapoarte de activitate în lupta pentru apărarea păcii au prezentat următorii preoți: Ion Popescu de la parohia Brănești II și Ion Duță de la parohia Valea Leurzii.

Constatînd munca rodnică depusă de slujitorii cultelor din raionul Pucioasa în lupta pentru apărarea păcii, D-na Elena Botez, din partea Comitetului raional de luptă pentru pace, a adus mulțumiri tuturor ostenitorilor.

P. C. Protoiereu Ilie Mirică a încheiat apoi această consfătuire interconfesională, îndemnînd încă odată pe slujitorii cultelor din raionul Pucioasa să lucreze cu mai mult spor în toate direcțiile care duc la asigurarea celui mai de preț bun al omenirii: pacea.

SFINȚIRI DE BISERICI. — În satul Bădești, din parohia Mozăceni, Raionul Roșiori de Vede, Regiunea București, nu mai exista un lăcaș de închinare încă din anul 1940. Dar prin osîrdia PP. CC. Preoți Iosif Popescu și I. Păduroiu s-a înălțat în satul Bădești o frumoasă biserică a cărei construcție s-a terminat în toamna anului trecut.

La 20 septembrie 1953 s-a făcut și slujba sfințirii de către P. S. Episcop Antim Nica, Vicar Patriarhal, înconjurat de un numeros sobor de preoți, în frunte cu P. C. Preoți, Alexandru Petcu, Consilier eparhial și Ioan Spiru, Protoiereul Raionului.

După obișnuita dare de seamă, citită de P. C. Pr. Ioan Pădurciu, a luat cuvîntul P. S. Episcop Antim Nica, care a adus binecuvîntarea I. P. S. Patriarh Justinian, pentru credincioșii din satul Bădești și pentru preotul paroh, care — loialtă — s-au învrednicit să ridice sfîntul locaș de închinare. În încheiere, P. S. Sa a îndemnat pe toți cei de față să se spele de orice întinăciune, să trăiască viață curată creștinească, iar în lume să umble ca «fii ai păcii, ca fii ai ascultării», devenind astfel și buni creștini și buni cetățeni ai Patriei.

În cuprinsul Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor a mai fost sfințită și biserica «Sf. Cuvioasa Paraschiva» din parohia Militari II, în octombrie trecut.

Slujba sfințirii s-a săvîrșit de către P. S. Episcop Theoctist, Vicar Patriarhal, împreună cu un sobor de preoți.

Biserica «Sf. Cuvioasa Paraschiva», a cărei construire începuse încă din anul 1943, a fost terminată anul trecut, datorită mai ales sprijinului acordat de I. P. S. Patriarh Justinian și de Ministerul Cultelor. P. S. Episcop Theoctist a adus laude și mulțumiri atât C. Preot Marin Mihai, episcopilor, enoriașilor, cât și tuturor aceluia care au dat contribuția lor la înălțarea bisericii «Sf. Cuvioasa Paraschiva» din Parohia Militari II.

Și în cuprinsul Episcopiei Buzăului au fost sfințite mai multe biserici, care, prin osîrdia preoților și credincioșilor, au putut fi date cultului în toamna anului trecut.

Biserica parohială din comuna Bilești, raionul Focșani, a suferit mult de pe urma cutremurului din anul 1940. Ca să se poată oficia iarăși serviciul divin, biserica avea nevoie de numeroase reparații, mai ales la zidărie. Toate acestea s-au înfăptuit în anii 1952—1953, când s-a pictat din nou în frescă.

Astfel, în toamna trecută, s-a putut săvîrși slujba redeschiderii sfintului locaș, de către P. S. Antim, Episcopul Buzăului, înconjurat fiind de un mare sobor de preoți.

P. C. Preot paroh Octav Nicolau a arătat felul în care s-au executat lucrările de renovare a sfintului locaș, iar P. C. Protopop Nicolae Bălănuță a ținut să înfățișeze cu acest prilej și activitatea preoțimii din raionul Focșani, în special pe aceea depusă pe tărîm social.

Cuvîntul P. S. Episcop Antim a adus tuturor, clerici și credincioși, binecuvîntări arhieresti și laude aceluia care au contribuit la restaurarea bisericii parohiale din comuna Bilești. P. S. Sa a îndemnat pe toți «să se încadreze cu toată dragostea în noul ritm de viață socială, luptînd activ pentru pace și progres social».

O altă biserică parohială, redată cultului în toamna anului trecut, este aceea din comuna Costești, raionul Buzău. Slujba redeschiderii acestei biserici cu hramul «Sfinții Impărași», a fost săvîrșită de P. S. Antim, Episcopul Buzăului, înconjurat de un sobor de zece preoți. P. C. Preot Paroh Constantin Băbăuie a prezentat — după săvîrșirea sfintei slujbe — o amplă dare de seamă asupra lucrărilor efectuate. P. S. Episcop Antim, care a luat apoi cuvîntul, a arătat meritele deosebite ale preotului paroh, scoțînd în evidență, mai ales, realizările pe plan gospodăresc.

La 15 noiembrie 1953 a fost sfințită și biserică parohială din Pleșești, raionul R. Sărat. Multă vreme s-a săvîrșit Sfînta Liturghie la această biserică numai cu Sfîntul Antimis, dar prin vrednicia P. C. Preot Paroh C. Motru — numit în această parohie numai de cinci ani — ca și prin osîrdia credincioșilor, s-au terminat anul trecut, toate lucrările: din Sfîntul Altar, cu așezarea Sfîntului Prestol, pictarea bisericii în frescă și învelirea turlilor. P. S. Antim, Episcopul Buzăului, a acordat părintelui paroh rangul onorific de «Sachelar» pentru munca sa deosebit de rodnică. În cuvîntarea rostită cu prilejul sfințirii bisericii parohiale din Pleșești, P. S. Sa a spus, printre altele: «Biserica este maica dreptcredincioșilor. Ea nu uită că sîntem spre clădirea unei vieți noi; că omenirea este orientată astăzi spre dreptate, pace, progres social, și spre o viață mai bună. Noi ne bucurăm că regimul nostru de democrație populară acordă deplină libertate religioasă tuturor cultelor și subvenții pentru restaurarea bisericilor — monumente istorice. Ne luăm îndatorirea de a îndruma viața religioasă a Eparhiei Buzăului pe calea cea dreaptă a Evangheliei, păcii și bunei învoiri între oameni și popoare».

MITROPOLIA MOLDOVEI ȘI SUCEVEI

CONSFĂTUIREA REPREZENTANȚILOR CULTELOR DIN REGIUNEA IAȘI. — La Centrul Eparhial al Mitropoliei Moldovei și Sucevei a avut loc în toamna anului trecut o consfătuire a reprezentanților cultelor religioase din regiunea Iași. Această consfătuire interconfesională — ținută în cadrul Comitetului de luptă pentru pace al regiunii și prezidată de dl. Jean Livescu, rectorul Universității Alexandru I. Cuza și președinte al Comitetului de luptă pentru pace — a fost cinstită cu prezența I.P.S. Mitropolit Sebastian, care este membru în Comitetul permanent de luptă pentru pace din R.P.R., și a P. S. Teofil, Episcopul Romanului și Hușilor. Au mai luat parte la această consfătuire: dl. Emil Mazilu, președintele Sfatului Popular

al regiunii Iași; Protoiereu Anton Tălmăcel, din partea cultului romano-catolic; dl. rabin Rubin Oxenberg, din partea cultului mozaic; Pr. Vartolomeu Iacob, din partea cultului creștin de rit vechi lipovenesc; dl. I. Năstasă, din partea cultului creștin după Evanghelie; dl. N. Sfatcu, din partea cultului creștin baptist; dl. Pavel Olteanu, din partea cultului adventist de ziua a șaptea; dl. D. Andronic, împuternicitul Ministerului Cultelor din regiunea Iași.

După o scurtă alocuțiune a I. P. S. Mitropolit Sebastian, dl. Jean Livescu a rostit cuvântul de deschidere. Domnia Sa și-a exprimat bucuria de a vedea că numărul clericilor și credincioșilor care participă cu elan la lupta pentru apărarea păcii este din ce în ce mai mare. Forța partizanilor păcii din întreaga lume a devenit atât de puternică, încât ea a reușit să împiedice folosirea bombelor atomice în Coreea, a silit pe agresori să încheie armistițiul și să se ajungă la discuții, la tratative, pentru rezolvarea tuturor chestiunilor litigioase. După Congresul dela Varșovia s-a putut observa o creștere considerabilă a forțelor partizanilor păcii. La Budapesta s-a arătat tuturor oamenilor cinstiți și pașnici că oricare problemă internațională poate fi rezolvată pe calea tratativelor. Biroul Consiliului Mondial al Păcii a cerut să se pună capăt ostilităților în Asia și să se ajungă la înțelegere pe cale pașnică, fără condiții preliminare. Vorbitorul s-a ocupat mai departe de problema germană, atrăgând în mod deosebit atenția asupra tendințelor ce se manifestă în Germania Occidentală, de reînviere a nazismului și de reorganizare a Wehrmacht-ului sub egida și controlul Statelor Unite ale Americii.

După o expunere clară și precisă asupra tuturor problemelor de care s-a ocupat Biroul Consiliului Mondial al Păcii, dl. Jean Livescu arată datoria pe care o are fiecare luptător pentru pace de a realiza toate dezideratele partizanilor păcii. Pentru reprezentanții cultelor religioase împlinirea acestei datorii se traduce printr-o intensificare a acțiunii de lămurire și de mobilizare a credincioșilor în lupta pentru apărarea păcii.

În încheiere d-sa a insistat asupra valorii schimbului de experiențe între Culte și a urât tuturor reprezentanților succes deplin în împlinirea datoriei pentru marea cauză a păcii.

P. C. Pr. Scarlat Porcescu, Consilier al Sf. Mitropolii a Moldovei și Sucevei, a vorbit despre «*Metode de muncă folosite de reprezentanții cultelor în activitățile lor pentru a duce o muncă cu rezultate pozitive în cadrul luptei pentru pace*». P. C. Sa a arătat că printre milioanele de oameni care luptă cu elan pentru cauza păcii, cerind guvernelor marilor puteri să rezolve toate problemele litigioase pe calea tratativelor, se găsesc și reprezentanții cultelor religioase din regiunea Iași. Ei «*își desfășoară activitatea în biserici, case de rugăciuni, adunări, în Comitetele de luptă pentru pace, în Congrese naționale și mondiale, alături de luptătorii pentru pace, cu scopul de a se ajunge cât mai neîntârziat la relațiuni armonice între țări, la pace*». Desigur clericii ca și credincioșii au motive puternice, au temeuri care justifică participarea lor la luptă hotărâtă pentru apărarea păcii. Mai întâi «*orice învățătură religioasă cuprinsă în Lege și Profetii, în Noul Testament, în Tradițiile Sfinte, Coran sau în Cărțile Sfinte ale credincioșilor din Asia, statornicește că oamenii sînt frați între ei, că sînt fapăturile lui Dumnezeu, că apropierea de Dumnezeu, năzuința oricărui credincios, se împlinește prin conformitatea voinții sale cu voința lui Dumnezeu care înseamnă: iubire, frăție, dreptate, pace*». Trăind și îndeplinindu-și misiunea în mijlocul credincioșilor, clericii trebuie să vadă și să participe la frământările lor. Ei au înțeles că toate țelurile credincioșilor tind spre pace; ei au înțeles, deasemenea, că lupta pentru pace a oamenilor cinstiți și pașnici de pretutindeni este o luptă dreaptă; deaceia, oricare cleric își simte datoria de a fi alături de credincioșii săi, alături de toți oamenii pașnici în lupta pentru apărarea păcii. Concluzia pe care o trage P. C. Pr. Porcescu este aceasta: «*Clericul ca îndrumător al credincioșilor și ca cetățean al patriei, trebuie să fie cel dintîi luptător pentru pace*».

Biserica Ortodoxă Română în frunte cu I. P. S. Patriarh Justinian a considerat că este o datorie de cinste de a participa la lupta pentru apărarea păcii, încă din anul 1948, după Consfătuirea Panortodoxă dela Moscova. Exemplul Bisericii Ortodoxe a fost urmat și de celelalte culte din Republica noastră, formîndu-se astfel un bloc omogen al tuturor cultelor religioase în lupta pentru apărarea păcii. Un rol deosebit de important la stabilirea legăturilor de frățietate și de colaborare între diferitele culte din țara noastră, în lupta pentru pace, l-a avut înalt Prea Sfințitul Patriarh

Consfătuirea a fost închisă de dl. Ștefanache, care a mulțumit tuturor participanților pentru interesul viu arătat în discutarea celei mai mari probleme care se pune astăzi în întreaga omenire: problema păcii.

*

SFINȚIRI DE BISERICI. — În ultimii ani, aproape toate bisericile din raionul Tîrgu Neamț, a căror construcție începuse cu 20 de ani și chiar cu 30 de ani în urmă, au fost terminate și redat cultului. Din 1948 pînă în 1952, s-au efectuat lucrări generale la bisericile din următoarele sate: Grumăzești, Brusturi, Filoara, Preutești, Poiana, Gropși și Pipirig; în orașul Tg. Neamț au fost restaurate bisericile: Sf. Gheorghe, Sf. Ilie, Adormirea, Sf. Nicolae și Sfinții Voevozi; deasemenea au fost restaurate bisericile din satele: Oglinzi, Răuceștii de Jos, Tîrpești, Grumăzești II, Sacalușești, Băltătești, Nemțisor, Plebca, Crăcăoan și Boiștea.

Ultima biserică din orașul Tîrgu Neamț, biserica de la cimitir, care se afla în construcție încă din anul 1934, a fost terminată anul trecut, cînd s-a săvîrșit și sfînta slujbă a sfințirii. Oficierea sfîntei slujbe s-a făcut de însuși Inalt Prea Sfințitul Mitropolit Sebastian, care urmărise îndeaproape toate lucrările și toate eforturile făcute de P.C. protopop I. Moraru, pentru înălțarea acestui sfînt lăcaș. Inalt Prea Sfinția Sa a binecuvîntat și a adus cuvinte de laudă tuturor celor ce au trudit și au înfrumusețat biserica de la cimitir. Cu acest prilej, Inalt Prea Sfințitul Mitropolit Sebastian a îndemnat pe credincioși «să fie buni fii ai Bisericii Ortodoxe, ascultînd de toate sfaturile date pentru dobîndirea mîntuirii sufletești și să fie cetățeni loiali și devotați ai statului democrat popular, prin îndeplinirea tuturor îndatoririlor patriotice și cetățenești»; deasemenea Inalt Prea Sfinția Sa a îndemnat pe toți cei prezenți «să fie aprigi luptători și apărători pentru cauza păcii, care singură chează-șuiește fericirea oamenilor. Pentru aceasta, Mîntuitorul a lăsat-o ca Testament, fericind pe făcătorii de pace».

MITROPOLIA ARDEALULUI

CONFERINȚE INTERCONFESIONALE PENTRU PACE. — Clericii și credincioșii Bisericii Ortodoxe din Ardeal — ca și clericii și credincioșii ortodocși din alte eparhii — au participat cu mult elan la toate manifestările care au contribuit la apărarea și consolidarea păcii. Activitatea preoțimii ardeleni a fost mai evidentă la conferințele interconfesionale, unde s-au dezbătut cele mai importante probleme în legătură cu apărarea păcii. În raionul Reghin, de pildă, la conferința interconfesională din octombrie, s-au dezbătut două teme: «Probleme actuale ale luptei pentru pace» și «Pacifismul și lupta activă pentru pace». Referate ample și bine documentate asupra acestor teme au prezentat PP. CC. preoți V. Oprea și A. Sălăjan, în limba romînă, și preoții S. Szabo și I. Talloy, în limba maghiară. Tot la această conferință interconfesională au prezentat rapoarte de activitate în lupta pentru pace șefii cultelor din raion: Protopop A. M. Ciobanu, din partea cultului ortodox, Rabinul Fischer, din partea cultului mozaic, Prot. Kaicsio, din partea cultului romano-catolic, Prot. Hartmann, din partea cultului evanghelic-luteran, Dl. T. Tătaru, din partea cultului adventist, și prof. Szöczi, din partea reformatorilor. S-au lămurit probleme importante ale luptei pentru apărarea păcii și s-au luat hotărîri privitoare la intensificarea activității pe acest tărîm.

O altă conferință interconfesională, ținută la Mediaș, a dezbătut tema: «Popoarele pot obține pacea prin tratative și înțelegere». Au participat: Prot. V. Băcilă, Prot. Hermann, Pr. I. Somlei, Pr. C. Colonte, Pr. Gökler, Zoltan și alții.

În luna noembrie a anului trecut, au avut loc în orașul Sibiu patru conferințe interconfesionale la care au participat preoți ortodocși, romano-catolici, pastori luterani și reformați, predicatori bapțiști și adventiști de ziua șaptea, ș.a. La prima consfătuire s-a vorbit despre munca pașnică și creatoare a popoarelor sovietice, despre sprijinul dat de Biserica Ortodoxă Rusă credincioșilor ortodocși din Balcani și din Țările Romîne și despre lupta pentru pace a Bisericii Ortodoxe Ruse. La consfătuirea din 28 noembrie, care s-a ținut în aula Institutului Teologic și la care au participat reprezentanții tuturor cultelor din raion, P.C. Vicar Traian Belascu a vorbit despre sesiunea Consiliului Mondial al Păcii de la Viena și despre alegerile de deputați pentru Sfaturile Populare regionale, raionale, orășenești și comunale. P.C. Vicar a arătat datoria cultelor religioase de a-și face datoria de cetățeni în alegerile de

deputați pentru Sfaturile Populare și de a vota pe candidații păcii și ai vieții noi, în felul acesta aducând o nouă contribuție la cauza păcii.

*

SFINȚIRI ȘI REPARAȚII DE BISERICI. — Prin jertfelnicia credincioșilor și cu ajutorul material al statului a fost refăcută frumoasa biserică din cartierul muncitoresc Iosia, din orașul Oradea. Slujba sfințirii s-a săvârșit de P.S. Valerian, Episcopul Oradiei. Un mare număr de credincioși au participat la această sărbătoare, bucuroși de a vedea lăcașul lor de închinare îmbrăcat în haina nouă de sărbătoare. Biserica din cartierul Iosia nu a fost numai reparată, ci și frumos pictată în stil bizantin.

O altă biserică, — cu hramul Sf. Dimitrie — din parohia revenită Sebișa, de pe malul Someșului, a fost reparată prin contribuția și hărnicia credincioșilor. La 26 octombrie 1953, de ziua Sfântului Dumitru, biserica a fost sfințită de P.S. Valerian al Oradiei, înconjurat de un sobor de 6 preoți și doi diaconi. Slujba ortodoxă, săvârșită cu toată rânduiala, a umplut de bucurie duhovnicească sufletele credincioșilor, veniți în mare număr și din parohiile vecine.

La parohia Lazaret-Sibiu s-au continuat, prin contribuția credincioșilor, lucrările de desăvârșire a aspectului interior al bisericii. Astfel, biserica aceasta, biserică nouă, devine una din cele mai frumoase biserici de enorie din Sibiu. Lucrările făcute la stâlpi, la pardoseală, etc., se remarcă printr-un distins gust artistic, bisericesc. Deasemenea la parohia Oarda de Sus, Protopopiatul Alba Iulia, s-au făcut reparații radicale la biserică, prin contribuția benevolă a credincioșilor.

MITROPOLIA OLTENIEI

SFINȚIRI ȘI REDESCHIDERI DE BISERICI. — La începutul lunii octombrie, anul trecut, s-a redeschis biserica din parohia Sf. Dumitru-Balș, în prezența delegaților I.P.S. Firmilian. După săvârșirea slujbei redeschiderii, preotul paroh Marin Anghel a citit darea de seamă asupra lucrărilor efectuate, iar P.C. secretar eparhial Ion Stoian a adus cuvîntul de laudă al I.P.S. Firmilian, pentru toți aceia care au contribuit la înfrumusețarea și redeschiderea sfântului lăcaș. Redeschiderea bisericii din parohia Sf. Dumitru-Balș a fost un nimerit prilej pentru a se arătat tuturor deplina libertate de care se bucură cultele religioase în Republica Populară Română.

Un alt sfînt lăcaș și anume biserica din parohia Murgăși, raionul Amaradia, a fost redat cultului în ziua de 10 octombrie 1953. I.P.S. Mitropolit Firmilian a participat la redeschiderea acestei biserici monument istoric, căreia i s-au făcut importante lucrări de conservare. Insuși Inalt Prea Sfinția Sa a oficiat slujba sfințirii, înconjurat de un mare sobor de preoți. După ce P.C. Pr. paroh N. Popescu a rostit o scurtă cuvîntare, în care a arătat importanța istorică a sfîntului lăcaș, a luat apoi cuvîntul Inalt Prea Sfințitul Mitropolit Firmilian, care a spus: «Am primit cu drag să calc a doua oară plăsurile acestea. Apreciez sufletele dvs. pentru contribuția adusă la refacerea picturii acestui lăcaș, care este una din frumusețile veacului trecut. Aveți o podoabă de pictură, care ora păcat să stea sub stratul de fum și să nu veselească inima și ochiul vostru. Alături de diferite întâmplări din Sfînta Scriptură, găsim aci un cadru de Sfinți și Mucenici ai Bisericii noastre. Cel ce ajută Biserica, să fie încredințat că-și agonisește aci pe pămînt, dar mai ales în cer, ajutorul lui Dumnezeu. Fericit este, dar, acela în sufletul căruia trebuința Bisericii este vie și lucrătoare».

Exprimîndu-și bucuria de a se afla «într-o cetate a sufletului», Inalt Prea Sfinția Sa și-a încheiat cuvîntarea astfel:

«Deasemenea sînt mulțumit să constat că sînteți strîns uniți în jurul autorității de stat, că luptați pentru o viață mai bună a urmașilor noștri. Lumea este împărțită în două: unii slujesc binelui și alții răului. Să angajăm sufletele noastre în slujba păcii. Sfîntul Duh este zugrăvit în chip de porumbel, care este simbolul păcii, care va triumfa în lume».

Cinstind vrednicia părintelui paroh Nicolae Popescu, Inalt Prea Sfințitul Mitropolit Firmilian a binevoit a-i acorda rangul de «iconom».

O altă biserică redată cultului este aceea din parohia Gherceștii Vechi. Slujba de redeschidere a fost săvârșită în ziua de 11 octombrie 1953, în prezența P.C. Vicar al Arhiepiscopiei Craiovei, Pr. Laurențiu Busuioc, P.C. Pr. paroh Marcel Bulcănescu, care s-a străduit necontenit pentru renovarea sfîntului lăcaș, a prezentat darea de seamă asupra lucrărilor efectuate. În numele I.P.S. Mitropolit Firmilian, a vorbit P.C.

Vicar Laurențiu Busuioc. P.C. Sa a spus printre altele: «Oriunde se zidește o biserică, se ridică un templu al păcii. Fiiți deci fiii credincioși ai acestui templu, căci numai așa veți fi și ziditori ai păcii, porunca de căpetenie a Evangheliei și a vremurilor noastre».

La 18 octombrie anul trecut s-a săvârșit slujba sfințirii bisericii din parohia Lupșa, raionul Strehaia. I.P.S. Mitropolit Firmilian a participat la această sărbătoare.

Darea de seamă asupra lucrărilor efectuate a fost prezentată de părintele protoiereu Theodor Drăghici. Cucernicia Sa a arătat munca depusă de cei patru preoți parohi ai bisericii, precum și prețiosul concurs dat de organele puterii de stat, de Ministerul Cultelor și de Arhiepiscopia Bucureștilor, pentru terminarea tuturor lucrărilor. După citirea dării de seamă, a luat cuvântul Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Firmilian, care a spus:

«Inima noastră de părinte se bucură oricâteori deschidem o casă a lui Dumnezeu. Sufletele noastre se bucură că la Lupșa de Sus am venit să deschidem casa aceasta de închinăciune, una dintre puținele case mari, frumoase, bine împodobită. De aceea se cuvine laudă și mulțumită aceluia care s-au ostenit. Începem cu vrednicul și de laudă al nostru preot Alexandru Sterfenitu, cel care a început și a lucrat mai mult, și succesorii săi: părintele I. Sorescu, azi protopop în alt raion, și cei doi tineri rivnitori, preoții Paul Popescu și Al. Ciortan, care au terminat-o».

După ce a arătat toate uneltirile acelor guverne care vor să arunce iarăși omenirea într-un groaznic măcel, Înalt Prea Sfinția Sa a adăugat: «Avem aceste minunate lăcașuri de închinare care sînt, în același timp, și temple ale păcii. Avem pe de altă parte la îndemînă Uniunile de luptă obștești, care luptă pentru pace. În Comitetele de luptă pentru pace oricine poate să-și desfășoare acțiunea sa pentru înfăptuirea păcii.

Un creștin luptă și pentru pacea cetățenească, dar și pentru pacea adusă de Mîntuitorul Hristos. Războiul, care este împotriva legii firii și împotriva Legii lui Dumnezeu, va trebui înlăturat odată. Starea de cruzime a omului va trebui să dispară odată.

Să fim noi cei dintii care slujim idealul păcii. Să fim luptători ai păcii, ai binelui, ai frumosului. Nu sîntem singuri. Sînt peste opt sute de milioane de oameni — aceasta este o mare putere, o mare forță. Aceasta este o armă pe care nimeni în lume nu o va putea învinge».

Cînd ne găsim în cîmpul acesta cetățenesc de luptători ai păcii, ne găsim și în cîmpul lui Dumnezeu».

Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Firmilian a adus apoi la cunoștința credincioșilor că a acordat rangul de «iconom» cucernicilor preoți Paul Popescu și Alexandru Ciortan, pentru vrednicia lor deosebită. Înalt Prea Sfinția Sa a încheiat cu aceste cuvinte:

«Fericite sînt sufletele care s-au jertfit cu prisosință pentru ridicarea și înfrumusețarea acestui sfînt lăcaș. Aceasta este comoara lor pe care și-au agonisit-o, căci «unde e comoara voastră, acolo e și inima voastră». Vă laud și vă binecuvîntez pentru faptele voastre».

Credincioșii din satul Vărsături, care se află la marginea orașului Tg. Jiu, îndemnați și îndrumați de preotul Grigore Ciobotaru, s-au învrednicit în vară anului trecut să spele pictura bisericii lor și să-i facă toate reparațiile necesare. În toamnă s-a săvârșit și slujba redeschiderii sfîntului lăcaș, de față fiind delegații I.P.S. Mitropolit Firmilian: P.C. Consilier Administrativ Constantin Civitu și P.C. Inspector bisericesc Nicolae Nicolaescu. După oficierea Sfintei Liturghii, P.C. Pr. paroh a arătat felul în care au decurs lucrările de restaurare, remarcînd în deosebi bunăvoința și osîrdia membrilor Consiliului Parohial și ai Comitetului Parohial. Aducînd binecuvîntările I.P.S. Mitropolit Firmilian, P.C. Consilier Ad-tiv Constantin Civitu a laudat munca depusă de credincioșii satului Vărsături pentru restaurarea și înfrumusețarea bisericii lor.

C. Sa a amintit tuturor celor de față că «Biserica este locul unde se împărtășește creștinului harul sfințitor. Aci el ostenește pentru mîntuirea sufletului său și tot aci, în ambianța celei mai desăvîrșite înfrățiri izvorite din izvorul nesecat al dragostei divine el se împacă, cu Dumnezeu și cu semenii săi». Dar Biserica este și un lăcaș al păcii: «Duhul Păcii sălășluște din plin în Biserica întemeiată de Domnul Păcii», Fiul lui Dumnezeu și Mîntuitorul nostru. Ca un purtător de pace, creștinul este dator să propovăduiască pacea între oameni și între popoare. El trebuie să se roage necontenit pentru «pacea a toată lumea».

Și biserica din parohia Ungureni, raionul Balș, a fost redeschisă spre sfârșitul anului trecut. După săvârșirea slujbei de redeschidere, P.C. Pr. paroh Paleacu a înfățișat toate strădaniile depuse de credincioși la lucrările de restaurare și de pictură. Datorită acestor strădani «s-a împlinit cerința credincioșilor de a-și vedea lăcașul lor de închinăciune cum se cuvine». În numele I.P.S. Mitropolit Firmilian a vorbit P.C. Consilier Eugen Rădulescu: «Astăzi — a spus P.C. Sa — munca dvs. e răsplătită cu acest praznic sărbătoreț la care luați parte. Astăzi puteți să vă uniți ruga dvs. cu a slujitorilor, pentru a mulțumi lui Dumnezeu pentru liniștea și pacea care rodește și face ca toți să ne bucurăm de rodul ostanelor noastre». P.C. Eugen Rădulescu și-a încheiat cuvântarea atrăgând odată mai mult atenția asupra celei mai importante probleme care se pune astăzi în lume: «Căutați, dar, ca plecând de la acest praznic, să fiți solii poruncii evanghelice, spre sălășluirea definitivă a păcii în lume, spre a vă putea bucura de fericirea pe care Dumnezeu o dăruiește făcătorilor de pace».

În luna noiembrie a anului trecut a fost redată cultului o bisericuță din parohia Secui, ce se află nu departe de orașul Craiova. Lucrările de restaurare și de pictură începute de mai multă vreme, s-au sfârșit în toamna anului trecut prin sîrguința credincioșilor și a P.C. Pr. C. Nica. Slujba sfințirii a fost săvârșită de însuși Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Firmilian, înconjurat de un mare sobor de preoți. După ce P.C. Pr. Paroh a arătat cât de mare este mulțumirea credincioșilor din parohia sa, pentru redeschiderea acestei bisericuțe ce se afla de multă vreme în nefolosință, fiind ruinată de trecerea vremii, și după ce a mulțumit I.P.S. Mitropolit Firmilian și tuturor aceluia care au dat sprijin material și moral pentru ducerea la bun sfârșit a lucrărilor de restaurare, — I.P.S. Mitropolit Firmilian a spus: «Am venit ca să binecuvintez, să deschid această casă a Domnului și să vă mulțumesc pentru tot ce ați făcut aici. Truda aceasta, dragii mei, pe care ați făcut-o pentru sfânta biserică, este nepieritoare. Agonisia aceasta este cea mai de preț din toate bunurile pe care credinciosul le strânge în viața pămîntească... Biserica aceasta este darul cel mai de preț pe care l-ați făcut lui Dumnezeu. Este prinosul de recunoștință ce-l dați lui Dumnezeu». În continuare, I.P.S. Sa a mulțumit tuturor ostentorilor pentru Sfânta Biserică și mai ales «Comitetului de construcție care cheazășuește lucrul obștei satului».

Ca o recunoaștere a vredniciei sale, I.P.S. Mitropolit Firmilian a acordat P.C. Pr. C. Nica titlul de «iconom stavrofor».

Tot în luna noiembrie a anului trecut, a fost dată cultului biserica din satul Sohodol, parohia Baia de Fier, raionul Novaci. După săvârșirea Sfintei Liturghii, P.C. Pr. Dumitru Canale a citit darea de seamă asupra lucrărilor executate. P.C. Consilier eparhial D. Zglimbea a participat la sfințirea bisericii din satul Sohodol, aducînd credincioșilor binecuvîntarea I.P.S. Mitropolit Firmilian.

Toate aceste sfinte lăcașuri de închinare redată cultului în anul care a trecut, spre mulțumirea sufletească a atîtor credincioși, arată odată mai mult deplina libertate de care se bucură cultele religioase în Republica noastră Populară.

*

CONSFĂTUIREA INTERCONFESIONALĂ DIN ORAȘUL PITEȘTI. — A doua consfătuire interconfesională a reprezentanților cultelor din regiunea Pitești s-a ținut la sediul Comitetului regional de luptă pentru pace — Pitești. La această consfătuire au participat: P.C. Arhimandrit Ghermano, Vicarul Sf. Episcopii a Rîmnîcului și Argeșului, P.C. Consilier Emil Nedelescu și P.C. Pr. M. Achimescu, membri ai Comitetului regional de luptă pentru pace, d-nii I. Dobre, D. Cucurezeanu și M. Tolan, din partea cultului adventist; D. Petreanu, din partea cultului creștin după Evanghelie; Pr. Iacob, din partea cultului catolic și Dl. Arvat, din partea cultului baptist. Au participat deasemenea la conferință și d-nii Gheorghe Alexandru, secretarul Comitetului de luptă pentru pace, și M. Neicov și I. Pascal din Ministerul Cultelor.

P.C. Arhimandrit Ghermano Dineață, care a deschis consfătuirea, a spus: «Dumnezeul păcii binevoiește ca în fiecare zi ce trece, pacea, — floarea dragostei dintre popoare, bunul suprem al tuturor oamenilor cinstiți și muncitori de pe întreg pămîntul — să crească, să cuprindă lumea toată și să se impună ca o realitate fără putință de tăgăduire, nici chiar din partea dușmanilor ei». P.C. Sa a arătat că astăzi pacea «nu mai este o noțiune abstractă, ci o realitate care a izvorît și crește din cele mai tainice adîncuri ale ființei umane». Cultele religioase din Republica Populară Romînă sînt alături de întreg poporul, în năzuința sa spre o viață mai bună, spre progres și spre pace. Acțiunea comună a credincioșilor în lupta pentru

apărarea păcii, alături de constructorii vieții noi, se explică atât prin credința față de bisericile și comunitățile lor religioase, cât și prin neclintita dragoste față de patrie și față de popor. După ce a subliniat datoria fiecărui credincios de a răspîndi cât mai mult documentele dela Viena și Budapesta, pentru ca nimeni să nu rămînă indiferent față de cea mai mare problemă a timpului nostru, problema păcii —, P.C. Sa spune: «Deși s-ar părea că în mare măsură s-a reușit a se ajunge la vîrfurile dorințelor, totuși noi să fim conștienți că închinătorii vițelului de aur ai zilelor noastre nu iubesc pacea, ci uneltesc noi măceluri. Pentru aceasta consfătuirea noastră interconfesională este bine venită, nu numai în sensul că trebuie să luăm act de rezultatele luptei pentru pace de pînă acum, ci ea are menirea să țină trează conștiința și să intensifice lupta pentru pace, pînă la atingerea țelului final».

S-a arătat apoi importanța documentelor adoptate de Consiliul Mondial al Păcii, scoțîndu-se în evidență înfăptuirile partizanilor păcii, pe calea statornicirii și consolidării ei. Chemările Consiliului Mondial al Păcii constituie pentru fiecare credincios, aparținînd oricărui cult, un nou imbold de a lupta pentru cauza sfîntă a păcii.

Reprezentantul cultului adventist, dl. I. Dobre, a împărtășit celor prezenți roadele unor consfătuiri interconfesionale din București. «Culte religioase, a spus reprezentantul cultului adventist, au datoria să se unească, să-și întindă mîna frățește și, prin schimb de experiențe, să făurească un lanț puternic al păcii».

După cuvîntarea P.C. Pr. Emil Nedelescu, care a arătat activitatea preoțimii ortodoxe în lupta pentru pace, au luat cuvîntul, rînd pe rînd, și ceilalți reprezentanți ai cultelor religioase. Cu toții și-au exprimat hotărîrea de a lupta cu fermitate, cu vorba și cu fapta, pentru marea cauză a păcii.

Sedința interconfesională a fost încheiată de P.C. Vicar, care a subliniat îndatoririle ce revin deservenților cultelor religioase în lupta pentru pace.

*

CONFĂTUIREA CULTELOR DIN REGIUNEA CRAIOVA. — La 11 noembrie anul trecut a avut loc la Sfînta Arhiepiscopie a Craiovei o consfătuire a tuturor cultelor religioase din regiunea Craiova. Scopul consfătuirii a fost acela de a analiza lucrarea tuturor cultelor pentru cauza păcii, de a perfecționa metodele de lucru și de a spori eforturile pentru apărarea și consolidarea păcii.

I.P.S. Firmilian, Mitropolitul Olteniei, a cinstit cu prezența I.P.S. Sale această consfătuire interconfesională. Pe lîngă reprezentanții diferitelor culte, au participat la această consfătuire și dl. Dr. Parhon, Președintele Comitetului regional de luptă pentru pace, dl. V. Gaspar, secretarul Comitetului regional de luptă pentru pace și un inspector din Ministerul Cultelor.

După o scurtă cuvîntare de deschidere rostită de P.C. Consilier Eugen Rădulescu, protopopul romano-catolic Bachmaer a vorbit despre «Marile țeluri pașnice ale U.R.S.S.». Protopopul a Bachmaer a insistat asupra muncii pașnice și creatoare a oamenilor sovietici, precum și asupra rolului deosebit pe care îl are Uniunea Sovietică în lupta pentru apărarea și consolidarea păcii în întreaga lume.

Reprezentanții cultelor au prezentat apoi ample dări de seamă asupra activității depuse de respectivele culte, în lupta pentru pace. Toți cei prezenți au constatat cu bucurie că atât slujitorii cultelor religioase cât și credincioșii lor lucrează cu multă rîvnă și cu multă dragoste pentru cauza sfîntă a păcii. Acest mare ideal al păcii care este propriu fiecărei religii, a reușit să apropie și să creeze o atmosferă frățească între reprezentanții cultelor religioase. Fie că sînt adventiști, creștini după Evanghelie, pentecostaliști, baptiști, romano-catolici sau ortodocși — ei se simt uniți pe drumul păcii, pe drumul care asigură tuturor popoarelor bunăstare, progres și fericire. Perfecta unitate de credință în marea problemă a păcii a făcut ca toate cultele religioase să sprijine activ lupta oamenilor cinstiți și iubitori de pace.

După ce fiecare reprezentant a vorbit despre felul în care a înțeles să lupte pentru cauza păcii, și după ample discuții, s-a ajuns la precizarea următoarelor metode de lucru: a) rugăciuni în favoarea păcii; b) înlăturarea duhului vrajbei dintre oameni și popoare și necesitatea lichidării diferendelor pe calea tratativelor; c) îndemnuri pentru credincioși de a fi activi susținători ai păcii; d) prezentarea situației internaționale și a raportului de forțe între lagărul păcii și cel al războiului; e) păstrarea unor strînse legături cu Comitetele de luptă pentru pace; f) împlinirea îndatoririlor cetățenești ca mijloc de întărire a patriei și prin aceasta a frontului păcii.

I.P.S. Mitropolit Firmilian a rostit o scurtă cuvîntare, în care și-a exprimat bucuria pentru această întîlnire frățească a slujitorilor feluritelor culte. Înalt Prea Sfîntia Sa a spus între altele: «Sîntem chemați la un praznic, sîntem asociați la o

cauză mare, pregătită de suflul democratic, pentru a ne împlini scumpul vis al tuturor credințelor: pacea și împăcarea pe pământ. Să slujim deci cauza păcii cu căldură, cu devotament și loialitate, iar Dumnezeu tuturor să ne ajute ca această înfrățire să devină și mai strânsă pentru cauza unică: pacea».

Consfătuirea interconfesională s-a încheiat într-o atmosferă de caldă prietenie și de înțelegere deplină asupra mijloacelor celor mai potrivite ce trebuiesc folosite în lupta pentru apărarea păcii. Cu toții, cler și credincioși, sînt mițați de aceleași sentimente, de aceeași dorință fierbinte de a lupta pentru pace, alături de oamenii muncii, alături de toți oamenii cinștiți și pașnici de pretutindeni. Reprezentanții cultelor din regiunea Craiova au plecat dela această consfătuire cu o deplină convingere că forțele lagărului păcii vor învinge, că ele își vor impune punctul lor de vedere: Toate chestiunile litigioase din oricare parte a lumii să fie rezolvate pe calea pașnică a tratativelor.

MITROPOLIA BANATULUI

LUPTA PENTRU PACE. — În cursul anului trecut, cultele religioase din regiunea Arad au dus o vie activitate în cadrul luptei pentru apărarea păcii. La 29 septembrie 1953 reprezentanții tuturor cultelor din regiunea Arad s-au întîlnit pentru a cincea oară în vederea unui nou schimb de experiențe și a stabilirii celor mai bune metode de acțiune în lupta pentru apărarea păcii. La consfătuirea interconfesională ținuă în orașul Arad, onorată cu prezența Prea Sfințitului Episcop Andrei Mager — o documentată expunere asupra lucrărilor sesiunii Consiliului Mondial al Păcii dela Budapesta a fost prezentată de P. S. Episcop Valerian al Oradiei. Expunerea Prea Sfinției Sale a cuprins următoarele capitole: I. Independența popoarelor; II. Incețarea focului; III. Coexistența pașnică; IV. Schimburi culturale; V. Tratatativele și destinderea internațională; VI. Rolul și componența Consiliului Mondial; VII. Luptă și vigilență.

Prea Sfințitul Andrei Mager, Episcopul Aradului, a felicitat cu multă căldură pe P. S. Valerian spunînd: «Am urmărit cu tot interesul cele șapte capitole ale dării de seamă și rețin multe din argumentele juste, din îndrumările diferiților delegați care au participat la lucrările Consiliului Mondial al Păcii».

A cincea conferință interconfesională a tuturor cultelor religioase din regiunea Arad au luat sfîrșit prin votarea unei moțiuni adresată Comitetului permanent pentru apărarea păcii din R.P.R. Moțiunea arată limpede hotărîrea reprezentanților cultelor religioase din regiunea Arad de a se strădui necontenit, în măsura puterilor lor, pentru ducerea la bun sfîrșit a acțiunilor de interes obșteșc și pentru intensificarea luptei sfinte de apărare a păcii.

SFINȚIRI DE BISERICI. — Mai multe biserici din cuprinsul Mitropoliei Banatului, renovate integral în cursul anului trecut, au fost redat cultului. Insuși I. P. S. Mitropolit Vasile a ținut să participe la sfințirea bisericilor renovate. Astfel, la 13 septembrie a fost sfințită biserica din Stejar, raionul Lipova. Părintele paroh I. Nicoară a subliniat importanța istorică a bisericii din Stejar, care datează încă din veacul al XV. Cuvîntul I. P. S. Mitropolit a relevat mai întîi semnificația așezării sfintelor moaște în sfîntul Prestol. I. P. S. Sa a insistat apoi în deosebi asupra datoriei pe care o au credincioșii de a-și împlini toate îndatoririle, atît cele creștinești cît și cele cetățenești.

Biserica parohială din comuna Tapia, raionul Lugoj, a fost sfințită în ziua de 25 octombrie, tot de I. P. S. Mitropolit Vasile, care a folosit acest prilej pentru a reaminti tuturor credincioșilor ortodocși că în această zi, în toate bisericile din Ardeal și Banat se sărbătorește împlinirea a cinci ani dela reîntregirea Bisericii romînești. La 21 octombrie 1948, după două veacuri și jumătate a vrut Dumnezeu ca frații noștri într-o aceeași credință să se întorcă la sînul Bisericii Ortodoxe. I. P. S. Sa a îndemnat «pe toți fiii săi sufletești ca să-și păstreze credința și să-și iubească patria».

În luna noiembrie au fost deasemenea sfințite mai multe biserici: biserica din Ciclova Romîna, protopopiatul Oravița, biserica din comuna Chișoda, raionul Timișoara și biserica din comuna Bujor, raionul Făget. La sfințirea bisericii din Chișoda — biserică ce datează din anul 1735 — răspunsurile la sfînta Liturghie au fost date de corul Mitropoliei Banatului. I. P. S. Mitropolit Vasile a îndemnat pe credin-

cioși «să-și împodobească și sufletul lor așa cum și-au împodobit biserica, pildă luind dela sfinții mucenici».

Tot în toamna anului trecut a fost sfințită și biserica renovată din parohia Ormindea, raionul Deva. Slujba sfințirii a fost săvârșită de P. S. Episcop Andrei al Aradului, înconjurat de un mare sobor de preoți.

CONFERINȚE PROTOPOPEȘTI. — Conferințele de orientare pe protopopiate, ținute în toamna anului trecut în cuprinsul Mitropoliei, au arătat un interes mai viu al preoțimii bănățene pentru problemele de orientare generală. Discuțiile purtate asupra subiectului: «23 august 1944, zi de importanță istorică în viața Statului și a Bisericii noastre» — s-au desfășurat cu competență și cu multă însuflețire. În ceea ce privește biserica, s-a arătat că «vechea noastră orînduire purta amprentele imixtiunii brutale a statului în treburile Bisericii; pricini ale unui trecut înoptat și uneltiri ale trufiei omenești adînciseră ruperea catapetesmei sufletești și desbinările din cetatea unicului Dumnezeu; stări de ură, șovinism și prozelitism se întretineau între cultele religioase; învățămîntul teologic era amenințat cu laicizarea, nu putea fi de vreun folos nici Bisericii, nici poporului; monahismul nu îmbina viața duhovnicească cu cea socială și culturală....».

Odată cu instaurarea regimului de democrație populară, Biserica s-a bucurat de roadele adevăratei libertăți religioase, printre care se numără: «Reluarea vechilor legături dintre Biserica noastră și Bisericile Ortodoxe surori; reactivarea Patriarhiei pe baze canonice; abolirea concordatului cu Vaticanul; revenirea în sinul Bisericii a credincioșilor greco-catolici; reorganizarea învățămîntului religios; inițierea cursurilor de îndrumare misionară și socială a preoților și organizarea conferințelor preoțești; reorganizarea clerului monahal; canonizarea sfinților naționali; instaurarea de raporturi de stimă, toleranță, pace și colaborare între confesiuni; raporturi precise, corecte și juste între Biserică și Stat; dinamizarea Bisericii, revenirea clerului pe drumul marilor îndatoriri misionare și pastorale».

Cu prilejul acestor conferințe s-a constatat că preoțimea din cuprinsul Mitropoliei Banatului își înțelege datoria și își îndeplinește cu sfințenie chemarea preoțească. Preoțimea ortodoxă nu precupețește niciun efort întru sporirea dragostei de patrie în sufletele credincioșilor și întru înfăptuirea tuturor muncilor care aduc bunăstarea și fericirea obștească. Ea va sprijini și de acum înainte, cu mai multă vigoare, cea mai mare luptă pe care o duc astăzi popoarele: lupta pentru apărarea și consolidarea păcii.

PESTE HOTARE

DIN VIAȚA BISERICII ORTODOXE RUSE

SCURTĂ PRIVIRE ASUPRA VIETII BISERICESTI IN ANUL 1953

«Iarăși îndrept spre voi, clerici și credincioși, un cald salut, cu prilejul acestui mare praznic creștinesc, și — potrivit cântării îngerești — vă vestesc vouă: «Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu», «pre pământ pace» și «între oameni bună voire». Astfel scria, la începutul anului 1953, Prea Fericitul Patriarh Alexei, adresându-se păstoriților, pe cari îi saluta cu prilejul «praznicului preaslăvit și plin de bucurie al Nașterii Domnului».

«In ce chip am putea noi oare să ne învrednicim de această pace a lui Hristos, pentru ca să umplem și să luminăm prin ea întreaga noastră viață?» întreba mai departe, Întâistătorul Bisericii Ortodoxe Ruse. «Oare nu prin năzuința de a ne arăta credința față de Dumnezeu și de poruncile Lui prin viața și faptele noastre? Oare nu printr-o necontenită stăruință în rugăcuni pentru pace, alături de întreaga Biserică Ortodoxă, care ne încetat se roagă pentru pace?».

Dacă vom răsfoi cu luare aminte cronica vieții bisericești pe anul ce s-a scurs, vom constata că în aceste cuvinte ale Prea Fericitului Patriarh Alexei se găseau și sfaturi călăuzitoare menite să îndrepte corabia Bisericii spre anumite țeluri, dar și o clară viziune patriarhicească a drumului hărăzit de însăși Providența Dumnezeiască, Bisericii Ortodoxe Ruse, în condițiunile istorice de față. Mai înainte, în Pastorală sa de Paști, din 7/20 aprilie 1952, Prea Fericitul Patriarh a asemănat bucuria mironosițelor, cari au auzit glasul Ingerului: «mergeți de vestiți lumii că Domnul a înviat!», cu bucuria sărbătoarei Invierii Domnului din zilele noastre, când «în lumea creștină adevărul lui Hristos este așa de vădit și așa de obștelesc!». «Cu toate că noi acum, prin creștinescul salut «Hristos a Inviat!» nu mai tindem, ca altădată, să răspîndim o credință, ci năzuim să ne împărtășim numai din obșteasca noastră credință» — scria Prea Fericitul Patriarh. Cu toate acestea și acum bunăvestirea și propovăduirea Invierii trebuie să se facă, nu atît prin cuvinte, cît prin viața și faptele noastre. Deaceea, îndemnul Ingerului, «mergeți de vestiți lumii!», are pentru noi această tâlcuire: însăși viața noastră să dovedească lumii întregi că «Hristos a Inviat», pentruca privind numai felul nostru de viațuire, întreaga lume creștină și necreștină să zică cu încredere: «Cu adevărat a înviat Hristos! Noi ne încredințăm că Hristos într-adevăr trăiește în voi și că întru El se lucrează «vădit puteri noi întru voi. Fiindcă această rîvnă pentru slava Domnului celui Inviat se vedește întru voi prin năzuințele voastre de a-L urma și de a vă însuși puterile Invierii Lui».

Cu asemenea calde și părintești cuvinte, și la începutul anului 1953, Prea Fericitul Patriarh își chema păstoriții să fie credincioși lui Dumnezeu și poruncilor Lui, nu numai cu vorba ci și cu viața și faptele lor.

N-ar putea fi înțelese în măsura cuvenită aceste pastorale ale Prea Fericitului Patriarh, dacă n-am ține seamă de cuvintele Sfântului Apostol Pavel: «Și de așa avea darul proorocirii și de așa ști toate tainele și așa avea toate cunoștințele și toată credința... iar dragoste nu am..., nimica nu sînt». (1 Cor. 13, 2). Și iată că Întîistătătorul Bisericii Ortodoxe Ruse, chemîndu-și turma spre osîrduitoare viețuire în Hristos prin necurmată voință în rugăciune, ne amintește nouă și de aceste cuvinte ale marelui Apostol al Neamurilor. Dacă tu iei pe umerii tăi Crucea lui Hristos, dacă tu într-adevăr voiești să-ți luminezi cu ea întreaga-ți viață, atunci să ții minte că năzuințele și biruințele tale, pe tărîmul vieții creștine, vor fi pururea măsurate numai și numai cu o singură unitate de măsură: măsura dragostei. Fiindcă numai dragostea «îndelung rabdă, se milostivește... nu caută ale sale, nu se întărită, nu gîndește răul, nu se bucură de nedreptate, ci se bucură de adevăr» (I Cor. 13, 4—6).

Deaceea, îndemnîndu-și turma sa la începutul anului trecut ca să fie purtătoare a Duhului lui Dumnezeu și îndeplinitoare a poruncilor Lui, Prea Fericitul Patriarh amintește, că toate acestea se pot cîștiga numai prin virtutea dragostei.. Numa ea, dragostea aceasta lucrătoare, așezată la temelia legăturilor dintre noi, precum și în familie, în societate și în relațiile dintre popoare — dragostea, care nu cunoaște nici un fel de opreliști naționale sau rasiale, poate da vieții noastre un bogat conținut creștin, iar sufletului nostru «pacea lui Dumnezeu, care întrece orice minte».

«Pace pămîntului» și «bună voință între oameni», «nevoințele rugăciunii pentru pace» și «propovăduirea păcii a toată lumea» sînt puse de către Întîistătătorul Bisericii în capul unghiului activității Bisericii Ortodoxe Ruse. Iar drept unitate de măsură a cîștigurilor duhovnicești pentru păstoriți, drept o încercare a tendințelor lor de a îmbrățișa această mult dorită pace care se poartă peste pămînt ca și odinioară porumbelului lui Noe — este dragostea izvorîta din ele. Aceasta trebuie să facă așa fel încît pacea să devină una cu natura și ființa oamenilor. «Tu, Doamne, Dumnezeul nostru, dăruiește-ne pace, ca Unul ce toate ne-ai dăruit nouă!» — cu aceste semnificative cuvinte de rugă pentru pace își încheia Prea Fericitul Patriarh Alexei pastorală dată cu prilejul Sărbătorilor Nașterii Domnului din 1952.

Cum a înțeles oare turma păstoriților să primească aceste cuvinte ale Întîistătătorului Bisericii Ruse și cum le-a tradus în viață dealungul anului ce s-a sfîrșit?

II

«Doresc să dau tuturor părinților parohi și tuturor bisericilor următoarele îndrumări de mare trebuință», — scria Prea Fericitul Patriarh pe la mijlocul anului trecut către protopopii din Moscova. Instrucțiunile au fost date prin Circulara din 22 iunie 1953. «Avînd în vedere, — scria Prea Fericitul Patriarh în partea introductivă a circulării — că Moscova, bisericile Moscovei, clerul, serviciile divine din bisericile Moscovei trebuie să fie exemplare din toate punctele de vedere, fiindcă aici, la centru, există toate posibilitățile pentru așa ceva și fiindcă cei ce vin din provincie la Moscova, începînd chiar cu episcopii, doresc și nădăjduesc să găsească aici o pildă demnă de urmat, — este nevoie ca atît exteriorul cît și interiorul bisericilor, precum și serviciile divine și felul cum se poartă clerul la servicii, atît la cele din sărbători cît și la cele de rînd, să fie întru totul pilduitoare».

După cum observăm, măsurile pentru sporirea și îmbunătățirea vieții religioase și cultice — indicate în circulara Prea Fericitului Patriarh — au în vedere disciplina liturgică, atât în bisericile Capitalei, cât și în cele ale întregii Biserici Ortodoxe Ruse. Incepînd cu înfățișarea exterioară a bisericii, aceste măsuri vizează mai apoi aranjamentul interior, rînduirea slujbelor și privesc în genere toate laturile vieții liturgico-bisericești. Totul în biserică trebuie să fie chibzuit — scrie Prea Fericitul Patriarh, — totul trebuie să fie prevăzut și aranjat «pentru creierea unei stări sufletești deosebite pentru cei ce se roagă, pentru ca nimica în biserică să nu supere — nici auzul și nici privirea — și pentru ca nimica să nu sustragă credincioșii dela năzuința lor către cer, către Dumnezeu, către lumea înaltă, a cărei oglindire trebuie să fie și este însăși biserica».

Prea Fericitul Patriarh oprește clerul dela o excesivă folosire a efectelor luminii electrice în biserică, prin iluminarea cu nenumărate becuri a catapetezmei și a icoanelor pe care le cinstesc în chip deosebit credincioșii. («Lumina electrică a fost admisă în biserică — scrie El — numai ca mijloc de luminare prin policandre și în niciun caz pentru a înlocui ofranda untdelemnului ce arde în candelă și care este din timpuri străvechi consfințită de tradiția noastră bisericească. Pîlpîirea candelărilor aprinse, lumina lină a lumînărilor de ceară — pe acestea vrea să le vadă sufletul creștinului, care pășește în biserică pentru rugă smerită și fierbinte). Lăsați să fie mai întuneric în biserică, căci în sufletele credincioșilor va stăpîni prin aceasta o liniște, dela care, tot mai luminat, se va înflăcări focul cel lăuntric» — ne îndeamnă Instiistătorul Bisericii Ortodoxe Ruse.

Frumusețile amăgitoare, care înșeală privirile, trebuie îndepărtate din biserici. Această măsură privește și acel obicei care există prin unele părți, de a împodobi icoanele cu flori frumoase artificiale și cu imitații de pietre scumpe. Intemeindu-se pe părerile pururea pomenitului Mitropolit Filaret al Moscovei, Prea Fericitul Patriarh socotește vrednice de osîndă orice podoabe artificiale, fiindcă ele au la bază neadevărul, sînt false.

Căutînd să ne păzească de ispitele văzului, circulara Prea Fericitului nostru Patriarh ne arată mai departe și ispitele auzului. În latura aceasta, adică în cîntarea bisericească, pericolul de a substitui starea de rugă cu una falsă, o concentrare lăuntrică duhovnicească cu o plăcere lumească este poate și mai mare. «Despre muzica bisericească multe s-au vorbit — scrie P. F. Patriarh Alexei — dar deocamdată, rezultatele nu se văd». În continuare condamnînd cîntarea laicizată în biserică și arătîndu-i paguba și nepotrivirea, P. F. Patriarh insistă asupra întrebuirii acelei cîntări, după care însetează duhul credinciosului, care vine la biserică. «Dacă în cererile noastre față de acei oameni dela cari nădăjduim a obține un oarecare bun, noi știm să păstrăm un ton respectuos, cuviincios și serios, atunci de ce oare în cererile noastre către Domnul noi îndrăznim a veni cu melodii teatrale, ușuratece și pline de semeție, lipsite de orice evlavie?»

«Este necesar — subliniază Prea Fericitul Patriarh — ca Prea Cucernicii parohi, cu toată luarea aminte, să urmărească îndeaproape ca în bisericile lor cîntarea să fie bisericească nu numai cu numele, ci chiar prin ea însăși și să nu mai îngăduie ca pentru satisfacția acelor dirijori

care cunosc prea puțin sau deloc cele ale Bisericii, să se execute cîntări străine de duhul Bisericii».

Instrucțiunile acestea ale Prea Fericitului Patriarh au fost primite cu multă bucurie de oamenii Bisericii și ele vor contribui la intensificarea vieții religioase în Biserica noastră.

Dar păstorii Bisericii? De purtarea lor, de rîvna lor depinde ca pe de o parte, să se înlătore tot ceea ce este străin și ce se amestecă fără rost în rugăciunea obștească a bisericii și, pe de alta, să se creieze o adevărată atmosferă liturgică pentru închinători. Către ei cu stăruință își adresează cuvîntul Prea Fericitul Patriarh. El îi notează în circulara sa pe toți acei cari «cu cuvenita evlavie și frica lui Dumnezeu își săvîrșesc slujirea», devenind exemple de învățătură bună și binecuvîntată. Iar pe cei nevrednici și nepăsători, cari adesea uită de «treaptă și chemare», îi chiamă să se dezmeticească și să se înpăimînte de nepăsarea lor «neconținut aducîndu-și aminte de îngrozitoarele cuvinte ale proorocului cu privire la cei ce fac lucrarea Domnului cu nebăgare de seamă...».

«Părinții parohi ar trebui să citească această circulară în biserică în regului popor credincios» — recomandă Prea Fericitul Patriarh — iar părinții protopopi să urmărească îndeaproape îndeplinirea instrucțiunilor date prin circulara de mai sus».

Se prea poate ca importanța acestor instrucțiuni ale Prea Fericitului Patriarh să nu fie peste tot și chiar deodată înțeleasă pe deplin; cu toate acestea de pe acum sîntem încredințați, că ele vor avea cea mai salutară influență asupra întăririi disciplinei bisericești în altarele noastre.

III

Să trecem acum la o scurtă cercetare a vieții Bisericii Ortodoxe Ruse în anul ce s-a scurs.

Să răsfoim Revista Patriarhiei din Moscova, începînd cu cel dintîi număr pe 1953, și să ne oprim la «Cronică» și la acele comunicări, cari descriu viața eparhiilor și parohiilor din țară. Insemnările acestea sînt prea scurte și necomplete; cu toate acestea vom găsi totuși în ele destul material pentru a ne da seama de felul în care s-a desfășurat viața bisericească anul trecut. În ele vom găsi de toate, începînd dela renovări de biserici și încheind cu vizitele canonice ale Chiriarhilor prin întinsele lor eparhii:

«In Eparhia Sverdlovsc, — citim în nr. 6 al Revistei Patriarhiei din Moscova pe 1953, — în anul în curs s-a isprăvit renovarea uneia din cele mai vechi biserici din Urali, aceea din Com. Bîniga... Mijloacele s-au adunat numai din jertfele benevole ale parohienilor».

Catedrala Invierii din Tutaev — regiunea Iaroslav — există de 300 de ani. Această aniversare a fost sărbătorită la 29 iunie 1952. Acum se restaurează exteriorul, restabilindu-se vechile picturi în frescă, ce împodobesc toate laturile clădirii»...

«In orașul Cepovici, regiunea Jitomir, s-a sfințit Sf. Masă și însăși biserica cu hramul Sfintei Treimi, refăcută după distrugerile barbare ale jefuitorilor fasciști. La solemnitate au participat o mulțime de credincioși».

«La biserica omopistă a Sf. Treimi din orașul Clint, a fost sfințită Sf. Masă».

«In comuna Davîdovca, regiunea Voronej, a fost sfințită după o restaurație capitală, biserica și Sf. Masă. Biserica a fost arhiplină, cu toate că era o vreme urâtă de toamnă, cu ploaie și vînt».

«In orașul Zernov, regiunea Rostov, după o reparație capitală, a fost sfințită o capelă. La festivitățile sfințirii, pe lângă mulțimea parohienilor, au sosit de prin comunele și satele învecinate o mulțime de credincioși».

«In orașul Aujero-Sudjensc, regiunea Chemerovsc, a fost sfințită o nouă capelă, cu hramul Sfinților Apostoli Petru și Pavel».

Toate reparațiile acestea, restaurațiile și construcțiile de biserici și capele, se fac prin contribuția și munca credincioșilor, dovedindu-se astfel osîrdia lor în credință.

Despre multe ne vorbesc și numeroasele vești din eparhii: despre solemnități, la cari se cinstesc — pentru mulțimea anilor de slujire — mulți Arhipăstori, păstori și alți slujitori ai Bisericii. Aceste cinstiri se petrec în biserici pline și arhipline de credincioși — fapt care dovedește marea dragoste a credincioșilor față de vrednicii slujitori ai Bisericii.

Sînt și fapte triste, cînd credincioșii își petrec păstori pe ultimul drum. Și aceste vieți îndoliate ne vorbesc despre marea dragoste a credincioșilor față de păstori lor, fiindcă Liturghiile pentru cei răposați se slujesc în fața unei mari afluențe de credincioși.

Viața bisericească a anului trecut a fos mult împodobită de nevoințele apostolicești ale Arhipăstorilor noștri. Mulți dintre ei, în vremea cercetării eparhiilor lor, au fost pînă în cele mai îndepărtate parohii, pretutindeni săvîrșind slujbe și căutînd să pătrundă în toate nevoile vieții parohiale.

A devenit o regulă, aproape, ca toate solemnitățile bisericești și hramurile bisericilor să se petreacă în prezența Arhipăstorilor.

In dările de seamă de prin eparhii, citim că Arhiepiscopul Bielorusiei și al Minscului, I. P. S. Pitirim a vizitat orașul Starîi Bîhov, a săvîrșit slujba sfințirii unei noi aripi a bisericii Sf. Treimi, precum și pe cea a așezării în această biserică a icoanei Maicii Domnului de Borcolabosc, icoană venerată din vechime de localnici.

La întoarcere, Vlădica a slujit în bisericile parohiale din Moghileov. Bisericile erau arhipline, iar Arhipăstorul pretutindeni a predicat. Episcopul de Ismail P. S. Varlaam, a vizitat catedrala din Belgorod pe Nistru, cu ocazia zilei hramului. I. P. S. Arhiepiscop Benedict de Ivanovsc și Chinesemsc a oficiat mai multe slujbe în Chineșma. P. S. Episcop Roman al Estoniei, din Talin, a sfințit biserica din orașul Pless. P. S. Episcop Arsenii de Ufa și Sterlitamac a oficiat cu mult fast în orașul Sterlitamac cu ocazia unui hram de biserică. P. S. Episcop Vladimir de Ovrucisc și Jitomir a sfințit o biserică în orașul Cepoviț, regiunea Jitomir. P. S. Icsaf al Tambovului și Miciurinscului a vizitat comuna Ternovoe, regiunea Tambov, unde a și oficiat. Pretutindeni Arhipăstori dau credincioșilor îndrumări pentru o viață creștină. Serviciile divine se oficiază în biserici arhipline.

Numărul 2 din revista noastră este împodobit cu portretul cunoscutului Arhipăstor, I. P. S. Mitropolit Vartolomeu al Novosibirscului și Barnaulsc, pe care credincioșii săi l-au sărbătorit în anul trecut, pentru cei 60 de ani de slujire în treapta de arhieru. Pe acest neobosit Arhipăstor, misionar, ierarh-patriot și teolog l-a constit nu numai eparhia sa, ci

întreaga Biserică Ortodoxă Rusă, în frunte cu Prea Fericitul Patriarh, care l-a învrednicit de dreptul de a purta două engolpioane.

Chiar din aceste informațiuni incomplete și sporadice, noi ne putem da seama care a fost viața Bisericii Ortodoxe Ruse în anul ce a trecut. În toate parohiile, — pînă în cele mai îndepărtate colțuri ale țării — se înalță rugăciunea, sporește rîvna și nu se potolește setea după Harul lui Dumnezeu. Arhipăstori și păstori se bucură între păstoriții lor de toată dragostea și respectul. Sosirea Chiriarhului prin parohii constituie o mare sărbătoare pentru credincioși. Cu toate că slujbele sînt lungi, mai ales în zilele de sărbători, totuși bisericile sînt pline de credincioși.

Această viață bisericească atît de intensă este vădită în chip și mai strălucit de marile praznice, cari și în acest an, ca și în anii trecuți, s-au desfășurat prin lavrele noastre: Troițe-Serghievscăia, Pecersca, Pa-ceaev și Pscovo-Peciorsca, precum și prin alte mînăstiri.

În sfîrșit — înainte de a încheia acest capitol, este necesar să amintim încă un fapt important din viața bisericească: La 11 mai anul trecut, Prea Fericitul Patriarh al Bisericii Ortodoxe Ruse Alexei a împlinit 40 de ani de slujire în treapta arhieriei. Cu toate că Prea Fericitul Patriarh a dorit să evite orice festivități și a petrecut aceste zile în liniștea mînăstirii «Adormirea» din Odesa, întreaga Biserică Ortodoxă Rusă a cinstit această aniversare a Întîistătătorului ei. Prea Fericitul nostru Patriarh a primit o mulțime de telegrame de felicitări dela Arhieriei eparhioți, clerici și monahi, mireni și dela numeroși credincioși de peste hotare. În această zi întreaga Biserică Ortodoxă Rusă se ruga pentru Întîistătătorul ei, care cu înțelepciune o călăuzește în duhul Evangheliei, poruncilor apostolice și tradiției.

IV

În anul 1953 Biserica Ortodoxă Rusă a petrecut spre cele veșnice pe doi Arhipăstori: pe Arhiepiscopul Leontie de Arhanghelsc și Holmogorsc și pe Episcopul Anatolie de Cameneț-Podolsc și Proscurov.

Pentru ocuparea scaunelor vacante arhieresti au fost sfințiți opt arhieriei, dintre cari trei sînt vicari.

Rețeaua școalelor teologice (două Academii și opt Seminarii) din Biserica Ortodoxă Rusă a funcționat în anul acesta normal. Absolvenții Academiiilor și Seminarilor completează treptat lipsurile de clerici în biserică. Elevii și studenții învață cu multă stăruință, aprofundînd cunoștințele lor, prin studierea scrierilor Sfinților Părinți, a operelor teologilor cu autoritate și ale cărturarilor Bisericii Ortodoxe. Cîțiva dintre cei mai capabili absolvenți au fost reținuți pe lîngă Academii, în calitate de profesori.

În anul care a trecut, Patriarhia Moscovei s-a preocupat îndeaproape de normalizarea vieții bisericești a parohiilor. Organizarea unei fabrici de lumînări pe lîngă Patriarhie a scutit parohiile și organele de conducere de grija căutării și procurării lumînărilor. Acum toate bisericile se aprovizionează cu lumînări la un preț foarte convenabil. Atelierul de obiecte bisericești, organizat anul trecut, confecționează potire minunate, discuri, lingurițe, steluțe, păstrătoare de Sfinte Daruri, cădelnițe, sfeșnice și alte obiecte de cult. Fotolaboratorul nostru editează diferite icoane. S-au tipărit îndrumări tipiconale pentru clerici și calendare de perete foi și broșuri.

Patriarhiei nu-i rămâne străină nici laturea economică a vieții bisericești. Se acordă o serioasă atențiune reparațiilor de biserici și restaurării celor cari reprezintă adevărate monumente istorice. În anul ce a trecut, s-a terminat restaurarea interioară a unor monumente arhitectonice, ca de pildă catedrala Sfintei Treimi și biserica din trapeza Lavrei Troițe-Serghievscăia. Este pe terminate și restaurarea vestitei catedrale a Adormirii din Vladimir.

Purtarea de grijă a autorității bisericești s-a întins și asupra asigurării clericilor înapți pentru activitate și a văduvelor de clerici. Anul trecut a devenit pentru ei un an deosebit de însemnat, prin mărirea pensiilor ce se acordaseră mai înainte.

V.

Luptând pentru pace, Biserica Ortodoxă Rusă n-a făcut decît să îndeplinească una din poruncile învățaturii sale de credință. Ea binecuvintează politica de pace a țării sale și-i ajută să lupte împotriva amenințării unui nou război, fiindcă timpurile pașnice sînt bienfăcătoare pentru omnire și cele mai potrivite pentru îndeplinirea misiunii mîntuitoare pentru Biserică.

Activitatea desfășurată de Biserica noastră întru apărarea păcii, în anii trecuți, este bine cunoscută tuturor. În anul ce a trecut, reprezentantul ei, I.P.S. Mitropolit Nicolae Crutițki a participat la lucrările sesiunii dela Budapesta a Consiliului Mondial al Păcii, al cărui membru este. Răspunzînd rugămintii delegaților Greciei, Italiei și Franței, I.P.S. Sa s-a adresat prin radio — dela Budapesta — către popoarele acestor țări, cu chemarea de a conlucra la opera de întărire a păcii mondiale. Mulți din participanții la această sesiune l-au invitat să le cerceteze țările și să vorbească popoarelor lor.

Sesiunea dela Budapesta a avut loc în iunie, iar la sfîrșitul lunii următoare I.P.S. Mitropolit Nicolae, la invitația Asociației «Finlanda-Uniunea Sovietică», a petrecut mai mult de două săptămîni în Finlanda. În acest interval de timp, I.P.S. Sa a vizitat un șir de orașe, pretutindeni rostind conferințe despre libertatea religioasă în U.R.S.S., despre viața și activitatea Bisericii Ortodoxe Ruse și despre participarea ei la lupta pentru pace. Aceste cuvîntări au fost ascultate de mari mulțimi de cetățeni, cari își manifestau mulțumirea față de reprezentantul Bisericii Ortodoxe Ruse, înmîinîndu-i flori și ovacionîndu-l îndelung.

I.P.S. Mitropolit Nicolae a fost primit în audiență de Președintele Finlandei, Dl. I. Paasikivi. În cinstea oaspetelui, guvernul a dat o recepție, în cadrul căreia Ministrul Educației, Dl. Viroleinen și I.P.S. Mitropolit Nicolae au rostit calde cuvîntări. Multă și prietenească atențiune i s-a arătat I.P.S. Mitropolit Nicolae prin toate orașele, pe cari le-a vizitat. La recepțiile ce aveau loc în cinstea I.P.S. Sale, s-a vorbit în deosebi despre întărirea prieteniei dintre popoarele finez și cel rus. Ideea apărării păcii a găsit un sprijin puternic în cele mai largi cercuri ale populației din Finlanda. Din acest punct de vedere, călătoria I.P.S. Mitropolit Nicolae prin Finlanda reprezintă un însemnat aport adus de Biserica Ortodoxă Rusă la opera de înțelegere între popoare și a apărării păcii în lumea întreagă.

La 31 august anul trecut, I.P.S. Mitropolit Nicolae, în calitate de membru al Comitetului Sovietic pentru apărarea păcii, a ținut la plenara

lărgită a acestui Comitet o cuvîntare în care — vorbind în numele Bisericii Ortodoxe Ruse —, a spus: «Laolaltă cu poporul și cu toți oamenii de bine, noi, slujitorii Bisericii, vom urmări fără șovăire biruința spiritului tratativelor asupra spiritului de neîncredere și dușmănie ca să ajungem în cele din urmă la triumful păcii generale».

În aceeași zi, I.P.S. Mitropolit Nicolae a adresat prin radio o chemare către creștinii Germaniei apusene, îndemnându-i să contribuie la uniunea pașnică a țării lor¹⁾.

După cum se știe, la sfîrșitul lunii noiembrie 1953, a avut loc la Viena sesiunea Consiliului Mondial al Păcii, în cadrul căreia I.P.S. Mitropolit Nicolae a ținut o amplă cuvîntare, adresînd creștinilor din Occident chemarea de a constitui o sfîntă uniune a tuturor forțelor creștine, pentru ca prin conlucrarea noastră să triumfe duhul păcii asupra duhului forței». Această cuvîntare a avut un puternic răsunset în toate cercurile creștine din Apus și a provocat multe declarații de simpatie și adeziune.

În legătură cu activitatea Bisericii noastre pentru apărarea păcii, credincioșii din multe țări manifestă față de ea un deosebit interes. Mărturii ne aduc atît reprezentanții noștri bisericești, cari au fost peste hotare, cît și numeroasele vizite ale feluritelor delegații străine ortodoxe, neortodoxe și laice, la Patriarhia Moscovei și la așezămintele ei, cu scopul de a cunoaște viața Bisericii Ortodoxe Ruse.

În afară de delegațiile ortodoxe antiohiană și poloneză, Patriarhia Moscovei a mai fost vizitată în anul ce a trecut de: adjunctul primului ministru al Republicii Democrate Germane, prof. O. Nuschke, care a sosit la Moscova făcînd parte dintr-o delegație guvernamentală; participantul la Congresul dela Viena, pastorul metodist din Australia, A. Brandt; vestita activistă religioasă din India, d-na Șardha Mata-dji; scriitorul olandez — președintele societății «Niderland-U.R.S.S.», dl. Toin de Fries; pastorul norvegian Ragmar Forbeck; președintele Asociației de prietenie Canadiano-Sovietică, dl. Karter, canonicul onorific al catedralei din Bristol (Anglia); dl. Marwin Stockwood și alții. Cu toții s-au interesat de situația Bisericii Ortodoxe Ruse în statul Sovietic, de viața ei, de starea bisericilor, a școlilor bisericești și a altor instituții bisericești.

VI.

Biserica Ortodoxă Rusă are parohii, protopopiate, eparhii, misiuni și exarhate în multe țări și toate aceste unități, în afară de cele dizidente, sînt unite într-un singur trup și într-o strînsă comuniune liturgică canonică; toate trăiesc aceeași viață, nutrind aceleași nădejdi. În bisericile noastre ortodoxe, oriunde s-ar găsi ele, se înalță rugăciuni pentru Prea Fericitul Patriarh al Moscovei și întregii Rusii, Alexei, pentru țara rusească, «pentru bunăstarea sfintelor lui Dumnezeu biserici» și «pentru pacea a toată lumea». Pretutindeni, oamenii ortodocși ruși și ne-ruși se simt ca într-o singură familie, drept un singur organism spiritual. Pretutindeni aceștia susțin viața liturgică bisericească și vin «în casa Domnului cu același gînd» (Ps. 54, 15), conștienți fiind de legătura neînteruptă cu Biserica-Mamă.

Să ne îndreptăm gîndurile spre Exarhatul Patriarhal din Europa apuseană. El este condus de I.P.S. Arhiepiscop Boris al Germaniei și Ber-

1. Textul chemării a fost publicat în revista «Biserica Ortodoxă Română» nr. 1., ianuarie 1954, p. 29.

linului, în calitate de Exarh locotenent al Exarhatului Patriarhiei Moscovei din Europa apuseană. Trăind la Berlin, el își povățuește păstoriții din Franța, Elveția și Anglia, prin pastorale. În jur este multă nedreptate, vrajbă și clevetire împotriva Bisericii-Mame. Emigranții-dizidenți se ridică cu ură și împrăștiie fel de fel de iscodiri la adresa patriei lor, urmărind să provoace față de ea vrajbă și dușmănie. Pastorală de Paști a I.P.S. Arhiepiscop Boris, însă, chiamă ca «într-o singură familie de fii ai Bisericii-Mame să ne îndreptăm pe căile lumii acesteia cu bunavestire a dragostei, păcii și dreptății, depănînd toată grija pentru înțeleptirea celor ce au căzut dela unitate cu Biserica fraților noștri».

În anul ce a trecut, în viața Exarhatului Patriarhal Rusesc din Europa apuseană s-a petrecut și un eveniment dureros. Pentru călcarea disciplinei bisericești și pentru ruperea comuniunii canonice cu Biserica-Mamă, Sf. Sinod a exclus din cler pe parohul bisericii Sf. Ioan din Paris, Prot. Eugraf Cavalschii, împreună cu un grup de clerici uniți cu el. Și numai din prea multă bunăvoință s-a luat hotărîrea a nu aplica față de ei toate rigorile canonice, nădăjduindu-se că, poate, vinovații se vor căi și îndrepta.

Dar niciun fel de neorîndueli și greutăți, atît de inerente în împrejurările vitrege de acolo, nu reușesc să înfrîngă bărbăția adevăraților slujitori ai Bisericii lui Hristos. Dintre aceștia noi cunoaștem mulți învățați și plini de rîvnă slujitori ai Ortodoxiei, cu o bogată experiență duhovnicească. Cu stăruințele și munca acestora, Consiliul Exarhatului editează la Paris «Vestitorul Exarhatului Patriarhal Rus din Europa Apuseană». Această publicație periodică se bucură de o mare atențiune din partea cercurilor religioase și mai ales teologice ale Apusului și întregii lumi ortodoxe. Dar, preocupîndu-se de înaltele probleme teologice, «Vestitorul Exarhatului» rămîne uneori străin de nevoile strict bisericești ale vremurilor de astăzi. Ori abordarea lor — mai ales în problemele arzătoare — ar servi unei și mai profunde manifestări a adevărilor Ortodoxiei.

Un eveniment de mare însemnătate în viața Exarhatului trebuie considerată și reluarea cursurilor teologice în limba rusă, sub conducerea profesorului V. N. Losschii. Scopul acestor cursuri este pregătirea păstorilor și posibilitatea de a face cunoscute rușilor din apus toate laturile Bisericii Ortodoxe, pe limba lor.

Și mai însemnat este evenimentul sfințirii întru arhiereu a Arhimandritului Nicolae (Eriomin) ca Episcop de Clichy și Vicar al Exarhatului Patriarhal din Europa apuseană. Cu venirea acestui nou episcop, parohiile din Franța, Elveția, Anglia și din alte localități se vor strînge și mai mult laolaltă și se vor întări în legătura lui liturgico-canonice cu Biserica-Mamă; ele vor lucra și mai activ spre a aduce către unitatea bisericească pe credincioșii ortodocși ruși, cari au căzut sub sfera de influență a dizidenților din Carlovăț și Paris.

Viața Eparhiei Germane s-a scurs, în anul ce a trecut, fără zguduiri sau schimbări. În bisericile patriarhatului nostru din Berlin, Dresda, Lipsca și alte orașe germane s-au oficiat fără de nicio schimbare, așa cum se săvîrșesc și astăzi, — serviciile divine la cari nu rarasori participă și protestanții. Pînă la sfîrșitul anului s-a editat revista «Glasul Ortodoxiei», în paginile căreia s-au publicat îndrumările autorității superioare bisericești, pastoralele I.P.S. Arhiepiscop Boris, predici și articole.

Ca și în alte țări, și în Germania se mai află parohii ale dizidenților grupului dela Carlovăț (în prezent urmași ai Mitropolitului Anastasie), cari duc împotriva Bisericii-Mame o propagandă dușmănoasă. Adevărul despre Biserica Ortodoxă Rusă ajunge însă, după cât se vede, și la ei. O dovadă o constituie următorul fapt: către sfârșitul anului trecut — în luna noembrie — parohul bisericii comunității dizidente din Berlin, arhimandritul Motislav (Volonserici) a rupt legăturile cu Mitropolitul Anastasie și a trecut sub jurisdicția Patriarhiei din Moscova.

Exarhatul Patriarhal din America, care există în vecinătate cu Mitropolia dizidentă, condusă de Mitropolitul Leontie (Turcheniei), a trebuit să aibă, la sfârșitul anului trecut, marea durere de a pierde pe Arhipăstorul-exarh I.P.S. Macarie (Ilinschii). După moartea lui, Exarhatul Patriarhal este condus vremelnic de Arhiepiscopul Adam (Filipovschii de Filadelfia). În prezent, acolo se pregătește adunarea celui de al doilea Congres al clerului și mirenilor, care va dezbate problemele cele mai arzătoare și nevoile vieții bisericești.

Peste hotarele țării noastre, sub oblăduirea I.P.S. Patriarh al Moscovei și a toată Rusia, Alexei, se mai găsesc: Exarhatul Asiatic de Răsărit, sub conducerea I.P.S. Arhiepiscop Victor (Sveatin), Misiunea din Palestina, sub conducerea P.C. Arhimandrit Policarp (Primac), Eparhia bulgară, administrată de I.P.S. Arhiepiscop Alexandru (Nemolovschi), protoierii stavropighiale în Austria, Ungaria și Olanda, și parohiile ortodoxe din București, Sofia și Belgrad. În viața bisericească a acestor unități nu s-a petrecut, dealungul anului 1953 nimic deosebit, care să poată fi consemnat în această scurtă privire asupra vieții noastre bisericești. Insuși faptul acesta constituie cel mai bun indiciu asupra unei stări normale de lucruri, în viața bisericească a unităților mai sus pomenite.

Este nevoie să amintim și despre parohiile patriarhale și mănăstirile din Finlanda. Acestea sînt puține la număr, dar «prin bisericile noastre — spune în notele sale asupra călătoriei în Finlanda I.P.S. Mitropolit Nicolae —, serviciile divine se săvîrșesc cu toată evlavie și cîntă admirabile coruri... Mănăstirea Varlaam, care se află în Finlanda, este cunoscută de mult printr-o viață aspră și prin deosebitele nevoițe duhovnicești ale fraților; această frumoasă tradiție se păstrează pînă în prezent». În luna decembrie a anului 1953, pentru administrarea acestor parohii și mănăstiri din Finlanda a fost rînduit P.S. Episcop de Lupa, Mihail (Ciub) — Vicarul I.P.S. Mitropolit Grigorie al Leningradului și Novgorodului.

După cât se știe, tot sub jurisdicția Bisericii Ortodoxe Ruse se găsea pînă de curînd și un protopopiat în Bulgaria, care cuprinde numai cîteva parohii ortodoxe rusești. Dar din interese superioare bisericești și din folosul pe care l-ar aduce nemijlocita oblăduire a acestor parohii de către Biserica Ortodoxă soră din Bulgaria, ele au fost trecute în 1953 sub directă ei conducere. La Sofia s-a organizat un metoc al Bisericii Ortodoxe Ruse.

Acestea sînt evenimentele ce s-au petrecut în viața unităților bisericești de peste hotarele țării.

VII.

Biserica Ortodoxă Rusă caută să-și arate purtarea ei de grijă și asupra emigranților ruși dizidenți de peste hotare, cari din motive politice s-au găsit în afara mîntuitorului ei sîn de mamă. În afară de arti-

celele din «Revista Patriarhiei din Moscova», cari lămureau greșita atitudine a dizidenților față de Biserica-Mamă, Prea Fericitul Patriarh Alexei a adresat anul trecut o scrisoare către Prea Fericitul Patriarh al Constantinopolului, Athenagoras, prin care a arătat necanonicitatea jurisdicției constantinopolitane asupra parohiilor ortodoxe rusești din Europa de apus și asupra Bisericii Ortodoxe Finlandeze, care pînă în anul 1920 făcea parte din trupul Bisericii Ortodoxe Ruse. În aceeași scrisoare se vorbește și despre necesitatea osîndirii de către Patriarhia Constantinopolului a dizidenților noștri din America, și se exprimă nedumerirea față de atitudinea acestei Patriarhii, care nu numai că nu-i osîndește, ci îi și susține, încălcînd canoanele și dăunînd păcii în Biserica lui Hristos.

Rămîne ca viitorul să arate dacă Patriarhia din Constantinopol va contribui sau nu la rezolvarea problemei noastre cu dizidenții de peste hotare, — fapt care aduce multe încurcături în viața întregii Biserici Ortodoxe. Deocamdată, nu putem să nu subliniem un fapt de mare importanță și anume: în aprilie 1953, la Patriarhia din Moscova a sosit o declarație a unui grup de preoți tineri ai Bisericii Oficiale Ortodoxe Finlandeze, care, după cît se știe, este sub jurisdicția Patriarhiei din Constantinopol. Declarîndu-se partizani ai restabilirii legăturilor canonice cu Biserica Ortodoxă Rusă, semnatarii declarației și-au exprimat nădejdea într-o grabnică și favorabilă rezolvare a acestui conflict inter-bisericesc. În același timp, unul din membrii de seamă ai conducerii Bisericii Ortodoxe Finlandeze, d-rul Paavo Kontkanen, a înmînat reprezentanților Patriarhiei din Moscova, cari au vizitat anul trecut Finlanda, un memoriu cu expunerea punctului său de vedere asupra posibilităților de reunire canonică a Bisericii Ortodoxe Finlandeze cu cea Rusă, urmînd ca Biserica Ortodoxă Finlandeză să capete apoi autocefalia.

Foarte fructuoasă s-a dovedit a fi și călătoria I.P.S. Mitropolit Nicolae Krutițki în Finlanda. «La Kuopio — scrie I.P.S. Sa — a avut loc întîlnirea mea cu Intîistătătorul Bisericii Ortodoxe Finlandeze, I.P.S. Arhiepiscop Gherman. Indelungata noastră convorbire a fost foarte prietenoasă și cordială. M-am despărțit de dînsul cu o nestrămuită nădejde în privința grabnicei restabilirii a relațiilor noastre canonice».

Toate cele de mai sus ne îngăduie să nădăjduim că înstrăinarea dintre Bisericile Ortodoxe Rusă și Finlandeză va înceta, dînd loc unei comuniuni liturgico-canonice. În ce privește dizidenții ceilalți — urmași ai lui Anastasie, Leontie și Vladimir, — în privința vinovăției lor trebuie să-și spună cuvîntul și toate celelalte Biserici Ortodoxe Autocefale.

VIII.

Legăturile dintre Biserica Ortodoxă Rusă cu Bisericile surori au continuat să se desfășoare și în anul trecut tot în duhul dragostei. O expresie a acestui duh al dragostei o constituie și faptul că anul trecut a sosit la Moscova o delegație din partea Bisericii Ortodoxe Antiohiene, compusă din trei Mitropoliți: II. PP. SS. Ignatie al Epifaniei, Atanasie al Kauranului și Alexandru al Emesei. Înălții oaspeți au petrecut în țară la noi aproape o lună, pentru a cunoaște în deaproape viața și starea Bisericii noastre. În afară de Moscova și Lavra Troițe-Serghievscăia, ei au vizitat Leningradul, Kievul, Odesa, au cercetat locuri sfinte și biserici, au participat la slujbe, s-au interesat de viața clerului și mirenilor și au

plecat spre țara lor cu convingerea că «Biserica Ortodoxă Rusă trăiește în întreaga ei măreție și în deplinătate canonică».

Tot în 1953 am avut oaspete și pe Intâistătorul Bisericii Ortodoxe Poloneze, pe I.P.S. Mitropolit Macarie, care a vizitat Kievul și pe însuși Prea Fericitul Patriarh Alexei, la Odesa.

În luna mai, o delegație a Bisericii Ortodoxe Ruse, compusă din I.P.S. Mitropolit Grigorie al Leningradului și Novgorodului, I.P.S. Arhiepiscop Pitirim al Minscului și Bielorusiei și preotul Mihail Crab, a participat la festivitățile alegerii și înscăunării Prea Fericitului Patriarh al Bisericii Ortodoxe Bulgare, în persoana cunoscută a fostului Locuitor de Președinte al Sf. Sinod, I.P.S. Mitropolit Chiril al Plovdivului.

Pe lângă acestea, între Intâistătorii Bisericilor Ortodoxe Autocefale a avut loc și în anul trecut, tradiționalul schimb de scrisori cu prilejul marilor sărbători ale Nașterii și Învierii Domnului. Trebuie deasemenea amintită scrisoarea adresată de Prea Fericitul nostru Patriarh Alexei, Prea Fericitului Patriarh Athenagoras al Constantinopolului, în problema unei Consfătuiri premergătoare unui Sinod și către Intâistătorul Bisericii Ortodoxe din Elada, I.P.S. Arhiepiscop Spiridon al Atenei, în problema unui schimb cultural-religios. În decembrie s-au primit scrisori de condoleanțe dela Prea Fericitul Patriarh Athenagoras, cu prilejul încetării din viață a Mitropolitului Macarie, Exarhul Patriarhatului din Moscova pentru America.

IX.

După câte se pot desprinde din această scurtă și incompletă dare de seamă, viața Bisericii Ortodoxe Ruse în 1953 a cunoscut multe evenimente, cari dovedesc plinătatea ei canonică și duhovnicească.

Acum Biserica noastră începe un nou an în care vom comemora un dureros eveniment istoric: 900 ani dela despărțirea Bisericii din apus de trupul Bisericii Universale.

Ținând seamă de acest fapt și în special de cauzele cari au dus la schismă, noi, oamenii Bisericii, pășim în anul 1954 cu năzuința dîrză de a păzi întreaga zestre scumpă a credinței noastre «nu ca pe niște cuvinte omenești, ci... într-adevăr ca pe Cuvîntul lui Dumnezeu» (I Tes. II, 13), urmînd întru totul adevărurile Ortodoxiei și rînduirile canonice ale Bisericii Universale.

Privitor, însă, la problemele lumesti, — vor urma poruncilor lui Hristos: «Dați Cezarului cele ce sînt ale Cezarului și lui Dumnezeu cele ce sînt ale lui Dumnezeu»!

Pacea lui Hristos care trăiește întru noi să ne ajute să ducem pace în lumea înconjurătoare, propovăduind aceasta nu numai cu graiul, ci și cu toate faptele vieții noastre.

Biserica Ortodoxă Rusă pășește în anul 1954 cu hotărîrea fermă de a păzi disciplina bisericească, iar în viața ei cultică și liturgică, de a urma obiceiurilor «consfințite de vremuri și tradiții bisericești». În raporturile cu Bisericile surori va năzui spre o și mai mare comuniune cu ele, în duhul egalității, dragostei frățesti și înțelegerii reciproce.

Pr. I. POTAPOV
Trad. de Pr. Pavel Grosu

DIN VIAȚA BISERICII ORTODOXE BULGARE

La sfârșitul anului 1953 au avut loc două evenimente remarcabile în viața Bisericii Ortodoxe Bulgare: sărbătorirea a 50 de ani dela înființarea «Asociației Preoților Ortodocși din Bulgaria» și aniversarea a 30 ani de existență a Academiei Teologice «Sf. Clement de Ohrida» din Sofia.

Prima aniversare a avut loc la 23 noembrie 1953. În dimineața acelei zile în catedrala mitropolitană «Sfântul Nedelea» din Sofia, P. S. Episcop Partenie Lavkiiski, vicarul Sfintei Mitropolii a Sofiei, înconjurat de un sobor alcătuit din cei mai vechi preoți membri ai Asociației Preoților din Bulgaria, au săvârșit Sfânta Liturghie, în prezența I. P. S. Patriarh Chiril și a membrilor Sfântului Sinod. După aceea s-a oficiat un parastas pentru pomenirea marilor clerici ai Asociației decedați și un polihronion pentru cei vii.

Dela Catedrală toți cei prezenți s-au îndreptat către sala de recepții a Sfintei Mitropolii, unde au luat loc președinții asociațiilor preoțești de circumscripții, corpul profesoral al Academiei Teologice din Sofia, preoții din Capitală și ceilalți preoți veniți din toate colțurile țării. La orele 10,30 a. m. a sosit Sanctitatea Sa Patriarhul Chiril, însoțit de: arhierii eparhioți, dl. Mihail Kiuciukov, Directorul Cultelor de pe lângă Președinția Consiliului de Miniștri, P. S. Episcopi Partenie, Vicarul Mitropoliei de Sofia și Iona, Secretarul Sfântului Sinod, dl. D. Doncev, consilier pe lângă Direcția Cultelor, Iconom Ivan Iuliev, Președintele Asociației Preoților și membrii din biroul executiv al Asociației.

După intonarea rugăciunii «Tatăl nostru», Preot. Metodii Milcev, membru în biroul executiv, a invitat pe I. P. S. Patriarh Chiril să ia loc în prezidium-ul adunării. Deasemenea, prin aclamații, a fost ales în Prezidiu, și dl. Mihail Kiuciukov, Directorul Cultelor.

P. C. Pr. Iconom Ivan Iuliev, președintele Asociației, a făcut o documentată expunere asupra trecutului plin de lupte al acestei Asociații, începând cu primele organizații preoțești dinainte de epoca eliberării naționale bulgare și sfârșind cu mărețul eveniment al ridicării Bisericii Bulgare la rangul de Patriarhie. În cuvântarea sa, P. C. Pr. Ivan Iuliev a subliniat marile servicii aduse Asociației de către fostul preot Nicolae Karaabov, astăzi I. P. S. Mitropolit Neofit al Vidinului.

Înalt Prea Sfințitul Patriarh Chiril a împărtășit patriarhicească binecuvântare tuturor membrilor Asociației. Înalt Prea Sfinția Sa a subliniat, în special, colaborarea strânsă care a existat întotdeauna în Biserica Bulgară, între clerul de mir și ierarhia superioară, făcând apoi apel către întreaga preoțime bulgară la înțelegerea vremurilor actuale, la armonie și bună înțelegere cu vlădicii canonic orînduiți ai eparhiilor, la menținerea și sporirea prestigiului de care se bucură preoțimea bulgară în fața credincioșilor și la participarea cât mai activă la lupta dusă în pre-

zent de toate bisericile și popoarele, la lupta pentru apărarea și consolidarea păcii în lume.

Au mai luat cuvântul pentru a aduce salutul lor preoțimii ortodoxe bulgare: Dl. Mihail Kiuciukov, Directorul Cultelor, Prof. Ilia Tonevski, Rectorul Academiei Teologice din Sofia, Protodiacon Gh. Ibrîșimov, din partea Seminarului Teologic și Dl. Nicola Seizov, Președintele Asociației slujitorilor bisericești.

Aducînd la împlinire hotărîrea Consiliului de conducere al Asociației, P. C. Preot Icon. Ivan Iuliev a proclamat apoi pe I. P. S. Neofit, Mitropolitul Vidniului, ca președinte de onoare al Asociației Preoților. Inalt Prea Sfinția Sa a mulțumit preoțimii bulgare, rostind un cald cuvînt de salut, în aplauzele unanime și prelungite ale asistenței.

În continuare, Președintele Asociației a adus respectuoase mulțumiri Inalt Prea Sfințitului Patriarh Chiril și Inalților oaspeți pentru binevoitoarea lor participare la această solemnitate.

Astfel a luat sfîrșit festivitatea închinată sărbătoririi a 50 de ani dela înființarea Asociației Preoților Bulgari, care a prilejuit și prima întîlnire a Inalt Prea Sfințitului Patriarh Chiril cu preoțimea bulgară de mir, în persoana celor mai autorizați reprezentanți ai săi, — întîlnire care s-a transformat apoi într-o spontană și entuziastă manifestație de dragoste și devotament a preoțimii față de Întîistătătorul Bisericii Ortodoxe Bulgare.

A doua aniversare a avut loc în ziua de 8 decembrie 1953, în Aula Academiei Teologice «Sf. Climent de Ohrida» din Sofia. Au luat parte la această solemnitate: I. P. S. Patriarh Chiril, membrii Sfîntului Sinod, corpul profesoral al Academiei, Dl. M. Kiuciukov, Directorul Cultelor, însoțit de D-nii Consilieri Doncev și Pașev, mulți preoți din Capitală și provincie, studenții Academiei și un numeros public.

După intonarea imnului de stat al R. P. Bulgaria și a imnului Academiei Teologice, Dl. Prof. Ilia Tonevski, Rectorul Academiei, a rostit cuvîntul de deschidere și a anunțat totodată că — în legătură cu sărbătorirea a 30 de ani de existență a Academiei Teologice «Sf. Climent de Ohrida» din Sofia — Consiliul Profesoral al Academiei, în ședința sa din 25 noiembrie 1953, a hotărît, cu unanimitate de voturi și cu aprobarea Sf. Sinod, proclamarea ca doctori «honoris causa» ai acestei Academii Teologice, a I. P. S. Neofit, Mitropolitul Vidinului, și a P. C. Protopresbiter Prof. Dr. Ștefan Tankov, pentru merite excepționale în domeniul științelor teologice și în propășirea învățămîntului teologic în R. P. Bulgaria și peste hotare.

Dl. Prof. Ilia Tonevschi a înfățișat apoi istoricul Academiei Teologice din Sofia și a învățămîntului teologic al Bisericii Ortodoxe Bulgare, subliniind în chip deosebit activitatea teologică a I. P. S. Mitropolit Neofit și a P. C. Protopresbiter Prof. Dr. Șt. Tankov. I. P. S. Neofit, Mitropolitul Vidinului, — a spus Domnia Sa — este un vajnic și neobosit predicator și autor de lucrări omiletice al Bisericii Bulgare, fost multă vreme Rector al Seminarului Teologic din Sofia, autor a numeroase articole și studii publicate în toate ziarele bisericești, etc. — iar Prof. Protopresbiter Dr. Șt. Tankov este unul dintre cei mai mari canoniști ortodocși, nu numai al Bisericii Ortodoxe Bulgare, ci al Ortodoxiei întregi, fiind membru corespondent și «doctor de onoare al mai multor universități din

străinătate». Dl. Prof. Ilia Tonevschi a înmînat apoi celor doi sărbătoriți diplomele și insemnele de doctori «honoris causa» ai Academiei Teologice «Sf. Climent de Ohrida» din Sofia, în aplauzele entuziaste ale asistenței.

A luat apoi cuvîntul I. P. S. Patriarh Chiril, care a felicitat pe cei doi sărbătoriți, arătînd valoarea și importanța Academiei Teologice, a Seminarului Teologic și a întregului învățămînt teologic pentru Biserica Ortodoxă Bulgară.

Mai aduce cuvîntul lor de salut și felicitare Academiei Teologice și sărbătoriților: Dl. M. Kiuciukov, Directorul Cultelor, care a înfățișat rolul jucat de Biserica Ortodoxă Bulgară în lupta de desrobire națională a poporului bulgar de sub jugul turcesc, precum și rolul jucat de literatura bisericească în dezvoltarea culturii naționale bulgare; Pr. Prof. Milcio Milcev, în numele Asociației Preoților Bulgari a subliniat rolul Academiei Teologice, în ridicarea nivelului cultural al clerului de mir din Bulgaria; Dl. Nicola Seizov, în numele slujitorilor bisericești, și alții.

Cei doi sărbătoriți au făcut apoi importante comunicări. I. P. S. Mitropolit Neofit al Vidinului despre «Antim I, primul Exarh al Bisericii Ortodoxe Bulgare» și P. C. Protopresbiter Prof. Dr. Tankov despre «Dreptate, Adevăr și Dragoste», — ambii fiind ascultați cu multă atenție de către întreaga asistență.

Solemnitatea a luat sfîrșit printr-o recepție oficială ce a avut loc în cancelaria profesorală a Academiei Teologice, oferită oaspeților de către Rectoratul Academiei «Sf. Climent de Ohrida» din Sofia.

Pr. I. M. CRISTEA

Protoereul bisericii romîne din Sofia-R.P. Bulgaria

COMEMORĂRI

CU PRILEJUL IMPLINIRII A 50 DE ANI DELA MOARTEA LUI GAVRIIL MUZICESCU

O INTIMPLARE VECHE

Eram copil nevrâsnic încă, pe vremea când Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Iosif Naniescu păstorea Moldova și bunicul meu matern, Gavriil Musicescu, diriguia corul mitropolitan și orchestra Conservatorului din Iași, al căruia director era. Rămășițele lor pămîntești hodinesc astăzi unul în curtea Mitropoliei, celălalt în dealul Tătărășilor, la cimitirul Eternitatea, din dulcetîrgul-leșilor, cum îi spunea fratele meu Ionel, plecat și el de curînd și de năpraznă în taina veșnicilor umbre, pe urma a lor săi.

Și măcar că, iată, o jumătate de veac s-a strecurat pe nesimțite între cei duși și amintire, icoana lor îmi este încă vie în minte, mai ștearsă a Arhi-ăstorului Moldovei și Sucevei, mai luminată a bunicului. Era un bărbat înalt, sprătos, chipeș — și se purta cu barbișon. Cînd la mînie, se sburlea borbisonul și cu mustețile birzoi, prindea o răcni, mare spaîmă cutremura pe ei greșiți. Dar toți îl iubeau, căci era bun.

Și fiind el om lumeț și vesel la inima lui, de vinul acătării nu îi era silă. Scîrbavnica molimă a filoxerei nu trecuse oceanul și cramele Moldovei gemeau de vinuri alese. Acuma, judecă și domnia-ta, cititorule, cam ce soi de vinuri sălășluiau în adîncile hrube ale Mitropoliei, cînd știut este că avea sfîntul lăcaș vie întemeiată la Cotnar și sfinți monahi pricepuți în chivernisala vinului și ticăitul lui meremet. Știau sfinții părinți tocmai Cotnarului ca nimeni alții și-ți potriveau grasa, feteasca și țirtăra, după vechi și strasnice rindueli. Era pe-atunci și o fetească roșă, care acum nu se mai află, că s-a istovit — și iscusit vin plodea. Ieșea, după prîtoc, vinul alb, curat cum îi lacrima de fecioară și cel roș, ca sîngele de hulub. E la mintea cucoșului că mulți pravoslavnici ieșeni rîvneau să se acolisească de acele lacrimi și de acel sînge, dar să se fi eglendisit cu ele, prea puțini. Printre acești prea puțini și bunicul meu, Gavriil Musicescu, se cere pomenit.

Înalt Prea Sfințitul îl oprea ades la masa Înalt Prea Sfinției Sale și-l ospăta. Și vorovînd el în de el de cele bisericesti daraveri, se mal ajuta bunicul în voroavă, cînd cu sînge de hulub, cînd cu lacrimi de fecioară, tot vinuri cuvioase și cu miroznă rară.

Odată, în postul mare pare-mi-se, brodințu-se bunicu meu la masa Mitropolitului, adus-a arhondarîl, sau cum i-o mai fi zicînd, pește.

Din vechi știut este că peștele în apă înoată, dar că în vin se îneacă, după obicei. Aș-i datina! Și, pentru bătrîni datina, pravilă este. Deci, s-a adus Cotnar. Dar fiind cuviosul Iosif Naniescu făptură smerită și cumpătat foarte, peste degetul de vin pe care îl avea în pahar și-a turnat apă.

Văzînd el bunicul cum că Înalt Prea Sfințitul pînă și în Cotnar apă pune, s-a îndemnat a sugui :

— Să-mi fie cu iertăciune, Înalt Prea Sfințite, dar frică mi-i, Doamne, iartă-mă, că în clipa de față, Înalt Prea Sfinția Ta a uitat ce glăsuesc Sfintele Scripturi.

— Și ce, anume ?

— Vai și amar de-acela ce amestecă vinul cu apă! — s-a vîlcărat bunicul.

— N-ai întors foaia, Musicescule, că mai zice.

— Ce să mai zică, Înalt Prea Sfințite ?

— Atît : și-l vînd pre el! a închetat Mitropolitul zîbind a rîde.

* * *

Această întîmplare mi-a fost povestită de profesorul de matematici Nicolae Musicescu, mamei mele frate, lui Gavriil Musicescu flu, prin urmare mie unchi drept, trecut și el acum în lumea dreptilor.

Am povestit-o la rîndu-mi aiurea, cu numele schimbate.

AL. O. TEODOREANU

INDRUMARI PASTORALE

INDATORIRILE CLERICILOR ȘI CREDINCIOȘILOR ORTODOCȘI IN CAMPANIA AGRICOLĂ DE PRIMĂVARĂ

În grija sa continuă pentru ridicarea nivelului de viață al celor ce muncesc și pentru crearea unui nou avânt al economiei naționale, ocîrmuirea Statului nostru de democrație populară a luat o serie de măsuri care, practicate cu bună credință și conștiinciozitate, să poată duce cît mai neîntîrziat la realizarea obiectivelor propuse.

Pe această linie de mobilizare a tuturor mijloacelor și tuturor energiilor în vederea învingerii greutăților în lupta pentru recolte bogate, pentru pîinea poporului, pentru ridicarea nivelului de viață al tuturor celor ce muncesc, ziarele au publicat — la 3 martie 1954 — Hotărîrea Consiliului de Miniștri al Republicii Populare Romîne și a Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român cu privire la pregătirea și executarea la timp și în bune condițiuni a lucrărilor agricole din primăvara anului 1954.

Această nouă Hotărîre constituie o puternică pîrghie în mîinile oamenilor muncii din agricultură — țărani muncitori cu gospodării individuale, muncitori și tehnicieni dela stațiunile de mașini și tractoare și dela gospodăriile agricole de Stat, țărani din gospodăriile agricole colective și din întovărășirile agricole — pentru înfrîngerea tuturor greutăților care stau în calea realizării unor recolte îmbelșugate.

După ce subliniază că în 1953 țărani muncitori cu gospodării individuale, din gospodăriile agricole colective și întovărășirile agricole, precum și muncitorii, inginerii și tehnicienii din unitățile agricole de Stat au obținut o serie de rezultate pozitive în sporirea producției agricole, Hotărîrea arată că aceste rezultate au fost datorite sprijinului mai mare decît în anii precedenți, pe care Statul nostru democrat popular l-a dat țărănimii prin stațiunile de mașini și tractoare, care au pus la dispoziția oamenilor muncii din agricultură un număr mai mare de tractoare, mașini și unelte agricole. Deasemenea, prin punerea la dispoziția țărănimii muncitoare și a tuturor celorlalte formațiuni agricole a unor însemnate cantități de semințe selecționate, material săditor, îngrășăminte chimice, materiale insectofungicide și animale de reproducție.

Între cauzele care au determinat obținerea unor rezultate mai bune în sporirea producției agricole, Hotărîrea menționează deasemenea că — în anul 1953 — inginerii și tehnicienii din Ministerul Agriculturii și Sil-

viculturii și cei dela Sfaturile Populare au dat țărănimii muncitoare o îndrumare tehnică mai calificată în aplicarea regulilor agro-zootehnice.

Hotărîrea precizează deasemenea că — folosind cum trebuie ajutorul acordat de Stat și aplicînd conștiincios regulile agrotehnice — un mare număr de țărani muncitori cu gospodării individuale, de țărani colectiviști și întovărășiți și de muncitori agricoli din gospodăriile agricole de Stat au obținut importante sporuri de producție la hectar, la toate culturile. Hotărîrea menționează apoi numeroase comune în care s-au obținut producții la hectar de 2—3 ori mai mari decît cele realizate în mod obișnuit în acele locuri.

După ce — astfel cum am arătat — Hotărîrea din 3 martie 1954, dată de ocîrmuirea Statului nostru de democrație populară, scoate în evidență rezultatele pozitive obținute în anul agricol 1953, subliniază totuși faptul că an de an producția globală se menține la un nivel scăzut, în loc să crească în măsura condițiilor tehnice și materiale create de Statul nostru și în măsura marilor posibilități pe care le oferă pămîntul fertil al țării noastre, condițiile climatice favorabile și însușirile țărănimii noastre harnice și pricepute. Subliniind cauza principală a rămînerii în urmă a agriculturii față de industrie, Hotărîrea precizează că această rămînire în urmă se explică îndeosebi prin aceea că agriculturii nu i s-a dat importanța cuvenită, că nu s-a înțeles în măsură suficientă că numai prin obținerea unui avînt hotărît în producția agricolă se poate asigura aprovizionarea îndestulătoare a populației muncitoare cu produse agro-alimentare și a industriei alimentare și ușoare cu materii prime, nu s-a înțeles pe deplin că fără dezvoltarea agriculturii, fără creșterea continuă a producției agricole la hectar, nici industria nu se poate dezvolta.

Hotărîrea arată în continuare că la această cauză principală a rămînerii în urmă a agriculturii, se mai adaugă unele lipsuri care mai persistă încă în munca unora dintre forurile de conducere din sectorul agriculturii.

Insistînd asupra condițiilor tehnice și materiale create de Statul nostru democrat popular în vederea propășirii agriculturii, precum și asupra marilor posibilități pe care le oferă pămîntul țării noastre, clima și priceperea țărănimei noastre, Hotărîrea din 3 martie subliniază că anul 1954 poate și trebuie să fie un an de creștere simțitoare a producției medii la hectar la principalele culturi agricole și îndeosebi la porumb, cartofi, sfeclă de zahăr, floarea soarelui etc. În acest scop trebuiesc create cele mai bune condiții pentru executarea muncilor agricole din primăvara acestui an la un înalt nivel agrotehnic.

Pentru ajungerea acestui obiectiv — ținînd seamă de faptul că datorită cantității de zăpadă neobișnuit de mare, durata campaniei muncilor agricole de primăvară este anul acesta mai scurtă ca de obicei — trebuie asigurată îndeplinirea la timp a tuturor muncilor agricole de primăvară pe întreg teritoriul țării, trebuie un efort deosebit în așa fel încît fiecare om capabil de muncă în agricultură să participe cu toate forțele sale; să fie pregătite și folosite la maximum atelajele, vitele de muncă, mașinile și uneltele agricole. Toate acestea să fie astfel mobilizate și în așa fel utilizate, încît niciun petec de pămînt arabil să nu rămîna neînsămîntat, respectîndu-se lucrările minime agrotehnice, începînd cu grăpatul, aratul și semănatul culturilor.

Alături de toate celelalte instituții, întreprinderi și organizațiuni cen-

trale și locale din țara noastră, precum și de toți oamenii muncitori, adevărați iubitori de patrie, Biserica Ortodoxă Română — în frunte cu Sfântul Sinod și Întâistătorul său, Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian — își aduce contribuția sa la efortul colectiv, ducând mai departe, din plin, pe căile sale, munca pentru sprijinirea tuturor acțiunilor în vederea ridicării nivelului de viață material și cultural al poporului nostru, conștientă că lucrând astfel împlinește una din învățăturile de bază ale Domnului nostru Iisus Hristos: iubirea de aproapele. Lucrând astfel, Sfânta noastră Biserică este conștientă — deasemenea — că ajută efectiv la așezarea păcii și bunei înțelegeri între oameni.

Activitatea neobosită a Bisericii Ortodoxe Române pe liniile luminoase ale păcii, bunei înțelegeri și bunei stări a tuturor oamenilor, activitate în care sînt prinși toți slujitorii altarelor — dela preotul de mir pînă la vlădică — nu face decît să exprime, să dea formă concretă, aspirațiilor de totdeauna ale dreptcredincioșilor creștini către pace, bună înțelegere și bună stare.

În cadrul acestei largi activități, munca de sprijinire a tuturor celor care trudesc din greu pe ogoare pentru «pîinea noastră cea de toate zilele», constituie o veche și sfîntă tradiție pentru slujitorii altarelor și — îndeosebi — pentru cei care își împlinesc sarcinile duhovnicești și misionare la sate.

Este firesc să fie așa.

În rugăciunea pe care însuși Iisus Hristos, Domnul și Mîntuitorul nostru, ne-a învățat să o înălțăm către Dumnezeu, se află și acele minunate cuvinte prin care cerem Tatălui nostru Cerească să ne dea puterea necesară pentru ca — înfruntînd toate greutățile și toate împotrivirile — să putem împlini cele de trebuință pentru viața noastră pămîntească.

Sînt acele cuvinte, calde și pline de credință, pe care le-am învățat dela moșii și părinții noștri, încă din fragedă copilărie; cuvinte cu care însoțim semnul sfintei și izbăvitoare cruci: «Pîinea noastră cea de toate zilele dă-ne-o nouă astăzi».

Faptul că în rugăciunea pe care însuși Fiul lui Dumnezeu ne-a învățat să o rostim se află cuprinse aceste cuvinte dovedește limpede că munca pentru «pîinea noastră cea de toate zilele» este nu numai plăcută lui Dumnezeu, ci și poruncită de El.

A trudi pentru «pîinea cea de toate zilele», înseamnă a lupta pentru viață, acest dar neprețuit care condiționează mîntuirea noastră — fericirea deplină spre care năzuește fiecare credincios.

Viața, acest dar neprețuit al omului, trebuie deci păstrată și — potrivit cu porunca evanghelică a dragostei față de aproapele — să ajutăm și pe semenii noștri să și-o păstreze, prin neprecupețirea nici unei strădării cinstite, menită să asigure cele de trebuință pentru întreținerea vieții.

Înalt Prea Sfințitul nostru Patriarh, Întâistătorul Bisericii noastre, a arătat în chip repetat în pastoralele, scrisorile și cuvîntările sale, că între nevoile trupului și ale sufletului sînt legături care nu pot fi rupte fără a nu se turbura adînc însăși ființa omului. Într-una din pastoralele prin care, fără contenire, Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian dovedește nemărginita sa grijă pentru fiii săi duhovnicești, se spune — pe bună dreptate — că lipsa pîinii «turbură deopotrivă sufletul ca și trupul, îngrijorează sufletul și neliniștește iubirea părinților, care trebuie să asigure hrana fiilor»; deasemenea că «în această mare înviforată a vieții,

orice val pune în mișcare alte valuri, pînă la marginile cele mai îndepărtate ale ei, pentru că treburile materiale și cele spirituale se împletesc între ele și se înrîuresc unele pe altele».

Prin sfatul său luminat și înțelept, Intîistătătorul Bisericii Ortodoxe Romîne a arătat tuturor slujitorilor altarelor și credincioșilor Sfintei noastre Biserici că — așa cum rezultă din învățătura Mîntuitorului nostru Iisus Hristos și din experiența de viață a oamenilor —, trebuința de pîine este vădită. Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian a atras luarea aminte asupra greșelii pe care o săvîrșesc aceia care — prin răstălmăcirea cuvîntului Sfintei Scripturi — amăgesc sufletele lesne încrezătoare spunîndu-le că «de vreme ce pentru pîinea cea de toate zilele însuși Hristos ne-a învățat să ne rugăm și să o cerem lui Dumnezeu, atunci nu mai este nevoie de nicio strădanie pentru dobîndirea ei, ci trebuie așteptată să vină dela Dumnezeu, dela care pot veni în dar toate bunurile pămîntești».

Cît de greșit este un asemenea chip de a înțelege și a răspîndi cuvîntul Sfintei Scripturi! Cît de departe de duhul adevărului este un asemenea mod de interpretare al cuvîntului sfînt!

Intîistătătorul Bisericii noastre a arătat că cei ce merg pe o asemenea cale — străină cu totul de adevăratul duh al învățaturii Domnului — consideră că pot să-și întemeieze judecata lor greșită și, deci, primejdioasă pentru sufletele credincioșilor, pe cuvintele rostite de Domnul nostru Iisus Hristos către Apostolii Săi: «Nu vă îngrijiți pentru viața voastră, ce veți mîncea și ce veți bea, nici pentru trupul vostru, cu ce vă veți îmbrăca» (Matei VI, 25).

Cei care dau o asemenea interpretare cuvintelor Mîntuitorului, uită că o asemenea falsă tălmăcire nu face altceva decît să arate pînă la evidență că ei nu cunosc sensul adevărat al Sfintei Scripturi, care — în același capitol al Evangheliei dela Matei — subliniază că vorbind astfel Ucenicilor Săi, Domnul nostru Iisus Hristos n-a urmărit altceva decît să zugrăvească cu toată puterea primejdia care pîndește pe orice credincios, atunci cînd acesta — înrobît cu desăvîrșire de nevoile trupului, de grijile materiale ale vieții — uită îndatoririle pe care le are către suflet. «Nu vă adunați comori pe pămînt... — zice Domnul Iisus Hristos —, căci unde-i comoara voastră, acolo va fi și inima voastră» (Matei VI, 19, 21).

Pentru a nu cădea în greșeală, pentru a nu apuca pe căile întorto-chiate ale neadevărului pierzător de suflete, orice bun creștin trebuie să se străduiască să pătrundă sensul adînc și adevărat al Cuvîntului sfînt.

Deci, care este tălmăcirea exactă, adevărată, a cuvîntului Mîntuitorului? Care este sensul adevărat al cuvîntului luminat al Domnului?

Indemnînd pe creștini să nu se îngrijească numai de ceea ce le este necesar pentru mîncare, băutură și îmbrăcăminte, Domnul nostru Iisus Hristos a condamnat oare grija firească pe care orice om trebuie să o poarte pentru cele ce-i sînt necesare traiului? A înțeles El oare să condamne pe aceia care — fără a fi mînați de gîndul de a-și agonisi averi pe pămînt — se străduiesc, prin muncă cinstită, să-și acopere nevoile firești ale lor și ale copiilor lor?

Dimpotrivă, El a arătat că adevăratul creștin, fără a se lăsa stăpînit numai de preocuparea de a strînge cît mai multe bunuri materiale, cît mai multe comori, căroră să fie gata să le jertfească nu numai trupul, dar și sufletul său, trebuie — îngrijindu-se clipă cu clipă de mîntuirea sufletului

— să se străduiască, prin muncă dreaptă și cinstită, să-și agonisească cele trebuitoare vieții.

În Cartea Sfântă este scris, în adevăr: «Cine nu vrea să lucreze, acela să nu mănânce» (II Tesaloniceni III, 10), iar Apostolul Neamurilor — osîndind pe cei care «umblă fără niciun rost și nu lucrează nimic» — a dat îndemn și poruncă tuturor creștinilor «să muncească în liniște și să-și mănânce pâinea de ei agonisită» (II Tesaloniceni III, 11-12).

Din cele de mai sus rezultă limpede că departe de a împiedeca, de a opri pe oameni dela agonisirea, prin muncă cinstită, a celor de trebuință pentru hrana și îmbrăcăminte lor, învățătura Domnului Dumnezeuului nostru îi îndeamnă să muncească pentru dobîndirea acestora.

Cerînd dela Tatăl Cerească «pîinea... cea de toate zilele», creștinii îndreaptă rugăciune fierbinte către El, pentru ca — în nemărginita Lui îndurare — să le dea har și putere pentru împlinirea dreaptă a tuturor îndatoririlor pe care le au față de viața lor trupească, viață care — astfel cum am arătat mai sus — condiționează mîntuirea lor, fericirea deplină spre care năzuește orice credincios.

Iată deci cum, din adevărurile sfinte citate mai sus și multe altele înscrise în Sfînta Scriptură, rezultă că este falsă tălmăcirea pe care o dau învățăturii Domnului aceia care pretind că pentru a avea pîinea cea de toate zilele, «nu este nevoie de nicio strădanie pentru dobîndirea ei» și că, deci, pîinea «trebuie așteptată cu credință să vină dela Dumnezeu, Cel dela care pot veni în dar toate bunurile pămîntești».

Intemeiat pe aceleași adevăruri sfinte, Inalt Prea Sfîntitul nostru Patriarh Justinian a spus — pe bună dreptate — într-una din pastoralele sale către clerul și credincioșii Bisericii Ortodoxe Romîne: «Din fiecare pagină a Sfintei Evanghelii se desprinde trebuința unor strădani stăruitoare în dreapta împlinire a poruncilor Domnului. Vrednic de laudă este, cu adevărat, gîndul cel pururea îndreptat spre Domnul. De mult folos este și rugăciunea care se înalță din adîncul inimii. Mai folositoare este însă dreapta împlinire a voii lui Dumnezeu».

Și una din voile lui Dumnezeu este aceea ca oamenii să trăiască prin sudoarea frunții lor, să muncească pentru traiul și mîntuirea lor.

Aceasta fiind una din voile Domnului, este dela sine înțeles pentru ce Biserica Ortodoxă Romînă — prin glasul Sfîntului Sinod și al Intîistătătorului său, Inalt Prea Sfîntitul Patriarh Justinian — a arătat permanent voința sa neștrămutată de a sta în ajutorul insituțiilor, întreprinderilor și organizațiilor centrale și locale, precum și a tuturor adevăraților iubitori de patrie, care — într-un efort comun — luptă pentru ridicarea condițiilor de viață ale oamenilor muncii, luptă pentru pîinea poporului.

Consecventă pe această cale de neclintită sprijinire a tuturor instituțiilor și organizațiilor care au de scop lupta pentru pace, bunăstarea și fericirea poporului, Sfînta noastră Biserică a dat neconținut sfaturi și îndemnuri slujitorilor altarelor și credincioșilor săi de a se alătura — fără nicio ezitare — tuturor acelor acțiuni care urmăresc împlinirea acestor mărețe scopuri.

Următori sfaturilor și îndemnurilor luminoase date de Sfîntul Sinod și de Inalt Prea Sfîntitul nostru Patriarh Justinian, preoții noștri au depus o rodnică activitate în cadrul tuturor acelor formațiuni obștești care au de scop ridicarea nivelului de viață al poporului muncitor, conștienți că

muncind în cadrul unor asemenea formațiuni împlinesc una dintre poruncile de bază ale învățaturii Domnului nostru Iisus Hristos: dragostea de aproapele.

Preoțimea noastră — și îndeosebi preoțimea dela sate — a dat întotdeauna un ajutor susținut, prin sfaturi și prin fapte concrete, muncitorilor ogoarelor, în munca lor pentru obținerea unor recolte îmbelșugate.

Acum, în această perioadă a anului, slujitorii altarelor Sfintei noastre Biserici au îndatorirea ca, mai mult decât oricând, să-și îndoiască eforturile pentru ca — alături de instituțiile, întreprinderile și organizațiile care au diferite rosturi în rezolvarea problemelor agriculturii — să ajute la lămurirea deplină a modului în care trebuie îndeplinite muncile agricole de primăvară, pentru ca pământul să dea roadele bogate așteptate de întregul nostru popor.

Astfel, cum am arătat mai sus, Hotărîrea din 3 Martie 1954 a Consiliului de Miniștri și a Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român constituie un prețios îndreptar în această privință.

Slujitorii altarelor au obligația patriotică și totodată creștinească, de a cerceta cu atenție această Hotărîre și de a o răspîndi în masele largi ale credincioșilor lor, plugari.

Preoții dela sate trebuie să sublinieze, în munca lor de lămurire, că folosirea metodelor de muncă înaintate constituie cheia succesului în lupta pentru recolte îmbelșugate; că aplicarea metodelor de muncă folosite de frunțașii recoltelor bogate este în interesul tuturor țăranilor muncitori, în interesul dezvoltării economiei noastre naționale, pentru îmbunătățirea continuă a condițiilor de trai a celor ce muncesc la orașe și sate.

Deasemenea, ei trebuie să popularizeze cu grijă cuprinsul Hotărîrii, arătînd importanța diferitelor culturi și, mai cu seamă, a cultivării porumbului și sporirii producției de porumb la hectar. Aceasta, întrucît porumbul își găsește o largă întrebuințare în hrana unei mari părți din populația țării, constituie materia primă necesară unor importante ramuri ale industriei alimentare și folosește ca furaj în hrana animalelor. Producțiile mari de porumb la hectar realizate în multe părți ale țării de numeroși țărani cu gospodării individuale, de colectivști și întovărășiți, dovedesc din plin că sînt posibilități pentru a obține în acest an și mai mari recolte de porumb. Condiția principală pentru obținerea unei recolte mari este aplicarea regulilor agrotehnice în general, aplicarea regulilor agrotehnice prevăzute de Hotărîrea Guvernului cu privire la campania agricolă de primăvară.

Folosind ocaziile cele mai potrivite și urmînd tot timpul îndrumările date de organele de stat și locale, care au răspunderea rezolvării problemelor agricole, slujitorii altarelor trebuie să arate păstoriților lor, plugari, marea însemnătate pe care o are — pentru realizarea unor recolte bogate — metoda de însămînțare a porumbului în cuiburi dispuse în pătrat. Prin folosirea acestei metode, țăranii muncitori cu gospodării individuale, colectivști, întovărășiți, muncitorii din gospodăriile agricole ale statului, au posibilitatea să micșoreze volumul zilelor de muncă necesare lucrărilor de întreținere a porumbului și să sporească foarte mult producția la hectar.

Credincioșii plugari trebuie lămușiți că însămînțatul porumbului în cuiburi dispuse în pătrat se poate face lesne în orice gospodărie, fie gospodărie colectivă, fie întovărășire, fie gospodărie individuală. Marcarea

terenului se poate face cu ușurință cu ajutorul unei sfori sau sîrme, iar prășitul se poate face nu numai cu prășitoarea trasă de tractor, dar și cu prășitoarea trasă de un cal sau cu planetul de mîna, unelte care pot fi făcute în orice sat de oricare fierar. În acțiunea de lămurire pe care o vor întreprinde, clericii noștri trebuie să arate păstorilor lor că o mare atenție trebuie dată cultivării cartofului și sporirii producției de cartofi la hectar. Trebuie subliniat deasemenea că — împotriva unei păreri fals răspîndite, potrivit căreia cartoful nu se poate cultiva decît în anumite regiuni ale țării — în toate regiunile sînt condiții favorabile pentru cultivarea cartofului și obținerea de recolte mari la hectar. Pentru aceasta este însă nevoie să se folosească pe scară largă metode înaintate agrotehnice, ca: grăpatul terenului arat adînc din toamnă, imediat ce pămîntul se zvîntă; arătura la adîncime de 18-20 cm., acolo unde nu s-a făcut arătura de toamnă; îngrășatul terenului cu îngrășăminte organice, etc. Trebuie să se atragă atenția credincioșilor plugari, că o metodă agrotehnică ce trebuie folosită pe larg este plantarea cartofilor în cuiburi dispuse în pătrat, metodă prin care se poate obține o producție de două ori mai mare decît producția obținută de cei care nu aplică această metodă. Prin plantarea în cuiburi dispuse în pătrat se face o mare economie de muncă și se permite într-o măsură largă mecanizarea lucrărilor de întreținere.

Potrivit îndrumărilor cuprinse în Hotărîrea din 3 martie 1954 a Consiliului de Miniștri și a Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român și ținînd seamă de sfaturile tehnicienilor agricoli locali, preoții dela sate — alături de ceilalți oameni pricepuți și luminați ai locului — trebuie să lămurească temeinic pe credincioșii lor asupra modului în care trebuiesc făcute culturile de sfeclă de zahăr și mijloacele prin care poate fi sporită producția de sfeclă de zahăr la hectar. Trebuie să se arate credincioșilor plugari că Ministerul Agriculturii, Ministerul Industriei Alimentare și Sfaturile Populare le stau în ajutor, pentru ca ei să-și poată grupa suprafețele cultivate cu sfeclă de zahăr în tarlale cît mai mari, pentru a ușura astfel executarea mecanizată a arăturilor adînci, a cultivației și a combaterii dăunătorilor.

În acțiunea de lămurire pe care o duc, clericii ortodocși trebuie să insiste deasemenea asupra faptului că o atenție mai mare trebuie dată și cultivării și sporirii producției de: floarea soarelui, fasole, bumbac, in, cînepă, legume și culturi furajere, etc. Executarea la timp a tuturor acestor culturi și îngrijirea lor în cele mai bune condițiuni este una din condițiile de bază ale ridicării nivelului de viață al oamenilor muncii.

Una din îndatoririle de căpetenie ale preoților noștri este aceea de a îndemna stăruitor pe păstoriții lor să nu piardă nicio clipă prielnică muncilor agricole de primăvară și să-și facă toate muncile cît mai repede, dat fiind că — datorită cantității mari de zăpadă căzută la sfîrșitul iernii — nu s-a putut ieși la cîmp decît cu mult mai tîrziu ca de obicei. Așa dar, timpul în care trebuiesc făcute cu grijă toate muncile de primăvară fiind scurt, fiecare clipă trebuie folosită din plin.

Deasemenea, trebuie să se ducă o intensă acțiune de lămurire a plugarilor în legătură cu ajutorul pe care trebuie să și-l dea — unul altuia — pentru ca astfel, prin cooperarea tuturor celor capabili de muncă și prin folosirea din plin a tuturor mijloacelor, nicio palmă de pămînt cultivabil să nu rămînă neînsămîntată. Hotărîrea din 3 martie 1954, spune în această privință: «Țăranii muncitori cu gospodării individuale să se ajute

între ei, cei care au cantități mai mari de semințe să împrumute celor lipsiți de semințe, cei care au atelaje și termină lucrările pe terenurile lor să dea ajutor celor fără atelaje, ca astfel, cu puteri unite, să realizeze recolte bogate. Toate forțele din agricultură și industrie care pot contribui la sporirea producției agricole, întreaga țărănie muncitoare, să fie mobilizată în bătălia muncilor agricole, în bătălia pentru recolte bogate».

Lămurind pe păstoriții lor plugari asupra îndatoririi creștinești și patriotice pe care o au de a se ajuta unii pe alții, la timp de nevoie, preoții noștri să le amintească învățătura cuprinsă în Sfânta Scriptură, care are următorul cuprins: «Purtați-vă sarcinile unii altora, și veți împlini astfel Legea lui Hristos» (Gal. VI, 5 și 2). Este fără îndoială că, acum, la vremea împlinirii muncilor agricole de primăvară, când atâtea lucrări bat la ușa fiecărei gospodării, plugarii pot arăta prin fapte, nu prin vorbe, că au înțeles sensul adânc al uneia din învățăturile de bază ale credinței noastre: iubirea de aproapele. Să-și împrumute, deci, unii altora, semințele și atelajele de lipsă; să se ajute în executarea la timp și în cele mai bune condițiuni a muncilor, pentru că numai așa vor putea obține recolte sporite și îmbelșugate, numai pe această cale «pîinea cea de toate zilele» va fi îndeajuns pentru toți oamenii muncii, atât pentru cei dela sate, cât și pentru cei dela orașe.

În acțiunea de lămurire pe care o duc printre credincioșii plugari ai Sfintei noastre Biserici, slujitorii altarelor să nu uite nicio clipă că au datoria de a face să răsunе în sufletele tuturor fiilor Bisericii Ortodoxe Române îndemnurile cuprinse în pastoralele membrilor Sfântului Sinod și în deosebi în cuvîntul îndreptat către credincioșii agricultori de Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, prin pastora la dată la 14 martie 1954.

Pentru «pîinea noastră cea de toate zilele»; pentru ridicarea continuă a nivelului de viață a tuturor celor ce muncesc, dela orașe și sate, pentru pace și bună înțelegere între oameni, — slujitorii altarelor Bisericii Ortodoxe Române să dea urmare înțeleptelor sfaturi și îndemnuri cuprinse în pastora la Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, Întîistătătorul Sfintei noastre Biserici, povățuind pe păstoriții lor plugari ca — luînd aminte la bunele sfaturi pe care li le dau oamenii cu pricepere în știința lucrării pămîntului — să-și îplinească toate muncile agricole de primăvară în cel mai scurt timp și în cele mai bune condițiuni, numai așa putînd fi răsplătiți cum se cuvine pentru truda lor.

Lucrînd astfel, slujitorii altarelor Sfintei noastre Biserici și păstoriții lor, plugari, vor merita din plin respectul și dragostea semenilor lor, oameni ai muncii de pe tot întinsul scumpei noastre Patrii.

P A R T E A O F I C I A L Ă

**DECIZIUNEA I.P.S. PATRIARH JUSTINIAN
PENTRU ȚINEREA ALEGERILOR DE MEMBRI
IN ADUNĂRILE EPARHIALE DIN PATRIARHIA ROMÎNĂ**

**NOI,
J U S T I N I A N,**
DIN MILA LUI DUMNEZEU ARHIEPISCOP AL BUCUREȘTILOR,
MITROPOLIT AL UNGRO-VLAHIEI, PATRIARH AL BISERICII
ORTODOXE ROMÎNE

Avînd în vedere dispozițiunile art. 70 din Regulamentul pentru alegerea, funcționarea și dizolvarea organelor deliberative și executive în parohiile, protopopiatele și eparhiile din Patriarhia Romînă.

Pe temeiul art. 30 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Romîne,

D E C I D E M :

Art. 1. — Alegerile de membri în Adunările Eparhiale din Patriarhia Romînă vor avea loc în ziua de 1 aprilie 1954.

Art. 2. — P.C. Preot Ioan Găgiu, Directorul Cancelariei Patriarhale, este însărcinat cu aducerea la îndeplinire a prezentei Deciziuni.

Dată în reședința Noastră patriarhală din București, astăzi 8 februarie 1954.

† **J U S T I N I A N**
PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÎNE

DELA COMISIA DE PICTURĂ BISERICIASCĂ

În urma avizului Comisiei de Pictură Bisericească, dat în ședința din 8 Martie 1953, Sf. Patriarhie a sancționat pe pictorul Gh. Teodorescu-Romanași, cu suspendarea autorizației pe timp de trei luni, pentru falsificare de semnătură la întocmirea unui deviz.

Atragem atenția cititorilor noștri că, dintr-o greșală de paginație, numărul acesta al revistei noastre, în loc să înceapă cu numerotarea paginilor dela 113, a început dela 213.

P A T R I A R H I A R O M Î N Ă
I N S T I T U T U L B I B L I C Ș I D E M I S I U N E O R T O D O X A

B I S E R I C A
O R T O D O X Ă R O M Î N Ă

⋈ :: B U L E T I N U L O F I C I A L A L P A T R I A R H I E I R O M Î N E :: ⋈

A N U L L X X I I

Nr. 4

A P R I L I E 1954

R E D A C Ț I A Ș I A D M I N I S T R A Ț I A :
B U C U R E Ș T I , S T R . A N T I M , N r . 29 — R A I O N U L N . B A L C E S C U

CUPRINSUL

PASTORALE, SCRISORI IRENICE, MESAGII

- Scrisoarea irenică trimisă de I.P.S. Patriarh Justinian cu prilejul Sfintelor sărbători ale Învierii Domnului* 407

IN APĂRAREA PACII

- Cinci ani de existență a Mișcării Mondiale pentru Pace, de T. N. MANOLACHE* 409
Datoria Bisericii de a lupta pentru pace, împotriva agresiunii, de I. HIBARIN 425
In plină desfășurare a luptei pentru pace, de Pr. Prof. LIVIU STAN 429

ANIVERSARI

- Un vrednic slujitor al Altarului: Părintele Gala Galaction, de I.P.S. Patriarh JUSTINIAN* 433
Academicianul Gala Galaction la 75 de ani. Scriitorul, teologul, traducătorul Sfintei Scripturi, REDACȚIA 436
In rezumat, cuvântarea mea de recepțiune la Academie, de GALA GALACTION 452

VIAȚA BISERICESCĂ

- Alegerile pentru Adunările Eparhiale, de Prot. L. PADUREANU* 454

INDRUMĂRI PASTORALE

- «Nu nesocoti harul care este asupra ta», de Pr. D. FECIORU* 459
Codul Familiei, de Prof. IORGU IVAN 469
Pentru o justă interpretare și aplicare a regulamentelor bisericesti, de Pr. VASILE ȘTEFAN 484

RECENZII

- Cărți de îndrumări tipiconale și almanahuri pentru 1954, de Pr. D. CALUGAR* 492

PASTORALE, SCRISORI IRENICE, MESAGII

SCRISOAREA IRENICĂ TRIMISĂ DE I. P. S. PATRIARH JUSTINIAN, CU PRILEJUL SFINTELOR SĂRBĂTORI ALE INVIERII DOMNULUI DIN 1954

Potrivit străvechii datini ortodoxe, Înalt Prea Sfințitul nostru Patriarh Justinian a trimis, cu prilejul 'Sfintelor Sărbători ale Învierii Domnului din acest an, următoarea scrisoare irenică, de frățești și creștinești urări, tuturor celor opt Patriarhi ai Bisericilor Ortodoxe Autocefale din lume :

*Sanctitatea Voastră,
Prea iubite Frate în Hristos Domnul cel Înviat,*

Cu sufletul luminat și cu dragoste frățească Vă rugăm să primiți și dela noi bunele vestiri de bucurie ale Învierii lui Hristos.

Iată, a sosit iarăși „ziua pe care a făcut-o Domnul să ne bucurăm și să ne veselim într-însa“ (Psalm 117,24).

Văzduhul Ortodoxiei creștine răsună din nou de neasemănatele cântări de preamărire ale învierii Domnului: „Paștele cele sfinte astăzi nouă s-au arătat... Paștele Hristos Mîntuitorul... Paștele care au deschis nouă ușile raiului, Paștele cele ce sfințesc pe toți credincioșii“.

În fiecare an, această dumnezeiască prăznuire aduce o strălucire nouă și aceste plăcute cântări ale Paștelor răspîndesc o mireasmă proaspătă, făcîndu-ne să retrăim în toată plinătatea lui faptul istoric și mai presus de fire în același timp al răstignirii și învierii Fiului-Omului. „Ieri m-am îngropat împreună cu Tine, Hristoase, astăzi mă scol împreună cu Tine înviind Tu. Răstignitu-m-am ieri împreună cu Tine, însuși împreună mă preamărește, Mîntuitorule, întru împărăția Ta“ — sună una din cântările Canonului Învierii.

Sîntem fericiți să Vă vestim și aceea că Biserica Ortodoxă Romîna prăznuește și anul acesta Învierea Domnului în aceeași atmosferă de ne-grăită bucurie și împăcare, cum a prăznuit-o de veacuri poporul ei drept-credincios, cu vlădicii și preoții săi. Mille sale de biserici și mînăstiri sînt neîncăpătoare în aceste zile de praznic luminat pentru mulțimea „pur-tătorilor de lumină, care vin „...să serbeze... Paștele lui Dumnezeu cele mîntuitoare...“.

Sufletele tuturor sînt din nou năpădite de simțiri înalte, la auzul duloasei chemări: „Ziua învierii, să ne luminăm cu prăznuire și unul pre altul să ne îmbrățișăm și să zicem fraților și celor ce ne urăsc pre noi, să iertăm toate pentru Înviere“...

Gîndurile noastre se îndreaptă în aceste clipe spre cele patru colțuri ale lumii, știind cu ce suspinuri nesfîrșite așteaptă toată omenirea ca și toată făptura împăcarea și înfrățirea, și rugăm cu căldură pre „Cel ce răstignire a răbdat și moartea a stricat și a înviat din morți, ca să împace viața noastră“ și să facă El ca îmbrățișarea frățescă a împăcării și iertării să cuprindă inimile tuturor oamenilor de pre pămînt.

Sîntem plini de nădejde că bucuria și pacea învierii s-au revărsat din belșug și asupra Sfintei Biserici a Sanctității Voastre, asupra clerului și credincioșilor de sub păstoria Sanctității Voastre, în această sfîntă zi, „al praznicelor praznic și sărbătoare a sărbătorilor“.

Cu această nădejde, rugăm pre Mîntuitorul cel înviat să Vă dăruiască prisos de binefaceri și daruri cerești, pace și mîntuire, și să Vă învrednicească de îndelungată și fericită arhipăstorie.

Al Sanctității Voastre frate iubitor și coliturghisitor în Hristos cel înviat.

† J U S T I N I A N
PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÎNE

ÎN APĂRAREA PĂCII

CINCI ANI DE EXISTENȚĂ A MIȘCĂRII MONDIALE PENTRU PACE

Victoria repurtată acum nouă ani asupra fascismului german și militarismului japonez a trezit un entuziasm de nedescris în inimile a milioane de oameni din toate colțurile globului pământesc. Intreaga lume pașnică s-a bucurat de acest mare eveniment istoric, cu excepția cercurilor imperialiste agresive, în frunte cu cele din S.U.A., care, chiar în primii ani de după război au proclamat fățiș politica de goană a înarmărilor, de mărire a armatelor, de construire de baze militare în apropierea frontierelor Uniunii Sovietice și ale țărilor de democrație populară, de creare de blocuri militare, amenințând cu dezlănțuirea unui nou război mondial. Pacea lumii era din nou amenințată.

Pentru preîntâmpinarea acestei primejdii a luat naștere mișcarea internațională a partizanilor păcii, în care s-au încadrat oameni de cele mai diferite concepții politice, sociale, filosofice și religioase, — toți cei cărora le este scumpă pacea între popoare.

La 20 aprilie a.c. se împlinesc cinci ani de când această mișcare uniașă luptă în mod organizat pentru apărarea păcii în lume; între 20 și 25 aprilie 1949 a avut loc la Paris și Praga Primul Congres Mondial al Partizanilor Păcii.

Ideea convocării acestui Congres a fost lansată la sfârșitul lunii ianuarie a aceluiași an de Biroul internațional de legătură între intelectuali pentru apărarea păcii, constituit la Congresul internațional al intelectualilor pentru pace, ținut la Wroclaw în 1948 și de Federația Democrată a Femeilor — sub forma unui apel pentru o largă unire a forțelor active ale popoarelor din toate țările pentru apărarea cauzei păcii. Apelul cu privire la convocarea Congresului partizanilor păcii, la care s-au raliat și numeroși fruntași ai vieții publice cu renume mondial, a fost publicat la 25 februarie 1949, fiind sprijinit de toate organizațiile democratice.

Și astfel au putut să se întâlnească în sala Pleyel din Paris 2350 de oameni, veniți din 72 de țări și reprezentând 500 milioane de partizani ai păcii, care și-au spus cuvântul lor răspicat în vederea luptei tot mai hotărâte pentru apărarea păcii, stigmatizând încercările ațîțătorilor la război de a declanșa un nou măcel.

Pătruns de conștiința faptului că el exprimă în mod direct năzuința de luptă larg răspândită în rîndurile popoarelor, congresul a formulat prin-

ciplul: «Pacea trebuie cucerită». În baza acestui principiu, congresul adresa popoarelor din lumea întreagă un manifest, prin care, arătând că deasupra lumii planează pericolul războiului, le chema la luptă împotriva acestui pericol, pentru o pace trainică în lumea întreagă.

Pentru a-și continua opera începută, Congresul dela Paris a înființat un **Comitet Permanent al Congresului Mondial al Păcii**, care, între anii 1949-1950, s-a întrunit de cinci ori, luând hotărâri cu privire la cele mai serioase probleme ale actualității.

În sesiunea dela Stockholm, **Comitetul Permanent** a adoptat, la 19 martie 1950, vestitul **Apel cu privire la interzicerea armei atomice**, care a fost semnat de 550 milioane de oameni. Această primă campanie internațională de masă constituie un merit deosebit al **Mișcării Partizanilor Păcii**.

Între timp, forțele agresiunii imperialiste au trecut dela amenințări la fapte, dezlănțuind la 25 iulie 1950 războiul împotriva Coreei, fapt care a determinat o întărire și o lărgire a **Mișcării Mondiale a Partizanilor Păcii**, care s-au întrunit în cel de al doilea **Congres Mondial la Varșovia**, între 16 și 22 noiembrie 1950.

Conștient de forța pe care o reprezenta, Congresul dela Varșovia a elaborat o adevărată chartă a păcii, — **Apelul către Organizația Națiunilor Unite** —, în care îi cerea să-și respecte **Charta** și arăta prin ce mijloace se poate obține încetarea războaielor și întărirea păcii între popoare. Față de primul Congres, în care se dăduse alarma, Congresul dela Varșovia a marcat o etapă nouă în evoluția luptei pentru apărarea păcii, venind cu propuneri concrete și constructive: «Dacă **Organizația Națiunilor Unite** dorește să justifice speranțele pe care omenirea și le pune încă în ea, ea trebuie să se întoarcă la calea care i-a fost trasată de popoare din prima zi a creării ei, și ca prim pas să asigure convocarea cât mai grabnică a unei conferințe a celor cinci mari puteri — **Statele Unite, Franța, Uniunea Sovietică, Marea Britanie și Republica Populară Chineză** — pentru discutarea și reglementarea pașnică a divergențelor existente».

Cei 265 de delegați din partea a 81 de țări, participanți la Congres, au ales **Consiliul Mondial al Păcii** — statul major al **Mișcării Mondiale pentru Apărarea Păcii** — compus din 285 de membri, care reprezintă toate țările, având ca sarcină ducerea la îndeplinire și dezvoltarea tuturor rezoluțiilor adoptate de Congres. În afară de aceasta, **Consiliul Mondial al Păcii** a fost împuternicit să «primească în rîndurile sale, prin cooptare, pe reprezentanții tuturor forțelor care se consacră unor acțiuni practice în favoarea păcii». În conformitate cu această împuternicire, **Consiliul** a luat contact cu cele mai diferite organizații, cum ar fi, de exemplu, comunitățile religioase, ca organizațiile **Quakerilor** și altele asemenea acestora, ajungînd astăzi la un număr de 417 membri reprezentantivi.

Consiliul Mondial al Păcii s-a întrunit în primă sesiune la **Berlin**, în februarie 1951, cînd a fost lansat **Apelul cu privire la încheierea unui Pact al Păcii între cele cinci mari puteri**, **Apel** semnat de peste 600 milioane de oameni de pe toată suprafața pămîntului.

Cea de a doua sesiune a **Consiliului Mondial al Păcii**, ale cărei lucrări s-au desfășurat la **Viena** între 1 și 6 noiembrie 1951, a adoptat o serie de rezoluții de o mare importanță, concentrîndu-și atenția asupra a

două probleme de bază ale realității internaționale: problema dezarmării și problema Orientului mijlociu.

La 1 martie 1952, Agenția «China Nouă» și postul de radio Pekin au anunțat că avioanele americane folosesc în Coreea arma bacteriologică. Această realitate monstruoasă, inumană, a determinat **Biroul Consiliului Mondial al Păcii**, întrunit la Oslo între 28 martie și 1 aprilie 1952, să se adreseze conștiinței oamenilor printr-un apel, care a avut un larg răsunet în întreaga lume. Biroul a hotărât totodată să se țină la Berlin sesiunea Consiliului Mondial al Păcii, în vederea convocării unui mare **Congres al Popoarelor pentru Apărarea Păcii**.

Sesiunea extraordinară dela Berlin a Consiliului Mondial al Păcii a avut loc între 1 și 6 iulie 1953. Delegații celor 59 de țări care au participat la această sesiune au examinat rezolvarea pașnică a problemelor germană și japoneză, războiul din Coreea, cursa înarmărilor și lupta pentru un **Pact al Păcii**, trăgând concluziile convenite, care și-au găsit expresia în rezoluțiile adoptate. Concluzia logică a discuțiilor din această sesiune a fost însă hotărârea cu privire la convocarea marelui **Congres al Popoarelor pentru Apărarea Păcii**, care s-a ținut la Viena între 12-19 decembrie 1952.

Congresul dela Viena intră în istorie ca primul congres al popoarelor lumii. Omenirea n-a cunoscut niciodată o întrunire atât de largă, atât de reprezentativă, de strălucită, și niciodată o întrunire a oamenilor n-a trezit pe globul nostru pămîntesc ecouri atât de adânci și puternice. La acest Congres istoric au participat 1647 delegați, reprezentând 85 de țări, precum și 253 observatori, invitați și personalități reprezentative din diferite organizații internaționale, în total 1880 persoane, dintre care câteva sute nu luaseră parte pînă atunci la Mișcarea Mondială pentru pace.

În mesajul adresat celor cinci mari puteri de către Congresul Popoarelor se subliniază adevărul, evident pentru toată lumea cu rațiune sănătoasă, că numai înțelegerea dintre aceste puteri va pune capăt încordării internaționale și va salva lumea de cele mai mari nenorociri. De aceea, le invită «în mod solemn» să înceapă tratative pentru încheierea unui **Pact al Păcii**. «Sîntem convinși că cererea noastră nepărtinitoare, dreaptă și omenească va găsi sprijinul tuturor oamenilor cinstiți», se spune în Apelul adoptat de Congres, prin care se cheamă «popoarele lumii să lupte pentru triumful spiritului tratativelor și al înțelegerii pentru dreptul oamenilor la pace».

«Congresul popoarelor constituie o treaptă nouă a Mișcării pentru Pace: în toate colțurile lumii, sute de milioane de oameni revendică independența națională și garanții de securitate» (Ilya Ehrenburg, **Glasul Popoarelor**).

Congresul dela Viena a dovedit că popoarele sînt hotărîte să ia cauza păcii în propriile mîini și s-o apere pînă la capăt.

În comunicatul dat după ședințele din 5 și 6 mai 1953 dela Stockholm, **Biroul Consiliului Mondial al Păcii** «constată că adevărurile simple pe care Mișcarea pentru Pace le-a propagat în decursul unui șir de ani, precum și inițiativele rezonabile pe care le-a sprijinit, încep să dea roade. S-a creat o nouă situație care cere dublarea eforturilor. Ca rezultat al ultimelor evenimente, ideea tratativelor a cîștigat milioane de noi partizani. Aceste evenimente arată popoarelor că prin acțiunile lor ele pot obține destinderea încordării internaționale, ceea ce va fi spre binele lor

general și va constitui un izvor de înflorire». Pentru a căuta noi căi care să contribuie la tratative și pentru a antrena la acțiuni în apărarea păcii pe toți cei care încep să-și dea seama de necesitatea și posibilitatea tratativelor, Biroul a hotărât să convoace la 15 iunie 1953, la Budapesta, sesiunea Consiliului Mondial al Păcii.

Sesiunea aceasta (15-20 iunie 1953), caracterizată de Pierre Cot drept «sesiunea speranței, sesiunea mâinii întinse prietenește», a dovedit încă odată că omenirea poate să pună capăt războiului rece dintre Răsărit și Apus și că toate obstacolele ce împiedică apropierea necesară între popoare vor putea fi înlăturate prin tratative. De aceea, «Consiliul Mondial al Păcii... cheamă popoarele să-și dubleze eforturile în scopul de a se începe tratative în vederea reglementării pașnice a problemelor litigioase... Tratativele vor schimba mersul evenimentelor».

Justețea acestui punct de vedere s-a putut constata în scurt timp prin încheierea armistițiului din Coreea.

Intr-un comunicat publicat la 21 august 1953, secretariatul Consiliului Mondial al Păcii constată că «ideile juste și simple pe care le cuprinde Apelul din 20 iunie al Consiliului Mondial al Păcii au cucerit inimile și gândurile a sute de milioane de bărbați și femei din toate țările lumii».

Intrunindu-se la Viena, între 8 și 10 septembrie 1953, pentru prima dată după încetarea operațiilor militare din Coreea, Biroul Consiliului Mondial al Păcii a adoptat o rezoluție în care, dezvoltând ideea cuprinsă în chemarea Consiliului Mondial al Păcii adresată popoarelor pentru a cere guvernelor lor să înceapă tratative, constată că «atitudinea opiniei publice față de această chemare arată că Consiliul Mondial al Păcii a exprimat aspirațiile profunde ale omenirii. Astăzi niciun om de stat nu cunștează să mai obiecteze fățiș împotriva tratativelor».

Creșterea Mișcării pentru Pace, lărgirea neconținută a rîndurilor ei, forța mobilizatoare a ideilor promovate de Consiliul Mondial al Păcii și a acțiunilor inițiate de acest înalt for al Mișcării internaționale pentru Apărarea Păcii au putut fi constatate și cu prilejul sesiunii Consiliului Mondial al Păcii dela Viena, din 23-28 noiembrie 1953. În afară de hotărârile menite să ducă la rezolvarea celei mai importante probleme a zilelor noastre — problema slăbirii încordării internaționale, — în această sesiune s-a făcut o propunere foarte importantă, care deschide noi perspective: Joliot Curie a sugerat ideea unei întâlniri mondiale a partizanilor păcii, care să întrunească pe «reprezentanții calificați ai curentelor politice și ai convingerilor celor mai diferite, ai tuturor păturilor sociale ale popoarelor și care să fie consacrată unui singur subiect, acela al destinderii internaționale». Consiliul și-a însușit această idee, pe care a sugerat-o mai departe, printr-un mesaj, organizațiilor și personalităților care doresc slăbirea încordării internaționale.

Hotărârile sesiunii Biroului Consiliului Mondial al Păcii, care a avut loc între 28-30 martie a.c. la Viena, sînt menite să dea un nou avînt luptei popoarelor pentru rezolvarea problemelor internaționale pe calea tratativelor pașnice pentru slăbirea continuă a încordării internaționale. În documentele adoptate în această sesiune se analizează situația internațională actuală, formulîndu-se sarcinile și indicîndu-se căile concrete ale luptei popoarelor împotriva primejdiei unui nou război, pentru pace în întreaga lume.

În actuala situație internațională, când cercurile imperialiste încearcă să intimideze popoarele prin diferite amenințări, presiuni și acorduri militare, Biroul Consiliului Mondial al Păcii a considerat necesară convocarea pentru sfârșitul lunii mai a.c. a unei sesiuni extraordinare a Consiliului Mondial al Păcii, la Berlin.

Sesiunea Biroului Consiliului Mondial al Păcii dela sfârșitul lunii martie este ultima acțiune de seamă desfășurată de partizanii păcii în prima etapă de cinci ani de luptă organizată.

Consiliul Mondial al Păcii, comandamentul oștilor păcii, nu este numai un organ de legătură și de organizare, ci și inițiatorul unor acțiuni care au un foarte puternic ecou în rîndurile popoarelor din toate țările. Acest lucru a devenit posibil datorită principiilor pe baza cărora s-au unit forțele păcii. Joliot-Curie, președintele Consiliului Mondial al Păcii, a concretizat aceste principii în trei declarații:

1. Diferitele regimuri existente în lume pot coexista în mod pașnic;
2. Rezolvarea divergențelor dintre națiuni trebuie să fie realizată pe calea unor tratative și acorduri acceptabile pentru toți;
3. Divergențele interne ale națiunii privesc pe cetățenii acestei națiuni, în conformitate cu dreptul popoarelor de a dispune ele însele de soarta lor.

În perioada străbătută de la primul Congres Mondial al partizanilor păcii, frontul mondial al luptătorilor pentru pace a crescut considerabil în întreaga lume, maturizându-se și oțelindu-se în lupta împotriva instigatorilor la război. Noi și importante mase de oameni de diferite concepții politice, filozofice și religioase s-au alăturat măreței lupte pentru apărarea păcii, crescînd, în același timp, și forța și prestigiul Consiliului Mondial al Păcii, ca și încrederea de care se bucură acest înalt for în ochii popoarelor iubitoare de pace.

Intrunirile inițiate de mișcarea partizanilor păcii au dovedit că nu există astăzi în lume acțiune importantă pusă în slujba păcii, în cadrul căreia cuvîntul omenirii dornice de pace să nu aibă un rol deosebit de important. La aceste întruniri au participat reprezentanți de seamă ai popoarelor, eminente și binecunoscuți luptători pentru pace, activiști pe tărîm social din diferite țări, reprezentanți de seamă ai cultelor religioase, care și-au exprimat hotărîrea lor neclintită de a lupta cu toate puterile pentru soluționarea cît mai grabnică a problemei vitale ce preocupă majoritatea covârșitoare a omenirii, — problema micșorării încordării în relațiile internaționale. Importantele documente adoptate de Consiliul Mondial în cei cinci ani de activitate constituie un vast program de acțiune al Mișcării Mondiale pentru Pace.

Urișa acțiune unită a omenirii dornice de pace și-a dovedit cu prisosință eficacitatea. Evenimentele deosebit de importante desfășurate pe arena internațională, cum au fost încheierea armistițiului din Coreea, conferința dela Berlin a miniștrilor afacerilor externe al celor patru mari puteri, acordul cu privire la convocarea conferinței de la Geneva, constituie în același timp rezultate însemnate ale voinței unite de pace, victoriile ale mișcării contemporane pentru apărarea păcii. Popoarele se conving tot mai mult că pe calea tratativelor pot fi rezolvate cu succes cele mai complicate probleme internaționale.

Un factor hotărîtor în lupta pentru pace îl constituie Uniunea Sovietică, a cărei politică externă tinde neconținut spre rezolvarea pașnică a problemelor litigioase, spre slăbirea continuă a încordării internaționale.

Cel mai important rezultat obținut de partizanii păcii în cei cinci ani de luptă este faptul că milioane de oameni iau în propriile lor mâini cauza apărării păcii și securității popoarelor.

Milioane de oameni dornici de pace din lumea întreagă se ridică tot mai hotărît împotriva uneltirilor anumitor cercuri, în frunte cu S.U.A., care continuă propaganda războinică și intensifică goana înarmărilor, fabricarea de arme atomice, refac Wehrmachtul hitlerist în Germania occidentală, adoptînd concepția antipopulară și agresivă a «păcii cu ajutorul forței». Această concepție este concepția imperialismului, care urmărește să ascută încordarea în situația internațională și în ultimă instanță duce la război. De aceea milioane de oameni pașnici, de pe toată suprafața pămîntului sprijină concepția securității colective formulată în proiectul sovietic al «Tratatului general european cu privire la securitatea colectivă în Europa», concepție ce presupune stabilirea unor relații libere între toate statele care participă la cauza comună a menținerii păcii. Această concepție deschide în fața popoarelor perspectiva unor relații internaționale de un tip nou, avatajoase pentru toți, relații care contribuie la stabilirea păcii. Forța ei de atracție acționează mai mult ca oricînd asupra maselor populare din țările capitaliste și asupra popoarelor din țările coloniale și dependente, avînd ca efect imediat creșterea tot mai puternică a opoziției împotriva «comunității defensive europene».

Cu prilejul împlinirii a cinci ani de la primul Congres Mondial al partizanilor păcii, întreaga omenire dornică de pace își sporește și mai mult lupta pentru rezolvarea pașnică a problemelor litigioase, pentru slăbirea continuă a încordării internaționale, pentru pacea trainică, bunul cel mai de preț al tuturor.

Credincios cauzei păcii și colaborării internaționale, poporul nostru, care a sprijinit neîncetat și cu toată convingerea acțiunile inițiate de Consiliul Mondial al Păcii participînd în mod activ la cea mai nobilă luptă pe care a cunoscut-o vreodată istoria, a întîmpinat cea de a cincea aniversare a mișcării mondiale pentru pace intensificîndu-și munca sa pașnică constructivă pusă în slujba ridicării nivelului său de trai. Acest eveniment a găsit un răsunset puternic în patria noastră, aniversarea lui constituind un nou prilej pentru intensificarea luptei pentru pace.

*

Mișcarea pentru apărarea păcii a avut, încă dela începutul ei, adeziunea Bisericii Ortodoxe, care a înțeles să rămîna necurmat pe linia tradițională a adevăratei învățături creștine. «Intreaga operă pămîntească a lui Hristos — precizează într-unul din articolele sale I.P.S.Nicolai, Mitropolitul Crutitelor și Colomnei — a fost o confirmare a preceptelor de iubire și un exemplu viu al vieții noi întru această iubire. Hristos și-a chemat discipolii la pace și la liniște și a înălțat cauza pacificării la rangul de virtute creștină. Chemarea apostolilor — de a căuta tot ce contribuie la pace (Romani XIV, 19) — a confirmat principiile de bază ale creștinismului ca o religie a iubirii și a păcii. Și această temelie de nezdruncinat a creștinismului nu ne incumbă oare nouă, creștinilor, răspun-

derea morală pentru destinele lumii contemporane și ale creștinismului?» (In apărarea Păcii, nr. 7, decembrie 1951, p. 57).

Biserica Ortodoxă a fost «cea dintîi Biserică creștină care a înțeles să sprijine năzuințele pașnice ale omenirii și să se împotrivească ațîțătorilor la un nou război», fapt constatat «încă din primele zile ale încheierii mișcării partizanilor păcii, după Congresul oamenilor de cultură, ținut la Wrocław în aprilie 1948» (I.P.S. Patriarh Justinian, în cuvîntarea rostită de Congresul Național pentru Apărarea Păcii din Republica Populară Română, 5-7 decembrie 1953 — «Biserica Ortodoxă Română», an. LXX, nr. 11-12, noiembrie-decembrie 1952, p. 762-763). La Consfătuirea Intîistătătorilor și reprezentanților Bisericilor Autocefale Ortodoxe, care a avut loc la Moscova în luna iulie 1948, s-a adoptat un apel adresat creștinilor din întreaga lume, apel care «a constituit îndreptarul tuturor Bisericilor Ortodoxe autocefale în lupta pentru apărarea păcii, desfășurată în cuprinsul țărilor lor» (I. P. S. Patriarh Justinian, în cuvîntarea citată). «Strînși uniți în numele Impăratului Păcii—Domnul nostru Iisus Hristos—să facem zid de granit împotriva tuturor atentatelor și acțiunilor îndreptate spre dăstrugerea păcii, și prin solidaritatea noastră evanghelică, prin bunăcucernea noastră care este nezdruncinată, să facem neputincioasă orice tentativă și orice plan de deslănțuire a unui nou război pe acest pămînt, încă necurățit de sînge, de lacrimi, de suferințe și morminte», — se spune, printre altele, în acest apel, semnat de Intîistătătorii și reprezentanți ai Bisericilor ortodoxe din Rusia, Georgia, Serbia, România, Bulgaria, Liban, Antiohia, Alexandria, Polonia, Albania și Cehoslovacia.

La primul Congres al partizanilor păcii (Paris și Praga 1949), Biserica Ortodoxă și-a spus cuvîntul prin glasul I. P. S. Nicolai al Crutițelor, aderînd fără rezerve la nobila acțiune pentru apărarea păcii. Demascînd pe fariseii lumii de azi, care fac jocul ațîțătorilor la război, reprezentantul Bisericii Ortodoxe a spus în cuvîntarea sa: «Printre instigatorii la un nou război sînt numeroși aceia care se consideră și se numesc creștini. Noi, slujitorii altarului Bisericii Ortodoxe, privim cu indignare și uimire aceste încercări de a acoperi cu precepte evanghelice, sfinte pentru noi, manifestările urii diavolești».

Intrucît ideea de dreptate, și deci de pace, de lumină, de progres nu poate fi înăbușită, un mare număr de clerici și credincioși catolici și protestanți de diferite nuanțe, ascultînd de glasul conștiinței și nu de cel al căpeteniilor lor, care uitînd pe Dumnezeu slujesc zeului Marte, s-au declarat pe față împotriva deslănțuirii unui nou război și susțin cu hotărîre lupta pentru apărarea păcii. Printre participanții la Congresul de la Paris și Praga au fost numeroase personalități religioase din țările occidentale și chiar de peste Atlantic, care s-au înrolat cu toată sinceritatea în frontul luptătorilor pentru apărarea păcii. Astfel, — în afară de vechiul și cunoscutul luptător pentru pace și libertate dr. Hewlett Johnson, decanul catedralei din Canterbury, care a avut un rol de seamă în reușita Congresului, fiind membru în comitetul pregătitor, — au participat activ la discuții și lucrări clerici din Franța (abatele Jean Boulter), Statele Unite (dr. Arthur W. Moulton, Episcop la Salt Lake City, Utah), Canada (dr. James Endicott), toți aceștia fiind aleși împreună cu dr. Hewlett Johnson și I. P. S. Mitropolit Nicolae al Crutițelor și în Comitetul Permanent al Congresului Mondial al Partizanilor Păcii. La discuții au mai luat parte și: preotul italian Dozza, preotul catolic Gorak, preotul

catolic Jan Mar, Episcopul reformat al Ungariei Bereczki, Episcopul de Praga Novak, șeful bisericii naționale cehoslovace, precum și un ierarh ortodox, Arhiepiscopul Krachmar, supleantul exarhului patriarhatului de Moscova, delegat al Bisericii Ortodoxe din Cehoslovacia.

După acest Congres istoric, numărul slujitorilor altarului care s-au încadrat în mișcarea pentru pacea lumii a crescut neîncetat. Apelul pentru interzicerea necondiționată a armei atomice, lansat de sesiunea Comitetului Permanent al Congresului Mondial al Partizanilor Păcii, care a avut loc la Stockholm între 15 și 19 martie 1950, a fost semnat de milioane de credincioși din întreaga lume, în frunte cu conducătorii lor spirituali și numeroase personalități reprezentative de toate nuanțele religioase. Conducătorii și credincioșii Bisericii Ortodoxe au aderat în masă la acest apel, atașându-se cu toată hotărârea lagărului păcii.

Puternicul curent în favoarea păcii creat în sînul comunităților religioase a putut fi marcat și la cel de al doilea Congres Mondial al Partizanilor Păcii (Varșovia, 16-22 noiembrie 1950), la care au participat 72 de clerici, în frunte cu reprezentanții Bisericii Ortodoxe. Uneltirile și amenințările împotriva păcii au fost demascate și condamnate cu toată indignarea și hotărârea de la tribuna acestui Congres prin cuvîntările rostite de I. P. S. Nicolae, Mitropolitul Crutițelor, I. P. S. Mitropolit Sebastian al Moldovei și Sucevei, pastorul canadian James Endicott, abatele Jean Boulier, decanul de Canterbury Hewlett Johnson, ș. a.

În Consiliul Mondial al Păcii, care a fost constituit la Congresul din Varșovia, au fost aleși, în unanimitate, și 15 clerici: I. P. S. Nicolae, Mitropolitul Crutițelor, Hewlett Johnson, decan al catedralei din Canterbury, Janos Peter, Episcop al Bisericii reformate din Ungaria, pastorul Herz von Peipzig din Germania, Andrea Gagero, preot catolic italian, pastorul James Endicott din Canada, preoții Arthur Moulton, Johann Darr, Robert Muir și Uphause, conducătorul «Fondului național al religiei și muncii», toți din Statele Unite, abatele Jean Boulier și pastorul Francis Bosc din Franța, preotul catolic Alexei Horak din Cehoslovacia, pastorul Sven Hector din Suedia și preotul D. S. Thomson din Uniunea Sud-Africană, precum și: Hermann Tonnesen din Norvegia, doctor în științele teologice, Walter Diehl, student în teologie din Germania Occidentală, membru al Uniunii Tineretului Liber German și Paul Rodi, catolic din Franța, activist pe tărîm social.

La sesiunile Consiliului Mondial al Păcii din februarie 1951 (Berlin) și noiembrie același an (Viena), au participat, în afară de membrii Consiliului, un mare număr de invitați din partea cultelor religioase; numărul lor a fost însă și mai mare la sesiunea de la Berlin, dintre 1 și 6 iulie 1952, cînd s-a luat inițiativa de a se convoca marele Congres al Popoarelor Pentru Apărarea Păcii.

Istoria lumii nu cunoaște pînă acum vreo altă împrejurare care să fi strîns laolaltă pe reprezentanții cultelor religioase de pe tot globul pămîntesc într-o manifestare comună, ca aceea de la marele Congres al Popoarelor pentru Apărarea Păcii din decembrie 1952. Evenimentul acesta a fost posibil datorită principiului comun tuturor doctrinelor religioase: pacea. Pentru apărarea ei s-au întîlnit la Viena reprezentanți ai principalelor religii din lume (creștinism, mahomedanism, budism, brahmanism), într-un număr impresionant de mare. Cei peste cincizeci de reprezentanți ai religiilor lumii, mandatarii a sute de milioane de credincioși de pretu-

tindenți, condamnând războiul și pe cei ce uneltesc pentru el, s-au pronunțat în mod categoric pentru apărarea păcii. Ei au adus o contribuție deosebită în desfășurarea Congresului, atât prin interviewurile acordate și cuvântările ținute de la tribună, cât mai ales prin apelul comun adresat creștinilor din lumea întreagă, îndemnându-i să facă toate încercările posibile pentru încetarea masacrului din Coreea.

Biserica Ortodoxă, reprezentată prin I. P. S. Mitropolit Nicolae al Crutișelor și Colomnei, I. P. S. Kiril, Mitropolitul Plovdivului, acum Patriarh al Bisericii Ortodoxe Bulgare, P. S. Episcop Valerian al Oradiei și P. C. Pr. Alexandru Ionescu, vicar al Bisericii Ortodoxe Române, și-a spus cuvântul prin I. P. S. Kiril al Bulgariei. O deosebită impresie a făcut Congresului Popoarelor Mesajul adresat de conducătorii Cultelor religioase din Republica Populară Română, care socotesc «ca o sfântă datorie pentru ei să sprijine orice acțiune menită să apere pacea lumii».

La Congresul Popoarelor dela Viena s-a făcut dovada că religiile pot și trebuie să-și unească forțele în frontul comun pentru apărarea omenirii și civilizației, pentru apărarea vieții.

Apelul lansat de reprezentanții cultelor religioase la Congresul Păcii a avut un puternic ecou în opinia publică mondială și mai ales printre clericii bisericilor apusene. Mulți dintre aceștia, constatând obiectivitatea și justetea discuțiilor și hotărârilor dela Viena, s-au încaadrat în frontul partizanilor păcii. Numărul slujitorilor altarelor și al credincioșilor care luptă pentru pace, bunul suprem al omenirii, a crescut mult, mai ales în cursul anului 1953. Constatarea aceasta s-a putut face la sesiunile Consiliului Mondial al Păcii dela Budapesta (15-20 iunie 1953) și Viena (23-28 noiembrie 1953), la care cultele religioase au fost larg reprezentate, prin delegați clerici sau laici de valoare ca: pastorul canadian James Endicott, pastorul Martin Niemöller, președintele bisericii evanghelice luterane din landul Hessen — Germania occidentală (la Budapesta și Viena), pastorul Ragmar Forbeck din Norvegia, abatele Depierre din Franța, mgr. Czapik, Arhiepiscopul Bisericii Catolice Ungare, pastorul Hugo van Dallen din Olanda, pastorul Uffe Hansen din Danemarca, călugărul budist Saramancara Thero din Ceylon (la Budapesta), Hewlett Johnson, decanul de Canterbury, preotul anglican L. J. Bliss, quakerul Theodor Harris din Anglia, preotul catolic Alexander Horak din Cehoslovacia (la Viena).

Biserica Ortodoxă a fost reprezentată la aceste două sesiuni ale Consiliului Mondial al Păcii prin I. P. S. Mitropolit Nicolae al Crutișelor și Colomnei (la Budapesta și Viena), P. S. Episcop Valerian al Oradiei (la Budapesta) și P. C. Pr. Alexandru Ionescu, vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor (la Viena).

La Budapesta, reprezentanții cultelor religioase au pledat pentru ideea alegerii tratativelor drept cale în vederea soluționării litigiilor dintre națiuni, iar la Viena au adus contribuții valoroase în concretizarea acțiunii menite să ducă la destinderea încordării internaționale.

Cu prilejul sesiunii Consiliului Mondial al Păcii dela Viena, I. P. S. Mitropolit Nicolae al Crutișelor a remarcat în cuvântarea I.P.S. Sale că «un număr tot mai mare de creștini de diferite confesiuni ajung la unica hotărâre justă: să lupte pentru pacea internațională, laolaltă cu popoarele».

Biserica Ortodoxă a fost «cea dintâi Biserică creștină care a înțeles să sprijine năzuințele pașnice ale omenirii și să se împotrivescă ațîțătorilor

la un nou război» (I. P. S. Patriarh Justinian, în cuvîntarea rostită la Congresul Național pentru Apărarea Păcii, la 6 decembrie 1952).

Cu prilejul consfătuirii panortodoxe de la Moscova, căpeteniile și reprezentanții Bisericilor Ortodoxe au adresat la 17 iulie 1948 un apel către creștinii de pretutindeni, chemîndu-i să facă «zid de granit împotriva tuturor atentatelor și acțiunilor îndreptate spre distrugerea păcii», iar «la cel dintîi Congres Mondial al Partizanilor Păcii ținut în aprilie 1949 la Paris și Praga, Biserica Ortodoxă și-a mărturisit adeziunea sa la lupta împotriva ațîțătorilor la război, prin cuvîntul Mitropolitului Nicolae al Crutișelor».

Intr-o consfătuire a reprezentanților Bisericilor Ortodoxe Rusă și Română, care a avut loc la 30 mai 1950 în palatul Patriarhiei din Moscova, s-a încheiat o adevărată alianță între aceste două Biserici, în vederea intensificării acțiunii lor pentru apărarea păcii.

Tot în 1950, la 5 august, Patriarhii Bisericilor rusă, georgiană și armeană au adresat un apel către creștinii din întreaga lume chemîndu-i să semneze apelul de la Stockholm pentru interzicerea armei atomice, dînd astfel acestui apel o mare putere morală, care va influența și pe cei ce propovăduesc războiul.

La 23 iulie 1951, Intîistătătorii Bisericilor Ortodoxe din Antiohia, Rusia, Georgia, România și Bulgaria, întruniți într-o consfătuire la Moscova pentru a dezbate importanta problemă a acțiunii pentru pace, au adresat tuturor creștinilor o nouă chemare de a înmulți strădaniile lor pentru cauza apărării păcii, sprijinînd «cererea dreaptă cu privire la încheierea unui Pact al Păcii, deschis tuturor statelor».

Conferința pentru pace a tuturor Bisericilor și comunităților religioase din U.R.S.S., care a avut loc între 9 și 12 mai 1952 la Zagork, în apropierea Moscovei, a constituit un nou prilej pentru credincioșii tuturor cultelor religioase din lume de a-și preciza atitudinea cu privire la apărarea păcii. Pastorul olandez Hugo van Dallen, care a participat ca invitat, a caracterizat această conferință într-un interview acordat unui corespondent al Agenției TAS, spunînd, între altele: «Conferința tuturor Bisericilor și comunităților religioase din Uniunea Sovietică are, după părerea mea, o importanță istorică. Ea este prima conferință a Bisericilor consacrată luptei pentru pace».

În urma apelului adresat Bisericilor, comunităților religioase, clerului și credincioșilor de toate confesiunile din întreaga lume, s-au primit la Patriarhia din Moscova numeroase adeziuni la acțiunea de luptă împotriva ațîțătorilor la un nou război și pentru statornicirea unei păci trainice între popoare.

Intensificarea luptei pentru apărarea și întărirea păcii constituie o preocupare permanentă pentru Biserica Ortodoxă, care pentru atingerea acestui țel înțelege să folosească orice împrejurare. Astfel, la 16 mai 1953, cu prilejul înscăunării noului Patriarh al Bisericii Ortodoxe Bulgare, I.P.S. Chiril, — în urma sugestiei Înalt Prea Sfințitului Justinian, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Romîne — s-a hotărît ca Bisericile Ortodoxe locale să comunice mai activ și permanent între ele, «depunînd toate eforturile pentru slăbirea încordării internaționale și pentru încheierea unui pact al păcii, care ar stabili dreptatea și frățietatea între popoare».

Biserica Ortodoxă n-a dus și nu duce o acțiune separată în strădania ei pentru pace. Fiind în joc pacea întregii lumi, Bisericile Ortodoxe

locale, acționând în comun, au chemat și cheamă neîncetat la luptă comună toate popoarele, și în primul rând pe toți creștinii și credincioșii tuturor cultelor religioase din lume, înțelegând să îndeplinească astfel cea mai de seamă poruncă evanghelică pentru creștinătatea de astăzi.

Pătrunși de simțul răspunderii înaintea lui Dumnezeu și înaintea oamenilor, foarte mulți clerici și conducători de curente din sînul creștinătății romano-catolice și protestante s-au înrolat în lupta împotriva războiului și pentru salvarea păcii mondiale, laolaltă cu un număr considerabil de credincioși.

O acțiune demnă de remarcat este aceea a cultelor religioase necreștine, care au dus și duc în mod unitar și hotărît o luptă susținută pentru statornicirea păcii trainice în lume.

*

Dela tribunele Congreselor Mondiale ale Partizanilor Păcii ținute la Paris și Varșovia, marele scriitor Mihail Sadoveanu mărturisea întregii lumi că pentru poporul nostru «pacea înseamnă independența noastră economică, suveranitatea noastră, luptă pentru cultură» și de aceea «ideea păcii și a luptei contra uneltirilor războiului a devenit ideea de bază a vieții noastre obștești».

Credincios cauzei păcii și colaborării internaționale, poporul român a sprijinit necontenit și cu toată căldura toate acțiunile inițiate de mișcarea mondială pentru apărarea păcii.

Voința de pace a poporului nostru, care vrea să-și consacre forțele sale muncii pașnice și creatoare a fost exprimată cu toată hotărîrea și claritatea atît la primul Congres Mondial al Partizanilor Păcii, la Paris în 1949, cît și la cel dela Varșovia, în 1950, ca și la marele Congres al Popoarelor pentru Apărarea Păcii, ținut la Viena spre sfîrșitul anului 1952. La istoricele sesiuni ale Consiliului Mondial al Păcii, delegații trimiși de oamenii muncii din Republica noastră Populară au adus contribuții însemnate în luarea importantelor hotărîri pentru înlăturarea pericolelor ce amenință omenirea.

Dar contribuția de seamă a poporului nostru pentru apărarea și întărirea păcii a constat mai ales în punerea în aplicare a acestor hotărîri. Printre marile acțiuni organizate în țara noastră în cadrul mișcării pentru pace trebuie să menționăm în primul rând semnarea Apelului dela Stockholm, din 15-19 martie 1950, al Comitetului Permanent al Congresului Mondial al Păcii, privitor la interzicerea armei atomice, precum și semnarea Apelului Consiliului Mondial al Păcii pentru încheierea unui Pact al Păcii între cele cinci mari puteri, lansat în 1951. O altă acțiune de seamă a fost și ajutorarea poporului coreean.

Poporul nostru a protestat deasemenea cu toată hotărîrea împotriva crimelor fără precedent săvîrșite de agresorii americani în Coreea, prin folosirea armei bacteriologice.

La 18 februarie a. c. s-au împlinit patru ani de cînd au luat ființă în țara noastră primele comitete de luptă pentru pace, expresie a voinței tot mai hotărîte a poporului nostru de a da luptei sale pentru apărarea păcii o formă mai activă și mai rodnică.

La apelul Comitetului Permanent pentru apărarea Păcii din R.P.R. au răspuns sute de mii de cetățeni de pe tot întinsul Patriei noastre. În scurt timp s-au format pretutindeni, în orașe și sate, în centre muncitorești

și unități agricole socialiste, în școli, în instituții de știință și cultură, în organizații și institute religioase, în cartiere, mili de comitete de luptă pentru pace, în care au fost aleși oameni ai științei și culturii, muncitori, intelectuali, preoți, activiști ai organizațiilor de masă, gospodine, militari, studenți, etc., fără deosebire de naționalitate sau religie.

Numărul acestor comitete a crescut în decursul celor patru ani considerabil; în septembrie 1950 era de 17.024, — în decembrie 1952, ajunsese la 22.165, iar astăzi trece de 24.000.

În activitatea lor, comitetele de luptă pentru pace folosesc cele mai variate metode: organizează conferințe, simpozioane, consfătuiri pe profesii, adunări cetățenești, șezători, etc., în care se dezbate problemele luptei pentru pace pe plan internațional și sarcinile ce revin partizanilor păcii din țara noastră.

Se organizează numeroase sfaturi ale păcii, citindu-se articole din ziare și reviste despre succesele popoarelor în lupta pentru pace, sau lucrări literare consacrate acestuia, discutându-se apoi asupra lor. Munca de lămurire dela om la om și agitația vizuală sînt de asemenea metode larg folosite în munca desfășurată de comitetele de luptă pentru pace.

Cetățenii participă cu elan și în număr mereu mai mare la manifestările organizate de comitetele de luptă pentru pace, legînd strîns voința lor de a apăra cu hotărîre cauza păcii, cu munca fără preget depusă de fiecare la locul său de activitate, pentru întărirea Patriei, factor activ în marele front al păcii.

*

«Credincioasă învățaturii ei evanghelice, Biserica Ortodoxă Română și-a înmulțit neîncetat eforturile în slujba păcii, străduindu-se să facă din fiecare preot și credincios al ei un dîrz luptător pentru apărarea păcii» (I.P.S. Patriarh Justinian, cuv. cit.).

În fruntea acestei acțiuni s-a aflat neîncetat, prin sfaturi, îndemnuri și fapte, Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian. Sub îndrumarea Întîistătătorului ei, Biserica noastră Ortodoxă s-a încadrat în mișcarea partizanilor păcii încă din 1949, cînd, primind cu toată bucuria inițiativa Comitetului Internațional al Intelectualilor de a întruni un Congres Mondial pentru Pace, I. P. S. Patriarh a răspuns imediat printr-un vibrant apel prin care, binecuvîntînd «cu sporită bucurie toate strădanile depuse pentru apărarea păcii», îndemna «pe toți fiii ei întru Hristos să se alăture frontului celor ce luptă pentru întărirea păcii».

În primăvara anului 1950, Sfîntul Sinod a adresat clerului, credincioșilor ortodocși și tuturor creștinilor din Republica Populară Română o pastorală prin care, arătînd că «întîmpină cu toată dragostea și binecuvîntează lupta pentru pace a tuturor popoarelor... cheamă toată suflarea creștină din R.P.R. la lupta activă pentru apărarea păcii».

Prin această scrisoare-pastorală, prin adeziunea la Apelul Sesiunii dela Stockholm a Comitetului Permanent al Congresului Mondial al Partizanilor Păcii cu privire la interzicerea armei atomice și prin cuvîntarea rostită de I.P.S. Patriarh Justinian în ședința Comitetului Permanent pentru Apărarea Păcii din R.P.R. (15 aprilie 1950), Biserica Ortodoxă Română s-a încadrat în mod organic în marele front al păcii. Luînd cuvîntul la ședința din 15 apr. 1950 a Comitetului Permanent pentru Apărarea Păcii din R.P.R., Inalt Prea Sfințitul Patriarh a spus: «Prezența mea în mijlo-

cul Domniilor Voastre este determinată de convingerea clerului și credincioșilor, ca și de convingerea întregii Ierarhii, că pacea omenirii și cu ea toate valorile lumii civilizate trebuie să pot fi salvate prin lupta împotriva ațîțătorilor la un nou război. Ea mai este determinată și de dorința și hotărîrea neștrămutată a tuturor fiilor Bisericii Ortodoxe Române de a se înrola fără nicio ezitare și de a nu cruța nimic pentru apărarea păcii. Sînt interpretul acestei atitudini ferme a Bisericii Ortodoxe Române în problema păcii, atitudine atît de bine precizată prin recenta scrisoare-pastorală a Sfîntului Sinod, și am venit aci ca să spun răspicat că apărarea păcii este astăzi cauza întregii omeniri, cauza principală a vieții fiecărui om, fiecărei instituții, a fiecărui popor, a fiecărui stat, a fiecărei religii și a fiecărei Biserici».

Inalta Ierarhie a Bisericii noastre ortodoxe a trecut de îndată la îndeplinirea sarcinilor nobile ce și-a asumat, adresînd clericilor și credincioșilor o chemare prin care-i îndemna să semneze Apelul privitor la interzicerea armei atomice. Indemnul acesta a avut un ecou puternic printre preoți și credincioși, care au semnat cu mult entuziasm acest Apel.

La 30 mai 1950 s-a încheiat la Moscova alianța, de care am mai amintit, între Biserica noastră Ortodoxă și Biserica Ortodoxă rusă, pentru o mai rodnică activitate pentru pace, iar în toamna aceluiași an, printre delegații poporului român care au participat activ la lucrările celui de al doilea Congres Mondial al Partizanilor Păcii dela Varșovia au fost și doi reprezentanți ai Bisericii noastre: I.P.S. Sebastian, Mitropolitul Moldovei și Sucevei și P.C. Pr. Alexandru Ionescu, deputat în Marea Adunare Națională. A fost un nou prilej pentru Biserica Ortodoxă Română de a-și exprima de data aceasta în fața reprezentanților întregii lumi hotărîrea dîrză de a lupta pentru pace și prietenie; cuvîntarea I. P. S. Mitropolit Sebastian a fost ascultată cu o atenție deosebită de participanții la Congres, care au apreciat în mod deosebit activitatea pe care o desfășoară Biserica noastră în slujba păcii. Ei au ascultat de asemenea cu mult interes mesagiul adresat Congresului de conducătorii Cultelor din R.P.R., în frunte cu I. P. S. Patriarh Justinian.

Dînd expresie sentimentelor de profundă indignare trezite în sufletele tuturor oamenilor pașnici de sălbăticiile aviației americane în Coreea, I. P. S. Patriarh Justinian a trimis, în august 1950, o telegramă Consiliului de Securitate al O.N.U.-lui, prin care, condamnînd această acțiune americană de exterminare a pașnicei populații coreene, cerea Consiliului «să ia toate măsurile pentru o cît mai grabnică soluționare pașnică a conflictului războinic din Coreea».

În sesiunea din octombrie 1950, Sfîntul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române și-a dat adeziunea la Apelul adresat tuturor creștinilor din lume de consfătuirea Bisericilor și cultelor creștine din Cehoslovacia, care s-a ținut în cursul lunii iulie 1950 în localitatea Lucaciövîce. Căutînd să strîngă rîndurile și cu luptătorii pentru pace din sînul unor Biserici sau confesiuni de peste hotare, Biserica Ortodoxă Română a participat la această consfătuire printr-o delegație alcătuită din P.S. Chesarie Păunescu, Episcopul Dunării de Jos, P.C. Alexandru Ionescu și P.C. Diacon Milan Șesan, profesor la Institutul Teologic din Sibiu. P.S. Chesarie a salutat conferința în numele Inalt Prea Sfîntului Patriarh Justinian, arătînd apoi activitatea desfășurată de Biserica noastră în sprijinul păcii.

Spre primăvara anului 1951, Biserica Ortodoxă Română și-a dat adeziunea la Apelul Consiliului Mondial al Păcii referitor la încheierea unui Pact al Păcii, îndemnând în același timp clerul și pe credincioși să semneze acest Apel, «care exprimă năzuințele a sute de milioane de oameni cinstiți».

În iulie același an, I.P.S. Patriarh Justinian, împreună cu căpeteniile Bisericilor Ortodoxe surori, semnează un nou apel pentru pace.

Contribuția Bisericii noastre la lupta pentru pace pe plan național și internațional a fost recunoscută și de Consiliul Mondial al Păcii. La începutul anului 1951, Frédéric Joliot-Curie, președintele Consiliului Mondial al Păcii a trimis Înalț Prea Sfințitului Patriarh Justinian o scrisoare, care se încheie astfel: «Consiliul Mondial al Păcii își amintește de adeziunea pe care Sanctitatea Voastră a dat-o la Apelul dela Stockholm pentru interzicerea absolută a armei atomice. Adeziunea Sanctității Voastre, ca și aceea a Bisericii Ortodoxe din România, a avut mare răsunet printre creștinii din lumea întreagă. În nenumărate împrejurări Sanctitatea Voastră a sprijinit cu toată autoritatea sa opera primului Congres Mondial dela Paris. De aceea facem apel, în numele Consiliului Mondial al Păcii, la Sanctitatea Voastră pentru a sprijini hotărârile celui de al doilea Congres Mondial și în deosebi propunerile de reducere progresivă și controlată a înarmărilor, care răspund în adevăr aspirațiilor și nevoilor tuturor popoarelor, al căror cuvânt voia să-l exprime Congresul Mondial al Păcii».

În martie 1952, Biserica Ortodoxă Română protestează cu toată hotărârea împotriva crimei fără precedent săvârșită de agresorii americani în Coreea și China de Nord, prin folosirea armei bacteriologice, urmărind uciderea în masă nu numai a luptătorilor de pe front, ci și a populației pașnice și muncitoare.

Luând cunoștință de cuprinsul lucrărilor Conferinței tuturor cultelor și asociațiilor religioase din U.R.S.S., — Conferință la care a participat din partea Bisericii noastre I.P.S. Sebastian, Mitropolitul Moldovei și Sucevei —, Sf. Sinod a trimis la 14 iunie 1952, o telegramă I.P.S. Alexei, Patriarhul Moscovei și a toată Rusia, prin care Biserica Ortodoxă Română se solidarizează cu hotărârile luate în problema luptei pentru apărarea păcii.

De asemenea, printr-o telegramă adresată în aceeași zi Consiliului Mondial al Păcii, Sf. Sinod al Bisericii noastre Ortodoxe își exprimă deplina solidaritate cu acțiunile pentru pace ale acestui înalt for de conducere a oștilor păcii.

Și tot la 14 iunie 1952, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a adresat credincioșilor o pastorală plină de povățuiri și îndemnuri pentru pace: «Munciți pentru pace, luptați pentru pace, rugați-vă pentru pacea a toată lumea, aducându-vă mereu aminte de cuvintele Domnului, care vă spune: «Fericiti făcătorii de pace, că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema» (Matei V, 9).

În cuvântarea rostită la Congresul Național pentru Apărarea Păcii din decembrie 1952, I.P.S. Patriarh Justinian a înfățișat în linii generale activitatea plină de roade desfășurată până atunci de Biserica Ortodoxă Română pentru pace.

În cursul anului 1953, Biserica Ortodoxă Română și-a intensificat și mai mult acțiunea pentru menținerea și consolidarea păcii. Cu fapte și cu îndemnuri, Înalț Prea Sfințitul Patriarh Justinian a fost permanent

în fruntea oastei luptătoare pentru pace a Bisericii noastre. În afară de pastoralele tradiționale adresate clerului și credincioșilor și de cuvântările rostite în diferite împrejurări în care accentul principal a fost pus pe cuvântul pace, Întâistătătorul Bisericii noastre a inițiat și a dirijat o întreagă serie de acțiuni menite să întărească pacea: a luat parte la discuțiile care au avut loc la începutul lunii martie în plenara lărgită a Comitetului Permanent pentru Apărarea Păcii din R.P.R.; a adresat clerului și credincioșilor o chemare cu prilejul celui de al III-lea Congres Mondial al Tineretului și al IV-lea Festival Mondial al Tineretului și Studenților pentru Pace și prietenie, îndemnându-i să sprijine cu fermitate aceste manifestări, întrucât «lupta unită și hotărâtă a întregului tineret al lumii reprezintă o contribuție de seamă la apărarea păcii și a vieții fiilor și fraților noștri»; a condus lucrările sesiunilor ordinare din iunie ale Sfântului Sinod și ale Adunării Naționale Bisericești, care au fost consacrate problemei intensificării luptei pentru apărarea păcii în rândurile clericilor și credincioșilor ortodocși.

În urma propunerii I.P.S. Patriarh Justinian, Sfântul Sinod a adresat clerului și credincioșilor o chemare părintească de sporire neîncetată a strădaniilor lor în slujba păcii, trimițându-se totodată și o telegramă Consiliului Mondial al Păcii, prin care se arată că Biserica Ortodoxă Română sprijină toate acțiunile inițiate de Mișcarea Mondială pentru Apărarea Păcii, în rândurile căreia s-au înrolat toți slujitorii și credincioșii ei.

P.S. Valerian, Episcopul Oradiei a reprezentat Biserica noastră Ortodoxă în delegația română care a participat la sesiunea Consiliului Mondial al Păcii dela Budapesta, iar P.C. Pr. Alexandru Ionescu, Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, la sesiunea dela Viena. Importantele hotărâri luate la aceste sesiuni au fost larg popularizate printre preoți și credincioși.

În cei cinci ani care s-au scurs dela începutul Mișcării organizate a partizanilor păcii, «Ierarhii Bisericii Ortodoxe Române neîncetat au îndemnat clerul și credincioșii să desfășoare o activitate din ce în ce mai vie și mai susținută, sprijinind toate inițiativele și acțiunile menite să contribuie la apărarea și consolidarea păcii».

Preoțimea noastră ortodoxă a desfășurat și desfășoară o activitate din ce în ce mai vie în vederea împlinirii nobilei ideal al păcii. Prin Comitetele de Luptă pentru Pace, preoții propovăduiesc neîncetat pacea, o susțin și se străduiesc să o imprime în conștiințele tuturor, atrăgând în diversele acțiuni de apărare și întărire mase tot mai largi din rândurile credincioșilor. Peste 70% din preoți ortodocși fac parte din Comitetele de Luptă pentru Pace.

Încă din vara anului 1949, Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian a întins frățeste mâna și celorlalte culte religioase din țara noastră, inițind consfătuirile inter-confesionale (1949, 1950, 1952), care «au dovedit că și credincioșii și deservenții celorlalte culte sînt însuflețiți de aceeași dragoste fierbinte față de cauza sfîntă a apărării păcii și de aceeași dorință de a contribui cu toate puterile la menținerea și chemările ei» (I.P.S. Patriarh Justinian, în *cuv. cit.*).

La 6 iunie 1953, Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian a fost decorat cu ordinul «Steaua Republicii Populare Romîne», clasa I, pentru merite în activitatea patriotică și pentru contribuția adusă cauzei păcii. Tot atunci au mai fost decorați și alți reprezentanți ai clerului ortodox român.

Această deosebită cinstire arătată de statul nostru Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian și celorlalți reprezentanți ai Bisericii noastre Ortodoxe, reliefează marea contribuție adusă de Biserica Ortodoxă Română în acțiunea de apărare și instaurare a unei păci trainice în lume, constituind totodată un imbold pentru intensificarea ei.

Cea de a cincia aniversare a Mișcării Mondiale pentru Pace a fost sărbătorită de poporul nostru muncitor și pașnic în mod deosebit, printr-o adunare festivă organizată de Comitetul Permanent pentru Apărarea Păcii din R.P.R. în aula Ateneului R.P.R., duminică 18 aprilie a.c. Asemenea adunări festive s-au ținut în toate orașele țării; pretutindeni, Comitetele de luptă pentru pace regionale, raionale și din întreprinderi, instituții, cartiere și sate au organizat în colaborare cu organizațiile de masă conferințe cu tema: «A cincia aniversare a Mișcării Mondiale pentru Pace».

În vederea unei largi popularizări a acestui important eveniment, Comitetul Permanent pentru Apărarea Păcii din R.P.R. va edita o întreagă serie de materiale documentare și mobilizatoare: o culegere de documente ale Mișcării Mondiale pentru Pace, adoptate între aprilie 1949 și aprilie 1954; broșura «Ce este Consiliul Mondial al Păcii»; un plic cu fotografii cu tema «Pentru restabilirea păcii în Indochina»; fotogazeta «Popoarele lumii luptă pentru tratative, înțelegere și pace», conținând o hartă a lumii cu diferite aspecte din lupta popoarelor pentru destinderea încordării internaționale; manifeste cuprinzând documentele recente sesiuni dela Viena a Biroului Consiliului Mondial al Păcii, etc. De asemenea, se va trimite Comitetelor de luptă pentru pace fotogazeta «Poporul român muncește și luptă pentru pace».

*

În ziua de 23 aprilie a.c. a avut loc la Viena o adunare festivă a partizanilor păcii din Austria, consacrată celei de a cincia aniversări a primului Congres pentru Apărarea Păcii, care a jucat un mare rol în dezvoltarea Mișcării Mondiale pentru Pace. La această adunare, la care au participat și numeroși membri ai Consiliului Mondial al Păcii, Jean Lafitte, secretar general al Consiliului Mondial al Păcii, a prezentat raportul «Cinci ani de Mișcare Mondială pentru Pace».

În aplauzele furtunoase ale participanților la adunare, prof. Bradweiner, președintele Consiliului Partizanilor Păcii din Austria, a comunicat că, în urma invitației Consiliului Partizanilor Păcii din Austria, secretariatul Consiliului Mondial al Păcii a adoptat hotărârea să-și mute sediul dela Praga la Viena.

TEODOR N. MANOLACHE

DATORIA CREȘTINILOR DE A LUPTA PENTRU PACE, IMPOTRIVA AGRESIUNII *)

I.

Război... De acest cuvânt limba omenească leagă obișnuit cuvinte cu înțeles foarte clar: noi vorbim despre «grozăvia războiului», «nenorocirile războiului», și pentru auzul nostru sînt cu totul nefirești expresii ca «binefacerile războiului» și altele asemenea. La multe popoare salutul se exprimă prin urarea reciprocă pentru pace, ceea ce, fără îndoială, cuprinde în sine o condamnare a războiului. În bisericile noastre se înalță rugă «pentru vremuri cu pace», pentru ferirea de sabie și război, iar acesta din urmă este pus pe aceeași treaptă cu «foamete, potop, cutremur, foc»; noi cerem «pacea a toată lumea», ne rugăm «să petrecem viața în liniște și fără gîlceavă», etc. Toate acestea ne arată clar că conștiința morală condamnă războiul, că războiul este socotit un lucru rău, o adevărată nenorocire, pe care nu-l poate dori niciun om cu mințea sănătoasă. Un monstru purtător de grozăvii și nenumărate nenorociri, o nălucă groaznică, ce amenință cu pieire și suferințe multe milioane de oameni, — iată ce înseamnă războiul și mai cu seamă războiul în condițiile actuale.

Dar ce-ar fi dacă acest monstru groaznic, dacă această nălucă înspăimîntătoare ar apărea în fața noastră și ar amenința popoarele cu nenorocirile unui nou măcel? Sîngele îngheață și inima se strînge la acest gînd, căci atunci toate sacrificiile nenumărate legate de ideea unui viitor război vor deveni o realitate prezentă. Așa se explică de ce cei mai buni oameni din lume își încordează toate puterile, toată voința lor, spre a alunga această nălucă înspăimîntătoare, spre a înlătura amenințarea de război. Lupta pentru pace — o luptă dîrză și universală — este necesară în acest moment, pentru că pe pămînt sînt oameni care întocmesc planurile unui război agresiv.

Existența acestor oameni se vedește prin multe semne și mai cu seamă prin încurajarea goanei după înarmare. Unele guverne cheltuiesc tot mai multe miliarde pentru puști și bombe, nascocesc mereu arme de exterminare și nu se sfiesc să construiască baze pe teritorii străine. Făcînd amenințări economice sau de altă natură, aceste cercuri caută să atragă un număr de țări din ce în ce mai mare în cursa înarmărilor și creiază uniuni și blocuri cu caracter agresiv.

Duhul agresiunii care pune în mișcare această politică se manifestă prin pretenția unor cercuri de a nu permite la alții existența unui mod de viață propriu și prin tendința de a sili pe aceștia să adopte modul lor de viață.

---

*) Articol publicat sub titlul: За мир—против агрессии. (Pentru pace—împotriva agresiunii), în «Revista Patriarhiei din Moscova» nr. 3, 1954.

Aceste cercuri nu doresc coexistența pașnică a popoarelor cu diferite organizări de stat și obștești, cu diferite sisteme de guvernare.

Agresiunea apare în același timp și ca o politică de exploatare colonială fățișă. Statele mici și dependente sau slabe din punct de vedere economic, sînt exploatate cu nerușinare, supuse, apoi înrobite și la urmă transformate în colonii lipsite de orice fel de drepturi.

Nu este greu să se vadă și rădăcinile politicii agresive: lăcomia, setea de îmbogățire, stoarcerea de câștiguri de miliarde, chiar și din nenorocirile și pierea multor milioane de oameni. Pentru îmbogățirea cîtorva, aceștia nu stau pe gînduri a trece peste trupurile semenilor lor, peste multe milioane de trupuri.

Agresiunea izvorăște și din dorința de dominație. Pentru unele cercuri această dorință de dominație capătă proporții mondiale. Ne amintim că în cercurile fasciste nemțești și în cercurile clicii militariste japoneze se întocmeau planuri nesăbuite pentru supunerea lumii întregi. Tuturor le este bine cunoscut cum s-au terminat încercările de realizare a acestor planuri nebunești. Totuși ele continuă să mai aibă adepți.

II.

Putem oare rămîne liniștiți sau nepăsători față de o astfel de stare de lucruri? Putem oare să lăsăm ca acest spirit să se manifeste în relațiile internaționale? Răspunsul la aceste întrebări este clar pentru toți oamenii de bună credință și mai cu seamă pentru creștini.

În Biserică, în credința comună în Dumnezeu și în dragostea față de El, toți fiii ei credincioși sînt uniți în dragoste unul către altul. Dragostea exclude dușmănia și tendința de dominare asupra altuia. «Dragostea... se milostivește... dragostea nu se trufește, nu se mîndrește..., nu se gîndește la rău, nu se bucură de nedreptate, ci se bucură de adevăr» (I Cor. XIII, 4-6). De aceea, orice manifestare a agresiunii, care amenință să distrugă pacea între oameni, nu poate fi privită de omul Bisericii decît ca un păcat, ca un rău. «Cu dragoste să slujiți unul altuia», învață Apostolul Pavel pe creștini, și fiecare fiu al Bisericii își însușește această învățătură ca o datorie a sa, ca o poruncă. Iar în dominarea unui mănunchi de oameni asupra tuturor popoarelor nu poate fi de bună seamă nicio urmă de slujire în dragoste a unuia către altul.

Orice om care se socotește pe sine aparținînd Bisericii știe că în acea clipă însemnată, cînd Dumnezeu s-a pogorît în chip real pe pămînt, s-a auzit glas din ceruri: «Și pe pămînt pace...», pace și nu ură, nu nimicirea semenilor lor. Și iată, cuvîntul **Pace**, care a răsunit pe pămînt, în acea noapte sfîntă, trebuie primit de creștin ca o poruncă dată din ceruri; ea trebuie să devină steaua călăuzitoare a vieții lui, în activitatea lui, toate gîndurile creștinului trebuiesc concentrate spre pace, toate eforturile lui trebuiesc îndreptate spre demascarea și distrugerea tuturor mașinațiilor care tind la pregătirea unui nou război. Creștinul trebuie să fie alături de cei ce luptă pentru pace.

Omul Bisericii nu poate să nu-și reamintească și un alt moment din istoria evanghelică. Cînd Dumnezeiescul Intemeietor al Bisericii, după slăvita Sa Inviere și în ultimele zile ale șederii Sale cu trupul în mijlocul oamenilor, a trimis în lume pe primii reprezentanți ai Sfintei Biserici, pe Sfinții Apostoli, El le-a zis: «Mergeți de învățați toate neamurile, botezân-

du-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, învățându-i să păzească tot ce v-am poruncit vouă» (Mt. XXVIII, 19-20). Nu să supună popoarele, nu să le exploateze, trimite Hristos pe Apostolii Săi, ci să-i învețe și prin Taina Sfântului Botez să-i aducă la viață în Dumnezeu cel întreit care este dragoste: «Dumnezeu este dragoste» (I Ioan IV, 8). Niciun popor nu este lăsat la o parte de Hristos în această poruncă a Sa către Apostoli. Toate sînt deopotrivă chemate la această viață în dragoste, în Dumnezeu, și niciun popor nu e pus peste celelalte, niciunui nu îi e dată stăpînirea asupra celorlalte. Și cum pot fi socotite altfel decît ca un mare păcat, ca o crimă împotriva poruncii lui Hristos, ca o trădare a moștenirii lăstate de El, toate aceste încercări de a semăna neînțelegere și dușmănie între popoare, a le înrobi și a pune stăpînire pe ele?

Omul Bisericii, ca membru al comunității întemeiate pe dragoste, vede în toate acestea mai cu seamă o negare a dragostei; «Cel ce petrece în iubire, petrece în Dumnezeu și Dumnezeu în el» (I Ioan IV, 16). Deci pentru creștini este clar că războiul agresiv și orice pregătire a lui este lucru protivnic lui Dumnezeu, pentru că cei ce pregătesc nenorocirea și pieirea multor milioane de oameni nu petrec în iubire, căci nu petrec în Dumnezeu și nici Dumnezeu în ei.

Cui slujesc cei ce se străduiesc să tîrască omenirea în război? Celui ce «a greșit dintru început». Creștinul nu se îndoiește de aceasta. El cunoaște cuvintele: «Copiii lui Dumnezeu și copiii diavolului se cunosc astfel: tot cel ce nu face dreptate, nu este dela Dumnezeu, deasemenea și cel ce nu iubește pe fratele său» (I Ioan III, 10), iar semănarea urii în relațiile internaționale, jefuirea și înrobirea popoarelor și tendința de a tîrî omenirea în război și însuși acest război agresiv, pregătit în scopuri de jefuire, este o încălcare strigătoare la cer a dreptății, pentru că în jefuirea popoarelor, în înrobirea lor, în nimicirea vieții a milioane de oameni nu se află «iubirea față de fratele său».

Deci, pentru conștiința creștină, pentru conștiința bisericească este clar că nu copiii lui Dumnezeu pot tîrî popoarele în război; nu, aceasta nu poate fi decît opera copiilor diavolului care «dintru început a fost ucigaș de om» (Ioan VIII, 44); este opera lui Cain, «care era dela cel viclean și a ucis pe fratele său» (I Ioan III, 12). Tendința de stăpînire asupra lumii întregi, setea de a înrobi pe toți, iată ce caracterizează pe ațîțătorii de războaie. Cu cine se aseamănă ei în acestea? De bună seamă nu cu Cel ce a zis despre Sine: «Eu sînt blînd și smerit cu inima» (Matei XI, 29), și încă «Ful Omului n-a venit ca să I se slujească, ci ca să slujească El și să-și dea sufletul Său pentru răscumpărarea multora» (Marcu X, 45). Nu! Ei sînt asemenea celui ce s-a mîndrit și a dorit să ia locul lui Dumnezeu.

III.

Biserica Ortodoxă Rusă, credincioasă poruncilor date de Hristos, credincioasă învățaturii creștine, lucrează cu toate mijloacele ce-i stau în putință pentru apărarea păcii. Întîistătătorul Bisericii noastre, Sanctitatea Sa Patriarhul Alexei, învață și chiamă pe păstoriții I.P.S. Sale să nu-și împruțineze puterile în această luptă sfîntă și binecuvintează orice inițiativă care duce la rezolvarea pașnică a problemelor internaționale. Glasul Bisericii noastre pentru pace răsună puternic la conferințele și con-

gresele partizanilor păcii, chemînd pe toți creștinii să participe la cauza apărării păcii. Luînd cuvîntul la sesiunea dela Viena a Consiliului Mondial al Păcii, I.P.S. Mitropolit Nicolae, reprezentantul Bisericii Ortodoxe Ruse, a spus: «Credința noastră, datoria noastră ne obligă să fim cei dintîi făuritori ai păcii și sarcina noastră principală, la ora actuală, este să punem guvernele marilor puteri în fața osîndirii de către toți creștinii a războiului și a cauzelor care îl produc.

Nu trebuie să răstălmăcim ideea păcii prin temerile și prin îndoielile noastre. Nu trebuie să ne descurajăm noi înșine, îndoindu-ne de posibilitatea asigurării acestei păci!

Dimpotrivă, pacea pentru care luptăm noi în aceste momente, trebuie să o curățim de orice neîncredere și de orice fățarnicie, s-o ridicăm din înțelegere reciprocă și prietenie, să-i dăruim căldura simțămîntelor noastre creștinești, pentru ca ea să devină cu adevărat urmarea Păcii lui Hristos, pe care noi creștinii o propovăduim».

I. HIBARIN

(Traducere de I. Iufu);

IN PLINĂ DESFĂȘURARE A LUPTEI PENTRU PACE

De curînd, la 20 aprilie s-au împlinit cinci ani dela cel dintîi Congres Mondial al Partizanilor Păcii ținut la Paris și Praga. Nu s-a stins încă amintirea dificultăților pe care au avut să le înfrunte participanții la acest Congres, cărora refuzîndu-li-se în bună parte permisiunea de a intra în Franța, s-au întrunit la Praga.

Obstacole de neînvins păreau că se ridică în calea acțiunii luptătorilor pentru pace și vrăjmășii ireductibile păreau că vor precipita evenimentele spre declanșarea unui nou război mondial.

Dar, cu cît primejdia războiului se vădea mai bine, cu atît hotărîrea de a lupta a partizanilor păcii se întărea și acțiunea lor dobîndea proporții din ce în ce mai mari mobilizînd activ în lupta pentru pace păturile cele mai largi ale populației din toate țările. De pe întregul pămînt se ridicau glasuri protivnice planurilor pe care le țeseau uneltitorii la un nou război și acțiunilor menite să provoace asasinarea mișelească a marelor de milioane de oameni cinstiți din lumea întreagă.

Departate de a descuraja sau de a înspăimînta, aceste acțiuni ale instigatorilor la război, au îndîrjit voința luptătorilor pentru pace iar în acele părți ale lumii unde noile mijloace de distrugere în masă s-au pus în aplicare, ele au fost înfruntate cu bărbăție de către popoare. Așa s-a întîmplat în Coreea și așa se întîmplă în Viet-Nam.

S-au împlinit chiar în timpul sfîntelor Paște, ale anului acestuia, cei cinci ani de aprigă luptă pentru pace pe care au susținut-o toți oamenii cinstiți din lume.

Pentru conștiința noastră creștină, care ne-a îndemnat să fim mereu alături de apărătorii păcii, se pune la fiecare perspectivă de pătimire, ca și în legătură cu orice jertfă, problema justificării jertfei sau a pătimirii. Dar mai ales se pune într-un fel cutremurător această problemă, în legătură cu jertfele pe care le reclamă sau le impune războiul.

Ce rost poate avea pentru creștini orice jertfă sîngeroasă, cînd noi stăm pe temelia jertfei supreme a Mîntuitorului? Hristos Domnul s-a jertfit oare inutil pentru noi? Sau nu este îndeostulătoare jertfa lui? Căci, ori jertfa Lui, jertfă supremă a împăcării, cu adevărat s-a substituit jertfelor noastre și atunci este inutilă și fără sens orice altă jertfă sîngeroasă din partea noastră pentru pacea și mîntuirea oamenilor, ori jertfa Lui n-a fost o jertfă a păcii și a mîntuirii și atunci zadarnică este orice jertfă din partea noastră în acest scop.

Niciun creștin nu poate da jertfei care i se cere alt sens, decît acela care derivă din raportarea oricărei jertfe la jertfa Mîntuitorului. Și este limpede, că jertfa supremă a împăcării, jertfa mîntuitoare a lui Hristos face inutilă și fără sens orice altă jertfă sîngeroasă din partea noastră pentru pacea și mîntuirea oamenilor.

De aceea, dacă ne păstrăm credința și calitatea de creștini, noi nu putem să ne alăturăm vreodată instigatorilor sau uneltitorilor la război, fără a-L trăda pe Hristos și fără a ne lipsi de binefacerile jertfei Sale. Acest adevăr este valabil și verificat și prin realitățile vieții, care ne arată unde au ajuns, ce și cât au pățimit fără de rost, toți acei creștini cari s-au întovărășit cu vărsătorii de sânge nevinovat, cu profitorii de stăpânire nejustificată asupra vieții și bunurilor semenilor lor. Nu numai că asupra acestora s-au abătut suferințe cumplite, ci biciul și bătaia lui Dumnezeu nu conținește asupra lor.

Păcatul nici nu putea să atragă alte urmări.

Este cu totul altceva: jertfa pe care ți-ar impune-o cineva pentru apărarea vieții și credinței tale. Aceasta este jertfa binecuvîntată, cununa muceniciei, prelungirea jertfei lui Hristos, suprema lepădare de sine. Prin ea, fiecare creștin are conștiința că-și face o sfântă datorie față de Dumnezeu, față de el însuși, față de toți ai lui, față de patria sa și față de toți oamenii, căci ea reprezintă o mărturisire prin faptă și pecetluire prin jertfă, a adevărului la cunoștința căruia toți oamenii trebuie să vie.

Inima noastră de creștini simte însă, că fie creștini, fie necreștini, oamenii cinstiți, oamenii nestăpîniți de păcatele grave ale dorinței de stăpânire, pot să se înțeleagă, să lucreze împreună și să se iubească, să se înfrățească și să trăiască pașnic, întrecîndu-se în căutarea și apărarea căilor vieții, căilor păcii. În mod firesc și prin instinct, oamenii se simt frați, ființe de aceeași natură și avînd aceeași chemare.

Și dacă și fără să-L aibă pe Hristos în inimă, semenii noștri de alte credințe sau chiar fără credință, se opun cu atîtea hotărîre vărsării de sânge prin război, apoi cine va crede că există vreo inimă de creștin adevărat care să mai stea la îndoială între pace și război?

În fiecare moment, în fața primejdiei de război, conștiința noastră se sguode la gîndul că ar fi primejduită moștenirea sfîntă a Domnului și Mîntuitorului nostru, care este pacea lumii, întemeiată pe dragoste și înțelegere între oameni, fără nicio deosebire între ei. Nimic nu poate fi mai dăunător mîntuirii noastre, decît turburarea păcii, prin alimentarea sau agravarea neînțelegerilor dintre oameni, pînă la izbucnirea încăerărilor războinice.

Cînd ne gîndim că războaiele reclamă uriașe eforturi și cheltueli și că ele irosesc atîtea vieți, atîtea puteri creatoare, atîtea valori pierdute pentru totdeauna din tezaurul de bunuri necesare vieții și fericirii oamenilor, nu putem să nu ne înspăimîntăm de zădărnicia trudei și a jertfelor pe care le impune și să nu luăm hotărîrea de a face toate eforturile pentru organizarea păcii, pentru organizarea apărării vieții împotriva morții.

Nu este oare zadarnică toată strădania nobilă a medicilor și a tuturor oamenilor de știință, care caută să salveze viața celor suferinzi, — față de suprimarea violentă prin război a hecatombeli de oameni sănătoși și în primul rînd a floarei tineretului?

Ce rost mai are, ce rost mai poate avea lupta pentru salvarea vieții bolnavilor, dacă se îngăduie concomitent, sau succesiv, orîbila îndeletnicire de ucidere în masă, în mod mult mai organizat, cu cheltueli de milioane de ori mai mari, a oamenilor sănătoși?

Nu este numai de neînțeles acest paradox. El reprezintă crîma crimelor și cea mai monstruoasă dintre crime. Căci ce poate fi acceptarea în conștiința unui om a ambelor feluri de a gîndi și de a lucra: a binefa-

cerii și a uciderii, a binelui și a răului, a sfințeniei și a celui mai negru păcat? Cine poate justifica deopotrivă binele și răul, virtutea și păcatul, apărarea și suprimarea vieții, pacea și războiul? Cum ar putea să încapă acestea amîndouă cu o justificare la fel de valabilă în mintea unui om normal?

Pe bună dreptate și în chipul cel mai logic, oamenii și-au zis: Dacă știința a ajuns să creieze acele minunate mijloace de salvare a vieții celor bolnavi, puțini la număr, mijloace prin care se luptă împotriva morții lente pricinuite de boli, de ce să nu organizăm, prin mijloace corespunzătoare și lupta — mult mai necesară și mai nobilă pentru salvarea vieții multîmilor imense de oameni sănătoși — lupta împotriva morții violente și în masă, pe care o aduce războiul?

Este evident că, așa cum se pot combate bolile, poate și trebuie să fie combătut și virusul războiului, iar omenirea poate să ia toate măsurile pentru atingerea acestui țel superior.

Și după cum a devenit un lucru firesc și o înaltă datorie morală a fiecăruia, lupta pentru evitarea și înlăturarea flagelelor care amenință viața omenească, așa devine, la fel de firesc lucru și o datorie la fel de înaltă, lupta pentru prevenirea și înlăturarea războiului, încît nimeni nu se poate sustrage obligației de a combate războiul prin toate mijloacele și de a osîndi pe cei care răspîndesc virusul psihoziei războinice.

Împreună cu masele de oameni cinstiți din lumea întregă, împreună cu toate popoarele și cu toți conducătorii lor adevărați, credincioșii de orice religie și în special creștinii de pretutindeni gîndesc la fel asupra problemei păcii și a războiului. Ei își împreună însă nu numai gîndurile ci și eforturile pozitive, în mod organizat, cu cele ale tuturor luptătorilor pentru sfînta cauză a păcii.

Din primele zile ale constituirii frontului mondial al păcii, Biserica noastră sub îndrumarea vechiului luptător pentru pace, care este I. P. S. Patriarh Justinian, s-a înrolat sub steagul binecuvîntat al vieții, cu convingerea că își îndeplinește o înaltă datorie ce izvorăște din jertfa Mîntuitorului și din dragostea nemărginită de oameni.

Nenumărate sînt actele de participare activă și devotată la această luptă din partea Intîistătătorului nostru, ca și din partea altor verhovnici-arhieriei ai Bisericii noastre, apoi din partea preoțimii și credincioșilor.

La aniversarea primilor cinci ani de luptă organizată pe plan mondial pentru apărarea păcii, Prea Fericitul nostru Patriarh Justinian, în fața preoțimii Capitalei venită să-i adreseze salutul păcii și al bucuriei: Hristos a Inviat!, a făcut o amplă expunere a temeiurilor luptei pentru pace, a țelurilor ei și a îndatoririlor ce-i revin clerului în această luptă.

Din firul expunerii înalt Prea Sfinției Sale, am depănat toate gîndurile rediate aci, ca un ecou trezit în sînul preoțimii, de mișcătoarele accente cu cari Prea Fericirea Sa și-a însoțit îndemnurile pe care ni le-a adresat.

Cu deosebire însă, trebuie să fie relevată expunerea și tîlcuirea din partea P.F. Sale a gestului, — de o valoare și frumusețe morală neîntîlnită încă în lupta pentru pace și în domeniul relațiilor internaționale — pe care l-a făcut Uniunea Sovietică, prin nota sa adresată marilor puteri, la 31 martie 1954. Cu adevărat de valoare unică pînă astăzi, rămîne propunerea Uniunii Sovietice de a participa la blocul Atlanticului de Nord, pentru a dovedi vrăjmașilor păcii că n-are niciun gînd ascuns și nicio in-

tenție agresivă și că orice înțelegere este posibilă spre binele tuturor, dacă cei puși să păzească și să asigure acest bine, sînt hotărîți în mod cinstit să-l servească cu adevărat.

Prea Fericirea Sa, subliniind semnificația propunerii acesteia, a mai arătat că o astfel de înaltă ținută morală numai rareori s-a pomenit chiar în relațiile dintre creștini, și că ea n-ar fi posibilă astăzi nici din partea unor anumite Biserici sau căpetenii bisericesti, cu tot cazul pe care-l fac acelea de învățăturile Evangheliei.

Atît propunerea făcută de către delegația sovietică la conferința dela Berlin în februarie crt., pentru încheierea unui «tratat general european cu privire la securitatea colectivă în Europa» — cît mai ales cea cuprinsă în nota sovietică din 31 martie, reprezintă acte de valoare istorică. Ele marchează — a spus Prea Fericirea Sa — un hotar de lumină cum nu s-a mai arătat între pace și război, singura perspectivă și nădejde sigură a înțelegerii dintre părțile în litigiu, ale căror gînduri ies acum deplin la iveală, sub lumina puternică pe care o așează la masa tratativelor, Uniunea Sovietică, prin ultima ei propunere.

Făclia aprinsă prin această propunere va călăuzi în mod nesmintit, fără greș, omenirea iubitoare de pace, spre impunerea păcii în întreaga lume. Ea constituie un nou reconfortant al credinței și al nădejdelor noastre în posibilitatea înțelegerii dintre toate popoarele și statele, un garant al conviețuirii pașnice dintre acestea, indiferent de ceea ce le-ar putea despărți ca interese, ideologii, etc.

Ea mai constituie apoi chezașia că întrunirea de acum dela Geneva nu va putea fi transformată de dușmanii păcii într-un nou München.

Puterea ei mobilizatoare și valoarea-i deosebită, așa cum ne-au fost înfățișate de către Înaltul nostru Arhipăstor, au umplut inimile noastre, în ziua Invierii Domnului, de nădejdea și încrederea nesdruncinată, în victoria păcii pe care ne-a adus-o Mîntuitorul și a păcii pentru care toți oamenii cinștiți din lume luptă ca pentru cauza lor proprie.

În plină desfășurare a luptei pentru pace, noi ne găsim cu gîndul și cu fapta, alături de înfăptuitorii voinții lui Dumnezeu, ce ferește pe făcătorii de pace.

Pr. Prof. LIVIU STAN

A N I V E R S Ă R I

UN VREDNIC SLUJITOR AL BISERICII: PĂRINTELE GALA GALACTION

La 16 aprilie 1954, Părintele Academician Gala Galaction a împlinit 75 de ani. Reprezentanții culturii românești au folosit acest prilej pentru a sărbători pe scriitorul care, în cei 58 de ani de strădanie în ogorul scrisului, a îmbogățit literatura noastră cu prețioase opere literare, de o înaltă valoare artistică și cu un profund conținut moral și creștin. Exprimând sentimentele de prețuire ale poporului nostru față de scriitorul care a dovedit o nestăvilă dragoste către patrie și popor, în întreaga sa operă literară, Prezidiul Marii Adunări Naționale a decernat Academicianului Gala Galaction „Ordinul Muncii” clasa I-a, pentru merite deosebite în domeniul creației literare. Revistele și ziarele au publicat articole omagiale, subliniind avântul tineresc cu care scriitorul Gala Galaction a sprijinit, dealungul anilor, lupta poporului nostru pentru libertate și dreptate, și consecvența cu care aduce și azi contribuția sa la strădaniile ce se depun pentru propășirea patriei.

La aceste obștești mărturii de dragoste și de prețuire pentru Părintele Academician Gala Galaction, ia parte — cu însuflețită bucurie și cu legitimă mândrie — și Biserica Ortodoxă Română, pentru că sărbătoritul scriitor a fost și este, înainte de orice, un vrednic preot ortodox, un pilduitor și strălucit slujitor al altarului dreptei-credințe străbune. Tînărul student în teologie, care încerca, acum o jumătate de veac, să descifreze — în zile și nopți de neostenită cercetare a Sfintelor Scripturi — taina convertirii Sfîntului Apostol Pavel, apropiindu-se cu sufletul pîrjolit de setea adevărului, de „minunea din drumul Damascului”, — avea să găsească limanul mîntuitor pe stîncă neclintită și veșnică a credinței în Hristos. Bărbatul care, în al 44-lea an al vieții sale, intra în treapta preotiei, ascultînd glasul arhiereului, care cerea pentru el „darul Sfîntului Duh, ca să se facă vrednic a sta fără prihană înaintea jertfelnicului” lui Dumnezeu, „a propovădui Evanghelia” și „a lucra cu sfințenie cuvîntul adevărului Său”, — avea să se arate, dealungul a trei decenii, împlinitor al acestor grele îndatoriri preoțești.

Și scriitorul și omul au fost copleșiți de taina cea mai presus de înțelegere a preoției: și unul și altul au căutat să propovăduiască Evanghelia lui Hristos și să lucreze „cu sfințenie cuvîntul adevărului Său”! Întreaga sa operă literară este o minunată predică, o neîncetată propovăduire a biruinței binelui și virtuții, asupra răului și ispitei.

Ca om și ca scriitor, Părintele Gala Galaction a înțeles slujirea lui Hristos ca pe o permanentă slujire a semenilor noștri, a acestor frați mai mici ai Domnului. Preoția Părintelui Gala nu s-a manifestat numai dela altar, din amvon, sau din scaunul duhovniciei... Ea s-a manifestat în largul vieții, între necazurile și suferințele oamenilor, în marele vîrtej al luptei celor mulți pentru dreptate, pentru libertate, pentru demnitate umană. Cu scrisul său, cu graiul și fapta — oriunde și oricînd — Părintele Gala Galaction a fost grabnic să alunge înnoirarea unui necaz, să ștergă lacrima și amărăciunea unei suferințe, să sprijine și să se alăture strădaniilor obstești pentru mai bine!

Asemenea înaltă concepție despre misiunea preotească nu constituie o noutate în doctrina și tradiția ortodoxă, deoarece ea este lămurit însemnată și poruncită de Sfintele Scripturi și de cugetul, luminat de sus, al Sfinților Părinți. Măreția Ortodoxiei se află tocmai în împărtășirea permanentă din izvorul cel veșnic proaspăt al înțelepciunii, din slova și duhul Sfintelor Scripturi, și în rîna neostenită de propovăduire și de trăire a învățaturii Mîntuitorului. Părintele Gala Galaction a stat mereu lîngă apa limpede și răcoritoare a Evangheliei lui Hristos, a vestit prețutindeni adîncă ei înțelepciune și a cunoscut cu intensitate toate frămîntările, toate înfrîngerile vremelnice și întreaga biruință, ce sînt hărăzite celor cari au primit greaua misiune a apostolatului creștin.

Încă din anii grei, în care negura rătăcirilor ideologice se pogorîse peste multe cugete, amăgînd și pe unii slujitori ai altarului pe drumuri străine duhului Ortodoxiei, Părintele Gala Galaction nu a încetat să amintească tuturor că: „...Evanghelia e o pravilă a desrobirii sufletești și a înălțării omului peste dobitoc și peste tristele nevoi care le sînt comune. Biserica — marea societate ale cărei statute sînt în Evanghelie — este patroana firească și *alma mater* a desmoștenișilor pămîntului. Ea este brațul spiritual care trebuie să ocrotească pe cel lovit, pe cel despoiat de drepturi și călcat în picioare“. El n-a șovăit, cu zeci de ani în urmă, să atragă luarea aminte a celor ce slujeau altarul lui Hristos, asupra tîlcului etern al întrupării Mîntuitorului, spunîndu-le cu o vigoare izvorîta din tîparele epistolelor apostolice: „Nu pierdem niciodată din vedere că Iisus din Nazaret a venit între noi fără trufie, fără sceptru, fără avere, fără „haine moi“. Așa fiind, El a mers deadreptul spre cei mulți din vremea Lui și din toate vremurile, care sînt cei înjosiți, lipsiți și întristați. Iisus Hristos a fost și este al săracilor! Iisus Hristos a fost și este al desmoștenișilor!“ Din aceste convingeri de nesdruncinat a pornit îndemnul pe care de nenumărate ori l-a făcut Părintele Gala Galaction tuturor preoștilor dreptei credințe: „Să slujim aproapei, pentru Iisus Hristos!... Să facem din casele noastre, din parohiile noastre, din bisericile noastre, iar și iar, acele focare sfinte ale dragostei de oameni, biruitoarea lumii greco-romane! Să fim încă odată marii animatori și marii păstori ai mulțimilor suferinde!“.

Un astfel de preot a fost el însuși și a îndemnat — decenii de-a rîndul, prin cărțile sale și dela catedra universitară — și pe alții, să fie asemenea. Acesta este preotul pe care îl cer predaniile Ortodoxiei, pe care l-au dorit mereu între ei credincioșii și pe care îl formează astăzi așezămintele noastre de învățămînt teologic, readuse, însfîrșit, sub privegherea și conducerea Bisericii. Este preotul care „slujește semenilor, pentru Iisus Hristos!“ Este preotul care se face partaș la strădaniile credincioșilor săi pentru o viață pașnică și prosperă. Este preotul în-

flăcărat de o puternică dragoste de oameni, pe care-i ajută și-i slujește în apăsările lor spre fericire și lumină! Este preotul pe care îl avem, astăzi, la tot mai multe altare și pe care îl vom avea mâine lângă toate jertfelnicile Bisericii noastre.

Iată destule temeuri pentru participarea Bisericii Ortodoxe Române la sărbătorirea Părintelui Academician Gala Galaction, cu prilejul împlinirii a 75 de ani. De aceea ne unim glasul Nostru cu al celor ce aduc cuvinte de cinstire și de prețuire celui ce nu a îngropat talantul, ci slujba sa și-a făcut-o deplin, rugînd pe bunul Dumnezeu să-i dăruiască încă zile îndelungate și bătrîneță rodnică în înțelepciune și să-l învrednicească multă vreme a se împărtăși din marea bucurie duhovnicească, pe care Părintelui Gala Galaction i-o dă conștiința limpede că în îndepărtata zi a întâlnirii cu Stăpînul Talanților, va putea rosti, din tot cugetul, cuvintele Sfîntului Apostol Pavel:

„Lupta cea bună m-am luptat, călătoria am săvîrșit, credința am păzit!“...

† J U S T I N I A N
PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÎNE

ACADEMICIANUL GALA GALACTION LA 75 DE ANI SCRIITORUL, TEOLOGUL, TRADUCĂTORUL SFINTEI SCRIPTURI

SCRIITORUL

Intreaga operă literară a lui Gala Galaction ilustrează convingerea scriitorului — de altfel mărturisită de el însuși în repetate rânduri — că «îndeletnicirea literară trebuie să fie prevăzătoare, dornică să instruiască pe ceilalți și să folosească», iar scriitorul e dator să tindă a fi «un pedagog, dacă nu un profesor»¹⁾.

Respingînd cu fermitate concepția celor care cereau literaturii să se desprindă de orice preocupări sociale și să se mărginească la dezonorantul rol de simplă desfătare a celor fără griji, a celor răsfățați de soartă, sub pretextul absurd al «artei pentru artă», — Gala Galaction a arătat răspicat că: «... arta pentru artă este o iluzie și o deșartă fanfaronadă. Un artist nu poate să expulzeze din opera de artă propria lui inimă. Și care artist nu vine pe lumea aceasta cu inima plină de doruri, de preferințe, de rancune, de revendicări, (odată ce este solul tainic al unei familii, unei clase sociale, al unui neam întreg)...?»²⁾.

Înarmat cu o astfel de concepție sănătoasă asupra rolului artei și asupra misiunii cetățenești a scriitorului — socotit exponent al unei categorii sociale și purtător de cuvînt al năzuințelor ei —, Gala Galaction a izbutit să dea literaturii românești o valoroasă operă, în care este zugrăvită lupta dintre virtute și ispită, strădaniile permanente ale sufletului omenesc pentru ridicarea sa pe o înaltă treaptă morală. Pornind de la principiul că «arta nu se inferiorizează cînd tratează un subiect creștin» și că «după cum în pictură, în sculptură, în muzică, Evanghelia și-a dat tributul său, tot astfel în poezie, în literatură, Evanghelia este chemată să dea un impuls nou», scriitorul scotește că «credința creștină, dacă este înrădăcinată în sufletul celui cu talent, poate fi turnată în forma literară, iar operele literare pornite din această concepție pot fi comparate cu celebrele vase ieșite din minunatul aliaj dat de arama corintiană, în urma incendiului care a mistuit odinioară Corintul».³⁾

Operele sale literare, răspîndite dealungul unei jumătăți de veac prin revistele și ziarele vremii și adunate în cele peste douăzeci de volume tipărite pînă acum, constituie o ilustrare a acestei idei. Un bogat conținut creștin, prezentat cu o mare măiestrie artistică, o neostenită strădanie de a învăța, de a educa și de a înnobila cugetele cititorilor; o vie convingere

1. Cf. Gh. Călinescu, *Istoria literaturii române de la origini și pînă în prezent*, București, 1940, p. 601.

2. *Ibidem*.

3. Gala Galaction, *Nuvele și schițe*, în «Biblioteca școlară», Buc., 1934, p. 7.

că în lupta dintre pasiuni și rațiune, arma oferită de morala creștină asigură întotdeauna biruința rațiunii și face posibilă conviețuirea oamenilor pe principii de o înaltă valoare etică și de mare importanță socială, — iată ce aduce în literatura noastră scrisul lui Gala Galaction.

Desigur că o cercetare amănunțită a întregii sale opere nu poate fi făcută acum și aici, — ea neintrînd în intențiile și preocupările revistei noastre. Se cuvine, însă, să ne oprim asupra cîtorva din creațiile literare ale lui Gala Galaction, care exemplifică valabilitatea concepției sale asupra rolului educativ, pe care îl pot avea arta și literatura întemeiate pe principiile morale propovăduite de creștinism.

Încă din primul volum tipărit — «**Biserița din Răzoare**» (1914) — se vedește filonul religios al talentului lui Gala Galaction, care se va manifesta apoi consecvent, în toată opera sa literară, sub două aspecte principale: acela al puternicelor conflicte pe care le provoacă ciocnirea dintre pasiunile noastre și conștiința morală trezită de sentimentul religios și de încadrarea organică, în structura noastră sufletească, a adevărurilor credinței creștine; — și cel al propovăduirii aproape directe, asemănător predicii, a învățăturilor evanghelice, a concepției creștine despre viață, despre țelurile pămîntești ale societății și despre năzuințele spre cer ale sufletelor celor credincioși. Cea dintîi nuvelă a lui Gala Galaction, care ilustrează viu această preocupare religioasă a scriitorului, este «**Dela noi, la Cladova**», lucrare bine cunoscută și unanim apreciată.⁴⁾ Conflictul dramatic al nuvelei îl constituie sbuciumul sufletec, lupta lăuntrică ce se dă în cugetul preotului Tonea, între puternica pasiune pe care i-o inspiră acestuia tînăra soție a unui vechi și bun prieten și conștiința îndatoririlor și răspunderilor sale preoțești, — luptă în care biruiește pînă la urmă această conștiință a demnității morale și sacerdotale. Din aceeași categorie a lucrărilor axate pe tema eternei ciocniri între virtute și ispită fac parte: nuvele ca «**În drumul spre păcat**», «**Gloria Constantini**», «**Grație și Palamon**»⁵⁾, «**Adamova**», «**Andrei hoțul**»⁶⁾, romane ca «**Roxana**», «**Papucii lui Mahmud**», «**Doctorul Taifun**» și multe alte schițe, note și însemnări.

Sînt în paginile scrise de Gala Galaction fraze de o vibrantă și mișcătoare mărturisire de credință; sînt adevărate imnuri de slavă, ridicate spre cel Atotputernic, într-un grai împletit din prospețimea limbii populare, cu mireasma cuvîntului vechi și sfînt al scripturilor străbune; sînt rugă izvorîte din căldura binefăcătoare și lină a unui suflet, în care stăpînește devoțiunea față de Hristos și dragostea de oameni!...

4. Chiar criticii care — de pe o poziție reacționară și, deci, ostilă oricărei manifestări de simpatie sau de solidaritate a scriitorilor noștri, cu suferințele și aspirațiile poporului — nu acceptau abitudinea civică a lui Gala Galaction, s-au văzut obligați să recunoască deosebita valoare artistică a acestei nuvele. Este semnificativ cazul lui E. Lovinescu, a cărui ostilitate față de opera lui Gala Galaction nu s-a dezmințit dealungul a 30 de ani, dar care a trebuit să consemneze — în a sa «*Istorie a literaturii române contemporane*» (Editura «Ancora», București, 1928, vol. IV, p. 90) — și «măreția aproape biblică» a luptelor sufletești descrise în «Dela noi la Cladova», ca și «marea vigoare stilistică» arătată de autor în această nuvelă.

5. Toate din volumul «*Biserița din Răzoare*», editura «Viața Romînească», 1914; retipărit în «*Opere*», vol. I, ESPLA, Buc., 1949.

6. Din volumul «*Clopotele din Mînăstirea Neamțu*», editura Alcalay, București, 1916; retipărit în «*Opere*», vol. I, ESPLA, Buc., 1949.

Să desprindem, spre exemplificare, câteva rînduri din opera sa — deși ea se cere citită și recită mereu, cum se cere băută fără saț, o apă limpede de izvor. Iată, de pildă, o pagină în care Gala Galaction mărturisește puterea cea fără de margini a credinței: «Credința în Hristos e viață și putere; ea se face faptă, șir de fapte, munți de fapte! și o vedem în lume, o putem examina și judeca în manifestările ei nenumărate... Credința în Hristos... a trimis Paradisului legiuni de eroi, de sfinți, de nobile fecioare; a întins, întinde și va întinde sufletului omenesc, pînă la consumarea secolelor, cortul mîntuirii și al odihnei în Iisus Hristos. Iată efecte pe care nu poate să le nege nimeni... gîndește-te la puterea care le naște. Iată în mii de cazuri suferința și corupțiunea, boala și infamia, putregaiul trupesc și sufletească, prefăcîndu-se și înflorind miraculos: sănătate, pocăință, virtute! în numele singurului Iisus Hristos; judecă această forță miraculoasă... Admiră această putere necuprinsă... Auzi-o ca să n-o uîți niciodată: Iisus Hristos cheamă irezistibil, la credința în dumnezeirea Lui, pe cine-i place. Această credință cuprinde și robește ca apa și ca focul». 7)

Cine altul putea scrie o asemenea pagină, decît tînărul care — cu mai bine de o jumătate de veac în urmă — izbutise să înțeleagă taina prefacerii sufletești a lui Saul din Tars, pe drumul Damascului, și simțise el însuși irezistibila chemare la credință, la slujirea lui Hristos, la apostolatul creștin!?

În multe din operele lui Gala Galaction se află asemenea mărturii. El nu șovăie să înfățișeze — cu același avînt liric de mare poet — puterile ce i-au fost lăsate de Hristos, Bisericii Sale, pentru alinarea sbuciumărilor sufletești ale celor credincioși. Desprinzîndu-le din paginile unui roman, să ascultăm cuvintele prin care Gala Galaction zugrăvește, ca într-un minunat poem, măreția uneia din Sfintele Taine ale Bisericii: «Între tainele lăsate Bisericii de Intemeietorul ei, aceea care are o covîrșitoare importanță, prin faptul că adîncește conștiința creștinului, aprinde în el pocăința, rîvna evanghelică și dorul de desăvîrșire, este Taina Sfintei Mărturisiri. Adîncă, sufletească, regeneratoare și menită să strîngă în jurul duhovnicului pe fiii săi duhovnicești, această divină taină este suflul și vocea Sfîntului Duh peste grădinile Bisericii... Oriunde a prosperat Sfînta Mărturisire, viața creștină a fost salubră, plină de vioiciune și de fapte evanghelice. Cine cunoaște de aproape și iubește și practică această taină este puternic asigurat împotriva izbînzilor sfîșierilor și dezastrelor inimii omenești. Cînd ai un duhovnic experimentat, este ca și cum ai avea un protector ascuns, cu sfaturile și cu influența cărui obstacolele ivite în calea ta pot fi escaladate... Fericit este cel ce cunoaște calea mărturisirii și fericit este cel ce, la capătul acestei căi, printre brazi dătători de ozon duhovnicesc, găsește totdeauna pe sfîntul lui sihastru, pe integralul lui magistrat sufletească, așezat acolo de înțelepciunea și de iubirea de oameni a Intemeietorului Bisericii Creștine!... Duhovnicul este amicul nostru cel mai bun, este urechia Mîntuitorului aplecată asupra inimii noastre, este mijlocitorul nostru, între noi și jîlțul milostivirilor cerești. Un duhovnic, adică preotul creștin, întărit cu puterea de a lega și deslega, este ostiar grădinilor Raiului! Sub pravila precisă și înfricoșată a spoveda-

7. Din «Adamova», publicată în volumul «Clopotele din Mînăstirea Neamțu», pp. 26-27.

niei, el ascultă, sfătuește, judecă, pedepsește sau iartă, leagă și desleagă, iar după terminarea spovedaniei uită totul, ca și cum niciodată n-ar fi auzit nimic!... Discrețiunea duhovnicului este sigilată cu sigilii înfricoșate. Nici o dată cel ce a auzit, sub epitrahil, mărturisirea mea nu poate să vorbească despre ea, nici cu mine (în orele și în întâlnirile libere), nici cu vreo altă creatură pămîntească. Nu poate să vorbească decît cu Iisus Hristos, în rugăciunile sale, rugîndu-se pentru întărirea mea și pentru mîntuirea mea... Ferice de preotul desăvîrșit care, în biserica lui, în parohia lui, în cetatea lui, a știut și a izbutit să așeze statornic cortul mîntuirii, prin Sfînta Spovedanie! Ferice de sufletul creștin, dornic și plin de grijă, care a căutat pînă ce a găsit pe vrednicul duhovnic, pe omul de înaltă și evanghelică încredere, înaintea căruia să poată să se înfățișeze, nesfielnic și nud, ca un copil nevinovat, înaintea mamei sale! El este la fel cu neguțătorul de mărgăritare, despre care ne vorbește Sfînta Evanghelie, care aflînd un mărgăritar de mult preț, s-a dus, a vîndut toate cîte avea și a cumpărat acest mărgăritar» 8).

Aceeași înflăcărare sfîntă pentru tainica putere a credinței răsbate și din reflexiile pe care Gala Galaction le face, cu prilejul călătoriei sale la Ierusalim, asupra «Grădinii lui Iosif din Arimateia», în care scriitorul vede leagănul credinței creștine: «Odinioară, în grădina aceasta, unde Iosif din Arimateia, cumpărînd-o, a săpat primul mormînt, crescuseră pe pămîntul aspru și văros chiparoși, oleandri, terebinți și tot neamul acelor măracini cenușii și scunzi, familiari Țării Sfinte, pe cari îi găsim în coroana Mîntuitorului. Din țărîna — pe care erau s-o răscolească Iosif din Arimateia, credința și entuziasmul ucenicilor și atîtea veacuri de istorie pătîmașă — se ridicau, odinioară, lalele, anemone și graminee. Din aceeași țărîna, se ridică răsăritul atotmîntuitor al celei mai fericite taine pe care a cuprins-o vreodată fragila inimă omenească. Din cripta săpată sub terebinți și sub graminee, de Iosif din Arimateia, a crescut axa noastră sufletească, a tuturor celor ce ne închinăm Invierii lui Iisus Hristos. Cît de întinsă, cît de largă, cît de universală a ajuns în două mii de ani grădina lui Iosif din Arimateia! Cîte mii și sute de mii de suflete au sădit, cu gîndul, au îngrijit și au păstrat, viața întreagă, aci în grădină, crinii și trandafirii lui Iisus!.. Azi, în grădina lui Iosif cresc peste patruzeci de coperișuri, de capele și de turnulețe, peste care stăpînește mareața cupolă, cu cruce de aur, a bisericii Sfîntului Mormînt: Keniset-et-Kiyame. Din stîncile de odinioară, proeminente sau îngropate, au ieșit zecile de altare ale confesiunilor creștine. Din steluțele și din anemonele primare, au înflorit sutele de mii de făclii, care ard ziua și noaptea, în preajma Sfintei Grote. Iar din măracinii balsamaici care erau să crească pînă la fruntea Mîntuitorului, era dat să genereze geloziile confesionale — ghimpi simbolici! — care nu lipsesc... nici din Biserica Sfîntului Mormînt, nici din cununa lui Iisus Hristos»! 9).

Nezdruncinata credință în înțelepciunea și măreția căilor alese de Dumnezeu pentru a vădi puterea celor descoperite prin Evanghelia și jertfa Mîntuitorului este zugrăvită în multe din nuvelele lui Gala Galaction. Iată, de pildă, nuvela «Dionis Grecoteiul», care înfățișează impre-

8. Din «*Roxana*», roman, editura «Naționala-Ciornei», București, f. a., pp. 78-83.

9. Din volumul «*Caligraful Tertius*», ed. «Cultura Națională», București, f.a., retipărit în «*Opere*», vol. I.

sionanta întâlnire a povestitorului — pe o noapte de cumplită furtună, când se spărseseră zăgazurile cerurilor și se năpusteau spre pământul românesc de lângă Dunăre, torențele văzduhului, însoțite de urgia de foc a trăznetelor — cu umilitul și urgisitul Dionis, cel care slujise sub lovituri și ocări, pe la diferite curți boierești; pribeagul grec, zdrențaros și flămând, mistuit de chemarea tainică a slujirii lui Dumnezeu, adunase cerșind banii trebuitori călătoriei spre Sfântul Munte, unde rîvnea să-și găsească liniștea și mîntuirea sufletului. Și peste vreme, trecînd prin Constantinopol, într-un răstimp în care scaunul patriarhicesc era văduvit vremelnic, povestitorul regăsește pe cerșetorul — întâlnit cu treizeci de ani în urmă, în noaptea aceea înfricoșată, într-o pustietate din preajma Brăilei — în venerabilul mitropolit care săvîrșea Sfînta Liturghie în biserica Patriarhiei și pe care obștea credincioșilor din Constantinopol îl cerea cu îndrăsneală întîistătător și păstor. Bucuria revederii este depășită numai de frumusețea gîndurilor cu care se încheie povestirea și care exprimă pe deplin concepția lui Gala Galaction asupra puterii mai presus de fire a chemării pe care Mîntuitorul o îndreaptă spre cei aleși: «Un sentiment de adîncă evlavie, față de tainele voinței și ale iubirii lui Iisus Hristos, mă încovoia cucernic lângă blîndul și cucernicul moșneag, Dionis Patriarh al Constantinopolului!... Dela sacaua la care trăsese alături cu măgarul curții, la scaunul arhiepiscopal pe care a stat odinioară Sfîntul Ioan Gură de Aur! Atunci am înțeles, cu sfîntă emoțiune sublimăle cuvinte care se citesc în biserică: pe cele bune ale lumii le-a ales Dumnezeu ca să rușineze pe înțelepți și pe cele slabe ale lumii le-a ales Dumnezeu ca să afunde pe puternici»¹⁰).

Pentru Gala Galaction, biserica este locul liniștit, al odihnei sufletești, al păcii cugetelor sbuciumate și răvășite de furtunile năpraznice ale vieții. Cu multă măiestrie artistică este sugerat acest adevăr, în descrierea — care capătă semnificații simbolice — a bătrînei și aproape legendarei «bisericuțe din Răzoare»: «O potecă pe care nu putea s-o recunoască decât călăuza ducea prin fînul înalt pînă la piept. Cînd alunecam în cîte o groapă și ieșeam apoi din ea, spicurile ierbii și spuma miilor de flori de cîmp, care fierbea domol la adierea vîntului, se despicau vederii ca floarea apei, cînd te dai în fund și ieși deasupra. Printre norii rari și albi ai cerului albastru soarele privea sfredelitor. O mireasmă dulce ca mierea și tot ca ea stoarsă din toate florile îmi izbea în obrazii înfierbîntați. Mă opream din loc în loc și priveam în juru-mi noroadele albastre, albe și gălbioare, roșii și cafenii, care-și trăiau atît de drag ziua lor, sub norii călători, sub soarele etern. Eram din cale afară de obosit și aș fi dorit ca bisericuța din Răzoare să-mi iasă înainte mai curînd. În sfîrșit am ajuns-o. Ce vecinătăți avea, nu mai țin mînte. Venea parcă sub coastă, era nesfîrșit de mică și de veche, era de lemn și acoperită cu șindrilă, acum verde ca brotacul. Mi se pare că niște brazi întunecoși o apărau dinspre miazănoapte, sau era în partea aceea, un piept de stîncă, deasupra căreia stăpînea bradul... Biseriçuța era înconjurată cu un zaplaz... Niște trandafiri zdrențuiți umpleau un colțișor întreg, lângă altar, atît de mulți, atît de îndrăsneți, încît săriseră peste zaplaz și se cățarau pe coastă, pînă prin dreptul turlei. Biseriçuța era bine adăpostită; nu mișca o frunză, nu se îndoia un pai. Am șezut la umbră, pe pragul pridvorului. Gîndurile

10. Din volumul «Biseriçuța din Răzoare»; în «Opere», vol. I, pp. 76-92.

îmi stăteau în cap, ori mai bine se adunau toate într-unul singur: iată cel mai frumos loc de odihnă pe care l-am întâlnit în viața mea!... Mă ridicai de pe pragul lângă care zăcea un braț de fîn cosit, — și mă dusei să privesc în altar, printr-un ciob de geam potrivit între birne... În altar, pace adâncă. Pe sfânta masă: un sfeșnic, o cruce, o carte și sfântul Chivot. Domnul Euharistic odihnea odihna-i sfântă în tronul de împărat. Am venit înapoi la pragul pridvorului. Capul mi-a căzut pe prag. Și am adormit un ceas de somn necunoscut celor vii, cum n-am dormit de atunci niciodată, cum nu voi mai dormi decât după Ultima Euharistie, la umbra pridvoarelor eterne»¹¹). Dacă în descrierea pajiștilor și a bisericuții este prezentă atmosfera de basm a livezilor și căsuței Sfintei Vineri din legendele poporului nostru, — în somnul adânc și odihnitor se află preînchipuită, — ca floarea plină de mireasmă, în sămînța uscată și tare —, toată liniștea și pacea duhovnicească pe care le dăruiește credința, tuturor celor ce le caută!...

Despre opera literară a lui Gala Galaction s-ar putea scrie — și va trebui să se scrie — multe pagini de analiză, arătându-se aerul curat pe care s-a străduit să-l aducă și să-l păstreze în literatura noastră, de-a lungul unor decenii de rătăcirii și de miesme nesănătoase, pripășite pe aici de vîntul tu'urilor confuziilor. Nu este rostul și nici priceperea noastră să o facem.

Ne mărginim să subliniem încăodată că izvorul de apă vie, din care Gala Galaction a sorbit mereu puteri nebiruite pentru a sluji unei arte adevărate, a fost credința creștină.

Din adevărurile Evangheliei, el a desprins îndemn la trudă, fără răsplată, și lumină pentru descifrarea cărărilor celor bune, prin stufărișul lesne înșelător.

Chiar atitudinea adoptată permanent de scriitor față de problemele sociale ale zilelor sale, atașamentul lui față de cei mulți și oprimați, sprijinul pe care l-a dat totdeauna luptei eroice a maselor populare pentru dobîndirea libertății și pentru întronarea unor mai drepte orînduiri, — n-au pornit decât tot din adîncul învățăturilor evanghelice, pe care Gala Galaction le-a trăit intens și le-a prefăcut în pîrghii ale ființei, ale vieții și ale strădaniilor sale.

O pagină din emoționantul articol scris acum treizeci și cinci de ani — «La mormîntul lui Frimu» — este suficientă pentru a ilustra și simțămintele pe care Gala Galaction le-a nutrit față de mulțimea celor trudiți și exploatați, dar și poziția creștină de pe care a sprijinit scriitorul lupta lor dreaptă. Poposind în 1919, lângă mormîntul proaspăt al vrednicului luptător muncitor I. C. Frimu, — la căpătîiul căruia străjuia un mic stîlp roșu, — simbol al convingerilor socialiste — Gala Galaction scria aceste cuvinte sincere ca o mărturisire: «Scump prieten, inimă fierbinte și suflet de apostol! Ai voit să mîntuești pe frații tăi, ai voit binele poporului, ai voit să potrivești cu rindeaua ta — tîmplar sublim — nodurile și scrijeliturile blestematei trupine sociale. Te priveam totdeauna cu drag și cu admirație. Iubeam avîntul tău, veneram sfînta ta sinceritate și mă plecam adînc, cum mă voi pleca întotdeauna, înaintea crezului tău socialist. Dar de ce nu pot să-l spun și eu pe de rost, convins și tare, cum îl spuneai tu? Dece, dîndu-ți ție și tovarășilor tăi, toată inima mea, nu pot

11. *Ibidem*, pp. 37-42.

să vă dau și înregimentarea mea?... Soarta ta și a multora din lumea voastră roșie mă înfioră și mă neliniștește. Curajul vos'ru, credința voastră și din când în când moartea voastră eroică mă aduc la grea cum-pănă. Așa trăiau, așa mureau și legionarii lui Iisus Hristos acum șaptesprezece și optsprezece veacuri! Tu însuți, atît de curat la inimă, atît de iubitor de oameni și de plin de idealul tău — tu cu viața ta, violent isprăvită la calea jumătate, îmi amintești de o întâmplare analogă, pe care o recitesc cu evlavie, în fiecare an, înainte de Paște. Mă tulbură asemănarea aceasta, mă tulbură eroismul vos'ru și mă tulbură dreptatea revendicărilor și a luptei voastre. Dar ce vreți?... Mi-am dat cuvîntul și credința mea în chip irevocabil Celui mai mare dintre voi toți, care ați murit și veți mai muri în spînzurători și în pușcării!... Stîlpul roșu strălucește la soarele în declin și mă obsedează. Ești un semn întâmplător, aici în cimitir, ori ești o profecie? Sînt încredințat că, în împărăția pe care o aștept, judecata și sentințele vor fi mult mai drepte ca sub soarele ce apune, sînt încredințat că dreptatea lui Frîmu e mărturisită și de îngeri, dar ași fi voit ca pe mormîntul lui să văd simbolul din veacuri convenit al morții eroice pentru umanitate. Să nu dezbinăm, însă, unitatea noastră de simțire, pentru acest amănunt. Voi primi acest stîlp roșu dela căpătîiul tău, cu tot ce simbolizează și proclamă. Primește și tu să șoptesc deasupra tihnei tale: Fericiți cei prigoniți pentru dreptate, căci a lor este împărăția cerurilor! (Matei V, 10)»¹²).

Iată, înfățișat de însuși Gala Galaction, izvorul din care a pornit, cu decenii în urmă, atitudinea lui consecventă de solidaritate cu luptele poporului nostru, pentru libertate și dreptate socială. Este, desigur, o dovadă vie și nedesmintită a datoriei pe care o au toți cei ce slujesc lui Hristos, toți cei în inima cărora sămînța cea bună a cuvîntului evanghelic a încolțit și a rodit, de a sluji și năzuințele de azi ale poporului nostru, care și-a dobîndit libertatea și care-și făurește o viață nouă, de lumină și prosperitate obștească.

Creștin adevărat, cu tot cugetul și cu fapta statornică, Gala Galaction a arătat prin viața și opera sa că adevărurile creștine, sădite în inima curată a celui înzestrat cu talent, dau naștere unei arte sănătoase și trainice și unei înalte conștiințe cetățenești.

Este un adevăr ce trebuie luat în seamă și o pildă ce se cere pururea urmată!

TEOLOGUL

Alături de opera literară a Părintelui Gala Galaction, opera lui teologică este mică, privită ca volum. Părintele Gala Galaction n-a scris tratate, studii sau articole teologice de numărul scrierilor sale literare. Totuși, Părintele Gala Galaction este și rămîne în Teologia românească un fruntaș. Alții au putut scrie mai mult și mai variat decît el; nimeni n-a scris, însă, cu condeiul și cu duhul lui. El n-a scris mult, a scris important. Este interesant și îmbucurător că Părintele ne rezervă surpriza unui scris nepublicat încă.

Părintele Gala Galaction n-a scris din interes profesional, pe latura unei specialități exclusive, care de regulă îngustează simțul nostru teologic. El a scris dintr-un impuls lăuntric, dintr-o necesitate sufletească; a

12. Din volumul «O lume nouă», editura «Cugetarea», București, 1920, pp. 71-75.

pus și a rezolvat probleme, nu numai cu știința ei și cu cugetul și cu inima sa de teolog. Aceasta îl caracterizează. Preot și profesor de Teologie, el a făcut din scrisul său teologic o mărturisire de credință, o confesiune. Aceasta dă scrisului lui o semnificație și o valoare specială, pe cea a conștiinței unui om care a fost adevărat teolog, adică grăitor de Dumnezeu cu toată credința sa.

Caracteristic pentru scrisul teologic al Părintelui Gala Galaction este deasemenea că a fost preocupat de întrebări, care au păstrat pentru el un interes continuu, din tinerețe pînă la vîrsta de acum: întrebări fundamentale în Teologie, privind pe Hristos, Biserica temerurile credinței și vieții creștine, Ortodoxia.

În Teologie, Părintele Gala Galaction a debutat — în 1903 — cu o lucrare despre convertirea Sfîntului Apostol Pavel; era teza sa de licență: **Minunea din drumul Damascului**. Marea întrebare care este pînă azi schimbarea miraculoasă a lui Saul din Tars, pornit în gravă misiune de prigonitor, întărit cu gardă și peceti, al creștinilor dela Ierusalim și Damasc — primele înfiripări bisericești, — întors pe neașteptate la credința celor pe care-i urmărea cu patimă, solicită și acum și va solicita totdeauna gîndirea teologului. Cum anume s-a întîmplat minunea convertirii lui Saul? Ce îndemnuri și resorturi lăuntrice, ce gînduri și puteri, ce impresii, ce sentiment, ce lucrare dinafară au silit pe Saul, în drumul spre Damasc, să se mărturisească deodată creștin, «Ucenic» al lui Hristos cel prigonit în credincioșii Lui? Ce anume a făcut din persecutor, Apostol, din fanaticul rabin învățat, încrezut în știința și în privilegiile dumnezeiești ale neamului lui, pe smeritul penitent și la rîndul său prigonitul propovăduitor de toată viața al Nazarineanului răstignit, pe cel mai mare Apostol și pe primul teolog al învățăturii celei noi?

Părintele Gala Galaction a căutat să pătrundă în sufletul răzvrătit și răscolit al lui Saul și și-a pus întrebarea ca pentru el și pentru sine. El a îndrumat cercetarea marelui fapt, hotărîtor pentru destinele Bisericii, pe o cale neîncercată încă la noi; și-a pus problema nu numai exegetic și istoric, ci și psihologic. O transformare atît de mare, a unui om atît de adînc, trebuie să aibă un temel personal deosebit, o personalitate așa de bogată și de puternică, de pasionată pentru cunoaștere, cum a fost Saul, trebuie să fi fost interesată mai presus de toate de a dezlega enigma lui Hristos cel îngropat și înviat. Unde au ascuns creștinii Trupul Lui? Ce au făcut cu el? Curiozitate neliniștitoare, chinuitoare, poruncitoare, dar firească. Saul, ca și cei mai mulți din coreligionarii lui, nu credea în Învierea lui Hristos, vedea în aceasta o farsă creștină și-L socotea bine ascuns, ca să poată spune creștinii că a înviat. Imensă contradicție desigur între fapta presupusă de el și între credința creștinilor, dar ea izvora din mîntea cea omenească a lui Saul.

Așa pusă, întrebarea devine obsesie, intră în suflet, devine un caz de conștiință: Ce s-a întîmplat în realitate cu Iisus? Care este adevărul? A înviat sau n-a înviat? Aceasta dorea să știe Pavel, cu prețul unei neliniști chinuitoare. A întrebat, a arestat, a anchetat, a chinat creștinii, iscodindu-i cu un neastîmpăr însetat, nepotolit.

Torturat luni de zile, poate un an, poate mai mult, Saul a crezut într-o secundă, cînd a văzut fără de veste pe Cel căutat, pe drumul Damascului. Impotrivirea lui surprinsă a căzut ca o armă dintr-o mîna tăiată. Din cugetul lui răzvrătit, dezmințit și dezarmat astfel, a dispărut deodată în-

doiala și tăgada. Saul a văzut și a crezut: a crezut pe deplin, statornic cu o uriașă credință și putere de a mărturisi pe Hristos cel înviat, lumii întregi.

Ideea Părintelui Gala Galaction nu micșorează misterul convertirii lui Saul, ci-l apropie mai mult de mintea noastră. Il privește dintr-o latură de explicație posibilă, cât privește zbuciumul interior al lui Saul. Este un studiu de psihologie religioasă nefăcut la noi, într-o problemă așa de importantă pentru începuturile creștinismului, cum este «minunea din drumul Damascului».

Din această problemă și din personalitatea uimitoare a Sfântului Apostol Pavel, Părintele Gala Galaction a făcut, cu drept cuvânt, o preocupare de toată viața. Ultimul său studiu de interes teologic este închinat acestei probleme despre care Părintele a mai scris în cursul anilor în revista **Biserica Ortodoxă Română** și într-o revistă literară¹³⁾. Marele chip al Apostolului Neamurilor domină nu numai epoca apostolică, ci gândirea teologică de pînă acum, ca niciun alt creștin. Sfântul Pavel este o cheie a Teologiei creștine.

Privind de sus și cu vedere ageră, Părintele Gala Galaction a văzut interesul și legătura problemelor fundamentale în Teologie. «In sistemul dogmaticii ortodoxe — a scris Părintele Gala Galaction în **Piatra din capul unghiului**¹⁴⁾ — toate articolele de credință sînt intim interdependente și răspund unul pentru altul». Adevărurile creștine constituiesc în adevăr un bloc coerent și solid, ca o singură bucată. Ele sînt împreună și se cred sau nu se cred, toate.

Convertirea și prodigioasa autoritate misionară a lui Saul se explică prin Invierea lui Hristos. Apostolul a spus aceasta în mai multe feluri; a spus-o mai ales în acel cuvînt al cărui adevăr stă confirmat de existența Bisericii și e neclintit ca o stîncă: «Dacă Hristos n-a înviat, zadarnică este propovăduirea noastră, zadarnică și credința voastră» (Ep. I Cor. XV, 14). Dar nici propovăduirea, nici credința în Hristos n-a fost zadarnică; Apostolul știe aceasta prea bine. Credința și propovăduirea lui s-au transformat în credința și propovăduirea multora. Rabinul convertit pe drumul Damascului adeverește într-una faptul Invierii lui Hristos. Părintele Gala Galaction are scrise prea frumoase pagini, nepublicate încă, de o vigoare logică și teologică rară în scrisul creștin, despre marele adevăr al Invierii Domnului, care stă la temelia credinței noastre și la începutul Bisericii. Cînd vor putea fi citite, ele vor face bucuria și folosul tuturor.

Invierea lui Hristos — zice Părintele Gala Galaction — este un adevăr care umple cerul și pămîntul. Acest adevăr este suportul tuturor celorlalte. Tot ce sîntem și lucrăm în creștinism stă pe temelia Invierii lui Hristos. «Invierea Domnului a biruit spaima morții, a dejucat pe diavolul, ne-a deschis fîntînile mîntuirii»¹⁵⁾.

Adevărul istoric al Invierii se împletește cu adevărul dogmatic al Sfintei Euharistii. Ca și Invierea, Euharistia este un fapt și un adevăr fundamental și precumpănitor în credința creștină, este «dumnezeescul miez al învățaturii ortodoxe». Ea menține între noi pe Iisus Hristos, în minunată identitate cu Cel din ceruri. Nu există creștinism fără credință

13. Vezi «*Studii Teologice*» nr. 7-8, sept.-oct. 1951.

14. «*Scrisori teologice*», București, 1926, p. 9.

15. «*Piatra din capul unghiului*», pp. 16-18.

în Inviere și în Sfânta Euharistie. «Cine se numește pe sine creștin, fără să creadă în înfricoșata taină a Sfântului Potir și în Invierea cea de obște, acela este mincinos, și adevărul nu este în el» (I Ioan II, 4) ¹⁶). Fără Sfânta Euharistie toate celelalte sînt ritualism și corvoadă.

Din cununa de adevăruri creștine pe care se întemeiază Biserica nu lipsește niciunul în puținul scris teologic al Părintelui Gala Galaction, pentru care **Piatra din capul unghiului** este o compensație prisoselnică. Această carte, mare prin conținutul ei de aur, este plină de substanță teologică, de o precizie, o claritate și o discretă adîncime, care fac din ea o călăuză luminoasă și întăritoare pentru preotul și credinciosul ortodox. Părintele Gala Galaction scrie nu numai cu știință teologică, ci și cu un simț teologic propriu, cu o intenție de «văzător», cu o siguranță de inițiat, care nu este darul tuturor. Părintele Gala Galaction cunoaște și crede temeinic esența adevărului creștin și, ce e mai mult, face din aceasta, cum am zis, nu doar o carte pentru alții, ci o mărturisire de credință pentru sine și un îndemn pentru toți.

Aceasta a fost **Piatra din capul unghiului** în anii nedumeririi și turburării pe care a produs-o apariția unei secte, ce-și ascundea cu ipocrizie calculată originile protestante sub masca unor nevinovate, ba chiar bine intenționate reforme și însuflețiri a cultului și a duhului ortodox; — în vilva ridicată în București și în țară de cuvîntul și scrisul îndrăzneț și rătăcit a doi clerici ce-și ziceau «ortodocși», dar a căror credință și activitate se alimenta din idei și fonduri neortodoxe; în împerecherea adusă între preoți și credincioși, în presă, în adunări, — în emoția și fierberea religioasă necunoscută încă la noi pînă atunci (1920-1924), Părintele Gala Galaction este cel care a văzut luminile mai clar și a înțeles situația mai bine. El a smuls cu hotărîre și cu durere masca de pe chipul reformatorului Ortodoxiei în duhul protestantismului și a strigat cu putere clerului și credincioșilor, ca un Arhanghel între îngerii șovăitori: «Să stăm bine, să stăm cu frică, să luăm aminte!».

Cu clară-vedere, cu sinceritate și cu curaj, Părintele Gala Galaction a deosebit între sfînta instituție a Bisericii și între greșelile ce se pot săvîrși în sînul ei de unii preoți sau credincioși, a cumpănit între «sminteli» și între învățătura adevărată, între păstori mincinoși, iconomi netrebniți și adevărați preoți, între neghina și grîul ce cresc în lanul Bisericii. A vădit lipsa de bună credință, falsitatea, perversitatea și ignoranța sectară și le-a țintuit cu autoritate acolo unde au și rămas de atunci: la stîlpul ereziei.

Procesul trecea astfel dincolo de părerile personale ale unui cleric, care, din știința și cu puterea sa, reforma cultul ortodox, după «convîngerile» sale. Părintele Gala Galaction a identificat izvorul protestant al clericului socotit de sine ortodox și a pus în lumină abaterea și răzvrătirea lui. La discuțiile ajunse în presă, provocate de mișcarea sectară, au participat mai mulți alții, clerici și laici, profesori și literați, dar niciunul n-a scris mai bine decît Părintele Gala Galaction. Scrisul celorlalți s-a uitat de atunci. **Piatra din capul unghiului** va rămîne o carte de temei în literatura teologică ortodoxă. Ea a fost totodată piatră de mormînt pe marele succes visat de reformatorul protestant al Ortodoxiei, dela «Cuibucu barză».

16. *Ibidem*, pp. 38-39.

Cartea a fost o biruință a simțului ortodox, câștigată cu sufletul, cu condeiul și cu prestigiul Părintelui Gala Galaction. Ea adus lumină în confuzia produsă de sectari, a tras linie adâncă și dreaptă între pretextele și veleitățile lor și între tezaurul de credință al Bisericii Ortodoxe, între infirmitățile unora și starea ei normală. În fața provocării ereziei preumțioase, Părintele Gala Galaction a spus cu siguranța convingerilor sale de preot și teolog ortodox:

«Toate zmintelile din Biserica Domnului, toate crengile uscate, toate uriciunile și toată neghina pe care diavolul a semănat-o, în noaptea vremilor, în ogorul cel dumnezeesc: toate, toate! nu pot desființa sanctitatea și indefectibilitatea Bisericii» (p. 26).

«Toate câte văd în Biserică mă dor și mă pun la grea încercare și mă cufundă uneori în prăpăstii de întuneric și de jale, — toate, toate nu pot să stea în cumpănă cu făgăduințele și cu asigurările lui Iisus Hristos, date sfinților săi ucenici, înainte și după învierea sa din morți, așa cum nu poate să stea în cumpănă un fir de iarbă de pe poalele unui munte, cu muntele însuși» (p. 41).

Din episodul critic al anilor 1920-1924, Părintele Gala Galaction a scos o bună lecție nu numai pentru pescuitorii în apă turbure, ci și pentru Biserica Ortodoxă însăși. Aceasta face îndoit meritul «**Pietrei din capul unghiului**» și arată sinceritatea și grija pentru binele Bisericii, cu care a scris Părintele Gala Galaction. A demasca și critica rătăcirea era necesar, dar nu destul. Ea era un simptom, care întorcea atenția preotului ortodox spre Biserică.

Părintele Gala Galaction a văzut și a recunoscut unele stări triste, care explicau în parte confuzia religioasă. Cauza acestei stări erau păcatele politice ale vremii. Școlile preoțești, «fabrici didactice» erau îndrumate de Ministerul Instrucțiunii. Conducătorii statului nu aveau de cât interese politice. «Cheile comorilor Bisericii» se găseau astfel «în buzunarele lui Iulian Apostatul» (p. 88-89, 101-103). Statul deținea monopol asupra Bisericii și a dogmaticii creștine. În această situație, clericii deveneau funcționari și vînat politic (p. 109), preoțime convențională, fără știință, fără eroism (p. 39).

Aceste cuvinte tari nu erau pentru toți preoții, erau pentru destui din ei, a căror lipsă de vocație și de râvnă făcea în Biserică spărturi, pe unde se strecurau, cu intenția de a o «îndrepta», lupi în piele de oaie. Impotriva acestei stări, Părintele Gala Galaction cerea, prevăzător, o «înțeleaptă separare» între Biserică și Stat (p. 106).

Părintele Gala Galaction a scris cu sacră indignare, cu curaj și cu clară înțelegere. Prea Cucernicia Sa avea nu numai știință și talent; avea autoritate morală și demnitate preoțească, ce-l îndreptăteau să cenzureze și stările triste și cauzele lor. Conștient de greutățile preoției, de piedici, de opoziții, de supărări, Părintele Gala Galaction răspundea preoților îngrijorați cu întrebarea: «Dar atunci de ce mai sîntem preoți?» (p. 14).

Lupta împotriva mișcării sectare i-a adus neplăceri și ofense. Aceasta arată cu atît mai mult necesitatea ei pentru Biserică. Cu totul dezinteresat personal și profesional în procesul desbătut pe seama preoțimii, în care se pronunțau cu ușurință chemați și nechemați, Părintele Gala Galaction a făcut o mărturisire mișcătoare:

«Mă aflu preot în Biserica Ortodoxă. Mă găsesc și eu pe nicovalea povîrnită și plesnită a situației noastre bisericesti și sub nevăzutul ciocan

al evenimentelor gata să se prăvăle. O înfricoșată poruncă a lui Iisus Hristos m-a smuls din lunga mea expectativă literară și m-a împins la preoție și la sacrificiu. Între mine și jertfelnicul Domnului meu nu sînt venituri, nici politică, nici menajamente oficiale. Biserica Ortodoxă și toată arhaica și subjugătoarea ei podoabă îmi este scumpă, nu pentru că am vreo bogăție dela ea — căci n-am nici una — ci pentru că am învățat s-o iubesc în ani lungi de meditare și de literatură» (p. 109).

Această mărturisire este foarte prețioasă pentru cunoașterea și aprecierea omului, care este preotul, teologul și scriitorul Gala Galaction. Ea arată unitatea de gândire și de simțire în ființa sa, armonia dintre credință și talent, dintre concepție și atitudine. Ea dă teologiei și literaturii Părintelui Gala Galaction valoarea unei convingeri, a unei simțiri adînci, a unei credințe.

În nici o latură a bogatei ființe și vieți sufletești a Părintelui Gala Galaction nu s-a manifestat poate mai bine acest acord și concurs al calităților și năzuințelor lui, cît pe amvon. Cucernicia Sa este încîntător ca literat, convingător ca teolog; este însă cuceritor ca predicator. Este pentru totdeauna păcat că predicile sale nu vor putea fi citite în forma în care le-a rostit.

Pornind liniștit și părintește dela imagini frumoase sau dela idei ușor accesibile, predicatorul înaintează concentrînd pe nesimțite materialul, pe un plan simplu și solid, fixează vorbind obiectul și interesul cuvîntării, se ridică treptat într-o zonă tot mai înaltă și mai caldă, ridicînd cu sine pe ascultătorii câștigați și vrăjiți, îi încordează sufletește ca pe sine și li se dăruiește și comunică apoi în izbucniri de elan, cu o căldură și o putere irezistibilă. Cînd predicatorul a terminat, ascultătorii plutesc pe cuvintele lui în sfera de sus a vieții și a intereselor omenești.

Predica Părintelui Gala Galaction este în chip firesc teologică și literară; ea învață și place, dar mai presus de toate, ea mișcă, trezind sfîntul fior al credinței și al emoției religioase, într-un grad și un chip excepțional la noi. Predica este o mărturisire de credință și de simțire, este împărtășire de gînd și de duh creștin, este chemare de profet și de apostol. Cine l-a auzit odată vrea să-l asculte totdeauna.

Ceea ce-l face cuceritor în scris și în cuvînt pe Părintele Gala Galaction este omul, personalitatea sa unică: bunătatea, blîndețea, marea sa iubire de oameni, naturalețea, smerenia, căldura, însuflețirea sa. Chiar talentul Părintelui Gala Galaction este manifestarea bogăției ființei sale interioare, o revărsare firească a unui prisos de simțire, este scris și grai din prisosul inimii — natural ca omul însuși așa cum s-a născut. El nu este convențional, artificial, solemn, din calcul sau afectat. Părintele Gala Galaction nu vorbește sau scrie în două sau mai multe feluri, ci într-un singur fel: așa cum este, cum crește și cum simte, ca un om identic totdeauna cu sine însuși. Puterea lui cea mare este credința. Cu această credință scrie și vorbește, se apropie de oameni și de Dumnezeu. Legătura dintre literatură și dragostea pentru preoție, ca două manifestări ale aceleiași vocații, a mărturisit-o, cum am văzut, Părintele însuși.

Teologia Părintelui Gala Galaction se împlinește și desăvîrșește în slujirea sa preoțească. Cine nu l-a văzut slujînd la altar și rugîndu-se, nu-l cunoaște încă bine. Recules în adîncă evlavie și emoție, Părintele Gala Galaction oficiază cu toată ființa sa; trăind în sobor ceresc de îngeri și de sfinți. Slujitorul este absent dintre oameni și prezent înaintea lui

Dumnezeu. Ruga lui este îngenunchere, suspin și lacrimă. Părintele participă nu cu noi păcătoșii și muritorii la o slujbă omenească în Biserica luptătoare, ci cu puterile netrupești și cu dreptii fericiți la liturghia cerească, săvârșită de Iisus Hristos însuși. Părintele slujește încălzit și transfigurat de sentimentul prezenței lui Dumnezeu, a lui Hristos cel cereșc și euharistic.

Părintele Gala Galaction știe că nicio carte, nicio rugăciune, nicio predică și niciun rit nu poate cuprinde și exprima atîta teologie cît sfîntul potir. De aceea, mai mult decît oriunde și mai bine decît în orice, teologia Părintelui Gala Galaction se exprimă prin evlavie, în sacerdoțiu la sfîntul altar, acolo unde credința înalță și schimbă pe credincios și-i dă senzația prezenței lui Dumnezeu și presimțirea nemuririi. Părintele Gala Galaction este unul din fericiții credinței. De aceea, teologia lui este ceea ce a dorit să fie toată teologia ortodoxă: o sfîntă realitate.

TRADUCĂTOR AL BIBLIEI

Părintele Gala Galaction este, așa dar, înainte de toate, preot; opera sa cea mai de seamă, aceea care-i încoronează toate ostenele și-l face deosebit de mare în ochii noștri, este traducerea Sfintei Scripturi, după cele mai bune izvoare și în cea mai frumoasă limbă românească.

Pentru necunoscători, problema traducerii Sfintei Scripturi în graiul poporului pare ușoară și neînsemnată, ca a oricărei scrieri din antichitate. Dar în vremea noastră, adică în secolul culturii și al științei, mai gîndesc astfel numai literații străini de dificultățile filologice, de controversile teologice și de îndoielile pe care le ridică, la tot pasul, critica textuală și exegeza cărților sfinte. De fapt, numai cînd pornești la lucru îți dai seama de greutatea muncii la care te-ai angajat și, mai ales, de răspunderea ce iei asupra-ți, căci numai atunci faci cunoștință cu felurimea nesfîrșită a izvoarelor textului, cu specificul studiilor biblice și cu cerințele unei bune traduceri.

Sfînta Scriptură, prin origina, vechimea, caracterul și destinația ei, se deosebește fundamental de orice altă scriere. Compusă în împrejurări excepționale și purtînd în slovele ei harisma inspirației divine, ea se bucură de o autoritate unică în lumea creștină. Noi ne-am obișnuit a-i da numele grecesc Biblia — cuvînt care însemnează «carte» — dar ea nu este de fapt o carte, ci o întreagă și variată colecție de cărți. Pentru compunerea acestor cărți, Dumnezeu nu s-a servit de un singur om, ci de o mulțime de oameni, iar acești oameni au aparținut unor epoci și generații deosebite și reprezintă personalități morale, religioase, misionare și literare deosebite. Deși cuprind același crez religios, cărțile acestea se deosebesc mult unele de altele, căci unele sînt istorice, altele didactice, iar altele profetice, fiecare aghiograf folosindu-se, pentru scopul urmărit de el, de cele mai variate cuvinte și expresii, din toate domeniile de activitate omenească: știință, artă, tehnică, viață socială. Cărțile Sfintei Scripturi poartă apoi într-însele pecetea unor amintiri, credințe, obiceiuri și năzuințe care umplu nu numai cele cincisprezece veacuri, cîte s-au scurs dela compunerea Genezei pînă la redactarea Apocalipsei, ci istoria întregii omeniri, dela facerea lumii pînă la sfîrșitul veacurilor și judecata din urmă. Spre deosebire de orice altă carte, Sfînta Scriptură îmbrățișează astfel întreaga existență și raportează totul la Dumnezeu, autorul și stăpînul

a toate. Prin aceasta, ea este în același timp operă de învățămînt și de acțiune, căci ne descoperă adevărul și ne călăuzește spre binele suprem: desăvîrșirea spre virtute și fericirea cea veșnică.

Din această cauză, cunoașterea cuprinsului Sfintei Scripturi constituie o îndatorire de căpetenie pentru toți credincioșii și cu atît mai mult pentru slujitorii altarelor. Fericitul Ieronim, exprimînd convingerea creștinilor din primele veacuri, afirmă, pe bună dreptate, că «ignoratio Scripturarum ignoratio Christi est», iar Sfîntul Ioan Gură de Aur, cel mai de seamă reprezentant al gîndirii și retoricii creștine din veacul de aur al Bisericii, ne spune că în nicio carte din lume nu aflăm, ca în Sfînta Scriptură, adevărul cel veșnic, calea spre bine și izvorul vieții, căci nici una nu cuprinde, ca ea, cuvîntul lui Dumnezeu și nici una nu ne oferă, cît ea, îndemn la sfințenie, mîngîiere în necazuri, lumina cunoașterii.

Limbile ebraică și greacă, în care s-au scris cărțile Sfintei Scripturi, au încetat însă de mult a mai fi vorbite și sînt accesibile doar unui număr restrîns de învățați. Din această cauză, încă din vechime s-a ivit nevoia traducerii lor în graiurile cunoscute credincioșilor. Cea mai veche traducere de cărți biblice s-a făcut în limba greacă, cam cu trei veacuri înainte de Hristos, și este cunoscută sub numele de Septuaginta. Ea cuprinde cărțile Vechiului Testament, din canonul palestinian, la care traducătorii au adăugat și cărțile pe care le cîșteau ca sfinte Iudeii din afara Palestinei. După întregirea canonului biblic cu cărțile Legii celei Noi, Biblia a fost tradusă, rînd pe rînd, într-o mulțime de limbi; siriacă, latină, egipteană, gotică, armeană, gruzină, slavonă, germană, engleză, franceză și altele, căci fiecare popor creștin ține să citească în limba sa cuvîntul lui Dumnezeu.

Dreptul fiecărui popor de a avea Biblia în limba sa se întemeiază pe trimiterea Apostolilor la propovăduire către toate neamurile pămîntului (Matei XXVIII, 19), pe minunea glosolaliei dela Cincizecime (F. A, II, 1-47), pe profeția Mîntuitorului cu privire la răspîndirea Evangheliei la toate neamurile de sub cer (Matei XXIV, 14; Rom. XI, 25) și pe cuvintele marelui Apostol Pavel din I Cor. XIV, 19: «Dar în Biserică vreau mai bine să rostesc cinci cuvinte cu înțeles, ca să învăț și pe alții, decît zece mii de vorbe în limbă insuflată». Iar nevoia de traduceri a devenit deosebit de imperioasă în epoca modernă, cînd popoarele încep să sfărîme cătușele feudalismului, se organizează în state naționale, și își afirmă tot mai răspicat dreptul imprescriptibil la independență politică, economică și culturală. Pentru cele mai multe popoare, limba Bibliei constituie factorul hotărîtor al formării conștiinței naționale și rădăcina din care au odrăslit cele dintîi opere literare.

La fel s-au petrecut lucrurile și în viața poporului român. Codicele Voronețean și Psaltirea Scheiană s-au scris, fără îndoială, în epoca de înfîrîpare a sentimentului național românesc. Tetravangheliul și Praxiul diaconului Coresi, traducerea lui Simion Ștefan, Biblia lui Șerban Cantacuzino și toate Bibliile apărute la Blaj, la Petersburg, la Buzău, la Smirna, la Buda, la Sibiu, la București, sau în alte tiparnițe din țară și străinătate, sînt așa dar nu numai contribuții pioase la întărirea credinței creștine, ci și momente de seamă din istoria luptei poporului român pentru făurirea unității și independenței sale naționale.

Deosebit de numeroase sînt traduceri și edițiile românești ale cărților biblice în sec. al XIX-lea și al XX-lea. Ele sînt cerute, de sigur, și de

concurența pe care și-o fac cultele creștine, dar sînt cerute și de avîntul studiilor teologice — care subliniază tot mai hotărît nevoia întoarcerii la izvoarele originale ale cuvîntului lui Dumnezeu, precum și de schimbările firești prin care trece limba romînească în urma schimbărilor intervenite în viața politică, economică și culturală a poporului. Din acest punct de vedere opera realizată de părintele Gala Galaction întrece, ca valoare exegetică și frumusețe literară, toate traduceri anterioare și constituie o piatră de hotar în istoria Bibliei romînești.

Cînd pornește la lucru, Părintele Gala Galaction, dascăl iscusit de studii biblice și scriitor cu renume, cunoaște ca nimeni drumul pe care trebuie să meargă și dispune de toate cunoștințele trebuitoare: mînuitor neîntrecut al limbilor ebraică, greacă, latină, germană, franceză, engleză, italiană; erudit de seamă în domeniul teologiei, filosofiei, istoriei și literaturii; maestru desăvîrșit al condeiului și graiului romînesc; slujitor devotat al Bisericii Ortodoxe; crainic într-aripat al năzuințelor spre mai bine ale poporului nostru și ale oamenilor cinstiți din lumea întreagă —, atîtea însușiri menite să garanteze dintru început reușita deplină a ostenelelor sale.

Cel dintîi rod al acestor ostenele este ediția de probă a Noului Testament, publicată în 1927, cu îndemnul și sprijinul Bisericii. Fidelitatea față de textul original grecesc, utilizat după cele mai bune și mai noi ediții critice, și alesele însușiri artistice ale limbii au făcut ca traducerea să se bucure de o bună primire în rîndul clerului și credincioșilor, cu toate criticile răuvoitoare pe care i le-au adus cîțiva teologi. Faptul că numai după doi ani, în 1929, se tipărește, într-un tiraj mult mai mare, ediția a doua, arată limpede că traducerea părintelui Gala Galaction împlinea la vreme o lipsă tot mai simțită și dovedește că marea masă a preoțimii și credincioșilor noștri știe să prețuiască după cuviință operele de adevărată valoare teologică și de înaltă ținută literară.

Încă de pe cînd era student în teologie, inima părintelui Gala Galaction este frămîntată de gîndul de a da Bisericii străbune și o traducere a cărților Vechiului Testament, pe care toți profesorii de specialitate dela facultățile de teologie le predau după textul ebraic, dar pe care traduceri romînești le redau după Septuaginta. Pentru împlinirea acestui gînd, părintele Gala Galaction își unește puterile cu acelea ale regretatului dascăl de limbi semite și orientale, preotul Vasile Radu, precum și cu acelea ale fostului mitropolit și mai tîrziu patriarh Nicodim Munteanu. Scopul urmărit de ei a fost acela «de a da Bisericii Ortodoxe Romîne o traducere cît mai exactă, limpede, fără cuvinte anevoie de înțeles și într-o formă cît mai îngrijită, păstrînd nota arhaică a atît de frumoasei limbi a vechilor traduceri».

Așa a văzut lumina zilei Biblia romînească din 1936, tipărită cu binecuvîntarea Bisericii și ca ediție a Sfîntului Sinod. În această traducere, se reeditează Noul Testament în versiunea părintelui Gala Galaction, însă într-o formă îmbunătățită, cu locuri paralele și cu titluri mai clare în fruntea fiecărui capitol. Și această lucrare s-a bucurat, cum era de așteptat, de o călduroasă primire din partea cercurilor eclesiastice și laice și s-a epuizat într-un timp neașteptat de scurt. La aureola legată de numele părintelui Gala Galaction și la prestigiul cărturăresc și bisericesc al celorlalți doi ostentori, se adaugă, de această dată, și originalitatea lucrului: noua traducere reprezintă o treaptă superioară de concepție și de me-

toată, căci pune în vigoare textul masoretic, adică original al Bibliei ebraice și arată drumul firesc al oricăror viitoare traduceri.

Această Biblie, care se întemeiază, în primul rând, pe izvoarele textului ebraic și numai în al doilea rând pe Septuaginta și pe celelalte traduceri vechi, a pornit în lume odată cu marea mișcare bisericească din sec. XVI. Marile și răsunătoarele discuțiuni biblice, care au umplut ultimele două sute de ani, au plecat de-a-pururi — firește, în ce privește Vechiul Testament — dela Biblia ebraică. Aceste discuțiuni au dat, ca să zicem așa, un fel de canonicitate științifică textului ebraic. După Renaștere și Reformă, studiul exegetic al Vechiului Testament, cărțile de specialitate biblică și orice controversă sau ci'at scripturistic au ca temelie totdeauna originalul ebraic.

Luînd ca bază pentru noua traducere a cărților Vechiului Testament textul ebraic, traducătorii Bibliei din 1936 au împlinit așa dar o mare nevoie științifică, o cerință imperioasă a literaturii noastre bisericești și o îndatorire de seamă a învățămîntului și misionarismului ortodox. Munca lor a fost cu atît mai prețioasă, cu cît au știut ca la traducerea textului ebraic să țină seama, în mod critic, de contribuția vechilor traduceri, de traducerile mai de seamă din limbile moderne și contemporane și de ultimele rezultate ale exegezei biblice, fără să se depărteze cu ceva de înțelesul atașat de Biserica Ortodoxă textelor controversate.

Și această Biblie s-a epuizat extrem de repede. Cu îndreptări și îmbunătățiri, ea se publică din nou, într-un tiraj, cu mult mai mare, în condiții tehnice superioare și la un preț accesibil tuturor cetitorilor, în anul 1938, la 250 de ani după tipărirea Bibliei lui Șerban Cantacuzino. De această dată munca de perfecționare a ediției din 1936 este făcută, cu destoinicie și răbdare, numai de către iscusiții cărturari Vasile Radu și Gala Galaction.

Traducerea în romînește a Bibliei este opera care încununează strădaniile neobosite ale scriitorului și teologului Gala Galaction.

De altfel, însuși Părintele Gala Galaction a ținut să mărturisească: «...Aș fi plecat din lumea aceasta cu inima grea, dacă Stăpînul din ceruri nu mi-ar fi dăruit puteri și miraculoase împletiri de împrejurări ca să talmăcesc și să tipăresc Sfînta Scriptură. Literatura mea ar fi rămas ca un soclu fără statuie, deasupra. Strădaniile mele de trei decenii, studiile mele teologice, limba mea romînească, așa cum o știu și cum am scris-o, dorul meu nestins după o jertfă regească adusă la Curțile Templului... toate treceau și se iroseau ca materialul adunat pentru clădirea unei case pe care Stăpînul n-a avut binecuvîntare s-o vadă ridicat»¹⁷).

Părintele Gala Galaction a avut parte să-și vadă, durată în tipar și hîrtie, cea mai dragă și mai scumpă dintre operele sale; dar teologia romînească să primească acest neprețuit dar, pentru care îi păstrează și îi va păstra recunoștință nestinsă.

REDAȚIA

---

17. In loc de prefață, în «Opere», vol. I, p. 33.

IN REZUMAT, CUVINTAREA MEA DE RECEPȚIUNE LA ACADEMIE

Epistola lui Aristeia este o scriere apocrifă. Autorul ei (pe care nu l-a chemat Aristeia) vrea să ne explice, desigur călăuzit de o legendă, răspîndită între evrei, prin ce împrejurări și în ce condiții a apărut traducerea elinească a Bibliei ebraice, adică Septuaginta, versiunea celor 70 de traducători,

Legenda vorbește de un colegiu de 70 cărturari ebrei, cari, în urma unei înțelegeri amicale dintre Regele Egiptului, Ptolomeu Filadelful, și Eliazar marele preot din Ierusalim, au venit în Alexandria, și sub ocrotirea regelui au tradus Thora lui Moise. Acestea s-ar fi petrecut în secolul III, înainte de era creștină. Mai târziu, legenda s-a amplificat. Cei 70 de traducători au tradus nu numai cărțile lui Moise, dar întreaga Scriptură a Vechiului Testament.

Cercetarea științifică de mai târziu stabilește că într-adevăr cărțile sfinte ebraice au fost traduse, mai toate, în Egipt, între anii 300 și 100, înainte de era noastră, dar câți au fost traducătorii, cum l-a chemat și cine i-a patronat nu se poate ști. Trebuie să admitem că traducerea s-a săvîrșit, treptat, dealungul multor decenii, și că traducătorii nu s-au cunoscut între ei. Adică exact așa cum s-a întîmplat cu traducerea Sfintei Scripturi și la popoarele creștine, în primele veacuri, după Sfinții Apostoli.

Cuceririle lui Alexandru cel Mare răsturnaseră lumea veche. În Asia Mică, în locul marilor și micilor despotii de altă dată, se întemeiaseră statele grecești, în deosebi statul Ptolomeilor, în Egipt și al Seleucizilor, în Siria. Palestina era măr de discordie între ele. Evreii din Egipt începeau să uita limba părintească și vorbeau elinește. Generațiile tinere nu mai înțelegeau ebraica. Sfintele sururi trebuiau traduse în limba greacă. Aceasta a fost prima necesitate care i-a îndemnat pe înțelepții lui Israel să dea pe altă limbă cuprinsul cărților sfinte. A doua necesitate era mai puțin clară, dar tot atît de adevărată. Era îndemnul misterios și irezistibil, pe care micul popor, păstrătorul poruncilor din Muntele Sinai, îl simțea să propună și să predice lumii întregi comoara lui religioasă.

Cei 70 de traducători legendari, cum și toți acei necunoscuți și zeloși misionari monoteiști ebrei, cari străbăteau mările și țările imperiului roman, înainte de apostolii Evangheliei, sînt precursorii legitimi ai creștinismului.

Epistola lui Aristeia ne istorisește un basm, dar opera pe care vrea să ne-o legitimizeze este una dintre pîrghiile culturale ale omenirii.

La cei 70 de traducători, din legendă, s-au tot adăugat, de două mii de ani încoace, toți apostolii, toți cărturarii și toți vizionarii, cari

s-au străduit să dăruiască popoarelor lor mai multă lumină, mai multă dreptate și mai multă umanitate.

La cei 70 de traducători ai Bibliei ebraice, s-a încorporat familia imensă a traducătorilor creștini, din zeci de popoare și de limbi, de la început și pînă azi, și mai departe, în vălurile veacurilor viitoare.

Am mărturisit, adeseori, preliminariile, strădaniile și multele mele dezamăgiri de traducător al Bibliei. Desăvîrșita mea vasalitate sufletească față de Cel ce a rostit Predica de pe Munte — această eternă constituție a iubirii de oameni, a frăției dintre noi și a democrației ideale — admirația mea pentru Sionul rediviv și pentru eroii lui, devotamentul meu față de Biserica părinților mei și solidaritatea mea de preot cu cinstea ei confesională, cum și alte împrejurări, tainic poruncite de Mîntuitorul... m-au adus și pe mine în această legendară, în această milenară familie, prezidată de cei 70.

Acum 28 de ani, am început să traduc Noul Testament. Povestea e contemporană. Parabola lui Aristeta este clară.

GALA GALACTION

V I A Ţ A B I S E R I C E A S C Ă

ALEGERILE EPARHIALE

La 1 aprilie anul acesta, în cuprinsul întregii noastre Biserici s-au desfășurat alegerile eparhiale, adică alegerile membrilor adunărilor eparhiale.

Aceste alegeri au constituit un prilej de manifestare a conștiinței ortodoxe care se afirmă în forme de trăire sobornicească, și totodată un prilej de nestînjenit exercițiu al libertăților și drepturilor religioase asigurate tuturor credincioșilor în condițiile Statului popular.

Participarea corpului electoral a fost, atât la colegiile preoțești cât și la cele mirenești, în medie de peste 95%. Clericii și credincioșii au înțeles să-și cinstească în mod deosebit pe cei mai destoinici reprezentanți ai lor, propunându-le candidatura.

Purtători de cuvânt ai marii obști a clerului și credincioșilor Bisericii noastre, candidații care au întrunit sufragii unanime sînt oameni bine cunoscuți, fie prin evlavie, fie prin activitatea lor pe teren bisericesc.

Alături de simpli și devotați credincioși laici și de modești preoți care se ostenesc, «cu timp și fără timp» în ogorul Domnului, listele electorale au cuprins și numeroase personalități de seamă, fruntași ai vieții noastre publice, culturale și bisericești, ca Dr. Petru Groza, Profesor Academician P. Constantinescu-Iași, Profesor Vasile Rășcanu, venerabilul părinte academician Gala Galaction, și alții.

Mișcîndu-se nestînjenită de nimic, pe linia vechilor sale tradiții și orînduirii canonice, Biserica noastră nu s-a izolat de marile realități ale vieții poporului în mijlocul căruia își îndeplinește misiunea sa.

Părtașe a sorții credincioșilor săi, ea și-a împletit și continuă să-și împletească viața și lucrarea sa mîntuitoare, cu viața și ostenele obișnuite, cu grijile, cu preocupările și cu munca fiilor săi duhovnicești. Împărtășindu-le soarta, Biserica Ortodoxă s-a simțit și se simte mereu, deplin părtașă în toată activitatea sa, la făurirea unei sorți mai bune a tuturor. Ea este pătrunsă de conștiința misiunii, a rostului său care nu poate fi străin de rostul vieții în general ci trebuie să se încadreze în aceasta ca un factor util dezvoltării și progresului vieții, și implicit, a formelor pe care ea le îmbracă în cursul devenirii sale istorice.

De aceea, Biserica Ortodoxă nu și-a construit niciodată o cîrmuire suprapusă marii obști a credincioșilor și străină de viața acestora, ci a ținut să-și închege forurile de conducere din reprezentanții credincioșilor și ai slujitorilor ei simpli. De pe această poziție, atât conducerea Bisericii cât și teologia ortodoxă, au condamnat totdeauna tendințele de autocratism

și despotism ierarhic sau clerical, cari s-au ivit la răstimpuri sub influența unei ideologii politice și a exemplelor din creștinismul apusean, catolic.

Intr-adevăr, urmîndu-și străvechea sa învățătură și practică din epoca apostolică, Biserica Ortodoxă s-a orientat în cîrmuirea treburilor sale după principiul considerării tuturor fapturilor umane ca fii și chipuri ale lui Dumnezeu, datori să-și ducă viața după normele iubirii de Dumnezeu și de aproapele.

În conștiința unui credincios creștin, nimic nu poate egala calitatea de fiu al lui Dumnezeu, de faptură zămislită după chipul Tatălui Ceresc. Eliberat din păcatul desfigurator, prin jertfa Mîntuitorului, acest chip curat al lui Dumnezeu din fiecare om, este chemat la o nouă viață, la viața cea întru Hristos, la viața întemeiată pe dragostea dintre frați și străbătută în toate manifestările ei de această dragoste.

Nimeni nu poate pune vieții creștine altă temelie decît aceasta, și Biserica este vie și mîntuitoare în lucrarea sa, numai dacă stă pe temelia dragostei desăvîrșite în Hristos.

În ea nu este poruncă sînică, nici lucrare despotică, pentru că nimeni nu este obligat să facă parte din Biserică; fiecare este doar chemat la Hristos, avînd libertatea să asculte sau nu această chemare. În spiritul acestei libertăți a celor eliberați de păcat prin Hristos, fiecare credincios este îndreptățit să ia parte activă și cu drepturi și cu răspundere, la cîrmuirea Bisericii, la buna întocmire și chivernisire a treburilor ei.

Constituiți în comunități, cari formează o unitate de credință în legătura dragostei, creștinii din epoca apostolică de mai tîrziu desbăteau în comun chestiunile care interesau bunul mers al vieții bisericești, și hotărîrile pe care le luau, în înțelegere cu păstorii lor duhovnicești, erau duse la îndeplinire cu conștiința că sînt hotărîrile tuturor și ale fiecăruia. Nîmic de seamă nu se făcea fără consultarea și consimțămîntul credincioșilor. Autoritatea cîrmuitorilor investiți cu harul preoției nu se exercita decît în spiritul dragostei creștine, realizîndu-se astfel o conducere prin continua înțelegere și colaborare în dragoste și bună pace, a tuturor factorilor constitutivi ai Bisericii. Din dragostea creștină aplicată la întreaga viațuire și lucrare a Bisericii s-a născut nu numai spiritul sobornicesc, ci și metoda și forma de conducere sinodală sau sobornicească a Bisericii lui Hristos.

Hristos în mijlocul nostru! e un vechi salut creștin, plin de toată puterea solidarizării membrilor Bisericii cu învățătura și cu fapta dragostei de oameni pe care se ridică întregul chip văzut și nevăzut al Bisericii.

Hristos în mijlocul nostru reprezintă un suport și totodată un imperativ pentru cîrmuitori și credincioși, ca tot ce privește viața obștii creștine să se hotărască prin înțelegerea tuturor, adunați în jurul Domnului, adică avînd dragoste între ei, căci «prin aceia vor cunoaște oamenii că sînteți ucenicii Mei, dacă veți avea dragoste între voi», zice Domnul (Ioan 13, 35).

Hristos în mijlocul nostru înseamnă mărturisirea și constatarea existenței sinodalității, a conducerii prin soboare, sinoade, colegii, a conducerii colective a Bisericii.

Acest adevăr a fost făcut viu în Biserica noastră, atît prin alegerile parohiale, cît și prin alegerile eparhiale, prin voturile individuale ca și prin aclamațiile cu cari au fost întăriți noii aleși, ca reprezentanți adevărați ai clerului și ai credincioșilor, designați în mod liber de către aceștia.

Participarea masivă și interesul pe care l-au pus alegătorii în exprimarea voinții lor, au dovedit și de astă dată cât de vie este conștiința sobornicității în rîndurile credincioșilor și a clerului, și cât de firească și dumnezească este chemarea tuturor la împreună-lucrarea în via Domnului.

Intruniți mereu la sfintele slujbe în marea comunitate a dragostei străjuită de harul care se revarsă asupra «ecclesiei» din jertfa euharistică, credincioșii și slujitorii se întrunesc deopotrivă și în soboare mai mici sau mai mari, pe măsura unităților bisericești, să officieze tot împreună, în aceeași eclezie sau adunare, slujba cîrmuirii treburilor celor din afară ale Bisericii.

Astfel de întruniri au fost toate cele în legătură cu alegerile eparhiale, începînd cu adunările parohiale, cu designarea delegaților pentru alegerile eparhiale și sfîrșind cu întrunirea noilor adunări eparhiale care au avut loc în zilele de 2 și 9 mai crt., în întreaga Biserică.

De mult nu mai avuseseră loc alegeri eparhiale în Biserica noastră, — tocmai din anul 1932. Anii au trecut repede, dar plini de suferințe și îngrijorări, sub nefastele dictaturi insaurate la cîrma statului între 1938-1944 fără voia poporului nostru. Starea aceasta n-a rămas fără repercusiuni asupra vieții bisericești, în care spiritul legalității ei canonice a avut de suferit și a fost adeseori jertfit de manifestări despotice.

Pentru redresarea și reșezarea legalității la cîrma treburilor bisericești, Sfîntul Sinod al Bisericii noastre, în frunte cu I. P. S. Patriarh Justinian, a înreprins o acțiune bine chibzuită dîn anul 1948 încoace, statornicînd cadrul legal al vieții bisericești, în mod cât se poate de precis în legiuirile pe care le-a întocmit și îndrumînd clerul și credincioșii spre desfășurarea activității lor în acest cadru. S-a procedat cu hotărîre la frînarea și înlăturarea ilegalităților și a unor porniri spre despotism sau spre neorînduială, mobilizîndu-se în această operă tot ceea ce Biserica avea mai devotat și mai pregătit pentru slujirea ei.

Conștient că buna rînduială dîn Biserică întemeiată pe «păzirea pravilelor», este o condiție esențială a îndeplinirii misiunii ei, și că în acelaș timp ea reprezintă o contribuție la întărirea bunei rîndueli din viața obștească a patriei noastre, Prea Fericitul Patriarh Justinian cu rîvnă pentru cele sfinte și cu dragoste pilduitoare pentru noua noastră patrie, a stîrnit energie și dibăcie rară, pentru instaurarea unei legalități cât mai exemplară în viața bisericească. Pe lîngă diversele măsuri practice de fiecare zi, măsuri al căror număr și folos nu se poate cunoaște și prețui cu adevărat, colecția de «Legiuiri ale Bisericii Ortodoxe Romîne», dată la lumină în 1953, constituie mărturia de nedesmințit a acestei griji, născută deopotrivă din dragostea de Biserică și de Patrie a Intîistătorului Bisericii noastre, așa cum atît de plastic o mărturisește însuși I. P. S. Sa în predoslavia noii noastre pravile.

Pe temelile arătate de pravila cea nouă — care s-a dat la iveală nu fără semnificație chiar la 300 ani dela apariția Pravilei țîrgoviștene — s-a purces încet dar ferm la punerea în rînduială pravilnică a tuturor treburilor bisericești, la pătrunderea lor de spiritul legalității.

Astfel s-a ajuns, ca pe rînd: activitatea pastorală, catehetică, didactică, misionară, administrativă, economică, etc. să fie strict legal desfășurată, ținîndu-se seama de specificul religios al fiecărei lucrări bisericești, precum și de nevoile fiecărei unități bisericești. — Dela paracliser pînă la Patriarh, dela parohie și mînaștere, pînă la patriarhie, dela consi-

liul parohial și pînă la Sfîntul Sinod, totul se cîrmuește după lege și mai ales totul se lucrează în spiritul legalității sobornicești, prin colaborarea plină de dragoste și de înțelegere dintre clerici și credincioși, cu stricta observare a drepturilor și îndatoririlor fiecăruia dintre aceste elemente constitutive sau mădulare vii ale Bisericii.

Suflul sobornicității stăpînește întreaga organizație și conducere a Bisericii. El străjuește inimile și faptele celor chemați să cîrmuiască Biserica. El este semnul văzut care mărturisește că Hristos este sau nu în mijlocul nostru.

Și a fost dat, ca în anul Domnului 1954, să se poată constitui în spirit sobornicesc, primele adunări eparhiale.

După provizorate, prorogări, cooptări, designări etc., s-a ajuns ca în acest an, să se poată desvîrși opera de încadrare în deplină legalitate a întregii vieți bisericești începută la 1948, — prin alegerile eparhiale, în baza cărora s-au constituit organele reprezentative de conducere în eparhii și se constituie și cele reprezentative centrale, ale întregii Biserici.

Acentuarea importanței legalității în Biserică și toarcerea firului acestuia pe firul tuturor arterelor vieții bisericești, reprezintă o necesitate firească a Bisericii. Legalitatea ține de natura Bisericii. Ea constituie pentru Biserică o pîrghie tare, un reazim puternic, un mijloc de echilibrare continuă a vieții sale pe care se trudesesc nenumărate rătăcirii să o împingă spre dezolante aventuri mistice.

Frînă sigură în calea alunecării în smîrcurile obscurantismului mistic, dușman al vieții religioase și al oricărei trăiri echilibrate, normale, folosite în insul și societății, legalitatea sobornicească nu cuprinde în sine primejdia de a se substitui harului sau lucrărilor acestuia în Biserică, așa cum s-a întîmplat în legalitatea autocratismului ierarhic din Biserica apuseană.

Legalitatea sobornicească este alături de harul sfințitor, mijlocul și garantul principal al îndeplinirii misiunii mîntuitoare a Bisericii prin traducerea în viață sau înfăptuirea atît de variată și totuși unitară în cîrmuirea treburilor bisericești, a dragostei de oameni în Hristos. În ce măsură acest lucru este adevărat, se poate vedea din atîtea stări noi și înfăptuiri continue la care s-a ajuns în Biserica noastră, urmîndu-se calea sobornicității.

Desigur însă că toate aceste lucruri, toate aceste înfăptuiri pe linia legalității sobornicești a Bisericii, nu ar fi fost posibile și nu s-ar fi putut înregistra, dacă nu erau date condițiile de libertate religioasă deplină și toate celelalte cari crează climatul propriu al regimului democrat popular. Dovadă de nedesmințit în această privință stă faptul că sub regimurile trecute, nimic din toate acestea n-a fost posibil de înfăptuit decît în mod fragmentar și provizoriu.

Inceputul care se făcuse prin Legea bisericească din 1925 fusese mai greu decît este orice început obișnuit, și încercarea de a se înfăptui o legalitate în spirit autentic sobornicesc, pe baza acelei legi și în condițiile de atunci și de după aceea, n-au dat rezultatele așteptate și nici nu puteau să le dea din cauza lipsurilor legii și a vremii neprielnice. Acestea au făcut, ca și relațiile dintre Biserică și Stat să apuce drumul greșit al imixtiunilor reciproce în treburile vieții publice bisericești și de stat ca pînă la urmă să se ajungă la o aservire dăunătoare a Bisericii din partea Statului.

În condițiile statului popular făurit de forțele democratice din patria noastră, nimic n-a mai stat însă din partea Statului în calea liberei organizări și cîrmuirii sobornicești a Bisericii. Ea și-a putut vedea singură și nestînjentă prin nimic de treburile și de nevoile ei, bucurîndu-se de largă înțelegere și de un substanțial și constant ajutor din partea Statului.

Pornită de pe cu totul alte baze decît sînt acelea ale democrației laice, democratismul bisericesc — tîlcuit prin cuvîntul sobornicitate și aplicat prin normele legalității sobornicești — s-a întîlnit în năzuințele sale spre libertate și spre tot lucrul bun, cu efortul organizat al forțelor democrat-populare, cu lupta lor pentru progres. Și astfel, călăuzită ca și Statul și animată ca toată suflarea omenească de dorința de a-i vedea pe toți oamenii liberi și înfrățiți, de a-i vedea înțelegîndu-se și sporindu-și prin dragoste fericirea de a trăi și de a înfăptui lucruri mărețe, demne de om, Biserica a îmbrățișat alături de Stat și alături de toate popoarele lumii, cauza cea mai înaltă a omenirii de astăzi, sfînta cauză a păcii.

Săvîrșind în sînul ei, o operă de bună îndrumare și temeluire a unei activități libere și rodnice în aria legalității sale sobornicești, Biserica noastră și-a sporit, prin efectele recentelor alegeri eparhiale, posibilitățile ei de a sprijini și mai eficace decît pînă aci, tot lucrul bun care se înfăptuește de către popor pentru construirea unei noi vieți și pentru apărarea vieții tuturor, pentru apărarea păcii.

Prot. L. PADUREANU

INDRUMARI PASTORALE

„NU NESOCOTI HARUL CARE ESTE ASUPRA TA“ SUBLIMITATEA PREOTIEI

Despre preoție s-a scris și s-a vorbit mult. Au scris și au vorbit și sfinți și teologi. S-a scris cu drag și cu dorința de a ridica tot mai mult spre culmile sfințeniei pe slujitorii preoției, pe preoți. Dar oricât s-ar scrie despre preoție și oricât s-ar vorbi, niciodată nu este de ajuns. Preoția are atâtea înălțimi, atâtea adâncimi, atâtea taine, încât cu foarte multă greutate poate fi cunoscută și descrisă după cuviință. Preoția este întocmai ca un munte mare, ce-și înalță cu maiestate vârful spre ceruri, cu mult dincolo de nori. Alpiștii îl explorează, se cațără pe el. Unii ajung și cunosc văile și adâncimile dela poalele lui; alții ajung pînă la jumătate; alții se cațără pe înălțimile ce fac coroană piscului celui mare; alții reușesc de se suie pînă unde fruntea muntelui se îngeamănă uneori cu norii, alții, rari, rari de tot, ating piscul cel mare. Dar niciunul din acești alpiștii nu poate spune că a străbătut toate cărările muntelui, că i-a cunoscut toate frumusețile, că i-a admirat toate înălțimile, că a ascultat muzica tuturor izvoarelor lui, că și-a desfătat privirile cu toată bogăția florilor lui. Toți spun că muntele e frumos, fiindcă e frumos, chiar și în puținul ce l-au cunoscut; toți spun că muntele e grandios, că e măreț, fiindcă e grandios, e măreț, chiar și la înălțimea la care au ajuns. După părerea mea și după credința mea, cunosc un singur om, care a cunoscut muntele în întregime; iar acel om este un mare sfânt, care după mărturia altui sfânt, slujește, acum, chiar la treptele tronului Dumnezeuirii; iar acel om este autorul Sfintei Liturghii, a Sfintei Liturghii care se săvârșește de cele mai multe ori pe an. Acel om este Sfântul Ioan Gură de Aur. El singurul, după părerea mea și după credința mea, urcînd acest munte maestos al preoției, l-a cunoscut în întregime. A fost un vultur care cu ajutorul aripilor lui a explorat muntele în întregime, iar cu ochii lui vulturești, și din sbor și de pe piscul cel mai înalt al muntelui, a văzut toată frumusețea muntelui, toată maiestatea lui. A văzut celelalte piscuri ale muntelui, care-i fac coroană piscului celui mare; a văzut văile adînei de jur împrejurul lui; și-a scaldat privirile în lacrima izvoarelor lui. El singur, Sfântul Ioan Gură de Aur, el singur a cunoscut, după părerea mea și după credința mea, toate înălțimile muntelui, toate adâncimile lui, toate tainele lui. A cunoscut toate frumusețile lui, dar i-a văzut și prăpăstiile și strîmtorile și primejdiile. Din pricina asta el singur a putut scrie, a putut

să ne lase ghidul acestui munte frumos, grandios și măreț. De acolo de sus, dela acea înălțime amețitoare a muntelui, a scris povățuitorul, îndrumătorul acela minunat: «**Despre preoție**», care a ajutat pe mulți să urce piscul muntelui. Mulți, foarte mulți, cu ajutorul celui întru Sfinți Părintele nostru Ioan Gură de Aur, au urcat pînă la vîrfurile muntelui și și-au dat seama de frumusețea și de maiestatea muntelui. Dar niciunul, dela el și pînă astăzi, n-a putut să ne mai descrie atît de frumos, atît de exact și atît de complet, nici toate tainele muntelui, nici toate înălțimile lui, nici toate adîncimile lui. Fiecare din cei care au încercat să descrie ascensiunea făcută de ei, au descris numai cărarea ascensiunii lor, numai cărarea urcușului lor. N-au putut îmbrățișa tot muntele; le-a lipsit perspectiva, le-a lipsit și aripile și ochii de vultur ai Sfîntului Ioan Gură de Aur. Pentru că a fost vultur, Sfîntul Liturghiei noastre din fiecare zi a putut să ne dea ghidul acela complet, ghidul acela desăvîrșit, numit «**Despre preoție**». Acest îndrumător ne descrie grandiosul munte al preoției în toată frumusețea lui. Sfîntul Ioan Gură de Aur ne ia de mîna și ne conduce spre piscul lui. Ne arată toate potecile care duc sus; ne îndreaptă privirile, în drumul spre înălțime, spre toate frumusețile lui. Și are muntele acesta al preoției frumuseți chiar la poalele lui! Ne arată frumusețile, dar ne atrage luarea aminte și asupra primejdiilor. Poteca urcă, dar e alunecoasă! Trebuie să ne înfigem bine piciorul în pămînt; să ne uităm și în dreapta și în stînga. În dreapta, să nu cădem în prăpastie; în stînga să nu ne vină cumva de sus o piatră sau o stîncă desprinsă din munte. Să nu fim nici totdeauna, cu ochii pe sus, dar nici numai cu ochii la picioare. Și așa Sfîntul Ioan Gură de Aur, de mîna cu noi, ne arată toate tainele, toate înălțimile, toate adîncimile preoției. Niciunul din noi, oricît de sfîntă i-ar fi viața, oricît de consumat teolog ar fi, oricît de rugător ar fi, de-ar încerca să scrie despre preoție, nu poate scrie niciodată complet, nici desăvîrșit. Ne lipsesc și aripile de vultur și ochii vulturești cu care harul lui Dumnezeu a înzestrat numai pe unul singur dintre toți Sfinții Părinți, dintre toți scriitorii bisericești, pe Sfîntul Ioan Gură de Aur. Au scris despre preoție și alți Sfinți Părinți, ca să amintească numai de ei. A scris Sfîntul Grigore din Nazianz, a scris Sfîntul Efrem Sirul, a scris Sfîntul Ambrozie al Mediolanului, a scris Sfîntul Grigore Dialogul. Da, dar niciunul din ei nu se urcă la înălțimea la care s-a urcat Sfîntul Ioan Gură de Aur, niciunul din ei nu privește preoția în toată înălțimea ei, în toată întinderea ei, în toată frumusețea ei. Fiecare privește numai cîte o latură. Fiecare descrie numai cărarea, pe care au reușit ei să ajungă pînă la vîrf; fiecare ne împărtășește numai experiența urcușului lui, a ascensiunii lui.

Dacă Sfinți atît de mari, ca Sfîntul Grigore din Nazianz, ca Sfîntul Efrem Sirul, ca Sfîntul Ambrozie al Mediolanului, ca Sfîntul Grigore Dialogul, n-au putut să scrie tot despre preoție, ce pot spune eu despre mine, care încerc să scriu acum despre acelaș subiect, cînd nu am nici talentul poetic al Sfîntului Grigore din Nazianz, nici viața de rugăciune și de asceză a Sfîntului Efrem Sirul, nici știința Sfîntului Ambrozie, nici simțul practic al Sfîntului Grigore Dialogul?

N-ași fi încercat niciodată să vorbesc despre preoție, sub toate aspectele ei, căci îmi cunosc puterile. De aceea mă voi mărgini să înfățișez numai un aspect al preoției: sublimitatea ei. Voi încerca să arăt adică în ce e sublimă preoția, ce o face să fie sublimă.

Capăt curaj, mai cu seamă, pentrucă îl iua într'ajutor pe Sfântul Ioan Gură de Aur. Mă predau lui. Imi pun mâna mea în mâna lui și-l rog să mă povățuiască, să mă conducă pe grandiosul munte al preoției, cunoscut atât de bine de el, îl rog să-mi arate cărarea care duce spre sublimul preoției.

Dar ce este sublimul?

Sublimul se manifestă sub două forme: în spectacolul grandoarei, sub forma întinderii, a nemărginitului, și în spectacolul puterii, sub forma luptei, a luptei între elemente.

Numim sublimă marea liniștită, a cărei întindere n-o poți cuprinde cu ochii și al cărei sfârșit nu-l poți sesiza cu simțurile. Numim sublim întinsul cerului, plin cu puzderie de stele din noaptea senină de August, al cărui spațiu astral privirea nu-l poate străbate. Numim sublimă tăcerea adâncă a unei nopți întunecoase, ale cărei taine simțurile noastre nu le poate descifra.

Și în marea liniștită și în cerul înstelat și în tăcerea nopții, avem sublimul în spectacolul grandoarei, sub forma întinderii, a nemărginitului. În fața acestui sublim, simțim nimicnicia noastră, simțim neputința noastră, neputința care în fața unor spectacole de sublim, cum e acela plin de taină și necunoscut al tăcerii unei nopți întunecoase, ne cuprinde sentimentul penibil de neliniște, de teamă.

Sublimul în spectacolul puterii se manifestă altfel. Nu mai e static, e dinamic, și se manifestă sub forma luptei.

Spunem că mucenicii creștini au fost sublimi în lupta lor pentru credință. Erau bătuți, loviți, sfîșiți, tăiați în bucăți, aruncați fiarelor sălbatice, întinși pe roată, aruncați în cazane cu plumb topit; totuși erau puternici în lupta aceasta a lor; rămîneau în picioare, erau nedoborîți, ca un stejar în luptă cu furtuna, alt spectacol de sublim din natură. Mucenicii erau sublimi în încercările lor, în lupta lor, pentrucă erau conștienți că numai prin suferința lor, prin sîngele ce le curge, prin carnea ce sfîrșie pe grătare, prin carnea ce li se desprinde de trup, prin viața ce li se pierde, capătă o adăugire de viață, o altă viață mai bună, mai frumoasă; pentrucă erau conștienți că se simt în siguranță, deoarece, prin mucenicia lor, slujesc unei puteri mari, lui Dumnezeu.

Caracterele sublimului ar fi deci: grandoarea și puterea, însoțite de sentimentele respective. Grandoarea însoțită de sentimentul nimicniciei, al neputinței, al fricii și chiar al groazei; puterea însoțită de conștiința unui elan, a unui adaus de viață, a unei puteri personale dobîndite prin sentimentul siguranței ce-l capeți din prezența unei puteri în afară de tine, a lui Dumnezeu.

Are preoția caracterele acestea ale sublimului, pentru ca să o putem numi sublimă, ca să putem vorbi de sublimitatea ei? Vom găsi în ea grandoarea, măreția? Vom găsi în preoție și în care moment al ei, sentimentul acela al nimicniciei preotului, al neputinței lui, al fricii, ba chiar al groazei lui în fața măreției preoției? Vom găsi în preoție puterea? Vom găsi în ea, în slujitorul ei, conștiința unui elan, a unui adaus de viață, a unei creșteri de viață? Vom găsi în ea sentimentul siguranței căpătat de preot din prezența unei puteri în afară de el, din prezența lui Dumnezeu?

Este sublimă preoția?

Da, preoția este sublimă, — îmi răspunde povățuitorul meu, acela pe care l-am luat să mă conducă prin maestosul munte al preoției, acela care cunoaște toate înălțimile, toate adâncimile, toate tainele preoției. «Da, îmi răspunde Sfântul Ioan Gură de Aur, preoția este sublimă!»¹⁾. «Preoția, începe el să-mi spună, este o mare dregătorie»²⁾. «Ea este o slujbă respus de însemnată»³⁾. «Deosebirea dintre preot și credincioși, dintre păstor și păstoriți, este tot atât de mare pe cât de mare este deosebirea dintre ființele cuvântătoare și cele necuvântătoare, ca să nu spun ceva mai mult»⁴⁾. Din pricina acestei măreții a preoției, din pricina înălțimii ei, a fugit de ea pe când era tânăr. «Din ziua aceea în care mi s-a spus că e vorba să fiu hirotonit, am fost adeseori în primejdia de a-mi amorți complet trupul; atîta frică și atîta tristețe a pus stăpînire pe sufletul meu. Cînd mă gîndeam la slava, la sfințenia, la frumusețea aceea duhovnicească, la înțelepciunea și la bunăcuviința Miresii lui Hristos și mă gîndeam și la păcatele mele, nu încetam de a o plînge pe ea, iar pe mine de a mă compătimi, de a suspina neîncetat și de a grăi către mine, plin de nedumerire, așa: A cui a fost oare ideea să mă hirotonească pe mine? Cu ce a păcătuit așa de greu Biserica lui Dumnezeu? Cu ce a mîniat atît de cumplit pe Stăpînul ei, ca să fie dată pe mîinile mele, cel mai netrebnic dintre toți oamenii? Cu ce a mîniat atît de cumplit pe Dumnezeu, ca să sufere o atît de mare rușine? Aceste gînduri îmi treceau adeseori prin minte. Și neputînd suferi nici ideea că eu, un nevrednic, aș ajunge purtătorul de grijă al Miresii lui Hristos, al Bisericii, rămîneam fără simțire ca paralizicii, fără să pot vedea sau auzi ceva. Cînd neputința aceasta sufletească și trupească mă lăsa (căci din cînd în cînd îmi veneam în simțiri), mă cuprindea tristețea și începeam să plîng. După ce mă săturam de plîns intra iarăși în sufletul meu frica, care-mi turbura, îmi zăpăcea și-mi zgudia mintea. Într-o așa de mare turburare și frămîntare sufletească am trăit de cînd am auzit că e vorba să fiu hirotonit»⁵⁾. De frica și de groaza acestei măreții a preoției, continuă a-mi grăi Sfântul Ioan Gură de Aur, am primit hirotonia tocmai tîrziu și atunci cu greu, cînd eram trecut de 40 de ani.

Dacă vrei să afli sublimitatea preoției, n-o căuta nici în deplina sănătate a trupului preotului, nici în prestața lui fizică; n-o căuta nici în cultura lui, în pregătirea lui literară și științifică, în formația lui intelectuală. Nu căuta sublimitatea preoției nici în elocința preotului, în talentul lui oratoric. Poate mult și cultura și elocința, dar nu sînt sublime! «N-o căuta nici chiar în viața ascetică a preotului! Mulți credincioși nu numai bărbați, dar chiar și femei pot posti, pot dormi pe pămîntul gol, pot face privegheri prelungite»⁶⁾. dar asta nu-i face să fie sublimi. «Nu e lucru mare să mănînci prost, să bei puțin, să te culci pe un așternut tare»⁷⁾. Nu căuta apoi sublimitatea preoției nici în virtutea preotului. Virtutea îl pune pe calea sfințeniei, dar nu-l înalță spre sublim. «Omul care dă bani celor nevoiași sau ajută în alt chip pe cei nedreptățiți este

1. Sf. Ioan Gură de Aur, *Despre preoție*, III, 8.

2. *Ibidem*, III, 1.

3. *Ibidem*, III, 5.

4. *Ibidem*, II, 2.

5. *Ibidem*, VI, 12.

6. *Ibidem*, II, 2.

7. *Ibidem*, III, 13.

cu ceva de folos și celor din jurul lui; dar este cu mult inferior preotului; deosebirea dintre unul și altul este atât de mare pe cât de mare este deosebirea dintre suflet și trup»⁸). Toate acestea, și sănătatea trupului și cultura și formația intelectuală a preotului și elocința și asceza și virtutea sînt piscuri ale marelui munte al preoției; dar aceste piscuri nu fac sublimul preoției. Pentru a da de sublimul ei, trebuie să mergi mai sus, tocmai pe piscul cel mai mare al muntelui! Trebuie să lași la vale de tot aceste piscuri la care se poate urca orice credincios, și să te sui pe vârful cel mai înalt al muntelui, pe vârful care trece dincolo de nori, pe vârful care atinge cerul. Pe acest pisc îl găsești sublim pe preot; pe acest pisc află sublimul preoției. Aici, preoția apare plină de măreție, de putere, de frumusețe! Aici îl găsim pe preot sublim. Copleșit de măreția preoției, copleșit de puterea ei, preotul se simte mic, neputincios; se simte stăpînit de frică, iar uneori de groază chiar. O nimicnicie, o neputință, o frică, o groază, cu alt conținut decît conținutul obișnuit al acestor cuvinte. Preotul pe acest pisc al sublimului preoției se simte o nimica, se simte mic, dar e mare; se simte neputincios, dar e puternic, tot atât de puternic ca și viața; se simte cuprins de frică, de groază; dar frica și groaza lui sînt pline de nădejdi; îi dau siguranța că se găsește în mîinile unui stăpîn mareț, înfricoșător, dar iubitor, atât de iubitor cum n-a mai întîlnit pe nimeni pe pămînt.

Pe piscul acesta înalt, care trece dincolo de nori și atinge cerul, preotul este sublim în două momente, — îmi spune mai departe acela căruia i-am pus mîna mea în mîna lui, ca să mă povățuiască prin maestosul munte al preoției. Este sublim în scaunul duhovniciei și în fața sfîntului jertfelnic.

În scaunul duhovniciei preotul are o putere «pe care Dumnezeu n-a dat-o nici îngerilor. Nu s-a spus îngerilor, ci oamenilor: «Cîte veți lega pe pămînt vor fi legate și în cer, și cîte veți deslega pe pămînt, vor fi deslegate și în cer» (Matei XVIII, 18). Preoții leagă sufletele și puterea lor străbate cerurile. Dumnezeu întărește sus în ceruri cele făcute de preoți, jos pe pămînt. Stăpînul aprobă hotărîrea dată de robii. Ce oare altceva a dat Dumnezeu preoților, decît toată puterea cerească? Domnul a spus: «Căroră veți ierta păcatele se vor ierta, și căroră le veți ținea, vor fi ținute» (Ioan XX, 2). Cine are o putere mai mare decît aceasta? Domnul a spus iarăși: «Toată judecata a dat-o Fiului» (Ioan V, 22). Văd însă că toată această putere a fost încredințată de Fiul, preoților. Preotul a fost înălțat la slujba aceasta atât de mare, atât de sublimă, ca și cum de pe acum s-ar fi mutat în cer, ca și cum ar fi depășit firea omenească, ca și cum ar fi scăpat de toate patimile omenești⁹). În fața preotului, în scaunul de duhovnicie, îngenunche și cel cu diademă pe cap, de care se cutremură toată suflarea, îngenunche însă și sărmanul, care nu are nici cămașă pe el. Urechilor preotului i se destăinuesc adîncuri și noiune de păcate. Înaintea ochilor lui curg șiroaie de lacrimi. Aici, în acest scaun duhovnicesc, preotul are putere cît un Dumnezeu, Dumnezeu i-a dat-o. Cînd preotul rosteste deasupra capului celui îngenunchiat în fața sa: «Te iert și te desleg de toate păcatele tale», iertare și deslegare se dă și sus, în ceruri. Cînd preotul în scaunul de duhovnicie iartă păcatele, în

8. *Ibidem*, II, 4.

9. *Ibidem*, III, 5.

același timp sus în ceruri, îngerii lui Dumnezeu șterg din cărțile lor păcatele iertate de preot. Ingerii care slujesc lui Dumnezeu ascultă de porunca preotului, de glasul preotului. Nu mă minunez atîta că cei mari ai pămîntului se pleacă și îngenunche în fața preotului, cît mă săpămîntez că Impăratul împăraților, Domnul domnilor se pleacă preotului și-i face voia lui.

Iată dar, sublimitatea preotului, iată măreția și puterea lui! Este trup, este sînge, carne și oase! Dar are putere mai mare decît un Arhanghel. În fața mîinii lui, cu degetele închipuind semnul Sfintei Cruci și făcînd semnul Sfintei Cruci, diavolul fuge, păcatele se șterg, lanțurile cad, lacrimile se usucă, sufletele se slobozesc, pleacă luminate, ușurate, vesele, fericite.

Sublim este preotul în scaunul de duhovnicie, — îmi spune mai departe Sfîntul Ioan Gură de Aur, dar tot atît de sublim, dacă nu mai sublim încă, este în fața Sfîntului Altar, în fața Sfîntului Jertfelnic. «Dacă ai putea să te gîndești ce lucru mare este, ca, om fiind și îmbrăcat în trup și sînge, să te poți apropia de fericita și nemuritoare fire a Dumnezeirii, atunci ai putea înțelege mai bine cu cîtă cinste a învrednicit pe preoți harul Sfîntului Duh»¹⁰⁾, atunci ai putea înțelege mai bine sublimitatea preoției. «Preoția se săvîrșește într-adevăr pe pămînt, dar are rînduiala celor cerești. Și pe bună dreptate, căci slujba Sfintei Liturghii n-a rînduit-o un om sau un înger sau un Arhanghel, sau altă putere creată de Dumnezeu, ci însuși Mîngîietorul, Duhul cel Sfînt. Sfîntul Duh a rînduit ca preoții, încă pe cînd sînt în trup, să aducă lui Dumnezeu aceeași slujbă pe care o aduc îngerii în ceruri»¹¹⁾. De fiecare dată cînd se săvîrșește Sfînta Liturghie, preotul coboară cerul pe pămînt. Cu mîinile lui de tînă și cu glasul lui de om, aduce pe Dumnezeu pe Sfînta Masă de pe tronul slavei Sale din ceruri. Cînd preotul rostește: «Și fă adică pîinea aceasta cinstit Trupul Hristosului Tău, iar ce este în potirul acesta cinstit Sîngele Hristosului Tău, prefăcîndu-le cu Duhul Tău cel Sfînt»¹²⁾, preotul are în fața sa infinitul, are în fața sa Dumnezeirea. Are în fața sa pe Domnul Hristos, pe Domnul acela iubitor de oameni, care a dat lumină orbilor, a dat grai muților, a deschis auzul surzilor, a înzdrăvenit mădularele slăbănogilor, a curățit trupurile leproșilor, a slobozit pe cei îndrăciți de demoni, a tămăduit pe cei bolnavi, a înviat pe morți. Preotul are atunci în fața sa pe Domnul care la Sfînta Cină cea de Taină, la ultima cină cu Ucenicii Săi a spus: «Luați, mîncăți, acesta este Trupul Meu, care se frînge pentru voi spre iertarea păcatelor! Beți dintru aceasta toți, acesta este Sîngele Meu al Legii celei noi, carele pentru voi și pentru mulți se varsă spre iertarea păcatelor!». Preotul are atunci în fața sa pe Domnul pironit pe Cruce, încununat cu cunună de spini, străpuns în coastă cu sulița. Preotul are atunci în fața sa pe Domnul care a rostit pe Cruce cuvintele de răscruce ale istoriei lumii: «Săvîrșitu-s-a!». Mîntuirea lumii s-a făcut! Preotul are atunci în fața sa dragostea nemărginită a lui Dumnezeu față de lume, «căci atît de mult a iubit Dumnezeu lumea, încît pe Unul Născut Fiul Lui L-a dat, ca tot cel ce va crede într-însul să nu piară, ci să aibă viață veșnică» (Ioan III, 16). Preotul are atunci în fața

10. *Ibidem*, III, 5.

11. *Ibidem*, III, 4.

12. *Sfintele și Dumnezeieștile Liturghii*, București, 1937, p. 156.

sa pe Sfântul Altar, dragostea lui Dumnezeu, jertfa lui Dumnezeu, are pe Dumnezeu!

Sentimentul nimicniciei preotului în fața Dumnezeirii de pe Sfântul Altar, aduse de preot din ceruri cu puterea Sfântului Duh, îl copleșește. Frica îl zdrobește, groaza îi taie răsufierea. «Mai socotești oare, întreabă mai departe Sfântul Ioan Gură de Aur pe preot, mai socotești oare că mai ești printre cameni, că mai stai pe pământ, când vezi că Domnul stă jertfit pe Sfânta Masă? Nu socotești că te-ai mutat deodată în cer? Nu socotești oare, scoțind din suflet orice gând trupesc, că privești numai cu sufletul curata Liturghie adusă de îngerii lui Dumnezeu în ceruri? Cît este de mare iubirea lui Dumnezeu față de oameni!»¹³). «Infricoșătoare și cu totul cutremurătoare era și preoția și slujba adusă lui Dumnezeu în timpul Legii Vechi, înainte de venirea harului lui Hristos, de pildă clopoței, rodiile, pietrele scumpe de pe piept, cele de pe umăr, mitra, haina lungă pînă la călcîie, tabla cea de aur, sfînta sfintelor, tăcerea adîncă dinlăuntru templului. Dar cînd te uiți la preoții și la slujba adusă lui Dumnezeu acum, în timpul harului, vei vedea că cele infricoșătoare și cele cu totul cutremurătoare ale Legii Vechi sînt mici și că și în această privință sînt adevărate cele spuse despre Legea Veche de Pavel, anume că «Legea Veche, cu toată slava ei, nu avea slavă față de Legea cea Nouă, din pricina slavei covîrșitoare a acesteia» (II Cor. III, 10)¹⁴).

Vrei să-ți arăt și în alt chip, — îmi spune mai departe Sf. Ioan Gură de Aur, — cît este de mare sfințenia preoției, cît este de sublimă preoția?

«Inchipuie-ți că vezi pe Ilie Proorocul. Nenumărat popor stă împrejurul lui. Jertfa este așezată pe pietre. Toți stau liniștiți în adîncă tăcere, și numai Proorocul se roagă. Apoi dintr-odată vezi că se pogoară din cer peste jertfă, o flacără. Minunate și pline de uimire sînt toate cele săvîrșite de Ilie! Dar mută-te cu mintea dela cele făcute de Ilie la cele ce se săvîrșesc de preot pe Sfînta Masă. Vei vedea că nu se săvîrșesc numai lucruri minunate, ci fapte care depășesc orice uimire. Preotul stă în fața Sfintei Mese. Nu pogoară foc din cer, ci pe Sfîntul Duh; se roagă vreme îndelungată nu pentru ca să se pogoare o flacără de sus, ci pentru ca să se pogoare harul peste jertfă spre a aprinde, prin împărtășire cu ea, sufletele tuturor, și să le facă mai strălucitoare decît argintul înroșit în foc!»¹⁵). «Cînd preotul săvîrșește Sfînta Jertfă, îngerii stau în jurul lui, toată ceata puterilor cerești strigă și umplu tot locul dimprejurul jertfelnicului spre cîntea Celui ce se află pe Sfîntul Altar»¹⁶). «De îndată ce preotul începe a săvîrși Sfînta Proscomidie, pe neașteptate, fericitele puteri în mulțime mare coborînd din cer, înveșmîntate în veșmînte prea luminoase, cu picioarele descălțate, cu priviri atente și cu fețele plecate în jos, într-o evlavie și tăcere desăvîrșită, înconjoară jertfelnicul și așa stau înainte pînă la săvîrșirea infricoșatei Taine. După aceasta se răspîndesc prin toată cîntita biserică și fiecare din ei, ici și colo, conlucrează, ajută și dau puteri celor ce se află în biserică: Episcopilor, preoților și diaconilor, adică tuturor celor ce împart Trupul și cîntitul Sînge

13. Sf. Ioan Gură de Aur, *op. cit.*, III, 4.

14. *Ibidem*, III, 4.

15. *Ibidem*, III, 4.

16. *Ibidem*, VI, 4.

al Domnului»¹⁷). «Am auzit și pe alții, povestind același lucru. Un bătrîn îmbunătățit a fost învrednicit și el să vadă în timpul săvârșirii Sfintei Jertfe mulțime de îngeri, îmbrăcați în veșminte strălucitoare, stînd în jurul altarului și uitîndu-se în jos, cum stau soldații în fața împăratului. Un altul mi-a povestit că a fost și el învrednicit să vadă și să audă că dacă cei care pleacă de pe lumea aceasta au avut parte să se fi împărtășit, cu conștiința curată, cu Sfintele Taine, cînd își dau sufletul, sînt însoțiți de îngeri, din pricina acelei Sfinte Impărtășiri și astfel sînt duși de pe lumea aceasta»¹⁸).

Mare și înfricoșată taină! Dumnezeu se lasă ținut de mîinile omenești ale preotului. Preotul se apropie de Dumnezeu. Altădată, pe timpul Legii Vechi, cînd Dumnezeu s-a pogorît pe Muntele Sinai spre a da Legea poporului iudeu, s-a pogorît înconjurat de fulgere, de trăznete, de zgomot, de ceață, de întuneric, de groază. Nimeni dintre Iudei, afară de Moise, nu s-a putut apropia nici de munte, necum de Dumnezeu. Toți cei ce se apropiau de poalele muntelui, piereau. Acum însă se pogoară Dumnezeu pe altarele tuturor bisericilor creștine, la fiecare Sfîntă Liturghie, de cîte ori preotul își înalță mîinile către cer. Și Domnul din ceruri ascultă glasul preotului și vine pe Sfînta Masă, și se «sfarmă și se împarte, se sfarmă și nu se desparte, se mănîncă pururea și niciodată nu se sfîrșește, ci pe cei ce se împărtășesc îi sfîntește»¹⁹). Nu se mai coboară Domnul din ceruri cu fulgere, cu trăznete, cu întuneric și cu groază. Se pogoară liniștit, dulce, cu dragoste; se pogoară cu harul său, nu cu mînia sa. Dacă n-ar fi harul Său, care să ne vină în ajutorul nostru, «toți am pieri cu desăvîrșire la apropierea Lui»²⁰).

La glasul preotului care se roagă în timpul Sfintei Liturghii, Domnul se pogoară din ceruri spre a se da tuturor credincioșilor Săi. Mîngîietorul, Sfîntul Duh, a rînduit slujba Sfintei Liturghii, pentru ca Domnul să fie împărțit tuturor celor ce cred în El. În clipa aceasta a împărtășirii, «Fiul care stă sus alături de Tatăl, este ținut în mîini de toți credincioșii. În clipa aceea Fiul se dă tuturor celor ce vor să-L îmbrățișeze și să-l strîngă la piept. Toți fac asta, toți îl îmbrățișează și-L strîng la piept, cu ochii credinței. Toți se înroșesc cu cîinstul Sînge al lui Hristos»²¹).

Slujba Sfintei Liturghii o săvîrșești, — îmi grăiește Sfîntul Ioan Gură de Aur — ca să pogori pe Dumnezeu din ceruri pentru sfințirea ta și pentru sfințirea tuturor credincioșilor tăi, ca toți «să-L strîngă în brațe pe Domnul», ca «toți să se înroșească cu sîngele Lui», ca «sufletele tuturor prin împărtășire să se facă mai strălucitoare decît argintul înroșit în foc»²²). Acesta este rostul tău! Pentru aceasta Duhul cel Sfînt a pus în rînduiala Sfintei Liturghii rugăciuni ca acestea: «Dă-le lor, Doamne, ca totdeauna să slujească Tie cu frică și cu dragoste și nevinovați și neosîndiți să se împărtășească cu Sfintele Tale Taine și să se învrednicească de cereasca Ta împărăție»²³). Și alta: «Tu, dar, Stăpîne, pre cele puse înaintea tutu-

17. Sf. Nil Sinaitul, *Scrisoare către Episcopul Atanasie*, citat după Pr. Pavel Grosu, *Preoția, lucrare cerească*, în «Studii Teologice», an. III, 1951, pp. 503-504.

18. Sf. Ioan Gură de Aur, *op. cit.*, VI, 4.

19. *Sfintele și dumnezeieștile Liturghii*, p. 166.

20. Sf. Ioan Hrisostom, *op. cit.*, III, 4.

21. *Ibidem*, III, 4.

22. *Ibidem*, III, 4.

23. *Sfintele și dumnezeieștile Liturghii*, p. 138.

ror, spre bine le tocmește după trebuința deosebită a fiecăruia: cu cei ce călătoresc pe apă, pe uscat și în văzduh, împreună călătorește; pe cei bolnavi îi tămăduiește, Cel ce ești: doc'orul sufletelor și al trupurilor noastre»²⁴). Iar înainte de a te împărtăși, tu te rogi așa: «Și ne învrednicește, prin mâna Ta cea puternică, a ni se da nouă Prea Curatul Tău Trup și Prea Cinstitul Tău Sînge și prin noi la tot poporul Tău»²⁵). Iar după ce te-ai împărtășit tu, cu Sfîntul Potir în mâni, avînd în el neprețuitele și nemuritoarele taine ale lui Hristos, din mijlocul ușilor împărătești, chemi pe toți credincioșii cu cuvintele: «Cu frica lui Dumnezeu, cu credință și cu dragoste vă apropiați!»²⁶). Ii chemi pe toți ca să se împărtășească, iar credincioșii după ce s-au împărtășit cîntă, aducînd laudă lui Dumnezeu: «Să se umple gurile noastre de lauda Ta, Doamne, ca să lăudăm slava Ta, că ne-ai învrednicit pe noi să ne împărtășim cu sfintele, dumnezeieștile, nemuritoarele, prea curatele și de viață făcătoarele Tale Taine»²⁷).

Pentru aceasta săvîrșești deci Sfînta Liturghie. Pentru ca să aduci pe Dumnezeu din ceruri, ca să te sfințești tu și să sfințești pe credincioșii tăi. Dar teme-te și cutremură-te cînd faci aceasta; și cînd săvîrșești Sfînta Taină a Euharistiei, și cînd împărtășești cu Trupul și Sîngele Domnului pe credincioșii tăi! Teme-te și înfricoșează-te și pentru tine și pentru ei!! Ești un nou Moisi. Te apropii și tu de Dumnezeu. Ești un Moisi al Legii celei Noi. Nu mai este nevoie să te sui, ca altădată Moisi pe Muntele Sinai, ca să-l vezi pe Dumnezeu, să te apropii de Dumnezeu. Nu mai este nevoie să te sui, dar e nevoie să fii tot atît de curat ca și Moisi. Tu ești pe piscul cel mai înalt al slujirii preoțești. Prin harul Duhului Sfînt, la rugăciunea ta se pogoară Dumnezeu pe Sfîntul Altar. Tu, o nimica, ai în fața ta nemărginirea. Tu, praf și pulbere, ai în față Dumnezeirea! «Spune-mi, unde te vom pune cînd chemi pe Duhul cel Sfînt, cînd săvîrșești prea înfricoșata Jertfă, cînd atingi neîncetat pe Stăpînul obștesc al tuturorora? Cît de mare curățenie, cît de mare evlavie trebuie să ai! Gîndește-te cît de curată trebuie să fie limba care rostește acele înfricoșate cuvinte!»²⁸). Trebuie să fii atît de curat ca și cum ai sta chiar în cer, împreună cu puterile cele îngerești»²⁹). «Trebuie să fii mai curat chiar decît razele soarelui, pentru ca Duhul Sfînt să nu te părăsească niciodată, pentru ca să poți spune: «Iar de acum nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăiește în mine» (Galateni II, 20)³⁰).

Săvîrșește sfînta slujbă a Sfîntei Liturghii cu toată curăția trupească și sufletească. Fă-ți pravila cerută de rînduielele bisericești, citește rugăciunile pentru Sfînta Impărtășanie; nu le citi pentru ca să le citești, ci pentru ca să-ți înalți sufletul către Dumnezeu, ca să te pocăiești. Impacă-te cu toată lumea; împacă-te cu cei care slujești la același altar. Mărturisește duhovnicului păcatele săvîrșite. Nu săvîrși păcate de moarte: Nu fi trufaș, nu iubitor de arginți, nu curvi, nu te mînia, nu fi lacom, nu pizmui, nu cleveți, nu te lenevi spre fapte bune. Ferește-te de beție și

24. *Ibidem*, p. 165.

25. *Ibidem*, p. 165.

26. *Ibidem*, p. 174.

27. *Ibidem*, p. 175.

28. Sf. Ioan Gură de Aur, *op. cit.*, VI, 4.

29. *Ibidem*, III, 4.

30. *Ibidem*, VI, 2.

de îmbuibare. Postește, roagă-te, fă milostenii. Inșă postește, roagă-te și fă milostenie fără fățarie. Așa curățit trupește și sufletește și împăcat cu toată lumea apropie-te de Sfinta Masă, pe piscul cel înalt al slujirii preotești, pentru a primi în mîinile tale Trupul Dumnezeului Celui Viu, Trupul Dumnezeului care ține universul în palmă.

Aceeași purtare de grijă trebuie să ai și de curăția trupească și sufletească a credincioșilor tăi, pe care îi împărtășești în timpul săvîrșirii Sfintei Liturghii. Ia aminte, «nu da cele sfinte cîinilor, nici mărgăritarele nu le arunca înaintea porcilor, ca nu cumva să le calce în picioare și întorcîndu-se să te rupă» (Matei VII, 6). Ia aminte că «cel ce va mîncea pîinea aceasta sau va bea paharul Domnului cu nevrednicie va fi vinovat față de Trupul și Sîngele Domnului. Să se cerceteze omul pe sine și așa să mînce din pîine și să bea din pahar. Căci cel ce mîncă și bea cu nevrednicie își mîncă și își bea osînda, nesocotind Trupul Domnului (I Corinteni XI, 27-29). Dumnezeu îl va osînda și pe credinciosul care s-a împărtășit cu nevrednicie cu Sfintele Taine, dar te va pedepsi și pe tine că nu i-ai fost un bun învățător, nu l-ai povățuit cum trebuia, că nu i-ai arătat cît de curat să fie pentru ca să primească Sfîntul Trup și Sînge, spre iertarea păcatelor și mîntuire, iar nu spre judecată și osîndă.

Ia aminte, dar! Harul lui Dumnezeu te-a suit pe piscul cel mai înalt al slujirii preotești!

Ești puternic! Poți lega și deslega sufletele! Poți scoate din iad sufletele și le poți băga în rai. Ai o putere pe care Dumnezeu n-a dat-o nici îngerilor, nici Arhanghelilor. Ție ți-a dat puterea aceasta de a ierta păcatele credincioșilor tăi, cît ești pe pămînt.

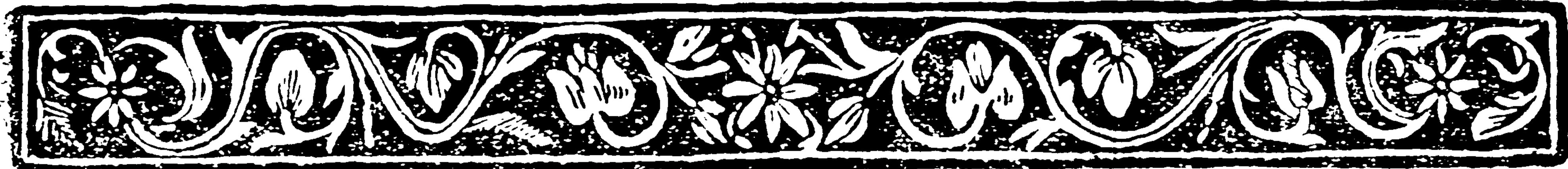
Ești puternic. Poți, cu fărîma ta de trup, în care pîlpîie sufletul, poți pogori pe Dumnezeu din ceruri ca să te sfințească, să te mîntuie, ca să sfințești și tu la rîndul tău și să mîntui pe credincioșii tăi. Sfințește-te, îndumnezește-te cu Trupul lui Dumnezeu cît mai des! Sfințește și îndumnezește la fel și pe credincioșii tăi. O poți. Toată puterea aceasta este în mîna ta. Ți-a dat-o Dumnezeu.

Dar ferește-te! Ia aminte! Ia aminte că ești pe cel mai înalt pisc. Ia aminte și ferește-te! Ești înconjurat de ispite. Te bat furtuni mari. Știi doar că piscurile cele mai înalte sînt cele mai bîntuite de furtuni. Acolo, pe piscul amețitor de înalt, pe care te găsești, suflă vîntul cel mai puternic. Acolo pe piscul acela, amețitor de înalt, tunetele se slobozesc chiar în preajma ta. Acolo, pe piscul acela amețitor de înalt, cade ghiață și zăpadă, chiar cînd la poalele murtelui înfloresc crinii, înfloresc trandafirii.

Ești pe loc înalt, ești sublim! Dar tocmai deaceia: Ia aminte! Ferește-te!

Pr. D. FECIORU

CODUL FAMILIEI

1. În ziua de 29 decembrie 1953, Marea Adunare Națională a Republicii Populare Române a votat Legea nr. 4, publicată în Buletinul Oficial nr. 1 din 4 ianuarie 1954. Această lege, intitulată «Codul Familiei», reprezintă încoronarea măsurilor luate de Guvern și regimul de democrație populară din țara noastră, pentru ocrotirea mamei și copilului și pentru întărirea familiei. Într-adevăr, așa cum am arătat în altă parte (vezi «Studii Teologice» nr. 7-8, 1953, pp. 513 sq.), pentru regimul de democrație populară din țara noastră, îmbunătățirea situației mamei și copilului și întărirea familiei, în general, au constituit o permanentă preocupare. În deosebi din 1948 — de când, prin Constituția din 13 aprilie, s-a făcut din egalitatea în drepturi a femeii cu bărbatul și din ocrotirea mamei și copilului principii constituționale — toată legislația și activitatea Guvernului și Partidului au fost străbătute de această grijă, de a asigura femeii aceleași drepturi cu bărbatul și de a sprijini orice acțiune și instituțiune inițiate cu scopul de a stimula natalitatea și de a micșora mortalitatea infantilă, urmărind în același timp realizarea unor cât mai corespunzătoare condițiuni pentru o bună creștere și educație a copilului. În acest scop, prin Decretul nr. 130/1949, s-a reglementat condițiunea copilului natural, prevăzându-se dispozițiuni prin care se asigură o largă ocrotire copilului natural și mamei acestuia, spre deosebire de situația pe care aceștia o aveau sub regimurile trecute, când nu era îngăduită căutarea paternității; prin Decretul nr. 131/1949 s-a reglementat situația copilului adoptat, modificându-se articolele 309, 311, 312, 313 și 314 din Codul Civil, în sensul că adopțiunea să nu se poată face decât în interesul celui adoptat; iar prin Decretul nr. 182 din 16 octombrie 1951 s-a reglementat «înfierea», ca o completare a adopțiunii în scopul ca să se asigure și copiilor ai căror părinți sînt necunoscuți, decedați sau dispăruți, căldura unui cămin și o ocrotire părintească.

Grija regimului de democrație populară din țara noastră pentru ocrotirea mamei și copilului și pentru întărirea familiei, nu s-a limitat însă la asemenea măsuri teoretice, prevăzute în texte de legi, ci a îmbrățișat o întreagă rețea de instituțiuni, care să ajute la realizarea acestui scop, în cât mai bune condițiuni. Așa se explică numărul din ce în ce mai mare de cămine, creșe, grădinițe sezoniere, dispensare materno-infantile, policlinici, colonii și tabere de vară, înființate pentru copiii celor ce muncesc, ca și ajutoarele familiale de Stat și premiile în bani acordate de Stat mamei cu copii mulți.

Experiența și legislația sovietică au constituit și în această privință — ca în atâtea alte domenii — un netăgăduit îndreptar. Într-adevăr, acordînd mediului familial o importanță deosebită pentru creșterea și educarea copiilor, iar familiei un important rol social, regimul socialist din Uniunea Sovietică a ajuns la întocmirea unui cod special al căsătoriei și familiei, cu reglementarea cea mai avansată a acestor instituțiuni. Reglementarea aceasta a căsătoriei și familiei prin dispozițiuni grupate în cod separat, nu în cadrul Codului Civil, cum se găsea mai înainte, arată marea importanță pe care regimul socialist sovietic a acordat-o dela început acestor instituțiuni și intereselor copilului. Așa cum rezultă din codul familiei, protejarea intereselor copilului formează un principiu de bază al dreptului familial sovietic.

Orientîndu-se după această experiență a Uniunii Sovietice, Partidul și Guvernul Republicii Populare Române, după ce a aplicat timp de cîțiva ani, consecvent și stăruitor, măsurile amintite, în vederea întăririi familiei — fără nicio precupețire a mijloacelor materiale — a ajuns la convingerea că sînt realizate condițiunile necesare pentru reglementarea definitivă a căsătoriei și familiei, potrivit noii concepțiuni, care trebuie să stea la baza familiei și a raporturilor dintre membrii ei.

De aceea, prin Legea nr. 4, votată de Marea Adunare Națională în ziua de 29 decembrie 1953, au trecut la definitivarea acestui important act: «Codul Familiei», a cărui aplicare, potrivit dispozițiilor finale, din art. 161, a început pe data de 1 februarie 1954.

Cunoașterea principiilor în lumina cărora a fost întocmit Codul Familiei interesează în mod deosebit și Biserica, fiindcă o bună organizare a căsătoriei și familiei prin legislația de stat, constituie pentru Biserică o garanție că aceste instituții își vor ajunge mai sigur și mai deplin scopul pentru care au fost instituite. *Principii ca cel al monogamiei, al egalității în drepturi a soților, al stabilirii raporturilor dintre soți și dintre membrii familiei pe baza afecțiunii reciproce, al ocrotirii cu excepțională grijă a intereselor mamei și copilului, al nedesfacerii căsătoriei decât pentru motive grave, care distrug baza morală a căsătoriei, sînt principii pe care și Biserica le pune la baza reglementării căsătoriei și a raportului dintre membrii familiei.*

De aceea socotim că nu va părea lipsită de interes o expunere cît de sumară a cuprinsului Codului Familiei, evidențiind principiile și dispozițiunile lui mai importante.

2. Format din 161 articole, grupate în 3 titluri — fiecare titlu fiind apoi împărțit în cîte 4 capitole — Codul Familiei enunță mai întîi, în art. 1 și 2, cîteva principii, care au fost rînduite ca principii de bază ale căsătoriei și familiei. Astfel, în art. 1 se precizează că: «In Republica Populară Romînă, Statul ocrotește căsătoria și familia și apără interesele mamei și copilului. Familia are la bază căsătoria liber consimțită între soți. — In relațiile dintre soți, precum și în exercițiul drepturilor față de copii, bărbatul și femeia au drepturi egale. — Drepturile părinților se exercită numai în interesul copiilor».

Aliniatele 1 și 3 reproduc din art. 83 al Constituției și Republicii Populare Romîne, din 24 septembrie 1952. Ocrotirea căsătoriei și familiei și apărarea intereselor mamei și copilului, ca și egalitatea femeii cu bărbatul, în relațiile dintre ei și în exercitarea drepturilor lor față de copii, sînt, prin urmare, principii constituționale. Și se știe că, Constituția Republicii Populare Romîne din 1952, spre deosebire de celelalte Constituții anterioare, nu mai stabilește principii care să fie împlinite în viitor, ci consacră situații deja cîștigate. Am amintit cîte măsuri a luat și cîte sacrificii a făcut și face regimul de democrație populară al țării noastre pentru ocrotirea mamei și copilului și pentru întărirea familiei. De asemenea, egalitatea femeii cu bărbatul a fost realizată treptat, chiar înainte de modificarea legilor și textelor, care o puneau în situație de inferioritate față de bărbat, pe baza art. 21 din Constituția Republicii Populare Romîne din 13 aprilie 1948 — unde se prevedea că «femeia are drepturi egale cu bărbatul în toate domeniile vieții de stat, economic și social, cultural, politic, și de drept privat. La muncă egală, femeia are drept de salarizare egală cu bărbatul» — și pe baza art. 105 a aceleiași Constituții, în care, după ce în aliniatul 1 se stabilea că «se vor revizui toate codicele și legile existente spre a le pune de acord cu Constituția», în aliniatul 2 se preciza că: «Dela data intrării în vigoare a Constituției, prin publicarea ei în Monitorul Oficial, se desființează toate dispozițiile din legi, decrete, regulamente și orice alte dispoziții contrare prevederilor Constituției».

În lumina acestui text constituțional, oridecîteori s-a pus în discuție, în justiție, situația femeii în raporturile ei cu bărbatul și pentru apărarea intereselor ei, s-a impus, fără rezervă, principiul egalității, cu toată existența în codici și legi, a unor dispozițiuni contrare, acestui principiu. Înainte de Constituția din 1948, egalitatea femeii cu bărbatul nu se putea realiza integral și din cauza structurii social-economice a societății. Într-adevăr, după cum arată profesorul Traian Ionașcu, în studiul intitulat: «Modificările aduse Codului Civil de principiul constituțional al egalității sexelor», publicat în revista «Justiția nouă» nr. 2/1950, pp. 208-219), «egalitatea efectivă în drepturi a femeilor cu bărbații nu a putut fi sincer și deplin consacrată și garantată în țara noastră decît de către Constituția Republicii Populare Romîne, din 13 aprilie 1948», fiindcă asemenea schimbare, profund calitativă în condițiunea juridică a femeii, nu poate fi realizată în statele capitaliste, unde căsătoria este totdeauna de conveniență economică, ci numai acolo unde, prin schimbarea revoluționară a structurii social-economice, principalele mijloace de producțiune sînt trecute din proprietatea privată, în proprietatea socialistă a statului, ca bunuri comune ale întregului popor; și aceasta fiindcă numai acolo se poate vorbi de realiza-

rea desființării exploatării omului de către om și — ca o consecință firească a acesteia — de desființarea oricărei călcări a egalității de drepturi între bărbați și femei.

Principiul egalității sexelor l-a afirmat și Constituția noastră burgheză din 1923, prin art. 6. Dar pentru aplicarea acestui principiu nu s-a prevăzut, ca în Constituția din 1948, că pe data publicării Constituției «se desființează toate dispozițiile din legi, decrete, regulamente și orice alte dispoziții contrare prevederilor Constituției», ci, oîmpotrivă, când a fost vorba de exercitarea drepturilor civile, după ce s-a precizat că «legi speciale votate de majoritatea de 2/3 vor determina condițiile sub care femeile pot avea exercițiul drepturilor politice», prin art. 138 din aceeași Constituție s-a prevăzut limpede că rămîn în vigoare codurile și legile ordinare, pînă ce vor fi înlocuite cu noi dispozițiuni legale ordinare. Aceasta însemna că oricît de contrare ar fi fost anumite dispozițiuni din codurile și legile existente, principiului constituțional al egalității femeii cu bărbatul, rămîneau în vigoare și se aplicau asemenea texte, iar nu principiul constituțional, atîta vreme cît nu interveneau legi ordinare care să modifice sau să înlocuiască pe cele existente contrare principiului egalității. Mai mult, chiar cînd au intervenit anumite legi, care păreau că tind la înlăturarea inegalității femeii cu bărbatul, aceste legi n-au ajuns să se aplice integral. Astfel, după cum observă profesorul Traian Ionașcu în studiul amintit, «dacă este adevărat că în urma Legii contractelor de muncă din 5 aprilie 1929, femeia măritată, indiferent sub ce regim matrimonial, deci chiar și sub cel dotal, a devenit capabilă să încheie singură contracte de muncă, să-și încaseze salariul și să dispună de acesta fără nicio autorizație maritală, nu este mai puțin adevărat că, prin această parțială și relativă capacitate, legiuitorul burghez a urmărit, în realitate, ca femeile să fie antrenate în număr tot mai mare, în procesul de producție socială, pentru ca astfel capitaliștii să sporească plus-valoarea, prin întrebuintarea muncii feminine» («Justiția nouă», nr. 2, 1950, p. 210). La fel a fost cazul și cu legea din 20 aprilie 1932 pentru suprimarea incapacității femeii măritate. Această lege, prin adăugire la textul art. 194 din Codul Civil, a prevăzut că prin căsătorie nu se restrînge capacitatea femeii de a exercita drepturile civile și a abrogat în același timp, expres, sau a modificat unele articole ale Codului Civil, care făceau aplicațiunea principiului incapacității femeii măritate; dar a uitat să abroge sau să modifice o serie de alte articole incompatibile, total sau parțial, cu principiul capacității civile a femeii măritate.

Dar chiar dacă această lege ar fi abrogat și modificat toate textele Codului Civil incompatibile cu noua regulă a capacității femeii măritate, așa încît să nu mai existe texte care să pună la îndoială egalitatea deplină în drepturi a femeii cu bărbatul, încă această egalitate ar fi fost pur formală, fără conținut, în cadrul orînduirii capitaliste. Pentru că — după cum observă profesorul Traian Ionașcu — «nicio legiuire burgheză nu poate înfăptui această egalitate, oricît ar proclama-o și ar consacra-o» («Justiția Nouă» nr. 2/1950, p. 211). Noua orînduire social-economică introdusă de regimul de democrație populară al țării noastre a făcut posibilă aplicarea acestui principiu chiar înainte de modificarea codurilor și textelor care consacrau incapacitatea femeii măritate și inegalitatea în drepturi a femeii cu bărbatul. La această aplicare a îndreptățit și textul expres al art. 105 din Constituția din 1948.

Aliniatul 2 al art. 1 din Codul Familiei pune la baza familiei «căsătoria liber consimțită între soți». Potrivit acestui principiu, bărbatul și femeia nu se mai călăuzesc, la încheierea căsătoriei lor, de calcule materiale, pe care le stabileau mai ales părinții și rudele, ci numai de înclinația și dragostea lor personală. De aceea, dacă au vîrstă legală pentru căsătorie, copiii nu mai au nevoie de consimțămîntul părinților, ci hotărăsc singuri în problema căsătoriei lor.

Aliniatul 4 al art. 1 proclamă principiul exercitării drepturilor părintești numai în interesul copiilor. Acest principiu a fost introdus după exemplul Uniunii Sovietice, care chiar dela început a înlocuit în dreptul său, instituția «puterii părintești», așa cum era cunoscută și practică la popoarele vechi și aproape la toate popoarele moderne, cu instituția drepturilor și obligațiilor părinților. Potrivit acestei concepțiuni, drepturile părinților nu mai decurg din principiul individualist al puterii părintești, ci din principiul socialist al obligațiilor, pe care societatea organizată, adică statul, le pune în sarcina cetățenilor, în legătură cu creșterea copiilor. Această atitudine a statului își are o temeinică justificare. Căci, acordînd cetățenilor anumite drepturi părintești, pe care le ocrotește prin toate mijloacele și cu cea mai mare grijă — pentru importanța pe care o atribuie mediului familial în creșterea.

copiilor — statul subordonează aceste drepturi obligațiilor pe care le au cetățenii atât față de copii cât și față de societate. Pentru importanța lui, acest principiu al exercitării drepturilor părintești numai în interesul copiilor, este reafirmat și dezvoltat în art. 97-112 din Codul Familiei, unde se stabilesc în mod amănunțit drepturile și datoriile părinților față de copiii minori.

Principiul afirmat de art. 2, potrivit căruia «Relațiile de familie se bazează pe prietenie și afecțiune reciprocă între membrii ei, care sînt datori să-și acorde unul altuia sprijin moral și material», este de asemenea dezvoltat într-un număr de dispozițiuni, pe care le vom aminti pe scurt în cadrul expunerii cuprinsului Codului Familiei.

3. *Incheierea căsătoriei.* Prin art. 3, care prevede că «Numai căsătoria încheiată în fața delegatului de stare civilă dă naștere drepturilor și obligațiilor de soți prevăzute în prezentul cod», se afirmă principiul obligativității și exclusivității căsătoriei civile, în legătură cu nașterea drepturilor și obligațiilor de soți. De aceea, prin art. 18 se revine și se precizează: «Căsătoria nu poate fi dovedită decît prin certificatul de căsătorie, eliberat pe baza actului întocmit în registrul actelor de stare civilă». Aceasta nu însemnează că se interzice cultelor din Republica Populară Romînă, care au căsătoria ca taină sau ca slujbă religioasă, să mai officieze credincioșilor lor căsătoria religioasă, ci numai că de această căsătorie nu sînt legate efecte civile, asemenea efecte decurgînd numai din căsătoria încheiată în fața delegatului de stare civilă.

Codul Familiei afirmă de asemenea, în art. 5, categoric, principiul monogamiei, declarînd că este oprit să se căsătorească bărbatul care este căsătorit sau femeia care este căsătorită. În legătură cu acest principiu, Codul Familiei nu îngăduie nicio abatere, nu admite nicio dispensă, nici pentru cetățenii ale căror religii îngăduie poligamia. O asemenea căsătorie, încheiată între persoane dintre care măcar una este căsătorită, chiar dacă ar fi ajuns să fie înregistrată la serviciul stării civile, nu este valabilă, ci se declară nulă, ea nu creiază drepturi și obligațiuni conjugale.

Ca vîrstă a căsătoriei, Codul Familiei stabilește vîrsta de 18 ani împliniți pentru bărbați și 16 ani împliniți pentru femeie. Abatere de la această limită se îngăduie numai pentru femeie, dacă a împlinit însă 15 ani și numai pentru motive temeinice. Incuviințarea o poate da Comitetul Executiv al Sfatului Popular al Capitalei Republicii Populare Romîne sau al regiunii în cuprinsul căreia își are domiciliul femeia, dar numai în temeiul unui aviz dat de un medic oficial (art. 4).

Căsătoria încheindu-se prin consimțămîntul viitorilor soți, aceștia sînt obligați să fie prezenți, împreună, în fața delegatului de stare civilă, la sediul serviciului de stare civilă, pentru a-și da consimțămîntul personal și în mod public. Chiar dacă, în cazurile arătate de legea specială, căsătoria s-ar încheia în afara sediului serviciului de stare civilă, soții sînt obligați totuși să fie prezenți amîndoi și să-și dea consimțămîntul personal și în mod public (art. 16). Neîndeplinirea acestor condițiuni atrage după sine nulitatea căsătoriei (art. 19).

Înainte de luarea consimțămîntului viitorilor soți, delegatul de stare civilă, în fața căruia se încheie căsătoria — anume al Sfatului Popular al comunei, orașului sau raionului orășenesc în cuprinsul căruia se află domiciliul sau reședința oricăruia dintre soți (art. 11) — va verifica dacă cei ce vor să se căsătorească au făcut, personal, declarația de căsătorie la serviciul de stare civilă, cum prevede art. 12 și dacă în această declarație au arătat că nu există nicio piedică legală la căsătorie (art. 13). Nu se mai cer, prin urmare, martori care să arate dacă viitorii soți sînt sau nu sînt rude în grade oprite de lege; această arătare o vor face chiar viitorii soți în declarația de căsătorie. Cu toată această îndatorire pusă viitorilor soți de a arăta ei înșiși, chiar prin declarația de căsătorie, că nu există nicio piedică legală la căsătoria lor, Codul Familiei prevede că «orice persoană poate face opunere la căsătorie, dacă există o piedică legală ori dacă alte cerințe ale legii nu sînt îndeplinite» (art. 14); iar delegatul de stare civilă poate să refuze să constate încheierea căsătoriei oricîteori ar găsi că cerințele legii nu sînt îndeplinite. La această constatare delegatul de stare civilă poate ajunge nu numai în urma verificărilor pe care este obligat să le facă declarației viitorilor soți și dovezilor cerute de lege, prezentate odată cu declarația, sau în urma opunerilor primite, ci chiar pe baza informațiilor pe care le are personal (art. 15).

De asemenea, delegatul de stare civilă este obligat ca, înainte de luarea consimțământului, să întrebe pe viitorii soți dacă și-au comunicat reciproc starea sănătății lor, căci fără îndeplinirea acestei îndatoriri, căsătoria nu se încheie (art. 10).

Căsătoria întemeindu-se pe consimțământul liber al soților, dat cu tot discernământul actului ce săvârșesc, «este oprită să se căsătorească alienatul mintal, debilul mintal, precum și cel care este lipsit vremelnic de calitățile mintale, cât timp nu are discernământul faptelor sale» (art. 9).

Legături de rudenie — despre care se tratează în titlul II (art. 45 și urm.) — se realizează după prezentul Cod al Familiei, numai prin consîngenitate și înfiere. Cuscria nu mai crează legături de rudenie. Vom aminti deocamdată impedimentele la căsătorie rezultate din aceste rudenii — consîngenitate și înfiere —, așa cum sînt prevăzute în art. 6 și 7, rămînînd să facem cîteva observațiuni în legătură cu dispozițiunile care reglementează înfierea, la locul respectiv.

Între rudele *din consîngenitate*, căsătoria este oprită, în linie dreaptă la infinit, iar în linie colaterală pînă la al patrulea grad inclusiv. Totuși, pentru motive temeinice, între rudele în linie colaterală de gradul al patrulea, căsătoria poate fi încuviințată de Comitetul Executiv al Sfatului Popular al Capitalei Republicii Populare Romîne sau al regiunii în cuprinsul căreia cel care cere această încuviințare își are domiciliul (art. 6). Această excepție, pentru motive grave, se făcea și pînă acum, potrivit art. 150 din Codul Civil.

Ca urmare a raporturilor ce se crează prin înfiere, căsătoria este oprită: a) între cel care înfiază sau ascendenții lui, de o parte, și cel înfiat ori descendenții lui, pe de alta; b) între copiii celui care înfiază, pe de o parte, și cel înfiat sau copiii acestuia, pe de alta; c) între cei înfiați de aceeași persoană.

Pentru motive temeinice, căsătoria între persoanele prevăzute la literile b și c poate fi încuviințată potrivit dispozițiunilor art. 6, al. 2 (art. 7), adică așa cum se procedează pentru rudele în linie colaterală de gradul al patrulea. Căsătoria este oprită și între tutore și persoana minoră ce se află sub tutela sa, în timpul tutelii (art. 8).

4. *Nulitatea căsătoriei*. Spre deosebire de Codul Civil Român, în care, pornindu-se dela dispoziția art. 129, că «nu este căsătorie cînd nu este consimțământ», se formase o teorie a inexistenței, Codul Familiei vorbește numai de nulitatea căsătoriei. Prin art. 19 se precizează cazurile în care poate fi declarată nulă o căsătorie: «Este nulă căsătoria încheiată cu călcarea dispozițiunilor prevăzute de art. 4, 5, 6, 7, litera a, 9 și 16», adică este nulă căsătoria încheiată fără respectarea limitei de vîrstă, între persoane deja căsătorite, între persoane rude în grade oprite, între persoane lipsite de facultățile mintale sau între persoane care nu și-au dat consimțământul, personal și în mod public, în fața delegatului de stare civilă.

În legătură cu căsătoria încheiată împotriva dispozițiunilor privitoare la vîrsta legală, se precizează că o asemenea căsătorie nu va fi declarată nulă, dacă între timp, acela dintre soți, care nu avea vîrsta cerută pentru căsătorie, a împlinit-o, ori dacă soția a dat naștere unui copil sau a rămas gravidă (art. 20).

De asemenea căsătoria poate fi anulată la cererea soțului al cărui consimțământ a fost viciat prin eroare cu privire la identitatea fizică a celuilalt soț, prin viclenie sau violență. Anularea căsătoriei din aceste cauze poate fi cerută însă numai de cel al cărui consimțământ a fost viciat și numai în termen de 6 luni dela încetarea violenței ori dela descoperirea erorii sau a vicleniei (art. 21).

Pentru soțul care a fost de bună credință la încheierea căsătoriei declarată nulă sau anulată, se precizează că își păstrează, pînă la data cînd hotărîrea instanței judecătorești rămîne definitivă, situația unui soț dintr-o căsătorie valabilă.

Se precizează, de asemenea, că «declararea nulității căsătoriei nu are nicio urmare în privința copiilor, care-și păstrează situația de copii din căsătorie» (art. 23).

Codul Familiei prevede și cazul în care soțul unei persoane declarată moartă s-a recăsătorit și după aceasta, hotărîrea declarativă de moarte este anulată.

În asemenea caz se precizează că «rămîne valabilă căsătoria cea mai nouă». Prima căsătorie este desfăcută pe data încheierii noii căsătorii (art. 22).

5. *Efectele căsătoriei.* În legătură cu efectele căsătoriei se afirmă clar egalitatea femeii cu bărbatul: «Bărbatul și femeia au drepturi egale și obligații egale în căsătorie» (art. 25). De altfel la egalitatea aceasta se ajunsese, prin aplicarea consecventă a dispozițiilor art. 105 din Constituția din 1948. Interpretându-se corect și aplicându-se hotărît principiul egalității femeii cu bărbatul — socotindu-se abrogate, pe data publicării acestei Constituții, toate dispozițiunile din coduri și legi, contrare Constituției —, s-a ajuns să nu mai aibă nicio valoare practică dispozițiunile art. 195 și 196 din Codul Civil — care obligau pe femeie la ascultare față de bărbat, urmîndu-l în orice loc va găsi el de cuviință să-și stabilească domiciliul — ca și celelalte dispozițiuni, care puneau pe femeie în stare de inferioritate față de bărbat, în privința administrării averii, a îngrijirii și educării copiilor, etc. Prin egalitatea deplină a femeii cu bărbatul, puterea maritală a fost suprimată cu toate consecințele ei juridice, care reflectau predominarea bărbatului. Ca o consecință a acestei egalități, bărbatul nu mai are dreptul să supravegheze corespondența femeii; femeia își poate alege, singură, în deplină libertate, munca sau profesiunea, putînd administra, folosi și dispune singură, ca și bărbatul, de salariul său. Această egalitate îi obligă însă pe amîndoi să contribuie în mod proporțional cu mijloacele respective la cheltuelile obișnuite ale căsătoriei (art. 29). De asemenea, tot ca urmare a acestei egalități, «soții pot să-și păstreze numele lor dinaintea căsătoriei, să ia numele unuia sau altuia dintre ei sau numele lor reunite» (art. 27). Ei trebuie să declare, însă, la încheierea căsătoriei, în fața delegatului de stare civilă, numele pe care s-au învoit să-l poarte în căsătorie.

Codul Familiei consacră și principiul *comunității de bunuri*, declarînd «bunurile dobîndite în timpul căsătoriei, de oricare dintre soți, dela data dobîndirii lor, bunuri comune ale soților» (art. 30). Dela acest principiu, soții nu se pot abate chiar dacă ar conveni, de comun acord, în acest sens, — orice convenție, contrară comunității de bunuri, fiind declarată nulă. Calitatea de bun comun nu trebuie dovedită.

Principiul comunității de bunuri a fost aplicat și la noi, înainte de a fi consacrat prin text de lege, pe bază de jurisprudență. În această privință justiția noastră a urmat exemplul justiției sovietice, care, chiar în prezența unui text prin care se tăgăduia căsătoriei dreptul de a crea comunitate de bunuri, n-a încetat să se preocupe de chestiunea patrimoniului conjugal. Textul prin care s-a pus capăt comunității de bunuri, în raporturile dintre soți, în U.R.S.S. este articolul 105 din Codul actelor de stare civilă, din 1918, în care se stabilea clar: «Căsătoria nu crează o comunitate de bunuri». Cu toate acestea, după cum spune Sverdlov, autorul care s-a ocupat în mod deosebit cu legislația sovietică referitoare la familie, căsătorie și divorț, încă din 1922 se găsesc hotărîri judecătorești, care recunosc patrimoniul dobîndit de soți, în timpul căsătoriei, ca bun comun al lor.

Pe judecători i-a preocupat chestiunea dacă nu este echitabil ca soția, care nu lucrează în uzină sau pe ogor, dar face la domiciliu munca de îngrijire a soțului și de creștere a copiilor, să fie socotită că a contribuit, prin munca ei, la constituirea patrimoniului conjugal și să aibă, deci, drepturi egale asupra lui. Înălăturarea principiului comunității de bunuri era necompatibilă cu principiul egalității depline, în drepturi și obligații, a femeii cu bărbatul. De aceea Sverdlov evidențiază și justifică atitudinea justiției sovietice, de a fi ridicat și soluționat favorabil această chestiune. «Practica noastră judiciară — spune Sverdlov — a început să întărească ideea că pentru ridicarea rolului soției, pentru a-i asigura o situație de egalitate de drepturi în cadrul familiei, o deosebită importanță o prezintă recunoașterea marii utilități sociale a acestei munci, prestată în sînul familiei. La început în practica judecătorească, iar mai tîrziu și în legislație, a început să pătrundă din ce în ce mai mult ideea de a se recunoaște dreptul ambilor soți asupra bunurilor dobîndite în timpul căsătoriei, indiferent de împrejurarea cine anume este proprietar al acestor bunuri, din punct de vedere juridic, și pe numele cui au fost ele dobîndite» (vezi «Justiția Nouă» nr. 2/1950, p. 266). Într-adevăr, încă din 1922, justiția sovietică a dat precădere principiului egalității femeii cu bărbatul, dînd o interpretare limitată art. 105 din Codul actelor de stare civilă. În acest sens se citează decizia Controlului superior judecătoresc de pe lângă Comisariatul Poporului pentru Justiție al

R.S.F.S.R. (publicată în «Săptăminalul justiției sovietice» din 1922, nr. —, p. 12), în care se spune: «Art. 105 al Codului actelor de stare civilă, care vorbește de inexistența comunității de bunuri între soți, trebuie să fie înțeles în sensul că unul din soți nu are dreptul să aducă vreo atingere sau să formuleze pretenții cu privire la patrimoniul care formează proprietatea determinată a celuilalt soț. Cu toate acestea, viața conjugală în comun crează situația inevitabilă, că o serie de obiecte de uz casnic sînt dobîndite ca rezultat al muncii comune, soțul fiind acela care de obicei muncește în afară, procurînd mijloacele necesare existenței familiei, iar soția ducînd povara muncii acasă în sinul familiei, pentru servirea nevoilor soțului, a copiilor, etc.; și această muncă trebuie, fără îndoială, considerată ca o muncă productivă, care creează dreptul de a participa la rezultatele acestei munci, adică la bună-starea generală și patrimoniul casnic». Punctul acesta de vedere, lărgit chiar, a fost afirmat și de plenul Curții Supreme din R.S.F.S.R., printr-o Decizie din 23 februarie 1925 (publicată în «Săptăminalul Justiției Sovietice», 1925, nr. 10 p. 247), unde se spune «...într-o familie de oameni ai muncii, ambii soți au drepturi egale asupra întregului patrimoniu dobîndit în timpul căsătoriei».

În lumina practicii justiției sovietice, justiției noastre nu i-a fost greu să rezolve în sens favorabil chestiunea patrimoniului comun al soților, chiar fără existența unui text care să prevadă un astfel de patrimoniu, ci numai pe baza principiului constituțional al egalității femeii cu bărbatul. Astăzi, prin legiferarea făcută de Codul Familiei, bunurilor comune ale soților, justiția Republicii Populare Romîne are la dispoziție texte clare, potrivit cărora va putea soluționa orice diferende se vor ivi între soți, în legătură cu aceste chestiuni. Art. 31 prevede anumite bunuri care nu devin bunuri comune, ci rămîn bunuri proprii ale fiecărui soț.

Bunurile comune pot fi administrate și folosite împreună de către soți. Atunci cînd unul dintre soți exercită singur aceste drepturi, el este socotit că are și consimțămîntul celuilalt soț. Dar, dacă între bunurile comune există și teren sau construcție, acestea nu pot fi grevate sau înstrăinate de unul din soți, fără consimțămîntul expres al celuilalt soț (art. 35). În caz de divorț, se îngăduie soților să-și împartă și prin învoială bunurile comune. Numai dacă nu se învoiesc soții, împărțirea va fi hotărîtă de instanța judecătorească (art. 36).

6. *Desfacerea căsătoriei.* «Căsătoria se desface prin moartea unuia dintre soți, prin declararea judecătorească a morții unuia dintre soți, sau prin divorț» (art. 37).

Prin hotărîre judecătorească se desface căsătoria la cererea oricărui dintre soți, dacă se constată că, din pricina unor motive temeinice, continuarea căsătoriei nu mai este cu putință pentru cel care cere desfacerea ei (art. 38). Codul Familiei nu mai enunță, prin urmare, niciun fel de motiv (injurii grave, cruzimi, etc.), pentru care se poate admite desfacerea căsătoriei, ci, adoptînd formula generală de «motive temeinice», adaugă că asemenea motive vor putea fi socotite numai acelea care fac cu neputință continuarea căsătoriei.

La aprecierea temeiniciei motivelor se va ține seama și de interesele copiilor, dacă aceștia sînt minori.

Căsătoria se consideră desfăcută din ziua cînd a rămas definitivă hotărîrea prin care s-a pronunțat divorțul. Față de cel de al treilea, efectele patrimoniale ale căsătoriei încetează însă numai dela data cînd s-a făcut mențiune despre hotărîrea de divorț pe marginea actului de căsătorie sau dela data cînd ei au cunoscut divorțul pe altă cale (art. 39). Odată cu pronunțarea divorțului, instanța va hotărî și în privința copiilor minori, căruia dintre părinți îi vor fi încredințați. La încredințarea copiilor se vor avea în vedere în primul rînd interesele copiilor, asigurarea creșterii și educării lor în cît mai bune condițiuni. În acest scop, instanța, înainte de a hotărî, va asculta pe părinți și autoritatea tutelară; iar dacă copiii au împlinit vîrsta de zece ani, îi va asculta și pe ei. Instanța se va pronunța hotărînd pentru fiecare din copii, dacă va fi încredințat tatălui sau mamei.

În cazul cînd instanța va aprecia că există motive temeinice, pentru care copiii n-ar putea fi încredințați niciunuia dintre părinți, ei pot fi încredințați unor rude sau unor alte persoane — cu consimțămîntul acestora — sau unor instituții de ocrotire.

Instanța judecătorească va stabili și contribuția fiecărui părinte la cheltuielile de creștere, educare, învățatură și pregătire profesională a copiilor. Invoiala dintre părinți, în legătură cu aceste îndatoriri, va produce efecte numai dacă a fost încuviințată de instanța judecătorească (art. 42).

În cazul schimbării împrejurărilor, autoritatea tutelară — sesizată cu cerere sau chiar din oficiu — va putea modifica măsurile privitoare la drepturile și obligațiile personale sau patrimoniale între părinții divorțați și copii (art. 44).

Drepturile părintești față de copil, în caz de divorț, le exercită părintele cărui i s-a încredințat copilul. Părintele divorțat, cărui i s-a încredințat copilul, păstrează totuși dreptul de a avea legături personale cu acesta, precum și de a veghea la creșterea, educarea, învățătura și pregătirea lui profesională (art. 43).

Soții își datorează întreținere pînă la rămînerea definitivă a hotărîrii care pronunță divorțul.

Soțul divorțat are dreptul la întreținere și după rămînerea definitivă a hotărîrii care pronunță divorțul, dacă se află în nevoie din pricina unei incapacități de muncă survenită înainte de căsătorie ori în timpul căsătoriei.

Din aceste măsuri prevăzute în legătură cu desfacerea căsătoriei, se vede grija legiuitorului în deosebi pentru protejarea intereselor copiilor, fără a pierde din vedere și situația soțului divorțat care ar avea nevoie de întreținere.

7. *Filiațiunea.* Față de mamă, filiațiunea rezultă din faptul nașterii și se dovedește prin certificatul constatator al nașterii (art. 47). În cazul cînd nașterea nu a fost înregistrată în registrul de stare civilă ori copilul a fost înregistrat ca născut din părinți necunoscuți, mama poate să recunoască pe copil, fie prin declarație la serviciul de stare civilă, fie printr-un înscris autentic, fie prin testament. Odată făcută, recunoașterea nu se poate revoca; nici chiar cea făcută prin testament (art. 48).

Acțiunea pentru stabilirea filiațiunii față de mamă aparține numai copilului; ea nu se prescrie în timpul vieții copilului. În cazul cînd copilul este minor sau pus sub interdicție, acțiunea poate fi pornită de reprezentantul său legal (art. 52).

Față de tată, filiațiunea se stabilește în baza căsătoriei, copilul născut în timpul căsătoriei avînd ca tată pe soțul mamei. Dacă nașterea copilului a avut loc după desfacere, declararea nulității sau anularea căsătoriei, copilul are ca tată pe fostul soț al mamei, dacă a fost conceput în timpul căsătoriei și nașterea sa a avut loc înainte ca mama să fi intrat într-o nouă căsătorie (art. 53). Timpul legal al concepțiunii este cuprins între a trei sută și a o sută optzecea zi dinaintea nașterii copilului (art. 61). Codul îngăduie însă tăgăduirea paternității, dacă este cu neputință ca soțul mamei să fie tatăl copilului. Acțiunea în tăgăduirea paternității poate fi pornită însă numai de soț și numai în termen de șase luni dela data cînd a cunoscut nașterea copilului (art. 54, 55). În afară de cazurile prevăzute de articolul 53, filiațiunea față de tată poate fi stabilită și prin recunoaștere sau hotărîre judecătorească (art. 56).

Copilul conceput și născut în afară de căsătorie poate fi recunoscut de către tatăl său, prin declarație făcută la serviciul de stare civilă, fie odată cu înregistrarea nașterii, fie după această dată; recunoașterea poate fi făcută și prin înscris autentic sau prin testament. Ca și la recunoașterea făcută de mamă, recunoașterea odată făcut de tată, chiar prin testament, nu se mai poate revoca (art. 57).

Pentru cazul cînd tatăl n-ar recunoaște copilul născut în afară de căsătorie, Codul îngăduie acțiunea în stabilirea paternității. Acțiunea în stabilirea paternității din afara căsătoriei aparține copilului și se pornește în numele său de către mamă, chiar dacă este minoră, ori de reprezentantul lui legal (art. 59). Această acțiune poate fi pornită în termen de un an dela nașterea copilului. În cazul cînd un copil a pierdut calitatea de copil din căsătorie, prin efectul unei hotărîri judecătorești, dată în urma unei acțiuni în tăgăduirea paternității, termenul de un an, pentru pornirea acțiunii în stabilirea paternității din afara căsătoriei, va curge dela data cînd această hotărîre a rămas definitivă (art. 60).

Am văzut că potrivit art. 83 din Constituția din 24 sept. 1952, statul apără interesele mamei și copilului și acordă ajutor mamelor cu copii mulți și mamelor singure. Cu toată această grijă pe care statul o poartă mamelor singure și copiilor

născuți în afara căsătoriei, nu s-a interzis totuși căutarea paternității, ci s-a îngăduit acțiunea în stabilirea paternității în condițiile menționate.

Ca situație legală, copilul din căsătorie ia numele de familie comun al părinților (art. 62), iar copilul din afara căsătoriei dobândește numele aceluia dintre părinți față de care a fost stabilită mai întâi filiațiunea. În cazul când filiațiunea a fost stabilită ulterior și față de celălalt părinte, instanța judecătorească va putea da încuviințare copilului să poarte numele acestuia din urmă (art. 64). Copilul din afara căsătoriei a cărui filiațiune a fost stabilită prin recunoaștere sau prin hotărâre judecătorească are, față de părinte și rudele acestuia, aceeași situație ca și situația legală a unui copil din căsătorie (art. 63).

Precizarea acestei situații prezintă importanță, pentru că în asemenea cazuri, încredințarea copilului ca și contribuția părinților la cheltuielile de creștere, educație, învățatură și pregătire profesională se vor hotărî potrivit dispozițiilor art. 42-44 inclusiv, potrivit cărora se hotărăște în privința copiilor, în caz de desfacerea căsătoriei.

8. *Infierea*. Dispozițiunile care reglementează infierea — art. 66-85 — sînt o combinație a dispozițiilor care reglementau adopțiunea, în urma modificării adusă articolelor 309, 311, 312, 313 și 314 din Codul Civil, prin Decretul nr. 131/1949 și a dispozițiilor Decretului nr. 182 din 16 octombrie 1951, prin care s-a reglementat «infierea», ca o completare a adopțiunii. Codul Familiei nu mai tratează deci, separat despre adopțiune și separat despre infiere. Cu toate acestea, din texte rezultă că sub aceeași denumire, de *infiere*, se reglementează două categorii distincte: o infiere care, prin efectele pe care le produce, se aseamănă adopțiunii, și altă infiere, care produce efectele filiațiunii firești, așa cum prevedea Decretul nr. 182/1952. Situația aceasta va duce la confuzii, mai ales cînd va fi vorba de căsătorie; căci în art. 7, unde se stabilesc impedimentele la căsătorie, rezultate din legătura de rudenie creată prin infiere, nu se face distincție între primul și al doilea fel de infiere. Este limpede însă că opririle la căsătorie, menționate de art. 7, corespund impedimentelor care rezultau din adopțiune. Vom accentua această distincție, amintind textele respective, care reglementează infierea sub cele două aspecte, pentru ca PP. CC. Preoți să cunoască exact situațiile care se vor prezenta, în deosebi la căsătorii între rude prin infiere:

a) În general, infierea se face numai în interesul celui înfiat (art. 66), cu scopul ca să asigure celui înfiat căldura unui cămin și ocrotire părintească. Atașamentul corespunzător raporturilor dintre părinți și copil putîndu-se realiza între cel înfiat și infietor numai cînd copiii sînt mici, s-a stabilit că nu se înfiiază decît minorii. Excepție se face numai pentru persoana majoră, care, în timpul minorității, a fost crescută de cel care voiește s-o înfieze. Intre frați este opriță infierea (art. 67).

Pentru același motiv, ca între cel înfiat și infietor să se poată stabili raporturi ca dela părinți la copii, nu pot înfia decît persoanele majore, care sînt cu cel puțin 18 ani mai în vîrstă decît acela pe care voiesc să-l înfieze (art. 68).

Pentru încheierea infierii se cere consimțămîntul celui care înfiază — și al soțului său, dacă este căsătorit — consimțămîntul părinților celui înfiat, dacă acesta este minor, precum și consimțămîntul celui înfiat, dacă a împlinit vîrsta de 10 ani. Pentru copilul pus sub tutelă va consimți tutorele, iar pentru cel pentru care n-a fost încă instituită tutela, autoritatea tutelară va putea încuviința infierea, fără a mai fi necesară instituirea tutelei. Consimțămîntul la infiere se dă fie prin declarație făcută direct în fața autorității tutelare care încuviințează infierea, fie prin înscris autentic (art. 70-71).

Autoritatea tutelară încuviințează sau respinge infierea, prin decizie motivată, după cum, prin verificarea ce va face, va constata că infierea corespunde sau nu corespunde intereselor celui înfiat (art. 72-73).

Dela data încuviințării infierii, *infiatul are față de cel care înfiază drepturile și obligațiile pe care le are copilul din căsătorie față de părinții săi*, iar descendenții înfiatului au față de cel care înfiază drepturile și obligațiile pe care le au descendenții copilului din căsătorie față de ascendentul acestuia.

Infiatul și descendenții săi părăsesc însă, în același timp și drepturile și obligațiile izvorîte din filiațiunea față de părinții firești și rudele acestora (art. 75). Cu

toate acestea, drepturile și îndatoririle părintești trec asupra celui care înfiază (art. 76), al cărui nume îl și dobândește înfiatul (art. 78). Ținând seamă și de faptul că înfierea nu dă naștere rudeniei între cel înfiat și rudele celui care înfiază (art. 77), efectele acestei înfierii ar fi, prin urmare, corespunzătoare efectelor adopțiunii.

b) Există însă și *înfiere cu toate efectele unei filiațiuni firești*, care se face în conformitate cu dispozițiunile art. 79. În acest articol se spune: «La cererea comună a tuturor celor îndreptățiți să consimtă la înfiere, autoritatea tutelară poate încuviința înfierea cu toate efectele unei filiațiuni firești. În acest caz înfierea nu se poate face decât de către doi soți împreună sau de către femeia necăsătorită.

Dela data când această înfiere își produce efectele, *înfiatul devine rudă cu rudele celui care înfiază, ca un copil firesc al acestora din urmă, iar drepturile și îndatoririle izvorâte din filiațiune între cel înfiat și părinții săi firești și rudele acestora, încetează*. Cu toate acestea, se aplică între cel înfiat și rudele sale firești dispozițiunile art. 6.

Incetarea legăturilor celui înfiat cu părinții săi firești merge atât de departe încât i se înlocuește chiar actul de naștere, trecându-se ca părinți firești cei care înfiază. Așa se precizează în același art. 79, al. 4: «*Serviciul de stare civilă va întocmi în registru un nou act de naștere al celui înfiat, în care cei care înfiază vor fi trecuți ca părinții săi firești*. Vechiul act de naștere se va păstra, făcându-se pe el mențiune despre întocmirea celui nou».

Din aceste dispozițiuni rezultă limpede că *efectele înfierii făcute potrivit art. 79 diferă esențial de efectele înfierii reglementată prin articolele precedente*. Într-adevăr, am văzut că, prin înfiere, înfiatul dobândește numele celui care înfiază (art. 78); delata data încuviințării înfierii, înfiatul are față de cel care înfiază drepturile și obligațiile pe care le are copilul din căsătorie față de părinții săi (art. 75, al. 2); drepturile și îndatoririle părintești trec asupra celui care înfiază (art. 76, al. 1), dar înfierea nu dă naștere rudeniei între cel înfiat și rudele celui care înfiază (art. 77), înfiatul și descendenții săi păstrându-și toate drepturile și obligațiile izvorâte din filiație față de părinții firești și rudele acestora (art. 75, al. 3).

Înfierea făcută în conformitate cu dispozițiunile art. 79, dămpotrivă, produce efectele unei filiațiuni firești. Înfiatul devine rudă cu rudele celor care înfiază, ca un copil firesc al acestora din urmă. *Drepturile și îndatoririle izvorâte din filiațiune între cel înfiat și părinții săi firești și rudele acestora, încetează*.

Dar, întrucât — potrivit art. 51 — «copilul nu poate reclama o stare civilă contrară celeia care rezultă din certificatul de naștere» și nu poate folosi decât starea civilă conformă cu acest certificat, pentru ca să se poată produce efectele menționate mai sus, s-a prevăzut că celui înfiat în conformitate cu art. 79 i se va întocmi un nou act de naștere, în care vor fi trecuți ca părinți firești cei care înfiază. Totuși, vechiul act de naștere nu se distruge, ci se va păstra, făcându-se pe el mențiune despre întocmirea celui nou. Păstrarea vechiului act este necesară, fiindcă, după cum vom vedea, legea prevede și desfacerea înfierii.

Incetarea legăturilor dintre cel înfiat și părinții săi firești ori rudele acestora, ca urmare a înfierii, nu se aplică însă atunci când este vorba de căsătorie. Rezerva făcută în art. 79, al. 2, partea ultimă, că între cel înfiat și rudele sale firești se aplică dispozițiunile art. 6, este cu totul logică. Căci ar fi cu totul nepotrivit ca între cel înfiat și rudele sale firești — față de care încetează drepturile și îndatoririle, în urma înfierii — să se poată încheia căsătorie fără nicio rezervă. Legăturile de sînge prezintă prea mare importanță când este vorba de căsătorie între rude prea apropiate, pentru ca să fi putut fi trecută cu vederea de legiuitor, în cazul înfierii făcute potrivit art. 79, adică atunci când cei care înfiază devin părinți firești ai celui înfiat, iar între cel înfiat și părinții săi firești și rudele acestora încetează orice drepturi și obligații, schimbându-i-se chiar certificatul de stare civilă, în acest sens.

Ținându-se seama de această importanță a consecințelor rezultate din căsătorii încheiate între rude de sînge prea apropiate, — care duc la degenerarea rasei, dacă sînt repetate —, s-a prevăzut că este oprită căsătoria între cel înfiat și rudele lui în linie dreaptă, precum și între cel înfiat și rudele lui în linie colaterală pînă la al patrulea grad inclusiv, cu excepția prevăzută de art. 6, al. 2, adică pentru rudele

în linie colaterală de gradul al patrulea, între care ar putea fi încuviințată căsătoria, pentru motive temeinice.

Opririle la căsătorie au însă nu numai scopul de a feri rasa de degenerare, ci și de a păstra un raport de cuviință între membrii unei familii, care sînt chemați să trăiască într-un anumit raport de intimitate. Nu s-ar mai păstra acest raport de intimitate în toată cuviința și curăția, dacă membrii familiei ar ști că s-ar putea căsători între ei.

Am văzut că înfierea a fost legiferată în interesul celui înfiat, ca să-i asigure căldura unui cămin și o ocrotire părintească; dar că s-a făcut distincție între înfierea care produce efecte asemănătoare cu cele ale adopțiunii, cînd înfierea nu dă naștere rudeniei între cel înfiat și rudele celui care înfiază — înfiatul păstrîndu-și toate drepturile și obligațiile izvorîte din filiațiune față de părinții firești și rudele acestora — și între înfierea reglementată de art. 79, cînd cel înfiat devine fiu firesc al celor care înfiază și rudă a rudelor acestora.

Avîndu-se în vedere aceste consecințe, pentru ca să se poată stabili atașamentul corespunzător raportului de intimitate dintre copii și părinții firești, s-a și prevăzut că nu pot fi înfiați decît copiii mici, minorii. Cu toată această distincție între efectele înfierii, după cum a fost făcută în conformitate cu art. 79 sau cu dispozițiunile articolelor anterioare, nu s-a mai făcut nicio distincție cînd a fost vorba de opririle la căsătorie rezultate ca urmare a legăturii de rudenie realizată prin înfiere.

În art. 7, după ce s-a precizat că: «Este oprită căsătoria: a) între cel care înfiază sau ascendenții lui, de o parte, și cel înfiat ori descendenții acestuia, de alta; b) între copiii celui care înfiază de o parte, și cel înfiat sau copiii acestuia, de alta; c) între cei înfiați de aceeași persoană», în aliniatul ultim s-a adăugat, ca excepție: «Pentru motive temeinice, căsătoria între persoanele prevăzute la literile b și c de mai sus poate fi încuviințată potrivit dispozițiilor art. 6, al 2». Ar însemna, deci, că «între copiii celui care înfiază, de o parte, și cel înfiat sau copiii acestuia de alta», și «între cei înfiați de aceeași persoană», Comitetul Executiv al Sfatului Popular al Capitalei Republicii Populare Romîne sau al regiunii în cuprinsul căreia aceștia își au domiciliul, ar putea încuviința căsătoria, pentru motive pe care le-ar aprecia ca temeinice.

Această excepție pare nepotrivită, pentru înfiere în general, dar mai ales pentru înfierea făcută în conformitate cu dispozițiunile art. 79, cînd «înfiatul devine rudă cu rudele celor care înfiază, ca un copil firesc al acestora din urmă». Căci încuviințînd căsătoria între cei menționați de art. 7, aliniatele b și c, ar fi o încuviințare de căsătorie între doi frați sau între unchi și nepot de frate, adică între grade de rudenie pentru care — potrivit art. 6 — nu se poate da încuviințare, chiar pentru motive temeinice.

Știînd că pentru motive temeinice li s-ar putea încuviința căsătoria, cei aflați în raporturile de rudenie arătate de art. 7, aliniatele b și c și-ar crea, prin raporturi nepermise, asemenea motive temeinice, distrugînd astfel baza morală a raporturilor de intimitate în care se cuvine să se găsească și să trăiască totdeauna frații.

De aceea credem, că dacă nu se va abroga aliniatul ultim al art. 7, care îngăduie excepție dela opririle stabilite la aliniatele b și c, Comitetele Executive ale Sfatului Popular, îndreptățite să încuviințeze asemenea excepții, vor aprecia în toată importanța conștiințele unor asemenea căsătorii și nu le vor aproba.

Biserica Ortodoxă apreciînd instituția adopțiunii și a înfierii ca mijloc prin care se ajunge la întărirea familiei și se asigură creșterea și educarea copiilor fără părinți, în atmosfera caldă a mediului familial, și-a însușit aceste instituții așa cum erau reglementate de stat, asimilîndu-le, prin binecuvîntare, rudeniei spirituale, ce se realizează prin primirea la Sfîntul Botez. Ea a considerat pe feciorul de suflet, după ce a binecuvîntat înfierea, ca și cum ar fi fost născut trupește din părinții care l-au înfiat.

De aceea, Biserica a primit cu bucurie legile de stat, care au reglementat în acest sens raporturile dintre cel înfiat și înfietori, contribuind la crearea atmosferei de respect, afecțiune și cuviință, corespunzătoare unor asemenea raporturi; dar nu se bucură de excepțiile care ar duce la slăbirea bazei morale a raportului dintre membrii unei familii. Aceștia, prin înseși condițiunile în care se desfășoară viața de

familie, trebuie să-și întemeieze intimitatea raporturilor dintre ei, pe o afecțiune cu totul deosebită de aceea care i-ar îndemna spre raporturi de căsătorie.

În reglementarea raporturilor dintre cel înfiat și cei care înfiază și rudele acestora, Biserica Ortodoxă n-a exagerat, totuși, opririle la căsătorie, ca urmare a rudeniei din înfiere. Astfel, în «Indreptarea Legii», la glava 195, după ce se arată că feciorii sufletești făcuți cu sfintele molitve sînt, pentru cei care i-au înfiat, ca și feciorii pe care i-au născut trupește «și întru rudenie și întru moștenire și întru spițe», cu privire la impedimentele la căsătorie, se adaugă: «...Drept aceea de va avea neștine fecior trupesc și fecior sufletesc, nu pot să se împreune întru nuntă pînă la a optulea spiță. Rudenia acei feciorie de suflet se numără și se socotește pînă la a optulea spiță ca și a sfîntului botez. Numai spre cele ce se sue și spre cele ce se pogoară, adică spre părinții și spre feciori, iar nu întru cei de lături, cei de lături zicem pe frați și pe surori, care n-au nicio rudenie... Iară feciorii de suflet așa să se facă cum zice mai sus ca și la sfîntul botez. Și aceasta numai spre un obraz, adică în sus și în jos: ce se zice întru tatăl și întru copiii, iară nu întru frați și în surori, pre care zice pravila că sînt de lături. Că acei frați și surori ai aceluia fecior de suflet, nu se amestecă într-acea rudenie sufletească, care au făcut fratele lor cel trupesc, și de vor vrea lua-vor neapărat pe acei frați sufletești ai fratelui lor».

Cu toată dispoziția canonului 53 trullan, care consideră rudenția spirituală mai presus decît legătura cea după trup, în Biserica Ortodoxă s-a stabilit că rudenția spirituală constituie impediment la căsătorie pînă la al treilea grad inclusiv, și numai în linie directă, nu și în linie colaterală.

În privința rudeniei rezultată din adopțiune sau înfiere, practica bisericească s-a conformat novej 24 a lui Leon Filosoful, prin care s-a oprit căsătoria între părinți și copiii adoptivi (gr. I) și între frații adoptivi (gr. II).

Așa cum sînt reglementate opririle la căsătorie, ca urmare a rudeniei rezultate din înfiere, potrivit art. 7 din Codul Familiei, aceste opriri se întind pînă la gradul III, adică atît între copiii celui care înfiază și cel înfiat, sau între cei înfiați de aceeași persoană (gr. II), cît și între copiii celui care înfiază și copiii celui înfiat (gr. III). Opririle prevăzute de Codul Familiei depășesc, prin urmare, pe cele stabilite de Leon Filosoful, care s-au impus în practica bisericească, ca și pe cele care au fost prevăzute de Decretul nr. 131/1949, prin care s-au modificat art. 309, 311, 312, 313 și 314 din Codul Civil. Dacă la acestea adăugăm importanța efectelor înfierii făcute în conformitate cu dispozițiunile art. 79 — cînd înfiatul devine rudă cu rudele celui care înfiază, ca un copil firesc al acestora din urmă și, în consecință, opririle la căsătorie se întind și la colaterali —, rezultă că prin noua legiferare a raporturilor dintre membrii familiei s-a căutat să se păstreze, în general, atmosfera corespunzătoare intimității în care trăiesc membrii familiei. În același timp prin opririle la căsătorie între rude prea apropiate din consîngenitate se ferește rasa de degenerare, iar prin opririle la căsătorie între rudele din înfiere se păstrează o atmosferă de moralitate și cuviință, care trebuie să existe la baza raporturilor de intimitate dintre membrii unei familii, chiar atunci cînd aceste raporturi nu decurg din consîngenitate, ci dintr-un act ca cel al înfierii.

Menționăm, de asemenea, că înfierea făcîndu-se numai în interesul minorului, legiuitorul a prevăzut și cazul cînd prin înfiere n-ar fi servite aceste interese. În asemenea cazuri «înfiatul, părinții firești ai acestuia, instituțiile de ocrotire, autoritatea tutelară și orice organ al administrației de stat, vor putea cere instanței judecătorești desfacerea înfierii» (art. 81), iar instanța judecătorească va putea pronunța desfacerea înfierii, după ce va asculta pe delegatul autorității tutelare, mai întîi. Înfierea se consideră desfăcută numai pe data cînd hotărîrea judecătorească a rămas definitivă (art. 82). Dacă la desfacerea înfierii fostul înfiat este minor, drepturile părintești revin părinților firești (art. 85), dar instanța judecătorească, la pronunțarea desfacerii înfierii, va putea obliga pe cel care înfiază să plătească înfiatului o pensie de întreținere, cît timp acesta este minor (art. 84).

9. *Obligația de întreținere.* Am văzut că, dela început, prin art. 2, s-a stabilit ca principiu, sprijinul reciproc moral și material între membrii familiei, ca urmare a afecțiunii reciproce care trebuie să se găsească permanent la baza relațiilor de familie. Pornindu-se dela acest principiu, prin art. 86 pînă la 96 s-a reglementat

amănunțit obligația de întreținere, prevăzându-se atât persoanele care pot beneficia de întreținere cât și condițiile în care se va îndeplini obligația de întreținere. «Obligația de întreținere — se precizează în art. 86 — există între soț și soție, părinți și copii, căl care înfiază și înfiat, bunici și nepoți, străbunici și strănepoți, frați și surori, precum și între celelalte persoane anume prevăzute de lege». Iar pentru ca această obligație să nu fie folosită ca o încurajare a lenii și sustragerii dela muncă s-a adăugat că: «are drept la întreținere numai acela care se află în nevoie, neavînd putința unui cîștig din muncă, din cauza incapacității de a munci», făcîndu-se excepție numai pentru descendent, care are drept la întreținere, cît timp este minor, oricare ar fi pricina nevoii în care el se află.

Pentru evitarea confuziilor s-a stabilit chiar ordinea în care se datorează întreținerea; anume: a) soții își datorează întreținere înaintea celorlalți obligați; b) Descendentul este obligat la întreținere înaintea ascendentului, iar, dacă sînt mai mulți descendenți, sau mai mulți ascendenți, cel în grad mai apropiat înaintea celui mai îndepărtat; c) Cel care înfiază este obligat la întreținere înaintea părinților firești; și d) frații și surorile își datorează întreținere după părinți, însă înaintea bunicii (art. 89).

Instanța judecătorească are latitudinea să stabilească și să modifice obligația de întreținere, ținînd seama de nevoia celui care o cere și de mijloacele celui care urmează să plătească. Cînd întreținerea este datorată de părinte sau de cel care înfiază, ea se stabilește pînă la o pătrime din cîștigul său din muncă pentru un copil, o treime pentru doi copii și jumătate pentru trei sau mai mulți copii (art. 94).

În legătură cu exercitarea drepturilor și îndatoririlor părinților față de copiii minori, a căror ocrotire este urmărită cu deosebită grijă de stat, s-a prevăzut că «autoritatea tutelară este obligată să exercite un control efectiv și continuu asupra felului în care părinții își îndeplinesc îndatoririle privitoare la persoana și bunurile copilului, delegații autorității tutelare avînd dreptul să viziteze copiii la locuința lor și să se informeze pe orice cale despre felul cum aceștia sînt îngrijiți» (art. 108). Dreptul autorității tutelare în vederea ocrotirii copilului merge pînă acolo încît poate să ceară instanței judecătorești să pronunțe decăderea părintelui din drepturile părintești, dacă ar constata că prin exercitarea necorespunzătoare a acestor drepturi s-ar primejdui sănătatea sau dezvoltarea fizică a copilului, ori educarea, învățătura și pregătirea profesională a copilului nu se face în spirit de devotament față de Republica Populară Romînă (art. 109); decăderea din drepturile părintești nu scutește însă pe părinți de îndatorirea de a da întreținere copilului (art. 110).

10. *Tutela.* Grijă pentru ocrotirea copilului s-a manifestat cu același interes și pentru cazul copiilor ai căror părinți sînt morți, necunoscuți, decăzuți din drepturile părintești, puși sub interdicție, dispăruți ori declarați morți, și astfel copiii sînt lipsiți de îngrijirea ambilor părinți. În asemenea cazuri copiii sînt puși sub tutelă (art. 113).

Tutorele, — care este numit de autoritatea tutelară, din oficiu, sau la înștiințarea persoanelor, organelor și instituțiilor care sînt îndatorate de lege să anunțe existența unui minor lipsit de îngrijirea părintească, în cel mult 5 zile de cînd află un asemenea caz — este obligat să se îngrijească de persoana minorului, de sănătatea și dezvoltarea lui fizică, de educarea, învățătura și pregătirea profesională a acestuia, potrivit cu însușirile lui și în conformitate cu țelurile statului democrat popular, spre a-l face folositor colectivității (art. 123). Cheltuielile necesare pentru întreținerea minorului și administrarea bunurilor sale se acoperă din veniturile acestuia. Dar dacă minorul este lipsit de bunuri și nu are părinți sau alte rude care sînt obligați de lege să-i dea întreținere, autoritatea tutelară va cere Asigurărilor Sociale de Stat să contribuie la întreținerea lui (art. 127). Prin aceasta se vedește grija statului ca minorii, fără distincție, să se bucure de condițiuni cît mai bune pentru creșterea fizică și educarea și pregătirea lor profesională, în vederea scopului principal, de a ajunge cît mai folositori colectivității.

Codul Familiei reglementează în mod amănunțit raporturile dintre tutore și minor, pentru ca tutela să se exercite numai în interesul minorului. În acest scop, s-a prevăzut că tutorele este obligat să prezinte autorității tutelare, anual, și oricînd aceasta va cere, o dare de seamă despre modul cum a îngrijit de persoana mino-

rului și despre administrarea bunurilor lui (art. 134). Ca și în legătură cu exercitarea puterii părintești, autoritatea tutelară va exercita un control efectiv și continuu asupra modului în care tutorele își îndeplinește îndatoririle față de minor, putând să îndepărteze pe tutorele care-și va neglija sau va abuza de îndatoririle sale, în dauna intereselor minorului, numind, bine înțeles, în locul lui, un alt tutore (art. 136, 137).

11. *Interdicția*. Din aceeași grijă de a proteja interesele celor care nu sînt în stare să-și îngrijească singuri de interesele lor, prin articolele 142-151, Codul Familiei reglementează situația specială a celor care, din cauza alienației mintale ori a debilității mintale, nu au discernămintul necesar pentru a se îngriji de interesele lor. În asemenea cazuri, autoritatea tutelară — sau oricare dintre persoanele sau instituțiile de ocrotire prevăzute de lege ca obligate să aducă la cunoștința autorităților asemenea cazuri (potrivit art. 115) — pot să ceară instanței judecătorești să pronunțe punerea sub interdicție a unor asemenea persoane. Instanța judecătorească se pronunță — admitînd sau respingînd cererea de punere sub interdicție — după ce ascultă și concluziile procurorului. Numai după ce hotărîrea de punere sub interdicție rămîne definitivă și este comunicată de instanța judecătorească autorității tutelare, aceasta procedează la numirea unui tutore, care, în îndeplinirea îndatoririlor sale, se va conduce după regulile privitoare la tutela minorului.

Autoritatea tutelară are latitudinea ca, pînă la rezolvarea cererii de punere sub interdicție, să numească un curator, care să îngrijească de persoana și bunurile celui pentru care s-a cerut punerea sub interdicție.

Ridicarea interdicției se pronunță tot de instanța judecătorească, de asemenea, după ascultarea concluziei procurorului; dar cererea de ridicarea interdicției o poate face și cel în cauză, nu numai persoanele îndreptățite să ceară punerea sub interdicție.

12. *Curatela*. Sînt cazuri cînd anumite persoane, deși sînt capabile, nu-și pot administra totuși, personal, bunurile și nu-și pot apăra în condițiuni mulțumitoare interesele, neputîndu-și numi, din motive temeinice, nici reprezentant. În asemenea cazuri, menționate de art. 152, autoritatea tutelară poate institui curatela.

Autoritatea tutelară instituie curatela atît la cererea celui care urmează a fi reprezentat, a soțului, a rudelor sau a celor prevăzuți în art. 115, cît și din oficiu, dar numai cu consimțămîntul celui reprezentat, în afară de cazurile în care acesta nu-și poate da consimțămîntul (art. 154). Curatela, odată instituită, se exercită după regulile care reglementează mandatul. Cînd încetează cazurile care au provocat instituirea curatelei, autoritatea tutelară procedează la ridicarea ei, ori din oficiu, ori la cererea curatorului, a celui reprezentat sau a oricărei persoane îndreptățite să ceară instituirea ei.

În ultimul capitol (IV) al titlului III, în art. 158, 159 și 160, se precizează cine exercită atribuțiunile de autoritate tutelară; anume: *«atribuțiunile de autoritate tutelară aparțin organelor executive și de dispoziție ale Sfaturilor Populare Comunale, orașenești sau de raion orașenesc»* (art. 158); *deciziile autorității tutelare pot fi atacate la autoritatea ierarhic superioară* care, potrivit legii, exercită atribuțiunile de îndrumare și control (art. 160).

*

Din cele de mai sus s-a putut desprinde în mod limpede grija deosebită pe care regimul de democrație populară al țării noastre o poartă căsătoriei și familiei.

Din convingerea că prin întărirea familiei — care se bazează pe căsătoria liber consimțită între soți — se va ajunge în mod sigur la întărirea statului, prin Codul Familiei s-a asigurat acestor două instituțiuni — căsătoria și familia — un cadru legal din cele mai favorabile.

Biserica, avînd căsătoria în cinste deosebită prin însuși caracterul de taină pe care l-a stabilit Mîntuitorul Hristos, s-a bucurat totdeauna de legile și dispozițiunile prin care s-a urmărit o ridicare și o întărire a acestei instituții. De aceea, Biserica primește cu toată încrederea noua lege — Codul Familiei — și va acorda sprijinul ei nelimitat, pentru ca dispozițiunile Codului Familiei să se aplice cît mai corespunzător acestui scop, de a întări familia și de a asigura în cît mai bune condițiuni ocrotirea minorilor și a membrilor familiei care se află în nevoie, din cauza incapacității de a munci.

Codul Familiei nu menționează în mod expres și pe preot între persoanele obligate să aducă la cunoștința autorității tutelare cazurile când rămân minori lipsiți de ocrotirea părintească sau minori și persoane care nu sînt capabile să-și îngrijească de interese, sau — deși sînt capabili, nu se găsesc în situația de a-și îngriji singuri de interese; dar nici nu-l exclud, fiindcă, la art. 115, după ce se menționează persoanele, organele și instituțiile care sînt obligate să anunțe, în termen de 5 zile dela data cînd se află de existența unui minor lipsit de îngrijire părintească, la sfîrșitul aliniatului «d» se adaugă: «precum și orice altă persoană». In această formulă generală se încadrează și preotul, care — prin misiunea sa și prin poziția pe care o are în mijlocul parohienilor — cunoaște înaintea altor organe și persoane asemenea cazuri.

Ocrotirea minorilor, a bătrînilor și, în general, a celor în suferință, a constituit pentru Biserică unul dintre cele mai importante puncte ale activității ei. De aceea Biserica, deși prin canoane interzice preoților, sub sancțiune aspră, să ia asupra lor administrarea de bunuri străine, cînd a fost vorba de tutela minorilor și a celor lipsiți de capabilitatea de a se îngriji și a-și administra singuri bunurile, nu numai că nu i-a oprit să primească tutela de care era legată și îndatorirea de a administra bunuri, ci dimpotrivă, i-a îndemnat să primească asemenea însărcinări. Așa se explică și mulțimea instituțiilor pe care le-a avut Biserica pentru ocrotirea minorilor, văduvelor, bătrînilor, și în general a celor în neputință să se îngrijească singuri, ca și demnitățile pe care Biserica le-a creat pentru apărarea intereselor unor asemenea membri ai ei. Colaborarea preoților la aplicarea cît mai corectă a dispozițiilor Codului Familiei apare, deci, nu numai ca o obligație impusă de legile statului, ci ca o obligație canonică.

In legătură cu impedimentele la căsătorie rezultate din rudenie, accentuăm că PP. CC. Preoți, atunci cînd vor fi solicitați să binecuvinteze o căsătorie — act la care nu pot să procedeze decît dacă li se face dovada că a fost încheiată căsătoria mai întîi înaintea delegatului de stare civilă — sînt datori să țină seama de toate impedimentele pe care le-a stabilit Biserica, prin canoane și hotărîri sinodale.

Am văzut că, potrivit Codului Familiei, numai rudenii din consîngenitate și din înfiere produce impedimente la căsătorie. Potrivit doctrinei canonice a Bisericii, însă, impedimente la căsătorie produce și rudenii spirituală, realizată prin primirea la Sfîntul Botez și rudenii realizată prin căsătorie, adică afinitatea sau cuscria. In toate cazurile în care ar fi vorba de asemenea impedimente, PP. CC. Preoți urmează să se adreseze Chiriarhului respectiv, care va aprecia și va acorda sau nu dispensele corespunzătoare.

Prin cele de mai sus am căutat să facem o expunere cît mai clară a Codului Familiei. Aceasta nu scutește însă de citirea întregului cuprins, așa cum se găsește în Buletinul Oficial, fiindcă numai așa va putea fi înțeleasă toată importanța pe care o dă regimul de democrație populară al țării noastre instituțiilor — căsătoria și familia — pe care le-a reglementat prin acest cod.

Prof. IORGU D. IVAN

PENTRU O JUSTĂ INTERPRETARE ȘI APLICARE A REGULAMENTELOR BISERICEȘTI

În grija sa deosebită pentru păstrarea bunei rîndueli în Biserică și în vederea creșterii și întăririi disciplinei membrilor clerului de mir și monahal, Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, Întîistătătorul Bisericii noastre, a întocmit «Regulamentul de procedură al instanțelor disciplinare și de judecată ale Bisericii Ortodoxe Romîne».

Acest Regulament, aprobat și votat de Sfințul Sinod în ședința din 8 iunie 1949 și apoi aprobat de Prezidiul Marii Adunări Naționale a Republicii Populare Romîne prin Decretul nr. 7 din 12 ianuarie 1950, a fost pus în aplicare în același an, începînd cu momentul publicării lui în revista «Biserica Ortodoxă Romînă», buletinul oficial al Patriarhiei Romîne.

— Ținînd permanent seama de principiile generale de echitate, dar mai cu seamă de învățăturile Sfinților Părinți și de hotărîrile sfintelor canoane, Regulamentul de procedură conține dispozițiuni clare, nesusceptibile de dublă interpretare, și, deci, fără posibilitate de greșală, pentru toate problemele de ordin procedural, care urmează a fi soluționate de către instanțele disciplinare și judecătorești ale Bisericii Ortodoxe Romîne, fie la cererea părților interesate, fie la sesizarea din oficiu a instanțelor respective.

Cei peste trei ani care s-au scurs dela punerea în aplicare a «Regulamentului de procedură al instanțelor disciplinare și de judecată ale Bisericii Ortodoxe Romîne, au arătat cu prisosință că — datorită concepției generale și principiilor luminoase care au stat la baza elaborării Regulamentului, precum și datorită clarității dispozițiilor cuprinse de acestea — rezultatele obținute au fost dintre cele mai bune.

Astfel, în urma unei temeinice aprofundări a prevederilor regulamentare și a aplicării cu grijă a acestora, membrii clerului de mir și monahii își cunosc mai bine îndatoririle și — ca o consecință directă, — abaterile dela disciplină s-au împușinat în chip simțitor, ceea ce a făcut ca din ce în ce mai puține cazuri să fie trimise în fața instanțelor disciplinare și de judecată.

Deși, așa cum am subliniat mai sus, claritatea dispozițiilor Regulamentului de procedură a avut drept rezultat rezolvarea justă a celor mai multe din pricinile deferite consistoriilor, totuși n-au lipsit și unele cazuri în care prevederile Regulamentului au fost greșit interpretate și — ca atare — injust aplicate de către unele Consistorii.

Pentru deplina edificare a cititorilor noștri, dăm aci, succint, câteva cazuri în care, în mod flagrant, regulele cuprinse în Regulamentul de procedură au fost răstălmăcite și injust aplicate, ceea ce în majoritatea cazurilor a dus la pronunțarea unor hotărâri necorespunzătoare. Astfel: s-au dat hotărâri de către complete de judecată, compuse din mai mulți membri decât numărul prevăzut de Regulament; s-au dat hotărâri pe baza unor acte de constatare care nu aveau nicio valoare probantă, întrucât prin nesocotirea dispozițiilor procedurale de către organele de anchetă, aceste acte erau lovite de nulitate; s-a admis ca acuzarea să fie reprezentată prin fostul apărător al uneia din părțile în proces; s-au dat pedepse neproportionale cu vina și s-a observat, mai ales, un abuz în invocarea unor texte din legislația civilă, chiar în cazurile în care Regulamentul de procedură și sfintele canoane conțin dispozițiuni precise.

Ne-am mărginit să menționăm aci numai acele cazuri de greșită interpretare și încălcare a dispozițiilor Regulamentului pe procedură, care — prin modul în care au fost săvârșite și prin consecințele pe care le-au produs — reprezintă o deosebită importanță.

Necontestat că injusta interpretare și aplicare a prevederilor Regulamentului de procedură este de natură să dăuneze nu numai intereselor superioare ale Bisericii, dar — printr-o defectuoasă distribuire a justiției — chiar intereselor împričinaților.

În afară de aceasta, faptul că unele din instanțele noastre disciplinare și de judecată — interpretând în mod diferit unele și aceleași dispozițiuni regulamentare — ajung în chip nejustificat la soluții diferite, este dăunător intereselor superioare ale Bisericii și pentru că, lucrând astfel, acele instanțe nu contribuie la asigurarea unității de interpretare și aplicare a prevederilor legale.

Nu numai în ce privește Regulamentul de procedură, dar și în legătură cu celelalte regulamente ale Bisericii noastre, am fost sesizați — în unele cazuri — de greșita interpretare și aplicare a unor dispozițiuni.

Pentru înlăturarea acestor deficiențe, și îndeosebi, pentru asigurarea unității de interpretare și aplicare a dispozițiilor regulamentelor bisericești, înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian a dispus ca, începând cu acest număr al revistei «Biserica Ortodoxă Română», să deschidem în acest loc o rubrică, denumită «Pentru o justă interpretare și aplicare a regulamentelor bisericești». În această rubrică se vor publica cu regularitate unele dintre hotărârile cele mai importante ale Consistoriului Central Bisericesc, hotărâri care — însoțite în caz de nevoie de comentariile necesare — să constituie pentru celelalte consistorii călăuză sigură în justa interpretare și aplicare a dispozițiilor Regulamentului de procedură, — și în același timp — orice alte materiale care să contribuie la scopul pe care ni l-am propus.

Tot în această rubrică se vor publica și răspunsurile la întrebările pe care cititorii noștri ni le vor pune în legătură cu problemele de disciplină, precum și cu orice alte probleme privind Regulamentele Bisericii Ortodoxe Române.

Indemnăm, deci, pe cititorii noștri să urmărească cu toată atenția această cronică și, orîdecîteori vor avea nelămuriri asupra interpretării

vreunor dispozițiuni regulamentare bisericești, să-și formuleze precis întrebările și să ni le trimită pe adresa: Administrația Patriarhală, București, Raionul N. Bălcescu, Str. Antim nr. 29. pentru revista «Biserica Ortodoxă Română», Rubrica «Pentru o justă interpretare și aplicare a regulamentelor bisericești».

PROCEDURĂ ANCHETELOR BISERICESTI

Urmărind deciziunile Consistoriului Central Bisericesc constatăm, la o sumară examinare a lor, că cele mai frecvente cazuri de casare a hotărîrilor instanțelor eparhiale se datoresc unor nulități izvorîte din nerespectarea de către organele de anchetă a procedurii, așa cum este prevăzută de Regulamentul de Procedură al instanțelor disciplinare și de judecată ale Bisericii Ortodoxe Române.

De aceea, pentru a veni în ajutorul organelor de anchetă, dăm în rîndurile care urmează, pe baza deciziunilor Consistoriului Central Bisericesc care au creat jurisprudență în această materie, câteva lămuriri menite să le ajute în executarea delegațiilor lor. În expunerea ce vom face, vom urma ordinea înscrierii dispozițiunilor procedurale respective în Regulamentul instanțelor disciplinare bisericești, care, de altfel, este și cea mai logică.

Astfel, privitor la competența de a dispune o anchetă, trebuie să menționăm că ea aparține numai Chiriarhului locului. Organele subalterne, chiar atunci cînd prin natura funcțiunii lor au îndatorirea de a efectua anchete, nu pot avea inițiativă în această materie. O încălcare a acestei dispozițiuni, din partea oricui, îl face vinovat de abaterea prevăzută de Regulamentul de Procedură la art. 2, litera «c», adică de «executarea înainte de a fi dobîndit aprobarea organelor superioare a acelor hotărîri ce trebuiesc să fie în prealabil aprobate de autoritățile superioare».

O singură derogare dela această dispozițiune de aplicațiune generală o admit legile noastre bisericești, ca decurgînd din dreptul de devoluțiune al Patriarhului, drept ce se exercită în forma ce vom arăta mai jos.

În cazul în care unul din cei legal îndreptățiți să adreseze Chiriarhilor plîngerii împotriva membrilor clerului se adresează Patriarhului, aducîndu-i în scris la cunoștință că a reclamat Chiriarhului locului anumite fapte întemeiate și nu s-a dat curs reclamațiunii, atunci Patriarhul, făcînd aplicațiunea art. 121 și 133 din Regulamentul organelor centrale din Patriarhia Română, invită pe Chiriarhul locului să aplice dispozițiunile legale. Dacă nu se dă curs nici acestei invitațiuni, Patriarhul, exercitînd dreptul de devoluțiune, poate dispune direct ancheta.

În ce privește cauzele care pot fi trimise spre anchetare, acestea sunt:

a) Plîngerile adresate Chiriarhilor împotriva membrilor clerului de către oricine are dreptul și îndeplinește condițiunile canonice de a petiona și a reclama un cleric (art. 68, al. a);

b) Cazurile sesizate de către autoritățile Statului (art. 68 al. a);

c) Faptele prevăzute de art. 33 din Decretul Nr. 177/1948, pentru regimul cultelor religioase, cînd cei vinovați de ele urmează a fi sancționați și pe cale bisericească. Acestea din urmă se anchetează numai de comisii mixte, compuse din delegați ai Patriarhiei și ai Eparhiei, asistați de un delegat al Ministerului Cultelor (art. 3 al. y).

În toate cele trei cazuri arătate mai sus, este obligatorie aceeași procedură de anchetă.

S-ar părea totuși că, în cazurile dela punctele b și c nu-i posibil să se urmeze întotdeauna și în totul norma generală. Regulamentul de Procedură cuprinde însă dispozițiuni care s-o facă posibilă.

Astfel, atunci când aceste cazuri nu îmbracă în totul forma cerută de art. 69, se poate face în prealabil o cercetare în condițiunile art. 76, iar faptele stabilite pe această cale și reținute în concluziile raportului de cercetare, constituie capetele de acuzare pentru o anchetă regulamentară ulterioară, după cum informatorii, pe baza declarațiilor cărora s-au stabilit aceste fapte, devin martori ce vor fi audiați la anchetă. După efectuarea unor atari cercetări prealabile, se poate proceda fie la ordonarea anchetei regulamentare, fie la trimiterea directă în judecată Consistoriului.

În cazul când se rînduește anchetă atunci, astfel cum am arătat mai sus, în citația trimisă invinuitului se menționează drept capete de acuzare faptele reținute în concluziile raportului de cercetare prealabilă, iar informatorii audiați la cercetare se citează de data aceasta ca martori.

În cazul când se face direct trimiterea în judecata Consistoriului, pe baza dosarului de cercetare prealabilă, aceasta se poate face numai în condițiunile art. 68 al. d., adică din oficiu. De această dată capetele de acuzare le stabilește consilierul administrativ în referatul ori în rechizitoriul său introductiv, pe baza datelor oferite de dosarul de cercetare.

Pentru Consistoriu însă, acest dosar are un caracter pur informativ și ca atare nu-și poate motiva hotărîrea pe datele oferite de el, cu excepția numai a actelor scrise și autentice ce eventual le-ar cuprinde. Va trebui deci să facă instrucția întregii cauze, citînd ca martori ai acuzării pe toți informatorii indicați în dosar. Ca urmare, hotărîrea ce o va da Consistoriul se va sprijini numai pe instrucția făcută de instanță.

Revenim acum la reclamațiunile împotriva clericilor, care, pentru a li se putea da curs, trebuie să îndeplinească anumite condițiuni, atît în ceea ce privește calitatea semnatarilor, precum și cuprinsul lor însuși, așa cum dispun art. 68-69. În ce privește semnatarii, Regulamentul de Procedură precizează că aceștia trebuie «să aibă dreptul și să îndeplinească condițiunile canonice de a reclama un cleric și a petiționa». Această discriminare e în funcție de natura învinuirii adusă clericului.

În chestiunile particulare, poate reclama pe clerici orice persoană căreia i s-a cauzat de către aceștia o nedreptate.

În chestiunile bisericesti însă, nu pot reclama pe clerici cei de altă religie, aconfesionalii, ereticii, schismaticii, anatemizații, excomunicații, caterisiții, cei cu o viață imorală și cei ce sînt ei înșiși în curs de judecată bisericească (art. 86 din Regulamentul de Procedură și canoanele 6 Sinod II Ecumenic; 21 Sinod IV Ecumenic, 74 Ap., 8 și 128 Cartagina).

În ce privește datele pe care trebuie să le cuprindă o reclamațiune, pentru a i se putea da curs, acestea sînt enumerate de dispozițiunile art. 69. Când autoritatea administrativă bisericească primește o reclamațiune din cuprinsul căreia lipsesc anumite date esențiale, o înapoiază spre completarea și, abia după aceea dispune cercetarea, dacă apreciază că este cazul.

Cînd din cuprinsul reclamațiunii și al actelor anexate acesteia, ar rezulta indicii serioase că pîrîtul s-a făcut vinovat de abateri grave, Chiriarhul, apreciindu-le ca atare, poate dispune suspendarea acestuia din serviciu pînă la darea sentinței definitive, prin aceasta făcînd aplicațiunea dispozițiilor articolului 74.

Fapte grave, în înțelesul Regulamentului de Procedură, sînt faptele arătate de art. 3 al suszîsului Regulament, pentru care motiv, spre deosebire de cele arătate la art. 2, au fost numite «delicte». Așa dar, Chiriarhul poate aplica măsura suspendării, numai în cazul că sînt indicii suficiente că invinuitul a săvîrșit vreunul din delictele prevăzute de art. 3, pentru care ar urma să se aplice una din pedepsele prevăzute de art. 4 paragraful B, litera C. D. E. F. și dacă delictul este de natură a tulbura grav viața religioasă a credincioșilor din parohie.

La primirea delegației de anchetă, persoana însărcinată de Chiriarh cu aceasta, va fixa în scris pe însuși ordinul primit, — care se va atașa la dosarul de anchetă — data anchetei, locul, ora începerii anchetei, parohia prin care se va face procedura și secretarul ce eventual și-ar alege.

În conformitate cu dispozițiunile art. 109, toate lucrările de anchetă trebuiesc terminate în maximum 30 de zile dela data ordonării ei, înțelegîndu-se prin aceasta că în acest interval, lucrările trebuiesc încheiate și raportul depus Cancelariei eparhiale. În cazul cînd împrejurări excepționale nu permit executarea acestora în termenul de mai sus, delegatul are obligația să ceară din timp, printr-un raport scris și bine motivat, prelungirea termenului, pe o perioadă convenabilă terminării lucrărilor, care nu poate depăși 30 de zile dela data reînnoirii delegației cerute. Abaterile dela această dispozițiune atrag sancțiuni disciplinare pentru anchetator, fără a lovi de nulitate lucrările anchetei.

În ce privește locul unde se face ancheta — ne referim la dispozițiunile art. 77 din Regulamentul de Procedură — acesta trebuind ales în localitatea unde domiciliază clericul pîrît, pentru următoarele considerente:

- a) Este de principiu că reclamațiunile și acțiunile se îndreaptă la organele de cercetare și instanțele dela domiciliul inculpatului sau pîrîtului;
- b) Faptele pot fi dovedite mai bine la locul săvîrșirii lor care, pentru clerici și în marea majoritate a infracțiunilor săvîrșite de ei, este locul de domiciliu al învinuitului sau locul unde își îndeplinește misiunea.

Anchetele trebuiesc făcute în biserică și anume într-una din bisericile dela domiciliul învinuitului și numai cu aprobarea Chiriarhului la oficiul protopopesesc, aprobare care se dă în scris, pe referatul motivat al delegatului, în toate cazurile, cu excepția acelor care atrag caterisirea.

Anchetatorul, odată fixată ziua, ora și locul anchetei, îngrijește ca să citeze părțile și martorii, la timp, prin parohul local sau prin cel dela parohia cea mai apropiată, după distincțiunile dela art. 79 și, în condițiunile art. 78 din Regulamentul de Procedură, condițiuni a căror nerespectare duce la nulitatea anchetei.

În citația trimisă învinuitului, vor fi înserate, în mod obligator, sub sancțiunea nulității anchetei, în rezumat punctele de acuzare, înțelegându-se prin aceasta, o expunere faptică a lor și nu încadrarea sau calificarea lor. Acest rezumat al punctelor de acuzare din citație va fi înserat, într-o redactare identică și în dovada de înmînarea citației, pentru ca instanța să poată verifica dacă au fost întrunite condițiunile aliniatului 3 din art. 78, sancționate, cum am spus mai sus, cu nulitatea anchetei.

Aceeași obligație o are persoana care îndeplinește procedura și în cazul când, învinuitul refuzînd să dea dovada, sau fiind absent, se dresează proces-verbal despre aceasta în condițiunile art. 80 al. 2 din Regulament și anume, să însereze în procesul-verbal textul integral al punctelor de acuzare, așa cum au fost redactate în citație.

Dacă înmînarea citației s-a făcut învinuitului în mai puțin de 3 (trei) zile libere înainte de data anchetei, dacă procesul verbal de care am vorbit la aliniatul precedent n-a fost întocmit cu trei zile libere înainte de termenul anchetei, sau dacă nu i s-au comunicat învinuitului în rezumat punctele de acuzare, măsurile de mai sus fiind luate în scopul garantării dreptului de apărare, prezența pîrîtilui la anchetă nu acoperă această lipsă procedurală.

Trecînd la executarea anchetei propriu zisă, arătăm dintru început, că ea trebuie să se facă cu respectarea strictă a formelor procedurale, așa cum sînt indicate de Regulamentul de Procedură.

Această lucrare, delegatul o consemnează, punct cu punct, în procesul verbal încheiat la data și cu ocazia anchetei, document care trebuie să redea cît mai fidel felul cum a decurs ancheta, precum și toate lucrările făcute și măsurile luate de anchetatori în timpul desfășurării ei pentru ca, autoritatea bisericească mai întîi și apoi instanțele de judecată să fie puse în situația să constate dacă s-au respectat dispozițiunile procedurale.

În expunerea datelor, astfel cum le-am arătat mai sus, expunere ce se face în procesul verbal de anchetă, nimic nu poate fi de prisos, dar orice omisiune poate da naștere atît la nemulțumiri în rîndul celor anchetați cît și la interminabile desbateri în fața instanțelor și în fine, la nulitatea însăși a anchetei.

Am arătat mai sus că anchetatorul trebuie să respecte dispozițiunile procedurale prevăzute de regulament și, pentru a-i fi de folos, vom continua prin a da unele lămuriri pe care le socotim necesare în urma lipsurilor constatate în această materie, fie de Consistoriul Central Bisericesc, fie de organele de control administrativ din Administrația Patriarhală.

Astfel, menționăm că prin «reclamațiune de natură gravă» în sensul art. 81 punct, d, se înțelege numai aceea care se referă la aceleași fapte, și întrunește aceleași condițiuni pe care le-am arătat în expunerea noastră de mai sus atunci cînd am vorbit despre suspendarea din serviciu prevăzută de art. 74.

Privitor la audierea de martori, care se face în condițiunile art. 83 și următorii din regulament, precizăm că procesul verbal de anchetă tre-

buc să facă mențiunea asupra faptului dacă s-a atras, fiecărui martor, «luarea aminte să spună adevărul și să nu ascundă nimic, pentru că mărturisirea va avea s-o întărească cu jurământ, iar în cazul când se va dovedi că este mincinoasă, va fi pedepsit conform art. 82», așa cum obligă art. 85 al. 2 și art. 88 din Regulamentul de Procedură.

La orice depozitie de martor, se vor respecta cu strictete întrebările indicate de art. 86, întrebări menite a face convingerea anchetatorului sau instanței asupra gradului de sinceritate și calității mărturiei sau asupra compatibilității sau admisibilității de a depune ca martor al persoanei respective.

Decăderea din calitatea de martor se poate pronunța motivat numai pentru cauzele limitativ enumerate de art. 147 combinat cu art. 91 din Regulamentul de Procedură.

Omissionea martorului de a semna foaia de jurământ, în orice mod, chiar prin pănere de deget ca și lipsa de mențiune din procesul verbal că s-a luat jurământul, anulează depozitia martorului respectiv, considerându-se ca o lipsă a jurământului (art. 92, Regulamentul de Procedură).

Orice depuneri ale părților în litigiu, obiecțiuni, memorii, etc. făcute de acestea în scris, în condițiunile art. 98 din Regulamentul de Procedură, pentru ca să fie câștigate anchetei și să formeze o acuzare sau apărare valabilă pentru anchetator, trebuie formulate în momentul anchetei sau depuse la dosar pînă la încheierea ei, cu obligațiunea pentru anchetator ca să dea citire și acestora la sfârșitul cercetărilor, în condițiunile articolului 102 din Regulament.

Dispozițiunile art. 102 din Regulamentul de Procedură, fiind luate în scopul asigurării dreptului de apărare pe deoparte, iar pe de altă parte în scopul aplicării unui tratament obiectiv și echitabil pentru toate părțile în litigiu, neîndeplinirea lor atrage, așa cum prevede art. 103, nulitatea cercetării.

Odată terminate lucrările cercetării propriu zise, anchetatorul se va îngriji de întocmirea dosarului de anchetă, care va trebui să cuprindă următoarele acte și în ordinea de mai jos:

- a) Raportul de anchetă,
- b) Procesul verbal de anchetă,
- c) Actele scrise prezentate de părți în timpul anchetei,
- d) Foile de jurământ,
- e) Corespondența în legătură cu ancheta, procedura de vestire, dovezile de înmînarea citațiilor, etc.,
- f) Actele și memoriile ce eventual au fost depuse de părți după terminarea anchetei,
- g) Reclamația care constituie temeiul anchetei, împreună cu actele ce i-au fost anexate,
- h) Ordinul de cercetare dat de Chiriarh.

Intregul dosar se numerotează, șnuruește și parafează. Fiecare pagină a actelor depuse la anchetă, a declarațiilor scrise, a obiecțiunilor etc.,

va purta mențiunea «dată în fața noastră» sau «depusă de ... cu ocazia anchetei», iar sub mențiune semnătura anchetatorului.

Pe actele, memoriile, întîmpinările, etc., depuse după încheierea anchetei care, deși îndosariate, n-au fost citate în condițiunile art. 102, se va face mențiunea «depus de ... în ziua ...», după care deasemenea semnează anchetatorul.

Anchetatorul, în concluziile raportului său, nu trebuie să se întemeieze pe aceste acte prezentate ulterior cercetării, decît cel mult în acea parte care exprimă opinia sa personală. Restul raportului se va întemeia numai pe actele citate în condițiunile art. 102, sprijinindu-și fiecare afirmație pe declarațiile martorilor sau pe actele scrise, cu indicarea precisă a paginii din dosar unde se află consemnate acestea.

Pr. VASILE ȘTEFAN
Inspector General Bisericesc

R E C E N Z I I

**CĂRȚI DE INDRUMĂRI TIPICONALE ȘI ALMANAHURI
PENTRU ANUL 1954, EDITATE DE EPARHIILE
BISERICII ORTODOXE ROMINE**

*„Îndrumătorul bisericesc 1954“
Tipografia Reîntregirea — Sibiu, pag.
120.*

Arhiepiscopia Ortodoxă Română de Alba-Iulia și Sibiu a întocmit și a publicat *Îndrumătorul bisericesc* pe anul 1954, — lucrarea destinată preoților din cuprinsul acelei eparhii, ca și oricăror preoți ai Bisericii noastre de altfel, precum și dreptcredincioșilor creștini.

Dela prima și pînă la ultima pagină, *Îndrumătorul bisericesc* cuprinde îndrumări menite să îndemne pe slujitorii și închinătorii altarelor ortodoxe spre o viață cu adevărat creștină, spre necontenita slăvire a lui Dumnezeu, spre faptele iubirii și ajutorării aproapelui, spre săvîrșirea binelui, spre prețuirea muncii, în scopul ridicării omului la o viață din ce în ce mai bună, mai liberă, mai prosperă și mai demnă.

În paginile de început ale *Îndrumătorului* ne întîmpină fotografiile care ne înfățișează pe conducătorii statului și pe Întîistătătorul Bisericii noastre, precum și pe I. P. S. Mitropolit Nicolae Bălan al Ardealului. Urmează apoi, schematic, o seamă de indicațiuni tipiconale și liturgice de bun folos pentru orientarea preoților și credincioșilor creștini (cronologie ortodoxă, elemente pascale ortodoxe, posturile în Biserica Ortodoxă, deslegări de post, liturghiile, sărbători, etc. pa. 7-9).

Partea calendaristică propriu zisă, cuprinde paginile 8-33 din *Îndrumător*. Fiecare pagină are în dreapta ei un spațiu pentru însemnări zilnice. Spațiul respectiv este ocupat doar de cîteva date însemnînd momentele de popas creștin din fiecare lună și de cîte un citat din Sf. Scriptură. Citatele sînt alese cu grijă, închegînd preocuparea esențială pe care preotul și credinciosul trebuie să o aibă în cursul fiecărei luni din an. — Astfel: «Leneșul nu-și frige vînatul, dar comoara de preț a omului este munca» (Proverbe 12, 27, luna martie); — «Cine-și lucrează ogorul, va avea belșug de pîine, dar cine umblă după lucruri de nimic este fără de minte» (Prov. 12, 11, luna septembrie).

Paginile 35-39 din lucrare prezintă, în scheme, organizarea Bisericii Ortodoxe Române (mitropoliile cu episcopiile sufragane) și a centrului Arhiepiscopiei de Alba-Iulia și Sibiu.

În articolul intitulat «Cinci ani dela Reîntregirea Bisericii ardelene», P. C. Vicar Traian Belascu (Sibiu) scoate în evidență împrejurările nefaste în care s-a produs desbinarea dela 1700 «prin forța politică a habsburgilor dela Viena și urmările neprielnice pe care această ruptură le-a avut în viața poporului român din Ardeal. Dorința vie și mereu trează a credincioșilor de a reveni la Biserica-mamă, de a rupe legăturile cu Vaticanul și de a realiza «unitatea noastră spirituală», nu s-a putut împlini într-un răstimp de 250 ani, datorită unor interese egoiste și mai ales lipsei de libertate în care a trăit poporul ardelean. Dar «noua orînduire politică și socială, instaurată în patria noastră după 23 august 1954, a adus cu sine o mulțime de transformări pe plan politic, economic, social și cultural, opere mărețe ale regimului democratic popular stabilit în țara noastră. Prin cuceririle câștigate de poporul muncitor din patria noastră în frunte cu clasa muncitoare s-a putut instaura un nou regim de libertate pentru toți oamenii cinștiți din țara noastră. Faptul acesta a avut o puternică înrîurire și asupra vieții spirituale din Biserica ardeleană. Datorită acestor împrejurări, Concordatul cu Vaticanul a putut fi anulat în anul 1948, iar la 21 Octombrie, același an, prin voință liber exprimată, credincioșii din Ardeal s-au putut întoarce cum au dorit totdeauna, la sânul Bisericii lor strămoșești. Considerat pe bună dreptate ca un act epocal, evenimentul acesta a fost prăznuit cu toată amploarea, în Alba-Iulia, la 21 octombrie 1953, prin participarea ierarhiei Bisericii noastre în frunte cu I. P. S. Patriarh Justinian și a mii și mii de credincioși dreptmăritori.

Cîteva fotografii bine alese zugrăvesc, clar și intuitiv festivitatea religioasă desfășurată în Catedrala «Reîntregirii», la 21 Octombrie 1953.

Ultimele două capitole din *Indrumătorul bisericesc 1954* se ocupă cu: «Tîlcuirea evangheliilor din Duminicile anului bisericesc» (pag. 49-97) și cu «Tîlcuirea evangheliilor sărbătorilor religioase» (pag. 98-117). De fapt, nu găsim aici o tîlcuire pe larg a fiecărei evanghelii, ci o «tîlcuire sumară». E vorba mai degrabă de niște schițe, niște planuri de predică, cuprinzînd ideile esențiale și călăuzitoare în alcătuirea și rostirea unor predici mai dezvoltate. Tema fiecărei predici este fixată scurt și precis, iar îndată după aceasta este prezentat textul biblic dela care se poate porni.

Nu este fără însemnătate să arătăm, că fondul biblic este păstrat peste tot, în tîlcuirile redată. Dar, «călăuziți de dorința și intenția de a da o oarecare notă de prospețime și actualitate acestor tîlcuiri» (pag. 118), alcătuitoarii lor au căutat și au reușit să arate cum trebuie răsfrînte, în zilele noastre, în viața practică a credincioșilor, învățăturile Sfintei Scripturi. Și astfel, dacă acești alcătuitoarii au dorit «din toată inima ca «Indrumătorul bisericesc» din acest an să fie cu adevărat o călăuză bună, un povățuitor înțelept al preoților și credincioșilor Sfintei noastre Biserici întru cunoașterea învățăturilor creștine ortodoxe» (pag. 118), ei și-au atins țelul în bună măsură.

**„Îndrumări tipiconale pe anul 1954” -
Întreprinderile Eparhiale Ortodoxe Ro-
mâne „Diecezana”. Arad.**

Pentru preoții ca și pentru credincioșii lor creștini ortodocși, eparhiile de la Arad și Cluj au publicat **Îndrumări tipiconale pe anul 1954**. Lucrarea eparhiei Clujului numără 128 pagini, iar aceea a eparhiei Aradului 160, format obișnuit de carte.

Primele 30 de pagini din **Îndrumările tipiconale** sînt ocupate de date calendaristice obișnuite. Fiecărei pagini, cuprinzînd o lună a anului, îi este rezervată o altă parte pentru însemnări pe care sînt adăugate și cîteva «**Sfaturi practice**» folositoare mai ales plugarului harnic. Nu lipsesc, la fiecare lună, nici **explicațiile** ce sînt necesare ca îndreptar pentru viața creștină practică.

A doua parte (circa 100 pagini) se ocupă cu «**Tîlcuirea Sărbătorilor sau despre Cultul Bisericii Creștine Ortodoxă**». Sărbătorile creștine și duminicile din cuprinsul fiecărei luni a anului (începînd cu luna ianuarie), sînt prezentate aici cu însemnătatea lor religioasă și, pentru fiecare din ele, găsim tîlcuirea, în rezumat, fie a Apostolului, fie a Sfintei Evanghelii respective. În cadrul duminicilor din postul Sfințelor Paști, sînt aduse tîlcuiri speciale privind Sfințele Taine și însemnătatea lor pentru viața credinciosului creștin ortodox. Citînd și meditînd asupra tuturor acestor tîlcuiri, credinciosul are prilejul să-și întărească credința și să-și lărgească cunoștințele sale despre cultul Bisericii Creștine Ortodoxe, iar preoții au la îndemîna material pentru alcătuirea unor predici mai dezvoltate.

Clîșeele religioase, în număr destul de mare și bine alese, adaugă lucrării nu numai o notă estetică, dar și elemente intuitive potrivite textului.

Stilul ușor, curgător și limpede, ca și succesiunea logică a ideilor, fac din **Îndrumările** acestea tipiconale un auxiliar în munca pastorală a cucernicilor preoți.

*

Este cazul să adăugăm, că **Îndrumările tipiconale** destinate eparhiei Aradului au, la sfîrșit, un al treilea capitol (pp. 131-160), în care se aduc elemente speciale de tipic bisericesc pentru fiecare din sărbătorile și duminicile anului. Ele prezintă însemnătate pentru cîntăreții bisericești și cucernicii preoți, deoarece rezumă excepțiile ce intervin în diferite prilejuri, la săvîrșirea sfințelor slujbe (Ex.: tipicul sărbătoririi Sf. Gheorghe în a doua zi de Sf. Paști).

**„Almanahul Creștin Ortodox 1954” -
Editura Episcopiei Ortodoxe Romîne
Oradea. pag. 160.**

Almanahul acesta cuprinde, la început (pg. 1-31), aceleași date calendaristice, explicații și sfaturi practice pe care le-am întîlnit și în **Îndrumările tipiconale** prezentate mai sus. Acestor date le urmează un **Îndreptar tipiconal** (pag. 32-43), cu indicații scurte și precise în materia respectivă.

Dar a treia parte din **Almanah** aduce un material foarte bogat și tot pe atît de variat, care se dovedește a fi fost redactat de mai mulți ostentori pricepuți și harnici. Materialul acesta, ales cu grije, este prezentat în articole scurte, bine încheigate și bine documentate. Din cuprinsul lor

răzbate credința ortodoxă, așa cum este ea păstrată de Sfânta noastră Biserică; apoi elemente de morală și îndemnări la o trăire vie a învățaturii evanghelice. Astfel, un articol îl învață pe credincios modul de a se ruga lui Dumnezeu în fiecare timp al zilei (pg. 46-48); altul aduce explicații asupra Decalogului, pe care urmându-l, «credincioșii își pot câștiga fericirea pămîntească și cea cerească» (pg. 49). Simbolul Credinței este tâlcuit deasemenea, pe scurt (pg. 52-56), iar învățătura despre «Cultul Sfintei Fecioare Maria și al tuturor sfinților» este și ea înfățișată clar și pe înțelesul credincioșilor (pg. 57-60), arătându-se că aceasta însemnează «chemarea lor (a sfinților) în ajutorul nostru și în strădania noastră de a urma pilda vieții lor» (pag. 58).

Un alt articol se ocupă despre modestie sau smerenie, care «nu este un act de lașitate sau ploconire față de mai mari, ci manifestarea demnă și exprimarea sentimentelor curate întemeiate pe adevăr și dreptate.

Această virtute slujește nu numai sub raport moral și creștinesc, ci este o însușire apreciată în conviețuirea socială și cetățenească. Omul modest, conștient că și-a îndeplinit obligațiunile sale față de Dumnezeu și ocîrmuire cînd i se cere o contribuție sau jertfire mai mare pentru binele obștesc, își îndeplinește datoria, se supune cu vrednicie legilor cari reglementează orînduirea socială» (pg. 62).

Almanahul cuprinde, în continuare, învățături despre păcate, despre împărăția lui Dumnezeu, despre unificarea Bisericii Ortodoxe Romîne care «este adevărata unire, la baza căreia nu stau niște privilegii sociale pentru cari ți-ai înstrăinat credința, ci stau toate temeiurile ce în mod firesc încheagă un popor liber» (pg. 73).

Succint, dar clar, se arată apoi înțelesul celor 9 porunci bisericesti (pg. 75-77), precum și îndatorirea credincioșilor creștini de a fi cu ascultare față de preoți, «cari cu munca și strădania lor de a-și câștiga cunoștințele necesare de învățatură și știință teologică pentru: tâlcuirea Evangheliei, îndrumă credincioșii ajutîndu-i» (pg. 80). Mai este înfățișat folosul Sfințelor Taîne și Ierurgiilor (pg. 81-85), apoi cultul morților (pg. 86-88), rostul veniturilor bisericesti (pg. 94-95). Sfinții Apostoli Petru și Pavel sînt prezentați ca «exemple de munca» (pg. 96-97), iar Sfinții Trei Ierarhi ca «prietenii ai mulțimilor truditore» (pg. 98-101).

Indemnuri morale creștinești se desprind cu claritate din articolul asupra faptelor iubirii creștine, «după pilda sfinților» (pg. 102-105) și din acela asupra familiei (pg. 106).

Nu sînt uitate nici datoriile către Patrie ale credinciosului, arătîndu-se că «datoria cetățenilor față de autorități constă în respectul și supunerea față de legi și de dispozițiunile autorităților, precum și în a munci pentru binele obștesc, cu atît mai vîrtos cu cît învățătura creștină face din muncă o virtute și o socotește obligație religios morală, îndemnîndu-l pe credincios să muncească intens pentru propășirea Patriei» (pg. 109).

Pacea, lupta pentru pace, deci problema ce stăruie în inima actualității, este prezentată cu competență în articolele despre «Conferințele interconfesionale pentru pace în eparhia Oradia» (111-114), și «Pacea lumii, prag al împărăției lui Dumnezeu» (pg. 115-117), subliniindu-se că misiunea fiecărui creștin conștient este să ajute la înfăptuirea idealului creștin, care e pacea între oameni, care e realizarea dreptății și unității în iubire» (pg. 117).

Contribuțiuni deosebit de importante în reliefarea justă a problemei păcii și adâncimea prieteniei romîno-sovietice aduc articolele semnate de P. S. Valerian al Oradiei: «Culte la sesiunea Consiliului Mondial dela Budapesta». (Pg. 89-93) și «Prietenia romîno-sovietică va dăinui în veac» (pg. 118-143).

Articolul: **Datoria creștinului de a-și apăra patria**, articol semnat tot de P. S. Episcop Valerian și întemeiat pe numeroase texte din Sf. Scriptură, definește atitudinea pe care creștinul adevărat este dator să o ia pentru apărarea țării sale. «Indatoririle noastre către Patrie sînt tot atît de sfinte și de obligatorii ca și îndeplinirea îndatoririlor noastre către Dumnezeu și Biserică» (pg. 144), scrie P. S. Sa. Și această precizare este dovedită, în cuprinsul articolului, prin multe exemple și citate biblice.

Almanahul se încheie cu o serie de date istorice.

*

Pentru toate cîte au putut fi arătate aci, apoi pentru aspectul tehnic și pentru clișeele potrivite adăugate textului, ca și pentru alte motive de ordin superior bisericesc, lucrările editate de eparhiile ardeleni se dovedesc cu adevărat meritorii. Ele fac cinste ostenitorilor și strecoară, prin cuprinsul lor, multă bucurie duhovnicească în sufletul credincioșilor care le vor citi.

Pr. Asistent DUMITRU CALUGAR

P A T R I A R H I A R O M Î N Ă
I N S T I T U T U L B I B L I C Ș I D E M I S I U N E O R T O D O X Ă

B I S E R I C A
O R T O D O X Ă R O M Î N Ă

:: :: B U L E T I N U L O F I C I A L A L P A T R I A R H I E I R O M I N E :: ::

A N U L L X X I I

Nr. 5

M A I 1 9 5 4

R E D A C Ț I A Ș I A D M I N I S T R A Ț I A :
B U C U R E Ș T I , S T R . A N T I M , N r . 2 9 — R A I O N U L N . B A L C E S C U

CUPRINSUL

PASTORALE SCRISORI IRENICE, MESAGII

<i>Scrisori și telegrame de felicitări primite de I.P.S. Patriarh Justinian, cu prilejul Sfintelor Sărbători ale Invierii Domnului din 1954.</i>	499
<i>Cuvinte de prețuire pentru publicațiile Patriarhiei Române</i>	513

IN APĂRAREA PACII

<i>I. P. S. Patriarh Justinian a fost decorat cu ordinul «Drapelul de Stat» al R.P.D. Coreene, calsa II-a</i>	514
<i>Sesiunea extraordinară de la Berlin a Consiliului Mondial al Păcii, de C.R.</i>	516
<i>Hotărârile sesiunii extraordinare a Consiliului Mondial al Păcii</i>	
a) <i>Rezoluția cu privire la problema armei atomice</i>	526
b) <i>Rezoluția cu privire la problemele securității</i>	526
c) <i>Recomandarea comisiei culturale</i>	527

VIAȚA BISERICESCĂ

Pomeniri de sfinți români:

a) <i>Sfântul Ierarh Calinic de la Cernica, episcopul Râmnicului, de Pr. NICOLAE ȘERBANESCU</i>	529
b) <i>Sfântul Mucenic Ioan Rominul, de VARTOLOMEU DIACUL</i>	532
<i>Deschiderea cursurilor de îndrumare pastorală și socială pentru a XIX-a serie de preoți</i>	540

ANIVERSĂRI

<i>Sărbătorirea Părintelui Gala Galaction cu prilejul împlinirii vârstei de 75 ani, în Institutul Teologic din București, de TEODOR N. MANOLACHE</i>	547
--	-----

INDRUMĂRI PASTORALE

<i>Predica prin exemplul personal, de Pr. Prof. D. BELU</i>	560
---	-----

PARTEA OFICIALĂ

<i>Decizia nr. 502 pentru confirmarea noilor Adunări Eparhiale din Patriarhia Română</i>	584
--	-----

PASTORALE, SCRISORI IRENICE, MESAGII

SCRISORI ȘI TELEGRAME DE FELICITĂRI PRIMATE DE I.P.S. PATRIARH JUSTINIAN CU PRILEJUL SFINTELOR SĂRBĂTORI ALE INVIERII DOMNULUI DIN 1954

Praznicul Învierii Domnului a dat și anul acesta prilej fericit Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian și Patriarhilor celorlalte Biserici Ortodoxe, ca și conducătorilor altor Biserici și culte religioase din lume, să-și trimită, unii altora, vestiri de bucurie, să-și exprime simțiri de dragoste frățească și să schimbe între dînșii gânduri și doriri de pace și înfrățire, spre mai binele tuturor oamenilor și popoarelor de pe pământ.

Astfel, Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, în preajma sfințelor zile ale Praznicului, după ce și-a înmănunchiat simțirile, sfaturile și binecuvântările destinate păstoriților săi, în pastorala trimisă tuturor parohiilor și bisericilor din cuprinsul Arhiepiscopiei Bucureștilor, a ales, din snopul acela de flori duhovnicești, un buchet potrivit, pentru a fi trimis, sub chipul și pe calea unei scrisori irenice, Prea Fericitilor Patriarhi ai Bisericilor Ortodoxe ale Răsăritului.

Scrisoarea irenică trimisă de I. P. S. nostru Patriarh Justinian a fost publicată în numărul trecut al revistei „Biserica Ortodoxă Română”.

La rîndul său, Întîistătătorul Bisericii noastre a primit din partea celorlalți Patriarhi ai Ortodoxiei, următoarele scrisori de frățești urări, cu prilejul dumnezeescului praznic al Învierii Domnului:

Dela Prea Fericitul ATHENAGORAS, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolei:

PATRIARHIA ECUMENICĂ
A CONSTANTINOPOLULUI
Nr. 949

Prea Fericite și Înalt Prea Sfințite Arhiepiscop al Bucureștilor, Mitropolit al Ungro-Vlahiei și Patriarhul Bisericii Autocefale Ortodoxe Romîne, frate prea iubit în Hristos Dumnezeu și împreună slujitor al smereniei Noastre, D. D. Justinian, îmbrățișîndu-vă frățește, ne adresăm Vouă cu multă bucurie.

Cu deosebită plăcere am primit scrisoarea de Sfintele Sărbători a Prea Fericirii Voastre și cu dragoste frățească și simțăminte de deosebită prețuire

față de Prea Fericirea Voastră, venim să Vă mărturisim, la rîndul Nostru, dragostea cea mare pe care V-o purtăm.

Mulțumindu-Vă călduros pentru cuvintele și urările pe care ni le-ați trimis și îmbrățișându-Vă în Domnul, ne rugăm din tot sufletul lui Hristos, Celui ce a nimicit moartea, și Dătătorului de viață, pentru Prea Fericirea Voastră mult iubită, pentru P.P. S.S. Arhieriei care alcătuiesc Sinodul din jurul Vostru și pentru turma credincioșilor dela Voi.

Facă Domnul, Cel Inviat, ca iubita Biserică Română să sărbătorească slăvita Înviere în duh de bucurie totdeauna, și să se îmbogățească în fapte de credință și de virtute. Dăruiască Domnul, totodată, vrednicului Întîistătător lungime de zile, întărindu-l spre dreapta conducere a turmei celei încredințate lui, îndrumîndu-l și conducîndu-l întru grija continuă a întăririi în credința străbună.

Adresînd, Prea Fericirii Voastre mult iubite, din tot sufletul, aceste cuvinte de felicitare, Vă îmbrățișăm din nou în Hristos cel înviat și rămînem cu dragoste frățească,

Al prea Fericirii Voastre iubitor frate în Hristos,

† ATHENAGORAS
Patriarh al Constantinopolului

1954, mai 20

Dela Prea Fericitul HRISTOFOROS, Papă și Patriarh al Alexandriei și a toată Africa :

PATRIARHIA ALEXANDRIEI

H R I S T O F O R O S
Papă și Patriarh al Alexandriei și al
Întregei Africi

către

J U S T I N I A N
Prea Fericitul Arhiepiscop al Bucureștilor,
Mitropolit al Ungro-Vlahiei și Patriarh
al Bisericii Ortodoxe Romîne

Frater iubit în Hristos, îmbrățișare în Hristos cel înviat !

Acum, cînd cu ocazia slăvitei Învieri a Domnului, Dumnezeuului și Mîntuitorului nostru Iisus Hristos „toate s-au umplut de lumină: cerul și pămîntul și cele de desubt“, noi, cei cari în timpurile din urmă am fost încercați în chip deosebit pe pămînt și ne-am arătat din mila lui Dumnezeu conducători ai fiilor credincioși ai Bisericii, nu avem altceva de făcut, decît să repetăm pentru mîngîierea noastră cele rostite de marele Părinte al Bisericii, Ioan cel cu Gura de Aur: „înviat-a Hristos și demonii au căzut; înviat-a Hristos și îngerii se bucură; înviat-a Hristos și viață viețuiește și niciun mort nu mai este în mormînt“.

Cu adevărat mult mîngîietoare sînt cuvintele acestea ale celui între sfinți Părintelui nostru Ioan Hrisostom. Prin Învierea cea sfîntă a lui Hristos, Dumnezeuul nostru, pe de o parte, dușmanul cel dintîi și cel deapururi al omenirii, diavolul, a fost înfrînt cu totul, iar pe de altă parte îngerii se bucură de

aceasta, dar și viața noastră cu adevărat creștinească este asigurată pentru totdeauna.

Cu atât mai mult, deci, pentru toate motivele acestea, avem datoria în-deosebi noi, conducătorii, să ne bucurăm și să ne veselim cu prilejul Învierii celei purătoare de lumină a Domnului, Dumnezeului și Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, pe care și anul acesta ne-a învrednicit Domnul să o sărbătorim!

Urîndu-vă Prea Fericirii Voastre, Arhierilor din jurul Vostru și întregului cler ca și poporului credincios al Vostru, cu prilejul Învierii Domnului, toată bucuria și întărirea în greaua Voastră lucrare, Vă îmbrățișăm cu sărutare de dragoste și rămînem iubitor frate în Hristos,

† HRISTOFOROS
Patriarhul Alexandriei

Alexandria
Sf. Paști 1954.

Dela Prea Fericitul ALEXANDRU AL III-lea, Patriarh Apostolic al Antiohiei și a tot Orientul:

Prea Fericirea Voastră,
Iubite întru Hristos frate și împreună-slujitor!

„Și noi dacă numai pentru viața aceasta ne punem nădejdea în Hristos, atunci sîntem cei mai nefericiți dintre toți oamenii“ (I Corint. 15,19)

În zilele pline de bucurie ale luminatei Învieri a lui Hristos ne vin întotdeauna în minte aceste cuvinte de neuitat ale dumnezeescului Apostol Pavel.

Gîndurile adînci, exprimate prin aceste cuvinte, mărturisesc că:

1. Creștinismul este înainte de toate nădejde.
2. Nădejdea noastră în Hristos nu trebuie să se mărginească la viața noastră pămîntească.
3. Fără nădejdea în învierea morților, noi sîntem cei mai nefericiți oameni.

Evanghelia este vestirea cea bună a legii celei noi a iubirii de oameni. Ea ne istorisește cum Atotmilostivul Dumnezeu a trimis oamenilor pe Mîntuitorul în persoana Fiului Său, Unul născut Iisus Hristos. Luînd chip de rob, Dumnezeu-Omul este mijlocitorul, puntea ce ne leagă pe noi cu cerul. Numai cu faptele noastre bune nu ne putem mîntui; afară de acestea ne sînt necesare credința și nădejdea în Hristos, căci numai prin El și împreună cu El, vom putea dobîndi mîntuirea.

Propovăduirea Evangheliei, prin viu grai și prin fapte, moartea pe cruce și învierea din morți, — iată etapele lucrării de răscumpărare a oamenilor de către Dumnezeu-Omul. Fiecare din aceste etape este indestructibil legată de celelalte și constituie un sfîrșit logic al celei dinaintea ei.

Cu aceste gînduri despre nețărmurita noastră nădejde în Hristos, cel înviat din morți, Noi, din adîncul sufletului salutăm pe Prea Fericirea Voastră cu strigarea de bucurie:

HRISTOS A ÎNVIAT !

Îmbrățișăm cu sărutare frățească pe Sanctitatea Voastră, cu doriri de sănătate și fericire întru mulți și mulți ani, spre binele și slava Bisericii Ortodoxe Romîne și spre bucuria Noastră.

Cu frățească întru Hristos dragoste,

† ALEXANDRU III
Patriarhul Antiohiei și a tot Orientul

Sfintele Paști, 1954

Dela Prea Fericitul TIMOTHEOS, Patriarh Apostolic al Cetății Sfinte a Ierusalimului și a toată Palestine :

PATRIARHIA IERUSALIMULUI

Nr. 210

T I M O T H E O S

Din mila lui Dumnezeu Patriarh al Cetății Sfinte
Ierusalim, și al întregii Palestine.

către

J U S T I N I A N

Prea Fericitul Arhiepiscop al Bucureștilor
și Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române,

Îmbrățișare sfântă în Hristos Iisus cel înviat din morți !

Toate se umplu azi de bucurie, lumea cea văzută și cea nevăzută se veselește și Maica Bisericilor din Sion aduce cîntări de biruință, Dumnezeului nostru, Celui înviat a treia zi din morți, că făgăduința Lui s-a împlinit și întristarea Ucenicilor a luat sfîrșit.

Bucurîndu-ne, deci, și noi mai mult decît toți, ca unii care ne-am învrednicit a sluji nespusei Sale bunătăți, acolo unde s-a săvîrșit mîntuirea omenească, purtînd făclii aprinse, am înconjurat, către miezul nopții, Mormîntul cel gol, în care a fost pusă Viața tuturor și din care a răsărit plin de strălucire Soarele Dreptății, rugîndu-ne cu sîrguință și cu umilință multă, în mijlocul închinătorilor evlavioși, cari s-au adunat din apropiere și din depărtare, pentru consolidarea păcii în lume, pentru bunăstarea sfintelor lui Dumnezeu Biserici și pentru Prea Fericea Voastră și turma de Dumnezeu păziților Voștri credincioși.

Și acum, cu inima plină de bucurie, venim din munții cei slăviți de Dumnezeu ai Sfîntului Sion întru întîmpinarea Prea Fericii Voastre, dîndu-vă sărutarea frățească în Hristos și grăindu-vă plăcutele și mîntuitoarele cuvinte : „Hristos a înviat“ ! — ne rugăm iarăși din adîncul nostru Celui ce a prădat moartea și a înviat cu slavă din morți, să Vă învrednicească să sărbătoriți deapururea cu sănătate, îndelungare de zile și cu bucurie și veselie duhovnicească „Una a Sîmbetelor“ și „sărbătoarea sărbătorilor“, strălucita Sa înviere, ani mulți, cu pace, cu bucurie, primind puterea de a îndruma Preasfînta Biserică încredințată Vouă, conducînd-o către pășunile mîntuitoare, spre slava numelui Lui cel binecuvîntat.

Odată cu aceste urări călduroase și grăiri de bucurie, rugîndu-vă frățește să împărtășiți îmbrățișarea de Paști, în Hristos, Prea Sfințiților Arhieriei și iubiți frați cari alcătuiesc Sfîntul Sinod din jurul Vostru, Vă îmbrățișăm din nou cu dragoste frățească, în Hristos Cel înviat și rămînem

Al Prea Fericii Voastre, iubitor frate întru Hristos,

In Cetatea Sfîntă a Ierusalimului

Paștele Domnului

† TIMOTHEOS

Patriarhul Ierusalimului și a toată Palestine

Dela Prea Fericitul ALEXEI, Patriarhul Moscovei și toată a Rusia :

PATRIARHUL MOSCOVEI ȘI A TOATĂ RUSIA

Sanctitatea Voastră,
Înalt Prea Sfințite,
Prea iubite întru Hristos frate,

HRISTOS A ÎNVIAT !

Vă salut cu bucurie în Domnul cel înviat, Cel ce ne-a dăruit și nouă nădejdea fericitei învieri.

Primiți sărutarea mea frățească în dragoste duhovnicească și în simțăminte de bucurie, căci Hristos a înviat.

Domnul nostru Iisus Hristos, cel ce roagă pe Tatăl Său cel Cereșc ca toți credincioșii una să fim, și care după învierea Sa a promis să sălășluiască în noi pînă la sfîrșitul veacurilor, arată harul prezenței Sale și al unității noastre mai cu seamă în aceste zile de sărbătoare în cinstea Învierii Sale. Oare nu este harul prezenței Sale care face bucuria noastră mai vie și mai deplină ? Oare nu e harul unității care ne chiamă la legături reciproce și simțăminte frățești ?

Celui ce ne-a dăruit această bucurie și această mîngîiere, duhovnicește să-I aducem rugăciunea noastră smerită, pentru ca El să sălășluiască în noi în toate zilele vieții noastre, cu harul, cu lumina, cu pacea Sa.

Și bucuria Domnului să fie, după cuvîntul cel sfînt, puterea noastră.

HRISTOS A ÎNVIAT !

ADEVĂRAT A ÎNVIAT HRISTOS !

Al Sanctității Voastre cu sinceră dragoste devotat frate în Hristos,

† ALEXEI
Patriarhul Moscovei și a toată Rusia

Moscova, 25 aprilie 1954
Paștele Domnului

Dela Prea Fericitul MELHISEDEC, Patriarh Katolicos al Tiflisului și a toată Gruzia (Georgia) :

PATRIARHUL KATOLICOS A TOATĂ GRUZIA

SANCTITĂȚII SALE
ÎNALT PREA SFINȚITULU I JUSTINIAN,
PATRIARHUL ROMÂNIEI

HRISTOS A ÎNVIAT !

Domnul nostru Iisus Hristos, în ziua Învierii Sale a vestit lumii, prin femeile mironosițe și prin apostoli, bucurie și pace, salutînd pe primele cu cuvîntul : „bucurați-vă“ ! (Matei, 28,9), iar pe apostoli cu cuvîntul : „pace vouă“ (Ioan, 20,19).

Și s-a umplut de bucurie în această zi și se umplu și astăzi, în aceste zile luminate ale Învierii lui Hristos, și lumea și „cerul și pămîntul și cele mai de jos ale pămîntului“ (Canonul Paștelor) și sufletele și inimile credin-

cioșilor; iată, de douăzeci de veacuri, în aceste zile creștinii cu bucurie se salută unul pe altul cu salutarea: „Hristos a înviat“!, care exprimă și bucurie în unitatea de credință și adâncă convingere că vrajba în lume va fi învinsă și pacea va birui pe pământ.

Plin de bucurie cu prilejul Învierii Domnului nostru Iisus Hristos, felicit din toată inima și din tot sufletul pe Sanctitatea Voastră, ca și pe de Dumnezeu înțelepții Ierarhi ce Vă înconjoară și Sfânta Voastră Biserică, și cu bune urări în rugăciune Vă trimit salutarea de bucurie:

„Adevărat a înviat Hristos!“

Al Sanctității Voastre frate în Hristos Iisus și rugător către Dumnezeu,

† MELHISEDEC

Patriarhul Katolicos a toată Gruzia

12/15 aprilie 1954

Tbilisi, Sionscaia ulița Nr. 24

Dela Prea Fericitul VICHENTIE, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Sîrbe:

PATRIARHUL SÎRBILOR

Nr 53/1954

Înalt Prea Sfințite Patriarh al Bucureștilor și a toată România, Prea dorite și Prea iubite întru Hristos frate și împreună slujitor al smereniei Noastre, D. D. JUSTINIAN, îmbrățișându-Vă frățeste în Domnul, salutăm pe Sanctitatea Voastră.

În așteptarea zilei celei mari a slăvitului Praznic al Învierii din morți a Domnului și Mîntuitorului nostru, cu bucurie duhovnicească și dragoste evanghelică, în numele meu și în numele Bisericii Ortodoxe Sîrbe, salutăm pe Sanctitatea Voastră și turma de Dumnezeu păzită a Sanctității Voastre, din toată inima cu străvechea salutare creștină:

HRISTOS A ÎNVIAT!

Situația grea de astăzi, prin care trece omenirea, constituie o criză morală care ne apasă pe noi toți, asemenea pietrei de pe mormîntul Domnului. Noi credem și nădăjduim cu hotărîre că Dumnezeu se va milostivi asupra nenorocirii neamului omenesc și că va trimite pe îngerul Domnului, care să prăvălească piatra grea ce ne apasă.

Noi ne rugăm cu căldură și neîncetat Mîntuitorului celui înviat să fie milostiv pînă la sfîrșit pentru păcatele noastre, să ne trimită mila și adevărul Său, să ne dăruiască dragoste și curăție prisositoare, să căutăm a împlini fără încetare voia Lui (Evrei 13,21), pentru ca pacea lui Dumnezeu, care covârșește toată mîntea, să păzească inimile și gîndurile noastre în Iisus Domnul nostru (Filipeni 4,7).

Cu aceste rugăciuni și doriri, rămînem al Sanctității Voastre devotat frate în Hristos și împreună slujitor,

† VICHENTIE

Patriarh al Sîrbilor

Belgrad,
În ajunul Învierii 1954

Dela Prea Fericitul CHIRIL, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Bulgare:

PATRIARHATUL BULGARIEI
SFINTUL SINOD
Nr. 3520

Prea Fericirea Voastră,

Cu sufletul plin de bucurie, Vă trimitem salutarea înflăcărată, pe care Ingerul a adresat-o, în dimineața Invierii, femeilor mironosițe: „Hristos a înviat“!

Lumea n-a auzit o veste mai fericită ca aceasta! Fiul Omului, care a fost răstignit și pus în mormânt, a ieșit din pîncele morții ca un Biruitor, cu o bogată pradă (Ps. 67, 19). Care inimă credincioasă, privind mormîntul gol, nu este plină de nădejdiile cele mai adînci de bucurie în Domnul Nostru și de viață veșnică? Umilii ucenici ai lui Hristos au scos din minunea pascală temeiturile credinței lor neclintite în biruința dreptății, a binelui și a păcii.

Imbrățișindu-Vă cu dragoste în Domnul nostru, care a învins din morți și prin moartea Sa a biruit moartea, Vă felicităm călduros în numele Nostru și în numele Sfîntului Sinod, cu prilejul Praznicului Praznicelor și Vă urăm, Prea Fericirii Voastre, clerului și evlavioșilor credincioși, bucurie în Hristos-Iisus, pace și prosperitate, pentru binele Sfintei Voastre Biserici și pentru mîntuirea sufletelor credincioase care Vă sînt încredințate.

Hristos a înviat!

Președintele Sfîntului Sinod
† CHIRIL
Patriarhul Bulgariei

Sofia, 20 aprilie 1954

*

Pe lângă scrisorile de mai sus, Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian a primit scrisori și telegrame de felicitare și dela alți Întîistătători și slujitori de frunte ai Bisericilor ortodoxe surori din lume și anume:

Dela Inalt Prea Sfințitul SPIRIDON, Arhiepiscop și Mitropolit al Atenei și a toată Grecia:

SFINTUL SINOD AL BISERICII GRECIEI
Nr. 1160/954

Prea Fericite Arhiepiscop al Bucureștilor, Mitropolit al Ungro-Vlahiei și Patriarh al Bisericii Ortodoxe Romîne, frate iubit în Hristos și împreună slujitor, D. D. Justinian, imbrățișindu-Vă în Domnul, ne adresăm Vouă cu multă bucurie.

Odată cu sosirea zilei celei purtătoare de lumină a Invierii celei mai presus de fire și purtătoare de viață a Domnului, Biserica aducînd cu veselie dumnezeiască imnul de biruință, iar poporul cel drept credincios sărbătorînd în chip strălucit sărbătoarea aceasta a sărbătorilor, bucurîndu-ne dumnezeeste de biruința cea puternică a Mîntuitorului împotriva păcatului și a morții, potrivit obiceiului cel vechi al Bisericii și totodată arătîndu-ne iubirea și prețuirea noastră față de Prea Fericirea Voastră cea de Dumnezeu cinstită, venim întru întîmpinarea Voastră, salutîndu-Vă cu „Hristos a înviat“ și dîndu-Vă sărutarea sfîntă de Paște.

Ascultînd pe Mîntuitorul cel înviat, spunînd ucenicilor Săi „Pace vouă“ și grăindu-le din nou „Luați Duh Sfînt“, ne rugăm împreună cu toată Biserica, să dăruiască lumii sfînta Lui pace, care depășește toată mintea, — pace, care este turburată de certuri și războaie, — hărăzind-o inimilor oamenilor și inspirîndu-le-o cu Duhul Său cel conducător, îndrumîndu-i către adevăr, întărindu-i în virtute și făcînd să se nască în suflete duhul împăcării și al iertării.

În această slăvită și sfîntă zi pe care a făcut-o Domnul, renăscîndu-ne la nădejdea cea vie prin Învierea Lui Iisus Hristos din morți, Vă rugăm să Vă alăturați rugăciunilor noastre, precum și noi ne rugăm împreună cu Voi, pentru ca sufletele credincioșilor Bisericii de răsărit, prin nădejtile Învierii, să se apropie de Dumnezeu, cu încredințarea că făgăduințele Lui se vor împlini și că dreptatea judecăților Lui va triumfa.

Astfel ne rugăm ca Cel ce ne-a chemat pe noi, păstori și credincioși ai Bisericii, din întuneric la lumină și din necunoștință la cunoștință, să ne învrednicească a-L cunoaște pe El, a cunoaște Învierea Lui și a deveni părtași ai patimilor Lui, conformîndu-ne morții Lui, pentru ca toți să ajungem la învierea din morți.

Al Prea Fericirii Voastre, iubitor Frate întru Hristos, cu totul devotat,

† SPIRIDON AL ATENEI

Atena

27 aprilie 1954

Dela Înalt Prea Sfințitul Mitropolit NICOLAE al Crutițelor și Colomnei :

PATRIARHIA MOSCOVEI

NICOLAE KRUTIŢKI

Mitropolit

Membru al Sfîntului Sinod

Sanctitatea Voastră,
Înalt Prea Sfințite Stăpîne,

HRISTOS A ÎNVIAT !

Preamărind pe Dumnezeu, „care după mare mila Sa și prin Învierea lui Iisus Hristos din morți, ne-a născut din nou“ (I Petru, 1, 3), cu cel mai profund respect, cu dragoste fiiască și cu bucurie salut pe Sanctitatea Voastră cu prilejul slăvitului praznic al biruinței Vieții asupra morții.

Rog pe Domnul Dumnezeu să dăruiască Sanctității Voastre sănătate și întru toate bună sporire, pentru ca împreună cu de Dumnezeu păzita turmă a Sanctității Voastre să vă împărtășiți ani mulți de bucuria de a slăvi pe Dumnezeu cel viu și de a vesti și adevărul lui Hristos, spre slava Sfintei Sale Biserici.

Cu sinceră dragoste fiiască, al Sanctității Voastre fiu devotat,

† NICOLAE

Mitropolit al Krutițelor și Kolomnei

Moscova
1954, Paștele Domnului

Dela Inalt Prea Sfințitul GRIGORIE, Mitropolitul Leningradului :

TELEGRAMĂ

SANCTITĂȚII SALE
PATRIARHULUI JUSTINIAN
BUCUREȘTI

Leningrad 21/4.

Sanctitatea Voastră, binevoiți a primi felicitările mele cele mai sincere și urările mele cele mai bune, cu prilejul zilei Paștelor.

† GRIGORIE
Mitropolitul Leningradului

Dela Inalt Prea Sfințitul MACARIE, Mitropolit al Varșoviei și a toată Polonia :

Sanctitatea Voastră,
Inalt Prea Sfințite,

HRISTOS A INVIAT !

Îmbrățișînd de trei ori pe Sanctitatea Voastră, prea iubit frate în Hristos și împreună liturghisitor al lui Dumnezeu, Vă felicit din toată inima cu prilejul marei și veselei sărbători a Invierii lui Iisus Hristos.

„Domnul a înviat cu adevărat“ (Luca, 24, 34). El a ieșit din mormînt, ca un biruitor al morții, și „noi prăznuim omorîrea morții, sfărîmarea iadului și începătura altei vieți veșnice, și săltînd lăudăm pe Pricinuitoarul, pe Unul cel Binecuvîntat, Dumnezeuul Părinților și preamărit“ (Cîntarea 7, tr. 2). Praznicul Invierii lui Hristos reînnoiește de fiecare dată nădejdea noastră nesdruncinată, „că Cel ce a înviat pe Domnul Iisus ne va învia și pe noi cu Iisus“ (II Cor. 4, 14). Hristos cel înviat a dărîmat peretele ce fusese înălțat între Dumnezeu și oameni prin păcat și „a dat celor ce cred în numele Său puterea de a deveni fiii lui Dumnezeu“ (Ioan, 1, 12).

„Ziua Invierii și să ne luminăm cu prăznuirea“!, Iisus Hristos este „lumina cea adevărată, care luminează pe tot omul venind în lume“ (Ioan, 1, 9), poruncindu-i să iubească pe Dumnezeu și pe oameni. „Și unii pe alții să ne îmbrățișăm!“ „Pacea noastră este El“ (Efes, 2, 14). Noi rugăm deci pe Domnul cel înviat, să binevoiască să mențină pe toți oamenii de pe pămînt în pace, dragoste și prosperitate!

Incredințîndu-ne sfintelor rugăciuni ale Sanctității Voastre, noi și credincioșii noștri rugăm pe Iisus Hristos, Dătătorul de viață, să ajute Sanctității Voastre să prăznuiți sărbătoarea Sfintelor Paști, cea aducătoare de pace și de mîntuire, cu sănătate și bucurie.

Cu dragoste în Iisus Hristos cel înviat,

† MACARIE,
Mitropolitul Varșoviei și a toată Polonia

Dela Înalt Prea Sfințitul ELEFTERIE, Mitropolit al Pragăi și a toată Cehoslovacia.

Sanctității Sale, Patriarhului Justinian, Arhiepiscop al Bucureștilor, Mitropolit al Ungro-Vlahiei, Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, București-România, — salutare de Sfintele Paști în numele lui Iisus !

Cu sentimente de curată bucurie duhovnicească, de praznicul cel luminat al Invierii lui Iisus Hristos, Vă trimit salutarea mea, odată cu frățești și calde felicitări. Ca mărturie a acestor simțiri sărbătorești și a acestei comuniuni în Domnul nostru cel înviat, Vă trimit și primesc din partea Sanctității Voastre sfânta sărutare pascală.

Domnul nostru cel înviat, care este unicul izvor al veseliei celei netrecătoare, ne-a dat în grijă, prin binecuvîntarea dată nouă, să căutăm mîngîierea noastră în împărtășirea reciprocă a acestor simțiri înalte și plăcute.

Se cuvine dar să regăsim astăzi marea bucurie pentru Invierea lui Iisus Hristos și să primim în inima noastră pacea, adusă de El, apostolilor Săi.

Incredințindu-mă sfintelor Voastre rugăciuni, urez din toată inima ca toate darurile dumnezeiești să se reverse asupra Sanctității Voastre și asupra Sfintei Voastre Biserici.

Sînt al Sanctității Voastre smerit coliturghisitor și prea devotat frate în Iisus,

† ELEFTERIE

Mitropolitul Pragăi și a toată Cehoslovacia

Dela Înalt Prea Sfințitul GHERMAN, Arhiepiscop al Careliei și a toată Finlanda.

ARHIEPISCOPUL GHERMAN
Nr. 203

SANCTITĂȚII SALE

J U S T I N I A N

PATRIARHUL ROMINIEI, BUCUREȘTI

Prăznuind sărbătoarea Paștilor, cea mai mare sărbătoare a Bisericii Ortodoxe din Răsărit, sînt împreună cu păstoriții mei, cu sufletul alături de Sanctitatea Voastră.

† GHERMAN

Arhiepiscop al Careliei și a toată Finlanda

Kuopio, 18. IV. 1954

Dela Înalt Prea Sfințitul MACARIE, Arhiepiscop al Ciprului :

ARHIEPISCOPIA CIPRULUI

Prea Fericite Mitropolit al Bucureștilor și Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, Frate prea iubit și mult dorit și împreună slujitori D. D. Justinian, îmbrățișînd frățește în Domnul pe Prea Fericirea Voastră, ne adresăm Vouă cu multă bucurie.

Hristos Mîntuitorul și Domnul nostru, Incepătorul vieții, nimicînd stăpînirea morții și dărîmînd porțile iadului, a înviat luminos din mormînt, ca dintr'o cămară plină de lumină, ridicînd, cu Invierea Lui, neamul muritorilor

și dăruind acestuia nemurire și viață. De aici toate s-au umplut de bucurie: cele de jos cu cele de sus se unesc, puterile cerurilor se veselesc și pământul se bucură.

Plini de bucurie că ne-am învrednicit iarăși să sărbătorim Sărbătoarea sărbătorilor și Praznicul praznicelor sfintei noastre credințe, înălțăm mulțămintă fierbinte Părintelui Ceresc și Dătătorului a tot binele și ne grăbim cu multă veselie să ne îndreptăm gândul către Prea Fericirea Voastră mult dorită.

Imbrățișându-Vă și sărutându-Vă cu dragoste frățescă și întâmpinându-Vă cu salutarea îngerească „Hristos a înviat“, Vă felicităm din tot sufletul pentru toate bucuriile minunate pe care Marele nostru Dumnezeu le-a revărsat asupra noastră și ne rugăm, din adâncul inimii, harului și îndurării Lui, ca să păstreze în înflorire și putere Prea Sfânta Biserică încredințată înțelepciunii Voastre și, păzindu-Vă pe voi în sănătate neîmpuținată și în îmbelșugare de bunătăți, să Vă învrednicească a sărbători timp cât mai îndelungat Paștile cel dumnezeesc, a păstori cu dragoste de Dumnezeu turma cea cuvântătoare și a o conduce către pășunile mîntuirii, lucrînd cele de folos și de mîntuire, pentru întreaga Biserică a lui Hristos.

Rugîndu-Vă să împărtășiți salutările noastre sărbătorești și doririle noastre de bine iubiților frați, cari alcătuesc Sfîntul Sinod din jurul Vostru și dîndu-vă iarăși îmbrățișarea în Hristos cel Inviat,

Rămînem al Prea Fericirii Voastre iubitor frate în Hristos, devotat,

† MACARIE al Ciprului

Arhiepiscopia Ciprului
Sf. Paști 1954

Dela Inalt Prea Sfințitul ELIE KARAM, Mitropolit al Libanului.

TELEGRAMĂ

SANCTITĂȚII SALE

PATRIARHULUI JUSTINIAN

BUCUREȘTI

Trimitem Sanctității Voastre urările Noastre cele mai bune cu prilejul Sfintelor Paști și rugăm pe Dumnezeu să vă dăruiască sănătate și viață îndelungată.

† ELIE KARAM

Mitropolitul Libanului

Dela Inalt Prea Sfințitul NICODIM, Mitropolitul Slivenului (Bulgaria):
MITROPOLITUL SLIVENULUI

HRISTOS A INVIAT!

Sanctitatea Voastră,

Respectuos și cordial Vă felicit cu ocazia Marelui Praznic al Invierii lui Hristos, la care, cu rugăciunile Voastre arhipăstorești, fie ca și noi cu toții să fim părtași.

Rog pe bunul Dumnezeu să vă țină în sănătate și putere, ca să conduceți cu înțelepciune dumnezească Sfînta Biserică Romîna, soră, și neconținut să fiți întru bucuria pascală a Domnului.

Intru mulți ani, Prea Fericite Vlădică!

Mă încredințez sfintelor Voastre rugăciuni și rămân al Sanctității Voastre întru Hristos cel mai mic frate,

† NICODIM
Mitropolitul Slivenului

Sliven, 17 aprilie 1954

Dela Inalt Prea Sfințitul PAISIE, Arhiepiscopul Tiranei și a toată Albania.

TELEGRAMĂ

PREA FERICIRII SALE JUSTINIAN
PATRIARHUL ROMINIEI
BUCUREȘTI

Hristos a înviat! Dragostea, binecuvântarea și pacea Lui să fie între Bisericile noastre surori și popoarele noastre înfrățite. Salutări frățești.

† PAISIE
Arhiepiscopul a toată Albania

Dela Prea Sfințitul METODIE, Episcop al Sloveniei:

Prea Fericirea Voastră,
Prea Fericite Părinte Patriarh,

Cu dragoste și cu supunere fiiască, salut pe Prea Fericirea Voastră cu prilejul Praznicului minunatei Invieri.

Iisus Hristos cel înviat, să Vă dăruiască milele Sale cele bogate, în lucrarea Prea Fericirii Voastre pentru pacea a toată lumea, spre slava lui Dumnezeu și spre bucuria Bisericii Ortodoxe.

Incredințându-mă Sfintelor Voastre rugăciuni și cerînd binecuvîntare, rămîn al Prea Fericirii Voastre, fiu devotat în Hristos,

† Episcop METODIE

Mihalovce, 22 aprilie 1954

Dela Prea Sfințitul ANDREI, Episcopul Romînilor Ortodocși din cele două Americi:

TELEGRAMĂ

SANCTITAȚII SALE
PATRIARHULUI ROMINIEI
BUCUREȘTI

Invierea Domnului la mulți și fericiți ani.

† Episcopul ANDREI MOLDOVAN

Au mai fost primite scrisori și telegrame dela: Prea Sfințitul NICOLAE MAKARIOPOLSKI, Episcop Rector al Academiei Teologice din Sofia; Prea Cuviosul VASILE SAMAHA, Arhimandrit Mltroșor, reprezentantul Patriarhiei Antiohiei pe lângă Patriarhiile Rusă și Romînă; P. C. Arhimandrit ANTONIE, din Sofia; P. C. Protoereu PETROV, dela Patriar-

hia Bulgară din Sofia; P. C. Protoereu ALEXIS GROMOFF, Misiunea Rusă din Ierusalim; P. C. Protodiacon AMBROZIE AHOBADZE dela Patriarhia Gruziei; P. C. Protoereu IOAN CRISTEA, Superiorul Bisericii Romîne din Sofia; P. C. Preot TOMESCU CONSTANTIN, Parohul Bisericii Ruse din București, precum și dela multe alte personalități bisericești de peste holare.

Deasemenea, datorită desvoltării tot mai mari, pe care au luat-o legăturile frățești cu Bisericile și cultele religioase eterodoxe din lume, prin schimbul de reviste și publicațiuni teologice, prin vizite și participări la diferitele întâlniri internaționale, prilejuite de acțiunea pentru apărarea păcii, sau alte manifestări de interes obștesc — I. P. S. Patriarh Justinian a primit scrisori și telegrame de felicitare și dela conducătorii altor culte, dintre care reproducem următoarele:

Dela Eminența Sa GEOFFREY, Arhiepiscop de Canterbury, Mitropolit Primat a toată Anglia:

Lambeth Palace. S. F. I.

Prea Fericirea Voastră, Iubit frate în Hristos,

„Iar după ce a trecut sîmbăta, cînd se lumina spre ziua cea dintîi a săptămîinii, a venit Maria Magdalena și cealaltă Marie să vadă mormîntul“. Aliluia! (Matei, 28, 1).

După cum evlavioșii ucenici ai lui Iisus vin în acest timp al Paștelor să facă pelerinajul lor duhovnicesc la mormîntul, unde trupul Domnului a fost pus, și aud glasul îngerului: „El nu este aicea; ci s-a sculat“, toți creștinii de toate vîrstele, se bucură împreună la vestea triumfală despre Domnul și Mîntuitorul lor, „pe care Dumnezeu L-a înviat din morți“ (Faptele 4, 10).

Toate marile praznice ale anului creștinesc adună laolaltă pe creștinii de diferite tradiții într-o adîncă comuniune duhovnicească; fiindcă numai atunci cînd privirea noastră este îndreptată cu atenție spre Hristos, toți creștinii sîntem făcuți una în El și descoperim temeurile cele mai puternice de unire unii cu alții.

Praznicul Invierii ne face cu deosebire conștienți de această unire, fiindcă el ne face pe toți părtași la biruința Fiului lui Dumnezeu celui întrupat, asupra lumii, asupra trupului și asupra diavolului.

Mă rog ca întunerecul acestei lumi să înceapă a fi rupt și risipit de lumina Bisericii lui Dumnezeu, care se luminează din slava Invierii și se întărește prin trăirea statornică a unei iubiri noi și puternice.

Fie ca viața cea nouă a Paștelor să se reverse cu prisosință asupra Prea Fericirii Voastre, a clerului și a credinciosului Vostru popor și ca binecuvîntarea divină să rămîna deapururea asupra Bisericii Voastre.

Sînt al Prea Fericirii Voastre iubitor frate în Hristos,

GEOFFREY

*Arhiepiscop de Canterbury, Mitropolit
Primat a toată Anglia*

Dela Eminența Sa HENRY K. SHERRILL, Episcop Președinte al Bisericii Protestante Episcopale din New-York:

TELEGRAMĂ

SANCTITAȚII SALE
PATRIARHULUI JUSTINIAN
BUCUREȘTI

Cordiale felicitări pentru binecuvîntatul praznic al Paștelor, care ne dă nouă încredințarea puterii de a trăi biruitori în smerenie, după cum Hristos trăește în noi.

HENRY K. SHERRILL
Episcop-Președinte

Dela P. S. VASKEN BALGIAN, Episcopul Bisericii Armene din București:

TELEGRAMĂ

INALT PREA SFINȚITULUI
PATRIARH JUSTINIAN
LOCO

La prăznuirea minunatei Învierii a Mîntuitorului, în numele Bisericii Armene, rugăm primiți urările noastre de sănătate și rodnică arhipăstorire, în pace, în ogorul Domnului.

HRISTOS A INVIAT!

Episcop VASKEN

București, 23 aprilie 1954.

Dela P. C. Vicar TRAIAN JOVANELLI dela Arhiepiscopia Catolică din București, s-a primit deasemenea o telegramă de felicitări.

Tuturor acestor întîistători, înalți ierarhi, slujitori de frunte și personalități ecclesiastice, I. P. S. Patriarh Justinian le-a răspuns cu mulțumiri frățești și călduroase urări de bine, împărtășind cu căldură dorința unanim exprimată în mesagiile schimbate, pentru înfrățirea și pacea a toată lumea.

Menționăm că I. P. S. Patriarh Justinian a primit telegrame și scrisori cu urări și felicitări de Sfintele Paști și dela Ierarhii Bisericii noastre Ortodoxe Romîne, membri ai Sfîntului Sinod, precum și dela numeroși clerici și credincioși, cărora le-a mulțumit după cuviință.

Pr. N. CAZACU

**CUVINTE DE PREȚUIRE
PENTRU PUBLICAȚIILE PATRIARHIEI ROMINE**

**O NOUĂ SCRISOARE A I. P. S. PATRIARH ATHENAGORAS
AL CONSTANTINOPOLULUI, CĂTRE I. P. S. JUSTINIAN,
PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMINE**

*PATRIARHIA ECUMENICĂ
DIN CONSTANTINOPOL.*

*Prea Fericite și Înalt Prea Sfințite Arhiepiscop al Bucu-
reștilor, Mitropolit al Ungrovlahiei și Patriarh al Bisericii
Orodoxe Autocefale a României, frate prea iubit și mult
dorit în Hristos Dumnezeu și împreună slujitor al smereniei
noastre, D. D. Justinian, îmbrățișându-Vă frățeste întru Domnul,
ne adresăm Vouă cu multă bucurie.*

*Prin această scrisoare frățescă a noastră venim cu multă dragoste
și cu adâncă prețuire a Vă felicita pentru apariția continuă a revistei
Scaunului vostru patriarhal „Studii Teologice” și în același timp a Vă
exprima călduroase mulțumiri pentru trimiterea regulată a ei, ca și a
oricăror alte publicații, editate de Tipografia Patriarhală, pe care le
cercetăm cu mult interes.*

*Mulțumindu-Vă din nou, Vă îmbrățișăm cu sărutare sfântă și
rămînem cu iubire frățescă.*

Al Prea Fericirii Voastre iubitor frate în Hristos,

*† ATHENAGORAS
Patriarhul Constantinopolului*

18 martie 1954.

Î N A P Ă R A R E A P Ă C I I

I.P.S. PATRIARH JUSTINIAN A FOST DECORAT CU ORDINUL „DRAPELUL DE STAT“ AL R.P.D. COREENE, CLASA II-A

In ziua de 20 mai 1954, a avut loc la Consiliul de Miniștri solemnitatea înmîndrii Ordinelor R. P. D. Coreene, cu care Prezidiul Adunării Populare Supreme a R. P. D. Coreene a decorat un mare număr de fruntași ai vieții publice din țara noastră. Astfel, au fost decorați cu ordinul „Drapelul de Stat“ al R.P.D. Coreene, clasa I-a, domnii: Gh. Gheorghiu-Dej, Dr. Petru Gîroza, Gheorghe Apostol, Iosif Chișinevschi, Alexandru Moghioroș, Chivu Stoicu, Miron Constantinescu, Emil Bodnăraș, Petre Borilă, C. Pirvulescu, D. Coliu, Acad. Dr. C. I. Parhon, Acad. Mihail Sadoveanu, Acad. N. Gh. Lupu, S. Bughici.

Deasemenea, cu Ordinul „Drapelul de Stat“ al R. P. D. Coreene, clasa II-a, au fost decorați conducători ai Partidului Muncitoresc Român, ai Guvernului Republicii Populare Romîne, ai diferitelor organizații obștești și alte personalități din țara noastră.

Printre cei decorați cu această înaltă distincție, care simbolizează dragostea poporului coreean pentru poporul nostru, a fost și Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian. Decorația primită de Inalt Prea Sfinția Sa reprezintă o recunoaștere a contribuției de seamă pe care Biserica Ortodoxă Romînă — alături de întregul nostru popor și de toate popoarele iubitoare de pace din lume. — a adus-o în lupta pentru încetarea războiului din Coreea și în acțiunea de sprijinire a poporului coreean, care-și apăra eroic pămîntul sfînt al patriei sale.

Clericii și credincioșii Bisericii Ortodoxe Române socotesc înaltul Ordin pe care Prezidiul Adunării populare supreme a R. P. D. Coreene l-a conferit Intâistătorului lor, semnul recunoștinței frățesti a poporului coreean și un îndemn pentru toți fiii Bisericii Ortodoxe Române de a da un avânt și mai mare participării lor la lupta întregii omeniri iubitoare de pace, pentru reglementarea pașnică a tuturor neînțelegerilor dintre state și pentru întronarea păcii pe pământ.

REDAȚIA.

SESIUNEA EXTRAORDINARĂ DE LA BERLIN A CONSILIULUI MONDIAL AL PĂCII

La Berlin, s-au desfășurat, între 24 și 28 mai 1954, lucrările sesiunii extraordinare a Consiliului Mondial al Păcii, la care au participat personalități de seamă din zeci de țări, oameni de cele mai diferite profesii, convingeri politice și credințe religioase. Timp de cinci zile, reprezentanții celor mai felurite pături sociale din întreaga lume au dezbătut problemele care preocupă în cel mai înalt grad toate popoarele și toți oamenii iubitori de pace de pe pământ: problema interzicerii fabricării și folosirii armelor atomice și cu hidrogen și problema asigurării securității și independenței națiunilor.

Sesiunea extraordinară de la Berlin a Consiliului Mondial al Păcii s-a ținut în zilele în care forțele păcii — care au crescut și continuă să crească neîncetat — au izbutit, prin eforturile lor îndreptate spre destinderea încordării internaționale și spre asigurarea triumfului tratativelor asupra politicii de forță, să obțină reluarea negocierilor între marile puteri. Numai în decurs de câteva luni, în răstimpul ce s-a scurs de la ultima sesiune a Consiliului Mondial al Păcii, care s-a ținut în noiembrie 1953 la Viena, sutele de milioane de oameni iubitori de pace au izbutit să-și facă auzit cuvântul și să-și afirme voința lor fermă de a stăvili drumul războiului și de a apăra și consolida pacea în lumea întreagă. Conferințele de la Berlin și Geneva sînt o dovadă a forței uriașe pe care o reprezintă Mișcarea Mondială pentru Pace, — forță de care chiar cercurile imperialiste de la cîrma statelor occidentale s-au văzut obligate să țină seama. Astăzi, nu există un singur om cinstit care să nu-și dea seama că drumul tratativelor între marile puteri a fost redeschis numai sub presiunea opiniei publice mondiale, sub presiunea acțiunii hotărîte a popoarelor și oamenilor iubitori de pace, care au cerut și cer rezolvarea problemelor internaționale litigioase, pe calea tratativelor. Aceste biruințe ale forțelor păcii constituie, desigur, contribuții de seamă la cauza instaurării păcii; dar pe calea definitivei înlăturări a războaielor din viața omenirii se mai află încă destule obstacole, ridicate de cei care nu pot renunța la visurile lor deșarte, de subjugare prin forță a popoarelor și de jefuire a muncii lor și a bogățiilor pămîntului lor. De altfel, forțele păcii nu se lasă amăgite de succesele dobîndite pînă acum și atenția lor rămîne mereu trează, urmărind uneltirile ațîțătorilor la război și sporindu-și neîncetat eforturile pentru a stăvili goana acestora spre dezlănțuirea unui nou măcel mondial. Insași convocarea sesiunii extraordinare de la Berlin a Consiliului Mondial al Păcii arată limpede că popoarele și oamenii iubitori de pace de pretutindeni sînt conștienți de faptul că lupta lor pentru apărarea păcii nu s-a sfîrșit, ci trebuie dusă cu tot mai multă intensitate, cu tot mai mul-

tă vigoare, pentru a face să se prăbușească orice nouă încercare a adeptilor războiului, de a tulbura pacea omenirii și a dezlănțui noi măceluri. În asemenea condiții este evident că prăvirile pline de speranțe și de încredere ale oamenilor de toate rasele, de toate culorile și de toate naționalitățile s-au îndreptat spre sesiunea de la Berlin a Consiliului Mondial al Păcii, ale cărei lucrări au fost urmărite cu mare interes de toate popoarele.

Sesiunea a fost deschisă în după amiaza zilei de 24 mai a.c., de Go Mo-jo, vicepreședinte al Consiliului Mondial al Păcii, care a arătat că președintele Consiliului Mondial al Păcii, profesorul Frédéric Joliot Curie, nu a putut, din motive de sănătate, să ia parte la lucrările sesiunii. Go Mo-jo a amintit, în cuvântul său de deschidere, entuziasmul cu care a fost sărbătorită în lumea întreagă împlinirea celor cinci ani de existență a Mișcării Mondiale pentru Pace, subliniind victoriile repurtate de această uriașă Mișcare pînă acum și îndatoririle ce-i revin de acum înainte, în lupta sfîntă pentru asigurarea unei păci trainice pe pămînt.

Rapoartele asupra problemelor înscrise pe ordinea de zi a sesiunii

După salutul adresat participanților la sesiunea extraordinară de primar general al marelui Berlin, și după adoptarea ordinei de zi, a luat cuvîntul președintele Comitetului englez pentru Apărarea Păcii, D. N. Pritt. Arătînd că «lumea, în ansamblu, cheltuiește în prezent pentru ceea ce în fiecare țară se numește apărare, mai mult decît s-a cheltuit vreodată înainte de cel de al doilea război mondial, sau cu un an sau doi după terminarea lui», și că această nestăvilită cursă a înarmărilor «ruinează popoarele, agravează sărăcia și mizeria, zdruncină sănătatea populației și aduce prejudicii uriașe culturii», — D. N. Pritt a declarat că soluția cea mai bună a acestei grave probleme ar fi o dezarmare de comun acord, multilaterală, simultană și controlată. El a subliniat apoi posibilitățile mari de care dispun popoarele pentru a sili guvernele ce desfășoară cursa înarmărilor, să caute laolaltă calea pentru încetarea acestei nebunești alergări spre război.

Vorbînd despre problema armelor atomice și cu hidrogen, președintele Comitetului englez pentru Apărarea Păcii a arătat că folosirea acestor arme constituie o încălcare a dreptului internațional, o crimă de război și o crimă împotriva umanității, deoarece atât bomba atomică, cît și bomba cu hidrogen sînt arme de exterminare în masă, care distrug totul, fără nicio deosebire, pe o rază de acțiune uriașă. D. N. Pritt a amintit că, potrivit principiilor dreptului internațional, «scopul operațiilor militare este zdrobirea forțelor inamicului și nu aducerea de prejudicii tuturor cetățenilor țărilor beligerante», iar «distrugerea de vieți și de bunuri, mai mult decît este necesar pentru zdrobirea forțelor inamicului, constituie un lucru ilegal», după cum «deosebit de ilegală este provocarea de prejudicii sau de suferințe acelor care nu participă la operațiuni militare». În lumina acestor principii este evident că folosirea bombelor atomice și cu hidrogen este ilegală.

În continuarea cuvîntării sale, D. N. Pritt a expus lupta consecventă pe care Mișcarea Mondială pentru Pace a dus-o în vederea interzicerii armelor de exterminare în masă, amintînd că începutul acestei lupte a fost

făcut prin publicarea, în 1950, a Apelului de la Stockholm, care a fost semnat de peste 500 de milioane de oameni. Vorbitorul a arătat că puternica mișcare de protest, căreia i-a dat naștere Apelul de la Stockholm, a fost factorul care a preîntîmpinat folosirea bombelor atomice în Coreea și a subliniat datoria pe care o au toți oamenii iubitori de pace din lume, de a lupta și mai departe, pentru a obține interzicerea definitivă a fabricării și întrebuintării tuturor armelor de exterminare în masă.

Ocupîndu-se apoi de problema Germaniei, D. N. Pritt a declarat că toate popoarele din Europa sînt direct amenințate de reînarmarea Germaniei Occidentale și cer cu hotărîre să se pună capăt acestei amenințări, prin crearea unei Germanii unite, pașnice și democratice, care să nu tolereze acțiunile revanșarde ale clicilor militariste.

În încheierea cuvîntării sale, președintele Comitetului englez pentru Apărarea Păcii a vorbit despre îndatoririle ce revin în prezent Mișcării Mondiale pentru Pace și tuturor oamenilor care au înțeles că drumul războiului — pregătit de imperialiști — poate și trebuie să fie stăvilit. «În lupta noastră, a spus în încheiere D. N. Pritt, avem alături de noi majoritatea covârșitoare a popoarelor tuturor țărilor; de aceea, viitorul fericit pentru care luptăm va fi al nostru».

Raportul asupra celei de a doua probleme înscrise pe ordinea de zi a sesiunii extraordinare de la Berlin a Consiliului Mondial al Păcii — «Securitatea națiunilor» — a fost prezentat în ședința din 26 mai, de **Em. D'Astier de la Vigerie**, care a analizat actuala situație internațională, arătînd că popoarele sînt ostile planurilor de împărțire a lumii în blocuri antagoniste și cer să se găsească mijloacele necesare pentru asigurarea securității tuturor națiunilor.

După ce a amintit că la conferința miniștrilor Afacerilor Externe ai celor patru mari puteri, ținută la începutul anului la Berlin, dl. V. M. Molotov a propus un plan de securitate colectivă în întreaga Europă, iar primii miniștri ai R.P. Chineze și Indiei, Ciu En-lai și Nehru, au făcut de asemenea propuneri concrete cu privire la securitatea colectivă în Asia, — vorbitorul a arătat că aceste propuneri întrunesc adeziunea tuturor popoarelor și oamenilor iubitori de pace. Impotriva lor nu se ridică decît cercurile agresive ale ațîțătorilor la război, care au făcut totul pentru ca tratativele purtate în jurul acestor propuneri să nu ducă la niciun rezultat. «Discuția rămîne deschisă — a spus în continuare D'Astier de la Vigerie. Dacă există dorința de a părăsi calea alianțelor militare și a cursei înarmărilor, atunci trebuie luată în seamă propunerea d-lui V. M. Molotov. Popoarele trebuie să lupte, pentru ca guvernele lor să-și precizeze poziția în această problemă. Una din sarcinile principale ale Consiliului Mondial al Păcii este să cheme popoarele să sprijine cererea ca conferința de la Berlin a miniștrilor Afacerilor Externe să fie continuată și ca guvernele interesate să reia tratativele întrerupte».

În încheiere, raportorul a subliniat că lupta pentru asigurarea securității tuturor națiunilor trebuie intensificată, deoarece obținerea acestei

securității colective ar permite să se înlăptuască o dezarmare generală, simultană și controlată, și ar duce la reluarea schimburilor economice și culturale între toate țările și la trecerea pe picior de pace a unei considerabile părți a industriei de război, — fapt care ar constitui, pentru multe state, mijlocul de a scăpa de grelele dificultăți economice în care se zbat în prezent.

Discuțiile asupra rapoartelor

La discuțiile ce s-au purtat asupra problemelor înscrise pe ordinea de zi a sesiunii extraordinare de la Berlin a Consiliului Mondial al Păcii, au participat zeci și zeci de reprezentanți ai popoarelor din aproape toate țările de pe pământ. Astfel, au luat cuvântul pentru a exprima voința hotărâtă a popoarelor lor de a lupta cu și mai mult avânt, pînă la biruința deplină a cauzei păcii, delegați ai luptătorilor pentru pace din: **Africa de Sud** (d-na Ruth First), **Algeria** (Ali Boumendjil), **Anglia** (preotul L. J. Bliss, Gordon Schaffer, președintele Comitetului englez pentru Apărarea Păcii, Igor Montagu), **Argentina** (Dr. A. Camarotta), **Austria** (Dr. Heinrich Brandweiner, profesor de drept internațional, Erwin Scharf, președintele Partidului Muncitoresc Socialist), **Belgia** (savantul Max Cosyns, **Birmania** (Thakin Lwin, membru al parlamentului), **Bolivia** (Assod Simon), **Brazilia** (Edgar Buxbaum), **R. P. Bulgaria** (Academicianul Ludmil Stoianov), **Canada** (ziaristul M'ikleberg), **Cașmir** (Krishan Dey Sthi, membru al parlamentului), **Republica Cehoslovacă** (pastorul Iosif Hromadka), **Chile** (Alfredo de Amesti), **R. P. Chineză** (Prof. Go Mo-jo, Ma-In-ciu, rectorul Universității din Pekin, scriitorul Mao Dun), **Cipru** (Andreas Puvures, primarul orașului Famagusta), **Columbia** (Jorge Salamea), **R.P.D. Coreeană** (scriitorul Han Ser Ia), **Cuba** (Lazaro Pena Gonzales), **Danemarca** (Thomas Christensen), **Elveția** (René Bovard), **Egipt** (Dr. Ibrahim Rachad, Mohamed Kamil el Benderi), **Finlanda** (Felix Iversen, prof. Goeran van Bonsdorff), **Franța** (scriitorul Jean-Paul Sartre, Benjamin Weil Hallé, doctor în medicină, Ivonne Dumont, membră în Consiliul Republicii, Charles Hernu, reprezentantul clubului iacobinilor), **Germania** (prof. W. Friedrich, președintele Consiliului General al Luptătorilor pentru Pace, Joseph Wirth, fost cancelar al Reichului), **Grecia** (prof. Petros Kokkalis), **Guatemala** (Virgilio Guerra), **Iordania** (Abdel Kader Saleh), **India** (generalul Sahib Singh Sokhey, laureat al Premiului Internațional Stalin «Pentru întărirea păcii între popoare», scriitorul Pandit Sunderlal, profesorul J. C. Kumarappa, Dr. Rao Data, profesorul Pandit Onkar Nath Thakur), **Irak** (Ahmed Muhamed Ali), **Iran** (scriitorul Bouzourg Alavi), **Israel** (Tewfik Tubi, membru al parlamentului), **Italia** (senatorul Emilio Sereni), **Japonia** (profesorul Iositaro Hirano secretar general al Comitetului Japonez pentru Apărarea Păcii, Dr. Kendziuro Yanaghida, Makuoto Kori, membru al parlamentului), **Kamerun** (Jacques N-Gom), **Liban** (Georges Hanna, industriașul Abdulah Adra), **R. P. Polonă** (Leopold Infeld, vicepreședinte al Consiliului Mondial al Păcii, scriitorul Jaroslaw Iwasziewicz), **R. P. Română** (profesor universitar Lotar Rădăceanu, vicepreședinte al Comitetului permanent pentru Apărarea Păcii din R.P.R.), **Siria** (Mustafa Amine), **Statele Unite ale Americii** (profesor Henry Pratt-Fairchild), **Sudan** (Hassan el Tahir Zaruk, membru al parlamentului), **Tunis** (Dr. Sliman ben Sliman), **Turcia** (poetul Nazim

Hikmet), U.R.S.S. (scriitorul Nicolai Tihonov, poetul Alexei Surkov), R.P. Ungară (Ferencz Boszocki), Vietnam (Le Din Tam, președintele Uniunii Budistilor), etc. Deasemenea au fost citite mesagiile trimise de numeroase personalități din lumea întreagă, care nu au putut lua parte la lucrările sesiunii, dar care au ținut să-și mărturisească deplina lor solidaritate cu reprezentanții luptătorilor pentru pace, în strădaniile lor de a aduce noi contribuții la cauza sfântă a apărării păcii.

Toți cei care au luat cuvântul, în cadrul discuțiilor asupra problemelor înscrise pe ordinea de zi a sesiunii extraordinare a Consiliului Mondial al Păcii, au arătat că popoarele pe care le reprezintă cer cu hotărâre să se interzică folosirea armelor de exterminare în masă și să se găsească — pe calea tratativelor — mijlocul de a se garanta securitatea tuturor națiunilor, fie ele mari sau mici, deoarece obținerea acestor dezi- derate ale tuturor popoarelor iubitoare de pace ar însemna un uriaș progres spre statornicirea unei păci trainice în întreaga lume.

Astfel, scriitorul sovietic Nicolai Tihonov a arătat că primejdia războiului nu este încă înlăturată, câtă vreme se crează noi blocuri militare, se fac pregătiri pentru reînvierea armatei agresive germane și se caută să se intimideze popoarele, prin experimentarea bombelor atomice sau cu hidrogen. Amintind că recenta explozie de la Bikini a bombei cu hidrogen a stîrnit o furtună de indignare în toată lumea, scriitorul N. Tihonov a spus: «Nu este țară în lume unde oamenii să nu fi protestat cu vehemență împotriva unor asemenea experiențe. Această experiență periculoasă cu bomba cu hidrogen a fost condamnată de primul ministru al Indiei, Dl. Nehru, de secretarul general al O.N.U., Dl. Hamerskjoeld, de savantul cu renume mondial Albert Einstein, de șeful Bisericii Metodiste engleze și de mulți alți oameni de stat de seamă, reprezentanți ai vieții publice și religioase, care își dau seama că războiul atomic constituie o gravă amenințare pentru civilizație».

Subliniind apoi voința de pace a popoarelor sovietice, vorbitorul a amintit că Uniunea Sovietică a cerut interzicerea armei atomice și a tuturor celorlalte arme de exterminare în masă încă de pe atunci când abia luase ființă Comisia O.N.U. pentru controlul energiei atomice, și că de atunci și pînă azi Uniunea Sovietică nu a încetat să lupte pentru realizarea acestui țel și să ceară ca energia atomică să fie pusă în slujba nevoilor pașnice ale omenirii. «Uniunea Sovietică — a precizat vorbitorul — a cerut acest lucru și atunci cînd nu era în posesia acestei arme și cere acest lucru și acum cînd este în posesia armelor atomice și cu hidrogen. Uniunea Sovietică, care dispune de mari posibilități de producere a energiei atomice, dorește foarte mult ca acest nou tip de energie să fie folosit exclusiv pentru binele poporului, pentru biruirea forțelor elementare ale naturii, să ajute toate popoarele să obțină o viață liberă, bogată în creație și îndeplătoare din punct de vedere material».

N. Tihonov a înfățișat etapele succesive prin care s-ar putea ajunge, de la un angajament solemn și necondiționat între toate statele de a nu folosi armele atomice, cu hidrogen și celelalte arme de exterminare în masă și pînă la categorica lor interzicere și la instituirea unui control eficace asupra fabricării și stocării lor. Odată cu aceasta, va trebui să se obțină și reducerea substanțială a tuturor armelor clasice și a forțelor

armate, fapt care ar aduce o imensă ușurare a poverii impozitelor ce apasă pe umerii popoarelor din multe țări, ca urmare a cursei înarmărilor și a efectivelor excesiv de mari ale armatelor.

Conducătorul delegației române, **prof. univ. Lotar Rădăceanu**, a arătat primejdia pe care o reprezintă pentru toate popoarele europene împărțirea artificială a Europei în două tabere ostile și reînvierea militarismului german și a subliniat faptul că, în prezent, popoarele au înțeles că interesul general cere nu divizarea, ci unirea tuturor țărilor Europei, indiferent de orînduirea lor socială, în strădania comună de a asigura pacea și interesele vitale ale populației.

«Țara noastră — a spus în continuare prof. univ. Lotar Rădăceanu — nu amenință pe nimeni; poporul român dorește să trăiască în pace cu toate popoarele. Dar coexistența pașnică este condiționată de respectul reciproc al independenței, de neamestecul în treburile interne ale altor state. Noi respectăm modul de viață existent într-o țară sau alta. Sînt însă, mai ales în Statele Unite ale Americii, unele cercuri care nu vor să respecte această regulă elementară a conviețuirii internaționale. Iată, de pildă, acum cîteva zile a fost publicat un așa zis «Raport al Comisiei de anchetă a Senatului american asupra situației din România», — raport plin de afirmații neadevărate și calomnii de la primul la ultimul rînd». Arătînd că o comisie de anchetă a Senatului american nu are nicio calitate pentru a se amesteca în treburile interne ale unui stat suveran, vorbitorul a adăugat: «Există însă lucruri și mai surprinzătoare. Recent, chiar președintele Statelor Unite, Eisenhower, și secretarul de stat, Dulles, au publicat niște mesaje adresate, chipurile, poporului român. În acestea, oficialitățile de la Washington își îngăduie — nu se știe în ce calitate — să hotărască pentru poporul nostru care sînt sărbătorile naționale și de ce aceste sărbători ar trebui legate de un regim politic pe care poporul român l-a respins — cum este cel monarhic — și de dinastia de Hohenzollern, atît de grav compromisă în țara noastră și în lumea întregă. Fără îndoială că o asemenea manifestare nu poate fi considerată de niciun popor decît ca o intervenție în treburile cari îl privesc exclusiv. În ceea ce privește poporul nostru, această intervenție nu face decît să sporească indignarea lui față de politica agresivă de imixtiune dusă de Statele Unite față de statul suveran român, politică dusă ani de-a rândul și care merge de la încălcarea dreptului legitim al României de a fi primită în O.N.U. și pînă la lansarea cu parașuta pe teritoriul patriei noastre a unor grupe de spioni și teroriști, însărcinați să comită acte de teroare și diversiune. Oare în interesul coexistenței pașnice și al destinderii internaționale au fost publicate atît raportul senatului, cît și mesajele conducătorilor americani? Nimeni nu va putea susține aceasta. Cu totul alte interese inspiră asemenea manifestări: interesul creării neîncrederii și vrajbei, al divizării, al atîtării isteriei războinice menite să justifice politica blocurilor și aventurilor».

După ce a arătat că tratatul general european de securitate colectivă, propus de reprezentantul Uniunii Sovietice în cadrul conferinței Miniștrilor de Externe de la Berlin, pornește tocmai de la ideea de egalitate a tuturor țărilor, de respect al independenței lor naționale, de neamestec în treburile lor interne și tinde la consolidarea securității tuturor statelor europene, — conducătorul delegației române și-a încheiat cuvîntarea,

spunînd: «Ideea securității colective în Europa este o mare idee a epocii noastre. Ea a cuprins cercuri largi și își face din zi în zi drum spre inima tuturor popoarelor din Europa și din întreaga lume. Ne exprimăm profunda încredere că popoarele din Occident, alături de cele din Răsăritul Europei, vor face totul pentru a asigura triumful acestei idei în interesul cauzei păcii. Poporul român, adînc interesat în asigurarea unei securități reale în Europa, își exprimă hotărîrea de a sprijini din toată puterea propunerile și inițiativele care tind la preîntîmpinarea unei noi agresiuni a imperialismului german — pregătită de către cercurile agresive din S.U.A. —, la rezolvarea pașnică și democratică a problemei germane, la făurirea securității colective în Europa, la menținerea și întărirea păcii în lumea întreagă.»

Aceeași voință fermă de a apăra pacea au mărturisit toți reprezentanții popoarelor, care au luat cuvîntul în cadrul ședințelor sesiunii extraordinare de la Berlin a Consiliului Mondial al Păcii. Ei au arătat că popoarele cer cu hotărîre interzicerea bombei atomice sau cu hidrogen și a tuturor armelor de exterminare în masă și asigurarea securității tuturor națiunilor.

Cuvîntul reprezentanților cultelor religioase

Dintre reprezentanții feluritelor comunități religioase, care au participat la lucrările sesiunii de la Berlin, au luat cuvîntul: pastorul și profesorul de Teologie Iosif Hromadka, fruntaș de seamă al vieții religioase din Cehoslovacia, preotul englez L. J. Bliss și președintele Uniunii Budiștilor din Vietnam, Le Din Tam.

Pastorul Iosif Hromadka a subliniat datoria ce revine tuturor creștinilor, potrivit învățăturilor evanghelice, de a lupta împotriva mijloacelor oarbe de nimicire a vieții omenești și pentru pacea și bună voirea dintre oameni și popoare.

La rîndul său, preotul **L. J. Bliss** a arătat mijloacele folosite de reprezentanții confesiunilor creștine din Anglia, pentru a îndemna mase cît mai largi de creștini să împlinească porunca divină a slujirii păcii. El a vorbit despre activitatea desfășurată în acest sens de Donald Soper, președintele Confederației Bisericii Metodiste, care — îmbrăcîndu-și sutana — a mers pe strada cu cea mai intensă circulație din Londra, purtînd o pancardă cu următoarea inscripție: «Să fie interzisă bomba cu hidrogen! Cerem instituirea unui control internațional asupra energiei atomice!». Deasemenea, împreună cu cîțiva membri ai parlamentului, Donald Soper a fost inițiatorul petiției naționale care chema guvernul englez să ia inițiativa convocării unei conferințe a marilor puteri, pentru discutarea problemei interzicerii armelor de exterminare în masă și pentru discutarea căilor și mijloacelor de slăbire a încordării internaționale.

Președintele Uniunii Budiștilor din Vietnam, **Le Din Tam**, a arătat că poporul vietnamez este împotriva continuării vărsării de sînge și vrea să dispară orice motive de dușmănie și ură între popoarele Indochinei și Franței. El a propus ca Consiliul Mondial al Păcii să adreseze tuturor popoarelor o chemare la intensificarea luptei împotriva oricăror încercări de torpilare a conferinței de la Geneva, care trebuie să aducă încetarea focului în Indochina.

Documentele adoptate de sesiune

Lucrările sesiunii extraordinare de la Berlin s-au încheiat în seara zilei de 28 mai 1954, după ce participanții la sesiune au adoptat rezoluția cu privire la arma atomică, rezoluția cu privire la problema securității națiunilor și recomandarea comisiei culturale. (Textele acestor documente sînt publicate în numărul de față al revistei noastre).

Importantele documente adoptate de sesiunea extraordinară a Consiliului Mondial al Păcii constituie un program de acțiune pentru toți oamenii iubitori de pace din întreaga lume, pe care îi cheamă la luptă plină de avînt pentru soluționarea pașnică a celor mai de seamă probleme ale zilelor noastre: problema înlăturării războiului atomic și problema asigurării securității tuturor națiunilor. Rezoluțiile, ca și recomandarea comisiei culturale, adoptate la Berlin, cuprind năzuințele oamenilor cinștiți din lume; ele reprezintă într-adevăr glasul conștiinței întregii omeniri și arată, totodată, calea sigură ce duce spre împlinirea acestor năzuinți pașnice.

De aceea, chemarea adresată de Consiliul Mondial al Păcii către toate organizațiile politice, sindicale, religioase și culturale, către personalitățile cărora le este scumpă pacea, către bărbații și femeile din toate țările, de a căuta în comun, pe scară națională și interanțională, mijloacele pentru a obține o înțelegere între guverne asupra următoarelor puncte principale: interzicerea fabricării, stocării și folosirii oricăror feluri de arme de nimicire în masă și instituirea unui control — pe deplin realizabil — asupra acestei interziceri, are o însemnătate deosebită. Răsunetul pe care această chemare l-a avut în cel mai scurt timp în rîndurile sutelor de milioane de oameni iubitori de pace de pretutindeni, ca și adeziunea sinceră și imediată pe care i-au acordat-o numeroase personalități din toate țările, constituie încă o dovadă a faptului că astăzi Consiliul Mondial al Păcii se bucură de un imens prestigiu în fața omenirii întregi, pentru seriozitatea cu care studiază problemele legate de cauza păcii și pentru grija cu care ține în seamă interesele tuturor popoarelor și ale celor mai feburite categorii sociale, naționale, religioase ale omenirii.

De o deosebită însemnătate este și Rezoluția Consiliului Mondial al Păcii cu privire la problema securității, care — după ce arată noile uneltiri ale dușmanilor păcii — subliniază adevărul recunoscut de orice om de bună credință, că nu poate fi asigurată securitatea proprie fără a garanta securitatea celorlalți. Amintind că singura cale justă și eficientă a apărării intereselor vitale ale popoarelor este calea organizării securității comune, în primul rînd în Europa și Asia, de către toate statele, oricare ar fi deosebirea dintre orînduirile lor sociale și politice, — Rezoluția Consiliului Mondial al Păcii cu privire la problema securității proclamă din nou «necesitatea și posibilitatea rezolvării tuturor problemelor internaționale litigioase pe calea tratativelor».

Tot atît de importantă este și Recomandarea comisiei culturale, care constată succesele încurajatoare înregistrate în ultima vreme în domeniul schimburilor culturale și dezvoltarea unor largi mișcări naționale menite să promoveze cultura originală a fiecărei țări și să răspîndească cuceririle minții omenesti în masele poporului. Recomandarea comisiei culturale înregistrează însă și obstacolele de ordin administrativ și politic, care mai stau în calea exprimării libere a ideilor, a circulației libere a persca-

nelor și cheamă toți oamenii cărora le este dragă cultura să sprijine orice inițiativă, indiferent de unde ar porni, îndreptată spre lichidarea acestor obstacole, spre dezvoltarea continuă a activității culturale naționale și spre lărgirea schimburilor reciproce, pentru ca cultura să slujească cu adevărat cauza păcii și a prieteniei între oameni.

Darea pe seamă publică a delegației române

După întoarcerea în țară, delegația poporului nostru la sesiunea extraordinară a Consiliului Mondial al Păcii a prezentat o dare de seamă asupra lucrărilor acestei sesiuni, în cadrul unei mari adunări publice, care a fost convocată în București de Comitetul Permanent pentru Apărarea Păcii din R.P.R. Adunarea a fost deschisă de **Academicianul P. Constantinescu-Iași**, vicepreședinte al Comitetului Permanent pentru Apărarea Păcii din R.P.R.

Au luat apoi cuvântul: prof. univ. Lotar Rădăceanu, conducătorul delegației, Acad. Raluca Ripan și Pantazi Cristea, secretarul Comitetului Permanent pentru Apărarea Păcii din R.P.R., membri ai delegației române. Vorbitorii au arătat seriozitatea și atenția cu care participanții la sesiunea extraordinară a Consiliului Mondial al Păcii au studiat problemele înscrise în ordinea de zi, pentru a găsi acele soluții practice care răspund intereselor tuturor popoarelor.

Astfel, în expunerea sa, **prof. univ. L. Rădăceanu** a subliniat faptul că la recenta sesiune extraordinară a Consiliului Mondial al Păcii au participat numeroase delegații din țările Asiei, fapt care vădește alăturarea la mișcarea pentru pace a noi și noi grupuri de milioane de oameni iubitori de pace, de pe întinsul continent asiatic. După ce a înfățișat felul în care s-au desfășurat lucrările și a evidențiat importanța hotărârilor luate, vorbitorul și-a încheiat cuvântarea arătând că la această sesiune a înaltului for dirigitor al mișcării mondiale pentru pace, delegația română a exprimat atașamentul poporului nostru față de cauza păcii. «Poporul nostru — a spus prof. univ. L. Rădăceanu — consideră că tratatul general european (propus de reprezentantul Uniunii Sovietice la conferința Miniștrilor de Externe ai celor patru mari puteri, N. Red.) deschide calea cea mai bună pentru împiedicarea agresiunii în Europa, oferă garanții trainice de securitate, împiedicând reînvierea militarismului german, de pe urma căruia țara noastră a avut atîta de suferit. Poporul nostru este profund convins că colaborarea dintre țările din estul și vestul Europei este nu numai posibilă, dar și necesară, pentru asigurarea păcii și prosperității popoarelor.

A luat apoi cuvântul acad. **Raluca Ripan**, care a subliniat faptul că asigurarea securității tuturor popoarelor este strîns legată de soluționarea uneia dintre cele mai arzătoare probleme din cîte frămîntă astăzi omenirea iubitoare de pace: interzicerea armelor atomice. Arătînd că sesiunea extraordinară de la Berlin a Consiliului Mondial al Păcii s-a ocupat în chip deosebit de această problemă și că, în cadrul debaterilor, numeroși savanți cu renume mondial au evidențiat pericolul pe care-l reprezintă pentru toate țările experiențele și folosirea bombelor atomice și cu hidrogen, — vorbitoarea a spus că rezoluția adoptată în această problemă de Consiliul Mondial al Păcii exprimă întru totul voința popoarelor și că este sprijinită de oamenii de știință și de întregul nostru popor.

Secretarul Comitetului Permanent pentru Apărarea Păcii din R.P.R., Dl. **Pantazi Cristea**, a vorbit despre răsunetul pe care l-au avut în rîndurile poporului nostru documentele recente sesiuni extraordinare a Consiliului Mondial al Păcii, care «vor constitui pentru masele largi de cetățeni ai patriei noastre un izvor de noi forțe pentru întărirea luptei lor în vederea apărării și consolidării păcii în întreaga lume». În încheierea cuvîntării sale, Dl. Pantazi Cristea a declarat că largă campanie de popularizare a acestor documente trebuie să ducă la cuprinderea în acțiunea de apărare a păcii, a unor mase tot mai largi de cetățeni cinstiți, dornici să participe activ la lupta sfîntă pentru apărarea vîleții pașnice a omenirii.

Marea adunare s-a încheiat prin adoptarea unei moțiuni adresată Consiliului Mondial al Păcii, care exprimă hotărîrea de neclintit a poporului nostru de a duce — alături de toate popoarele de pe pămînt — lupta pentru pace pînă la biruința ei deplină, pînă la înlăturarea definitivă a războaielor din viața lumii întregi.

Îndatoriri de cinste pentru clericii și credincioșii Bisericii noastre

Biserica noastră ortodoxă, care — urmînd porunca evanghelică a zidirii păcii între oameni — s-a alăturat dintru început mișcării pentru apărarea păcii, sprijină întru totul recentele rezoluții ale Consiliului Mondial al Păcii. În aceste istorice documente sînt cuprinse năzuințele cele mai sfinte ale întregii omeniri; asemenea năzuințe sînt binecuvîntate de Biserică și ele trebuiesc ajutate să devină realități. De aceea, orice creștin, orice credincios care mărturisește învățătura Sfîntei Evanghelii a Domnului nostru Iisus Hristos, trebuie să-și alătore și glasul și faptele tuturor celor ce luptă ca în lume să se înfăptuiască mesajul divin: pe pămînt pace!...

Pentru clericii și credincioșii ortodocși din țara noastră este o datorie de mare cinste să răspundă cu și mai multă însuflețire chemărilor adresate de Consiliul Mondial al Păcii, de a lupta pentru interzicerea armelor de nimicire în masă și pentru asigurarea securității tuturor națiunilor. Împlinind îndrumările chiriștilor lor și ale Sfîntului Sinod al Bisericii Ortodoxe Romîne, slujitorii altarelor noastre își vor dovedi rîvna întru slujirea cauzei păcii, prin însuflețirea cu care se vor situa în fruntea celor ce vor face să pătrundă cuvîntul Consiliului Mondial al Păcii în fiecare minte și inimă omenească.

Să nu rămînă în satele și orașele țării noastre un singur credincios ortodox care să nu cunoască cuprinsul acestor importante documente, izvorîte din conștiința întregii omeniri.

Să nu rămînă în țara noastră niciun închinător sau slujitor al sfintelor altare ortodoxe, în sufletul căruia poruncile Mîntuitorului și aceste chemări să nu rdească îndemn la sporirea strădaniilor pentru biruința păcii pe care ne-a lăsat-o Hristos și spre care năzuiesc astăzi toți oamenii cinstiți și toate popoarele de pe pămînt.

În acest fel se va vădi, tăria dragostei lor față de Biserica străbună, față de Patria noastră, față de aproapele, pe care 'au dumnezeiască poruncă să-l iubească, și față de întreaga z'dire a lui Dumnezeu!...

HOTĂRIRILE SESIUNII EXTRAORDINARE A CONSILIULUI MONDIAL AL PĂCII

REZOLUȚIA CU PRIVIRE LA PROBLEMA ARMEI ATOMICE

Mijloace oarbe de distrugere totală amenință toate popoarele. Conștiința lumii se trezește. Parlamente, oameni de stat, personalități de cea mai mare autoritate din punct de vedere religios și moral protestează.

În numele popoarelor cerem ca măsură de cea mai mare urgență — încheierea unui acord internațional care să cuprindă obligația de a nu se face experiențe cu bombe atomice și cu hidrogen și de a nu se folosi aceste tipuri de arme. Un asemenea acord ar pregăti și ar ușura adoptarea unor măsuri eficace care să asigure interzicerea lor deplină. El ar contribui în viitorul apropiat la slăbirea încordării internaționale, ar duce la reducerea generală a înarmărilor, ar deschide calea spre colaborare pentru folosirea energiei atomice în scopuri pașnice

Chemăm toate organizațiile, toate personalitățile cărora le este scumpă pacea, cerem tuturor organizațiilor politice, sindicale, religioase și culturale, bărbaților și femeilor din toate țările să caute în comun, pe scară națională și internațională, mijloace pentru a obține o înțelegere între guverne asupra următoarele puncte principale: interzicerea fabricării, stocării și folosirii oricăror tipuri de arme de exterminare în masă și instituirea unui strict control — pe deplin realizabil — asupra acestei interziceri.

REZOLUȚIA CU PRIVIRE LA PROBLEMELE SECURITĂȚII

Primejdia unui amestec militar al Statelor Unite ale Americii în conflictul din Indochina, care poate duce la extinderea războiului, presiunea exercitată în scopul constituirii „comunității defensive europene” care ar consfinți înarmarea Germaniei, scindarea Europei și Asiei prin politica pactelor militare, experiențele cu arma termo-nucleară reluată în scop de intimidare și șantaj — toate acestea constituie noi motive care provoacă neliniștea popoarelor după primele speranțe legate de tratative.

Acțiunea opiniei publice din diferite țări care a obținut încheierea armistițiului în Coreea și începerea trativelor în problemele Europei și Asiei, poate să obțină astăzi:

— încheierea cu succes a conferinței de la Geneva, adică încetarea focului în Indochina și reglementarea pașnică a conflictelor din Coreea și Indochina;

- respingerea tratatelor de la Bonn și Paris și reluarea tratativelor cu privire la rezolvarea pașnică a problemei germane;
- o înțelegere între guverne cu privire la încetarea experiențelor cu arma atomică și la nefolosirea acestei arme.

Cu toată deosebirea dintre sistemele politice și sociale, toate popoarele au interese comune. Aceste interese comune nu pot fi apărate, securitatea fiecărui om și independența popoarelor nu pot fi asigurate prin șantajul atomic și prin scindarea lumii în blocuri militare. Aceste interese comune sînt amenințate de înăbușirea mișcării de eliberare națională și de amestecul în treburile interne ale statelor.

Nu poate fi asigurată securitatea proprie, fără a garanta securitatea celorlalți. Securitatea generală trebuie organizată în primul rînd în Asia și în Europa de către toate statele interesate, oricare ar fi deosebirea dintre orînduirile lor sociale și politice.

RECOMANDAREA COMISIEI CULTURALE

1. — Ultimele luni au fost marcate prin succese încurajatoare în domeniul schimburilor culturale. Au avut loc numeroase congrese ale oamenilor muncii intelectuale, prezentări ale realizărilor în domeniul artei teatrale și cinematografeiei, vizite de delegații, sărbătorirea datelor jubiliare ale unor oameni și opere celebre, întâlniri ale profesorilor și învățătorilor, oamenilor de știință, studenților, sportivilor, etc. Toate acestea confirmă dorința popoarelor de a-și împărtăși reciproc roadele muncii lor, ale progresului tehnic, realizările în domeniul științei și artei.

2. — In același timp au apărut și au luat amploare largi mișcări naționale care au drept scop să desvolte cultura originală a fiecărei țări și să răspîndească cuceririle minții omenești în masele largi ale poporului. Impotriva oricărei încercări de înăbușire a culturii naționale, deoarece asemenea încercări constituie un atentat la suveranitatea țărilor, aceste mișcări se străduiesc să contribuie la apariția unor opere care, sporind tezaurul cultural al fiecărui popor, îmbogățesc legăturile internaționale.

3. — Deși rezultatele obținute în domeniul legăturilor culturale, ca și în dezvoltarea culturilor naționale, sînt încurajatoare, totuși ele nu corespund posibilităților actuale. Mai sînt încă prea multe obstacole care împiedică popoarele să folosească în întregime cuceririle minții omenești. Este de neconceput ca obstacole de ordin administrativ sau politic să mai poată sta în calea exprimării libere a ideilor, a circulației persoanelor și operelor. Aceste obstacole trebuie să dispară. Ele vor dispărea dacă fiecare om căruia îi este dragă cultura va fi conștient de răspundere sa și va sprijini cu fermitate orice inițiativă, indiferent de unde ar porni, urmărind lichidarea acestor obstacole, dezvoltarea continuă a activității culturale naționale și lărgirea schimburilor reciproce.

Popoarele vor ca cultura să slujească cauza prieteniei și păcii între oameni.

V I A Ţ A B I S E R I C E A S C Ă

POMENIRI DE SFINŢI ROMINI

Ştiut este că în multe părţi, lumea creştină nu socoteşte sfinţi numai pe cei trecuţi în calendare sau în cărţile de slujbă, ci ea cinsteşte, în acelaşi fel, şi pe alte vase alese ale Domnului, care prin moartea lor martirică pentru credinţa în Hristos, sau prin viaţa lor aleasă şi sfântă au dobândit «cununa vieţii», podoaba cea netrecătoare a biruinţei duhovniceşti.

Acest lucru se poate observa şi la poporul nostru din mijlocul căruia s-au ridicat, după cum spunea Mitropolitul Dosoftei al Moldovei, «**părinţi naşi la bunătăţi şi podvig şi plecaşi la smerenjie**». Deşi numele tuturor acestor români cu viaţă îmbunătăţită nu se cunoaşte, şi deşi chiar cei ştiuşi nu s-au învrednicit de slujbe speciale sau de treceri în calendar, totuşi, în partea locului unde ei au trăit, credincioşii le arată destulă cinstitie. Amintim, de pildă, că acelaşi Mitropolit Dosoftei mărturiseşte că el a sărutat «sfintele moşti» ale lui **Daniil de Voroneţ** (Sihastrul) şi **Rafail de la Agapia**; iar la mânăstirea Partoş din Banat, credincioşii din acele părţi, «de veacuri» merg la mormântul Sfântului **IOSIF CEL NOU**, petrecând noaptea în priveghere şi rugându-l pentru alinarea suferinţelor lor.

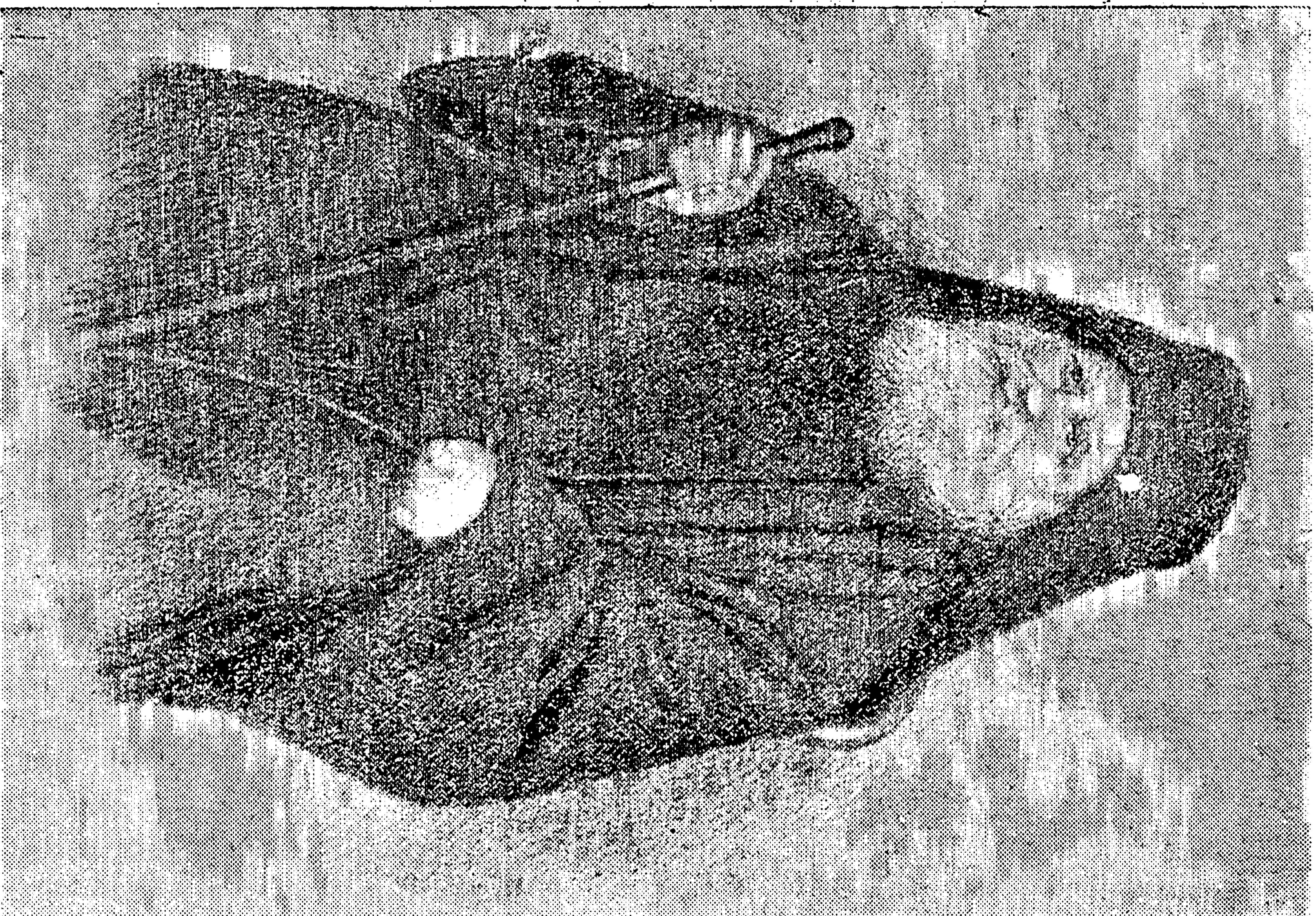
Legăturile sufletesti ale credincioşilor cu aceşti fii ai neamului nostru, «ridicaşi prin credinţa strămoşască pe scările de lumină ale cerurilor», a făcut ca, mai ales, în anul 1934, când s-au reînhumat în biserica Sf. Gheorghe Nou din Bucureşti, osemintele voevodului martir **Constantin Brîncoveanu**, să se pună la noi problema canonizării unor sfinţi ai noştri naţionali.

Timp de aproape două decenii, această problemă a rămas un simplu deziderat. Ea era sortită să devină realitate sub păstoria Inalt Prea Sfinţitului Patriarh Justinian, căci în şedinţa din 28 februarie 1950, Sfântul Sinod, pentru prima dată la noi, a luat măsuri, în mod oficial, pentru venerarea acelor dintre români, care, prin sfinţenia vieţii lor, au slujit dreapta credinţă, fiind «consacraşi cu mult mai înainte de pietatea drept-credincioşilor».

SFINTUL IERARH CALINIC DE LA CERNICA, EPISCOPIUL RIMNICULUI

Intre acestia se numără și Sfântul Ierarh Calinic de la Cernica, Episcopul Rimnicului, pe a cărui piatră de mormânt din tinda bisericii Sfântul Gheorghe din mănăstirea Cernica, am văzut scris de mai multe ori, de

Sfântul Ierarh Calinic dela Cernica

mîini pioase, cuvinte ca acestea: «**Sfinte Ierarhe Calinic, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!**».

Amintim că după luarea acestei însemnate hotărîri, Sfântul Sinod a cerut fiecărei Eparhii, în cuprinsul căreia se află vreunul din acești sfinți noi, să-i alcătuiască sinaxarul și slujba de pomenire. Acestea au și fost

Biserica Ortodoxă Română

întocmite pentru cea mai mare parte din ei și apoi au fost trimise unei comisiuni de cunoscători ai trecutului Bisericii noastre, prezidată de Inalt Prea Sfințitul Mitropolit Efrem, care să cerceteze dacă sinaxarul e întocmit pe date istorice sigure, dacă slujba întrunește toate cerințele tipiconale și să stilizeze limba în duhul graiului străbun din vechile cazanii și cărțile noastre de slujbă bisericească. După o atentă cercetare, s-a constatat că toate slujbele întocmite de Eparhii au lipsuri de tipic, în timp ce în unele sinaxare se făceau afirmații fără temei istoric. Din această pricină ele au fost înapoiate Eparhiilor respective, pentru a fi refăcute. Nu știu dacă vreuna din slujbele restituite a fost îndreptată, potrivit recomandărilor comisiei, însă știu că aceasta nu a mai fost convocată să desăvârșească lucrul început.

Deși nu există încă slujbe speciale, totuși pomenirea acestor vase alese ale Domnului se face în chip destul de sărbătoresc. Acest lucru l-am putut constata cu prilejul pomenirii Sfântului Calinic la mănăstirea Cernica, în ziua de 11 aprilie a. c. Această zi, în care părintele Calinic s-a mutat către Domnul, a devenit pentru ctitoria vornicului Cernica Știrbei o mare sărbătoare. Starețul de acum, P.C. Arhim. Atanasie s-a străduit ca, în acest an, să-i dea o cinstire deosebită. Din timp P.C. Sa a poftit pe părintele profesor Nicolae M. Popescu să rostească cuvântul de pomenire pentru Sfântul Calinic, la Sfânta Liturghie din acea zi.

Sîmbătă seara, 10 aprilie, s-a făcut priveghere mare, iar a doua zi, Inalt Prea Sfințitul Mitropolit Efrem, înconjurat de un mare sobor de preoți și diaconi din mănăstire, la care s-a alăturat și P.C. Arhid. Vartolomeu Anania de la Sfânta Patriarhie, a slujit Sfânta Evanghelie, răspunsurile fiind date de corul părinților călugări.

Slujba s-a săvîrșit în biserica Sf. Gheorghe, ctitoria și locul de veșnică odihnă al Sfântului Calinic.

Deși noaptea plouase din abundență, iar dimineața a fost destul de răcoroasă, totuși mulți credincioși din București și din satele vecine au ținut, cu toată asprimea vremii, să fie prezenți la pomenirea Sfântului Calinic și să-l roage pentru alinarea suferințelor lor.

La vremea convenită, părintele prof. Nicolae M. Popescu urcă în amvonul bisericii și cu voce sonoră, în grai de cronică, începe a arăta că Milostivul Dumnezeu s-a făcut îndurat către neamul nostru și și-a ridicat din mijlocul lui, vase alese cum este Sfântul Calinic de la Cernica, pe care îl prăznuim astăzi. Acest Sfânt Părinte s-a născut la 7 octombrie 1787 în suburbia Visarion din București, numindu-se din baia Sf. Botez, Constantin. Părinții săi, oameni evlavioși și cinstiți, s-au îngrijit să-i dea oarecare știință de carte, dîndu-l la școlile din București al celui timp.

De timpuriu, tînărul Constantin intră în mănăstirea Cernica, unde starețul Timotei îl dă în grija unui monah bătrîn și iscusit în călugărie, care se numea Pimen. În mănăstire, sfântul citea cărți de zidire sufletească, se supunea la ascultări felurite și și chinuia trupul cu privegheri și post aspru.

Sporind în viața duhovnicească, el e călugărit în anul 1808, numindu-se de acum Calinic. E hirotonit diacon și preot și în scurtă vreme ajunge duhovnicul mănăstirii iar mai apoi stareț al ei.

Părintele Calinic rămase în mănăstire pînă în toamna anului 1850, cînd e ales, fără voia lui, Episcop al Rîmnicului. Ca stareț și episcop s-a

arătat bun gospodar. A zidit și a refăcut biserici și s-a îngrițit de buna lor stare.

La Rîmnic a stat sfîntul pînă în anul 1867, cînd, simțindu-se bolnav, s-a reîntors la Cernica, unde a bolit aproape un an de zile, pînă în ziua de 11 aprilie 1868, cînd își dă obștescul sfîrșit, fiind îngropat în tinda bisericii Sfîntul Gheorghe, în care acum i se face pomenirea.

Sfîntul a fost înzestrat de Dumnezeu cu darul vindecărilor, căci pe mulți a tămăduit de boli prin rugăciunea lui către Cel Atotputernic. Avea darul prevestirilor, vestind de mai înainte detronarea lui Cuza și pristăvirea Mitropolitului Nifon. Pe deasupra, sfîntul știa să se roage fierbinte lui Dumnezeu și cu rugăciunea sa, de multe ori, a scăpat lavra Cernicăi din nevoi. Era darnic față de cei nevoiași și în toată viața sa avere n-a agonisit. A fost mîngîiere pentru săraci și văduve.

În sfîrșit, părintele profesor a stăruit asupra diatei sfîntului, făcută în anul 1860, în care el scria între altele: «...fac cunoscut fiecăruia ce ar voi, după sfîrșitul meu, să cerce averile chiliei mele, că adică să nu se ostenească în zadar, nici să cerceteze pe cei ce au slujit mie pentru Dumnezeu, ca să afle bogăția mea sau comoara pe care din tinerețe am adunat. Pentru că de cînd am îmbrăcat sfîntul monahicesc chip îngeresc, și m-am făgăduit lui Dumnezeu, ca să am viețuirea cea de bună voie, dintru vremea aceea pînă la apropiere de mormînt n-am cîștigat averi, n-am adunat aur și argint, n-am voit să am nici haine de prisos, nici orice fel de lucruri, ci numai cele singure de nevoia trupului, că necîștigarea și acea călugărească cu duhul și cu lucrul, după putință m-am sîrguit a păzi, neîngrijind de sine-mi, ci puindu-mi toată nădejdea spre purtarea de grijă a lui Dumnezeu, care niciodată nu m-a lăsat. Iar darurile ce le primeam de la făcătorii mei de bine și veniturile cele de la dregătorii, pe acelea le-am cheltuit pe ale mele nevoi și ale mînăstirii trebuințe, cît am fost arhimandrit. Așijderea și arhieru fiind n-am adunat veniturile, ci le-am cheltuit la trebuințele mele și nevoile celor lipsiți frați în Hristos și unde Dumnezeu mi-a poruncit și la înnoirea episcopiei, fiind cu totul în dărăpănare.

Drept aceea nimenea să nu se ostenească după moartea mea, cercețind sau iscodind orice fel de adunare a chiliei mele, că eu nici de îngropare, nici de pomenire nu las ceva, ci cu sărăcia cea călugărească mai mult la sfîrșit ca să se arate lui Dumnezeu că crez, că mai prîmit îi va fi lui Dumnezeu de nu va rămîne după moartea mea niciun buan, decît de s-ar împărți cea mai multă strînsoare după mine. Și dacă n-ar voi nimeni ca pre mine cel atît de sărac să mă dea obicinuitei îngropări, apoi mă rog acelor care își aduc aminte de moartea sa, să-mi tîrască păcătosul meu trup la oricare biserică săracă și acolo, lîngă trupuri să-l îngroape.

Deci dacă cel ce va voi ca fără bani să-mi pomenească păcătosul meu suflet la rugăciunile sale, pentru Dumnezeu, unul ca acela și singur să fie pomenit întru împărăția cerului, iar cel ce va avea trebuință de plată pentru pomenire, mă rog să nu mă pomenească pre mine cel atît de sărac, cel ce nimic nu mi-am lăsat de pomenire, iar Milostivul Dumnezeu să fie tuturor milostiv și mie păcătosul în veci, amin».

Părintele profesor Nicolae M. Popescu încheie, îndemnînd pe cei de față să aibă credință tare în Domnul, ca Sfîntul Calinic, să se roage fierbinte către Dumnezeu și să nu alerge după averi, ci să ajute pe cei ne-

voiași, căci făcînd așa vor avea ca mijlocitor către Cel Atotputernic pe Sfîntul Calinic, protectorul mînăstirii Cernica.

După Sfînta Liturghie s-a trecut în trapeză, unde s-a luat masa în comun cu toți părinții din mînăstire. În timpul mesei s-a citit viața sfîntului, scrisă de arhimandritul A. Baldovin, ucenicul său, iar la sfîrșit P.C. stareț, arhim. Atanasie, a mulțumit părintelui profesor Nicolae M. Popescu pentru bunăvoința cu care a răspuns poftirii sale și pentru frumosul cuvînt de pomenire, spus celor ce au prăznuit amintirea Sfîntului Calinic. A îndemnat apoi pe monahi să aibă model de trăire duhovnicească pe Sfîntul Calinic, care de sus, din ceata Dreptilor veghează asupra mînăstirii, în care a trăit cea mai mare parte din viața sa pămîntească.

A vorbit apoi I.P.S. Mitropolit Efrem Enăcescu, care a descris modul de viață călugărească din mînăstirea Frăsinei din munții Vîlcii, ctitoria Sfîntului Calinic.

Așa s-a prăznuit, în acest an, pomenirea acestui Sfînt Părinte. Nădăjduim că pînă la anul viitor, cei în drept vor alcătui slujba specială, de care s-a făcut amintire mai sus și atunci cei ce se vor învrednici de Domnul a fi de față la pomenirea lui, vor afla din ea și din cuvîntul ce se va spune, mult mai multe lucruri despre traiul și viața îmbunătățită și plină de fapte ce depășesc puterea unui om de rînd a acestui Sfînt Părinte, ridicat din sînul poporului nostru.

Pr. N. ȘERBANESCU

SFINTUL MUCENIC IOAN ROMINUL

Puțini sînt cei ce știu că drept-credinciosul nostru popor se bucură înaintea lui Dumnezeu de mijlocirile rugăciunilor unui tînăr — aproape copilandru — mucenic născut în trup pe pămîntul patriei noastre și în duh la Constantinopol: Sfîntul Ioan Romînul.

E unul din păcatele noastre moștenite din trecut, faptul că nu învățăm să ne cunoaștem obîrșiile duhovnicești și nu ne deprindem să prețuim după cuviință pe cei ce, în chip cu totul apropiat inimilor noastre, se roagă, pururea treji și stăruitori, pentru noi, cei plini de uitare și lenevire. Dela 12 mai 1662 — cînd a fost martirizat tînărul rob al urgiei musulmane — și pînă azi, numele lui, scris în cartea lunatei veșnicii, nu s-a înscris încă în aducerea noastră aminte. Și nu fără un simțămînt al umilinței prihănite trebuie să aflăm că acest mucenic romîn a fost cinstit, încă de la început, de Biserica Grecească, în ale cărei martirologii și sinaxare numele lui se află pomenit cu rînduială și bună cuviință. Este vorba deci de un sfînt de mult canonizat de evlavia ortodoxă, care, precum se știe, în acest chip și-a consacrat pe cei mai mulți dintre mijlocitorii ei către Domnul.

Istorisirea pămîririi Sfîntului Noului Mucenic Ioan Romînul a fost scrisă de contemporanul lui, Ioan Cariofil, pe atunci hartofilax al Patriarhiei din Constantinopol. Textul acestei istorisiri, tradus din greaca veche în cea modernă de Ionas Cavsocalivitul, se află cuprins în Noul Martirologiu tipărit, pentru prima oară la Veneția, în 1799, de Nicodim Aghioritul. Viața Sfîntului a fost tradusă în romînește îndată după aceea

și publicată după trecere de numai doi ani, adică în 1801, la București, de Filaret al Mirelor, într-o colecție aghiografică și imnologică.

Mineiele românești îl pomenesc începând cu ediția de la Neamțu, din anul 1846. Colecțiile vieților de sfinți sînt lipsite de amintirea lui, în afară de cunoscutul Dicționar Aghiografic al Episcopului Gherasim Timuș.

Cel care, la noi, s-a ocupat în deaproape cu studiul vieții Mucenicului Ioan Romînul, este Părintele profesor Liviu Stan, care, în cartea sa «Sfinții romîni», apărută la Sibiu în 1945, îi închină douăsprezece pagini de cercetare critică și mențiuni bibliografice. Dar, în afară de stihurile sinaxarelor și de socotințele cărților de specialitate, numele, viața și lauda Sfîntului continuau să rămîna străine multimilor de credincioși.

Nu spre neîndreptătită laudă și nici spre fățarnică plecare trebuie mărturisit că tot duhului înnoitor adus în Biserica noastră de Inalt Prea Sfinția Sa Patriarhul Justinian se datorește scoaterea din spuza uitării a acestui diamant de jăratec duhovnicesc, Sfîntul Ioan Romînul. Purceasă din rîvna Inalt Prea Sfinției Sale, hotărîrea din 1950 a Sfîntului și îndreptătorului nostru Sinod a răscolit scripturile și aducerile aminte și a dezgropat multe nume de sfinți romîni rămase pînă acum doar cu cinstire locală, în osebitele meleaguri ale țării. Ostenitori pricepuți în ale istoriei și învățaturii bisericești, îndatorați anume de Sfîntul Sinod, trudesce de cîtăva vreme la cît mai desăvîrșita alcătuire a vieții și slujbei fiecărui sfînt născut după trup între hotarele pămîntului romînesc. După săvîrșirea acestui lucru, urmează ca sfinții noștri, canonizați de Sfîntul Sinod, să fie cinstiți de toată suflarea credinciosului popor care i-a dat cerului.

Am amintit mai sus că Sfîntul Ioan Romînul e de mult canonizat, dar destul de puțin cinstit la noi. Hotărîrea Sfîntului Sinod țintește nu numai canonizarea sfinților neconsacrați, ci și larga cinstire a celor mai puțin cunoscuți pînă acum. De aceea, cea dintîi icoană romînească a Sfîntului Ioan Romînul a apărut în fresca din Palatul Patriarhal, prin pensula lui Costin Petrescu; iar cea de a doua a fost zugrăvită, nu de mult, în parclisul mînăstiri Antim, de pictorul Nicolaide și împreună-lucrătorii săi. Și în aproape toate bisericile, noi sau înnoite, unde iconarii măiestresc chipuri de sfinți în tencuieli umede, numele Noului Mucenic Ioan Romînul înflorește deoparte și de alta a luminii unui nimb; nu din porunca, ci din rîvna care e totdeauna următoare descoperirii celor dumnezești.

De o asemenea rîvnă a fost însuflețit Prea Sfințitul Episcop Antim Tîrgovișteanul, Vicar Patriarhal și stareț al obștei patriarhale. Prea Sfinția sa a gîndit că e bine ca monahii din soborul patriarhicesc să fie cei dintîi care să prăznuiască, în toată plinătatea, pomenirea Sfîntului Mucenic Ioan Romînul, prin slujirea unei privegheri la mînăstirea Antim, în seara zilei de 11 mai 1954.

Încă din luna martie a acestui an, Prea Sfințitul Episcop Antim a adunat la sine un mic sobor de ostenitori într-o iscusită zăbavă a cărturării și frumosului creștin, pentru a rîndui din vreme cele de trebuință prăznuirii. Ajutat și de sfatul Inalt Prea Sfințitului Mitropolit Tit Simedrea, care a fost de față, soborul a încredințat Părintelui Arhimandrit Sofian Boghîu ascultarea de a purta grija desfășurării slujbei Părintelui Protodiacon Anton Uncu, pe aceea a cîntărilor duhovnicesci de la străni și Arhidiaconul Vartolomeu Anania porunca de a întocmi panegiricul care să cuprindă viața sfîntului pe temeuri adevărate și pe grai cuprinzător.

Tot atunci s-a hotărât să fie îndemnați a lua parte la sfânta prăznuire cât mai mulți călugări, preoți și credincioși din București.

Intr-adevăr, începutul zilei liturgice a lui 12 mai a fost vestit prin soroace lungi de toacă și clopote, slobozite din turla mînăstirii Antim. Cădelnița, fumegîndă în vremea primelor stihuri ale Vecerniei, cu greu și-a făcut drum prin mulțimea credincioșilor ce umpleau biserica pînă pe treptele din afară. Cu această, se deschide epoca în care Sfîntul Ioan Romînul va fi slăvit pe pămîntul și în limba părinților și moșilor lui.

Slujba Vecerniei a fost săvîrșită de Prea Sfințitul Episcop Theoctist Botoșăneanu, Vicar Patriarhal și Rector al Institutului Teologic Universitar din București, înconjurat de Arhimandritul Theofil Niculescu de la Sfînta Mitropolie a Olteniei, Arhimandritul Sofian Boghiu de la mînăstirea Antim, Protosinghelul Grigorie Băbuș de la Catedrala Sfîntei Patriarhii, Sinclul Paul Bogdan de la mînăstirea Antim și ajutat de șase diaconi. Desfășurarea slujbei s-a făcut după nesmintita rînduială a privegherii celei mari.

Un merit deosebit în înfrumusețarea acestei prăznuiri îl are Proto-diaconul Anton Uncu. Cîștigat de îngereasca rîvnă a laudei Domnului și sfinților Lui, Părintele Uncu a început de multă vreme și a desăvîrșit alcătuirea muzicii psaltice pentru întreaga slujbă a Sfîntului Ioan Romînul. Textul folosit este o traducere romînească, copiată de Părintele Profesor Liviu Stan de pe un manuscris romînesc din Muntele Athos și adus în țară. Traducerea e destul de veche, desigur după originalul grecesc care însă n-a putut fi găsit de cercetător. Acest text, îndreptat pe alocurea, mai mult modelat după cerințele frazei muzicale, a fost împodobit de Părintele Uncu în minunate straie de melodii stihirarice și irmologice, pe care sclipesc adevărate pietre de preț.

Strana dreaptă a fost slujită de însuși compozitorul, căruia și s-a alăturat cunoscutul protopsalt Adamidis. La strana stîngă a cîntat un grup de tineri studenți de la Institutul Teologic din București, pe care Părintele Uncu i-a pregătit anume pentru strălucirea praznicului. Cînd, la litie, soborul slujitor și cîntăreții celor două străni și-au împreunat glasurile în melodia troparului sfîntului, momentul a mișcat adînc inimile tuturor credincioșilor din biserică.

Slujba Utreniei, îndată următoare litiei, a fost săvîrșită de Prea Sfințitul Episcop Antim Țirgovișteanu, Vicar Patriarhal, înconjurat de același sobor de preoți și diaconi. Cu sfîntă bucurie a fost scoasă din altar icoana Mucenicului Ioan Romînul și așezată pe tetrapod, în mijlocul bisericii, în vreme ce se cîntau mărimurile.

Trebuie spus că de mai multă vreme se căuta o icoană a Sfîntului Ioan Romînul. Cu osebire Părintele Arhimandrit Sofian Boghiu n-a încetat, în căutările sale, să nădăjduiască în izbîndire. Și în adevăr, folosindu-se de unele îndrumări date de Părintele Profesor Nicolae M. Popescu, Sfinția Sa a izbutit să găsească, în colecția de icoane a unei familii din București, chipul Sfîntului Ioan Romînul, zugrăvit în culori ce mărturisesc, adunate, frăgezimea duhovnicească a tînărului Mucenic încununat cu sfințenie și purtător de finicul păcii lăuntrice. Icoana se datorește, fără îndoială, unui zugrav grec care a însemnat și numele sfîntului

De unde, cînd și cum a ajuns icoana în București, nu se știe; tradiția familiei nu mai păstrează nicio amintire. Dar în fața ei se cuce-

reau, în miezul sfintei prăznuiri, frunți de Arhierei, preoți și credincoși, aducând cinstită închinare tânărului mucenic din neamul românilor.

Indată după citirea Sfintei Evanghelii, Arhidiaconul Vartolomeu Anania a rostit, din fața altarului, «Viața și pătimirea Sfântului Noului Mucenic Ioan Romînul». Precum s-a amintit mai sus, singurul izvor asupra acestui mucenic este mărturia, destul de scurtă dar tot pe atât de sigură, lăsată de Ioan Cariofil. Pentru întocmirea panegiricului a fost folosită o traducere românească adusă de la Muntele Athos de Părintele Profesor Liviu Stan, precum și o altă tălmăcire dintr-un exemplar al Cazaniei de București din 1858, aflat în Biblioteca Academiei. Datele lui Ioan Cariofil au fost întregite și lămurite cu ajutorul științei istoriei, așa încât «Viața» sfântului s-a plinit după cum urmează:

«Minunat este Dumnezeu întru sfinții Lui!

Minunați sînt sfinții lui Dumnezeu între oamenii pămîntului!

Și minunat este pămîntul ce odrăsleşte pe sfinții cerului! De binecuvîntarea Domnului va fi adumbrit și cu balsamul mîntuitoarelor făgăduinți va fi înmiresmat.

Căci multe ținuturi ale lumii s-au învrednicit să facă raiului belșug de aleși care pururea se împărtășesc de neînserata lumină a lui Hristos Domnul. Și întru aceasta, nici hotarele neamului românesc n-au fost mai sărace decît altele. Din duhul poporului român au izvorît suflete ce s-au suit în ceata sfinților. Din sîngele lui s-au plămădit trupuri care n-au suferit stricăciune. Sub altarele lui s-au mucenicit mădulare de carne ce întru Hristos au mărturisit puternicia duhului. Prin munții lui s-au mîntuit schimnici în luminată cuvioșie, mistuindu-se în rugăciune și post. Și nu pe puține din scaunele vlădicești s-au nevoit ierarhi care, peste cununa de aur și pietre scumpe a prețurii celei de obște, și-au adăugat cununa luminii celei dintru sfințenie purceasă.

Slavă lui Dumnezeu pentru darurile Sale! Pentru că nu ne-a rușinat în fața altor seminții, lipsindu-ne de rugători apropiați. Că deși mijlocesc pentru noi, împreună cu toți sfinții, în limba îngerilor, cea mai presus de orice limbă, rostită doar prîn fiori de suflet rugător, ei cu osîrdie ne pomenesc pe noi, purtătorii graiului în care, aici, au mărturisit pe Hristos. Cu toate că poartă chipuri duhovnicești, mai presus de orice chip al sîngelui și al cărnii, ei sînt acolo iconarii chipurilor noastre, ca unii ce s-au desăvîrșit în templele Duhului Sfînt. Și cu toate că ei sălășluiesc în cetatea luminii, cea mai presus de orice împărăție, ei cu osebite ne priveghează, ca niște străjari neadormiți ai cetății lor de pămîntească obîrșie.

Prin sfinții lor, toate neamurile pămîntului purced din Dumnezeu și se întregesc în Dumnezeu, precum culorile curcubeului purced din soare și se întregesc în soare. Și precum roua pămîntului răsfrînge soarele și-i arcuiește lumina pe boltă, desfătîndu-ne, așa sfinții cerului răsfrîng pe Dumnezeu și-i arcuiesc slava peste veacuri, mîntuindu-ne. Slavă lui Dumnezeu, că și pe pămîntul țării noastre a revărsat îmbelșugată ploaie de har din care s-a brobonit roua cea mîntuitoare a sfinților noștri!

Un asemenea strop de răcoare duhovnicească este și Sfîntul Mucenic Ioan Romînul, sau Valahul, numit așa pentru că era de neam din Valahia, adică din Țara Românească. Știut este că în vechime, romîni se chemau vlahi sau valahi, și amintirea aceasta se păstrează pînă astăzi în numirea de Dumnezeu păzitei Mitropolii a Ungro-Vlahiei.

Blagoslovitul Mucenic Ioan și-a purtat vremelnica viață în jumătatea celui de al șaptesprezecelea veac dela Hristos. In vremea aceea, nu mult după evlavioasa domnie a lui Matei Vodă Basarab, s-a abătut asupra Țării Românești năpasta stăpîniri lui Mihnea Voevod, poreclit Turcitul. Acest Mihnea, cu toate că se pretindea a fi român, era fiul unui cămătar grec și, izvodindu-se de mic a fi următor agarienilor, adică închinătorilor lui Alah și cinstitorilor lui Mahomed, a fugit dela părinții lui, s-a dus la Țarigrad și s-a curtenit la Sinan Pașa, zicînd că este feciorul Radului Vodă și așa a petrecut la turci și în legea lor vreme de patruzeci de ani. Acolo se chema Gioan Bei și era întru totul robit de pofta slavei celei deșarte. Deci plătind sultanului multe pungi cu galbeni, a ajuns domn în Țara Românească și a început a asupra poporul cu biruri. Țara i-a stat mereu împotriva și el nu s-a putut cumpăni în scaun decît chemînd, în cîteva rînduri, pe tătarii care au pustiit ținuturile și au dus cu ei mulțime de robi. Dar mai pe urmă, Gioan Bei, a cărui minte era cuprinsă de smînteală, s-a înfierbîntat în dorirea slavei și în rîvna de cîștig pentru sineși și a poftit să nu mai plătească haraciul agarienilor din Țarigrad.

Așa dar, Mihnea s-a unit cu alți doi voievozi și, după ce a ucis pe mulți din dregătorii săi de la curte, a pornit răscoală împotriva turcilor, tăindu-i pe unde-i găsea. Iar sultanul Mehmet, auzind de aceasta, a trimis oaste de tătari în Moldova, o oaste de agarieni în Țara Românească și o alta în Transilvania. Tătarii au ieșit biruitori în Moldova și au făcut cumplită prădare în laturile ei. In Țara Românească s-a întîmplat că Mihnea a bătut pe protivnici, dar îndată după aceea, cuprins de frică, a fugit peste munți, unde și-a dat sfîrșitul, nemîntuit. Iar cea de a treia oaste a sultanului a cîștigat biruință asupra voevodului transilvan, la Deva și, întorcîndu-se prin ținuturile Olteniei sau Vlahiei Mici — cum i se spunea pe atunci —, trecînd munții pe văile Olfului și Jiului, a făcut mare pierzanie în neamul cel creștinesc și a robit nenumărată mulțime de bărbați, femei și copii, tîrîndu-i în arcanse legate de oblîncuri.

Printre cei robiți atunci, în anul 1659, a fost și blagoslovitul Ioan, vlăstar de bun neam, născut și crescut aci, în Țara Românească, din părinți cuprinși în credință, evlavie și chivernisire gospodărească. Și Ioan, cînd a fost robit, era în vîrstă de numai cincisprezece ani.

Dar cît de minunat se arată Dumnezeu în aleșii Lui! Căci cu toate că era așa de tînăr, Ioan ajunsese la măsura vîrstei plinirii lui Hristos, cînd se împletește inima curăției de prunc cu mîntea înțelepciunii de bătrîn. Și era Ioan frumos la chip, luminos în privire și bine legat în trup. Tocmirea lui era plină de sănătate. Tinerească vlagă zburda în toată ființa lui. Și măcar că grumazul său era încovoiaț de robie, ochii îi străluceau de puternicia credinței în Hristos și nădejdi de izbăvire. Iar trupul minunat al tînărului era ca o biserică în care fumega, plină de mireme, cățuia sufletului său curat și jertfelnic.

Iar un păgîn din cei ce-l duceau în robie, s-a oprit asupra lui și, plăcîndu-l l-a cumpărat, cu gînd urît. Căci n-a avut putere să înțeleagă frumusețea lui launtrică, ci s-a oprit cu nelegiuită căutătură spre mîndrețea cea din afară. Și a început a-l sili să-și întineze trupul cu păcatul izvodit cîndva în blestemata cetate a Sodomei, cea arsă de Dumnezeu cu foc și pucioasă pentru nelegiuirea ei. Pe care păcat îl osîndește și dumnezeescul Pavel, în epîstola sa către Romani, în cel de al douăzecișisapte-

lea verset al întâiului capitol. Dar Ioan s-a împotrivit păcatului și s-a împlătoșat cu rugăciune și cu semnul crucii împotriva celui ce voia să-l întineze.

I-a zis agarianul: Intr-atât te semețești înainte-mi și uiți că nu ești decît un biet rob?

Iar Ioan i-a răspuns: Doar lui Hristos îi sînt rob și cît de largă mi-i libertatea înlăuntrul dumnezeestii mele robii!

S-a încruntat păgînul: Iți sînt stăpîn și te-am cumpărat cu preț de aur. Fac cu tine ce vreau.

L-a înfruntat tînărul: Hristos mi-i stăpînul și m-a răscumpărat cu preț de sînge. El face cu mine ce trebuie.

Și cugetul lui se întărea în puterea credinței. Atunci agarianul se pregătea să-l lege de un copac, spre a-i face silă. Iar Ioan, cumplit scîrbindu-se în inima sa și nevrînd să fie rușinat înaintea lui Dumnezeu, s-a înarmat cu amintirea tînărului David, biruitorul lui Goliat și cu a ostașului Nestor, cel ce a surpat mîndria lui Lie. Și prinzînd curaj, a pîndit o clipă prielnică și a ucis pe păgîn.

Nu mult după aceea, ceilalți agarieni care-l duceau pe Ioan în robie au băgat de seamă lipsa stăpînului său. Deci au prins a-l ispiti și, aflînd adevărul, l-au legat și așa l-au purtat, îndelungată vreme, pe drumul Țarigradului. Cine va putea spune chinul celui tîrît printre robi? Că era vreme de iarnă, prin luna lui decembrie și gerul însulița cu foc înghețat trupul gol al tînărului. Dar el răbda cu bărbăție, gîndindu-se că mai bine este a-i arde trupul în văpaia iernii, decît sufletul în văpaia gheenei. Dar foamea pîntecului nehrănit și sîngerarea picioarelor desculțe și sfîrșeala mădularelor ostenite, cine le va putea ști? Pe drumul greu de pe crestele înzăpezite ale Balcanilor și Rodopilor, viscolul îi biciuia obrajii, îi înlăcrima ochii și-i încovoia spinarea. Dar duhul său rămînea drept, cu toate că bănuia chinurile de la capătul drumului.

Și astfel, legat, a ajuns în Țarigrad, unde iarna nu mai era iarnă, dar robia era robie. Iar cei ce-l păzeau l-au dus la femeia celui ucis, povestindu-i toate cîte se întîmplaseră. Păzind legea ei, soția agarianului l-a înfățișat pe Ioan vizirului, spre judecată. Și Ioan a fost supus cercetării și a mărturisit adevărul, după care vizirul l-a dat în puterea femeii celui mort, ca să facă cu el ce va voi dînsa.

Ascuțite sînt ispitele satanei împotriva mărturisitorilor lui Hristos! Iar Dumnezeu le îngăduie, pentru ca să cerce puterea credinței. Și cu cît mai mari sînt ispitele biruite, cu atît mai nevestejită este cununa de slavă a biruitorului. Că i se dăruise lui Ioan frumusețe în trup și prin frumusețea trupului a fost ispitit.

Acea tînără ismaeliteancă din Țarigrad a fost îndată răpită de mîndrețea lui Ioan și l-a dus în locuința ei, unde duhul desfrînării se răsfața pe covoare și divanuri, nutrit cu otrăvite miresme.

Și i-a zis femeia: Iată, în puterea mea ești. Fiindcă mi-ai ucis bărbatul, îmi vei fi bărbat. Din rob, te fac slobod și din sărac, te ridic bogat. Dar pentru ca să-mi fii bărbat, trebuie să fii de aceeași lege cu mine. Nimic mai ușor decît să te lepezi de Hristos, făcîndu-te închinător al lui Alah și cinstitor al lui Mahomed, profetul său. Privește împrejur aurul și argintul, privește pietrele nestemate, privește-mă pe mine, alături, care sînt gata spre însoțire cu tine.

Nu era ușoară ispita tânărului Ioan. Să schimbe lanțurile de fier pe veșminte ușoare de mătase, să îmblânzească năpîrcile foamei prin sațul îmbelșugatelor mese; în loc de osteneala drumului, să-și îngăduie odihnă mîngîietoare, în loc de biciurile viscolului, să primească adierile zefirului; în loc să sîngereze pe stîncile munților, să lunece, în caic, pe undele mării!

Dar Ioan era plin de virtute și nu s-a plecat. Cu îndrăzneală a răspuns femeii: Curăția sufletului mi-o voi păstra și la legea ta nu voi trece. Neîntinarea trupului o voi păzi și nu mă voi însoți cu tine!

Și iarăși a ridicat Ioan rugăciune la Hristos Domnul și s-a înarmat cu semnul crucii, pentru ca să fie întărit și păzit pînă la urmă, neabătut din credința părinților săi. Și și-a adus aminte de Iosif, fiul lui Iacov, care a înfruntat ademenirea femeii lui Putifar, dregătorul din țara Egiptului. Și această aducere aminte l-a întărit. Nu l-a împutinat în credință nici chipul de atunci al lui Mihnea care, turcindu-se și îmbogățindu-se ajunsese domn. Căci decît încununat cu slavă pieritoare, mai degrabă dorea Ioan să ajungă, în cer, voevod al lui Dumnezeu.

Ce chipuri n-a încercat acea femeie să întoarcă pe tânăr de la Hristos și să-l însoțească cu dînsa! Că era muncită de nelegiuire și liniște nu avea.

Și toate aceste ispitiri au durat vreme de aproape doi ani și jumătate. Inșă Ioan nu s-a clintit din temelii cea tare a credinței lui.

În cele din urmă, văzîndu-se într-atît înfruntată de tânăr, ismaeli-teanca și-a dezlănțuit păgîneasca furie și a dat pe Ioan eparhului, adică mai-marelui cetății, care l-a azvîrlit în temniță. Și acolo a fost supus Mucenicul la atît de multe, de înfricoșate și cumplite chinuri, încît cineva nu să le pătimească, ci numai să le gîndească, s-ar înspăimînta și s-ar îngrozi cu adevărat.

Caznele au durat mai multe zile. Și nici în vremea aceasta Ioan n-a fost lipsit de ispită. Căci femeia, neîncetat împătimită de frumusețea lui, mergea în fiecare zi în temniță și cu lingușiri și făgăduințe, îl ademenea spre întinare și lepădare de credință. Dar tânărul, întocmai ca un diamant tare, a rămas neclintit în credință și înțelepciune, căutînd numai spre Domnul Hristos de la care a primit putere și biruință asupra vrăjmașilor văzuți și nevăzuți. Căci el, cu mintea lui vîrstnică sălășluită în trup nevîrstnic, luminată de darul lui Dumnezeu, știa că întreagă trebuie păstrată curăția și a sufletului și a trupului, ca pe o jertfă bineplăcută înaintea cerului.

Intru sfîrșit, văzînd toți că în zadar se cstenesc cu chinuri și că asupra lui Ioan nu au izbîndă, au cerut vizirului poruncă să-l omoare. Iar vizirul a poruncit eparhului să săvîrșească aceasta.

Deci călăii, cei ce-l munciseră, au luat pe blagoslovitul tânăr Ioan și l-au dus în Parmac-Kapî, aproape de Bazestani, tot în Țarigrad, ca să-lucidă prin spînzurare. Iar el, înseninat de chinuri și străluminat de harul sfințeniei, mergea spre locul muceniei sale, mulțumind lui Dumnezeu. Și ochii duhului său, adînciți undeva, dincolo de hotarele zărilor și veacului acestuia, în împărăția luminii celei pururea fiitoare, descoperind răsplata pentru lanțurile robiei, pentru bicele crivățului, pentru nevoințele drumului și pentru caznele temniței, vedeau straie mai scumpe decît mătăsurile Răsăritului, simțeau mîngîieri mai dulci decît adierile Bosforului, se bucurau de o odihnă mai caldă decît amiezele Țarigradului și lăcrimau de o fericire ce nu se împerechează cu bucuriile pămîntului.

Și așa, în anul 1662, în a douăsprezecea zi a lunii mai, a primit pururea fericitul tânăr Ioan, din mîna Domnului, cununa biruinței. Și numele lui s-a scris în cartea vieții lui Dumnezeu, iar pomenirea lui se săvîrșește în inima neamului care l-a odrăslit.

Pentru ale lui sfinte rugăciuni, să ne învrednicim și noi de bunătățile cele fără de înșelare și fără de sfîrșit. Amin!».

*

Icoana sfîntului a fost apoi așezată, după rînduială, pe iconostasul străjuit de candelă. Și asemenea rugăciunii de la litie, otpustul acelei privegheri a cuprins cinstitul nume al Sfîntului Ioan Românul, pomenit cu evlavie și nădejde de mîntuire.

Iar în dimineața următoare a fost săvîrșită dumnezeiasca Liturghie în numele sfîntului, pentru care atîția creștini privegheaseră pînă spre tîrziul serii.

Și toate acestea s-au plinit cu binecuvîntarea Inalt Prea Sfîntului Patriarh Justinian, care și-a adăugat încă o bucurie a roadelor duhovnicești pe care le aduc hotărîrile Sfîntului Sobor al Bisericii noastre. Căci, precum la 11 aprilie, deci cu o lună mai înainte, la Cernica s-a reluat firul, de șaptezeci de ani întrerupt, al pomenirii Cuviosului Calinic, în sînul obștei patriarhale s-a pus început bun unei tradiții bisericești, pe care Ierarhii noștri o doresc împămîntenită pe tot cuprinsul Bisericii romînești.

VARTOLOMEU DIACUL

DESCHIDEREA CURSURILOR DE INDRUMARE PASTORALĂ ȘI SOCIALĂ PENTRU A XIX-A SERIE DE PREOȚI

Joi 6 mai 1954, a avut loc în amfiteatrul Institutului Teologic Universitar din București, festivitatea deschiderii cursurilor de îndrumare pastorală și socială pentru cea de a XIX serie de preoți cursiști.

La festivitate au luat parte: Inal Prea Sfințitul Sebastian, Mitropolitul Moldovei și Sucevei, delegat al Inalt Prea Sfințitului nostru Patriarh Justinian, Prea Cucernicii Consilieri ai Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor, corpul profesoral al Institutului Teologic, preoți, protopopi din Capitală și peste 200 de preoți cursiști.

Deschizând festivitatea, P. C. Diac. N. I. NICOLAESCU, prorectorul Institutului Teologic Universitar din București, a rostit următoarea cuvântare:

Inalt Prea Sfințite Stăpîne,

După o lună și jumătate dela despărțirea noastră de ultima serie din cei 6.008 preoți, care au urmat cu succes cursurile de îndrumare misionară și socială la Institutul nostru, inaugurăm astăzi, în mod solemn, cursurile seriei a XIX-a de preoți din cuprinsul Mitropoliilor Ungro-Vlahia, Moldova și Oltenia, preoți chemați aici potrivit înțeleptelor rînduiri înscrise de către Sfîntul Sinod în Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Romîne.

Corpul nostru didactic — de a cărui destoinicie și rîvnă depinde reușita acestor cursuri — ia astfel asupra-și sarcina îndrumării și orientării unei noi echipe de clerici în principalele probleme teoretice și practice puse în istoria vremurilor celor noi pe primul plan al preocupărilor noastre sacerdotale și cetățenești.

Intr-adevăr, istoria vremurilor celor noi, care au schimbat și continuă să schimbe din temelie tiparele învechite ale vieții obștești și care antrenează toate forțele vii și creatoare ale poporului în munca de construire a unei orînduiri sociale din ce în ce mai drepte și mai fericite, pun Biserica Ortodoxă în contact cu noi realități și sarcini și impun preotului îmbunătățirea continuă a metodelor sale de pastorație și de misiune.

Cunoașterea acestor noi realități și sarcini și deprinderea celor mai bune metode de pastorație și de misiune formează, așa dar, însuși scopul și conținutul acestor cursuri și justifică pe deplin toate sacrificiile și ostenețele cucernicilor preoți chemați din nou pe băncile școlii și supuși unui program didactic și educativ mult mai intens decît cel mai cunoscut de dînșii în fostele seminarii și facultăți de teologie.

Precum se știe, programa cursurilor de îndrumare misionară și socială a clerului Bisericii noastre străbune urmărește o dublă preocupare. Cea dintâi preocupare, de ordin general, a fost definită la inaugurarea cursurilor de îndrumare pentru prima serie de preoți, la 30 ianuarie 1949, prin următoarele cuvinte: „*Aceste cursuri de îndrumare trebuie să facă să fie reconsiderată în inima fiecărui preot toată cultura pe care și-a făcut-o pînă acum, pentru ca fiecare să fie pus în situația de a-și potrivi pasul cu pasul vremii*”.

A doua preocupare, tot atît de însemnată, a fost precizată de către Înalt Prea Sfințitul și Prea Fericitul nostru Patriarh Justinian cu prilejul inaugurării cursurilor de îndrumare pentru seria a doua de preoți, la 1 mai 1949, prin următoarele cuvinte programatice: „*Inviorarea și fortificarea vocației sacerdotale, reîncălzirea și stimularea zelului misionar, verificarea și completarea mijloacelor de activitate pastorală*”.

Iată pentru ce, în programa acestor cursuri, un loc deosebit ocupă, în primul rînd, prelegerile și seminariile cu caracter teoretic sau doctrinar, adică grija pentru reîmprospătarea cunoștințelor fundamentale, dobîndite cu ani în urmă, pe băncile școlii și iată pentru ce, în programa acelorași cursuri, un loc tot atît de însemnat ocupă participarea activă la sfintele slujbe oficiate, după rînduielele tipiconale, în Paraclisul Institutului nostru și, mai ales, prelegerile, seminariile și îndrumările cu caracter social.

Alcătuirea listei subiectelor de conferințe, predici și cateheze, conținutul seminariilor de doctrină ortodoxă, de drept bisericesc și administrație, de liturgică și de cîntare psaltică, caracterul constructiv al analizei critice a fiecărei predici și cateheze rostite sau scrise, participarea activă la sfintele slujbe și tot programul care se desfășoară aici, în sala de conferințe, în fața Sfîntului Altar și în oricare din încăperile acestui înalt așezămînt de cultură creștină și de spiritualitate ortodoxă, toate s-au rînduit cu înțeleaptă cumpănire și toate cer rîvnă mistuitoare pentru casa Domnului, zel apostolic pentru răspîndirea mesajului lui Hristos în lume și devotament sincer față de Patria și Poporul nostru.

Ne-am adunat aici, Înalt Prea Sfințite Stăpîne, pentru că voim să dăm Bisericii Ortodoxe Romîne slujitori vrednici de misiunea lor, iar scumpei noastre Patrii, Republica Populară Romîna, cetățeni conștienți de măreția vremilor celor noi și luptători hotărîți pentru libertate și progres, pentru pace și socialism.

Ne-am strîns aici, profesori și preoți cursiști, pentru că dorim din toată inima să urmăm îndemnul Înalt Prea Sfințitului și Prea Fericitului nostru Patriarh Justinian și al celorlalți Înalt Prea Sfințiți și Prea Sfințiți membrii ai Sfîntului Sinod, de a ne dărui toată ființa slujirii lui Hristos și pentru că dorim să învățăm din sfintele cărți, din știința cea nouă și din pilda mai marilor noștri, cum putem sprijini mai cu folos năzuințele spre mai bine ale oamenilor muncii din țara noastră și ale oamenilor cinstiți din lumea întreagă.

Ne aflăm aici, dascăli și ucenici, pentru că voim să aprindem în inimile tuturor slujitorilor altarelor ortodoxe flacăra sfîntă a adevăratului sacerdoțiu și a adevăratului patriotism, iar în sufletele credincioșilor păstoriți de ei flacăra credinței și a virtuților creștine și cetățenești, flacăra menită să alunge din cugete întunerecul neștiinței, să îndepărteze din viața noastră zgura rezelor deprinderi, să scoată la iveală comorile ortodoxiei și să ne arate tuturor, ca odinioară norul luminos în pustie și ca steaua dela răsărit, calea spre pămîntul făgăduinței și spre sălașul Impăratului păcii, adică drumul binecuvîntat spre înmulțirea binelui în lume, spre înflorirea Patriei și spre apărarea și consoli-

darea păcii pe pământ, bunul cel mai de preț al tuturor oamenilor și al tuturor popoarelor.

Noi, dascălii și îndrumătorii, știm așa dar ce ni se cere, cunoaștem bine drumul și sîntem prezenți la locul nostru de muncă, cu toate uneltele trebuitoare: studii, cărți, reviste, cataloage, îndemnuri, supraveghere, exemplu. Peste toate, așezăm dorința fierbinte a inimii noastre de a ne face din nou și pe deplin toată datoria, spre a ne arăta vrednici de încrederea pe care ne-a acordat-o Sfîntul Sinod, și spre a răsplăti, după cuviință, grija neobosită cu care ne călăuzește și dragostea părintească pe care ne-o poartă în permanentă Intîistătătorul Bisericii Ortodoxe Romîne, Inalt Prea Sfințitul și Prea Fericitul nostru Patriarh Justinian.

În acest scop, solicităm încrederea, dragostea și ascultarea cucernicilor preoți cursiști, pentru ca sămînța aruncată de noi să prindă rădăcini adînci în sufletele lor și să rodească înmiit în ogorul duhovnicesc al parohiilor ortodoxe de pe întinsul frumoasei noastre Patrii.

Pentru lucrul nostru, cerem binecuvîntarea Inalt Prea Sfinției Voastre și Vă rugăm să asigurați pe Inalt Prea Sfințitul Patriarh și pe ceilalți Inalt Prea Sfințiți și Prea Sfințiți membri ai Sfîntului Sinod, precum și pe Domnul Ministru al Cultelor, de tot devotamentul nostru în slujba Bisericii și a Patriei.

Așa să ne ajute Dumnezeu!

In numele preoților cursiști din cea de a XIX-a serie, a vorbit P. C. Preot TOTOLICI ZAMFIR, dela parohia Tisa, raionul Cricov, care a spus următoarele:

Inalt Prea Sfințite Stăpîne,
Prea Cucernice Părinte Prorector,
Prea Cucernici Părinți și Domnilor Profesori,
Cucernici Părinți și Frați,

„Astăzi, cînd se face deschiderea seriei a XIX-a a cursurilor de îndrumare misionară și socială a preoților din cuprinsul Eparhiilor repartizate pentru acest Inalt Așezămînt de cultură teologică, nu putem să nu dăm glas simțămintelor de cari sîntem cuprinși.

Pentru aceasta, prin graiul umilei mele persoane, vorbește astăzi preoțimea unei noi serii chemate să-și îmbrospăteze cunoștințele, pentru a le putea apoi valorifica în pastorația și misiunea la care sîntem chemați.

Reflectînd la timpul trecut, ne aducem aminte cum mulți dintre noi eram preocupați de interese cu totul străine de Biserică și de binele poporului și ce distanță se crease între noi și ierarhia superioară a Bisericii. Personal, cînd mi-aduc aminte cu ce greutate am urmat cursurile facultății și ca mine majoritatea fraților preoți, mă mîngîi, astăzi, cînd văd că sîntem chemați și îmbrățișați cu căldură și cu dragoste părintească, pentru a fi îndrumați în misiunea noastră preoțească și socială, pentru binele și fericirea credincioșilor. Sincer murturisim, că, altădată eram dați uitării aproape cu desăvîrșire. Dar nu numai atît. Obsedați de grija de a acumula averi și de a ne mări jitnițele, mulți dintre noi pierdusem legătura cu cartea și ne înstrăinasem de năzuințele enoriașilor. Tipăriturile de cultură teologică ortodoxă lipseau din bibliotecile noastre parohiale și personale, iar revistele noastre bisericești nu corespundeau nici pe departe nevoilor noastre și năzuințelor sufletești ale credincioșilor păstoriți de noi.

23 august 1944 reprezintă și pentru Biserica noastră o cotitură epocală, căci de atunci a început să pulseze într-însa o viață nouă, de înnoire duhov-

nicească și de adevărată evlavie ortodoxă. Iar înnoirea aceasta s-a accentuat cu o nestăvilită dorință de mai bine și de fericirea poporului, din ziua cînd Inalt Prea Sfinția Sa Patriarhul Justinian a luat în mîna sa conducerea Bisericii Ortodoxe Romîne.

Astăzi bibliotecile fraților preoți și ale parohiilor de pe întinsul întregii Patriarhii sînt înzestrate din plin cu publicații și reviste teologice, cu studii substanțiale și de o ținută ireproșabilă în acord cu marile prefaceri sociale din țara noastră.

De asemenea, la conferințele protopopești de orientare, frații preoții sînt însuflețiți de spiritul colaborării cu organele locale ale puterii de Stat, pentru înfăptuirea dreptății sociale, pentru binele și fericirea credincioșilor.

Noi, preoții din seria a XIX-a ne mîngîiem sufletește văzînd că sîntem îmbrățișați cu dragoste înflăcărată de Părinții noștri spirituali, de Inalt Prea Sfințitul și Prea Fericitul Patriarh Justinian și de toți colaboratorii Inalt Prea Sfinției Sale dela acest Institut, cărturari cu renume și dincolo de hotarele țării.

Față de această dragoste, ființa noastră este pătrunsă de nețărmurită smerenie, supunere și ascultare, întru împlinirea datoriei noastre.

Cea dintîi sarcină pentru care ne luăm aici angajamentul, este aceea de a ne acumula cît mai multe cunoștințe și de a reîmprospăta pe cele vechi, trecîndu-le prin procesul restructurării, potrivit cerințelor vremii noi.

A doua, tot așa de mare ca întîia, este, să dăm ascultare, supunere și deosebit respect îndrumătorilor noștri, Prea Cucernici Părinți și Domni Profesori, pentru ca munca noastră să fie plină de roade.

Ne vom strădui, în scurtul răstimp petrecut în acest așezămînt de înaltă cultură teologică, să fim albine harnice, să ne înmiresmăm sufletele și să ne îndulcim inimile cu nectarul științei teologice și al științei sociale, pe care ni-l oferă PP. CC. și Domnii Profesori. Numai așa ne vom dovedi cu adevărat făclierii dreptei credințe și luptători neclintiți pentru consolidarea și întărirea păcii, plinitori ai testamentului Domnului nostru Iisus Hristos.

În spiritul acestor gînduri și simțăminte, asigurăm pe Membrii Sfîntului Sinod în frunte cu Inalt Prea Sfințitul și Prea Fericitul Patriarh Justinian, că ne vom intensifica eforturile pentru apărarea și consolidarea păcii și că ne vom arăta vrednici de chemarea noastră sacerdotală în mijlocul păstoriiților.

Să trăiască Inalt Prea Sfințitul nostru Patriarh Justinian și toți Membrii Forului suprem al Bisericii Ortodoxe Romîne.

Să trăiască P. S. Rector Theoctist Botoșăneanul și toți PP. CC. Părinți și Domni Profesori ai acestui așezămînt de cultură teologică.

Să trăiască și să înflorească în veci scumpa noastră Patrie, Republica Populară Romîna”.

A luat apoi cuvîntul INALT PREA SFINȚITUL SEBASTIAN, Mitropolitul Moldovei și Sucevei, delegatul Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, care a rostit următoarea cuvîntare :

Prea Cucernice Părinte Prorector,
Prea Cucernici Părinți și Domnilor Profesori,
Prea Cucernici Părinți cursiști,

„Vă aduc binecuvîntarea Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, și a membrilor Sfîntului Sinod, zicîndu-vă: „Hristos a înviat!”.

„Nu știu a cîta oară vin aici, în mijlocul Dvs., fie la diferite prilejuri festive ale Institutului Teologic în calitatea mea de membru al Sfîntului Sinod,

fie în calitate de chiriarh eparhiot la lucrările de examinare a preoților cursiști sau să mi cercetez studenții eparhiei mele. În orice calitate ași veni aici, sufletul meu se simte înălțat aflându-se în atmosfera celui mai select for de cultură teologică din țara noastră.

Marea grijă a Înalt Prea Fericitului Patriarh Justinian, pentru o temeinică cultură teologică a cadrelor preoțești, a făcut din acest Institut nu numai un puternic centru de cercetări de știință teologică, dar și unul de îndrumare misionară și socială.

Știința teologică, pînă nu de mult, la noi în țară, era desprinsă de realitățile vieții. Posesorii de diplome universitare erau complet neorientați în problemele sociale, așa încît bagajul lor de cunoștințe adeseori constituia un balast în loc să fie un sprijin misionar.

Această stare de lucruri, păgubitoare pentru Biserică, era rezultatul unei concepții greșite, căzută acum în desuetudine, anume că știința se face numai de dragul științei. Antrenați pe această cale greșită, teologii noștri cunoșteau tehnica limbilor clasice, în care s-au scris Vechiul și Noul Testament și și-au exprimat gândirea Sfinții Părinți, dar erau foarte stîngaci în aplicarea învățăturilor sfinte la orientarea și conduita credincioșilor în societate. Din această pricină între preoți și credincioși se ridica un zid izolator, între ei legătura fiind făcută prin manifestările de cult, de cele mai multe ori și acestea înțelese ca obiceiuri tradiționale fără un conținut emanat dintr-o credință luminată și o morală creștină bine precizată.

Cu venirea la cîrma Bisericii a I. P. S. Patriarh Justinian, învățămîntului superior teologic i s-au dat alte orientări și alte perspective. Știința teologică, fără să i se stînjenească posibilitățile de cercetare, a fost pusă în slujba vieții morale și sociale.

Predica, desbrăcată de formalismul scolastic, a fost ancorată în *actualizarea* învățăturii creștine la problemele sociale curente, iar *cateheza* — mijloc de tălmăcire a temeiurilor de credință — a fost dirijată pe făgașul firesc, acela al împărtășirii învățăturii prin metode simple, intuitive și atractive, așa cum se practica în epoca apostolică.

Cîntarea religioasă nu a rămas ca un privilegiu al celor dotați și instruiți — puțini la număr — cîntăreți bisericești, ci a antrenat masa credincioșilor, ea constituind o expresie puternică a simțirii religioase.

Preoții și credincioșii, în timpul Sf. Liturghii, se simt legați sufletește prin cîntarea melodică-omofonă — biserica întregă cîntînd, alternativ, dela Altar pînă în privdor.

Deosebirile ritualistice, în marea lor majoritate, au fost înlăturate prin uniformizarea regulilor tipiconale, așa că preoții își dau seama acum de influențele și adăugirile care denaturau frumusețea cultului ortodox.

Toate aceste sulevări ale noastre, astăzi sînt binefaceri constatate și aduse Cursurilor de Îndrumare Misionară și Socială ce se desfășoară de peste cinci ani, în Institutele Teologice din țara noastră.

Aceste cursuri nu urmăresc decît punerea în practică a cuvintelor spuse de Sfîntul Apostol Pavel:

„Toată Scriptura este insuflată de Dumnezeu și de folos spre învățatură, spre mustrare, spre îndreptare, spre îndeplinirea care duce la dreptate, astfel ca omul lui Dumnezeu să fie desăvîrșit pregătit pentru orice lucru bun“. (II Timot. III, 16—17).

„Omul lui Dumnezeu“ este preotul, prin care voia lui Dumnezeu se transmite în mijlocul credincioșilor.

Responsabilitatea preotului pentru călăuzirea credincioșilor pe calea mîntuirii cere ca învățătura creștină să fie mereu improspătată, pentru ca posesorul unei diplome universitare să nu cadă în păcatul stigmatizat tot de Sfîntul Apostol Pavel, care a zis:

„Tu care te crezi pe tine călăuză și lumină celor ce sînt în întuneric, povățuitor celor fără minte, dascăl celor nevîrstnici, ca unul care ai în lege dreptarul cunoștinții și al adevărului, tu, în sfîrșit, care înveți pe altul, pe tine însuși nu te vezi!” (Rom. II, 19—21).

Ori, în vremile noastre, au apărut la suprafață o mulțime de probleme ale vieții care cer deslegare practică, nu teoretică. Pentru a face față acestor probleme, cu caracter imediat, preoții trebuie să învețe, să poată avea o orientare justă ei înșiși, ca pe urmă să fie îndreptar și credincioșilor.

Să enumerăm unele din aceste probleme și să vedem din poziția acestora importantul rol al cursurilor de îndrumare misionară și socială.

În primul rînd este problema păcii și războiului, adică problema vieții și a morții. La rezolvarea acestei probleme este interesată, în mod conștient, întreaga omenire indiferent de concepție politică, credință religioasă stare socială, vîrstă sau culoare. Omul a devenit conștient de valoarea lui morală și socială și înțelege să se bucure din plin de frumusețea vieții, pe care noi o socotim un dar dela Dumnezeu. Toată lumea are drept la viață, în egală măsură. Ori pînă în vremurile noastre, roadele pămîntului hrăneau cu belșugul lor oligarhia exploatatorilor, iar marilor mulțimi li se oferea munca istovitoare și ca răsplată mizeria și moartea. De aci urma o nedreptate socială strigătoare la cer.

Și pentru ca mulțimile să nu se revolte împotriva acestei mari nedreptăți, exploatatorii sub diferite pretexte, declanșau războaiele locale sau mondiale ca atenția mulțimilor de oameni, grupate în popoare, să fie îndreptate în altă parte decît la apărarea propriei lor vieți.

Generațiile noastre au trăit și au fost măcinate de două războaie mondiale, unul mai distrugător decît altul. Urmările acestor războaie încă nu s-au vindecat, iar civilizația și cultura umană au fost zguduite din temelie.

Pentru a nu se mai întîmpla asemenea cataclisme sociale, problema păcii a fost luată în mîini de aproape un miliard de oameni de pe glob. Popoarele nu mai vor război, iar voința aceasta de pace a omenirii a dus la rezultate practice, adică la încetarea focului în Coreea, la Conferința marilor puteri dela Berlin, la conferința dela Geneva, unde se duc tratative pentru încetarea conflictelor armate din Extremul Orient.

Aceste probleme ale vieții nu pot lăsa indiferentă Biserica, care prin testamentul lăsat ei de Mîntuitorul, este apărătoarea și susținătoarea păcii. În frontul mondial al luptătorilor pentru pace sînt înrolați clerul și credincioșii Bisericii Ortodoxe Romîne, în frunte cu Patriarhul țării și cu toți membrii Sf. Sinod. Voința de pace trebuie însoțită de o acțiune unită și organizată, pentru ca triumful păcii să fie cîștigat.

La cursurile de îndrumare misionară și socială dela Institutul nostru Teologic, problema apărării păcii este în centrul preocupărilor corpului profesoral, al cursiștilor și studenților. Plecînd de aici, fiecare este înarmat cu metodele cele mai potrivite pentru cîștigarea luptei pentru apărarea și consolidarea păcii.

Tot de această problemă a păcii este strîns legată și bunăstarea celor ce muncesc. În timp de pace mintea poate iscodi tainele naturii pe care să le pună în slujba omului. Știința, arta sub diferitele ei manifestări, civilizația și cultura în genere, prosperează sub climatul favorabil al păcii. Dela stări îna-

poiate s-a ajuns la o agricultură mecanizată, la o industrie înfloritoare, la grija de ridicare a nivelului cultural al maselor populare, la dezvoltarea simțului pentru sănătatea publică, la dezvoltarea tuturor condițiilor prielnice pentru dezvoltarea vieții. Aceste mari realizări, în țara noastră, se datoresc regimului de democrație populară, care, prin guvernul țării, duce la întărirea tuturor cuceririlor poporului muncitor.

Toate aceste condiții întăresc simțămîntul patriotic al iubirii de țară, a prețuirii popoarelor prietene și vecine, a înfrățirii tuturor celor ce vor să trăiască în armonie și pace.

Aceste principii de temelie ale vieții sociale se împletesc cu cele religioase, și astfel înmănuchiate în laboratorul de cultură al Institutului Teologic, ele se răspîndesc și se adîncesc în ogorul întins al patriei noastre scumpe, Republica Populară Română.

Deschidem astăzi cursurile de îndrumare socială a seriei a XIX-a a preoților cursiști. Pînă acum s-au perindat mii de preoți, cursurile acestea constituind o necesitate absolută pentru viața lor misionară.

Din constatările făcute pe teren, rezultatele obținute sînt foarte îmbucurătoare. Strînsa colaborare între preoții noștri și reprezentanții autorității puterii de stat duc la îndeplinirea marilor idealuri ale poporului nostru: frăția între toți conlocuitorii țării, îmbelșugarea traiului de toate zilele, ridicarea nivelului cultural și social, setea pentru pace și fericire, condiții ce întăresc temelia patriei noastre.

Iată motivele pentru care vă îndemn, dragii mei, să sporiți în învățatură, să vă înarmați cu mijloace noi misionare, să vă încălziți dragostea de patrie și de ocîrmuirea statului, să mențineți disciplina morală și canonică a Bisericii, ca astfel să fiți indispensabili în mijlocul credincioșilor, ca cetățeni loiali și factori de lumină ai poporului.

Adresez un cuvînt călduros de mulțumire și felicitare pentru conducerea acestui Institut, reprezentat prin persoana Prea Sfințitului Părinte Rector Theoctist, cum și onoratului corp profesoral, căruia îi doresc să se bucure de roadele muncii lui văzînd și constatînd rezultatele fericite pe ogorul misionar al Bisericii strămoșești.

Tuturor să vă ajute Dumnezeu:“.

Festivitatea s-a încheiat prin cîntări religioase executate de preoții care figurează în cea de a XIX-a serie la cursurile de îndrumare pastorală și socială.

A N I V E R S Ă R I

SĂRBĂTORIREA PĂRINTELUI GALA GALACTION, CU PRILEJUL IMPLINIRII VIRSTEI DE 75 ANI, LA INSTITUTUL TEOLOGIC DIN BUCUREȘTI

Preotul, scriitorul și academicianul Gala Galaction a împlinit în ziua de 16 aprilie a. c. vârsta de 75 de ani. Cu acest prilej a fost decorat cu Ordinul Muncii cl. I-a, care i-a fost înmînat în aceeași zi, în cadrul unei festivități ce a avut loc la Prezidiul Marii Adunări Naționale.

Revistele și ziarele i-au închinat articole elogioase, scoțînd în evidență marea personalitate a scriitorului și caracterul democrat al scrierilor sale.

Dar Gala Galaction nu este numai un mare literat, ci totodată și unul dintre cei mai reprezentativi preoți ai Bisericii noastre ortodoxe romîne, un misionar și un teolog desăvîrșit, care a ilustrat aproape două decenii catedrele de exegeză biblică din învățămîntul teologic superior.

De aceea, în afară de articolele omagiale publicate în „Biserica Ortodoxă Romînă” și în celelalte reviste teologice, Biserica a sărbătorit pe ilustrul ei slujitor printr-o însuflețită festivitate, ce a avut loc în ziua de 19 mai a. c., la Institutul Teologic de grad Universitar din București, în prezența P. S. Episcopi vicari Antim și Theoctist, a corpului didactic al Institutului, profesorilor onorari, consilierilor patriarhali și arhiepiscopali, protoiereilor și preoților din Capitală, preoților din seria a XIX-a a cursurilor de îndrumare pastorală și socială, magistranților, studenților și personalului administrativ al Institutului.

În cuvîntul de deschidere, P. S. Episcop Theoctist Botoșăneanu, Rectorul Institutului Teologic, a făcut o caracterizare generală a sărbătoritului, spunînd:

„La 16 aprilie 1954, academicianul Gala Galaction, profesor onorar al Institutului nostru, și-a împodobit frumosul și distinsul său chip de preot cu coroana cea dorită de mulți a vârstei de 75 ani. Cu prilejul acesta, Prezidiul Marii Adunări Naționale a Republicii populare Romîne, i-a acordat Ordinul Muncii Clasa I „pentru merite deosebite în domeniul creației literare”. Cu acest prilej, prietenii și ucenicii săi de litere și știință, ca și forul cel mai înalt de cultură, Academia Republicii Populare Romîne al cărui membru ilustru este, l-au sărbătorit arătîndu-și dragostea și prețuirea lor, în ședințe speciale, cuvîntări și articole, subliniind importanța și rolul scriitorului în domeniul creației literare și aportul omului pentru mai multă omenie.

Dar evenimentul acesta a produs o îndreptățită bucurie și în inimile tuturor slujitorilor Bisericii noastre, deoarece literatul și învățatul Gala Ga-

Galaction este în același timp preotul și bărbatul de vastă cultură teologică, pe care a slujit-o, a predicat-o și mai ales a trăit-o, făcând-o vie în sufletele multora — așa cum îl cunoaștem cu toții. Adunarea Eparhială a Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor, din care P. C. Sa face parte ca membru ales, l-a omagiat prin glasul Președintelui ei, Prea Fericitul Patriarh Justinian, care în cuvinte calde și de prețuire părintească a exprimat dragostea și bucuria acestui for, la cinstirea Prea Cucerniciei Sale de către Prezidiul Marii Adunări Naționale.

Iată pentru ce, Institutul Teologic prin profesorii, studenții și preoții cursiști, trăește clipe deosebit de solemne, sărbătorind pe unul din cei mai vrednici dascăli ai săi. Indreptăm, prin glasul nostru, cuvânt de devotament și dragoste către înțelepții conducători ai Patriei noastre, pentru cinstirea și prețuirea celor ce se străduiesc la înflorirea științei, culturii și artei în țara noastră, printre care au distins și pe un slujitor al Bisericii Ortodoxe. Incît, alături de literatul care a îmbogățit tezaurul literaturii noastre cu opere de valoare, modele de bogată și proaspătă limbă românească, alături de luptătorul neînfricat pentru pace și bună stare, odată cu propovăduitorul frățietății și dreptății sociale, noi sărbătorim astăzi pe preotul și teologul Bisericii noastre, pe apostolul păcii și al dragostei dintre oameni, pe gânditorul adînc de cele dumnezeiești și pe talmăcitorul „Cuvântului vieții”.

Căci așa ni l arată bogata și rodnică sa activitate din cei 58 de ani de muncă, de activitate literară și de ostentivă slujire a Bisericii și poporului: scriitor, teolog și preot. Dealungul acestor ani, pe „calea aceasta plină de praf și largă a turmei cuvîntătoare”, pe care sărbătoritul nostru și-a ales-o în urma unor mari frămîntări sufletești (La Țărnuț, pag. 87), prezent chiar dintru început în publicistica progresistă, dinamic în frămîntarea ideilor noi de apărare a drepturilor celor mulți și asupriți, mărturisitor curajos al dreptății lor, amic și coleg al unora dintre „prizonierii pentru dreptate”, Părintele Grigore Pișculescu și-a sporit tot mai mult dorul mîntuitor în slujba lui Dumnezeu și a preoției Lui sfinte.

Nu-i operă, nu-i articol sau atitudine, în care să nu se simtă, să nu se întrevadă „suflarea aceluiași Duh care suflă acolo unde El vrea”, și care alegîndu-l, l-a însuflețit în tot cîmpul vieții creștine; la sfîntul altar și în scaunul de duhovnicie, pe catedră sau pe amvon, în demnitățile eparhiale, ca și în cele universitare, și ori unde, prezența și glasul său s-au făcut simțite și auzite. Pretutindeni, desprinzi sufletul preotului pătruns de misiunea lui sfîntă, ființa gânditorului chinuit de descoperirea adevărului absolut, zelul și modestia apostolului și misionarului, plin însă de rîvnă evanghelică, nîmă la înflăcărare.

Strădania celor 58 de ani, împletită atît de unitar și de trainic din slujirea sfîntului altar și a culturii pusă în slujba omului pe calea scrisului său, pe calea cuvîntului și mai ales pe aceea a trăirii intense creștine, s-a dovedit a fi cea adevărată și dreaptă, deoarece lumea cea nouă pășește cu pași hotărîți spre înfăptuirea vieții celei noi, mai bune și mai fericite, după care a însetat și s-a zbatut sărbătoritul nostru.

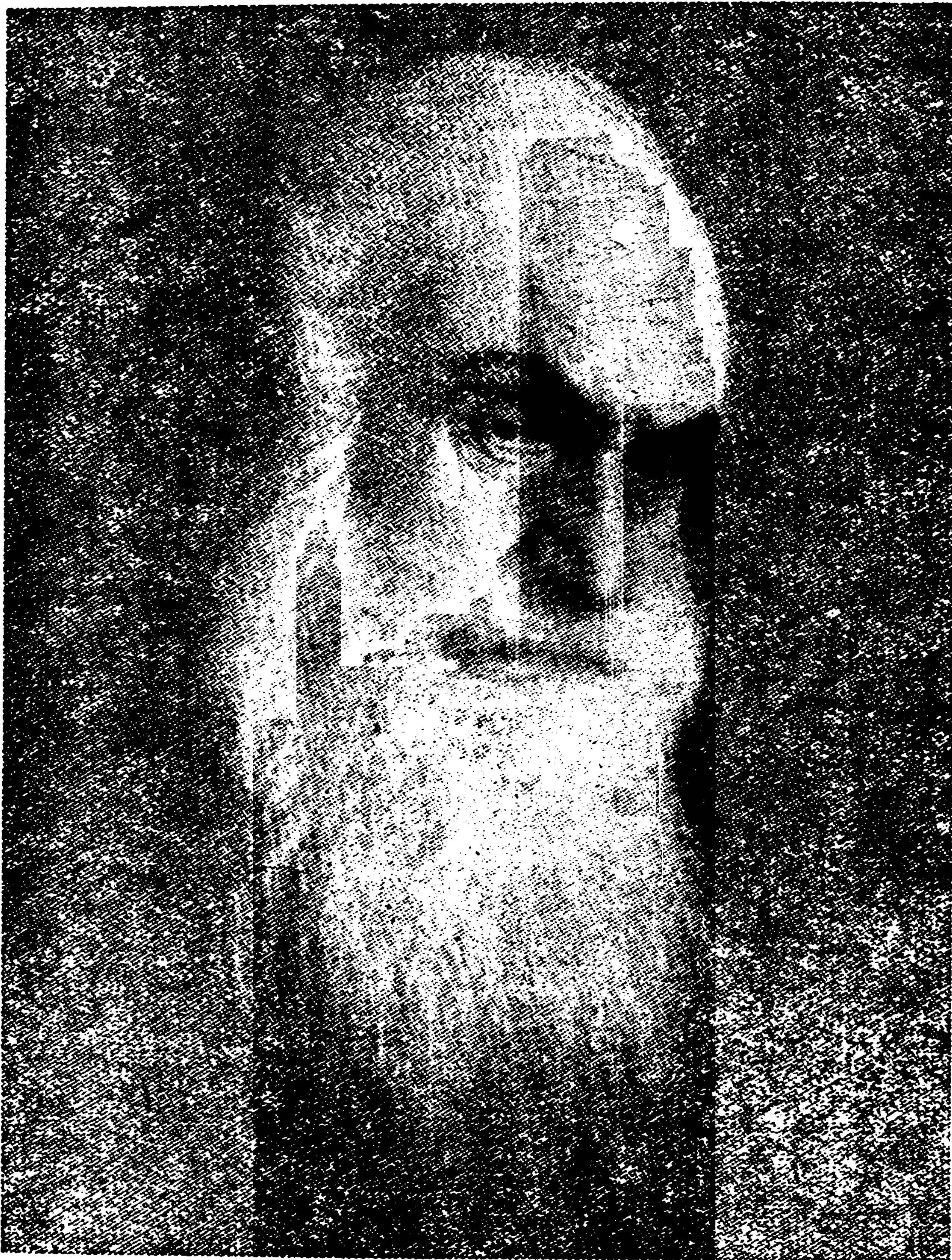
De aceea, serbarea de astăzi încearcă să talmăcească bucuria noastră a tuturor, a conștraților săi slujitori, a colegilor de dascălie, a admiratorilor și mai ales talmăcirea dragostei numeroșilor săi ucenici întru sfînta teologie, pentru care sărbătoritul nostru rămîne model de slujire a Bisericii noastre, a culturii Patriei noastre și a progresului omenirii. La popasul acesta sărbătoresc îi dorim ca „aceeași inimă, același dor de muncă și aceeași dragoste să-l călăuzească” pe Părintele Gala Galaction încă mulți, mulți ani, cu

deplină sănătate și putere de muncă, spre a îmbogăți tezaurul teologiei și culturii și cu alte opere de valoare. Mulți ani trăiască!"

Adresându-se părintelui Gala Galaction, d. prof. *Teodor M. Popescu* a ținut următoarea cuvântare omagială:

„Institutul teologic este mîndru că vă înnumără între distinșii săi profesori onorari și fericit că vă poate mărturisi azi dragostea și prețuirea sa pentru ceea ce sînteți și însemnați — și spre cinstea lui, — ca om și ca operă.

Gala Galaction

Omagiul nostru se adaugă la cel al statului și al poporului, al literaturii și al artei românești; dorim și sperăm să nu fie, pentru modestia lui, mai puțin plăcut și bine primit, decît cel care, în ziua de 16 aprilie, Vi s-a adus în forme mai solemne și mai importante decît al nostru, la Prezidiul Republicii și în presă.

Deși noi v-am chemat aici tîrziu, am fost cei dintîi care ne-am bucurat atunci, cînd purtătorii de cuvînt ai statului și ai muzelor puneau pe pieptul

de erou al muncii și pe fruntea olimpiacă a Prea Cucerniciei Voastre semnul cinstirii unui om prețuit ca o valoare și o podoabă a poporului român.

Sînteți pentru toată țara un mare scriitor, unul din cei mai mari a două generații: a Prea Cucerniciei Voastre și a noastră. Cunoaștem, apreciem și admirăm împreună cu toți iubitorii gândului și scrisului frumos opera literară, pe cea din tinerețe pînă la bătrînețe, a Prea Cucerniciei Voastre. Sîntem toți mîndri de mîndria la care Vă dă dreptul lungul șir de cărți, mai mari și mai mici, de nuvele și de romane, de amintiri și de impresii, și nenumăratele articole de reviste și de ziare, care stau cu cinste în rîndul operelor celor mai iubiți și mai gustați scriitori romîni, al clasicilor noștri.

Sîntem în deosebi mîndri, că opera literară a Prea Cucerniciei Voastre, totdeauna prețuită, se bucură azi de o cinstire sporită, care Vă ridică, cu noi titluri și drepturi, cu o treaptă mai sus, între fruntașii scrisului românesc și între academicieni; că valoarea și semnificația literară și socială a scrisului Prea Cucerniciei Voastre sînt recunoscute cu caldă și generală apreciere elogiasă.

Aceasta însemnează că scrisul Prea Cucerniciei Voastre a intrat în patrimoniul culturii romînești, că el are valoarea permanentă prin calitatea sa literară și morală și că va supraviețui timpului și omului ca un monument spiritual mai tare decît arama. Aceasta însemnează că el are valoare obiectivă reală, valoarea umană, pe care ne este prea plăcută să o vedem recunoscută, cu mult meritate laude, de foruri, scriitori și critici literari mai competenți decît noi.

În mulțumirea sufletească pe care trebuie să V-o aducă această cinstire — oficială și neoficială — socotiți-ne părtași de aproape și pe noi, modești slujitori ai teologiei și ai Bisericii Ortodoxe Romîne, care Vă cunoaștem și Vă cinstim și pentru alte merite și pe altă cale decît cele ale literaturii.

Ne știm și ne simțim cinstiți și încîntați de cinstea ce Vi se aduce. Vă cunoaștem ca pe unul dintre noi, ca pe al nostru, preot și teolog ortodox, podoabă întîi a preoției și a teologiei romînești, și pentru noi literatul nu poate fi cunoscut și prețuit fără omul întreg care sînteți, care formează o unitate morală — sufletească.

Scriitorul, preotul și teologul Gala Calaction aparțin unui om unitar și indivizibil, de o armonie ideală. Din orice latură ați fi privit, sînteți un om ales între oameni, un om de mare înălțime și merit; dar privit din partea noastră, a celor care Vă cunoaștem ca preot și ca profesor de Teologie, sînteți un om excepțional de bogat sufletește.

Vă știm inspirat nu numai de jos, din frumusețea și adevărul naturii și lumii, ci inspirat și de sus, din regiunea înaltă a frumuseții și adevărului lui Dumnezeu; Vă ridicați nu numai pe aripile naturale ale talentului, ci și pe cele îngerești și transcendente ale simțirii și intuiției religioase, de care sînteți plin ca un pom răsădit, ca izvoarele fericite și mănoase ale credinței creștine.

Sînteți un suflet bogat nu numai în prisositoare daruri naturale, ci și în darul cu care ați fost uns spre sfîntă slujire preoțească în ceasul sublim al preoției și care a pus în geniul Prea Cucerniciei Voastre pecetea Sfîntului Duh. Cu acest talent miruit din candela bunului Dumnezeu, care pe cele omenești le împlinește, le întărește și le desăvîrșește, ați gîndit, ați simțit și ați scris opera literară a Prea Cucerniciei Voastre. Și pentru că ați gîndit și simțit preoțește totdeauna, ați scris cu gîndul și cu sentimentul unui teolog și preot, pe care hirotonia a pus doar ca pe o coroană minunatul semn sacru al sacerdoțiului vizibil.

Scrisul nostru a mai avut preoți sau teologi, dar nimeni n-a unit într-un singur om un mare literat, un preot și un teolog de valoarea Prea Cucerniciei Voastre, trei rare valori în același minunat om. Alții pot vedea și admira cumva unul sau altul din darurile și calitățile ce aveți, noi le vedem și admirăm pe toate. Avem prilejul de a le putea vedea și cunoaște, și-l datorim prezenței distinsului literat și om ce sînteți, în rîndurile noastre de preoți și dascăli de Teologie. Deși noi ceilalți, neîncercați purtători de condei și de cuvînt, stăm în fața Prea Cucerniciei Voastre ca niște învățaței în fața unui maestru, Vă cunoaștem, Vă apropiem, Vă înțelegem și Vă iubim mai mult decît toți, pentrucă sînteți dintre noi, sînteți cel mai vrednic și mai prețuit dintre noi.

Ca literat și ca om sînteți al întregului popor, ca preot și ca teolog sînteți în deosebi al nostru, și avem astfel nu numai datoria și bucuria de a Vă cinsti împreună cu toți ceilalți, ci și pe aceea, care este în deosebi a noastră, de a cinsti în Prea Cucernicia Voastră pe cel mai valoros dintre noi.

Ca teolog și ca preot ați fost literat, ca scriitor ați fost teolog și preot. Literatul Gala Galaction a precedat pe preot, dar a fost totdeauna împreună cu el teologul și bunul creștin Grigore Pișculescu. Ați scris de aceea de la început cu sensibilitate și înțelegere de teolog și de viitor preot și ați mărturisit că scrisul a fost „expectativa literară” a preoției Prea Cucerniciei Voastre (*Piatra din capul unghiului*, p. 109). Preotul a inspirat pe scriitor și scriitorul a pus preotului probleme duhovnicești.

Ați privit natura și viața, pe om și lumea, cu ochii și cu inima celui care avea să slujească sau slujea Domnului. Ați privit pe urma pașilor și miinilor lui Dumnezeu. Ați relevat frumuseți, aspirații și bunuri sufletești și ați întors cu ele pe om spre interior și spre Dumnezeu. Ați adus în literatură preoți și monahi, slujitori ai altarului și ucenici ai sfîntului Antonie, ați adus vechi biserițe tănuite și părăginite și biserici care trebuiau construite; ați adus sunet de toacă și de clopote de mînăstire, ați adus mireasmă de smirnă și zvon ca de g'asuri îngerești, ați adus chipuri, simboale și virtuți edificatoare și evocatoare, ați adus pe caligraful Terțiu, exceptor Pauli Apostoli și pe Simforoza cea cu nume de aromă duhovnicească, ați adus și suflete de altă credință, atrase de minunea și bunătatea creștinismului. Ați adus gingășie, evlavie și efuziune.

Ați adus nu doar figuri, idei sau obiecte sacre; ați adus întreg Pămîntul Făgăduinței, frumusețea și binecuvîntarea Țării Canaanului patriarhal și creștin; ați adus și încetățenit în țara noastră locurile sfinte din Palestina mîntuirii lumii, le-ați adus în amintirea și în pietatea poporului român — cu puterea de privire, de evocare, de răscolire, care vă caracterizează scrisul.

Ați adus în literatură idei, imagini și sentimente morale, ați adus ceea ce face puterea și frumusețea omului, duhul. Ați văzut și zugrăvit nu numai cu ochi și mînă de mare artist, dar și cu simț, și cu intuiție de duhovnic — în acest domeniu atît de propriu nouă tuturor și totuși atît de greu accesibil pătrunderii și înțelegerii noastre, care este sufletul omenesc. Ați făcut din literatură chemare, ați făcut operă misionară și n-ați sacrificat-o nici gustului, nici interesului, nici modei literare, nici succesului ieftin, nici vreunei vanități, care nu puțin pot strica în literatură. Ați scris nu numai cu condeiul și cu talentul, ați scris și cu cugetul, cu sufletul, ați scris ca un preot: „Nu ca un preot rătăcit în literatură”, cum cu multă modestie ziceți, ci ca un preot la locul și la rangul său și în literatură.

Sînteți în clerul nostru un preot excepțional, nu numai prin talent literar

și cultură, ci și prin chipul în care gândiți și trăiți preoția. Ați fost preot misionar, un martor și propovăduitor adânc convins și cu totul desinteresat al cuvîntului lui Dumnezeu, întreg încredințat de adevărul și de sfințenia apostolatului preoțesc. Sînteți preot din dorință și din vocație, sînteți un doctor fără de arginți. N-ați cerut preoției nimic și i-ați dat totul: i-ați dat un nume cunoscut și stimat în literatura și publicistica noastră, i-ați dat talentul și opera literară, i-ați dat scrisul și cuvîntul, i-ați dat știința, puterile și timpul, i-ați dat liniștea și plăcerea unei vieți libere, i-ați dat inima toată. Ați făcut din ea un ideal și ați trăit-o și slujit-o așa, ca pe un ideal.

Purtați și impuneți cu mare cinste smerita haină preoțească, smerită pînă la înfățișare de călugăr; o purtați cu demnitate, cu nobleță și cu prestigiu sacerdotal exemplar; o purtați cu cinste spre cinstea preoției și a Bisericii. Între literați, publiciști, artiști, filcsoii și oameni de știință, între academicieni, demnitari sau în fața oamenilor politici, acolo unde preotul se simte de obicei timid, neputincios sau spășit, ați reprezentat cu modestie preoțească, dar cu vrednicie sacerdotală și cu autcritate morală personală pe marele demnitar care este, ca slujitor al lui Dumnezeu, preotul. Este o cinste și un serviciu pe care nimeni încă nu le-a făcut așa preoțimii noastre.

Ați servit preoția cu virtuți și cu merite sacerdotale pilduitoare pentru preoți, pentru credincioși și pentru studentimea teologică, cu credință întreagă și fierbinte, cu suflet curat și devotat lui Dumnezeu, cu evlavie mișcătoare, cu o nădejde plină de marile asigurări și făgăduințe dumnezeiești. Ați chemat prin cuvînt și prin faptă la Hristos, la Biserică, la preoție. Ați mîngîiat, îndreptat și cîștigat suflete, ați întărit inimi slabe, abătute sau rătăcite, sub patrafir de duhovnic mult căutat.

Ați cîștit preoția slujind, scriind, vorbind, aflîndu-Vă între credincioși și necredincioși, între intelectuali presumțioși, între indiferenți sau necreștini, și ați cîștigat lui Dumnezeu respect prin respectul pe care l-ați impus oamenilor personal, ca preot și credincios.

Deși nu aveți biserică și parohie, aveți ca preot cea mai mare enorie din București, din țară, ba din toată lumea: sufletul omenesc, sufletul oricărui creștin care Vă caută ca duhovnic uneori acasă, alteori Vă cheamă la sine, în oraș, poate chiar în țară, și cred că mult balsam duhovnicesc ați turnat în suflete pe care nu le știe nimeni.

Ați impus preoția respectului și altora decît al nostru; ați impus-o ca un preot de înaltă elită, cu acele mari daruri care se cer preotului: cultură, credință puternică, rîvnă și tact, cu dragostea de misiune, de Dumnezeu și de oameni, cu care se cîștigă încrederea și ascultarea lor. Ați alergat cu inima și cu cuvîntul oriunde ați fost chemat pentru a face bine.

Ați predat, oțiciind ca profesor la o catedră teologică universitară, știința Sfintei Scripturi. Ați pus în slujba ei și pe învățat și pe literat și pe preot, ați pus multă lectură teologică și cunoașterea a vre-o șapte-opt limbi, ați pus un rar simț al adevărului teologic, ați pus dragoste și grijă pentru instruirea și educarea studenților, acești dragi copii ai noștri, ai Bisericii și ai lui Iisus Hristos, Căruia îi pregătim ca slujitori.

Ați trezit interes și ați adus înțelegere pantru *Cartea Cărților* și V-ați ostenit cu muncă grea și îndelungată și cu pasiune sacerdotală și literară totodată pentru trecerea ei, prin traducere limpede și curgătoare, în hrana sufletească a poporului nostru. Ați tălmăcit-o cu măiestrie, cu entuziasm și cu știință și pentru ridicarea nivelului nostru teologic și pentru edificarea studenților și credincioșilor.

Ați iubit teologia și ați făcut din ea slujire sacră, ca și preoția. Ați cunoscut un învățămînt teologic căldicel, inactual, necuceritor; ați dorit un învățămînt teologic servit cu mai multă știință însuflețit de credință, de convingere, de rîvnă, cu viață și cu prestigiu, și puteți avea mulțumirea că ați contribuit cu cinste și cu folos la ridicarea lui.

Ați dorit ca profesor să formați apostoli și ați dat pentru aceasta teologiei, ca și preoției, suflet și exemplu. Ați dorit cu neostoită dorință să formați un corp de elită din tineri monahi studioși și să aprindeți candelile noi în mînăstirile vechi, să insuflați duh de viață religioasă nouă în Biserica noastră, și ați izbutit ceea ce nu făcuse nimeni, — dacă nu tot ce ați gîndit, totuși un bun și fericit început, recrutînd Domnului un număr de elemente de valoare, cu care Vă puteți mîndri, ca ucenici ai Sfîntului Vasile cel Mare și ai Prea Cucerniciei Voastre.

Ați adus Bisericii și teologiei ortodoxe foarte prețioase servicii prin personalitatea și prin acivitatea Prea Cucerniciei Voastre. A fost în deosebi, acum treizeci de ani, un moment de criză religioasă și de confuzie, în care se propaga insinuant și perseverent o învățatură sectară, mascată cu bune intenții de îndreptare a unor stări de lucruri din Biserica noastră, de către un cleric apreciat pentru cuvîntul lui, ascultat, urmat și apărut de unii cu naivitate și cu pasiune. În nedumerirea și ezitarea aproape generală, între focurile schimbate, cu sau fără multă înțelegere a situației și a oamenilor, ați intervenit Prea Cucernicia Voastră cu scrisul și cu cuvîntul. Ați făcut atunci lumină, cu clară vedere, cu autoritate, cu sinceritate, cu simțul și duhul realităților ortodoxe și cu curaj, ridicînd dig între apele turburi în care pescuiau năimiții și învățătura de cristal, limpede și luminoasă a Bisericii Ortodoxe. Ați scris atunci *Piatra din capul unghiului* (1926), o carte mare — mare nu prin volum, mare prin credință, prin sufletul, prin pătrunderea, prin hotărîrea cu care ați scris-o și cu care stă de strajă la porțile cetății ortodoxe.

Piatra din capul unghiului este nu numai o demascare și un rechizitoriu al erorii sectare, ci și o chemare pentru ai noștri la credință și la viață ortodoxă, la sacerdoțiu adevărat și eroic. Vădind rătăcirea și pretextele ei, ați pus înaintea preoțimii ortodoxe o datorie de conștiință și ați mobilizat-o ca la o acțiune mîntuitoare. Dezbrăcînd fără cruțare propaganda sectară de false intenții și aparențe, ați relevat maiestatea sacră a Bisericii Ortodoxe și tăria temelii ei dumnezeiești. Ați cîștigat Bisericii Ortodoxe o biruință și împotriva sectanților dovediți și împotriva iconomilor ei necredincioși. Ați deosebit între slujirea și trădarea Bisericii, și dintr-o scriere ocazională ați făcut o carte care va rămîne și va interesa totdeauna în literatura noastră bisericească. Ea nu este un tratat teologic, și e bine că nu este; tratatele se învechesc și se uită. *Piatra din capul unghiului* este o mărturisire de credință ortodoxă, și aceasta trebuie totdeauna. Ortodoxia e privită în ea pe sfintele ei temelii, Scriptură și Tradiție, privită cu evlavie și cu siguranța de profet a Părintelui Gala Galaction. Cine citește cartea, o închide mai întărit în credința ortodoxă și mai veghetor asupra comorilor ei de învățatură și de evlavie.

Ați precizat cu curaj și cu presentimentul a ceea ce avea să vină, poziția Bisericii în statul trecut și ați cerut pentru ea, cu îndreptățită indignare, cheile comorilor ei, ajunse, cum ziceți, în buzunarele lui Iulian Apostatul. Era vorba de conducerea laică a școlilor teologice. Azi puteți fi liniștit: Cheile se găsesc în posesia Bisericii. Ați prevăzut și prevestit ca omul care gîndește și simte nu cele ale sale și ale lumii, ci cele ale lui Dumnezeu și ale Bisericii. Ați avut dureroasă dreptate și satisfacția de a Vă fi făcut și prin aceasta o

datorie față de Biserică. Dacă apărînd dreptul și prestigiul Bisericii Ortodoxe, ați avut vreo supărare sau poros, cu atît mai meritorie lupta și mai prețios cîștigul.

Ați predicat dreptate socială, ca rod al dragostei creștine și ați militat pentru un creștinism interior, viu, activ și tolerant, aducător de pace și de bună-voire între oameni. Ați dorit o lume mai fericită, și în ea o Biserică vrednică de misiunea sa. Ați crezut și iubit și chemat această Biserică și lume lume ideală ca un apostol.

V-ați înflăcărat pentru marile chemări și interese creștine morale și ați ținut totdeauna gîndul și cuvîntul la înălțimea cerințelor ideale ale sufletului. Ați dat cuvîntului preoțesc pe amvon o căldură și o putere mișcătoare și curcuzătoare neîntrecută la noi de nimeni; ați făcut din predică bucuria mult așteptată și cîștigul ascultătorilor. Vibrează în glasul de predicator al Prea Cucerniciei Voastre sublimе ideі și simțiri ce vin de la profeți, din Evanghelie, de la apostolul neamurilor, de la marele arhiepiscop al Cezareii Capadociei, de la admirabilul om și ierarh cu gură de aur, întilniți cu alte mari energii sufletești în inima preoțească a Prea Cucerniciei Voastre.

Ați făcut tot ce ați putut să faceți și ați făcut totul cu însuflețire și cu distincție. Așa ați cinstit și literatura și presa și altarul și catedra și amvonul și tribuna; ați cinstit tot lucrul pe care l-ați făcut, tot locul pe unde ați trecut, tot omul pe care l-ați cunoscut, și acest om sîntem nenumărații prieteni, admiratori, colegi și ucenici — noi de aici — și o lume întreagă cu noi.

Sînteți pentru noi un vrednic înaintaș și mentor, sînteți un mare dar și cîștig pentru generația noastră, sînteți o favoare și un exemplu pentru noi toți și pentru urmașii noștri întru teologie și preoție.

Înțelept ca un adevărat filosof creștin, bun și blînd de o bunătate și blîndețe evanghelică, senin și luminos ca cerul însoțit, zelos și neobosit pentru tot binele, generos, mărinimos, delicat, afectuos și sincer, totdeauna cald și nobil, sînteți un om superior, de cea mai bună calitate sufletească: un om al lui Dumnezeu cum sînt puțini între oameni. Cinstindu-Vă astăzi, mulțumim lui Dumnezeu că ni V-a dăruit.

Sînteți cu drept cuvînt cel mai iubit și mai respectat dintre profesorii de Teologie, sînteți fericit și bogat în dragostea tuturor — ceea ce este atît de plăcut și atît de greu totodată. Un om care reușește această performanță morală este rar și mare ca un erou al bunătății și al duhului creștin. Un asemenea om iubim și sărbătorim în Prea Cucernicia Voastră astăzi.

Sînteți încă fericit — și sîntem și noi, — că purtați cei 75 de ani frumoși cu sănătate, cu voie bună, cu puteri de muncă și cu putere de lucru, ceea ce este o bună garanție de aniversări viitoare. Sînteți fericit că puteți încă lucra, citind și scriind, fiind și cu aceasta o pildă pentru noi și pentru alții. Știut este, chiar unora din noi, că pe masa de lucru și în sertare aveți noi mărgăritare teologice, poate și literare. Dorim să poată fi întregite, finite și publicate, spre bucuria Prea Cucerniciei Voastre și a noastră, ca să poată face parte din cununa prilejului festiv următor.

Distincții văzute pentru vrednicia și cinstirea Prea Cucerniciei Voastre, noi nu avem: nici decorații, nici titluri, nici daruri, nici ospete. Avem numai multă dragoste și mult respect, ca față de un bun părinte sufletesc al nostru al tuturor, și avem bucuria de a Vă putea spune acestea aici, în mijlocul nostru, în acest Institut, unde sînteți totdeauna prezent în știința și în prețuirea noastră. Cadrul festiv în care Vă aducem omagiul nostru este modest; omagiul

însuși este puțin și simplu, dar el este cald, dăruit și primit ca de la inimă la inimă.

Este aici, în această sală, în câteva sute de persoane o singură inimă, ba două: a noastră a tuturor, și a Prea Cucerniciei Voastre; a Prea Cucerniciei Voastre mai mare decât a noastră a tuturor, pentru că în ea încapă inima noastră a tuturor, și aceasta face iarăși o singură inimă din toate.

Frumos și mișcător spectacol ne-ați prilejuit! El face cât o minune, pentru că cel mai greu și mai mare lucru pentru oameni este să facă din toți o singură inimă. Aceasta ați făcut-o azi Prea Cucernicia Voastră și Vă mulțumim că ne-ați făcut bucuria și cinstea de a coborî din Parnas și din Sion între noi și ne-ați dat astfel puțința să ne îndeplinim o prea plăcută datorie de onoare și de recunoștință. Bunul Dumnezeu să vă sporească anii și lucrul, să vă păstreze sănătatea și să vă adauge încă multă mulțumire sufletească“.

A vorbit apoi *P. C. Diac. N. I. Nicolaescu*, profesor de Exegeza Noului Testament, despre „opera cea mai de seamă“ a părintelui Gala Galaction, „aceea care-i încoronează toate ostenele și-l face deosebit de mare în ochii noștri, ...traducerea Sf. Scripturi după cele mai bune izvoare și în cea mai frumoasă limbă românească“.

După ce a arătat greutatea muncii de traducere a Sfintei Scripturi, datorită dificultăților filologice, controverselor teologice și îndoielilor ridicate de critica textelor și exegeza cărților sfinte, părintele profesor Nicolaescu a arătat în linii generale împrejurările și modul cum a fost compusă Sf. Scriptură, varietatea cărților ce o compun, integritatea istorică a ei și însemnătatea ce o are ca „operă de învățămînt și de acțiune“, descoperindu-ne adevărul și călăuzindu-ne „spre binele suprem, desăvîșirea spre virtute și fericire veșnică“.

Pentru aceste motive, „cunoașterea cuprinsului Sfintei Scripturi constituie o îndatorire de căpetenie pentru toți credincioșii și cu atît mai mult pentru slujitorii altarelor“.

Limbile originale în care au fost scrise cărțile Sfintei Scripturi (ebraică și greacă) nu mai sînt de multă vreme vorbite sau cunoscute; numai un număr restrîns de învățați se mai ocupă de ele. De aceea, „încă din vechime s-a ivit nevoia traducerii lor în graiurile cunoscute credincioșilor“.

După un scurt istoric al traducerilor Sfintei Scripturi în limbile greacă și latină și apoi în limbile moderne, părintele profesor Nicolaescu, amintind în treacăt traducerile românești ale Sfintei Scripturi, care sînt „nu numai contribuții pioase la întărirea credinței creștine, ci și momente de seamă din istoria luptei poporului român pentru făurirea unității și independenței sale naționale“, a insistat pe larg asupra traducerii făcută de părintele Gala Galaction, care „întrece, ca valoare exegetică și frumusețe literară, toate traducerile anterioare și constituie o piatră de hotar în istoria Bibliei românești“.

„Biblia redată în românește în 1936 în colaborare cu regretatul profesor de limbi semite și orientale, preotul Vasile Radu, și cu fostul mitropolit și mai tîrziu patriarh Nicodim Munteanu, reprezintă o treaptă superioară de concepție și de metodă, căci pune în valoare textul masoretic, adică textul original al Bibliei ebraice și arată drumul firesc al oricărui viitoare traduceri... Luînd ca bază pentru noua traducere a cărților Vechiului Testament textul ebraic, traducătorii Bibliei din 1936 au împlinit... o mare nevoie științifică, o cerință imperioasă a literaturii noastre bisericești și o îndatorire a învățămîntului și misionarismului ortodox“.

Cu îndreptări și îmbunătățiri, această traducere a fost publicată din nou în anul 1938, la 250 de ani după tipărirea Bibliei lui Șerban Cantacuzino.

Ca încheiere, părintele prof. N. I. Nicolaescu s-a adresat sărbătoritului, spunînd :

„Pentru prețiosul dar pe care l-ați făcut literaturii românești, V-au cinstit, după vrednicie, Prezidiul Marii Adunări Naționale, Academia Republicii Populare Romîne și toate așezămintele culturale din țara noastră.

Pentru bogata activitate desfășurată cu devotament în slujba Bisericii ați fost omagiat cu părintească prețuire și cuvînt de laudă de către Inalt Prea Sfințitul și Prea Fericitul nostru Patriarh Justinian, în ședința Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Bucureștilor, acum trei săptămîni.

Pentru publicațiile și strădaniile sfintei noastre teologii, pentru rîvna și competența cu care ați ilustrat, timp de peste 20 de ani, catedra de studii biblice în învățămîntul nostru superior și pentru minunata tîlcuire în grai romînesc a cuvintelor Sfintei Scripturi, noi, ucenicii și urmașii P. C. Voastre pe tărîmul studiilor și învățămîntului teologic, Vă aducem astăzi cel mai respectuos omagiu de admirație și dragoste și rugăm pe bunul Dumnezeu să vă dăruiască încă mulți și fericiți ani!“

A urmat lectură din opera sărbătoritului, făcută de *P. C. Prof. Diacon Gheorghe I. Moisescu*, care a citit capitolul „Dascălul meu de religie“ (preotul Ovidiu Musceleanu) din ciclul „Galeria dascălilor mei“, după ce a făcut următoarea introducere :

„Cînd prea iubitul nostru părinte și îndrumător a trecut pragul celor trei pătrimi de veac ale vîrstei sale, îngăduiți-mi ca la acest popas de rară sărbătoare să vă citesc o pagină uitată, în care părintele Grigorie ne-a zugrăvit acum 25 de ani, cu pana sa măiastră, *chipul dascălului său de religie*.

Pentru noi, ucenicii de ieri și îndrumătorii de azi, acest chip este simbolul unei tainice înlănțuiri. Căci dorim să vedem aci nu numai pe un dascăl al dascălului nostru, ci și un dreptar de cum trebuie să fie un dascăl de totdeauna și o pildă vrednică de urmat de către ucenicii noștri de azi și de toți dascălii de mîine ai teologiei romînești“.

Adînc mișcat de dragostea și aprecierea ce i s-au arătat, prin cuvinte și ropote de aplauze pornite din sufletele tuturor, a luat cuvîntul *părintele Gala Galaction*.

Venerabilul sărbătorit și-a început cuvîntarea cu evocarea unei tradiții din antichitate și cu o fabulă :

La Romani era obiceiul ca atunci cînd oștile repurtau o victorie și se întorceau la Roma, să aibă o zi de libertate deplină, putînd spune orice despre comandantii lor; li se da astfel prilejul să debiteze injurii, calomnii și ori ce le trecea prin minte, știind că nu vor avea nicio neplăcere...

Se spune chiar că Iuliu Caesar, cu toată faima lui, a fost unul dintre generalii cei mai injuriați.

Deci fiecare om, oricît de genial ar fi, își are slăbiciunile și păcatele lui și de aceea nu trebuie să se lase încîntat de osanalele ce i se aduc. Ca om, am avut și eu păcatele și slăbiciunile mele.

Să vă spun însă și o anecdotă. Odată, într-o pădure bătrînă, se întîlnește un lup tînăr cu o vulpe mai în vîrstă. Lupul dă binețe cumetrei și-i spune: „Bine că te văd cumătră; am o întrebare care mă frămîntă grozav și te rog să mi răspunzi, că te știu isteată. Spune-mi, te rog, ce dihanie este omul? Că pe mulți din familia mea i-a nimicit omul, dar n am putut pînă acum să văd un om“. Vulpea îl răspunde: „Să știi că e cea mai rea dihanie de pe pămînt și nu te poți apropia praa mult de ea. Eu am să ți-t

arăt, dar să știi că nu stau lângă tine. Pădurea asta are revărsări spre două sate și spre marginea ei trece o șosea. Să mergem acolo și am să-ți arăt pe om“.

Lupul și vulpea stau acolo ce stau și iată că văd un copil de școală, cu traista în spinare, alergând după fluturi. Lupul întreabă pe cumătra vulpe: „Ăsta-i omul?“ „Nu, — răspunde vulpea — ăsta va fi om“!

Mai trece ce mai trece și apare un moșneag — cam ca mine — abia mergând. „Ăsta e omul?“ ,întrebă iarăși lupul. „Nu, ăsta a fost; nu mai e om“, — a răspuns vulpea.

Peste cîtva timp apare un tînăr vînător, cu pușca și tolba la spinare. „Ăsta e omul“ — a spus vulpea și a șters-o imediat.

Sînt departe, deci, de ceea ce am fost odinioară...

Iisus Hristos, Dumnezeu Fiul, a fost totdeauna prezent în preocupările mele. În 1899 terminam studiul meu despre Iulia Hașdeu (publicat în revista Literatură și Artă Romînă) astfel: „Iulie Hașdeu, virgină și poetă, rămîi suavă, în cadrul artei mele, purtînd pe fiecare tîmplă, un trio de crini, în numele Prea Sfintei Treimi!“

În timpul studiilor mele teologice pentru doctorat am visat întîile Scrisori către Simforoza, care mai tîrziu aveau să dea naștere Scrisorilor către epigonii Simforozei, străbătute de aceeași idee, a divinității Mîntuitorului, cel înviat din morți.

Apostolii erau convinși că „Hristos a înviat din morți“. Știința, care nu crede în minuni, admite și ea, ca fapt istoric necesar, convingerea apostolilor despre învierea Domnului, și ca atare trebuie să admită implicit încă un fapt istoric necesar, anume că mormîntul a rămas gol. Arătările lui Iisus, fără mormîntul gol, ar fi rămas halucinație și neant. Istoricitatea mormîntului gol este confirmată și de explicația-calomnie pe care a trebuit s-o inventeze membrii Sanhedrinului: Ucenicii au furat pe Răstignit.

Exegeza independentă se întreabă totuși, sceptică, dacă nu cumva aparițiile lui Iisus nu erau un fenomen cerebral morbid, imputabil zguduiților apostoli, și dacă nu cumva trupul lui Iisus n-a fost subtilizat din mormînt.

Pentru spulberarea acestor răstălmăciri, credem că am găsit o călăuză neașteptată, pe Saul din Tars, întîiul prigonitor al Bisericii.

Membrii Sanhedrinului erau convinși că ucenicii Galileanului au furat din mormînt pe Invățătorul lor. Dar minunea vindecării ologului de la „Poarta Frumoasă“, săvîrșită de Petru și Ioan — pe care îi cunoșteau că fusese împreună cu Iisus — a început să zdruncine această convingere a sinedriștilor. Eliberarea Apostolilor din temniță de către un înger al Domnului și mai ales minunile săvîrșite de arhidiaconul Ștefan au zdruncinat și mai mult pe dușmanii învierii lui Hristos din convingerea lor cu totul neîntemeiată.

Printre cei care se încumetaseră să se opună lui Ștefan se afla și Rabi Saul din Tars, sub modesta înfățișare a celui ce păzia veșmintele călăilor, dar cu aceleași sentimente ca și călăii. Saul păzea hainelă executorilor; era un fel de a prezida pedepsirea ereticului. Prigoana împotriva Bisericii pornită imediat după uciderea lui Ștefan este călăuzită de Saul din Tars. „Saul pustia Biserica, intrînd din casă în casă și tîrînd pe bărbați și pe femei îi dădea ca să-i închidă“ (F. A., VIII, 3).

Saul este procurorul și judecătorul de instrucție al înaltelor autorități religioase ale lui Israel. El avea mandat să scoată la lumină cum a fost furat trupul lui Iisus și cine l-a furat și — dacă se poate — unde a fost ascuns.

Pentru aceasta, el a început să se apropie de cei întemnițați, cu tactul și cu procedeele pe care i le indicau și istețimea lui firească și dialectica lui de teolog, căutând să se informeze asupra vieții și învățăturii lui Iisus, asupra ucenicilor, asupra procesului și răstignirii Lui. Dar curînd își dă seama că cei cercetați sînt cu totul străini de problema urmărită. Saul începe să se convingă că are de-a face nu cu viclenii și șarlatanii, încă nedescoperite, ci cu niște amăgiți ai simțurilor, care cred că au văzut și auzit adevăratul ceea ce a fost numai o vedenie.

Auzind de la interogații lui neîncetat și în repetate rînduri aceleași răspunsuri și aceeași mărturisire asupra învierii lui Iisus, lui Saul îi trece prin inimă, ca un cuțit, gîndul că acești oameni nu denaturează adevărul sufletului lor. Și totuși, Saul se găsea în situația de a nu putea să nu ducă mai departe cercetările începute, deși sarcina ce i se încredințase îl covîrșise. N-a aflat nimic, nici în Ierusalim și nici în împrejurimi.

În această stare de turburare sufletească, Saul a aflat vestea că parte dintre ucenicii Nazarineanului s-au refugiat în Damasc. Bănuind că printre aceștia se găsesc neapărat cei ce cunosc misterul mormîntului, Saul a pornit spre Damasc, în fruntea unei cete de polițiști ai templului. Bănuia că Damascul va dezlega enigma și va risipi nebunia Galileenilor.

Dar cînd era aproape de porțile Damascului, Saul a fost învăluit de o lumină venită din cer, a căzut la pămînt și a auzit un glas care-i zicea, în limba evreească: „Saule, Saule, de ce Mă urmărești? (Saul, Saul, lama thirdepheny). El a zis: Cine ești, Tu, Doamne? Iar Domnul a grăit: Eu sînt Iisus, pe care tu îl cauți cu înverșunare! (Ἐγώ εἰμι Ἰησοῦς ὃν σὺ διώκεις). Ci el, tremurînd și îngrozit, a răspuns: Doamne, ce voiești să faci? Iar Domnul a grăit: Scoală-te și intră în cetate și îți se va spune ție ce trebuie să faci. Saul s-a sculat de la pămînt, dar deși avea ochii deschiși, nimic nu putea să vadă. Atunci l-au luat de mînă și l-au băgat în Damasc“ (F. A., IX, 3-8).

Prin urmare: „De ce Mă urmărești“ — și nu: „De ce mă prigonești“; „Eu sînt Iisus, pe care tu îl cauți cu înverșunare“ — și nu: „Eu sînt Iisus, pe care tu îl prigonești“. Saul nu prigonea pe Iisus, ci răscolea sufletele și pămîntul ca să găsească trupul Lui. Înțelesul adevărat, revelator, este deci: „urmăresc“, „alerg după“, „caut cu patimă“, și numai într-o accepțiune dematerializată și evoluată însemnează „prigonesc“.

Așa stînd lucrurile, trebuie să conchidem, cu fermitate, că Pavel a văzut, într-adevăr, mărirea lui Dumnezeu în minunea din apropierea Damascului, așa cum susțin unii exegeți (A. Deissmann), interpretînd v. 6 din cap. XXIV al epistolei a II-a către Corinteni, dar „pe fața lui Hristos“ Saul căuta cu înverșunare pe cei ce deturnaseră trupul, cu alte cuvinte pe însuși Iisus, socotit ca furat din mormînt. Il credea pe Iisus mort și ascuns undeva. Biruitorul morții trebuia să se arate inchizitorului cu trupul Său preamărit. Saul căuta de zor pe Iisus.

Ceasul Damascului n-ar fi fost ce a fost, dacă Saul nu găsea pe Cel căutat cu înverșunare. La porțile Damascului zbuciumul lui Saul, enigma care îl chinuia, Iisus după care alerga... s-a luminat, s-a transfigurat întru minune și adevăr: Saul a găsit ce căuta! Saul a găsit pe Iisus, dar nu în hubele intrigii și ale fraudei, ci în splendoare și putere dumnezeiască! Saul zăcea la pămînt... dar cînd s-a ridicat, Saul nu mai era Saul, ci Pavel, Apostolul lui Iisus Hristos.

Cuvintele Domnului, adresate lui Saul la porțile Damascului, și-au pierdut sensul lor strict istoric, căci însuși Pavel a dorit această pierdere, și

au rămas numai generale și solemne. Τι με διώκεις de la înțelesul special și propriu situației: „de ce gonești după mine“, la înțelesul general și acceptabil tuturor: „de ce mă prigonești?“ Specificul s-a pierdut.

Ne găsim în fața unei neașteptate și provocatoare probleme filologice pe care mă străduiesc să o desleg, rugînd, pentru aceasta, pe părintele profesor Nicolaescu, să mă ajute, urmărind sensul cuvintelor în cauză în întreg Noul Testament. Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian — cu prilejul sărbătoririi mele, — m-a îndemnat să pun la punct această lucrare cît mai curînd posibil, pentru a putea fi tipărită chiar în acest an.

În concluzie, eu unul cred că înțelesul interpelării de la porțile Damascului este: De ce mă urmărești?... Eu sînt Iisus pe care tu îl cauți cu înverșunare.

Iubiți studenți, nimeni nu se poate numi creștin, dacă nu crede cu ardore și cu convingere în Invierea lui Iisus Hristos, așa cum a crezut Sfintul Apostol Pavel, după descoperirea de pe drumul Damascului. De aceea studiați cu temeinicie și cu dragoste de adevăr, aprofundați problemele teologice, lămuriți-le, pentru voi și pentru toți, căci voi sînteți cei care veți duce mai departe străduințele și ostenele noastre. Sînt sigur că între voi vor fi mulți dornici să descopere adevărul, lămurind unele probleme asupra cărora mai sînt încă unele contradicții și neînțelegeri. Acestea le revine datoria să desăvîrșească deslegarea problemei pe care am înfățișat-o astăzi, putînd spune apoi, cu toată convingerea, împreună cu marele Apostol al neamurilor: „Hristos a murit pentru păcatele noastre, potrivit Scripturilor,... s-a îngropat și a înviat a treia zi, potrivit Scripturilor...“ (1 Corinteni, XV, 3-4). Amin!

Corul studenților, condus de maestrul Nicolae Lungu, a intonat imnuri religioase și, împreună cu întreaga asistență, „Mulți ani trăiască!“

TEODOR N. MANOLACHE

INDRUMARI PASTORALE

PREDICA PRIN EXEMPLUL PERSONAL

Despre preotul creștin nu se poate vorbi cu înțeles deplin fără să fie adus în legătură cu Mântuitorul. Lucrarea și prezența lui în viața credincioșilor nu pot fi înțelese îndeajuns decât proiectând asupra lor lumină din lumina cea neapusă a vieții și activității Domnului nostru Iisus Hristos.

Misiunea Domnului a fost, precum se știe, aceea de a mântui pe cei ce vor să-L urmeze, adică de a-i scoate din cercul de vrajă al vieții egoiste și meschine, în care-i povîrnise păcatul, și de a-i readuce în circuitul înviorător și creator de viață nouă al împăcării cu Dumnezeu și cu comunitatea semenilor.

Activitatea desfășurată de Mântuitorul în acest scop o exercită, ca uns și împuternicit al Său, și preotul. Precum Domnul, așa și preotul desvoltă în vederea mântuirii credincioșilor, o activitate profetică-învățătoarească, sfîntitoare și de conducere duhovnicească, contemporaneizînd astfel fiecărei generații pe Acela, despre care Scriptura zice că «întru nimeni altul nu este mîntuire» religioasă (Fapte IV, 12).

Toate aceste trei activități ale preotului sînt neapărat trebuitoare pentru înfăptuirea scopului urmărit. Dar în ordinea desfășurării lor, locul prim îl ocupă activitatea învățătoarească.

Prin propovăduire, preotul introduce pe ascultători în atmosfera duhovnicească a revelației dumnezeiești, îi pune în legătură cu învățăturile de credință și viață ale creștinismului, le trezește și cultivă interesul pentru cele ale sufletului, le desvoltă, cu alte cuvinte, credința. Prin propovăduire preotul caută să facă sensibilă și cît mai receptivă întreaga ființă a credincioșilor, față de izbăvitoarele învățături ale Mântuitorului.

Intr-adevăr, nu poți crede ceva pînă ce mai întîi nu-ți dai seama cu mintea ta, că sînt temeieri suficiente, cari te îndreptățesc să crezi ceea ce ți se transmite. «Nullus credit aliquid nisi prius cogitaverit esse credendum» — zice Fericitul Augustin ¹⁾.

Predica tocmai acest lucru îl urmărește: să înfățișeze ascultătorilor învățătura creștină, pentru ca ei să cumpănească și să se decidă liber dacă să o accepte sau să o respingă. Acesta și este motivul pentru care Domnul, în cuvîntarea din ziua înălțării Sale la cer, a poruncit apostolilor ca

---

1. Migne, P.L. XLIV, col. 962, — la Roventza, *Esența și rolul credinței în Teologie*, București 1932, p. 14.

mai întâi să învețe, și apoi să-și împlinească celelalte îndatoriri. «Mergînd, a zis El, învățați toate neamurile, botezîndu-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfîntului Duh» (Mt. XXVIII, 19). Deci, mai întâi propovăduirea Evangheliei, și apoi administrarea tainelor și mînuirea puterii de conducător duhovnicesc.

Porunca a fost înțeleasă și respectată întocmai de Sfinții Apostoli. Spune marele Apostol al Neamurilor, în scrisoarea sa către Romani (X, 13-14): «Oricine va chema numele Domnului, se va mîntui. Dar cum vor chema numele Aceluia în care încă nu au crezut? Și cum vor crede în Acela de care n-au auzit? Și cum vor auzi fără de propovăduitor?».

Înțelesul cuvintelor nu e greu de desprins. Neîntrecutul interpret al Domnului ne învață că nimeni nu poate crede în Hristos Mîntuitorul pînă ce mai întâi nu aude pe cineva propovăduind despre viața și învățătura Lui. Calea către credință trece prin auz. Convingerea aceasta a fost atît de vie și puternică în sufletul Apostolului, încît ea l-a stăpînit total de-a lungul întregii sale activități și l-a promovat la nivelul unui model unic de propovăduitor al Domnului, plin de vigoare, pasiune și neastîmpăr. Nu arareori, sufletul lui de înflăcărat predicator, conștient de covîrșitoarea răspundere ce-i revenea, izbucnește în graiuri de turburătoare rezonanță: «Că de vestesc Evanghelia n-am cuvînt de laudă întrucît poruncă mare stă deasupra mea. Vai mie dacă nu binevestesc» (I Cor. IX, 16). Iar ucenicului, hirotonit episcop, îi scrie cuvinte smulse din inima lui mare: «Propovăduiește cuvîntul, stăruiește cu timp și fără timp, muștră, ceartă, îndeamnă cu toată îndelunga răbdare și dînd necontenit învățătura» (II Tim. IV, 2-3). Deci nu o propovăduire periodică, în salturi, cu întreruperi din comoditate sau negrijă, ci o evanghelizare perseverentă, susținută, stăruitoare, metodică, aceasta este porunca pe care Pavel i-o dă ucenicului, cu privire la propovăduire.

Convingerea că pentru a face pe cineva să accepte credința creștină, e necesar ca mai întâi să se predice despre Hristos a stăpînit și pe ceilalți Apostoli, determinînd acel activism misionar al lor, fără pereche în întreaga istorie a creștinătății.

Așa dar, preotul e chemat să desfășoare întâi de toate o activitate învățătoarească. Ce înțeles are însă termenul a învăța? Care e, în Biserica creștină, conținutul acestui concept?

Cînd Mîntuitorul poruncește Apostolilor Săi: «Mergînd învățați...», El înțelege că aceștia aveau să meargă din loc în loc, dela popor la popor, spre a transmite ascultătorilor învățăturile evanghelice. Am înțelege incomplet, însă, cuvintele Domnului, dacă ne-am imagina că pentru El a învăța s-ar reduce exclusiv la procesul unei simple transmiteri de cunoștințe, de învățături religioase teoretice. Mîntuitorul n-a venit în lume pentru a da oamenilor o teorie nouă și pentru a le satisface curiozitatea și setea de a cunoaște. Preocuparea Lui față de ascultători nu se rezumă la un interes pur didactic-instructiv, ci țintește mult mai departe. Anume, El urmărește convertirea, regenerarea sufletească, transformarea radicală a celor ce vor să-I dea ascultare.

În numeroase locuri, Sfînta Scriptură (în deosebi Sfîntul Evanghelist Ioan) subliniază că Fiul lui Dumnezeu a venit în lume tocmai pentru ca aceasta să aibă viață, să-și poată croi o viață nouă, cît mai apropiată, în

ce privește puritatea și sfințenia, de aceea pe care El însuși a pilduit-o în chip desăvârșit.

De altfel, acesta și este înțelesul cuvîntului: «învățați», folosit de Domnul în versetul citat (Mt. XXVIII, 19) nu însemnează simplu a învăța, ci a învăța în așa chip ca ascultătorii să devină adevărați ucenici, capabili și deprinși să convertească, fără rezervă, în faptă vie, învățătura ce li se transmite.

Cînd Domnul poruncește ucenicilor: «Învățați!», El le precizează de fapt marea îndatorire de a propovădui în așa chip ca ascultătorii să fie cîștigați pentru Evanghelie nu numai cu o parte a ființei lor, cum ar fi de pildă puterea de înțelegere, ci cu întreaga lor viață, deci și cu inima, cu întregul lor potențial de emotivitate, imaginație și voință practică, creatoare. Cînd Domnul îi trimite pe ucenici să învețe, El le poruncește să nu se mulțumească numai cu cîștigarea adeziunii intelectuale a ascultătorilor, ci să se ocupe de ei atîta timp pînă ce vor izbuti să le dea sentimentul că pot aplica învățătura creștină, pînă ce le vor forma deprinderea satornică de a se călăuzi în viața de toate zilele după principiile evanghelice.

Este limpede, deci, că propovăduitorul creștin nu se poate limita, nu trebuie să se limiteze numai la o simplă împărtășire de învățatură teoretică. El are marea misiune de a face din ascultători nu niște credincioși erudiți, ci credincioși practicanți, credincioși care să trăiască, să aplice în viața lor de toate zilele învățăturile Mîntuitorului.

Pentru aceasta însă, este nevoie din partea preotului, de ceva mai mult decît de talent oratoric. Firește, îndemînarea de a propovădui este și ea de mare importanță. Fără o asemenea îndemînare sămînța învățăturilor creștine riscă să rămîna ferecată în jîtnițele textelor sfinte. Cuvîntul viu e căușul care o scoate și o împlîntă, spre rodire, în glia inimilor care vor s-o primească. Dar predica prin viu grai, oricît de bine întocmită și oricît de măestrit rostită, nu e de ajuns, ea singură pentru realizarea țintei urmărite: ridicarea inimii și a voinței practice a ascultătorilor la nivelul învățăturilor lui Hristos. Pentru aceasta mai e nevoie și de altceva. Și anume, din partea preotului se mai cere ca el să facă dovada sincerității și convingerii sale de slujitor al Evangheliei, prin faptă, viață, prin exemplul său personal²⁾.

În materie de zidire creștină, o predică prin viu grai lipsită de sprinjinul efectiv și permanent al pildei directe, date de propovăduitorul însuși, rămîne o cuvîntare cu slabă putere de pătrundere și de aceea, săracă în rezultate.

Predica creștină este o predică prin cuvînt, dar și mai ales prin pilda vie, nemijlocită, prin faptă.

În cele ce urmează ne propunem să insistăm asupra propovădaniei prin exemplul personal.

*

Preoția nu e o instituție specific creștină. O găsim întîlnind într-o formă sau alta, oriunde întîlnim o credință și un cult organizat. O întîlnim la popoare mai vechi și mai noi, mai puțin evolute sau mai răsarite, ca un așezămînt cu misiune bine determinată în sînul comunităților religioase.

2. Pr. Prof. P. Vintilescu, *Preotul în fața chemării sale de păstor al sufletelor*, București 1934, p. 135 și urm.

Vrednic de subliniat e faptul că credincioșii diverselor religii au văzut totdeauna în preoți o categorie de oameni aparte. Anume, au văzut întrînșii oameni cunoscători ai voinței zeilor, inițiați în tainele religioase și săvârșitori ai unor rituri sacre, rezervate lor cu exclusivitate.

Față de asemenea bărbați, credincioșii se purtau cu cinstită și respect. Se purtau cu cinstită și respectul cuvenit unor ființe în persoana cărora li se părea că văd răsfrîngându-se ceva din măreția zeilor. Dar trebuie să adăugăm că, în general, cultivarea și manifestarea respectului față de preoți au fost condiționate nu numai de poziția lor oficială, dar și de modul lor de viață, de purtarea, de faptele lor. Credincioșii au socotit nimerit să ceară preoților nu numai o împlinire conștiințioasă a riturilor, dar și o viață, o purtare cât mai în acord cu preceptele religiei propovăduite. Și istoria religiilor ne arată, că, cu cât o credință e de un conținut mai bogat și mai evoluat, cu cât principiile ei sînt mai înalte, cu atît și pretențiile credincioșilor față de viața morală a preoților sînt mai numeroase, mai insistente și mai severe.

Preotul Vechiului Testament, de pildă, era obligat să respecte o seamă de rîndueli precise privind curăția și viața lui practică.

De sigur, dat fiind caracterul pedagogic-pregătitor al Vechiului Testament, precum și tendința factorilor cu răspundere de a păstra nealterată de infiltrări streine, mereu posibile, Legea lui Iahve, preotul își concentra efortul în direcția cunoașterii și împlinirii cât mai exacte a sacrificiilor, foarte numeroase, sîngeroase și nesîngeroase, a actelor de curăție levitică etc. Dar pe lîngă slujirea legată de jertfelnic (Num. XVIII, 7), preoții mai aveau și îndatorirea de a învăța poporul. «Să învățați — zice Domnul către preoți — să învățați pe fiii lui Israel toate legile, pe care le-a poruncit lor Domnul» (Lev. X, 11; Deut. XVII, 9-11; Ezech. XLIV, 23; Maleahi II, 7). Și anume să învețe nu oficial, distant, rece, fără inimă, ci în așa chip ca ascultătorii să se lase convinși de cele auzite și să le împlinească cu sfințenie (Deut. XXIV, 8); iar în caz de abatere, credincioșii să se lase întorși dela fărădelege (Maleahi II, 6). Un asemenea rezultat însă, era condiționat, nu în mică măsură, și de viața de toată ziua a preoților învățători.

De aceea în numeroase locuri, Scriptura Sfîntă le cere acestora purtare exemplară, viață de o puritate împinsă pînă la sfințenie. Astfel li se cere să nu se atingă de nimic din ceea ce e necurat (Lev. XXI, 1 sq.; Ezech. XLIV, 25); să nu bea vin, nici băutură amețitoare ca să poată deosebi ce e sfînt de ce nu e sfînt și să poată învăța (Lev. X, 9-11); să umble întru dreptate și pe buzele lor să nu se afle strîmbătate (Mal. II, 6). Alteori li se cere direct să fie sfinți. «Zis-a Domnul către Moise: grăește preoților și le zii.. să fie sfinți ai Dumnezeului lor, că ei aduc jertfă Domnului și pîne Dumnezeului lor și de aceea să fie sfinți» (Lev. XXI, 1, 6). (Ca unii cari slujesc lui Dumnezeu: sfințeniei absolute, și trăesc în intimitatea Lui, preoții au adică, ei mai întîi, obligația de a se strădui să dea pilda unei vieți cât mai curate, cât mai corespunzătoare cu misiunea sfîntă ce le revine și cu preceptele pe care le vestesc altora. Calea sfințeniei nu este calea împlinirii mecanice a unor acte simbolice, ci e calea împlinirii efective a poruncilor Domnului. Preoții «să păzească poruncile mele ca să nu aibă asupra-le păcat și să nu moară întrînsul cînd vor călca acestea» (Lev. XXII, 9). Care anume porunci să le păzească se vede clar din contextul Legii sfinte. Acestea sînt poruncile privitoare la feluritele sacrificii

și acte de curățire, poruncile Decalogului, apoi diferitele prescripții cu caracter moral-social precum: respectarea dreptului străinului și al orfanului (Deut. XXIV, 17); ocrotirea celor asupriți (Isaia I, 17); săvârșirea celor cerute de dreptate și purtarea cu îndurare a unuia față de celălalt (Zah. VII, 9-10; Ierem. VII, 4-6), etc.

Așa dar, principiul că preotul nu trebuie să se mărginească doar la cult și la vestirea Legii Domnului, dar că la acestea trebuie să adauge pilda curată, sfântă, a vieții proprii, este cunoscut Vechiului Testament.

Una este, însă, cunoașterea principiilor morale, și alta practicarea, aplicarea lor consecventă în viața de toate zilele. Cunoașterea acestor porunci o aveau, de sigur, preoții Vechiului Testament. În privința practicării lor, însă, ei au lăsat mult de dorit. Nu vom intra aici în amănunte, ci vom observa doar atât că, nu arareori, verbul de foc al Profetilor se îndrepta bîciuitor și asupra preoților alunecați în fără-de-legi. Ieremia, de pildă, e trimis «ca un stîlp de fier» nu numai împotriva împăraților, ci și a preoților înhăitați cu asupritorii (Ierem. V, 31), înșelătorii, cu cei ce săvârșesc urîciuni, nu știu de rușine (VI, 13-15), își văd de calea lor, umblînd după folosul propriu (Isaia LXVI, 11). Uneori glasul Profetilor se prefăce în sabie de jar, înfigîndu-se necruțător în fără-de-legea păstorilor. «Vai de păstorii lui Israel — tună înfricoșător Iezechiel. Păstorii nu trebuiau ei oare să păstorească turma? Dar voi ați mîncat grăsimea și cu lîna v-ați îmbrăcat, iar turma n-ați păscut-o. Pe cele slabe nu le-ați întărit, oaia bolnavă n-ați lecut-o și pe cea rănită n-ați legat-o; pe cea rătăcită n-ați întors-o și pe cea pierdută n-ați căutat-o, ci le-ați stăpînit cu asprime și cruzime. Și ele, neavînd păstor, s-au risipit, și risipindu-se au ajuns mîncarea tuturor fiarelor cîmpului... De aceea ascultați, păstori, cuvîntul Domnului. Precum e adevărat că Eu sînt viu, zice Domnul Dumnezeu, tot așa-i de adevărat că voi face dreptate... Iată, viu asupra păstorilor și voi cere oile Mele din mîna lor» (XXXIV, 2-5, 7-8, 10). Cuvintele sfîchiue arzător viața păstorilor înrăiți, abătuți de la îndatoririle lor elementare și ajunși prin purtarea lor murdară și scandaloasă, pricină de pierzanie pentru păstoriți. Cîtă distanță între chipul preotului privit sub unghiul cerințelor Legii, și între preotul așa cum îl vedeau Profetii în viața lui de toate zilele!... Legea cerea un preot curat, bun, drept, sfînt, ocrotitor al păstoriților, realitățile vieții însă îl arătau diformat, ros de păcate și slăbiciuni mari.

Slăbiciunea aceasta a preoției Vechiului Testament se explică, în mare parte, prin lipsa harului sfîntitor, înnoitor, înviorător al sufletului în resorturile lui adînci.

Despre un dar, care să ajute omului să biruiască păcatul personal, se poate vorbi și în Vechiul Testament, dar despre o sfîntire reală, ființială a lui, despre o eliminare a celui substrat păcătos ereditar, din care se alimentează continuu păcatele personale, încă nu poate fi vorba acolo, și atunci preoția vechi-testamentară n-a putut fi nici ea o preoție a harului sfîntitor, nici în ce privește înstituirea, nici cu privire la misiune. Lipsiți de puterea care să le hrănească inițiativele, rezistențele și încordările grele împotriva tentațiilor și păcatelor, preoții de atunci nu e de mirare că alunecau cu ușurință pe căi diametral opuse celor indicate de Legea Sfîntă și, putem spune, și de conștiința lor.

Tensiunea aceasta dureroasă, pe de o parte dintre conștiința pretențiilor ridicate de Legea Sfântă, pe de alta dintre neputința împlinirii lor, e rezolvată definitiv odată cu venirea Mîntuitorului.

Creștinismul este religia harului regenerator de suflete și izvorîtor de viață nouă. În cadrul lui, sacerdoțiul, atingînd stadiul ultim și cel mai înalt, dispune de puteri duhovnicești nemai cunoscute pînă atunci. Puterile acestea aveau menirea de a se face sensibile la preoți, în activitatea lor de învățători prin viu grai, dar mai cu seamă prin faptele, gesturile, atitudinea, viața lor de fiecare zi.

Dacă preoții Vechiului Testament erau oameni dintre cei cari «zic, dar nu fac», cum îi caracterizează Mîntuitorul însuși (Mt. XXIII, 3; cf. și Rom. II, 19 sq.), adică dacă preoții Vechiului Testament cereau altora să ducă o viață în acord cu prescripțiile Legii, fără ca, în general, ei înșiși să dea pilda unei asemenea vieți, preoții Noului Testament erau chemați să înfățișeze lumii o privescătoare cu totul nouă.

Învățături frumoase auzise, destule, lumea, și pînă la venirea Domnului. Dar pilda concretă a unei vieți trăite la nivelul învățaturii propovăduite, și mai ales pilda unei vieți duhovnicești desăvîrșite, aceasta nu avusese încă prilej s-o vadă.

Lipsa aceasta esențială o împlinește, cel dintîi în istoria religioasă, Iisus Hristos, Domnul nostru.

Între învățătura și viața Lui nu se poate face decît în abstract deosebire. Între una și alta nu există nicio diferență de nivel, nu există nicio tensiune, ci una acoperă complet pe cealaltă. Învățătura Lui se oglindește desăvîrșit în faptele Lui, și viața Lui se răsfrînge, fără rest, în învățatură. Sudura dintre una și alta e atît de strînsă, încît ele formează un tot organic, neîmpărțit și nedespărțit. Una tâlcuește desăvîrșit pe cealaltă.

Astfel, cînd poruncește vînturilor și valurilor mării, vindecă pe bolnavi, înviază morți, redîndu-i vieții familiare și sociale, El împlinește cuvîntul: «Datu-mi-s-a toată puterea în cer și pe pămînt...». Cînd eliberează pe păcătoși din servitutea păcatului, reîntorcîndu-i în circuitul vieții normale, Domnul împlinește ceea ce Insuși a zis: «Am venit să aflui pe cel pierdut...», și: «Eu sînt Păstorul cel bun...». Cînd la Cîna cea de Taină spală, smerit, picioarele Apostolilor, întărește cuvîntul: «Care dintre voi voiește să fie cel dintîi, să vă fie vouă slugă». Cînd pășește pe calea Golgotei, suferind cum n-a suferit niciodată vreo ființă pe pămîntul acesta, și cînd se răstignește pe Cruce, El adeverește învățătura: «Păstorul cel bun își pune viața pentru oile sale...». Prin Învierea Sa din morți arată practic că nu-i o simplă metaforă, învățătura: «Eu sînt învierea și viața; cine crede întru Mine, viu va fi...».

Așa dar, Domnul propovăduiește prin viu grai, dar în același timp El își întărește cu fapta, învățătura. El știe că adevărul transmis doar pe calea cuvîntului poate fi oricînd tras la îndoială de către ascultători și că îndoiala constituie totdeauna o piedică psihologică dintre cele mai mari în calea voinței de a acționa în direcția învățaturii primite. De aceea, pentru a crea de la început cît mai bune condiții sufletești pentru aplicarea învățaturii Sale, Domnul o propovăduiește nu numai prin cuvînt, dar și prin fapta vie, prin exemplul direct al vieții proprii. Adînc cunoscător al sufletului omenesc, Domnul știe că învățătura înfățișată în mod intu-

itiv, prin pilda directă, influențează în mult mai mare măsură asupra voinței, decât o poate face simpla ei transmitere prin grai.

Principiul acesta, El cere să fie respectat și de următorii Săi în misiunea propovăduirii Evangheliei. «Pildă v-am dat vouă...», ca și voi să lucrați precum am lucrat Eu.

El îi trimite pe Ucenici în lume să învețe, dar să învețe așa ca ascultătorii să perceapă nu numai auditiv, ci și vizual, din pilda vieții lor, a propovăduitorilor, adevărul, frumusețea și măreția învățăturilor evanghelice. «Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, încât să vadă faptele voastre cele bune, și să mărească pe Tatăl vostru carele este în ceruri» (Mt. V, 16). Preotul adică să fie lumină duhovnicească în mijlocul credincioșilor, o lumină care se dăruie acestora nu atât sau nu numai prin cuvânt, cât mai ales prin faptele bune; virtuțile lui interioare să răzbată, ca o lumină, prin fapte, pentru ca credincioșii, văzându-le, să le aplice și ei în viață și să proslăvească pe Domnul, care le-a ridicat din mijlocul lor asemenea slujitori. În concepția Mîntuitorului, preotul e chemat să strălucească nu atât prin cuvânt, cât mai ales prin faptă.

Dacă cuvîntul se adresează mai mult minții, învățătura intuită în pilda vie face să vibreze și inima și, deci, poate atrage mai ușor de partea sa voința. Căci în înrîurirea ei asupra credincioșilor, propovăduirea creștină nu urmărește o inițiere intelectuală a lor în teoria creștină, ci obișnuirea voinței lor de a aplica, de a practica învățătura. Din punct de vedere creștin, nu cel ce zice Doamne, Doamne, intră în împărăția cerurilor (Mt. VII, 21), adică nu cel ce se limitează la desfășurarea unei activități teoretice asupra credinței, ci cel ce face voia Tatălui Cereșc, cel ce luptă să-și dezvolte viața pe linia voinței dumnezeiești.

În procesul de înduplecare, de educare a voinței credincioșilor, exemplul personal comportă o mult mai mare valoare decât cuvîntul. De aceea Domnul atrage de repetate ori atenția Ucenicilor asupra necesității de a învăța pe credincioși și prin fapte. «Voi sînteți sarea pămîntului, dacă sarea se va strica, cu ce se va săra?».

În mijlocul credincioșilor adică, preoții să aibă grijă ca oricine va veni în atingere cu dînșii, cu purtarea, cu viața lor, să capete un alt gust și anume gustul vieții curate, gustul faptelor de aleasă ținută morală, gustul sfințeniei. Denumirea simbolică de «sare a pămîntului», Mîntuitorul o dă Ucenicilor Săi, nu întrucît aceștia sînt simpli transmitători ai unei învățături neobișnuite, ai învățaturii evanghelice, dar mai ales întrucît ei izbutesc a se identifica întru totul cu această învățătură, întrucît ei izbutesc să se lase pătrunși de principiile creștine în așa măsură, încît acesta să facă corp cu viața lor, și viața lor să facă corp cu Evanghelia. «Voi sînteți sarea», — adică prin întreaga voastră viață voi trebuie să împliniți în mijlocul credincioșilor funcția sării în bucate, funcția de înlăturare a alterării, a descompunerii și a asigurării gustului bun, adică a sănătății duhovnicești.

Cînd vorbește despre porunca iubirii, Domnul subliniază că dovada acesteia nu se poate face decât prin împlinirea poruncilor Evangheliei Sale. Și, în primul rînd preoții nu-și pot legitima calitatea lor de Ucenici ai Domnului, decât dovedindu-și iubirea prin împlinirea poruncilor de El date. «Dacă Mă iubiți pe Mine, păzi-veți poruncile Mele». «Cine nu Mă iubește, nu ține cuvintele Mele» (Ioan XIII, 35; XIV, 15, 24). Criteriul

adevărata ucenicie în slujba Domnului, în primul rând al adevăratei preoții creștine, este nu atât măiestria în învățătura teoretică, în propovăduirea prin cuvânt, cât mai ales zeloasa împlinire a poruncilor, propovăduirea prin fapta, prin exemplul personal.

De lucrul acesta sînt deplin conștienți Sfinții Apostoli. După pilda Mîntuitorului, ei își înțeleg misiunea nu numai ca o activitate de instruire prin grai a ascultătorilor, dar și ca o îndatorire de edificare a acestora prin exemplul viu al vieții lor, trăite în cel mai deplin acord cu învățăturile propovăduite. «Luați-vă după mine —, scrie Sf. Apostol Pavel, Corintenilor — precum și eu (mă iau) după Hristos» (I Cor. IV, 16; XI, 1; Filip. III, 17). Apostolul nu le spune simplu să urmeze învățaturii ce le-a propovăduit prin cuvânt, ci-i îndeamnă să-i urmeze lui, faptelor, pildei lui personale. Nu doar că ar deprecia valoarea propovăduirii prin grai a Evangheliei. Dar el știe că o asemenea propovăduire nu însemnează mare lucru, dacă, acolo unde se produce, nu crează viață nouă și în primul rând, dacă nu înnoiește viața propovăduitorilor înșiși.

Propovăduind altora înnoirea vieții prin Evanghelie, marele Apostol a socotit necesar să o înnoiască întîi pe a sa proprie, și încă într-o asemenea măsură încît să poată cere altora, cum a și cerut de fapt, să i-o ia drept model. Astfel, neîntrecutul pedagog al lui Hristos subliniază încă odată principiul fixat de Mîntuitorul, potrivit căruia, în materie de înduhovnicire a credincioșilor, este neapărat trebuitor să te folosești nu numai de învățătura transmisă prin cuvânt, dar și de pilde corespunzătoare.

Convingerea adîncă a Apostolului, despre valoarea deosebită a predicii nedespărțite de exemplul personal, e repetat exprimată în epistolele sale: «Cele ce ați învățat și ați luat și ați auzit și ați văzut la mine: acestea să le faceți», scrie el Filipenilor (IV, 9). Filipenii adică să se călăuzească în viața lor după învățătura, pe care ei au auzit-o din cuvîntările lui și, în același timp, au văzut-o practică în viața lui. Cînd Tesalonicenii făcură practic dovada că-i urmează pilda, Sfîntul Apostol Pavel scrie cuvînte de laudă la adresa lor, spunîndu-le că deși au avut multe neazuri, ei totuși îi calcă pe urme, ajungînd ca, la rîndul lor, să fie ei înșiși pildă pentru toți credincioșii din Macedonia și din Ahaia (I Tes. I, 6-7; II Tes. III, 9, etc.).

Convingerea lor cu privire la valoarea și necesitatea predicii prin exemplu, Sfinții Apostoli au căutat s-o transmită și urmașilor. Intre povăturile de ordin pastoral adresate ucenicilor, ei au înscris la loc de frunte datorîia de a fi întru toate pildă vrednică de urmat pentru păstoriți. «Nimeni să nu disprețuiască tineretea ta, — scrie Sf. Pavel în întîia epistolă către ucenicul său Timotee; ci te fă pildă credincioșilor cu cuvîntul, cu purtarea, cu dragostea, cu credința, cu curăția» (IV, 12). Sf. Apostol îndeamnă pe episcopul de curînd hirotonit al Efesului, să se poarte așa ca în viața lui nimeni să nu poată descoperi vreo urmă de alunecare și întinare. Mai mult: osteneala lui să nu se rezume numai la o evitare a răului; voința să nu se limiteze doar la o înăbușire și ocolare a păcatului, ci totodată să se angajeze cu toată energia în direcția practicării virtuților creștine pînă la măsura care să-i dea dreptul de a se înfățișa pe sine ca pildă credincioșilor și de a cere acestora să-i calce pe urme. Episcopul, preotul creștin, nu se poate mulțumi numai cu ferirea de rău, cu nesăvîrșirea răului. El e dator credincioșilor cu mult mai mult

și anume cu pilduirea directă, continuă și bucuroasă a binelui, pe care-l propovăduiește prin cuvânt. El nu-și mai poate acoperi eventualele abateri cu pretextul că exigențele învățăturilor sfinte ar fi prea mari în raport cu puterile de care dispune. Vremea în care se putea spune că săvârșirea binelui e împiedicată de legea păcatului (Rom. VII, 18 și urm.) a trecut. Acum credinciosul creștin trăiește sub imperiul unei legi noi, sub imperiul legii «duhului vieții în Iisus Hristos» (Rom. VIII, 2); sub imperiul harului care conferă primitivului puteri noi menite a-l pune în condiția de a împlini ceea ce i se cere prin rânduialile religio-morale. Osebit de ceilalți credincioși, preotul e în situația că, în plus el poartă în ființa sa harul hirotoniei. Ca purtător al harului, aproape în plenitudinea lui, preotul e obligat mai mult decât orice credincios să dovedească prin fapte prezența într-însul a acestei dumnezeiești puteri. Cine pe lângă celelalte haruri l-a mai acceptat și pe acela al hirotoniei, și-a asumat, de bună voie, sarcina de a tâlcui credincioșilor învățătura, nu numai prin viu grai, — căci în definitiv lucrul acesta l-ar putea face și un laic —, dar și mai ales prin faptă, ținută, purtare, prin întreaga lui viață. Asupra acestui lucru, Sfântul Pavel ține să-i atragă în mod deosebit atenția lui Timotei, scriindu-i: «Nu fii nepăsător față de darul ce este întru tine, care ți s-a dat prin proorocie, cu punerea mâinilor preoției. Cugetă la acestea, țin-te de acestea, ca înaintarea ta să fie învederată pentru toți. Păzește-te pe tine însuși și învățătura...» (în a II-a ep., cap. IV, 14-16), Sfântul Apostol Pavel vrea să spună că Timotei, că orice preot creștin, să nu rămână nepăsător, indiferent față de îndatoririle ce decurg pentru el din primirea harului hirotoniei. Să cugete mereu, să adâncească necontenit cuprinsul Sf. Scripturi și să învețe fără astîmpăr, pe ascultători. Și anume, să-i învețe așa ca aceștia să constate și ei progresul continuu al preotului, atât în ce privește adâncirea înțelesului învățăturilor sfinte, cât și îmbunătățirea corespunzătoare a vieții, a faptelor, a purtării lui.

Așa dar, în exercitarea misiunii sale de învățător cu graiul și cu fapta, preotul va trebui să se ferească de alunecarea în șablon și formule stereotipe, de repetări cari obosesc, plictisesc și fac sufletele credincioșilor nereceptive. Pentru viața duhovnicească, lipsa de progres înseamnă sărăcire, superficializare, alunecare înapoi, destrămare. Dacă nu e alimentat continuu prin învățatură și faptă mereu îmbunătățite, sufletul creștin și, deci, și al preotului, se închircește sau își caută compensație în altceva, în altă direcție.

Formulînd, pentru preoți, regula progresului continuu în materie de învățatură prin cuvânt și exemplu personal, Sfântul Apostol Pavel a precizat una din legile de temelie ale vieții duhovnicești.

Indemnul dat preoțimii de a fi pildă întru toate cele spre bună sporire, marele Apostol îl repetă și în scrisoarea către Tit, unde citim: «Intru toate arată-te pe tine pildă de fapte bune». De sigur, nu e vorba aici de fapte bune întâmplătoare, ci de cele menite să oglindească și să sprijine statornic învățătura cea sănătoasă, pe care și Tit e obligat s-o propovăduiască neschimbată.

Motivarea dată îndemnurilor acum menționate e «ca împotrivorul să se rușineze neavînd de zis nimic rău despre noi» (Tit II, 7-8). Ochii tuturor adică sînt îndreptați asupra preotului. Un sfat nepotrivit, o faptă necorespunzătoare, un gest în dezacord cu învățătura propovăduită, îi subminează iremediabil autoritatea și vrednicia de crezămînt, prin dez-

gustul trezit în sufletele celor ce vin în atingere cu dînsul. Dimpotrivă, cinstea, curăția, cuvîntul sănătos, pilda bună întru toate, îi dezarmează pe protivnici, netezind psihologicește calea aducerii sau readucerii lor în staulul lui Hristos.

La rîndul său, Sfîntul Apostol Petru, vorbind despre datoriile conducătorilor duhovnicești, scrie: «Pe presbiterii cei dîntre voi îi rog — ca unul ce sînt împreună presbiter și martor al Patimilor lui Hristos și părtaș al măririi celei ce va să se descopere —: păstoriți turma lui Dumnezeu dată în paza voastră, cercetînd-o nu cu silnicie, ci cu voie bună după Dumnezeu, nu pentru cîștig urît, ci cu osîrdie, nu ca și cum ați fi stăpîni peste Biserici cu pilde făcîndu-vă turmei» (I Petru V, 1-3).

După Apostolul Petru, deci, preotul nu este pus în fruntea credincioșilor pentru a-i silnici, pentru a-i exploata și stăpîni. Autoritatea lui nu trebuie să se bazeze pe vreo forță externă, pe măsuri și rînduieli aspre, pe poruncă și pedeapsă, ci pe forța morală a personalității sale, adică pe viața de slujire și iubire, de smerenie și sacrificiu, pe care e chemat s-o ducă între credincioșii săi.

Propovăduirea prin viața curată, prin exemplul sfințeniei personale este și pentru Sfîntul Apostol Petru — ca de altfel pentru toți Apostolii, care, dacă n-au spus-o în scris, au dovedit-o totuși prin eroismul lor împins pînă la martiriu —, un lucru de o covîrșitoare importanță în exercitarea înfricoșatei misiuni a sacerdoțiului.

*

În deplin acord cu graiurile sfinte ale Scripturii, Sfinții Părinți susțin și ei, cu pătrundere și vigoare, valoarea de neînlocuit a exemplului în activitatea de zidire sufletească a credincioșilor. Fără să subaprecieze și să neglijeze utilitatea propovăduirii prin viu grai, marii dascăli dintru început ai Bisericii ne-au arătat că pildele directe cuprind într-însele puteri nebănuite, capabile să înfrîngă îndărătnicii mari, să îmbuneze voinți înrăite și să le îndrumeze pe linia de viețuire indicată de comandamentele creștine. Covîrșiți de sentimentul marii răspunderi de a aduce la Hristos pe toți ascultătorii și de a face dintr-înși nu simpli admiratori pasivi, ci practicanți zeloși ai învățăturilor creștine, Sfinții Părinți au folosit, în acest scop, toate mijloacele de care dispuneau. Firește, ei au folosit din plin și exemplul, mai îndepărtat sau mai apropiat și, mai presus de toate, exemplul personal. Cînd la cuvîntul rostit a adăugat sprijinul exemplului viu — citim despre Sfîntul Grigorie de Nazianz³⁾, la predici — sfințenia vieții, rămîi uimit de cît de mari succese a obținut Grigorie. Nu pe puțini credincioși i-a îndrumat spre o viață și mai bună; pe mulți eretici i-a scos din prăpastia erorii, readucîndu-i la învățătura cea sănătoasă, pe multe oi pierdute le-a adus înapoi la stîna; pe mulți dintre cei cari deveniseră lupi a izbutit să-i numere din nou printre oi. Rămîi uimit de cît de mare turmă îi fu dat să vadă crescînd dintr-una mică. De sigur, asemenea rezultate nu sînt a se atribui atît elocinței lui Grigorie, care era desăvîrșită, cît mai ales pietății, vieții curate și răbdării lui. Cuvintele se potrivesc oricăruia dintre conducătorii creștinătății primelor veacuri. Hotărîrea neînduplecată, perseverentă, eroică, cu care s-au străduit să ofere credincioșilor exemplul unei vieți personale austere, neîntinate, sfinte, dovedește cît de puternică le era convingerea că drumul către inima cre-

3. Migne, P.G. XXXV, col. 134-135.

dincioșilor trece întâi de toate prin pilduirea directă a unei asemenea vieți. Felul de viață al păstorilor determină mai mult decât oricare alt factor, destinul credincioșilor.

Convingerea aceasta au căutat s-o împlinte adânc și în inima preoților din subordinea lor, în inima preotului creștin de totdeauna.

Numeroase și variate sînt motivele pe care ei le folosesc pentru a muia cerbicia sacerdotilor sub jugul greu al unei vieți personale cît mai apropiate de nivelul învățaturii propovăduite.

Astfel, obligația preotului de a pildui cu fapta ceea ce transmite altora prin grai, ei o leagă de calitatea lui de liturghisitor și administrator ai Tainelor Sfinte. Preotul, ne spun ei, deși își împlinește activitatea de liturghisitor aci pe pămînt, în văzul nostru, el împlinește totuși slujbă cerească. «Fii atent, preotule, și bagă de seamă..., că servirea care ți s-a încredințat nu este pămîntească, ci cerească, nu este omenească, ci îngerească» —, scrie marele călugăr și preot, Sfîntul Vasile cel Mare ⁴). «Căci nu om, înger, Arhanghel, ori vreo altă putere creată, ci Duhul Sfînt însuși a rînduit-o» —, adaugă Sfîntul Ioan Gură de Aur ⁵). Slujind jertfa cea înfricoșată, preotul e învăluit tainic de puterea Duhului Sfînt. În acele momente, îngerii asistă pe preotul slujitor «și întreaga ceată a puterilor cerești strigă cu voce tare, iar locul din jurul jertfelnicului se umple spre cîntecul celui ce stă așezat», adică a Mîntuitorului Iisus Hristos ⁶). În funcția lui de liturghisitor, preotul e în permanent contact cu cele dumnezeiești, este în cea mai strînsă, mai intimă comuniune cu Stăpînul și Ziditorul a toate. Și atunci, zice Sfîntul Ioan Gură de Aur, «cîtă curăție și cîtă evlavie vom cere de la el? Cît de curat și de sfînt trebuie să fie sufletul care primește un asemenea Duh? ⁷). Preotul, adaugă același Sfînt Părinte, trebuie să fie atît de curat și de sfînt ca și cum n-ar mai locui printre noi, ci sus în ceruri, printre puterile cerești ⁸). Slujba la care e chemat și pe care o primește liber e atît de înaltă, încît el trebuie să se înfățișeze ca și cum n-ar mai avea fire omenească și ca o ființă care s-a ridicat deasupra slăbiciunilor și patimilor acestora ⁹).

Sfîntul care, în persoana lui, a pus la îndemîna creștinătății de pretutindenii și de totdeauna un chip de preot vecin cu desăvîrșirea, nu poate concepe ca omul rînduit a mijloci zilnic la Dumnezeu pentru slăbănoaga faptură a păstoriților să ducă el însuși o viață străină sau opusă sfințeniei. Nu poate concepe ca omul care a acceptat a participa la preoția Mîntuitorului, a sluji cele sfinte, a purta în mîinile sale pe Stăpînul a toată firea și a se împărtăși cu Trupul și Sângele Lui, nu poate concepe ca un asemenea om să păsească în mijlocul păstoriților cu pilda demoralizantă a unei vieți măcinate de vicii, desfigurate de patimi, copleșite de preocupări și griji străine cu totul de slujba preoției. Preotul, glăsuște Sf. Hrisostom, trebuie să fie neprăhănit, sufletul lui «să fie mai curat ca razele soarelui, pentru ca Duhul Sfînt să-și facă dintr-însul o locuință statornică și ca (preotul) să poată spune: «Nu eu mai trăiesc, ci Hristos trăiește în mine»

4. *Despre înstruirea preoților*, la I. Coman, *Sublimul preoției creștine*, București 1940, p. 8.

5. *Despre preoție*, Cartea IV, 3.

6. Cartea VI, 4 — la Pr. I. Coman, *op. cit.*, p. 8.

7. Idem, *ibidem*.

8. Cartea IV, 4.

9. *Ibidem*, 5.

(Galat. II, 20)¹⁰). El trebuie să fie curat nu numai pentru că e chemat să fie în cea mai strânsă intimitate cu cele sfinte, nu numai pentru că primește mai des și înaintea tuturor, Trupul și Sângele Domnului, dar și pentru că are misiunea, nobilă între toate, de a sfinți și viața credincioșilor. Fără primirea tainelor administrate de el, nimeni nu poate intra în împărăția cerurilor, scrie în alt loc Sf. Ioan Hrisostom. Preotul este omul cărui s-a încredințat misiunea de a renaște la viață nouă duhovnicească pe păstoriți, de a coborî asupra lor vibrația vieții sfinte, de a închipui în sufletul lor pe Hristos și de a-i face membre ale Lui¹¹). Încredințat cu sarcina sfințirii vieții altora, preotul trebuie să fie sfânt mai întâi el însuși. Și anume, sfânt nu numai în înțelesul de om care primește harul sfințitor mai mult decât oricare, sfânt nu numai după har, ci și după fapta corespunzătoare harului.

O sfințenie dobândită exclusiv prin primirea harului, rămîne o sfințenie interioară potențială și e nesigură chiar dacă e reală. Numai cînd răzbate în fapte, cînd puterea lui e convertită în acțiuni concrete, harul ajunge să umple întreaga ființă și să fie simțit ca o mare binecuvîntare și de către purtător, și de către cei din jur. Dumnezeu, zice Marcu Ascetul, e ascuns nu numai în har, ci și în poruncile Sale. Cei ce-L caută nu-L află deplin decît pe măsura împlinirii poruncilor Lui¹²).

Așa dar, preotul nu poate posedea în mod sigur și durabil sfințenia decît în măsura în care la slujirea celor sfinte și la primirea tainelor adaugă o viață practică trăită în deplin acord cu poruncile Domnului. Numai dînd personal pilda vie a unei asemenea sfințenii rezultînd din har și faptă, preotul își poate împlini cu bune roade și pentru credincioși, înalta sa misiune de liturghisitor. Numai realizînd o asemenea sfințenie, el poate fi față de comunitate ceea ce sufletul este față de trup, cum spunea Sfîntul Grigorie Teologul¹³).

Adaugă, însă, Sfinții Părinți: preotul nu e numai liturghisitor, ci și învățător și conducător duhovnicesc. Dar cine învață și conduce pe alții, trebuie să pilduiască în mod real și continuu, ei înșiși, nivelul de viață pe care-l cer sau la care îi vor ridica pe ascultătorii lor. Exemplul direct, viața ireproșabilă, neîntinată, de intensă radiație duhovnicească, constituie baza de diamant a prestigiului și autorității preotului propovăduitor al cuvîntului și conducător în cele ale vieții religioase. E lucru foarte natural, scrie Sfîntul Ioan Gură de Aur, ca omul să aibă privirile ațintite mereu asupra purtării credincioșilor și să se silească a se forma după chipul și asemănarea acelora. «Deaceia preotului îi e necesar un suflet cu totul strălucitor de frumusețe, a cărui lumină să iradieze și să înveselească sufletul acelora cari au ochii întorși spre dînsul. Greșelile oamenilor de rînd rămîn îngropate în umbră și nu prejudiciază decît acelora cari le comit. Scandalul unui preot expus tuturor privirilor este un fel de flagel public, atît pentru că el autoriză nepăsarea acelora, care se sperie de asprele exerciții ale virtuții, cît și pentru că descurajează pe cei cari ar voi să ducă o viață mai bună. Adăugați la aceasta că greșelile particularilor atunci chiar cînd sînt cunoscute n-au o influență atît de primejdioasă asupra dispozițiunilor altora; în ceea ce privește însă pe preot, nimic din ceea

10. Cartea VI, 2.

11. Cartea III, 5.

12. «Filocalia» (trad. Pr. dr. D. Stăniloae), I, pp. 223, 249.

13. *Despre fugă*, 3, la Pr. prof. P. Vintilescu, p. 157.

ce face nu rămîne ascuns și fiecare din acțiunile sale, indiferente în sine, ia în opinia publică un caracter serios. Vina se măsoară mai puțin prin gravitatea greșelii decît prin rangul celui care o comite» 13 bis). Ne putem da seama deci, cît de vătămător poate fi un duhovnic cu o viață lipsită de linie, de intransigență morală și cheltuită în apucături și îndeletniciri contrastînd dureros cu misiunea ce liber și-a asumat. Ne putem da seama că din nicio parte nu poate veni o primejdie mai mare pentru mîntuirea credincioșilor, ca din partea unui preot rău. Ai făcut jurămînt la hirotonie, să te porți ca un sfînt, și în realitate săvîrșești liniștit abateri dintre cele mai grave, îmbrîncindu-ți astfel păstoriții pe calea pierzaniei. Ți-ai asumat misiunea de a îmbărbăta și sfînti pe cei ce vor să calce pe urmele lui Hristos, dar în realitate, prin metehnele tale morale, cultivi într-înșii porniri și apucături dîntre cele mai degradante. Ai făgăduit să fii ziditor de viață nouă și ai ajuns să compromiți și puținul bine cît era în sufletul păstoriților tăi. Pe cei nepăsători față de cele duhovnicești îi întărești în nepăsarea lor, pe cei cu bune intenții îi descurajezi, celor alunecați pe panta decăderii, le dai îndemnul de a nu-și îngădui pierderea de vreme a muștrărilor de conștiință. Cu adevărat scrie Sfîntul Grigorie cel Mare, nimeni nu poate fi mai vătămător Bisericii decît cel ce, lucrînd în chip nelegiuit, poartă numele și rangul omului sfînt. Căci pe un asemenea păcătos nimeni nu îndrăznește a-l invinui. Și după pîlda lui, nelegiuirea se răspîndește cu tărie, atunci cînd, pentru respectul datorit rangului, e cinstit un păcătos. Cei nevrednici însă, ar scăpa de greutatea unei asemenea invinui, dacă și-ar pleca cu grijă urechea inimii la înțelepciunea cuvîntului: «Iar cine va sminti pe unul dintr-aceștia mici, cari cred în Mine, mai bine ar fi lui să-i atîrne cineva de gît o piatră de moară și să-l afunde în adîncul mării» (Mt. XVIII, 6) 14).

Sfîntul subliniază cum preotul rău, abuzînd de încrederea și respectul cu care păstoriții se sînt obligați față de el, se lasă antrenat pe calea nelegiuirilor, devenind, din pricina aceasta, un primejdios focar de infecție pentru cei din jur. Cu atît mai primejdios cu cît prin respectul acordat preotului păcătos, credincioșii slăbesc în ei înșiși puterile morale și se obișnuiesc cu gîndul că, în definitiv, pentru a fi următor al lui Hristos, nu-i deloc nevoie să-ți schimbi în vreun fel viața. Dacă preotul nelegiuit continuă să fie, cu toate nelegiuirile lui, primitor și administrator al Tainelor Sfinte, apoi dece credincioșii simpli n-ar putea rămîne și ei împreună cu Hristos, chiar și atunci cînd își trăiesc viața așa cum le dictează poftele, capriciile, interesele și ambițiile lor? Iată, după Sfîntul Grigorie cel Mare, primejdia gravă pe care o prezintă pentru păstoriții prezența în mijlocul lor a preotului nelegiuit. Preotul care n-a izbutit să asimileze deplin pe omul dintr-însul, preotul cu un fel de viață în fața altarului și alta dincolo de altar, va determina și-n păstoriții săi o viață dublă: creștină prin deprinderile mecanice de a participa la slujbele sfinte și de a-și rosti rugăciunile; străină de creștinism în manifestările și activitățile de toată ziua.

Fără îndoială, Sfinții Părinți arată că un conducător duhovnicesc, pe lîngă curăție, trebuie să dea dovadă și de alte calități.

13 bis. *Despre preoție*, Cartea III, 14, la Pr. prof. P. Vintilescu, p. 140.

14. *Reg. past.*, I, 2.

Astfel, un asemenea bărbat trebuie să fie înțelept, priceput, cu o bogată experiență, un bun cunoscător al treburilor vieții și al oamenilor¹⁵⁾, model în felul său de a lucra, prevăzător când păstrează tăcerea, folositor când rostește cuvânt, cât mai apropiat de fiecare prin iubire generoasă, deprins mai mult decât toți cu meditația, tovarăș smerit și statornic al celor ce muncesc cinstit, pornit cu aprinsă dreptate contra viciilor celor răi¹⁶⁾. Dar mai presus de toate, duhovnicul trebuie să dea pilda celei mai desăvârșite neprihăniri, atât în ce privește cugetul, cât și viața sa externă. Curăția personală este sprijinul cel mai bun pe care el, preotul, îl poate da credincioșilor în direcția ridicării lor la un cât mai corespunzător nivel de viață duhovnicească.

Un preot cu sufletul îmbolnăvit de păcat murdărește totul în jurul său, zice Sfântul Ioan Gură de Aur¹⁷⁾. Dimpotrivă, unul cu suflet neîntinat sporește puritatea în toți credincioșii cu care vine în atingere și de care se ocupă deaproape. «E de mare importanță, insistă Sfântul Grigorie cel Mare, ca conducătorul duhovnicesc să fie curat..., deoarece nicio necurăție nu se cade să-l întineze pe cel ce-a luat asupra-si misiunea de a șterge din inimile celorlalți petele necurăției. E necesar ca mâna care vrea să spele necurăția să se străduiască a fi ea însăși curată, pentru ca nu cumva cele atinse să se murdărească și mai mult»¹⁸⁾. Un conducător duhovnicesc, continuă Sfântul Părinte, poate trece oricând peste limitele stării sale, dacă n-a ajuns a-și impune aspra disciplină a curăției. Cel lipsit de curăția sufletească adică, poate fi oricând influențat cu ușurință în activitatea sa duhovnicească, de înclinările inferioare ale firii, de interese egoiste, capricii, năzuințe ambițioase, pofta de a stăpîni și apăsa pe ceilalți, etc. În activitatea conducătorului duhovnicesc lipsit de o inimă curată, rînduielile creștine nu mai pot fi aplicate în înțelesul lor autentic, ele fiind deformate de nelegiuirile pe panta cărora, el s-a lăsat ademenit. Prezența la cîrma Bisericii, a unui preot cu viață întinată, poate duce instituția însăși la primejdioase naufragii¹⁹⁾.

Așa dar, atât calitatea sa de liturghisitor, cât și cea de conducător bisericesc îl obligă pe preot să ofere credincioșilor pilda unei vieți neîntinate, a unei vieți îndrumate integral pe urmele Domnului. Dar mai cu osebire îl obligă la asemenea pildă calitatea lui de învățător, de propovăduitor al Evangheliei. Dacă am fost puși învățători, scrie Sfântul Ioan Hrisostom²⁰⁾, apoi am fost puși cu obligația de a fi pentru credincioși ca un aluat, de a ne purta cu ei ca niște îngeri, sau precum se poartă cei maturi cu cei mici, cei duhovnicești cu cei trupești, ca toți să tragă folos de la noi; am fost puși ca o sămînță bună care produce roade bogate. Nu e vorba, deci, numai de o destoinicie în ce privește transmiterea prin grai a învățaturii, dar și mai ales de o propovăduire sprijinită de o purtare personală îngerească, ireproșabilă.

Învățătura — scrie Sfântul Ilarie — nu conferă predicatorului «nicio autoritate dacă acesta nu e și neîntinat»²¹⁾. Viața unui preot în jurul

15. *Despre preoție*, Cartea VI, 4.

16. Sf. Grigorie cel Mare, L. I, Epst. XXV.

17. Ep. ad Tit, Hom. III.

18. L. I, Ep. XXV.

19. *Despre preoție*, III, 15.

20. Coment. la Ep. I-a c. Timotei, Hom. X, cap. III, 1-4.

21. *De Trinit.*, Lib. VIII, 1.

căruia se simte bătînd puternic unda sfinţeniei, «lasă mai bune urme în cei ce-l urmează, decît graiul lui cel bun»²²).

Exemplul viu îl întăreşte pe ascultător. Precum apa ajută seminţii să-ncolţească, aşa pilda de evlavie şi viaţa curată a predicatorului ajută învăţaturii date prin cuvînt să prindă rădăcini în inima credincioşilor²³). Aceştia au tot dreptul să fie bănuitori cînd te văd că una înveţi şi alta faci, într-un fel ţi-e învăţătura şi altfel viaţa de toate zilele. Mai mult: ei au dreptul să te întrebe: De ce nu faci tu însuşi ceea ce mă înveţi pe mine să fac? E limpede, spune Fericitul Augustin, că păstoriţii nu dau crezare preotului care el însuşi nu ascultă de ce spune. Şi vina lui creşte enorm, deoarece păstoriţii ajungînd să-l dispreţuiască, dispreţuesc din pricina lui şi cuvîntul propovăduit, adică cuvîntul lui Dumnezeu²⁴).

Preotul propovăduitor, învaţă şi Sfîntul Ambrosie, trebuie să-şi dea seama că ascultătorii săi nu primesc cu încredere învăţăturile transmise decît cu condiţia de a arăta «prin fapte că el însuşi împlineşte ceea ce învaţă»²⁵). Cînd ţi se dă o învăţătură de viaţă cum este cea creştină, şi ţi se cere s-o urmezi, să faci dintr-însa călăuză a vieţii tale de toate zilele, aproape instinctiv ţi-ndrepti atenţia asupra purtării propovăduitorului. Adevărul şi puterea învăţăturilor creştine vrei să le descifrezi nu atît din argumentele teoretice prezentate cît mai ales din înseşi faptele propovăduitorului. Căci mai uşor faci ceea ce vezi decît ceea ce auzi. Exempla trahunt.. ziceau cei vechi. Şi acest lucru îl cunoşteau şi Sfinţii Părinţi. De aceea ei reiau şi repetă neîncetat îndemnul ca propovăduitorii să nu rămîna niciodată la simpla prezentare prin grai a învăţaturii, ci, la predica prin cuvînt, să adauge neapărat şi exemplul personal, pilda vie a faptelor corespunzătoare. «Mă gîndesc — scrie Sf. Grigorie cel Mare — cîtă grijă trebuie să acorde el (predicatorul) faptului de a fi exemplu viu prin purtarea sa şi astfel, prin felul său de a fi, să arate celor ce ascultă de el, calea vieţii, iar turma care e cu ochii la cuvîntul şi deprinderile păstorului să se poată călăuzi mai mult după exemplele decît după cuvintele lui. Căci dacă locul pe care-l ocupă îl obligă să vorbească despre adevărurile cele mai înalte, apoi acelaş lucru îl obligă să dea şi exemplele cele mai desăvîrşite. E cunoscut că inima ascultătorilor o pătrunde mai uşor cuvîntul care e sprijinit prin felul de viaţă al vorbitorului, întrucît ceea ce învaţă prin cuvînt, el ajută să fie transpus în practică prin pilda proprie²⁶). Invăţătura pilduită, adică învăţătura pe care o primeşti nu numai prin auz, ci şi prin văz, atrage mai uşor voinţa la fapta corespunzătoare. De aceea Sfinţii Părinţi recomandă, cer, impun predicatorului ca în munca de instruire a credincioşilor să se lase călăuziţi de acest mare adevăr. Să aveţi grijă, scrie Sfîntul Grigore cel Mare, ca poporul dreptcredincios «să vadă la voi ceea ce are de făcut obiect al iubirii sale şi, privindu-vă, să-şi dea seama de lucrul pe care să se grăbească a-l imita. Să fie învăţat a trăi prin exemplul vostru»²⁷). Credincioşii adică, să şi vadă, nu numai să audă învăţătura cea dumnezească. S-o vadă strălucind din faptele preotului, din viaţa lui. Că va fi vorbit de rău chiar

22. Sf. Grigorie cel Mare, *Reg. past.*, pars III, cap. 40.

23. Idem, *ibidem*, pars II, c. 7.

24. *De doctrina christ.*, IV, 27.

25. Comment. în ep. I ad Cor. (la cap. IX, v. 27).

26. L. I, Ep. XXV.

27. L. V, Ep. LVII.

cînd duce o viață virtuoasă, aceasta să nu-l descurajeze. «Dacă cineva vrea să ne batjocorească, scrie Sfîntul Ioan Gură de Aur, apoi să nu ne întristăm din pricina batjocurii, ci numai dacă sîntem batjocoriți pe drept (atunci să ne întristăm). Căci dacă trăim în răutate, sîntem mai nenorociți decît toți oamenii, chiar dacă nimeni nu ne ocărește. Dacă însă năzuim după virtute, atunci vom fi prea vrednici de invidiat chiar dacă lumea întreagă ne-ar defăima. Atunci vom atrage la noi pe toți cei ce vor să se mîntuiască. Deoarece ei vor lua în considerare nu batjocura celor răi, ci virtutea vieții noastre. Mai tare decît orice trîmbiță răsună mărturia faptelor bune și mai strălucitoare decît lumina este o viață curată, chiar dacă defăimătorii ar fi fără de număr. Dacă păstrăm toate virtuțile... adică dacă sîntem miloși, curați, făcători de pace și batjocurilor nu le răspundem cu batjocură, ci chiar cu o atitudine senină, atunci ca și prin niște minuni vom atrage la noi pe cei ce ne privesc și vor veni cu plăcere la noi, chiar dacă ar fi o fără, sau demon sau orice altceva. Dacă oareșicare te-ar batjocori să nu te lași turburat, chiar dacă te-ai vedea insultat în public, ci le cercetează conștiința, și vei vedea că, în sinea lor, ei te aplaudă, te admiră și-ți aduc mult me de laude, așa cum Nabucodonosor lăuda pe tinerii din cuptor, — măcar că era dușmanul și protivnicul lor. Cînd acela i-a văzut (pe tinerii) stînd hotărîți (în cuptor), îi lăuda și îi încunună, nu din alt motiv, decît pentru că ei au refuzat să asculte de el, din respect față de legea lui Dumnezeu (Dan. II, 95-100). Diavolul, cînd vede că nu poate izbuti nimic, se depărtează de teama ca nu cumva el să devină cauza unor și mai mari cununii.

Drept aceea, nu fi trist și abătut (o preote). Căci și apostolii au fost unora miros de moarte, altora miros de viață (II Cor. II, 16). Dacă nu dai nicio pricină spre muștrare, ești liber de orice vină. Mai mult: atunci ești și mai fericit. Caută să luminezi prin felul tău de viață și nu lua în seamă pe bîrfitori. Căci nu e nicidecum cu putință ca zecel ce se silește spre virtute să nu aibă mulți protivnici. Dar aceasta nu strică întru nimic celui virtuos, căci tocmai prin aceasta el va fi cu mult mai strălucitor»²⁸).

După marele Părinte al Bisericii, puterea exemplului personal, a vieții neîntîinate, este, deci, atît de răscolitoare și eficientă, încît inimă de fără, sau împietrirea în rău a demonului de ar avea-o cineva, și tot nu și-ar putea rezista. În prezența pildei unei vieți trăite sincer și total, după învățătura Domnului, nu există răutate care să nu-și piardă încrederea în ea însăși, să nu dea înapoi, să nu-și piardă virulența, și care să nu lase a pătrunde în inimă adierea înviorătoare a unei calde umanități. Prin pilda personală, preotul aduce pe alții la Hristos, și tot de pilda directă trebuie să se folosească pentru a da răspuns celor ce nu se învoesc cu învățăturile Evangheliei. Celor ce nu-s de o părere cu noi, zice Sfîntul Părinte, să le răspundem «mai degrabă prin purtarea decît prin cuvîntele noastre. Calea faptelor pilduitoare, aceasta este calea luptei celei adevărate, acesta — raționamentul fără replică. Chiar dacă am veni cu nenumărate argumente verbale, dar nu am duce o viață mai bună ca a lor, nu am obține niciun rezultat. Căci ei sînt atenți nu la cuvîntele noastre, ci ne cercetează faptele și spun: Ascultă mai întîi tu însuși de cuvintele proprii și apoi îndeamnă și pe alții. Dacă propovăduiești că în lumea de dincolo vor fi bu-

28. In Matth. Hom. XV, 5.

nuri nenumărate, dar în același timp te arăți alipit de bunurile prezente, ca și cum acelea nici n-ar exista, pentru mine sînt mai de crezut faptele decît cuvintele tale. Cînd te vîd rîpînd bunurile altuia, plîngînd ca un disperat pe cei ce nu mai sînt, sau cînd te vîd săvîrșind mulțime de alte păcate, cum te-oi mai crede cînd vorbești despre înviere? Chiar dacă nu v-o spun, ei o gîndesc și sînt preocupați de felul cum vă purtați. Și acesta este lucrul care împiedecă pe credincioși de a deveni creștini»²⁹). O, dacă am fi noi creștini adevărați, rostește cu adîncă întristare neîntrecutul tîlcuitor al graiurilor sfinte.

«Ucenicii se uită la viața dascălilor și cînd ne vîd dorind aceleași lucruri, avînd aceleași ambiții ca și ei, adică ambiția puterii, ambiția onoarei, cum ar mai putea prețui creștinismul? Ei vîd vieți vrednice de muștrare, suflete telurice. Ca și ei, ba chiar mai mult ca ei, sîntem lacomi de avere, tremurăm ca și ei la gîndul morții, ca și ei ne temem de sărăcie, suportăm cu anevoie bolile; precum ei, așa și noi alergăm după glorie și putere, ne lăsăm chinuți de filarghie, cultivăm cu grijă cele ale veacului de aci. Deci, de unde și-ar mai putea lua ei credința? Dela minuni? Dar acestea nu se mai întîmplă. Dela schimbarea vieții noastre? Dar nici despre așa ceva nu poate fi vorba. Dela felul cum știm să ne iubim unii pe alții? Dar nicăeri nu se mai vede nici urmă de așa ceva. De aceea vom da socoteala nu numai de păcatele noastre, dar și de pierderea altora»³⁰).

A fost o vreme, vrea să ne spună Sfîntul, cînd credința se aprindea în suflete, prin puterea minunilor, dar acum nemaiîntîmplîndu-se minuni, credința poate fi cultivată prin pilda vie a creștinilor și în primul rînd prin pilda preoților. Și cum la aceștia, tocmai viața, purtarea, lasă de dorit, Sfîntul nu obosește în a le cere repetat, perseverent, hotărît, să lupte pentru a se putea înfățișa ascultătorilor cu smerita pilduire a unei vieți învăluite în mireasma înaltelor virtuți evanghelice.

«Dacă cei ce fac eforturi în vederea unei performanțe atletice au nevoie de medici, de maestri de gimnastică, de o dietă strictă, de exerciții continui și de o îndelungă supraveghere (o neglijență cît de mică răstoarnă și distruge totul), cei cari au primit în îngrijire trupul lui Hristos, cum vor putea ei să păstreze acest corp cast și sănătos dacă nu depășesc cu mult virtutea omenească și nu cunosc întregul tratament folositor sufletului?»³¹). De aceea la preoție să vie adică numai aceia «care întrec cu mult pe ceilalți și cari sînt cu atît mai presus de ceilalți. în ce privește virtutea sufletului lor, cu cît era Saul, prin mărimea capului său, mai presus de întregul popor al Ebreilor, și chiar cu mult mai mult decît atît»³²). Fără o severă disciplină morală, preotul nu va putea face față situațiilor, adesea foarte complicate, în care-l va pune viața. Dacă nu e un om deprins să se stăpînească, să-și întîrzie reflexele, să-și pună instinctele în subordinea unei voințe de fier, el va da deseori pricină de sminteală și va aduce ruină morală peste tot³³).

Pînă ce nu s-a lămurit pe sine prin săvîrșirea faptelor de noblețe, să nu accepte a fi învățătorul altora. «Mai întîi să-și vindece prin lacrimi slăbiciunile proprii, zice Sfîntul Grigore cel Mare, și numai după

29. Sf. Ioan Hrisostom, în ep. I ad Corinth., Hom. III, 1.

30. In ep. I ad Timoth., Hom. X, 3.

31. *Despre preoție*, IV, 2.

32. Ibid., II, 2, la Pr. prof. I. Coman, 11-12.

33. Idem, In ep. ad Tit, Hom. II, 2.

aceea, 'cele vrednice de pedeapsă ale altora. Mai înainte de a face auzite cuvintele propovăduirii, tot ce au de gînd să vorbească (preoții) să le rostească tare prin faptele lor»³⁴).

E l'impede doar, că nu poți tămădui boala altuia, dacă tu însuți ești copleșit de boală. Cînd vrei să înlături infecția din ființa altuia, e necesar ca mai întîi tu însuți să fii sănătos, în afara oricărei infecții. Altfel, prin infecția de care tu însuți suferi, riști să sporești, să agravezi boala celui pe care vrei să-l tămăduiești. Cu alte vorbe, propovăduitorul care vrea cu tot dinadinsul să însănătoșeze ființa-morală a păstoriților, trebuie ca mai întîi să realizeze în el însuși o robustă sănătate morală.

Am amintit mai sus cît de mare atenție acordau Sfinții Părinți exemplului, în munca de educare a păstoriților. Dar despre care exemplu e vorba în calda lor pledoarie pentru el?. Se gîndesc ei oare la exemplul luat din altă parte și transmis pe cale de povestire, sau la exemplul personal, direct? Din cele spuse, rezultă că prețuirea lor se îndreaptă cu precădere asupra exemplului personal concret, palpabil, controlabil în chip nemijlocit de către ascultătorii înșiși.

Cînd ei sfătuiesc, învață, poruncesc chiar predicatorilor să-și evangelizeze păstoriții prin fapte corespunzătoare, sau cînd le spun deadreptul să procedeze așa ca ascultătorii să și vadă învățătura ce li se dă, e clar că ei se gîndesc la exemplul personal, nu la o intuitivizare a cuvîntului prin vreo povestire oarecare.

Răspunzînd celor cari, vrînd să dea pildă de viață creștină, îndrumau atenția ascultătorilor spre viața călugărilor, Sfîntul Ioan Gură de Aur zicea: E rușinos să aduci pilde străine de practicare a virtuților. Fiindcă în asemenea caz cei ce nu-s creștini vă vor răspunde: Dacă nu-i posibil să trăim creștinește în mijlocul cetăților, apoi voi înșivă loviți greu religia prin aceea că ne-o înfățișați ca pe-o instituție care face o datorie din fuga de lume. Să aducem din nou virtutea în cetate, iată chipul de a-i cîștiga pe cei ce nu-s creștini. Și adresîndu-se din nou credincioșilor și în primul rînd propovăduitorului creștin, adaugă: Ar trebui să-ți fie rușine de a trimite la pilda altora, cînd trebuie să înveți prin exemplul tău propriu ceea ce e obligat să facă un creștin³⁵). Și acest exemplu personal cu care predicatorul e dator ascultătorilor trebuie să fie de așa natură ca el să depășească pe al oricărui dintre credincioșii onești, sinceri, convingși. Așa cum îi întrece prin demnitatea hirotoniei, trebuie să-i întreacă și prin frumusețea purtării³⁶). El trebuie să-i întreacă pe toți prin iubirea jertfitoare și prin deprinderea interiorizării. Să fie grabnic în a se coborî lîngă suferința și necazul oricărui credincios, dar în acelaș timp să năzuiască a se depăși continuu în direcția lucrărilor duhovnicești. «Pentru ca nu cumva năzuind cele înalte să disprețuiască slăbiciunea semenilor, sau prin coborîrea la mizeria credincioșilor să neglijeze năzuința după cele înalte»³⁷).

Dacă ar fi să căutăm acum un răspuns la întrebarea: Căruia din cele două chipuri de propovăduiri îi acordau Sfinții Părinți o mai mare valoare — propovăduirii prin cuvînt sau celei prin pilda personală? — vom răs-

34. Reg. past., Pars III, cap. 40; cf. și cap. 24.

35. In ep. ad Rom., Hom. XVI.

36. Sf. Grigorie cel Mare, Epist. XXV.

37. Idem, *ibidem*.

punde fără înconjur: prețuind mult propovăduirea prin graiu, ei prețuesc și mai mult propovăduirea prin pilda vie personală.

«Creștinul — scrie Sfântul Vasile cel Mare — pentru a ști cum să trăiască nu are atîta nevoie de cuvinte, cît de exemplu zilnic»³⁸). Creștinul simplu, adică, e mult mai folosit din pilda personală, pe care i-o dai tu ca preot, decît din cuvîntările pe cari i le ții. Căci îi e mult mai la îndemînă să imite ceea ce te vede făptuînd, decît să pună în practică ceea ce te aude vorbind.

Socotind ca firească tendința spre imitație, mai puternică la cei simpli, Sfinții Părinți stăruie cu timp și fără timp asupra necesității propovăduirii prin fapte. Preoții, scrie Sfântul Grigore Teologul, să propovăduiască Evanghelia și cu vorba, dar mai ales cu pilda lor cea bună³⁹).

Sfântul Ioan Gură de Aur, deși uneori afirmă că «pentru a edifica deplin poporul pilda și cuvîntul e necesar să se ajute reciproc»⁴⁰), totuși cînd e să aleagă între puterea cuvîntului și a exemplului, dă și el întîietate acestuia din urmă. «N-ar mai fi nevoie de discursuri — scrie el cu adîncă convingere — dacă viața noastră ar străluci desăvîrșit. N-ar mai fi nevoie de învățători, dacă am face să fie văzute faptele noastre cele bune. N-ar mai exista niciun păgîn, dacă am fi noi creștini adevărați»⁴¹).

Convingerea aceasta a Sfîntului Ioan Hrisostom, despre primatul exemplului personal în ansamblul mijloacelor pentru formarea unei voințe creștine puternice, consecvente, durabile, la păstoriți, se desprinde din numeroase alte locuri, unde atrage atenția preoților de a nu neglija nicio osteneală întru a-și forma personalitatea lor morală, în deplin acord cu harul primit și cu învățătura propovăduită. «Dați dovadă de o viață vrednică de un așa de mare har, pentru ca precum acesta e propovăduit pretutindeni, așa și viața noastră să fie în armonie cu acela... Căci prin viața voastră dreaptă... nu numai că veți îndrepta lumea întreagă, dar veți pregăti și proslăvirea lui Dumnezeu. După cum dacă veți lucra dimpotrivă, și pe oameni îi veți pierde, și numele lui Dumnezeu îl veți face de ocară»⁴²). Iar în comentariul la epistolele pastorale, tîlcuind cuvintele: «Intru toate arată-te pe tine pildă de fapte bune» (Tit II, 7), zice: «Strălucirea vieții tale să fie o școală publică și o pildă de virtute, să poată fi înfățișată tuturor privirilor, ca un tip care cuprinde în el tot ce e frumos și care să poată da cu ușurință pilda faptelor bune pentru cei ce vor să se formeze după el»⁴³).

Din toate aceste locuri și din multe altele se desprinde limpede, convingerea Sfîntului că puterea educativă a exemplului personal e superioară aceleia cuprinse în cuvînt.

Aceiași convingere o întîlnim și la Sfîntul Ambrosie, Fericitul Augustin, Sfîntul Grigore cel Mare, etc.

De pildă, Sfîntul Ambrosie, comentînd versetul 27, cap. IX, din întîia ep. către Corinteni, ajunge la încheierea că prin exemplul personal obții roade mult mai bune, decît cele pe care le poți dobîndi printr-o activitate redusă la difuzarea învățaturii prin cuvînt.

38. Epist. CL.

39. *Despre fugă*, 69, la Pr. prof. P. Vintilescu, p. 143.

40. *Despre preoție*, IV, 8.

41. In ep. I ad Timoth., Hom. X, 3.

42. In Matth., Hom. XV.

43. In ep. ad Tit., Hom. IV.

«Orice predicator, învață Sfântul Grigore cel Mare, să se facă auzit mai mult prin fapte decât prin vorbe»⁴⁴). Preoții să se folosească și de graiul viu, dar «mai înainte de a face să fie auzite cuvintele propovădăniei, tot ce au de gând să vorbească, să le strige prin faptele lor»⁴⁵). Sămînța cuvîntului oricît de bună, nu va prinde rădăcini în sufletul ascultătorilor și nu va ajunge să dea roade, dacă nu e udată prin pietatea, faptele, purtarea predicatorului⁴⁶).

Drept aceea dacă vrei să ai păstoriți încreștinați cu adevărat, învață-i cum să trăiască nu atît prin cuvînt, cît mai ales prin exemplul tău⁴⁷). Cu atît mai mult trebuie preferată calea aceasta, cu cît prin exemplul direct poți arăta adevărate frumuseți și puterea înnoitoare a învățăturilor evanghelice, și chiar unele aspecte pe cari nu le poți spune prin viu grai⁴⁸).

Rostirea unor asemenea graiuri nu-și poate găsi explicarea decât în faptul că, întemeiați pe observații și o experiență îndelungată, Sfinții Părinți au fost pe deplin conștienți de superioritatea exemplului direct ca factor de îndrumare practică a voinții credincioșilor în direcția practicării efective a învățăturilor evanghelice. Ei și-au dat bine seama de puterea cuvîntului în opera de înduhovnicire a păstoriților, dar în același timp au ținut să sublinieze că forța de atracție și înrîurire a exemplului direct e cu mult superioară aceleia a cuvîntului.

Convingerea lor tare e că predica prin pilda vie este cea mai eficientă formă de propovăduire a Evangheliei.

*

Un sprijin important pentru o mai bună înțelegere a zicerilor Sfinților Părinți privitoare la preeminența exemplului ca mijloc de înrîurire și îndrumare a voinții credincioșilor, ni-l oferă, indirect, și cercetările pedagogiei noi.

Pedagogia nouă acordă o mare atenție exemplului ca instrument de adaptare a mecanismului voinții la exigențele principiilor morale. Dar de unde să-și scoată, oare, exemplul, marea lui putere de înrîurire? Căror fapte să se datorească marea lui putere de sugestie?

Un prim lucru care ne explică forța educativă a exemplului îl constituie faptul că el oferă intuiția vie, nemijlocită a principiului în acțiune. Intuiția vie însă, a unei fapte, trezește în tine îndrăzneția de a pași tu însuși la acțiune, la împlinirea faptei intuite, în mult mai mare măsură decât o poate face o idee, un principiu, o normă de credință, transmise pe calea expunerilor verbale, reci, abstracte.

Vederea, intuirea directă în însăși aplicarea lor, a normelor morale, pe care ești obligat să le aplici și tu, comportă o participare mult mai vie și mai intensă decât simpla lor acceptare pe cale intelectuală. Și experiența arată că intuițiile vii, cari fac să vibreze întreaga ființă a celui ce e de față, înlesnesc în cel mai înalt grad intrarea în acțiune a voinții.

Osebit de aceasta, intuiția directă comportă un mai mare coeficient de afectivitate. Dacă în prezența unei expuneri verbale abstracte, vibrația

44. *Reg. past.*, Pars III, cap. 40.

45. *Ibidem*.

46. *Idem*; *ibidem*, Pars II, cap. 7.

47. L. V, Ep. LVII.

48. In prim. *Reg. exposit.*, Lib. IV; cf. și Fer. Augustin, *De doctrina christ.*, IV, 27.

inimii poate fi aproape inexistentă, în fața faptelor concrete, inima e cuprinsă și ea de un foarte viu freamăt, și adezunea ei la principiile concretizate în fapte, poate fi promptă și hotărâtă. Psihologia ne spune însă, că ideea, principiul, norma care a izbutit să-și câștige de partea sa și inima, are mult mai multe șanse de a fi convertită în faptă concretă. «Sentimentele — citim într-o carte nouă de psihologie —, reprezintă unul din cele mai importante stimulente ale întregii activități umane (sublinierea autorilor). Un om cu o viață emotivă săracă... nu poate lupta pentru o idee oarecare: pentru ca să te lupți e nevoie să iubești ceva pentru care lupți și să urăști ceva împotriva căruia duci lupta. Cu cât scopul propus este mai înalt și mai îndepărtat, cu cât este mai greu de atins și cu cât mai mare este numărul piedecilor pe care trebuie să le înfrângem, cu atât mai pătimasă trebuie să fie dorința noastră de a-l atinge. Însă realizarea, fie chiar și a unor scopuri simple și mărunte, este legată de sentimente. Lipsa lor duce la imposibilitatea de a acționa»⁴⁹). Așa dar, prin intuiția vie pe care o prilejuește, exemplul angajează într-o mare măsură și puterile afective ale sufletului, înlesnind astfel trecerea la acțiune a voinții, într-un grad mai înalt decum o poate face o simplă expunere teoretică.

În al treilea rând, puterea de înrîurire a exemplului se bazează pe tendința de a imita, inerentă firii omenеști. Într-adevăr, experiența arată că printre alte înclinări puternice, cei de educat o au și pe aceea de a imita, de a repeta ceea ce fac și spun cei din jur. Și anume de a le repeta pînă ce ajung să le reproducă întocmai, sau pînă ce își dobîndesc ei convingerea că le reproduc, chiar așa cum le văd. Dată fiind această firească înclinare spre imitație, cei de educat, dacă sînt lăsați la voia întîmplării, «pot căpăta în scurt timp o astfel de orientare intelectuală și morală, încît ulterior nici cele mai puternice îndemnuri ale rațiunii și nici cele mai bune povești nu vor fi în stare să desrădăcineze deprinderile și obiceiurile rele»⁵⁰).

Un alt element de bază, care pune în lumină valoarea deosebită a exemplului ca mijloc educativ, este influența directă a persoanei educatorului. Autoritatea pe care le-o conferă calitatea lor de educatori și de conducători, trezește și întreține la cei de educat imboldul de a fi mereu cu băgare de seamă nu numai la învățătura pe care le-o transmit, dar și la viața lor obișnuită. Ei nu vor dela educatorii lor numai lecții teoretice de conduită, ci caută să-și dea seama în ce măsură lecțiile transmise le întăresc printr-o purtare corespunzătoare. «Orice ar spune educatorul — scriu pedagogii Ogorodnicov și Șimbirev —, și oricît de nobile ar fi ideile și convingerile pe cari le desvoltă, ele nu vor avea un efect pozitiv asupra copilului, dacă nu vor fi întărite printr-o conduită corespunzătoare. Dimpotrivă, copilul va crede în seriozitatea și sinceritatea convingerilor educatorului, dacă va vedea că propriul lui exemplu nu vine în contradicție cu aceste convingeri. El va considera, și nu fără temei, că principiile morale, pe care le enunță educatorul sînt inaplicabile în viață, de vreme ce însuși educatorul nu le respectă. El va inclina mai degrabă să urmeze exemplul negativ al educatorului, decît convingerea nobilă exprimată de

49. Cornilov-Sminov-Teplov, *Psihologia*, Edit. de Stat, Buc. 1950, p. 321.

50. N. I. Boldirev, *Rolul exemplului în educația copiilor*, Edit. de Stat, București 1951, pp. 15-16.

acesta. În felul acesta se va forma în copil o anumită dualitate, recunoscând în vorbe anumite lucruri și procedând în fapt în mod cu totul opus. Astfel se educă fățarnicia, se formează oameni cari caută să fie buni în vorbe și se poartă urât în faptă. Sarcina profesorului este ca prin exemplul său să formeze un om sincer și cinstit»⁵¹).

Purtarea educatorului, exemplul concret pe care-l dă celor de educat, faptele lui sînt hotărîtoare în materie de formare și întărire morală a voinții celor de educat. «Gradul în care el respectă normele de conduită are o importanță hotărîtoare pentru concretizarea cerințelor morale ce se impun elevilor»⁵²).

Ideea aceasta o subliniază și alți pedagogi sovietici ca: Macarenco⁵³), B. G. Ananiev⁵⁴), N. D. Levitov⁵⁵) etc. Înaintea lor pedagogul C. D. Ușinski ceruse ca în procesul de educație a tinerilor, educatorul să caute a-și forma întîi de toate propria sa personalitate, motivînd că «în educație totul trebuie să fie bazat pe persoana educatorului, pentru că puterea educației se revarsă numai dela izvorul viu al persoanei omenești. Orice regulamente și programe, oricît de iscusit alcătuite, nu pot înlocui pe om în munca educativă»⁵⁶).

Iată graiuri cari scot puternic în evidență valoarea cu totul superioară a exemplului, mai ales a celui personal, în munca de disciplină și adaptare a voinții la înaltele cerințe ale idealului urmărit. Autorii lor sînt, precum se știe, oameni de știință. Ei n-au urmărit și nu urmăresc să sprijine prin activitatea lor vreo altă poziție decît cea științifică. Totuși, rezultatele acestea la care ei au ajuns în cercetările privind puterea educativă a exemplului, sînt și pentru noi deosebit de prețioase. Ele ne ajută să înțelegem și mai bine atitudinea adoptată de Sfinții Părinți în problema în discuție.

În lumina acestor rezultate ne putem da și mai bine seama cît de corect și adînc au văzut Sfinții Părinți atunci cînd, în munca lor de edificare a credincioșilor, au promovat în fruntea mijloacelor educative, exemplul direct al vieții trăite după dreptarul și în duhul învățăturilor evanghelice. În lumina cercetărilor pedagogiei putem înțelege și mai bine cît de întemeiată era asprimea și consecvența cu care conducătorii creștinătății primelor veacuri s-au silit să dea ei înșiși pilda directă a unei cît mai desăvîrșite vieți în Domnul și, în acelaș timp, ne putem explica înversunarea cu care ei cereau și celorlalți preoți, ca și ei să se facă pildă tuturor păstorilor.

Pedagogia confirmă în mod științific și întru totul marele adevăr intuit și folosit și de către Sfinții Părinți, anume că în materie de educație morală, de formare a voinții morale, e hotărîtoare pilda directă a educatorului.

*

Vorbînd despre valoarea propovădurii prin exemplul personal, ne-am putut reaminti că nu există niciun motiv care să ne îndreptățească a pă-

51. *Pedagogia*, Edit. de Stat, București 1952, p. 216.

52. Cairov, *Pedagogia*, Edit. de Stat, București 1949, p. 259.

53. *Opere pedagogice alese*, vol. I, Buc. 1949, passim.; vol. II, București 1950, passim, etc.

54. *Problema formării caracterului*, Buc. 1950, p. 54.

55. *Schite de psihologie pedagogică*, Buc. 1950, pp. 177, 183.

56. La Boldirev, *op. cit.*, p. 21.

stra vreo rezervă față de puterea de înrîurire a exemplului asupra voinții credincioșilor.

Atît Sfînta Scriptură, cît și Sfinții Părinți sînt, precum am văzut, unanimi în laudele pe care le aduc exemplului personal ca forță de punere în mișcare a voinții pe calea îngustă și aspră a înaltelor idealuri ale vieții creștine. Și tot atît de unanimi sînt în îndemnurile, sfaturile și poruncile adresate celor rînduiți a împlini slujba de preot educator.

Istoria Bisericii ne mărturisește că poruncile n-au sunat în pustiu. Ele au găsit totdeauna la cei din ceata preoților urechi deschise și voințe de luptători hotărîți să meargă, fără compromis, pe calea sfințirii vieții proprii, pentru a sluji cu mai bune rezultate păstoritilor. Numeroși au fost preoții cari, conștienți de importanța chemării lor, s-au nevoit cu pricepere, cu perseverență, cu eroism chîr, și, nu arareori, în smerit anonim, să împuțineze răul din păstoriții lor, să le disciplineze instinctele, să le întărească voința, să-i îmbunătățească prin pilda de fiecare zi a propriei lor vieți îmbunătățite. Nu puțini au fost preoții, cari --- dîndu-și seama că o viață curată nu se aprinde atît din substanța, oricît de ideală ar fi ea, a unei idei, a unui principiu, cît mai ales din contactul direct și de durată cu ființe cari duc, ele înșile, din convingere adîncă, asemenea viață --- s-au luptat mucenicește să ofere în persoana lor, credincioșilor pilde de viață înduhovnicită, de muncă ordonată, de voință disciplinată.

Prezența între credincioși a unui asemenea preot îmbunătățit a lăsat totdeauna urme adînci asupra lor, și ecoul acestora poate fi identificat dealungul multor generații de parohieni, sub forma unui sănătos echilibru sufletesc și și trupesc al lor, a unui robust optimism, a unor reciproce relații de frăție și dragoste.

Din nefericire, însă, au fost și sînt și astăzi printre noi unii cari, nesilindu-se sau neizbutind a se identifica cu misiunea ce și-au asumat, aluneacă fie într-un ritualism mecanic, fie într-un comportament strein de stilul vieții preoțești.

În primul caz, ei limitează activitatea preoțească la împlinirea mecanică, fără vreo participare personală, fără vibrația evlavioasă, caldă, învăluitoare a inimii, fără convingere, aproape silnică.

În cel de al doilea caz, preotul se înfățișează ca o ființă neînstare să arunce vreo punte durabilă între propovădania prin cuvînt și între purtarea sa de toate zilele. Un asemenea preot, ceea ce afirmă prin grai desminte repede prin faptă; ceea ce zidește prin cuvînt năruie în ruină, prin predica purtării; ceea ce din amvon arată a fi adevăr sacru, dincolo de pragul Bisericii, în viața de toate zilele, calcă în picioare aproape cu o totală lipsă de răspundere.

Cîtă dreptate avea marele preot care a fost Sfîntul Ioan Gură de Aur, rostind unele ca acestea: «Fiii lui Hristos îi ruinează mai funest împărăția decît vrăjmașii Săi declarați»⁵⁷). N-are niciun sens să spunem că vorbele Sfîntului Părinte nu ne privesc. Dimpotrivă, ele ne privesc foarte deaproape și pe noi. Pe aceia dintre noi cari n-au ajuns a se convinge că pilda unei vieți neîntinate și angajate total în lupta pentru mîntuirea credincioșilor, constituie cel mai puternic argument despre adevărul și permanenta necesitate pentru credincioși a învățăturilor Evangheliei.

Sătui de vorbăria pioasă de pînă eri, credincioșii de azi așteaptă de la

57. *Despre preoție*, III, 15, la Pr. prof. P. Vintilescu, p. 182.

preot nu atît măiestrie în arta cuvîntărilor, cît mai ales pilda vie — nu întîmplătoare, periodică, de zile mari, demonstrativă, ci continuă, consecventă, de toată ziua, a unei vieți streină de trufie, asprîme, nedreptate, lăcomie, trîndăvie, asupraire, și strălucind de bunătate, modestie, stăpînire de sine, spirit de jertfă, neastîmpăr în a sluji pe alții, dreptate, dragoste.

Noile rîndueli din Patria noastră, precum se știe pun în centrul preocupărilor, între altele, și formarea unui om nou, muncitor de aleasă calificare, de înaltă ținută morală, și care să nu mai alerge după profit și îmbogățire cu orice preț; să nu mai ducă o viață de risipă, lux și imoralitate; să nu mai disprețuiască munca și să nu mai exploateze pe ceilalți, ci care să-și facă o datorie de onoare din truda cinstită, conștiincioasă, nu numai pentru folosul propriu, ci și pentru promovarea binelui obștesc.

Pentru crearea unui asemenea om preotul poate să-și aducă partea sa de contribuție. El este dator să-și deprindă păstoriții de a practica cu consecvență învățăturile evanghelice; e dator în același timp să și-i formeze în așa chip ca ei să nu se folosească de credința religioasă drept pretext pentru a se izola de ceilalți cetățeni și a se sustrage îndatoririlor privind interesele obștii. Credincioșii să nu-și refuze concursul lor la opera de îndreptare și îmbunătățire a vieții sociale pentru motivul că unii dintre ceilalți cetățeni, sau chiar conducerea oficială, nu ar avea aceleași principii religioase ca și ei. Preotul trebuie să-și deprindă credincioșii de a conlucra sincer, cinstit, cu tragere de inimă, conștiincios, «la bunul mers al societății și al statului». Mai mult, «ei să se găsească chiar în frunte cu inițiativa și cu exemplul în fapta de interes social⁵⁸).

Cu alte vorbe, preotul e obligat să-și formeze credincioșii în așa chip ca ei să fie gata a-și pune toate puterile în slujba lui Hristos și a binelui obștesc.

Formarea unor asemenea credincioși, însă, nu se poate realiza numai prin îndemnuri verbale, oficiale, reglementare. Acestea sînt și ele de folos. Dar singure nu ajung. Ele trebuiesc neapărat întregite cu pilda de fiecare zi a voînții hotărîte pe de o parte de a ieși din lîncezeala în care îl mai ține deprinderea de a pune accentul pe împlinirea riturilor și rostirea unui cuvînt, iar pe de alta, de a se angaja ferm pe calea acțiunilor corespunzătoare propovădaniei și cerințelor de îmbunătățire a vieții obștești.

Este aceasta, poate, cea mai grea și mai urgentă dintre îndatoririle cari se află acum în fața noastră.

Astăzi, cînd adevărul unei învățături se judecă după roadele, numai după roadele și sporul de putere pe care-l aduce vieții de toate zilele, cel cîntîi chemat să facă dovada concretă a adevărului învățăturii evanghelice este preotul.

Dacă nu e în stare să aducă asemenea dovadă, se elimină singur din demnitatea de preot al lui Hristos.

Mai mult: Se elimină singur dela dreptul de a trăi, ca preot, în cadrul societății celei noi.

Pr. Prof. D. I. BELU

58. T. M. Popescu, *Biserica în actualitatea socială*, în rev. «Ortodoxia», ianuarie 1953, p. 35.

PARTEA OFICIALĂ

DECIZIA NR. 502 PENTRU CONFIRMAREA NOILOR ADUNĂRI EPARHIALE DIN PATRIARHIA ROMINĂ

NOI
JUSTINIAN

Din mila lui Dumnezeu Arhiepiscop al Bucureștilor, Mitropolit al Ungro-Vlahiei, Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române,

Ca urmare la Decizia noastră Nr. 489 din 8 februarie 1954, dată pe baza dispozițiilor art. 70 din Regulamentul pentru alegerea, funcționarea și dizolvarea organelor deliberative;

Ținând seama de rezultatele alegerilor pentru adunările eparhiale comunicate cu adresele nr. 6050/1954 a Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor; 2879/1954 a Sfintei Episcopii a Buzăului; 2847/1954 a Sfintei Episcopii a Dunării de Jos; 4625/1954 a Sfintei Arhiepiscopii a Iașilor; 3170/1954 a Sfintei Episcopii a Romanului și Hușilor; 2762/1954 a Sfintei Arhiepiscopii a Sibiului; 2483/1954 a Sfintei Episcopii a Clujului; 970/1954 a Sfintei Episcopii a Oradiei; 4223/1954 a Sfintei Arhiepiscopii a Craiovei; 5230/1954 a Sfintei Episcopii a Râmnicului și Argeșului; 2327/B/1954 a Sfintei Arhiepiscopii a Timișoarei și 1907/1954 a Sfintei Episcopii a Aradului;

Pe temeiul art. 142 din Regulamentul pentru alegerea, funcționarea și dizolvarea organelor deliberative și art. 30 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române;

DECIDEM:

Art. 1. — Se confirmă, pe data constituirii, adunările eparhiale din Patriarhia Română, precum urmează:

A. MITROPOLIA UNGRO-VLAHIEI

I. Arhiepiscopia Bucureștilor

Membri clerici:

1. P.C. Pr. Vicar Al. Ionescu, București;
2. P.C. Preot. Al. Vlaicușescu, Plocești;
3. P.C. Pr. Nicolae Georgescu, Cimpina;
4. P.C. Diac. Dr. N. Nicolaescu, profesor universitar, București;
5. P.C. Pr. Ioan Teodorescu, București;
6. P.C. Pr. Vasile Ionescu, București;
7. P.C. Pr. Leonida Mateescu, Călărași;
8. P.C. Pr. Emanuel Hodrea, Mihăilești;
9. P.C. Prof. Acad. Gala Galaction, București;
10. P.C. Preot. Gh. Tache, Tîrgoviște.

Membri mireni:

1. Acad. Prof. P. Constantinescu-Iași, București;
2. Acad. Prof. Dr. Nicolae Lupu, București;
3. Anton Alexandrescu, București;
4. Ioan D. Ioan, avocat, București;
5. Ioan Modoran, Director C.S.A.C., București;
6. Constantin Bordeianu, București;
7. Prof. Toma Vasilescu, București;
8. Pantazi Cristea, secretar gl. CLP, București;
9. Diaconescu Tănase, Ploești;
10. Arsenescu Constantin, Com. Ungureni, Raionul Tîrgoviște;
11. Octav Livezeanu, București;
12. Victor Dușa, București;
13. Gogu Mazilescu, avocat, București;
14. Aurel Niculescu, Com. Priseasca-Tîrgoviște;
15. Pavel Ilie, București;
16. Răducanu Marin, București;
17. Dragomirescu Valeriu, București;
18. Tache Gheorghe, Satul Livedea, Com. Cătrunești-Brănești;
19. Pițigoi Alexandru, Com. Vidra, Reg. București;
20. Corbu Alexandru, Com. Ghizdaru, raionul Giurgiu.

II. *Episcopia Buzăului.*

Membri clerici:

1. P.C. Pr. D. Vlădescu, Parohia Domneasca, Focșani;
2. P.C. Pr. Gh. O. Vasile, Parohia Adormirea, Mizil;
3. P.C. Pr. R. Grug, Parohia Sf. Dumitru, Adjud;
4. P.C. Pr. Gh. Popescu, Parohia Nașterea, R. Sărat;
5. P.C. Pr. P. Armencea, Parohia Lungociu, Liești;
6. P.C. Pr. D. Arghir, Parohia Policiori, Beceni;
7. P.C. Pr. I. Hiastru, Parohia Chicerea, Panciu;
8. P.C. Pr. C. Chirică, Parohia Sf. Ion, Tecuci;
9. P.C. Pr. I. Dobrescu, Parohia Mlăjeț, Cislău;
10. P.C. Pr. M. Dumitrescu, Parohia Tuturor Sfinților, Buzău.

Membri mireni:

1. V. Vasilescu, avocat, Buzău;
2. C. Enescu, avocat, Buzău;
3. V. Gingă, cîntăreț, Focșani;
4. Vlasc Grigore, Focșani;
5. Cristache Turcu, meseriaș, Com. Pogoanele, raion Pogoanele;
6. Gh. Stănescu, avocat, Mizil;
7. Rihard Păcuraru, Adjud;
8. Gh. Tîrzianu, Adjud;
9. Dumitru Crăciun, profesor, R. Sărat;
10. V. Cîrstoiu, meseriaș, R. Sărat;
11. I. Flavian, arhitect, Tecuci;
12. Gh. Ionașcu, Tecuci;
13. Stan Munteanu, agricultor, Com. Bordeasca-Liești;
14. Ioan Potop, Com. Șerbănești-Liești;
15. D. Junga, Com. Cărpiniștea-Beceni;
16. I. Bîrsan, Com. Cărpiniștea-Beceni;

17. Tr. Alexia, învățător, Panciu;
18. Ion Stan, muncitor, Com. Birsești, raion Vrancea;
20. V. Ciofu, Com. Găgești, raion Panciu.

III. *Episcopia Dunării de Jos.*

Membri clerici:

1. P.C. Pr. Teofan Stănescu, Parohia Sf. Dumitru Galați;
2. P.C. Pr. Ștefan Cășaru, Brăila;
3. P.C. Pr. Ioan Grădinaru, Parohia Sf. Impărați, Tulcea;
4. P.C. Pr. Gh. Cărnaru, Galați;
5. P.C. Pr. Ioan Pirvan, Parohia Bertestii de Sus, raionul Insurăței;
6. P.C. Pr. Teodor Teodoru, Parohia Bujoru, raionul Bujoru;
7. P.C. Pr. Visarion Petculescu, Constanța;
8. P.C. Pr. Ion Dragomir, Parohia Sf. Nicolae II, Goiciu, Constanța;
9. P.C. Pr. Marin Apostol, Parohia Cerna Vodă R. Medgidia;
10. P.C. Pr. Mihai Buric, Constanța.

Membri mireni:

1. Ionescu Istrate, Galați;
2. Toma Filip, Galați;
3. Ionașcu Dumitru, Brăila;
4. Grigore Vasile, Brăila;
5. Gargalic Gh. pensionar, Tulcea;
6. Ceamurli Iacob, agricultor, Tulcea;
7. Dragu Nicolae, Com. Filimon Sirbu, Raion Filimon Sirbu;
8. Radu Stoian, Com. Filimon Sirbu, Raion Filimon Sirbu;
9. Alexanru Gh. Alex. agricultor, Com. Insurăței, Raion Insurăței;
10. Manea Buf, cîntăreț, Com. Cioara-Radu Vodă, Raion Insurăței;
11. Tănase Barbu, agent agricol, Com. Bujor, Raion Bujor;
12. Andrei Damaschin, agricultor, Com. Bujor, raion Bujor;
13. Jelescu Iordan, funcționar, Constanța;
14. Bădulescu Ioan, Constanța;
15. Preda Vasile, funcționar, Constanța;
16. Ciurea Andrei, funcționar, Orașul Babadag, Raion Istria;
17. Niculcea Gh., Medgidia, Raion Medgidia;
18. Leonte V. Ioan, învățător, Com. Hirșova;
19. Ene Nicolae, învățător, Com. Băneasa, Raion Adam-Clisi;
20. Constantin Dragomir, tîmplar, Com. Adam Clisi, Raion Adam Clisi;

B. MITROPOLIA MOLDOVEI ȘI SUCEVEI.

IV. *Arhiepiscopia Iașilor.*

Membri clerici:

1. Pr. Neculai Todicescu, Iași;
2. P.C. Pr. Constantin Nonea, Iași;
3. P.C. Pr. Gh. Titu, Pașcani;
4. P.C. Pr. Justin Gaspar, Com. Buhalnița, Raion, Hirlău;
5. P.C. Pr. Miltiade Iftode, Com. Bosanci, Raion, Suceava;
6. P.C. Pr. Teodor Bodnaru, Gura Humor;
7. P.C. Pr. I. Mironescu, Dorohoi;
8. P.C. Pr. Mihai Gheorghiu, Botoșani;
9. P.C. Pr. Dumitru Hadircă, Iași;
10. P.C. Pr. Ioan Moroșanu, Pietra Neamț.

Membri mireni:

1. Emil Mazilu, Iași;
2. Prof. Dr. Vasile Rîșcanu, Iași;
3. Constantin Doroftei, Iași;
4. Ioan Zamfirescu, Iași;
5. Gh. Lupescu, Tg. Frumos;
6. Constantin Spiridonică, Pașcani, Fîntinele;
7. Vasile Sălceanu, Iași;
8. Romulus Scutaru, Hîrlău;
9. Lavrie Silvestru, Suceava;
10. Ioan Iancu, Orașul Suceava;
11. Dragoș Vicol, Cîmpulung;
12. Obadă Iachim, Vatra Dornei;
13. Ioan Olteanu, Dorohoi;
14. Grigore Davideanu, Dorohoi;
15. Leonte Victor, Botoșani;
16. Gheorghe Ițco, Botoșani;
17. Anton Vasiliu, Tg. Neamț, Corbului;
18. Prof. Univ. Mihai Răvăruț, Iași;
19. Dumitru Popa, Com. Cujețiu, Piatra Neamț;
20. Andrei Cojocaru, Com. Tarcău-Piatra Neamț.

V. *Episcopia Romanului și Hușilor.*

Membri clerici:

1. P.C. Pr. Dumitru Petrea, Roman;
2. P.C. Pr. Gr. Balaban, Bacău;
3. P.C. Pr. Const. Ciopraga, Bîrlad;
4. P.C. Pr. Vasile Nica, Buhuși;
5. P.C. Pr. Ioan Negrea, Tg. Ocna;
6. P.C. Pr. Vasile Ulea, Codăești;
7. P.C. Pr. Const. Ionescu, Biserica Sf. Neculai, Bacău;
8. P.C. Pr. Alex. Iftimie, Parohia Ghercești, Raion Român;
9. P.C. Pr. Heisu Vasile, Parohia Răcăciuni, Raionul Bacău;
10. P.C. Pr. Bălușel Teodor, Parohia Vovriești, Com. Băcești, Raion Negrești;

Membri mireni:

1. Ioan Ciurariu, Bacău;
2. D. Solomonescu, Bacău;
3. Gulai Constantin, Bacău;
4. Podoleanu Alexandru, Buhuși;
5. Vasile Ioan, Bîrlad;
6. Gelelețu Ioan, profesor, Bîrlad;
7. Tașcă Teodor, funcționar, Bîrlad;
8. Buda Dumitru, muncitor, Tg. Murgeni, Raionul Murgeni;
9. Moraru Grigore, Huși;
10. Palan Mihai, Huși;
11. Dragomir Iordache, Orașul Comănești, satul Leorda;
12. Popa Gheorghe, Com. Lucăcești, Raion Moinești;
13. Cojocaru N. funcționar, Raion Negrești;
14. Bărbuță C. funcționar, Raion Negrești;
15. Caminschi Ioan, judecător, Roman;
16. Bărăcțeanu Ioan, Roman;

17. Cristache Petru, Tg. Ocna;
18. Dănilă Ioan, Tg. Ocna;
19. Iacomî Constantin, Vaslui;
20. Ionescu Constantin, Vaslui;

C. MITROPOLIA ARDEALULUI.

VI. Arhiepiscopia Alba-Iuliei și Sibîului.

Membri clerici:

1. P.C. Pr. Traian Belășcu, Sibiu;
2. P.C. Pr. Dr. Vlad Sofron, Sibiu;
3. P.C. Pr. Traian Ciocănelea, Făgăraș;
4. P.C. Pr. D. Ciuchendea, Sibiu;
5. P.C. Pr. Victor Negrea, Alba Iulia;
6. P.C. Pr. Nicolae Bîrsan, Orașul Stalin;
7. P.C. Pr. Alexandru Eņache, Parohia Saschiz, Raion Sighișoara;
8. P.C. Pr. Romul Moldovan, Parohia Veștem, Raionul Sibiu;
9. P.C. Pr. Iuliu Man, Tg. Mureș, Regiunea Autonomă Maghiară;
10. P.C. Pr. Ioan Rafiroiu, Tg. Săcuiesc, Regiunea Autonomă Maghiară;

Membri mireni:

1. Dr. Iacob Ciuceanu, medic veterinar, Sibiu;
2. Nicolae Lapteș, Sibiu;
3. Dr. Iorgu Ivan, prof. univ., Sibiu;
4. Eug. Furnică, funcționar, Orașul Stalin;
5. Dumitru Tăutu, avocat, Sibiu;
6. Arghir Gîndac, administrator, Turnișor-Sibiu;
7. Pantelimon Bratu, funcționar, Sibiu;
8. Ioan Gaston, Com. Turnișor, Raionul Sibiu;
9. Iosif Enășel, Alba Iulia;
10. Ioan Voloncea, Alba Iulia;
11. Dr. Titus Spătaru, medic primar, Sibiu;
12. Ioan Bucșa, cîntăreț, Com. Alțina, Raionul Agnita;
13. Bucur Schiopu, Ungra-Rupea;
14. Mihail Stănescu, muncitor, Sibiu;
15. Dr. Iuliu Georgescu, avocat, Com. Tirnăveni, Reg. Stalin;
16. Ioan Tatu, învățător, Com. Cașolț, raionul Sibiu;
17. Iosif Gheorghe, funcționar, Tg. Mureș, Regiunea Autonomă Maghiară;
18. Anton Ioan, Sărmășel, com. Sărmaș, raion Sărmaș;
19. Ilie Dobrotă, muncitor, Sibiu;
20. Nicolae Fekete, arhitect, Reghin-Regiunea Autonomă Maghiară.

VII. Episcopia Vadului, Feleacului și Clujului.

Membri clerici:

1. P.C. Pr. Alexandru Fărcașiu, profesor la Școala de Cîntăreți, Cluj;
2. P.C. Pr. Ioan Pop, Bistrița;
3. P.C. Pr. Sabin Truția, Cluj;
4. P.C. Pr. Dumitru Purdea, Dej;
5. P.C. Pr. Loga Vasile, Gherla;
6. P.C. Pr. Petru Pop, Huedin;
7. P.C. Pr. Ioan Pîrțioc, Năsăud;
8. P.C. Pr. Sorin Furdui, Cîmpeni;
9. P.C. Pr. Dumitru Bodea, Mocod-Năsăud;
10. P.C. Pr. Alexandru Caian, Turda;

Membri mireni:

1. Avram Eronim, muncitor, Aiud;
2. Dr. Liviu Pop, medic, Cluj;
3. Dr. Victor Moldovan, Bistrița;
4. Mihail Pop, plugar, Chintelnic;
5. Romulus Rusu, pensionar, Dej;
6. Nicolae Stan, Cîmpeni;
7. Dr. Coriolan Tătaru, prof. univ., Cluj;
8. Simion Tarcea, muncitor, Cluj;
9. Ioan Roman, plugar, Dej;
10. Costea Ioan. I. Grigore, agricultor, Bărsăul Mare-Dej;
11. Dr. Mihail Fărcașu, Cluj;
12. Valeriu Roh, țaran colectivist, Gherla;
13. Dr. Virgil Cîmpeanu, prof. univ., Cluj;
14. Ștefan Iaru, muncitor, Gherla;
15. Nicolae Cioca, plugar, Năsăud;
16. Ioan Radu, plugar, Bocicol Vișeu;
17. Augustin Juga, profesor, Tg. Lăpuș;
18. Dr. Alexandru Hoțiu, Cluj;
19. Ioan Tîmpănariu, funcționar, Raion Turda;
20. Traian Ordean, muncitor, Turda.

VIII. *Episcopia Oradiei.*

Membri clerici:

1. P.C. Pr. Emil Bendorfeanu, parohia Cetea, Protopopiatul Aleșd;
2. P.C. Pr. Chiril Rusianu, Parohia Remetea, protopopiatul Aleșd;
3. P.C. Pr. Nicolae Blaga, Parohia Popești, protopopiatul Aleșd;
4. P.C. Pr. Carol Pop, Oradea;
5. P.C. Pr. Erdei-Ardeleanu Gh., Parohia Derșida, protopopiatul Șimleu;
6. P.C. Pr. Rudolf Cotețiu, Parohia Văleni, protopopiatul Baia Mare;
7. P.C. Pr. Florian Găvrilaș, Parohia Santău, protop. Carei;
8. P.C. Pr. Petru Rus, Parohia Vetis, protop. Satu Mare;
9. P.C. Pr. Petru Kulesir, Parohia Ucraineană Virișmort, protop. Sighet;
10. P.C. Pr. Ioan Barbu, Parohia Păușa, protop. Zalău-Cluj.

Membri mireni:

1. Ioan Popovici, Oradea;
2. Teodor Mudura, agricultor, Lugojul de Jos, protopopiatul Aleșd;
3. Basarab Dumitrescu, funcționar, Oradea;
4. Alexandru Bochiș, legător tipograf, Oradea;
5. Ioan Virag, funcționar, Săcueni;
6. Ioan Mangra, funcționar, Marghita;
7. Aurel Bejan, avocat, Oradea;
8. Iosif Bulbuca, pensionar, Oradea;
9. Ioan Ridan, funcționar, Șimleu;
10. Ioan Nedelescu, pensionar, Șimleu;
11. Simion Dancoș, miner, Baia Mare;
12. Andrei Leșu, funcționar, Baia Mare;
13. Florian Popoviciu, factor, Carei;
14. Liviu Giurău, funcționar, Oradea;
15. Mihai Popa, inginer, Satu Mare;
16. Mihai Demcu, agricultor, Satu Mare;

17. Nicolae Josan, pensionar, Sighet;
18. Nicolae Bccicău, muncitor, Sighet;
19. Dr. Ioan Opreș, funcționar, Zalău;
20. Ștefan Drăgan, agricultor, Simpetrul Almașului-Jibou.

D. MITROPOLIA OLTENIEI.

IX. *Arhiepiscopia Craiova*

Membri clerici:

1. P.C. Pr. C. Pirăianu, Craiova;
2. P.C. Pr. C. Rădulescu, Craiova;
3. P.C. Pr. Gh. Dumitrescu, Craiova;
4. P.C. Pr. Ion Lozan, Poiana Mare, raionul Calafat;
5. P.C. Pr. Dumitru Zglimbea, Craiova;
6. P.C. Pr. N. Nicolăescu, Craiova;
7. P.C. Pr. Ilie Popescu, Com. Văgiulești, raionul Strehăia;
8. P.C. Pr. Nicolae Floroiu, Tg. Jiu;
9. P.C. Pr. Eugen Rădulescu, Craiova;
10. P.C. Pr. Ilie Brătan, Craiova;

Membri mireni:

1. D. Stănică, Craiova;
2. Dr. I. Parhon, Craiova;
3. Paul Popescu, Orașul Balș, raionul Balș;
4. Vasile Florescu, Corabia;
5. Sabin Gaspar, Craiova;
6. Marin Cilibiu, Com. Foișor, raionul Segarcea;
7. Constantin Murgu, Calafat;
8. Petre A. G. Ion, Com. Cioroiși, raionul Băilești;
9. Petre Marinaș, Com. Plenița, raionul Plenița;
10. Fl. Constantinescu, Com. Cujmir, raionul Cujmir;
11. Gh. Ancuța, Craiova;
12. Dr. D. Paraschiv, Turnu Severin;
13. Dumitru Hoară, Com. Strehăia, raionul Strehăia;
14. Ion Sanfira, Filiași, raionul Filiași;
15. Dr. Ilarie Popescu, Tg. Jiu;
16. Grigore Buzianu, Baia de Aramă, raionul Baia de Aramă;
17. N. Bărbulescu, Craiova;
18. Pantelimon Todea, Com. Novaci, raionul Novaci;
19. Ing. N. Marinescu, Craiova;
20. M. Marga, Craiova.

X. *Episcopia Râmnicului și Argeșului.*

Membri clerici:

1. P.C. Pr. Nicolae Popescu, Parohia Bîrsești, raionul R. Vîlcii;
2. P.C. Pr. Nicolae Cirstoiu, Raionul Băbeni;
3. P.C. Pr. Grigore Chiniță, insp. bisericesc, R. Vîlcii;
4. P.C. Pr. Emil Nedelescu, R. Vîlcii;
5. P.C. Pr. Nicolae Ivan, Parohia Rîfoasa, raionul T. Măgurele;
6. P.C. Pr. Corneliu Boncescu, Parohia Băseni, raionul Costești;
7. P.C. Pr. Constantin Dejan, Parohia Găvana, raionul Pitești;
8. P.C. Pr. Petre Topologeanu, Raionul Curtea de Argeș;
9. P.C. Pr. Ion Trandafir, Raionul Slatina;
10. P.C. D'ac. Mihail Marinescu, biserica Sf. Gheorghe, Pitești.

Membri mireni:

1. Dr. Gheorghe Marcu, R. Vîlcii;
2. Aurel Virje, contabil, Com. Brezoiu, raionul Lovișteea;
3. Ion Văduva, muncitor, Com. Mihăești, raionul Băbeni;
4. Vlad Urzică, funcționar, Ocenele Mari;
5. Dr. Ridiche Gh., Drăgășani;
6. Gheorghe Drosu, contabil, R. Vîlcii;
7. Constantin Tundrea, Hurezi;
8. Gheorghe Eftimie, funcționar, R. Vîlcii;
9. Ion Doicescu, avocat, Slatina;
10. Marin Rădușescu, funcționar, Slatina;
11. Ion Niculicioiu, plugar, Com. Vlădești, raionul R. Vîlcii;
12. Mitică Ionescu, dentist, Pitești;
13. Vasile Pirvu, țaran colectivist, Com. Stoinici, raionul Costești;
14. Gheorghe Alexandru, Pitești;
15. Ion Rusu, funcționar, Drăgănești;
16. Ilie Purcel, avocat, Pitești;
17. Ion Iordache, învățător, Curtea de Argeș;
18. Gheorghe Buharu, muncitor, Ocenele Mari;
19. Dr. Lon Dan, medic, Bilești;
20. Constantin Profeanu, cântăreț, Com. Gura Boului, raionul Vedea.

E. MITROPOLIA BANATULUI.

XI. *Arhiepiscopia Timișoarei și Caransebeșului.*

Membri clerici:

- 1 P.C. Prot. Ioan Crăciunel, Timișoara;
2. P.C. Prot. Ioan Geția, pensionar, Timișoara;
3. P.C. Prot. Dr. Iuliu Rațiu, Timișoara;
4. P.C. Prot. Dr. Iacob Crețiu, Secretar Eparhial, Timișoara;
5. P.C. Prot. Dr. Marcu Bănescu, consilier, Timișoara;
6. P.C. Prot. Valer Nicolă, Oravița;
7. P.C. Arhid. Dr. Nicolae Corneanu, consilier, Timișoara;
8. P.C. Prot. Gh. Bihoi, Oravița;
9. P.C. Prot. Gh. Păleanu, Călnic;
10. P.C. Pr. Remus Oralu, Prisaca.

Membri mireni:

1. Pr. Dr. Petru Groza, Președintele Prezidiului Marii Adunări Naționale;
2. Ioan Moagă, Timișoara;
3. Grigore Achinescu, agricultor, Mehadia;
4. Dimitrie Cusma, profesor, Făget;
5. Vasile Roșu, muncitor, Timișoara;
6. Simion Hanțilă, muncitor, Caransebeș;
7. Dumitru Tismănar, muncitor, Reșița;
8. Dr. Petru Fărcețiu, funcționar, Timișoara;
9. Ilie Turmingan, agricultor, Denta;
10. Dr. Iosif Petric, avocat, Timișoara;
11. Ioan Oprescu, agricultor, Temerești;
12. Petru Drăguescu, agricultor, Chelmac;
13. Gheorghe Ususan, agricultor, Lipova;
14. Dr. Nicolae Ursu, profesor, Timișoara;
15. Gheorghe Berariu, funcționar, Lugoj;

16. Ioan Sucigan, agricultor, Iam;
17. Nicolae Izveinar, muncitor, Anina;
18. Constantin Cristoi, muncitor, Docnecea;
19. Pantea Păunescu, agricultor, Lenanheim;
20. Valeriu Chita, agricultor, Saravale.

XII. *Episcopia Aradului, Ienopolei și Hălmașului.*

Membri clerici:

1. P.C. Pr. Dr. Lișu Gheorghe, Arad;
2. P.C. Pr. Ioan Faur, Simand, raionul Criș;
3. P.C. Pr. Teofil Chiffa, Deva;
4. P.C. Pr. Trifu Benea, Brad;
5. P.C. Pr. Gheorghe Șerb, Gurahonț;
6. P.C. Pr. Stavr. Petru Vancu, consilier, Arad;
7. P.C. Pr. Petru Marcu, Hunedoara;
8. P.C. Pr. Viorel Mihuțiu, Arad;
9. P.C. Pr. Ilie Ștefănie, Orăștie;
10. P.C. Pr. Cornel Oros, Arad.

Membri mireni:

1. Dr. Liviu Hălmăgeanu, medic, Arad;
2. Petru Onița, Arad;
3. Ing. Romul Cărpinișan, Arad;
4. Dumitru Neteda, cîntăreț, biserica Misca, raionul Criș;
5. Dr. Emil Safta, medic, Arad;
6. Traian Muntean, cîntăreț, Brad;
7. Aurel Filimon, funcționar, Deva;
8. Leghin Moțoc, agricultor, Com. Bîrsău, raionul Ilia;
9. Dr. Aurel Botiș, medic, Arad;
10. Ioan Crișan, agricultor, Com. Bentești, raionul Gurahonț;
11. Ilarie Ionașcu, agricultor, Com. Vilcelele Rele, raionul Hațeg;
12. Ioan Popescu, agricultor, Com. Ocolişul Mare, raionul Hațeg;
13. Nicolae Todea, funcționar, Hunedoara;
14. Ioan V. Popa, muncitor, Hunedoara;
15. Ioan Tau, funcționar, Com. Cermei, raionul Ineu;
16. Iosif Fizișean, agricultor, Com. Tauți, raionul Ineu;
17. Demian Furdul, agricultor, Com. Vinerea, raionul Orăștie;
18. Viorel Gugerean, pensionar, Orăștie;
19. Vasile Drăgoi, agricultor, Com. Lupeni, raionul Orăștie;
20. Simeon Mareș, Petroșani.

Art. 2. — P.C. Pr. N. Cazacu, Secretarul Consiliului Național Bisericesc, este delegat cu aducerea la îndeplinire a prezentei Deciziuni.

Dată astăzi 26 mai 1954, în reședința Noastră patriarhală din București.

**PREȘEDINTELE
CONSILIULUI NAȚIONAL BISERICESC,**

† **JUSTINIAN
PATRIARH**

P A T R I A R H I Ă R O M Î N Ă
I N S T I T U T U L B I B L I C Ș I D E M I S I U N E O R T O D O X Ă

B I S E R I C A
O R T O D O X Ă R O M Î N Ă

:: :: B U L E T I N U L O F I C I A L A L P A T R I A R H I E I R O M Î N E :: ::

A N U L L X X I I

Nr. 6

I U N I E 1 9 5 4

R E D A C Ț I A Ș I A D M I N I S T R A Ț I A
B U C U R E Ș T I , S T R . A N T I M , N r . 2 9 — R A I O N U L N . B A L C E S C U

CUPRINSUL

PASTORALE, SCRISORI IRENICE, MESAGII

<i>Chemarea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române către clerul și credincioșii ortodocși din R. P. R. . . . .</i>	595
<i>Telegrama trimisă de Sfântul Sinod Consiliului Mondial al Păcii . . . . .</i>	599
<i>Telegrama trimisă de Sfântul Sinod Președintelui Marii Adunări Naționale a R. P. R. . . . .</i>	600
<i>Telegrama trimisă de Sfântul Sinod Președintelui Consiliului de Miniștri al R.P.R. . . . .</i>	601
<i>Telegrama trimisă de Adunarea Națională-Bisericească Comitetului Permanent pentru Apărarea Păcii din R. P. R. . . . .</i>	602
<i>Telegrama Adunării Naționale Bisericești către Președintele Prezidiului Marii Adunări Naționale a R. P. R. . . . .</i>	603
<i>Telegrama Adunării Naționale Bisericești către Președintele Consiliului de Miniștri al R. P. R. . . . .</i>	604

VIATA BISERICESCA

<i>Biserica Ortodoxă Română chetună pe clericii și credincioșii ei la intensificarea luptei pentru pace: Hotărârile Sfântului Sinod și ale Adunării Naționale Bisericești . . . . .</i>	605
---	-----

IN APARAREA PACII

<i>Conferința internațională de la Stockholm pentru slăbirea încordării în relațiile internaționale, de C. R. . . . .</i>	627
<i>In slujba vieții, păcii și fericirii omului, de D. V. SADEANU . . . . .</i>	633

INDRUMĂRI PASTORALE

<i>Pentru o justă interpretare și aplicare a Regulamentelor Bisericești, de Pr. VASILE ȘTEFAN . . . . .</i>	640
---	-----

PARTEA OFICIALĂ

<i>Lucrările Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în sesiunea ordinară din iunie 1954: Sumarul ședinței din 5 iunie; Sumarul ședinței din 7 iunie . . . . .</i>	644
<i>Raportul I. P. S. Patriarh Justinian către Sfântul Sinod . . . . .</i>	662
<i>Regulamentul de organizare și funcționare a internatelor Institutelor Teologice de grad universitar ale Bisericii Ortodoxe Române . . . . .</i>	666
<i>Sesiunea Adunării Naționale Bisericești: Ședința I-a; Ședința II-a . . . . .</i>	671
<i>Darea de seamă asupra activității Sectorului de Editură și Tipografie al Institutului Biblic, pe anul 1953 . . . . .</i>	678
<i>Referatul Comisiei Culturale asupra Dării de seamă a Sectorului de Editură și Tipografie al Institutului Biblic . . . . .</i>	687

PASTORALE, SCRISORI IRENICE, MESAGII

CHEMAREA SFINTULUI SINOD AL BISERICII ORTODOXE ROMINE CĂTRE CLERUL ȘI CREDINCIOȘII ORTODOCȘI DIN REPUBLICA POPULARĂ ROMINĂ

Iubiții noștri fii duhovnicești,

Urmînd întru totul poruncile Mîntuitorului nostru Iisus Hristos și al Sfinților Săi Apostoli și păzind cu sfințenie datina păstrată de veacuri de Biserica noastră — Sfîntul Sinod al Bisericii Ortodoxe Romîne a îndreptat spre voi adeseori cuvînt de părintească povățuire și îndemn, arătîndu-vă lămurit cum trebuie să fie faptele voastre de adevărați creștini, vrednici de dragostea și jertfa lui Hristos al cărui nume îl purtați și îl mărturisiți și prin a cărui Sfîntă Biserică năzuiți să dobîndiți mîntuire și viață veșnică.

Aceleași gînduri și aceeași datorie ne îndeamnă și acum pe noi, cei cărora ni s-au încredințat spre păstorire și purtare de grijă sufletele voastre — de care vom da seama în fața Dreptului Judecător, — să venim iarăși între voi și, după înțelepciunea nedesmințită a Sfințelor Scripturi și a învățăturilor de credință ale Bisericii noastre, să vă arătăm și astăzi, ca și altă dată, că „dragostea zidește pacea și pacea zidește mîntuirea“, dar „cea mai înaltă și dumnezească menire a Bisericii nu poate fi îndeplinită decît prin dragoste și pace“. Din aceste adevăruri poruncite de Sfintele Scripturi a izvorît îndatorirea Bisericii de a se ruga pururea „pentru vremuri cu pace“, „pentru pacea a toată lumea“, spre a îndeplini voia lui Dumnezeu, vestită de îngeri la Nașterea Domnului: „pe pămînt pace și între oameni bunăvoie“.

De aceea, Biserica Ortodoxă Romînă, ca și celelalte Biserici Ortodoxe și marea majoritate a credincioșilor celorlalte culte de pe pămînt, s-a alăturat dintru început uriașei Mișcări Mondiale

pentru apărarea păcii. Sprijinind acțiunile luptătorilor pentru pace, îndemnându-și clericii să sporească necontenit strădaniile lor, alături de întregul nostru popor și de toate popoarele iubitoare de pace din lume, în marea luptă obștească menită să asigure biruința deplină și grabnică a păcii pe pământ, — Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a îndeplinit porunca evangheliei păcii și a slujit pe Hristos „Domnul Păcii“.

Biruințele pe care le-a cunoscut uriașa Mișcare Mondială pentru pace, în cei cinci ani care s-au scurs dela zămislirea ei, au fost deosebit de folositoare pentru întreaga omenire. Glasul puternic și împotrivirea hotărâtă a sutelor de milioane de oameni au izbutit să împiedice folosirea armelor de nimicire în masă, să impună încetarea războiului din îndepărtata și mult încercata Coree și să arate tuturor că singura cale pe care se pot stinge neînțelegerile dintre state este calea consfătuirilor, a tratativelor. Această cale pașnică a fost în sfârșit deschisă: Conferințele dela Berlin și Geneva sînt o dovadă vie că oamenii se pot lipsi de glasul blestemat al tunurilor și se pot înțelege mai bine prin graiul care le-a fost dăruit de Dumnezeu.

În toate strădaniile care au fost încununete de asemenea binecuvîntate roade, a rost părtașe și Biserica Ortodoxă Română, prin ierarhii, prin clericii și prin credincioșii ei. Deaceia Sfînta noastră Biserică are dreptul să vadă în cele ce s-au petrecut și se petrec sub ochii noștri în lumea întreagă, împlinirea cuvintelor Sfintei Scripturi: „Roda dreptății este semănată întru pace, celor ce lucrează pacea“. (Iacob III, 18). Ea crede cu tărie în biruința deplină a celor ce apără pacea lumii, căci știe că însuși Mîntuitorul Hristos a spus: „Fericiți făcătorii de pace că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema“. (Matei V, 9). Din aceste temeuri neclintite ale credinței noastre izvorăște hotărîrea Bisericii Ortodoxe Române de a nu înceta nicio clipă să se străduiască în sprijinirea tuturor celor ce zidesc pacea, chiar dacă drumul pînă la biruința deplină e încă lung și anevoios. Roadele strădaniilor de pînă acum cheazășuesc însă pe cele de mîine și dau puteri nebiruite celor ce cred în dreptatea luptei lor, pe care însuși Dumnezeu o binecuvîntează.

Iubiții noștri fii duhovnicești,

Pentru toate acestea, vă îndemnăm — din toată dragostea noastră părintească — să nu încetați a vă ruga, a muncii și a lupta pentru sălășluirea păcii în toată lumea, fiindcă numai astfel vă veți face pe deplin datoria față de Hristos, față de Biserică și credința noastră străbună, față de viața voastră și a copiilor

voștri, față de patria noastră a tuturor. Nu uitați nici o clipă că vrăjmașii păcii continuă să amenințe lumea cu aceleași mijloace oarbe de distrugere totală, pe care le numesc bombe atomice sau cu hidrogen: ei folosesc iscusința minții omenești nu pentru a îmbunătăți viața oamenilor, ci pentru a născoci unelte diavolești de nimicire. Fiți încredințați, însă, că forța morală a sutelor de milioane de oameni, strânși sub steagul Mișcării Mondiale pentru Pace, este mai puternică decât toate bombele și armele dușmanilor păcii și că lupta unită a celor ce iubesc pacea va putea să obțină interzicerea fabricării și folosirii acestor unelte de nimicire a vieții și muncii omenești.

Luați aminte la Chemarea pe care Consiliul Mondial al Păcii — înaltul for care călăuzește lupta partizanilor păcii din lumea întreagă — a adresat-o la sfârșitul lunii mai, către toate forțele păcii de pe pământ și, în care se spune: „Chemăm toate organizațiile, toate personalitățile cărora le este scumpă pacea, cerem tuturor organizațiilor politice, sindicale, religioase și culturale, bărbaților și femeilor din toate țările să caute în comun, pe scară națională și internațională, mijloace pentru a obține o înțelegere între guverne, asupra următoarelor puncte principale: interzicerea fabricării, stocării și folosirii oricărui tipuri de arme de exterminare în masă și instituirea unui strict control — pe deplin realizabil — asupra acestei interziceri“. Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române sprijină această acțiune a Consiliului Mondial al Păcii, deoarece ea răspunde celor mai înalte năzuințe ale întregii omeniri, și vă îndeamnă să răspundeți Chemării sale prin și mai multă râvnă în sporirea contribuției voastre la statornicirea păcii între popoare.

Să nu uitați, iubiții noștri fii duhovnicești, că noi toți avem acum un tenei în plus pentru a ridica contribuția noastră la lupta pentru pace pe o treaptă și mai înaltă, de strădanii pline de avânt și de încredere. Trăim zilele frumoase și mărețe în care întregul nostru popor se pregătește să prăznuiască împlinirea a 10 ani dela eliberarea României, de sub dominația fascistă-hitleristă, eliberare dobândită prin victoria armatelor sovietice.

Amintindu-ne tot ce au adus acești 10 ani de libertate pentru patria noastră, să ne facem părtași la munca plină de însuflețire cu care poporul întreg întâmpină marea sărbătoare a eliberării noastre naționale — 23 August — spre a ne putea împărtăși pururea din roadele și bucuriile libertății.

Indemnându-vă, așa dar, să munciți pentru înflorirea patriei și pentru propășirea obștească, să luptați și să vă rugați neconținut pentru pace, vă încredințăm, iubiții noștri fii sufletești, că

vă veți arăta vrednici de Domnul nostru Iisus Hristos și de dumnezeiasca răsplată, simțind voi înșivă că „Pacea lui Dumnezeu, care covârșește toată mintea va păzi inimile și cugetele voastre“ (Filip. IV, 7).

Pe această cale poruncită de Sfintele Scripturi și de Biserica Ortodoxă, vă însoțesc binecuvântările noastre arhieresti și ruga noastră ca „harul și binecuvântarea Domnului Iisus Hristos să fie cu voi cu toți“. Amin!

PREȘEDINTE,

† JUSTINIAN

PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMINE

MEMBRI

† SEBASTIAN

MITROPOLITUL MOLDOVEI ȘI SUCEVEI

† NICOLAE

MITROPOLITUL ARDEALULUI

† FIRMILIAN

MITROPOLITUL OLTENIEI

† VASILE

MITROPOLITUL BANATULUI

† IOSIF

EPISCOPUL RIMNICULUI ȘI ARGEȘULUI

† TEOFIL

EPISCOPUL ROMANULUI ȘI HUȘILOR

† ANTIM

EPISCOPUL BUZĂULUI

† CHESARIE

EPISCOPUL DUNĂRII DE JOS

† ANDREI

EPISCOPUL ARADULUI

† NICOLAE

EPISCOPUL CLUJULUI

† VALERIAN

EPISCOPUL ORADIEI

† ANTIM

VICAR PATRIARHAL

† THEOCTIST

VICAR PATRIARHAL

TELEGRAMA TRIMISĂ DE SFINTUL SINOD AL BISERICII ORTODOXE ROMINE CONSILIULUI MONDIAL AL PĂCII

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a luat cunoștință cu multă bucurie de Rezoluțiile sesiunii extraordinare a Consiliului mondial al Păcii dela Berlin, din luna mai a. c., și declară că își însușește cuprinsul lor, întrucât ele exprimă speranțele tuturor oamenilor iubitori de pace din lumea întreagă.

Răspunzând chemării Consiliului Mondial al Păcii, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, întrunit în sesiunea sa obișnuită din iunie 1954, a îndreptat către clerul și credincioșii săi un părintesc apel, îndemnînd-i să-și sporească neîncetat contribuția lor la marea acțiune desfășurată de oamenii iubitori de pace, în scopul obținerii interzicerii fabricării armelor atomice și biruinței depline a păcii pe pămînt.

Implinind porunca de slujire a păcii lăsată de Domnul nostru Iisus Hristos, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, binecuvintează acțiunile Mișcării Mondiale pentru Pace, în rîndurile căreia s-au înrolat și luptă cu hotărîre toți clericii și credincioșii săi și mărturisește și cu acest prilej, convingerea sa nestrămutată că sutele de milioane de oameni dornici de pace vor stăvili drumul ațîțătorilor înrăiți la război și că pacea și viața omenirii vor fi salvate.

PREȘEDINTE,

† JUSTINIAN

PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMINE

MEMBRI

† SEBASTIAN, Mitropolitul Moldovei și Sucevei, † NICOLAE, Mitropolitul Ardealului, † FIRMILIAN, Mitropolitul Olteniei, † VASILE, Mitropolitul Banatului, † IOSIF, Episcopul Rîmnicului și Argeșului, † TEOFIL, Episcopul Romanului și Hușilor, † ANTIM, Episcopul Buzăului, † CHESARIE, Episcopul Dunării de Jos, † ANDREI, Episcopul Aradului, † NICULAE, Episcopul Clujului, † VALERIAN, Episcopul Oradiei, † ANTIM, Vicar Patriarhal, † THEOCTIST, Vicar Patriarhal.

**TELEGRAMA TRIMISĂ DE SFINTUL SINOD
PREȘEDINTELUI PREZIDIULUI MARI ADUNĂRI
NAȚIONALE A REPUBLICII POPULARE ROMINE**

DOMNULUI

*DR. PETRU GROZA,
PREȘEDINTELE PREZIDIULUI MARI ADUNĂRI
NAȚIONALE A R.P.R.*

BUCUREȘTI

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, întrunit în obișnuita sa sesiune din iunie 1954, exprimă Prezidiului Marii Adunări Naționale a R.P.R. și Dvs. personal, sentimentele sale de grațitudine și vă asigură de devotamentul său față de patria noastră iubită, Republica Populară Română, căreia clericii și credincioșii ortodocși, în frunte cu păstorii lor duhovnicești, îi închină aceeași dragoste, pe care o au către credința și altarele lor.

PREȘEDINTELE SFINTULUI SINOD
† JUSTINIAN
PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMINE

**TELEGRAMA TRIMISĂ DE SFINTUL SINOD
PREȘEDINTELUI CONSILIULUI DE MINIȘTRI
AL REPUBLICII POPULARE ROMINE**

DOMNULUI

GHEORGHE GHEORGHIU-DEJ
PREȘEDINTELE CONSILIULUI DE MINIȘTRI AL R.P.R.

BUCUREȘTI

Sfintul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, întrunit în obișnuita sa sesiune, astăzi 5 iunie 1954, exprimă Guvernului Republicii Populare Române și Dvs. personal sentimentele sale de loialitate și devotament și vă asigură că toți fiii Bisericii Ortodoxe Române își vor împlini cu cinste îndatoririle lor cetățenești, sprijinind munca poporului nostru pentru o viață mai bună, dând un nou avânt participării lor la lupta pentru apărarea păcii și sporind în suflete dragostea față de patrie și devotamentul față de regimul nostru democrat popular.

PREȘEDINTELE SFINTULUI SINOD
† JUSTINIAN
PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMINE

TELEGRAMA
TRIMISĂ DE ADUNAREA NAȚIONALĂ BISERICESCĂ
COMITETULUI PERMANENT PENTRU APĂRAREA PĂCII
DIN REPUBLICA POPULARĂ ROMINĂ

Adunarea Națională Bisericească — forul reprezentativ central al Bisericii Ortodoxe Române — întrunită în sesiune ordinară astăzi 6 iunie 1954 — luînd cunoștință de aciivitatea desfășurată de Biserica noastră dealungul anului trecut, este fericită să constate că preoții și credincioșii, în frunte cu ierarhii lor, participă cu însuflețire la lupta sfîntă pentru apărarea păcii.

Exprimînd sentimentele tuturor credincioșilor Bisericii Ortodoxe Române, Adunarea Națională Bisericească declară că toți slujitorii și închinătorii altarelor ortodoxe din Republica Populară Romînă vor împlini și de acum înainte îndemnurile păstorilor lor duhovnicești, intensificînd contribuția lor la cauza păcii. Ei vor strînge și mai mult rîndurile în jurul Comitetelor de luptă pentru pace și nu vor precupeți nici-o strădanie pentru a contribui la înflorirea și propășirea patriei noastre, întărind astfel forțele menite să asigure triumful păcii în lumea întreagă.

Ridicînd cu hotărîre glasul lor de protest împotriva celor ce amenință omenirea cu arme de distrugere totală a vieții și a valorilor făurite dealungul veacurilor de mintea și priceperea omenescă, clericii și credincioșii Bisericii Ortodoxe Române vor lupta fără șovăire, în puternicul front al Păcii, pînă la biruința deplină a nobilei cauze a instaurării păcii peste tot pămîntul.

PREȘEDINTELE ADUNĂRII NAȚIONALE BISERICEȘTI

† JUSTINIAN

PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMINE

**TELEGRAMA ADUNĂRII NAȚIONALE BISERICEȘTI
CĂTRE PREȘEDINTELE
PREZIDIULUI MARI ADUNĂRI NAȚIONALE
A REPUBLICII POPULARE ROMINE**

DOMNULUI

DR. PETRU GROZA
PREȘEDINTELE PREZIDIULUI
MARI ADUNĂRI NAȚIONALE A R.P.R.
BUCUREȘTI

Cu prilejul ședinței de constituire și de deschidere a sesiunii sale ordinare din 6 iunie 1954, Adunarea Națională Bisericească, aleasă de clerul și reprezentanții credincioșilor ortodocși, potrivit prevederilor noului Statut de organizare și funcționare a Bisericii noastre, asigură Prezidiul Marii Adunări Naționale și pe Dvs. personal că toți fiii Bisericii Ortodoxe Române sînt însuflețiți de cea mai caldă iubire de patrie și că sprijină din toate puterile lor strădaniile poporului nostru pentru făurirea unei vieți mai bune și pentru triumful cauzei sfinte a păcii și prieteniei între toate popoarele din lume.

PREȘEDINTELE ADUNĂRII NAȚIONALE BISERICEȘTI
† JUSTINIAN
PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMINE

**TELEGRAMA ADUNĂRII NAȚIONALE BISERICEȘTI
CĂTRE PREȘEDINTELE CONSILIULUI DE MINIȘTRI
AL REPUBLICII POPULARE ROMINE**

DOMNULUI

GHEORGHE GHEORGHIU-DEJ
PREȘEDINTELE CONSILIULUI DE MINIȘTRI

BUCUREȘTI

Adunarea Națională Bisericească, forul reprezentativ central al Bisericii Ortodoxe Române, aleasă pentru întâia oară potrivit noilor legiuri, pe care și le-a dat Biserica noastră în condițiile de largă libertate religioasă asigurată de regimul democrat popular, întrunită în ședință de constituire și în sesiune ordinară, astăzi 6 iunie 1954, își îndreaptă primul său gând de recunoștință și devotament către guvernul prezidat de Dvs.

Dând expresie sentimentelor, care însuflețesc întreaga obște ortodoxă din patria noastră, asigurăm guvernului Republicii Populare Române și pe Dvs. personal, că toți preoții și credincioșii Bisericii Ortodoxe Române vor socoti și de acum înainte drept o datorie de conștiință și onoare, împlinirea tuturor obligațiilor cetățenești, sprijinirea muncii pașnice și creatoare a poporului nostru și a tuturor măsurilor luate de guvern și de organele puterii locale, intensificarea luptei pentru apărarea păcii și cultivarea în sufletele tuturor a dragostei puternice față de patrie și a devotamentului față de regimul nostru democrat popular.

PREȘEDINTELE ADUNĂRII NAȚIONALE BISERICEȘTI

† JUSTINIAN
PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMINE

V I A Ţ A B I S E R I C E A S C Ă

BISERICA ORTODOXĂ ROMINĂ CHEAMĂ PE CLERICII ŞI CREDINCIOŞII EI LA INTENSIFICAREA LŪPTEI PENTRU PACE

HOTĂRIRILE SFINTULUI SINOD ŞI ALE ADUNĂRII NAŢIONALE BISERICEŞTI

În zilele de 5-7 iunie s-au desfășurat în București lucrările sesiunilor ordinare ale Sfântului Sinod și Adunării Naționale Bisericești. În centrul preocupărilor celor două foruri bisericești a stat problema intensificării luptei pentru apărarea păcii în rîndurile clericilor și credincioșilor ortodocși.

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române și-a început lucrările Sîmbătă 5 iunie 1954. La orele 10,30 dimineața, în catedrala patriarhală, s-a săvîrșit Doxologia, în Prezența Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, a Înalt Prea Sfințiților Mitropoliți Sebastian al Moldovei și Sucevii, Nicolae al Ardealului, Firmilian al Olteniei și Vasile al Banatului, a Prea Sfințiților Episcopi: Iosif al Rîmnicului și Argeșului, Teofil al Romanului și Hușilor, Antim al Buzăului, Chesarie al Dunării de Jos, Andrei al Aradului, Nicolae al Clujului, Valerian al Oradiei, Antim Tîrgovișteanu și Theoctist Botoșăneanu, vicari patriarhali, a corpului profesoral de la Institutul Teologic Universitar din București, a consilierilor administrativi patriarhali și a numeroși preoți și credincioși din Capitală și provincie.

La orele 12, membrii Sfântului Sinod au trecut în sala de ședințe din palatul patriarhal. În prezența Domnului Ministru al Cultelor, Academician P. Constantinescu-Iași, Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian a invitat pe Dl. Marin Sulică, Director în Ministerul Cultelor, să citească Decizia de deschidere a sesiunii Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

Constatînd prezența la această sesiune a tuturor membrilor Sfântului Sinod, Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian a declarat deschise lucrările înaltului for de conducere a Bisericii Ortodoxe Române. I. P. S. Sa a rostit următoarea cuvîntare, înfățișînd principalele probleme înscrise pe ordinea de zi a sesiunii:

Domnule Ministru,

Înalt Prea Sfințiți și Prea Sfințiți membri ai Sfântului Sinod.

Sesiunea ordinară anuală a Sfântului Sinod se deschide astăzi pentru a examina și rezolva o seamă de importante chestiuni bisericești. Conștiința răspunderilor pe care le avem de conducători bisericești, ne îndeamna ca

totodată să ținem seama de marile probleme, care în prezent frământă omenirea și pe fiii noștri sufletești. Popoarele lumii, amenințate de primejdia unui nou război mondial, caută cu înfrigurare calea înțelegerii și a păcii. În zorile acestui an, s-a pus început tratativelor pentru slăbirea încordării internaționale. După recenta conferință dela Berlin, rezervată problemelor europene, astăzi reprezentanții marilor puteri, întruniți la Geneva, duc largi discuții pentru încetarea focului în Indochina și reglementarea pașnică a conflictelor din Indochina și Coreea.

Omenirea nu-și poate găsi liniștea trebuitoare realizărilor constructive și progresului pînă nu se va interzice fabricarea și folosirea armelor de distrugere în masă și nu se va asigura securitatea tuturor popoarelor.

Pentru realizarea acestor înalte deziderate luptă sutele de milioane de partizani ai păcii din toate părțile lumii. Ca expresie a voinței de pace, care tot mai mult se afirmă în conștiința popoarelor, sînt rezoluțiile din 28 mai a. c. ale sesiunii extraordinare a Consiliului Mondial al Păcii, ținută la Berlin. Înaltul for de acțiune pentru pace cheamă toate organizațiile lumii și pe toți oamenii păcii să lupte pentru interzicerea armelor atomice și asigurarea securității popoarelor.

Noi, ca îndrumători de suflete, nu putem fi decît alături de Consiliul Mondial al Păcii și de rezoluțiile sale pe care le vom sprijini împreună cu clerul și credincioșii noștri.

Alăturîndu-ne acestor obiective de luptă ale partizanilor păcii din lumea întreagă, noi credem neclintit în biruința finală a păcii și a vietii. Sub auspiciile unei asemenea nădejdi deschidem lucrările Sfîntului Sinod de astăzi.

În răstimpul ce am parcurs dela cea din urmă sesiune sinodală și pînă în prezent, Biserica Ortodoxă Română a continuat să împrăspăteze și să adîncească legăturile sale frățești cu celelalte patriarhate și Biserici Ortodoxe Autocefale. Din corespondența și schimbul de scrisori irenice, ce am avut cu Intîistătătorii și Ierarhii tuturor Bisericilor surori, precum și din schimbul de periodice și publicații teologice se desprinde dorința reciprocă de strîngere a raporturilor prietenești și de intensificarea a colaborării dintre noi.

Revistele Patriarhiei Romîne pătrund în toate centrele lumii ortodoxe și desfășoară o justă informare asupra situației și activității Bisericii noastre, deschizînd orizonturi favorabile promovării bunelor relații interortodoxe. Vom căuta în viitor să întărim și mai mult legăturile noastre cu Bisericile Ortodoxe surori și să zidim atmosfera prielnică formării unității de atitudine și acțiune, atît de necesară rezolvării problemelor bisericesti comune și păstrării duhului ecumenic.

Deasemenea Biserica noastră poartă deosebit interes comunităților ortodoxe romîne de peste hotare.

În cuprinsul Episcopiei noastre din America, starea treburilor bisericesti de sub oblăduirea episcopului Andrei Moldovanu, rînduit de noi, a fost mult tulburată prin hirotonia în arhieru a fugarului politic Viorel Trifa, de niște pretinși ierarhi de peste ocean ai sectei Samosfeștilor. Trifa, ajutat de Protopopul Ioan Truța, cu ajutorul organelor statului american, a ocupat abuziv reședința episcopală dela „Vatra Romînească” și s-a proclamat cîrmuitor al eparhiei, deși aparține sectei Samosfeștilor, cari nu au ierarhie canonică. În fața acestei situații, episcopul Andrei Moldovanu luptă pentru recăpătarea drepturilor sale și a bunurilor eparhiale uzurpate, întentînd acțiune în justiție împotriva grupului ereticilor. Totodată el stăruie, împreună cu colaboratorii săi pentru strîngerea păstoriștilor în jurul său, lămurindu-i asupra rătăcirii în care vrea să-i atragă falsul și ereticul arhieru Viorel Trifa și fostul preot Truța.

Biserica noastră păstrează deasemenea neîntreruptă legătura cu Eparhia Ortodoxă Română din Ungaria și urmărește activitatea ei.

Cu biserica română dela Ierusalim păstrăm raporturi prin conducătorul Misiunii bisericești ruse, arhimandritul Policarp (Priimak), pe care l-am autorizat, cu asentimentul Patriarhiei Moscovei, să reprezinte interesele noastre în Israel. Pentru reparațiile ce urmează a se face bisericii și căminului din Ierusalim, guvernul român ne-a pus la dispoziție ajutorul necesar.

Biserica de pe malul Iordanului din statul Transiordania este păstorită de arhimandritul Victorin Ursache, care păstrează legătura cu noi. La fel și cu bisericile din Sofia și Viena.

Cu bisericile române din Serbia, Albania, Grecia și Constantinopol pînă în prezent nu am putut stabili legături. Deasemenea încă nu avem relații cu comunitățile române din Franța și Germania occidentală.

I. P. S. Patriarh Justinian, însoțit de membrii Sfintului Sinod, îndreptându-se spre Catedrala Patriarhală.

Intorcîndu-ne acum privirile asupra vieții bisericești interne, constatăm că școlile noastre teologice au pășit cu spor în activitatea lor pe făgașul noului regulament.

Totuși, după datele culese la fața locului de organele noastre de inspecție, sînt și unele lipsuri ce trebuiesc îndreptate. Pe alocuri, cadrele didactice trebuiesc îmbunătățite și stimulate, pentru obținerea unui deplin randament în muncă. Se impune deasemenea o selecționare mai atentă a elevilor și studenților, în raport cu vocația și însușirile cerute slujitorilor bisericești.

O constatare generală care se impune atenției noastre este că pregătirea elevilor în școlile de cîntăreți și seminariile monahale, nu este suficientă. În limitele actualei programe de studii, repartizate pe trei ani, nu se pot îndeajuns pregăti cadrele bisericești, pe care trebuie să le asigure aceste școli, și

nu se pot asimila cunoștințele de bază necesare pentru cei care doresc să-și continue studiile la Institutele Teologice. Se impune deci ca Sfântul Sinod să examineze această situație și să delibereze asupra transformării școlilor noastre medii de trei ani în școli de patru ani, din care primii doi ani pentru cîntăreți, urmînd în continuare ultimii doi ani numai elevii cu dreptul de a merge la Institutele Teologice.

Deficiența constatată în anii trecuți în legătură cu lipsa de manuale didactice este în prezent parțial remediată. După tipărirea „Cărții de Rugăciune” și a „Invățăturii de credință ortodoxă”, ce s-au bucurat de o călduroasă primire în mijlocul clerului și credincioșilor, în editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă a apărut, în 1953, „Legiuirile Bisericii Ortodoxe Romîne”, puse la îndemîna școlilor și a slujitorilor bisericești.

Pentru uzul studenților în teologie s-a tipărit recent cursul „Introducerea în Noul Testament” și în curînd va apare „Introducerea în Vechiul Testament”. Pînă se vor publica treptat toate cursurile, profesorii au întocmit și multiplicat cursurile lor la mașina de scris, punîndu-le la dispoziția studenților, atît a celor înscriși pentru licență, cît și a magistranzilor.

Chestiunea salarizării cadrelor didactice dela școlile de cîntăreți bisericești și seminariile monahale trebuie rezolvată favorabil printr-o nouă încadrare a profesorilor, efectuată ceta 1 septembrie 1954. Prin noua încadrare se va acorda profesorilor școlilor teologice medii, drepturi de salarizare egale cu ale colegilor lor din învățămîntul laic, salariul completîndu-se fie din economii de bugete la eparhii, fie din subvenții ale eparhiilor.

Menționăm că în această sesiune sinodală, Biserica noastră își va arăta prețuirea sa pentru unele înalte fețe bisericești din Bisericile Ortodoxe surori și față de ierarhi din Sinodul nostru, pentru activitatea lor publicistică sau de interes obștesc, precum și față de profesorii merituoși ai institutelor noastre, care în ultimii ani dela înființarea institutelor teologice au susținut revistele Patriarhiei și marile probleme de înaltă știință teologică. Nădăjduim că asemenea mărturii de cinstire vor îndemna și pe alții să muncească cu rîvnă pentru promovarea științei teologice în folosul Bisericii și al Patriei noastre, încredințați fiind de toată atenția și prețuirea noastră.

Din rapoartele de activitate ale Chiriarhilor se poate vedea munca rodnică desfășurată pe teren de membrii Sfîntului Sinod. Contactul direct al ierarhului cu turma sa duhovnicească este întotdeauna prilej de cunoaștere și de verificare a realităților bisericești, de stimulare a activității preoțimii și de înțeleaptă îndrumare a credincioșilor.

Potrivit hotărîrii Sfîntului Sinod din 1952, referitoare la organizarea conferințelor protopopești, Chiriarii și-au luat sarcina de a susține activitatea acestora atît prin directivele date delegaților chiriarhali cu prezidarea conferințelor protopopești de orientare, cît și prezidînd personal o parte din conferințe, dînd îndrumări directe. În general conferințele acestea au dat rezultate satisfăcătoare, trezind preoțimea la o mai bună activitate pastorală și angajînd cadrele bisericești pentru o largă participare în lupta pentru pace și pentru sprijinirea eforturilor, pe care le depune regimul democrat popular pentru a asigura poporului o viață mai bună. Se cuvine să insistăm pentru îndreptarea unor lipsuri semnalate în legătură cu aceste conferințe și să asigurăm și mai mult rodnicia lor în viitor.

Ca rezultat al muncii chibzuite de îndrumare a preoțimii prin directivele Chiriarhilor, prin cursurile de orientare, Conferințele protopopești, revistele bisericești, etc., se observă o intensificare a activității clerului pe tărîm bisericesc și social. Activitatea catehetică a clerului se desfășoară conform hotărîrii

Sfântului Sinod din 1950. Cîntarea omofonă în unele eparhii a cuprins pînă la 75% din parohii. Participarea enoriașilor la sfintele slujbe este activă, credincioșii bucurîndu-se că pot „cu o gură și cu o inimă“ să aducă jertfă de laudă și să slăvească pe Dumnezeu.

Deasemenea se remarcă o intensificare a activității preoțimii în lupta pentru pace. Propovăduirea și acțiunea pentru pace sînt un obiectiv permanent al clerului. În comitetele de luptă pentru pace au fost aleși 5.529 preoți dintre care 5.303 în comitetele locale, 200 în comitetele raionale, 24 în comitetele regionale, unul în comitetul Capitalei și unul în Comitetul permanent pentru apărarea păcii, restul fiind membri activi.

Preoțimea participă la construirea noii vieți din patria noastră și sprijină realizările sociale menite să asigure poporului o viață mai bună, mai fericită.

Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, citind cuvîntarea de deschidere a lucrărilor Sfântului Sinod.

Tot ca urmare a măsurilor de îndrumare, se observă o redresare a disciplinei clerului. Abaterile preoților se împuținează din an în an și se statornicește în rîndurile slujitorilor bisericești conștiința datoriei și a disciplinei. Ca o prețuire din partea Sfântului Sinod, pentru ascultarea desăvîrșită a preoțimii, se impune reexaminarea salarizării clerului hotărîtă în 1952.

Relațiile dintre Statul nostru de democrație populară și Biserica noastră nu numai că s-au menținut ca și în anii trecuți, dar au și sporit în urma sprijinului și mai mare din partea Statului în rezolvarea marilor interese bisericești, reducerea impunerii pentru imobilele bisericești și întreprinderile economice ale Bisericii, ajutoare pentru construcții de biserici și reparații de

monumente istorice, planificarea de materiale pentru biserici și cooperative mînăstirești, reducerea cotelor în natură pentru terenurile mînăstirești și reducerea impozitelor, etc.

În această privință am avut o largă înțelegere și sprijin din partea Domnului Ministru al Cultelor, Academician P. Constantinescu-Iași, precum și bunăvoința organelor de pe teren ale Ministerului de Culte, care au înlesnit legăturile cu autoritățile locale și au susținut nevoile clerului.

Acestea sînt, pe scurt, problemele ce trebuiesc luate în considerare și rezolvate în actuala sesiune sinodală.

Mulțumind Domnului Ministru al Cultelor pentru decizia de deschidere a ședințelor Sfîntului Sinod, salut călduros prezența membrilor Sfîntului Sinod și urez lucrărilor acestei sesiuni o desfășurare în spirit de frățescă dragoste și unitate de vederi, spre slava Bisericii pe care o slujim și folosul Patriei noastre iubite, Republica Populară Romînă.

Membrii Sfîntului Sinod au ținut să exprime simțămintele de loialitate ale înaltului for de conducere și ale tuturor fiilor Bisericii Ortodoxe Romîne față de cîrmuirea democrat-populară a patriei noastre, trimițînd telegrame Prezidiului Marii Adunări Naționale a Republicii Populare Romîne și Consiliului de Miniștri.

Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian a propus apoi ca Sfîntul Sinod să îndrepte o nouă Chemare către clericii și credincioșii ortodocși din Republica Populară Romînă. În unanimitate membrii Sfîntului Sinod au primit propunerea Înalt Prea Sfințitului Patriarh și au adresat clerului și credincioșilor o Chemare, prin care îi îndeamnă să dea un avînt și mai mare activității lor în slujba păcii și propășirii obștești. (Textul Chemării este publicat în fruntea numărului de față, la pag. 595).

Deasemenea, Sfîntul Sinod a trimis Cînsiliului Mondial al Păcii o telegramă, exprimînd solidaritatea întregii Biserici Ortodoxe Romîne cu acțiunile sutelor de milioane de oameni iubitori de pace din lumea întreagă, care — sub steagul sfînt al Mișcării Mondiale pentru Pace — luptă pentru înlăturarea primejdiei unui nou război și pentru triumful cauzei păcii.

După ce s-au format comisiunile Sfîntului Sinod și după împărțirea lucrărilor la comisiuni, pentru a fi studiate și a se face propuneri, ședința a fost suspendată.

La redeschiderea ședinței, înainte de a se intra în ordinea de zi, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Sebastian al Moldovei și Sucevii a cerut cuvîntul pentru a face, în numele Sfîntului Sinod, următoarea declarație:

Înalt Prea Sfințite Părinte Patriarh,

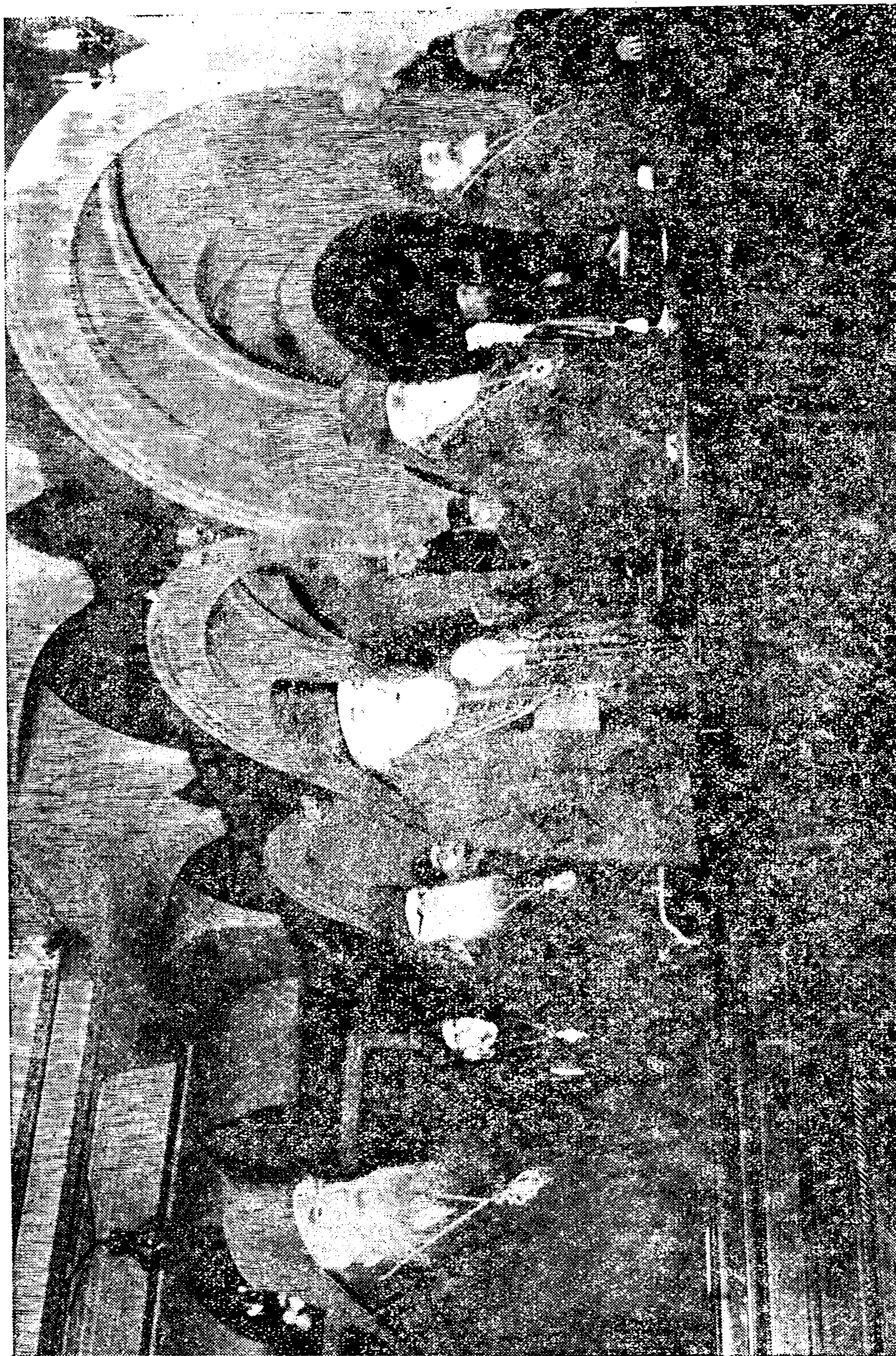
Domnule Ministru,

Înalt Prea Sfințiți și Prea Sfințiți membri ai Sfîntului Sinod

„În ședința festivă de azi dimineață a Sfîntului Sinod s-a evidențiat încă odată grija deosebită pe care Biserica noastră Ortodoxă Romînă o are pentru continua spîrire a contribuției clericilor și credincioșilor ortodocși la lupta sfîntă pentru apărarea păcii.

În cadrul acestei nobile acțiuni, este cunoscut sprijinul pe care toate popoarele iubitoare de pace din lumea întreagă l-au acordat eroicului popor coreean, care a dat dovadă de o vitejie legendară, apărîndu-și pămîntul sfînt al patriei sale, împotriva năvălitorilor de peste ocean. Între aceste popoare

Membrii Sfintului Sinod ascultind cuvntarea Inalt Prea Sfintitului Patriarh Justinian.

s-a numărat și poporul român, care n-a precupețit sprijinul său pentru poporul coreean și care a cerut mereu încetarea măcelului din Coreea.

Alături de poporul român și de toate popoarele pașnice din lume, Biserica Ortodoxă Română și-a repetat în nenumărate rânduri cuvântul, pentru a cere oprirea vărsării de sânge din Coreea și pentru stăvilirea atrocităților săvârșite de invadatori împotriva populației pașnice din țara diminețelor liniștite.

Sub presiunea sutelor de milioane de oameni iubitori de pace din lumea întreagă, războiul din Coreea a încetat. Când glasul tunului nu s-a mai auzit, când zgometul asurzitor al bombelor nu a mai tulburat diminețile liniștite din Coreea, poporul coreean a trecut la muncă pentru refacerea mult încercatei sale țări. Dar poporul coreean n-a uitat și nu va uita niciodată pe toți cei care l-au ajutat în lupta lui eroică și dreaptă, ci a căutat să-și exprime recunoștința sa.

De curînd, reprezentantul guvernului coreean a înmînat — în cadrul unei impresionante solemnități — unui mare grup de fruntași ai vieții publice din țara noastră, cea mai înaltă decorație a statului coreean, simbol al dragostei poporului coreean pentru poporul frate român.

Printre cei decorați a fost și Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian. Această decorație reprezintă o răsplătire a strădaniilor pe care întreaga Biserică Ortodoxă Română, sub îndrumarea Înalt Prea Sfințitului nostru Patriarh, le-a depus pentru a sprijini poporul coreean și cauza păcii din lumea întreagă. În numele Sfîntului Sinod felicităm pe Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, pentru înalta distincțiune primită, și îl asigurăm că vom lupta și de acum înainte alături de Înalt Prea Sfinția Sa pînă la biruința definitivă a păcii pe pămînt.

Trebuie să menționăm, deasemenea, că între cei decorați de conducerea statului coreean s-a aflat și iubitul și prea onoratul nostru Ministru al Cultelor, savantul academician Petre Constantinescu-Iași. Omagiînd activitatea neobosită pe care Domnia Sa o depune pe tărîmul luptei pentru pace, în numele Sfîntului Sinod îi aducem un cald omagiu și îl felicităm pentru înalta distincție ce i s-a acordat.

Toate acestea constituie un îndemn în plus pentru membrii Sfîntului Sinod și pentru toți fiii Bisericii Ortodoxe Romîne, de a intensifica și mai mult participarea lor la lupta pentru apărarea păcii și pentru înlăturarea primejdiei unui nou război“.

In continuarea ședinței de sîmbătă după amiază, Sfîntul Sinod a rezolvat problemele curente înscrise pe ordinea de zi.

*

Dumnică 6 iunie 1954, toți membrii Sfîntului Sinod au luat parte la ședința de constituire și la prima sesiune a celei dintîi Adunări Naționale Bisericești, aleasă de preoții și credincioșii ortodocși, în condițiile deplinei libertăți religioase consfințite de Constituția Republicii Populare Romîne.

La orele 10,30 dimineața, în sala bibliotecii patriarhale, s-a săvîrșit Doxologia; după serviciul divin, reprezentanții clerului și ai credincioșilor au prezentat Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian respectuase felicitări și urări de îndelungată arhipăstorie, cu prilejul împlinirii a șase ani dela înscăunarea Înalt Prea Sfinției Sale ca Patriarh al Bisericii Ortodoxe Romîne.

Membrii Adunării Naționale Bisericești au trecut în sala de ședințe. O delegație a reprezentanților clerului și credincioșilor, — alcătuită din P. C.

Pr. Academician Gala Galaction, Pr. C. Nonea, Prot. Traian Belășcu și D-nii Profesori Universitari Vasile Rășcanu și Dr. Coriolan Tătaru — a invitat pe Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian să deschidă și să conducă lucrările Adunării Naționale Bisericești.

I. P. S. Patriarh a intrat în sala de ședințe împreună cu Dl. Dr. Petru Groza, membru al Adunării Naționale Bisericești și cu Dl. Prof. Academician P. Constantinescu-Iași, Ministrul Cultelor, însoțiți de Inalt Prea Sfințitul Mitropoliți al Bisericii Ortodoxe Române.

I. P. S. Patriarh Justinian și Dl. Acad. Prof. P. Constantinescu-Iași, primind omagiile Sfintului Sinod pentru înaltele distincțiuni ce li-s-au decernat.

Decretul Prezidiului Marii Adunări Naționale a Republicii Populare Române pentru deschiderea lucrărilor Adunării Naționale Bisericești a fost citit de Academicianul P. Constantinescu-Iași.

Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian a rostit apoi următoarea cuvântare :

Domnule Ministru,
Inalt Prea Sfințiți și Prea Sfințiți,
Prea Cucernici și domnilor membrii ai Adunării Naționale
Bisericești,

Deschiderea primei sesiuni a celei dintâi Adunări Naționale Bisericești, aleasă pe temeiul noilor legiuiri pe care și le-a dat Biserica Ortodoxă Română, constituie un eveniment de mare însemnătate în viața Sfintei noastre Biserici. El reprezintă, pe de o parte, împlinirea unor vechi năzuințe a factorilor de

răspundere din Biserica Ortodoxă Română, iar pe de altă parte, încununarea eforturilor din ultimii șase ani ale conducerii noastre bisericești de a așeza viața Bisericii pe temelurile statornicite de doctrina, canoanele și tradiția ei. Pentru niște pricini ca acestea, bucuria și mulțumirea noastră este fără de margini în clipa aceasta în care întâmpinăm cu părintească dragoste pe atîția vrednici fii ai Bisericii, aleși ai clerului și credincioșilor noștri ca să constituie organul reprezentativ central al Bisericii Ortodoxe Romîne. Cu sufletul plin de lumina acestei bucurii, Noi aducem mulțumită lui Dumnezeu cel Atotputernic, care, revărsînd asupra Bisericii noastre darurile Sale cele bogate, ne-a învrednicit a ne afla în cele mai prielnice împrejurări — datorită noii orînduiri de libertate și dreptate instaurate în patria noastră — pentru a da Bisericii Ortodoxe Romîne, într-un timp atît de scurt, toate așezările și mijloacele menite să-i asigure buna împlinire a misiunii ei sfinte.

Intr-adevăr, după șase ani de neîncetate strădanii în care s-au întîlnit atît ostenele și stăruințele Sfîntului Sinod, ale clericilor și credincioșilor, cît și larga înțelegere a conducerii Statului, — cîrmuirea bisericească poate declara cu deplină satisfacție, că a înfăptuit cadrul autentic ortodox, în care să se desfășoare activitatea Bisericii noastre. Ceea ce au dorit și au cerut zădărnice timp de două decenii de-a-rîndul atîția venerabili ierarhi, ceea ce au voit, dar n-au izbutit să înfăptuiască decît parțial și incomplet înaintașii Noștri în scaunul patriarhicesc, a fost rînduit de sus să se îplinească în zilele noastre.

Dorințele și lupta lor fără de izbîndă, alături de grabnica biruință de acum, constituie cea mai categorică dovadă că Biserica Ortodoxă Română își poate da singură organizarea cea mai potrivită cu doctrina și misiunea ei, numai atunci cînd nu se exercită niciun amestec din afară în treburile ei. Intervenția directă și fățișe a trecutelor regimuri în organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Romîne a fost peste măsură de primejdioasă și rezultatele nefaste ale acestui amestec le-am cunoscut și ne-au îndurerat pe toți. În schimb, roadele binecuvîntate ale actualei stări de lucruri, ale libertății religioase consfințită de Constituția Republicii Populare Romîne și garantată de regimul nostru popular, ale neamestecului Statului în treburile interne ale Bisericii, s-au revărsat asupra tuturor celor ce slujesc și iubesc Biserica noastră străbună.

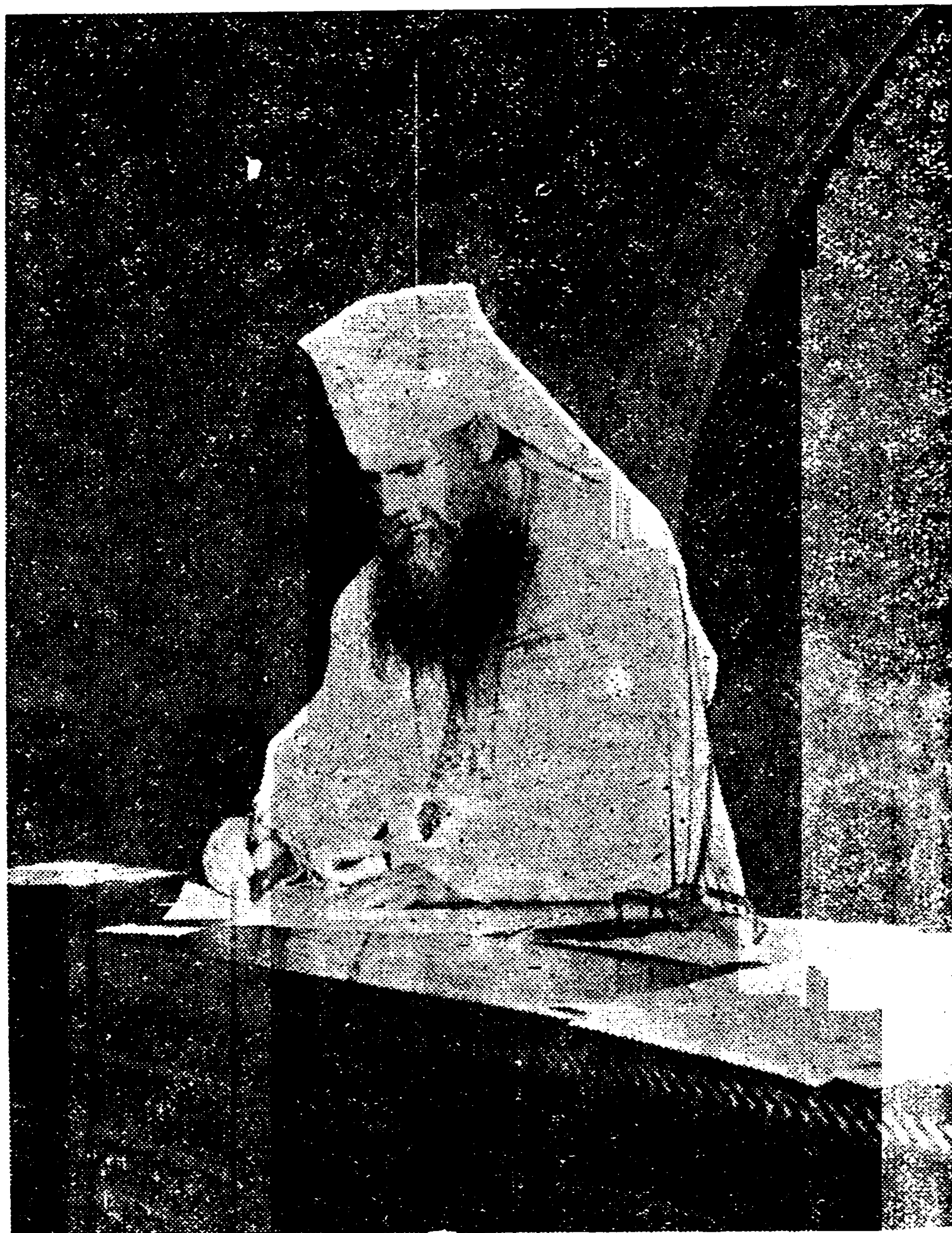
Sub aceste fericite auspicii, conducerea bisericească a întreprins, în ultimii șase ani, o mare operă legislativă, întocmind Statutul de organizare și funcționare a Bisericii Ortodoxe Romîne — legea de bază a vieții noastre bisericești — și numeroase regulamente, menite să stabilească, potrivit doctrinei noastre ortodoxe, cadrul legal de activitate al Bisericii. Deosebita înțelegere pe care au găsit-o aceste legiuiri întocmite de Biserică, după anul 1948, din partea conducerii Statului, care le-a investit pe toate cu autoritatea sa, arată limpede tuturor că Statul democrat-popular, consecvent principiilor sale de a asigura cea mai deplină libertate religioasă, nu numai că nu se amestecă în treburile interne ale cultelor, dar le și sprijină în toate acțiunile menite să le reazeze activitatea pe baze dogmatice și tradiționale proprii. Oricine trebuie să recunoască în aceste realități încununarea supremă a noțiunii de libertate religioasă.

Care a fost situația în trecut nu este necesar să mai arătăm, deoarece ea reprezintă un capitol dureros și destul de cunoscut în viața Bisericii noastre. Este suficient să amintim numai că „Legea pentru organizarea Bisericii Ortodoxe Romîne“ din 1925, ca și Statutul ce o însoțea, au fost elaborate cu amestecul permanent al stăpînitorilor politici de atunci și că unele prevederi necanonice pe care le cuprindea proiectul de lege — deși fuseseră scoase la

protestul hotărît al unora dintre ierarhii Bisericii — au fost reîntroduse în lege în timpul desbaterilor din parlament.

Abia la șase ani dela aplicarea acestor legiuiri, neconcordanța lor cu dogmele și canoanele noastre bisericești ajunsese atât de evidentă, încît însuși răposatul patriarh Miron a dat în anul 1932 unei comisiuni însărcinarea de a studia și întocmi un anteproiect de lege pentru modificarea tuturor dispozițiilor necanonice. În 1935, patriarhul Miron aproba și semna „proiectul de modificare a Legii și Statutului bisericesc” — alcătuit de Consiliul Central Bisericesc — și declara în expunerea de motive că aceste modificări sînt absolut necesare „spre a da Legii un caracter canonic indiscutabil”.

Inalt Prea Sfîntitul Patriarh Justinian semnează «Chemarea Sfintului Sinod către clerul și credincioșii ortodocși din R.P.R.».

Dar toate lucrările și schimbările propuse de Consiliul Central Bisericesc în 1935 și însușite de patriarhul Miron au rămas fără rezultat, ele întîmpinînd împotrivirea regimurilor politice care au stăpînit în țara noastră pînă la 23 august 1944.

Unul din locurile în care Legea și Statutul din 1925 se aflau în contradicție cu sfintele canoane și cu toată tradiția Bisericii Ortodoxe era, fără îndoială, alcătuirea Congresului Național Bisericesc, adică a celui for reprezentativ pe care îl constituie astăzi Adunarea Națională Bisericească. Faptul că în acel Congres Național Bisericesc numărul mirenilor depășea numărul clericilor

și al ierarhilor a fost interpretat de mulți dintre fruntașii vieții noastre bisericești ca nepotrivit cu tradiția ortodoxă, o astfel de situație fiind de natură să împingă Biserica noastră de pe făgașul ei milenar spre o laicizare de pură esență protestantă.

Trebuie să precizăm, însă, că ridicându-se în trecut împotriva acestei primejdioase pătrunderi a spiritului și mentalității protestante în legiurile sale, Biserica Ortodoxă Română nu respingea ideia participării mirenilor la buna chivernisire a treburilor bisericești; ea cerea numai ca această participare să se desfășoare în spiritul canoanelor și tradiției sale.

Este de altfel bine știut că Biserica Ortodoxă stă temeinic pe principiul sinodalității: „Sfântul Sinod este — așa cum se precizează în articolul 9 din Statutul de organizare și funcționare a Bisericii noastre — cea mai înaltă autoritate a Bisericii Ortodoxe Române pentru toate chestiunile spirituale și canonice, precum și pentru cele bisericești de orice natură date în competența sa“. Sfântul Sinod pentru întreaga Biserică și fiecare ierarh în parte pentru eparhia sa, sînt autoritățile supreme în toate problemele de credință, în toate problemele bisericești. Adunările eparhiale și Adunarea Națională Bisericească nu pot trece peste drepturile și autoritatea Sfântului Sinod și a ierarhilor, în niciuna din problemele spirituale și canonice aflate totdeauna în competența acestora.

Toate organele bisericești în care este îngăduită și necesară participarea credincioșilor mireni nu rezolvă probleme de ordin spiritual. Mireni pot însă și este chiar necesar să conlucreze cu ierarhii și cu clericii la buna gospodărire a treburilor bisericești, la soluționarea problemelor economice și administrative, așa cum a stabilit tradiția de veacuri a Ortodoxiei și cum precizează, urmînd aceleași tradiții, și art. 19 din Statutul nostru.

Dela abaterile și rătăcirile vechilor legiuri impuse Bisericii de guvernele din trecut și pînă la Statutul și regulamentele de azi, pe care Biserica singură și le-a întocmit, este exact distanța dela lunecarea spre protestantism la păstrarea canonicității ortodoxe. Biserica noastră păstrează principiul apostolic al sobornicității; ea se ferește și de laicizarea protestantă, dar și de despotismul clerical, pe care papalitatea l-a ridicat la rangul de dogmă, călcînd în picioare învățătura Mîntuitorului, autoritatea sinoadelor ecumenice și tradiția unui mileniu de viață creștină nedesbinată de deșertăciunea unor ambiții străine de duhul unității evanghelice.

Biserica Ortodoxă recunoaște și prețuiește aportul mirenilor la conducerea treburilor bisericești, fiindcă și ei sînt „membri vii și activi ai Bisericii“, dar ea îi folosește în mod echilibrat „după puterile și capacitatea lor“, în deplină concordantă cu tradiția și canoanele ei.

În Adunarea Națională Bisericească — aleasă de clerici și credincioși pe baza prevederilor Statutului de organizare și funcționare a Bisericii Ortodoxe Române — se află acum un număr mai mare de clerici față de mireni: avem 26 de ierarhi și clerici și 24 de mireni; s-a eliminat astfel acea predominare a elementului mirean care exista în Legea și Statutul din 1925 și care primejduia caracterul ortodox al acestui for al Bisericii noastre.

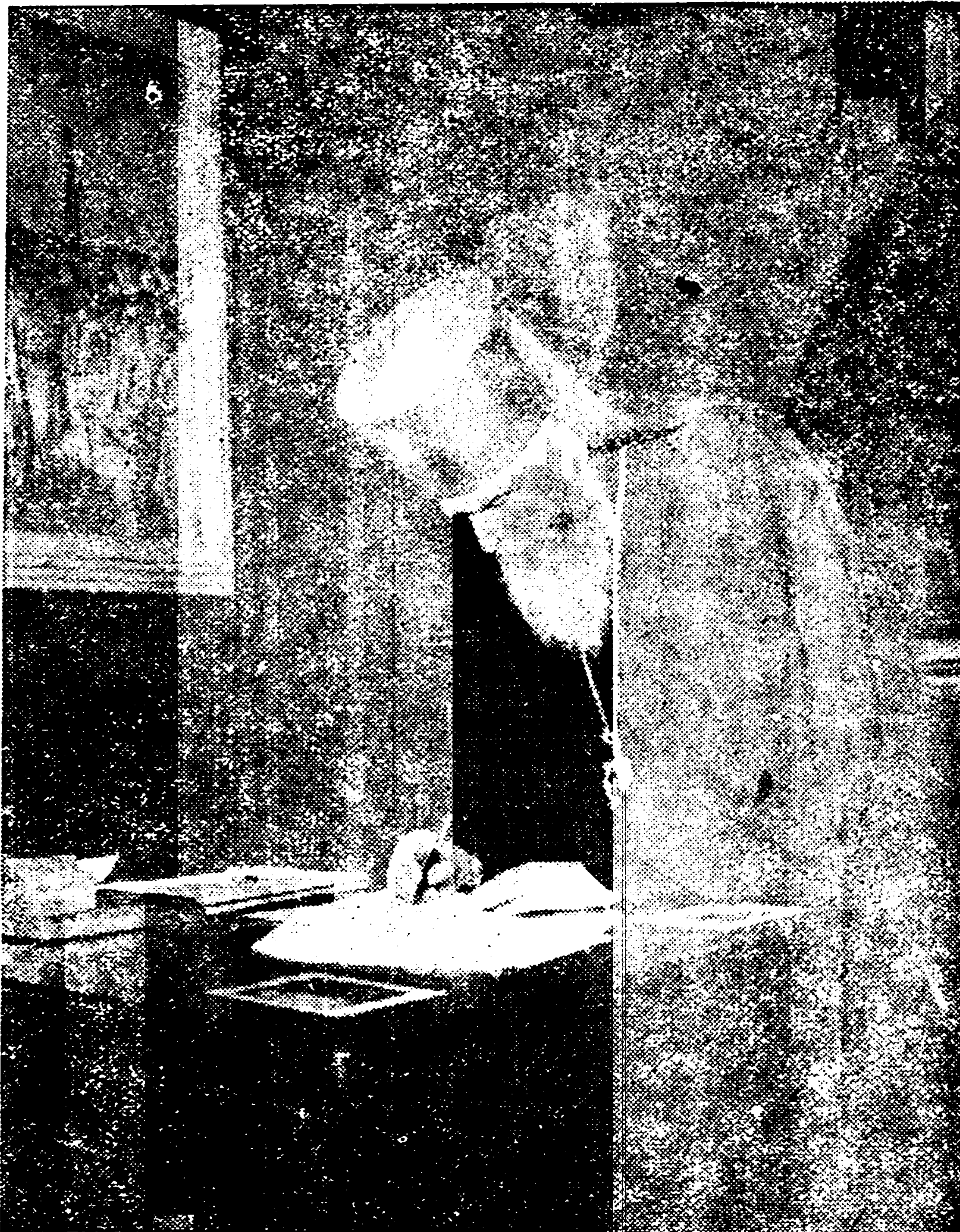
După această lămurire pe care am socotit-o necesară pentru a preciza linia ortodoxă pe care ne găsim, pentru buna desfășurare a lucrărilor ce ne stau în față, nu socotim fără de folos să arătăm care sînt — după legiurile noastre — competența și atribuțiile Adunării Naționale Bisericești. Ele sînt cuprinse în art. 19—27 din Statut și în art. 59—110 din Regulamentul organelor centrale din Patriarhia Română, avînd următoarea redactare:

„Adunarea Națională Bisericească este organul reprezentativ central al Bisericii Ortodoxe Române, pentru toate chestiunile economico-administrative, precum și pentru cele care nu intră în competența Sfântului Sinod“.

Atribuțiunile Adunării Naționale Bisericești sînt :

- a) a susține interesele și drepturile Bisericii Ortodoxe Române ;
- b) a reglementa și conduce treburile patrimoniale, culturale, fundamentale și epitropești ale întregii Biserici ;
- c) a susține așezămintele culturale, filantropice și economice ale Bisericii ;
- d) a stabili mijloacele de ajutorare a organelor și așezămintelor bisericești și de cultură religioasă, precum și pentru Institutul Biblic ;

Inalt Prea Sfințitul Mitropolit Sebastian al Moldovei și Sucevei,
semnînd Chemarea Sfântului Sinod.

- e) a hotărî asupra schimbării titulaturii mitropoliilor, arhiepiscopiilor și episcopiilor, a întinderii lor teritoriale și a înființărilor de noi eparhii ;
- f) a alege pe membrii Consiliului Național Bisericesc ;
- g) a examina raportul general anual, întocmit de Consiliul Național Bisericesc și a hotărî măsurile ce trebuiesc luate pentru o bună chivernisire a treburilor bisericești ;
- h) a hotărî asupra administrării bunurilor bisericești, a fundațiilor și instituțiilor centrale ale Bisericii, în conformitate cu dispozițiunile legale în vigoare ;

i) a vota bugetul general al Patriarhiei, a verifica și aproba contul de gestiune, dimpreună cu bugetul și contul de gestiune anexă ale Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române;

j) a îndruma, verifica și controla administrația și gestiunea bunurilor părților componente ale Bisericii;

k) a exercita orice atribuțiuni care-i sînt date prin legi și regulamente“.

În acest cadru legal urmează să se desfășoare atît lucrările din această primă sesiune a Adunării Naționale Bisericești, după ce mai întîi se vor efectua formalitățile de constituire, cît și lucrările sesiunilor ce vor urma în timpul celor patru ani pe durata cărora ați primit mandatul dela adunările eparhiale respective.

Cunoscînd dragostea pe care o aveți față de Sfînta noastră Biserică, sîntem încredințați că toate hotărîrile ce se vor lua aici sînt de natură să sporească prestigiul și lucrarea Bisericii Ortodoxe Române, spre slava lui Dumnezeu și spre binele patriei noastre.

Odată cu această încredere pe care Biserica o pune în cei mai buni fii ai ei pe care i-a ales în acest înalt for bisericesc, îngăduiți-mi să mărturisesc și bucuria deosebită pe care o încearcă inima mea, văzînd că în această Adunare Națională Bisericească sînt reprezentate toate categoriile sociale ale popoului nostru dreptcredincios.

Avem în mijlocul nostru pe Președintele Prezidiului Marii Adunări Naționale a Republicii Populare Romîne, Domnul Dr Petru Groza, cel mai vechi și mai statornic membru al forurilor noastre reprezentative bisericești; avem apoi un membru al guvernului Republicii Populare Romîne, academicianul Petre Constantinescu-Iași, Ministrul Cultelor; avem academicieni ca profesorul Dr. N. Gh. Lupu, sau ca mult iubitul nostru slujitor întru Domnul, Părintele Gala Galaction, cel ce a fost cinstit de curînd de întreaga suflare romînească cu prilejul împlinirii vîrstei de 75 de ani pentru meritele sale de seamă în creația literară și pentru contribuția adusă culturii romînești; avem profesori universitari ca Domnul Vasile Rășcanu, neclintitul sprijinitor al Bisericii moldovene, sau ca Domnul Coriolan Tătaru, un înflăcărat luptător pentru refacerea unității noastre bisericești din Transilvania; se află apoi între noi medici, ingineri, muncitori, fruntași a vieții publice și plugari. Componenta acestei Adunări Naționale Bisericești exprimă însăși componenta socială a mării obști dreptcredincioasă din țara noastră.

Prin prezența dumneavoastră a tuturor în acest loc, Biserica Ortodoxă Romînă și-a cîștigat cel mai reprezentativ for pe care l-ar fi putut năzui vreodată. Deaceea, recunoștința și devotamentul nostru, al tuturor celor ce facem parte din Sfînta Biserică Ortodoxă a Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, se îndreaptă mereu spre cîrmuirea înțeleaptă a scumpei noastre Republici Populare, asigurînd-o de tot sprijinul clericilor și credincioșilor ortodocși în străduințele sale de făurire a bunei stări obștești.

Noi sîntem încredințați că, pe lîngă dragostea pe care o purtați Bisericii noastre străbune, nu veți prăcupeți niciun efort pentru a ridica pe o treaptă și mai înaltă munca vrednicului nostru popor, ajutînd la înflorirea patriei și la lupta sfîntă pentru apărarea păcii, fiindcă acestea sînt fapte prin care creștinul adevărat împlinește porunca evanghelică a dragostei față de semenii.

Sîntem, deasemenea, bucuroși să vestim Adunării Naționale Bisericești că Sfîntul Sinod, în ședința sa de ieri, a adresat o caldă Chemare către clerul și credincioșii ortodocși, îndemnîndu-i să dea un nou avînt eforturilor lor patriotice pe tărîmul propășirii obștești și al participării lor active la lupta pentru pace. Nădăjduim că această Chemare se va bucura de tot sprijinul membrilor

Adunării Naționale Bisericești, așa cum îndemnurile și povățuirile din trecut ale Sfântului Sinod au fost împlinite întotdeauna cu multă dragoste de toți fiii Bisericii Ortodoxe Române.

Să nu uităm că avem acum temeuri și mai puternice care îndreptătesc datoria noastră de a intensifica participarea clericilor și credincioșilor la lupta pentru apărarea păcii.

În primul rând trebuie să ne însuflețescă și să ne înmulțească puterile biruințele pe care Mișcarea Mondială pentru Pace — sub steagul căreia s-a

Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae al Ardealului, semnând Chemarea Sfântului Sinod.

înrolat dintru început și Biserica noastră Ortodoxă Română — le-a înregistrat dealungul celor cinci ani de activitate. La cererea stăruitoare a sutelor de milioane de oameni iubitori de pace de pe întreg cuprinsul pământului, s-a pus capăt războiului pustiitor din Coreea, iar calea tratativilor, calea soluționării pașnice a problemelor litigioase din viața internațională a fost deschisă. Conferința ce s-a ținut la începutul acestui an, la Berlin și conferința ce se ține acum la Geneva, arată limpede că uneltorii de războaie și ai politiciii de forță n-au putut ignora vrerea popoarelor, n-au putut trece peste voința întregii omeniri iubitoare de pace; ei au fost siliți să accepte calea tratativilor. Acceptînd această cale, nu însemnează însă că ei au și renunțat la toate planurile și uneltirile lor. Deaceea, este necesar ca toți cei ce iubesc pacea să nu

se lase amăgiți de biruințele câștigate pîna acum; ei trebuie să ducă mai departe lupta sfîntă pentru salvarea păcii, să lupte cu hotărîre și eroism pînă la biruința deplină, pînă la înlăturarea definitivă a primejdiei unui nou război.

În al doilea rînd trebuie să ne îndemne a spori neîcetat strădaniile noastre în slujba păcii, chemările pe care de curînd le-a adresat omenirii întregi Consiliul Mondial al Păcii, a cărui sesiune extraordinară s-a ținut între 25—28 mai 1954, la Berlin. Atrăgînd luarea aminte a tuturor popoarelor asupra pericolului pe care-l reprezintă fabricarea armelor de nimicire în masă, Consiliul Mondial al Păcii a chemat toate organizațiile politice, sindicale, religioase și culturale să ceară interzicerea fabricării și folosirii acestor arme de nimicire totală a vieții și civilizației omenesti.

Biserica noastră, care urmează întru totul învățăturile și poruncile lăsate de Intemeietorul ei, a adus și pînă acum contribuții de seamă cauzei păcii. Ea poate aduce în viitor contribuții și mai însemnate, arătînd credincioșilor că învățătura ei osîndește pe făuritorii tuturor armelor care distrug oameni nevinovați și îndemnîndu-i să-și unească glasurile cu toți iubitorii de pace din lume pentru interzicerea bombelor atomice și cu hidrogen și pentru încetarea tuturor războaielor care mai pustiesc încă neamul omenesc.

Sîntem încredințați că reprezentanții clericilor și credincioșilor aflați în acest înalt for bisericesc vor ajuta conducerea supremă a Bisericii Ortodoxe Romîne în dorința ei de a face din fiecare slujitor și închinător al altarelor un cetățean vrednic și loial al patriei noastre și un luptător activ în marele front al păcii.

Cu aceste încredințări, urăm noii Adunări Naționale Bisericești spor la lucru și rugăm pe Bunul Dumnezeu să binecuvinteze lucrările ei cu multe și îmbelșugate roade“.

Cuvîntarea Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, care a dat expresie simțămintelor de recunoștință și devotament pe care toți fiii Bisericii Ortodoxe Romîne le nutresc față de regimul nostru democrat-popular, care a asigurat cea mai deplină libertate religioasă și voința lor fermă de a sprijini munca pașnică și constructivă a poporului nostru și de a lupta cu avînt mereu sporit pentru apărarea păcii în lumea întreagă, a fost primită cu îndelungate aplauze de unanimitatea membrilor Adunării Naționale Bisericești. Mulți dintre membri au luat cuvîntul pentru a sublinia satisfacția cu care clerul și credincioșii ortodocși văd că Sfințul Sinod al Bisericii Ortodoxe Romîne îi călăuzește pe calea cea bună, a dragostei de patrie și a sprijinirii strădaniilor poporului nostru pentru împlinirea năzuințelor sale spre pace și prosperitate.

După studierea și aprobarea dărilor de seamă asupra activității Bisericii Ortodoxe Romîne dealungul anului 1954, Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian a propus Adunării Naționale Bisericești să trimită Comitetului Permanent pentru Apărarea Păcii din R.P.R., o telegramă, prin care să exprime hotărîrea fermă a clericilor și credincioșilor ortodocși de a intensifica lupta lor în slujba păcii și de a sprijini Rezoluțiile sesiunii extraordinare de la Berlin a Consiliului Mondial al Păcii. Membrii Adunării Naționale Bisericești au primit cu însuflețire propunerea Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian și au hotărît să trimită Comitetului Permanent pentru Apărarea Păcii din R.P.R. telegrama pe care o publicăm în primele pagini ale acestei reviste.

După rezolvarea tuturor problemelor înscrise în ordinea de zi a sesiunii, au luat cuvîntul D-nii: Prof. Dr. Vasile Rășcanu, reprezentant al credincio-

șilor ortodocși din Arhiepiscopia Iașilor și Basarab Dumitrescu, reprezentant al credincioșilor din Episcopia Oradiei, care au exprimat mulțumirile membrilor Adunării Naționale Bisericești, pentru felul înțelept în care Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian a condus ședințele de lucru ale înaltului for reprezentativ central al Bisericii Ortodoxe Române.

Dl. Prof. Dr. Vasile Rășcanu a subliniat faptul că I. P. S. Patriarh și-a început activitatea arhierescă — în calitate de vicar al Mitropoliei Moldovei — în vremuri de grele încercări, pricinuite de urmările războiului și de cumplita secetă din vara anului 1946. Activitatea neobosită pe care a depus-o Înalt Prea Sfinția Sa, îndemnând clerul moldovean să aducă o contribuție de neuitat la lupta pentru vindecarea rănilor războiului și pentru înlăturarea urmărilor secetei, au constituit încă de atunci o garanție a dinamismului celui care avea să fie chemat — prin voia lui Dumnezeu și prin vrerea clerului și credincioșilor — la cârma Bisericii Ortodoxe Române. Realizările de mare însemnătate pe care le-a cunoscut Biserica noastră străbună în cei șase ani care s-au scurs de la înscăunarea Înalt Prea Sfinției Sale ca Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române arată tuturor că, într-adevăr un părinte ca Înalt Prea Sfințitul Justinian ne trebuia pe scaunul de Întâistător al Bisericii. Dl. Prof. Dr. Vasile Rășcanu și-a încheiat cuvântarea făcând I. P. S. Patriarh Justinian urarea de a cârmui și în viitor cu aceeași putere de muncă și cu aceeași înțelepciune obștea dreptcredincioșilor, spre binele Bisericii și al Patriei noastre dragi.

La rîndul său, Dl. Basarab Dumitrescu a arătat bucuria cu care credincioșii ortodocși constată că păstorii lor duhovnicești, îndrumați de Sfîntul Sinod, în frunte cu Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, merg alături de ei, umăr la umăr, pe calea luminoasă a muncii pentru înflorirea Patriei și a luptei pentru apărarea păcii.

I. P. S. Patriarh Justinian a mulțumit tuturor membrilor Adunării Naționale Bisericești pentru dragostea cu care au răspuns chemării de a participa la ședința de constituire și la prima sesiune a înaltului for reprezentativ al Bisericii Ortodoxe Române. Deasemenea I. P. S. Sa a subliniat seriozitatea cu care au fost desbătute și soluționate toate problemele înscrise pe ordinea de zi a sesiunii, fapt care asigură buna desfășurare în viitor, a vieții noastre bisericești. După aceea a subliniat datoria de mare cinste ce revine membrilor Adunării Naționale Bisericești, în sprijinirea sinceră și neșovăitoare a ierarhilor și preoților întru împlinirea misiunii lor de luminători și îndrumători ai credincioșilor, I. P. S. nostru Patriarh și-a încheiat cuvântarea spunînd: „Întorși la locurile Dvs. de muncă, primiți și această îndatorire de a purta de grijă la buna desfășurare a vieții Bisericii Ortodoxe Române, ajutînd clerul în rodnică sa activitate pastorală. Încredințați că veți pune la inimă părintescul Nostru îndemn, vă doresc spor la muncă și mai ales la munca pe care o depuneți pentru înflorirea scumpei noastre Patrii, Republica Populară Română.

Dl. Prof. Acad. P. Constantinescu-Iași a citit apoi Decretul Prezidiului Marii Adunări Naționale a Republicii Populare Române, pentru închiderea sesiunii Adunării Naționale Bisericești.

* * *

În cursul zilei de luni 7 iunie, au continuat — sub președinția I. P. S. Patriarh Justinian — lucrările Sfîntului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române. Toți membrii Sfîntului Sinod, însuflețiti de dorința de a contribui la cît

mai buna soluționare a problemeilor legate de conducerea Bisericii Ortodoxe Române, au luat parte la discuții și au studiat cu atenție chestiunile înscrise pe ordinea de zi.

In ședința de închidere a sesiunii obișnuite din iunie 1954, a Sfântului Sinod, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Sebastian al Moldovii și Sucevii a rostit o scurtă cuvîntare, mulțumind Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian pentru munca neobosită pe care o depune la cîrma Bisericii noastre străbune, dînd pildă fiecărui ierarh de felul în care trebuie înțeleasă și împlinită slujirea lui Hristos.

Luînd cuvîntul, Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian a mulțumit membrilor Sfântului Sinod pentru sentimentele exprimate și a subliniat importanța lucrărilor acestei sesiuni, rostind următoarele:

Înalt Prea Sfințiți și
Prea Sfințiți membri ai Sfântului Sinod.

Cu ajutorul bunului Dumnezeu, am ajuns la încheierea lucrărilor sesiunii ordinare a Sfântului Sinod din anul acesta. Țin să remarc că și de data aceasta Înalt Prea Sfințiile și Prea Sfințiile Voastre ați făcut dovada unui înalt interes pentru promovarea Bisericii noastre din punct de vedere religios, cultural, social, pastoral și misionar, participînd fiecare cu toată însuflețirea și aducînd un aport din cele mai însemnate la rezolvarea tuturor problemelor de pe ordinea de zi.

Am fost bucuros să constat, de pildă, atenția deosebită pe care o acordați legăturilor noastre cu Bisericile Ortodoxe de peste hotare și chiar cu diferitele personalități ale Bisericilor eterodoxe și, într-adevăr, ne putem bucura că astăzi se simt mai mult decît oricînd roadele binefăcătoare ale unei largi intercomuniuni ortodoxe. Spiritul de ecumenicitate ortodoxă, de valorificare sporită a principiilor de viață care se desprind din doctrina și tradiția Ortodoxiei, ajută astăzi mai mult decît oricînd la înfrățirea și la prietenia dintre oameni și popoare.

Mărturisim că mai ales în mijlocul popoarelor libere și iubitoare de pace, dintre care face parte și poporul nostru, duhul dragostei frățești, al unei vieți pașnice și al prețuirii reciproce se înrădăcinează tot mai mult, iar Bisericile Ortodoxe alături de toate celelalte forțe care luptă pentru bunăstarea și fericirea popoarelor, își dau sprijinul lor neprecupețit pentru o viață mai bună și în special pentru apărarea cauzei sfinte a păcii în lume.

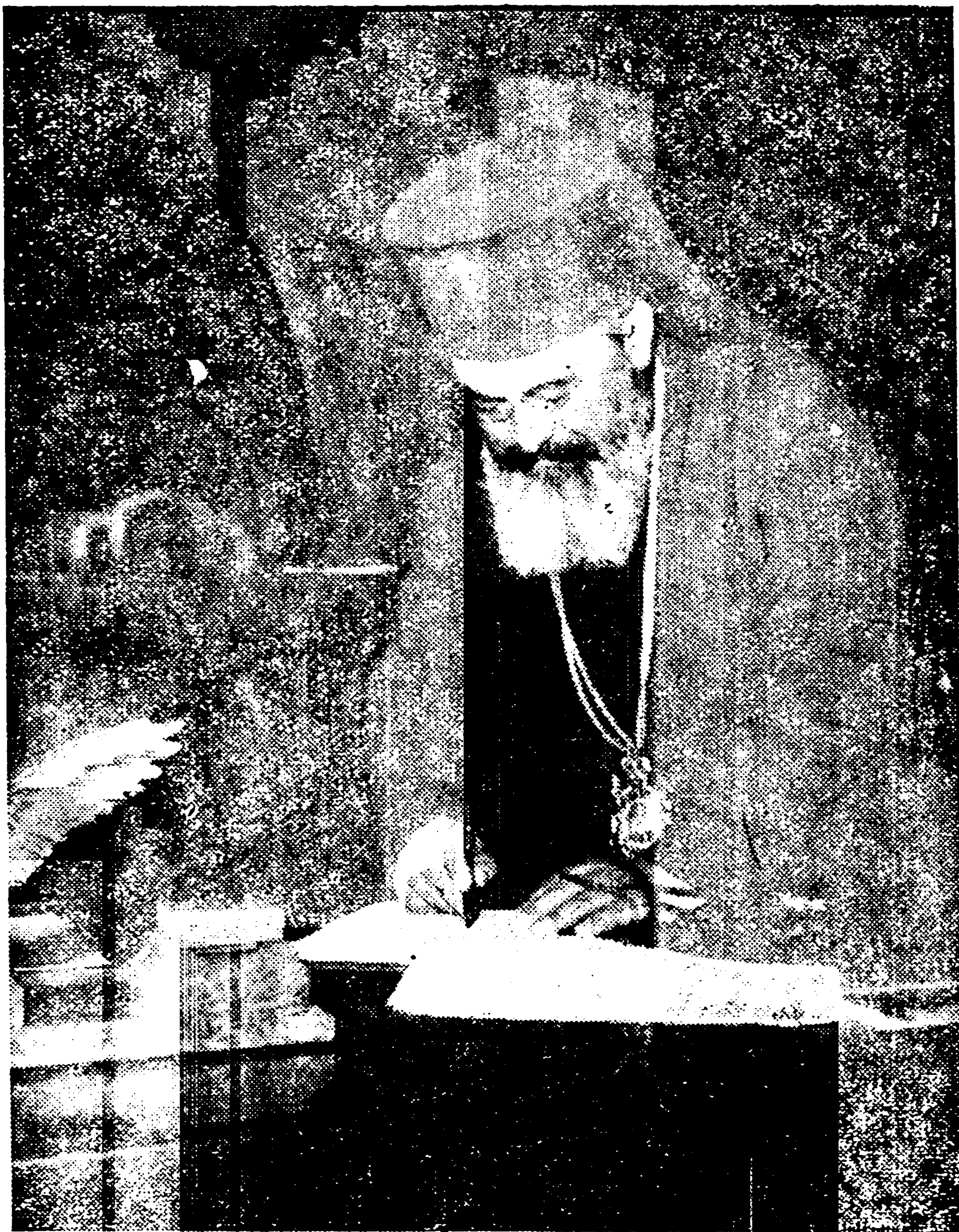
În lupta pentru apărarea păcii, Biserica noastră Ortodoxă Română n-a rămas cu nimic mai prejos decît celelalte Biserici Ortodoxe surori. Așa cum spuneam alaltăieri, în cuvîntul de deschidere, ierarhii noștri, clerul dela orașe și sate și credincioșii de pe întreg cuprinsul patriei noastre fac din apărarea păcii o problemă de căpetenie și ei înțeleg astăzi, mai mult ca oricînd, că un adevărat creștin nu poate trăda cauza sfîntă a păcii fără să fie un trădător al Mîntuitorului nostru Iisus Hristos. Socotim astăzi un dezertor al Bisericii și un apostat al credinții creștine pe orice creștin care pactizează cu uneltitorii de războaie, pe orice creștin care în loc să dorească viața și să lupte pentru apărarea ei, se gîndește și lucrează pentru răspîndirea morții și pentru pustiirea lumii.

Pentru biruința definitivă a celei mai mărețe inițiative pe care a luat-o vreodată omenirea, pentru triumful păcii în întreaga lume, avem datoria sfîntă să nu încetăm nicio clipă de a ne ruga „Domnului Păcii” pentru îndepărtarea oricărei dușmăanii dintre popoare și să lucrăm cu timp și fără timp, alături de

sutele de milioane de oameni iubitori de pace, pentru a opri la vreme orice tentativă de război și pentru a putea ajunge la unirea și înțelegerea tuturor popoarelor lumii.

Dar pe lângă problemele acestea de larg interes obștesc, pe lângă problemele acestea care prin aspectul și preocupările lor depășesc granițele patriei și Bisericii noastre, am fost bucuros să constat grija pe care o arătați față de toate problemele și nevoile actuale și urgente ale Bisericii și față de păstrarea cu scumpătate a orînduirilor canonice cu care s-a înveșmîntat legislația noastră bisericească.

Inalt Prea Sfințitul Mitropolit Vasile al Banatului,
semnind Chemarea Sfântului Sinod.

Sînt pe deplin mulțumit că Sfîntul Sinod a dat o nouă organizare școlilor medii de cîntăreți bisericești, fiindcă am convingerea că această reorganizare este de natură, pe deoparte să consolideze și mai mult învățămîntul nostru religios, iar pe de altă parte să răspundă și mai bine nevoilor imediate și de viitor ale Bisericii noastre.

Prin noile școli medii bisericești, socotim că vom soluționa și problema lipsei de cîntăreți bisericești, dar vom avea și satisfacția că nivelul pregătirii candidaților care năzuiesc să intre în Institutele Teologice va fi cu mult mai ridicat și se vor crea astfel condiții din cele mai bune pentru dezvoltarea științei și literaturii noastre teologice.

Ținem să declarăm că am făcut tot ce ne-a stat în putință pentru ca Biserica noastră să aibă școli cât mai corespunzătoare cu prețuirea ce i s-a acordat în concernul celorlalte Biserici Ortodoxe surori și afirmăm, fără să exagerăm, că ne mîndrim cu nivelul înalt la care se găsesc școlile noastre teologice și mai cu seamă școlile de învățămînt superior.

Este lucru în deobște cunoscut că Institutele noastre teologice conferă astăzi trei feluri de titluri, corespunzătoare celor trei grade de pregătire teologică: după patru ani de studii, studenții sînt declarați licențiați în Teologie; după alți trei ani de studii aprofundate, cei ce sînt dotați în mod excepțional din punct de vedere intelectual, obțin titlul de magistru în Teologie, pentru ca, după încă trei ani de cercetări și lucrări cu caracter excepțional din punct de vedere teologic, să obțină titlul de doctor în Teologie.

Dintre candidații care posedă titlul de licențiat în Teologie cu calificativul „foarte bine” și „excepțional” sînt selecționați printr-un examen la care am participat întotdeauna personal, cele mai bune elemente care doresc să urmeze cursurile de magistru. Menționăm că pentru înscrierea la doctorat la Vechile Facultăți de Teologie nu era niciun examen de admitere.

Candidații la titlu de magistru reușiți la examenul de admitere, timp de trei ani, după o programă temeinic studiată și după un orar de 20 de ore săptămînal, urmează — cu profesorii dela amîndouă Institutele Teologice — pe deoparte cursuri de „aprofundare științifică a întregii Teologii, lămurindu-se cât mai temeinic toate problemele controversate și întărindu-se convingerile ortodoxe”, iar pe de altă parte, pentru specializarea într-o anumită ramură a Teologiei, studenții magistranzi se grupează pe specialități și însoțesc pe profesorul care-i conduce la toate cursurile pe care acesta le face cu studenții dela licență, magistranzii avînd obligația să urmărească metoda de lucru, să-și reîmprospăteze cunoștințele și să participe activ la orele de seminar făcute cu studenții dela licență. În tot timpul acestor trei ani, fiecare candidat, lucrînd direct sub conducerea profesorilor, pentru disciplinele în care se specializează este obligat să alcătuiască anual cîte trei lucrări de seminar — două la materia principală și una la cea secundară — fiind obligat în anii doi și trei să publice în revistele patriarhale, în fiecare an, cîte două lucrări. Apoi, la sfîrșitul fiecărui an școlar, magistranzii dau examene din întreaga materie audiată la cursuri în timpul anului. Pe lîngă toate acestea, după cei trei ani de studii candidatul este obligat să treacă un examen de admisibilitate din întreaga materie a disciplinelor teologice pentru care s-a pregătit, în fața unei comisii alcătuită din profesori dela cele două Institute Teologice, prezidată de Patriarh sau de un alt ierarh al Bisericii noastre.

Să vedem acum ce obligațiuni aveau cei ce se pregăteau pentru doctorat după vechile rîndueli.

Mai întii profesorii nu țineau cursuri pentru cei înscriși la doctorat. Ne-fiind cursuri regulate la care să frecventeze, studenții doctoranzi nu dădeau niciun examen de sfîrșit de an. O altă deosebire o constituie și faptul că studentul la doctorat putea ajunge doctor în Teologie timp de doi ani. Ce făcea studentul doctorand în timpul celor doi ani? Doar 2—3 lucrări de seminar, care, de cele mai multe ori, nu vedeau lumina tiparului, fiindcă, în foarte multe cazuri, valoarea științifică a acestor lucrări de seminar, era sub orice nivel. Biserica nu putea să exercite atunci niciun fel de control asupra acestor lucrări. Oricine cunoaște cazuri cînd aceste lucrări de seminar reprezentau simple formalități, foarte ușor de îndeplinit pentru anumiți candidați. După un examen de admisibilitate, la care nu participa niciun ierarh al Bisericii, candidatul susținea o teză de doctorat, care — trebuie să mărturisim —

de cele mai multe ori, nu aducea nici o contribuție pentru promovarea științei noastre teologice.

Astăzi, candidatul la titlu de magistru, după ce a trecut toate examenele anuale de care am amintit, după ce și-a publicat cel puțin 4 studii — lucrări de Seminar — după ce a dovedit o bună orientare în limbile clasice și în cel puțin două limbi moderne străine și după ce a depus examenul de admisibilitate, prezintă, pentru obținerea titlului, o lucrare științifică din domeniul Teologiei, de cel puțin 150 de pagini coală, scris la mașină, care este studiată cu toată rigurozitatea de doi profesori dela Institutul Teologic din București

Inalt Prea Sfințitul Mitropolit Firmilian al Olteniei,
semnând Chemarea Sfintului Sinod.

și de alți doi profesori dela Institutul Teologic din Sibiu și numai după ce obține referat favorabil și tipărește lucrarea se formează o comisie de examinare pentru decernarea titlului, la care iau parte profesori dela amîndouă Institutetele Teologice și pe care o prezidează Patriarhul sau un membru al Sfintului Sinod.

Titlul de magistru în Teologie nu-l dă decît Institutul Teologic din București, fiindcă titlurile obținute în metropole, unde sînt posibilități optime de studii, au avut întotdeauna valoare superioară față de cele obținute în orașele de provincie sau în micile centre universitare.

Titlul de magistru în Teologie este superior, fiindcă așa cum am arătat, condițiile de obținere sînt cu mult mai grele decît cele cerute pentru vechile

doctorate în Teologie. Nivelul titlului de magistru în Teologie nu poate fi atins decât de acele doctorate care au fost completate cu audieri de cursuri de doi sau trei ani la diferite Facultăți de Teologie creștină de peste hotare.

Pentru cine studiază cu atenție noile progrese din învățămîntul nostru religios, este evident că titlul de doctor în Teologie obținut după actualul regulament este indiscutabil superior, fiindcă pe lângă titlul de magistru în Teologie obținut cu notarea „excepțional” sau „foarte bine”, candidatul la titlul de doctor în Teologie este obligat ca, în timp de alți trei ani, să tipărească cel puțin trei studii originale, de valoare științifică-teologică recunoscută ca excepțională, fiecare studiu avînd cel puțin 150 de pagini.

Pentru noi, doctorii în Teologie trebuie să fie adevărați savanți în disciplinele Teologiei, ei alcătuind forul cel mai înalt al științei teologice ortodoxe.

Noi n-am urmărit și nu urmărim să dăm diplome de rezonanțe, diplome pompoase, ci am dorit și ținem neapărat ca deținătorul de titlu să reprezinte și o capacitate reală corespunzătoare.

Credem că a trecut vremea împăunării cu titluri. Trăim în vremuri în care trebuie să se demonstreze puterea de muncă cu realizări concrete în obținerea titlului.

Și acum, după ce am arătat mulțumirea pe care o simțim în fața atîtor înfăptuiri de natură să promoveze misiunea sfîntă a Bisericii noastre și să slujească și intereselor patriei, vă asigur că, personal, voi fi mai departe condus de aceeași prețuire frățească față de toți membrii Sfîntului Sinod și nu mă îndoiesc că, unindu-ne toți puterile de muncă și dragoste față de înalta misiune pe care o avem, vom realiza pe viitor lucruri tot mai bune pentru slava lui Dumnezeu și pentru buna chivernisire a Bisericii căreia îi slujim.

Mulțumindu-vă pentru munca rodnică pe care a-ți desfășurat-o în această sesiune, rugăm pe bunul Dumnezeu să trimită binecuvîntările Sale peste noi toți, dîndu-ne duhul înțelepciunii și al dragostei față de credincioși și față de poporul nostru și întărindu-ne spre tot lucrul bun și de folos, pentru a conduce la bun liman turma ce ni s-a încredințat și pentru a ridica tot mai sus prestigiul și numele Sfintei noastre Biserici.

Înainte de a încheia, mulțumesc D-lui Ministru al Cultelor, Profesor Academician Petre Constantinescu-Iași, pentru dragostea și interesul cu care a îmbrățișat lucrările noastre, și-l rugăm să transmită onoratului guvern al Republicii Populare Romîne încredințarea că toți membrii Sfîntului Sinod își vor îndeplini datoria lor față de patrie cu aceeași credință și cu același devotament ca și față de Biserică. Declar închisă sesiunea Sfîntului Sinod și rog pe Dl Ministru să dea citire deciziei de închidere.

Dl. Marin Sulică, director în Ministerul Cultelor, a citit Decizia D-lui Ministru P. Constantinescu-Iași pentru închiderea sesiunii Sfîntului Sinod al Bisericii Ortodoxe Romîne.

ÎN APĂRAREA PĂCII

CONFERINȚA INTERNAȚIONALĂ DE LA STOCKHOLM PENTRU SLĂBIREA ÎNCORDĂRII ÎN RELAȚIILE INTERNAȚIONALE

APELUL ADRESAT TUTUROR CREDINCIOȘILOR DE CĂTRE PERSONALITĂȚILE RELIGIOASE CARE AU PARTICIPAT LA CONFERINȚĂ

Între 19 și 23 iunie 1954, a avut loc la Stockholm conferința internațională pentru slăbirea încordării în relațiile internaționale, la care au luat parte peste 250 de personalități, reprezentanți ai celor mai diverse organizații sociale, politice, religioase și culturale din 30 de țări. Consacrată studierii amănunțite a posibilităților de îmbunătățire a relațiilor internaționale, prin tratative pașnice și prin dezvoltarea schimburilor economice și culturale dintre popoare, — conferința de la Stockholm a fost inițiată de un grup de deputați ai Adunării Naționale Franceze, din partea diferitelor partide politice, care s-au întrunit în acest scop, la Paris, la 14 mai a. c. Atunci s-a stabilit data și locul conferinței și a fost constituit secretariatul pentru pregătirea conferinței. Inițiativa parlamentarilor francezi a fost îmbrățișată cu mult interes de cercuri largi iubitoare de pace din lumea întreagă.

Conferința internațională pentru slăbirea încordării în relațiile internaționale de la Stockholm a întrunit nu numai vechi și încercați luptători pentru pace, ci și oameni care pînă acum au stat departe de mișcarea pentru apărarea păcii. Au luat parte oameni politici: membri ai Congresului național indian, deputați aparținînd tuturor partidelor reprezentate în parlamentul japonez, reprezentanți ai partidului laburist englez, parlamentari din Franța și Italia, deputați ai partidelor guvernamentale din Brazilia și Argentina, deputați ai Sovietului Suprem al U. R. S. S., reprezentanți ai R. P. Chineze și ai țărilor democrat-populare, precum și oameni de știință, scriitori, reprezentanți ai cercurilor de afaceri, ai organizațiilor religioase și culturale, economiști, etc., din diferite țări.

Printre personalitățile de seamă care au participat la conferința internațională de la Stockholm, se numără: cunoscutul profesor de drept internațional la universitatea din Paris, René Capitant, fost ministru în guvernul De Gaulle; fostul președinte al comisiei pentru Coreea a Organizației Națiunilor Unite, dr. Anap Sing, membru în consiliul statelor din parlamentul Indiei; generalul Heriberto Jara, fost ministru al marinei în guvernul mexican; scriitorii sovietici A. E. Korneiciuk și Ilya Ehrenburg; președintele Academiei de Științe Chineze

și locțiitorul președintelui Comitetului Consiliului consultativ politic popular din China, Go Mo-Jo; D-rul Raul Bustos Fierro, reprezentantul partidului guvernamental al președintelui Perron din Argentina; d-na Ramejvari Nehru, consilieră a guvernului indian în problemele reconstrucției; deputatul englez din partea partidului laburist, Sidney Silverman; deputatul guvernamental japonez Masonoske Ikeda și alții.

De asemenea, s-au primit mesagii de salut și adeziune din partea lui J. Paul Boncour, fost prim-ministru al Franței, Ferruccio Parri, fost prim-ministru al Italiei, Teț U Kataiama, fost prim-ministru al Japoniei, François Mauriac, scriitor francez, laureat al premiului Nobel. Insuși Édouard Herriot, președintele de onoare al Adunării Naționale Franceze, și-a exprimat dorința de a acorda sprijin conferinței internaționale pentru slăbirea încordării în relațiile internaționale.

Dintre fruntașii vieții religioase din diferite țări, care au luat parte la lucrările conferinței dela Stockholm, trebuie amintiți, în primul rând: Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae Krutițchi, reprezentantul Bisericii Ortodoxe Ruse, profesorul de teologie Joseph Iwand, dela Universitatea din Bonn (Germania occidentală), președintele uniunii quakerilor din Suedia, Backman, și reprezentantul quakerilor din Statele Unite ale Americii, Eric Johnson.

Pe acești oameni de naționalități, profesii, convingeri politice și credințe religioase atât de diferite, veniți din țări atât de îndepărtate unele de altele, i-a reunit dorința lor comună de a examina măsurile de natură să contribuie la slăbirea încordării internaționale și la consolidarea păcii în lumea întreagă. Timp de cinci zile, — fără o ordine de zi elaborată în prealabil — ei au avut fructuoase schimburi de păreri, asupra celor mai diverse probleme politice, economice și culturale, menite să contribuie la slăbirea actualei încordări internaționale.

Conferința a fost deschisă la 19 iunie, prin cuvântarea rostită de profesorul René Capitant. După cuvântările reprezentanților unor delegații, participanții la conferință au căzut de acord să se formeze trei secțiuni: o secție politică, una economică și una culturală, stabilindu-se că fiecare delegație are dreptul să trimită pe oricare dintre reprezentanții săi, în fiecare din aceste secții. Caracteristic pentru întreaga desfășurare a lucrărilor conferinței de la Stockholm este faptul că, atât în secțiuni, cât și în ședințele plenare, tendința permanentă a fost de a se ajunge la unanimitate. Chiar în cazurile în care marea majoritate a participanților cădea de acord asupra unei propuneri, sau unei formulări, și numai unul sau doi participanți ridicau obiecțiuni împotriva lor, discuțiile continuau pînă se ajungea la o soluție acceptată de toți. În felul acesta, absolut toate hotărârile conferinței internaționale de la Stockholm au fost adoptate în unanimitate, dovedind încăodată că se poate ajunge la înțelegere întotdeauna, dacă toate părțile doresc sincer acest lucru și dacă niciuna din părți nu încearcă să-și impună voința asupra celeilalte.

O atenție deosebită au acordat participanții la conferință problemei interzicerii armelor de distrugere în masă. Cu viu interes a fost ascultată cuvântarea rostită asupra acestei chestiuni de reprezentantul japonez, Iositaro Hirano, profesor la universitatea din Tokio, care a spus printre altele: „Arma atomică reprezintă o primejdie pentru omenire atât în timp de pace, cât și în timp de război. Ea reprezintă o primejdie pentru suveranitatea națională, independența și neutralitatea tuturor națiunilor; ea lichidează principiile de bază ale libertății.”

În încheierea cuvântării sale, delegatul japonez — exprimînd convingerile și sentimentele poporului care a suferit, primul și singurul în lume, efectele bombelor atomice — a făcut următoarele propuneri:

„1. Cerem ca cele cinci mari puteri și celelalte țări să realizeze interzicerea producției și stocării armelor de exterminare în masă.

2. Chemăm toate organizațiile și persoanele particulare interesate în apărarea păcii să caute căile pentru a obține consimțământul guvernelor lor, pentru înfăptuirea acestei interziceri.

3. Cerem ca guvernul fiecărei țări să publice materialele sale referitoare la energia atomică și să contribuie la folosirea energiei atomice în scopuri pașnice, îndată ce arma atomică va fi fost interzisă.

4. Cerem crearea unei organizații internaționale pentru a studia problema securității populației din insulele Marshall și totodată pentru a studia bolile care au apărut în urma experiențelor de la Bikini și bombardării orașelor Hiroshima și Nagasaki.

5. Dorim, de asemenea, să ne adresăm oamenilor de știință din toate țările, pentru ca experții și medicii să discute această problemă și în acest fel să contribuie la menținerea păcii în lumea întreagă.“

Același viu interes au stîrnit și propunerile delegației indiene. Într-o declarație comună, semnată de toți cei 14 membri ai delegației, — între cari se aflau șase membri ai parlamentului și fruntași ai vieții publice din India, — au fost arătate principiile după care se călăuzește poporul indian atunci cînd cere rezolvarea pe cale pașnică a tuturor conflictelor internaționale. „Noi credem — se spune în declarație — că problemele internaționale litigioase pot și trebuie să fie reglementate prin tratative. Considerăm că războiul este un mijloc de constrîngere și trebuie să fie pus în afara legii. Considerăm că statele cu diferite sisteme politice și economice pot coexista în mod pașnic. Considerăm că fiecare națiune trebuie să se bucure de dreptul deplin la libertate și independență. Nici unei țări nu trebuie să i se permită, sub nici un preț, să se amestece în afacerile interne ale altor state.“ De altfel, delegația indiană — al cărei președinte a fost D-na Nehru — a avut un rol deosebit de activ în cursul lucrărilor conferinței: multe din propunerile delegației indiene au fost adoptate în unanimitate de toți participanții și incluse în documentele conferinței.

Trebuie deasemenea subliniate cuvintele pe care le-a spus Ilya Ehrenburg și care au fost primite cu însuflețite aplauze de toți participanții la conferință. „Unii oameni — a spus Ehrenburg — se întrebă cît timp pot ține tratativele. Cred că dacă vă veți adresa primului om întîlnit pe stradă în orice oraș din lume, el va fi de acord cu dumneavoastră că sînt de preferat 12 luni de tratative, decît 12 ore de război.“

Cuvintele rostite de Ilya Ehrenburg exprimă, într-adevăr, simțămintele marii majorități a omenirii. Lumea întreagă vrea pace, vrea să se pună capăt primejdiei unui nou război. Ea știe că drumul pînă la această deplină victorie a cauzei păcii este lung și anevoios. Dar omenirea vrea să meargă pînă la capăt pe această cale, care duce la apărarea vieții și a păcii pe pămînt.

*

Cea mai mare parte a discuțiilor s-au purtat în cele trei secțiuni, formate chiar din prima zi a conferinței. Cum însă cele mai importante probleme reveneau secției politice, aceasta s-a împărțit în trei subsecții, care au debătut următoarele trei grupuri de probleme cu caracter politic :

a) tratativele internaționale urgente (avîndu-se în vedere tratativele de la Geneva și tratativele ce trebuiesc duse pentru încheierea cît mai grabnică a tratatelor de pace cu Germania și Austria) ;

b) interzicerea armei atomice și a celorlalte arme de exterminare în masă, precum și reducerea generală a înarmărilor ;

c) alte probleme de ordin politic, în special problema activității Organizației Națiunilor Unite, problemele independenței naționale și asigurării securității, etc.

Subsecția pentru problema tratativelor internaționale urgente a elaborat un apel către participanții la conferința de la Geneva, — apel care a fost adoptat în unanimitate de secția politică și apoi de întreaga conferință.

În acest apel, participanții la conferința internațională pentru slăbirea încordării în relațiile internaționale au adresat guvernelor reprezentate la Geneva, următoarea cerere:

„1. Să-și unească eforturile pentru a obține cât mai curînd încetarea focului în cele trei state ale Indochinei, prin încheierea unui acord între părțile beligerante;

2. Să evite inițierea oricărei acțiuni care ar putea duce la prelungirea și extinderea conflictului din Indochina și care ar agrava și mai mult primejdia unui război mondial;

3. Să ia măsuri pentru ca între Franța și cele trei popoare indochineze să fie semnat cât mai repede un tratat de pace bazat pe suveranitatea, independența și unitatea națională a fiecăruia dintre cele trei state ale Indochinei și pe respectarea tuturor libertăților democratice și a drepturilor lor de a-și alege în mod liber sistemul politic și social.“

În continuare, apelul către conferința de la Geneva atrage atenția asupra primejdiei grave a reluării operațiunilor militare în Coreea și exprimă dorința tuturor popoarelor ca tratativele pentru reglementarea pașnică a problemei coreene să fie cât mai grabnic reluate.

Discuțiile ce s-au purtat în secția economică au scos la iveală acordul unanim ce există între reprezentanții a felurite state și sisteme sociale și politice asupra necesității lărgirii, prin toate mijloacele și fără nici o discriminare a comerțului internațional.

De asemenea conferința a adoptat proiectul de recomandare, elaborat de secția culturală, cu privire la lărgirea schimburilor și legăturilor culturale, prin care conferința cere tuturor artiștilor, cercetătorilor și învățătorilor, ca, în activitatea lor, să sprijine și să desvolte tot ceea ce apropie pe oameni, să inspire dragoste și respect pentru cultura propriului lor popor, ca și pentru cultura tuturor celorlalte popoare. Intensificarea schimburilor culturale între popoare contribuie la instaurarea unui spirit de înțelegere și încredere reciprocă fără de care cauza păcii nu poate fi salvată.

Pe temeiul recomandărilor și concluziunilor la care au ajuns participanții la lucrările secțiunilor, a fost întocmit proiectul rezoluției generale. Acest proiect a fost adoptat cu unanimitate de voturi, în cadrul ședinței plenare de încheiere a conferinței, sub președinția d-nei Ramejvari Nehru.

Rezoluția generală a conferinței internaționale pentru slăbirea încordării în relațiile internaționale a avut un puternic răsunet în lumea întreagă, pentru că — așa cum au subliniat numeroase ziare — fiecare paragraf, fiecare rînd al acestui important document exprimă deziderate pentru care luptă sute și sute de milioane de oameni, aparținînd celor mai felurite cercuri sociale din toate țările lumii.

„În lumea noastră plină de neliniște — se spune în rezoluția generală — în care un stat n-are încredere în intențiile celuilalt, în care continuă să existe suspiciunea și teama, ce au stîrnit pînă acum atît de multe conflicte, reprezentanții a 30 de țări, din est și din vest, s-au întrunit pentru ca într-o atmosferă de libertate să încerce să contribuie la slăbirea încordării internaționale.

Experiența noastră dovedește că oamenii cu judecata sănătoasă, care nu au idei preconcepute, atunci când se întâlnesc, ajung repede la o înțelegere reciprocă și că o astfel de înțelegere reciprocă este posibilă în majoritatea problemelor care în prezent dezbină lumea. Deosebirea dintre sistemele politice și sociale nu este cîtusi de puțin o cauză care duce inevitabil la război. Existența pașnică este întru totul posibilă, cu condiția ca drepturile tuturor popoarelor, atît ale celor mari, cît și ale celor mici, să fie recunoscute de factu și de jure.“

După ce reafirmă principiul că Organizația Națiunilor Unite, a cărei existență este necesară cauzei păcii, trebuie să fie atotcuprinzătoare și să oglindească limpede relațiile reale din lume, — fapt care nu este cu puțință fără admiterea în O.N.U. a Republicii Populare Chineze și a tuturor statelor care au cerut sau vor cere aceasta, — rezoluția generală exprimă convingerile întregii omeniri iubitoare de pace, spunînd: „Toate statele trebuie să renunțe la folosirea violenței în vederea soluționării problemelor litigioase; toate conflictele trebuie să fie reglementate pe calea tratativelor, iar tratativele trebuie continuate cu perseverență, chiar dacă la început dificultățile sînt mari“.

Cerînd guvernelor reprezentate la conferința dela Geneva să continue eforturile în vederea soluționării cu succes a problemei indochineze și să reia cît mai neîntîrziat tratativele întrerupte asupra reglementării pașnice a problemei coreene, participanții la conferința internațională de la Stockholm atrag atenția asupra faptului că asigurarea păcii în Asia nu este suficientă, deoarece pacea este indivizibilă. De aceea, ei cer, în numele întregii omeniri, ca problema germană să fie deasemenea soluționată fără întîrziere, prin reluarea tratativelor.

Sute de milioane de oameni iubitori de pace din toată lumea au văzut exprimată voința lor în rezoluția generală a conferinței internaționale de la Stockholm. Ei au salutată cu însuflețire paragrafele care spun:

„Arma atomică reprezintă o primejdie îngrozitoare pentru întreaga omenire. De aceea este necesar:

Să se înceteze experiențele care reprezintă în sine o primejdie pentru sănătatea popoarelor.

Statele, care posedă în prezent arme de exterminare în masă, să-și asume obligația de a nu le folosi și să se proclame interzicerea și controlul asupra respectării interzicerii fabricării și stocării acestor arme.

Ca urmare, energia atomică, folosită în scopuri pașnice, poate să aducă avantaje excepționale omenirii.

În același fel, în spiritul dorinței ferme de a obține succes, trebuie duse tratative cu privire la limitarea și controlul înarmărilor. Dacă aceste tratative vor fi încununată de succes, giganticele resurse ale producției vor fi astfel eliberate și folosite pentru ridicarea bunei stări.“

Exprimînd atît de limpede năzuințele omenirii pașnice, este ușor de înțeles însuflețirea cu care popoarele sprijină aducerea la îndeplinire a cererilor formulate în documentele elaborate de conferința internațională pentru slăbirea încordării în relațiile internaționale.

Un deosebit interes pentru oamenii credincioși din întreaga lume — indiferent care este credința religioasă pe care o mărturisesc — prezintă apelul adresat tuturor credincioșilor, de personalitățile religioase care au participat la conferința de la Stockholm,

În cadrul secțiunii culturale, s-au strîns laolaltă reprezentanți ai clerului din Australia, Brazilia, Canada, China, Germania, Ungaria, Japonia, Coreea,

Polonia, Uniunea Sovietică și Suedia. Ei au elaborat un apel către credincioșii tuturor religiilor din lume. Acest apel a fost citit în ședința plenară de încheiere a conferinței, de Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae Krutițchi.

În apel se spune printre altele:

„Noi, reprezentanții Bisericilor din diferite țări și ai diferitelor popoare, — întrunindu-ne la conferința pentru slăbirea încordării internaționale —, chemăm pe credincioșii din lumea întreagă, indiferent de religia căreia îi aparțin: să facem în țările noastre tot ceea ce ne stă în putință, pentru a realiza o înțelegere internațională, pentru a împiedica folosirea armei atomice, termoneucleare și a celorlalte arme de exterminare în masă și pentru a obține încetarea experiențelor cu bombele atomice și cu hidrogen.

Conștiința credincioșilor se împotrivesc ideii însăși a folosirii acestor arme îngrozitoare.

Să folosim toate mijloacele ce ne stau la dispoziție pentru ca să triumfe spiritul tratativelor pașnice dintre țări, în rezolvarea tuturor divergențelor actuale, — aceasta o cere spiritul dragostei și al păcii, de care este pătrunsă orice religie.

Chemăm Bisericile și organizațiile religioase din toate țările să sprijine cauza păcii.

Insuflețiți de spiritul unității, noi considerăm că este necesar să se organizeze mai des întâlniri între grupuri de reprezentanți ai clerului, în scopul întăririi prieteniei între Bisericile și organizațiile religioase și în scopul stabilirii contactului în lupta pentru pace, — acest bun al întregii omeniri.

Sîntem convinși că asemenea măsuri vor ajuta cauza comună — realizarea unei slăbiri a încordării internaționale.”

Clericii și credincioșii Bisericii Ortodoxe Române, care dintru început s-a alăturat cu hotărîre acelor forțe care apără cauza sfîntă a păcii pe pămînt, vor răspunde cu însuflețire chemării ce le-a fost adresată de clericii participanți la conferința de la Stockholm. Urmînd întru totul poruncile Sfintei Evanghelii a Mîntuitorului Hristos și ascultînd părinteștile povățuiri pe care Sfîntul Sinod și Înalt Prea Sfințitul nostru Patriarh Justinian le-a îndreptat și le îndreaptă mereu către clericii ortodocși din țara noastră, — toți slujitorii și închinătorii altarelor Bisericii Ortodoxe Române își vor face o datorie de onoare din a spori rîvna lor în slujba păcii și a vieții fericite a tuturor oamenilor.

Clericii ortodocși știu că este o datorie sfîntă pentru ei să sprijine orice inițiativă menită să contribuie la zidirea păcii în lume. Ei vor face cunoscute credincioșilor lor documentele conferinței de la Stockholm și — alături de întregul nostru popor — nu vor cruța niciun efort, pentru a aduce o contribuție de seamă la traducerea lor în viață.

Un îndemn în plus pentru împlinirea acestei sfinte îndatoriri găsesc slujitorii altarelor noastre în calda Chemare, pe care le-au adresat-o acum cîteva zile, membrii Sfîntului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române. Cuvîntul înțelept și plin de dragoste al Înălților noștri Arhipăstori va rodi și de data aceasta în sufletele clericilor, belșug de rîvnă întru apărarea celui mai de preț dar lăsat nouă de Dumnezeu: pacea!

C. R.

IN SLUJBA VIETII, PĂCII SI FERICIRII OMULUI

Este mai presus de orice îndoială, că zbuciumata noastră epocă va intra în istoria omenirii sub numele de „era atomică”. Știința a făcut uriași pași înainte. Pe zi ce trece, omul pune stăpînire pe tot mai multe din forțele naturii. Succesele obținute — în ultima vreme — în cunoașterea atomului, a dus la stăpînirea unei energii noi, de o putere considerabilă, a energiei nucleare, care, folosită cu înțelepciune, va revoluționa civilizația noastră în devenire.

S-a spus, pe drept cuvînt, că istoria tuturor civilizațiilor este indisolubil legată de istoria descoperirii și utilizării izvoarelor de energie.

Descoperirea energiei atomice constituie, în mod cert, începutul unei noi etape în viața omenirii. Marile perspective deschise civilizației noastre de această epocală descoperire sînt nebănuite. „Sub ochii noștri s-a născut o nouă forță energetică a cărei capacitate este incomparabilă cu tot ce se cunoștea pînă astăzi în domeniul energiei chimice sau mecanice”. Această cucerire a minții omenești va produce o adevărată revoluție în știință și în tehnică, revoluție neasemuit mai puternică decît cea produsă, la timpul respectiv, de inventarea mașinii cu aburi sau a motorului Diesel.

Este adevărat, însă, că întiiul contact al omenirii cu această nouă și excepțională descoperire științifică, a fost înveșmîntat în lințoliul cernit al durerii, al singelui și al morții. Noii pretendenți la dominația mondială, la înrobirea oamenilor și popoarelor, — neofasciștii de peste Ocean — au ținut să vestească lumii, noua descoperire, prin bombe atomice aruncate asupra nefericitei populații dela Hiroshima și Nagasaki. Omenirea s-a cutremurat de oroare. Două orașe au fost șterse de pe fața pămîntului, împreună cu copiii care zîmbeau la soare; cu fecioarele care și depăneau visul fericirii viitoare; cu truiditorii din uzine și laboratoare; cu ostenitorii de pe ogoarele din apropiere care și stropeau holdele cu sudoarea frunții; cu tot ceea ce a însemnat viață, muncă, dor de bucurie.

Așa a luat cunoștință omenirea de noua descoperire. Și nimeni nu s-a bucurat de ea. Nici nu avea de ce să se bucure, căci din acel ceas — din ceasul distrugerii celor două orașe, dela Soare-Răsare, cu toate nădejtile sutelor de mii de oameni care și duceau traiul acolo — omenirea a fost nevoită să suporte continuu statornicele amenințări ce-i veneau din partea guvernanților din „lumea nouă”, că se va împărtăși de aceeași soartă, dacă nu va accepta de bună voie „modul de viață” al celor ce posedau arma atomică.

Oamenii și popoarele, care iubesc libertatea și modul de viață pe care și l-au ales fără nici un amestec străin, au trebuit să asculte, ani în șir, sumbrele ecouri ale țipătului nocturn al cucuvelelor atomice, care nu urmăreau decît un singur țel: declanșarea unui măcel general și înrobirea întregii omeniri.

Șantajul atomic s-a îndreptat cu diabolică ură, mai ales împotriva popoarelor Uniunii Sovietice și ale țărilor de democrație populară, care s-au „încăpăținat” să-și făurească, prin muncă pașnică și creatoare, un nou stil de viață, în care libertatea desăvârșită este lege sacră, iar exploatarea muncii altora o crimă odioasă.

Șantajul acesta atomic nu a durat însă prea multă vreme. Monopolul producerii armelor atomice — pe care încrâncenații „cavaleri ai bombei atomice” sperau să-l mențină la infinit — s-a spulberat curînd ca un balon de săpun. Într-adevăr „marile realizări ale științei sovietice, în domeniul nucleului atomic, au permis Uniunii Sovietice să aibă arma atomică, scurtă vreme după descoperirea ei de către imperialiști, iar bomba hidrogenică a fost construită în Uniunea Sovietică înainte ca cercetările febrile din S.U.A. să fi dus la realizarea ei”.

În felul acesta șantajul a fost înlăturat. Omenirea iubitoare de pace și de libertate a răsuflat ușurată. Ea nu mai era lăsată la bunul plac al intereselor aventuriste ale așifătorilor la război de peste Ocean. Forțele s-au echilibrat. Mai mult decît atît: Mișcarea Mondială a Partizanilor Păcii — în fruntea căreia stă Marea Uniune Sovietică — și-a sporit considerabil rîndurile, astăzi numărînd aproape un miliard de oameni, cari militează cu hotărîre pentru biruința păcii în lume și pentru colaborarea frățească între toate popoarele, indiferent de sistemele lor sociale. Și încă ceva: Uniunea Sovietică, deși posesoare a acestor arme distrugătoare, — pe care le-a creat silită de așifătorii occidentali la război — totuși nu a amenințat pe nimeni cu ele; dimpotrivă, a dus și duce cu consecvență o statornică politică de pace, independență și libertate a tuturor popoarelor, luptînd continuu pentru interzicerea bombelor atomice și hidrogenice și cerînd — în nenumărate conferințe internaționale, în note diplomatice și în dezbaterile Organizației Națiunilor Unite — folosirea energiei nucleare numai în scopuri pașnice, punerea acestei extraordinare descoperiri științifice în slujba omului, în slujba vieții, în slujba păcii și a fericirii tuturor popoarelor.

Și, în adevăr, Uniunea Sovietică — a cărei politică de pace se caracterizează, de aproape patru decenii, prin elocvența faptelor, nu a felișnelor subtilități diplomatice — a dat omenirii o nouă dovadă eclatantă despre dragostea ei sinceră, despre atașamentul ei integral față de cauza păcii și a fericirii omului, anunțînd lumii punerea în funcțiune, în U.R.S.S., a primei centrale electrice industriale pe bază de energie nucleară.

Comunicatul Consiliului de Miniștri al U.R.S.S. — transmis de Agenția Tass la 30 iunie a.c., — spune, în această privință, următoarele:

„În prezent, datorită eforturilor oamenilor de știință și inginerilor sovietici, în Uniunea Sovietică s-a terminat cu succes proiectarea și construirea primei centrale electrice industriale pe bază de energie atomică, cu o putere utilă de 5000 kw.

„La 27 iunie 1954, centrala electrică atomică a fost dată în exploatare și a furnizat curent electric pentru industria și agricultura raioanelor învecinate.

„Pentru prima dată, o turbină industrială lucrează nu prin arderea cărbunelui sau a altor tipuri de combustibil, ci cu energie atomică — prin dezagregarea nucleului atomului de uraniu.

„Prin punerea în funcțiune a centralei electrice atomice s-a făcut un pas real spre folosirea pașnică a energiei atomice.

„Oamenii de știință și inginerii sovietici lucrează la crearea unor centrale industriale electrice, pe bază de energie atomică, cu o putere de 50.000—100.000 kw”.

Știrea aceasta de importanță istorică mondială a avut ecouri imense pe tot întinsul globului pământesc, umplînd de bucurie inimile tuturor prietenilor Uniunii Sovietice, ca și inimile tuturor oamenilor cinștiți de pretutindeni care năzuiesc sincer spre pace și progres.

Ziua de 27 iunie 1954 va fi înscrisă pe filele istoriei cu litere de aur, ca zi a unei cruciale biruințe a omului pentru stăpînirea forțelor naturii, a unei biruințe epocale a vieții împotriva diabolicelor puteri ale distrugerii și morții.

Faptul că forța considerabilă a energiei nucleare a fost pentru în'ia oară pusă în slujba omului, a progresului și păcii tocmai de Uniunea Sovietică, are o semnificație deosebit de importantă. Acest eveniment istoric nu este deloc întâmplător. El „reprezintă consecința firească a întregii dezvoltări a orînduirii socialiste, a politicii de pace pentru care militează cu profundă consecvență Guvernul Sovietic”.

Și mai este „ceva” ce merită sublinierea cuvenită și cumpănirea lui cu măsura dreptei judecăți. Este vorba de competiția a două întîietăți: în timp ce Statele Unite ale Americii au avut întîietatea luciferică în utilizarea energiei atomice pentru scopuri de distrugere, de război și de moarte, — Uniunea Sovietică are întîietatea irenică întru folosirea acestei minunate descoperiri pentru țeluri pașnice, pentru sporirea progresului, a bunei stări și a fericirii omului.

Omenirea întreagă știe, azi, cărei întîietăți îi datorează recunoștința sa întreagă. Și, desigur, această recunoștință nu se va îndrepta spre cei ce — îmbrăcați în armura lui Marte — țin într-o mîină bomba atomică, iar în cealaltă pe cea hidrogenică, ameninșînd lumea cu ele, ci către aceia, care — în numele dragostei de om — au înălțat cauza păcii ca pe un stindard al libertății, al independenței și al suveranității tuturor popoarelor, folosind noile descoperiri pentru „dezvoltarea viitoare a factorilor economici care — întotdeauna — au condiționat etapele mari de dezvoltare a științei și civilizației”.

Spre a ne da cît de cît seama de valoarea acestei descoperiri, de importanța pe care ea o prezintă pentru știință, de perspectivele ce se deschid omenirii odată cu folosirea energiei atomice în scopuri pașnice, — vom apela la datele ce ne-au fost furnizate de studiile și articolele publicate de către oamenii noștri de știință: Prof. Univ. Horia Hulubei, Academician E. Bădărău, Prof. Univ. Traian D. Gheorghiu, și Prof. Dr. Valer Novacu.

Puterea omului asupra lumii înconjurătoare a sporit mereu, pe măsura pătrunderii lui tot mai adînc în marile taine ale naturii. Progresul și civilizația de azi a omenirii ar fi de neconceput, dacă omul nu ar fi izbutit să pună în slujba sa importante izvoare de energie ca: focul, puterea căderilor de apă, a vîntului, a aburului și a electricității. Dar izvorul de energie cel mai bogat, aproape nelimitat, este ascuns în nucleul atomic.

Este bine de știut, că fenomenele nucleare stau la baza aproape tuturor manifestărilor mai importante din univers. „Energia radiată de soare și de astrele fierbinți este de natură nucleară, încît și toate fenomenele care au loc pe pămîntul nostru sînt datorate indirect tot energiei nucleare. Astăzi, oamenii de știință, după o muncă de aproximativ 50 de

ani dela descoperirea radioactivității de către Becquerel, sînt în măsură să cunoască suficient fenomenele care au loc la nivelul nucleului, pentru a le putea stăpîni, controla și utiliza spre binele omenirii. Primul mare izvor de energie utilizat de om și care l-a ajutat să-și creeze civilizația actuală este acela dat de reacțiile chimice de ardere. Prin descoperirea focului și stăpînirea manifestărilor lui, energia termică a apărut ca un auxiliar puternic și prețios al omenirii în mersul ei istoric. Procesele de ardere au fost stăpînite tot mai bine cu ajutorul chimiei și al cunoașterii atomului, iar progresele tehnice au permis utilizarea agitației termice la funcționarea motoarelor cu aburi și cu combustie internă. Astfel, o cantitate colosală de lucru mecanic, echivalent cu munca a miliarde de generații, a putut fi pusă în slujba civilizației. Materia primă pentru obținerea energiei termice este, însă, limitată pe pămînt. Lemnele, cărbunii, petrolul și gazele naturale sînt singurii combustibili economici de care dispunem. Necesitățile mereu crescînde ale civilizației cer sute de milioane de tone de combustibil. Utilizarea pe o scară cît mai largă a căderii apelor a adus, de asemenea, un ajutor prețios în asigurarea energiei cerute de dezvoltarea omenirii, compensînd lipsa combustibililor chimici în unele regiuni, sau completînd nevoile mereu sporite în energie, ale altor regiuni. Trebuie remarcat că, atît combustibilii chimici amintiți, cît și căderile de apă sînt la dispoziția noastră datorită energiei venite dela soare, deci unei energii de natură nucleară. Fără energia venită de la soare, pămîntul ar fi fost un astru mort, iar combustibilii chimici, — produse ale vieții vegetale și animale, — nu ar fi existat. Fără această energie, nici apele — prin ploii — nu ar fi ridicate pe înălțimi, spre a mișca hidrocentralele noastre care ne furnizează atîta energie industrială. S-ar putea spune, că omul a silit soarele să lucreze pentru el. „În focarele centrelor electrice și ale mașinilor cu aburi, în cilindrii motoarelor cu ardere internă, se eliberează energia razelor solare, acumulată de vegetația pămîntului cu sute de milioane de ani în urmă... Toate rezervele obișnuite de energie de pe pămînt au fost create de soare“.

Cercetările făcute — în ultimile trei decenii — în domeniul fizicii atomice și, mai ales, al fizicii nucleare, au dus la succese atît de însemnate, încît s-a deschis drumul folosirii considerabilei energii nucleare. Prin strădaniile îndelungate „fizicienii au reușit să provoace pe cale artificială — prin reacții nucleare — dezagregarea nucleului atomic, și apoi chiar diviziunea (fisiunea) nucleului. Declanșînd reacții nucleare în lanț, ei au pus în libertate uriașe cantități de energie cuprinse în nucleul atomic. Această mare descoperire a geniului uman a pus la dispoziția omenirii un combustibil cu imense resurse de calorii“. Energia nucleară — stăpînită acum de om și dirijată de el — „împreună cu energia chimică, într-o măsură, de altfel, din ce în ce mai mică, și cu energia căderii apelor, într-o măsură tot mai mare, vor alimenta nevoile de energie ale civilizației“ ce se făurește de acum înainte.

Ca să putem apropia de înțelegerea noastră uriașa forță motrică produsă de energia nucleară, ca și avantajele întrebuintării acestei energii noi, este suficient să dăm cîteva exemple. Astfel, pentru punerea în funcțiune a unei centrale electrice nucleare, cu o putere utilă de 100.000 kw., este nevoie zilnic numai de aproximativ 200-250 grame de uraniu, în timp ce pentru o centrală termică cu aceeași putere utilă, sînt necesare în fiecare zi sute de tone de cărbuni. De asemenea „calculule au arătat că o cantitate de 230 kgr. de uraniu poate asigura funcționarea unei centrale elec-

trice de mărimea Dneproghesului (U.R.S.S.) pe timp de un an. Iar după părerea fizicianului francez Joliot Curie, în Franța, o singură pilă de uraniu care ar asigura funcționarea unei termocentrale electrice, ar putea înlocui tot cărbunele pe care Franța este nevoită să-l importe din Ruhr". De asemenea este de reținut, că energia atomică eliberată doar dintr-un kilogram de uraniu produce 20 milioane de kilowați-ore, adică atât cât ar da 2.500 tone de cărbune de cea mai bună calitate. „Și trebuie arătat, că realizarea dezagregării uraniului constituie abia primul pas al energeticii nucleare, când se obține numai a mia parte din energia pe care o cuprinde nucleul atomic. S-a stabilit, însă, în mod științific, că energia atomică este cuprinsă nu numai în uraniu, plutoniu și hidrogen (care au fost experimentate pînă acum) ci și în toate corpurile care ne înconjoară. Rezervele ei sînt inepuizabile. Un bolovan de pe drum, de exemplu, cuprinde o cantitate atât de mare de energie încît, dacă am reuși să o eliberăm, ar putea înlocui, pe timp de zece ani, o hidrocentrală electrică cu o putere de aproximativ 1.000.000 kw./ore“.

Prin utilizarea energiei nucleare se realizează nu numai sporirea uriașă a rezervelor energetice, ci și transformarea radicală, calitativă, a întregii tehnici. „Cărbunele, păcura, lemnul vor putea găsi altă întrebuințare decît aceea de a fi arse spre a produce căldura necesară termocentralelor sau fabricilor. Folosirea combustibilului nuclear va produce, cu timpul, o revoluție în toate ramurile transportului. Problemele pe care motorul cu combustie internă sau cel cu reacție nu le-a putut rezolva, vor fi acum rezolvate. Avioanele cu reactor nuclear, vor avea o rază de zbor fără escală, practic nelimitată. Posibilitățile de stăpînire a forțelor naturii vor crește mereu; omul va putea să-și realizeze vechi dorinți, cum ar fi stabilirea de legături între țări și continente, iar zborurile interplanetare vor deveni o realitate“, tradusă dintr-un vis.

Chimia nouă, chimia nucleară, va lua o prodigioasă dezvoltare. „După cum se știe, transformarea nucleului duce la o modificare profundă a tuturor calităților atomului: un element se transformă în altul. Azotul, de pildă, se transformă în oxigen, mercurul în aur. Știința contemporană realizează, astfel, visul alchimiștilor din Evul Mediu de transformare a elementelor“, transformare care pînă de curînd era socotită imposibilă.

Prin folosirea energiei nucleare, biologia și medicina curativă și profilactică vor obține progrese uimitoare. Atomii produși pe cale artificială au proprietăți radioactive. „Și, după cum se știe, radiația radioactivă ucide microbii, distruge tumorile maligne, produce schimbări adînci în proprietățile biologice, chimice și fizice ale substanțelor. Elementele radioactive naturale sînt extrem de rare și scumpe. Dar reactorii nucleari pot crea elemente radioactive artificiale ieftine, în cantități care să corespundă la sute de tone de raniu“. Mai mult decît atât, „fizica nucleară va ajuta medicinei să dezinfecțeze locuințele de microbi, să sterilizeze alimentele, să lichideze bolile infecțioase, să creeze o radioterapie activă“.

Niciunul din domeniile activității omenești nu vor rămîne neinfluențate de această nouă forță energetică. Ea va da posibilitatea de a schimba alviile rîurilor, de a fertiliza pustiurile, de a străpunge munții, de a topi ghețarii eterni, de a extrage bogățiile din adîncul pămîntului și din fundul mării. Belșugul de energie de care vom dispune va scuti omul de munca fizică grea, contribuind la eliberarea lui în vederea altor activități creatoare.

Acestea sînt, foarte pe scurt, perspectivele luminoase pe care fizica

nucleară, prin stăpînirea și folosirea pașnică a energiei atomice, le oferă viitorului omenirii.

Uniunea sovietică a făcut întîiul pas pe această cale. Prima centrală electrică industrială din lume — acționată cu ajutorul energiei atomice — a fost pusă în funcțiune, în U. R. S. S., la 27 iunie 1954. Această realizare a oamenilor de știință sovietici este o chezășie sigură, că uriașele rezerve de energie nucleară vor putea fi canalizate către creațiile pașnice, menite să sporească bunăstarea și fericirea oamenilor.

Intreaga omenire a salutat cu bucurie marea biruință a poporului sovietic. În ea vede, proiectate în viitor, nădejtile ei însoțite de mai bine, dorurile ei de pace, năzuințele ei spre muncă creatoare, pășirea ei vioaie spre luminoasa „primăvară a omenirii“.

27 iunie 1954 este ziua unei mari victorii a geniului uman, zi pe care omenirea o va sărbători pururea, îndreptîndu-și recunoștința sa neaprecupețită către cei ce au obținut-o pe seama tuturor oamenilor de pe toate laturile globului.

Este adevărat că acest triumf al științei este încă umbrit de nebunia marilor mandarini ai aurului de peste Ocean, care nu înțeleg să folosească energia nucleară decît spre făurirea, în serii nesfîrșite, de arme diabolice pentru exterminarea în masă a oamenilor și pentru distrugerea bunurilor culturii și civilizației. Aceștia se tem de utilizarea în scopuri pașnice a noii forțe energetice nucleare. În ea văd grava primejdie a pierderii unor profituri astronomice, pe care ei le realizează din sporirea continuă a produselor de război. Criza economică i-a speriat atît de mult, încît oricine încearcă să îndrume economia americană spre o producție de pace, este socotit un trădător, un „vîndut comuniștilor“.

Cazul savantului atomist american, Oppenheimer, ilustrează în mod grăitor încotro vislesc corăbierii politici din S. U. A. După cum se știe, profesorul Oppenheimer a fost acuzat de „neloialitate“ și destituit din funcția de consilier guvernamental pentru problemele energiei atomice. Vina ilustrului profesor este foarte gravă: el a început, — împreună cu alți oameni de știință, americani, — să studieze folosirea energiei atomice în scopuri industriale, în loc să ducă la îndeplinire misiunea ce i s-a încredințat, de a elabora un nou tip de bombă atomică. Pentru această „vină“ el a trebuit să fie sacrificat și a fost sacrificat. Mai mult, cercurile de afaceri americane vorbesc fără jenă de „influența binefăcătoare“ exercitată, chipurile, de fabricarea bombei cu hidrogen asupra întregii economii a S. U. A.: „Bomba cu hidrogen a aruncat pe fereastră teama de o depresiune economică“, — scria revista „United States News and World Report“. Goana înarmărilor atomice este singura formulă la care apelează cercurile de afaceri americane pentru a se salva din criza economică ce bate la ușă.

Oricum, cazul profesorului Oppenheimer — pe lîngă neliniștea firească produsă în opinia publică mondială — a demonstrat odată în plus cît de „sincere“ sînt declarațiile guvernanților americani, că ei ar dori să se realizeze o înțelegere referitoare la folosirea energiei atomice în scopuri pașnice. Pe bună dreptate scria recent ziarul englez „Manchester Guardian“, că acest „caz“ al profesorului Oppenheimer a dăunat mult Statelor Unite... În urma acestei întîmplări, reputația Statelor Unite a avut de suferit mult mai mult decît reputația doctorului Oppenheimer. Și că, într-adevăr, așa este, vin mărturii chiar din S. U. A. Într-un articol intitulat „Se destramă oare alianța occidentală“? revista „United States News and World Report“, scrie alarmată: „În toată Europa, atît pe continent cît și în Marea Britanie,

opinia publică aspiră la o pace cu comuniștii... În Marea Britanie speranțele generale de pace exercită presiuni puternice asupra guvernului... În Franța domnește aceeași dorință de pace combinată cu dorința de a ieși din războiul din Indochina... În continuare în articol se spune: „În aer plutește dorința de pace cu orice preț. Se prăbușește sprijinul acordat politicii de fermitate a Statelor Unite“. Această idee, exprimată chiar la începutul articolului, revine mereu ca un leit motiv alarmant pentru cercurile oficiale americane pentru care, după cum recunoaște revista, „ideea tratativelor este o otravă“. Până și în Statele Unite, relatează „U. S. News and World Report“ cu neliniște, există oameni „care consideră propriul lor guvern ca așifător la război“ și care critică actuala orientare a politicii americane în domeniul problemelor externe“.

Lumea a înțeles că, pentru oamenii de afaceri din S. U. A., pacea „nu rentează“. Pentru acești stigoii ai aurului, numai războiul „rentează“. Dar omenirea iubitoare de pace știe ce are acum de făcut: își va strânge și mai mult rîndurile în jurul steagului înălțat de Frontul Mondial al Păcii, luptînd cu hotărîre împotriva tuturor încercărilor funeste ale „cavalerilor bombei atomice“ de a arunca popoarele în prăpastia unui război atomic, război care ar putea însemna sfîrșitul civilizației noastre.

Partizanii păcii — în urma Apelului dela Stockholm din primăvara lui 1950 — prin lupta lor dîrză au izbutit să împiedice folosirea armelor atomice în Coreea.

Ei vor izbuti și data aceasta — prin lupta lor fără preget — să obțină interzicerea definitivă a fabricării și întrebuițării tuturor armelor de exterminare în masă.

Ei vor sili pe așifătorii la război occidentali să urmeze marele exemplu al Uniunii Sovietice, spre a folosi noul tip de energie, energia nucleară, în scopuri pașnice, pentru binele popoarelor, pentru stăpînirea forțelor elementare ale naturii, pentru dobîndirea unei vieți libere, bogate în creații și spornice în făurirea fericirii generale.

*

Biserica Ortodoxă Romînă — credincioasă misiunii sale de slujitoare a lui Hristos, Domnul Păcii, și de ziditoare a păcii în sufletele păstoriților ei — a binecuvîntat totdeauna și binecuvîntează pururea pe adevărații făcători de pace, în aceștia văzînd lucrarea neîncetată a Dumnezeuului dragostei și al păcii (I Cor. XIV, 33).

Marile cuceriri ale științei, descifrarea tainicelor forțe ale naturii, stăpînirea și dirijarea acestor forțe în scopul fericirii omului, au fost privite constant de Biserica noastră ca o minunată binefacere cu care Dumnezeu încoronează strădaniile făptuirii Sale cele mai iubite: omul.

Tot ceace există în univers — în concepția Bisericii noastre — a fost făcut de Dumnezeu pentru binele omului, singurul stăpîn al lumii. De aceea, ori de cîte ori omul izbutește să pătrundă încă o taină a naturii, Biserica noastră binecuvîntează și se roagă pentru cuceritorii noii biruințe.

Ziua de 27 iunie 1954 — cînd o nouă forță a naturii, energia nucleară, a fost pusă în slujba păcii și a fericirii omului — este o sărbătoare a întregii omeniri. Este o sărbătoare a Marelui Popor Sovietic. Este o sărbătoare a poporului nostru și a tuturor popoarelor iubitoare de pace din lume. Dar este și o sărbătoare a Bisericii noastre, care vede mîna lui Dumnezeu lucrînd prin oameni pentru fericirea omului.

Acolo unde omul biruește pentru pacea și bunăstarea omului, Biserica noastră este totdeauna prezentă cu ruga și cu blagoslovenia.

La 27 iunie 1954, omul a triumfat încă odată pentru om. Biserica noastră, ca de altfel întreaga Biserică Creștină, nu-și justifică sacra ei misiune decât în măsura în care slujește omului, — fericirii și izbăvirii lui. La 27 iunie 1954, Biserica noastră a slavoslovit pe Dumnezeu pentru această nouă biruință a omului, către fericirea și mântuirea căruia ea își îndreaptă toate sacrele ei străduințe.

Semnînd apelul dela Stockholm pentru interzicerea folosirii armei atomice, Biserica noastră și-a luat sacrul angajament ca — alături de poporul nostru muncitor și de întreaga omenire iubitoare de pace — să lupte fără preget pentru stăvilirea crimei atomice și pentru întrebuințarea energiei nucleare numai în scopuri pașnice. În iulie 1951, Întîistătătorul Bisericii noastre, I. P. S. Patriarh Justinian, împreună cu Prea Fericirii Alexandru al III-lea, Patriarhul Antiohiei și al întregului Orient, Alexei, Patriarhul Moscovei și a toată Rusia și Chiril, Președintele Sfîntului Sinod al Bisericii Ortodoxe Bulgare, au adresat creștinilor din lumea întreagă un Apel, prin care — în numele lui Hristos, Domnul Păcii — îi îndeamnă să se angajeze cu toții în lupta sfîntă pentru apărarea păcii și pentru osîndirea acelor care vor să arunce omenirea într-un groaznic război atomic. În acest Apel, printre altele, se spune :

„Fie ca acest angajament să devină profesiunea noastră de credință în triumful viitor al păcii, făgăduit nouă de Domnul nostru Iisus Hristos (Ioan XV, 27) și osîndirea acelor care pregătesc cu sînge rece bomba atomică și cu hidrogen și alte mijloace de nimicire a milioanele de oameni. Ei nesocotesc cuvintele Domnului : „Cel ce scoate sabia de sabia va pieri“ (Matei XXVI, 52).

„Fie ca Dumnezeescul Stăpîn al lumii întregi să întărească (Isaia IX.6) unitatea oamenilor de bună credință, în strădaniile lor de a preîntîmpina potopul de sînge ce se pregătește și să dejoace uneltirile nefaste ale dușmanilor Păcii“.

D. V. SĂDEANU

INDRUMARI PASTORALE

**PENTRU O JUSTĂ INTERPRETARE
ȘI APLICARE A REGULAMENTELOR
BISERICESTI.**

RĂSPUNSURI LA ÎNTREBĂRILE CITITORILOR

Noua rubrică denumită „Pentru o justă interpretare și aplicare a regulamentelor bisericești”, — pe care, potrivit dispozițiilor Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian am deschis-o în numărul trecut al revistei noastre — a fost primită cu deosebit interes de cetitori. Numeroase scrisori primite la redacție, ca și observațiile făcute de delegații centrelor eparhiale la conferințele protopopești, arată că această nouă rubrică răspunde unei nevoi adânci a clerului nostru care este dornic să asigure cea mai justă interpretare și aplicare a regulamentelor bisericești.

În unele din scrisorile pe care le-am primit dela preoții din diferite regiuni ale țării ni se cer diferite lămuriri asupra unor articole și dispozițiuni din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, din regulamente, din hotărârile Sfințitului Sinod și din Deciziunile Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian. Dintre aceste întrebări, am ales pentru a le publica în cadrul acestei rubrici, pe acelea care se referă la chestiuni de interes general, socotind că răspunsurile date — pe baza unor sentințe ale Consiliului Central Bisericesc sau soluții ale organelor competente din Administrația Patriarhală — pot fi de folos și altora. Întrebările de interes strict personal vor primi răspunsuri directe, prin scrisori.

Cînd poate dispune Chiriarhul suspendarea din serviciu prevăzută de art. 74 din Regulamentul de procedură al instanțelor disciplinare bisericești și, odată hotărîtă, dacă timpul cît a fost astfel suspendat din serviciu un cleric se deduce din pedeapsa pronunțată de Consistoriu?

Suspendarea din serviciu, prevăzută de dispozițiunile art. 74 din Regulamentul disciplinar bisericesc, este o măsură provizorie, pe care o la Chiriarhul împotriva clericului pus sub anchetă sau trimis în judecată, numai în caz de abateri socotite grave.

Fapte sau abateri grave, în înțelesul regulamentului de procedură al instanțelor disciplinare bisericești, sînt faptele arătate la art. 3 al suszisiului regulament care, spre deosebire de acelea dela art. 2, au fost denumite „delicte” și pentru care urmează a se face aplicațiunea uneia dintre pedepsele definitive prevăzute de art. 4 pctul B., literile „c”, „d”, „e” și „f”.

Sînt deasemenea „abateri grave” toate delictetele disciplinare bisericești care, prin natura lor, turbură grav viața religioasă a obștii credincioșilor.

În consecință, Chiriarhul aplică măsura suspendării, prevăzută de art. 74 din suscitatul Regulament, oridecîteori sînt indicii suficiente că învinuitul a săvîrșit vreunul din delictetele prevăzute de art. 3, pentru care ar urma să se aplice una din pedepsele prevăzute de art. 4 punctul B. literle „c”, „d”, „e” și „f” din Regulamentul disciplinar bisericesc sau, dacă delictul este de natură a tulbura grav viața religioasă a obștii credincioșilor.

Suspendarea din serviciu, ordonată de Chiriarh în condițiunile de mai sus, se deduce de Consistoriu din pedeapsă prin însăși hotărîrea de condamnare, oridecîteori se aplică vreuna din pedepsele: oprirea de a săvîrși anumite iucrări sfinte pe un timp determinat, sau oprirea totală dela săvîrșirea lucrărilor sfinte pe un timp anumit.

Dacă este admisibilă strămutarea proceselor disciplinare bisericești, cine o poate încuviința și în ce condițiuni?

Strămutarea proceselor disciplinare bisericești, dela o instanță la alta, este în principiu admisibilă în baza canoanelor 9,17 Sinod IV Ec., 6 Sinod V Ec. și 30 Cartagina și se soluționează numai pe cale judecătorească.

Instanța competentă a judeca asemenea cereri este Consistoriul Central Bisericesc, care procedează prin analogie cu dispozițiunile art. 44 și următorii din procedura penală, cu singura excepție că solicitantul trebuie să facă dovada că a cerut motivat instanței de fond judecarea procesului în alt loc decît cel obișnuit și, că aceasta i-a respins cererea.

Cînd sînt executorii sentințele instanțelor disciplinare și de judecată ale Bisericii Ortodoxe Romîne?

a). Sentințele Consistoriului Disciplinar Protopopesc și ale Consistoriului Eparhial, date în primă și ultimă instanță în conformitate cu dispozițiunile art. 55 și 67 literile „a” și „c” din Regulamentul de procedură al instanțelor disciplinare bisericești, sînt executorii din momentul în care, aprobate de Chiriarh, au fost comunicate părților cu formele prescrise de suscitatul regulament.

b). Sentințele Consistoriilor date în primă instanță, cu drept de recurs, sînt executorii de îndată ce termenul de recurs a expirat. Constatarea că părțile n-au exercitat calea de atac respectivă se face prin simpla verificare a registrelor grefei cnsistorului.

În recursurile de competența Sf. Sinod, Consistoriul Eparhial verifică, dacă s-a declarat sau nu recurs, cerînd în scris lămuriri dela Cancelaria Sf. Sinod, după expirarea termenului de recurs.

c). Hotărîrile instanțelor disciplinare bisericești, împotriva cărora s-a declarat recurs, devin executorii numai după ce recursul a fost soluționat și sentințele respective, — aprobate de I. P. S. Patriarh, pentru recursurile de

competența Consistorului Central Bisericesc sau, de Chiriarhul locului în cazul în care instanța de recurs sau de trimitere este Consistoriul Eparhial — au fost comunicate clericilor pedepsiți cu formele prescrise de Regulament.

În conformitate cu dispozițiunile art. 247 aliniatul 2 din Regulamentul de procedură al instanțelor disciplinare bisericești, principiile enunțate mai sus, pentru instanțele de judecată ale clerului de mir, se aplică și instanțelor monahale.

Care sînt condițiunile în care se acordă clericilor pedepsiți reducerea sau iertarea de pedeapsă ?

În conformitate cu dispozițiunile art. 7 punctul „1” din Regulamentul organelor centrale din Patriarhia Romîna, cererile pentru reducerea sau iertarea de pedeapsă ale preoților condamnați definitiv sînt de competența Sfîntului Sinod.

Din economia principiilor canonice și dispozițiunilor regulamentare respective, rezultă că Sfîntului Sinod îi revin spre soluționare numai acele cereri de clemență, formulate de clericii pedepsiți, pentru abateri la care recursul este de competența Sfîntului Sinod sau Consistoriul Central Bisericesc.

Pentru a putea să fie luată în considerare o asemenea cerere este necesar, în prealabil, avizul Chiriarhului locului, singurul în măsură să aprecieze dacă solicitantul are sau nu o conduită care să-l recomande Sfîntului Sinod pentru iertare.

În consecință, cererile de clemență nu pot fi formulate decît după un anumit timp dela începerea executării pedepsei de către cel din cauză, timp în care solicitantul să fi putut da dovadă de îndreptare și posibilitate Chiriarhului să facă recomandarea dela aliniatul precedent.

Pr. VASILE ȘTEFAN

P A R T E A O F I C I A L Ă

LUCRĂRILE SFINTULUI SINOD AL BISERICII ORTODOXE ROMINE IN SESIUNEA ORDINARĂ DIN IUNIE 1954

SUMARUL ȘEDINȚEI DIN 5 IUNIE

La orele 10 dimineața s-a oficiat Doxologia în catedrala Sfintei Patriarhii, la care au luat parte I. P. S. Patriarh Justinian, II. PP. SS. și PP. SS. Membri ai Sfintului Sinod.

La orele 11, II. PP. SS. și PP. SS. Membri ai Sfintului Sinod trec în sala sinodală din palatul patriarhal.

P. S. Episcop Antim Țirgovișteanul, secretarul Sfintului Sinod, citește apelul nominal și sînt prezenți: I.P.S. Patriarh Justinian, II. PP. SS., Mitropoliți Sebastian al Moldovei și Sucevei, Nicolae al Ardealului, Firmilian al Olteniei și Vasile al Banatului; PP. SS. Episcopi Iosif al Rîmnicului și Argeșului, Teofil al Romanului și Hușilor, Antim al Buzăului, Chesarie al Dunării de Jos, Andrei al Aradului, Nicolae al Clujului și Valerian al Oradiei, precum și PP. SS. Episcopi Vicari Patriarhali Antim Țirgovișteanul și Theoctist Botoșăneanul.

Domnul Marin Sulică, directorul secretariatului din Ministerul Cultelor citește decizia de deschidere a sesiunii ordinare a Sfintului Sinod pe anul 1954, în numele Domnului Ministru al Cultelor, Academician, P. Constantinescu-Iași, care este de față.

MINISTERUL CULTELOR

DECIZIA Nr. 12557.

Pentru deschiderea sesiunii ordinare 1954, a Sfintului Sinod al Bisericii Ortodoxe Romine.

Ministrul Cultelor,

Avînd în vedere adresa Sfintului Sinod Nr. 4049/1954, înregistrată la Ministerul Cultelor sub Nr. 10642 din 20 mai 1954;

Văzînd prevederile art. 13 din Statutul de organizare și funcționare a Bisericii Ortodoxe Romine;

În temeiul art. 3 din Decretul Nr. 37 din 1949, pentru organizarea și funcționarea Ministerului Cultelor.

DECIDE:

1. Se declară deschisă sesiunea ordinară 1954 a Sfintului Sinod al Bisericii Ortodoxe Romine, convocată pentru data de 5 iunie 1954.

2. Directorul Secretariatului din Minister este însărcinat cu aducerea la îndeplinire a prezentei decizii.

Data azi 5 iunie 1954.

MINISTRUL CULTELOR
P. CONSTANTINESCU-IAȘI

I.P.S. Președinte rostește cuvântul de deschidere a lucrărilor Sfântului Sinod (Anexa Nr. 1).

În continuare I.P.S. Președinte supune aprobării Sfântului Sinod următoarele proiecte:

a) Telegrama către dl. Dr. Petru Groza, Președintele Prezidiului Marii Adunări Naționale a Republicii Populare Române (Anexa Nr. 2).

b) Telegrama Sfântului Sinod către dl. Gh. Gheorghiu-Dej, Președintele Consiliului de Miniștri al Republicii Populare Române (Anexa Nr. 3).

Sfântul Sinod aprobă textul telegramelor și dispune expedierea lor.

c) Chemarea către cler și credincioșii Bisericii Ortodoxe Române (Anexa Nr. 4).
Sfântul Sinod aprobă nemodificat textul Chemării către clerul și credincioșii Bisericii Ortodoxe Române și dispune ca să fie multiplicat și trimis la toate parohiile din țară, pentru a fi citit în prima Duminică dela primirea lui.

d) Telegrama către Consiliul Mondial al păcii (Anexa Nr. 5).

Sfântul Sinod aprobă textul telegramei și dispune expedierea ei.

P.S. Secretar anunță comisiunile Sfântului Sinod și după discuțiuni la care iau parte membrii Sfântului Sinod, acestea sînt alcătuite astfel:

I. COMISIUNEA AFACERILOR STRAINE.

Președinte: I.P.S. Mitropolit **SEBASTIAN** al Moldovei și Sucevei,

Membri: P.S. Episcop **CHESARIE** al Dunării de Jos.

Raportor: P.S. Episcop **ANTIM TIRGOVIȘTEANUL**, Vicar Patriarhal.

II. COMISIUNEA CANONICO-JURIDICA ȘI PENTRU DISCIPLINA.

Președinte: I.P.S. Mitropolit **NICOLAE** al Ardealului.

Membri: P.S. Episcop **IOSIF** al Râmnicului și Argeșului, P.S. Episcop **NICOLAE** al Clujului.

Raportor: P.S. Episcop **ANTIM** al Buzăului.

III. COMISIUNEA PENTRU DOCTRINA, VIAȚA RELIGIOASA ȘI PENTRU MINASTIRI.

Președinte: I.P.S. Mitropolit **FIRMILIAN** al Olteniei

Membri: P.S. Episcop **ANDREI** al Aradului.

Raportor: P. S. Episcop **TEOFIL** al Romanului și Hușilor.

IV. COMISIUNEA ÎNVĂȚĂMINTULUI PENTRU PREGĂTIREA PERSONALULUI BISERICESC.

Președinte: I.P.S. Mitropolit **VASILE** al Banatului.

Membri: P.S. Episcop **VALERIAN** al Oradiei.

Raportor: P. S. Episcop **THEOCTIST** Botoșăneanul, Vicar Patriarhal.

Sfântul Sinod aprobă comisiunile de mai sus pentru sesiunea ordinară a anului 1954.

P. S. Secretar citește următoarele comunicări:

1. *Tem. Nr. 4725/1954.* Referatul P.C. Secretar al Cabinetului Patriarhal asupra legăturilor Bisericii Ortodoxe Române cu celelalte Biserici Ortodoxe și Eterodoxe.

2. *Tem. Nr. 4726/1954.* Referatul P.C. Consilier al Ad-ției Patriarhale asupra situației comunităților ortodoxe române de peste hotare.

3. *Tem. Nr. 1342/1952.* Stăbilirea de către Sfântul Sinod a temelor propuse de Patriarhia Ecumenică de Constantinopol pentru a fi discutate la un eventual Prosinod ecumenic.

4. *Tem. Nr. 4727/1954.* Scrisoarea I.P.S. Patriarh Chiril al Bulgariei în legătură cu vizita pe care dorește să o facă Patriarhiei Române.

5. *Tem. Nr. 4728/1954.* Invitația adresată I.P.S. Patriarh Justinian de a lua parte la festivitățile bisericesti ce vor avea loc în Damasc-Siria între 3-5 iulie 1954.

Se trimite spre studiere și referire Comisiunii afacerilor străine.

6. *Tem. Nr. 1036/1954.* Rectificarea art. 75 din Regulamentul organelor deliberative.

7. *Tem. Nr. 4729/1954.* Ajutorarea dela eparhii a chiriarhilor în retragere, printr-o subvenție lunară dată minăstirilor în care s-au retras.

8. *Tem. Nr. 10555/1953.* Propunerea Sinodului Mitropoliilor Ardealului și Banatului pentru ținerea trimestrială a conferințelor protopopești.

9. *Tem. Nr. 1793/1954.* Ratificarea circularei I.P.S. Patriarh asupra completării salariilor preoților și diaconilor,

10. *Tem. Nr. 81/1954.* Lichidarea debitelor restante la revistele patriarhale.
11. *Tem. Nr. 8925/1953.* Cererea Episcopiei Aradului pentru iertarea pedepsei caterisirii dată preotului Delia Grigore.
12. *Tem. Nr. 11488/1953.* Arhiepiscopia Craiovei face propuneri în legătură cu aplicarea art. 138 din Statut și 37 din Regulamentul pentru numiri.
13. *Tem. Nr. 1064/1954.* Episcopia Aradului cere aprobarea pentru hirotonia în preot a cîntărețului bisericesc Danciu Ioachim și a tînarului Oncu Nicolae.
14. *Tem. Nr. 6447/1953.* Episcopia Clujului cere aprobarea pentru hirotonia în diacon a tînarului Radu Petru, student teolog.
15. *Tem. Nr. 8594/1954.* Episcopia Oradiei cere aprobarea pentru hirotonia în preot a studentului teolog Negruțiu Aurel.
16. *Tem. Nr. 11283/1953.* Episcopia Oradiei cere aprobarea pentru hirotonia în preot a învățătorului Petru Stopei, cîntăreț bisericesc.
17. *Tem. Nr. 9525/1953.* Arhiepiscopia Iașilor cere aprobarea pentru hirotonie în preot a tînarului Ioan Gheorghită, absolvent de seminar teologic.
18. *Tem. Nr. 2992/1954.* Dosarul cauzei preotului caterisit Ioan Păun.
19. *Tem. Nr. 4277/1953.* Cererea de recurs a preotului David Avram împotriva sentinței de caterisire.
20. *Tem. Nr. 9781/1953.* Cererea de recurs a preotului Ioan Radomirescu împotriva sentinței de caterisire.
21. *Tem. Nr. 7385/1953.* Recursul monahiilor Iulian Caragioiu și Varvara Tîru împotriva sentinței de excludere din monahism.
22. *Tem. Nr. 6035/1953.* Cererea de recurs a monahiei Maximilia Prică împotriva sentinței de excludere din monahism.
23. *Tem. Nr. 3128/1954.* Cererea de recurs a preotului St. Dumitrescu împotriva sentinței de caterisire.
24. *Tem. Nr. 8268/1953.* Cererea Sf. Arhiepiscopiei a Iașilor de a se admite hirotonia în preot a absolvenților de seminar teologic.
25. *Tem. Nr. 6448/1953.* Cazul diaconului Laețiu Petru din Lugoj.
26. *Tem. Nr. 8417/1953.* Sf. Arhiepiscopie a Bucureștilor cere aprobarea pentru reînființarea schitului Bunea din comuna Vulcana-Pandele, raionul Pucioasa.
27. *Tem. Nr. 8836/1953.* Sf. Arhiepiscopie a Craiovei cere aprobarea pentru înființarea unui schit de călugări în comuna Borăscu, raionul Strehăia.
28. *Tem. Nr. 1108/1953.* Sf. Arhiepiscopie a Timișoarei cere aprobarea pentru înființarea unei mînăstiri în comuna Jupalnic, raionul Almaș.
29. *Tem. Nr. 4731/1954.* Referatul I.P.S. Patriarh Justinian asupra formulei de pomenire la slujbe a conducerii constituționale a Statului Român.
30. *Tem. Nr. 4470/1954.* Adresa Sf. Episcopiei a Buzăului în legătură cu încadarea la parohii a preoților pensionați din învățămînt și din administrație.
31. *Tem. Nr. 4614/1954.* Adresa Eparhiei Oradiei pentru hirotonia în preot a candidatului Roxin Teodor din R.P. Ungaria.
32. *Tem. Nr. 4722/1954.* Cererea de hirotonie în preot a tînarului Mircea Vlad.
Se trimite spre studiere și referire Comisiunii canonic-juridică și pentru disciplină.
33. *Tem. Nr. 4723/1954.* În legătură cu canonizarea și cultul sfinților români.
34. *Tem. Nr. 1932/1954.* Calendarul și data Sf. Paști pe anul 1955.
35. *Tem. Nr. 917/1953.* Despre obiceiul folosirii cîntării din instrumente muzicale la înmormîntări.
36. *Tem. Nr. 10777/1954.* Episcopia Rîmnicului și Argeșului cere să se revină asupra unora din hotăririle luate de Sfîntul Sinod în legătură cu mînăstirea Bistrița.
37. *Tem. Nr. 374/1954.* Subiectele conferințelor protopopești pe anul 1954.
38. *Tem. Nr. 2074/1954.* Catedrala Reîntregirii din Alba-Iulia solicită ajutoare pentru repararea și întreținerea bisericii și mînăstirii.
39. *Tem. Nr. 722, 4612, 3340, 4561, 4611, 3694, 3576, 3396, 1035 și 4735/1954.* Rapoarte dări de seamă ale II. PP. SS. Chîriarhi pe anul 1953.
40. *Tem. Nr. 721/1954.* Stabilirea modelelor de stampile pentru centrul patriarhal, centrele eparhiale, protopopiate și parohii.
41. *Tem. Nr. 4590/1954.* Referatul P.C. Consilier Athanasie Preda în legătură cu înființarea unui atelier de broderie și pictură.
42. *Tem. Nr. 4598/1954.* Propunerea în legătură cu retipărirea unui număr de cărți de ritual și evanghelii pentru nevoile parohiilor.
Se trimite spre studiere și referire Comisiunii pentru doctrină, viață religioasă și pentru mînăstiri.

43. *Tem. Nr. 1924/1953.* Arhiepiscopia Sibiului cere aprobarea pentru transformarea asistenței de Teologie practică în conferință sub denumirea de «Ritualistică și Teologie practică».

44. *Tem. Nr. 10088/1954.* Aplicarea art 204 din Regulamentul învățământului religios.

45. *Tem. Nr. 4595/1954.* Proiectul de regulament pentru organizarea și funcționarea internatelor institutelor teologice.

46. *Tem. Nr. 4732/1954.* Salarizarea corpului didactic dela școlile de cîntăreți bisericești și seminariile monahale.

47. *Tem. Nr. 4721/1954.* Reorganizarea școlilor medii de cîntăreți bisericești.

48. *Tem. Nr. 4733/1954.* Referatul P. C. Pr. Vasile Ștefan, Inspector General Bisericesc, în legătură cu inspecțiile la școlile de învățămînt religios.

49. *Tem. Nr. 4734/1954.* Referatul P.C. Inspector Patriarhal Zaharia Bîlbîie în legătură cu școlile monahale.

50. *Tem. Nr. 4718/1954.* Referatul privind decernarea titlurilor de magistru și doctor în Teologie.

Se trimite spre studiere și referire Comisiunii învățămîntului pentru pregătirea personalului bisericesc.

I.P.S. Președinte suspendă ședința Sfîntului Sinod la orele 14,30 și anunță redeschiderea la orele 17,30, pentru ca membrii comisiunilor să poată studia și prezenta referatele asupra problemelor repartizate.

Ședința se redeschide la orele 17,30, sub președinția I.P.S. Patriarh Justinian, de față fiind toți II. PP. SS. și PP. SS. Membri ai Sfîntului Sinod, precum și Domnul Academician Prof. Petre Constantinescu-Iași, Ministrul Cultelor.

I.P.S. Mitropolit Sebastian al Moldovei și Sucevei cere cuvîntul, rugînd plenul Sfîntului Sinod ca, înainte de a intra în discutarea problemelor împărțite comisiunilor, să i se îngăduie a prelungi partea festivă a ședinței de dimineață pentru a scoate în evidență un fapt care merită să fie de aproape cunoscut și subliniat de Sfîntul Sinod.

Dîndu-i-se cuvîntul, I.P.S. Sa a spus:

(Anexa Nr. 6).

Mulțumind pentru cuvintele de prețuire și felicitare ce i s-au adresat, I.P.S. Patriarh Justinian roagă membrii Sfîntului Sinod să fie de acord cu intervertirea ordinei de zi și să se aprobe a se discuta cu prioritate problemele de pe ordinea de zi care vor trebui supuse și aprobării Adunării Naționale Bisericești în ședința dela 6 iunie a. c.

Sfîntul Sinod aprobă propunerea.

Tem. Nr. 1056/1954. Comisiunea canonică juridică examinînd referatul întocmit de P.C. Pr. Ioan Găgiu, Directorul Cancelariei Patriarhale, în legătură cu cuprinsul art. 75 din Regulamentul pentru organizarea și funcționarea organelor deliberative, îl găsește întemeiat și supune aprobării Sfîntului Sinod noua redactare a acestui articol.

I.P.S. Patriarh arată că, într-adevăr, între cuprinsul art. 68 și 75 din Regulamentul organelor deliberative există o inadvertență la care s-a putut ajunge, fie printr-o greșală de dactilografiat, fie printr-o greșală de tipar. Propune, deci rectificarea art. 75.

Sfîntul Sinod aprobă îndreptarea art. 75 din Regulamentul pentru organizarea și funcționarea organelor deliberative, după următorul text:

«Candidații vor depune candidaturile în scris, la biroul electoral eparhial, cel mai tîrziu cu 10 zile înainte de data fixată pentru alegere».

P.S. Episcop Theoctist Botoșeneanul Vicar Patriarhal, raportorul comisiunii învățămîntului pentru pregătirea personalului bisericesc, prezintă următoarele referate ale comisiunii:

1. *Tem. Nr. 4721/1954.* Referatul I.P.S. Patriarh Justinian asupra reorganizării școlilor medii de cîntăreți bisericești.

Comisiunea constată că modificările unor articole din Regulamentul pentru învățămîntul religios privitoare la școlile de cîntăreți bisericești și seminariile monahale, aduc o nouă structurare a acestor școli și se declară de acord cu îmbunătățirile propuse, rugînd Sfîntul Sinod să fie de acord cu referatul.

I.P.S. Mitropolit Sebastian al Moldovei și Sucevei propune ca pregătirea cîntăreților de strană să dureze 3 ani și nu 2 cum se propune în referat, iar anul al 4-lea să fie un an pregătitor pentru cei ce vor să-și continue studiile la institutele teologice.

I.P.S. Patriarh Justinian dă lămuriri amănunțite, arătând că prin noua organizare școlile de cîntăreți bisericești vor avea o durată de 4 ani. În primii 2 ani, după o programă special alcătuită, cu 6 catedre, se vor preda materiale care să pregătească pe viitorii cîntăreți de strană, iar în ultimii 2 ani vor rămîne numai elementele bine dotate, care se vor putea prezenta pregătite temeinic pentru a intra, în măsura locurilor vacante, la institutele teologice, sau pentru a deveni cîntăreți bisericești la parohiile urbane sau de categoria I-a.

La discuții iau parte și alți II. PP. SS. și PP. SS. Membri ai Sfîntului Sinod, care se declară de acord cu modificările propuse.

Punîndu-se la vot, Sfîntul Sinod hotărăște:

Se modifică art. 11, 12, 13, 37, 50, 51, 55, 97, 132, și 306 din Regulamentul de organizare și funcționare a instituțiilor de învățămînt pentru pregătirea personalului bisericesc și recrutarea corpului didactic din Patriarhia Română, așa cum au fost propuse de I.P.S. Patriarh Justinian în referatul înregistrat la Nr. 4721/1954 și care se anexează la prezentul sumar (Aneza Nr. 7).

2. *Tem. Nr. 4718/1954. Referatul privind decernarea titlurilor de magistru și doctor în teologie.*

Potrivit propunerii făcute de comisiune, această problemă este supusă direct desbaterilor Sfîntului Sinod.

În urma discuțiilor la care au luat parte II. PP. SS. Mitropoliți Vasile al Banatului, Firmilian al Olteniei și Sebastian al Moldovei și Sucevei și PP. SS. Episcopi Andrei al Aradului, Valerian al Oradiei și Antim al Buzăului, I.P.S. Patriarh propune retragerea referatului, întrucît propunerile cuprinse în el se află pe scurt cuprinse în art. 178 și 272 din Regulamentul școlilor de învățămînt teologic.

Sfîntul Sinod este de acord cu această propunere.

La orele 21 I.P.S. Președinte ridică ședința, anunțînd pe cea viitoare pentru ziua de luni 7 iunie a. c., orele 10, 30.

PREȘEDINTE,
PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMINE
† JUSTINIAN

Secretar,
† Antim Tîrgovișteanul
Vicar Patriarhal

SUMARUL ȘEDINȚEI DIN 7 IUNIE

Ședința se deschide la orele 11 dimineața sub președinția I.P.S. Patriarh Justinian, de față fiind și dl. Acad. Prof. P. Constantinescu-Iași Ministrul Cultelor, împreună cu toți II. PP. SS. și PP. SS. Membri ai Sfîntului Sinod.

Se rostește rugăciunea «Impărate Ceresc».

I.P.S. Președinte dă cuvîntul P.S. Episcop Antim Tîrgovișteanul, secretarul Sfîntului Sinod, care citește apelul nominal. Se constată prezența la ședință a tuturor II. PP. SS. și PP. SS. Membri.

În continuare, P.S. Episcop Antim Tîrgovișteanul citește sumarul ședinței Sfîntului Sinod din 5 iunie 1954, care pus la vot

Se verifică și se aprobă fără nicio modificare.

Înainte de a se intra în ordinea de zi, I.P.S. Președinte aduce la cunoștința Sfîntului Sinod încetarea din viață a P.S. Lucian Triteanu, fost episcop al Romanului, a cărui înmormîntare a fost săvîrșită la 8 septembrie 1953 de către I.P.S. Mitropolit Sebastian al Moldovei și Sucevei ca delegat al Sfîntului Sinod și roagă pe II, PP. SS. și PP. SS. Membri să cinstească memoria decedatului printr-un minut de reculegere.

Membrii Sfîntului Sinod se ridică în picioare și rostesc creștinescul «Dumnezeu să-l ierte».

I.P.S. Președinte dă cuvîntul P.S. Episcop Antim Tîrgovișteanul, raportorul comisiunii afacerilor externe, care citește referatele comisiunii asupra:

1. *Tem. Nr. 4956/1953. Stabilirea de către Sfîntul Sinod a răspunsului pe care Biserica Ortodoxă Română urmează să-l dea Patriarhiei Ecumenice din Constantinopol, asupra temelor ce vor fi tratate la un eventual pro-sind ecumenic.*

Comisiunea constată că în luna septembrie 1952, Patriarhia Constantinopolului a trimis tuturor Bisericilor Autocefale Ortodoxe catalogul temelor ce urmează a fi dezbătute la un eventual prosinod ecumenic.

În ședința sa din 8 iunie 1953, Sfântul Sinod a examinat scrisoarea Prea Fericitului Patriarh Athenagora al Constantinopolului și propunerile făcute și a hotărât ca răspunsul Bisericii Ortodoxe Române asupra temelor propuse să fie dat după ce membrii Sfântului Sinod le vor cerceta și vor face propuneri asupra lor.

Cercetînd răspunsurile primite dela II. PP. SS. și PP. SS. Chiriarhi, comisiunea afacerilor străine propune ca I.P.S. Patriarh să fie rugat ca pe baza propunerilor făcute, să alcătuiască proiectul de răspuns către Patriarhia Ecumenică din Constantinopol care să fie supus, pentru definitivare, Sinodului Permanent, în prima sa ședință.

Sfântul Sinod aprobă propunerea de mai sus a comisiunii și roagă pe I.P.S. Patriarh Justinian ca, după adoptarea proiectului de către Sinodul Permanent, să comunice Prea Fericitului Patriarh Athenagora al Constantinopolului, răspunsul Bisericii Ortodoxe Române asupra temelor ce urmează a fi dezbătute la un eventual prosinod ecumenic.

2. *Tem. Nr. 4725/1954.* Referatul P.C. Secretar al Cabinetului Patriarhal asupra legăturilor Bisericii Ortodoxe Române cu celelalte Biserici Ortodoxe surori și Biserici eterodoxe.

Comisiunea aduce la cunoștința Sfântului Sinod cuprinsul scrisorilor irenice, al corespondenței oficiale și al vizitelor făcute de diferite delegații bisericești române în străinătate în perioada dela ultima ședință a Sfântului Sinod pînă la sesiunea actuală și propune a se lua act de cuprinsul raportului și a se exprima mulțumiri I.P.S. Patriarh Justinian pentru munca depusă în strîngerea și adîncirea bunelor raporturi dintre Biserica noastră și Bisericile Ortodoxe surori precum și Bisericile Eterodoxe.

I.P.S. Mitropolit Firmilian al Olteniei subliniază faptul că sub conducerea I.P.S. Patriarh Justinian legăturile cu Bisericile Ortodoxe surori de peste hotare au fost actualizate și dinamizate. În special I.P.S. Sa remarcă faptul că numai după trecerea conducerii Statului român în mîna puterii populare, a fost cu puțință reluarea legăturilor frățești cu marea Biserică Ortodoxă Rusă, cu Bisericile, Gruzină, Cehoslovacă și Polonă și s-au intensificat legăturile cu Biserica Ortodoxă Bulgară, cu Biserica Apostolică din Antiohia, etc.

Pentru toată această stăruitoare și rodnică activitate aduce omagii de recunoștință I.P.S. Patriarh Justinian.

P. S. Episcop Antim al Buzăului și P. S. Episcop Nicolae al Clujului subliniază însemnătatea pe care o au legăturile din ce în ce mai strînse dintre Bisericile Ortodoxe, fapt ce înlesnește înfruntarea dîrză a pericolului permanent al catolicismului. Pentru o mai strînsă legătură și o mai bună cunoaștere între Bisericile surori, Prea Sfințiiile Lor propun reînființarea apocrisiarilor.

Sfântul Sinod ia act cu aprobare de legăturile Bisericii Ortodoxe Române cu celelalte Biserici Ortodoxe surori și cu Bisericile Eterodoxe și aduce mulțumiri I.P.S. Patriarh Justinian pentru stăruința permanentă pe care o depune în desfășurarea acestor legături.

3. *Tem. Nr. 4726/1954.* Referatul P.C. Consilier al Administrației Patriarhale asupra situației comunităților ortodoxe române de peste hotare.

Comisiunea face următoarele constatări și propuneri:

a) Se ia act de situația turbure a Episcopiei Românilor din America, provocată de fugarul politic Viorel Trifa care a fost hirotonit de niște pretinși arhieri «samosfești» și care se dă drept episcop al românilor din America, nădăjduind că situația și buna rînduială bisericească se va statornici și că această episcopie va intra în posesiunea bunurilor sale, iar credincioșii români ortodocși se vor grupa în jurul ierarhului lor canonic, Prea Sfințitul Andrei.

b) La Locurile Sfinte interesele Bisericii Ortodoxe Române sînt reprezentate în condițiuni satisfăcătoare prin P. Cuv. Arhimandrit Policarp, șeful Misiunii Ortodoxe Ruse în Israel, care este în acelaș timp și mandatar al Patriarhiei Române în Israel, precum și prin P. Cuv. Arhimandrit Victorin Ursache la biserica de pe malul Iordanului.

c) Pe teritoriul Greciei, în special în regiunile Epir și Tesalia, au funcționat, pînă la 1 septembrie 1947, un număr de 14 parohii ortodoxe române, întreținute de Statul Român, sub conducerea unui protopopiat la Salonic. Dela 1 septembrie 1947

subvențiile și salariile acestor parohii au fost suprimate, desființându-se și protopopiatul în cauză.

d) Se ia act de situația așezămintelor românești de pe teritoriul Muntelui Athos și se nădăjduiește că, în viitor, Patriarhia Ecumenică va reglementa liberul acces la Sfântul Munte al tuturor Bisericilor Ortodoxe.

e) Comisiunea ia act cu bucurie de situația bună în care se găsește biserica românească din Sofia. Se evidențiază bunele raporturi pe care parohul respectiv le are cu conducerea superioară a Bisericii Ortodoxe Bulgare.

f) Biserica Ortodoxă Românească din Viena a fost vizitată de delegația Bisericii Ortodoxe Române, cu prilejul Congresului Popoarelor pentru Apărarea Păcii și s-a bucurat de o serie de daruri din partea I. P. S. Patriarh: cărți, calendare și obiecte de cult.

g) Biserica Română din R. P. Ungară continuă să existe ca eparhie cu sediul în orașul Gyula. Intrucît în Ungaria nu există niciun episcop ortodox, se simte nevoia de a se lua măsuri pentru hirotonirea candidaților la preoție.

În legătură cu situația Bisericii Ortodoxe Române din R.P. Ungară se impun următoarele:

— să se trimită toate publicațiile Patriarhiei pe numele parohiilor, conform tabloului ce se va întocmi de Eparhiile Aradului și Oradiei,

— să se pună în vedere vicarului episcopesc al Consistoriului din Gyula să facă intervențiile necesare pentru a obține aprobarea pentru tinerii candidați de a se prezenta în vederea hirotoniei la P. S. Episcop dela Arad, cu actele de studii necesare.

h) În Jugoslavia, în Timocul Sîrbesc, după datele comunicate de Arhiepiscopia Timișoarei, culese dela familiile celor rămași pe teritoriul R.P.R., sînt 2 protopopiate cu 33 de comunități parohiale și cu 43 posturi de preoți.

Tot în Jugoslavia avem la Bitolia o frumoasă biserică cu un cîmătir mare, care pînă în 1947 a fost întreținută de Statul Român, pînă la expulzarea de către autoritățile jugoslave a preotului român trimis din țară.

i) Viața religioasă a comunităților ortodoxe din Albania se desfășoară nestingherită, sub păstoria I. P. S. Paisie al Albaniei, care ne-a vizitat și care ne-a dat informațiuni despre aceste comunități.

j) Datorită împrejurărilor internaționale, nu se poate cunoaște situația actuală a bisericilor și credincioșilor ortodocși români din Berlin, Baden-Baden, Roma și Paris.

Pentru reluarea legăturilor canonice cu comunitățile ortodoxe române din Jugoslavia, Grecia, Macedonia și Albania se impun următoarele:

— să se intre în corespondență cu aceste comunități, astfel: cu cele din Jugoslavia prin Arhiepiscopia Timișoarei; cu cele din Grecia, Macedonia și Albania, prin Arhiepiscopia Bucureștilor.

— să se trimită publicațiile Patriarhiei Române la toate aceste comunități, în vederea cunoașterii reciproce și strîngerii legăturilor canonice.

— pe lângă aceasta, să se intervină pe cale diplomatică pentru reluarea legăturilor cu aceste comunități.

La discuțiuni, P. S. Episcop Valerian al Oradiei propune să se întreprindă o acțiune pentru trecerea greco-catolicilor și rutenilor din R. P. Ungară la ortodoxie.

I. P. S. Patriarh Justinian precizează că acest lucru nu este cu putință pentru Biserica Ortodoxă Română, atîta timp cît nu va avea acolo un episcop ortodox român titular.

P. S. Episcop Andrei al Aradului remarcă atitudinea de independență și insubordonare față de centrul eparhial ortodox român dela Gyula a preotului Ungureanu din Budapesta.

După informațiunile cerute de I. P. S. Mitropolit Sebastian al Moldovei și Sucevei și I. P. S. Mitropolit Firmilian al Olteniei și după lămuririle date de I. P. S. Patriarh Justinian, Sfîntului Sinod hotărăște:

1. *Se ia act cu aprobare de constatările și propunerile de mai sus ale comisiunii afacerilor externe.*

Sfîntul Sinod roagă pe I. P. S. Patriarh Justinian ca, acolo unde va fi cazul, să facă demersurile necesare la locurile în drept, pentru a se asigura libertatea cultului pentru comunitățile ortodoxe române de peste hotare.

2. In ce privește biserica din Budapesta:

a) Sfântul Sinod — ținând seamă de existența unei autorități eparhiale ortodoxe române la Gyula — hotărăște a se comunica centrului eparhial dela Gyula să pună în vedere preotului Ungureanu că nu este îndreptățit a se supune altei jurisdicții canonice afară de aceea a eparhiei ortodoxe române din Gyula.

b) Autoritatea centrului eparhial din Gyula va aduce la cunoștință formal preotului Ungureanu această hotărâre și va lua măsuri pentru disciplinarea lui, în cazul când va stărui în nesupunere.

3. Sectorul de Editură și Tipografie al Institutului Biblic va trimite revistele Patriarhiei tuturor parohiilor ortodoxe române din R. P. Ungară.

4. *Tem. Nr. 4727/1954.* Scrisoarea I. P. S. Patriarh Chiril al Bulgariei, prin care anunță dorința de a vizita Biserica Ortodoxă Română.

Comisiunea propune Sfântului Sinod a lua act cu bucurie de dorința I. P. S. Patriarh Chiril al Bulgariei de a vizita Biserica noastră la începutul toamnei anului curent și socotește că timpul cel mai potrivit este luna octombrie, când delegația bisericească bulgară va putea lua parte la prăznuirea Cuvioasei Parascheva și a Sfântului Dimitrie Basarabov, de care ne leagă o evlavie comună.

Sfântul Sinod hotărăște în unanimitate:

1. Se ia act cu bucurie de vizita anunțată, care urmează să aibe loc în cursul lunii octombrie, când sînt și prăznuirile Cuv. Parascheva și a Sf. Dimitrie Basarabov.

2. Data sosirii delegației Bisericii Ortodoxe Bulgare să fie fixată de Sfântul Sinod al Bisericii Bulgare.

3. Programul vizitei și al șederii delegației bisericești bulgare în țara noastră, să fie întocmit de I.P.S. Patriarh Justinian și de II. PP. SS. Mitropoliți, membri ai Sinodului Permanent.

I. P. S. Patriarh Justinian aduce la cunoștința Sfântului Sinod că pentru procurarea ingredientelor necesare pentru Sfântul și Marele Mir, s-a adresat citorva Biserici surori, între care și Bisericii Bulgare. La începutul lunii aprilie a. c., s-a primit, în dar, din partea Bisericii Bulgare un număr de 17 ingrediente între care și o cantitate de o jumătate de kilogram ulei de roze și un kilogram ulei de levănțică.

Tot în cursul lunii aprilie s-a primit o adresă din partea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Bulgare, prin care ne-a făcut cunoscut că a oferit în dar Bisericii Române din Sofia o sumă de 30.000, — leva, ca o expresiune a simțămintelor de aleasă prețuire față de Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Române pentru dragostea și ajutorul dat Bisericii Bulgare.

Pentru toate acestea s-au trimis la timpul convenit scrisori de mulțumire.

În continuare, I. P. S. Sa arată că Patriarhia Bulgară nu are o biserică proprie pentru comunitatea credincioșilor bulgari din Capitală, iar reprezentantul Patriarhiei Bulgare pe lângă Patriarhia Română este nevoit să meargă la Galați pentru oficierea slujbelor la biserica bulgară de acolo.

Avînd în vedere legăturile frățești dintre cele două Biserici, I. P. S. Patriarh Justinian propune să se ofere, pentru nevoile de cult ale credincioșilor bulgari din Capitală, biserica Sf. Ilie-Hanul Colței (fosta fundație Kalinderu). Acest act va fi, în acelaș timp și o expresie a dragostei față de Biserica Ortodoxă soră ridicată la rangul de Patriarhat și față de primul ei Patriarh, care urmează să ne viziteze în anul acesta.

Sfântul Sinod aprobă această propunere a I. P. S. Patriarh și stabilește ca biserica Sf. Ilie-Hanul Colței, să fie dată în folosință comunității bulgare din Capitală, pînă cînd aceasta își va constitui o biserică proprie, în București.

5. *Tem. Nr. 4728/1954.* Invitația făcută Bisericii Ortodoxe Române de Biserica Antiohiei, de a lua parte la festivitățile bisericești ce vor avea loc la Damasc-Siria între 3-5 iulie 1954, cu ocazia jubileului de aur al arhipăstoriei Prea Fericitului Patriarh Alexandru al III-lea al Antiohiei.

Comisiunea propune a se lua act de această invitație importantă, care constituie un prilej de adîncire a bunelor raporturi dintre Bisericile noastre. Totodată, să fie rugat I. P. S. Patriarh a lua măsurile necesare pentru trimiterrea unei delegații a Bisericii Ortodoxe Române la aceste festivități.

Sfântul Sinod ia act cu deosebită bucurie de această aniversare și acceptă invitația făcută de Patriarhia Antiohiei.

I. P. S. Patriarh Justinian este rugat să alcătuiască delegația Bisericii Ortodoxe Române, care să reprezinte Biserica noastră la aceste festivități bisericești.

II. P. S. Episcop Antim al Buzăului, raportorul comisiei canonice juridice și pentru disciplină, citește referatele comisiei asupra:

1. *Tem. Nr. 4717/1954.* Ajutoare dela eparhii pentru chiriarii în retragere, printr-o subvenție lunară dată mînăstirilor în care s-au retras.

Prin referatul înregistrat la Nr. 4717/1954, I. P. S. Patriarh Justinian arată că prin Hotărîrea Consiliului de Miniștri Nr. 187/1950, Chiriarii și Arhieriei Bisericii Ortodoxe Române care nu îndeplineau funcțiuni eparhiale la data apariției acestei hotărîri, au fost puși în retragere primind o pensie de 500 lei lunar.

Avîndu-se în vedere că prin decizia Nr. 4/1953, Consiliul Central al Sindicatelor a adus o îmbunătățire a pensiilor tuturor categoriilor de salariați;

Ținînd seama și de faptul că pensia Chiriarilor și Arhierilor în retragere nu este suficientă pentru satisfacerea nevoilor lor.

I. P. S. Sa propune Sfîntului Sinod ca fiecare eparhie să vină în sprijinul mînăstirilor care adăpostesc Arhierii retrași sau pensionați, acordîndu-le subvenții din fondurile proprii, pentru a li se da astfel posibilitatea să îndeplinească prevederile art. 33 din Regulamentul pentru organizarea vieții monahale, adică să ajute după posibilități înlesnirea traiului Arhierilor retrași sau pensionați.

Comisiunea propune aprobarea referatului.

I. P. S. Patriarh dă lămuriri amănunțite atît în legătură cu situația Arhierilor pensionați sau retrași în mînăstiri, cît și cu posibilitățile reduse pe care le au mînăstirile de a le înlesni condițiunile de trai. Propune ca fiecare eparhie să aibe în grija ei subvenționarea cu 300 lei lunar, a cîte unei mînăstiri în care să se retragă un arhieriu pensionat. Ar urma, deci, ca Administrația Patriarhală să subvenționeze două mînăstiri și fiecare eparhie cîte o mînăstire, pentru a se putea astfel veni în ajutorul arhierilor pensionați care nu primesc decît 500 lei pe lună.

Sfîntul Sinod aprobă propunerea făcută de I. P. S. Patriarh Justinian, cu rugămîntea de a repartiza fiecărei eparhii cîte un arhieriu pensionat.

Acest ajutor va fi dat de eparhii cu începere dela 1 iulie 1954.

2. *Tem. Nr. 10555/1953.* Sinodul Mitropoliilor Ardealului și Banatului, ținut la Sibiu la 5 octombrie 1953, și-a însușit doleanțele scrise ale preoșimii din protopopiatele Alba-Iulia, Sebeș și Sibiu și intervine pe lîngă Sfîntul Sinod pentru ținerea trimestrială a conferințelor protopopești, cu rugămîntea de a se reveni asupra hotărîrii Sfîntului Sinod din iunie 1952.

Comisiunea propune să se țină trei conferințe de orientare și trei conferințe administrative pe an.

I. P. S. Patriarh Justinian reamintește membrilor Sfîntului Sinod motivele pentru care au luat ființă aceste conferințe protopopești și stăruie ca ele să rămînă în forma fixată prin hotărîrea Sfîntului Sinod din iunie 1952.

Sfîntul Sinod, cu majoritate de voturi, hotărîște menținerea conferințelor protopopești așa cum au fost fixate în sesiunea din iunie 1952.

3. *Tem. Nr. 2353/1954.* Ratificarea circularei I. P. S. Patriarh Justinian, privind completarea salariilor preoților și diaconilor.

Examinînd referatul întocmit de P. S. secretar în legătură cu circulara Nr. 1793/1954, dată de I. P. S. Patriarh Justinian asupra completării salariilor preoților și diaconilor, comisiunea, pentru motivele arătate în această circulară, propune ratificarea ei.

Sfîntul Sinod aprobă ratificarea circularei Nr. 1793/1954, trimisă eparhiilor de I. P. S. Patriarh Justinian, asupra căreia a consimțit și Ministerul Cultelor, cu adresa Nr. 113/1954.

4. *Tem. Nr. 4720/1954.* Lichidarea debitelor restante la revistele patriarhale.

După datele prezentate de Serviciul Contabilității Administrației Patriarhale, comisiunea citește debitele restante din abonamente și contribuții pe anii 1950-1953, ale protoierilor din 11 eparhii și propune să se atragă atenția chiriarilor care conduc aceste eparhii să urgenteze lichidarea debitelor din protopopiatele respective.

I. P. S. Patriarh Justinian arată că din aceste contribuții pe care le dau parohiile Administrației Patriarhale au fost ajutate pînă acum foarte multe biserici și mînăstiri de pe întreg cuprinsul Patriarhiei Române și stăruie să se depună tot efortul pentru achitarea debitelor.

Sfântul Sinod roagă pe Chiriarii eparhiilor care mai au restanțe să ia toate măsurile pentru achitarea lor cât mai grabnică.

5. *Tem. Nr. 7925/1953.* Sf. Episcopie a Aradului înaintează memoriul Pr. Delea Grigore, care a fost caterisit de Consistoriul Eparhial al acelei Episcopii pentru viciul beției, și cere Sfântului Sinod să-i aplice o pedeapsă mai mică.

Comisiunea face propunerea ca Sfântul Sinod să ridice caterisirea Pr. Delea Grigore, cu condiția ca P. S. Episcop Andrei al Aradului să asigure Sfântul Sinod că preotul în cauză s-a îndreptat, părăsind viciile care i-au atras caterisirea.

În urma asigurărilor date de P. S. Episcop Andrei al Aradului, Sfântul Sinod hotărăște.

Se ridică pedeapsa caterisirii dată preotului Delea Grigore, lăsându-l la dispoziția P. S. Episcop al Aradului, pentru a-l folosi la o parohie vacantă, cu recomandarea de a-i supraveghea de aproape comportarea preoțescă.

6. *Tem. Nr. 1064/1954.* Prin derogare dela dispozițiunile art. 120 din Statut, Episcopia Aradului cere dispensă de studii pentru hirotonia în preot a cîntăreților bisericești Ioachim Danciu și Nicolae Oncu, motivînd că în cuprinsul acelei eparhi sînt destule parohii sărace, necercetate de multă vreme.

Comisiunea propune a se amîna soluționarea acestor cereri pînă ce Prea Sfințiii Chiriarii din Ardeal vor studia problema completării vacanțelor de preot în parohiile mici și vor comunica Sfântului Sinod condițiunile cele mai bune în care s-ar putea admite, în mod excepțional, astfel de hirotonii.

I. P. S. Patriarh Justinian, însușindu-și în parte propunerile comisiei, socotește că, față de numărul tot mai mare al unor asemenea cereri care sînt înaintate Sfîntului Sinod, ar fi bine ca eparhiile din Ardeal și Banat să întocmească tablouri cu parohiile nesolicitate de absolvenții institutelor teologice și numai după aceea Sfîntul Sinod să hotărască modalitatea ocupării lor.

Sfîntul Sinod aprobă în unanimitate această propunere a I. P. S. Patriarh Justinian.

7. *Tem. Nr. 8594/1954.* Sf. Episcopie a Oradiei înaintează cererea studentului teolog Negruțiu Aurel din anul I dela Institutul Teologic din Sibiu, solicitînd să i se acorde hirotonia în preot, cu dispensă de studii, prin derogare dela dispozițiunile art. 120 din Statut.

Sfîntul Sinod dă aceeași hotărîre ca și la tem. 1064/1954, de mai sus.

8. *Tem. Nr. 6447/1953.* Episcopia Clujului cere aprobarea pentru hirotonia în diacon a tînărului Radu Petru, student în anul IV, la Institutul Teologic din Sibiu.

P. S. Episcop Nicolae al Clujului declară că nu mai susține cererea, întrucît în sesiunea din iunie a acestui an tînărul în cauză va obține licența și va putea astfel fi hirotonit după rînduelile legale.

Sfîntul Sinod ia act și dispune clasarea cererii.

9. *Tem. Nr. 9525/1953.* Cererea de hirotonie în preot a tînărului Ioan Gheorghită.

Luînd în cercetare cererea de hirotonie în preot a tînărului Ioan Gheorghită, absolvent al Seminarului Teologic din Roman, seria 1946, care are și avizul favorabil al I. P. S. Mitropolit Sebastian al Moldovei și Sucevei, comisiunea propune respingerea cererii întrucît nu îndeplinește condițiunile cerute de art. 120 din Statut.

Sfîntul Sinod hotărăște:

Se respinge cererea de hirotonie în preot a tînărului Ioan Gheorghită, întrucît nu îndeplinește condițiunile prevăzute în art. 120 din Statut.

10. *Tem. Nr. 4722/1954.* Sf. Arhiepiscopie a Iașilor înaintează cererea tînărului Mircea Vlad din com. Cozănești, raionul Vatra-Dornei, absolvent al Facultății de Teologie din Suceava, seria 1948, fără examenul de licență, recomandîndu-l să i se aprobe dispensa de studii și de capacitate preoțescă.

La propunerea comisiei:

Sfîntul Sinod respinge cererea de dispensă solicitată de tînărul Mircea Vlad, nefiînd conformă cu prevederile art. 120 din Statut.

11. *Tem. Nr. 11283/1953.* Cererea de hirotonie în preot a învățătorului Petre Stopei.

Comisiunea constată că Sf. Episcopie a Oradiei, cu adresa Nr. 1291/1954, anexată la dosar, cere scoaterea de pe ordinea de zi a intervenției pe care a făcut-o în legătură cu hirotonia învățătorului pensionar Petre Stopei.

Sfîntul Sinod ia act și dispune clasarea cererii.

12. *Tem. Nr. 8262/1953*, Sf. Arhiepiscopie a Iașilor cere să se dea deslegare pentru ca preoții în parohiile sărace și neocupate să fie hirotoniți dintre absolvenții de seminar, cu condiția ca apoi să fie îndrumați a urma la institutele teologice.

La propunerea comisiunii:

Sfântul Sinod respinge cererea, nefiind conformă cu prevederile Statutului.

13. *Tem. Nr. 2992/1954*. Cererea de revizuire a sentinței de caterisire dată preotului Ioan Păun.

Cercetînd dosarul preotului Ioan Păun, din comuna Gemenele, raionul Brăila, caterisit de Consistoriul Eparhial al Episcopiei Dunării de Jos, pentru apostasie, comisiunea constată că acest dosar a mai fost adus în discuția Sfântului Sinod, în ședința sa din 8 iunie 1953 și a fost trimis apoi P. S. Episcop respectiv pentru a cerceta deaproape temeinicia celor arătate în cererea de revizuire a preotului în cauză și pentru a verifica dacă mărturisirea de credință dela sfîrșitul acelei petițiuni este adevărată, pentru ca Sfîntul Sinod să poată rezolva acest caz în deplină cunoștință a situației reale.

Prin adresa Nr. 1832/1954 P. S. Episcop Chesarie al Dunării de Jos arată că preotul caterisit Ioan Păun este sincer în pocăința lui, sincer în mărturisirea de credință ortodoxă și sincer în dorința de a reveni în preoție și roagă Sfîntul Sinod să reexamineze situația lui.

La propunerea comisiunii,

Sfîntul Sinod ridică pedeapsa caterisirii dată preotului Ioan Păun, cu recomandarea ca Sf. Episcopie a Dunării de Jos să-l supravegheze cît mai deaproape.

14. *Tem. Nr. 4277/1953*. Cu cererea înreg. la nr. 4277/1953, preotul David Avram, dela parohia Vorța, raionul Deva, regiunea Hunedoara, declară recurs la Sfîntul Sinod împotriva sentinței Nr. 2 din 17 aprilie 1953 dată de Consistoriul Eparhial Arad, care l-a condamnat la caterisire pentru un cumul de infracțiuni.

Cercetînd dosarul cauzei și referatul întocmit de P. C. Inspector General Bisericesc, comisiunea constată că sentința n-a fost dată în conformitate cu dispozițiunile Regulamentului de disciplină bisericească și propune ca Sfîntul Sinod să admită recursul.

Sfîntul Sinod admite recursul preotului David Avram dela parohia Vorța, raionul Deva, casează sentința Nr. 2 din 17 aprilie 1953 a Consistoriului Eparhial Arad și trimite cauza spre rejudecare în fond Consistoriului Central Bisericesc.

15. *Tem. Nr. 9781/1953*. Cererea de recurs a preotului Ioan Radomirescu.

Examinînd dosarul preotului Ioan Radomirescu dela parohia Domneștii de Jos, raionul Curtea de Argeș regiunea Pitești, care a fost caterisit de Consistoriul Eparhial al Episcopiei Rîmnicului și Argeșului, comisiunea constată că sentința n-a fost dată în conformitate cu dispozițiunile Regulamentului de disciplină bisericească și propune admiterea recursului.

Sfîntul Sinod admite recursul preotului Ioan Radomirescu dela parohia Domneștii de Jos, raionul Curtea de Argeș, casează sentința Nr. 9/1953, dată de Consistoriul Eparhial al Sf. Episcopiei a Rîmnicului și Argeșului și trimite cauza spre rejudecare în fond Consistoriului Central Bisericesc.

16. *Tem. Nr. 5128/1954*. Preotul Ștefan Dumitrescu dela parohia Cuv. Parascheva din Constanța a făcut recurs împotriva sentinței de caterisire Nr. 67 din 20 ianuarie 1954, dată de Consistoriul Eparhial al Episcopiei Dunării de Jos.

Cercetînd dosarul, comisiunea constată lipsuri de procedură și aplicarea greșită a unor articole din Regulamentul de disciplină bisericească și propune admiterea recursului.

Sfîntul Sinod admite recursul preotului Ștefan Dumitrescu dela parohia Cuv. Parascheva din Constanța, casează sentința Nr. 67 din 20 ianuarie 1954 a Consistoriului Eparhial al Episcopiei Dunării de Jos și trimite cauza spre judecare în fond Consistoriului Central Bisericesc.

17. *Tem. Nr. 7385/1953*. Prin cererea înreg. sub Nr. 7385/1953, monahii Iuliana Caragioiu și Varvara Tîru din com. Cîndești, biserica Recea, raionul Focșani, au făcut recurs la Sfîntul Sinod împotriva sentinței Nr. 5 din 14 iulie 1953 a Consistoriului Monahal Eparhial Buzău, prin care au fost pedepsite cu excluderea din monahism, pentru un cumul de infracțiuni.

Comisiunea constată că recursul este în termen și, avînd în vedere și faptul P. S. Episcop al Buzăului, precum și faptul că judecata celor două monahii nu a fost făcut la primul termen, în absența lor, propune admiterea recursului.

Sfântul Sinod admite recursul monahiilor Iuliana Caragioiu și Varvara Tîru, casează sentința Nr. 5 din 14 iulie 1953 a Consistoriului Monahal Eparhial al Episcopiei Buzăului și trimite cauza spre judecare în fond Consistoriului Monahal Central.

18. *Tem. Nr. 6035/1953.* Monahia Maximilia Prică, dela schitul Iezerul, a declarat recurs la Sfântul Sinod împotriva sentinței din 19 martie 1953, dată de Consistoriul Monahal Eparhial al Sf. Episcopii a Rîmnicului și Argeșului, prin care i s'a aplicat pedeapsa excluderii din monahism pentru părăsirea schitului de închinoviere și neascultarea de autorități.

Comisiunea constată că recursul este introdus tardiv și propune respingerea lui.

Sfântul Sinod respinge recursul fostei monahii Maximilia Prică, dela schitul Iezerul, pedeapsa rămînînd definitivă.

19. *Tem. Nr. 11488/1953.* Cu adresa Nr. 14881/1953, Sf. Arhiepiscopie a Craiovei roagă Sfântul Sinod să se ia o hotărîre în problema organizării conferințelor cîntăreților bisericești, în conformitate cu prevederile art. 138 din Statut și 37 din Regulamentul pentru numirea și transferarea clerului în parohii.

Comisiunea propune Sfîntului Sinod să aprobe ținerea acestor conferințe, după un program alcătuit de Administrația Patriarhală, de două ori pe an (primăvara și toamna).

I.P.S. Patriarh Justinian arată că obligațiunea acestor conferințe ar constitui pentru cîntăreții bisericești o greutate în condițiunile actuale de salarizare. Propune ca mai întîi să se facă demersurile necesare pentru punerea în aplicare a deciziei Sfîntului Sinod din anul 1951, în legătură cu reglementarea salarizării cîntăreților bisericești și numai după aceea să se aducă în discuție organizarea de conferințe pentru acești slujitori ai bisericilor noastre.

Pînă atunci, cîntăreții bisericești vor fi îndrumați de preoți în cadrul comitetelor și consiliilor parohiale și vor fi sfătuiți să activeze pe lîngă Comitetele de luptă pentru pace și să dea tot sprijinul lor acțiunii de culturalizare pe care o duc căminele culturale.

Sfîntul Sinod se declară de acord cu propunerea făcută de I. P. S. Patriarh Justinian.

20. *Tem. Nr. 6448/1953.* Primind spre cercetare comunicarea Sf. Arhiepiscopii a Timișoarei cu nr. 3325/1953, cu privire la situația diaconului Petru Laețiu din Lugoj, cerută de Sfîntul Sinod în ședința sa din 8 iunie 1953, comisia constată din actele dela dosar că numitul diacon a fost solicitat de Sf. Arhiepiscopie a Timișoarei să-și ceară hirotonja în preot și să meargă astfel la o parohie, pentru a fi scos din situația apăsătoare în care se găsea din punct de vedere moral. Neascultînd de ordinul chiriarhului său, a fost pus în cadrul disponibil. Diaconul în cauză a cerut Sfîntului Sinod să fie repus în drepturi și să i se dea salariul convenit dela data punerii în disponibilitate.

Intrucît diaconul Petru Laețiu și-a cerut cartea canonică și a ieșit astfel de sub jurisdicția chiriarhului său, comisiunea propune ca Sfîntul Sinod să claseze plîngerea acestuia.

Sfîntul Sinod clasează cererea diaconului Petru Laețiu, ca fiind fără obiect.

21. *Tem. Nr. 8317/1953.* Sf. Arhiepiscopie a Bucureștilor solicită, cu adresa Nr. 15014/1953, aprobarea Sfîntului Sinod pentru reînființarea schitului Bunea din com. Vulcană-Pandele, raionul Pucioasa, arătînd că acest schit are vechime de 300 de ani și că înființarea lui este stăruiitor cerută de credincioșii din acele părți, avînd gospodărie, teren și locuințe.

Comisiunea propune să se aprobe această cerere.

Sfîntul Sinod aprobă reînființarea schitului de călugări Bunea din com. Vulcană-Pandele, raionul Pucioasa.

22. *Tem. Nr. 4032/1954.* Prin cererea înaintată Sfîntului Sinod de preotul Gheorghe Popescu din Focșani și prin adresa Sf. Episcopii a Buzăului Nr. 4270/ Sfîntul Sinod al Bisericii Ortodoxe Romîne este rugat să hotărască asupra situației canonice a preoților pensionari din învățămînt și din administrație, încadrîndu-i în decizia dată de Sfîntul Sinod, în sesiunea din iunie 1953 în legătură cu preoții pensionați dela parohii.

Comisia propune Sfîntului Sinod ca preoții pensionați din învățămînt și din administrație să se bucure de aceleași drepturi ca și preoții pensionați dela parohii în

conformitate cu hotărîrea Sfîntului Sinod din iunie 1953 privitoare la preoții care au împlinit vîrsta de 70 de ani.

Sfîntul Sinod hotărăște:

Preoții pensionați din învățămînt și din administrație, la cerere, se pot bucura de aceleași drepturi pe care le au preoții pensionari dela parohii, după ce consistoriile eparhiale respective vor verifica situația lor canonică și continuitatea în preoție.

După verificarea continuității în preoție, chiriarhiile se vor îngriji de îmbăsericirea lor, putîndu-i folosi și în posturi vacante.

23. *Tem. Nr. 11081/1953.* Sf. Arhiepiscopie a Timișoarei cere aprobarea Sfîntului Sinod pentru înființarea și deschiderea unei mînăstiri în com. Jupalnic, raionul Almaș, Regiunea Timișoara, unde se află biserica cu hramul Sf. Ana, înzestrată cu 9 ha. de pămînt și care, cu mici reparații și cu primirea unor obiecte de cult necesare, ar putea adăposti 2-3 monahi în această parte a eparhiei în care, nu se află nicio mînăstire.

Comisiunea propune Sfîntului Sinod să aprobe înființarea mînăstirii, cu condiția ca să se ia toate măsurile convenite pentru înzestrarea bisericii mînăstirii și întreținerea personalului.

Sfîntul Sinod aprobă înființarea mînăstirii în condițiunile propuse de comisiune.

24. *Tem. Nr. 4614/1954.* Sf. Episcopie a Oradei anunță că Roxin Teodor, cu domiciliul în Körösszegapati Republica Populară Ungaria, absolvent al cursurilor teologice de un an organizate pe lângă Consistoriul eparhiei romîne din Gyula, Ungaria, a înaintat o cerere de a i se aproba să fie hirotonit preot.

Comisiunea canonică juridică propune să se ceară Consistoriului eparhial ortodox romîn din Gyula informații în legătură cu studiile pe care le are tînărul Roxin Teodor, pentru a i se putea aproba hirotonia.

I. P. S. Patriarh Justinian este de părere ca toate legăturile cu românii ortodocși din R. P. Ungară să fie ținute prin P. S. Episcop al Aradului. În privința hirotoniei tînărului Roxin Teodor, este de părere ca acesta să trimită cererea prin Consistoriul eparhial dela Gyula, Totodată, I. P. S. Sa propune ca românii ortodocși, care au dreptul la hirotonie, în baza recomandării făcute de Consistoriul eparhial din Gyula, să poată fi hirotoniți de orice arhieru ortodox aflător în Ungaria.

Sfîntul Sinod este de acord cu propunerile I. P. S. Patriarh Justinian.

25. *Tem. Nr. 4731/1954.* Referatul I. P. S. Patriarh Justinian cu privire la formula liturgică pentru pomenirea conducătorilor Republicii Populare Romîne.

Insușindu-și această formulă, comisiunea propune aprobarea ei.

După lămuririle date de I. P. S. Patriarh Justinian, Sfîntul Sinod hotărăște:

Actuala pomenire a conducătorilor Statului la Ectenia Mare, la Ectenia Intreită și la Sfintele Daruri va fi înlocuită astfel:

— *«Pentru conducătorii Republicii Populare Romîne, Domnului să ne rugăm» (la Ectenia Mare);*

— *«Încă ne rugăm pentru conducătorii Republicii Populare Romîne, pentru sănătatea și pentru mîntuirea lor» (la Ectenia Intreită);*

— *«Pe conducătorii Republicii Populare Romîne, să-i pomenească Domnul Dumnezeu întru împărăția Sa» (la Sfintele Daruri).*

La Sfintele Daruri, nu se va mai face separat pomenirea guvernului și a celorlalte căpetenii de autorități, intrucit aceasta este inclusă în noua formulă.

La fel se va proceda și în celelalte cazuri din serviciul liturgic (Polihroniu, Sfeștanie, etc.).

III. P. S. Episcop Teofil al Romanului și Hușilor, raportorul comisiunii pentru doctrină, viață religioasă și pentru mînăstiri, citește referatele comisiunii asupra:

1. *Tem. Nr. 4723/1954.* În legătură cu canonizarea și cultul sfinților romîni.

Se prezintă Sfîntului Sinod referatul întocmit de P. C. Prof. Liviu Stan cu o serie de propuneri.

Comisiunea apreciază că referatul nu conține toate datele necesare în legătură cu ritualul consacării sfinților.

În urma discuțiunilor care au avut loc, Sfîntul Sinod hotărăște:

Cancelaria Sfîntului Sinod va lua măsuri pentru a obține documentarea necesară în vederea cunoașterii și întocmirii ceremonialului consacării sfinților, urmîndu-se în acest scop și Bisericilor Ortodoxe surori.

2. *Tem. Nr. 9117/1953.* Sf. Episcopie a Rîmnicului și Argeșului cu adresa Nr. 9822/1953, înaintează Sfîntului Sinod cererea locuitorului Marin Ispas din parohia

Călugărița, raionul Topoloveni prin care solicită aprobarea ca la unele înmormintări să fie permisă cîntarea din instrumente muzicale.

Tot în această adresă, Episcopia Rîmnicului și Argeșului menționează că la interzis acest obicei în cuprinsul protoieriei Topoloveni, cerînd preoților să lămurească pe credincioși să nu mai angajeze tarafuri de lăutari care strică atmosfera de evlavie a înmormintărilor.

Comisiunea propune ca plenul Sfîntului Sinod să decidă interzicerea în întreaga Patriarhie a folosirii instrumentelor muzicale la înmormintări, ca nepotrivită cu tradiția cultului ortodox.

În urma discuțiilor la care au luat parte I. P. S. Mitropolit Vasile al Banatului PP. SS. Episcopi Valerian al Orădiei, Andrei al Aradului și alți PP. SS. Membri, Sfîntul Sinod hotărăște:

Folosirea cîntării din instrumente muzicale la înmormintări se lasă la aprecierea Chiriarhilor, spre a o rezolva dela caz la caz, acolo unde acest obicei este introdus, cu condiția să nu prejudicieze solemnitatea și atmosfera de evlavie a slujbei.

3. Tem. Nr. 4710/1954. Proiectul de calendar bisericesc ortodox pe anul 1955, cu data Sf. Paști.

P. C. Diacon Gh. Moiescu, profesor la Institutul Teologic din București și P. Cuv. Arhim. Nicodim Sachelarie, directorul Școlii de Cîntăreți Bisericești din Curtea de Argeș, înaintează Sfîntului Sinod două proiecte de calendar bisericesc ortodox pe anul 1955, cu rînduiala Evangheliilor duminicale, a glasurilor și voscresnelor, precum și celelalte date calendaristice.

La propunerea comisiunii, Sfîntul Sinod hotărăște:

a) *Se aprobă data Sf. Paști, care, pe anul 1955, se fixează la 17 aprilie.*

b) *Se aprobă cele două proiecte de calendar bisericesc ortodox prezentate, lăsîndu-se eparhiilor posibilitatea să-l adopte pe cel preferat.*

4. Tem. Nr. 2074/1954. Minăstirea Sf. Treime dela catedrala reîntregirii din Alba-Iulia aduce la cunoștința Sfîntului Sinod că și în acest an a făcut un apel la toți PP. SS. Chiriarhi, cu rugămîntea de a prevedea în bugetul eparhiilor ajutoare pentru această catedrală.

La propunerea comisiunii, Sfîntul Sinod hotărăște:

Bugetul catedralei din Alba-Iulia va fi trimis celor două Mitropolii din Transilvania, care vor examina necesitățile de întreținere și reparație a acestui monument istoric.

Sumele necesare întreținerii și reparațiilor respective urmează a se acorda de către eparhiile din Ardeal și Banat, pe lângă subvenția de 30.000 lei pe care Sf. Patriarhie o dă anual pentru această catedrală.

5. Tem. Nr. 4590/1954. P. C. Consilier Patriarhal Athanasie Preda arată, într-un referat, nevoia confecționării unor obiecte necesare cultului, ca: odăjdii arhieresti brodate, mitre, mantii, epitafe brodate, steaguri, dvere, etc. — pictate și brodate.

Pentru aceasta, P. C. Sa propune înființarea unui atelier de broderie artistică și pictură, cu un număr de 40-50 monahii și maestre de specialitate.

Comisiunea își însușește întru totul propunerile făcute de P. C. Consilier Patriarhal Ath. Preda și, în urma lămuririlor date de I. P. S. Patriarh Justinian, Sfîntul Sinod hotărăște:

Se aprobă înființarea în cadrul Institutului Biblic și de Misiune a unui atelier de broderie artistică și pictură.

În acest scop, Sf. Arhiepiscopie a Bucureștilor va pune la dispoziție o biserică din București, de preferință fără enorie, cu casă care s-ar putea amenaja în local pentru atelier sau unde, eventual, să se poată construi asemenea local.

6. Tem. Nr. 10777/1953. Sf. Episcopie a Rîmnicului și Argeșului aduce la cunoștință că, sub rezerva încuviințării Sfîntului Sinod, a aprobat cererea minăstirii Bistrița ca o serie de monahii să fie primite în soborul minăstiresc numai cu absolvența unui an a școlii monahale, așa cum a hotărît Sfîntul Sinod în ședința sa din 8 iunie 1953, intrucît au absolvența de liceu sau studii universitare.

I. P. S. Patriarh Justinian apreciînd motivele invocate în adresa de mai sus, a acceptat punctul de vedere al P. S. Episcop Iosif, sub rezerva ratificării Sfîntului Sinod.

La propunerea comisiunii,

Sfîntul Sinod ratifică dispoziția luată de Episcopia Rîmnicului și Argeșului.

7. Tem. Nr. 4307/1954. Din însărcinarea I. P. S. Patriarh Justinian o comisiunea sub președinția P. S. Episcop Antim Tîrgovișteanul a întocmit subiectele celor

Comisiunea ia act de ridicarea P. C. Pr. Petru Procopovici la dreptul de salarizare a unui conferențiar, urmînd să i se repartizeze munca didactică corespunzătoare, în cadrul planului de muncă al Institutului Teologic din Sibiu.

Sfîntul Sinod hotărăște:

Se ia act de salarizarea Pr. Petre Procopovici cu salariul de conferențiar la Institutul Teologic din Sibiu.

3. *Tem. Nr. 10088/1953.* Aplicarea art. 204 din Regulamentul învățămîntului religios.

Comisiunea propune a se lua act de aplicarea din partea Institutului Teologic din Sibiu a dispozițiilor din Regulamentul învățămîntului religios privitoare la ținerea examenului de diferență cu absolvenții altor școli, la școlile de cîntăreți bisericești, în vederea înscrierii lor la institutul teologic.

Sfîntul Sinod ia act de aplicarea de către Institutul Teologic din Sibiu a dispozițiilor art. 204 din Regulamentul învățămîntului religios.

4. *Tem. Nr. 4595/1954.* Proiectul de regulament pentru organizarea și funcționarea internatelor institutelor teologice.

La propunerea comisiunii:

Sfîntul Sinod aprobă proiectul de regulament pentru organizarea și funcționarea internatelor institutelor teologice, care se anexează la prezentul sumar (Aneva Nr. 8).

5. *Tem. Nr. 4732/1954.* Salarizarea corpului didactic de la școlile medii de cîntăreți bisericești și seminariile monahale.

Comisiunea constată că începînd dela 1 septembrie 1953, personalul didactic al școlilor medii de cîntăreți bisericești și seminariile monahale a fost încadrat, în privința salarizării, după prevederile legale din învățămîntul de stat și propune ca Sfîntul Sinod să aprobe completarea salariilor corpului didactic din învățămîntul mediu religios pînă la plafonul noii încadrări, în măsura posibilităților fiecărei eparhii.

Sfîntul Sinod aprobă propunerea de mai sus a comisiunii.

Administrația Patriarhală va stabili cu Ministerul Cultelor drepturile de salarizare, ce se vor comunica eparhiilor.

Pînă cînd Ministerul Cultelor va obține aprobarea fondurilor necesare, eparhiile vor plăti, dela 1 septembrie 1954, diferența de salarizare din fondurile proprii.

Se va interveni la Ministerul Cultelor pentru a prevedea sumele necesare în bugetul de stat.

6. *Tem. Nr. 4733/1954.* Referatul P. C. Pr. Vasile Ștefan, inspector general bisericesc, în legătură cu inspecțiile dela școlile de învățămînt religios.

În legătură cu constatările făcute de inspectorul general bisericesc, comisiunea propune următoarele:

a) După terminarea anului universitar, pe baza experienței cîștigate din aplicarea programei parțiale, consiliul profesoral să întocmească și să prezinte programa analitică pentru toți cei trei ani de magisteriu.

b) Sfîntul Sinod să binevoiască a interveni pentru a se crea și pentru preoțimea din cuprinsul Mitropoliilor Ardealului și Banatului posibilitatea să-și poată completa cursurile de îndrumare misionară, potrivit dispozițiilor regulamentului.

c) Să se întocmească evidența profesorilor care au înaintat studiile și recenzile la Cancelaria Sfîntului Sinod, în vederea notării lor anuale, conform ordinului Sfîntului Sinod Nr.935/1953, luîndu-se măsuri față de cei care nu s-au conformat.

d) Taxele de internat și bursele acordate studenților și elevilor de către eparhii nu vor depăși nivelul taxelor similare de întreținere în internatele statului.

e) Să se intervină pentru deblocarea postului de profesor de muzici dela școala de cîntăreți bisericești dela Craiova și pentru ca profesorul de muzici dela Seminarul Monahal Hurezi să poată cumula salariul de preot cu acela de profesor de muzică.

Sfîntul Sinod aprobă întru totul propunerile de mai sus ale comisiunii.

Asupra cursurilor de îndrumare misionară din Ardeal și Banat, se hotărăște ca ele să se țină în centrele eparhiale Cluj și Caransebeș, în localurile școlilor de cîntăreți bisericești din aceste localități și la Sibiu în localul Institutului Teologic, în timpul vacanței de vară, în intervalul dela 1 iulie—1 octombrie, în două serii pe cîte o lună fiecare.

La Cluj vor urma aceste cursuri preoții din cuprinsul Eparhiilor Clujului și Oradiei, la Caransebeș preoții din cuprinsul Eparhiilor Aradului și Timișoarei, iar la Sibiu cei din Eparhia Sibiului.

Programa acestor cursuri precum și lista profesorilor care vor susține aceste cursuri vor fi alcătuite de consiliul profesoral al Institutului Teologic din Sibiu și comunicate Cancelariei Sfântului Sinod și Ministerului Cultelor.

7. Tem. Nr. 4734/1954. Referatul P. C. Inspector patriarhal Pr. Zahăria Bîlbîie, în legătură cu inspecțiile făcute la mînaștirile din cuprinsul Eparhiei Buzăului.

Comisiunea propune:

a) Să se ia act de activitatea desfășurată pentru completarea învățămîntului elementar, personalului monahal, împlinirea cursurilor în școlile monahale și ciclul II în mînaștirile din cuprinsul Eparhiei Buzăului.

b) Întrucît referatul inspectorului patriarhal cuprinde constatări și propuneri privind viața monahală numai din cuprinsul unei eparhii, comisiunea propune să se adune material documentar și din alte eparhii, spre a se putea lua hotărîri cu caracter general.

Sfîntul Sinod aprobă propunerile de mai sus ale Comisiunii.

8. Tem. Nr. 4589/1954. Referatul P. C. Consilier Athanasie Preda asupra insig-nelor care să se confere doctorilor și magiștrilor în Teologie, cu ocazia decernării titlului respectiv.

La propunerea comisiunii, Sfîntul Sinod hotărîște:

a) *Insignele pentru doctori și magiștri în Teologie vor reprezenta crucea patriarhală în dimensiunea 50×50×3 mm.*

b) *Materialul folosit va fi metal de tombac (aliaj și cupru), aurit pentru cea de doctor în Teologie și argintat pentru cea de magiștru în Teologie.*

c) *Fașa insignei va cuprinde crucea patriarhală gravată și aurită cu fondul email rubiniu transparent pentru doctori în Teologie și argint și email albastru transparent pentru magiștru.*

d) *În mijloc se va înscrie un cerc dublu de 16 mm. cu emailul respectiv, în care se vor încrusta inițialele Is. Hs. A. O. deasemeni aurite sau argintate.*

e) *În partea de sus a crucii se va monta mitra patriarhală după modelul stemei patriarhale.*

f) *Pe verso, în fondul aurit la doctori în Teologie și argintat la magiștru, se va încrusta, în relief, litera J, inițiala numelui I. P. S. Patriarh Justinian, iar în mijloc se va scrie, deasemenea în relief, pe trei rînduri, textul: «Doctor în Teologie Biserica Ortodoxă Romînă» sau «Magiștru în Teologie. Biserica Ortodoxă Romînă».*

g) *În partea de sus a insignei, sub mitră, se va monta o agățătoare de care se va ancora un lanț de metal aurit, care să permită purtarea de gît a acestei cruci — insigne, deasupra crucii obișnuite de iconom stavrofor.*

Terminîndu-se ordinea de zi a sesiunii ordinare a Sfîntului Sinod pe anul 1954, I. P. S. Mitropolit Sebastian al Moldovei și Sucevei exprimă, în numele membrilor Sfîntului Sinod, mulțumiri I. P. S. Patriarh Justinian, pentru felul înțelept în care a condus desbaterile acestei sesiuni, pentru modul demn în care reprezintă interesele Bisericii Ortodoxe Romîne înlăuntrul și înafara țării, asigurîndu-l de toată dragostea și prețuirea clerului și credincioșilor.

I. P. S. Sa exprimă, deasemenea, omagii de prețuire al Sfîntului Sinod față de Dl. Prof. Acad. P. Constantinescu-Iași, Ministrul Cultelor.

Ordinea de zi fiind epuizată, I. P. S. Patriarh Justinian rostește cuvîntarea de încheiere, care se anexează la prezentul sumar (Anexa Nr. 9).

La propunerea I. P. S. Patriarh Justinian,

Sfîntul Sinod hotărîște ca prezentul sumar, să fie verificat și aprobat în ziua de 8 iunie a. c., înainte de plecarea II. PP. SS. și PP. SS. Membri ai Sfîntului Sinod la eparhii.

În numele Domnului Ministru al Cultelor, directorul secretariatului citește decizia de închidere a sesiunii ordinare a Sfîntului Sinod pe anul 1954.

MINISTERUL CULTELOR

DECIZIA Nr. 12718.

Pentru închiderea sesiunii ordinare 1954, a Sfîntului Sinod al Bisericii Ortodoxe Romîne.

Ministrul Cultelor,

Avînd în vedere adresa Sfîntului Sinod Nr. 4049/1954, înregistrată la Ministerul Cultelor sub Nr. 10642 din 20 mai 1954;

Văzînd prevederile art. 13 din Statutul de organizare și funcționare a Bisericii Ortodoxe Romîne;

În temeiul art. 2 din Decretul Nr. 37 din 1949, pentru organizarea și funcționarea Ministerului Cultelor.

DECIDE:

1. Se declară închisă sesiunea ordinară 1954 a Sfîntului Sinod al Bisericii Ortodoxe Romîne.

2. Directorul Secretariatului din Minister este însărcinat cu aducerea la îndeplinire a deciziei de față.

Data azi 7 iunie 1954.

MINISTRUL CULTELOR
P. CONSTANTINESCU-IAȘI

Sedința ia sfîrșit la orele 21,30.

PREȘEDINTE

† **JUSTINIAN**

PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMINE

Secretar

† **ANTIM TIRGOVIȘTEANUL**

Vicar Patriarhal

NOTA REDACȚIEI: Textele anexelor 1, 2, 3, 4, 5, 6 și 9, menționate în aceste sumare, se află publicate în primele pagini ale numărului de față.

ANEXA Nr. VII.

RAPORTUL I.P.S. PATRIARH JUSTINIAN CĂTRE SFINTUL SINOD *)

Din diferite rapoarte primite prin organele noastre de control și din informațiile date de o parte din corpul didactic al școlilor medii de cîntăreți bisericești și al seminariilor monahale, s-a putut constata, după doi ani de experiență, că actuala organizare a acestor școli ale Bisericii noastre prezintă unele lipsuri care se cer imediat remediate.

Mai întîi stagiul de trei ani pentru elevii care se pregătesc să devină numai cîntăreți de strană este prea mare, dacă ne gîndim că trebuie să completăm toate locurile vacante pe care le avem în Biserica noastră.

Apoi, elementele acestor școli care se pregătesc să intre în Institutele Teologice nu pot dobîndi o pregătire suficientă în cei trei ani de școlaritate după programa actuală.

De aceea, pe deoparte, pentru a urgenta pregătirea cîntăreților bisericești, iar pe de alta pentru ca la intrarea în Institutele Teologice să avem absolvenți cît mai temeinic pregătiți, ne-am gîndit ca actualele școli de cîntăreți bisericești să fie organizate pe două cicluri:

a) ciclul I cu durata de 2 ani și cu o programă care să urmărească o bună pregătire a cîntăreților de strană;

b) ciclul II cu durata tot de 2 ani, alcătuit din elementele găsite cu aptitudini alese la învățatură dintre elevii ciclului I.

Clasele I-a și a II-a (adică ciclul I) vor fi pe viitor mai numeroase, spre a se putea face alegerea elementelor celor mai bine dotate, pentru completarea claselor III și IV.

Cu această nouă organizare, socotim că vom putea corespunde mai bine nevoilor actuale ale Bisericii.

În consecință, materiile care se vor preda la școlile de cîntăreți vor fi distribuite pe ani, avîndu-se în vedere cele două cicluri.

*) Propunerile cuprinse în acest referat au fost aprobate de Sfîntul Sinod, în ședința sa din 5 Iunie 1954. (Vezi sumarul ședinței Sf. Sinod, în numărul de față, pag. 648).

I. — Pentru ciclul I (anul I și II) se vor preda materiile strict necesare pregătirii cîntărețului de strană. Pentru ciclul II (anul III și IV) se vor preda obiecte de studiu în vederea pregătirii pentru institutul teologic.

Catedra I-a va fi consacrată studiului biblic și cunoștințelor de Catehism. Istoria biblică a Vechiului și Noului Testament se va preda după mica Biblie pentru anul I și II și, împreună cu Explicarea Evangheliilor după Cazanie, va constitui o introducere în Studiul biblic pentru orientarea cîntăreților care au misiunea să cunoască, cel puțin elementar, Sfînta Scriptură.

Studiul biblic și Exegeza pentru anii III și IV vor da posibilitate elevilor să adîncească înțelegerea Sfintei Scripturi.

Se va prevedea apoi studiul Catehismului elementar după „Invățătura de Credință Creștină Ortodoxă” pentru anii I și II necesar orientării cîntărețului de strană, iar Dogmatica se va face în anii III și IV.

Catedra II-a va avea caracter istoric. Istoria R.P.R. se va face cu specială aplicare la Istoria Bisericii Romîne; iar geografia R.P.R. se va trata drept cadru, atît al Istoriei R.P.R. cît și al istoriei Bisericii Romîne. Limba Romînă are legătură strînsă și cu Istoria R.P.R. și cu Istoria Bisericii Romîne.

Catedra III-a este de muzică. Numărul de 10 ore de muzică plastică, 3 ore de muzică liniară și două ore cîntare practică săptămînal, s-a socotit suficient pregătirii cîntăreților de strană. Pentru anii III și IV s-a prevăzut cîte o oră de muzică psaltică și o oră de muzică liniară la anul III, deoarece în ciclul I s-au predat cunoștințele muzicale necesare. Deasemeni, au fost prevăzute 2 ore de ansamblu coral pentru toți cei patru ani.

Catedra IV-a este o catedră de limbi moderne: limba rusă și limba franceză. Studiul limbii ruse, făcîndu-se din ciclul elementar, este în mai deaproape cunoscut elevilor. Deaceea, numărul orelor de limba rusă se menține la cîte două ore săptămînal pentru fiecare an de studiu. Studiul limbii franceze, făcîndu-se pentru prima oară și numai pentru ultimii doi ani, se va preda în cinci ore săptămînal la anii III și IV și două ore lecturii libere din Biblie, conversații, etc.

Catedra V-a este mai mult de cultură generală și de aplicare practică, pentru formarea elevilor ciclului al II-lea, ca viitori preoți.

Catedra VI-a: a spiritualului, are un caracter practic, în legătură cu elementele principale ale serviciului religios. Ea constă din 8 ore de Tipic, 8 ore pentru cele patru zile de rînd în săptămîină — cîte o zi pentru fiecare clasă — săvîrșind Vecernia, Utrenia și Liturghia; iar elevii clasei de rînd vor fi rînduiți la cele două strane și vor da răspunsurile, purtînd de grijă să-și facă toți rîndul. Alte patru ore vor fi folosite de spiritual pentru asistența religioasă la mesele dejunului, prînzului și cinei, cum și dimineața după sculare și seara la culcare.

La catedrele I, II și V-a s-au prevăzut, pe lîngă cele 18 ore de studiu, și cîte 2 ore de pilduire spirituală, efectuată în cadrul slujbelor bisericești; iar la catedrele III și IV, pe lîngă cele 18 ore de studiu la curs, s-au prevăzut cîte 2 ore — în cadrul studiilor respective — pentru punerea lor în practică.

În felul acesta, orele de curs săptămînal apar astfel:

Anul I are 25 de ore; anul II are 26 de ore; anul III are 28 ore și anul IV are 27 ore, adăogîndu-se la fiecare an orele de săptămîină de pilduire și aplicare practică pînă la 30 ore de fiecare an săptămînal. Deci, în total, sînt 120 ore săptămînal.

Art. 11 din Regulamentul școlilor de învățămînt teologic se va modifica, deci, în felul următor:

„Școlile de cîntăreți bisericești sînt instituții de învățămînt mediu cu durata școlarității de 4 ani“.

„În școlile de cîntăreți bisericești se predau următoarele materii:

1. — Istoria Vechiului și Noului Testament.
2. — Invățătura de Credință Creștină Ortodoxă, și dogmele ei.
3. — Exegeza și Studiul Biblic al Vechiului și Noului Testament.
4. — Istoria Bisericii Universale.
5. — Istoria Bisericii Romîne.
6. — Istoria R. P. R.
7. — Geografia R. P. R.
8. — Limba Romînă.
9. — Limba Rusă.
10. — Limba Franceză.
11. — Administrația și contabilitatea parohială, Constituția R. P. R. și Legiurile Bisericii Ortodoxe Romîne.
12. — Tipicul și cîntarea practică.

13. — Explicarea Evangheliilor și Apostolului.
 14. — Muzica bisericească psaltică și liniară.
 15. — Liturgica teoretică
 16. — Noțiuni de Psihologie, Pedagogie, Filosofie.
 17. — Omiletica și Catehetica, cu aplicațiuni la apărarea doctrinei ortodoxe față de celelalte culte creștine din țară*.

Art. 13. se modifică în felul următor :

Materiile se grupează pe catedre, ani și ore, astfel :

<i>Catedra I-a</i>	I	II	III	IV	Total
Istoria Biblică a Vechiului Testament	2	—	—	—	2
Istoria Biblică a Noului Testament	—	2	—	—	2
Studiul Biblic al V. Testament și Exegeza	—	—	2	—	2
Studiul Biblic al N. Testament și Exegeza	—	—	—	2	2
Catehismul elementar: nădejdea și dragostea	2	—	—	—	2
Catehismul elementar: credința	—	2	—	—	2
Dogmele credinței creștine ortodoxe	—	—	2	2	4
Explicarea Exangheliilor după Cazanie	2	—	—	—	2
Pilduirea profesorului prin slujirea Vecerniei, Utreniei și Liturghiei în ziua de rînd cu toți elevii	—	—	—	—	2
Total	6	4	4	4	20
<i>Catedra II-a</i>					
Istoria Bisericii Universale	—	—	2	2	4
Istoria Bisericii Romîne	—	—	2	2	4
Istoria R. P. R.	—	1	—	—	1
Geografia R. P. R.	1	—	—	—	1
Limba Romînă	2	2	2	2	8
Pilduirea profesorului prin slujirea Vecerniei, Utreniei și Sf. Liturghii în ziua de rînd cu toți elevii	—	—	—	—	2
Total	3	3	6	6	20
<i>Catedra III-a</i>					
Muzică bisericească psaltică	5	5	1	1	12
Muzica bisericească liniară	2	1	1	—	4
Cîntare practică pe cărțile de cult	—	2	—	—	2
Ansamblu coral	—	—	—	—	2
Total	7	8	2	1	20
<i>Catedra IV-a</i>					
Limba Rusă	2	2	2	2	8
Limba Franceză	—	—	5	5	10
Lecturi cu elevii anului ultim din Noul Testament, conversații, etc.	—	—	—	2	2
Total	2	2	7	9	20
<i>Catedra V-a</i>					
Explicarea Apostolului	—	2	—	—	2
Liturgica teoretică	—	—	1	1	2
Administrație parohială și contabilitate	—	1	—	—	1
Constituția și legile R. P. R. și Statutul B. O. R.	1	—	—	—	1
Legea Cultelor și Statutul B. O. R.	—	—	2	—	2
Legiuirile B. O. R.	—	—	—	2	2
Psihologia	—	—	2	—	2
Filosofia și Pedagogia	—	—	—	2	2
Omiletica și Catehetica cu aplicațiuni la apărarea doctrinei ortodoxe	—	—	2	2	4
Pilduirea profesorului printr-o zi de slujbă la biserică (Vecernie, Utrenie, Liturghie) cu toți elevii	—	—	—	—	2
Total	1	3	7	7	20

Catedra VI-a (spiritualul)

Tipic bisericesc	4	4	—	—	8
Practica religioasă în biserică în zilele de rînd cu elevii fiecărui an (Vecernie, Utrenie și Sf. Liturghie)	2	2	2	2	8
Asistența la mesele de dimineață, prînz și seara și rugăciunea după sculare și la culcare	—	—	—	—	4
Total	6	6	2	2	20

În total, pentru toate cele 4 clase, sînt 120 de ore pe săptămîină*.

III. — Art 47 din Regulament, alin. 9 și 10 se modifică în sensul următor :

„Media de promovare, la fiecare obiect în parte la toate catedrele de învățămînt, este minimum 6 (șase).

Deasemeni, media la conduită va fi minimum 6 (șase), pentru promovare. Media anuală 5 (cinci) la conduită, atrage repetenția.

Media la conduită se dă în conferința profesorală, după recomandarea directorului, spiritualului și diriginților claselor. Ea va intra la calcularea mediei generale, ca orice obiect de studiu“.

Art. 50 se modifică astfel :

„Examenul de diplomă începe la 20 iunie pentru elevii care au promovat primii doi ani și la 25 iunie pentru cei care au promovat ultimii doi ani, în fața unei comisiuni instituită de chiriarhul locului dintre profesorii școlii și prezidate de delegatul cleric al chiriarhului dintre profesorii institutului teologic, din a cărui circumscripție face parte școala.

Examenul va consta din probe scrise și orale.

Proba scrisă pentru absolvenții primilor doi ani va consta din trei lucrări : una din Învățătura de Credință Creștină Ortodoxă, alta din Limba Romîină și a treia din Administrația parohială ; iar pentru absolvenții ultimilor doi ani va consta tot din trei lucrări : una din Dogmatica creștină ortodoxă, alta din Istoria Bisericii Romîne și a treia din Limba Franceză. Pentru fiecare probă scrisă se propun cîte trei subiecte, din care candidatul își alege unul, pentru a cărui tratare se acordă cîte două ore de lucru

Examenul oral pentru absolvenții primilor doi ani va consta din următoarele materii : Muzica psaltică și liniară, Tipic, Învățătura de Credință Creștină Ortodoxă, Istoria R. P. R., Limba Romîină și Limba Rusă, iar pentru absolvenții ultimilor doi ani va consta din următoarele materii : Studiul Biblic al Noului Testament, Dogmele creștine ortodoxe, Istoria Bisericii Universale și Romîne, Limba Romîină, Limba Rusă, Limba Franceză, o Cateheză sau predică și Legiuirile Bisericii Ortodoxe Romîne“.

Art. 51, aliniat nou :

„Media generală, pentru absolvenții ambelor cicluri de ani, se calculează adunîndu-se media dela examenul de diplomă cu mediile generale ale celor doi ani anteriori și totalul se va împărți la trei“.

Art. 55 se modifică astfel :

„Diploma de absolvire a primilor doi ani (ciclul I) dă titularului dreptul de a se înscrie în anul III la școala de cîntăreți unde a absolvit, dacă are loc, după media generală obținută, printre ceilalți candidați ai eparhiei respective, care își fixează din timp numărul locurilor — sau să fie numit, la cerere, cîntăreț într-un post vacant, de eparhia care l-a recomandat și ajutat în școală.

Diploma de absolvire a ultimilor doi ani dă titularului dreptul de a se înscrie la examenul de admitere la institutul teologic universitar din circumscripția școlii absolvite — pentru locurile eparhiei din care face parte și care l-a susținut la școală, — sau să ocupe un post de cîntăreț la o parohie urbană ori de categoria I-a.

La fiecare eparhie va fi cîte un registru în care se vor trece numele absolvenților școlii de cîntăreți din eparhie, numărul și data diplomei eliberate, media obținută la examenul de diplomă și anul eliberării — cu indicațiunea că diploma nu are valabilitate decît pentru funcțiuni în Biserica Ortodoxă Romîină“.

Art 97 se modifică astfel :

„În seminariile monahale se predau materiile de învățămînt prevăzute pentru școala de cîntăreți bisericești, pe durata de 4 ani, după care urmează cel puțin unul sau doi ani de practică în ramura meșteșugului ales, cu activitate de 8 ore în atelierul respectiv, pentru însușirea cunoștințelor și practicei necesare calificării.

Dintre obiectele anuale, în locul administrației parohiale va figura ca obiect de studiu Administrația mînăstirească“.

La art. 132, în locul ultimului aliniat va fi introdus următorul text :

„Diplomele ambelor examene dau aceleași drepturi absolvenților și absolventelor seminariilor monahale ca și absolvenților școlilor de cîntăreți bisericești, cum și drepturile

prevăzute de Regulamentul mînaștirilor, privitoare la hirotonii și promovări administrative“.

IV. *Dispozițiuni tranzitorii.* La sfîrșitul art. 306 din Regulamentul școlilor de învățămînt religios se va adăoga următorul text:

„In urma situației create prin modificarea anilor de școlaritate, prin nouă reorganizare, elevii anului I trec în mod obișnuit în anul II.

Elevii anului II vor fi promovați, în mod obișnuit, pe baza mediilor obținute, în aceleași condițiuni ca și cei din anul I. Ei nu pot să se înscrie în anul III decît după depunerea unui examen la următoarele obiecte: învățătura de credință creștină ortodoxă, Muzica plastică și liniară, Tipic și Practică liturgică, pentru partea ce urma să se facă în anul III după programa în vigoare în anul școlar 1953—1954, urmînd apoi să depună examenul de d.pломă conform noilor prevederi regulamentare. Pentru pregătirea acestor examene, elevii vor fi chemați la școală între 15 august și 10 octombrie 1954, pentru a face cursuri cu profesorii școlii respective.

Elevii anului III vor fi promovați în mod obișnuit, iar cei promovați vor depune examenul de diplomă. Cei care vor avea media generală peste 8,50, rezultată din mediile generale ale celor trei ani adunate cu media examenului de diplomă și împărțite la patru, se vor putea prezenta la examenul de admitere în institutul teologic. Cei care vor obține cel puțin media generală 7, în condițiunile de mai sus, se vor putea înscrie în anul IV, în limita locurilor disponibile ale eparhiei respective. Ceilalți vor putea fi numiți cîntăreți bisericești în posturi vacante“.

† JUSTINIAN

PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMINE

Tem. Nr. 4721/1954

ANEXA Nr. VIII.

REGULAMENTUL DE ORGANIZARE ȘI FUNCȚIONARE A INTERNATELOR INSTITUTELOR TEOLOGICE DE GRAD UNIVERSITAR ALE BISERICII ORTODOXE ROMINE

Art. 1. — Fiecare Institut Teologic de grad universitar trebuie să aibă internatul său.

Art. 2. — Internatul are menirea să întrețină și să ajute pe studenți în vederea pregătirii lor pentru misiunea preoțească.

A. INSCRIERE, BUGET, TAXE.

Art. 3. — Toți studenții sînt obligați să locuiască și să ia masa în Internat.

Art. 4. — Pot locui și lua masa în oraș, cu aprobarea Chiriarhului locului, numai aceia care au familia în localitate sau invocă motive întemeiate. Aceștia sînt obligați să participe la tot programul didactic, educațiv și religios-duhovnicesc, stabilit de conducerea Institutului.

Art. 5. — Pentru studente (monahii și mirence) se organizează cămine aparte. Cînd condițiile locale îngăduie, se organizează cămine aparte și pentru studenții monahi. Aceste cămine stau sub directă conducere și îndrumare a Chiriarhului locului.

Art. 6. — Primirea studenților în internat se face pe baza înscrierii în Institut și a avizului favorabil, dat de organele sanitare.

Art. 7. — Pentru a fi primit în Internat, fiecare student trebuie să achite, pe lîngă taxele de școlaritate, un avans din taxa de internat, reprezentînd o sumă echivalentă cu $\frac{1}{3}$ din quantumul anual al cheltuelilor de întreținere. Restul taxei se achită, în rate egale, la înapoierea din vacanța de Crăciun și de Paști.

Art. 8. — Studenții, a căror întreținere se suportă de către eparhiile respective, sînt primiți în internat pe temelul comunicării scrise din partea Chiriarhului. Studenților pentru care Institutul primește ulterior ajutoare de întreținere, burse sau semiburse, li se vor restitui sumele achitate de ei în plus.

Art. 9. — Studenții admiși în Institut se primesc în Internat numai dacă își aduc strictul necesar de cazare, îmbrăcăminte și lenjerie, potrivit condițiunilor hotărîte de conducerea Institutului, înainte de începutul fiecărui an școlar.

Art. 10. — Studenții sînt personal, răspunzători de lucrurile primite la intrarea în internat, precum și de mobilierul și obiectele de inventar ce le sînt puse la dispoziție, orice înstrelnare, pierdere sau deteriorare a acestora avînd a le fi imputate de administrația Internatului. Pe lîngă plata daunelor pricinuite însușii, vinovații pot fi sancționați și disciplinar. Cînd autorul daunei nu poate fi descoperit, paguba se impută tuturor studenților anului sau grupei respective.

Art. 11. — Institutul și Internatul au buget și gestune comună. Bugetul se alimentează din subvenții, ajutoare, taxe și donații, precum și din venituri în timpătoare.

Art. 12. — Taxele de întreținere se stabilesc pe cale de buget în funcție de necesitățile Institutului și Internatului și de costul întreținerii. Taxele de școlaritate se stabilesc în funcție de situația școlară, de starea materială și de conduita fiecărui student, pri analogie cu normele corespunzătoare din învățămîntul superior.

Art. 13. — Bugetul se întocmește de conducerea Institutului, înainte de începerea anului financiar și se aprobă de Chiriarhul locului, la propunerea Consiliului eparhial.

Art. 14. — Întreținerea Institutului, ca: imobil, apă, lumină, mobilier, reparații curente, taxe comunale, etc., cade în sarcina tuturor eparhiilor din raza de școlaritate a Institutului, în raport cu numărul studenților eparhiilor respective.

Art. 15. — Cînd sînt necesare investiții și amenajeri și cînd intervin nevoi neprevăzute, pentru a căror împlinire se cere o contribuție specială a tuturor eparhiilor, bugetul se supune spre aprobare Chiriarhului locului și Chiriarhilor care trimit studenți la Institutul respectiv.

În acest scop, Chiriarhul locului convoacă în ședință pe Chiriarhii menționați mai sus, ședință la care va lua parte și conducerea Institutului.

Astfel aprobat, bugetul se comunică centrelor eparhiale, pentru înscrierea în bugetele proprii a sumelor destinate Institutului.

B. CONDUCEREA INTERNATULUI.

Art. 16. — Conducerea și administrarea Internatului sînt încredințate, de către Chiriarhul locului, directorului administrativ al Internatului, care trebuie să fie cleric (preot sau arhieru), cu pregătire superioară teologică și cu pricepere gospodărească.

Art. 17. — Directorul administrativ al Internatului este organ de colaborare al Rectorului și este gestionarul Internatului. În această calitate, el administrează, coordonează, controlează și răspunde față de Rector și față de Chiriarh de toată gospodăria Internatului. De asemenea, el asigură ordinea în lăuntrul internatului, împreună cu spiritualul Institutului.

Art. 18. — În îndeplinirea atribuțiilor și sarcinilor sale, directorul administrativ al Internatului este ajutat de personalul administrativ, tehnic și de îngrijire corespunzător nevoilor locale, gospodăriei și vieții de Internat. El este șeful direct al acestui personal.

Art. 19. — Directorul administrativ al Internatului este obligat să locuiască în Internat.

C. FRECVENȚA.

Art. 20. — Studenții sînt obligați să frecventeze regulat toate cursurile și seminarile, să ia parte la sfintele slujbe și la toate repetițiile corale prevăzute în planul de învățămînt, precum și la toate manifestările religioase și culturale rînduite de Rectorat.

Art. 21. — Controlul și semnarea frecvenței se fac, pentru activitatea didactică, de către membrii corpului didactic; iar controlul și semnarea frecvenței pentru serviciile divine și activitatea educativă de către spiritual.

Art. 22. — Absentarea nemotivată dela 20 ore de curs, de seminar și de servicii divine, în timpul unui an școlar, are ca urmare scăderea notei la purtare, cu un grad. Absentarea nemotivată dela 40 ore de curs, seminar și servicii divine într-un an școlar, are ca urmare pierderea sesiunii de examene din iunie și scăderea notei la purtare cu un grad.

Absentarea nemotivată dela peste 40 ore de curs, seminar și servicii divine, într-un an școlar, precum și lipsa de interes pentru activitatea Institutului, atrag după sine eliminarea din Internat și pierderea anului școlar.

Art. 23. — Motivarea absențelor se face la cererea celor în cauză, de către Consiliul profesoral, cu avizul spiritualului și profesorului îndrumător de an (diriginte).

Art. 24. — Cînd un student nu poate participa la cursuri, seminar, servicii divine, ore educative sau repetiții corale, din cauză de boală, el trebuie să anunțe pe spiritual și să ceară primirea în infirmerie, în vederea controlului și tratamentului

medical. In cazuri grave, anunțarea se face de către responsabilul de an sau grupă, care este dator să înscrie absențele în jurnalul de an sau grupă.

Art. 25. — Studenții din ultimul an pot face practică bisericească (liturgică, omiletică și catehetică) și la biserici din oraș, sub directa supraveghere și îndrumare a membrilor corpului didactic și cu aprobarea Rectoratului, după prealabila înțelegere cu parohul respectiv.

Art. 26. — Studenții fac practică bisericească în Paraclisul Institutului, după cum se va rîndui de profesorul de Liturgică și spiritual (spirituali).

Art. 27. — Studenții sînt obligați ca cel puțin odată pe lună să facă practică de curățirea Paraclisului, de întreținerea obiectelor sacre și de stringerea și păstrarea veșmintelor sacerdotale.

D. D I S C I P L I N A.

Art. 28. — Toți studenții sînt obligați să respecte regulamentul Institutului și să se supună dispozițiilor organelor de conducere.

Art. 29. — Datoria de căpetenie a fiecărui student este să-și însușească o cît mai temeinică pregătire teoretică și practică în vederea chemării preoțești, să aibă o justă atitudine față de muncă, să-și iubească Patria și Poporul și să manifeste, prin toate atitudinile sale, profunde convingeri religioase.

Art. 30. — Programa zilnică a vieții de Internat se stabilește la începutul fiecărui an școlar, de către conducerea Institutului, cu aprobarea Chiriarhului locului.

Art. 31. — La începutul primei ore, precum și la sfîrșitul ultimei lecții din zi, studenții zic — pe rînd — rugăciunile stabilite. Masa se începe și se sfîrșește cu rugăciunea, iar spiritualul de serviciu, sau înlocuitorul său, dă binecuvîntarea.

Art. 32. — Studenții sînt datori să-și petreacă tot timpul în internat.

Art. 33. — Invoirile studenților în oraș se acordă pentru motive bine întemelte de către spiritual (spirituali). Invoirile generale în oraș se acordă numai de Rectorat, într-o după amiază liberă în cursul săptămîinii.

Art. 34. — Invoirile la spectacole trebuiesc cerute din vreme și evitate în zilele de post, în ajun de Duminică și Sărbători, în timp de carantină, în epoca de pregătire a colocviilor și examenelor și ori de cîte ori se impune prezența tuturor studenților în Institut.

Art. 35. — Pentru interese familiare și nevoi personale cu caracter urgent, Rectorul poate acorda studenților invoiri de cel mult 15 zile, cu condiția ca invoirile acordate unui student să nu treacă de 30 zile în cursul unui an școlar.

Art. 36. — În cazuri de forță majoră, Rectorul poate acorda studenților concediu pînă la două luni în cursul unui an școlar. Concediile de boală se aprobă numai cu avizul medicului.

Art. 37. — Concediile de peste două luni se aprobă de către Serviciul Învățămîntului de pe lângă Sf. Sinod, la propunerea Consiliului profesoral. Studenții, la întoarcerea lor din invoiri sau concedii, vor aduce dovadă, dela parohul locului, despre sosirea și plecarea din localitatea respectivă, pentru scopul arătat în cerere.

Art. 38. — Ieșirile fără voie în oraș sau întîrzierile peste termenul acordat se pedepsesc de către conducerea Institutului după gravitatea lor.

Art. 39. — Studenții sînt datori să întretină între ei cele mai bune raporturi de prietenie și bună înțelegere, evitînd orice prilej de ceartă, orice jignire și orice cuvînt supărător, precum și glumele nepotrivite.

Art. 40. — Studenții sînt datori să se poarte cuvințios cu personalul administrativ și de îngrijire, respectîndu-le atribuțiile și ușurîndu-le munca. Contra celor neșpuși, Rectoratul va lua măsurile ce se impun, potrivit cu gravitatea cazului.

Art. 41. — Studenții sînt obligați să între la timp în sălile de studiu, să se așeze în ordine la locurile lor, să urmărească cu cea mai mare atenție prelegerile și explicațiunile ce li se dau, să ia parte activă la ședințele de seminarii, să-și țină la zi caietele de însemnări, rezumate, și lucrări, să-și procure cărțile, cursurile și manualele necesare, să asigure liniștea trebuitoare studiului și să răspundă academic la toate întrebările ce li se pun.

Art. 42. — Studenții sînt datori să aibă la Institut și în afară de Institut o ținută absolut cuvințioasă și demnă, căutînd a exprima, prin purtarea lor, atît modestia, bunăvoința și înțelepciunea creștină, cît, și o superioară conștiință cetățenească.

Art. 43. — În timpul vacanțelor, studenții sînt datori să ajute pe preoții locali în activitatea lor pastorală și misionară, la susținerea cîntării omofone și la întreținerea locașurilor de cult, avînd a prezenta Rectoratului, după fiecare vacanță, adevărîință din partea parohului respectiv asupra activității și purtării lor.

Art. 44. — Pentru păstrarea ordinii și disciplinei și pentru bunul mers al vieții de Internat, ca și pentru cultivarea sentimentului de răspundere față de binele colec-

tivității, studenții sînt obligați a face de serviciu, pe rînd, la bucătărie și la poartă. Indatoririle studenților de serviciu se stabilesc de Rectorat și se afișează la locul de muncă, iar neîndeplinirea lor se pedepsește după gravitate.

Art. 45. — Studenții sînt datori să execute la timp toate dispozițiile organelor sanitare în drept. Cei bolnavi sînt consultați și îngrijiți în infirmeria Institutului, rămînerea în dormitoare fiindu-le interzisă. Studenții cu boli ce nu se pot trata în Internat se trimit la spitale, sau se pun în concediu pînă la însănătoșire, prin grija Institutului.

Art. 46. — Într-o după amiază pe săptămîină, de preferință Sîmbăta, studenții fac bale, își schimbă lenjeria de corp și de pat și își pun în rîndulală pătul și îmbrăcămîntea.

Art. 47. — Pentru călcarea dispozițiilor regulamentare, pentru nesocotirea legăturilor bisericești, sau pentru abateri dela etica universitară, se aplică studenților una din următoarele pedepse :

a) Mustrarea confidențială de către spiritual, îndrumătorul de an (dirigintele) sau Rector ;

b) Mustrarea înaintea colegilor de an sau a tuturor studenților, de către spiritual (spiritualii) sau de către Rector, cu consemnarea în internat, sau îndeplinirea ascultărilor rînduite pentru îndreptarea sa ;

c) Avertismentul scris din partea Rectoratului cu scăderea notei la purtare ;

d) Pierderea bursei sau semi-bursei pe un semestru sau pe un an școlar ;

e) Eliminarea din Institut, cu pierderea uneia sau mai multor sesiuni de examene și a bursei sau semi-bursei și cu eventuala canonicare la una din mînăstirile rînduite de Chiriarh.

f) Eliminarea pentru totdeauna din Institut, atunci cînd gravitatea vinei descoperă un temperament sau un caracter iremediabil, impropriu pentru chemerea și demnitatea preoțească.

Art. 48. — Pedepsele dela litera c și d se aplică direct de către Rector, la propunerea scrisă a spiritualului, sau a profesorului îndrumător de an. Pedepsa dela litera e se aplică de către Rector, pe baza hotărîrii Comisiei de disciplină, iar pedeapsa dela litera f se propune de Comisia de disciplină, se supune avizului Consiliului profesoral și se execută numai cu aprobarea Chiriarhului locului.

Cu excepția pedepsei dela litera a, toate celelalte pedepse se comunică în scris părinților sau susținătorilor studentului respectiv, notîndu-se și în dosarul său.

Art. 49. — Cînd un student este eliminat pentru totdeauna din Institut, ca înapt pentru preoție, el pierde dreptul la hirotonie, iar pedeapsa se comunică tuturor Chiriarhilor, prin Serv. Învățămîntului de pe lîngă Sf. Sinod.

Art. 50. — Pe lîngă pedepsele prevăzute mai sus, studenții clerici și studenții monahi sînt supuși și pedepselor prevăzute de Regulamentele de judecată pentru clerici și monahi.

Art. 51. — Pedepsele disciplinare aplicate studenților sînt independente de cele penale pronunțate de Justiție, pentru infracțiunile de drept comun.

Art. 52. — Studentul care iese din Institut fără învoire și rămîne afară peste noapte se consideră retras din Institut, iar cazul se notează în dosarul său și se comunică părinților, susținătorilor și forurilor superioare, spre știință.

Art. 53. — Studenților repetenți, eliminați sau retrași, li se pot elibera, la cerere, certificate asupra situației lor școlare ; în aceste certificate, trebuie să se facă mențiune că studentul a fost declarat repetent ori retras și să se arate motivul și caracterul eliminării.

Art. 54. — La finele fiecărui semestru, Rectoratul trimite părinților sau susținătorilor studenților referințe despre situația școlară și despre conduita acestora, precum și extrasul de cont asupra obligațiilor materiale ce le revin.

Alcătuirea acestei lucrări cade în sarcina primului secretar, a spiritualului și a șefului serviciului de contabilitate.

Art. 55. — Pe toată durata cursurilor, magistranzii și preoții cursiști sînt datori să se supună Regulamentului vieții de internat ca și studenții și, prin comportarea lor, să fie exemple vii pentru aceștia.

Art. 56. — În timpul vacanțelor, educația și supravegherea studenților și magistranzilor cad în sarcina Chiriarhilor respectivi.

Art. 57. — La sfîrșitul fiecărui an școlar și oricînd ori va fi nevoie, conducerea Institutului este îndatorată să trimită Chiriarhilor, din raza sa de școlarizare, rapoarte amănunțite cu privire la studenții eparhiilor respective.

E. EDUCAȚIA SPIRITUALĂ

Art. 58. — Spiritualul (spiritualii) are în grija sa promovarea, cultivarea și stimularea vocației preoțești a studenților, fiind îndrumătorul lor sufleteș de fiecare zi.

Art. 59. — Pentru atingerea acestui scop, sdritualul folosește următoarele mijloace: rugăciunea, practica bisericească, spovedania, cuminecarea, lecturile ploase, meditația, cuvântările educative, ședințele cu caracter duhovnicesc, sfatul, dojana, legătura cu părinții sau susținătorii, vizitarea mănăstirilor și a bisericilor, muzeelor, expozițiilor, monumentelor, etc.

Art. 60. — Programa acestei activități se întocmește semestrial de Rector, cu ajutorul sdritualului și a directorului administrativ al Internatului și după însușirea ei de către Consiliul profesoral, se supune spre aprobare Chiriarhului locului și Chiriarhilor cari trimit studenții la Institutul respectiv.

Art. 61. — Pentru cultivarea evlaviei, pentru întărirea vocației preoțești și pentru cunoașterea problemelor bisericești actuale, sdritualul (sdritualii) pot organiza, cu avizul Consiliului profesoral și cu aprobarea Rectorului, ședințe săptămânale sau lunare, la care toți studenții sînt obligați să ia parte. La organizarea și desfășurarea acestor ședințe, sdritualul este ajutat de membrii corpului didactic. El poate cere, cu avizul Consiliului profesoral și aprobarea Chiriarhului și concursul preoților cu bogată activitate pastorală și al personalităților religioase din afară. La întocmirea și desfășurarea programului acestei activități, sdritualul este dator să solicite, prin Rectorat, sfatul și îndrumarea Chiriarhilor care trimit studenții la Institut.

Art. 62. — Sdritualul (sdritualii) este răspunzător de ordinea, disciplina și bunul mers al vieții de Internat, avînd a prezenta Rectorului și Consiliului profesoral rapoarte scrise asupra conduitei studenților și a da Chiriarhilor, prin Rectorat, cînd li se cer, referințe despre candidații la preoție, absolvenții ai Institutului.

Art. 63. — În acest scop, sdritualul notează într-un registru special, toate constatările cu privire la temperamentul, caracterul, înclinațiile, preocupările și conduita, precum și evidențierile și eventualele abateri ale fiecărui student. Pe baza acestora, sdritualul dă nota anuală la purtare, pe care o va înscrie în carnetul de student și o va semna.

Art. 64. — La notarea în registrul special și la stabilirea notei la purtare, sdritualul (sdritualii) este dator să țină seamă și de propunerile profesorilor îndrumători de ani și ale profesorilor pe lângă care studenții își fac ucenicia.

Art. 65. — Fiecare student își va alege ca îndrumător sau părinte sufletească un profesor sau conferențiar, de care să se apropie sufletește și dela care să ceară sfaturi.

Art. 66. — Notele la purtare se dau cu calificative: Excepțională, Foarte bună, Bună, Puțin corespunzătoare și Rea. Studentul cu calificativul: „Purtarea rea” se elimină din Institut, ca impropriu pentru chemarea preoțească.

Art. 67. — Sdritualul se îngrijește ca studenții să se spovedească și împărtășească cel puțin în posturile rînduite de Biserică, neîndeplinirea acestei îndatoriri constituind pentru ei dovada lipsei de vocație preoțească.

Art. 68. — Pentru pregătirea sufletească a studenților în vederea spovedaniei și împărtășirii, se vor organiza programe duhovnicești, speciale, în afara orelor de curs și seminar.

Art. 69. — Pe lângă obligațiile cu caracter didactic, toți membrii corpului didactic sînt datori, ca, în ocaziuni potrivite, să explice studenților îndatoririle ce le incumbă misiunea sfîntă pentru care se pregătesc și să-i învețe ași iubi Patria și Poporul, pe conducătorii Țării și pe Chiriarhi, a fi împăcuiitori și a străluci prin viața lor, ca pildă altor tineri.

Art. 70. — Lectorii și asistenții sînt datori să îndrumeze pe studenții în pregătirea temeinică și din timp a colocviilor și examenelor, controlînd permanent felul în care ei își îndeplinesc îndatoririle lor, iar preparatorii sînt datori să ajute pe sdritualul (sdritualii) în munca sa, potrivit atribuțiilor ce le sînt fixate de Rectorat.

Art. 71. — La începutul fiecărui an universitar, Consiliul profesoral alege din sînul său cîte un îndrumător (diriginte), pentru fiecare an de studii.

Art. 72. — Profesorul îndrumător de an (diriginte) colaborează cu conducerea Institutului la formarea intelectuală și morală a studenților, controlînd munca grupelor de învățătură și colaborînd cu sdritualul la întărirea ordinii și disciplinei.

Art. 73. — Profesorul îndrumător de an (dirigintele) participă cu vot consultativ, la lucrările Comisiei de disciplină, dacă aceasta judecă abaterile vreunui student din anul său.

Art. 74. — De asemenea, studenții pot fi puși sub supravegherea și controlul celor mai destoinici dintre ei, aleși de ei și confirmați de Rector, sau sub controlul și supravegherea magistranzilor, care vor fi datori să comunice conducerei Institutului orice abatere dela Regulament.

Art. 75. — De aplicarea dispozițiilor înscrise în Regulamentul de față, Rectorul răspunde față de Chiriarhul locului și față de Sf. Sinod.

SESIUNEA ADUNĂRII NAȚIONALE BISERICEȘTI PROCESUL-VERBAL AL ȘEDINTELOR

ȘEDINȚA I-a.

La orele 11 dimineața s-a oficiat Doxologia în Paraclisul Sf. Patriarhii, la care au luat parte: I. P. S. Patriarh Justinian, II. PP. SS. și PP. SS. membri ai Sfântului Sinod, membrii clerici și mireni ai Adunării Naționale Bisericești, PP. CC. Consilieri Administrativi Patriarhali și Arhiepiscopali, profesorii Institutului Teologic de grad universitar din București.

După terminarea Doxologiei, membrii Adunării Naționale Bisericești au trecut în sala de ședințe din Palatul Patriarhal.

O delegație de membri ai Adunării Naționale Bisericești invită pe Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian să deschidă și să prezideze ședința Adunării.

I. P. S. Sa intră în sala de ședințe, împreună cu Dl. Dr. Petru Groza, Președintele Prezidiului Marii Adunări Naționale și membru în Adunarea Națională Bisericească, de Dl. Ministru al Cultelor Acad. Prof. Petre Constantinescu-Iași și II. PP. SS. Mitropoliți, fiind întâmpinați cu mulțime de căldură de toți cei prezenți.

Ocupînd scaunul prezidial, Înalt Prea Sfințitul Președinte roagă pe Domnul Ministru al Cultelor să citească Decretul Prezidiului Marii Adunări Naționale a Republicii Populare Române. Domnul Ministru citește Decretul nr. 210/954 de deschidere a sesiunii ordinare a Adunării Naționale Bisericești pe anul 1954.

PREZIDIUL MARI ADUNĂRI NAȚIONALE

A

REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

DECRET Nr. 210

pentru deschiderea sesiunii ordinare din anul 1954 a Adunării Naționale Bisericești a Bisericii Ortodoxe Române.

Prezidiul Marii Adunări Naționale a Republicii Populare Române, decretază:

1. — Sesiunea ordinară din anul 1954 a Adunării Naționale Bisericești a Bisericii Ortodoxe Române, se deschide pe data de 6 iunie 1954.

PREȘEDINTELE PREZIDIULUI
MARI ADUNĂRI NAȚIONALE

Dr. PETRU GROZA

SECRETARUL PREZIDIULUI
MARI ADUNĂRI NAȚIONALE
A. BUNACIU

București, 1 iunie 1954

Înalt Prea Sfințitul Președinte rosteste cuvîntarea de deschidere, care se anexează la prezentul proces-verbal sub Nr. 2.

În conformitate cu art. 3 din Regulamentul interior, I. P. S. Președinte invită la birou ca secretari provizorii pe: P. Cuv. Arhim. Laurențiu Busuioc, Dl. Ioan Bădulescu și Dl. Dr. Aurel Boțîș.

P. Cuv. Arhim. Laurențiu Busuioc face apelul nominal, după lista întocmită în prealabil de Consiliul Național Bisericesc și se constată că din totalul de 50 de membri sînt prezenți 47 de membri, fiind absenți 3 membri și anume: Dl. Moangă Ion, Dl. Roman Ion și Dl. Gaston Ioan. Conform Regulamentului, Adunarea este în număr și deci poate lucra valabil.

Se institue comisiunile de verificare a mandatelor în felul următor:

a) Secțiunea I-a (Mitropolia Ungro-Vlahiei), compusă din I. P. S. Patriarh Justinian ca Președinte, P. S. Episcop Theoctist Botoșăneanu ca vice-președinte și P. C. Pr. Marin Bogolu raportor, va verifica mandatele membrilor Mitropoliei Banatului.

b) Secțiunea a II-a (Mitropolia Moldovei și Sucevei), având ca președinte pe I. P. S. Mitropolit Sebastian, ca vice-președinte pe Dl. Dr. Vasile Rășcanu și ca raportor pe Dl. Dragoș Vicol, va verifica mandatele membrilor Mitropoliei Ungro-Vlahiei.

c) Secțiunea III-a (Mitropolia Ardealului), având ca președinte pe I. P. S. Mitropolit Nicolae Bălan, ca vice președinte pe Dl. Dr. Titus Spătaru și ca raportor pe P. C. Pr. Dr. Carol Pop, va verifica mandatele Mitropoliei Moldovei și Sucevei.

d) Secțiunea IV-a (Mitropolia Olteniei), având ca președinte pe I. P. S. Mitropolit Firmilian, ca vice-președinte pe Dl. Țindrea Constantin și ca raportor pe Dl. Bărbulescu Nicolae, va verifica mandatele Mitropoliei Ardealului.

e) Secțiunea a V-a (Mitropolia Banatului), având ca președinte pe I. P. S. Mitropolit Vasile, ca vice-președinte pe P. C. Pr. Ioan Crăciunel și ca raportor pe P. C. Pr. Dr. Gh. Lițiu, va verifica mandatele Mitropoliei Ungro-Vlahiei.

I. P. S. Președinte suspendă ședința o jumătate de oră, pentru ca secțiunile respective să verifice mandatele membrilor.

La redeschiderea ședinței, raportorul secțiunii I-a citește procesul verbal al comisiunii și nefiind nicio contestație propune Adunării Naționale Bisericești să valideze pe următorii membri, aleși de eparhii după cum urmează:

Arhiepiscopia Timișoarei:

1. P. C. Pr. Ioan Crăciunel
2. Dl. Dr. Petru Groza
3. Dl. Ioan Moangă

Episcopia Aradului:

1. P. C. Pr. Gh. Lițiu
2. Dl. Dr. Aurel Boșiș
3. Dl. Nicolae Todea

Adunarea Națională Bisericească validează mandatele membrilor de mai sus.

Raportorul Secțiunii a II-a citește procesul-verbal al comisiunii și nefiind nicio contestație propune Adunării Naționale Bisericești să valideze ca membri pe următorii:

Arhiepiscopia Bucureștilor:

1. P. C. Prof. Acad. Gala Galaction
2. Dl. Prof. Acad. Dr. Petre Constanstantinescu-Iași
3. Dl. Acad. Dr. Nicolae Lupu

Episcopia Buzăului:

1. P. C. Pr. Marin Bogoiu
2. Dl. Gheorghe Ionașcu
3. Dl. V. Vasilescu

Episcopia Dunării de Jos:

1. P. C. Pr. Visarion Petculescu
2. Dl. Ioan Bădulescu
3. Dl. Filip Țane

Adunarea Națională Bisericească validează pe membrii de mai sus.

Raportorul Secțiunii a III-a citește procesul-verbal al comisiunii și nefiind nicio contestație propune validarea ca membri în Adunarea Națională Bisericească pe următorii:

Arhiepiscopia Iașilor:

1. P. C. Pr. Vicar Constantin Nonea
2. Dl. Prof. Dr. Vasile Rășcanu
3. Dl. Dragoș Vicol

Episcopia Romanului și Hușilor:

1. P. C. Pr. Vicar Dumitru Petrea
2. Dl. Ioan Ciurariu
3. Dl. Constantin Iacomi

Adunarea Națională Bisericească validează pe membrii de mai sus,

Raportorul secțiunii a IV-a citește procesul-verbal al comisiunii și nefiind nicio contestație propune validarea ca membri în Adunarea Națională Bisericească pe următorii:

Arhiepiscopia Sibiului:

1. P. C. Vicar Traian Belășcu
2. Dl. Dr. Titus Spătaru
3. Dl. Ioan Gaston

Episcopia Clujului:

1. P. C. Vicar Sabin Truția
2. Dl. Prof. Dr. Coriolan Tătaru
3. Dl. Ioan Roman

Episcopia Oradiei:

1. P. C. Vicar Dr. Carol Pop
2. Dl. Basarab Dumitrescu
3. Dl. Simion Dancoș

Adunarea Națională Bisericească validează pe membrii de mai sus.

Raportorul Secțiunii a V-a citește procesul-verbal al comisiunii și nefiind nicio contestație propune validarea ca membri în Adunarea Națională Bisericească pe următorii:

Arhiepiscopia Craiovei:

1. P. C. Arhim. Dr. Laurențiu Busuioc
2. Dl. Sabin Gaspar
3. Dl. Nicolae Bărbulescu

Episcopia Râmnicului și Argeșului:

1. P. C. Pr. Grigore Chiriță
2. Dl. Ioan Tăbîrcă
3. Dl. Constantin Tundrea

Adunarea Națională Bisericească validează pe membrii de mai sus.

După constituirea definitivă a Adunării Naționale Bisericești, Înalt Prea Sfințitul Președinte propune următoarele proiecte de telegrame:

a. Către Prezidiul Marii Adunări Naționale a R. P. R. (Anexa nr. 3)

b. Către Dl. Președinte al Consiliului de Miniștri Gheorghe Gheorghiu-Dej (Anexa nr. 4).

Adunarea Națională Bisericească aprobă textul telegramelor propuse și hotărăște trimiterea lor.

I. P. S. Președinte propune, iar Adunarea alege ca secretari permanenți ai biroului pe următorii: P. Cuv. Arhim. Dr. Laurențiu Busuioc, Dl. Ioan Bădulescu și Dl. Dr. Aurel Botiș.

În conformitate cu Regulamentul interior al Adunării Naționale Bisericești, I. P. S. Președinte numește ca secretar general al Adunării pe P. C. Arhim. Dr. Laurențiu Busuioc.

Se aleg apoi comisiunile permanente ale Adunării Naționale Bisericești.

I. — *Comisiunea bugetară:*

1. P. C. Prot. Ioan Crăciunel
2. P. C. Pr. Marin Bogoiu
3. Dl. Dr. Petru Groza
4. Dl. Prof. Coriolan Tătaru
5. Dl. Prof. Vasile Rășcanu
6. Dl. Simion Dancoș

II. — *Comisiunea economică-financiară:*

1. P. C. Pr. Vicar Const. Nonea
2. P. C. Pr. Vicar Carol Pop
3. Dl. Ioan Bădulescu
4. Dl. Ioan Tăbîrcă
5. Dl. Dr. Titus Spătaru
6. Dl. Nicolae Todea

III. *Comisiunea culturală:*

1. P. C. Pr. Acad. Gala Galaction
2. P. C. Pr. Vicar Traian Belaşcu
3. Dl. Acad. Prof. P. Constantinescu-Iaşi
4. Dl. Sabin Gaspar
5. Dl. Dr. Aurel Botiş
6. Dl. Basarab Dumitrescu

IV. — *Comisiunea Bisericească:*

1. P. Cuv. Arhim. Dr. Laurenţiu Busuioc
2. P. C. Prot. Sabin Truţa
3. Dl. Acad. Prof. Dr. Nicolae Lupu
4. Dl. Ioan Moangă
5. Dl. Dragoş Vicol
6. Dl. Ioan Gaston

V. *Comisiunea organizatoare*

1. P. C. Pr. Dr. Gheorghe Liţiu
2. P. C. Pr. Dumitru Petrea
3. Dl. N. Bărbulescu
4. Dl. Filip Ţane
5. Dl. Gh. Ionaşcu
6. Dl. Ioan Roman

VI. — *Comisiunea de petiţiuni şi validare:*

1. P. C. Pr. Grigore Chiriţă
2. P. C. Pr. Vicar Visarion Petculescu
3. Dl. Ioan Ciurariu
4. Dl. Constantin Iacomi
5. Dl. V. Vasilescu
6. Dl. Constantin Ţundrea

I. P. S. Preşedinte propune alegerea Consilierilor Administrativi Patriarhali pentru cele trei sectoare, în conformitate cu dispoziţiunile Art. 33 din Statut şi art. 137 din Regulamentul organelor centrale din Patriarhia Română.

Adunarea Naţională Bisericească aprobă propunerea făcută şi ratifică prin aclamaţiuni, următorii Consilieri Administrativi Patriarhali:

- P. C. Pr. Gh. Soare, pentru Sectorul Administraţia Patriarhală
- P. C. Pr. At. Preda, pentru Sectorul Institutul Biblic-Ateliere;
- P. C. Pr. Grigore Burluşanu, pentru Sectorul Institutului Biblic — Editură.

I. P. S. Preşedinte propune alegerea membrilor Consistoriului Central Bisericesc, pe noua perioadă de patru ani, în conformitate cu dispoziţiunile art. 150 din Statut şi art. 205 din Regulamentul de procedură al instanţelor disciplinare şi de judecată bisericească.

Adunarea Naţională Bisericească alege prin aclamaţie următorul Complet al Consistoriului Central Bisericesc:

- Preşedinte: P. C. Prof. Petre Vintilescu
- Membrii: — P. C. Pr. Al. Constantinescu, parohia Sf. Ilie Rahova
- P. C. Pr. Ilie Ionescu parohia Sf. Silvestru
- P. C. Pr. Grigore Popescu, parohia Bisericii Hagiu
- P. C. Pr. Dumitru Manta, parohia Parcul Domeniilor
- Membrii supleanţi:
  - P. C. Pr. Const. Moise, parohia Sf. Vineri Nouă
  - P. C. Pr. Gh. Diculescu, parohia Popa Nan

I. P. S. Preşedinte propune alegerea membrilor Consiliului Naţional Bisericesc, în conformitate cu dispoziţiunile art. 25 din Statut, art. 59 lit. f şi 111 din Regulamentul organelor centrale din Patriarhia Română, pe termen de patru ani.

Adunarea Națională Bisericească hotărăște:

Se aleg pe o perioadă de patru ani ca membri în Consiliul Național Bisericesc:

1. P. C. Pr. Acad. Gala Galaction
2. P. C. Pr. Vicar Constantin Nonea
3. P. C. Pr. Vicar Traian Belaşcu
4. Dl. Dr. Petru Groza
5. Dl. Acad. Prof. Petre Constantinescu-Iași
6. Dl. Prof. Dr. Vasile Rășcanu
7. Dl. Prof. Dr. Coriolan Tătaru
8. Dl. Acad. Prof. Dr. Nicolae Lupu
9. Dl. Ioan Tăbîrcă

In continuare, P. Cuv. Secretar general împarte lucrările la comisiunile respective, spre studiere și referire:

I. — La comisiunea bisericească: Darea de seamă pe anul 1953 a sectorului bisericesc din Administrația Patriarhală.

II. — La comisiunea culturală: Darea de seamă pe anul 1953 a sectorului de Editură și Tipografie.

III. — La comisiunea economică financiară:

a) Contul de execuție bugetară al Administrației Patriarhale și Instituțiilor anexe pe anul 1953;

b) Dară de seamă pe anul 1953 a Sectorului Institutului Biblic — Ateliere.

IV. — La comisiunea bugetară: Proiectul de plan financiar al Administrației Patriarhale și instituțiilor anexe pe anul 1954.

V. — La Comisiunea organizatoare: Rectificarea art. 75 din Regulamentul organelor centrale din Patriarhia Română.

La orele 14, I. P. S. Președinte ridică ședința, anunțând pe cea următoare pentru orele 17,30, când se vor depune spre rezolvare și aprobare referatele comisiunilor asupra lucrărilor ce le-au fost repartizate.

Ș E D I N Ț A II-a

Ședința se deschide la orele 17 sub președinția I. S. Patriarh Justinian.

Pe ordinea de zi sînt referatele Comisiunilor asupra lucrărilor ce li s-au repartizat spre studiere și referire.

I. P. S. Președinte dă cuvîntul P. C. Vicar Sabin Truția, raportorul Comisiunii bisericești, care citește referatul Comisiunii asupra Dării de seamă a sectorului administrativ bisericesc al Administrației Patriarhale.

Cercetînd activitatea internă și externă a Bisericii Ortodoxe Romîne pe anul 1953, Comisiunea constată pe plan intern un progres vădit în ceea ce privește viața religioasă a credincioșilor, îndrumarea clerului, viața în mînăstiri, acțiunea de construire și restaurări de biserici, raporturile Bisericii cu Statul, colaborarea cu celelalte culte religioase, contribuția clerului în acțiunea de luptă pentru pace, buna funcționare a învățămîntului religios; iar pe plan extern se poate vedea prestigiul Bisericii Ortodoxe Romîne din relațiile ei cu Bisericele Ortodoxe surori și cu celelalte Biserici eterodoxe din lume, atît în ceea ce privește deceniul preocupărilor teologice, cît și lucrarea de realizare a păcii în omenire.

La propunerea Comisiunii, Adunarea Națională Bisericească hotărăște:

1. — *Se ia act cu aprobare de această Dare de seamă.*
2. — *Se exprimă respectuoase mulțumiri I. P. S. Patriarh Justinian și P. S. Episcop Antim Tîrgovișteanu, Vicar patriarhal, pentru îndrumarea, supravegherea și controlul exercitat în permanență pentru bunul mers și buna desfășurare a activității acestui sector.*
3. — *Se aduc mulțumiri Onoratului Guvern al Republicii Populare Romîne și Ministerului Cultelor pentru sprijinul acordat în orice moment Administrației Patriarhale, și, în general, Bisericii Ortodoxe Romîne, în îndeplinirea misiunii ei sfinte.*

I. P. S. Președinte arată că din Darea de seamă a Sectorului administrativ și din referatul Comisiunii Bisericești se evidențiază aportul adus de II. PP. SS. și PP. SS. Chiriarhi și cler în acțiunea de luptă pentru pace. I. P. S. Sa supune aprobării următorul proiect de telegramă din partea Adunării Naționale Bisericești către Comitetul Permanent de luptă pentru pace din Republica Populară Romînă (Anexa nr. 5).

Adunarea Națională Bisericească aprobă textul telegramei și hotărăște expedierea ei.

II. — Dl. Prof. Coriolan Tătaru, raportorul Comisiunii Bugetare citește referatul Comisiunii asupra Planului financiar al Administrației Patriarhale pe anul 1954.

Comisiunea, luînd în cercetare proiectul de plan financiar depus de Consiliul Național Bisericesc, care totalizează atât la venituri cât și la cheltueli suma de 7.800.000 lei și examind veniturile și cheltuelile din proiect, fișele dezvoltătoare anexate, precum și compararea lor cu rezultatele din anul precedent, constată următoarele:

— proiectul de plan financiar pe anul 1954 s-a întocmit cu toată grija în ceea ce privește posibilitatea de realizare a veniturilor

— cheltuelile sînt limitate la necesitățile reale, corespunzătoare unei bune administrații;

— s-au respectat normele legale și instrucțiunile în vigoare.

La propunerea Comisiunii și în conformitate cu dispozițiunile art. 20, al. I din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române,

Adunarea Națională Bisericească aprobă planul financiar al Administrației Patriarhale pe anul 1954 care se va anexa la prezentul proces-verbal.

III. — P. C. Vicar Carol Pop, raportorul Comisiunii Economice — financiare citește referatul comisiei asupra:

a) Contul de gestiune, contul de profit și pierdere și bilanțul Administrației Patriarhale pe anul 1953;

b) Contul de profit și pierdere și bilanțul Institutului Biblic și de Misiune — Sectorul Ateliere pe anul 1953.

Comisiunea constată că operațiunile sînt încheiate în strictă conformitate cu legile în vigoare și propune cuvenita descărcare a gestionarilor.

Luînd cuvîntul, I. P. S. Președinte arată că din Darea de seamă și din referatul Comisiunii rezultă o activitate rodnică desfășurată de Atelierele Institutului Biblic și de misiune. I. P. S. Sa aduce la cunoștința Adunării Naționale Bisericești, că în curînd vor lua ființă ateliere de broderie artistică și de pictură în cadrul Institutului Biblic.

Adunarea Națională Bisericească aprobă:

— *contul de gestiune și bilanțul Administrației Patriarhale,*

— *contul de profit și pierdere și bilanțul Institutului Biblic — Ateliere, dînd cuvenita descărcare gestionarilor respectivi,*

Exprimă mulțumiri înalt Prea Sfințitului Patriarh pentru grija și munca ce o depune în slujba Bisericii Ortodoxe Române, pentru supravegherea și îndrumarea zilnică, pe care o rezervă colaboratorilor I. P. S. Sale și pentru frumoasele rezultate obținute în cei șase ani de păstorie.

IV. — P. C. Vicar Gheorghe Lițiu, raportorul Comisiunii Organizatoare, citește referatul Comisiunii asupra:

Tem. Nr. 1036/954 — Rectificarea art. 75 din Regulamentul pentru alegerea și funcționarea organelor deliberative și executive din Patriarhia Română.

Comisiunea luînd în cercetare adresa Sfîntului Sinod Nr. 1036/954, prin care se propune rectificarea redactării art. 75 din Regulamentul pentru alegerea și funcționarea organelor deliberative și executive, găsește îndreptățită cererea și este de acord cu aprobarea ei.

Adunarea Națională Bisericească aprobă rectificarea art. 75 din regulamentul sus amintit, care va avea următoarea redactare:

„Candidații vor depune candidaturile în scris la biroul eparhial, cel mai tîrziu cu 10 zile înainte de data fixată pentru alegere“.

V. — P. C. Vicar Traian Belășcu, raportorul Comisiunii Culturale citește referatul Comisiunii asupra Dării de seamă a Sectorului de Editură și Tipografie al Institutului Biblic.

Comisiunea constată că datorită activității intense și bine susținute din partea personalului muncitoresc din ateliere și din partea conducerii, s-au realizat rezultate bune la acest sector.

La propunerea comisiei,

Adunarea Națională Bisericească aprobă contul de gestiune și bilanțul Administrației Patriarhale pe anul 1953, pentru cifrele prezentate referitoare la sectorul Editură și Tipografie, totalizînd la venituri lei 2.161.337.35, iar la cheltueli lei 1.752.470.10, dîndu-se descărcare de gestiune P. C. Pr. Grigore Burlușanu, Consilier Administrativ Patriarhal și director la acest sector.

Se aprobă planul de activitate pe anul 1954, așa cum este înscris în darea de seamă care se anexează la prezentul sumar.

Se aprobă planul financiar pe anul 1954, cu prevederi la venituri și cheltueli, în total lei 1.600.000.

Se exprimă mulțumiri I. P. S. Patriarh Justinian pentru felul cum a îndrumat și ajutat această instituție.

Se exprimă mulțumiri Ministerului Cultelor și Inaltului Guvern pentru înțelegerea pe care o arată Bisericii și pentru concursul hotărât și nelimitat ce l-au acordat acestui sector
Se evidențiază munca plină de rodnice rezultate a personalului muncitoresc și de conducere din Administrația Sectorului de Editură și Tipografie.

După epuizarea ordinii de zi, a cerut cuvântul Dl. Prof. Dr. Vasile Rășcanu, care prezintă omagii Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, cu prilejul împlinirii a șase ani de arhi-păstorire în fruntea Bisericii Ortodoxe Române. D-Sa scoate în evidență felul înțelept în care Prea Fericirea Sa a condus ședințele Adunării Naționale Bisericești în această primă sesiune de constituire, făcând urări în numele membrilor Adunării Naționale Bisericești.

După D-Sa cere cuvântul Dl. Basarab Dumitrescu, cel mai tânăr membru al Adunării, care evidențiază caracterul alcătuirii acestui for deliberativ al Bisericii Ortodoxe Române, din care fac parte membrii de toate vîrstele, de toate ocupațiile, intrunind laolaltă clar, intelectua-litatea progresistă și muncitori din R. P. R.

În încheiere, Inalt Prea Sfințitul Justinian mulțumește tuturor membrilor Adunării Naționale Bisericești pentru dragostea cu care au răspuns la chemarea de a participa la ședință, pentru modul academic în care s-au desbătut lucrările respective și pentru rezolvarea lor în spiritul dispozițiilor statutare și regulamentare ale Bisericii Ortodoxe Române.

I. P. S. Sa arată apoi datoria pe care o au membrii Adunării Naționale față de sprijinirea intereselor Bisericii Ortodoxe Române și în special în sprijinirea clerului în lupta pentru pace, urînd tuturor spor la muncă și mai ales în munca ce se depune pe toate tărîmurile-pentru înflorirea scumpei noastre Patrii — Republica Populară Română.

Potrivit dispozițiilor art. 80 din Regulamentul organelor centrale din Patriarhia Ro-mină, I. P. S. Președinte propune următoarea comisiune pentru verificarea și aprobarea pro-cesului verbal al ședințelor acestei Adunări Naționale Bisericești, care va lucra sub preșe-dinția I. P. S. Sale:

1. — P. C. Preot Acad. Gala Galaction
2. — P. C. Vicar Traian Belășcu
3. — P. C. Pr. Marin Bogoiu
4. — Dl. Acad. Prof. Dr. Nicolae Lupu
5. — Dl. Prof. Dr. Vasile Rășcanu

Adunarea Națională Bisericească aprobă comisiunea de mai sus.

I. P. S. Președinte dă cuvîntul D-lui Ministru al Cultelor, care citește Decretul Prezi-diului Marii Adunări Naționale de închidere a sesiunii ordinare a Adunării Naționale Biseri-cești pe anul 1954.

PREZIDIUL MARII ADUNĂRI NAȚIONALE

A

REPUBLICII POPULARE ROMINE

DECRET Nr. 215

Pentru închiderea sesiunii ordinare din anul 1954 a Adunării Naționale Bisericești a Bisericii Ortodoxe Române.

Prezidiul Marii Adunări Naționale a Republicii Populare Romine, decretează:

1. — Sesiunea ordinară din anul 1954 a Adunării Naționale Bisericești a Bisericii Ortodoxe Române se închide pe data de 6 iunie 1954.

PREȘEDINTELE

PREZIDIULUI MARII ADUNĂRI NAȚIONALE

Dr. Petru Groza

SECRETARUL

PREZIDIULUI MARII ADUNĂRI NAȚIONALE

A. Bunaciu

București, 5 iunie 1954

Ședința se ridică la orele 19

PREȘEDINTE,

† JUSTINIAN

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Secretar General,

Arhim. Laurențiu Busuioc

DARE DE SEĂMĂ ASUPRA ACTIVITĂȚII SECTORULUI DE EDITURĂ ȘI TIPOGRAFIE AL INSTITUTULUI BIBLIC, PE ANUL 1953

Anul 1953 a fost un an de însemnate realizări în Sectorul de Editură și Tipografie al Institutului Biblic și de Misiunea al Bisericii Ortodoxe Române. Activitatea care s-a desfășurat în acest sector, în tot timpul anului, a avut în vedere împlinirea planului editorial, îmbunătățirea calității produselor și crearea condițiilor de muncă favorabile pentru toți cei ce străduiesc în acest sector. Muncitorii, tehnicienii și personalul administrativ au lucrat cu râvnă și au izbutit să învingă micile greutăți ivite în cursul producției, cu sprijinul de toată clipa al Conducerii Sectorului și cu purtarea de grijă continuă a Inalt Prea Sfințitului Patriarh, care s-a interesat la tot pasul de nevoile Tipografiei și ale muncitorilor, dar și de mersul general al procesului de producție.

Rezultatele obținute în Sectorul de Editură și Tipografie al Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă al Sfintei Patriarhii, în cursul anului 1953, pot fi înfățișate, pe scurt, precum urmează:

I. TIPĂRITURI:

a) Cărți de ritual.

Grija pentru împlinirea lipsurilor cărților de ritual atât de necesare bisericilor noastre, pentru săvârșirea slujbelor divine, a preocupat intens Sectorul de Editură și Tipografie. Editarea și tipărirea lor cere, însă, o muncă pregătitoare de seamă. Multe din cuvintele și expresiunile din edițiile anterioare nu pot figura într-o ediție nouă. De aceea s-a urmărit cu atenție în primul rând diortosirea lor. S-au diortosit, în cursul anului 1953: *Mineiul pe luna ianuarie; Mineiul pe luna februarie și Mineiul pe luna decembrie*. În curs de diortosire se găsește altă carte însemnată de cult: *Cazania*:

1. *Octoihul Mare*, din care până la începutul anului 1953 s-au tipărit 35 coaie la negru și la roșu a fost terminat în 1953, făcându-se și revizuirea celor 10 coale tipărite în 1952, care nu corespundeau normativului, fiind stereotipate pe plăci de plumb din 1950.

2. *Vecernierul* sau Cântările Vecerniei de sîmbătă seara ale celor opt glasuri bisericesti, care este primul volum din Anastasimatarul Uniformizat, ce va cuprinde în volumul II Cântările Utreniei ale celor opt glasuri bisericesti. *Vecernierul* acesta, care se integrează în opera de uniformizare a întregului cult al Bisericii noastre, pornită din inițiativa și sub directa supraveghere a Sfîntului Sinod și a Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, este opera unei comisii, alcătuită din P. C. Pr. Gr. Costea, prof. I. Croitoru și Prof. N. Lungu, — instituită de Sf. Sinod —, cuprinde 300 pagini și s-a tipărit în 12.000 exemplare. Cântările sînt orînduite pe muzică psaltică și lineară și sînt însoțite de scurte reguli de tipic, ceea ce face ca această lucrare să fie accesibilă tuturor cîntăreților din Biserica Ortodoxă Romînă și de mult folos pentru strană. În același timp, forma în care sînt redade melodiile tradiționale bisericesti este de un real ajutor pentru cîntarea în comun în biserică.

Menționăm aici că din al doilea volum al Anastasimatarului Uniformizat (*Utrenierul*) au fost pregătite, pînă la sfîrșitul anului 1953, un număr de 248 pagini, care, după ce vor primi încuviințările legale vor fi date la tipar.

3. *Prohodul Domnului*, din care la sfîrșitul anului 1952 nu se mai găsea în depozit niciun exemplar, s-a tipărit în 50.000 exemplare, în format mic, portativ, cuprinzînd în afară de text, la începutul fiecărei stări, clișee cu note muzicale, iar

la sfârșitul lucrării fiind orînduite mai multe cîntări din Vinerea Mare dela ocolirea bisericii. Lucrarea are 40 pagini și a fost difuzată la un preț modest accesibil oricărui credincios.

4. Menționăm aci și *Calendarul Ortodox pe 1954*, — foaie de perete —, care s-a tipărit pentru nevoile Arhiepiscopiei Bucureștilor și Episcopiiilor Buzăului și Dunării de Jos, într-un număr de 300.000 exemplare, în două culori. Pentru tipărirea lui s-au folosit numai resursele locale ale Tipografiei Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, realizîndu-se în felul acesta însemnate economii, care nu s-au putut realiza în alți ani, cînd a trebuit să se facă stereotipii pentru tipărirea lui. Tipărirea și expedierea Calendarului s-a făcut la vreme, așa că de Sfintele Sărbători ale Nașterii Domnului el se găsea difuzat la toate parohiile din cuprinsul Sfintei Mitropolii a Ungro-Vlahiei.

5. S-a început, deasemenea, tipărirea cărții de cult: *Penticostarul*, care fusese diortosit cu un an mai înainte și căruia în cursul anului 1953 i s-au făcut toate formalitățile necesare în vederea tipării. Din această carte de cult s-au tipărit în cursul anului 1953, trei coale la negru și la roșu, urmînd ca în primul semestru al anului 1954 să se termine cu tipărirea lui. Tipărirea Penticostarului se face pe hîrtie velină, în 3.500 exemplare.

b) Cărți religioase, de orientare și de studiu.

Cu toate că planul editorial pe 1953 prevedea tipărirea în cursul acestui an a mai multor lucrări încadrate în capitolul acesta, din motive independente de voința noastră nu s-au putut tipări decît următoarele:

1. *Cuvîntări Bisericești*, vol. III de Mitropolitul Nicolae al Crutițelor, traduse de părintele profesor onorar Nicolae M. Popescu. După cele două volume din Cuvîntările Bisericești ale distinsului Ierarh al Bisericii Ortodoxe Ruse, apărute mai înainte în Editura Institutului Biblic, vol. III, era așteptat cu multă nerăbdare de preoții Bisericii noastre. Prinse în actualitate și răspunzînd necesităților sufletești permanente ale credincioșilor, cuvîntările bisericești ale distinsului Mitropolit Nicolae al Crutițelor, prin structura lor, prin imaginile folosite, prin subiectele abordate și mai ales prin căldura sufletească ce se degajează din ele constituiesc pentru preoții noștri exemplu de urmat în activitatea lor misionară în mijlocul credincioșilor. Lucrarea aceasta însumînd 212 pagini a fost tipărită într-un număr de 11.000 exemplare.

2. *Legiurile Bisericii Ortodoxe Romîne sub I. P. S. Patriarh Justinian*. Apărută cu ocazia împlinirii a 300 ani dela tipărirea Pravilei celei Mari sau «Indireptarea Legii» și a împlinirii a 5 ani dela urcarea pe scaunul de Intîistătător al Bisericii Ortodoxe Romîne a I. P. S. Patriarh Justinian, colecția aceasta de legiuri bisericești este oglindirea nobilelor strădanii ale Intîistătătorului Bisericii noastre de a rezolva marile probleme ce stăteau în fața Bisericii Romîne cu cinci ani în urmă; raporturile dintre Biserică și noua ordine de stat, reorganizarea Bisericii în conformitate cu noile împrejurări istorice, reîntregirea Bisericii Ortodoxe Romîne, intensificarea legăturilor cu celelalte Biserici Ortodoxe, etc. Pornind dela învățăturile despre dreptate și patrie, care se găseau în Pravila cea Mare, în predoslovia acestei colecții, I. P. S. Patriarh Justinian zice: «Urmînd, în ostenele arhipăstoriei Noastre, acestor două învățături de temelie ale Pravilei, am înmănușiat în culegerea de față toate orînduirile care au odrăslit în aria vremii de acum, din dragoste adevărată față de Biserică și de Patrie și din dorința de a sluji după cuvîntă pe amîndouă, cu devotamentul nestrămutat al părinților noștri».

În afară de Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Romîne și de regulamentele întocmite pentru aplicarea Statutului, în această colecție mai sînt adunate și Deciziunile și Instrucțiunile pe care I. P. S. Patriarh le-a dat din încredințarea Sfințului Sinod, pentru aplicarea unor Hotărîri ale Sf. Sinod și pentru îndrumarea instituțiilor și organelor chemate să îndeplinească îndatoririle prevăzute de Statut și regulamente, în vederea bunei organizări și funcționări a Bisericii Ortodoxe Romîne. Colecția cuprinde la sfârșit un Îndrumător Canonic și un Indice Alfabetic, de mare valoare pentru cei ce au nevoie de cunoașterea și aplicarea dispozițiilor din Statut și Regulamente. Lucrarea însumează 528+VIII pagini și s-a tipărit într-un număr de 11.000 exemplare.

3. Dintre cele trei manuale unice pentru învățămîntul religios, programate pentru anul 1953, nu a primit formă definitivă în vederea tipării decît *Introducerea în Noul Testament*, a cărui culegere și tipărire a început în ultima lună a anului 1953.

Nădăjduim că în cursul anului 1954, nu numai că se va termina tipăritul manualului început, ci vor fi tipărite și celelalte două manuale atât de necesare studenților Institutelor Teologice și celorlalte școli teologice ale Bisericii: Introducerea în V. Testament și Dreptul bisericesc.

c) *Revistele Sfintei Patriarhii.*

Este cazul să menționăm succesele realizate la acest capitol, în cursul anului 1953 ca un omagiu pentru toți cei ce s-au ostenit pentru apariția lor regulată. Spre deosebire de anii trecuți, când aproape toate revistele Sfintei Patriarhii au rămas în urmă cu câte 5-6 numere, în anul 1953, ele au apărut pînă la sfîrșitul anului, cu excepția Nr. 11-12 din revista «Biserica Ortodoxă Română», care, avînd să înregistreze evenimentele din cursul lunii decembrie, era normal ca să nu poată apărea în cursul acestei luni.

Dacă ținem seama ca la sfîrșitul anului 1952 mai aveau să apară: revista «Studii Teologice» Nr. 9-10, revista «Ortodoxia» Nr. 4 și revista «Biserica Ortodoxă Română» Nr. 11 și 12, vom găsi că planul de activitate în domeniul revistelor bisericești a fost depășit cu 20%.

În ceea ce privește revista Sfintei Mitropolii a Ungro-Vlahiei «Glasul Bisericii» și aci se poate observa un progres, întrucît în cursul anului 1953 s-au tipărit numerele restante din 1952 și s-au tipărit și 11 numere din 12 ale anului 1953.

Problemele dezbătute în revistele Sfintei Patriarhii au fost variate, punînd la îndemîna cetitorilor lor elementele de care aceștia au avut nevoie în ducerea la îndeplinire a misiunii lor și în cunoașterea temeiurilor doctrinare ale Bisericii, în strădaniile ei pentru pace, pentru buna înțelegere și viață creștină.

— Revista «Biserica Ortodoxă Română» Nr. 1 a publicat în primele pagini Cuvîntul Intîistătătorului Bisericii Ortodoxe Romîne pentru împlinirea la timp a muncilor agricole de primăvară, apoi a făcut loc în coloanele sale impresiilor dela Congresul popoarelor pentru Apărarea Păcii, ale clerului care a participat la acest congres;

— Nr. 2-3 a fost închinat încetării din viață a lui Iosif Vissarionovici Stalin, Președintele Consiliului de Miniștri al U.R.S.S., eliberatorul și prietenul poporului nostru și marele stegar al luptei pentru apărarea păcii mondiale;

Nr. 4 a publicat printre altele Regulamentul pentru organizarea și funcționarea administrativă și disciplinară a mînaștilor;

Nr. 5-6 a fost închinat sărbătoririi a cinci ani de păstorire a I. P. S. Patriarh Justinian.

Nr. 7-8 a publicat Hotărîrile Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Romîne, din sesiunea iunie 1953 și ale Adunării Naționale Bisericești din ședința din 7 iunie 1953;

Nr. 9-10 a fost închinat comemorării a cinci ani de la reîntregirea Bisericii Ortodoxe din Ardeal.

Revista Biserica Ortodoxă Română a mai publicat în cursul anului 1953 pastorelele date, cu diferite prilejuri de către I. P. S. Patriarh Justinian, schimbul de scrisori dintre Intîistătătorii Bisericii Ortodoxe și material informativ bogat cu privire la Apărarea Păcii, Viața Bisericească și Indrumarea Pastorală.

b) Revista *Studii Teologice* a continuat și anul acesta să sesizeze sensul exact al învățături creștine și să înlăture falsele ei interpretări. Revista s-a menținut pe linia trasată de I. P. S. Patriarh Justinian, publicînd studii științifice asupra problemelor legate de viață, dînd, prin aceasta, motivarea acțiunii constructive a clerului nostru pe calea unei vieți după voința Celui ce a venit în lume să aducă pacea între oameni și popoare și iubirea aproapelui. Menționăm printre altele «Învățătura creștină despre muncă», «Creștinism și Patriotism» (Nr. 1-2), «Lupta Sfinților Părinți împotriva sclaviei», Minciuna malthusianistă și conștiința creștină» (Nr. 3-4), «Problemele dogmatice ale Sinodului V Ecumenic, în legătură cu comemorarea a 1400 ani dela ținerea acestui sinod» (Nr. 5-6), «Spiritismul și primejdia religioasă, morală și socială», «Militarismul și Pacea» (Nr. 7-8), «Iisus Hristos în viața morală a credincioșilor» și «Maica Domnului în colindele religioase romînești» (Nr. 9-10) și alte articole de mare importanță.

c) Revista trimestrială «Ortodoxia» a publicat articolele de orientare și articole de teologie comparată, ca și articole în care se definește raportul dintre Biserică și viață. Deasemenea rubrica «Insemnări despre cărți și reviste» a fost în tot cursul anului bine susținută, Numărul 2 din această revistă este închinat problemelor Muntelui Athos; în Nr. 3 se face comemorarea a 500 de ani dela căderea

Constantinopolului sub Turci, iar Nr. 4 este închinat împlinirii a cinci ani dela reîntregirea Bisericii Ortodoxe Române.

Revistele Sfintei Patriarhii în cursul anului 1953 însumează un număr de 2372 pagini, dintre care Biserica Ortodoxă Română 1004, Studii Teologice 708 și Ortodoxia 660 pagini. Față de anul trecut numărul paginilor revistelor Sfintei Patriarhii a crescut cu 156.

d) *Lucrări executate pentru Instituțiile de Stat.*

Printr-o bună planificare a muncii din cuprinsul Tipografiei Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române s-a isbutut nu numai ca tipărițile Editurii noastre să apară la vreme și în condițiuni cât se poate de bune, ci ca în golurile lăsate de producție proprie să se tipărească și lucrări din afară. S-au executat astfel broșuri și imprimate pentru Institutul de Documentare Tehnică, Ministerul Gospodăriilor Silvice, Ministerul Agriculturii -- Direcția Propagandei -- Ministerul Industriei Alimentare, Ministerul Industriei Lemnului, Ministerul Cultelor, Studioul Cinematografic, Comitetul de Stat pentru Arhitectură și Artă de pe lângă Consiliul de Miniștri, Sovromtransport, Cooperative, Intreprinderi, etc., cum și imprimate pentru Arhiepiscopia Bucureștilor și Instituțiile Teologice dela București și Sibiu. În total s-au executat în Tipografia Institutului Biblic, în cursul anului 1953 următorul număr de comenzi:

- 517 pentru instituții;
- 191 „ întreprinderi și
- 197 „ particulari.

Valoarea broșurilor și imprimatelor tipărite pentru Instituții, Intreprinderi și Particulari, s-a ridicat în anul 1953 la 285.124,48 lei, cu o depășire de 9.230 lei față de anul trecut.

e) În toată această activitate, un merit deosebit îi revine Comitetului Tehnic al Institutului Biblic — de ale cărui recomandări ținând seama s-au îmbunătățit produsele din punct de vedere tehnic și calitativ.

II. ACTIVITATEA BIROULUI COMERCIAL ȘI DE EXPEDIȚIE.

Biroul Comercial și de Expediție a expedit în cursul anului 1953 toate revistele și cărțile tipărite la Tipografia Institutului Biblic și cuprinse în abonamentele anuale ale parohiilor și particularilor și a facturat și expedit toate comenzile pe care le-a executat Tipografia și care au provenit dela Instituțiile de Stat, Intreprinderi, sau din cadrul Sfintei noastre Biserici.

Activitatea Biroului Comercial și de Expediție al Editurii și Tipografiei Institutului Biblic în cursul anului 1953 se poate oglindi în cele ce urmează:

a) Expedierea revistelor și publicațiilor Sfintei Patriarhii la abonați:

— S-au expedit în contul abonamentelor anuale:

- 58.565 ex. reviste restante din anul 1952;
- 142.225 ex. reviste pentru anul 1953;
- 43.000 ex. din Prohodul Domnului;
- 9.245 ex. *Cuvântări Bisericești*, vol. III,
de Mitropolitul Nicolae al Crutișelor
- 9.294 ex. din *Cartea de Invățătură*.

Total: 262.329 exemplare reviste și cărți.

— S-au mai expedit deasemenea:

- 10.500 ex. *Chemarea I.P.S. Patriarh Justinian*
în legătură cu Festivalul Tineretului
pentru Pace și Prietenie;
- 4.000 ex. *Cartea de Invățătură a Arhiep. Craiovei*;
- 2.906 ex. dintre diversele cărți trimise
mănăstirilor și schiturilor din țară.

Total: 17.406 exemplare diverse publicațiuni.

Total general: 279.735 exemplare reviste și volume expediate, adică cu 87.168 exemplare mai mult față de anul trecut. Aceasta în afară de foile de Calendar al căror număr nu este inclus în cifra de față.

b) Situația abonamentelor la publicațiile Sfintei Patriarhii în cursul anului 1953 a fost următoarea:

1. Abonamente cu plată:

— Parohii	8.589
— Particulari, cf. circ. 9868/952	1.159
— Particulari	44
— Institutul Teologic Sibiu	19
Total exemplare:	9.811 abon. exp. cu plată

2. Abonamente fără plată:

— Protoieriile raionale	186
— Onorifice interne	44
— Cu borderou (I.P.S. Patriarh, PP.SS. Episcopi Vicari și PP. CC. Con- siliieri	22
— Onorifice externe	179
— E.P.D. și Camera Cărții	11

Total exemplare: 442 abon. exp. f. plată

Total general 10.253 abonamente, deci cu 867 abonamente mai mult de cât anul trecut.

c) Deasemenea Biroul Comercial și de Expediție al Tipografiei Institutului Biblic a facturat și expediat în cursul anului 1953 următoarele comenzi:

1. Pentru abonați comenzi în valoare de lei	1.117.731,75
2. Pentru Eparhii comenzi în valoare de lei	758.481,12
3. Pentru particulari comenzi în valoare de lei	285.124,48

Total lei 2.161.337,35

Situația facturărilor pe 1953 față de cea din 1952, se prezintă astfel:

ANUL	Pentru abonați	Pentru parohii și eparhii	Pentru particulari	T O T A L
1952	956.819,07	561.694,58	175.894,05	1 704.407,70
1953	1.117.731,75	758.481,12	285.124,48	2.161.237,35
Adică în 1953 mai mult decât 1952 Lei . . .	160.912,68	196.786,54	109.230,43	456.929,65

d) Expedierea cărților de ritual și a altor lucrări religioase pentru depozitele eparhiale, făcută de Biroul Comercial și de Expediție pe anul 1953 se înfățișează astfel:

Situația comenzilor facturate eparhiilor cu începere dela 1 ianuarie—31 decembrie 1953.

1. Sf. Arhiepiscopie a Bucureștilor	lei 194.739,70
2. Sf. Arhiepiscopie a Craiovei	„ 11.098,70
3. Sf. Mitropolie a Moldovei și Sucevei	„ 26.233,80
4. Sf. Arhiepiscopie a Sibiului	„ 56.446,18
5. Sf. Arhiepiscopie a Timișoarei	„ 17.901,70
6. Sf. Episcopie a Buzăului	„ 85.662,20
7. Sf. Episcopie a Râmnicului și Argeșului	„ 29.404,70
8. Sf. Episcopie a Dunării de Jos	„ 21.577,70
9. Sf. Episcopie a Aradului	„ 11.799,95
10. Sf. Episcopie a Romanului	„ 19.117,75
11. Sf. Episcopie a Clujului	„ 20.997,30

Total lei 494.969,68

Și aici s-a depășit față de anul trecut cu suma de lei 27.603,73.

Ca să vedem și mai clar tabloul realizărilor Tipografiei Institutului Biblic pe anul 1953, vom rezuma mai jos, comparativ cifrele cu cele din anul 1952:

1. Cărți și reviste expediate:		Mai mult în 1953 decât în 1952:
— anul 1952 . . . lei	192.567	
— anul 1953 . . . „	279.735	lei 87.168
2. Cifra facturărilor:		
— anul 1952 . . . lei	1.704.407,70	
— anul 1953 . . . „	2.161.337,35	lei 456.929,65
3. Cărți de ritual și alte lucrări religioase pentru depozitele eparhiale, în sumă de:		
— anul 1952 . . . lei	467.366,95	
— anul 1953 . . . „	496,969	lei 27.603,73

III. EXECUTAREA PLANULUI FINANCIAR IN 1953:

După întocmirea bilanțului pe 31 decembrie 1953, s-a putut constata că planul financiar al anului 1953 a fost realizat și depășit. Față de prevederile de lei 1.600.000 s-au realizat Lei 2.161.337,35 deci cu o depășire de lei 561.337,35.

Debitul articolului 1: «Abonamente la reviste și diverse publicații» de lei 900.000,00 grație numărului sporit de abonați a fost realizat cu un plus de lei 51.252,30, total . . . . . lei 951.252,30.

Articolul 2: «Vinzarea imprimatelor și cărților de ritual», cu prevederile de lei 400.000 pentru cărțile din stoc și cele nou tipărite a dat o diferență în plus de lei 324.960,57, total . . . . . lei 724.960,57

Articolul 3: «Executări de lucrări și imprimare pentru alte instituții și particulari» a avut prevederea de lei 100.000, realizându-se un plus de lei 185.124,48, total lei 281.124,48

Articolul 4: «Rezervă pentru plata revistelor din 1952» a fost realizat după evaluări, în întregime la totalul de . . . . . lei 200.000.—
— Evaluări venituri lei 1.600.000
— realizat total general 2.161.337,35.

Cheltuelile evaluate și ele la începutul anului 1953 cu echivalentul planului de venituri de lei 1.600.000, s-au desfășurat astfel:

Articolele 1 și 2: «Regie fabricație» și «Regie de Atelier», cuprinzând salariile personalului cu lucru normat, administrativ, temporar, premile acordate, drepturile de autor, sarcinile sociale, — costul materiei prime și costul produselor din stoc, în sumă totală de lei 1.004.764 la evaluări, s-a realizat în totalul de lei 1.255.889,78.

Diferența de lei 250.125,78, reprezintă cheltuelile aferente plusului de activitate cu care s-a depășit planul cu materiale peste prevederile făcute la începutul anului.

Articolul 3: «Regie Generală» marchează o depășire a evaluărilor de lei 61.246,33, evaluări lei 300.000, realizări total . . . . . lei 361.246,33.

Articolul 4: «Regia Vinzare» prezintă o situație analogă întrucât față de evaluarea de lei 93.236 s-a cheltuit efectiv lei 135.333,99 (în aceasta intrând impozitul pe venit cu suma de lei 92.632,92).

Art. 5: «Cheltueli rezervă 1952» s-a operat integral la evaluarea de lei 200.000, prin regia de fabricație.

Ca să ajungem la socotirea planului de venituri realizate în 1953 de lei 2.161.337,35, trebuie să adăugăm la cheltuelile de mai sus, amortismentul socotit mijloacelor de bază și inventarului de . . . . . lei 130.968,42 și beneficiul net de . . . . . lei 277.898,83

Total general lei 2.161.337,35

IV. REALIZARI GOSPODAREȘTI ȘI ADMINISTRATIVE

Pentru desfășurarea în condițiuni optime a procesului de producție, s-au creat măsuri tehnico-organizatorice din cele mai ideale.

La *Atelierul de Legătorie*. Încă de la 2 ianuarie 1953 s-a dat spre folosință atelierul cel nou de legătorie, spațios, bine luminat și s-a dotat cu tot utilajul necesar,

ca: confecționarea a opt mese mari, scaune și rafturi pentru materialele semi-fabricate, care urmează să fie prelucrate. S-au demontat, revizuit, spălat, transportat și pus la punct toate mașinile necesare speciale cumpărate în cursul lunii decembrie, așa că atelierul a devenit unul dintre cele mai bine dotate. S-au pus motoare la mașinile de cusut, s-au instalat prize electrice pentru încălzirea cleiului și s-au dat spre folosință încă două cazane și rechaud-uri noi pentru clei. S-a revizuit utilajul vechi. S-a reparat mașina de tăiat hirtie Nr. 2, procurându-se piesele care lipseau, dându-se astfel în folosință și cea de a doua mașină de tăiat hirtie.

Tot la Atelierul de Legătorie s-au mai executat în cursul anului 1953 două lucrări de seamă: 1. Introducerea gazelor naturale, punându-se cu aceasta în funcțiune cele două sobe mari de teracotă, construite în anul trecut și 2. scoaterea igrasiei din peretele dela Răsărit. Pentru această din urmă lucrare s-au făcut săpături pînă la adîncimea de 4 m., la fundația zidului, pe o lățime de 1,50 m., scoțîndu-se pămîntul și lăsîndu-se spațiul liber pentru a se usca zidul. Igrasia a început să dispară.

La *Atelierul de Mașini* s-au revizuit și pus la punct toate mașinile de imprimat, inclusiv Aparatul, înlocuindu-se piesele necesare și dinții roților dela valuri.

S-au turnat pentru prima dată în întreprinderea noastră valuri de cauciuc, pentru patru mașini de imprimat și s-au turnat valurile de clei necesare.

S-au construit apărători de protecție la toate mașinile de imprimat.

La *Atelierul de Zețarie* s-au executat 50 buc. spați pentru așezatul și căratul materialului cules și 500 etichete pentru regale. S-au construit o ușă și o fereastră între atelierul de zețarie și linotype, pentru a se da mai multă lumină atelierului și a face mai ușoară trecerea dela linotype la zețarie.

Pentru cruțarea literii noi care s-a turnat, s-a angajat un muncitor stereotipar, care toarnă plăci pentru lucrările care depășesc 10.000 de tiraje și care recondiționează plumbul pentru linotype.

S-a angajat un mecanic zilier, care a executat toate operațiunile de revizuire și completare a mașinilor dela Atelierele de Mașini și de Legătorie, repunînd mașini care nu funcționau de ani de zile, în stare de funcțiune.

S-a spoit fațada întregii clădiri, pe stradă și în interior, făcîndu-se totodată și micile reparațiuni de zidărie.

Tuturor muncitorilor li s-au dat halate noi, care se spală lunar. Deasemenea tuturor celor îndreptățiți li s-a dat pastă de dinți, periuțe și cantitatea de lapte de 1/2 litru zilnic. Tot pentru igiena personală li s-a dat săpun pentru spălătul mîinilor la sfîrșitul orelor de lucru ca și săpun de baie.

S-a reparat radical turismul Chevrolet Nr. 2310 B., procurîndu-i-se piese noi. S-a reparat motorul, înlocuindu-se toate piesele uzate și i s-a tapisat din nou caroseria în stare de funcțiune, care nu funcționau de ani de zile.

Cu toate strădanile depuse au mai rămas multe probleme de rezolvat, unele prevăzute în planul de lucru pentru anul 1954 și anume:

1. Completarea unor piese de linotyp care s-au uzat, intrucit aparatul a fost întrebuințat la maximum.

2. Procurarea matrițelor anumitor case, cum sînt de exemplu: aldinele corp 10, care s-au tocit atît de mult, încît culegerea cu ele devine aproape ilizibilă; este o preocupare de frunte a Conducerii procurarea unor matrițe originale sau înlocuirea lor cu altele originale, dacă nu se va putea procura un Linotyp nou.

— Prelatele pentru protecția mașinilor dela legătorie care din cauza aceasta se prăfuesc și trebuiesc curățite înainte de orice întrebuințare. Procurarea acestor prelate este de mare importanță pentru păstrarea mașinilor în bune condițiuni.

— Introducerea gazelor și instalarea unei sobe la camera de desbrăcare a băii, care a fost repetat impusă de către organele sanitare și menționată în procesele verbale de inspecție ale acestora și pentru care s-a întocmit devizul necesar, dar nu s-a putut executa din lipsă de material.

— Amenajarea spălătorului dela secția mașini și apărarea lui de intemperțiile iernii.

— Verificarea întregii instalații de apă, izolarea țevilor și prevenirea plesnirii lor din cauza gerului.

— Confecționarea dulapurilor și amenajarea unei camere pentru vestiarele muncitorilor, măsură ce ne-a fost deasemenea impusă de organele sanitare și poligrafice și pe care pînă în prezent nu am reușit să o realizăm.

— Transformarea totală a dependințelor tipografiei în care se află instalate atelierele de stereotipie și timplărie, care fiindu-ne de un mare și real folos, nu mai pot funcționa în starea în care se află.

— Instalarea de ventilatoare în atelierul cel mare al legătoriei și la secția mașini.

-- Amenajarea unui loc special pentru depozitarea deșeurilor de hîrtie.

Ținînd seama de dezvoltarea pe care a luat-o Tipografia Institutului Biblic, în decursul anului 1953, atît în ceea ce privește utilajul de care a avut nevoie, cît și în cea ce privește volumul comenzilor executate și conținînd pe zelul tuturor, ne îngăduim să propunem pentru anul 1954 următorul plan de activitate, cuprinzînd cărți de cult, tipărituri și reviste, desfășurate pe tiraje și cantitățile de hîrtie necesare:

PLAN DE PRODUCȚIE PE 1954

Nr. crt	Numele lucrării	Nr. pag.	Format	Tiraj	Numărul coalelor	Numărul kg hîrtie
1	Introducerea în Noul Testament	160	61 x 86	10.000	50.000	1.351,5
2	Introducerea în Vechiul Testament	160	"	10.000	50.000	1.351,5
3	Dreptul cañonic	160	"	10.000	50.000	1.351,5
4	Cazania	672	70 x 100	10.000	214.200	9.740,0
5	Utrenierul	300	"	10.000	194.000	5.500,0
6	Penticostarul	540	61 x 86/42 kg.	3.000	102.000	4.300,0
7	Minetul pe Ian.	540	"	3.000	102.000	4.500,0
8	" " Dec.	540	"	3.000	102.000	4.300,0
9	" " Febr.	540	"	3.000	102.000	4.300,0
10	Revistele :					
	— B. O. R.	1536	70 x 100	10.500	510.000	18.564,0
	— St. Teologice	1280	"	10.500	425.000	15.470,0
	— Ortodoxia	640	61 x 86	10.500	53.000	5.788,0
	— Glasul Bisericii	768	70 x 100	4.000	96.000	3.495,0

Realizarea planului este asigurată prin faptul că pentru aproape toate tipăriturile s-au efectuat lucrările pregătitoare: diortosiri, aprobări legale, etc.

CONCLUZIUNI

Din cele înfățișate mai sus se poate constata că Tipografia Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Romine și-a îndeplinit cu elan sporit îndatoririle sale pe anul 1953 și că muncitorii, tehnicienii și funcționarii s-au achitat conștiincios de sarcinile ce li s-au impus, avînd un stimulent puternic în grija de toată clipa pe care Întîistătorul Bisericii noastre, I. P. S. Patriarh Justinian o acordă Sectorului de Editură și Tipografie, grijă — care s-a concretizat, între altele, și în premiarea fruntașilor în producție și avansarea muncitorilor îndreptățiți în categoriile respective.

Constatări Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian puse pe procesul-verbal al ședinței de producție dela 30 octombrie 1953, au fost de natură să sporească elanul în muncă al tuturor celor ce ostensesc la Tipografia Institutului Biblic, I. P. S. Patriarh spune: «Constatăm un mare progres în ridicarea nivelului profesional al muncitorilor și salariaților Tipografiei, care sint conduși în munca lor de dragostea față de Instituția lor».

Desfășurîndu-și munca sub purtarea de grijă de toată clipa a I. P. S. Patriarh Justinian și avînd aprecierea din partea Inalt Prea Sfinției Sale a muncii pe care o

depun în Tipografie, muncitorii și salariații Tipografiei sint hotărâți ca pe viitor să-și îmbunătățească și mai mult munca și să producă lucrări cantitativ și mai multe, iar calitativ din ce în ce mai bune, arătându-și astfel recunoștința lor față de Sfânta noastră Biserică și de Intâistătătorul ei.

Incheiem raportul nostru, cu rugămintea de a ne îngădui să facem următoarele propuneri:

1. Să se aprobe contul de gestiune și bilanțul pe 1953 precum și bugetul de venituri și cheltuieli pe 1954, în sumă de lei 1.600.000 la venituri și 1.600.000 la cheltuieli.

2. Să se exprime mulțumiri I. P. S. Patriarh Justinian, pentru îndrumarea și sprijinul dat acestei întreprinderi.

3. Să se exprime mulțumiri Inaltului Guvern, care prin Onoratul Minister al Cultelor ne-a dat tot concursul.

4. Să se aprobe planul de activitate așa cum a fost înfățișat mai sus, pe anul 1954.

Consilier Administrativ
Preot, GRIGORE BURLUȘANU

REFERATUL COMISIEI CULTURALE ASUPRA DĂRII DE SEAMĂ A SECTORULUI DE EDITURĂ ȘI TIPOGRAFIE AL INSTITUTULUI BIBLIC

Inalt prea Sfințite Părinte Președinte,
Onorată Adunare Națională Bisericească,

Cercetînd darea de seamă a Sectorului de Editură și Tipografie, întocmită de P. C. Pr. Gr. Burlușanu, Consilier Administrativ Patriarhal, constatăm următoarele:

Sectorul de Editură și Tipografie al Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă și-a desfășurat activitatea, potrivit planului aprobat de Adunarea Națională Bisericească din sesiunea din iunie 1953.

Datorită activității intense și bine susținută din partea personalului muncitoresc, tehnic și de conducere s-au realizat, pe linia editurii și tipăririi, cărți de ritual și de orientare creștină.

1. *Octoihul Mare*, într-un tiraj de 1.700 exemplare, cu 750 pagini.
2. *Vecernierul uniformizat*, prima parte a Anastasimatarului Uniformizat, într-un tiraj de 12.000 exemplare, cu 300 pagini.
3. *Prohodul Domnului*, într-un tiraj de 50.000 exemplare cu 40 pagini, format mic, cu note muzicale.
4. *Penticostarul*, într-un tiraj de 3.500 exemplare, din care s'au tipărit pînă la sfîrșitul anului, 4 coale.
5. *Calendarul ortodox pe 1954*, foaie de perete, într-un tiraj de 300.000 exemplare.
6. *Cuvîntări Bisericești*, vol. III, de Mitropolitul Nicolae al Crutișelor, într-un tiraj de 11.000 ex., cu 212 pag.
7. *Legiuirile Bisericii Ortodoxe Romîne, sub I. P. S. Patriarh Justinian*, într-un tiraj de 11.000 ex., 528 pag.+VIII.
8. *Introducerea în Cărțile Noului Testament*, manual didactic pentru Institutele Teologice, într-un tiraj de 2.500 ex., cu 210 pagini, a cărui culegere și tipărire, începută în ultima lună a anului se continuă în 1954.

Revistele Sfîntei Patriarhii și a Sfîntei Arhiepiscopii a Bucureștilor:

1. «*Biserica Ortodoxă Romînă*» N-rele 1-10/1953, în cîte 10.500 exemplare fiecare număr, însumînd un total de 1.004 pagini.
2. «*Studii Teologice*» N-rele 1-10/1953, într-un tiraj de 10.500 exemplare, cu 708 pagini.
3. «*Ortodoxia*» N-rele 1-4/1953, într-un tiraj de 10.500 ex., cu 660 pagini și
4. «*Glasul Bisericii*» Nr. 1-11/1953, într-un tiraj de 4.500 ex., cu 560 pagini.

Alte lucrări tipografice pentru Administrația Patriarhală, instituții publice și particulare în valoare de lei 285.124, 46.

Comenzi pentru depozitele eparhiale, parohii și eparhii, în sumă de lei 758.481,12.
Abonamentele au însumat suma de lei 1.117.731,75.

Bugetul a fost executat la venituri cu un plus de lei 561.337,35, față de prevederea bugetară de 1.600.000 lei, iar la cheltueli cu un plus de 152.470,10, ceea ce permite să se realizeze, prin bilanț, un amortisment de lei 130.968,42 și un beneficiu net de 277.898,83 lei.

În conformitate cu dispozițiunile articolului, 20, al. i din Statutul de organizare al Bisericii Ortodoxe Române și față de constatările de mai sus, Comisiunea Culturală a Adunării Naționale Bisericești propune să se aprobe contul de gestiune și bilanțul Administrației Patriarhale, 1953, pentru cifrele prezentate, referitoare la Sectorul de Editură și Tipografie, totalizând la venituri lei 2.161.337,35, iar la cheltuieli lei 1.752.470,10, dându-se descărcare de gestiune P. C. Pr. Gr. Burlușanu, Consilier Administrativ Patriarhal și directorul acestui sector.

Să se aprobe planul de activitate pe 1954, așa cum este înscris în darea de seamă a Sectorului de Editură și Tipografie pe anul 1953.

Să se aprobe planul financiar pe anul 1954 cu prevederi la venituri și cheltuieli, în total de lei 1.600.000.

Să se aducă mulțumiri I. P. S. și P. F. Patriarh pentru felul cum a îndrumat și ajutat această instituție.

Să se adreseze mulțumiri Ministerului Cultelor și înaltului Guvern pentru înțelegerea pe care o poartă Bisericii și pentru concursul ce l-a acordat acestui sector.

Să se evidențieze munca plină de rodnice rezultate a personalului muncitoresc și de conducere din administrația Sectorului de Editură și Tipografie.

Președinte,

Acad. Pr. GALA GALACTION

Membri:

Acad. P. CONSTANTINESCU-IAȘI

GASPAR SABIN

Dr. AUREL BOTIȘ

BASARAB DUMITRESCU

Reporter,

Pr. TRAIAN BELAȘCU

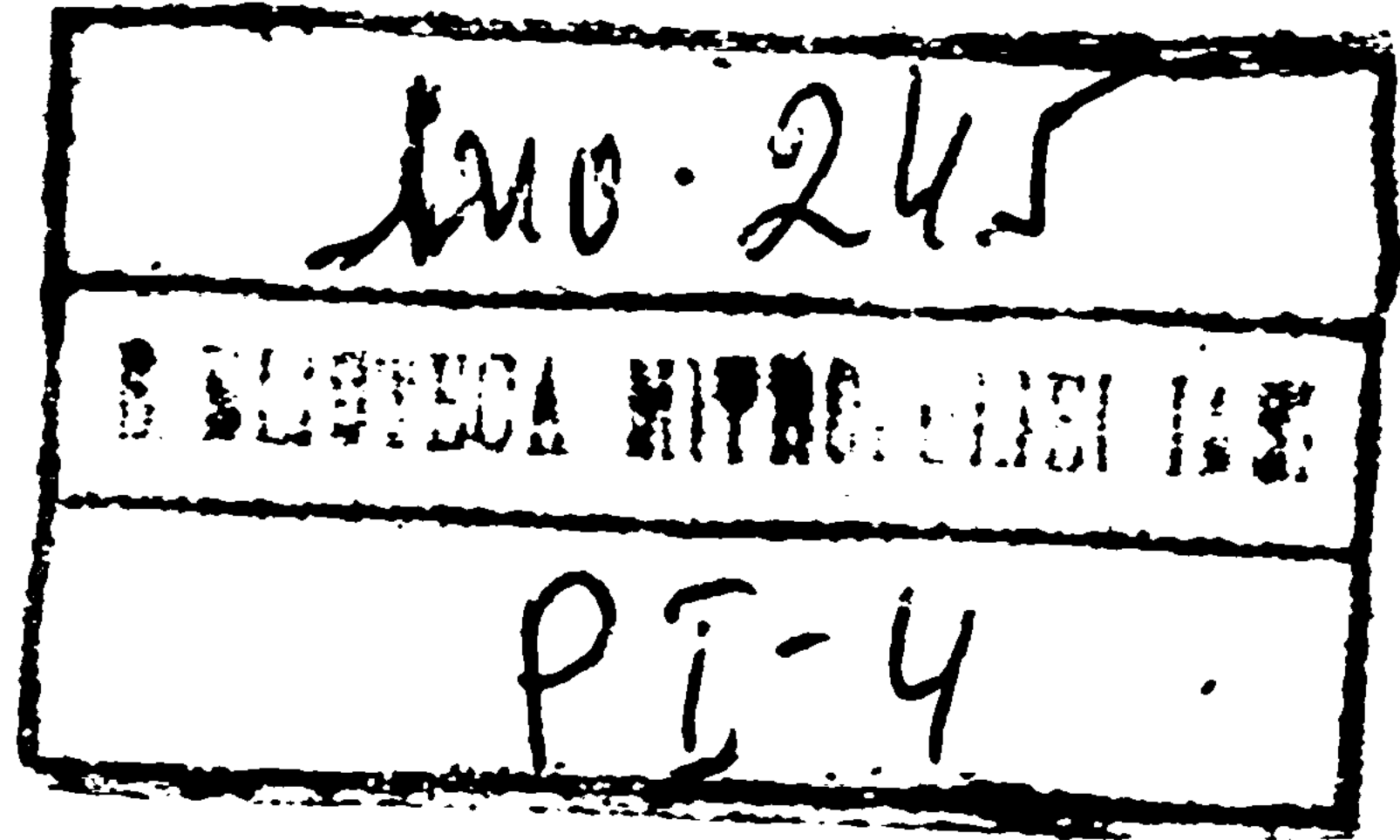
Celelalte documente ale Adunării Naționale Bisericești — rapoartele de activitate ale sectoarelor și referatele comisiilor — vor fi publicate în numărul viitor al revistei noastre.

P A T R I A R H I A R O M Î N Ă
I N S T I T U T U L B I B L I C Ș I D E M I S I U N E O R T O D O X Ă

B I S E R I C A
O R T O D O X Ă R O M Î N Ă

:: :: B U L E T I N U L O F I C I A L A L P A T R I A R H I E I R O M Î N E :: ::

A N U L L X X I I

Nr. 7

I U L I E 1 9 5 4

R E D A C Ţ I A Ș I A D M I N I S T R A Ţ I A :
B U C U R E Ș T I , S T R . A N T I M , N r . 2 9 — R A I O N U L N . B A L C E S C U

CUPRINSUL

COMEMORARI

- 450 de ani de la moartea lui Ștefan Cel Mare; — Expunerea Acad. Prof. P. Constantinescu-Iași în ședința comemorativă de la Ateneul R.P.R. . . . . .* 691
- Ștefan cel Mare și Sfânt, binecredincios domn și apărător al dreptei credințe, de VICTOR BRĂTULESCU, Pr. Conf. AL. I. CIUREA, Diac. Prof. GH. I. MOISESCU, Diac. Lector I. PULPEA, Pr. N. ȘERBANESCU și Pr. Prof. LIVIU STAN . . . . .* 701

IN APĂRAREA PĂCII

- Rezultatele conferinței de la Geneva. O nouă biruință a forțelor păcii: încetarea războiului din Indochina, de C. R. . . . .* 743

PARTEA OFICIALĂ

- Dărea de seamă asupra activității Administrației Patriarhale pe anul 1953 . . . . .* 748
- Referatul Comisiunii Bisericești a Adunării Naționale Bisericești asupra dării de seamă a sectorului administrativ-bisericesc, studii și învățămînt . . . . .* 771
- Dare de seamă asupra activității Administrației Patriarhale pe anul 1953, privind situația economică financiară a Administrației Patriarhale . . . . .* 774
- Referatul Comisiunii economico-financiare asupra dării de seamă despre executarea planului financiar al Administrației Patriarhale pe anul 1953 . . . . .* 783

C O M E M O R A R I

---

450 DE ANI DE LA MOARTEA LUI ȘTEFAN CEL MARE

EXPUNEREA ACAD. PROF. P. CONSTANTINESCU-IAȘI
IN ȘEDINȚA COMEMORATIVĂ DE LA ATENEUL R.P.R.

La 2 iulie anul acesta, s-au împlinit 450 de ani de la moartea lui Ștefan cel Mare, vrednicul voevod al Moldovei, căruia poporul nostru i-a păstrat și îi păstrează o vie recunoștință și dragoste pentru vitejia și înțelepciunea cu care a apărut independența și libertatea țării sale, în vremuri de cumplite involburări. Prin cîntece, balade, legende și povestiri, făcute dealungul veacurilor, poporul a glorificat figura de neuitat a marelui voevod; asemenea creații populare sînt cîntate sau rostite cu dragoste și astăzi, prin satele și orașele țării noastre, și ele păstrează vie amintirea lui Ștefan cel Mare. Cinstind faptele lui Ștefan, poporul român a cinstit și cinstește glorioasele tradiții ale luptei străbunilor, împotriva năvălitorilor otomani și vitejia fără seamăn cu care au înfrînt pe cei ce veneau să le așeze pe umeri jugul greu și rușinos al robiei.

Din aceste puternice simțăminte a izvorît și hotărîrea Guvernului R.P.R. de a sărbători anul acesta, în chip deosebit, împlinirea a 450 de ani de la moartea lui Ștefan cel Mare, dar și însuflețirea cu care poporul nostru a participat la festivitățile consacrate acestei comemorări.

În preajma zilei de 2 iulie, în ziare și reviste au fost publicate numeroase articole, studii și povestiri din viața, luptele și înfăptuirile marelui moldovean; posturile noastre de radio au transmis conferințe și alte materiale închinare lui Ștefan cel Mare; la căminele culturale din întreaga țară au fost prezentate programe speciale, consacrate acestei comemorări; Academia Republicii Populare Romîne a tipărit un volum de documente istorice din timpul domniei lui Ștefan cel Mare, deschizînd astfel calea spre noi cercetări științifice asupra stărilor de lucruri și evenimentelor din Moldova veacului al XV-lea.

La 27 iunie, în apropierea orașului Vaslui, s-a ținut o mare adunare populară, la care au luat parte reprezentanți ai Guvernului, ai Academiei R.P.R., ai autorităților locale, precum și un mare număr de cetățeni, veniți din satele și târgurile apropiate. Aci, la locul numit Podul Înalt, — pe plaiurile unde în acel început de an, 1475, Ștefan cel Mare a cîrmuit, în una din cele mai mari bătălii împotriva turcilor cotropitori, peste 40.000 de țărani și târgoveți, care și-au vărsat sîngele pentru apărarea independenței Moldovei — a fost așezată o placă comemorativă. După ce s-au rostit cuvîntări de către reprezentanții autorităților, a fost desvelită placa comemorativă, care poartă următoarea inscripție: „Pe aceste locuri, la 10 ianuarie 1475, sub conducerea domnului Moldovei, Ștefan cel Mare, oștirile moldovenesti, ajutate de cazaci,

unguri, secui, și polonezi, în lupta pentru apărarea libertății și independenței Moldovei, au zdrobit oștile turcești cotropitoare de trei ori mai numeroase. Cu prilejul împlinirii a 450 de ani de la moartea lui Ștefan cel Mare, s-a așezat această placă pentru pilda nemuritoare a dragostei față de patrie și popor“. Pînă seara tîrziu s-a desfășurat marea serbare populară, în cadrul căreia participanții și-au manifestat dragostea lor pentru memoria marelui voevod al Moldovei.

În ziua de 2 iulie 1954, la Iași — în cetatea care a cunoscut altădată chipul neuitatului domnitor — numeroși cetățeni din oraș și din împrejurimi s-au adunat la statuia lui Ștefan cel Mare, unde au depus buchete de flori. Cu acest prilej, președintele comitetului executiv al sfatului popular orășenesc a vorbit despre viața și luptele viteazului Voevod moldovean. În după amiaza aceleiași zile, în sala Teatrului Național, Filiala Academiei R.P.R. din Iași a organizat o adunare comemorativă, la care a participat un numeros public, care a urmărit cu atenție expunerea făcută asupra epocii lui Ștefan cel Mare.

Tot la 2 iulie, în București, a avut loc la Ateneul R.P.R. ședința comemorativă închinată împlinirii a 450 de ani de la moartea lui Ștefan cel Mare. La masa prezidiului au luat loc membri ai Prezidiului Academiei R.P.R., în frunte cu acad. prof. dr. C. I. Parhon și acad. Mihail Sadoveanu, precum și membri ai Guvernului. După ce ședința a fost deschisă de acad. N. Profiri, vicepreședinte al Academiei R.P.R., a luat cuvîntul acad. prof. P. Constantinescu-Iași, care a făcut următoarea documentată expunere intitulată „Viața și lupta lui Ștefan cel Mare“ :

EXPUNEREA ACAD. PROF. P. CONSTANTINESCU-IAȘI

„Se împlinesc astăzi 450 de ani dela moartea lui Ștefan cel Mare, Domn al Moldovei.

A doua jumătate a secolului al XV-lea reprezintă una din perioadele importante ale luptei Moldovei pentru apărarea independenței sale împotriva jugului otoman.

Înainte domniei lui Ștefan cel Mare, fărîmițarea feudală a fost o trăsătură caracteristică Țărilor Romîne. Marii boeri feudali, stăpîni ai unor imense teritorii, dispunînd de sate și orașe, dețineau puterea economică, politică, judecătorească, militară, pe întinsele lor domenii. Domniile nu erau încă puternice. O mare parte din puterea voevodală era de fapt în mîna marilor boeri.

În opoziție fundamentală de clasă cu marea boerime, se afla marea masă țărănească, țărani iobagi și țărani liberi-răzeși. Țîrgoveții erau și ei în luptă cu marea boerime. Țîrgoveții voiau să elibereze orașele de obligațiile feudale. La rîndul lor și micii boeri, fără a avea contradicții fundamentale de clasă cu marea boerime, aveau ciocniri economice și politice cu aceasta.

În condițiunile fărîmițării feudale, organizarea statală era slabă. Domnia puterea marii boerime, care pentru a-și păș'ra puterea sa economică și politică intra în legătură cu dușmanii țării, trădînd independența ei.

Lipsa unui stat puternic organizat ușura imperiului otoman realizarea tendințelor sale de a subjuga Țările Romîne.

Ștefan cel Mare a fost acela care a încercat și în parte a reușit, pentru un timp, să slăbească puterea marilor boeri și să întărească puterea statului feudal — Moldova. Aceasta era o condiție pentru a putea duce cu succes lupta pentru independență, împotriva imperiului otoman.

Incercările lui Ștefan cel Mare de a întări domnia — și, prin aceasta statul feudal — au întâmpinat împotrivirea marii boerimi. Deaceia Ștefan a luat măsuri, pentru a slăbi puterea economică și politică a acestora, le-a luat parțial și uneori integral pământurile, le-a micșorat privilegiile și a mărit puterea domnească.

Ștefan s-a bizuit în politica sa pe țirgoveți, pe micii boeri și Biserica, pe răzeși și a folosit ura neîmpăcată a țăranilor împotriva marilor boeri, creindu-și astfel o bază socială în interiorul țării.

El și-a asigurat astfel un larg sprijin popular în realizarea politicii sale. Aceste mase populare, plugari abia plecați dela cîmp, au luptat și au sîngerat pentru asigurarea victoriilor din a doua jumătate a secolului al XV-lea, împotriva jugului otoman. Dragostea fierbinte a poporului pentru libertate, hotărîrea de a lupta împotriva hrăpăreșilor invadatori turci, a fost factorul intern de bază al politicii externe a lui Ștefan cel Mare.

În lupta pentru independență împotriva jugului otoman, poporul nostru a avut un puternic sprijin din partea poporului ucrainean și mai ales a marelui popor rus.

Dogii Veneției, Papa, capetele încoronate ale țărilor din Apus, au înșelat în repetate rînduri Moldova, căreia îi promiseseră ajutor împotriva imperiului otoman, fără a-l acorda.

Un ajutor frățesc și permanent l-a primit Moldova din partea Rusiei. Legătura de prietenie dintre poporul nostru și poporul rus nu numai că a continuat vechea tradiție, dar s-a și întărit. Prietenia cu Rusia s-a exprimat tot mai mult prin luptele comune duse de țărănimea romînă, ucraineană și rusă.

Istoria patriei noastre cunoaște multe momente cînd țăranii ucraineni, ruși, moldoveni, luptau în comun împotriva exploatării și asupririi.

Politica de prietenie a Moldovei cu Rusia a reprezentat factorul extern de seamă, care a stat la baza victoriilor Moldovei în a doua jumătate a secolului al XV-lea.

Iată pe scurt condițiile istorice în care s-au desfășurat evenimentele din a doua jumătate a secolului al XV-lea și începutul secolului al XVI-lea și cadrul în care a domnit Ștefan cel Mare.

*

Dela mijlocul secolului al XIV-lea poporul romîn a trebuit să-și apere cu arma în mînă țara, în fața celui mai crîncen dușman, cîtropitorul otoman. Imperiul turc reprezenta, prin caracterul său înapoiat și prădalnic, o forță destructivă, care nu odată a amenințat civilizația Țărilor Romîne, ea și a Europei. „Prezența turcilor în Europa, — scria Karl Marx — reprezenta o piedică serioasă pentru dezvoltarea bogățiilor naturale ale Peninsulei Balcanice ¹⁾“. Agresiunea semilunii amenința cu distrugere progresul Țărilor Romîne și a constituit multe veacuri piedica cea mai puternică în calea dezvoltării economice, social-politice, a micilor țărișoare din Cîmpul Dunării.

Invazia otomană, prin caracterul ei destructiv, constituia în acea vreme pentru poporul nostru, cea mai gravă amenințare. Nu odată cronicarii otomani, descriind expedițiile turcești, desvăluiau cruzimile ce întrec orice închipuire omenească. Turcii năvăleau în țară, măcelăreau în mod sălbatic pe locuitori, jefuind și arzînd tot ce găseau în cale. Nenumărate

1. Marx-Lingels, *Opere*, vol. IX, (Ediția Rusă), pag. 374.

sate și orașe erau rase de pe suprafața pământului și mii de familii, tineri și tinere erau duși în captivitate, luați în oastea otomană sau în haremurile pașalilor, beilor și al sultanului. Ostași specializați în incursiunile de pradă cutreerău țara, incendiau, prădau și luau în captivitate, ca robi, pe locuitorii țării. Forțele neregulate ale sultanului luptau pentru a jefui fără a primi plată sau pământuri, dând împăratului o cincime din prăzile smulse cu forța. Incursiunile bandelor conduse de Poartă constituiau o permanentă spaimă exercitată în mod intenționat pentru îngrozirea „supușilor”. Jafurile și prădăciunile otomane, ca și teroarea exercitată de trupele turcești, aveau menirea de a deschide drumul liber subjugării poporului și de a îmbogăți pe sultan și oastea sa.

Istoriografia burgheză, căutînd să scuze alianța marii boerimi cu otomanii, a mers pînă acolo încît a arătat — spunea Iorga — că dela sfîrșitul secolului al XIV-lea, turcii „au devenit niște perfecți cavaleri... care nu dușmăneau din principiu pe nimeni și erau gata să încheie învoeli care le-ar fi scutit lupta cu primejdiile ei”²⁾.

Povestirile cronicarilor turci, ca și întreaga desfășurare a istoriei, arată că înșiși conducătorii statului turc considerau înrobirea populației ca o îndeletnicire obișnuită, ca o latură a politicii lor statale. Înrobirea populației țărilor atacate, jefuirea și pîrjolirea sațelor, tîrgurilor, făceau parte integrantă din concepția politico-militară a imperiului turcesc. Aceasta explică proporțiile de masă în care se realiza înrobirea populației de către oștile otomane și vinderea miilor de robi pe malurile Mediteranei.

Incursiunile de jaf și pradă ale oștilor turcești, atacarea și distrugerea satelor și tîrgurilor, înrobirea populației pașnice, au aprins ura fierbinte a poporului român împotriva cîmpitorului otoman, ură fierbinte care s-a materializat într-o luptă de secole, dusă zi de zi de masele populare împotriva acestui dușman neîmpăcat al dezvoltării istorice a poporului român. Meritul lui Ștefan cel Mare este de a fi pus domnia în fruntea acestei lupte populare, de a-i fi dat acel cadru stabil necesar transformării unei lupte neorganizate și necoordonate, într-o luptă generală condusă cu vigoare și organizată temeinic.

În acest sens, pericolul turcesc impunea Moldovei făurirea unei puteri centrale, viguroase, capabile să lupte cu succes împotriva otomanilor. Lupta pentru întărirea puterii centrale era un factor progresist care trebuia să ducă și a dus la făurirea unei puternice unități a maselor de țărani, tîrgovești și mică boerime, îndreptată împotriva pericolului din afară, fără a slăbi lupta țăranilor împotriva exploatării feudale din interior. Ștefan cel Mare a înțeles că la baza puterii sale nu poate sta marea boerime, potrivnică centralizării statului și gata să închine țara sultanului. Marea boerime acceptase cu multă ușurință plata tributului în 1456. Ea refuzase să participe la o alianță mai largă anti-otomană, deoarece sarcina plății către Poartă cădea numai pe umerii poporului. Pentru marea boerime, plata tributului era preferabilă oricărei lupte care necesita mari concentrări de forțe, cheltueli și renunțări la privilegiile pe care otomanii nu aveau de gînd să le înlăture. Privilegiile marilor boeri făceau ca moșiile feudale să constituie adevărate state în stat. Lupta anti-otomană impunea, ca atare, coalizarea tuturor forțelor dornice de a menține țara independentă. Ea cerea totodată reducerea privilegiilor politice și militare ale marii boerimi.

2. N. Iorga, „Istoria Romînilor”, III, p. 290.

Pentru a contracara împotrivirea marilor boeri și pentru a-și făuri o forță capabilă de a se opune vrăjmașilor dinafară și dinăuntru, Ștefan cel Mare și-a apropiat pe țărani, tîrgoveți și pe micii boeri, pe care îi răsplătea cu pămînturi, pentru a „sluji cu dreptate și credință“.

Lovită în interesele ei, constrînsă de politica de întărire a puterii domnești, să-și ușureze privilegiile, marea boerime, aliata turcilor, devine tot mai mult vrăjmașul luptei pentru apărarea independenței țării. Bazat pe forța ce o reprezenta marea masă a țăranilor, tîrgoveților și a micii boerime, Ștefan a spulberat pe rînd toate comploturile boerești. El nu s-a stîm, de pildă, să pedepsească fără cruțare în 1471 pe vornicul Isaia, pe postelnicul Negrilă și alții, pentru trădarea patriei. Ștefan a urmărit și peste graniță pe boerii fugari și nu odată a stipulat în tratatele încheiate cu Polonia și Unguria, ca regele să nu țină în țara sa pe boerii „hicleni“.

Masele de țărani, tîrgoveți, mică boerime, erau interesate în mod obiectiv la desființarea fărîmițării feudale. Din această pricină, ei au format oastea cea mare, forța care a luptat cu eroism împotriva dușmanului. Aceste forțe au asigurat victoriile răsunătoare ale țării și au obligat pe turci să dea garanții politice cu privire la independența Moldovei. Cu un an înainte morții lui Ștefan (1503), sultanul a fost nevoit să stipuleze într-un tratat internațional că Moldova nu se găsește în atîrnare politică față de turci și că Domnul țării nu se recunoaște vasal al Porții.

În deceniul domniei sale, Ștefan cel Mare a repurtat peste 34 victorii militare, datorită oastei țării formată din poporul venit să lupte pentru libertatea și neatințarea țării.

În ianuarie 1475, în lupta de la Vaslui, turcii au suferit o catastrofală înfrîngere. „Armata moldovenească — spunea Karl Marx — (compusă din 40.000 de oameni slabi înarmați, care fuseseră luați aproape direct de la plug, 5.000 de soldați unguri... și 2.000 polonezi), deși mult mai slabă decît cea turcească, a zdrobit-o complet. Numai pușini turci au scăpat cu viață; au fost omorîte patru pașale, au fost capturate 100 de steaguri“.

Oastea Moldovei, formată din țărani luați direct de la munca cîmpului, a învins trulașa armată otomană. Poporul care-și apăra țara ieșise învingător. Știrea victoriei Moldovei a avut un ecou răsunător în întreaga Europă. Suveranii Europei, în frunte cu Papa Sixt al IV-lea, se mulțumeau să-l tellette pe marele comandant de oști, promițîndu-i ajutor, fără să i-l trimită. Papa — scria Marx — „a folosit într-un mod nemaipomenit, pentru îmbogățirea sa și a oamenilor din jurul său, planul expediției împotriva turcilor“). Negustorii venețieni, deși sufereau mari pagube din cauza coteștopirii otomane, căutau să se împace cu turcii și să închee cu aceștia tratate comerciale. Pregătirile turcilor au dus la noi războaie. În 1476 armata otomană năvălește în Moldova. Deși la început oastea condusă de Ștefan se retrage și e învinsă mai apoi la Războieni, cu ajutorul oștilor ungurești, Moldovenii înfrîng pînă la urmă pe turci.

Istoriografia burgheză a falsificat adevărul, prezentîndu-l pe Ștefan într-o lumină contrară realității, căutînd să umbrească figura acestui mare conducător al oștilor moldovene. Iar războaiele victorioase în care poporul și-a vărsat sîngele pentru apărarea independenței devin la Xenopol „războaie mai mult îndrăznețe decît cugetate“, sau că „norocul ajutîndu-l, înțelegem cum de această îndrăzneală devine obicei“. Nicolae Iorga, apă-

rînd trădarea mării boerimi, falsifica întreaga desfășurare a evenimentelor de după marea victorie dela Vaslui, în loc să arate că Domnul izgonise pe marii boieri din sfatul țării, scria: „se vede bine că Domnul e părăsit de aceia care îl ajutaseră în tot cursul grelelor lupte și care acum se odihneau“⁴).

În fața primejdiei otomane, țara noastră a primit ajutorul Rusiei. Numeroase probleme comune legau Kievul, Moscova și Țările Române. Manifestările acestei prietenii s-au concretizat prin alianțe de rudenie. Ivan al III-lea scrie într-un hrisov că el e în „înrudire și unire“ cu Ștefan, care „e prietenul prietenilor noștri și dușman dușmanilor noștri“.

Intervenția cneazului Moscovei s-a făcut simțită în multe rînduri. La cererea lui Ștefan, Ivan al II-lea scria în 1486 marelui cneaz al Lituaniei să-i acorde ajutor împotriva turcilor, deoarece fiind departe, acest ajutor dorit din inimă ar putea întârzia.

Relațiile ruso-moldovenești au căpătat o deosebită importanță în ultimii ani ai veacului al XV-lea. Pania polonezi, în frunte cu regele Cazimir, au călcat tratatul de prietenie și au încheiat o înțelegere comercială cu sultanul. În acest fel, Ștefan se găsea strîns între doi dușmani. Oastea poloneză, ajutată de detașamentele lituaniene, atacă Moldova. Ivan al III-lea, sesizat de Ștefan, cere cneazului Lituaniei să nu meargă în război contra Moldovei, ci să fie cu Ștefan în relații de prietenie. Oastea Lituaniei nu a mai participat la război, slăbind forțele poloneze, care au fost distruse în Codrul Cosminului. Acest lucru l-a determinat pe regele polonez să încheie pacea cu Moldova, împreună cu alianța anti-otomană.

Un rol deosebit de important l-a jucat alianța cu tătarii din Crimeea, făcută de hanul Mengli-Ghirai, cu Ștefan, după îndemnurile lui Ivan al III-lea. Această alianță a slăbit presiunea otomanilor și a ușurat sarcina luptei de apărare a independenței Moldovei.

Victoriile militare ale oastei condusă de Ștefan cel Mare, ca și alianțele încheiate cu Rusia sau cu ajutorul acesteia, au fost factorii hotărîtori externi care au silit Poarta să renunțe în 1503 la pretențiile ei de suveranitate în Moldova.

Ștefan cel Mare a închis ochii la 2 iulie 1504, plîns de întreaga țară, pentru nenumăratele sale victorii împotriva sîngerosului dușman turc și pentru asigurarea păcii în țară. Din această cauză, moartea lui Ștefan cel Mare, care a continuat pe Mircea, Alexandru, Ion de Huniade, a fost privită de contemporani ca o grea pierdere.

* * *

După moartea lui Ștefan cel Mare, lupta poporului pentru apărarea independenței țării împotriva cotropitorilor turci, a continuat în ciuda unor condiții nespuse de vitrege. Căderea Țărilor Române sub jugul turcesc, a adus pe primul plan lupta permanentă, zilnică, spontană, neorganizată, a maselor populare împotriva înrobitorilor.

Alături de figura lui Ștefan cel Mare, în amintirea poporului nostru au rămas figurile unor alți conducători de seamă ai luptei pentru apărarea independenței țării. Avînd în frunte conducători ca Petru Rareș, Ion Vodă cel Cumplit, Aron Tiranul (numit astfel de boieri), Mihai Viteazul, Dimitrie

⁴) N. Iorga, *Revista Istorică*, VIII, pag. 87.

Cantemir și alții, poporul a ridicat de nenumărate ori armele împotriva puternicului imperiu otoman, înscriind pagini mărețe de eroism în acesată luptă inegală. Istoria ne arată că nicio clipă — chiar și în perioadele cele mai întunecate — poporul nostru nu și-a pierdut nădejdea în eliberarea sa și nu a încetat să lovească în cotropitori și în sluga lor credincioasă, în boerimea trădătoare.

Lupta poporului și faptele eroice ale fiilor săi, care s-au transmis din generație în generație, au constituit o pildă și îndemn pentru apărarea pământului țării, pentru libertatea și existența națională a poporului român.

Pe măsură ce jugul otoman devenea mai greu, poporul nostru privea cu mai multă nădejde și încredere spre Răsărit, acolo unde se afla singura putere în stare să-i sprijine cu succes lupta sa de eliberare.

Indelungatele războaie duse de Rusia împotriva turcilor în secolele XVII, XVIII, XIX, au ajutat poporul nostru în lupta sa pentru independență și au făcut să se strângă tot mai mult prietenia între poporul nostru și poporul rus și au dus la câștigarea independenței din 1877.

Pe cîmpurile de bătaie ale războiului de independență s-a pecetluit, prin sîngele vărsat laolaltă, prietenia de veacuri dintre poporul român și rus, prietenie pe care o prețuiseră cu atîta înțelepciune mințile luminate ale unor conducători politici militari ca Ștefan cel Mare, Ion Vodă, Mihai Viteazul și Dimitrie Cantemir.

Eliberarea de sub jugul turcesc n-a adus însă poporului adevărata independență. Încă înainte de 1877, jugul turcesc începuse să fie un înveliș estetic al unui jug mai greu, mai împovărător, așezat pe grumajii poporului nostru de capitaliștii din Abus; roadele jugului turcesc din Țările Române ajungeau în cea mai mare parte în mâinile acestor așifători.

După 1877 devine fățișă dominația capitalismului străin, mai cruntă și mai sîngeroasă decît cea a sultanilor. Aceleași forțe sociale reacționare, care trădaseră în aștepta rînduri poporul și slujiseră cu credință jefuitorilor turci, au pus atunci țara la mezat pentru un blid de aur. Moșierimea și burghezimea, demne de politica trădătoare a vechii boierimi din timpul dominației turcești, depășeau prin slugărnicie, lașitate și ticăloșie pe înaintașii lor. Clasele dominante din România au vîndut capitaliștilor străini bogățiile patriei; din ordinul și cu sprijinul acestora, ele au înăbușit în sînge lupta poporului muncitor și au trimis la moarte, în două războaie mondiale, milioane de fii ai țării.

Dela a doua jumătate a secolului al XIX-lea, steagul luptei pentru adevărata independență națională l-a ridicat și la purtat în fruntea poporului dealungul deceniilor, muncitorimea. Proletariatul din România, continuînd cele mai demne tradiții de luptă pentru eliberarea națională și socială a poporului român, s-a ridicat cu hotărîre împotriva aservirii țării de către capitaliștii englezi, germani, americani, francezi și împotriva slugilor și complicilor lor din țară. După victoria Marii Revoluții din Octombrie, clasa muncitoare din România, sub conducerea Partidului Comunist, a condus lupta poporului pentru independența națională. Exemplul măreț al popoarelor sovietice, — care arătaseră lumii întregi că adevărata independență, adevărata eliberare națională, nu este posibilă fără desființarea exploatării omului de către om, — a fost farul ce a luminat calea poporului nostru în lupta lui de eliberare națională și socială.

Tradiția de luptă a poporului nostru, făurită dealungul veacurilor, și

roadele măreței învățături marxist-leniniste, aplicate în practică pe a șasea parte a globului pământesc, — au inspirat curaj comuniștilor români de-a lungul anilor grei, când țara noastră fusese transformată într-o semi-colonie a magnaților capitalului din Apus.

Tot cu ajutor din Răsărit și-a cucerit țara noastră adevărata independență, iar poporul nostru muncitor, puțința să ducă cu succes lupta sub conducerea Partidului Comunist Român, pentru făurirea statului nostru democrat popular. Acum 10 ani, la 23 august 1944, armata primului stat socialist din lume a adus țării noastre libertatea.

„Datorită faptului — spune tov. Gh. Gheorghiu-Dej — că eliberarea României a fost armata Statului socialist, sărbătorim această zi ca o mare sărbătoare națională, care are pentru poporul nostru o semnificație istorică adâncă și anume desprinderea țării noastre din lanțul monstruosului sistem mondial al imperialismului“⁵⁾).

Vechile tradiții ale frăției de arme romîno-ruse, au renăscut pe o temelie nouă a luptei comune împotriva celui mai crunt dușman al libertății popoarelor, a celui mai tîlhăresc imperialism — fascismul. Ca urmare a victoriei istorice a Uniunii Sovietice în cel de al doilea război mondial, în țările eliberate de glorioasa armată sovietică, printre care și țara noastră, s-a statornicit puterea celor ce muncesc. În cei 10 ani cari au trecut dela eliberarea României, s-au petrecut în țara noastră transformări adânci. Puterea a trecut în mâinile clasei muncitoare: alianța dintre clasa muncitoare și țărănimea muncitoare a devenit temelia noii puteri populare. A fost lichidată clasa moșierilor, iar principalele mijloace de producție au intrat în stăpînirea poporului muncitor.

Pentru prima dată în istorie, poporul român a devenit cu adevărat stăpîn în patria sa. Stăpîn al bogățiilor și al destinelor sale, poporul muncitor al României democrat populare privește cu încredere viitorul, pășind sub conducerea Partidului spre o viață luminoasă și fericită, spre socialism. Croindu-și viața sa cea nouă, poporul nostru nu uită nicio clipă că dușmanul libertății sale — imperialiștii americano-englezi, mai lacomi și mai cruzi decît cotropitorii turci de odinioară, — nu renunță la planurile lor de dominație a lumii, de înrobire și jefuire a popoarelor. El nu uită, de-a semeni, că fostele clase dominante — acelea care au vîndut independența și avuțiile țării capitaliștilor străini — nu renunță la nădejdea de a-și redobîndi „raiul pierdut“, cu ajutorul baionetelor străine. România democrat populară face astăzi parte din nebiruitul lagăr al socialismului, care nu-mără aproape 900 milioane de oameni, în fruntea căruia se găsește țara constructorilor comunismului, — Uniunea Sovietică — bastion al păcii și prieteniei popoarelor.

Baza socială a luptei pentru apărarea independenței cuprinde, pentru prima dată în istoria patriei noastre, întregul popor muncitor.

În aceste condiții comemorează astăzi poporul român cea de a 450-a aniversare a morții lui Ștefan cel Mare. Poporul nostru socotește o îndatorire a sa de onoare de a cinsti amintirea lui Ștefan cel Mare, remarcabil conducător al luptei împotriva cotropirii otomane. Mergînd pe linia valorificării trecutului glorios de luptă al poporului pentru libertate și independență, considerăm ca o înaltă obligație patriotică cinstirea memoriei

5) Gh. Gheorghiu-Dej, „Articole și cuvîntări“, Ediția III, pag. 346.

acelora care și-au pus capacitatea lor în slujba luptei pentru apărarea independenței.

Figura lui Ștefan cel Mare este vie în amintirea poporului nostru; prin glorioasele lui fapte de arme, prin înțeleapta lui politică, al cărei obiectiv central a fost apărarea independenței țării, Ștefan aparține poporului care l-a sprijinit și care i-a dat curaj în clipele mai grele.

Continuând și dezvoltând tradițiile glorioase ale luptelor duse împotriva cotropitorilor de ieri și imperialiștilor de azi, poporul muncitor din patria noastră își închină toate forțele apărării cuceririlor sale revoluționare în marea operă de construire a socialismului, pentru a întări din toate punctele de vedere statul nostru democrat popular, — stat al oamenilor muncii — dela orașe și sate, a cărui lege supremă este ridicarea continuă a nivelului de trai material și cultural al celor ce muncesc“.

ȘTEFAN CEL MARE BINECREDINCIOS DOMN ȘI APĂRĂTOR AL DREPTEI CREDINȚE

CU PRILEJUL IMPLINIRII A 450 ANI DE LA MOARTEA (LUI *)

Însuflețirea cu care întregul nostru popor a sărbătorit, anul acesta, împlinirea a patru veacuri și jumătate de la moartea lui Ștefan cel Mare a dovedit încăodată că personalitatea marelui Voevod moldovean a rămas pînă în zilele noastre „o figură de legendă, o întruchipare a eroismului poporului român, un izvor de mîndrie națională“¹⁾.

Într-adevăr, numele și faptele lui Ștefan cel Mare n-au fost uitate odată cu săvîrșirea lui din viață. „Chipul lui a rămas fără moarte în cîntece și legende, purtate cu sfîntenie din tată-n fiu, precum și în slova plină de mireasmă a acelor vechi cărturari, care însemnau, cu simț de răspundere pentru viitorime, isprăvile și întîmplările ce te mai de seamă și mai pline de tîlc“²⁾. Dealungul veacurilor, „epoca lui Ștefan cel Mare a strălucit în imaginația oamenilor ca o epocă de glorie și de izbăvire; visurile de libertate și de independență se hrăneau din isprăvile săvîrșite de popor sub conducerea marelui Domn“³⁾. Iar astăzi, cînd poporul nostru — devenit liber și stăpîn pe soarta sa — are putința să dea, nestînjedit de nimenea, toată însemnătatea și prețuirea cuvenită celor ce au luptat pentru libertatea și independența sa și l-au ajutat să-și păstreze, prin vremuri vitrege de cumplite încercări, ființa sa națională, — „pternica personalitate a lui Ștefan cel Mare trăiește mai vie în amintirea maselor largi ale poporului“⁴⁾.

Deaceea, comemorarea a 450 de ani dela moartea marelui Voevod al Moldovei a dat poporului român prilejul de a aduce un omagiu de profundă recunoștință lui Ștefan cel Mare, în a cărui luptă eroică împotriva hoardelor cutropitoare ale imperiului otoman, vede și azi o pildă vie de patriotism. Lupta și înfăptuirile lui vor fi cinstite în veci, fiindcă „în ierarhia valorilor istoriei, figura lui Ștefan se află în amintirea poporului pe unul din piscurile cele mai înalte“⁵⁾. Cît va dăinui pe pămînt poporul român, se va vorbi în fiecare sat — așa cum se vorbește și astăzi — „despre Ștefan cel Mare,

*) Articol scris de un colectiv format din: prof. Victor Brătulescu, pr. conf. Al. I. Ciurea, diac. prof. Gh. I. Moisescu, diac. lector I. Pulpea, pr. N. Șerbănescu, și pr. prof. Liviu Stan.

1. Prof. Univ. A. Oțetea, Ștefan cel Mare om de stat și comandant de oști, articol publicat în ziarul «România liberă», Nr. 3031, din 2 iulie 1954.

2. Al. N. Trestieni, *Mărturii*, evocare istorică în «România liberă», Nr. cit.

3. Prof. Univ. A. Oțetea, art. cit.

4. Prof. univ. I. Ionașcu, 450 de ani de la moartea lui Ștefan cel Mare, articol publicat în ziarul «Informația Bucureștiului» din 1 iulie 1954.

5. Al. N. Trestieni, art. cit.

Ștefan cel Mare și Sfint
miniatură din Evangheliarul de la Humor

ca de omul care a întruchipat, acum aproape o jumătate de mileniu, tot ce este puternic și frumos în sufletul poporului nostru" ⁶). Niciodată nu se va șterge din sufletul poporului român amintirea marelui Domn, deoarece „prin glorioasele lui fapte de arme, prin înțeleapta lui politică, al cărei obiectiv central a fost apărarea independenței țării, Ștefan aparține poporului, care l-a sprijinit și care i-a dat curaj în clipele cele mai grele" ⁷).

La prăznuirea aceasta, prin care un popor întreg cinstește și aduce slavă amintirii lui Ștefan cel Mare, Biserica Ortodoxă Română se socotește și îndreptățită dar și îndatorată să ia parte, aducând prinosul său de evlavioasă închinare, înaintea icoanei nepieritoare a marelui Domn.

Temeiurile care îndreptățesc Biserica noastră să se alăture poporului, întru cinstirea și proslăvirea celui pe care recunoștința și pietatea populară l-a numit de multă vreme Ștefan cel Mare și Sfânt, sînt în deobște cunoscute. În strădaniile sale de întărire a unui stat feudal centralizat, în luptele sale împotriva boierimii trădătoare și mai ales împotriva cutropitorilor turci, Ștefan s-a bizuit „pe țîrgoveți, pe micii boieri și Biserica, pe răzeși și a folosit ura neîmpăcată a țăranilor împotriva marilor boieri", asigurîndu-și astfel „un larg sprijin popular în realizarea politicii sale" ⁸).

Încă din clipa în care, cu sprijin dela Vlad Țepeș, — la curtea căruia găsisese adăpost în anii de răstriașe ai tinereții sale — Ștefan pătrunde în Moldova, pentru a alunga pe omorîtorul tatălui său și a-și lua scaunul domniei, ce i se cuvenea dreptă moștenire, după datinile și rînduelile vremii, — el găsește un însemnat sprijin în Biserica Ortodoxă a Moldovei. În fruntea boierilor, țîrgoveților ai răzeșilor, care l-au întîmpinat pe Cîmpia Direptății, s-a aflat mitropolitul țării, Teoctist, care l-a uns Domn. De-a lungul întregii domnii a lui Ștefan, „Biserica Ortodoxă (din Moldova n. red.), pentru a se apăra împotriva propagandei catolice și mahomedane, a sprijinit pe Domnitor, l-a ajutat în toate acțiunile lui, iar Domnitorul, la rîndul său, a știut să prețuiască sprijinul dat de Biserica" ⁹).

Dacă acest permanent sprijin, pe care Biserica l-a acordat marelui Domn, îndreptățește participarea Bisericii Ortodoxe Romîne la pomenirea lui, — îndatorirea ei de a-l cinsti și pomeni cu adîncă venerație izvorăște din motive mult mai numeroase și mai puternice. Rolul însemnat pe care Ștefan cel Mare l-a avut în consolidarea organizației ierarhice a Bisericii moldovene și luptele pe care le-a purtat, atît pentru apărarea întregii creștinătăți, împotriva năvălirilor otomane, cît și pentru pазirea Ortodoxiei față de asalturile date de catolicism, sînt temeuri de necontestat pentru a justifica datorita ce revine Bisericii Ortodoxe Romîne, de a aduce prinosul ei de închinare, amintirii marelui Domn.

Întru vădirea și împlinirea acestei îndatoriri de cinste pentru Sfînta noastră Biserica sînt scrise paginile de față.

6. Conf. Univ. Eugen Stănescu, *O pagină glorioasă din buclă pentru independența patriei noastre*, articol publicat în rev. s. a. «Contemporanul» Nr. 27 (404) din 2 iulie 1954.

7. Acad. P. Constantinescu-Iași, *450 de ani de la moartea lui Ștefan cel Mare*, expunere făcută în cadrul ședinței comemorative ținute în ziua de 2 iulie 1954, la Ateneul R.P.R. (Textul expunerii, în «Biserica Ortodoxă Română» Nr. 7, iulie 1954, pag. 692-699).

8. Idem, *ibidem*.

9. Acad. Mihail Roller, *Istoria R.P.R.*, Buc. 1952, p. 128.

I. SPRIJINITOR AL BISERICII ORTODOXE DIN MOLDOVA

Insemnătatea lui Ștefan cel Mare, rolul lui deosebit de important în dezvoltarea istorică a statului moldovean și a întregului popor român, nu pot fi pe deplin înțelese, decît în funcție de timpul în care a trăit el, de faptul că, în condițiile obiective ale epocii sale, el a fost și nu putea fi decît un domnitor feudal¹⁰).

În lumina acestor perspective, îndelungata domnie a lui Ștefan cel Mare — cea mai lungă domnie din cîte a cunoscut istoria Moldovei: „47 de ani, două luni și trei săptămîni“ — este deosebit de însemnată nu numai pentru faptele vitejești săvîrșite, prin strălucitele biruințe cîștigate asupra tuturor dușmanilor, ci și pentru felul înțelept în care a fost gospodărită țara, rînduită cîrmuirea și sporită bogăția ei. Ea este iarăși tot atît de însemnată și vrednică de pomenire pentru grija neprecupețită pe care Domnul a purtat-o Bisericii strămoșești, prin numeroasele lăcașuri dumnezcești, preînnoite ori ridicate din temelie pe pămîntul bătrînei Moldove sau chiar în afara hotarelor ei, în Ardeal, în Țara Romînească și la Muntele Athos. Într-adevăr, nici un alt Domn, înainte sau după el, n-a zidit atîtea biserici și mînăstiri și nu le-a înzestrat așa de bogat! Iar rîvna aceasta creștinească izvora, de bună seamă, din credința lui puternică; ea l-a ajutat în toate împrejurările și cu ajutorul lui Dumnezeu a putut el străbate prin toate încercările și greutățile, care l-au împresurat în cursul vieții sale pămîntești¹¹).

Astfel, din documentele vremii vedem că, deși puterea sa de „domn al pămîntului Moldovei“ purcedea de drept din alegerea făcută după datină și rînduială de „țară“, totuși Ștefan își socotea domnia hărăzită prin voia lui Dumnezeu. „Noi sîntem domn al țării Moldovei din voia lui Dumnezeu“, spune el cu hotărîre la 16 septembrie 1485, în actul de omagiu către Cazimir regele Poloniei¹²). Drept aceea, chiar biruințele, ca și înfrîngerea în luptele cu vrăjmașii, le socotea venite tot prin voia cerească. „Ajutat-a Dumnezeu lui Ștefan Voevod de a învins pe Basarab“, spune el în pisania bisericii din Bădăuți, precum iarăși „...cu voia lui Dumnezeu au fost biruiți creștinii de către păgîni“¹³), mărturisește cu durere în pisania bisericii din Războieni, zidită întru pomenirea vitejilor săi ostași, căzuți în lupta cu Turcii din anul 1476. Nădejdea sa apoi în ajutorul Sfîntului Gheorghe, ocrotitorul vitejilor, sau în al Sfîntului Mucenic Procopie¹⁴), a fost deasemenea un îndemn puternic în clipele grele, cînd era nevoit să-și apere țara cu o ceată de ostași, împotriva unor dușmani cu puteri covîrșitoare.

Așa dar, credința a fost temeiul pentru care Ștefan cel Mare a înțeles să facă din Biserică o pîrghie spre întărirea țării sale și cel mai puternic ajutor, atît în vremurile bune, cît și în cele rele. Între Stat, înfățișat prin Domn, și între Biserică a fost o legătură strînsă. De aceea, Ștefan Vodă n-a precupețit nici o jertfă și nici n-a stat în cumpănă niciodată pentru buna întocmire și lărga înzestrare a Bisericii moldovenesti, sporindu-i neconținut așezămîntele, tulcuindu-i toate mijloacele trebuitoare și ocrotind-o cu domneasca lui milosti-

10. Conf. Univ. Barbu T. Cîmpina și A. Grigorescu, *450 de ani de la moartea lui Ștefan cel Mare*, articol publicat în ziarul «Scînteia» Nr. 3014, din 2 iulie 1954.

11. I. Ursu, *Ștefan cel Mare*, București 1925, p. 317.

12. I. Bogdan, *Documentele lui Ștefan cel Mare*, vol. II, București 1913, p. 371: „Многоушлем божием мы есмо господарь земли молдавской“.

13. Cf. G. Bals, *Bisericile lui Ștefan cel Mare*, în *Bul. Com. Mon. Ist. XVIII* (1926), p. 24 și pp. 75-76.

14. Cf. I. Ursu, *op. cit.*, p. 437; v. Const. Giurescu, *Letopiseșul țării Moldovei pînă la Aron Vodă*, Buc. 1915, p. 65.

vire. La rîndul ei, Biserica a sprijinit și a apărat Statul cu sinceritate și credință, sîrguindu-se fără răgaz pentru propășirea lui.

ORGANIZAREA BISERICII MOLDOVENEȘTI

Încă de la începutul domniei, Ștefan cel Mare a dat tot sprijinul cu putință și toată cinstea cuvenită Bisericii moldovenești. Se știe că, după domnia pașnică și înțeleaptă a evlaviosului Alexandru cel Bun, — prin silințele căruia se dobîndise de la Patriarhia din Constantinopol recunoașterea lui Ioșif Mușat în scaunul de mitropolit legiuit al Moldovei și se înființase apoi Episcopia Romanului, — încetase oarecum avîntul ctitoriilor voevodale de biserici și mînăstiri.

Certurile și luptele pentru domnie, care s-au purtat între urmașii lui Alexandru cel Bun timp de un sfert de veac, ca și vremurile grele pe care le străbătea atunci Ortodoxia răsăriteană, din cauza încercărilor de unire cu Roma, făcute de trimișii papei, chiar în fața primejdiei tot mai amenințătoare a cuceririlor otomane și a nimicirii imperiului bizantin, au zăticnit în chip firesc zidirile de sfinte lăcașuri. Iar păstoria celor doi mitropoliți ai Sucevei din acest răstimp, Damian și Ioachim, greci de neam și părtași ai unirii de la Florența, a fost atît de searbădă, încît numele lor nici nu este amintit în hrisoavele, pomelnicele și letopisețile moldovenești.

În cuprinderea ei largă, Biserica Moldovei și-a păstrat sub Ștefan cel Mare aproape aceeași făptură și întocmire pe care o întîlnim în întîia jumătate a veacului al XV-lea. Mitropolia era la Suceava și avea sub oblăduirea ei, la început, o singură Episcopie, numită adesea „Mitropolia de jos dela Tîrgul Romanului“¹⁵). Mai tîrziu, în 1472, se adaogă încă o Episcopie, a Rădăuților¹⁶). Erau, așa dar, trei eparhii: Mitropolia din Suceava, Episcopia din Roman și cea din Rădăuți. Conducătorii sufletești ai credincioșilor erau preoții, — „popii“. Peste mai multe sate era protopopul, care făcea legătura între preoți și vlădici, fiind și împuternicitul chiriarhului într-un anumit ținut. Astfel, în hrisovul său din 12 aprilie 1458, Ștefan Vodă hotărăște ca „șaracii“ din cuprinsul eparhiei Romanului să fie judecați de episcop „sau de protopopul sau de diregătorul lui“¹⁷). Deasemenea în hrisovul din 15 martie 1490, dat mînăstirii Putna, se spune lămurit: „Și pe toți acești preoți are să-i judece egumenul de la mînăstirea Putna, iar protopopii sau vornicii oricărui mitropolit sau episcop să n-aibă nici o treabă cu acei preoți în veci“¹⁸).

Preoții fiecărui sat erau astfel supuși oblăduirii episcopului, față de care aveau datoria să plătească în fiecare an dajdie, să-i trimeată daruri la anumite zile, să-i plătească gloabele de judecată, precum și o parte din venitul bisericii. Aceste îndatoriri reies limpede din privilegiul hărăzit de Ștefan cel Mare, la 15 martie 1490, Episcopiei de Rădăuți, căreia îi întărește stăpînirea peste 50 de sate cu bisericile și preoții lor, urmînd ca: „...acele biserici și acei preoți, toți să asculte de Episcopia noastră de la Rădăuți, cu dajdia, plocoanele, cu

15. I. Bogdan, *op. cit.*, pp. 127, 187, 342; II, p. 417.

16. Se socotește, în genere, că Ștefan cel Mare a urmărit înzestrarea Moldovei cu o eparhie nouă și dintr-un scop politic, adică statornicirea temeinică a stăpînirii moldovenești asupra Pocuției, pe care a legat-o în acest chip mai strîns de ierarhia țării sale (cf. N. Dobrescu, *Din istoria Bisericii Romîne, secolul al XV*, București 1910, p. 120). Păreră noastră este că, pe lîngă aceste motive, prin înființarea episcopiei din Rădăuți, Ștefan cel Mare a mai urmărit și să aibă la îndemîna Bisericii moldovenești cel puțin doi episcopi, care să poată hrotoni pe cel de al treilea, episcop sau mitropolit, fără a mai fi nevoiți să alerge în afara hotarelor pentru sfințire.

17. I. Bogdan, *op. cit.* I, p. 11: „его протопова или его брадвико“.

18. *Ibidem*, p. 423.

toate pricinile și cu tot venitul lor preoțesc“¹⁹⁾. La fel se spune și în privilegiul amintit mai sus, al mînăstirii Putna: „...toți acei preoți au să asculte de această sfîntă mînăstire a noastră de la Putna și dajdie au să plătească acolo și tot venitul ce se cuvine mitropolitului de la preoți“²⁰⁾.

Din documentele vremii reiese că Ștefan cel Mare s-a îngrijit și de bună starea Bisericii moldovenești, întărindu-i stăpînirea peste satele, viile, morile și veniturile ce dobîndise de la alți Domni, sau dăruindu-i cu mînă largă averi cumpărate de el anume în acest scop. Astfel, chiar în anul întîi de domnie, prin hrisovul său din 12 martie 1458, întărește Mitropoliei Sucevei stăpînirea peste numătoarele proprietăți, parte dăruite, parte cumpărate și parte schimbate cu altele: Vlădenii pe Siret cu mori, Sîrbii, Avereștii cu mori, Mihăieștii cu mori, Vereșecanii cu mori, Ungurenii, Jicovul de Jos, Prisaca lui Batin, viile din dealul Hîrlăului și șase sălașe de țigani²¹⁾. La 15 ianuarie 1465, îi dăruiește o prăsca²²⁾, iar la 11 aprilie 1465 întărește Mitropoliei din Suceava stăpînirea asupra satului Mihăiești²³⁾, cumpărat de mitropolitul Teoctist de la boierul Botompan cu 270 zloți turcești, la 12 septembrie 1464²⁴⁾.

Episcopia Romanului s-a învrednicit de danii mai însemnate din partea lui Ștefan cel Mare. Astfel, prin hrisovul său din 12 aprilie 1458, i-a dăruit două sate: Leuceșanii și Dragomireștii, cu tot venitul datorat domniei de locuitorii lor, cu veniturile de la moară și din vama de la podul de peste Moldova. Cu toate aceste danii, a mai hărăzit episcopului de Roman dreptul de a judeca „pe tot teritoriul din cuprinsul eparhiei“ și de a lua „gloabele“ cuvenite pentru judecări²⁵⁾. La 14 martie 1465, i-a adăugat satul Negoești, ai cărui locuitorii au fost de „cîntec dări și slujbe pentru domnie“ pe timp de cinci ani, având să fie judecați numai de episcopul de Roman sau de dregătorii lui²⁶⁾. În același an, la 15 decembrie, i-a întărit stăpînirea peste niște țigani dăruți Episcopiei de la Iași pîrcălăbul de Chilia²⁷⁾, iar la 15 octombrie 1488, i-a mai dăruit satele Negoești, jumătate din Gostilești, Ciorsăcești, Poiana pe Moldova și satul lui Botăș, cerînd în schimb să fie pomenit, cît timp va fi în viață, odată pe săptămînă, joi seara la paraclis și vineri la liturghie, iar după moarte venind seara la parastas și sîmbătă la liturghie²⁸⁾. În sfîrșit, la 31 august 1499, Ștefan dăruiește „Mitropoliei de jos dela Tîrgu Romanului“ satul Munteni-Scuteș, cumpărat cu 300 zloți tătărești și dat în mîinile „duhovnicescului chir Vnale episcopul“²⁹⁾.

Dar mai bogat înzestrată a fost Episcopia Rădăuților, poate și pentru faptul că era întemeiată chiar de Ștefan cel Mare³⁰⁾. La cîțiva ani după înființarea ei, prin hrisovul din 30 august 1479, evlaviosul Domn a scos pe

19. *Ibidem*, p. 411.

20. *Ibidem*, p. 423.

21. *Ibidem*, p. 7.

22. *Ibidem*, p. 87.

23. *Ibidem*, p. 89.

24. *Ibidem*, p. 83. Vezi și hrisovul de întărire din 26 August 1503 (*Ibidem*, II, p. 227).

25. *Ibidem*, I, p. 9-10. Această danie a fost întărită prin hrisovul din 4 aprilie 1498 cu arătarea că «vama din tîrguș Romanului, o va lua episcopul ce va fi la Mitropolie». (*Ibidem*, p. 341).

26. *Ibidem*, p. 94-95.

27. *Ibidem*, p. 91.

28. *Ibidem*, p. 354-7.

29. *Ibidem*, II, p. 132 cf. Pr. Scarlat Porcescu, *Episcopia Romanului în secolul XV*, București 1941, pp. 52.

30. Cf. N. Iorga, *Istoria Bisericii Romînești*, I, București 1928, pp. 95-7; D. Dan, *Cronica episcopiei de Rădăuți*, Viena 1912.

locuitorii satelor Rădăuți și Cotmani, de sub jurisdicția boierilor, starostilor, a șoltuzului, a pîrgarilor din Suceava și Siret, hotărînd ca ei să fie judecați numai de episcopul Ioanichie al Rădăuților și de urmașii lui, sau de vornicii lor³¹). Peste doi ani, la 23 august 1481, acordă scutire deplină acestor două sate, supunîndu-le în toate privințele episcopului de Rădăuți³²). Cu hrisovul domnesc din 15 martie 1490, Ștefan cel Mare hotărîncește întinderea Episcopiei Rădăuți, întărindu-i stăpînirea peste 44 sate, cu preoții lor, din ținutul Sucevei, date mînăstirii de aici de voevodul Alexandru cel Bun, și peste alte șase sate din ținutul Sucevei ale mînăstirii Putna, adăogînd ca „toate acestea să fie nestrămutate în veci, nici de către patriarh, nici de către mitropoliți, nici de către altcineva...”³³), și urmînd ca toate bisericile și toți preoții din cele 44 sate să fie supuși acestei Episcopii cu dajdia, cu plocoanele, cu toate gloabele și cu tot venitul bisericesc.

Așa dar, pe timpul domniei lui Ștefan cel Mare mitropolitul și episcopii moldoveni erau nu numai povățuitorii sufletești ai norodului creștinesc, ci și stăpînitori de sate și de moșii întinse. Cîrmuitorii turmei duhovnicești erau atotputernici, nu atît prin bisericasca lor dregătorie, cît mai ales prin scutirile de sarcini și îndatoriri dobîndite din partea dreptcredincioșilor Domni. Pe temeiul acestor scutiri, locuitorii satelor stăpînite de vlădici sau egumeni erau supuși oblăduirii lor proprii și ca atare dregătorii și slujbașii domnești, șoltuzii sau pîrgarii n-aveau dreptul să judece pe oamenii din satele stăpînite de Biserică, nici să ia gloabele, nici să strîngă dările de judecată. Mitropolitul, episcopii și stareții aveau doar ei singuri, în satele scutite, toată puterea de oblăduire și drepturile de stăpînire neturburată, pe care le avea însuși Domnul țării³⁴).

În ce privește viața călugărească din Moldova, în veacul al XV-lea ea se afla organizată în două feluri de mînăstiri, adică mînăstiri mari, zidite și înzestrate de Domni cu nenumărate bunuri, și mînăstiri mai mici, fără averi sau cu prea puține averi, zidite de diferiți credincioși dintre mireni sau din cinul bisericesc. Firește, între unele și altele, din punct de vedere canonic și al praxiilor de obște, nu era nici o deosebire. Viața oricărei mînăstiri, mare ori mică, domnească sau de rînd, bogată sau săracă, curgea lin în vechile jghia-buri ale tocmirilor și tipicurilor îndătinate, păzite și împlinite cu răbdare și tragere de inimă, fiindcă aceasta era o cheazăsie de mîntuire sufletească, atît pentru călugări, cît și pentru ctitori. Deci, în această privință, cele două feluri de mînăstiri nu se deosebeau prin nimic; deosebirea cea mare era cu totul alta: în timp ce mînăstirea „domnească” nu se putea vinde sau cumpăra, cea mică era bîntuită de nevoile și primejdiile unei averi obișnuite. Mînăstirile din tagma întîia nu aveau trebuință de întărire pentru stăpînirea averilor lor, pe cînd celelalte aveau nevoie de astfel de întăriri. În sfîrșit, mînăstirea domnească nu se putea vinde sau dărui, ca orice avere nemișcătoare, unui cleric sau mirean, pe cînd cealaltă nu era cruțată³⁵).

Vinderea și cumpărarea de mînăstiri pe timpul domniei lui Ștefan cel Mare se întîlnește în cîteva documente neîndoelnice. Astfel, prin cartea sa din 27 noiembrie 1460, întărește boierului Ivul Voinescu „dreaptă ocină satul anume

31. Bogdan, *op. cit.*, I, pp. 229-231.

32. *Ibidem*, pp. 256-7. Acest drept a fost întărit apoi de Ștefan cel Mare prin hrisovul său din 26 august 1503 (*Ibidem*, II pp. 224-6; cf. Academia R.P.R., *Documente privind istoria Romîniei*, veacul XVI, A. Moldova, vol. I (1501-1550), București 1953, pp. 32-3.

33. I. Bogdan, *op. cit.*, I, pp. 406-412.

34. Cf. I. Ursu, *op. cit.*, p. 402.

35. Vezi Bis. Ort. Rom., an. LXVII (1949), p. 65.

Voinești și mînăstirea ce a cumpărat... drept 50 zloți, ca să-i fie uric și cu tot venitul, oricît s-ar cuveni către acest sat și către această mînăstire³⁶).

Cu hrisovul său din 11 Iunie 1466, întărește mînăstirii Bistrița cumpărătura, pe care a făcut-o dela Șteful din Tamaș și anume „o mînăstire, din sus de Tamaș, unde a fost Marta călugărița... și cu tot venitul, ce să venia acei mînăstiri... crept 60 ughii tot bani gata³⁷).

Mar intilnim alte două asemenea vînzări, unde cumpărător este însuși Ștefan cel Mare, iar vînzători: un boier și o mînăstire. Astfel, prin actul din 16 martie 1490, Domnul Moldovei cumpără dela Bogdan Voitin și frații lui, cu 500 zloți tătărești, satul Voitin, unde era casa tatălui lor Hărman și a unchiului lor Iașco și unde era și mînăstirea lor și pe amîndouă le dăruiește ctitorii sale de la Putna³⁸).

Din cartea dată de Ștefăniță Vodă egumenului și călugărilor de la mînăstirea Tazlău, la 11 ianuarie 1519³⁹), aflăm că această ctitorie din 1496-7⁴⁰) a lui Ștefan cel Mare avea în stăpînirea sa două mînăstiri: una cu hramul Sf. Nicolae „unde a fost Huba“, cu sat, cu moară, cu săliște la Nichid și patru preoți, daruită de Alexandru cel Bun mînăstirii Bistrița⁴¹), de la care a fost cumpărată de Ștefan cel Mare cu 150 zloți tătărești și dăruită mînăstirii Tazlău. Cealaltă mînăstire era la Răcățian, în hotarul Horgeștilor, și a fost cumpărată de Ștefan cel Mare, cu 40 zloți, dela feciorul Petei Huhule și dăruită iarăși mînăstirii sale Tazlău⁴²).

Există multe la aceste vînzări, cumpărări și danii de mînăstiri în Moldova a căror cu abuzuri cu totul nou și anume pătrunderea unor idei de drept feudal din țările vecine, Polonia și Ungaria, potrivit cărora unele mînăstiri nu aveau dreptul de „trou cuceră“ și ca atare puteau fi vîndute și dăruite ca orice bun aparte, de căminuțele Bisericii nu îngăduiau asemenea lucruri. Era o abatere vădită dela dogma „amovlastici“, pe care o întîlnim în Țara Romînească, dela începutul meoaze, pe temelul căreia nici Domnul, nici vlădicii, nici boerii și nici ctitorii ctitorii, afară de soborul mînăstirii cu egumenul ales de acesta, nu aveau dreptul să se amestece în cîrmuirea și treburile mînăstirii, ori să hotărască asupra averilor ei⁴³).

Despre viața lăuntrică a mînăstirilor ni s-au păstrat prea puține știri din timpul domniei lui Ștefan cel Mare. Feluritele izvoare — hrisoavele de danii sau intărituri, precum sfintelor lăcașuri, și însemnările de pe cărțile de slujbe — sînt rare în amănunte. Numeroasele averi și venituri, hărăzite de milostivii Voievozi, le scuteau de griji și de nevoi, iar viețuitorii lor puteau să se îndeletnicească cu săvîrșirea sfintelor slujbe, cu scrierea de cărți bisericești, ori cu fabricarea de odoare prețioase. În fruntea obștei era egumenul ales de sobor, ale cărui drepturi de oblăduire peste satele stăpînite de mînăstire erau uneori precumpănitoare față de ale vlădicilor. Spre deosebire de celelalte mînăstiri, egumenul Bistriței, Teodor (1464-1490) și Grigorie (1491-1500), au fost arhimandriți.

36. M. Costăchescu, *Documente moldovenești dela Ștefan cel Mare*, Iași 1933, p. 12, cf. I. Bogdan, *op. cit.*, II, p. 12, suretul din 15 martie 1493.

37. M. Costăchescu, *op. cit.*, p. 66; cf. I. Bogdan, *op. cit.*, I, p. 425, documentul din 10 martie 1490 prin care Ștefan cel Mare întărește mînăstirii Putna stăpînirea peste mînăstirea de călugărițe dela Horodnic.

38. I. Bogdan, *op. cit.*, I, p. 430.

39. M. Costăchescu, *Documente dela Ștefăniță Voievod*, Iași 1943, p. 472, p. 108.

40. G. Balș, *op. cit.*, p. 68.

41. M. Costăchescu, *Documente moldovenești înainte de Ștefan cel Mare*, Iași 1931, pp. 311-2.

42. I. Bogdan, *op. cit.*, I, p. 403.

43. Vezi Bis. Ort. Rom., an. LXVII (1949), p. 71, 82-83.

DANII FĂCUTE BISERICILOR ȘI MÎNĂSTIRILOR MOLDOVENEȘTI

Ștefan cel Mare și-a dovedit evlavie și credința lui fierbinte prin zidiri de lăcașuri sfinte și prin înzestrarea lor cu felurite averi și scutiri. Pășind pe urmele înaintașilor săi, el a făcut mari jertfe pentru propășirea și întărirea mînăstirilor moldovenești. Intr-adevăr, niciunul dintre Domnii Țărilor Române n-a înălțat atîtea lăcașuri dumnezeiești ca Ștefan. Tradiția spune că, după fiecare luptă, el clădea ca mulțămîntă și pomenire a biruințelor sale o biserică sau o mînăstire, — lucru adevărat aproape întocmai de mărturiile istorice, — unele fiind zidite din temelie, altele numai preînnoite, ori adăogite. Aceste lăcașuri sfinte au dobîndit apoi numeroase danii, menite să ușureze traiul de obște al călugărilor, care la vreme de răgaz se vor îndeletnici cu învățătura ucenicilor, sau cu pravila rucodeliilor, dînd la iveală cărți de slujbă scrise și împodobite cu desăvîrșită iscusință, zugrăvind icoane și făurind odoare scumpe bisericești.

În urma numeroaselor danii primite, mînăstirile stăpîneau o bună parte din țară. Astfel, din cele 400 sate cunoscute în Moldova din documentele lui Ștefan cel Mare, cam o sută din ele erau în stăpînirea mînăstirilor ⁴⁴). Cele mai multe dobîndiseră dreptul să strîngă birurile din satele hărăzite lor, să împartă dreptatea și să se folosească de toate drepturile de muncă și podvodă pe care le avea Domnul. Pe lîngă aceasta, cele mai multe mînăstiri aveau scutiri de vamă pentru pește, bucate și mărfuri, luau dijmele de ceară sau de miere.

Încă din întîiul an de domnie, Ștefan cel Mare, prin hrisovul său din 8 septembrie 1457, a întărit mînăstirii Bistrița, ctitoria și gropnița bunicului său, toate daniile dobîndite, între care era și dreptul de a încasa dela toți negustorii străini și pămînteni venitul vămilor dela Tazlău și Bacău, precum și „pietrele de ceară“ din acest tîrg ⁴⁵). La 10 aprilie 1458, întărește călugărilor dela mînăstirea Bistrița stăpînirea peste balta Botnei cu toate iezerile și gîrlele pînă în dealul Zagornei și peste toate prisecile din hotarul lor, scutindu-i de dijma albinăritului ⁴⁶). Prin actul din 20 mai 1459, Ștefan cel Mare hotărăște ca ungurii din satul Lucăcești al mînăstirii Bistrița să plătească „dajdea episcopopească“ acestei mînăstiri, nu vreunui episcop, sau vreunei slugi domnești; dijma și pripasurile din hotarul mînăstirii să le încaseze călugării, iar oamenii din Lucăcești să fie judecați de egumenul Bistriței ⁴⁷),

În septembrie 1462, Ștefan dăruiește acestei mînăstiri satele Tătărăși, Mîndrești, Răspopa, Sterbine și Stăncești ⁴⁸), iar la 23 noiembrie 1499, îi dăruiește mai multe sate și vii la Hîrlău, „pentru mîntuirea sufletelor fiului său Alexandru și fiicei sale Ana ⁴⁹)“. În sfîrșit, la 22 martie 1500, îi mai dăruiește patru sate pe Bistrița, în schimbul altor cinci sate, două pe Siret și trei din sus de Bacău ⁵⁰).

Mînăstirea Moldovița dobîndește de la Ștefan cel Mare, mai întîi prin hrisovul din 12 august 1457, scutirea de orice dări și robote pentru două case ale ei din Suceava ⁵¹). La 31 august 1458, scutește pe locuitorii satului Borhinești de podvoade și posade. Prin hrisovul său din 12 martie 1488,

44. I. Ursu, *op. cit.*, p. 340.

45. I. Bogdan, *op. cit.*, pp. 3-4. Aceste drepturi sînt întărite și prin hrisovul din 23 aprilie 1460 (*Ibidem*, I, p. 3).

46. *Ibidem*, p. 8.

47. *Ibidem*, pp. 29-30.

48. M. Costăchescu, *Documente moldovenești dela Ștefan cel Mare*, p. 270.

49. I. Bogdan, *op. cit.*, II, pp. 152-6.

50. *Ibidem*, pp. 173-4.

51. *Ibidem*, I, p. 3.

Ștefan dăruiește Moldoviței jumătatea de jos a satului Zvorîștea pe Siret, îndatorînd pe călugări să-i facă, atît cît va fi în viață, luni seara paraclis și marți dimineața o liturghie, iar după moarte luni seara un parastas și marți dimineața o liturghie și pomenire odată pe an, la o zi anumită⁵²). La 15 noiembrie 1499, i-a întărit stăpînirea peste mai multe sate, dîndu-i și venitul vanii dela Moldovița⁵³). Cu un an înainte de moarte, la 26 august 1503, Ștefan a întărit acestei mînăstiri satele Provorotia și Oprișinți din ținutul Surcava⁵⁴).

Venitul mînăstire Neamț a dobîndit deasemenea de la Ștefan cel Mare însemnate scutiri de dijme și întăriri de danii hărăzite de domni înaintași. Astfel, la 11 februarie 1458, îi întărește stăpînirea peste satul Baloșești și moara de la Clampu⁵⁵); la 13 iulie 1463, o scutește de plata dijmei de miere⁵⁶), iar la 1 aprilie 1470, îi scutește de vamă trei care de pește⁵⁷). În același an, la 7 mai 1470, îi întărește stăpînirea peste prisaca lui Chiprian dela Botne, peste mînăstirea de la obirșia Vișnivețului și peste mai multe sate și sălașe de țigani⁵⁸). Prin hrisovul său din 9 mai 1482, întărește mînăstirii Neamț stăpînirea peste satele Dyvorenști, Buzății și Fîntînelele⁵⁹). La 17 mai 1500, îi dăruiește balta Crivato, iztul de sub Dubrovca și gîrla lui Chișcă⁶⁰), iar la 30 septembrie 1501, îi mai dăruiește satele Băiceni și Mogoșești, o prisacă la Bohotin și un moară de guscă pietre de ceară de la tîrgul Neamț, îndatorînd pe călugări să-i slujască pentru sănătatea lui și a soției sale Maria, în fiecare duminică o liturghie, iar după moarte în fiecare miercuri seara un parastas și joia o liturghie⁶¹).

Mînăstirea Pobratei — unde este înmormîntată mama lui Ștefan cel Mare, doamna Maria Olfca — dobîndeste prin hrisovul din 8 iunie 1458, întărirea stăpînirii sale peste satul și o moară pe Jijia⁶²), iar la 16 februarie 1459, întărește stăpînirea sa peste satele Pobratei și Oulcent, care (meau de această mînăstire, dobîndesc scutirea de a face podvonde cu carul și dreptul de a fi supuși numai judecării crumenului sau ornduitului acestuia⁶³). La cîteva luni după moartea mamei sale, adică la 9 iulie 1466, Ștefan întărește Pobratei „pentru mîntuirea sufletelor parinților și moșilor săi și al mamei sale Maria și pentru sănătatea lui, a soției sale Evdochia, a copiilor săi Alexandru și Olena, — printre alte drepturi — un moară veșnic de zece butii de vin pe an și două măji de pește⁶⁴”). Cu hrisovul său din 15 august 1471, scutește de vamă grîul și mierea, pe care mînăstirea le va trimite spre vînzare la Chilia și pentru peștele ce călugării vor aduce de acolo⁶⁵). La 30 martie 1500, Ștefan întărește Pobratei stăpînirea ei veche peste satele Verijani și Ciulinești⁶⁶).

52. *Ibidem*, p. 327-8.

53. *Ibidem*, II, pp. 142-3.

54. *Ibidem*, pp. 221-2; cf. Academia R. P. R., *Documente*, veac, XVI. Moldova, I, pp. 31-2.

55. I. Bogdan, *op. cit.*, I, p. 6.

56. *Ibidem*, pp. 75-76; cf. M. Costăchescu, *op. cit.*, pp. 45-46.

57. I. Bogdan, *op. cit.*, pp. 143-4.

58. *Ibidem*, pp. 144-5.

59. *Ibidem*, pp. 263-4.

60. *Ibidem*, II, pp. 169-171; cf. M. Costăchescu, *op. cit.*, pp. 230-2.

61. I. Bogdan, *op. cit.*, II, pp. 233-5; Academia R. P. R., *Documente*, veac XVI, Moldova, I, pp. 36-8.

62. I. Bogdan *op. cit.*, I, pp. 12-13.

63. *Ibidem*, p. 29.

64. *Ibidem*, pp. 105-8.

65. *Ibidem*, p. 158.

66. *Ibidem*, II, pp. 176-8.

Mînăstirea Voroneț, întemeiată de Ștefan cel Mare în anul 1488 ⁶⁷⁾, s-a bucurat de asemenea de o ocrotire deosebită. Aici ființa mai înainte o mînăstire de lemn, unde — după tradiție — se spune că ar fi viețuit acel sihastru Daniil. Pentru această obște au fost scutite de vamă, la 22 ianuarie 1472, două care ce vor merge odată pe an după pește la Chilia ⁶⁸⁾. Apoi, chiar în timpul cînd se ridica noua clădire, la 17 august 1488, evlaviosul ctitor îi dăruiește satele Stilbicani, Suha Mare, Ostra și Negrileasa, cumpărate de el de la Sandru cu 160 zloți tătărești ⁶⁹⁾, la care a mai adăogat, la 14 martie 1489, și satul Vlădeni, cu mori pe Siret, cumpărat cu 350 zloți de la nepoții lui Isaia logofătul; la 26 noiembrie 1490, satul Poiana de la Gura Homorului; iar la 20 noiembrie 1499, satul Mihăești și mai multe fălci cu vie în Hîrlău ⁷⁰⁾.

Mînăstirii Homorului îi întărește Ștefan cel Mare la 25 aprilie 1475, stăpînirea peste satele Dvorniceni, Stavceani, Glodeni, Părtești, Călugăreni pe Jijia, muntele Ostra cu o slatină, precum și locul de prisacă din cîmpul Zlătăroaei, care mai fusese confirmat prin hrisovul din 11 septembrie 1467 ⁷¹⁾.

O altă ctitorie a lui Ștefan cel Mare, care s-a bucurat de numeroase danii este mînăstirea Tazlău, căreia la 1 februarie 1481 îi hărăzește satele Borilești și Dragotești. La 12 Martie 1481, îi adaugă satul Ursești, cumpărat cu 200 zloți tătărești, iar peste zece ani, adică la 16 ianuarie 1491, îi dăruiește o poiană la Micești, o braniște și satul Flocești. Tot în acest an, la 20 aprilie 1491, îi mai dăruiește trei sate pe Bistrița, iar la 15 octombrie, jumătatea de sus a satului Oarbicului, cumpărată cu 100 zloți tătărești ⁷²⁾.

La Dobrovăț, către sfîrșitul veacului al XV-lea, erau două mînăsi iri: una cu hramul Schimbarea la față, căreia Ștefan cel Mare îi dăruiește la 29 noiembrie 1499 trei sate pe rîul Dobrovățului ⁷³⁾, și alta cu hramul Pogorîrea Sfîntului Duh, căreia la 6 octombrie 1503, voevodul ctitor îi dăruiește satele Fetești, Alexești, Munteni, Costiceni și Ostroveni, cumpărate cu însemnata sumă de 4.500 de zloți ⁷⁴⁾.

Însă mînăstirea față de care Ștefan cel Mare a arătat o deosebită purtare de grijă este ctitoria sa de la Putna. Fiind sortită să slujească drept gropniță pentru el și familia sa, această mînăstire a dobîndit scutiri și danii, care au făcut din ea cea mai bogată și mai bine înstărită mînăstire din Moldova ⁷⁵⁾. Cum era ctitorie nouă, ea trebuia înzestrată cu venituri și averi, ca să poată sta în rînd cu celelalte mînăstiri domnești mai vechi.

Astfel după cucerirea Chilie, în anul 1465, Ștefan se hotărî să mulțumească lui Dumnezeu, dătătorul biruinței, prin clădirea unei mînăstiri, care să întreacă pe toate cele ce împodobeau pămîntul Moldovei. Îndemnul acesta va fi purces, de bună seamă, și de la ruda sa, mitropolitul Teoctist. Zidirea mînăstirii se începu în vara anului 1466, iar după trei ani, în ziua de 3 septembrie 1469, se săvîrși sfințirea cu mare alaiu.

Curînd după punerea temeliei, la 15 septembrie 1466, Ștefan cel Mare cumpără cu 200 zloți satul Jicovul de sus, pe care-l dăruiește, „cu binecuvîn-

67. Fr. A. Wickenhauser, *Geschichte der Klöster Woronetz und Putna*, Czernowitz, 1886.

68. I. Bogdan, *op. cit.*, I, p. 166.

69. *Ibidem*, pp. 350-2.

70. *Ibidem*, pp. 376-8, 435-7, pp. 146-8.

71. *Ibidem*, I, pp. 34, 203, 121.

72. *Ibidem*, pp. 248-9, 450-3, 463-4, 472-3.

73. *Ibidem*, II, pp. 161-3.

74. *Ibidem*, pp. 238-241, cf. M. Costăchescu, *op. cit.*, pp. 259-264; Academia R. P. R., *Documente*., veac. XVI, Moldova, I, pp. 40-42.

75. Cf. D. Dan, *Mînăstirea și comuna Putna*, București 1905.

tarea mitropolitului Teoctist și a episcopului Tarasie de Roman“, mînăstirii Putna ⁷⁶). După tîrnosire, la 28 Mai 1470, îi dăruiește o vie de nouă fălci în hotarul Hîrlăului ⁷⁷). La 10 septembrie 1471, îi dăruiește satul Bălcăuți, iar la 25 aprilie 1472, satul Ostrița, și un loc de moară pe Prut, cumpărat cu 200 zloți ⁷⁸). Prin hrisovul din 3 septembrie 1473, mînăstirea dobîndește morile de pe Siret, la 15 martie 1488, Ștefan cel Mare îi dăruiește jumătate din Vicșanii de pe Suceava, iar la 3 aprilie 1488, îi face danie satul domnesc Cozminul, pietrele de ceară din tîrgul Siret, morile domnești de pe Siret și vama cea mică a Sucevei ⁷⁹). Tot în acest an, la 6 aprilie, îi hărăzește satul Greci de lîngă Siret ⁸⁰). Cu hrisovul din 15 martie 1490, Ștefan cel Mare întărește mînăstirii Putna, cu învoirea mitropolitului Gheorghe, stăpînirea peste zece sate, adăogîndu-i, cu învoirea episcopului Ioanichie al Rădăuților, alte șase sate din ținutul Suceava, hotărînd totodată ca dajdia și venitul preoților din aceste sate să-l încaseze mînăstirea. A doua zi, Putna mai primește ca danii satul Mascatești, cu mînăstirea și cu morile de pe Suceava, prisaca dela Bohotin, cu satele Chișcăuți și Voitin ⁸¹). Prin hrisovul din 17 martie 1490, mînăstirea dobîndește scutirea de vamă pentru trei care ce vor merge după pește de două ori pe an. La 24 noiembrie 1492, ctitorul îi mai dăruiește satul Știubeiu ⁸²), iar la 14 decembrie 1501, satele Sinești și Onicicani, în ținutul Cîrligăturii ⁸³). Cu doi ani înainte de moarte, la 2 iulie 1502, Ștefan cel Mare dăruiește Putnei un mare număr de sate, siliști, iezere, gîrle și mori, cumpărate de el în acest scop ⁸⁴). În același an, la 17 noiembrie, cu învoirea vlădicilor țării, el mai hotărăște ca toți preoții din satele mînăstirii să plătească egumenului darea cuvenită mitropolitului și să fie judecați de egumen, iar nu de „dregătorii vlădicești“. Tot cu acest prilej îi mai dăruiește 150 drobi de sare pe an din ocna de la Trotuș, precum și braniștea din jurul mînăstirii ⁸⁵). Hrisovul lui Ștefan din 2 februarie 1503, care cuprinde întărirea tuturor daniilor hărăzite pînă atunci, dovedește marea avuție aflată în stăpînirea mînăstirii Putna, între care se numără 24 sate dăruite numai de ctitorul ei ⁸⁶).

Toate aceste nenumărate danii făcute de Ștefan cel Mare sfintelor lăcașuri de închinare, scutirile și privilegiile acordate, dovedesc sprijinul neprecupețit pe care marele Domn a înțeles să-l dea Bisericii. Deaceia, se poate spune pe drept cuvînt că „în timpul domniei lui, Biserica (Ortodoxă n. r.) din Moldova își întregeste organizarea feudală“ ⁸⁷), — singura pe care, în condițiile istorice obiective ale epocii, și-o putea da.

76. I. Bogdan, *op. cit.*, p. 111-112.

77. *Ibidem*, pp. 149-150.

78. *Ibidem*, pp. 159, 169-172.

79. *Ibidem*, pp. 181-2, 331-2, 333-5.

80. *Ibidem*, pp. 347-9.

81. *Ibidem*, pp. 419-424, 425-8, 429, 431.

82. *Ibidem*, pp. 509-511.

83. *Ibidem*, II, pp. 183-5, cf. Academia R. P. R., *Documente*, veac XVI, Moldova, I, pp. 2-4.

84. M. Costăchescu, *op. cit.*, pp. 245-9; Academia R. P. R., *Documente*, veac XVI, Moldova, I, pp. 24-8.

85. I. Bogdan, *op. cit.*, pp. 209-211, Academia R. P. R., *Documente*, veac XVI, Moldova, I, pp. 27-8.

86. I. Bogdan, *op. cit.*, pp. 214-7, cf. Academia R. P. R., *Documente*, veac XVI, Moldova I, pp. 34.

87. Acad. Mihail Roller, *op. cit.*, p. 128.

CTITOR DE LĂCAȘURI SFINTE

Pe lângă sprijinul pe care l-a acordat Bisericii moldovene, în desăvârșirea organizării și înăvuirii ei, Ștefan cel Mare mai este și ctitorul a zeci și zeci de lăcașuri de închinare, zidite sau refăcute de el, precum și creatorul unui stil original în arhitectura noastră veche. Amintirea acestei bogate activități ctitoricești sporește și mai mult evlavia cu care Biserica noastră Ortodoxă îi cinstește amintirea și îi pomenește faptele.

*

Primele lăcașuri de închinare la români — și cele mai numeroase — vor fi fost durate din lemn, materialul cel mai răspândit, mai la îndemîna meșterilor și mai ușor la lucrat.

Pentru uneltele casnice și pentru case și ograda lui, orice țăran și astăzi este meșter. Pentru clădiri mai pretențioase, ca arhitectură, ca împărțire și folosință — cum este o biserică — un meșter mai iscusit, dintre acești țărani, ajunge călăuzitorul unui mănuchi de meșteri mai mici, pe care îi conduce și cu care se sfătuește, devenind astfel arhitectul anonim și modest, care înalță locașul de închinare lui Dumnezeu.

Așa s-au petrecut lucrurile în obștea satelor noastre în toate timpurile, așa se petrec și astăzi; așa a fost și în timpul lui Ștefan cel Mare, în ce privește construcția bisericilor de lemn.

Altfel se petrec însă lucrurile cu bisericile de piatră și cele de zid, a căror construcție cere mai multă grijă și al căror material trebuie legat cu multă chibzuință și după principii mai complicate. Aceste principii se învață mai greu, ele cer răbdare și timp, dar mai ales mediul prielnic pentru aplicarea și dezvoltarea lor.

Construcția unei biserici de piatră înainte de Ștefan cel Mare era o problemă grea, din pricina lipsei de meșteri, pe de o parte, iar pe de alta din lipsa unei tradiții mai vechi, care să-și fi putut fixa rădăcinile și în aceste locuri. Deaceia bisericile, înainte de acest mare Domn al Moldovei, sînt așa de puține și lipsite de un stil propriu. Astfel, de pildă, biserica din Rădăuți, înălțată de Bogdan I, întemeietorul Moldovei, cu plan romanic în formă de navă, prezintă despărțituri interioare, după tipicul bizantin, iar biserica Sinteii Treimi din Siret, de formă bizantină, prezintă caractere sîrbești și ceva influențe apusene. La acestea s-ar mai putea adăuga biserica Sfîntul Ioan din Siret, zidită de Petru Mușat, dar transformată în secolul al XVII⁸⁸). Constrînși, prin urmare, să ne mărginim numai la aceste două, trebuie să constatăm că nu se poate trage nicio concluzie asupra stilului arhitectural al bisericilor dinainte de epoca lui Ștefan cel Mare.

Ca să ne dăm seama de greutatea acestui început, în ce privește stilul bisericilor din timpul lui Ștefan cel Mare, trebuie să avem în vedere și împrejurările politice în care el a luat tronul Moldovei și condițiile în care s-a dezvoltat după aceea statul Moldovei, atît pe plan intern cît și pe plan extern.

Dacă ținem seama că prima biserică ridicată de Ștefan, biserica Sfîntul Gheorghe din Baia, datează din 1467, iar el s-a urcat pe tron în 1457, înseamnă că în primii zece ani ai domniei sale, Ștefan cel Mare a trebuit să se ocupe, în primul rînd, de organizarea internă a statului și de stabilirea unor legături de bună vecinătate cu țările vecine, — sarcini impuse de creșterea nestăvilită a puterii otomane, în marșul ei spre apusul Europei.

88. G. Balș, *Bisericile lui Ștefan cel Mare*, București, 1925, pp. 15-16.

În planul de „așezare“ a țării, Voevodului Ștefan nu i-a lipsit însă nici preocuparea de a ridica lăcașuri de închinare, astfel încît, după dibuiri și cercetări, apar primele construcții bine încheiate, care dau pecetea timpului și marchează începutul unei perioade noi în arhitectura bisericească a Moldovei.

ARHITECTURA BISERICILOR LUI ȘTEFAN CEL MARE

Primele biserici ale lui Ștefan cel Mare sînt mai simple, mai scunde și mai reduse ca lungime, în vreme ce acelea zidite către sfîrșitul vieții lui sînt mai înalte și prin adăugirea unei camere intermediare, între naos și pronaos, — camera mormintelor — mai lungi. De la acestea din urmă se vor inspira urmașii lui Ștefan cel Mare, realizînd o seamă de biserici de proporții mult mai mari.

Meșterii lor au ținut seama însă și de climatul țării și au creat acoperișul cu pante repezi și cu strașină largă, pentru ca apele ploilor și zăpezilor să nu stea pe acoperiș și să cadă cît mai departe de fundații, iar greutatea zăpezilor să nu apese prea mult timp asupra construcției, în iernile aspre și de lungă durată, care sînt obișnuite în părțile acestea.

S-ar părea deci, că începutul acesta ar limita stilul bisericilor lui Ștefan, la un tip sau două tipuri simple și destul de sfioase. Analizînd lucrul mai de aproape, vom constata însă că în mai puțin de treizeci de ani se fixează un stil al bisericilor, care poate fi numit fără greș stilul lui Ștefan cel Mare. Stilul acesta a ieșit din nevoile cultului ortodox, care a ținut seamă de stilul bizantin, dar care a împrumutat elemente ale stilului gotic, prin mijlocirea meșterilor veniți din Polonia și din Transilvania.

Pe lîngă aceste două elemente de bază ale stilului, care dau prin interpretarea geniului meșterilor și prin gustul ctitorului, stilul moldovenesc, vom putea desprinde și unele elemente secundare, care stau în legătură cu arta armeană și cu cea orientală.

Luete pe rînd și analizate în amănunt, iată elementele care stau la baza stilului moldovenesc;

a) *Arta bizantină*, care a dat absidele laterale și absida altarului, din care rezultă planul triconc sau planul treflat.

b) *Arta gotică*, primită prin Polonia și Transilvania, care a dat înălțime mai mare bisericilor și contraforții exteriori (romanici sau gotici.)

Din interpretarea și îmbinarea principiilor acestor două arte, prin meșterii locali sau străini, impuse în bună parte de gustul ctitorului, au ieșit bisericile moldovenești ridicate pe plan bizantin, după principii gotice⁸⁹).

c) *Arta armeană*. — Împrăștierea Armenilor în Europa, după pustiirile și masacrele la care au fost supuși de turci în secolul al XIV-lea, a dus la răspîndirea meșterilor artei armene, în diferitele centre ale Europei și, odată cu ei, și a meșteșugului, a artei cioplirii în piatră. Lăcașurile de închinare erau construite în piatră, în patria lor de origină, în Armenia, și fiindcă acest material era destul de abundent acolo, se alegea piatra colorată, pentru ca lăcașul să impună din depărtare credinciosului și prin haina lui exeterioară. Asupra acestui material s-a oprit geniul artistului și l-a supus mlădierii, realizînd acele rozete și acele neîntrecute capitele în stalactite, pe care le aflăm — la cîtiva ani după moartea lui Ștefan cel Mare — în biserica lui Neagoe de la Curtea de Argeș.

. 89. *Ibidem*, pp. 12-13.

În construcția bisericilor moldovenești de care ne ocupăm arcurile piezișe de la baza turlei naosului, care formează o caracteristică a stilului moldovenesc, sînt de origină armeană.

d) *Arta orientală*, — din care derivă arta persană, arta arabă și arta otomană, — a dat prea puține elemente ca să poată impune o caracteristică. Ea nu a ajuns la noi direct, ci prin mijlocirea și interpretarea măștrilor europeni.

Acoperișul bisericii stă în legătură cu arhitectura ei, cu materialul din care este alcătuit și cu climatul schimbăcios în care se află aceste construcții. El apare în mai multe planuri și marchează fiecare element arhitectural, oînd prin jocul de linii și planuri, un ansamblu plăcut, la care ajută în chip deosebit pitorescul locurilor înconjurătoare.

Acoperișul turlei Pantocratorului, de forma unei pălării ascuțite, cu margini largi și cu vârful sub crucca de deasupra acestei turle, domină construcția.

Patul turlei, de formă stelată sau pătrată, își are și el acoperișul deosebit, în forma unor sprîncene, care înconjură baza turlei și care nu au nicio legătură cu acoperișul mai scund al altarului și cu al restului bisericii, a cărui coamă se înalță mult deasupra bazei.

Cînd biserica are sîni, atunci și aceștia au acoperișul lor deosebit, legat de acela al altarului și al pronaosului, prin poale care se întîlnesc, formînd niște albiu firești, ce ajută la îndepărtarea apelor.

O unitate aparte o formează acoperișul pronaosului, care cuprinde și o parte din naos și care, legat de acela al sînilor, precum am văzut, alcătuește un tot care amintește configurația geografică a înălțimilor naturale, cu coamă, vîrfuri și văi.

Materialul din care este alcătuit acoperișul este șindrila, care a existat întotdeauna din abundență, în Moldova.

Materialul de construcție este piatra de rîu, și cărămida pentru ziduri, iar pentru colțuri și acoperișul contraforturilor piatra cioplită.

Decorația exterioară. În țările cu piatră colorată, problema împodobirii exteriorului se rezolva de la sine, prin jocul de culori pe care îl dădea acest material durabil și plăcut la înfățișare, mai ales cînd, prin cioplirea și lustruirea blocurilor de piatră, acest joc de culori, ajutat de lumina soarelui, înfățișa o gamă întregă, de un efect măreț.

În cazul bisericilor lui Ștefan cel Mare, jocul de culori a fost realizat prin piatra albă sau vînată de calcar și gresie, iar piatra colorată a fost înlocuită prin discurile smălțuite și colorate, împodobite cu figuri care înfrumusează partea superioară a zidurilor.

La acestea se adaugă efectele ce le dau diferențele de planuri, dintre firide și marginile lor, care sînt împodobite cîteodată cu cărămizi smălțuite și colorate. În alte cazuri, decorația exterioară este completată cu unul sau două rînduri de ocnite, așezate deasupra firidelor lungi.

Plăcile de piatră cioplită, care îmbracă și acoperă contraforturile bisericilor lui Ștefan cel Mare, alternanța dintre rîndurile de piatră și cele de cărămidă, cadrele de piatră ale ușilor și ferestrelor, terminate în arc frînt sau tăiate de baghete în relief, șanțulețele (canalurile) dintre aceste baghete, sculpturile dela bazele lor, — toate întregesc decorația exterioară și dau variație ansamblului.

În ce privește ansamblul construcției, acesta este realizat în întregime din piatră și cărămidă, prin punerea în practică a principiului bizantin de a avea un tot din același material, de unde derivă înlocuirea grindei prin arc și a suprafețelor plane, prin bolți și calote.

Pentru întregirea celor arătate mai sus, vom rezuma clasificarea făcută de autorul studiului asupra bisericilor lui Ștefan cel Mare, — G. Balș, — care împarte în cinci clase bisericile respective, după caracteristicile generale, care în mare măsură răspund și cronologic acestei clasificări.

I. *Biserici cu turlă și sînuri laterale exterioare*; Pătrăuți și Milișăuți (1487); Sfîntul Ilie și Voroneț (1488).

II. *Biserici cu turlă, sînuri laterale exterioare, pronaosul supralărgit și discuri smălțuite cu figuri*: Vaslui (1490), Bacău (1491), Hîrlău (1492) Sfîntul Nicolae din Iași (1492-93), Sfîntul Nicolae din Dorohoi (1495), Popăuți (1496).

III. *Biserici fără turlă, fără sînuri exterioare, laterale cu arcuri dublouri, arcade oarbe interioare, pronaos cu două bolți, discuri smălțuite simple*: Borzești (1493-94), Războeni (1496), Fiața (1497-99).

IV. *Biserici fără turlă, fără sînuri, cu colonate în naos, pronaosul boltit, cu o culcă mică*: Arbora (1502), construită de Luca Arbore, Reusenii (1502-1504), construită în locul unde Bogdan, tată lui Ștefan a fost ucis de Petru Aron, în timpul unei nunți, Dobrovăț (1504).

V. *Biserici cu bolți cilindrice, cu arcuri dublouri de caracter românesc*: Dolhești (înainte de 1481), Bălinești (1499), Volovăț (1502).

La acestea se mai adaugă biserica din Baia (1467), mînăstirea din Putna, transformată în secolul al XVII-lea, biserica din Rîmnicul Sărat (1484), biserica din Vad (Transilvania) și alte cîteva nesigure, atingînd numărul de aproape 30 de biserici ridicate de Ștefan.

PICTURA BISERICILOR LUI ȘTEFAN CEL MARE

Epoca lui Ștefan cel Mare a fost o epocă de construcții în vreme ce aceea a lui Petru Rareș a fost epoca picturii murale, care nu se mărginește numai la împodobirea pereților interioari, ci se revărsă cu toată vigoarea și asupra zidurilor exterioare⁹¹).

Preocupat de problema construcțiilor — și probabil din lipsă de meșteri pricepuți în ale picturii — Ștefan cel Mare n-a putut zugrăvi toate bisericile construite de el, din care pricină, o parte au fost zugrăvite după construirea lor, altă parte către sfîrșitul vieții sale, unele abia după moartea lui, sub Bogdan și sub Petru Rareș, sau cu mult mai tîrziu, iar altele au rămas nezugrăvite. Nu intră în planul acestor rînduri o cercetare de amănunt, dar o sumară trecere în revistă a celor pictate de Ștefan este totuși necesară.

Cercetătorii din trecutul apropiat și-au spus părerile lor în această chestiune, bizuiți pe impresii, pe unele date și pe cercetări iconografice. Un studiu de adîncime, care să se rezime pe cercetări, analize și sondagii de amănunt, lipsește în momentul de față, încît suntem nevoiți să trecem în revistă bisericile pictate în timpul lui Ștefan cel Mare, oprindu-ne acolo unde este cazul și trăgînd concluzii și din alte considerente decît din acelea care au stat la baza cercetărilor de pînă acum.

În ordinea vechimei lor, bisericile lui Ștefan cel Mare și acelea din vremea lui, care au încă picturi, sunt următoarele: Dolhești, Pătrăuți, Milișăuți (Bădăuți), distrusă în războiul din 1916, Sfîntul Ilie, Voroneț, Sfîntul Gheorghe din Hîrlău, Sfîntul Nicolae din Dorohoi, Popăuți, biserica mare a Neamțului, Dobrovăț, paraclisul din clopotnița mînăstirii Bistrița, la care se poate adăuga Arbora, ctitorie a lui Luca Arbore și Bălineștii, ctitorie a lui Ion Tăutu.

Între picturile care datează aproape sigur din timpul cînd bisericile au fost construite, sau cel puțin din timpul lui Ștefan cel Mare, sînt următoarele: cele

91. P. Henry, *Les Églises de la Moldovie du Nord*, Paris, 1830, p. 159.

dela Sfântul Ilie, cele ce existau pînă în 1916 la Milișăuți, cele din altarul și naosul de la Voroneț, cele dela Sfântul Nicolae din Dorohoi, cele dela Sfântul Gheorghe din Hirău, cele dela paraclisul mînăstirii din Bistrița, cele de la Bălineștii logofătului Tăutu, la care se adaugă picturile altarului bisericii din Rădăuți ⁹²).

Discuțiile purtate asupra subiectelor și asupra apropierii dintre temele zugrăvite la aceste biserici și la diferite altele din Sudul Dunării, sau chiar la biserica Domnească din Curtea de Argeș, au dus la concluzia că aceste picturi sînt foarte înrudite între ele și, ca urmare, meșterul sau meșterii zugrăvi au venit din aceste părți, sau au învățat meșteșugul zugrăvirii în acele părți. P. Henry arată că subiecte ca „Ducerea crucii” și „Prinderea lui Iisus” dela Voroneț sînt aidoma cu cele dela Biserica Domnească din Curtea de Argeș, care la rîndul lor seamănă foarte bine cu acelea de la bisericile din Muntele Athos, de la Graicanita și din alte biserici ⁹³).

De aci s-a tras concluzia, firească de altfel, că meșterii au venit sau au învățat la școlile din Sud.

Nu s-a stăruit îndeajuns asupra unor evenimente și fapte care în chip logic trebuia să ducă la deslegarea problemei în sensul că meșterii zugrăvi puteau să vină din Țăra Românească, unde, după uciderea tatălui său, Ștefan cel Mare și-a găsit o vreme adăpost la Vlad Țepeș, cu al cărui ajutor își capătă și tronul uzurpat de Petru Aron. În timpul adăpostirii sale la curtea lui Vlad Țepeș, Ștefan va fi avut prilejul să cerceteze și să cunoască de aproape pictura bisericii Basarabilor din Curtea de Argeș, — „Biserica Domnească” — ai cărei zugrăvi vor fi lăsat ucenici și urmași, care să le ducă mai departe arta și numele lor de meșteri ai zugrăvelii bisericesti. În al doilea rînd, Ștefan cel Mare a influențat — și într-o mare măsură a și dominat politica țării vecine — în ale cărei rosturi s-a și amestecat, care mai la urmă se căsătorește cu Maria, fiica lui Radu cel Frumos, Domnul Țării Românești.

În aceste condițiuni este ușor de presupus că meșterii zugrăvi din Muntenia erau bineveniți și primiți de Ștefan cel Mare, care avea atîta nevoie de ei. Iată deci că nu a trebuit să-și caute meșteri zugrăvi prin locurile din Sudul Dunării, cum s-a presupus, cu atît mai mult cu cît vecinătatea nemijlocită între cele două țări înlesnea trecerea dintr-o parte în alta, limba vorbită era aceeași și înțelegerea era mult mai ușoară.

Ar mai fi de adăugat ipoteza profesorului N. Iorga, după care numele de Oltea al mamei lui Ștefan cel Mare, soră cu un Vlaicu, ar fi un indiciu puternic al coborîrii ei din Basarabi și, deci, al înrudirii lui Ștefan cu familia domnitoare a Țării Românești.

Se mai pomenește și un nume al unui zugrav grec Gheorghe din Trikala înmormîntat în biserica Sfântul Gheorghe din Hirău, mort la 10 ianuarie 1530 ⁹⁴). Inscriptiile grecești, care însoțeau subiecte zugrăvite la biserica din Milișăuți, au făcut să se presupună că acest Gheorghe din Trikala ar fi zugravul bisericii.

În ce privește pe meșterii în piatră, Ștefan cel Mare a avut un asemenea meșter iscusit în acel „mistr Ian”, ceh sau rutean de neam, care își lasă numele pe lespeda de pe mormîntul lui Bogdan întîiul, în biserica de la Rădăuți ⁹⁵).

92. G. Balș, *op. cit.*, pp. 245 și urm.; P. Henry, *op. cit.*, pp. 160-176.

93. *Ibidem*, p. 172.

94. G. Balș, *op. cit.*, p. 270; N. Iorga, *Inscriptii I*, p. 6, nr. 7; St. Meșter, *Zugravii bisericilor românești* (Anuarul Comisiunii Monumentelor istorice, secția Transilvania) 1926-1928), Cluj 1928, p. 38.

95. G. Balș, *op. cit.*, p. 240.

Artele minore. Vestmintele, perdelele, aerele, epitafele din stofe de preț, cu chipuri de sfinți cusute în fir de aur și unele bătute cu perle, arată proveniența lor de la atelierele care lucrau la Bizanț și în Orientul apropiat, pentru lumea ortodoxă.

Un triptic de email pe fond colorat, împodobit cu filigran fin, de proveniență și factură rusească, dovedește, pe lângă legăturile familiare și politice cu Rusia, și legăturile de ordin cultural și artistic, pe care Ștefan cel Mare le-a avut în aceste părți.

Miniatura. Școala de miniaturiști de la Neamț, al cărei reprezentant strălucit este Gavriil Uricovici, — după unii însuși Grigore Țamblac — de la care se păstrează la muzeele străine, exemplare minunate ale artei miniaturistice, a dat o serie de cărți împodobite cu miniaturi strălucite. Între acestea, un exemplar este Evangheliarul din 1429, aflat astăzi la muzeul din Oxford.

Focarul de cultură de la Neamț a dat roade și în noua ctitorie a lui Ștefan cel Mare de la Putna, căci aici s-a continuat școala lui Gavriil. Un evangheliar, lucrat aici de *Paladie monahul*, în 1488, și un altul din 1502, împodobit de *Spiridon ieromonahul*, se află și astăzi la mănăstirea Putna.

Un altul a fost împodobit tot aici, în 1502, de *Filip ieromonahul*, pentru mănăstirea Zografu din Muutele Athos, înzestrată de Ștefan cel Mare. În același an, *Nicodim* împodobește și el un Evangheliar.

Școala de miniaturiști a durat multă vreme la Putna, căci la 1865 călugărul Ghervasie împodobește un Evangheliar cerut de Istratie Dabija, pentru ctitoria sa, mănăstirea Cașin ⁹⁶).

Pietrele de mormânt. Ar mai fi de adăugat împodobirile de pe pietrele de mormânt, puse de Ștefan cel Mare pe mormintele tuturor înaintașilor săi, avînd grijă să-și facă și pentru sine una. Aceasta a rămas fără data morții pe ea, dată cusută cu fir pe acoperămîntul de velur al acestei pietre, de soția sa Maria, fiica lui Radu cel Frumos.

În general aceste pietre de mormânt, puse de Ștefan cel Mare și după el și de alții în ctitoriile lor, cum sînt acelea de la Arbora, ctitoria lui Luca Arbore, și cele de la Bălinești, a logofătului Ion Tăutu, se prezintă astfel: cîmpul din mijloc este împodobit cu un ornament vegetal de origine romanică sau orientală, de facturi deosebite. În jurul acestui cîmp și de obicei în relief, este săpată inscripția încadrată în două margini, deasemenea în relief. După ea urmează o bandă ornamentală, de jur împrejurul inscripției, care fie că reproduce în mic ceva din motivul vegetal al cîmpului, fie că este un ornament alcătuit din linii împletite, fie că reproduce un motiv străin de cele de pe piatră. Cîteodată această bandă ornamentală lipsește, cum se întîmplă cu piatra Mariei, a treia soție a lui Ștefan cel Mare, fiica lui Radu cel Frumos.

În afară de această împodobire cu motive vegetale pe unele pietre întîlnim și motive deosebite. Între acestea este și capul de zimbru, deasupra unui coif, pe care îl întîlnim pe piatra de mormânt de la Putna a celor doi fii ai lui Ștefan cel Mare: Bogdan (mort la 26 iulie 1479) și Petru (mort la 21 noiembrie la 1480).

Același motiv se întîlnește pe o stemă de piatră din 1476, pe altă stemă, tot de piatră, a lui Alexandru Lăpușeanu, de pe turnul bisericii Sfîntul Dumitru din Suceava și pe o pecete a lui Petru Șchiopul ⁹⁷).

*

96. Victor Brătulescu, *Miniaturi și manuscrise din Muzeul de artă religioasă*, București, 1939, p. 116.

97. G. Balș, *op. cit.*, pp. 228-229, 275.

Pe lângă activitatea de mai sus, Ștefan cel Mare a dat impuls și altor manifestări culturale și artistice legate de viața religioasă și de viața de toate zilele. Pe drept cuvânt se poate spune despre el că a fost și un viteaz apărător al patriei sale împotriva păgînilor turci, dar și un mare sprijinitor al Bisericii Ortodoxe din Moldova, căreia i-a ajutat să-și desăvîrșească organizarea, i-a dăruit numeroase danii, i-a ridicat multe locașuri de închinare, creînd un stil arhitectonic specific, și i-a dat puțința să desfășoare o bogată activitate culturală și artistică, în limitele impuse de condițiile vremii sale.

II. APĂRĂTOR AL ORTODOXIEI

Pe lângă cele arătate mai sus, mai există și alte temeuri care îndreptățesc însușirea cu care clericii și credincioșii Bisericii Ortodoxe române, — alături de în'regul nostru popor — participă la pioasa pomenire a marelui Voevod moldovean, plecîndu-și frunțile înaintea amînirii sale. Toți fiii credincioși ai Sfintei noastre Biserici nu au uitat și nu vor uita niciodată că Ștefan cel Mare a fost un dîrz și neînfricat apărător al întregii Ortodoxii, — crunt lovită în vremea aceea și de căderea Constantinopolului sub stăpînire turcească, dar și de asalturile neîncetate date de papii de la Roma, pentru aducerea Bisericii Răsăritene sub ascultarea lor.

Ținînd seama de condițiile epocii respective, se poate spune, fără teama de a greși, că lupta pentru păzirea și întărirea Ortodoxiei reprezenta o împotrivire dreaptă și legitimă față de tendințele cötropitoare ale Romei papale, mai primejdioase pentru existența națională a popoarelor din răsăritul Europei, decît însuși robia otomană. Și după tristul și durerosul eveniment de la 1453, de-alungul celei de a doua jumătăți a veacului al XV-lea, doi conducători de state din aceas'ă parte a continentului s-au ridicat cu fermitate în apărarea Ortodoxiei, luptînd nu numai împotriva tendințelor de prozelitism ale papalității, ci și împotriva oștirilor cötropitoare ale sultanilor turci. Aceștia au fost cele mai reprezentative figuri ale epocii lor, creatori ai unor state centralizate, eroi glorificați și neuitați de-alungul veacurilor de popoarele lor: Marele cneaz Ivan al III-lea al Moscovei și Ștefan cel Mare, voevodul Moldovei. Amîndoi și-au închinat strădani le apărării independenței popoarelor lor; amîndoi au luptat pentru a duce mai departe moștenirea culturală și religioasă a Bizanțului, prăbușit sub iureșul năvalnic al armatelor turcești.

Pentru ceea ce reprezentaseră altădată și pentru ceea ce simbolizau încă împărații bizantini, în ochii întregii lumi ortodoxe, ca și pentru a-și legitima — potrivit concepțiilor vremii lor — dreptul la titlurile pe care le avuseseră împărații bizantini și pe care și Ivan și Ștefan le dobîndeau acum prin vrednicia și înțelepciunea lor, — amîndoi au căutat să intre în legături de rudenie cu familiile imperiale ale Bizanțului.

Și nu era aceasta o simplă vanitate omenească: era, dimpotrivă, un omagiu adus celor ce reprezentaseră, cu mai multă sau mai puțină demnitate, ideia unui stat ortodox și însuși ideia unității Ortodoxiei; era însă și un cuminte act politic, prin care cei doi conducători de state urmăreau să afirme legitimitatea lor la domnie și la titlurile pe care le voiau să le impună celorlalte capete încoronate din lume. De aceea, amintirea legăturilor pe care Ștefan cel Mare le-a avut cu familiile imperiale bizantine va arăta și mai limpede preocuparea permanentă a Voevodului Moldovei de a prelua și ține aprinsă pururea, una din făcliile dreptei-credințe, care străluciseră o vreme sub privegherea împăraților din cetatea Sfîntului Constantin.

LEGĂTURILE CU FAMILIILE IMPERIALE BIZANTINE

Este bine cunoscut faptul că Ștefan cel Mare își luase de soție, în prima căsătorie, o principesă ruso-lituaniană, numită Evdochia, fiica cneazului Alexandru Olelkovici al Kievului și a Anastasiei, care era fiica marelui cneaz Vasile I al Moscovei (1389-1425). Fratele Evdochiei, deși era vasalul Poloniei, era numit și Semen (Simion) Tar⁹⁸). În cronica sa, Grigorie Ureche scrie astfel despre căsătoria lui Ștefan cel Mare cu Evdochia și despre irăscile ei Simion de la Kiev, căruia un călugăr anonim, autor de anale, s-a socotit îndreptățit să-i dea titlul împăraților bizantini: „În al șaptelea an al domniei sale, în anul 6971 (= 1465), iulie, 5 zile, luată-și-au doamnă de mare rudă, pe Evdochia de la Kiev, sora lui Simeon împărat“⁹⁹). Din căsătoria lui Ștefan cu Evdochia, s-au născut doi copii, Alexandru și Elena, pe care cronicile moldovene o mai numesc și Olena. Doamna Evdochia s-a săvârșit din viață la 25 noiembrie 1467. Ea a fost înmormântată în pământul Moldovei, la mînăstirea Putna. Pe zidul bisericii Sfântul Nicolae din Iași se află zugrăvită, „în lungă haină albă cu flori verzi, această slabă, palidă figură, micuță, sub o pompoasă coroană“¹⁰⁰).

Renumele viteazului domnitor și apărător al pământului Moldovei ajunsese pînă departe. După cinci ani de văduvie, Ștefan cel Mare își luă, în a doua căsătorie, o soție de neam împărătesc, pe Maria de Mangop, înrudită direct cu familia marilor Comneni, împărații imperiului grec de Trapezunt, și mai departe, cu familia împăraților Paleologi din Bizanț.

Pe coasta sud-estică a Mării Negre, în vechea țară bizantină Chaldia, Alexis și David Comnen, doi nepoți ai împăratului Andronic Comnenul (1183-1185), salvați de la masacrul familiei, întemeiară, cu ajutorul bunicii lor după mamă, regina Tamara a Georgiei, începînd din aprilie 1204, — în același timp cînd occidentalii cruciadei a IV-a ocupau Constantinopolul — imperiul de Trapezunt. Împăratul grec de Trapezunt luă titlul pompos de „Marele Comnen împărat și autocrator al romeilor (bizantinilor)“¹⁰¹). Familia „Marilor Comneni“ era înrudită de aproape cu împărații Paleologi, care au condus imperiul bizantin din 1261, de la alungarea latinilor din Constantinopol, pînă în 1453, adică pînă la căderea lui sub turci.

Ultimul împărat de Trapezunt, David Comnenul (1458-1461), un descendent al primului David Comnen, fondatorul imperiului de Trapezunt, a urmat la tron fratelui său Ioan al IV-lea Comnen numit și Caloioannes (1429-1458), dar nu apucă să domnească decît trei ani. La 15 august 1461, turcii asediază Trapezuntul și-l cuceriră, mai mult prin tratative decît prin arme, iar împăratul David Comnenul cu soția și cei șapte copii ai săi fură duși la Constantinopol, iar mai tîrziu uciși din porunca sultanului Mahomed al II-lea (1451-1481)¹⁰²).

Alte rude apropiate din familia imperială a Comnenilor de Trapezunt, alungate de turci, se refugiară în Crimeia, unde hanul tătarilor Crîmului

98. N. Iorga, *Istoria Romînilor*, vol. IV, Cavalerii. București 1937, p. 145.

99. Grigorie Ureche Vornicul și Simion Dascălul, *Letopiseșul țării Moldovei*, Ed. a III-a, Craiova, f. an, p. 30. Vezi și: Al. Cerna-Rădulescu și Victor Cîmpineanu, *Legături politico-religioase romîno-ruse: Ștefan cel Mare și Rusia*, București, 1949, p. 11.

100. N. Iorga, *Istoria Romînilor*, vol. IV, p. 145.

101. Chrysanthos, *Ἡ Ἐκκλησία τῆς Τραπεζούντος*, Athena, 1933, p. 56, Cit. după Louis Bréhier, *Le monde byzantin, Vie et mort de Byzance*, Paris, 1947, p. 373, n. 4. Pentru imperiul de Trapezunt, vezi și: A. A. Vasiliev, *Histoire de l'empire byzantin*, traduit du russe par P. Brodin et A. Bourguina, t. II, Paris 1932, p. 120, 333, 347; G. Ostrogorsky, *Geschichte des byzantinischen Staates*, München, 1940, p. 303.

102. Louis Bréhier, *op. cit.*, p. 529-530.

le dădu în stăpînire Mangopul (Mangup), un domeniu cu un castel pe o sîncă la ţarmul Mării Negre, în partea numită Goția, care e desigur o așmin'ire din timpul cînd Crimeia fusese luată de Goți în secolul III și IV d. Hr. ¹⁰³).

Domnitorul acestei regiuni și al cetății din Mangop sau Mangup era Isaac Comnenul, care avea doi copii, Alexandru și Maria. Pe această Marie fiica lui Isaac Comnenul, o ceru Ștefan Vodă în a doua căsătorie. Tînara principesă din familia Comnenilor și Paleologilor a sosit la 4 septembrie 1472, iar căsătoria s-a făcut la 14 sau la 24 septembrie acelaș an. Croni-carul moldovean Grigorie Ureche scrie: „Văleatul 6980 (1472), septembrie, 4. Adus-au pe Maria din Mangop de o au luat lui-și doamnă” ¹⁰⁴). Așceeași știre ne-o dă, cu data de 14 septembrie 1472 cronica și analele putnene ¹⁰⁵).

Ștefan cel Mare nu rîvnea să pună stăpînire pe acest ținut, ci căsătoria cu una din principesele imperiale din neamul Comnenilor și Paleologilor, aducea domnului Moldovei și țării întregi o mare strălucire venită din gloria imperială a Comnenilor și Paleologilor, îi consfințea demnitatea de domnitor al Moldovei și-i asigura legitimitatea „drepturilor de moștenire” asupra unor teritorii care făcuseră parte din imperiul bizantin.

Ștefan cel Mare se înrudea mai de departe și cu sultanul turcoman al Persiei, Uzun-Hassan, zis al Oii Albe, cu care intră în legături diplomatice, pentru a duce lupta în comun împotriva turcilor otomani. Se știe că soția lui Uzun-Hassan, Teodora, era fiica împăratului de Trapezunt, Ioan al IV-lea Caloioannes, fratele lui David Comnenul cel omorît cu soția și cei șapte copii ai săi de Mahomed al II-lea, după căderea Trapezuntului ¹⁰⁶).

La curtea lui Ștefan cel Mare din Suceava au fost și unii demnitari din familia domniței Maria de Mangop, pe care Ștefan i-a folosit în diplomație. Pomelnicul de la Bistrița ne-a păstrat și amintirea a mai multor membri ai familiei princiare din Mangop: „Manuil și soția sa Ana, Avraam, Isac, Iacov, Melchisedec și David”, toți rudele doamnei ¹⁰⁷).

Ultimii ani ai principesei imperiale Maria de Mangop pe pămîntul Moldovei au fost triști. La 6 iunie 1475, turcii cuceriră Caffa (Theodosia), marea colonie geneveză din Crimeia, iar în decembrie acelaș an căzu și cetatea Mangopului, patria „împărăteștii soții” a lui Ștefan. Corpul de Moldoveni, care apărau cetatea din ordinul lui Ștefan, fu în întregime măcelărit de turci. Domnitorul Mangopului, Alexandru, fratele Mariei și cumnatul lui Ștefan cel Mare, fu dus la Constantinopol, unde i se tăie capul, iar soția și fiicele sale își încheiară o viață tristă în haremul sultanului Mehmed al II-lea ¹⁰⁸). Peste doi ani, vineri 19 decembrie 1477, în postul Crăciunului, muri și doamna Maria de Mangop, fără să fi dat domnitorului

103. Al. Papadopol-Calimach, *Sofia Paleolog, nepoata împăratului Constantin XII Paleolog și Domnița Olena, fiica Domnului Moldovei Ștefan cel Mare, 1472-1509*, în *Memoriile Secțiunii Istorice*, Seria II-a, t. XVII (1894-1895, București, 1895, pp. 27 sq., p. 105-107, N. Iorga, *Istoria Romînilor*, t. IV, p. 155, 171.

104. Grigorie Ureche, Vornicul și Simion Dascălul, *Letopisețul țării Moldovei*, ed. cit., p. 36.

105. I. Bogdan, *Vechile cronice moldovenești pînă la Urechia*. Texte slave cu studiu, traduceri și note. Povestire în scurt despre domnii moldovenești, A. Cronica și analele putnene, București 1891, p. 195.

106. Louis Bréhier, *op. cit.*, p. 528, Al. Papadopol-Calimach, *art. cit.*, pp. 53, 107.

107. I. Bogdan, *Cronica și analele putnene*, în *op. cit.*, p. 257, n. 30.

108. Al. Papadopol-Calimach, *art. cit.*, p. 110; N. Iorga, *Istoria Romînilor*, vol. VI, p. 181.

moldovean un moștenitor de neam imperial. Trupul ei odihnește în pământul Moldovei, la mînăstirea Putna, ctitoria lui Ștefan cel Mare ¹⁰⁹).

Dar legături ale lui Ștefan cel Mare cu descendenții familiilor imperiale bizantine se mai află și pe o cale indirectă, prin marele Cneaz Ivan al III-lea al Moscovei.

Căderea Constantinopolului sub turci a produs o puternică impresie în toate statele creștine ale Europei. La capătul Europei nord-răsăritene se ridica în acest timp un tânăr stat creștin, marele ducat al Moscovei, care ajunsese la strălucire și putere sub marele Cneaz Ivan al III-lea Vasilievici (1462-1505), „adunător al pămînturilor rusești“, cum a fost numit, și creatorul acestui puternic stat feudal rus centralizat.

Marele duce de Moscova nu avea nici titlul de rege, nici pe cel de țar. Prin prisma gândirii politice a Europei de la sfîrșitul Evului Mediu, titlul de rege nu-l putea acorda decît împărații bizantini, - care de fapt, din 1453, nu mai existau, - sau împărații romano-germani de apus, - al căror imperiu fusese întemeiat de la 2 februarie 962 de Otto I cel Mare (936-973) cu consimțămîntul papii Ioan al XXII-lea (955-963), - sau papii de la Roma.

În 1489, Nicolae Poppel, agent oficial al împăratului german Friedrich al III-lea (1440-1493), într-o audiență secretă la marele duce Ivan al III-lea, se oferi să intervină pe lângă împărat să-i acorde titlul de rege ¹¹⁰). Dar moscoviții aveau un alt punct de vedere cu privire la aceasta. Cu ajutorul papei Paul al II-lea (1464-1471) și al papei Sixt al IV-lea (1471-1484), care doreau să cîștige în persoana marelui duce al Moscovei un apărător al unirii cu latinii și un aliat împotriva turcilor, și cu ajutorul Veneției, care era interesată în asigurarea comerțului cu Rusia, Ivan al III-lea Vasilievici își luă de soție, în a doua căsătorie, la 12 noiembrie 1472, pe Zoe-Sofia Paleologul (Sophia Paleologina), nepoata ultimului împărat bizantin Constantin al XI-lea Dragases (1449-1453), fiica fratelui său cel mai tânăr, Toma Paleologul, ultimul despot al Moreei (Peloponesului) ¹¹¹). „Prințesa transferă drepturile sale de moștenitoare a casei de Bizanț căzute la Moscovei, ca unui nou Țarigrad, unde ea le împărtășește cu soțul ei“ ¹¹²), Moscova deveni a treia Romă.

Datorită călugărului Filotei de Pskov și înaltului cler rus, a luat naștere o întreagă doctrină politico-religioasă, potrivit cu noile necesități politice ale timpului, în răsăritul Europei. Prima Romă a căzut în erezia lui Apolinarie (Filioque); a doua Romă, Roma cea nouă, Constantinopolul, ca urmare a unirii cu latinii, pe care grecii au primit-o în sinodul de la Ferrara-Florența (1438-1439), e în captivitate; nu mai rămîne decît Roma a treia, Moscova. Mitropolitul Zosima numea pe marele cneaz Ivan al III-lea: „noul țar Constantin al noului Constantinopol“ ¹¹³). Pe orizontul politicii europene apăruse o nouă forță politică.

109. Grigorie Ureche Vornicul și Simion Dascălul, *Letopisețul Țării Moldovei*, ed. cit., p. 42.

110. V. P. Potemkin și colaboratorii săi, *Istoria diplomației*, t. I, pp. 212-213.

111. Al. Papadopol Calimach, *art. cit.*, pp. 75-79; V. P. Potemkin și colaboratorii *op. cit.*, t. I, pp. 213-214.

112. V. Klucevski, *Istoria Rusiei*, t. II, p. 150 (în rusește). Traducere engleză de C. J. Hogarth, t. II, London—New-York, 1912, p. 19. Cit. după A. A. Vasiliiev, *op. cit.*, t. II p. 266.

113. J. Ledit, *Russie-pensée religieuse*, art. în *Dictionnaire de Théologie Catholique*, t. XIV, 1, Paris, 1939, col. 245. Vezi și col. 246-247. Să se vadă lucrarea V. Ma-

Datorită legăturilor sale de rudenie cu casa domnitoare a principilor Olelkovici de Kiev, înrudit de asemenea cu familia marelui cneaz de Moscova, Ștefan cel Mare aflase de renumele și prestigiul tot mai mare al marelui duce Ivan al III-lea.

Din prima căsătorie cu Maria Borisova, fiica marelui cneaz de Tver, săvârșită din viață la 1467, Ivan al III-lea al Moscovei avea un fiu, Ivan Ivanovici sau Ivan cel Tânăr. Din 1480, prin mijlocirea familiei Olelkovici de Kiev, Ștefan cel Mare intră în tratative cu Moscova pentru a căsători pe domnița Elena (Olena) cu Ivan cel Tânăr, fiul lui Ivan al III-lea. După negocieri care duraseră aproape doi ani, se încheie logodna la Suceava, prin solii ruși Andrei Pleșceev și Ivan Zinovievici, trimișii speciali ai marelui duce Ivan al III-lea Vasilievici. Apoi, tânăra domniță, părăsind Moldova, plecă prin Polonia și Lituania către îndepărtata Moscova, însoțită de trei boieri cu jupînesele lor, unde, la 12 ianuarie 1483, avu loc căsătoria cu Ivan cel Tânăr¹¹⁴).

Dacă Ștefan cel Mare, n-a putut avea o căsnicie mai îndelungată cu Maria de Mangop, principesă imperială din neamul Comnenilor de Trapezunt, înrudită și cu familia împăraților Paleologi ai Bizanțului, și nici vreun moștenitor de sînge imperial, înrudirea făcută prin căsătoria fiicei sale cu Ivan cel Tânăr, fiul lui Ivan al III-lea, cel care prin căsătoria cu Zoe-Sofia Paleologul devenise conducătorul politic al celei de a treia Rome, aducea și Voevodului moldovean un prestigiu tot atît de mare, ca și propria sa căsătorie din trecut cu Maria de Mangop.

LEGĂTURILE CU BISERICA ORTODOXĂ RUSĂ ȘI CU FAMILIILE CNEZILOR DE CHIEV ȘI MOSCOVA

Dar privirea largă cu care îmbrățișează Ștefan cel Mare întreaga situație politică și religioasă a vremii sale se oglindește mai ales în legăturile lui cu marile puteri vecine dinspre răsărit: Rusia și Ucraina. Intr-adevăr, lipsit de ajutorul cuvenit din partea țărilor apusene, în clipele cele mai grele ale luptei sale împotriva cotropirii otomane, Ștefan și-a îndreptat nădejțile spre Moscova și Chiev. Astfel străvechile legături economice, culturale și bisericesti dintre Moldova și ținuturile rusești se prefac, în vremea voevodului Ștefan cel Mare și a cneazului Ivan III, într-o strînsă și rodnică alianță moldo-rusă. Această alianță, hotărîtă și de părășia de interese a celor două țări, ajunse și mai trainică prin legăturile de cuscrie dintre Ștefan cel Mare și familia cnezilor ruși din Chiev și a marelui cneaz al Moscovei.

Legăturile acestea de înrudire se sprijineau și pe legăturile economice și bisericesti. În a doua jumătate a veacului al XV-lea, tot mai des se întîlnesc negustori moldoveni în Rusia, la Moscova, Chiev, Pscov, Novgorod, precum și negustori ruși în Moldova, de la care și-a luat numirea „ulița rusească” din Suceava, amintită într-o pisanie slavonă din anul 1481¹¹⁵).

Aceste legături dintre Moldova și Rusia se întemeiau deasemenea pe lupta laolaltă a țăranimii celor două țări, nu numai împotriva aceluiași năvălitori turci și tătari, ci și împotriva marilor boieri, cum a fost de pildă mișcarea țăranilor moldoveni și ucrainieni de sub conducerea lui Muha, sprijinită cîtva timp chiar și de Ștefan cel Mare¹¹⁶).

linin, *Le starets Philotée du monastère de Saint Eléazar et ses lettres*, Kiev, 1901, și Hildegard Schaefer, *Moskau, das dritte Rom*, Hamburg 1929.

114. Principalele documente privitoare la relațiile lui Ștefan cel Mare cu Moscova sînt publicate în *Сборник императорского Русского исторического общества*, XXXV și XLI

115. Cf. I. Ionașcu, *art. cit.*

116. Eugen Stănescu, *art. cit.* Mișcarea izbucni în Galiția și Podolia între anii

Pentru atingerea țelurilor politice, care l-au călăuzit pe Ștefan cel Mare în apropierea sa de Moscova și Chiev, legăturile bisericești dintre Moldova și Rusia par să fi avut un rost destul de însemnat. Este evident că în fața primejdiei la fel de amenințătoare a islamismului și catolicismului care încercau să doboare Ortodoxia răsăriteană, cei dintâi nimicind-o cu iataganele, iar ceilalți cotropind-o prin năzuințele lor de unire cu Roma papală — vlădicii ruși și români au fost obligați să caute mijloace de apărare. Poate chiar căsătoria lui Ștefan Vodă cu cneajina Evdochia, fiica marelui cneaz de Chiev Alexandru Olelco, în iulie 1463 — la 10 ani după căderea Constantinopolei — a fost pusă la cale în urma vreunui sfat sau îndemn pornit de la vreun înalt slujitor bisericesc, preocupat stăruitor de ideea strîngerii legăturilor între principii creștini ortodocși¹¹⁷). S-ar putea întâmpla ca însuși mitropolitul Teoctist, bunul și credinciosul sfetnic al lui Ștefan cel Mare, să fi arătat domnitorului său noua și puternica strălucire în care se înveșmînta acum Ortodoxia la curtea cnezilor ruși.

Un act al lui Ștefan cel Mare din 12 august 1461 vorbește de „preotul rusesc ce este în marginea tîrgului (Sucevei)” și care a fost pus să jure, împreună cu alți preoți, pentru niște sate dăruite lui Husin și soției sale Marușca printr-un hrisov, care a ars odată cu biserica de dinaintea tîrgului Sucevei „ce s-au aprins de tunet”¹¹⁸). Socotim că prezența acestui „preot rusesc” slujitor la o biserică din capitala țării, este o mărturie adînc grăitoare a legăturilor din acea vreme între Moldova și ținuturile rusești, iar însemnătatea lor, este cu atît mai mare cu cît ele au ajutat la strîngerea relațiilor culturale, care au înlesnit apoi înrîuririle artistice. În această privință trebuie amintită iconografia rusă, care se crede că a pătruns în Moldova în timpul domniei lui Ștefan cel Mare prin cunoscutele icoane înfățișînd pe Maica Domnului de tipul „Umilenia”¹¹⁹).

Deasemenea problema meșterilor ziditori de biserici, nu poate fi pusă în sarcina unei înrîuriri polone-catolice, ci ei trebuie să fi fost ortodocși, veniți la noi din ținuturile rusești¹²⁰). De aci, dela Liov, va aduce Ștefan Vodă clopote pentru bisericile sale; precum o dovedește clopotul cel mic, păstrat la mînăstirea Bistrița și purtînd data de 1490¹²¹). Tot în șirul mărturiilor despre legăturile și înrîuririle artistice romîno-ruse din a doua jumătate a veacului al XV-lea se amintește o cruce a mitropolitului Sucevei Teoctist, păstrată la Jitomir¹²²) și un medalion de aur al vornicului Țării de sus Nicolae, făcut pentru soția sa Teodosia, prin anul 1493¹²³)

1490-92, trecînd apoi și în nordul Moldovei. Viteazul Muha izbritește să ridice pe țărani ucrainieni să cucerească mai întîi orașul Sniatin și apoi întreaga Gallție de miazăzi, amenințînd Liovul. Regele Poloniei ceru atunci ajutorul teutonilor și astfel îi înfrînge cumplit pe răsculați. Muha fugi cu rămășițele oastei sale în Moldova. În anii următori răscoala a reizbucnit; mișcarea a dăinuit pînă cînd a fost înăbușită prin decapitarea conducătorilor (cf. Acad. P. Constantinescu-Iași, *Influențe ale arhitecturii vechi rusești asupra vechii arhitecturi romînești*, București 1951, p. 10).

117. Cf. Al. Cerna-Rădulescu-Victor Cîmpineanu, *op. cit.*, p. 11.

118. I. Bogdan, *Documentele lui Ștefan cel Mare*, I. pp. 47-8.

119. Acad. P. Constantinescu-Iași, *op. cit.*, p. 27; cf. G. Balș, *Maica Domnului: îndrumătoarea*, București, 1930, p. 11.

120. Acad. P. Constantinescu-Iași, *op. cit.*, pp. 41-2.

121. *Ibidem*, p. 20.

122. v. St. Ciobanu, *Din bibliotecile rusești*, în Anuarul Comisiunii Monumentelor istorice, 1924, pp. 74-5.

123. N. I. Petrov, румынские художественные памятники въ россии и возможность ихъ влияния на русское искусство Monumentele de artă romînești din Rusia și

Vornicul Grigore Ureche însemnează în Letopisețul său — luîndu-și știrea din vechile anale — înrudirea voevodului Moldovei cu marele cneaz din Chiev, scriind: „întru al șaptelea an al domniei sale, în anul 6971 (1463) iulie 5 zile, luatu-și-au Doamnă de mare rudă, pre Evdochia de la Chiev, sora lui Simeon împărat“¹²⁴).

„Cneajina“ Evdochia, al cărei chip se află zugrăvit în biserica Sf. Nicolae din Iași¹²⁵), se stinge din viață la 25 noembrie 1467. În urma ei rămîne un fiu, Alexandru și o fiică, Elena¹²⁶), care avea să joace mai tîrziu un rol de seamă în încheierea unei alianțe moldovo-ruse, prin căsătoria ei cu fiul marelui cneaz al Moscovei.

După marea biruință dela Vaslui (1475) împotriva turcilor și mai ales în urma înfrîngerii de la Războieni (1476), cînd țara Moldovei a fost pîrjolită de oștile lui Mahomed II, fără ca regii catolici vecini să se simtă îndatorați de a sprijini sforțarea lui Ștefan cel Mare de stăvilire și alungarea dușmanului otoman, voevodul moldovean și-a îndreptat toată nădejdea lui spre Moscova. Numai de aici, socotea el că îi mai poate veni un ajutor temeinic, cu care să-și apere țara, numită atunci „poarta creștinătății“.

În adevăr, în aprilie 1480, între Ștefan cel Mare și marele cneaz al Moscovei Ivan III Vasilievici, făuritorul statului național rus, se purtau tratative în vederea unei înrudiri, prin cneajina Teodosia Fedea, sora Evdochiei și cumnata lui Ștefan cel Mare, căsătorită cu marele cneaz Semen Jurievici¹²⁷). Ea a mijlocit pe lîngă mama marelui cneaz Ivan III, pentru căsătoria fiului acestuia, Ivan cel tînăr, cu Elena fiica lui Ștefan cel mare. În vara aceluiași an sosea lui Ștefan știrea că marele cneaz al Moscovei consimte la această căsătorie¹²⁸). Doi ani mai tîrziu, Ivan III a trimis pe solii săi Andrei Pleșceev și Ivan Zinovievici să aducă la Moscova pe tînăra sa noră și domniță moldoveană. Nunta se săvîrși la 16 ianuarie 1483. Rodul acestei căsătorii a fost un fiu, Dimitrie, născut la 10 octombrie 1484 și o fetiță, căreia i-a dat numele purtat de mama Elenei, Evdochia¹²⁹).

Dar fericirea tinerilor căsătoriți n-a fost prea îndelungată, căci după șapte ani de căsnicie, la 7 martie 1490, cneazul Ivan cel tînăr moare. Elena rămase mai departe la Moscova să apere drepturile fiului său Dimitrie, care avea să moștenească tronul ce s-ar fi cuvenit răposatului ei soț. Căci după pravila rusească, domnia se moștenește în linie coborîtoare de fii, iar nu de frați. Cu toate acestea Sofia, soția lui Ivan III, voia cu orice preț să dea

posibilitatea înrîuririi lor asupra artei rusești in *труды XIV, археологическаго съезда в урнинговѣ II, Moscova, 1911, pp. 89-95; cf. St. Ciobanu, op. cit., p. 74.*

124. *Letopisețul Țării Moldovei pînă la Aron Vodă, 1916, pp. 44-5 cf. I. Bogdan, Cronice inedite, p. 51.*

125. v. N. Iorga, *Portretele doamnelor române, București 1937, fig. 5.*

126. Atît Alexandru cît și Elena sînt pomeniți alături de Evdochia în hrisovul lui Ștefan cel Mare din 10 mai 1466 prin care hărăzește o sută de ducați mînăstirii Zografu din Muntele Athos: «și să mă scrie pe domnia mea la sfînta proscomidie... și pe doamna mea și pe copiii noștri de Dumnezeu dăruți Alexandru și Elena», I. Bogdan, *Documentele lui Ștefan cel Mare, I, p. 102.*

127. Damian P. Bogdan, *Pomeynicul dela Bistrița și rudeniile de la Chiev și dela Moscova ale lui Ștefan cel Mare în An. Ac. Rom., ist. XXII (1940), p. 646-7.*

128. Vezi rev. *Studii și cercetări istorice, vol. XVIII, p. 47.*

129. Cf. I. Ursu, *op. cit., p. 432.*

tronul fiului ei Vasile. O luptă aprigă începe între Elena și soacra sa Sofia; biruința a fost la început de partea Elenei, căci la 4 februarie 1498 Ivan III hotărî ca moștenitor al tronului pe Dimitrie, nepotul lui Ștefan cel Mare, pentru ca după patru ani să fie înlăturat și înlocuit cu Vasile, fiul Sofiei.

Din această vreme ni se păstrează prețioasa corespondență, „cărțile voloșești”¹³⁰⁾ privitoare la numeroasele solii schimbate în anii 1842-1505 între Domnul Moldovei și Marele cneaz al Moscovei Ivan III, în legătură cu felurite chestiuni economice și politice care interesau amîndouă țările.¹³¹⁾

Fără îndoială că odată cu strîngerea legăturilor politice dintre Moldova și Moscova s-au adîncit și legăturile mai vechi între Bisericile rusă și moldovă. Dovada o avem la un an după căsătoria domniței Elena cu fiul marelui cneaz Ivan III. Este vorba de cunoscuta scrisoare de răspuns către mitropolitul Gherontie al Moscovei, trimisă de episcopul Vasile al Romanului, la 2 februarie 1484, privitoare la chipul cum trebuie să meargă slujitorii cînd înconjură biserica sau altarul la sfințire, după mersul soarelui sau împotriva cursului soarelui.¹³²⁾

Lucrurile s-au întîmplat astfel: în 1478, cu prilejul tîrnosirii bisericii Uspenia din Moscova, mitropolitul Gherontie cu întregul sobor de slujitori, a înconjurat biserica, mergînd împotriva cursului soarelui, adică așa cum este rînduiala ortodoxă la ocolire. Marele cneaz Ivan III se arată nemulțumit de acest fapt, amenințînd pe mitropolit cu mînia lui Dumnezeu. S-a purces atunci la o cercetare, dar care s-a prefăcut în ceartă, iscîndu-se apoi chiar o mișcare în rîndul clericilor și al mirenilor amestecați în discuții, fapt care a dus la o ruptură între cneaz și mitropolit. Pentru împăcare, s-a hotărît să se ceară și părerea vlădicilor ortodocși mai apropiați. De aceea mitropolitul Gherontie întrebă și pe episcopul Vasile al Romanului care este datina ortodocșilor Moldovei în această privință? De bună seamă că răspunsul lămurit dat de episcopul moldovean a curmat neînțelegerile, ajutînd prin aceasta și la împăcarea dintre mitropolitul Gherontie și marele cneaz Ivan III.

Strînsele legături politice și bisericești cu Rusia în timpul domniei lui Ștefan cel Mare au izvorît dintr-un noian de împrejurări, la temelia cărora trebuie așezată identitatea țelurilor de luptă și a năzuințelor de îndeplinit. Atît voevodul Moldovei cît și marele cneaz al Moscovei se străduia fiecare să-și făurească un stat neatîrnat, puternic și unit, întărind domnia și înlăturînd primejdiile din afara hotarelor. La rîndul lor, Bisericile ortodoxă rusă și moldovă erau firesc interesate în deslegarea pașnică a acestor treburi, fiindcă li se da chezașia propășirii în voie, prin stăpînirea nestingherită a întinselor averi dăruite cu mîna largă de milostivii domni și cnezi.

Cucerirea de către turci a celor două porturi-cetăți la Marea Neagră în 1484, a fost o lovitură puternică dată Moldovei, fapt care a dus la îndesirea

130 G. Bezviconi, *Călători ruși în Moldova și Muntenia*, București 1947, p. 19 n. 1.

131. V. A. Ulianițki. XIV-XV BB. (Materiale pentru istoria legăturilor dintre Rusia, Polonia, Moldova, Valahia și Turcia în sec. XIV-XV), Moscova 1887, p. 115 sq. cf. I. Bogdan, *Documentele lui Ștefan cel Mare*, II, pp. 364, 381, 390, 405, 410, 455 și 462.

132. Șt. Ciobanu *op. cit.*, pp. 72-3: cf. P. Mihailovici, *Legăturile culturale-bisericești dintre romîni și ruși în sec. XV-XX*, în revista soc. istorico-arheologică bisericești, vol. XX, (1922), pp. 207. (v. Manuscrise rusești ale Academiei R. P. R., edit. Inst. de studii romîno-sovietice, București 1949, p. 9 (ms. 5217), f. 7). Cuvintele din scrisoare: «...din nou dăm de știre» ne îngăduesc să bănuim că între episcopul Vasile al Romanului și mitropolitul Gherontie al Moscovei se vor mai fi schimbat și înainte scrisori.

schimburilor de soli dintre Ștefan cel Mare și Ivan III, în vederea unei lupte unite împotriva primejdiei otomane. În mai 1485, un ambasador florentin comunica știrea despre o alianță între ruși, moldoveni și tătarii crîmleni, îndreptată împotriva imperiului turcesc. Într-adevăr, în anul următor, 1486, călătorea spre Moscova solul moldovean Ioan Turcul, cu scrisoarea lui Ștefan către marele cneaz, rugându-l să facă pregătire de oaste împotriva otomanilor, care atacă neconținut Moldova și amenință cu cucerirea întreaga creștinătate.

Ivan al III-lea a trimis o solie în Moldova, făgăduind lui Ștefan sprijin diplomatic. În acest scop, el mijlocește pe lângă Cazimir IV, regele Poloniei, scriindu-i: „Dacă nouă nu ne-ar fi așa departe și ne-ar sta în putință, din inimă am vrea să facem acest lucru și să apărăm creștinătatea. Ștefan Voevod a trimis la noi cu rugăminte să te înduplecăm să-l ajuți. Orice suveran creștin trebuie să apere această cauză, căci apără creștinătatea.¹³³⁾

Dar regele polon n-a ajutat Moldova să-și recucerească cele două porți — cetăți la Marea Neagră. Ba dimpotrivă, în anul 1489, călcînd tratatul de prietenie cu Ștefan, a căzut la înțelegere cu Poarta. Văzîndu-se atunci încercuit de turci și poloni, Ștefan cel Mare a trebuit să caute o împăcare cu turcii, plătindu-le tribut în schimbul asigurării independenței Moldovei.¹³⁴⁾

Se știe că o altă pricină pentru care Biserica moldovenească era direct interesată în adîncirea legăturilor politice și încheierea alianței militare dintre Ștefan Vodă și Ivan III era primejdia neconținută a năvălirii tătarilor, care oridecîteori pătrunseseră în Moldova, prădaseră și ruinaseră bisericile, mînaștirile și averile lor. Alianța marelui cneaz Ivan III cu Mengli Gherei, hanul tătarilor din Crimeia pentru zdrobirea Hoardei de Aur, a fost mai mult decît folositoare, nu numai pentru ținuturile rusești ci și pentru Moldova.¹³⁵⁾

Avînd strînse legături cu Moscova, întreținînd legături de prietenie cu Ungaria, plătind tribut turcilor și fiind ferit de năvălirea tătarilor crîmleni, prin alianța sa cu Ivan III, Ștefan cel Mare putea întinde scutul său ocrotitor către acele ținuturi de miazăzi ale Poloniei, unde populația ruteană ortodoxă asuprită de moșierii catolici, îl aștepta ca pe un mîntuitor.

După moartea lui Ștefan cel Mare și a marelui cneaz Ivan III Vasilievici, legăturile dintre moldoveni și ruși vor fi continuate și întărite de urmașii acestor doi cîrmuitori și apărători ai țării lor.

Dar Domnul Moldovei — cel căruia poporul i-a dăruit numele de Sfînt „pentru lucrurile lui cele vitejești” împotriva păgînatății — rămîne pentru totdeauna piatra de început în strîngerea legăturilor politice și bisericesti dintre poporul rus și român.¹³⁶⁾

GRIJA PENTRU ORTODOCȘII DIN POCUȚIA ÎMPOTRIVA CATOLICIZĂRII LOR SILITE

Dar rîvna lui Ștefan cel Mare întru apărarea Ortodoxiei se vedește în chip deosebit din atitudinea pe care a avut-o voevodul Moldovei față de rutenii ortodocși din Pocuția, împotriva cărora panii catolici polonezi deslăn-

133. Este în deobște cunoscut că în august 1499 Ivan III se adresa la Moscova unor soli ai cneazului Alexandru al Lituaniei cu cuvintele: «Noi sîntem cu Ștefan voevodul în unire și prietenie și cînd ne va da de veste Ștefan Voevod că turcii au pornit împotriva lui și că are nevoie de ajutorul nostru, noi de asemenea din mila lui Dumnezeu vom sta pentru creștinătate împotriva păgînilor [turci]». Vezi rev. Studii și cercetări istorice, vol. XVIII, p. 41.

134. I. Ursu, *op. cit.*, p. 208-9.

135. Cf. Al. Cerna-Rădulescu—V. Cîmpineanu, *op. cit.*, p. 20.

136. *Ibidem*, p. 31.

țuiseră o cruntă ofensivă, căutînd să-i determine să-și lase credința străbună și să treacă la catolicism. De aceea, se cuvine să amintim felul în care s-a îngrijit Ștefan cel Mare — în deplină înțelegere cu marele cneaz al Moscovei — de soarte rutenilor, care îl socoteau drept singurul lor reazim și îl întîmpinau ca pe un eliberator.

*

Prin Pocuția se înțelegea, în vechime, regiunea de aproape 8000 km. p., dela izvoarele Prutului, care se întindea, spre apus de râurile Ceremuș și Colacin. Era mărginită la nord de fluviul Nistru, iar la sud de munții Carpați. Spre vest se întindea pînă la orașul Halicz, din care pricină se mai numea și „ținutul Haliciului”. Centre mai însemnate de așezări omenești, în această regiune, erau: Kolomea, Sniatyn, Tysmienica și Stanislaw. Era locuită de „o populațiune ruteană”, care, în vremea ce ne interesează, era de religie ortodoxă”.

Pe cît se știe Pocuția aparținea dintru început „vechiului principat de Halici” și mai apoi, în anul 1340, a fost anexată Poloniei de regele Cazimir cel Mare (1333-1370).¹³⁸ După moartea acestuia, ea a ajuns sub stăpînirea lui Ludovic de Anjou regele Ungariei, care pînă la moartea sa, întîmplată în anul 1382 a condus și regatul polon. Din anul 1386, Pocuția este înglobată în granițele marelui regat polono-lituanian, întemeiat de Vladislav Iagello (1386-1343),¹³⁹ ginerele lui Ludovic cel Mare.

În anul 1388, Vladislav Iagiello, fiind în strîmtoare bănească, cere un împrumut de 4000 ruble de argint „frîncești” lui Petru Mușat, domnul Moldovei (1375-1391) care, cu un an înainte — la 26 septembrie 1387 — îi prestase jurămint de supunere la Lwow, recunoscîndu-l de suzeran.¹⁴⁰ Petru Voevod nu-i poate da decît 3000 de ruble, primind — în gaj — drept garanție pentru restituirea banilor, ținutul Haliciului, cunoscut, precum s-a arătat, sub numele de Pocuția. Împrumutul se făcea pentru trei ani și la scadență, în caz de neplată, moldoveanul avea să ia în stăpînire efectivă ținutul zălogit.¹⁴¹ Vladislav Iagiello nu poate restitui banii după trecerea celor trei ani și, în 1391, Petru trebuia să ocupe Pocuția, însă în acest an el moare.

Situația în ceea ce privește stăpînirea Pocuției, rămîne confuză sub fratele său voevodul Roman Mușat (1391-1394).¹⁴² Urmașul lor, Ștefan Mușat (1393-1399), aplecat mai mult către poloni, în anul 1395, renunță la Pocuția în favoarea protectorilor săi.¹⁴³

Între timp Vladislav Iagiello a plătit moldovenilor două din cele trei mii ruble și restul de o mie de ruble se obligă, în anul 1411, față de Alexandru cel Bun (1400-1432), să-l achite în timp de doi ani. Dacă după acest termen

138. Anii domniei ap. N. Iorga, *Manualul pentru istoria universală*, I. Evul Mediu, București 1933, p. XXIV; A. Sacerdoțeanu, *Indrumări în cercetările istorice*, București 1943, p. 285.

139. v. Dr. Iancu J. Nistor, *Die moldavische Anspruiche*, p. 27 sq., același *Campania lui Mihai Viteazul în Pocuția*, p. 31.

140. C. Racoviță, *Inceputurile suzeranității polone asupra Moldovei*, (1387-1432), în *Revista istorică romînă*, X (1940), p. 257.

141. Ion Ursu, *Relațiunile Moldovei cu Polonia pînă la moartea lui Ștefan cel Mare*, Piatra Neamț 1900, p. 28; A. D. Xenopol, *Istoria Romînilor*, II, Iași 1889, p. 144, N. Iorga, *Polonais et Roumains. Relations politiques, economiques et culturelles*, București 1921, p. 7; I. Nistor, *Campania lui Mihai Viteazul*, p. 31; *Istoria Romînilor*, I, ed. V, p. 447.

142. Cf. I. Nistor, *Campania lui Mihai Viteazul în Pocuția*, p. 32.

143. Ion Ursu, *Relațiunile Moldovei cu Polonia*, p. 31-32, I. Nistor, *op. cit.*, pagina 32.

regele nu l-ar putea plăti, atunci domnul moldovean să ia iarăși în stăpînire Pocuția.¹⁴⁴

Se pare că datoria nu a fost achitată lui Alexandru și acesta, către sfîrșitul domniei, cînd relațiile sale cu polonii se înrăutățiseră, pune stăpînire pe acest ținut.¹⁴⁵⁾

În timpul domniei nevrednicilor fii ai lui Alexandru cel Bun, Pocuția ajunge din nou în mîinile Polonilor, căci în anul 1433, Ștefan II (1433-1435) renunță solemn la ea, pentru a fi ajutat de craiul Vladislav în lupta cu fratele său, Iliăș.¹⁴⁶⁾ Același lucru îl fac mai apoi Iliăș Vodă (1435-1443)¹⁴⁷⁾ și Petru Aron (1454-1557)¹⁴⁸⁾

La 12 aprilie 1457 urca treptele tronului moldovenesc Ștefan, fiul lui Bogdan Vodă (1449—1451) și deci nepot al lui Alexandru cel Bun. La începutul domniei el nu își pune problema Pocuției, de oarece era preocupat de consolidarea tronului.

După ce însă pierde la turci cetățile Chilia și Cetatea Albă (1484); după ce vede că jurămîntul de credință, depus craiului Cazimir (1444—1492) la Kolomea în septembrie 1485, nu-i aduce ajutorul dorit și mai ales după ce Polonia încheie pace cu turcii în anul 1489¹⁴⁹⁾, Ștefan se consideră deslegat de orice obligație față de suzeranul său¹⁵⁰⁾.

În afară de aceasta, ca să se despăgubească de cetățile din sudul țării, pierdute la turci, el și-a îndreptat privirile asupra Pocuției, care fusese zălogită de regii poloni lui Petru Mușat și Alexandru cel Bun în schimbul unui împrumut de bani¹⁵¹⁾. Cam în timpul cînd Polonii se pregăteau să încheie pace cu turcii, Ștefan „a început acțiunea de a instiga” în mod prefăcut Pocuția¹⁵²⁾. În acest scop el trimisese aici „pe un căpitan de oaste”¹⁵³⁾, care, după unele mărturisiri ale vremii, se chema Mucha și ar fi fost de neam român¹⁵⁴⁾. Acesta a „ațîțat pe țărani ortodocși contra proprietarilor catolici din Pocuția, punînd la cale o sîngeroasă răscoală în toiul căreia își găsiră moartea mulți mari proprietari”¹⁵⁵⁾. După informațiunile date de germanul Nacker, Mucha a chemat în ajutor pe tătari și a pustit acest ținut, ridicînd o bogată pradă¹⁵⁶⁾.

144. A. D. Xenopol, *op. cit.*, p. 155; p. 37-38.

145. I. Nistor, *Campania lui Mihai Viteazul în Pocuția*, p. 33.

146. Cronica lui Gr. Ureche zice: «Și legînd prieteșug cu leșii, le-au întors Pocuția cu toate tîrgurile și le-au ertat și banii» (v. Grigorie Ureche, Simion Dascălul, *Letopisețul Țării Moldovei pînă la Aron Vodă (1359-1595)*, București 1916, p. 27); Ion Ursu, *op. cit.*, p. 52-53; I. Nistor, *op. cit.*, p. 33.

147. Ion Ursu, *op. cit.*, p. 58-59; I. Nistor, *ibidem*.

148. Cf. Ion Ursu, *op. cit.*, p. 81.

149. Hurmuzaki, *Documente*, 2 (1451-1510), București 1891, p. 315; Ion Ursu, *op. cit.*, p. 131.

150. Insuși papa deslegase pe Ștefan Vodă de jurămîntul făcut regelui Cazimir (v. N. Iorga, *Studii Istorice asupra Chilieii și Cetății Albe*, București 1899, p. 171; Ioan Ursu, *op. cit.*, p. 133.

151. Ion Ursu, *Ștefan cel Mare*, București 1925, p. 213; I. Nistor, *op. cit.*, p. 35.

152. Olgierd Górka, *Cronica epocii lui Ștefan cel Mare (1457-1499)*, în *Revista Istorică Română*, IV (1934), p. 258, V-VI, (1935-36) p. 69 (notă).

153. Ion Const. Chițimia, *Cronica lui Ștefan cel Mare* (versiunea germană a lui Schêde), București 1942, p. 68.

154. v. Olgierd Górka, *op. cit.*, p. 69 (nota): N. Iorga, *Istoria Romînilor*, IV, (Cavalerii), București 1937, p. 222; I. Ursu, *Ștefan cel Mare și Turcii*, București 1914, p. 132; I. Nistor, *op. cit.*, p. 35; I. Ionașcu.

155. Ion Ursu, *Relațiunile Moldovei cu Polonia*, p. 133; I. Nistor, *op. cit.*, p. 35.

156. Ion Ursu, *Ibidem*.

După unii, în vara anului 1490 însuși Ștefan a năvălit Pocuția „ocupă ținutul, pune ostașii săi în cetăți și se întoarce cu robi și cu multă pradă”¹⁵⁷).

Cum era de așteptat regele Cazimir protestează împotriva acțiunii lui Ștefan Vodă, însă fără rezultat, de oarece acesta afirma deschis că el a ocupat un teritoriu care îi aparține¹⁵⁸).

Se știe că la doi ani după dezastrul suferit de poloni în codrul Cosminului, Ștefan, la 12 iulie 1499, încheie pace cu foștii săi suzerani. Ea nu cuprindea însă nimic cu privire la Pocuția, urmînd ca această problemă să fie soluționată printr-un arbitraj. Din pricina ezitării polonilor însă, comisia nu s'a putut întruni și astfel Ștefan, pînă la moartea sa, întîmplată acum 450 de ani, rămîne stăpîn al acestei provincii¹⁵⁹).

*

Știut este că în anul 1439 s-a semnat la Florența o unire între Bisericile de răsărit și apus¹⁶⁰), care, după zisa cronicarului „în loc de împriunare mai mare zarvă și despărțire au făcut”¹⁶¹). În urma semnării unirii, papa își sporește eforturile pentru a aduce cît mai multe suflete sub ascultarea sa. Atenția lui s-a îndreptat mai ales către ortodocșii de sub stăpînirea regilor catolici din Ungaria și Polonia, vecine cu Moldova.

Știut este iarăși că un înfocat susținător al unirii, la Florența, a fost mitropolitul Isidor al Moscovei, grec de neam. După semnarea unirii, acesta se întoarce în țară tocmai în martie 1441, avînd „calitatea de legat papal pentru Rusia, Polonia, Lituania și Letonia. În această calitate, cît timp a putut sta în Rusia, el a căutat să-și îndeplinească în chip deosebit sarcina ce i se încredințase de papa. „În provinciile sud-vestice” — deci și în Procuția — stăpînite atunci de Lituani și de polonezi, Isidor avusese succes. Concursul autorității politice, situația grea a clerului și a poporului ortodox, lipsit, în acele țări, de drepturile de care se bucurau romano-catolicii, promisiunile ce li se făceau în scopul unirii, au ușurat acolo soarta lui Isidor¹⁶²).

În Moldova ortodoxă însă, unirea de la Florența nu a prins¹⁶³). Cu toate acestea, papa nu înceta a numi episcopi catolici pentru această țară¹⁶⁴). Chiar ceva mai tîrziu, cînd Ștefan cel Mare îi cerea ajutor contra turcilor, papa îi răspundea cu promisiuni neîmplinite și cu trimiterea unui episcop catolic pentru Moldova¹⁶⁵).

157. N. Iorga, *Istoria lui Ștefan cel Mare*, p. 220-21; I. Ursu, *Ștefan cel Mare*, p. 214; I. Nistor, *op. cit.*, p. 36; *Istoria Romînilor*, II, 1, ed. IV, București 1943, p. 76. Unii însă cred că Ștefan n-a participat în persoană la această expediție. (v. Olgierd Górká, *op. cit.*, p. 258 și 68-69 (notă).

158. Ion Ursu, *Relațiunile Moldovei cu Polonia*, p. 134 sq.

159. Ion Ursu, *op. cit.*, p. 168 sq.; același, *Ștefan cel Mare*, p. 266-275. I. Nistor, *op. cit.*, p. 38-41.

160. E. Popovici, *Istoria bisericească universală*, III ed. II, București, 1927, p. 162 sq.

161. Grigorie Ureche — Sim. Dascălul, *Letopisețul Țării Moldovei*, p. 25.

162. Teodor M. Popescu, *Autocefalia Bisericii Ruse*, în revista «Bis. Ort. Rom.» LXVI (1948), p. 301.

163. În Moldova se produsese, între anii 1449-1455, o mișcare antiunionistă, care silea pe mitropolitul Ioachim, unionist trimis de la Constantinopol să fugă în Polonia cu partizanii săi (v. M. Lascaris, *Joachim, métropolit de Moldavie et les relations de l'Eglise moldave avec le patriarcat de Pec et l'archevêch d'Achris au XV-e siècle*, în *Bulletin de la section historique de l'Académie Roumaine*, XIII (1927) p. 133 și 158; N. Iorga, *Istoria Bisericii românești*, I. ed. II, București 1929, p. 86.

164. v. Vasile Pîrvan, *Alexandrel Vodă, și Bogdan Vodă*, București 1904, p. 94.

165. Ion Ursu, *Relațiunile Moldovei cu Polonia*, P. 109; N. Iorga, *Istoria Bisericii românești* I, p. 106; același, *Istoria Romînilor*, IV, p. 182.

Această amenințare comună, pentru credința lor, face ca legăturile dintre populațiile ortodoxe din Moldova și Pocuția să se strângă și mai mult. Și unii și alții erau convinși că „regele Poloniei și nobilii polonezi catolici” sînt tot atît de dușmani ai lor ca și păgînii ¹⁶⁶). Pentru aceasta „credincioșii ortodocși din Pocuția și Halici vedeau în domnitorii noștri pe ocrotitorii credinței lor pravoslavnice”. Cînd aceștia năvăleau în provincia lor „cu mic cu mare săreau în întîmpinarea lor, privindu-i ca izbăvitori de sub jugul asuprașilor catolici”. În afară de aceasta, multă vreme ei i-au socotit „patroni ai Ortodoxiei în regiunile ucrainiene de sub stăpînirea polonilor catolici” ¹⁶⁷) și-i îndemnau să vină în ajutorul lor, spre a-și putea păstra neatinsă credința ortodoxă.

Aceste lucruri desigur le-a înțeles Ștefan cel Mare și pentru aceasta, plecînd din anul 1488 cînd se convinsese, probabil, de nesinceritatea polonilor, a început să întretină relații diplomatice cu Moscova, spre care se îndreptau privire rușilor de pretutindeni. Cam în acest timp Ștefan reușise să aibă legături prietenești și cu ungurii, cu turcii și cu tătarii, care de multe ori îi dăduseră de lucru ¹⁶⁸).

Asigurîndu-și astfel spatele, el putea să-și îndrepte „ochii spre acele ținuturi ale Poloniei, unde o populație ruteană ortodoxă, trăind sub presiunea moșierilor poloni, îl aștepta ca pe un mîntuitor ¹⁷⁰). În 1490 el îndemna, precum s'a arătat, pe un „mercenar” al său numit Mucha să pună la cale o răscoală printre ortodocșii ruteni din Pocuția, contra marilor proprietari poloni catolici. Susținut de voevod, Mucha „pustii cele mai roditoare teritorii ale Podoliei și Haliciului” ¹⁷¹) ajungînd pînă la Rohatyn.

După unii, în vara acestui an, pe drumul pregătit de Mucha, Ștefan ar fi pătruns în Pocuția, „unde răzvrățiții îl primesc ca pe unul din aceeași lege cu ei, venit să-i izbăvească de sub jugul marilor feudali catolici” ¹⁷²). Se crede chiar că acum a existat în aceste părți „o iridentă ucrainiană, care stăruia să se elibereze de sub jugul polonez cu ajutorul Moldovei, apropiată de ea ca credință și ca spirit” ¹⁷³).

Năvălirile moldovenilor ortodocși în Pocuția vor continua și în anii urtori. În 1491, ei fac o incursiune arzînd cîteva castre și aducînd înapoi o bogată pradă ¹⁷⁴). Un an mai tîrziu, la 27 octombrie 1492, solul lui Ștefan venea în Crimeia și propunea hanului Mengli-Ghirei o „legătură de dragoste și prietenie”, pentru ca să poată fi „uniți împotriva regelui polon”. Hanul chiar comunică la Moscova lui Ivan III Vasilievici (1461 — 1505) „că s-a înțeles cu trimișii lui Ștefan pentru a merge împreună împotriva regelui polon” ¹⁷⁵). Acest lucru era absolut necesar țarului ortodox al Moscovei, întrucît chiar în acel an el era în război cu lituanii catolici.

În anul 1493, Alexandru, fiul lui Ștefan cel Mare, năvălește de două ori în „teritoriile podolene”, luptînd în una din incursiuni „mult lîngă Liov” ¹⁷⁶).

166. v. Al. Cerna-Rădulescu și V. Cîmpineanu, *art. cit.*, în *Ortodoxia*, I. (1949) Nr. 2-3, p. 226.

167. I. Nistor, *Cătătorile românești în Polonia și Ucraina*, în «Codrul Cosminului», VIII (1933-4), p. 87 și *Rev. Ortodoxia* I, p. 227.

169. *Istoria Romînilor*, II, 1. p. 75.

170. Al. Cerna-Rădulescu, *ș. a.*, *op. cit.*, p. 226.

171. Ion Ursu, *Relațiunile Moldovei cu Polonia*, p. 133.

172. Al. Cerna-Rădulescu *ș. a.*, *op. cit.*, p. 229.

173. *Vezi Studii și cercetări istorice*, XVIII, p. 49, (după istoricul ucrainean M. Hrușevschi).

174. *Ibidem*, p. 49.

175. *Ibidem*, p. 50.

176. *Ibidem*, p. 51.

Aceste incursiuni repetate, făcute de moldoveni, în ținuturile din sudul Poloniei, produc multe neajunsuri marilor proprietari poloni catolici. Contemporanul Nacker, amintit mai sus, scrie în însemnările sale: „în fiecare an lua un număr atât de mare de robi, vite, cai și averi, încât din ele, moldoveanul putea să plătească tributul turcilor. Ținuturile erau atât de prădate, încât domnii mari, care aveau multe moșii... sunt azi ruinați, încât sînt siliți să meargă să cerșească“¹⁷⁷).

Expediția de pedepsire contra lui Ștefan Vodă, întreprinsă de regele catolic al Poloniei Ioan Albert (1492—1501), în toamna anului 1497, s-a încheiat cu dezastrul din Codrul Cosminului.

Ștefan cel Mare nu s-a mulțumit numai cu nimicirea armatei polone, ci la nejustificata năvălire a craiului, a ținut să răspundă tot printr-o năvălă; Pentru aceasta, în anul 1498, spune cronicarul Grigore Ureche „vrînd să-și întoarcă despre leși strîmbătatea“¹⁷⁸), Ștefan trece în Polonia și pradă pînă la Lwow¹⁷⁹). Cu prilejul acestei expediții, el a ridicat și un însemnat număr de ruteni ortodocși, pe care i-a așezat în județele din partea de miazănoapte a țării sale¹⁸⁰), acordîndu-le însemnate avantajii economice.

Urmările dezastruoase ale necugetatei expediții a regelui Ioan Albert îl îngrijorau mult pe acesta și de aceea el cere fratelui său Vladislav, rege în Ungaria (1490—1516), să intervină pentru încheierea păcii cu Ștefan Vodă. Aceasta se și face, fiind semnată de Ștefan, în forma definitivă, la Hirlău, în ziua de 12 iulie 1499¹⁸¹). Dar ea n-a putut să „stabilească o armonie durabilă“ între semnatarii ei. Și aceasta din pricină că problema Pocuției „fusesse lăsată la o parte spre a fi soluționată ulterior“. Aceasta urma să fie supusă, spre rezolvare, unei comisii de arbitraj, compusă din moldoveni, unguri și poloni. Moartea subită a lui Ioan Albert, la 17 iunie 1501, face imposibilă întrunirea comisiei la termenul fixat în cursul aceluiași an. Acest lucru determină pe Ștefan să-și trimită trupele într-o incursiune în Polonia¹⁸²).

Se fixează un nou termen — 29 septembrie 1502¹⁸³) — însă de astă dată polonii iarăși nu se prezintă, deși sunt așteptați de unguri și moldoveni cîteva săptămîni. Supărat, Ștefan năvălește în sudul Poloniei unde mare parte din ținuturi i se supun de bună voie¹⁸⁴), și „unde se semnaleză aceeași bună primire făcută oștilor moldovene de populația ruteană¹⁸⁵“.

Voevodul moldovean spunea unor soli poloni despre Pocuția că „e țara mea din vremuri vechi, țiindu-se de țara Moldovei, de aceea am venit la dînsa ca în țara mea“. Și „acum vreau s-o păstrez cu prețul pierderii capului meu“¹⁸⁶). Pentru aceasta, el ia o seamă de măsuri administrative, organizînd-o după obiceiul moldovenesc cu „pîrcălabi și căpitani“¹⁸⁷) și așezînd vameși

177. Op. Ion Ursu, *Relațiunile Moldovei cu Polonia*, p. 134; *Ortodoxia I*, p. 229 și I. Nistor, în *Codru Cosminului*, VIII, p. 78.

178. Grigorie Ureche — Sim. Dascălul, *op. cit.*, p. 83.

179. Ion Ursu, *Relațiunile Moldovei cu Polonia*, p. 158; același, *Ștefan cel Mare*, p. 248-51; *Istoria Romînilor*, II, 1, p. 81.

180. *Istoria Romînilor*, II, 1, v. 81.

181. Ion Ursu, *Relațiunile Moldovei cu Polonia*, p. 166; *Istoria Romînilor*, II, 1, p. 84.

182. Ion Ursu, *op. cit.*, p. 171; I. Nistor, *Campania lui Mihai Viteazul*, p. 38.

183. *Istoria Romînilor*, II, 1, p. 84.

184. Hurmuzaki, II, 2, p. 498; Ion Ursu, *op. cit.*, p. 173, *Codru Cosminului*, VIII, p. 78.

185. *Ortodoxia I*, p. 230; I. Ionașcu, *op. cit.*

186. Hurmuzaki, II, 2, p. 500; Ion Ursu, *op. cit.*, p. 175.

187. N. Iorga, *Istoria lui Ștefan cel Mare*, p. 253; același, *Istoria Romînilor*, IV, p. 243; I. Nistor, *Campania lui Mihai Viteazul*, p. 39.

și cămărași prin orașe și târguri. Pe lângă aceasta Ștefan recrutează și „o armată de 3000 de călăreți și pedestri, pe care îi și înarmează“¹⁸⁸). Aceste măsuri „erau primite de pocuțieni cu toată încrederea, simțindu-se legați de Voevodul dela Suceava prin aceeași credință religioasă“. Acțiunea lui Ștefan îi apăra de nobilii catolici și îi ajuta să-și păstreze curățenia credinței lor.

Acest lucru însă îngrijora pe polonezi. De aceea se scria cardinalului Frideric, fratele regelui Alexandru și, în lipsa lui guvernator al regatului, că „Ștefan se poartă în acel teritoriu pe care l-a ocupat (Pocuția) ca stăpîn“, iar regelui Alexandru (1501—1506) i se vestea că „toți rutenii fug la Ștefan și-l recunosc pe el de stăpîn“¹⁸⁹) și cu alt prilej i se spunea că „e absolut necesar ca Majestatea Voastră, considerînd pericolul cel mare ce ne amenință, să fiți prin apropiere pentru a avea sub ochi teritoriul Poloniei, mai ales că locuitorii acestui ținut din necesitate ne părăsesc și trec la moldoveni“¹⁹⁰. Trecerea acestei populații la Ștefan era firească pentru că ea vedea în el pe ocrotitorul credinței lor ortodoxe și pe „izbăvitorul ei de jugul străin feudal și catolic“.

Între timp, la intervenția ungarilor, se fixează un al treilea termen pentru discutarea problemei Pocuției pentru ziua de 2 noiembrie 1503. Dar regele Alexandru, scăpînd în curînd de greutățile războiului ce purtase cu socrul său țarul moscovit Ivan III, refuză să trimită delegați la conferință și se pregătea să întreprindă o expediție militară contra lui Ștefan cel Mare. Însă neputîndu-se plăti mercenarii, aceștia fug și expediția nu mai are loc¹⁹¹). Și așa această atît de disputată regiune rămîne în seama bătrînului Ștefan Vodă pînă la moartea sa, întîmplată la 2 iulie 1504.

Acest lucru a fost desigur pe placul populației pocuțiene, pentru că, pe deoparte Ștefan adusese unele ușurări economice „micilor nobili, țăranilor și comercianților“, apărîndu-i „împotriva marilor boieri“, iar, pe de alta, pentru că domnul din Suceava venea să stăpînească aici „ca voevod ortodox“, neunit cu papistașii¹⁹²).

Încă trebuie amintit faptul că pentru nevoile religioase ale populației ortodoxe din Pocuția se hirotoniseau preoți în țara Moldovei, foarte probabil la episcopia de Rădăuți, pe care Ștefan Vodă o înzestra în anul 1490, cu „șase biserici“ cu șase popi „în stărostia Cernăuțului“¹⁹³). Numărul celor ce veneau în țară pentru hirotonie crescuse poate, între timp, în chip simțitor și acest lucru neliniștea pe craiul polon. Pentru aceasta, în anul 1511, deci numai la cîțiva ani după moartea marelui Ștefan, regele *Sigismund I* (1505—1548) scria lui *Ion Wilczek*, arhiepiscopul de Leopold să se îngrijească, ca pe viitor, nimeni să nu se mai ducă în Moldova ca să fie hirotonisit, căci va

188. Ion Ursu, *op. cit.*, p. 174; I. Nistor, *op. cit.*, p. 39.

189. Hurmuzacki, II, 2, p. 503; Ion Ursu, *ibidem*; N. Iorga, *Istoria Romînilor*, IV, p. 244; *Codrul Cōsmînului*, VIII, p. 78.

190. Hurmuzacki II, 2, p. 498; Ion Ursu, *op. cit.*, p. 176.

191. Ion Ursu, *op. cit.*, p. 179.

192. Cf. *Ortodoxia*, I, p. 231.

193. Ioan Bogdan, *Documentele lui Ștefan cel Mare*, I, București 1913, p. 405-6. Dimitrie Dan, *Cronica episcopiei de Rădăuți*, Viena 1912, p. 30, 146-152; N. Dobrescu, *Din istoria Bisericii Romîne. Secolul al XV-lea*, București 1910, p. 122; *Ortodoxia*, I, p. 229. [Istoricul Nic. Dobrescu afirmă că Ștefan cel Mare, înzestrînd Moldova cu o nouă eparhie canonică, va fi urmărit și statornicirea temeinică a stăpînirii moldovenești peste pămînturile luate în aceste părți dela poloni, sau pe care el tindea să le ia, legîndu-le cu ierarhia bisericească a țării sale». v. *ibidem*, p. 120, cf. și N. Iorga, *Istoria Bisericii Romînești*, I, p. 97.

fi pedepsit cu moartea¹⁹⁴). Își dădea, poate, seama craiul polon că „unul din cele mai sigure mijloace de a consolida o posesiune de teritorii era a-l lega cu ierarhia bisericească a țării către care fusese alipit“¹⁹⁵).

*

Acum 450 de ani, la Suceava, Ștefan Vodă cel Mare și Sfânt închidea ochii, după ce aproape o jumătate de veac condusesse Moldova, pe care o lăsa respectată de toți, și cu conștiința împăcată că în teritoriile din sudul Poloniei catolice, unde își dusesse stăpânirea, a ajutat pe ortodocși să-și păstreze credința străbună împotriva catolicizării lor silite. Iar astăzi, dormindu-și somul liniștit în mormântul de la Putna, oasele sale sînt binecuvîntate de atîția credincioși ruteni, care — după veacuri de unire nedorită cu Roma papală, s-au întors, în zilele noastre, la dreapta-credință străbună, sub marea boltă ocrotitoare a Ortodoxiei.

DANI LA AȘEZĂMINTELE ORTODOXE DE PESTE HOTARE

Dragostea și rîyna lui Ștefan cel Mare pentru apărarea și întărirea Ortodoxiei pot fi ilustrate și prin daniile pe care le-a făcut unor așezăminte religioase de dincolo de hotarele Moldovei.

Neuitată este, pînă azi, amintirea generozității sale la Sfîntul Munte Athos, la o biserică din Rîmnicul Sărat, precum și în Transilvania.

La Sfîntul Munte și-a legat numele în special de mînăstirea *Zograful*, căreia Ștefan, ca și ceilalți domni moldoveni următori, i-au zis: „a noastră mînăstire“¹⁹⁶) cu toate că nu au neglijat nici pe celelalte.

În 1466, între cea de a doua luptă dela Chilia și cea dela Baia, și numai la cîteva zile dela începerea zidirii Putnei, Ștefan trimite la mînăstirea *Zograful*, care avea drept hram pe Sfîntul Gheorghe, patronul oștilor lui, un mertic anual de 100 galbeni ungurești „pentru a-l scrie la proscomidie pe el, pe soția lui și pe copiii Alexandru și Elena și să-i cînte sîmbătă seara un paraclis și marțea o liturghie și să-l pomenească pînă va fi în viață, iar după aceea să-i facă în anul întîi pomenerile obișnuite, și apoi să-i cînte într-o zi din an seara parastas și dimineața liturghia“¹⁹⁷).

Cu acești bani s-a reparat mînăstirea și a fost ridicată și o bolniță, căreia mai tîrziu (13 septembrie 1471) Ștefan îi alocă o sumă anuală de 500 de aspri, pentru ca „cei ce se găsesc în acea bolniță, să se roage lui Dumnezeu pentru sufletul părinților noștri, pentru sănătatea noastră și pentru sănătatea copiilor noștri“¹⁹⁸).

În 1475, cu banii lui se clădește tot la *Zograful*, turnul pentru corăbii de lîngă mare, cum o mărturisește de altfel și inscripția dela intrare¹⁹⁹).

În ajunul luptei dela Vaslui (9 ianuarie 1475) îi apare în vis Sfîntul Gheorghe, a cărui icoană îi însuflețea plăeșii în luptă, care-l îndeamnă să aibă curaj. Drept urmare, Ștefan trimite la Athos (*Zograful*) icoana făcătoare de minuni a Sfîntului Gheorghe, ce pare să fie aceea pe care Ioan Paleologul o

194. Hurmuzaki, II, 2, p. 15; Paul Mihailovici, *Legături culturale-bisericești dintre romîni și ruși în secolul XV-XX*, în *Revista societății istorico- arheologico bisericești XXII* (1932), p. 210, *Codrul Cosminului*, VIII, p. 79, 87.

195. N. Iorga, *Istoria Bisericii romînești*, I, p. 97.

196. Pr. Dr. Teodor Bodogae, *Ajutoarele romînești din Sfîntul Munte Athos*, Sibiu 1941, p. 71.

197. *Ibidem*, p. 215.

198. I. Bogdan, *Documentele lui Ștefan cel Mare*, Buc. 1913, pp. 161-163.

199. Bodogae, *op. cit.*, p. 216.

dăruise lui Alexandru cel Bun (1400—1432). Icoana se păstrează și astăzi, în catoliconul mînăstirii Zograful²⁰⁰).

Tot aici, Ștefan zidește o trapeză pentru 180 de călugări (1485), o parte surpată a zidului, chiliile și înzestrează mînăstirea cu „vestminte, vase și altă avere“²⁰¹).

Două steaguri reprezentînd pe Sfîntul Gheorghe străpungînd balaurul²⁰²), mărturisesc, deasemeni, grija lui Ștefan pentru mînăstirea Zografului, pe care dealtfel, către sfîrșitul domniei (1501—1502) o repară în totalitatea ei, pic-tîndu-i și catoliconul.

Tot de la el se păstrează și un Tetraevanghel, dăruit inițial mînăstirii Troțuș, pentru pomenirea sa, și despre care nu se știe cînd și în ce condițiuni a ajuns aici²⁰³).

Ajutoarele materiale cu care voevodul moldovean a sprijinit mînăstirea Zograful au însemnat atît de mult, încît ea saltă pe scara ierarhică a Sfîntului Munte dela locul XI la IX, iar călugărul Isaia din Hilandar afirma, în 1489, că Zograful a fost întemeiat de Ștefan Vodă al Moldovei²⁰⁴).

Dar cu toate că Ștefan s-a ocupat așa de mult de Zograful, din cauză că avea acelaș patron ca și oștirile sale, nu a uitat nici alte mînăstiri aghiorite.

Astfel, la mînăsirea *Sfîntul Pavel*, Ștefan cel Mare este primul ctitor dintre voevozii romîni. El o repară, construște un apeduct „pentru odihna mînăstirii și pentru veșnica noastră pomenire“ și un baptisteriu (ψιάλη)²⁰⁵).

El reînnoește „din temelie“ mînăstirea *Grlgoriu*, în trei rînduri (1497, 1500 și 1502) și zidește turnul care îi poartă amintirea pînă în zilele noastre²⁰⁶).

Cu 24.000 de aspri, dăruți de el, se cumpără la *Karies*, vechea chilie a Sfîntului Trifon²⁰⁷).

La mînăstirea *Constamonitu*, Ștefan este deasemeni primul voevod romîn ajutător. El face, în 1493, o danie de 5000 de aspri mînăstirii și 500 celui ce va veni, în fiecare an, să ridice suma, întru pomenirea fiului său Petru, mort în 1487²⁰⁸).

La *Vatoped*, Ștefan ridică arsanaua pentru corăbii în partea de nord a mînăstirii, datorită rugăminților pe care i le adresase Chiril egumenul, în 1472.

Pe un alt adăpost de corăbii dela aceeași mînăstire, o inscripție din 1496 și un basorelief, reprezentînd pe voevod cu diadema pe cap, oferind Sfintei Fecioare o biserică, sub care se vede stema Moldovei, îi veșnicesc numele și dărnicia²⁰⁹).

De o singură ctitorie de a lui Ștefan cel Mare putem aminti în Țara Romînească²¹⁰). Este vorba de biserica Sfintei Paraschiva din Rîmnicul Sărat, ridicată de Ștefan — nu știm în ce an, deoarece nu mai există pisania — pentru amintirea războaelor pe care le-a purtat peste Milcov. Ea a fost refă-

200. *Ibidem*, p. 216.

201. *Ibidem*, p. 216-217.

202. I. Bogdan, *Două steaguri ale lui Ștefan cel Mare la m-rea Zografului din M. Athos*, An. Ac. Rom. Mem. Secț. Ist. Seria II, T. XXIX. Buc. 1902, p. 92.

203. T. Bodogae, *op. cit.*, p. 217.

204. *Ibidem*, p. 218.

205. *Ibidem*, p. 259.

206. *Ibidem*, p. 279-280.

207. *Ibidem*, p. 79, 81 și 279.

208. *Ibidem*, p. 304.

209. *Ibidem*, pp. 116 și 118.

210. Al. Lăpedatu, *O biserică a lui Ștefan cel Mare în Țara Romînească*, in Bul. Com. Mon. Ist. III, (1910) p. 107-109.

cută în întregime de Constantin Brîncoveanu (1688—1714) și vorbește și astăzi de evlavie și dărnicia lui Ștefan, față de alte țări ortodoxe.

Pe pământul Transilvaniei, Ștefan zidește cea dintâi mânăstire românească (cea din Peri este în Maramureș) și anume mânăstirea dela Vad, pe „moșiile de adăpost“, ce-i fuseseră date de Matei Corvinul în 1475, adică Cetatea de Baltă și Ciceiu, cu cele 60 de sate. În această mânăstire își vor avea sediul vlădicii Vadului, ce vor păstori poporul din împrejurimi și care țin de Moldova, fiind aleși de domn și hirotonisiți de mitropolitul Moldovei. Astfel, Ștefan devine nu numai ctitor de biserică în Ardeal, ci chiar de sediu episcopal²¹¹).

Acestea sunt în general cele mai de seamă ctitorii și danii pe care Ștefan cel Mare le-a făcut peste fruntariile țării sale, eternizându-i amintirea de fiu evlavios al Bisericii Ortodoxe. Ele întregesc figura marelui Domn, care și-a dăruit viața luptei necurmate pentru apărarea țării sale, a credinței ortodoxe și a întregii creștinătăți.

III. APĂRĂTOR AL ÎNTREGII CREȘTINĂȚĂȚI.

Denumirile de „cel Mare și Sfânt” pe care stima populară a băștinașilor, ca și a celor de peste fruntariile Moldovei, dintre contemporani și urmași, le-a legat, în chip indisolubil, de numele strălucitului voevod, își au obârșia, desigur, în primul rând în covârșitoarea sa personalitate, care umple o jumătate de veac, din istoria țării sale, a Europei întregi și chiar mai mult decât atât.

I s-a zis, desigur, „cel Mare și Sfânt”, pentru marea sa capacitate politică și militară pusă în slujba țării sale; pentru vitejia cu care și-a condus țărani, orășenii și mica boerime în lupte; pentru autoritatea și prestigiul pe care le-a dobândit înăuntru și în afara hotarelor sale, pînă departe; pentru că a presărat Moldova, de la un capăt la altul, ca nici un alt voevod, cu alese lăcașuri de închinăciune, pentru că dintr-o țară necunoscută și cu o pătură conducătoare sfîrtecată de diverse tendințe individualiste, a făcut una vestită, unită și cu țeluri înalte, apreciate unanim; pentru nestrămütata sa credință în Dumnezeu și în Biserica Ortodoxă pe care a manifestat-o atât în vremuri de cumpănă și înfrîngere, cît și în cele de siguranță și victorie.

Dar, nu numai pentru atât!

Ștefan cel Mare s-a ridicat chiar mai sus decît interesele imediate ale țării și poporului său. El luptă cu hotărîre și apără cu dîrzenie, împotriva unui popor mînat de poftă prădalnică și de mirajul stăpînirii lumii, nu numai țara sa și pe ai săi, ci Apusul întreg, Europa toată, cultura și civilizația lor, creștinătatea amenințată de robie și de trecere la islamism cu forța.

Spada sa este totodată și cruce și cu ele se apără și le apără împotriva semilunii cotropitoare, așa cum îl sfătuește conștiința sa de om, de ostaș și de creștin.

Acest aspect esențial al domniei lui Ștefan cel Mare îl vom înfățișa în cele ce urmează.

*

Nu trecuseră decît patru ani de cînd Constantinopolul, Roma cea Nouă, Cetatea Ortodoxiei, Mama Lumii (Umè Dunià), cum îi ziceau turcii, se prăbușise

211. N. Iorga, *Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul și Mitropolia Ardealului*. In An. Acad. Rom. Mem. Secț. Ist. Seria II, T. XXVII. Buc. 1905, p. 4-5. Idem, *Istoria Bisericii Românești*, vol. I, Buc. 1928 p. 105.

sub asaltul zdrobitor al ienicerilor lui Mohamed al II-lea, pe care beția cuceririi și a stăpînirii îi împingea mai departe către Roma cea Veche, către Asia și Europa toată, care încremeniseră la gîndul subjugării și a transformării bisericilor lor în moschei, după exemplul nefericit al Sfintei Sofii, strălucita ctitorie a lui Justinian împăratul.

În acest timp, turcii ocupaseră Peninsula Balcanică, jefuiseră în cîteva rînduri teritoriile de la nordul Dunării și încasau tribut dela cele două țări romîne, cînd la locul zis „Direptate”, mitropolitul Teoctist și poporul aclamă, la 12 aprilie 1457, ca domn pe biruitorul Ștefan, fiul lui Bogdan (1449-1457).

Cea dintîi sarcină, pe care era firesc să și-o asume din primul moment tînărul domn, era consolidarea scaunului său, înlăuntru și în afară. De aceea, în primii 13 ani (1457-1470) își reglementează raporturile cu Polonia și Ungaria, prin alianțe sau chiar lupte, zdrobește pe tătari la Lipnic, însă plătește tribut turcilor, așa cum de altfel găsisese situația la înscăunarea sa.

Dar, rușinea aceasta nu putea merge la infinit! Pentru aceea, în mintea înțeleaptă a lui Ștefan, încolțește gîndul să sustragă Țara Romînească și pe voevodul ei, din greaua aservire turcească și odată cu aceasta să-și mărească forța de rezistență și de luptă, spre a-i opri pe turci, pentru început, pe Dunăre.

Consecvent acestui plan și lucrînd îndată în acest sens, Ștefan intră repede în conflict nu numai cu Radu cel Frumos (1462-1474) și Laiotă Basarab (1474-1477), dar și cu turcii, stăpînii lor. O serie întregă de lupte urmează între Ștefan și munteni și altele între același și turci, aliați cu muntenii.

Ștefan însă, făcînd uz de o tactică militară superioară, bazată mai ales pe repeziciune și surprindere, îi bate de cele mai multe ori pe otomani, făcîndu-și cunoscute numele, vrednicia și țara, în lumea creștină și musulmană, pînă departe.

Bătălia de apogeu este aceea dela Podul Înalt, din ianuarie 1475, cînd turcii suferă cea mai mare înfrîngere, echivalentă cu un dezastru, și cînd numele lui Ștefan ajunge pe toate buzele și constituie o adevărată nădejde pentru întreaga creștinătate.

Dîndu-și însă repede seama că lucrurile nu vor putea rămîne aici, Ștefan, îndată după strălucita victorie amintită, adresează, la 25 ianuarie 1475, un fel de „scrisoare circulară” către toți principii și suveranii creștini din Europa, spre a se uni cu dînsul în lupta contra turcilor, lucru pe care nu-l făcuse și nu-l va face nici un alt voevod romîn.

Pentru frumusețea ei, pentru duhul creștin și eroismul ei, găsim necesar să redăm această scrisoare în întregime:

„Prea luminaților, prea puternicilor și aleșilor domni a toată creștinătatea, cărora această scrisoare a noastră va fi arătată sau de care ea va fi auzită.

Noi, Ștefan Voevod, din mila lui Dumnezeu, domn al țării Moldovei, mă închin cu prietenie vouă tuturor cărora vă scriu și vă doresc tot binele și vă spun domniilor voastre că necredinciosul împărat al turcilor a fost de multă vreme și este încă pierzătorul întregii creștinătăți și în fiecare zi se gîndește cum ar putea să supue și să nimicească toată creștinătatea. De aceea facem cunoscut domniilor voastre că pe la Boboteaza trecută, mai sus numitul turc a trimis în țara noastră și împotriva noastră o mare oștire în număr de 120.000 de oameni, al cărei căpitan de frunte era Soliman pașa, beglerbergul; împreună cu aceasta se aflau toți curtenii susnumitului turc și toate popoarele din România și domnul Țării Muntenești cu toată puterea lui și Assan — beg

și Ali-beg și Schender-beg și Grana-beg și Oșu-beg și Valtival-beg și Serefağa-beg, domnul din Sofia, și Cusenra-beg și Piri-beg, fiul lui Isac-Pașa, cu toată puterea lui de ieniceri.

Acești mai sus numiți erau toți căpitanii cei mari, cu oștile lor. Auzind și văzînd noi acestea, am luat sabia în mîină și, cu ajutorul Domnului Dumnezeu nostru Atotputernic, am mers împotriva dușmanilor creștinătății, i-am biruit și i-am călcat în picioare, și pe toți i-am trecut sub ascuțișul săbiei noastre; pentru care lucru, lăudat fie Domnul Dumnezeu nostru. Auzind despre aceasta, păgînul Împărat al turcilor își puse în gînd să-și răzbune și să vie în luna mai, cu capul său și cu toată puterea sa împotriva noastră și să supuie țara noastră, care este poarta creștinătății și pe care Dumnezeu a ferit-o pînă acum. Dar dacă această poartă (a creștinătății), care e țara noastră, va fi pierdută — Dumnezeu să ne ferească de așa ceva — atunci toată creștinătatea va fi în mare primejdie. De aceea, ne rugăm de domniile voastre să ne trimiteți pe căpitanii voștri într-ajutor împotriva dușmanilor creștinătății, pînă mai este vreme, fiindcă turcul are acum mulți potrivnici și din toate părțile are de lucru cu oamenii ce-i stau în potrivă cu sabia în mîină. Iar noi, din partea noastră, făgăduim, pe credința noastră creștinească și cu jurămîntul domniei noastre, că vom sta în picioare și ne vom lupta pînă la moarte pentru legea creștinească, noi cu capul nostru.

Așa trebuie să faceți și voi, pe mare și pe uscat, după ce cu ajutorul lui Dumnezeu cel Atotputernic, noi i-am tăiat mîina dreaptă. Deci fiți gata fără întîrziere.

Data în Suceava, în ziua de Sfîntul Pavel, luna ianuarie în 25, anul Domnului 1475.

*Ștefan Voevod, Domnul Țării Moldovei*²¹³).

Documentul acesta, fără precedent sau urmare în istoria poporului nostru compus de însuși Ștefan, ilustrează, în cel mai înalt grad posibil, conștiința pe care o are neînfricatul voevod despre soarta creștinătății, în fața mahomedanilor, despre rolul țării sale de „poartă a creștinătății“, precum și faptul că numai unirea tuturor conducătorilor și a popoarelor creștine ar fi putut îndepărta pericolul otoman.

Rolul pe care Ștefan îl atribuie patriei sale, în fața expansiunii turcești, nu era deloc o exagerare impresionabilă, deoarece și alții vedeau în acelaș mod lucrul acesta. „Dacă tu vei avea în mîina ta Moldova, atunci drumul ne va fi deschis în toate părțile lumii“,²¹⁴) scrie Sultantul în 1502, deci ceva mai tîrziu de vremea noastră, dar tot în timpul domniei marelui Ștefan, hanului tătarilor. Aceeași părere o avea de altfel, despre situația Moldovei și papa Sixt al IV-lea, care scrie undeva; „dacă turcii vor supune țara lui Ștefan, atunci vor putea trece de aici în Ungaria și celelalte țări creștine“²¹⁵).

Desigur, cum era de așteptat, victoria moldovenilor lui Ștefan de la Vaslui, din 1475, a produs mare satisfacție în sferele înalte, ca și în cele populare, ale puterilor creștine. Din nefericire însă, Ștefan n-a primit niciun fel de ajutor, din nicio parte.

Cronicarul polon contemporan Dlugosz, găsește accente foarte impresionante, pentru a lăuda pe Ștefan, pentru marea lui victorie. El zice: „O bărbat

213. Ioan Bogdan, *Documentele lui Ștefan cel Mare*, vol. II, București, 1913, p. 319.

214. «Si tu Walachiam tenebis, nobis liberum erit progredi ad omnes partes mundi». Hurmuzaki, *Documente privitoare la Istoria Romînilor*. vol. II, 2, p. 493. (Walachiam se referă aici la Moldova, pentru aceea l-am tradus astfel).

215. Hurmuzaki, *Documente*.. vol. II, 2, p. 241.

demn de admirat, întru nimic inferior ducilor eroici, pe care aiîta îi admirăm, care cel dintii dintre principii lumii a reputat în zilele noastre o victorie atît de strălucită în contra turcilor. După părerea mea, el este cel mai vrednic să i se încredințeze conducerea și stăpînirea lumii și mai ales funcțiunea de comandant și conducător contra turcilor, cu sfatul comun, înțelegerea și hotărîrea creștinilor, pe cînd ceilalți regi și principii catolici, trîndăvesc în lene, desfătări și lupte civile“²¹⁶).

Aprecierea aceasta este cu atît mai valoroasă, cu cît vine de la un om din altă țară și de altă naționalitate și religie.

Papa Sixt al IV-lea (1471 — 1484) îi aduce și el elogii, scriindu-i personal: „Faptele tale săvîrșite... cu înțelepciune și vitejie contra turcilor necredincioși, dușmani comuni, au adăugat atîta strălucire numelui tău, încît ești în gura tuturor și ești în unanimitate foarte mult lăudat“²¹⁷).

Intr-o altă scrisoare din 1476, acelaș papă îl numește „fiu iubit“, „bărbat nobil“ și „adevărat atlet al credinței creștine“²¹⁸). Desigur, cuvinte elogioase și măgulitoare, dar nu de acestea avea nevoie Ștefan cel Mare în împrejurări așa de critice, în care el singur cu țara lui ține piept cu reală bărbăție uraganului turcesc, salvînd celelalte state creștine.

Lui îi trebuiau oameni, bani și arme și pe acestea nu i le-a dat nici papa și nici alți potentai ai vremii sale.

Cum am văzut, dela șeful bisericii catolice, Ștefan s-a ales mai întii cu laude, apoi cu promisiuni de sprijin²¹⁹), care n-au fost ținute, cu scrisori și indulgențe de iertarea păcatelor²²⁰) domnului moldovean și tuturor celor ce vor vizita anumite biserici din partea de răsărit a țării, ce vor depune bani pentru ajutorarea luptelor lui Ștefan cu turcii, iar pe deasupra cu încunoștințarea amestecată cu vorbe meșteșugite, dar ceva mai practică pentru papă, că a numit pe un oarecare Petru ca episcop catolic al Moldovei²²¹) lucru de care avea și mai puțină nevoie Moldova și voevodul său.

Republica Veneției și dogii ei, putere creștină destul de însemnată în vremea aceea, mai ales pe mare, și cu care Ștefan întreține legături personale apropiate, atît cu privire la turci, cît și la medicii și medicamentele de care avea nevoie, îl felicită și ei cu „optimis verbis“ prin scrisori și ambasadori²²²) speciali, dar concret nu vin cu nimic în ajutorul celui ce cu prețul vieții sale și alor săi, îi apăra și pe cei din Apusul îndepărtat sau mai apropiat.

Din Țara Romînească, nu numai că nu vine niciun fel de sprijin, ci domniile ei sînt inamicii lui Ștefan, deoarece luptă alături de turci împotriva lui.

Situația nu este prea diferită nici în privința celorlalți vecini, polonii și ungurii catolici, cu prea mici și neînsemnate excepții. Mai mult chiar, între Cazimir al Poloniei, căruia Ștefan îi făcuse jurămînt de credință, în mod solemn în mai multe rînduri, și sultan, se pare că în 1476 a intervenit un aranjament diplomatic, în sensul unei „prietenii frățești“. Ungurii și secuii, ce-i drept îl

216. M. Roller, *Istoria R.P.R.*, ed. 1952, p. 132; I. Minea, *Informațiile romînești ale cronicii lui J. Dlugosz*, Iași 1926, p. 56.

217. Hurmuzaki, *Documente*, II, 1, p. 14.

218. *Ibidem*, II, 2, p. 241.

219. *Ibidem*, II, 1, p. 8.

220. *Ibidem*, II, 2, pp. 237 și 241. Doc. CCXV și CCXVI.

221. *Ibidem*, II, 1, pp. 13-14. Doc. XVI și XVII.

222. Pentru relațiile lui Ștefan cu Veneția vezi, Hurmuzaki, *Doc.* vol. VIII, pp. 6, 8, 9, 10, 11, 15, 18, 23, 26, 28, 30, 32, 35, 36, 38, 40. Venețienii îl asigură pe Ștefan că se interesează de el și că stăruiesc pe lângă papă să-i trimită ajutor din banii zecimii și ai contribuțiunii. Vezi deasemeni V. Pîrvan, *Relațiile lui Ștefan cel Mare cu Ungaria*, București, 1905, pp. 6-85.

ajutaseră cu câteva detașamente, în lupta dela Podul Inalt, dar aceasta a fost totul.

Pentru a exemplifica o situație, zece ani mai târziu (1486), Matei Corvinul, regele Ungariei, se plînge papei Inocențiu al VIII-lea (1484 — 1492) că regele Cazimir al Poloniei l-a sustras pe voevodul Moldovei de sub feudalitatea Ungariei,²²³) și cere să i se facă dreptate. Iată cu ce se ocupau cei doi suverani vecini, în loc să facă un singur bloc, împreună cu Ștefan, împotriva pericolului comun ce-i amenința.

În astfel de condiții, se înțelege că vibrantul apel adresat de Ștefan „prea luminaților, prea puternicilor și aleșilor domni a toată creștinătatea“, pentru organizarea unui front antiturcesc, nu a putut avea niciun fel de ecou practic. El a cauzat doar o amară deziluzie, autorului lui.

Ștefan rămîne mai departe singur cu țărani, plăeșii, răzeșii, orășenii și dregătorii săi, să înfrunte toată mînia, de fiară greu rănită, a turcilor.

Răzbunarea sultanului vine în iulie 1476, cînd „cu voia lui Dumnezeu fură biruiți creștinii de către păgîni și căzu acolo o mare mulțime din ostașii moldoveni“, cum relatează pisania bisericii din Războeni, ridicată de Voievod pe locul luptei, pentru a-i eterniza amintirea.

Această înfrîngere tactică, datorită unor condiții speciale, s-a transformat totuși într-o victorie strategică, căci turcii sunt nevoiți să se retragă repede (în trei zile) din cauza ciumei ce izbucnise, a lipsei de provizii (Ștefan făcuse pustiu în calea năvălitorilor) și a știrilor că armatele ungurești se apropiau de Moldova.

Ștefan luptă și mai departe cu turcii, dar pierde fortărețele moldovenești de la Dunăre și Mare (1484), pe care se trudește cu disperare să le recapete în 1485-1486, deoarece acestea constituiau puncte de invazie chiar pe teritoriul țării.

În acest timp, polonii cum am văzut, fac prietenie cu dușmanii, venețienii încheie și ei pace în 1479, iar Ungaria aflată în război cu Frederic al Austriei — semnează un pact de neagresiune cu Baiazid, în 1483, pe termen de cinci ani.

Rămas izolat și singur în fața uriașei puteri turcești, în plină expansiune Ștefan își schimbă politica externă. Începînd din 1486, el nu mai luptă cu turcii; iar din 1492 îl găsim plătind tribut acestora, dar numai jumătate cît Muntenia. Alianțele sale se îndreaptă către statele din nord-est, adică către Moscova și Lituania²²⁴). Prin cuscrul său Ivan al III-lea, stabilește raporturi de prietenie cu tătarii din Crimeia. Dar despre aceasta s-a vorbit, în altă parte, în această revistă.

Ideia creștină nu este însă părăsită; el se ocupă, de acum în colo, mai puțin de interesele generale ale „creștinătății“, în care intrase desigur și apusul catolic, și se concentrează mai mult asupra Ortodoxiei sale, a poporului său și a vecinilor săi din răsărit și miază-noapte, susținînd-o pe aceasta împotriva catolicismului polon, cu tendință de întindere.

Nici un alt voievod al nostru nu a exprimat gînduri așa de calde și sincere, cu privire la soarta lumii creștine, grav amenințată de turci, și nici un altul nu a luptat cu atîta bărbăție și elan, devenind, pentru acest lucru, cea

223. Hurmuzaki, *Doc.*, vol. II, 2, p. 291.

224. Al. Cerna-Rădulescu și Victor Cîmpineanu, *art. cit.*, în *Ortodoxia*, I, (1949) Nr. 2-3, (aprilie-septembrie), paginile 211-240; Bogdan, *op. cit.*, volumul II; Alex. Papadopol-Calimach, *op. cit.*, în *An. Acad. Rom. Mem. Sect. Ist. Seria II-a, t. XVII*. Buc. 1895. M. Roller, *op. cit.*, pp. 134, 136 ș. a.

mai cunoscută figură a epocii sale și poate cel mai însemnat voevod al poporului nostru.

Pentru aceea, pînă în zilele noastre, Ștefan a fost atît de cîntat de popor, iar „personalitatea lui a rămas o figură de legendă, o întruchipare a eroismului poporului român, un izvor de mîndrie națională“²²⁵).

Pentru aceea și cronica rusească, atunci cînd Ștefan trecea peste pragurile vieții acesteia, notează cu părere de rău: „A murit Ștefan Voevodul Moldovei, oștean viteaz ca un al doilea Alexandru (cel Mare), de multe ori a bătut pe împăratul turcesc cu marile lui oștiri, deasemenea și pe tătari și pe Matei, regele Ungariei și pe regele Poloniei Albert“²²⁶).

Dacă principii creștini ai Europei ar fi lăsat deoparte certurile inutile, viața tihnită și intrigile, plăcerile și toate solemnitățile sterile ale feudalismului, la care țineau așa de mult, și l-ar fi ajutat cinstit pe marele voevod, făcînd cauză unită cu dînsul și Moldova, Ștefan ar fi putut merge, în astfel de condiții, pînă la recucerirea Constantinopolului și alungarea din Europa a oștilor hrăpărețe și înrobitoare de țări și oameni, ale sultanilor turci.

*

Ctitor de țară și păstrător de datini, chipul lui Ștefan cel Mare se ridică peste crestele veacurilor, nîmbat de sfințenie.

Și, cu trecerea vremii, el se arată tot mai netrecător. Și nu este o închipuire și nici plăsmuire de basm. Este viu, este adevărat chipul strălucitor de luceafăr al marelui Ștefan.

Lespezile funerare dela Putna nu l-au putut cuprinde și nici țintui pe loc. Ele mărturisesc doar că crugul vieții lui pămîntești s-a înădit acolo pe crugul veșniciei.

Este atît de adevărat acest lucru, încît se înșiră între cele pe care, dacă nu le vom mărturisi noi, pietrele le vor striga.

Pretutindenii de-a lungul și de-a latul Moldovei, firul vieții și al istoriei se toarce din moștenirea lui. Și după moarte, ca și pe cînd era în viață s-a întîmplat cu el, așa cum spune cronicarul Ureche: „Unde nu cugetai, acolo îl aflai“.

De după movile, din sprîncene de munte ca și din colbul drumurilor mari de țară, parcă se desprinde figura lui în fruntea norodului în tropote de cai.

Și, ori de vine dela Valea Albă, ori de vine dela Podul Înalt, ori de vine dela Putna, ori de se repede din Suceava la hotare, ori de trece spre Ardeal, ori de pogoară spre Țara Romînească și spre mare — el domină spațiul nostru istoric și este atît de viu în peisagiul moldovean, ca nicio altă stihie.

Pasul său biruitor, îndrăzneț și sigur, s-a imprimat și îl simți pe scările cetăților, pe drumurile țărgurilor și satelor, pe potecile munților și pe lespezile bisericilor.

Sub bolțile sfințelor lui ctitorii mînăstirești și bisericesti, a răsunat glasul rugăciunilor sale iar din turnurile aceluiași așezăminte s-a auzit de atîtea ori, chemarea lui la oaste, la luptă pentru patrie și lege. Ecoul lor se aude și acum.

²²⁵. Prof. univ. A. Oțetea, art. cit., din ziarul «România Liberă» Nr. 3031 din 2 iulie 1954, p. 2.

²²⁶. Prof. I. Ionașcu, art. cit., în ziarul: «Informația Bucureștiului» din 1 iulie 1954, p. 2.

Dragostea de țară, de glia strămoșească, destoinicia războinică și iscusința politică nu i-au fost egale de cât de evlavie pe care i-o mărturisesc nenumăratele sale ctitorii religioase.

Imbinând virtuțile patriotice pe care le-a dovedit în gradul cel mai înalt, cu o rară vrednicie creștină, Ștefan cel Mare s-a jertfit deopotrivă pentru țară și pentru credință.

Cu înflăcărată dragoste de moșie și cu nesdruncinată încredere în ajutorul și oblăduirea cerească, el a înfrînt protivnicii și coloșii pe care numai oștile îngerești ie-ar fi putut înfrînge.

La răscruce de veacuri și de mari vrăjmașii, lovit de nenumărate și cumplite suferințe personale prin pierderea atîtor copii și a două soții și în bătaia valurilor mișcate de avalanșa musulmună, ce se prăvălise dela 1430—1453 peste sud-estul Europei, Ștefan a stat drept în toate furtunile, nu și-a pierdut niciodată nădejdea în ajutorul lui Dumnezeu și a făcut să cadă cu sunet toate protivnicile care ne amenințau pămîntul strămoșesc și credința creștină.

Pentru măreția faptelor sale de apărător al patriei și al credinței, poporul român de pretutindenea i-a durat în conștiința lui un altar, un monument mai trainic decît toate pietrele și metalele. Prin acest monument nepieritor, încheșat din virtuțile străbunului Ștefan, el a fost ridicat în cinstire deasupra multor chipuri de cuvioși părinți și așezat în rîndurile sfinților apărători și ocrotitori ai dreptei credințe.

Pînă astăzi, istoria nu ne-a păstrat amintirea unui domnitor, care să-și fi mărturisit evlavie prin atîrea ctitorii religioase prin cîte și-a dovedit-o Ștefan cel Mare.

Neașezat formal pînă acum în rîndul sfinților de către Biserică, el a intrat de fapt în panteonul Bisericii noastre, prin evlavie populară, care l-a numit sfînt încă dela moartea sa, așa precum ne spune, stăpînit de fiorul aceleiași evlavii ca și norodul, cronicarul Grigorie Ureche: „Îngropat-au pre Ștefan Vodă în mănăstirea Putna, cu multă jele și plîngere a tuturor lăcuitorilor țării, cît plîngeau toți ca după un părinte al lor; că cunosceau toți că s-au scăpat de multu bine și apărare. Ce după moartea lui îi ziceau sfîntul Ștefan Vodă, nu pentru suflet, că este în mîna lui Dumnezeu, și el încă au fost om cu păcate, ci pentru lucrurile sale cele vitejești, carele nimene din Domni, nice mai înainte, nice după aceia, nu l-au agiunsu“.

Nici astăzi dreptcredincioșii din Moldova n-au încetat a-i zice sfînt, ca și acum 450 de ani. Ba din contră, deodată cu cinstirea națională pe care i-o dă toată suflarea romînească, i s-a răspîndit și a prins în toate părțile și numele său de sfînt.

Persistența faimei lui de sfînt, răspîndirea ei continuă și faptul că ea se întemeiază pe fapte mărețe, de-o vrednicie rară și aproape unică în felul ei pentru Sfînta noastră Biserică Ortodoxă, socotim că îndreptățesc cîrmuirea bisericească să-i consacre cultul popular și printr-o hotărîre formală de canonizare.

Căci dacă stăm să-i cumpănim virtuțile și păcatele cu balanța unei jumătăți de mileniu, nimeni nu va ezita să constate că ea s-a înclinat definitiv spre ceata celor drepți și sfinți.

Și dacă mai cumpănim cu balanța unui mileniu sau două, vrednicia lui și vrednicia unor sfinți împărați și domni, începînd cu Constantin cel Mare, iarăși nu vom ezita să recunoaștem, că atît faptele lui cît și semnele

de cari s-a învrednicit din partea lui Dumnezeu, arătându-l biruitor în timpul vieții și după moarte, înlătură orice obstacol și spulberă orice piedică din calea așezării lui solemne în rîndul sfinților. Căci „blagocestivul și iubitorul de Christos Io Ștefan Voevod, gospodar al țării moldovenești, fiul lui Bogdan Voevod” — cum își zicea el însuși de atîtea ori — s-a ridicat prin blagocestie și iubire de Hristos atît de mult deasupra oamenilor comuni, încît cu adevărat i s-a zis în graiul poporului, că „seamăn pe lume nu are”.

De aceea, potrivit cu hotărîrea adoptată de curînd de Sfîntul Sinod al Bisericii Ortodoxe Romîne, socotim că Mitropolia Moldovei și Sucevii ar împlini o faptă bine plăcută lui Dumnezeu și ar răspunde și simțămintelor de evlavie ale credincioșilor săi, dacă ar rîndui prăznuirea în rîndurile sfinților, a lui Ștefan cel Mare, binecredinciosul Domn și apărător al dreptei credințe, pe care, de veacuri, rugător către Tatăl Ceresc, către Fiul și către Duhul Sfînt îl are Sfînta noastră Biserică și dreptcredinciosul nostru popor.

ÎN A PĂRĂRE A PĂCII

O NOUĂ BIRUINȚĂ A FORȚELOR PACII INCETAREA RĂZBOIULUI DIN INDOCHINA

Între 26 aprilie și 21 iulie 1954, s-a ținut la Geneva conferința miniștrilor de externe ai Uniunii Sovietice, Franței, Republicii Populare Chineze, Angliei, Statelor Unite ale Americii și ai altor state. Convocată în urma hotărârii comune a miniștrilor de externe ai celor patru mari puteri, care au participat la conferința ce s-a ținut în ianuarie-februarie a. c., la Berlin, — conferința de la Geneva a avut înscrise pe ordinea de zi două probleme de mare importanță pentru cauza păcii în lumea întreagă: Problema reglementării pașnice a problemei coreene și problema restabilirii păcii în Indochina.

Oamenii iubitori de pace și toate popoarele lumii au așteptat și urmărit cu deosebit interes lucrările conferinței de la Geneva, sprijinind cu hotărâre eforturile depuse de delegațiile Uniunii Sovietice, R. P. Chineze, R. P. D. Coreene, R. D. Vietnam și ale altor state, în vederea soluționării problemelor înscrise pe ordinea de zi. Opinia publică mondială a avut prilejul să constate încă odată și atitudinea ostilă oricărei înțelegeri, adoptată de delegația Statelor Unite ale Americii și de delegațiile altor state, care urmează cu supunere calea ațîțării războinice și a măririi actualei încordări internaționale, pe care merge guvernul nord-american. Împotrivirea popoarelor dornice de pace, față de poziția adoptată de delegația Statelor Unite ale Americii la conferința de la Geneva, a fost atât de mare și de puternică încît delegațiile multor state — care de obicei sprijineau acțiunile de subminare a păcii duse de Statele Unite — s-au văzut obligate să ia o atitudine mai prudentă și să se alăture deseori propunerilor înțelepte prezentate de reprezentanții Uniunii Sovietice și R. P. Chineze.

Cu toată împotrivirea fățișă a delegației Statelor Unite și a altor delegații — care au făcut tot ce le-a stat în putință pentru a împiedeca ajungerea la un acord, pe calea tratativelor —, conferința de la Geneva, ale cărei lucrări au durat aproape trei luni de zile, s-a încheiat cu o nouă victorie a forțelor păcii: «scopul principal al conferinței a fost realizat, problema restabilirii păcii în Indochina a fost rezolvată cu succes».

În ziua de 21 iulie 1954, omenirea întreagă a luat cunoștință cu multă bucurie de cuprinsul declarației de închidere a conferinței de la Geneva, în care — printre altele — se spune: «Conferința ia notă de acordurile

care pun capăt operațiunilor militare din Cambodgia, Laos și Vietnam și care stabilesc controlul internațional și supravegherea asupra îndeplinirii prevederilor acestor acorduri. Conferința remarcă cu satisfacție încetarea operațiunilor militare în Cambodgia, Laos și Vietnam; ea își exprimă convingerea, că intrarea în vigoare a hotărârilor prevăzute în prezenta declarație și în acordurile cu privire la încetarea operațiunilor militare va da Cambogiei, Laosului și Vietnamului posibilitatea de a-și îndeplini și pe viitor rolul lor în comunitatea pașnică a națiunilor, în mod absolut independent și suveran.

Conferința constată că acordul cu privire la Vietnam are drept țel fundamental reglementarea problemelor militare pentru a se pune capăt operațiunilor militare și că linia militară de demarcație este provizorie și nu poate fi considerată ca fiind într-o măsură oarecare o graniță politică sau teritorială. Conferința își exprimă convingerea că aplicarea prevederilor cuprinse în prezenta declarație și în acordul referitor la încetarea operațiunilor militare va crea premisele necesare pentru realizarea în cel mai scurt timp a reglementării politice în Vietnam. Conferința declară că, în ceea ce privește Vietnamul, reglementarea problemelor politice, realizată pe baza respectării principiilor independenței, unității și integrității teritoriale, trebuie să dea posibilitate poporului vietnamez să se bucure de libertățile fundamentale garantate de instituțiile democratice create ca urmare a alegerilor generale și cu vot secret. Pentru ca stabilirea păcii să înregistreze un progres suficient și pentru ca toate condițiile necesare să fie create spre a face posibilă exprimarea liberă a voinței naționale, alegerile generale se vor desfășura în cursul lunii iulie 1956, sub controlul unei comisii internaționale, alcătuită din reprezentanții statelor-membre ale comisiei internaționale pentru supraveghere și control, prevăzută prin acordul pentru încetarea operațiunilor militare (adică reprezentanții Indiei, Poloniei și Canadei, n. red.)... Conferința ia notă de declarația guvernului francez că la reglementarea tuturor problemelor legate de restabilirea și întărirea păcii în Cambodgia, Laos și Vietnam se va baza pe respectarea independenței și suveranității, unității și integrității teritoriale ale Cambogiei, Laosului și Vietnamului».

Cuprinsul acestei declarații a umplut de bucurie și de încredere inimile a milioane și milioane de oameni iubitori de pace din toate țările și din toate continentele. Prin acordurile încheiate la Geneva, s-a pus capăt vărsării de sânge, care dura de opt ani de zile în Indochina, și a fost stins și cel de al doilea focar de război, pe care cercurile agresive americane s-au străduit din răspuț să-l transforme într-un nou conflict mondial. De asemenea, aceste acorduri reprezintă un important succes în lupta de eliberare națională a popoarelor din Indochina și crează o bază trainică pentru dezvoltarea relațiilor de prietenie dintre Franța și statele indochineze. Și mai ales, prin încetarea războiului din Indochina, s-a dovedit încă odată că nu există problemă litigioasă care să nu poată fi rezolvată pe calea pașnică a tratativelor, dacă există hotărârea fermă și bunăvoința părților interesate.

Insemnătatea acordurilor încheiate la Geneva a fost subliniată de Declarația din 23 iulie a. c., a Guvernului Sovietic cu privire la conferința de la Geneva, în care se spune: «Deși în acordurile semnate la Geneva există unele rezerve, nu trebuie subapreciată întreaga importanță a acestor acorduri..., în virtutea faptului că la conferința de la Ge-

neva au putut fi învinse o serie de dificultăți, ivite ca urmare a poziției reprezentanților S.U.A., care au încercat să împiedice încheierea cu succes a lucrărilor acestei conferințe». Saluând succesele obținute la Geneva în problema restabilirii păcii în Indochina — problemă care și-a aflat o rezolvare întru totul corespunzătoare intereselor popoarelor care-și apără libertatea și independența lor națională, ca și intereselor tuturor popoarelor iubitoare de pace —, declarația Guvernului Sovietic amintește că, cu toate eforturile depuse la conferința de delegațiile Uniunii Sovietice, R.P. Chineze și R.P.D. Coreene în vederea soluționării problemei coreene, nu s-a putut ajunge la rezultate pozitive în această chestiune, datorită piedicilor puse de unele delegații și în primul rând de către delegația Statelor Unite ale Americii. Exprimând dorința tuturor popoarelor iubitoare de pace, declarația Guvernului Sovietic consideră că este imperios necesar să se asigure rezolvarea cât mai grabnică a problemei coreene, în interesul unității naționale a Coreei și în interesul asigurării păcii în Asia și în lumea întreagă».

După ce subliniază, în continuare, că rezultatele pozitive obținute la conferința de la Geneva au arătat rolul important ce revine R.P. Chineze în soluționarea problemelor internaționale litigioase, — declarația Guvernului Sovietic cuprinde următoarea declarație, care confirmă încăodată consecvența politică de pace a Uniunii Sovietice: «Guvernul Sovietic consideră că acordurile realizate la Geneva cu privire la încetarea focului și restabilirea păcii în Indochina, contribuind la slăbirea încordării internaționale, crează prin aceasta condiții favorabile pentru reglementarea celorlalte probleme internaționale importante nerezolvate, privind nu numai Asia, ci și Europa, și în primul rând a unor probleme ca încetarea cursei înarmărilor și interzicerea armei atomice, asigurarea securității colective în Europa și reglementarea problemei germane pe o bază pașnică, democratică. Guvernul Sovietic declară că, urmînd neabătut politica sa de pace, el își va continua și de acum înainte, cu toată perseverența și hotărîrea, eforturile în vederea soluționării cu succes a acestor probleme, — soluționare ce ar constitui fără îndoială un pas de cea mai mare importanță pe calea slăbirii încordării internaționale, a întăririi păcii și colaborării internaționale».

Guvernul Sovietic a și trecut la acțiune în acest sens. La 24 iulie a.c. el a adresat guvernelor Franței, Angliei și Statelor Unite ale Americii o notă, prin care se propune convocarea unei conferințe a tuturor statelor europene care vor să participe la ea, în scopul unui schimb de vederi cu privire la crearea sistemului de securitate colectivă în Europa. Milioane și milioane de oameni iubitori de pace și guvernele tuturor statelor de democrație populară au salutat cu însuflețire rezultatele obținute de conferința de la Geneva, precum și noua propunere a Uniunii Sovietice, îndreptată spre consolidarea păcii în Europa și în lumea întreagă.

Exprimînd dorința de pace a poporului român, Guvernul Republicii Populare Romîne a făcut, la 1 august 1954, o declarație în care se spune:

«Guvernul și poporul român salută cu adîncă bucurie restabilirea păcii în Indochina, marele succes al popoarelor Indochinei în lupta lor pentru pace, libertate și independență națională și urează eroicului popor vietnamez deplin succes în munca pentru reconstrucția grabnică a patriei sale și pentru o fericită dezvoltare în condiții de pace a economiei și culturii sale naționale.

Guvernul și poporul român văd în rezultatele conferinței de la Geneva o confirmare puternică a justetei principiilor promovate în relațiile internaționale de Uniunea Sovietică, privind reglementarea tuturor litigiilor dintre state pe calea tratativilor și coexistența pașnică a țărilor cu regimuri sociale diferite, principii vitale pentru întreaga omenire și după care se călăuzește în politica sa externă și Republica Populară Română.

Eforturile delegației Uniunii Sovietice și ale Republicii Populare Chineze au dus la conferința de la Geneva la hotărâri de mare importanță bazate pe aceste principii, care înseamnă o mare victorie a forțelor păcii și o înfrângere serioasă a forțelor războiului.

Guvernul francez a contribuit la încheierea cu succes a lucrărilor conferinței prin poziția sa orientată după interesele naționale ale Franței și de luare în considerație a intereselor popoarelor din Indochina.

Conferința de la Geneva a arătat că a crescut izolarea internațională a cercurilor agresive din Statele Unite ale Americii care au acționat nu pentru succesul lucrărilor comune ale U.R.S.S., R.P. Chineze, Franței, Angliei, Republicii Democrate Vietnam, îndreptate în scopul încetării vărsării de sânge în Indochina, ci au uneltit împotriva restabilirii păcii.

Acordurile încheiate arată că țări cu regimuri sociale diferite pot să ducă la bun sfârșit și să rezolve în mod pozitiv problemele litigioase dintre ele dacă se manifestă spirit de înțelegere și o reală recunoaștere a intereselor reciproce.

Conferința de la Geneva a arătat cât de necesară și folositoare este recunoașterea dreptului Republicii Populare Chineze ca membru al Organizației Națiunilor Unite și a rolului de seamă al marelui popor chinez la reglementarea problemelor internaționale și în consolidarea păcii în lume. Acest rol este recunoscut astăzi de covârșitoarea majoritate a omenirii. Cu atât mai clar apare faptul că politica Statelor Unite ale Americii față de marea Republică Populară Chineză este o politică de subminare a păcii, contrară intereselor fundamentale ale omenirii.

În lumina rezultatelor conferinței de la Geneva apare evident că este timpul să se pună capăt politicilor de discriminare pe care Statele Unite ale Americii o duc în politica internațională și prin care împiedică intrarea în Organizația Națiunilor Unite a unui număr de țări, printre care și Republica Populară Română.

Guvernul Republicii Populare Române consideră că rezultatele conferinței de la Geneva, contribuind la micșorarea încordării internaționale, au creat noi posibilități favorabile reglementării pozitive, satisfăcătoare, a problemelor nerezolvate, ca: încetarea cursei înarmărilor, interzicerea armelor atomice și cu hidrogen de distrugere în masă, rezolvarea problemelor coreeană și germană.

Guvernul Republicii Populare Române consideră că este necesară și posibilă reglementarea grabnică a chestiunii unificării pașnice a Coreei, pentru care s-au străduit delegațiile U.R.S.S., R.P. Chineze și Republicii Populare Democrate Coreene și care a fost împiedicată de delegațiile altor guverne și în special a guvernului S.U.A.

Au crescut și mai mult posibilitățile realizării unui sistem de securitate colectivă în Europa și de reglementare pe o bază pașnică, democratică, a problemei germane. Un pas de cea mai mare însemnătate în această direcție îl reprezintă nota guvernului U.R.S.S., din 21 iulie adresată guvernelor Franței, Angliei și S.U.A., prin care se propune convocarea unei

conferințe a tuturor statelor europene care vor să participe la ea în scopul unui schimb de vederi cu privire la crearea sistemului de securitate colectivă în Europa.

Guvernul Republicii Populare Române își declară acordul său deplin față de această propunere, cu convingerea că realizarea ei poate duce la noi pași spre întărirea păcii în lume.

Mergînd mai departe, cu hotărîre, pe drumul colaborării internaționale, guvernul Republicii Populare Române declară că și de acum înainte nu va precupeți niciun efort pentru a-și aduce contribuția sa la cauza destinderii încordării internaționale, a asigurării securității colective și a consolidării păcii».

Intr-adevăr, poporul român este fericit să constate politica de pace dusă de guvernul său și sprijină din toate puterile sale — prin muncă plină de avînt și prin întărirea necontenită a solidarității sale în jurul Guvernului R.P.R. — orice acțiune menită să contribuie la triumful cauzei păcii în lumea întreagă. Intregul nostru popor, care se pregătește în aceste zile să întîmpine sărbătorește împlinirea a zece ani de la eliberarea Romîniei de sub jugul fascist-hitlerist, își mărturisește răspicat hotărîrea sa de a-și spori neîncetat eforturile în slujba păcii, pentru reglementarea pe cale pașnică a tuturor problemelor litigioase din viața internațională.

Impărtășind năzuințele și dragostea de pace a poporului nostru, Biserica Ortodoxă Romîna — prin ierarhii, clericii și credincioșii ei — a întîmpinat cu aceeași bucurie vestea încetării vărsării de sînge din Indochina. Luptătoare consecventă și hotărîtă pentru apărarea păcii pe pămînt, Biserica noastră n-a încetat o clipă, dealungul celor cinci ani care s-au scurs de la alăturarea ei la uriașa Mișcare Mondială pentru Pace, să ceară împreună cu poporul român și cu toate popoarele iubitoare de pace să se pună capăt tuturor războaielor care mai însîngerau încă fața pămîntului.

Încă din 1951, cînd a avut loc la Moscova o consfătuire între Intîistătorii Bisericilor Ortodoxe Antiohiană, Rusă, Georgîană, Romîna și Bulgară, Biserica noastră — alături de celelalte Biserici surori — s-a declarat hotărîtă să sprijine orice acțiune inițiată în scopul de a soluționa toate chestiunile litigioase din viața internațională pe calea tratativelor. Anul trecut, cu prilejul sesiunii sale din iunie, Sfîntul Sinod al Bisericii noastre a mărturisit încă odată, prin telegrama adresată Consiliului Mondial al Păcii, întreaga sa solidaritate cu acțiunile inițiate de Mișcarea Mondială pentru Pace și cu Apelul către popoarele lumii, adresat de Congresul Popoarelor de la Viena, «pentru încetarea războaielor în curs... și pentru începerea tratativelor între marile puteri, în vederea soluționării pe cale pașnică a tuturor problemelor care dau naștere la încordare și neliniște în viața internațională». Iar în anul acesta — cînd la Geneva se depuneau de către delegațiile Uniunii Sovietice, R.P. Chineze, R.D. Vietnam și ale altor țări strădani deosebiți spre a se ajunge la un rezultat pozitiv în chestiunile înscrise pe ordinea de zi a conferinței — Sfîntul Sinod al Bisericii Ortodoxe Romîne și-a manifestat interesul față de lucrările conferinței și și-a mărturisit încrederea sa deplină în biruința care trebuie să încunune tratativele, atunci cînd ele sînt duse cu voința sinceră de a se ajunge la o înțelegere. Salutînd cu bucurie faptul că marile puteri ale lumii au pășit pe calea tratativelor, pentru a rezolva în mod pașnic problemele internaționale litigioase, — Sfîntul nostru Sinod a spus în che-

marea îndreptată către clericii și credincioșii ortodocși din țara noastră: «Conferințele de la Berlin și Geneva sînt o dovadă vie că oamenii se pot lipsi de glasul blestemat al tunurilor și se pot înțelege mai bine prin graiul care le-a fost dăruit de Dumnezeu».

Urmînd întru totul învățătura Evangheliei Domnului nostru Iisus Hristos, Biserica Ortodoxă Română a sprijinit întotdeauna acțiunile Mișcării Mondiale pentru Pace, care a arătat în repetate rînduri că primul pas către rezolvarea pașnică a problemelor litigioase și către consolidarea păcii trebuie să fie încetarea războaielor în curs. Prin pastoralele Ierarhilor noștri, prin cuvintele de povățuire și îndemn îndreptate către cler și credincioși de Sfîntul Sinod, prin predicile rostite în fața sfîntului altar de preoți ortodocși, a fost exprimată neîncetat voința fermă a fiilor Bisericii Ortodoxe Romîne de a-și spori strădaniile, pentru ca, împreună cu sutele de milioane de oameni iubitori de pace din lumea întreagă, să contribuie la oprirea vărsărilor de sînge și la stăvîlirea drumului unui nou război mondial.

Această nouă victorie a forțelor păcii, care prin solidaritatea și dîrzenia luptei lor au impus încetarea focului în Coreea și în Indochina, a fost întîmpinată și de Biserica Ortodoxă Română cu aceeași bucurie cu care a fost salutată de sutele de milioane de oameni iubitori de pace din lumea întreagă. Clerici și credincioșii Sfintei noastre Biserici văd în acest nou succes al cauzei păcii o cheazășie a triumfului deplin care va încununa lupta popoarelor pașnice și un îndemn de a-și spori și mai mult strădaniile lor, spre a aduce contribuții mai însemnate, la marea operă a zidirii păcii pe pămînt.

C. R.

PARTEA OFICIALĂ

DARE DE SEAMĂ ASUPRA ACTIVITĂȚII ADMINISTRAȚIEI PATRIARHALE PE ANUL 1953

Potrivit dispozițiilor cuprinse în Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române și în Regulamentul Organelor Centrale din Patriarhia Română, Sectorul administrativ-bisericesc, cuprinde în sfera lui de activitate următoarele:

- a) Chestiunile de ordin administrativ-bisericesc și cele disciplinare;
- b) Chestiunile culturale și misionare și legăturile cu străinătatea;
- c) Invățămîntul teologic;
- d) Chestiunile economice și administrarea bunurilor bisericesti;
- e) Chestiunile mînăstirești.

În cadrul dării de seamă de față, aceste probleme vor fi prezentate în patru mari capitole, cu subdiviziunile lor și anume:

A) Legăturile externe ale Bisericii Ortodoxe Române cu celelalte Biserici ortodoxe și eterodoxe din lume.

B) Viața bisericească internă.

C) Invățămîntul religios.

D) Situația economică-financiară a Administrației Patriarhale, va fi prezentată într-un raport aparte.

A. LEGĂTURILE EXTERNE ALE BISERICII ORTODOXE ROMINE CU CELELALTE BISERICI ORTODOXE ȘI ETERODOXE DIN LUME.

Biserica Ortodoxă Română a continuat și în cursul anului 1953 să întretină și să dezvolte legăturile sale frățești cu celelalte Biserici Ortodoxe surori, ca și cu unele Biserici eterodoxe din lume.

Întîistătorul său, S. Sa Patriarhul Justinian și-a făcut din preocuparea acestor dezvoltări și adîncirii legăturilor frățești și a bunelor raporturi de colaborare cu toate celelalte biserici și culte, din lume, unul din punctele cele mai importante ale programului său de activitate.

În aceasta S. Sa urmează nu numai un vechi principiu canonic, aplicat în Ortodoxia întregă, ci caută să-și însușească și să pună în valoare și comandamentul cel mai înalt al epocii de față, potrivit căruia se depun cele mai stăruitoare și generoase eforturi, de a se realiza legături și raporturi prietenești de colaborare între toate grupările omenești și popoarele de pe pămînt, menite să risipească pricinile de neîncredere și neînțelegere, să grăbească destinderea internațională și să întroneze pacea în lume.

Legăturile frățești și bunele raporturi de colaborare între Biserica Ortodoxă Română și celelalte Biserici Ortodoxe și eterodoxe pot fi constatate și urmărite și în cursul anului 1953 din:

I. Schimbul de scrisori irenice, cu prilejul Sf. Sărbători ale Nașterii Domnului, Anului Nou și Invierii Domnului.

II. Schimbul de scrisori de felicitare, cu prilejul zilelor importante din viața întîistătorilor Bisericii Ortodoxe surori.

III. Schimbul de scrisori cu prilejul altor aniversări și împrejurări importante din viața Bisericilor, cum și trimiterea de mesagii și telegrame, cu prilejul unor evenimente de importanță internațională.

IV. Corespondență în legătură cu Episcopia Ortodoxă Română din America și unele probleme interesând Ortodoxia ecumenică.

V. Vizita S. Sale Patriarhului Justinian, însoțit de o delegație a Bisericii Ortodoxe Române, la Sofia, cu prilejul ridicării la treapta de patriarh a Întâistătorului Bisericii Ortodoxe Bulgare.

I. SCHIMBUL DE SCRISORI IRENICE, CU PRILEJUL MARILOR SĂRBĂTORI CREȘTINE: NAȘTEREA DOMNULUI, ANUL NOU ȘI INVIEREA DOMNULUI.

Este o veche tradiție, scumpă nu numai Bisericii noastre și celorlalte Biserici Ortodoxe surori, ci și tuturor Bisericilor și Cultelor din lume, ca și credincioșilor lui, de a se schimba salutări și urări frățești, cu prilejul marilor sărbători, prin scrisori și telegrame de felicitare.

Aceste scrisori și telegrame au darul să îmbogățească și să întărească neîncetat legătura prieteniei și a dragostei între cei ce le schimbă. Pe lângă conținutul lor obișnuit, legat de marile sărbători care le ocazionatează, aceste scrisori aduc și o imagine reală a stărilor sufletești și a preocupărilor specifice fiecărui an. Ele oglindesc starea de spirit a celor ce le scriu și prin accentele lor dau măsura dorințelor și năzuințelor celor mai arzătoare, care stăpinesc sufletul tuturor într-un anumit moment. Astfel, scrisorile schimbate în cursul anului 1953 între S. Sa Patriarhul Justinian și conducătorii tuturor celorlalte Biserici și Culte religioase, au făcut să se vadă, împreună cu alte documente și mărturii, cât de unanimă și de fierbinte este dorința Bisericilor din lumea întreagă, a clericilor și credincioșilor lor de a se realiza cât mai curînd pacea și buna înțelegere între oameni.

Textele acestor scrisori sînt la îndemîna oricui, fiind toate tipărite în revista oficială a Patriarhiei Române «Biserica Ortodoxă Română».

a) Scrisorile irenice au fost schimbate cu:

- Prea Fericirea Sa Atenagoras, Patriarhul ecumenic al Constantinopolului;
- Prea Fericirea Sa Cristofor, Papă și Patriarh al Alexandriei și a toată Africa;
- Prea Fericirea Sa Alexandru al III-lea, Patriarhul Antiohiei și al Intregului Orient;
- Prea Fericirea Sa Timotheos, Patriarhul Cetății Sfinte a Ierusalimului și a Intregii Palestine;
- Prea Fericirea Sa Alexei, Patriarhul Moscovei și al întregii Rusii;
- Prea Fericirea Sa Melhiselek, Patriarhul Catholicos al Tiflisului și al Intregii Gruzii;
- Prea Fericirea Sa Vichentie, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Sirbe;
- I.P.S. Sa Mitropolitul Kiril, ales și întronizat în 1953 Patriarh al Bisericii Ortodoxe Bulgare;

b) Pe lângă scrisorile schimbate cu Prea Fericirii Patriarhi ai Bisericilor Ortodoxe surori, S. Sa Patriarhul Justinian a primit multe scrisori și telegrame de felicitare, cu prilejul Sf. Sărbători și de la alți conducători și Întâistători ai Bisericilor Ortodoxe din străinătate, precum urmează:

- I.P.S. Sa Mitropolitul Spiridon al Atenei și al întregii Grecii;
- I.P.S. Sa Mitropolitul Macarie al Varșoviei;
- I.P.S. Sa Mitropolitul Elefterie al Cehoslovaciei;
- I.P.S. Sa Mitropolitul Nicolae Krutički;
- I.P.S. Sa Mitropolitul Grigorie al Leningradului;
- I.P.S. Sa Mitropolitul Nicodim al Slivenului, Bulgaria;
- I.P.S. Sa Mitropolitul Elie Karam al Libanului;
- I.P.S. Sa Arhiepiscopul Macarie al Ciprului;
- I.P.S. Sa Arhiepiscopul Paisie al Bisericii Ortodoxe Albania ;
- I.P.S. Sa Arhiepiscopul Gherman al Kareliei și al întregii Finlande;
- P.S. Sa Episcopul Andrei Moldoveanu, al celor două Americi;
- P.S. Sa Episcopul Serghie de Tula;
- P.C. Sa Arhimandritul Policarp, Superiorul Misiunii Bisericii Ortodoxe Ruse din Ierusalim;
- P.C. Sa Protoereul Icorom Atanasie Magiarov, Bulgaria;

— P.C. Sa Protoiereul Dimitrie Petrov, fost deservent al Bisericii Ortodoxe Romine din Sofia.

c) In același timp, datorită dezvoltării tot mai mari a legăturilor frățești și a bunelor raporturi de colaborare, s-au schimbat scrisori irenice, cu prilejul praznicelor creștinătății, și cu un mare număr de conducători ai unor Biserici eterodoxe și cu diferite personalități eclesiastice, dintre care menționăm:

— Prea Fericirea Sa George al VI-lea, Kevork VI, Patriarh Suprem și Katolikos al tuturor Armenilor;

— Eminența Sa Geoffrey, Arhiepiscop de Canterbury, Primat al Angliei și Mitropolit;

— Eminența Sa, Henry Knox Sherill, Episcop Președinte al Bisericii Episcopale din Statele Unite ale Americii.

— Eminența Sa Dr. Martin Niemöller, Episcopul Bisericii Evanghelice din Germania.

— Preoții anglicani Stanley Evans și Williams Tempest, cunoscuți luptători pentru pace, etc.

La toate aceste scrisori și telegrame, I.P.S. Patriarh Justinian a dat răspunsurile cuvenite, cu mulțumiri călduroase și frățești urări.

II. SCHIMBUL DE SCRISORI DE FELICITARE CU PRILEJUL ZILELOR IMPORTANTE DIN VIAȚA ÎNȚĂLĂTĂTORILOR BISERICILOR ORTODOXE SURORI.

1. S. Sa Patriarhul Justinian vrea să folosească și toate prilejurile mai importante, din viața Înălțătorilor Bisericilor Ortodoxe surori, pentru a întreține permanent vie și proaspătă legătura dragostei frățești cu toți Înălții Ierarhi Ortodocși, ceea ce are repercusiuni fericite asupra relațiilor ce unesc Bisericile Ortodoxe și asupra activității lor comune.

Astfel, S. Sa și-a făcut și în anul acesta o plăcută datorie de a exprima felicitări S. Sale Patriarhului Alexei al Moscovei și a toată Rusia, cu prilejul zilei numelui, ce se prăznuiește în fiecare an la 25 februarie.

Anul acesta — 1953 — felicitarea a avut un accent mai deosebit, venind la scurt timp după împlinirea vârstei de 75 ani — la 27 octombrie 1952 — de către S. Sa Patriarhul Alexei, felicitare la care s-a primit cuvenitul răspuns.

2. Deasemenea, s-a trimis o călduroasă telegramă de felicitare Înalt Prea Sfinției Sale Chiril al Bulgariei, cu prilejul numelui, la 24 mai 1953, felicitare ce urma la numai două săptămâni după înălțarea distinsului ierarh la demnitatea de Patriarh al Bisericii Ortodoxe Bulgare, săvârșită la 9-10 mai 1953, după cum se arată mai departe, în mod deosebit.

III. SCHIMBUL DE SCRISORI CU PRILEJUL ALTOR ANIVERSARI ȘI IMPREJURARI DIN VIAȚA BISERICILOR, CUM ȘI TRIMITEREA DE MESAGII ȘI TELEGRAME CU PRILEJUL UNOR EVENIMENTE DE IMPORTANȚĂ INTERNAȚIONALĂ.

1. La acest capitol, se cuvine să pomenim în primul rând încetarea din viață a lui Iosif Vissarionovici Stalin, întâmplată în ziua de 5 martie 1953 și care a unit pe toate popoarele și pe toți oamenii iubitori de pace și înfrățire, în regretul pentru pierderea celui mai mare stegar al luptei pentru apărarea păcii în lume, precum și în hotărârea de a duce mai departe idealul vieții sale, al înfrățirii popoarelor și al îmbunătățirii condițiilor de viață a oamenilor. Biserica Ortodoxă Română și credincioșii ei au participat cu sentimente frățești la doliul Bisericii Ortodoxe Ruse și al credincioșilor săi, pentru această pierdere. S. Sa Patriarhul Justinian a adresat S. Sale Patriarhului Alexei al Moscovei și a toată Rusia o telegramă prin care a arătat că slujitorii altarelor Bisericii Ortodoxe Romine, împreună cu credincioșii și Vlădicii și în frunte cu Patriarhul lor, au împărtășit durerea încercată de popoarele sovietice și împreună cu ele de clerul și credincioșii Bisericii Ortodoxe Ruse, prin încetarea din viață a gloriosului eliberator de popoare, Iosif Vissarionovici Stalin.

Textul acestei telegrame, ca și al răspunsului primit dela Moscova, sînt publicate în numărul special al revistei «Biserica Ortodoxă Română», închinat săvîrșirii din viață a marelui dispărut.

2. Tot la acest capitol, voim să amintim despre problema deosebit de importantă și acută, ridicată de S. Sa Patriarhul Alexei, încă din august 1952 a întrunirii

la București a unei consfătuiri a reprezentanților Bisericilor Ortodoxe: Rusă, Gruzină, Română și Bulgară, pentru examinarea situației viețuitorilor din mănăstirile dela Sf. Munte, aparținând Bisericilor care nu sînt de origine greacă și pentru pregătirea unor inițiative practice asupra problemei Athosului.

A urmat un schimb de scrisori, prin care s-a stabilit ca fiecare dintre Bisericile interesate să pregătească un proiect de Memorandum în această problemă, iar după ce aceste proiecte vor fi schimbate între Biserici și cunoscute reciproc, să se treacă la pregătirea Consfătuirii. Proiectul de Memorandum al Bisericii Ortodoxe Române a fost înaintat Patriarhiei Moscovei de către S. S. Patriarhul Justinian încă dela data de 13 decembrie 1952, confirmîndu-se primirea lui prin scrierea din 13 februarie 1953 a Departamentului Afacerilor Externe Bisericești al Patriarhiei Moscovei.

3. În legătură cu evenimentul important din viața Bisericilor Ortodoxe, al «reînființării Patriarhăului bulgar» în mai 1953, de care ne ocupăm mai departe în acest raport — socotim necesar să amintim aici, pe scurt, de scrisoarea primită de S. Sa Patriarhul Justinian din partea S. Sale Patriarhului Athenagoras al Constantinopolului, exprimînd poziția Scaunului ecumenic față de reînființarea Patriarhiei Bisericii Ortodoxe Bulgare.

4. Sanctitatea Sa Patriarhul Atenagoras al Constantinopolului a arătat o atenție frățească față de faptul împlinirii a cinci ani de la intronizarea S. Sale Patriarhului Justinian, la 6 iunie 1953, felicitîndu-l cu căldură.

5. Tot Sanctitatea sa Patriarhul Ecumenic Atenagoras a trimis altă dată o scrisoare S. Sale Patriarhului Justinian, rugîndu-l să-i trimită revistele «Ortodoxia», «Studii Teologice» și «Biserica Ortodoxă Română» pe ultimii cinci ani, spre a le avea în colecție completă. Dorința aceasta a fost satisfăcută la vreme.

6. Și pentrucă Scaunul Ecumenic simte, ca toate celelalte patriarhate, nevoia imperioasă a restabilirii unei unități de vederi, de acțiune, în problemele bisericești, ce s-au pus în decursul timpului fără a fi putut fi rezolvate din cauza imposibilității strîngerii la un loc, într-un sinod, dacă nu ecumenic, cel puțin pan-ortodox, a tuturor capilor Bisericilor din lume, S. Sa Patriarhul Atenagoras a rugat printr-o scrisoare, primită tot în 1953, să i se comunice, care este procedura de divorț în Biserica Ortodoxă Română.

Vorbînd despre relațiile Bisericii Ortodoxe Române cu Patriarhia ecumenică, nu putem trece sub tăcere aniversarea a cinci sute de ani de la căderea Constantinopolei sub Turci, care s-a petrecut la 29 mai 1453. În amintirea acestei triste aniversări, Biserica Ortodoxă Română a închinat un număr special al revistei «Ortodoxia» (Nr. 3 din iulie-septembrie 1953) în care dl. Teodor M. Popescu, profesor la Institutul Teologic din București, arătînd importanța istorică excepțională a acestui eveniment petrecut în istoria omenirii și a Ortodoxiei, trece pe sub privirile noastre pe rînd: frumusețile și rolul Bizanțului, zguduiriile căderii lui sub turci, autoritatea bisericească a scaunului patriarhal din Constantinopol, rezistența Patriarhiei ecumenice și a ierarhiei ortodoxe în apărarea dreptei credințe și vitalitatea Ortodoxiei, care — cu toată lovitură primită de decăderea acestui centru din punct de vedere politic — a continuat să păstreze neștirbite legăturile dogmatice și canonice între Bisericile autocefale și Patriarhia ecumenică.

7. Cu Patriarhia Ortodoxă din Alexandria, am avut de asemenea o înprospătare a legăturilor frățești, în afară de scrisorile de felicitare. Ca un ecou a comemorării celor 1.000 de ani dela înființarea Bibliotecii sale, 952-1952, sărbătorire la care Patriarhia Română s-a unit cu toată dragostea, cum s-a arătat în raportul despre evenimentetele din 1952, Patriarhia Alexandriei a anunțat trimiterea a trei volume rare pentru Biblioteca Patriarhiei Române, veste care a produs mare bucurie S. Sale Patriarhului Justinian.

8. Cu Patriarhia Ortodoxă din Ierusalim, legăturile sînt ajutate mult, de cînd S. Sa Patriarhul Alexei al Moscovei și a toată Rusia a trimis acolo o misiune permanentă în frunte cu P. Cuv. Arhim. Policarp (Primac).

Această misiune a fost autorizată printr-o înțelegere prealabilă între S. Sa Patriarhul Justinian și S. Sa Patriarhul Alexei, ca să se intereseze și de situația imobilelor pe care Biserica Ortodoxă Română le are în Palestina și anume: o capelă cu cămin pentru oaspeți în Ierusalim și o biserică pe malul Iordanului.

Această misiune ține în curent pe Intîistătătorul Bisericii noastre cu situația bunurilor dela locurile sfinte, P. Cuv. Arhim. Policarp (Primac) fiind delegat formal să gireze și să reprezinte interesele Bisericii Ortodoxe Române la Locurile Sfinte.

9. În ce privește Patriarhia Antiohiei, în anul 1953, a fost un schimb de cores-

pondență mai dezvoltat, prilejuit și de trimiterea unor serii de obiecte de cult, luate în atelierile Institutului Biblic, pentru nevoile Bisericilor și clericilor din Siria.

Scrisorile, ce s-au expediat din partea S. Sale Patriarhul Justinian și cele primite de la S. Sa Patriarhul Alexandru al III-lea al Antiohiei și al întregului Orient, trimiterea acestor daruri au subliniat dragostea ce de veacuri au unit cele două Biserici surori, și pe care prin dezvoltarea căpătată în ultimul timp, nimic nu o va putea zdruncina în viitor.

10. Spre întărirea celor afirmate mai sus, amintim și bucuria ce a avut Biserica noastră, primind, în cursul lunii iunie 1953, vizita unei delegații a Patriarhiei Ortodoxe a Antiohiei și Intregului Orient, alcătuită din Inalt Prea Sfințitii Mitropoliți: Atanasie al Khauranului, Ignatie al Epifaniei și Alexandru al Emesei și Cuv. Sa Arhimandritul Mitrofor Vasile Samaha, reprezentantul permanent al S. Sale Patriarhului Alexandru al III-lea pe lângă conducătorii Bisericilor Ortodoxe Ruse și Române.

Delegația a adus S. Sale Patriarhului Justinian o scrisoare de frățesc salut din partea S. Sale Patriarhului Alexandru al III-lea al Antiohiei și a felicitat pe cirmuitorul Bisericii Ortodoxe Române, cu prilejul împlinirii a cinci ani de la înscăunarea sa, înminând darurile Bisericii Ortodoxe din Siria și Liban. Delegația a rămas în țara noastră cinci zile, în care timp a vizitat o serie de minăstiri și alte așezăminte bisericesti.

11. O legătură de mare importanță și cu efecte adinci și durabile se stabilește continuu, în fiecare an, prin trimiterea revistelor oficiale ale Patriarhiei Române, tuturor patriarhilor și întiiștătorilor Bisericilor Ortodoxe, precum și unui foarte mare număr de conducători ai diferitelor Biserici eterodoxe din toată lumea.

Multe și foarte prețioase au fost aprecierile primite de la aceștia, pentru valoarea conținutului acestor reviste, pentru felul cum desbat ele problemele fundamentale ale Creștinismului în general și ale Ortodoxiei în special, în lumina dezvoltării continue a gândirii umane și a cuceririlor realizate de munca și nevoile vieții omenești.

IV. CORESPONDENȚA ÎN LEGATURĂ CU EPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ DIN AMERICA ȘI UNELE PROBLEME SPECIALE INTERESIND ORTODOXIA ECUMENICĂ

Am crezut că e bine să ținem în curent Onorata Adunare Națională Bisericească și cu toate știrile primite în cursul anului 1953, despre mersul treburilor bisericesti din cuprinsul Episcopiei Ortodoxe Române din cele două Americi.

P. S. Sa Episcopul Andrei Moldovanu a arătat, prin scrisorile trimise S. Sale Patriarhului Justinian, că lucrarea sa de adunare a tuturor păstoriților săi în jurul episcopului lor, canonic hirotonit și legal investit cu harurile și drepturile conducerii duhovnicesti, este mult stingerită de acțiunea necinstită a unui grup de răzvrătiți împotriva ordinii canonice stabilite, avind în frunte pe fugarul politic Viorel Trifa și pe fostul protopop Ion Truția.

Este cunoscut Adunării Naționale Bisericești, cum fostul protopop Ioan Truția, lăsat un timp vicar al Episcopiei Române din America în dorința lui nesocotită de a deține pentru totdeauna conducerea bisericească a Românilor din acele părți și a dispune după plac de bunurile Episcopiei, și-a aliat pe fugarul politic Viorel Trifa, pe care, prin mijloace necinstite și necanonice, a reușit să facă să fie hirotonit arhieru de niște ierarhi schismatici de peste ocean, și astfel, înșelind buna credință a multora și intimidind pe alții, s-au instalat, în mod abuziv, amândoi ca înfrumători spirituali ai credincioșilor, spre dezorientarea și descurajarea acestora.

Scrisorile P.S. Sale Episcopului Andrei Moldovanu, primite în cursul anului 1953, au stăruit asupra prejudiciului, ce s-a adus Episcopiei prin luarea reședinței de la «Vatra» de către grupul Truția-Trifa. P.S. Sa a făcut cunoscut deasemenea că este hotărât împreună cu colaboratorii săi, să ducă mai departe procesul pentru recunoașterea drepturilor episcopului canonic și în acest scop a cerut să i se trimită o procură specială, din partea Sfântului Sinod Român, necesară avocatului angajat cu susținerea cauzei.

Prin restabilirea sa în drepturile legale, P.S. Sa Episcopul Andrei este încredințat că se va pune capăt și denigrărilor de tot felul, al căror obiect a fost din partea grupului de răzvrătiți și că toți păstoriții săi se vor alătura cu căldură de păstorul lor adevărat, păstrind și apărind cu hotărâre legătura canonică a Episcopiei Românilor ortodocși din cele două Americi cu Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

V. VIZITA S. SALE PATRIARHULUI JUSTINIAN, ÎNSOȚIT DE O DELEGAȚIE A BISERICII ORTODOXE ROMINE, LA SOFIA, CU PRILEJUL RIDICĂRII LA TREAPTA DE PATRIARH A ÎNTIISTĂTORULUI. BISERICII ORTODOXE BULGARE.

Despre evenimentul acesta, de o importanță atât de mare pentru dezvoltarea și întărirea legăturilor frățești dintre Biserica noastră și Biserica bulgară, ca și pentru sporirea prestigiului Ortodoxiei întregi, s-a vorbit pe larg și cu atenția cuvenită în anul trecut.

Am ținut să-l subliniem și aici, în raportul care cuprinde toate faptele din cursul anului 1953, amintind, că la 9 și 10 mai, anul trecut, Biserica Ortodoxă Bulgară a trăit clipe de mare înălțare duhovnicească, prin solemnitățile ce s-au desfășurat, la Sofia cu prilejul alegerii și întronizării S. Sale Patriarhului Chiril, reînființându-se astfel Scaunul Patriarhal al Bulgariei.

La aceste solemnități istorice au participat delegațiile Bisericilor Ortodoxe surori, iar din partea Bisericii Ortodoxe Române a participat însuși S. Sa Patriarhul Justinian, însoțit de I.P.S. Sa Mitropolitul Firmilian al Olteniei, P.S. Episcop Vicar Theoctist, Rectorul Institutului Teologic Universitar din București, P.C. Preot Vicar Alexandru Ionescu și Dl. Dr. Ovidiu Marina.

Delegația Română și-a îndeplinit cu acel prilej și o vie și veche dorință de a vizita locurile istorice mai însemnate, deopotrivă de scumpe și poporului bulgar și poporului român, pentru lupta lor comună din trecut, pentru apărarea credinței religioase și a independenței naționale.

După această vizită a urmat un schimb de scrisori de mulțumiri și felicitări între S. Sa Patriarhul Justinian și S. Sa Patriarhul Chiril și se poate afirma că legăturile frățești dintre cele două Biserici vecine și surori s-au cimentat în chip definitiv și indestructibil, spre o fericită și rodnică colaborare în viitor.

B. VIAȚA BISERICESCĂ INTERNA
I. VIAȚA RELIGIOASĂ A CREDINCIOȘILOR.

După cum vitalitatea unui organism este rezultanta unei funcționări armonice a elementelor sau a organelor componente ale organismului, după cum un corp organizat necesită o înlănțuire perfectă a funcțiilor lui, tot astfel și viața Bisericii depinde de buna funcționare a întregului organism, de armonia desăvârșită între organele ei constitutive, alcătuite din cler și credincioși.

Pe lângă această armonie internă în dezvoltarea activității ei, Biserica trăind peste veacuri și lucrând în timp și în lume, are nevoie și de asigurarea unui climat favorabil, în vederea liberei exercitări a doctrinei și practicilor ei, climat pe care i-l pune la dispoziție autoritatea de Stat.

În Republica Populară Română, acest climat este asigurat prin prevederile Constituției și cele din Legea pentru regimul general al Cultelor, potrivit cărora libertatea de conștiință și libertatea executării Cultului sînt realități pe deplin asigurate, încît bisericile, mănăstirile și toate locașurile de cult sînt în permanență deschise la dispoziția credincioșilor, pentru satisfacerea nevoilor lor sufletești.

În anul 1953, viața religioasă în Biserica Ortodoxă Română s-a desfășurat cu rezultate pline de rod atât pentru pregătirea și îndrumarea clerului, cît și pentru viața duhovnicească a credincioșilor.

Dacă vremurile actuale se caracterizează prin mari transformări sociale, Biserica nu poate și nu trebuie să fie indiferentă față de suflul cel nou de viață socială care pulsează în toate compartimentele de Stat, prin noua orînduire socială, ce se construiește pe întinsul Patriei noastre, cu frumoasele năzuințe de a stabili o viață mai bună și mai fericită, pentru toți oamenii care muncesc și pentru ridicarea nivelului de trai și înflorirea Patriei.

La toate strădaniile de mai bine, putem spune că Biserica noastră strămoșească, prin pregătirea și rîvna slujitorilor ei, stă pe poziția de îndrumătoare a credincioșilor spre îmbunătășirea moravurilor și sporirea vieții spirituale.

Din datele primite de la toți Chiriarii din cuprinsul Patriarhiei Române, putem să arătăm că viața religioasă și morală a credincioșilor ortodocși din Republica Populară Română se desfășoară din ce în ce tot mai rodnic spre bucuria Bisericii și spre binele Patriei.

Slujirea altarului a fost îndeplinită de clerul Bisericii noastre, fără știrbire, după rînduiala ortodoxă tradițională, sub caldă și permanentă supraveghere și îndrumare a II. PP. SS. și PP. SS. Chiriarii, cu tendința crescîndă spre uniformizarea slujbelor, indicată la cursurile de îndrumare misionară și socială.

Predicarea cuvîntului Sf. Evanghelii s-a făcut cu sporit zel de către slujitorii Bisericii, în cadrul Sfințelor Liturghii, iar în lucrările de catehizare s-a venit mult în ajutor din partea Sf. Sinod, prin editarea celor două cărți de căpătîi: «Cartea de rugăciuni pentru tot creștinul», și «Invățătura de credință ortodoxă», despre care s-a vorbit la timpul convenit.

Cîntarea omofonă a devenit un real mijloc de a face cît mai activă participarea credincioșilor la cultul divin, iar colportajul cu obiecte procurate de la Institutul Biblic și de Misiune Ortodoxă, a fost din ce în ce mai mult folosit cu rezultate frumoase în toate bisericile din cuprinsul Patriarhiei Române.

Datorită acestor mijloace pastorale și misionare, putem spune că viața religioasă s-a desfășurat în cursul anului 1953, în progres față de anii precedenți. Invățătura și gîndirea creștină au fost înfățișate credincioșilor cu rîvnă sporită de majoritatea preoților și imbinată cu marile adevăruri și realități ale vieții: dreptatea socială, pacea și buna înțelegere între oameni.

Un prețios auxiliar al preoțimii în îndrumarea duhovnicească pastorală și socială l-au constituit comitetele parohiale; prin ele lucrarea clericilor în parohii a fost amplificată și lărgită, obținîndu-se frumoase rezultate, în legătură cu organizarea forurilor parohiale, cu deprinderea credincioșilor cu cîntarea omofonă a imnelor bisericesti, cu susținerea operei de asistență creștină, cu distribuirea materialului de colportaj și obținerea de danii pentru înzestrarea și repararea bisericilor.

Participarea credincioșilor la biserică a fost bună în cursul anului 1953, în zilele de dumineci și sărbători, adăpîndu-se din izvorul nesecat al dumnezeieștilor învățături propovăduite la altarele creștine. Tendințele de prozelitism din partea altor culte și secte au fost soluționate în spiritul libertății acordate prin Constituție.

Pentru îndrumarea religioasă a credincioșilor, centrele eparhiale, în frunte cu Chiriarii respectivi, au activat prin: pastorale cu prilejul Sfințelor Sărbători sau în legătură cu diferite momente însemnate din țară, ordine circulare, acțiuni de îndrumare și control asupra activității clerului, vizite canonice, inspecții, participare la conferințele de orientare și administrative, etc.

II. GRIJA PENTRU INDRUMAREA CLERULUI.

Printre mijloacele de care Sfîntul Sinod s-a folosit în vederea asigurării unei îndrumări serioase și dătătoare de roade, în acțiunea de înviorare a zelului pastoral, de orientare justă și încadrare a clerului în noua orînduire socială, au fost ca și în anii trecuți, cursurile de îndrumare misionară și socială, conferințele protopopești de orientare și administrative și revistele patriarhale și mitropolitane.

1. Cursurile de îndrumare misionară și socială.

Cursurile de îndrumare misionară și socială, inițiate de I.P.S. Patriarh, au continuat să fie — așa cum le-a conceput, — «înalte laboratoare spirituale, de scrutare a conștiinței fiecăruia, de înviorare și fortificare a vocației sacerdotale, de reîncălzire și stimulare a zelului misionar și de verificare și completare a mijloacelor de activitate pastorală».

Potrivit acestei concepții, toată grija conducerii bisericesti și în special a I.P.S. Patriarh în organizarea cursurilor s-a îndreptat asupra activității pastorale a preoților, activitate care să se desfășoare după metodele cele mai potrivite și mai apropiate de înțelegerea credincioșilor.

În cursul anului 1953, la Centrul de îndrumare de pe lângă Institutul Teologic din București, au urmat cursurile trei serii, a XV-a, XVI-a și XVII-a, astfel:

Din Arhiepiscopia Bucureștilor	199	preoți
„ „ Iașilor	79	„
„ „ Craiovei	143	„
„ Episcopia Buzăului	58	„
„ „ Romanului și Hușilor	52	„
„ „ Dunării de Jos	28	„
„ „ Râmnicului și Argeșului	93	„
	Deci, Total: 652 preoți	

Iar la Centrul de îndrumare de pe lângă Institutul Teologic din Sibiu, astfel:

Din Arhiepiscopia Sibiului	65	preoți
„ Episcopia Clujului	7	„
„ „ Oradiei	9	„
	Deci, Total 81 preoți	

În total, în cursul anului 1953, au urmat cursurile de îndrumare, un număr de 733 preoți.

Menționăm că, — după cum arată rapoartele primite — în Arhiepiscopia Timișoarei și în Episcopia Aradului, în cursul anului 1953, cursurile de îndrumare au fost întrerupte, din lipsa unui local corespunzător.

2. Conferințele protopopești de orientare și administrative.

Inițiate și considerate ca adevărate laboratoare de muncă în colectiv a slujitorilor Bisericii, Conferințele protopopești au funcționat în mod regulat, potrivit organizării date de Sf. Sinod, în anul 1952, alternativ: într-o lună conferințe de orientare, iar în cealaltă lună, conferințe cu caracter administrativ-profesional.

La cele de orientare s-au tratat și dezbătut următoarele teme:

- Patriotismul și temerile lui religioase;
- Pacea, bunul suprem al tuturor oamenilor și al tuturor popoarelor;
- Demonica doctrină militaristă americană: neomaltusianismul;
- 23 August 1944, zi de importanță istorică în viața Statului și Bisericii noastre;
- Biserica Ortodoxă sprijină năzuințele și lupta tineretului mondial pentru pace și prietenie între popoare.
- Infăptuiri ale obiectivelor luptei pentru pace în 1953 (bilanțul luptei pentru pace în 1953 și sarcinile ce se desprind pentru cler).

Iar în cele administrative, s-au discutat chestiuni de ordin profesional, s-au prezentat rapoarte de activitate și s-au împărtășit schimburi de experiențe între preoții din cuprinsul Protoierei respective.

Cu toate greutățile ivite uneori din cauza îndepărtării de centrul respectiv sau a timpului nefavorabil, preoțimea a dat dovadă, în tot cursul anului, de un înalt spirit de disciplină și de un ales nivel de pregătire culturală și socială, în dezbaterile temelor propuse.

Prezidarea Conferințelor de orientare s-a făcut de către Chiriarii respectivi, sau de delegații lor, profesori ai Institutelor Teologice și vicari eparhiali, consilieri administrativi, inspectori eparhiali, secretari eparhiali; iar a celor administrative de către protoierii respectivi.

După cum rezultă din rapoartele primite de la eparhii, în lucrarea Conferințelor protopopești, s-a urmărit și realizat următoarele obiective:

- Analiza lunară a muncii duse de fiecare preot în parohie în cele trei sectoare, prin prezentarea rapoartelor de activitate.
- Informarea la timp a preoților asupra evenimentelor bisericesti mai importante, interne și externe.
- Studierea și controlul acestei studieri asupra cuprinsului revistelor teologice apărute.
- Informarea și orientarea justă a preoțimii în problemele de actualitate, prin tratarea temelor fixate de Sf. Sinod.
- Colaborarea rodnică între Biserică și autoritatea de Stat, prin participarea la conferințe a reprezentanților organelor puterii de Stat;

f) Stringerea legăturii între conducerea Centrului eparhial și preoțimea din eparhie.

La conferințele de orientare au participat cu multă însuflețire și cu un prețios aport, reprezentanții diferitelor autorități locale, ca: președinți ai comitetelor de luptă pentru apărarea păcii, președinți sau delegați ai sfaturilor populare raionale, orașenești sau regionale, reprezentanți ai organizațiilor de masă și în mod regulat și general, împuterniciții respectivi ai Ministerului Cultelor, care au dovedit cea mai înaltă înțelegere în realizarea bunelor raporturi dintre Biserică și Stat.

3. Revistele patriarhale și mitropolitane.

Un mijloc permanent de legătură între conducerea centrală a Patriarhiei, centrele eparhiale și oficiile parohiale cu slujitorii Bisericii Ortodoxe Române îl formează cele trei reviste ale Patriarhiei împreună cu revistele mitropolitane, în vederea orientării, îndrumării și lămuririi preoților.

Revista Biserica Ortodoxă Română a continuat a fi Buletinul Oficial al Patriarhiei Române, informând în mod regulat preoțimea asupra celor mai importante evenimente din Biserica noastră și Bisericile ortodoxe surori și asupra știrilor de interes general; revista «*Studii Teologice*» a Institutelor Teologice din Patriarhia Română a ținut aceeași înaltă linie de ridicare a nivelului de pregătire teologică și de orientare a clerului în problemele sociale actuale, iar revista «*Ortodoxia*» a publicat articole în legătură cu problemele mari ale Ortodoxiei, cu problemele interconfesionale în vederea stabilirii legăturilor Ortodoxiei cu viața și în special cu problema Păcii.

Revistele mitropolitane, «*Glasul Bisericii*», «*Mitropolia Moldovei*», «*Mitropolia Olteniei*», «*Telegraful Român*», «*Mitropolia Banatului*», au informat clerul din eparhiile respective asupra evenimentelor mai importante și asupra vieții pastorale din eparhiile respective; iar «*Calendarele*» și «*Îndrumătoarele*» eparhiale au constituit, alături de «*Cartea de rugăciuni*» și de «*Invățătura de credință creștină ortodoxă*», editate de Institutul Biblic, — prețioase izvoare din care s-au adăpat credincioșii în setea lor duhovnicească.

4. Disciplina clerului.

Pentru bunul mers al vieții religioase pentru sporirea vieții duhovincești a credincioșilor, este nevoie ca în cadrul instituției bisericesti să domnească în chip exemplar disciplina clerului.

Dacă — după cum s-a arătat și în alte rânduri — dela începutul păstoriei I.P.S. Patriarh Justinian, în fruntea Bisericii Ortodoxe Române, clerul a fost îndrumat spre o disciplină demnă de misiunea Bisericii, ținem să evidențiem cu acest prilej, că această linie justă a contribuit la împușinarea numărului celor ce erau în neorînduială canonică și la reducerea pricinilor venite în fața Consistoriilor bisericesti.

Spre deosebire de anii precedenți, când numărul proceselor la Consistoriu era mult mai mare, în anul 1953, situația proceselor soluționate se prezintă astfel:

a) La Consistoriile protopopești:

— Arhiepiscopia Bucureștilor	13	procese
— „ Craiovei	22	„
— Episcopia Râmnicului și Argeșului	6	„
— „ Buzăului	2	„
— „ Romanului și Hușilor	3	„
— „ Oradiei	1	„

In Total: 47 procese

b) La Consistoriile mcnahale eparhiale.

Arhiepiscopia Bucureștilor	7	procese
„ Craiovei	4	„
Episcopia Buzăului	11	„
„ Clujului	1	„

In Total: 23 procese

c) *La Consistoriile eparhiale.*

Arhiepiscopia Bucureștilor	83	procese
„ Iașilor	9	„
„ Craiovei	29	„
„ Timișoarei	8	„
Episcopia Râmnicului și Argeșului	40	„
„ Buzăului	19	„
„ Romanului și Hușilor	18	„
„ Dunării de Jos	19	„
„ Aradului	9	„
„ Clujului	3	„
„ Oradiei	9	„

In Total: 245 procese

După datele comunicate, în eparhiile care nu apar în tabloul de mai sus micile abateri au fost soluționate direct de Chiriarii pe cale administrativă, așa că pricinile n-au mai ajuns în fața Consistoriilor respective.

d) *La Consistoriul Central Bisericesc.*

— Procese rămase de soluționat în continuare la 1.I.1953	11
— Recursuri intrate în anul 1953	23

astfel:

— Dela eparhia Ungro-Vlahiei	3
— „ „ Dunării de Jos	5
— „ „ Craiovei	6
— „ „ Romanului	2
— „ „ Aradului	1
— „ „ Oradiei	2
— „ „ Râmnicului și Argeșului	1
— „ „ Clujului	1
— „ „ Buzăului	1
— „ „ Timișoarei	1

In Total: 34

— Recursuri soluționate în anul 1953	26
Recursuri respinse	5
Recursuri admise cu trimitere	5
Recursuri admise și judecate în fond.	16

pedepse aplicate:

a) *In recursurile admise și judecate în fond:*

Transferări	7
Canonisări	3
Opriri totale dela Sf. Slujbe	1
Pierderea rangurilor	1
Achitări	4

b) *Pedepse rămase definitive prin respingerea recursurilor;*

Transferări	3
Opriri dela cele sfinte pe 5 ani	1
Depuneri din treaptă	5

c) *Recursurile admise «cu trimitere» s-au îndreptat:*

La Consistoriul Sibiu	3
„ „ Cluj	1
„ „ Timișoara	1

Rămase din anul 1953, spre soluționare în continuare: 8 recursuri

Dacă comparăm această situație cu cea din anul 1950, când la Consistoriul Central Bisericesc se găseau pe rol 125 procese în recurs, cu cea din anul 1952, când

la începutul anului erau 40 procese și cu cea de la începutul anului 1953, când erau pe rol 11 procese, rămase din anii precedenți, constatăm că la sfârșitul anului 1953 au mai rămas pe rol la Consistoriul Central numai 8 procese în recurs. Aceasta denotă, pe de o parte, activitatea deosebită a acestui for de judecată, pentru soluționarea cât mai grabnică a proceselor în curs, lucru necesar pentru o bună administrare a disciplinei, iar pe de altă parte, o simțitoare scădere a numărului clericilor cu abateri sau delikte disciplinare.

III. VIAȚA IN MINASTIRI.

În urma apariției noului Regulament al vieții monahale, votat de Sfântul Sinod, care legiferează în amănunt organizarea vieții mănăstirești în cele trei laturi: rugăciune, cultură și muncă, anul 1953 marchează începutul unei ere noi în istoria monahismului românesc. Pe măsură ce se trece la punerea în aplicare a dispozițiilor din acest Regulament, care rînduiește viața, organizarea și disciplina monastică, se observă cum în mănăstirile noastre se revine la duhul tradițional al Sf. Evanghelii și al Sf. Canoane, pentru ridicarea vieții călugărilor întru slăvirea lui Dumnezeu și spre folosul social al patriei, binecuvîntate de evlavia strămoșilor cu atîtea așezăminte de pietate pe tot întinsul ei.

Din rapoartele primite din partea tuturor eparhiilor ortodoxe române, în cuprinsul Patriarhiei Române sînt 183 mănăstiri și schituri cu un număr total de 5.608 viețuitori, călugări și călugărițe. În aceste mănăstiri funcționează 72 școli elementare, 34 școli monahale, 2 seminarii monahale (despre care se va face mențiune la capitolul Învățămînt), 17 cooperative, 47 ateliere. În aceste cooperative meșteșugărești și ateliere se lucrează: covoare, țesături, croitorie, broderie, împletituri, produse semi-fabricate pentru farmacii, pungi de hîrtie, tricotaje confecționate, prelucrarea lemnului, perii, bidinele, lumînări, etc., viețuitorii, împletind rugăciunea cu învățătura de carte și cu munca manuală, potrivit vechilor orînduiri monastice ale Sf. Părinți.

În toate Duminicile și sărbătorile, după vecernie, s-au ținut regulat conferințe duhovnicești, în cadrul cărora viețuitorii se documentează asupra problemelor de viață monahală, asupra rînduvelilor mănăstirești, și asupra desfășurării vieții religioase și sociale din țară, articolelor din revistele Patriarhiei, ale mitropoliilor respective și din presa zilnică.

În cele mai multe mănăstiri s-au pus în funcțiune bibliotecile mănăstirești, contribuind astfel la dezvoltarea gustului pentru citit în rîndurile viețuitorilor.

Potrivit hotărîrii Sf. Sinod din 1951, în cea mai mare parte din mănăstirile noastre, funcționează viața de obște, care cîștigă tot mai mult teren.

În fruntea tuturor mănăstirilor din cuprinsul Patriarhiei Române și pe linia îndrumărilor date de Sf. Sinod și de I.P.S. Patriarh, se situează mănăstirile stavropighiale Agapia și Huruz, în care funcționează cele două seminarii monahale de călugărițe, cum și mănăstirile: T. Vladimirescu din Eparhia Dunării de Jos, Țigănești din Arhiepiscopia Bucureștilor și Tismana din Arhiepiscopia Craiovei, etc.

IV. CONSTRUIRI ȘI RESTAURĂRI DE BISERICI.

În cursul anului 1953, acțiunea de construcții, restaurări și amenajări de biserici, monumente istorice-religioase sau case parohiale, a continuat cu avînt, mărturii fiind despre aceasta șantierele Centrelor eparhiale, ale protoierilor, mănăstirilor și parohiilor de pe întinsul patriei noastre.

Astfel, în Arhiepiscopia Bucureștilor s-au construit 15 biserici și s-au restaurat 11 biserici, care au fost sfințite; în Arhiepiscopia Iașilor s-au construit două biserici, s-au restaurat 52 biserici, trei case parohiale și 11 monumente istorice; în Arhiepiscopia Sibului s-au construit două biserici și s-au restaurat 6 biserici; în Arhiepiscopia Craiovei s-au construit trei biserici din cele 65 puse în construcție și s-au restaurat 6 din cele 67 care sînt în curs de restaurare; în Arhiepiscopia Timișoarei s-a construit o biserică și s-au restaurat 36; în Eparhia Rîmnicului și Argeșului s-au construit 11 biserici și s-a restaurat o serie de alte biserici; în eparhia Buzăului, s-au terminat de construit 42 biserici și s-au restaurat 16; în Eparhia Dunării de Jos s-au construit două biserici și s-au restaurat 113 biserici; în Eparhia Romanului și Hușilor, s-au construit 6 biserici și s-au restaurat 19; în Eparhia Aradului s-au restaurat 10 biserici; în Eparhia Clujului s-au terminat de construit 27 biserici și s-au restaurat 10 biserici; în Eparhia Oradiei s-au terminat de construit 16 și s-au restaurat 40 biserici și cîteva case parohiale.

Pentru strângerea fondurilor necesare acestor construcții și restaurări de biserici, s-a dus o acțiune organizată din partea Centrelor eparhiale, a protoierilor, mânăstirilor și parohiilor respective, prin consiliile și comitetele parohiale. Prin aceasta inventarul bisericesc a sporit simțitor, atât cu valoarea construcțiilor și restaurărilor făcute, cât și cu importante înzestrări cu obiecte de cult necesare funcționării bisericilor și capelelor respective.

V. RAPORTURILE BISERICII CU STATUL.

Dacă pe plan extern, poziția Bisericii Ortodoxe Române sub arhipăstoria I. P. S. Patriarh Justinian se caracterizează prin intensificarea legăturilor cu toate Bisericile Ortodoxe de Răsărit, pe plan intern această poziție se caracterizează, în primul rând printr-o canonică precizare a raporturilor juste dintre Biserică și Stat, în cadrul noii orînduiri sociale.

În această privință, sînt pilduitoare cuvintele I. P. S. Mîropolit Nicolae Bălan, care spune cu prilejul împlinirii a trei ani de arhipăstorie a I. P. S. Patriarh Justinian următoarele: *«In ce privește legăturile cu Statul, acestea au fost stabilite pe principiul unei armonioase conviețuiri și împreună lucrări. Statul acordă Bisericii deplină libertate de exercitare a cultului și de desfășurare a acțiunii ei religioase-morale între credincioși».*

Iar I.P.S. Patriarh, cu prilejul unei conferințe administrative a protoierilor din Arhiepiscopia Bucureștilor preciza această colaborare în fapt astfel: *«Colaborăm cu Statul la toate muncile ce cadrează cu situația noastră de slujitori ai altarelor și nu înțelegem să lipsim dela munca ce se depune pentru înflorirea Republicii Populare Române».* Iar această afirmație nu era nouă și de circumstanță, ci își avea fundamentul în concepția de totdeauna a I.P.S. Patriarh, care, în anul 1948, spunea, cu alt prilej: *«Biserica este a lui Dumnezeu, dar și a poporului. Este a lui Dumnezeu, fiindcă El a întemeiat-o prin Fiul Său și o sfințește prin Duhul Său cel Sfînt; dar Biserica este și a poporului, fiindcă slujitorii ei sînt chemați să-l lumineze, să-l mîngîie și să-l povățuiască. În șujba poporului sînt chemați să stea și spre fericirea lui sînt chemați să se ostenească...».*

Pe această linie trasată de I.P.S. Patriarh, Chiriarii Bisericii Ortodoxe Române și preoțimea din întreaga Patriarhie, au căutat să meargă din ce în ce mai accentuat și în măsură și mai mare în cursul anului 1953.

Colaborarea armonioasă a slujitorilor Bisericii cu autoritățile de Stat și locale, în cursul anului 1953, se evidențiază prin următoarele manifestări;

a) În pastoralele date de II. PP. SS. și PP. SS. Chiriarii, cu prilejul Sfințelor Sărbători ale Invierii și Nașterii Domnului, s-a arătat preoțimii și credincioșilor datoria de a propovădui pacea și armonia între oameni și de a contribui prin munca lor la împlinirea tuturor îndatoririlor administrative și gospodărești luate de Conducerea Statului, dovedind, prin aceasta, că sînt cetățeni cinstiți ai Patriei și partizani convinși ai luptei pentru pace.

b) Cu prilejul campaniei însămințărilor și muncilor agricole, toți Chiriarii au dat — deasemenea — pastorale către cler și credincioși, pastorale se s-au citit în biserici, îndemnîndu-i să grăbească însămințările de primăvară, să folosească semințele cele mai bune, să execute muncile la timp și să îplinească toate îndatoririle cetățenești, prin predarea cotelor și achitarea impozitelor, contribuind, prin aceasta, la ridicarea nivelului de trai al poporului muncitor.

c) Colaborarea activă a preoților la diferite munci locale și sprijinirea tuturor inițiativelor luate de autoritățile de Stat, activitatea lor în căminele culturale, unde preoții sînt conferențieri, membri și chiar președinți ai comitetelor de construcție, conducători de coruri, în comisiile sanitare, lămurind pe cetățeni asupra primejdiei boalelor, în comitetele de construcție a localurilor de școală, în munca de alfabetizare a celor neștiutori de carte, etc.

d) Ca o dovadă a strînsei colaborări dintre Biserică și Stat stă și faptul că reprezentanții autorităților de Stat și locale ai organizațiilor de masă și ai Ministerului de Culte, au participat la conferințele preoțești de orientare.

În general, în cursul anului 1953, după cum rezultă din datele primite de la Eparhii, în raporturile dintre preoți și organele locale de Stat, se constată o tot mai strînsă colaborare, slujitorii altarelor oferindu-și serviciile în toate acțiunile frumoase întreprinse de acestea și dovedind dorința de colaborare la realizarea progresului și ridicarea nivelului cultural și material al poporului; iar reprezentanții autorităților locale și de Stat, acceptînd cu toată bunăvoința și încrederea această colaborare a preoțimii.

VI. COLABORAREA CU CELELALTE CULTE RELIGIOASE.

Pe baza noii Constituții a Republicii Populare Romine, prin care se asigură deplina libertate a conștiinței și a exercitării cultului și pe temeiul Legii pentru regimul general al cultelor, prin care se reglementează sprijinul material acordat cultelor, în raport cu numărul credincioșilor, s-a creat — în Patria noastră — o situație nouă în ceea ce privește raportul dintre culte.

Astfel, din această reglementare, rezultă o atitudine corespunzătoare din partea cultelor, în primul rând față de Stat, care le asigură libera exercitare, iar pe de altă parte, între ele înșile; așa încît, în locul luptei confesionale și a vrăjmășiei care izvoră din aplicarea unui tratament neegal, s-a impus respectul reciproc și înfrățirea confesiunilor în lupta pentru cauza comună a păcii și vieții.

Exemplul dat de Inalt Prea Sfințitul Patriarh, care a inaugurat încă din anul 1949, conferința cu toți reprezentanții cultelor, s-a generalizat în toate Eparhiile din cuprinsul Patriarhiei Romine și astfel, s-a ajuns ca asemenea consfătuiri interconfesionale să se țină atât la Centrele regionale, cît și la cele raionale.

În cursul anului 1953, după datele cuprinse în rapoartele tuturor Centrelor eparhiale s-au ținut următoarele consfătuiri interconfesionale; în Arhiepiscopia Bucureștilor: 6 consfătuiri; în Arhiepiscopia Iașilor: 2 regionale și 4 raionale; în Arhiepiscopia Craiovei: 2 regionale, 3 pe raioane; în Arhiepiscopia Timișoarei: 2 regionale, 4 raionale; în Eparhia Rîmnicului și Argeșului: 3 regionale, 16 raionale; în Eparhia Buzăului: 2 regionale, 5 raionale; în Eparhia Dunării de Jos: 9 raionale; în Eparhia Romanului și Hușilor: 20 atât pe regiune cît și pe raioane; în Eparhia Clujului: 6 regionale, cîte 2-3 pe raioane. Deasemenea s-au ținut numeroase consfătuiri în Arhiepiscopia Sibiului, în Eparhia Aradului și în Eparhia Orădiei, pentru schimb de experiență și colaborare în cadrul luptei pentru pace.

VII. BISERICA ORTODOXĂ ROMINĂ ȘI LUPTA PENTRU APARAREA PĂCII.

Problema păcii fiind o problemă permanentă, în vederea realizării unei armonioase colaborări între oameni și popoare, iar pe de altă parte propovăduirea ei constituind un imperativ sublim al Evangheliei Mîntuitorului Hristos, nu s-a pierdut niciun prilej pentru îndrumarea clerului și credincioșilor spre a fi sprijinitori activi ai luptei pentru pace în vederea dobîndirii liniștii victorii pămîntești și fericirii cerești.

Biserica Ortodoxă Romînă, ca instituție întemeiată de Mîntuitorul Hristos, «Domnul Păcii», pentru mîntuirea oamenilor, traducînd în viață învățăturile ei de bază, a adus în cursul anului 1953 o contribuție din ce în ce mai sporită, pentru cauza sfîntă a menținerii și consolidării păcii, prin intensificarea luptei pentru pace în activitatea ierarhilor conducători și a clericilor și credincioșilor. În locul de frunte și de comandă a luptătorilor pentru pace din Biserica Ortodoxă Romînă, a stat — ca întotdeauna — Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian. Problema păcii a fost ideea de temelie în jurul căreia se concentrează toate acțiunile sociale ale Inalt Prea Sfinției Sale, pentru justa orientare a clerului și caldă îndrumare a credincioșilor.

În scrisoarea irenică trimisă cu prilejul Sfințelor Sărbători ale Invierii Domnului din anul 1953, celor șase Patriarhi ai Bisericilor Ortodoxe Autocefale din lume, I.P.S. Sa spunea: «Noi credem cu toată siguranța că Hristos cel înviat... va ajuta suferitor de milioane de oameni, partizani ai păcii, care apără «pacea a toată lumea», căci numai pacea aduce mulțumiri, fericire și prosperitate pentru toți fiii pămîntului».

Cu prilejul plenary lărgite a Comitetului permanent pentru apărarea păcii din R.P.R., Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian s-a rostit cu hotărîre, arătînd că preoțimea și credincioșii Bisericii Ortodoxe Romine participă laolaltă cu toți luptătorii pentru pacea din lumea întreagă, la acțiunea de demascare a celor ce au pus la cale războiul bacteriologic dăslăntuit de lagărul imperialist împotriva popoarelor coreean și chinez.

Iar în pastoralele adresate clerului și credincioșilor creștini, cu prilejul Sfințelor Sărbători ale Invierii și Nașterii Domnului, din anul 1953, pe lângă învățămintele ce se desprind din prăznuirea acestor însemnate evenimente creștine, Inalt Prea Sfințitul Patriarh a arătat ca întotdeauna, părintește și stăruitoare îndemnuri la luptă pentru apărarea păcii, spunînd: întăriți-vă în credință, munciți cu râvnă, luptați pentru apărarea păcii și iubiți-vă Patria».

Cu ocazia sărbătoririi a 5 ani de la înscăunarea ca Patriarh al Bisericii Ortodoxe Romine, mulțumind reprezentanților și credincioșilor pentru urările exprimate, I.P.S. Sa mărturisește cu bucurie că, în urma îndemnelor date, «clerul și credin-

cioșii ortodocși participă cu însuflețire la munca pașnică și creatoare din Patria noastră; ei muncesc plini de avânt, alături de întregul popor, pentru înflorirea și prospărea scumpei noastre Republici Populare; ei luptă neînfricați împreună cu poporul nostru și cu toate popoarele pașnice din lume, pentru apărarea și consolidarea păcii pe pământ»; dar adaugă, că această constatare nu trebuie să constituie o delăsare, ci ea trebuie să fie un imbold, «de a lupta cu și mai mult avânt pentru apărarea vieții, pentru apărarea păcii, a libertății, a independenței Patriei noastre dragi».

Cu prilejul celui de al treilea Congres Mondial al Tineretului și al patrula Festival Mondial al Tineretului și Studenților pentru «Pace și Prietenie», I.P.S. Patriarh a adresat clericilor și credincioșilor o chemare, prin care îi îndeamnă să sprijine cu tărie aceste manifestări, întrucât «lupta hotărâtă a întregului tineret al lumii reprezintă o contribuție de seamă în apărarea păcii și a vieții fiilor și fraților noștri».

Participarea personală a I.P.S. Patriarh la marea manifestare a tineretului lumii în ziua deschiderii Festivalului, constituie încă o dovadă peremptorie a atașamentului Bisericii Ortodoxe Române față de Mișcarea mondială pentru apărarea păcii.

Deaceia în diferite condiții puse la îndemna vizitatorilor străini, în bisericile din Capitală cu prilejul Festivalului din August 1953 s-au însemnat cuvinte ca acestea: «Este o mare bucurie pentru noi, englezii, să constatăm că în România, Biserica Ortodoxă Română susține cu atâta elan lupta pentru pace».

O dovadă elocventă a prețuirii pe care Biserica Ortodoxă Română o acordă acestei mișcări a luptei pentru pace o constituie faptul că în cursul anului 1953, cu prilejul sesiunii ordinare a Sfântului Sinod și a Adunării Naționale Bisericești din luna iunie s-a acordat o atenție deosebită problemei intensificării luptei pentru apărarea păcii, în rîndurile clericilor și credincioșilor ortodocși.

Astfel, în ședința Sfântului Sinod din 6 iunie 1953. P. S. Episcop Valerian al Oradiei expune o dare de seamă amănunțită asupra lucrărilor și hotărîrilor Congresului Mondial pentru Apărarea Păcii ținut la Viena între 12-19 decembrie 1952, iar membrii Sfântului Sinod în unanimitate, declară că sînt de acord atît cu lucrările și hotărîrile Congresului, cît și cu străduințele pe care le depune Comisia Congresului Popoarelor pentru apărarea păcii, reînnoind legămîntul sfînt al clerului și credincioșilor, de a apăra pînă la capăt orice acțiune întreprinsă în favoarea păcii și securității internaționale, semnînd — apoi, — o chemare către cler și credincioși și trimite o telegramă Consiliului Mondial al Păcii, cu următorul cuprins: «Sfîntul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, împlinînd porunca de slujire a păcii, lăsată de Intemeietorul credinței creștine, binecuvîntează și sprijină toate acțiunile inițiate de uriașa mișcare mondială pentru apărarea păcii, în rîndurile căreia s-au înrolat cu însuflețire și luptă cu hotărîre toți slujitorii și credincioșii Sfîntei noastre Biserici Ortodoxe Române».

Iar în ședința din 7 iunie 1953 a Adunării Naționale Bisericești s-a trimis următoarea telegramă către Comitetul permanent pentru apărarea păcii din R. P. R.: «Clerul și credincioșii Bisericii Ortodoxe Române sînt hotărîți să continue și să sporească activitatea lor în slujba cauzei sfînte a Păcii, fiind încredințați că lupta tuturor popoarelor iubitoare de pace va fi încununată de biruință și că pacea omnirii va fi salvată».

În cursul anului 1953 au fost pe larg popularizate lucrările și hotărîrile Congresului popoarelor dela Viena, atît de I. PP. SS. și PP. SS. Chiriari, cît și de preoțimea Bisericii Ortodoxe Române, prin conferințe, predici, articole în reviste, în conferințele preoțești, în consfăturile interconfesionale, în cadrul Comitetelor de luptă pentru pace și în sfaturile păcii ținute cu cetățenii.

În fruntea acestei acțiuni de popularizare sînt conferințele și comunicările făcute de reprezentanții Bisericii Ortodoxe Române, participanți la Congres, P. S. Episcop Valerian al Oradiei, care pe lîngă conferințe și comunicări publice, a tipărit și lucrarea «Soborul popoarelor» și P. C. Pr. Alexandru Ionescu, Vicarul Sfîntei Arhiepiscopii a Bucureștilor, care a ținut o serie de conferințe și a făcut în diferite ocazii comunicări cu prilejul consfăturilor interconfesionale ținute în Capitală.

Următori exemplului I. P. S. Patriarh, în cursul anului 1953, toți II. PP. SS. și PP. SS. Chiriari ai Bisericii Ortodoxe Române au îndemnat neîncetat prin pastorale și circulări, pe clericii și credincioșii de sub păstoria lor să ia parte cu tot devotamentul și sinceritatea la acțiunea de luptă pentru apărarea păcii.

Preoțimea ortodoxă română a primit îndemnuri, îndrumări și sprijin în lucrarea ce avea de purtat în cadrul luptei pentru pace, atît prin cursurile de îndrumare pastorală și socială, prin revistele editate de Centrul patriarhal «Biserica Ortodoxă Română», «Ortodoxia» și «Studii Teologice» și cele mitropolitane și eparhiale: «Glasul

Bisericii», «Mitropolia Moldovei și Sucevei», «Telegraful Român», «Mitropolia Olteniei» și «Mitropolia Banatului», cât și cu prilejul conferințelor de orientare și administrative, avînd la îndemînă, prin aceasta un bogat material informativ și documentar în legătură cu problema păcii.

Exemplul Chiriarhilor a fost urmat pas cu pas de către clerul din cuprinsul Patriarhiei Romîne; iar îndemnurile și îndrumările primite la cursurile de îndrumare, prin revistale patriarhale și mitropolitane și cu prilejul conferințelor de orientare și administrative au fost puse în practică de preoțime, devenind din ce în ce mai activi purtători ai cuvîntului Evangheliei în propoveduirea păcii.

Prin rugăciuni pentru pace, prin pîlăci în biserică, prin conferințe în cadrul Comitetelor de luptă pentru apărarea păcii, prin cuvîntări rostite în adunări obștești, prin sfaturile păcii, prin convorbiri dela om la om, prin exemplul lor personal dat credincioșilor în îndeplinirea îndatoririlor cetățenești legate de planul de stat, preoții au dovedit înțelegerea misiunii lor înalte de a se înrola în număr cît mai mare în rîndurile luptătorilor pentru pace.

Pentru exemplificare — după datele primite dela eparhii — prezentăm o situație a numărului de preoți încadrați în Comitetele de luptă pentru apărarea păcii: în Arhiepiscopia Bucureștilor 1275 preoți astfel: 1 în Comitetul permanent pentru apărarea păcii din R.P.R., 1 în Comitetul Capitalei, 3 în Comitetele regionale, 37 în Comitetele raionale și 1233 în Comitetele locale; în Arhiepiscopia Iașilor 581 preoți astfel: 7 în Comitetele regionale, 26 în Comitetele raionale și 548 în Comitetele locale; în Arhiepiscopia Sibiului 568 preoți astfel: 2 în Comitetele regionale, 16 în Comitetele raionale și 550 în Comitetele locale; în Arhiepiscopia Craiovei 452 preoți, astfel: 2 în Comitetul regional, 22 în Comitetele raionale și 428 în Comitetele locale; în Arhiepiscopia Timișoarei 416 preoți, astfel: 1 în Comitetul Regional, 15 în Comitetele Raionale și 400 în Comitetele locale; în Eparhia Rîmnicului și Argeșului 368 preoți, astfel: 3 în Comitetul regional, 17 în Comitetele raionale și 348 în Comitetele locale; în Eparhia Buzăului 333 preoți astfel: 17 în Comitetele raionale, 316 în comitetele locale; în Eparhia Dunării de Jos 238 preoți astfel: 2 în Comitetul regional, 10 în Comitetele raionale, și 316 în Comitetele locale; Eparhia Romanului și Hușilor 472 preoți astfel: 4 în Comitetele regionale, 20 în Comitetele raionale și 448 în Comitetele locale; în Eparhia Clujului, în total 200 preoți; în Eparhia Aradului 210 preoți astfel: 10 în Comitetele raionale și 200 în Comitetele locale; în Eparhia Oradiei 326 preoți, astfel: 10 în Comitetele raionale și 316 în Comitetele locale.

În total — după aceste date în cuprinsul Patriarhiei Romîne sînt încadrați în Comitetele de luptă pentru pace un număr de 5.529 preoți după cum se poate vedea din următorul tabel comparativ:

E p a r h i a	Com. Perm.	Com. Cap.	Com. Reg.	Com. raion	Com. loc.	Total
București	1	1	3	37	1233	1275
Iași	—	—	7	26	548	581
Sibiu	—	—	2	16	550	658
Craiova	—	—	2	22	428	452
Timișoara	—	—	1	15	400	416
Rîmnic și Argeș	—	—	3	17	348	368
Buzău	—	—	—	17	316	333
Dunărea de Jos	—	—	2	10	316	328
Roman și Huși	—	—	4	20	448	472
Cluj	—	—	—	—	200	200
Arad	—	—	—	10	200	210
Oradea	—	—	—	10	316	326
Total	1	1	24	200	5.303	5.529

Ca o recunoaștere a contribuției adusă de Biserica Ortodoxă Romînă în lupta pentru apărarea păcii, Prezidiul Marii Adunări Naționale a Republicii Populare Romîne a cinstit pe I.P.S. Patriarh Justinin și pe alți ierarhi și clerici reprezentanți ai cultului ortodox, la data de 6 iunie 1953, prin acordarea următoarelor decorații: Ordinul «*Steaua Republicii Populare Romîne*» cl. I: I.P.S. Patriarh JUSTINIAN, al Bisericii Ortodoxe Romîne; Ordinul «*Steaua Republicii Populare Romîne*» cl. II: II. PP. SS. Mitropoliți SEBASTIAN RUSAN al Moldovei și Sucevei și NICOLAE

BALAN al Ardealului; Ordinul «Steaua Republicii Populare Române» cl. III: P. S. Episcop VALERIAN ZAHARIA al Oradiei; ordinul «Steaua Republicii Populare Române» cl. IV: PP. CC. Preoți IOAN GAGIU, Directorul Administrației Patriarhale, AL. VLAICULESCU, Protoiereul Regiunii Plocești și D-lui AL. CERNA-RADULESCU, Consilier de Presă al Patriarhiei Române; ordinul «Apărarea Patriei» cl. II: P. C. Pr. AL. IONESCU, Vicarul Sf. ntei Arhiepiscopii a Bucureștilor.

Această cinstită făcătoare celor mai de seamă reprezentanți ai luptei pentru apărarea păcii din Biserica Ortodoxă Română, cinstită care se răsfrânge asupra Bisericii și clerului ortodox, a avut un puternic răsnet în rîndurile clericilor și credincioșilor ortodocși și a prilejuit un sporit avînt în strădaniile lor pentru propășirea patriei și stabilirea unei păci trainice în întreaga omenire.

VIII. ANIVERSARI IN BISERICA ORTODOXĂ ROMINA

Este cunoscut tuturor actul reîntregirii Bisericii Ortodoxe Române din Ardeal săvîrșit la 21 octombrie 1948, chiar în primul an de arhipăstorire a Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, act istoric care merită să fie inserat în această Dare de seamă și împropătat amintirii noastre.

Pornind de la cuvintele Mîntuitorului Hristos: «Si mai am și alți oi, care nu sînt din staulul acesta și pe acelea mi se cade să le aduc». (Ioan, X, 6), Inalt Prea Sfințitul Patriarh, în cuvîntarea rostită cu prilejul înscăunării, la 6 iunie 1948, își propune, între punctele de program și pe acela de a înfăptui reîntregirea Bisericii Ortodoxe Române din Ardeal, adresînd o caldă chemare către clerul greco-catolic, de a se reîntoarce la sinul Bisericii mame. După cum știm, această chemare a avut ecoul așteptat în sufletele clericilor și credincioșilor greco-catolici din Ardeal și la 1 octombrie 1948, într-o consfătuire ținută la Cluj, s-a semnat cel dintîi hrisov al reîntregirii. La 3 octombrie același an, cei 38 mandatarî ai clerului și poporului greco-catolic au primit binecuvîntarea și îmbrățișarea părintelui ască a Inalt Prea Sfințitului Patriarh, în reședința patriarhală din București, iar ziua de 21 octombrie, cînd se împlineau 250 de ani de la ruperea unității religioase a romînilor ardeleni, înția reședința de scaun a Mitropoliei Ortodoxe din Transilvania, înregistrează bucuria sărbătorească a revenirii fraților despărțiți la anul 1700, în matca Ortodoxiei străbune.

La 21 octombrie 1953, cu prilejul împlinirii a cinci ani de la acest eveniment istoric petrecut în Biserica Ortodoxă Română, a avut loc la Alba Iulia, o impunătoare festivitate religioasă, în care s-a sărbătorit deplina înfăptuire a visului spre care două veacuri și jumătate au năzuit atîtea generații de slujitori și credincioși ai Bisericii noastre.

Această aniversare s-a săvîrșit prin oficierea Sf. Liturghii de un sobor de protopopi și preoți, în frunte cu I.P.S. Mitropolit Sebastian al Moldovei și Sucevei și PP. SS. Episcopi: Andrei al Aradului și Policarp, în prezența I.P.S. Patriarh și a celorlalți membri ai Sfîntului Sinod și printr-o măreață adunare festivă în incinta mînăstirii «Sfînta Treime» din Alba Iulia, la care au luat cuvîntul: I.P.S. Nicolae Bălan al Ardealului, P.S. Episcop Teofil al Romanului și Hușilor, Protopopul Carol Pop, Vicarul Oradiei, Dr. Mihail Farcaș, din Cluj, Dl. Simion Dancoș din Baia, căroro le-a răspuns Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, exprimînd bucuria părintească prilejuită de această revenire și binecuvîntînd mărețul act al reîntregirii Bisericii Ortodoxe Române.

Darea de seamă amănunțită asupra festivităților de la Alba Iulia care a avut loc cu acest prilej, a fost înfățișată — la timp — în numărul festiv 9-10 din 1953 al Buletinului Oficial al Patriarhiei Române «Biserica Ortodoxă Română».

C. ÎNVĂȚĂMINTUL RELIGIOS

Conform dispozițiilor din Statut, cuprinse în art. 115-118, pregătirea personalului cultic se face în școli de cîntăreți bisericești, seminarii monahale și institute teologice de grad universitar.

1. Școlile de învățămînt teologic sub noul Regulament.

Regulamentul școlilor de învățămînt teologic — în forma sa definitivă — a fost pus în aplicare pe data de 1 septembrie 1952. În felul acesta darea noastră de seamă se va ocupa atît de anul școlar 1952-1953 cît și de 1953-1954 și anume de perioadele acestor ani școlari care și-au desfășurat activitatea în cursul anului 1953.

În conformitate cu art. 7 din Regulament, atribuțiunile Serviciului Învățămîntului sînt între altele: «Studierea, organizarea, conducerea unitară, îndrumarea, coordonarea activității și controlul învățămîntului teologic».

Înainte de a arăta felul cum au fost aduse la îndeplinire îndatoririle impuse de acest articol din Regulament, găsim că este locul să înfățișăm, printr-o serie de tablouri sinoptice — situația școlilor noastre de toate gradele, privind localitatea unde funcționează, mitropolie de care depind, numărul elevilor pe ani de studii, absolvenți în sesiunea iunie 1953, cum și numărul catedrelor și deci și al profesorilor.

O serie din aceste tablouri vor înfățișa situația pe anul școlar 1952-1953, iar altele pe 1953-1954.

Efectivul elevilor pe categorii de școli:

a) Școli de cântăreți bisericești.

Localitatea	Mitropolia	Nr. elevi pe ani			Nr. total elevi	Retrași	Frecv. reg.	Absolvenți	Nr. prof.
		An. I	An. II	An. III					
C. de Argeș	U. VI.	50	37	24	111	5	106	24	5
Buzău	U. VI.	39	40	26	105	—	105	24	5
M. Neamț	Mold.	53	62	55	170	38	132	46*	5
Cluj	Ard.	36	31	25	92	15	77	15	5
Craiova	Olt.	22	14	16	52	11	41	11	5
Caransebeș	Banat	16	9	15	40	1	39	15	5
Total:		216	193	161	570	70	500	135	30

*) Absolvenții de la școala de cântăreți M-rea Neamțu se împart în: 25 elevi ai acestei școli și 21 elevi ai secției monahale, întrucât după cum am lămurit la locul cuvenit, pe lângă această școală funcționează și o secție monahală, iar primii trei ani ai acesteia ca și ai seminariilor monahale în genere, sînt comuni cu ai școlilor de cântăreți bisericești.

b) Seminarii monahale.

Mănăstirea unde funcționează	Nr. elevi pe ani:				Nr. total elevi	Retrași	Frecv. reg.	Abs. a. IV	Nr. prof.
	An. I	An. II	An. III	An. IV					
Agapia	26	9	18	4	57	7	50	4	5
Hurezu	27	17	13	10	66	5	61	10	5
Total	52	26	31	14	123	12	111	14	10

c) Institute teologice.

Localitatea	Nr. studenți pe ani				Nr. total studenți	Prof.	Conf.	Lect.	Asist.
	An. I	An. II	An. III	An. IV					
București									
a. Licență	77	48	38	30	193	15	3	4	4
b. Magistri	6	10	2	—	18				
Sibiu	99	48	55	27	229	10	3	4	1
Total	182	106	95	57	440	25	6	8	5

B. ANUL ȘCOLAR 1953-1954.

a) Școli de cîntăreți bisericești.

Localitatea	Mitropolia	Nr. elevi pe ani			Nr. total elevi	Nr. prof.
		An. I	An. II	An. III		
C. de Argeș	U. VI.	58	42	28	128	5
Buzău	U. VI.	43	29	39	111	5
Marea Neamț	Mold.	60	43	51	154	5
Cluj	Ard.	35	32	21	88	5
Craiova	Olt.	34	16	11	61	5
Caransebeș	Banat	15	9	9	33	
Total		245	171	159	575	25

b) Seminarii monahale.

Mînăstirea unde funcționează	Nr. elevi pe ani				Nr. total elevi	Nr. prof.
	An. I	An. II	An. III	An. IV		
Agapia	19	21	10	20	70	5
Hurezu	26	23	16	—	65	5
Total	45	44	26	20	135	10

c) Institute teologice.

Localitatea	Nr. stud. pe ani				Nr. total studenți	Prof.	Conf.	Lect.	Asist.
	An. I	An. II	An. III	An. IV					
București									
a. Licență	70	65	50	48	233				
b. Magiștri	9	5	8	—	22	15	3	4	3
Sibiu	95	74	45	53	267	10	3	4	1
Total	174	144	103	101	522	25	6	8	4

Din tablourile sinoptice de mai sus putem face constatarea că școlile de toate gradele din Biserica noastră au suficientă populație școlară, care să permită o normală desfășurare a procesului de învățămînt și să asigure totodată satisfacerea cerințelor de ocupare a locurilor vacante.

Deasemenea, au cadre didactice pentru toate disciplinele și catedrele, iar aceste cadre sînt bine pregătite și calificate pentru materia pe care o predau.

2. Aplicarea unitară a Regulamentului.

Revenind la art. 7 din Regulament, ținem să accentuăm că îndatorirea și grija noastră de căpetenie a fost să îndeplinim cu promptitudine dispozițiile stipulate în acest articol. Ținem să precizăm de asemenea că — în această privință — Serviciul Învățămîntului n-a luat nicio măsură cu caracter normativ și interpretativ, fără îndrumarea și controlul personal al I.P.S. Patriarh, care a urmărit îndeaproape — pas cu pas — aplicarea pe teren a noului Regulament.

Indatorirea aceasta era cu atât mai justificată cu cât în anii precedenți — ani de experiență — numărul școlilor noastre cât și anii de studii — la cele medii îndeosebi — și programele analitice, difereau aproape de la an la an, pînă să se ajungă la o așezare definitivă, fapt ce îndătinase, cum era și firesc, anumite obișnuințe și putea constitui piedici în însușirea și aplicarea fără rezerve, în acest an, a principiilor și prevederilor noului Regulament.

Astfel, prima sarcină ce s-a trasat serviciului nostru de către I.P.S. Patriarh a fost aceea de a întocmi și trimite, atât eparhiilor cât și școlilor — medii îndeosebi — o serie de circulare cu caracter interpretativ — unitar, pentru anumite articole din Regulament, pentru ca, pe de o parte, să se facă distincție între practica de pînă aci și spiritul noului Regulament, iar pe de altă parte, — și mai cu seamă, — pentru o aplicare uniformă a tuturor prevederilor sale în toate școlile de învățămînt de aceeași categorie.

Sarcina a fost adusă la îndeplinire, dîndu-se următoarele circulare:

a) Pentru lămurirea art. 41, 42, 43 privind admiterea candidaților în anul I la școlile medii și asupra stabilirii efectivului anual al elevilor, în funcție de procentul de 2% din totalul parohiilor fiecărei eparhii, cum și art. 52 și 130 — interpretativ — privind dreptul candidaților respinși la examenul de diplomă de a se prezenta la încă două sesiuni consecutive, examenul respectiv înțelegîndu-se însă ca avînd loc numai în sesiunea din iunie (deci odată pe an) și la sediul școlii.

b) Pentru lămurirea art. 204 și 290, privind condițiunile în care elevi și absolvenți ai școlilor medii teoretice și tehnice — laice — pot să se înscrie și să urmeze cursurile școlilor de cîntăreți bisericești sau pe cele ale institutelor teologice.

O deosebire esențială între cei de la teoretic și cei de la tehnic constă în aceea că, pe cînd primii dau examene de diferență și la partea practică, secunzii sînt scutiți de aceasta.

c) Circulară adresată tuturor Chiriarhilor, prin care li s-a sugerat ideea de a recruta candidați pentru școlile de cîntăreți bisericești și institutele teologice, din parohiile care nu sînt solicitate de nimeni — fiind sărace — urmînd a fi întreținuți ca bursieri ai eparhiei respective, cu condițiunea înapoierii și hirotonirii lor pe seama parohiilor din care au plecat.

d) Circulară prin care s-a comunicat fiecărei eparhii locurile ce i s-au rezervat pentru monahiile și monahii care doresc să candideze la examenul de admitere în anul I la seminariile monahale pentru anul școlar 1953-1954, cu indicarea condițiunilor ce trebuie să îndeplinească fiecare candidat spre a fi înscris la examen.

e) Pentru ca examenele de fine de an la școlile de cîntăreți bisericești și seminariile monahale să se desfășoare uniform, la aceeași dată, după aceleași norme și cu aceleași subiecte la probele scrise, (aceasta pentru seminariile monahale), s-au dat îndrumări tuturor eparhiilor și școlilor, iar la seminariile monahale s-au delegat președinți direct de către I.P.S. Patriarh sau cu asentimentul I.P.S. Sale, dintre profesorii preoți de la Institutul Teologic din București.

3. *Împletirea teoriei cu practica în școlile de învățămînt teologic.*

Pentru ca pregătirea teoretică ce se face la cursuri să nu plutească într-o atmosferă abstractă, Regulamentul învățămîntului teologic statuează norme precise de împletire a teoreticului cu practicul. În școlile medii se predau — pe lîngă disciplinele de învățămînt teoretic — discipline cu caracter practic: ceramică, artă decorativă, covoare, sculptură, etc., condiționînd obținerea diplomei de absolvire — la seminariile monahale — de învățarea și calificarea candidatului într-unul din aceste meșteșuguri, pe care și l-a ales fiecare, în funcție de aptitudinile și înclinările sale, iar la institutele teologice, activitatea practică de înduhovnicire a studenților și de însușire temeinică a ritualului, a muzicii psaltice și a diferitelor ramuri ale pastorației, își are loc determinat în programele de învățămînt și în orariile săptămînale. Dictionul «ora et labora» specific spiritului religiunii creștine, își găsește aplicarea integrală în acest învățămînt ce se desfășoară după noul Regulament al școlilor de învățămînt teologic.

Articolul 132 din Regulament prevede că diplomele de absolvire ale monahilor și monahiilor vor cuprinde și meseria învățată de elev sau de elevă, cu meda obținută la examenul de calificare.

În vara anului 1953, toate seminariile monahale au avut elevi și elee care — urmînd anul IV — s-au calificat într-o meserie, fie în atelierul școlii respective, fie în cele de sculptură și pictură de pe lîngă Institutul Biblic de la Plumbuita.

Pentru o cât mai serioasă verificare a cunoștințelor dobândite și, în deosebi, a însușirii tehnice a meseriei alese de acești elevi, I.P.S. Patriarh a instituit comisii de examinare, la fiecare seminar monahal în parte și la atelierul de la Plumbuita, cu profesori de specialitate și cu președinți străini de școală, tocmai pentru ca obiectivitatea aprecierilor să nu sufere nicio critică.

Din datele pe care le posedă Serviciul de Invățământ, reiese că, în urma acestor examene ținute în vara anului 1953, au fost calificați 31 candidați în meșteșugurile și în atelierelor specificate în următorul tablou sinoptic:

Meșteșugul în care s'a calificat candidatul	Câți candidați s'au calificat	În ce atelier s'au calificat	Observațiuni
Ceramică	5	Șc. Cîntăreți C. de Argeș	Repartizați de la Secția monahală Neamțu
"	1	Seminarul monahal Agapia	
"	2	Seminarul monahal Hurezu	
Covoare	5	Seminarul monahal Hurezu	
"	3	Seminarul monahal Agapia	
Broderie artistică	1	Seminarul monahal Hurezu	
Pictură	5	Inst. Biblic Plumbuita	
"	3	Seminarul monahal Hurezu	
Sculptură	6	Instit. Biblic Plumbuita	
Total . . .	31		

Toți acești absolvenți, calificați în meseriile specificate mai sus, întorcîndu-se la mînistirile lor de metanie, pun bazele unor ateliere corespunzătoare acestor meserii și pregătesc la rîndul lor alte elemente din mînistire, care nu pot urma cursurile seminariilor monahale.

Această idee — ce aparține exclusiv creatorului seminariilor monahale — face ca atît viața mînistirilor noastre, cît și preocupările viețuitorilor să dobîndească un aspect cu totul nou, care — pe lîngă împletirea armonică a muncii cu rugăciunea — să dea posibilitatea acestor instituții bisericești să trăiască prin sine și să devină factori de producție și de afirmare a artei noastre naționale, ce căzuse în desuetudine sau fusese contrafăcută de cei ce aveau alte interese decît cele ale menținerii și conservării specificului nostru național în arta populară.

4. Definitivarea programelor analitice.

În ședința de la 4 octombrie 1950, Sfîntul Sinod a aprobat programele analitice pentru institutele teologice universitare, seminariile monahale și școlile de cîntăreți bisericești.

Aceste programe corespundeau însă școlilor în cauză, în forma lor de atunci cînd, între altele, școlile de cîntăreți bisericești, de exemplu, erau numai cu doi ani și nu erau considerate instituții de învățămînt mediu. Pe de altă parte și numărul acestor școli diferea de cel de acum: erau trei institute teologice, trei seminarii monahale și zece școli de cîntăreți bisericești.

Prin reorganizarea învățămîntului religios de toate gradele, în iunie 1952, și prin punerea în aplicare a Regulamentului, starea de experiență, de orientare, de adaptare a școlilor noastre de toate gradele, a încetat. Acum ele au un caracter precis, o organizare unitară.

Era timpul deci ca și programele analitice — jaloane de călăuzire a desfășurării normale a învățămîntului după principii și norme pedagogice și ideologice clare, — să primească o formă definitivă.

Serviciul de Studii și Invățămînt ceruse tuturor școlilor și profesorilor respectivi ca — în cursul anului școlar 1952-1953 — odată cu parcurgerea materiei, să noteze tot ceea ce ar părea necorespunzător, ce ar trebui schimbat sau adăugat și, la sfîrșitul anului, constatările făcute să fie cristalizate într-un referat, apoi discutate în consiliul școlar respectiv, care urma să și le însușească după eventuale rețușări și să fie trimise acestui serviciu.

În cursul verii, comisii instituite de I. P. S. Patriarh Justinian au lucrat intens la redactarea definitivă a tuturor programelor analitice: una pentru institu-

tele teologice — licență și magiștri — și alta pentru seminariile monahale și școlile de cîntăreți bisericești, care, după cum am amintit, au primii trei ani comuni.

În prealabil, flecare din aceste comisiuni: de rectori și prorectori pentru institutele teologice și de profesori de specialitate pentru școlile medii, au primit luminoase îndrumări din partea I. P. S. Patriarh, care stăruie și accentuează în orice moment — cînd vine prilejul potrivit — ca învățămîntul nostru să nu fie abstract, să nu fie rupt de viață, să nu se piardă în teorii sterile, ci să împletească armonic teoreticul cu practicul, ideea cu acțiunea, credința cu fapta, rugăciunea cu munca etc.

Programele, redactate definitiv, au fost prezentate încă odată I.P.S. Sale, apoi au fost supuse discutării și aprobării Sfîntului Sinod și, în sfîrșit, trimise Ministerului Cultelor, pentru a-și da prealabilul aviz, înainte de punerea lor în aplicare, conform art. 306 din Regulamentul școlilor de învățămînt teologic.

5. Incadrarea profesorilor școlilor medii.

Cadrelle didactice de la școlile de cîntăreți bisericești și seminariile monahale, au aproape în unanimitatea lor titlurile și pregătirea cerută de regulamentul și de legile generale ale învățămîntului. Catedrele ce dețin au deasemenea același număr de ore ca și cele din învățămîntul laic și dispun cu toții o apreciazabilă muncă în afară de catedră ca și colegii lor din acest învățămînt. Regulamentul școlilor de învățămînt teologic, precizează că stabilirea drepturilor și datorilor personalului didactic se va face după criterii asemănătoare cu cele privitoare la învățămîntul public de grad corespunzător.

Din cele de mai sus reiese clar că profesorii școlilor noastre teologice sînt îndreptățiți să aibă aceeași incadrare și salarizare ca și colegii lor din școlile medii laice. Cum însă, între timp, salarizarea corpului didactic din învățămîntul public a fost îmbunătățită, Serviciul de Studii și Invățămînt, cu aprobarea I.P.S. Patriarh Justinian, a sesizat Ministerul Cultelor, semnalînd noua situație și cerînd aducerea la acelaș nivel a salarizării personalului didactic de la școlile noastre teologice.

Ministerul, îmbrățișînd cu căldură această problemă, a pus-o în studiu și, cu adresa Nr. 18302/953, a dat răspuns la sesizarea noastră în sensul că pentru profesorii școlilor de învățămînt mediu «va introduce aplicarea normelor de salarizare a Ministerului Invățămîntului Public, care au ca bază calificarea și vechimea».

Cum normele M. I. P. după care s-au făcut încadrările în învățămîntul mediu-laic, sînt cuprinse în Instrucțiunile sale Nr. 95.595/951, Serviciul de Studii și Invățămînt a întocmit și trimis tuturor școlilor medii o circulară, cu arătarea documentelor ce trebuie să prezinte fiecare profesor, pentru dovedirea calificării și vechimii, iar în funcție de datele primite, o comisiune instituită de I.P.S. Patriarh, a făcut încadrarea tuturor acestor profesori, așa cum este în învățămîntul mediu laic corespunzător.

Tabloul astfel întocmit a fost aprobat de I.P.S. Patriarh Justinian, urmînd a fi trimis apoi Ministerului Cultelor.

În urma celor expuse pînă aici, cu privire la organizarea învățămîntului de toate gradele și interpretarea uniformă a unor articole din Regulament, putem spune că liniile mari ale acestuia au fost trasate, învățămîntul încadrat în spiritul directoriu al acestei legiuri și viața școlilor noastre teologice va continua drumul său firesc de afirmare și realizare.

Facem aceste afirmațiuni sprijinindu-ne și pe datele ce au fost culese la fața locului, în cursul anului 1953, de P. C. Inspector General Bisericesc care — pe baza delegației speciale ce i s-a dat de I.P.S. Patriarh — a inspectat toate școlile noastre de învățămînt mediu, atît din punct de vedere didactic cît și gospodăresc, iar constatările făcute au fost inserate în procese verbale pentru fiecare școală în parte, cum și într-un referat separat.

Unele deficiențe inerente stadiului actual al învățămîntului nostru cum și unele lipsuri de ordin gospodăresc privind: localurile de școli, mobilierul, etc., semnalate de P.C. Sa au fost comunicate de îndată Chiriariilor respective pentru a se lua măsurile cuvenite de îndreptare.

6. Cazare, taxe, întreținere, viață duhovnicească.

Toate școlile noastre de învățămînt bisericesc au viață de internat.

Taxele de întreținere în internat se suportă de eparhiile care au recomandat pe elevi și studenți, prin acordare de burse și semiburse la care se adaugă bursele alocate de Ministerul Cultelor pentru o parte din studenți.

Studenții și elevii plătesc numai taxe în legătură cu școlaritatea. În cazuri excepționale se pot admite și solvenți.

Este momentul să menționăm aici că Administrația Patriarhală plătește din fondurile sale atât subvenții acordate școlilor de învățământ, în vederea susținerii necesităților lor gospodărești, cât și o serie de burse pentru întreținerea elevilor și elevelor seminariilor monahale. Aici vom insera numai suma globală a acestor subvenții și burse care se ridică în anul 1953 la totalul de lei 105.296,50. În partea a doua a dării de seamă vom veni cu amănunte asupra acestui capitol.

Internatele sînt organizate cu confortul necesar, în imobile corespunzătoare, majoritatea construite special pentru școli sau adaptate cu pricepere și dezvoltat simț gospodăresc. Așa sînt imobilele celor două institute teologice cum și cele în care funcționează seminariile monahale, școlile de cîntăreți bisericești și secția monahală, de la mînăstirea Neamțu, școala de cîntăreți bisericești de la Curtea de Argeș, cea de la Cluj, etc.

O grijă deosebită se acordă sănătății elevilor, internatele fiind dotate cu infirmerii, cu medicamente, cu infirmieri, cu medici.

Pentru menținerea disciplinei, educarea și îndrumarea elevilor și studenților, școlile au pedagogi, spirituali, duhovnici.

Viața în școală și internat se desfășoară pe trei laturi: didactică, educativ-morală, practică.

Latura didactică se realizează în orele de curs și meditații; cea educativ-morală în orele de dirigenție și în deosebi în orele de participare regulată și obligatorie, — în serii — dimineața și seara, la slujbele religioase ce se oficiază în capela școlii; cea practică — la școlile medii în ateliere, iar la Institutele teologice în orele speciale stabilite, cu profesori și spirituali rînduiți anume pentru aceasta.

7. Lipsuri.

Nu putem tăgădui că domeniul acesta al învățămîntului religios, sau mai bine zis organizarea și dotarea lui cu tot ceea ce se cere, nu are și unele deficiențe, unele lipsuri.

Chiar dacă Sfîntul Sinod a făcut o reorganizare temeinică a învățămîntului și a statuat normele după care acesta să se desfășoare, prin Regulamentul respectiv, totuși — ținînd seama de faptul că aplicarea noilor principii nu are mai mult de un an și ceva, că metodele și obișnuințele din pînă aci tot mai dăinuie, că avem aceleași cadre didactice cu rezervele și reticențele lor, pe alocurea, că elevii — oricîă vocație ar simți în sufletul lor — tot mai poartă amprenta anumitor tare firești, fapt ce a prilejuit în unele locuri abateri ce au putut da de gîndit, producînd oarecare nemulțumire forurilor superioare bisericești; că manualele didactice încă nu sînt tipărite — iar aceasta constituie o lipsă evidentă, care va fi înlăturată cu timpul, întrucît manuscrisele unora din aceste manuale se află la Tipografie, că înseși programele analitice abia au fost definitivare și difuzate la școli, că însuși controlul de la centru nu se poate face decît la intervale mari, din lipsa personalului necesar prevăzut și în Regulament, — și, poate, chiar din cauza unor deficiențe ale însuși Serviciului de Învățămînt, care este la începutul organizării sale, în conformitate cu principiile Regulamentului, ținînd seama deci de toate acestea, ne putem da seama că mai este încă mult de făcut în acest domeniu.

Infăptuirile de pînă acum și în deosebi cele ale anului încheiat la 31 decembrie 1953, — sub egida noului Regulament, — sînt însă elocvente și mult promițătoare.

Din expunerea făcută s-a putut vedea cu prisosință: strînsele legături canonice ale Bisericii Ortodoxe Romîne cu Bisericele Ortodoxe surori și raporturile ei cu Bisericele Eterodoxe din străinătate, desfășurarea vieții bisericești în cuprinsul Patriarhiei Romîne și situația învățămîntului religios în cadrul dispozițiilor cuprinse în Noul Regulament al școlilor de învățămînt.

Pentru cele de mai sus propunem următoarele:

1. Să se ia act cu aprobare de această dare de seamă;
2. Să se exprime respectoase mulțumiri, I.P.S. Patriarh Justinian și Prea Sfințitului Episcop Antim Tîrgovișteanul, Vicar Patriarhal pentru îndrumarea, supravegherea și controlul exercitate în permanență, pentru bunul mers și buna desfășurare a activității acestui sector.

Să se aducă mulțumiri Onoratului Guvern al Republicii Populare Romîne și Ministerului Cultelor, pentru sprijinul acordat în orice moment Administrației Patriarhale și în general Bisericii Ortodoxe Romîne, în îndeplinirea misiunii ei sfinte.

Consilier Administrativ
Pr. GH. I. SOARE

REFERATUL COMISIUNII BISERICESTI A ADUNĂRII NAȚIONALE BISERICESTI ASUPRA DĂRII DE SEAMĂ A SECTORULUI ADMINISTRATIV-BISERICESC, STUDII ȘI INVĂȚĂMINT

Inalt Prea Sfințite Președinte,
Onorată Adunare Națională Bisericească,

Comisiunea bisericească, luând în amănunțită cercetare cuprinsul dării de seamă a Sectorului administrativ-bisericesc pe anul 1953, constată că ea înfățișează următoarea situație:

I. În partea întâia, intitulată: «*Legăturile externe ale Bisericii Ortodoxe Române, cu celelalte Biserici ortodoxe și eterodoxe din lume*», ni se prezintă:

1. Schimburile de scrisori irenice, cu prilejul marilor sărbători creștine ale Nașterii Domnului, Anului Nou și Invierii Domnului, s-a făcut — potrivit tradiției vechi — nu numai cu Patriarhiile ecumenice și cu celelalte Biserici ortodoxe surori, dar și cu un mare număr de conducători ai unor Biserici eterodoxe și diferite personalități eclesiastice din întreaga lume, evidențiindu-se din cuprinsul lor, dorința unanimă de colaborare strinsă în vederea realizării păcii și bunei înțelegeri între oameni și dezvoltarea crescândă a raporturilor frățești de colaborare pentru aceasta.

2. Acest schimb de scrisori s-a folosit și cu prilejul zilelor importante din viața Intilistătorilor Bisericilor Ortodoxe surori, în special cu prilejul zilei onomastice, a I. P. S. Patriarh Alexei al Moscovei și a toată Rusia, prăznuită la 25 februarie, prăznuire ce a avut loc la scurt timp după aniversarea vârstei de 75 ani a I. P. S. Patriarh Alexei.

3. Deasemenea, au avut loc schimburi de scrisori cu prilejul unor aniversări și împrejurări din viața Bisericilor și a unor evenimente de importanță internațională cum au fost: încetarea din viață a lui Iosif Vissarionovici Stalin, marele Stegar al Păcii, în legătură cu eventuala ținere la București a unei consfățuri a reprezentanților Bisericilor ortodoxe: Rusă, Gruziană, Română și Bulgară, cu înființarea Patriarhatului Bulgar; cu prilejul împlinirii a oinci ani dela înscăunarea I. P. S. Patriarh Justinian, în legătură cu ținerea unui sinod panortodox, cu împlinirea a 1000 de ani dela înființarea Bibliotecii Patriarhiei din Alexandria, cu misiunea permanentă a Bisericii Ortodoxe la Ierusalim, cu darurile trimise de Patriarhia noastră Patriarhiei din Antiohia, cu vizita unei delegații din partea acestei Patriarhii în țara noastră, etc.

4. În legătură cu mersul treburilor bisericești din cuprinsul Episcopiei Ortodoxe Române din cele două Americi, a avut loc o serie de scrisori din partea P.S. Episcop Andrei Moldovanu, prin care pune în curent Sfântul Sinod asupra situației acelei Biserici.

5. În sfârșit, se înfățișează vizita I. P. S. Patriarh Justinian, însoțit de o delegație a Bisericii Ortodoxe Române, la Sofia, cu prilejul ridicării la treapta de Patriarh a Intilistătorului Bisericii Ortodoxe Bulgare.

II. În partea a doua, intitulată «*Viața bisericească internă*» ni se prezintă într-o expunere cuprinzătoare și sugestivă, realizările practice și evenimentele mai importante din viața internă a Bisericii Ortodoxe Române în cursul anului 1953, astfel:

1. *Viața religioasă a credincioșilor* care s-a desfășurat cu rezultate rodnice, datorită climatului prielnic asigurat de libertățile acordate prin Constituția R. P. R., și îndrumării date de II. PP. și PP. SS. Chiriarhi și activității clerului ortodox român. În acest capitol este arătată această activitate prin: slujirea altarului, predicarea Evangheliei, catehizare, cântarea omofonă, etc.

2. In capitolul II «*Grija pentru îndrumarea clerului*» sînt înfățișate pe rînd, in paragrafe speciale, mijloacele de care Sf. Sinod s-a folosit in vederea unei îndrumări serioase și dătătoare de roade, in acțiunea de înviorare a zelului pastoral, de orientare justă a preoțimii in noua orînduire socială, prin: cursurile de îndrumare misionară și socială — la care au urmat in total 733 preoți — conferințele protopopești, de orientare și administrative, revistele patriarhale și mitropolitane; apoi, disciplina clerului cu date statistice, privind pricinile prezentate înaintea Consistoriilor protopopești, eparhiale, monahale și Consistoriul Central Bisericesc, din care rezultă, in ultimă analiză o promptă administrare a disciplinei și o simțitoare scădere a numărului clericilor cu abateri sau delictе disciplinare.

3. In capitolul intitulat: «*Viața in mînăstiri*» se arată organizarea vieții mînăstirești in cele trei laturi: rugăciune, cultură și muncă; ni se prezintă o statistică la zi, a mînăstirilor, cu numărul viețuitorilor din întreaga Patriarhie, a școlilor elementare și monahale din mînăstiri, a cooperativelor meșteșugărești și atelierelor care au luat ființă in mînăstiri și in sfîrșit, întregii activități duhovnicești, ce se desfășoară potrivit dispozițiilor și îndrumărilor Sfîntului Sinod.

4. Capitolul IV cuprinde o situație in care ni se înfățișează acțiunea de construcții, restaurări și amenajări de biserici, monumente religioase sau case parohiale pe eparhii, cu arătarea că in această privință s-a dus o muncă organizată din partea Centrelor eparhiale, a protoierilor, mînăstirilor și parohiilor respective, prin consiliile și comitetele parohiale.

5. In Capitolul V, intitulat «*Raporturile Bisericii cu Statul*» ni se prezintă acțiunea de colaborare a preoțimii cu autoritățile de Stat și organele locale, in vederea realizării progresului și ridicării nivelului cultural și material al poporului.

6. Capitolul VI, cuprinde acțiunea de colaborare a preoțimii cu celelalte culte religioase, așa cum rezultă din consfăturile interconfesionale ce au avut loc in toate eparhiile, pe regiuni și pe raioane, cu arătarea că in această lucrare s-a avut in vedere in mod deosebit accentuarea colaborării pe plan social și mai cu seamă in legătură cu lupta pentru Pace.

7. Un documentat capitol intitulat: «*Biserica Ortodoxă Română și lupta pentru apărarea Păcii*», ne înfățișează lucrarea Bisericii Ortodoxe Române in legătură cu lupta pentru Pace, expunînd cronologic, îndrumările I. P. S. Patriarh, ale Sfîntului Sinod și ale II. PP. SS. și PP. SS. Chiriarhi, date preoțimii, in această privință și cuprinzînd la sfîrșit o situație statistică pe eparhii, a numărului de preoți încadrați in Comitetele de luptă pentru Pace, regionale, raionale sau locale, rezultînd după datele primite de la eparhii, in total un număr de 5.529 preoți, in cuprinsul Patriarhiei Române.

III. In partea a III-a, intitulată «*Invățămîntul religios*», este înfățișată amănunțit situația învățămîntului religios, in cadrul noilor școli de învățămînt teologic, cu arătarea efectivului elevilor pe categorii de școli — școli de cîntăreți, seminarii monahale, institute teologice — aplicarea unitară a Regulamentului, împletirea teoriei cu practica in școlile de învățămînt teologic, prin atelierelor meșteșugărești, definitivarea programelor analitice, încadrarea profesorilor dela școlile medii, întreținerea și viața duhovnicească in școlile de învățămînt teologic și lipsurile care au nevoie de împlinirea in viitor.

Din cuprinsul acestei părți, rezultă, in chip evident, grija pe care o poartă Biserica noastră pentru pregătirea personalului bisericesc și a cadrelor didactice corespunzătoare, cum și grija pentru a se asigura completarea la timp a vacanțelor in parohii și in administrație.

§

Din această scurtă prezentare a Dării de seamă a sectorului administrativ, care cuprinde și activitatea sectorului Studii și învățămînt, activitatea internă și externă a Bisericii Ortodoxe Române, se poate vedea cu prisosință și cu exemplificări in amănunt, că in anul 1953, se constată pe plan intern un progres vădit in ceea ce privește viața religioasă a credincioșilor, îndrumarea clerului, viața in mînăstiri, acțiunea de construire și restaurări de biserici, raporturile Bisericii cu Statul, colaborarea cu celelalte culte religioase, contribuția clerului in acțiunea de luptă pentru Pace, buna funcționare a învățămîntului religios; iar pe plan extern, se poate vedea prestigiul Bisericii Ortodoxe Române in relațiile ei cu Bisericile Ortodoxe surori și cu

celelalte Biserici eterodoxe din lume, atât cea ce privește domeniul preocupărilor teologice, cât și în lucrarea de realizare a păcii în omenire.

Comisiunea bisericească, pe deplin mulțumită de realizările constatate în acest sector în cursul anului 1953, propune Adunării Naționale Bisericești următoarele:

1. Să se ia act cu aprobare de această dare de seamă;
2. Să se exprime respectuase mulțumiri I. P. S. Patriarh Justinian și P. S. Antim Tirgovișteanul, Vicar Patriarhal, pentru îndrumarea, supravegherea, și controlul, exercitate în permanență pentru bunul mers și buna desfășurare a activității acestui sector;
3. Să se aducă mulțumiri Onoratului Guvern al Republicii Populare Române și Ministerului Cultelor, pentru sprijinul acordat Administrației Patriarhale și, în general, Bisericii Ortodoxe Române, în îndeplinirea misiunii ei sfinte.

Președinte,
Acad. Dr. N. GH. LUPU

Membrii:
DRAGOȘ VICOL
Pr. SABIN TRUȚIA

Raportor
Pr. SABIN TRUȚIA

D A R E D E S E A M Ă ASUPRA SITUAȚIEI ECONOMICE-FINANCIARE A ADMINISTRAȚIEI PATRIARHALE PE ANUL 1953

I. EXECUTAREA PLANULUI FINANCIAR PE ANUL 1953.

Cea de a patra parte a dării de seamă a Sectorului Administrației Patriarhale, pe anul 1953, privește problemele de ordin economic-financiar-gospodăresc.

Aspectul acestor probleme și rezultatele eforturilor ce s-au depus de conducerea sectorului — dimpreună cu întregul corp al salariaților diferitelor servicii, care intră în componența sa, — se desprind din documentele contabile încheiate la sfârșitul anului financiar: contul de gestiune, contul de profit și pierdere și bilanțul, cum și dintr-o serie de realizări cu caracter social-cultural și gospodăresc, expresie concretă a principiilor ce stau la baza programului general de lucru — în această latură — a I.P.S. Patriarh Justinian.

Ținem să precizăm de la început că Darea de seamă privește numai sectorul propriu zis al Administrației Patriarhale.

Scăzând deci din quantumul general al planului financiar al A. P. pe anul 1953 sumele prevăzute pentru Ateliere și Tipografie, rămâne volumul real al planului financiar A. P. cu următoarele sume:

La «venituri» lei . . . . . 3.500.000,—
La «cheltuieli» lei . . . . . 3.500.000,—
cu fond de rezervă bugetară de 25.607 lei.

1. Analiza veniturilor.

Venituri ordnare	Prevăzut	Realizat	Procent %
art. 1 Sa'arii Stat pt. pers. ad-tiv și clerical	325.720,49	325.720,49	100%
art. 2. Contribuția parohiilor	830.000,—	1.016.273,81	122,44%

Patriarhia Română tipărește și difuzează în întreaga Biserică Ortodoxă Română și peste hotare, trei reviste: «Biserica Ortodoxă Română», «Studii Teologice» și «Ortodoxia». La aceste reviste sînt abonate toate parohiile, cum și preoții care nu au calitatea de parohi din Biserica noastră. În total, pe anul 1953, au fost 8.525 abonamente. Odată cu abonamentul, Administrația Patriarhală încasează și contribuția parohiilor, aprobată de Adunarea Națională Bisericească pentru A. P.

Intrucît din anii precedenți exista o serie de restanțe la acest capitol, și deci se considera că această deficiență nu va putea fi înlăturată în întregime, conducerea instituției, întocmind planul financiar pe anul 1953, a prevăzut la venituri din aceste contribuții, o sumă globală de lei 830.000, atât pentru anul curent, cît și pentru restanțe.

Pentru a stimula încasarea contribuțiilor, în anul 1953, am cerut Serviciului Contabilității, încă de la data preluării conducerii sectorului Administrației Patriarhale o soluție a debitelor restante. Pe baza ei s-a dat o serie de circulări tuturor protoierilor cu invitarea de a lichida rămășițele, îndeosebi pe cele mai vechi, care trenau încă din anii 1950-1952.

Intrucît s-a constatat că rezultatul nu este prea vizibil, iar unele protoerii aveau restanțe pînă la 100% pe anul 1952 (mai cu seamă din eparhiile Oradiei și Clujului) s-au dispus verificarea situației pe teren.

După o serie de noi circulare, pentru o cît mai intensă activare a încasărilor — la intervenția directă a I.P.S. Patriarh, situația existentă la 30 septembrie 1953, a fost concretizată din nou în tabele pe protolierii, centralizate pe eparhii, care s-au supus discuțiunii membrilor Sfîntului Sinod la Alba-Iulia, la data de 21 octombrie 1953.

Înălți Chiriarhi au primit personal tablourile cu protolierile restante, spre a dispune — prin Cancelariile Centrelor eparhiale respective — lichidarea debitelor, pînă la sfîrșitul anului 1953.

În februarie aceste încasări au depășit prevederile inițiale cu suma de lei 186.278, adică s-a realizat un procent de 122,44%.

Stăruințele ce s-au depus și trebuie să se depună în continuare pentru lichidarea restanțelor din contribuții, sînt justificate prin faptul că fondurile ce se realizează din contribuțiunile amîntite alimentează cheltuielile ce se fac în realizarea acțiunilor social culturale, titlu de merit al Conducerii centrale a Bisericii noastre Ortodoxe Romîne.

	Prevăzut	Realizat	Procent%
Art. 4 Chirii imobiliare	8.591,34	8.591,34	100%

Inițial s-a prevăzut în planul financiar suma de lei 7.000,—.

Încasîndu-se peste această prevedere suma de lei 1.951,34 s-a cerut modificarea, cu adăugarea unei sume corespunzătoare.

Acest fapt justifică procentul de realizare de 100% la articolul acesta, care înfățișează o situație reală.

	Prevăzut	Realizat	Procent%
Art. 6 Dotații buget Stat	1.000	—	—

Nu s-a acordat nimic la acest articol, în anul financiar 1953, pentru Administrația Patriarhală.

	Prevăzut	Realizat	Procent%
Art. 11 a, Recuper. chelt. comune dela Inst. anexe . . .	669.300	669.300	100%

Însăși redactarea acestui articol bugetar justifică prevederea la venituri a unei sume din partea instituțiilor anexe: sectorul Ateliere și Editură și Tipografie, ambele din cadrul Institutului Biblic.

Cunoscută fiind organizarea A. P. — în cadrul căreia se îndeplinesc o serie de activități și operațiuni comune, privind adică și instituțiile anexe, este firesc ca și acestea, la rîndul lor, să contribuie la acoperirea cheltuielilor ce se fac de Administrația Patriarhală, în scopul amîntit.

	Prevăzut	Realizat	Procent%
Art. 11 b. Venit Consist. Central	6.000,—	4.635,0	77,25%

Articolul reprezintă diferite taxe pentru plata jetoanelor membrilor Consistoriului Central Bisericesc. Nerealizarea integrală a prevederilor nu constituie o deficiență, întrucît sumele se încasează în funcție de cauzele aflate pe rol. De altfel, cît se încasează, atît se plătește.

	Prevăzut	Realizat	Procent%
Art. 11 c. Venituri întâmplătoare	24.913,38	40.750,06	163,50%

Realizarea în plus provine din dobînzile asupra sumelor aflate în cont la Banca de Stat, cum și din trecerea la acest articol la 31 decembrie 1953, a unor sume care nu erau reclamate de nimeni în decurs de 4-5 ani.

	Prevăzut	Realizat	Procent%
Art. 13. Excedentul Exerc. Preced.			
a) Excedentul Ad.ției Patr.	819.250,59	819.250,59	100%
b) Excedentul Inst. Biblic	34.743,03	34.743,03	100%

	Prevăzut	Realizat	Procent%
Art. 14. Venituri speciale donațiuni și mutualități			
a) Donația Mongescu	7.341,30	7.385,96	100,60%

Ca și la art. 4, prevederea bugetară este mai mică: 6.000 lei. Întrucît încasările au depășit această prevedere, s-a cerut majorarea și astfel apare în contul de exe-

cuție bugetară, atât la prevederi cât și la realizări, o sumă mai mică. Dacă am raporta realizările la suma inițial prevăzută în buget, procentul de realizare ar fi cu mult mai mare.

	Prevăzut	Realizat	Procent%
b) Fond de organiz. casa odihnă pentru cler	777.093	777.093	100%

Din analiza făcută, constatăm că încasările pe anul 1953 s-au realizat în proporție de 105,83% și aceasta, fie că le raportăm la prevederile rezultate după modificarea de buget, cum le înfățișează contul de execuție bugetară:

Prevederi	Lei 3.504.313,13
Realizări	„ 3.704.108,28

fie că le raportăm la prevederea inițială din planul financiar, care este de lei 3.500.000.

Pe articole, constatăm realizări în minus numai la două posturi bugetare, care nu au nicio contingentă cu spiritul de gospodărie al instituției, pe când realizările în plus, sînt în sumă globală de 202.160 lei.

Toate acestea dovedesc un spirit de permanentă veghere la îndeplinirea cu succes a sarcinilor tratate prin planul financiar pe anul 1953 al A. P., mai cu seamă

2. Execuția bugetară la cheltueli.

Analiza pe articole.

Explicațiunile date la capitolul «venituri», — privind unele majorări survenite prin modificări de buget, cerute de A. P. și aprobate de Ministerul Cultelor — sînt valabile și aici. Explicațiuni mai ample vom da la fiecare articol bugetar în parte.

	Prevăzut	Cheltuit	In minus	In plus
art. 1. Salarii				
a) Dela Stat pt. activ și clericali	325.720,49	325.720,49	—	—

Realizarea este de 100%. Explicațiunile ce s-au dat la art. 1 de la veniturile sînt valabile și aci, ținîndu-se seama că suma cu care s-au majorat veniturile s-a cheltuit integral prin acest articol.

	Prevăzut	Cheltuit	In minus	In plus
b) Din fonduri proprii	171.600	152.907,93	18.692,07	—

Inițial s-a creiat o rezervă care n-a fost consumată în întregime. Deasemenea plata salariilor celor bolnavi nu s-a făcut de la acest articol. În felul acesta cheltuelile reprezintă 89,10% din prevederi, iar economiile 11,90%.

	Prevăzut	Cheltuit	In minus	In plus
c) Ietoane consistoriu	6.000,—	4.650,—	1.350,—	—

Așa cum am explicat la articolul corespunzător de la venituri, încasările au fost mai mici, deci și plățile s-au făcut în funcție de aceste încasări.

	Prevăzut	Cheltuit	In minus	In plus
Ore suplimentare	12.000,—	9.108,83	2.891,17	—

Cheltuelile reprezintă 75,90% din prevederi, iar economiile sînt de 24,10%, ceea ce înseamnă o bună organizare și gospodărire a treburilor instituției.

	Prevăzut	Cheltuit	In minus	In plus
c) Premii	17.000,—	12.015,—	4.985,—	—

Regimul premial stabilește norme precise după care se acordă premii salariaților. Realizarea în minus a acestui articol este în funcție de acest regim.

	Prevăzut	Cheltuit	In minus	In plus
Art. 2. Adausuri la salarii	17.000,—	13.849,46	3.150,54	—

Acest articol reprezintă cota de asigurări sociale și fondul cultural, care se calculează la salarii. Intrucît avem realizări în minus la salarii, după cum s-a arătat mai sus, era firesc ca și adausurile acestea să se realizeze în minus.

	Prevăzut	Cheltuit	In minus	In plus
Art. 3. Cheltueli de birou și gospodărie	216.000,—	182.502,02	33.497,98	—

Insăși denumirea articolului lămurește cuprinsul său. Menționăm în deosebi că aici se cuprind mici reparațiuni la clădiri și întreținerea inventarului, reparațiuni auto, medicamente de primă urgență, abonamente la ziare și reviste, etc., etc. Cheltuelile efective reprezintă 84,49%, din prevederi, iar economiile 15,51%, ceea ce denotă același spirit de bună chivernisire a fondurilor instituției.

	Prevăzut	Cheltuit	In minus	In plus
<i>Art. 4. Deplasări și transport, interes serviciu</i>	19.614,04	19.614,04	—	—

În planul financiar s-a prevăzut suma de lei 16.000 pentru deplasarea Inspectorului Controlului Financiar și a Inspectorului general bisericesc, etc., întrucât însă, prevederea aceasta a fost depășită cu cheltueli pentru deplasările ce s-au făcut la Alba Iulia cu prilejul festivităților de la 21 octombrie 1953, s-a cerut și a fost aprobată o majorare a articolului bugetar cu suma de lei 3.614,04. Această sumă s-a realizat din anulări de cheltueli la alt articol bugetar.

	Prevăzut	Cheltuit	In minus	In plus
<i>Art. 5. Procurarea de cărți pentru bibliotecă</i>	50.000	17.290,49	32.709,51	—

Economiile realizate la acest articol nu sînt expresia dorinței de a se face economii, întrucît scopul urmărit este tocmai dotarea cu cit mai multe și mai valoroase cărți a bibliotecii nou organizată.

Dacă fondul nu s-a epuizat, explicația stă în faptul că nu s-au oferit sau nu s-au găsit cărți care să corespundă caracterului acestei biblioteci.

	Prevăzut	Cheltuit	In minus	In plus
<i>Art. 6. Regie cantină</i>	25.620,40	25.620,40	—	—

Cantina salariaților este o realizare de prim ordin a Instituției noastre. Conform normelor legale, această instituție achită cantinei cota legală zilnică de 0,80 lei pentru fiecare masă servită. Întrucît în anul 1953 numărul persoanelor care au luat masa aici s-a majorat prin înființarea atelierelor de pictură pentru călugări și călugărițe, a fost nevoie de o modificare a articolului bugetar, cerîndu-se majorarea cu suma de 1.620,40 lei, alimentată deasemenea din anulări de cheltueli.

	Prevăzut	Cheltuit	In minus	In plus
<i>Art. 7. Procurarea de inventar gospodăresc</i>	199.567,45	199.567,45	—	—

Prevederea din planul financiar este de lei 122.000 și din ea s-au achitat: o mașină de adunat, o sufragerie în sala de mese a Adunării Naționale Bisericești din Palatul Patriarhal, o altă sufragerie procurată prin licitație și Biblioteca cu biroul din Cabinetul I.P.S. Patriarh. Întrucît însă la această bibliotecă s-au executat o serie de lucrări neprevăzute în plan, pe bază de post-calcul, s-a plătit atelierelor Institutului Biblic — cu aprobări legale — prin regularizare în cont, peste prevederi, suma de lei 77.567,45, cu care s-a majorat articolul bugetar în cauză.

	Prevăzut	Cheltuit	In minus	In plus
<i>Art. 8. Proc. inventar moale și îmbrăcăminte</i>	22.000	4.526,40	17.473,60	—

Materialele în cauză se procură pe bază de repartizare planificată, în funcție de îndreptățirea pe care o au beneficiarii. Ele reprezintă: echipament de protecție, halate, cisme de cauciuc, etc. Distribuirea se face cu avizul responsabilului cu protecția muncii prin Consiliul Național Bisericesc, adică prin Permanența sa. Dacă suma cheltuită pare aproape neînsemnată, față de prevederi — ceva mai mult de o cime — aceasta se datorește condițiilor de mai sus, cari trebuiesc respectate cu strictețe de cei ce fac propuneri de repartizare.

	Prevăzut	Cheltuit	In minus	In plus
<i>Art. 9. Reparațiuni capitale la clădiri construcții și utilaje</i>	135.475,45	—	135.475,45	—

Inițial, în plan a fost înscrisă suma de 220.000 lei, cu un scop precis: introducerea gazelor naturale în imobilele A. P. Lucrarea nu s-a putut face din lipsa unei conducte de racordare în apropiere.

Fînd necesară o serie de suplimentări la unele articole de la cheltueli — așa cum am văzut mai sus și cum vom mai întîlni în cele ce urmează — s-a anulat de la

acest articol suma de lei 84.524,55 cu care s-a făcut aceste suplimentări, fapt ce a determinat înscrierea în contul de execuție bugetară numai a sumei de mai sus de lei 135,475,45.

	Prevăzut	Cheltuit	In minus	In plus
<i>Art. 10. Reparațiuni curente</i>				
inventar și utilaj	15.000,—	2.693,46	12.306,54	—

Suma cheltuită reprezintă 17,95% din prevederi, cu realizarea unei economii de 82,05%. Nu însemnează că nu au fost necesare reparațiuni, mai cu seamă la diferite articole de inventar. Dificultatea angajării mîinii de lucru însă a fost o piedică serioasă, fapt ce a determinat chiar Permanența Consilului Național Bisericesc să studieze această problemă și să propună angajarea de meșteri diferiți permanenți, care să fie salariați lunar și introduși în schema Instituției.

	Prevăzut	Cheltuit	In minus	In plus
<i>Art. 12 Cheltuieli pentru exploatare</i>				
<i>b) Expl. cădiri închiriate</i>	10.674,—	10.574,—	—	—

Acest articol bugetar privește imobilele din Culmea Veche Nr. 4 și din Str. Povernei Nr. 34. Pentru întreținerea lor s-a prevăzut în planul financiar suma de 7.000 lei. Fiind necesară o serie de reparațiuni a căror valoare depășea prevederile, quantumul lor s-a acoperit din suma încasată în plus peste prevederi din chirii, adică lei 1.951,34, cu care a și fost majorat articolul respectiv de la venituri, după cum am arătat la locul cuvenit, iar pentru rest — pînă la acoperirea integrală a depășirii, — care este de lei 3.674, s-a cerut majorarea articolului de față cu suma de lei 722,66.

	Prevăzut	Cheltuit	In minus	In plus
<i>Art. 13. Investiții</i>	290.000	233.111,16	56.888,84	—

Cu suma cheltuită din acest articol s-au achitat lucrările de construire a căminului arhieresc de la Tekirghiol.

	Prevăzut	Cheltuit	In minus	In plus
<i>Art. 14. Alte cheltuieli</i>	1.160.000	1.007.354,75	152.635,26	—

Cheltuielile față de prevederi reprezintă un procent de 86,84%, cu o economie de 13,16%.

Ținem să precizăm că prevederile acestui articol bugetar reprezintă unul din cele mai de seamă capitole, cuprinzînd activitatea socială-culturală a sectorului economic din cadrul Administrației Patriarhale și deci a preocupărilor permanente ale I.P.S. Patriarh Justinian, ce se caracterizează prin: subvenții acordate școlilor de învățămînt teologic, burse pentru studenți și elevi — atât ai acestor școli cît și ai salariaților A. P. și instituțiilor anexe: ajutoare pentru bătrîni, bolnavi, etc.; subvenții pentru resturări de mînăstiri și biserici — monumente istorice, din cuprinsul întregii Biserici Ortodoxe Romîne, subvenții pentru bisericele romîne din strălănătate și Episcopia celor două Americi, daruri pentru Patriarhia din Antiohia, etc., etc.

La locul cuvenit vom vorbi mai pe larg despre această operă capitală ce constituie un capitol nou în activitatea pe teren economic-financiar a Patriarhiei Romîne.

	Prevăzut	Cheltuit	In minus	In plus
<i>Art. 15. Fond rezervă bugetară</i>	26.607,—	—	26.607,—	—

Inscris în planul financiar ca o necesitate contabilă, acest articol n-a fost cheltuit, constituind astfel o economie de 100%.

	Prevăzut	Cheltuit	In minus	In plus
<i>Art. 16. Cheltuieli speciale</i>				
<i>a) Donația Mongescu</i>	7.431,30	7.341,30	—	—

Prevederea inițială din planul financiar este de lei 6.000. Intru cît a fost nevoie de reparațiuni serioase la acoperiș, este vorba de imobilul din Str. Odobescu Nr. 17 A, — s-a modificat articolul bugetar augmentîndu-se cu suma de lei 1.341,39 realizată la venituri, cu un spor de aceeași valoare.

	Prevăzut	Cheltuit	In minus	In plus
<i>b) Organizarea caselor de odihnă pentru cler</i>	777.093	223.706,53	553.358,47	—

Suma aceasta de 777.093, lei, egală cu cea de la venituri, provine de pe urma

descentralizării Casei de Ajutor Reciproc a Clerului, care, inițial, a fost de 951.957,28. Ea nu se mai mărește, ci scade, pe măsură ce se angajază cheltueli din quantumul ei.

În acest an s-a acordat suma de lei 200.000 pentru construirea unei case de odihnă, și sănătate pentru cler, la mănăstirea Dealului, lucrare ce se execută de Sf. Arhiepiscopie a Bucureștilor. Deasemenea s-a cheltuit suma de lei 15.200 pentru instalarea de conducte pentru stropirea cu apă a parcului din jurul mănăstirii Curtea de Argeș, iar restul pentru procurarea de lenjerie la casa de odihnă de la Dragoslavele.

Pe baza acestor constatări, privind atât veniturile realizate cât și cheltuelile efectuate, oricine se poate convinge că în cursul anului expirat, sectorul Administrația Patriarhală și-a desfășurat activitatea cu rezultate pozitive și, chiar dacă va fi avut și unele deficiențe, inerente unui complex de probleme grupate în același mănunchi administrativ, apoi, rezultatele obținute sînt o dovadă elocventă că, pînă la sfîrșit totul a fost rezolvat în bune condițiuni.

II. REALIZARI ADMINISTRATIVE, GOSPODĂREȘTI ȘI SOCIAL CULTURALE

Înfățișarea execuției bugetare ne-a dat posibilitatea să vedem care a fost proveniența fondurilor, măsura în care acestea s-au realizat în funcție de prevederi, cum și chibzuința cu care au fost cheltuite.

Am constatat deasemenea că veniturile cele mai substanțiale provin din următoarele surse: contribuția parohiilor, recuperarea cheltuelilor comune de la instituțiile anexe (Atelierile și Editura și Tipografia Institutului Biblic), excedentele Administrației Patriarhale, și, în sfîrșit, fondul organizării caselor de odihnă pentru cler.

Dacă sumele provenite de la instituțiile anexe și cele din excedente se revarsă în diferite articole de cheltueli, pentru acoperirea atât a cheltuelilor comune de administrație, cât și a diferitelor achiziții de obiecte de inventar ori de investiții, apoi celelalte sume — și în deosebi cele provenite din contribuția parohiilor —, impun o explicație cu privire la întrebuințarea ce li se dă, explicație pe care socotim că o dorește oricine ia cunoștință de această problemă. E cunoscut de toți aspectul dezolant și mustrător pe care-l înfățișau în însăși Capitala țării, cum și în diferite ținuturi și regiuni o serie de monumente: biserici, schituri sau mănăstiri, cu impunătoare rezonanță în trecutul de evlavie al Bisericii noastre.

Vizitînd personal pe cele mai multe din ele, — ca să cunoască realitatea și să poată aprecia posibilitatea de restaurare a lor, — sau cercetînd cu luare amînte cererile făcute de cei ce luau inițiativa acestor restaurări, Înalț Prea Sfințitul Patriarh a intuit încă de la venirea sa în fruntea treburilor Bisericii, necesitatea creării unui fond, din care să se poată satisface în parte aceste nevoi impuse cu necesitate de starea în care se aflau aceste monumente atât de prețioase pentru Biserică și Patrie.

Fondul nu putea fi alimentat din alte surse decît din contribuția credincioșilor, — urmașii ctitorilor de altădată, — iar la Administrația Patriarhală el este exprimat din acea contribuție pe care parohiile, mandatare ale acestor credincioși, — o dau Patriarhiei.

În urma unui plan bine studiat, s-a început, cu cîțiva ani în urmă, prin eșalonare, restaurarea monumentelor amintite, continuîndu-se și în anul 1953. Deasemenea și Statul — prin Ministerul Cultelor — a venit cu ajutorul său.

Sume apreciabile au început să pornească spre cele mai îndepărtate colțuri ale țării: spre Prislopul lui Nicodim, din Țara Hațegului, ori Cuvioasa Parascheva — Pietriș din Toplița; spre Hurezii Vilcii, ori Agaftonul Botoșanilor, spre Curtea de Argeș a lui Neagoe, ori Fratelia din Timișoara; spre Catedrala din Oradia, cea din Galați, ori de la Alba-Iulia; spre biserica de sat din Goranul Argeșului, ori cea din Apahida Clujului, etc., etc. Peste 50 de cereri sosite la Administrația Patriarhală, cu rugămintele pentru un cât de modest sau numai simbolic ajutor, din toate unghiurile Patriei și Bisericii și din atîtea parohii sărace, au dus înapoi vestea cea bună cu darul concret acordat din fondurile realizate aci, din contribuția parohiilor amintite de noi mai sus.

Dacă duhul străbunilor ctitori va fi încercînd o caldă mîngiere văzînd cum opera strădaniei lor revine și cum în altarele părăsite se înalță iarăși fum de tămîie și glas de rugăciune, apoi și duhul ctitorilor de acum, țărani și muncitori din tirgurile și satele presărate pe întînsul Patriei încearcă bucurii tot atât de mari, cînd, ajunși la capătul puterii și eforturilor lor de ridicare a unui locaș de închinăciune, ori de nouă învesmîntare a celor existente, smerita și stăruitoare cerere le este ascultată și primesc grabnic ajutor de la Patriarhie.

Tabloul anexat mărturisește prin cifre despre cele menționate fugar aci. Intr-adevăr suma totală acordată în formă de ajutoare în scopul amintit se ridică la 459.909,26 lei.

După cum am văzut, Biserica a organizat și o serie de școli de învățămînt religios. Grija unui ajutor bănesc pentru susținerea acestor școli sau întreținerea elevilor lor a fost printre cele dintii. Dăm aci și cifre:

S-au acordat subvenții astfel:

58.835,50 lei pentru Institutul Teologic București.

20.000,— lei pentru Institutul Teologic Sibiu

10.000,— lei pentru Seminarul Monahal Horez.

Total: 88.835,50 lei

Deasemenea s-au acordat burse:

a) Pentru studenții străini care urmează cursurile Institutului Teologic din București . . . . . Lei 2.586,—

b) Pentru 16 eleve ale Seminarului Monahal Agapia . . . . . Lei 8.250,—

c) Pentru 12 eleve ale Seminarului Monahal Horezu . . . . . Lei 5.625,—

Total Lei: 16.461,—

Părinteasca grijă a I.P.S. Patriarh s-a îndreptat și spre cei bolnavi, sau văduve, și funcționari, foști în slujba Bisericii ori a Teologiei. Fie prin ajutoarele acordate ocazional, fie prin ajutoare lunare, suferința lor este ușurată, lipsurile înlăturate.

Salariații Centrului Patriarhal apoi, împreună cu ai tuturor instituțiilor anexe au copii: elevi la școli elementare, la școli medii sau la universitate. O idee nouă și-a găsit realizarea. De unde pînă acum se acorda acestora cîte un ajutor la întimplare, după cum se prezenta vreo cerere, în acest an s-a înscris în buget o sumă fixă pentru fiecare categorie de elevi: 200 pentru ciclul elementar, 300 lei pentru cursul mediu, 500 lei pentru cei dela universitate. Totalul acestor ajutoare pentru bolnavi și burse pentru elevi și studenți se cifrează la suma de 61.435 lei.

Dacă mai adăugăm și o serie de subvenții acordate Bisericii noastre de peste hotare, sau diferite daruri acordate Patriarhiei din Antiohia, etc., etc., acestea însumează 214.519 lei, iar toate cele enumerate pînă aici și altele care n-au mai fost menționate de noi, adunate, dau suma care apare în contul de execuție bugetară la art. 14 «cheltueli», cifrată la 1.007.364,71 lei.

Dar Administrația Patriarhală n-a acordat numai subvenții și ajutoare. Ea însăși a inițiat și executat, în regie proprie, o serie de lucrări ce merită să fie amintite.

Astfel, ca înfăptuiri directe ale Administrației Patriarhale în anul 1953 menționăm aici cîteva:

— Construirea Căminului arhieresc de la Tekirghiol, despre care am vorbit mai sus.

— Reparațiuni la intrarea și gardul împrejmuitor de la mînăstirea Antîm, cum și la o parte din imobile, unde este sediul Administrației Patriarhale.

— Refacerea completă pe o lungime de cca. 140 metri a zidului de piatră și cărămidă care împrejmuește parcul mînăstirii Curtea de Argeș, prăbușit de intemperii.

— Instalarea unei conducte de 320 metri liniari pentru stropirea cu apă a parcului din jurul mînăstirii Curtea de Argeș.

— Strîngerea unei părți de materiale necesare pentru restaurarea schitului Sf. Ștefan de la mînăstirea Hurez.

— O serie de reparațiuni la imobilele proprietatea Administrației Patriarhale, aflate în București, care sînt închiriate sau ocupate de salariații instituției.

— Organizarea unui șantier de pictură la biserica parohiei Dămăroaia, din București, unde lucrările au fost executate de elevi ai școlii, de pictură și a comitetului tehnic de pe lângă Institutul Biblic, sub directa îndrumare a pictorilor angajați de instituție, acordîndu-se totodată și o subvenție apreciabilă din partea Administrației Patriarhale, după cum se menționează în tabloul subvențiilor.

O sinteză cifrică —, exprimată în același timp și procentual, pe grupe — a fondurilor administrate de Administrația Patriarhală, în cursul anului 1953, ne va da posibilitatea să constatăm care sînt principiile după care se călăuzește Instituția noastră în folosirea acestor fonduri.

Ele se canalizează în trei direcții, iar în cifre și procente se repartizează astfel:

- Cheltueli de administrație lei 823.061,23, adică 33% din cheltuelile bugetare.
- Cheltueli cu caracter social, lei 455,220,31 adică 19% din cheltuelile bugetare
- Cheltueli cu caracter so-

cial-cultural . . . . . lei 1.173,982,17 adică 48% din totalul cheltuelilor.

Administrativul cuprinde și instituțiile anexe; economicul este mai redus întrucât partea cea mai substanțială aparține instituțiilor anexe: social-cultural constituie specificul preocupărilor Administrației Patriarhale.

Poate că toate aceste realizări și multe altele care n-au fost menționate aici, n-ar fi putut avea înfățișarea ce se desprinde din expunerea făcută, dacă instituția n-ar avea o serie de servicii și secții, conduse ori susținute prin eforturile neobosite ale salariaților de toate categoriile, indicați în planul lor de muncă.

Un serviciu al Bunurilor, care administrează și coordonează toate operațiunile implicit legate de caracterul său gospodăresc.

Un serviciu tehnic, cu preocupări și îndatoriri multiple, desfășurându-și activitatea în cadrul instituției, cum și adesea în cel larg cuprinzător al întregii Biserici, pentru lucrări de arhitectură, pictură, mecanică și electricitate, fapt ce a impus eforturi și atenție deosebită celor trei arhitecți ai acestui sector în cursul anului expirat.

Un serviciu Contencios, care supraveghează cu atenție ca legile Republicii cum și cele ale Bisericii să fie aplicate și respectate atât de Centru cât și de exterior.

Un serviciu al Contabilității — bine organizat — care coordonează și ține evidența tuturor operațiunilor de specialitate, veghind atât la o bună chivernisire a banului strâns cu trudă, cât și la respectarea legilor financiare, în ceea ce privește o justă repartizare a sumelor cheltuite în funcție de prevederile bugetare.

Conducerea instituției este preocupată deasemenea — în permanență — și de sănătatea salariaților. Pentru aceasta a organizat încă de acum cinci ani un cabinet cu personalul de specialitate și cu tot ceea ce se cere, atât pentru prevenirea bolilor, cât și pentru primul ajutor cerut sau pentru indicarea mijloacelor de înlăturare a suferinței, mergându-se până la organizarea de farmacii de primă urgență la locurile de muncă ale salariaților; iar pentru masa de prânz a tuturor salariaților Administrației Patriarhale și instituțiile anexe funcționează în bune condițiuni o cantină unde se servește cu bună cuviință, curat și îngrijit, o masă substanțială și în cantitate suficientă.

Pe aceeași linie se înscrie și grija pentru odihna salariaților în timpul concediului legal, concretizează prin amenajarea și organizarea cu tot confortul cerut de cazare și masă, în localități pitorești a caselor de odihnă de la Sinaia, Curtea de Argeș și Dragoslavele sau de căutarea sănătății, la Teckirghiol.

Putem afirma că acest însemnat capitol al caselor de odihnă, de binefacerile cărora se împărtășesc nu numai salariații Centrului Patriarhal, ci și ai școlilor de învățământ, cum și întregul cler al Capitalei sau din diferite părți ale țării, a luat ființă și se dezvoltă an cu an, în condițiuni demne de remarcat din inițiativa și sub directa grijă și supraveghere a Înalt Prea Sfințitului Patriarh.

Lipsuri.

Orice înfăptuire presupune efort, luptă cu inevitabile greutăți, cu frământări, uneori cu greșeli chiar. Unde se muncește se și greșeste, spune un proverb. Dar aceasta nu înseamnă că resemnare, renunțare, ci dimpotrivă strădanie și mai asiduă, muncă și mai perseverentă.

Uită de ce găsim firească și menționarea unor lipsuri.

1. Nu s-a putut realiza în întregime planul privind executarea unor serii de reparațiuni și îmbunătățiri la imobilele unde-și are sediul Administrația Patriarhală, iar cele care s-au făcut au prilejuit unele greutăți, din lipsa unor lucrători-meșteri în diferite specialități cari să fi fost angajați permanent în schema instituției.

Lipsa aceasta s-a simțit apoi și mai mult cu prilejul lucrărilor mari, — executate în regie — pe diferitele șantiere ce s-au deschis în cursul anului 1953: la Tekirghiol, Curtea de Argeș, minăstirea Hurez și la sediul instituției din Str. Antim Nr. 29.

2. Lipsa mijloacelor proprii de transport greu, a unui autocamion cel puțin — a îngreunat extrem de mult sectorul aprovizionărilor de orice fel: cu combustibil, ori diferite materiale la centru sau cu materiale de construcție pe șantierele amintite.

3. Lipsa de înțelegere și concurs pe care au manifestat-o unele protopopii din țară în privința stringerii și depunerii la Bancă în contul A. P. a cotelor din abonamente și contribuție la reviste, a impus sectorului nostru o nesfârșită serie de

intervenții către cei în cauză, determinând în cele din urmă înășa Conducerea supremă a instituției noastre să facă apel la înalții Chiriarhi înșși pentru luarea de măsuri în vederea lichidării și înlăturării acestei curențe.

4. Atelierul auto, funcționând ca o anexă a atelierului corespunzător al Sfințel Arhiepiscopii a Bucureștilor, nu și-a ajuns scopul în cursul acestui an. Majoritatea reparațiilor necesitate de autoturismele instituției s-a efectuat în atelierele cooperative din oraș, aceasta atât din lipsa de piese de schimb și unelte adecvate, cât și a unui tehnician permanent al Administrației Patriarhale.

5. Unele lipsuri și greutăți care au fost semnalate de responsabilii serviciilor în cursul anului, au fost remediate pe loc, încât nu mai este cazul să fie menționate aici.

Propuneri.

a) Să se prevadă în schema Administrației Patriarhale — pe anul 1954, o serie de posturi pentru angajarea de meșteri zidari, sobari, tinichigii, electricieni, etc., atâta cîți vor fi necesari, pentru satisfacerea cerințelor instituției, în acest domeniu.

b) Să se înscrie în planul financiar al anului 1954 o sumă pentru procurarea unui autocamion, făcîndu-se, la timpul convenit, diligențele necesare, în vederea repartizării lui prin organele de Stat competente.

c) Să se studieze în anul viitor găsirea altor modalități pentru lichidarea diferitelor debite ale parohiilor, fie restante fie curente, spre a se evita neplăcerile încercate pînă acum.

d) Să se studieze, pe baza experienței din anul încheiat, modalitatea mai practică și mai eficace, pentru executarea în regie a diferitelor lucrări de construcție sau restaurări inițiate de Instituție, stabilindu-se în prealabil un plan de lucru bine pus la punct, în funcție de materialele de care dispun sau care vor fi procurate la vreme, cum și de mîna de lucru proprie sau oferită la timpul convenit de piață.

Incheind acest capitol al realizărilor economico-financiare și gospodărești, relevăm, cu toată satisfacția, ajutorul și sprijinul pe care Instituția noastră l-a avut în orice moment din partea Onoratului Guvern și a Ministerului Cultelor, prin repartizări de materiale și aprobările necesitate de diferitele probleme vitale pentru noi și pentru crearea climatului favorabil desfășurării în condițiuni optime a complexelor activității ce caracterizează sectorul condus de noi cum și din partea Ministerului Finanțelor, în special prin reglementarea justă a regimului fiscal privind activitatea economică a cultelor.

*

Pentru cele de mai sus, propunem următoarele:

1. Să se ia act cu aprobare de această dare de seamă;
2. Să se aprobe contul de execuție bugetară, contul de profit și pierdere și bilanțul Administrației Patriarhale pe anul 1953.
3. Să se exprime respectuoase mulțumiri I.P.S. Patriarh Justinian și P.S. Episcop Antim Tîrgovișteanul, Vicar Patriarhal, pentru îndrumarea, supravegherea și controlul exercitat în permanență pentru bunul mers și buna desfășurare a activității acestui Sector.
4. Să se aducă mulțumiri Onoratului Guvern al Republicii Populare Romîne și Ministerului Cultelor, pentru sprijinul acordat Administrației Patriarhale și în general Bisericii Ortodoxe Romîne.

Consilier Administrativ
PR. GH. I. SOARE

REFERATUL COMISIEI ECONOMICE-FINANCIARE ASUPRA DĂRII DE SEAMA DESPRE EXECUTAREA PLANULUI FINANCIAR AL ADMINISTRAȚIEI PATRIARHALE PE ANUL 1953

Inalt Prea Sfințite și Prea Fericite Părinte Patriarh,
Onorată Adunare Națională Bisercească,

Comisiunea Economică-Financiară a Adunării Naționale Bisericești, luind în cercetare rapoartele generale de activitatea desfășurată în Sectorul Economic pe 1953, a examinat:

- Contul de gestine,
- Contul de profit și pierdere și
- Bilanțul,

închelate de Administrația Patriarhală pe data de 31 decembrie 1953,

- Contul de profit și pierdere și
- Bilanțul,

încheiat de Institutul Biblic pe data de 31 decembrie 1953, ce ne-a fost depus de Consiliul Național Bisericesc și am constatat următoarele:

I. PENTRU ADMINISTRAȚIA PATRIARHALĂ

1. Contul de gestiune arată că planul financiar pe anul 1953 s-a executat în conformitate cu prevederile legale și în limita creditelor aprobate.

2. Contul de profit și pierdere se soldează cu un excedent de lei 1.251.844,57 din care:

Lei 698.458,10 privesc veniturile ordinare ale Administrației Patriarhale, iar Lei 553 386,47 privesc veniturile speciale în speță «Fondul pentru organizarea caselor de sănătate pentru cler».

3. Bilanțul Administrației Patriarhale totalizează atât la activ cât și la pasiv, suma de lei 7.760.115, 81 și anume:

a) La activ:

— Mijloace de bază (investiții)	Lei 4.918.031,96
— Mijloace bănești (numerar la Bancă)	„ 2.124.854,54
— Materiale	„ 121.524,59
— Debitori	„ 48.677,61
— Conturi de ordine și evidență :	„ 547.027,11

Total Lei: 7.760.115,81

b) La pasiv:

— Fonduri	Lei 4.913.414,71
— Creditori	„ 1.047.829,42
— Excedent	„ 1.251.844,57
— Conturi de ordine și evidență	„ 547.027,11

Total: 7.760.115,81

Soldurile înscrise în bilanț corespund cu registrele și actele justificative respective precum și cu inventarele și situațiile contabile din registre și anexate la dosarul Bilanțului.

**II. PENTRU INSTITUTUL BIBLIC ȘI DE MISIUNE AL BISERICII
ORTODOXE ROMINE**

a) *La activ:*

1. — Contul de profit și pierdere s-a încheiat cu un venit brut de . . . . . Lei	4.480.292,72
din care s-au scăzut:	
— Prețul de cost al mărfurilor vândute și cheltuielile de fabricație la comenzile executate de lei	2.585.083,28
— Cheltuieli de regie generală	675.789,93
— Cheltuieli de regie vânzare	51.257,76
— Amortiment, lei	230.270,57
— Impozitul pe venit, lei	24.472,68
rezultând un beneficiu net de Lei	<u>3.776.874,22</u>
2. — Bilanțul Institutului Biblic s-a încheiat cu un total la activ și pasiv, de . . . . . Lei	5.531.909,80
— Mijloace de bază (investiții) . . . . . Lei	1.622.803,73
— Materiale diverse și produse . . . . . „	2.493.258,23
— Debitori . . . . . „	1.286.011,93
— Conturi de ordine și evidență . . . . . „	<u>129.825,91</u>
	5.531.909,80

b) *La pasiv:*

— Fonduri . . . . . Lei	4.495.825,41
— Creditori . . . . . „	202.840,43
— Beneficiu net. . . . . „	703.418,05
— Conturi de ordine și evidență . . . . . „	129.825,91
	5.531.909,80

Soldurile înscrise la Bilanț corespund cu registrele și actele justificative respective, precum și cu inventarele și situațiile contabile extrase din registre și anexate la dosarul Bilanțului.

Fată de aceste constatări vă rugăm să binevoiți a aproba:

- Contul de gestiune și Bilanțul Administrației Patrarhale;
- Contul de profit și pierdere și Bilanțul Institutului Biblic, dând cuvenita descărcare gestionarilor respectivi.

Vă mai rugăm ca, în numele Adunării Naționale Bisericești să se exprime Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian toată recunoștința clerului și credincioșilor care ne-au trimis aici, pentru grija și munca ce o depune în slujba Bisericii Ortodoxe Române, pentru supravegherea și îndrumarea zilnică pe care o rezervă colaboratorilor I.P.S. Sale și pentru frumoasele rezultate obținute în cei șapte ani de păstorie ce se împlinesc azi.

Președinte,
PR. CONSTANTIN NONEA

Membri:
NICOLAE TODEA
DR. TITUS SPĂTARU
IOAN RADULESCU
I. TABIRCA

Raportor,
PR. CAROL POP

Celelalte documente ale Adunării Naționale Bisericești vor fi publicate în numărul 9 al Revistei.

P A T R I A R H I A R O M Î N Ă
I N S T I T U T U L B I B L I C Ş I D E M I S I U N E O R T O D O X Ă

B I S E R I C A
O R T O D O X Ă R O M Î N Ă

:: :: B U L E T I N U L O F I C I A L A L P A T R I A R H I E I R O M Î N E :: ::

A N U L L X X I I

Nr. 8

A U G U S T 1 9 5 4

R E D A C Ţ I A Ş I A D M I N I S T R A Ţ I A :
B U C U R E Ş T I , S T R . A N T I M , N r . 2 9 — R A I O N U L N . B A L C E S C U

CUPRINSUL

<i>23 August, marea sărbătoare a poporului român, de I.P.S. JUSTINIAN, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române</i>	787
<i>Zeca ani de la eliberarea patriei noastre</i>	791
<i>O realitate izvorâtă din actul de la 23 August 1944: libertatea religioasă, de Pr. I GAGIU</i>	798
<i>Viața Bisericii Ortodoxe Române în cei zece ani de la eliberarea patriei noastre, de Prof. VICTOR BRATULESCU, AL. CERNA-RADULESCU, Pr. I. GAGIU, Prof. IORGU IVAN, TEODOR N. MANOLACHE, Diac. Prof. N. I. NICOLAESCU, Diac. Lector I. PULPEA și D. V. SADEANU</i>	807
1. <i>Completarea scaunelor eparhiale vacante</i>	809
2. <i>Reîntregirea Bisericii Ortodoxe Române din Transilvania</i>	815
3. <i>Reorganizarea Bisericii</i>	818
4. <i>Readucerea învățământului teologic sub conducerea Bisericii</i>	828
5. <i>Grija pentru sporirea zelului pastoral al preoțimii ortodoxe</i>	833
6. <i>Promovarea culturii teologice</i>	835
7. <i>Reorganizarea monahismului ortodox român</i>	844
8. <i>Purtare de grijă pentru locașurile sfinte</i>	849
9. <i>Restabilirea legăturilor frățești cu Biserica Ortodoxă Rusă</i>	852
10. <i>Dezvoltarea legăturilor cu celelalte Biserici Ortodoxe Autocefale</i>	858
11. <i>Biserica Ortodoxă Română în slujba păcii</i>	868
12. <i>«Biserica Ortodoxă Română nu are alt drum, decât drumul pe care merge poporul întreg</i>	872
<i>O datorie patriotică de seamă: îndeplinirea la timp a muncilor agricole de toamnă de Pr. GR. BURLUȘANU</i>	875

23 AUGUST

MAREA SĂRBĂTOARE A POPORULUI ROMIN

La 23 August anul acesta, întregul nostru popor sărbătorește cu însuflețită bucurie împlinirea a zece ani de la eliberarea României de sub jugul greu al unei cîrmuiri despotice, străină de năzuințele și de vrerile poporului. Toți cei care nutresc o dragoste curată pentru Patria pe care străbunii ne-au zidit-o prin jertfe sfinte și binecuvîntate de Dumnezeu, toți cei care se străduiesc, prin munca și priceperea lor, să sporească moștenirea națională primită dela părinți, ca să o lase mai bogată și mai frumoasă urmașilor, se adună laolaltă; uniți în frățescă dragoste, în această zi de mare sărbătoare a poporului român, pentru a aduce prinosul lor de recunoștință celor ce ne-au dăruit-o și pentru a desprinde din lumina acestei prăznuiți, noi îndemnuri la muncă neostenită pentru păstrarea și întărirea libertății dobîndite acum zece ani.

Biserica Ortodoxă Română, — care veacuri de-a rândul a suferit și a luptat alături de poporul nostru, ostenindu-se și pentru mîntuirea sufletească a credincioșilor săi, dar și pentru împlinirea dreptelor lor năzuințe de libertate și dreptate, — a înțeles întotdeauna să cinstească, pe lîngă sărbătorile orînduite de sfintele ei soboare, și acele zile de sărbătoare pe care poporul însuși și le-a așezat, ca să-i amintească biruințele ce i-au încununat luptele și jertfele din trecut și să-i fie îndreptar pe calea altor noi și binecuvîntate biruințe. De aceea, Biserica noastră Ortodoxă ia parte cu tot sufletul la marea sărbătoare a eliberării poporului român, pentru că nimic nu este mai îmbucurător pentru Biserica lui Hristos, decît să-și vadă credincioșii pe care-i păstorește, trăind în libertate și hotărîți să apere acest dar dumnezeesc, după cuvîntul Scripturii, care zice: „Hristos ne-a izbăvit să fim slobozi; rămîneți dar tari și nu vă plecați iarăși sub jugul robiei“ (Galateni, V, 1).

Bucuria și însuflețirea cu care Biserica Ortodoxă Română — prin toți slujitorii și închinătorii ei —, se alătură poporului nostru în această zi de sărbătoare, izvorăsc din multe și puternice temeieri.

În primul rînd, fiii altarelor ortodoxe din țara noastră sînt fericiți să-și aducă aminte că Sfînta noastră Biserică a întîmpinat, acum zece ani, mărețul act istoric al eliberării patriei, cu aceeași însuflețire ca și poporul român, care vedea prăbușindu-se lanțurile robiei în care sîngerase pînă atunci. În cele dintîi zile ale libertății, în august 1944, Biserica Ortodoxă Română — prin glasul adormitului întru fericire Patriarhul Nicodim — a declarat răspicat: „Mai mulți ani, în scumpa noastră țară a domnit un regim, care a înnăbușit de fapt libera manifestare a gîndurilor și simțămintelor neamului nostru... Mulți din fiii țării au suferit nedreptatea unei administrații lipsite de critică cetățenească. Țara însăși a fost silită să facă un război, pe care masa cea mare a neamului nostru nu l-a înțeles și nu l-a vrut... De la pieire, țara a fost scăpată... în ziua de 23 August 1944... Actul istoric de la 23 August 1944 a înlăturat regimul dictaturii... El ne-a redat libertățile democratice... Hotărîrea de la 23 August 1944 a pornit din inimă și din adîncă convingere... Actul istoric dela 23 August 1944 și toate cîte după aceea s-au făcut în duhul regimului de libertate, prin voința lui Dumnezeu s-au săvîrșit. Se cuvine să strigăm, laolaltă cu psalmistul: „Dumnezeul nostru este în ceruri și tot ce El voiește, îndeplinește“ (Psalmul 113, v. 11)¹⁾.

Cuvîntul rostit atunci de Întîistătătorul Bisericii noastre pornea din adîncă înțelepciune a sfintei noastre învățături de credință și exprima, totodată, adevăratele sentimente și gînduri ale celor mai mulți dintre clericii și credincioșii ortodocși.

Și tot atunci, în ceasurile bucuriei nestăvilite, Biserica Ortodoxă Română n-a uitat să atragă luarea-aminte asupra celor care ne aduceau lumina libertății și deschideau — cu prietenească înțelegere și mărinimie — înaintea poporului român, un drum glorios de rectificare a unei țări noi, a unui stat nou, în care omul să fie prețuit și cinstit după pricepere, după faptele și după roadele muncii sale. „Trebuie să spunem însă cu toată convingerea — declara Patriarhul Nicodim — că la nimic n-am fi putut ajunge, dacă n-am fi avut parte de larga înțelegere, pe care ne-a vădit-o, în condițiunile armistițiului acordat nouă, puternica noastră vecină de la răsărit. Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste n-a folosit imensa ei forță militară împotriva Romîniei și n-a voit ca țara

1) Pastorală I. P. S. Patriarh Nicodim cu prilejul încheierii armistițiului din 23 August 1944 în revista, „Biserica Ortodoxă Română“ anul LXII. nr. 7-12, 1944, pp. 219-223

noastră să fie zdrobită de loviturile armatei sale biruitoare. Marea noastră vecină a vrut să dea României puțința de refacere ca stat independent și prilejul de a redeveni o țară prosperă, la adăpostul principiilor democratice sincer aplicate. Generozitatea sa ne impune și datoria hotărâște să ne legăm, în spirit de absolută încredere, de Uniunea Sovietică și de sora noastră mai mare într-o dreaptă credință (Biserica Ortodoxă Rusă)²⁾.

Viața statului nostru s-a dezvoltat apoi sub auspiciile libertății, ale restabilirii drepturilor democratice și ale permanentului sprijin frățesc acordat de Uniunea Sovietică, poporului român. În asemenea condiții, roadele istoricului act de la 23 August 1944 n-au întârziat să se vadă: poporul nostru a ajuns stăpîn în țara lui, a făurit un stat independent, a înlăturat rănilor lăsate de război și muncește astăzi — sub conducerea înțeleaptă a guvernului pe care el și l-a ales — pentru asigurarea bunei stări obștești, alăturîndu-se celor ce luptă să asigure mult încercatei omeniri dreptul la viață pașnică; marea obște a clericilor și credincioșilor ortodocși, călduzită de Sfîntul Sinod al Bisericii noastre, a pășit cu hotărîre pe drumul poruncit de învățătura, rînduelile și predaniile ei milenare, sprijinind poporul nostru în toate nobilele și sfintele sale strădanii.

Și biruințele care au încununat lupta și jertfele poporului român, dealungul celor zece ani ce s-au scurs de la eliberarea patriei noastre, s-au răsfrînt și asupra Bisericii Ortodoxe Romîne: odată cu libertățile cucerite de popor, a dobîndit și Biserica noastră o reală și deplină libertate de organizare și funcționare, fără vreun amestec din partea Statului în treburile ei interne; odată cu treptata propășire a poporului, a propășit și Biserica străbună; adîncirea legăturilor frățesti dintre poporul român și popoarele Uniunii Sovietice a deschis căi largi pentru reluarea și dezvoltarea străvechilor și rodnicelor legături dintre Biserica noastră și Biserica Ortodoxă Rusă; înrolarea sinceră și hotărîtă a poporului nostru în rîndurile luptătorilor pentru pace a dat și Bisericii Ortodoxe puțința de a-și împlini cea mai sfîntă și mai de seamă poruncă lăsată de dumnezeescul ei Intemeietor, cea de a sluji pacea și buna înțelegere între oameni.

Pentru aceea, Biserica Ortodoxă Romîna cinstește și proslăvește, alături de întregul popor, marea sărbătoare a eliberării patriei, vădînd tuturilor, prin propovăduirea și prin toată activitatea ei duhovnicească sau pe tărîm obștesc, că în Evanghelia creștină sînt înscrise cu slove de aur poruncile iubirii semenilor, patriei,

2. Ibidem, p. 221.

libertății și păcii, și că aceste porunci le împlinește Biserica noastră, slujind lui Hris'os, dar și poporului pe care-l păstorește.

Inchinându-ne cu smerenie și cu evlavie în fața amintirii celor ce și-au vărsat sîngele pentru ca soarele libertății să răsară deasupra minunatelor plaiuri romînești, — noi toți, ierarhi, clerici și credincioși ai Bisericii Ortodoxe Romîne, dăm slavă lui Dumnezeu, din a cărui îndurare toate se împlinesc, și înălțăm spre ceruri, din inimi curate, cîntări și rûgi de mulțumire.

Și mai ales, facem legămînt să nu încetăm a ne osteni întru împlinirea Chemării pe care Sfîntul nostru Sinod a îndreptat-o de curînd către toți fiii dreptcredincioși ai Bisericii Ortodoxe Romîne: Amintindu-ne de tot ce au adus acești zece ani de libertate pentru țara noastră, să ne facem mereu părtași la munca sfîntă și binecuvîntată, cu care vrednicul nostru popor întîmpină și va întîmpina mereu marea sărbătoare a eliberării noastre naționale — 23 August — spre a ne putea împărtăși pururea din roadele și bucuriile libertății și ale păcii³⁾.

† JUSTINIAN

PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMINE

---

3. cf. *Chemarea Sfîntului Sinod*, în revista „Biserica Ortodoxă Română” nr. 6, pp. 595-598.

ZECE ANI DE LA ELIBERAREA PATRIEI NOASTRE

Poporul nostru sărbătorește la 23 August 1954 împlinirea a zece ani de la eliberarea României de către Armata Sovietică și de la doborârea dictaturii fascisto-antonesciene de către forțele patriotice, în frunte cu muncitorimea din țara noastră. Ziua de 23 August este cea mai mare sărbătoare națională a poporului român, pentru că ea reprezintă începutul unei vieți noi pentru toți cei harnici și muncitori, reprezintă piatra de temelie, pe care poporul a pornit să clădească un stat nou, un stat în care înfloresc cele mai largi drepturi și libertăți și care urmărește cu fermitate și înțelepciune asigurarea bunei stări obștești.

Faptul că țara noastră a fost eliberată de Armata Sovietică — și nu de armatele altor state — are o însemnătate deosebită. Eliberarea României de către Armata Sovietică a dat posibilitate țării noastre să dobândească, pentru prima oară, adevărata independență națională, a ferit-o de intervenția armată a puterilor imperialiste, a făcut cu putință desfășurarea luptei întregului popor muncitor pentru cucerirea puterii politice din mâinile celor trândavi, care exploatau munca milioaneilor de muncitori, și a permis instaurarea și rapida dezvoltare a regimului democrat-popular.

Pentru toate acestea, poporul român păstrează o vie recunoștință popoarelor sovietice, ai căror vrednici fii și-au vărsat sângele pentru zdrobirea hoardelor fasciste, care cotropiseră aproape întreaga Europă, și pentru eliberarea României și a altor state de sub jugul militaristilor germani și a imperiștilor de pretutindeni. Deasemenea, jertfele eroice ale ostașilor noștri și ale tuturor patrioților, care și-au dat viața pentru libertatea și fericirea poporului, vor rămâne pururea neuitate în amintirea poporului român. Tuturor, în ziua marelui sărbători a eliberării sale naționale, poporul nostru le aduce prinosul său de recunoștință, conștient fiind că pe jertfele lor se întemeiază viața nouă ce se construiește astăzi în Republica Populară Română.

Dar această măreață și luminoasă sărbătoare este și un binevenit prilej pentru poporul român de a-și reaminti — cu îndreptățită mândrie patriotică — toate uriașele schimbări ce au avut loc în viața țării noastre, de la eliberarea ei și pînă astăzi. Niciodată nu va uita poporul nostru nici trecutul întunecat, de robie și suferințe, și nici anii glorioși de lupte, de muncă și de biruințe, care s-au scurs din ziua în care zorile libertății au împurpurat cerul și istoria țării noastre.

Președintele Consiliului de Miniștri al Republicii Populare Române, Dl. Gheorghe Gheorghiu-Dej, înfățișînd și tabloul sumbru al ororurilor de exploatare și împilare, pe care le-a trăit poporul nostru muncitor, dar și perspectivele luminoase ale vieții noi, pe care puterea

populară — instaurată în urma actului istoric de la 23 August 1944 — le-a deschis înaintea poporului român, a spus:

„Amintească și muncitorimea de ani de neagră robie și silnicie, de exploatarea capitalistă: țărani — de jaful moșierilor și chiaburilor; intelectualii — de starea de incultură și obscurantism; tineretul — de lipsa de drepturi, de desmățul propagandei șovine huliganice, merită să îndobitocască pe cei tineri; femeile — de înjosirea și umilinta la care erau supuse la fiecare pas, pe vremea când în țara noastră a dominat burghezia și moșierimea. Privească astăzi în jurul lor și vor vedea ridicându-se mari șantiere de construcție a socialismului, cîmpurile rodind pentru cei ce le muncesc, căi largi spre un viitor luminos, deschis tuturor oamenilor muncii. Toate acestea se datoresc faptului că la noi în țară puterea nu se mai află în mâinile burgheziei și moșierimii, ci în mâinile clasei muncitoare, că forța politică conducătoare în țara noastră este Partidul Muncitoresc Român“¹⁾

Intr-adevăr mărețe sînt transformările ce s-au petrecut în țara noastră în acești zece ani. Ele umplu de bucurie inimile tuturor patrioților, tuturor cetățenilor cinstiți și fac să spumege de ură și de furie neputincioasă toți dușmanii poporului nostru, toți cei care l-au jefuit și împilat în trecut.

Exprimînd sentimentele și convingerile clericilor și credincioșilor ortodocși — care sînt deopotrivă fii devotați ai Patriei și ai Bisericii Ortodoxe Romîne — Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian a arătat lămurit cît de însemnate sînt prefacerile și transformările, pe care poporul român le-a înscris, prin luptă și muncă, în viața și istoria țării, după eliberarea sa de către eroica Armată Sovietică:

„Poporul nostru — a spus I. P. S. Patriarh Justinian — a cunoscut suferința și robia; el a cunoscut amărăciunea muncii de ale cărei roade se bucurau cei trîndavi. Poporul nostru a trăit ani și ani de zile în lacrimi amare, oprimat și umilit de un mănunchi de jefuitori ai boșățiilor țării. Neconținut a luptat poporul nostru pentru a-și cuceri libertatea și pentru a nu fi sărac în țară bogată, pentru a nu mai cerși o bucată de pîine pe drumurile unui pămînt binecuvîntat cu toate darurile...

„Astăzi poporul nostru cunoaște libertatea; astăzi el cunoaște bucuria muncii, pe ale cărei roade el singur este stăpîn. Astăzi, poporul nostru este stăpîn în țara lui; averile pămîntului sînt menite să îndeplinească viața poporului, nu să umple hambarele jefuitorilor. Poporul nostru nu se va mai întoarce niciodată din lumina libertății în care trăiește astăzi, în întunericul robiei de pînă mai ieri —, oricît ar spumega de furie dușmanii lui, oricît s-ar înversuna împotriva lui corbii de pradă, pe care i-a alungat.

„El va întări și va apăra drepturile pe care și le-a cucerit. Va munci și va lupta pentru înflorirea Patriei, pentru viața fericită a copiilor ei, pentru viitorul luminos a cărui temelie s-a pus în zilele noastre“²⁾

Stăpînit de asemenea sfinte hotărîri, poporul nostru privește cu mîndrie și cu dragoste, în ziua mării sale sărbători naționale, treptele

1. — Gheorghe Gheorghiu-Dej, *Articole și cuvîntări*, 1952, p. 66.

2. — † Justinian, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Romîne, *Pilde și îndemnuri în lupta pentru pace*, București, 1952, p. 443.

pe care le-a urcat dela 23 August 1944 și pînă astăzi, în drumul lui spre o viață îmbelșugată și fericită.

Realizarea, pe cale revoluționară a reformei agrare, în folosul țărănimii muncitoare; izgonirea guvernului reacționar care căuta să saboteze îndeplinirea condițiilor armistițiului și să readucă țara în robia imperialismului anglo-american; instaurarea — la 6 Martie 1945 — a celui dintîi guvern democrat, în care clasa muncitoare a avut un rol precumpănitor; lupta grea, plină de sacrificii, însuflețită de un fierbinte patriotism, pe care au dus-o oamenii muncii de la orașe și sate, în condițiunile nefavorabile ale distrugerilor provocate de război, pentru lichidarea haosului economic, pentru înlăturarea urmărilor secetei și pentru înfrîngerea inflației și a sabotajului desfășurat de unele reacțiuni interne și ale imperiaștilor de peste hotare; zădărnicierea încercărilor claselor exploataoare de a trăda interesele țării și a împiedeca ruperea Romîniei de sub dominația cercurilor imperialiste; — iată etapele care au dus la răsturnarea monarhiei și la instaurarea Republicii Populare Romîne, în care întreaga putere a fost preluată de clasa muncitoare aliată cu țărănimea muncitoare.

Intărînd neîncetat regimul democrat popular, poporul nostru muncitor a pășit cu hotărîre la construirea bazelor economice ale noii orînduiri socialiste. „Puternicul sector socialist al economiei naționale a dat posibilitate statului democrat-popular să desfășoare o vastă operă constructivă, să dezvolte toate ramurile economiei și culturii în interesul satisfacerii într-o măsură tot mai mare a nevoilor materiale și culturale, mereu crescînde, ale oamenilor muncii“.

*

Angajat în muncă plină de avînt patriotic pentru îndeplinirea primului nostru plan cincinal, pentru dezvoltarea economiei naționale pe calea socialismului și pentru ridicarea nivelului de trai al celor ce muncesc — poporul nostru are posibilitatea să facă, în ziua celei de a zecea aniversări, bilanțul marilor sale înfăptuiri de pînă acum. Aceste înfăptuiri ilustrează uriașele forțe creatoare ale unui popor, care s-a zmis din lanțurile exploatații și și-a luat soarta în propriile sale mîni. Din aceste înfăptuiri izvorăște deplina încredere a poporului nostru că, sub conducerea guvernului său, va birui toate greutățile ce-i mai stau în calea spre bună stare și fericire.

Intregul nostru popor vede cum a crescut în anii puterii populare și cum crește neîncetat volumul producției industriale, depășind cu mult cel mai înalt nivel de producție pe care-l cunoscuse vreodată, înainte de 23 August 1944; industria grea și îndeosebi industria producătoare de mașini — care a fost creată în acești zece ani — se dezvoltă mereu, dînd posibilitatea ca, pentru prima oară în țara noastră, să fie înzestrate numeroase uzine cu utilaj și echipament fabricat în țară; pentru electrificarea țării se desfășoară cu succes o activitate coordonată și susținută, fiind puse în funcțiune termocentralele „Gh. Gheorghiu-Dej“ (Doicești), „Ovidiu II“, „Steaua Roșie“ (Sîngeorgiul de Pădure), hidrocentrala dela Moroeni și alte centrale electrice, și continuîndu-se lucrările hidrocentralei dela Bicăz; un mare pod a fost construit peste Dunăre, între R. P. Romîna și R. P. Bulgaria, asigurîndu-se astfel dezvoltarea continuă a relațiilor economice și comerciale între cele bune state prietene; un avînt deosebit a luat în ultima vreme producția bunu-

rilor de larg consum, ceea ce va duce la o creștere continuă a nivelului de trai al tuturor cetățenilor.

De asemenea, schimbări de mare însemnătate s-au produs în viața satelor noastre, în cei zece ani care au trecut de la eliberarea României.

A fost întru totul desființată marea proprietate moșierească, au fost împărțite mai mulți de 1.000.000 hectare de pământ țăranilor săraci și mijlocași, au fost înființate peste 220 de Stațiuni de mașini și tractoare (S.M.T.), punându-se astfel bazele mecanizării agriculturii; țărănimea muncitoare a avut un prețios sprijin din partea statului, care i-a pus la dispoziție mașini și utilaj agricol, semințe selecționate, credite, mărfuri industriale, etc.

În cei cinci ani din urmă, numeroase familii de țărani muncitori s-au unit în gospodării agricole colective sau în întovărășiri pentru lucrarea în comun a pământului. În prezent există în țara noastră 2.045 de gospodării agricole colective și 2.334 de întovărășiri, cărora statul le acordă un puternic sprijin, iar numărul cererilor pentru constituirea de noi întovărășiri și gospodării agricole colective crește neîncetat.

În urma hotărârilor adoptate de plenara Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român în august 1953, statul acordă o atenție deosebită dezvoltării agriculturii și sporirii producției bunurilor de consum popular, spre a se asigura un trai din ce în ce mai îmbelșugat tuturor oamenilor muncii.

*

Toate aceste realizări, toate aceste măsuri înțelepte dovedesc că în centrul preocupărilor conducerii statului noastră democrat-popular, se află omul, cu nevoile și năzuințele sale. Arătând prin fapte că urmărește satisfacerea într-o măsură din ce în ce mai mare a nevoilor materiale și culturale, mereu crescînde, ale oamenilor muncii — statul nostru democrat-popular vădește o permanentă grijă față de om, asigurându-i cele mai largi drepturi.

Dreptul la muncă — drept consacrat de Constituția Republicii Populare Române — este astăzi în patria noastră o realitate vie, de care se bucură întregul popor muncitor. Socotind munca „o datorie și o chestiune de onoare pentru fiecare cetățean capabil de muncă”, cîrmuirea statului nostru democrat-popular veghează ca toți cei ce muncesc să fie răsplătiți după cantitatea și calitatea muncii lor și se îngrijește ca, prin lărgirea necontenită a întreprinderilor industriale, prin ridicarea de noi fabrici și uzine, prin ritmul de dezvoltare rapidă a agriculturii, să existe toate condițiile necesare pentru permanenta creștere a numărului muncitorilor și tehnicienilor angajați în industrie și agricultură. Sume însemnate sînt cheltuite anual de către stat pentru îmbunătățirea condițiilor de muncă în întreprinderi și pentru asigurarea protecției și securității muncii. Șomajul a fost lichidat în țara noastră, unde oricine vrea să muncească are din plin asigurată posibilitatea de a munci, de a-și ridica neîncetat calificarea sa profesională și de a-și îmbunătăți astfel condițiile de trai.

Dreptul la odihnă — asigurat prin limitarea duratei zilei de muncă, prin reducerea orelor de lucru pentru acele profesii cu condiții de muncă mai grele, prin obligativitatea concediilor plătite pentru toți muncitorii și funcționarii și prin punerea la dispoziția oamenilor muncii a numeroase case de odihnă, sanatorii și instituții culturale — este un

drept de care se bucură astăzi din plin muncitorimea din țara noastră. An de an, crește numărul muncitorilor și copiilor care și petrec vacanțele la casele de odihnă, aflate în cele mai frumoase și mai plăcute stațiuni balneare și climaterice din țară; numai în cursul acestui an, peste 375.000 de oameni ai muncii și 125.000 copii se vor odihni în astfel de stațiuni.

Dreptul la asigurare materială pentru bătrânețe sau în caz de pierdere a capacității de muncă este deasemenea o realitate de necontestat în Republica Populară Română. În ultima vreme a fost sporită limita minimă a pensiilor de bătrânețe sau de invaliditate. Realizări însemnate au fost obținute în domeniul sănătății publice: numărul dispensarelor este acum de patru ori mai mare decât în 1948, asistența medicală gratuită este asigurată tuturor oamenilor muncii, malaria și alte boli endemice au fost lichidate. De o grijă deosebită se bucură din partea statului nostru democrat-popular, mama și copilul. Ajutoare însemnate au fost acordate familiilor cu mulți copii, prin ajutorul familial de stat; numărul maternităților a crescut, numărul paturilor în aceste maternități este de două ori mai mare decât în 1948, iar numărul medicilor de copii, a crescut de șase ori față de cel existent în anul 1948.

De dreptul la învățătură — care în trecut nu era decât la îndemâna celor cu mari posibilități materiale — se bucură astăzi întregul nostru popor. Drumul spre cele mai înalte forme de învățământ este asigurat tuturor oamenilor muncii și tineretului, prin sutele de școli de toate gradele și prin zecile de institute și facultăți, care au fost deschise în ultimii ani. Analfabetismul — una din cele mai grele moșteniri lăsate de trecutele regimuri — este pe cale de a fi lichidat, scăpându-ne țara de rușinosul titlu de țară cu cei mai mulți neștiutori de carte, pe care l-a deținut altădată. Căi largi s-au deschis tuturor oamenilor muncii, în anii puterii populare, către cultură, știință și artă. Literatura și artele au luat un avânt nemaicunoscut vreodată în vechea Românie; numai în acești zece ani care au trecut de la eliberarea țării noastre, s-au tipărit mai multe cărți decât se tipăriseră de la începutul veacului nostru și până la 23 August 1944: zeci de noi teatre funcționează în diferite centre din țară; sute și mii de formații artistice și culturale de amatori activează pe lângă sindicate, cămine culturale, etc., Numeroși creatori de cultură și artă s-au ridicat în ultimii ani din rîndurile poporului nostru.

Bucurîndu-se de cele mai largi drepturi și libertăți democratice, poporul muncitor din patria noastră ia parte activă la conducerea statului. Peste 135.000 de cetățeni au fost aleși deputați în sfaturile populare, zeci de mii de oameni ai muncii sînt asesori populari, iar alte zeci de mii activează în comisiile permanente, în comitetele cetățenești sau în comitetele de stradă. Femeilor le-a fost asigurată deplina egalitate în drepturi cu bărbații, dîndu-li-se posibilitatea să îndeplinească cele mai felurite funcțiuni în aparatul de stat și economic.

O altă cucerire de seamă a poporului român în anii puterii populare este și asigurarea deplinei egalități de drepturi și îndatoriri cetățenești pentru toate minoritățile naționale — fapt care a contribuit la întărirea unității poporului muncitor, în lupta pentru înflorirea patriei și pentru făurirea unei vieți mai bune, și la întărirea continuă a statului nostru democrat-popular.

Cu asemenea mari cuceriri democratice întâmpină întregul popor român sărbătorirea celei de a zecea aniversări a eliberării României. Ele exprimă entuziasmul unanim, cu care toți fiii patriei noastre — strâns uniți în jurul conducătorilor statului nostru democrat-popular — iau parte la această măreață și luminoasă sărbătoare națională a poporului nostru, făcînd legămînt sfînt de a munci în viitor cu și mai mult avînt, pentru înflorirea și întărirea patriei, pentru împlinirea tuturor măsurilor luate de Partidul Muncitoresc Român și Guvernul Republicii Populare Romîne, în vederea asigurării belșugului și a prosperității obștești.

Dar poporul nostru are un motiv în plus pentru a-și spori bucuria și încordarea în viitorul minunat spre care merge cu pași siguri. El constată că marea lui sărbătoare se desfășoară în zilele în care puternicele forțe ale păcii, democrației și socialismului — în fruntea cărora se află marea noastră vecină, Uniunea Sovietică, eliberatoarea, prietena și sprijinitoarea poporului nostru — cresc și se întăresc neîncetat, dobîndînd noi și uriașe victorii pe calea apărării și consolidării păcii în lumea întreagă. Acordurile încheiate recent la Geneva, cu privire la încetarea focului și la restabilirea păcii în Indochina, constituie una dintre cele mai mari victorii ale forțelor păcii și dovedesc lumii întregi cît de justă este politica de pace dusă în mod consecvent de Uniunea Sovietică, — politică întemeiată pe principiul posibilității coexistenței pașnice a statelor cu cele mai felurite sisteme politice și economice și pe convingerea fermă, împărtășită acum de sute de milioane de oameni iubitori de pace din toate țările lumii, că nu există probleme litigioase în actualele relații internaționale, care să nu poată fi rezolvate pe calea pașnică a tratativelor și acordurilor directe dintre statele interesate.

Atît în Europa cît și în Asia, popoarele resping cu hotărîre încercările ațîțătorilor la război, de a crea pacte militare agresive, de a reînarma pe militaristii germani și japonezi și de a-și pregăti trupe de mercenari și trădători, pentru dezlănțuirea unui al treilea război mondial. Impotrivirea popoarelor europene față de politica americană de reînarmare a Germaniei Occidentale, ca și protestul ferm al popoarelor asiatice împotriva planului american de creare a unui bloc agresiv în Asia de sud-est, arată limpede că marea majoritate a omenirii vrea să trăiască în pace și să înlăture definitiv războaiele din viața ei.

Toate popoarele lumii s-au convins că pacea poate fi păstrată și consolidată, dacă relațiile dintre state vor fi reglementate pe baza unor principii sănătoase ca: respectarea reciprocă a integrității teritoriale și a suveranității, neagresiune și neamestec în treburile interne ale altor țări, egalitate, coexistență și colaborare pașnică.

Aceste principii constituie fundamentul politicii pe care o duce consecvent Uniunea Sovietică și întregul front al păcii, din care face parte și Republica noastră Populară. De aceea, politica de pace a Uniunii Sovietice și a statelor de democrație populară se bucură de încrederea și de sprijinul tuturor oamenilor și popoarelor iubitoare de pace și înregistrează biruințe răsunătoare, care contribuie la micșorarea încordării internaționale și deschid perspective pentru reglementarea pașnică și a altor probleme ce mai stau încă în calea triumfului definitiv al cauzei păcii.

Dornic să-și închine toate forțele muncii pașnice și creatoare de construire a noii orînduiri socialiste, de propășire și înflorire a patriei sale libere, — poporul român participă activ la lupta sfîntă dusă de for-

tele păcii. Exprimînd aceste sincere năzuințe de pace ale poporului, Guvernul Republicii Populare Romîne a dus și duce o politică de apărare a păcii, de prietenie și alianță cu Uniunea Sovietică și cu țările de democrație populară, o politică de pace și prietenie cu toate popoarele iubitoare de pace din lumea întreagă.

Așa cum au arătat în repetate rînduri factorii de răspundere ai vieții noastre publice, „la temelia politicii noastre stă alianța și prietenia de nezdruincinat cu marele popor sovietic, cheazășie a independenței naționale și a construcției victorioase a socialismului. Relațiile de tip nou ce s-au încheșat între U. R. S. S. și țara noastră, ca și cu celelalte țări din lagărul democratic, sînt un factor de o deosebită însemnătate pentru propășirea patriei noastre”.

Cucerindu=și prin lupte și jertfe independența națională și făurindu=și orînduirea de stat care corespunde în cel mai înalt grad intereselor și năzuințelor sale, poporul nostru apără cu hotărîre marile sale cuceriri, convins fiind că nicio forță din lume nu va putea să=1 abată de pe calea pe care a pornit, în urma eliberării sale de către Armata Sovietică.

De aceea, cu prilejul marii sărbători naționale de la 23 August 1954, poporul nostru muncitor își manifestă hotărîrea lui nezdruincinată de a depune toate strădaniile pentru făurirea unui viitor fericit, pentru a face din scumpa noastră patrie, o țară bogată, puternică și înfloritoare. El își exprimă în această zi de luminoasă sărbătoare, dragostea și recunoștința față de Marea Uniune Sovietică, eliberatoarea țării noastre, și reafirmă prietenia de nezdruincinat care=1 leagă de țările de democrație populară, precum și solidaritatea lui cu lupta pentru pace, pentru independență și pentru o viață mai bună a oamenilor muncii din lumea întreagă și cu lupta de eliberare națională a popoarelor care gem sub lanțurile robiei colonialiștilor.

Dar marea sărbătoare a celei de a zecea aniversări a eliberării Romîniei este, mai ales, prilej pentru poporul nostru să=și mărturișească încă odată profundul său atașament și încrederea sa fără de margini în cîrmuirea democrat=populară a statului nostru. Intregul nostru popor muncitor își strînge și mai mult rîndurile în jurul Partidu=ui Muncitoresc Romîn și Guvernului Republicii Populare Romîne, hotărît să apere biruințele ce i=au încununat lupta și munca de pînă acum și să lupte cu însuflețire mereu sporită pentru înfăptuirea buneistării obștești, pentru propășirea patriei iubite.

REDAȚIA

O REALITATE IZVORITĂ DIN ACTUL DELA 23 AUGUST 1954: LIBERTATEA RELIGIOASĂ

Insufletețirea cu care poporul român participă la marea sărbătoare a celei de a zecea aniversări a eliberării sale naționale este într-un totu împărtășită și de clericii și credincioșii Bisericii Ortodoxe Române, care sînt deopotrivă și fii credincioși ai sfîntei noastre Biserici, dar și cetățeni loiali și devotați ai Republicii Populare Române. Ca unii care s-au bucurat și se bucură — în calitatea lor de cetățeni — de marile cuceriri democratice, care au încununat luptele și munca poporului nostru, în acești zece ani de libertate, — slujitorii și închinătorii Bisericii Ortodoxe Române își unesc în mîle și glasurile cu întregul popor, pentru a slăvi această zi de mare sărbătoare, pentru a aduce mărturia recunoștinței lor celor care s-au jertfit pentru înfăptuirea mărețului act istoric de la 23 August 1944 și au luptat pentru realizarea marilor prefaceri ce s-au înregistrat de atunci și pînă azi, și pentru a-și exprima hotărîrea lor fermă de a sprijini și în viitor toate strădaniile poporului nostru pentru propășirea și pentru înflorirea scumpei noastre patrii.

Luînd parte la această obștească sărbătoare, Biserica Ortodoxă Română se bucură de toate înfăptuirile ce s-au înregistrat în viața statului nostru democrat-popular, deoarece — așa cum a arătat înaltul Prea Sfințitul Patriarh Justinian — «biruințele care au încununat lupta și jertfele poporului român, dealungul celor zece ani ce s-au scurs de la eliberarea patriei noastre, s-au răsfrînt și asupra Bisericii Ortodoxe Române: odată cu libertățile cucerite de popor, a dobîndit și Biserica noastră o reală și deplină libertate de organizare și funcționare, fără vreun amestec din partea statului în treburile ei interne... 1).

Intr-adevăr, Biserica Ortodoxă Română păstrează regimului democrat-popular din țara noastră o vie și sinceră recunoștință, pentru larga libertate religioasă pe care a proclamat-o și pe care o asigură în fapt tuturor Bisericilor și cultelor religioase din Republica Populară Română. Între declarațiile fătarnice ale constituțiilor fabricate de trecutele regimuri burghezo-mosierești, care vorbeau despre «libertatea de conștiință», despre «libertatea și protecțiunea» garantate «tuturor cultelor deopotrivă», dar aveau grijă ca, prin alte legi sau măsuri administrative de stat, asemenea proclamații să nu devină niciodată realități, — și între libertatea religioasă, reală și deplină, garantată de toate legile și măsurile autorităților de stat din Republica Populară Română, este o distanță ca de la cer la pămînt. Nu poate exista niciun cleric sau credincios mai vîrstnic, care să nu-și amintească cu durere de vremurile — pentru totdeauna

1. † Justinian, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Marea sărbătoare a poporului român*, în revista «Biserica Ortodoxă Română», Nr. 8, august 1954, p. 789.

apuse — cînd numeroase culte și asociații religioase erau interzise, iar anumite credințe religioase, prigonite.

Biserica Ortodoxă Romîna, care are datoria sfîntă de a vesti cuvîntul lui Hristos, împlinind poruncile Evangheliei și călăuzindu-și turma dreptcredincioasă către mîntuire, știe că-și poate duce la înfăptuire, în condiții optime, această dumnezeiască misiune, numai acolo unde o asemenea lucrare nu este întru nimic stînjenită. Dorindu-și pentru ea și pentru clericii și credincioșii ei, astfel de împrejurări prielnice, Biserica Ortodoxă Romîna nu poate să consimtă nici la stînjenirea activității altor comunități religioase. Avînd o încredere nestrămutată în adevărul propovăduit de ea, Biserica Ortodoxă Romîna nu se socotește în niciun fel stingherită de activitatea altor culte sau comunități religioase, cîtă vreme asemenea acțiuni se desfășoară în condițiile deplinei libertăți religioase și ale egalității de tratament din partea statului. Deaceea, Biserica Ortodoxă Romîna nu a putut fi niciodată de acord cu felul în care trecutele regimuri politice din Romînia au înțeles să falsifice principiul sfînt al libertății de conștiință și să ducă o politică de prigonire a multor culte religioase sau de nedreptățire a altora, între care s-a aflat ani de-a rândul înșăși Biserica noastră Ortodoxă, care era în fapt Biserica marei majorități a poporului romîn, dar care nu cerea pentru aceasta un regim preferențial.

Sumbru și dureros este tabloul vieții religioase de altădată, din țara noastră, cînd «credincioșii cultelor neoprotestante, bunăoară, erau tîrîți pe la jandarmeriile rurale, bătuiți, batjocoriți și aruncați prin închisori, iar casele lor de rugăciuni, închise sau distruse; slujtorii cultului mozaic, împreună cu credincioșii acestui cult, victime ale ideologiei rasisto-fasciste, erau aruncați în lagăre de concentrare, sau îngrădiți în ghettouri, disprețuiți și supuși la tot felul de privațiuni și torturi, iar templele lor, pîngărite și distruse în bună parte de către cetele huliganice, care acționau cu asentimentul guvernanților pro-fasciști sau fasciști» 2).

Este un titlu de cinste și de legitimă mîndrie pentru Biserica Ortodoxă Romîna faptul că deseori, în Sfîntul Sinod, s-au ridicat în vremea aceea glasurile unor venerabili ierarhi, pentru a se împotrivi cererilor guvernanților de atunci, care voiau să asocieze Biserica noastră la acțiunile lor despotice. Amintim numai împrejurările în care Sfîntul Sinod al Bisericii Ortodoxe Romîne a respins propunerea unui ministru de interne de a se folosi jandarmii rurali pentru desființarea unor comunități neoprotestante — sub pretextul fățarnic al «apărării credinței străbune» —, sau cererea guvernului antonescian ca Biserica noastră să interzică trecerea la Ortodoxie a celor ce aparținuseră înainte altor culte necreștine; singure aceste exemple sînt suficiente pentru a arăta că, potrivit doctrinei și tradițiilor ei, Biserica Ortodoxă Romîna a fost și este potrivnică îngrădirii libertății de organizare și funcționare a oricărui cult.

Deaceea, Biserica Ortodoxă Romîna a salutat cu însuflețire măsurile ce s-au luat după 23 August 1944, de către cel dintîi guvern democrat, instaurat în țara noastră la 6 Martie 1945, în vederea înlăturării oricărei discriminări între cultele religioase și asigurării unei libertăți reale de organizare și funcționare, pe principiul deplinei egalități în fața legilor. Iar atunci cînd puterea populară a fost consolidată prin înlăturarea reprezentanților claselor exploatare din guvern și prin abolirea monarhiei,

2. Editorial în revista «Glasul Bisericii», Nr. 8, august 1953, p. 449.

cînd întregul popor muncitor și-a putut spune răsplată cuvîntul, făurindu-și cea dintîi Constituție, în care consemna marile sale biruinți, libertatea conștiinței și libertatea religioasă au fost consacrate și garantate atît prin prevederile art. 27 al Constituției din 1948, cît și prin Legea pentru regimul general al cultelor din același an.

Încă din februarie 1949, într-un cuvînt pastoral îndreptat către clerici și credincioșii ortodocși din întreaga țară, Înalt Prea Sfințitul nostru Patriarh Justinian sublinia cu bucurie faptul că «Legea pentru regimul general al cultelor religioase — care dezvoltă principiile înscrise în Constituție — prevede... că: «Statul garantează libertatea conștiinței și libertatea religioasă pe tot cuprinsul Republicii Populare Romîne» (art. 1); că «ura confesională, manifestată prin acte care stînjesc liberul exercițiu al unui cult religios recunoscut, constituie un delict care se pedepsește conform legii» (art. 2); că în Republica Populară Romînă «cultele religioase sînt libere să se organizeze și pot funcționa liber» (art. 6), organizarea făcîndu-se «după norme proprii, conform învățăturilor, canoanelor și tradițiilor lor» (art. 7); și că școlile pentru pregătirea personalului slujitor al cultelor sînt lăsate în competența organelor statutare ale cultelor religioase (art. 44)». Exprîmînd satisfacția întregului Sfînt Sinod, a clericilor și credincioșilor Bisericii noastre, Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian declara: «Regimul democrației populare din țara noastră ne asigură deci întreaga libertate de organizare și acțiune, neamestecîndu-se în niciun fel în treburile religioase ale Bisericii; este ceea ce cîrmuitorii Bisericii Ortodoxe Romîne au cerut mereu trecutelor regimuri, fără nicio izbîndire însă. Abia acum s-a împlinit astfel una din vechile și arzătoarele dorinți ale Bisericii noastre: dobîndirea dreptului de a se conduce și de a-și pregăti ea singură slujitorii altarelor, potrivit învățăturii, rînduelilor și nevoilor ei»³⁾.

Aceiași largă libertate de conștiință a fost asigurată tuturor cetățenilor statului nostru și prin noua Constituție a Republicii Populare Romîne, care — în aricolul 84 — statornicește limpede că: «Libertatea de conștiință este garantată tuturor cetățenilor Republicii Populare Romîne. Cultele religioase sînt libere să se organizeze și pot funcționa liber. Libertatea exercitării cultelor religioase este garantată tuturor cetățenilor Republicii Populare Romîne».

Tot în articolul 84 al Constituției noastre se precizează că: «Școala este despărțită de Biserică. Nicio confesiune, congregație sau comunitate religioasă nu poate deschide sau întreține instituții de învățămînt general, ci numai școli speciale pentru pregătirea personalului cultului».

Justețea și înțelepciunea acestei măsuri a fost arătată la vreme de Înalt Prea Sfințitul nostru Patriarh Justinian. Citînd un comunicat oficial — în care se preciza că «Biserica are în ochii credincioșilor o misiune bine precizată: ea este locașul de închinare al credinciosului, locul unde-și exercită în mod liber credința lui religioasă, cît despre școală, ea are în ochii statului și ai cetățeanului misiunea de a da generațiilor tinere cunoștințele necesare de cultură generală și de știință și de a ridica nivelul cultural al întregului popor, de a da țării specialiști în toate domeniile de

3. † Justinian, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Romîne, *Apostolat Social*, ediția II-a, Buc. 1949, pp. 190-191.

activitate umană...», 4) — Înalt Prea Sfințitul Patriarh a subliniat faptul că este folositor «să se săvârșească o împărțire clară a misiunii acestor două instituții: școala să-și urmeze drumul pe care i-l cere poporul și statul, iar Biserica Domnului — care tinde spre mîntuirea și înălțarea sufletească a omului—să-și continue calea statornicită de întemeietorul ei» 5).

De asemenea, prevederea articolului 84 din Constituția Republicii Populare Romîne, de a nu se îngădui niciunei confesiuni, congregații sau comunități religioase să deschidă sau să întrețină instituții de învățămînt general, este deopotrivă de îndreptățită, deoarece ea este o consecință logică a principului de mai sus. Dar, — așa cum s-a arătat și cu alt prilej în paginile acestei reviste — o astfel de măsură «constituie și un act de reparare a unei nedreptăți, ce s-a făcut decenii de-a rândul, de către trecutele regimuri politice, Bisericii Ortodoxe Romîne și mării majorități a cultelor religioase din țara noastră». Pentru a pune în adevărata ei lumină această veche și dureroasă problemă, care abia în regimul de democrație populară și-a găsit rezolvare, este necesar să reamintim unele stări de lucruri din trecut.

Biserica Ortodoxă Romînă nu a deschis și nu a întreținut școli de învățămînt general, decît în trecutul îndepărtat, cînd lipsa unei organizări statale sau absența oricăror preocupări de cultură pentru popor, din partea conducătorilor despotici, făceau ca plătînde înjghebări de școli să se ivească, sfioase, numai în umbra zidurilor de biserici sau de mînăstiri. Multă vreme, preotul a trebuit să fie și învățător al tinerilor dornici să cunoască lumina slovelor și a cărților, — destul de rare, de altfel. Cînd, după înfăptuirea Unirii Principatelor, sub Cuza Vodă, statul a preluat asupra-și această sarcină, Biserica Ortodoxă a înțeles că rostul ei, pe acest tărîm de activitate, încetase. Activitatea ei în cîmpul învățămîntului cu caracter general se desfășurase numai atîta vreme cît condițiile istorice o ceruseră; Biserica Ortodoxă nu urmărise scopuri proprii, ci făcuse totul din conștiința că-și îndeplinește o datorie, care de drept revenea altora, dar pe care nimeni nu se grăbea s-o împlinească.

Altul a fost Cultul care — după ce Statul începuse să se preocupe, cu multe greșeli și lipsuri, de problema învățămîntului general — a căutat să-și organizeze școli numeroase, pentru atingerea unor scopuri cu totul străine de interesele poporului nostru; era Cultul a cărui ierarhie superioară «a fost întotdeauna departe de poporul nostru, în tabăra stăpînitorilor nedrepti și «opresorilor nemiloși», 6) — era Cultul romano-catolic. Urmînd slugarnic ordinele papei, prelații romano-catolici nu au pierdut niciun prilej pentru a organiza o întinsă rețea de școli profesionale, în care, sub masca pioaselor lecții, se făcea cel mai sălbatec prozelitism și se desfășura o activitate subversivă de spionaj. Protejate de dinastia Hohenzollernilor catolici, școlile romano-catolice au fost întotdeauna cetățui ale celei mai sălbatice reacțiuni. Încă d'n 1907-1908, ministrul de atunci al instrucțiunii publice, Spiru Haret, cunoscuse unele fapte petrecute în școlile catolice, care-l scandalizaseră și-l îngroziseră. Convins că aceste școli constituie o primejdie națională, Haret a început să ia măsuri împotriva spionajului pe care-l practicau călugării și călugărițele catolice, sub ne-

4. «In chestiunea libertății religioase», articol în «Scînteia», Nr. 1357, din 1949.

5. † Justinian, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Romîne, *op. cit.*, pag. 194.

6. *Ibidem*, pag. 144.

vinovatele firme ale unor instituții de cultură și educație. Acțiunea salutară a lui Haret a fost oprită imediat din ordinul direct al lui Carol I, care a cerut să nu se atingă nimeni de școlile catolice, aflate pe atunci în slujba aceluiași imperialism german, pe care-l slujea însuși regele⁷⁾.

Atunci când guvernanții noștri din trecut au vîndut și papei o fărmă din suveranitatea Statului Român (după cum mai înainte o vînduseră capitalismului apusean, odată cu bogățiile țării), încheind acel Concordat de tristă aducere aminte, Vaticanul a ținut ca în articolul XIX din faimoasa convenție să se declare răspicat că «Biserica Catolică are dreptul să înființeze și să întrețină (în România, n. n.)... școli primare și secundare, care vor fi sub directa dependență a episcopilor (catolici n. n.) respectivi... În aceleași condițiuni Biserica Catolică își va putea întreține și școli normale (de învățători și învățătoare, n. n.)».

În urma ratificării Concordatului de către parlamentul burghezo-moșieresc din România, și sub permanenta protecție a regilor, școlile catolice dela noi au căpătat o poziție cu totul privilegiată. Ce au devenit ele și care au fost roadele pe care le-au dat, se știe astăzi de întregul nostru popor. Transformate în oficine de propagandă fascistă, ele au fost, de-a lungul anilor, focare de otrăvire a tinerelor vîrstare.

«Cuiburi de răspîndire a fascismului, sub toate formele pe care le-a îmbrăcat el, între cele două războaie mondiale, în țara noastră, — școlile clerului catolic au devenit, după instaurarea regimului de democrație populară în România și după angajarea Vaticanului în solda imperialismului american, niște centre ale reacțiunii interne și posturi avansate de acțiune a reacționarismului mondial. În aceste școli catolice — dela grădinițele de copii, pînă la cele de grad universitar — s-a desfășurat cea mai deșănțată otrăvire a tineretului, cu toate lozincile reacționare, antidemocratice, și antinaționale, șovine și rasiste, lansate de fasciști și de succesorii lor⁸⁾». În aceste școli și-au găsit refugiu criminali de război și alte elemente urmărite de justiție pentru activitate subversivă; în aceste școli s-au descoperit grupuri teroriste, organizate de călugărițele catolice, cu aprobarea și sprijinul episcopilor respectivi; de aici s-au propagat cele mai grosolane insulte împotriva poporului nostru și aici s-au pus la cale acțiuni de spionaj, menite să submineze activitatea constructivă a poporului muncitor și să lovească în cuceririle și realizările regimului nostru democrat-popular.

Acestea toate dovedesc cît de binevenită a fost hotărîrea luată în 1948 de guvernul nostru de a denunța Concordatul cu Vaticanul și a trece în seama Statului toate instituțiile de învățămînt general, pe care le avea Biserica Romano-Catolică, și cît de înțeleaptă este și prevederea Constituției Republicii Populare Romîne, de a împiedeca și pe viitor reînvierea unor asemenea oficine de ponegrire și de calomniere a poporului și patriei noastre dragi.

Dar mai trebuie sublinit și faptul că — în vreme ce Biserica Catolică avea în România numeroase școli de învățămînt general sub directa dependență a episcopatului catolic—Bisericii Ortodoxe Romîne i se refuzase sistematic, de către trecutele guverne, dreptul legitim de a-și organiza și

7. Al. Cernă-Rădulescu, *Politica antinațională a Vaticanului*, București, 1949, pag. 58.

8. *Ibidem*, pag. 59.

supraveghia ea însăși școlile destinate pregătirii slujitorilor altarelor sale. Învățământul teologic era organizat de stat, prin Ministerul Educației, care nu îngăduia conducerii supreme a Bisericii Ortodoxe nici să-și aleagă profesorii, nici să-și întocmească programele de învățământ, deși din aceste școli urmau să se recruteze preoții săi. Înalt Prea Sfințitul Patriarh a arătat că un astfel de învățământ teologic nu putea să fie de vreun folos, nici Bisericii, nici poporului, și a declarat: «Teologi în slujba învrăjbitorilor, a semănătorilor de ură și a vărsătorilor de sânge, n-ar fi existat, dacă învățământul teologic ar fi rămas sub ocrotitoarea priveghere a Bisericii»⁹⁾. Abia după prăbușirea definitivă a regalității, abia după instaurarea Republicii Populare Române, Biserica noastră Ortodoxă a dobândit «dreptul de a-și pregăti ea singură slujitorii altarelor, potrivit învățăturii, rînduielilor și nevoilor sale»¹⁰⁾ — fapt pe care Sfîntul Sinod, prin cuvîntul Înalt Prea Sfințitului său Președinte, l-a salutat cu multă bucurie¹¹⁾, socotindu-l drept înlăturarea «primejdiilor care au amenințat Sfînta noastră Biserică, în urma acelei dureroase laicizări a învățământului teologic, făcută de trecutele cîrmuri sub prefăcuta mărturisire a sprijinirii Bisericii Ortodoxe Române»¹²⁾.

Readucerea învățământului teologic sub conducerea și purtarea de grijă a Bisericii a fost una din cele mai de seamă înfăptuiri, izvorîte din noul regim de reală și deplină libertate religioasă, instaurat de statul nostru democrat-popular. Așa cum a arătat în repetate rînduri Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, orice om de bună credință trebuie să recunoască deschis că numai «datorită libertății religioase... avem astăzi sub nemijlocita conducere a Bisericii, școli teologice — atîtea cîte erau de trebuință nevoilor noastre — din care... vor ieși slujitori ai altarelor conștienți de misiunea lor evanghelică, dar și cetățeni devotați statului și poporului pe care-l păstoresc»¹³⁾.

Dar roadele pe care Biserica Ortodoxă Română le-a putut culege în acești ani, în care viața și activitatea ei s-au desfășurat în condițiile deplinei libertăți religioase și al neamestecului statului în chestiunile ei religioase, sînt mult mai îmbelșugate.

În primul rînd, Biserica noastră a ieșit din umilitoarea situație în care o așezaseră trecutele regimuri politice, care o numeau în mod fățarnic «Biserică dominantă» și îi făceau false mărturii de dragoste și respect, dar aveau grijă să acorde Vaticanului — prin acel faimos act de trădare a suveranității naționale, care s-a chemat «Concordat» — mai multe drepturi decît avea Biserica Ortodoxă Română, care cuprindea peste 12 milioane de credincioși. Acordînd Vaticanului — prin ierarhia romano-catolică de la noi din țară — averi imense din patrimoniul statului, guvernării trădători din trecut puneau la dispoziția Bisericii catolice și mari fonduri din bugetul statului, pentru plata deservențelor acestui cult. Aceste sume — provenite din impozitele plătite de cetățeni, care în marea lor majoritate aparțineau Bisericii Ortodoxe — erau comparativ mult mai mari decît cele alocate pentru plata clerului ortodox. «În timp ce media anuală a salariilor personalului clerical romano-catolic, raportată

9. I.P.S. Patriarh Justinian, *op. cit.*, pag. 191.

10. *Ibidem*, pag. 163.

11. Cf. «Biserica Ortodoxă Română», Nr. 6-8, iunie-august 1952, pp. 162-163.

12. † Justinian, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *op. cit.*, pp. 162-163.

13. *Ibidem*, p. 191.

pe cap de credincios, a fost în perioada 1940-1942 de lei 337,10,... pentru personalul clerical ortodox această medie a fost numai de lei 91,30»¹⁴). De aceea, pentru înfăptuirea principiului care stă la baza atitudinii regimului democrat-popular față de cultele religioase — acela al libertății și al egalității de tratament față de toate cultele — cîrmuirea statului a denunțat rușinosul Concordat cu Vaticanul. La puțină vreme după săvîrșirea acestui act de importanță istorică, Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian a declarat: «datorită acestei denunțări a Concordatului și grație politicii de largă libertate acordată tuturor cultelor religioase de către guvernul român, Biserica noastră Ortodoxă ocupă, în cadrul statului, locul de cinste la care îi dau dreptul și marele număr al credincioșilor săi, dar și faptul că prin conducătorii ei a știut să rămînă alături de popor, să-l slujească și să-l ajute în eforturile lui de a-și cuceri o viață liberă și prosperă»¹⁵).

În al doilea rînd, fiind descătușată de orice amestec al statului în treburile ei religioase, Biserica Ortodoxă Română a putut să-și consacre toate forțele sale îndeplinirii misiunii sfinte ce i s-a încredințat de Mîntuitorul. Clericii ortodocși — dintre care, unii fuseseră atrași de partidele politice din trecut, spre îndeletniciri cu totul străine de rosturile lor duhovnicești, iar alții, lipsiți de orientarea trebuincioasă, lunecaseră în mrejele mișcărilor de dreapta — au fost părintește îndrumați de Sfîntul Sinod și readuși lîngă altar, lîngă turma pe care uneori o lăsaseră în părăsire. Cu ajutorul cursurilor de reîmprospătare a cunoștințelor pastorale, prin povățuirile și îndemnurile, pe care Ierarhii Bisericii noastre în frunte cu Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, le-au îndreptat către slujitorii altarelor noastre, — clerul ortodox s-a reîntors la sfînta și adevărata lui misiune. De lîngă sfintele jertfelnice ale Bisericii Ortodoxe Romîne răsună acum cuvîntul bun și mîntuitor al învățaturii evanghelice; din ușile sfintelor altare pornesc acum — izvorîte din înțelepciunea dumnezeieștilor Scripturi — cuvinte calde, de frățesc îndemn la dragoste față de semeni și de patrie, la muncă plină de avînt pentru binele obștesc și la luptă neșovăitoare pentru zidirea păcii în lume. Conștienți de măreția și frumusețea misiunii lor preoțești, slujitorii altarelor Bisericii Ortodoxe Romîne au făcut legămînt că «își vor uni puterile lor cu ale milioaneilor de credincioși, întru înălțarea și înflorirea scumpei noastre patrii, în care libertatea credinței este proclamată și apărată de însuși poporul nostru»¹⁶).

Tot o consecință a deplinei libertăți religioase ce există în Republica noastră Populară este și dispariția totală a luptelor confesionale, care au înveninat atît de mult viața noastră religioasă din trecut. «Egalitatea desăvîrșită a tuturor cultelor religioase în fața legilor statului nostru democrat-popular a făcut cu putință eliminarea tuturor animozităților pe care le întrețineau protecțiunea deosebită și favoritismul arătat de trecutele regimuri unor anumite culte, în detrimentul celorlalte. O eră de prietenie și de colaborare, în vederea studierii în comun a metodelor de a se face cît mai folositoare obștii, și de unire a puterilor pentru preîntîmpinarea și înlăturarea calamităților ce amenință omenirea, a început acum. Inițiativa Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, de a convoca, la 23.

14. Cf. «Glasul Bisericii», Nr. și art. cit.

15. † Justinian, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Romîne, *op. cit.*, p. 143.

16. † Justinian, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Romîne, *Pilde și îndemnuri în lupta pentru pace*, București, 1952, p. 54.

iunie 1949, într-o consfătuire la palatul patriarhal, pe toți șefii cultelor din Republica Populară Română, nu a fost decât urmarea firească a noii stări de lucruri, care își făcuse loc în raporturile dintre culte după 23 August 1944, datorită abolirii tuturor legiuirilor și acordurilor care creiau o inegalitate de drepturi între cultele de pe teritoriul țării»¹⁷).

Pentru prima oară în istoria poporului nostru s-au strâns laolaltă conducătorii celor mai felurite credințe religioase, uniți în aceeași dragoste fierbinte față de patrie, în aceleași sentimente de recunoștință și de devotament față de regimul nostru democrat popular și în aceeași hotărâre sfântă de a-și îndemna clericii și credincioșii să sprijine din toate puterile lor munca pașnică a poporului nostru, pentru întărirea și înflorirea țării, și lupta tuturor popoarelor iubitoare de pace din lumea întreagă, pentru apărarea cauzei sfinte a păcii pe pământ.

Asemenea consfătuiri interconfesionale s-au ținut și în anii următori. Cu prilejul consfătuirii din decembrie 1950, conducătorii tuturor cultelor religioase — în frunte cu Inalt Prea Sfântitul Patriarh Justinian — au îndreptat către credincioșii lor o mișcătoare chemare, în care se spune printre altele: «Pentru întâia oară în istoria scumpei noastre țări — care a fost sfîșiată, în trecut, de atâtea lupte și dușmăni dintre fiii ei de felurite naționalități și credințe religioase — păstorii sufletești ai tuturor credincioșilor din Republica Populară Română își îndreaptă, laolaltă, cuvântul lor de povățuire și îndrumare, către voi cei ce purtați în inimile voastre o caldă credință religioasă. Noi știm că sînt diferite graiurile în care fiecare mărturisim pe Dumnezeu, după cum diferite sînt chipurile în care ne închinăm Lui și năzuim spre mîntuire. Dar știm că mai presus de acestea, toți credem în același Dumnezeu-Creator, — ale cărui porunci sîntem datori să le împlinim —, și că toți iubim cu aceeași dragoste fierbinte patria noastră, Republica Populară Română. Din această rîvnă pentru împlinirea voinței lui Dumnezeu, pe calea arătată fiecăruia de Biserica sa, și din patriotismul cald al tuturor, a izvorît și o atitudine nouă, de respect reciproc și de armonioasă conlucrare pe tărîm social, între credincioșii și slujitorii Bisericilor noastre... Sîntem datori să recunoaștem că această minunată armonie între Bisericile noastre nu ar fi fost cu putință, dacă nu s-ar fi statornicit de către Cîrmuirea cea nouă și dreaptă a țării noastre, o deplină libertate religioasă și o desăvîrșită egalitate în fața legilor, pentru toate cultele»¹⁸).

Multe alte înfăptuiri ce s-au înscris în viața Bisericii Ortodoxe Române în acești zece ani, se datoresc tot condițiilor de largă libertate religioasă, care — ca și celelalte drepturi și libertăți cucerite de poporul nostru — își au izvorul în istoricul act al eliberării României de către Armata Sovietică, a cărui aniversare o sărbătorește acum cu atîta bucurie și entuziasm întregul popor muncitor din Republica Populară Română. Fără această libertate deplină, instaurată de regimul democrat popular, Biserica Ortodoxă Română nu ar fi fost niciodată descătusată de amestecul statului în treburile ei interne, n-ar fi putut să se întoarcă cu atîta zel evanghelic la misiunea ei adevărată, n-ar fi dobîndit sporul duhovnicesc și prestigiul pe care îl are astăzi în lumea creștină și n-ar fi putut să desfășoare activitatea pe care o desfășoară alături de marea Biserică Or-

17. «Glasul Bisericii», art. cit., p. 452.

18. † Justinian, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, op. cit., p. 479.

ortodoxă Rusă, — pe multiple planuri de afirmare bisericească — spre slava întregii Ortodoxii.

Ar fi putut, oare, vreodată Biserica noastră Ortodoxă, fără libertatea de manifestare pe care o are în Republica Populară Română, să se angajeze cu atîta hotărîre și cu atîta zel în marea luptă pentru apărarea păcii, împlinindu-și astfel una din cele mai de seamă porunci lăsate de Mîntuitorul Hristos?

Ar fi putut, oare, Biserica Ortodoxă Română — fără libertatea de conștiință garantată de statul nostru democrat popular și fără denunțarea de către guvernul Republicii Populare Romîne a Concordatului cu Vaticanul — să vadă pe frații foști greco-catolici, rupînd lanțurile robiei spirituale, în care-i ținuse două veacuri și jumătate Roma papală, revenind la sînul Bisericii străbune, și împlinind astfel visul cel mai sfînt al părinților și strămoșilor noștri?

Răspunsul este limpede: **niciuna dintre realizările care încununează azi Sfînta noastră Biserică Ortodoxă, după zece ani de viață sub zodia libertății, nu ar fi fost cu putință fără proclamarea și garantarea de către regimul nostru democrat-popular a celei mai depline și reale libertăți, religioase.**

Este și acesta un temei în plus pentru sporirea însuflețirii cu care clericii și credincioșii noștri participă — alături de întregul popor — la marea sărbătoare a aniversării celor zece ani de la eliberarea patriei noastre, închinîndu-se cu evlavie înaintea amintirii celor ce s-au jertfit pentru cucerirea acestei libertăți.

Adevărata libertate religioasă — de care nu se bucură decît Bisericele și cultele religioase din Uniunea Sovietică și din țările de democrație populară — asigură condiții optime pentru împlinirea misiunii sfinte a Bisericilor. Iar faptele petrecute sub ochii noștri în anii din urmă dovedesc tuturor că, sub regimul libertății depline, «Bisericele care nu se depărtează de rosturile și de duhul învățaturii lor dogmatice înregistrează biruințe la care nici n-ar fi putut gîndi altădată, iar cele ce-și trădează misiunea lor religioasă și se pun în slujba unor cauze străine și nedrepte cunosc înfrîngeri dureroase și uneori nimicitoare»¹⁹).

Biserica Ortodoxă Română binecuvîntează, în această zi de mare sărbătoare, toate biruințele de pînă acum ale poporului român și își îndeamnă clericii și credincioșii să-l sprijine și de acum înainte în strădaniile lui pentru făurirea bunăstării obștești, și pentru zidirea unei vieți mai bune și a unui viitor fericit, deoarece — așa cum a arătat Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian — «fiecare cucerire a poporului nostru pe această cale va însemna o întărire și o garanție în plus pentru respectarea libertății pe care regimul democrat-popular ne-a asigurat-o, libertate fără de care misiunea noastră nu poate fi împlinită»²⁰).

Pr. I. GAGIU

19. «*Roadele adevăratei libertăți religioase*», editorial în revista «Ortodoxia» Nr. 1, 1953, p. 25.

20. † Justinian, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Romîne, *Apostolat Social*, p. 199.

VIATA BISERICII ORTODOXE ROMINE IN CEI ZECE ANI DE LA ELIBERAREA PATRIEI NOASTRE *)

Ziua de 23 August 1944 s-a înscris în istoria patriei noastre drept cea mai luminoasă zi din viața poporului nostru.

Din Ziua Eliberării noastre naționale — rod al jertfelor eroice ale Armatei Sovietice și ale forțelor patriotice — au purces toate mărețele cuceriri democratice, pe care, prin lupte și prin muncă plină de de avânt, le-a dobândit poporul nostru de atunci și pînă astăzi. Pentru aceea, ziua de 23 August este și va fi pururea cea mai mare sărbătoare națională a poporului român.

Dar această mare și luminoasă zi de sărbătoare este și pentru Biserica Ortodoxă Română — pentru Ierarhii, clericii și credincioșii ei — o zi de însemnătate istorică: realitățile vieții celei noi și prefacerile ivite în viața statului și a poporului nostru, toate înfăptuirile ce au izvorît din actul istoric de la 23 August 1944, au determinat schimbări însemnate și în viața și activitatea Sfintei noastre Biserici. Departe de a aduce preo atingere doctrinei și rînduelilor de veacuri statornicite în Biserica Ortodoxă, aceste schimbări s-au manifestat în sensul înlăturării din viața noastră bisericească a tuturor stăvilor, pe care trecutele regimuri le așezaseră, din dorința de a face din Biserică o unealtă a intereselor lor. Schimbările pe care le-a cunoscut Biserica Ortodoxă Română, în acești zece ani de viață liberă, au marcat o reîntoarcere hotărîtă a întregii vieți bisericești spre calea cea dreaptă a tradiției și învățăturilor sale, pe calea misiunii ei sfinte și mîntuitoare.

Libertatea de conștiință și libertatea religioasă — statornicite de Constituția Republicii Populare Romîne și asigurate în fapt de guvernul nostru democrat-popular — și înlăturarea oricărui amestec din partea statului în viața internă a Bisericii a creat climatul prielnic al unor mari și binecuvîntate realizări pe tărîm duhovnicesc, care au dovedit forța morală pe care o are învățătura creștină nerăstălmăcită, păstrată cu sfințenie de Biserica Ortodoxă.

Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian a arătat în chip lămurit că „sub soarele acestei eliberări de sub tutela și conducerea statului“ —

---

*) Redactat de un colectiv format din: Prof. VICTOR BRATULESCU, AL. CERNA-RĂDULESCU. Pr. I. GAGIU, Prof. IORGU IVAN, THEODOR N. MANOLACHE, Diac. Prof. N. I. NICOLAESCU, Diac. Lector I. PULPEA și D. V. SADEANU.

care n-ar fi fost cu putință fără actul dela 23 August 1944 și fără biruințele dobândite de poporul nostru muncitor în lupta lui pentru cucerirea puterii politice și pentru făurirea unui stat nou, democrat-popular — „Biserica Ortodoxă Română a pornit la desfășurarea nestînjită a misiunii ei apostolice, cu o vigoare pe care nu i-au îngăduit-o nicicînd trecutele regimuri; ea a îndepărtat din activitatea clericilor ei orice preocupări străine de duhul Evangheliei lui Hristos; ea și-a reîntregit turma prin revenirea la Biserica mamă a clerului și credincioșilor greco-catolici, răpiți cu 250 de ani în urmă de Vatican; ea a desprins din învățatura ei de credință, porunca sfîntă a slujirii păcii și — laolaltă cu Biserica Ortodoxă Rusă și cu alte Biserici Ortodoxe din lume — s-a atăturat cu hotărîre marelui front al celor ce luptă pentru pacea omenirii“.

Toate aceste importante înfăptuiri dobândite în acești zece ani de Biserica Ortodoxă Română, pe calea împlinirii misiunii ei sfinte, nu ar fi fost posibile dacă patria noastră nu ar fi fost eliberată, la 23 August 1944, de eroica Armată Sovietică. Acesta este un adevăr, care s-a înscris cu slove nepieritoare în inima tuturor slujitorilor și închinătorilor altarelor dreptei-credințe străbune și care se vedește acum prin însuflețirea unanimă, cu care fiii Bisericii Ortodoxe Române participă, alături de întregul nostru popor muncitor, la marea sărbătoare a celei de a zecea aniversări a eliberării patriei noastre.

De aceea, însemnînd în paginile ce urmează înfăptuirile mai de seamă, care s-au înregistrat în viața Bisericii noastre, în cei zece ani ce s-au scurs de la 23 August 1944 și pînă azi, ne călăuzim după povățuirea Înalt Prea Sfînțitului Patriarh Justinian, care a arătat că „din cunoașterea lămurită a celor ce au fost, multă și plină de roadă învățatură se poate culege, pentru întîmpinarea celor ce vor veni“. Socotim cu atît mai îndreptățită această încercare de a reaminti realizările de pînă acum ale Bisericii Ortodoxe Române — obținute în condițiile create de statul nostru democrat popular — cu cît ele, oricît ar fi de mărețe și de prețioase, nu reprezintă decît începutul unei lungi activități, care va fi încununată în viitor cu înfăptuiri mult mai mărețe.

Biruințele de pînă acum sînt o cheazășie puternică a celor de mîine. Și Biserica Ortodoxă Română — care este fericită să constate că în anii libertății ce a răsărit la 23 August 1944, a realizat o reîntoarcere spre adevăratul apostolat, poruncit de Mîntuitorul și de dumnezeestile Scripturi, regăsindu-și astfel însuflețirea și puterea de a-și împlini chemarea, în duhul Evangheliei, în duhul celor mai bune tradiții ale Ortodoxiei — se îndreaptă spre noi biruințe duhovnicești, călăuzită cu înțelepciune de Sfîntul Sinod, în jurul căruia se strîng, într-o unitate deplină de simțire, de năzuinți și de voință, toți slujitorii și închinătorii altarelor ortodoxe. Insuflețiți de aceeași puternică dragoste față de Biserica lor, dar și față de statul democrat-popular și de patria noastră iubită, clericii și credincioșii ortodocși pășesc cu hotărîre pe drumul slujirii lui Hristos și al poporului din care fac parte.

Și acesta este drumul de veacuri propovăduit de Biserica Ortodoxă tuturor credincioșilor ei.

COMPLETAREA SCAUNELOR EPARHIALE VACANTE

După 23 August 1944, odată cu eliberarea poporului nostru de sub jugul fascisto-imperialist, a început o adevărată eră de libertate și pentru Biserica noastră Ortodoxă, ca și pentru celelalte culte religioase

După această dată, libertățile se cuceresc treptat, fiind înscrise apoi principial în Constituție, în 1948, și dezvoltate în Legea pentru regimul general al Cultelor, care, - după cum sublinia Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian în cuvântarea rostită în ședința festivă a Sfântului Sinod la 25 februarie 1950, când s-au sărbătorit 25 de ani dela înființarea Patriarhiei Române - „a dat Bisericii noastre prilejul de a se organiza, ea singură, potrivit dogmelor, canoanelor și trebuințelor ei“.

Dobândind libertatea de a activa și de a se manifesta potrivit naturii și țelurilor ei, Biserica Ortodoxă Română a străbătut mai întâi o etapă pregătitoare pentru revenirea la făgașul tradițional, trasat de Intemeietorul ei și Mântuitorul nostru, Iisus Hristos, putând astfel „să facă față așteptărilor și nădejdiilor pe care și le pune poporul în contribuția ei la noua așezare socială“.

În această etapă trebuia clarificată între altele, și problema creării unor premise necesare unei noi orînduiri în conducerea și arondarea eparhiilor, revenindu-se la situația tradițională, istorică și ținându-se seamă de cerințele și condițiile vieții noi a poporului dreptcredincios.

La rezolvarea acestei probleme a contribuit, desigur, și desfășurarea naturală a vieții, după orînduirea divină, ca și cerințele vieții noi, în care s-a încadrat poporul nostru după 23 August 1944. La 13 aprilie 1945 a adormit întru Domnul P. S. Dr. Vasile Stan, Episcopul Maramureșului. Sfântul Sinod ceruse încă din anul 1941 guvernului să se reînființeze istorica episcopie a Rîmnicului Noul Suveran; fiind respinsă de guvernul fascist de atunci, cererea a fost repetată în martie 1945, sub regimul libertăților bisericesti, când a și fost rezolvată reînființându-se astfel, printr-un decret lege, la 20 aprilie, episcopia desființată în mod arbitrar în 1939, abrogându-se totodată legea pentru înființarea Mitropoliei Ortodoxe Române a Olteniei, Rîmnicului și Severinului, din 8 noiembrie 1939. Biserica moldo-veană, care avea datoria să contribuie cu toate puterile la tămăduirea rănilor războiului, se găsea într-o situație destul de grea, din cauza boalei eruditului mitropolit Irineu Mihălcescu, motiv îndreptățit ce l-a determinat de altfel să se retragă din scaunul mitropolitan, la 16 August 1947. În 1947 mai intervin însă și alte schimbări în organizarea eparhiilor, schimbări cerute de situațiile noi create în dezvoltarea și consolidarea Bisericii noastre ortodoxe.

Astfel, prin modificarea art. 2 din legea pentru organizarea Bisericii Ortodoxe Române, a fost reînființată Mitropolia Sucevei iar ca o consecință a modificării legii pensionării clerului, au fost puși în retragere, pentru motive de sănătate, episcopii Lucian Triteanu al Romanului și Cosma Petrovici al Dunării de Jos.

În înalta sa înțelegere față de nevoile spirituale ale Olteniei, care rămăsese cu o singură episcopie, Guvernul a satisfăcut cerințele credincioșilor, înființând Arhiepiscopia Ortodoxă Română a Craiovei. Aceeași înțelegere a arătat Guvernul și față de credincioșii din Banat, ridicând scaunul Episcopiei Timișoarei la rangul de Arhiepiscopie, și apoi, după câteva luni, la rangul de Mitropolie Ortodoxă Română a Banatului. În sfârșit, ultima și cea mai principală vacanță în ierarhia superioară a

Bisericii noastre Ortodoxe pînă la intrarea în vigoare a noii legi pentru regimul general al cultelor (august 1948) și a Statutului pentru organizarea și funcționare Bisericii Ortodoxe Române (25 februarie 1949) s-a produs la 27 februarie 1948, prin adormirea întru Domnul a patriarhului Nicodim, „o figură reprezentativă a marilor noștri cărturari, care a săvîrșit opere constructive de mare valoare“ (*I. P. S. Patriarh Justinian*, în cuvîntarea comemorativă rostită în ședința Sfîntului Sinod din 4 martie 1948).

Datorită libertății de organizare și de acțiune pe care i-a asigurat-o regimul de democrație populară, Biserica noastră Ortodoxă a putut să-și completeze în această primă etapă cadrele ierarhice, îmbogățindu-le cu elemente destoinice, devotate Bisericii și Patriei. S-au creat astfel condițiile necesare reorganizării întregii noastre vieți bisericești, ce avea să se realizeze în cea de a doua etapă, sub providențiala păstorire a Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian și cu sprijinul neprecupețit al Statului.

Inceputul completării scaunelor vlădicești vacante a fost modest ca amploare, însă excepțional de promițător și semnificativ. Pentru remedierea „dezorganizării economice și administrative a Eparhiei“ pe care o păstora, eruditul mitropolit Irineu al Moldovei și Sucevei a numit în postul al II-lea de Vicar Arhieru pe P. C. Preot Ioan Marina, pe care l-a cunoscut ca om „cu o cultură superioară, plin de energie, un excelent gospodar, om de inițiativă și un spirit organizator“. Ministerul Cultelor a confirmat această numire pe data de 1 aprilie 1945, deschizînd astfel drumul celui ce avea să se ridice prin muncă și merite prisositoare pînă la cea mai înaltă treaptă ierarhică a Bisericii Ortodoxe Române.

În ziua de prăznuire a marelui mucenic Dimitrie, la 26 octombrie 1947, s-a făcut tradiționala înscăunare a I. P. S. Vasile Lăzărescu în fruntea nou înființatei Mitropolii a Banatului. În cuvîntările rostite cu acest prilej s-a scos în evidență însemnătatea istorică și religioasă a înființării acestei Mitropolii, precum și sprijinul acordat de Stat pentru normala desfășurare a vieții bisericești.

La 18 noiembrie 1947 s-a ținut Congresul Național Bisericesc, a cărui deosebită însemnătate a fost reliefată de ministrul Cultelor de atunci, care a spus, printre altele: „Congresul Național Bisericesc este un eveniment de mare importanță pentru țară. El este menit să ratifice o activitate trecută și să deschidă una viitoare; el aduce primenirea unora dintre cadrele administrative ale Bisericii cu forțe noi, proaspete; el are mai ales darul de a strînge la un loc pe reprezentanții întregii Biserici, într-o comuniune sufletească, în care poate să se plămădească chiar de viață nouă, pot să se croiască drumuri noi pentru viața Bisericii“

Intr-adevăr, acest Congres, întrunit în vederea completării unora dintre scaunele episcopale și mitropolitane devenite vacante, și-a înțeles rostul, a intuit just calea pe care trebuia călăuzită Biserica noastră Ortodoxă, fapt constatat cu o deosebită satisfacție în Colegiile electorale, cînd membrii lor au fost chemați să promoveze în ierarhia conducătoare a Bisericii elemente noi și de valoare, adînc pătrunse de misiunea lor sacerdotală, ca și de datoria de a sta neîncetat alături de popor.

Pentru scaunul mitropolitan al Moldovei, Colegiul electoral a ales la 19 Noiembrie 1947 pe Prea Sfințitul Arhieru Justinian Marina, care, după cum sublinia însuși reprezentantul Guvernului, ministrul Cultelor, „în timpul scurt de doi ani a pus rînduială în treburile Eparhiei și a organizat asistența socială, iar prin puterea sa de muncă și prin pregătirea

temeinică de care a dat dovadă s-a impus ca singura persoană vrednică să ocupe scaunul vacant, în aceste vremuri de prefaceri politice și sociale". Investitura I. P. S. Mitropolit Justinian a avut loc la 22 decembrie, iar instalarea în tronul arhipăstoresc de la Iași s-a făcut la 28 decembrie, când ministrul Cultelor a avut din nou prilejul să arate că Biserica Ortodoxă Română a dobândit „o forță de muncă verificată, cu vederi noi, care sînt ancorate în spiritul democrației autentice ce guvernează astăzi țara noastră”.

La 20 Noembrie 1947, Marele Colegiu Flectoral a ales ca Arhiepiscop al Craiovei pe Prea Cuviosul Arhimandrit Firmilian Marin, vlăstar iscusit ridicat din mijlocul monahismului nostru, care și-a dobândit merite deosebite din truda cărturărească și din zăbava stăruitoare asupra comorilor de gîndire creștinească pe care s-a trudit să le descopere, pentru folosul poporului dreptcredincios. Mulțumind pentru dragostea și încrederea ce i s-au arătat din partea Bisericii și a Guvernului țării, I. P. S. Arhiepiscop a făgăduit că va fi la înălțimea nădejdiilor puse în Inalt Prea Sfinția Sa. Îndeplinindu-și cu prisosință acest legămint, I. P. S. Arhiepiscop Firmilian s-a dovedit a fi cel mai indicat arhipăstor al poporului dreptcredincios din ținuturile Olteniei.

În fruntea Episcopiei voevodale a Maramureșului a fost ales la 21 noembrie 1947 P. C. Protopop Sebastian Rusan. Precizîndu-și misiunea ce i s-a încredințat, în cuvîntarea rostită cu prilejul alegerii ca Episcop, P. S. Rusan arăta, între altele, că își va „interzice orice servilism, cu prețul oricărei jertfe față de acele idealuri, prin care nu sînt promovate interesele vitale ale poporului”. Calea de început pe care a pornit cu aceste convingeri avea să-l ducă nu peste mult timp spre alte rosturi și mai mari în viața nouă a Bisericii și a poporului român.

Evenimentul cel mai de seamă pentru Ortodoxia română l-a constituit însă alegerea noului Patriarh, la 24 mai 1948, în persoana I. P. S. Justinian, Mitropolitul Moldovei.

Înainte de a se proceda la alegere a luat cuvîntul ministrul Cultelor, stăruind asupra rolului „dintre cele mai importante” pe care îl are Biserica în viața Republicii noastre Populare, mai ales în lupta pentru pace, arătînd totodată că „Patriarhul cel nou trebuie să fie și al Bisericii, dar trebuie să fie și al poporului, cu aspirațiile lui de azi. El trebuie să păstorească în cinste turma ce i se încredințează, dar prin Biserică trebuie să ajute poporul, să ajute la dezvoltarea democrației populare și a libertăților populare, să fie un sprijin patriei noastre scumpe pentru asigurarea independenței și suveranității Republicii Populare Romîne; să fie un iubitor și luptător pentru pace și pentru consolidarea democrației în lume”.

Toate aceste cerințe le îndeplinea cu prisosință I. P. S. Justinian, Mitropolitul Moldovei și de aceea problema designării noului Patriarh a fost destul de ușor de rezolvat.

Ziua de 24 mai 1948, cînd după voința lui Dumnezeu și după dorința poporului dreptcredincios Inalt Prea Sfințitul Justinian a fost ales Patriarh al Romîniei, este — după cum arăta însuși I. P. S. Patriarh în cuvîntarea rostită cu prilejul primirii cîrjii patriarhale — „cea mai mare și mai istorică zi din viața Bisericii noastre”. Prin alegerea I. P. S. Justinian ca Patriarh s-a deschis o eră nouă în viața noastră bisericească, s-a început un nou capitol în istoria Bisericii noastre Ortodoxe, datorită înțelegerii și sprijinului dat de regimul de democrație populară, instaurat după 23 August 1944.

În fața Marelui Colegiu Electoral, I. P. S. Patriarh Justinian își schițează principial planul de activitate, spunând: „Cel dintâi și cel mai de seamă lucru pe care îl voi avea de făcut, în hotarul tradițiilor bisericești, este păstrarea credinței, care în decursul istoriei s-a arătat a fi piatră de temelie tare..., dar în deosebi mă voi strădui ca Sfânta noastră Biserică Ortodoxă Română să facă față așteptărilor și nădejdelor ce și le pune poporul drept-credincios în contribuția ei la noua așezare socială. Niciodată în viața ei, în curs de aproape două milenii, Biserica lui Hristos nu a avut un prilej mai potrivit pentru a-și pune în practică învățăturile Evangheliei, ca cel de azi, datorită regimului popular instaurat în țara noastră... Slujitorilor Bisericii le revine toată datoria de a îndepărta din sufletele oamenilor toată zgura lăsată de păcatele trecutului, și de a-și da și viața pentru apărarea păcii și libertății omeniirii, după pilda dată nouă de Iisus. Numai în felul acesta slujind omeniirea, ajutând noroadele în lupta pentru pace și libertate, Biserica va putea să contribuie la zidirea unei lumi mai bune, care să fie demnă de Creatorul ei“.

Cu acest crez și cu aceste convingeri a pornit în mod hotărât I. P. S. Patriarh Justinian la lucru în via Domnului, realizând în decursul celor șase ani renașterea vieții religioase, pe care o cunoaștem și de care ne bucurăm astăzi cu toții. Fără 23 August 1944, lucrul acesta n-ar fi fost însă posibil.

Necesitatea de a se crea unele centre mai puternice și cu o autoritate mai corespunzătoare, revenirea greco-catolicilor la sânul Bisericii mame, ca și noua împărțire administrativă a țării au determinat o nouă organizare canonică-administrativă a Bisericii Ortodoxe Române, statornicită printr-un decret-lege la începutul anului 1949 și apoi introdusă în Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române.

Prin noua arondare s-au produs unele schimbări și vacanțe în scaunele eparhiale, prin completarea cărora s-a întărit și mai mult prestigiul și autoritatea ierarhiei conducătoare a Bisericii noastre, în această etapă de învișorare a vieții Bisericești.

Arhiepiscopia Craiovei a fost ridicată la rangul de Mitropolie, iar I. P. S. Arhiepiscop Firmilian al Craiovei a devenit Mitropolit al Olteniei, fiind instalat în noua sa demnitate de I. P. S. Patriarh Justinian, la 25 martie 1949.

La 27 martie 1949 a avut loc la Râmnicul Vîlcii înscăunarea P. S. Iosif Gafton, care a devenit Episcop al reîntregitei Episcopii a Râmnicului și Argeșului. În cuvîntarea rostită la această solemnitate, după ce a arătat motivele temeinice care au determinat reîntregirea Episcopiei Râmnicului și Argeșului, I. P. S. Patriarh a scos în evidență însușirile ce-l caracterizează pe P. S. Episcop Iosif, spunând: „Te-ai arătat bun cîrmuitor, împăciuitor, un adevărat om; de aceea, te-am îmbrățișat cu toată căldura și am căutat ca personal să particip la înscăunarea și ridicarea Prea Sfinției Tale la loc de cinste“. În răspunsul său, P. S. Episcop Iosif a mărturisit, printre altele, că reînființarea Episcopiei Râmnicului și Argeșului „a fost cu putință numai datorită Guvernului,... care după ce a înscris în Constituția Republicii noastre Populare principiul de libertate a conștiinței și de libertate religioasă, a apărut, a sprijinit și a întărit aceste principii, prin diversele legiuiri și măsuri lămuritoare ce a luat, pentru bunul mers al instituțiilor cerute și iubite de popor.

Eparhia Romanului s-a întregit cu Eparhia Hușilor, al cărui titular (Episcopul Grigore Leu) a fost pus în retragere din oficiu pentru aranjarea drepturilor la pensie. În scaunul vacant al Eparhiei Romanului și Hușilor,

Colegiul Electoral al Bisericii Ortodoxe Române a ales la 8 iunie 1949 pe fostul preot greco-catolic, revenit la Ortodoxie, Teofil Herineanu. Cu prilejul înscăunării, la 28 august 1949, I. P. S. Patriarh Justinian a arătat semnificația acestei alegeri, spunând: „Sfântul Sinod a întins „brațele părintești“ clerului unit și pentru aceasta a chemat din sânul acestui cler pe noul Episcop al Romanului, spre a desăvârși unificarea Bisericii române și a nu ne mai spune „noi“ și „voi“, ci numai „noi ortodocșii“.

Pentru completarea scaunelor eparhiale de la Iași și Galați, Adunarea Națională Bisericească din 26 februarie 1950 a găsit soluția cea mai fericită, care corespundea atât tradiției istorice, cât și intereselor superioare ale Bisericii Ortodoxe Române: Arhiepiscopia Sucevei s-a contopit cu Arhiepiscopia Iașilor, I. P. S. Sebastian Rusan, Arhiepiscopul Sucevei devenind Arhiepiscop al Iașilor și Mitropolit al Moldovei și Sucevei, iar Episcopia Constanței s-a contopit cu Episcopia Galaților, sub denumirea de Episcopia Dunării de Jos, P. S. Episcop Chesarie Păunescu al Constanței devenind Episcop al Dunării de Jos.

Hotărîrea Adunării Naționale Bisericești fiind aprobată de Guvern, Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian a proclamat aleși pe I. P. S. Sebastian Rusan, în scaunul de Mitropolit al Moldovei și Sucevei și pe P. S. Chesarie Păunescu, în scaunul de Episcop al Dunării de Jos.

În cuvîntarea rostită după ce a fost proclamat Mitropolit al Moldovei și Sucevei, I. P. S. Sebastian a arătat că prin hotărîrea Adunării Naționale Bisericești „s-a revenit la situația tradițională, cînd Mitropolia Moldovei și Sucevei alcătuiau un singur tot... Ziua de astăzi - a spus Înalt Prea Sfinția Sa - este o zi scumpă și sfîntă pentru Mitropolia Moldovei, cînd s-au putut realiza, în regimul nostru de democrație populară, năzuințele credincioșilor moldoveni, să fie uniți sub cîrja aceluiași Arhipăstor, Mitropolit al Moldovei și Sucevei, de care au fost despărțiți de vremurile vitrege din trecut, care apăsaseră atât de greu asupra clerului și credincioșilor moldoveni“.

Datorită însușirilor I. P. S. Sale, meritelor și încrederii pe care le-a dobîndit ca Episcop al Maramureșului și pentru puțină vreme ca Arhiepiscop al Sucevei, precum și devotamentului arătat noii orînduiri sociale a patriei noastre, I. P. S. Sebastian Rusan s-a învrednicit să urce, la 25 martie 1951, pe scaunul mitropolitan al Moldovei și Sucevei, ilustrat în decursul veacurilor de mărețele figuri de ierarhi, care au păstorit Moldova lui Ștefan cel Mare.

La rîndul său, P. S. Episcop Chesarie Păunescu, noul Episcop al Dunării de Jos, a arătat că „prin hotărîrea luată de a se contopi Eparhiile Constanței și Galaților, s-a săvîrșit un act care va rămîne încrustat pe răbojul istoriei, ca actul de reîntregire a Eparhiei de altădată a Dunării de Jos în întinderea ei cea veche“. Județele Tulcea și Constanța au fost sub autoritatea Dunării de Jos pînă după primul război mondial, cînd interese străine de rosturile Bisericii au determinat guvernele de atunci să le atribuie Episcopiei nou create a Constanței. „Astăzi, cînd poporul însuși se află la conducerea Statului, cînd Biserica Ortodoxă Romînă și-a putut da o organizare nouă în spiritul de libertăți democratice și de libertate religioasă garantată de legile țării, s-a putut repara artificiala separare a celor două județe de la trupul Eparhei și au fost redată iarăși Episcopiei Dunării de Jos“.

Solemnitatea tradițională a înscăunării P. S. Episcop Chesarie Păunescu a avut loc la Galați, în ziua de 26 martie 1950.

Episcopia românilor ortodocși din America rămăsese din anul 1939 fără cîrmuitor, în urma întoarcerii P. S. Policarp Morușca în țară. „Congresul Bisericesc” ținut la 17 mai 1950 la Detroit a recomandat Sfîntului nostru Sinod pe P. C. Prot. Andrei Moldovanu, din Akron-Ohio, spre a fi hirotonit și investit ca Episcop în scaunul vacant al Episcopiei Romîne Ortodoxe autonome din America. În sesiunea din 3-5 octombrie 1950, Sfîntul Sinod a aprobat ridicarea P. S. Prot. Andrei Moldovanu la treapta de Arhiepiscop și investirea sa ca Episcop al românilor ortodocși de peste ocean.

Noul Episcop a sosit în țară la 2 noiembrie 1950, a fost tuns în monahism la 5 noiembrie, în sfînta Mînăstire Neamțu, și hirotonit arhiepiscop în Catedrala Mitropolitană din Sibiu la 12 noiembrie. Investitura s-a făcut în București, în ziua de 19 noiembrie 1950, cînd P. S. Episcop Andrei a făcut un legămînt plin de sinceritate, făgăduind că va fi „ambasadorul credincios al Sfîntului Sinod, acolo în marea depărtare peste mări și țări”, va păstra „legea noastră ca pe un tezaur scump pentru care atîția mucenici și-au dat viața”, își va da „cea mai mare silință a ridica vaza Bisericii noastre înaintea popoarelor străine” și va întări „și pe ai noștri în legea în care s-au născut”. Înalt Prea Sfîntul Patriarh Justinian I-a îndemnat, printre altele, să arate fraților noștri din America cum „poporul nostru se străduiește aici să-și ducă viața sa în muncă pașnică, reconstruind cu răbdare și hotărîre tot ce războiul trecut a dărîmat și ruinat” și „cum își păstrează neștirbită credința sa, înălțînd lui Dumnezeu aceleași rugăciuni pe care le-au înălțat străbunii și bunicii noștri”.

Prin alegerea P. S. Episcop Andrei, viața religioasă a românilor din America și-a reluat cursul normal, sub îndrumarea Sfîntului Sinod al Bisericii mame.

Tot în sesiunea din 3-5 octombrie 1950, Sfîntul Sinod a pus în retragere din oficiu pentru motive de interes superior bisericesc și din cauză de boală, pe P. S. Nicolae Popovici, Episcopul Oradiei. Completarea acestei vacanțe s-a făcut la 11 noiembrie 1951, cînd Colegiul Electoral al Bisericii Ortodoxe Romîne a ales ca Episcop al Oradiei pe P. S. Arhimandrit Valerian Zaharia. Primind cîrja episcopală din mîna I. P. S. Patriarh Justinian, la 14 noiembrie, noul Episcop al Oradiei a rostit, printre altele: „Făgăduiesc să nu uit niciodată că îndatoririle mele de păstor și îndrumător de suflete se împletesc la fiecare pas cu îndatoririle mele de cetățean al scumpei noastre Patrii, Republica Populară Romînă... Credincios slujitor al Bisericii mele și devotat idealurilor pentru care luptă poporul nostru, înțeleg să fiu primitor zelos al cuvîntului Scripturii, care zice: „Nu mai sîntem ai îndoielii spre pierere, ci sîntem ai credinței celei noi, spre dobîndirea sufletului și spre zidirea lumii” (Evrei, X, 39). Inscăunarea P. S. Valerian în Episcopia Oradiei a avut loc în ziua de 25 noiembrie 1951.

Cu alegerea P. S. Episcop Valerian al Oradiei s-a încheiat o nouă etapă organizatorică în evoluția și consolidarea Bisericii noastre Ortodoxe sub regimul deplinei libertăți, instaurat la 23 August 1944. Prin reorganizarea și reîntregirea eparhiilor și prin orînduirea celor mai indicați ierarhi la conducerea lor s-a unificat în voință și simțiri autoritatea supremă a Bisericii Ortodoxe Romîne, Sfîntul Sinod, „s-a restabilit - după cum s-a exprimat I. P. S. Patriarh Justinian - piatra unghiulară pe care se reazemă tot edificiul Bisericii Ortodoxe Romîne”.

REINTREGIREA BISERICII ORTODOXE ROMINE DIN TRANSILVANIA

Una dintre primele biruințe dobândite de Biserica Ortodoxă Română — sub semnul libertății religioase, acordate de regimul nostru democrat-popular și sub cărmuirea Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian — este fără îndoială istorica reîntregire a Ortodoxiei românești, prin revenirea la vatra dreptei credințe străbune a fraților de peste munți, a fraților greco-catolici, pe care silnicia stăpînilor din trecut îi răpise, cu 250 ani în urmă, de sub bolta ocrotitoare a Bisericii Ortodoxe.

În chiar ziua înscăunării sale, Întîistătătorul Bisericii noastre adresa — la 6 iunie 1948 — o chemare caldă și părintească, din fața sfîntului altar, către clerul și credincioșii pe care Roma papală îi ținuase sub lanțurile unei grele robii spirituale, timp de două veacuri și jumătate. Mărturisindu-și adîncă sa durere de părinte sufletească al drept credincioșilor romîni, pentru acea samavolnică sfărîmare a unității de credință a romînilor ardeleni, săvîrșită la 1700, din ordinul și pentru interesele scaunului împărațesc de la Viena — Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian spunea:

„Nu vă mai lăsați amăgiți. Fiți vrednici, ca și înaintașii voștri, care au păstrat, cu prețul vieții lor, tezaurul comun... „toată legea și credința ortodoxă din liturghiile și slujbele Bisericii Ortodoxe“, și care au murit cu nădejdea eliberării din jugul umilitor al tiraniei, cînd acest tezaur va înlesni revenirea voastră într-o singură Biserică, într-o singură credință!...

„Ce ne mai desparte? Nimic altceva, decît credincioșia pe care încă o mai acordați cu supunere Romei! Intoarceți-vă această credincioșie către Biserica... străbunilor voștri și ai noștri. Lăsați să biruiască în voi, nu amăgirile Romei, ci dragostea voastră de popor și de țară.

„Cele mai largi perspective ni se deschid pentru activitatea noastră în viitor, cînd nu vom mai munci izolați, părăsiți și prigoniiți ca în trecut, ci vom fi închegați într-o Biserică puternică națională, care să cuprindă în sînul său tot clerul și toți credincioșii romîni din scumpa noastră Patrie“.

La chemarea caldă a Înalt Prea Sfințitului Patriarh, în sufletele fraților greco-catolici s-au răscolit năzuințe vechi și neîmplinite; tot dorul întoarcerii acasă, lîngă vatra credinței strămoșești, care pîrjolise inimile părinților și străbunilor vreme de două veacuri și jumătate, se aprindea acum din nou. Dar lanțurile Romei papale — întărite peste grumajii unei părți din romîni ardeleni, de către cărmuitorii din trecut, prin încheierea Concordatului de tristă aducere aminte, erau încă tari. Regimul de democrație din țara noastră a îndepărtat fără întîrziere josnicul și înrobitorul Concordat, zdrobind jugul Romei papale care apăsa pe frații noștri.

Denunțarea rușinosului Concordat a dat viață prevederilor Constituției Republicii Populare Romîne, care asigură și garantează cea mai largă libertate religioasă pentru toți cetățenii țării noastre.

Odată rupte cătușele acestei robii spirituale frații noștri greco-catolici au putut urma chemarea Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian și îndemnul inimii lor de a se reîntoarce la sînul Bisericii Ortodoxe Romîne, de unde fuseseră smulși părinții lor cu 250 ani în urmă. Și astfel, la 1 octombrie 1948 s-au adunat la Cluj trimișii a peste 400 preoți și protopopi greco-catolici care au declarat răspicat că ei vor să împlinească năzuințele de veacuri ale strămoșilor lor și voința unanimă a păstoriiților lor, întorcându-se la sînul Bisericii Ortodoxe Romîne. Solii preoțimei greco-catolice

se înfățișau la 3 octombrie înaintea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, cu rugămintea să fie primiți din nou în sinul dreptei credințe.

Sfântul Sinod a răspuns atunci cu părintească dragoste delegaților fraților noștri greco-catolici din Ardeal și a hotărât să primească în rîndurile slujitorilor și închinătorilor altarelor ortodoxe, pe toți cei care vor mărturisii că rup legăturile silnice și nefirești cu Roma papală.

În ziua de 21 octombrie 1948, a avut loc la Alba-Iulia o măreață adunare populară, la care au luat parte peste 20.000 de clerici și credincioși greco-catolici din întreaga Transilvanie. În cadrul acestei mari adunări, s-a săvîrșit reîntregirea Bisericii Ortodoxe Române, prin reîntoarcerea la vatra credinței străbune a urmașilor celor ce fuseseră smulși cu silnicie de lângă altarul dreptei credințe și duși sub robia spirituală a papalității,

De neuitat va rămîne clipa în care, lângă zidurile fostelor temnițe împărătești din cetatea Bălgradului, în preajma locului sfințit prin jertfele atîtor martiri ai luptei poporului nostru pentru libertate și dreptate, mii și mii de glasuri, cutremurate de măreția clipei pe care o trăiau atunci, au rostit legămîntul de credință către Biserica Ortodoxă Română:

„În fața lui Dumnezeu-Atotțiitorul, a întregului popor și a conștiinței noastre, noi, foștii păstori și fii duhovnicești ai Bisericii Române ne legăm și ne juruim azi 21 octombrie 1948, aci în cetatea Bălgradului Ortodoxiei noastre străbune, să rupem odată pentru totdeauna legăturile noastre cu Roma papală, impuse prin silnicie la 1700.

„Ne legăm și ne juruim, la capătul unui adînc proces de conștiință - ascultînd glasul sfătuitoar al strămoșilor noștri și chemarea părintească a Întîistătătorului Bisericii dreptmăritoare - să ne întoarcem la Altarul Ortodoxiei străbune, să ne iubim unii pe alții, ca într-un gînd să mărturisim pe Tatăl, pe Fiul și pe Sfîntul Duh, Treimea cea de o ființă și nedespărțită.

„Ne legăm și ne juruim să dăm ascultare întru toate Sfîntului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române și tuturor învățăturilor de credință și canoanelor Bisericii Răsăritene.

„Nu vom pregeta să slujim, cu vreme și fără vreme, după cuvîntul Evangheliei, poporul român, și Republica Populară Română.

„Cu toată rîvna și statornicia vom lupta pentru înfăptuirea năzuințelor generoase ale poporului nostru și în deosebi - fiind noi următori ai învățaturii Sfintei Scripturi - pentru pacea a toată lumea și pentru înfrățirea tuturor noroadelor pămîntului“.

Ca o împlinire a tuturor luptelor purtate de înaintași pentru zdrobirea lanțurilor uniației, a răsunit atunci, la Alba-Iulia, cuvîntul aceluia țaran vrednic din Măjina: care rostea vrerea tuturor credincioșilor greco-catolici din satele Ardealului: „Declar aici răspicat că din clipa de față rupem orice legătură, care ne ținea pînă acum legați de Biserica Romei. Că ne întoarcem la Biserica Ortodoxă, din care am făcut parte mai înainte cu 250 de ani, cu toții, fără deosebire. Că de acum înainte voim să trăim și să împărtășim, laolaltă cu frații noștri ortodocși, toate speranțele în mîntuirea noastră sufletească, prin Biserica Ortodoxă Română, și că vom lupta înfrății, pentru înflorirea scumpei noastre Republici Populare, pentru pace și progres“... În glasul plugarului din Măjina răsuna bucuria a peste un milion de frați, care - bucurîndu-se de largile libertăți asigurate de legile Statului nostru democrat-popular - izbuteau în ziua de 21 octombrie 1948, să scuture lanțurile robiei spirituale, sfărîmînd cătușele Romei!...

Iar Întâistătătorul Bisericii noastre, Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, a înfățișat atunci, în Catedrala Reîntregirii bisericești din Alba-Iulia, însuflețirea cu care ierarhii, clerul și credincioșii ortodocși întâmpinau pe frații reveniți la vatra credinței strămoșești. „Cu mare bucurie duhovnicească și cu aleasă dragoste părintească — a spus Inalt Prea Sfinția Sa — primim la sînul cald al Bisericii Ortodoxe Romîne pe toți frații siliți de vitregia vremurilor trecute să se răslețească de Ortodoxie. Și socotind noi rupte și fără putere vechile declarații de uniație, împreună cu iscăliturile și pecețile lor, încredințăm pe acești fii și frați iubiți că vor afla de acum înainte părintească ocrotire din partea noastră a tuturor!”

Prin reîntregirea Bisericii Ortodoxe Romîne din Transilvania și prin refacerea unității noastre religioase, clerul și credincioșii foști greco-catolici au dovedit o înțelepciune, o putere sufletească și un patriotism, cu care au zdrobit în puține zile opera nefastă de 250 de ani a papalității. Ceea ce papalitatea a urzit de secole, încă înainte de 1700, ceea ce a obținut atunci prin înșelăciune și silă, ceea ce a reușit să mențină apoi 250 de ani, cu concursul politic al unor regimuri asupritoare, s-a prăbușit în fericitele zile de 1, 3 și 21 octombrie 1948, prin voința liberă a preoșimii unite și a credincioșilor. Puterea lor sufletească s-a dovedit mai tare decît toate armele și cursele Vaticanului, dreptatea a biruit și a spulberat opera amăgirii și a violenței. Un capitol trist din istoria Bisericii și poporului nostru s-a încheiat, spre cinstea și spre binele Bisericii și poporului. Scopurile politice antinaționale și antipatriotice urmărite de Vatican au fost demascate, dejucate și zădărnicate. O mare primejdie națională a fost înlăturată. Dezbinarea confesională, care trebuia să satisfacă interese străine, prin slăbirea noastră, a luat sfîrșit. Incercarea Vaticanului de a împinge preoșimea fostă greco-catolică pe calea trădării de patrie și de popor, spre a o transforma în unealta josnică a imperialismului și a reacțiunii, s-a lovit de patriotismul cald al clerului și al credincioșilor.

Revenirea romînilor uniți la matca Ortodoxiei a consolidat unitatea noastră religioasă, și a deschis perspective largi pentru legături prietenești cu celelalte confesiuni conlocuitoare. Motivul vrajbei a încetat, toți cetățenii patriei noastre se bucură liberi de drepturile lor și își practică nestîngheriți credința lor, spre deosebire de vremea în care păturile conducătoare și Vaticanul urmăreau învrăjbirea naționalităților și cultivau șovismul, care a avut rezultate dureroase pentru toate naționalitățile din Transilvania. Astăzi, și romîni foști uniți — ca și cetățenii de alte naționalități și credințe religioase — sînt liberi să mărturisească și să practice credința lor străbună, trăind în legături strînse de prietenie și de conlucrări rodnică.

Revenirea fraților uniți la Biserica mamă, ale cărei năzuințe și fapte s-au împletit strîns cu ale poporului, a întregit și a întărit sufletește poporul nostru, a sporit forțele păcii din țara noastră, a deschis calea colaborării între culte pe tărîmul apărării păcii și a unit puterile și strădaniile clerului și credincioșilor în munca de înflorire a patriei.

Nu trebuie uitat niciodată, însă, că această mult așteptată restaurare n-a fost posibilă decît în zilele noastre, cînd au fost alungate dela conducerea țării acele grupuri și elemente care se lăsau orbite sau cumpărate de Vatican și cînd poporul însuși, luîndu-și soarta în propriile-i mâini, a statornicit cea mai deplină libertate religioasă, rupînd pentru totdeauna lanțurile înrobitoare ale Concordatului cu Vaticanul.

Astăzi, după aproape șase ani de la istoricul act înlăptuit la Alba-Iulia, unirea silnică a unei părți din rominii ardeleni cu Roma papală nu a rămas decît o amintire tristă și dureroasă, așa cum ne-a lăsat multe altele trecutul greu de împilări și robie.

Deaceea, în ziua luminoasei sărbătoriri a zece ani de la eliberarea Romîniei — care este și rămîne piatra de început a noului nostru stat democrat popular și izvorul tuturor cuceririlor democratice ale poporului nostru — clericii și credincioșii reveniți își mărturisesc mulțumirea și recunoștința, pentru toți cei ce au contribuit la împlinirea acestui vis secular, și hotărîrea de a pas ra cu credință legămîntul care a pecetluit acum cinci ani revenirea lor la Biserica Ortodoxă Romîna. Totodată, împărtășindu-se din bucuria obștească a lui 23 August, ei reafirmă deplina lor încredințare că sub îndrumarea Sfîntului Sinod al Bisericii noastre Ortodoxe vor dobîndi mîntuirea sufletelor și vor pu'ea să-și manifeste prin fapte dragostea lor față de poporul în mijlocul căruia viețuiesc și își împlinesc îndatoririle lor sfinte de slujitori sau închinători ai altarelor adevăratei credințe, vestind Evanghelia păcii și a dragostei și unindu-și puterile cu cei ce luptă spre a zidi în lume pacea și buna înțelegere între oameni și popoare.

REORGANIZAREA BISERICII

După îmbunătățirile treptate, pe care regimul de democrație populară al țării noastre le-a realizat după 23 August 1944, se poate spune că numai cu începutul anului 1948, de cînd puterea publică a trecut efectiv în mîna clasei muncitoare, se aplică în toată întinderea lor principiile care caracterizează regimul de democrație populară. Aceste principii au fost înscrise în Constituția Republicii Populare Romîne din 13 aprilie 1948. În privința domeniului religios, concepția regimului de democrație populară este exprimată prin art. 27 al acestei Constituții, prin care se recunoaște și se garantează libertatea conștiinței și libertatea religioasă, cu adaosul: «Culte religioase sînt libere să se organizeze și pot funcționa liber, dacă ritualul și practica lor nu sînt contrare Constituției, securității publice și bunelor moravuri». Constituția prevăzînd numai principiul, prin același articol se preciza că: «modul de organizare și funcționare a cultelor religioase va fi reglementat prin lege».

Legea prin care s-a reglementat organizarea și funcționarea cultelor religioase este, «Legea pentru regimul general al cultelor religioase din Republica Populară Romîna», din august 1948. Prin această lege s-a dezvoltat și s-a precizat principiul libertății de conștiință și libertății religioase, garantat de Constituție prin art. 27. Din primele dispoziții, care sînt trecute ca dezvoltare a principiului libertății religioase, se desprinde principiul egalității tuturor cetățenilor, în fața legii, «oricine putînd să aparțină oricărei religii sau să îmbrățișeze orice credință religioasă», și principiul egalității tuturor cultelor, afirmat prin autonomia cultelor, în virtutea căreia fiecare cult, fără deosebire, este liber să se organizeze după norme proprii, conform învățăturilor, canoanelor, tradițiilor și practicilor respective. Garantînd cultelor completă independență, în raporturile dîntre ele, indiferent de numărul credincioșilor și vechimea lor, — fiecare cult avînd dreptul să se organizeze și să se afirme potrivit specifi-

cului doctrinei și practicii respective — statul de democrație populară a înțeles că independența și autonomia cultelor este deplină numai dacă se exclude și pe el dela orice drept de imixtiune în organizarea și funcționarea cultelor. Singurul drept pe care și l-a rezervat statul, în raportul dintre el și culte, a fost acela de a aprecia în ce măsură practicile și ritualul cultelor, prin care ele se manifestă în afară, sînt sau nu contrare Constituției, securității publice și bunelor moravuri. Statul nu intervine să stabilească sau să modifice normele de credință și de cult, care rămîn o atribuțiune exclusivă a cultelor, ci numai apreciază în ce măsură exteriorizarea acestora poate influența sau primejdui ordinea de drept a societății, a cărei garantare îi revine lui, ca o datorie exclusivă.

Cît de mult ține regimul de democrație populară la garantarea acestor principii, s-a vădit și cu ocazia largei dezbateri publice, la care a fost supus Proiectul de Constituție a Republicii Populare Romîne, elaborat de Comisia Constituțională, aleasă de Marea Adunare Națională în sesiunea din luna martie 1952 și dat publicității la 18 iulie 1952. Intre propunerile și amendamentele făcute de cetățeni la textul proiectului, au fost unele în legătură cu art. 84, prin care se garantează tuturor cetățenilor Republicii Populare Romîne libertatea de conștiință și libertatea exercitării cultului; respectiv, iar cultelor religioase libertatea să se organizeze și să funcționeze liber. Prin aceste amendamente, numeroși cetățeni și-au exprimat temerea că garantarea libertății de conștiință tuturor cetățenilor Republicii Populare Romîne va permite elementelor reacționare ale clerului, aparținînd diferitelor confesiuni sau culte religioase, să desfășoare o activitate potrivnică statului și intereselor oamneilor muncii, și că pentru a preveni o asemenea situație ar trebui îngăduit acest drept. Prin cuvîntul autorizat al Președintelui Consiliului de Miniștri, Dl. Gheorghe Gheorghiu-Dej, în raportul făcut asupra proiectului de Constituție a Republicii Populare Romîne, înaintea Marii Adunări Naționale, în ziua de 23 septembrie 1952 — ca Președinte al Comisiei redacționale a proiectului de Constituție — s-a răspuns că o asemenea soluție nu este indicată, fiindcă **garantarea libertății de conștiință rezultă din însăși natura regimului democrat-popular**; iar pe de altă parte, fiindcă oricine va călca Constituția sau legile țării abuzînd de libertatea de conștiință în scopul de a lovi în libertățile democratice ale poporului, va suferi rigorile legii.

Garantarea acestei depline libertăți a cultelor, înscrise în Constituție și în legea pentru regimul general al cultelor, oferea Bisericii Ortodoxe Romîne — ca și celorlalte culte — ocazia să-și afirme adevărata ei concepție în privința formei de organizare.

Biserica Ortodoxă Romînă a apreciat în toată importanța libertatea și ocazia ce se oferea cultelor religioase, în Republica Populară Romînă, de a se organiza în mod liber și de aceea, la numai cîteva luni dela intrarea în vigoare a noii Constituții și dela publicarea legii pentru regimul general al cultelor religioase, Sfîntul Sinod al Bisericii Ortodoxe Romîne aproba și vota în ședințele din 19 și 20 octombrie 1948, noul ei Statut de organizare și funcționare. În acest statut, aprobat de Prezidiul Marii Adunări Naționale a Republicii Populare Romîne, prin decretul Nr. 233 din 23 februarie 1949, au fost înscrise principiile care caracterizează organizarea și forma de conducere a Bisericii Ortodoxe, urmînd ca dispozițiile de amănunt pentru aplicarea principiilor la cazurile practice, să se prevadă în regulamente. Datorită grijii Sfîntului Sinod și în deosebi — așa

cum înșiși membrii Sfântului Sinod au recunoscut — muncii pricepute și neobosite a Inalt Prea Sfântului Patriarh Justinian, nici întocmirea și aprobarea regulamentelor n-au întârziat prea mult.

Din cuprinsul statului și al celor 10 regulamente, întocmite pentru aplicarea statutului, se desprinde clar climatul de libertate și independență în care Biserica Ortodoxă Română și-a legiferat modul de organizare și funcționare. Amintind numai câteva din principiile înscrise în primele patru articole ale statutului, se vede că libertatea garantată cultelor religioase prin Constituție și prin legea pentru regimul general al cultelor, de a se organiza și funcționa liber, potrivit doctrinei, canoanelor, tradiției și practicilor respective, în Republica Populară Română a devenit o realitate, de care toate cultele, fără rezervă, se bucură în mod egal. Tocmai pentru asigurarea acestei egalități între culte, regimul de democrație populară al țării noastre a denunțat Concordatul încheiat de regimurile burgheze cu Vaticanul în 1927, ca și Acordul din 1932, prin care se asigurau cultului catolic din România avantagii, pe care nici un alt cult, nici chiar Biserica Ortodoxă, căreia i se da calificativul de «dominantă», nu le avea.

Asigurându-i-se libertatea de a se organiza și funcționa liber, potrivit principiilor înscrise în statut și dezvoltate în regulamente, Biserica Ortodoxă Română și-a dat organizarea cea mai potrivită, la temelia căreia se găsesc principiile strict canonice ale Bisericii Ortodoxe a Răsăritului, referitoare la organizarea și forma de conducere a Bisericii.

Principiul autocefaliei — înscris în art. 2 al statutului, potrivit căruia Biserica Ortodoxă Română nu depinde de vreun scaun jurisdicțional bisericesc suprapus, și are o conducere centrală proprie pentru întreaga Biserică națională, care exercită puterea bisericească, în toate laturile ei de manifestare, în mod independent de ierarhia altei Biserici naționale — s-a afirmat de data aceasta în toată deplinătatea lui și cu toată hotărârea. Această situație nu s-a realizat însă întâmplător, ci, pe deoparte, ca o consecință directă a situației create statului nostru, în urma actului dela 23 August 1944, iar pe de altă parte datorită înțelepciunii și hotărârii cu care Inalt Prea Sfântul Patriarh Justinian — ca reprezentant al Sfântului Sinod — a știut să folosească această situație favorabilă.

Intr-adevăr, autocefalia unei Biserici naționale fiind în strânsă legătură cu independența și suveranitatea deplină a statului respectiv, era explicabil ca în epoca în care statul nostru și-a câștigat și a putut să-și afirme independența și suveranitatea deplină, această situație să se resimtă și pentru Biserică. Clarvăzător și pătruns de datorită ce-i revine ca Întâistător al ierarhiei Bisericii Autocefale ortodoxe române, Inalt Prea Sfântul Patriarh Justinian — respectând drepturile canonice ale celorlalte scaune patriarhale și ale tuturor Bisericilor autocefale cu care păstrează și cultivă o cât mai vie legătură — a socotit ca o datorie tot așa de necesară, susținerea și afirmarea drepturilor ce decurg, în mod logic pentru Biserica Ortodoxă Română, din autocefalia ei. Așa s-a putut ajunge să se asigure efectiv asistența religioasă a românilor ortodocși din afara granițelor țării, în condițiuni care n-au putut fi obținute în trecut. Este limpede că în trecut Biserica Ortodoxă Română nu și-a putut afirma autocefalia, cu rezultatele pe care le-a obținut acum, fiindcă acțiunea ei, în această direcție, nu s-a bucurat de sprijinul și autoritatea statului, așa cum s-a bucurat din partea regimului de democrație populară.

În legătură cu autocefalia Bisericii Ortodoxe Române, se cuvine de asemenea să fie evidențiat actul Sfântului Sinod din 23 februarie 1950 și 12 noiembrie 1951, prin care și-a afirmat dreptul canonic pe care-l are în virtutea autocefaliei, de a canoniza sfinți, cuvioși sau mărturisitori, pe aceia dintre fiii ei, care, prin trăirea înaltelor virtuți creștine sau prin pătimirile pentru credință, s-au învrednicit de asemenea cinstire. Și în această privință se poate spune că nu întâmplător pînă acum nu s-a putut ajunge ca Sfântul Sinod să-și exercite acest drept, deși Biserica noastră este de mult timp declarată autocefală. Căci dacă întârzierea cu care vine Sf. Sinod al Bisericii noastre să-și exercite acest drept canonic s-ar putea justifica pînă la dobîndirea independenței politice a statului — ca urmare a războiului din 1877 — și pînă la recunoașterea autocefaliei Bisericii (1885), ea nu mai poate fi justificată de la această dată. Dacă totuși, s-ar putea găsi o justificare a acestei întârzieri și dela dobîndirea autocefaliei pînă la data cînd puterea publică în țara noastră a trecut în mîna clasei muncitoare — fiindcă sub regimurile trecute Biserica nu s-a bucurat de toată libertatea în desfășurarea activității ei — azi nu s-ar mai putea găsi justificare, pe deoparte, fiindcă regimul de democrație populară a asigurat Bisericii Ortodoxe, ca și tuturor cultelor, deplina libertate să se organizeze în conformitate cu doctrina, canoanele și practicile respective și să poată funcționa liber, iar pe de altă parte, fiindcă astăzi regimul de democrație populară inițiază și sprijină, prin toate mijloacele, scoaterea la lumină și cinstirea tuturor elementelor care s-au afirmat cu merite deosebite, creatoare, în toate domeniile de activitate: științific, literar, artistic, cultural, etc., elemente care pînă acum au fost ținute în umbră, deși reprezintă virtuți care, fiind cunoscute, ar fi mărit încrederea poporului în puterea și viitorul lui. Biserica nu putea să facă abstracție de această situație și să n-o folosească, atîta timp cît se afirmă legată de popor și de interesele lui. Căci, așa cum în toate domeniile de manifestare, din sînul poporului nostru s-au ridicat exemplare vrednice de toată cinstirea, pentru contribuția pe care au adus-o la promovarea științei, artei, literaturii și culturii în general, din dorința de a sluji poporului și societății întregi, la fel și pe plan religios au existat exemplare care, prin viața lor de cuvioșie, piositate și înaltă trăire a virtuților creștine, s-au învrednicit de sfințenie înaintea lui Dumnezeu și de cinstire corespunzătoare înaintea oamenilor. Poporul nostru, cu alese virtuți și pe plan religios, era deci nedreptățit prin situația de pînă acum, în raport cu celelalte popoare creștine, ale căror Biserici autocefale au recunoscut de mult și au cinstit pe atîția dintre fiii poporului respectiv, ca sfinți, cuvioși sau mărturisitori, impunîndu-le și cultul corespunzător.

În cadrul bilanțului pe care poporul nostru îl face cu ocazia popasului sărbătoresc — împlinirea a 10 ani dela eliberare — socotim că nu poate părea fără importanță evidențierea contribuției pe care a adus-o Biserica Ortodoxă din Uniunea Sovietică, prin Întîistătătorul ei, la determinarea Bisericii noastre de a ieși din situația de inferioritate în care se găsea, între celelalte Biserici Ortodoxe, de a nu-și fi afirmat roada vredniciei lor și virtuților cu care credincioșii ei au contribuit la îmbogățirea tezaurului comun al Bisericii.

Este vorba de scrisoarea Înalt Prea Sfințitului Patriarh Alexei al Moscovei, din 16 decembrie 1949, prin care cerea Înalt Prea Sfințitului

Patriarh Justinian un tablou cu numele sfinților pe care i-a canonizat Biserica Ortodoxă Română, scrisoare cu o frumoasă și temeinică justificare:

«Setea de plinătate bisericească — spune în această scrisoare Inalt Prea Sfințitul Patriarh Alexei — ne îndeamnă să rugăm pe Sanctitatea Voastră ca să împărtășească cu noi mila ce s-a revărsat asupra Bisericii Voastre prin prea cuvioșii poporului Vostru pravoslavnic. În scopul realizării unei totale comuniuni între Biserica noastră văzuță, Noi rugăm pe Sanctitatea Voastră să ne trimiteti tabloul de numele sfinților bine plăcuți lui Dumnezeu, care au fost canonizați dela început și pînă astăzi de către Sfînta Voastră Biserică, cu arătarea gradului nevoinței, cu anul preamării lor, ziua pomenirii lor, precum și a troparului alcătuit în cinstea lor».

Cu energia și hotărîrea ce-l caracterizează, Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian a pornit repede la acțiune și a îndrumat lucrările necesare, pe baza cărora Sfîntul Sinod a putut trece la actul amintit, din ședința dela 28 februarie 1950 și 12 noiembrie 1951, a cărui însemnătate nu se limitează la hotarele Bisericii noastre, ci se întinde, ca bun comun, cît se întind hotarele ortodoxiei.

Intr-adevăr, în ortodoxie, unitatea se păstrează nezdruincinată — cu toată pârula fărîmițare pe care ar prezenta-o existența atîtor Biserici autocefale — și prin unitatea de credință, dar și prin unitatea de cult. Biserica toată formînd trupul tainic al Domnului, o Biserică autocefală se bucură și se simte ea însăși întărită, atunci cînd în sînul altei Biserici autocefale au loc evenimente care îndreptățesc bucuria, după cum deasemenea, se întristează atunci cînd într-o altă Biserică autocefală se întîmplă acte incompatibile cu doctrina și misiunea Bisericii.

Canonizarea de sfinți, într-o Biserică autocefală, bucură și pe celelalte Biserici autocefale, fiind — după cum se exprimă Inalt Prea Sfințitul Patriarh Alexei al Moscovei, în scrisoarea amintită — un act de plinătate bisericească, îmbogățind și întărind fondul comun creștin. Dar, unui asemenea act i se conturează și mai bine importanța, dacă este privit și prin prizma dorinței popoarelor de a se cunoaște și a se apropia cît mai mult, în vederea unei cît mai rodnice colaborări, pentru progresul societății. Căci, printr-un act de canonizare, cinstind deopotrivă un sfînt, popoarele se apropie, se prețuiesc și colaborează cu încrederea pe care le-o dă sentimentul religios comun. «...Numele, faptele și cinstea sfinților circulă dela un popor la altul. Aceasta le apropie și le bucură în manifestarea acelui-ași sentiment religios și — rîdicîndu-se peste hotare pămîntești și peste deosebiri de neam și limbă — face din ele o mare comunitate sufletească, unită și solidară în fața celor de altă credință». (Prof. T. M. Popescu, Insemnătatea canonizării sfinților romîni, în rev. B.O.R. Nr. 5-6/1953, pag. 498).

Libertatea garantată de regimul de democrație populară cultelor religioase, de a se organiza și funcționa liber, nu va constitui piedecă pentru Biserica Ortodoxă Română în acțiunea începută, de a canoniza pe fiii ei, care s-au dovedit, prin viața și faptele lor, vrednici de cinstea sfințeniei.

De aceea, actul Sfîntului Sinod dela 28 februarie 1950 și 12 noiembrie 1951, trebuie să fie urmat de alte acte asemenea, în trecutul Bisericii noastre găsindu-se multe exemplare vrednice de această cinstire. Sîntem siguri că Sfîntul Sinod, sub conducerea înțeleaptă și hotărîtă a Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, nu-și va precupeți ostenelile pentru scoa-

terea la iveală a acestor exemplare, popularizându-le trăirea și cinstirea, din convingerea că prin aceasta nu numai se vor da credincioșilor exemple mereu vii, vrednice de urmat și în domeniul religios, cum li se dau în celelalte domenii, în care s-au impus atîția fii vrednici, ridicați din rîndurile lor, dar se va contribui, în același timp, și la asigurarea locului pe care-l merită Biserica noastră între Bisericile creștine, prin vrednicia aleșilor săi.

Pe lîngă principiul autocefaliei, de care se leagă — după cum am văzut — acțiunile cu urmări atît de importante, dacă este aplicat în conținutul lui canonic, un alt principiu important înscris în statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Romîne (art. 3) este **Principiul autonomiei**, care este principiu fundamental în organizația Bisericii Ortodoxe. În virtutea acestui principiu, Biserica își reglementează, conduce și administrează, în mod autonom, prin organe proprii, afacerile sale religioase, culturale, fundamentale și epitropești. Existența unui asemenea text în statutul de organizare al unei Biserici și mai ales aplicarea lui practică, presupune, fără îndoială, o deplină libertate a acelei Biserici de a-și mărturisi, fără îngrădire, credința proprie, și a se ocîrmi după rînduiala canoanelor ei. În Republica Populară Romînă acest principiu a fost asigurat, în toată întinderea lui, tuturor cultelor religioase. Dar, pentru Biserica Ortodoxă, acest principiu al autonomiei n-a constituit niciodată ispita de a se organiza separat, cu principii distincte de organizație, făcînd abstracție de organizația civilă a statului. Conștientă de superioritatea scopului ei, mîntuirea credincioșilor — și a mijloacelor spirituale folosite pentru atingerea acestui scop — sfintele Taine și Ierurgiile — Biserica Ortodoxă n-a pierdut din vedere că sub aspectul de societate văzută sau de organism social ea nu poate împlini toate îndatoririle sau sarcinile ce revin statului. De aceea, în preocupările Bisericii Ortodoxe de a-și desăvîrși organizația pentru o mai bună împlinire a nevoilor și ale membrilor ei, n-a stat niciodată gîndul de a se substitui statului, organizîndu-se cu atribuțiuni care sînt de exclusivă competență a statului. Tocmai ca să înlăture posibilitatea chiar a unei bănuieli că, socotindu-se și organizîndu-se ca societate distinctă de oricare altă societate și chiar de stat, ea ar urmări scopuri străine de misiunea ei spirituală și ar căuta să-și însușească și puterea temporală, pe deoparte a interzis membrilor ei care dețin și exercită putere bisericească să ocupe și funcțiuni publice (v. can. 6, 81, 83, apost. etc.), iar pe de altă parte a rînduit ca în împărțirea ei administrativă, în delimitarea hotarelor circumscripțiilor ei bisericești, să se orienteze și să se adapteze împărțirii civile a statului (can. 17, sin. IV ec., can. 38, sin. VI ec.).

Iată pentru ce odată cu schimbarea noii forme de conducere a statului, în urma trecerii puterii politice în mîna clasei muncitoare, Biserica n-a întîrziat să ia măsurile corespunzătoare pentru a-și adapta organizația și administrația, organizației și administrației de stat. Această adaptare nu a făcut însă cu respectarea principiilor fundamentale, care caracterizează organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe, ca societate distinctă: principiul sinodal — ierarhic, principiul autocefaliei și principiul autonomiei. Mai mult, datorită libertății asigurate de regimul de democrație populară tuturor cultelor, de a-și da organizația pe care o socotesc mai potrivită cu doctrina, canoanele și practicile respective, Biserica Ortodoxă Romînă — datorită și înțelepciunii conducătorilor ei — a reușit

să-și dea, într-adevăr, organizația cea mai potrivită cu concepția ei, precizând — ca principii în statut și ca dispoziții de amănunt pentru aplicare la cazurile practice în regulamente — principiile ei fundamentale de organizare și funcționare, în adevăratul lor conținut canonic, așa cum nu s-a reușit în trecut. Pentru exemplificarea acestei afirmații, ar fi suficient să amintim pe lângă cele arătate în legătură cu principiul autocefaliei și principiul autonomiei, situația Bisericii Ortodoxe Române, organizată ca Patriarhie.

Se știe că, pentru motive de oportunitate politică, regimurile trecute au admis, încă din 1925, ridicarea scaunului de mitropolit al Ungro-Vlahiei, la rangul de Patriarhat, dar că după aceea, n-au sprijinit sub nicio formă organizarea și funcționarea efectivă a Bisericii Ortodoxe Române ca Patriarhie; ceea ce a constituit mereu o piedică în afirmarea ei cât mai unitară în interior și cu prestigiul la care avea dreptul, în raporturile ei externe, cu celelalte Biserici Ortodoxe, eterodoxe, sau cu celelalte culte.

De data aceasta reglementându-se amănunțit și atribuțiunile Patriarhului, ca organ executiv al forurilor centrale ale Bisericii, s-a ajuns ca organizarea Bisericii Ortodoxe să nu mai fie o ficțiune, ci o realitate evidentă, atât în viața ei internă cât și în manifestările ei externe. La aceasta a contribuit, fără îndoială, priceperea și energia cu care a știut să-și îndeplinească îndatoririle canonice și legale, Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian. De altfel, prin priceperea, energia și munca sa neobosită, Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian a reușit să ducă la îndeplinire la timp și cu cele mai bune rezultate, hotărârile Sfântului Sinod și ale Adunării Naționale Bisericești. Dorind să înlăture din administrația bisericească, pe deoparte bunul plac, iar pe de altă parte lipsa de răspundere, când nu s-ar îndeplini ceea ce este necesar pentru bunul mers al Bisericii, Înalt Prea Sfințitul Patriarh a căutat ca prin regulamente sau prin decizii, să precizeze cât mai amănunțit sarcinile ce revin fiecărui organ sau persoane rînduite cu atribuțiuni în organizmul Bisericii, urmărind apoi îndeaproape, îndeplinirea la timp, ca și felul îndeplinirii acestor atribuțiuni.

Intr-adevăr, în aplicarea principiului autonomiei — în virtutea căruia, așa cum am spus, Biserica își reglementează, conduce și administrează, în mod autonom, prin organe proprii, afacerile sale, religioase, culturale, fundamentale și epitropești — Biserica Ortodoxă Română, după ce și-a desăvârșit legiferarea, prin întocmirea tuturor regulamentelor de care era nevoie pentru înțelegerea exactă a principiilor înscrise în statut, ca să fie aplicate corect la cazurile practice, trebuia să treacă la constituirea organelor necesare fiecărei părți constitutive, în vederea acestei aplicări.

Prin aceste organe, potrivit concepției Bisericii Ortodoxe, la viața Bisericii este interesată și angajată să colaboreze întreaga obște. Așa se manifestă solidaritatea tuturor membrilor Bisericii, exclusivitatea ierarhiei în Biserica Ortodoxă, limitându-se numai la latura sfințitoare a puterii bisericești. Dar, după experiența făcută sub regimul legii și statutului de organizare din 1925 — când nu s-a înțeles și mai ales nu s-a aplicat în conținutul lui canonic principiul autonomiei ajungându-se să se încetățenească concepția că biserica se poate amesteca în chestiuni care sînt de domeniul exclusiv al puterii politice, ceea ce a atras după sine ca o consecință logică, imixtiunea statului, la rîndul lui, în chestiuni de ordin strict religios, mergîndu-se cu aservirea Bisericii pînă acolo încît a fost obligată și coborîtă la acțiuni necompatibile cu misiunea ei — spiritul

clarvăzător al Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian a înțeles că, pentru a nu compromite principiile atât de frumoase înscrise în statut și în regulamente, este nevoie de pregătirea atmosferei în care să se aplice aceste principii, schimbându-se adică, mai întâi, mentalitatea care se formase sub regimul legii și statutului de organizare din 1925.

Dacă în legătură cu autoritatea de stat, în această privință, sarcina Sfântului Sinod și a Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian a fost ușoară, pentru că regimul de democrație populară asigurând libertatea religioasă și libertatea cultelor de a se organiza și funcționa, în conformitate cu doctrina, canoanele și practicele respective, și-a precizat atitudinea prin declarații clare, arătând că înțelege să respecte autonomia cultelor și să le garanteze desfășurarea nestingherită a activității lor, strâns legată de scopul religios. această sarcină a impus mai multă grijă, în legătură cu membrii proprii ai Bisericii, clerici și mireni, care se obișnuiseră să se angajeze și să vadă și Biserica angajându-se în acțiuni străine de scopul și caracterul ei, care nu puteau deci decât să-i păgubească.

De aceea, a fost nevoie de o perioadă de educare a membrilor Bisericii, ca aceștia să înțeleagă exact drepturile și datoriile ce le revin în această calitate, de a colabora cu ierarhia Bisericii, în toate acțiunile legate de misiunea acestei instituții. Statutul și regulamentele pentru punerea lui în aplicare prevăzând amănunțit cum se va realiza această colaborare, prin organe deliberative și executive, constituite pe lângă fiecare parte componentă din organizația Bisericii, era necesar să se înțeleagă mai întâi că numai dacă în aceste organe sînt desemnați cei mai aleși membri ai comunității, indiferent de poziția și categoria lor socială, activitatea Bisericii se va desfășura în condițiuni care să-i asigure cele mai bune rezultate. Această grijă a determinat situația de tranziție pe care o întîlnim în organizația Bisericii Ortodoxe Romîne din 1948, pînă la începutul anului 1954, cînd s-a trecut de la provizorat, cu organe constituite prin numiri și cooptări, la constituirea tuturor acestor organe prin alegeri libere, la care a participat întreaga obște ortodoxă. Prin aceste alegeri, începute de la parohie, în ianuarie-februarie, continuate la eparhie în aprilie-mai și încheiate la începutul lui iunie, prin constituirea forurilor centrale: Adunarea Națională Bisericească și Consiliul Național Bisericesc, se poate spune că opera de intrare în deplină legalitate a întregii vieți bisericești, în Biserica Ortodoxă Romînă, a fost încununată de succes. Intr-adevăr, alegerile pentru constituirea organelor reprezentative ale Bisericii Ortodoxe Romîne, de pe lângă părțile locale și din organizația centrală, din anul acesta, au constituit dovada cea mai elocventă a rezultatului operei de educare de care am amintit; masa ortodoxă — întărită și prin revenirea ramurei răzlețite acum 250 de ani, prin politica de amăgire și asuprire habsburgică —, s-a manifestat în tot cuprinsul Bisericii Ortodoxe Romîne, cu o conștiință a solidarității, vrednică de trăirea solidarității comunităților creștine din primele veacuri. Participînd, cler și popor, la aceste alegeri cu conștiința răspunderii pe care și-o asumă prin aleșii lor, s-a ajuns ca organele deliberative și executive ale Bisericii Ortodoxe Romîne să aibă o componentă pe care n-o întîlnim în trecut, alături de înalți demnitari de stat — fii vrednici ai Bisericii — stînd și sfătuiindu-se împreună, pentru promovarea intereselor Bisericii, muncitori din fabrici și de pe ogoare, ca și intelectuali din toate profesiunile.

Aceasta este icoana vie a împletirii și solidarității tuturor membrilor Bisericii, fără distincție de ocupație sau poziție socială, în lucrarea comună, la care îi unește dorința comună de mântuire în cadrul Bisericii și de o viață din ce în ce mai bună în cadrul statului.

La modul de constituire a organelor prin care Biserica Ortodoxă Română este chemată să se administreze în mod autonom, s-a afirmat, așa dar, pe deoparte principiul reprezentativ — electiv, iar pe de altă parte principiul participării elementului mirean, alături de cler, la conducerea afacerilor administrative ale Bisericii. În această privință a fost fericită ideea întocmirii statutului de organizare, când au prevăzut în cadrul organizației parohiale, și comitet parohial, în a cărui componență — cu număr pînă la dublul membrilor consiliului parohial — pot intra și femei. Cunoscute fiind devotamentul și jertfelnicia femeilor, în păstrarea și cultivarea sentimentului religios, de înțeleapta folosire a lor, în opera pe care este chemată s-o îndeplinească Biserica, se leagă mari nădejdi, la parohie realizîndu-se în adîncime opera de cultivare și trăire a virtuților creștine, solidaritatea acestei mici comunități manifestîndu-se apoi în tăria Bisericii, realizată prin solidaritatea trăirii în dragostea față de Mîntuitorul, a tuturor comunităților.

Prin participarea tuturor credincioșilor la constituirea organelor proprii reprezentative ale Bisericii, în organizația Bisericii Ortodoxe Române, se aplică principiul democratic bisericesc, în adevăratul lui înțeles.

Pe de altă parte, în organizația pe care și-a dat-o Biserica Ortodoxă Română, pornind dela principiul colegial-sinodal și cel al autonomiei, ca principii fundamentale în organizația Bisericii Ortodoxe, — a accentuat deopotrivă **sistemul descentralizării**, care este o consecință logică a principiului autonomiei interne, în virtutea căruia fiecare parte componentă a Bisericii are dreptul să se conducă și administreze, prin organe proprii, independent de oricare altă parte componentă de același grad, și **sistemul centralismului bisericesc**, care este o consecință logică a principiului unității de conducere, rezultat din dreptul fiecărei părți componente de a participa, prin reprezentanții săi, la lucrările părților componente superioare.

Cu asemenea organizare și cu conștiința pe care obștea ortodoxă a dovedit-o cu ocazia alegerilor din anul acesta, pentru constituirea organelor deliberative și executive din cuprinsul Patriarhiei Române, cu conducerea înțeleaptă de care ierarhia Bisericii noastre a dat dovadă și cu un Intîistător înțelept, energic și cu deosebit spirit practic, cum s-a dovedit înalt Prea Sfîntul Patriarh Justinian, Biserica Ortodoxă Română, privește cu toată încrederea rezultatele misiunii ei în sînul poporului, desfășurată sub semnul deplină legalități, care caracterizează și regimul de democrație populară al țării noastre.

Tocmai ca un sprijin al dorinței Sfîntului Sinod, de a vedea întreaga activitate a Bisericii Ortodoxe Române desfășurîndu-se în deplină legalitate — și cu scopul educativ al credincioșilor — înalt Prea Sfîntul Patriarh Justinian s-a ostenit și a reușit să asigure Bisericii noastre o legislație din cele mai avansate, dar întemeiată pe nesdruncinatele principii canonice fundamentale, amintite.

Astfel prin «Regulamentul de procedură al instanțelor disciplinare și de judecată ale Bisericii Ortodoxe Române» — aprobat de Prezidiul Marii Adunări Naționale a Republicii Populare Române, prin decretul Nr. 7

din 12 ianuarie 1950 — Înalt Prea Sfințitul Patriarh a urmărit și a reușit să înlăture atmosfera de neîncredere ce se crease în jurul justiției bisericești, din cauza condițiilor nefavorabile, în care funcționaseră consistoriile spirituale sub regimul regulamentului de procedură din 1926, ajungându-se ca disciplina clerului să lase mult de dorit. Indrumând consistoriile să folosească și să respecte toate condițiile de procedură, pentru a se ajunge la cunoașterea cât mai exactă a adevărului și deci la stabilirea pedepsei corespunzătoare nevoii de îndreptare a celui ce a greșit, s-a reușit ca să se restabilească ordinea și disciplina în Biserică, restabilindu-se totodată și încrederea în justiția bisericească.

Deasemenea, ca urmare a libertății de organizare și funcționare asigurată cultelor, Biserica Ortodoxă Română a ajuns să-și aibă și să-și conducă singură școlile pentru pregătirea personalului bisericesc. Organizarea instituțiilor de învățământ ale Bisericii Ortodoxe Române, în conformitate cu dispozițiile prevăzute de art. 115-118 din statut, s-a cristalizat — după o experiență de câțiva ani — prin «Regulamentul pentru organizarea și funcționarea instituțiilor de învățământ pentru pregătirea personalului bisericesc și recrutarea corpului didactic din Patriarhia Română, aprobat de Ministerul Cultelor, prin decizia Nr. 10.937, din 30 iulie 1952.

Alături de acestea: «Regulamentul pentru determinarea atribuțiilor Patriarhului și pentru funcționarea organelor centrale deliberative, administrative și executive din Patriarhia Română: Sf. Sinod, Sinodul Permanent, Adunarea Națională Bisericească, Consiliul Național Bisericesc, Administrația Patriarhală, Cancelaria Patriarhală și instituțiile anexe», aprobat de Ministerul Cultelor prin decizia Nr. 28133 din 18 august 1950; «Regulamentul interior pentru Adunarea Națională Bisericească a Bisericii Ortodoxe Române»; «Regulamentul pentru alegerea, funcționarea și dizolvarea organelor deliberative și executive în parohiile, protopopiatele și eparhiile din Patriarhia Română»; «Regulamentul pentru numirea și transferarea clerului din parohii, examenele de capacitate, definitivare, promovare și selecționare pentru Cap'tală, ale diaconilor și preoților din Biserica Ortodoxă Română»; «Regulamentul pentru administrarea averilor bisericești»; Regulamentul pentru organizarea și funcționarea caselor de ajutor reciproc ale clerului de pe lângă eparhii»; «Regulamentul pentru organizarea și funcționarea Fondului de asigurare a bunurilor bisericești» și «Regulamentul pentru organizarea vieții monahale și funcționarea administrativă și disciplinară a mănăstirilor» — însumând împreună cu statutul, ale cărui principii le dezvoltă, un total de 1557 articole —, se găsesc grupate în colecția «Legiunile Bisericii Ortodoxe Române sub Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, (1948-1953), apărută în editura Institutului Biblic și de misiune ortodoxă, în 1953.

Acestei bogate opere de legiferare a Bisericii Ortodoxe Române, prin care s-a reglementat amănunțit organizarea și funcționarea fiecărei părți componente a Bisericii, a organelor deliberative și executive respective, ca și a posturilor ai căror titulari dețin și exercită puterea bisericească, cu o competență mai mare sau mai restrânsă, îi corespunde un bogat patrimoniu de realizări, cu care se poate prezenta Biserica Ortodoxă Română, cu ocazia popasului sărbătoresc al poporului nostru, în ziua de 23 August, ca prinos al libertății pe care i-a asigurat-o — ca și tuturor cul-

telor — regimul de democrație populară, de a se organiza și funcționa liber.

Numărul mare de biserici construite sau reparate în ultimii ani, pe tot cuprinsul Bisericii Ortodoxe Române, sînt dovada grăitoare, nu numai a afirmării nestîmjenite a sentimentului religios al poporului, dar și a bunei lui stări economice, ca rezultat al sistemului socialist, prin care se obțin, în toate domeniile de activitate, progrese pe care nu le-a cunoscut societatea în trecut.

Rezultatele obținute de mînăstiri în îmbunătățirea stării lor economice, prin introducerea vieții de obște și organizarea monahilor în cooperative de producție, înlăturîndu-se exploatarea ce se practica în trecut, întăresc afirmația de mai sus, dar constituie în același timp, dovada spiritului clarvăzător al organizatorilor vieții monahale din veacurile primare și al Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, astăzi; căci readucînd mînăstirile la organizația lor canonică, fără a se stînjiți îmbunătățirea vieții duhovnicești a monahilor, se realizează contribuția efectivă a mînăstirilor la îmbunătățirea vieții colectivității, la progresul social.

Iată pentru ce statul, la rîndul lui, nu numai garantează libertatea cultelor, dar le și ajută efectiv în eforturile pe care acestea le depun, pentru a-și îndeplini în cît mai bune condițiuni misiunea ce le revine față de credincioșii respectivi. Datorită egalității de tratament în fața legii, cultele din Republica Populară Română au ajuns să se respecte reciproc și să colaboreze, în problemele de interes obștesc. Și acesta este un merit al regimului de democrație populară, pe care l-au recunoscut deschis cultele, în diferite ocazii și prin declarații comune, mărturisindu-și satisfacția de a fi ajuns să-și aibă fiecare cult statutul său de organizare, întocmit în toată libertatea, în conformitate cu doctrina, canoanele și practicile respective.

În bilanțul realizărilor regimului de democrație populară în țara noastră, în cei 10 ani trecuți dela eliberare, asemenea mărturisire a cultelor religioase nu poate cîntări ușor.

READUCEREA ÎNVĂȚĂMÎNTULUI TEOLOGIC SUB CONDUCEREA BISERICII ȘI NOUA LUI ORGANIZARE

Trecerea școlilor de învățămînt teologic pe seama Bisericii și așezarea lor pe făgașul tradițional al pravilelor ortodoxe s-au făcut în cursul anului 1948, prin dispozițiile înscrise în Legea pentru regimul general al cultelor religioase, prin Legea pentru reforma învățămîntului public și, mai ales, prin Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române și regulamentele izvorîte dintr-însul. Înființarea actualelor școli monahale de grad elementar, școli medii de cîntăreți bisericești, seminarii monahale de grad mediu și institute teologice de grad universitar constituie astfel, pentru Biserica Ortodoxă Română, una dintre cele mai însemnate înfăptuiri odrăslite din tulpina mărețului act istoric dela 23 August 1944, cînd s-a pus capăt, pentru totdeauna, veacurilor de vitregie din istoria Patriei și s-a pornit cu avînt spre culmile pline de lumină și fericire ale păcii, înfrățirii și progresului.

Intr-adevăr, înființarea actualelor școli de învățămînt teologic și așezarea lor sub conducerea directă a Sfîntului Sinod reprezintă un moment de covîrșitoare importanță pentru viața noastră bisericească, căci pune capăt, în modul cel mai fericit, unei epoci de tristă amintire din istoria Bisericii străbune și deschide noi posibilități de înflorire așezămintelor culturale ale Patriarhiei Romîne. Amintim, cu acest prilej, că sub regimurile de împilare politică, economică, culturală și religioasă din trecut, Biserica Ortodoxă Romînă era lipsită aproape cu totul de dreptul și posibilitatea de a-și forma singură cadrele de care avea nevoie, căci statul îi răpise mai toate școlile și o silise să-și recruteze slujitorii dintre absolvenții unor instituții de învățămînt aservite intereselor de clasă ale guvernelor burghezo-moșierești.

În această umilitoare și păgubitoare situație, Biserica ajunsese mai ales după trecerea cîrmei treburilor noastre obștești în mîinile dinastiei de Hohenzollern-Sigmaringen, ale cărei împliniri de interese cu cercurile capitaliste din occident și îndeosebi cu Vaticanul erau bine cunoscute. Faptul că școlile noastre de învățămînt teologic au fost scoase de sub autoritatea Bisericii în anii următori înfrîngerii revoluției dela 1848 și că au revenit la vatra părintească abia după alungarea din țară a ultimului reprezentant al acestei dinastii și chiar în primul an dela întemeierea Republicii Populare Romîne, nu este deci o coincidență întîmplătoare. Biserica a urmat, și în această privință, soarta fiilor ei trecînd prin aceleași grele împilări și renăscîndu-se la o nouă viață numai după sfărîmarea jugului robiei și deplina eliberare a Patriei.

Cea dintîi consecință a trecerii învățămîntului teologic sub jurisdicția nemijlocită a Bisericii a fost eliminarea laicismului și a curentelor nesănătoase din școlile de pregătire a personalului clerical, precum și orientarea preocupărilor corpului didactic și educativ al acestor școli spre formarea de slujitori ai lui Dumnezeu în serviciul credincioșilor. În școlile teologice dinainte de toamna anului 1948, majoritatea obiectelor de învățămînt erau studii profane; educația sta în slujba intereselor clasei dominante, iar cei mai mulți profesori și educatori erau laici. În 1938, la cele 11 seminarii teologice, cîte mai rămăseseră în urma restructurărilor din anii precedenți, funcționau, pentru 2.656 elevi, numai 44 profesori preoți și nu mai puțin de 189 profesori civili, în cea mai mare parte oameni complet necunoscători ai dogmelor creștine și fără nicio condescendență față de autoritatea bisericească. În același an, la cele trei facultăți de teologie din țară, figurau în statele de serviciu ale fostului minister al «Educației Naționale», pentru 2.461 studenți, 39 profesori, dintre care doar o parte erau hirotoniți. Numai cele cinci academii teologice, din cuprinsul Mitropoliei Ardealului, care aveau atunci 37 profesori și 200 studenți, rămăseseră sub jurisdicția episcopului. Dar aceste academii nu puteau împlini toate lipsurile, deoarece, avînd o poziție minoră față de facultăți și funcționînd doar pentru nevoile eparhiilor respective, atrăgeau prea puțini candidați, iar aceștia aveau la bază absolența unor școli secundare cu caracter pur laic.

În școlile teologice conduse de statul burghezo-moșieresc și mai cu seamă în perioada dintre cele două războaie mondiale pătrunseseră apoi mai toate curentele specifice orînduirilor sociale bazate pe exploatarea omului de către om: cosmopolitismul, șovinismul, malthusianismul, rasișmul, antisovietismul, fascismul. Datorită unor astfel de infiltrații vătă-

mătoare, învățămîntul teologic se transformase într-un scolasticism rigid, rupt de viață, candidații la preoție erau crescuți în spiritul izolării de năzuirile sociale ale credincioșilor, iar numeroși slujitori ai altarului cheltuiau mai multă osîrdie în goana după agoniseli lumesti, decît pentru propovăduirea Evangheliei și încreștinarea relațiilor dintre oameni.

Indepărtarea laicismului și a influențelor eterogene din noile instituții școlare ale sfintei noastre Biserici s-a făcut prin scoaterea materiilor profane din planurile de învățămînt, prin încadrarea personalului didactic și educativ în disciplina clericală, prin îmbisericirea vieții de internat, prin îmbinarea studiului cu rugăciunea și meditația, prin aplicarea cunoștințelor teoretice în seminariile de practică liturgică, omiletică, catehetică și misiune, prin înduhovnicirea programelor analitice și orarilor, prin grija întăririi sentimentului religios, a devotamentului față de Biserică și a convingerilor ortodoxe, prin cultivarea umanitarismului evanghelic și a iubirii de Patrie, prin respectul față de pravilele vieții creștine preoțești și monahale și prin străduința permanentă ca fiecare elev și student să dobîndească, în timpul școlarității, nu numai pregătirea teologică, ci și deprinderile necesare activității sale viitoare. Din acest punct de vedere, structura actualelor școli pentru pregătirea slujitorilor sfintei noastre Biserici se deosebește radical de aceea a școlilor teologice și bisericești dinaintea lor, care le sînt inferioare atît sub raport didactic, cît și sub raport educativ-duhovnicesc.

Superioritatea actualului învățămînt teologic se arată însă și în alte privințe, nu mai puțin importante și hotărîtoare. În trecut, numai seminariile teologice reușiseră să dobîndească o organizare unitară, care le era impusă de conducerea învățămîntului public. Școlile de cîntăreți bisericești, academiile teologice și facultățile de teologie își aveau fiecare regulamentul ei propriu, care se schimba uneori dela an la an, așa cum dictau împrejurările locale, interesele politicienilor vremii sau voia organelor de care depindeau. Situației acesteia i s-a pus capăt, acum șase ani, prin elaborarea unui regulament unic pentru toate instituțiile de învățămînt teologic, care asigură uniformizarea catedrelor, a programelor și a orarilor și dispune trecerea tuturor acestor școli sub controlul direct al serviciului de studii și învățămînt de pe lângă Sf. Sinod. Prin acest regulament s-a rînduit predarea tuturor cunoștințelor fundamentale și profesionale necesare fiecărei categorii de slujitori bisericești, s-a deschis posibilitatea transferării elevilor și studenților dintr-un centru de învățămînt teologic într-altul, s-au creat condițiile obiective pentru însușirea celor mai bune metode pastorale, liturgice și misionare, de care fiecare va avea nevoie în activitatea sa practică de viitor și s-a uniformizat predarea învățămîntului teologic pentru întreaga Biserică Ortodoxă Română.

Această reorganizare nu înseamnă introducerea unei inovații în viața Bisericii, ci tocmai dimpotrivă: reluarea tradiției noastre ortodoxe, care n-a cunoscut școli teologice desprinse de autoritatea bisericească și care n-a separat niciodată învățămîntul teologic de exercițiile practice și de trăirea adevăratei pietăți. După doctrina și canoanele Bisericii Ortodoxe, potestas magisterii, adică puterea învățătoarească, aparține episcopatului, prin mandat divin, iar episcopatul își exercită o parte din această putere prin școlile de învățămînt teologic și bisericesc. Sfîntul Sinod, forul suprem de conducere în Biserica Ortodoxă, are prin urmare nu numai dreptul, ci și datoria să înființeze școli teologice, atîtea cîte sînt cerute de ne-

voile Bisericii și să se îngrijească îndeaproape de buna lor funcționare, căci el este organul care răspunde înaintea lui Dumnezeu, de păstrarea, răspîndirea și înflorirea credinței creștine. Din această cauză, școlile teologice nu trebuie scoase sub nicio formă și pentru niciun motiv de sub autoritatea și controlul său și nu pot fi lăsate pe mîna laicilor, iar formarea propovăduitorilor credinței nu poate fi cedată unor așezăminte din afara sferei de putere și de activitate a Bisericii. Normele înscrise în Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Romîne, cu privire la jurisdicția Sfîntului Sinod asupra tuturor școlilor de învățămînt teologic, sînt așadar, singurele conforme cu doctrina și pravila ortodoxă.

Biserica noastră are nevoie de cîntăreți însuflețiți de entuziasm pentru cultivarea muzicii psaltice și pentru înfrumusețarea sfintelor slujbe, de monahi cu știință temeinică de carte și cu dragoste curată de muncă, de preoți plini de rîvnă apostolică pentru greaua lor misiune, adică de un cler adînc cunoscător al izvoarelor credinței creștine, bine pregătit pentru activitatea sa în mijlocul credincioșilor, împodobit cu alese virtuți evanghelice. Un astfel de cler nu putea fi pregătit în școlile teologice de altădată, care erau suprapopulate, n-aveau internatele corespunzătoare, nu se îngrijeau de cultivarea vocațiilor și nu puteau oferi elevilor și studenților lor nici învățămîntul corespunzător, nici mediul duhovnicesc și nici sprijinul material necesar studiului și îmbisericii. Pentru cei peste 1.600 studenți, fosta facultate de teologie din București dispunea, în 1931, numai de două săli neîncăpătoare de cursuri, de 100 locuri în internatul teologic — ridicat din daniile unor creștini evlavioși — și de cîteva zeci de burse din bugetul statului. În anul 1938, statul acorda facultăților și academiilor teologice, pentru 2.661 studenți, numai 145 burse, și acelea cu totul neîndestulătoare pentru nevoile beneficiarilor.

Odată cu preluarea învățămîntului teologic sub părinteasca ei oblăduire, Biserica și-a asumat și îndatorirea de a se îngriji de crearea condițiilor materiale necesare bunei funcționări a noilor ei așezăminte școlare și universitare. Pentru prima oară, conducerea bisericească a luat asupra ei sarcina întreținerii gratuite a elevilor și studenților meritoși și săraci, suportînd, din bugetele centrelor eparhiale, toate cheltuelile cerute de procurarea hranei și găzduirea tinerilor care simt chemare pentru slujirea stranei și altarului și acordîndu-le la nevoie, ajutoare speciale pentru îmbrăcăminte și cărți, pentru îngrijirea sănătății, pentru excursii și călătorii de studii, ori pentru alte scopuri binecuvîntate. În purtarea acestei nobile sarcini, Biserica este ajutată și de către conducerea Statului nostru de democrație populară, prin Ministerul Cultelor, care asigură salarizarea personalului de conducere, didactic, educativ și de îngrijire al școlilor teologice de grad mediu și universitar, suportă o bună parte din cheltuelile de întreținere și încălzire a localurilor acestor școli și acordă burse tuturor elevilor și studenților evidențiați la învățătură și lipsiți de alt sprijin. Prin aceasta, școlile de învățămînt teologic au devenit accesibile oricărui tînăr evlavios din parohiile noastre, lichidîndu-se cu totul caracterul de clasă pe care-l aveau școlile statului burghezo-moșieresc.

Dar grija Sfîntului Sinod al Bisericii Ortodoxe Romîne pentru pregătirea personalului necesar parohiilor, mînăstirilor și diferitelor sectoare de activitate bisericească nu s-a oprit aci. Experiența din trecut arăta-se îndeajuns cît de păgubitoare este primirea în cler a celor fără voca-

ție și cât de greșit este a crede că erudiția face pe teolog. După învățătura Sfinților Părinți, misiunea preoțească presupune mai întâi chemare și convertire și numai după aceea pregătire și consacrare, iar cei neconvertiți și inapți nu pot fi chemați și pregătiți pentru marea taină a sfintei hirotonii. Conducerea școlilor de învățămînt teologic din statul român de altă dată nu manifesta însă nicio grijă pentru descoperirea vocațiilor și n-avea niciun interes pentru cultivarea lor, dacă-i erau semnalate, ci tocmai dimpotrivă. Nu arareori, cei mai buni absolvenți ai seminariilor și facultăților de teologie erau ispitiți să se îndrepte spre alte ramuri de activitate, decît preoția și nu sînt puține cazurile cînd unele promoții ale seminariilor teologice de altădată au dat mai puțini slujitori ai altarului decît avocați, ofițeri, medici, învățători, profesori și funcționari civili. Din 1906, situația aceasta a pus pe gînduri conducerea noastră bisericească. Pentru remedierea ei, guvernele s-au crezut datorate să interzică prin lege primirea absolvenților de seminar la alte facultăți sau școli superioare, decît cele teologice. Această măsură dă pe față, cu asprimea unui rechizitoriu, atît dezorientarea care sălășluia în sufletele multor seminariști, din pricina relei întocmiri a învățămîntului teologic, cît și grelele condiții de viață care-i așteptau în parohiile rurale, dacă se hotărau să se preoțească. După primul război mondial, situația absolvenților seminariilor și facultăților de teologie se înrăutățește și mai mult. Printr-o greșită politică școlară, guvernele sporesc peste măsură numărul școlilor teologice, iar acestea și în deosebi facultățile de teologie acceptă cu mult mai mulți candidați decît posibilitățile lor reale de școlarizare și decît nevoile Bisericii.

Astăzi, această tristă și nefirească stare de lucruri face parte din domeniul trecutului. Datorită înțeleptelor măsuri luate de Sfîntul Sinod, la propunerea vrednicului său președinte, Inalt Prea Sfințitul și Prea Fericitul nostru Patriarh Justinian, nimeni nu poate fi primit în școala de cîntăreți bisericești sau în seminarul monahal, dacă n-are la bază absolvența ultimului ciclu al școlii elementare de stat și dacă n-a împlinit vîrsta cînd se pot arăta vocațiile, precum și dacă nu dovedește, mai întîi, Chiriarhului locului, că are chemare pentru slujba dorită și este apt pentru învățatură. Tot astfel, niciun elev sau student nu poate ajunge pînă la examenul final de absolvire, dacă nu și-a însușit temeinic cunoștințele și deprinderile necesare misiunii spre care s-a îndreptat. După obținerea diplomei, fiecare își are apoi postul asigurat, căci școlile teologice primesc doar atîția candidați, cîți reclamă nevoile fiecărei eparhii, iar parohiile au fost îndrumate să poarte grijă atît de întreținerea cultului, cît și de întregirea, din contribuția credincioșilor, a salarizării personalului bisericesc.

Actualele școli teologice au izvorît, fără îndoială, din dorința Sfîntului Sinod de a da Bisericii cîntăreți destoinici, monahi luminați și preoți vrednici, în stare să păstreze comorile credinței și să învioreze viața religioasă în parohiile și mînăstirile noastre. Dar ele au izvorît și din dorința ca învățămîntul teologic să fie scos din turnul de fildeș al speculațiilor abstracte, în care-l încuiaseră dascălii de teologie dinainte de eliberarea Patriei și să ne poată călăuzi spre mîrgăritarul cel de mare preț al iubirii aproapelui prin fapte bune, singura virtute care demonstrează sinceritatea crezului nostru religios și care dă valoare socială tezaurului dogmatic și moral al Ortodoxiei.

În acest scop, munca desfășurată în școlile teologice urmărește atât hrănirea intelectului cu lumina credinței, cât și încălzirea inimii la flacăra dumnezeiască a iubirii binelui obștesc. În orele de curs sau de seminar, în ședințele de duhovnicie, în convorbirile dintre profesori și elevi, oriunde în aceste școli, domină, așa dar, grija făuririi unei noi conștiințe religioase și morale, a acelei conștiințe autentic creștine, care ne învață să punem totdeauna interesele colectivității mai presus de interesele noastre personale și ne poruncește să facem tot ce stă în puterea noastră pentru triumful adevărului, dreptății, păcii și frăției în lume. De aceea, ședințele închinatăe întăririi legăturilor bisericești interortodoxe și interconfesionale, adâncirii prieteniei cu Uniunea Sovietică, marea noastră eliberatoare și cu țările de democrație populară, luptei pentru pace, comemorării momentelor mai însemnate din istoria Patriei și orientării în principalele probleme religioase, culturale și sociale ale zilei, alternează cu munca școlară obișnuită. Ele alcătuiesc mijlocul prin care învățămîntul nostru teologic este pus în slujba vieții, în slujba progresului, în slujba societății.

Acestea sînt școlile teologice înălțate în ogorul Bisericii Ortodoxe Romîne după 23 August 1944. Pe băncile lor crește la adăpostul celei mai depline libertăți religioase și sub îngrijirea atentă a forurilor bisericești, adevărata concepție ortodoxă despre slujirea lui Dumnezeu și despre servirea aproapelui, concepție menită să facă din fiecare credincios nu un spectator pasiv în arena vieții, ci un colaborator activ al Părintelui Cereșc în lupta împotriva răului și în efortul eroic pentru înmulțirea binelui în viața oamenilor și popoarelor. Este datoria profesorilor de teologie să facă din sădirea acestei concepții în sufletul elevilor și studenților, contribuția lor specifică la consolidarea cuceririlor democratice și a înfăptuirilor bisericești inaugurate la 23 August 1944, ziua cînd cătușele robiei au fost smulse de pe grumazul Patriei și s-a pornit cu elan spre construirea unor așezări din ce în ce mai bune și mai fericite.

GRIJA PENTRU SPORIREA ZELULUI PASTORAL AL PREOȚIMII ORTODOXE

Grija Sfîntului Sinod pentru readucerea vieții noastre bisericești în matca ei firească nu s-a oprit numai la reorganizarea școlilor destinate formării viitorilor clerici. Veacurile de împilare și orînduiri sociale dinainte de 23 August 1944 lăsaseră pretutîndeni urme ce trebuiau șterse, creiaseră deprinderi ce se impuneau părăsite, produsera răni ce se cereau vindecate, sădiseră în cugete idei ce se cuveneau revizuite fără zăbavă. Pentru a-și putea împlini menirea în cadrul noilor realități sociale din țară, Biserica avea așadar nevoie urgentă de slujitori purificați de păcatele trecutului, de un cler capabil să meargă în pas cu vremea, de o preoțime bine orientată asupra chemării ei în actualitate și hotărîită să sprijine lupta poporului pentru un trai mai bun.

În acest scop, Sfîntul Sinod — însușindu-și programul de înfăptuiri schițat de Prea Fericitul nostru Patriarh Justinian, cu prilejul alegerii și înscăunării Înalt Prea Sfînției Sale la cîrma Bisericii — a înscris în Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Romîne

și în Regulamentul pentru numirea și transferarea clerului parohial, hotărîrea de a se organiza, pe lângă institutele teologice de grad universitar, cursuri speciale, de cîte două luni, pentru îndrumarea preoțimii în activitatea ei sacerdotală. Aceste cursuri funcționează din ianuarie 1949 și au fost absolvite, pînă în prezent de peste 6.500 preoți și diaconi. Ele urmăresc, în primul rînd, ridicarea profesională a clerului, al cărui suflet trebuie hrănit continuu cu lumina credinței, cu căldura sfatului și cu puterea exemplului, spre a înmulți între credincioși roadele Duhului. În programa lor, accentul principal cade, așadar, pe reîmprospătarea și completarea cunoștințelor teologice, pe revizuirea și îmbunătățirea metodelor pastorale, omiletice, catehetice și misionare, pe uniformizarea săvîrșirii sfîntelor slujbe, pe deprinderea cîntării psaltice omofone și pe reluarea contactului direct cu izvoarele credinței, Sf. Scriptură și Sf. Tradiție, din care sînt scoase, pentru edificare, cele mai potrivite sfaturi și exemple.

Cursurile de îndrumare urmăresc însă, în același timp, și eliberarea preoțimii de zgura prejudecăților și de povara relelor deprinderi moștenite din stările nedrepte ale trecutului. Inviorarea și fortificarea vocației sacerdotale, reîncălzirea și stimularea zelului misionar, însușirea unor mai bune metode de pastorație și potrivirea pasului cu mersul vremii nu sînt posibile, cîtă vreme preotul nu s-a «desbrăcat de omul cel vechi dimpreună cu faptele lui, care se strică după poftele înșelăciunii și nu s-a înnoit cu duhul minții lui, îmbrăcîndu-se în omul cel nou, cel zidit după Dumnezeu «întru dreptate și sfințenia adevărului». (Ef. IV, 22-24, Col. III, 9-10). «Nimeni, care-și pune mîna pe plug și caută înapoi — ne spune Mîntuitorul — nu este potrivit pentru împărăția lui Dumnezeu» (Luca IX, 62). Tot astfel, nimeni nu poate deveni apostol al lui Hristos, dacă gîndurile și inima îl poartă mereu înapoi spre grijile cele mărunte și trecătoare ale lumii acesteia, ori spre morții veacului (Luca IX, 57-61). În programa analitică a fiecărei serii de cursuri de îndrumare intră deci și dezvoltarea temelior menite să demaște și să combată ideile nesănătoase, practicile dăunătoare și atitudinile greșite, care constravin în vreun fel idealului creștin, adevărurilor de știință sau legilor morale și binelui public.

Dar cursurile de îndrumare urmăresc, în egală măsură, și orientarea preoțimii în principalele probleme sociale, politice, economice și culturale pe care evenimentele interne și internaționale de după 23 August 1944 continuă să le pună, într-un ritm tot mai viu, pe primul plan al preocupărilor generale. Preotul ortodox învață aici să fie un om al timpurilor noi. Din cercetarea cărților sfînte, pe care școlile teologice de altădată nu i le tîlcuiseră în adevărata lor lumină, el se încredințează că legea dumnezeiască cere fiecărui creștin și cu atît mai vîrtos slujitorilor altarelor, să lupte pentru înfrățirea semenilor, să contribuie la făurirea unei orînduiri sociale din ce în ce mai drepte și mai ferice, să apere pacea și buna înțelegere între oameni și popoare și să se împotrivescă, pînă la jertfa de sine, valului de ură, de asuprire și de învrăjbiere, cu care forțele întunecului amenință iarăși lumea.

Pentru atingerea acestui scop, conținutul celor mai multe din prelegerile, teme, povățuirile și chemările adresate preoților cursiști se însușește din îndemnul Sf. Apostol Pavel către ucenicul său Tit, episcopul bisericii din insula Creta: «Vrednic de crezare este cuvîntul și vreau să adeverești aceasta, pentru ca cei ce au crezut în Dumnezeu să poarte grijă să fie cei dintîi la faptele cele bune și de folos oamenilor... Deci, să se în-

vețe și ai noștri să fie în frunte la fapte bune, când trebuința cere, ca să nu rămână fără roadă» (Tit. III, 8, 14). Prin aceasta, cursurile de îndrumare stau și în slujba Patriei, ca școală teologică de educație cetățenească pentru clerul ortodox. Ele sădesc în sufletul preotului o concepție superioară asupra noii atitudini pe care trebuie să o aibă orice credincios față de muncă, față de avutul obștesc, față de stat, față de îndeplinirea îndatoririlor sociale. Iar această concepție dă un nou colorit și un nou spor strădaniilor sale în parohie, măbind numărul credincioșilor care urmează îndemnul și pilda păstorului lor sufletească și dau dovadă de aleasă vrednicie cetățenească, de adevărat patriotism.

Aceluiași înalt scop pastoral, misionar și social i-au fost hărăzite și conferințele protopopești, care se țin, odată pe lună, la sediul fiecărei protoierii, ședințele destinate rezolvării problemelor administrative alternând cu cele consacrate lămuririi problemelor culturale și sociale. La ele participă, în mod obligatoriu, toți preoții și diaconii parohiilor, precum și stareții și starețele mănăstirilor și schiturilor din cuprinsul protopopiatului. Datorită bunei lor organizări și atmosferei în care se desfășoară, aceste conferințe constituie popasuri duhovnicești închinare întâlnirilor frățești, consfătuirilor profesionale, schimbului de experiență, verificării activității și analizei muncii din luna precedentă, lămuririi problemelor teoretice și practice ridicate de realitățile vieții, întocmirii planului de lucru pentru luna următoare, legăturii cu chiriarhul locului, manifestării devotamentului față de Patrie, sporirii colaborării cu organele locale ale puterii de Stat, reconfortării sufletești.

Conferințele protopopești se țin, cu regularitate, de acum șase ani. Când s-au început, preoțimea era, în mare parte, dezorientată, risipită, nesigură pe drumul ei, păzind mai mult formele, dar lipsindu-i duhul dătător de viață. De atunci, ele au reușit să devină o necesitate imperioasă pentru orice preot conștient de răspunderea chemării sale.

PROMOVAREA CULTURII TEOLOGICE

La zece ani de la eliberarea patriei noastre, putem privi în urmă, cu legitimă mândrie, la drumul parcurs de cultura noastră teologică, cultură care s-a îmbogățit cu teze și probleme noi, care a sporit în adâncime ca și în înălțime morală, în văzul cel duhovnicesc ca și în râvnă sacră, — iar toate acestea, după tradiția cea sănătoasă a Ortodoxiei, să fie puse în slujba vieții, în slujba omului, în slujba norodului, în slujba izbăvirii noastre din veac și din veacul ce va să fie.

După ziua de răspîntie a istoriei poporului nostru, 23 August 1944 — când, în toate compartimentele trăirii noastre obștești au răzbătut adânci transformări de structură, de valoare și de conținut — teologia românească a realizat și ea un spor calitativ, atât în adâncirea doctrinei evanghelice și patristice, cât și în aplicarea învățăturii sacre la realitățile din viața credincioșilor.

Teologia noastră — statornică și neclintită pe făgașul sfînt și sfinților al Sfintei Scripturi și al Tradiției Sfinte — a devenit, în cursul gloriosului deceniu al poporului nostru, o teologie a vieții, o teologie struc-

turată pe adevărurile luminii ce a pătruns în trăirea obștei celei mari a patriei, ca și în obștea credincioasă a Bisericii noastre.

Sub zodia cea nouă a puterii populare, poporul nostru trăiește din plin o eră nouă, a cărei începătură s-a făcut la 23 August 1944.

Teologia noastră, cultura noastră teologică, a pus și ea început unui veac nou, orientându-se permanent după steaua luminoasă de deasupra Peșterii, dar văzînd — prin razele harului divin — și cuprinsul lăcașului Nașterii: Pruncul, Iosif, Maria, păstorii, magii, dobitoacele sfinte, — viața în toată plinătatea ei.

Este adevărat, că unii dintre preținșii «îndrumători» ai gândirii noastre teologice de altădată — claustrați între zidurile reci ale unei teologii aride, speculative și fără contingentă cu viața, — n-au putut înțelege nici trăirea cea nouă a poporului nostru, nici înnoirile ce se vesteau în Biserica noastră și nici drumul cel nou al culturii noastre teologice care se voiește împletită cu viața obștei noastre credincioase.

Clerul și credincioșii noștri îi cunosc bine pe acești păzitori ai «cadruului fix» al Ortodoxiei; pe acești adoratori ai «pustiului» care n-au aflat că Sahara poate fi fertilizată și dată vieții; pe aceste «albine» care numai întâmplător «și-au aurit aripile cu o leacă de polen din tainicele corole ale spiritului»; pe acești apologeți ai misticei deprimante și malade; pe acești slujitori ai «omului magic», ai «omului simbolic», ai «omului mitic»; pe acești propovăduitori ai unei «teologii abisale», care se preocupau mai curînd de «viața» omului în «alba întîietate», decît de viața, sub ambele ei ipostase — a trupului și a sufletului — pe care o duc oamenii reali pentru a căror mîntuire pretindeau că se străduiesc.

Aceștia — puțini la număr — socotindu-se păstrători ai «tradiției închise», considerau Biserica o grădină în care, odinioară, într-o climă dulce, a crescut o floră minunată, dar mai tîrziu, schimbîndu-se condițiile climatice, flora aceasta a dispărut astăzi ne mai putînd fi admirată decît din «geografia biologică» a vremii de atunci. De aceea, în gîndirea lor teologică, în lucrările lor cu titluri sonore, cel mai căutat izvor de inspirație era nu Tradiția cea pururea vie a Bisericii, ci tradiția «Patericului» și «Sinaxarului» care le furniza argumente «dogmatice» pentru a justifica «minunile» și «viziunile» care rățăceau mîntîile, îmbeznoșeau căile mîntuirii și dîstrăgeau atenția oamenilor de la esențele vieții reale, viață în care huzureau doar trîntorii și acaparatorii tuturor bunurilor vieții.

Pentru acești «teologi» — care profesau o asemenea teologie nu fără contingentă cu stăpînitorii și beneficiarii copioși ai lumii de atunci — sens avea numai tradiția statică, tradiția petrificată, tradiția mumificată, ale cărei roade sînt: obscurantismul, superstiția, magia, misticismul deformat și dezechilibrat, intoleranța, spiritul sectar, etc. Ei n-au cunoscut — poate n-au vrut să cunoască — tradiția dinamică, tradiția vie, tradiția izvorîta din viață și slujind comandamentele permanente ale vieții, tradiție care a îndrumat mereu viața omenească pe căile progresului.

În tradiția vieții noastre religioase sînt cuprinse valori etice etern umane, care nîci odată n-au venit în conflict cu valorile progresului. Acestea sînt: dragostea, munca, cinstea, virtutea, adevărul, eroismul, pacea, ca să nu mai pomenim de alte valori ale credinței, de altă

natură, ca valorile culturale, estetice, etc., etc. Intre acest fel de tradiție și concepția progresistă nu există un dezacord funcțional! «Un dezacord ireductibil există numai între concepția statică a tradiției și concepția progresistă, pe când între concepția dinamică a unei tradiții vii și între cea progresistă există un bun acord, fiindcă concepția dinamică a tradiției poartă în sine germenii concepției progresiste, care nu este decât actualizarea concepției tradiționaliste dinamice — toarcerea firului vieții mai departe», în formele noi pe care viața și le-a creiat.

Luptătorii pentru o viață nouă, pentru o lume nouă, pentru un om nou, s-au ciocnit totdeauna de rezistențele tradiției statice, dar au fost pururea susținuți și urmați de cei ce au înțeles sensul înalt, sensul autentic, sensul real al tradiției vii și de viață dătătoare, al tradiției odrăslite de freământul vieții și chemată să rodească pentru viață.

Zorile lumii celei noi care — acum zece ani — au luminat cerul atîtor nădejdi, ce de veacuri își așteptau împlinirile, n-au înspăimîntat decît încremenirile fosilare ale unui trecut fără viitor. Făclierii tradiției dinamice au întâmpinat pe vestitorii vieții celei noi, cu înțelegere, cu dragoste, cu toată inima, înregimentîndu-se voluntar între ziditorii și făuritorii destinelor mari și fericite ale poporului nostru.

La început, numărul preoților și teologilor — păstrători ai tradiției bisericesti de luptă pentru fericirea poporului, tradiție creată de un popa Laurențiu, popa Tun, popa Neagu Benescu, popa Șapcă, și de atîția alții zeci și sute de sacerdoți care au oficiat și pe altarul patriei — n-a fost prea mare. Dar ei au constituit aluatul care a fermentat întreaga frămîntătură a Bisericii noastre. Indrumați cu dragoste și înțelegere de luptători mai vechi, ca preotul Ion Marina, Patriarhul nostru de astăzi, părintele Gala Galaction și alții — grupul acesta a lansat dintru început întrebarea care aștepta răspuns curat ca adevărul: «**Quo vadis Ecclesia**»? «Alături de «conservatori», de apărătorii tradiției statice, care se plasează de-a-curmezișul sigurelor deveniri istorice și sociale ale omenirii, — deci alături de lumea care apune, împărtășindu-i soarta — sau alături de militanții societății viitoare?...».

Răspunsurile n-au întîrziat să vină din toate părțile. Și ele dovedesc că marea majoritate a preoților și teologilor noștri au început să înțeleagă sensul înalt al vieții noastre celei noi, al vieții noastre celei autentice, al singurei noastre vieți care pășește pe urmele Celui ce și-a inaugurat lucrarea Sa mîntuitoare în atelierul Teslarului din Nazaret, și-a continuat-o alături de Pescarii galileeni și a binecuvîntat holdele și pe truditorii acestora.

*

Un îndemn plin de sfat și de înțelepciune — care a luminat multe minți bîntuite de îndoeli, sau încremenite în inerții funerare — a venit din partea Domnului Dr. Petru Groza, în noembrie 1944:

«In viitor, Biserica noastră nu trebuie să mai fie statică. Ea nu trebuie considerată în izoralea ei, ci în ansamblul tuturor formelor și condițiilor obiective ale vieții pe care noi le examinăm și le considerăm în mișcare.

«Pentru a transforma și Biserica noastră într-o Biserică vie, preoțimea are un izvor direct din care se poate inspira pentru a ajunge la con-

vingeri și concluzii identice cu cele pe care le-am înfățișat eu. Acest izvor este însăși viața poporului pe care îl slujește ea.

«Preoți să-și îndrepte atent privirea spre întreaga viață a poporului, spre toate condițiile obiective ale vieții lui; să le pătrundă, să le înțeleagă, și vor vedea că ele vorbesc ca și mine, le spun aceleași lucruri, cu aceleași vorbe.

«Trebuie să ne întoarcem cu toții la popor. Să ne ridicăm deasupra intereselor noastre personale și să fim alături de popor, să trăim și să luptăm cu el și pentru el». (Vezi «Culte Religioase în R.P.R.», pp. 60-61, București, 1949).

Adevărurile acestea au mobilizat numeroase conștiințe sacerdotale, hotărâte de-acum să pornească în pas cu pasul vieții celei noi a poporului nostru.

Tînărul Vicar al Mitropoliei Moldovei și Sucevei, Prea Sfințitul Justinian Marina, a dat și el grai duhului nou care trebuia statornicit în gândirea, în activitatea, în împlinirile slujitorilor altarelor: «Manifestările de ordin cultural nu pot fi neglijate, mai cu seamă cînd se constată o stare de apatie sau indiferență. A trecut vremea cînd dezinteresul pentru luminarea poporului constituia un sistem. Activitatea în Căminele Culturale trebuie intensificată la maximum, aici fiind locul potrivit de înfrățire prin munca tuturor. Cel mai dotați în latura de propagandă culturală să-și dăruiască sufletul prin propovăduirea ideilor generoase de omenie, de progres, de libertate și de pace... Ierarhia noastră bisericească este ridicată din masele largi ale poporului. Din acest considerent moral, preoțimea ortodoxă română se cuvine a fi permanent alături de poporul din mijlocul căruia s-a ridicat... Biserica va rămîne a poporului și va sluji numai lui...». (Din două cuvîntări rostite în 1945 și 1946: «Apostolat Social», vol. III, 1949, pp. 48 și 53).

Mugurii noii noastre gândiri teologice — izvorîte, după exemplul poruncitor al Mîntuitorului, din realitățile vieții în care ne făurim izbăvirea noastră duhovnicească — își despicau, astfel, frumusețile tainice către soarele spre care poporul nostru întreg pornise cu nădejde.

Cercetînd publicațiile noastre din această vreme, aflăm teze, probleme și preocupări noi, care vădesc întoarcerea teologiei noastre cu fața către viață, către viața reală spre care a îndrumat-o dintru început divinul nostru Invățător și toți marii dascăli și părinți ai Bisericii noastre Dreptslăvitoare.

Aceștia au fost primii pași, prima etapă a noii noastre gândiri teologice.

A doua etapă este mult îmbogățită — calitativ și cantitativ — și ea începe la 6 iunie 1948, cînd în fruntea Bisericii noastre a fost înscăunat Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, care a dat tuturor așezămintelor Bisericii noastre un impuls și o vitalitate care amintesc epoca de aur a Ortodoxiei noastre.

Dacă pînă atunci — circumscrînd dezbateră numai la subiectul nostru — scrisul teologic a izvorît doar din elanuri și sincerități neprogramate, neîntenacite, de aci înainte aceste dăruiri ale inimii pentru viața cea nouă a Patriei și Bisericii noastre, aveau să fie îndrumate și stimulate de un suflet fierbinte, de o minte ageră și de un cuget curat, pentru care esențele tari ale adevărului etern al existenței umane constituie chivotul de lumină care-i călăuzește toți pașii vieții.

De aceea, cuvîntul cel dintîi al Întîistătătorului Bisericii noastre — cuvîntul-program rostit în chiar ceasul înscăunării — ca și cuvîntul său de după aceea și de totdeauna, acesta a fost:

Inapoi la Izvoarele vieții! Inapoi la viață!

Biserica nu poate și nu trebuie să fie doar un organism administrativ, un vehicul de îndeplinire mecanică a unor simple formule rituale. Biserica trebuie să fie vie și să vibreze de viață; să fie pătrunzătoare de suflete și îndrumătoare sacră pe calea luminoasă a libertății, a dreptății sociale, a înfrățirii, a credinței tari, a păcii, a izbăvirii umane.

La vremuri noi și înnoitoare — a spus mereu Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian — Biserica are nevoie de preoți noi, slujind străvechile altare, dar cu sufletele larg deschise spre a primi impulsuri de viață nouă. A venit vremea și acum este — după cuvîntul Apostolului Pavel, — să ne deșteptăm din somn... «Noaptea a trecut și s-a apropiat ziua; să lepădăm dară lucrurile întunericului și să ne îmbrăcăm în veșmîntul luminii».

Biserica — spre a corespunde chemării sale — trebuie să-și pună problema «unei orientări sănătoase a clerului nostru, a revitalizării lui cu principiile dinamismului evanghelic primar, cu idealurile statornice ale apostolatului social, cu viile tradiții populare ale Ortodoxiei străbune». Reorganizarea instituțiilor de învățămînt teologic — acum cînd, datorită puterii populare, el a revenit sub aripa ocrotitoare a Bisericii — este o poruncă de conștiință a ceasului mare pe care-l trăim. Aceste instituții — reasezate pe pîrghiile de adevăr ale vieții reale și ale vieții duhovnicești — au sarcina de a readuce clerul de mir și monahal în slujba luminii, a culturii, a dăruirii, a dragostei și a jertfelniciei pentru fericirea omului, făcînd din altarele noastre izvoare de Apă Vie, din care să soarbă cu nădejde sufletul însetat de adevăr și lumină al obștei noastre credincioase. Preoții noștri — spre a fi buni îndrumători ai vieții păstoriiilor lor, — trebuie să cunoască ei înșiși viața; iar spre a o cunoaște, trebuie să se integreze organic și ființial în viața ce mereu se înnoiește, făcînd parte din ea, «fărîmă din întregul ei, scînteie din flacăra ei, picătură din șuvoiul ei».

Intr-acest chip îndrumînd, făptuind și împlinind, Prea Fericitul Patriarh Justinian, — înțeles, urmat, ajutat și stimulat de întregul plen al Sfîntului Sinod — «a dat impuls unei noi conștiințe sacerdotale, unui nou sens al misiunii preoțești, unui nou apostolat, unei înțelegeri noi a chemării Bisericii» și a rostului ei în viața obștei celei mari a Patriei și în trăirea obștei noastre credincioase.

Spunea, cu drept cuvînt, un tîlmăcitor fidel al gîndurilor și împlinirilor Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, — la aniversarea cea de a cincea a înscăunării sale la cîrma Bisericii strămoșești:

«Cîrmaciul înțelept al Bisericii noastre a izbutit să-i facă pe toți să înțeleagă — profesori, preoți, studenți și elevi — că o teologie zăvorîtată față de freamătul vieții, izolată și îndepărtată de realitățile vii ale epocii noastre, ar fi o teologie stearpă, uscată și inutilă. Dumnezeu, — după inspirata cuprindere a Evanghelistului Ioan — este Lumina, Viața și Iubirea. O teologie, care nu slujește luminii, vieții și iubirii, este o teologie caducă. Iar lumina nu se pune sub obroc, viața nu se trăiește în peșteri teologale, iubirea nu se valorifică în theologhisirile «savante» ale izolării pesimiste. **Teologia în slujba vieții!** — aceasta este singura ei justificare».

În perspectiva anilor care s-au scurs, justa cumpănire a obiectivelor fixate și a împlinirilor care se văd, ne dau dreptul să spunem că Așezământul nostru de credință — sub aspectul promovării culturii sale teologice — a făcut un uriaș pas înainte. Și, desigur, acesta n-ar fi fost cu putință, dacă nu s-ar fi creat condițiile obiective pentru realizarea atîtor năzuințe ce se voiau traduse în viață.

În ozonul tare al deplinei libertăți religioase, Biserica noastră și-a făurit vehicule noi pentru propagarea noii noastre culturi teologice, izvorîte din iezerul mereu proaspăt și împrăștiat al vieții celei pururea neîmbătrînitore.

Intr-adevăr, de unde la începutul noului veac al Ortodoxiei românești, Sfîntul Sinod dispunea doar de o singură publicație, de oarecare circulație — «Biserica Ortodoxă Română», care apărea cu intermitențe largi, doar de trei-patru ori pe an, și cu un conținut ce arareori avea vreo contingență cu problemele frămîntate de clerul și credincioșii noștri sau tratînd subiecte abstracte, destinate doar pentru un număr redus de «specialiști» — astăzi Patriarhia Română editează, cu regularitate cinstitoare, trei reviste mari ca volum și grele în conținut: «Ortodoxia», destinată problemei raporturilor inter-ortodoxe; «Studii Teologice», menită documentărilor și studiilor profesorilor de la cele două Institute Teologice de grad universitar; «Biserica Ortodoxă Română» — complet restructurată și abilitată la nevoile reale ale obștei noastre credincioase — ca organ oficial al Sfîntului Sinod.

Cercetarea cu zăbavă a acestor reviste — după o apariție, fără șchio-pătări, de șase ani de zile — obligă pe orice om de bună credință să facă un bilanț, luminos ca adevărurile Vieții și Luminii pe care le-au propovăduit aceste tribune evanghelice, bilanț care cinstește pe inițiatorul lor, Prea Fericitul Patriarh Justinian, cinstește pe osîrduitoarii care le-au umplut paginile cu scrisul lor, cinstește pe toți ostenitorii care au trudit pentru înfățișarea dinafară și pentru podoaba lăuntrică a tiparului lor.

O socoteală rece, statistică, va ilustra elocvent dimensiunea ogorului spiritual, lucrat de aceste trei pluguri duhovnicești ale Bisericii noastre, în ultimii șase ani.

Ținînd seama că toate parohiile din cuprinsul Patriarhiei noastre primesc aceste reviste, precum și toate comunitățile ortodoxe române de peste hotare, toți Intîistătătorii Bisericii Ortodoxe Autocefale și — pe baza bunelor relații inter-confesionale — toți șefii cultelor eterodoxe din țară și unii dintre conducătorii de culte din afară, valoarea revistelor exprimată în pagini și tiraje, pe șase ani, este următoarea:

«Ortodoxia»:	3.840 pagini = 240.000 tiraje
«Studii Teologice»:	7.680 pagini = 600.000 tiraje
«Biserica Ortodoxă Română»:	9.216 pagini = 720.000 tiraje
Total: 20.736 pag. = 1.560.000 tiraje	

Expresia aceasta statistică indică, însă, numai o singură dimensiune, aceea a întinderii cîmpului duhovnicesc. Dar ea nu este singura dimensiune. Ceea ce caracterizează și definește «noul», în cuprinsul acestor reviste, este forța gîndirii teologice, care — dînd expresie substanței adevărului și esențelor vieții adevărate — sădește adînc și viu în obștea credincioasă permanențele trăirii în credință, nădejde și dragoste; în libertatea duhului; în iubirea lui Dumnezeu și a aproapei; în strădania

continui pentru dobândirea patriei cerești și în muncă osîrdnică pentru bunăstarea și fericirea patriei pămîntești; în luptă necontenită cu ispitele celui rău pentru cîștigarea păcii duhovnicești și în luptă obștească pentru izbîndirea păcii în toată lumea, între toți oamenii și între toate popoarele pămîntului.

Fîntînarîi noii noastre culturi teologice au scos din tezaurul învățăturîi sacre mărgăritare de mare preț, ignorate voit altădată și lăsate, veacuri întregi, în sînul scoicii care greu suferea neputînd să le dea la lumină.

Diamantele învățăturii pentru viață ale marilor dascăli și părinți ai Bisericii noastre au fost scoase din adîncuri și puse iarăși în șuvoiul viu al vieții.

Mai mult: asemenea Mîntuitorului Iisus, care, ca om, a plîns pentru neamul Său atunci cînd i-a prevăzut primejdiile, în sufletele făuritorilor noii noastre culturi teologice arde permanent candela dragostei pentru poporul nostru.

Iar masele noastre de clerici și credincioși au înțeles îndemnurile primite și s-au înrolat voluntar în cohorțele entuziaste ale ziditorilor vieții celei noi a norodului nostru.

Credincioși misiunii încredințate Bisericii de divinul nostru Izbăvitor, Hristos, Domnul Păcii, aceea de a fi neobosită propovăduitoare și ziditoare a păcii, în sufletele oamenilor, ostenitorii scrisului nostru celui nou — urmînd pîlda vie a Intîistătătorului Bisericii noastre — au hărnicit continuu pentru răspîndirea idealurilor generoase de pace, de dragoste, de bună înțelegere și colaborare între toate noroadele pămîntului.

Programul de lucru al revistelor noastre este cuprins într-un singur cuvînt: VIATA.

Obiectivul de atins: LUMINA, ADEVĂRUL, DRAGOSTEA, PACEA.

*

Dar cultura noastră teologică, din veacul cel nou al Ortodoxiei romînești, s-a îmbogățit nu numai cu studiile, tezele și problemele tratate în revistele noastre. Ea a sporit cu o serie întregă de lucrări de știință și literatură bisericească, de o valoare teologică unanim recunoscută atît în țară, cît și peste hotare de Bisericile Ortodoxe surori. Și trebuie subliniat, că aici vorbim numai despre lucrările editate de Centrul Patriarhal, fără a pomeni de valoroasele lucrări publicate de celelalte centre eparhiale. Iar la acestea se mai adaugă o seamă de cărți de ritual pentru trebuințele cultului, mult cerute de preoțimea noastră și publicate la timp.

Exprimate numeric, toate acestea la un loc, — cărți de ritual și lucrări de știință și literatură bisericească, editate de Institutul Biblic și de Misiune Ortodoxă, în ultimii 10 ani, — însumează peste treizeci de opere, în mii de pagini, care au pornit în largul vieții, spre a rodi bogat în țarina duhovnicească a Bisericii noastre dreptslăvitoare.

Trei din acestea se impun, în mod deosebit, conștiinței noastre ortodoxe:

«Pilde și îndemnuri în lupta pentru pace» — Apostolat Social vol. IV. de I.P.S. Justinian, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Romîne, București 1952, pp. 520 + XIV.

«Invățătura de credință creștină ortodoxă», tipărită cu aprobarea Sfîntului Sinod și cu binecuvîntarea și purtarea de grijă a I.P.S. Patriarh Justinian, București, 1952, pp. 484 + IV.

«Legiurile Bisericii Ortodoxe Române sub Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian», întocmită de I.P.S. Patriarh Justinian, București, 1953, pp. 528 + VIII.

Întîia din aceste lucrări — «Pilde și îndemnuri în lupta pentru pace» este un adevărat catehism al luptătorului pentru sacra cauză a apărării, menținerii și consolidării păcii în lume. Opera aceasta este — cum s-a spus — «un strălucit document al epocii noastre despre strădaniile Întîistătătorului Bisericii Ortodoxe Române și ale obștei sale credincioase, închinată luptei sfinte pentru apărarea păcii. Fiecare titlu din această lucrare este o lozincă mobilizatoare în slujba păcii, a libertății, a vieții celei noi, a dreptății sociale și a progresului». Mîine — cînd lumea întregă își va regăsi liniștea și pacea, și va porni cu pași sprinteni spre nădăjduita «primăvară a omneirii», — lucrarea I.P.S. Patriarh Justinian va constitui mărturia vie a contribuției însemnate aduse de Biserica Ortodoxă Română, alături de întregul nostru popor și de toată omenirea iubitoare de pace, întru zidirea templului păcii, la care se vor prosterna toate noroadale pămîntului.

A doua lucrare, de mare rezonanță în întreaga Ortodoxie Ecumenică, — «Invățătura de credință creștină ortodoxă» — reprezintă încununarea sărbătorească a gândirii noastre teologice. Căci după o perioadă de mai bine de trei sute de ani — de la «Mărturisirea Ortodoxă» a marelui Mitropolit al Chievului, Petru Movilă, din 1642, — pentru întîia oară teologia românească s-a înveșmîntat în cutezanța sacră de a da la lumină o lucrare de asemenea proporții. Acest dreptar de credință și de viață creștină este merit «să folosească atît slujitorilor altarelor, în lucrarea de catehizare a credincioșilor, cît și credincioșilor doritori a spori în cunoașterea adevărurilor de credință ortodoxă și în desăvîrșirea vieții duhovnicești». Față de «Mărturisirea Ortodoxă» a lui Petru Movilă, «Invățătura de credință creștină ortodoxă» reprezintă un însemnat pas înainte. «Ea este mai bogată, dezvoltînd anumite părți pe care «Mărturisirea Ortodoxă» le înfățișează numai pe scurt și aduce, pe lîngă temeuriile scripturistice, în expunerea învățaturii ortodoxe, și o seamă de temeuri patristice».

A treia lucrare — «Legiurile Bisericii Ortodoxe Române» — răspunde unor mari trebuințe ale Așezămîntului nostru de credință. Aceste legiuri înmănușate în volum «constituiesc osatura legală cea nouă a Bisericii noastre... Împortanța deosebită a acestor legiuri constă în faptul că, toate la un loc, reprezintă — după anul 1700 — întîia Pravilă Bisericească a întregii obști românești ortodoxe. «Ca document al stării de unitate a Bisericii Ortodoxe Române și ca document al reîntregirii acesteia», noua Pravilă are o însemnătate istorică «prin care depășește toate celelalte legiuri bisericesti, făurite dela 1700 încoace... Legiurile prea Fericitului Patrarh Justinian constituie un factor hotărîtor întru reșezarea Bisericii noastre pe temelile sale canonice și pe fîgașul viilor predanii populare ale Ortodoxiei Românești. Această nouă orînduire legală dă Bisericii noastre străbune putința de a deveni o Biserică cu adevărat vie, o Biserică a dinamismului evanghelic, o Biserică a păcii și a izbăvirii duhovnicești».

Dintre celelalte lucrări publicate, care s-au bucurat de o primire entuziastă și au vădit un interes deosebit, merită măcar să fie menționate aici, cu prețuirea pe care clerul și credincioșii noștri le-au acordat-o:

«Cuvîntări Bisericești, vol. I, II, III, 1949-1952, ale I.P.S. Mitropolit Nicolae Krutițchi, în tîlmăcirea romînească a Părintelui Nicolae M. Popescu, profesor universitar onorar, pp. 646.

«Biserica Ortodoxă Rusă și Războiul pentru apărarea Patriei», de I.P.S. Alexei, Patriarhul Moscovei și a toată Rusia, 1950, pp. 135.

«30 de zile în U.R.S.S.», Consfătuirea pan-ortodoxă dela Moscova, Iulie 1948, de Ovidiu Marina, București, 1949, pp. 388.

Deasemenea trebuie subliniată cu bucurie începerea publicării manualelor pentru uzul studenților Institutelor Teologice.

Dintre acestea, primul care a ieșit din tiparnița Editurii Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, la începutul acestei luni, este **Studiul Noului Testament**, tipărit cu aprobarea Sfîntului Sinod și cu binecuvîntarea Inalt Prea Sfîntului Patriarh Justinian.

S-au tipărit de asemenea primele coale dintr-un alt manual: «**Studiul Vechiului Testament**», care va apare în toamna aceasta.

Celelalte manuale sînt în pregătire pentru tipar.

În lucrul Editurii noastre se mai află o lucrare de mare interes, care în cursul lunii septembrie va fi terminată. Este vorba de lucrarea «**Însemnări din Bulgaria**» a domnului Dr. Ovidiu Marina, documentar al înscăunării noului Patriarh al Bisericii Ortodoxe Bulgare, Prea Fericitul Chiril, și mărturie a prieteniei de veacuri dintre cele două Biserici surori și dintre cele două popoare vecine, înfrățite prin același trecut istoric și prin aceleași năzuințe răzbătătoare spre viitor.

*

Acesta este — foarte pe scurt — itinerariul parcurs de noua noastră cultură teologică, dealungul gloriosului deceniu al poporului nostru. Aceasta este bilanțul realizărilor Bisericii Ortodoxe Romîne, în ramura gîndirii teologice, la popasul sărbătorec de azi al poporului nostru și al străbunului nostru Așezămînt de credință.

Valoarea unei culturi se măsoară după substanța umanismului ei. Gîndirea ei trebuie să fie legată de om, de destinul lui, de lumea lui lăuntrică, de viața lui.

O cultură se înveșmîntează în hlamida serafică a umanisului numai atîta vreme, cît izvorul din care se adapă este omul, cu totalitatea intereselor lui omenești.

Cultura noastră teologică — în postaza sa cea nouă — a izbutit să devină profund umană.

Ea reprezintă, azi, o mare forță morală, pentru că a învățat să slujească cu credință, cu dăruire, cu jertfelnicie, numai adevărurilor vieții, numai vieții însăși cu toată bogăția aspectelor ei.

Că aceasta este calea cea dreaptă pe care este dator să meargă, s-a văzut din prețuirea pe care i-au arătat-o nu numai efuziunile de dragoste ale clerului și obștei noastre credincioase, ci mai ales mărturiile concrete ale unei prețuiri venite dela Bisericile Ortodoxe surori, în frunte cu Apostolicele Patriarhate ale Orientului.

Cinstirea Inalt Prea Sfîntului Patriarh Justinian cu titlul de «**Membru de onoare al Academiei Teologice din Moscova**» la 28 mai 1950, arată cît de adînc este apreciată noua orientare a gîndirii noastre teologice, al cărui inspirator și îndrumător a fost continuu Intîistătătorul Bisericii noastre.

Și, de asemenea, decernarea în octombrie 1950 a **Ordinului Sfîntilor**

Apostoli Petru și Pavel, Institutului Teologic Universitar din București, în persoana rectorului său, de către Prea Fericitul Patriarh Alexandru III al Scaunului Apostolic de Antiohia, mărturisește elocvent și înalt nivelul la care s-a ridicat cultura noastră teologică prin strădaniile cinstitute și cinstitoare ale distinșilor noștri dascăli de teologie ortodoxă.

Și, în sfârșit cea mai grăitoare dovadă de excepțională prețuire a contribuției gândirii noastre teologice, la sporirea tezaurului științei creștine, pe dimensiunile întregii Ortodoxii, ne-a venit dela Întistătorul Patriarhiei Ecumenice din Constantinopol, Prea Fericitul Patriarh Athenagoras, care, într-o scrisoare trimisă Cîrmuitorului Bisericii noastre, Înalt Prea Sfîntului Justinian, a spus:

«**Exprim Înalt Prea Fericirii Voastre calde mulțumiri și felicitări din inimă pentru activitatea editorială vrednică de laudă care este atît de prețioasă pentru scrierile teologice ale Ortodoxiei.**»

Viitorului culturii noastre teologice i se cere imperativ, doar un singur lucru: consecvența pe acest drum al Luminii, al Adevărului, al Vieții și al Păcii.

REORGANIZAREA MONAHISMULUI ORTODOX ROMIN

Marele privilegiu pe care l-a avut Biserica noastră după 23 August 1944 a fost desigur libertatea de a se organiza după norme proprii, conform cu învățăturile canonice și tradițiile ei. (art. 7 din Legea pentru regimul general al cultelor religioase din R.P.R.).

Efortul deosebit pe care l-au depus Sfîntul Sinod și clerul Bisericii Ortodoxe Romîne, în cei 10 ani care s-au scurs de la eliberarea țării noastre, s-a îndreptat în chip deosebit spre revenirea Bisericii la adevăratul făgaș al Ortodoxiei și reînvierea trăirii religioase, prin întoarcerea la Evanghelia lui Hristos și prin regăsirea bunelor tradiții ale epocii de aur a creștinismului. Intre înfăptuirile de seamă ale conducerii bisericești în această privință, se cuvine să scoatem în evidență și realizările obținute în reorganizarea vieții monahale din Biserica noastră, în răstimpul acestui deceniu de adînci și mari prefaceri sociale.

Este îndeobște cunoscută situația grea în care se găsea monahismul ortodox românesc înainte de 1944. Nimeni nu poate contesta că, în trecutul nostru mai îndepărtat, mînăstirile au jucat un rol de frunte în dezvoltarea vieții religioase, culturale, artistice, etc. Dar tot atît de adevărat este că, începînd cu secolul al XIX-lea și continuînd cu prima jumătate a secolului al XX-lea, viața duhovnicească și culturală a mînăstirilor și schiturilor ortodoxe din țara noastră a trecut printr-o criză din ce în ce mai accentuată. Cu foarte puține excepții, marea majoritate a monahilor și monahiilor trăiau în ignoranță și trădau un formalism religios, care adesea ajungea pînă la bigotism și chiar la superstiție. După modelul societății din afară, se creaseră în mînăstiri situații privilegiate, pentru un număr foarte restrîns, și numai obligații de muncă și ascultare pentru marea majoritate a viețuitorilor. La multe stăreții, luxul și rafinementele laice sfidau lipsurile și sărăcia majorității călugărilor și călugărițelor, care nu arareori se vedeau nevoiți să-și îndulcească traful solicitînd bună-

voința vizitatorilor sau, — și mai grav — vagabondînd din sat în sat pentru a obține mîle dela credincioșii mai înstăriți. Nu mai vorbim de situația grea în care se găseau multe din așezămintele mînăstirești, care, deși altădată constituiau mîndria strămoșilor noștri, ajunseseră să cadă pradă ruinii și distrugerii, din cauza nepăsării conducătorilor stăpîniți mai mult de setea îmbogățirii personale decît de dragostea față de aceste comori ale artei și arhitecturii noastre bisericești și naționale.

Deaceia, cunoscînd de aproape aceste greutăți și lipsuri ale monahismului nostru, Inalt Prea Sfințitul Justinian, ales Patriarh de reprezentanții autentici ai poporului în anul 1948, în momentul cînd primea cîrja patriarhală, a înscris între cele patru probleme mari și capitale ce-și așteptau o grabnică rezolvare și reorganizarea vieții monahale, convins fiind că monahismul trebuie să fie pus «în slujba lumii, culturii și ajutorului societății», condus de spiritul evanghelic al jertfelniciei pentru aproapele și făcînd din schituri și mînăstiri izvoare curate cu apa răcoritoare a Evangheliei lui Hristos, pentru sufletul atît de însetat de lumină și de adevăr al poporului român dreptcredincios».

Conștient de faptul că «mînăstirea este ca o cetate zidită pe vîrf de munte, spre care privesc din toate părțile ochii călătorilor, sau ca un far care luminează în mijlocul mării drumul corăbierilor, drumul sufletelor însetate de lumina evanghelică», Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, împreună cu membrii Sfîntului Sinod au stabilit chiar în Statutul de organizare și funcționare a Bisericii Ortodoxe Romîne (votat la 19-20 octombrie 1948), principiile după care se vor reorganiza și dezvolta mînăstirile (art. 74-86).

Pe linia acestor principii, mînăstirea trebuie să devină mai întîi «un loc de aleasă și desăvîrșită viață bisericească, de frumoase virtuți creștinești, de evlavioase slujbe religioase, de bogată mîngîiere sufletească și pildă de viață creștinească, atît pentru conviețuitorii ei, cît și pentru cei ce o vor vizita» (art. 77, alin. a, din Statut), iar în al doilea rînd, pentru susținerea vieții monahilor, pentru o viață demnă, viețuitorii din orice mînăstire sau schit sînt datori «să practice ocupațiuni și îndeletniciri potrivite cu sfințenia locului, spre a fi de folos poporului și dovedind o dragoste împreună cu fapte bune față de obștea țării» (art. 77 lit. b. din Statut).

Monahismul trebuie să urmărească, deci, un dublu scop: pe de o parte creiarea unui climat înalt duhovnicesc și a unui ales nivel cultural pentru toți viețuitorii unităților mînăstirești, iar pe de altă parte, deprinderea unei îndeletniciri, a unei ocupații, cu scopul de a se asigura atît existența fiecărui monah, cît și de a veni în sprijinul nevoilor obștești prin produsele executate în cooperativele și atelierele mînăstirești.

Pentru atingerea acestor țeluri, cea dintîi obligație cerută cinului monahal a fost introducerea, — sau, acolo unde a fost mai dinainte, intensificarea și dezvoltarea — vieții de obște. Mai ales în timpul acestei decade, cînd în viața de stat s-au făcut eforturi și s-a ajuns la înfăptuiri lăudabile, în multe sectoare, în privința muncii și folosirii în comun a bunurilor realizate, revenirea la stilul de viață chinovitică se impunea cu atît mai mult, cu cît istoria veacurilor de glorie ale monahismului a dovedit cu prisosință superioritatea de necontestat a vieții de obște față de cea idioritmică. Pentru a arăta foloasele vieții de obște și mai ales posibilitățile pe care le oferă ea, atît pentru ridicarea nivelului duhovnicesc

în mînăstiri, cît și pentru organizarea mînăstirii din punct de vedere gospodăresc, la fiecare Centru eparhial s-au ținut consfătuiri cu stareții și starețele mînăstirilor și s-au fixat norme precise după care să se conducă toate mînăstirile și schiturile, pentru a se putea înfăptui cît mai curînd și în condițiuni cît mai bune viața de obște în toate așezămintele mînăstirești.

Și pentru ca această acțiune să ducă la rezultate unitare în cuprinsul întregii Biserici Ortodoxe Romîne, în primăvara anului 1952, au fost convocați la București exarhii tuturor eparhiilor și în decurs de o săptămînă, sub conducerea profesorilor de la Institutul Teologic din București, s-a studiat această problemă sub toate aspectele ei, și s-a hotărît de comun acord, intensificarea măsurilor pentru dezvoltarea vieții de obște, pentru că, așa cum spunea într-o împrejurare Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, «viața de obște este idealul spre care trebuie să tindă orice călugăr, care vrea să fie călugăr adevărat; fiindcă în viața de sine însuși este mai puțin spor, mai ales în ordinea duhovnicească».

Putem spune că astăzi, datorită seriozității și tenacității cu care a fost urmărită această problemă, nu mai există nicio mînăstire în care să nu se fi introdus măcar parțial viața de obște.

Dar pentru înfăptuirea unei alese vieți duhovnicești, pentru sprijinirea vieții de obște, ca și pentru realizarea unei solidarități și a unor condițiuni de viață mai bună și mai demnă în mînăstiri, s-au înființat, în decursul acestor zece ani de libertate de organizare bisericească, și unele instituții de învățămînt monahal și s-au luat o seamă de măsuri practice, care au și început să dea o nouă putere de viață acestor așezăminte strîns legate de viața și năzuințele poporului nostru dreptcredincios.

Conducerea bisericească, inspirîndu-se și din eforturile depuse de conducerea de stat, a hotărît mai întîi să stîrpească orice urmă de analfabetism în mînăstiri și în acest scop a organizat cursuri de alfabetizare pentru toate vîrstele. Monahii știutori de carte și în deosebi cei cu studii mai înalte au pregătit temeinic pentru examene, pe cei ce nu aveau 7 clase elementare și, astfel, în fața unor comisii instituite de învățămîntul de stat, și-au trecut examenele de ciclul I și II elementar, cea mai mare parte dintre monahii care trăiau lipsiți de lumina științei de carte. Astăzi problema analfabetismului este aproape în întregime rezolvată, neștiutorii de carte reprezentînd cazuri foarte rare — mai ales printre bătrîni neputincioși sau infirmii incurabili. Atît de mare preț se pune acum pe știința de carte, încît nimeni nu mai poate fi ținut în monahism fără absolvența a 7 clase elementare și fără absolvența școlilor monahale, însoțită de dovada făcută prin certificat că și-a însușit și s-a calificat într-o meserie, învățată într-unul din atelierelor mînăstirești.

Concomitent cu lichidarea neștiinței de carte, Sfîntul Sinod a înființat în toate mînăstirile mai mari de monahi și monahii, școli monahale, cu durata cursurilor de trei ani, care au un dublu scop: pe de o parte, dobîndirea de cunoștințe religioase din următoarele materii: studiului biblic al Vechiului și Noului Testament, Istoria Bisericii Universale și Romîne, Invățătura de Credință Ortodoxă, Viața monahală, cunoștințe de muzică bisericească psaltică, noțiuni de Tipic și Liturgică teoretică și noțiuni de administrație mînăstirească și cooperatistă; iar pe de altă parte, monahii și monahile se pregătesc pentru calificarea în una din următoarele îndeletniciri practice: croitorie, pictură, sculptură, tîmplărie, cera-

mică, împletituri, cîsmărie, fierărie, broderie artistică, cusături naționale, tricotaje, covoare, jucării-păpuși.

Pentru cunoștințele teoretice, programul este alcătuit din 30 de ore pe săptămîină (împărțite pe ani astfel: anul I cu 9 ore, anul II cu 9 ore și anul III cu 12 ore), iar pentru îndeletnicirile practice, s-a fixat un program zilnic de muncă de patru ore în atelier pentru fiecare secție. Nu poate absolvi nimeni școala monahală dacă nu obține și certificatul de calificare într-un meșteșug, învățat în atelierele școlii sau ale cooperativii mînăstirești (art. 7 lit. e, din Regulamentul vieții monahale).

Din expunerea sumară a programului școlilor monahale se poate ușor vedea că ele reprezintă un mijloc dintre cele mai potrivite pentru ridicarea nivelului cultural-religios al călugărilor și călugărițelor dînd în același timp posibilitatea calificării într-o meserie, de pe urma căreia fiecare ostenitor din mînăstire să-și câștige în mod cinstit existența sa personală și să poată deveni un factor productiv în viața obștească a mînăstirii.

Este acum o plăcere să vizitezi mînăstirile în timpul programului de activitate. Nimic n-a fost neglijat: nici rugăciunea, nici luminarea minții prin știința de carte, nici munca și specializarea într-o meserie. Sîntem pe deplin convinși că, aplicîndu-se cu toată strictețea programul fixat de Sfîntul Sinod pentru școlile monahale, în scurtă vreme va fi schimbată total înfățișarea vieții în mînăstirile noastre. De altfel, chiar acum, în mai toate mînăstirile se poate lesne observa o viață duhovnicească mai ridicată și preocupări de adîncire tot mai temeinică a izvoarelor Ortodoxiei și a științei teologice, prin citirea cărților și revistelor editate sub îngrijirea Sfîntului Sinod, sau a celor mai vechi, ținute acum cu grijă în bibliotecile mînăstirilor.

Cu același vădit scop de îndrumare și luminare, funcționează în fiecare mînăstire, duminica și în după amiezile zilelor de sărbători, ședințe duhovnicești pentru întreg soborul, în cadrul cărora se dezvoltă conferințe de orientare religioasă, se citește, pentru pilduirea ascultătorilor, viața unui sfînt, se execută cîntări religioase și se informează soborul pe linie socială asupra tuturor faptelor mai importante petrecute în țară sau peste hotare.

De asemenea, atelierele mînăstirilor și ale cooperativelor mînăstirești au ajuns încă de pe acum să satisfacă aproape în întregime nevoile Bisericii, iar în unele ramuri de producție, cum este aceea a covoarelor, naționale sau broderie artistică, realizările acestor ateliere și cooperative mînăstirești au ajuns să fie apreciate și înlăuntrul și peste hotarele patriei noastre.

Dar pentru ca acțiunea aceasta de înnoire și de reînviore a vieții monahale, să se facă în mod cît mai organizat și cu efecte de calitate și de durată, era nevoie ca dintre călugării și călugărițele cu aptitudini deosebite să se creeze personal de conducere, administrativ și didactic pentru școlile monahale, în sfîrșit elemente conștiente de importanța monahismului în susținerea și propășirea sentimentului religios pentru credincioșii Bisericii noastre. În acest scop, sub înțeleapta conducere a Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, au luat ființă trei seminarii monahale: două de călugărițe (unul în mînăstirea Agapia și altul în mînăstirea Hurezi) și un seminar pentru călugări (în mînăstirea Neamț). Seminariile monahale sînt școli medii religioase cu durata cursurilor lor de patru

ani, și ele urmăresc dezvoltarea și adâncirea cunoștințelor teologice și a pregătirii temeinice pentru viața monahală a elevilor, precum și perfecționarea într-o meserie dobândită în atelierile anumitor centre mânăstirești.

Din rândurile absolvenților și a absolventelor de seminarii monahale se recrutează și studenți sau studente pentru institutele teologice de grad universitar, dar adevăratul scop al acestor școli este acela de a «pregăti elemente pentru educația și învățătura obștilor călugărești», ce urmează a se da prin școlile monahale și prin ședințele duhovnicești din duminicile și sărbătorile după amiază; tot din rândurile absolvenților acestor seminarii se vor recruta și unele elemente de control pentru școlile monahale și pentru îndrumarea vieții monahale în mânăstiri.

Prin urmare aceste seminarii monahale au un rol dintre cele mai însemnate în noua organizare pe care Biserica noastră a înțeles să o dea monahismului ortodox românesc. Nu stăruim prea mult asupra lor, fiindcă în revistele noastre s-a arătat adesea grija pe care o are conducerea Bisericii pentru buna organizare și funcționare a acestui tip nou de școală teologică, și mărturisim fără teama de a putea fi desmintiți, că seminariile monahale au ajuns, într-adevăr, să dea Bisericii «o elită călugărească» au ajuns să pregătească, «misionari conștienți și luminați» pentru «a duce lumina Sfintei Scripturi la mii de viețuitori ai obștilor mânăstirilor noastre, din care trebuiesc formați călugărițe și călugări demni, în viața cărora să se împletească rugăciunea cu munca și să-și câștige existența prin propriile lor mâini, nu primită de acasă sau de alt undeva, ori dăruită de binefăcători».

Prin introducerea și intensificarea vieții de obște, prin înființarea de școli monahale și de seminarii monahale, s-a îmbunătățit, de sigur, simțitor viața duhovnicească în mânăstiri; dar pentru ca acest duh de viață să se răspândească în chip uniform în toate așezămintele mânăstirești, pentru a pune la îndemână călugărilor și călugărițelor rândueli precise după care să-și conducă activitatea de fiecare zi, Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian a elaborat și Sfântul Sinod a aprobat Regulamentul pentru organizarea vieții monahale și funcționarea administrativă și disciplinară a mânăstirilor. Inspirat din viața și regulele date de marii trăitori ai vieții monahale, din epoca patristică, întemeiat pe experiența și adâncă intuiție a realităților, constatate personal de Inalt Prea Sfințitul Patriarh, și ținând seama de transformările sociale ale timpurilor noastre, Regulamentul acesta al vieții monahale cuprinde toate normele după care trebuie să se organizeze și să funcționeze fiecare unitate mânăstirească.

Pornind dela definiția mânăstirii, — concepută ca «un așezământ duhovnicesc de rugăciune și de muncă, în care trăiește o comunitate de călugări sau călugărițe, care s-au făgăduit solem să-și petreacă viața în înfrînare, în neagoniseală și în ascultare necondiționată, sub povățuirea unui conducător (conducătoare) împuternicit de Chiriarhul canonic» (art. 1), — Regulamentul înfățișează în primele trei capitole, condițiile canonic-juridice, organizatorice și administrative după care vor funcționa mânăstirile și schiturile Bisericii Ortodoxe Române. În cap. IV, sînt prezentate cele două ocupațiuni de căpetenie ale călugărilor; rugăciunea și munca, definite ca «ajutoarele cele mai încercate, cele mai înțelepte și cele mai sănătoase, pentru buna așezare a călugărului în rînduiala ascultării». Cap. V al Regulamentului prezintă o descriere sugestivă și înte-

meiată pe pildele și învățătura Sfinților Părinți a vieții de obște, socotită drept «chipul vieții îngerilor pe pământ», «dorul cel mai ales al lui Dumnezeu și al Preacuratei Sale Maice», «pilda viețuirii Domnului cu Apostolii și ceea ce dă temei de bună rodnicie atât rugăciunii cât și muncii în mînăstire». După ce adaugă ca obligații ale vieții în mînăstiri, ospitalitatea și organizarea de biblioteci și muzee (cap. VI și VII), Regulamentul vorbește de organele de control ale mînăstirilor (cap. VIII), pentru ca să se oprească apoi, în mod amănunțit, asupra disciplinei căreia trebuie să se supună fiecare călugăr trăitor într-o mînăstire sau schit și asupra instanțelor de judecată pentru monahii care încalcă această disciplină. Grijă pe care trebuie să o aibă soborul pentru membrii neputincioși și bolnavi, este arătată în cap. IX al Regulamentului, pentru ca în cap. X să se stipuleze o seamă de dispozițiuni generale, în legătură cu jurisdicția asupra mînăstirilor, danșile făcute pentru mînăstiri, averea monahilor, interdicția ieșirii din mînăstire fără o prealabilă aprobare a starețului, etc.

Acest Regulament este, o adevărată pravilă pentru viața monahală și cele 10 capitole din care este alcătuit formează un decalog dezvoltat și bine încheșat, după care va trebui să-și desfășoare activitatea lor toate mînăstirile și schiturile Bisericii Ortodoxe Române.

Intr-un timp, deci, destul de scurt, monahismul românesc a revenit la adevărata lui menire, creîndu-se mînăstirilor condițiuni din cele mai prielnice pentru a fi vetre permanente de trăire duhovnicească.

Organizați în unități disciplinate de rugăciune și muncă, desprînși de grijile pe care le impuneau altă dată moșii lăsate ca o povară și ca o piedică în calea dezvoltării spirituale a mînăstirilor, avînd asigurată o existență onorabilă prin lucrul mîinilor lor, călugării și călugărițele Bisericii Ortodoxe Române au de acum putința de a lucra atât pentru desăvîrșirea lor duhovnicească, cât și pentru sprijinirea și promovarea intereselor Bisericii și Patriei noastre.

Și nu trebuie să uităm nicio clipă că aceste mari și îmbucurătoare prefaceri nu ar fi fost cu putință, fără istoricul act de la 23 August 1944, care a deschis patriei noastre calea spre o viață liberă și cu adevărat democratică, în cadrul căreia Biserica Ortodoxă Română, ca și celelalte culte din Republica Populară Română, pot să-și dea — în deplină libertate — organizarea cea mai potrivită cu doctrina, canoanele și tradițiile ei.

PURTAREA DE GRIJĂ PENTRU LOCAȘURILE SFINTE

Dealungul și dealatul Patriei noastre, în munți și văi depărtate, pe plajuri și la cîmpie, s-au înălțat și se înalță lăcașuri de închinare. Unele datează de sute de ani, altele s-au ridicat în anii din urmă, toate însă au intrat în purtarea de grijă a conducerii Bisericii noastre Ortodoxe și a conducerii de Stat.

O grijă deosebită și un avînt necunoscut pînă atunci, se remarcă începînd din anul 1948, de cînd în fruntea treburilor bisericești a fost înscăunat I. P. S. Patriarh Justinian, care, în strînsă colaborare cu conducerea de Stat, a isbutit să coordoneze și să dea un imbold puternic lucră-

rilor privitoare la construcțiile bisericesti și la cele de artă în legătură cu aceste construcții.

Incepînd din 1948 — pe baza unei strînse colaborări dintre Patriarhie și Ministerul Cultelor — s'au planificat lucrări de restaurare, s'au verificat și aprobat devize pen'ru construcții și pentru picturi de biserici, s'a controlat la fața locului buna executare a lucrărilor respective și s'au întreprins cercetări cu caracter documentar, după cum se poate vedea din cele ce urmează.

În orașul Iași, s'au executat lucrări de restaurare la învelitori și la zidărie la bisericile: Sf. Teodor, Barboi și altele, cum și la mînăstirile Cetățuia, Frumoasa, Sf. Sava și Galata.

La Craiova, s'au executat lucrări similare la bisericile Sf. Arhangheli, Obedeanu, Sf. Nicolae-Ungureni, cum și la mînăstirile Bucovățul și Jitianu.

La Constanța, s'au executat lucrări de reparații la zidurile Catedralei Episcopale; la Curtea de Argeș, s'au reparat zidurile înconjurătoare dela Biserica Domnească, s'au restaurat draperiile dela soclul bisericii și s'a învelit din nou fîntîna Meșterului Manole; la Mînăstirea Văleni din raionul Curtea de Argeș, s'au executat lucrări de consolidare și de refacere totală a turlei Pantocratorului.

În Eparhia Bucureștilor s'au executat lucrări de pictură la următoarele biserici din București: Albă, Dudești-Cioplea, Adormirea Maicii Domnului, Sfinții Apostoli, Izvorul Tămăduirii. Deasemenea s'a lucrat la biserica din Fierbinți, la Sf. Nicolae, din Comarnic; la cea din Telega, la biserica din Aricești și la cea din Răcari. În Eparhia Constanței s'au executat lucrări de pictură la bisericile din Ulești și din Axintele, iar în Eparhia Buzăului, s'a lucrat la bisericile: Catedrala Episcopală din Buzău, Sf. Treime și Sf. Arhangheli din Brăila, Osmanul și Morotești din raionul Brăila, Ochiul Boului și Valea Puțului din raionul Buzău. În Eparhia Dunării de Jos s'a lucrat la bisericile din Nicolești și Tecuci, iar în Eparhia Moldovei și Sucevei la biserica din Calu, raionul Tg. Neamț. În Eparhia Romanului s'a lucrat la biserica Sfinții Impărați din Roman și la biserica din Brătești. În Eparhia Sibiului s'a lucrat la biserica din Brașovul Vechi și la cea din Voivodenii Mici raionul Făgăraș. În Eparhia hîmnicului și Argeșului, la bisericile din: Loloiasca, Călinești, Leu, Dobrosloveni, Bărrășii, Kedișoara, Gărdești, Rociu, Poiana Lacului, Rotulești, Cepari, Morușnești, Maldăr, Geamăna, Bascov, Vîlcele, Recea, Sf. Impărați și Adormirea din Slatina, cum și Adormirea din Caracal.

Deasemenea, s'au întocmit devize și s'au semnat contracte de lucrări de restaurare pen'ru următoarele biserici monumente istorice: Biserica Sf. Dumitru din Suceava, din secolul XVI-lea, mînăstirea Cetățuia din marginea Iașilor, ctitoria lui Duca Vodă, biserica Sf. Teodori din Iași din secolul al XVIII-lea, mînăstirea Cozia, ctitoria lui Mircea cel Bătrîn din 1386, mînăstirea Sinaia, ctitoria lui Mihai Cantacuzino, mînăstirea Căldărășani, ctitoria lui Matei Basarab, biserica Colței, ctitoria aceluiași spătar Mihai Cantacuzino ca și Sinaia.

S'au planificat în 1949 și s'au executat în 1950 lucrări de restaurare la următoarele biserici și mînăstiri monumente istorice: Cetățuia, Aninoasa, Slatina, Văcărești, Snagov, Gura Motrului, Cozia, Cernica, Pasărea, Iezer, Bucovăț, Hurezi, Solca, Galvacioc, Voroneț și la biserica Adormirea din orașul R. Sărat.

În același an s-au executat — în întreaga Biserică Ortodoxă Română — 112 lucrări de pictură din nou, precum și 103 reparații și restaurări de clădiri bisericesti.

Cu prilejul alcătuirii planului cincinal pe anii 1951-1955, pentru lucrările de reparare și restaurare a vechilor monumente istorice, precum și pentru terminarea lucrărilor la monumentele de cult mai nou construite, dar de importanță artistică, prin colaborarea strânsă dintre Ministerul Cultelor și conducerea Bisericii noastre s-a realizat un plan de lucru pentru aceste lucrări, eșalonându-le în unele cazuri pe mai mulți ani, precum urmează:

Pentru anul 1951: lucrările dela mănăstirea Căldărușani, Cetățuia, Cozia, Tismana, biserica din Parcul Domeniilor, Catedrala Episcopală din Galați, Catedrala Episcopală din Constanța, catedrala din Tecuci.

Pentru anul 1952: continuarea lucrărilor începute în anul 1951 și lucrări noi, la mănăstirea Căldărușani, Cetățuia, Slatina, Frumoasa, Văcărești, Predeal, Cozia, Sinaia, Snagov, Dealul, Aninoasa, și bisericile Sf. Sava din Iași, Mănăstirea din R. Sărat, Parcul Domeniilor din București, Catedrala din Galați, cea din Tecuci și cea din Constanța, precum și biserica neagră din Orașul Stalin.

Pentru anul 1953: continuarea lucrărilor din anii anteriori și lucrări noi planificate la mănăstirile: Văcărești, Predeal, Sinaia, Snagov, Dealul, Aninoasa, Galata, Voroneț, Dobrovăț, Vatra Moldoviței, Bistrița din regiunea Bacău, Zamca, Frumoasa, Gura Motrului, Tismana, Hurezi, Govora, Cozia și la bisericile Colțea, Clopotnița-Radu Vodă, biserica Bărăția Cîmpulung, Fundenii Doameni, Sf. Teodor-Iași.

În anul acesta, campania de lucrări se află în plină desfășurare și orice date asupra lor ar fi cu totul incomplete.

Începînd dela 30 iulie 1951, purtarea de grijă asupra picturii bisericesti a fost trecută în cadrul Sfintei Patriarhii, pe seama unei Comisiuni instituită în acest scop, sub a cărei îndrumare și supraveghere se execută lucrările de pictură dela bisericile ortodoxe din tot cuprinsul țării.

Din inițiativa Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian și cu largul sprijin al autorităților de stat, s-au înființat șantiere de pictură bisericească pentru pregătirea cadrelor respective. Aceste șantiere de pictură bisericească au funcționat începînd chiar din 1951, pe lângă următoarele biserici la care s-a executat pictura murală: 1951 și 1952 la mănăstirea Ciorogirla pentru mireni, și la biserica din comuna Pipirig, pentru călugări; în 1953 și 1954 la biserica Dămboiaia din București, pentru mireni, și la biserica din comuna Pipirig, pentru călugări.

În ce privește lucrările de pictură dela diverse biserici, Comisiunea de Pictură Bisericească a aprobat și s-au lucrat următoarele reparațiuni și picturi integrale, la diverse biserici: în 1951 s-au executat lucrări la 33 biserici, în 1952 la 45 de biserici, în 1953 la 46 de biserici, iar în anul în curs, pînă la această dată, s-au aprobat și se lucrează la 40 de biserici.

Datele de mai sus nu reprezintă numai o statistică, ci ele înfățișează și un efort susținut în materie de construcții și de împodobiri de locașuri, încurajat și sprijinit de conducerea Bisericii noastre Ortodoxe și de Ministerul Cultelor. Lucrările acestea arată libertatea de care se bucură cultele din partea conducerii de Stat și avîntul în care se lucrează și în acest sector de activitate bisericească.

RESTABILIREA LEGĂTURILOR FRĂTEȘTI CU BISERICA ORTODOXĂ RUSĂ

Refacerea unității și armoniei în sînul Ortodoxiei prin reluarea și refacerea legăturilor firești de prietenie între toate Bisericile Autocefale Ortodoxe, în deosebi reluarea legăturilor tuturor Bisericilor Ortodoxe cu Biserica Ortodoxă Rusă, e unul dintre evenimentele cele mai de seamă petrecute în Biserica Răsăritului, după cel de al doilea război mondial. Într-adevăr, nu poate scăpa nimănui contribuția Bisericii Ortodoxe Ruse la tăria și prestigiul Ortodoxiei, mai ales în secolul nostru. Căci, fără să luăm în considerație trecutul și valoarea noastră calitativă, numeroase, fără Biserica Ortodoxă Rusă, noi toate celelalte Biserici Ortodoxe autocefale, ne ridicăm la abia 40 milioane de credincioși.

Biserica Ortodoxă Română a pășit cea dintîi la refacerea unității Ortodoxiei, prin reluarea raporturilor prietenești cu marea ei vecină, Biserica Ortodoxă Rusă.

Ultima întîlnire frățescă și canonică între cele două Biserici surori a fost în 1917, la Congresul reprezentanților Bisericilor Ortodoxe, ținut la Moscova, cînd Biserica Ortodoxă Română a fost reprezentată printr-o delegație condusă de P. S. Nicodim Munteanu, Episcopul Hușilor. Dumnezeu a vrut ca tot P. S. Nicodim Munteanu, de astă dată ca Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, să aibă bucuria să restabilească cel dintîi, după o întrerupere de mai bine de treizeci de ani, legăturile prietenești cu Biserica Ortodoxă Rusă.

Încă din vara anului 1944, prin Pastorală pe care a adresat-o credincioșilor Bisericii Ortodoxe Române, în urma eliberării patriei noastre de Armata Sovietică, la 23 August, I. P. S. Patriarh Nicodim a căutat să netezească drumul și să înăture rezerva și răceala din sufletele unor frați și vecini, care nu se mai văzuseră și nu mai colaboraseră de atîta vreme.

Inceputul legăturilor de prietenie și colaborare a Bisericii noastre cu Biserica Ortodoxă din Uniunea Sovietică s-a făcut cu ocazia alegerii și înscăunării I. P. S. Alexei, Mitropolitul Leningradului și Novgorodului și locțiitor al scaunului patriarhal al Moscovei, ca Patriarh al Moscovei și întregii Rusii, între 2-4 februarie 1945, la care a fost invitat să ia parte și I. P. S. Patriarh Nicodim al României. Dar lungimea drumului, vremea de iarnă și vîrsta celor 80 de ani l-au împiedecat pe venerabilul Patriarh Nicodim să meargă în persoană la Moscova. Dorind totuși să cinstească cum se cuvine acest important eveniment al Bisericii surori, a rînduit o delegație, formată din P. S. Iosif, Episcopul Argeșului și doi P. C. Preoți din București, care să ia parte la marea bucurie a Bisericii Ortodoxe Ruse.

Acesta este cel dintîi eveniment bisericesc, cu prilejul căruia s-a refăcut legătura de prietenie și colaborare între cele două mari Biserici Ortodoxe, după întreruperea legăturilor canonice din 1917.

După alegerea și înscăunarea sa, I. P. S. Patriarh Alexei al Moscovei și întregii Rusii n-a încetat să-și arate dorința de a vedea pe I. P. S. Patriarh Nicodim al României, la Moscova, pentru o cunoaștere mai bună a stărilor bisericești din cele două Biserici vecine și pentru mai strînsa lor colaborare în viitor.

Răspunzînd dorinței I. P. S. Patriarh Alexei, I. P. S. Patriarh Nicodim a plecat în toamna anului 1946, între 23 octombrie și 5 noiembrie, în frun-

tea unei delegații, pentru întâia oară, după întreruperea din 1917, în vizită oficială la Moscova. Din această delegație, în afară de I. P. S. Sa, făcea parte și Prea Sfințitul Justinian Marina, Arhiepiscop-Vicar al Mitropoliei Moldovei.

În cursul acestei vizite, I. P. S. Patriarh Nicodim și membrii delegației au avut prilejul să cunoască de aproape stările reale din Biserica Ortodoxă Rusă.

*

I. P. S. Patriarh Justinian a avut prilejul să cunoască la fața locului Biserica Ortodoxă Rusă și să facă legături personale de prietenie, care în urmă au contribuit mult la cunoașterea și apropierea celor două mari Biserici surori din sânul Ortodoxiei, pentru prima dată, fiind Arhiepiscop-Vicar al Mitropoliei Moldovei și membru al delegației conduse de I. P. S. Patriarh Nicodim în vizită oficială la Moscova, în toamna anului 1946.

Sînt interesante declarațiile făcute de I. P. S. Patriarh Justinian, pe atunci Arhiepiscop-Vicar al Sfintei Mitropolii a Moldovei, la întoarcerea delegației în țară, din vizita oficială de la Moscova:

«Cu acest prilej trecut și cu aceste dovezi reciproce ce și-au făcut cele două Biserici, a declarat P. S. Arhiepiscop-Vicar Justinian Marina, este delăsine înțeles că viitoarea legătură de prietenie și colaborare dintre Biserica Ortodoxă Română și Biserica Ortodoxă din U.R.S.S., va avea un larg câmp în desfășurarea lucrului lor și că temelile acestei colaborări vor fi atât de solide, încît va suporta un edificiu de muncă oricît de grand os».

După vizita oficială a I. P. S. Patriarh Nicodim la Moscova, legăturile dintre cele două Biserici s-au consolidat apoi prin vizita I. P. S. Patriarh Alexei al Moscovei și a toată Rusia, făcută Bisericii Ortodoxe Române, în primăvara anului 1947, între 29 mai și 11 iunie, însoțit fiind de o delegație formată din șapte membri, printre care se aflau: I. P. S. Grigorie, Mitropolitul Leningradului și Novgorodului, I. P. S. Arhiepiscop Vitalie al Dimitrovscului, precum și PP. CC. Protoierei Ștefan Marcov și Grigorie Razumovschi și arhidiaconi G. Antonenco și Serghie Colcinschi.

În urma trecerii la cele veșnice a Înalt Prea Sfințitului Patriarh Nicodim, pronia dumnezeiască, după înțeleptele sale planuri, a rînduit ca I. P. S. Patriarh Justinian să conducă cu braț puternic destinele Bisericii Ortodoxe Române, ducînd mai departe opera de întărire a legăturilor de prietenie ale Bisericii noastre cu toate Bisericile Ortodoxe autocefale surori, și în deosebi cu Biserica Ortodoxă Rusă.

Încă de la alegerea sa ca Întîistătător al Bisericii Ortodoxe Române, I. P. S. Patriarh Justinian a declarat, în ziua de 24 mai 1948, în fața Marelui Colegiu Electoral, între altele, următoarele:

«Moștenirea lăsată nouă de fericitul întru pomenire, Patriarhul Nicodim, va fi păstrată în duhul tainicei înțelegeri și al celei mai drepte prețuiri, căci la anii săi cărunți i-a fost hărăzit de Dumnezeu să strîngă iarăși veriga ruptă din lanțul legăturilor de veacuri, atât de vechi și de folositoare, dintre Biserica românească și cea rusă. Acest act de colaborare duhovnicească, — întemeiat pe cea mai deplină sinceritate de întărire a Ortodoxiei — ne făgăduim să-l adîncim în viitor printr-o cooperare și mai largă pentru promovarea Ortodoxiei».

«Crescut în învățăturile și predanțele Sfintei noastre Biserici Ortodoxe, care delăsine început a respins șovinismul și prozelitismul ca pe niște lucruri care nu sînt potrivite cu duhul creștin, vom avea inima larg des-

chisă pentru celelalte confesiuni din țara noastră. De asemenea voi întinde mâna iubirii și a prieteniei de frăție întru Hristos tuturor Bisericilor Ortodoxe surori întru ecumenicitate, luptând pentru înflorirea Ortodoxiei, care zidește și înărește popoarele».

Și I. P. S. Patriarh Justinian și-a respectat cu prisosință făgăduința din ziua alegerii sale ca Patriarh.

Astfel, cu prilejul înmînării cîrji patriarhale, solemnitate care în Biserica Ortodoxă Română s-a făcut totdeauna după o veche tradiție, cu mare fast, au fost invitați să ia parte toți Patriarhii Răsăritului și Intîstătătorii Bisericilor surori.

Cu multă bucurie a răspuns la această invitație Biserica Ortodoxă Rusă și Biserica Ortodoxă Bulgară. I. P. S. Patriarh Alexei al Moscovei a trimis la această solemnitate din partea Bisericii Ortodoxe din U.R.S.S., o delegație în frunte cu I. P. S. Mitropolit Nicolae al Crutițelor, atît de cunoscut acum nouă, prin frumoasele sale Cuvîntări Bisericești.

Solemnitatea înmînării cîrji s-a desfășurat într-un cadru nespus de măreț, duminică 6 iunie 1948, în Palatul Marii Adunări Naționale. Cu acest sărbătoreasc prilej, I. P. S. Mitropolit Nicolae al Crutițelor a citit din partea I. P. S. Patriarh Alexei al Moscovei și a toată Rusia o frumoasă scrisoare de felicitare, prin care exprima bucuria Bisericii Ortodoxe Ruse pentru bucuria surorii sale întru Hristos, Biserica Ortodoxă Română, accentuînd că în viitor colaborarea celor două Biserici trebuie să se întărească tot mai mult, pentru binele și înfărire a întregii Ortodoxii. După ce a arătat durerea pe care a retrăit-o și Biserica Ortodoxă Rusă, la încetarea din viață a Prea Fericitului Patriarh Nicodim, Inaltul Ierarh a continuat: «Vestea alegerii Inalt Prea Sfinției Voastre în scaunul văduvit de Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române ne-a prilejuit momente de adevărată bucurie duhovnicească. Și noi, împreună cu Biserica Română smeriți ne închinăm, rugînd pe Bunul Dumnezeu care a binecuvîntat alegerea Prea Fericirii Voastre, să-și reverse mila și binecuvîntarea Sa divină și asupra lucrării viitoare și a slujrii Inalt Prea Sfinției Voastre.

«Cred și sînt convins că Inalt Prea Sfinția Voastră veți binevoi să onorați, cu prezența în fruntea delegației Bisericii Române, solemnitatea noastră bisericească cu ocazia aniversării a 500 ani de autocefalie a Bisericii Ortodoxe Ruse, cum și a lua parte la lucrările Congresului, în chestiunile bisericești, ce va avea loc în luna iulie a. c.

«Unți în rugăciuni comune și cu gînduri de sinceră și curată prietenie să se întărească și să se cimenteze cu cele mai strînse și solide legături unirea noastră frățească și spiriuală, care să fie atît pentru binele și prosperitatea Bisericilor noastre, cît și pentru binele și folosul popoarelor noastre».

La instalarea canonică sau înscăunare, care s-a săvîrșit imediat după înmînarea cîrji patriarhale, într-un cadru sărbătoreasc, în biserica Sf. Spiridon-Nou din Capitală, I. P. S. Mitropolit Nicolae al Crutițelor a rostit apoi, în numele delegației Bisericii Ortodoxe Ruse, o înălțătoare cuvîntare arătînd din nou bucuria Bisericii Ortodoxe Ruse pentru bucuria Bisericii Ortodoxe Române.

La o lună după alegerea sa în fruntea Bisericii Ortodoxe Române — la invitația I. P. S. Alexei, patriarhul Moscovei și al întregii Rusii de a lua parte la aniversarea solemnă a împlinirii a 500 de ani de la dobîndirea autocefaliei Bisericii Ortodoxe Ruse — I. P. S. Patriarh Justinian

plecă în fruntea unei delegații de ierarhi și preoți, spre a lua parte la marea și sărbătoreasca întrunire de la Moscova, care a avut loc între 8 și 18 iulie 1948. Din delegație au făcut parte, alături de I. P. S. Sa: I. P. S. Mitropolit Firmilian al Craiovei, P. S. Episcop Antim al Buzăului, P. S. Episcop Nicolae al Clujului, precum și PP. CC. Preoți: Protoiereul Petre Vintilescu, Decanul Facultății de Teologie din București, Pr. Simeon Neaga, Consilier la Sfânta Arhiepiscopie a Bucureștilor, și dl. Ovidiu Marina, secretarul particular al I. P. S. Patriarh Justinian.

Cu prilejul acestei aniversări, s-a arătat întregii lumii solidaritatea de nesdruncinat a Ortodoxiei. Într-adevăr, a fost o manifestare de solidaritate interortodoxă impresionantă. Patru Patriarhi: A'xei al Moscovei și al întregii Rusii, Calistrat al Georgiei, Justinian al Rmîniei și Gavriil al Jugoslaviei, și numeroși Arhiepiscopi Mitropolți și Episcopi ai Bisericilor Răsăritului, cu membrii delegațiilor lor, s-au adunat pentru a se sfătui frățeste cu privire la noile probleme care se pun lumii contemporane și în deosebi lumii creștine.

Dintre chestiunile care privesc Ortodoxia în totalitatea ei, au fost desbătute și deslegate aceste patru mari probleme:

1. Valicanul și Biserica Ortodoxă; 2. Val'd tatea hirotoniilor anglicane; 3. Calendarul Bisericesc; 4. Ortodoxia și Mișcarea Ecumenică.

Conferința panortodoxă de la Moscova a adoptat patru rezoluții cu privire la cele patru mari probleme de interes general, și a adresat apoi întregii lumi un vibrant apel pentru pace.

Delegația Bisericii Ortodoxe Romîne, condusă de I. P. S. Patriarh Justinian, a luat parte activă la desbaterea și lămurirea tuturor problemelor de importanță ecumenică, aducînd o contribuție valoroasă și mult apreciată de celelalte Biserici Ortodoxe surori. Totodată, I. P. S. Patriarh Justinian s-a folosit de acest prilej sărbătorec pentru a strînge și mai mult legăturile prietenești nu numai cu Biserica Rusă, ci și cu toate celelalte vechi și glorioase Biserici ale Răsăritului, îndeosebi cu Patriarhia Ecumenică și cu Patriarhatul Apostolice ale Orientului.

După plecarea delegației Bisericii Ortodoxe Romîne din Moscova, schimbul de scrisori dintre Intîistătătorul Bisericii noastre și Intîistătătorul Bisericii Ortodoxe Ruse a continuat neînterupt, adîncind tot mai mult colaborarea frățească a celor două Biserici.

Astfel, la împlinirea unui an de la Consfătuirea panortodoxă de la Moscova, răspunzînd Scrisorii prietenești a I. P. S. Patriarh Alexei, I.P.S. Patriarh Justinian a subliniat din nou unitatea și solidaritatea care a însuflețit Bisericile Ortodoxe autocefale la Moscova, unitate care va fi mereu păstrată, în spiritul de ecumenicitate propriu Ortodoxiei. «Biserica Ortodoxă a avut ocaziunea, a scris I. P. S. Sa Inaltului Ierarh al Bisericii Ruse, de a lua, odată mai mult, cunoștință de ea însăși în dimensiuni de ecumenicitate, de a deveni și mai conștientă de forța și de misiunea ei în legătură cu problemele și condițiunile pe care i le impune istoria și, în fine, de a-și afirma atitudinea pe aceeași linie a doctrinei și a concepției vechii Biserici ecumenice și în antiteză cu pozițiile adoptate de eterodocși».

Tot atât de interesante sînt, în ceea ce privește unitatea și forța internă a Ortodoxiei, ideile exprimate de I.P.S. Patriarh Alexei al Moscovei, în scrisoarea sa către I. P. S. Patriarh Justinian, cu prilejul împlinirii unui an de la Consfătuirea panortodoxă de la Moscova:

«Atît de fericite au fost pentru noi zilele acelea, cînd în Bisericile noastre se aducea slavă lui Dumnezeu în multe limbi, dar cu o singură inimă. Cît de clar și de convingător a răsunat glasul nostru unit, în toate problemele ziditoare de suflet ce privesc întregul creștinism! Iată unde puterea unirii și-a descoperit întreaga ei însemnătate! Se spune că, numericeste, Ortodoxia este relativ mică în toată lumea; că popoarele ortodoxe sînt străine de politică în viața lor bisericească și că se deosebesc între ele prin limbă și organizare!...

«Biruînța Ortodoxiei nu constă în afirmarea puterii sale asupra lumii creștine, a acelei puteri pămîntești, pe care Hristos a refuzat-o Ucenicilor Săi...

«Ortodoxia a arătat că este gata să fie slujitoarea binevestirii Impărăției lui Dumnezeu și a dreptății Lui pentru toți creștinii din lume, între toate popoarele și între toate confesiunile. A sluji, dar nu a domina. A ne uni într-o singură familie ortodoxă pe bază de egalitate frățească, dar nu a domina asupra altora. A sluji în numele Impărăției lui Dumnezeu și a dreptății Lui, dar nu în scopul urmării unei fericiri materiale».

Spiritul de unitate și ecumenicitate, sprijinit pe puterea unității spirituale interne, e specificul Ortodoxiei. Împreună cu căpeteniile tuturor Bisericilor Ortodoxe surori, I. P. S. Patriarh Justinian a colaborat frățeste ca să întărească tot mai mult unitatea Ortodoxiei. Mai mult, în gîndirea I. P. S. Sale, evenimentul bisericesc al Consfătuirii panortodoxe de la Moscova poate fi considerat «ca un front al Ortodoxiei», atît de necesar pentru îndeplinirea misiunii ei în lume, potrivit poruncii Mîntuitorului, pe lînia urmată de Sfinții Apostoli și Sfinții Părinți, rămasă neschimbată în tradiția Sfintei noastre Biserici Ortodoxe a Răsăritului.

Apreciind în chip cu totul deosebit activitatea rodnică desfășurată de I. P. S. Patriarh Justinian, atît în Biserica Ortodoxă Română, cît și în sfera mai largă a ecumenicității ortodoxe, I. P. S. Alexei al Moscovei l-a onorat, la propunerea rectorului și Consiliului profesoral al Academiei Teologice din Moscova, din ziua de 14 decembrie 1949, cu titlul de: Membru de onoare al Academiei Teologice din Moscova.

În răspunsul său de mulțumire către Protoereul A. Smirnov, Rectorul Academiei Teologice din Moscova și către Onoratul Consiliu Profesoral, pentru această înaltă atențiune față de I. P. S. Sa, care cinstește în acelaș timp și Biserica Ortodoxă Română, I. P. S. Patriarh Justinian, exprimîndu-și bucuria sa, arată că interpretează aceasta «ca o nouă manifestare a legăturilor frățesti dintre Bisericile noastre surori și ca un îndemn de a nu cruța niciun mijloc spre a face ca aceste legături să devină de nezdruccinat, pentru binele și fericirea popoarelor noastre prietene.

O atenție deosebită a arătat I. P. S. Patriarh Alexei al Moscovei față de Biserica noastră Ortodoxă și mai ales față de Întîistătătorul ei, I.P.S. Patriarh Justinian, dărînd cu generozitate 100 kg. mirodenii pentru pregătirea sfințirii Sfîntului și Marelui Mîr. În acest scop, I. P. S. Patriarh Justinian a trimis la Moscova, între 29 martie și 3 aprilie 1950, pe P. S. Theoctist, Episcopul-Vicar al Patriarhiei Romîne și pe dl. Prof. I. Negrescu.

Curînd după aceasta, I. P. S. Patriarh Alexei a trimis în delegație la București, între 17-22 mai 1950, pe PP. CC. Părinți Protoierei A. Smirnov, Rectorul Academiei Teologice din Moscova și P. Filonov, Protoiereul

Moscovei, cu misiunea de a invita pe I. P. S. Patriarh Justinian la Moscova, pentru o consfătuire frățească cu privire la atitudinea Bisericii Ortodoxe, în chestiunea apărării păcii și a altor probleme importante.

Pentru a treia oară a plecat I. P. S. Patriarh Justinian în vizită oficială la Moscova, între 25 mai—1 iunie 1950, în fruntea unei delegații compusă din: I. P. S. Mitropolit Sebastian Rusan, Mitropolitul Moldovei și Sucevei, P. S. Teofil Herineanu, Episcopul Romanului și Hușilor, P. C. Protoiereu Traian Belasçu, Vicarul Mitropoliei Ardealului și P. C. Protoiereu Mihail Madan.

Cu ocazia acestei vizite, s-a înmînat I. P. S. Patriarh Justinian, în Duminica Rusaliilor, la 28 mai 1950, în Lavra «Sfîntului Serghie și a Sfinței Treimi», în care se află Academia Teologică, din orașelul Zagorsk așezat la 60-70 km. de Moscova, Diploma de membru de onoare al Academiei Teologice din Moscova.

În ziua de 30 mai 1950, cei doi Patriarhi, I. P. S. Justinian al Romîniei și I. P. S. Alexei al Moscovei, însoțiți de membrii delegațiilor lor, au ținut în Palatul Patriarhiei din Moscova o consfătuire prietenească, în vederea unei activități comune pentru apărarea păcii în întreaga lume. La sfîrșitul consfătuirii, s-a încheiat un Act de colaborare între cele două mari Biserici Ortodoxe surori din sînul Ortodoxiei, în vederea intensificării acțiunii lor pentru apărarea păcii. Actul încheiat cu această ocazie accentuează în deosebi că înalții ierarhi ai acestor Biserici, «după discutarea împreună a problemelor în legătură cu acțiunea pentru apărarea păcii în întreaga lume, au convenit la concluzia unanimă că în toate aceste probleme, atît în privința atitudinii ideologice cît și în privința luării unor anumite măsuri precise în lupta pentru pace, sînt în acelaș gînd și sînt însuflețiți de ferma hotărîre de a păstra această unitate de opinie și acțiuni și pe viitor și consideră ducerea luptei pentru pace drept una dintre cele mai importante misiuni ale Bisericii, în timpul de față.

În 1951, Întîistătătorul Bisericii noastre a făcut o nouă călătorie în Uniunea Sovietică, pentru ca — alături de Întîistătătorii Bisericilor Ortodoxe Antiohiană, Rusă, Georgiană și Bulgară — să aducă o nouă contribuție la cauza păcii. Chemarea adresată atunci de Prea Fericirii Patriarhi: Alexandru al III-lea al Antiohiei, Alexei al Moscovei Justinian al Romîniei, Calistrat al Georgiei și Chiril al Bulgariei (pe atunci Mitropolit al Plovdivului și președinte al Sfîntului Sîncd al Bisericii Ortodoxe Bulgare), către creștinii din lumea întreagă, a avut un puternic răsunset.

În anul 1952, I. P. S. Mitropolit Sebastian al Moldovii și Sucevii a reprezentat Biserica Ortodoxă Romîna la Conferința interconfesională ce s-a ținut la Moscova.

Legăturile frățești dintre Bisericile Ortodoxe Rusă și Romîna au continuat să se dezvolte an de an, spre binele amîndorora și spre folosul Ortodoxiei întregi. Rezultatele obținute pe plan general ortodox, în urma strînsei colaborări dintre Bisericile Ortodoxe Rusă și Romîna, adăogă un temel în plus pentru participarea entusiastă a clericilor și credincioșilor ortodocși la marea sărbătoare a celei de a zecea aniversări a eliberării Romîniei, — act istoric care a deschis și drumul restabilirii acestor legături frățești între Bisericile noastre.

DEZVOLTAREA LEGATURILOR CU CELELALTE BISERICI ORTODOXE AUTOCEFALE

O grije de căpetenie a I.P.S. Patriarh Justinian a fost să pună întreaga Sa activitate nu numai în slujba Bisericii Ortodoxe Române, ci și în slujba întregii Ortodoxii, conlucrând în spirit de ecumenicitate propriu Ortodoxiei cu toți Intâistătorii Bisericilor Ortodoxe autocefale surori. Încă din ziua alegerii Sale ca Intâistător al Bisericii Ortodoxe Române, I.P.S. Sa a făcut în ziua de 24 mai 1948 această mărturisire pe care s-a străduit s-o îndeplinească întru totul: «Voi întinde mâna iubirii și a prieteniei de frățe întru Hristos tuturor Bisericilor Ortodoxe surori întru ecumenicitate, luptând pentru înflorirea Ortodoxiei, care zidește și întărește popoarele».

La scurt timp după aceasta, în Scrisoarea renică trimisă imediat după intronizarea Sa ca Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române tuturor căpeteniilor Bisericilor Ortodoxe surori, I.P.S. Patriarh Justinian afirma: «Suntăm o nespusă bucurie și o mare încurajare că avem prilejul să facem cunoscut tuturor Bisericilor surori, că, împreună cu mărturisirea de a păzi neclintite învățăturile și tradițiile Sfintei Biserici Ortodoxe de Răsărit, putem da chezășie că totdeauna, potrivit cu datoria ce avem și pe cât împrejurările ne vor îngădui, grija cea mai sfântă și cea mai arzătoare pentru noi va fi de a păstra și întări legăturile de dragoste și conlucrare între Bisericile surori, după pilda sfinților Ierarhi și a fericților noștri înaintași, urmîndu-le faptele și desăvîrșindu-le jertfele, pentru răspîndirea dreptei credințe și propovăduirea cuvîntului Adevărului... Așisderea, rîvnim ca Sfînta noastră Biserică să ajute și să vegheze mai departe, după datoria ce are, la buna întocmire, la apărarea și păstrarea neștirbită a ecumenicității, care trăiește vie în sînul Ortodoxiei și n-a lipsit nici în cele mai grele vremuri».

Cel din'îi, I.P.S. Patriarh ecumenic Maximos al Constantinopolului, asigura pe I.P.S. Patriarh Justinian că Prea Sfîntul Tron ecumenic, apostolic și patriarhal nu va înceta de a oferi totdeauna ajutor binevoitor, în împrejurările care au nevoie de colaborarea lui. Relațiile cu Sfîntul Scaun ecumenic al Ortodoxiei au continuat să fie tot atît de prietenești și sub succesorul Inalt Prea Sfîntului Patriarh ecumenic Maximos, I.P.S. Patriarh Athenagoras al Constantinopolului. Cu multă mulțumire a răspuns I.P.S. Patriarh ecumenic Athenagoras scrisorilor irenice de felicitare trimise cu prilejul Sfintelor Sărbători ale Crăciunului și Paștilor de către I.P.S. Patriarh Justinian, în numele Bisericii Ortodoxe Române, bucurîndu-se în deosebi că Biserica Ortodoxă Română prin toți păstorii ei, urmînd învățăturii Domnului Hristos, stăruiește să învețe pe credincioșii ei să meargă pe drumul păcii: «Noi implorăm pe Domnul, Cel ce pedepsește și iarăși tămăduiește — a răspuns I.P.S. Patriarh Athenagoras la scrisoarea de felicitare a I.P.S. Patriarh Justinian trimisă cu prilejul Sfintelor Sărbători ale Nașterii Domnului dîn 1950, — să lumineze, cu lumina Sa dumnezeiască, mintea și sufletul conducătorilor popoarelor ca să se pătrundă de principiile sănătoase ale creștinismului, și astfel, pacea dorită să poată să domnească pe pămînt». De asemenea, cu prilejul Sfintei Sărbători a Invierii Domnului, dîn 1950, I.P.S. Patriarh Athenagoras scria Inalt Prea Sfîntului Patriarh Justinian: «Am simțit mereu bucurie, aflînd din această scrisoare că și Sfînta Biserică a Romîniei, confor-

mîndu-se porunci Păstorului Suprem și Intemeietorului religiei noastre — repetată necontenit Sfinților Apostoli: «Pacea Mea dau vouă» — nu încetează a lucra pentru pacea a toată lumea». Aceiași idee o accentuează I.P.S. Patriarh ecumenic Athenagoras și în răspunsul său la scrisoarea irenică a Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian cu prilejul Sf. Paști din anul 1952. «Mai presus de marea bucurie de care este cuprinsă întreaga noastră ființă, — scria I.P.S. Patriarh Athenagoras, — în aceste strălucite zile ale Paștilor, împlinirea testamentului dragostei și al păcii, la care ne-a chemat Cel ce a călcat moartea și ne-a dăruit viață, este condiția de căpetenie a misiunii noastre, căci creștinismul fără dragoste și fără pace este ca pomul fără flori și fără roade».

I.P.S. Patriarh Athenagoras a rămas plăcut impresionat de admirabila activitate publicistică pe care o desfășoară Biserica Ortodoxă Română, care e atît de prețioasă pentru progresul științei teologice și al literaturii bisericești ortodoxe.

Bunele raporturi ale Bisericii Ortodoxe Române cu venerabilul Scaun ecumenic al Ortodoxiei au continuat năințerupt. Atunci cînd anumiți dușmanii ai Bisericii Ortodoxe Române au pus la cale tulburarea vieții religioase a romînilor din cele două Americi, încălcînd drepturile și autoritatea canonică a Sfințului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, Patriarhia ecumenică, informată la timp de I.P.S. Patriarh Justinian despre situația religioasă adevărată a romînilor ortodocși din America, nu s-a lăsat antrenată de calomniile acestor aventurieri. Intervenînd cu toată autoritatea și drepturile sale de Patriarh ecumenic I.P.S. Athenagoras a dat dispoziție tuturor conducătorilor Bisericilor Ortodoxe din America să nu acorde niciun sprijin moral sau material acestor turburători, știut fiind că romîni ortodocși din America au Episcop titular pe P.S. Andrei Mo'dovanu, trimis de Patriarhia Română și hirotonit canonic de I. P. S. Nicolae Bălan, Mitropolitul Transilvaniei. Datorită intervenției I.P.S. Patriarh ecumenic Athenagoras, acești aventurieri n-au putut găsi credit la nici o Biserică Ortodoxă din America sau din altă parte, care, hirotonindu-i arhieriei, să le asigure drepturile canonice ale hirotoniei obținute pe temeiul succesiunii apostolice, încît ei au recurs la serviciile unor trei preținși ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Ruse din America, declarați eretici și excomunicați de Biserica Ortodoxă Rusă, care fac parte din așa numita sectă a «Samosfețiților», adică din secta «autohirotoniților».

O deosebită atenție a acordat Sfințul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române în frunte cu I. P. S. Patriarh Justinian legăturilor de prietenie și colaborare cu Sfințul Scaun al Patriarhiei Ierusalimului.

Ierusalimul, locul scump tuturor inimilor creștine, locul activității, patimilor și învierii Domnului Hristos, are cea mai mare importanță în istoria dezvoltării creștinismului. El prezintă unicul caz în istoria Bisericii, cînd, pentru conferirea demnității de scaun patriarhal, nu s-a ținut seama de importanța administrativă, culturală sau politică a locului, ci numai de considerațiuni strict religioase. Nici Constantinopolul, nici Roma, nici Alexandria, nici Antiohia nu se mai găsesc astăzi în situația să justifice importanța lor administrativă, culturală și politică de altădată, pe baza căreia s-a stabilit la Sincodul al IV-lea ecumenic din Calcedon, în 451, ordinea ierarhică a scaunelor patriarhale în Biserica ecumenică. De aceea Ierusalimul trebuie să devină centrul religios al lumii ortodoxe și al întregii creștinătăți.

Avînd în vedere importanța Scaunului patriarhal al Ierusalimului pentru întreaga creștinătate, Sfîntul Sinod al Bisericii Ortodoxe Romîne a comemorat împreună cu Adunarea Națională Bisericească cu toată solemnitatea în ședința sa festivă din 11 noiembrie 1951, aniversarea împlinirii a 1500 de ani de la ridicarea Bisericii de Ierusalim și Palestina la rangul de patriarhat. Se știe că la 11 noiembrie 451, potrivit dispozițiilor canonului 28 al sinodului al IV-lea ecumenic din Calcedon (451), Episcopul Iuvenal al Ierusalimului a fost ridicat la rangul de Patriarh.

Cu prilejul împlinirii celor 1500 de ani de la ridicarea Ierusalimului la rangul de patriarhat, I.P.S. Patriarh Justinian, felicitînd printr-o telegramă pe I.P.S. Patriarh Timotheos al Ierusalimului, îl asigură că Sfîntul Sinod al Bisericii Ortodoxe Romîne, «se unește, în această zi de sărbătoare, cu Prea Fericirea Sa, în rugăciuni înălțate către Dumnezeu, și își mărturisește nădejdea de a vedea Bisericele Ortodoxe din toată lumea strîngîndu-și rîndurile în jurul celui dintîi scaun apostolic din locurile sfințite prin jertfa și învierea Mîntuitorului, pentru a redă Ortodoxiei puterea de a arăta întregii creștinătăți calea adevărată spre pacea poruncită de Hristos și spre mîntuirea omenirii».

Un studiu special de mare valoare a închinat I.P.S. Patriarh Justinian în cinstea ridicării Bisericii de Ierusalim la rangul de patriarhat, cu titlul: «Valabilitatea actuală a canonului 28 al Sinodului IV ecumenic de la Calcedon», publicat în rev. «Ortodoxia», anul III (1951), Nr. 2-3, pp. 173-187, în care a pus în lumină în deosebi faptul că Ierusalimul, locul activității și patimilor Mîntuitorului «are înfîietatea suferinței, mai mare decît înfîietatea cînstei și a puterii» (Ibidem, p. 186).

Patriarhii Ierusalimului au avut de-alungul veacurilor neîntreprupte legături cu țările Romîne. După primul război mondial, Patriarhia Romînă a căutat să-și creeze și unele așezăminte religioase la Ierusalim și în apropierea lui. Astfel, pe malul rîului Iordan, sub păstoria Patriarhului Miron, s-a construit biserica Sfîntul Ioan Botezătorul, terminată în 1936, iar în Orașul Sfînt însuși s-a clădit Căminul romînesc din Ierusalim, în care s-a amenajat și o capelă, care s-au terminat în 1939.

După cel de al doilea război mondial, Patriarhia Ierusalimului a trecut prin mari greutăți. Regimul de tutelă internațională exercitat de Anglia între 1945-1947 a luat sfîrșit la 29 noiembrie 1947, cînd Adunarea Generală a O.N.U. a hotărît să se creeze în Palestina două State, un stat evreesc, Israelul, și un stat arab, regatul hașemit al Iordaniei. Orașul Sfînt, Ierusalimul, a fost împărțit în două, încît o parte din sanctuarele creștine au căzut pe teritoriul Statului Israel, iar alta în zona Statului arab.

În 1948, evreii au proclamat independența Statului Israel, dar imediat a izbucnit războiul dintre arabi și evrei. Prin încheierea armistițiului dintre cei doi beligeranți, în vara anului 1948, biserica romînească cu hramul Sfîntul Ioan Botezătorul de la rîul Iordan a rămas pe teritoriul arab, iar căminul și biserica din Ierusalim în teritoriul evreesc.

Pentru a îngriji de aceste așezăminte ale Bisericii Ortodoxe Romîne, Patriarhia Romînă a trimis în 1947 la Ierusalim pe P.C. Arhimandrit Victorin Ursache, care, după delimitarea celor două state din Palestina, a rămas pe teritoriul arab, ca Superior al bisericii Sf. Ioan Botezătorul de la rîul Iordan.

Patriarhia de Ierusalim a rămas în teritoriul arab al Iordaniei. Pentru a strânge și mai mult legăturile cu Patriarhia de Ierusalim, și Patriarhia de Antiohia, I.P.S. Patriarh Justinian a încredințat P.C. Arhimandrit Victorin Ursache misiunea de apocrisiarh, adică reprezentant al Bisericii Ortodoxe Române, atât pe lângă I.P.S. Patriarh Timotheos al Ierusalimului, cât și pe lângă I.P.S. Patriarh Alexandru al III-lea al Siriei și întregului Orient. P. C. Arhimandrit Victorin Ursache neputând stabili legături cu Biserica și căminul românesc din Ierusalim, care se găsesc sub controlul Statului Israel, I.P.S. Patriarh Justinian, preocupat de păstrarea așezămintelor bisericesti românești de la Ierusalim, luând înțelegere cu I.P.S. Patriarh Alexei al Moscovei și întregii Rusii, a încredințat de la 1 martie 1952, P.C. Arhimandrit Policarp, șeful Misiunii Bisericii Ortodoxe Ruse la Locurile Sfinte, dreptul de a reprezenta și apăra interesele Bisericii Ortodoxe Române la Ierusalim și restul Palestinei față de autoritățile Statului Israel.

Credincioșii ortodocși ai Patriarhiei de Ierusalim, împărțiți din 1947 în două state în Palestina, se găsesc într-o situație dintre cele mai grele. Această grea situație se oglindește și în scrisorile trimise de I.P.S. Patriarh Timotheos al Ierusalimului către I.P.S. Patriarh Justinian. «**Bucurie și întristare în același timp**, scria I. P. S. Patriarh Timotheos al Ierusalimului către P. F. Patriarh Justinian al Bisericii Ortodoxe Române, cu prilejul sărbătorilor Paștelui din 1949, — **stăpînesc inima noastră în aceste zile. Bucurie, pentru că ne-am învrednicit să săvîrșim drumul postului și să întâmpinăm Sfînta Invierere a lui Hristos, Mîntuitorul nostru; întristare, pentru că petrecem sărbătorile și slujbele cele mîntuitoare ale Sfintelor Paști în condițiuni tragice, în mijlocul turmei noastre ortodoxe, care suferă în cea mai mare parte greutățile vieții de refugiați, iar pe lângă acestea sîntem lipsiți de orice legătură cu lumea creștină ortodoxă și de mîngîierea dela cucernicii pelerini închinători**».

Relațiile de colaborare frățească interortodoxă dintre Biserica Ortodoxă Română și Patriarhia apostolică a Antiohiei au început să devină deosebit de amicale dela începutul păstoriei Prea Fericitului Patriarh Justinian. Străduințele Înaltelor Ierarhi ai Sfîntului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române și ale credincioșilor ei pentru apărarea păcii între toți oamenii și toate popoarele au avut un puternic ecou printre ierarhii și credincioșii Patriarhiei de Antiohia. «**Noi admirăm, Prea Fericite, — scria I.P.S. Patriarh Alexandru al III-lea al Antiohiei și întregului Orient, la 25 aprilie 1950, Înalt Prea Sfîntului Patriarh Justinian, cu ocazia sărbătorii Sfîntei Inviereri a Domnului, — gestul Vostru nobil și al Sfîntului Sinod al Bisericii Voastre de a adresa credincioșilor ortodocși și celorlalte comunități creștine din țara Voastră, un apel pentru a-și uni eforturile în scopul de a apăra pacea și a pune războiul în afară de lege. Noi binecuvîntăm îndreptățitul Vostru demers și ne considerăm fericiți să împărtășim aceleași sublime sentimente**».

Pentru a întări și mai mult colaborarea frățească dintre Biserica Ortodoxă Română și Biserica Siriei și Libanului din Patriarhia apostolică a Antiohiei, Prea Fericitul Patriarh Justinian a numit ca apocrisiar al Bisericii Ortodoxe Române, pe lângă I.P.S. Patriarh Alexandru al III-lea al Antiohiei pe P.C. Arhimandrit Victorin Ursache, despre care am amintit la rîndul său, I.P.S. Patriarh Alexandru al III-lea a numit ca apocrisiar al Patriarhiei din Antiohia pe lângă Biserica Ortodoxă Română, pe P.C.

Arhimandrit Mitrofor Vasile Samaha, care îndeplinește în același timp această funcție și pe lângă Biserica Ortodoxă Rusă.

Readucerea credincioșilor greco-catolici din Transilvania în sânul Bisericii Ortodoxe Române mame a făcut o puternică impresie și a prilejuit o mare bucurie printre credincioșii Bisericilor Ortodoxe surori, îndeosebi în Biserica Siriei, unde propaganda romano-catolică, sprijinită mai ales de Franța, sub al cărei mandat s-a aflat Siria pînă după cel de al doilea război mondial, a fost foarte activă.

Ca semn al dragostei frățești și al înaltei sale prețuiri pentru acțiunea depusă în slujba păcii, în amintirea meriului istoric în opera de revenire la sânul Bisericii Ortodoxe a peste un milion de credincioși greco-catolici din Transilvania, I.P.S. Patriarh Alexandru al III-lea al Antiohiei și a tot Orientul a acordat la 27 august 1950, în Damasc, Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, Marele Cordon al Ordinului «Sfinți Apostoli Petru și Pavel», întemeietorii și protectorii Bisericii apostolice a Antiohiei, pe care reprezentantul său pe lângă Biserica Ortodoxă Română, P.C. Arhimandrit Vasile Samaha l-a remis la București Prea Fericitului Patriarh Justinian în ședința solemnă a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române ținută în 5 octombrie 1950.

Arătînd multă iubire și prețuire pentru Biserica Ortodoxă Română și credincioșii ei, I.P.S. Patriarh Alexandru al III-lea al Antiohiei a vizitat între 22 august—3 septembrie 1951, țara noastră ca oaspete al Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian și al Bisericii Ortodoxe Române, fiind însoțit de I.P.S. Mitropolit Alexandru al Emesei și P.C. Arhimandrit Vasile Samaha. Inalt Prea Sfinția Sa este al 6-lea Patriarh al Antiohiei care, în decursul veacurilor, au cinstit cu prezența lor țara și Biserica noastră. «Sînt fericit că m-a învrednicit Dumnezeu să viu la voi, — a spus I.P.S. Patriarh Alexandru al III-lea al Antiohiei și întregului Orient, după slujba Sfintei Liturghii săvîrșită în Catedrala Patriarhiei Române împreună cu I.P.S. Patriarh Justinian, Duminecă 26 august 1951, — în zilele în care păstorește Inalt Prea Fericitul Justinian, care este iubit de toată lumea și de toți cei ce au avut posibilitatea să-l cunoască. Pentru această dragoste pe care o port în inima mea Inalt Prea Sfințitului Justinian, am venit și eu în România. Cuvintele pline de iubire ce mi s-au adresat, mă îndreptățesc să nu uit niciodată nici pe Sanctitatea Sa, nici poporul dreptcredincios al țării voastre. Ce aș putea să spun despre acest bun popor, decît că el este cunoscut din cele mai vechi timpuri ca un popor dreptcredincios și ospitalier. Multe am citit despre români și mai ales Insemnările lui Paul de Alep, care a călătorit pr'n țara voastră și a putut constata că lumina lui Hristos — venită dela Răsărit — a luminat dintru început sufletele străbunilor voștri».

În după amiaza aceluiași zile s-a decernat Inalt Prea Sfințitului Patriarh Alexandru al III-lea al Antiohiei și întregului Orient, la Institutul Teologic Universitar din București, în cadrul unei festivități impunătoare, diploma de «Doctor honoris causa» în Teologia ortodoxă, ca semn de înaltă prețuire pentru contribuția sa în apărarea Ortodoxiei în Orientul Apropiat și a strîngerii legăturilor frățești dintre Bisericile Ortodoxe ale Răsăritului.

Prietenia și legăturile de colaborare dintre Patriarhia de Antiohia cu Biserica Ortodoxă Română au fost întărite și prin vizita unor reprezentanți ai Bisericii Ortodoxe din Siria și Liban în țara noastră. O delegație for-

nată din Inalt Prea Sfințitii Mitropoliți Ignatie al Epifaniei, Athanasie al Khauranului și Alexandru al Emesei, împreună cu P. C. Arhimandrit Vasile Samaha, reprezentantul permanent al Prea Fericitului Patriarh Alexandru al III-lea al Antiohiei pe lângă conducătorii Bisericilor Ortodoxe Rusă și Română, au vizitat pe I.P.S. Patriarh Justinian și Biserica Ortodoxă Română între 16-19 iunie 1953. Delegația a oferit ca dar Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian din partea Prea Fericitului Patriarh Alexandru al III-lea în semn de frățietate și iubire, un rînd de odăjdii arhipăstorești de mare valoare artistică, executate de maestrele ortodoxe din Siria. Cu această ocazie, Inalții oaspeți au vizitat diferite instituții administrative și culturale ale Patriarhiei Române și alte așezăminte de cultură ale țării noastre.

Biserica Ortodoxă Română a întreținut și întreține aceleași relații de frățescă colaborare și cu Patriarhia Alexandriei. Activitatea Bisericii Ortodoxe Române a fost urmărită cu interes de Inalt Prea Sfinția Sa Hristofor al II-lea, Papă și Patriarh al Alexandriei și a toată Africa. Arătînd un interes deosebit pentru problema revenirii uniților români din Transilvania în sînul Ortodoxiei, I.P.S. Patriarh Hristofor răspundea astfel la scrisoarea irenică a Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, trimisă imediat după intronizarea Sa ca Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române: «Așa dar, scrie I.P.S. Patriarh Hristofor, sîntem întru totul de aceeași părere cu Prea Fericirea Voastră și asupra faptului că toată strădania să fie depusă din partea Voastră ca ortodocșii din Transilvania, care au fost atrași la uniție de către propaganda catolică, să revină, prin orice lucrare ortodoxă cu putință, în sînur-le celei Una, Sfință, Sobornicească și Apostolească Biserică».

Între 16-19 noiembrie 1952, Patriarhia Alexandriei a sărbătorit sub patronajul Inalt Prea Sfințitului Patriarh Hristofor o mie de ani de existență a «Bibliotecii Patriarhale din Alexandria», de cînd ea se află în slujba lui Dumnezeu și a lumii ortodoxe, bibliotecă înființată în anul 952 de Patriarhul Isaac al Alexandriei, în condițiuni extrem de grele pentru Biserica Ortodoxă din Egipt.

Informăt de acest eveniment sărbătoresc din viața Bisericii Ortodoxe din Egipt, de I.P.S. Patriarh Hristofor al Alexandriei, I.P.S. Patriarh Justinian a dispus ca mileniul «Bibliotecii Patriarhale din Alexandria», să fie sărbătorit în cadrul unor festivități speciale de cele două Institute Teologice Universitare ale Patriarhiei Române.

La 27 noiembrie 1952, în prezența Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, a P.S. Vicari ai Patriarhiei Române, a membrilor corpului profesoral al Institutului Teologic Universitar din București, a preoților capitulei, a preoților cursiști și a studenților teologi, s-a scos în evidență de Dl. Prof. T. M. Popescu, într-o documentată conferință, semnificația și importanța comemorării înființării «Bibliotecii Patriarhale din Alexandria», privită prin perspectiva unui mileniu de viață creștină în Orientul ortodox, unde creștinii ortodocși au fost persecutați de musulmanii fanatici, care i-au pus în afara oricărei legi de apărare.

Mulțumind Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian pentru inițiativa sa de a sărbători acest eveniment și în Biserica Ortodoxă Română, P.S. Episcop Atanasie Mareot's scria în numele Comitetului de Organizare a aniversării unui mileniu dela întemeierea renumitei Bibliotecii Patriarhale din Alexandria: «**Binecuvîntările Prea Fericirii Voastre ne-au mișcat**

foarte mult. Sărbătoarea aceasta a fost încununată de succes, datorită colaborării tuturor Bisericii, Universităților și bibliotecilor din lume».

Vechile Arhiepiscopii ale Orientului, Arhiepiscopia Muntelui Sinai și Arhiepiscopia Ciprului, au continuat de asemenea în ultimii zece ani legăturile lor frățești și prietenești cu Biserica Ortodoxă Română.

I.P.S. Arhiepiscop al Ciprului, Macarie al II-lea, a decedat în luna iunie 1950, iar în locul său, scaunul Apostolului Barnaba din insula Cipru a fost ocupat la 20 octombrie 1950 prin înscăunarea unui nou Arhiepiscop, tot cu numele de Macarie care întreține bune legături de colaborare și prietenie cu Biserica Ortodoxă Română.

Evenimentul istoric de la 23 August 1944 a creat pentru Biserica Ortodoxă Română condiții favorabile de colaborare nu numai cu Biserica Ortodoxă Rusă ci și cu vechea **Biserică Ortodoxă a Georgiei sau Gruziei din Uniunea Sovietică.**

Inceputul legăturilor de frățească colaborare dintre Biserica Ortodoxă Română și Biserica Ortodoxă a Georgiei l-a făcut I.P.S. Patriarh Justinian la conferința pan-ortodoxă de la Moscova, care s-a ținut între 7-18 iulie, 1948, în timpul căreia a cunoscut și a legat o strânsă prietenie cu I.P.S. Calistrat, Patriarhul Catolicos al Georgiei. După terminarea conferinței, I.P.S. Patriarh Justinian și I.P.S. Firmilian, Mitropolitul Olteniei, au vizitat pe I.P.S. Calistrat la Tbilisi în Georgia, patria lui Antim Ivireanu, marele Mitropolit al Ungro-Vlahiei, unde au slujit împreună, la 30 iulie 1948, în Catedrala Sfântului Sion din Tbilisi.

În vara anului 1951, între 12-24 iulie, cu prilejul consfătuirii de la Moscova a Intâistătătorilor Bisericii Ortodoxe din Antiohia, Rusia, Georgia, România și Bulgaria, I.P.S. Patriarh Justinian a întâlnit din nou la Moscova pe octogenarul Patriarh I.P.S. Calistrat al Georgiei, care-i arăta o iubire de părinte față de fiu.

La 3 februarie 1952, I.P.S. Calistrat, Patriarhul Catolicos al Georgiei a încetat din viață, iar în locul său a fost ales, la 5 aprilie 1952, I.P.S. Melchisedec, numit ca laic Mihail Phaladze, care întreține cu Biserica Ortodoxă Română aceleași legături frățești și prietenești ca și predecesorul său.

Legăturile interortodoxe de colaborare frățească ale Bisericii Ortodoxe Române au continuat fără întrerupere și cu **Biserica Ortodoxă a Serbiei.** La 6 mai 1950, I.P.S. Patriarh Gavril al Serbiei a încetat din viață. În scaunul rămas vacant a fost ales și instalat ca Patriarh al Serbiei, la 2 iunie 1950, I.P.S. Vichentie, care întreține cu Biserica Ortodoxă Română legături frățești și prietenești.

Pacea și apărarea ei, pentru care se străduesc credincioșii Bisericii Ortodoxe Române, a găsit ecou și în sufletele păstorilor și credincioșilor ortodocși sârbi. «Unim rugăcunile Noastre cu cele ale Sanctității Voastre, — scria I.P.S. Vichentie, Patriarhul Sîrbilor, Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, cu prilejul sărbătorii Nașterii Domnului din 1953, — cu dorința sinceră ca între toate popoarele lumii și în fiecare om să sălășluiască și să se întărească acea pace sfântă și acea sfântă dragoste reciprocă, pe care îngerii din ceruri au cântat-o în acea noapte slăvită deasupra ieslei (din Betleem) ...».

Legăturile tradiționale de prietenie și frățească colaborare dintre **Biserica Ortodoxă Română și Biserica Ortodoxă Bulgară** s-au adâncit și întărit și mai mult în ultimii zece ani.

Biserica Ortodoxă Română a mijlocit împăcarea dintre Patriarhia ecumenică de Constantinopol și Biserica Ortodoxă Bulgară, care, din 1872, se afla în schismă față de scaunul ecumenic, încât, din 1945, schisma Bisericii Bulgare a fost ridicată.

Cu ocazia înscăunării Prea Fericitului Patriarh Justinian la 6 iunie 1948, Biserica Ortodoxă Bulgară a trimis la această solemnitate pe I.P.S. Mitropolit Chiril al Plovdivului, care și-a făcut studiile de Teologie la una din Facultățile din țara noastră, ca să reprezinte pe I.P.S. Mitropolit Ștefan, Exarhul Bulgariei. Adânc mișcat de frumoasele cuvinte spuse în românește de I.P.S. Mitropolit Chiril, cu acest prilej, I.P.S. Patriarh Justinian l-a rugat să transmită din partea Sa Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Ștefan, «asigurarea unei dragoste desăvârșite, a unei prețuiri alese» și-l asigura totodată că nutrește în sufletul său nădejdea ca în cel mai scurt timp să-l poată vedea și personal și să discute împreună despre trecutul și viitorul celor două Biserici vecine surori, stabilind legături temeinice, frățești, pentru pacea și buna înțelegere a celor două popoare.

În drum spre Viena, la Congresul Popoarelor pentru Apărarea Păcii, care s-a ținut între 12-19 decembrie 1952, și la întoarcerea dela acest Congres, I.P.S. Mitropolit Chiril al Plovdivului, Locțiitorul de Președinte al Sfințului Sinod al Bisericii Ortodoxe Bulgare, a fost oaspetele Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, cu care s-a sfătuit asupra tuturor problemelor care interesează deaproape cele două Biserici Ortodoxe surori vecine.

Gîndul nutrit de I.P.S. Patriarh Justinian de a vizita Biserica Ortodoxă Bulgară s-a realizat în primăvara anului 1953 cu ocazia ridicării acestei Biserici la rangul de Patriarhat. La 10 mai 1953, au avut loc la Sofia festivitățile reînființării Patriarhiei Bisericii Ortodoxe Bulgare și înscăunării I.P.S. Mitropolit Chiril al Plovdivului ca întîiul Patriarh bulgar, după o întrerupere de 560 de ani dela subjugarea Bulgariei orientale de către turci, în 1393, subjugare pecetluită cu moartea martirică a Patriarhului Eftimie, ultimul Patriarh bulgar de Tîrnova, care a avut strînse legături de prietenie cu Mitropoliții Ungro-Vlahiei și cu Voevozi Tării Românești.

I.P.S. Patriarh Justinian, în fruntea unei delegații formate din I.P.S. Mitropolit Firmilian al Olteniei, P.S. Episcop Theoctist, Vicar Patriarhal și Rectorul Institutului Teologic de grad universitar din București, P.C. Dr. Alexandru Ionescu, Vicarul Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor și D. Dr. Ovidiu Marina secretarul delegației, a participat și reprezentat Biserica Ortodoxă Română la marea sărbătoare a Bisericii Bulgare, umplînd de bucurie sufletul poporului bulgar vecin, de aceeași credință cu noi. Acest fericit eveniment bisericesc a cimentat și mai mult colaborarea frățească dintre Biserica Ortodoxă Română și Biserica Ortodoxă Bulgară.

În Capitala R.P. Bulgaria, funcționează încă din 1905 o biserică ortodoxă română pentru românii din statul vecin. Întrucît în ultimii ani biserică ortodoxă română din Sofia, rămăsese fără titular, I.P.S. Patriarh Justinian a numit în 1951 pe preotul Ioan Cristea în postul de paroh al acestei biserici. Atît parohul bisericii românești din Sofia cît și credincioșii români, păstrează cele mai bune raporturi cu conducerea Bisericii Ortodoxe Bulgare și cu autoritățile de Stat ale R.P. Bulgaria.

Vechi legături de prietenie și de frățească colaborare există între **Biserica Ortodoxă Română și Biserica Ortodoxă din Grecia**, pe care Biserica noastră s-a străduit să le păstreze fără întrerupere.

La 21 mai 1949, a încetat din viață, trecînd la cele veșnice, I. P. S. Damaschinos, Arhiepiscopul Atenei și Mitropolitul Primat al întregii Grecii. În locul rămas vacant, a fost ales I.P.S. Mitropolit Spiridon, cu care Biserica Ortodoxă Română întreține raporturi prietenești de colaborare și comuniune interortodoxă.

Sub conducerea Înalt Prea Sfințitului Spiridon, Arhiepiscopul Atenei și Mitropolitul Primat al întregii Elade, Biserica Ortodoxă Greacă a organizat între 15-30 iunie 1951 serbările comemorative pentru împlinirea a 1900 de ani de la venirea Sfîntului Apostol Pavel pe pămîntul Eladei, în anul 51 după Hristos, în a doua sa călătorie misionară, la care au fost invitate și Bisericile Ortodoxe surori. Biserica Ortodoxă Română în frunte cu I.P.S. Patriarh Justinian și ceilalți Înalți Ierarhi ai Sfîntului Sînd, au luat cunoștință cu bucurie de acest însemnat eveniment din viața Ortodoxiei, comemorarea sosirii Sfîntului Apostol Pavel pe pămîntul Greciei și al Europei fiind cinstită printr-un număr de valoroase articole publicate de Profesorii de specialitate ai celor două Institute Teologice de grad universitar ale Patriarhiei Romîne, în revista «Studii Teologice» (București 1951, Nr. 7-8).

Legăturile frățești dintre **Biserica Ortodoxă Română și Biserica Ortodoxă Albaneză** au început să fie tot mai strînse în ultimii ani, datorită întîlnirilor unor Înalți Ierarhi ai Bisericii Albaneze cu unii dintre Înalții Ierarhi ai Bisericii noastre la ultimele evenimente mai de seamă petrecute în viața Bisericilor Ortodoxe.

La jumătatea lunii decembrie 1951, o delegație a Bisericii Ortodoxe Albaneze, condusă de I.P.S. Paisie, Arhiepiscopul Albaniei, care se întorcea dela Praga, unde a luat parte la proclamarea autocefaliei Bisericii Ortodoxe Cehoslovace în ziua de 8 decembrie 1951, în drum spre patrie, a poposit mai multe zile în București, membri ei fiind oaspeții Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian și ai Bisericii Ortodoxe Romîne. În ziua de Crăciun, 1951, I.P.S. Paisie a slujit Sfînta Liturghie cu I.P.S. Patriarh Justinian în Catedrala Sfintei Patriarhii din București. Membrii delegației albaneze au făcut la 30 decembrie 1951 o vizită și Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Firmilian al Olteniei, cu care I.P.S. Arhiepiscop Paisie a încheiat legături de prietenie încă din vara anului 1948, la conferința panortodoxă dela Moscova.

Intors în patrie, I.P.S. Arhiepiscop Paisie al Albaniei, într-o scrisoare trimisă la 30 ianuarie 1952 din Tirana, mulțumea astfel Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian pentru buna primire rezervată delegației albaneze în România:

«Cu toate că noi, emoționați adînc de o asemenea bună primire și iubire frățească, am avut ocazia fericită de a Vă exprima în mod verbal mulțumirile noastre călduroase, am considerat ca necesar a Vă mulțumi din inimă și prin această scrisoare, asigurîndu-vă totodată că o asemenea ospitalitate ce i s-a rezervat delegației noastre, constituie o contribuție considerabilă pentru întărirea și mai departe a legăturilor de amicitie tradițională între Bisericile noastre surori».

Indepărtata **Biserică Ortodoxă a Finlandei** s-a bucurat de asemenea de prețuirea și atenția Bisericii Ortodoxe Romîne și i s-a răspuns din

partea Înalt Prea Sfințitului Gherman Arhiepiscopul Careliei și a toată Finlanda, în numele credincioșilor ortodocși finlandezi, cu aceleași s'ntă-minte de prețuire și iubire. Problema păcii dintre popoarele lumii a devenit o preocupare de seamă și pentru clerul și credincioșii finlandezi. «Lumea trăiește din nou sub imperiul psihozei războiului», — scria I.P.S. Gherman Arhiepiscopul Careliei și a toată Finlanda, I.P.S. Patriarh Justinian, cu prilejul Sărbătorii Nașterii Domnului din anul 1950. — **Pacea lumii, pare să atîrne de puțin lucru. Pentru acest motiv, să ne unim în rugăciune puternică pentru ca Dumnezeu să dea oamenilor de stat, care conduc destinele popoarelor lumii, înțelegere și bunavoință trebuitoare, ca problemele internaționale litigioase să găsească o soluție care să fie conformă cu demnitatea omenească, ca națiunile să nu mai fie tîrîte într-un masacru neuman și îngrozitor față de aproapele, căci iată este timpul să se renunțe odată pentru totdeauna de a rezolva diferendele pe calea armelor».**

Biserica Ortodoxă Română a luat parte cu bucurie și la sărbătoarea proclamării autocefaliei celor două tînere Biserici Ortodoxe: Biserica Ortodoxă Polonă și Biserica Ortodoxă Cehoslovacă.

Autocefalia canonică și-a dobîndit-o Biserica Ortodoxă Polonă din partea Bisericii Ortodoxe Ruse mame la 22 iunie 1948.

Festivitățile intronizării Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Macarie ca Iuhistătător al Bisericii Ortodoxe Polone au avut loc Duminică 8 iulie 1951 la Varșovia, în catedrala mitropolitană din cartierul Praha cu hramul Sf. Maria Magdalena. La aceasta a luat parte și o delegație a Bisericii Ortodoxe Romîne, formată din I.P.S. Mitropolit Firmilian al Olteniei, P.S. Antim Tîrgovișteanu, Vicar Patriarhal, și P.C. Pr. Ilie Băcoiu, cunoscător al limbii polone. Festivitățile din Capitala Republicii Populare Polone au fost onorate de asemenea cu prezența delegațiilor Bisericii Ortodoxe Ruse și Bisericii Ortodoxe Bulgare. În cuvîntarea rostită cu prilejul acestei impunătoare sărbători a Bisericii Ortodoxe Polone, I.P.S. Mitropolit Firmilian al Olteniei, conducătorul delegației romîne, a scos în evidență legătura de dragoste și de spirituală împărtășire dintre Biserica Ortodoxă Română și Biserica Ortodoxă Polonă. «Mărturisind vechea înrudire bisericească cu Biserica Ortodoxă din Polonia, — s-a exprimat I.P.S. Sa, — și comunitatea de plăzmuire a unei vîeți mai bune dintre poporul român și poporul polon, Sfîntul Sînod al Bisericii Ortodoxe Romîne, împreună cu Președintele său, Prea Fericitul Patriarh Justinian, mărturisesc prin noi — delegații săi — credința într-o unitate a păcii, care va să umple pămîntul și să strivească idolul războiului. Poruncă obligatoare pentru întreaga Ortodoxie, pacea trebuie propovăduită cu ardoare și apăsătoare cu luptă spirituală».

Biserica Ortodoxă din Cehoslovacia și-a început de asemenea existența după primul război mondial. Viața ei bisericească interioară n-a putut progresa însă cum s-ar fi așteptat din cauza rivalității jurisdicționale dintre Patriarhia Ecumenică de Constantinopol și Patriarhia Sîrbă, care doreau fiecare să organizeze Biserica Ortodoxă din Cehoslovacia pe necoteală proprie.

După cel de al doilea război mondial (1939-1945), Biserica Ortodoxă Română s-a ocupat în chip special de reorganizarea Bisericii Ortodoxe Cehoslovace, trimitînd în Cehoslovacia ca Exarh al Patriarhiei de Moscova pe I.P.S. Elefterie, Arhiepiscop de Rostov. Datorită muncii și străduinței

neîncetate a I.P.S. Arhiepiscop Elefterie, Biserica Ortodoxă Cehoslovacă a ajuns în curînd la înflorire.

La 23 noembrie 1951, Biserica Ortodoxă Cehoslovacă obţine autocefalia din partea Bisericii Ortodoxe Ruse. Proclamarea autocefaliei Bisericii Ortodoxe Cehoslovace s-a făcut într-o atmosferă înălţătoare în ziua de 8 decembrie 1951, în catedrala Sfinţilor Ciril şi Metodie din Praga, iar a doua zi, Duminică 9 decembrie, s-a făcut intronizarea Inalt Prea Sfinţitului Mitropolit Elefterie de Praga ca Intîstătător al Bisericii Ortodoxe Cehoslovace. Astfel «în marea constelaţie a celor treisprezece Biserici Ortodoxe Autocefale, pe cerul bisericesc, după minunata expresie a Inalt Prea Sfinţitului Mitropolit Nicolae Krutişki, conducătorul delegaţiei Bisericii Ortodoxe Ruse la festivităţi, s-a aprins cea de a patrusprezecea stea, — **Biserica Ortodoxă Cehoslovacă Autocefală**».

Din partea Bisericii Ortodoxe Romîne a luat parte la aceste festivităţi, alături de delegaţiile Bisericii Ortodoxe surori care reprezentau Biserica Ortodoxă Rusă, Patriarhia apostolică din Antiohia, Patriarhia Georgiei, Exarhatul Bulgar, Mitropolia Poloniei şi Mitropolia Albaniei, o delegaţie formată de P.S. Antim Tîrgovişteanu, vicarul Patriarhiei Romîne şi P.C.Pr. Dr. Milan Seşan, profesor la Institutul Teologic de grad universitar din Sibiu, cunoscător al limbii cehe, P.S. Antim Tîrgovişteanu, în numele Inalt Prea Sfinţitului Patriarh Justinian, a făcut Bisericii Ortodoxe Cehoslovace şi Inalt Prea Sfinţitului Elefterie, Intîstătătorul ei, o călduroasă urare în cuvîntarea sa ținută în ziua de 9 decembrie, după terminarea Sfintei Liturghii în Catedrala Sfinţilor Ciril şi Metodie din Praga, încheindu-o cu aceste înălţătoare cuvinte: «**Săpaţi izvor de apă nouă, care să adape pe toţi cei însetaţi de dreaptă credinţă. Zidiţi cetate nebiruită, în care să se propovăduiască Evanghelia păcii şi a iubirii de oameni. Ridicaţi cît mai sus steagul Ortodoxiei**».

În felul acesta a colaborat Biserica Ortodoxă Romînă în ultimii zece ani de la 23 August 1944 în timpul puterii populare, cu toate Bisericele Ortodoxe Autocefale surori, în spirit de frăţietate şi iubire curată. Rămîne în viitor ca relaţiile de colaborare interortodoxă a Bisericii Ortodoxe surori să devină şi mai strînse, şi mai pline de iubire adevărată şi stimă reciprocă, ca bunul nume şi prestigiul Ortodoxiei să crească neîncetat.

BISERICA ORTODOXĂ ROMINĂ ÎN SLUJBA PĂCII

„Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu şi pe pămînt pace, între oameni bunăvoire“ (Luca, II, 14); acesta este mesajul divin prin care îngerii anunţau Naşterea Mîntuitorului în Vitleemul Iudeii acum aproape două mii de ani. Deci pacea în doctrina Bisericii creştine a apărut odată cu Insuşi Intemeietorul ei, Domnul nostru Iisus Hristos. Mîntuitorul a îndemnat neîncetat pe oameni să trăiască în pace unii cu alţii (Matei, V, 25), a propovăduit pacea în tot timpul lucrării Sale pe pămînt şi a lăsat-o Ucenicilor Săi, şi prin ei lumii întregi, ca pe un bun suprem, care trebuie păstrat şi apărat, întrucît constituie o condiţie esenţială a mîntuirii şi fericirii neamului omenesc (Ioan, XIV, 27; Matei, V, 9). Credincioşi poruncii primite, Sfinţii Apostoli au stăruit fără încetare în propovăduirea păcii

(Romani, XII, 18; I Corinteni, XIV, 33; Filipeni, IV, 7; Coloseni, III, 15; Iacobi, III, 18 ș. a.), iar Biserica „n-a conținut niciodată să îndemne, prin puterea cuvântului și prin puterea pildei, pe toți oamenii și toate popoarele, la dragoste și bunăînțelegere“, rugându-se, în același timp, la toate sfintele slujbe, „pentru pacea a toată lumea“ și „pentru vremuri cu pace“.

„Dar — după cum se spunea în Pastorală prin care Sfântul Sinod chema pe toți creștinii din R.P.R. la luptă pentru apărarea păcii, în primăvara anului 1950 — Biserica Ortodoxă nu numai că propovăduiește pacea și se roagă pentru ea, ci ea zidește pacea în sufletele oamenilor și sprijină cu toate puterile ei pe făcătorii de pace“.

Aderând la mișcarea mondială pentru apărarea păcii, Biserica Ortodoxă se găsește deci pe linia tradițională a adevăratei învățături creștine. Imprejurările de astăzi cer din partea tuturor oamenilor cinstiți și pașnici eforturi din ce în ce mai mari pentru apărarea păcii, bunul suprem al întregii omeniri. Intensificându-și acțiunea pentru propovăduirea și întărirea păcii, Biserica noastră Ortodoxă — după cum preciza I. P. S. Patriarh Justinian într-o cuvântare rostită în Catedrala din Giurgiu, în 1949 — „se găsește în pas cu vremea, fără ca prin aceasta să abdice dela marile ei îndatoriri și răspunderi și fără să coboare cu nimic învățătura și prestigiul ei“.

Odată cu terminarea războiului, în 1945, milioanele de oameni pașnici și muncitori de pretutindeni au nutrit speranța de a se stabili noi relații sociale, întemeiate pe dreptate și libertate. În calea acestor năzuințe nobile s-au ridicat însă privilegiații vieții de ieri, care voiesc să păstreze aceleași lanțuri cu care veacuri de-a rândul au apăsătorit grumajii popoarelor, împiedicându-le să se bucure de roadele muncii lor, împiedicând intronarea unei păci drepte și trainice în lume. De aceea, ei au pornit chiar din primii ani de după război la pregătirea unui nou măcel mondial, menit să ruineze și mai mult lumea, să verse alte valuri de sânge, să producă alte suferințe și nenorociri în lume.

Pentru preîntâmpinarea acestei primejdii, oamenii pașnici și cinstiți din lume s-au adunat sub steagul păcii, ridicat de Uniunea Sovietică, mare prietenă a tuturor popoarelor, dându-și seama că numai unindu-se într-un front puternic al păcii, vor putea învinge uneltirile celor ce pregătesc războiul. Astfel a luat naștere mișcarea internațională a partizanilor păcii, în care s-au încadrat oameni de cele mai diferite concepții politice, sociale, filosofice și religioase.

În majoritatea lor, Bisericile Ortodoxe înțelegând că au datoria să sprijine acele forțe care năzuiesc spre țeluri identice cu cele pe care le propovăduiește Biserica, s-au alăturat dintru început ca factori activi în frontul partizanilor păcii. Încă din 1948, Intâistătătorii și reprezentenții Bisericilor Autocefale Ortodoxe, întruniți la Moscova, au adoptat un Apel adresat creștinilor din întreaga lume, apel care „a constituit îndreptarul tuturor Bisericilor Ortodoxe Autocefale în lupta pentru apărarea păcii, desfășurată în cuprinsul țărilor lor“. (I.P.S. Patriarh Justinian, în cuvântarea rostită la Congresul Național pentru Apărarea Păcii din Republica Populă Română, decembrie 1953).

Alături și adesea împreună cu celelalte Biserici Ortodoxe, Biserica Ortodoxă Română a adus o însemnată contribuție în lupta pentru apărarea păcii, recunoscută și de Consiliul Mondial al Păcii, printr-o scrisoare trimisă I.P.S. Patriarh Justinian, la începutul anului 1951, de Frédéric Joliot-Curie, Președintele Consiliului Mondial al Păcii.

Biserica Ortodoxă Română s-a încadrat în mișcarea partizanilor păcii încă din anul 1949, când, fiind „săși mărturisească bucuria cu care a primit inițiativa Comitetului Internațional al Intelectualilor de a întruni un Congres Mondial pentru pace“, a adresat credincioșilor un apel prin care-i îndemna să se alăture frontului celor ce luptă pentru întărirea păcii.

De atunci, Biserica noastră Ortodoxă a participat la toate sesiunile și întrunirile ținute sau inițiate de Consiliul Mondial al Păcii, a aderat la toate apelurile și hotărârile luate de acest for pentru preîntâmpinarea războiului și pentru consolidarea păcii, le-a popularizat și le-a pus în practică, obținând roade din cele mai îmbucurătoare, a protestat și a condamnat cu toată hotărârea ororile și sălbăticiile provocate de imperialiștii provocatori la război, a participat la toate manifestările menite să întărească pacea și prietenia între popoare, a făcut front comun cu celelalte Biserici Ortodoxe surori, a inițiat conferințe interconfesionale pentru pace, a îndemnat cu cuvântul și cu exemplul pe toți credincioșii la muncă chibzuită, stăruitoare și rodnică, pentru întărirea și consolidarea Patriei și pentru o viață mai bună și mai fericită, a fost, cu alte cuvinte, permanent activă în marea și nobila luptă pentru pace.

Astfel, în februarie 1950, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române îndrepta din nou cuvânt de lămurire și îndemn pentru apărarea păcii, către clerul și credincioșii ortodocși și către toți creștinii din Republica Populară Română, printr-o scrisoare pastorală care a stîrnit un puternic ecou, verificat mai ales prin milioanele de semnături puse pe Apelul de la Stockholm cu privire la interzicerea armei atomice, printre care au figurat și numele tuturor slujitorilor Bisericii. Cu aceeași hotărâre și cu același entuziasm au semnat slujitorii și credincioșii Bisericii noastre, spre primăvara anului 1951, și Apelul Consiliului Mondial al Păcii referitor la încheierea unui Pact al Păcii între cele cinci mari puteri.

Legătura dintre Sfântul Sinod și credincioși a fost continuată prin pastoralele din iunie 1952 și iunie 1953, pline de povățuiri și îndemnuri pentru pace și pentru sporirea neîncetată a strădaniilor lor în apărarea și întărirea acestui bun suprem.

O însemnată contribuție la intensificarea acțiunii de apărare a păcii a adus Biserica Ortodoxă Română și în sesiunile Comitetului Permanent pentru Apărarea Păcii din R. P. R., ca și în Congresul Național pentru Apărarea Păcii, din decembrie 1952, când I. P. S. Patriarh Justinian a înfățișat în linii generale rodnică activitate desfășurată în această direcție de Biserica noastră Ortodoxă.

Pentru o și mai rodnică acțiune pentru pace, s-a încheiat la 30 mai 1950, la Moscova un act de strînsă colaborare între Biserica noastră și Biserica Ortodoxă Rusă pe tărîmul luptei pentru apărarea păcii, iar în sesiunea din octombrie același an, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române și-a dat adeziunea la Apelul adresat tuturor creștinilor din lume de consfătuirea Bisericilor și cultelor crestine din Cehoslovacia, ținută în iulie 1950, la care a participat și o delegație a Bisericii Române, în frunte cu P. S. Episcop Chesarie al Dunării de Jos. Biserica Ortodoxă Română s-a solidarizat de asemenea și cu hotărârile luate în problema pentru apărarea păcii de Conferința tuturor cultelor și asociațiilor religioase din U. R. S. S., ținută la Zagorsk în mai 1952, la care a participat și I. P. S. Mitropolit Sebastian al Moldovei și Sucevei. În mai 1953, cu prilejul înscăunării P. S. Chiril ca Patriarh al Bisericii Ortodoxe Bulgare și în urma sugestiei I. P. S. Patriarh Justinian, s-a hotărît ca Bisericile Ortodoxe locale să co-

munice mai activ și permanent între ele, „depunând toate eforturile pentru slăbirea încordării internaționale și pentru încheierea unui pact al păcii, care ar stabili dreptatea și frățietatea între popoare“.

Printre delegații poporului român care au participat activ la lucrările Congreselor Mondiale ale Partizanilor Păcii și ale sesiunilor Consiliului Mondial al Păcii, precum și la Congresul Popoarelor pentru Apărarea Păcii ținut la Viena în decembrie 1952 au fost și reprezentanți ai Bisericii noastre Ortodoxe, care au adus o contribuție însemnată în dezbateri și în luarea hotărârilor menite să ducă la micșorarea încordării internaționale, prin reglementarea tuturor divergențelor pe calea tratativelor. Astfel, la cel de al doilea Congres Mondial al Partizanilor Păcii ținut la Varșovia în 1950, Biserica Ortodoxă Română a fost reprezentată de I. P. S. Mitropolit Sebastian al Moldovei și Sucevei și P. C. Pr. Vicar Alexandru Ionescu, deputat în Marea Adunare Națională, iar la Congresul Popoarelor de la Viena, de către P. S. Episcop Valerian al Oradiei și P. C. Pr. Alexandru Ionescu. P. S. Episcop Valerian a reprezentat Biserica și la sesiunea Consiliului Mondial al Păcii ținută la Budapesta în iunie 1953, iar P. C. Pr. Al. Ionescu la sesiunea de la Viena, din noiembrie același an.

Prin glasul I. P. S. Mitropolit Sebastian, reprezentanții întregii lumi au putut cunoaște, la Varșovia, hotărârea dîră a Bisericii Ortodoxe Române de a se strădui neîncetat pentru prietenia și pacea în lume, iar telegramele adresate de Sfîntul Sinod Consiliului Mondial al Păcii (1952 și 1953) au confirmat încă odată aceste străduințe, solidarizîndu-se cu importante hotărîri luate de acest înalt for al păcii și sprijinind activ toate acțiunile inițiate de Mișcarea Mondială pentru Apărarea Păcii.

Dînd expresie sentimentelor de profundă indignare trezite în sufletele tuturor oamenilor pașnici de sălbăticiile aviației americane în Coreea, Biserica noastră a condamnat această acțiune de exterminare a pașnicei populații coreene, trimițînd, prin I. P. S. Patriarh Justinian, o telegramă Consiliului de Securitate al O. N. U-ului, prin care îi cerea „să ia toate măsurile pentru o cît mai grabnică soluționare pașnică a conflictului războinic din Coreea“. A protestat de asemenea, în martie 1952, împotriva crimei fără precedent săvîrșită de agresorii americani în Coreea și China de Nord, prin folosirea armei bacteriologice.

Intrucît „lupta unită și hotărîtă a întregului tineret al lumii reprezintă o contribuție de seamă la apărarea păcii și a vieții fiilor și fraților noștri“, I. P. S. Patriarh Justinian a adresat clerului și credincioșilor o părintească chemare, îndemnîndu-i să sprijine cu fermitate cel de al III-lea Congres Mondial al Tineretului și al IV-lea Festival Mondial al Tineretului și Studenților pentru Pace și Prietenie, care s-au desfășurat în vara anului trecut în Capitala țării noastre.

I. P. S. Justinian a fost de altfel permanent în fruntea acțiunii pentru pace, prin sfaturi, îndemnuri și fapte, desfășurînd o activitate intensă recunoscută și recompensată de Conducerea țării prin decorarea cu ordinele „Apărarea Patriei“ și „Steaua Republicii Populare“ clasa I-a.

Contribuția pe care Biserica Ortodoxă Română, alături de întregul nostru popor, a adus-o în lupta pentru încetarea războiului din Coreea a fost recunoscută de viteazul popor coreean prin decorarea I. P. S. Patriarh Justinian cu Ordinul „Drapelul de Stat“ al R. P. D. Coreene, clasa II-a.

Prin tradiționalele pastorale adresate clerului și credincioșilor cu prilejul sărbătorilor Nașterii și Invierii Domnului și în diferite alte împrejurări, ca și prin întreaga activitate desfășurată în cuprinsul eparhiilor, Ierarhii

Bisericii noastre s-au străduit din toate puterile să slujească pacea, însuflînd-o și întărind-o în sufletele și faptele preoților și credincioșilor.

Preoțimea noastră ortodoxă activează neîncetat, în biserici și în parohii, îndemnînd pe credincioși să se străduiască pentru pace, pentru liniștea și pentru fericirea familiilor lor. În conferințe organizate pe protoierii la fiecare două luni sub conducerea delegaților Sf. Sinod se fac prelucrări, se prezintă rapoarte, se apreciază realizările și se examinează lipsurile, dîndu-se îndrumări temeinice pentru sporirea și rodnicia acțiunii desfășurate de slujitorii altarelor. Mai mult de 70% dintre ei fac parte din Comitetele de Luptă Pentru Pace, prin care activează dealtfel întregul cîmp preoțesc al Bisericii noastre.

În acțiunea lor, preoții ortodocși se înfîlesc adesea cu slujitorii celorlalte culte religioase, întărind prietenia și prețuirea reciprocă, după exemplul dat de I. P. S. Patriarh Justinian prin frecventele întîlniri dintre conducătorii cultelor religioase din țară.

Luptînd pentru pace, cu elanul și cu hotărîrea pe care Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian a știut să le imprime, Biserica Ortodoxă Română luptă pentru păstrarea și apărarea libertății Patriei, pentru libertățile dobîndite la 23 August 1944, datorită cărora poporul nostru a putut să-și croiască o viață nouă, pașnică și fericită, iar Biserica a căpătat deplină libertate de acțiune și dezvoltare, potrivit doctrinei ei tradiționale și cerințelor vremii.

«BISERICA ORTODOXĂ ROMINĂ NU ARE ALT DRUM DECIT DRUMUL PE CARE MERGE POPORUL INTREG»

Toate aceste înfăptuiri — ca și multe altele, care n-au fost amintite aici — sînt rodul binecuvîntat al deplinei libertăți religioase, pe care a instaurat-o și pe care o asigură cîrmuirea statului nostru democrat-popular, al unității de gîndire și de acțiune, care există în rîndurile fiilor Bisericii Ortodoxe Romîne, și al înțelepciunii cu care Sfîntul Sinod, în frunte cu Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, a știut să folosească libertatea dobîndită pentru a-și îndruma pe slujitorii altarelor ortodoxe spre adevăratul apostolat, pe calea statornicită și poruncită de Sfintele Scripturi și de bunele tradiții ale Ortodoxiei.

Pentru asemenea împliniri, care umplu de bucurie inima oricărui fiu al Bisericii străbune, recunoștința și dragostea tuturor clericilor și credincioșilor ortodocși se îndreaptă către cei care, prin jertfa și prin lupta lor, au făurit mărețul act istoric de la 23 August 1944, din care au odrăslit apoi, au înflorit și au rodit toate cuceririle democratice, toate libertățile, toate înfăptuirile cu care se mîndrește acum poporul nostru.

Aceste simțăminte de nețărmurită dragoste și recunoștință pentru cele împlinite se strîng — ca într-un mănunchi de flori alese — în deotamentul pe care-l păstrează toți clericii și credincioșii ortodocși față de regimul nostru de democrație populară, față de Patria și de Guvernul nostru, și în hotărîrea neclintită de a merge mai departe, alături de poporul nostru iubit, pe drumul libertății și al luminii. Toți

III Bisericii noastre și întregul popor s-au încredințat pe deplin că — așa cum a declarat în repetate rânduri Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian — „Biserica Ortodoxă Română nu are alt drum, decât drumul pe care merge poporul întreg; ea merge cu hotărîre pe calea pe care merge poporul, fiindcă înțelege că aceasta este calea cea bună“.

În ziua celei mai mari sărbători naționale a poporului român, „Biserica Ortodoxă Română trăiește cu intensitate entuziasmul întregului popor; clerul și credincioșii Bisericii noastre nu au alte bucurii, nu au alte năzuințe decât bucuriile și năzuințele poporului; ei nu au nimic comun cu dușmanii patriei și poporului nostru“.

De aceea, clericii și credincioșii ortodocși fac legămînt sfînt să și sporească neîncetat avîntul întru împlinirea înțeleptelor îndemnuri date de Sfîntul Sinod al Bisericii noastre, deoarece — așa cum a spus Înalt Prea Sfințitul nostru Patriarh, „Pentru păstrarea drepturilor și libertăților de care se bucură Biserica noastră în Republica Populară Română, noi avem datoria de a ne mărturisi recunoștința, muncind alături de popor, pentru consolidarea patriei noastre dragi și pentru apărarea păcii în lumea întreagă... Să sprijinim toate acțiunile inițiate de guvern, pentru a asigura poporului o viață mai fericită, să îndemnăm pe clericii și credincioșii noștri să împlinească cu prisosință toate îndatoririle lor cetățenești și să muncească cu rîvnă și cu spor la împlinirea planurilor gospodărești ale statului și să-i facem să fie cei dintîi întru respectarea legilor, pe care poporul însuși le statornicește; și, mai ales, să intensificăm acțiunea noastră în slujba apărării păcii, pentru a aduce pe toți slujitorii și închinătorii altarelor ortodoxe sub steagul uriașului front al păcii, făcînd din ei luptători hotărîți pentru apărarea și întărirea păcii“.

Insuflețiți de aceeași puternică dragoste față de Biserica Ortodoxă Română și față de scumpa noastră patrie, Republica Populară Română, clerul și credincioșii altarelor străbune mărturisesc — în ziua marelui sărbători — că se vor călăuzi în toată activitatea lor de îndrumările părintești date de Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, care a spus:

„Să nu uităm nicio clipă porunca dată de Apostolul Neamurilor tuturor celor chemați să slujească lui Hristos: „Slujba ta fă-o deplin“ (II Timotei IV,5). Să căutăm deci să ne facem și noi datoria pe deplin; să muncim cu timp și fără timp, pentru a duce mai departe opera începută; să înțelegem bine chemarea vremii noastre; progresul permanent al poporului nostru, urcușul lui neîncetat pe treptele noilor așezări sociale va duce la prefaceri și mai mărețe în viața țării noastre. Clerul ortodox trebuie lămurit și călăuzit spre înțelegerea frumuseții acestor noi așezări pentru ca, la rîndul său, să poată da cuvînt lămurit și după dreptate la întrebările pe care credincioșii le vor pune. Trebuie să cultivăm în sufletele tuturor fiilor Bisericii noastre dragostea înflăcărată pentru Patria noastră și pentru toate înfăptuirile muncii eroice a poporului nostru. Să creștem în inimile lor voința de neînfrînt de a apăra și spori neîncetat aceste minunate cuceriri și realizări, să dezvoltăm stăruințele de răspundere față de bunul obștesc, față de binele și fericirea obștească, să sporim zi cu zi hotărîrea clericilor și credincioșilor noștri de a lupta cu și mai mult avînt pentru apărarea vieții, pentru apărarea păcii, a libertății, a independenței Patriei noastre dragi. Aceste multe îndatoriri decurg din însăși învățătura credinței noastre, din poruncile dumnezeieștilor Evanghelii, pe care le predicăm de la altarele

noastre și pe care trebuie să le prefacem în îndreptar pentru viață, ca să ne putem numi cu adevărat fii și păstori ai Bisericii lui Hristos. Împlinirea unor astfel de îndatoriri sfinte, va constitui încă o dovadă a patriotismului nostru, a devotamentului nostru față de regimul democrat-popular care ne-a asigurat cele mai bune condiții pentru desfășurarea lucrării noastre".

Și din participarea noastră — a celor ce credem și mărturisim dreapta credință a Răsăritului — la marea sărbătoare a celei de a zecea aniversări a eliberării patriei noastre, facem în fața lui Dumnezeu și a poporului nostru iubit, acest legământ sfânt:

Increzători în biruința deplină care va încununa munca pașnică și creatoare a poporului nostru, pe calea deschisă de 23 August 1944; increzători în triumful cauzei păcii în lumea întreagă și înflăcărați de idealul slujirii Bisericii Ortodoxe a lui Hristos, — pornim înainte spre noi și bogate înfăptuiri, pentru înflorirea Patriei și pentru slava Sfintei noastre Biserici.

INDRUMĂRI PASTORALE

O INDATORIRE PATRIOTICĂ DE SEAMĂ: INDEPLINIREA LA TIMP A MUNCILOR AGRICOLE DE TOAMNĂ

După munca trudnică din primăvară și din vară, muncitorii ogoarelor — conștienți de rostul deosebit pe care strădania lor o are pentru ridicarea continuă a bunei stări a întregului nostru popor — se pregătesc în liniște și voie bună pentru împlinirea muncilor agricole de toamnă.

În pragul acestor munci, lanțul de măsuri economice prin care conducerea statului nostru de democrație populară croiește perspectivele unui nou avânt al economiei naționale și garantează o rentabilitate sporită pentru toți cei ce muncesc, între care, și pentru agricultori, truditarii ogoarelor își dau seama că munca lor îndeplinită la timpul cel mai potrivit și în cele mai bune condițiuni — este nu numai o muncă folositoare, dar și o sarcină de onoare, datorită acesteia asigurându-se „pîinea cea de toate zilele” pentru întregul popor, precum și materia primă pentru industria noastră alimentară.

Permanent preocupate de justa rezolvare a problemelor agriculturii și, deci, a sporirii continue a producției agricole, forurile conducătoare ale Republicii noastre au dat publicității — la 29 mai 1954 — Hotărîrea cu privire la executarea lucrărilor de îngrijire a culturilor, recoltat, desmiștit, treerat, însămînțări și arături adînci de toamnă, precum și cu privire la realizarea planului de colectare pe 1954.

Legată organic de ansamblul măsurilor luate de conducerea Statului în vederea creșterii continue a bunei stări a întregului nostru popor, Hotărîrea amintită mai sus arată — în mod practic — cum trebuie să fie dusă munca în toamna acestui an pentru asigurarea unor recolte îmbelșugate.

Astfel, Hotărîrea menționată, ca și celelalte măsuri cu caracter normativ, luate de forurile superioare, posterior, conțin dispozițiuni precise care privesc atât muncile în legătură cu strîngerea recoltelor din acest an, cît și muncile agricole de toamnă, muncile de pregătire a însămînțărilor.

Alături de măsuri ca acelea care se referă la: executarea lucrărilor de îngrijire a culturilor, pregătirea recoltatului și treeratului, executarea lucrărilor de recoltat și treerat, organizarea colectării, recepționării și depozitării produselor agricole vegetale, Hotărîrea din 29 mai 1954 și normele date ulterior de forurile conducătoare conțin dispozițiuni și îndrumări limpezi privind executarea lucrărilor de pregătire a însămînțărilor.

În această privință, Hotărîrea Consiliului de Miniștri — după ce subliniază că trebuiesc înlăturate definitiv lipsurile din anii trecuți, cînd în unele regiuni și unități agricole lucrările de pregătire a însămînțărilor n-au fost făcute conform regulilor agrotehnice, sau aceste reguli au fost aplicate șablon, ceea ce a determinat executarea însămînțărilor în condițiuni grele și necorespunzătoare din punct de vedere calitativ — prevede următoarele măsuri:

— Executarea desmiriștitului trebuie făcută imediat sau în cel mult trei zile după recoltat pe întreaga suprafață de păioase și leguminoase din gospodăriile agricole ale Statului, din gospodăriile agricole colective și întovărășirile agricole.

Inginerii și tehnicienii vor duce o susținută muncă de lămurire a tuturor țăranilor muncitori asupra foloaselor desmiriștitului, convingîndu-i că este în interesul lor să execute această lucrare, care duce la obținerea de mari sporuri de recoltă.

— Executarea arăturilor, după desmiriștit, trebuie făcută ținînd seamă de culturile care vor fi însămînțate.

Pentru culturile de toamnă, terenurile trebuiesc arate la 18-20 cm. adîncime, cel mult 2-3 săptămîni dela desmiriștit și vor fi grăpate odată cu arătura sau imediat după aceasta.

Pentru culturile de primăvară trebuie executată arătura adîncă de 20-25 cm., deasemenea în cel mult 2-3 săptămîni dela desmiriștit.

— Pe terenurile comunelor unde condițiunile naturale nu permit executarea desmiriștitului sau unde desmiriștitul a întirziat, la facerea arăturilor trebuiesc întocmai respectate recomandările Ministerului Agriculturii și Silviculturii.

— Arăturile adînci de toamnă pe terenurile ocupate cu culturi ce se recoltează tîrziu trebuiesc executate imediat după recoltare.

Tulpinele de porumb, floarea soarelui, bumbac etc., trebuie să fie tăiate și cărate cît mai repede pentru a nu stînjiți sau întîrzia executarea arăturilor.

Odată cu arăturile adînci de toamnă trebuie făcută și îngrășarea de bază, luîndu-se măsuri pentru folosirea în întregime a gunoiului de grajd și a îngrășămintelor minerale.

Experiența gospodăriilor agricole de Stat, a gospodăriilor agricole fruntașe și a fruntașilor din agricultura noastră, a arătat că una din lucrările de bază în agricultură, care asigură obținerea de recolte bogate, este desmiriștitul. Desmiriștitul este strîns legat de arătura adîncă de toamnă formînd împreună o singură lucrare; nu se pot obține rezultatele dorite de pe urma efectuării arăturii adînci de toamnă dacă nu s-a executat mai înainte desmiriștitul. Luată separat fiecare din aceste lucrări își pierde însemnătatea productivă, fie în întregime, fie în cea mai mare parte. Prin desmiriștit se înțelege lucrarea care constă în întoarcerea miriștei sau scormonirea solului la suprafață, pe o adîncime de 5-7 cm, sau chiar pînă la 8-10 cm. Practic, desmiriștitul se execută cu discuitoarele, care asigură scormonirea pămîntului pe adîncimea dorită. Desmiriștitul se mai poate executa cu plugul (dela care se scoate cormana) și cu plugul de tractor cu rama de 5 trupite. Este foarte important să se cunoască momentul cel mai potrivit cînd trebuie să se facă desmiriștitul. Știința agricolă sovietică a arătat că desmiriștitul trebuie făcut odată cu seceratul sau cel mai tîrziu după 1-3 zile dela începerea seceratului. Cu cît se amîna executarea desmiriștitului, cu atît efortul de tracțiune crește, deoarece pămîntul — fiind

expus direct razelor de soare ~ se usucă și se întărește. Avantajele executării desmiriștitului sînt numeroase. In primul rînd, prin efectuarea desmiriștitului se formează la suprafața solului un strat afinat care împiedică foarte mult evaporarea apei din sol. Desmiriștitul joacă un rol important și în acțiunea de distrugere a buruienilor. In cea mai mare parte, prin desmiriștit se distrug în primul rînd buruienile care sînt în creștere, prin urmare acelea care, nefiind coapte, nu și-au scuturat încă sămînța; în al doilea rînd sînt distruse, prin arătura de după desmiriștit, buruienile răsărite din semințele scuturate. Insectele vătămătoare care și fac cuiburile mai ales în miriști și mai tîrziu în buruieni sînt deasemenea distruse prin executarea desmiriștitului. Sînt încă multe avantajii pe care le oferă desmiriștitul, la timp, între acestea trebuind să menționăm faptul că prin această lucrare viața vietăților mici, care trăesc în pămînt și care sunt atît de necesare pregătirii hranei plantelor, se activează mai mult.

Pentru succesul deplin al muncilor agricole de toamnă, toți oamenii muncii din sectorul agriculturii, toate instituțiile și întreprinderile, centrale și locale, care lucrează sau au contact cu acest sector, și-au îmbinat puterile într-un efort comun.

Toți oamenii muncii din agricultură, precum și toate unitățile din sectorul agriculturii muncesc din răspuțeri, cu tot avîntul, cu conștiința că prin munca lor asigură creșterea necontenită a nivelului de viață al întregului nostru popor.

Laolaltă cu toate celelalte instituții și organizațiuni din țara noastră, alături de toți cei ce muncesc la orașe și sate, Biserica Ortodoxă Romîna s-a străduit și se străduiește continuu să aducă contribuția sa la clădirea unei vieți fericite și îmbelșugate pentru întregul nostru popor.

Intemeindu-se pe învățătura Domnului nostru Iisus Hristos, Biserica Ortodoxă Romîna — în frunte cu Sfîntul Sinod și Intîistătătorul său, Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian — a dat permanent ajutorul său neprecupețit pentru promovarea tuturor acelor acțiuni, care — pornite din gînd curat și din dragoste de aproapele — au drept scop fericirea celor mulți.

Prezenți în toate acțiunile puse în slujba obștii și — îndeosebi — în acelea care privesc întărirea continuă a păcii și bunăstarea și fericirea poporului, clericii Sfintei noastre Biserici — dînd ascultare îndrumărilor părintești venite dela Inalt Prea Sfințitul nostru Patriarh — au fost totdeauna plini de rîvnă în a dovedi că una dintre cele mai de seamă îndatoriri patriotice este aceea de a munci fără preget pentru recolte cît mai îmbelșugate, pentru pîinea oamenilor muncii și, deci, pentru creșterea necontenită a bunei stări a întregului nostru popor.

In pastoralele, scrisorile și cuvîntările sale, adresate preoților și credincioșilor ortodocși, Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian a subliniat în repetate rînduri cît de strînsă este legătura dintre nevoile sufletului și cele ale trupului, arătînd — pe bună dreptate — că lipsa pîinii „turbură deopotrivă sufletul ca și trupul, îngrijorează sufletul și neliniștește iubirea părinților, care trebuie să asigure hrana fiilor“.

Urmînd învățătura Domnului nostru Iisus Hristos și ascultînd luminoasele îndemnuri ale Sfîntului Sinod al Bisericii noastre și ale Inalt Prea Sfințitului Patriarh, preoții și credincioșii ortodocși dela sate trebuie să fie — în această perioadă a anului — pildă vie de rîvnă în muncă, prin aceasta dovedind înaltul lor patriotism și buna tovarășie cu toți semenii lor.

Îndeosebi preoții dela sate, îndrumătorii sufletești ai plugarilor ortodocși, au datoria ca în acest anotimp să lămurească pe credincioșii lor

asupra sarcinilor importante ce le stau în față, sarcini care, îndeplinite la timp și în bune condițiuni, pot asigura „piinea cea de toate zilele“ pentru ei și familiile lor, ca și pentru oamenii muncii dela orașe — din uzine, laboratoare, școli și birouri — care prin munca lor de fiecare clipă pun la dispoziția întregului popor bunuri de consum din ce în ce mai multe și de tot mai bună calitate.

Una dintre îndatoririle de căpetenie ce revin preoților, în cadrul acțiunii de lămurire pe care o duc printre credincioșii lor, este aceea de a le arăta că fiecare dintre îndemnulurile cuprinse în hotărârile, normele și instrucțiunile elaborate de forurile conducătoare, centrale sau locale, este rezultatul unor experiențe îndelungate, făcute de oamenii învățați și pricepuți și că, deci, primind și aplicând întocmai acele îndrumări, ei și gospodăriile lor nu au decît de cîștigat.

Pe această linie, ei trebuie să-și înceapă munca de lămurire prin a arăta păstoriților lor că una dintre îndatoririle de bază este aceea de a preda cotele convenite Statului. În sprijinul acțiunii întreprinse în această privință, clericii ortodocși dela sate se vor întemeia pe îndemnul dat de Întîistătătorul Bisericii noastre — Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian — care a spus: „Să luăm aminte la rînduiala așezată de cîrmuire, ca fiecare muncitor de pe ogoare să dea Statului o parte din roadele muncii lui. Predarea acestor cote de produse agricole este un minunat prilej ca fiecare credincios să poată îndeplini porunca Scripturii. Nu folosesc oare aceste cote la întreținerea bolnavilor din spitale, la hrana copiilor noștri aflați în școli, la ajutorarea celor în neputință de a le dobîndi și la întreținerea ostașilor care apără pămîntul sfînt al Patriei noastre, libertatea și independența Statului nostru? Dîndu-le la vreme, dîndu-le așa cum ni s-au cerut — după puterea fiecăruia — nu împlinim noi, oare, porunca Apostolului de „a purta sarcinile unii altora?“

În același timp, alături de celelalte întreprinderi și organizațiuni centrale și locale, coordonîndu-și activitatea cu aceea a oamenilor care poartă răspunderea îndeplinirii în bune condițiuni a muncilor agricole de toamnă, preoții trebuie să explice păstoriților lor plugari că sămînța obișnuită — proastă sau de calitate inferioară — trebuie înlocuită cu sămînță de bună calitate, pentru ca astfel ogoarele să fie semănate numai cu sămînță aleasă, din care să rodească o recoltă bogată.

Ei trebuie să le amintească și cuvîntul Inalt Prea Sfințitului nostru Patriarh, care — arătînd că Mintuitorul aseamănă împărăția cerurilor cu omul care a semănat sămînță bună în țarina sa — dă următorul sfat: „Sămînță bună să semănăm și noi, ca unii ce sîntem următori poruncilor Domnului Hristos; vremea împlinirii acestei porunci acum este“.

Urmînd povețele pe care le dă fără contenire Întîistătătorul Bisericii Ortodoxe Romîne; ascultînd și pe această cale porunca Domnului, plugarii creștini ortodocși vor culege roade bogate și vor putea împlini astfel acea poruncă a Sfintei noastre Biserici, care — prin cuvîntul Apostolului — arată cum trebuie să se ajute semenii între ei: „Prisosința voastră să îplinească lipsa altora, ca și prisosința altora să îplinească lipsa voastră“ (II Cor. VIII, 14).

Clericii au deasemenea îndatorirea de a lămuri pe păstoriții lor, plugari, că numai grija de a-și alege sămînță de mai bună calitate nu este de ajuns pentru asigurarea unor recolte bogate și că pentru a avea recolte îmbelșugate, ogoarele trebuiesc bine lucrate și îngrijite.

Astfel, așa cum se arată în normele și instrucțiunile date de forurile conducătoare și cum sfătuiesc oamenii de răspundere din agricultură, preoții trebuie să povățuiască pe credincioșii lor plugari că desmiriștitul — imediat după recoltarea păioaselor și leguminoaselor — este o lucrare de importanță deosebită, care — dusă la capăt în bune condițiuni — asigură obținerea de mari sporuri de recoltă; că arăturile făcute la timp și la adâncimea cerută de fiecare dintre culturile care vor fi însămânțate are de asemenea un rost esențial în realizarea unor recolte îmbelșugate; că — în sfârșit — atât desmiriștitul cât și executarea arăturilor adânci de toamnă sînt lucrări de bază pentru sporirea producției la hectar.

Preoții Bisericii Ortodoxe Române să nu înceteze a povățui pe păstorii lor plugari să folosească uneltele și mașinile, mînuite de oameni prietenoși, pe care Statul nostru le pune la dispoziția gospodăriilor și să nu piardă nici un prilej pentru a-și îndruma credincioșii să asculte sfaturile pe care le dau îndrumătorii agricoli. Ei trebuie să lămurească pe credincioșii lor că în această perioadă a anului, mașiniile și uneltele agricole trebuiesc pregătite și reparate cu grijă, astfel încît lucrările care trebuiesc executate să nu fie întru nimic stîrjenite.

În toate sfaturile și îndemnurile pe care le vor da, ei trebuie să fie călăuziți permanent de condițiile locului, de culturile cărora le priește mai bine regiunea, de condițiile specifice de muncă etc. În orice ocazie, sfaturile pe care clericii le vor da credincioșilor lor plugari trebuie să se întemeeze pe deplina cunoaștere a normelor și instrucțiunilor date de forurile competente centrale și locale, și pe indicațiunile precise pe care — fără conținere — le dau oamenii de răspundere în justa rezolvare a problemelor agriculturii.

Numai așa, numai păstrînd o strînsă și permanentă legătură cu forurile diriguitoare, preoții noștri de la sate vor putea fi încredințați că nu vor greși în sfaturile și îndrumările ce vor da și că, deci, acestea vor folosi din plin plugarilor, pe linia împlinirii la timp și în bune condițiuni a muncilor agricole.

În toată această muncă de lămurire pe care o vor duce, preoții Bisericii Ortodoxe Române vor trebui să arate credincioșilor lor dela sate că muncind cu rîvnă și cu dragoste își îndeplinesc o sfîntă datorie nu numai către ei înșiși și familiile lor, ci și față de semenii lor, muncitorii din alte ramuri de producție, și față de scumpa noastră patrie, Republica Populară Romînă.

Adresîndu-se printr-una din pastoralele sale clericilor și credincioșilor ortodocși, Înalt Prea Sfințitul nostru Patriarh a spus, în această privință: „Munciți cu drag, căci munca pe ogoare este sfîntă și numai palmele voastre bătătorite de coarnele plugului pot face ca belșugul să coboare în fiecare casă din scumpa noastră Țară... Pămîntul este acum al vostru. Nu mai trudiți ca altă dată pentru a îmbuiba trîndăveala altora. Munciți acum pentru voi și pentru copiii voștri. Munciți, în același timp, pentru frații voștri din fabrici și uzine, din ateliere și mine, pentru cei de pe marile șantiere ale țării, — care și ei muncesc, la rîndu-le, ca să ușureze și să facă plăcută munca voastră. Cel care muncește are dreptul nu numai la hrană, dar și la stîmă și prețuirea semenilor săi“.

Clericii vor arăta de asemenea, că în condițiile făuririi unei vieți noi pentru întregul nostru popor, în țara noastră se duce o muncă fără ostentate pentru ca pacea și bunăstarea să fie asigurate tuturor. În această privință, potrivit este să se amintească cuvintele Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, Întîistătătorul Bisericii noastre, care a spus: „Cîrmuirea noastră

de azi nu dorește și nu urmărește decît pacea și bunăstarea tuturor. De aceea în fabricile noastre se făuresc unelte de muncă și nu arme. Agromomii noștri caută noi mijloace de sporire a recoltelor agricole... Invățații noștri, în laboratoare, își dau toată osteneala să înmulțească mijloacele care ajută viața, nu pe acelea care aduc moartea“.

Țara noastră, în care întreaga putere politică și economică a fost pentru totdeauna preluată de clasa muncitoare în alianță cu țărănimea muncitoare, a devenit un adevărat șantier în care toate forțele sint încordate într-un singur efort : acela de a clădi - în pace - o viață fericită și îmbelșugată pentru întregul popor.

În condițiile construirii unei vieți noi pentru întregul nostru popor, munca a devenit nu numai un izvor de bunăstare și de bucurie pentru toți cei ce muncesc cu brațele sau cu mintea, dar și o mare cinste : aceea de a avea conștiința clară că îndeplinindu-se cu dragoste și conștiinciozitate îndatoririle ce le revin, contribuie la menținerea și întărirea păcii în întreaga lume.

Pentru oamenii credincioși, munca este și o poruncă dumnezeiască pe care neîncetat le-am amintesc Sfintele Scripturi și păstorii Bisericii noastre.

Referindu-se la cinstirea ce se cuvine tuturor plugarilor creștini ortodocși, care prin munca lor neprecupețită ne dau „pîinea cea de toate zilele“, ajutînd astfel la statornicirea bunei stări și a păcii în lume, într-una din pastoralele sale, Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian a spus : „Străduindu-vă pentru dobîndirea unor recolte cît mai bogate, întăriți prin aceasta și marele front al luptătorilor pentru pace. Cu nimic nu putem ajuta mai mult la statornicirea păcii în lume, ca prin muncă cinstită încununată prin belșug. Numai așa „veți mîncă pîinea voastră cu mulțumire și „veți trăi în pămîntul vostru fără primejdii“ (Levitic 22,5).

Muncind cu spor, făcîndu-se datoria cu toată cinstea și toată dragostea, preoții și plugarii creștini ortodocși vor binemerita nu numai de la semenii lor, ci și de la scumpa noastră patrie - Republica Populară Romîna - a cărei înflorire trebuie să fie scopul final al tuturor adevăraților patrioți.

Muncind cu rîvnă, truda plugarilor creștini ortodocși va fi însoțită de binecuvîntarea Sfintei noastre Biserici, care - prin glasul Întîistătorului său, Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian - se rostește astfel : - Incredător în cuvîntul Evangheliei „vrednic este lucrătorul de plata sa“ (Matei 10,10), bunul Dumnezeu să răsplătească osteneala voastră, în munca neostoită pentru „pămîntul cel bun“ și pentru semănăturile voastre, dînd ogoarelor Patriei noastre „rod însutit“ (Luca 8,8).

Pr. GR. BURLUȘANU

PATRIARHIA ROMÂNĂ
INSTITUTUL BIBLIC ȘI DE MISIUNE ORTODOXĂ

BISERICA
ORTODOXĂ ROMÂNĂ

:: BULETINUL OFICIAL AL PATRIARHIEI ROMÎNE ::

ANUL LXXII

Nr. 9

SEPTEMBRIE 1954

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
BUCUREȘTI, STR. ANTIM, Nr. 29 — RAIONUL N. BĂLCESCU

C U P R I N S U L

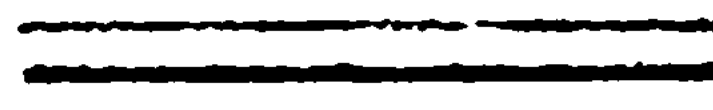
Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a conferit Inalt Prea Sfințitului Nicolae, Mitropolitul Krutițelor și Colomnei, titlul de «Doctor în Teologie»	883
Inalt Prea Sfințitul Patriarh Alexandru al III-lea al Antiohiei și a tot Orientul a vizitat pentru a doua oară țara noastră	932
Sărbătorirea I.P.S. Mitropolit Sebastian, cu prilejul împlinirii a 70 de ani . . .	946
Incheierea anului școlar 1953-1954 la Institutele Teologice și Seminariile Monahale ale Bisericii Ortodoxe Române	948

IN APARAREA PĂCII

Sesiunea de la Viena a Biroului Consiliului Mondial al Păcii	963
--	-----

PARTEA OFICIALĂ

Dare de seamă asupra activității pe anul 1953 a Sectorului Ateliere din Institutul Biblic	966
Referatul Comisiunii Economice Financiare asupra Dării de Seamă a Sectorului Ateliere al Institutului Biblic	983
Referatul Comisiunii Bugetare asupra Planului Financiar al Administrației Patriarhale pe anul 1954	988
Situația bisericilor de lemn	990

SFINTUL SINOD AL BISERICII ORTODOXE ROMINE A CONFERIT INALT PREA SFINȚITULUI NICOLAE, MITROPOLITUL KRUTIȚEI ȘI COLOMNEI, TITLUL DE „DOCTOR IN TEOLOGIE“

În ședința sa din 7 iunie 1954, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a cercetat propunerea făcută de Institutele Teologice de grad universitar din București și Sibiu de a se conferi, pe temeiul prevederilor articolului 272 din Regulamentul de organizare și funcționare a instituțiilor de învățământ bisericesc, Inalt Prea Sfințitului Nicolae, Mitropolitul Krutiței și Colomnei, titlul de „doctor în teologie“.

Ținând seama de puternicul răsunset pe care l-au avut în rîndurile clericilor și credincioșilor noștri cele trei volume de „Cuvîntări bisericești“ tălmăcite în romînește din vasta operă a marelui ierarh al Bisericii Ortodoxe Ruse, apreciind în chip deosebit valoarea teologică a acestei opere, precum și întreaga activitate științifică desfășurată de Inalt Prea Sfinția Sa, timp de 37 de ani, pe tărîm exegetic, dogmatic, omiletic, catehetic, istoric, canonic-juridic și liturgic, prin studiile și articolele publicate, ca și prin prelegerile ținute ca profesor de teologie, și constatînd că din toată această operă se desprinde grija permanentă a I. P. S. Sale de a sluji și păzi unitatea de credință a Sfintei noastre Ortodoxii și de a vădi valoarea morală și valabilitatea pentru toate timpurile a învățaturii creștine — care constituie pentru credincios o călăuză prin realitățile sociale ale vieții, — Sfântul Sinod al Bisericii noastre a hotărît în unanimitate să confere Inalt Prea Sfințitului Mitropolit Nicolae Krutițchi titlul de „doctor în teologie“, urmînd ca înmînarea diplomei și a insignei respective să se facă în cadrul unei solemnități, la începutul lunii septembrie 1954.

Totodată, socotind vizita Inalt Prea Sfințitului Mitropolit Nicolae un bine-venit prilej pentru întărirea și dezvoltarea legăturilor frățești dintre Biserica Ortodoxă Romînă și Biserica Ortodoxă Rusă, Sfântul nostru Sinod și-a exprimat dorința ca Inalt Prea Sfinția Sa să fie însoțit — în timpul vizitei pe care o va face în țara noastră — și de alți delegați ai Bisericii Ortodoxe Ruse, între care și un reprezentant al Academiei Teologice din Moscova, pentru a da putința unui schimb de vederi și de informații reciproce, asupra organizării și funcționării institutelor de învățămînt teologic ale celor două Biserici surori. În cadrul aceleiași ședințe, Inalt Prea Sfințitul nostru Patriarh Justinian a fost rugat să aducă la cunoștința Inalt Prea Sfințitului Patriarh Alexei al Moscovei și a toată Rusia și Inalt Prea Sfințitului Mitropolit Nicolae al Krutiței și Colomnei, hotărîrea și dorința exprimată de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Romîne.

Implinind această plăcută îndatorire, Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian a trimis o scrisoare Înalt Prea Sfințitului Patriarh Alexei al Moscovei și a toată Rusia, rugându-l să dea patriarhicească binecuvântare pentru venirea Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Nicolae și a altor reprezentanți ai Bisericii Ortodoxe Ruse, în țara noastră, pentru a participa la solemnitatea înmînării diplomei și a insignei de doctor în teologie.

Intîistătătorul Bisericii Ortodoxe Ruse a răspuns grabnic și cu frățească dragoste la scrisoarea Înalt Prea Sfințitului nostru Patriarh.

Totodată, I. P. S. Patriarh Justinian a comunicat Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Nicolae hotărîrea Sfîntului Sinod, precizînd că delegația Bisericii Ortodoxe Ruse este așteptată să sosească în țara noastră, la începutul lunii septembrie a. c.

I. P. S. Mitropolit Nicolae a trimis Intîistătătorului Bisericii noastre următoarea scrisoare, care mărturisește bucuria cu care Înaltul Ierarh a primit să viziteze pentru a doua oară Biserica Ortodoxă Romînă și pe Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian :

*Sanctitatea Voastră,
Înalt Prea Sfințite și Prea Iubite Stăpîne,*

Cu fiiască dragoste am primit scrisoarea Sanctității Voastre din 2 iulie a. c.

Cinstea ce mi-ați arătat Sanctitatea Voastră, Sfîntul Sinod și profesorii Institutelor Teologice din țara Voastră, m-a umplut de bucurie și m-a mișcat adînc.

Dacă Sanctitatea Voastră îmi dă blagoslovenie, voi sosi la 3 septembrie și voi pleca înapoi la 9 septembrie.

Sanctitatea Sa Patriarhul Alexei a încuviințat să fie trimiși împreună cu mine unul din arhierii și unul din profesorii Academiei Teologice din Moscova, așa cum V-ați exprimat dorința. Numele lor vor fi comunicate Sanctității Voastre în scurt timp. Profesorul dela Academia Teologică din Moscova va putea comunica prin referatul său, cercurilor bisericesti romîne, informații ample asupra învățămîntului teologic din țara noastră. Eu intenționez, potrivit dorinței Sanctității Voastre, să citesc un referat asupra vieții și activității Mitropolitului Petru Movilă.

Voi fi foarte fericit să fiu oaspetele Sanctității Voastre și al Sfintei Biserici Ortodoxe Romîne.

Al Sanctității Voastre prea devotat fiu, rugător osîrdnic pentru sănătatea Voastră,

Moscova 24 iulie 1954.

† N I C O L A E
Mitropolitul Krutiței și Colomnei

Înalt Prea Sfințitul nostru Patriarh a răspuns prin următoarea scrisoare, subliniind bucuria și însuflețirea cu care ierarhii, clericii și credincioșii Sfintei noastre Biserici așteaptă vizita Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Nicolae, ale cărui scrieri și a cărui neobosită activitate în slujba Bisericii lui Hristos și a păcii sînt bine cunoscute și unanim apreciate în țara noastră :

Înalt Prea Sfinția Voastră,

Am primit cu o deosebită mulțumire duhovnicească scrisoarea Înalt Prea Sfinției Voastre din 24 iulie 1954, prin care Ne înștiințați că veți fi oaspetele Bisericii Ortodoxe Romîne între 3—9 septembrie a. c.

Vă vom aștepta cu mare bucurie pe Inalt Prea Sfinția Voastră și pe înalții însoțitori ai Inalt Prea Sfinției Voastre.

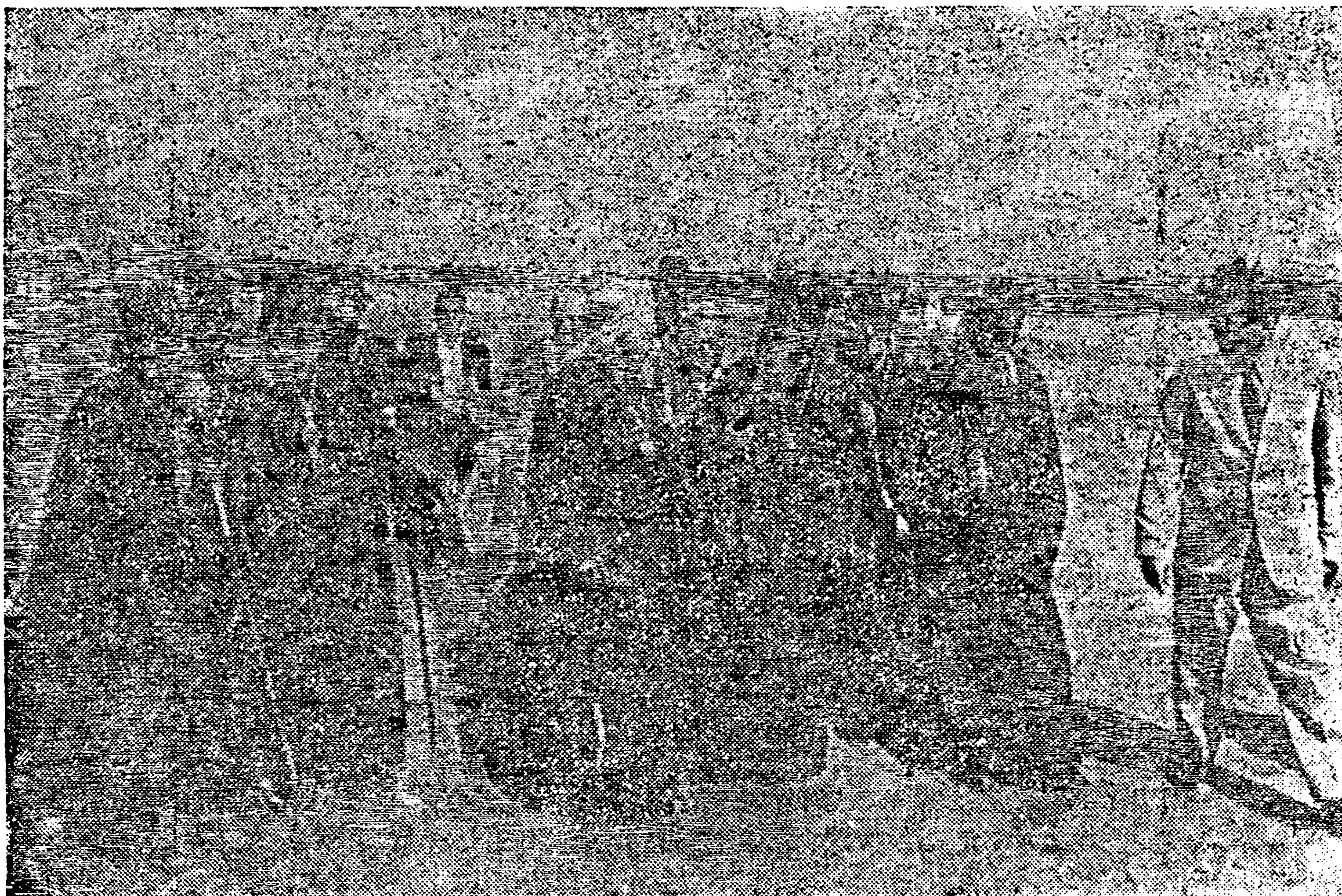
Membrii Sfântului Sinod, profesorii Institutului Teologic, clerul și credincioșii Bisericii Noastre, vor avea prilejul fericit de a Vă avea în mijlocul lor și de a Vă asculta referatele pe care Inalt Prea Sfinția Voastră și reprezentantul Academiei Teologice din Moscova le veți citi, cu prilejul decernării titlului de Doctor în Teologie, ce Vi l-a conferit Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, pentru activitatea științifică teologică a Inalt Prea Sfinției Voastre,

Rămânând în așteptarea Inalt Prea Sfinției Voastre, Vă rugăm să primiți ale Noastre întru Hristos frățești îmbrățișări.

† JUSTINIAN

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Schimbul de scrisori și telegrame dintre Patriarhia Română și Patriarhia din Moscova a continuat, făcând cunoscute numele însoțitorilor Inalt Prea Sfințitului Mitropolit Nicolae Krutițchi și amănuntele asupra festivității ce urma să aibă loc la Institutul Teologic Universitar din București.

Primirea delegației Bisericii Ortodoxe Române la aeroportul Băneasa

În dimineața zilei de 3 septembrie 1954, delegația Bisericii Ortodoxe Ruse, alcătuită din Inalt Prea Sfințitul Nicolae, Mitropolitul Krutiției și Colomnei, Prea Sfințitul Flavian, Episcop de Orlov și dl. Vladimir Talțin, docent al Academiei Teologice din Moscova, a sosit în Capitala țării noastre. La aeroportul Băneasa, înalții oaspeți au fost întâmpinați de Inalt Prea Sfințitul Sebastian Rusan, Mitropolitul Moldovei și Sucevei, P. S. Episcop Antim Tîrgovișteanu, vicar patriarhal, Dl. Ion Colesnic, secretar adjunct al Comitetului Permanent pentru Apărarea Păcii din R. P. R., Dl. Marin Sulică, director în Ministerul

Cultelor, P. C. Pr. Ioan Gagiu, directorul Administrației Patriarhale, P. C. Diacon N. I. Nicolaescu, prorectorul Institutului Teologic Universitar din București, precum și de numeroși alți reprezentanți ai Bisericii Ortodoxe Române.

Deasemenea, la sosire a fost pe față A. S. Galstukov, secretar al Ambasadei Uniunii Sovietice la București.

În numele Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, al Sfințitului Sinod, al clericilor și credincioșilor Bisericii Ortodoxe Române, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Sebastian a urat înalților oaspeți bun sosit, subliniind convingerea tuturor fiilor Sfintei noastre Biserici că această vizită va aduce o nouă și valoroasă contribuție la dezvoltarea legăturilor dintre cele două Biserici surori. Înalt Prea

Primirea delegației Bisericii Ortodoxe Ruse de către I.P.S. Patriarh Justinian

Sfințitul Mitropolit Nicolae Krutițchi a mulțumit pentru dragostea cu care au fost întâmpinați solii Bisericii Ortodoxe Ruse și a exprimat hotărârea fermă a clerului și credincioșilor ortodocși din Uniunea Sovietică de a întări legăturile frățesti și colaborarea cu Biserica Ortodoxă Română, pe tărîmul propășirii credinței ortodoxe și al luptei sfinte pentru apărarea păcii în întreaga lume.

De la aeroportul Băneasa, înalții oaspeți au fost conduși la palatul patriarhal, unde au fost găzduiți pe tot timpul șederii lor în țara noastră.

La orele 13, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae și ceilalți reprezentanți ai Bisericii Ortodoxe Ruse au fost primiți de Înalt Prea Sfințitul Justinian, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române. La primire au fost de față: Înalt Prea Sfințitul Nicolae Bălan, Mitropolitul Ardealului, Sebastian Rusan, Mitropolitul Moldovei și Sucevei, Firmilian Marin, Mitropolitul Olteniei, Vasile Lăzărescu, Mitropolitul Banatului, Prea Sfințitul Teofil Herineanu, Episcopul Romanului și Hușilor, Prea Sfințitul Episcopi Antim Tirgovișteanu, vicar patriarhal și Theoctist Botoșăneanu, vicar patriarhal și rector al Institutului Teologic Uni-

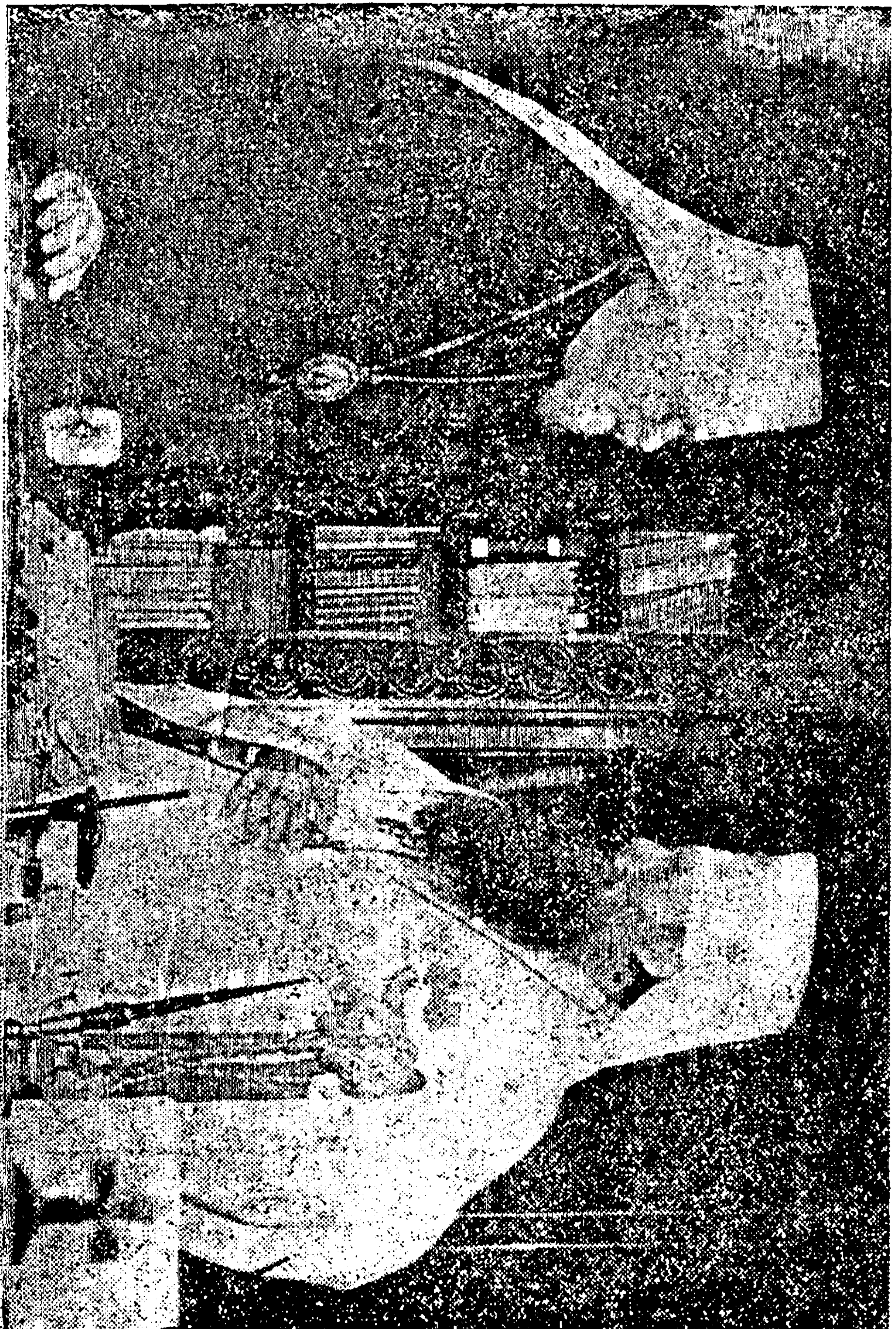

versitar din București, Prea Cucernicii Preoți Consilieri ai Administrației Patriarhale și ai Arhiepiscopiei Bucureștilor, etc. Intrevederea dintre reprezentanții Bisericii Ortodoxe Ruse și cîrmitorii Bisericii Ortodoxe Romîne s-a desfășurat într-o atmosferă de caldă prietenie și frățească dragoste în Hristos.

În aceeași zi, înalții oaspeți au făcut o vizită la Ministerul Cultelor, unde au fost primiți de Dl. Prof. Acad. P. Constantinescu-Iași, Ministrul Cultelor, cu care au discutat îndelung diferite aspecte din lupta pentru pace pe care o desfășoară cu atîta zel evanghelic Biserica Ortodoxă Rusă, alături de întregul popor sovietic.

SOLEMNITATEA DE LA INSTITUTUL TEOLOGIC DIN BUCUREȘTI

A doua zi dimineața, a avut loc la Institutul Teologic Universitar din București ședința festivă a Sinodului Permanent al Bisericii Ortodoxe Romîne, în cadrul căreia i s-a înmînat Inalt Prea Sfințitului Mitropolit Nicolae al Kruțiței și Colomnei diploma și insigna de „doctor în teologie“.

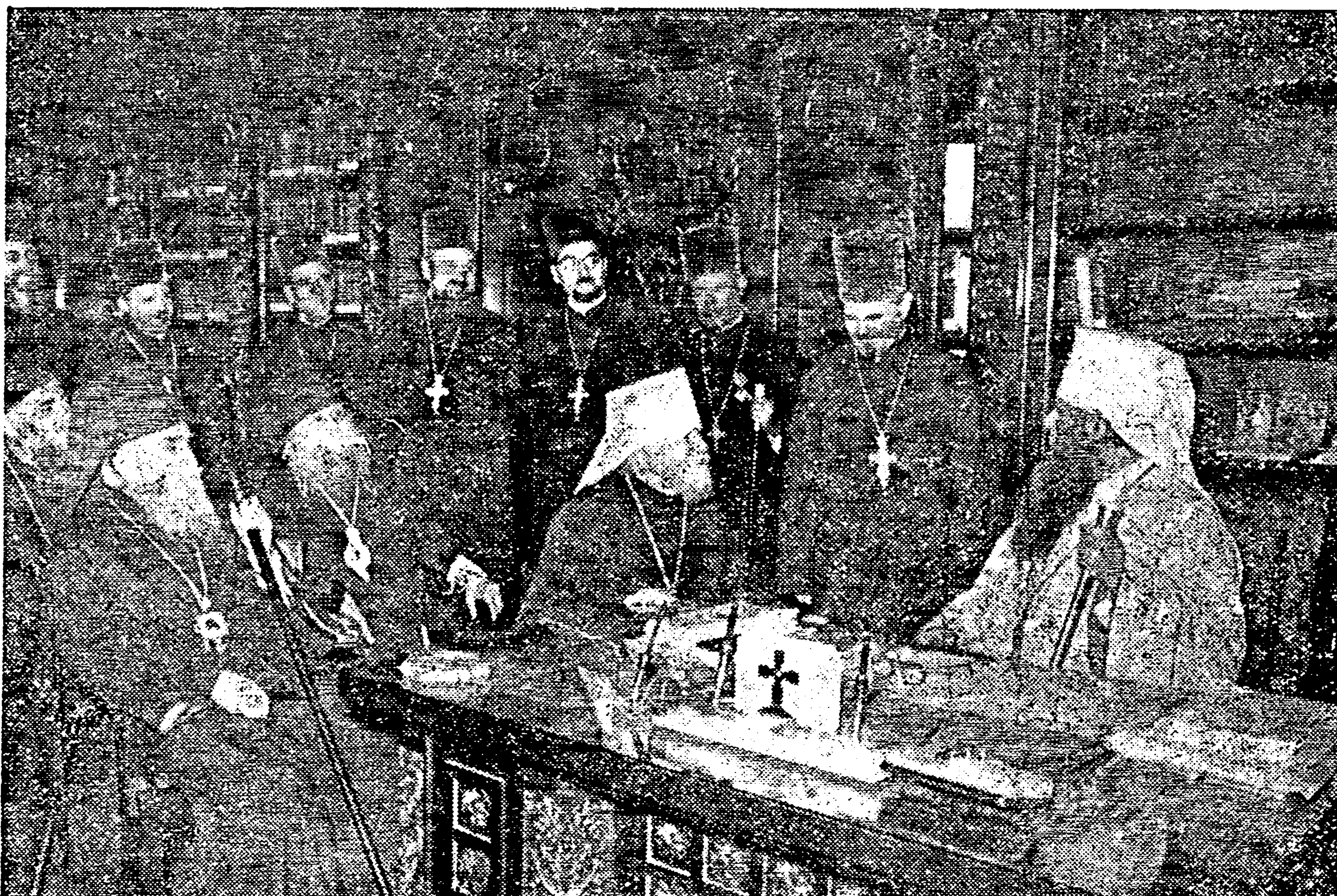
Întîlnirea dintre I.P.S. Patriarh Justinian și I.P.S. Nicolae,
Mitropolitul Krutiței și Kolomnei.

La solemnitate au luat parte: Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, Dl. Prof. Acad. P. Constantinescu-Iași, Ministrul Cultelor, Inalt Prea Sfințiii Mitropolitii Nicolae al Ardealului, Sebastian al Moldovei și Sucevei, Firmilian al Olteniei și Vasile al Banatului, Prea Sfințiii Episcopi Teofil al Romanului și Ilușilor, Antim Tîrgovișteanu, secretarul Sfințului Sinod, Theoctist Botoșăneanu, vicar patriarhal și rectorul Institutului Teologic din București, P. C. Pr. Sofron Vlad, rectorul Institutului Teologic din Sibiu, P. C. Pr. Ioan Gagiu, directorul

Administrației Patriarhale, d-l Cristea Pantazi, secretarul Comitetului Permanent pentru Apărarea Păcii din R. P. R., d-nii Marin Sulică, D. Dogaru și I. Bărbulescu, directori în Ministerul Cultelor, Dl. Prof. Acad. Dr. N. Gh. Lupu, Prea Cucernicii profesori onorari Acad. Gala Galaction, Pr. N. M. Popescu, Pr. Petre Vintilescu, Prea Cucernicii Preoți consilieri patriarhali și ai Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor, corpul profesoral al Institutului Teologic din București, o delegație de profesori de la Institutul Teologic din Sibiu, protoiereii Capitalei, numeroși preoți și credincioși.

Au participat de asemenea: Prea Sfințitul Episcop Flavian de Orlov și Dl. Vladimir Talîțin, docent al Academiei Teologice din Moscova, membri ai delegației Bisericii Ortodoxe Ruse care ne vizitează țara.

I.P.S. Patriarh Justinian întreținându-se cu I.P.S. Mitropolit Nicolae Krutițki și cu ceilalți delegați ai Bisericii Ortodoxe Ruse

Au mai fost de față conducători și reprezentanți ai celorlalte culte religioase din Republica Populară Română: Dl. I. Văsarhely, Episcopul cultului reformat, Dl. Dr. Fr. Müller, episcopul cultului luteran, Dl. Moses Rosen, șef-rabinul cultului mozaic, Traian Iovanelli și Carol Adorian, vicari ai Bisericii Romano-Catolice, Dl. Kiss Alexa, Episcopul Bisericii unitariene, I. P. S. Tihon Cacealchin, Mitropolitul Bisericii creștine {de rit vechi, Dl. Iacub Mehmed, muftiul cultului musulman, P. S. Vasken Balgian, Episcopul Bisericii Armene și P. C. Pr. Ștefan Tomici, vicarul Bisericii Ortodoxe Sîrbe din Banat.

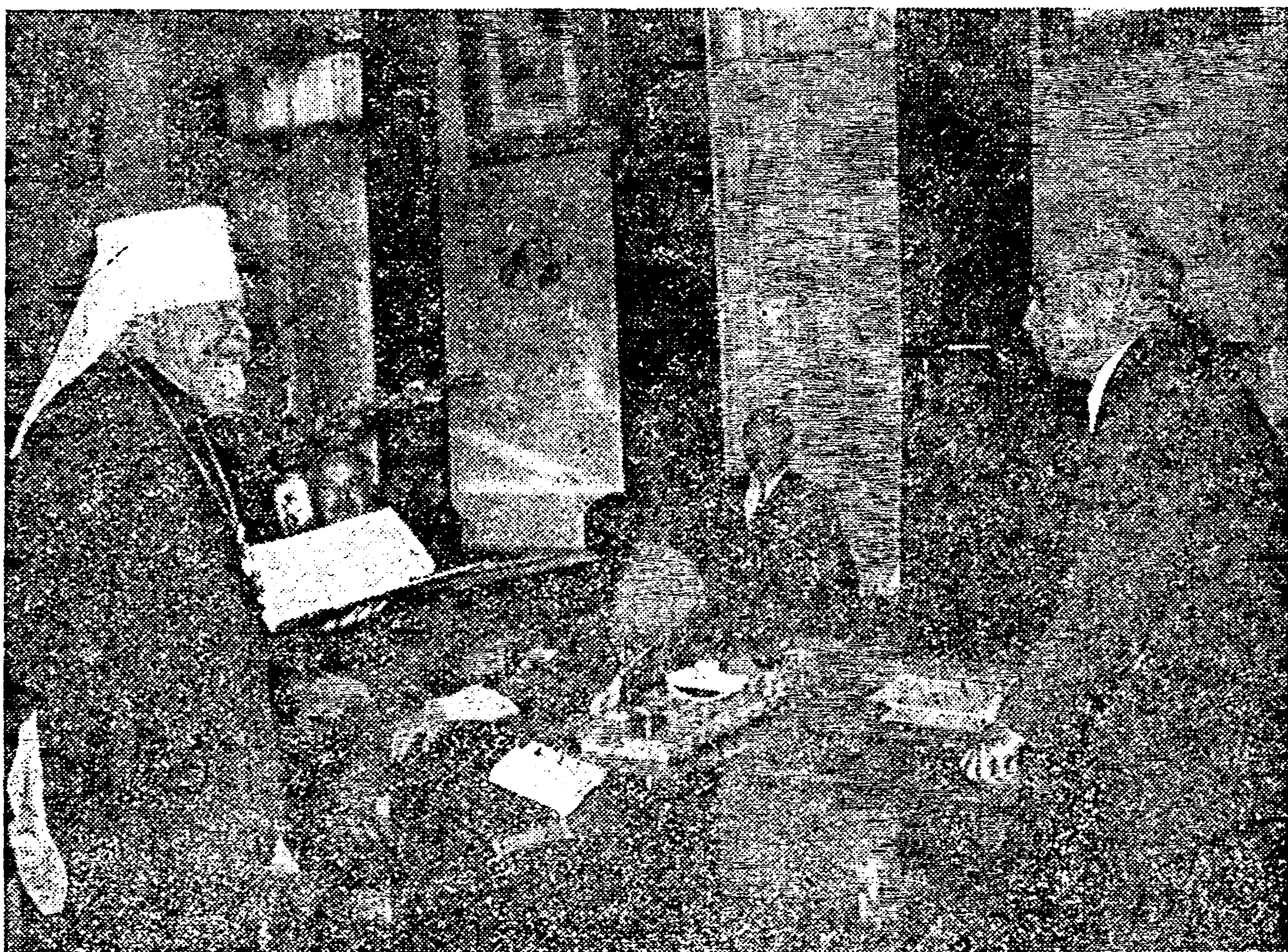
La solemnitate au participat deasemenea, reprezentanți ai Ambasadei Uniunii Sovietice la București.

După ce corala preoților din Capitală a intonat rugăciunea „Nădejdea mea este Tatăl“, ședința festivă a Sinodului Permanent a fost deschisă de Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, care a rostit următoarea cuvîntare:

*Inalt Prea Sfințite Părinte Mitropolit Nicolae Krutițki,
Iubitul nostru frate în Domnul și mult ostenitor în ogorul
Bisericii Creștine,*

*Te rugăm să nu-ți îngreuezi inima, ascultînd puțina laudă ce ți-o
aducem aici, în fața oamenilor. O facem aceasta pentru a adăuga și noi
o modestă cunună la cele multe și îndreptățite ce ți s-au adus pînă
acum de atîtea Biserici Creștine și pentru a răsplăti pe măsura puterilor
noastre, binefacerile sufletesti ce le-ai răspîndit Inalt Prea Sfinția Ta,
în poporul nostru dreptcredincios, prin cuvîntul mîngîietor și întăritor
al predicilor, al discursurilor și al ostenințelor Inalt Prea Sfinției Tale
întru apărarea și întemeierea păcii între oameni.*

Intîlnirea dintre I.P.S. Mitropolit Nicolae Krutițki și Dl. Acad. P. Constantinescu-Iași,
Ministrul Cultelor

*Ingăduie deci, nalt Prea Sfințite, puțina mea laudă, care se aduce
nu numai de mine ci și de clerul ce stă înaintea, cum și de cel care de
departe o ascultă, căci și el se adaugă la ceata celor ce împletim flori
la cununa recunoștinței.*

Iubiți ascultători,

*In orașul Kovno depe Niemen, mai jos de vestita Vilna cea cu
peche tipografie pravoslavnică, a văzut lumina soarelui Părintele Mitro-
polit Nicolae, numit din botez Boris Dorofeovici Iarusevici, în anul 1892.
In atmosferă bisericească a crescut viitorul mare predicator al Orto-
doxieii, căci tatăl său era preot al Catedralei Sf. Alexandru Nevschi.
Totuși nu în seminar preotesc a învățat, ci în liceu mirenesc, iar cînd*

a ajuns la Universitate, nu spre Teologie a fost îndreptat, ci spre științele fizico-matematice. Dar Mîntuitorul Hristos altfel rînduise cu acest tînăr: să-l fie slujitor Lui cu fapta și cu cuvîntul. După primul an universitar, tînărul student părăsește fizico-matematicile și se pregătește singur pentru examenul de admitere în Academia Spirituală din Petersburg unde reușește întîiul. Este un student strălucit, amintind profesorilor pe vestitul înaintaș Vasile Bolotov.

De lîngă studii adaogă predicarea cuvîntului dumnezeesc printre obidiții fostului Petersburg. Vara face ascultări în mînăstiri, iar după terminarea studiilor, în anul 1914, intră în monahism. Profesor de seminar fiind își pregătește teza de magistru pe care o susține strălucit în anul 1917. Lucrarea aceasta de istorie canonică este premiata, tipărită și-i aduce savantul titlu de magistru în Teologie.

De aici înainte urcă trepte multe pe scara predniciilor bisericesti. In anul 1919 este numit igumen al lavrei Alexandru Neoschi; în anul 1922 este sfințit Arhiereu Episcop de Peterhof. In aceste însărcinări se arată un păstor plin de rîvnă, strălucit predicator și un viguros cîrmuitor. In anul 1935 ajunge Arhiepiscop de Novgorod și Pscop. In anii 1935—43 este Exarh și Mitropolit de Kiev și Halici, unde desfășoară o intensă activitate patriotică în timpul războiului. Pentru lucrarea sa atît de folositoare Patriei și Bisericii, Guvernul Sovietic îl decorează.

Alte însărcinări se adaogă. Reprezintă Biserica în Comitetul Pan-Slav, este redactor al Revistei Patriarhiei Moscovei, este organizatorul Sinodului local din 1945.

Din anul 1944 are titlul de Mitropolit Krutițki și Kolomenski, avînd însărcinarea de cîrmuitor al Eparhiei Moscovei. Este membru permanent al Sinodului patriarhal rus, conduce departamentul legăturilor bisericesti cu străinătatea și este mîna dreaptă a Sanctității Sale Patriarhului Alexei.

Culmea activității sale organizatorice și oratorice o atinge Părintele Mitropolit Nicolae, de cînd este delegatul Bisericilor Rusă și Romîna în Consiliul Mondial pentru Apărarea Păcii. Cuvîntările sale în Congresele pentru Pace din țara sa și din străinătate i-au dus numele în toate colțurile lumii, iar picioarele sale, ca ale Sfinților Apostoli ai Mîntuitorului, au străbătut țări și mări, munți și văi, orașe și cetăți. In tot pămîntul au ieșit vestirile sale pentru pace și peste tot locul le răspîdesc undele văzduhului și literele tiparului.

Unde nu l-a dus rîvna sa pentru propovăduirea păcii și buneii înțelegeri între oameni? Londra și Anglia i-au ascultat cuvîntul în anul 1945. Ca un nou Sfînt Dionisie, predică pacea în Parisul Genovevei de Brabant, în anul 1949. Ca un nou Apostol Marcu ajunge pînă în Alexandria Egiptului. Ca un alt Pavel străbate Asia și țarmurile mărilor întărind pe frați și îndemnînd oile rătăcite să se întoarcă în sînul Bisericii părintesti. Ca un nou Apostol Toma ajunge pînă în India unde, pe coasta Malabar, tot mai pîlpîiei lumina aprinsă odinioară de acest Apostol. A suspinat Părintele Mitropolit pe ruinele Berlinului în anul 1952, care cu greu se ridică din dărîmăturile războiului; s-a bucurat de liniștea binefăcătoare a Stockholmului și s-a încîntat de cumînțenia Finlandei celei cu o mie de lacuri. Glasul Părintelui Mitropolit Nicolae a răsunit deseori în Viena cea amabilă altădată; a răsunit în Cehoslovacia, în Bulgaria și în Ungaria. Și țara noastră i-a auzit glasul și i-a privit fața sa blajină. Și ne-am

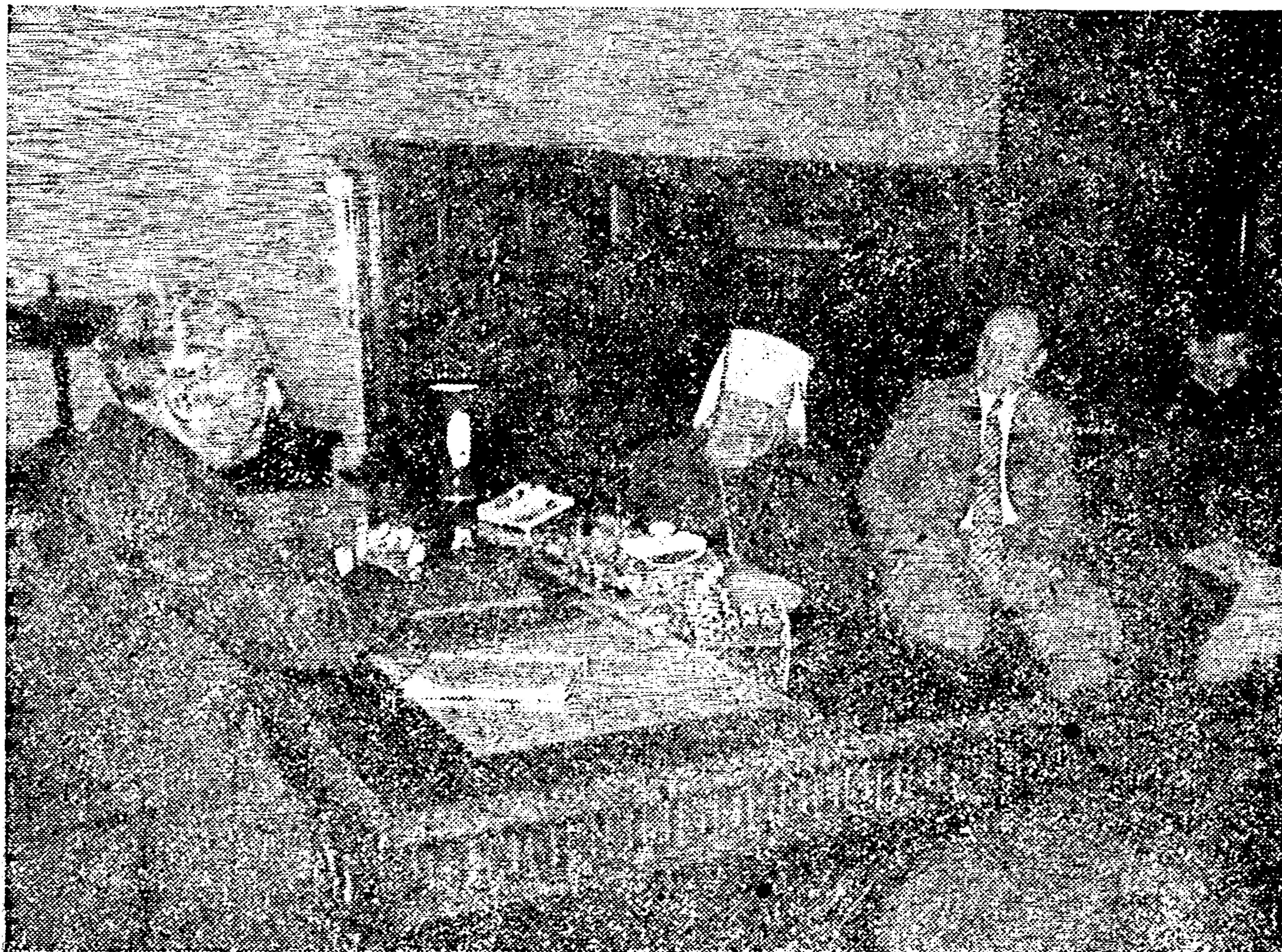

bucurat că a plecat dela noi cu păreri bune de poporul nostru, de clerul nostru, de credința noastră și de omenia noastră.

Iubiți ascultători,

Dărintele Mitropolit Nicolae este însă și un cleric cu adâncă știință teologică. Această știință teologică a dobândit-o prin citire continuă, prin cercetare întinsă, prin gândire adâncită. Să înșirăm câteva din publicațiile sale :

1. Judecata bisericească în Rusia pînă la promulgarea Codului Sobornic al lui Alexei Mihailovici 1649—1917.

Dr. Acad. Prof. P. Constantinescu-Iași discutînd cu I.P.S. Mitropolitul Nicolae Krutițki

2. Improvizația în predică.

3. Prigoana Impăratului Decius împotriva creștinilor 249—251.

4. Rolul mirenilor în administrarea averilor bisericești după canoanele Bisericii vechi Ecumenice.

5. Calea către mîntuire după Sf. Grigore de Nissa.

6. Articole, cuvîntări, discursuri în anii 1913—1918 în revistele : Credința și Rațiunea, Glasul Bisericii, Știri Bisericești.

7. Cuvîntări, discursuri, Paștorale, apărute în anul 1947, carte recunoscută de toate cercurile teologice ca o lucrare de mare valoare. Ea a adus autorului decernarea marelui titlu de Doctor în Teologie în anul 1949, de către Academia Teologică din Moscova. Referatul acestei Academii arată că această carte are la temelie ei cercetarea marelui adevăr creștin al nemuririi sufletului și al învățaturii ortodoxe despre viața

veșnică individuală. Metoda de cercetare este științifică; expunerea este cuceritoare, plină de comparații lămuritoare și de imagini practice. Înțelegerea largă, adâncă și curată a existenței pămîntești a omului, este o altă față valoroasă a lucrării acesteia.

8. În anul 1950 apare al doilea volum de *Cuvîntări și Discursuri*, de 400 pagini.

9. *Detendos la paix* Discursuri și articole pentru apărarea păcii, tinute și scrise în anii 1949—1950 și tipărite în 1952.

Iar din anul 1952 pînă astăzi, în fiecare număr din revista *Patriarhiei Moscovei*, găsești scrisul *Părintelui Mitropolit Nicolae*.

Iubiți ascultători,

Părintele Mitropolit Nicolae Krutițki ne impresionează cu știința sa, cu puterea sa de muncă, cu devotamentul său pentru Biserică și pentru pacea lumii, vestită de îngeri la Nașterea Mîntuitorului și dorită de toată suflarea omenească. Cuvîntările bisericesti, Predicile, Discursurile și Pastoralele Părintelui Mitropolit Nicolae sînt comori de știință teologică și de lămuriri dogmatice, izvor răcoritor de mîngîieri în dureri sufletești, raze de lumină atîtor întrebări omenești și încîntare urechilor iubitoare de cuvînt limpede și frumos.

Au simțit aceste însușiri ale predicilor Părintelui Mitropolit Nicolae toți cititorii lor. În conferințe și în studii ele au fost scoase la iveală. Profesorul N. Doctusov a studiat tematica, actualitatea, metoda, compoziția, materialul și forma acestor predici (Revista Patriarhiei Moscovei Nr. 5/1952), publicat în Ortodoxia Nr. 3—4/1952.

A. Gheorghevski studiază nemurirea sufletului pe temeiul acestor predici, articolul înlocuind într-o măsură oarecare studiul mai întins al Părintelui Mitropolit Nicolae ce s-a pierdut la Leningrad în războiul din urmă.

Profesorul Protoiereu S. Savinski cercetează elementul dogmatic în predicile acestea. Și el și mulți alții numesc pe Părintele Mitropolit Nicolae „Zlatăustul Moscovei” (Rev. Patriarhiei din Moscova Nr. 5/1952).

Iubiți ascultători,

Acest dar de sus cu care este înzestrat Mitropolitul Nicolae Krutițki și pe care nu l-a ascuns ci l-a strălucit cu lumina științei teologice și filosofice și l-a înfrumusețat cu aureola simțirii creștine, l-am simțit și noi clericii și credincioșii romîni. De aceea, dornici de a înapuși cartea noastră teologică cu lucrări folositoare am îndemnat să se traducă aceste predici în limba romînă. Și să nu ne fie spre laudă adevărul curat spus, dar Biserica noastră romînă este întîia Biserică creștină care a tradus și tipărit toate predicile Părintelui Mitropolit Nicolae Krutițki.

Știm că mai apoi s-a tradus în parte sau în întregime și în alte limbi. La noi ele au apărut în romînește în trei volume, în anii 1949—1950 și 1952, cu aprobarea autorului, care a socotit edițiunea romînă a predicilor sale, o dovadă limpede a legăturilor frățești între Bisericile noastre surori.

Traducerea romînă, făcută cu știință și cu dragoste de venerabilul nostru profesor Părintele Nae Popescu, a fost foarte bine primită de

cler și de credincioși. În conferințele protopopești se discută conținutul și forma acestor predici; iar cuvântările preoților sînt influențate de ele. Credincioșii le citesc și rămîn încîntați. Sînt între ei unii care le sînt ca o carte de căpătîi. Chiar și celelalte Biserici creștine din țara noastră le-au prețuit, cerîndu-ne multe exemplare pentru preoții și pastorii lor.

Și cum să nu stăpînească mințea și inima cititorului aceste mirușnate predici? Ele au și teme creștine, și lărgime de vederi, și simțire covîrșitoare. Iată de pildă predica „Toamna”, în care toamna din natură este comparată cu toamna din viața omului. Nimic nu este căutat, forțat sau artificial în această largă comparație. Te stăpînește pitorescul și ele-

I.P.S. Patriarh Justinian, I.P.S. Mitropolit Nicolae Krutițki și membrii Sinodului Permanent al Bisericii Ortodoxe Române, la ședința festivă de la Institutul Teologic din București

ganța ei. Ascultați cîteva rînduri: „Copacii își scutură cele din urmă frunzulițe uscate și și golesc ramurile; iarba nu mai crește, se usucă, își pleacă fruntea, se întunecă; florile, unele au degerat, altele s-au veștejit și pier; cuiburile din pomi au rămas pustii, păsările călătoare au zburat în țările calde; vînul trist de toamnă alungă frunzele căzute pe drumuri și pe cărările pădurii; adesea cade o ploaie măruntă. Fîrea moare de moarte înceată. Oare nu ne grăește această toamnă a firii despre toamna vieții omenești, despre toamna în care au intrat mulți dintre noi și voi și vor mai intra dintre voi oricine merge pe această cale neînlăturată, spre acest anotimp? Cu argint se acoperă capul omului, cu toată puterea se dau pe față toate boalele pînă aici ascunse, se încovoiește statul drept de altădată; mîinile și picioarele își pierd tăria și vigoarea; se turbură vederea, slăbește auzul, se stinge toată plaga vieții”. (Vol. I, pag. 2).

Iată predica intitulată „Pacea”, în care autorul arată că pacea lumii poate fi tulburată prin războaie, prin frământări sociale, dar sufletul credincios află liniștea în pacea adusă de Hristos și păstrată în sânul Bisericii. Ascultați iarăși câteva rînduri: „Dar unde este ea, această pace, lăsată de Domnul pe pămînt, dacă împărății se ridică peste împărății, popoare peste popoare; dacă furtunile, cutremurele sînt întîmplări obișnuite pe pămînt; iar feluritele suferinți, nenorociri și boale din viața fiecăruia dintre noi, ca fiarele sălbatice ne împresoară din toate părțile, gata în orice clipă să și înfigă colții în noi, colții lor de fieră? Să ne închipuim o grozavă furtună în largul mării. Valurile năvălind unele peste altele, se ridică asemenea unui perete ce și acoperă toată zarea, cît prinzi cu ochii. Zgomotul, urletul înfuriatei stihii a apelor, este îngrozitor. Ți se pare că întregul noian de ape, pînă în străfundul mării s-a pus în mișcare și se cutremură de această furtună. Dar asta este numai o părere, căci, de fapt în stare de groaznică învăluire se găsesc numai straturile de deasupra mării, iar la adîncime, nu prea mare, începe împărăția păcii și a liniștii neîntrerupte, unde nu pătrunde niciodată vuetul și tremurul vreunei furtuni...” (Vol. I, pag. 16).

Stilul predicilor Părintelui Mitropolit Nicolae ajunge la strălucire și la plasticitate prin imaginația bogată a predicatorului. Ascultați iarăși: „Dacă s-ar fi putut aduna toate lacrimile omenirii, vărsate la picioarele Maicii Domnului, nu s-ar găsi în toată lumea un vas atît de mare pentru cuprinderea acestor lacrimi. Dacă toate suspinele ieșite din piepturile celor amărîți și îndreptate către Acea pe care lumea o numește: „Bucuria tuturor îndureraților,” s-ar strînge într-un singur suspin, acest suspin ar cutremura cerul și pămîntul”. (Vol. I, pag. 132).

Toate aceste predici sînt ca bisericile clădite de un artist înzestrat de sus cu darul clădirilor, în care simplitatea liniilor se unește cu avîntul turlilor, cu legătura arcurilor, cu picurarea luminii lîne prin ferestre prinse în horbote de platră, cu proporția coloanelor, cu încîntarea covorului colorat aruncat pe ziduri de penelul zugravului iscusit și eplavios, care, înainte de lucru, se închină și postește.

Înalt Prea Sfințite Mitropolit Nicolae și al
Nostru iubit frate,

Darul credinței vii, — coborît dela Părintele tuturor Darurilor în mintea și sufletul Frației Tale, unit cu știința adunată prin muncă îndelungată, întovărășit de iubirea de Patrie și apostolatul social pentru binele omenirii, amenințată de frământări pămîntesti, și întărit de dragostea creștină care niciodată nu cade — a împodobit fruntea frației tale cu cununile atîtor diplome și insigne teologice.

La ele îngăduie să se adaoge și cununa Sfințitului Sinod al Bisericii Ortodoxe Romîne, care, pe temeiul art. 272 al Regulamentului Școalelor Teologice, îți decerne titlul de Doctor în Teologie și îți înmînează prin șmerenia mea diploma legală și insigna specială pentru Arhieriei Doctori în Teologie — îndreptățiti la această înaltă vrednicie.

Domnul și Mîntuitorul Nostru Iisus Hristos să și dea zile multe și bune spre mai departe lucrare plină de roade bogate în ogorul Bisericii Creștine.

Să trăiești întru mulți ani!

Înalt Prea Sfințitul nostru Patriarh Justinian i-a înmînat Prea Sfințitului Mitropolit Nicolae al Krutiței și Colomnei diploma de „Doctor în Teologie”

și insigna respectivă, în vreme ce corala preoților și întreaga asistență intona cântarea bisericească „vrednic este“.

Iată cuprinsul diplomei de „Doctor în Teologie“, cea dintâi diplomă ce s-a conferit de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, pe baza noului regulament pentru organizarea și funcționarea instituțiilor de învățămînt din Patriarhia Română :

REPUBLICA POPULARA ROMINA
PATRIARHIA ROMINA

Nr. 1
Sf. Sinod

Nr. 1
Rectoratul

DIPLOMĂ DE DOCTOR ÎN TEOLOGIE

ÎN NUMELE

SFÎNTULUI SINOD AL BISERICII ORTODOXE ROMÎNE

NOI

J U S T I N I A N

ARHIEFISCOPI AL BUCUREȘTILOR, MITROPOLIT AL UNGRO-VLAHIEI,
LOCTIITOR AL SCAUNULUI CEZAREEI CAPADOCIEI ȘI PATRIARH
AL BISERICII ORTODOXE ROMÎNE

Văzînd procesele-verbale încheiate de Consiliile Profesorale ale Institutelor Teologice de grad Universitar din București și Sibiu, la data de 9 noiembrie 1952 și aprobate de Sfântul Sinod în ședința din 7 iunie 1954;

Pe temeiul dispozițiilor art. 272 al. I din Regulamentul Școlilor de Învățămînt Teologic al Bisericii Ortodoxe Române, conferim

ÎNALT PREA SFÎNȚITULUI NICOLAE,
MITROPOLITUL KRUTIȚEI ȘI COLOMNEI

TITLUL DE

DOCTOR ÎN TEOLOGIE

pentru valoroasa lucrare științifică-teologică „Cuvîntări bisericești“, tradusă în limba română (3 volume) și pentru întreaga sa activitate socială, desfășurată în slujba Ortodoxiei.

Data în București, la 4 septembrie 1954.

PREȘEDINTELE SF. SINOD

† J U S T I N I A N

Patriarh

SECRETARUL SF. SINOD
Episcop † Antim Tîrgovișteanu

RECTORUL INSTITUTULUI
TEOLOGIC DIN BUCUREȘTI
Episcop † Theoctist Botoșăneanu

A luat apoi cuvîntul Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae al Krutiței și Colomnei, care a spus următoarele :

*Sanctitatea Voastră, Înalt Prea Sfințiți Părinți,
Prea Cuvioși Părinți și Înaltă Adunare,*

Cuvîntul meu cel dintîi este cuvîntul de mulțumire, izvorît din adîncul sufletului meu, pentru călduroasa primire ce mi s-a făcut și pentru cuvîntul într-aripat, pornit din sufletul Sanctității Sale Patriarhul Justinian. Numai dintr-o dragoste sinceră, părintească, poate să izvorască un cuvînt atît de înalt și profund pentru mine, care nu merit aceste laude.

Aduc profundele mele mulțumiri și mărturia recunoștinței mele, Sanctității Sale Patriarhului Justinian, Sfîntului Sinod al Bisericii Ortodoxe Romîne și Colegiului profesoral al Institutelor Teologice din București și Sibiu, pentru înalta apreciere ce mi s-a făcut.

Din toată inima mulțumesc clerului și poporului binecredincios, care a primit cu aîta dragoste și a acordat atîta atenție lucrărilor mele, despre care a vorbit Sanctitatea Sa Patriarhul Justinian.

Eu nu pot aprecia îndeajuns lucrările mele, pentru că n-am făcut altceva decît am adus în marele tezaur al Ortodoxiei o mică contribuție. Sînt mîndru de sentimentele ce mi se arată aici, pentru că în aceasta văd dragostea frățească ce unește Bisericile noastre Ortodoxe, Romîna și Rusă.

Cultura teologică rusă a admirat și a stimat totdeauna cultura teologică romîna. A apreciat totdeauna realizările teologiei romîne, în domeniul teologic, dogmatic, apologetic, etc. Solemnitatea zilei de astăzi contribuie și ea la întărirea legăturilor între teologia rusă și romîna și va însufleți pe toți teologii noștri ruși, pentru ca împreună cu teologii romîni, umăr la umăr, mergînd pe aceeași cale, să atingă culmi de luminare și înflorire.

Despre popoarele noastre, noi spunem că sînt înfrățite, despre Bisericile noastre spunem că ele sînt surori. Dar, în viața cotidiană se întîmplă uneori, chiar și în familiile noastre, să opară mici neînțelegeri și oarecari frămîntări. Dar în decursul veacurilor, între aceste două Biserici surori, niciodată n-a existat vreo umbră de neînțelegere sau frămîntare.

Putem afirma pe bună dreptate, că Bisericile noastre au fost totdeauna exemplu viu de dragoste sinceră și vor sluji și în viitor drept pildă pentru toate celelalte Biserici.

Această frățească dragoste care a existat și există între Bisericile noastre se datorește numai faptului că și una și alta au înțeles idealul suprem spre care trebuie să tindem totdeauna.

La întărirea legăturilor dintre Bisericile noastre a contribuit nu numai faptul că între noi a existat o unitate spirituală în acest răstimp de veacuri, dar și faptul că a fost un schimb reciproc de colaboratori între Bisericile noastre, rusă și romîna.

Reprezentanți ai Bisericii Ortodoxe Ruse adeseori au lucrat pe terenul Bisericii Ortodoxe Romîne, precum și reprezentanți ai Bisericii Ortodoxe Romîne adesea au lucrat pe terenul Bisericii Ortodoxe Ruse, ceea ce a contribuit și mai mult la întărirea legăturilor. Este suficient să amintim numele lui Paisie, Petru Movilă, alături de atîția alții.

Sanctitatea Sa Patriarhul Justinian, făcîndu-mi invitația, m-a rugat să vorbesc la această solemnitate despre vestitul Mitropolit al Kievului, Petru Movilă. Și nu întîmplător a fost ales de Sanctitatea Sa acest subiect pentru

« l desvolta în fața acestei adunări, căci numele lui Petru Movilă este simbolul legăturilor între noi păstori și păstoriții, și între Bisericele noastre.

Atenției înalte a Domniilor Voastre vreau să prezint referatul despre Petru Movilă.

Voi citi din referat numai unele extrase pentru a nu îngreua atenția, iar în întregime îl voi prezenta Institutului Teologic care va face ce va crede de cuvlință.

Memoria Mitropolitului Petru Movilă este vie în sufletul oamenilor din Ucraina și Bielorusia și în istoria patriei noastre sînt cuprinse pagini întregi despre activitatea lui, despre lupta de credință pe care a dus-o în timpul său».

Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian înmînînd daruri I.P.S. Mitropolit Nicolae Krutički

Cuvintele înaltului ierarh al Bisericii Ortodoxe Ruse au fost subliniate de aplauzele însuflețite ale întregii asistențe. Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae al Krutiței și Colomnei a citit apoi următoarea comunicare asupra vieții și activității marelui mitropolit Petru Movilă :

PETRU MOVILĂ MITROPOLITUL KIEVULUI (IN 1596—1646)

Amințirea acestui mare rîvnitor al Ortodoxiei, renumit teolog și însemnat ierarh, este deosebit de scumpă credincioșilor ortodocși din Ucraina și Bielorusia : cele mai glorioase pagini din istoria luptei pentru curăția credinței din Polonia secolului al XVII-lea sînt legate de numele vrednicului de vînică aducere aminte, Mitropolitul Petru.

Întreaga Biserică Ortodoxă Rusă îi cinstește amintirea : niciodată nu vor

fi uitate marile sale merite în problema organizării învățămîntului teologic și a școlii în care s-au format cei mai luminați teologi ai patriei.

Numele lui Petru Movilă aparține întregii Ortodoxii: însemnătatea operelor sale cu caracter de precizare a credinței depășește cadrul intereselor diferitelor Biserici locale.

Cu litere de aur trebuie înscris numele lui Petru Movilă și în analele istoriei Bisericii Ortodoxe Române, și în inimile dreptcredincioșilor din țara locului său de origină, de naștere, a anilor lui de copilărie și tinerețe. Desăvîrșindu-se din punct de vedere duhovnicesc și trupesc și trudind pe ogorul lui Hristos dincolo de granițele patriei sale, el s-a îngrijit fără încetare și cu folos de binele și nevoile mult încercatului popor român și a Bisericii lui.

Prelegerea de față este o încercare de a arunca o privire generală asupra activității lui Petru Movilă, în lumina științei istoriei Bisericii de astăzi, și de a lămuri cu acest prilej participarea ierarhului la viața bisericească a poporului său.

Pentru a schița activitatea Mitropolitului Petru e necesar a arăta, în prealabil, genealogia neamului Movileștilor. În contrast cu majoritatea genealogiilor, origina Movileștilor înfățișează un strălucit exemplu de influență a străbunilor și a mediului nu numai asupra trăsăturilor de caracter, ci și asupra întregii concepții a operelor și marilor fapte ale lui Petru. Chiar împrejurările în care a trebuit să lucreze Mitropolitul, deosebite de acelea în care au trăit străbunii și contemporanii lui, n-au putut schimba caracterul fundamental creator statornicit de veacuri al Movileștilor și care și-a găsit o întrupare concentrată în Arhiepiscopul Petru.

Cercetătorii ruși care au studiat arborele genealogic al Movileștilor (în transcriptia din sec. XVII-lea Mohilești) nu găsesc confirmarea unei mari vechimi a acestui neam.

Sfârșitul secolului al XV-lea este data reală a apariției familiei Movileștilor pe arena istorică sau mai curînd a adoptării acestui nume de familie.

Fără să analizăm, în cadrul sintetic al acestei cercetări, origina acestui nume de familie, din punct de vedere lingvistic, căci acest lucru nu adaugă nimic la tema prelegerii noastre, vom observa că cuvîntul „Movila“ (Mohila) înseamnă o ridicătură artificială de pămînt, nu numai pentru morminte.

Porecla, după cum socoate profesorul S. Golubev¹⁾ a fost dată, în anul 1486 de către Ștefan cel Mare, aprodului său Purice. Purice însuși a dobîndit funcțiunea de seamă, în acel timp, de mare armaș; urmașii lui ocupă o situație importantă în rîndul bărbaților de Stat și între militarii din Moldova și Valahia.

Ambele principate amintite, din unirea cărora s-a format apoi România, trăiau la sfârșitul secolului al XV-lea și începutul celui de al XVI-lea vremuri excepțional de grele în istoria lor.

Poporul Valah, în frunte cu Mircea cel Mare, cu toată împotrivirea lui eroică, a fost răzbit la sfârșitul veacului al XIV-lea de puternicii cotropitori turci depe atunci. Răscoalele nenumărate împotriva turcilor nu au dat rezultatele așteptate, din cauza organizării lor neîndestulătoare. Valahia devine tributară sultanului turcesc, în condițiile păstrării unei oarecare autonomii; domnitorii erau desemnați dintre băștinași, dintre boeri, confirmați și schimbați de către turci. O dușmănie crîncenă se ivi în sînul boerimii din pricina scaunului domnesc; veacul al XVI-lea a numărat nu mai puțin de douăzeci de domnitori.

Moldova a rezistat un timp mai îndelungat. Voevodul Ștefan cel Mare a respins cu succes cîteva atacuri violente ale turcilor și a consolidat situația

1. «Mitropolitul Kievului și colaboratorii lui», pp. 3-4.

internă a țării printr-o serie de transformări succesive. El a reușit să înfăptuiască alianța cu Valahia în scopul unei lupte comune pentru neațîrnare. Încă înainte de moartea lui Ștefan cel Mare, adică în anul 1492, Moldova cade și ea în situația de tributară a „Sublimei Porți“. Trebuie să spunem că, la începutul suveranității lor, turcii nu au aplicat în Moldova o islamizare directă, forțată; Biserica Ortodoxă a țării și-a păstrat limba slavonă pentru sfintele

Inalt Prea Sfintitul Patriarh Justinian și I.P.S. Mitropolit Nicolae Krutițki, la festivitatea de la Institutul Teologic din București

slujbe și nu a avut de îndurat asupriri directe. Turcii însă pregăteau în mod consecvent terenul în vederea unei lovituri hotărîtoare asupra Ortodoxiei din Balcani. Domnii Moldovei, care se schimbau foarte des, aveau — unii dintre ei — o atitudine de nepăsare față de treburile bisericesti, neluînd deloc în considerare, în calculele lor politice, interesele confesionale ale populației, ci din contră, trecînd cu ușurință peste trebuințele vitale ale Ortodoxiei, cu deosebire domnitorii catolici sau protestanți.

În Moldova, ca și în Valahia, se desfășura o luptă crîncenă între preten-

denții la tronul domnesc. În încăierările lor, ajungeau pînă la omoruri și prădăciuni.

În Moldova, domnii sînt aleși pe viață de boierimea locală, dar sînt rare cazurile de moarte naturală pe tron. La rezultate pozitive în activitatea lor ajung doar acei domni cari se sprijină, mai mult sau mai puțin, pe straturile largi ale populației, și nu pe grupările boierești cu totul antagoniste.

Dela începutul sec. XVI-lea în amîndouă țările pornește lupta pentru eliberare de sub stăpînirea turcească, continuînd dealungul întregului veac.

Aceasta era, pe scurt, situația, în perioada apariției familiei Movileștilor pe frămîntata arenă politică.

* * *

Dintre străbunii Mitropolitului Petru, istoria cunoaște bine pe Moise, unul dintre pretendenții la domnia Valahiei în anul 1534, amintește numele lui Văscala de la Hotin și reține atențiunea asupra personalității lui Ioan, unchiul drept al lui Petru Movilă. Ioan, care a ocupat însemnata funcțiune de logofăt la curtea domnească din Moldova în anii 1550 — 1560, este înfățișat ca un om priceput atît în domeniul militar cît și în cel civil. Acestuia i s-a încredințat și îndeplinirea unor sarcini voevodale, ceea ce a făcut ca istoricul Bisericii Ruse, mitropolitul Eugeniu (Bolhovitinov) să socoată în mod greșit pe Ioan ca „principe valah”²⁾. Izvoarele remarcă faptul că încă de pe atunci familia Movileștilor a devenit cunoscută și dincolo de granițele țării.

Cei trei fii ai lui Ioan: Ieremia, Gheorghe și Simeon și-au eternizat numele în analele istoriei Romîniei și în paginile istoriei Bisericilor Ortodoxe romîna și rusă.

Nu putem spune cu precizie cînd și pe ce bază s-au stabilit legăturile trainice și prietenești ale Movileștilor cu cercurile conducătoare din Polonia. Dar este un fapt stabilit că Movileștii erau bine cunoscuți în Polonia. Iar cînd, la 1590, Polonia hotărăște să susțină în Moldova influența sa atît împotriva influenței Turciei cît și a Austriei și să obțină protectoratul asupra Moldovei și Valahiei, ea ridică în mod hotărît candidatura lui Ieremia la scaunul de domn al Moldovei și izbutește să impună această candidatură.

Din anul 1595 pînă în 1606 el a fost domn al Moldovei. E drept că în cursul acestui timp, din cauza întorsăturilor nefavorabile ale acțiunilor militare, el a fost nevoit, uneori, să plece temporar din țară. Pe chipul său remarcăm, înainte de toate, expresia puternică a trăsăturilor morale ale unui ortodox cu rîvnă. Sub acest raport s-a arătat un vrednic fiu al tatălui său, logofătul Ioan, care, după mărturia unanimă a izvoarelor, a fost un generos binefăcător al bisericilor și mînăstirilor și un om de înaltă viață duhovnicească. Precum se știe la bătrînețe, nu însă în ceasul morții, Ioan s-a retras de la treburile conducerii și a primit cinul călugăresc, sub numele de Ioanichie.

Ieremia este cunoscut ca unul dintre protivnicii propagandei catolico-uniate din Moldova și Valahia. Legăturile lui Ieremia cu frăția Lwowului merită un studiu deosebit de atent. Mai întii să amintim contribuțiile generoase ale lui Ieremia: Din anul 1593 pînă în 1606 el a trimis de opt ori frăției, de fiecare dată cîteva mii de cervoneți de aur. Aproape exclusiv cu mijloacele sale s-a început construirea și înzestrarea minunatei biserici a frăției Adormirea Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu, terminată cu mijloacele fratelui lui Ieremia, Simeon și a altor membri ai familiei Movileștilor. S-au dat ajutoare și pentru alte nevoi ale frăției, precum și diferiților membri ai frăției³⁾.

2. Mitropolitul Eugeniu, *Descrierea catedralei Sf. Sofia din Kiev*, p. 161.

3. *Arhiva Rusiei sudice și apusene*, t. I; multe documente, începînd cu nr. 222.

Important este și faptul că, aflându-se departe de Rusia Galițiană, Ieremia Movilă s-a preocupat neîncetat de apărarea Ortodoxiei din Galiția împotriva atacurilor catolicilor și uniților. Nu odată el a trebuit să ceară gramate de ocrotire pentru drepturile fraților din Lwow și pentru alte frații, ca și pentru activitatea lor nestinjenită, de la un catolic atît de fanatic și dușman al Ortodoxiei, cum era regele Sigismund al III-lea.

În mod activ a susținut Ieremia tipografia și renumita școală a frației din Lwow. El trimise moldoveni la școală, spre a fi pregătiți pentru activitatea misionară și de sfință slujire.

I.P.S. Nicolae, Mitropolitul Krutiței și Colomnei, roștindu-și cuvîntarea, cu prilejul primirii însemnelor de «Doctor în Teologie»

Pe de altă parte, Ieremia a cerut de la frație profesori experimentați, pentru a activa în Moldova. Un mare ajutor în lupta împotriva propagandei catolico-uniatae au adus cărțile de învățatură a credinței și cele polemice, editate de frația din Lwow, răspîndite cu sîrguință de Ieremia în Moldova și Valahia.

În sfîrșit, trebuie să mărturisim că Ieremia a condiționat în mod categoric obligatiunea luată la urcarea pe tronul Moldovei, după inițiativa Poloniei, de a susține politica externă a acesteia în Balcani, cu asigurarea deplinei libertăți din partea Poloniei pentru Biserica Ortodoxă din Moldova și cu garanția de a nu sprijini prozelitismul catolico-uniat.

Nu fără urmări pentru istoria țării și a Bisericii a fost și activitatea fratelui lui Ieremia, tatăl drept al mitropolitului Petru, Simeon. În anul 1601 acesta, cu sprijinul lui Ieremia, ales de boierimea locală, se urcă pe tronul Valahiei, unde rămase un an. În anul 1607 Simeon, după moartea lui Ieremia,

ajunge domn al Moldovei. Peste un an el muri subit; după unele presupuneri ale cercetătorilor (S. Golubev, ș. a.) el a fost otrăvit de alți pretendenți.

Ca osîrduitor creștin ortodox el nu a rămas mai prejos de Ieremia, și a cheltuit uriașe sume pentru ajutorarea frăției din Lwow (îndemnînd și pe Ieremia la jertfe foarte mari), precum și a bisericilor și mînaștirilor locale. Se știe că adeseori Simeon, nu numai că și-a dăruit pentru nevoile bisericii toate mijloacele sale bănești, dar a recurs în acest scop la împrumuturi înrobitoare chiar în acel timp, cînd familia sa se afla în strîmtorare. Ca și fratetele său mai mare, Simeon a dat o mare atențiune dezvoltării învățămîntului duhovnicesc în popor.

Dar Ieremia și Simeon, apărînd Ortodoxia în Moldova și Valahia, nu au îngăduit atacurile, violente în aparență, împotriva catolicilor și iezuiților. Acest lucru a dat prilej unor cercetători (cîntre ruși — profesorul E. E. Golubinski) de a-i aduce acuzația, cu totul neîntemeiată, de simpatizare cu catolicismul; netemeinicia unor astfel de bănueli nu merită truda de a le respinge. Se înțelege că Movileștii nu puteau să înăsprească raporturile cu Polonia cîtă vreme acest lucru n-ar fi adus un folos deosebit pentru Ortodoxie.

Vrednic de recunoșcătoare aducere aminte este și al doilea unchi al mitropolitului Petru, care a îmbrăcat din tinerețe haina monahală, mitropolitul Moldovei, Gheorghe al V-lea Movilă. Unii cercetători învinuesc și pe mitropolit de năzuința spre unire, referindu-se pentru aceasta la un singur document de o autenticitate îndoielnică. Întreagă această problemă constă în aceea că, mitropolitul Gheorghe s-a adresat o singură dată către Pașă cu rugămintea de a-i da concursul în lupta împotriva luteranismului. Dar aceasta nu este deloc tot una cu năzuința spre unire! Trebuie luat în considerație, cu acest prilej, faptul că domnitorul din anul 1580, luteranul Iancu Sasu, în ardoarea lui iconoclastă, ajunsese pînă la batjocorirea lucrurilor sfinte, ceea ce a determinat pe mitropolitul Gheorghe (evident în căutare de sprijin pentru Biserică), să întreprindă călătorii în Polonia și la Constantinopol, părăsind temporar sfințitul său scaun. Infăptuirile arhieresti ale mitropolitului Gheorghe s-au desfășurat în condițiuni grele. Datele biografice fragmentare, răspîndite în diferite tipărituri periodice, ni-l înfățișază pe mitropolitul Gheorghe ca un teolog învățat pentru timpul lui, un om excepțional de energic și plin de voință. O înaltă părere despre el avea și patriarhul Constantinopolului, Ieremia.

După moartea lui Simeon s-a iscat o jalnică luptă pentru tron între fiii lui Ieremia și fiii lui Simeon. Petru Movilă nu a luat parte la această luptă. Destul de tînăr, el intră în serviciul militar la regele Poloniei și apoi se strămută cu totul în Polonia.

Apar uneori în literatură afirmațiile că Petru își datorează „cariera sa” sprijinului rudelor sale depe linie feminină. Aceasta este cu totul neadevărat. Renumiții magnați polonezi — Mihail Vișnevețchi, Ștefan și Stanislav Potoțchi și Samuil Korețchi — erau căsătoriți cu fiicele lui Ieremia și susțineau în mod vădit pe fiii acestuia și nici într-un caz pe fiii lui Simeon. În aceste condiții începe activitatea lui Petru Movilă.

•

După cum am văzut, Petru Movilă era legat prin multe rădăcini, am putea spune de descendență, cu partea ucraineană a Poloniei și mai ales cu Lwowul. De acest oraș se leagă anii de studii ai tînărului Petru. El primi întiile cunoștințe de natură strict ortodoxă dela călugări învățați, chemați pentru el din școala frăției dela Lwow. Există temeuri de a presupune că Petru și-a însușit și învățătura teologică fundamentală, bogată și variată, tot în

școala din Lwow, care nu era în acel timp mai prejos de școlile înalte catolico-iezuite, prin cuprinsul larg al programelor. O serie de cercetători socot că Petru și-a primit învățătura superioară în occidentul Europei. În lipsa totală a oricăror documente și a confirmărilor epistolare sau din memorii (ceea ce constituie o dovadă indirectă), autorii își motivează o astfel de presupunere, în primul rând, prin faptul că, printre aristocrați era în general deprinderea de a-și desăvârși învățătura în Europa apuseană, în al doilea rând prin aceea că școala ortodoxă, al cărei nivel de studii ei îl socoteau scăzut, nu ar fi putut pregăti oameni de o erudiție uriașă precum era aceea a lui Petru, și în al treilea rând, prin aceea că Petru prețuia învățătura ce se preda în școlile de peste graniță. Asemenea ipoteze nu sînt întemeiate, pentru că, mai întîi, destul de demult, începînd cu mitropolitul Macarie, se stabilise un înalt nivel în excelențele școli rusești și cu deosebire în cele ucrainiene, în al doilea rând, au fost totdeauna și pretutindeni cazuri, cînd elevii au depășit cu timpul pe profesorii lor în cunoștințe.

Putem socoti ca definitiv stabilit faptul că Petru Movilă a trecut în Polonia la vîrsta de 20-22 ani și, după obiceiul vremii de atunci, a intrat pe lîngă unul dintre aristocrați spre a-și însuși „arta cavaleriească și purtarea aristocratică“.

„Educatorul“ lui Petru a fost cancelarul de Coroană, hatmanul Stanislav Jolcovschi, unul dintre organizatorii activi ai intervenției împotriva statului rus, dela începutul veacului al XVII-lea.

Judecînd după ceea ce s-a petrecut ulterior, tutela aprigului catolic Jolcovschi, precum și mediul viu catolic din jurul „hatmanului de Coroană“ nu au zdruncinat convingerile ortodoxe ale lui Petru. Năzuința spre activitatea lui profund teologică s-a precizat mai tîrziu, după anul 1620, cînd, precum se știe, el a luptat sub steagul polonez, împotriva turcilor. El s-a distins în renumita luptă dela Hotin; aceasta a fost o luptă atît în interesul Poloniei cît și a patriei sale, Moldova.

Se vede că Petru dispunea de mari mijloace personale, întrucît în anii 1623-1625 el își cumpără cîteva moșii în apropiere de Kiev. Și mai tîrziu, el cheltuește tot din propriile mijloace, mari sume pentru biserici.

Deși avea merite deosebite în fața Poloniei, Petru disprețuește marile posibilități ale unei cariere în lumea laică, mai exact în înalta societate. Dar nu intră îndată nici în monahism. Nu intră, pentru că, deși plin de venerație pentru omul îngeresc, el își dădea seama că nu era încă pregătit pentru aceasta. Confruntînd datele contradictorii ale biografiilor despre această perioadă din viața lui Petru, ajungem la concluzia că viitorul arhieru, om cu o viață simplă și cumpătată, nu se simțea atunci în stare să împace activitatea socială clocoțitoare și energică, proprie caracterului său, cu tăierea voiei și cu truda din chilie.

O puternică influență în statornicirea crezului său moral a avut apropierea lui Petru de mitropolitul Kievului de atunci, Iov Borețchi, un arhieru înțelept, învățat teolog, monah îmbunătățit, și zelos luptător pentru ortodoxie. În adevăr Iov, apropiindu-și pe tînărul fiu de voevod, împrietenindu-se cu el în intimitate și curăție, a îndrumat pe Petru pe acea cale ce corespundea în totul particularităților structurii sale duhovnicești și sufletești, și care apoi a putut aduce Bisericii roade atît de binefăcătoare.

Pentru înțelegerea celor ce urmează, vom încerca să schițăm personalitatea lui Petru Movilă, așa cum ni se înfățișează ea în urma analizei izvoarelor, a părerilor cercetătorilor și a mărturisirilor contemporanilor.

Trăsătura fundamentală a caracterului lui Petru este nestinsa și nepieri-

toarea lui dragoste de dreptate și căutare de adevăr. El este un adevărat viteaz care caută adevărul, și nici într-un caz un visător pasiv, și cu atât mai puțin un dezolat contemplator în fața neadevărului. Inzestrat cu un temperament aprins, care-l ducea la puternice izbucniri de mînie, el se năpustea ca un uragan împotriva a tot ce i se părea minciună, împotriva tuturor celor ce săsăvîrșeau nedreptatea și mai ales împotriva aceluia care cutezau să asuprească Ortodoxia. Dar în lupta pentru dreptate el nu se avînta cu mîinile goale, ci înarmat în prealabil cu arma temeinicilor și încercatelor argumente din dreptul civil și canonic, din dogme și din Sfinții Părinți.

El a fost un luptător plin de rîvnă și un ziditor al învățămîntului duhovnicesc. El a pus ca scop al învățămîntului pregătirea unor vrednici oșteni ai lui Hristos, înarmați cu cunoștințe bogate, ca mijloace de afirmare a adevărurilor Ortodoxiei, dar înțelegători și ai doctrinei unor confesiuni străine spre a le putea opune adevărata învățătură ortodoxă, nevătămată.

Neluînd asupra-i înfăptuirea unor deosebite fapte ascetice, el, din clipa aflării sale în cin sfințit, a împlint cu strictețe regulele vieții de obște monahală. Și neîndrumînd pe cei nepregătiți, spre fapte mari, el chema cu severitate la răspundere frățiile mînăstirești pentru abaterile ce aruncau umbră asupra monahismului.

În toamna anului 1627, în ziua Adormirii Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu, Petru a fost ales de către frăția din Lavra Pecersca din Kiev, cu participarea activă a unei mulțimi de băștinași ortodocși din voevodatul Kievului adunați la sărbătoarea Lavrei, ca arhimandrit al acestei renumite mînăstiri. El primi chipul îngeresc chiar înainte de alegerea și proclamarea sa.

Trebuie să amintim că postul de arhimandrit la Pecersca, unul dintre cele mai de cinste în sistemul ierarhiei din Mitropolia Kievului și cel mai bogat prin veniturile sale, se ocupa, cu rari excepții, de către persoane din rîndurile intelectualității poloneze, ridicate direct din lumea laică. Pentru profituri, la postul de arhimandrit rîvneau magnații de neam mare, pînă la membrii familiilor regale. Alegerea trebuia să obțină confirmarea regală.

Doar arareori a primit cîrja stăreției cineva din sînul monahilor aflați în mînăstirea Pecersca.

Afirmăm în modul cel mai categoric că Petru Movilă nu s-a folosit de niciun ban din visteria Lavrei; din contră, la vreme de nevoie, el, după cum am mai spus, a folosit mijloacele sale proprii.

Odată cu Petru și uniații pretindeau cu insistență scaunul de arhimandrit, susținuți de autoritățile regale. Petru însă a primit confirmarea regală.

Nici interese materiale nu l-au determinat pe viitorul ierarh să caute stăreția lavrei și nici năzuințe carieriste. Atunci ce?

În primul rînd faptul că în polonia Biserica Ortodoxă se afla în condițiile unor grele încercări. După cum se știe, în anul 1620 se izbutise a se restabili ierarhia ortodoxă. Puterea regală s-a eschivat însă dela recunoașterea ei formală, și episcopatul se găsea într-o situație aproape nelegală. Uniații, cu sprijinul hotărît și energic al vîrfurilor catolice și al autorităților regale, trecuse la persecuția directă a Ortodoxiei, la uzurparea bisericilor ortodoxe, la însușirea averilor bisericesti și mînăstirești, la terorizarea personală a slujitorilor Bisericii, la îngrădirea drepturilor cetățenești și economice ale mirenilor ortodocși ș. a. m. d. Petru nu putu să rămînă martor indiferent al acestor persecuții și se aruncă în luptă pentru o cauză dreaptă.

În al doilea rînd, faptul că Lavra Pecersca din Kiev era o citadelă a

Ortodoxiei pentru întreaga Polonie, un centru de pregătire al luptătorilor purtători de cruce pentru adevărata credință, și, în sfârșit, un sprijin material pentru biserica pauperizată. Lavra era puternică prin sprijinul masiv al popoului credincios ucrainean; pentru ea, pentru marea ei sfințenie, căzăcimea zaporojeană a ținut fără încetare mîna pe mînerul săbiilor, gata în orice moment a trage sabia apărătoare. Petru Movilă simțea în sine forțele trebuitoare

I.P.S. Patriarh Justinian, I.P.S. Mitropolit Nicolae Krutițki și I.P.S. Mitropolit Firmilian la ieșirea din Palatul Patriarhal, în drum spre Catedrala Patriarhală

mporirii însemnătății Lavrei, ca centru de active înfăptuiri pentru întărirea ortodoxiei în Ucraina și Bielorusia.

Iată ce l-a adus pe Petru în rîndurile ierarhiei bisericești și spre punctul de plecare al activității sale în Lavra Pecersca dela Kiev.

* * *

Chiar dela începutul slujirei sale ca arhimandrit în mînăstirea Pecersca, Petru se consacră unor opere care, dacă nu au o însemnătate universal-bisericească, au, fără îndoială, una local-bisericească.

O mare dificultate a întâmpinat arhimandritul Petru în legătură cu așa numita chestiune a lui Meletie Smotrițchi.

Originar dintr-o familie ortodoxă, îndatorat ortodocșilor prin educația și prin starea sa materială îmbelșugată, Meletie (în călugărie Maxim) Smotrițchi, om cu înaltă învățătură, era înzestrat și cu un mare talent literar. El, în vremea cea mai grea pentru Biserică, devine un minunat apologet al Ortodoxiei. Lucrarea sa polemică scrisă cu inspirație: „Thrinós, sau plînsetul Bisericii orientale cu explicarea dogmelor credinței”, a fost o prețioasă contribuție în problema demascării nimicitoare a uniației și a catolicismului. Ascetismul ireproșabil din călugărie și talentul său oratoric îl ridică la rangul ierarhilor; el devine cîrmaciul importanței Arhiepiscopii de Poloțk. Nu putem spune sub a cui, sau sub ce influență el devine în curînd crainicul ideii de împăcare cu uniații. Un rol însemnat în răsturnarea convingerilor sale a avut-o și marea lui nemulțumire împotriva frățiilor Bisericii, care, în interesul apărării Ortodoxiei, au fost silite să ia în mîinile lor multe probleme administrative-bisericești, ce constituiau, în condiții normale, o prerogativă arhierescă. După prăbușirea încercării sale de a obține dela patriarhul Constantinopolului reducerea drepturilor frățiilor și schimbarea situației stavropighiale a celor mai vechi frății, el trece în ascuns la uniați și cu binecuvîntarea tainică a papei dela Roma începe lucrarea de subminare înlăuntrul Ortodoxiei.

Atît mitropolitul lor, Iov Borețchi, cît și arhimandritul Petru Movilă simpatizau cu ideea împăcării cu catolicismul, în duhul „unei universale împărtășiri reciproce în credință și dragoste, cu păstrarea obligatorie de către Biserica Ortodoxă a tuturor particularităților consacrate de vechime în învățătură, conducere, ritual“, adică pe baza unei depline egalități. Meletie a folosit această aspirație. Două sinoade — cel dela Kiev din 1627 și cel din Grodscov din 1628, fiecare cu participarea cîtorva arhieriei — au aprobat principial cercetarea prezentată de Meletie, care conținea o explicație a deosebirilor confesionale.

După propunerea lui Iov Borețchi și Petru Movilă, s-a hotărît să se convoace la Kiev un sinod local, cu participarea, în afară de cler, a reprezentanților frăților, noblimei și a burgheziei.

Meletie pierduse acum încrederea poporului credincios și în special a membrilor din frății — purtarea lui dădea de bănuț trădarea Ortodoxiei — și chiar zvonurile despre trecerea lui la „latino-uniați“ creșteau și în Poloțk, și în Vilna, și în Kiev. Poate s-ar putea socoti ca o greșală a mitropolitului Iov și a lui Petru Movilă, faptul că ei nu au ascultat „glasul pămîntului“ și, necercetînd cu atenție atitudinea lui Meletie, au continuat să-i acorde o încredere nemărginită. Ambii bărbații continuau să pregătească opinia publică bisericească pentru primirea propunerilor lui Smotrițchi. Acesta însă, ademenit de nădejdi, pregătea tratatul sub titlul „Apologia unei călătorii în țările din Orient, cu totala renunțare la Ortodoxie. „Eu însumi — scria Meletie despre trecutul său bisericesc — cu tot rangul meu de arhiepiscop al Bisericii Ruse..., nu știam în ce credeam... și din cap pînă în picioare eram plin de erezii“.

El numea Biserica Ortodoxă schismatică și chiar eretică și îndemna direct la trecerea sub omoforul papei, prin unire, admițînd în tratatul catolic toate deosebirile dogmatice și canonice față de Ortodoxie. El a avut cutezanța de a trimite scrierile sale trădătoare ierarhilor ortodocși, și fără să mai aștepte sinodul și nici măcar răspunsurile mitropolitului Iov și ale lui Petru Movilă, a procedat la multiplicarea tipografică și la o largă răspîndire a „Apologiei“ sale.

Care a fost poziția lui Petru? El nu a dat răspuns perfidului Maxim,

prezentînd chestiunea sinodului. Din inițiativa lui Petru, i s-a propus lui Smotrițchi, care sosise la deschiderea sinodului, să renunțe la principiile fundamentale ale „Apologiei“, sub amenințarea că, în caz contrar, nu va fi admis la ședințele sinodului. Refuzul lui Smotrițchi a revoltat într-atît pe sinodali, încît cazacii erau gata „să-l arunce pe Meletie hrană peștilor din Nipru“. La 14 august 1628 a avut loc actul renunțării lui Meletie la rătăcirile sale și anatimizarea „Apologiei“ lui; în murmurul de nemulțumire al cazacilor și al unor membri din frății, Meletie a primit iertare din partea conducerii sinodului. Apoi, îndepărtîndu-se în grabă din Kiev, la mînăstirea Dermansc, uzurpată de uniți, la sfîrșitul lui august el declară nevalabilă renunțarea sa la „Apologie“ și trecu definitiv și pe față de partea dușmanilor Ortodoxiei.

Petru Movilă, neclintit ortodox, nu pierduse nădejdea de a slăbi încordarea în raporturile dintre Biserici pe calea realizării unor înțelegeri reciproce. Uniații și catolicii răstălmăceau aspirația lui nobilă ca o dispoziție de a merge pînă la concesii protivnice conștiinței ortodoxe.

Lui Petru nu-i mai rămăsese nimic altceva decît de a intra în luptă pentru Ortodoxie numai prin forțele Ortodoxiei însăși.

El făcu primul pas just — întărirea sprijinului acestei mișcări — a Lavrei Pecersca din Kiev.

Mai întîi de toate, el trebui să respingă numeroasele atentate asupra proprietăților și domeniilor lavrei răspîndite prin Ucraina și Bielorusia. Ar fi o greșală să socotim că origina înaltă și meritele prețuite, în vorbe, față de Polonia, ale lui Petru, i-ar fi asigurat, dacă nu concursul, cel puțin o atitudine obiectivă din partea regelui și a instituțiilor administrative și judecătorești pentru apărarea drepturilor de proprietate indiscutabilă a lavrei. În multe cazuri, bine cunoscute de noi, regele și autoritățile locale au sprijinit cu tragere de inimă pe cotropitori, cînd erau în joc interesele unor ierarhi uniați, de pildă ale mitropolitului lor Ruțchi, sau ale unor magnați polonezi. Cu regret trebuie să spunem că în rîndul unor astfel de atentatori s-au găsit și persoane de confesiune ortodoxă. Și chiar dacă se reușea să se obțină o hotărîre judecătorească dreaptă, atentatorii își apărau prădăciunile cu forțele slugilor lor de curte înarmate.

Arhimandritul Petru Movilă avea dreptul moral de a proceda așa cum procedau vrăjmașii săi. Folosind la început mijloace de convingere, epuizînd toate mijloacele pentru rezolvarea normală judecătorească a unei probleme, Movilă nu a interzis înarmarea țaranilor de pe moșiile mînăstirești și a cazacilor zaporojeni, care se ridicau pentru apărarea bunurilor lavrei și pentru a pune stăpînire pe moșiile ce le aparțineau. Numai pe această cale s-a realizat o oarecare stabilitate a proprietăților mînăstirești și, prin urmare, stabilizarea bazei materiale în lupta pentru Ortodoxie în Polonia.

Mult a făcut Petru Movilă pentru înfrumusețarea sfîntului locaș al lavrei. El a răscumpărat toate obiectele prețioase ale lavrei, amanetate de foștii staretii, a făcut restaurarea capitală a bisericilor, a orînduit minunat peșterile, a făcut morminte noi, inscripții pe ele, a ridicat la înălțimea cuvenită întreținerea clădirilor moaște și supravegherea lor, a stîrpit cazurile de atitudini necuviințate față de moaște din partea unor vizitatori ai peșterilor — de altă conținuție (mai înainte se întîmplaseră și cazuri jignitoare). Mijloacele pentru toate acestea se adunau de pretutindeni. Prin exemplul jertfelor personale, Petru determina la aceasta și pe alți binevoitori; pentru această sfîntă cauză dădău ajutor și frățiile, pe care, trebuie să spunem, Petru s-a sprijinit în întreaga sa activitate.

Un ajutor substanțial a fost primit din partea Rusiei de aceeași credință, de la Biserica rusă și în special de la patriarhul Filaret⁴).

O mare importanță au avut însemnările lui Petru Movilă despre minunile din Lavra Pecersca din Kiev. Cercetătorii atribue acestor însemnări o importanță istorică bisericească. Petru a luat parte personal, nu numai la alcătuirea acestor însemnări, dar el a fost autorul explicării numeroaselor viziuni și autorul concluziilor cu caracter moralizator ce decurg din aceste fapte.

Spre părerea noastră de rău nu a ajuns în întregime pînă la noi un astfel de monument, cum au fost însemnările lui Petru. Dar ceea ce avem noi înaintea ochilor ne îngăduie să mărturisim, pe bază de documente, existența multor însemnări alcătuite de mitropolitul Petru și despre alte multe evenimente din viața Bisericii Ortodoxe nu numai în Ucraina și Bielorusia, dar și din Moldova și Valahia. Alegerea faptelor și evenimentelor a fost făcută de autorul însemnărilor din punctul de vedere al insuficienței principiilor de învățătură ale altor confesiuni și a explicării lor prin interpretările ortodoxe. Însemnările dovedesc că, aflîndu-se la Kiev, Petru Movilă nu a întrerupt legăturile cu ținuturile natale, a urmărit viața bisericească de acolo, a trăit bucuriile și amărăciunile bisericii Moldo-Vlahiei și a fiilor ei duhovnicești. E drept, nu știm cu precizie pe ce căi și prin ce persoane s-au întreținut legăturile lui Petru Movilă cu patria, dar însuși faptul acestor legături este neîndoios.

Petru a primit de la predecesorii săi una din cele mai bune tipografii din acel timp, renumită prin editarea multor cărți de slujbă și învățătură. Inconjurîndu-se de mulți învățați teologi, invitați de el din locurile natale, el a mărit de cîteva ori productivitatea acestei tipografii.

Noi vom vorbi numai despre operele lui Petru Movilă ca autor și redactor, și doar despre cele mai importante.

Predica cu tema: „Crucea Mîntuitorului Hristos și a oricărui om“ este un întreg tratat, atît prin volum cît și prin cuprins. Este o compunere eshatologică, scrisă în formă de predică, după tradițiile omiletice din acea vreme, care ocupă un loc însemnat în literatura teologică din prima jumătate a veacului al XVII-lea.

La mai puțin de un an după alegerea sa în postul de arhimandrit al lavrei, iese la lumină traducerea făcută personal de el, din limba greacă, a cărții ascetice: „Capete de învățătură ale lui Agapit diaconul“.

În anul 1631 Petru Movilă, împreună cu Tarasie Zemca dau traducerea Triodului Inflorit (Penticostarului) într-o nouă redactare, cu adausul unei schițe istorico-îmnologice și cu arătarea practică despre folosirea Triodului la sfînta slujbă.

O însemnătate istorică bisericească pentru întreaga Ortodoxie a dobîndit lucrarea lui Petru asupra Slujebnicului, adică a Liturghierului. Aceasta a fost cartea cunoscută pînă astăzi slujitorilor ortodocși din întreaga lume, sub denumirea de Slujebnicul lui Petru Movilă. Pentru masele de preoți, numele ierarhului vrednic de veșnică aducere aminte se leagă și în zilele noastre, mai înainte de toate, de Slujebnicul său. Lucrarea asupra Slujebnicului, din punct de vedere cronologic, anticipează activitatea din Moscova, de îndreptare a cărților, din timpul patriarhului Nikon; prin complexitatea și însemnătatea lor, aceste lucrări se apropie una de alta. Dacă activitatea patriarhului Nikon, mult apreciată de istorie, a constat în conducerea pricepută, de către patriarh, a

4. «Unirea Ucrainei cu Rusia», Colecție de documente, t. I, nr. 42 ș.a.

„îndreptătorilor de cărți“, arhimandritul Petru Movilă personal, doar cu ajutorul unor teologi eleniști, a desfășurat o lucrare asemănătoare. Aceasta arată și neobișnuita erudiție a lui Petru și excepționala lui capacitate de muncă, avînd în vedere uriașa activitate multilaterală pentru stăreția lavrei și treburile generale bisericești.

În această admirabilă operă sînt verificate cu precizie, după izvoarele grecești, în colaționarea lor cu copiile vechi rusești, rînduiele liturghiilor lui Ioan Gură de Aur, a lui Vasilie cel Mare și a Darurilor celor mai înainte sfințite, a ciclului slujirilor dintr-o zi liturgică, precum și rînduiele unor ierurgii.

La intrarea în Catedrala Patriarhală, I.P.S. Mitropolit Nicolae Krutițki sărutînd Sfînta Evanghelie

Se știe că Slujebnicul lui Petru Movilă e înzestrat cu explicații ce nu s-au pierdut pînă astăzi valoarea, relativ la mișcările preotului în timpul slujbelor, am putea spune la „tehnica“ săvîrșirii slujbelor și la cele mai felurite particularități liturgice ale tipicului ca și la cazurile neprevăzute întîlnite în practică. Astfel de explicații amănunțite au fost făcute de Petru Movilă pentru prima dată în Biserica ortodoxă, de sigur, dacă avem în vedere Slujebnicele; pentru că în el se aflau puține explicații și foarte scurte.

De asemenea, pentru prima dată — cel puțin în ce privește Rusia și Țările Balcanice — s-a întrebuintat în Slujebnic (Liturghier) deosebite tipuri de litere: textul fundamental (ceea ce se citește, ce se exclamă, ce se cîntă), scris cu litere mari, negre, iar materialul explicativ cu chinovar mărunț.

Scris într-o corectă și ireproșabilă limbă slavă bisericească, foarte potrivită pentru întrebuintare, aprobat cu autoritate de Sinodul de la Kiev, (anul 1810) fără cea mai mică schimbare, Slujebnicul a intrat curînd în uzul general

în toate bisericile unde se întrebuinta limba slavă bisericească la sfintele slujbe. A intrat, s-a consolidat și a supraviețuit veacurilor; în mai mult de trei sute de ani de aplicare, în Slujebnic s-au introdus doar câteva schimbări fără însemnătate.

Tot Petru este autorul câtorva canoane. Unele din acestea au fost consacrate evenimentelor dintr-o zi, ca, spre pildă „Cântarea în cinstea Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu cu prilejul minunatei izbăviri prin ea, a mînăstirii Pecersca din Kiev, de cotropirea armatei leșești, din anul 1630“.

În afară de fixarea unor servicii divine deosebit de solemne, Petru Movilă și-a înfăptuit și un alt gând al său, introducînd în uzul sfintelor slujbe din Lavră „pasiile“ din postul cel mare.

* * *

Dacă este cu neputință a subevalua însemnătatea general-bisericească a operelor lui Petru Movilă în domeniul îmbunătățirii cărților pentru sfintele slujbe, tot astfel cu anevoie vor putea fi prețuite îndeajuns meritele sale în domeniul învățămîntului bisericesc. Numele lui Petru Movilă, în cugetul milioanei de credincioși, a devenit simbolul învățămîntului teologic ortodox. Toate instituțiile de învățămînt duhovnicesc de mai tîrziu din Rusia, România și celelalte țări balcanice sînt, în structura organizării lor, într-o măsură mai mare sau mai mică, fiicele Mamei lor comune — Academia Movileană de la Kiev — creațiunea lui Petru Movilă.

Fără a ne opri, în interesul conciziunii, la caracteristica programelor și a sistemului de învățămînt al Academiei, pentru că despre aceasta nu se poate vorbi pe scurt, ne vom mărgini la descrierea, în câteva rînduri, a operelor lui Petru Movilă asupra organizării învățămîntului.

Pe teritoriul Poloniei, în sec. al XV-lea erau puține școli ortodoxe. Ele capătă o mare dezvoltare în perioada ofensivei catolico-iezuite, a pregătirii și înfăptuirii unirii de la Brest, adică la limita veacurilor XVI — XVII. Noile școli apar ca o contraacțiune față de școlile și colegiile iezuite. Ele sînt întemeiate de acei ce erau în fruntea rezistenței bisericești, contra expansiunii „latine“, adică, mai înainte de toate, de cele mai mari frății din Kiev, Lwow, Vilna ș. a., și de deosebiți rîvnitori ai ortodoxiei cu mari mijloace materiale între care se aflau în primul loc knezii K. I. și K. K. Ojstrojski, care au întemeiat școala Ostrojsk.

În vechea literatură istorică (dinaintea Revoluției) era la modă să se vorbească despre nivelul oarecum primitiv al cursurilor din școlile ortodoxe; dimpotrivă, școlilor iezuite se obișnuia a li se atribui un foarte înalt nivel. Dar încă mitropolitul Macarie (Bulgakov) în renumita sa operă capitală „Istoria Bisericii Ruse“ a dovedit în mod convingător, iar o serie de alți cercetători obiectivi au confirmat, că în primul sfert din sec. al XVII-lea, cele mai bune școli ale frățiilor nu stăteau mai pre jos de cele iezuite, prin nivelul cunoștințelor predate elevilor ⁵).

Dar școli de tip superior erau puține, numărul profesorilor teologi învățați, ea și al studenților era insuficient, cu deosebire față de trebuințele mereu crescînde ale Bisericii.

5. Un rezumat al părerilor învățaților asupra acestei probleme și analiza lor s-au făcut în lucrarea lui St. Potai: «K. K. Ostrojki ca rîvnitor al Ortodoxiei», lucrare de candidatură pe anul 1954, la Catedra de Istoria Bisericii Ortodoxe Ruse, de la Academia Duhovnicească din Moscova.

Din primele zile ale stăreției sale la Pecersca, Petru Movilă și-a fixat scopul precis de a crea o instituție de învățămînt superior strict ortodoxă, care prin pregătirea unui mare contingent de vajnici luptători pentru Ortodoxie cu cunoștințe multilaterale, să fie un exemplu pentru viitoarele școli duvovnicești.

Nu mai puțin decît cu doi ani înainte de deschiderea școlii proiectate, Petru, prevăzător, s-a îngrijit de pregătirea unor profesori învățați pentru a-

I.P.S. Mitropolit Nicolae Krutički, cînd în timpul sfintei slujbe din Catedrala Patriarhală

ceasta. Căpătînd binecuvîntare de la patriarhul din Constantinopol, el trimise la școlile cele mai bune din apusul Europei, pe cei mai distinși și mai învățați tineri călugări, cu cele mai strălucitoare nădejdi, ca : Inochentie Ghizel, autorul de mai tîrziu al renumitului „Sinopsis”, slăvit învățat în Ucraina și Rusia, unul dintre ideologii unirii Ucrainei cu Rusia ; Silvestru Kosov, renumitul mitropolit al Kievului de mai tîrziu ; Tarasie Zemca, cel mai apropiat și talentat colaborator al lui Petru la Liturghier și la alte opere, — și mulți alții.

Nu atît pentru învățătură erau trimise peste graniță persoanele înșirate mai sus și altele asemenea, ci, mai bine zis pentru perfecționare și mai ales pentru a lua cunoștință de noile metode de luptă ale catolicilor și uniaților împotriva Ortodoxiei.

Acești bărbați, întorși din străinătate, împreună cu alți învățați greci aduși de el, au constituit un colectiv strălucit prin cunoștințe și spirit. O parte dintre ei au fost trimiși mai târziu, de Petru Movilă, pentru întărirea altor școli duhovnicești ale mitropoliei.

Nobila intenție a lui Petru Movilă s-a izbit de neînțelegere și chiar de oarecare opoziție din partea unor membri influenți ai frățiilor din Kiev. Precedentul cu Meletie Smotrițchi continua să îngrijoreze încă opinia publică bisericească în legătură cu pătrunderea „ereziilor latine”. Frăția prefera să se mărginească la consolidarea — în temeiurile ei ortodoxe — a școlii de pe lângă mînăstirea Arătarea Domnului, din Kiev. Spre aceasta înclina întrucîtva și mitropolitul Iov Borețchi. Cu mare greutate și-a apărat Petru punctul său de vedere.

În anul 1631 noua școală a putut să-și înceapă cursurile. În interesul cauzei, Movilă trebui să recurgă la un compromis. Școala de la mînăstirea Arătarea Domnului, din Kiev, a fost unită cu Colegiul lui Movilă. Petru a fost recunoscut „tutore și fondator” atît al Colegiului cît și a școlii stavropighiale a frăției „Arătarea Domnului”.

Dar, în curînd, opera lui Petru Movilă a fost expusă unei noi primejdii. Regele Vladislav al IV-lea, care își asigurase alegerea numai prin promisiunea dată sub jurămînt, că va fi tolerant față de Ortodoxie, și în special, că va asigura o normală funcționare a școlilor ortodoxe, îndată după încoronare devine sperjur.

Acest aprig dușman al poporului ucrainean și rus, pe care unii cercetători neatenți l-au prezentat aproape ca pe un apărător al Ortodoxiei împotriva atacurilor Romei, scrise, în mod oficial și ultimativ, lui Petru devenit în anul 1633 mitropolit, să închidă, fără întîrziere, nu numai Colegiul, dar și tipografia și toate școlile de grad superior, în care se studia limba latină, sau în care se preda în această limbă. Totodată, voievozii și conducătorii locali primiră decretul regal pentru închiderea acestor școli, cu îndicarea de a folosi forța armată, dacă Petru nu va executa el însuși aceasta. Li se ordona de a nu se mai îngădui sub nici un motiv funcționarea lor mai departe. Motivul era revoltător de cinic: „astfel de școli — declara în gura mare regele — aduc un mare prejudiciu preoților iezuiți”.

Dușmanul personal neîmpăcat al lui Petru, fanaticul catolic voevodul Kievului Jan Tașchevici, a întrebuițat toate mijloacele legale și ilegale, pînă la masacrul studenților din Colegiu pentru desființarea Colegiului lui Movilă.

E lesne de închipuit ce eforturi uriașe, — s-ar putea spune supraomenești — a trebuit să facă temerarul Vlădică pentru apărarea Colegiului și în general a școlilor! Și el le-a apărat! În condițiile împăvărătoare ale unor neîncetate persecuții și amenințări din partea catolicilor și mai mult încă din partea uniaților, ele au funcționat și au dat Ortodoxiei mulți bărbați slăviți.

În toate țările ortodoxe au trudit și s-au ridicat în slavă elevii renumitului Colegiu al lui Movilă, transformat mai târziu în Academie. Aceia dintre ei, care nu au îmbrăcat mantia monahală, s-au înrolat, în majoritatea lor, în rîndurile luptătorilor pentru eliberarea poporului ucrainean de sub asupra polonă-catolică, pentru unirea cu poporul rus de aceeaș credință. S-au înrolat

și în rîndurile căzăcimii care au contribuit la eliberarea popoarelor balcanice de sub jugul turcesc.

* * *

Cînd în aprilie 1632, regele Poloniei Sigismund al III-lea își dădu sfîrșitul trebuia, conform Constituției, să se procedeze mai întii la convocarea unui Seim prealabil convocativ, pentru rezolvarea problemelor de procedură și discutarea proiectelor de propuneri cu privire la baza politicii noului guvern. Problemele se hotărau prin majoritatea de voturi. După acesta urma Seimul electiv, pentru hotărîrile căruia se cerea unanimitatea. Sub conducerea ideologică a lui Petru Movilă s-au dat deputaților din Seim severe instrucțiuni de a

I.P.S. Mitropolit Nicolae Krutički, slujind Sfinta Liturghie, în Catedrala Patriarhală din București

nu proceda la alegerea regelui, pînă cînd candidatul propus nu va da, sub jurămînt, promisiunea de a asigura deplina libertate a Bisericii Ortodoxe, recunoașterea legalității ierarhiei ei și restituirea averilor bisericesti și minăstirești uzurpate de uniați.

În orașul Priluc s-a adunat în „Seim” special — un cerc de cazaci. Zaporojenii trimiseră Seimului prealabil un mesagiu categoric: să lichideze definitiv uniația, ea fiind cauza principală a suferințelor poporului. Cazacii, garantînd liniștea în țară în cazul aprobării acestei cereri, nu-și luau răspunderea pentru liniște, în caz contrar. Frăția din Vilna a editat pentru Seim o broșură specială: „Sinopsis, sau scurtă descriere a drepturilor, libertăților și privilegiilor vechiului popor rus”.

În Seimul prealabil, Petru Movilă nu a fost numai deputatul cel mai de seamă din partea clerului, ci și un adevărat organizator și conducător al tuturor deputaților din Seim, de confesiune ortodoxă.

Materialele adunate de profesorul de la Academia duhovnicească din Moscova I. N. Șabatin, stabilesc ca un fapt precis prezumțiunile vechilor istorici despre faptul că Petru a dus tratative serioase cu căzăcimea zaporojană pentru susținerea mișcării de eliberare a Bisericii.

S-a găsit calea pentru un bloc politic cu protestanții. Petru Movilă a chemat pe luteranii și calviniștii polonezi la luptă comună pentru libertatea religioasă (după cum se știe, în Polonia și protestanții erau asupriți, deși nu în aceeași măsură ca ortodocșii).

Chemarea fu ascultată. Ca președinte al Seimului prealabil s-a izbutit a se alege un calvinist, cneazul Hristofor Radzivil.

Deși în amândouă Seimele majoritatea voturilor aparținea catolicilor și uniților, deși Roma ațîța în tot felul prin nunțul său pe fiii săi spirituali să respingă categoric toate revendicările ortodoxe și protestante, opoziția a izbutit să le apere.

Noul rege Wladislav a jurat să înfăptuiască pacea în Biserică.

Toți cercetătorii, fără excepție, sînt de acord asupra faptului că opoziția datorează organizarea ei lui Petru Movilă.

A trebuit pentru aceasta să se rîcurgă la un compromis: autoritatea regală recunoștea legalitatea și drepturile Bisericii și episcopatului ortodox, dar își rezerva dreptul de confirmare a arhierilor și, mai înainte de toate, a mitropoliților. Ca o condiție indispensabilă se prevedea suspendarea arhierilor care nu erau pe placul regelui și care nu proveneau din boierime. Sub acțiunea acestei suspendări a căzut mitropolitul Kievului, Isaia Kopinschi.

În anul 1633, Petru Movilă, în vîrstă de 36 ani și jumătate, a fost ales mitropolit al Kievului și Galiției. Condiția alegerii a fost păstrarea pe viață de către Petru a stăreției de la Pecersca. Aceasta constituia, ca să spunem așa, un cumul bisericesc: arhimandritul din Pecersca Kievului nominal era supus direct patriarhului din Constantinopol și nu mitropolitului local.

La 12 martie regele dădu lui Petru Movilă „confirmarea”, iar peste trei săptămîni, cu o repeziciune neobișnuită pentru acea vreme, s-a primit întărirea patriarhului din Constantinopol, cu acordarea titlului de „exarh al Scaunului de Constantinopol”, pentru mitropolitul Petru. În curînd s-a săvîrșit în Lwow, de către episcopul Ieremia Tissarovschi împreună cu alți trei arhieri, hirotonisirea lui Petru.

Isaia nu a cedat fără luptă postul de mitropolit. Privind sub aspectul istoric problema despre oportunitatea consimțămîntului lui Petru pentru ocuparea unui post „viu”, ajungem la concluzia că, pentru binele Bisericii, aceasta a fost cea mai bună soluție, dacă nu unica. Chiar dacă am admite confirmarea — problematică — a lui Isaia de către autoritatea regală, acesta prin însușirile sale personale n-ar fi putut să reziste atacurilor concentrate ale catolicilor și uniților. Iar dacă Isaia ar fi ridicat el armata căzăcească, aceasta ar fi dus la o mare vărsare de sînge cu un rezultat îndoielnic, căci statul din Moscova abia mai tîrziu a fost în stare să sprijine lupta de eliberare a poporului împotriva asupririi papale-catolice.

Noul mitropolit a reușit repede, cu toate nenumăratele piedici, ce i s-au ridicat în cale, să ia înapoi dela uniți și catedrala Sf. Sofia, și mînăstirea Vîdubițk, să restaureze biserica foarte veche Spasa din Berestovo, să restaureze și să predea mînăstirii Frăției Arătarea Domnului, biserica Trei Ierarhi, și să porceadă la dezgroparea ruinelor bisericii Deseatina. Aici s-au descoperit moaștele Sf. Cneaz Vladimir și rămășițele soției sale, Kneaghina Anna. Dintr-o serie de motive, moaștele au rămas păstrate în taină.

Cei treisprezece ani de ședere pe scaunul de prim ierarh sînt pentru Mitropolitul Petru Movilă ani de trudnice eforturi, de o nemaiînchipuită consumare a puterilor, de mari amărăciuni și întristări, care i-au zdruncinat organismul lui puternic dela natură, la o vîrstă nu prea înaintată, la vîrsta de 50 de ani. În traducerea în limbaj militar, toți aceștia ani constituie neîncetate lupte grele pentru păstrarea însăși a Ortodoxiei pe teritoriul Poloniei, cu folosirea diferitelor feluri de arme, acte legiuitoare, temeieri canonice, posibilitățile tribunelor din Seimuri, mijloacele de organizare ale opiniei publice bisericești, ș. a., lupte cu forțele unui adversar copleșitor, dacă nu totdeauna prin număr, dar totdeauna prin intrigi, prin provocări, prin negarea în ziua de mîine a tot cecece a garantat astăzi, și așa mai departe.

I.P.S. Mitropolit Nicolae Krutițki, săvîrșind Sfînta Liturhie, în Catedrala Patriarhală

Episcopatul ortodox a fost legalizat, dar mulți episcopi nu puteau cu anii să intre în eparhiile lor; doar unul singur, Ieremia Tisarovschi, a avut o situațiune mai solidă; acesta, avem prilejul să amintim, a fost hirotonit în Moldova, de mitropolitul dela Iași — probabil de către Teodosie Karbovschi. Pe ceilalți arhieriei, pe fiecare în parte, tot Petru Movilă a trebuit să-i instaleze la conducerea eparhiilor.

S-a izbutit a se obține din partea Seimului și a regelui formarea unor comisii mixte, dintre catolicii și ortodocșii ce se aflau în slujba coroanei, pentru distribuirea bisericilor între uniați și ortodocși, după criteriul majorității mirenilor ce aparțineau la o biserică oarecare⁶⁾.

Adeseori se întîmpla ca în locul enoriașilor arătați de conducerea uniată, să se găsească doar 10-20 de oameni. Au fost cazuri cînd biserica

6. «Arhiva Rusiei de sud-vest», partea I-a, vol. VI, pp. 691-692. În același volum sînt multe date despre abuzurile comisiilor în folosul uniaților.

totuși se atribuia uniaților, dacă era singura dintr-un centru populat. Intervenția mitropolitului Petru uneori a fost de folos. Dar adeseori s-a întâmplat, mai ales în raionul Holm, Grubeșov, Lublin, ca de fapt să nu existe niciun uniat.

Episcopul uniat al Holmului, Metodie Terlețchi, de tristă aducere aminte, pleca în astfel de cazuri în grabă, acolo, cu mare suită și cu uniații izgoniți din diferite locuri, care se dădeau drept enoriași ai bisericii disputate. Lupta împotriva acestui om necinstit depășea adeseori chiar puterile energicului Petru Movilă.

*

În anul 1637 vîrfurile catolice-uniaste trec la înfăptuirea unui plan larg-chibzuit de a atrage de partea lor pe arhierul nostru vrednic de aducere aminte.

Uniații „cad de acord“ pentru unirea cu ortodocșii; se organizează o patriarhie aparte, vest-rusească după exemplul celei dela Moscova, cum s-a exprimat regele. La sfintele slujbe mai întii se pomenește papa dela Roma, după el patriarhul din Constantinopol. Patriarhul trimite papei și Scaunului din Constantinopol mărturisirea sa de credință.

E limpede că, pentru scaunul de patriarh se avea în vedere candidatura lui Petru Movilă. În noua patriarhie se proiecta a se lăsa neatinsă învățătura și ritualul Ortodoxiei. Însă dogma despre recunoașterea papei nu numai ca cel dintii în demnitate, dar și ca o căpetenie văzută a Bisericii și ca un conducător infailibil al treburilor bisericești, trebuia să fie primită.

În Seimul din același an, ideea patriarhatului rus din apus nu a căpătat aprobarea deputaților ortodocși.

Roma intră într-o corespondență secretă directă cu Petru Movilă. Primind profunda și serioasa aspirație a lui Petru pentru unirea Bisericilor, în duhul primelor veacuri ale creștinismului, drept o hotărîre de de a face concesii, papa trimite în anul 1641 o scrisoare hotărîtoare în care, sub un aspect voalat, i se propunea lui Movilă să transforme Biserica Ortodoxă din Polonia într-o Biserică uniată. Se înțelege, Movilă respinge aceasta în mod categoric.

După anul 1640 Seimurile se convocau aproape anual. Mitropolitul Petru a luat parte aproape la toate. Nu a fost nici un Seim, în care să nu fi fost supusă unei aprinse discuții problema normalizării vieții Bisericii Ortodoxe. Această problemă nu a fost evitată nici în anul 1640, cînd Seimul s-a adunat special pentru problema amenințării incursiunii tătare.

În toate Seimurile s-a petrecut în fond același lucru: ortodocșii în frunte cu Petru Movilă protestau împotriva jignirilor aduse de catolici și uniați — se ajunsese pînă la executarea unor oameni cu totul nevinovați — și împotriva încălcărilor gros'ane ale legilor adoptate de Seimul precedent. În ședințele de închidere Seimul aproba noi „măsuri hotărîtoare“ pentru „asigurarea drepturilor“ Bisericii ortodoxe. La Seimul din sesiunea următoare se repeta același lucru.

Dar se poate oare afirma, pe baza acestora, că activitatea lui Petru Movilă nu a fost rodnică? Nu, nici într-un caz!

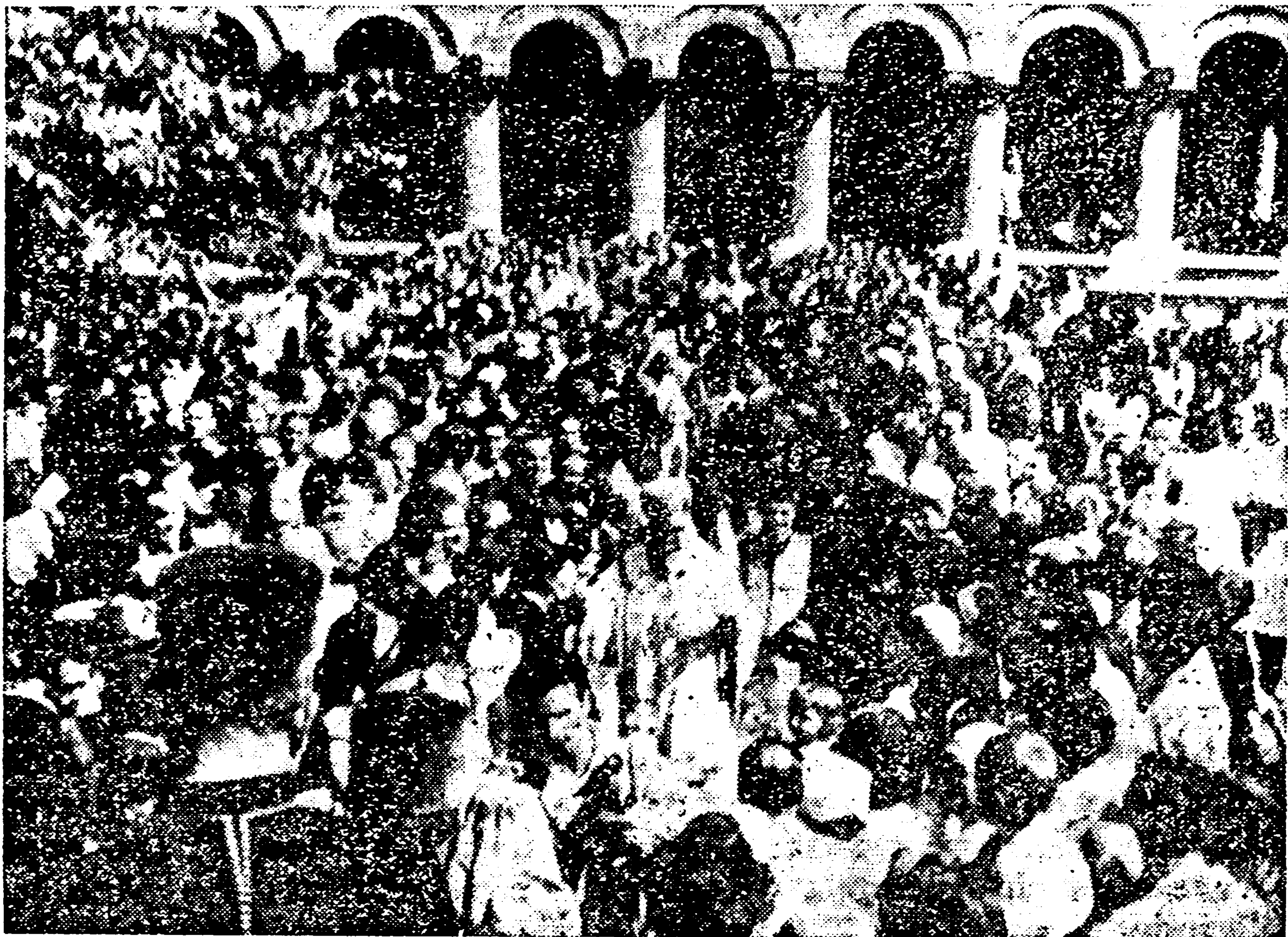
O mare însemnătate a avut chiar numai faptul că nici unul din cazurile serioase de persecuții asupra Ortodoxiei nu a rămas nedemascată de el, dela tribuna Seimului.

Comunicările publice ale mitropolitului despre încălcările decretelor regale și ale hotărîrilor Seimurilor de către autoritățile locale au oprit adeseori zelul expansionist al administrației provinciale.

În condițiunile arătate o deosebită însemnătate a dobândit problema nivelului moral ridicat al slujitorilor sfintelor slujbe, atît al presbiterilor cît și al episcopilor. Și Petru Movilă nu s-a dat în lături dela această lucrare. În pastorele, în scrisori, în predosloviile la operele sale tipărite, el mereu a pomenit despre înălțimea slujirii episcopilor și presbiterilor, care constituie înainte de toate nu cins'e sau îndestulare, ci muncă grea, fără răgaz, neîntreruptă.

În volumul VI din „Arhiva Rusiei de sud-vest“, citată de noi, sînt cuprinse multe documente care vorbesc despre măsurile categorice ale mitropolitului pentru desrădăcinarea recăsătoririi clericilor și a viciilor existente în episcopat și între preoți. Petru Movilă era extraordinar de sensibil la nevoile clericilor căzuți în mizerie, le ierta multe slăbiciuni, dar era neînduplecat față

După săvîrșirea serviciului divin în Catedrala Patriarhală, I.P.S. Patriarh Justinian și I.P.S. Mitropolit Nicolae Krutički, binecuvîntînd pe credincioși

de călcătorii sfintelor canoane. Cu deosebire încuraja mitropolitul năzuința clerului spre învățatură; el nu și-a cruțat mijloacele pentru a asigura învățătura slujitorilor sfintelor slujbe sîrguincioși dar cu un scăzut nivel de învățatură.

*

Cu toată preocuparea ierarhului de treburile de ordin administrativ-bisericesc și general-bisericesc, ne surprinde volumul și ritmul ojerelor sale din domeniul literaturii bisericești, atît ca autor cît și ca redactor.

Sub redacția lui Petru Movilă a apărut cartea lui S. Kosov „Exegezis“ (Tîlcuirea) o descriere amănunțită a sistemului de învățămînt din școlile duhovnicești — o respingere cu talent a atacurilor clevetitoare asupra acestor școli din scrierile catolice-uniute și cu deosebire din născocirile tipărite de trădătorul Ortodoxiei Kasian Sakovici.

În timpul lui Petru Movilă și din inițiativa sa s-a început alcătuirea unei colecții complete de Vieți ale Sfinților; moartea a întrerupt această lucrare.

A înfăptuit-o mult mai târziu Sfântul Dimitrie al Rostovului. Trebuie să spunem că, Ceti-Mineele acestuia din urmă sînt alcătuite cu luarea în considerare a principiilor metodologice și structurale arătate de Petru cu prilejul colecțiilor de Vieți proiectate de dînsul.

În 1640 el pregăti pentru tipar cea mai veche copie a Patericului din Pecersca.

Problema autorului unei alte renumite cărți din acel timp „Lithos” s-a rezolvat în știință în diferite moduri. Analiza părerilor duce la concluzia că cel mai aproape de adevăr a fost și rămîne profesorul S. T. Golubev ⁷⁾, care socoate „Lithosul” ca lucrarea unui colectiv în care Petru Movilă a fost autorul de bază, iar cîțiva învățați prieteni de-ai săi — colaboratori, — coautori, ajutători.

Din nou a fost verificată și înfăptuită de către însuși mitropolitul, traducerea în limba literară vest-rusească de atunci a „Evangheliei de Invățatură” — învățăturile patriarhului de Constantinopol, Calist.

Mitropolitul Petru a alcătuit special pentru studenții Colegiului : „Anthologion, sau rugăciuni și învățături folositoare sufletului”.

Într-o aulă bisericească ortodoxă nu este necesar să ne oprim, pentru tema noastră, asupra cuprinsului renumitei cărți a lui Petru Movilă, Trebnicul, editată pentru prima dată în anul 1646, importantul manual practic pentru preoți.

Pornind la întocmirea operei care a imortalizat numele autorului — Mărturisirea Ortodoxă — Petru Movilă conștient i-a atribuit o însemnătate ecumenică, pentru întreaga Ortodoxie. Pregătirea textului acestei cărți i-a ocupat lui Petru cîțiva ani. Foarte sever cu el însuși, autorul a dorit să supună Mărturisirea Ortodoxă aprecierii autoritare a ierarhilor din Bisericile Răsăritene.

Din cauza marei nevoi de o astfel de carte pentru periferia mitropoliei sale, Petru a pregătît : „Adunare de scurte învățături despre elementele credinței creștinilor ortodocși”, — în fond un Catehism prescurtat.

Petru Movilă și-a organizat activitatea sa literară și cultural-bisericească pornind dela o largă înțelegere nu numai a intereselor mitropoliei Kievului, ci și a celorlalte Biserici ortodoxe surori. În special, gloriosul fiu al poporului moldovenesc nu uită niciodată de interesele bisericești din țara părinților săi.

Ortodocșii ruși știu că, fiind mitropolit, Petru Movilă a trimis din Kiev în Moldova, ca ajutor pentru slujitorii sfințelor slujbe și pentru pregătirea tineretului, „profesori distinși atît prin învățătura lor, cît și prin forța lor morală... și de o excepțională cultură ⁸⁾. În paginile istoriei trebuie înscris și acest fapt : după anul 1640, la Iași, în mînăstirea Trei Ierarhi, a fost deschisă de către Domnitorul Vasile Lupu prima școală superioară teologică ortodoxă, în care, în afară de științele teologice și de „științele libere superioare”, se studiau limbile : ebraică veche, greacă, latină, slavă bisericească, polonă și romînă. Deschiderea școlii, alcătuirea programelor ei, etc. au fost făcute după sfaturile lui Petru Movilă. Cu sprijinul lui direct a fost deschisă la Iași o tipografie cu litere romîne și slave.

Tot Petru Movilă a recomandat compatrioților săi să pregătească tot ceea ce era necesar pentru a se trece la oficierea slujbelor sfinte în limba romînă. Aceasta s-a înfăptuit pe deplin în anul 1674.

Primele promoții ale școlii din Iași au îmbogățit Biserica Moldovei cu

7. S. T. Golubev, op. cit., pp. 538-561, vol. II.

8. Din scrisoarea Mitropolitului Veniamin. Citat după lucrarea Episcopului Arsenie, «Cercetări și monografii asupra istoriei Bisericii Moldovei», anul 1904, p. 396.

bărbați de seamă. În numărul lor notăm pe renumitul mitropolit Dosoftei, pe scaun din anul 1671, săvârșit din viață la adânci bătrânețe, în anul 1693, autor al unui mare număr de opere originale și traducător al multor opere în limba română; tot el a tradus o mulțime de cărți de slujbă. Dosoftei a desfășurat o însemnată activitate în domeniul raporturilor bisericești romîno-ruse.

Soarta „Mărturisirii Ortodoxe” este strîns legată de patria autorului. După cum se știe, după cercetarea și aprobarea ei de către sinodul din Kiev, dela 1640, a fost trimisă patriarhilor din Orient pentru a-și da părerea, precum și la Iași.

În anul 1642 s-a ținut la Iași un mare sinod, cu participarea nu numai a ierarhilor moldoveni, ci și a delegaților din Orient, sub președinția mitropolitului Moldovei, Varlaam. Scopul special al sinodului a fost cercetarea Catehismului care figura în documente sub denumirea de „Mărturisirea Ortodoxă”. Nu putem să nu mărturisim faptul că Biserica din Moldova a apreciat cartea lui Petru Movilă ca pe cel mai puternic răspuns ideologic la propaganda protestantă, luterană și calvină, care se desfășura cu deosebire în acea vreme.

Este bine cunoscut faptul că „Mărturisirea Ortodoxă” a fost supusă doar unor prea neînsemnate schimbări și a devenit o carte simbolică pentru întreaga Ortodoxie.

În limba română „Mărturisirea Ortodoxă” a lui Petru Movilă a fost tipărită întâia oară în tipografia dela Episcopia Buzăului, în anul 1691.

*

Marele fiu al Bisericii Romîne, strălucitul ierarh al Bisericii Ortodoxe Ruse din Polonia, Petru Movilă, va rămîne pentru totdeauna în inimile credincioșilor din Romînia și Uniunea Sovietică, ca un simbol al prieteniei neîntrerupte în Hristos, între amîndouă popoarele, între amîndouă Bisericile surori, de aceeași credință.

*

Comunicarea Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Nicolae a fost ascultată cu deosebită atenție și interes de toți cei prezenți.

După ce corala preoților a intonat „Mare este taina creștinătății”, ședința festivă a Sinodului Permanent al Bisericii Ortodoxe Romîne a luat sfîrșit.

La amiază a avut loc o masă oferită de Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian în cinstea înalților reprezentanți ai Bisericii Ortodoxe Ruse.

VIZITA I.P.S. MITROPOLIT NICOLAE KRUTIČKI, LA COMITETUL PERMANENT PENTRU APĂRAREA PĂCII DIN R. P. R.

În după amiaza aceleiași zile, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae al Krutiței și Colomnei, membru al Consiliului Mondial al Păcii, a făcut o vizită la Comitetul Permanent pentru Apărarea Păcii din R. P. R. Înaltul oaspete a fost întîmpinat de Dl. Academician Profesor P. Constantinescu-Iași, vice-președinte al Comitetului Permanent pentru Apărarea Păcii din R. P. R., de Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, de I. P. S. Mitropolit Sebastian al Moldovei și Sucevei, de D-nii Academicieni Dr. N. Gh. Lupu și Dr. D. Danielopolu, de P. C. Pr. Al. Ionescu, membri ai Comitetului Permanent pentru Apărarea Păcii din R. P. R. și de D-nii Pantazi Cristea, secretar general și I. Colesnic, secretar adjunct, al Comitetului Permanent pentru Apărarea Păcii din R. P. R. De asemenea au fost de față și conducătorii cultelor religioase din țara noastră.

În numele Biroului și al Comitetului Permanent pentru Apărarea Păcii din R. P. R., Dl. Acad. Prof. P. Constantinescu-Iași a rostit următorul cuvânt de salut :

*Înalți Prea Sfințiți Părinți,
Domnilor Episcopi,
Iubiți prieteni,*

Noi, membrii Comitetului Permanent pentru Apărarea Păcii din R. P. R., avem astăzi deosebita cinste ca să primim în mijlocul nostru pe unul din cei mai străluciți reprezentanți ai Mișcării Mondiale pentru Pace, pe Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae.

În numele Biroului și al Comitetului Permanent pentru Apărarea Păcii din R. P. R., să-mi permiteți ca din tot sufletul, să-i aduc calde și prietenești urări de „bine a-ți venit” în casa noastră, urări pe care le fac în numele tuturor partizanilor păcii din țara noastră, fiindcă toți partizanii păcii din țara noastră cunosc activitatea Înalt Prea Sfințitului Nicolae.

Și pentru că Înalt Prea Sfinția Sa este unul din conducătorii noștri, ca membru al Consiliului Mondial al Păcii, să-mi dați voie ca în această întrevvedere să-i dau câteva informații despre mișcarea pentru pace de la noi și în deosebi despre participarea Bisericii Ortodoxe și a celorlalte culte din țara noastră la această mișcare pentru pace.

Mișcarea pentru pace de la noi din țară este condusă de Comitetul Permanent pentru Apărarea Păcii din Republica Populară Română, ales la al doilea Congres al partizanilor păcii din R. P. R., care a avut loc cu câteva zile înaintea Congresului Mondial al popoarelor pentru pace, adică la începutul lunii decembrie 1952. El se compune din 106 membri și are un birou format din 12 persoane. Comitetul se adună de 2—3 ori pe an, iar biroul la o lună, o lună și jumătate. Pe lângă acest organ ales, există o permanentă, un secretariat, care este format din 4 persoane, condus de un secretar general, Pantazi Cristea, și 30 activiști.

Afară de Comitetul Permanent, sînt comitete regionale, raionale, orășenești, pe întreprinderi, instituții, cartiere și la sate. În aceste comitete sînt reprezentate toate categoriile sociale.

În total, există în toată țara 24.000 comitete, care cuprind peste 300.000 membri activi. Între aceștia sînt 100.000 femei și 70.000 tineri.

Elevii, ucenicii și toți tinerii pînă la 18 ani participă la mișcarea pentru pace, fără să fie organizați în cadrul mișcării. Cînd s-au strîns semnăturile pe Apelul de la Stockholm, noi ne-am adresat pentru aceasta oamenilor maturi. Copiii au protestat, spunînd că vor să participe și ei la mișcarea pentru pace. Ei singuri au făcut ape-uri și l-au semnat, adunînd 300.000 de semnături. Comitetul a organizat un concurs de desene pentru școlari și pe urmă a făcut o expoziție de desene pentru pace executate de copii. S-a editat și un album „Copiii pentru pace”, în mai multe limbi.

În ce privește metodele de activitate, trebuie să precizăm că cea mai importantă metodă este munca de la om la om. Se formează apoi așa numitele „sfaturi ale păcii”, care sînt grupuri de familii adunate dintr-o stradă, sau dintr-un cartier.

Mai importante și mai organizate sînt consfătuirile pe profesii : profesori, medici, meșeriași, etc. Consfătuirile au de obicei o temă legată de luptă pentru pace.

Foarte importante sînt consfăturile interconfesionale.

Se țin apoi conferințe, cu caracter științific sau de popularizare. Se fac adunări publice și mitinguri, unde se predau rapoartele delegațiilor noastre care participă la Congrese sau la sesiunile Consiliului Mondial al Păcii.

O altă formă de activitate este publicistica, sub diferite forme. Avem un Buletin permanent, lunar, și ediția în românește a revistei „În Apărarea Păcii”. Se tipăresc apoi broșuri speciale sau pentru propagandă, lozinci sau broșuri ocazionale, cum sînt: „Laureații Premiului Stalin pentru întărirea păcii între popoare”, „Aniversarea de 5 ani a

La Comitetul Permanent pentru Apărarea Păcii din R.P.R., I.P.S. Mitropolit Nicolae Krutički, întreținându-se cu I.P.S. Patriarh Justinian, cu Dl. Acad. Prof. P. Constantinescu-Iași și cu conducători ai cultelor religioase din țara noastră

mișcării mondiale pentru pace”, „Ce este Consiliul Mondial al Păcii”, etc. Se mai editează și alte publicații: Ilustrații, cum a fost aceea cu războiul din Coreea, din Vietnam, fotomontaje sau documentare cu hărți, Harta globului cu toate centrele mai importante ale mișcării pentru pace, etc. De asemenea, toate documentele Congreselor sau a sesiunilor Consiliului Mondial al Păcii sînt publicate în sute de mii de exemplare.

Să-mi îngăduiți să prezint acum și câteva date despre contribuția Bisericii Ortodoxe și a celorlalte culte din țara noastră la mișcarea pentru pace.

După primul Congres Mondial, Biserica Ortodoxă Română și-a însușit documentele Congresului și a făcut un apel la preoți pentru a participa activ la mișcarea pentru pace. Același lucru au făcut mai toate conducătorii celorlalte culte.

Tot după primul Congres mondial, în 1949, din inițiativa I. P. S. Patriarh Justinian, s-a ținut prima consfătuire a conducătorilor cultelor religioase din țara noastră. Atunci s-a adoptat o moțiune, semnată de reprezentanții cultelor, care a fost adusă la cunoștința guvernului și a Comitetului Permanent pentru Apărarea Păcii, care se forma atunci.

La 26 februarie 1950, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a adresat către toți credincioșii o pastorală pentru pace.

După sesiunea Biroului Congresului Mondial al Păcii, ținută la Stockholm în mai 1950, conducerea Bisericii Ortodoxe Române a adresat o Chemare către cler și credincioși, ca să semneze Apelul de la Stockholm. Asemenea chemări au adresat către credincioșii lor și conducătorii celorlalte culte. Primul Apel, de la Stockholm, a fost semnat în țara noastră de peste 10 milioane de cetățeni.

În mai 1950, I. P. S. Patriarh Justinian călătorește la Moscova, unde s-a încheiat o înțelegere între Biserica Ortodoxă Rusă și Biserica Ortodoxă Română, pentru ducerea în comun a luptei pentru apărarea păcii.

În septembrie 1950 are loc primul congres al partizanilor păcii din țara noastră. Atunci a luat parte ca delegat din partea Bisericii, I. P. S. Mitropolit Sebastian, care a făcut parte din biroul congresului.

La Congresul al doilea al Partizanilor Păcii, care s-a ținut la Varșovia în 1950, a participat o delegație a Bisericii Ortodoxe Române în frunte cu I. P. S. Mitropolit Sebastian. El a reprezentat atunci și celelalte culte.

În decembrie 1950, a avut loc la Palatul Patriarhal din București o nouă consfătuire a conducătorilor cultelor religioase, consacrată hotărârilor Congresului de la Varșovia. Cu acest prilej, conducătorii tuturor cultelor religioase din țara noastră au îndreptat, laolaltă, o nouă Chemare către credincioșii lor, îndemnându-i să și sporească strădaniile în slujba păcii.

Cu prilejul lansării celui de al doilea Apel, pentru încheierea unui pact al păcii între cele cinci mari puteri, Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian adresează o chemare către cler, îndemnându-l să semneze Apelul. Același lucru îl fac și conducătorii celorlalte culte. Acest Apel a fost semnat de peste 11 milioane și jumătate de cetățeni.

În iulie 1951, când s-a ținut la Moscova o consfătuire a Întâistătorilor mai multor Biserici Ortodoxe Autocefale, Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian a participat și a semnat Chemarea îndreptată către creștinii din lumea întreagă.

După sesiunea Consiliului Mondial al Păcii de la Berlin, în iunie 1952, a urmat la noi o conferință a reprezentanților tuturor cultelor religioase, pentru discutarea rezultatelor sesiunii.

La 25 noiembrie 1952 a avut loc a treia consfătuire a conducătorilor cultelor religioase din Republica Populară Română.

La începutul lunii decembrie 1952 are loc Congresul al doilea al partizanilor păcii din țara noastră. A luat cuvântul și Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, precum și alți reprezentanți ai celorlalte culte din țara noastră.

La Congresul Popoarelor ținut la Viena, a participat o delegație a Bisericii Ortodoxe Române, compusă din episcopul Valerian și preotul Al. Ionescu, care au semnat mesagiul de solidaritate al tuturor cultelor,

întocmit de reprezentanți ai feluritelor credințe religioase, aflați la Congres.

În iunie 1953, Sfântul Sinod și Adunarea Națională Bisericească au îndreptat iarăși o Chemare către credincioși și telegrame către Consiliul Mondial al Păcii și Comitetul Permanent pentru Apărarea Păcii din R. P. R., exprimând însuflețirea cu care clerul și credincioșii ortodocși participă la lupta pentru apărarea păcii.

În întâmpinarea celui de al 3-lea Congres Mondial al Tineretului și celui de al 4-lea Festival Mondial a Tineretului și Studenților, I. P. S. Patriarh Justinian a adresat o pastorală către toți ortodocșii din țara noastră. De asemenea și șefii celorlalte culte au avut reprezentanți în București, salutând cu entuziasm strădaniile tineretului mondial pe tărîmul păcii și prieteniei între popoare.

Un amănunt caracteristic: cu ocazia Festivalului Mondial al Tineretului și Studenților, aproape o treime din participanții veniți de peste hotare au vizitat bisericile și locașurile de cult din București. În condicile și registrele parohiilor s-au strîns mii și mii de semnături și de înflăcărare mesagii pentru pace.

La sesiunea Consiliului Mondial al Păcii de la Viena din noiembrie 1953, a participat o delegație a Bisericii noastre în frunte cu preotul Alex. Ionescu.

În sesiunea din iulie 1954 a Sfântului Sinod s-au examinat documentele sesiunii Consiliului Mondial al Păcii care a avut loc la Berlin, s-a lansat o Chemare și s-au trimis telegrame Consiliului Mondial al Păcii.

În general, preoții și slujitorii celorlalte culte și-au luat angajamentul ca în predicile ținute în biserici să înfățișeze credincioșilor țelurile nobile urmărite de mișcarea pentru pace. Publicațiunile tuturor cultelor popularizează nu numai documentele mișcării pentru pace, dar și articole și comentarii în legătură cu aceste documente. Apar de asemenea lucrări, dintre care pot cita „Pilde și îndemnuri pentru cler în lupta pentru apărarea păcii” de I. P. S. Patriarh Justinian, „Soborul popoarelor” de Episcopul Valerian, etc. Au fost lucrări care au avut o mare circulație în rîndurile clericilor.

Preoții participă intens la activitatea comitetelor de luptă pentru pace. Iată un singur exemplu: din totalul de 2135 preoți din Arhiepiscopia Bucureștilor, sînt: în Comitetul Permanent 1 preot, în Comitetul Capitalei 1 preot, în comitetele regionale 3 preoți, în comitetele raionale 37, în comitetele locale 2093. Din acești 2093 sînt 31 președinți, 41 vicepreședinți, 119 secretari.

Dl. Acad. Prof. P. Constantinescu-Iași și-a încheiat cuvîntarea dînd și alte prețioase lămuriri asupra participării cultelor religioase din țara noastră la lupta pentru apărarea păcii în lume.

A luat apoi cuvîntul Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae, care a spus, printre altele, următoarele:

Sanctitate Voastră,
Domnule Ministru,
Iubiți prieteni ai păcii,

Întîi de toate vreau să mulțumesc d-lui Vice-Președinte pentru aceste prețioase informațiuni despre activitatea poporului și a Bisericii

Ortodoxe Române în această nobilă mișcare pentru apărarea păcii. Vreau să mulțumesc d-lui Ministru și pentru frumoasele cuvinte care le-a spus la adresa mea.

Sînt foarte fericit că mă aflu în mijlocul Dos. și că iau parte activă la aceeași luptă, cu aceleași arme, pentru apărarea păcii.

Patria mea, al cărei fiu sînt eu, a început singură această mișcare pentru apărarea păcii. În ultimii ani, patria mea este în frunte, în avangarda tuturor țărilor care urmăresc să înfăptuiască pacea lumii întregi.

Ca organ care unește toate elementele pentru apărarea păcii, și la noi în țară este Comitetul Național pentru Apărarea Păcii. În fiecare regiune și în fiecare raion și la noi sînt comitete pentru apărarea păcii.

Biserica Ortodoxă Rusă, îndată după terminarea războiului mondial, a început acțiunea pentru apărarea păcii. Încă înainte de a se începe în mod oficial organizarea mișcării pentru pace, Biserica noastră începuse această mișcare și a întocmit apeluri pentru apărarea păcii.

Chiar de la început, de prin anii 1948 — 1949, Biserica Ortodoxă Rusă este în primele rînduri, pe același drum cu întregul nostru popor, în acțiunea de apărare a păcii. La toate conferințele și la toate adunările pentru apărarea păcii, Biserica își spune cuvîntul prin reprezentanții săi. Glasul Bisericii răsună și în interiorul țării, prin pastoralele Înalt Prea Sfințitului nostru Patriarh Alexei.

Dar noi cunoaștem foarte bine și activitatea depusă în slujba păcii de poporul român, care, după firea sa, este un popor blînd și iubitor de pace. Noi ne bucurăm și chiar ne mîndrim că poporul român activează atît de mult și obține rezultate atît de însemnate pe tărîmul apărării păcii; de aceea îl felicităm din toată inima.

Eu sînt încredințat că membrii Comitetului Național pentru apărarea păcii al Uniunii Sovietice, care au vizitat țara Dos. au luat cunoștință despre intensa activitate pe care o desfășurați și despre care am aflat și eu astăzi atîtea amănute interesante, din expunerea documentată pe care a făcut-o Dl. Ministru P. Constantinescu-Iași. Socotesc totuși de datoria mea ca, întorcîndu-mă acasă, la prima ședință a Comitetului Național pentru apărarea păcii al U.R.S.S., să aduc la cunoștință toate informațiile pe care le-am căpătat și pe care poate ei nu le cunosc îndeajuns.

Noi credeam că știm destule despre contribuția Bisericii Române la cauza păcii, dar acum ne-am convîns și mai mult despre rodnică activitate pe care o desfășoară pe acest tărîm Biserica Ortodoxă Română sub îndrumarea și înțeleapta conducere a apostolului păcii, care este, Sanctitatea Sa Patriarhul Justinian.

Noi, de asemenea, știm că în tezaurul apărării păcii aduc un aport foarte însemnat și șefii tuturor cultelor pe care-i vedem prezenți aci. Sanctitatea Sa Patriarhul Justinian a reușit să antreneze și să-i unească pe toți în marea acțiune de apărare a păcii. Și putem spune că acest exemplu a însuflețit și pe alții în această mare operă de zidire a păcii în lume.

Din toată inima urez poporului român, Bisericii Ortodoxe Române și tuturor celorlalte Biserici din R.P.R., noi succese în această nobilă și măreață acțiune de apărare a păcii.

Sînt fericit să vă salut, iubiți prieteni ai păcii, în aceste zile cînd puterile iubitoare de pace din toată lumea repurtează noi succese în

această direcție, învingînd pe dușmanii păcii. Puterile unite și iubitoare de pace au înregistrat succese deosebit de mari în Indochina, în Coreea și astăzi în Franța.

În război, învingătorul cucerește rînd pe rînd, oraș cu oraș, cetate cu cetate. Putem spune că și puterile unite a' e păcii au început să cucerească și cuceresc treptat cetăți după cetăți și orașe după orașe. Dar nu sînt cucerite încă toate cetățile; avem încă de luptat și le vom cuceri pe toate. Dușmanii păcii încă nu s-au liniștit, dar noi toți, împreună cu toți iubitorii de pace, sîntem încredințați că nu există cetate pe care să n-o putem cuceri.

De aceea, noi toți, umăr la umăr și cot la cot, vom lucra împreună și de acum înainte, pentru atingerea acestui măreț și sfînt țel.

Cu această credință fierbinte și cu această speranță de neînvins, iubiți prieteni ai păcii, eu vă felicit și-mi exprim toată nădejdea că vom cuceri în curînd to-te cetățile păcii“.

Cuvintele Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Nicolae al Krutiței și Colomnei au fost deseori subliniate cu vii și puternice aplauze de toți cei prezenți.

Înaltul oaspete a cerut apoi, o serie de lămuriri în legătură cu desfășurarea luptei pentru apărarea păcii, în rîndurile clericilor și credincioșilor Bisericii Ortodoxe Romîne și ai celorlalte culte din Republica Populară Romînă. Înalt Prea Sfințitul nostru Patriarh Justinian și Dl. Acad. Prof. P. Constantinescu-Iași au răspuns tuturor întrebărilor, subliniind însuflețirea cu care — alături de întregul nostru popor — participă și fiii Bisericii noastre și ai celorlalte Biserici și comunități religioase, la lupta sfîntă pentru apărarea păcii în toată lumea.

Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae al Krutiței și Colomnei s-a întretinut îndelung cu toți cei prezenți. Întîlnirea s-a desfășurat într-o atmosferă de caldă prietenie.

SFINTA SLUJBA DIN CATEDRALA PATRIARHALĂ

Duminecă 5 septembrie 1954, în prezența Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae, împreună cu Înalt Prea Sfințitul Firmilian, Mitropolitul Olteniei și cu Prea Sfințitul Episcop Flavian de Orlov, înconjurați de un măreț sobor de slujitori, au săvîrșit în Catedrala Patriarhală Sfînta Liturghie. Au participat numeroși clerici și credincioși din Capitală, dornici să cunoască și să asculte cuvîntul înaltului ierarh al Bisericii Ortodoxe Ruse, despre a cărui neobosită activitate pe tărîmul slujirii lui Hristos și al zidirii păcii între popoare aflaseră de multă vreme.

După săvîrșirea Sfîntei Liturghii, Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian a rostit următoarele cuvinte:

Prea Cucernici Părinți și iubiți credincioși,

Sanctitatea Sa Patriarhul Alexei al Moscovei și al întregii Rusii a binevoit a accepta invitația Sfîntului Sinod al Bisericii Ortodoxe Romîne, de a trimite pe Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae Krutițki, pentru a veni în fața noastră la festivitatea orînduită de Sfîntul Sinod și de cele două Institute Teologice din țara noastră, cu prilejul înmînării diplomei și a insignei de doctor în Teologie. Aceasta s-a făcut pentru a cinsti munca sa îndelungată și rodnică în ogorul Bisericii și al teologiei și în deosebi pentru cele trei volume de predici pe care

le-a scris și pe care cei mai mulți dintre dumneavoastră le-ați ascultat în biserici sau le-ați citit. Astfel, Biserica noastră trăește în prezent aceste zile de mare bucurie.

Înalt Prea Sfinția Sa este bine cunoscut prin activitatea ce a desfășurat în lupta pentru apărarea păcii, în calitate de membru în Consiliul Mondial al Păcii. Numele său este cunoscut în toată lumea, dela congresele mondiale ale luptei pentru pace. A fost întotdeauna în fruntea delegațiilor ce au participat la lupta pentru pace.

Astăzi, săvârșind Sfânta Liturghie, noi îl poftim ca să ne vorbească pentru care îi mulțumim, iar pe dumneavoastră vă rugăm ași da ascultare.

Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae al Krutiței și Colomnei a rostit următoarea cuvântare :

În numele Tatălui și al Fiului și al Sf. Duh.

Sanctitatea Voastră, Prea Cucernici și iubiți frați în Domnul, păstori iubiți, credincioși frați și surori în Iisus Hristos.

De cîteva zile ne bucurăm de ospitalitatea largă și plină de dragoste a mult iubitului vostru Arhipăstor, a Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian.

Sanctitatea Sa, Patriarhul Alexei, binecuvîntînd călătoria mea în România, mi-a dat și cîteva însărcinări. Una și cea mai însemnată este de a comunica sentimentul de aleasă iubire pe care Înalt Prea Sfinția Sa îl păstrează Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian.

Eu am transmis acest salut Sanctității Sale Patriarhului Justinian, în prezența membrilor Sf. Sinod, dar recunosc că nu mi-am făcut îndeajuns datoria ce-mi revine.

Sanctitatea Sa Patriarhul Alexei mi-a dat instrucțiuni ca să transmit cele mai calde felicitări și urări de bine Sanctității Sale Patriarhului Justinian, în prezența poporului și această datorie mi-o îndeplinesc astăzi, în fața dumneavoastră.

Mai am însărcinarea Sanctității Sale Patriarhul Alexei ca să transmit binecuvîntarea Înalt Prea Sfinției Sale, membrilor Sfîntului Sinod, arhipăstorilor, păstorilor și întregului popor român dreptcredincios.

Sînt fericit că am prilejul să-mi îndeplinesc această sarcină, mulțumind totodată Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, cu a cărui binecuvîntare m-am încrednicit a sluji în această catedrală în fața atîtor credincioși ai Bisericii românești, mai cu seamă cu răspunsurile așa de frumoase și așa de bine executate de acest minunat cor.

Eu am venit din acea țară, care încă din vremea de demult poartă numele de Sfînta Rusie. Și vreau să vă mărturisesc că acest nume pe care îl poartă din vremuri străvechi — numele de Sfînta Rusie — îl păstează ca pe un tezaur scump, căci poporul și acum crede cu tărie în Dumnezeu. Poporul nostru binecredincios își iubeste și păstorii săi și-i venerază, poporul nostru iubeste Casa Domnului și o cinstește, iar bisericile le îngrijește. Se fac pelerinajii la sfintele moaște, cărora poporul se închină cu evlavie. Zidurile mînăstirilor — atît de bărbați cît și de femei — primesc într-una noi monahi și monahii ; și nu numai bătrîni, care își caută alinarea bătrîneții, ci și tineri care urmează învățătura preoților și a călugărilor, pentru păstrarea credinței ortodoxe.

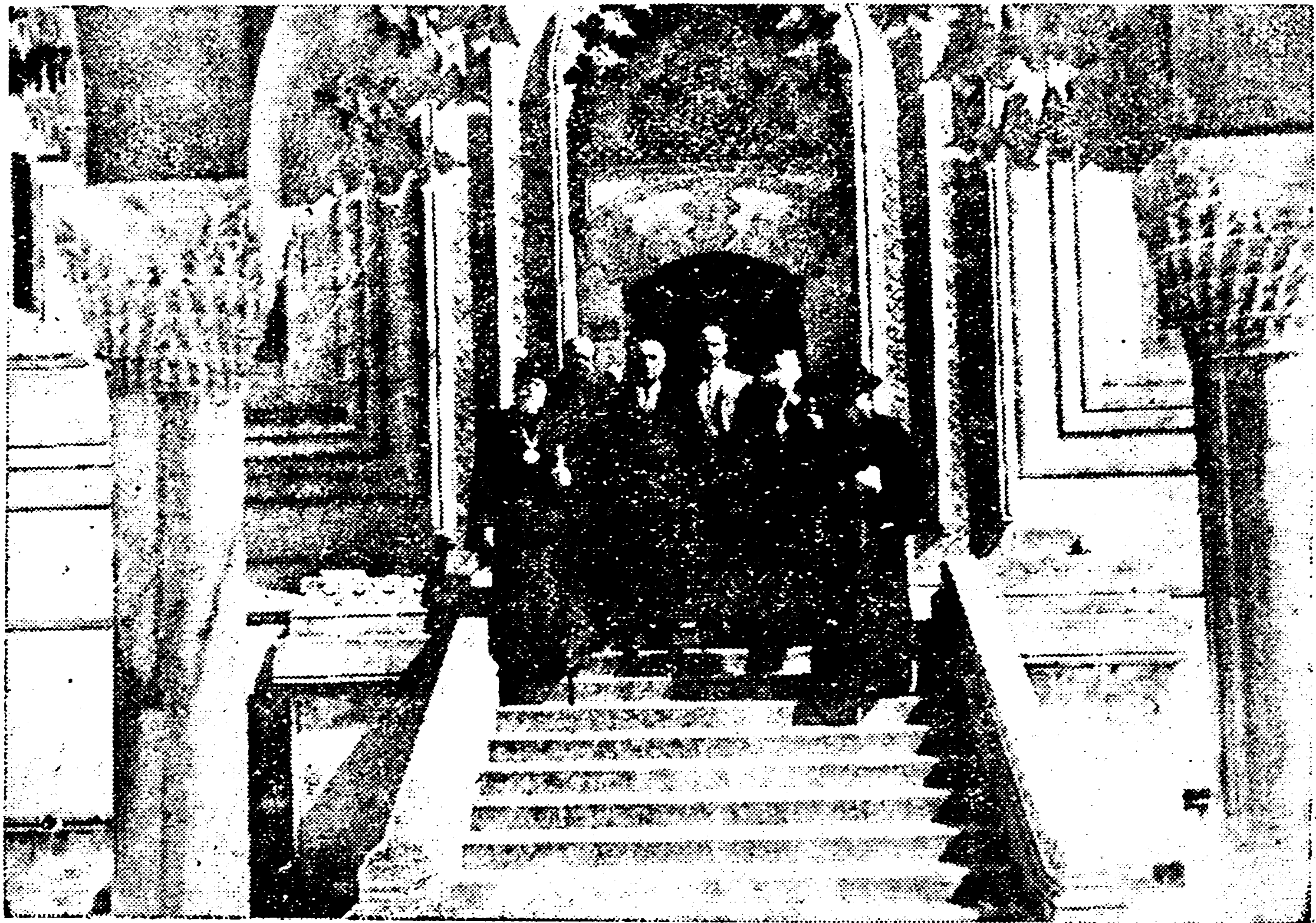

Țara voastră a fost vizitată de Sanctitatea Sa Patriarhul Alexei și eu am avut deasemenea fericirea să vizitez această țară, la înscăunarea Sanctității Sale Patriarhului Justinian.

Din relatările Sanctității Sale Patriarhului Alexei și din istorisirile mele, poporul rus a avut ocazia să cunoască realitățile din țara voastră și astfel să se întărească legăturile de frățietate.

Biserica noastră și popoarele noastre cinstesc cu aleasă considerațiune Biserica Ortodoxă Română și poporul român, care deasemenea, își cinstesc deopotrivă bisericile și casele Domnului.

Cînd ne-am luat rămas bun de la frații noștri, spunîndu-le că plec în România, mii de glasuri au răsunit în biserică, cerîndu-mi ca

I.P.S. Patriarh Justinian, I.P.S. Mitropolit Nicolae Krutițki și Dl. Prof. Acad. P. Constantinescu-Iași la Curtea de Argeș

să vă transmit sălutarile și urările cele mai bune din partea întregului popor rus. Împlinindu-mi această nobilă și măreață însărcinare din partea întregului popor, vă transmit nu numai din partea Bisericii, ci și din partea întregului popor rus, călduroase salutări și urări de bine pentru toată obștea.

Noi trăim în state deosebite, vorbim limbi deosebite, dar priviți cîtă asemănare este între noi și voi.

Iată, vorbind despre viața aceasta pămîntească, și noi și voi ne luptăm cu aceiași tărie pentru propășirea poporului, pentru înflorirea patriei și pentru instaurarea păcii pe pămînt.

Și noi și voi, dimpreună cu toate popoarele, sîntem iubitori de pace și ne trudim pentru o viață mai bună pe pămînt.

Dar ce este mai scump, este unitatea spirituală, puterea dragostei și tăria aceleiași credințe ce ne unește întru nădejdea aceluiași ideal.

Noi mărturisim împreună aceeași credință creștină ortodoxă, ne împărtășim din aceleași rugăciuni și credem în aceeași viață viitoare, cu aceeași nezdruccinată putere.

Și noi și voi credem cu toată tăria că aici pe pământ sîntem trecători și că viața cea veșnică este cea de dincolo.

Și noi și voi ne pregătim în această viață pentru dobîndirea Vieții, mergînd pe o singură cale : calea împlinirii poruncilor Mîntuitorului Iisus Hristos.

Și noi și voi credem și mărturisim nădejdea că împlinind poruncile Lui, lăsate nouă, vom moșteni viața cea veșnică pe care ne-a lăsat-o Dumnezeu. Această viață este acolo unde nu sînt granițe, nici limbi diferite și în care toți vom fi împreună ca fii ai aceluiași Părinte, Dumnezeu.

Mărturisesc dragostea mea Sanctității Sa'e Patriarhului Justinian, precum și întregului popor binecredincios și totoștată aduc cele mai calde mulțumiri pentru dragostea și bunăvoința pe care un părinte o arată fiului său mai mic, mie smeritului.

Mulțumesc deopotrivă înalților arhipăstori și păstorilor, precum și tuturor binecredincioșilor creștini, care v-ați împreunat rugăciunile cu ale noastre și ne-ați arătat aceeași bunăvoință și dragoste.

Și, îngenunchînd în această sfîntă biserică, m-am rugat cu toată credința bunului Dumnezeu și Maicii Domnului, ca să-l păzească — pe Sanctitatea Sa Patriarhul Justinian — în depline puteri, spre binele poporului dreptcredincios și pentru voi, ca Domnul Dumnezeu să reverse harul Său îmbeșugat asupra vieții voastre și să vă ocrotească ani mulți și fericiți.

Amin.

Cuvintele Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Nicolae au fost ascultate cu deosebită atenție de toți cei prezenți.

Prea Fericitul nostru Patriarh și înaltul oaspete au fost conduși, apoi, de numeroșii clerici și credincioși din catedrală în palatul patriarhal.

Seara, în sala sinodală din palatul patriarhal, a fost organizată, în cinstea delegației Bisericii Ortodoxe Ruse, proiectarea unor filme documentare, care înfățișează momente de seamă din viața Bisericii Ortodoxe Romîne.

VIZITELE I.P.S. MITROPOLIT NICOLAE KRUTIȚKI LA MINĂSTIRILE SINAIA, DRAGOSLAVELE ȘI CURTEA DE ARGHEȘ

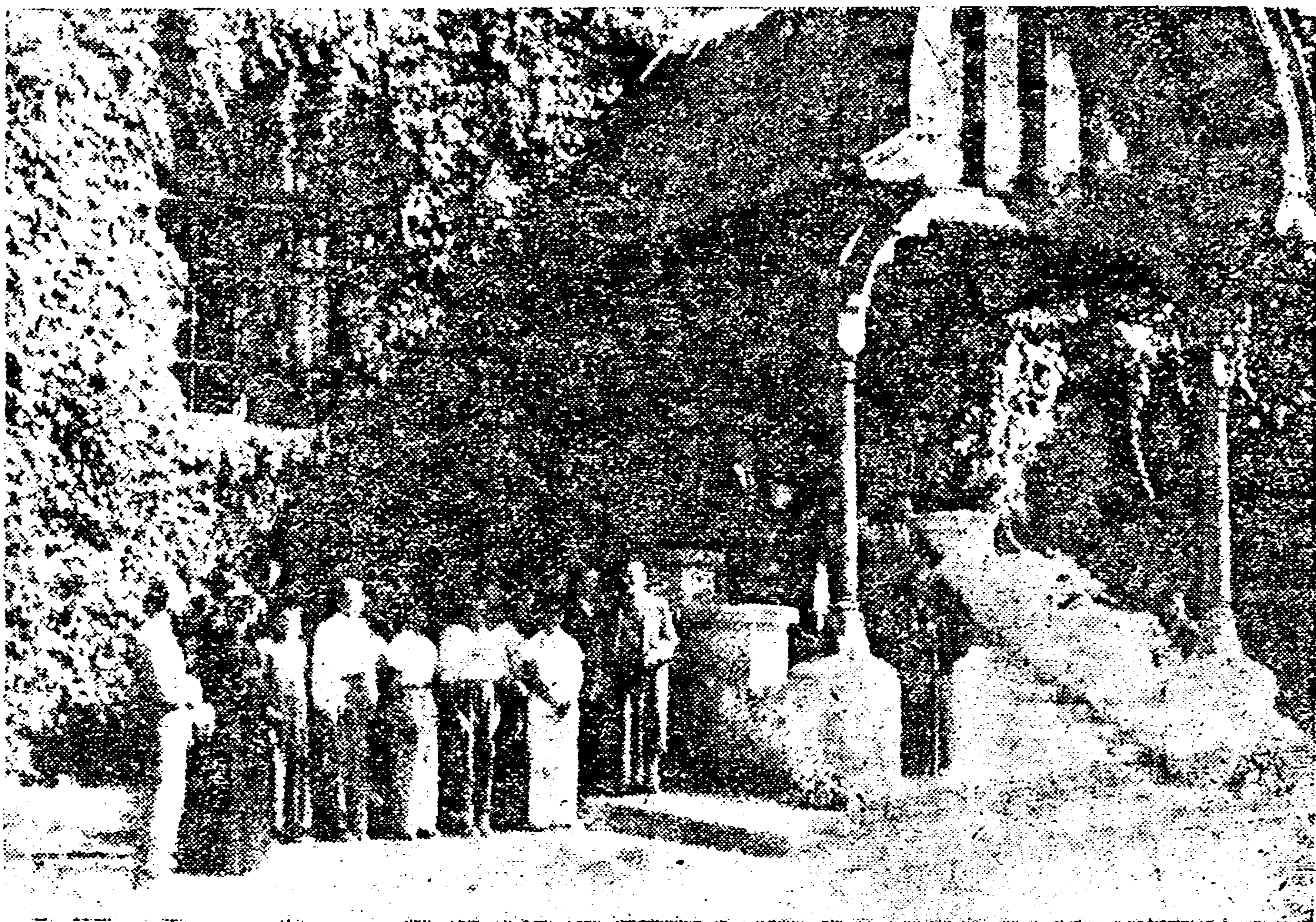
Luni 6 septembrie, Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian împreună cu I.P.S. Mitropolit Nicolae Krutițchi și ceilalți membri ai delegației Bisericii Ortodoxe Ruse, au plecat spre mînăstirea Sinaia, pentru ca Înalții oaspeți să poată cunoaște cîteva dintre așezămintele noastre bisericesti. La Sinaia a sosit, de asemenea, și Dl. Acad. P. Constantinescu-Iași, Ministrul Cultelor.

După ce au vizitat mînăstirea Sinaia, casa de odihnă a preoților și salariaților Arhiepiscopiei Bucureștilor — care funcționează pe timpul verii în incinta mînăstirii —, precum și castelul muzeu Peleș, Înalții oaspeți, împreună cu Intîistătătorul Bisericii noastre și cu Dl. Ministru al Cultelor, s-au îndreptat spre reședința patriarhală de la Dragoslavele. Organizată în obște monahală, avînd o frumoasă biserică de lemn, rectito-

rită de Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, reședința patriarhală de la Dragoslavele a făcut o plăcută impresie oaspeților.

A doua zi, delegația Bisericii Ortodoxe Ruse — însoțită de Inalt Prea Sfințitul nostru Patriarh și de Dl. Acad. Prof. P. Constantinescu-Iași — a vizitat mănăstirea Curtea de Argeș, unde funcționează și Școala medie de cântăreți bisericești. Inalții oaspeți au admirat vechea Biserică Domnească și s-au interesat în deaproape de felul în care sînt organizate școlile de cântăreți ale Bisericii Ortodoxe Romîne, exprimîndu-și admirația pentru ordinea gospodărească pe care au constatat-o în cele trei mănăstiri vizitate.

I.P.S. Patriarh Justinian, I.S.P. Mitropolit Nicolae Krutički și Dl. Prof. Acad. P. Constantinescu-Iași la Școala de cântăreți de la Curtea de Argeș.

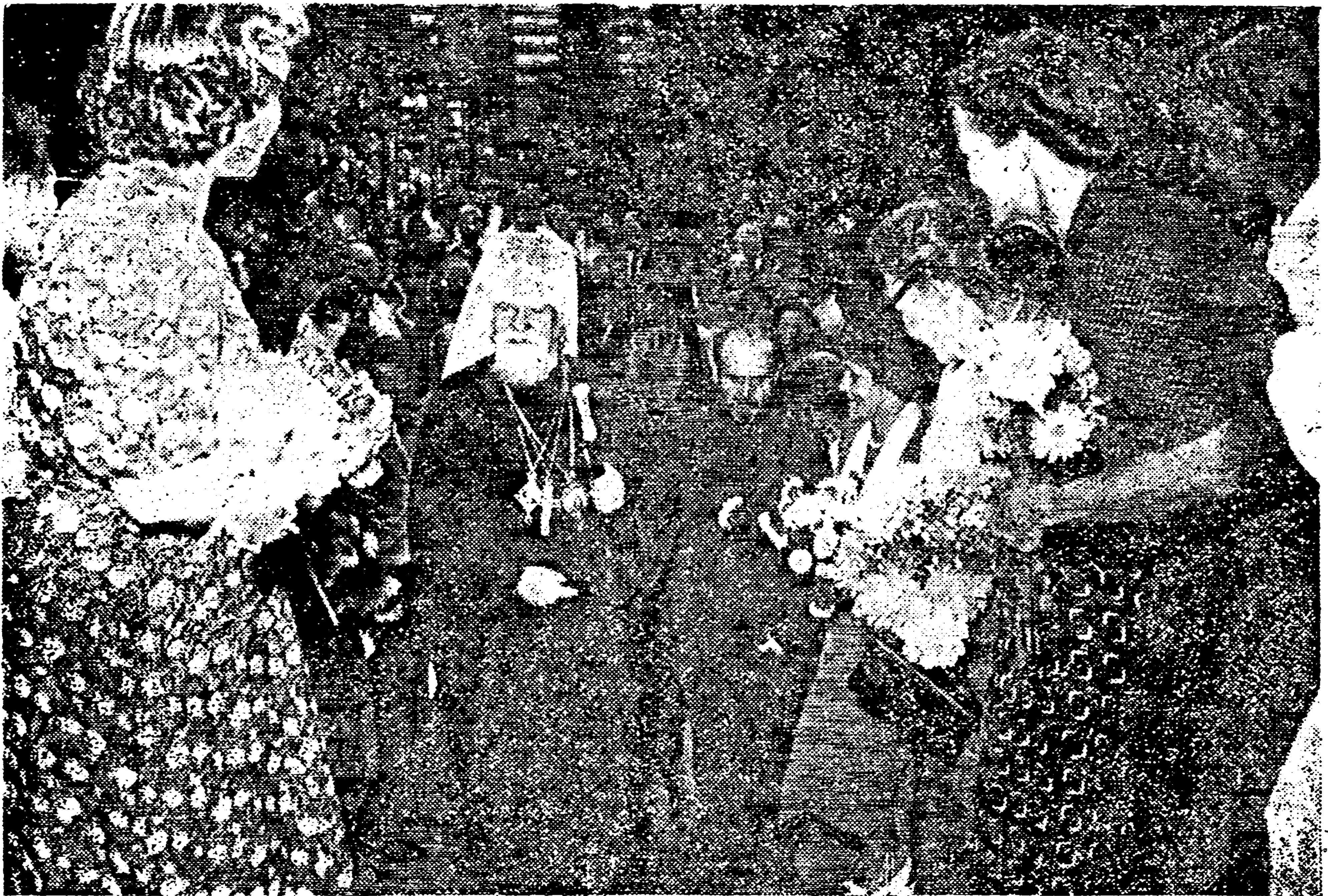
La amiază, Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, I.P.S. Mitropolit Nicolae Krutički, Dl. Ministru al Cultelor, Acad. Prof. P. Constantinescu-Iași și ceilalți membri ai delegației Bisericii Ortodoxe Ruse s-au înapoiat la palatul patriarhal din Capitală.

Seara, Inalții oaspeți au luat parte la slujba privegherii, de la biserica rusă din București, unde a doua zi — miercuri 8 septembrie — Inalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae, înconjurat de un mare sobor, a săvîrșit Sfînta Liturghie, prăznuind după datină Nașterea Maicii Domnului. La săvîrșirea sfintei slujbe au participat și reprezentanții Inalt Prea Sfințitului nostru Patriarh: I.P.S. Firmilian, Mitropolitul Olteniei, și P.S. Episcop Antim Tîrgovișteanul, Vicar patriarhal.

Joi 9 septembrie a.c., după ce și-au luat rămas bun de la Intâistătorul Bisericii Ortodoxe Române — căruia i-au mulțumit pentru caldă primire frățească ce li s-a făcut —, Inalt Prea Sfințitul Nicolae, Mitropolitul Krutiței și Colomnei, P.S. Flavian, Episcop de Orlov și Vladimir Talizin, docent al Academiei Teologice din Moscova, au părăsit Capitala, îndreptându-se spre Moscova.

La aeroportul Băneasa, Inalții oaspeți au fost conduși de Inalt Prea Sfințitul Firmilian, Mitropolitul Olteniei, Dl. Cristea Pantazi, secretarul general al Comitetului Permanent pentru Apărarea Păcii din R.P.R., P.S. Episcop Theoctist Botoșăneanu, Vicar patriarhal și rector al Institutului Teologic Universitar din București, Dl. Marin Sulică, director în Minis-

I.P.S. Mitropolit Nicolae Krutički, întâmpinat de credincioși
la Biserica Ortodoxă Rusă din Capitală

terul Cultelor, precum și numeroși alți reprezentanți ai Bisericii Ortodoxe Române.

La plecare a fost de față A.S. Galstukov, secretar al Ambasadei Uniunii Sovietice la București.

*

Peste câteva zile, Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian a primit din partea I.P.S. Mitropolit Nicolae al Krutiței și Colomnei următoarea telegramă:

SANCTITĂȚII SALE

PATRIARHULUI JUSTINIAN

BUCUREȘTI

Întorcându-mă în patrie, mă grăbesc să trimit Sanctității Voastre și tuturor scumpilor Voștri colaboratori, recunoștința mea fierbinte, din tot sufletul, pentru ospitalitatea pe care nu o vom uita niciodată.

Moscova

MITROPOLITUL NICOLAE

*

Vizita delegației Bisericii Ortodoxe Ruse — în frunte cu marele Ierarh al Ortodoxiei rusești, I.P.S. Mitropolit Nicolae al Krutiței și Colomnei — se înscrie în cronică străvechilor legături dintre Bisericele Ortodoxe Rusă și Română, ca o verigă trainică în lanțul frăției și dragostei ce unește și va uni pururea Bisericele și popoarele noastre.

REDACTIA

INALT PREA SFINTITUL PATRIARH ALEXANDRU III AL ANTIOHIEI ȘI A TOT ORIENTUL A VIZITAT PENTRU A DOUA OARĂ ȚARA NOASTRĂ

Răspunzînd cu dragoste invitațiilor frățești din partea Inalt Prea Sfințitului Patriarh Alexei al Moscovei și a toată Rusia și din partea Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian al Romîniei, Inalt Prea Sfințitul Patriarh Alexandru III al Antohiei și a tot Orientul a vizitat, în cursul lunilor august și septembrie din anul acesta, cele două Scaune Patriarhale dela Moscova și de la București.

Țelul acestor vizite a fost acela al-strîngerii și dezvoltării legăturilor frățești între conducătorii Bisericii Ortodoxe pentru apărarea și promovarea intereselor Ortodoxiei de pretutindeni.

Inalt Prea Sfințitul Patriarh Alexandru III a fost însoțit în această vizită de trei distinși Mitropoliți ai Bisericii Antohiene și anume: I. P. S. Sa Mitropolitul Theodosie al Tripolei, I. P. S. Sa Mitropolitul Nifon al Heliopei și I. P. S. Sa Mitropolitul Ilie al Muntelui Liban, precum și de I. P. C. Sa Arhimandritul Mitrofor Vasile Samaha, reprezentantul permanent al Patriarhiei Antohiei pe lângă Patriarhiile Rusă și Romînă.

După despărțirea de Inalt Prea Sfințitul Patriarh Alexei al Moscovei și a toată Rusia, la Odesa, înalții oaspeți au pornit cu vaporul „Transilvania” spre Constanța, Duminică 12 septembrie 1954. Vestit prin telegramă despre data sosirii, Inalt Prea Sfințitul nostru Patriarh Justinian a delegat pe P. S. Episcop Chesarie al Dunării de Jos, în calitate de Episcop al locului și de membru al Sfîntului Sinod, să întîmpine pe oaspeți în portul Constanța, cu cinstea cuvenită.

P. S. Episcop Chesarie, înconjurat de consilierii episcopali, protopopii și preoții din orașul Constanța, au întîmpinat pe oaspeți la sosirea vaporului, în după amiaza zilei de duminică 12 septembrie, urîndu-le bun sosit în țara noastră. Apoi, P. S. Sa i-a însoțit cu trenul pînă la București.

În dimineața de luni 13 septembrie, la sosirea trenului în Gara de Nord, oaspeții au fost întîmpinați de Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, înconjurat de Vicarii și de Consilierii Patriarhali și Mitropolitani, protopopii și preoții Capitalei, precum și de reprezentantul Ministerului Cultelor, și conduși apoi la Palatul Patriarhal.

După o scurtă odihnă, Inalt Prea Sfințitul Patriarh Alexandru III și-a exprimat dorința de a face o vizită Domnului Președinte al Prezidiului Marii Adunări Naționale a R. P. R., Dr. Petru Groza. Dorința Inaltului oaspete a fost îndeplinită de Domnul Petru Groza, care, vestit de venirea

Intistătorului și celorlalți reprezentanți ai Bisericii Antiohiei în țara noastră, i-a invitat la Prezidiul Marii Adunări Naționale a R. P. R. La orele 13,45 oaspeții, conduși de I. P. S. Patriarh Justinian, erau primiți de D-1 Președinte Dr. Petru Groza.

Convorbirea a fost din cele mai cordiale, exprimându-se și de o parte și de alta bucuria că I. P. S. Patriarh Alexandru III cu toată vîrsta înaintată venea acum a doua oară în țara noastră, la un interval de numai trei ani, fapt menit să întărească considerabil legăturile frățesti între Bisericile Ortodoxe și între popoarele respective.

Răspunzînd bunelor urări făcute poporului român de Inalt Prea Sfințitul Patriarh Alexandru III, D-1 Președinte Dr. Petru Groza a afirmat din

Primirea I.P.S. Patriarh Alexandru al III-lea al Antiohiei de Dl. Dr. Petru Groza, Președintele Prezidiului Marii Adunări Naționale a R.P.R.

nou caracterul pașnic și de colaborare internațională al politicii statului român, ca și al tuturor țărilor de democrație populară.

„Noi nu avem nimic de ascuns, a spus D-1 Președinte Dr. Petru Groza, și poftim pe toată lumea să vină să ne vadă cum muncim și ce realizăm. Noi dorim să avem pace și să colaborăm frățeste cu toate popoarele, pentru ușurarea traiului oamenilor și pentru progresul întregii lumi. În același fel lucrează și celelalte țări de democrație populară. Iată, acum de curînd, Președintele Mao Tze-Dun m-a invitat să vizitez China, insistînd să-mi iau timp să stau mai mult, ca să-mi pot forma o convingere cît mai deplină despre munca și realizările marelui popor chinez“.

D-1 Președinte a înfățișat apoi concepția guvernului român cu privire la libertățile religioase, libertăți care sînt garantate prin Consituția țării și sînt o realitate pentru toate cultele din țara noastră.

Răspunzînd unei întrebări puse de I. P. S. Mitropolit Theodosie al Tripolei ~ unul din însoțitorii S. Sale Patriarhului Alexandru III ~ dacă regimul de democrație populară a reușit să rezolve problema șomajului, D-1 Dr. Petru Groza a vorbit despre situația muncitorilor, organizarea muncii și starea de înflorire economică, financiară și socială a poporului nostru :

„Nu numai că nu avem șomaj, ci ne mai trebuie brațe de muncă, ~ a spus D-1 Președinte Dr. Petru Groza. „Cînd oamenii muncii din țara noastră au putut să-și dea seama de posibilitățile pămîntului nostru, de a răsplăti pe toți și a-și hrăni îndestulător, și-au pus toată energia să desvolte munca în toate domeniile de viață, mărind producția și întărind economia și finanțele țării.

„Astăzi, a încheiat D-1 Președinte, nu mai sîntem datori nimănui nici un leu, pe cînd altă dată țara noastră trăia numai din împrumuturi apăsătoare de la țările capitaliste, care luau toate veniturile țării în contul datoriiilor“.

Audiența înalților oaspeți la D-1 Președinte al Prezidiului Marii Adunări Naționale a R. P. R., a decurs într-o atmosferă plină de cordialitate și voie bună ; oaspeții s-au retras, cu promisiunea Domnului Dr. Petru Groza de a participa la o masă prietenească la Patriarhia Română.

În după amiaza acelei zile, oaspeții a făcut o vizită Domnului Profesor Academician Petre Constantinescu-Iași, Ministrul Cultelor. Vizita a avut loc la orele 6 după amiază și s-a desfășurat într-o atmosferă tot atît de cordială ca și cea precedentă, Domnul Ministru întreținîndu-se îndelungat cu I. P. S. Patriarh Alexandru III în limba rusă, cît și cu însoțitorii Inalt Prea Sfinției Sale în limba franceză.

A doua zi, 14 septembrie, fiind sărbătoarea „Inălțării Sfintei Cruci“, s-a oficiat o sfîntă liturghie în Catedrala Sfintei Patriarhii, în prezența Sanctităților Lor, Patriarhilor Alexandru III și Justinian.

Soborul slujitor a fost alcătuit din Inalt Prea Sfințitul Mitropolit Nifon al Heliopolei, I. P. S. Mitropolit Ilie a Muntelui Liban și I. P. S. Mitropolit Firmilian al Olteniei, I. P. Cuv. Arhimandrit Mitrofor Vasile Samaha și Arhimandriții, Preoții și Diaconii Catedralei Patriarhale.

Au asistat Prea Sfinții Episcopi Vicari, Prea Cucernicii Consilieri Patriarhali și Mitropolitani, Profesorii Institutului Teologic Universitar din București, protopopii și preoții Capitalei și un mare număr de credincioși. Corul catedralei, sub conducerea Domnului Profesor Nicolae Lungu, a dat răspunsurile.

La sfîrșitul liturghiei, Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian a împărtășit credincioșilor bucuria ce simte de a avea a doua oară ca oaspeți pe Inalt Prea Sfințitul Patriarh Alexandru III al Antohiei și a tot Orientul și pe aleșii săi însoțitori. „De departe, de la Damasc, a spus Inalt Prea Sfinția Sa, înalții noștri oaspeți au venit să ne aducă dragostea și salutările credincioșilor ortodocși din acele părți și dorința lor de a vedea Ortodoxia unită și întărită tot mai mult, pentru împlinirea misiunii sale în lume“.

Cu binecuvîntarea celor doi Patriarhi, I. P. S. Mitropolit Theodosie al Tripolei a rostit predica zilei, despre praznicul Inălțării Sfintei Cruci.

I. P. S. Sa Mitropolitul Theodosie a vorbit în cuvinte însuflețite despre însemnătatea Sfintei Cruci pentru creștinătate și pentru Ortodoxie, în deosebi, spunînd între altele :

Iubiți frați în Hristos,

Ce mângâiere, ce învioreare duhovnicească simțim noi, delegații Scaunului Patriarhal al Antohiei, avînd în fruntea noastră pe venerabilul Patriarh Alexandru al III-lea, că sîntem în mijlocul vostru, astăzi, la sărbătoarea cinsirii Sfintei Cruci, care odinioară era unealtă de pedepsire pentru cei vinovați și care de atunci a ajuns semnul jertfel, semnul credinței în Domnul Iisus Hristos, care a fost răstignit pentru iertarea păcatelor și pentru mîntuirea neamului omenesc.

Cum voi putea găsi cuvinte de laudă în cinstea Sfintei Cruci? Crucea este podoaba Bisericii, Crucea este gloria îngerilor și rana diavoșilor.

Membrii delegației Bisericii Ortodoxe Antiohiene, în frunte cu I. P. S. Patriarh Alexandru al III-lea, în timpul audienței la Dl. Dr. Petru Groza, Președintele Prezidiului Marii Adunări Naționale a R.P.R.

Ce fericită coincidență a întîlnirii a doi Intîistătători, a doi Patriarhi, a două Biserici Autocefale? Biserica Antohiei a fost, la începutul creștinătății, punctul de plecare al Sfintului Apostol Pavel, care a fost botezat în Damasc, în acest oraș în care se află reședința de astăzi a venerabilului nostru Patriarh. Damasc și Antohia sînt puncte de plecare în propovăduirea credinței în Iisus Hristos, printre neamuri, printre națiunile răspîndite în Europa, plecînd din Macedonia, Grecia, Spania...

Această întîlnire dintre cei doi cîrmuitori supremi pune în practică tradiția apostolică, tradiția Sfintelor Soboare și tradiția Sfinților Părinți, și nu este numai o simplă coincidență, ci mai de grabă o reu-niune între cele două Biserici, prin Duhul cel Sfînt.

Această întâlnire are încă și o altă însemnătate practică și folositoare pentru cele două Biserici, de a strînge și mai mult legăturile frățesti în Iisus Hristos, de a reînnoi aceste legături și de a se ajuta una pe alta. Este o întâlnire care ne-a dat ocazia să cîntăm împreună cu voi „Doamne Miluește”, această rugăciune care a fost cîntată de către Patriarhul Ierusalimului.

După ce a subliniat însemnătatea marelui praznic al Înălțării Sfintei Cruci, I. P. S. Mitropolit Theodosie a arătat că întâlnirea dintre Inalt Prea Sfințitul Patriarh Alexandru al III-lea și Justinian va duce la o și mai strînsă legătură între cele două Biserici surori.

„Noi sîntem foarte îndatorați - a spus I. P. S. Sa - față de acești doi venerabili Patriarhi care au binevoit să ne înlesnească această întâlnire, pentru a face și mai vie credința, credința noastră ortodoxă, care a avut atîtea biruințe dealungul veacurilor, după ce îndurase atîtea suferințe și prigoane.

Văzînd acum renașterea și continua prosperare a acestui popor al Romîniei, nu putem decît să mărturisim bucuria noastră frățească și să-i aducem sincerele noastre felicitări. Participînd la aceste praznice sărbătorești, noi ne rugăm neîncetat pentru binele, pentru fericirea și pentru mîntuirea dreptcredincioșilor celor două Biserici Ortodoxe, care au în fruntea lor pe acești doi venerabili suitorii ai lui Iisus Hristos cel răstignit, pe înțelepții noștri Patriarhi Alexandru și Justinian”.

După predică, Inalt Prea Sfințitul Patriarh Alexandru III a mers în fața Sfîntului Altar, de unde a rostit un cuvînt cald de mulțumire și recunoștință față de Inalt Prea Sfințitul nostru Patriarh Justinian, pentru dragostea și ospitalitatea frățească, arătată în toate împrejurările delegațiilor Bisericii Antohiei.

„Pentru a doua oară - a spus Inalt Prea Sfinția Sa - vin în patria voastră și nu știu dacă bunul Dumnezeu mă va îndreptnici să mai vin încă odată în țara aceasta...”

În timpurile vechi, din țările acestea, mulți clerici și credincioși veneau spre închinare, la locurile sfinte. Acum, noi cei din locurile sfinte venim la voi să ne închinăm. Într-adevăr, Hristos s-a născut în locurile sfinte, dar El este pretutindeni unde se află oameni care cred în El, și noi sîntem convinși că Domnul nostru Iisus Hristos este aci, în locurile acestea; de aceea și venim aci să ne închinăm.

Actuala încordare internațională din lume nu este dreaptă. Dar bunul Dumnezeu va rîndui așa fel ca omenirea să nu se mai dușmănească. Căci oameni cum sînt cei care conduc țara voastră și țările din jurul vostru, precum și conducătorii spirituali, cum îl aveți pe Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, vor ști să lupte pentru a se înfăptui înțelegerea între oameni și popoare. Noi rugăm pe bunul Dumnezeu să ajute ca această situație să se îmbunătățească cît mai curînd.

Cuvintelor calde pe care mi le-a adresat Sanctitatea Sa Patriarhul Justinian, răspund cu adîncă mea recunoștință și rog pe Bunul Dumnezeu să-l păzească, pentru binele poporului și al Bisericii Ortodoxe. Sîntem adînc recunoscători și autorităților civile și autorităților bisericești pentru toată ospitalitatea oferită nouă, și sîntem convinși că trăim în pace și bună rînduială. Vă spun aceasta, pentru că în țara noastră nu este cea mai desăvîrșită rînduială.

Sînt convins că voi sînteți mult mai fericiți ca cei din părțile noastre și aceasta pentru că voi credeți în Iisus Hristos, iar credința și faptele bune care rodesc din credință duc la mîntuire”.

Ca un semn al recunoștinței din partea Bisericii Antiohiei, pentru interesul frățesc față de Ierarhii, preoții și credincioșii săi, Inalt Prea Sfinția Sa Patriarhul Alexandru al III-lea a rugat pe Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian să primească Ordinul Clasa I-a al Sfinților Apostoli Petru și Pavel, cea mai înaltă distincție a Bisericii Antiohiene.

I. P. S. Patriarh Justinian a mulțumit pentru această înaltă distincțiune primită din partea Scaunului Apostolic al Antiohiei și a mărturisit că vede

DI. Dr. Petru Groza, discutînd cu Inalt Prea Sfințiii Patriarhi Alexandru al III-lea al Antiohiei și Justinian al Bisericii Ortodoxe Romîne.

într-însa un semn al înfrățirii veșnice dintre Bisericile Ortodoxe surori a Antiohiei și Romîniei, și al unității de nesdruncinat a Ortodoxiei :

Sanctitatea Voastră,

Inalt Prea Sfințiii Mitropolitii și distinsă delegație a Patriarhiei din Antohia,

Să-mi dați voie ca, în numele meu personal, al Sfîntului Sinod, al clerului și credincioșilor, să Vă mulțumesc din toată inima pentru osteneala de a vizita Biserica noastră și a binecuvînta credincioșii și clerul acestei Sfinte Biserici.

Pentru noi, conducătorii Bisericilor autocefale, vizitele I. P. S. Voastre constituie o pildă vie de apostolat activ în slujba Domnului nostru Iisus Hristos.

Veniți de la Damasc, de unde Sfântul Apostol Pavel a pornit primele călătorii misionare de înfrățire a popoarelor, în duhul păcii și dragostei creștine.

Așa cum ați amintit și Sanctitatea Voastră, omenirea se găsește într-o mare frământare. Ea caută un nou drum de viață, cu mai multă dragoste, cu mai multă pace. Căpîi Bisericii creștine sînt primii datori să întindă mîna de ajutor în căutarea păcii. În fruntea noastră de atîtea ori ați luat parte la consfătuirile care priveau acțiunea Bisericii Ortodoxe în lupta pentru pace. Pentru noi toți, Sanctitatea Voastră constituie o pildă vie, un îndemn la propovăduirea dragostei, păcii și buneii înțelegeri între oameni.

De aceea, în dragostea cu care ați răspuns la invitația noastră de a Vă îndrepta din nou pașii spre țara noastră și a împărtăși binecuvîntările Sanctității Voastre și ale scaunului apostolic din Damasc, noi vedem nu numai dragostea pe care o aveți pentru clerul și Biserica noastră, ci și rîna fierbinte a Inalt Prea Sfinției Voastre în propovăduirea păcii între oameni și popoare. Încă odată am avut acest fericit prilej să mulțumim Bunului Dumnezeu că a rînduit din nou întînirea noastră; să-l mulțumim că rugăciunile noastre de pînă acum au fost ascultate, pentru că în momentul actual peste tot globul războiul a încetat. Pacea și bună înțelegerea între oameni a mers mult înainte și ne rugăm lui Dumnezeu ca să ajute ostenele noastre, ale neputincioșilor Lui slujitori, și să împlinească cererile noastre de pace între oameni.

Mulțumindu-Vă pentru cinstea ce mi-o faceți personal prin acordarea Ordinului Sfinților Apostoli Petru și Pavel, Vă asigurăm, în numele Sfîntului Sinod, al clerului și credincioșilor noștri, că frăția și dragostea dintre Bisericile noastre sînt și mai cimentate.

În același timp, Vă rugăm să primiți din partea noastră asigurarea că vizita Sanctității Voastre, sfaturile și binecuvîntările Voastre au rămas adînc încrustate în inimile membrilor Sfîntului Sinod, clerului și credincioșilor noștri.

Vă vom purta o recunoștință nestînsă și vom ruga pe Bunul Dumnezeu să dăruiască sănătate Sanctității Voastre și însoțitorilor. Înapoiindu-Vă la reședința Sanctității Voastre, Vă vor însoți toate gîndurile și rugăciunile noastre și vom nutri nădejdea că Bunul Dumnezeu Vă va înzili să ne vedem din nou, fiindcă întîlnirile noastre vor întări propovăduirea păcii, a dragostei și frăției, nu numai între Bisericile noastre Ortodoxe, ci și în întreaga lume.

Așa să ne ajute Dumnezeu.

Cei doi Patriarhi s-au îmbrățișat, în timp ce corul intona „Imnul Patriarhal” și „Mulți ani trăiască”.

Miercuri 15 septembrie, Inalt Prea Sfinșitul Patriarh Justinian a delegat pe I. P. S. Mitropolit Firmilian al Olteniei să conducă pe însoțitorii Inalt Prea Sfinșitul Patriarh Alexandru III, Mitropoliții Theodosie și Nifon, la mînăstirile Pasărea și Cernica. Oaspeții au fost primiți cu bucurie de soboarele celor două mînăstiri și au vizitat cu mult interes atelierele și cooperativele ce funcționează acolo.

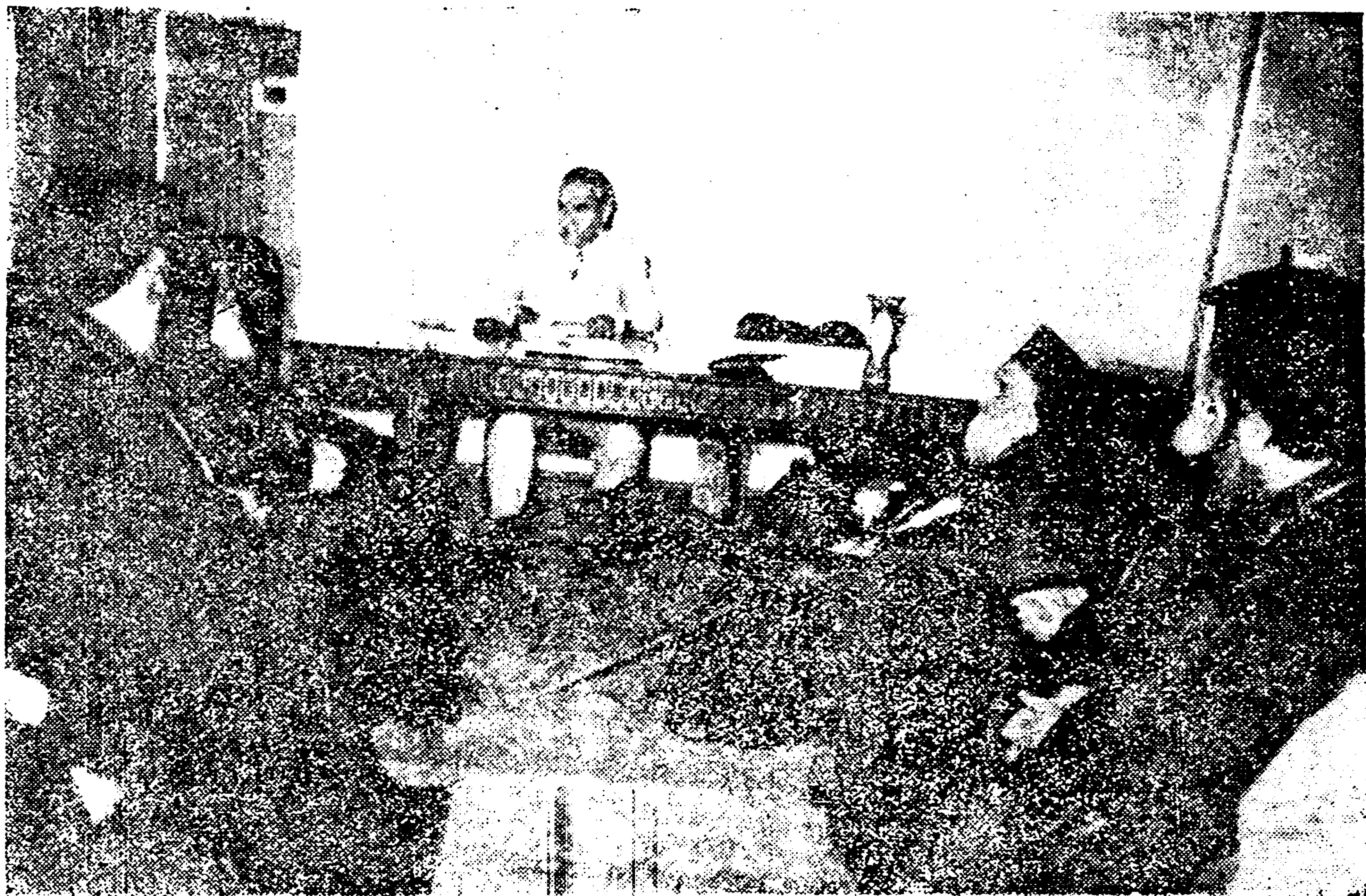
Joi 16 septembrie, oaspeții au fost conduși, de către Inalt Prea Sfinșitul Patriarh Justinian și I. P. S. Mitropolit Firmilian al Olteniei la mînăstirea Țigănești, unde li s-a făcut primire aleasă de către soborul mînăstirii. P. C. Preot Toma, în numele soborului mînăstirii, a urat bun soșit înalșilor

oaspeți și a arătat bucuria deosebită ce simte soborul și cinstea aleasă ce revine mînăstirii, prin această înaltă vizită. A făcut apoi un scurt istoric al mînăstirii, subliniind dezvoltarea ce a căpătat în ultimul timp, prin atelierele ce s-au înființat și prin organizarea muncii celor 150 viețuitoare, unindu-se rugăciunea cu munca, datorită părinteștei și înțeleptei purtări de grijă a Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian.

Inalt Prea Sfințitul Patriarh Alexandru al III-lea a răspuns la aceste cuvinte de bună primire, rostind, în rezumat, următoarele :

„Sîntem fericiți că am putut vizita această mînăstire spre a vedea toate realizările săvîrșite aci... Ați auzit de Sahara, de acel pustiu în

Primirea I.P.S. Patriarh Alexandru al III-lea și a celorlalți reprezentanți ai Bisericii Antiohiene de către Dl. Prof. Acad. P. Constantinescu-Iași, Ministrul Cultelor.

care numai din loc în loc apare cîte o oază de verdeață cu puțină apă. Aici, la voi, la fiecare pas întîlnim izvoare dătătoare de viață, și acestea sînt sfintele mînăstiri. Și precum Mîntuitorul a spus femeii Samaritence, că cine va bea din apa dată de El, nu va înseta nîciodată, tot astfel se poate spune că cine trăește în aceste mînăstiri nu va înseta nîciodată de viața cea duhovnicească.

„Ca și altădată, constat că se pomeneste peste tot numele Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian. In acest răs timp de șase ani, Inalt Prea Sfinția Sa a dezvoltat atît de mult viața religioasă, încît nu putem admira îndeajuns activitatea sa. La fiecare pas, îmbunătățiri și realizări. Este mare cinste pentru clerul Bisericii Ortodoxe Romîne, că are în fruntea sa un astfel de Patriarh, care ziua și noaptea se îngrijește de îmbunătățirea vieții călugărești. Din avîntul duhovnicului, am înțeles că și mînăstirea aceasta a fost în atenția deosebită a rîonei și lucrării Inalt Prea Sfinției Sale.

„Toate aceste realizări contribuie mult la înflorirea Ortodoxiei noastre întregi. Ca Patriarh al Antohiei, eu și însoțitorii mei, mulțumim Înalt Prea Sfinției Sale pentru munca ce depune spre întărirea Ortodoxiei și îi urez spor și de acum înainte. Mulțumim, deasemenea, călduros Statului și Guvernului Român, care ne-a permis să vedem aceste mari realizări, din țara voastră.

I.P.S. Patriarh Alexandru al III-lea și I.P.S. Patriarh Justinian, în timpul slujbei.

„Vă mulțumim pentru primirea ce ne-ați făcut și vă urăm spor în împlinirea celor spre viața de toate zilele și spre mîntuire.

Slavă Patriarhului Justinian!

Slavă tuturor celor ce lucrează pentru binele poporului!

După terminarea solemnității din biserică, I. P. S. Patriarh Justinian a condus personal pe înalții oaspeți la atelierele de războaie de țesut mecanice, ca și la cele de mîină, dînd explicații asupra țesăturilor de stofe de odăjdii și de haine preoțești ca și asupra covoarelor din lînă și din deșeuri, ce se lucrează cu mult spor la Țigănești.

Oaspeții au fost conduși, deasemenea, în sălile de clasă, unde funcționează școala elementară și școala monahală, apoi la stăreție și la cooperativă.

Vizita a produs o impresie deosebită asupra oaspeților, cari nu conțineau de a aduce felicitări Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, pentru toate cele ce li se înfățișase înaintea ochilor.

La plecare, s-a oferit înalților oaspeți, ca amintire, câte un obiect lucrat în atelierul mănăstirii.

După vizitarea mănăstirii Țigănești, I. P. S. Patriarh Justinian s-a reîntors cu Inalt Prea Sfințitul Patriarh Alexandru III la Reședința Patriarhală

I.P.S. Patriarh Alexandru al III-lei și I.P.S. Patriarh Justinian
în catedrala patriarhală.

din București, iar I. P. S. Mitropolit Firmilian a fost delegat să conducă pe însoțitorii Patriarhului Antiohiei, Mitropoliții Theodosie și Nifon la mănăstirea Căldărușani, spre a vizita și această veche și istorică așezare călugărească. Oaspeții au admirat așezarea mănăstirii Căldărușani, înconjurată de lacuri, precum și lucrările de restaurare ce se fac acolo, cu largul sprijin al Statului.

Joi 16 septembrie 1954, după amiază, Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian a poftit pe Inalt Prea Sfințitul Patriarh Alexandru III și pe însoțitorii S. Sale în sala de solemnități din partea de apus a Reședinței Patriarhale și le-a înmănat darurile oferite de Biserica Ortodoxă Română, spre a fi împărțite preoților și credincioșilor Bisericii Antohiene. S-a oferit poartă de argint aurite, discuri, cădelnițe, miruitoare, cruci de binecuvântare, stoffe pentru odăjdii și cruciulițe mici în filigram și email, toate produse ale atelierelor Patriarhiei Române.

Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian a lămurit oaspeților că aceste

daruri sînt modeste, dar ele sînt rodul ostanelilor și al muncii, ce se desfășoară în atelierele Bisericii noastre și se dau cu toată inima spre a fi folosite de preoți în sfintele biserici din cuprinsul Patriarhiei Antiohiei, la slujbele ce se săvîrșesc în cinstea aceluiași Dumnezeu și după aceeași rînduială ortodoxă, pentru folosul poporului credincios din Siria și Liban.

Inalt Prea Sfințitul Patriarh Alexandru III a mulțumit, în numele său și al însoțitorilor săi, pentru aceste daruri și a asigurat că numele Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian este cunoscut și pomenit nu numai la Damasc și în centrele mitropolitane și episcopale, dar și în toate bisericile și mînăstirile din Patriarhia Antiohiei.

In seara de joi, 16 septembrie a avut loc, în Palatul Patriarhal, o cină oficială, dată în cinstea delegației Bisericii Antiohiei, de către Ministerul Cultelor și Patriarhie, la care a luat parte și Dl. Președinte al Prezidiului Marii Adunări Naționale a R. P. R., Dr. Petru Groza.

În timpul mesei, Domnul Președinte Dr. Petru Groza și-a exprimat bucuria de a participa la această cină, în cuvinte care au produs o impresie profundă asupra oaspeților și asupra tuturor celor prezenți. Dl. Dr. Petru Groza a închinat paharul în sănătatea înalților oaspeți și pentru întărirea și dezvoltarea legăturilor de prietenie între popoarele noastre spre succesul deplin al luptei pentru pacea lumii întregi.

A luat apoi cuvîntul Inalt Prea Sfințitul Patriarh Alexandru III, care a spus următoarele :

„Ascultînd pe Domnul Președinte Dr. Petru Groza, atît eu cît și însoțitorii mei sîntem impresionați de colaborarea armonioasă ce există în Statul Român, între Biserica Ortodoxă și toate celelalte culte religioase pe tărîmul vieții obștești. La noi sînt multe frămîntări și în special avem multe greutăți din partea catolicilor, care par că vor să se răzbune pe noi de pierderile ce au suferit în țara D=Voastră, prin revenirea greco-catolicilor la Biserica Ortodoxă. Vă asigurăm însă că noi vom lupta cu toată hotărîrea pentru păstrarea credinței noastre și pentru întărirea relațiilor frățesti dintre Bisericile noastre surori și popoarele noastre, lucrînd necontenit pentru pacea și înfrățirea tuturor oamenilor.

„În numele meu și al însoțitorilor mei exprim cele mai calde mulțumiri Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, Domnului Președinte Dr. Petru Groza și Domnului Ministru al Cultelor, Profesor Academician P. Constantinescu=Iași, pentru primirea prietenoasă ce ni s=a făcut, pentru ospitalitatea frățescă ce ni s=a dat și pentru atenția deosebită ce ni s=a arătat în timpul sederii noastre și ridic paharul meu în sănătatea Domnului Președinte Dr. Petru Groza și a tuturor celor prezenți la această agapă frățescă, și pentru înflorirea Republicii Populare Romîne“.

Atît cuvîntul Domnului Președinte Dr. Petru Groza, cît și cuvîntul S. Sale Patriarhului Alexandru III, au fost aplaudate cu însuflețire de toți cei prezenți.

La sfîrșit, a luat cuvîntul Domnul Profesor Academician Petre Constantinescu=Iași, Ministru Cultelor, care a asigurat pe oaspeți că se bucură în țara noastră de o prețuire deosebită.

„Guvernul R. P. R. — a spus Domnul Ministru al Cultelor — urmărește cu interes strîngerea relațiilor dintre Biserica Ortodoxă Romînă și celelalte Biserici Ortodoxe din lume, pentru că Bisericile Ortodoxe au dovedit că lucrează cu toată convingerea pentru realizarea

marilor năzuințe ale omenirii, de destindere internațională, pace și înfrățire”.

Domnia Sa a încheiat urînd oaspeților drum bun la întoarcerea în țară, dar rugîndu-i să folosească și alte prilejuri în viitor spre a mai veni în țara noastră.

Cina s-a terminat într-o atmosferă de caldă prietenie și voie bună.

A doua zi, vineri 17 septembrie, au pornit cu avionul spre Praga trei din membrii delegației iriene.

Iar sîmbătă 1 septembrie, a plecat însuși I. P. S. Patriarh Alexandru III, însoțit de I. P. S. Sa Mitropolitul Theodosie al Tripoliei și Libanului.

Membri ai delegației Bisericii Ortodoxe Antiohiene, împreună cu I.P.S. Mitropolit Firmilian, în timpul sfintei slujbe în catedrala patriarhală.

La aeroportul Băneasa, au fost conduși de Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian și de P. S. Episcop Antim, Vicar Patriarhal, precum și de Domnul Director Marin Sulică, reprezentantul Domnului Ministru al Cultelor.

În salonul oficial al aeroportului, în cele câteva minute înainte de îmbarcarea în avionul pentru Praga, oaspeții și-au arătat încăodată mulțumirea deosebită ce le-a produs această vizită în țara noastră. În deosebi, au ținut să-și reînnoiască admirația pentru atmosfera de libertate și muncă pașnică, ce domnește în țara noastră. Și printr-o neașteptată asociere de idei, provocată de amintirea incidentului avut de delegația Bisericii Române, în drum spre Damasc, în iulie a. c., la Istanbul, unde autoritățile turcești au obligat pe Părintele Vicar Alexandru Ionescu să-și ia culionul roșu de pe cap și să pună o pălărie, oaspeții noștri au dat Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian și celor de față unele interesante informațiuni asupra restricțiilor libertăților în alte țări. Și fiindcă s-a amintit de Turcia, oaspeții noștri au spus că guvernul turc interzice cu desăvîrșire tuturor clericilor

de orice rang și de orice confesiune, de a purta costumul clerical pe străzile Istambulului. Singur Patriarhul Ecumenic este exceptat de la această restricție, putând ieși în oraș în costumul său eclesiastic. Dar și el este dator să ceară reînnoirea autorizației de purtarea costumului din șase în șase luni.

Orice vizitator cleric, venit în Istanbul, este obligat, chiar în momentul sosirii, să-și schimbe costumul preoțesc și să-și pună un costum civil. În caz că vizitatorul cleric nu are alt costum decât cel clerical, este obligat să declare la poliție, în gară, cât timp stă în Istanbul și să ceară, pentru acest timp, autorizația fără de care nu poate circula în oraș.

Sărutarea dragostei frățești în Hristos, dintre Înalt Prea Sfințiii și Prea Fericiții Patriarhi Alexandru al III-lea și Justinian.

Niciun slujitor al niciunui cult nu are voie să facă vreun semn religios pe stradă, sau să rostească vreo rugăciune, ci numai în interiorul bisericii, sau a locașului de cult respectiv. În caz de înmormântare, când se conduce mortul de acasă la groapă, numai un singur slujitor este admis să însoțească cortegiul și cu interdicție absolută de a rosti vreo rugăciune în timpul parcurșului, de orice religie ar fi mortul, fie că ar fi creștin, fie că ar fi musulman.

Precizările făcute de înalții oaspeți pun în lumină contrastul puternic ce există între largile libertăți de care se bucură cultele religioase în țara noastră și îngrădirea drepturilor sau chiar anularea libertății religioase care este caracteristică altor regimuri.

La urcarea în avion, cei doi Patriarhi s-au îmbrățișat frățește și și-au luat rămas bun, cu dorința și urarea exprimată spontan de amândoi, de a se revedea cât mai curând cu sănătate.

La ora 10.30, sîmbătă, 18 septembrie, avionul și-a luat sborul spre Praga-Zürich-Roma-Beyruth-Damasc.

După sosirea la Damasc, Inalt Prea Sfințitul Patriarh Alexandru al III-lea a trimis Inalt Prea Sfințitului nostru Patriarh Justinian următoarea telegramă :

„Am sosit cu bine. Totdeauna vom ține minte primirea călduroasă, ospitalitatea frățească și îngrijirea atentă a Inalt Prea Sfinției Voastre față de noi. Să Vă ocrotească Dumnezeu. Imbrățișându-Vă, Vă sărutăm cu sărutare frățească“.

Patriarhul ALEXANDRU

Această telegramă constituie o puternică dovadă că vizita Intîistătătorului Bisericii Ortodoxe Antiohiene și a înalților săi reprezentanți în țara noastră, a adus o nouă contribuție la strîngerea legăturilor dintre cele două Biserici Ortodoxe surori.

Pr. N. CAZACU

SĂRBĂTORIREA I.P.S. MITROPOLIT SEBASTIAN CU PRILEJUL IMPLINIRII A 70 DE ANI

La 22 septembrie 1954, a avut loc la Iași sărbătorirea I. P. S. Sebastian, Mitropolitul Moldovei și Sucevei, cu prilejul împlinirii vârstei de 70 de ani. Sărbătorirea a fost organizată din inițiativa unui grup de preoți ieșeni și s-a desfășurat în prezența Înalț Prea Sfințitului Patriarh Justinian, a d-ului Acad. Prof. P. Constantinescu-Iași, Ministrul Cultelor, a Înalț Prea Sfinților Mitropoliți Firmilian al Olteniei și Vasile al Banatului, a d-ului Emil Mazilu, președintele Sfatului Popular Regional Iași, a Prea Sfinților Episcopi Antim al Buzăului, Teofil al Romanului și Hușilor, Chesarie al Dunării de Jos, Valerian al Oradiei și Theoctist, vicar patriarhal, a d-ului Prof. Jean Livescu, rectorul Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, a membrilor Adunării Eparhiale, în frunte cu d-ful Prof. Dr. Vasile Răscanu, a consilierilor Arhiepiscopiei Iașilor și a numeroși protopopi, călugări și preoți din întreaga eparhie.

În dimineața zilei, I. P. S. Mitropolit Firmilian al Olteniei, înconjurat de Prea Sfinții Episcopi Teofil și Theoctist și de un mare sobor de preoți și diaconi, a săvârșit în catedrala mitropolitană Sfânta Liturghie. S-a oficiat apoi un Te-Deum, după care P. S. Episcop Teofil al Romanului și Hușilor a rostit o cuvântare omagială, subliniind realizările obținute de Înalț Prea Sfințitul Mitropolit Sebastian în lunga și devotată slujire a Bisericii lui Hristos.

Toți cei prezenți s-au îndreptat spre sala de recepție din palatul mitropolitan, unde P. C. Pr. Vicar Constantin Nonea, în numele comitetului de inițiativă pentru organizarea sărbătoririi, a înțâșat Înalț Prea Sfințitului Mitropolit Sebastian darul simbolic al preoțimii moldovene, exprimând sentimentele de dragoste și respect, cu care slujitorii a'tarelor din Mitropolia Moldovei și Sucevei înconjoară pe arhipășorul lor.

D-ful Emil Mazilu, președintele Sfatului Popular Regional Iași, a dat citire decretului Prezidiului Marii Adunări Naționale a R. P. R., prin care se conferă I. P. S. Mitropolit Sebastian, pentru contribuția adusă cauzei păcii, Ordinul „Steaua Republicii Populare Române” clasă I-a. D-șa a înmânat apoi Înalț Prea Sfințitului Mitropolit insemnele Ordinului, felicitându-l pentru înalta distincție primită.

D-ful Acad. Prof. P. Constantinescu-Iași, Ministrul Cultelor, a dat citire scrisorii de felicitări pe care D-ful Dr. Petru Groza, președintele Prezidiului Marii Adunări Naționale a R. P. R., a adresat-o I. P. S. Mitropolit Sebastian, cu prilejul împlinirii a 70 de ani. D-șa a vorbit apoi despre contribuția de seamă pe care sărbătoritul, în calitate de reprezentant al Bisericii Ortodoxe Române, a adus-o cauzei sfinte a apărării păcii.

Au mai luat cuvîntul, pentru a omagia personalitatea I. P. S. Mitropolit Sebastian și pentru a-și face calde urări de viață lungă și de noi și rodnice înfăptuiri pe tărîmul apostolatului creștin și al zidirii păcii în lume: I. P. S. Mitropolit Firmilian al Olteniei, I. P. S. Mitropolit Vasile al Banatului, D'. Prof. Dr. Vasile Rășcanu, în numele membrilor Adunării Eparhiale, Dl. Prof. Jean Livăscu, rectorul Universității „Alexandru Ioan Cuza”, în numele Comitetului Regional pentru Apărarea Păcii, P. S. Episcop Valerian al Oradiei, P. S. Episcop Theoctist, vicar patriarhal, P. Cup. Arhim. mitrofor Melchisedec starețul mînășirii Neamțu, P. C. Pr. Andrei Petru, reprezentantul cultului romano-catolic, Dl. rabin Gutman, reprezentantul cultului mozaic, și alți reprezentanți ai clerului și credincioșilor ortodocși moldoveni.

Seria cuvîntărilor a fost încheiată de Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, care — în numele Sfîntului Sinod al Bisericii Ortodoxe Romîne — a felicitat pe I. P. S. Mitropolit Sebastian și i-a făcut urări de sănătate și îndelungată arhipăstorire.

Tuturor le-a răspuns sărbătoritul, mulțumind pentru sentimentele de dragoste și prețuire ce i-au fost exprimate. I. P. S. Sa a declarat că această sărbătorire constituie un îndemn pentru a desfășura pe viitor o muncă și mai plină de rîvnă pentru slava Sfîntei noastre Biserici, pentru înălțarea și înflorirea scumpei noastre Patrii și pentru triumful păcii pe pămînt.

Festivitățile s-au încheiat printr-o agapă prietenească.

INCHEIEREA ANULUI ȘCOLAR 1953-1954 LA INSTITUTELE TEOLOGICE ȘI SEMINARIILE MONAHALE ALE BISERICII ORTODOXE ROMINE

Readuse sub conducerea și purtarea de grijă a Sfântului Sinod, instituțiile de învățămînt ale Bisericii Ortodoxe Romîne desfășoară de cîțiva ani de zile o rodnică activitate, atît pentru pregătirea temeinică a viitorilor slujitori ai sfintelor altare ale dreptei-credințe, cît și pentru făurirea unui monahism ortodox luminat, conștient de sfintele sale îndatoriri și înflăcărat de zelul slujirii lui Hristos și a semenilor.

An de an, instituțiile noastre de învățămînt religios — Institute teologice, Seminarii monahale și Școli de cîntăreți — aduc roade din ce în ce mai bogate în ogorul Bisericii; fiecare an școlar reprezintă o sporire a strădaniilor cărturărești și din partea profesorilor dar și din partea studenților și elevilor, care sînt pe deplin încredințați că numai printr-o temeinică învățătură vor putea răspunde cu cinste îndatoririlor lor de viitori slujitori ai Bisericii Ortodoxe Romîne.

Deaceea, fiecare sfîrșit de an școlar este un binevenit prilej pentru a înregistra roadele obținute de elevii și studenții școlilor noastre bisericești; din cunoașterea biruințelor cărturărești de pînă acum poate izvorî mult mai multă rîvnă întru dobîndirea unor și mai îmbelsugate roade, menite să îmbunătățească întreaga activitate a Sfintei noastre Biserici.

Cu aceste încredințări și nădejdi, publicăm mai jos cîteva sumare însemnări în legătură cu încheierea anului școlar 1953—1954 la Institutele teologice și la Seminarile monahale ale Bisericii Ortodoxe Romîne.

LA INSTITUTELE TEOLOGICE

DIN BUCUREȘTI

Anul școlar 1953—1954 a adus pentru studenții și profesorii Institutului Teologic din București multe bucurii prin munca plină de avînt ce s-a depus, prin sporul de învățătură și viață religioasă ce s-a realizat, prin experiența ce s-a făcut și prin rezultatele ce s-au obținut, atît în direcția pregătirii didactice și duhovnicești a studenților, cît și în îndrumarea misionară și socială a P. C. Preoți cursiști.

Cursurile Institutului Teologic din București au început la 15 octombrie 1953, cu un număr total de 236 studenți înscriși pentru cursurile de licență și 22 candidați înscriși la cursurile de magisteriu.

Incepînd cu anul școlar 1953—1954, datorită bunăvoinței și grijei deosebite pe care I. P. S. Patriarh Justinian o poartă și pentru bună înzestrarea materială a Institutului Teologic, s-a putut procura din fondurile Administrației Patriarhale pentru sălile de cursuri din Institut, mobilier nou, artistic lucrat în atelierele Sfintei Patriarhii.

În cursul anului școlar 1953—1954, au frecventat cursurile Institutului Teologic din București, în total, 220 *de studenți* din cei 236 înscriși la cursurile de licență, și 21 *de candidați* din cei 22 înscriși la cursurile de magisteriu. Repartizați pe anii de studii, numărul lor se prezintă astfel :

În anul I, au fost înscriși 70 de studenți la cursurile de licență și au frecventat 62, între care 13 sînt monahi ;

În anul II, au fost înscriși 66 de studenți și au frecventat 63, între care 12 sînt călugărițe ;

În anul III, au fost înscriși 49 studenți și au frecventat 47, între care o studentă și 4 monahi.

În anul IV, au fost înscriși 51 studenți și au frecventat 48, între care au fost un monah și 3 studente.

La cursurile de magisteriu, au fost înscriși 22 de candidați, adică 9 în anul I din care au frecventat 8, 4 în anul II și 9 în anul III, care au frecventat cu toții.

În acelaș timp, în acest an școlar au urmat cursurile de îndrumare misionară și socială 592 de preoți cursiști și anume :

Seria a XVII-a, în număr de 161 de preoți cursiști, au urmat cursurile de îndrumare misionară și socială între 17 octombrie — 17 decembrie 1953 ;

Seria XVIII, în număr de 211, au urmat cursurile între 20 ianuarie — 20 martie 1954 ;

Seria XIX, în număr de 220, au urmat cursurile între 1 mai — 1 iulie 1954.

Aproape toți studenții și candidații la magisteriu ai Institutului Teologic din București au fost bursieri sau semi-bursieri. Bursele și semi-bursele au fost acordate fie de mitropoliile și episcopiile cărora aparțin studenții și magistranzii în Teologie, fie de Onoratul Minister al Cultelor.

Din partea mitropoliilor și episcopiilor s-au obținut următoarele burse și semi-burse : Patriarhia Romînă, 3 burse ; Mitropolia Ungro-Vlahiei, 40 burse ; Mitropolia Iașilor, 21 de burse ; Mitropolia Craiovei, 19 burse ; Episcopia Buzăului, 22 de burse ; Episcopia Rîmnicului și Argeșului, 19 burse și 8 semi-burse ; Episcopia Romanului, 10 burse ; Episcopia Dunării de Jos, 15 burse ; Mitropolia Sibiului, 3 burse ; Mitropolia Timișoarei, 2 burse.

În sesiunea de examene din luna iunie 1954, au obținut „Diploma de licență în Teologie“ un număr de 52 *de studenți și studente*, care au absolvit cursurile anului IV de licență fie în acest an școlar, fie în anul precedent.

Examenele pentru obținerea „Diplomei de licență în Teologie“ au fost prezidate de Înalt Prea Sfințitii Mitropoliți și Prea Sfințitii Episcopi ai eparhiilor din care fac parte candidații, sau de delegații acestora. Astfel, examenele pentru candidații din cuprinsul Mitropoliei Ungro-Vlahiei au fost prezidate în numele Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, de P. S. Theoctist Botoșăneanu, Vicar Patriarhal și Rector al Institutului Teologic, și au reușit 21 ; cele patru candidații din Mitropolia Olteniei au fost prezidate de I. P. S. Mitropolit Firmilian, reușind 8 candidați ; cele pentru candidații din Episcopia Rîmnicului și Argeșului au fost prezidate de P. S. Episcop Iosif, reușind 8 candidați ; cele pentru candidații din Episcopia Buzăului, din Mitropolia Iașilor, din Episcopia Romanului și Hușilor, din Episcopia Dunării de Jos și din Mitropolia Timișoarei, s-au ținut sub președinția Prea Sfințitului Theoctist Botoșăneanu, rectorul Institutului Teologic și Vicar Patriarhal. Au reușit 4

candidați din Episcopia Buzăului, 4 din Mitropolia Iașilor, 3 din Episcopia Romanului și Hușilor, 3 din Episcopia Dunării de Jos și 1 din Mitropolia Timișoarei.

Printre studenții care au obținut cu strălucit succes „Diploma de licență în Teologie” la Institutul Teologic din București este și studentul finlandez Ihatsu Kalevi Väinö, trimis de Biserica Ortodoxă din Finlanda și întreținut ca bursier de Patriarhia Română în tot timpul celor patru ani de studii. D-șă este primul student finlandez ortodox care și-a făcut studiile teologice în țara noastră.

Anul acesta, printre candidații la titlu de magistru în Teologie, a absolvit cu succes cursurile celor trei ani de studiu la magisteriu și Dl. Dohy Arpad, student maghiar reformat, trimis de Institutul Teologic Protestant din Cluj, Secția Reformată, la Institutul Teologic din București, pentru completarea studiilor superioare teologice și specializare în studiile de exegeză în Cărțile Sfinte ale Vechiului și Noului Testament.

În numele Bisericii Reformate, P. S. Dr. Ianoș Vasarhely, Episcopul Bisericii Reformate din Republica Populară Română, printr-o scrisoare adresată Prea Sfințitului Theoctist Botoșăneanu, Rectorul Institutului Teologic din București, a mulțumit călduros Prea Sfinției Sale și întregului corp profesoral pentru bunăvoința și atenția deosebită care s-a arătat din partea conducerii Institutului și D-lor Profesori față de Dl. Dohy Arpad, în timpul studiilor sale la magisteriu.

Insemnate progrese au făcut studenții și candidații la magisteriu ai Institutului Teologic din București, nu numai în privința studiilor, ci și în privința trăirii unei curate vieți duhovnicești, după învățătura și poruncile Domnului Hristos. Rezultatul acestei continue strădăni de îndrumare duhovnicească se face tot mai mult simțit, încât anul acesta nici-un student n-a fost eliminat de conducerea Institutului și de corpul profesoral.

Profesorii, preoții cursiști și studenții Institutului Teologic din București, au sărbătorit cu deosebită bucurie, în ziua de 19 mai 1953, pe părintele profesor Gala Galaction, cu prilejul împlinirii la 16 aprilie 1953, a vârstei de 75 ani, pentru activitatea sa literară și teologică.

Cu nespusă bucurie au sărbătorit Profesorii, Preoții cursiști ai seriei a XIX chemați la cursurile de îndrumare pastorală și socială și studenții Institutului Teologic din București, în ziua de 6 iunie 1954, împlinirea celor 6 ani de patriarhat ai Inalt Prea Sfințitului și Prea Fericitului Patriarh Justinian, timp în care Biserica Ortodoxă Română și-a desfășurat lucrarea ei sfințitoare sub înțeleapta și iscusita îndrumare a Inalt Prea Sfinției Sale.

Tot cu prilejul împlinirii celor 6 ani de patriarhat, ai Prea Fericitului Patriarh Justinian, s-au organizat, sub conducerea Institutului nostru, trei concerte religioase pentru a cinsti după cuviință realizările Inalt Prea Sfinției Sale în timpul celor 6 ani de arhipăstorire.

Primul concert religios l-au dat studenții și magistranzii în Teologie, sub conducerea maestrului N. Lungu, Conferențiar la Institutul Teologic; al doilea concert religios l-a dat corala Patriarhiei Române, sub conducerea maestrului N. Lungu; al treilea concert religios l-a dat corala preoților din București, sub conducerea P. C. Preot Alex. Delcea.

O deosebită grijă și dragoste a arătat I. P. S. Patriarh Justinian către preoții chemați la cursurile de îndrumare pastorală și socială. I. P. S. Sa și-a arătat întotdeauna gândul că dorește ca preoții cursiști să-și îmbogățească și să-și îmbogățească nu numai cunoștințele lor teologice și pastorale ci să-și îmbogățească și înnoiască îndeosebi trăirea lor duhovnicească. În acest scop,

n-a pregetat ca la fiecare serie să vină în mijlocul P. C. Părinți cursiști și să le dea prețioase sfaturi și îndemnuri. Ultima convorbire duhovnicească a avut-o I. P. S. Patriarh Justinian cu P. C. Preoți cursiști ai seriei a XIX. În cuvinte alese și părintești, pline de căldură și apropiere sufletească, I. P. S. Patriarh Justinian, făcînd pe fiecare preot părtaș la propria experiență duhovnicească a Înalt Prea Sfinției Sale, din timpul cînd era preot, le-a arătat rostul cel mare al Sfintei Preoții și datorია preotului de a se menține la un nivel de trăire duhovnicească cît mai înalt. „*Te îndemn să ții aprins harul lui Dumnezeu care este în tine*“, ne spune Sf. Pavel (II, Tim. 1, 6), iar în Epistola I-a către Timotei spune: „Nu fii nepăsător față de harul care este întru tine“ (I. Tim. IV, 14). Se impune de aceea, preotului, pentru a-și putea ține sufletul său curat de turburările și ispitele vieții, să-și *aprinde fiecare duhovnicul său*, căruia să i se mărturisească și să-și întărească sufletul în exercitarea misiunii sale duhovnicești. În chipul acesta, își va putea conduce mult mai bine și mai ușor turma păstoriților săi pe calea îmbunătățirii duhovnicești și a trăirii unei adevărate vieți creștine.

Cu aceste frumoase realizări, s-a încheiat activitatea didactică și duhovnicească în anul școlar 1953—1954 la Institutul Teologic de grad Universitar din București.

DIN SIBIU

La 29 iunie 1954 a avut loc încheierea anului școlar 1953—1954 la Institutul Teologic din Sibiu. Corpul profesoral, împreună cu toți studenții, au participat la Sfînta Liturghie din Catedrala mitropolitană în cadrul căreia P. C. Prof. N. Mladin, pornind dela textul biblic: „Să nu mai fim prunci... ci ținînd adevărul în dragoste să creștem în toate întru Hristos“ (Efes. 4, 14—15), a rostit următoarea predică:

Iată a sosit și marele paznic al Sfinților Apostoli Petru și Pavel și, odată cu el, a sosit și ziua în care Institutul nostru Teologic prezintă roadele unui nou an de muncă! Întîlnirea aceasta dintre Sfinții Apostoli Petru și Pavel și secerișul Institutului nostru este plină de tîlc duhovnicesc. Căci ea ne face să medităm mai adînc, ea ne îndeamnă să privim la pilda Sfinților Apostoli și din făptura lor de lumină, din viața lor de sbucium și biruință, să înțelegem în ce măsură secerișul nostru este bogat, în ce măsură truda noastră este de preț.

Căci cu adevărat, afară de Hristos, cine ne-ar putea arăta mai clar și cu mai multă putere care este criteriul prin care viața, gîndul, cuvîntul și fapta noastră au preț, cîștigă vrednicie nu numai pentru vremelnicie ci și pentru veșnicie? Cine dacă nu Sfinții Apostoli Petru și Pavel, cei ce toate le-au lăsat ca să urmeze lui Hristos, cei ce stau ca niște făclii aprinse și călăuzesc pașii credincioșilor din toate veacurile pe cărările mîntuirii? De aceea, bucurîndu-ne de această întîlnire cu ei la sfîrșitul anului nostru de muncă, pe ei să-i întrebăm: care este rostul viețuirii creștine, care este rostul muncii noastre, — ca să ne dăm seama dacă în anul acesta am zidit pe piatra credinței pale sau pietre scumpe, tărie sau slăbiciune, duh sau literă moartă.

Ce răspuns ne dau Sfinții Apostoli Petru și Pavel la această întrebare? Răspunsul lor este acesta: tot sensul, toată taina, toată valoarea vieții creștinești, a ostanelilor noastre, stă în creșterea în Hristos. Nu-i întrebarea: ce ești?. Ești apostol, ești predicator, ești preot, ești profesor teolog,

ești student teolog, ești simpli credincios, ești bărbat sau femeie, tânăr sau bătrîn, ci întrebarea este : cît ai crescut în Hristos ? In orice stare te-ai afla poți și trebuie să crești în Hristos. Prin ce ? Prin toate, zice Sfîntul Apostol Pavel. Adică prin toate gîndurile noastre, prin toate vorbele noastre, prin toate faptele noastre. Căci fiecare clipă are atîta preț cît am crescut prin ea în Hristos, fiecare gînd are atîta valoare cît am crescut prin el în Hristos, fiecare cuvînt are atîta putere cît am crescut prin el în Hristos, fiecare faptă are atîta preț cît am crescut prin ea în Hristos.

Intr-adevăr, toată viața Sfinților Apostoli Petru și Pavel este o neconțință creștere în Hristos, o neconțință rîvnă de a crește în Hristos dela pruncia duhovnicească pînă la starea de bărbat desăvîrșit. Căci oare nu era Apostolul Petru prunc în Hristos, cînd îl sfătua pe Mîntuitorul să fugă de Cruce, să nu accepte răstignirea ? Nu era el prunc în Hristos, cînd se lăuda că va urma Domnului pînă la moarte, pentru ca peste cîteva ore să se lapede cu ușurință de El ? Nu era el prunc în Hristos, cînd scotea sabia ca să-L apere pe Domnul ? Ba da. Acestea sînt semnele prunciei în Hristos : aprinderea superficială, îngustime de pricepere, lăudăroșenie, nestatornicie. Dar nu se arată acelaș Apostol bărbat desăvîrșit în Hristos cînd vestește cu curaj învierea Domnului și mîntuirea întru El, sau cînd își întinde mîinile pe cruce spre a pecetlui propovedania Lui cu jertfa vieții Lui ? Ba da. Acestea sînt semnele bărbăției : entuziasm făptuitor, largime de pricepere, smerenie, statornicie. Și ce vom zice de Sfîntul Apostol Pavel, acest Saul năbădăios ca un copil, a cărui întreaga alergare această țintă a avut : ca să ojungă la statura bărbăției lui Hristos ? Oare neînduplecarea lui în învățătura adevărată a Domnului și combaterea tuturor rătăcirilor eretice, nu este semnul bărbăției în Hristos ? Oare lupta lui ca să cîștige pe cîți mai mulți pentru Hristos, nu e semn al aceleiasi bărbății ? Oare lupta lui de a se sfinți mereu, de a păși pe urmele lui Hristos, nu e expresia aceleiasi creșteri în Hristos ? Ba da. Căci aceasta e bărbăția creștină : să fii stăpînit de adevărul divin pînă la identificare totală cu El ; să stai neclintit ca un far pe piatra acestui adevăr și să luminezi și altor credincioși calea spre El : să sporești în toate mereu în sfințenie, ca plinirea lui Hristos să strălucească în făptura și faptele tale. Da, aceasta e creșterea în Hristos : să crești în adevărul lui Hristos, să crești în iubirea lui Hristos, să crești în sfințenia lui Hristos. Să crești în toate întru Hristos, după prealuminoasa pildă a Sfinților Apostoli Petru și Pavel.

Acum ne putem întreba și noi : oare cît am crescut în Hristos prin tot ceea ce am învățat într-un an de zile, prin toate rugăciunile ce le-am înălțat, prin toate gîndurile ce le-am nutrit, prin toate cuvintele ce le-am rostit, prin toate faptele ce le-am săvîrșit ? Oare am crescut cu adevărat în Hristos sau am scăzut ? Oare ne-am apropiat de bărbăția în Hristos sau am rămas tot prunci nestatornici și plăpînzi ?

La aceste întrebări nu putem da răspuns decît privind la felul cum ne-am împlinit munca și la roadele ce le culegem de pe urma ei. Munca noastră este muncă de ucenici în ale Teologiei Există două feluri de a învăța. Un fel superficial : înveți numai cu mintea și cu memoria ; aduni cunoștințe seci, învățături moarte, coji fără miez, cunoștințe care nu-ți angajează sufletul, care nu au viață și nu dau viață și care îngîmfă. In alt fel este adevărata învățătură : înveți cu tot sufletul, cu toată inima, cu toată ființa ta, cu toată viața ta. In felul acesta învățătura nu mai e moartă ci vie ; ea devine viață, ea e creștere întru adevăr, creștere în Hristos. Dease-

menea, există două feluri de a te ruga și de a viețui creștinește. Unul superficial: te rogi cu buzele și viețuiești numai de ochii oamenilor. Altul adevărat și temeinic: te rogi cu toată ființa ta și viețuiești pentru Hristos. Cel ce a învățat, s-a rugat și a viețuit cu întreg sbuciumul inimii sale, cu tot frământul minții sale, cu tot elanul sufletului său, cu toată înflăcărea ființei sale, acela a crescut în Hristos în cursul acestui an de rugă și învățătură. El s-a înrădăcinat întru adevăr și dragoste, întru sfințenie și dreptate. El a făcut un pas înainte dela pruncia în Hristos spre bărbăția în Hristos. Dar cel ce a învățat, s-a rugat și a viețuit numai de trecere de vreme, numai cu mintea nu și cu sufletul, numai de formă nu și întru adevăr, acela a rămas prunc în Hristos, prunc nestatornic, capricios, stăpînit de porniri elementare, gata să scoată sabia repede la orice ofensă, care-și ia angajamente mari, dar e amenințat să fie doborît de vîntul slab al oricărei ispitiri.

Iată venim acum, alături de Sfinții Apostoli Petru și Pavel, și aducem lui Hristos roada muncii noastre. Putem noi să stăm în fața lui Hristos alături de Sfinții Apostoli? Întîlnirea aceasta cu ei în fața lui Hristos ne face să ne dăm seama cît de departe sîntem încă de bărbăția în Hristos. De aceea, bucurîndu-ne de toate succesele ce le-am avut și întristîndu-ne de toate slăbiciunile noastre, să ne plecăm smeriți genunchii și să rugăm pe Sfinții Apostoli să ne ajute să pășim pe urmele lor așa cum ei au pășit pe urmele lui Hristos și să rugăm pe Hristos, zicînd: Doamne, Tu cela ce ești Adevărul, luminează-ne; Tu cela ce ești Iubirea, înflăcărează-ne; Tu cela ce ești Sfințenia, sfințește-ne, ca astfel să nu mai fim prunci nestatornici și plăpînzi, ci oriunde ne vom afla, fie la școală, fie acasă, pretutindeni, prin toate și în toate să creștem întru Tine și să devenim bărbați desăvîrșiți, acum și pururea și în vecii vecilor, amin!"

După Sf. Liturghie, profesorii și studenții, împreună cu un numeros public, s-au dus în Aula Institutului, unde în prezența I. P. S. Mitropolit Nicolae și a Consilierilor Arhiepiscopiei a avut loc festivitatea încheierii cursurilor.

După intonarea imnului liturgic „Sfînt, sfînt...” de către corul studenților condus de P. C. Pr. Prof. Gh. Șoima, a luat cuvîntul Părintele Rector Sofron Vlad care, adresîndu-se I. P. S. Mitropolit Nicolae, P. S. Arhiepiscop Teodor Scorobeț, către Profesori, oaspeți și studenți, a rostit următoarea cuvîntare:

„Cu ajutorul lui Dumnezeu, am ajuns la sfîrșitul unui nou an de muncă, în care noi am săvîrșit un lucru asemănător celui al agriculturului, care și el își începe munca de toamnă, desțeleneste, aruncă sămînța cea bună și trudește necontenit ca vara să se poată bucura de un seceriș bogat. O lucrare asemănătoare am făcut și noi în ogorul sufletesc și acum toți cei ce am trudit venim să culegem roadele. Fără îndoială, o recoltă bogată e condiționată de mulți factori: de hărnicia muncitorului, de uneltele cu care muncește, de calitatea solului, de calitatea seminței, de condițiile atmosferice și atunci cînd toți acești factori sînt favorabili avem ani mănoși, iar cînd unii din acești factori lipsesc, avem ani deficitari. Comparînd anul acesta cu anul trecut, putem spune cu mulțumire, că pentru noi este un an bogat în recoltă spirituală.

Pentru toți acei cari au voit să muncească în acest Institut, le-au stat la îndemîină atîtea modele pe care să le imite și după care să-și dăltuiască viața. Modele v-ați putut alege, iubiți studenți, dintre marii Sfinți Părinți și marii dascăli ai Bisericii, pe care i-ați studiat la Istoria Bisericii Universale. Pilde de urmat ați putut culege din viața atîtor vlădici vrednici care s-au

ridicat din pătura de jos pînă la cele mai mari demnități, datorită hărniciei și muncii ce au depus-o, pentru a-și împodobi inima cu virtuți creștine și a-și îmbogăți mintea cu o cultură aleasă, așa după cum ați învățat la Istoria Bisericii Române. Pilde atît de variate pe care să le urmați ați putut găsi pe paginile Scripturii Sfinte, care trebuie să fie lectura voastră de fiecare zi. Pilde de urmat v-a putut fi mai ales viața sfîntului și marelui Apostol Pavel, pe care-l prăznuim alături de Sfîntul Apostol Petru în această zi de încheiere a cursurilor.

Pildă va putut fi acest Apostol prin tinerețea lui, prin sîrguința cu care s-a pregătit pentru a deveni un slujitor al Domnului; prin rîvna lui de a se instrui, prin voința lui da a-și spori pietatea și de a trăi după legea lui Dumnezeu. El însuși ne spune că avea o rîvnă fierbinte pentru datinile strămoșești. Această rîvnă l-a făcut ca tînăr să studieze cu sîrguință Cartea Sfîntă și să-i transcrie conținutul de pe fîlele de pergament pe tablele de carne ale inimii sale, lucru care i-a fost atît de util apoi în propovăduirea sa ml-ionară. Cu rîvnă a studiat el Istoria neamului său, dreptul, morala, legile și practicile cultului, etc. În școală, ca tînăr, și-a îmbogățit el nu numai știința ci și-a sporit și pietatea și și-a exercitat voința, pentru a-și pune de acord viața cu știința sa teologică. Așa a înțeles tînărul Saul să se pregătească pentru a deveni vrednic slujitor al Dumnezeului părinților săi.

Inspirîndu-se din duhul paulin și din exemplul marilor ierarhi, Vlădica teolog și cărturar profund, care este I. P. S. nostru Mitropolit Nicolae, a înțeles că marile probleme ale Bisericii nu se pot rezolva decît printr-un cler luminat, care să știe să se indentifice cu misiunea sa. Pentru aceea a și dat cea mai mare atenție organizării acestui Institut. I. P. S. Sa și-a făcut un program din înviorarea și dezvoltarea acestei școli. A cheltuit sume considerabile pentru a-i pregăti un corp profesoral și dintre cei pregătiți de I. P. S. Sa., unii vă sînt dascălii voștri, iar alții lucrează la Institutul Teologic din București. Totul a fost orînduit aici ca să se poată lucra cu spor pentru formarea intelectuală și profesională a viitorilor propovăduitori ai Evangheliei, punîndu-li se la îndemîină un instrument de muncă din cele mai alese: Biblioteca atît de bine înzestrată; iar pentru sporirea pietății și practicile religioase, acel admirabil colț de sufletească reculegere care este Capela. Printr-un cler format în dragoste de Dumnezeu, cu dragoste de misiunea sa, un cler cu o cultură teologică aleasă, a înțeles I. P. S. Sa să lucreze pentru luminarea, înălțarea și fericirea credincioșilor în această lume și dobîndirea fericirii de dincolo, Printr-un astfel de cler, a înțeles să lucreze, pentru îndeplinirea idealului de a vedea pe frații despărțiți, iarăși uniți în sînul Bisericii strămoșești. Ierarhul care 34 de ani a lucrat pentru înflorirea acestei școli, a condus-o pe o linie ascedentă, ca și ceilalți ierarhi cari v-au trimis aici, și cari să nu uitați că toți au fost profesori și doresc ca de aici să iasă preoți plini de rîvnă și cu sufletul aprins, care să aibe cheile cu care să poată deschide sufletele pentru idealul creștin și pentru o trăire creștină și prin aceasta a le deschide sufletelor pe care le păstoresc „Impărăția lui Dumnezeu”.

Urmărind munca desfășurată anul acesta în Institutul nostru, trebuie să constatăm cu plăcere, că față de anul trecut se observă un spor multumitor. Sîrguința aceasta, profesorii au putut-o observa, în lucrările prezentate la seminarii, în proiectele tezelor de licență care le-au fost prezentate spre a fi citite și la examenele orale dela finele anului. Astfel din totalul de 248 studenți clasificați, 188 au fost promovați și numai 60 au fost amî-

nați pentru toamnă, față de anul trecut cînd numărul celor amînați din sesiunea iunie reprezenta un procentaj dublu față de cel de acum. Partea cea mai mare a studenților noștri au început să înțeleagă, că rostul lor aici este să depună tot efortul pentru pregătirea lor intelectuală cît mai temeinică. Chiar și circulația cărților dela bibliotecă este grăitoare despre munca ce s-a desfășurat în acest an, numărul cărților împrumutate cifrîndu-se la 23.060 volume.

Același progres îl constatăm și în conduita morală a studenților față de anul trecut, căci afară de unele regretabile incidente, în anul acesta în general am avut mai puține abateri dela regulament decît anul trecut. Acolo unde au fost astfel de abateri mai grave, ținînd seamă de caracterul școlii, ca și de cuvintele Sfîntului Apostol Pavel care îndemna pe credincioși ca să ia măsuri să înderărteze „răul dintre ei”, am făcut-o și noi la fel. Țin să accentuez că studenții din anul IV în îndeplinirea funcției ce le-am încredințat-o, de a fi responsabili generali pe Institut, ne-au dat un prețios concurs, în menținerea ordinei și disciplinei, fiind în această privință niște colaboratori prețioși ai Rectoratului, pentru care lucru le mulțumesc în mod deosebit.

Nădăjduiesc că cei ce urmează să le ia locul se vor arăta conștienți de sarcina ce le revine și vor da dovadă de maturitate în purtarea lor, de hărnicie în muncă, spre a fi niște pilde vii pentru cei din anii inferiori și astfel să-și impună autoritatea lor, în rolul de responsabili generali pe care îl vor îndeplini ei de aci în colo.

Tuturor acelora care n-au corespuns așteptărilor noastre la studii, le rostesc răspicat cuvintele Sfîntului Apostol Pavel din epistola către Efeseni: „răscumpărați timpul” pe care l-ați pierdut în de ursul anului prin efortul d-voastră de peste vară, căci consiliul profesoral este decis se nu ducă balast inutil dintr-un an în altul. Deasemenea, îndemn pe cei care au lăsat de dorit la purtare să-și facă socoteală în conștiința lor și să se îndrepte, căci cine nu înțelege să se încadreze în disciplina noastră de viață, care nu este croită de azi sau de ieri, ci e impusă dela începutul acestei școli, chiar prin doctrina pe care o învățăm pentru a cărei propovăduire vă pregătiți, și pe care ne-o pretind și ierarhii cari v-au trimis aici și vă poartă de grijă, aceia să știe că se izolează singuri și se despart de familia noastră.

Avertismentul acesta se dă numai acelora care n-au corespuns la studii și celor care nu s-au încadrat pe deplin în disciplina școlii, încît au silit corpul profesoral ca să le scadă nota la purtare, în schimb tuturor studenților harnici și cu purtare bună, care ne-au procurat momente deosebite de bucurie și satisfacție sufletească, le mulțumesc în numele corpului profesoral. Această mulțumire corpul profesoral și-a exprimat-o și în cifre și calificative la clasificarea lor la studii și purtare. Din numărul mare al acestora eu voi citi numai lista celor fruntași la învățătură și cei menționați în mod special pentru purtarea lor bună.

Dacă Institutul nostru a putut funcționa și în anul acesta în condiții mulțumitoare, aceasta se datorează sprijinului moral și material pe care l-a avut dela Biserica noastră și dela Ministerul Cultelor. Mulțumesc respectuos în numele corpului profesoral ca și al dv, iubiți studenți, în primul rînd I. P. S. Patr arh Justinian, care a prevăzut și pentru anul în curs în bugetul Sfintei Patriarhii, pentru Institutul nostru suma de 20.000 lei și a mai dispus să ni se trimită gratuit din publicațiile Sfintei Patriarhii un număr de cărți, din care noi distribuim azi premii celor care s-au distins la studii și purtare. O mulțumire specială datorăm I. P. S. nostru Mitropolit Nicolae,

îndrumătorul și sprijinitorul de fiecare zi al Institutului nostru. Este oare nevoie să mai exprimăm prin cuvinte interesul pe care-l poartă I. P. S. Sa Institutului și putem noi să spunem ceva mai mult decât spune prezența I. P. S. Sale de fiecare zi, în mijlocul dvs? Putem noi spune mai mult decât spun cifrele și vă amintesc aici că I. P. S. Sa a dat pentru anul financiar 1953/54 suma de 100.000 lei pentru Institut, din care s-au îmbrățit burse și s-au făcut amenajeri la local. De pre interesul I. P. S. Sale vorbesc toate îmbunătățirile, pe care le-ați putut observa că s-au făcut, pentru ca să vi se creieze condiții de muncă cât mai bune.

Mulțumesc I. P. S. Mitropolit Vasile al Timișoarei, care și în anul acesta a acordat 22.105 lei pentru ajutorarea studenților din Eparhia I. P. S. Sale, urmînd ca din această sumă cîte 200 lei de fiecare student bursier să fie folosită pentru întreținerea localului. Mulțumim, deasemenea, P. S. Andrei, Episcopul Aradului, care a acordat pentru studenții din Eparhia P. S. Sale ajutoare în sumă de 8165 lei. Mulțumim P. S. Episcop Colan Nicolae al Clujului, care a acordat 8970 lei, burse pentru studenții din Eparhia P. S. Sale și suma de 5000 lei pen'ru întreținerea localului, ca și P. S. Valerian al Oradiei, care a acordat suma de lei 4000 burse pentru studenții din Eparhia P. S. Sale.

Țin să mulțumesc în mod deosebit atît în numele meu, al corpului profesoral, administrativ și de serviciu, ca și al studenților, Domnului Ministru al Cultelor Prof. Academician Constantinescu-Iași, care ca oaspete al I. P. S. Sale ne-a făcut cinstea să ne viziteze la noi acasă, pentru largă înțelegere și bună voință pe care a arătat-o Institutului nostru, plătind din fondurile Ministerului Cultelor salariile corpului didactic, administrativ și o parte din cel de serviciu și acordînd sub formă de burse pentru anul acesta suma de 73.591 lei, plus un ajutor special de 4000 lei pentru nevoile Institutului.

Înstitutul nostru care este asemenea unui mecanism, dacă a funcționat în condiții bune, apoi se datorează și faptului că toate piesele lui componente și-au împlinit rolul lor cu regularitate. Profesorii, conferențiarii, lectorii, asistenții și duhovnicii toți și-au făcut datoria conștiincios la cursuri, seminarii și în cele 16 conferințe profesoriale ținute. Cu aceeași conștiinciozitate a lucrat și personalul administrativ și de serviciu, care toți au dat dovadă de devotament și dragoste pentru Institutul pe care îl servesc, fiind la datorie nu numai în orele de serviciu, ci chiar și în afară de acestea de cîte ori am făcut apel la ei.

Pentru toți nu am decât cuvinte de mulțumire și laudă.

Acum adresez un cuvînt studenților absolvenți de care ne despărțim cu regret. Lor le amintesc cuvintele Sfîntului Apostol Pavel către Corinteni, zicîndu-le: „Voi sînteți scrisoarea noastră de recomandare” menită ca să fie „citită de toți” credincioșii pe care îi veți păstori; „scrisă nu cu cerneală, ci cu Duhul lui Dumnezeu celui viu, nu pe table de piatră, ci pe table de carne ale inimii” (II Cor. 3,2-3). Voi sînteți scrisoarea de recomandare a ierarhilor care vă așteaptă să vă dea darul preoției și să vă trimită în mijlocul credincioșilor, unde dvs. îi veți reprezenta. Voi sînteți scrisoarea de recomandare a Bisericii pe care aveți chemarea să o slujiți. Nu uitați de acest lucru nicio clipă, căci gîndul acesta va putea fi pentru Dv. un stimulent în activitatea pe care o desfășurați, iar pentru noi o continuă bucurie, de cîte ori vom avea prilej să auzim despre munca dvs. strădalnică, în mijlocul credincioșilor. Cînd plecați cu o astfel de conștiință din Institutul nostru, veți putea realiza lucruri mari. Vă pomenesc de încheiere cazul unui

proaspăt absolvent al nostru, care în timp de 2 ani a ridicat locaș de închinare în parohia în care s-a instalat și a ajuns să fie citat și el și parohienii pe țară pentru munca de folos obștesc pe care a făcut-o împreună cu păstorii săi. Munca aceasta comună a fost un izvor de venit pentru a ridica locaș de închinare lui Dumnezeu. Iată ce poate face un zel aprins, o credință puternică și o voință hotărîtă. Să-i urmați exemplul!

După ce corul a cîntat bucată „Mama”, a luat cuvîntul absolventul Gh. Bogdan, care făcîndu-se ecoul colegilor săi, a exprimat simțămintele de recunoștință față de Dumnezeu care i-a învrednicit să ajungă aceste clipe fericite, mulțumind apoi I. P. S. Nicolae și corpului profesoral care au lucrat neconținut la formarea lor sufletească. El a arătat importanța momentului pe care-l trăiesc, cînd din păstoriți trebuie să devină păstori și cînd din tinerii sfioși de acum 4 ani, trebuie să devină misionari curajoși ai adevărului, precizînd că despre progresul ce l-au făcut în cei 4 ani de studii urmează să vorbească faptele lor și arătînd că îndemnul Sfîntului Apostol Petru: „purtați-vă bine printre neamuri ca văzînd faptele voastre cele bune să preamărească pe Dumnezeu în ziua cercetării lor” (I Petru 2,12) le vor fi călăuză în viață.

I. P. S. Mitropolit Nicolae a arătat că grija pe care a avut-o în cei 34 de ani de arhipăstorire pentru dezvoltarea acestui Institut a avut la bază gîndurile pe care le-a exprimat încă în anul 1906, într-o cuvîntare ținută la încheierea cursurilor din acel an. Încă de atunci I. P. S. Sa spunea că școala trebuie să stea în legătură strînsă cu viața, urmînd să ia elemente din viață, pe care le trece prin laboratorul minții omenești, cerne experiențele trecutului pentru a alege bunul din ele și pentru a croi astfel direcțiune nouă de viață”.

„Institutele de felul Institutului nostru — spunea atunci Inalt Prea Sfinția Sa — sînt și trebuie să fie farul de lumină, focarul celui mai curate însuflețiri din care trebuie să se adape cei ce au să ieie asupra-și sarcina de apostoli... Toți cei ce trec prin școala teologică trebuie să devină apostolii progresului în credință și în cultură, în credință prin cultură și în cultură sfințită prin darul credinței”. Această concepție a călăuzit neconținut pe I. P. S. Sa, în tot ce a făcut în timpul arhipăstoriei de 34 ani pentru acest Institut. Călăuziți de această concepție trebuie să se formeze cei care se pregătesc pentru a sluji biserica și prin ea să sprijinească efortul poporului pentru o viață mai bună.

După cuvîntul I. P. S. Mitropolit, s-a trecut la împărțirea premiilor acordate studenților care au dovedit o purtare aleasă și un spor deosebit la studii. Festivitatea s-a încheiat cu un imn tineresc și cu imnul bisericesc: „Cu noi este Dumnezeu”.

LA SEMINARIILE MONAHALE.

DELA MÎNĂSTIREA HUREZI

În ziua de 4 iulie 1954 a avut loc festivitatea încheierii cursurilor Seminarului Monahal dela Mînăstirea Hurezi, în prezența Prea Cuviosului Arhimandrit Ghermano Dineață, Vicarul Sfintei Episcopii a Rîmnicului și Argeșului, delegatul Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian.

Festivitatea a fost deschisă prin intonarea rugăciunii „Impărate ceresc” și a Imnului Patriarhal. A luat apoi cuvîntul Maica Directoare Timoteia Nicoară, care a arătat că Mîntuitorul a așezat ca temelie a educației creștine trei elemente: iubirea, încrederea și libertatea. „Iubirea — a spus vorbitoarea —

este sîmburele educației. Ea ajută la creierea mijloacelor de înțelegere între oameni și a posibilităților de statornicire a unei păci durabile, definitive, veșnice.

Iubirea vine dela Dumnezeu și Dumnezeu este El însuși numai iubire. Iubirea e generatoare de încredere. Amîndouă sînt generatoare de libertate.

Aceștia sînt factorii pe care construim educația în școala noastră monahală.

Prea Cuvioasa Maică Directoare a amintit apoi că Biserica are o mare misiune care a fost astfel formulată de Inalt Prea Sfințitul Patriarh: „Biserica este chemată azi să purifice, să înnoiască și să înnobileze viața credincioșilor, propovăduind dreptatea și omenia, tuturor muncă pașnică, cinste și ordine; ea este chemată să împuternicească sufletul poporului dreptcredincios cu tăria iubirii, a solidarității și a unirii. Obiectul misiunii Bisericii este omul, temelia patriei și a societății. Înălțarea omului condiționează îmbunătățirea tuturor celorlalte realități ale vieții omenești. Formarea unui om nou, a unui om conștient de resorturile lui pe pămînt, pătruns de nepieritoarele adevăruri ale dreptății și păcii, iată o vastă lucrare la care este chemată Biserica”.

P. C. Maica Directoare Timoteia Nicoară arată mai departe, că numai munca înnobilează, purifică și aduce liniște și belșug în căminele noastre. Mulțumind apoi elevilor și profesoarelor care și-au făcut datoria cu sîrguință, iar autorităților de Stat, pentru sprijinul acordat școlii monahale, P. C. Maică Directoare și-a terminat cuvîntarea cu următoarele cuvinte:

„In mod deosebit să ne îndreptăm gîndurile de recunoștință către Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, înțeleptul, bunul și neobositul conducător al Bisericii Ortodoxe Romîne, ocrotitorul, sprijinitorul și îndrumătorul monahismului romînesc, spre o viață înaltă în slujba Bisericii și a poporului nostru. Li mulțumim pentru necontenita purtare de grijă ce o ține asupra seminarului nostru, al cărui ctitor este, pentru dragostea părintească cu care ne ajută și ne sfătuește”.

S-a desfășurat apoi un bogat program cultural-artistic, alcătuit din cîntece și recitări, precum și din piesa: „Mahrama Sfintei Veronica”, dramatizare de maica profesoară Paisia Bazavan. Piesa cuprinde momente din viața Sfintei Veronica. Bine pusă în scenă și bine jucată, piesa reprezintă o încercare reușită, care merită a fi relevată.

In numele elevilor a vorbit absolventa Veronica Pahomie, mulțumind „lui Dumnezeu care prin pronia divină toate le cîrmuește și ceea ce este de folos tuturor le dăruiește”.

„Dumnezeu — a spus vorbitoarea, — a dăruit Inalt Prea Sfințitului nostru Patriarh misiunea de a împodobi Biserica lui Hristos ca pe o mireasă, iar Inalt Prea Sfinția Sa înțelegînd că monahismul este cea mai aleasă podoabă a Bisericii, s-a ocupat îndeaproape de el, ca un părinte bun, să-l facă vrednic de acest nume”. In continuarea cuvîntării sale, absolventa seminarului a subliniat faptul că Inalt Prea Sfințitul a ctitorit seminariile acestea în credința vie și nestrămutată că ceea ce se clădește pe iubire, pe muncă și pe carte, constituie operă durabilă, necesară vieții monahale ca și apa pentru viața noastră, ca pîinea de toate zilele.

Sora Veronica Pahomia și-a terminat cuvîntarea adresîndu-se colegelor: „Vă rog să nu uitați niciodată petrecerea noastră împreună, sub grija Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian; învăluite de iubirea maicii Directoare și a maicilor profesoare, am adunat miera cunoștinței de Dumnezeu. Pentru acest lucru, ca o adîncă recunoștință, să rugăm pe Dumnezeu să le trimită înțelep-

ciune de sus, pentru a conduce turma, ce li s-a încredințat, pe calea mîntuirii, și să le păzească întru mulți și fericiți ani!”

În numele examinatorilor, a vorbit Prea Cucernicul Părinte Profesor Dumitru Stăniloie, exprimîndu-și mulțumirea pentru rezultatele strălucite ale examenului și rugînd pe reprezentantul Înalt Prea Sfințitului Patriarh, Prea Cuviosul Arhimandrit Ghermano Dineață, să aducă la cunoștința Înalt Prea Sfințitului Patriarh aceste constatări.

„Am rămas surprins — a spus P. C. Părinte D. Stăniloie — de răspunsurile prompte și sigure la studiul Biblic al Noului Testament. Aș putea zice că elevele au dobîndit la această disciplină cunoștințe ce ar putea egala cu ale propovăduitorilor sfintelor altare. M-am bucurat foarte mult fiindcă era o dorință adîncă a mea ca monahii să poată mînuși cu ușurință Sfînta Scriptură, această armă a noastră — și aveam mare durere cînd vedeam că n-o cunosc. Răspunsurile tot atît de precise au fost date la Istoria Bisericii Romîne. Elevele cunosc bine trecutul Bisericii noastre.

Pentru a ajunge la aceste rezultate, a fost nevoie de eforturi serioase, de activitate statornică. Dar a mai fost nevoie de ceva. De ceva care constituie tocmai caracteristica vieții monahale dela Hurezi. A fost ce nu este peste tot locul și care ar trebui să fie: trăirea sinceră în comun, atît în cele materiale cît și în cele spirituale. Iubirea și stima reciprocă, fără granițe deșarte între profesori și elevi. Trăire în duh sobornicesc. Fără exagerări — nici de o parte, nici de alta. Un minunat echilibru între cele ale trăirii spiritului și ale nevoilor pămîntului.

Un echilibru sufletesc care contribuie ca totul să se desfășoare armonios, fără certuri, fără invidie. Cu iubire și creștinească dragoste, care imprimă un parfum aparte și deșteaptă un viu interes pentru viața în comun.

P. C. Părinte Profesor D. Stăniloie a arătat apoi că, odată creiată o bază serioasă în educarea sufletelor tinere, sentimentul datoriei devine o sarcină plăcută, dela sine înțeleasă, fără nevoie de impunere, de poruncă. Acesta este un rezultat normal al iubirii bazată pe sinceritate.

Astfel — adaugă Prea Cucernicul Părinte Profesor D. Stăniloie — „observînd toate acestea, m-am bucurat foarte mult, întrucît seminarul este o pepinieră a monahismului nostru. Duhul acesta va aduce o viață nouă în monahism, duh ce corespunde perfect cu ceea ce vrea Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian.

Cred că nu există interprete mai fidele ale dorințelor Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, în ceea ce privește ridicarea monahismului, decît acele membre ale corpului didactic și administrativ de aici. Prea Cucernicia Sa și-a exprimat convingerea că încorporarea cît mai deplină a acestor idealuri înalte, va fi un factor de seamă la ridicarea monahismului, spre marea bucurie a tuturor și în deosebi a Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian.

Prea Cuviosul Arhimandrit Ghermano Dineață, delegatul Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, a încheiat seria cuvîntărilor, arătînd că pricini binecuvîntate și de interes bisericesc au lipsit serbarea de sfîrșit de an a seminarului de la Hurezi, de bucuria de a avea prezenți pe Înalții Ierarhi ai Bisericii noastre: Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian și Prea Sfințitul Episcop al Rîmnicului și Argeșului, Iosif.

În continuare P. Cuv. Arhimandrit Ghermano Dineață a spus: „În clipa de față, fiecare din noi să trimitem pe aripi de vînt simțirile noastre curate, de nemărginită recunoștință și de profund devotament, tuturor membrilor Sfîntului Sinod, în frunte cu Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, Domnului

Ministru al Cultelor, Profesor Academician Petre Constantinescu-Iași, și conducătorilor Patriei, prin a căror purtare de grijă Sfințiile Voastre aveți putința să vă luminați mintea, să vă faceți de folos vouă înșivă, monahismului ortodox și tuturor celor ce cred în Domnul.

Prea Cuvioșia Sa a arătat rolul absolventelor acestor seminarii monahale și în care păstorii noștri sufletești își pun atîta nădejde. Ele sînt menite să fie exemple vii, grăitoare. În gospodăria mică și săracă a lor, în gospodăria mare-colectivă, în viața de toate zilele, în mînăstire și în afară, ele vor fi torțele ce vor fi mereu înconjurate de cele dornice de instruire și lumină. Absolventele Seminarului trebuie să fie exemple de trăire duhovnicească, pilde duhovnicești ale credincioșilor, ridicînd pe culmile cele mai înalte prestigiul Bisericii lui Hristos și făcînd din vetrele Sfintei Mînăstiri, vetre de lumină și de muncă. Într-acest chip, conducătorii noștri vor privi în urmă cu mulțumire că toate treburile merg bine, că eforturile nu au fost zadarnice.

„Prin sfînta purtare de grijă a lui Dumnezeu și prin buna chibzuială a treburilor ei de către membrii Sfîntului Sinod, în frunte cu Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, Biserica Ortodoxă și-a cucerit un loc de frunte în strădania obștească pentru o viață mai bună și pentru pace între popoarele lumii“, — a spus P. Cuv. Sa, îndemnînd pe toți cei prezenți să nu cruțe nicio strădanie în împlinirea îndatoririlor ce le revin în sînul Bisericii.

Festivitatea s-a încheiat prin împărțirea la elevele meritoase a darurilor și a premiilor trimise de I. P. S. Patriarh Justinian.

DE LA MÎNĂSTIREA AGAPIA

În ziua de duminică 11 iulie 1954 a avut loc la Sfînta mînăstire Agapia, serbarea de sfîrșit de an a Seminarului monahal „Cuvioasa Paraschiva“.

Serbarea a început cu intonarea unei rugăciuni și a Imnului de Stat al Republicii Populare Romîne de către corul școlii, sub conducerea P. C. Preot Prof. Stoleru Calistrat.

Prea Cuvioasa Maică Veronica Constantinescu, directoarea seminarului, a arătat într-o cuvîntare, rosturile acestei școli și munca de zi cu zi atît pe tărîm practic, cît și teoretic, a profesoarelor. Vorbînd de concursul dat Seminarului de către conducerea bisericească, vorbitoarea a exprimat recunoștința corpului didactic și a elevilor, către Inalt Prea Fericitul Patriarh Justinian, precum și către ocîrmuirea superioară a Statului și către reprezentanții puterii locale, care fără preget au împlinit cele de trebuință pentru buna funcționare a acestei școli.

Prea Cuvioșia Sa a înfățișat apoi rostul Seminarului Monahal ca școală de învățatură teologică și de educație creștină. Pornind de la constatarea că în statul nostru se dă mare atenție educației masselor și că acțiunea Statului nostru în acest sens tinde spre educarea poporului pentru muncă și pace care sînt datorii sfinte și de onoare, care duc omenirea spre progres, spre fericire — vorbitoarea a arătat că regimul nostru de democrație populară prețuește și una și alta, deopotrivă, făcînd din împlinirea lor, idealul de viață al societății.

Munca constructivă, fără pace, nu este posibilă. Un erou al muncii este un erou al Patriei și întrucît luptă pentru pace, el devine un luptător și un erou al întregii omeniri, care-și pune în față acest mare ideal: Pacea!

Preocupările de seamă ale seminarului monal se îndreaptă spre această educație, spre o viață în colectiv, spre viață de obște. Această caracteristică a vieții mînăstirești își poate găsi astăzi cea mai vastă înflorire. Trecerea

de la viața individuală, rece și fără nicio semnificație, la viața colectivă, complexă și vie, este astăzi idealul vieții noi monahale, dirijate și admirabil organizate de Inalt Prea Fericitul Patriarh Justinian, care a statornicit în literă de lege principiile vieții monahale.

Munca ce se depune în seminariile monahale va aduce transformări a-dînci în viața mînăstirilor noastre: De la întuneric, la lumină, de la egoism la trăire colectivă, la simțire comună.

După cum bine se știe — a adăugat vorbitoarea — învățătura elevelor se îmbină cu munca în ateliere, fiecare fiind obligată la sfîrșitul celor patru ani, să cunoască bine o meserie.

Amintind pe cei ce au ajutat seminarul în acțiunea sa — și anume: organele Sfatului Popular al Raionului Tg. Neamț, ale Ocolului Silvic Văratec, ale Secției Agricole, etc., vorbitoarea le-a adus sincere mulțumiri.

În încheiere, maica Veronica Constantinescu a subliniat importantele acte ce au survenit în viața mînăstirească, după 23 august 1944:

1. Dreptul de vot, mînăstirea avînd deputata ei.
2. Acțiunea organizației ARLUS.
3. Participarea elevelor seminarului la diferitele colective ale Sfatului Popular comunal.
4. Acțiunea în lupta pentru apărarea păcii.

În numele elevelor absolvente a vorbit sora Eufrasia Sîrbu, care a arătat recunoștința față de corpul profesoral al Seminarului, în frunte cu P. Cuvioasa Maică directoare, care le-a ajutat să-și cîștige atîtea cunoștințe și care le-a arătat calea spre o viață de obște sănătoasă și duhovnicească. Sora Eufrasia Sîrbu a exprimat apoi omagiul de dragoste și mulțumire față de I. P. S. Patriarh Justinian, Conducătorul Bisericii Ortodoxe Romîne și întemeietorul seminariilor monahale,, care a dat călugărițelor mijlocul de a se cultiva, a trăi și a înțelege spiritul simplu și dătător de înțelepciune al Sfintei Scripturi. De asemenea a adus mulțumiri Guvernului și Conducătorilor Țării, pentru sprijinul material acordat seminariilor monahale.

În încheiere Sora Eufrasia Sîrbu a spus:

„Și acum, Prea Cucernice Părinle Președinte, vă rugăm să transmiteți din partea noastră I. P. S. Patriarh Justinian, tot devotamentul, toată dragostea, toată recunoștința. Iar atunci cînd va fi nevoie de chemarea noastră pentru sprijinul Bisericii, vom răspunde cu dragoste și cu deplină luare aminte chemării ce ni se va face. Încă odată, vă rugăm să duceți bunului nostru părinte sufletesc, recunoștința noastră vie și tot respectul cuvenit pentru grija ce o poartă de acest „prunc“ ce se desvoltă sub sprijinul și oblăduirea Inalt Prea Sfinției Sale“.

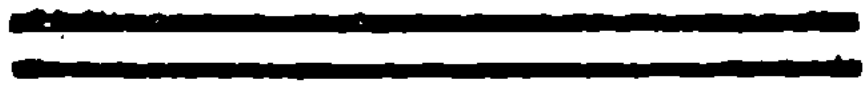
După jucarea piesei „Sabatul“ de maica Zorica Lațcu, Prea Cucernicul Preot Profesor Liviu Stan, delegatul Inalt Prea Sfințitului Patriarh și președinte al comisiei de examinare, a subliniat pregătirea temeinică a tinerelor elemente, în urma muncii neobosite a corpului profesoral, care a înțeles să urmeze îndemnul cîrmuitorului Bisericii noastre Ortodoxe, Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, a cărui întregă activitate este o pildă de dragoste de Patrie și loialitate față de Stat.

„Ochiul ager, mintea luminată și mîna ocrotitoare a Prea Fericitului nostru Patriarh, veghează ca pretutindenii în Sfînta noastră Biserică să se lucreze împletindu-se dragostea pentru cele ale credinței, cu dragostea de Patrie“.

Desigur toate importante realizări, toate prefacerile petrecute în sînul Bisericii noastre nu ar fi fost posibile fără înțelegerea statornică și fără ajutorul larg al Partidului și Guvernului, și fără ocrotirea Ministerului Cultelor, în fruntea căruia se află D-l Prof. Acad. Petre Constantinescu-Iași“.

Prea Cucernicul Preot Profesor Liviu Stan și-a încheiat cuvîntarea felicitînd elevele și corpul profesoral și mulțumind în numele Inalt Prea Sfințitului Patriarh, tuturor reprezentanților puterii locale pentru concursul dat școlii Monahale și Mînăstirii Agapia.

A urmat distribuirea premiilor trimise de Inalt Prea Sfințitul Patriarh, elevelor meritoase.

ÎN APĂRAREA PĂCII

SESIUNEA DE LA VIENA A BIROULUI CONSILIULUI MONDIAL AL PĂCII

Urișa Mișcare mondială pentru pace — care a cuprins în rîndurile ei sute de milioane de oameni de toate rasele și de toate naționalitățile, ridicîndu-i la luptă organizată și hotărîtă pentru apărarea celei mai sfinte năzuințe a omenirii întregi — a avut un rol de seamă în zădărnicierea unora dintre planurile ațîțătorilor la război și în slăbirea încordării relațiilor dintre state. Sub presiunea opiniei publice mondiale, au fost înregistrate răsunătoare biruințe, pe calea ce duce spre asigurarea unei păci drepte și de lungă durată în lumea întreagă. Vărsările de sînge din Coreea și Indochina au luat sfîrșit, prin încheierea respectivelor acorduri de armistițiu, iar încordarea ce domnea în relațiile internaționale a înregistrat o slăbire, creindu-se o atmosferă prielnică tratativelor, în vederea soluționării pașnice a tuturor problemelor litigioase.

Cu justificată mîndrie au fost amintite aceste biruințe ale partizaniilor păcii, la sesiunea Biroului Consiliului Mondial al Păcii, care s-a ținut anul acesta la Viena, între 13 și 15 septembrie. Analizînd cu atenție condițiile în care au fost înregistrate asemenea răsunătoare succese, forul diriguitor al Mișcării mondiale pentru pace a atras atenția popoarelor și tuturor oamenilor iubitori de pace asupra noilor uneltiri ale cercurilor agresive, ale acelor cercuri care încearcă să arunce omenirea într-un nou și cumplit război. Biroul Consiliului Mondial al Păcii a arătat și cu acest prilej, lumii întregi, care sînt primejdiile care amenință încă pacea și a cerut popoarelor să vegheze, pentru a le înlătura din calea statornicirii păcii pe pămînt.

Aceste constatări și chemări la sporirea strădaniilor pentru pace se află cuprinse în declarația pe care Biroul Consiliului Mondial al Păcii a dat-o publicității, la sfîrșitul lucrărilor sesiunii sale de la Viena.

«Evenimente importante au dat lumii o nouă speranță și au răsplătit eforturile tuturor celor care luptă pentru pace, — se spune în declarație. Au fost semnate acordurile de armistițiu în Coreea și Indochina; tratatele cu privire «armata europeană», care consacră reînvierea militarismului german, au fost respinse de către parlamentul francez».

În declarație se subliniază apoi faptul că «inițiativele și măsurile întreprinse de Consiliul Mondial al Păcii pentru apărarea păcii au permis

mobilizarea popoarelor la acțiune și organizarea eforturilor lor», constatându-se că «pe bună dreptate milioane de oameni din toate țările sînt astăzi mîndri de rolul pe care l-au avut în această mare victorie».

Dar — așa cum se arată mai departe în declarația Biroului Consiliului Mondial al Păcii — mai există alte primejdii care obligă forțele păcii să nu socotească lupta lor încheiată, ci să stea neadormite de grijă: «Europa este amenințată de o primejdie directă, care poate să anihileze toate rezultatele obținute. Refacerea armatei germane și includerea ei într-o coaliție militară continuă să fie scopul urmărit de unele guverne. Aceasta ar permanentiza dezmembrarea Germaniei, ar accentua opoziția dintre cele două părți ale Europei, împărțită în mod arbitrar, și ar intensifica, de asemena, cursa înarmărilor.

Biroul Consiliului Mondial al Păcii cheamă popoarele să împiedice reînarmarea Germaniei sub orice formă și sub orice pretext s-ar face aceasta. Biroul cheamă popoarele să determine guvernele Statelor Unite, Uniunii Sovietice, Marii Britanii și Franței să reia neîntîrziat tratativele.

Niciunul dintre guverne nu trebuie să creeze obstacole în calea tratativelor, săvîrșind acțiuni care ar împiedica ținerea lor sau punînd condiții preliminare.

Reglementarea pașnică a problemei germane trebuie să fie acceptabilă fiecăreia din puterile interesate, cît și poporului german însuși. Ea trebuie să pună capăt scindării Germaniei, trebuie să împiedice ca Germania să fie folosită drept unealtă de amenințare împotriva oricărui din vecinii ei și să permită totodată organizarea securității Europei.

Securitatea nu poate fi asigurată într-o lume scindată în blocuri opuse unul altuia, prin crearea de coaliții militare. Pentru securitate este necesară coexistența pașnică a tuturor statelor, indiferent de orînduirea lor politică sau socială, colaborarea între toate statele și un acord cu privire la dezarmarea generală și interzicerea armelor de exterminare în masă».

Biroul Consiliului Mondial al Păcii a înțeles că toți oamenii iubitori de pace din lume așteaptă din partea conducerii Mișcării mondiale pentru pace noi acțiuni, menite să unească și mai strîns pe luptătorii pentru pace de pretutindeni și să le insuflă avîntul necesar creșterii continue a luptei pentru pace, spre a putea răspunde cu succes noilor îndatoriri ce revin astăzi popoarelor iubitoare de pace. De aceea, la Viena s-a hotărît să se convoace, la 18 noiembrie 1954, o sesiune a Consiliului Mondial al Păcii. La această sesiune, Biroul Consiliului Mondial al Păcii va propune să se includă pe ordinea de zi și să se discute următoarele probleme:

1. Colaborarea tuturor statelor europene în opera de organizare a securității lor comune.

2. Situația care s-a creat în diferite părți ale Asiei în urma presiunii străine și a constituirii unui sistem de blocuri și coaliții militare.

3. Situația care s-a creat în America Latină în urma amestecului străin în afacerile interne ale statelor Americii Latine.

4. Lupta forțelor păcii pentru dezarmarea și interzicerea armelor de exterminare în masă.

5. Pregătirea în vederea convocării în cursul primului semestru al anului 1955 a unei adunări a reprezentanților forțelor păcii din toate țările.

Lucrările sesiunii de la Viena a Biroului Consiliului Mondial al Păcii au fost urmărite cu deosebit interes de toți oamenii iubitori de pace din lume, iar declarația dată publicității reprezintă o nouă contribuție adusă cauzei păcii. Vestea convocării sesiunii din noembrie a Consiliului Mondial al Păcii a fost salutată cu însuflețire de partizanii păcii, deoarece problemele ce figurează de pe acum pe ordinea de zi a sesiunii sînt problemele cele mai importante, de a căror grabnică și dreaptă rezolvare depinde împlinirea idealului întregii omeniri: apărarea păcii și înlăturarea războaielor din viața popoarelor.

Clericii și credincioșii Bisericii Ortodoxe Romîne — care slujesc cu credință și statornicie, după porunca lăsată de Mîntuitorul tuturor celor ce mărturisesc dumnezeiasca Lui învățătură — au întîmpinat cu entuziasm, alături de întregul nostru popor, declarația Consiliului Mondial al Păcii. Ei își fac o datorie de onoare din a-și spori strădanile în slujba păcii, răspîndind fără odihnă cuvîntul și chemarea înflăcărată la luptă a Biroului Consiliului Mondial al Păcii.

Preoți și credincioșii ortodocși — urmînd pîlda Inalților lor Ierarhi — sprijină din toată inima acțiunile curajoase și înțelepte ale Mișcării Mondial pentru Pace. Ei sînt pe deplin încredințați că slujind cauza sfîntă a păcii, își împlinesc una dintre cele mai de seamă îndatoriri statornicite de Hristos și de Sfînta Sa Biserică prin care nădăjduiesc să-și dobîndească nepieritoarea răsplată a mîntuirii sufletelor lor.

P A R T E A O F I C I A L Ă

DARE DE SEAMĂ ASUPRA ACTIVITĂȚII PE ANUL 1953 A SECTORULUI ATELIERE DIN INSTITUTUL BIBLIC

În anul 1953, Sectorul Ateliere al Institutului Biblic a împlinit cinci ani de activitate și de străduințe depuse în slujba Sfintei Biserici Ortodoxe Române și a credincioșilor săi, această activitate devenind tot mai cunoscută de masele largi ale preoțimii și credincioșilor, datorită cărui fapt Institutul a fost din ce în ce mai mult cercetat și lucrările sale mai solicitate, străduințele sale fiind mereu mai apreciate, în rostul pe care-l ocupă între celelalte instituții centrale ale Sfintei Patriarhii.

De aceea, specificul pe care-l prezintă activitatea acestui sector în anul ce a trecut, mai mult decât în oricare din anii anteriori, îl constituie definitivă sa așezare ca Instituție de absolută trebuință bunei dezvoltări a Bisericii Ortodoxe Române, și împlinirea acestui rost important, prin activitatea depusă. Cererile și comenzile de lucrări și obiecte necesare cultului bisericesc au sporit în acest an în așa măsură, încât, dacă în primii săi ani de activitate Sectorul Ateliere purta grija unei eventuale supraproducții, cu timpul și mai ales în anul 1953, cu toată dezvoltarea sa și completa așezare, s-a ajuns la constatarea fenomenului contrariu, de a se purta grija ca Institutul să poată corespunde tuturor cererilor, producția fiind silită de cerere și vânzare, să-și accelereze ritmul. Pentru că păstrarea unei proporții juste între fabricarea produselor și cererea de mărfuri la vânzare constituie desigur cea mai importantă grijă a instituțiilor lucrative cu specificul Sectorului Ateliere, care are o funcțiune industrială de producție și distinct o funcțiune comercială, de desfacere a produselor sale.

Imbinarea acestui scop principal, cu cel de al doilea rol al Sectorului Ateliere din Institutul Biblic, — de școală pentru pregătirea artistică și tehnică a monahilor tineri cu înclinație către aceste îndeletniciri, «în vederea reînvierii vieții și activității artistice din Sf. Mănăstiri», — s-a realizat în anul 1953 pe o linie de dezvoltare și mai mare decât în anii anteriori, atât prin școlile create în cadrul atelierelor sale, pentru meseriile artistice de pictură și sculptură, la pictură cu secție distinctă și pentru monahii, dar și în toate celelalte ateliere, în structura personajului său acest Sector având în anul 1953 o marcantă majoritate a elementului monahal și clerical, și totodată monahii pășind în acest an pe o treaptă de calificare și specializare superioară, de lucrători calificați, meșteri și chiar conducători de unități productive.

În dezvoltarea acestor două laturi esențiale ale activității sale, Sectorul Ateliere a păstrat o strânsă legătură cu Centrele Eparhiale și Mănăstirile din țară, numai pe această cale funcțiunea sa putându-se dezvolta și realiza, pe de o parte primind energiile tinere și devotate, izvorite din monahism, și înapoiind Eparhiilor și mănăstirilor rodul activității acestora în obiectele cultice necesare acestora și în specialiști care să poată forma acolo centre de producție.

De aceea, Darea de seamă, privind activitatea pe anul 1953 a Sectorului Ateliere din Institutul Biblic, cu tot caracterul său industrial și comercial, va trebui să oglindească și aceste aspecte de bază ale funcțiunii sale, pentru a se putea înțelege atât activitatea depusă și specificul ei, precum și nevoile de viitor.

Infățișăm, așa dar, următoarele laturi ale activității pe anul 1953:

I. *Situația mijloacelor de producție, cu privire la:*

1. Personal,
2. Utilaj industrial și tehnic,
3. Aprovizionarea cu materiale de producție.

II. *Realizarea veniturilor anului 1953*, prevăzute în planul financiar la un total de lei 1.470.000, cu analiza realizărilor pe ateliere, trimestrial, spre a se constata graficul financiar al realizărilor. În același scop se va prezenta o evidență succintă a realizărilor de venituri din ultimii cinci ani de activitate și deasemeni evidența activității depozitelor eparhiale, adică a comenzilor de produse făcute de către acestea.

III. *Realizarea activității industriale*, de producție a obiectelor de cult, planificată la un total de lei 1.470.000, cu evidențe pe ateliere și trimestre.

IV. Vom prezenta apoi *rezultatele financiare* propriu zise ale anului 1953, cu analiza conturilor de Bilanț și Profit și Pierderi și separat situația financiară a *Comisiunii de Pictură Bisericească*, ale cărei fonduri se gestionează tot de acest sector.

V. În sfârșit, în ultima parte, vom prezenta *activitatea Comisiunii de Pictură Bisericească*, cu privire specială asupra școlilor practice de pictură și a șantierelor de pictură, îndrumate de Comisiune, precum și *activitatea Comitetului Tehnic*, cu privire la lucrările acestuia legate de necesitățile Sectorului Ateliere.

I. *SITUAȚIA MIJLOACELOR DE PRODUCȚIE*1. *Personalul*

Schema de cadre a Sectorului Ateliere pe anul 1953, prevede un total de 100 salariați, din care 9 funcționari administrativi, 10 tehnicieni, conducători de ateliere și 81 lucrători, maeștri, practicanți și elevi.

În fapt însă numărul personalului a fluctuat într-o oare care măsură, în cea mai mare a timpului lucrându-se cu un total de salariați sub indicele schemei, fie pentru că nu a fost nevoie să se ocupe unele posturi față de mersul lucrărilor, fie pentru că nu s-au putut angaja specialiștii necesari, dar și datorită mișcării vii a calificării personalului monahal sau chemării lui la calificare.

Prezentăm în schema de mai jos, situația și mișcarea personalului în cursul anului 1953, astfel:

	Schema bugetară	Existent la 1 ianuarie 1953			Existent la 30 iunie 1953			Existent la 31 decembrie		
		Mireni	Mon.	Total	Mireni	Mon.	Total	Mireni	Mon.	Total
Pers. activ . . .	9	7	2	9	7	2	9	7	2	9
Pers. tehnic conducere	10	8	1	9	8	1	9	8	1	9
Pers. teh. exec. .										
Maeștri I (cl. 8)	18	11	3	14	8	2	10	14	2	16
Maeștri II (cl. 7)	12	7	1	8	8	5	13	9	4	13
Lucrăt. I (cl. 6)	13	3	8	11	4	5	9	4	9	13
Lucrăt. II (cl. 5)	12	2	12	14	3	9	12	2	12	14
Lucrăt. III (cl. 4)	14	2	8	10	1	13	14	1	21	22
Practicanți (cl. 3)	1	—	1	1	—	1	1	—	3	3
Elevi (cl. 1,2)	11	—	11	11	—	11	11	—	11	11
T o t a l	100	40	47	87	39	49	88	45	65	110

Din examinarea datelor de mai sus rezultă:

a) Că schema de personal nu a fost folosită în întregime, în cea mai mare parte a anului, lucrările îngăduind acest lucru, și s-a lucrat cu o medie de 90% din personal. Către sfârșitul anului, necesitățile cerând, s-a angajat personal pentru toată schema și chiar cu 10% mai mult, cu plata din economiile realizate.

b) Personalul tehnic — lucrători, este alcătuit dintr-o proporție de 2/3 monahi și 1/3 mireni.

c) Funcțiunile lucrătorilor mireni predomină la calificarea de maestru sau lucrători de primele categorii; la monahi este invers, cu tendința de ridicare pe scara calificării.

d) Monahii dețin: 1. post din nouă, la personalul tehnic de conducere; 2. din

16 posturi la posturile de maestri I-a; 4 din 13 la posturile de maestri a II-a și 9 din 13 la posturile de lucrători I-a, ceea ce demonstrează ridicarea și specializarea lor continuă.

e) În decursul acestui an au fost calificați 11 elevi practicanți și promovați în diferite clase, 23 monahi și monahii, care și-au însușit funcțiuni superioare celor avute la 1 ianuarie 1953.

f) Una din preocupările esențiale, privind personalul, a fost grija ridicării calificării și pregătiri profesionale, a personalului tehnic de toate categoriile.

Astfel, putem afirma că în anul trecut pregătirea profesională a personalului tehnic a fost promovată în întreg ansamblul ei, înșiși maestrii și lucrătorii principali ridicându-și calificarea și specializarea tehnică și artistică.

Salariile plătite acestui personal, inclusiv depășirile de acord, primele, concediile de odihnă și sarcinile de asigurări sociale și fond cultural și sportiv, prezintă următoarea situație față de prevederile planului financiar:

	Prevederi anuale	E f e c t u a t e				
		Trím. I	Trím. II	Trím. III	Trím. IV	Total
Personalul activ și tehnic de conducere	110.365,85	16.341,97	14.493,15	14.913,25	20.297,91	66.046,28
Lucrători	423.389,81	74.250,42	73.565,40	86.733,69	100.255,48	334.904,99
T o t a l . . .	533.745,66	90.592,39	88.058,55	101.646,94	120.653,39	400.951,27

Deci, față de prevederile de 533.745,66 lei s-au plătit efectiv drepturi de salarii și sarcini, în total lei 400.951,27, adică un coeficient de 75% din prevederi, realizându-se o economie la articolul salarii de lei 132.794,39.

Acest fapt se explică prin economia de angajări arătată mai sus, de circa 10%, și datorită calificării profesionale a personalului, dar mai ales creșterii normelor de producție la finele trimestrului întâi, și creșterii generale a randamentului Ateliereilor.

2. Situația utilajului tehnic și industrial.

Cel de al doilea element principal între mijloacele de bază în producție, și anume utilajul tehnic și industrial, a fost grija continuă a Institutului, realizarea bunelor condiții de utilaj și producție urmărindu-se pe două căi și anume:

Pe de o parte s-au făcut lucrări de reparațiuni și întreținere a utilajului existent, îmbunătățindu-se acesta în mod evident, iar pe de altă parte s-au făcut completări prin noi achiziții de mașini și unelte de lucru, în scopul unei cât mai perfecte dotări a atelierelor cu utilajul necesar, astfel:

1. La atelierul de obiecte bisericesti s-a înființat o *turnătorie* de policandre, sfeșnice, etc. implinindu-se un gol viu simțit în nevoile bisericilor pentru asemenea obiecte de cult. Tot la acest atelier s-au înnoit 16 matrițe și ștanțe uzate și s-au executat lucrări noi de fotografiere și gravură prin acizi a obiectelor, realizându-se cu această metodă înfrumusețarea crucilor de email pentru binecuvîntare.

2. La atelierul de email s-a montat un polizor nou, s-au cumpărat unele scule și s-a completat mobilierul tehnic trebuitor.

3. La atelierul de boiangerie, la începutul anului s-a făcut curățirea de piatră a cazanului de aburi și s-au înlocuit unele piese uzate ca: manometru, sticlă de nivel, injector pentru pomparea apei în cazan etc.

Datorită unei defecțiuni survenite la focarul cazanului, în lunile august-octombrie am fost nevoiți să întrerupem lucrările la boiangerie pentru repararea acestei defecțiuni. Cazanul a fost demontat, scos în curte, desfăcute două verole care se deformată și înlocuite cu două verole noi, năruit la loc, sudate electric eroziunile mărunte, remontat și zidit, și repus în stare de perfectă funcționare.

S-au făcut lucrări de îmbunătățirea instalației privitor la purjarea apei în cazan, precum și un antifocar pentru protecția focarului cazanului.

Lucrarea a fost foarte grea și s-a realizat cu ajutorul fabricilor 23 August, Vulcan și Tinăra Gardă, care au executat pentru Institut vâlțuirea și ondularea tablei pentru aceste verole, lucrare care nu se putea executa în mod obișnuit.

În afară de lucrările, privind cazanul de aburi, s-au mai făcut reparațiuni și completări de utilaj, schimbându-se motorul la mașina centrifugă, mărindu-se exhaustorul la uscătorie, montându-se un nou exhaustor la uscătoria de la etaj etc. În noile condițiuni boileria este perfect utilată iar cazanului de aburi i s-a fixat un regim de funcționare cu putere dublă față de starea anterioară.

4. La atelierul de ceramică s-a construit un al doilea cuptor pentru ardere cu gaze naturale, mai mic decât cel existent, având o capacitate de 500 cm. cubi, pentru lucrări de dimensiuni mai mici și experiențe de ardere de plăci pictate. Deasemeni s-a construit un cuptor electric de laborator pentru ars probele de culori.

Cuptorul mare a fost dotat cu mufă, iar coșul de fum a fost înălțat cu 6 metri prin adăogirea unui coș de tablă.

Pentru lucrările de pictură în ceramică s-a amenajat o cameră-atelier, care a fost dotată cu mese de lucru, rafturi, dulapuri, utilaj.

5. La atelierul de țesătorie s-au executat lucrări de reparațiuni și de întreținere la motoarele Jacquardurilor și a Schafturilor, precum și la mașinile de preparare.

Deasemeni s-a cumpărat și s-a instalat o mașină de răsucit fire, care era absolut necesară pentru răsucirea firelor de mătase la ștofele de oțlăjdii și a firelor de lină pentru țesăturile groase de paltoane, etc.

6. În afară de lucrările de utilare și recondiționare a instalațiilor tehnice și a sculelor, Sectorul Ateliere a avut în cursul anului trecut două lucrări de șantier și anume:

a) Lucrările pentru refacerea și învelirea cu tablă a acoperișului de la atelierele Plumbuita, atât în partea de nord, unde cu doi ani în urmă s-a produs un incendiu, cât și la aripa de Nord, la Casa Domnească și la Stăreție. Aceste lucrări s-au executat la timp și în bune condițiuni.

b) Lucrările pentru refacerea arcadelor de la aripa de Nord au fost începute, construită fundația și pregătite celelalte lucrări, totuși nu au putut fi terminate din cauza lipsei de cărămidă specială de tipul monumentelor istorice, recomandată de C.S.A.C. Această cărămidă (43.000 bucăți) pentru zidirea propriu zisă și cea aparentă a fost comandată special fabricii «Bucov», care ne-a livrat-o către sfârșitul sezonului de lucru. Deasemeni cărămida specială cu profiluri, necesară pentru cornișe și stâlpi (3000 buc.) a fost comandată aceleiași fabrici, dar încă nu a fost livrată. Această lucrare a arcadelor, urmează a fi terminată în prima parte a anului 1954.

3. Aprovizionarea cu materii prime și materiale.

Planul de aprovizionare cu materii prime și materiale necesare producției pe anul 1953, a fost stabilit la un total de 480.000 lei, din care, s-a realizat următoarea aprovizionare:

Atelierul	Sarcină anuală	Trim. I	Trim. II	Trim. III	Trim. IV	Total
A. Prin planificare și repartiție de Stat:						
obiecte și email țesătorie	100.000	—	5.504,19	9.388,46	23.953,50	38.486,15
țesătorie	150.000	47.334,61	57.959,16	81.012,59	84.616,50	270.922,86
țimplărie	80.000	11.245,52	—	—	18.097,27	29.342,92
boilerie	80.000	31.454,46	23.567,81	38.374,49	2.372,20	95.768,96
ceramică-pictură	20.000	—	2.886,75	652	—	3.538,75
tămle	30.000	—	3.449,50	2.664,40	—	6.113,90
crotorie	20.000	—	—	—	1.471,20	1.471,20
	480.000	90.034,59	93.367,41	132.091,94	130.510,80	446.004,74
B. Fondul pieții și mic gros						
		24.927,81	9.164,35	5.397,47	36.608,38	76.098,01
T o t a l		114.962,40	102.531,76	137.489,41	167.119,18	522.102,75

Din tabelul de mai sus, se constată că planul de aprovizionare a fost realizat și depășit prin repartiții primite prin Ministerul Cultelor, pentru materiale în valoare

de 446.004,74 și prin cumpărări dela mic gros, prin plan valoric, în valoare de 76.098,01 lei.

În afară de aceste materiale necesare producției s-au mai obținut repartiții de materiale de construcție pentru șantierele arătate mai sus, în valoare de lei 84.497,04, totalul general al aprovizionărilor fiind de lei 606.599,79, potrivit specificației de mai jos:

I. Textile		
2.658 kg. fire lână Mischgarn	126.658,90	
400 " " mătase naturală (borangic)	63.534	
190 " " mătase vegetală (viscoză)	2.500,10	
1.129 " " bumbac mercerizat (inișor)	61.025,48	
527 " " bumbac egiptean (crud)	15.212,88	
350 " " carton Jaquard (modele odăjdii)	1.991,50	
530 " " coloranți textile	55.065,55	
3.460 " " acizi, alcoolii sulfonați, sodă etc. pentru vopsit	8.411,20	
125.558 " " combustibil și motorină pentru boiangerie	<u>32.293,07</u>	366.692,77
II. Metal-chimic		
32 kg. argint	5.045,50	
0,020 " aur fin	416,36	
4,600 " emale	537	
5,266 " deșeuri bronz și alpaca	19.277,40	
10,700 " alamă și tombak în bare și laminate	3.302,13	
250 " acizi, săruri și chimicale	2.624,10	
4.857,500 kg. colofoniu și rășină	<u>30.008,01</u>	61.160,50
III. Construcție, lemn, hârtie		
93,273 m. c. cherestea rășinoase și specialitate (nuc, pâr, fag, tei etc.)	30.337,72	
1.000 kg. mortar refractar — ceramică	652	
50 " litargă	592,50	
30 " oxizi ceramică: crom, cobalt, mangan, cupru, etc.	2.294,25	
53.000 buc. cărămizi speciale de construcție	30.463,80	
9.255 kg. tablă galvanizată și zincată	48.324,24	102.664,51
IV. Fondul pieței și diverse		
		<u>67.029,10</u>
Total aprovizionări lei		606.599,79

Analizând realizările de aprovizionări pe ateliere, constatăm că sectorul textile a fost cel mai bine aprovizionat, depășind cu circa 90% prevederile de plan la țesătorie și cu 20% la boiangerie. Celelalte ateliere și în special atelierul de obiecte bisericesti nu și-a putut realiza planul de aprovizionare în întregime.

Pentru remedierea acestei situații, în ultima parte a anului, am procedat la transformarea unor secții de fabricație, într-un mic atelier de turnătorie și cu ajutorul prețios al Ministerului Cultelor, obținind o repartizare de 5.000 kg. deșeuri bronz și alpaca, le-am topit și le-am turnat în plăci, din care apoi s-a laminat tabla necesară confecționării obiectelor. Deasemeni, prin același minister, am obținut autorizația de a colecta prin Ocoalele Silvice 4.000 kg. rășină, materialul principal la atelierul de tămâie.

În acest chip, s-a putut realiza și chiar depăși planul de aprovizionare cu materiale pentru producție, la sfârșitul anului 1953, avînd următoarea situație de depozit față de începutul său:

	<u>1 ianuarie 1953</u>	<u>31 decembrie 1953</u>
Materii prime și materiale existente	252.560,01	531.358,38

După cum se constată disponibilul în depozit marchează la 31 decembrie 1953 o creștere valorică de 278.798,37 lei, fapt care pe de o parte arată o bună realizare a planului de aprovizionare, iar pe de altă parte constituie garanția existenței mijloacelor permanente de lucru ale Sectorului Ateliere la începutul anului 1954.

II. PRODUCȚIA.

Planul de producție pe anul 1953 al Sectorului Ateliere a fost întocmit, potrivit necesităților de obiecte de cult, ștose, lucrări, etc. la un total valoric de lei 1.470.000 la preț de cost.

Calculul valoric al acestui plan de producție a fost făcut pe baza elementelor de cost — materiale și manoperă — în vigoare la 1 ianuarie 1953.

În urma apariției Hotărârii Consiliului de Miniștri nr. 504 din 19 februarie 1953, care a dispus reexaminarea normelor de producție și a tarifelor de acord la toate întreprinderile, în scopul reducerii prețului de cost al produselor de larg consum, Sectorul Ateliere și-a propus să realizeze în cadrul lucrărilor sale această dispoziție, și să reducă costul produselor, păstrând însă planul cantitativ la același indice stabilit.

Luându-se această problemă în desbaterea ședințelor sindicale și de producție și constatându-se de salariați că «prin îmbunătățirea metodelor de lucru și prin folosirea unei tehnici din ce în ce mai bună, productivitatea muncii a sporit simțitor», — muncitorii și tehnicienii în comun acord și cu avizul organelor sindicale, au cerut mărirea normelor de producție, potrivit specificului respectiv, astfel:

1. La atelierele de obiecte bisericesti cu 15%
2. La atelierul de țesătorie cu 24%
3. La atelierul de boiangerie cu 22%
4. La atelierul de tâmplărie cu 15%
5. La atelierul de croitorie și odăjdii cu 10%

Deci pe întregul sector, în afară de pictură și ceramică, s-au majorat normele de producție cu un coeficient mediu de 17,20%.

În urma acestui fapt, costurile de manoperă s-au ieftinit dela aprilie 1953 cu 17,20%

Având în vedere că, și la materialele primite de la Stat costul a fost redus datorită aceluiaș fapt și că în proporție și sarcinile de regie de atelier și regie generală s-au redus ca preț, Institutul a trebuit să-și recalculeze planul valoric de producție — adică să-l ieftinească, (sarcina de producție cantitativă rămânând aceeași) și s-a stabilit următorul nou plan de producție valoric anual:

Unitatea de producție	Plan valoric inițial pe 1953	Plan pe primele 3 luni	Plan recalculat pe ultimele 9 luni	Total noul plan valoric de producție pe 1953
Atel. obiecte bisericesti	320.000	80.000	205.000	285.000
„ țesătorie	400.000	100.000	210.000	310.000
„ tâmplărie	220.000	55.000	135.000	190.000
„ boiangerie	350.000	87.500	162.500	250.000
„ croitorie și odăjdii	60.000	15.000	40.000	55.000
„ tămile	70.000	17.500	42.500	60.000
„ pictură și ceramică	50.000	12.500	37.500	50.000
T o t a l	1.470.000	367.500	832.500	1.200.000

Planul valoric astfel recalculat la suma de 1.200.000 lei, reprezintă o sarcină de plan identică din punct de vedere cantitativ cu planul inițial, dar ieftinită cu un coeficient general de 18,5%.

Realizarea prezintă următoarea situație:

a) Din punct de vedere valoric.

PRODUCȚIA PE ANUL 1953

Atelierul	Sarcina de plan	R e a l i z ă r i				T o t a l
		Trim. I	Trim. II	Trim. III	Trim. IV	
Obiecte bisericești, email	285.000	80.580,73	50.992,05	75.039,87	149.937,—	356.549,65
Țesătorie	310.000	97.994,42	81.290,60	48.605,44	76.974,09	304.864,55
Țimplărie	190.000	19.500,—	22.905,10	36.181,40	94.597,33	173.193,83
Boiangerie	250.000	66.524,98	50.544,95	63.060,08	87.440,55	267.570,56
Croitorie și odăjdii	55.000	14.015,59	18.479,08	17.600,33	17.977,83	67.072,83
Pictură, ceramică	50.000	5.958,15	8.719,07	4.962,85	28.435,33	48.075,40
Tămile	60.000	12.300,30	11.954,30	3.788,70	26.209,50	54.252,00
Total Lei . . .	1.200.000	296.874,17	244.897,15	249.238,67	480.571,63	1.271.579,62

După cum s-a constatat din tabelul de mai sus planul de producție a fost realizat și depășit, avind un coeficient total de realizări valorice de 105,9%.

Din aceste constatări desprindem două concluzii și anume:

a) Institutul Biblic-Ateliere a reușit să îndeplinească cu succes dispoziția H. C. M. nr. 504/953, privitor la reducerea prețurilor de cost, realizând o ieftenire a producției sale, la preț de cost cu 18,5%. Acest lucru a determinat ca la vânzare costurile stofelor, spre exemplu, să se ieftinească astfel: ștofe de haine cu 3,78 lei pe metru, ștofe de odăjdii cu 2,83 lei la metru, pinza cu 2,06 la metru, etc. La executări de lucrări la boiangerie: 20 bani la kg. de fire de lână vopsite, 15 bani la perechea de ciorapi, 32 bani la kg. fire indantren etc. La obiecte bisericești și reparații, țimplărie, țesătorie, tămie, etc., diferite reduceri de preț la vânzare.

b) Planul cantităților de producție a fost realizat și deasemeni depășit, valorile toate prezentind o depășire de lei 71.579,62, cum vom arăta la analiza muncii fiecărui atelier.

Aceste rezultate îmbucurătoare se datoresc muncii și devotamentului ostentiv al Institutului, monahi, muncitori și tehnicieni, care nu și-au precupețit munca, ci au sprijinit cu avânt și devotament lucrarea producției.

Analizind realizările fiecărui atelier în parte, în anul 1953, constatăm următoarele:

1. *Atelierele de obiecte bisericești*, au realizat o producție totală la preț de cost de 356.549,65 lei față de sarcina de plan de 285.000 lei, obținind o depășire a planului de 25%.

Acest rezultat îmbucurător a fost obținut și cu străduința organizării turnătoriei, prin care s-a prelucrat materia primă obținută — deșeurile de neferoase, pentru a le transforma apoi în tablă.

Realizările obținute, arătate mai sus, au fost posibile și prin orientarea activității acestor ateliere către comenzi de reparațiuni sau de confecțiuni cu materialul clienților. Astfel comenzile de reparațiuni de obiecte de cult pentru parohii reprezintă un total de 92.844,13 lei; comanda unei steme R.P.R. pentru Prezidiul Marei Adunări Naționale, la costul de lei 20.400; comanda specială pentru Patriarhia Antiohiei — pentru care ni s-a aprobat deblocare de metale neferoase, — lei 58.195,85, etc.

Notăm ca rezultate excepționale din punct de vedere tehnic și artistic ale acestor ateliere următoarele:

-- obiectele lucrate și în acest an pentru Patriarhia Ortodoxă din Antiohia, — 16 serii complete de obiecte de cult în metal argintat, 5 serii de obiecte de cult în argint filigranat, 8 engolpioane și 7 cruci pectorale, lucrate în argint gravat, cu emaile cloisonée, pietre, etc., și cu picturi în email.

-- Obiecte dăruite Ierarhilor și bisericilor bulgare, cu ocazia vizitei în R. P. Bulgaria a I.P.S. Patriarh Justinian.

— Obiectele dăruite participanților la cel de al patrulea festival mondial al tineretului, care au vizitat Sf. Patriarhie, între care o serie de obiecte de cult trimise I. P. S. Mitropolit al Libanului.

— 50 de cruci de econom-stavrofor, pentru preoții și protopopii reveniți la Ortodoxie, care s-au distins în activitatea lor pe timpul celor 5 ani trecuți, cu ocazia sărbătorilor din luna octombrie 1953 dela Alba-Iulia.

— Stema R. P. R. lucrată din argint masiv aurit, email și filigran, în dimensiunile de 40×25 cm. pentru Prezidiul Marei Adunări Naționale, lucrare cu totul excepțională din punct de vedere artistic și tehnic, care a calificat pe executanții ei drept adevărați maestri ai acestui meșteșug.

2. *Atelierul de țesătorie*, a lucrat anul acesta cu un număr redus de posturi, potrivit necesităților de stofe cerute la vânzare, existând deja un stoc important din anul anterior.

Abia în cursul trimestrului IV, simțindu-se nevoia, a fost angajat personal nou, pentru executarea comenzilor ivite, în special pentru comanda de cuverturi, draperii și fețe de mese pentru casele de odihnă ale Administrației Patriarhale.

Semnalăm ca un fapt deosebit de important, creșterea puterii de producție a acestui atelier, care în comparație cu anul 1952 prezintă următoarele rezultate:

	Personal de execuție	Metraj realizat	Valoarea metrajului
Anul 1952	26	22.971,05 m.	529.493,55 lei
Anul 1953	14	22.482,42 m.	304.864,55 „

Reiese evident din această comparație, că în anul 1953, cu personal aproape jumătate, s-a realizat o producție, ca metraj aproape egală cu cea din 1952, iar ca valoare de cost mult mai redusă, așa cum am arătat, costul produselor scăzând simțitor, datorită majorării normelor de producție și creșterii calificării.

Față de sarcina de plan cantitativ, producția anului 1953 la acest atelier, 22.482,42 metri țesături realizați, din care 5.722 m. la dublă lățime, față de 23.850 m. de 70 cm. lat planificați, apare realizată în proporție de 119,5%.

Cu toate bunele rezultate dovedite în producție, lucrările acestui atelier prezintă însă unele lipsuri mari, datorită în parte faptului că se află la o distanță de 35 km. de București și întâmpinăm greutăți în aprovizionarea la timp a Atelierului cu materiale, combustibil, etc. din cauza greutăților de transport, mai ales în timp de iarnă, dar datorită și faptului că procurarea unor materiale și piese anexe pentru fabricație se face cu foarte mare greutate. Aprovizionarea cu pichere, spete, suveici, bobine, carton etc. fiind necesară cu cantități relativ mici nu poate fi planificată în mod obișnuit în producția mare de Stat a acestor piese, iar prin plafon valoric nu se găsesc, așa încât sînt cazuri de goluri în producție, datorită acestui fapt.

Pentru remediere, am solicitat Ministerului Cultelor aprobarea de a planifica pentru anul 1954 cantități de asemenea piese pentru 3-4 ani, spre a putea fi trecute în tabelele de planificare, urmînd ca după primire să le păstrăm și să le folosim potrivit nevoilor anuale.

O altă greutate o constituie golurile de producție datorate defectiunilor liniei de forță motrice, fapt petrecut destul de des și cînd cu toate reclamațiunile repetate la sediul dela Snagov al I.R.E.B.-ului, reparațiile se fac cu greu, dată fiind distanța la care trebuie să vină instalatorul.

O lipsă importantă în utilajul acestui atelier o constituie faptul că pînă în prezent nu s-a putut realiza înlocuirea modelelor de odăjdii, cele existente fiind oarecum uzate și din această cauză se întâmpină întirzieri prin reparațiile ce trebuiesc făcute cu ocazia deselor defectiuni. În anul trecut s-a făcut un pas înainte în această problemă, obținîndu-se o repartiție de 500 kg. carton special preșpan din care se lucrează aceste modele, urmînd ca în anul 1954 să se execute confecționarea din carton a cartelelor acestor modele de odăjdii pentru două desene noi ale căror rapoarte tehnice le avem executate.

Paralel cu realizarea acestor două modele noi pentru atelierul dela Țigănești, Institutul Biblic se preocupă să realizeze pentru nevoile asemănătoare ale Bisericii Ortodoxe Bulgare 5 modele pentru odăjdii, dvere, fețe pentru sfînta masă, etc., pe care le-am primit din partea Sfîntului Sinod Bulgar. Avînd carton preșpan disponibil în repartizarea de 500 kg. primită, această lucrare va fi executată paralel cu cea proprie.

În sfârșit, ca lipsuri de ordin general, care trebuiesc remediate în anul 1954, menționăm necesitatea unei revizuii generale tehnice a întregii instalații și a utilajului industrial, și recondiționarea atelierului pentru a îmbunătăți condițiile de muncă ale lucrătoarelor monahii.

Cu aceste îmbunătățiri producția acestui atelier se va mări și își va ridica nivelul cantitativ într-un chip apreciabil.

Menționăm că în afară de mecanic, întreg personalul acestui atelier este format din călugărițe.

III. *Atelierul de boiangerie*, a avut în cursul acestui an o activitate deosebit de importantă, mai ales în cursul trimestrului I și II, deficiența tehnică survenită în trimestrul al III-lea frînând într-o oarecare măsură bunul său mers, dar redresându-se totuși în trimestrul ultim.

Sarcina de producție pentru vopsirea a 50.000 kg. fire de lână, bumbac etc. și 100.000 duzini perechi ciorapi, prevăzută la un total de cost de 250.000 lei, a fost realizată astfel:

	Kg. fire vopsite	Duzini ciorapi	Valoarea
Trimestrul I	12.216,700	6.372	66.524,98
„ II	14.720,302	14.908	113.605,03
„ III	—	—	—
„ IV	10.594.850	3.810	87.440,55
Total . . .	37.531.852	25.090	267,570,56

Pentru timpul cit a lucrat efectiv, atelierul a realizat și a depășit sarcina de producție respectivă, de 250.000 lei, atît din punct de vedere valoric cit și cantitativ, deși a lucrat numai 9 luni de zile.

Refacerea cazanului de aburi, cu un regim de funcționare mult îmbunătățit, revizuirea instalațiilor industriale de aburi, a uscătoriei și a căzilor de vopsit, sînt tot atîtea realizări cari garantează o bună producție pentru anii viitori; și la acest atelier, în afară de specialistul boiangiu, tot personalul este recrutat dintre monahi.

Organizarea și punerea în funcțiune a secției de apretură nu s-a putut realiza complet, din cauza unor lipsuri de piese și utilaj și deasemeni din cauza lipsei de personal de specialitate. Rămîne ca o sarcină a anului 1954 definitivarea instalațiilor și punerea în funcțiune a acestei secții, care urmează să finiseze stofele țesute la Țigănești, pînă în prezent acest lucru făcîndu-se la fabrica «Postăvăria Romînască».

4. *Atelierul de tîmplărie și sculptură*, a avut realizări destul de importante în cursul anului 1953, totuși valoric nu a putut realiza planul de producție planificat de 190.000 lei, ci numai valoarea de 173.193,83 lei, adică 91,2%.

Lucrarea acestui atelier este deosebit de dificilă, și în cursul anului trecut s-a lovit de unele lipsuri, între cele mai importante fiind greutatea de a angaja personal mirean de specialitate. Deasemeni în sezonul de vară, prin detașarea sculptorilor două luni de zile la alte lucrări, printre care se numără și șantierul casei noastre de odihnă dela Tekirghiol a redus în oarecare măsură puterea sa de producție. Schema de personal destul de redusă de 9 lucrători din care 3 sculptori și 6 tîmplari nu a putut fi ocupată în întregime, ci s-a lucrat cu 2 sculptori și 5 tîmplari, din care unii au fost detașați, cum am arătat, la alte lucrări, astfel încît realizarea de lucrări în valoare de 173.193,83 lei, reprezintă în fapt un efort și realizări destul de meritorii.

Executarea lucrărilor în continuare a Bibliotecii Patriarhale, lucrarea a două catapetesme pentru parohii, mobilier pentru casele de odihnă, 150 pupitre și bănci pentru Institutul Teologic, etc. sînt realizări apreciate ale acestui atelier. Rămîne ca în anul 1954 să ne străduim a completa lipsa esențială a acestui atelier și anume completarea posturilor vacante și nou create de sculptori și tîmplari de mobilă fină, condiție primă în dezvoltarea atelierului.

Demn de semnalat în activitatea acestui atelier este faptul că în prima jumătate a anului au fost instruiți la secția de sculptură 5 elevi ucenici, absolvenți ai seminarului monahal Neamțu, veniți la practică la atelier pentru această specialitate.

Doi din cei mai buni din acești elevi au fost reangajați de Institut după obținerea calificării cerută de regulament, rămînînd să-și continue specializarea pentru a ocupa posturile vacante de sculptori.

Deasemenea dela 1 octombrie s-a prezentat o nouă serie de 7 elevi care fac practică la lucrările de sculptură în condițiile regulamentului pentru învățămînt la cadrele monahale. Rezultatele obținute de acești elevi sînt foarte îmbucurătoare și se dovedește că, gîndul legiuitorului bisericesc a pornit din cunoașterea perfectă a nevoilor Bisericii și a intuit totodată posibilitățile mari ce se pot realiza pe această cale.

Și acest lucru este cu atît mai de folos Institutului Biblic cît la acest atelier marea majoritate a lucrătorilor este formată de lucrători și maeștri mireni, arta mobilei bisericești realizată în condiții superioare de tehnică și artă, neputîndu-se impropria decît cu greu de către începători.

Perspectivile pe care le are însă acest atelier, atît pentru lucrările necesare Centrului Patriarhal, cum ar fi noul proiect al bibliotecii sinodale, precum și lucrările pentru catapeteasma mînăstirii Antim etc., ca și lucrările pentru parohii, îndreptățesc eforturile pe care le cere o asemenea lucrare și îndeamnă la completarea și desăvîrșirea ei, lucru ce s-a urmărit în așezarea planului industrial pe anul 1954, în fixarea necesarului de cadre, în utilaj, amenajări etc.

5. *Activitatea atelierelor de confecțiuni de haine preoțești și vestminte bisericești și a celui de tîmble*, a fost mulțumitoare și cu depășirea planului de lucru. În anul viitor și aceste ateliere urmează a se dezvolta pentru a putea face față tuturor comenzilor și cererilor, din ce în ce mai mari, acest lucru fiind posibil, întrucît nu necesită condiții tehnice prea grele, ci numai cadrul de execuție și grija raportului între puterea de producție și cererea preoților și parohiilor.

6. Este necesar să semnalăm aci, în cadrul lucrărilor *atelierului de pictură*, executate prin pictorii acordanți, lucrări care au împlinit în chip satisfăcător prevederile planului de producție și nevoile Institutului, activitatea paralelă cu a secției de sculptură, a atelierului — școală de pictură pentru elevii monahi veniți tot dela Mînăstirea Neamțu pentru practică la lucrări de pictură.

Seria de 5 elevi a anului 1952, care au fost calificați în vară și seria de 7 elevi, veniți la 1 octombrie și aflați în curs de lucrări, au fost organizate, sub îndrumările Comisiunii de pictură bisericească, într-un program de lucrări de pictură, atît practice cît și teoretice.

Lucrările practice, privind desene, schițe, compoziții, mai apoi încercări de culoare, iconițe, icoane, prapori, epitafe etc., au fost realizate potrivit unui program pedagogic și didactic alcătuit de Comisiune și executat și urmărit în deaproape de un pictor, șef de atelier, iar instrucția teologică de un pictor profesor de desen, cu lecții de iconografie, lecții de arhitectură, lecții pentru restaurarea icoanelor vechi, etc., în cursul unui an de studii elevii căpătînd învățăminte complete și de mare folos pentru acei care vor țori să-și desăvîrșesc acest meșteșug minunat în atelierele și școlile Institutului Biblic.

Pe această cale, a fost îmbinată în chip armonios instrucția teoretică și practică, cu producția, în ultimele luni, acești elevi executînd chiar comenzi mai ușoare de picturi de icoane prăznicare, icoane etc., care au putut compensa cheltuelile necesitate cu instrucția lor.

Legătura acestor elevi cu șantierul de pictură dela biserica Dămăroaia din Capitală și, anterior, a unora dintre ei, cu șantierul de pictură dela biserica Pipirig-Neamț, precum și frecventarea cursurilor teoretice ținute la Institutul Teologic pentru pictori și zugravi, au folosit și completat instrucțiunea acestor elevi și pentru genul de pictură monumentală.

Acest atelier-școală de pictură, împreună cu atelierul-școală de sculptură, dela mînăstirea Plumbuita și cu atelierul-școală de pictură, cu program de 3 ani, pentru căluzgărițe, dela mînăstirea Antim, înființat în ultima parte a anului, formează preocuparea de căpetenie și cu mari posibilități de realizare a creerii de cadre dintre monahi pentru aceste două arte, pictură și sculptură bisericească, și roadele lor vor fi evidente cît de curînd în activitatea Institutului Biblic și în preocupările practice și artistice din mînăstiri.

7. În sfîrșit, lucrările *atelierului de ceramică*, privind pictura ceramică pe plăci arse, destinate a împodobi exteriorul bisericii mînăstirii Ciorogîrla, au adus în acest an realizări importante.

Astfel, s-au obținut 75 plăci de ceramică, în dimensiuni relativ, foarte mari (1 m. × 48 × 0,05) din care 11 au fost pictate în culori mate și arse, iar după ce au fost recepționate, de către Comisia de pictură bisericească din punct de vedere artistic, și de o comisiune de specialiști, ceramiști și pictori ceramiști, din punct de vedere tehnic, au fost montate pe fațada bisericii Ciorogîrla. Alte 10 plăci pictate în aceleași

condițiuni sînt gata pentru a fi montate, în sfîrșit se află în stadiu de ardere încă 20 plăci pictate, iar în stadiul de pictare 34 plăci.

Importanța realizărilor acestui atelier, o constituie stabilirea definitivă a procesului tehnic privitor la producția plăcilor, prepararea coloranților-pigmenți, din oxizi metalici și stabilirea tehnicii privind pictarea ceramicii mate și a arderilor, care a constituit timp de 2 ani de zile mobilul cercetărilor de laborator și atelier, pictarea în ceramică mată, pe plăci de dimensiuni așa de mari, fiind realizată pentru prima oară în țara noastră.

Greutățile întîmpinate în lucrările acestui atelier au fost mari, cele mai importante datorită, cum am arătat, necesităților de cercetări și tatonare continuă în lucrările de ardere a materialelor și în special a coloranților, iar altele din punct de vedere tehnic, inerente lucrărilor de ardere, măcinări de materiale și uscarea produselor.

Realizarea obținută și planul de lucru ce stă în fața specialiștilor ceramiști ai Institutului Biblic pentru asemenea executări de lucrări de artă, pentru bisericile și așezămintele bisericesti din țară, constituie un imbold pentru dezvoltarea din ce în ce a acestor lucrări și pentru obținerea de rezultate, din ce în ce mai valoroase.

III. VINZAREA PRODUSELOR

Vînzarea produselor Institutului Biblic-Ateliere și deci realizarea veniturilor înscrise în planul financiar pe anul 1953, la un total de 1.500.000 lei, a fost obținută astfel:

V Î N Z Ă R I P E A N U L 1 9 5 3

Atelierul	Sarcina în planul financiar	R e a l i z ă r i				T o t a l
		Trim. I	Trim. II	Trim. III	Trim. IV	
Obiecte bisericesti	320.000	185.455,34	261.809,93	90.021,13	203.350,10	740.636,50
Țesături	400.000	216.719,67	262.901,37	88.321,62	185.820,73	757.763,39
Bofangerie	350.000	85.704,03	55.296,05	77.931,97	113.534,89	332.466,94
Mobilier sculptat	220.000	—	30.445,85	5.983,—	227.582,54	264.011,39
Tămițe	70.000	43.960,—	15.050,—	9.668,—	27.825,—	96.503,—
Croitorie	30.000	11.415,25	16.147,35	5.491,—	8.184,—	41.437,60
Odăjdii	30.000	7.555,—	8.625,—	13.268,—	15.210,—	44.658,—
Pictură, ceramică	50.000	9.625,—	4.031,75	3.988,95	12.007,—	29.652,70
Comisia de pictură	30.000	2.600,—	3.780,—	3.324,46	6.120,94	15.825,40
Total Lei	1.500.000	563.034,29	658.087,30	298.198,15	799.635,20	2.318.954,92

Față de planul financiar, realizările la venituri ale Institutului Biblic-Ateliere, reprezintă un coeficient de 160%, încasările fiind cu 818.954 lei mai mari decît sarcina de plan.

Față de anii precedenți, realizările de venituri în anul 1953 prezintă următoarea situație:

Realizări	1949	(lei vechi)	10.935.042	(sau lei noi)	546.752
„	1950	„	25.848.735	„	1.292.437
„	1951	„	37.016.557	„	1.850.827
„	1952	„	—	„	1.508.532
„	1953	„	—	„	2.318.954

Din cifrele de mai sus, reiese clar dezvoltarea continuă a Sectorului Ateliere, anul 1953 dublînd aproape veniturile față de anii anteriori, fapt care pe de o parte dovedește necesitatea absolută a activității sale, iar pe de altă parte probează buna sa dezvoltare și organizare lăuntrică, pentru a corespunde acestor necesități.

Aceste rezultate îmbucurătoare au fost posibile în primul rînd datorită dezvoltării cu mult mai mari ca în anii anteriori a activității depozitelor eparhiale, care au absorbit peste 50% din vînzări.

Prezentăm mai jos tabelul vînzărilor de mărfuri către depozitele eparhiale în anii 1952 și 1953:

DEPOZITUL EPARHIAL	Anul 1952	Anul 1953
București	141.052,26	520.797,53
Iași	83.312,35	50.135,65
Sibiu	5.442,—	65.212,78
Craiova	3.551,—	112.393,31
Timișoara	23.697,50	42.493,27
R. Vâlcea	20.545,30	71.870,—
Buzău	44.849,50	178.231,07
Galați	8.676,57	22.795,—
Roman	80.018,—	149.317,30
Arad	2.250,—	6.310,40
Cluj	7.450,—	40.293,40
Oradea	7.345,—	—
Total	428.198,28	1.259.849,35

Este evident că, cumpărăturile de mărfuri ale depozitelor eparhiale au fost de trei ori mai mari în anul 1953, decît în anul 1952, iar activitatea depozitului eparhial București, care a cerut mărfuri în valoare de aproape jumătatea valorii întregii vinzări către depozitele eparhiale, constituie sprijinul cel mai puternic al activității Institutului.

Alături de activitatea depozitelor eparhiale menționăm cererea de produse și lucrări ale Administrației Patriarhale, în valoare totală de lei 371.329,85 pentru necesitățile superioare ale Bisericii, produsele cerute constituind în fapt cele mai valoroase realizări din punct de vedere artistic și tehnic ale Sectorului Ateliere.

Intre acestea notăm:

		LEI
<i>a) Pentru legăturile dintre Bisericile Ortodoxe surori</i>		
1	Obiecte pentru Patriarhia Antiohiei	58.341,52
2	Idem pentru Patriarhia și Bisericiile Bulgare	17.132,88
	Total	75.474,40
<i>b) Lucrări ale Centrului Patriarhal:</i>		
1	Biblioteca patriarhală	142,858,—
2	Sufrageria palatului patriarhal	28.379,55
3	Bănci, catedre etc. Inst. Teologic București	49.480,—
4	Mobilier la Căminul arhieresc-Tekirghiol	22.412,—
	Total	243.124,55
<i>c) Daruri ale Patriarhiei</i>		
1	4.000 m. pînză dăruită mînaștrilor din țară cu ocazia sărbătorilor Crăciunului	26.550,—
2	50 de cruci de econom-stavrofor, dăruite la Alba-Iulia	13.122,50
	Total	39.672,50
	TOTAL GENERAL	371.329,85

Pentru legătura și dependența care trebuie să existe între puterea de producție și posibilitatea de vinzare și recuperare a numerarului, prezentăm mai jos situația depozitelor de materii prime și mărfuri fabricate, la 1 ianuarie 1953 și 31 decembrie 1953, pentru confruntare:

Biserica Ortodoxă Română

	1 ianuarie 1953	31 decembrie 1953
Materii prime și materiale	252.560,01	531.358,38
Produse fabricate	849.157,53	545.132,01
Total depozite	1.101.717,54	1.076.490,39

IV. REZULTATE FINANCIARE

Contul de Profit și Pierderi

Rezultatele financiare ale unei atît de rodnice activități se oglindesc în Contul de profit și pierderi, încheiat la data de 31 decembrie 1953, cu următoarele realizări:

1. Vânzări și realizări brute	2.318.054,92 lei
2. Se scade costul mărfurilor vîndute și cheltuielile de fabricație	1.329.193,50 lei
3. Beneficiu brut	<u>989.761,42 lei</u>
1. Cheltuieli regie generală lei	314.543,60
2. Regie de vînzare lei	8.556,71
3. Amortismente „	99.302,15
4. Impozite comerciale	141.839,74
5. Beneficiu net lei	<u>425.519,22</u>
Total lei	989.761,42

După cum se constată, din totalul vânzărilor de lei 2.318.054,92 scăzînd costul materialelor și al fabricației, adică lei 1.329.193,50, ne rămîne o realizare brută de lei 989.761,42.

Din această sumă, s-au achitat impozitele către Stat în valoare de lei 141.839,74, cheltuielile de regie comună cu Administrația Patriarhală lei 314.543,60 și regie de vînzare de lei 8.556,71. Suma de 99.302,15 reprezintă cifra amortismentelor făcute la utilaj și inventarul tehnic și de birou de 15%.

Restul net de 425.519,22 lei, reprezintă beneficiul net al anului 1953, cifră care arată bunele rezultate ale activității acestui an.

V. BILANȚUL ȘI SITUAȚIA FONDURILOR.

Contul de bilanț, încheiat la 31 decembrie 1953, prezintă următoarea situație a fondurilor Institutului Biblic—Sectorul Ateliere, la un loc cu sectorul Editură și Tipografie.

ACTIV

Denumirea conturilor	Sectorul Ateliere	Sectorul Tipografie	T o t a l
I. Mijloace de bază			
1. Clădiri și construcții	6.997,85	86.396,10	93.393,95
2. Utilaj și inventar	668.489,05	860.920,73	1.529.409,78
II. Materiale și produse			
1. Materii și materiale	570.397,67	493.209,07	1.063.606,74
2. Materii și prelucrare terți	79.714,80	—	79.714,80
3. Materii în fabricație	2.045,96	0,99	2.046,95
4. Produse	465.417,21	846.625,97	1.312.043,18
5. Produse ceramică	35.846,56	—	35.846,56
III. Debitori			
1. Adrștia Patriarhală	—	—	791.402,93
2. Clienți	—	—	220.741,06
3. Abonați 1950—1953	—	—	253.803,60
4. Debitori diverși	—	—	20.074,34
		Total lei	5.402.082,89

PASIV

Denumirea conturilor	Sectorul Ateliere	Sectorul Tipografie	T o t a l
I. Fonduri			
1. Fondul averii I. B.	1.295.834,35	2.073.3018,51	3.368.852,86
2. Fond rezervă creanțe dubloase	1.087,20	17.072,87	174.160,07
3. Fond amortizare investiții . . .	—	—	952.812,48
II. Creditori			
1. Val. reviste abon. 1953 neexped.	—	120.000,—	120.000,—
2. Com. de pictură	23.933,07	—	23.933,07
3. Avansuri clienți	—	—	39.402,68
4. Impozite pe venit de plată . .	—	—	17.297,68
5. Creditori materiale împrumutate	—	—	2.207,—
III. Beneficiu nett 1953	425.519,22	277.898,83	703.418,05
		Total lei . . .	5.402.083,89

Fondurile Institutului Biblic-Ateliere sînt contabilizate de către Contabilitatea generală a Administrației Patriarhale împreună cu cele ale Sectorului Institutului Biblic-Tipografie. Totuși, cele două Sectoare fiind administrate separat și cu evidențe de gestiune aparte, extragem mai jos bilanțul Sectorului Ateliere:

A. A C T I V

B. P A S I V

I. Mijloace de bază		I. Fonduri	
1. Imobile	6.997,85	1. Fondul averii I.B.A. . .	1.295.834,35
2. Utilaj și inventar . .	668.489,05	2. Fond amortizare . . .	319.305,76
Total . . .	675.486,80	3. Fond rezervă	1.087,20
		Total . . .	1.616.227,31
II. Materiale și produse		II. Creditori	
1. Materii și materiale .	652.161,43	1. Com. de pictură . . .	23.933,07
2. Prod. și semifabricate	501.263,77	2. Creditori materiale .	2.207,—
Total . . .	1.153.425,20	Total . . .	26.140,07
III. Debitori și disponibil la bancă		III. Beneficiu net 1953 . .	
1. Adrta Patriarhală și clienți	238.974,50		425.519,22
Total general lei	2.067.886,60	Tctal general lei	2.067.866,60

După cum se constată Sectorul Ateliere administrează un total de fonduri, la 31 decembrie 1953, de lei 2.067.866,60 din totalul averii Institutului Biblic de lei 5.402.083,89, diferența de fonduri de 3.334.197,29 fiind administrată de Sectorul Editură și Tipografie.

Analizînd situația activului Sectorului Ateliere constatăm următoarele:

Mijloacele de bază cuprind valori de lei 675.486,90 investite în utilaj tehnic, mașini, scule, inventar tehnic și de birou, instalații etc.

Depozitele cuprind un total de valori de 1.153.425,20 lei în materii prime și materiale, semifabricate, materiale în curs de fabricare și produse fabricate.

Restul valorilor din activ de lei 238.974,50 reprezintă disponibilul la Bancă, înscris în același cont cu Administrația Patriarhală, și foarte puține conturi de debitori la clienți pentru mărfuri predate în ultimele zile ale anului și care vor apare în cont la încasări, la începutul anului 1954.

Această situație a conturilor din activ oglindește investiții foarte rentabile și garantează posibilități reale de imediată recuperare.

Pasivul conturilor este reprezentat de fondul averii Sectorului Ateliere de lei 1.295.834,35, fondurile de amortizare de lei 319.305,76 și un fond de rezervă de 1.087,20 lei.

La contul de creditori figurează fondul de 23.933,07 lei, al Comisiei de pictură bisericească și un cont de creditori pentru materialele mărunte împrumutate, de lei 2.207, pasivul întregindu-se cu valoarea beneficiului net al anului 1953 de lei 425.519,22.

Menționăm situația bună a fondului de lei 319.305,76, fond alocat pentru amortismentul mașinilor și al celorlalte mijloace de bază care figurează în activ cu lei 675.486,90 la finele acestui an întreg inventarul acestui sector fiind amortizat aproape jumătate.

VI. DATE ASUPRA ACTIVITĂȚII ȘI SITUAȚIEI FINANCIARE A COMISIUNII DE PICTURĂ BISERICESCĂ

Fondul și lucrările financiare și administrative ale Comisiunii de Pictură Bisericească fiind cuprinse în activitatea sectorului Ateliere, prezentăm în cele ce urmează câteva date mai importante, privind activitatea și situația financiară a acestei Comisiuni în anul 1953.

A. Din punct de vedere financiar:

În anul 1953 Comisiunea a încasat în contul cotei de 2% cuvenit pentru lucrările sale și prevăzute în Deciziunea patriarhală nr. 157/1950, pe baza căreia funcționează, suma totală de lei 15.825,40 care, împreună cu soldul anilor anteriori de lei 16.696,80 a totalizat cifra bugetului său la încasări realizate de lei 32.522,20, față de prevederile planului financiar de lei 30.000.

Cheltuielile făcute în baza planului financiar au totalizat 6.956,35 pentru jetoane de prezență la ședințe ale membrilor săi, indemnizații și diurne pentru deplasări la cercetări, anchete, etc. lei 1.468,98, salariul funcționarului ajutător al secretarului, lei 150,80 deplasări din inițiativa Comisiunii și materiale de lei 12, reprezentând un excedent de lei 23.933,07, sumă care figurează în contul de bilanț al Institutului Biblic-Atelieră cum am arătat mai sus.

Rezultatul excedentărilor la încasările Comisiunii este justificat de faptul că unele parohii au anticipat depunerea sumelor în contul cotei de 2% pentru lucrări ce urmează să se execute de parohii și în anul 1954, când deci Comisiunea va avea de suportat cheltuieli pentru recepții și verificări din acest excedent.

În această situație este vădit că activitatea Comisiunii de pictură bisericească nu îngreuiază în vreun chip fondurile altei instituții, ci aceasta se gospodărește foarte bine în lăuntrul drepturilor sale legale de încasare a cotei de 2% la lucrările de pictură bisericească din țară.

B. Din punct de vedere administrativ.

În cursul anului 1953 Comisiunea a examinat, a vizitat și a dat îndrumări prietoare la angajarea lucrărilor de pictură bisericească, pentru 104 cazuri, cuprinzând devize și schițe pentru pictarea din nou, curățirea sau restaurarea de picturi la bisericile din țară, pe eparhii devizele primite fiind următoarele:

Eparhia Bucureștilor 37; Buzău 21; Craiova 21; Râmnic și Argeș 18; Iași 4; Dâmbovița de Jos 1; Sibiu 1; Arad 1.

După verificarea și aprobarea devizelor s-au primit lucrări de licitații și concursuri pentru adjudecări de lucrări de pictură ținute de parohii, din care Comisiunea a aprobat rezultatul a 59 licitații, 5 concursuri fără premii și 1 concurs cu premii.

Constatându-se unele lipsuri cu privire la întocmirea formelor de licitații și concursuri, precum și pentru cercetarea executării tehnice și artistice a lucrărilor, Comisiunea a trimis delegați la bisericile din București, la biserica Boldești, raionul Ploești, la biserica Sf. Ilie-Pitești, Bărbătești-Urziceni și altele.

C. Calificări și reautorizări de pictori.

Pentru a realiza cadre necesare picturii bisericești, Comisiunea a urmărit atât formarea cadrelor noi cât și reautorizarea vechilor pictori și zugravi.

Astfel în cursul anului 1953, a depus examen de reautorizare un pictor bisericesc, pe bază de autorizație veche și pe bază de lucrări a fost reautorizat un pictor. Deasemeni au fost promovați 3 pictori la o categorie superioară, pe bază de lucrări.

În anul 1953 a funcționat la parohia Dămăroaia un șantier de pictură bisericească, subvenționat de Administrația Patriarhală cu un fond de 37.000 lei, care a fost pus sub conducerea pictorului D. D. Nicolaide și sub controlul Comisiunii de Pictură, luând parte și un număr de pictori și zugravi calificați și 3 pictori și zugravi aspiranți la calificare. Comisiunea de Pictură Bisericească s-a ocupat îndeaproape de întocmirea devizului iconografic, organizarea șantierului, supravegherea lucrărilor și recepționarea lor lunar precum și de buna învățătură practică a ucenicilor și aspiranților, care au fost plătiți tot din fondul acordat de Patriarhie. După terminarea sezonului, aspiranții cari au executat 5 luni la acest șantier, potrivit dispozițiilor Regulamentului au urmat un curs teoretic, timp de o lună de zile, de lecțiuni și îndrumări asupra iconografiei și picturii bisericești, la Institutul teologic din București, după care au depus examenul de calificare, fiind admiși 3 pictori și un zugrav, un zugrav respins, iar al treilea amânat.

Comisiunea de pictură Bisericească s-a ocupat deasemeni îndeaproape de stabilirea programei cursurilor și lucrărilor de atelier la atelierul-școală de pictură și cel de sculptură dela Mînăstirea Plumbuita, la care, cum am amintit, au fost chemați cei 11 elevi absolvenți ai Seminarului Monahal Neamțu. Deasemeni aceeași preocupare a avut-o comisiunea pentru organizarea și îndrumarea atelierului de pictură pentru călugărițe înființat în luna decembrie 1953 la Mînăstirea Antim, îndrumînd profesorii, maeștri de atelier și lucrările elevilor călugărițe.

Îndrumarea artistică a lucrărilor la atelierul de ceramică, a fost asigurată deasemenea prin Comisiunea de pictură bisericească, probele și rezultatele privind desenul, coloritul, aspectul precum și devizul iconografic al lucrării de placare cu plăci ceramice pictate a bisericii mînăstirii Ciorogîrla fiind supravegheate și dirijate îndeaproape tot de această Comisiune.

Aceste străduințe și această activitate atât de bogată și de multilaterală a Comisiunii de Pictură Bisericească au împlinit și au promovat în cursul anului trecut toate necesitățile Bisericii Ortodoxe Romîne în legătură cu pictarea bisericilor și cu formarea de cadre noi. Această activitate laborioasă a fost împlinită cu munca, străduința și competența neobosită a Președintelui său, Prea Sfințitul Antim Tîrgovișteanu, care a organizat și a supravegheat îndeaproape fiecare lucrare, împreună cu membrii Comisiei.

În strînsă legătură cu activitatea Comisiei de pictură bisericească și sub conducerea energică și competentă a aceluiași P. S. Președinte s-a desfășurat în cursul anului trecut activitatea *Comitetului tehnic* al Institutului Biblic, privind lucrările tehnice și artistice ale ambelor Sectoare.

În ceea ce privește lucrările Sectorului Ateliere, Comitetul Tehnic a ținut ședințe, a dat îndrumări, a cercetat secțiile de producție și a verificat produsele obținute în special la atelierele de obiecte bisericești, email și filigran, lucrările amintite mai sus, de engolpioane, cruci de piept, potire, discuri, etc. în filigran, lucrări pentru străinătate și pentru nevoile superioare bisericești, reprezintă rezultate obținute sub îndrumarea tehnică și artistică a acestui Comitet.

Deasemeni, lucrările de serie precum și lucrările de stofe și țesături, de odăjdii și confecțiuni au preocupat Comitetul tehnic și administrația Sectorului Ateliere a avut un ajutor real și eficient în toate domeniile sale privind aceste lucrări, din partea Comitetului tehnic.

Lucrarea cea mai importantă asupra căreia se stăruie în prezent și care va avea rezultatele cele mai bune în viitor, este străduința pe care o depune Institutul Biblic sub îndrumarea Comitetului tehnic pentru ridicarea din punct de vedere calitativ, tehnic și artistic și deasemeni din punct de vedere cantitativ a producției sale atât la cea cu preocupări artistice, cât și la cea cu caracter industrial.

VII. CONCLUZIUNI

Față de cele expuse în prezenta dare de seamă, privitor la realizarea planului tehnic, financiar și industrial, al Sectorului Ateliere pe anul 1953, și apreciind realizările obținute în producție și la venituri, în lumina condițiilor generale de desfășurare a activității, cu adâncă smerenie propun a se aproba activitatea Institutului Biblic-Ateliere pe anul 1953 și realizările obținute, așa cum sînt arătate în conturile de Bilanț și Profit și Pierdere și să se dea cuvenita descărcare de gestiune pe anul 1953.

Pentru străduințele depuse de modeștii monahi aflați în slujba acestui Sector al Bisericii, și de lucrătorii, meșterii, conducătorii și funcționarii Ateliereilor, care, cu toții și-au încordat puterile pentru propășirea acestei instituții, smerit propun să li se aducă bine meritata mulțumire.

Avînd în vedere că în acest an depozitele eparhiale și centrele Chiriarhale au sprijinit cu multă bunăvoință activitatea noastră, bunele rezultate datorîndu-se lor în mare măsură, propun a se aduce mulțumiri II. PP. SS. și PP. SS. Chiriarhi și ostentorilor dela Centrele Eparhiale, cu rugămîntea de a susține și a ajuta mai departe această activitate.

Și intrucît toată activitatea noastră, la Sectorul Ateliereilor Institutului Biblic s-a desfășurat numai pe baza ajutorului dat de Stat prin repartizări de materiale și utilaj tehnic, fără de care nu s-ar fi putut realiza nimic, în acest an producția fiind asigurată pe deplin din aceste repartiții, propun a se aduce vii mulțumiri, pline de recunoștință Domnului Ministru al Cultelor, mulțumiri pe care îl rugăm să le transmită și Onoratușui Guvern.

Rezultatele bune ale acestei activități fiind urmarea directă a muncii neobosite și a îndrumărilor de fiecare zi pe care Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, Ctitorul acestei Instituții, le-a acordat suljitorilor mai mici ai acestei Instituții, respectos propun să prezentăm Inalt Prea Sfinției Sale mulțumiri și smerită recunoștință.

Pr. ATANASIE PREDĂ
Consilier Administrativ

REFERATUL COMISIUNII ECONOMICE FINANCIARE ASUPRA DĂRII DE SEAMĂ A SECTORULUI ATELIERE AL INSTITUTULUI BIBLIC

Inalt Prea Sfințite Președinte,
Onorată adunare Națională Bisericească,

Subsemnații, membri ai Comisiunii Economice-Financiare, luând în cercetare Darea de seamă pentru activitatea Institutului Biblic — Sectorul Ateliere, pe anul 1953 întocmită de P. C. Pr. Atanasie Preda, Consilier Administrativ Patriarhal, și verificând Contul de execuție a planului financiar, Contul de Profit și Pierdere și Bilanțul, încheiate la data de 31 Decembrie 1953, am constatat că planul tehnic de producție și planul financiar au fost executate în conformitate cu dispozițiile legale în vigoare și în cadrul creditelor prevăzute în bugetul aprobat de Adunarea Națională Bisericească.

În anul 1953, cel de al cincilea an dela înființarea sa, Sectorul Ateliereleor Institutului Biblic a ajuns la definitiva sa așezare ca instituție de absolută trebuință bunei dezvoltări a Bisericii Ortodoxe Române, realizările sale de obiecte cultice fiind din ce în ce mai mult cercetate și solicitate, aceste realizări datorindu-se în mare măsură și străduințelor depuse de personalul monahal venit să învețe și să se desăvârșească în arta făuririi de odore de cult, Institutul Biblic fiind totodată și școală practică de calificare și perfecționare în aceste meșteșuguri a monahilor și monahiilor.

Producția de obiecte cultice și de obiecte de pietate pentru credincioși s-a realizat cu materiale și materii prime repartizate de Stat prin Ministerul Cultelor, capitolul aprovizionării cu materiale, prevăzut în planul tehnic la valoarea de 480.000 lei, realizându-se în proporție de 109%, adică la un total de lei 522.102.

Totalul producției de obiecte de cult însumează la preț de cost 1.271.579 lei, față de sarcina de plan de 1.200.000 lei, adică s-a obținut o producție de 105,9% față de plan, în același timp producția, îmbunătățindu-se calitativ și eftenindu-se în mediu cu o cotă de 18,5% prin îmbunătățirea condițiilor tehnice de muncă și prin ridicarea calificării personalului.

Realizarea veniturilor din vânzarea produselor și din executări de lucrări a fost obținută la un total de 2.318.954 lei față de o prevedere de 1.500.000 lei înscrisă în planul financiar, adică la un procent de 160%. Realizările de venituri ale acestui an reprezintă 155% față de anul 1952, 124% față de 1951, 172% față de 1950 și 423% față de 1949.

Acest rezultat excepțional se datorește în cea mai mare măsură unei activități deosebit de rodnică depusă de Depozitele Eparhiale în cursul acestui an, cînd acestea au cumpărat obiecte de cult în valoare de 1.259.849 lei față de o cerere de mărfuri în anul 1952 de numai 428.198 lei.

Se cuvine să menționăm că în anul 1953 producția de obiecte de cult a atins la unele lucrări un nivel tehnic și artistic cu totul superior, între acestea putîndu-se număra în special cele destinate legăturilor Bisericii Ortodoxe Române cu Bisericele Ortodoxe surori de peste hotare, cum au fost obiectele de cult lucrate în filigran de argint, gravură, email și aur pentru Biserica Ortodoxă a Antiohiei, cele destinate Ierarhilor Bisericii Ortodoxe Bulgare, cu ocazia vizitei I. P. S. Patriarh Justinian în R. P. Bulgaria, cele trimise I. P. S. Mitropolit al Libanului, cele dăruite membrilor celui de al IV-lea Festival Mondial al Tineretului care au vizitat Patriarhia, și altele, precum și crucile de Econom Stavrofor, dăruite unor membri ai clerului revenit la Ortodoxie din Ardeal, cu ocazia festivităților de la Alba Iulia, din luna octombrie 1953. Menționăm deasemeni lucrarea bibliotecii patriarhale și în special Stema Republicii Populare Române lucrată din argint masiv aurit, email și filigran pentru Prezi-

dul Marii Adunări Naționale, lucrare cu totul excepțională din punct de vedere artistic și tehnic.

Contul de Profit și Pierdere al anului expirat cuprinde la cheltueli contul cheltuelilor de administrație de lei 323.100, contul impozitelor către Stat de lei 141.839 și contul de amortisment al instalațiilor industriale și utilajului tehnic în valoare de 99.302 lei. Față de veniturile nete obținute, de lei 989.761, rezultă un beneficiu net de lei 425.519, fapt care vădește bune rezultate financiare.

Verificând contul de bilanț și actele de gestiune ale acestei instituții, am constatat existența unui activ de 2.067.886 lei, care se află investit în utilaj tehnic, la un total de lei 675.486, în materii prime, materiale și obiecte de cult fabricate lei 1.153.425 și în numerar disponibil, lei 238.974. Pasivul bilanțului este reprezentat de Fondul averii Institutului Biblic-Ateliere de lei 1.616.227, Fondul Comisiei de Pictură Bisericească, administrat tot de acest sector, lei 23.933 și beneficiul anului 1953 de lei 425.519.

Față de aceste constatări, care vădesc o activitate deosebit de rodnică din punct de vedere financiar, industrial, tehnic și artistic în activitatea acestui sector;

Având în vedere că această gestiune a fost cercetată și verificată și de Controlul Economic de Stat, propunem:

1. Să se aprobe activitatea Sectorului Ateliere al Institutului Biblic pe anul 1953 și contul său de execuție bugetară, contul de profit și pierdere și bilanțul încheiat, dându-se cuvenita descărcare.

2. Să se aducă binemeritata mulțumire, monahilor și mirenilor lucrători, funcționarilor și conducătorilor acestui sector pentru munca și străduința depusă.

3. Să se aducă mulțumiri II. PP. SS. și PP. SS. Chiriarhi și ostenitorilor Centrelor Eparhiale, pentru sprijinul acordat acestei Instituții în împlinirea misiunii sale în slujba Sfintei Biserici.

4. Să se exprime mulțumiri pline de recunoștință Inaltului Guvern și Ministerului Cultelor, pentru sprijinul acordat acestei instituții prin repartizări de materiale, prin bunele oficii de a sprijini cererile acestui sector către alte Departamente și Banca de Stat și pentru tot ajutorul acordat la nevoie, datorită căruia s-a putut realiza această activitate.

5. Să se prezinte I. P. S. Patriarh Justinian mulțumiri și recunoștință pentru îndrumarea rodnică și conducerea fermă dată acestei Instituții, spre a deveni instrument de real folos în dezvoltarea fericită a Bisericii Ortodoxe Române.

Președinte,

Pr. CONSTANTIN NONEA

Raportor,

Pr. CAROL POP

Membri:

N. TODEA

Dr. V. SPĂTARU

I. RADULESCU

I. TABIRCA

EXPUNEREA DE MOTIVE LA PLANUL FINANCIAR AL ADMINISTRATIEI PATRIARHALE PE ANUL 1954

Cu prezentul plan financiar intrăm în al șaselea an de gospodărire a Administrației Patriarhale în forma de organizare dată de actualul Statut.

Schema proiectului de plan financiar este aceea dată de Ministerul Cultelor cu instrucțiunile Nr. 25279/951, Nr. 1774/952, Nr. 19341/953 și Nr. 3196/954.

Totalul, atât la venituri cât și la cheltuieli este de lei 7.800.000,—, deci cu lei 518.812,65 în plus față de prevederile anului precedent.

Comparând planul financiar al anului expirat, modificat conform adresei Ministerului Cultelor Nr. 3436/954, cu proiectul de plan al anului în curs, rezultă următoarele diferențe:

La venituri.

Natura veniturilor	P r e v e d e r i		Diferențe față de 1953	
	1953	1954	plus	minus
I. Ad-ția Patriarhală				
— Salarii dela Stat	325.720,49	391.000,—	65.279,51	—
— Contrib. parohiilor	830.000,—	835.000,—	5.000,—	—
— Chirii imobile	8.951,34	7.000,—	—	1.951,34
— Recuper. dela Inst. Biblic a chelt. comune și alte venituri	700.213,38	644.737,38	—	55.476,—
— Dotații dela Stat	1.000,—	60.000,—	59.000,—	—
— Excedente	853.993,62	1.401.876,15	547.882,53	—
— Venituri speciale	784.434,30	560.386,47	—	224.047,83
Total A. P.	3.504.313,13	3.900.000,—	677.162,04	281.475,17
II. Inst. Biblic Ateliere și Tipografie-Editură				
	3.776.874,22	3.900.000,—	123.125,78	—
Total general :	7.281.187,35	7.800.000,—	900.287,82	281.475,17

Plusul de lei 65.279,51 la «Salarii de la Stat» se justifică prin scăderea impozitului pe salarii și deci o creștere echivalentă a salariilor nete. Pe de altă parte, în această sumă s-a trecut, conform instrucțiunilor, cotizația pentru asigurări sociale și fondul cultural care, în trecut se achitau direct de Ministerul Cultelor.

La «Dotații de la Stat» s-a trecut în plus de anul precedent lei 59.000,— ce reprezintă sumele pe care Ministerul Cultelor le plătește în mod obișnuit, prin Administrația Patriarhală, școlilor de învățământ religios, nutrimenul viețuitoarelor din minăstirile stavropoghii și diferite sume date cu afecțatie specială.

Excedentul rezultat la 31 decembrie 1953 este mai mare cu lei 547.882,53, decât cel rezultat la 31 decembrie 1952 și s-a realizat în întregime din activitățile economice ale Institutului Biblic.

Sumele ce urmează să plătească Institutul Biblic pentru restituirea cheltuelilor comune scad cu lei 55.476, — din cauză că un număr de funcționari care figurau pe statele Administrației Patriarhale au trecut pe statele Institutului Biblic unde este și locul lor de muncă.

Activitatea Institutului Biblic marchează un spor de 123.125,78 lei, care rezultă din dezvoltarea continuă a atelierelor.

La cheltueli.

Natura cheltuelilor	P r e v e d e r i		Diferențe față de 1953	
	1953	1954	plus	minus
I. Administrația Patriarhală :				
— Salarii și alte drepturi de personal	549.320,49	497.000,—	—	52.320,49
— Chelt. de gospodărie, deplasare și cantină	261.234,44	273.700,—	12.465,56	—
— Investiții diverse	712.042,90	659.000,—	—	53.042,90
— Subvenții pt. școli, biserici etc.	1.160.000,—	1.685.000,—	525.000,—	—
— Cheltueli pentru clădirile închiriate	10.674,—	7.000,—	—	3.674,—
— Fond de rezervă bugetară	26.607,—	217.913,53	191.306,53	—
— Cheltueli speciale	784.434,30	560.386,47	—	224.047,83
Total A. P.:	3.504.313,13	3.900.000,—	728.772,09	333.085,22
II. Inst. Biblic — Ateliere-Tipografie și Editură	3.776.874,22	3.900.000,—	123.125,78	—
TOTAL GENERAL :	7.281.187,35	7.800.000,—	851.897,87	333.085,22

Din comparația de mai sus se vede că plusurile de cheltueli sînt consecința dezvoltării activităților economice ale Institutului Biblic, care au necesitat, angajarea de noi lucrători și deci o sporire a cheltuelilor de cantină și de materiale.

Plusul de excedent a permis mărirea sumelor alocate pentru acordarea de subvenții școlilor de învățămînt teologic, pentru restaurarea de minăstiri și terminarea de biserici, pentru acordarea de ajutoare la bătrîni și bolnavi și pentru întreținerea relațiilor cu bisericile ortodoxe de peste hotare.

Scăderea de cheltueli la salarii este justificată — după cum s-a arătat deja — prin trecerea unor salariați din statele Administrației Patriarhale în acelea ale Institutului Biblic, unde își au locul de muncă.

Scăderea cheltuelilor speciale cu lei 224.047,83 reprezintă suma cheltuită în anul precedent din fondul pentru organizarea caselor de sănătate pentru cler, fond care ne mai fiind alimentat, odată cheltuit va dispărea și din planul financiar.

Cheltuelile ordinare ale sectorului A. P., inclusiv rezerva bugetară, sînt de lei 3.340.000,— și procentual sînt repartizate astfel:

- 15% cheltueli cu personalul,
- 8% cheltueli de gospodărie,
- 21% cheltueli pentru investiții
- 50% cheltueli de interes general bisericesc,
- 6% rezervă bugetară.

100% total.

Ca și în trecut, actualul plan financiar pune accentul pe cheltuelile de investiții, pe subvențiile ce se acordă școlilor de învățămînt religios, pentru restaurarea de biserici și minăstiri și pe cheltuelile pentru organizarea caselor de sănătate, cu un cuvînt, pe cheltuelile de interes general bisericesc și clerical.

În cheltuelile pentru subvenții de lei 1.680.000, — este cuprinsă și suma de lei 60.000,—, fond pentru cheltueli de interes superior bisericesc, care se pune la dispoziția Patriarhului pentru binefaceri și pentru suportarea unor cheltueli de interes superior bisericesc, care nu pot fi justificate cu acte.

Cheltuelile Institutului Biblic — Secțiile Tipografie și Editură și Atelierele de obiecte bisericesti și țesături, specificate amănunțit în bugetele interioare ce depunem anexat, sînt — potrivit specificului lor — cheltueli de administrație și producțiune. La evaluarea acestor cheltueli s-a ținut seama de conjunctura economică, de stocuri, de drepturile de personal și planurile de producție.

Sperăm că, datorită experienței din anii precedenți și a spiritului de gospodărie dovedit de colaboratorii noștri, proiectul de plan ce vă prezentăm se va realiza și se va executa în bune condițiuni.

Vă rugăm deci ca, în conformitate cu art. 20 al. i, din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, să luați în deliberare alăturatul proiect de plan financiar pe 1954 și să-l votați.

PREȘEDINTELE CONSILIULUI NAȚIONAL BISERICESC

† JUSTINIAN
PATRIARH

REFERATUL COMISIUNII BUGETARE ASUPRA PLANULUI FINANCIAR AL ADMINISTRAȚIEI PATRIARHALE PE ANUL 1954

Inalt Prea Sfințite și Prea Fericite Părinte Patriarh,
Onorată Adunare Națională Bisericească,

Comisunea Bugetară a Adunării Naționale Bisericești, luând în cercetare proiectul de plan financiar pe anul 1954, depus de Consiliul Național Bisericesc, cu anexata «Expunere de motive» a constatat următoarele:

Proiectul de plan financiar depus totalizează, atât la venituri cât și la cheltuieli, suma de . . . . . , , , , Lei 7.800.000,— care privește:

— Veniturile și cheltuielile ordinare ale Administrației Patriarhale	„	3.339.613,53
— Veniturile și cheltuielile speciale ale Administrației Patriarhale	„	560.386,47
— Veniturile și cheltuielile activităților economice ale Institutului B- blic: Ateliere, Tipografie și Editură	„	3.900.000,—
		<hr/>
		Total: Lei 7.800.000,—

Față de planul financiar al anului precedent, modificat în timpul anului, conform adresei Ministerului Cultelor Nr. 3436/954, care a însumat lei 7.281.187,35, actualul plan este mai mare cu lei 518.812,65.

La unele articole de venituri sînt plusuri, la altele scăderi față de anul precedent. Tot așa și la cheltuieli.

Plusurile și minusurile, examinate pe natura veniturilor și cheltuielilor, sînt justificate în «Expunerea de motive» și corespund realităților actuale.

Veniturile se compun din:

a) Excedentul anului precedent și beneficiul Institutului Biblic pe anul 1953	Lei	1.401.876,15
b) Dotații de la Stat pentru salarii și alte plăți	„	451.000,—
c) Contribuția benevoală a parohiilor	„	835.000,—
d) Din activitățile economice ale Institutului Biblic și chirii	„	3.907.000,—
e) Venituri diverse	„	644.737,38
f) Venituri speciale	„	560.386,47
		<hr/>
		Total Lei: 7.800.000,—

iar cheltuielile s-au prevăzut pentru:

a) Salarii, adaose la salarii și alte drepturi	Lei	497.000,—
b) Cheltuieli de birou și gospodărie, regie, cantină, reparații, construcții și utilaje	„	273.700,—
c) Investiții în clădiri, mobilier, inventar-gospodăresc și cărți pentru bibliotecă	„	659.000,—
d) Exploatarea Institutului Biblic și clădiri închiriate	„	3.907.000,—
e) Subvenții pentru învățămîntul religios, restaurări de mî- năstiri, construcții de biserică, ajutoare, etc.	„	1.685.000,—
f) Cheltuieli speciale	„	560.386,47
g) Fond pentru rezervă bugetară	„	217.913,53
		<hr/>
		Total . . . . Lei 7.800.000,—

Examinând veniturile și cheltuelile din proiectul de față, a fișelor dezvoltatoare anexate și din compararea lor cu veniturile și cheltuelile efectiv realizate în anul precedent, rezultă că:

— proiectul de plan financiar pe anul 1954 s-a întocmit cu toată grija în ceea ce privește posibilitatea de realizare a veniturilor,

— cheltuelile sînt limitate la necesitățile reale, corespunzătoare unei bune administrații,

— s-au respectat normele legale și instrucțiunile în vigoare.

Vă rugăm deci, ca în conformitate cu art. 20, alin. i din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, a lua în deliberare proiectul de plan financiar ce vă prezentăm și a-l vota.

Președințe,

PR. ION CRACIUNEL

Membrii

**DR. VASILE RAȘCANU
ECON. M. BOGOIU
DANCOȘ SIMION**

Raportor,

C. TATARU

SITUAȚIA BISERICILOR DE LEMN

Prin adresa Nr. 15627 din 27 septembrie 1954, Comitetul de Stat pentru Arhitectură și Construcții al Consiliului de Miniștri a solicitat sprijinul Patriarhiei Române pentru păstrarea bisericilor de lemn, în locurile pe care s-au construit, atrăgându-se atenția clerului din localitățile cu biserici de lemn «să nu tolereze mutarea acestora în alte localități, în special atunci când e vorba de alte regiuni, aceste biserici constituind, pe lângă un element artistic, și un document istoric de primă importanță pentru trecutul localității și istoria Bisericii Ortodoxe».

Patriarhia Română îndeamnă pe toți clericii din parohiile unde se află asemenea biserici de lemn să se conformeze întru totul recomandării făcute de Comitetul de Stat pentru Arhitectură și Construcții al Consiliului de Miniștri, care dovedește o deosebită grijă pentru păstrarea monumentelor istorice și de artă ale poporului nostru. (Tem. 8647/1954).

P A T R I A R H I A R O M Î N Ă
I N S T I T U T U L B I B L I C Ş I D E M I S I U N E O R T O D O X Ă

B I S E R I C A
O R T O D O X Ă R O M Î N Ă

:: :: B U L E T I N U L O F I C I A L A L P A T R I A R H I E I R O M I N E :: ::

A N U L L X X I I

Nr. 10

O C T O M B R I E 1 9 5 4

R E D A C Ţ I A Ş I A D M I N I S T R A Ţ I A :
B U C U R E Ş T I , S T R . A N T I M , N r . 2 9 — R A I O N U L N . B A L C E S C U

CUPRINSUL

ANIVERSARI

- 30 de ani de strădani în slujba Bisericii lui Hristos 995
Sărbătorirea I. P. S. Patriarh Justinian, cu prilejul împlinirii a treizeci de ani
de slujire a Bisericii 1044

VIATA BISERICIASCA

- Instituțiile de Invățămînt Duhovnicesc ale Patriarhiei din Moscova.—Expunere
făcută de docentul Vladimir Talizin la Institutul Teologic din București . 1054

INDRUMARI PASTORALE

- Luna Marii Prietenii 1062
Dezvoltarea agriculturii e o îndatorire a întregului popor. — Clerul Bisericii
Ortodoxe Romîne sprijină măsurile luate de conducerea Statului . . . 1066
Judecarea proceselor de către instanțele disciplinare bisericești 1079

A N I V E R S Ă R I

---

30 DE ANI DE STRĂDANII IN SLUJBA BISERICII LUI HRISTOS

Însuflețirea cu care Sfântul Sinod, clerul și credincioșii Bisericii Ortodoxe Române au sărbătorit, la 14 octombrie 1954, împlinirea a treizeci de ani de la hirotonia și intrarea Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian în rîndurile slujitorilor dreptei credințe, a vădit încăodată dragostea nețărmurită, recunoștința caldă și devotamentul profund pe care ierarhii, preoții și închinătorii sfintelor altare ortodoxe le nutresc față de Întîistătorul Bisericii noastre.

Asemenea simțăminte au izvorît și sporesc neîncetat în sufletele fiilor Bisericii noastre, din înțelepciunea și fermitatea cu care Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian cîrmuiește nava Bisericii Ortodoxe Române, pe calea împlinirii depline a sfintei sale meniri, pe care însuși Mîntuitorul a statornicit-o, și din nenumăratele biruințe pe care le-a dobîndit Biserica noastră sub îndrumarea și privegherea Înalt Prea Sfințitului Sale.

Infăptuirile ce s-au înscris în cronica vieții noastre bisericești în anii din urmă au adus un deosebit prestigiu Bisericii Ortodoxe Române în întreaga lume creștină și au revărsat asupra turmei drept-credincioase din țara noastră belșug de daruri duhovnicești; aceste infăptuiri sînt binecunoscute tuturor și fiecare ierarh, cleric, sau credincios ortodox știe că ele își au obîrșia în înțelepciunea, în munca fără preget, în neprecupețitele strădanii de împlinire a poruncilor evanghelice și în rîvna apostolică de slujire a lui Hristos, care caracterizează pe Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian.

De aceea, cuvintele sincere de omagiere a Întîistătorului nostru, care s-au rostit la 14 octombrie 1954, au exprimat cu adevărat sentimentele membrilor Sfîntului Sinod, ale miilor de clerici și milioanele de credincioși ortodocși; au exprimat sentimentele tuturor fiilor Bisericii Ortodoxe Române, care văd în persoana Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian pe păstorul bun și înțelept, care sufletul își pune pentru oile sale, și pe părintele duhovnicesc care și duce turma pe căile cele drepte, spre mîntuirea după care aleargă orice suflet de creștin.

Dar popasul acesta sărbătorec - prilejuit de împlinirea a treizeci de ani de la hirotonia Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian - mai are și alte semnificații.

De la altarul unei bisericuțe de sat și pînă pe scaunul patriarhicesc al Bisericii Ortodoxe Romîne, strădaniile și înfăptuirile Înalt Prea Sfințitului Justinian constituie pentru toți clericii noștri o pildă vie de slujire în duh și adevăr a lui Hristos și de iubire și sprijinire a dreptelor năzuințe ale poporului, în mijlocul căruia Biserica își desfășoară lucrarea ei sfîntă și mîntuitoare.

Întreaga activitate de preot, de arhiereu și de patriarh a Înalt Prea Sfințitului Justinian a stat pe această trainică temelie a celei mai autentice tradiții a Ortodoxiei Romînești. O asemenea înaltă concepție – desprinsă din duhul și din slova Sfințelor Scripturi și din Tradiția Ortodoxă – asupra menirii apostolatului creștin, a stăpînit gîndul și fapta Întîistătorului Bisericii Ortodoxe Romîne dealungul celor treizeci de ani de osîrduitoare slujire a altarului.

Toate înfăptuirile Înalt Prea Sfinției Sale ca preot în Băbeni-Bistrița și în Rîmnicul Vîlcii, ca arhiereu-vicar în Arhiepiscopia Iașilor, ca Mitropolit al Moldovei și ca Patriarh al Bisericii noastre, au purces din dragostea nestînsă pentru Biserica lui Hristos, din concepția clară asupra misiunii preoțești, din legătura nemijlocită cu mulțimea celor păstoriți și din trăirea intensă în duhul Evangheliei și al Ortodoxiei străbune.

Anii de slujire preoțească în sat și la oraș, anii de muncă în ogrorul luminării tinerelor generații, ca învătător și apoi director de seminar, neobosita activitate gospodărească și ctitoricească, manifestată prin reparații și restaurări de biserici, prin construirea de case parohiale, prin salvarea și așezarea pe baze trainice a tipografiei eparhiale, lupta înversunată purtată pentru promovarea mișcării cooperatiste în anii grei ai întinlerii jafului cămătăresc asupra țărănimii, muncitorilor și micilor funcționari, rîna neobosită pentru alinarea suferințelor semenilor și consecvența propovăduire și slujire a păcii între toate popoarele lumii, – a constituit pentru Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian o lungă și folositoare ucenicie, care și-a revărsat roadele îmbelșugate asupra întregii noastre Biserici, din ziua în care voia lui Dumnezeu și vrerea poporului credincios l-au așezat în scaunul de Patriarh al Bisericii Ortodoxe Romîne.

Pentru aceea, socotim de mult folos pentru toți preoții ortodocși – pentru care activitatea și înfăptuirile Înalt Prea Sfințitului Justinian în ogrorul vieții bisericesti sînt o pildă și un îndemn – să însemnăm în aceste pagini cîteva din nenumăratele realizări care au încununat munca celor treizeci de ani dăruiti de Întîistătorul Bisericii noastre celei mai înalte și mai sfinte slujiri: slujirea lui Hristos și a semenilor, pe care Mîntuitorul i-a numit „mai mici frați ai Săi” (Matei XXV,40).

Sîntem încredințați că din cunoașterea acestor pilduitoare strădanii va spori în cugetele tuturor clericilor noștri rîna către adevăratul apostolat creștin, pe care îl poruncesc Sfințele Scripturi și pe care Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian l-a întruchipat și îl întruchipează, prin toată viața și munca Înalt Prea Sfinției Sale, dăruite încă de acum treizeci de ani lui Hristos și Sfintei Sale Biserici.

CHEMAREA LA APOSTOLAT

Inalt Prea Sfințitul Justinian s-a născut la 22 februarie 1901, în satul Suiesti din comuna Cermegești-Vâlcea.

Tatăl se trăgea dintre acei țărani harnici, care munciseră, neștiuți și neținuți în seamă, veacuri de-a rândul, ca să-și îplinească nevoile traiului, dar care niciodată nu se lăsaseră subjugăți de poftele hăpărețe ale boierilor: ei se sbătuseră în lipsuri, suferiseră uneori de foame, luptaseră deseori în rîndurile oștirilor chemate de domni cu dragoste de țară, ca să stăvilească drumul cutropitorilor, și își apăraseră cu dîrzenie starea de țărani liberi, neîngăduind nimănui să așeze pe umerii lor jugul greu al „rumîniei“. De multe ori schimbaseră țărani din Cermegești și Stănești sapa și coasa, pe sabie și ghioagă; de multe ori își vărsaseră sîngele, sporind rodnicia pămîntului pe care ei îl arau; de multe ori se ridicaseră plini de mînie împotriva împilării; — dar niciodată nu decăzuseră din starea de moșneni, de țărani liberi și stăpîni pe petecul lor de ogor!... Intr-adevăr, în aceste sate nici legendele, nici istorisirile bătrînilor, nici graiul hrisoavelor și zapiselor colbuite de vreme nu amintesc să fi fost vreodată iobăgie. Un document din 1821 arată că țărani din aceste sate erau liberi și sprijineau cu însuflețire revoluția lui Tudor Vladimirescu, între ai cărui vrednici panduri s-au aflat mulți țărani din acele locuri. Din această seminție de țărani vrednici și iubitori de libertate se trăgea tatăl celui ce avea să țină într-o zi cîrma Bisericii Ortodoxe Romîne.

Mama purta, în schimb, zestrea sufletească a unei vechi familii de preoți, — familia Dumitrașcu, — a cărei spiță urcă peste trei secole în trecutul sbuciumat al Bisericii oltene și care a dat vrednici slujitori ai altarului ca proto-popul Dumitrașcu — cel care zidea, spre sfîrșitul celui de al XVII-lea veac, biserica „Sfîntul Gheorghe“ din Rîmnicul Vîlcii, — dar și dîrzi luptători împotriva asupritorilor poporului, ca acel preot Dumitrașcu din Dejoj, pe care turcii l-au spînzurat în ziua de Paște, sau ca alți doi preoți Dumitrașcu, din Dejoj și Găgeni, care au condus cetele de panduri de pe Valea Cernii, în timpul răscoalei lui Tudor Vladimirescu.

În casa părinților săi, Întîistătătorul de azi al Bisericii noastre a cunoscut, încă din anii fragezi ai copilăriei, evlavia pentru Biserica Ortodoxă și dragostea nețarmurită către Domnul. „Din graiul blînd al maicii sale, a învățat adevărurile cele începătoare ale credinței străbune; de la dînsa a deprins să-și împreune degetele pentru a se însemna cu Sfînta Cruce; de la dînsa a înțeles taina dragostei către Biserică și de la dînsa a simțit pentru întîia oară fiorul sfînt al prezenței lui Dumnezeu și farmecul de negrăit al trăirii în Hristos și pentru Hristos. De la buna sa maică s-a strecurat în sufletul fraged de copil al Inalt Prea Sfințitului Patriarh toată acea minunată evlavie creștinească din care poporul nostru și-a făcut deseori scut împotriva cumplitelor încercări, prin care a trecut dealungul veacurilor. Dragostea pentru Dumnezeu și pentru aproapele nu erau în casa parintească din Suiesti numai niște comandamente de credință abstracte; ele erau însăși piatra fundamentală a existenței părinților săi, erau necesități indispensabile vieții“¹).

Însuși Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian a ținut să sublinieze această atmosferă de adîncă evlavie, pe care a cunoscut-o în căminul părintesc, mărturisind în repetate rînduri: „... primii mei pași pe drumul adevăratei înțelegeri a slujirii lui Dumnezeu printre oameni i-am făcut sub călăuzirea curată și evlavioasă a mamei mele; am avut privilegiul rar să respir în casa pă-

1. Revista «Biserica Ortodoxă Romînă», anul LXIX, nr. 3-6, martie-iunie 1951, p. 275.

rinților mei duhul unui creștinism autentic, întemeiat pe faptele iubirii lui Dumnezeu și aproapelui; mireasma acestui duh din căminul copilăriei mele, moștenit de la bunicii, moșii și strămoșii mei — vrednici slujitori ai Bisericii și Patriei, pomeniți totdeauna la mari praznice de credincioasa mea mamă, cu evocări despre trecutul lor religios și patriotic — nu s-a deslipit de mine niciodată“²⁾.

După terminarea școlii primare, pe care a urmat-o în satul vecin, Stănești, bătînd zilnic cale de șase kilometri, fiindcă în satul natal cîrmuirea de atunci nu socotise folositor să înființeze o școală, copilul Ioan Marina, ascultînd chemarea sufletului său și îndemnurile calde și pline de dragoste ale mamei, se îndreaptă spre seminarul „Sfîntul Nicolae“ din Rîmnicul Vîlcii. Alături de peste trei sute de candidați, dă examenul de admitere: rîvna depusă în școala primară își dă roadele și copilul neștiut și nesprijinit de nimeni izbutește să se numere între cei treizeci de noi elevi, obținînd și calitatea de bursier al seminarului.

Anii de școală se scurg în muncă neobosită, în lipsuri și greutăți aduse de război. Tînărul seminarist se distinge prin inteligență, stăruință la învățătură, demnitate, dîrzenie și mai ales prin seriozitatea cu care privea, încă de atunci, importanța și răspunderile misiunii preoțești. Chiriarhul locului — răposatul episcop Vartolomeu al Rîmnicului — îl ascultă de cîteva ori predîcînd în catedrala episcopală și rămîne profund mișcat de focul lăuntric, de credința puternică în Hristos și de dragostea fierbinte față de Sfînta Sa Biserică, pe care le vede izbucnind din sufletul tînărului seminarist, în cuvîntul lui inspirat.

În iunie 1923, el se prezintă în fața comisiei de examinare, pentru diploma de absolvent al Seminarului. Președintele comisiei — profesorul Ioan Mihălcescu, de la Facultatea de Teologie din București, mai tîrziu mitropolitul Irineu al Moldovei — remarcă temeinica pregătire a tînărului pe care, peste douăzeci și doi de ani, avea să-l cheme ca vicar al Arhiepiscopiei Iașilor. În același an și cu același succes obține seminaristul Ioan Marina și diploma de învățător Nr. 10/1923, în urma examenului depus la Școala Normală din Rîmnicul Vîlcii.

Încă de la absolvirea seminarului, episcopul Vartolomeu al Rîmnicului mărturisise tînărului Ioan Marina dorința sa de a-i încredința o parohie cît mai apropiată de scaunul chiriarhal, pentru a se înconjura de elemente destoinice, pe care să le poată priveghea și îndruma îndeaproape și din care să-și poată recruta, oricînd la nevoie, colaboratori vrednici, la centrul eparhial. Pentru tînărul Ioan Marina care se distinsese de pe băncile seminarului, episcopul Vartolomeu alesese parohia „Băbeni-Bistrița“ — o parohie ce urma să se vacanteze în curînd, prin pensionarea bătrînului preot paroh.

Dar pînă la împlinirea acestei hotărîri a chiriarhului său, tînărul seminarist și învățător nu înțelegea să stea inactiv; dornic de muncă, arzînd de nerăbdare să pună în slujba semenilor săi toată comoara de învățături pe care o agonisise în anii de școală, tînărul Ioan Marina a solicitat numirea în învățămîntul primar, pe baza diplomei de învățător pe care o obținuse. La 1 septembrie 1923 a fost numit învățător la școala primară din comuna Olteanca-Vîlcea, unde a funcționat numai un an de zile, căci alta era calea pe care destoinicul tînăr fusese chemat să-și slujească semenii!...

La 14 octombrie 1924 — răspunzînd chemării episcopului Vartolomeu — tînărul Ioan Marina este hirotonit preot pe seama parohiei Băbeni-Bistrița,

2. Cuvîntare rostită în catedrala patriarhală, la 14 octombrie 1954.

unde avea să înceapă strădaniile neobosite de slujitor al altarului drepte-cre-dințe și de păstor de suflete.

Aceasta era chemarea pentru care fusese ales de voia Domnului, încă din anii copilăriei, fiul țăranilor din Sueștii-Vîlcii, — cel căruia Pronia cerească avea să-i încredințeze, după 24 de ani, de pilduitoare slujire a altarului, cîrma Bisericii Ortodoxe Romîne!

PREOT AL LUI HRISTOS: SLUJITOR ȘI PĂSTOR

Odată cu hirotonisirea sa și cu primirea oficiului parohial la Băbeni-Bistrița, în fața tînărului preot Ioan Marina se deschidea un vast cîmp de activitate, un imens ogor care și aștepta semănătorul: i se încredințase spre păstorire o turmă, o mulțime de suflete pentru a căror mîntuire însuși Hristos se jertfise și de care el — preotul — avea să dea socoteală înaintea Tronului Judecării celei Mari. O sarcină uriașă apăsa pe umerii tînărului păstor duhovnicesc: aceea de a întruchipa în ochii păstoriților săi pe adevăratul preot al lui Hristos — slujitor și păstor, care să fie pururea pildă pentru toți.

Preotul Ioan Marina a izbutit să îplinească cu prisosință această îndatorire. Încă de la primii săi pași în ogorul pastorației, el a avut clare în cugetul său și greutatea dar și măreția misiunii preoțești. Evocînd zilele de început ale slujirii sale ca preot al altarului drepte-cre-dințe, Înalt Prea Sfințitul nostru Patriarh a ținut — cu prilejul sărbătoririi de la 14 Oc-tombrie 1954 — să sublinieze faptul că: *„modelul desăvîrșit al preotului creștin ortodox constituia pentru mine o obsesie, încă de pe băncile seminarului, și rețineam ca esențial în ființa Mîntuitorului, iubirea Sa nemărginită pentru ființa omenească, izvor și cheie a înțelegerii sacri-ficiului Său. Intruparea, viața cu lipsuri și privațiuni, învătătura și minunile, patimile și moartea Sa pe Cruce, toate acestea căpătau sens pentru mine numai dacă le raportam la nemărginita dragoste a Mîntuitorului pentru om. „Dumnezeu așa a iubit lumea, încît a dat pe Fiul Său Unul Născut, pentru ca oricine crede într-însul să nu piară, ci să aibă viața veșnică...” „Fiul Omului n-a venit ca să fie servit, ci ca să servească și să-și dea sufletul Său, răscumpărare pentru mulți”... Iubirea pentru semenii, spiritul de sacrificiu pentru aproapele și zdrobirea egoismului, — iată virtuțile care trebuie să împodobească ființa morală a adevăratului preot. Așa gîndeam atunci, așa gîndesc și astăzi, iar strădaniile și înfăptuirile mele pentru îmbunătățirea vieții spirituale și materiale a celor pe care i-am păstorit la Băbeni, Rîmnicul Vîlcii sau la Iași trebuie să înțelese numai ca o întrupare a acestor gînduri”³⁾* a mărturisit Întîistătătorul Bisericii noastre.

Atras în mod irezistibil de pilda și de povățuirile Sfîntului Vasile cel Mare către „apostolatul social”, către lucrarea neobosită pe tărîm social, și nutrind convingerea de nezdruncinat că „preotul este dator să se apropie de Sfîntul Jertfelnic cu frică de Dumnezeu, cu credință și cu dragoste, curățindu-se mai întîi de orice întinare care l-ar face nevrednic de acest oficiu dumnezeesc”, că „în săvîrșirea oricărei Taine sau ierurgii, preotul adevărat trebuie să pună căldură, participare sufletească, convin-

3. Ibidem.

gere, adeziune interioară, fior sfânt, știind că numai astfel va putea să comunice cu Dumnezeu, pentru sine și pentru păstoriții săi”, și că potrivit cuvîntului Mîntuitorului, preotul creștin are și îndatorirea de „a învăța pe credincioșii lui, îndrumîndu-i pe căile luminoase ale virtuților”, — tînărul preot Ioan Marina pornește la împlinirea misiunii sale călăuzit de porunca apostolică : „*slujba ta fă-o deplin*” și de povățuirile părintești date de Apostolul Neamurilor, ucenicului său Timotei : „*silește-te să te arăți pe tine însuși lămurit înaintea lui Dumnezeu, ca un lucrător vrednic, drept învățînd cuvîntul adevărului... de poftele tineretelor fugi și urmează dreptatea, credința, dragostea, pacea cu toți cei ce cheamă pe Domnul din inimă curată*” (II Timotei, II,15,22) și lui Tit : „*întru toate arată-te pe tine pildă de fapte bune*” (Tit, II,7). Dar mai presus de toate, Intîistătătorul Bisericii noastre a fost condus de la începutul lucrării sale preoțești de convingerea fermă — pe care avea s-o mărturisească în repetate rînduri — că „*acela care orea să slujească lui Hristos, trebuie să trăiască pururea în Hristos*”⁴).

Realizînd el însuși această permanentă trăire în Hristos, preotul Ioan Marina a fost o pildă de liturghisitor, de predicator și de slujitor al semenilor săi.

Toate sfintele slujbe pe care le-a săvîrșit au adus belșug de daruri duhovnicești în inimile și în cugetele credincioșilor, pentru că preotul se apropia de Sfîntul Jerîfelnic într-adevăr curățit de orice întinare, cu frică de Dumnezeu, cu credință și cu dragoste, dăruind tot sufletul său curat, toată căldura și toată înfiorarea sfîntă de care-și simțea gîndurile cuprinse.

Toți cei care l-au cunoscut împlinindu-și misiunea sacerdotală, nu vor putea uita niciodată evlavia adîncă cu care se ruga și se roagă Înalt Prea Sfîntul nostru Patriarh : în timpul sfintei slujbe, el trăiește din plin comuniunea sfîntă cu Hristos, al cărui har îl cere cu stăruință și cu încredere pentru toți „cei ce stau înainte și așteaptă mare și multă milă”.

Ceea ce a impresionat de la început pe credincioșii din Băbenii Bistriței vilcene și i-a făcut să se apropie de tînărul lor păstor sufletească cu inimile deschise, a fost tocmai această deplină sinceritate, această cinstită slujire „în duh și adevăr”, această dragoste față de Biserică, pe care le vedea tînărul preot Ioan Marina în toată activitatea lui sacerdotală și pastorală.

Predicile preotului Ioan Marina aveau deasemenea un puternic răsunset în sufletele credincioșilor : ascultătorii simțiau că în cuvintele păstorului lor — poate mai puțin meșteșugite decît ale altora, — se află o adîncă sinceritate, o participare directă la frămîntările și preocupările lor, fiind izvorîte din inima caldă a preotului. Insuși chiriarul său i-a apreciat în repetate rînduri minunatul dar, neîntrecutele calități de predicator și cuvîntător bisericesc.

Dar Intîistătătorul Bisericii noastre a înțeles — încă din primii ani de slujire bisericească — un adevăr pe care ar trebui să și-l înscrie în cugete toți clericii ortodocși. Iată acest nepieritor adevăr, după care s-a călăuzit și preotul Ioan Marina și după care se călăuzește Arhiereul și Patriarhul nostru Justinian : „Poți fi cel mai strălucit predicator, teologul cel mai valoros și celebru, dacă însă lumea din jurul tău geme de lipsuri și suferințe, iar tu numai îi predici „răbdare și așteptare, frate”, — nu

4. Vezi în revista «Glasul Bisericii», nr. 9-10, septembrie-octombrie 1950, p. 67, cuvîntarea rostită de I.P.S. Patriarh Justinian la deschiderea cursurilor Institutului Teologic din București.

numai că îi jignești inima și-i sporești durerea și deznădejdea, dar îi dai toate temeiurile să te socotească un impostor de rînd. Predica ta, oricît de hrissomică, este numai o mască de prestigiu pentru lașitate și indiferență, amîndouă antiumane. Ea nu va avea niciun ecou asupra lumii necăjite. *Mai este și altă predică: a faptei, a acțiunii imediate, prompte. Ii este foame, dă-i pîine; e dezbrăcat, dă-i haină; îi e frig, adăpostește-l și dă-i*

Preotul IOAN M. MARINA, în primii săi ani de apostolat

lemne; e bolnav, îngrijește-l; i-a ars casa, ajută-l să și-o facă iarăși; i-a murit vita, dă-i bani să-și cumpere alta; i-a murit copilul sau soția, fii lângă el nu numai cu lacrimile, ci și cu ajutorul trebuitor în asemenea caz".⁵⁾ Această predică, a faptei, — mai conformă cu porunca evanghelică a iubirii aproapelui și mai convingătoare — a fost întotdeauna folo-

5. Vezi revista «Biserica Ortodoxă Română», nr. 3-6, martie-iunie 1951, p. 168.

sită de Inalt Prea Sfințitul nostru Patriarh, dealungul celor treizeci de ani de slujire a Bisericii lui Hristos.

Și îndatorirea de a învăța pe credincioși, răspîndind lumina adevărului și cultura între păstoriții săi, a împlinit-o ca nimeni altul preotul Ioan Marina, folosind și amvonul bisericii, dar și catedra școalei primare din comuna Băbeni-Bistrița, unde a funcționat ca învățător între 1924, 1930.

Convins însă că „nu poți învăța pe alții ceea ce tu însuși nu cunoști, sau cunoști insuficient”, și nemulțumit cu ceea ce agonisise ca avuție intelectuală în anii de seminar și printr-o intensă lectură, preotul și învățătorul Ioan Marina se înscrie în 1925 la Facultatea de Teologie din București. În 1929, obține diploma de licențiat în teologie Nr. 14.920, în urma susținerii tezei de licență, la 17 decembrie 1929. Tot timpul anilor de studii universitare, n-a încetat să-și îplinească îndatoririle de preot și învățător, desfășurînd o activitate pastorală, didactică și cetățenească demnă de toată lauda și pilduitoare pentru toți clericii noștri.

Ce l-a ajutat să poată face față cu succes acestor multiple și grele îndatoriri? În afară de însușirile sale naturale, de puterea de muncă neîntreruptă, de pregătirea temeinică și de credința sa nezdruincată în dreptatea cauzei pe care o slujea și în ajutorul lui Dumnezeu, preotul Ioan Marina a fost ajutat în biruirea tuturor greutăților de legătura nemijlocită pe care a știut să și-o asigure cu păstoriții, care se adunau în jurul păstorului lor, gata să îplinească oricînd, cu strădaniile și cu avîntul lor, tot ce era de trebuință pentru înfăptuirea celor plănuite laolaltă, fie pentru ajutorarea unui semen aflat în nevoie, fie spre binele obștesc.

Această legătură strînsă cu păstoriții a fost realizată prin alcătuirea unui Comitet Cultural, care „era un organism independent de forurile executive ale adunării parohiale — epitropie și consiliu parohial —, alcătuit după o concepție proprie a preotului paroh, în componența și acțiunea lui fiind antrenate toate elementele destoinice din parohie”⁶⁾ și din comunele învecinate.

Activitatea Comitetului se desfășura prin trei sectoare distincte: un sector cultural propriu zis, în cadrul căruia se organizau șezători, conferințe și serbări populare, la care își dădeau concursul ingineri, medici, avocați, profesori și învățători din localitate și din împrejurimi; un sector muzical, care se îngrija de menținerea și dezvoltarea corului sătesc; și un sector de asistență socială, denumit „sfatul moralizator”.

Prin mijlocirea acestui Comitet Cultural se desfășura cea mai intensă activitate predicatorială și catehetică a preotului Ioan Marina: era predica faptei, rostită de pe amvonul vieții de toate zilele a credincioșilor, cărora păstorul lor sufletește le cunoștea nevoile și năzuințele și se străduia să-i sprijine întru împlinirea lor.

Despre roadele obținute și despre felul cum era apreciată această muncă fără de preget a preotului Ioan Marina, mărturisește raportul oficial întocmit de consilierul cultural al Episcopiei Rîmnicului, în urma inspecției speciale pe care i-a făcut-o parohului de la Băbeni-Bistrița, potrivit ordinului chiriarhal Nr. 4.034 din 1933.

„Comitetul Cultural — se spune în raport — l-a înființat de la instalarea sa ca paroh și a funcționat regulat, ținînd în fiecare săptămînă cîte două șezători culturale și cîte o ședință pentru membrii comitetului. Prin

6. Ibidem, pag. 123.

După treizeci de ani de slujire a Altarului:
I.P.S. JUSTINIAN, PATRIARH AL BISERICII ORTODOXE ROMÎNE

activitatea acestui Comitet, la care a câștigat și concursul efectiv al domnilor avocați, judecători, ingineri silvici și învățători locali, a ajuns la rezultate foarte frumoase. Această instituție parohială a fost într-adevăr — grație elanului sufletesc și muncii stăruitoare a Părintelui Marina — vie și plină de roduri evanghelice, mai ales prin serbările sătești, care au ajuns renumite în împrejurimile parohiei Băbeni-Bistrița.

„Sfatul moralizator al patronajului parohial a existat și a funcționat efectiv pînă la numirea sa ca director al Seminarului (din R. Vîlcii n. red.). Prin activitatea acestor două instituții s-a ajuns la realizări minunate, atît prin șezători... cît și prin colectările de sume și ajutorarea celor în lipsuri și nevoi. De fiecare sărbătoare a Nașterii și Invierii Domnului și Mîntuitorului nostru Hristos, Părintele Marina, prin aceste instituții, a oferit credincioșilor săi clipe de renaștere sufletească, mai ales prin ajutoarele împărțite atît copiilor merituoși și săraci de la școala primară, cît și enoriașilor nevoiași.

„Corul parohiei. Părintele Marina, fiind pînă în anul 1930 și învățător definitiv la școala primară din parohia sa, a reușit să formeze un cor mixt pe două voci. Cucernicia Sa se prezintă, după informațiile pe care le-am primit de la persoane demne de toată încrederea și stima, ca un element cuceritor de suflete. De la 1930, demisionînd din învățămînt, a format un cor bărbătesc pe trei voci, care numără 45 persoane și execută în mod deosebit de armonios Sfînta Liturghie, fiind dirijat în ultimul timp de unul din cîntăreții parohiei, instruit de preotul Marina”⁷⁾.

Șezătorile organizate de preotul Ioan Marina, în cadrul și cu participarea însuflețită a întregului său Comitet Cultural, se împleteau zi de zi cu o intensă activitate cetățenească: în fruntea credincioșilor săi s-a aflat întotdeauna păstorul sufletesc, oridecîteori a fost vorba de alinat o suferință, de organizat o cooperativă sătească de consum și una de producție, menite să ușureze — în măsura în care era cu putință în vremea aceea — condițiile de trai ale păstoriților săi. Este, deci, întru totul explicabilă afluența de credincioși la șezătorile și conferințele pe care le-a organizat săptămînal preotul Ioan Marina, în tot timpul cît a funcționat ca preot paroh la Băbeni-Bistrița, după cum explicabil este și interesul pe care o asemenea vrednică activitate culturală l-a stîrnit în satele vîlcene.

Semnificativă pentru felul în care erau apreciate strădaniile preotului de la Băbeni-Bistrița este următoarea scenă, istorisită după relatările unuia dintre cei ce au fost părtași la desfășurarea ei: „Într-o seară, cînd preotul Marina prezida o șezătoare în cadrul Comitetului Cultural al parohiei, doi oaspeți clerici intră în sală și se așează pe băncile din fundul sălii. Conferențiarul, un inginer silvic, vorbea sătenilor despre selecționarea pomilor fructiferi, valoarea nutritivă a fructelor și câștigul ce-l poate aduce comercializarea acestor fructe prin cooperative sătești. La sfîrșitul conferinței, cei doi oaspeți străini vin și felicită pe conferențiar, iar unul dintre ei îmbrățișează și sărută pe preotul Ioan Marina. Acești oaspeți străini erau episcopul Vartolomeu și consilierul său cultural. Vlădica Vartolomeu, prin îmbrățișarea parohului, aduce cea mai mare cinste unui preot de țară, aflat la datorie în mijlocul enoriașilor săi...”⁸⁾.

O astfel de intensă și entuziastă activitate pastorală nu putea să nu aibă răsunet în sufletele credincioșilor, care simțeau lîngă ei o inimă de

7. Reprodus în: Pr. C. Nonea și Pr. St. Gheorghiu, **Omagiu Prea Sfințitului Arhiepiscop-Vicar Justinian Vasluianu..** Iași, 1947, pp. 15-16.

8. Cf. «**Biserica Ortodoxă Română**», nr. 3-6, martie-iunie 1951, pag. 124.

frate și de părinte. Neostenitele strădani ale preotului Ioan Marina au dus la sporirea duhovnicească și la înălțarea morală a turmei pe care o păstora: a sădit în sufletele enoriașilor simțăminte demnități umane, ale solidarității și întruajutorării creștine, ale rîvnii după binele și propășirea obștească. Enoriașii parohului de la Băbeni-Bistrița, lucrînd umăr la umăr cu preotul lor, au dobîndit conștiința puterii lor, a înfăptuirilor mărețe ce pot rezulta din unirea și osteneala celor mulți. Dragostea pentru Biserica lui Hristos a crescut, cuvîntul nerăstălmăcit al Evangheliei a pătruns în suflete, rodind îmbelșugat.

Aceeași activitate pastorală plină de rîvnă a depus preotul Ioan Marina și în parohia „Sfîntul Gheorghe” din Rîmnicul Vîlcii, unde a fost transferat la 1 Septembrie 1933. Frumoasele rezultate obținute dealungul a nouă ani de păstorie la Băbeni-Bistrița sporesc avîntul și încrederea vrednicului preot. Și în mijlocul noilor săi enoriași, preotul Ioan Marina cîștigă repede dragostea și prețuirea tuturor. El slujea acum la altarul pe care îl înălțase, cu două veacuri și jumătate înainte, unul din străbunii săi, și își desfășura activitatea sa pastorală într-un cartier muncitoresc, cu oameni harnici dar nevoiași. Preotul Ioan Marina a înțeles să-i ajute cu dragoste de frate: le-a cunoscut necazurile, lipsurile și s-a străduit să le înlăture. Și aci, el s-a dovedit același om de acțiune, acelaș preot al faptei, al realizărilor pe tărîmul binelui obștesc.

Iniințează un cor bisericesc cu care izbutește să organizeze cîte trei-patru concerte anual, atît în orașul Rîmnicul Vîlcii, cît și în stațiunile balneare din împrejurimi. În frumoasa și încăpătoare casă parohială cu zece camere — înălțată de preotul Ioan Marina — ia ființă o bibliotecă parohială, cu o sală de lectură. Organizarea de șezători publice, cu concursul tineretului, este una din înfăptuirile sale de seamă, deoarece ele au scos din amorțeală și din nepăsare un oraș întreg, dînd naștere unei vii activități culturale și artistice, la care participau în deosebi elevii și profesorii școlilor din localitate.

Deși antrenat în vaste lucrări de restaurare a bisericii, de construire a casei parohiale, de conducere a unei societăți cooperatiste preoțești și în alte acțiuni de interes cetățenesc, — preotul Ioan Marina își împlinește cu sîrguință și cu înflăcărare toate îndatoririle de slujitor al altarului: predică cu regularitate, catehizează pe credincioși, este gata să găsească mijloacele necesare pentru a veni în ajutorul unui enoriaș aflat în suferință și mai găsește timp și puteri să țină zeci și zeci de conferințe publice, să conducă un Cămin Cultural orășenesc și să organizeze o Universitate Populară, o orchestră de amatori și o mare bibliotecă publică.

Este o activitate uriașă, care nu putea fi realizată de un singur om — oricît de mari ar fi fost calitățile sale personale — dacă inițiatorul și diriguitorul ei n-ar fi izbutit să aibă mereu lîngă el sprijinul și avîntul plin de entuziasm al celor mulți, al celor pentru care se făceau toate. După experiența căpătată la Băbeni-Bistrița, preotul Ioan Marina își apropie și la Rîmnicul-Vîlcii sute și mii de credincioși, din toate straturile sociale, cu care se sfătuiește, pe care-i înflăcărează și cu care înfăptuiește!

Timp de 21 de ani, la Băbeni-Bistrița și la parohia „Sfîntul Gheorghe” din Rîmnicul Vîlcii, preotul Ioan Marina a fost un slujitor al altarului și al semenilor săi, care constituie modelul cel mai perfect al adevăratului preot ortodox: apostol al lui Hristos și cetățean, — pururea prezent lîngă Sfîntul Jertfelnic, dar și în mijlocul vieții păstorișilor săi, gata să răspundă unei nedumeriri, să aline o suferință, să sprijine sau să inițieze o acțiune

de folos obștesc. Același a rămas din 1945 pînă acum și Arhiepiscopul, Mitropolitul și Patriarhul nostru Justinian: pildă vie de slujire și de arhipăstorie în duhul Evangheliei și al Ortodoxiei străbune.

Ucenicia făcută și experiența pastorală dobîndită în anii lucrării sale preoțești au fost de mare folos Întîistătorului Bisericii noastre: ele au dat dezlegare dreaptă și bună multor probleme și au avut răsfrîngeri rodnice în noua așezare a vieții și activității întregii Biserici Ortodoxe Romîne.

„Din rodnică activitate a *Comitetului Cultural* — întemeiat la parohia Băbeni-Bistrița acum treizeci de ani, de tînărul ce pășea în ogorul slujirii lui Hristos, — *avea să se nască largă alcătuire a Comitetului Parohial așa cum stă astăzi înscrisă în articolul 68 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Romîne*”⁹). Din munca fără de preget depusă de preotul Ioan Marina pe tărîmul apostolatului social, aveau să se nască îndrumările și povățuirile prin care Sfîntul Sinod și Înalt Prea Sfințitul nostru Patriarh Justinian au călăuzit clerul Bisericii Ortodoxe Romîne către adevărata preoție: aceea a slujirii din tot cugetul, cu toată credința și cu toată rîvna a lui Hristos și a semenilor, a celor pe care însuși Mîntuitorul i-a numit „mai mici frați ai Mei”, adică spre preoția cea adevărată, poruncită de Sfintele Scripturi și de predaniile Ortodoxiei.

IMPLINTOR AL PORUNCII EVANGHELICE DE IUBIRE ȘI AJUTORARE A SEMENILOR

Dar, așa cum am arătat mai sus, preoția părintelui Ioan Marina s-a manifestat din plin mai ales pe tărîmul împlinirii poruncii evanghelice a iubirii și ajutorării semenilor, adică pe tărîmul faptei menite să asigure binele obștesc.

Ca și celelalte însușiri cu care este înzestrat Înalt Prea Sfințitul nostru Patriarh și pe care le-a moștenit sau le-a deprins de la părinții Înalt Prea Sfinției Sale, și școala milosteniei, a carității și a dragostei creștine, tot în casa părintească a învățat-o. Aci a văzut pe mama sa împărțind — din puținul gospodăriei sale țărănești — hrană și îmbrăcăminte săracilor, după tradiția și rînduiala creștină; a văzut pe tatăl său ajutînd familiile nevoiașe la înjghebarea gospodăriilor.

Și tot în casa părintească i-a fost deslegată — după însăși mărturisirea Înalt Prea Sfinției Sale — greaua și dureroasa problemă a îngrijirii orfanilor, pe care împrejurările aveau să i-o pună sub aspectul ei cel mai acut în timpul vicariatului la Mitropolia Moldovei: „Taina problemei orfanajului mi-a fost dezlegată de către părinții mei, care, cu spiritul lor neîntinat de alte preocupări de cît aceea de a face binele pentru binele în sine, au crescut sub strașina casei trei copii orfani de la primul război mondial. Am repetat și voi repeta mereu această faptă creștinească nu ca un elogiu adus părinților mei, deoarece știu că ei nu au umblat după cuvinte de slavă în traiul lor de curățenie morală, ci caut să reliefeze actul lor ca izvorînd dintr-o conștiință trează pentru datoria de a sluji pe aproapele căzut în suferință”¹⁰).

9. *Ibidem*, pag. 123.

10. *Apostolat Social, Pilde și Indemnuri către cler*, II, București, 1948, p. 47.

În timpul studiilor la seminarul „Sfântul Nicolae” din Rîmnicul-Vîlcii, elevul Marina Ioan a avut prilejul să pună în practică și să desvolte deprinderile din familie, ajutîndu-și colegii sărmani, împrumutîndu-le cărți și dăruindu-le din ceea ce socotea că-i prisosește.

După absolvirea seminarului, în timpul în care a funcționat ca învățător în satul Olteanca din Vîlcea, el a îmbinat partea instructivă cu cea educativă, reușind să însufle copiii principiile pedagogiei creștine: al datoriei, al muncii și al iubirii aproapelui. Tinerele vlăstare se ajutau reciproc, fie la învățătură, fie pentru împlinirea anumitor lipsuri materiale ale celor din familii lipsite de mijloace.

Peste un an, la 14 Octombrie 1924, fiind hirotonit preot, pe seama parohiei Băbeni, una din parohiile fruntașe din apropierea Rîmnicului, păstrîndu-și totodată și funcția de învățător, tînărul păstor de suflete are posibilitatea să pună la contribuție întreaga sa capacitate de muncă și concepții, pentru ridicarea credincioșilor, atît din punct de vedere spiritual, cît și material. După cum s-a arătat mai sus, pentru punerea în aplicare a principiilor de care era călăuzit, preotul Ioan Marina a înființat acel *Comitet cultural*, în ale cărei sectoare de activitate, un rol de cea mai mare importanță revenea sectorului de asistență socială, denumit *Sfatul moralizator al patronajului parohial*. Pe lîngă misiunea de a înlătura neînțelegerile dintre credincioși și de a-i îndruma pe calea cea bună, a vieții pașnice și a iubirii, potrivit principiilor morale, acest Sfat moralizator avea și pe aceea de a ajuta pe enoriașii săraci. În fiecare an cu prilejul marilor sărbători ale Nașterii și Învierii Domnului și Mîntuitorului nostru Iisus Hristos se împărțeau creștinilor ajutoare prețioase, ca și oridecîteori se iveau prilejuri neprevăzute, ca: incendii, accidente, îmbolnăviri grave ș. a.

Elevii săraci erau ajutați cu cărți și îmbrăcăminte, iar cei care se distingeau la învățătură primeau premii la sfîrșitul anului școlar.

În „Darea de seamă asupra activității culturale și moralizatoare de la parohia Băbeni-Bistrița, județul Vîlcea”, făcută de Pr. I. Marina în februarie 1932, se spune printre altele: „Cu toată lipsa de bani, s-au colectat în Sfințele Sărbători ale Nașterii Domnului suma de lei 3.645, cu care s-au cumpărat obiecte de îmbrăcăminte pentru copiii și bătrînii săraci și li s-au distribuit de Anul Nou”. După ce menționează și alte importante sume colectate pentru refacerea și înzestrarea bisericilor din comună, Preotul I. Marina își încheie darea de seamă astfel: „Toate aceste jertfe, în acest an de lipsuri bănești și de tot felul, dovedește la ce grad de înțelepciune creștină au ajuns enoriașii noștri în urma unei temeinice acțiuni culturale religioase. Acest fapt ne îndeamnă de a lucra continuu, pentru mulțumirea și a noastră și a enoriașilor noștri”¹¹). Reamintim că era epoca dintre cele două războaie mondiale, cînd țara noastră trecea prin cea mai acută criză economică. Și totuși preotul Ioan Marina reușise să trezească în enoriașii săi spiritul de solidaritate colectivă, întemeiat pe principiile evanghelice, înlăturînd astfel multe din greutățile ce apăsau pe umerii credincioșilor săi.

Inițind acțiunile de ajutorare a celor ce se găseau în strîmtorare, preotul Ioan Marina era totdeauna în fruntea celor ce-și ofereau obolul, stimulînd atît cu cuvîntul, cît și prin exemplul personal.

Ofrandele aduse de credincioși la biserică erau împărțite la săraci, fie la biserică, fie duse acasă bolnavilor și bătrînilor neputincioși, de către delegați ai „Sfatului moralizator al patronajului parohial”.

În calitate de președinte al Băncii populare „Băbeni” și al cooperativei de exploatare de păduri „Progresul”, preotul Ioan Marina „a depus o foarte

11. În revista «Renașterea», Craiova, an. XI, nr. 12, decembrie 1932, p. 466-468.

rodnică activitate, știind să pună într-adevăr caritatea în acțiune, venind în foarte multe rânduri, mai ales în anii de lipsuri, în sprijinul enoriașilor săi, cărora le-a procurat pe prețuri avantajoase cereale; iar pentru animalele lor, care în această parohie sînt sursa de câștig și de existență a acestora, a procurat nutreț¹²).

Ecoul rodnicei activități misionare și sociale a preotului Ioan Marina din Băbeni a fost auzit la vreme de Chiriarhul vilcean, regretatul Episcop Var-tolomeu, care apreciind meritele deosebite ale unui preot de țară, l-a chemat la rosturi mai înalte, numindu-l director al seminarului teologic din Rîm-nicul Vîlcii.

Cinstea ce i s-a făcut preotului de țară Ioan Marina, de a fi chemat la conducerea seminarului eparhial, a acceptat-o numai cu condiția de a i se în-credința și conducerea unei parohii în oraș, pentru a nu rupe legătura cu cre-dincioșii, de care se atașase mult sufletește.

În scurtul timp cît a funcționat ca director al seminarului s-a remarcat în mod deosebit nu numai în latura administrativ-educativă, ci și în cea a ajutorării celor sărmani, știut fiind că elevii seminariilor teologice erau odrasle ale păturii sărace, țărănești. „A reușit să micșoreze simțitor taxele elevilor, să ușureze deci copiilor de săteni din greutățile materiale cu care se luptă părinții lor“, — sublinia consilierul cultural al Episcopiei, în procesul verbal încheiat în urma inspecției speciale ce a făcut preotului Ioan Marina la Băbeni, în vederea transferării ca paroh la biserica „Sfîntul Gheorghe“ din Rîmnicul Vîlcii, în 1933.

„La parohia Sf. Gheorghe am găsit biserica deteriorată, cu crăpături în zid, cu acoperișul uzat etc., și o casă parohială veche — menținută cu prop-tele și acoperită cu șită“, — menționează parohul Ioan Marina într-un „Me-moriu“ despre activitatea sa bisericească și extrabisericească¹³).

De aceea îndată după instalare, și-a concentrat activitatea pentru reme-dierea acestei situații ce nu mai putea dăinui. În mai puțin de patru ani biserica a fost renovată, iar peste cîtva timp a fost terminată și noua casă parohială, cu pivniță, parter și etaj, avînd 10 camere.

Preotul Ioan Marina avea acum posibilitatea să dea operii de ajutorare a celor nevoiași o extindere și mai mare, care a culminat în timpul răz-boiului, cînd „a funcționat chiar în casa parohială și apoi într-o sală lîngă biserica o cantină, unde enoriașii întrețineau 60 de elevi săraci de la școlile primare din localitate.

Din îndemnul și stăruința sa, „enoriașii au dăruit 110 paturi cu tot strictul necesar: saltele, cearceafuri, pături, perne, sandale, halate etc., creînd un spital în localul liceului de fete, unde răniții primeau de două ori pe săp-tămînă supraalimentație, dăruită de enoriași“¹⁴).

Ca paroh al bisericii „Sf. Gheorghe“, preotul Ioan Marina a avut prilejul să cunoască „viața grea și plină de mizerie a muncitorilor din acea vreme, lipsiți de asistență medicală, lipsiți de tratament omenos, lipsiți de multe ori chiar de pîinea zilnică pentru copiii lor“. S-a ocupat mult de ei, organizîndu-i în *Comitete de ajutor reciproc* și ajutîndu-i prin toate mijloacele de care putea dispune¹⁵). Amintindu-i-se de aceste fapte, cu prilejul primei vizite făcute la

12. Din procesul verbal încheiat de consilierul cultural al Episcopiei Rîmni-cului, în urma unei inspecții speciale, reprodus în *Omagiul citat*, pp. 13-17.

13. Preot Constantin Nonea și Pr. Ștefan Gheorghiu, *Omagiul citat*, p. 20.

14. «Memoriu» despre activitatea bisericească și extrabisericească a preotului Ioan Marina, parohul bisericii «Sf. Gheorghe» din Rm. Vîlcii, în *Omagiul citat*, p. 24.

15. *Apostolat Social...*, I, p. 5.

Rîmnicul Vîlcii ca Patriarh al Bisericii Ortodoxe Romîne, I. P. S. Patriarh Justinian sublinia că ele cinstesc nu numai pe cel ce le-a făcut, dar și Biserica în numele căreia s-au făcut. „Legătura mea cu muncitorii era firească. Infăptuirile obținute în lumea muncitorimii pe vremea aceea s-au dobîndit și în numele lui Hristos“,¹⁶⁾ — a spus Înalt Prea Sfinția Sa.

Un mare sprijin a dat *Comitetul de asistență al parohiei Sf. Gheorghe* refugiaților moldoveni, alungați de la vetrele lor de urgență războiului. Toți, fără deosebire de confesiune, rasă sau stare socială, s-au bucurat de ajutoarea și încurajarea preotului Ioan Marina, făcută cu toată discreția, potrivit învățaturii evanghelice.

Cunoscînd toate greutățile de ordin material în care se sbătea preoțimea, preotul Ioan Marina a studiat temeinic această problemă încă de pe vremea cînd se găsea la Băbeni. Pe baza concluziilor la care ajunsese, a început o luptă susținută, în vederea organizării preoțimii oltene în cooperative profesionale de credit. Acțiunea întreprinsă a dat roade din cele mai frumoase. La 10 iunie 1929 a luat ființă *Banca populară „Ajutorul“* a preoțimii vîlcene, prima bancă populară cooperatistă în țara noastră, constituită și organizată pe baza statutelor alcătuite de preotul Ioan Marina.

Datorită acestei bănci, în fruntea căreia a fost ales ca președinte încă de la început preotul Ioan Marina, au fost salvate în 1935 toate economiile preoților, bisericilor și instituțiilor cooperatiste preoțești depuse aci. Toate depunerile făcute la băncile particulare intraseră în conversiune.

În 1936 a fost prevăzut în statutul băncii un fond special pentru ajutoarea preoților și soțiilor lor în caz de deces, iar din fondurile create încă de la înființarea acestei instituții cooperatiste au fost ajutați preoți suferinzi în sanatorii și spitale, soții de preoți suferinde, studenți teologi, cantine școlare, cantina bisericilor din oraș, etc.¹⁷⁾ În frumosul și marele imobil al băncii a fost amenajat un *cămin pentru preoți*.

După exemplul băncii populare cooperatiste „Ajutorul“ din Rîmnicul Vîlcii, s-au înființat asemenea instituții și în celelalte județe ale Olteniei, iar toate societățile anonime ale învățătorimii și preoțimii din întreaga țară s-au transformat în bănci populare, și astfel acțiunea de ajutoarea a aproapei inițiată de preotul Ioan Marina s-a extins pe tot întinsul țării.

În 1942, tot din inițiativa preotului Ioan Marina, s-a constituit la Rîmnicul Vîlcii o asociație culturală, „Cooperativă de librărie, tipografie și editură“, sub denumirea de „Infrățirea“, din ale cărei fonduri s-au acordat „diferite ajutoare la fiii orfani de preoți, profesori, învățători și cîntăreți bisericesti etc.“¹⁸⁾

Ajutoarea aproapei a fost înțeleasă și practică de preotul Ioan Marina sub toate unghiurile și aspectele ei. Astfel în 1939, fiind director al tipografiei eparhiale, a propus ca toate cărțile rămase în depozit în urma celor 10 ani de colportaj să fie trimise parohiilor, spre a fi date în dar creștinilor, iar costul lor să fie suportat de „Fondul de propagandă religioasă“¹⁹⁾, venindu-se astfel în ajutoarea celor săraci, dornici de lectură îndrumătoare în

16. *Apostolat Social*, IV, Pilde și Indemnuri în lupta pentru pace, București, 1952, p. 25.

17. «*Viața Bisericească în Oltenia*» — Anuarul Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1941, p. 79.

18. «*Memoriul*» citat, în *Omagiu...*, p. 23.

19. Darea de seamă a tipografiei pe anul 1939, cit. în «*Viața Bisericească în Oltenia*» — Anuarul Mitropoliei Olteniei, 1941, p. 56.

viață. N-a uitat nici de cei ce sufereau pe paturile spitalelor, cărora le-a trimis în dar numeroase cărți pentru întărirea sufletească²⁰).

Datorită meritelor dobândite în munca intensă și multilaterală depusă pentru o viață mai bună a credincioșilor și a slujitorilor altarului, clerul ortodox din întreaga țară, întrunit în congresul general din 1942, a ales pe preotul Ioan Marina ca reprezentant al clerului din Oltenia în Comitetul Central al Asociației Generale a Clerului Ortodox Român.

Spiritul de inițiativă, priceperea, puterea de muncă și toate celelalte calități ce conturau personalitatea preotului Ioan Marina îi erau bine cunoscute Mitropolitului Irineu al Moldovei din vremea când cărmuise vremelnice eparhia Râmnicului, în calitate de locotenent de episcop. Așa se explică străduința continuă a Mitropolitului Moldovei, care era suferind, de a avea în juru-i, ca sfetnic și ajutor pe preotul Ioan Marina, singurul om pe care-l socotea capabil să facă față situației în care se găsea Mitropolia Moldovei în primii ani de după război.

Cererea Mitropolitului Irineu a fost aprobată de Sfântul Sinod în ședința din 30 iulie 1945, când preotul Ioan Marina a fost ales în unanimitate ca Arhiepiscop-Vicar al Mitropoliei Moldovei și Sucevei.

S-a găsit astfel omul cel mai indicat pentru salvarea Mitropoliei Moldovei. „...Fiind Arhiepiscopul lui Iisus Hristos, mângâietor și susținător a mii de suflete de suferinzi, nevoiași și năpăstuiți ai vieții acesteia de pe pământ, nu mai ești al tău, pentru că ești soțul Bisericii, nu mai ești stăpîn, pentru că ești serv al lui Iisus, nu trăiești pentru tine, pentru că tu ești un nimic, când te socotești pe tine însuși, și totuși tu ești totul, când privești la Cel pe care-L reprezintă și în numele Căruia lucrezi“, — sublinia printre altele noul Vicar al Mitropoliei Moldovei, P. S. Justinian Vasluiianul, în cuvîntarea rostită cu prilejul hirotoniei, la 12 august 1945, fixînd lucrarea arhiepiscopască în cadrul apostolatului social.

Din vasta activitate desfășurată de P. S. Arhiepiscop Vicar Justinian în cuprinsul eparhiei Moldovei, ne vom opri în acest capitol numai asupra realizărilor și cîtorva aspecte generale din resortul asistenței sociale, căreia, dată fiind situația din Moldova, i-a dat precădere.

După ce a fixat mai întîi un plan de activitate, P. S. Arhiepiscop-Vicar Justinian s-a adresat tuturor preoților din eparhie, reamintindu-le că preoțimea este chemată să dea concurs nemărginit pentru lecuirea rănilor de război, inițiind și sprijinind în primul rînd opera de asistență, știut fiind că „doctrina Bisericii se reflectă pe tărîmul practic în opera de caritate și ajutorare“ și îndemnîndu-i „să dea o atenție deosebită asistenței sociale și în special *problemei orfanajului*, întrucît în Moldova se găseau atunci 35.000 copii orfani, care „au nevoie de asistență imediată și permanentă, ca viața lor să fie asigurată, în interesul viitorului neamului“. Nu se poate admite — spunea P. S. Arhiepiscop Justinian — ca foamnea, frigul și molimele să facă ravagii în mulțimea copiilor, iar slujitorii altarelor să nu se intereseze de salvarea unor nenorociți, care au ajuns de izbeliște, nu din vina lor“.

Pentru rezolvarea problemei orfanajului, Vlădica Justinian a indicat două metode: 1. — *asistență închisă*, adică prin orfelinate, 2. — *asistență deschisă* — metodă mai largă și mai ușor de îndeplinit — prin care se urmărește plasarea orfanilor la rudele lor, la vecini sau la cunoscuți în satele lor de baștină.

20. Vezi Darea de seamă a tipografiei eparhiale pe anul 1939-1940, în «Dările de seamă... către Adunarea Eparhială din 23 iunie 1940», Craiova, 1940, p. 90.

A îndemnat preoțimea să-și îndrepte toată atenția spre „asistența deschisă“, pe care s-o realizeze în condiții cât mai bune, dând tot sprijinul pentru întreținerea copiilor orfani prin mijlocirea epitropiilor, consiliilor parohiale sau a comitetelor de asistență socială, care se creiau după împrejurări, în cadrul legii de organizare bisericească, și care erau îndrumate să conlucreze cât mai strâns cu instituțiile și organizațiile de stat, ce se străduiau să rezolve greaua problemă în care se găsea atunci Moldova: „Pentru ușurarea îndeplinirii acestei sarcini, preoțimea va colabora cu celelalte organizații de asistență, particulară sau sprijinită de Stat, cum sînt: Apărarea Patriotică, Crucea Roșie, Societatea pentru protecția copiilor etc., întemeind comunitate de colaborare pe sate, comune și plăși“²¹).

Preoțimea din eparhia Moldovei a trecut de îndată la aplicarea directivelor primite și astfel fiecare parohie a devenit un centru de asistență, cei mai mulți dintre copiii orfani, rămînînd în satele lor, fiind întreținuți în mare măsură din contribuția credincioșilor.

Pentru copiii orfani, care din motive întemeiate nu au putut fi plasați în satele lor, au fost înființate — fie numai pe seama bisericii, fie în colaborare cu alte instituții de asistență — *orfelinate la mînăstirile Văratec și Agafton, pentru fetițe, și la Tîrgul Neamț și la Botoșani pentru băieți*. Comitetele de asistență socială din parohii au dat contribuții în natură, pentru întreținerea acestor orfelinate.

În timpul anilor de grele încercări pentru Moldova au funcționat atît la orașe cît și la sate, *cantine pentru școlari și studenți*, conduse și întreținute de parohii, iar cînd asupra Moldovei s-a abătut secetă cumplită în vara anului 1946, P. S. Arhiereu-Vicar Justinian a făcut apel la celelalte eparhii din țară, să-i vină în ajutor cu cereale și alimente, venind astfel în sprijinul multor familii înfometate.

O atenție deosebită a avut P. S. Arhiereu-Vicar și față de studenți, în deosebi față de cei orfani și de cei săraci, dar harnici la învățătură.

După ce, mai întîi, a amenajat camerile mansardate de la Cancelaria Mitropoliei și locuințele de la biserica „Sf. Ioan Botezătorul“, în care au fost găzduiți studenții care dormeau prin parcul Mitropoliei, a luat contact cu Oficiul universitar și, alegînd după criterii obiective pe cei care meritau să fie ajutați, i-a repartizat pe la mînăstirile eparhiei, unde și-au petrecut vacanțele, avînd toată întreținerea gratuită. Întreținerea studenților nu constituia o povară pentru mînăstiri, întrucît se făcea din fondul pe care erau obligate prin lege și regulamente bisericești să-l verse centrului eparhial²²).

Acțiunea întreprinsă de Prea Sfințitul Justinian pentru *ajutorarea studenților* a fost apreciată elogios în lumea universitară. „Iată, acum vedem și noi că Biserica se pogoară din preocupările ei metafizice în vîltoarea greutăților de toate zilele pe care încearcă să le îmbuneze“, — a spus în plenul senatului universității din Iași, decanul Facultății de Filosofie și Litere. Reamintim că în 1946 învățămîntul nu era încă reorganizat după cerințele vremii noi.

Prea Sfințitul Justinian și-a îndreptat atenția chiar și spre corpul didactic universitar, punînd la dispoziția profesorilor și familiilor lor locuințe la mînăstirile din regiunea munților, spre a-și reface puterile fizice și spre a se recreia sufletește. Transportul și întreaga întreținere la mînăstiri era gratuită, în schimbul unei mici obligații de ordin cultural-obștesc: în timpul celor 25

21. Apostolat Social, II, p. 32-34.

22. Pentru detalii, a se vedea Omagiu., p. 57-60 și revista «Biserica Ortodoxă Română», an. LXIX, nr. 3-6, martie-iunie 1951, p. 134-135.

de zile de funcționare a celor două Universități populare de la mânăstiri, să țină cîte o conferință din specialitatea pe care o avea fiecare.

Spitalele din Iași, pline de bolnavi, se găseau într-o stare destul de grea, avînd multe lipsuri, pricinuite de război. Sesizat de această situație, P. S. Arhiereu-Vicar Justinian a luat imediat măsuri de ajutorare, trimițînd din lemnele rezervate Mitropoliei și asigurînd hrana bolnavilor prin coletele făcute de preoții din împrejurimile Iașilor.

Nu trebuie uitat, de asemenea, că P. S. Sa, îngrijindu-se neîncetat de sănătatea poporului, a dat dispoziții preoților să contribuie alături de specialiști la combaterea tifosului exantematic, epidemie care amenința atunci serios populația Moldovei.

Intrucît și mulți dintre preoții moldoveni se sbăteau cu aceleași nevoi ca și enoriașii lor, Vlădica Justinian i-a luat sub părinteasca sa purtare de grijă, ajutîndu-i cu îmbrăcăminte și hrană, prin mijlocirea Societății Crucea Roșie și contribuția celorlalte eparhii din țară.

În afară de acestea, organizațiile preoțești, care lîncezeau, au fost reorganizate după aceleași principii care călăuziseră activitatea fostului preot Ioan Marina în Băbenii Vlâcii și Rîmnic. Societatea „Ocrotirea” a fost transformată în bancă cooperatistă de credit, cu secție în fiecare județ, dîndu-se astfel posibilitate preoților și cîntăreților să găsească ajutoare bănești pentru nevoile lor imediate și în special pentru acoperirea taxelor școlare ale copiilor lor. S-au amenajat de asemenea cămine pentru studenți și studente, odrasle de preoți ²³).

„Mărturisesc cu adîncă emoție — spunea consilierul referent în referatul prezentat din partea Secției Culturale a Arhiepiscopiei Iașilor în Adunarea Eparhială din iunie 1946 — că niciodată nu au fost împărțite atîtea sume în scop de binefacere ca pe durata de timp de la septembrie 1945 — iunie 1946. Începînd de la Vlădică și pînă la cel din urmă preot din satele de prin văgăunile munților, la noi, ierarhia bisericească s-a găsit strîns unită în executarea comandamentelor morale și sociale ale neamului nostru. Pilda vrednică de urmat a plecat de la scaunul chiriarhal, Prea Sfințitul Justinian împărțind cu dărnicie ajutoare bănești tuturor celor ce se aflau în slujba binelui obștesc” ²⁴).

Pentru rezolvarea problemei asistenței sociale, P. S. Arhiereu-Vicar Justinian a colaborat cu întreg personalul administrativ al vieții publice și cu toate organizațiile de masă cu caracter de asistență socială din vremea aceea: Apărarea Patriotică, Crucea Roșie și Comitetul de Ajutorare a Regiunilor Secetoase (C. A. R. S.).

În calitate de președinte al acestei organizații în Moldova, Vlădica Justinian a depus multă stăruință în vederea coordonării acțiunii samaritene. Au fost învinse toate greutățile. „Din colaborarea strînsă între instituțiile de Stat și organizațiile democratice au rezultat *Comitetele de ajutorare de plasă și de comună*, urmărindu-se în deosebi ca în comitetele rurale să fie reprezentată pătura nevoiașă de la sate”, mărturisea cu mulțumire sufletească Vlădica Justinian într-o dare de seamă făcută în cadrul C. A. R. S.-ului ²⁵), care a realizat o „operă de asistență de proporții vaste, unică prin amploarea și adîncimea ei, datorită mobilizării și solidarității tuturor conștiințelor românești” ²⁶).

Ca o recunoștință unanimă pentru titanica activitate desfășurată în timpul celor doi ani de vicariat, și totdeodată ca o recunoaștere a meritelor și a deo-

23. *Apostolat Social*, II, p. 73.

24. *Revista «Mitropolia Moldovei»* an. XXII, nr. 5-9, mai-sept. 1946, p. 61.

25. *Apostolat Social...*, II, p. 99.

26. *Ibidem* p. 97.

sebitelor calități de care a dat dovadă în greaua misiune ce a avut de îndeplinit, clerul și credincioșii moldoveni au cerut ca Vlădica Justinian să fie ridicat la rangul de Mitropolit al Moldovei, în locul rămas vacant prin trecerea la cele veșnice a Mitropolitului Irineu. Cererea lor fiind cu totul îndreptățită, forurile competente au ținut seama de ea și astfel, la 19 Noembrie 1947, a fost ales Mitropolit al Moldovei.

În scurtul timp cât a ilustrat acest scaun mitropolitan, I. P. S. Mitropolit Justinian a căutat să lichideze urmele războiului, care mai rămăseseră încă în viața și sufletele unor credincioși.

Atenția I. P. S. Sale și-a mărit însă orizonturile, privind de acum problema asistenței sociale prin prizma permanentizării ei, și nu în funcție de împrejurări trecătoare. „Obiectul misiunii noastre e să descoperim ceea ce este bun în om și aceste atribute și virtuți să le punem la temelia patriei și a societății“, sublinia I. P. S. Mitropolit Justinian în pastorală adresată clerului și credincioșilor din Mitropolia Moldovei, cu prilejul Anului Nou 1948. „Formarea omului nou condiționează îmbunătățirea tuturor celorlalte realități ale vieții omenești, căci în fiecare om sălășluiește o lume, o patrie, o umanitate“²⁷).

Dumnezeu orînduise însă pentru I. P. S. Mitropolit Justinian roșuri și sarcini și mai mari, când această problemă avea să fie în centrul preocupărilor Înalt Prea Sfinției Sale. În anul 1948, în pragul primăverii, bătrînul Patriarh Nicodim a trecut spre cele veșnice. În locul rămas vacant a fost ales Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Justinian al Moldovei, fiind investit în ziua de 6 iunie acelaș an, ca Patriarh al Bisericii Ortodoxe Romîne.

Acum situația era cu totul alta decît aceea în care activase I. P. S. Patriarh în calitate de Episcop-Vicar al Mitropoliei Moldovei și pentru puțină vreme ca Mitropolit, și mai ales decît aceea când era simplu preot la Băbeni și apoi la Rîmnicul-Vîlcii.

Înlăturînd regimul burghezo-moșieresc, poporul și-a croit o viață nouă, statornicindu-și un regim de democrație populară, în care suferințele sînt pe cale să dispară. Asistența socială devenind o problemă de Stat, a fost reglementată prin lege, potrivit noilor condiții create de transformările sociale.

La rîndul ei, Biserica și-a legiferat și ea modul de asistență socială.

Pentru oamenii muncii din ogorul bisericesc, I. P. S. Patriarh Justinian a creat case de odihnă, sanatoriu, cantină, iar în bugetul Sf. Patriarhii au fost prevăzute fonduri substanțiale pentru opera de ajutorare.

Grija de totdeauna pentru tineretul școlar și-a îndreptat-o astăzi I. P. S. Patriarh Justinian în deosebi spre elevii Școlilor de Cîntăreți și Seminariilor Monahale, ca și spre studenții Institutelor Teologice, care au întreaga întreținere gratuită, cheltuielile fiind suportate de Biserică.

Din Banca populară „Ajutorul“, din Rîmnicul-Vîlcii, organizată și îndrumată pe vremuri de preotul Ioan Marina, a izvorît astăzi *Casa de credit și ajutor a clerului*, dispunînd de un substanțial „Fond de ajutor pentru personalul bisericesc“.

Strădaniile neobosite depuse pe tărîmul sprijinirii și ajutorării aproapelui de preotul Ioan Marina, încă dela începutul activității sale de slujitor al altarului, i-au dat posibilitatea să-și formuleze, asupra acestei îndatoriri preoțești, o concepție clară și să dobîndească o experiență bogată, pe care—în ziua în care voia lui Dumnezeu și vrerea clerului și credincioșilor i-au încredințat cîrma Bisericii Ortodoxe Romîne—le a pus în slujba uriașei acțiuni de reîntoarcere a preoțimii noastre spre adevăratul apostolat, spre slujirea cu rîvnă apostolică a năzuințelor semenilor, a năzuințelor spre prosperitate și fericire ale întregului

27. Ibidem, p. 169.

nostru popor. Și roadele pe care Biserica noastră le-a dobândit în urma acestei noi îndrumări a clerului spre apostolatul social—poruncit de Sfintele Scripturi și de întreaga tradiție a Ortodoxiei Românești—nu ar fi fost cu puțință, dacă îndrumările și îndemnurile permanente ale Întâistătorului nostru nu ar fi izvorât din duhul neschimbat al învățaturii evanghelice și din experiența unei activități de aproape un sfert de veac de slujire a lui Hristos.

RĂSPINDITOR DE LUMINĂ ȘI CULTURĂ

Am amintit în treacăt la începutul acestor pagini de cronică—menite să consemneze activitatea preoțească și să tâlcuiască taina mărețelor biruinți pe care le-a înregistrat Biserica Ortodoxă Română, sub conducerea înțeleaptă și părintească a Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian—că Inalt Prea Sfinția Sa a împlinit, ca nimeni altul, și o altă îndatorire lăsată de Mîntuitorul Hristos ucenicilor Săi: aceea de a învăța pe credincioși, răspîndind lumina adevărului și cultura între păstoriții lor. Pentru aceasta, Inalt Prea Sfințitul nostru Patriarh a folosit și amvonul bisericii și catedra școlilor primare de la Olteanca și Băbeni, unde a funcționat ca învățător între 1923—1930.

În anul ce s-a scurs între absolvirea seminarului și hirotonirea sa ca preot, tînărul Ioan Marina—care obținuse și diploma de învățător—a funcționat ca învățător la școala primară din satul Olteanca-Vîlcea, „reușind să dea una din cele mai pregătite serii, pe regiune, la concursul între absolvenții școlilor primare“²⁸). Avînd o deosebită înclinare și dragoste pentru instruirea și educarea copiilor și a tineretului în genere, și-a continuat activitatea didactică și ca preot pînă în anul 1930, cînd din motive independente de voința sa a fost nevoit să demisioneze din funcția de învățător.

Intr-una din cuvîntările rostite de foștii colaboratori la Rîmnicul-Vîlcii, în ziua de 21 iunie 1948, cu prilejul celei dintîi vizite făcute după înscăunarea Inalt Prea Sfinției Sale ca Patriarh, s-a arătat, printre multe altele, și realizările obținute de Întâistătorul nostru pe tărîmul răspîndirii culturii. „Eu pentru aceasta am lucrat—sublinia însuși I. P. S. Sa în cuvîntarea de mulțumire pentru omagiile aduse—și îmi voi aminti cu plăcere de primele mele lecții la școala primară. Misiunea învățătorului este o misiune de apostol, căci și el muncește pentru binele poporului“²⁹). Iar în cuvîntarea rostită în aceeași zi credincioșilor în biserica din Băbeni-Bistrița, unde a păstorit ca preot timp de 9 ani, le amintea cu nostalgie: „am fost învățător la școala d-voastră și cred că sînt încă mulți elevi de-ai mei, care își amintesc de zilele de școală făcute cu mine. Cu unii din ei poate m-am purtat mai aspru, dar această asprime le prilejuește azi mulțumire, pentru că au ajuns oameni buni în societate“³⁰).

Din aceste puține cuvinte se desprind și se profilează în toată claritatea lor principiile pedagogice după care se conducea învățătorul-preot Ioan Marina în activitatea sa didactică. Asprimea de care amintește nu este o noțiune contrară celei de iubire, ci se confundă cu aceasta, sau, mai bine zis, derivă din aceasta: ea era o dorință fierbinte de a obișnui pe copii cu disciplina muncii. Asprimea învățătorului Ioan Marina era o consecință logică a adevăratei iubiri, care în niciun caz nu putea fi asemănată cu asprimea multora dintre

28. Omagiul 'citat, p. 12.

29. Pilde și Indemnuri în lupta pentru pace, p. 28.

30. Idem, p. 34.

dascălii școalei vechi, care promovau în societate elemente neinstructite și ne-educate.

Biserica «Sfintul Gheorghe» din Râmnicul Vilcii, — așa cum se găsea la venirea preotului Ioan Marina ca paroh, în 1933.

Intrînd în cler la 14 octombrie 1924, cînd a fost hirotonit preot pe seama parohiei Băbeni, activitatea de luminător al poporului a tînărului preot Ioan Marina s-a extins și s-a intensificat, depășind cu mult nu numai cadrul cate-

drei, ci chiar și pe cel al altarului, de unde neîncetat îndruma credincioșii pe calea binelui și a progresului. Astfel prin *Comitetul cultural* parohial a ținut numeroase șezători culturale săptămânale, cu rezultate din cele mai frumoase. „Această instituție parohială—constata într-o inspecție specială, consilierul cultural al Episcopiei Râmnicului—a fost într-adevăr, grație elanului sufletesc și muncii stăruitoare a Părintelui Ioan Marina, vie și plină de roduri evanghelice, mai ales prin serbările sătești, care au ajuns renumite în împrejurimile Băbenilor-Bistrița“.

Cînd așa-numita „propagandă electorală“ din vremea aceea amenința să turbure buna desfășurare a șezătorilor sătești, care erau frecventate de foarte multă lume, preotul Ioan Marina a părăsit tradiția pe care o intronase de a ține aceste șezători săptămânale în fiecare sat, seara, mai ales că ele „nu răspîndeau atîta evlavie, cît răspînesc noile șezători ținute după sfînta slujbă în zilele de sărbători și duminici“. Șezătorile religioase se desfășurau în cadrul unui program principal, care consta din: 1. Citirea cazaniei; 2. Predică sau conferință; 3. Lectură din viața sfîntului din acea zi sau a altui sfînt mai cunoscut, din cursul săptămîinii următoare, cu aplicații la viața creștinilor; 4. Cîntarea diferitelor chinonice și a altor imnuri religioase, cu explicații în legătură cu acestea; 5. Explicarea simbolismului picturii din biserică, explicarea serviciului Utreniei și Liturghiei, precum și a altor servicii religioase; 6. Indrumări catehetice, canonice și în legătură cu diferitele preocupări și împrejurări din viața credincioșilor, și 7. Rugăciunea.

„Prin procedeul acesta am reușit să întreim numărul credincioșilor la Sfînta Liturghie, ceea ce denotă că credincioșii simt totodată nevoie de învățatură religioasă, pe cît simt nevoia slujbelor dumnezeiești pentru sufletele lor“, — notează preotul Ioan Marina în „Darea de seamă asupra activității culturale și moralizatoare de la parohia Băbeni-Bistrița, județul Vîlcea“, în intervalul de la martie 1931, pînă în februarie 1932³¹⁾.

Pentru răspîndirea „miresmei cîntărilor sfînte“, încă de pe vremea cînd era și învățător a format un cor mixt, pe două voci, iar mai tîrziu a învățat pe credincioși, cîntările Sfîntei Liturghii, alegînd dintre ei 45 de bărbați cu voci frumoase, cu care a format un cor minunat, de care s-a dus vestea în toată regiunea Vîlcii.

A dat, de asemenea, o atenție deosebită bibliotecii parohiale, îmbogățind-o cu numeroase cărți din cele mai indicate pentru întărirea sufletească și ridicarea nivelului cultural al credincioșilor, potrivit necesităților lor spirituale și practice.

Această variată și rodnică activitate, ce avea să fie mult intensificată în parohia Sfîntul Gheorghe din Rîmnicul Vîlcii, a fost apreciată în mod deosebit de ierarhul locului, regretatul episcop Vartolomeu, care cu spiritul său pătrunzător, atunci cînd în eparhie se punea problema unui îndrumător destoinic și capabil al tinerilor care se pregăteau pentru sfînta misiune a preoției, a socotit că acest îndrumător nu putea fi altcineva decît preotul dela Băbeni. Și astfel la 1 noiembrie 1932, preotul Ioan Marina este numit director al seminarului teologic „Sf. Nicolae“ din Rîmnicul Vîlcii, post în care a fost definitivat de Consiliul Eparhial al Secțiunilor unite în ședința de la 17 noiembrie același an. Dar, din cauza imixtiunii partidelor politice în treburile bisericești, directoratul preotului Ioan Marina n-a durat decît pînă în decembrie 1933, cînd a fost nevoit să demisioneze.

„Ca director al seminarului..., Sfinția Sa a dovedit calități remarcabile în conducerea seminarului, atît pe terenul economic, cît și pe cel administrativ

31. In revista «Renașterea», Craiova, an. XI, nr. 12, decembrie, 1932, p. 466-468.

și educativ“ — spunea consilierul cultural în procesul verbal încheiat în urma inspecției de care am amintit mai sus³²).

Biserica «Sfântul Gheorghe» din Râmnicul Vilci, restaurată de preotul Ioan Marina.

De felul cum și-a făcut datoria preotul Ioan Marina în această înaltă demnitate bisericească mărturisește, însă, însuși Episcopul său Vartolomeu, într-o

32. Omagiul citat, p. 17.

scrisoare pe care i-a trimis-o la 7 ianuarie 1934, cu prilejul zilei onomastice, în care scria printre altele: „Ca colaborator în parohia unde ai fost, și în aceea unde te afli acum, și mai ales ca colaborator, din cea mai mare mîhnire a noastră, numai în trecut, ca Director la Seminarul local, ți-aducem cele mai calde mulțumiri de felul corect și rîvnitor de bine și de progres în care și pentru care te-ai distins... Urmele pe care le-ai lăsat la numita pepinieră evanghelică nu ți se vor putea șterge de nimeni. Ele vor rămîne vii și pilduitoare în istoria acestei instituții divine, și în sufletul Nostru“³³).

Obiectivele urmărite de preotul Ioan Marina ca director de seminar teologic se desprind în toată claritatea lor din cuvintele de încheiere ale cuvîntării pe care a ținut-o cu ocazia sărbătoririi Sfinților Trei Ierarhi, Vasile cel Mare, Grigore Teologul și Ioan Gură de Aur, patronii seminarului, la 30 ianuarie 1933: „Cu cele spuse, dacă nu se poate avea pe deplin figura vie a marilor trei ierarhi, se va fi văzut cît de puțin, că au fost oameni de cultură înaltă, de convingere creștină și păstori cu conștiința misiunii, devotați Bisericii, adică tocmai ceea ce trebuie seminaristilor noștri: *tipul preotului liber*“³⁴).

Atît din viața proprie, de seminarist, cît și, mai ales, din experiența încercată în puținul timp cît a funcționat ca director de seminar, și-a putut da seama că „tipul preotului liber“ nu putea fi format în vechile seminarii teologice. „Ce educație și învățămînt religios puteau să dea, de pildă, Seminariile unde elevii erau copleșiți de învățămîntul materiilor laice, cele de ordin religios socotindu-se dexterități? Profesorii laici nu mergeau la biserică cu elevii în zilele de duminici și sărbători, nu posteau, nu se împărtășeau, nu exemplificau cu nimic prin viața lor, educația pe care o dădeau tinerilor seminaristi, în vederea împlinirii misiunii lor preoțești. Imi amintesc cum în săptămîna I-a a Sfîntului și Marelui Post al Păresimilor se suspendau cursurile, iar elevii țineau post și trebuiau să meargă zi de zi la biserică, unde făceau mătăni, rosteau rugăciuni de pocăință și cîntau la slujbele religioase din acea săptămîină, urmînd ca la finele săptămîinii să se spovedească și să se împărtășească. Eu n-am văzut, însă, de-alungul anilor de seminar, pe niciunul dintre profesorii școlii — nici pe civili, nici pe preoți — făcînd mătăni sau împărtășindu-se odată cu elevii seminarului“³⁵).

Ca student la fosta Facultate de Teologie din București, preotul Ioan Marina a cunoscut, de asemenea, și lipsurile învățămîntului teologic universitar, care, nu numai că nu se deosebea prea mult față de cel seminarial, dar se găsea și într-o situație cu totul nepotrivită specificului său, neavînd „nicio legătură cu ierarhia sau conducerea superioară bisericească, cum ar fi fost firesc“³⁶).

Timpul și împrejurările însă aveau să dea posibilitate fostului director de seminar să realizeze ceea ce n-a putut și nu se putea realiza în trecutul nu prea îndepărtat: tipul preotului liber. Constatările și experiența din trecut ale preotului Ioan Marina aveau să-i servească, la plinirea vremii, cînd ca Inițiator al Bisericii Ortodoxe Romîne, readucînd învățămîntul teologic pe făgașul lui firesc, sub ocrotirea, supravegherea și îndrumarea Bisericii, l-a curățat de sgura trecutului și l-a reorganizat temeinic, creînd astfel noua și adevărata școală teologică, în care se pregătesc și se formează clerici „de cultură înaltă, de convingere creștină,... cu conștiința misiunii, devotați Bisericii“, așa cum au fost cei trei mari ierarhi, care patronează pururea acest învățămînt.

33. Idem, p. 18-19.

34. *Apostolat Social...*, I, p. 156.

35. *Pilde și Indemnuri în lupta pentru pace*, p. 369.

36. *Ibidem*, p. 370.

Activitatea cultural-religioasă a fost continuată cu aceeași râvnă în parohia „Sfântul Gheorghe“ din Rîmnicul Vîlcii, ca și la Băbeni, dar pe un plan mult mai amplu și mai variat.

Încă din primele zile de după instalare, preotul Ioan Marina a constituit un comitet de renovare a Bisericii și de construcție a unei noi case parohiale care a fost prevăzută, printre altele, și cu o sală de lectură, în care a fost instalată biblioteca parohială. A organizat numeroase șezători publice, cu elevele școlii primare în cadrul căreia activa ca educator moral, ținînd totodată numeroase conferințe publice — la care participau în mare număr muncitorii manuali și intelectuali din oraș — în afară de conferințele ținute obișnuit la centru parohial sau la *Căminul cultural orășenesc și județean*, instalat în frumosul imobil al societății cooperative „Ajutorul“, al cărei ctitor și conducător era însuși preotul Ioan Marina. Tot aci era și o spațioasă sală pentru adunările culturale și religioase, precum și o valoroasă bibliotecă a Căminului cultural.

În 1939, cînd Tipografia eparhială ajunsese pe marginile prăpastiei, s-a făcut apel la priceperea și experiența preotului Ioan Marina, fiind solicitat să ia conducerea acestei întreprinderi, pe care s-o redreseze și s-o reorganizeze. Ca director al Tipografiei Sf. Episcopii, preotul Ioan Marina a adaptat activitatea editorială cerințelor din lumea satelor, obținînd rezultate moral-duhovnicești din cele mai bune. „Sutele de mii de cămine sătești răspîndite pe văile și dealurile Olteniei și-au primit prin preoții lor hrana duhovnicească așteptată“³⁷).

În 1942, în calitate de președinte al preoților vîlceni și de comun acord cu președinții asociațiilor corpului didactic și cîntăreților bisericești, a chemat într-o adunare pe toți preoții, învățătorii, profesorii secundari și cîntăreții bisericești din fostul județ Vîlcea, în vederea constituirii asociației culturale „Infrățirea“ — Cooperativă de librărie, Tipografie și editură“, care „a constituit cel mai viu exemplu de afirmare a acestor intelectuali ai satelor și orașelor din județul Vîlcea“³⁸). Din fondurile acestei cooperative a fost subvenționat, printre alte instituții, și Căminul cultural județean și orășenesc.

Personalitatea preotului Ioan Marina concentrase atenția celor ce se străduiau pentru binele societății; oridecîteori era vorba de vreo acțiune mai importantă în această direcție, se făcea apel, de acum înainte, la experiența și contribuția P. C. Sale. Astfel, în primăvara anului 1943, membrii Căminului Cultural „Constantin Brîncoveanu“ din localitate l-au solicitat să ia conducerea acestui cămin, în calitate de director. Deși era destul de ocupat cu alte îndelniciri de ordin bisericesc și obștesc, totuși a acceptat. Reorganizînd dintru început această însemnată instituție culturală, preotul Ioan Marina a înființat o secție centrală — în cadrul căreia crează o Universitate populară, cu conferențieri dintre profesorii Universităților din Sibiu și București, precum și dintre membrii Academiei Romîne — și trei secții periferice, conduse de institutorii și preoții periferiilor, avînd și concursul profesorilor și elevilor de la școlile secundare din localitate. Pentru o cît mai mare extindere a activității Căminului Cultural, a înființat o orchestră cu diletanții din oraș, mult apreciată prin numeroasele concerte date atît în oraș cît și în cuprinsul județului, — un cor al Căminului, care a activat alături de orchestră, — precum și o bibliotecă, înzestrată cu peste 5.000 de volume. „Prin Căminul Cultural

37. Darea de seamă a Tipografiei Eparhiale pe anul 1939-1940, p. 83, întocmită de Pr. Ioan Marina, directorul tipografiei, și publicată în «Dările de seamă ale secțiilor: culturală, administrativă și economică ale Sfintei Mitropolii a Olteniei, Rîmnicului și Severinului către Adunarea Eparhială din 23 iunie 1940», Craiova, 1940, p. 93.

38. «Memoriu» despre activitatea bisericească și extrabisericească a preotului Ioan Marina, parohul bisericii «Sf. Gheorghe» din Rm. Vîlcii, în *Omagiu*, citat, p. 23.

am reușit să stimulăm toate talentele — cîntăreți, instrumentiști, oratori, etc. — creînd o deprindere de care nu se mai pot lăsa³⁹⁾.

Paralel cu activitatea practică, desfășurată pe teren, preotul Ioan Marina, sacrificîndu-și ceasurile de odihnă, a desfășurat și o activitate publicistică, concretizată în deosebi prin valoroase studii și cercetări istorice cu privire la „*Originea monahismului la romîni și rolul social-cultural al vechilor monahi*“, „*Minăstirea Govora*“, „*Minăstirea Bistrița*“, „*Viața Sf. Grigore Decapolitul*“ și „*Religiozitatea, spiritualitatea și omenia la romîni*“.

Manifestarea și atitudinea publică pe care a avut-o I. P. S. Patriarh în timpul activității desfășurate ca preot sînt reflectate în broșura de popularizare care cuprinde conferința despre „Cooperatie și creștinism“, și mai ales în articolele publicate în presă, ca de ex. „Ortodoxia romîna și anticlericalismul liberal“.

În martie 1938, luînd par'e, alături de d-nii Mihail Sadoveanu și Octav Livezeanu, la înființarea unei reviste muncitorești, a fost solicitat să redacteze „Pagina pentru suflet“, unde a publicat articole de dîrză atitudine împotriva nedreptăților sociale și a războiului,⁴⁰⁾ fapt pentru care cenzura din acea vreme i-a interzis să mai redacteze această pagină.

Rezultatele activității dela Vîlcea, desfășurată cu atîta energie și izvorîtă din concepții cu totul superioare, l-au impus pe preotul Ioan Marina ca „singurul om... capabil să facă față situației în care se găsește Sfînta Mitropolie a Moldovei“, după cum s-a exprimat fostul mitropolit Irineu al Moldovei — care a făcut repetate intervenții la Ministerul Cultelor și Sfîntul Sinod, cerînd să fie trimis la Iași, în calitate de Arhiepiscop-Vicar.

Deși atenția P. S. Arhiepiscop-Vicar Justinian trebuia să se îndrepte în primul rînd și cu toată urgența spre vindecarea rănilor materiale provocate de război și spre înlăturarea situației grave în care se găsea populația în urma secetei cumplite care se abătuse asupra Moldovei, totuși s-a străduit deopotrivă și pentru reînvierea spirituală a Eparhiei. Astfel, în dispozițiile date dintru început protopopilor de plăși, în cadrul Secției culturale și misionare, a insistat în chip deosebit asupra îndatoririlor ce le au de a controla învățămîntul religios din cuprinsul plășii respective, ca și orice activitate culturală și misionară desfășurată în parohii. Totodată P. S. Arhiepiscop Vicar Justinian preciza ca o datorie de onoare a preoților „combaterea analfabetismului prin înființare de cursuri pentru adulți în colaborare cu învățătorii satelor“, pentru ca „nimeni să nu rămînă fără să cunoască scrisul și cititul limbii strămoșești și acest lucru se poate desăvîrși treptat și cu persistență“⁴¹⁾.

Intr-o cuvîntare rostită la o conferință administrativă a tuturor autorităților la Piatra Neamț, în ziua de 2 octombrie 1945, P. S. Vicar Justinian, scoțînd în evidență însemnătatea activității culturale, stăruie pentru intensificarea ei, spunînd: „Manifestările pe ordin cultural nu pot fi neglijate, mai cu seamă cînd se constată o stare de apatie sau indiferență. A trecut vremea cînd dezinteresul pentru luminarea poporului constituia un sistem. Activitatea în căminele culturale trebuie intensificată la maximum, aici fiind locul potrivit de înfrățire prin muncă a tuturor. Cei mai dotați în latura de propagandă culturală să-și dăruiască sufletul prin propovăduirea ideilor generoase de omenie, de progres și de libertate... Ierarhia bisericească, „dela Vlădică pînă la opincă“, este ridicată din masele largi ale poporului. Din acest considerent

39. Idem, ibidem, p. 24.

40. Apostolat Social..., I, pp. 159-172.

41. Omagiul citat, p. 43.

moral, preoțimea se cuvine a fi permanent atătură de poporul din mijlocul căruia s-a ridicat“⁴²⁾

Și tot atunci, vorbind despre *colportaj*, preciza: „Pătrunderea în sate a tipăriturilor bune se face prin colportaj, care trebuie făcut de cîntăreți, sub supravegherea parohului. Se vor tipări în viitor și broșuri cu caracter de îndrumări agricole, pomicole, sanitare și de igienă, care vor fi date poporului... Viața satelor se ridică numai prin cultură și bună gospodărie a economiei rurale“⁴³⁾

Indemnurile acestea ale P. S. Vicar Justinian au avut un puternic ecou în sufletele preoților, care au trecut fără întârziere la punerea lor în practică.

În vremea Vicariatului P. S. Justinian existau în Iași două mari focare de cultură — Universitatea „Cuza Vodă“ și Politehnica „Gheorhe Asachi“—, care treceau prin mari greutăți, avînd de suportat aceleași grele suferinți ca și întreaga populație a Moldovei. Cunoscînd această situație, P. S. Justinian și-a îndreptat atenția chiriarhală și spre aceste înalte instituții de cultură, în special spre studenții orfani sau săraci, cărora le-a asigurat pe timpul vacanțelor cazare și hrană gratuită la mînaștirile din cuprinsul Eparhiei. N-au fost uitați nici membrii corpului didactic universitar, cărora li s-au pus la dispoziție camere mobilate, la mînaștiri, ca și mijloace pentru hrană.

Intrucît studenții trebuiau sprijiniți și pe calea studiilor, P. S. Justinian a recomandat ca studenții găzduiți la mînaștiri să fie grupați pe specialități înrudite, pentru a se ajuta reciproc, cu cursuri, cărți sau alte mijloace de învățatură.

Preocupat permanent de culturalizarea maselor populare, P. S. Arhiepiscop Vicar Justinian, care era în același timp și președinte al Regionalei Căminelor Culturale din Moldova, a întocmit un plan de sistematizare a muncii studenților asistați de Biserică și, de comun acord cu conducerea Universității, s-a hotărît ca studenții să fie încadrați în căminele culturale din raza mînaștirilor respective, unde aveau să activeze potrivit specialității lor.

Pentru coordonarea, îndrumarea și desăvîrșirea acestei acțiuni, P. S. Justinian a organizat și două Universități Libere, la mînaștirile Agapia și Vărațic. „Extinderea acestei inițiative a fost posibilă în cele două cartiere din Iași, Tătărași și Nicolina, unde au funcționat, tot din inițiativa P. S. Justinian, două Universități Populare. Fiecare Cămin Cultural din cele două cartiere ale Iașilor și-a creat Universitatea lui după ocupațiile de seamă ale cetățenilor“⁴⁴⁾.

Universitățile libere de la mînaștirile Agapia și Vărațic aveau însă alt caracter, întrucît publicul 'ce se afla în timpul verii acolo era foarte variat. Ele trebuiau să activeze deci după un alt program, care a și fost alcătuit de un profesor universitar. Pentru îndeplinirea acestui program, un număr de 40 profesori universitari, conferențieri și asistenți de la instituțiile universitare din Iași au avut la dispoziție mijloace de transport și întreținere gratuită — împreună cu familiile lor — la cele două mînaștiri, în schimbul obligației de onoare de a ține cîte o conferință cu subiect din specialitatea respectivă, în timpul celor 25 de zile de funcționare a Universităților Libere.

Numai adîncă intuiție și bogata experiență socială a P. S. Justinian puteau să împletească așa de minunat opera de asistență socială cu cea de culturalizare a masei. „Această acțiune de asistare și pentru profesorii universitari este un capitol unic în analele Bisericii Moldovei. Vlădica Justinian

42. *Apostolat Social...*, II, p. 44-45.

43. *Idem*, p. 43.

44. *Omagiul citat*, p. 61.

constatase că mulți dintre oamenii de cultură și știință n-aveau posibilitatea de a se recrea, în urma unei munci grele, prestată la catedră și în laboratoare, din lipsă de mijloace materiale. Pentru a nu atinge cu nimic sensibilitatea demnității profesorilor universitari, Prea Sfinția Sa a găsit acest mijloc plin de demnitate ca să invite să țină conferințe la Universitățile Libere în schimbul unei ușurări de întreținere⁴⁵⁾

Preocupat în permanență de cultura și progresul poporului, P. S. Justinian n-a scăpat niciun prilej de a veni în sprijinul acestei acțiuni. Astfel, cu concursul Oficiului Universitar din Iași, au fost organizate tabere studențești la Cetatea Neamțului cu studenții de la secția istorică, și la Tîrgul Neamț cu cei de la Academia de Arte Frumoase, unde s-au făcut săpături sau respectiv, au fost lucrate peisagii după natură. A făcut de asemenea intervenții personale și stăruitoare pe lângă directorii întreprinderilor industriale de pe Valea Bistriței, pentru a primi la practică, cu întreținere gratuită, studenți de la Școala Politehnică din Iași, venindu-le astfel în ajutor atît pentru ușurarea traiului, cît și pentru desăvîrșirea studiilor.

În desfășurarea pe teren a acțiunilor de mare amploare întreprinse de P. S. Justinian se simțea nevoia din cînd în cînd și de unele îndrumări principiale, date sub formă de conferințe. Dintre numeroasele conferințe ținute de P. S. Sa în acest scop, menționăm conferința despre „rolul femeii intelectuale în luminarea satelor“, (ținută în cadrul Institutului de ocrotire socială), „combaterea indiferentismului față de problemele de asistență socială“ (cuvîntare ținută la Roman, în calitate de președinte activ al organizației de masă „Apărarea Patriotică“) — conferința ținută la Teatrul Național din Iași despre rezultatele obținute în activitatea comitetului de Ajutorare a Regiunii Secetoase (C.A.R.S.), dirigit de P. S. Sa în calitate de președinte, la care, dacă adăugăm și numeroasele articole scrise în presa locală și cea din Capitală, ne putem da seama și mai bine de uriașa muncă depusă de P. S. Arhiepiscopul Vicar Justinian pentru ridicarea poporului și totodată pentru redresarea stărilor deplorabile din Eparhia Moldovei.

Cu astfel de activitate pe tărîm cultural și cu bogate realizări urca înalt Prea Sfințitul Justinian în scaunul patriarhal în ziua în care a fost chemat, din voința lui Dumnezeu și dorința poporului dreptcredincios, să redreseze întreaga Biserică Ortodoxă Română, readucînd-o pe făgașul ei tradițional, trasat de Intemeietorul ei și Mîntuitorul nostru, Iisus Hristos.

Întreaga sa activitate și experiență din trecut aveau să ducă la marile înfăptuiri din prezent, cînd Biserica Ortodoxă Română și-a dobîndit libertate deplină, putînd să se organizeze în toate laturile ei de activitate, după dogmele și tradițiile sale.

Minunata și definitivă reorganizare a învățămîntului teologic, realizată de I. P. S. Patriarh Justinian, cursurile de îndrumare pastorală și socială, rostul cultural-religios al comitetelor parohiale, conferințele protopopești, bogata activitate publicistică-religioasă, ca și multe alte acțiuni de ordin cultural-bisericesc inițiate și îndrumate de Intîistătătorul Bisericii Ortodoxe Romîne, sînt destul de cunoscute, încît socotim că nu mai este nevoie să insistăm asupra lor.

De la Cernăgești, trecînd prin Olteanca, Băbeni, Rîmnicul Vîlcii și Iași, pînă la Scaunul Patriarhal, drumul străbătut de I. P. S. Patriarh Justinian a fost un drum lung de muncă încordată, presărat adesea de multe obstacole;

45. Idem, p. 62.

a fost însă drumul cel adevărat, pe care a fost călăuzit încă din pruncie de Iisus Hristos Mântuitorul: drumul adevărului, al dragostei, al dreptății și al păcii. Mergînd pe acest drum, I. P. S. Patriarh nu putea să nu ajungă la izbînzile și înfăptuirile de astăzi.

GOSPODAR AL BISERICII ȘI CTITOR DE LOCAȘURI SFINTE

Din ziua în care — cu treizeci de ani în urmă — a pășit în rîndurile preoților lui Hristos, Înalt Prea Sfințitul nostru Patriarh Justinian s'a dovedit un harnic gospodar al Bisericii, un priceput chivernisitor al bunurilor bisericești, pe care s'a străduit neîncetat să le sporească spre binele și propășirea întregii Biserici Ortodoxe Romîne. Chiar din primele zile ale lucrării sale ca slujitor al altarului dreptei credințe, la Băbeni-Bistrița, s'a vădit rîvna deosebită a tînărului preot Ioan Marina pentru buna îngrijire și împodobire a casei Domnului.

În mai puțin de un an de zile de la sosirea sa în Băbeni, noul paroh repară și înnoiește biserica parohială, pe care o găsisese aproape ruinată: reface din beton armat temelia, se îngrijește de refacerea picturii, o acoperă din nou cu plăci de eternit, îi face trainice ferestre duble și un cuprinzător cafas pentru cor. O înzestrează cu veșminte, cu odoare și cu clopot și îi împrejmuiește din nou cu scîndură de stejar curtea și cimitirul.

Toate aceste importante lucrări de renovare și înzestrare a bisericii parohiale au costat, în 1925, suma de 478.000 lei,⁴⁶⁾ bani pe care tînărul preot i'a adunat cu multă trudă, din pungile destul de sărace ale enoriașilor săi. La micile contribuții benevole s'a adăugat însă zelul neostenit al părintelui Ioan Marina și munca istovitoare pe care el însuși, alături de zeci și sute de credincioși, a depus-o pentru ași aduce în bună stare lăcașul de închinare.

Odată terminate lucrările la biserica parohială, „grija pentru podoaba casei Domnului” trece la biserica a doua „Sfîntul Nicolae”, și apoi la a treia, „Sfîntul Dumitru”. Celei de a doua biserică i se reface acoperișul, i se împrejmuiește cimitirul și i se completează odoarele, printr-o strădanie de colectare a încă 35.200 lei. Cea de a treia biserică, ruinată, este refăcută din temelie și dusă pînă la pictură⁴⁷⁾, fiind și ea înzestrată cu odoare și clopot, cu gard și mobilier. Această a treia biserică este refăcută cu bani puțini: 130.000 lei, dar cu multă dragoste din partea credincioșilor, care dau o bună parte din materiale. După ce a rezolvat problema celor trei biserici, preotul Ioan Marina se îngrijește și de casa parohială: obține 50.000 cărămizi și trei stînjini de piatră și împrejmuiește locul. Alte chemări însă nu-i dau posibilitatea să termine și această lucrare⁴⁸⁾.

Același vrednic chivernisitor al bunurilor bisericești și același înțelept gospodar s'a dovedit preotul Ioan Marina și în timpul în care a funcționat ca director al seminarului „Sfîntul Nicolae” din Rîmnicul Vîlcii, unde fusese recrutat de însuși Episcopul Vartolomeu „pentru meritele deosebite

46. Cf. Omagiu..., p. 14.

47. Lucrările pentru terminarea acestei biserici au fost continuate în timpul cît preotul I. Marina a funcționat ca director la Seminarul «Sfîntul Nicolae» din R. Vîlcii, iar pictura a terminat-o după ce fusese transferat paroh la biserica «Sfîntul Gheorghe» din Rîmnicul Vîlcii.

48. Revista «Biserica Ortodoxă Romînă», nr. 3-6, martie-iunie 1951, pag. 144.

— mărturisea însuși Chiriarhul — pe care i le-am verificat în tot timpul celor nouă ani de când a fost numit preot paroh la Băbeni⁴⁹). A găsit gospodăria seminarului săracă și înglodată în datorii și a izbutit să o lase — la părăsirea direcției — înfloritoare. Consilierul cultural al Episcopiei Râmnicului a notat într-un proces-verbal, în câteva fraze, însemnatele realizări gospodărești ale preotului I. Marina în postul de director al seminarului vâlcean, spunînd: „s-a remarcat în deosebi la conducerea numitului seminar prin chibzuința și prin inițiativa pe care a luat-o pe tărîm economic, reușind în scurt timp să plătească datorii de sute de mii, pe care le avea seminarul la diferiți furnizori pe piață. A reușit să micșoreze simțitor taxele elevilor, să ușureze deci copiilor de săteni din greutățile materiale cu care se luptă părinții lor. Deși a scăzut cu peste 4000 lei taxa anuală a elevilor, făcînd astfel posibilă încasarea acestei taxe la vreme, totuși a putut să procure internatului cele necesare și să dea elevilor o alimentație cu mult mai bună ca în trecut⁵⁰).

După transferarea sa la parohia „Sfîntul Gheorghe” din Rîmnicul Vîlcii, activitatea gospodărească a preotului Ioan Marina devine și mai intensă.

Chiar în primele luni după transferare, vrednicul preot se îngrijește să termine pictura bisericii filiale „Sfîntul Dumitru” din satul Valea-Mare (comuna Băbeni-Bistrița), a cărei restaurare o începuse mai înainte, când era paroh la Băbeni. În ziua de 24 octombrie 1933 are loc sfințirea noului locaș, care este redat cultului, după o întrerupere de peste 50 de ani.

La noua sa parohie din Rîmnicul Vîlcii, preotul I. Marina moștenește o situație deosebit de grea: „am găsit — avea să spună mai tîrziu însuși Înalt Prea Sfințitul nostru Patriarh Justinian — biserica deteriorată, cu mari crăpături în ziduri, cu acoperișul uzat, etc. și o casă parohială veche, menținută cu proptele și acoperită cu șifă. Cum situația aceasta nu mai putea fi menținută — fiindcă în sfînta biserică ploua, iar casa parohială era amenințată cu prăbușirea — am constituit comitet pentru renovarea sfintei biserici și pentru construirea unei noi case parohiale⁵¹).

Munca a fost grea, dar preotul Ioan Marina nu se temea de greutăți: el știa că prin perseverență, prin strădanii neîncetate și mai ales prin conlucrarea entusiastă a tuturor credincioșilor din parohie, orice greutăți vor putea fi înlăturate. Patru ani de zile, preotul și cei mai apropiați colaboratori ai săi n-au cunoscut odihnă, iar curtea bisericii „Sfîntul Gheorghe” de pe malul rîului Rîmnic a fost un adevărat șantier. Rezultatele au încununat însă pe deplin ostenele parohului și ale enoriașilor săi.

Pentru renovarea bisericii „s-au colectat 326.000 lei, cu care s-au rezidit cele două turlă, s-a făcut complet un nou acoperiș, — cu tablă plumbuită pe turlă și galvanizată pe acoperișul sfintei biserici. S-au făcut legăturile cu fier la întreaga biserică. S-au dat jos tencuielile exterioare și s-au executat noi tencuieli, dînd sfintei biserici o formă nouă, în stil românesc. Pentru lucrările interioare (pictură, icoane, etc.) s-a cheltuit suma de 400.000 lei⁵²).

49. Rezoluția Episcopului Vartolomeu pusă pe un proces verbal al consiliului eparhial, -reprodusă în «Apostolat Social», vol. I, 1948, pag. 157.

50. Omagiul citat, p. 17.

51. Idem, p. 20.

52. Ibidem.

Casa parohială a bisericii «Sfântul Gheorghe» din Râmnicul Vilcii, în starea în care a găsit-o preotul Ioan Marina, la venirea sa ca paroh.

Pentru construirea casei parohiale s-au adunat din contribuții benevole 420.000 lei, cu care s-a înălțat, lângă biserică, o impunătoare casă parohială, cu pivniță, parter și etaj, avînd zece mari încăperi. Este cea mai frumoasă și mai monumentală casă parohială, din cîte au existat și există în Rîmnicul Vîlcii.

Într-o parohie cu foarte puțini enoriași — numai 275 de familii — s-au putut aduna 1.146.000 lei, datorită rîvnei neobosite a preotului paroh, care întotdeauna a constituit un exemplu pentru păstoriții săi, fiind cel dintîi cu contribuția pungii și a muncii. Osteneala neprecupețită a vrednicului preot a fost jertfa pe care el însuși a zidit-o — asemeni unui alt meșter Manole — în zidurile sfîntului lăcaș de închinare.

La hărnicia și la priceperea gospodărească a preotului Ioan Marina au făcut apel deseori și alți preoți din oraș și însuși Chiriarhul locului, atunci cînd nevoile Bisericii impuneau prezența unei personalități cu însușiri deosebite.

Astfel, în vara anului 1939, tipografia eparhială se găsea într-o situație dezastruoasă din punct de vedere financiar. Consiliul eparhial făcuse apel la un specialist din București — care condusese ani de zile „Tipografia Cărților Bisericești” — să preia direcția tipografiei, spre a redresa situația. Venind la fața locului și cunoscînd dezastrul financiar al tipografiei, respectivul specialist a declinat oferta ce i se făcuse, arătînd că nuși poate asuma o sarcină pe care o crede irealizabilă.

În astfel de împrejurări, a fost rugat preotul Ioan Marina să vină la direcția tipografiei și să o salveze de la dezastru. Hotărît săși pună toată priceperea, experiența și puterea de muncă în slujba Bisericii și neînțelegînd să se dea înapoi din fața greutăților, — Părintele Marina a răspuns chemării Chiriarhului său și, primind direcția tipografiei, a încercat să realizeze ceea ce alții socotiseră cu neputință de realizat.

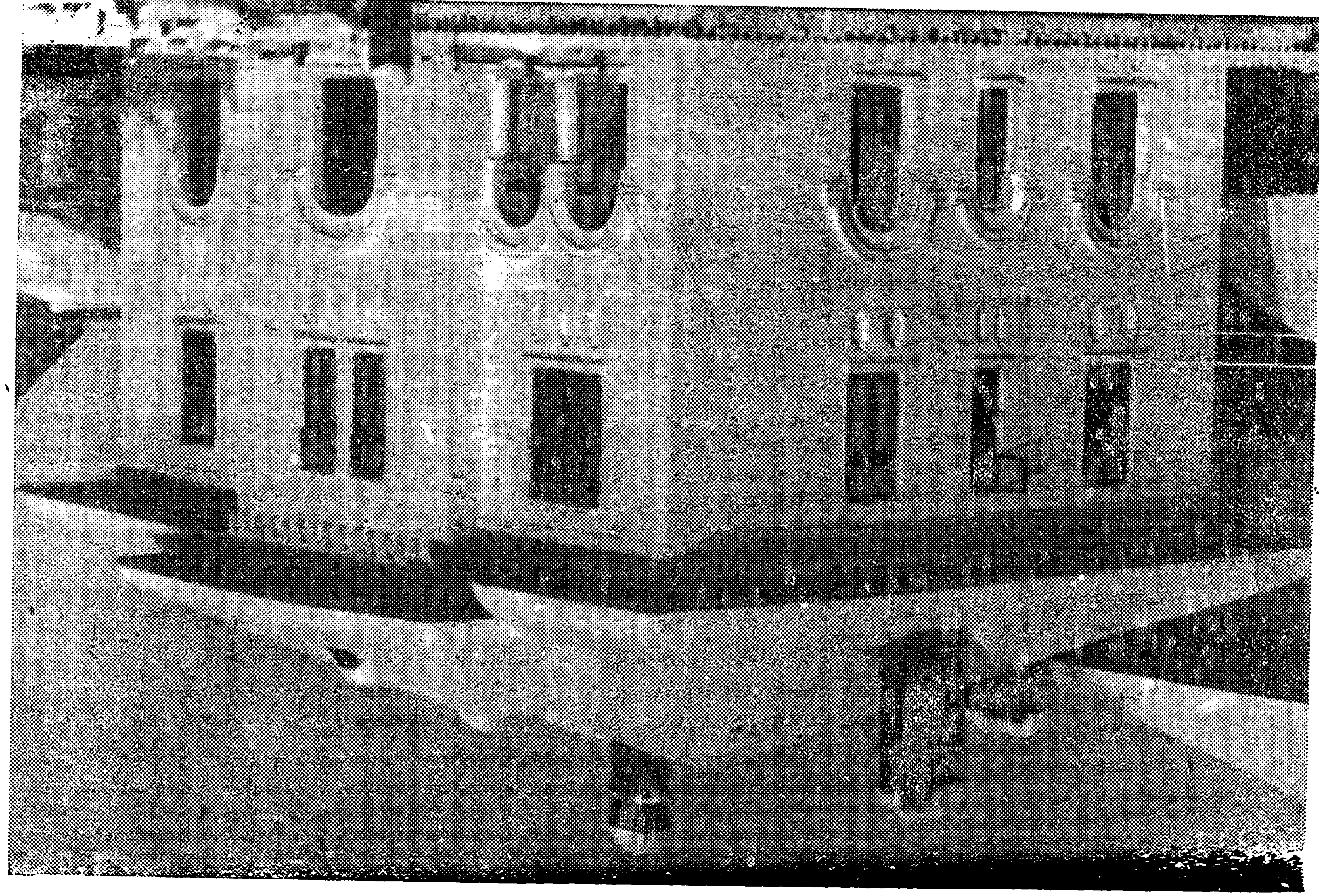
Și-a început munca la 25 august 1939; după opt luni de activitate, noul director izbutește să achite datoriile tipografiei și săși dea iarăși viață. Dacă astăzi Episcopia Rîmnicului și Argeșului dispune de un așezămînt tipografic, faptul se datorește în cea mai mare măsură Înalt Prea Sfințitului nostru Patriarh Justinian, care — pe vremea cînd era preot în Rîmnicul Vîlcii — a salvat-o din prăpastia în care o aruncaseră alții.

*

O situație economică și gospodărească mult mai grea de cît cele pe care le întîlnise pînă atunci, avea să găsească Întîistătătorul Bisericii noastre în ziua în care a fost numit de Mitropolitul Irineu al Moldovei, Arhiepiscop-Vicar al Arhiepiscopiei Iașului.

Moldova fusese lovită de război. După eliberarea pămîntului țării noastre de sub cisma cutropitorilor — prin istoricul act de manifestare a voinței poporului, de la 23 August 1944 — rămîneau pretutindeni rănile nedreptului război, care se vindeau încet și cereau eforturi sporite din partea tuturor. În Moldova, rănile pricinuite de război erau mai adînci ca oriunde; eparhia Iașilor era într-o dezorganizare aproape totală. Preoții — alungați de la vetrele lor de focul pustiitor al luptelor — începeau să se întorcă lângă altarele vremelnice părăsite. Conducerea centrului eparhial se afla încă la Govora. Abia în primăvara anului 1945, cancelariile Mitropoliei s-au înapoiat la Iași. Mitropolitul Irineu se afla însă „bolnav în Capitală și tratamentul impus de medici nuși îngăduia să se întorcă la reședință”. Legăturile dintre parohii și centrul mitropolitan erau aproape

Noua casă parohială a bisericii «Sfintul Gheorghe» din Râmnicul Vilcii, ridicată de preotul Ioan Marina.

inexistente. Intreaga eparhie era într-o totală dezorganizare economică și administrativă.

Cît de gravă era situația Mitropoliei Moldovei și cît de mari erau calitățile ce se cereau celui chemat să o redreseze, rezultă limpede din însăși adresa nr. 745 din 29 martie 1945, prin care Mitropolitul Irineu — aducînd la cunoștința Sfîntului Sinod al Bisericii Ortodoxe Romîne numirea preotului Ioan Marina ca arhiereu-vicar al Mitropoliei — expunea motivele care l-au determinat să facă această alegere și cerea pentru noul vicar conferirea rangului de arhiereu. Adresîndu-se președintelui de atunci al Sfîntului Sinod — Patriarhul Nicodim — arhipăstorul drept-credincioșilor din Moldova spunea :

„Față de situația actuală a Mitropoliei Moldovei, cunoscută și de Înalt Prea Sfinția Voastră, am ținut seama ca să recomandăm o persoană demnă și capabilă pentru multul rost al Sfintei Mitropolii. Am numit pe Părintele Ioan Marina ca vicar-arhiereu și cer Sfîntului Sinod să-i confere rangul de arhiereu, conform art. 157 din lege, întrucît Sfinția Sa este văduv prin decesul soției de aproape zece ani, are o cultură superioară, e plin de energie, un excelent gospodar, om de inițiativă și un spirit organizator cum pușini oameni am cunoscut în viața mea.

„In eparhia Olteniei este cel mai respectat, cel mai stimat și mai iubit de toată lumea, pentru cinstea și înțelepciunea sa. Este singurul om pe care-l socotesc capabil să facă față situației în aceste împrejurări, cînd eu sînt în concediu din cauza unei suferinți ce nu-mi dă voie să merg mai multe luni la Iași, iar actualul arhiereu-vicar, om în vîrstă destul de înaintată, abia poate face față administrației Spiridoniei, unde conform actului de fundație nu poți delega altă persoană, ci numai pe vicarul-arhiereu. La aceasta se adaugă dezorganizarea economică și administrativă a eparhiei, după trecerea frontului peste ținuturile acestei eparhii.

„Avem deci absolută nevoie de o persoană tînără, energică și capabilă, care să ne ajute la refacerea eparhiei din toate punctele de vedere.

„De Părintele Marina, Noi îl cunoaștem de cînd am fost locotenent de episcop la Rîmnicul Vlçii. Pentru chestiunile cele mai grele, forurile conducătoare ale eparhiei oltene făceau apel la sprijinul energic și înțelept al Părintelui Marina. L-am cunoscut și mai mult cînd am stat cu personalul Mitropoliei în refugiu la mînăstirea Govora, atît în activitatea sa extrabisericească, cît și din prețuirile pe care i le acordă toți... pentru activitatea sa, pe toate tărîmurile, în județul Vlçea“⁵³).

Activitatea pe care Înalt Prea Sfințitul nostru Patriarh Justinian a desfășurat-o în timpul cînd a fost arhiereu-vicar al Mitropoliei Moldovei a dovedit că într-adevăr era „singurul om capabil să facă față situației“ în care se găsea eparhia. Chiar din ziua hirotoniei sale, Vlădica Justinian a ținut să facă următorul legămînt, pe care în scurtă vreme l-a împlinit cu prisosință :

*„Acolo unde este îndoială, eu să samăn credință.
Acolo unde este întristare, eu să samăn bucurie.
Acolo unde este disperare, eu să samăn nădejde.
Acolo unde este ceartă, eu să samăn pace.
Acolo unde este ură, eu să samăn iubire.
Acolo unde este întuneric, eu să samăn lumină.“⁵⁴).*

53. Idem, pp. 7-8 (sublinierile sînt ale redacției).

54. Apostolat Social, ed. II, 1949, pag. 32.

În rîndurile clericilor și credincioșilor din Moldova — greu încercați de distrugerile războiului și de seceta cumplită abătută în anii 1945—1946 peste plaiurile moldovene — Întîistătătorul Bisericii noastre a adus: credință, bucurie, nădejde, iubire și lumină. Pentru împlinirea acestui legămint, a trebuit să desfășoare însă o intensă activitate pe tărîm pastoral, social, cultural și gospodăresc. Vlădica Justinian a pus rînduială în chivernisirea bunurilor bisericești și la Iași, cu aceeași compentență și cu aceeași fermitate cu care salvase de la dezastru în 1939 tipografia eparhială de la Rîmnicul Vîlcii.

Spiritul gospodăresc a fost întronat pretutindeni în cuprinsul Mitropoliei, de la centrul mitropolitan și pînă la cea mai îndepărtată parohie. Palatul mitropolitan nu mai era o podoabă a Iașilor: „cu pereții ciuruți de gloanțe și schije de proiectile, fără geamuri, cu inventarul răvășit și în parte pierdut”, „monumentala clădire părea pornită pe panta grabnicei ruinări. „Rînd pe rînd lipsurile au fost completate” în scurtă vreme și palatul mitropolitan și-a redobîndit, prin purtarea de grijă și munca neobosită a Inalt Prea Sfințitului Justinian, măreția și splendoarea. Bisericele celor două catedrale au fost restaurate, gardurile împrejmuitoare au fost refăcute, imobilele centrului mitropolitan reparate și redat folosinței, într-o vreme în care lipsa de locuințe constituia una din cele mai grave probleme pentru ieșeni.

O grijă deosebită a acordat Vlădica Justinian — încă de la venirea sa ca arhieru vicar la Iași — reorganizării fabricii de lumînări și sesiilor mitropolitane de la Popricani și Lungani.

Prin împrumuturi contractate pe răspundere personală, Vlădica Justinian a izbutit să procure materialele necesare repunerii în funcțiune a fabricii de lumînări, care constituia atunci aproape singura sursă de venituri a centrului mitropolitan.

Sesiile mitropolitane au fost date în administrarea economatului salariașilor de la centrul mitropolitan. Cum însă inventarul celor două ferme era cu totul distrus din cauza războiului, Vlădica Justinian a contractat, în toamna anului 1947, un împrumut de 1.500.000 lei, cu care s-au cumpărat cele necesare pentru a repune în lucrare cele două gospodării.

În doi ani de activitate a Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian — ca vicar arhieru la Iași — lucrurile s-au schimbat radical. Cei ce au fost marțori ai muncii uriașe depuse atunci de Întîistătătorul Bisericii noastre, și ai roadelor care au încununat asemenea strădanii, au fost îndreptățiți să sublinieze că „pilda Vlădiciei Justinian a fost urmată de toată preoșimea din eparhie”, că „bisericele devastate și bombardate în timpul războiului în marea lor majoritate au fost restaurate” și că cele care au fost complet dărîmate, „au început să-și înalțe turlele către slava cerului”⁵⁵).

Cu înflăcărarea pe care o arătase pentru casa Domnului încă din anii tineri ai începutului activității sale preoțești, Vlădica Justinian n-a crușat nici-o osteneală pentru a face să dispară urmele războiului de pe zidurile bisericilor moldovene.

Diploma de ctitor pe care Patriarhul Nicodim i-a dat-o vrednicului arhieru-vicar este o cinstire adusă celui ce vădea atîta rîvnă, atîta putere de muncă pentru restaurarea și împodobirea lăcașurilor de închinare:

„Pentru dragostea și interesul ca Vi l-ași arătat îndată ce a-ți luat conducerea efectivă ca locotenent de mitropolit al Moldovei de a vizita,

55. Cf. Omagiul citat, pag. 57.

inexistente. Intreaga eparhie era într-o totală dezorganizare economică și administrativă.

Cît de gravă era situația Mitropoliei Moldovei și cît de mari erau calitățile ce se cereau celui chemat să o redreseze, rezultă limpede din însăși adresa nr. 745 din 29 martie 1945, prin care Mitropolitul Irineu — aducînd la cunoștința Sfîntului Sinod al Bisericii Ortodoxe Romîne numirea preotului Ioan Marina ca arhieru-vicar al Mitropoliei — expunea motivele care l-au determinat să facă această alegere și cerea pentru noul vicar conferirea rangului de arhieru. Adresîndu-se președintelui de atunci al Sfîntului Sinod — Patriarhul Nicodim — arhipăstorul drept-credincioșilor din Moldova spunea :

„Față de situația actuală a Mitropoliei Moldovei, cunoscută și de Înalt Prea Sfinția Voastră, am ținut seama ca să recomandăm o persoană demnă și capabilă pentru multul rost al Sfintei Mitropolii. Am numit pe Părintele Ioan Marina ca vicar-arhieru și cer Sfîntului Sinod să-i confere rangul de arhieru, conform art. 157 din lege, întrucît Sfinția Sa este văduv prin decesul soției de aproape zece ani, are o cultură superioară, e plin de energie, un excelent gospodar, om de inițiativă și un spirit organizator cum puțini oameni am cunoscut în viața mea.

„In eparhia Olteniei este cel mai respectat, cel mai stimat și mai iubit de toată lumea, pentru cinstea și înțelepciunea sa. Este singurul om pe care-l socotesc capabil să facă față situației în aceste împrejurări, cînd eu sînt în concediu din cauza unei suferinți ce nu-mi dă voie să merg mai multe luni la Iași, iar actualul arhieru-vicar, om în vîrstă destul de înaintată, abia poate face față administrației Spiridoniei, unde conform actului de fundație nu poți delega altă persoană, ci numai pe vicarul-arhieru. La aceasta se adaugă dezorganizarea economică și administrativă a eparhiei, după trecerea frontului peste ținuturile acestei eparhii.

„Avem deci absolută nevoie de o persoană tină, energică și capabilă, care să ne ajute la refacerea eparhiei din toate punctele de vedere.

„De Părintele Marina, Noi îl cunoaștem de cînd am fost locotenent de episcop la Rîmnicul Vîlcii. Pentru chestiunile cele mai grele, forurile conducătoare ale eparhiei oltene făceau apel la sprijinul energic și înțelept al Părintelui Marina. L-am cunoscut și mai mult cînd am stat cu personalul Mitropoliei în refugiu la mînăstirea Govora, atît în activitatea sa extrabisericească, cît și din prețuirile pe care i le acordă toți... pentru activitatea sa, pe toate tărîmurile, în județul Vîlcea“⁵³).

Activitatea pe care Înalt Prea Sfințitul nostru Patriarh Justinian a desfășurat-o în timpul cînd a fost arhieru-vicar al Mitropoliei Moldovei a dovedit că într-adevăr era „singurul om capabil să facă față situației“ în care se găsea eparhia. Chiar din ziua hirotoniei sale, Vlădica Justinian a ținut să facă următorul legămînt, pe care în scurtă vreme l-a împlinit cu prisosință :

*„Acolo unde este îndoială, eu să samăn credință.
Acolo unde este întristare, eu să samăn bucurie.
Acolo unde este disperare, eu să samăn nădejde.
Acolo unde este ceartă, eu să samăn pace.
Acolo unde este ură, eu să samăn iubire.
Acolo unde este întuneric, eu să samăn lumină.“⁵⁴).*

53. Idem, pp. 7-8 (sublinierile sînt ale redacției).

54. Apostolat Social, ed. II, 1949, pag. 32.

În rîndurile clericilor și credincioșilor din Moldova — greu încercați de distrugerile războiului și de seceta cumplită abătută în anii 1945—1946 peste plaiurile moldovene — Întîistătorul Bisericii noastre a adus: creștință, bucurie, nădejde, iubire și lumină. Pentru împlinirea acestui legămint, a trebuit să desfășoare însă o intensă activitate pe tărîm pastoral, social, cultural și gospodăresc. Vlădica Justinian a pus rînduială în chivernisirea bunurilor bisericesti și la Iași, cu aceeași compentență și cu aceeași fermitate cu care salvase de la dezastru în 1939 tipografia eparhială de la Rîmnicul Vlci.

Spiritul gospodăresc a fost întronat pretutindeni în cuprinsul Mitropoliei, de la centrul mitropolitan și pînă la cea mai îndepărtată parohie. Palatul mitropolitan nu mai era o podoabă a Iașilor: „cu pereții ciuruți de gloanțe și schije de proiectile, fără geamuri, cu inventarul răvășit și în parte pierdut”, „monumentala clădire părea pornită pe panta grabnicei ruinări. „Rînd pe rînd lipsurile au fost completate” în scurtă vreme și palatul mitropolitan și-a redobîndit, prin purtarea de grijă și munca neobosită a Înalt Prea Sfințitului Justinian, măreția și splendoarea. Bisericele celor două catedrale au fost restaurate, gardurile împrejmuitoare au fost refăcute, imobilele centrului mitropolitan reparate și redat folosinței, într-o vreme în care lipsa de locuințe constituia una din cele mai grave probleme pentru ieșeni.

O grijă deosebită a acordat Vlădica Justinian — încă de la venirea sa ca arhieru vicar la Iași — reorganizării fabricii de lumînări și sesiilor mitropolitane de la Popricani și Lungani.

Prin împrumuturi contractate pe răspundere personală, Vlădica Justinian a izbutit să procure materialele necesare repunerii în funcțiune a fabricii de lumînări, care constituia atunci aproape singura sursă de venituri a centrului mitropolitan.

Sesiile mitropolitane au fost date în administrarea economatului salariaților de la centrul mitropolitan. Cum însă inventarul celor două ferme era cu totul distrus din cauza războiului, Vlădica Justinian a contractat, în toamna anului 1947, un împrumut de 1.500.000 lei, cu care s-au cumpărat cele necesare pentru a repune în lucrare cele două gospodării.

În doi ani de activitate a Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian — ca vicar arhieru la Iași — lucrurile s-au schimbat radical. Cei ce au fost martori ai muncii uriașe depuse atunci de Întîistătorul Bisericii noastre, și ai roadelor care au încununat asemenea strădanii, au fost îndreptățiți să sublinieze că „pilda Vlădiciei Justinian a fost urmată de toată preoșimea din eparhie”, că „bisericele devastate și bombardate în timpul războiului în marea lor majoritate au fost restaurate” și că cele care au fost complet dărîmate, „au început să și înalțe turlile către slava cerului”⁵⁵).

Cu înflăcărarea pe care o arătase pentru casa Domnului încă din anii tineri ai începutului activității sale preoșesti, Vlădica Justinian n-a cruțat nici-o osteneală pentru a face să dispară urmele războiului de pe zidurile bisericilor moldovene.

Diploma de ctitor pe care Patriarhul Nicodim i-a dat vrednicului arhieru-vicar este o cinstire adusă celui ce vădea atîta rîvnă, atîta putere de muncă pentru restaurarea și împodobirea lăcașurilor de închinare:

„Pentru dragostea și interesul ca Vi l-ați arătat îndată ce ați luat conducerea efectivă ca locotenent de mitropolit al Moldovei de a vizita,

55. Cf. Omagiul citat, pag. 57.

cerceta și constata starea lucrărilor de la biserica parohială în construcție „Sfântul Ierarh Nicolae” din comuna Pipirig, Județul Neamțu ;... pentru făgăduiala solemnă ce Ne-ați făcut de a contribui alături de Noi cu stăruință a se aduna fonduri și materiale pînă la terminarea definitivă⁵⁶)... mărturisim satisfacția și mulțumirea Noastră prin această diplomă de ctitor ce V-o oferim ca un semn de deosebită și frățească dragoste în Domnul, de mare prețuire pentru alesele calități cu care Dumnezeu V-a înzestrat și pentru aducerea aminte a împlinirii gândurilor bune pentru biserica aceasta, ca și pentru norodul cu binecredinciosul cler al eparhiei Mitropoliei Moldovei, unde cu darul lui Dumnezeu sînteți rînduit a păstori⁵⁷).

Un sprijin însemnat a acordat Inalt Prea Sfințitul Justinian — în timpul cît a funcționat ca arhiepiscop-vicar și ca mitropolit al Moldovei — eforturilor depuse de autoritățile locale pentru reconstrucția Iașului, care fusese atît de greu lovit în timpul războiului. Prin presa din Capitală, Inalt Prea Sfinția Sa a adresat un vibrant apel către toți credincioșii, îndemnându-i să ajute la grabnica refacere a acestui oraș cu mari și nepieritoare rosturi în istoria și cultura noastră națională, iar prin exemplul personal a determinat în rîndurile clericilor și credincioșilor moldoveni un puternic curent de muncă și jertfă pentru reconstrucția Iașului.

Înfăptuirile uriașe ale Inalt Prea Sfințitului Justinian în cuprinsul Mitropoliei Moldovei, atît pe tărîmul reînviiorării vieții religioase, cît și al asistenței sociale și al strădaniilor gospodărești, au conturat și mai mult personalitatea vrednicului și înțeleptului ierarh. De aceea, atunci cînd Mitropolitul Irineu s-a retras din scaun, — din pricina bătrîneței și a boalei, — el a ținut să recomande Sfîntului Sinod pentru demnitatea de arhipăstor al Moldovei pe arhiepiscopul vicar Justinian Marina. „Ca succesor la scaunul vacant de mitropolit — scria în cererea sa de demisie Mitropolitul Irineu — recomand cu toată căldura pe Prea Sfințitul Justinian, fostul meu elev și ucenic, cunoscîndu-l ca pe un bărbat destoinic, muncitor și foarte bun gospodar. Prea Sfinția Sa... va reface Mitropolia Moldovei după stricăciunile pricinuite de război...”⁵⁸).

Increderea bătrînului Mitropolit în priceperea, înțelepciunea și vrednicia urmașului său, nu au fost nici o clipă desmințite. În puținele zile în care Inalt Prea Sfințitul Justinian a cîstit scaunul mitropolitan al Moldovei, vasta acțiune de redresare a vieții bisericești, pe toate tărîmurile, a fost continuată cu însuflețire și cu rezultate care au întrecut toate așteptările.

Întîistătătorul Bisericii noastre a izbutit să lase în sufletele clericilor și credincioșilor din Moldova, icoana luminoasă a „păstorului cel bun”, a adevăratului ierarh ortodox, a părintelui duhovnicesc care nu așteaptă să i se slujească, ci slujește el tuturor.

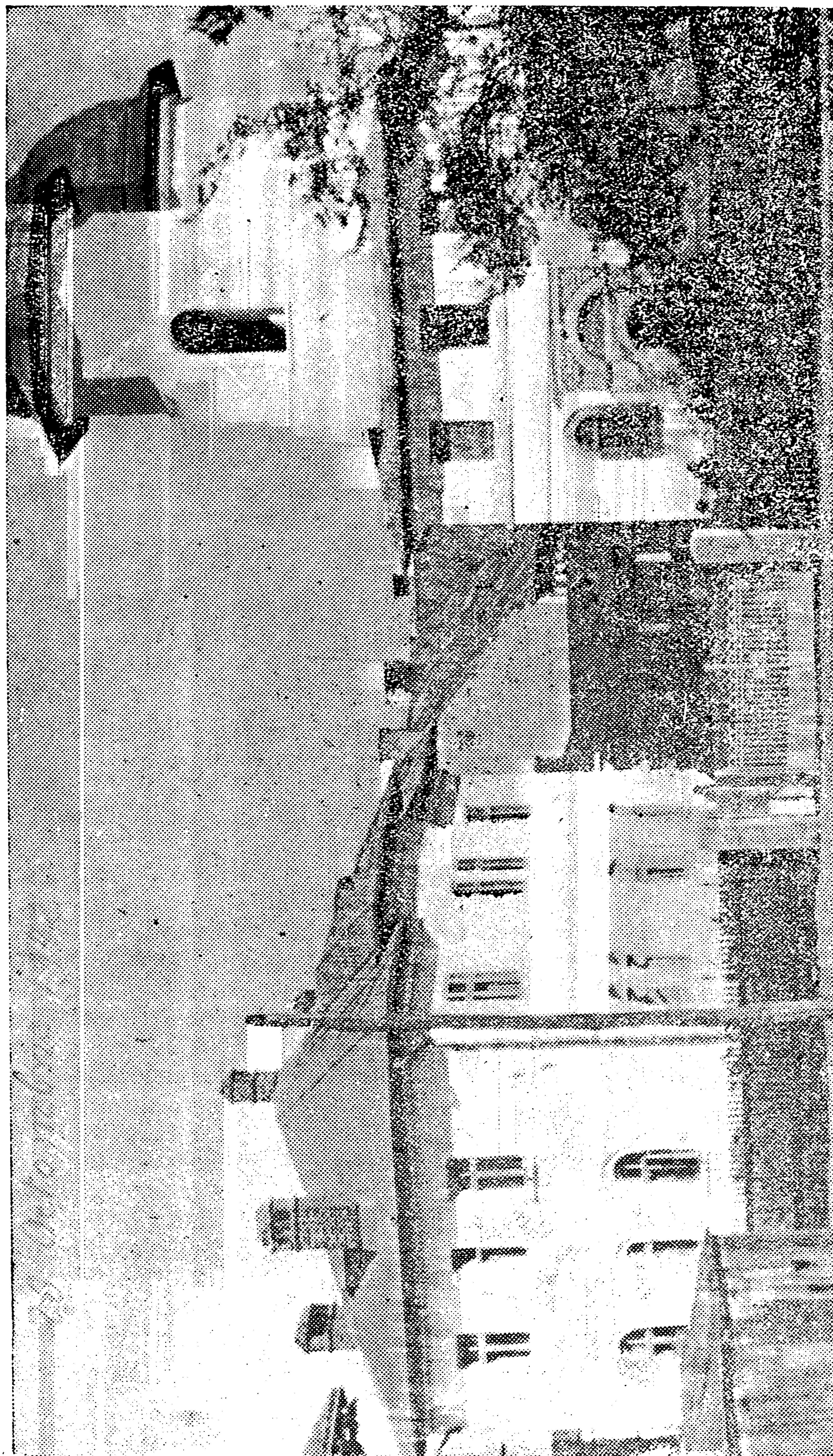
De aceea, în ziua în care Inalt Prea Sfințitul Justinian a trebuit să părăsească scaunul mitropolitan de la Iași, pentru a prinde cu brațul său puternic și neșovăitor cîrma întregii Biserici Ortodoxe Române, simțămîntele pe care le-au încercat foștii săi păstoriți au fost înmănunchiate în cel

56. Această făgăduială a fost intru totul împlinită, căci biserica de la Pipirig — a cărei construcție fusese începută de Patriarhul Nicodim — a fost terminată, zugrăvită și dată cultului prin purtarea de grijă și ajutoarele bănești însemnate, pe care le-a acordat Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian.

57. Reprodușă în «Omagiu...», pp. 104-105.

58. Idem, p. 104.

Biserica restaurată și casa parohială construită de preotul Ioan Marina la parohia
«Sfintul Gheorghe» din Rîmnicul Vîlcii.

mai frumos omagiu ce s-a adus vreodată unui ierarh, în versurile inspirate ale poetului :

*„Nu va uita norodul strădania fierbinte
Și binele pe care l-ai semănat mereu ;
Că dragostea ai dus-o ca pe un steag 'nainte
Și c-ai slujit pe oameni, slujind lui Dumnezeu“* ⁵⁹⁾.

Chemat în fruntea Bisericii Ortodoxe Române, Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian se dovedește dintru început cel mai osîrduitor gospodar al Bisericii. Activitatea gospodărească desfășurată pînă atunci - la Băbeni-Bistrița, la Rîmnicul Vîlcii, La Iași și în întreaga Mitropolie a Moldovei - se întinde acum, cuprinzînd într-un uriaș elan constructiv, toată Biserica Ortodoxă Română.

Marile realizări de legislator, organizator, gospodar și ctitor de sfinte locașuri, ale Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, în anii în care cîrmuiește cu înțelepciune nava Sfintei noastre Biserici străbune, sînt în deobște cunoscut și prețuite de ierarhii, clericii și credincioșii ortodocși din întreaga țară, precum și de înalții ierarhi de peste hotare care ne-au vizitat și ne-au cunoscut.

La temelia acestor bogate înfăptuiri stau însă marile calități ale Întîistătătorului nostru : dinamismul său creator, rîvna neobosită pentru casa Domnului și neîntrecuta experiență dobîndită dealungul anilor de neînteruptă slujire a lui Hristos și a Sfintei Sale Biserici Ortodoxe.

PROPOVADUITOR AL CONLUCRĂRII PE TĂRIM ECONOMIC PENTRU BINELE OBȘTESC

Mergînd cu hotărîre pe drumul slujirii semenilor săi după porunca lăsată de Mîntuitorul Apostolilor și urmașilor lor, - desfășurînd o vastă activitate pastorală, gospodărească, samariteană și culturală, preotul Ioan Marina a avut prilejul să cunoască bine lipsurile în care se zbăteau enoriașii săi, strîmbele și nedreptele orînduiri ale anilor dinainte de 1944 și uriașele energii ce stăteau încătușate din cauza lipsei de libertate și dreptate socială, în marea masă a țărănimii.

Munca depusă ca preot paroh la Băbeni-Bistrița, pentru restaurarea și înfrumusețarea celor trei biserici și pentru o vastă operă de asistență socială, l-au încredințat pe Părintele Ioan Marina că - în condițiile vremii de atunci - numai unirea și conlucrarea cinstită pe țărîm economic a celor exploatați poate duce la o relativă ușurare a condițiilor lor de trai.

Deaceea, urmînd învățăturile Sfintei Evanghelii și îndemnul inimii sale pline de dragoste pentru cei nevoiași, tînărul preot de acum treizeci de ani a devenit, încă de la începutul activității sale de la Băbeni, unul dintre promotorii mișcării cooperatiste din țara noastră și un dîrz luptător pentru eliberarea cooperației de sub influența nefastă a sistemului capitalist.

În anii în care a păstorit turma dreptcredincioasă din Băbeni-Bistrița, preotul Ioan Marina a înțeles să pună bazele unor puternice așezăminte cooperatiste, în care să se asigure conlucrarea tuturor pe țărîm economic, spre binele obștesc. Pentru eforturile pe care le-a depus în această direcție și pentru dragostea și prețuirea unanimă de care se bucura în rîndurile

59. Din poezia «Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian», de G. Lesnea, publicată în «Glasul Bisericii», anul VII, nr. 9, septembrie, 1949, pag. 83.

credincioșilor, țărani muncitori din parohia sa l-au ales președinte al băncii populare „Băbeni” și al cooperativei țărănești de exploatare de păduri „Progressul” din localitate.

În fruntea acestor așezăminte cooperatiste, preotul Ioan Marina s-a străduit să le îndrumeze necontenit spre împlinirea rosturilor lor firești, de sprijinire a celor aflați în nevoi. La baza activității lor, el a pus nu goana nestăvilită după câștiguri, ci marele principiu evanghelic al slujirii și ajutorării semenilor: în anii de lipsuri, prin aceste așezăminte s-au procurat pe prețuri avantajoase și pe credite cu dobânzi neînsemnate, cereale pentru țărănimea amenințată de foamete și nutreț pentru vitele lor de muncă, înlăturându-se astfel, în mare măsură, jaful nemilos pe care-l făceau cămătarii și speculanții.

Experiența dobândită prin munca fără preget desfășurată la conducerea celor două unități cooperatiste, l-au determinat pe tânărul preot să lupte pentru extinderea cooperației cinstite, a cooperației adevărate, ale cărei țeluri sînt atît de conforme cu învățătura creștină.

Cînd, în 1929, episcopul Rîmnicului a îndemnat preoșimea olteană să studieze și să soluționeze problema înființării unor instituții de credit, care să cuprindă pe preoșii dintr-un județ, Părintele Ioan Marina a dus o luptă dîrză, pentru a determina pe ceilalți clerici să respingă ideea unei bănci pe baze capitaliste și să îmbrățișeze ideea unei bănci pe baze cooperatiste.

Lupta tînărului preot de la Băbeni a fost încununată de biruință: preoșimea vilceană a întemeiat cea dintîi bancă cooperatistă de breaslă, din țară, iar rezultatele obținute în scurt timp au determinat și pe clericii din alte județe să adopte sistemul.

La numai doi ani și jumătate de la cîștigarea acestei bătălii, însuși preotul Ioan Marina avea să evoce - într-un articol publicat în revista „Renașterea” a asociației clerului oltean - lupta dusă pentru înființarea băncii cooperatiste preoțești de la Rîmnicul Vîlcii și să sublinieze superioritatea morală a sistemului cooperatist față de cel capitalist.

„*Mi-aduc aminte - scria Părintele Ioan Marina, istorisind întrunirea preoșilor din protopopiatul I Vilcea, pentru a discuta îndemnul Chiriarhului cu privire la înființarea băncilor preoțești - cum toți am primit cu bucurie semnalul dat de P. S. Episcop și cum inimile cîtorva fiind ispite de palatele băncilor comerciale, care în cele mai multe orașe sînt adevărate cetăți și castele, eram sfătuiți să bătătorim același drum... Adunați în sala Bibliotecii Seminarului din Rîmnicul Vîlcii, sub conducerea protopopului nostru care ne convocase, în urma citirii ordinului P. S. Episcop, se și alesese o comisie pentru elaborarea statutului viitoareii bănci după sistemul celor capitaliste, cînd eu am pus întrebarea: „In care din societățile de credit și economie se pot asocia preoșii?”, - întrebare care a stîrnit discuții aprinse. În urma acestor discuții s-a alcătuit o comisie în frunte cu mine, majoritatea celor prezenți fiind cîștigată pentru sistemul cooperatist. În congresul preoșilor din întregul județ s-a prezentat statutul de înființare a unei bănci populare cooperatiste. Felul în care a fost alcătuit statutul a făcut ca el să fie aprobat de unanimitatea celor prezenți, subscriindu-se în același timp suma de lei 1.200.000. Banca a luat ființă trecînd peste mari greutăți, dintre care cele mai multe provocate de politicienii, cărora nu le convenea libertatea ce și luau preoșii”⁶⁰).*

60. Vezi revista «Renașterea», anul X, nr. 11, noiembrie 1931, p. 419, republicat în «Apostolat Social», I, București 1948, pp. 125-126.

Intr-adevăr, banca cooperatistă „Ajutorul” a preoților vilceni - al cărei ctitor și conducător, în calitate de președinte, a fost preotul Ioan Marina - a deschis un drum nou în cooperația românească de atunci: drumul cooperativelor pe ramuri profesionale, cu operațiuni limitate la cuprinsul unui județ.

Dar după doi ani de la înființarea acestei unități cooperatiste, cu toate bunele rezultate ce se obținuseră, anumiți interesați (unelte ale cămătarilor și ale bancherilor) agitau din nou în congresele preoțești județene lozincă băncilor comerciale, pe baze capitaliste. Prin articolul menționat, preotul Ioan Marina dă alarma împotriva acestei primejdii și demască, plin de curaj, adevăratele scopuri urmărite de partizanii sistemului capitalist.

Arătând că „sistemul capitalist este un sistem periculos”... el „nebazându-se decât pe dorința câștigului”, preotul de la Băbeni-Bistrița atrăgea atenția tuturor că „acest sistem capitalist se prăbușește cu pași foarte repezi” și că „oricât ar alerga băncile capitaliste la unirea lor în syndicate bancare pentru a obține noi ajutoare din partea Băncii Naționale, dorința și deci principiile fiind aceleași, tot pieirea le așteaptă”, deoarece „syndicatele bancare vor fi numai oxigenul care se introduce unor bolnavi pentru a-și scrie testamentele”⁶¹).

În același timp, Părintele Ioan Marina făcea o caldă pledoarie în favoarea mișcării cooperatiste, prin care vedea posibilitatea împlinirii preceptelor evanghelice de ajutorare a aproapelui. „Asociațiile cooperatiste - scria în 1931 Intâistătorul de azi al Bisericii noastre - nefiind asociații de capitaluri cu scopul de a câștiga cât mai mult, ci asociațiuni de persoane fizice cu scopul nu numai de a-și strânge „bani albi pentru zile negre”, ci de a veni cu aceste mici economii în ajutorul celor săraci și nevoiași, înțeleg să pună în practică porunca creștină: „Datori sîntem noi cei tari să purtăm slăbiciunile celor neputincioși și nu nouă să plăcem” (Romani XV, 1). Țin să afirm alături de toți promovării cooperației că „cooperația este punerea în practică a principiilor creștine”. Membrii cooperației ca și cei ai creștinismului, nu pot zice celor suferinzi și nenorociți: „mergeți în pace, încălziți-vă și săturați-vă” (Iacob II, 15), fără să le dea cele de nevoie, căci evanghelia cooperației ca și cea creștină spune: „și noi trebuie să ne punem viața pentru frați”. „Cel ce are bogăția lumii acesteia și vede pe fratele său în lipsă și-și închide inima dinspre dînsul, cum rămîne iubirea lui Dumnezeu întru el?” (I Ioan, III, 17)⁶²).

Indemnându-și frații să adopte sistemul cooperatist și să pornească fără întârziere la înființarea de instituții de credit și economie cooperatiste, preotul Ioan Marina pune preoțimei această întrebare cutremurătoare pentru conștiința oricărui slujitor al altarului lui Hristos: „Cum am fi apărut în fața lumii, noi preoții de la Vilcea, cînd cu micile noastre economii am fi înființat o bancă capitalistă, pentru a specula și opresa pe frații noștri și pe enoriașii noștri? Cum ar apare în fața lumii Cucernicii Preoți ai celorlalte județe, dacă ar face o asemenea greșală? Toată lumea nu numai că ne-ar lua drept capitaliști sau speculanți de rînd, dar oricînd am putea fi înfrunțați că una vorbim și alta facem. Ori, „să nu iubim numai cu cuvîntul, ci și cu fapta și cu adevărul” (I Ioan III, 18). Dacă pînă acum le-a fost îngăduit multora dintre clericii noștri, mici și

61. Ibidem, pp. 126-127. (Pentru înlăturarea oricărei confuzii precizăm că «syndicatele bancare», preconizate de proprietarii marilor bănci în 1930-1931, erau în realitate niște trusturi bancare).

62. Ibidem, p. 127.

mari, să colaboreze cu economiile lor alături de bancheri, alături deci de oameni fără dorința de a ajuta pe cineva, fiindcă în altă parte nu ar fi avut siguranța păstrării lor, apoi acum trebuie să se lepede de ei ca de niște satane și să-și alăture inima lor de necazurile fraților mai săraci și oropșiți, venind cu toată încrederea în rîndurile cooperativitorilor, mai cu seamă azi cînd acest sistem de organizare economico-socială a reușit, după o sută de ani de luptă grea, să taie mulțe ghiare satanice ale capitalismului. Iată de ce *am crezut acum doi ani, și cred și astăzi, că în nici o societate de economie și credit nu este mai potrivită asocierea clerului decît în societatea cooperatistă*. În trecut preoții și învățătorii au fost apostolii cooperației. Acum, cînd porțile se deschid larg pentru noi, urmașii lor, să ne lepădăm de ea, tocmai acum cînd avem ocazia să dăm pildă altora cu propria noastră gospodărie? O! Nu! A sosit momentul să ne descătușăm, nu numai de cătușele unui păcat în care mulți au căzut fără voia lor, dar și de lanțurile politicianiste care țîn legați pe cei care au datorii. A sosit momentul să fim liberi, la un loc toți frații, cunoscîndu-ne singuri între noi, nevoile noastre" ⁶³).

Cu aceeași sfîntă înflăcărare, cu aceeași rîvnă apostolică își ridicase glasul Preotul Ioan Marina, pentru a certa și înfiera pe cei ce jefuiau roșdul muncii celor mulți și pentru a propovădui unirea și conlucrarea liberă, a celor oprimați, în cadrul mișcării cooperatiste, și în Congresul Eparhial al preoțimii oltene, la T. Severin, în ziua de 8 octombrie 1930, cînd dezvoltase conferința „Cooperația și Creștinismul” ⁶⁴).

După ce înfățișase adevăratul chip al capitalismului înrobitor, spunînd că *în urma „introducerii mașinismului și trecerii proprietății industriale în mîna unui număr restrîns de capitaliști, s-a înrobit din nou munca, lucrătorul s-a coborît de pe treapta ierarhiei omenești, pînă la gradul de a deveni sclav de fapt al capitalului; în realitate s-a ajuns acolo, de a face din libertatea și proprietatea individuală un monopol în mîna unui număr redus de posesori ai capitalului industrial și comercial”* ⁶⁵), Părintele Ioan Marina înfățișa și expunea cu căldură „ideia cooperativizării sincere, cu sarcini și îndreptățiri egale și cu îndepărtarea parazitismului și a exploatării în cooperație” ⁶⁶).

Știînd bine că însăși nedreapta orînduire de atunci era întemeiată pe exploatare și că numai înlăturarea unei astfel de orînduiri va putea elibera în mod real masele exploatare, Preotul Ioan Marina își dădea seama că cooperația - în condițiile unui regim cum erau cele dinaintea de 1945 - nu va putea zdrobi capitalismul; el vedea însă în cooperație un început, - începutul conlucrării obștești, pentru binele obștesc. De aceea, aprigul susținător al mișcării cooperatiste - ca formă de luptă împotriva cămătăriei și speculei - ținea să atragă tuturor luarea aminte: „*Nu se poate susține că cooperația va stăvili dintr-o dată lăcomia de cîștig a patronilor industriali sau comercianți, după cum nu va putea împiedica curînd manoperele speculanților, nici reorganiza imediat o producție zdruncinată de obiceiuri învechite*” ⁶⁷).

63. Ibidem, pp. 127-128.

64. Publicată în revista «Renașterea», anul X, nr. 2, februarie, și nr. 3, martie 1931, pp. 49-57 și 108-116; tipărită apoi în broșură de tipografia Cozia a Episcopiei Rîmnicului; retipărită în «Apostolat Social», I, pp. 97-124.

65. Ibidem, p. 106.

66. Revista «Biserica Ortodoxă Romînă», anul LXIX, nr. 3-6, martie-iunie 1951, p. 145.

67. Conferința citată, în «Apostolat Social» I, p. 100-101.

Ca și strădaniile depuse pe tărîmul asistenței sociale, al răspîndirii culturii și al buneii gospodării a treburilor și bunurilor bisericești, — și a deziunea sinceră și lupta dîrză dusă de Preotul Ioan Marina pentru promovarea cooperației porneau tot din adîncă cunoaștere a învățăturilor evanghelice și din convingerea de neclintit că principiile creștinismului pot și trebuie să fie pentru credincioși un îndreptar de viață. Conștient că „*Evanghelia nu dă și nici nu are de scop a da vre-o teorie socială sau economică, dar ea lămurește legea imanentă a iubirii, străină de orice fel de egoism*“, preotul Ioan Marina afirma cu tărie apropierea ce există între principiile cooperației și principiile creștine, spunînd: „Un principiu de bază al mișcării cooperatiste este solidaritatea mutuală și ajutorul reciproc; esența solidarității sociale stă în sacrificiul voluntar al individului pentru binele colectivității, iar pîrghia ei morală stă în înțelesul pe care-l dă ea profitului... Solidarismul cooperatist se aseamănă cu cel creștin... Porunca tipică de solidarism cooperatist a ieșit din gura Sfîntului Apostol Pavel prin cuvintele: „Datori sîntem noi cei tari să purtăm slăbiciunile celor neputincioși și nu nouă să plăcem“ (Romani, XV, 1)⁶⁸.

Pe aceste principii s-a întemeiat toată uriașa activitate pe tărîm cooperatist a preotului Ioan Marina. Inflăcărat de aceste gînduri, dornic să slujească și pe această cale pe semenii săi, el a făcut din instituția cooperatistă de credit „Ajutorul“ a preoților vîlcei, un puternic și prosper așezămînt de ajutorare a celor aflați în suferință. A izbutit, în anii în care i-a fost președinte, să cumpere în centrul orașului un frumos și încăpător imobil, în care au funcționat multă vreme: banca populară preoțească, căminul preoților, protoieria județului, Căminul orășenesc și județean și biblioteca Căminului.

În iunie 1942, preotul Ioan Marina era președintele preoților vîlcei. În strînsă colaborare cu președinții asociațiilor profesorilor secundari, învățătorilor și cîntăreșilor bisericești din Vîlcea, Părintele Ioan Marina a convocat într-o mare adunare pe preoți, profesori, învățători și cîntăreși, pentru întemeierea unei mari asociații cooperatiste. La această adunare au participat 760 de membri, care au hotărît înființarea unei cooperative de librărie, tipografie și editură, cu denumirea simbolică de „Înfrățirea“. În fruntea consiliului de administrație a fost ales preotul Ioan Marina, cel ce luptase de aproape 20 de ani pentru cooperație.

Care au fost rezultatele activității acestei mari cooperative ctitorite de Înalt Prea Sfințitul nostru Patriarh arată limpede următoarele cifre: „În cîteva luni s-au înscris 1250 membri, cu un capital de 11.600.000, vîrsîndu-se la înscriere 4.600.000. S-au cumpărat 3 librării din orașul Rîmnicul Vîlcii și 3 din alte localități (Cartea Romînească, Librăria Corpului Didactic din Tecuci și Librăria Mitropoliei Moldovei)“. Cooperativa ajunsese în 1944 să aibă o avere proprie de peste 25.000.000 lei. Din beneficiile realizate au fost subvenționate cancelariile protopopești, cancelaria inspectoratului școlar primar din Rîmnicul Vîlcii, școlile bisericești, asociațiile profesionale ale preoților, profesorilor, învățătorilor și cîntăreșilor, Căminul Cultural orășenesc și județean, și s-au acordat numeroase ajutoare copiilor orfani.⁶⁹

În fruntea acestei mari instituții cooperatiste s-a aflat, ca președinte al consiliului de administrație, preotul Ioan Marina pînă în anul 1945, cînd — determinat de aceeași rîvnă de a sluji cu toate puterile și cu toată

68. Ibidem, pp. 121-122.

69. Vezi Omagiul citat, p. 22-23.

priceperea sa, Biserica lui Hristos — a răspuns repetatelor chemări ale Mitropolitului Irineu al Moldovei, de a salva eparhia moldoveană din greaua situație în care se afla.

Multe lipsuri cărora a trebuit să le facă față Inalt Prea Sfințitul nostru Patriarh, în timpul cât a fost Arhiepiscop-Vicar și apoi Mitropolit al Moldovei, ca și înfăptuirile de neuitat pe care înțelepciunea și dinamismul Inalt Prea Sfinției Sale le-au înscris în cronică Mitropoliei Moldovei și în inimile clericilor și credincioșilor moldoveni, sînt bine cunoscute.

Cu toate că împrejurările au cerut să-și consacre atenția problemelor de asistență socială și celor gospodărești — pentru a aduce contribuția Bisericii la marea operă de vindecare a rănilor războiului și de înlăturare a urmărilor secetei din vara anului 1946 și pentru a reorganiza viața bisericească în întreaga eparhie — totuși Intîistătătorul Bisericii noastre n-a uitat nici vechea sa strădanie de propovăduitor, cu vorba și cu fapta, al mișcării cooperatiste.

De cîte ori a avut prilejul a îndemnat pe clerici și pe credincioși să se îndrepte cu toată încrederea spre această formă de conlucrare obștească, menită să ducă la o viață mai bună, mai fericită. În cuvîntarea adresată clericilor de Anul Nou 1946, Inalt Prea Sfinția Sa spunea: „*Clerul... se cade să lumineze calea poporului dreptcredincios; pe tărîmul economic el trebuie să se străduiască pentru înființarea de cooperative, așezăminte economice care aduc prosperitate în viața rurală și orășenească și se dovedesc cele mai puternice mijloace de stîrpire a acțiunii speculanților*”.⁷⁰⁾

Dar vechile strădanii pe tărîm cooperatist aveau să-și dea cele mai bogate roade în ziua în care Inalt Prea Sfințitul Justinian urca în scaunul patriarhal, pentru a cîrmui cu braț puternic și cu minte luminată întreaga viață a Bisericii noastre. Reorganizarea monahismului nostru pe tradiționalele principii ale vieții de obște, înființarea de cooperative meșteșugărești și ateliere în toate mînaștirile ortodoxe din țară, reprezintă înfăptuirea deplină a poruncilor Sfintei Scripturi și a gîndurilor de totdeauna ale Intîistătătorului Bisericii noastre: muncă, rugăciune și viață de obște, pentru înflorirea dumnezeieștilor așezăminte mînaștiresc.

„Fondul de credit și ajutor al clerului” și „Fondul de asigurare a bunurilor bisericești”, — organizate la început pe lîngă Patriarhia Romîna și descentralizate apoi pe centre eparhiale — reprezintă adaptarea la nevoile reale ale Bisericii a ideii cooperării și ajutorării mutuale, experimentată aproape un pătrar de veac, dealungul întregii slujiri preoțești a Inalt Prea Sfințitului Justinian.

Consecvența unei atitudini întemeiate pe învățăturile Sfintei noastre Biserici și munca fără preget depusă pentru înfăptuirea unui vechi dezi-derat creștin în viața credincioșilor, au fost călăuzele sigure care au purtat pe Inalt Prea Sfințitul nostru Patriarh de la parohia din Băbeni-Bistrița pînă pe scaunul de Intîistătător al întregii Bisericii Ortodoxe Romîne. Din experiența bogată a trecutului au izvorît și izvorăsc neîncetat noi și mărețe înfăptuiri pentru propășirea Bisericii străbune și pentru binele slujitorilor și închinătorilor altarelor drepte-credințe.

Implinirile de pînă acum cheazășuesc pe cele de mîine, căci ele au fost și sînt zidite pe temelie trainică: dragostea fierbinte a Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian pentru Hristos, pentru Biserica Sa și pentru toți semenii.

70. Ibidem, p. 52.

IN SLUJBA PĂCII

Impărăția lui Dumnezeu este dreptate, *pace* și bucurie (Romani, XIV, 17) și, ca atare, „Biserica lui Hristos și în deosebi cea Ortodoxă este o Biserică îngăduitoare, o Biserică a bunătății, a milei și a păcii“. ⁷¹⁾

În scopul mântuirii oamenilor și al unei vieți pămîntești cît mai fericite, Mîntuitorul a adus pe pămînt pacea, pe care a propovăduit-o sub un întreg aspect: pace între Dumnezeu și om; pace în ființa omului, pace între om și semenii lui ⁷²⁾. Înainte de Calvarul patimilor, Domnul păcii (Isaia, IX, 6), Iisus Hristos, lăsa ca moștenire ucenicilor Săi, și prin ei lumii întregi, pacea, care să sălășluiască în toate inimile (Coloseni, III, 15): „Pace las vouă, pacea Mea dau Vouă“ (Ioan, XIV, 27).

Păstrînd și propovăduind pacea, Biserica noastră Ortodoxă păstrează învățătura creștină cea adevărată, așa cum a fost trasată și lăsată de Întemeietorul ei, Mîntuitorul nostru Iisus Hristos. De aceea ea s-a alăturat dintru început și cu hotărîre marelui front al celor care apără pacea, împotriva celor care pun la cale un nou măcel al omenirii. Biserica Ortodoxă Română s-a străduit și se străduiește neîncetat pentru zidirea unei lumi drepte, în care oamenii să trăiască liberi și în care să domnească pacea dăruită nouă de Iisus.

Meritul acestor rodnice străduințe se datorește conducătorilor ei, dar, mai presus de toate, Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, care prin exemplul personal și prin sfaturile și îndemnul neîncetate adresate clerului și credincioșilor, a stimulat și a călăuzit neîncetat acțiunea pentru pace a Bisericii noastre, „care apără pacea și îndeamnă pe credincioșii ei la iubire și frățietate între oameni, fiindcă aceasta este porunca dată ei de Hristos Mîntuitorul“. ⁷³⁾

Acțiunea întreprinsă de I. P. S. Patriarh pentru apărarea și întărirea păcii, energia și munca depusă de I. P. S. Sa în această direcție pornesc din adîncul conștiinței I. P. S. Sale, luminată de lumina lui Hristos încă din copilărie, în atmosfera duhovnicească din casa părintească. Aci a înțeles pentru prima dată copilul Ioan Marina grozăviile războiului și binefacerile păcii, exemplificate prin cei trei orfani de război, pe care i-au crescut și i-au rostuit în societate părinții săi, ca pe proprii lor copii.

Atmosfera de pace și armonie s-a prelungit și în căminul propriu al preotului Ioan Marina din Băbenii Vîlcii, după ce timp de un an fusese învățător în Olteanca, unde în Vinerca cea Mare, seara, cîntase cu copii Prohodul Domnului nostru Iisus Hristos, iar la ocolirea bisericii, duiosul imn care cuprinde versurile:

... Tu, ce lași în lume *pace*,
Iisuse, Salvator

„Roadele păcii în familie, izvorîte dintr-o credință religioasă instinctivă, s-au adăugit la cele rezultate dintr-o credință conștientă și deliberată, cîștigată prin studiul principiilor moralei evanghelice“ ⁷⁴⁾, și astfel tînărul preot Ioan Marina, înțelegîndu-și misiunea ca o permanentă slujire jertfelnică Mîntuito-

71. I. P. S. Patriarh Justinian, *Apostolat Social...*, II, București, 1948, p. 149.

72. Bucevschi, Orest, diac. prof.: «I.P.S. Patriarh Justinian, luptător pentru pace», în rev. «Biserica Ortodoxă Română», an. LXIX, nr. 3-6, martie-iunie 1951, p. 111.

73. *Apostolat Social...*, II, p. 220.

74. † Sebastian, Mitropolitul Moldovei și Sucevei: «Îndrumător al strădaniei Bisericii Ortodoxe Române în slujba păcii», în revista «Biserica Ortodoxă Română», an. LXIX, nr. 5-6, mai-iunie 1953, p. 465.

rului și credincioșilor, nu s-a mulțumit cu pacea sufletului propriu, ci și-a îndreptat atenția spre păstoriții lui, căutînd să sădească pacea roditoare de fericire și în sufletele lor. După ce i-a împăcat cu ei înșiși, i-a împăcat și cu semenii lor. A folosit pentru aceasta atît pilda exemplară a propriei sale familii, cît și învățăturile și îndemnurile prin predicile pline de iubire pe care le rostea din fața altarului, sau prin cuvîntările pe care le rostea la șezătoarele culturale.

„Sfatul moralizator“ de la Băbeni și „Sfatul de împăciuire“ pe care le-a întemeiat și îndrumat ca preot la biserica Sf. Gheorghe din Rîmnicul Vîlcii n-au fost, ca aiurea, numai niște firme de reclamă deșartă, ci mijloace temeinice de acțiune creatoare, cu rezultate recunoscute și apreciate de toți cei ce au cunoscut de aproape activitatea Părintelui Ioan Marina de pe meleagurile Vîlcii.

Dar preotul Ioan Marina nu era pe deplin mulțumit de ceea ce realizase în sînul comunității credincioșilor săi, socotind că cercul de activitate era prea restrîns. De aceea, dîndu-și seama că dezarmonia ce exista pe atunci între preoți și învățători nu le folosea nici lor și nici celor ce le fusese încredințați spre educare și luminare, a pornit, în părțile Vîlcii, o frumoasă acțiune de împăciuire între aceste două categorii de intelectuali ai satelor, reușind, datorită tactului și aleselei însușiri sufletești ale sale, să înlătore tensiunea care exista de multă vreme. Iată, deci, încă un fapt pozitiv, care ilustrează minunat structura sufletească a preotului Ioan Marina.

Elanul și înaltele concepții cu care era înzestrat de Dumnezeu preotul Ioan Marina depășeau însă și această rază de activitate. El știa bine că iubirea și dreptatea, principiile evanghelice care orînduiesc relațiile dintre credincioși, pot reglementa tot așa de bine și relațiile dintre popoare, ajungîndu-se la stabilirea unei păci trainice între ele, condiție esențială pentru progres și pentru o viață fericită. Convingerea aceasta îl determină să-și extindă acțiunea de apărare a păcii și să se înscrie în primele rînduri ale celor care luptau pentru pace în țara noastră, care, apreciindu-i energia, munca și hotărîrea de care dăduse dovadă, l-au ales în Comitetul de conducere al acestei nobile acțiuni, ca nu după mult timp, în 1936, să fie ales chiar în Comitetul Internațional pentru Pace de la Geneva și Paris al elementelor progresiste din Europa, ca reprezentant al Bisericii Ortodoxe; și astfel, la Congresul Internațional al acestei mișcări, ținut la Paris, s-a auzit și glasul unui preot ortodox român — Ioan Marina — rostindu-se răspicat pentru apărarea păcii.⁷⁵⁾

Permanența acestor preocupări pentru pacea lumii se oglindește de asemenea și în articolul *Arma înfrățirii popoarelor*, scris în preajma izbucnirii ultimului război mondial, în coloanele unei reviste muncitorești⁷⁶⁾, unde redacta o pagină bisericească intitulată „Pentru suflet“⁷⁷⁾.

În acest articol, după cuvinte de aspră dojană adresate ațîțătorilor urei, „care se ostenesc să semene și să provoace dușmănia“ între popoare, arăta binefacerile înfrățirii între oameni, adresîndu-se și Pontifului de la Roma, papei, fiindcă de pe atunci în multe părți se turnau arme ucigătoare și foarte adesea se auzea zăngănitul armelor, fapte care prevesteau declanșarea unui

75. Vezi *Apostolat Social IV, Pilde și Indemnuri în lupta pentru pace*, București, 1952, p. XVIII-XIX, 210 și 283; Bucevschi, Orest, diac, prof., art. cit., p. 113; † Sebastian, Mitropolitul Moldovei și Sucevei, art. cit., p. 465.

76. Cf. *Apostolat Social — Pilde și Indemnuri pentru cler*, I, București, 1948, p. 165-168.

77. Vezi «Memoriu» despre activitatea bisericească și extrabisericească a preotului Ioan Marina, parohul bisericii «Sf. Gheorghe» din Rm. Vîlcii, reproducă în *Omagiu citat*, pp. 21.

nou război“. Făcea „apel la pontiful roman, să se coboare de acolo, din turnul lui de fildeș pe pământ, în mijlocul oamenilor, ca altădată Apostolul Petru, care mergea desculț printre credincioșii cărora le propovăduia învățătura Mântuitorului Hristos“. Il ruga „să coboare și să audă și el acest zăngănit de arme“ și arăta „că este o datorie a slujitorilor Bisericii să mobilizeze întreaga creștinătate împotriva uciderilor, împotriva deslănțuirii unui nou măcel în omenire“. Papa însă, nu numai că n-a vrut să ia în seamă pregătirile războinice ale dușmanilor păcii, ci l-a și dat binecuvântare, și astfel „s-a dezlănțuit marele cataclism, care a fost cel de al doilea război mondial“⁷⁸).

Iată atâtea dovezi concludente ale permanentei activități a Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian „pentru pace a toată lumea“. Atitudinea de astăzi este culminarea atitudinii de ieri și de totdeauna.

Prin înălțarea la treapta Scaunului Arhieresc și ca Vicar al Mitropoliei Moldovei, unde a fost chemat să vindece rănil războiului, i s-au oferit fostului preot Ioan Marina noi posibilități de înfăptuiri. „Călăuza vieții mele — mărturisirea P. S. Arhieriu-Vicar Justinian Vasluianu — va fi ca și cea de pînă acum, porunca cea mai mare din lege: „Să iubești pe Domnul Dumnezeuul tău, din toată inima ta, din tot sufletul tău și din tot cugetul tău, iar pe aproapele tău ca însuși pe tine“ (Matei, XXII,37-38)... Nu am altă rugăciune către Domnul Iisus Hristos... decît să-mi dea milă, putere, înțelepciune și mai ales har, pentru ca... acolo unde este ceartă, eu să seamăn pace! Acolo unde este ură, eu să semăn iubire⁷⁹). Iar cu prilejul Anului Nou 1946, accentua — în cuvîntarea adresată preoșimii ieșene: „...S-au deschis, orizonturile păcii. E vorba de pace, de pacea pentru care a militat Biserica pe pământ, de pacea lăsată de Mântuitorul Hristos omenirii. Biserica nu trebuie să lipsească de la așezarea păcii prin apostolii ei, prin oamenii așezați în slujba ei. Această pace este condiționată de contribuția noastră... Vom fi cu toții de acord, că pentru făurirea păcii este nevoie de o disciplină de fier, de o ascultare necondiționată a principiilor morale ale Evangheliei și de o hotărîre fermă ca să îndeplinim comandamentele sociale ce se impun, de prefacerile vremii pentru alcătuirea unei lumi mai bune, astfel ca Biserica, prin oamenii ei, să nu rămînă în urmă, ci să înțeleagă freamătul de dreptate după care aleargă omenirea“⁸⁰).

În aceste cuvinte este caracterizată minunat întreaga muncă depusă de Prea Sfințitul Arhieriu-Vicar Justinian Vasluianu în mult încercata eparhie a Mitropoliei Moldovei de-a lungul celor doi ani de vicariat.

Drumul muncii și al păcii este drum de suire pe culmi de spiritualitate, cu lărgire de orizont și de acțiune. Mergînd pe acest drum luminat de făcliile duhovnicești ale Bisericii Ortodoxe, Arhieriu Justinian a ajuns Mitropolit al Moldovei și Sucevei.

Cu prilejul înscăunării, I. P. S. Mitropolit Justinian al Moldovei, trasînd liniile programului de activitate, accentua: „Biserica este tot mai mult chemată — de vremuri și de oameni — să purifice, să înnoiască și să înobileze viața omenească; să aducă în viața socială și în viața poporului duhul păcii și al înfrățirii, duhul servirii și al jertfelniciei, propovăduind dreptatea și omnia tuturor, muncă pașnică, cinste și ordine; este chemată să împuternicească sufletul românesc cu tăria iubirii, a solidarității și unirii“⁸¹). Iar într-un articol din ziarul „Universul“, cu prilejul Anului Nou 1948, I. P. S. scria printre al-

78. *Apostolat Social IV, Pilde și Indemnuri în lupta pentru pace*, p. 209-210.

79. *Apostolat Social...*, II, p. 25-26.

80. În *Omagiul citat*, p. 50-51.

81. *Apostolat Social...*, II, p. 152.

tele: „...Slujind omenirea, ajutând noroadele în lupta lor pentru pace și libertate, Biserica va putea — sub ocrotirea Harului Celui Atotputernic — să contribuie la zidirea unei lumi mai bune, care să fie cu adevărat demnă de Creatorul ei“⁸²).

Pe drumul acesta, „singurul drum adevărat, deschis înaintea noastră de Iisus Mântuitorul“, a mers și a cîrmuit Biserica Moldovei I. P. S. Mitropolit Justinian timp de șase luni, din noembrie 1947 pînă la începutul lui iunie 1948, cînd a ajuns pe cea mai înaltă treaptă de conducere în Biserică, fiind ales Patriarh al Bisericii Ortodoxe Romîne.

Tot zbuciumul și toate străduințele pentru pace și înfrățire ale preotului de odinioară din Băbeni și Rîmnicul Vîlcii, ale fostului Vicar și apoi Mitropolit al Moldovei, vor culmina acum prin marea acțiune a întregii Biserici Ortodoxe Romîne, întreprinsă și îndrumată de Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, pentru apărarea și consolidarea păcii.

Înălțarea I. P. S. Sale în scaunul de Patriarh al Bisericii noastre Ortodoxe a coincis cu începutul unei acțiuni de serioasă amenințare a păcii lumii, dezlănțuită de lagărul capitalismului muribund, care, înspăimîntat de tendința tot mai accentuată a tuturor popoarelor de a trăi în libertate, încearcă să pună la cale un nou război mondial. În fața acestei situații, I. P. S. Patriarh Justinian face din participarea Bisericii la lupta pentru apărarea și întărirea păcii temelia întregii activități a I. P. S. Sale, ajungînd la înfăptuirile reale cunoscute și recunoscute de toți, atît în țară cît și peste hotare.

Urmărind dealungul vremii activitatea desfășurată de I. P. S. Patriarh Justinian, ne vine în minte drumul pămîntesc parcurs de o apă, care din izvorul de la munte devine pîriu, rîu și apoi fluviu. „Astăzi, — sublinia acum cîtva timp I. P. S. Patriarh Justinian — prin voința lui Dumnezeu și a clerului ortodox, nu sînt numai preotul simplu care a scris pentru pace cu douăzeci de ani în urmă; nu sînt numai preotul care se împotriva războaielor, în numele Evangheliei și al Mîntuitorului Iisus Hristos, și nu sînt într-un comitet internațional, ca simplu preot, cum eram cu 15 ani în urmă, ci sînt conducătorul unui cult, chemat la conducerea sa de către credincioșii acestui cult, cîrmuitorul Bisericii Ortodoxe Romîne — chemat alături de aceia care în țara noastră au marea răspundere a organizării luptei pentru apărarea păcii și împotriva acelor care ațîță la război... De asemenea, astăzi acțiunea noastră nu mai este o lucrare singuratică, cum era altădată. Ea este încadrată într-o acțiune uriașă, care se organizează temeinic pe întregul glob pămîntesc“⁸³).

Mesajul divin al păcii a intrat adînc în ființa și conștiința I. P. S. Patriarh Justinian încă din copilărie, cînd, la bisericuța din Cermegești, a auzit pentru prima dată cuvintele cu care îngerii vestesc Nașterea Domnului în noaptea sfîntă din Vitleemul Iudeii: „Pe pămînt pace și între oameni bună voire“.

Și, după voia lui Dumnezeu, i-a fost dat să se consacre îndeplinirii acestui mesaj divin, ca Preot, Arhiepiscop, Mitropolit și Patriarh.

Mîntuitorul, încheind ultima convorbire cu Apostolii Săi, le-a spus: „Acesta v-am grăit vouă, ca întru Mine pace să aveți. În lume, necazuri veți avea; dar, îndrăzniți, Eu am biruit lumea“ (Ioan, XVI,33).

82. Apostolat Social, Pilde și Indemnuri pentru cler, ediția II-a, București, 1949, p. 82.

83. Pilde și Indemnuri în lupta pentru pace, p. 210.

De-alungul căii străbătute de I. P. S. Patriarh Justinian ca propovăduitor și apărător al păcii au fost desigur, multe și grele obstacole: dar, a îndrăznit și a biruit.

PILDĂ VREDNICĂ DE URMAT

Cele câteva file pe care le-am desprins din cronica vieții și a osîrduitoarei lucrări preoțești a Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian - dealungul celor treizeci de ani care s-au scurs dela intrarea sa în rândurile clericilor ortodocși - au vădit cu prisosință că Întîistătorul Bisericii noastre a întruchipat în sine pe preotul cel adevărat, pe preotul rînduit de însuși Hristos să slujească lui Dumnezeu și sementilor, pe preotul cerut de bunele tradiții ale Ortodoxiei românești.

Preotul de țară Ioan Marina a fost - prin toate faptele sale - model de slujire preoțească; Arhiereul Justinian Vasluianu s-a arătat vrednic ucenic al Sfîntului Vasile cel Mare, făcînd din lucrul său exemplu de slujire arhierescă: iar Patriarhul Justinian este și va rămîne pururea în istoria Bisericii Ortodoxe Romîne pildă vie de arhipăstorire, de părintescă și înțeleaptă călăuzire a turmei dreptcredincioase.

Intreaga strădanie de treizeci de ani a Întîistătorului nostru este un permanent far de lumină, care îndrumază gîndurile și pașii slujitorilor altarelor ortodoxe spre iubirea neșărmurită a lui Dumnezeu și a semenilor, spre împlinirea celui mai autentic apostolat creștin.

Autoritatea de care se bucură și încrederea cu care sînt primite de clerici, îndrumările și povățuirile date de Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, pornesc din faptul că tot ce Înalt Prea Sfinția Sa cere astăzi preoțimii să înfăptuiască - pe drumul slujirii preoțești arătate de Sfintele Scripturi, de Sfînții Părinți și de predaniile Bisericii noastre - a înfăptuit el însuși, în condiții grele, cu totul diferite de cele pe care le are astăzi preoțimea din țara noastră. Cel ce a putut, printr-o muncă fără preget și prin jertfe neștiute de nimeni, să realizeze cu zeci de ani în urmă toate poruncile sfinte, toate îndatoririle legate de slujirea preoțească, are și autoritatea morală și căderea să ceară tuturor celor ce slujesc la altarul dreptei-credințe să-i urmeze pilda și să lucreze cu aceeași dragoste, cu aceeași rîvnă, pentru slava Sfintei Biserici Ortodoxe, pentru binele și pentru mîntuirea lor și a păstoriiilor lor.

De aceea, întregul cler ortodox păsește cu încredere și cu hotărîre pe drumul pe care îl călăuzește Sfîntul Sinod în frunte cu Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian. În suflete preoților noștri a prins rădăcini trainice dorința fierbinte de a urma pilda pe care le-a dat-o însuși Înalt Prea Sfințitul nostru Patriarh prin cei treizeci de ani de slujire a Bisericii și pe care le-o dă și astăzi prin munca nepregetătoare pe care o depune zi cu zi, la cîrma întregii Biserici Ortodoxe Romîne. Și de lîngă fiecare altar ortodox, de la un capăt la altul al țării, pornesc din inimi curate de clerici și credincioși simțăminte de dragoste și recunoștință față de Întîistătorul nostru, care a știut să deschidă prin multe și grele strădanii drumul cel drept al împlinirii poruncilor evanghelice, l-a străbătut el însuși, și astăzi îl arată prin cuvînt și faptă, tuturor.

Prinosul acestor simțăminte este legămîntul pe care clericii Bisericii noastre l-au făcut în fața Sfîntului Jertfelnic de a se călăuzi pu-

rurea în activitatea lor pastorală după pilda și după îndemnurile Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, care a spus :

„Să nu uităm nicio clipă porunca dată de Apostolul Neamurilor tuturor celor chemați să slujească lui Hristos : „Slujba ta fă-o deplin“ (II Timotei IV,5). Să căutăm deci să ne facem și noi datoria pe deplin ; să muncim cu timp și fără timp, pentru a duce mai departe opera începută ; să înțelegem bine chemarea vremii noastre ; progresul permanent al poporului nostru, urcușul lui neîncetat pe treptele noilor așezări sociale va duce la prefaceri și mai mărețe în viața țării noastre. Clerul ortodox trebuie lămurit și călăuzit spre înțelegerea frumuseții acestor noi așezări , pentru ca la rîndul său să poată da cuvînt lămurit și după dreptate, la întrebările pe care credincioșii i le vor pune. Trebuie să cultivăm în sufletele tuturor fiilor Bisericii noastre, dragostea înflăcărată pentru Patria noastră și pentru toate înfăptuirile muncii eroice a poporului nostru. Să creștem în inimile lor, voința de neînfrînt de a apăra și spori neîncetat aceste minunate cuceriri și realizări, să dezvoltăm simțămintele de răspundere față de bunul obștesc, față de binele și fericirea obștească, să sporim zi cu zi hotărîrea clericilor și credincioșilor noștri de a lupta cu și mai mult avînt pentru apărarea vieții, pentru apărarea păcii, a libertății, a independenței Patriei noastre dragi. Aceste înalte îndatoriri decurg din însăși învățătura credinței noastre, din poruncile dumnezeieștilor Evanghelii, pe care le predicăm de la altarele noastre și pe care trebuie să le prefacem în îndreptar pentru viață ca să ne putem numi cu adevărat fii și păstori ai Bisericii lui Hristos. Împlinirea unor astfel de îndatoriri sfinte va constitui încă o dovadă a patriotismului nostru, a devotamentului nostru față de regimul democrat-popular care ne-a asigurat cele mai bune condiții pentru desfășurarea lucrării noastre“⁸⁴).

Aceste calde și părintești cuvinte călăuzesc strădaniile tuturor celor ce cred și mărturisesc numele lui Hristos=Dumnezeu, ca fii credincioși ai Sfintei Sale Biserici Ortodoxe.

Rezultatele obținute de Întîistătătorul nostru în cei treizeci de ani de slujire a Bisericii sînt cea mai sigură cheazăsie că drumul pe care merge acum clerul și credincioșii noștri — sub îndrumarea Înalt Prea Sfinției Sale — este drumul cel bun și că roadele ce se vor dobîndi pe această cale vor produce belșug de daruri duhovnicești în mijlocul turmei dreptcredincioase și vor spori slava Sfintei noastre Biserici Ortodoxe Romîne.

REDACȚIA

84. Vezi «Biserica Ortodoxă Romînă», anul LXXI, nr. 5-6, mai-iunie 1953, p. 585.

SĂRBĂTORIREA I.P.S. PATRIARH JUSTINIAN CU PRILEJUL IMPLINIRII A TREIZECI DE ANI DE SLUJIRE A BISERICII

La 14 Octombrie 1954 s-au împlinit 30 de ani de la hirotonia în preot a Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian; s-au împlinit 30 de ani de când Intiistătătorul nostru slujește cu osîrdie și cu zel evanghelic Sfînta Biserică Ortodoxă a lui Hristos. Însuflețirea cu care Inalt Prea Sfinția Sa și-a dăruit întreaga viață slujirii drepte credințe constituie o pildă vie și un îndemn pentru toți clericii noștri, cărora le luminează calea spre împlinirea cu vrednicie a îndatoririlor lor de păstori duhovnicești ai dreptcredincioșilor din țara noastră.

Exprimînd voința ierarhilor, clerului și credincioșilor ortodocși de a aduce Intiistătătorului nostru prinosul recunoștinței lor, Sfîntul Sinod al Bisericii Ortodoxe Romîne a hotărît să sărbătorească împlinirea a 30 de ani de la intrarea Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian în rîndul clericilor, în cadrul unei solemnități religioase, ce a avut loc la 14 octombrie 1954, în ziua în care se prăznuiește Sfînta Cuvioasa Paraschiva.

În dimineața zilei, Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, însoțit de I. P. S. Firmilian, Mitropolitul Olteniei, PP. SS. Episcopi Antim Tîrgovișteanu și Theoctist Botoșăneanu, vicari patriarhali, P. C. Pr. Alexandru Ionescu, vicarul Arhiepiscopiei Bucureștilor, P.P. CC. Preoți Consilieri patriarhali și eparhiali și de numeroși protopopi și preoți din Capitală, s-a îndreptat spre catedrala patriarhală, unde a participat la Sfînta Liturghie.

Sfînta Slujbă a fost săvîrșită de P. S. Episcop Antim al Buzăului, înconjurat de un mare sobor de slujitori. În catedrală se aflau: membrii corpului profesoral de la Institutul Teologic din București, salariații Administrației Patriarhale și ai Arhiepiscopiei Bucureștilor, numeroși preoți și credincioși. A fost deasemenea de față Dl. Marin Sulică, director în Ministerul Cultelor.

După săvîrșirea Sfîntei Liturghii, Inalt Prea Sfințitul Firmilian, Mitropolitul Olteniei, și Prea Sfinții Episcopi Antim al Buzăului și Theoctist Botoșăneanu, vicar-patriarhal, înconjurați de soborul slujitorilor, au oficiat un Te-Deum.

A luat apoi cuvîntul Inalt Prea Sfințitul Firmilian, Mitropolitul Olteniei, care a rostit, în numele Sfîntului Sinod al Bisericii Ortodoxe Romîne, următoarea cuvîntare:

*Prea Sfințiile Voastre,
Cinstite fețe bisericesti,
Iubiți credincioși,*

Se obișnuiesc în viața oamenilor uitările înapoi, ca din amvoane sau din străni. Aceste suișuri măsoară vîrsta puterii noastre și cheltuirea anilor trecuți. Ele sînt ca piscul proorocului Moisi, de unde ne uităm în Țara Făgăduinții. Și sînt răstimpuri ale alergării către lupta cea bună, de care vorbește apostolul Pavel.

Astăzi privim dintr-un pridvor bisericesc, în care ne-au poruncit nouă să ne suim Mitropolii și Ierarhii țării. Din înălțimea lui, ne întoarcem către logodirea cu truda preoțească a unui tânăr, în mîna căruia Dumnezeu și vrerea poporului vor pune toiagul și cîrma Bisericii Romîne, precum și uriașele ei poveri dumnezești. Ne întoarcem — acum, 30 de ani — către purcederea bogoslovică a Prea Fericitului Justinian, Patriarhul Bisericii noastre, ca să prăznuim nunta lui de argint cu așezămîntul lui Hristos și încă cinci ani din vîrsta cea de aur.

În scurte vorbe, Patriarhul de azi al țării a pornit de la țară și s-a înapoiat la țară, din Seminarul Vîlcii și cu harul prohirisirii din mîinile Părintelui Vartolomeu, episcop al Rîmnicului și Noului Severin, primit în 14 zile ale lunii lui octombrie. Logodirea lui, întru început, cu smerita parohie din satul Băbeni-Vîlcea, este înfruntarea unei anumite semeții, pentru care preot de țară înseamnă „înfundare“ sau — cum am zice noi — semnul mlcii apostolii. Cu știință sau fără știință, viitorul Patriarh restatornicește prin începutul său preoțesc economia Bisericii romînești care, din vechi, a adus în scaunele ierarhice și în vîrful conducerii vîlaga neistovită a norodului și odrăslire din însuși trunchiul neprihănit de altoiri străine, în duh și în trăire. Această economie, firească numai Ortodoxiei, purcede din cugetul lui Dumnezeu și se vădește în veac prin curgerea ierarhică dela apostoli și pînă azi. Pentru crugul oamenilor mari și pentru isprava conducerii s-a dovedit, apoi, că devenirile sînt trainice iar rodirile pline numai atunci cînd sînt legate cu adîncul, așa cum sînt legați vulturii de hrana de pe fund sau, în altfel, treptele din lucrarea duhovnicească a lui Ioan Scărarul.

După aceste orînduiri ascunse, preotul Ioan Marina — Patriarhul de acum — rămîne lingă altarul său de țară opt ani. Rămînerea aceasta este cea mai aleasă filadă din hronograful său pastoral. Cînd povestește de ea, se aștern pe fața Patriarhului lumină lină și scrisul unor înturnări sfioase, ca spre o proscomidie unde și-a jertfit cele dintîi și cele mai curate năzuinți preoțești. Ascultîndu-l, ți-aduci aminte de aceste vetre ale Bisericii, miile de sate și parohii, în care se desbate lupta cu viața, se plămădesc puterile unui popor, se cumpănesc deschis potrivniciile dintre lucrurile sufletului și ale trupului. Aci, armia Bisericii luptătoare își probează uneltele sale duhovnicești și făurește împărăția lui Dumnezeu, după chipul și asemănarea lui Hristos. Văzul lăuntric al preotului Marina l-a vestit că parohia de sat este marea vistierie a Bisericii, iar preotul de țară agonisește, cu fiecare sat, cîștig sau pagubă pentru Dumnezeu. Acestui văz se datoresc și munca lui de atunci dar și cuprinderea de mai tîrziu, pe care — din fruntea Bisericii Romîne și cu înțelegerea Sfințului său Sinod — a revărsat-o în toate fibrele așezămîntului, de la cămară pînă la întreg. Purcederea din întîia cămară a Bisericii — parohia, cu merindele de acolo — este trăsătura celui de-al treilea Patriarh al țării, după un ardelean iscusit în treburile politico-bisericești și un călugăr moldovean ispitit în mînăstiri și-n Sfintele Scripturi.

Dela sat, preotul Marina trece la oraș, la Rîmnicul Vîlcii, la biserica cu hramul Sfințul și marele mucenic Gheorghie, purtătorul de biruință. Rămîne pe calea împărătească a cinului de mir încă treisprezece ani. În preajma unui vechi și strălucit tron episcopal, ocupat în vremea aceea de un mare ierarh al Olteniei, sfinția sa urcă pe un Tabor bisericesc, de unde se deschid priveliști mai întinse și cu ele nevoia cunoașterii și a luminării de istov. Aplecat către ieșirile în larg, preotul Marina tinde către vrerile și trebuințele de obște ale preoțimii și devine solitorul lor. Cercînd oamenii și scrisul timpului, l-am găsit în capul unor lucrări de întîndere pastorală,

precum erau așa numitele „cercuri pastorale“, în sînul „comitetelor“ revistei și societății preoțești „Renașterea“, în inima unui sprijin și căutări creștine, prin căminele parohiale, cooperative și alte unelte de ajutorare. Într-o latură de bogați nemilostivi și pentru înțelesul unora de a trăi din sudoarea semenilor, cutezanța preotului Marina a fost ca o piatră de poticnire, a cutremurat multe alunecări preoțești, a înviat pilda Samarineanului milosîrdnic, a adevărit în parohia și prin bunăvestirea lui cuvîntul care zice: „Mai fericit este a da, decît a lua“. Cînd vremile și înnoirile din țară vor da în mîna sa cîrma Bisericii și cumpăna puterii, aceste agonisite și vrednicii vor sluji, ca niște preîntîmpinări, cuvintele chivernisirii ale dumnezeescului nostru așezămînt. Ele vor lua locul „episcopului din afară“, Biserica chibzuind în cele materiale de sine și prin sine.

Părintele Marina a trecut o vreme și pela diriguirea Seminarului din Rîmnîcul Vîlcii. Pe atunci, aceste școli cu prelungirile lor, facultățile de teologie, stăteau în afară de oblăduirea Bisericii și de cîrmăcii lor firești. În unele, duhul lumii prînzea cu teologhizarea; în altele, voința inșilor nu cunoștea unitatea, în duh și în lucrare, a Bisericii și ierarhiei sale. Din aceste pricini, se înmulțiseră revărsările primejdioase asupra temerii canonice, pravilei și predaniei bisericesti. Vătămările treceau, cu unii clerici, în marele cuprins al credincioșilor, ca niște neghine sau spini dureroși. Se adăogă frîngerea parohiilor și numărul crescut al „candidaților“, care băteau la porțile htrotoniei cu degete străine, și de chemare și de îndreptățire. Cîrmuitorul de seminar, preotul Marina, le-a văzut și le-a simțit în tot trupul preoțesc. Din cunoscuta lor au odrăslit împlinirile de sub patriarhatul său, întocmirile și cheile Bisericii de azi.

În anul 1935, unul din fulgerile știute numai lui Dumnezeu sfîrîmă catapetesma însoțirii sale. Ridicat din durere, preotul Marina se îndreaptă cu virtute către alle cumpăniri. În 1945 este ales vicar-archiereu pe lîngă scaunul mitropolitan al Moldovei. Primește chipul îngeresc, în mînăstirea Frăsineiul Vîlcii, și legăturile veșnice ale celor trei mari făgăduințe. Duhul Sfîntului Calinic, episcop de Rîmnîc și apoi schivnic la Cernica, plutește încă peste această vatră de călugări, aspră cu lumea și aprinsă pentru Dumnezeu. Peste preotul novice coboară ochiul patriarhului de atunci, Părintele Nicodim, care-i alege nume la căderea pletelor; numele bazileului Justinian, care a împărățit odată în Bizanț iar acum sălășluște printre sfînti. În Frăsineiul sau poate mai demult, s-a încheat înțelegerea Patriarhului Justinian despre cinul călugăresc, trudit în trecut, cîrtit de lume și cenușar între ai săi. Destul să însemnăm că această fericită înțelegere a ridicat, la vreme, o aripă a Bisericii, turnînd peste rănile călugărești untdelemn și vinul sănătății duhovnicești și al folosului de obște. Știm astăzi că, în lavrele, schiturile și chinoviile Patriarhiei Romîne, viețuitorii de amîndouă părțile plinesc cu sîrg nevoița lor, împletesc cu mîlnile lucruri pentru țară iar cu gîndul împărăția cea pururea fiitoare. Știm, apoi, că lăcașurile lor se înalță din ruină, cu vechea lor podoabă, cu zămisliri după isvod, cu trupuri lungi și turle trase, ca niște fiice ale iscusinței moldo-valahe și vii făcli în codri și-ntre ape. Nădăjduim că iarăși va să curgă în mînăstiri izvorul puternic al cugetului, al slovei și-al preacuratului semn în piatră, în lemn și în vopsea. Acestea toate se vor scri întru pomenirea Prea Fericitului Justinian, cînd se vor deschide cărțile istoriei bisericesti și cronică mînăstirească a literei de mînă.

În luna lui Iunie și-n anul mîntuirii 1948, Părintele Justinian urcă în tronul de patriarh al Bisericii, după adormirea pururea pomenitului Nicodim, al doilea patriarh al Țării Romînești, și după o scurtă trecere pe la Mitro-

polia Moldovei, plină și aceea de bogăția isprăvilor. Sînt de atunci șapte ani, grași ca-n visul lui Iosif din Eghipt și plini de curgeri, ca cele șapte taine. Vom însemna cuprinsul lor cu zăloage mari, pentru scurtime de cuvînt.

În acest timp și sub păstoria Patriarhului Justinian, Biserica romîină a intrat în marele crug al puterii populare. După crez și după cuprins, nimic nu sta împotriva între lucrarea Bisericii și oblăduirea seculară. Acesta a fost unul dintre văzurile fericite ale noului patriarh. El a stat drept în toată temerii și a dus lupta cea bună împotriva unui vișor de neîncredere, auzului mincinos și limbii ascuțite. S-a adevărit astăzi că, peste cugete și învățături diferite, se întinde puntea deplinei înțelegeri, că ocîrmuirea poporului a lăsat nestricată viața Bisericii și, mai mult, a poștit pe slujitorii săi la lucrul împreună al zidirii în cele materialnice și-n cele de nevoie pentru o trăire mai înaltă. Prin asemănare cu noua naștere a poporului nostru, viața Bisericii și obiceiul clericilor s-au curățat de o sumă de solzi, crescuți din abateri și învăț, și s-au înturnat către poruncă și către pravila cea nesmintită.

Din acest cîștig purced toate rămîinerile și propășirile Bisericii romînești, într-o țară de muncitori și-n vremea biruinței populare. Datorită cîștigului, au odrăslit noile legiuiri și chibzuințe bisericești, felurime de așezăminte, creșteri și împuterniciri, îndrumări ale preoșimii și ajutorințe pentru călugări, școli și meșteșuguri, tiparnițe și scrieri; într-un cuvînt: toată zestrea lăuntrică a Bisericii, care pecetluște arhipăstoria Patriarhului Justinian și rînduește pe acest Părinte în vistieria istoriei bisericești.

Cu iconomia Ortodoxiei și necurmata ei tocmire, Prea Fericitul Justinian a luat legătura încă de la început. Se așternuse peste aceste legături un strat gros — al ruginii care mînîncă și al moliei care roade. Luptele din lume și noianul potrivnicilor chemau cîrmacli Bisericii și la vîsle și la priveghere. Înfruntînd șovăirile, Prea Fericirea Sa a îndrumat, în 1948, pieptul vasului ortodox către limanul înțelegerii și al grijii de sine. S-a făcut dimineață în anul acela și inima Ortodoxiei arde de atunci pe altarul unirii, al dragostei, al scrisului și al cercetării. E cu puțință ca în această candelă a adevărului să se amestece odată tot untdelemnul închinării lui Hristos și să se surpe peretele cel din mijloc al vrajbei dintre frați. Atunci se va auzi în Biserică slava dragostei: „Iată acum, ce este bun și ce este frumos, fără numai a locui frații împreună“, iar duhul Patriarhului Justinian se va feriți ca un „făcător de pace“.

Atunci se va rupe cumva și lanțul sîngelui care înconjoară lumea dela Caln și pînă la noi și strigă înaintea veșnicului Dumnezeu. Peste ape multe, duhul mut și surd al războiului răcnește încă, căutînd pe cine să apuce. Dar în rărunchii lui a intrat sabia cea cu două ascușuri a păcii. Un ascuș este al noroadelor care vor împărtășirea vieții, așa cum poruncește firea omenească, iar altul este curcubeul împăcării din care toate închinările de pe pămînt au păstrat cîte-o lumină. Timpul nostru adună aceste lumini, ca într-un rug al puterii în fața unui faraon cu carele-n oceane. Fiii Bisericii, după cuvîntul Scripturii, trebuie să întărească tabăra păcii și a înțelegerii dintre neamuri.

Acesta a fost gîndul Prea Fericitului Justinian și al Sfîntului Sinod al Bisericii Romîne, cînd au chemat pe clerici și pe credincioși la lupta pentru apărarea păcii și la uneltele ei de biruință: sașiul poporului, unirea cea dinlăuntru și propășirea scumpei noastre Patrii. Din urmări, vor odrăslî, fără tăgadă, puțința mîntuirii noastre și părtășia cu Dumnezeu.

Înalt Prea Sfințite și Prea Fericite Părinte Patriarh,

Cuvintele de pînă aci nu trebuie să pară ca mierea lui Samson în gura unui leu. Ele sînt dorinți ale Sfîntului și Indreptătorului Sinod care, prin Mitropoliții săi, ne-a rînduit nouă să Vi le spunem, așa precum am zis la început. Știm că n-a fost voia Inalt Prea Sfinției Voastre și că ați oprit prăsnuirea în țară. Dar se cuvine ca și Patriarhul să se supue odată măcar, după o slujire de treizeci de ani.

Această supunere îngăduie credincioșilor, clerului și ierarhilor Bisericii noastre să cinstească, la acest mare răstimp; pe Intîistătătorul lor și, prin lucrarea lui, să se cinstească și pe ei.

Mai de preț decît cinstirea, este împuternicirea virtuții noastre. De sucui ei avem nevoie totdeauna și cu osebite în zilele de azi, cînd Biserica s-a înjugat la plămădirea lumii noi și la plinirea unor soliri nădăjduite din începutul veacului creștin. Iar împuternicirea noastră este sporirea puterii Voastre, temelia lucrării Voastre, vîzduhul vederii Voastre, încredințarea deplină noastră rodnicii.

Secînd vistieria vieții Voastre și dînd cunoașterii de obște o parte din avutul său, păstorii și păstoriții Bisericii Ortodoxe Romîne vă arvunesc pe încă treizeci de ani de sporită lucrare, ca să fie mută gura necredincioșilor care s-au îndoit, iar ritorii dela răsîntii să se smerească și să tacă.

Pentru vîrsta de treizeci de ani a apostolici Voastre, care se încheie cu praznicul de-acum, Vă mulțumim; în numele Sfîntului Sinod, al forurilor statutare, al preoților din țară, monahilor și drept-slăvitorilor creștini, și rugăm pe Dumnezeu să scrie faptele Voastre în cartea vieții.

Pentru vîrsta cea de aur, în care intră lucrarea Voastră, Vă poftim, Inalt Prea Sfințite și Prea Fericite Patriarh Justinian, îndelungare de zile, sănătate și tinereți înnoite ca ale vulturului din psalm“.

In numele preoțimii a vorbit P. C. Pr. C. Grigore, care a înfățișat înfăptuirile Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian dealungul celor 30 de ani de osîrdnică slujire a altarului lui Hristos.

Amintind diferite momente din activitatea pastorală a Inalt Prea Sfințitului nostru Patriarh Justinian, dealungul celor treizeci de ani de slujire a Bisericii Ortodoxe, vorbitorul a subliniat uriașele realizări ale Inalt Prea Sfinției Sale, pe toate tărîmurile unei pilduitoare lucrări apostolice. Adreșîndu-se apoi Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, P. C. Pr. C. Grigore a spus: „...Preocupările Inalt Prea Sfinției Voastre pentru nevoile cotidiene ale familiilor noastre ne-au asigurat posibilități de trai, prin mijloace la care nimeni pînă acum nu se gîndise; ne-ați înlesnit completarea salariilor, ne-ați îndreptățit concedii, ne-ați organizat sanatorii și case de odihnă. Și de toate acestea putem noi oare să nu ne amintim și, după versul Evhologiuului, să nu vă mulțumim Vouă, bunului meșter? Putem noi oare, în cîntul de slavă ce Vi-l înălțăm, să nu ne aducem aminte și de cîntarea Bisericii, că de n-ați fi fost Inalt Prea Sfinția Voastră, cine ne-ar fi izbăvit pe noi de toate aceste nevoi“ ?.

După ce a exprimat bucuria nemărginită cu care toți clericii ortodocși folosesc această zi de praznic pentru a mărturisi Intîistătătorului Bisericii noastre simțămintele lor de dragoste, devotament și recunoștință, vorbitorul a spus: „Cu gîndul la Cel Atotputernic, noi îi facem din partea cea mai curată a sufletului nostru, cea mai călduroasă rugă pentru Inalt Prea Sfinția Voastră... Amintindu-ne și de cuvintele Sfîntului Ioan Gură de Aur, spuse Sfîntului Vasile cel Mare, ținem în același chip să Vă asigurăm solemn

că „în toate momentele, în lucrările marei meniri ce aveți de îndeplinit, vom fi deapururi lângă Voi, Vă vom susține cu toate puterile noastre, că devotamentul nostru deplin și neșovăelnic nu Vă va lipsi niciodată“...

Vorbitorilor le-a răspuns Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, care a rostit următoarea cuvântare :

*Inalt Prea Sfințite,
Prea Sfințiților,
Prea Cucernici și Cucernici Părinți,*

Ați venit să-mi aduceți aminte că astăzi, în ziua de prăznuire a Prea Cuvioasei Maicii noastre Paraschiva, s-au împlinit pentru mine, în momentele solemne ale dumnezeieștii Liturghii, treizeci de ani de neîntreruptă slujire la duhovnicescul jertfelnic al Sfintei noastre Biserici ortodoxe străbune.

Ca dintr-un caier al dutoaselor amintiri, ați tors și depănat firul celor treizeci de ani prin graiul părintelui Mitropolit Firmilian și al părintelui Constantin Grigore, cu multe din gândurile, năzuințele și idealurile cărora am izbutit să le dau rost și împlinire în curgerea acestei vremi, cu bună vrerea, ajutorul și îndurarea Atotmilostivului Dumnezeu.

Copleșit de emoție și stăpînit de înfiorarea pe care ți-o dă confruntarea cu tine însuși, mulțumesc din adîncul inimii cuvîntătorilor și tuturor celor care s-au gândit că este bine să mă înconjoare cu iubirea lor curată în ziua acestui soroc binecuvîntat din viața mea și, plecîndu-mi fruntea înaintea Celui Atotputernic, mă rog să reverse harurile Sale cele bogate peste toți, cu dăruiți de sănătate, pace și mîntuire.

Îngăduiți-mi, în sfîrșit, să nu pot uita în această zi cu sfinte amintiri, pe bunii mei părinți trupești, care se odihnesc lângă altarul bisericii din satul Suestilor, în așteptarea învierii și vieții celei veșnice. Preoția mea a fost visul sfînt al mamei mele și primii mei pași pe drumul adevăratei înțelegeri a slujirii lui Dumnezeu printre oameni i-am făcut sub călăuzirea ei curată și evlavioasă. Am avut privilegiul rar să respir în casa părinților mei duhul unui creștinism autentic, întemeiat pe faptele iubirii lui Dumnezeu și a aproapelui. Mireasma acestui duh din căminul copilăriei mele, moștenit de la bunicii, moșii și strămoșii mei, vrednici slujitori ai Bisericii și Patriei — pomeniți totdeauna la mari praznice de credincioasa mea mamă, cu evocări despre trecutul lor religios și patriotic, — nu s-a deslipit de mine niciodată. Pentru aceea, în această zi de sărbătoare și reculegere pioasă, ochii sufletului meu picură lacrimi de recunoștință pe scumpul lor mormînt.

*Inalt Prea Sfințite,
Prea Sfințiților,
Prea Cucernici și Cucernici Părinți,*

Nu poate fi prednicie mai înaltă pe pămînt decît aceea de a sluji lui Dumnezeu ca preot. Și dacă pentru religiile tuturor timpurilor „preoția a jucat un rol esențial și decisiv“, credința noastră nici nu poate fi concepută fără preoția creștină, „instituție divină, creată prin harul lui Iisus Hristos“, căci fără ea „nu poate exista nici propovăduire infailibilă a cuvîntului dumnezeesc, nici săvîrșirea dumnezeieștii Euharistii și a celorlalte Sfinte Taine, nici conducere a comunității creștine în Duhul Sfînt“ pe calea mîntuirii.

„Preoția creștină vine din preoția lui Iisus Hristos”; ea este „prelungirea și perpetuarea misiunii sfinților apostoli în lume, este un mandat încredințat de Mîntuitorul slujitorilor Săi din toate timpurile. Mai mult, preoția este într-un fel continuarea de către oameni a slujirii lui Iisus Hristos însuși, pentru mîntuirea lumii”.

Modelul desăvîrșit al preotului creștin este Iisus Hristos însuși, „preot în veac, după rînduiala lui Melhisedec”, care a unit în ființa Sa divin-omenească o întreită demnitate: profetică, arhierescă și împărătească. Ca profet, El a descoperit oamenilor pe Dumnezeu și i-a învățat doctrina adevărului: „nimeni vreodată n-a vorbit ca Omul Acesta, care avea cuvintele vieții veșnice”. Ca arhieru, El s-a jertfit pentru păcatele oamenilor, pătimind și murind pe crucea de pe Golgota. El este arhierul etern, care a împăcat pe Dumnezeu cu omul, pe Ziditor cu creația Sa. Ca împărat, El este întemeietorul unei împărății, noi, nepieritoare, stăpînind și conducînd Biserica: una, sfîntă, sobornicească și apostolească. Iar „Biserica ființează și se menține prin preoție. Preoția este condiția existenței Bisericii, stîlpul și puterea ei”.

Cunoscînd toate acestea, nimeni nu poate rămîne nedumerit cînd aude rostindu-se: dintre toate vredniciile omenești, cea mai înaltă este aceea de a sluji lui Dumnezeu ca preot.

Primind Taina hirotoniei în preot acum treizeci de ani, nu greșesc dacă afirm că aveam deplin conturată imaginea adevăratului preot în slujba lui Iisus Hristos. Modelul desăvîrșit al preotului creștin ortodox constituia pentru mine o obsesie, încă de pe băncile seminarului, și rețineam ca esențial în ființa Mîntuitorului iubirea Sa nemărginită pentru ființa omenească, izvor și cheie a înțelegerii sacrificiului Său. Intruparea, viața cu lipsuri și privațiuni, învătătura și minunile, patimile și moartea Sa pe Cruce, toate acestea căpătau sens pentru mine numai dacă le raportam la nemărginita dragoste a Mîntuitorului pentru om. „Dumnezeu așa a iubit lumea, încît a dat pe Fiul Său Unul Născut, pentru ca oricine crede într-însul să nu piară, ci să aibă viață veșnică... Mai mare dragoste decît aceasta nimenea nu are, ca sufletul său să și-l dea pentru prieteni”... Fiul Omului n-a venit ca să fie servit, ci ca să servească și să-și dea sufletul Său răscumpărare pentru mulți”... Iubirea pentru semenii, spiritul de sacrificiu pentru aproapele și zdrobirea egoismului, iată virtuțile care trebuie să împodobească ființa morală a adevăratului preot. Așa gîndeam atunci, așa gîndesc și astăzi, iar strădaniile și înfăptuirile mele pentru îmbunătățirea vieții spirituale și materiale a celor pe care i-am păstorit la Băbeni, Rînnicul Vîlcii sau la Iași, trebuie înțelese numai ca o intrupare a acestor gînduri.

În calea acelorasi preocupări, o influență hotărîtoare a exercitat asupra mea una din gloriile veacului de aur al epocii patristice: Sfîntul Vasile cel Mare. Modul său de a înțelege și rezolva preoția a pus pecete grea peste gîndurile și hotărîrile mele. Modul acesta nu se găsea descris în tratate „despre preoție”, cum au făcut-o în vremea lui și ceva mai tîrziu sfinții: Grigore de Nazianz, Ioan Gură de Aur, Ambrozie și Grigore cel Mare. Spirit cultivat la marile școli teologice și filosofice ale timpului său, înzestrat cu alese daruri intelectuale și de creație, acest geniu al faptii și desăvîrșită intrupare a spiritului de sacrificiu pentru semenii, deschizător de drumuri pentru lucrarea socială a preoțimii creștine din toate timpurile, Sfîntul Vasile cel Mare a inspirat în mare măsură toate inițiativele mele preoțești și lui îi datorez orientarea

mea către „Apostolatul social”. „Vasiliada” acestui neîntrecut geniu al faptei creatoare, în care și-au dat întâlnire spitalul cu azilul și orfelinatul, casele de educație cu școlile și atelierile, mila pentru cel căzut în nevoie cu prețuirea muncii și cultul demnității omenești, într-un cuvânt, „Chipul” preoției pe care a trăit-o Sfântul Vasile cel Mare a exercitat asupra mea o influență hotărâtoare. Ar fi o impietate să apropii inițiativele și înfăptuirile mele preoțești și arhieresti de acelea ale marelui ierarh. Dacă numele lui l-am pomenit acum, am făcut aceasta numai pentru a arăta izvoarele de inspirație ale trudei mele sacerdotale pe plan social, mînat de gîndul curat de a-i atribui lui tot ceea ce Providența mi-a ajutat să plănuiesc și să înfăptuiesc.

În calea îndatoririlor harice — sacramentale sau liturgice ale slujirii preoțești, — m-a urmărit totdeauna cuvîntul apostolului care zice: „slujba ta fă-o deplin”, cît și sfătuirea dată ucenicului său Timotei, Episcopul Efesului: „Silește-te să te arăți pe tine însuși lămurit înaintea lui Dumnezeu, lucrător cu fața curată, drept îndreptînd cuvîntul adevărului, ... de poftele tineretelor fugi și urmează dreptatea, credința, dragostea, pacea cu toți cei ce cheamă pe Domnul din inimă curată”, cît și sfatul dat lui Tit: „Întru toate arată-te pe tine pildă de fapte bune, dovedind în învățatură nestrîcăciune, cinste, cuvînt sănătos și fără prihană, pentru ca împotrivorul să se rușineze, neavînd de zis nimic rău despre noi”. Și nu mi-au rămas străine nici cuvintele de foc ale marelui Ioan Gură de Aur din cărțile despre preoție, în care se arată: „Preoția se săvîrșește aici pe pămînt, dar ea are rang între dregătoriile cerești. Și pe foarte bună dreptate. Nici om, nici înger, nici arhanghel, nici o altă putere creată, ci însuși... a întemeiat această servire. El a stabilit ca în timp ce sîntem încă în trup să facem servire îngerească. De aceea trebuie ca cel ce e hirotonit preot să fie curat ca și cînd s-ar afla în ceruri, în mijlocul puterilor îngerești”.

„Să fii curat și să-ți faci slujba deplin”, iată două comandamente de ordin moral, fără împlinirea cărora nu e cu putință preoție adevărată, nici succes pastoral. Curăția morală este o condiție esențială a preoției creștine ortodoxe. „Creștinii au ținut totdeauna să primească Sfintele Taine din mîini curate”.

Sfântul Simeon (noul teolog) descrie astfel chipul adevăratului preot: „Mai întîi de toate el trebuie să fie curat nu numai trupește ci și sufletește; să nu fie părtaș la niciun păcat. Apoi el trebuie să fie smerit nu numai în afară, dar și în viețuirea lui lăuntrică. Atunci cînd se află în fața sfintei mese, preotul trebuie să privească cu mintea, prin sfintele daruri, însăși Dumnezeirea. Și nu numai atît, ci să-L cîștige pe însuși Domnul și să-L aibă pururea petrecînd în ființa Sa, în inima Sa... numai așa cu cugetul treaz și cu îndrăznire, va putea înălța rugile sale de preot către Dumnezeu pentru păstoririi săi, pentru fiii săi duhovnicești, încredințați lui”.

Oficiul liturgic este sfînt. Preotul este dator să se apropie de Sfîntul Jertfelnic „cu frică de Dumnezeu, cu credință și cu dragoste”, curățindu-se mai întîi de orice întinare care l-ar face nevrednic de acest dumnezeesc oficiu. În săvîrșirea oricărei Taine sau Ierurgii, preotul adevărat pune „căldură, participare sufletească, convingere, adeziune interioară, fior sfînt”, știind că numai astfel va putea să comunice cu Dumnezeu, pentru sine și pentru păstoririi săi. Este deasupra oricărei îndoieli că grija preotului pentru biserica în care liturghisește, vădește

fiorul sfânt de care se simte cuprins când pășește pragul dumnezeescului locaș. Adevărul religios predicat din fața sfântului altar, trebuie întrupat în viața personală a preotului.

Am restaurat trei biserici în Băbeni și una în Rîmnicul Vlçii. Niciuna din ele nu este o biserică monumentală. Vechile biserici ale neamului nostru, în mare parte, au fost lucrate din lemn. Evlavia străbună le-a dat viață și frumusețe. Pînă astăzi ele cuceresc prin sculpturile migăloase dela uși și ferestre, prin interioarele lor îngrijite. Urmînd pilda strămoșilor, am făcut să se sălășluiască duh nou de viață în bisericile unde am fost rînduit să păstoresc, enoriașii ajutîndu-mă să le dau strălucirea cuvenită unor sfinte locașuri în care sălășluiește Dumnezeu. „Comitetul parohial” - organ de ajutorare a preotului în lucrarea sa gospodărească și misionară, care și-a aflat loc în legislația actuală a Bisericii noastre, - a fost creat și folosit de mine încă dela începutul preoției mele sătești.

Dar sensul noțiunii de „biserică”, cum știm cu toții, este mult mai larg în accepțiunea sa creștină. Înțelegem prin „biserică” nu numai locașul sfânt, ci și comunitățile de credincioși cari mărturisesc același crez religios, sînt uniți prin legăturile aceleași sfinte iubiri și se simt tari prin aceeași nădejde a vieții eterne de dincolo de veacuri. Pentru aceștia, preoții „sînt sarea pămîntului... și lumina lumii”, cei trimiși „să învețe toate neamurile” ca să păstreze cele ce Mîntuitorul a poruncit apostolilor Săi.

Aspectul didactic al slujirii preoțești implică preoților noștri îndatoriri tot așa de mari și sfinte ca și acelea pe care le-am schițat pe plan liturgic și social. Continuînd slujirea profetică a Mîntuitorului, preotul creștin este dator „să învețe” pe credincioșii lui și să-i călăuzească pe căile luminoase ale virtuților, ca unul care este „lumina lumii”.

Nu poți însă învăța pe alții, ceea ce tu nu cunoști, sau cunoști insuficient. În această privință, Sfîntul Grigore Teologul ne spune: „Ați propune să înveți pe alții, cîtă vreme tu însuși nu ești destul de învățat... mi se pare că este un lucru nebunesc și semeț; nebunesc, fiindcă nu-ți dai seama de neștiința ta, și semeț pentru că te apuci de un lucru pe care abia îl pricepi”.

Precum au învățat la vremea lor preoții creștini din epoca patristică, tot așa preoții zilelor noastre trebuie să stăpînească desăvîrșit cunoștințele meșteșugului lor teologic și să aibă o orientare din cele mai bogate în toate domeniile de activitate filosofică și realist-științifică.

Preotul va învăța norodul prin predică și cateheză. El se va folosi de aceste două instrumente didactice în cadrul oricărui serviciu liturgic. O cere aceasta tradiția de două ori milenară a creștinismului, o cere timpul actual pe care-l străbatem, căci credința trebuie slujită de luminile rațiunii, iar balastul de superstiții care s-a țesut în jurul fenomenului religios autentic trebuie înlăturat cu toată vigoarea.

Inalt Prea Sfințite,
Prea Sfințiilor,
Prea Cucernici și Cucernici Părinți,

Mîntuitorul Hristos a spus despre Sine: „Eu sînt calea, adevărul și viața”. Vorbînd deci despre preoția creștină, despre răspunderile și chemările ei, ar fi un păcat de moarte să pierdem din vedere o singură clipă, pe preotul desăvîrșit și etern, Iisus Hristos, — „calea, adevăru-

și viață". Raportată neconținut la Iisus Hristos, preoția creștină capătă sensul și valoarea ei divină.

Marii ierarhi, cari au ilustrat preoția creștină în veacurile de glorie ale Bisericii, au primit hirotonia după ezitări îndelungate și aproape întotdeauna împotriva voinții lor. Au făcut aceasta, nu din lipsă de credință, ci din temerea că nu vor putea sluji lui Dumnezeu, ca sacerdoți ai Lui, cu toată vrednicia cupenită acestui sfânt oficiu. Sfântul Ioan Gură de Aur, cel atât de mare ca preot și patriarh, deplin conștient de sublimitatea slujirii preoțești și de slăbiciunea organică a firii omenești, scrie în această privință: „Furtunile care sguđuie sufletul preotului sînt mai multe decît vînturile care sbuciumă marea“.

Furtuni nenumărate au sguđuit sufletul meu timp de 30 de ani. Ele vor sguđui totdeauna sufletul preotului lui Hristos. Dar conștiința că ești chemat în această lume, să întinzi punți de lumină între pămînt și cer, căci „nimeni nu-și ia singur cîntea aceasta, ci dacă este chemat de Dumnezeu“ (Evrei, V, 4), gîndul că prin lucrarea ta oamenii pot să dobîndească mîntuirea și să devină fii ai paradisiului, îți dă tot curajul.

În lupta aceasta, tu nu ești singur pe lume, căci lîngă fiecare preot, care trudește pentru Biserica lui Dumnezeu, stă nevăzut Iisus Hristos care a spus: „Eu sînt cu voi pînă la sfîrșitul veacurilor“. „Într-adevăr — zice Sfîntul Efrem — preoția aceasta este o cetate neînvînsă, un zid de nezdruncinat care se înalță de pe pămînt la ceruri și chiar dincolo de ceruri. Văd' pe preot în mijlocul celor fericiți, printre cetele de la curtea Regelui Regilor. El stă în apropierea Stăpînului, Creatorul și izvorul oricărei lumini, în tovărășia spiritelor strălucitoare de slavă“...

„O, minune a slavei! — vom striga cu Sfîntul Efrem. O, putere unică! O, mister de neînțeles al sfințeniei și măreției preoției, a acestui sacerdoțiu venerabil și fără pată cu care Iisus Hristos a coborît pe pămînt, a binevoit să îmbrace pe nevrednicile sale creaturi?“.

Către Tine, Doamne Iisuse Hristoase, îmi îndrept acum gîndul și rugăciunea mea: „Doamne, Doamne, cela ce toate le împlinești, trimite-ne nouă tuturor Harul Tău și fă-ne să Te cunoaștem și să umblăm în voia Ta“, cela ce ești pentru noi „Calea, Adevărul și Viața“. Amin.

Toți cei prezenți au făcut Intîistătătorului Bisericii noastre respectuoase urări de viață lungă și de rodnică păstorire a turmei dreptcredincioase din țara noastră și s-au învrednicit a primi patriarhicească binecuvîntare.

Festivitatea religioasă de la 14 octombrie 1954 a vădit încăodată indestructibilele legături de dragoste și prețuire, care unesc pe ierarhii, clericii și credincioșii Bisericii Ortodoxe Romîne cu Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, în ale cărui mîini a așezat Dumnezeu cîrma Sfintei noastre Biserici.

V I A Ţ A B I S E R I C E A S C A

INSTITUŢIILE DE ÎNVĂŢĂMÎNT DUHOVNICESC ALE PATRIARHIEI DIN MOSCOVA

EXPUNEREA FĂCUTĂ DE DOCENTUL VLADIMIR TALIZIN LA INSTITUTUL TEOLOGIC DIN BUCUREŞTI

Cu prilejul vizitei Înalt Prea Sfinţitului Mitropolit Nicolae Krutişchi şi a altor reprezentanţi ai Bisericii Ortodoxe Ruse în ţara noastră — vizită despre care revista noastră a publicat, în numărul trecut, o amplă dare de seamă — docentul Academiei Duhovniceşti din Moscova, Vladimir Talizin, membru al delegaţiei, a făcut, la Institutul Teologic Universitar din Bucureşti, o documentată expunere despre „Instituţiile de învăţămînt duhovnicesc ale Patriarhiei din Moscova“.

Comunicarea a avut loc în după amiaza zilei 4 septembrie 1954, în sala consiliului profesoral de la Institutul Teologic din Bucureşti. Au fost de faţă: P. S. Theoctist, vicar patriarhal, D-l Marin Sulică, director în Ministerul Cultelor, P. C. Pr. I. Gagiu, director al Administraţiei Patriarhale, P. C. Pr. Prof. onorar N. M. Popescu, şi întregul corp profesoral.

După ce P. S. Episcop Theoctist a vorbit despre organizarea instituţiilor de învăţămînt ale Bisericii Ortodoxe Romîne, a luat cuvîntul docentul Vladimir Talizin, care a făcut următoarea comunicare:

Astăzi, în sistemul de învăţămînt al Bisericii Ortodoxe Ruse sînt 2 academii duhovniceşti şi 8 seminarii duhovniceşti.

Seminariile duhovniceşti sînt instituţii de învăţămînt duhovnicesc mediu, organizate cu scopul de a da elevilor o educaţie teologică şi de a pregăti pe slujitorii Bisericii Ortodoxe Ruse pentru sfînta slujire a Bisericii.

Academiile duhovniceşti sînt instituţii de învăţămînt duhovnicesc superior, care au de scop a da studenţilor o educaţie teologică superioară şi de a pregăti păstori luminaţi din punct de vedere teologic şi profesori pentru instituţiile de învăţămînt duhovnicesc.

Academiile duhovniceşti se află la Moscova (Zagorsk) şi la Lenin-grad; pe lîngă fiecare din ele se află cîte un seminar duhovnicesc. Cele-

alte 6 seminarii duhovnicești se află la Chiev, Odesa, Minsc, Volînc, Saratovsc și în eparhia Stavropolsc.

În anul 1954, școlile duhovnicești din Moscova sărbătoresc jubileul de zece ani de la reînființarea lor. În anul 1944, în Moscova, în clădirea m.năstirii Novodevici, au fost deschise cursurile pastorale-teologice și Institutul teologic care mai târziu s-au transformat respectiv, în Seminarul duhovnicesc din Moscova și Academia duhovnicească din Moscova.

La fel cu școlile duhovnicești din Moscova, la Leningrad s-au deschis întâi cursurile pastorale-teologice și Institutul Teologic, care apoi au fost transformate în seminarul duhovnicesc și Academia duhovnicească din Leningrad.

După acestea au fost deschise și celelalte 6 seminarii.

În conformitate cu regulamentele în funcțiune, în clasa I-a a seminarului duhovnicesc se primesc persoane ce nu au vârsta mai mică de 18 ani sau mai mare de 40 de ani, și care au învățătura corespunzătoare școlii medii.

Candidații pentru clasa I-a sînt supuși la examenul de admitere, la care trebuie să dovedească cunoașterea temeinică și conștientă a rugăciunilor începătoare, ale utreniei, ale vecerniei, ale Maicii Domnului, ale Sf. Efrem Sirul, cele dinaintea Impărtășirii, Simbolul credinței, Decalogul, Fericirile, troparele celor 12 praznice împărătești, troparul patronului și psalmii 50 și 90.

În afară de aceasta, candidații trebuie să știe a citi bine limba slavonă. În clasa I-a a seminarului se primesc pînă la 40 de oameni.

Cei ce doresc să intre direct în clasa a II-a, a III-a sau a IV-a de seminar, trebuie să aibă, deasemeni, pregătirea generală corespunzătoare școlii medii și să dea examen pentru clasele precedente ale seminarului, la toate obiectele.

Persoanele care nu au urmat seminarul, dar care doresc să intre în cinul sfințit sau să intre direct în Academia duhovnicească, pot să dea examen pentru cursul întreg al seminarului, dacă au pregătirea generală de școală medie.

Cursul studiilor în seminarul duhovnicesc este repartizat pe 4 ani, cu 36 de ore academice pe săptămîină.

În seminarii se studiază următoarele obiecte: 1. Istoria Sfîntă a Vechiului și Noului Testament; 2. Catehetica; 3. Sfînta Scriptură a Vechiului Testament; 4. Sfînta Scriptură a Noului Testament; 5. Teologia dogmatică; 6. Teologia morală; 7. Teologia fundamentală; 8. Teologia comparată; 9. Pastorală; 10. Liturgica; 11. Omiletica; 12. Istoria Universală a Bisericii; 13. Istoria Bisericii Ruse; 14. Studiul rascolului rusesc și sectologia; 15. Regulamentul bisericesc; 16. Constituția U.R.S.S.; 17. Limba slavă-bisericească; 18. Limba greacă; 19. Limba latină; 20. Limba engleză (la alegere); 21. Limba germană (la alegere); 22. Limba franceză (la alegere); 23. Cîntarea bisericească; 24. Limba rusă (facultativ).

Programa fiecărui obiect din cursul seminarial se prezintă astfel:

Programa de Catehism.

Introducerea în Catehismul ortodox. Noțiuni preliminare; Despre Revelația Dumnezească; Despre Sfînta Tradiție și Sfînta Scriptură.

Cuprinsul Catehismului: Partea I-a — Despre credință; Despre Sim-

bolul de credință în general și despre origina lui; Noțiuni despre taine; Partea a II-a — Despre nădejdea creștină în Dumnezeu; Ideea despre nădejdea creștină, fundamentele și mijloacele ei; Despre rugăciune; Rugăciunea Domnească; Fericirile; Partea a III-a — Despre iubire; Legea și învățăturile Domnului.

Programa la Sfânta Scriptură a Vechiului Testament.

Noțiuni preliminare despre Sfânta Scriptură în general și despre regulile de explicare a Sfintei Scripturi; Privire generală asupra cărților sfinte legiuitoare ale Vechiului Testament; Cercetarea legilor principale ale lui Moise; Cărțile istorice ale Bibliei; Privire generală asupra cărților profetice ale Vechiului Testament; privire generală asupra cărților didactice ale Vechiului Testament.

Programa la Sfânta Scriptură a Noului Testament.

1. Noțiuni despre cărțile sfinte ale Noului Testament; 2. Evanghelia și Tetraevanghelul; 3. Faptele Sf. Apostoli: a) Epistolele Apostolilor; b) Epistolele sobornicești; c) Epistolele Apostolului Pavel. Apocalipsul.

Programa la Teologia Dogmatică.

Partea I-a. Despre Dumnezeu în Sine Insuși și în raporturile Lui cu lumea și cu omul. Partea II-a. Despre Dumnezeu în raporturile Lui față de creaturi. Capitolul I. Despre Dumnezeu, Creatorul lumii. Capitolul II. Despre Dumnezeu, ca Proniatorul lumii. Capitolul III. Despre Dumnezeu-Mîntuitorul; Despre Dumnezeu-Răscumpărătorul; Săvîrșirea mîntuirii oamenilor prin Iisus Hristos. Capitolul IV. Invățătura Bisericii despre Dumnezeu-Sfințitorul; Despre Biserică, ca mijlocitoare a sfințeniei, Despre har, ca putere sfințitoare; Despre taine, ca mijloace de sfințire a omului. Capitolul V. Despre Dumnezeu, ca Judecător și Răsplătitor.

Programa la Teologia Morală.

Raportul dintre Teologia Morală și cea Dogmatică; Condițiile necesare moralității: conștiința de sine însuși și libertatea morală. Indeterminismul, esența și eroarea acestuia. Legea morală; Aspectele legii morale; Legea morală pozitivă sau scrisă ca o împlinire a legii naturale; Insemnătatea legii morale a Vechiului Testament; Legea Noului Testament sau evanghelică; Fericirile; Sfaturile evanghelice; Principiul fundamental al activității morale a creștinului; Indemnuri spre împlinirea legii morale; Virtutea și însușirile ei; Păcatul, originea și aspectele lui; Vina morală; Invățătura despre datoriile și faptele bune ale creștinului.

Programa la Teologia fundamentală.

Despre religie; Adevărurile fundamentale ale credinței creștine; Despre Revelație; Religia Vechiului Testament; Creștinismul; Izvoarele Revelației supranaturale; Privire asupra religiilor naturale.

Programa la teologia comparată.

Noțiuni preliminare. Cele mai importante confesiuni creștine din apus în afară de ortodoxie: A) romano-catolică și B) protestantă: a) luterană, b) reformată și c) anglicană.

Programa la Teologia Pastorală.

Introducere; Invățătura lui Dumnezeu și a părinților Bisericii despre slujirea pastorală; Pregătirea pentru slujirea pastorală; Sfintele lucrări ale păstorului; Legislația general-bisericească; Legislația bisericască rusă.

Programa la Liturgică.

Particularitățile liturgice ale celor 12 praznice împărătești și ale serviciului triodului și pentecostarului; Particularitățile serviciului celor 12 praznice împărătești: a) Cele ale Născătoarei de Dumnezeu; b) Cele ale Domnului Hristos; Sărbătorile din timpul serviciului triodului și pentecostarului: Invierea lui Hristos ca cea mai mare sărbătoare creștină; Triodul. Cuprinsul și alcătuirea lui; Despre felurite slujbe, săvârșite de biserică la diferite împrejurări sau la trebuințele creștinilor; Rânduiala tainelor; Rânduiala împărtășirii grabnice în caz de boală; Rânduiala înormântării; Moliftele; Sfințirea apei; Sfințirea bisericii; Programul la Omiletică; Introducere în Omiletică; Pastorația și predicarea; Condițiile interne necesare (premisele) în problema pregătirii pentru predicare; Primii pași (exercițiile) în alcătuirea unei predici; Formele (aspectele) unei predici; Latura exterioară (expunerea) predicii; Scurtă istorie a predicării în Rusia; Aspectele unei predici bisericești după scopul ei; Aspectele predicii după cuprinsul interior și modul de expunere legat de aceasta; Scopul predicii și regula pentru realizarea acestui scop; Caracterul interior al predicii; Rostirea predicii.

Programul la istoria bisericească universală.

Introducere; Prima perioadă: De la începutul istoriei Bisericii până la triumful Bisericii din timpul lui Constantin cel Mare (anul 34-313).

Perioada a doua: De la triumful Bisericii din timpul lui Constantin cel Mare până la despărțirea Bisericii de apus (313-1054).

Perioada a treia: De la despărțirea Bisericii de apus de cea ortodoxă până în timpul de față:

A) Istoria Bisericii Ortodoxe.

B) Istoria creștinismului din apus.

Programul istoriei Bisericii Ruse.

Introducere; Noțiuni despre știința istoriei Bisericii Ruse, împărțirea în perioade, izvoare și manuale.

Inceputul creștinismului în Rusia.

Perioada întâia (Chieviană). De la începutul Bisericii Ruse până la strămutarea mitropoliei din Chiev la nord.

Perioada a doua (de la Moscova). De la confirmarea scaunului mitropoliei din Moscova până la sfârșitul patriarhatului.

Perioada a treia — Sinodală (din Petersburg).

Perioada a patra. Biserica Rusă patriarhală din Statul Sovietic.

Programul la istoria rascolului rus și la sectologie, și cercetarea neînțelegerilor cu Biserica Ortodoxă.

Istoria rascolului.

Analiza neînțelegerilor rascolului cu Biserica Ortodoxă. Istoria sectologiei. Secte raționaliste. Secte mistice. Analiza neînțelegerilor sectelor cu Biserica Ortodoxă.

Programul la Regulamentul bisericesc.

Noțiune generală.

Noțiune despre biserică.

Slujitorii sfințiți și slujitorii bisericești în Biserica Ortodoxă.

Cele mai importante sărbători creștine: Paștele, Cele douăsprezece praznice împărătești, Sărbătorile marilor sfinți. Ciclul anual al sărbătorii

lor schimbătoare și neschimbătoare. Ciclurile sfintelor slujbe dintr-o săptămână și din 24 de ore. Posturile.

Cărțile de slujbă: a) Cărțile sfinte de slujbă; b) Cărțile bisericesti de slujbă; Tipicul, alcătuirea și însemnătatea lui. Ciclul sfintelor slujbe dintr-o zi liturgică; a) Slujba vecerniei; b) Slujba utreniei; c) Denia cea mare; d) Slujba din timpul zilei.

Programa la Constituția U.R.S.S.

Noțiuni fundamentale despre stat și despre drept; Statul socialist sovietic; Constituția Sovietică, caracteristicile ei și istoria dezvoltării ei; Structura socială a U.R.S.S.; Structura de stat a U.R.S.S.; Organele de stat în U.R.S.S.; Organele conducerii de stat ale U.R.S.S.; Drepturile și obligațiile fundamentale ale cetățenilor U.R.S.S.

Elevii din fiecare clasă a seminarului trebuie să pregătească în scris câteva lucrări: în clasa I-a și a II-a câte 7, în a 3-a și a 4-a câte 5; temele lucrărilor se stabilesc nu numai din obiectele cu caracter teologic și religios — moral, ci și din temele slujirii viitoare în Biserica Domnului.

În clasa a 4-a se scrie o predică, iar predicile cele mai bune sînt rostite de către elevi în biserică.

Cursurile în seminarii au loc în decursul întregului an, afară de duminici și de sărbătorile bisericesti și civile, de marile sărbători cu caracter local, a zilelor de post din prima săptămână a Sf. Patruzecimi și a săptămînei Patimilor, din săptămîna Paștelor, și a vacanței Crăciunului — de la 1/I pînă la 21/I. Vacanța de vară durează de la 1/VII pînă la 1/IX.

La sfîrșitul anului școlar au loc examene asupra materiilor predate.

Pe lîngă seminarii există internate, dar, cu aprobări speciale, elevii pot sta și în locuințe particulare.

Pentru elevii care locuiesc în internate s-a stabilit un regim corespunzător, cu scopul de a distribui în mod rațional timpul pentru rugăciuni, muncă și odihnă.

Pentru a dezvolta în elevi o dispoziție religioasă-morală — în diferitele momente, ca începutul zilei, începutul și sfîrșitul lecțiilor, începutul și sfîrșitul meselor, sfîrșitul zilei — se fac rugăciuni. În vremea posturilor, măsurile pentru educarea religioasă-morală se intensifică.

O deosebită însemnătate pentru educarea religioasă are participarea practică la sfintele slujbe a elevilor. Duminicile și în zilele de sărbătoare toți elevii participă la sfînta slujbă. În timpul sfintei slujbe, ei participă la cîntări, la citiri, și dau ajutor la sfînta slujbă din altar. În zilele de lucru, grupe de elevi participă la sfintele slujbe.

Absolvenții a patru clase de seminar primesc atestat și se obligă moralmente a-și consacra activitatea pentru slujirea Bisericii Ortodoxe, devenind candidați pentru activitatea de păstori.

Absolvenții seminarului din prima categorie (studenții seminarului) capătă dreptul de a intra în Academia duhovnicească fără examene de admitere.

Elevii care absolvesc seminarul duhovnicesc în a doua categorie, pentru a putea intra în Academia duhovnicească trebuie să obțină în prealabil titlul de student, adică să treacă examenul pentru categoria I-a, la acele obiecte la care are în atestat notă insuficientă pentru titlul de student.

Dar și persoane care nu au terminat seminarul duhovnicesc pot fi primite direct în Academia duhovnicească. Pentru intrarea în anul I al Aca-

demiei, se cere învățătura școlii de grad mediu și trecerea unui examen pentru cursurile seminarului duhovnicesc. În Academia duhovnicească pot fi primite persoane care nu au vârsta mai mică de 18 ani sau mai mare de 50 de ani.

Cursurile studiilor la Academia Duhovnicească sînt repartizate pe 4 ani, cu lecții în 34 de ore academice săptămînal (cu excepția anului IV, în care se fac lecții numai 14 ore pe săptămîna).

În Academii duhovnicești se predau următoarele obiecte: 1. Sfînta Scriptură a Vechiului Testament; 2. Sfînta Scriptură a Noului Testament; 3. Teologia dogmatică; 4. Teologia morală; 5. Teologia fundamentală; 6. Teologia pastorală; 7. Patrologia și Ascetica; 8. Liturgica; 9. Omiletica; 10. Istoria veche bisericească; 11. Studiul rascolului și al sectologiei; 12. Istoria și analiza confesiunilor apusene; 13. Dreptul bisericesc; 14. Constituția U.R.S.S.; 15. Arheologia bisericească; 16. Limba veche ebraică; 17. Bizantinologia și istoria bisericilor Slave; 18. Istoria Bisericii Ruse; 19. Limba greacă; 20. Limba latină; 21. Limba engleză (la alegere); 22. Limba germană (la alegere); 23. Limba franceză (la alegere); 24. Cîntarea bisericească; 25. Limba rusă și stilistică.

În acest fel, în academiile duhovnicești se studiază în fond aceleași obiecte ca și în seminariile duhovnicești, cu excepția Catehismului, a Pastoralei, a Regulamentului bisericesc și a limbii slave bisericești, al căror studiu se termină în seminar.

Dar în academii obiectele se studiază mai aprofundat, aici materialul nu se mărginește în cadrul manualelor, învățămîntul se face pe o bază mai largă, folosindu-se operele sfinților părinți și o literatură teologică științifică.

În afară de aceasta, numai în academii se predau obiectele: Teologia pastorală, Patrologia cu Ascetica, Bizantinologia și istoria Bisericilor slave, Dreptul bisericesc, Arheologia bisericească și limba veche ebraică. Programele acestor obiecte pot fi înfățișate în scurt astfel:

1. Programa la teologia pastorală.

Educația în școala duhovnicească; Chemarea spre păstorie; Principiile fundamentale în pregătirea pentru păstorie: religiozitatea, îmbisericirea, spiritualizarea; Sfințirea (hirotonisirea); Primii pași la parohie; Viața familiară a păstorului și normele ei; Biserica și păstorul; Biserica interioară și biserica exterioară; Pastorală Înalt Prea Sfințitului Patriarh Alexei cu privire la frumusețea bisericilor; Înfațișarea păstorului înaintea lui Dumnezeu; Hristos și păstorul; Viața cucernică a păstorului în Hristos; Păstorul, ca săvîrșitor al tainelor dumnezeiești; Învățătura sfinților părinți și a învățătorilor bisericii despre pastorație; Despre îngrijirea sufletului păstorului.

2. Programa la Patrologie.

Noțiunea despre știință; Istoria științei; Apostolii; Sf. Clement, episcopul Romei; Sf. Ignatie, Purtătorul de Dumnezeu; Sf. Policarp, episcopul Smirnei; Învățătura celor 12 apostoli (Didahii); Pastorală Ap. Varnava; «Păstorul» Herma; Părinții bisericii; Monahism și ascetism.

3. Programa la Istoria Biserii Greco-Orientale.

Biserica Orientală în timpul primilor împărați creștini (v. IV-V); Biserica Orientală în timpul lui Justinian (527-565); Biserica Bizantină

în perioada de criză a imperiului (v. VI-VII); Activitatea misionară a Sf. frați Chiril și Metodiu; Biserica Bizantină în perioada dinastiei macedonene (867-1056); Despărțirea definitivă a bisericii de apus de cea de răsărit, la mijlocul veacului al XI-lea; Războaiele greco-bulgare și raporturile bisericești în v. IX-XI. Raporturile politice și bisericești între Bizanț și Rusia în v. IX-XI, Situația Bizanțului și a bisericii greco-orientale în epoca cruciadelor; Luarea Constantinopolului de către cruciați în anul 1204 și formarea imperiului latin și a patriarhatului latin; Situația Bisericii din Bizanț în timpul Paleologilor; Problema unirii cu biserica apuseană și lupta în jurul unirii în Bizanț, în v. XIII-XV. Unirea din Lion, anul 1274. Raporturile dintre Bizanț și Roma în problema unirii, veacul al XIV; Sinodul din Ferrara-Florența și lupta partidelor politice din acest sinod; Cultura bizantină, instrucțiunea spirituală și știința teologică în v. XI-XV; Căderea Constantinopolului în anul 1453; Situația bisericii greco-orientale sub jugul turcesc; Propaganda catolică în orient în veacurile XVI-XVII și lupta bisericii grecești împotriva acesteia; Biserica Constantinopolului în sec. XIX și începutul sec. XX; Noțiuni despre slavii vechi. Formarea statului bulgar și începuturile creștinismului în Bulgaria.

4. Programul la Dreptul bisericesc.

Introducere.

a) Noțiuni despre știința dreptului bisericesc și istoria acestei științe.

b) Izvoarele dreptului bisericesc; Izvoare materiale; Izvoare formale.

Organizarea bisericii; Deținătorul și organele puterii în biserică; Sistemul dreptului bisericesc.

Elementele bisericii; a) Mirenii și monahismul; b) Clerul; c) Biserica și teritoriul.

Organizarea actuală a Bisericii Ortodoxe Ruse; a) Sinodul local; b) Patriarhul Moscovei și al întregii Rusii; c) Locțiitorul scaunului patriarhal; d) Sfântul Sinod; e) Organizarea conducerii locale în Biserica Ortodoxă Rusă.

Organizarea Bisericii Ortodoxe Ruse de peste graniță. — a) Exarhatul; b) Misiunile; c) Parohiile.

Privire asupra organizării bisericilor ortodoxe autocefale; Activitatea (funcțiile puterii bisericești; a) Puterea învățătoarească; b) Puterea sfințitoare; c) Puterea conducătoare.

Raporturile reciproce dintre biserică și stat în U.R.S.S. și în alte state; Raporturile bisericii ortodoxe față de asociațiile religioase neortodoxe.

5. Programul la Arheologia bisericească.

Noțiunea despre artă; Studiul artei dinaintea de creștinism; Arta bisericească din vechea Rusie; Apariția artei creștine în veacurile I-V; Arhitectura Rusiei chieviene; Arhitectura Novgorodului; Pictura Novgorodului; Istoria reprezentării crucii; Arhitectura și pictura bizantină; Arhitectura Moscovei; Iconografia vechilor reprezentări ale lui Iisus Hristos; Vechile reprezentări ale Maicii Domnului; Arhitectura din apusul Europei. Caracteristica stilului roman; Arhitectura gotică, particularitățile ei; Creațiunea artiștilor din Renașterea veac. XVI. Leonardo-da-Vinci (1452-1519), Rafael Sancio (1463-1520), Michel-Angelo (1475-1564).

Căile dezvoltării continue ale arhitecturii și picturii bisericești ruse.

În afară de studiul obiectelor ce sînt cuprinse într-un an academic, în fiecare din primii trei ani ai Academiei, fiecare student trebuie să facă

doi lucrări semestriale, iar în anul IV o lucrare, la obiectul ales pentru obținerea titlului de candidat în teologie.

În afară de aceasta, se alcătuiesc și se rostesc predici.

Studentilor care au trecut examenele la toate obiectele de studiu și care și-au prezentat lucrarea finală a studiilor, cu referatul satisfăcător a doi recenzenți, li se acordă gradul științific de candidat în teologie.

Toți studenții academiei se supun aceluiaș regim educativ și de studii, ca și elevii seminarului.

Pe lângă academiile și seminariile duhovnicești sînt biblioteci înzestrate cu săli de lectură.

Tuturor studenților și elevilor li se asigură asistența medicală.

Studenții și elevii pot să-și consacre timpul liber citirii revistelor, ziarelor; pot să-și organizeze cercuri muzicale, să joace șah, să practice sportul.

În afară de acestea, cu aprobarea administrației, ei pot participa la serate muzicale, teatre, cinematografe, muzee și conferințe. Academia din Moscova dispune de un aparat cinematografic propriu și are posibilitatea să organizeze vizionări de filme în clădirea Academiei. Masa se servește de 4 ori pe zi.

Pentru studenții academiei și elevii seminarului din Moscova s-a introdus uniforma. Studiul în academie și seminar este gratuit. Mai mult încă, studenților și elevilor li se asigură burse. De pildă, școala duhovnicească din Moscova acordă burse în decursul întregului an, în limitele următoare: pentru elevii seminarului — 260 de ruble pe lună, iar studenților academiei 280 de ruble; în plus, studenților merituoși și cu purtarea exemplară li se acordă o bursă suplimentară. Tot odată, la Academia duhovnicească din Moscova, Înalt Prea Sfințitul Patriarh a organizat premii pentru cele mai bune lucrări scrise. Este de remarcat că aceasta a contribuit la îmbunătățirea calității, lucrărilor scrise. Bibliotecile școlilor duhovnicești se completează necontenit prin cumpărare de cărți și prin donațiile diferitelor persoane.

Corpul profesoral de la Academie și Seminar, pe lângă activitatea didactică, desfășoară și o activitate științifică, care constă în alcătuirea de conferințe, ținerea conferințelor prezentate, recenzarea lor, citirea de referate la adunările generale ale Academiei, scrierea de articole pentru Revista Patriarhiei din Moscova, și așa mai departe.

Toate școlile duhovnicești sînt încadrate cu personal didactic-profesorii academiilor și seminariilor. Cu excepția cîtorva, care au studii superioare laice (profesorii de limbi străine), tot corpul profesoral are studii superioare teologice; mulți dintre ei au terminat Academia duhovnicească în vremea noastră. În prezent Academia Duhovnicească din Moscova și seminarul, dispun de un număr de 23 de profesori universitari, docenți și profesori de seminar, în total. Tot astfel este alcătuit și corpul profesoral de la Academia și Seminarul duhovnicesc din Leningrad.

(Traducere de I. NEGRESCU)

INDRUMĂRI PASTORALE

LUNA MARIU PRIETENIU

Pentru poporul nostru, a devenit o adevărată tradiție ca prietenia romîno-sovietică să fie sărbătorită, în fiecare an, cu entuziasm crescînd, pe tot întinsul țării. An de an, între 7 octombrie și 7 noembrie, un număr tot mai mare de muncitori, de plugari, de ostași și de cărturari, bărbați și femei de toate vîrstele, țin să-și manifeste în mod solemn atașamentul fierbinte față de poporul sovietic, iar organizațiile de masă, instituțiile publice și toate așezămintele culturale și profesionale de la orașe și sate, răspunzînd dorinței spontane a membrilor lor, țin ședințe festive în cinstea prieteniei dintre poporul romîn și marele său vecin de la răsărit.

Luna prieteniei romîno-sovietice este, astfel, expresia firească a solidarității de nezdruclnat dintre țara noastră și Uniunea Sovietică, în nobila luptă pentru pace, democrație și progres. Pentru poporul romîn, această solidaritate este o cerință a conștiinței, o poruncă a rațiunii, o necesitate geografică, o condiție a păcii, o cheazăsie a progresului, o temelie a independenței naționale, un izvor de liniște și bucurie, o înaltă îndatorire patriotică. Țara noastră este așezată lîngă Uniunea Sovietică. Orice om știe, din proprie experiență, că nimic nu este mai plăcut și mai folositor decît relațiile de sinceră prietenie cu vecinii. Oricine știe, de asemenea, din marea școală a vieții, că nimic nu poate fi mai supărător și mai primejdios, pentru liniștea și securitatea proprie, decît cearta și vrăjmășia cu vecinii. La fel se petrec lucrurile și în relațiile dintre popoare și state.

Istoria ne dovedește că poporul romîn și poporul rus, înțelegînd dintru început acest mare învățămînt al vieții, au trăit totdeauna în cele mai bune raporturi de vecinătate și prietenie. În afară de criminala aventură războinică dintre anii 1941 — 1944, în care armata noastră a fost tirită împotriva voinței și intereselor poporului romîn, niciodată poporul nostru nu s-a aflat în vrăjmășie cu poporul rus, ci tocmai dimpotrivă: chiar din primele zile ale întîlnirii lor în această parte a lumii, ele s-au respectat, s-au înțeles și s-au împrietenit, iar această prietenie s-a adîncit din ce în ce mai mult în decursul timpului.

Noi, romînii, sîntem, precum se știe, popor de viță latină, născut din încuscrirea coloniștilor romani cu populația băștinașă a Daciei de acum aproape nouăsprezece veacuri. Documentele trecutului ne încredințază însă că, începînd

din secolul al șaselea, strămoșii noștri au conviețuit, timp de peste două sute de ani, pe acelaș teritoriu, cu o însemnată ramură de Slavi, de la care au primit bucuroși numeroase împrumuturi și influențe. Iar când poporul român și poporul rus apar ca neamuri aparte pe scena istoriei, ele se bizue unul pe altul în toate momentele de răscruce, se apără umăr la umăr împotriva dușmanilor comuni și se ajută frățeste în lupta pentru un trai mai bun.

De pe urma acestei străvechi și rodnice prietenii, a tras foleose mai ales poporul român. Astăzi, când facem bilanțul suferințelor și împilărilor abătute asupra poporului român în cursul zbuciumatei sale istorii, de dăm perfect de bine seama că țara noastră ar fi fost ștearsă de mult de pe harta Europei, dacă iar fi lipsit sprijinul militar și politic al marelui stat vecin dela răsărit. Numai datorită acestui sprijin, noi am izbutit să scuturăm, rînd pe rînd, în mai puțin de un secol, trei robii: cea otomană, cea fascistă și cea capitalistă. În urma ajutorului direct al oștilor rusești, care au constituit factorul hotărîtor pentru înfrîngerea hoardelor otomane în războiul dezrobitor din 1877, poporul român și-a cîștigat neatîrnarea față de stăpînirea turcească. Prin victoria glorioasei Armate Sovietice, țara noastră a fost salvată, acum zece ani, din prăpastia războiului și a fost eliberată de jugul robiei fasciste. Cu sprijinul frățesc al Uniunii Sovietice, poporul român a reușit să sfărîme, după aceea, lanțurile negrei robii capitaliste, dobîndindu-și astfel, pentru prima dată, deplină libertate și independență națională și ocupînd cu cinste locul ce i se cuvine în marea familie a popoarelor cu adevărat libere și prospere.

Dar poporul român nutrește o profundă recunoștință față de vecinul său dela răsărit, pentru că știe că prietenia ce-l unește cu Țara Socialismului victorios are rădăcini adînci nu numai în trecut, ci și în zilele noastre. Este încă vie, în amintirea noastră, lărga generozitate a Uniunii Sovietice în stabilirea și ușurarea treptată a condițiilor armistițiului, pe care ni l-a acordat acum zece ani. Locuitorii satelor și orașelor noastre n-au uitat sutele de mii de tone de cereale primite din Uniunea Sovietică în greii ani de secetă de după cel de al doilea război mondial. Este îndeobște cunoscut puternicul sprijin diplomatic pe care ni-l dă Uniunea Sovietică la toate conferințele internaționale.

Grație ajutorului politic, economic și cultural primit din partea Uniunii Sovietice, au rămas de domeniul trecutului acele vremuri, cînd patria noastră era considerată drept cea mai înapoiată țară din Europa, cînd analfabetismul, mizeria și bolile sociale domneau într-însa ca la ele acasă și cînd cea mai mare parte din bogățiile ei se scurgeau, ca dintr-o colonie, în buzunarele fără fund ale bancherilor din occident. Astăzi, mașinile și utilajul tehnic primite în condiții avantajoase din Uniunea Sovietică, schimburile economice, precum și aplicarea pe scară largă a științei, experienței și metodelor sovietice de muncă, dau un avînt din ce în ce mai mare dezvoltării industriale, agricole și culturale a țării noastre. Exemplul oamenilor sovietici și cartea sovietică sînt astăzi, pentru muncitorii, țărani, elevii, studenții și intelectualii romîni, prietenul nedespărțit și cea dintîi călăuză în drumul spre lumină și fericire. Zi de zi, crește astfel nivelul de trai al poporului nostru și nu este prea departe ziua mult dorită cînd scumpa noastră Patrie se va transforma cu adevărat într-un adevărat rai pămîntesc pentru toți fiii ei harnici și buni, așa cum au visat-o moșii și strămoșii noștri și cum au întrezărit-o, peste veacuri, toți marii noștri înaintași.

La baza prieteniei romîno-sovietice stă apoi, dintru început, cea mai sfîntă necesitate și îndatorire: sprijinul reciproc în lupta pentru apărarea și

consolidarea păcii. Această prietenie nu exclude existența și adîncirea bunelor relații cu celelalte popoare iubitoare de pace, ci tocmai dimpotrivă. Poporul român și poporul sovietic întrețin, precum se știe, trainice legături de prietenie și cu alte popoare iubitoare de pace, vecine sau nu, și sînt gata oricînd să lege noi prietenii cu orice alt popor potrivit războiului și încordării internaționale, indiferent de sistemul lui politic și economic. După concepția sovietică, aceeași cu a oamenilor cinstiți de pretutindeni, prietenia poate fi clădită numai pe recunoașterea deplinei egalități între popoare, indiferent de rasa, așezarea geografică sau gradul lor de dezvoltare. La temelia politicii externe a Republicii Populare Romîne și a Uniunii Sovietice, stă prin urmare principiul posibilității coexistenței pașnice a celor două sisteme, cel socialist și cel capitalist, și dorința ca toate divirgențele dintre state să fie soluționate pe calea tratativelor diplomatice de bună credință, nu pe calea amenințării sau a armelor.

Dar noi, slujitorii altarelor lui Hristos, avem și alte motive să ne bucurăm, odată cu poporul, de roadele prieteniei romîno-sovietice. Noi nu putem uita că, veacuri de-a rândul, clerul și credincioșii Sfintei noastre Biserici au plătit tribut greu stăpînirii turcești, împilării fanariote și exploatatorilor dinăuntru și dinafară și că, prea adesea, locașurile de cult și mînaștirile noastre fuseseră transformate mai de grabă într-un fel de ziduri ale plîngerii pentru închinătorii ținuți în întunec, mizerie și lanțuri, decît în ceea ce trebuie să fie și să rămîna ele deapururi: vetre de credință, izvoare de nădejde și îndemnuri la muncă pentru o viață socială din ce în ce mai bună, mai dreaptă și mai fericită. Nu o singură dată, în trecutul poporului român, preoți ca Stoica din Fărcaș, Radu Șapcă, Neagu Benescu, Ambiozie Tun și mulți alții ca el, nemaiputînd răbda jalea celor obidiți, au participat, cu păstorii lor, la răsmerițe, revoluții și războaie, pentru a încerca să dărîme puterea acelor care ne drămuiau și ne batjocoreau zi de zi viața, copiii, bunurile, libertatea, onoarea, datinile străbune.

În lupta împotriva Turcilor și Fanarioților, ca și în lupta împotriva încercărilor de prozelitism ale celor de altă credință religioasă, ori în lupta împotriva exploatatorilor din țară sau de peste hotare, clerul și credincioșii noștri au simțit totdeauna alături sprijinul moral și material al marelui popor rus, de care s-au știut legați, în conștiința lor, prin mărturisirea aceleiași pravoslavnice credințe, prin afirmarea aceluiași năzuințe religioase, printr-o indestructibilă afinitate sufletească. Fără sprijinul rusesc, direct ori indirect, Ortodoxia romîneasca n-ar fi putut ține piept nici violentei expansiuni a mahomedanismului, nici iscusitei propagande a cultelor protestante, nici prozelitismului romano-catolic.

În istoria relațiilor romîno-ruse, sînt numeroase momentele și faptele care ne vorbesc despre bogatele roade ale colaborării frățești dintre Biserica Ortodoxă Romînă și Biserica Ortodoxă Rusă. Dela Apostolul Andrei, care a adus sămînța creștinismului în Dobrogea noastră și în părțile Kievului, și pînă la actualii Întîistătători ai celor două Biserici surori, Prea Fericitul Patriarh Alexei și Prea Fericitul Patriarh Justinian, este neîntrerupt șirul vlădicilor, preoților, diaconilor, monahilor și credincioșilor care au contribuit la crearea și cimentarea legăturilor de sinceră prietenie și largă colaborare dintre cele două Biserici. Personalități ca Grigore Țamblac, Petru Movilă, Varlaam, Dosoftei, Paisie Velicicovschi, Filaret și Teoctist Scriban, Melchisedec, Silvestru Bălănescu și alții și-au cucerit locuri de cinste în galeria istoriei noastre comune, tot așa cum operele unor mari cărturari ai ortodoxiei rusești, ca Platon, Filaret, Macarie, Silvestru de Kanev, Serghie și, în zilele noastre,

Inalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae al Krutițelor și Colomnei, sînt bine cunoscute în teologia romînească. Organizarea vieții noastre bisericești, întărirea vieții monahale în multe din mînăstirile noastre, dobîndirea autonomiei și autocefaliei Bisericii noastre străbune, dezvoltarea culturii noastre teologice și reșterea prestigiului ortodoxiei romînești în fața lumii creștine, sînt astfel legate organic de rădăcinile străvechei prietenii romîno-ruse și nu se pot păstra decît pe temelia de neclintit a acestei sfinte prietenii.

Astăzi, legăturile de prietenie și colaborare dintre Biserica Ortodoxă Rusă și Biserica Ortodoxă Romînă sînt și mai binefăcătoare pentru popoarele noastre, pentru lumea creștină și pentru întreaga omenire. Toate vizitele frățești, toate schimburile culturale și toate consfăturile interortodoxe inițiate de Intîistătătorii celor două Biserici, urmăresc, în chip statornic și cu totul dezinteresat, slujirea marelui cauze a păcii, după care însetează, mai mult decît oricînd, toate popoarele lumii. Sărbătorirea „Lunii prieteniei romîno-sovietice“ constituie deci, în chip firesc, pentru clerul și credincioșii Sfintei noastre Biserici, cel mai fericit prilej pentru a-și reînnoi sentimentele de dragoste, de recunoștință și de încredere față de Uniunea Sovietică, pentru a-și spori contribuția în susținerea luptei pentru apărarea păcii și pentru a-și exprima, solemn, nădejdea nebiruită în zorile unei lumi din care să dispară cu desăvîrșire orice neînțelegerere, orice vrăjmășie și orice război și în care să domnească, pentru totdeauna, între toți oamenii și toate popoarele, numai încrederea, pacea și prietenia.

Anul acesta se împlinesc, chiar în cursul lunii octombrie, patru ani de cînd Sfîntul Sinod al Bisericii Ortodoxe Romîne a ratificat acordul încheiat cu Biserica Ortodoxă Rusă pentru desfășurarea în comun a acțiunii de apărare a păcii. Clerul și credincioșii ortodocși susțin din toată inima acest binecuvîntat acord, căci însăși conștiința lor religioasă și cetățenească le poruncește să apere pacea și prietenia între popoare, împotriva presiunilor și propagandei pentru vrajbă și război.

E datoria noastră, a tuturor, ca — urmînd porunca Evangheliei, glasul rațiunii, tradițiile străbune, exemplul oamenilor muncii și îndemnul Prea Fericitului nostru Patriarh Justinian — „să nu precupețim niciun efort, în vederea asigurării unei păci drepte și trainice în întreaga lume, potrivit testamentului lui Hristos, Domnul păcii“ și ca, prin participarea noastră cît mai activă la sărbătorirea marelui prietenii, „să adaugăm încă o verigă prețioasă și trainică la legăturile de prietenie și colaborare dintre Republica Populară Romînă și Uniunea Sovietică, spre slava Bisericilor noastre surori, spre binele popoarelor noastre vecine și spre fericirea întregii lumi“.

Diacon Prof. N. I. NICOLAESCU

DEZVOLTAREA AGRICULTURII E O INDATORIRE A INTREGULUI POPOR

CLERUL BISERICII ORTODOXE ROMINE SPRIJINĂ MĂSURILE LUATE DE CONDUCEREA STATULUI

Pătrunsă de adevărul învățaturii Mîntuitorului, — adevăr care și-a găsit suprema expresie în «dragostea de aproapele» —, Biserica Ortodoxă Romînă, în frunte cu Sfîntul Sinod și Intîistătătorul său, Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, a sprijinit și sprijină permanent, cu toată căldura și vigoarea, toate actele și faptele de bine, menite să asigure o viață fericită și îmbelșugată pentru toți cei ce muncesc.

Prin sfaturile și îndemnurile sale, Sfîntul Sinod a arătat în mod repetat că — pentru a dovedi realitatea trăirii în Hristos — oricărui creștin îi revine îndatorirea «să fie gata pentru orice lucru bun» (Tit III, 1), să fie deci gata pentru săvîrșirea oricărei munci menite să contribuie la înflorirea Patriei și la propășirea poporului nostru.

Următori ai învățaturii Domnului și ai sfaturilor și îndemnurilor date fără conținere de Ierarhii Sfintei noastre Biserici, preoții și credincioșii ortodocși s-au străduit cu sîrg și dragoste deplină să ajute, în toate împrejurările, acele bune inițiative care au de scop fericirea și bunăstarea întregului nostru popor. Lucrînd astfel, toți laolaltă, preoți și mireni au arătat că au pătruns cu adevărat porunca Domnului nostru Iisus Hristos; că nu s-au mărginit a o practica numai în litera sa, ci în însăși esența sa; că — în sfîrșit — au înțeles că pentru a merita numele de mărturisitori ai lui Hristos și iubitori de aproapele, trebuie să urmeze cuvîntul Scripturii, care zice: «Credința fără fapte moartă este» și «...credința lucrează împreună cu faptele și din fapte se desăvîrșește credința» (Iacob II, 20-22).

Intru aceasta, de mare folos le-au fost clericilor și credincioșilor ortodocși povățuirile date de Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, care în repetate rînduri a amintit că mîntuirea sufletului nu se dobîndește numai prin harul Domnului sau prin credință, ci și prin împlinirea vocii lui Dumnezeu, prin săvîrșirea de fapte bune. In această privință, Inalt Prea Sfințitul nostru Patriarh Justinian a spus, într-una din pastora!ele îndreptate către clerul și credincioșii Bisericii Ortodoxe Romîne, astfel: «Din fiecare pagină a Sfintei Evanghelii se desprinde trebuința unor «strădăanii stăruitoare, în dreapta împlinire a poruncilor Domnului. Vrednic de laudă este, cu adevărat, gîndul cel pururea îndreptat spre Domnu'. De mult folos este și rugăciunea care se înalță din adîncul inimii. Mai folositoare este însă dreapta împlinire a vocii lui Dumnezeu».

Pătrunși de temeinicia îndrumărilor și sfaturilor date de Sfântul Sinod și de Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, preoții și credincioșii ortodocși s-au alăturat cu tot sufletul tuturor lucrărilor obștești, fie că acestea au avut drept scop apărarea și întărirea păcii, fie că au avut drept scop creșterea bunei stări a poporului. Ei au mers și merg fără șovăire pe drumul așezării depline a păcii și a bunei stări a celor ce muncesc, alături de toți ceilalți cetățeni ai Patriei noastre, convinși fiind că lucrând astfel împlinesc voia lui Dumnezeu.

An după an, preoții și credincioșii ortodocși, ca și toți ceilalți cetățeni ai Patriei noastre dragi, s-au încredințat că toate înfăptuirile regimului de democrație populară nu au decît un singur scop: acela al asigurării păcii și întemeierii depline a fericirii și bineistării a celor ce muncesc.

În acțiunea de lămurire a preoților și credincioșilor, în această privință, un rol de seamă a avut și revista noastră.

Intr-adevăr, la îndemnul și sub directa supraveghere a Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, revista «Biserica Ortodoxă Română» a dat largă publicitate măsurilor luate de conducerea de Stat, în scopul ridicării continue a nivelului de viață al oamenilor muncii.

Problemele păcii, precum și cele privind creșterea avîntului economiei naționale, au fost larg dezbătute, nelipsit fiind cuvîntul lămuritor și povătuitor al Întîistătorului Bisericii noastre, îndreptat către fiii săi duhovnicești, preoții și mireni de la orașe și sate.

Între problemele de care s-a ocupat revista noastră, un loc de frunte l-au ocupat permanent problemele agriculturii și — în deosebi — acelea privind pregătirea muncilor agricole legate de însămînțări și recoltări, acestea fiind unele dintre acele activități care — îndeplinite la timp și în bune condițiuni — asigură «pîinea noastră cea de toate zilele» pentru întregul nostru popor.

Deschizînd paginile sale unor asemenea probleme, revista noastră s-a străduit continuu să sublinieze rostul important care revine preoților, ca îndrumători ai păstoritorilor lor, în lămurirea plugarilor asupra foloaselor pe care aceștia le pot culege pentru ei și familiile lor, muncind cu spor și dînd urmare îndrumărilor primite de la forurile de conducere ale Statului, centrale și locale, precum și de la oamenii de specialitate, pricepuți în treburile agriculturii. Mergînd pe aceeași cale, în acest număr al revistei noastre vom înfățișa măsurile proiectate de forurile conducătoare ale țării noastre în vederea dezvoltării agriculturii în următorii doi-trei ani — și, în deosebi, rezultatele minunate ce se vor obține în urma aplicării acestora.

Măsurile de care ne ocupăm în rîndurile ce urmează au o covîrșitoare importanță în dezvoltarea economiei naționale, întrucît prin acestea se urmărește îndeplinirea uneia din principalele sarcini trasate de forurile conducătoare ale țării noastre, și anume: organizarea creșterii puternice a producției agricole pentru obținerea în următorii 2-3 ani a unei abundențe de produse necesare ridicării continue a nivelului de trai al celor ce muncesc, de la orașe și sate.

Prin aceste măsuri nu se face, de altfel, decît să se adîncească drumul trasat în august 1953, dată la care s-a precizat orientarea cursului politicii economice a țării noastre spre o repartizare mai justă a mijloacelor materiale și în deosebi a investițiilor în vederea unei dezvoltări con-

tinue, rațională, a industriei grele, temelia dezvoltării economiei naționale, a lichidării rămânerii în urmă a agriculturii față de industrie, și a ridicării nivelului de trai al poporului muncitor.

Subliniind măsurile care, posterior hotărârilor din august 1953, au fost luate pentru creșterea avântului economic și, în deosebi, a producției acelor ramuri care condiționează bunul trai al oamenilor muncii, proiectul întocmit scoate în evidență că totuși nivelul actual al producției agricole a rămas mult în urma cerințelor crescânde de aprovizionare a populației muncitoare cu produse vegetale și animale, și a industriei ușoare și alimentare cu materii prime agricole.

Pentru înlăturarea greutăților și piedicilor întâmpinate, forurile de conducere ale Statului au venit, deci, cu un ansamblu de măsuri, menite să ducă la ridicarea agriculturii, element de bază al dezvoltării și întăririi întregii economii naționale și al creșterii nivelului de trai al poporului muncitor. Aplicarea cu fermitate a acestor măsuri va face ca în următorii 2-3 ani un nou avânt să se realizeze în agricultură și să se obțină sporirea producției la hectar la toate culturile și în special la grâu, porumb, sfeclă de zahăr, bumbac, floarea soarelui, să se obțină mărirea numărului de animale și a productivității lor, valorificarea rațională a terenurilor slab cultivate și necultivate.

În scopul lichidării rămânerii în urmă a agriculturii față de dezvoltarea industriei, s-au preconizat o serie de măsuri menite a asigura: identificarea suprafețelor și punerea în valoare a tuturor rezervelor de terenuri; mărirea producției de cereale; mărirea producției la culturile tehnice; mărirea producției de cartofi și legume; dezvoltarea viticulturii și pomiculturii și dezvoltarea creșterii animalelor.

O altă serie de măsuri au fost prevăzute în scopul: aprovizionării tehnico-materiale a agriculturii; sporirii investițiilor și dezvoltării construcțiilor; îmbunătățirii muncii în S.M.T. și lărgirii mecanizării în producția agricolă; îmbunătățirii activității gospodăriilor agricole de Stat; activării organizatorice-economice a gospodăriilor colective și întovărășirilor agricole; cointeresării materiale a țărănimii muncitoare în creșterea producției agricole; completării cadrelor și întăririi învățămîntului agricol; îmbunătățirii activității științifice în domeniul agriculturii; îmbunătățirii propagandei agricole; precizării sarcinilor altor ministere și instituții centrale în dezvoltarea agriculturii, etc.

Subliniind importanța deosebită a măsurilor proiectate de conducerea de Stat și faptul că numai prin aplicarea lor întocmai se va asigura dezvoltarea agriculturii în următorii 2-3 ani, sîntem încredințați că cititorii noștri — preoții și credincioșii ortodocși, plugari — se vor strădui, cu bună credință și conștiinciozitate, să dea tot sprijinul pentru traducerea în viață a tuturor acestor măsuri, contribuind astfel la ridicarea nivelului de trai al întregului nostru popor.

Prin identificarea suprafețelor și punerea în valoare a tuturor rezervelor de terenuri, în vederea mării producției agricole globale, suprafața arabilă a țării noastre va crește la sfîrșitul anului 1955 pînă la 10 milioane hectare. În acest scop, pentru mărirea suprafețelor cultivate și folosirea deplină a tuturor rezervei de terenuri, va trebui ca în decurs de 2-3 ani toate suprafețele agricole și silvice să fie identificate și să se alcătuiască o evidență precisă și clară a tuturor suprafețelor, pe sectoare sociale, pe gospodării și mod de folosință.

Va trebui de asemenea ca Ministerul Agriculturii să ia toate măsurile corespunzătoare pentru punerea în valoare a tuturor terenurilor, potrivit însușirilor lor, prin lucrări de îmbunătățiri și ameliorațiuni agrosilvice, ca: indiguiri, desecări, canalizări, defrișări, irigări, amenajări și altele, care să conducă la mărirea suprafețelor agricole.

În deosebi, va trebui să se lucreze cu sîrg pentru reducerea suprafețelor inundabile, a mlaștinilor, a mărăcișurilor, a mărăcinilor de drumuri, a zonelor de șosea și de cale ferată, precum și pentru punerea în valoare, prin trecerea în cultură, a tuturor locurilor virane din vetrele satelor și ale orașelor.

Pentru folosirea din plin a tuturor suprafețelor agricole va trebui să se pună capăt oricăror tendințe de risipire a terenurilor bune de cultură, schimbarea de destinație a terenurilor agricole pentru scopuri neagricole, nefiind admisă decît în cazuri excepționale.

Prin mărirea producției de cereale, economia țării noastre va face uriași pași înainte, cunoscut fiind că mărirea producției globale de cereale și a producției de cereale-marfă, constituie principala condiție pentru dezvoltarea tuturor celorlalte ramuri de producție vegetală, pentru dezvoltarea creșterii animalelor, pentru asigurarea aprovizionării abundente a oamenilor muncii cu alimente și a industriei ușoare cu materii prime agricole.

În acest scop vor trebui sporite apreciabil suprafețele care urmează a fi însămînțate cu cereale, fapt care va asigura creșterea producției globale a cerealelor, creștere care trebuie realizată în următorii 2-3 ani. De asemenea va trebui să se muncească din toate puterile pentru: îmbunătățirea agrotehnicii culturii cerealelor, prin introducerea și respectarea peste tot a regulilor agrotehnice: îndeplinirea de către S.M.T., gospodăriile agricole de Stat și gospodăriile anexe, precum și de întovărășirile și gospodăriile agricole colective, a planurilor de desmiriștit și de arături adînci de toamnă.

Tot în vederea măririi producției de cereale, rețeaua de laboratoare pentru încercarea semințelor va trebui să fie extinsă, astfel încît pînă în anul 1956 să se poată face controlul tuturor semințelor ce se vor folosi în gospodăriile agricole de Stat, gospodăriilor agricole colective și, într-o cît mai mare măsură în gospodăriile agricole individuale.

În același scop o muncă temeinică va trebui depusă în ce privește semănatul cerealelor. Acesta va trebui executat într-un termen cît mai scurt și la timpul cel mai potrivit pentru fiecare zonă, astfel încît însămînțatul de toamnă să se termine în 20-25 zile de lucru, pentru fiecare zonă, cerealele timpurii de primăvară în 10-15 zile, iar porumbul în cel mult 15-20 zile după încălzirea optimă a pămîntului. Termenele cele mai bune pentru însămînțat vor fi stabilite pentru fiecare raion de Comitele executive ale Sfaturilor Populare și organele locale ale Ministerului Agriculturii și Silviculturii.

Pentru mărirea producției de cereale, toate munciile care se vor împlini trebuie să aibă drept unic scop intensificarea producției. Pentru obținerea celor mai bune rezultate în această privință, va trebui să se persevereze în deosebi pentru: însămînțarea cerealelor după metoda rîndurilor încrucișate și în rînduri dese; folosirea îngrășămintelor organice și minerale; îmbunătățirea calității lucrărilor de îngrijire a cerealelor și mai ales a porumbului; îmbunătățirea muncii de selecționare a semințelor

de soi; îmbunătățirea muncii de creare a soiurilor productive, rezistente la cădere, la ger, la secetă, la scuturat și la boli, etc.

Mărirea producției de cereale va fi însoțită de mărirea producției la culturile tehnice, ceea ce va duce la îndeplinirea oamenilor muncii cu toate cele ce le sînt necesare.

În legătură cu necesitatea măririi producției la culturile tehnice, plecîndu-se de la constatarea că suprafețele care se cultivă cu sfeclă de zahăr, bumbac, tutun, cînepă, in, floarea soarelui și alte culturi tehnice, au crescut simțitor în ultimii ani, trebuie să se rețină că totuși producția globală a acestor culturi este încă nesatisfăcătoare.

Pentru mărirea producției la plantele tehnice, va trebui deci ca munca să fie dusă în astfel de condițiuni încît în următorii 2-3 ani producția globală și producția medie la hectar să sporească, atingîndu-se cifrele minime prevăzute.

În acest scop, oamenii muncii din agricultură vor trebui ca prin efortul lor comun să traducă în fapt o serie de măsuri, între care: însămînțarea a cel puțin 65.000 ha. sfeclă de zahăr, cu sămînță iarovizată; semănatul floarei soarelui în cuiburi așezate în pătrat, pe toate suprafețele cultivate în sectorul socialist, iar în sectorul individual pe acele terenuri care se pot lucra cu cultivatorul în lung și în lat; folosirea pe scară cît mai largă a prășitului mecanic la toate culturile tehnice, etc.

Și în această privință, o atenție deosebită va trebui acordată producerii și selecționării semințelor, astfel încît — în cel mai scurt timp — să poată fi puse în cultură soiuri cît mai valoroase sub raportul productivității la hectar și al însușirilor lor tehnice, pentru ca astfel în următorii 2-3 ani să se poată renunța la importul de semințe.

Foloase deosebit de importante vor fi obținute de oamenii muncii din agricultură și prin mărirea producției de cartofi și legume. Ca urmare a măririi producției la aceste culturi, în următorii 2-3 ani toate centrele muncitorești și orașele industriale vor avea baze proprii de aprovizionare cu cartofi și legume. În acest scop va trebui să se ducă o muncă stăruitoare pentru asigurarea extinderii culturii cartofului în zonele de munte, unde cartoful reușește să dea o producție mai mare decît porumbul. De asemenea, va trebui să se lucreze astfel încît cultura cartofului și a legumelor să fie introdusă în localitățile cunoscute ca fiind în trecut cultivate ale unor asemenea plante, numai așa putînd fi folosită din plin experiența acumulată de cultivatorii experimentați și condițiile favorabile oferite de regiunile respective.

O altă cale pe care se va reuși a se satisface nevoile celor ce muncesc este aceea a dezvoltării viticulturii și pomiculturii.

Pentru dezvoltarea viticulturii și pomiculturii și pentru realizarea unor producții mari la hectar în următorii 2-3 ani, viile existente în gospodăriile de Stat, gospodăriile anexe, gospodăriile colective, întovărășirile agricole și gospodăriile țărănești individuale vor trebui puse în stare de producție superioară, prin aplicarea agrrotehnicii înaintate, prin refacerea viilor și prin combaterea dăunătorilor și bolilor. Va trebui, de asemenea, ca în anii 1955-1957 să se completeze golurile pe o suprafață de cel puțin 20.000 ha. viță altoită și indigenă și 107.000 ha. hibridi producători direcți, iar în anii 1957-1960 pe o suprafață de 69.000 ha. viță altoită și indigenă. În ce privește livezile, va trebui ca pînă în anul 1965, suprafața de livezi în plantații masive să sporească pînă la 250.000 ha., cu

un număr total de 50 milioane de pomi fructiferi. De asemenea, toți cei ce au sarcini în agricultură și toți bunii gospodari, vor trebui să acorde o atenție deosebită plantațiilor de pomi în jurul caselor, în sate și orașe, precum și plantațiilor de nuci și castani comestibili. Lucrând astfel, se vor deschide posibilități largi de dezvoltare viticulturii și pomiculturii. Zeci de mii de hectare de vii și livezi cu vițe și pomi bătrâni vor fi regegenerate. Producția de struguri și fructe va crește simțitor.

Folcase nu mai puțin importante vor fi obținute prin dezvoltarea creșterii animalelor.

Este știut că deși Legea pentru dezvoltarea creșterii animalelor în anii 1954-1956 a stabilit măsurile pentru creșterea șeptelului, sporirea productivității animalelor, crearea unei baze furajere corespunzătoare și mărirea cointeresării materiale a țărănimii muncitoare și, deși, ca urmare a aplicării acestei legi gospodăriile agricole de Stat și gospodăriile agricole colective au mărit în 1954, în comparație cu 1953, efectivul de animale de producție și de muncă și cantitatea de produse animale predate Statului, totuși dezvoltarea acestei importante ramuri agricole a continuat să rămână nesatisfăcătoare.

Pentru dezvoltarea creșterii animalelor, instituțiile și unitățile economice de resort, precum și oamenii muncii din agricultură și gospodării individuale vor trebui să ducă o muncă susținută pentru: crearea unei baze furajere corespunzătoare; aplicarea metodelor înaintate de creșterea animalelor; asigurarea asistenței și îndrumării zootehnice permanente și calificate; participarea efectivă a stațiunilor de mașini și tractoare la mecanizarea muncilor grele în zootehnie. Aplicarea acestor măsuri va duce la sporirea numerică a șeptelului și la mărirea producției de carne, lapte, lână și alte produse animale.

Dezvoltarea agriculturii în următorii 2-3 ani și, deci, creșterea producției la cereale și alte culturi, va fi asigurată printr-o temeinică aprovizionare tehnico-materială a ei, întrucât, în adevăr, dotarea și aprovizionarea agriculturii cu tractoare, mașini agricole, piese de schimb, utilaj de reparații, îngrășăminte și alte mijloace de producție și materiale, constituie o problemă hotărâtoare pentru dezvoltarea agriculturii.

Pentru o bună aprovizionare tehnico-materială a agriculturii va fi sporit: numărul mașinilor și utilajelor agricole care trebuiesc livrate agriculturii — din producția internă și din import — în cursul anilor 1955-1956; numărul grupurilor electrogene, tablourilor de distribuție, electrogeneratoarelor și cantitatea cablului electric necesar pentru tractoare; cantitatea pieselor de schimb pentru tractoare, piese pentru mașini agricole, metale feroase, țevi, scule și metale neferoase, etc.; cantitatea de îngrășăminte minerale și substanțe chimice pentru combaterea bolilor și dăunătorilor la plante și animale, etc. De asemenea: va fi mărită capacitatea de depozitare a bazelor de carburanți; se va aproviziona cu utilaj corespunzător pentru reparații, S.M.T.-urile, gospodăriile de Stat și întreprinderile de reparații; se va asigura cantitatea de mașini agricole cu tracțiune animală și manuală (pluguri, grape cu cozi, cultivatoare, semănătoare, vînturătoare, secerătoare, etc.), în vederea organizării centrelor de închiriat mașini de pe lângă cooperativele de consum și pentru înzestrarea gospodăriilor colective, a întovărășirilor și a gospodăriilor individuale țărănești; se va organiza de către Centrocop — în comunele mari — desfacerea de pluguri, grape, cultivatoare, cositoare, secerătoare sim-

ple și alte mașini și unelte, în scopul aprovizionării gospodăriilor agricole colective, întovărășirilor agricole și gospodăriilor individuale și țărănești; se va construi și da în exploatare o uzină pentru producerea de îngrășăminte naturale și se va mări producția de substanțe chimice necesare agriculturii.

Tot în vederea creșterii neconținute a producției agricole, vor fi asigurate investițiile necesare și se vor realiza la timp și în cele mai bune condițiuni construcțiile, lucrări care reprezintă o condiție dintre cele mai importante pentru dezvoltarea producției agricole.

În același scop, se va îmbunătăți munca S.M.T.-urilor și se va lărgi mecanizarea în producția agricolă.

În această privință, un efort deosebit va trebui depus de toți cei ce muncesc în agricultură, pentru ca nivelul mecanizării lucrărilor agricole să atingă în 1956 cel puțin următoarele proporții: dezmiriștit 25%, arături adânci de toamnă 30%, arături pentru însămînțări de toamnă 35%, prășitul porumbului 15% din suprafața totală însămînțată. Va trebui, de asemenea, să se străduiască pentru introducerea pe scară largă a mecanizării lucrărilor de semănat în cuiburi așezate în pătrat, a porumbului, floarei soarelui și plantatul cartofului, precum și pentru extinderea recoltatului mecanic al cerealelor și plantelor furajere.

Odată cu lărgirea mecanizării lucrărilor agricole cu mijloacele S.M.T.-urilor, vor trebui folosite într-o măsură mult mai largă mașinile cu tracțiune animală.

Îmbunătățirea muncii S.M.T.-urilor va avea drept rezultat întărirea rolului lor organizator și răspîndirea lor în producția agricolă. Înzestrarea S.M.T.-urilor cu utilajul necesar și încadrarea lor cu cadre calificate și stabile, va mări capacitatea lor tehnică și organizatorică pentru o cît mai largă mecanizare a proceselor de producție din gospodăriile colective, întovărășirile agricole și pentru cuprinderea unui volum cît mai mare din lucrările agricole de bază ale sectorului particular.

Dezvoltarea agriculturii în următorii 2-3 ani și, deci, creșterea producției agricole, se va baza pe creșterea puterii economice a gospodăriilor agricole de Stat, a gospodăriilor colective, a întovărășirilor și a gospodăriilor agricole individuale.

Vor trebui, deci, făcute toate eforturile pentru îmbunătățirea activității tuturor acestor unități.

În scopul întăririi economice și organizatorice a gospodăriilor agricole de Stat, un efort susținut va trebui făcut pentru: sporirea suprafeței de teren arabil a gospodăriilor; repartizarea de îngrășăminte minerale, insectofunicide, etc.; extinderea — în gospodăriile de Stat — a suprafeței viilor și livezilor; repartizarea către gospodăriile agricole de Stat a unui număr mult sporit de mașini și unelte agricole; elaborarea planului de electrificare a gospodăriilor, în vederea folosirii energiei electrice în procesul de producție; construirea de locuințe, ateliere și construcții zootehnice, dîndu-se precădere construcțiilor legate de procesul de producție al gospodăriilor agricole de Stat; încadrarea acestora cu cadre tehnice de calificare superioară și medie, în funcțiile de conducere fiind încadrate elemente care posedă studii agricole de specialitate sau practicieni cu cunoștințele necesare în domeniul agriculturii.

Prin îmbunătățirea activității lor, gospodăriile agricole de Stat — necesitate imperioasă pentru dezvoltarea agriculturii noastre — vor de-

veni un exemp'u luminos pentru gospodăriile agricole colective, întovărășiri și gospodăriile individuale.

Pentru realizarea sarcinilor de frunte ce le revin, gospodăriile agricole de Stat vor trebui însă să înlătore defecțiunile grave care persistă în domeniul producției și al conducerii, să devină gospodării model, gospodării rentabile, exemplu pentru țărănimea muncitoare.

Activarea organizatorico-economică a gospodăriilor colective și a întovărășirilor agricole va constitui de asemenea un puternic pilon de susținere al dezvoltării agricole în următorii 2-3 ani. Cunoscut fiind că gospodăriile agricole colective și întovărășirile agricole nu folosesc nici pe departe posibilitățile mari de care dispun pentru mărirea producției agricole, pentru dezvoltarea gospodăriei obștești și ridicarea nivelului material al membrilor gospodăriilor și întovărășirilor, toți cei care sînt legați prin munca lor de aceste unități vor trebui să se străduiască în deosebi pentru: organizarea teritoriului și introducerea asolamentului rațional în gospodăriile agricole colective, încadrarea lor cu ingineri agronomi, precum și pentru sporirea ajutorului pe care S.M.T.-urile trebuie să-l dea în vederea organizării și mecanizării producției. Un efort susținut va trebui făcut pentru întărirea și dezvoltarea întovărășirilor.

În afară de faptul că actualele gospodării agricole colective și întovărășiri vor trebui întărite, vor trebui aplicate cu pricepere și hotărîre măsurile menite a duce la sporirea numărului lor, numai transformarea în această direcție a agriculturii putînd răspunde intereselor fundamentale ale clasei muncitoare și țărănimii muncitoare. Numai transformarea în acest mod a agriculturii va rezolva definitiv problema aprovizionării îmbelsugate a industriei cu materii prime și a populației de la orașe cu produse alimentare și va făuri o viață demnă țărănimii muncitoare.

Cointeresarea materială a țărănimii muncitoare în creșterea producției agricole va constitui un alt element puternic al dezvoltării agriculturii și creșterii producției în următorii 2-3 ani.

Pentru a stimula eforturile țărănimii muncitoare de a spori producția agricolă, de a livra cantitățile de produse contractate și obligatorii și de a vinde în piețe, târguri și oboare cantități cît mai mari de produse agro-alimentare, va trebui să ducă o astfel de muncă, încît:

— începînd din anul 1955 să se îmbunătățească sistemul de contractare a lapteului și a lînei, prin micșorarea numărului de categorii de gospodării agricole, astfel încît țărani muncitori să fie stimulați la creșterea unui număr cît mai mare de animale;

— să se renunțe la sistemul de calculare a impozitului agricol după venit, trecîndu-se, cu începere din anul 1955, la calcularea impozitului agricol pe hectar;

— să se îmbunătățească sistemul de contractare a culturilor tehnice, punîndu-se la bază principiul cointeresării materiale a producătoriilor la extinderea suprafețelor însămînțate, la obținerea recoltelor bogate și la predarea întregii producții contractate.

Tot în acest scop, va trebui să se îmbunătățească sortimentul mărfurilor industriale, destinate producătoriilor contractanți. De asemenea va trebui să se îmbunătățească actualul sistem de contractare și achiziții a legumelor și cartofilor.

Pentru asigurarea dezvoltării agriculturii în următorii 2-3 ani, va fi mult îmbunătățit sistemul de pregătire a cadrelor de specialiști în agri-

cultură și justa lor folosire în producție. În acest scop, vor fi întreprinse o serie de acțiuni. Astfel: se va urgenta reorganizarea învățămîntului agricol superior, mediu și profesional; se va asigura primirea în instituțiile de învățămînt agricol, în fiecare an, a cel puțin 1600 studenți, iar în școlile agricole medii, a celor puțin 4.800 elevi la cursurile cu frecvență, și a cîte 1.000 studenți și elevi la cursurile fără frecvență; Se vor prevedea fonduri de investiții pentru lucrările de construcții, de înzestrare cu utilaj de laborator și cu mașini și unelte agricole; se va lichida definitiv metoda nejustă a folosirii specialiștilor din agricultură în munci administrative, în timp ce muncile în care aceștia sînt necesari, prin pregătirea lor, sînt lipsite de specialiști; completarea cu cadre de specialiști a S.M.T.-urilor, gospodăriilor agricole de Stat, gospodăriilor agricole colective și circumscriptiilor agro-veterinare, se va face din rîndul școlilor superioare și medii, din rîndul cadrelor existente la raioane, prin justa lor repartizare; se vor lua măsuri pentru retribuirea specialiștilor din agricultură care lucrează direct în producție sau în școlile agricole medii și școlile profesionale medii; Ministerul Învățămîntului, Ministerul Agriculturii și Silviculturii și sfaturile populare regionale vor organiza pregătirea unui număr sporit, în fiecare an, de tractoriști, mecanici combinieri, etc.; se va organiza pe lîngă Institutul Agronomic din București cursuri speciale pentru directorii S.M.T., care nu au studii speciale, precum și pentru cei care au studii medii; se vor lua măsuri pentru organizarea de școli de un an și doi ani pentru pregătirea și specializarea directorilor G.A.S., a șefilor de ferme și a contabililor, precum și cursuri de 10 luni pentru pregătirea brigadierilor din toate specialitățile.

O mare atenție va fi acordată îmbunătățirii activității științifice în domeniul agriculturii, prin crearea unor largi posibilități oamenilor de știință și tehnicienilor din agricultură, pentru ca aceștia să-și dezvolte activitatea în scopul rezolvării problemelor ridicării producției vegetale, sporirii productivității animalelor și creșterii nivelului de mecanizare. În cadrul aceleiași preocupări, va lua ființă un institut de cercetări în pomicultură și altul în viticultură, și se va lărgi rețeaua de stațiuni experimentale.

Pentru îmbunătățirea continuă a activității științifice în domeniul agriculturii și deci pentru continua creștere a producției agricole, vor fi întreprinse numeroase acțiuni, dintre care menționăm: îndrumarea întregii activități științifice în agricultură, spre rezolvarea problemelor a căror soluționare condiționează dezvoltarea agriculturii; îmbunătățirea planurilor și metodelor de lucru ale Institutului de mecanizare și electrificare a agriculturii, în scopul mecanizării și electrificării proceselor de producție vegetală și animală, prin realizarea unei legături strînse cu S.M.T.-urile, centrele mecanice, gospodăriile agricole de Stat și gospodăriile colective; transformarea Institutului de patologie și igienă animală în Institut de cercetări veterinare; dotarea cu materialele necesare și încadrarea cu personal corespunzător a tuturor institutelor agricole și viticole și a centrelor experimentale; organizarea Academiei de științe agricole, etc.

Îmbunătățirea muncii de îndrumare și conducere a agriculturii, factor determinant în dezvoltarea rapidă a agriculturii și a creșterii producției, va constitui un obiectiv principal al muncii tuturor instituțiilor, întreprinderilor și organizațiilor care lucrează în sectorul agricol.

Cunoscut fiind că munca de îndrumare și conducere a agriculturii de către Ministerul Agriculturii și Silviculturii și organele locale nu este încă la nivelul sarcinilor crescînde care stau în fața acesteia, se vor întreprinde în acest scop o serie de acțiuni care vor duce în cel mai scurt timp la remedierea lipsurilor și deficiențelor existente.

Dintre aceste acțiuni, menționăm următoarele:

— se va ridica în mod simțitor nivelul muncii în aparatul agricol central, asigurîndu-se îndrumarea și conducerea mai concretă și operativă a agriculturii, realizîndu-se o legătură directă și permanentă cu unitățile agricole de producție;

— pentru deservirea agronomică, zootehnică și veterinară mai bună a agriculturii, se va extinde rețeaua circumscriptiilor agro-zoo-veterinare, în așa fel încît numărul acestor circumscriptii să ajungă în anul 1955 la 1225 și în 1956 la 1400;

— pentru întărirea răspunderii în muncă și organizarea rațională a producției agricole, se va asigura stabilitatea în funcție a cadrelor de conducere și a celor tehnice din gospodăriile de Stat, S.M.T.-uri, stațiunile experimentale și alte unități ale Ministerului Agriculturii și Silviculturii;

— se va interzice oricăror organizații, sfaturilor populare și organelor locale de a folosi pe specialiștii agricoli la munci care îi împiedică de a îndeplini obligațiile lor de organizare și îndrumare tehnică a producției agricole;

— în scopul îmbunătățirii muncii de îndrumare a agriculturii de către sfaturile populare comunale, se va stabili pe lîngă posturi de tehnicieni și posturi de zootehnicieni în locul posturilor de agenți agricoli și veterinari, existente în prezent;

— se va studia condițiile agricole în raioanele de deal și de munte, și se vor lua măsuri deosebite pentru dezvoltarea creșterii animalelor, îmbunătățirea pășunilor și fînețelor, dezvoltarea culturii pomilor fructiferi, a cartofului și a legumelor, precum și a industriei casnice, prin folosirea materialelor locale.

În afară de realizările menționate mai sus, rezultate minunate vor fi obținute în legătură cu: îmbunătățirea propagandei agricole; munca ce revine altor ministere și instituții centrale în dezvoltarea agriculturii, etc.

Acestea sînt, pe scurt, perspectivele largi pe care le deschide economiei țării noastre ansamblul de măsuri proiectate de forurile conducătoare ale Statului, pentru dezvoltarea agriculturii în următorii 2-3 ani.

Toate aceste minunate înfăptuiri, laolaltă, vor face ca în scurt timp producția agricolă să sporească la un nivel neîntîlnit încă pînă în prezent.

Este necontestat că — citind acest grandios ansamblu de măsuri, merit să ridice la un nivel fără precedent pentru țara noastră condițiile de viață ale celor ce muncesc — oricare dintre cititorii noștri va recunoaște că un asemenea plan de ridicare a agriculturii era de neconceput în timpul în care țara noastră era stăpînită de o mîna de oameni care nu aveau nimic comun cu nevoile și necazurile poporului muncitor.

Aceasta, întrucît asemenea planuri pot fi elaborate numai acolo unde poporul și-a luat soarta în propriile sale mîini și unde la cîrma Statului se află clasa muncitoare în alianță cu țărănimea muncitoare, unde la conducere se află cei mai buni fii ai poporului, cu totul devotați cauzei celor ce muncesc.

Citind și studiind acest grandios plan, fiecare om al muncii vede în el un adevărat program de acțiune pentru lichidarea lipsurilor existente în domeniul aprovizionării, un program de mare însemnătate pentru făurirea bunei stări a poporului.

Laolaltă cu oamenii muncii din țara noastră, alături de toate instituțiile și organizațiile centrale și locale, care trudesc din zi pînă în noapte pentru binele celor ce muncesc, Biserica Ortodoxă Română — urmînd o sfîntă și scumpă tradiție: aceea a sprijinirii tuturor acțiunilor de bine, întreprinse în scopul ușurării vieții celor mulți —, a primit cu mare bucurie măsurile proiectate de forurile conducătoare ale Statului, în legătură cu dezvoltarea agriculturii în următorii 2-3 ani.

Sfînta noastră Biserică vede — cu adevărat — în acest ansamblu de măsuri, cea mai fierbinte mărturie de dragoste și înțelegere a conducerii de stat, către popor.

De aceea, nelipsită din orice lucrare de bine care privește obștea, Biserica Ortodoxă Română, prin glasul Sfîntului Sinod și al Întîistătorului său, Înalt Prea Sfîntitul și Prea Fericitul Patriarh Justinian — a sfătuit pe clericii și creștinii ortodocși din întreaga țară să facă tot ce le stă în putere, cu dragoste și înțelegere deplină, pentru ca măsurile elaborate de conducerea de Stat să dea roadele așteptate.

Sfaturile și îndrumările pe care Sfînta noastră Biserică le dă credincioșilor și clericilor săi, în această privință, pornesc din convingerea nezdruncinată că prin sprijinirea unor asemenea lucrări, care au drept scop fericirea celor mulți, se vedește — fără posibilitate de tăgadă — aceea poruncă de bază a învățaturii Domnului nostru Iisus Hristos, de a iubi pe aproapele tău ca pe tine însuși.

Intr-adevăr, cum ar putea credincioșii și preoții — închinători și slujitori ai altarelor Bisericii Ortodoxe Române — să pretindă că sînt cu adevărat următori ai învățaturii Mîntuitorului și, totodată, să stea cu mîinile încrucișate în vremea în care fiii cei mai buni ai poporului nostru, trudesc din zi pînă în noapte, în toate domeniile și pe toate căile, pentru a asigura pacea, bunăstarea și, deci, mulțumirea deplină a tuturor celor ce muncesc.

Prin însăși menirea sa de bază, Sfînta noastră Biserică trebuie să fie și este, fără nicio rezervă, alături de toate lucrările de bine, alături de toate acele acțiuni care au de scop mulțumirea și fericirea oamenilor. De aceea, credincioșii ortodocși — urmînd îndrumările primite —, trebuie să se sîrguiască pentru bine «nu numai față de Dumnezeu, ci și față de oameni» (II Cor. VIII, 21).

A lucra din toate puterile pentru împlinirea măsurilor privind dezvoltarea agriculturii în următorii 2-3 ani, este, deci, pentru adevărații creștini nu numai o îndatorire patriotică, ci și una dintre îndatoririle creștinești de bază, pentru că străduindu-se pentru viața mai fericită și mai bună a celor mulți, împlinesc porunca Domnului: dragostea de aproapele.

Preoțimea noastră și, în deosebi, preoții de la sate — îndrumătorii sufletești ai credincioșilor ortodocși plugari — au un rol de frunte în opera de lămurire a prevederilor și măsurilor privind dezvoltarea agriculturii, precum și a chipului organic în care aceste măsuri se leagă de

ansamblul acțiunilor întreprinse de organele conducătoare ale Republicii noastre scumpe, acțiuni care — toate laolaltă — sînt menite a asigura o viață fericită și îmbelșugată întregului nostru popor.

Popularizînd, cu orice prilej, cuprinsul ansamblului măsurilor privind creșterea producției agricole, preoții noștri trebuie să lămurească pe păstorii lor plugari asupra marilor foloase pe care le vor avea, dînd urmare tuturor îndrumărilor și măsurilor care au legătură cu munca lor.

Vor insista, cu deosebire, asupra importanței pe care o prezintă pentru ei și pentru întregul nostru popor muncitor, cultivarea oricărui petec de pămînt, plantarea de pomi roditori, lucrul rațional al pămîntului prin folosirea mașinilor și uneltelor puse la dispoziție de Stat, creșterea cu grijă a animalelor și păsărilor de rasă, etc.

Clericii ortodocși, în cuvîntul lor către credincioșii plugari, vor trebui să le arate că muncind cu toată puterea, cu toată conștiinciozitatea, cu toată dragostea, pentru cît mai grabnică aducere la îndeplinire a măsurilor pentru dezvoltarea agriculturii în următorii 2-3 ani, contribuie la întărirea păcii, la înflorirea Patriei noastre dragi, la îndestularea tuturor oamenilor muncii cu cele trebuitoare hranei, și la aprovizionarea industriei noastre alimentare cu materiile prime necesare.

Stăruind pe această linie, preoții noștri trebuie să sublinieze că muncind astfel, plugarii ortodocși își vor dovedi dragostea pentru popor, își vor arăta prin fapte concrete atașamentul față de cîrmuirea Statului nostru de democrație populară, cîrmuire care — în toate actele și gîndurile sale — este călăuzită de dragostea cea mai fierbinte pentru oamenii muncii.

«Cîrmuirea noastră de astăzi — a spus, pe bună dreptate, Inalt Prea Sfințitul și Prea Fericitul Patriarh Justinian, într-una din pastora'ele sale —, nu dorește și nu urmărește decît pacea și bunăstarea tuturor. De aceea, în fabricile noastre se făuresc unelte de muncă, și nu arme. Agronomii noștri caută noi mijloace de sporire a recoltelor agricole, noi mijloace de stîrpire a gîngăniilor care vatămă semănăturile, și nu cultivarea sau înmulțirea lor... Invățații noștri își dau toată osteneala să înmulțească mijloacele care ajută viața, nu pe cele care aduc moartea. Doctorii noștri se silesc să înlătore bolile, să vindece — nu să cultive și să înmulțească gîngăniile purtătoare de microbii celor mai îngrozitoare boli...».

Iată temeiurile pentru care, preoți și mireni, laolaltă, au îndatorirea creștinească și patriotică să muncească din răsputeri pentru a traduce în viață, cît mai neîntîrziat, măsurile elaborate de forurile conducătoare ale Statului nostru, în vederea dezvoltării agriculturii în următorii 2-3 ani.

Pr. GR. BURLUȘANU

Pentru o justă interpretare și aplicare a regulamentelor bisericești.

JUDECAREA PROCESELOR DE CĂTRE INSTANȚELE DISCIPLINARE BISERICEȘTI

Trimiterea clericilor în judecata Consistoriilor disciplinare Protopopești și Consistoriilor Eparhiale poate fi dispusă numai de Chiriarhii lor. O asemenea dispoziție trebuie să fie motivată de unul din următoarele acte:

- a) Un dosar de anchetă, cu concluzii de vinovăție pentru pîrît.
- b) Un raport de inspecție, însoțit de procesul-verbal de constatare a unor abateri de la dispozițiunile legale a celui învinuit.
- c) O petiție a pîrîtilui, prin care cere să se justifice de culpa de care este învinuit.
- d) Un referat al oricărui consilier administrativ eparhial, care propune trimiterea din oficiu în judecată.

În toate aceste cazuri se întocmește un act de punere sub acuzare, care se definitivează prin aprobarea lui de către Chiriarh. Necesitatea unui atare act e reclamată de însăși nevoia de investire a consistoriilor, care nu pot judeca decît cauzele ce le-au fost deferite de către chiriarhi, în limitele actului de acuzare. Ca formă, aceste acte se prezintă fie ca referate aprobate de Chiriarh, fie ca rechizitorii introductive, fie ca simplă adresă de trimitere în judecată, în care se menționează abaterile inculpatului și încadrarea în drept a acestor abateri; fie așa cum îl numește art. 117, din R. P. (Regulamentul de Procedură al instanțelor disciplinare bisericești), «ordin de chemare în judecată».

Potrivit art. 111 din R.P., sarcina întocmirii actului de acuzare îi revine consilierului administrativ eparhial. Acesta are îndatorirea să studieze actele probante ale vinovăției celui pus sub învinuire, atît sub aspectul lor formal juridic, cît și sub cel al conținutului lor și să facă propunerile impuse de situație. În referatul său, consilierul administrativ expune rezultatele cercetărilor efectuate și formulează acuzarea, care este confirmată de materialul oferit de dosarul cauzei. Importanța acestui referat constă în faptul că el reprezintă un rezumat sistematic al materialului cuprins în dosar, care pe de o parte înlesnește chiriarhului cunoașterea faptelor și a împrejurărilor complexe ale cauzei, iar pe de alta ușurează orientarea instanței de judecare a cauzei, fixînd întinderea și limitele dezbaterilor. Consistoriul are gata determinată sfera faptelor pe care le va lua în cercetare și a perșonanelor, care vor fi citate, rămîind ca el să judece

numai persoanele care sînt învinuite prin actul de acuzare și numai pentru abaterile de la dispozițiunile legale care le sînt puse în sarcină. Dar și pentru inculpat are importanță acest act, întrucît pe această cale el ia cunoștință de acuzele ce i se aduc și de probele pe care se bazează acestea, putîndu-și organiza din vreme apărarea.

Ca structură, actul de acuzare trebuie să cuprindă o parte descriptivă, în care se expun pe scurt, faptele care duc la trimiterea în judecată, a învinuitului, împrejurările sau circumstanțele de fapte ale cauzei, abaterea săvîrșită, cînd, unde, prin ce mijloace, pentru care motive și care sînt probele de vinovăție aflate la dosar, încheindu-se această parte cu o scurtă mențiune asupra pedepselor disciplinare avute de învinuit, precum și a meritelor lui, întrucît toate aceste antecedente personale pot avea importanță pentru instanță la stabilirea gradului de culpabilitate și la fixarea pedepsei. Se va face mențiune de martorii propuși de reclamant în condițiunile art. 97 din Regulamentul de procedură.

După această parte descriptivă, urmează dispozitivul actului de acuzare, adică motivele de drept pentru trimiterea în judecată a învinuitului. Aici se arată elementele constitutive ale abaterii sau delictului săvîrșit, calificarea lui și în ce anume articol din R. P. sau în ce canon se încadrează abaterea sau delictul de care este acuzat. Această parte se încheie cu propunerea către Chiriarh de a trimite cauza în judecata consistoriului. În urma aprobării lui de către Chiriarh, actul de acuzare este trimis, odată cu întregul dosar al cauzei, Consistoriului.

Președintele consistoriului îndată ce a primit dosarul respectiv și cu ordinul de chemare în judecată, îl înscrie pe rol și dispune citarea părților și a martorilor care n-au fost audiați la anchetă, din cauză că nu au fost anunțați Chiriarhului de către reclamant cu cel puțin opt zile înainte de data cercetării. Termenul de înfățișare al părților în fața Consistoriului, conform art. 118 din R. P., nu poate depăși durata de o lună de la data înscrierii cauzei pe rolul de judecată.

Odată cu citația, învinuitului i se trimit și capetele de acuzare menționate în ordinul de chemare în judecată sau în actul de acuzare, într-o expunere faptică a lor și cu încadrarea lor în drept. Omisiunea acestei dispozițiuni procedurale e sancționată de art. 121 combinat cu art. 78 cu nulitatea hotărîrii consistoriului.

Pentru asigurarea dreptului de apărare, citarea la instanță de fond, ca și la anchetă, trebuie făcută cu cel puțin 3 zile libere înainte de termenul de judecată. Neîndeplinirea acestor obligațiuni izbește de nulitate hotărîrea consistoriului.

Toate lucrările arătate pînă aici, ca și cele de anchetare, sînt simple lucrări premergătoare dezbaterilor consistoriale, prin care se cercetează definitiv toate împrejurările esențiale ale cauzei, se verifică probele și se dă sentința. Participanții principali la aceste dezbateri sînt: instanța, acuzatorul și părțile, personal și eventual asistate de apărătorii lor.

Instanța, în soluționarea cauzei, are un rol activ, conducînd judecarea, stabilind limitele cercetării ei și putînd, independent de cererile părților, să ia orice măsură în cadrul legii și să facă orice act care să asigure o hotărîre dreaptă. Acuzatorul și părțile își expun păreriile, își susțin cererile, își pledează punctele de vedere; instanța, însă, după ce ascultă considerațiile părților, verifică toate datele de la dosar pentru a-și spune cu-

vîntul său în sentință, pe care o dă în temeiul liberei sale convingeri, formată în urma cercetării obiective a tuturor împrejurărilor cauzei.

Ședințele consistoriilor nu sînt publice. Potrivit art. 125 din Regulamentul de Procedură, la aceste ședințe nu pot asista decît părțile împlicate cu martorii și apărătorii lor, precum și organul de acuzare. Conducerea desbaterilor ședinței de judecată o are președintele instanței. Structural, ședința de judecată se desfășoară astfel: Incepe prin rugăciunea «Impărate Ceresc», rostită de președinte. Se introduc părțile și li se verifică identitatea. Părțile pot fi asistate de apărătorii lor. În cazul cînd lipsesc ambele părți împlicate, judecata se amîină pentru o altă zi. Pentru a nu se mai repeta această situație, în citația ce le va fi trimisă pentru al doilea termen, se va face mențiunea expresă că în caz de neprezentare, se va judeca în lipsă, pe baza actelor aflate la dosar. Numai într-un singur caz se poate proceda la judecarea cauzei, la primul termen, în lipsa ambelor părți împlicate — dar cu procedura îndeplinită — și anume atunci cînd există deja o condamnare judecătorească civilă definitivă, pentru că procesul se judecă atunci după actele din dosar.

În cazul cînd lipsește numai una din părți, după constatarea îndeplinirii procedurii, cauza poate fi judecată în lipsă, potrivit art. 133 din Regulamentul de Procedură, dar poate fi și amînată dacă partea prezentă sau acuzarea cer aceasta. Consistoriul Central Bisericesc a casat însă hotărîrile instanțelor de fond atunci cînd a constatat că ele au fost date la primul termen, în lipsa inculpatului. La baza acestor casări este considerentul că învinuitul nu are posibilitatea să se aperse la anchetă, unde el nu poate proba nimic cu martori sau cu alte dovezi, în conformitate cu dispozițiunile art. 83 din Regulamentul de Procedură și că i se permite prin același articol să-și propună martori în apărare, numai în fața instanței.

Cînd instanța constată prezența părților, procedează imediat la verificarea îndeplinirii procedurii. În cazul cînd se constată că aceasta nu este completă sau că inculpatul a primit citația și capetele de acuzare într-un termen mai scurt decît cele 3 zile libere între data înmînării și termenul de judecată, amîină judecata pentru altă zi, chiar dacă inculpatul este prezent. Măsura aceasta fiind luată în scopul garantării dreptului de apărare, prezența pîrîtului în fața instanței nu acopere această lipsă procedurală.

Noul termen, se dă în cunoștință, adică nu se mai repetă procedura citării.

Indată ce instanța constată că părțile sînt prezente și procedura este îndeplinită dă cuvîntul părților și acuzării pentru ridicarea eventualelor incidente. Acestea pot privi:

- a) Lipsa de procedură.
- b) Competența.
- c) Compunerea completului.
- d) Legalitatea actelor de anchetă.
- e) Cererile de strămutare.
- f) Cererile de termen pentru noi cercetări, probe, etc.

Este greșită compunerea completului atunci cînd nu are numărul de membri fixat de Regulamentul de Procedură, cînd membrii lui nu îndeplinesc condițiunile arătate la art. 60 din Regulament sau cînd unii

din ei sînt recuzabili în condițiunile art. 200 din același regulament. Recuzarea se cere în scris și motivat. Dacă cererea de recuzare e făcută de una din părți, se vor asculta mai întîi concluziile organelor însărcinate cu acuzarea. Rezolvarea cererilor de recuzare a unui judecător se face de către ceilalți judecători, fără participarea la deliberare a celui recuzat. În cazul cînd cei doi judecători sînt în divergență, unul din ei fiind pentru recuzare, iar celălalt contra, judecătorul se consideră recuzat. În cazul cînd sînt recuzați doi judecători, cauza fiecăruia se rezolvă succesiv: doi judecători rezolvă recuzarea celui de al treilea.

Asupra tuturor incidente'or ridicate de părți se vor cere și concluziile motivate ale acuzatorului. Rezolvarea incidentelor și a diferitelor cereri formulate de părți sau acuzare e de competența instanței. Aceasta poate da o încheiere orală, fără să se mai retragă în camera de chibzuință sau poate da o încheiere scrisă în urma unei deliberări și în camera de chibzuință. Incheierile din prima categorie se dau de instanță asupra cauzelor care, necontroversate, după deliberarea completului chiar în sala de ședință. Ele se comunică de președinte și se consemnează în procesul-verbal minută... al ședinței de judecată.

Incheierile din cea de a doua categorie se dau în scris, în camera de chibzuință după o deliberare, se semnează de toți membrii completului și, după ce sînt citite de președinte în instanță, se anexează la procesul-verbal minută al ședinței de judecată. Obiectul acestor încheieri îl formează incidentele și cererile asupra cărora în instanță s-au formulat concluzii contradictorii de către părți și acuzare.

După rezolvarea tuturor incidente'or și cererilor, urmează instrucția propriu zisă a cauzei, care constă din analizarea în fond, de către instanță, părți și acuzare, a împrejurărilor de fapt a cauzei, adică din declarațiile inculpatului și a martorilor și din verificarea actelor de la dosar, eventual a unor noi acte prezentate de părți în instanță.

Martorii care urmează să fie audiați pot fi propuși de reclamant, de pîrît și de acuzator. Introducerea lor în sala de ședință se face pe rînd, iar după audiere rămîn pe loc pînă la sfîrșitul ședinței: în afară de cazul cînd Consistoriul hotărăște altfel. Ei pot fi întrebați ori de cîte ori e nevoie, în urma ascultării altor martori. Ordinea audierii lor e fixată de art. 154 din Regulamentul de Procedură și anume se audiază mai întîi martorii propuși de acuzare și apoi cei propuși de apărare.

Înainte de a audia un martor, instanța e îndatorată să-i stabilească indentitatea, cerîndu-i datele personale și raporturile cu părțile, după chestionarul menționat în art. 86 din Regulamentul de Procedură în urma acestui chestionar, instanța își poate face o convingere asupra gradului de sinceritate și calității mărturisirii, precum și asupra compatibilității sau admisibilității de a depune ca martor a persoanei respective.

Decăderea din calitatea de martor se pronunță, cînd e cazul, motivat numai pentru cauzele limitativ enumerate de art. 147 combinat cu art. 91 din Regulamentul de Procedură. Toate aceste date personale se consemnează în procesul-verbal minută, iar după aceasta instanța atrage atențiunea martorului că va întări cu jurămînt mărturia pe care o dă, dîndu-i și un avertisment referitor la responsabilitatea sa pentru declarații mincinoase.

Ținem să menționăm aici că, în mod frecvent, părțile comit eroarea de a contesta, în fața consistoriilor, compatibilitatea consilierilor și episcopilor parohiali, precum și a cîntăreților sau paracliserilor, de a depune

ca martori în cauzele în care sînt implicați, preoții, argumentîndu-se că sînt subalterni. În primul rînd consilierii și episcopii parohiali nu sînt subalterni, ci membri ai unui for de conducere al treburilor parohiale în care preoții înșiși sînt membri, avînd toți în aceeași măsură drepturile de a hotărî prin votul lor, iar în al doilea rînd, înșiși poziția de subordonat în serviciu, nu creiază pentru subaltern o decădere din calitatea de martor, ci obligă doar instanța să aprecieze gradul de sinceritate a mărturiei acestuia, coroborînd-o cu alte probe.

După îndeplinirea procedurii impusă de art. 86 din Regulamentul de Procedură urmează audierea martorului. În depoziția sa, martorul trebuie să dea informații numai asupra faptelor cunoscute personal, iar aprecierile pe care le face asupra inculpatului, trebuie să se reducă numai la faptele ce-l caracterizează pe acesta din urmă. În prima parte a depoziției sale, martorul trebuie lăsat să expună liber tot ce știe el în cauza pentru care a fost chemat. Instanța nu trebuie să intervină cu întrebări sau indicații asupra diferitelor fapte, deoarece aceste intervenții l-ar putea încurca sau dezorienta pe martor, întrerupîndu-i firul povestirii, și ar face imposibil de obținut o serie de amănunte, esențiale pentru lămurirea cauzei, la care instanța poate nici nu se gîndise. Numai în cazul cînd martorul s-ar îndepărta prea mult de fondul cauzei, președintele îl poate întrerupe pentru a-i recomanda să vorbească numai despre faptele ce formează obiectul procesului.

După ce martorul și-a terminat expunerea lui liberă, i se formulează, prin președinte, întrebări, mai întîi de către partea care l-a propus, apoi de partea adversă, de acuzare și de înșiși instanța. Întrebările nu trebuie puse la împlinire, ci într-o succesiune logică, menită să lămurească împrejurările cauzei, care n-au fost suficient de clar prezentate de martor, în expunerea lui liberă. Formularea acestor întrebări trebuie să fie concisă și limpede, pentru ca martorul să poată da răspunsuri precise. Trebuie evitate în deosebi întrebările care sugerează martorului anumite răspunsuri întrucît în aceste condiții mărturia este influențată prin aceea că martorul nu declară ceea ce știe el personal, ci ceea ce-i sugerează cel ce l-a întrebă. De asemenea e greșită și metoda prin care cel care chestionează își expune el mai întîi considerațiile, pentru ca să-l întrebă apoi pe martor dacă s-au petrecut lucrurile cum le-a prezentat el.

Întrebările pe care le pune instanța sau acuzatorul pot fi întrebări de completare, întrebări de precizare, întrebări de reamintire și întrebări de control. Întrebările de completare se referă la faptele pe care le-a omis martorul din expunerea lui liberă, voit, sau din întîmplare. Întrebările de precizare privesc părțile necclare din expunerea liberă, cerîndu-i-se martorului amănunte de natură să stabilească mai precis faptele și împrejurările în care au fost săvîrșite. Întrebările de reamintire sînt menite să-i reamintească martorului anumite amănunte pe care el nu le-a dat în expunerea lui liberă. Nu i se sugerează răspunsul, însă întrebîndu-l asupra unor fapte legate cu cele petrecute în aceeași împrejurare, i se ajută memoria pe calea asocierii. Întrebările de control sînt cele de confruntare sau coroborare cu alte mărturii sau probe.

Depozițiile martorilor se consemnează în procesul-verbal de ședință, pe cît posibil în forma expunerii lor, cuvînt cu cuvînt, fără a fi omis Ches-

tionarul cerut de art. 86 din Regulamentul de procedură. Nu numai conținutul depozițiilor trebuie să fie scris exact, dar, pe cât posibil, însuși stilul depozițiilor să fie consemnat în forma în care a fost prezentat. La sfârșitul audierii, depoziția trebuie citită martorului, iar dacă acesta cere să se modifice anumite părți, se vor introduce în depoziție aceste modificări, făcându-se mențiune de aceasta în procesul verbal. Martorul semnează apoi foaia de depoziție, iar dacă sînt mai multe foi, semnează fiecare pagină a lor, după care depune jurămîntul.

După terminarea audierii martorilor, se dă cuvîntul reclamantului pentru susținerea cauzei pe care a reclamat-o, și apoi se dă cuvîntul acuzatorului pentru a-și dezvolta rechizitoriul. Aceasta e o expunere a concluziilor pe care le trage acuzatorul din probele de vinovăție aflate la dosarul cauzei și din probele ce au fost administrate de părți, în fața instanței. Structural, rechizitoriul constă dintr-o analiză a probelor, a gradului de vinovăție și a consecințelor ei asupra vieții religioase în genere și în deosebi asupra mediului în care s-a săvîrșit, calificarea în drept a culpei și indicarea sancțiunii cuvenite. În concluziile juridice, acuzatorul trebuie să arate și să motiveze calificarea pe care o dă culpei, indicînd articolul din Regulamentul de Procedură și canoanele în care se încadrează faptele în-criminate, precum și sancțiunea care urmează să fie aplicată. Acuzatorul reprezentînd ordinea legală bisericească, nu este obligat să susțină acuzare împotriva convingerii sale, dacă constată că probele de vinovăție nu sînt convingătoare sau dacă acuzațiunile sînt infirmate de probe.

În cazul cînd în decursul dezbaterilor se dovedesc și alte vinovății ale inculpatului, care n-au fost arătate în actul de acuzare inițial, acuzatorul nu poate face o extindere de rechizitoriu decît în urma unei prealabile aprobări a Chiriarhului său. Aceasta pentru două considerente și anume: e dreptul exclusiv al Chiriarhului de a trimite sau nu în judecată pe un cleric pentru anumite culpe, și ca atare acuzatorul nu i se poate substitui în drepturi; în al doilea rînd, i s-ar răpi învinuitului posibilitatea de apărare, respectivul avîndu-și organizată apărarea numai pentru vinele puse în sarcina lui prin actul de acuzare, care i-a fost comunicat în rezumat, odată cu citația de prezentare în fața instanței. De aceea, în cazul cînd acuzatorul se află în situația de a găsi necesară o extindere de rechizitoriu, va trebui să ceară o amînare a judecării, pentru ca între timp să obțină aprobarea Chiriarhului, la un raport scris al său, iar, în urma obținerii acestei aprobări să se comunice în timp util învinuitului noile capete de acuzare.

După dezvoltarea rechizitoriului de către acuzator, se dă cuvîntul în apărare inculpatului. Acesta se poate apăra singur sau printr-un apărător. Prezența apărătorilor în dezbaterile Consistoriilor Bisericești nu este obligatorie, ci e la latitudinea părților de a-și lua sau nu apărători. În orice caz, lipsa apărătorilor nu-i socotită o încălcare a dreptului de apărare.

În urma dezvoltării concluziunilor învinuitului, acuzatorul poate lua cuvîntul în replică, fără să fie obligat la aceasta, pentru a demonstra inexactitatea unor afirmații ale apărării. Atît părțile cît și acuzatorul au dreptul să ia cuvîntul de două ori, iar în caz de trebuință, președintele poate acorda cuvîntul și de mai multe ori. În orice caz, ultimul cuvînt trebuie să-l aibă învinuitul, fie personal, fie prin apărătorul său.

În cazul cînd acuzarea sau apărarea se fac în scris, acestea vor fi semnate de cei în cauză, citite în fața instanței și apoi depuse la dosarul cauzei. Atît acuzatorul, cît și părțile, pot fi îndatorați de instanță să depună concluzii scrise după închiderea ședinței. Odată terminate dezbaterile, Consistoriul se declară luminat, președintele declară formal dezbaterile închise și se intră în sala de chibzuință pentru a delibera și a da hotărîrea. Aceasta se dă de majoritatea membrilor completului și numai în caz de caterisire trebuie dată de completul Consistoriului, cu unanimitate.

- Hotărîrea se pronunță imediat sau cel mult în trei zile de la închiderea dezbaterilor, în ședință, de către președinte și se definitivează prin aprobarea ei de către Chiriarh, căruia i se prezintă, de către președinte, în cel mult 10 zile de la pronunțare.

Pr. VASILE ȘTEFAN

Inspector general bisericesc

P A T R I A R H I A R O M Î N Ă
I N S T I T U T U L B I B L I C Ş I D E M I S I U N E O R T O D O X A

B I S E R I C A
O R T O D O X Ă R O M Î N Ă

:: :: B U L E T I N U L O F I C I A L A L P A T R I A R H I E I R O M Î N E :: ::

A N U L L X X I I

Nr. 11-12

NOIEMBRIE-DECEMBRIE 1954

R E D A C Ţ I A Ş I A D M I N I S T R A Ţ I A
B U C U R E Ş T I , S T R . A N T I M , N r . 2 9 — R A I O N U L N . B A L C E S C U

C U P R I N S U L

Pe calea unei prietenii de veacuri. — Semnificația vizitei delegației Bisericii Ortodoxe Bulgare	1087
Vizita Prea Fericitului Patriarh Chiril și a altor reprezentanți ai Bisericii Ortodoxe Bulgare în țara noastră, de Pr. N. ȘERBANESCU	1092
1. Vizita delegației Bisericii Ortodoxe Bulgare în Moldova, de Pr. Conf. AL. CIUREA	1119
2. Vizita delegației Bisericii Ortodoxe Bulgare în Mitropolia Olteniei, de Diac. Prof. GH. I. MOISESCU	1164
3. Festivitățile religioase de la București, de Pr. N. ȘERBANESCU	1201

RECENZII

Ovidiu Marina: Insemnări din Bulgaria, la intronizarea Patriarhului Chiril, de Diac. Lector I. PULPEA	1261
--	-------------

VIATA BISERICIASCA

Deschiderea cursurilor pentru anul școlar 1954-1955, la Institutele Teologice de grad Universitar ale Bisericii Ortodoxe Romine	1271
1. La Institutul Teologic din București, de T. N. MANOLACHE	1271
2. La Institutul Teologic din Sibiu, de Gr. T. M.	1282

IN APARAREA PACII

Inmînarea Premiului Internațional Stalin «Pentru întărirea păcii între popoare», preotului catolic Andrea Gaggero	1289
--	-------------

PE CALEA UNEI PRIETENII DE VEACURI

SEMNIIFICAȚIA VIZITEI DELEGAȚIEI BISERICII ORTODOXE BULGARE ÎN ȚARA NOASTRĂ

Prezența între noi a Înalt Prea Sfințitului și Prea Fericitului Patriarh Chiril al Bisericii Ortodoxe Bulgare și a distinșilor săi însoțitori, în cursul lunii octombrie 1954, a prilejuit Bisericii noastre — conducători și credincioși — bucurii și învățăminte din cele mai prețioase și mai bine-venite.

Deși această vizită avea caracter oficial, ca răspuns la vizita delegației bisericesti române, în frunte cu Înalt Prea Sfințitul și Prea Fericitul Patriarh Justinian, cu ocazia înscăunării Înalt Prea Sfințitului Chiril, ca prim Patriarh bulgar după cinci sute șasezeci de ani (1953), vizita a trecut dincolo de protocol și de forme și a devenit o caldă manifestare de sentimente frățești, care a lăsat în inima noastră impresii și amintiri neșterse și bine-cuvântate.

Este prima dată în istorie, când cele două Biserici Ortodoxe vecine și surori, Română și Bulgară, au amîndouă în fruntea lor Patriarhi și când, prin întîlnirea lor, dragostea și bucuria comună se revarsă dintr-o parte în alta a Dunării în sufletul poporului întreg.

Din fericire, în vremea noastră s-a înțeles de o parte și de alta că interesul comun și firesc al celor două popoare este să trăiască în bună vecinătate și înțelegere, și Biserica aduce la aceasta azi o contribuție de cea mai mare importanță și necesitate.

Intr-adevăr, dintre toate raporturile, interesele și bunurile comune ale romînilor și bulgarilor, cel mai vechi a fost cel religios. Popoarele noastre comunică de peste un mileniu în aceeași credință, în care s-au simțit și se simt totdeauna unite și înfrățite, și nimic n-a făcut și nu poate face ca ele să uite această comunitate de credință.

De multe ori în acest timp au venit peste unii și peste alții vremuri de restriște, șirag de cetăți turcești s-a așezat între noi, la Dunăre, și ne-au despărțit cinci veacuri, dar sentimentul religios a rămas același și el s-a cunoscut și s-a manifestat solidar și biruitor peste frontiere pămîntești trecătoare sau schimbătoare.

Și romîni și bulgarii și celelalte popoare ortodoxe au rezistat asupra turcești, cum bine se știe, mai ales prin sentimentul lor religios. Într-o vreme când sentimentul național era mai puțin dezvoltat decît cel religios și când, mai ales la sudul Dunării, fiind distrusă organizația de stat național, popoarele creștine n-au mai avut puterea să se opună stăpînirii tur-

cești cu armele, ele s-au rezemat sufletește pe credința lor și au făcut din ea refugiul lor sacru și lozinca nădejii și luptei lor de eliberare.

În sentimentul lor religios, popoarele noastre au comunicat continuu, necunoscînd hotare și obstacole. Călugări și clerici treceau peste Dunăre, purtînd cărți și odoare bisericești; moaște de Sfinți din ținutul bulgar poposeau pe pămîntul românesc; de la noi spre Athos, spre Constantinople, spre Locurile Sfinte, sau dintr-acolo spre noi, s-au îndreptat peste teritoriul bulgar, totdeauna, Vlădici sau credincioși, duși de evlavie, de dragoste sau de nevoi. Clerici romîni au primit har preoțesc la Vidin, daruri romînești au străbătut Bulgaria spre toate Bisericile Ortodoxe din spre Sud.

Bulgaria a fost punte de legătură în sînul Ortodoxiei, între noi și Bisericile de dincolo de ea. Voevozi și sfetnici domnești au mers voioși sau triști pe drumul spre Țarigrad, și unii au sfîrșit acolo viața și cariera lor, purtînd povara suferinței, surghiunului sau martiriului lor pe pămîntul creștin al neamului bulgar, martor al durerilor noastre și uneori mormînt al lor. Trupuri de Mucenici au rămas acolo, ca poate al marelui Mitropolit Antim Ivireanul, iar la Nicopole și Varna, ca și la Grivița, Smîrdan sau Plevna, au luptat împotriva turcilor cotropitori, și ostași romîni.

De o parte și de alta a Dunării se înțelege limba poporului vecin, învățată în bună vecinătate și conviețuire. În epoca de mare dezvoltare a statului bulgar medieval (sec. IX-X), puterea lui s-a întins și la nordul Dunării, iar mai apoi în Balcani, bulgarii și romîni au refăcut un stat temut și glorios.

O îndelungată apropiere a făcut bine cunoscute reciproc cele două popoare, și istoria lor are pagini de aspirații, de lupte și de izbînzi comune. Redeșteptarea și stimularea sentimentului național bulgar s-a făcut în secolul trecut, pe pămîntul țării noastre. Aici au găsit refugiu și sprijin patrioții bulgari, care au cultivat idealul independenței. Iar cînd Patriarhatul bulgar s-a restaurat, anul trecut, delegația Bisericii Ortodoxe Romîne a fost prima în dragoste și cinste la bucuria poporului vecin.

Azi, cînd din calea buneii înțelegeri s-au înlăturat nemulțumirile și neîncrederea și cînd cele două popoare se simt din nou apropiate, legate și înfrățite, Biserica lor se bucură cea dintîi de restabilirea bunelor raporturi și sentimente, care trebuie să lege totdeauna popoarele lor.

Biserica n-a așteptat, de altfel, să se arunce peste Dunăre un pod material, pentru trecerea dintr-o parte în alta. Ea a legat popoarele noastre peste pămînt și peste apă, pe aripile duhului Ortodoxiei străbune. Stăruințele Patriarhiei Romîne pentru recunoașterea autocefaliei bisericești bulgare, procurarea Sfîntului Mir Bisericii Bulgare, existența unor comunități și biserici bulgare în țara noastră, și a unei comunități și biserici romîne la Sofia, iar acum, mai mult decît toate, prezența Înalt Prea Sfințitului și Prea Fericitului Patriarh Justinian la înscăunarea Înalt Prea Sfințitului și Prea Fericitului Patriarh Chiril, ca și vizita delegației bisericești bulgare în țara noastră, au mărturisit cu prisosință existența și importanța legăturilor sufletești bisericești între popoarele noastre, legături care au fost permanente și neschimbătoare. Comunitatea de credință și de evlavie ortodoxă s-a cunoscut și s-a simțit în toate împrejurările; ea a trăit în conștiința popoarelor noastre, chiar atunci cînd nu s-a putut manifesta în forme oficiale și solemne.

Sîntem și unii și alții fericiți azi să știm că Bisericile noastre au făcut din acest sentiment comun al credinței ortodoxe o legătură sufletească efec-

tivă, a cărei necesitate și tărie se dovedește prin însuși caracterul și permanența ei.

Avem convingerea și bucuria de a putea spune, că vizita celor două delegații bisericești, română și bulgară, în frunte cu Patriarhii Bisericilor noastre, n-a fost o simplă formalitate festivă sau ocazională, ci o manifestare voită și conștientă de dragoste frățească de ambele părți.

Primirea plină de căldură, de care s-a bucurat Înalt Prea Sfințitul și Prea Fericitul Patriarh Justinian împreună cu delegația bisericească română în Republica Populară Bulgaria, și nu numai primirea oficială, din capitală și din orașe, ci cea de peste tot, din partea clerului și a credincioșilor, ca și simpatia respectuoasă și plăcerea cu care a fost întâmpinat la noi Înalt Prea Sfințitul și Prea Fericitul Patriarh Chiril, împreună cu delegația bisericească bulgară, cu care au fost urmărite procesiunea din București, serviciile religioase și cuvântările rostite, au învederat sentimente reale, spontane și sincere.

Bisericile noastre au fost prea neîncăpătoare pentru mulțimea care ar fi vrut să asiste la slujbele religioase săvârșite de delegația bisericească bulgară sau în prezența ei, dar dragostea credincioșilor s-a văzut și s-a simțit în însuși regretul multora de a nu fi putut lua parte la ele.

Era mai mult decât plăcerea de a căuta pompa și fastul bisericesc: era aceea de a vedea chipuri dragi și a auzi cuvinte de dragoste și pace, de a simți bățind ca inima noastră, inima vecinilor și fraților noștri de credință bulgari. Cît de frumos și cît de mîngîietor și întăritor a fost să vezi și să simți dragostea și buna înțelegere dintre oameni, Biserici și popoare, în îmbrățișarea celor doi Patriarhi, în cuvintele lor, în atenția și respectul cu care au fost înconjurați în ambele țări! Cît de frumos și mîngîietor este să descoperi în asemenea momente idei și sentimente, care erau în noi și între noi, dar care nu avuseseră un prilej să se manifeste! Cît de plăcut și ușor este să descoperi că eram atît de apropiați unii de alții, că ne-am hrănit sufletește din aceeași învățătură și cultură creștină, că am comunicat și comunicăm în aceeași mărturisire de credință, că dincolo de ceea ce ne-a putut despărți avem o moștenire religioasă și morală comună, a cărei împărțire nu desparte, ci apropie pe frați, a cărei împărțire nu o scade, ci o sporește. Bun spiritual, comunitatea de credință ortodoxă crește prin comunicare și împărțire între popoare și cimentează prietenia lor cu un element sufletesc comun, a cărui necesitate și trăinicie dovedește cu evidență valoarea lui. Interes sufletesc comun, ea face din două sau mai multe popoare o singură confesiune și Biserică: una și întreagă a fiecăruia din ele.

Vizitele celor două delegații bisericești, română și bulgară, n-au creat ele acest bun spiritual comun, pentru că el exista, dar ne-au făcut serviciul și bucuria de a-l arăta în toată importanța și frumusețea lui în raporturile noastre de la Biserică la Biserică și de la popor la popor. Aceste vizite ne-au dat bun prilej să privim în trecutul, în prezentul și în viitorul raporturilor noastre și să găsim că prin ele trece ca un fir neîntrerupt crezul sfîntei pravoslavii.

Este timpul ca Ortodoxia să afirme și să manifeste în sînul creștinătății puterea ei de credință, de viață și de raliere, de strîngere a popoarelor ei într-o mare grupare bisericească, conștientă și fericită de valoarea ei spirituală. Privită din afară, Biserica Ortodoxă pare altora un organism dezarticulat și slăbit prin diviziune.

Organizată pe popoare, Biserica Ortodoxă constituie în adevăr unități autocefale naționale, pe care unele interese și condițiuni politice le-au putut sepa, înstrăina sau chiar opune. Hegemonia bisericească nu stă, însă, în spiritul Ortodoxiei și filelismul, ca naționalism bisericesc, este depășit. Bisericile Ortodoxe sînt în posesiunea dreptului de liberă conducere canonică și se respectă și se apropie în duh religios comun credinței, cultului și constituției lor identice.

Ele înțeleg, trebuie să înțeleagă interesul și datoria ce au de a forma un bloc omogen și solidar, care să fie unul din factorii viitoarei apropieri și înțelegeri a popoarelor.

Bisericile Ortodoxe datorează aceasta popoarelor lor înseși și spiritului și interesului uman al vremii. Popoarele ortodoxe au în Biserica lor un factor comun, care contribuie efectiv la consolidarea raporturilor lor. Ele trebuie să refacă și să strîngă legăturile lor, creînd un corp mare al Ortodoxiei unite, în cadrul și duhul autocefaliei proprii Orientului creștin. Strîngerea raporturilor Bisericii Ruse cu cele mai multe Biserici Ortodoxe este, în această privință, o pildă și un îndemn vrednic de urmat.

Recenta manifestare a legăturilor bisericești romîno-bulgare confirmă și ilustrează cu un exemplu din cele mai fericite și mai elocvente posibilitatea și binefacerile unei asemenea apropieri și colaborări bisericești.

Bisericile Ortodoxe toate pot și trebuie să-și strîngă rîndurile. Vor face astfel un serviciu creștinismului întreg. Le invită la aceasta nu numai caracterul și interesul lor comun, ci și situația bisericească mondială. În apropierea creștină, pe care Mișcarea ecumenică tinde de cîteva zeci de ani s-o înfăptuiască, Biserica Ortodoxă unită are de spus un cuvînt important și poate hotărîtor.

Deosebită și de sistemul bisericesc al confesiunilor reformate, fărîmitate într-un mare număr de organizațiuni dizidente, și de cel monarhic absolut al Bisericii papale, reprezentînd singură spiritul, tradiția și constituția bisericească din epoca unității creștine, păstrînd doctrina și cultul acelei fericite unități, respectînd specificul popoarelor în limbă, viață și cultură națională, ținînd un raport just între principiul autorității și dreptul libertății, între universalismul și individualismul creștin, între ierarhie și credincioși, Biserica Ortodoxă oferă confesiunilor creștine baza unei înțelegeri posibile în configurația viitoare a lumii.

Pentru aceasta, Bisericile Ortodoxe trebuie să realizeze apropierea și înțelegerea în sectorul lor confesional, spre a-și asigura unitatea de acțiune și spor de prestigiu în fața celorlalte. Cu toată siguranța de sine ce afectează acestea și împotriva puținei prețuiri ce par a acorda Ortodoxiei confesiunile occidentale, ea reprezintă în lumea creștină o mare rezervă de credință și de viață religioasă, o bază de acțiune și un factor de echilibru indispensabil lumii creștine.

Bisericile și popoarele ortodoxe trebuie să înțeleagă necesitatea colaborării lor bisericești. Peste unele neînțelegeri din trecut, peste unele amintiri mai puțin plăcute, peste slăbiciuni și interese omenești, trebuie întinse brațe frățești și dată sărutarea dragostei și a păcii.

Izolarea noastră nu poate folosi niciunei Biserici în parte, nici Ortodoxiei în general. Stimîndu-se cu dragostea și cu respectul cuvenit ierarhiei lor onorifice tradiționale, pomenindu-se în rugăciunile lor înaintea Domnului, căutînd a se cunoaște mai bine și dorind a se apropia, ele vor constitui un bloc moral și solid de credință și de dragoste creștină, vor face

să crească prestigiul și influența lor. Va crește cu aceasta puterea lor de acțiune înăuntru și în afară și respectul din partea celorlalte confesiuni creștine. Din contra, separatismul slăbește puterea colectivă și poate face loc unor infiltrații eterodoxe. Propaganda confesională în spațiul ortodox a căutat în trecut și ar putea să caute oricând să profite de lipsa unui front ortodox comun organizat, dela Marea Albă pînă la Adriatica și Marea Roșie, care să nu lase să treacă influențe și interese străine Ortodoxiei.

Schimbul de vizite patriarhale romînă și bulgară este o contribuție importantă la consolidarea frontului bisericesc ortodox. Fapt nou și mare prin raritatea lui, și frumos prin căldura și sinceritatea lui, el este o indicație pentru ceea ce au de făcut Bisericele Ortodoxe. Vederea Întîistătătorilor lor poate fi de mult folos tuturor și este mijlocul cel mai potrivit pentru punerea lor de acord în ceea ce le poate eventual deosebi.

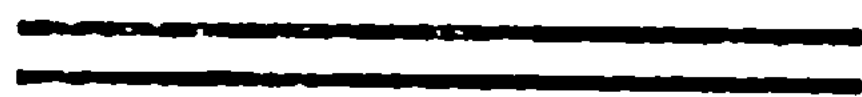
Prezența și chipul omului are totdeauna un farmec și un efect mai mare decît orice alt mijloc de a se comunica gîndurile. S-ar fi înlăturat unele pricini de neînțelegere și de dezbinare în trecutul Bisericii, dacă Ierarhii de frunte s-ar fi dorit, căutat și întîlnit în duhul dragostei, smereniei și păcii.

Dacă Nestorie și Sfîntul Chiril al Alexandriei și Celestin al Romei s-ar fi privit, tratat și înțeles în acest scop și duh, n-ar fi fost sinoade agitate, anateme și dezbinare în sînul Bisericii Ortodoxe. Dacă Leon IX și Mihail Cerularie s-ar fi întîlnit cu sinceră și frățească dorință de armonie, n-ar mai fi fost poate trista învrăjbire a schismei. Dacă pe „călugărul răzvrătit“, Luther, papa Leon X l-ar fi chemat și ascultat părintește, probabil că Reforma se făcea altfel. Și alte vrajbe și dificultăți creștine s-ar fi putut înlătura la timpul lor, dacă purtătorii de rang, cuvînt și de răspundere ai Bisericii ar fi văzut mai presus de un interes momentan sau personal, și uneori mai presus de prejudecățile sau de orgoliul lor, și dacă s-ar fi întîmpinat și îmbrățișat, între patru ochi, cu dorința de a se înțelege, și cu dragostea care biruie și dezleagă toate.

Totul ne-a plăcut în chipul, în vorba și purtarea delegației bisericești bulgare, și mai ales dragostea care s-a aprins, a încălzit și a luminat în jurul ei. Ierarhii, preoții și credincioșii au simțit-o și au prețuit-o, nesăturîndu-se de privirea venerabilei ambasade. Cu cei doi Patrarhi s-au îmbrățișat și salutat în Hristos două Biserici vecine și surori, două popoare înfrățite în credință și simțire comună.

Împlinind bucuria și cîștigul vizitei delegației bisericești romîne, vizita delegației bisericești bulgare constituie o fericită satisfacție și nădejde pentru Bisericele noastre și pentru o nouă îndrumare a raporturilor în Ortodoxia întreagă.

REDACTIA

VIZITA PREA FERICITULUI PATRIARH CHIRIL ȘI A ALTOR REPREZENTANȚI AI BISERICII ORTODOXE BULGARE ÎN ȚARA NOASTRĂ

Este în deobște cunoscut că în primăvara anului 1953, Biserica Ortodoxă Bulgară și-a restatornicit vechiul scaun patriarhal. La marile festivități religioase ce au avut loc la Sofia, cu acest prilej, Biserica Ortodoxă Română a fost prezentă printr-o delegație condusă de însuși Inalt Prea Sfințitul nostru Patriarh Justinian. Solii Bisericii au dus fraților întru credință din Republica Populară Bulgaria mărturia dragostei pe care clerul și credincioșii ortodocși din țara noastră o poartă poporului bulgar și Bisericii sale.

Pentru a răspunde cu aceeași dragoste curată la dragostea frățească, pe care întreaga Biserică Ortodoxă Română a arătat-o și cu acest prilej Bisericii Ortodoxe Bulgare, Inalt Prea Sfințitul Patriarh Chiril al Bulgariei și-a manifestat dorința de a întoarce vizita pe care Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian o făcuse în 1953 Bisericii Bulgare.

Și astfel, Intîistătătorul Bisericii surori de peste Dunăre — însoțit de distinși reprezentanți ai Sfîntului Sinod și ai clerului ortodox bulgar — a fost vreme de aproape trei săptămîni oaspetele Bisericii noastre. Vizita delegației Bisericii Ortodoxe Bulgare în țara noastră a adus o contribuție de seamă la întărirea străvechilor legături de frățietate dintre cele două popoare vecine și dintre Bisericile lor. Căci istoria stă mărturie, că Dunărea nu a despărțit, ci a unit popoarele de la nordul și sudul ei și că bulgarii și românii, încă de la apariția lor în istorie, au dus trai comun, influențîndu-se reciproc pe tărîm economic, politic și religios.

Se știe că bulgarii vin în aceste părți către sfîrșitul secolului VII, creînd un stat între Dunăre și Balcani, recunoscut de bizantini în anul 679. În cuprinsul acestui stat, pe lîngă bulgari, în număr destul de redus, intrau slavi, veniți mai de mult în peninsulă și vechii băștinași: «tracii romanizați sau așa zii valahi».

Dintru început acest stat bulgar era păgîn și unii din conducătorii lui s-au arătat potrivnici religiei marelui mase a locuitorilor din sudul Dunării, cărei mase încă din primul veac i se propovăduise învățătura creștină, poate prin unii din apostoli sau prin ucenici de ai lor. Curînd însă creștinismul a fost îmbrățișat de cea mai mare parte a populației păgîne din statul bulgar și chiar de unii din membrii familiei haganului. Acest lucru, precum și motive politice îndeamnă, în anul 864, pe țarul Boris-Mihail (853-888) să se boteze, făcînd din statul său un stat creștin. De acum legăturile dintre populațiile de la nordul și sudul Dunării devin și mai strînse.

Sub fiul lui Boris, Simeon (893-27 mai 927) statul bulgar ajunge în culmea puterii sale, progresînd mult din punct de vedere economic, cultural și mai ales religios. Simeon își ia titlul de țar, iar arhiepiscopul capitalei sale (Preslav) încearcă și-și ia oarecare autonomie.

Murind Simeon, fratele său Petru, îi ia locul (927-30 ian. 969). Aceasta cantă să pună capăt neînțelegerilor cu Bizanțul, încheind o avantajoasă pace cu împăratul Romanos I Lekapenos (11/12 dec. 919-16 dec. 944). Conducerea bizantină recunoaște lui Petru titlul de țar, iar arhiepiscopului Damian titlul de patriarh. Menționăm că recunoașterea titlului de patriarh s-a făcut fără consimțământul ecumenicului. Așa dar în prima parte a secolului X Biserica Ortodoxă Bulgară a obținut demnitatea patriarhală.

Inclinăm să credem că așa cum în primele veacuri episcopiile creștine de pe malul drept al Dunării, de la Sirmium și pînă la Durostorum, și așa cum în secolul VI arhiepiscopia Justiniana prima — cu sediul la Tauresium — se îngrijeau de cele religioase ale creștinilor de la nordul Dunării, tot așa și patriarhia bulgară din sec. X, în timpul existenței sale, va fi purtat grijă de nevoile bisericești ale acestor locuitori. Și aceasta cu atît mai mult cu cît Biserica Bulgară cunoaște în acest timp o strălucită înflorire culturală.

Și pentru că a fost vorba despre legăturile creștinilor din nordul Dunării cu vechile episcopii din sudul ei, merită să amintim că tot din aceste părți — din Dacia Mediterranea — a plecat către începutul sec. V Sfîntul Niceta, episcopul Remesianei, spre a răspîndi învățătura creștină printre daco-romani de pe malurile bătrînului Istru, printre sciți, goți și besi, devenind «apostolul daco-romanilor».

Să amintim acum că în anul 963 statul bulgar s-a împărțit în două țarate, care sînt, mai apoi, cucerite de bizantini, în 972, cel de răsărit și în 1018 cel de apus. Acest dezastru pentru bulgari a adus și apunerea Patriarhiei Bulgare, dacă nu cumva ea își va fi încheiat existența mai înainte.

Cuceritorul statului bulgar, împăratul Vasile II Bulgaroctonul (11 ianuarie 976—15 decembrie 1025), în mai 1020 dădu un hrisov pentru reorganizarea Arhiepiscopiei de Ohrida, sub jurisdicția căreia pune și pe «vlahii din toată Bulgaria», sub care, după unii istorici, trebuie să înțelegem și pe vlahii din nordul Dunării.

Se pare că «dependența bisericească a romînilor din nordul Dunării de arhiepiscopul de Ohrida» ține pînă către sfîrșitul secolului XII, cînd, sătui de apăsarea bizantină, valahii și bulgarii conduși de frații Petru și Asan, scutură jugul basileilor din cetatea Sfîntului Constantin, și crează cel de al doilea stat bulgar, în anul 1187, cu reședința în orașul Tîrnova. Arhiepiscopul de aci, căruia în anul 1235 (sinodul de la Lampsac) patriarhia ecumenică i-a recunoscut titlul de patriarh, era un adevărat conducător al ortodoxiei dunărene și din Balcani.

În timpul acestui «al doilea țarat bulgar» se întemeiază Principatele Romîne de la nordul Dunării. Amintim că aceste noi state s-au organizat după modelul statului bulgar și că primii Basarabi au fost în legătură strînsă cu țarii bulgari, ajutîndu-i cu ostași în lupte și înrudindu-se cu ei prin căsătorii de copii.

Aceste strînse legături dintre statul bulgar de la sudul Dunării și statul valah de la nordul ei, însă nu durează multă vreme, deoarece în anii 1393 și 1396 cel de al doilea țarat bulgar — împărțit și el în două Bulgarii — este ocupat de turci împotriva cărora — prin anul 1368 — luptaseră pentru prima dată, la sud de Dunăre, ostași romîni din Țara Romînească, trimiși de Vlaicu Vodă (1364-c. 1377). Odată cu statul bulgar

dispare și Patriarhia de Tîrnova, iar ultimul ei Patriarh, Sfîntul Eftimie, e rob de turci și dus într-un loc necunoscut încă.

E mai presus de orice îndoială că, pînă la întemeierea mitropoliilor din Țările Romîne, creștinii ortodocși din nordul Dunării trebuie să fi ținut de patriarhia de Tîrnova. Cele două Biserici vecine erau în strînse legături. Ca un rezultat al legăturilor valaho-bulgare din vremea celui de al doilea țarat, trebuie socotit și modul de organizare a cancelariei domnești din țările romîne, care e de origine slavo-bulgară și adoptarea alfabetului cirilic și a limbei paleo-bulgară în Biserica și în diplomația romînească, menținîndu-se aici veacuri de-a rîndul.

În domeniul religios, amintim că în a doua jumătate a secolului XIV, călugărul Nicodim, plecînd din Craina Bulgariei vine în Țara Romînească, unde zidește mînaștirile Vodița și Tismana, întărind, prin ucenicii săi, monahismul nord dunărean. Cam în același timp patriarhul tîrnovean Eftimie purta corespondență cu acest îmbunătățit ieromonah și cu mitropolitul Ungro-Vlahiei, Antim Critopol (1390-c. 1392). Aceasta a făcut, poate ca el să fie trecut în pomelnicul mînaștirii Tismana. Apoi, sub Mircea cel Bătrîn, moaștele Sfintei Filofteia sînt aduse în Țara Romînească și așezate la Curtea de Argeș, devenind astfel protectoarea ortodocșilor de aici ca și a celor din sud, căzuți sub robia turcească.

După căderea Tîrnovei în stăpînirea sultanului Baiazid I. Fulgerul (1389-1402; +1403) oamenii de cultură de aici, ce s-au mai putut salva, au trecut peste Dunăre în Țările Romîne, fiind primiți cu căldură și aleasă cinstire. Ei au adus numeroase manuscrise, care au ajutat să se răspîndească și mai mult la noi cultura înfloritoare a Bizanțului.

Dacă pînă în acest timp se poate spune că influența dintre cele două popoare dunărene a trecut de la sud la nord, începînd din secolul XV, ea se va coborî în sens invers. Căci de acum, vreme de cîteva veacuri, poporul român va căuta să aline suferințele poporului frate bulgar. Voevozii valahi ca Mircea cel Bătrîn (1386, ian. 1418); Vlad Dracul (1436-1446), Vlad Țepeș (1456-1462; 1476, Ștefan cel Mare (1457-2 iul. 1504), Petru Rareș (1527-1538; 1541-1546); Ioan Vodă cel Cumplit (1572-1574) sau ca voevodul Ardealului Ioan de Hunedoara (1441-11 aug. 1456) s-au războit cu turcii atît pentru apărarea țărilor lor de cîmpire a acestora, cît și pentru eliberarea creștinilor din Balcani.

*

Să stăruim puțin, în această privință, asupra lui Mihai Viteazul (1593-9 aug. 1601) care, prin faptele sale de arme, a trezit în sufletele multor bulgari speranța eliberării de sub turci. Incursiunile sale peste Dunăre fac să izbucnească răscoale contra păgînilor în mai multe centre din Balcani. La întoarcerea din aceste incursiuni, voevodul muntean aducea cu el în țara sa numeroși bulgari.

Un trimis la Alba Iulia al acestui popor sud dunărean informa pe Mihai că ai săi îl așteaptă «înarmați și ascunși prin păduri» ca pe un eliberator. Iar mitropolitul Dionisie Rally al Tîrnovei, unul din sfătuitoarii politici ai viteazului voevod, îl îndemna să cucerească Bulgaria și să-și mute reședința la Sofia. Urmărit de turci pentru acțiunea sa de răscoală contra lor, Dionisie Rally fuge în Țara Romînească, petrecînd alături de Mihai pînă la căderea eroică a acestuia.

Deși Mihai n-a putut împlini dorința acestora de a cuceri Bulgaria, totuși incursiunile sale peste Dunăre au făcut să i se alătore mulți bul-

gari care l-au ajutat în lupte. Intre aceștia a fost și Baba Novac, ajuns, mai apoi, unul din cei mai buni oameni de arme ai Voevodului.

Răpus mișelește înainte de vreme, Mihai nu a putut elibera Bulgaria așa cum plănuia mitropolitul Dionisie. Cu toate acestea amintirea lui — în urma deselor treceri pe pământul Bulgariei și a victoriilor strălucite împotriva semilunei, asupra creștinilor din Balcani — trăiește încă în baladele populare ale bulgarilor.

Mihai era în legătură și cu mitropoliții din Filipopol (Plovdivul de azi) Sofia și Adrianopol. În același timp, în țară, petreceau și alți ierarhi de pe teritoriul Bulgariei de azi, veniți aici, poate tot cu gândul de a face pe Voevod să încerce eliberarea creștinilor din sud de sub robia turcească. Dintre aceștia amintim pe Nectarie, «arhiepiscopul Justinianei Prime, al Ohridei și a toată Bulgaria..» și pe Teofan Mitropolitul Vodenei. Toți acești prelați balcanici, sezători pe lângă Mihai iau parte «alături de alți arhierii, la sinodul de la Iași din iunie 1600, pentru caterisirea ierahilor moldoveni, fugiți cu Ieremia Movilă. Sinodul a fost prezidat de Nectarie al Ohridei.

Alți domnitori, ierarhi, boieri și clerici români au ajutat pe cei din sudul Dunării cu bani, ceară și chiar alimente. Acest lucru reiese din câteva acte ale mănăstirii Sfânta Treime de lângă Tîrnova, unde se arată un lung șir de voievozi munteni, care, în decurs de peste două veacuri, au venit în ajutorul acestui sfânt lăcaș.

Unii din voievozii și vlădicii valahi au ridicat biserici pe pământul ortodox al Bulgariei, cum este cazul lui Radu cel Mare (1495-1508), care preînnoiește mănăstirea Cremnikovski de lângă Sofia; al lui Ștefan cel Mare († 1504) și Bogdan Vodă (1504-1517) domni ai Moldovei, ale căror steme sînt încă încrustate pe ușa altarului mănăstirii Rila, a lui Neagoe Basarab (1512-1521), ctitorul bisericii din Oreahovița și ajutorul altor sfinte lăcașe din «Misiia»; al mitropolitului Țării Românești Ștefan († 25 april 1668), care zidește biserica Sfîntul Pantelimon din Vidin; al lui Matei Basarab (1632-1654), care, în 1636, ridică biserica Sfînta Parascheva din același oraș dunărean și la o dată necunoscută biserica Sfinții Apostoli Petru și Pavel din Siștov. Boierul român Gheorghe cu fiul său Constantin, din sec. XVII, se numără printre ctitorii mănăstirii Bacicovo, în timp ce în târgul Arbănași de lângă Tîrnova — unde, la 15 iunie 1790, se îngropa un vlăstar brîncovenesc, Constantin — multe din biserici erau ctitorite de familii de boieri români, care aveau proprietăți în acest oraș.

Pentru că pomenirăm aceste ctitorii românești peste Dunăre, vom aminti că în arhitectura unora din lăcașele sfinte ale Țării Românești se simte influența școalei artistice slavo-bizantine, cum este cazul bisericii domnești din Curtea de Argeș (sec. XIV), a cărei construcție amintește planul în cruce al bisericii Sfinții Apostoli din Tîrnova; sau a bisericilor la a căror zidărie alternează piatra și cărămida, așa cum este la unele biserici din Tîrnova și Ohrida; sau al bisericilor cu arcade carbe, firide, smalțuri, teracote și decorații aurite, ca la ctitoriile lui Ștefan cel Mare, care își au corespondent în bisericile sud dunărene din sec. XIV. Încă amintim că frescele de la Domneasca din Argeș se aseamănă mult cu cele de la Boiana (sec. XIII) de lângă Sofia; cum iarăși asemănare este între unele modele de sculptură în lemn sau piatră de pe la diferite obiecte sau chenare de prin bisericile dintr-o parte și alta a Dunării.

Din dărnicia altor voievozi valahi plecau peste Dunăre cărți de slujbă bisericească — răspîndite azi pe aproape tot pămîntul Bulgariei — veșminte preoțești, sfinte vase și ceară pentru nevoile bisericilor și mînaștirilor, în timp ce Vasile Lupu (1634-1653) și Grigore Ghica (1849-1853) domni ai Moldovei fac cîte o fîntînă la Varna în anii 1646 și 1849. Odată cu aceasta, amintim aci că Vasile Lupu cumpără de la Țarigrad moaștele Cuvioasei Parascheva — sfîntă născută în Epivatul Traciei — pe care le aduce la Iași, făcînd pe sfîntă protectoarea Moldovei, așa cum a rămas pînă azi.

Pe lîngă aceste binefaceri pentru poporul bulgar, plecate de la romîni nord dunăreni, trebuiesc menționate și privilegiile acordate de Matei Basarab, în 1654, negustorilor din Gabrovo — lîngă Țîrnova. Asemenea privilegii, ce constau din executarea liberă a comerțului și din unele scutiri de dări, au dat bulgarilor de la noi și alți voievozi ca: Radu Leon (1664-1669), Antonie Vodă (1669-1672); Grigore Ghica (1672-1673), Gheorghe Duca (1673-1678), Șerban Cantacuzino (1678-1688) și Constantin Brîncoveanu (1688-1714).

Poate că din recunoștință pentru aceste privilegii un negustor, Stavro, nepotul lui Tănase din Țîrnova, stabilit în București, reface, din temelie în anul 1715, biserica Scaunele din capitala Țării Romînești.

În timpul sec. XVIII-lea, cînd au loc mai multe războaie între turci, ruși și austriaci, poporul bulgar are mult de suferit de la turcii asuprașitori și Biserica sa de la fanarioți. Cu prilejul unuia din aceste războaie — cel încheiat, în 1774, prin pacea de la Kuciuc-Kainargi — un evlavios romîn, Hagi Dimitrie cumpără de la generalul rus Petre Salticov moaștele Sfîntului Dimitrie Basarabov, pe care le așează în mitropolia din București. Amintim că pe la jumătatea acestui veac, ecleziarhul Sfintei Mitropolii, Neofit, e ales, cu învoirea lui Teofil mitropolitul Țîrnovei, episcop al Cerveniei și că în Condica sfîntă a Sfintei Mitropolii se întîlnesc semnături și ale altor ierarhi de la Țîrnova și Cervenia.

În situația grea creată de dese războaie din sec. XVIII, găsește poporul bulgar «marea mișcare intelectuală și politică, curentul de renovare a lumii europene, care, începînd de la marea revoluție franceză își întinsese influența pînă în cele mai îndepărtate țări, spre orient».

Secolul al XIX-lea este pentru bulgari, vremea redeșteptării lor, în vederea eliberării de sub jugul turcesc. În tot acest timp poporul bulgar a găsit sprijin frățesc la romîni nord dunăreni. Ca și la alte popoare, vremea redeșteptării bulgare începe prin o mișcare literară. Cel ce deschide drumul este călugărul Paisie, care, în 1762, scrie, la Athos, o istorie a poporului bulgar. Lui îi urmează un alt călugăr, Spiridon, care în mînaștirea Neamț din Moldova, compune o istorie slavo-bulgară, unde vorbește și de vechea frățietate valaho-bulgară (v. Ovidiu Marina, Insemnări din Bulgaria, București 1954, p. 64).

Mai apoi vin în România mulți cărturari bulgari, unde sînt bine primiți. Dintre ei amintim pe episcopul Sofronie de Vrața († 1815), care e primit la București «ca un frate» de Mitropolitul Dosithei al Ungro-Vlahiei (1793-1810; † 1826) și care, în 1806, cu ajutorul aceluiași mitropolit și al episcopilor Iosif al Argeșului (1793-1820) și Costandie al Buzăului (1793-1819), tipărește la Rîmnic «Nedelnicul», adică Kiriadodromionul, prima carte apărută în limba bulgară, și pe Climent mitropolitul Țîrnovei — ca mirean Vasil Drumev — lucrător neobosit pentru ridicarea cultu-

rală și independența patriei sale, fondator al Academiei bulgare. Cam în aceeași vreme petreceau în Valahia, Metodie, episcopul Vraței, aflat, poate, în slujba Sfintei Mitropolii și Iacov al Cerveniei, rînduit egumen la mînăstirea Dealul. Iar către începutul veacului un ieromonah român, Calinic, e ales și întărit mitropolit al Vidinului.

Dintre cărturarii laici pomenim pe dr. Petru Beron, medic din Craiova, care imprimă primul bukvar (abecedar) bulgar în 1824 la Brașov și pe P. Sapunov, care în 1828, tipărește pentru prima dată, Noul Testament în limba bulgară, la București, cu binecuvîntarea mitropolitului Grigorie Dascălul (1823-1834). Pe lîngă acestea se mai imprimă în țara noastră și alte cărți bulgărești, care, apoi, au fost trecute peste Dunăre și răspîndite în țara subjugată.

În afară de cărți, se tipăresc la noi și ziare fie în limba bulgară, fie în limbile bulgară și romînă, și se înființează chiar tipografii bulgare la București, Brăila și Giurgiu. Menționăm că la unele ziare bulgare colaborau și intelectuali romîni.

Pe pămîntul patriei noastre se deschid și școli bulgare, iar în instituțiile superioare de învățămînt s-au primit și tineri bulgari.

Această mișcare literară bulgară este dublată în țara noastră de o mișcare politică bulgară. La noi s-au refugiat patrioți bulgari, fiind primiți și ajutați cu multă bunăvoință chiar de conducerea Statului. Pe pămîntul patriei noastre se înființează «Comitetele revoluționare bulgare», la Galați, Brăila, Iași, București, Giurgiu ș. a., din care, pe lîngă bulgari ca: Gh. Racovski, Liuben Karavelov, Vasil Levski, Hagi Dimităr, Șt. Caragea, Hristo Botev, Stambolov ș. a., făceau parte și romîni ca: Florescu-Galați, Ionescu Manon-Lescaut, Nicu Georgescu ș. a.

Pînă în anul 1877 patrioții bulgari, stabiliți la noi, fac mai multe încercări de eliberare a patriei lor, însă neisbutite și soldate cu însemnate jertfe de sînge. În primăvara acestui an, Rusia declară război Turcilor «pentru eliberarea popoarelor ortodoxe balcanice». La acest nou război ruso-turc ia parte și armată romînă, care face minuni de vitejie la Grivița, Opanez, Rahova, Vidin, Smîrdan și Plevna. Prin pacea de la San Ștefan, modificată în parte la Berlin, în 1878, se creia la sudul Dunării o Bulgarie liberă și independentă, al cărei act de naștere era deci, pecetluit, alături de eroii ruși și voluntarii bulgari, și cu sîngele bravilor noștri dorobanți.

În tot timpul luptei de eliberare Biserica Ortodoxă Bulgară a fost alături de poporul său, susținîndu-l în năzuințele sale de libertate. Totodată ea se zbătea să scape de jugul grecesc, fanariot. Cler și popor laolaltă cereau autocefalia Bisericii. Cu toată înțelegerea găsită la sultan, totuși patriarhul ecumenic a făcut numai cîteva proiecte pentru rezolvarea litigiului bisericesc greco-bulgar. Neajungîndu-se la niciun rezultat, în mai 1872, Biserica Ortodoxă Bulgară se declară independentă, fiind condusă de un exarh, cu reședința la Constantinopol. Drept răspuns la aceasta, ecumenicul convoacă un sinod la reședința sa și în ziua de 16 septembrie 1872, cu toată împotrivirea patriarhului de Ierusalim, Biserica Ortodoxă Bulgară e declarată schismatică, sfîșiindu-se astfel unitatea Ortodoxiei. Biserica noastră nu a dat urmare înștiințării ecumenicului și deci, de fapt n-a recunoscut situația creată Bisericii surori Bulgare. N-a rupt niciodată legătura cu ea, și în orice moment prielnic a stăruit pentru ridicarea schismei. A recunoscut pe preoții bulgari trimiși la parohiile bulgare din țară. În

anul 1884 învățatul episcop de Roman, Melchisedec, face o vizită în Bulgaria, liturghisind cu ierarhii și cu clericii bulgari.

Amintim aci că, spre sfârșitul veacului trecut, când statul bulgar, pentru a cinsti memoria mitropolitului Panaret al Plovdivului († 1883) luptător pentru independența patriei și Bisericii sale, se hotărăște să-i ridice o statuie, se adresează sculptorului român, Ioan Georgescu, care o și lucrează, trimițând-o peste Dunăre.

Și legăturile cu Biserica Bulgară au continuat. Spre începutul veacului nostru simțindu-se nevoia unei biserici românești la Sofia, Sinodul român, potrivit canoanelor, a cerut încuviințarea Sinodului bulgar pentru ridicarea ei. Iar în anul 1923, când această biserică s-a sfințit, au slujit împreună arhieriei și clerici români și bulgari.

Doi ani mai târziu, în 1925, la înscăunarea patriarhului Miron al României, a participat și o delegație bulgară, ai cărei membri au fost pomeniți la slujbe, alături de delegații celorlalte Biserici Ortodoxe prezente atunci la București.

Pentru nevoile cultice Biserica noastră a trimis celei bulgare sfântul și marele mir, întrucât situația, în care se afla aceasta din urmă, o puneă în imposibilitatea de a și-l sfinți.

Dacă această situație grea pentru Biserica Bulgară a putut dăinui peste 70 de ani, ea nu mai putea continua după anul 1944, când poporul bulgar a pășit pe drumul unei noi vieți libere și democratice. Demersurile făcute pe lângă patriarhia ecumenică din partea unor Biserici Ortodoxe — între care și Biserica Ortodoxă Rusă în frunte cu Prea Fericitul Patriarh Alexei, — o fac pe aceasta, la 22 februarie 1945, să recunoască autocefalia Bisericii Ortodoxe Bulgare, «titulatura de exarhat și egala ei cinstire alături de celelalte Biserici autocefale surori».

În această situație, Biserica Bulgară își dădu un nou Statut de organizare și funcționare, în care se prevede că «Întâistătorul Bisericii Ortodoxe Bulgare e patriarh și Biserica Ortodoxă Bulgară este patriarhat». Făcându-se toate formalitățile, prevăzute de Statut, Sfântul Sinod hotărăște ca între 8-10 mai 1953, să se aleagă și să se înscăuneze primul patriarh al Bisericii Ortodoxe Bulgare. Alegerea s-a făcut în persoana Înalt Prea Sfințitului Chiril, Mitropolitul Plovdivului, care a fost înscăunat în ziua de 10 mai 1953.

Biserica Ortodoxă Română a recunoscut această stare de lucruri din Biserica Bulgară și la sărbătoarea intronizării Înalt Prea Sfințitului Patriarh Chiril, a trimis o delegație condusă — precum s-a arătat — de Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian. Vreme de două săptămâni, delegația Bisericii noastre, compusă din: I.P.S. Patriarh Justinian, I.P.S. Firmilian Mitropolitul Olteniei, P.S. Episcop Theoctist Botoșăneanu vicar patriarhal, P. C. Pr. Alexandru Ionescu vicarul Arhiepiscopiei Bucureștilor și Dl. Dr. Ovidiu Marina, a cercetat de la un capăt la altul pământul R. P. Bulgaria. A vizitat sate și orașe, mănăstiri și biserici, locurile istorice atât de scumpe sufletelor noastre, Grivița și Plevna și s-a închinat cu evlavie la peștera Sfântului Dimitrie Basarabov, de pe apa Lomului. Pretutindeni ea a fost întâmpinată cu dragoste aleasă atât din partea autorității de Stat, cât și din partea clerului și credincioșilor ortodocși bulgari.

Intors acasă I.P.S. Patriarh Justinian, înodînd firul străvechei tradiții românești de a hărăzi daruri pe la biserici și mănăstiri, a donat Sfintei Mitropolii a Dorostorului și Cerveniei din orașul Russe, schitului de la

peștera Sfântului Dimitrie Basarabov, precum și bisericilor din satele Basarabov și Tervel, sfinte vase, icoștii, cruciulițe și alte obiecte necesare slujbelor bisericesti.

Cu drept cuvânt se poate spune că această vizită a întărit și mai mult străvechea prietenie și colaborare dintre cele două Biserici Ortodoxe de la Dunărea de jos și dintre popoarele lor. (v. Ovidiu Marina, Insemnări din Bulgaria, passim).

Dorind să întoarcă această vizită, I.P.S. Patriarh Chiril, Întâistătorul Bisericii Bulgare, a anunțat, în primăvara acestui an, Sanctității Sale Patriarhului Justinian, că ar fi fericit să viziteze țara și Biserica Română. Aducându-se la cunoștința Sfântului Sinod această dorință a Prea Fericirii Sale, înaltul for bisericesc a primit-o cu multă satisfacție și și-a mărturisit speranța că venirea I.P.S. Patriarh Chiril în România va avea loc în cursul lunii octombrie, «când delegația bisericască bulgară va putea lua parte la prăznuirea Cuvioasei Parascheva și a Sfântului Dimitrie Basarabov, de care ne leagă o evlavie comună». Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Bulgare a fixat data sosirii delegației sale pe pământul patriei noastre, pentru ziua de 11 octombrie 1954.

IN ÎNTIMPINAREA OASPEȚILOR LA ORAȘUL RUSSE

Pentru întâmpinarea înalților oaspeți, în ziua de 10 octombrie a plecat la Russe o delegație română compusă din I.P.S. Mitropolit Firmilian, P.S. Episcop Antim Tîrgovișteanul, Vicar Patriarhal, P.C. Pr. I. Gagiu, Directorul Administrației Patriarhale, dl. Marin Sulică, director în Ministerul Cultelor, și P.C. Pr. Ioan Popescu-Runcu. Către miezul zilei, delegația română a fost întâmpinată pe noul pod, construit de curînd peste Dunăre, de P.S. Episcop Nicola Macariopolski, rectorul Academiei Teologice din Sofia și P.C. Protoiereu Ivan Tanev din partea I.P.S. Mitropolit Mihail al Durostorului și Cerveniei, ca reprezentanți ai Bisericii Ortodoxe Bulgare; de dl. consilier Gh. Antonov din partea Comitetului pentru relațiile religioase cu Biserica Ortodoxă Bulgară și cu celelalte culte din R.P. Bulgaria, și de dl. I. Stoian, Consulul român în orașul Russe. Aceștia li se alăturaseră: P.C. Protoiereu Ioan Cristea, parohul bisericii române din Sofia, și P.C. Pr. Ivan Iliev de la parohia Tervel din eparhia Durostorului și Cerveniei, ca interpret.

Întîmpinînd delegația română pe podul de peste Dunăre, P.S. Episcop Nicola Macariopolski a rostit următoarele cuvinte:

Înalt Prea Sfințite,
Prea Sfințiți, Cucernici Părinți, Domnilor,

Cu bucurie și dragoste venim să îndeplinim plăcuta însărcinare a Sanctității Sale Patriarhului nostru Chiril de a vă întâmpina ca reprezentanți ai Sanctității Sale Justinian Patriarhul Romînei și al Bisericii Romîne, soră, și să vă salutăm în numele Sanctității Sale cu urarea de „bun venit“ pe pământul nostru bulgăresc. Noi vă întâmpinăm pe acest pod al prieteniei, simbolul unității romîno-bulgare, care leagă două popoare frățești, muncitoare, iubitoare de pace și de aceiaș credință. Pus în funcțiune nu de multă vreme, pentru prima dată astăzi trec pe acest pod înalți reprezentanți ai Bisericii Romîne surori — oaspeții noștri dragi și iubiți — pentru a da expresie dragostei frățești întru Domnul care ne unește astăzi în mod fericit.

„Inalți oaspeți, deschizându-vă larg inimile noastre, noi vă salutăm cu „bine a-ți venit“.

Apoi P.C. Protopiereu Ivan Țanev, ca delegat al eparhiei Durostorului și Cerveniei, a pronunțat cuvintele de mai jos:

„Intîmpinîndu-vă în fața acestui pod, unde avem strînse mîini de oțel pentru o veșnică prietenie frățească între Republica Populară Romînă și R. P. Bulgaria, avem cinstea să vă salutăm în numele I. P. S. Mihail Mitropolitul Durostorului și al Rusciucului, cu bine ați venit ca scumpi oaspeți ai lui și ai Sfintei noastre Biserici.

„Fiți bine veniți“!

Acestor cuvinte de bun sosit le-a răspuns, din partea delegației noastre, I.P.S. Mitropolit Firmilian, care a mulțumit celor de față pentru dragostea ce au arătat trimișilor Bisericii Ortodoxe Romîne.

După aceasta, delegația Bisericii Ortodoxe Romîne a fost condusă în orașul Russe, sediul Mitropoliei Durostorului și Cerveniei. Aici, în acest frumos oraș dunărean, ridicat pe vatra străvechei Sexanta Prisca, care, mai apoi, a fost martor al multor episoade din viața celor două popoare de pe malurile bătrînului Istru, ea a fost găzduită la hotelul «Dunărea». Către timpul mesei, delegația romînă s-a întîlnit, în hall, cu Inalt Prea Sfințitul Patriarh Chiril și cu ceilalți reprezentanți ai Sfîntului Sinod Bulgar.

La agapa care s-a servit la restaurantul hotelului Dunărea, fiind dată de Consiliul eparhial al Mitropoliei Durostorului și Cerveniei în cinstea membrilor Sfîntului Sinod al Bisericii Bulgare, cu prilejul primei vizite canonice în această eparhie a Prea Fericitului Patriarh Chiril, au luat parte: membrii Sfîntului Sinod Bulgar, dl. Mihail Chiuciucov, Președintele Comitetului pentru problemele Bisericii Ortodoxe Bulgare, dl. I. Storian, Consulul Republicii Populare Romîne la Russe, și alți reprezentanți ai vieții bisericești și obștești locale.

Luînd cuvîntul, în calitate de gazdă, Inalt Prea Sfințitul Mitropolit Mihail a spus între altele:

Sanctitatea Voastră,
Inalt Prea Sfințiți și Prea Sfințiți,
Scumpi oaspeți — delegați ai Sfintei Biserici Romîne,
Mult stimate Domnule Președinte al Comitetului pentru problemele Bisericii Ortodoxe Bulgare de pe lîngă Consiliul de Miniștri,
Prea Onorați reprezentanți ai vieții obștești din Rusciuc,
Prea Cucernici Părinți și mult prețuiți oaspeți,

Cînd ne găsim pe malul Dunării, pe care este așezat orașul nostru și privim apele învolburate, revărsate ca o mare, în noi se trezesc nu numai simțăminte și stări sufletești osebite, dar și un lung șir de gînduri și răscoliri ale trecutului. Noi admirăm fața lină și argintie a marelui fluviu, sîntem atrași de curgerea lui ritmică și entuziasmul de care sîntem cuprinși ne fură gîndurile ca să le ducă în adîncurile trecutului, pe ale cărui pagini șterse caută să citească ceva despre orașul nostru, pe care astăzi îl numim Russe. Privirea noastră, ațintită spre veacurile ce s-au scurs, zărește în contururi turburi îmbrăcămîntea de zale a unui ostaș roman, de la începu-

tul veacului II al erei creștine, stînd neclintit pe locul pe care ne aflăm, admirînd veșnic aceleași străvechi, dar totdeauna noi și deopotrivă de vîrstnice cu vremea ape ale Dunării, ridicînd un port militar și dîndu-i numele de Sexanta Prisca, adică „șase zeci de corăbii“. Dar paginile următoare sînt atît de șterse, încît cu greu se pot descifra manifestări ale unei vieți mai intense în acest colț al patriei noastre. Poate că auzul va intercepta întrucîtva numai un ropot surd de copite de cai ale hoardelor lui Atila, care au trecut și pe aici, ca să lase urmele năvălirii lor nimicitoare. Poate că va intercepta și pulsul slab al vieții ce s-a manifestat mai tîrziu aici, — în epoca bulgară — poate deabia perceptibil din cauza loviturilor inimilor de piatră ale marilor cetăți din apropiere: Durostor și Cervenja.

Ce nume va fi purtat orașul nostru în acele veacuri îndepărtate, nu se știe. Noi citim numele de Rusciuc deabia la începutul veacului al XVI-lea, într-un tratat de pace între unguri și turci.

Este slab și foarte neclar fondul antichității, pe care sînt conturate trăsăturile orașului nostru. Și zadarnice sînt sforțările noastre de a reliefa acest fond. Iată de ce gîndul nostru e nevoit să facă un salt peste veacuri și să ne aducă foarte aproape de vremea noastră.

Sanctitatea Voastră,

Azi dimineață, biserica era plină de popor credincios, care și-a unit rugăciunea către Dumnezeu cu rugăciunea primului său Ierarh și a întregii cete de arhieriei bulgari. În clipa de față, alături de reprezentanții clerului și poporului credincios, se află și reprezentanții vieții noastre politice, sub a căror conducere se zidește astăzi destinul poporului nostru. S-au alăturat și oaspeți scumpi — soli ai vestitei Biserici Ortodoxe Romîne, sora iubită a Bisericii noastre—veniți în orașul nostru în legătură cu vizita pe care o vor face Patriarhiei Romîne, Patriarhul bulgar și cîțiva arhieriei și clerici. Aceasta este o dovadă evidentă că și Biserica Romînă ia parte cu tot sufletul la sărbătoarea noastră și că împărtășește și ea bucuria care a pus zilele acestea stăpînire peste sufletele păstoriților noștri.

Dragi comeseni,

Este în deobște cunoscut faptul că viața bisericească și politică de la noi au fost nedespărțite în trecut. Aspirațiunile naționale s-au adăpat în cea mai mare măsură din untdelemnul de la candelile sfintelor lăcașuri. Conducătorii bisericești erau în primele rînduri și în conducere, în luptele de eliberare națională și de unire națională. Comunitățile bisericești — naționale — reglementau treburile obștești ale poporului înainte de eliberare. Preotul era unul din stîlpii în jurul căruia se uneau simțămintele poporului, pentru că Biserica noastră nu s-a despărțit niciodată de popor!

„Eu mă mîndresc cu Biserica Bulgară!“ — Această afirmațiune făcută de făuritorul destinului de astăzi ale poporului nostru, Gheorghii Dimitrov, subliniază destul de convingător, locul pe care, binemeritat, îl ocupă Biserica Bulgară în inima și conștiința poporului. Biserica a fost în trecut cea mai aproape de inima poporului. În orice moment al existenței sale, ea a fost o Biserică a poporului, o mamă adevărată — și oricînd și în viitor, ea va fi prin activitatea sa, aproape de cei care conduc destinele poporului nostru, pentru a creia fericire, dreptate, frăție și propășire culturală. Mai este nevoie să aducem dovezi în sprijinirea acestor afirmațiuni? Ele sînt bine cunoscute fiecăruia din noi!

„Nimic pentru popor — fără popor“. Acesta a fost principiul democrat al adormitului întru Domnul Grigore al Dorostolului și Cerveniei în cuvântarea pe care a ținut-o la instalarea în eparhie. Acesta a fost și principiul întregii vieți bisericesti din trecut și tot el este și astăzi principiul Bisericii noastre strămoșești, ai cărei credincioși din eparhia Dorostorului și Cerveniei ni i-a încredințat spre păstorire Dumnezeu.

Obștea bisericească din orașul nostru a trăit cu aspirațiunile operei de eliberare a poporului. În bisericile noastre se înălțau rugăciuni pentru reușita acestei opere și pe mormintele celor care au căzut în lupta de eliberare, tot Biserica a fost cea care a aprins candelile cu rugăciuni fierbinți către Dumnezeu, pentru odihna sufletelor lor. În orașul nostru se odihnesc rămășițele pămîntești ale unor luptători ai poporului însuflețiți și plini de sacrificii. La Rusciuc a răsunat ecoul faptelor vitejești ale revoluționarului legendar, Ștefan Caradjea — și pămîntul Rusciucului a adăpostit pe veci trupul lui neînsuflețit. Pămîntul Rusciucului a strîns în brațele lui trupul neînsuflețit al Babei Tonca — eroina din Cervenia care, însuflețită de devotamentul nețărmurit față de cauza poporului, s-a alăturat la eroismul monahului Vitalie. În cimitirul Rusciucului este înmormîntat Zaharia Stoianov, care ne-a lăsat minunata lucrare „Insemnări despre răscoalele bulgare“. Aici odihnesc și fiii Babei Tonca, crescuți în dragoste de patrie și eroism — Anghel și Nicola Obretenov, dintre care ultimul a făcut parte din unitatea eroică de voluntari a poetului genial și a neînfricatului luptător pentru libertate națională, Hristo Botev. Revoluționarul însuflețit și curajos Anghel Cîncev și-a întrerupt aici viața-i pămîntească. Eroul din Sliven, căpitanul de haiduci Panaiot Hritov e și el înmormîntat aici, în apropiere de Liuben Caravelov. Aici odihnește și Hristo Macedoneanul, a cărui figură de revoluționar neînfricat a fost immortalizată de Ivan Vazov în romanul său „Haiducii“. Pentru că am amintit aci de „Haiducii“, opera lui Vazov, a cărei acțiune se desfășoară la București, și pentru că printre noi sînt prezenți scumpii noștri oaspeți romîni, să ne transportăm cu gîndul pentru o clipă dincolo de Dunăre, pe frățescul pămînt romînesc, care a fost „liman și adăpost“ pentru luptătorii de libertate ai poporului, din veacul trecut. Prin grija sa față de revoluționarii bulgari, Romînia înlocuia patria-mumă, care suferea atunci în lanțurile grele ale robiei. Numele Romîniei frățești este idestructibil legat de activitatea revoluționarilor bulgari, de opera de eliberare națională. O aripă ocrotitoare de mamă întindea ea peste patrioții bulgari, înflăcărați luptători pentru triumful cauzei bulgare, îi apăra, îi încuraja, aprindea focul elanului lor pentru jertfire de sine în fața altarului patriei înrobite. Recunoștința pentru aceste merite ale ei nu se va stinge niciodată în inimile bulgarilor. Legătura între revoluționarii noștri de dincolo și de dincoace de Dunăre a fost Rusciucul. Orașul nostru este centrul de activitate al unui mare număr de luptători dinainte și de după eliberare. Urme adînci de activitate în folosul poporului a lăsat aici și Teodor Hagi Stancev, teolog, redactor al ziarului „Slavianin“, întemeietorul primului cor bisericesc bulgar; și Tani Ghincev, omul, scriitorul și dascălul modest; și Dragan Țancov — ca director al școlii normale; — aici au profesat ca dascăli și Gheorghe Jivcov, mai tîrziu ministru al Invățămîntului, și Toma Cîrdjiev, mare și înflăcărat ruso-fil, și alții. La Rusciuc este înmormîntat Todor Mincov, patriot de seamă și cărturar.

Nici celelalte localități din cuprinsul eparhiei noastre nu au rămas mai prejos în contribuția lor, fie la opera de eliberare națională din trecut, fie

la propășirea culturală a poporului. Așa de pildă, orașul Silistra este locul de naștere al unui luptător pe tărîm bisericesc, nu deajuns de cunoscut, Partenie Pavlovici, născut la sfîrșitul veacului al XVII-lea, care din cauza împrejurărilor a fost nevoit să-și petreacă viața în slujba Bisericii sîrbești. A murit ca episcop în a doua jumătate a veacului XVIII-lea și se pare a fi fost bulgarul cel mai învățat din timpul său, care vorbea opt limbi și se făcuse cunoscut ca un mare cărturar al epocii sale.

Dragi comeseni,

Biserica Bulgară nu va înceta niciodată să fie Biserica poporului! Niciodată nu va înceta să trăiască cu aspirațiunile poporului. Unde este poporul — acolo este și ea! Astăzi poporul nostru liber și-a îndreptat pașii pe calea propășirii creatoare și plină de fericire. Procesul creator al poporului este indestructibil legat de lupta lui pentru pace, pentru că creațiunea se poate desvolta numai în atmosferă de pace. De va fi pace în lume, vor fi și realizări constructive; de va lipsi pacea, locul creațiunii va fi ocupat de acțiunea distrugătoare a forțelor întunerecului. Sînt cunoscute tuturor grôzăviile războiului. Iar pacea și însoțitoarea ei nedespărțită — prietenia între popoare —, dau rezultate pe care le vedem și le cunoașteți: iată nu departe de aici și-au întins mîinile prietenești peste Dunăre popoarele frățești romîn și bulgar, strîns legate prin trupul puternic al podului gigantic — mărețul pod al păcii și prieteniei!... Continuatoarea operei lui Iisus Hristos, care a lăsat adepților Săi și întregii omeniri pacea, ca bunul cel mai de preț, Biserica noastră strămoșească își aduce partea sa în lupta pentru pace, luptă dusă de toți oamenii cinstiți și de bună credință din lume și în deosebi de toate țările de democrație populară, în frunte cu Uniunea Sovietică, între care se numără și Republica noastră Populară.

Sanctitatea Voastră ca Intîistătător al Bisericii noastre strămoșești și ca un apostol convins al păcii, sînteți bine cunoscut tuturor prin foarte prețioasa contribuție ce o aduceți în slujba păcii. Prin cuvîntul convingător și prin scrisul însuflețit apărați și această lucrare, alături de lucrarea mîntuitoare a Sfintei noastre Biserici.

Inchin în sănătatea Sanctității Voastre, Cîrmaci chemat al Bisericii noastre strămoșești, colaborator însuflețit în opera de stabilire a unei păci trainice între popoare; inchin în sănătatea arhierilor bulgari, împreună ziditori cu Sanctitatea Voastră în opera harică a Sfintei noastre Biserici.

Inchin în sănătatea Sanctității Sale Justinian, Patriarhul Romîniei și a colaboratorilor Sanctității Sale, aici prezenți, din ogorul Bisericii Romîne.

Inchin în sănătatea conducătorului țării noastre, pe calea păcii și democrației, pentru stabilirea dreptății sociale și a frăției între oamenii frați — Președintele Consiliului de Miniștri, Dl. Vîlco Cervencov.

Inchin în sănătatea distinsului nostru comesean Dl. Mihail Chiuciuov, înfăptuitorul legăturii între Biserica noastră și guvernul nostru popular.

Inchin în sănătatea conducătorilor vieții obștești din orașul și regiunea noastră și a tuturor celor ce se ostenesc pentru binele poporului, pentru înfăptuirea lucrării binecuvîntate a păcii — a păcii luminoase, trainice, creatoare!

Intru mulți și mulți ani!

A vorbit apoi Inalt Prea Sfințitul Patriarh Chiril, care a închinat pentru guvernul popular bulgar și pentru Președintele său, dl. Vîlco Cervencov. Sanctitatea Sa a salutat apoi delegația romînă, arătînd că se sim-

te mulțumit că poate întoarce vizita Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, făcută în Bulgaria în anul trecut.

După Sanctitatea Sa a luat cuvîntul dl. Mihail Chiuciucov, care a spus între altele:

„Ceea ce s-a făcut anul trecut cu vizita Patriarhului Romîniei, Sanctitatea Sa Justinian, ceea ce se face acum cu vizita Sanctității Sale Patriarhul Chiril, — toate acestea nu s-au făcut în trecut și nu se puteau face.

Numai în condițiile noi de prietenie și frățietate pe care le-au creat guvernele populare de astăzi, dincoace și dincolo de Dunăre, sînt cu putință și se întăresc tot mai mult legăturile prietenești între Bisericile autocefale locale din cele două țări.

Ceva mai mult. Noi privim aceste legături ca o contribuție esențială la opera de lărgire și întărire a prieteniei și frăției între țările și popoarele noastre. Noi privim aceste vizite și legături ca o contribuție reală la eforturile comune, pe care le depun popoarele din lumea întreagă, după exemplul nobil al popoarelor sovietice, pentru apărarea și menținerea păcii mondiale.

Inchin în sănătatea Sanctității Sale Patriarhul Justinian și a Sanctității Sale Patriarhul Chiril, care cîrmuesc cu vrednicie cele două Biserici surori și care, în acelaș timp, sînt adepți convinși ai cauzei prieteniei, frăției și păcii între popoare“.

În numele Comitetului orașenesc pentru apărarea păcii, din orașul Russe, a vorbit dl. Dr. Nicola Covacev. D-sa a spus între altele:

„Partizanii păcii, în ale căror rînduri se înrolează orice cetățean cinstit și orice adept al Bisericii lui Hristos, nu se îndoesc și au convingerea și credința fermă că, în vremurile hotărîtoare pe care le trăiește întreaga omenire, glasul Bisericii va răsună cu tărie și însuflețire apostolică în apărarea păcii — pace amenințată de monopolistii internaționali care cuprinși de setea de dominație vor să înnece omenirea în propriul ei sînge, pregătind cu o plăcere satanică un nou măcel mult mai groaznic decît cele din trecut.

Pacea este temelia progresului omenesc, acel bun și cea fericire pentru om, în care se poate crea bunăstarea omenirii și de aceea este atît de necesară, mai cu seamă pentru democrațiile populare, care văd în creațiunea pașnică posibilitatea pentru realizarea scopului lor înalt: făurirea unei noi culturi omenesti, înaltă și umană, în care vor dispărea deosebiri de rasă și de clasă, izvoare neîncetate de războaie, ca să domnească pacea și bunăvoirea între oameni.

În felul acesta se va înfăptui idealul Marelui Galileean, Hristos, după învățătura căruia nu există nici rob, nici slobod, nici elin, iudeu și roman, în fața scaunului căruia toți sînt egali.

Noi avem credința că Biserica noastră își va împlini datoria ei creștinească și omenească, unindu-și simțămintele cu dorințele întregii omeniri, pentru o pace indestructibilă și trainică pe pămînt și luînd parte cu entuziasm la construirea Statului nostru, cu care vor ajuta și la cauza păcii“.

După D-sa a luat cuvîntul Înalt Prea Sfințitul Firmilian, Mitropolitul Olteniei, care în numele delegației romîne sosită la Russe, a rostit următoarele:

„Cu emoție am călcat astăzi pămîntul scumpei R. P. Bulgaria. Este a doua oară cînd pășim pe acest pămînt. Am văzut astăzi, în afară de vechile și noile legături spirituale, legăturile frățesti consemnate în beton și fier, care leagă cele două țări surori. Aceste punți duhovnicești și materiale între

cele două țări și între cele două popoare s-au valorificat în deosebi prin așezarea în țările noastre a conducerii populare.

Se înțelege că inimile noastre înfrățite ard pe vetrele spirituale ale legăturilor seculare dintre Bisericile noastre surori,

Și precum Sfintei Biserici Ortodoxe Bulgare, Sfântului său Sinod și popoului dreptcredincios, scumpă le-a fost, prețioasă și de înaltă valoare alegerea Înalt Prea Sfințitului și Prea Fericitului Chiril în scaunul de Înălțatător și Patriarh, tot așa de scumpă a fost și pentru Biserica noastră această alegere. Așa se face că anul trecut, în cea mai frumoasă lună, a lui mai, am avut personal rara fericire să văd acest scump pământ, însoțind pe Înalt Prea Sfințitul nostru Patriarh Justinian.

Am călcat atunci pământuri, am sărutat sfinte icoane și sfinte moaște, am văzut chipuri de ierarhi îmbunătățiți și inima noastră a bătut cu svîcnire, hrănindu-se din această apostolică frăție.

Am văzut cu ochii noștri și a tremurat inima noastră, în locuri sfinte ca Plevna și Grivița unde s-au înfrățit popoarele noastre. Este explicabilă deci emoția, de care sîntem stăpîniți, cînd încercăm, cu puține cuvinte, să talmăcim legătura încheiată prin jertfe comune și unitatea sufletească dintre cele două popoare ale noastre.

De aceea, în numele Înalt Prea Sfințitului și Prea Fericitului Patriarh Justinian, al Sfântului Sinod și al credincioșilor Bisericii noastre, venim să luăm la noi pentru cel puțin 3 săptămîni un scump și prețios odor. Acest odor este Înalt Prea Sfințitul și Prea Fericitul Patriarh Chiril al Bisericii Ortodoxe Bulgare, pe care vă rugăm să ni-l împrumutați, ba mai mult, să ni-l dăruiți nouă romînilor pentru 3 săptămîni.

Vom fi fericiți să avem în țara noastră, alături de Sanctitatea Sa Patriarhul Chiril, pe Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Mihail al Durostorului și Cerveniei, acest vajnic luptător pentru pace și viu cuvîntător al Bisericii Bulgare; pe blîndul și sfîtosul Mitropolit Kliment de Stara Zagora; pe I. P. S. Mitropolit Pimen al Nevrocopolului, această figură deschisă și plină de seninătate; pe Prea Sfințitul Episcop Iona și în sfîrșit pe ceilalți reprezentanți ai cinului călugăresc și ai preoțimii.

Pentru trei săptămîni sînt ai noștri și să vă luați rămas bun de la ei.

Și pentru acest scump dar, pe care vrem să-l ducem mîine Bisericii Ortodoxe Romîne, îmi îngădui să mulțumesc, în numele Prea Fericitului Patriarh Justinian, în primul rînd Sfântului Sinod, clerului și popoului credincios al R. P. Bulgaria; deasemenea mulțumesc, prin D-l Președinte Chiuclov, înaltei oblăduiri a acestei scumpe țări, în frunte cu D-nul Președinte Vilco Cervencov; în sfîrșit, Sanctității Sale Patriarhului Chiril, oaspetele scump al Bisericii noastre, începînd chiar din momentul de față.

Să trăiască Sanctitatea Sa Patriarhul Chiril, membrii Sfântului Sinod și cinul călugăresc și preoțesc al Bisericii Ortodoxe Bulgare“.

La sfîrșitul cuvîntării Înalt Prea Sfinției Sale, corul a cîntat «Mulți ani trăiască», în limbile romînă și bulgară.

După aceasta, Înalt Prea Sfințitul Patriarh Chiril, luînd din nou cuvîntul — în aplauzele însuflețite ale celor prezenți — a spus, răspunzînd Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Firmilian: «Este cineva care a și răpit inimile Ierarhilor și clerului bulgar, ducîndu-le pentru totdeauna cu el în patria sa și aceasta a săvîrșit-o Sanctitatea Sa Justinian, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Romîne, în timpul ultimei sale vizite la noi».

În după amiaza aceleiași zile, Prea Fericitul Patriarh Chiril, însoțit de toți sinodali bulgari și de membrii delegației Bisericii Ortodoxe Ro-

mîne au vizitat biserica Sfînta Parascheva din cartierul muncitoresc al oraşului Russe.

După Polihroniu, Inalţii oaspeţi au fost salutaţi de parohul bisericii.

Răspunzînd, Inalt Prea Sfinţitul Patriarh Chiril a spus următoarele, cu privire la vizita sa în Republica Populară Romînă:

„Eu şi delegaţia bisericească din care face parte şi arhipăstorul nostru, Inalt Prea Sfinţitul Mitropolit Mihail, vom merge în ţara frăţească şi vecină - Republica Populară Romînă, ca să întoarcem o vizită şi să mărturisim marea noastră dragoste şi preţuire atît faţă de Sfînta Biserică Romînă şi tubitorului de muncă şi eolaviosului popor romîn, cît şi Intîistătătorului Bisericii Romîne şi părintele credincioşilor ortodocşi din Romînia, Sanctitatea Sa Justinian. Astăzi am avut fericirea să primim solia bisericească a Sanctităţii Sale Patriarhului Justinian, condusă de Inalt Prea Sfinţitul Mitropolit Firmilian al Olteniei. Intîlnirea noastră a fost cordială, caldă, prietenească şi ea a întărit din nou în conştiinţa noastră, convingerea că s-au netezit toate drumurile comuniunii frăţeşti cu frătescul popor romîn. Această solie a venit aici pentru ca, începînd încă de astăzi, în atmosferă de dragoste frăţească, să ne pregătim, în rugăciuni, pentru călătoria noastră, care în zilele ce vin ne va duce în de Dumnezeu păzitul oraş Iaşi, unde se păstrează moaştele nestricate ale Sfintei Prea Cuvioasei Parascheva. Noi vom avea fericirea să îngenunchem în faţa raclei cu Sfintele moaşte ale Prea Cuvioasei Parascheva şi cu inimile smerite să o rugăm pentru propăşirea duhovnicească, obştească, morală a celor două popoare frăţeşti ale noastre - romîn şi bulgar -, să o rugăm pe cea care a răsărit din inima sfinţeniei bulgare să fie mijlocitoare înaintea Tatălui Cereşc pentru ocrotirea puternică a ţării noastre. O vom ruga şi pentru voi, fraţi şi surori, care v-aţi adunat în acest sfînt locaş, în această binecuvîntată seară, şi pentru toţi cei care aici, în acest oraş, în această eparhie şi în toată ţara noastră cînstesc pe Sfînta Parascheva şi-i înalţă rugăciuni. Noi o vom ruga să primească rugăciunile pe care voi i le îndreptaţi continuu în acest sfînt locaş“.

Tot în această biserică, Inalt Prea Sfinţitul Mitropolit Firmilian al Olteniei a rostit următoarea cuvîntare:

„Am fost împuterniciţi de Sanctitatea Sa Justinian, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Romîne, să conducem în scumpă noastră patrie, delegaţia Bisericii Ortodoxe Bulgare, în frunte cu Sanctitatea Sa Patriarhul Chiril. Primind această sarcină, avem sentimentul că ducem în Ierusalimul ţării noastre un tezaur scump, aşa cum ucenicii lui Hristos au dus pe Invăţătorul lor, Domnul nostru Iisus Hristos. Atît sînt de puternice simţămintele noastre faţă de binecredinciosul popor bulgar şi faţă de nădejtile lui pentru o viaţă bună şi mai fericită şi faţă de Intîistătătorul Bisericii Bulgare, Sanctitatea Sa Patriarhul Chiril.

La aceste simţăminte cucernice se adaugă şi bucuria noastră, pe care am încercat-o anul trecut cînd am vizitat o bună parte din bisericile mari ale acestui oraş. La Inalt Prea Sfinţitul Mitropolit Mihail al Durostorului şi Cerveniei ne simţim ca la un frate duhovnicesc al nostru, ca la un părinte al nostru, ca la noi acasă.

Cu aceste gînduri, îngăduiţi-mi să vă transmit binecuvîntarea Sanctităţii Sale Patriarhului nostru Justinian, întregului cler al Bisericii voastre Ortodoxe, familiilor voastre, caselor voastre şi copiilor voştri; să aduc şi

să transmit slujitorilor altarului din acest oraș sărutarea frățească a slujitorilor Bisericii noastre Ortodoxe; să aduc și să transmit din partea credincioșilor români simțăminte calde și îmbrățișări frățești din partea Bisericii Române.

Dumnezeu să vă binecuvinteze acum și în vecii vecilor. Amin“.

Ieșind din biserica Sfânta Parascheva, membrii Sfântului Sinod Bulgar și oaspeții români, binecuvântând marea mulțime de credincioși, s-au îndreptat spre satul Basarabovo, unde au sosit la orele 17,30. Aici s-a săvârșit o mică slujbă în biserica din sat, căci la peșteră nu s-a putut merge din pricina ploii.

A vorbit mai întâi preotul paroh Gh. Gheorghiev, care a urat bun sosît Inalților oaspeți.

După Cucernicia Sa a luat cuvântul Inalt Prea Sfințitul Mitropolit Mihail al Durostorului și Cerveniei, care, între altele, a spus următoarele:

«Moaștele făcătoare de minuni ale Prea Cuviosului Dimitrie, se păstrează nestricate în catedrala patriarhală din București. Biserica noastră strămoșească și Biserica Ortodoxă Română, sora noastră, cinstesc deopotrivă pe Sfântul Dimitrie Basarabov și, în aceste clipe, în acest sfânt locaș, închinat în amintirea lui, se va înălța o rugă fierbinte comună de către toți cei care au venit aici să se închine cucernic pentru pomenirea bine-plăcutului lui Dumnezeu.

Fie ca această rugăciune să dea roade binefăcătoare! Să unească într-o legătură strânsă simțămintele frățești între cele două Biserici vecine, între cele două popoare apropiate, despărțite pînă nu de mult de apele marelui fluviu, iar astăzi unite prin mărețul pod al păcii și prieteniei. Să fie această rugăciune pentru pace și prietenie între toți oamenii din lume, frați între ei și fii ai aceluiași Tată Cereșc — Dumnezeu».

Și Inalt Prea Sfinția Sa a încheiat, rostind următoarea rugăciune:

«Prea Cuvioase Părinte Dimitrie, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi! Cere de la atotdătătorul Dumnezeu să-și întindă dreapta atotputernică asupra inimilor tuturor creștinilor noștri și asupra tuturor oamenilor de pe pământ și să aprindă în ei focul dragostei sale, care singură are puterea să risipească vrajba dintre oameni și să chezășuiască o pace traianică și dătătoare de viață. Să fie pace, pace celor de aproape și celor de departe (Isaia 57, 19). Amin».

Răspunzînd, Inalt Prea Sfințitul Patriarh Chiril a spus:

„Ne aflăm în de Dumnezeu binecuvîntatul nostru sat Basarabov, atrași de slava Sfîntului Dimitrie Basarabov, care de veacuri se poartă pe tot întinsul țării noastre și nu numai al țării noastre, dar și în toată țara românească frățească și vecină și peste tot locul, unde se preamărește numele lui Dumnezeu în graiul Sfintei Ortodoxii.

Am fost atrași de sfințenia acestui bineplăcut lui Dumnezeu și am venit aici să ne plecăm genunchii înaltea lui, cerînd, prin mijlocirea în rugăciune a alesului lui Dumnezeu, ocrotirea dumnezească în calea mîntuirii noastre.

Am venit aici mai mulți închinători arhieriei și reprezentanți ai Bisericii Bulgare și distinși soli ai Bisericii Ortodoxe Române, în frunte cu Inalt Prea Sfințitul Mitropolit Firmilian al Olteniei. Ei au venit să ne ia de aici ca oaspeți ai lor. Noi vom pleca în binecuvîntața lor țară, ca să aducem mulțumirile noastre Sfintei Biserici Române și Intîistătătorului ei, Sanctitatea Sa Patriarhul Justinian, pentru dragostea mare, pe care această Biserică, întîitul

ei ierarh de acum și adormiții întru Domnul Prea Fericiții Patriarhi Miron și Nicodim, au arătat-o față de noi, în toate prilejurile însemnate din viața noastră bisericească.

Mîine delegația noastră bisericească, din care face parte și vrednicul vostru arhipăstor, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Mihail, împreună cu mine, vom porni spre țara frățească și vecină, Republica Populară Română. Noi vom fi chiar mîine acolo, în Catedrala Patriarhală din București, ca să aducem o închinare adîncă din partea Bisericii Bulgare și a evlaviosului popor bulgar, înaintea sfintelor moaște ale bineplăcutului lui Dumnezeu și să-l rugăm pentru țara noastră, pentru poporul nostru, pentru noi și pentru voi“.

După aceasta, credincioșii prezenți au cîntat Troparul Sfîntului Dimitrie Basarabov, după care a luat cuvîntul, în numele delegației romîne, Prea Sfințitul Episcop Antim Tîrgovișteanul, rostind următoarele:

„Din ziua în care am aflat că vom fi vizitați de Sanctitatea Sa Patriarhul Chiril al Bulgariei și de o delegație a Bisericii Ortodoxe Bulgare, Sanctitatea Sa Justinian, Patriarhul nostru, și întregul cler al Bisericii Ortodoxe Romîne, îi așteptăm cu mare nerăbdare.

Iată că ora mult așteptată a sosit. Am venit aici să luăm și să însoțim oaspeții scumpi ai țării noastre.

Îi vom duce prin toate locurile scumpe patriei noastre. Bucuria noastră este și mai mare astăzi, pentru că am văzut pe Sanctitatea Sa Patriarhul Chiril, înconjurat de întregul sobor al arhierilor bulgari.

La toate acestea se adaugă și bucuria nețărmurită, pe care o trăim acum cînd ne găsim în acest sat, care se cinstește cu o deosebită evlavie, atît de obștea ortodoxă bulgară, cît și de obștea ortodoxă romînă. Ortodoxia ne leagă pentru vremuri nesfîrșite.

Această mare mulțime de credincioși, care s-a adunat aici, ne amintește de ceea ce se petrece și la noi. Toate acestea sînt rodul libertății religioase de care ne bucurăm, mulțumită regimului democratic din țările noastre.

Cu simțămîntul unei deosebite bunăvoiri, noi vă aducem și vă transmitem credincioșilor bulgari, binecuvîntări de la Sfintele Moaște ale Prea Cuviosului Dimitrie Basarabov, care se păstrează în catedrala noastră patriarhală din București, și de la Sfintele Moaște ale Prea Cuvioasei noastre Maici Parascheva, care se păstrează în orașul Iași.

Vă transmitem de asemenea, binecuvîntarea Sanctității Sale Patriarhului Justinian, care păstrează amintirile cele mai frumoase despre binecuvîntata voastră țară, după vizita care a făcut-o anul trecut aici.

Mijlocirea în rugăciune a Prea Cuviosului Părintelui nostru Sfîntul Dimitrie Basarabov înaintea Scaunului Celui Preaînalt să contribuie la rezultatele cele mai grabnice ale luptei pentru menținerea păcii în lume și pentru bunăstarea și propășirea celor două popoare frățești ale noastre.

Binecuvîntarea Domnului să fie cu voi cu toți, acum și pururea, Amin“.

În numele credincioșilor din satul Basarabovo, a vorbit credincioasa Hristina Gheorghieva, care, între altele, a adresat Prea Fericitului Patriarh Chiril, următoarea rugare:

„După ce am aflat că veți merge în țara vecină, Romînia, am hotărît să pregătim un dar modest, pe care vă rugăm să-l înmînați Sanctității Sale Patriarhului Justinian, ca o expresie de adîncă mulțumire pentru vizita pe care a făcut-o anul trecut satului nostru, pentru darurile trimise bisericii noastre și satului Basarabovo“.

Răspunzându-i, Inalt Prea Sfințitul Patriarh Chiril a pus:

„Primesc cu bucurie sarcina ce mi-o dați de a transmite Sanctității Sale Patriarhului Justinian al României, darul ce i l-ați pregătit. Va fi pentru Sanctitatea Sa o mare bucurie. Sînt convins că Sanctitatea Sa se va bucura foarte mult, aflînd că vă amintiți de el și el vă va trimite din nou binecuvîntarea sa patriarhicească“.

„Mila Domnului să fie peste voi toți, care v-ați trudit să pregătiți aceste daruri, acum și pururea, Amin“.

*

În ziua următoare — luni 11 octombrie — la orele 10, a avut loc, în sala mitropolitană din orașul Russe, o ședință solemnă de încheiere a vizitei canonice a Prea Fericitului Patriarh Chiril și a sinodalilor bulgari, în eparhia Durostorului și Cerveniei.

La aceasta a fost de față și delegația Bisericii Ortodoxe Romîne în frunte cu Inalt Prea Sfințitul Firmilian, Mîropolitul Olteniei.

La orele 12, delegația Bisericii Ortodoxe Bulgare, dimpreună cu trimișii Bisericii noastre, au părăsit orașul Russe, plecînd spre București.

Cele două delegații au fost însoțite pînă la jumătatea podului de fier de peste Dunăre, de ceilalți membri ai Sfîntului Sinod Bulgar și de mai mulți clerici.

Aici, la despărțire, în numele sinodalilor bulgari, Inalt Prea Sfințitul Mitropolit Paisie al Vraței a urat drum bun celor ce plecau în patria noastră, spunînd, între altele:

„Urez drum bun Sanctității Voastre și însoțitorilor Sanctității Voastre. Urez sănătate deplină și înțelepciune prisositoare în Domnul ca să puteți și Sanctitatea Voastră, așa cum a făcut acum un an Sanctitatea Sa Patriarhul Justinian, să cîștigați și să răpiți inimile lor, pentru ca de o parte și de alta a Dunării să avem cu toții o inimă, să putem, după cuvîntul Bisericii, cu o inimă să slăvim numele Tatălui și al Fiului și al Sfîntului Duh, pentru înflorirea celor două Biserici și pentru fericirea celor două popoare ale noastre. Drum bun“!

Cei de față au cîntat «Mulți ani trăiască» în limbile bulgară și romînă.

Răspunzînd, Prea Fericitul Patriarh Chiril a spus:

„Vă mulțumesc din inimă pentru urări. Eu cred că Dumnezeu va auzi aceste rugăciuni și dorinți și într-adevăr va întări inima unică ce s-a creiat, pentru ca cu o gură să slăvim pe Dumnezeu și cu o limbă să vorbim și noi de dincoace și frații noștri de dincolo de Dunăre, în graiul frăției, în graiul păcii și al prieteniei de nezdruccinat. Amin“.

Plecînd de aici, Inalții oaspeți și însoțitorii lor au parcurs cealaltă jumătate de pod și astfel au ajuns pe pămîntul patriei noastre. Aici au fost întîmpinați de un grup de preoți în frunte cu P.C. Pr. Pavel Radu, protoiereul raionului Giurgiu.

De aici, lăsînd la stînga orașul Giurgiu, au purces către capitala patriei noastre. Trecînd pe lîngă acest oraș romînesc, care, în vremea refacerii sale străvechi, a văzut pe Mircea cel Bătrîn și mai tîrziu, în timpul de glorie al Țării Romînești, pe Mihai Viteazul, fie alungînd din țară pe vizirul Sinan Pașa, fie trecînd în Bulgaria pentru dezrobirea celor de o credință cu el; iar în vremea mai nouă, armatele pravoslavnicei Rusii, venind, de mai multe ori, în ajutorul creștinilor din Balcani — Inalții

oaspeți își vor fi amintit că acum trei pătrare de veac, când se apropia ceasul eliberării Bulgariei, de aici, din acest primitor oraș, unde exista un **Comitet revoluționar bulgar**, a plecat la 17 mai 1876, cu «cetnicii» săi, Hristo Botev, pentru a lupta contra turcilor cotropitori, căzînd eroic, aproape de Varna, în ziua de 20 mai (st. v.), pecetluind astfel, cu sîngele său, începutul eliberării Bulgariei.

Și astfel delegația Bisericii Ortodoxe Bulgare, compusă din zece persoane, pășise de-a binelea pe pămîntul ospitalier al patriei noastre.

SOLII BISERICII ORTODOXE BULGARE I

Înainte de a urma firul istorisirii acestei vizite frățești, să arătăm cine anume sînt cei zece soli ai Bisericii Ortodoxe Bulgare, sora noastră întru Ortodoxie.

Conducătorul delegației este însuși **I.P.S. Patriarh Chiril**. I.P.S. Sa s-a născut la Sofia în ziua de 3 ianuarie 1901 (st. v.), ca fiu al Polixeniei și Marko Markov, primind la Sfîntul Botez numele de Constantin. A făcut școala primară și progimnaziul la Sofia și a fost crescut de părinții săi în credința ortodoxă și în dragoste față de Biserică și Patrie. În toamna anului 1914 intră în Seminarul Teologic din Sofia, pe care-l termină în iunie 1920, cu «distincție».

În Bulgaria, nefiind atunci o Facultate de Teologie, tînărul Constantin Markov a plecat la Belgrad, unde s-a înscris la Facultatea de Teologie de pe lîngă Universitatea iugoslavă. Aici rămîne doi ani, adică pînă în 1922, când întrerupe studiile și se întoarce în patrie. E numit, pentru scurtă vreme, profesor la Seminarul din Sofia.

În ziua de 30 decembrie 1923 a fost tuns în monahism de Mitropolitul Ștefan al Sofiei, dîndu-i-se numele de Chiril. Iar a doua zi, 31 decembrie 1923, a fost hirotonit ierodiacon.

În toamna anului 1924, ierod. Chiril vine în România pentru a-și termina studiile universitare întrerupte, înscriindu-se la una din Facultățile de Teologie, existente atunci în țară. În 1925 își termină studiile universitare la noi și se întoarce în țară cu titlul de licențiat în Teologie.

Ajuns acasă, conducerea superioară a Bisericii Ortodoxe Bulgare, apreciînd meritele și pregătirea cărturărească a tînărului ierodiacon, îl numește secretar al mînăstirii Rila. Aici rămîne pînă în toamna anului 1926, când este iarăși numit profesor la Sofia.

Un an mai tîrziu — în 1927 — vine din nou în România, la Facultatea pe care o părăsise doi ani mai înainte, depune examenele respective și obține titlul de «Doctor în Teologie», cu mențiunea «foarte bine», prezentînd teza cu subiectul: «**Ivirea monahismului la bulgari**».

În anii 1928-1929, studiosul ierodiacon dorind a-și îmbogăți și mai mult cunoștințele, pleacă, pentru studii, la Zagreb, Viena și Berlin, auzind, mai ales, cursuri de istoria filosofiei. Se întoarce acasă cu un nou titlu de «Doctor în Teologie» de la Universitatea berlineză.

La scurtă vreme după sosirea sa în țară, ierodiaconul dr. Chiril Markov, în ziua de 22 iunie 1930, e hirotonit ieromonah, iar la 5 decembrie 1931 e numit protosinghel (vicar) al Mitropoliei Sofiei. În această calitate a arătat multă putere și dragoste de muncă și desăvîrșită pricepere administrativă în treburile bisericești. Această activitate rodnică e apreciată în mod deosebit de Sfîntul Sinod, care-l cinstește, la 9 ianuarie 1932,

cu rangul de arhimandrit. Nouă luni mai târziu — septembrie 1933 — Sfântul Sinod încredințează energicului arhimandrit conducerea sectorului său cultural. În această calitate P.C. Sa a depus multă sîrguință pentru ridicarea și răspîndirea culturii religioase în sînul poporului bulgar.

În septembrie 1935 este numit secretar general al Sfîntului Sinod, post în care P.C. Sa reușește «să organizeze din temelii administrația bisericească a Sfîntului Sinod». Această rodnică activitate culturală și administrativă îl impune și mai mult în fața forurilor conducătoare ale Bisericii Bulgare și la 12 iulie 1936, în urma hotărîrii Sfîntului Sinod, e hirotonit arhieru cu titlul de «Episcop Stobiiski».

În anul 1938, vacantîndu-se scaunul de Mitropolit al Plovdivului, P.S. Episcop Chiril, prin votul unanim al Sfîntului Sinod, exprimat în ședința din 29 mai 1938, e ales și întărit păstor al acestei văduvite eparhii. Aci I.P.S. Sa s-a identificat cu viața și activitatea cultural-religioasă a eparhiei, reușind să se facă iubit și stimat de toți credincioșii.

La 3 ianuarie 1951 e desemnat de Ierarhii bulgari ca «Locțiitor de Președinte al Sfîntului Sinod» al Bisericii lor, iar în primăvara anului 1953, restabilindu-se demnitatea patriarhală a Bisericii Ortodoxe Bulgare, cel de al treilea Congres Național al Bisericii Ortodoxe Bulgare l-a ales, în unanimitate, Mitropolit de Sofia și Patriarh al Bisericii Ortodoxe Bulgare. Această alegere a fost întărită, iarăși unanim, de Sfîntul Sinod și în ziua de 10 mai 1953 a fost intronizat Patriarh al Bisericii Ortodoxe Bulgare.

Pe lîngă aceasta, I.P.S. Patriarh Chiril este și un neobosit luptător pentru pace, mare patriot și adînc cunoscător al problemelor sociale actuale.

În vara anului 1948 I.P.S. Sa a făcut parte din delegația Bisericii Ortodoxe Bulgare, care a participat la Consfătuirea Panortodoxă de la Moscova; iar în decembrie 1952, ca membru al Comitetului Permanent pentru Apărarea Păcii din R. P. Bulgaria, a participat cu delegația bulgară la Congresul Popoarelor pentru Pace din Viena.

Prea Fericitul Patriarh Chiril este și un bun mînuitor al condeiului. Sanctitatea Sa a îmbogățit literatura bisericească bulgară cu peste 200 articole cu conținut omiletic, pastoral, istoric, apologetic și dogmatic, presărate în diferite reviste teologice, precum și o seamă de opere științifice, apreciate atît de cercurile de cultură teologice cît și laice.

Dintre acestea amintim:

1. **Ieșit-a semănătorul**, Plovdiv 1940, 206 pagini.
2. **La izvor**, carte de predici în trei volume (I, Plovdiv 1942; II, Plovdiv 1945; III, Plovdiv 1946), însumînd 800 pagini. În aceste lucrări I.P.S. Sa tratează, pe temeiul Sf. Evanghelii, cele mai importante adevăruri ale credinței și moralei creștine.
3. **Omul și mîncă lui**, ed. II, Plovdiv 1947, prezintă în 169 pagini munca omului în lumina învățăturii creștine.
4. **Cuvînt al vieții**, Sofia 1953, 360 pagini, e o lucrare omiletică-pastorală de mare valoare și actualitate.
5. **Paisie, Mitropolit de Plovdiv, în lupta bisericească-națională** († 1872), Plovdiv 1948, 308 pagini.
6. **Panaret, Mitropolit de Plovdiv (1805-1883)**, Sofia 1950, 440 pagini.
7. **Natanail, Mitropolit de Ohrida și Plovdiv (1820-1906)**, Sofia 1952,

602 pagini (vezi și recenzia prof. Diac. Gh. Moiescu, în «Ortodoxia», an. V (1953), n. 1, pp. 132-146.

Ultimile trei lucrări s-au bucurat de o înaltă apreciere în lumea științifico-literară bulgară. Pentru aceasta Academia Bulgară de Științe a însărcinat pe I.P.S. Patriarh Chiril să adune, să studieze și să orînduiască documentele istorice, privitoare la răscoala poporului bulgar din Kresnensko, al cărei organizator și conducător a fost Mitropolitul Natanail al Plovdivului, urmînd ca Academia să le tipărească în editura sa.

Această bogată activitate cărturărească a Sanctității Sale Patriarhul Chiril, ale cărui opere au intrat de mult și definitiv în patrimoniul cultural al Bisericii și poporului bulgar, a găsit o aleasă prețuire din partea corpului didactic al Academiei Teologice «Sf. Climent de Ohrida» din Sofia, care, în ziua de 27 mai 1953, într-o ședință solemnă l-a proclamat «Doctor honoris causa» al acestei Academii, și din partea Academiei de Științe din R.P. Bulgaria, care l-a ales printre membrii săi.

I.P.S. Mihail, Mitropolitul Durostorului și Cerveției,—Dimitar Teodorov, după numele de mirenie — s-a născut la 6 aprilie 1884 în orașul Calofer. În 1902 a absolvit Școala Teologică din orașul Samocov, fiind apoi secretar al Mitropoliei de Varna (1902-1906). A urmat cursurile Academiei Teologice din Kiev, pe care le-a terminat în anul 1910. Intors în patrie e numit pedagog-profesor la Seminarul din Sofia (1910-1912).

La 25 decembrie 1911 e hirotonit diacon, iar în august 1912, ieromonah. Între anii 1913-1923 a funcționat ca protosinghel (vicar) al Mitropoliei de Varna. Între timp, la 6 ianuarie 1915, a fost cinstit cu rangul de arhimandrit. Trei ani 1923-1926 — e rector al Seminarului din Sofia și în această calitate, la 28 aprilie 1924, e hirotonit arhiereu cu titlul de «Episcop de Veliciki». În anul 1926, la cererea Mitropolitului Simeon al Varnei, e numit vicar al acestei Mitropolii și un an mai târziu, la 3 aprilie 1927, e ales Mitropolit al Durostorului și Cerveției, fiind întărit de Sfîntul Sinod la 10 aprilie 1927. Această calitate o are și acum.

E un înflăcărat susținător al culturii teologice, un inspirat predicator și un neobosit activist pe teren social-etic și de binefacere organizată.

I.P.S. Climent, Mitropolit de Stara Zagora s-a numit ca mirean **Kino Radev** și s-a născut la 22 noiembrie 1897 în satul Oreșac, unde și-a făcut cursul primar. A urmat progimnaziul la Plovdiv și apoi tot aci seminarul între anii 1916-1922. În anul 1918 a fost tuns în monahism în mînăstirea Troian, în care intrase, ca novice, încă din anul 1910. La 5 ianuarie 1919 e hirotonit ierodiacon. Terminînd Seminarul în 1922, e numit profesor la Școala monahală teologică din chinovia sa, unde rămîne pînă în 1924, cînd se înscrie la Facultatea de Teologie din Sofia, pe care a absolvit-o în 1928. Tot în acest an e hirotonit ieromonah, fiind trecut în slujba de protosinghel (vicar) al Mitropoliei din Plovdiv. În această calitate e distins cu rangul de arhimandrit la 8 ianuarie 1931. În funcția de vicar rămîne pînă în anul 1935, cînd e numit șef al Serviciului Cultural și Invățămînt de pe lîngă Sfîntul Sinod. Un an mai târziu (1936) e numit rector al Seminarului din Plovdiv, iar în anul 1938 rector al Institutului Pastoral-Teologic din mînăstirea Cerepiș. La 30 ianuarie 1939 e ales și hirotonit de către Sfîntul Sinod în treapta de Episcop, cu titlul de «Levkiski». După un an, în decembrie 1940, e ales și întărit Mitropolit al Stara Zagorei, în care calitate funcționează și acum.

I.P.S. Pimen, Mitropolit de Nevrocop, a purtat înainte de monahism numele de **Dăean Nedelcev**. S-a născut la 22 iunie 1906, în orașul Cirpan, unde a făcut școala primară și progimnaziul. A urmat Seminarul din Plovdiv, pe care l-a absolvit în 1926 și apoi pînă în 1930 Facultatea de Teologie din Sofia. La 10 iulie 1930 e numit secretar al Mitropoliei de Stara Zagora, vădindu-se un bun administrator. După trei ani, la 2 iulie 1933 e tuns în monahism, iar în 1934 e hirotonit ieromonah și făcut protosinghel (vicar) al Mitropoliei de Stara Zagora. În 1937 e numit secretar al mînăstirii Rila, iar în 1938 stareț al mînăstirii Bacicovo, fiind cinstit și cu rangul de arhimandrit.

La 1 iunie 1947 e numit șef al Serviciului Economic de pe lângă Sfîntul Sinod; iar la 21 decembrie 1947 e hirotonit Episcop cu titlul de «Stobiiski». La 1 ianuarie 1948 e numit Episcop-Vicar al Mitropoliei din Sofia, iar la 4 ianuarie 1953 a fost ales și întărit Mitropolit al Nevrocopului.

P.S. Iona, Episcop de Agatoniki, secretar general al Sfîntului Sinod, numit ca mirean **Ivan Petkov Prodanov**, s-a născut la 29 martie 1915 în Plovdiv. A urmat Seminarul din acest oraș între anii 1928-1934; iar între anii 1935-1939 Facultatea de Teologie din Sofia. E numit profesor și deservent al bisericii Seminarului din Plovdiv (1939-1946), stareț al mînăstirii Bacicovo (1947-1949); iar din 1949 deține postul de secretar general al Sfîntului Sinod. La 30 decembrie 1951 e hirotonit Episcop cu titlul de «Agatonikiiski».

A scris un manual de Liturgică și o istorie a mînăstirii Bacicovo.

P.C. Arhimandrit Maxim, chemat ca laic **Marin Naidenov Ninkov**, e născut la 29 decembrie 1914 în orașul Oreșac. Urmează Seminarul și Facultatea de Teologie din Sofia. La 13 decembrie 1941 e tuns în monahism, iar în decembrie 1942 și mai 1944 e hirotonit ierodiacon și ieromonah. La 12 iulie 1947 e distins cu rangul de arhimandrit. A fost diacon al Mitropoliei din Loveci, profesor la Seminarul din Sofia, protosinghel (vicar) al Mitropoliei Durostorului și Cerveniei și de la 6 mai 1950 reprezentant al Bisericii Ortodoxe Bulgare pe lângă Patriarhia din Moscova.

I.P. C. Profesor Protopresbiter dr. Ștefan Tancov s-a născut la 4 iulie 1881 în orașul Gorna-Oreahovița. În anul 1899 a absolvit Școala teologică din Samocov. A urmat cursurile Facultății de Teologie din Cernăuți (1900-1905) și Facultatea de Drept din Zürich (1915-1918). Are doctoratul în Teologie și Drept. E «Doctor honoris causa» în studiile teologice al Universității din Atena (1936); al Universității din Oxford (1937); al Universității din Berlin (1940) și al Academiei Teologice din Sofia (1953).

A fost hirotonit diacon și preot în 1908, iar în 1920 a fost cinstit cu oficiul de «protopresbiter». E întîistătătorul bisericii Alexandru Nevski din Sofia, Catedrala patriarhală, din anul 1926.

Din anul 1923 e profesor titular al catedrei de Drept bisericesc a Academiei de Teologie din Sofia. A fost decan al Facultății de Teologie din Sofia (1922-1924; 1938-1939) și rector al Universității de Stat din Sofia (1940-1941).

Din anul 1924 e membru corespondent, iar de la 1931 membru activ al Academiei Bulgare de Științe.

A fost membru al mai multor asociații creștine internaționale.

A scris multe opere de specialitate și articole, cari l-au consacrat ca pe unul din cei mai buni canoniști ai Ortodoxiei actuale.

P.C. Protoiereu Metodi Deankov Milcev, s-a născut la 21 ianuarie 1908 în satul Eantra, jud. Tîrnova. A absolvit Seminarul în 1928, fiind hirotonit preot în 1930. A slujit ca preot în Smeadovo și Colarovgrad, iar de la 1 decembrie 1953 e mutat la Sofia. Intre anii 1948-1953 a funcționat ca vicar arhieresc în Colarovgrad. La 27 septembrie 1948 e făcut protoiereu, iar la 10 mai 1953 e ales în Congresul Național Bisericesc ca membru titular al Consiliului Suprem Economic de pe lângă Sfântul Sinod. De la 1 mai 1954 e vicepreședinte al Uniunii Preoților din Bulgaria.

P.C. Diacon Dr. Vasili Veleanov Stoeanov s-a născut la 14 ianuarie 1920. A absolvit Seminarul Teologic și Facultatea de Medicină umană. În iulie 1954 a fost numit diacon al I.P.S. Sale Patriarhul Chiril și colaborator al Cabinetului I. P. S. Sale.

P.C. Ierom. Dr. Teodor Tekov s-a născut la Sofia în anul 1920. A absolvit Seminarul din Plovdiv și Facultățile de Teologie din Sofia și Medicină generală din Plovdiv. A fost parohul bisericii bulgare din Galați și medic la Spitalul de Stat nr. 1 din acest oraș.

De la 1 noiembrie 1954 e preot al bisericii bulgare din București și reprezentant al Patriarhiei Bulgare pe lângă I.P.S. Patriarh Justinian.

SPRE BUCUREȘTI

După întâlnirea cu preoții din raionul Giurgiu, Inalții oaspeți au plecat spre București, trecînd prin satul Călugăreni, unde, în ziua de 13 august 1595, Mihai Viteazul, eroul cîntat de bulgari în baladele lor, a învins pe Sinan Pașa.

La ora 13,30, în sunetul clopotelor Sfintei Patriarhii, I.P.S. Patriarh Chiril și însoțitorii săi au sosit în Capitală, trăgînd la Palatul Patriarhal, unde aveau să fie găzduiți în timpul șederii lor în București. Aici delegația bulgară a fost întîmpinată de Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, care, îmbrățișînd frățeste pe Intîistătătorul Bisericii Ortodoxe Bulgare, a urât distinșilor oaspeți «bun sosit», exprimîndu-și convingerea că această vizită în țara noastră, va contribui și mai mult la dezvoltarea și întărirea legăturilor dintre cele două Biserici surori și dintre popoarele romîn și bulgar.

La această călduroasă primire au fost de față: I.P.S. Sebastian, Mitropolitul Moldovei și Sucevei; P.S. Episcop Theoctist Botoșăneanu, Vicar Patriarhal; P.C. Pr. Alexandru Ionescu, Vicarul Arhiepiscopiei Bucureștilor; consilierii patriarhali și mitropolitani, P.C. Pr. Prof. Ioan Ooman, Rectorul Institutului Teologic din București, profesori ai Institutului, protoierei și preoți din Capitală.

De asemenea a fost de față și Dl. Stoian Pavlov, ambasadorul R.P. Bulgaria la București.

În după amiaza aceleiași zile, Inalt Prea Sfințitul Patriarh Chiril, cu însoțitorii săi, au făcut o vizită protocolară la Ministerul Cultelor, unde au fost primiți de Dl. Acad. Prof. P. Constantinescu-Iași, unul din cei mai buni cunoscători ai relațiilor bulgaro-romîne, membru al Academiei R. P. Bulgaria.

DARURILE BISERICII ORTODOXE BULGARE

A doua zi, 12 octombrie, Inalții oaspeți, către ora 8 dimineața au mers în biserica Sfintei Patriarhii și s-au închinat moaștelor Sfîntului Dimitrie Basarabov, impresionînd prin evlavia ce au arătat în rugăciunea către Sfînt.

După aceasta, delegația bulgară s-a întors în palatul patriarhal, mergînd în Cabinetul Sanctității Sale Patriarhului Justinian. Aici, Prea Fericitul Patriarh Chiril înmînează I.P.S. Patriarh Justinian, un Sfînt Triplic, lucrat de unul din cei mai buni iconografi bulgari, ierom. Nicolae Șelehov din mînăstirea Rila, precum și alte daruri.

Cu acest prilej, Inalt Prea Sfinția Sa a rostit următoarea cuvîntare:

Sanctitatea Voastră,

Am socotit ca o datorie nestrămütată să vă vizităm, pentru a exprima Sanctității Voastre și Sfintei Biserici Ortodoxe Romîne, simțămintele noastre de cea mai înaltă prețuire, devotament și dragoste sinceră. În clipa de

Intîlnirea dintre Inalt Prea Sfinții Patriarhi Justinian și Chiril, în palatul Patriarhiei din București.

față nu aș dori să vorbesc despre legăturile din trecut ce au existat între cele două Biserici surori ale noastre, pentru că aceste legături ne sînt bine cunoscute tuturor. Sînt legături de prețuire reciprocă și de dragoste în Hristos Domnul. Nu cer să le subliniez acum, pentru că voi avea prilejul să subliniez că noi sîntem îndatorați cu multă recunoștință față de Biserica Ortodoxă Romînă, pentru simțămintele de simpatie, de care ne-a dat dovadă.

Dar sentimentele noastre de mulțumire, personal față de Sanctitatea Voastră, trebuie să le exprimăm negreșit și astăzi. Noi sîntem convinși că legăturile personale create cu Sanctitatea Voastră, vor fi de natură să întărească raporturile reciproce între Sfintele Biserici și vor contribui și la raporturile frățești între popoarele noastre. Sanctitatea Voastră ne-ați mărturisit dragoste frățească și anul trecut, luînd parte la marea sărbătoare bisericească, cu prilejul restabilirii străvechii Patriarhii Bulgare.

Ingăduiți-mi ca în numele Sfântului Sinod al Bisericii Bulgare și în numele meu, în semn de înaltă prețuire și dragoste frățească, sinceră și cordială, să vă oferim un dar modest. Este un sfânt Triptic, care poartă în față inițialele numelui prea distins al Sanctității Voastre. Este lucrat de unul din cei mai buni iconografi de la noi, Ieromonahul Nicola Șelehov, din mănăstirea Rila. Fie ca acest sfânt Triptic să vă amintească de rugăminta ce v-o înnoim și acum: în sfintele Voastre rugăciuni amintiți-vă de noi, de sfintele noastre biserici și rugați-vă pentru propășirea credinței noastre mântuitoare comune și pentru binele celor două popoare frățești ale noastre. Noi vă aducem și alte daruri modeste: puțin ulei de trandafiri, a cărui mireasmă să se adauge la mireasma rugăciunilor Voastre.

Sanctitatea Voastră,

Inalt Prea Sfînțitul Mitropolit al Durostorului și Cerveniei, care se simte și personal legat de Sanctitatea Voastră, cu alese mulțumiri vă va prezenta deasemenea daruri.

Fie ca aceste mici daruri să fie semne de înaltă prețuire și de dragoste fierbinte în Domnul“.

Răspunzînd, Inalt Prea Sfînțitul Patriarh Justinian a arătat bucuria ce i-a prilejuit restabilirea Patriarhatului bulgar, precum și vizita de acum a delegației Bisericii Ortodoxe Bulgare și a mulțumit pentru daruri, spunînd următoarele:

Sanctitatea Voastră, scumpi oaspeți,

Oricît aş încerca, tot mi-ar fi cu neputință să descriu bucuria mea și a Sfintei noastre Biserici, prilejuită de restabilirea Patriarhiei Bulgare și de înscăunarea Sanctității Sale, Patriarhul Chiril, în scaunul patriarhicesc bulgar. Această bucurie nu se poate explica altfel decît prin dragostea, care a existat totdeauna și acum există între noi. Bucuria pe care am trăit-o la Sofia a fost foarte adîncă și noi am mărturisit-o deasemeni și Sfîntului Sinod al Bisericii noastre, după ce ne-am înapoiat. Așa că bucuria pe care am încercat-o în Bulgaria, cu prilejul alegerii primului Patriarh bulgar, a fost pe deplin împărtășită și de episcopatul Bisericii Ortodoxe Romîne. Vizitele pe care le-am făcut unor centre eparhiale bulgare, vor rămîne unele din cele mai frumoase amintiri pentru mine și pentru însoțitorii mei. Dragostea cu care am fost primiți de Inalt Prea Sfînțitii Mitropoliți, de clerul și credincioșii din toate centrele vizitate, ne-a lăsat o impresie adîncă. Noi am simțit într-adevăr dragostea pe care clerul și credincioșii bulgari o au față de clerul și credincioșii Sfintei noastre Biserici.

Prin vizita ce ne-o faceți, Sanctitatea Voastră ați prilejuit una din cele mai mari bucurii Sfîntului nostru Sinod și în special mie personal, întrucît am avut cinstea să particip la cel mai de seamă act din istoria nouă a Bisericii Bulgare. Astăzi și Biserica noastră înscrie în istoria ei un act de seamă prin vizita primului Patriarh bulgar. Eu, Sfîntul Sinod, clerul și credincioșii, o-am așteptat cu bucurie mare și în centrele pe care le veți vizita, veți fi primit cu dragoste. Numele Sanctității Voastre este foarte cunoscut clerului și credincioșilor romîni. Ei așteaptă cu dragoste deplină binecuvîntarea Sanctității Voastre.

Pentru ca să puteți cunoaște cît mai bine viața Bisericii noastre, ne-am îngăduit să vă prezentăm un program care într-adevăr vă va răpi

tot timpul și vă va supune unei continue oboseli. Toate acestea le-am făcut cu dorința de a vă da posibilitatea de a cunoaște cât mai bine viața Bisericii noastre.

Vizita Voastră coincide cu două sărbători ale Bisericii noastre: praznicul Prea Cuvioasei Parascheva, la 14 octombrie și prăznuirea Sf. Dimitrie Basarabov, la 27 octombrie. Sînt sărbători ale unor Sfinți comuni și scumpi celor două Biserici ale noastre.

Drumul pe care-l veți parcurge trece și prin Rîmnicul Vîlcii, unde se păstrează sfintele moaște ale Stintei Filofteia, și la mînăstirea Bistrița, unde sînt sfintele moaște ale Sfîntului Grigore Decapolitul.

În scurtul popas ce-l veți face la Iași, Roman, Craiova, Curtea de Argeș, Rîmnicul-Vîlcii și București, veți avea posibilitatea să vedeți centre eparhiale de seamă ale Bisericii noastre. Nădăjduim că această vizită va adînci și mai mult dragostea noastră reciprocă, încălzită și înrourată de rugăciunea comună. Nădăjduim că după această vizită, va urma și altă vizită, ca să puteți cunoaște și alte colțuri ale țării noastre, și celelalte centre eparhiale ale Bisericii noastre, pentru ca prin această cunoaștere mai adîncă, să se întărească dragostea și prețuirea noastră reciprocă.

Cu aceste nădejdi, în numele Sfîntului Sinod și în numele meu, mulțumesc încă odată Sanctității Voastre și scumpilor Voștri însoțitori, pentru înalta vizită pe care o faceți Bisericii noastre, încredințându-vă de marea noastră prețuire.

Mulțumesc din toată inima pentru darurile Bisericii Bulgare, care vor fi pentru mine scumpe și îmi vor aminti întotdeauna de Sanctitatea Voastră și de scumpii noștri oaspeți; îmi vor aminti de locuri scumpe pe care le-am văzut în Bulgaria, mai cu seamă de locul unde a trăit Sfîntul Dimitrie Basarabov, ale cărui sfinte moaște se păstrează în catedrala patriarhală și ocrotesc eparhia noastră și eparhia Durostorului și Cerveniei, și care este mijlocitorul nostru înaintea lui Dumnezeu, pentru binele și pentru mîntuirea sufletelor noastre.

Mulțumesc Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Mihail al Durostorului și Cerveniei, pentru darurile pe care mi le-a oferit și asigur din toată inima pe bunul meu vecin de toată dragostea și prețuirea noastră, rugîndu-l să încredințeze pe credincioșii din satul Basarabov, de dragostea pe care o am față de ei, fiind totodată interpretul bucuriei ce mi-a făcut-o și prin acest dar al lor, prezentat de prednicul lor chiriarh.

Încă odată Vă rog, Sanctitatea Voastră și scumpii oaspeți, să fiți încredințați că veți găsi la noi și la membrii Sfîntului Sinod Român, simțăminte calde și cordiale, atît față de Sanctitatea Voastră, cît și față de Biserica Ortodoxă Bulgară. De acum înainte trebuie să vorbim despre ceea ce am făcut pentru cimentarea prieteniei între cele două Biserici ale noastre, între țările noastre și credincioșii noștri, ca să putem fi urmași prednici ai predecesorilor noștri, care ne-au lăsat această scumpă moștenire.

*

Folosindu-ne de experiența reciprocă în toate domeniile: bisericesc cultural, economic, duhovnicesc - noi trebuie să contribuim la înflorirea Bisericilor noastre prin ajutorul reciproc pe care să ni-l acordăm cît mai des și cît mai mult.

Mulțumindu-vă încă odată pentru darurile și cuvintele frumoase, vă asigur din partea mea de aceeași dragoste și prețuire.

Să trăiască cele două Biserici surori!

Să trăiască popoarele noastre înfrățite!

Să trăiască conducătorii lor bisericești și politici!

LA ATELIERELE SFINTEI PATRIARHII

După aceasta, către ora 10 dimineața, membrii delegației bulgare însoțiți de P.S. Episcop Antim Tîrgovișteanu și P.C. Pr. Atanasie Preda, Consilier Patriarhal, au plecat la mînăstirea Țigănești, unde au cercetat cum este organizată viața de obște în mînăstire și au vizitat atelierelor de țesătorie ale Institutului Biblic și cooperativa de covoare și țesătorie a mînăstirii, admirînd mult stofele de veșminte și de haine preoțești, precum și covoarele, produse prin hărnicia monahilor de aici.

De la Țigănești, înalții oaspeți au venit la mînăstirea Plumbuita, vechea așezare călugărească din sec. XVI, refăcută de Matei Basarab în anul 1647. Aici au cercetat biserica, a cărei zugrăveală se reface, școala de pictură și sculptură a monahilor și atelierelor Institutului Biblic de tîmplărie, sculptură, boiangerie și tămîie, interesîndu-se îndeaproape de organizarea și funcționarea lor.

Părăsind mînăstirea Plumbuita, delegații Bisericii Ortodoxe Bulgare și însoțitorii lor au venit la mînăstirea Antim, ctitoria din 1715 a mitropolitului Antim Ivireanul, care, în septembrie 1716, ca un martir, a fost măcelărit de turci și aruncat în râul Tungria, afluent al fluviului Marița din apropierea Plovdivului, unde I. P. S. Patriarh Chiril a păstorit 15 ani.

După ce au vizitat biserica, admirîndu-și arhitectura și ușile de la intrare, atribuite de tradiție mîinilor iscusite ale ctitorului, oaspeții au cercetat paraclisul mînăstirii, restaurat de curînd prin purtarea de grijă a I. P. S. Patriarh Justinian. Apoi au vizitat atelierul de obiecte bisericești cu secțiile sale: filigran, email, strungărie, turnătorie de clopote și policanadre; precum și atelierelor de croitorie de haine preoțești și de odăjdii. Apoi distinși oaspeți au vizitat depozitul-expoziție cu produse finite al Institutului Biblic. Pretutindeni s-au interesat de modul cum sînt organizate atelierelor și au admirat produsele lor, găsind pentru toate și pentru lucrători — în mare parte monahi — cuvinte de laudă. Admirație deosebită au arătat obiectelor de artă confecționate în secțiile de filigran și email ale atelierului de obiecte bisericești. Acest lucru reiese și din următoarele rînduri, scrise în cartea de aur a atelierelor:

„Am vizitat toate atelierelor Sfintei Patriarhii și sîntem entuziasmați de cele văzute, care sînt o mărturie a marilor calități de organizator și creator ale I. P. S. Patriarh Justinian al Romîniei.

„Ne rugăm ca Sfînta Biserică romînească să aibă noi succese duhovnicești și materiale“.

Și după ce au vizitat birourile administrației Patriarhale din fostul palat al Sfîntului Sinod, înalții oaspeți au trecut la tipografia Institutului Biblic, unde au cercetat cu viu interes activitatea desfășurată în toate secțiile, exprimîndu-și satisfacția pentru cele constatate, prin următoarele cuvinte scrise în cartea de aur a tipografiei:

„Impresiile noastre despre organizarea și activitatea tipografiei patriarhale, ca și despre celelalte secții ale ei, sînt foarte frumoase.

„Dumnezeu să binecuvinteze această operă“.

Plecând de la tipografie, solii Bisericii Bulgare au cercetat atelierul de ceramică al Institutului Biblic unde se lucrează plăci mari de icoane pentru împodobirea pereților exteriori ai mănăstirii Ciorogîrla — și Turnătoria rituală de lumînări a Sfintei Arieepiscopii a Bucureștilor, rămânând plăcuți impresionati de cele văzute.

În seara aceleiași zile, la ora 22, înalții oaspeți, însoțiți de I. P. S. Mitropolit Sebastian al Moldovei, P. C. Pr. Ioan Găgiu și P. C. Diacon Ioan Iufu, interpret, au plecat la Iași.

VIZITA DELEGAȚIEI BISERICII ORTODOXE BULGARE ÎN MOLDOVA

Călătorind pe pământul Moldovei, Înalt Prea Sfințitul Patriarh Chiril și ceilalți membri ai delegației Bisericii Ortodoxe Bulgare au avut prilejul să cunoască locuri și relicve care mărturisesc vechimea seculară a strânselor și frățeștilor legături bisericești moldavo-bulgare.

De aceea, mai înainte de a istorisi felul în care s-a desfășurat vizita înalților oaspeți în cuprinsul Mitropoliei Moldovei, socotim de folos să ne întoarcem pe firul istoriei și să amintim câteva din momentele mai importante ale acestor vechi relații de prietenie și colaborare dintre cele două Biserici Ortodoxe.

TRECUTE LEGĂTURI BISERICEȘTI MOLDAVO-BULGARE.

În 1884, evlaviosul și eruditul Melchisedec Ștefănescu, episcopul Romanului, mistuit de o veche dorință de a cunoaște la el acasă «acest popor brav, muncitor și econom, poporul bulgar» — cum îl numește el — și mînat de o lăudabilă curiozitate științifică, reușește să obțină încuviințările necesare și să treacă Dunărea. Tînta principală a călătoriei sale în Bulgaria, precum însuși o mărturisește «a fost cu deosebire **Tîrnovul, vechea capitală a imperiului romîno-bulgar, și Plevna, unde a fost bătălia decisivă în războiul ultim, pentru eliberarea Bulgariei, război în care și fiii Romîniei și-au vărsat sîngele lor pentru vechii lor prieteni bulgari**».

Cu toate acestea, în cele două săptămîni, petrecute în Bulgaria (5-19 mai 1884), el a vizitat și alte localități. Itinerarul a fost: Rusciucul (astăzi Russe), Dolna-Monastîr, Bela, Cosovo, Tîrnova, Arbași, Mînăstirea Preobrajenski (Schimbarea la Față) din Strîmtoarea Derbent, Drianova, Gabrova¹), Selvi, Loveci (Lovec), Plevna, Grivița și apoi prin Bela și Rusciuc la Giurgiu, lăsînd la o parte o seamă de alte localități mai mici, prin care, de asemenea, a trecut.

Peste tot a fost întîmpinat, cu multă atenție, dragoste și prietenie. A întîlnit numeroși bulgari, care fuseseră sau locuiseră în Romînia, care vorbeau romînește, a descifrat documente de ale voevozilor noștri, ce le-a găsit pe acolo (Derbent), a transcris unele pisanii de biserici, a aflat noi cuvinte de origină bulgară în limba noastră (drăgaică, mîndrie, jitaru, năuc, năzbîtie, pită, pitar, răspîntie, etc.), s-a întîlnit apoi cu fostul său coleg de studii de la Academia din Kiev (1848-1851) Mitropolitul Natanail de Lovcea, fost egumen al mănăstirii Dobrovățul din Moldova, asupra

1. Vechile și constantele legături comerciale ale cetățenilor din Gabrova, au fost concretizate în existența în București a unui han al gabrovenilor și a unei străzi cu același nume. Cea din urmă există și astăzi.

căruia s-a scris de curînd un remarcabil studiu în limba bulgară²⁾, de actualul Intîistătător al Bisericii Bulgare, pe cînd era Mitropolit al Plovdivului.

I s-a arătat episcopului moldovean, în tot locul unde l-au purtat pașii, recunoștința sinceră a poporului bulgar, pentru frățescul sprijin pe care poporul nostru l-a dat în mod dezinteresat, la făurirea Bulgariei moderne neatîrnate și independente, față de jugul otoman.

Intors acasă, încărcat de impresii, cu simțăminte alese și mai bine conturate, decît la plecare, plin de informații etnografice, istorice și bisericești, de considerabilă importanță, greu i-a fost lui, omul de carte prin excelență altruist, să nu aștearnă pe hîrtie, pagini de prietenie, de comuniune de credință și viață, pagini de dragoste și frăție.

Și astfel a văzut lumina tiparului cunoscuta sa: «O excursie în Bulgaria»³⁾, care a interesat și interesează încă, pe toți aceia care au urmărit și urmăresc legăturile tradiționale de prietenie și pace, dintre cele două popoare, de la Dunăre și dintre Bisericile lor.

Călătoria episcopului Melchisedec este astăzi mai actuală ca oricînd, pînă acum, deși el își doarme liniștit somnul odihnei veșnice, la episcopia din «tîrgul de jos» al Moldovei, de la Roman, și cu toate că 70 de ani s-au scurs în și din caerul istoriei, împlinindu-se anul acesta, de la acest eveniment. Așa este în istorie. Oameni, locuri, fapte și evenimente au răsunset, sînt puse alătura și conexate pentru a li se deduce semnificația și a se trage concluziile adecvate, nu totdeauna imediat, ci de cele mai multe ori la intervale de timp chiar și mai mari decît acesta.

Desigur, venirea pe pămîntul țării noastre a distinsei solii a Bisericii Bulgare, în frunte cu Sanctitatea Sa Patriarhul Chiril, este în primul rînd întoarcerea vizitei, pe care Înalt Prea Sfințitul și Prea Fericitul nostru Patriarh Justinian, a făcut-o anul trecut în Bulgaria, cu ocazia intronizării, la Sofia, a noului Patriarh (10 mai 1953), eveniment de mare însemnătate nu numai pentru Biserica în cauză, ci și pentru toată Ortodoxia. Dar, atunci cînd Sanctitatea Sa Chiril împreună cu toți însoțitorii, calcă pe pămîntul Moldovei, de care se simte legat, prin studiile teologice superioare, pe care le-a făcut aici Intîistătătorul Bisericii Bulgare, se răspunde totodată și se întoarce vizita, de acum 70 de ani, a adormitului, întru veșnică pomenire, Melchisedec episcopul.

Vizitînd Gimnaziul din **Gabrova**, profesorii l-au rugat pe episcopul Melchisedec, să le trimită lucrările sale: biografia lui Grigore Tamblac⁴⁾ și catalogul vechilor manuscrise slavone din biblioteca mînăstirii Neamțului⁵⁾, studii ce-i interesau, lucru pe care l-a făcut, îndată ce a ajuns în țară.

Iată-l acum pe Sanctitatea Sa Chiril, aducînd în țara noastră și oferind la diferite personalități religioase și biblioteci, lucrările Sanctității

2. Chiril, Mitropolitul Plovdivului, Natanail, Mitropolitul Plovdivului, Sofia 1952, 602 p. Vezi în «Ortodoxia», an V, nr. 1 (ian-martie), pp. 132-142, recenzia cărții și completarea cu date romînești a Pr. Diacon Prof. Gh. I. Moiescu.

3. Publicată în «Revista pentru istorie, arheologie și filologie», sub direcția lui Gr. C. Tocilescu, an. II (1885), vol. IV, pp. 501-532, și anul III (1885), vol. V, fascicola I-a, pp. 113-123.

4. Tipărită în aceeași revistă, cf. supra, an. II (1884), fasc. I, pp. 1-64.

5. Ibidem, pp. 129-143.

Sale, printre care amintim în special, monografia asupra lui Natanail colegul și prietenul învățatului episcop Melchisedec.

*

Dar relațiile bisericești moldavo-bulgare sînt cu mult mai vechi și mai cuprinzătoare decît cele ce s-au încheiat odată cu vizita lui Melchisedec în Bulgaria, cu toate că Moldova prin așezarea sa geografică, mai către nord, a făcut, ca legăturile dintre Bulgaria și ea, să fie mai puțin și mai rare, decît cele cu Muntenia și Oltenia, care se găsesc în imediată vecinătate. Le vom trece în revistă în mod succint și cronologic. Precum se știe, odată cu căderea orașului Tîrnova, capitala imperiului romîno-bulgar și transformarea Bulgariei în provincie turcească, în 1393, viața devine aici aproape insuportabilă. O serie întreagă de orașe și sate sînt pustiite, biserici și mînăstiri sînt dărîmate sau transformate în moschei turcești, mii și mii de creștini sînt persecutați și uciși, iar alții rătăcesc prin munți și păduri. Patriarhatul bulgar de Tîrnova, și toată lucrarea cărturărească a acestui mare centru cultural ortodox, se stinge pentru a nu mai ajunge niciodată la strălucirea lui trecută.

În aceste condițiuni de nesuportat, mulți călugări, preoți de mir și popor, trec în țările romînesti de la nordul Dunării, din care unii ajung pînă în Moldova, fie pentru a se stabili aici definitiv, fie veniți pentru a trece mai departe în Rusia. Odată cu pribegii, iau drumul bejeniei unele obiecte de artă sfinte și cărțile slavo-bulgare pe care le scriseseră, ca să le fie mîngîiere în necazuri, după cum le fusese reazim și cumpăt în vremuri de pace și prosperitate.

În felul acesta, se explică prezența în mînăstirile Moldovei, în special la Neamtu, mînăstire care exista în acea vreme, căci ea a fost fondată către sfîrșitul veacului al XIV-lea, de cărți de tot felul, în special sbornice, din care unele le mai găsește Episcopul Melchisedec, atunci cînd vizitează în 1883 (5-8 septembrie) lavra Neamtului.

În catalogul său ⁶⁾ găsim menționate următoarele, care ne interesează aici:

Un sbornic sîrbesc ⁷⁾ cuprinzînd, printre altele, corespondența patriarhului Evtimie al Tîrnovului cu ieromonahul Nicodem, egumenul Tismanei, apoi corespondența aceluiași patriarh, trecut în rîndul sfinților de către bulgari, cu monahul Kiprian de la muntele Athos ⁸⁾ și cu Antim mitropolitul Ungro-Vlahiei ⁹⁾.

Un alt sbornic, tot de la Neamtu, cuprinde viața Cuvioasei Parascheva scrisă tot de Evtimie, patriarhul Tîrnovului ¹⁰⁾. Altul, viața Sfintei Filofteia, avînd drept autor pe același ¹¹⁾, precum și două cazanii (la Sf. Gheorghe și Duminica Floriilor), compuse și scrise de Grigore Tâmbac ¹²⁾.

6. Catalog de cărți sîrbești și rusești, manuscrise vechi, ce se află în Biblioteca mînăstirii Neamtu, precum și de cuprinderea lor și de însemnările istorice, ce se găsesc în ele, făcut de Prea Sfințitul Melchisedec, Episcopul Romanului, în Sfînta Mînăstire Neamtu, în anul 1883, în zilele de 5-8 septembrie. Publicat în «Revista pentru istorie, arheologie și filologie», an. II, vol. I, fasc. I, București 1884, pp. 129-143.

7. Sub nr. 10. *Ibidem*, p. 130.

8 și 9. *Ibidem*.

10. *Ibidem*, sub nr. 14.

11. *Ibidem*, nr. 20, p. 131.

12. *Ibidem*.

Pe un manuscris, de acelaș fel, adică tot sîrbesc (slav) și tot din acelaș loc, Melchisedec descifrează următoarea însemnare.

«**Această carte s-a scris cu mîna mult păcătosului monah Pahomie în mîntuita de Dumnezeu cetate Lovcea, sub arhiepiscopul chir Simeon, sub evseviosul despot Alexandru și sub fiul său Mihail... și s-au adus aici în anul 6900 și (o au înțit Pavel fost episcop de Roman. În mînăstirea Neamțul, în anul 7143, decembrie**»¹³). Manuscrisul de la Lovcea, precum vedem, a fost adus în anul 6900 adică în 1391-1392, deci tocmai în vremurile vitrege care începuseră pentru bulgari, din cauza turcilor.

Șase vieți de sfinți scrise tot de ultimul patriarh al Tîrnovei le găsim, la Neamț, într-un alt sbornic¹⁴).

Un astfel de sbornic a aparținut mînăstirii Moldovița, scris de asemeni la Tîrnova, înaintea anului 1393¹⁵).

În acelaș fel a putut ajunge, în biblioteca mînăstirii Neamțului, cea mai veche versiune a romanului religios Varlaam și Ioasaf, scris tot în limba slavă pe la începutul secolului XIV¹⁶), precum și alte cărți de literatură religioasă populară.

Dar, ceea ce a găsit Melchisedec, în 1883, nu a putut fi totul, căci mînăstirea Neamțu, ca de altfel și Rila din Bulgaria¹⁷), a avut mult de suferit în decursul veacurilor de pe urma războaielor, așa că ceea ce el a putut afla este numai o parte din întregul care trebuie să fi fost destul de considerabil.

Important este că aceste cărți copiindu-se, s-au răspîndit în multe mînăstiri și între puținii oameni cititori de slovă scrisă a secolelor anterioare celui de al XVII-lea și chiar după aceea.

Altele, cum ar fi viața Sf. Parascheva, alcătuită de cel din urmă patriarh al Tîrnovei Sf. Evtimie, a constituit una din sursele principale ale slujbelor sfinte, ce s-au alcătuit și tipărit ulterior la noi și în alte părți, cum ar fi de pildă cea imprimată în grecește, la Iași, în 1817 de către arhimandritul Serafim Karacalinos¹⁸), sau ediția bilincvă (grecește-romînește) tipărită tot la Iași, în 1841, cu binecuvîntarea mitropolitului Veniamin Costache¹⁹).

La începutul veacului al XIV vine în Moldova din Bulgaria, Grigore Tamblac²⁰), valah de neam, ucenicul vestitului Patriarh al Tîrnovei, Evtimie, care a avut un însemnat rol în stingerea conflictului dintre Patriarhia de Constantinople și Biserica Moldovei și a fost cinstit de Alexandru cel Bun (1400-1432) cu stăreția mînăstirii Neamțului, cu funcția de predicator al catedrălei din Suceava și aceea de dascăl la școala slavonă pentru pregătirea clerului, din acelaș oraș. De la el ne-au rămas un număr însemnat de predici în slavonește, ceea ce-l statornicește drept prim

13. Ibidem, nr. 76, p. 138.

14. Ibidem, nr. 106, p. 143.

15. Pr. Dr. Simeon Reli, *Istoria vieții bisericești a romînilor*, vol. I, p. 154.

16. N. Cartoian, *Cărțile populare în literatura romînă, Epoca influenței sud-slave*, București 1929, vol. I, p. 7.

17. În 1385, manuscrisele din mînăstirea Rila au fost zidite. Dar ea a fost devastată și a rămas nelocuită pînă în 1460, cînd o fost din nou refăcută. N. Iorga, *Histoire des États Balcaniques jusqu'à 1924*. Paris 1925, p. 45, nota 2.

18. *Bibliografia romînească veche*, vol. III, București 1912-1936, pp. 207-213.

19. Ibidem, p. 213. Vezi și D. Russo, *Studii greco-romîne. Opere postume*, vol. I, București 1939, p. 161.

20. Episcopul Melchisedec, *Mitropolitul Grigorie Tamblac. Viața și operele sale*, în «*Revista pentru istorie, arheologie și filologie*», an. II, București 1884, pp. 1-64.

predicator al Bisericii moldovenești, și totodată viața Sf. Ioan cel Nou de la Suceava ²¹).

Unele raporturi de interdependență dintre arta bisericească din sudul Dunării și Moldova se pot constata, pentru veacurile XV-XVI, cu privire la miniaturile ce împodobesc textele sfinte (tetraevanghele, sbornice etc.), transcrise în mînăstiri, precum și la broderiile religioase produse în aceleași locuri de evlavioasă retragere și muncă ²²).

Altele, cu privire la decorația sculpturală în lemn, cum ar fi jilțul lui Hrel de la mînăstirea Rila și jilțul lui Petru Rareș ²³), avînd aceleași motive ornamentale, «sistemul alternativ de piatră și cărămidă, decorația cu arcade oarbe, teracote și smalțuri», utilizate în construcția bisericilor lui Ștefan cel Mare, sînt deasemeni influențe ale artei balcanice sau ale celei bizantine, trecută prin filiera regiunilor din sudul Dunării ²⁴).

Dar, cărțile și manuscrisele au circulat și în sens invers, adică din Moldova spre Bulgaria. În această privință stau mărturie și astăzi cele existente în biblioteca națională din Sofia, din Plovdiv sau mînăstirea Rila, cercetate în bună parte de Părintele Paul Mihailovici ²⁵), sau menționate recent de Dl. dr. Ovidiu Marina ²⁶).

Tot astfel stau lucrurile și cu unele obiecte de cult cum ar fi cele două dveri, dăruite de Bogdan cel Orb, domnul Moldovei (1504-1517), mînăstirii Rila în 1511, în cinstea «Sfîntului Ioan anahoretul și vindecătorul», sau cu un acoperămînt pentru altar donat aceleiași mînăstiri de Grigore Roșca, mitropolitul Moldovei (1541-1564) ²⁷).

S-a vorbit, destul de multă vreme și cu multă insistență, în istoriografia romîină, bulgară și altele, de relații culturale și de raporturi de dependență canonică dintre Biserica Moldovei și Arhiepiscopia de Ohrida. Lucrurile acestea nu se mai pot susține astăzi, deoarece s-au dovedit a fi destul de șubred întemeiate, ele avînd la bază legende și documente de valoare îndoielnică ²⁸).

Un scurt moment din istoria Bisericii moldovene, care trebuiește totuși menționat, este acela în care Dionisie Rali-Paleologul, fost mitropolit de Tîrnova și exarh-patriarhal în Bulgaria, datorită legăturilor sale de prietenie, de sfătuitor intim și duhovnic al lui Mihai Viteazul (1593-1601)

21. Viața Sf. Ioan cel Nou de la Suceava, scrisă în limba slavonă de Mitropolitul Grigorie Țamblac și tradusă de Episcopul Melchisedec. În «Revista pentru istorie, arheologie și filologie», an. II, București 1884, pp. 163-170.

22. Vezi Emil Turdeanu, Miniatura bulgară și începuturile miniaturii romînești. În «Buletinul Institutul Român din Sofia», an. I (1941), nr. 2, pp. 395-452, și Emile Turdeanu, La broderie religieuse en Roumanie. Les étoles des XV-e et XVI-e siècle. În «Buletinul Institutului Român din Sofia», an. I (1941), nr. 1, pp. 5-62. N. Iorga, A propos d'un epitaphios du monastère de Putna. În «Revue historique du sud-est européen, II (1925), pp. 356-361.

23. P. Constantinescu-Iași, Despre romîni și bulgari. Contribuții istorice la prietenia romîno-bulgară. București, Editura de Stat, 1949, p. 13.

24. Ibidem.

25. Mărturii romînești din Bulgaria și Grecia (1468-1866), pp. 51-56.

26. Insemnări din Bulgaria, București 1954, pp. 52-54, 178-179, 238-239.

27. Ibidem, p. 241. (Numele donatorului — «Mitropolitul Moldovei, «Simeon de Rîșca» — este probabil o simplă greșeală de transcriere. Nouă ni se pare mult mai probabil Grigore Roșca).

28. Vezi Michel Lascaris, Joachim, métropolit de Moldavie et les relations de l'Eglise Moldave avec le Patriarcat de Péc et l'Archevêche d'Achris au XV-e siècle. În «Bulletin de la Section historique de l'Académie Roumaine», XIII (1927), pp. 129-159.

cînd acesta cuprinde Moldova în mărețul său plan de unire al celor trei provincii romîne, ajunge mai întîi «vechil al Moldovlahiei» și apoi «presfîntit domn și vlădică, Mitropolitul Sfintei Mitropolii, de Dumnezeu păzite, a cetății Sucevei și a toată țara Moldovei». În această calitate, Dionisie Rali prezidează sinodul de la Iași, din 2 iunie 1600, pentru depunerea episcopilor fugiți din țară, la intrarea lui Mihai în Moldova și alegerea altora noi. Mitropolitul țîrnovean nu rămîne însă aici, decît atît cît durează efemera stăpînire a lui Mihai Vodă peste această provincie ²⁹).

*

O altă personalitate de legătură între Bulgaria și Moldova este domnitorul Vasile Lupu (1634-1653), născut la Arbănași în Bulgaria, cel care se consideră drept moștenitor al basileilor bizantini, atît în treburile întregii Ortodoxii, cît și în ceea ce privește splendorile artistice pe care le realizează, în țara ce cîrmuește, sau în cea de baștină. El ridică Biserica Moldovei la o strălucire pe care n-o avusese niciodată.

La Varna, în Bulgaria, se poate vedea și în zilele noastre, o estetică fîntînă realizată cu banii și după indicațiile sale, alături de care, la 1849, s-a făcut alta, de către un alt voevod moldovean, anume Grigore-Ghica (1849-1856) ³⁰). Este foarte probabil să mai fi făcut, evlaviosul Vasile Vodă și alte fapte de danie și susținere, față de țara sa natală și mînăstirile ei, dar ele nu ne sînt cunoscute, pînă în momentul de față.

Evlavia credincioșilor moldoveni îi este profund recunoscătoare, lui Vasile Lupu, atît pentru neîntrecuta sa ctitorie a Treisfetitelor, cît mai ales pentru aducerea în 1641, pe pămîntul nostru, de la Constantinople, a sfintei fecioare din Epivatul Traciei, Cuvioasa Parascheva cea care a stat la Tîrnova, patronînd vremurile de glorie ale frăției romîno-bulgare, concretizate în imperiul cu acelaș nume. Dar, despre Sfînta Parascheva s-a vorbit destul în cele ce urmează, de către căpeteniile bisericesti ale celor două popoare.

Noi vom mai adăoga doar atît: Cuvioasa Parascheva a fost și este revendicată de trei popoare. Grecii o fac greacă, bulgarii o consideră ca aparținînd poporului lor, iar romîni au și ei motive, destul de întemeiate, să o creadă de origină romîna. Cu toții însă se împacă în rugăciunile ce-i adresează și în silințele lor duhovnicești pentru a o imita, căci ea este de fapt a Ortodoxiei întregi, neavînd importanță prea mare, unde se găsește sfîntul ei trup, ce înfruntă cu nepăsare, vremea și stricăciunea.

Către sfîrșitul secolului al XVIII-lea, se stabilește definitiv în Moldova, la mînăstirea Neamțu, unde și moare (15 noembrie 1794) marele Paisie Velicicovschi, călugăr malorus din Poltava Ucrainei, care dă monahismului de la noi, un bogat și însuflețit avînt de viață nouă. Puternica înviorare produsă de el se resimte nu numai în Moldova, ci și în întreaga Rusie, precum și în marea republică monahală ortodoxă a Sf. Munte Athos, unde acesta se formase, în bună măsură.

În scrierile ce s-au publicat pînă acum la noi, ca și în Biserica Orto-

29. Asupra lui Dionisie Rali, vezi: N. Iorga, Sfătuitorul bizantin al lui Mihai Viteazul: Mitropolitul Dionisie Rali-Paleologul, în «Revista istorică», V (1919), pp. 26-35; P. P. Panaitescu, Mihai Viteazul, București 1936, pp. 52-57; D. Russo, op. cit., vol. I, pp. 105-108; N. Iorga, Istoria Bisericii Romînești, ed. II-a, București 1930-1932, vol. I, pp. 154-155, 214-215, 240-242; vol. II, pp. 16, 18; Ovidiu Marina, op. cit., pp. 55-56.

30. Ovidiu Marina, op. cit., p. 59.

doxă Rusă, nu se pomeneste de influențele și ucenicii ce i-a putut avea vestitul stareț Paisie în țările de la sudul Dunării, deși nu putem crede că aceste ținuturi n-au vibrat deloc, în fața curentului înnoitor de viață monahală.

Starețul Paisie a avut foarte mulți ucenici de limbă slavă și nu putem crede că aceștia au fost numai ruși. Ei au putut fi și bulgari precum și sârbi. Tabloul conspectiv, ce însoțește lucrarea lui Serghie Cetfericov³¹⁾, nu dă niciun nume de mânăstire, sau de călugăr, din Bulgaria, deși el pare întocmit cu cea mai mare grijă și epuizând tot materialul istorico-documentar.

Am întâlnit totuși, un singur nume, relatat de Dl. Dr. Ovidiu Marina, după care transcriem: «Primul scriitor al deșteptării bulgare, pe mămînt romînesc, a fost călugărul Spiridon, originar din ținutul Balcanilor răsăriteni al Salnovei. El veni în jurul anului 1790 la mânăstirea Neamțu și scrie întreaga istorie slavo-bulgară. Arătarea vechiului spirit frătesc valaho-bulgar și completările aduse datelor sau vederilor mai simple ale înaintașului său, Paisie din Hilandar, fac din această carte, cea mai valoroasă operă istorică a timpului său!»³²⁾. Lucrul pare destul de veridic. El ne-a fost confirmat, de altfel și de Sanctitatea Sa Chiril, Patriarhul Bulgariei.

În secolul XIX, funcționează ca stareț al mânăstirii Dobrovățul, ctitoria lui Ștefan cel Mare, mânăstire închinată Zografului de la Athos, Natanail, colegul și prietenul lui Melchisedec, cum am arătat-o mai sus. Stăreția lui durează de la 9 decembrie 1854, pînă la 22 martie 1862, cînd părăsește definitiv Moldova. Pe Natanail, l-a vizitat Melchisedec la Lovceci, unde îl găsește ocupînd scaunul de mitropolit. Cîteva documente însemnate în legătură cu viața lui Natanail la mânăstirea Dobrovăț le-a publicat recent părintele profesor Gh. I. Moisescu³³⁾. Despre activitatea lui revoluționară, cîteva referințe le găsim în cartea D-lui dr. Ovidiu Marina³⁴⁾. Altele vor fi date de Întîistătătorul Bisericii Bulgare în cartea, la care lucrează în prezent.

În istoria relațiilor bisericești moldavo-bulgare, un punct important îl ocupă călătoria episcopului Melchisedec în Bulgaria din 1884, despre care am amintit, în cele precedente. Important este să amintim acum, că Melchisedec, ducîndu-se la Rusciuc a întîlnit acolo, pe mitropolitul locului Grigorie «zis Nemțeanul», care nu numai că știa și vorbea romînesc, dar chiar corespondenta oficială pe care o întreținea cu parohiile satelor romînesti de pe malul Dunării, o redacta în romînesc³⁵⁾.

În Bulgaria de astăzi, nu departe de Asenovgrad, există un sat cu numele «Moldova», lîngă care și o așezare monahală cu denumirea «Mol-

31. Paisie, starețul mânăstirii Neamțu din Moldova. *Viata, învățătura și influența sa asupra Bisericii Ortodoxe*. Traducere din rusește de Episcopul Nicodim, starețul mânăstirii Neamțu. Tip. Mîn. Neamțu, 1933.

32. Ovidiu Marina, op. cit., p. 64. Vezi și p. 238, unde autorul spune: «La Rila am putut vedea manuscrise ale ucenicilor lui Paisie Velicovschi de la mânăstirea Neamțu, un Nou Testament tipărit la București, în 1828, și o mulțime de cărți în limba romîna».

33. «Ortodoxia», an. V (1953) nr. 1 (ian.-martie), p. 140 sq.

34. Ovidiu Marina, *Insemnări din Bulgaria*, pp. 305-306.

35. *Ibidem*, p. 327.

davschi Monastîr»³⁶). Nu știm însă când și datorită căror împrejurări au ajuns moldovenii în Bulgaria.

La acestea, va mai trebui să adăugăm, însă, că mulți tineri bulgari au venit începând de la sfârșitul secolului trecut și pînă foarte aproape de noi, ca să-și facă studiile superioare teologice, la fostele facultăți de Teologie, pe care le-a avut Moldova. Intre aceștia, cel mai de seamă, este Sanctitatea Sa Chiril Patriarhul Bisericii Ortodoxe Bulgare, paspetele de astăzi de mare cinste și mult așteptat de Biserica Ortodoxă Română și de Biserica Moldovei.

Este cel dintîi Patriarh bulgar ce ne vizitează țara, după cum și Prea Fericitul Patriarh Justinian a fost cel dintîi Patriarh român, ce a vizitat Bulgaria.

*

Să reluăm acum firul istorisirii vizitei pe care Inalt Prea Sfințitul Patriarh Chiril și ceilalți reprezentanți ai Bisericii Ortodoxe Bulgare au făcut-o în Moldova.

LA IAȘI

În seara zilei de marți 12 octombrie 1954, la orele 22,45, întreaga delegație bulgară, s-a îmbarcat într-un vagon special, cu direcția Iași, unde a ajuns a doua zi dimineața, la orele 6, 55. Delegația a fost însoțită, de însuși I. P. S. Sebastian Rusan, Mitropolitul Moldovei și Sucevei, care se afla la București întru întîmpinarea ei, de P. C. Pr. Ioan Gagi, directorul Cancelariei Patriarhale, diacon Ioan Iufu interpret și diacon M. Chiriță foto-reporter.

În gara Iași, cum a anunțat și comunicatul oficial, publicat în presă, înalții oaspeți au fost întîmpinați de protoiereul orașului, împreună cu un grup de preoți și credincioși.

La palatul mitropolitan se aflau, în acelaș scop, P. S. Episcop Teofil Herineanu, al Romanului, Pr. Dr. Constantin Nonea, vicarul Mitropoliei Moldovei, protoiereii eparhiei, stareții și starețele tuturor mînaștirilor din Chiriaria Moldovei, clerul din Iași și al Catedralei. După intonarea imnului patriarhal de corala preoților ieșeni, oaspeții sînt conduși în camerele ce le-au fost rezervate, după care urmează o scurtă gustare.

La orele 9,30, în aceeași dimineață, în fața unui mare număr de credincioși veniți din toate colțurile provinciei și din toată țara, are loc procesiunea scoaterii raclei cu moaștele Cuvioasei Parascheva, de către soborul Catedralei, în curtea Mitropoliei. Oaspeții se alătură procesiunii împreună cu I. P. S. Sebastian și se închină la sfintele moaște, împreună cu credincioșii.

Ei sînt adînc mișcați de evlavie și mulțimea închinătorilor, față de această neprihănită fiică a Epivatului Traciei, protectoarea Moldovei și punte de legătură întru ale credinței, între popoarele din sudul și nordul Dunării.

După închinare, delegația este condusă să viziteze cele mai de seamă monumente religioase, ale capitalei Moldovei.

Cum era și firesc, primii pași ai înaltei solii bulgare se îndreaptă către cea mai de seamă podoabă arhitectonică și artistică a pămîntului Moldovei, neimitabilă și neimitată, către fosta mînaștire a Treisfetitelor, pe

³⁶. Ibidem, p. 337.

care au descris-o plini de uimire și admirație, atîția călători streini și o cinstește poporul nostru atît de mult.

Oaspeții privesc cu atenție la planul suplu și elegant al clădirii și nu se mai satură urmărind decorația celor 14 brîie ornamentale, ce încing așa de bogat, de sus pînă jos, trupul bisericii, fără ca să fie două la fel. Cu acest prilej li s-a arătat oaspeților că ea a fost ridicată în 1639, de domnitorul Vasile Lupu (1634-1653), marele «rîvnitor și apărător al sfîntei evsevii răsăritene», — cel născut în Arbănașii Bulgariei. Arhitectul constructor a fost Ienachi Constantinopolitanul, înmormîntat la Sf. Sava.

S-a înfățișat delegației, pe scurt, istoricul bisericii care a avut atît de suferit din cauza incendiilor și cutremurelor de pămînt, din anii 1802, 1821 și 1827, pînă în 1904 cînd a fost restaurată de arhitectul francez André Lecomte de Noüy, care a dărîmat-o din temelii, refăcînd-o cum fusese la început, cu foarte mici deosebiri.

Intrînd în lăuntru sfîntului lăcaș, am văzut mormintele, candelabrele, strănille, candelile, toate din materiale foarte prețioase și au admirat îndelung tîmpla construită din marmoră de Carara, bronz aurit, smalt și mozaic.

În peretele din dreapta din naos au văzut zugrăvită viața și alaiul cu care a fost primită la Iași Sfînta Parascheva, Prapadoamna, cum îi mai zic încă credincioșii, iar bulgarii «Piatka»³⁷), cînd a fost adusă de Vasile Vodă în 1641.

Deasemeni, locul unde racla sfintei a stat pînă cînd ea a fost mutată la Mitropolie³⁸).

Cu alese impresii — trecînd prin fața școalei Trei Ierarhi și a statuiei lui Gh. Asachi, delegația se îndreaptă către alt sfînt lăcaș, din apropierea Treisfetitelor, — biserica «Sfîntul Nicolae Domnesc», care a fost înălțată de viteazul și evlaviosul domn Ștefan cel Mare, după lupta de la Grumăzești, între anii 1491-1493 și cărei i se zice domnească, pentru că era așezată lîngă curtea căpeteniei statului moldav și fiindcă aici au fost miruiți toți domnii de la Lăpușneanu (1552-1561 și 1564-1568), pînă la ultimul Grigore Alexandru Ghica (2 octombrie 1849).

După strămutarea capitalei de la Suceava la Iași (secolul XVI), acest sfînt lăcaș a servit drept catedrală mitropolitană, pînă s-a clădit mitropolia veche. Tot aici au locuit, și mitropoliții țării. Biserica Sf. Nicolae domnesc, reînnoită de Antonie Ruset, a fost și ea restaurată de acelaș arhitect și cu aceeași metodă ca și Trei Ierarhi, fiind sfîntită în 1904, la patru veacuri de la moartea marelui ei ctitor. Delegația a intuit aci, caracteristica bisericilor lui Ștefan cel Mare, atît de deosebită de Trei Ierarhi prin «simplitatea și francheța construcției».

37. Numirea greacă de Parascheva, care designă și cea de a șasea zi din săptămîină, bulgarii au tradus-o prin Piatca, iar românii prin Vineri. Sărbătorirea Sfintei Parascheva la noi a fost considerată de credincioșii din trecut ca un fel de Vinere-Mare. Vezi N. A. Bogdan, *Orașul Iași. Monografie istorică și socială ilustrată*. Iași 1913, p. 205.

38. Sf. Parascheva a fost de cinci ori strămutată. Prima dată de la Epivat la Tirnova, capitala imperiului romîno-bulgar, de către împăratul Ioniță Asan; a doua oară la 1393, de către Mircea cel Mare, în Muntenia; a treia oară, după bătălia de la Nicopole, turcii o dau cneaghinei Angelina din Serbia, care o așează la Belgrad; a patra oară, pe la jumătatea secolului al XV-lea, de la Belgrad la Patriarhia din Constantinopole; în fine a cincia oară de la Constantinopole la Iași, în 1641, cînd ea «s-a născut rugăciunii noastre», cum zice inscripția de la biserica Trei Ierarhi. N. Iorga, *Guide historique de la Roumanie*, ed. II, Bucarest 1936, p. 127.

Nu departe de biserică, înalții oaspeți bulgari, în fața palatului administrativ, au putut vedea statuia voevodului ctitor, datorită sculptorului francez Frémiet.

Vizitînd apoi «Golia», delegația Bisericii Bulgare a putut afla că aceasta a fost construită de către marele logofăt moldovean Ioan Golăi sau Golia și soția sa Ana în jurul anului 1540. Ea a fost rezidită și mărită de Vasile Lupu și terminată de Ștefăniță Lupu (1659-1661), așa după cum glăsuiește pisania slavă la intrarea în pridvor, deasupra ușei. Zidurile ce o înconjoară aveau menirea, nu numai să apere biserica în vremuri turburi, ci chiar orașul care nu se întindea, pe la jumătatea veacului al XVI-lea, mai departe de acest punct. Mînăstirea Golia a fost închinată în 1606 către lavra Vatopedului, de la muntele Athos. Mai tîrziu, s-a dărîmat din cauza unui cutremur (1738), după care a fost refăcută și a adăpostit un ospiciu de alienați, pînă s-a înființat cel de la Socola.

În momentul venirii la Iași a Prea Fericitului Patriarh Justinian, ca vicar și apoi ca Mitropolit al Moldovei, biserica Golia ajunsese într-o situație foarte dureroasă. Ploaia intra fără nicio opreliște, iar ciorile și cucuarele își găsiseră plăcut adăpost. Înalt Prea Sfinția Sa, deși în vremurile grele imediat următoare războiului, printr-o rîvnă deosebită, pentru casa Domnului, a știut să găsească fondurile necesare ca să o restaureze în cele mai bune condițiuni și să o redea cultului, spre marea mulțumire a credincioșilor și lauda I. P. S. Sale, care a lăsat atîtea amintiri neșterse la Iași.

I. P. S. Patriarh Chiril este un distins cărturar al poporului vecin. Hărnicia cărturărească a Sanctității Sale, este în deobște cunoscută, iar Academia de Științe, din patria I. P. S. Sale — al cărui membru este — l-a însărcinat să studieze răscoala de la Kresna, organizată și condusă de Mitropolitul Natanail al Ohridei și Plovdivului⁴⁰). Acesta fiind omul, nu s-a putut împiedeca de a nu vizita și Biblioteca centrală din Iași, în puținul timp ce l-a avut la dispoziție, deși ea nu era trecută în programul oficial.

Aci, Sanctitatea Sa s-a interesat de numărul total al volumelor bibliotecii, de cărțile și manuscrisele bulgărești și slave ce se află în depozit. Unele i-au fost chiar prezentate.

LA MÎNĂSTIREA CETĂȚUIA

Către ora 14, întreg convoiul de mașini purtînd pe aleșii oaspeți bulgari s-a îndreptat, urcînd dealul ce domină partea de miazăzi a Iasului, către mînăstirea Cetățuia —. Ajungînd în incinta mînăstirii, oaspeții, întîmpinați după datină, sînt conduși în biserică, unde se oficiază un polihroniu, după care Prea Cuvioșia Sa, Părintele Ghimnazie Boghian, rostește un cuvînt de bună întîmpinare.

Prea Cuvioșia Sa a arătat bucuria, pe care o simte soborul mînăstirii, în fața unei vizite așa de înalte, a subliniat noile raporturi dintre Bisericile Ortodoxe, în lupta lor pentru apărarea păcii în lume și a dat cîteva informațiuni istorice privind mînăstirea Cetățuia, ridicată între 1669-1672 de voevodul Gheorghe Duca⁴¹).

40. Ovidiu Marina, op. cit., p. 96.

41. Cetățuia a fost închinată, îndată după întemeiere, Sfîntului Mormînt de la Ierusalim. În ea a funcționat și o tipografie, care a tipărit cărți în limba greacă și arabă, unele servind la combaterea catolicismului și protestantismului. În ea, Duca Vodă a construit un palat cu toate atenanșele necesare domnului. De remarcate sînt saloanele de primire, cu bolți gotice, ca la biserica Trei Ierarhi.

Nu uită să menționeze că în această mănăstire, Intâistătorul Bisericii Ortodoxe Române, I. P. S. Patriarh Justinian, a primit în 1945 tundera în monahism, devenindu-i astfel mănăstire de metanie. Conducătorul mănăstirii își încheie scurta alocuțiune, cu aceste cuvinte: «Numele Sanctității Voastre ne amintește de apostolica figură a lui Chiril, care împreună cu fratele său, Metodie, au adus la mîntuire pe mulți dintre slavii aflători pe pămîntul din sud-vestul Europei.

De aceea, cu smerenie, vă rog să-mi îngăduiți ca în numele soborului și al meu personal, să vă aduc cele mai alese mulțumiri, pentru cinstea ce ne-o faceți vizitîndu-ne și petrecînd cîteva ore în sfînta noastră mănăstire, încredințîndu-vă că ea va rămîne vie și neștearsă deapururi în su-

I.P.S. Patriarh Chiril și ceilalți reprezentanți ai Bisericii Ortodoxe Bulgare,
— însoțiți de I.P.S. Mitropolit Sebastian al Moldovei și Sucevei —
au vizitat mănăstirea Cetățuia de lângă Iași.

fletele noastre și în analele mănăstirii. Dumnezeu să vă ferească, încă mulți ani, pentru slava Sa, a Sfintei Biserici a Bulgariei și binele întregii Ortodoxii».

La acestea Sanctitatea Sa Patriarhul Chiril a răspuns următoarele:

Inalt Prea Sfințiți și Prea Sfințiți,
Dragi Părinți,
Iubiți Creștini,

Acum trei zile am sosit în de Dumnezeu păzitul oraș de scaun, București, și cu bucurie și dragoste sinceră am îmbrățișat pe Sanctitatea Sa Justinian, prea iubitul Nostru frate întru Domnul, ai cărui oaspeți sîntem.

Ne-a fost deosebit de plăcut să vedem la București pe Inalt Prea Sfințitul Sebastian, Mitropolitul Moldovei și Sucevei. În cîteva rînduri pînă

acum am avut fericitul prilej de a întâlni și a sta de vorbă cu Inalt Prea Sfinția Sa. Din aceste întâlniri am rămas întotdeauna cu cele mai plăcute impresii despre personalitatea sa. În vara aceasta, Inalt Prea Sfinția Sa, în drum spre Damasc, s-a oprit și la Sofia. Toți arhierii bulgari am fost fericiți să-l primim în mijlocul nostru și să mărturisim Inalt Prea Sfinției Sale și distinșilor săi însoțitori, prețuirea și dragostea noastră. Ne-a făcut o deosebită plăcere să vedem în fața noastră o inimă care trăește în puterea dragostei. Și atunci, între ierarhii bulgari și Inalt Prea Sfinția Sa, s-a creat o prietenie, care negreșit va continua să se întărească. Iată de ce este atât de mare bucuria noastră venind aici în orașul de reședință al Inalt Prea Sfințitului Sebastian.

La Iași am văzut ceva, care ne-a mișcat puternic. Am văzut evlavia, străvechea și nobila evlavie a moldovenilor. Ne-am rugat împreună cu bunul popor, închinându-ne în fața sfintelor moaște ale Prea Cuvioasei Parascheva, a cărei pomenire o vom săvârși mâine.

Cu inimi sincere am pășit pragul acestui sfânt locaș. Intr-adevăr el străjuește ca o cetate asupra Iașilor, dar nu e îndoială că această cetate a fost întărită cu duhul cel tare al credinței și evlaviei. De aceea, din toată inima ne rugăm ca evlavioșii viețuitori să continue a întări acest sfânt locaș prin credință, rugăciune și nevoință monahicească.

Atotmilostivul Dumnezeu să vă ajute acum și pururea. Amin.

Inalt Prea Sfințitul Sebastian mulțumește pentru cuvântul de dragoste spus de I. P. S. Chiril Patriarhul Bulgariei, urînd multă sănătate oaspeților.

După masă a fost vizitată mănăstirea și clădirile ei istorice.

La orele 17, în aceeași zi de miercuri 13 octombrie, delegația și însoțitorii coboară de la Cetățuia din Iași, pentru ca la orele 19 întreaga delegație să fie condusă, cu ceremonialul tradițional, de soborul catedralei, din palat în Biserică. Aici ea asistă la priveghere.

A doua zi, 14 octombrie (Sf. Parascheva), la orele 9, 30, Sanctitatea Sa Patriarhul Chiril, însoțit de I. P. S. Sebastian, I. P. S. mitropolit Mihail al Durostorului și Cerveniei, I. P. S. Climent de Stara Zagora, I. P. S. Mitropolit Pimen al Nevrocopolului, P. S. Episcop Iona de Agatonichi, secretarul Sfântului Sinod al Bisericii Bulgare, P. S. Teofil al Romanului, Pr. Prof. Dr. Ștefan Tancov de la Academia din Sofia, Protopop Metodi Milcev, vice-președintele Uniunii Clerului Bulgar, Arhimandritul Maxim, reprezentantul Bisericii Bulgare la Moscova, Pr. Teodor Tecov, parohul comunității bulgare din București, Arhid. Vasile Veleanov și un număr de preoți slujitori români, au fost conduși de la palat în catedrală. Aci s-a oficiat Sfânta Liturghie în limba română și bulgară, în cea mai frumoasă și înălțătoare înfrățire, după care s-a săvârșit polihroniul.

I. P. S. Sebastian Rusan, Mitropolitul Moldovei și Sucevei a adresat delegației următorul cuvânt de bun venit:

Sanctitatea Voastră,

Insoțit de reprezentanții Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Bulgare și de cărturarii Teologiei bulgare, ați binevoit a ne întoarce vizita aici la scaunul mitropolitan din Iași, ca răspuns la vizita smereniei mele pe care v-am făcut-o în vara aceasta, cu prilejul trecerii noastre spre Damasc, la serbările aniversării celor 50 ani de arhierie ai Inalt Prea Sfințitului Alexandru III, Patriarhul Antiohiei și al întregului Orient, când ne-ați ono-

rat cu încredințarea ca să reprezentăm și Biserica Ortodoxă Bulgară la aceste solemnități festive.

Reîntorși la Damasc pe la reședința Sanctității Voastre, ne-ați copleșit cu amabilitatea ce vă caracterizează, dându-ne posibilitatea să cunoaștem frumoasa patrie a Sanctității Voastre, ospitalitatea vrednicului popor bulgar și prieten al poporului român și, mai ales, viața religioasă bulgară, care se concretizează în marea și renumita lavră de la Rîla, ctitoria Sfântului Ivan Rîlschi, acel mare Sfânt al bulgarilor, care, cu 1000 ani în urmă, «a apărut cu dragoste nețărmurită și stoicism cauza dreptății poporului bulgar»⁴²).

Am povestit, la reîntoarcere, clerului și credincioșilor moldoveni, pe care-i păstoresc, despre toate frumusețile și realizările văzute în Biserica Ortodoxă Bulgară, condusă cu înțelepciune de Sanctitatea Voastră. Acum ne-ați oferit prilejul să ne bucurăm, în Catedrala Mitropolitană din Iași, de prezența Sanctității Voastre și a suitei de înalți demnitari bisericești care vă însoțesc, ca împreună să coliturghisim și să ridicăm rugi către Bunul Dumnezeu «pentru pacea a toată lumea» și pentru unirea și bunăstarea tuturor. Ne-ați onorat cu vizita Sanctității Voastre, tocmai la cel mai înălțător moment din viața religioasă a Mitropoliei Mo'dovei și Sucevei, când, aici la Iași, se sărbătorește hramul Sfintei Cuvioase Maicii noastre Parascheva, patroana și ocrotitoarea Moldovei, Sfântă Cuvioasă care a ocrotit, în trecut, și popoarele ortodoxe de dincolo de Dunăre, înțelegând prin aceasta popoarele ortodoxe bulgar, sîrb și grec, aflate pe acea vreme sub jugul necruțător al semilunei otomane.

Ați venit să vă închinați la Sfintele Moaște ale Cuvioasei Parascheva și să aduceți mulțumiri lui Dumnezeu că astăzi Biserica Ortodoxă Bulgară și-a recăpătat completa ei autocefalie prin reînființarea Patriarhatului Bisericii Ortodoxe Bulgare, al cărui prim titular sînteți Sanctitatea Voastră.

La acest Sfânt Altar, al Catedralei din Iași, a slujit și Sanctitatea Sa Justinian, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Romîne, înaintașul Nostru la scaunul mitropolitan, care acum nu se găsește în mijlocul nostru, din binecuvîntatul motiv că astăzi Sanctitatea Sa împlinind 30 ani de la hirotonie, este sărbătorit de către clerul și credincioșii din Capitală ca și de toată preoțimea din cuprinsul Patriarhiei Ortodoxe Romîne.

Cuprins de o nespusă bucurie de marea cinste pe care Ne-o faceți, Ne luăm îngăduința să vă urăm, în numele nostru personal, al preoțimii și credincioșilor pe care-i păstorum: **bine ați venit în mijlocul nostru, frați de aceeași credință ortodoxă.**

Sanctitatea Voastră,

Popasul Sanctității Voastre, aici la Iași, ne sugerează răscolirea trecutului Ortodoxiei, trecut plin de zbucium dar și de glorie.

Peregrinările pe care le-a suferit moaștele Cuvioasei Parascheva și stabilirea lor definitivă aici la Iași, odată cu ținerea Sinodului din 1642, când s-a definitivat cartea de călăuză a credinței noastre, **Mărturisirea Ortodoxă**, ne arată că puterea credinței a pus stavilă, veacuri de-a rîndul, imperialismului otoman să ne subjuge popoarele. Noi, cei din Țările Romîne, fiind mai îndepărtați de Poarta Otomană din Țarigrad, am respirat,

42. Dimitrov Clement, **Biserica Ortodoxă Bulgară și pacea**, în «Ortodoxia», an. III, nr. 1, p. 95 (Nota I.P.S. Sebastian).

oarecum, mai ușor, și ne-am organizat bisericește mai în libertate. Scaunul Mitropolitan al Moldovei, chiar de la începutul întemeierii lui, a avut o autonomie remarcabilă, față de cel al Ungro-Vlahiei. Nu tot așa s-a întâmplat și cu Biserica Ortodoxă Bulgară, care de la întemeierea ei a stat între două focuri de gelozie: cel al Romei și cel al Bizanțului. După 1453, când Bizanțul cade sub otomani, presiunea asupra Bisericii Ortodoxe Bulgare sporește și din partea mahomedanismului, așa că jugul asupririlor a ingenunchiat poporul bulgar, dar nu l-a strivit.

Patriarhatul Bisericii Bulgare de la Tîrnova, mai întâi, și apoi după desființarea lui, Mitropolia semiautocefală de la Ohrida, au ținut trează conștiința poporului bulgar în fața împilatorilor, pînă în zorii secolului nostru.

«De-a lungul veacurilor, în cele mai grele suferințe, în lupta pentru eliberarea poporului nostru de sub jugul străin, Biserica Bulgară a fost păstrătoarea și ocrotitoarea spiritului național al bulgarilor; se poate spune cu tărie, că n-am fi avut o Bulgarie democratică, o Bulgarie a Frontului Patriei, dacă pe vremea aceea a trecutului negru de roble, n-ar fi fost mînaștirile noastre, cum a fost, de pildă, mînaștirea Rîlsca, care au păstrat sentimentele naționale, nădejtile naționale, mîndria națională a bulgarilor, și le-au ajutat să se apere de la pieire ca națiune; și astăzi, cînd se hotărăște soarta Bulgariei și a poporului bulgar pentru decenii, ca să nu spunem pentru secole, Biserica este chemată în noile condiții de viață, să rămîna credincioasă tradițiilor și testamentelor lăsate de Ivan Rilschi, Paisie Hilandarschi, Neofit Rilschi și mulți bărbați patrioți ai Bisericii»⁴³).

Așa spunea marele erou și conducător al poporului bulgar, Gheorghe Dimitrov, într-una din cuvîntările sale, rostită cu prilejul unui mileniu de la moartea lui Ivan Rîlschi, marele Sfînt național al bulgarilor.

La aceste constatări ale marelui conducător bulgar, Gheorghe Dimitrov, putem să amintim de sacrificiul făcut pentru apărarea credinței de mucenicul poporului român, Constantin Brîncoveanu, care a fost decapitat de către turci, dimpreună cu toți feciorii lui.

Iată cum s-a împletit, în suferință, frăția între credință dintre cele două popoare vecine și prietene.

«Drumul fără pulbere» al Dunării n-a fost un zid despărțitor între cele două Biserici surori, iar sprijinul și influența binefăcătoare dintre ele s-a simțit ori de cîte ori apăsarea împilatorilor a fost de nesuportat.

Centrele de viață religioase de la Tîrnova, Ohrida sau Vidin au sprijinit ortodoxia romînească, iar tiparnițele noastre au stat la îndemîna conducătorilor Bisericii Bulgare, ca să tipărească cărți de pastorație, cum a fost colecția de predici duminicale a Episcopului Sofronie de Vrața († 1815), tipărită la Rîmnic, sub titlul de «Nedelnic».

Aici la noi, în lavra mînaștirii Neamțu, pe care cu ajutorul lui Dumnezeu și binecuvîntarea Sanctității Voastre o vom vizita mîine, se găsesc manuscrise în limba bulgară, care dovedesc că legăturile culturale între cele două Biserici surori, au fost strînse pe toată durata epocii influenței slavone, limba oficială în cancelariile domnești și în exprimarea cultului ortodox. Documentele pe pergament, aflate în mînaștirile noastre, care reglementau viața civilă a poporului nostru pînă la începutul epocii fanario-

43. Dimitrov Gheorghe, Conferințe, rapoarte și articole. Col. III, pp. 288-289. In «Ortodoxia», an. III, nr. 1, p. 84 (Nota I.P.S. Sebastian).

te, sînt toate scrise în vechea limbă slavă. Prin acest mijloc de înțelegere și comunicație, s-a menținut unitatea Ortodoxiei între țările de pe ambele maluri ale bătrînului Danubiu. Această unitate a Ortodoxiei s-a simțit puternică și la asaltul dat de papalitate prin încercările ei de «unire» pe care le-a făcut asupra celor două Biserici surori. Dacă încercările papalității au reușit, în parte, cu ajutorul stăpînilor habsburgice sau otomane să ademenească, prin silnicie, pe unii dintre credincioșii noștri din Ardeal, acum, în epoca libertății religioase a regimurilor de democrație populară s-a dat posibilitatea celor momiți la unirea cu Roma să se întoarcă la sînul Bisericii Ortodoxe strămoșești. Cele două Patriarhate, romîn și bulgar, au strîns sub scutul lor ocrotitor pe credincioșii în pravoslavnică credință, făcînd ca aici, la gurile Dunării, să înflorească Ortodoxia, așa cum a dorit și a susținut veacuri în șir, Biserica Ortodoxă Rusă, ocrotitoarea surorilor ei mai mici în lupta lor de rezistență și libertate religioasă.

Sanctitatea Voastră,

Oficierea Liturghiei patriarhale în Catedrala Mitropolitană din Iași, la hramul Sfintei Cuvioase Parascheva, dovedește credincioșilor noștri că Biserica Ortodoxă este una, sfîntă, sobornicească și apostolică. Temeiurile credinței noastre curg, limpezi și nepătate, din izvorul Sfintei Evanghelii și a Sfintelor Soboare Ecumenice.

Ne bucurăm cu toți de scutul ocrotitor al Sfintei Parascheva, care ne va întări în lupta dreaptă pe care o duce Ortodoxia în apărarea păcii în lume. Căci, după cum ați scris Sanctitatea Voastră, în articolul «**Război și pace**», din Buletinul Bisericii Ortodoxe Bulgare: «Biserica lui Hristos este vestitoarea păcii, pentru că ea slujește «Domnului Păcii»; de aceea, în vremurile istorice de azi, ea e datoare să slujească păcii și să lupte pentru dezarmarea morală a ațîțătorilor la un nou război.

«Ea trebuie să fie și împotriva pregătirii psihologice a războiului, împotriva tuturor scrierilor, cuvîntărilor și declarațiilor războinice, căci se știe că limba este «săgeată aducătoare de moarte» (Iacob IX, 8) ⁴⁴).

Ne găsim, Sanctitate, și pe acest front al păcii, înfrățiți în luptă, așa cum ne-am aflat înfrățiți în lupta pentru apărarea Ortodoxiei, încredințați fiind că vom cîștiga triumful păcii, lăsat Testament de Mîntuitorul și dorit de lumea întreagă.

Priviți în jur și observați, că alături de noi sînt credincioșii noștri, însetați de binecuvîntarea Voastră patriarhală aducătoare de binefaceri duhovnicești. Impărtășiți-le din darurile cele bogate ale milei lui Dumnezeu, ca să se simtă întăriți în munca lor de sporire a vieții, a dragostei și păcii în lume.

Vă încredințăm, Sanctitate, că sînteți înconjurat de dragostea noastră, a clerului și credincioșilor noștri și vă rugăm să duceți aceste sentimente și credincioșilor frați bulgari. De aceleași sentimente de prețuire se bucură întreaga suită a Sanctității Voastre, care ne onorează scaunul nostru mitropolitan.

Și, pentru ca acest moment solemn al vizitei Sanctității Voastre să fie concretizat și cu o amintire personală, vă rugăm să primiți, ca modest dar semnificativ omagiu, volumele: «Istoria Mitropoliei Moldovei și Sucevei» și «Bisericile din secolele XVII și XVIII», cum și un album cu vederi de la biserica Sf. Sava din Iași, fost metoh al Patriarhiei de Antiohia.

44. Vezi «Ortodoxia», an. III, nr. 1, p. 92 (Nota I.P.S. Sebastian).

Aceste cărți vă vor arăta fapte și evenimente din trecutul istoriei Bisericii Moldovene, pe care o iubiți și o prețuiți din vremea studiilor teologice din tinerețe.

Să trăiască și să înflorească Biserica Ortodoxă Bulgară, cu credincioșii ei!

Să trăiți, Sanctitate, dimpreună cu membrii Sfântului Sinod Bulgar, cu clerul și credincioșii Sanctității Voastre, la mulți și fericiți ani!

Să trăiască și să înflorească, în veci, prietenia dintre popoarele noastre, frați întru credință ortodoxă».

Luând cuvântul, Sanctitatea Sa Patriarhul Chiril a răspuns mai întâi I. P. S. Sebastian, spunând următoarele:

*Inalt Prea Sfințite,
Prea iubiți frați întru Domnul,*

Eu și însoțitorii mei, Inalt Prea Sfințitii Mitropoliți, Prea Sfințitul Episcop și Prea Cucernicii Părinți, sîntem în deosebi de bucuroși că Dumnezeu ne-a încredințat să vizităm frumoasa voastră țară, spre a prezenta mulțumiri și simțăminte de înaltă prețuire, față de Sanctitatea Sa Patriarhul Justinian și față de întreaga Biserică Română, pentru dragostea pe care am primit-o întotdeauna, și pentru acea simpatie ce ne-a fost mărturisită în vremuri istorice de seamă pentru poporul nostru și pentru Biserica noastră.

Bucuria noastră este sporită și de faptul că vom putea vizita unele centre de seamă și locuri sfinte ale țării voastre în care a pulsă și pulsează o viață religioasă și națională.

Sîntem foarte fericiți că, cu binecuvîntarea Domnului și cu voia Sanctității Sale și răspunzînd invitației personale a Inalt Prea Sfințitiei Voastre, am putut veni în acest frumos oraș al Vostru, ca să ne închinăm la sfintele moaște ale Prea Cuvioasei Maice Parascheva și împreună să înălțăm rugi Părintelui nostru Ceresc. Ne vom mîngîia prin rugăciuni comune și prin comuniune, în dragoste frățească și acest lucru ne face să fim fericiți.

Orașul Iași, are un trecut istoric remarcabil. Pentru noi rîvnitorii de sfințenie și de evlavie ortodoxă, Iașul este o cetate străveche a credinței și sfințeniei. Aici au avut loc evenimente însemnate nu numai pentru istoria bisericească a evlaviosului popor român, dar și pentru întreaga Sfîntă Ortodoxie. Este de ajuns să ne amintim de Sinodul Bisericesc din anul 1642.

Iașul este proslăvit în întreaga lume pravoslavnică și mai cu osebire în scumpa noastră patrie Bulgaria, prin aceea că el este păstrătorul unuia din cele mai de preț tezaure - sfintele moaște ale Prea Cuvioasei Maicei noastre Parascheva.

Nu găsim cuvinte cu care să putem exprima recunoștința noastră față de Inalt Prea Sfinția Voastră pentru faptul că, prin bunăvoința Sanctității Sale Patriarhul Justinian, ați găsit de bine să ne invitați aici, ca oaspeți. Ne-ați primit și ne-ați însoțit peste tot locul, cu atîta atenție și dragoste, pentru care Noi vă vom rămîne pentru totdeauna îndatorați.

Eu și însoțitorii mei, în primul rînd membrii Sfîntului Sinod al Bisericii Ortodoxe Bulgare vă cunoaștem din alte fericele întîlniri și v-am apreciat înaltele calități de ierarh luminat și evlavios. Acum însă am avut marea bucurie să vă vedem îndeaproape și să ne încredințăm

că într-adevăr ardeți pe jertfelnicul credinței pravoslavnice și curate, al dragostei creștine înalte față de Dumnezeu și om, că sînteți un arhi-păstor remarcabil, ce constituie o podoabă a Sfintei Biserici Romîne și un stîlp sănătos al întregii Sfinte Ortodoxii. Toată această frumusețe duhovnicească, se împletește în chip fericit și cu patriotismul pilduitor al I. P. S. Voastre, ce se arată atît față de pămîntul strămoșesc și față de trecutul său, cît și față de poporul său muncitor, care în vremurile de astăzi își zidește cu rîvnă noua sa viață.

Pe lîngă celelalte foloase duhovnicești pe care le-am dobîndit din vizita făcută în de Dumnezeu păzita Voastră țară, avem și cîștigul de a vă fi cunoscut mai de aproape și de a ne lega de I. P. S. Voastră ca de un prieten, frate și împreună lucrător în truda dumnezească comună, la care ne-a chemat Sfîntul Duh.

Sfînta Biserică Romîna este, în chipul cel mai fericit, ocîrmuită de Sanctitatea sa Patriarhul Justinian, care astăzi sărbătorește în rugăciune 30 de ani de cînd a primit hirotonia și de cînd și-a închinat viața în slujba lui Dumnezeu, a Sfintei Biserici și a iubitorului de muncă și evlaviosului popor romîn. Timp de trei decenii, acest prednic slujitor al lui Dumnezeu, și prim ierarh al Sfintei Biserici Romîne, și-a împlinit sarcina pătruns de un înalt ideal și de o energie fără seamăn. Noi ne rugăm și îi dorim să fie, cu rugăciunile Prea Cuvioasei Parascheva, plin de putere, sănătos și fericit, ca să continue înalta sa slujire, ajutat întotdeauna de prednicii săi colaboratori II. PP. SS. și PP. SS. ierarhi, PP. CC. Părinți și de toți ziditorii lucrării bisericești și naționale.

Vremurile excepționale de astăzi pun sarcini de seamă și de înaltă conștiință morală, pe care slujitorii Sfintei Biserici Romîne le vor îndeplini cu prednicie. Una din aceste sarcini este apărarea păcii, a acestui cel mai de preț bun, despre care I. P. S. Voastră ați vorbit cu atîta însuflețire. Cele două Biserici surori ale noastre - Biserica Romîna și Bulgaria își îndeplinesc suprema lor îndatorire evanghelică, stînd activ de veghe întru apărarea păcii împotriva pregătirii unui război și în deobște împotriva tuturor forțelor distrugătoare ale războiului. În această privință exemplul pe care îl dă Sanctitatea Sa și I. P. S. Voastră - este foarte pilduitor. Noi, împreună cu toți oamenii credincioși putem fi pe deplin convinși că forțele păcii vor spori tot mai mult și ele vor împrăstia norii întunecați care prevestesc încercări grele pentru întreaga omenire.

Mulțumesc I. P. S. Voastre pentru primirea, pe care ne-ați făcut-o împreună cu colaboratorii I. P. S. Voastre : Prea Cucericii Părinți și binecinstitorii creștini. Vă mulțumesc pentru căldura acestei dragoste sincere, cu care ne înconjurați. Vă mulțumesc și pentru darul ce mi-l faceți și anume cărțile despre Istoria Mitropoliei Moldovei și Sucevei și despre Bisericile din veacurile XVII și XVIII, împreună cu vederile de la biserica Sf. Sava din Iași.

Aceste cărți vor împodobi biblioteca mea, și îmi vor lărgi orizontul asupra istoriei bisericești a poporului romîn.

Eu știu că, cu cît mai bine se cunoaște trecutul și prezentul poporului Vostru, cu atît mai mult va spori și dragostea față de El.

Fie ca atotmilostivul Dumnezeu cu rugăciunile Prea Cuvioasei Parascheva, să binecuvînteze pe I. P. S. Voastră, cu milostivirile sale cele mai bogate și să dăruiască de Dumnezeu iubitului Vostru cler și bine-

cinstitorilor credincioși ai I. P. S. Voastre, propășire duhovnicească, spre slava Sa și spre bucuria Voastră.

Să se întărească prietenia și frăția între cele două Biserici surori ale noastre și între cele două de Dumnezeu păzite popoare ale noastre. Intru mulți ani !”.

Adresându-se credincioșilor în românește, Sanctitatea Sa Patriarhul Chiril a spus:

Iubiți Frați și surori,

Cît este de minunată comunitatea și frățietatea dintre popoare.

Dar iată că între noi acestea se înfăptuiesc și prin Biserica noastră, care este propovăduitoarea bunei învoiri și frății între popoare. Și noi și voi avem o credință, o Biserică, o sfințenie.

Nu constituie oare acestea o adîncă legătură care dăinuește neconținut și poate mereu să se transforme prin lucrarea Duhului Sfînt, într-o putere activă de unire și de adevărată comuniune frățească ?

Această legătură a existat atît în trecutul nostru istoric mai îndepărtat, cît și în vremurile mai apropiate de noi, iar urmarea ei pentru cele două popoare ale noastre a fost din cele mai folositoare.

Astfel credința ne unește prin unitatea Sfintei Biserici a lui Dumnezeu, care este trupul lui Hristos. Ea ne unește și prin sfințenia pe care Duhul Sfînt o desăvîrșește în ea. Și noi și voi ne rugăm la fel lui Dumnezeu, slăvim la fel prea Sfînt numele Său și tot la fel învățăm din Sfînta Evanghelie despre îndatoririle noastre față de omul frate.

Ne închinăm cu aceeași evlavie și preamărim, în cîntări de rugăciune, sfințenia.

Cinstim la fel, o întreagă ceată de sfinți bine plăcuți lui Dumnezeu, care sînt luminătorii cerului credinței noastre comune, încălzit de soarele lumii — Domnul nostru Iisus Hristos.

Iată la fel este cinstirea noastră și față de Prea Cuvioasa Parascheva, a cărei pomenire o prăznuim astăzi. Și noi și voi, lăudăm cu cîntări de prea mărime întreaga viață de rugăciune și sfințenie a Prea Cuvioasei Parascheva. Cu cîntări alese împletim cununii ca să încununăm chipul ei. Cu inimii pline de umilință cădem, înaintea acestei prea alese fiice ale lui Dumnezeu, spre a mijloci, pentru noi, înaintea Părintelui Ceresc, milostivirea și binecuvîntarea Lui. Și noi și voi, privim mereu la nevoințele ei sfinte și învățăm din ele, cum să ne învrednicim de ocrotirea rugăciunilor ei.

Prea Cuvioasa Parascheva aparține deopotrivă și nouă și vouă. Și voi și noi ridicăm biserici în cinstea și spre pomenirea ei. Pe pămîntul Patriei noastre Bulgare, s-au înălțat multe biserici și mînăstiri în cinstea Prea Sfintei Cuvioase Parascheva. Întîlnim astfel de biserici și mînăstiri în Sofia, la Tîrnova și Plovdiv, în toate orașele mari și în multe sate. La noi această prea aleasă fiică a lui Dumnezeu se cinstește prin rugăciuni de toată lumea credincioasă. La noi se știe, de toți, că moaștele ei sfinte, se găsesc aici, în acest de Dumnezeu păzit oraș Iași. De departe noi am venit să ne rugăm și să ne închinăm înaintea sfintelor ei moaște ce se păstrează aici. Astfel, prin Sfînta Cuvioasă Parascheva, Iașul, acest însemnat oraș istoric și de trăire religioasă, de înalt duh patriotic, și cu merite mari pentru înfăptuirea unității Statului român, ne-a devenit apropiat și nouă. Sfînta l-a apropiat de noi și odată cu aceasta, ea apropie cît mai mult de inimile noastre evlaviosul ei popor.

Pentru ce cinstește oare poporul bulgar atât de mult pe Sfânta Cuvioasă Parascheva ? Desigur, pentru viața ei pilduitoare. Sfânta Parascheva s-a născut din părinți bulgari, la sfârșitul veacului al X-lea și începutul celui de la XI-lea, în satul Epivat, din Tracia, între Silivria și Țarigrad. De mică, ea a iubit pe Domnul nostru Iisus Hristos și a trăit în rugăciune curată, către El și către Prea Curata Sa Maică.

De mică, ea a auzit în biserică cuvintele Domnului despre lepădarea de sine, spuse ucenicilor săi: „Cel ce voește să vină după mine, să se lepede de sine“. Aceste cuvinte au produs o mare înrîurire asupra Sfintei Parascheva, încă din frageda ei vîrstă și ea și-a împărțit hainele săracilor, îmbrăcîndu-se în zdrențele lor. Acest lucru l-a făcut ea nu odată. Ca o mărturie a devotamentului ei nețărmurit, față de Domnul Iisus Hristos, ea și l-a ales drept Mire prea iubit al său și a rămas încă cinci ani la Țarigrad, în biserica Acoperemîntul Maicii Domnului, care se află în suburbia Eracleei. După aceea a mers în pustiul Iordanului, din Palestina. Aici, a petrecut mulți ani în rugăciuni și viață ascetică. Către sfârșitul vieții, ea s-a întors în satul său de naștere Epivat și s-a închinoviat la biserica Sfinții Apostoli, unde după doi ani și-a încredințat sufletul lui Dumnezeu. După un oarecare timp, sfintele ei moaște au fost descoperite și așezate în biserica Sfinții Apostoli din Epivat, unde au făcut multe minuni. Numele Cuvioasei Parascheva s-a slăvit de lumea credincioasă care a căutat mereu ajutorul și ocrotirea rugăciunilor ei.

Două veacuri au trecut. Cruciații din Apus au pus stăpînire pe Țarigrad și alte ținuturi din Răsărit. Atunci țarul Ioan Asan a luat, de la Cruciați, sfintele moaște ale Cuvioasei Parascheva, spre a împodobi și a sfinți cu ele, capitala sa Țirnova. În anul 1238, Sfintele ei Moaște au fost aduse cu mari solemnități, de Ioan Asan, de Patriarhul Vasile și întreg poporul credincios în străvechiul și slăvitul oraș Țirnova, ca un tezaur scump al Sfințeniei. Sfintele ei moaște au fost așezate în biserica nou zidită, „Sfânta Parascheva“. Dar au sosit vremuri grele, de mare încercare pentru poporul bulgar. În anul 1393 orașul Țirnova a fost cucerit de turci. Moaștele Cuvioasei Parascheva au fost aduse de un voevod al țării românești în capitala lui, iar, după căderea țării românești sub turci, la sfârșitul secolului al XIV-lea, ele au fost duse în Serbia. Pretutindeni s-a dus vestea despre sfințenia și minunile Cuvioasei Parascheva. Peste tot evlavioasele popoare ortodoxe au cinstit pomenirea ei și au alergat la puterea ei făcătoare de minuni. În anul 1641, domnul Moldovei Vasile Lupu, a adus sfintele ei moaște la Iași și le-a așezat în biserica „Trei Ierarhi“, de unde mai tîrziu au fost mutate în această sfîntă Catedrală în care se păstrează și astăzi. Bogată comoară de sfințenie și putere de minuni a dobîndit Sfînta Biserică Romîna. La această comoară venim și noi din țara noastră, ca să aducem Sfintei Cuvioase Parascheva rugăciunile credincioșilor bulgari, împodobind-o cu cununi de laudă și rugăciuni din partea Sfintei Biserici Bulgare, plecîndu-ne adînc înaintea pomenirii ei sfinte în numele întregii noastre vieți bisericesti multisekulare.

Sînt în deosebi de fericit că în calitate de prim patriarh al Patriarhiei Bulgare restatornicite, am fost învrednicit, de voia Domnului, să-mi plec genunchii în fața sfintelor moaște ale acestei alese minunate a lui Dumnezeu.

Ce învățămîne putem să tragem din viața și pilda Cuvioasei Parascheva ?

Cea dintîi învățatură ar fi atât pentru noi cît și pentru voi, pentru bulgari și pentru romîni, credincioși întru Domnul, că noi sîntem și trebuie să rămînem în unitatea credinței. Domnul Iisus Hristos a întemeiat Biserica

Sa care alcătuieste un singur trup, după cum s-a spus: „Și noi mulți fiind, alcătuim un singur trup în Hristos, iar fiecare dintre noi sîntem mădulare unii altora“. (Romani XII,5). Capul acestui trup este însuși Domnul Iisus Hristos (Coloseni, I, 18). În Biserica lui Hristos au intrat multe popoare, pentru că Duhul Sfînt le-a călăuzit pașii spre adevărul lui Hristos.

Acei cari se află în Biserica Domnului Iisus Hristos se transformă, pentru că devin făpturi noi. În Biserică încetează de a mai avea vre-o însemnătate cele vechi, deoarece ele au trecut. Ceeace este vechi a fost depășit și felul vechi de a gîndi și felul vechi de a simți, și modul vechi de trăire religioasă și vechile concepții despre raporturile dintre oameni și popoare. În Duhul Sfînt s-au născut oameni noi, care cu toate că vorbesc în limbi diferite și se află la un nivel de cultură deosebit, constituiesc o făptură nouă și creiază o viață nouă, transformată după înaltele principii ale învățaturii evanghelice. De aceea Sfîntul Apostol Pavel a scris: „Dacă este cineva în Hristos este făptură nouă; cele vechi au trecut, iată toate s-au făcut noi și toate sînt de la Dumnezeu, care ne-a împăcat cu Sine prin Hristos și care ne-a dat nouă slujirea împăcării“. (II Cor. V, 17-18).

Din această unitate de credință a noilor oameni, izvorăște și credința lor că aparțin Bisericii ecumenice a lui Hristos. Această conștiință îi face mădulare vii ale unei singure Biserici a Domnului și frați între ei, care trebuie să trăiască în înțelegere și pace, ajutîndu-se reciproc în propășirea și în înălțarea lor.

A doua învățătură pe care o desprindem, din istoria vieții Sfintei Cuvioase Parascheva, este aceasta: Trăind în unitatea credinței, trebuie să propășim tot mai mult și în unitatea raporturilor reciproce dintre noi, adică să trăim ca niște frați, vestind frățietatea și pacea între noi. Noi sîntem frați și aceasta este înalta noastră chemare, care este o milostivire de la Dumnezeu pentru noi și își are temeiul său adînc în înfierea noastră din partea lui Dumnezeu. Ce milostivire mai mare am fi putut primi de la Dumnezeu, decît aceea de a fi fii lui? Iată, de ce trebuie să pătrundem adînc în cuvintele Sfîntului Apostol, care ne vorbesc de necesitatea de a crește în Domnul, adică în frățietate. „Fiind credincioși adevărului prin iubire să sporim întru toate pentru El, care este capul Hristos. Din El, tot trupul bine alcătuit și bine încheiat, prin toate mădularele care îi dau tărie, își săvîrșește creșterea, potrivit lucrării măsurate fiecăruia din mădulare și se zidește întru dragoste“. (Efes. IV, 15-17).

Să creștem în Domnul înseamnă să ne desăvîrșim neîncetat ca fii ai lui Dumnezeu, însușindu-ne duhul lui Dumnezeu.

Această posibilitate este deschisă pentru noi prin credința în Domnul Iisus Hristos, căci de aceea s-a spus: „Tuturor celor ce L-au primit și cred în numele Lui le-a dat putere să se facă fiii lui Dumnezeu“. (Ioan I, 12).

Mare este dragostea lui Dumnezeu care se revarsă asupra noastră, și întruchiparea ei desăvîrșită o constituie jertfa cea mîntuitoare a Domnului nostru Iisus Hristos, căci „așa de mult a iubit Dumnezeu lumea încît pe unul născut Fiul său, l-a dat, ca tot cel ce crede în El să nu piară ci să aibă viață veșnică“. (Ioan III, 16).

Noi toți aparținem trupului unic al Domnului Iisus Hristos, Sfintei Sale Biserici și cu cît mai adînc vom fi conștienți de aceasta, cu cît se va arăta mai vădită puterea acestei părtașii în dragoste, cu atît noi vom fi mai fericiți. Prin această unire în frăția dragostei, în Biserica lui Dumnezeu, noi ajungem nu numai la o desăvîrșire personală, în care prisosește bucuria, dar ajungem să înfăptuim și legături sociale și internaționale, care sunt un iz-

vor de bucurie și de tărie reciprocă. „Cît de bine și cît de frumos este să locuiască frații împreună“, (Ps. CLXII, 1).

De aceea, noi toți avem îndatorirea să semănăm sămînța frăției, să o stropim cu dulceața dragostei și să o încălzim cu căldura inimilor noastre, ca să crească și să se întărească ca o sortire binefăcătoare pentru noi, pentru societate și pentru popoare. Iată cuvinte pe care trebuie să le avem întotdeauna în fața ochilor noștri: „Dați tuturor cinste, iubiți tovarășia dintre frați“. (I Petru, II, 17),

Noi sîntem frați între noi, dar în acelaș timp și frați ai tuturor oamenilor din lume. Ca frați avem datoria să mărim împărăția frăției. Nu rezultă de aci datoria noastră de a sluji păcii? În fiecare zi, ne rugăm în toate bisericile ortodoxe pentru pace pe pămînt. Aceasta înseamnă că noi avem datoria să lucrăm pentru pace, căci ar fi oare înțelept să ne rugăm pentru pace, dar să nu lucrăm pentru înfăptuirea ei? De vreme ce noi cerem dela Domnul binecuvîntarea păcii, acest fapt angajează puterile, inimile și voințele noastre, ca să slujim păcii. Așa dar noi trebuie să slujim păcii cu convingerea sinceră că slujim lui Dumnezeu, apărăm adevăratul bun și adevărata fericire a oamenilor. Noi sîntem ucenicii marelui făcător de pace, Domnul Iisus Hristos, care a spus: „Fericiți făcătorii de pace că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema“. (Matei V, 9). Cine dintre noi sînt fii ai lui Dumnezeu? „Toți cîți sînt mînați de duhul lui Dumnezeu sînt fiii lui Dumnezeu“ (Rom. VIII, 14). Aceștia sîntem noi toți, pentru că prin credința în Iisus Hristos, noi primim duhul lui Dumnezeu și ne facem fii ai lui Dumnezeu (Gal. III, 26). De vreme ce sîntem fii ai lui Dumnezeu, prin chemare, trebuie să depunem toate forțele noastre morale în lucrarea păcii. Acesta este testamentul învierii divine, pe care am fost învredniciți să-l încheiem cu Părintele nostru ceresc.

Din cinstirea noastră comună față de Prea Cuvioasa Parascheva, care reprezintă unitatea noastră în credință și în îndemn pentru unirea în dragoste, urmează a treia învățătură: Noi toți, voi, frați romîni și noi bulgarii ca și toți oamenii drept credincioși, sîntem împreună cetățeni cu sfinții. Așa a scris și Sfîntul Apostol Pavel despre acei care cinstesc, în acelaș fel, sfințenia: „Nu mai sînteți străini [și locuitori vremelnici, ci sînteți împreună cetățeni cu sfinții și casnici ai lui Dumnezeu“. (Efeseni, II, 19).

Voi, iubiți cetățeni ai de Dumnezeu pămîntului oraș Iași, aveți aici în mijlocul vostru moaștele nestricăcioase ale Cuvioasei Parascheva. Aceasta este o mare binefacere de la Dumnezeu, pe care voi o prețuiți, fără îndoială, după vrednicie. Sînteți împreună cetățeni cu această de Dumnezeu aleasă fecioară. De aci decurg pentru voi multe îndatoriri. Voi trebuie să vă străduiți să fiți frați prin duh, prin credință și prin trăirea vieții, împreună cetățeni cu ea. Voi, care aveți privilegiul să vă rugați întotdeauna și să vă plecați genunchii în fața sfintelor ei moaște și să primiți din partea ei ajutor și mijlocire, pentru darurile nemărturisite ale lui Dumnezeu, aveți și datoria să fiți următori ai ei, precum și ea a fost următoare a lui Dumnezeu. Așa veți fi și voi cu adevărat împreună cetățeni ai Sfintei și prieteni ai lui Dumnezeu.

Dar iată că și noi care de departe ne închinăm ei, sîntem deasemenea împreună cetățeni cu ea, nu numai pentru că sîntem fericiți să fim de acelaș neam cu ea, dar și pentru că dorim să fim împreună cetățeni cu ea și prin duh. De aceea și noi așisderea avem datoria să fim următori ai ei, pentru ca să putem merita mijlocirea ei și ajutorul lui Dumnezeu.

Și așa, și noi și voi, prin una și aceeași sfințenie în Sfânta noastră Biserică, prin unul și acelaș cer al evlaviei și sfințeniei, făcându-ne împreună cetățeni cu sfinții, devenim împreună cetățeni ai unei mari lumi harice. În ea trebuie să trăim cu vrednicie pentru sfânta noastră chemare.

Acestea sînt învățămintele, pe care le tragem din una și aceeași închinare și rugăciune înaintea Sfintei Parascheva, cu care sîntem împreună cetățeni în Iisus Hristos.

Iată de ce și noi preamărim pe Sfânta aleasa lui Dumnezeu și îi împletim cununi cuvîntătoare de cîntări de umilință și de laudă. Iată de ce o mulțime nesfîrșită de credincioși au îngenunchiat înaintea chipului ei și fie cu inimi zdrobite de pocăință, fie cu bucurie însuflețită, îi aduc cereri, prea măriri și mulțumiri, proslăvind pe Dumnezeu arătat în chip atît de minunat prin sfinții Săi. Iată de ce și noi, veniți din țara noastră să ne închinăm înaintea Sfințelor ei moaște, rugăm pe Sfânta de Dumnezeu aleasă, să fie mijlocitoare înaintea Marelui ei dumnezeesc pentru propășirea și înălțarea sfințelor noastre Biserici, pentru preamărirea Sfintei Ortodoxii, pentru fericirea popoarelor noastre frățești, pentru desăvîrșita frățietate între ele și între toate popoarele lumii, pentru pace și bună voire între oameni. Amin.

După terminarea slujbei din catedrală, cu acelaș ceremonial, suita de ierarhi este condusă în palatul mitropolitan, în timp ce corul intonează imnul patriarhal.

La orele 14, în reședința mitropolitană are loc o masă oficială la care au luat parte, în afară de oaspeți și gazde, reprezentanții autorităților. Dintre aceștia, din urmă, semnalăm:

Dl. Emil Mazilu, Președintele Sfatului Popular Regional, Dl. Constantin Doroftei, Secretar Regional al Comitetului de Luptă pentru Pace, dl. Dan Mazilu, șeful Propagandei ARLUS, Dl. Sandu Faur, reporter la «Flacăra Iașului», și reprezentanți ai Ministerului Cultelor.

Din partea clerului de mir și monahal, au luat parte P. C. S. Părintele Constantin Nonea, Consilierii Referenți ai Mitropoliei Moldovei, Protoiereii Eparhiei, Stareții și Starețele, membrii Adunării Eparhiale și alții. În total circa 100 de persoane.

S-a toastat de I.P.S. Chiril pentru Prea Fericitul Patriarh Justinian și conducătorii R. P. R., de I. P. S. Mitropolit Sebastian Rusan pentru Sanctitatea Sa Patriarhul Chiril și conducătorii R. P. Bulgaria și de dl. Constantin Doroftei secretarul Comitetului de Luptă pentru Pace în legătură cu izbînda spiritului de pace și frăției între popoare.

Seara, la orele 20, înalții oaspeți au luat parte, la Teatrul Național la reprezentarea uneia dintre cele mai bune drame istorice românești, în versuri «Vlaicu Vodă» de Alexandru Davila, jucată pentru prima dată la București la 12 februarie 1902. Acțiunea piesei se petrece în trecutul poporului nostru către 1370, cînd atît în Moldova, prin Lațcu-Vodă, cît mai ales în Țara Romînească, la Argeș, prin Doamna Clara, catolicismul căuta, cu orice chip, să pună stăpînire pe sufletele creștinilor celor două voievodate românești.

Oaspeții au putut gusta, prin cuviosul Nicodim călugărul din sudul Dunării, reorganizator al vieții călugărești, de la noi, din secolul XIV, ca și prin alte persoane și acțiuni, ale acestei drame istorice, toată credința și patriotismul poporului nostru.

Au fost reținute în sufletele delegaților Bisericii Bulgare, creațiile d-lor George Popovici, artist emerit al R. P. R. (Vlaicu-Vodă) N. Veniaș

(Prea Cuviosul Nicodim) Any Braeschi (Doamna Clara), C. Sava (Spătarul Dragomir) și alți actori din colectivul teatrului ieșan.

LA MÎNĂSTIREA NEAMȚU

Vineri 15 octombrie 1954, la orele 9, 30, Sanctitatea Sa Patriarhul Chiril și suita, împreună cu I. P. S. Sebastian, trecînd prin Tg. Frumos, Pașcani, Tg. Neamț au luat drumul vechei lavre a Neamțului, cea care a însemnat în istorie atît de mult pentru monahismul ortodox, în special prin Paisie Velicovschi († 1794) și urmașii săi. Către orele 15, a avut loc sosirea, în acest sfînt lăcaș. Aici, în fața întregii obști călugărești, s-au rostit scurte cuvinte de salut și bună venire, de către Prea Cuvioșia Sa Părintele Arhimandrit Melchisedec Dimitriu și I. P. S. Sa Chiril, după care s-a luat masa, în trapeza mînăstirii.

Această sfîntă mînăstire are un trecut dintre cele mai glorioase. Ea a fost mai întîi altar de sfîntă și evlavioasă închinare a mii de suflete din toate părțile lumii. Din chiliile nemțene s-au ridicat monahi, stareți și vrednici vlădici, arherei, episcopi, mitropoliți și un patriarh, adormitul întru fericire Nicodim Munteanu († 1948).

Din străbune vremuri lavra Neamțului a fost o mare făclie de lumină pentru poporul român, prin școala ce a existat totdeauna aici, cînd în alte părți, prin sate și orașe, nici nu era încă vorba.

Călugării au scris aici și au tradus din grecește și slavonește în romînește cărți fără număr, de dogmă creștinească sau de îndreptarea năravurilor, pe care împodobindu-le artistic le-au pus la îndemîna cititorilor. Unele din ele au ajuns în marile biblioteci ale Europei, unde se păstrează cu mare sfințenie.

Indată ce se pun în mișcare tiparnițele, rolul cultural al mînăstirii Neamțului, se accentuează și mai mult ⁴⁵).

Aici s-au compus și transcris cîntări bisericești, s-au zugrăvit icoane, s-au sculptat podoabe, s-au ferecat icoane sau cărți, s-au întreținut spitale și bolnițe pentru sănătatea nu numai a celor din lăuntrul mînăstirii, dar și a celor din afară.

Aceste lucruri le-a aflat delegația Bisericii Ortodoxe Bulgare, cînd în după amiaza zilei de vineri 15 octombrie a vizitat bisericile mînăstirii, seminarul, biblioteca și schitul Vovidenia. La bibliotecă, Sanctitatea Sa Chiril, s-a interesat de manuscrise în limba slavobulgară, din care i s-au prezentat cîteva, o bună parte fiind transportate la București, la fosta Academie Romîna ⁴⁶).

În aceeași zi spre seară, reprezentanții Bisericii Ortodoxe Bulgare, au vizitat Școala Medie de cîntăreți bisericești, din Sfînta mînăstire Neamțul.

P.C. Arhidiacon Ioan Ivan, directorul Școalei, a rostit în sala de festivități, în fața oaspeților și a elevilor, următoarele:

Sanctitatea Voastră,
Inalt Prea Sfințiți și Prea Sfințiți Ierarhi,
Onorată asistență,

Sună tainica psalmodie, peste emoția tuturor: «Iată, așa este bine și așa este frumos a locui frații împreună».

45. O listă destul de cuprinzătoare, dar totuși incompletă a tipăriturilor de la mînăstirea Neamțu se găsește în C. N. Tomescu, *Scurtă povestire istorică despre Sfînta Mînăstire Neamțu*. Mînăstirea Neamțu, 1942, pp. 167-179.

46. Vezi N. Iorga, *Guide historique...*, pp. 113-114.

Cine ar putea cuprinde în cuvinte tot freământul sufletesc al sutelor de ochi, care în această clipă se revarsă cu nesațiu peste oamenii aleși de Dumnezeu să fie conducători turmei cuvântătoare pe calea mântuirii de pe cele două maluri ale bătrânului fluviu, care de veacuri a unit pe frați? De la Dumnezeu s-a făcut aceasta și mulțumită aducem Prea Cuvioasei Maicii noastre Parascheva, lauda cea cinstită a Moldovei.

Nu sîntem în stare a cuprinde și a exprima bucuria sfîntă și aleasă cu care ne-am învrednicit ca în acest moment — unic în istoria multor secole — să prezentăm, în numele corpului didactic și al elevilor mireni și monahi, smerita și respectuoasa salutare tradițională: «Bine ați venit în mijlocul nostru», și să vă rugăm ca, prin harul și puterea ce vă este dată, să binecuvîntați începutul ostanelilor unui nou an școlar.

Sanctitatea Voastră,
Inalt Prea Sfințiți și Prea Sfințiți Ierarhi,
Onorată asistență,

Școala Medie de Cîntăreți Bisericești a Centrului Mitropolitan al Moldovei și Sucevei de la mînăstirea Neamțu, adăpostită lîngă gloria Marei Lavre a Neamțului, funcționează cu un număr de 110 elevi mireni și 30 elevi monahi, împărțiți în patru clase. Elevii monahi și mireni se bucură de tot sprijinul Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, a Inalt Prea Sfințitului Mitropolit Sebastian și a Prea Sfințitului Teofil, Episcop al Romanului și Hușilor, pentru care aducem respectuoasă și plină de recunoștință mulțumire.

Ne găsim astăzi în lucrarea de început de nou an școlar, pentru care am urzit planuri și idealuri mărețe spre a le împlini în curgerea vremii, precum și în lucrarea de examen de diplomă pentru absolvenții ciclului I.

Ne-am ostenit și ne ostenim ca tinerii ce vin la această școală, monahi și mireni, nevăzînd pe Iisus Hristos să învețe a-L iubi, neprivindu-L să învețe a-L crede, făcînd sfîrșitul credinței lor — după cuvîntul Sfîntului Petru — mîntuirea sufletelor lor (I Petru I, 8-9).

Fluviile unesc pe oamenii malurilor lor și credința unește și mai mult pe cei de aceeași credință. Am citit și am rămas cu destule date ale legăturilor din trecut dintre popoarele bulgar și român. Azi trăim aevea, prietenia trainică dintre poporul bulgar și poporul român. Pentru cunoașterea mai amănunțită a modului de funcționare a școlii noastre, ne permitem a face o scurtă prezentare:

S-au împlini 6 ani de rodnică și aleasă arhipăstorire în scaunul patriarhal a Inalt Prea Sfințitului și Prea Fericitului Patriarh Justinian. Idealul pus la temelia lucrării Sale a fost și este: formarea omului nou, al slujitorului Sfîntului Altar legat de realitățile sociale în care trăiește. Acest ideal a fost mereu întreținut de energia care caracterizează pe Inaltul nostru Păstor — prin înfăptuirea unui vast program pentru formarea cadrelor pentru mînăstiri și parohii, în institute de învățămînt corespunzătoare nevoilor de fiecare zi a Sfintei noastre Biserici.

Datorită muncii și grijii neobosite și viziunii clare asupra mersului Bisericii a Inaltului nostru Ierarh, școlile de învățămînt teologic au fost mereu îmbunătățite și statornicite pe principii legate de realități.

Școala de la Neamțu are sarcina de a împlini idealul măreț al Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian și al Sfîntului Sinod al Bisericii noastre Ortodoxe, și se străduiește a pregăti propovăduitori plini de zel, edu-

cați în spiritul jertfelniciei, al dăruirii pentru Dumnezeu și aproapele și al sfințeniei. Având elevi monahi și mireni, realizează o încheiere armonică a unei vieți care să-i facă «sfinți întru toată petrecerea» (I Petru 1-15), părtași dumnezeieștii firi (II Petru I, 3-4).

Prin noua organizare a Școlilor de cântăreți bisericești, hotărâtă în ședința Sfântului Sinod al Bisericii noastre, din iunie anul în curs, Școala va funcționa cu două cicluri de câte doi ani fiecare, atât pentru monahi cât și pentru mireni. Anul nou școlar 1954-1955 este un an de experiență, în care munca profesorilor și a elevilor trebuie să fie la înălțimea nădejdilor ce se pun de către Sfântul Sinod al Bisericii noastre pentru pregătirea elementelor cât mai bine dotate în marea răspundere la care sînt chemate.

La mînăstirea Neamțu, Inalt Prea Sfințitul Patriarh Chiril, întretinîndu-se cu P. C. Prof. V. Gheorghiu — fostul profesor al Sanctității Sale — și cu P. C. Prot. Prof. Ștefan Țancov.

În funcție de principiile trasate, scopul Școlii este dublu: și îmbogățirea cunoștințelor profesionale, dar și îndrumarea și pregătirea pentru viață. Accentul se pune pe aptitudinile muzicale, pe cunoștințe și pe însușirile morale. Urmărim pregătirea în ansamblul manifestărilor vieții care ne înconjoară. Chemarea în problemele care sînt de actualitate, legătura și loiala colaborare cu poporul muncitor, lupta pentru menținerea cuceririlor clasei muncitoare, prietenia cu toate popoarele iubitoare de pace, lupta necontenită pentru apărarea păcii sînt scopuri pe care dorim a le împlini.

Școala noastră, prin caracterul ei, are misiunea de a forma făptura cea nouă în Iisus Hristos, de a schimba omul cel dinlăuntru — omul păcatului — în omul luminii, în moștean al împărăției slavei, împreună-viețuitor cu îngerii, fiu al Dumnezeescului Stăpîn, după cuvîntul Scripturii.

Mijloacele de a ajunge la această transformare sînt cele pe care pedagogia cea mai înaintată ni le pune la îndemînă, articulate cu terapeutică din scaunul duhovniciei.

Sanctitatea Voastră,
Inalt Prea Sfințiți și Prea Sfințiți Ierarhi,
Onorată asistență,

Pe temeiurile Sfintei Scripturi și a îndemnurilor Inalților noștri Ierarhi și Păstori, sîntem convinși că punînd toată strădania spre mai bine, vom realiza să formăm fii credincioși ai Sfintei noastre Biserici Ortodoxe și cetățeni loiali ai scumpei noastre Patrii — Republica Populară Romînă.

Sîntem convinși și asigurăm, în această zi solemnă, că în Școala de la Neamțu — cu așezare pitorească, cu clădiri minunate, cu posibilități de pregătire cărturărească și duhovnicească unice, se va munci cu tot sîrgul, pentru că dorința tuturor nu este alta decît de a se vedea realizat idealul și nădejdea pe care Biserica le pune în cei cari urmează aceste școli. În numele tuturor ostenitorilor, prezentăm asigurarea devotamentului și muncii dezinteresate și nădăjduim că strădania noastră va fi încununată cu bucuria că foștii ucenici au ajuns folositori Bisericii și Patriei.

S-au împlinit anul acesta 10 ani de la eliberarea de sub jugul fascist a celor două popoare vecine și prietene, poporul bulgar și poporul romîn, de către glorioasa Armată Sovietică. Imprejurarea fericită ne face astăzi să ne aflăm chiar în cursul Lunii Prieteniei Romîno-Sovietice.

Prietenia poporului romîn cu poporul sovietic a dus la prietenie cu celelalte popoare iubitoare de pace și libertate, și prin aceste popoare se numără și poporul bulgar, cu care de veacuri am fost în legătură și mai ales legătură bisericească.

Invățăm, cu fiecare zi, că popoarele trebuie să se unească într-o mare familie și să se cunoască cît mai deaproape. Invățînd limba rusă, am găsit cheia cu care putem cunoaște limba popoarelor slave și, spre deosebire de trecut, azi sînt tot mai mulți acei cari se pot orienta în cărțile și revistele slave.

Cei ce se ocupă mai adînc de citirea cărților și revistelor slave, ne-au spus și au scris lucruri care trebuie să fie îndemn în muncă și un exemplu bun de urmat. Și am citit destule lucruri minunate despre poporul bulgar și despre Biserica Ortodoxă Bulgară. Scrisul teologic în Biserica Bulgară «are cine să-l facă», după cum remarcă profesorul Ivan Marcovschi de la Facultatea de Teologie din Sofia, pentru că Sanctitatea Voastră, ca și Prea Fericitul nostru Patriarh Justinian, se ocupă în deaproape de dezvoltarea științelor teologice.

Prietenia între popoarele lagărului democratic, lupta pentru pace în lumea frămîntărilor de azi, strînge rîndurile oamenilor spre un front comun. Același lucru îl fac și Bisericile Ortodoxe. Și iată că noi sîntem martorii acestei minunate împliniri.

Dragi elevi,

Sînteți printre puținii elevi care au fericirea pe care o aveți voi azi. Nu s-a întîmplat de veacuri ca o delegație a unei Biserici, în frunte cu Patriarhul ei, să viziteze o școală de învățămînt teologic de grad mediu. Priviți cu nesățiu. Inscrieți aceste clipe adînc în inimile voastre. Fa-

ceți legămîntul unei noi vieți de cucerire a propriului vostru suflet, de înfrățire între popoare, de statornicire a păcii Dumnezeului slavei în lume.

*

Incheind modesta noastră prezentare, rugăm pe Intîistătătorul Bisericii Ortodoxe surori ca în acest moment solemn să primească prinosul de recunoștință al ostenitorilor acestui așezămînt pentru neprețuita cinste ce li s-a făcut. Rugăm pe Inalt Prea Sfințitul Mitropolit Sebastian al Moldovei și Sucevei să fie interpretul nostru și să roage a se transmite profesorilor și elevilor din școlile de învățămînt teologic ortodox din Bulgaria, salutul nostru frățesc, și să-i asigure că în umilele noastre rugăcuni ne îndreptăm gîndul ca noi toți una să fim, întru mărturisirea aceluiași ade-

Delegația Bisericii Ortodoxe Bulgare, în frunte cu I. P. S. Patriarh Chiril, vizitînd casa în care s-a născut marele nostru Ion Creangă.

văr veșnic care este Iisus Hristos, și care dă viață Bisericii Sale Ortodoxe de pretutindeni.

Sîntem și rămînem convinși că ziua de azi va fi începutul unor și mai trainice raporturi între Bisericile Ortodoxe surori și între școlile de învățămînt teologic din Biserica Ortodoxă Bulgară și Biserica Ortodoxă Romîna.

Fiind recunoscători pentru bucuria ce ni s-a prilejuit, rugăm pe Sanctitatea Voastră să ne împărtășiți patriarhicești binecuvîntări și îndemnuri. Să trăiți întru mulți ani!».

După cuvîntul părintelui Director I. Ivan, corul școalei a executat cîteva bucăți muzicale: Oratoriu de Eusebiu Mandicevschi, Deschideți mari a cerului porți de Glück, Miluește-mă Dumnezeule de Gh. Cucu, Taina creștinătății de I. Popescu-Pasărea, In poeniță și Sîrba în căruță, coruri, populare, încheind cu Imnul partizanilor păcii.

După executarea acestui program Sanctitatea Sa Chiril, conducătorul și căpetenia delegației, a rostit următoarele:

Mulțumesc din inimă Prea Cucernicului Părinte Director, pentru cuvintele ce mi le-a spus adineauri. Sînt foarte fericit că am avut prilejul să vin la acest sfînt lăcaș, cinstit nu numai aici ci în întreg răsăritul ortodox.

Mulțumesc deasemenea Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian și iubitului meu împreună slujitor Inalt Prea Sfințitul Mitropolit Sebastian al Moldovei și Sucevei.

Sînt surprins că am putut vedea lucruri la care nu m-am așteptat. O școală de cîntăreți, dacă se poate judeca după programul muzical, înțelegînd că acesta nu este un concert de factură artistică. Dar văzînd că aceste bucăți muzicale au fost executate de copii mici, încep să văd că aici se lucrează bine și se pot obține rezultate frumoase. Aceste lucrări vor aduce mulțumiri pentru aceia care duc grija și promovarea acestei școli: I. P. S. Patriarh Justinian și I. P. S. Mitropolit Sebastian.

Dar permite-ți-mi să trec la o altă concluzie mai de seamă unde se poate vedea că se depun griji nu numai pentru promovarea muzicii bisericești ci și pentru viitoarele cadre bisericești. Acest lucru înseamnă că Biserica Ortodoxă Română se află la înălțime.

Urez în rugăciunea mea ca această școală să înflorească și să crească și ca elevii să fie nu numai buni cîntăreți, ci și buni creștini și buni patrioți.

Cîntînd în Biserică să aibă dragoste față de om, și în inima lor dragoste pentru a slăvi pe Dumnezeu. Și din moment ce este așa, ei vor fi pentru frăție între oameni și pace între ei.

Eu primesc cu mulțumire să transmit salutul școalei de Cîntăreți din Sfînta Mînăstire Neamțu, școalei dela noi de Cîntăreți de la Ciripiș.

Să fie peste toți darul Domnului Iisus Hristos. Amin.

LA MÎNĂSTIREA AGAPIA

Sîmbătă 16 octombrie, delegația bisericească bulgară se îndreaptă către cea mai mare mînăstire de călugărițe de la noi, către Agapia. Sosirea are loc în jurul orei 10. Delegația este întîmpinată de soborul mînăstirii și elevele seminarului monahal, în frunte cu inimoasa lor stareță și directoare, stăvrofora Veronica Constantinescu.

Oaspeții trec prin coloanele frumos rînduite de o parte și de alta, a tuturor celor 530 de monahii și surori, către biserică. Numărul lor mare impresionează mult delegația.

În biserică, corul mînăstirii, sub conducerea P. Cuv. Sale prof. Calistrat Stoleru, intonează un imn patriarhal, special compus cu această ocazie, de dl. profesor Constantin Constantinescu.

După Polihroniu, a luat cuvîntul maica stareță și directoare, Veronica Constantinescu care a spus:

Sanctitatea Voastră,
Inalt Prea Sfințiți Mitropoliți și Episcopi ai delegației
Bisericii Ortodoxe Bulgare,
Inalt Prea Sfințite Mitropolit Sebastian al Moldovei și
Sucevei,
Onorați oaspeți,

Cetatea către care Domnul nostru Iisus Hristos v-a călăuzit pașii și în care noi ne osîrdim zi de zi, este cetatea cu numele sfînt de «Agapia», cetatea iubirii sfinte, a dragostei, a acelei dragoste după care însetează

toată suflarea și fără de care viața credincioșilor nu are nici un sens.

Apostolia Voastră este de la Dumnezeu — și noi, în credința noastră, vă primim cu duhul sfințeniei, ca pe Apostolii lui Hristos.

«Bine este cuvântat cel ce vine întru numele Domnului».

Adevărurile credinței noastre ortodoxe, adevăruri pe care veacurile nu le-au putut clinti și nu le vor clinti pînă la sfîrșitul lor, ne spun că Hristos este veșnic în mijlocul nostru și va fi în veci. Prin Apostolii Săi, luminoasa tradiție a duhului dragostei, pe care uneltirile diavolești nu de puține ori au încercat să o zdruncine, și-a reluat firul trainic în întreaga Ortodoxie și Dumnezeu singur, care cunoaște gîndurile oamenilor, sfințește hotărîrile robilor Săi, întărind credința, sporind dragostea și, iată... «biruit-a gîndul».

La mînăstirea Agapia, în așteptarea înalților oaspeți.

Cine poate mărturisi, prin cuvinte, bucuria noastră a celor 530 viețuitoare din cetatea iubirii, care ne-am închinat viața lui Hristos, din clipele acestea cînd ochii noștri pămîntești privesc chipurile Apostolilor Lui, trimișilor Lui, chipurile Inalt Prea Sfinților Voastre, Prea Fericite Patriarh și Prea Sfințiți Părinți Mitropoliți.

De bucuria noastră se bucură cerul și se cutremură iadul, căci **«dragostea acoperă totul, crede totul, nădăjduiește totul, suferă totul»** (Pavel I Corinteni XIII, 7).

În străbunii munți ai Carpodacilor, în cetatea ce poartă numele «iubirii» — prin Apostolii lui Hristos —, prin Patriarhul Justinian al Republicii Populare Romîne și Patriarhul Chiril al R.P. Bulgaria, trecutul înnoadă firul strîns al prezentului cu cel al viitorului. La marele praznic al Păcii, ce se mărturisește în cetatea «Iubirii», iau parte din nevăzut, Justinian Impăratul, cel teolog cu sufletul, Boris încreștinătorul, ostaș și monah. Climent de Ohrida, cel dintîi episcop al bulgarilor, Dimitrie din Tesalonic, Chiril și Metodiu, culegători de alese buchete duhovnicești, Petru

și Asan, apărătorii poporului asuprit, alături de Mircea cel Bătrîn, vajnicul luptător de la Nicopole, de Stracimir de la Vidin și Vlaicu Vodă, de Ștefan cel Mare și Sfânt al Moldovei, apărătorul credinței, șiruri de voievozi și pîrcălabi, de mitropoliți și cuvioși sihaștri, sfinți și îndrumători de curți domnești, alături de ctitorii acestui sfânt așezământ: monahul Agapie și pustnicul Eufrasin, de Vasile Lupu cel iubitor de frumos, de Hatmanul Gavriil și soția sa Liana, de întîiul între Mitropoliți, luminatul Veniamin Costachi, de nevoitorii acestor locuri, Rafail și Ioan cei cu nimb de sfințenie, de cuvioase și smerite călugărițe, de nevoitoare femei ce au căzut sub ascuțișul săbiei nelegiuite a cruzilor slujitori ai lui Alah. Cu ochii minții privim cum din nevăzut iau parte aici, șirurile de eroi români, ruși și bulgari ce au căzut în Nicopole și Vidin, la Smîrdan și Opanez, la Grivița și Plevna, uniți întredaltă în numele lui Hristos, pentru sfînta credință și poporul înrobit, pentru idealuri comune. Cataclismele și furtuna lasă în urmă prăpăd, durere și lacrimi, dar ele limpezesc gîndurile, oțlesc forțele și apropie inimile. Hristos, Domnul nostru, a primit de-a dreapta Sa pe slujitorii Săi de ieri. Din înălțimea cerului, El binecuvîntează pacea pămîntului și pe slujitorii de azi. El ne-a dat cuvînt de ordine și rînduială, lăsîndu-ne ca Testament, Pacea. El cîrmuiește omenirea în numele acestui adevăr — Pacea. Această pace sfîntă noi o iubim și o apărăm, pentru că ea este viață. «**Doamne, la cine ne vom duce? Tu ai cuvintele vieții veșnice**» (Ioan VI, 68). Fericirea noastră este că mila dumnezeiască ne-a învrednicit să supraviețuim cataclismelor, din care să țîșnească limpede voința de pace, de viață, de dreptate socială, de adevăr, al celor mulți, a popoarelor. Noi știm că nu este poruncă mai mare în Lege, decît iubirea de Dumnezeu și de aproapele, fără care nu poate fi pace, nu poate fi mîntuire, după cum prea bine știm, că scopul de căpetenie al vieții creștine este mîntuirea sufletului. Pentru aceste scopuri, pașii noștri s-au îndreptat, încă din tinerețe, spre cetatea Agapiei.

Noi știm că Înalt Prea Sfințiile Voastre sînteți părinții noștri duhovnicești și că ați venit la noi să aduceți binecuvîntarea lui Hristos, Domnul nostru.

Nu am putere a tîlmăci măreția clipei, dar cred în dreptatea Cerului, în sfințenia Evangheliei, în puterea de mîntuire a Bisericii. Nu este o simplă întîmplare, că peste veacuri în cetatea Agapiei, ni se aduce blagoslovenia Cerului direct de Întîistătorii Bisericilor Ortodoxe a două popoare, care veacuri de-a rîndul au fost lovite de brațul neînduplecat al urmașilor lui Mahomed.

Mînăstirea noastră este ctitorie monahicească și voevodală, și are vechime de 427 ani. Așezarea bisericească în care ne aflăm și care poartă hramul Sfinților Arhangheli Mihail și Gavriil, are o vechime de 307 ani. Zidurile acestui sfînt lăcaș au fost zugrăvite de Nicolae Grigorescu, corifeul picturii noastre, la vîrsta fragedă de 19 ani, adică la 1858-1862.

Organizarea vieții în mînăstire este de tip Vasilian. Pe lîngă această așezare, în cuprinsul căreia sînt patru biserici, mai avem în munte, la distanță de 2 km., un mic schit pustnicesc, așezat într-un minunat cadru al naturii, vrednic de cercetare. Am vrea, în puține cuvinte, să arătăm tot ce avem mai frumos și mai scump în mînăstire, aceasta din prinosul dragostei și a unei plăcute dorințe de a vă expune realități prezente.

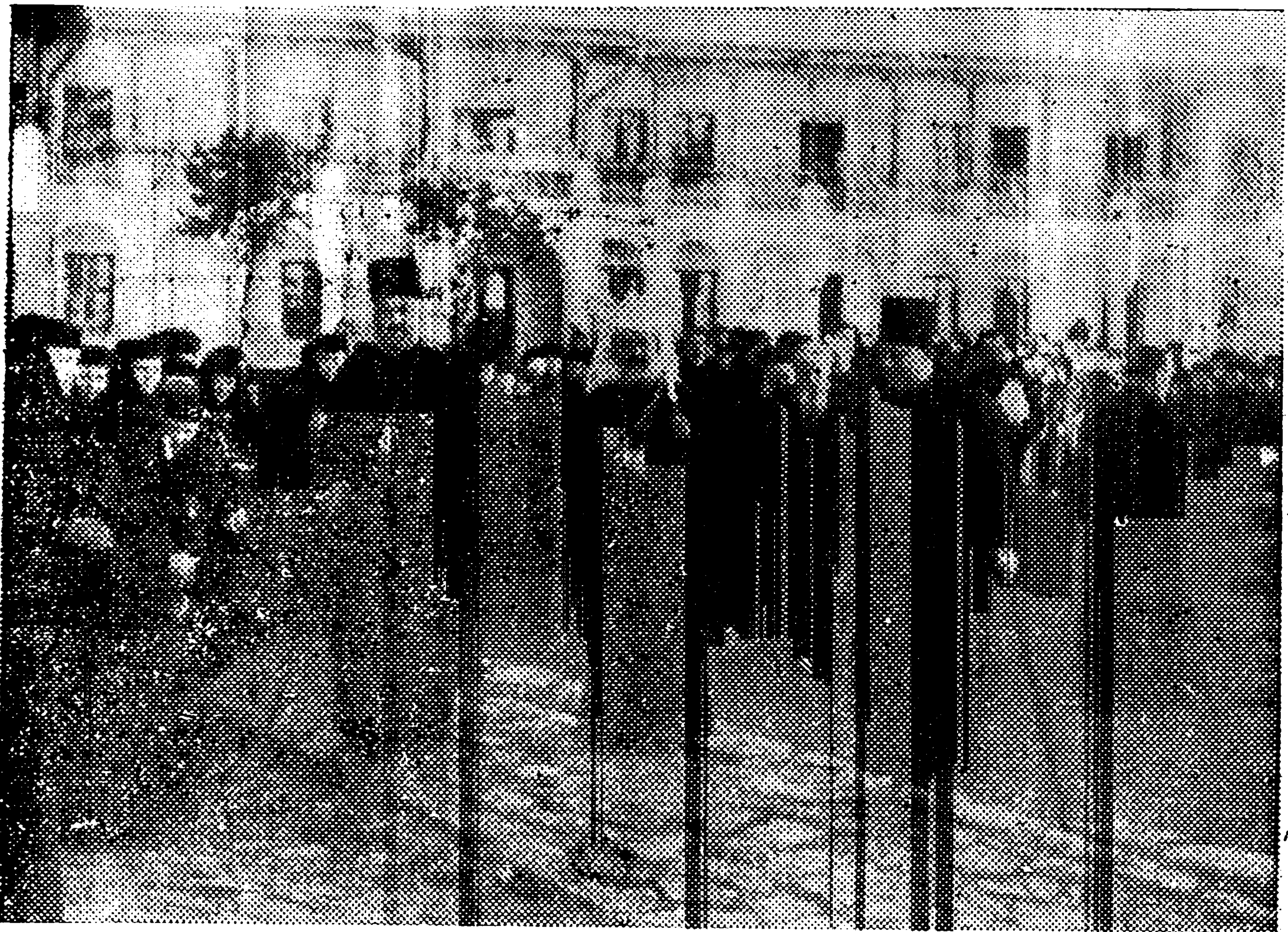
Sîntem păstrătoarele unei vechi și sfînte tradiții, dar vederile noastre merg pe raza de lumină și îndrumare a Întîistătorului Bisericii

noastre, a Inalt Prea Sfințitului și Prea Fericitului Patriarh Justinian, în a cărei activitate intră și reorganizarea mănăstirilor. Pasul nostru e pasul vremii și, potrivit cerințelor, noi am ieșit din starea contemplativă și dormitândă, intrând în raza unei activități, în care rugăciunea se împletește cu munca, munca intelectuală și manuală. Noi nu așteptăm mila nimănui, căci noi ne câștigăm existența întreținerii traiului, prin propriile noastre străduințe.

Ne iubim poporul, pentru că din el ne tragem și pentru că Biserica este a poporului dreptcredincios; dar ne iubim și Patria, care este a noastră a tuturor, și ne mângâiem când, pentru cinstea ei și a poporului, degetele noastre împletec firele cu care se pecetluiește arta noastră populară.

Nădejtile noastre privesc către un orizont mai luminat, căci preocu-

Primirea Inalt Prea Sfințitului Patriarh Chiril la mănăstirea Agapia.

pările prezente, în mănăstirile noastre sînt pentru ridicarea nivelului intelectual. Cu aceste preocupări, Inalt Prea Sfințitul nostru Patriarh Justinian se înscrie ca ctitor de școli monahale și Seminarii, în mănăstirile de călugărițe.

În mănăstirea noastră își țese firul activității Seminarul Monahal de călugărițe, element nou al preocupărilor Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, pentru luminarea femeii monahii din mănăstirile moldovene, precum este și Școala Monahală și învățămîntul elementar de 7 clase.

Rolul școlilor, din cuprinsul mănăstirii Agapia, este de a face educație și învățămînt.

Educația se bazează pe principiul evanghelic: «**Poruncă nouă dau vouă să vă iubiți unul pe altul**»..., și culminează în cuvintele: «**Mai mare dragoste decît aceasta, ca cineva să-și pună sufletul său pentru prietenii săi, nimeni nu are**».

Rugăm Înălțimea Arhierilor Voastre de a binecuvînta activitatea noastră, pentru Biserica lui Hristos, pentru scumpa noastră Patrie, pentru poporul nostru, rugîndu-vă, Înalt Prea Sfințite Patriarh Chiril, de a binevoi să spuneți fraților noștri bulgari, credincioși întru Hristos, că-î salutăm cu sfînta salutare de «pace și dragoste».

Vizita II.PP.SS. Voastre înscrie în răbojul vieții noastre o amintire sfîntă și înălțătoare.

În numele soborului mînăstirii Agapia, a cuvioșilor preoți slujitori, a corpului profesoral de la Seminar, a tinerelor eleve și a smereniei mele, vă zicem: «Bine ați venit».

După însuflețitul cuvînt al conducătoarei obștei monahale de la Agapia, a vorbit Sanctitatea Sa Chiril care a spus:

Iubite surori întru Domnul,

Sfînta Biserică a lui Dumnezeu este întemeiată de Mîntuitorul nostru, Domnul Iisus Hristos, pentru mîntuirea sufletelor noastre. Părintele Ceresc și-a arătat dragostea Sa desăvîrșită față de oameni, trimițînd pe Fiul Său Unul Născut, ca tot cel ce crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică. Iată de ce noi putem socoti Biserica Domnului Iisus Hristos ca o cetate a iubirii. În această cetate a iubirii s-a adus jertfa desăvîrșită a dragostei — Domnul Iisus Hristos, Carele este însăși piatra din capul unghiului, este temelie cetății, și această cetate este întărită pentru veșnicie prin sîngele Lui. Noi avem o chemare foarte aleasă: să fim fii și slujitori ai dragostei. Domnul Iisus Hristos ne-a lăsat porunca supremă să iubim pe Dumnezeu mai mult ca orice și pe aproapele nostru ca pe noi înșine.

Dragostea este lumina, prin care noi mergem în această lume. Prin dragoste trăiesc inimile noastre; prin dragoste se întăresc mințile noastre; prin dragoste se întărește voința noastră; prin dragoste noi putem să creiem lucruri folositoare pentru oameni; prin dragoste dobîndim bucuria supremă a vieții; prin dragoste avem cea mai mare mîngîiere în toate împrejurările vieții.

Vedeți cît este de luminoasă Biserica lui Dumnezeu — cetatea dragostei? Ea e mare, este întinsă, cît este de larg și fără de margini pămîntul. Zidurile cetății dumnezeiești a dragostei cuprind tot pămîntul. Ele sînt ziduri de foc, pentru că Dumnezeu este foc, care împrejmuește întreaga Biserică (Zaharia II, 9). Și în această Biserică a lui Dumnezeu, cetate a dragostei, au trăit popoarele noastre, român și bulgar. De aceea ele și-au putut crea o istorie națională și culturală proprie. Cînd întunericul apărea la orizontul destinului lor, ele aveau lumina credinței lor și au putut răzbate peste veacuri.

Știți cît este de mare însemnătatea mînăstirilor în lumea ortodoxă. Ele au fost turnurile înalte de apărare de pe zidurile cetății. În mînăstirile noastre se păstra și credința, și conștiința națională, și dorul de libertate, cînd eram înrobiți. Cele două popoare ale noastre au trecut prin încercări grele în drumul lor istoric. Și ele întotdeauna și-au manifestat simpatii reciproce și s-au iubit, nu numai pentru că erau vecine, dar și pentru că prin credința lor comună se aflau în una și aceeași cetate a lui Dumnezeu. Noi știm că la începutul veacului al XIX-lea (1806), la Rîmnicul Vîlcii s-a tipărit prima carte bulgară care cuprindea predici. A fost Nedelnicul lui Sofronie Vraceanschi. Mai tîrziu, în cele două Principate Romîne s-au tipărit și alte cărți bulgare. Marile comunități de emigranți bulgari în România: la Bu-

curești, Craiova, Brăila, Galați ș. a., au găsit o înțelegere deplină din partea poporului român, ceea ce le-a înlesnit să-și deschidă școli, biserici și instituții de cultură. În văzul autorităților române, emigranții bulgari își pregăteau mișcarea revoluționară a Bulgariei. Nu puține au fost greutățile și neplăcerile guvernelor române din cauza acestei activități a revoluționarilor bulgari. Dar guvernele române s-au văzut nevoite să cedeze în fața dragostei poporului român față de poporul bulgar asupra și în suferință. Când hoardele turcești, după răscoala din aprilie 1876, au săvârșit adevărate măceluri în unele centre bulgare ca Batac, Perușița, Brațigovo ș. a., guvernul român de atunci a trimis o notă guvernului turc, în care spunea că poporul român nu mai poate rămâne nepăsător față de aceste crime pe care le săvârșesc turcii împotriva unui popor creștin.

Și noi, conducătorii de astăzi ai Bisericilor Română și Bulgară, sîntem pătrunși de duhul dragostei, care sălășluște în Sfînta Biserică. De aceea, anul trecut, Sanctitatea Sa Justinian, prea iubitul nostru frate întru Domnul, ne-a făcut cinstea să viziteze Bulgaria, ca să cinstească cu prezența sa marea sărbătoare bisericească prilejuită de restabilirea străvechei Patriarhii bulgare și de alegerea smereniei mele ca Intîistătător al Bisericii noastre. Atunci toți arhierii bulgari, toți slujitorii Bisericii și tot poporul nostru au primit cu inimi deschise pe Sanctitatea Sa și pe scumpii însoțitori ai Sanctității Sale.

În vara aceasta, vrednicul Mitropolit al Moldovei și Sucevei, Înalt Prea Sfințitul Sebastian, în drum spre Damasc și la înapoiere, s-a oprit la Sofia. A vizitat cu acest prilej și marea lavră a Sfîntului Ioan de Rila, Prea Cuviosul nostru Părinte și făcător de minuni. Înalt Prea Sfinția Sa a declarat că noi l-am primit cu o dragoste mare. Țin să încredințez pe Înalt Prea Sfinția Sa și pe toți cei de față că noi n-am plănuit să-i arătăm dragostea noastră; ea a izvorît deadreptul din inimile noastre, din care țîșnesc simțăminte adînci de dragoste frățească.

Noi nu putem trăi în afara duhului dragostei, care dă viață cetății dragostei. Animați de aceeași dragoste, noi am venit în Republica Populară Română, ca oaspeți ai Sfintei Biserici Ortodoxe Române, ai Intîiului ei Ierarh Sanctitatea Sa Justinian, ai tuturor ierarhilor acestei de Dumnezeu binecuvîntate Biserici, spre a exprima din nou marea noastră dragoste și devotament.

Cît sîntem de bucuroși că ne aflăm acum într-o mînăstire, care socotește că este o cinste pentru ea să se numească cetate a dragostei. Toți cei care viețuiesc aici trebuie să trăiască cu credință și cu frică de Dumnezeu. Noi credem că nu putem cîștiga puterea dragostei în afara credinței și fricii de Dumnezeu. Și nu numai dragostea față de Dumnezeu, dar și dragostea în deobște. De aceea, cei ce trăiesc în mînăstirea Agapia, trebuie din ce în ce mai mult să se întărească în credința noastră cea mîntuitoare. Dar aceasta se înfăptuește printr-o continuă rugăciune osîrdnică.

Dragostea nu se dobîndește într-alt chip decît numai pe calea smereniei. De aceea, aici, trebuie să domnească smerenia, care este o înaltă virtute. Ea este rădăcina dragostei. Iată de ce această cetate trebuie să fie întotdeauna o cetate a smereniei. Oare nu pare că smerenia este foarte slabă în ochii oamenilor? Dar iată că smerenia întărește zidurile cele tari ale cetății.

Voi, aici, v-ați închinat viața rugăciunii și nevoințelor monahicești. Aceasta este prima chemare a voastră. Se înțelege că nu poate fi nevoință

în rugăciune fără contemplare în rugăciune. Dar voi împlețiți în chip fericit contemplația și datoria muncii, cu rugăciunea și nevoița monahicească. În felul acesta voi dobândiți o mai mare desăvârșire a nevoiței voastre.

Toți sîntem sfătuiți de Sfîntul Apostol Pavel să trăim cu truda mîinilor noastre. Prin urmare, cînd călugării muncesc, ei împlinesc o poruncă evanghelică. Dumnezeu să vă binecuvinteze să munciți întotdeauna ca să mîncați cu cinste pîinea de voi agonisită.

Voi vedeți că și poporul întreg își cîștigă pîinea prin muncă. Prin muncă el vrea să învingă toate greutățile și să-și creieze o viață nouă, s-o ridice pe o treaptă mai înaltă, să o facă fericită pentru toți, în condiții de dreptate.

Mari sînt, fără îndoială, meritele Sanctității Sale Patriarhului Justinian pentru ridicarea mîinștirilor în dioceza Bisericii Ortodoxe Romîne, și cu drept trebuie numit, așa cum l-ați numit, ctitor al acestui sfînt locaș. Noi ne-am putut convinge la fața locului de osîrdia cu care Sanctitatea Sa și cei mai apropiați colaboratori ai Sanctității Sale — Inalt Prea Sfinții și Prea Sfinții Arhieriei, se trudesesc pentru propășirea mîinștirilor.

Aici, în acest sfînt locaș aveți un seminar monahal de călugărițe, pe lîngă atelierile mîinștiresți, pentru confecționarea de covoare, broderie artistică, ceramică, etc. Acest seminar monahal dă o pregătire teologică cadrelor tinere de conducere pentru sfintele mîinștiri. Pregătirea teoretică este un lucru foarte bun, pentru că în acest chip, — cum spune Sfîntul Apostol Pavel — oamenii pregătiți vor fi în stare să dea răspuns pentru credința lor. Deci, învățați, adînciți cuvîntul lui Dumnezeu însușind duhul Sfintei Evanghelii, adică duhul dragostei, și atunci veți fi cu adevărat în cetatea dragostei și veți fi fericite. Fiind astfel în cetatea dragostei veți lupta pentru bunăvoirea între oameni și pentru pace pe pămînt. Noi, cei care sîntem în cetatea dragostei, nu putem să nu credem, să nu ne rugăm și să nu lucrăm pentru pace. Noi sîntem slujitori convinși ai păcii și facem tot ce stă în puterile noastre pentru ca pacea să fie apărată pentru toți oamenii din lume.

Iubite surori în Domnul, primiți binecuvîntarea Bisericii Ortodoxe Bulgare și a tuturor sfinților ei; primiți urările noastre în rugăciune pentru propășirea voastră duhovnicească, pentru propășirea în credință, pentru întărirea sfîntului vostru locaș în vecii vecilor.

Mila Domnului să fie acum și pururea asupra voastră și asupra întregului popor romîn. Amin.

Inalt Prea Sfințitul Mitropolit Sebastian, luînd cuvîntul a spus:

Minunat este Dumnezeu întru Sfinții Săi. Cerul și pămîntul vor trece, dar cuvintele Mele nu vor trece. Aceste înalte principii ați venit să le întăriți în Biserica noastră. În calitate de Mitropolit vă mulțumesc pentru bucuria ce ne-ați făcut-o de a veni pe meleagurile noastre. Transmiteți, vă rugăm, Sfîntului Sinod, clerului și credincioșilor bulgari, toată dragostea noastră.

Dumnezeu să binecuvinteze misionarismul la care v-ați angajat, cînd ați plecat din Sofia.

Vor rămîne neuitate clipele pe care le-am trăit împreună. Dumnezeu să ne ajute tuturor să putem cimenta cuvintele Mîntuitorului: «**Cerul și pămîntul vor trece, dar cuvintele Mele nu vor trece**».

Delegația a vizitat apoi seminarul monahal, sălile de curs, muzeul

lui Nicolae Grigorescu, atelierele mînăstirii. A impresionat peste tot, curățenia, buna rînduială, disciplina și viața religioasă.

La orele 14, s-a servit dejunul, în sala mare de mese a mînăstirii.

LA MINĂSTIREA VĂRATEC

După masă, la orele 15, înalții oaspeți bulgari, s-au îndreptat către altă mînăstire de călugărițe din Moldova, Văratecul, care nu are mare trecut istoric (fondată în secolul trecut) dar care are deasemeni un mare număr de monahii inchinoviate. Acolo, au ajuns peste o jumătate de oră.

Soborul mînăstirii întîmpină pe oaspeți. Intrîndu-se în biserică, după ectenia întreită, stareța mînăstirii Maica Pelaghia Amilcar a rostit următoarele cuvinte: «Noi, soborul mînăstirii Văratec, sîntem bucuroase că ați venit în mijlocul nostru și vă rugăm, în numele celor 400 de călugărițe, să ne dați binecuvîntarea Sanctității Voastre. Intru mulți ani Stăpîne!».

Sanctitatea Sa Chiril a răspuns:

Iubite surori în Domnul,

Vă mulțumesc din inimă, că ne-ați primit cu atîta dragoste în Domnul. Noi, aici, în biserica acestei sfinte mînăstiri, ne închinăm Maicii lui Dumnezeu și o rugăm pentru propășirea sfintei noastre credințe ortodoxe, pentru mama noastră comună, Sfînta Biserică Ortodoxă, care ne-a născut duhovnicește și ne-a crescut ca să fim moștenitori ai mîntuirii. O rugăm pentru propășirea acestui sfînt locaș, ca el să trăiască pururea pe temelia cea tare a credinței. O rugăm pentru cele care au venit aici și și-au închinat viața în slujirea lui Dumnezeu, ca să dobîndească scopurile nevoinței lor.

Atotmilostivul Dumnezeu să fie dreapta cea tare care să ne ducă pe noi toți pe calea mîntuirii noastre. Pe această cale, noi ne vom întîlni în frățietate comună, în prietenie creatoare, în slujba păcii, în dorința de creare a bunăvoirii între oameni.

Mila Domnului să întărească frăția romîno-bulgară și pacea între oameni să fie o fericită binecuvîntare pentru noi toți. Amin.

Înalt Prea Sfințitul Mitropolit al Moldovei, Sebastian Rusan, a rostit următoarele:

«Mînăstirea Văratec are trecutul ei. Este înființată după 1800, dar are o viață duhovnicească dintre cele mai pilduitoare. Rog pe Bunul Dumnezeu să vă dea putere multă să vestiți cuvîntul lui Dumnezeu.

Să trăiască înfrățirea dintre Biserica Ortodoxă Romînă și Biserica Ortodoxă Bulgară și dintre cele două popoare.

Dumnezeu să trimită darul și binecuvîntarea Sa peste popoarele noastre.

Să trăiți întru mulți și fericiți ani!».

Terminîndu-se polihroniul și primirea oficială din biserică, delegația a vizitat mînăstirea și atelierele ei, fiind și aici plăcut impresionată de munca sîrguincioasă, ce depun monahiile, precum și de frumusețea țesăturilor ce produc.

DIN NOU LA MINĂSTIREA NEAMȚU

După cercetarea Văratecului, iluștrii reprezentanți ai Bisericii Bulgare se îndreaptă, spre seară, către mînăstirea Neamțului, unde iau cina și sînt găzduiți peste noapte. A doua zi, duminică 17 octombrie 1954,

ultima zi de vizită în Moldova, ierarhii bulgari, împreună cu Intîistătătorul lor, sînt conduși, învesmîntați în odăjdii pentru Sf. Liturghie, după ceremonialul tradițional, în biserica mare a voevodului Ștefan cel Mare.

După oficierea Sf. Liturghii, în limbile romînă și bulgară în chip cu totul sărbătoreasc, Prea Cuvioșia Sa Părintele Arhimandrit Melchisedec Dimitriu, Starețul mînăstirii, salutînd pe aleșii reprezentanți ai poporului bulgar, a rostit următoarele:

Inalt Prea Sfințiți Stăpîni și Prea Distinși Oaspeți,

Cu drept cuvînt obștea mînăstirei Neamț, avînd acest deosebit prilej de a Vă primi, se simte fericită. Și în bucuria aceasta mare, dăm slavă lui Dumnezeu că roadele păcii, a păcii dorită cu atîta înfocare de toată lumea, se simt în țările noastre Republica Populară Bulgaria și Republica Populară Romînă. Iar mînăstirea Neamț, în al cărei cuprins Vă aflați, trăiește clipe de mare înălțare.

Monument istoric însemnat al scumpei noastre Patrii, este cercetată cu mult interes, cu multă dragoste, cu multă credință și nădejde de bine și pentru viitor de foarte mulți credincioși și de distinse personalități din țară și străinătate. A avut cinstea de a găzdui vreo trei zile și pe Inalt Prea Sfințitul Alexei, Patriarhul întregii Rusii, însoțit de Inalt Prea Sfințiți Mitropoliți și alți distinși colaboratori: clerici și mireni, și a fost întîmpinat aici de răposatul Patriarh Nicodim, înaintașul imediat al Inalt Prea Sfințitului Justinian, Patriarhul Romîniei. Patriarhul Nicodim a făcut studii la Kiev și a fost stareț înnoitor în mînăstirea Neamț. El a fost un bun prieten al Bisericii Bulgare, intervenind pentru pace la Patriarhia de Constantinopol în favoarea Bulgariei.

Istoria mînăstirii Neamț este istoria sbuciumatei Moldove, luptîndu-se contra tuturor relelor din afară și din lăuntru. Petru Mușat, unul din primii descălecători din partea de nord a țării, este întemeietorul oficial al acestei mînăstirii încă de pe la anul 1390. După el, ctitor de seamă, blîndul și iubitorul de pace, Alexandru cel Bun și apoi slăvitul domn al Moldovei, Ștefan cel Mare. Ștefan cel Mare este ziditorul acestei biserici ce ne cuprinde acum în sînul său în forma și structura ei originală și care biserică de aproape cinci veacuri a străbătut timpul ca o stîncă neclintită.

Obștea acestei mînăstiri s-a recrutat și se recrutează din cetățenii pașnici din toate teritoriile locuite de romîni, dar ca Biserică a lui Hristos, nu a închis porțile sale, cînd acestei obști s-au alăturat bărbați aparținînd altor naționalități. Și dacă aceștia au avut merite, calități sufletești și rîvnă au fost cinstiți și rugați chiar a o ajuta. Au fost aici și călugări bulgari de neam. Mărturie cărțile de prin biblioteca mînăstirei, bibliotecă, minune după mine, pentru vitregiile care au trecut peste mînăstirea aceasta în curgerea atîtor veacuri, că mai are și aceste cîte le mai are. Iar limba cultului, cum se știe, de veacuri dearîndul fiind cea slavă, la fel ca și la bulgari, este încă un motiv de atracție și de contopire.

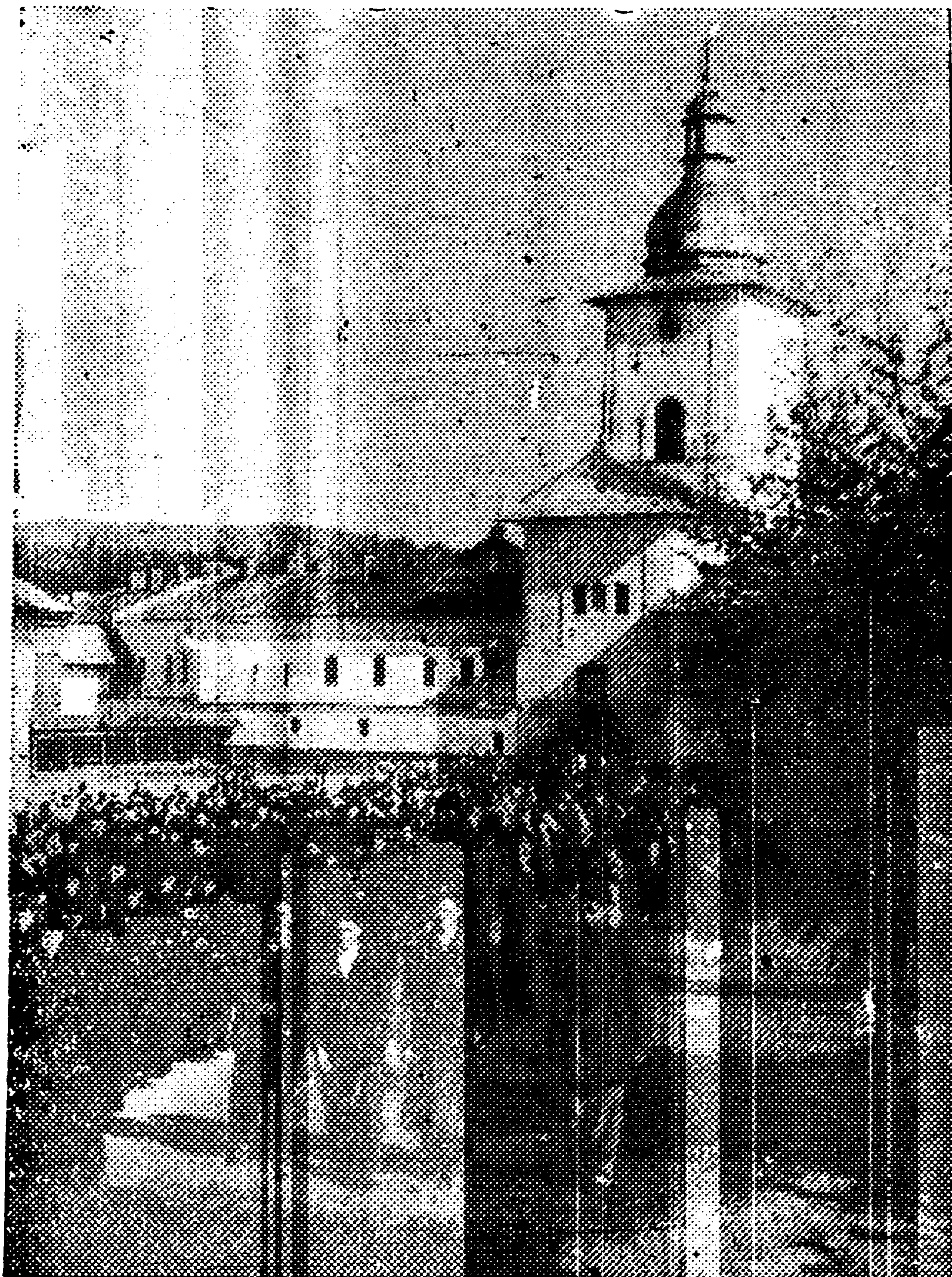
Intre străinii slavi, strălucește și va străluci ca un luceafăr figura marelui stareț Paisie Velicicovschi, rus din Poltava, dus de tînar în Sfîntul Munte al Atonului și de unde printre alții cu șasezeci de ucenici cărturari ruși, bulgari și romîni a venit în țară la noi. Aici a fost primit cu deosebită dragoste, înțelegere și mai ales prețuire. După ce a trăit cîteva ani la mînăstirea Dragomirna în Bucovina, s-a coborît la Secu, o mînăstire frumoasă din apropiere, iar la 1780 a venit la Neamț ca stareț cu toată ceata

sa și a stabilit reguli și rînduiri ce sînt respectate cu sfințenie pînă azi nu numai aici, ci și în multe mînăstiri din țară, din Uniunea Sovietică și alte părți.

Cu ucenicii cărturari a tradus și compus diferite opere literare și științifice, nu numai religioase.

Figura mare a acestui stareț rus a impus atît de mult că pînă acum cinstul lui mormînt este foarte respectat în obștea noastră. Simțim o datorie intrînd în această biserică, călugări și frați, să ne plecăm cucernici

Numeroși călugări, călugărițe și credincioși au întîmpinat pe înalții soli ai Bisericii Ortodoxe Bulgare, cu prilejul vizitei făcute la mînăstirea Neamțu.

la mormîntul său, să atingem cu dreapta piatra lui funerară și să simțim astfel că am luat binecuvîntare de la Prea Cuviosul Părintele nostru stareț Paisie.

Iată deci dovada, mărturie a credinței noastre ortodoxe, care strînge inimile curate și înțelegătoare în jurul Crucii Domnului, semnul biruinței în contra oricărui rău din lume, pe toți cei ce mărturisesc drept pe Hristos Dumnezeu.

Azi mînăstirea Neamț încă este cea mai populată mînăstire de călugări din țară. Sub deaproape îndrumarea Inalt Prea Sfințitului Seba-

stian, Mitropolitul Moldovei și Sucevei, traduce în viață înnoitoarele dispoziții ale Înalt Prea Sfințitului Justinian Patriarhul României și regulamentele votate de Sfântul Sinod. În mânăstire, ca și în alte mânăstiri din țară, avem școală monahală pentru a ține mereu vie în conștiința călugărilor toate cele ce ținesc la adâncirea și înțelegerea vieții duhovnicești. Avem și ciclul doi pentru completarea cursului de șapte ani, mai ales a fraților tineri. Are o gospodărie bine organizată și atelierele necesare în gospodărie; ateliere de sculptură, conduse de frații călugări Eufrosin și Silvestru Urmă, din ale căror produse vom oferi prea distinșilor noștri oaspeți, ca amintire, sfinte și sfințite obiecte religioase lucrate de ei aici, precum și din cărțile ce ne-au mai rămas de la tipografia mânăstirii, acum trecută la centrul mitropolitan-Iași, iarăși și acestea mărturie a stăruitoare preocupări intelectuale a răposatului Patriarh Nicodim, prea strâns legat de mânăstirea Neamț și obștea ei prin strădania depusă să-i păstreze demnitatea și să o facă folositoare poporului.

Putem spune: Mânăstirea Neamț înflorește. Citez din articolul maestrului Mihail Sadoveanu de la 9 septembrie a. c.: «E bine să se afle că, într-o sută de ani, de stăpânire a regimului boieresc și burghez, acest monument istoric a fost lăsat să meargă spre ruină. Iar în vara asta mi s-au bucurat ochii văzând lucrările de renovare ale incintei, în stâlpi și bolți de piatră cioplită, hotărâte de Guvernul Democratic». Ajutorul s-a dat prin Ministerul Cultelor.

Nădăjdum la Dumnezeu că lupta pentru cucerirea păcii în lume să fie cu izbânda dorită și desăvârșită.

În culmea fericirii în care ne găsim rugăm pe Dumnezeu cu toată puterea credinței noastre, ca și peste țara vecină de la sud de a noastră: R. P. Bulgaria și peste poporul ei drept credincios să fie toate binecuvântările. Din poporul bulgar binecredincios avem sfinți, ale căror sfinte moaște întregi sînt mult respectate de poporul nostru: Sfântul Dumitru Basarabov din catedrala sfintei Patriarhii din București, Sfânta Muceniță Filoteia de la Rîmnicul-Vâlcea și alții ca să nu mai pomenim de părți de sfinte moaște de ale celor ce au viețuit și mult au pătimit pentru credința în Hristos și apărarea drepturilor celor apăsați și doșădiți, de origină bulgară, și care se găsesc prin mânăstirile și bisericile din țara noastră.

Cerem cu toată smerenia înalta binecuvântare a Înalt Prea Sfințiilor Voastre și ne rugăm Domnului să Vă ajute a pleca bine impresionăți de vizita făcută în țara noastră și la mânăstirea Neamț, cerîndu-vă să ne îngăduiți să vă urăm sincer și din toată inima să trăiți mulți și fericiți ani cu toții slujind Domnului și păstorind turma ce vă este încredințată, cu pace și bun spor la limanul mîntuirii».

Sanctitatea Sa Chiril luînd cuvîntul a dat cîteva îndemnuri în legătură cu Evanghelia Duminicii a XXI după Rusalii (Lc. VIII, 5-15) urînd tuturor să devină pămîntul cel bun, care aduce roadă însutită, cînd primește sămînța cea de preț a cuvîntului dumnezeesc.

În continuare, Sanctitatea Sa a răspuns la salutul adresat de Prea Cuviosul Stareț, spunînd următoarele:

Prea Cuvioși Părinți,

Prea iubiții mei întru Domnul fii duhovnicești,

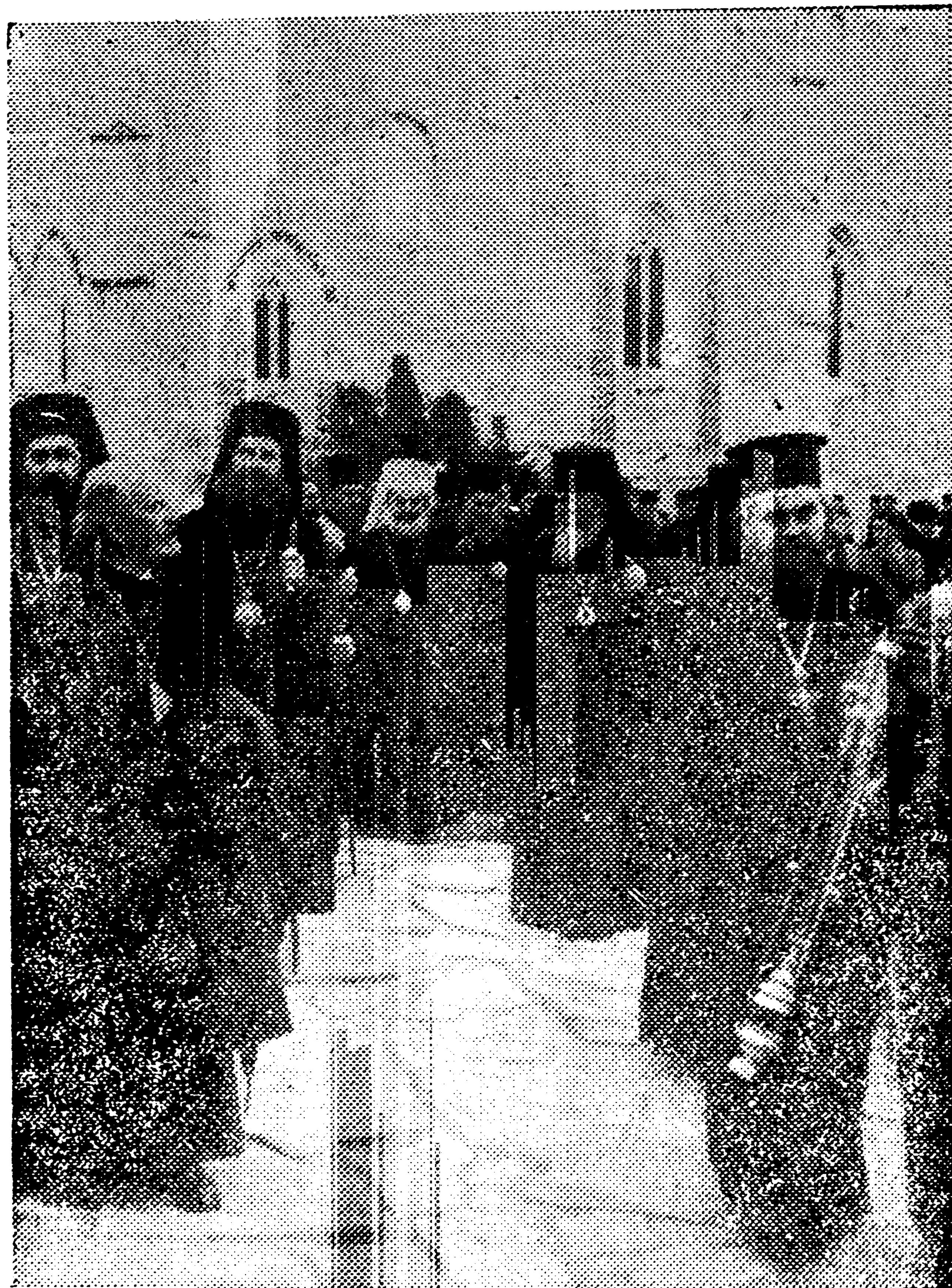
Mânăstirea Neamțu este de mare însemnătate pentru țara voastră. Ea a jucat un rol bisericesc și religios de seamă în trecut, pentru care fapt este pînă astăzi prețuită de întregul vostru popor.

In ea s-au păstrat forțele bune ale evlaviei și dragostei de patrie care au ajutat la renașterea duhovnicească și la ridicarea națională a poporului și a țării voastre.

Mănăstirea Neamțu este cunoscută și în afară, în toată lumea ortodoxă, pentru că ea este socotită ca una din cele mai mari fortărețe ale evlaviei și sfințeniei, în răsăritul pravoslavnic.

In trecut, aci s-au retras și călugări de naționalitate bulgară, care s-au însuflețit aici, de slujirea lor patriotică în țara noastră. Chiar unii din ie-

La mănăstirea Neamțu, în timpul vizitei Înalt Prea Sfințitului Patriarh Chiril și a celorlalți reprezentanți ai Bisericii Ortodoxe Bulgare.

rarhii Bisericii noastre, și-au luat numele de la numele mănăstirii voastre. Așa este Mitropolitul Durostorului și Cerveniei, Grigore Nemțeanu, născut la Soroca.

Voi care trăiți aici, aveți indatorirea sfântă de a păzi acest sfânt locaș. Cum să-l păziți? Ca un loc sfânt, cinstit de evlaviosul vostru popor și de toți ortodocșii din lume. Păziți-l în sfințenia lui, țineți sus numele lui, adăugați-i tot mai mult prestigiu la acest mare renume al lui, viețuind cu vrednicie pentru el și pentru sfânta voastră chemare. Voi îl veți apăra păzind și prețuind unitatea frăției care crește prin ascultarea călugărească și prin nevoie în rugăciune. Păziți-l întreg, și ca edificii și ca bunuri, dar în cea

mai mare măsură și ca tradiții de evlavie, ca fiecare venind în acest sfânt locaș, să se întoarcă întărit în viață, pentru că a avut bucuria să respire atmosfera duhovnicească a acestui loc sfânt.

Voi repeta că pentru păstrarea în întregime a sfântului locaș este necesară unitatea duhului, care se înfăptuește printr-o dragoste frățească reciprocă. Nu poate fi frăție fără dragoste. Noi știm că Domnul Iisus Hristos ne învață să ne iubim reciproc sau după cum Sfântul Evanghelist Ioan scrie: „Aceasta este porunca Lui, să credem în numele Fiului Său Iisus Hristos, și să ne iubim unii pe alții așa cum ne-a poruncit“. (I. Ioan III, 23).

Credincioși voturilor monahale făcute, păziți-vă de duhul lumesc care nu poate decît să vă turbure inimile, să vă stîrpească nevoințele, să lipsească de sens chemarea voastră și să vă îndepărteze de răsplata promisiunii. Noi știm ce scrie Sfântul Apostol: „Niciun ostaș, cînd intră în oștire nu se încurcă cu treburile vieții tocmai ca pe plac să fie celui care strînge oaste“ (II Timotei, II 4).

Sînteți chemați să fiți bine plăcuți Domnului și pentru aceasta anume v-ați retras din lume. Oare este vreunul dintre voi care ar dori să se încurce cu treburile lumesti, care nu pot decît să-l lipsească de bucuria vieții spirituale și de răsplata adevăratei nevoițe duhovnicești?

Este de mare folos pentru om să poată învinge pe omul vechi din el și să trăiască pentru Dumnezeu, dar pentru aceasta este nevoie de o ascultare deplină, înainte de toate față de Dumnezeu și după acela față de Sfînta Biserică. Aceasta constituie unul din voturile de temelie ale chemării monahale. Ascultați ce este scris în Sfînta Scriptură: „Trebuie să aveți în voi simțirea care era în Hristos Iisus, carele în chipul lui Dumnezeu fiind, nu răpire a socotit a fi El întocmai cu Dumnezeu, ci s-a deșertat pe sine, chip de rob luînd, făcîndu-se oamenilor asemenea, și la înfățișare dovedindu-se ca un om, s-a smerit pe Sine, ascultător făcîndu-se pînă la moarte și încă moarte de cruce“. (Filipeni, II, 5-8).

Oare noi, oamenii putem ajunge la limanul acestei ascultări desăvîrșite, pe care Fiul Omului ne-a arătat-o? Dacă nu putem face asemenea, sîntem datori cel puțin să-i urmăm pilda și prin ascultare să-i împlinim voia lui Dumnezeu, exprimată în poruncile îndatoririlor noastre comune, creștine, preoțești și călugărești.

Dar calea pentru aceasta este rugăciunea osîrdnică. Iată voi trăiți aici în condițiuni în care vă puteți dedica unei astfel de rugăciuni și vă puteți ușura întotdeauna inimile și întări voințele voastre pentru o înaltă viață duhovnicească.

Psalmistul spune: „Căutați pe Domnul și puterea Lui, căutați întotdeauna fața Lui“. (Psalm, CIV, 4).

Fața lui Dumnezeu este aproape de voi, pentru că voi vă aflați în acest sfânt locaș, unde se descopere întotdeauna celor care-l caută. El este aproape de voi. În singurătatea voastră sfîntă, în această atmosferă de rugăciune comună, voi întotdeauna puteți să priviți fața lui Dumnezeu. Aceasta înseamnă să trăiți cu osîrdie în rugăciune.

Urările mele care le fac vouă, prea iubiți întru Domnul părinți și frați, este ca Dumnezeu să vă întărească în credință și să vă ajute să propășiți în sfințenie, în rugăciune și în nevoiri călugărești.

Rugați-vă deci întotdeauna pentru biserică lui Dumnezeu, pentru evlavioasele noastre popoare, pentru conducătorii duhovnicești și de Stat ai țărilor noastre, pentru pace pe pămînt și bunăvoință între oameni.

Rugați-vă pentru primul ierarh al Sfintei voastre Biserici, Sanctitatea Sa Justinian și pentru Înalt Prea Sfințitul vostru Mitropolit Sebastian.

Nu mă uitați în rugăciunile voastre și pe mine smeritul Patriarh al Bulgariei, pentru ca Dumnezeu să ajute în slujirea mea, spre proslăvirea Sa și spre binele Bisericii și a binecinstitorului popor bulgar.

LA ROMAN

După masă, la orele 15, oaspeții luându-și rămas bun de la soborul mînăstirii, s-au îndreptat către Roman, la catedrala episcopală, unde-și doarme somnul ultim cărturarul episcop Melchisedec, care acum 70 de ani a vizitat patria Înălților Ierarhi ce vin către dînsul, prietenul și colegul mitropolitului Natanail, despre care I. P. S. Patriarh Chiril a scris recent cartea amintită. La sosirea oaspeților, de la 16,30, mulți credincioși și copii așezați de o parte și de alta a trotuarului, aruncă flori înaintea solilor Bisericii Bulgare și se apropie să primească binecuvîntarea și să sărute mîna Sanctității Sale. Entuziasmul este mare. După ce trec pe sub monumentala clopotniță a episcopiei, înalții oaspeți sînt întîmpinați la intrarea catedralei, de Prea Sfințitul Teofil Herineanu, Episcopul Romanului cu Crucea și Evanghelia, după uzul îndătinat, de părinții consilieri eparhiali și clerul orașului în frunte cu P. C. Sa Părintele Vicar Dumitru Petrea.

Se intră în biserică, iar la polihroniu, Prea Sfințitul Episcop Teofil al Romanului și Hușilor rostește următorul cuvînt de salut:

Prea Fericite Părinte Patriarh Chiril,
 Înalt Prea Sfințiți Mitropoliți Sebastian, Mihail, Climent și Pimen,
 Prea Sfințite Episcop Iona,
 Prea Cuvioși și Prea Cucernici Părinți,
 Iubiți credincioși,
 Onorată asistență!

Credincioșii și clerul orașului Roman de cîteva zile freamătă de bucurie și de nerăbdare. Cu mare dor au așteptat ceasul sosirii la ei a distinșilor oaspeți, reprezentanți ai Bisericii Ortodoxe Autocefale Bulgare, Biserică soră și vecină binefăcătoare. Bucuria lor o sporește faptul că în fruntea alesei delegații se găsește însuși capul și fala acestei Biserici, Sanctitatea Sa Patriarhul Chiril, a cărui vizită ne onorează nespuse de mult, a cărui binecuvîntare ne este deosebit de scumpă.

Bucuria credincioșilor și a noastră a tuturor izvorăște din prețuirea mare pe care întreg poporul românesc o are față de națiunea bulgară.

Vă rog să nu-mi luați în nume de rău un crîmpei de sinceră spovedanie. Muncitorii bulgari care au trăit și mai trăiesc pe la noi sînt aproape toți grădinari de meserie.

În mintea și în inima maselor populare românești cuvîntul bulgar este aproape sinonim cu acela de grădinar harnic, cultivator neîntrecut de legume și de flori. De altă parte se știe că parfumul de roze bulgare este faimos în lumea întreagă. Cultura trandafirilor din regiunea Plovdivului unde ați păstorit ca Mitropolit contribuie la ridicarea nivelului material și cultural al poporului.

Imaginația norodului român nu-și poate închipui altfel patria Sfinților Voastre — Republica Populară Bulgaria — decît ca o mare grădină, curată și îmbelșugată, plină cu tot felul de roduri stoarse solului de harnicia și iscusința fără-seamăn a poporului bulgar.

Oricine bănuiește că cel ce își cultivă cu râvnă grădina și țara nu-și lasă necultivat nici sufletul. Buruienile patimilor și a păcatelor pot crește numai în sufletele oamenilor leneși. Sufletele oamenilor harnici nu pot fi decât pline de florile virtuților și de roadele faptelor bune. Sufletul harnicului popor bulgar ni-l închipuim și îl prețuim ca pe un suflet ales, curat și roditor de frumoase fapte bune. Adevăr pe care îl confirmă sfinții de origine bulgară: Sfântul Dimitrie Basarabov, Sfânta Parascheva și Sfânta Filoteia.

În Catedrala Patriarhală de la București moaștele Sfântului Dimitrie Basarabov sînt obiect de mare cinstire religioasă. Lumea credincioșilor români iubitori de sfinți știe că Sfântul Dimitrie a fost de origine bulgar, născut, crescut și adormit în satul Basarabovo din Bulgaria.

În Catedrala Mitropolitană de la Iași, moaștele Sfintei Parascheva — ocrotitoarea Moldovei — sînt și ele obiect de mare cinstire religioasă ca și ale Sfintei Filoteiaenerate cu un deosebit cult în catedrala episcopală de la Rîmnicul Vîlcii. Origina lor bulgară este de asemenea recunoscută de către lumea iubitorilor de sfinți.

Acești trei vestitori, nemuritori, ai virtuților poporului din sînul căruia s-au înălțat atît de sus, întretin nestinsă flacăra iubirii noastre față de națiunea bulgară.

Spre pămîntul înflorit al țării de unde ați venit, iubirii noastre oaspeți, ne mîină și cultul morților. Noi romîni nu putem uita că la Plevna și la Grivița, în pămîntul Patriei Voastre zac nedespărțite, alături de osemintele ostașilor ruși și bulgari numeroase oseminte de ale soldaților romîni luptători pentru izbăvire din robia otomană, zac eroii de la 1877.

Cînd ne rugăm pentru odihna sufletelor lor, evlavia noastră nu-și desparte de camarazii lor ruși și bulgari cu cari dimpreună s-au jertfit pentru cucerirea aceluiași ideal: libertatea și neatîrnarea.

Istoria nepărtinitoare ne mărturisește că cetatea Tîrnovei devenind capitala statului bulgar la anul 1186 a început să fie și un puternic centru de viață religioasă ce s-a revărsat în depărtări mari, pînă prin părțile noastre.

Nu fără motiv istoricii greci i-au dat acestui oraș pronumele de «Noul Constantinopol». Legăturile noastre bisericești cu focarul religios de la Tîrnova au dăinuit multe veacuri și după căderea acestei cetăți sub jugul turcesc la 1393, cînd s-a desființat și Patriarhia bulgară de la Tîrnova.

Amintesc aici și acest fapt dureros — desființarea Patriarhiei bulgare acum 561 de ani — numai pentru că pot să pomenesc și de reînființarea ei întîmplată la 10 mai 1953, prin înălțarea Înalt Prea Sfinției Voastre la demnitatea de Patriarh al Bisericii Ortodoxe Autocefale Bulgare.

Cu toate că poporul bulgar a fost eliberat de sub jugul turcesc prin jertfa eroilor de la 1877 totuși o stare de libertate deplină n-a dobîndit decât în septembrie 1944, cînd glorioasele armate sovietice l-au eliberat pentru a doua oară, de data aceasta din robia fascisto-hitleristă.

În prezent poporul bulgar, ca și poporul romîn, în deplină libertate își croește o cale corespunzătoare intereselor și năzuințelor lui, iar Biserica Ortodoxă Bulgară — clerul și credincioșii deopotrivă — sprijină această viață nouă, luminoasă și fericită.

Salutînd cu adînc respect și caldă iubire sosirea Sanctității Voastre și a întregii delegații în mijlocul nostru, dăm glas bucuriei noastre sin-

cere pentru reînvierea străvechei și strălucitei Patriarhii Bulgare care ne-a ajutat atât de mult în viața noastră bisericească din trecut.

Sîntem nespuse de fericiți că astăzi credincioșii Bisericii Ortodoxe Romîne și Bulgare ne găsim alături, înfrățiți în aceleași năzuințe pentru o viață nouă și fericită, pentru triumful păcii în lume și pentru înfrățirea tuturor popoarelor.

Cerînd binecuvîntarea Sanctității Voastre și a Înălților Ierarhi asupra păstoriților noștri, rugăm pe bunul Dumnezeu să vă păzească sănătos pentru înflorirea ortodoxiei întru mulți ani.

Luînd cuvîntul, Sanctitatea Sa Patriarhul Chiril a spus următoarele:

Inalt Prea Sfințiți și Prea Sfințiți,
Cucernici părinți,
Iubiți frați și surori,

Anul trecut, în luna mai, a avut loc, la Sofia, o mare solemnitate bisericească. A fost restabilită străvechea Patriarhie bulgară a Tîrnovei. La această sărbătoare bisericească ne-a făcut cinstea să ia partea Sanctitatea Sa Justinian, Patriarhul Romîniei, împreună cu o delegație bisericească aleasă. Am primit cu dragoste frățească pe Sanctitatea Sa Patriarhul Justinian, iar evlaviosul nostru popor bulgar se străduia în tot chipul să-i mărturisească simțăminte fiești. Această vizită a Sanctității Sale ne-a îndatorat foarte mult cu mulțumire și recunoștință. De aceea am socotit ca o datorie nestrămutată să-l vizităm în patria Sa și să-i mărturisim Sanctității Sale, Sfintei Biserici Romîne, tuturor ierarhilor și slujitorilor Bisericii și întregului popor binecredincios, aceste anume simțăminte de dragoste și prețuire.

Iată de cinci zile ne aflăm pe pămîntul binecuvîntat al Moldovei. El ne era de mult cunoscut. Știam de evlavia moldovenilor, dar acum am putut simți noi înșine cît este de adîncă această evlavie. Am putut să înțelegem cît este de puternică credința evlaviosului popor romîn.

La Iași am fost martorii unui lucru ce nu poate fi descris. Mii și mii de oameni, într-o adîncă concentrare în rugăciune, stăteau în fața sfintelor moaște ale Prea Cuvioasei Maice Parascheva. Aceasta ne-a mișcat adînc. Ieri și astăzi am fost la mînăstirea Neamțu și împreună cu frații călugări ai mînăstirii, cu surorile monahii din mînăstirile de călugărițe din apropiere, și cu țărani din satele din împrejurimi, ne-am rugat lui Dumnezeu. Și acesta a fost într-adevăr un tablou nespuse de mișcător. Am vizitat și alte mînăstiri și ne-am convins că, în Moldova, evlavia are rădăcini adînci. Această evlavie a creiat slava duhovnicească a Moldovei și chiar a întregului pămînt romînesc. Ce reprezintă Voevodul Moldovei, Ștefan cel Mare, altceva decît expresia luminoasă a spiritului romînesc de creațiune, a geniului religios romîn? De aceea, cînd ne rugam la Iași, și la Neamțu, și în alte locuri, noi admirăm acest spirit romînesc luminos.

Pe drept cuvînt Prea Sfințitul Episcop Teofil al Romanului a spus că bulgarii sînt grădinari buni. Și noi, slujitorii Sfintei Biserici Bulgare, avem chemarea să fim grădinari, fiindcă sîntem în grădina Domnului, în care trebuie să înflorească florile virtuților evanghelice. Dar eu constat că și aici, slujitorii Sfintei Biserici, mari și mici, sînt foarte buni grădinari, pentru că se îngrijesc bine de grădina Domnului și se ostenesc întru împodobirea sufletului poporului cu virtuți, pentru a pîrgui rod prisositor în Duhul Sfînt. Ca grădinari buni, noi toți trebuie să ne trudem ca să cultivăm

floarea cu bună mireasmă a dragostei. Aceasta înseamnă că sîntem chemați să lucrăm pentru întărirea păcii și frăției în lumea întreagă, iar între noi, între cele două popoare frățești și vecine ale noastre, trebuie să întărim tot mai mult duhul dragostei frățești! Acum există și condițiuni obiective pentru o astfel de activitate folositoare, întrucît, în această privință, și cele două guverne populare ale noastre, sînt unite în acelaș gînd și acțiune.

Sîntem deosebit de bucuroși că am putut veni aici, în acest de Dumnezeu păzit oraș. Mulțumim din inimă, înainte de toate, lui Dumnezeu, pentru mila ce ne-a arătat. Mulțumim mult Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Sebastian, iubitului nostru frate întru Domnul, care a avut amabilitatea să ne invite spre a-i fi oaspeți. Mulțumim și Prea Sfințitului Episcop Teofil, care ne-a întîmpinat cu atîtea simțăminte frățești. Mulțumesc și vouă tuturor, părinți, frați și surori, pentru că ne-ați primit cu atîta dragoste în această binecuvîntată seară, ca să petrecem, măcar și pentru scurt timp, în rugăciune comună în această catedrală, închinată Prea Cuvioasei Maici Parascheva, pe care poporul bulgar o cinstește în chip deosebit.

Orașul Roman este cunoscut în istoria Romîniei și Bisericii Romîne, iar împreună cu aceasta și în istoria mamei noastre comune, Biserica Ortodoxă. Aici s-au trudit ierarhi de seamă ca Macarie, în veacul al XV-lea, cunoscutul cărturar Dosoftei, în veacul al XVII-lea, Veniamin Costache, la sfîrșitul veacului al XVIII-lea, Melchisedec, cunoscutul episcop și luptător pentru libertatea bisericească a poporului romîn și pentru unirea celor două principate romîne.

Dumnezeu să vă binecuvînteze pe voi toți, iubiți frați și surori, ca să trăiți în puterea credinței, în lumina evlaviei, în prețuirea smerită a sfințeniei; întotdeauna să trăiți în dragoste activă față de pămîntul vostru, ca să fiți în tradițiile cele mai bune ale Sfintei voastre Biserici Ortodoxe.

Mila Domnului să fie pururea cu voi cu toți. Amin.

Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Sebastian, a adăugat:

«De cinci zile, Moldova întreagă a fost ațintită spre chipul blînd al Sanctității Voastre.

Bucuria, pe care ne-ați făcut-o, nu a întărit numai legăturile intime, dintre Bisericile noastre, dintre poporul romîn și poporul bulgar, ci a contribuit în largă măsură, la adîncirea credinței poporului nostru din Moldova.

Vă sîntem recunoscători că, în calitate de prim grădinar, ați venit și la noi, ca să ne învățați cum să cultivăm sufletele credincioșilor noștri. Întîmplarea a făcut și voia lui Dumnezeu a consfințit, ca în vara anului 1954, însoțit de Prea Sfințitul Episcop Teofil și de Părintele Alexandru Ionescu vicar Patriarhal, să vizităm biserica din Sofia Sf. Alexandru Nevski și mînăstirea Rila. Încă de atunci, ați pus stăpînire pe inimile noastre, Sanctitatea Voastră și membrii Sfîntului Sinod.

Discutam, îndată după această vizită, cu Prea Sfințitul Episcop Teofil: oare avea-vom noi ocazia să răspundem acestui gest al Sanctității Voastre? La 3 iulie, anul acesta, v-am invitat să veniți și în Moldova lui Veniamin Costache și Iosif Naniescu.

Vă mulțumesc, Sanctității Voastre, că ați binevoit să împliniți cuvîntul dat și rugăm și acum, cînd sîntem aproape de despărțire, să duceți veste bună Bisericii Bulgare, clerului și credincioșilor bulgari, Statului vostru, de la noi slujitorii Bisericii și de la Statul nostru.

Rugăm pe Dumnezeu milelor să vă dea ani mulți cu sănătate deplină, să puteți conduce barca Bisericii Ortodoxe Bulgare, la fericire.

Să trăiți ani mulți, spre mulțumirea Bisericii Bulgare, a Ortodoxiei, a clerului și credincioșilor bulgari, pentru binele Republicii Populare Bulgaria.

Prezența Sanctității Voastre, în rîndurile luptătorilor pentru pace din Bulgaria, este o garanție că Frontul Partizanilor Păcii se va mări și credincioșii Bisericii Bulgare vor fi alături de Sanctitatea Voastră, în această sfîntă luptă.

Dumnezeu, în înțelepciunea Sa, trimite la vremuri mari, în fruntea Bisericii și Statului, oameni mari, conștienți de misiunea lor.

Ingăduiți-mi să mărturisesc, în fața credincioșilor din acest sfînt locaș și în fața altarului, că Sanctitatea Voastră sînteți un astfel de om mare.

Vă rugăm să mai veniți și altă dată în Moldova noastră și vă rugăm să nu vă socotiți strein la noi. Să nu mai folosim niciodată acest cuvînt; sînteți frate iubit al nostru.

Să trăiți întru mulți și fericiți ani!».

Seara, la orele 19, s-a dat o masă oficială, la reședința episcopală din Roman, la care au participat înalții oaspeți bulgari, însoțitorii, precum și reprezentanți ai autorităților din Roman.

Dintre aceștia din urmă, amintim pe Domnii: Ion Budai, Președintele Sfatului Popular al Raionului Roman, C. Rusu, Președintele Sfatului Popular al orașului Roman, Aurel Ganea, Președintele Comitetului de luptă pentru pace, șeful redacției ziarului «Steaua Roșie», și reprezentanți ai Ministerului Cultelor.

S-a toastat de către Sanctitatea Sa Chiril, Patriarhul Bulgariei, pentru Prea Fericitul Patriarh Justinian și Guvernul Republicii Populare Romîne; de Inalt Prea Sfințitul Mitropolit Sebastian, pentru Sanctitatea Sa Chiril și Guvernul Republicii Populare Bulgaria; și de dl. Aurel Ganea Președintele Comitetului de Luptă pentru Pace, salutînd pe Sanctitatea Sa Patriarhul Chiril ca distins luptător pentru pace, Sanctitatea Sa fiind Vice-Președinte al Comitetului Național pentru pace din Republica Populară Bulgaria.

În aceeași seară de duminică 17 octombrie, cu un vagon special, delegația bulgară a părăsit Romanul, îndreptîndu-se spre București, fiind însoțiți, pe tot parcursul, de Inalt Prea Sfințitul Sebastian Rusan, care i-a primit la București și i-a condus peste tot, în locurile vizitate, din Moldova.

În felul acesta a luat sfîrșit vizita Sanctității Sale Chiril, Patriarhul Bulgariei, și a însoțitorilor Sanctității Sale pe pămîntul Moldovei. Plecînd de pe aceste plaiuri și din mijlocul credincioșilor Moldovei, Inalții oaspeți au dus în sufletele lor impresii durabile, amintiri de neșters și suflul unor puternice sentimente de dragoste și atașament față de țara și oamenii Moldovei, care nu-i vor părăsi niciodată. Aceeași bogăție sufletească a rămas și în inimile celor care i-au cunoscut, i-au însoțit, sau i-au putut auzi vorbind sau slujind.

VIZITA DELEGAȚIEI BISERICII ORTODOXE BULGARE IN MITROPOLIA OLTENIEI

După o zi de odihnă, petrecută în palatul patriarhal din București, în seara zilei de luni 18 octombrie 1954 Sanctitatea Sa Patriarhul Chiril și însoțitorii săi au plecat să viziteze orașul Curtea de Argeș, scaunul de domnie al voevozilor Basarabi din veacul XIV-XV, și leagănul celor mai vechi și mai scumpe comori de istorie și artă bisericească. Călătoria s-a făcut cu trenul, într-un vagon special. Din partea Bisericii noastre, oaspeții bulgari au fost însoțiți de Înalt Prea Sfințitul Firmilian, Mitropolitul Olteniei, de preotul Ioan Gagiu, directorul Administrației Patriarhale, diaconul Ioan Iufu, interpret, și diaconul Mihail Chiriță, reporter fotograf. Călătoria făcându-se în cursul nopții, după sosirea la Curtea de Argeș oaspeții au rămas în vagonul de dormit, pînă în dimineața zilei de marți 19 octombrie 1954.

LA CURTEA DE ARGES.

În șiragul legăturilor politice, culturale și bisericești romîno-bulgare, vechea cetate domnească de la Argeș are o însemnătate deosebită, fiindcă aici s-au urzit acele începuturi de lupte împotriva cotropitorilor otomani, aici s-au încheiat încuscririle dintre voevozii romîni și țarii bulgari, și tot aici s-au pus la cale folositoarele îndemnuri de ajutorare și adăpostire a Vlădicilor și slujitorilor Bisericii Ortodoxe surori, pribegiți pe pămîntul țării noastre, după alungarea lor de peste Dunăre de către turci.

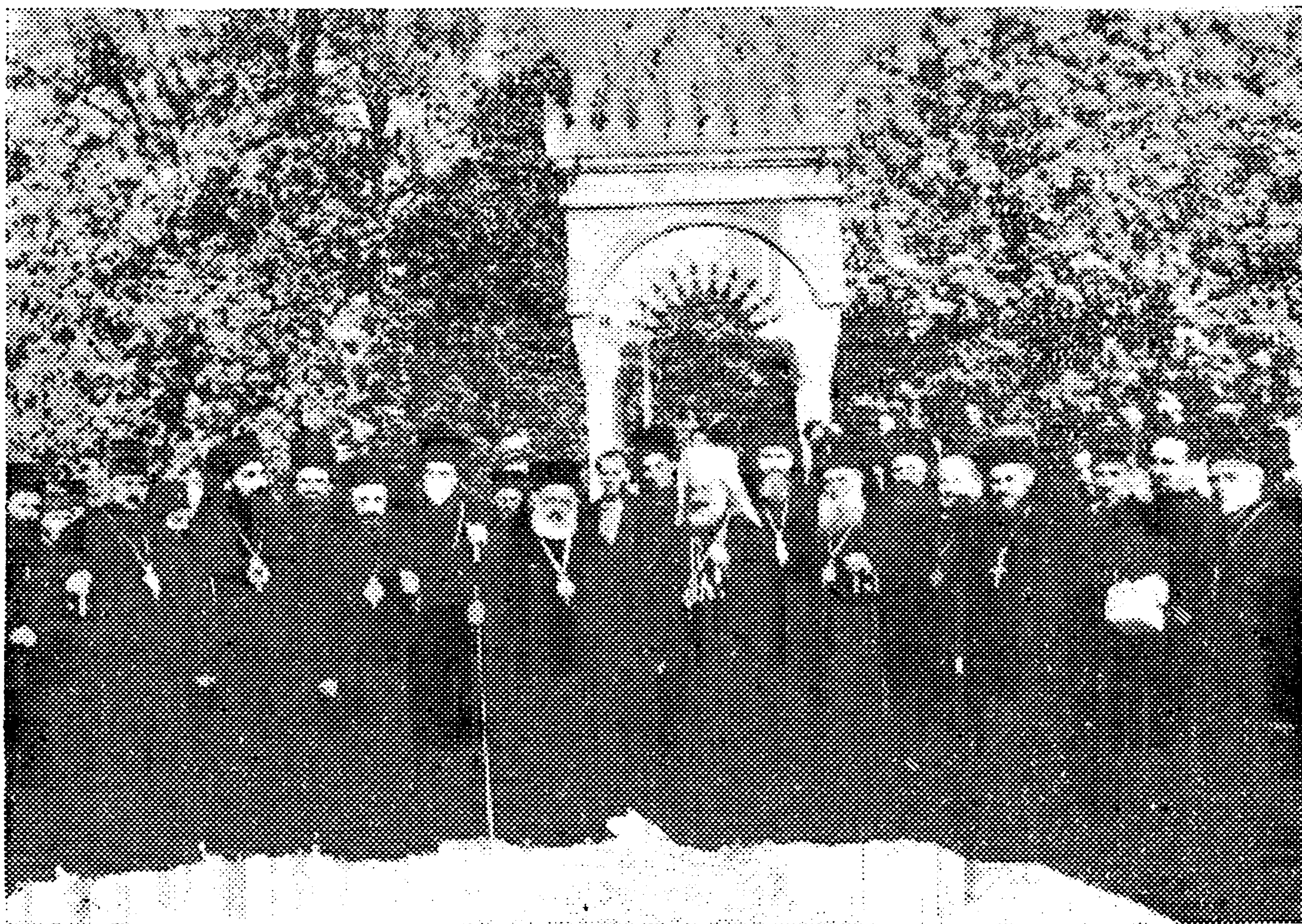
Astfel, țarul bulgar Mihail, în lupta cu bizantinii de la Filipopoli, din 1324, a fost ajutat de ostașii «ungro-vlahi» trimiși de Basarab cel Bătrîn, voevodul Țării Romînești (1310-1352). După aceea Ivan Alexandru, nepotul lui Mihail, fiind ales țar al Tîrnovei (1331-1371), se căsătorii cu Teodora, fiica lui Basarab, și avură un fiu, pe Strașimir, care mai tîrziu ajunse țar al Vidinului. El luă de soție pe Ana, fiica voevodului Nicolae Alexandru Basarab (1352-1364), și a doamnei Clara. În acest chip țarul Strașimir de la Vidin era văr bun și cumnat de soră vitregă cu Vlaicu Vodă (1364-1377), cel dintîi domn romîn care trimise ostași peste Dunăre să lupte cu turcii năvăliți atunci în Balcani. În vremea domniei lui Vlaicu Vodă, Mitropolitul Daniil al Vidinului a fost nevoit să pribegască în Țara Romînească, unde-l întîlnim încă din anul 1370, cînd păstorea la Argeș Mitropolitul Iachint al Ungro-Vlahiei. Peste doi ani el era tot la noi, iar ca să-i facă un mijloc cuviincios de trai, Sinodul Patriarhiei Ecu-menice hotărăște în 1372, în actul pentru numirea lui Hariton, noul Mitropolit de la Argeș, să rupă o parte din eparhia Ungro-Vlahiei și s-o dea pribegului Vlădică Daniil s-o cîrmuiască, «pentru că Prea Sfințitul Mitropolit al Vidinului, izgonit din Biserica lui, a venit și șade într-un oareș-care loc din Ungrovlahia și pentru că a cerut atît el, cît și marele voevod al acelei țări... să primească har și slobozenie de la smerenia noastră ca să îndeplinească acolo oarecare slujbe».

După înaintarea cotropitoare pînă la Dunăre a oștilor lui Baiazid Ilderim și prefacerea Bulgariei în pașalic turcesc, în anul 1393 moaștele Sfintei Filoftea, care fuseseră aduse de la Tîrnova la Vidin, au fost strămutate și așezate în biserica Mitropoliei de la Argeș. De atunci această Sfîntă Muceniță ajunse ocrotitoarea Țării Romînești, precum și a creștinilor din dreapta Dunării subjugăți de către turci. Au trecut peste cinci

veacuri și jumătate de când voevodul Mircea cel Bătrîn, împreună cu Mitropolitul Atanasie al Țării Românești, au întâmpinat Sfintele ei Moaște la Dunăre, de unde le-au purtat cu slăvit alai spre cetatea Argeșului, ascunsă între culmile de munți și străjuită de brazi înalți. Adusă pe timpul când se statornicea întocmirea Bisericii noastre românești, Sfânta Muceniță Filofteia ne-a arătat în chip simbolic, prin numele și viața sa, că numai prin iubirea de Dumnezeu credincioșii își pot păstra tăria lor sufletească în fața primejdiilor trecătoare și că niciodată nu trebuie să ne pierdem nădejdea unor regăsiri și întâlniri în curgerea veacurilor, cum de pildă a fost călătoria în țara noastră a Inalților oaspeți bulgari.

Toate știrile istorice despre petrecerea multiseculară a moaștelor

Reprezentanții Bisericii Ortodoxe Bulgare la Curtea de Argeș.

Sfintei Filofteia pe pământ românesc, în capitala Basarabilor, ne arată că biserica de aici, care le-a adăpostit pînă de curînd, ajunsese un lăcaș de smerită închinare, un jertfelnic de curate nădejdi pentru mîntuirea sufletească și trupească a celor ce poposeau lângă racla Muceniței din Moli-vatul Traciei. Iar cînd stihile văzduhului se arătau vitrege, însetînd pămîntul de apa roditoare a cerului, Sfînta era purtată în lungul țării, peste drumuri prăfuite și arse de soare, pînă spre fumuriul zării, pentru ca la întoarcerea-i spre locul de necurmăte binefaceri, să fie întâmpinată de grînele holdelor înălțate de ploaie spre cer, ca și frunțile creștinilor întărite de puterea credinței în Dumnezeu. În această privință este vrednic de pomenit condacul Sfintei Filofteia, care spune: «Cu tine se laudă cetatea aceasta mică (Curtea de Argeș) și toate părțile țării Ungro Vlahiei, ca un odor de mult preț te păstrează pe tine».

În dimineața zilei de marți 19 octombrie a.c., la ceasurile 8, o ceată de preoți din Curtea de Argeș și împrejurimi, în frunte cu P.C. Protoiereu al locului, Petre Topologeanu, au venit la gară să întâmpine pe Inalt Prea Sfințitul Patriarh Chiril al Bulgariei și pe aleșii săi însoțitori. După coborîrea oaspeților din vagon, P.C. Protoiereu Petre Topologeanu a rostit următorul cuvînt de bun sosit:

Sanctitatea Voastră,
Inalt Prea Sfințiți Mitropoliți,
Prea Sfințite,
Prea Cuvioși și Prea Cucernici Părinți,
Dragi oaspeți,

Mînat de frăția întru dreapta credință și frăția dintre poporul bulgar și poporul nostru, precum și dintre Biserica Ortodoxă Bulgară și Biserica Ortodoxă Română, toate verificate de secole, ați poposit pentru scurtă vreme și în orașelul nostru, Curtea de Argeș.

Ați fost atras aici de vestita mînăstire a cărei faimă a depășit vremile și hotarele, precum și de celelalte monumente istorice din istoricul și pitorescul nostru oraș, așezat pe culmi de dealuri și cu frumoase perspective de munți.

Sîntem mîndri de aleasa și înalta cinstire ce ne faceți, verificîndu-se încă odată trainicile legături istorice și religioase dintre Bisericile și popoarele noastre. Poporul, autoritățile de stat, Biserica și slujitorii, ei se simt mișcați de această înaltă vizită și vă asigură de smerita și adîncă lor dragoste.

În numele tuturor, vă întâmpinăm cu tradiționalul «Bine ați venit». Sîntem siguri că vă veți simți aici și pe toate plaiurile romînești, ca și în scumpa I.P.S. Voastre patrie, și veți simți căldura dragostei întregului popor, aflat acum în sărbătorirea Lunii Prieteniei Romîno-Sovietice și în permanenta luptă pentru pace.

Cu gînduri de înaltă cinstire și aleasă prețuire, înscriem în istoricul orașului nostru această înaltă vizită, simbol al prietenii dintre poporul frate bulgar și poporul romîn.

Din nou vă zicem: Bine ați venit în mijlocul nostru!

Inalt Prea Sfințitul Patriarh Chiril a mulțumit în cîteva cuvinte pentru urările de bun sosit, după care a binecuvîntat pe preoții și pe credincioșii aflați de față. Apoi oaspeții au fost conduși la mașini și au pornit cu toți spre palatul mînăstirii Curtea de Argeș. La sosire, în fața palatului, au fost întâmpinați de Prea Sfințitul Arhiepiscop Pavel Șerpe, de P.C. Pr. Mihail Chiriță, directorul Școalei medii de cîntăreți bisericești, de profesorii Școalei și de călugării mînăstirii. Corul elevilor Școalei medii de cîntăreți bisericești au cîntat imnul patriarhal bulgar. S-a făcut prezentarea profesorilor Școalei, după care Inalții oaspeți au fost conduși în palatul mînăstirii, unde s-a servit gustarea de dimineață. După aceea Inalt Prea Sfințitul Patriarh Chiril și însoțitorii săi au mers să cerceteze biserica mînăstirii Curtea de Argeș, stavropighia Patriarhiei Romîne, fiind primiți cu rînduiala îndătinată. Erau de față profesorii și elevii Școalei medii de cîntăreți bisericești, P.C. Protoiereu și preoții din raionul Curtea de Argeș, călugării mînăstirii, reprezentanții autorităților locale și un mare număr de credincioși.

La intrarea în biserică a Inalților oaspeți, corul elevilor Școalei a cîntat imnul patriarhal bulgar. După aceea un sobor de preoți și diaconi au

săvârșit slujba Doxologiei Mici, iar înainte de polihroniu, Prea Sfințitul Arhiepiscop Pavel Șerpe a rostit următoarea cuvântare:

Sanctitatea Voastră,
Inalt Prea Sfințiile Voastre,
Prea Sfințiile Voastre,

Vizita ce faceți Bisericii și poporului român este prilej de nespusă bucurie.

Odată cu această vizită, deoparte și de alta a bătrânei Dunări, s-au deschis și se cercetează, cu interes și plăcere, filele istoriei, în care fiii, nepoții și strănepoții Bisericilor și ai popoarelor român și bulgar, se regăsesc în duhul și în dragostea lui Hristos.

Infrățiți dintru început, părinții, moșii și strămoșii lor au fost călăuziți de aceeași credință, de același ideal, de același spirit de muncă și jertfă, pentru libertatea, pacea și prosperitatea popoarelor și Bisericilor lor.

Popasul cu care cinștiți voevodala mănăstire Curtea de Argeș, străvechea vatră de credință creștină ortodoxă și istorie românească, este prilej fericit, de mare bucurie și pentru noi, străjerii de azi ai acestui sfânt așezământ.

Împreună cu noi tresaltă de bucurie și duhul marilor voievozi ai Țării Românești, ctitori ai acestei mănăstiri. Ei, la vremea lor, împreună cu Mitropolitul țării, au știut să conducă cîrma țării și a Bisericii în duh de pace, de colaborare și de ajutor reciproc, cu poporul bulgar și Biserica sa.

Acum, în epoca marilor prefaceri sociale din lumea întreagă, când popoarele noastre, prin conducătorii lor, au reluat legăturile de prietenie, Bisericile noastre surori pot colabora cu mai mult spor și folos la împlinirea misiunii lor, pentru mîntuirea și pacea lumii.

Fericitul eveniment al alegerii, investirii și înscăunării Sanctității Voastre, Inalt Prea Sfințite Chiril, ca Patriarh al Bisericii Ortodoxe Bulgare, a dat prilej Întîistătorului Bisericii Ortodoxe Române, Patriarhului Justinian, ca chiar în patria Voastră să evidențieze și să reactualizeze temeinicile legături istorice, de prietenie și colaborare, din trecut, dintre popoarele și Bisericile noastre, deschizînd drumuri noi pentru viitor.

Nu mai puțin, vizita Sanctității Voastre în patria noastră, însoțit de Înălții Voștri Chiriari, cu cercetarea unor centre bisericesti și a unor mănăstiri istorice, ca și mănăstirea Curtea de Argeș, v-a dat prilejul să vă găsiți și să vă simțiți ca la Voi acasă, între frați buni.

Mănăstirea Curtea de Argeș pe care o cercetați, este una din cele mai alese și prețioase podoabe de arhitectură și artă, a Bisericii și poporului român.

Ea a fost înălțată pe temelie vechii Mitropolii a Țării Românești, între anii 1512-1517, de către voevodul Neagoe Basarab și soția sa, Despina Doamna. Acest voevod este și ctitorul bisericii Oriahovița, localitate așezată între Tîrnova și Arbănașii Bulgariei.

Evlavioasa Doamnă Despina era de origine slavă, sîrbo-bulgară, și legenda spune că, pentru terminarea și înfrumusețarea acestei mănăstiri, și-a dăruit bijuteriile și podoabele ei,

Biserica adăpostește relicvele ctitorilor ei, și, după mutarea Capitalei și a Mitropoliei de la Curtea de Argeș la Tîrgoviște, a rămas ca necropolă voevodală și a servit de catedrală episcopală.

În decursul vremurilor, această mînăstire a suportat mai multe restaurări. Ultima restaurare i s-a făcut între anii 1867-1885 și se păstrează așa cum se găsește și astăzi.

În trecut, paralel cu o bogată activitate culturală-religioasă și patriotică, mînăstirea Curtea de Argeș, prin Ierarhii care au străjuit-o, a jucat un rol important și pentru strîngerea legăturilor de prietenie, colaborare și ajutor cu poporul bulgar și Biserica sa.

Astăzi, mînăstirea Curtea de Argeș este stavropighie patriarhală și adăpostește un așezămînt de educație și cultură bisericească, susținut de statul nostru democrat, pentru formarea clerului de mîine, sub directa și înțeleapta îndrumare a Prea Fericitului nostru Patriarh Justinian.

Cu aceste crîmpeie de gînd, de simțire și informații, noi, viețuitorii de azi din mînăstirea Curtea de Argeș: soborul călugărilor, profesorii și elevii Școlii de cîntărești bisericești ca și poporul drept-credincios din localitate, vă întîmpinăm cu urarea: Bine ați venit, și din toată inima vă strigăm: Întru mulți ani, Sanctitate».

Adînc mișcat de readucerea în minte a faptelor și împrejurărilor istorice de odinioară, din care au purces legăturile politice, culturale și bisericești între vechiul scaun domnesc de la Argeș și vestitele cetăți bulgare de la Tîrnova și Vidin, Înalt Prea Sfințitul Patriarh Chiril a răspuns următoarele:

Înalt Prea Sfințiți și Prea Sfințiți,
Cucernici părinți,
Iubiți frați și surori,

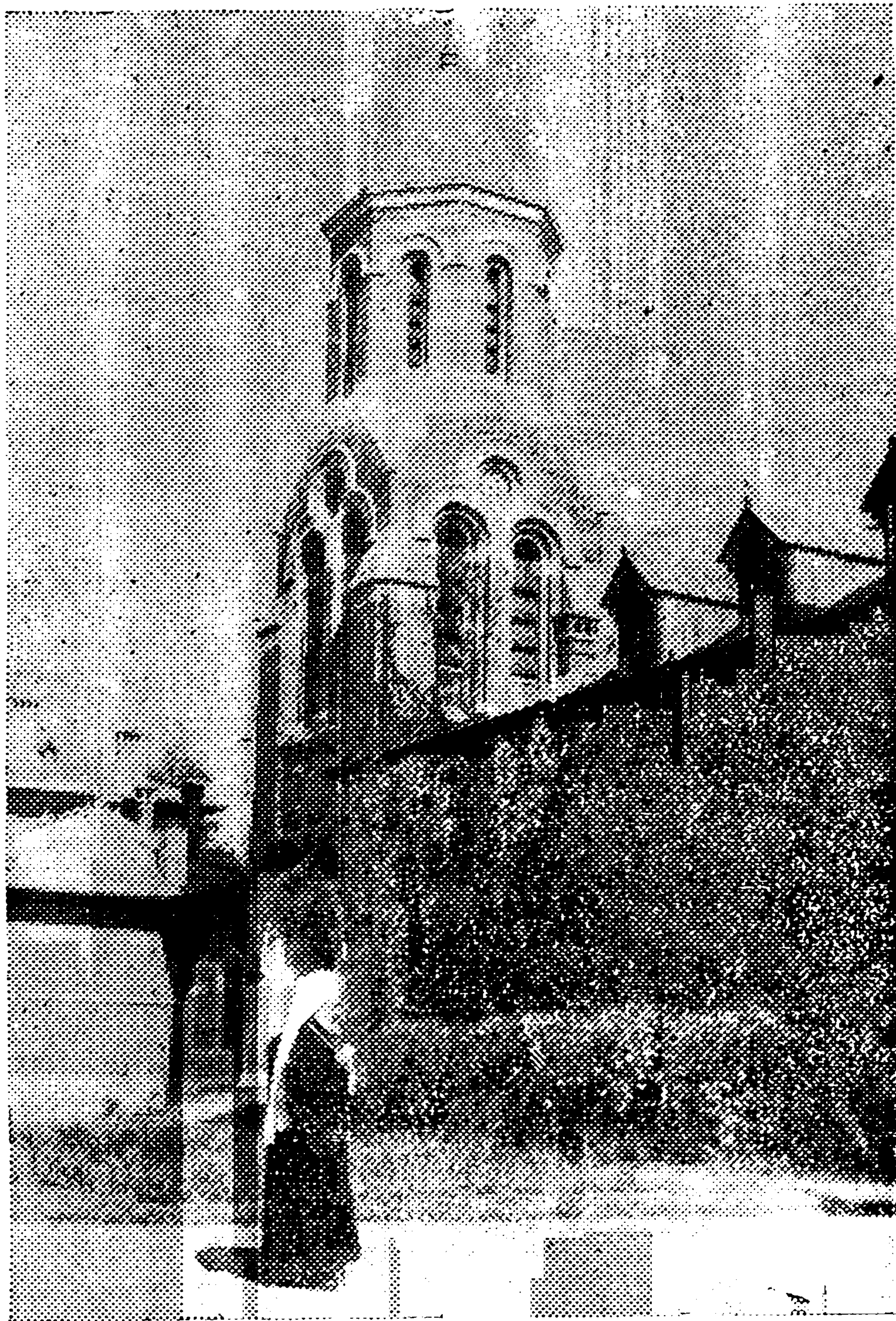
Mulțumim călduros pentru primirea frățească și pentru frumoasele cuvinte cu care am fost întîmpinați. Noi ne convingem tot mai mult de marea însemnătate a Sfințelor noastre Biserici, nu numai pentru întărirea și propășirea popoarelor noastre, dar și pentru înfrățirea dintre noi.

Întregul nostru trecut este un izvor de multe dovezi despre frăția noastră. Frăția între popoarele noastre poate fi urmărită cu multe veacuri în urmă. Se cunosc legăturile pe care le-a avut Sfîntul Patriarh Eftimie al Tîrnovei cu clericii romîni din acel timp; sînt cunoscute legăturile ce au existat între Arhiepiscopia Ohridei și arhieriei romîni. Iar mai tîrziu, asuprit de o robie grea, poporul nostru a găsit adăpost în Moldova, în Oltenia și în întreaga voastră țară, în care și-a putut trăi liber viața sa națională și religioasă. Dar legăturile noastre de prietenie și frăție se întăresc în deosebi de mult, în timpul din urmă. La aceasta au contribuit cel mai mult Sfințele noastre Biserici, Romîna și Bulgară. Ele se înțeleg, se sprijină, se încurajează, se cinstesc reciproc. Iată și anul trecut, cînd noi sărbătoream restabilirea străvechei Patriarhii Bulgare, am fost cinstiți cu atenție deosebită de Sfînta Biserică Romîna. Insuși Sanctitatea Sa Patriarhul Justinian se afla în fruntea unei delegații bisericești alese, care ne-a vizitat și a luat parte la bucuria noastră. Acest fapt ne-a bucurat nu numai pe noi, slujitorii Sfintei Biserici, dar și pe întregul nostru popor binecredincios. De aceea, și întregul nostru popor și-a mărturisit deosebita prețuire și dragoste față de Sanctitatea Sa și însoțitorii Sanctității Sale, pretutindeni unde ei treceau ca vestitori ai frăției și buneivoini.

Cele două Biserici ale noastre slujesc cauzei sfinte a păcii. Ele fac acest lucru cu o deplină convingere. Dar, dacă noi ne străduim să întărim pacea în lumea întreagă, cât de mult trebuie să lucrăm pentru înfrățirea noastră reciprocă, adâncă și sinceră, ca popoare ortodoxe și ca vecini. Așa noi vom fi pe deplin în duhul Evangheliei, în bunele tradiții ale trecutului nostru, care s-au dovedit atât de binefăcătoare pentru popoarele noastre.

De aceea, acum, când guvernele noastre populare depun străduințe osebite pentru înfrățirea popoarelor noastre, noi, slujitorii Sfântului Altar trebuie să fim în primele rînduri.

Inalt Prea sfințitul Patriarh Chiril
la Curtea de Argeș.

Ne bucurăm că ne aflăm în acest oraș de seamă cu un trecut istoric atât de mare. Aici, la fiecare pas, vom simți duhul trecutului, puterea credinței pentru renașterea poporului român, tăria Ortodoxiei pentru apărarea orînduirii statelor române. Curtea de Argeș ne amintește de luptele mari pe care le-a dus în trecut poporul român pentru apărarea Ortodoxiei. Curtea de Argeș este un simbol al cetății Ortodoxiei în mijlocul poporului român împotriva încercărilor de prozelitism ale catolicismului. Sîntem convinși că niciun fel de forțe nu vor putea abate poporul român de la sfînta lui Ortodoxie, prin care el trăiește în frăție cu vecinii săi și în deosebi cu marele popor rus.

Binecuvîntarea Domnului să fie întotdeauna asupra voastră, iubiți întru Domnul frați și surori, asupra de Dumnezeu păzitelui vostru oraș și asupra întregului vostru pămînt minunat, ca să propășiți în credință și evlavie, în patriotism creator și în deplină fericire duhovnicească și materială. Amin.

După cuvîntarea Inalt Prea Sfințitului Patriarh Chiril s-a cîntat Polihroniul și apoi cei de față au primit binecuvîntarea Sanctității Sale. A urmat apoi vizitarea mînăstirii cu sala meșterului Manole, unde se află zugrăvită jur-împrejur, legenda întemeierii acestui sfînt lăcaș și o parte din istoria sa. Inalții oaspeți au mers după aceea în oraș să viziteze biserica Domnească, străvechea ctitorie a voevodului Basarab cel Bătrîn, clădită în preajma anului 1352, și care păstrează neatinsă nu numai clădirea sa întreagă de acum șase veacuri, ci și zugrăveala bizantină, în frescă, din al treilea pătrar al veacului XIV. Acest strălucit monument de istorie și artă bisericească romînească a încredințat pe aleșii oaspeți despre unele înrîuriri și legături strînse între Țara Romînească și ținuturile de peste Dunăre, în ce privește chipul de zidire și de împodobire a sfintelor noastre lăcașuri de acum cinci-șase veacuri. Căci deosebit de rosturile sale firești, această biserică este o mărturie netăgăduită a folositoarelor legături de prietenie, conlucrare și ajutor frățesc, pe care le-am avut cu popoarele slave din sudul Dunării și Bisericiile lor.

La orele 14 a avut loc masa de prînz în palatul mînăstirii și la care au mai luat parte, în afară de oaspeți și însoțitori: P.S. Arhiepiscop Pavel; P.C. Preot Mihail Chiriță, directorul Școlii medii de cîntăreți bisericești din Curtea de Argeș; reprezentantul Ministerului Cultelor; dl. Gh. Alexe, președintele Comitetului de Luptă pentru Pace al regiunii Pitești și Pr. P. Topologeanu, protoiereul raionului Curtea de Argeș. Cu acest prilej au rostit toasturi: Inalt Prea Sfințitul Patriarh Chiril, Inalt Prea Sfințitul Mitropolit Firmilian al Olteniei, reprezentantul Ministerului Cultelor și dl. N. Năstăsache din partea Comitetului regional de Luptă pentru Pace.

După amiază, oaspeții și însoțitorii lor s-au odihnit, iar seara au plecat din Curtea de Argeș, îndreptîndu-se spre Craiova, unde au sosit în zorii zilei de miercuri 20 octombrie.

LA CRAIOVA

Vechi tîrg de popas, așezat la rîspîntie de drumuri între Dunăre și Carpați, Craiova a fost timp de trei veacuri și jumătate (1490-1831) scaunul băniei Olteniei, în vistieria căreia se strîngeau odinioară birurile pentru Inalta Poartă sau domnia țării. Se văd și astăzi, lîngă biserica Mitropoliei, zidurile băniei unde a locuit o vreme și Mihai Viteazul. Această cetate de cîmpie, scaldată în zăre de apele revărsate ale Jiului de Jos, păstrează în făptura ei duioase mărturii ale unor strînse legături culturale și bisericești romîno-bulgare. Este adevărat că împrejurările grele ale istoriei bulgare din veacurile XIII-XIV, în neîntrerupta frămîntare între bizantini și sîrbi, cu urcușuri degrabă prăbușite în lupte lăuntrice și cu vecinii, n-au îngăduit o înrîurire mai puternică decît din vremea cînd și în țara noastră se statorniciră schepturile de domnie și luară ființă cele dintîi scaune vlădicești. Drept aceea, mărturiile se deapănă abia în jurul anilor de zbucium care au stins focarele de lumină de la

Tîrnova (1393) și de la Vidin (1396), și dăinuiesc pînă la sfîrșitul strălucitoarei epoci a artei și literaturii slavo-romîne din veacul al XVII-lea. Din cuprinsul lor larg se desprind multe fapte de preț, săvîrșite de fiecare din cele două popoare, și ele ne grăiesc în chip tainic despre legăturile care le-au unit de-a lungul atîtor veacuri de bogate schimburi culturale, artistice și bisericești.

Venirea la Craiova a solilor Bisericii Bulgare a fost un nimerit prilej pentru scormonirea și scoaterea din nou la iveală a unor știri uitate din trecut. Astfel ni s-a readus în minte chipul cuviosului Nicodim cel sfințit, care înainte de a trece Dunărea pe pămîntul binecuvîntat al Oltenei, întemeiase două biserici în ținutul Crainei, la apus de Timoc, și care pe atunci se afla sub stăpînirea țarului Strașimir de la Vidin. După ce zidește ctitoriile sale de la Vodița și Tismana, starețul Nicodim stă în strînse legături cu fericitul Patriarh și mare cărturar Eftimie al Tîrnovei (1375-1393), de la care primește povățuiri scrise, cum să-și chivernisească obștile și să dezlege pe temei de pravilă unele nedumeriri ivite în sînul credincioșilor cu privire la făptura Creatorului, ajutorul îngerilor și al Sfinților, ființa și obîrșia răului, Taina întrupării Domnului, nimicirea puterii diavolului prin Cruce, zidirea sufletului cuvîntător și cercetarea vieții celor ce voiesc să se preoțască. Dar nu numai cuviosul Nicodim, starețul Tismanei, a purtat scrisori cu marele cărturar Eftimie, ci și Antim Critopol (1370-1382), întîiul Mitropolit al Severinului, cu sufletul plin de osîrdie năzuia la învățătura pururea pomenitului Patriarh al Tîrnovei, făcîndu-i întrebări și primind răspuns despre unele tîlcuiri din Sfînta Scriptură. Știm că pe vremea cînd era doar dicheofilax al Patriarhiei Ecumenice, Daniil-Antim Critopol, după ce sfîrși cercetarea ce i se poruncise de către Sinod, asupra unor pîri îndreptate împotriva Mitropolitului Iachint al Ungro-Vlahiei, s-a înapoiat la Țarigrad însoțit și de Daniil, Mitropolitul Vidinului. Cu acest prilej, viitorul păstor al Bisericii oltene și pribeagul Vlădică bulgar vor fi înfățișat Patriarhului ecumenic starea de lucruri îmbucurătoare din ținuturile romînești, unde slujitorii tagmei preoțești și ai cinului călugăresc se trudeau cu sîrg întru sporirea lăcașurilor dumnezeiești și buna povățuire a vieții creștinești. Fără îndoială că numai așa ne putem lămuri învoirea dată atunci de Patriarhie pentru întemeierea unui al doilea scaun de Mitropolit al Țării Romînești, în partea din spre Severin, îngăduindu-se totodată și Mitropolitului bulgar, Daniil, să-și afle aici adăpost, după bejenia și alungarea lui de la Vidin.

Două veacuri mai tîrziu, cetatea Craiovei avea să adăpostească pe un iscusit meșter caligraf, popa Ivan din Cratovo, care între anii 1558-1580 a lucrat în țara lui de bastină, scriind cu măestrie Tetraevangheli și Liturghiere, frumos împodobite și cu pricepere zugrăvite, încît ele azi cinstesc în chip deosebit cîteva tezaure de artă bulgară. Pe la 1580, popa Ioan s-a mutat în Țara Romînească, așezîndu-se la Craiova, unde ajunge protopop. Aici el scrie un minunat Tetraevanghel împodobit cu icoanele Sfinților Evangheliști, pe care-l cumpără logofătul Pîrvu, «fiul jupînului Crăciun din satul Crovna», și-l dăruiește mînăstirii Criveinic de pe apa Cosuștei, în Mehedinți, împreună cu «o altă Evanghelie, un Triod, un Zlataust și un Minei, ca să slujească sfintei mînăstiri». Prin 1582-1583 protopopul Ioan scrie un alt Tetraevanghel, care se păstrează azi în Muzeul de artă națională din București.

Pe vremea domniei lui Matei Basarab, jupîn Hrizea, marele ban al Craiovei, împreună cu soția sa Gherghina dăruiesc, în anul 1636, unei mînăstiri din Bulgaria, o bederniță cusută în fir de aur. O mărturie adînc grăitoare a legăturilor strînse între ținutul Olteniei și cetățile bulgare de pe vadul drept al Dunării sînt ctitoriile acestui slăvit voevod român. Astfel, în Vidin, Matei Basarab a zidit, în anul 1633, biserica Sf. Pantelimon, iar în 1652 biserica Sf. Paraschiva. La Șistov a clădit din temelie biserica Sf. Apostoli Petru și Pavel.

Alături de numele Mitropolitului Daniil al Vidinului, trecut în pomelnicul ei vechi, mînăstirea Tismana păstrează și un chivot din anul 1671, pe care se află scriși «zlătarii Iacov și Marco ot Chiprovăt». De bună seamă că, datorită unor vechi și strînse legături între obștea ctitoriei cuviosului Nicodim și ținuturile bulgare, vom afla în anul 1803 pe arhimandritul Ștefan, egumenul mînăstirii Tismana, trecut între candidații la scaunul de Mitropolit al Vidinului, cu prilejul alegerii făcute în biserica Mitropoliei din București. Pe făgașul acestor apropieri, în duhul dragostei și al frăției creștinești, întîlnim în catagrafiile noastre vechi numele multor preoți și diaconi din Oltenia, cu arătarea că au primit hirotonia de la Vlădicii de Vidin sau de Vrața.

Dar Craiova a avut un oarecare rost și în împrejurările în care s-a pregătit renasterea culturală bulgară și lupta pentru trezirea poporului vecin de peste Dunăre la conștiința națională prin cultură. Cel dintîi între acești făuritori ai culturii bulgare, vrednic de pomenire, este doctorul Petru Veron, de obîrsie din Cotel și care, precum se știe, după ce a învățat la München, a fost numit medic al spitalului din Craiova, unde a stat între anii 1832-1839.

În sfîrșit, de pe malurile Dunării oltene au răsunat, în anul 1877, cele dintîi bubnituri de tun, vestind încenutul luptelor de neatîrnare purtate de armata romînă alături de cea rusă. Pe la Corabia și Calafat au trecut în Bulgaria ostasii noștri, vărsîndu-și sîngele lor în lupta de eliberare de sub cotropitorul jug otoman, în redutele de la Plevna, Grivița, Rahova și Smîrdan.

În freamătul atîtor aduceri aminte, toarse din caerul vremii și necefluite de dovezile unor strînse legături între nămintul Olteniei și Biserica Bulgară, și sub seînnul frătestilor apropieri dintre popoarele noastre vecine, clerul și credinciosii craioveni au primit ne aleșii soli și oaspeti ai Bisericii Ortodoxe sunori cu năstrapa îndreptățitei lor bucurii duhovnicesti.

Miercuri, 20 octombrie, 1954, la ora 8 dimineata, o seamă de preoți, în frunte cu Pr. Simion Popescu, protoiereul orasului Craiova, au întîmpinat în gară ne Inalt Prea Sfintitul Patriarh Chiril și aleșii săi însoțitori, urîndu-le bun sosit în orasul de scaun al Mitropoliei Olteniei. După aceea oaspetii au fost condusi la masini și au pornit spre reședința mitropolitană, petrecuți de privirile mulțimii de credincioși adunați în fața gării.

La ora 8,30 dimineata, Inaltii oaspeti au sosit la reședință, fiind primiți la intrare de P.C. Arhim. Dr. Laurențiu Busuioc, Vicarul Arhiepiscopiei Craiova, înconjuraț de PP. CC. Consilieri, inspectorul eparhial și mai mulți preoți. A urmat prezentarea celor de față, apoi oaspetii au fost conduși spre camerele hotărîte pentru fiecare.

Potrivit programului, la ora 10 dimineața Sanctitatea Sa Patriarhul Chiril, însoțit de ceilalți oaspeți, au mers la biserica Madona Dădu, unde a avut loc primirea cu cinstea cuvenită de către Înalt Prea Sfințitul Firmilian, Mitropolitul Olteniei. Aici se aflau adunați preoții orașului și ai raionului Craiova, protoiereii eparhiei, stareți și starețe, dascălii Școlii de cântăreți și mulțime de credincioși. De asemenea se aflau de față și Prea Sfinții Episcopi Andrei al Aradului și Valerian al Orădiei, veniți întru întâmpinarea delegației Bisericii Bulgare.

După datina și rânduiala noastră bisericească, Înaltul ierarh a fost primit — la intrare —, cu Sfânta Evanghelie și Cruce, în timp ce corul preoților cânta imnul patriarhal bulgar. A urmat îmbrățișarea frățească între Ierarhii români și oaspeții bulgari, luând apoi loc cu toții în strănile arhieresti. Un sobor de preoți și diaconi, în frunte cu P.C. Vicar Dr. Laurențiu Busuioc, au săvârșit slujba Doxologiei Mici. După ectenia întreită, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Firmilian a rostit următoarea cuvântare:

Sanctitatea Voastră,
Înalt Prea Sfințiți Mitropoliți și Prea Sfințiți Episcopi,
Prea iubiți oaspeți,

Avem astăzi rarul privilegiu să întâmpinăm în inima Olteniei și în orașul nostru de reședință strălucita solie a Bisericii Ortodoxe Bulgare, în frunte cu Sanctitatea Voastră, Patriarhul ei. O sfântă și covârșitoare bucurie ne învăluie sufletele și noian de fapte și amintiri răscolește cugetul nostru aprins de dragoste. Pentru că de fiecare din Înalt Prea Sfinții'e și Prea Sfințiile Voastre ne leagă o scumpă aducere aminte și o adâncă prețuire.

Pe Sanctitatea Voastră v-am cunoscut în 1948, la Conferința Pan-ortodoxă de la Moscova și apoi la intronizarea ca Patriarh al Bisericii Ortodoxe Bulgare, în anul trecut. Ierarhii, teologii și clerul Bisericii noastre știu că ați făcut studii strălucite la Facultățile Teologice din Belgrad și Cernăuți și la Universitățile din Berlin și Viena. De acolo v-ați înapoiat cu titlurile înalte de Doctor în Teologie și Filosofie. Pe temeiul lor ați ocupat demnități de mare răspundere în Biserica Bulgară, sfârșind cu cununa de Patriarh. Prin Sanctitatea Voastră, Biserica Bulgară a câștigat un cărturar erudit, un pasionat istoric și un scriitor de valoare, iar Ortodoxia un teolog și un gânditor. Opera Sanctității Voastre este risipită în peste 200 de articole și în lucrări de întindere cu conținut omiletico-pastoral și consemnare istorică. Această impresionantă contribuție v-a adus deosebita cinste de «Doctor honoris causa» din partea Academiei Teologice din Sofia, iar pentru adâncirea și lărgirea domeniului istoric al poporului bulgar, Academia Bulgară de Științe v-a dat însărcinări de mare valoare științifică-literară.

Credincioșii Bisericii noastre și publicul românesc în genere știu că faceți parte din Comitetul Permanent pentru Apărarea Păcii din R. P. Bulgaria, și că glasul Vostru s-a auzit răspicat la diferite Congrese pentru Pace ale popoarelor. Fericit că am avut prilejul să vă cunosc și să împărtășesc și păstoritorilor noștri personalitatea Sanctității Voastre, Biserica Olteană felicită, prin Noi, Biserica Bulgară pentru norocul de a avea în fruntea sa un rar cărmaci și un teolog de înaltă clasă.

Am rămas surprins, anul trecut, de vigoarea și patosul I.P.S. Mitropolit Mihail al Durostorului și Cerveniei. Interesându-mă, mi s-a spus că

I.P.S. Sa este posesorul înaltului titlu de licențiat al Academiei Teologice din Chiev și că a deținut calitățile de profesor la Seminarul din Sofia și rector al aceluiași seminar. Ca înflăcărat susținător al culturii teologice bulgare, I.P.S. Sa a condus multă vreme revista «Credința și Viața», fiind cunoscut ca un neobosit și inspirat predicator. Trăsăturile sale de seamă sînt: construirea de biserici, gospodar neîntrecut și susținător al operelor de asistență socială.

În aceeași vreme am remarcat figura blîndă și plină de duhovnicească dulceață a I.P.S. Climent, Mitropolit de Stara Zagora. Născut pedagog, I.P.S. Sa a fost profesor și rector de seminar, conducătorul Serviciului Cultural și Invățămîntului de pe lîngă Sfîntul Sinod, înzestrat organizator al asociațiilor de tineret și al operelor de binefacere. Excelează prin inițiative de ordin practic și economic. Simpatia sa pentru poporul nostru se vedește prin strădaniile de a deprinde limba romînă.

Dintre ierarhii tineri și care sînt acum de față, am reținut figura de bun administrator și foarte bun predicator a I.P.S. Pimen, Mitropolitul Nevrocopolului și a P.S. Episcop Iona de Agatoniki, secretarul general al Sfîntului Sinod, stareț de mînăstiri, eminent gospodar, autor de lucrări liturgice, publicist etico-social.

Ați adus, apoi, în mijlocul nostru nădejdi mai tinere ale Bisericii Voastre, ca Arhim. Maxim, reprezentantul Bisericii Bulgare de pe lîngă Patriarhia din Moscova, precum și glorie ale teologiei ortodoxe, ca vestitul și mult prețuitul profesor, protopresviterul Dr. Ștefan Țancov.

Din partea clerului bulgar și a forurilor deliberative, ne bucurăm să cunoaștem acum pe P.C. Protoiereu Metodi Milcev, vicepreședintele Uniunii Preoților din Bulgaria și membru în Consiliul Suprem Economic de pe lîngă Sfîntul Sinod Bulgar, și tot acum am făcut cunoștință cu simpaticul diacon Vasile Veleanov, absolvent al Facultății de Medicină și doctor fără de arginți.

Sanctitatea Voastră și
Scumpi oaspeți,

Prezența Voastră pe pămîntul romînesc și în eparhia noastră este dovada unor străvechi legături dintre Bisericile Romînă și Bulgară și semnul frățestilor apropieri dintre popoarele noastre vecine. Ne vom îngădui să amintim numai verigile cari au legat Oltenia de Biserica Bulgară, iar dintre ele numai pe cele mai însemnate.

Mai întîi ne vin în minte începuturile de trăire ale popoarelor noastre, cînd se mărturisea aceeași credință și frații ascultau în același grai dumnezeescile slujbe, cînd pe meleagurile romînești nu se întemeiaseră încă scaune statornice de vlădici iar grija duhovnicească o purtau episcopii de obîrșie slavă.

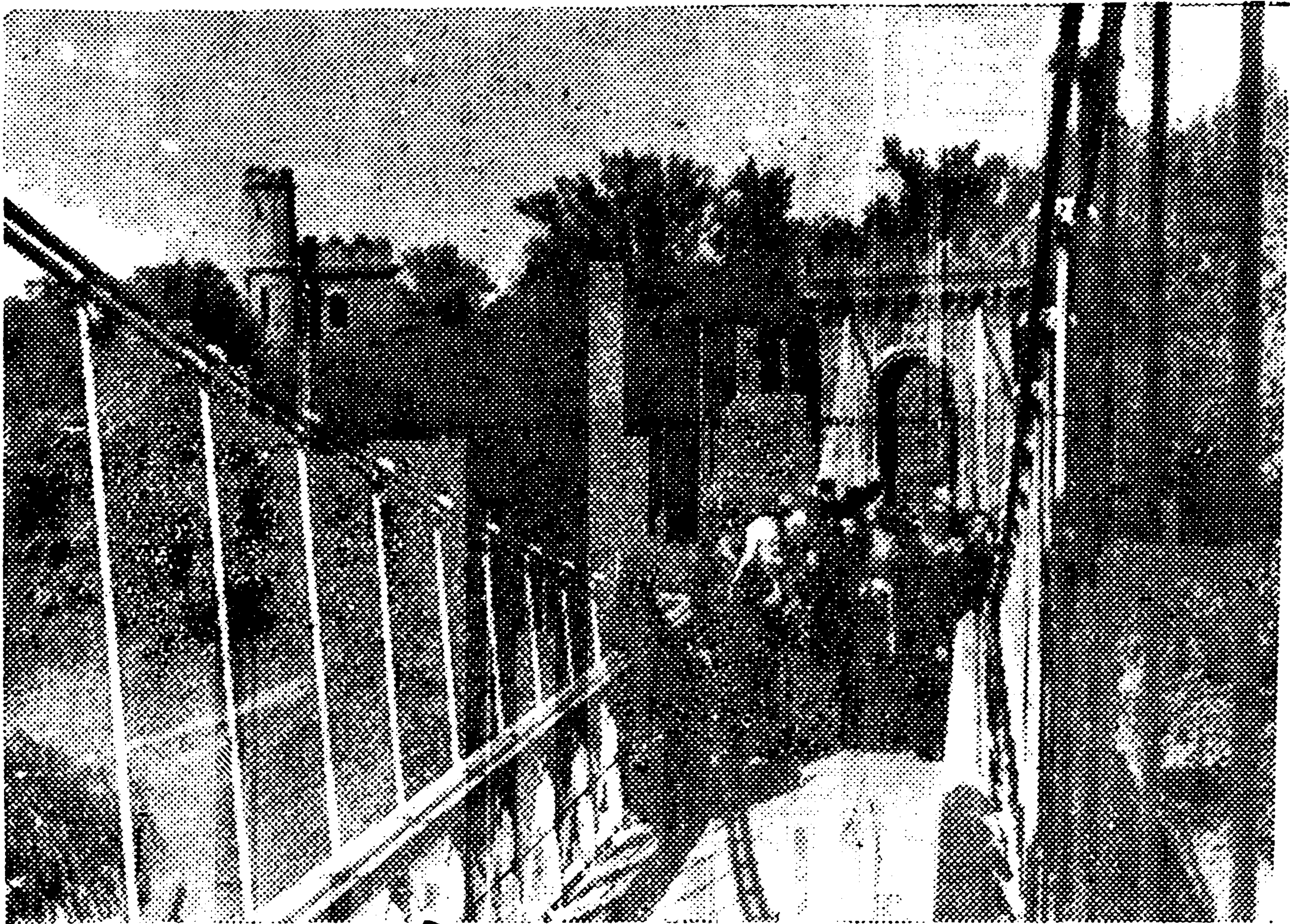
Astfel vedem aievea pe Vlădicii bulgari, pe numeroși slujitori din tagma preoțească sau din cinul călugăresc, cărora întîmplările vremii și cumpăna istoriei nu le-a îngăduit să păstorească în țara lor și cari au găsit în ținuturile romînești o a doua patrie.

Vedem cu ochii sufletului pe marele înaintaș al Sanctității Voastre, de acum cincî veacuri și jumătate, pe pururea pomenitul patriarh Eftimie al Tîrnovei, mare cărturar și părinte bisericesc. El a dat povățuiri scrise cuviosului Nicodim, stareț de Tismana, cum să-și chivernisească obștea și să dezlege, pe temei de pravilă, unele nedumeriri ivite în sînul credincio-

șilor. Se cuvine, apoi, să amintim de scrisorile dintre acest slăvit patriarh și Antim Critopol (1370-1382), întâiul mitropolit al Severinului. Pe calea Tîrnovei mai sînt, desigur, și alte legături interesante între devenirile bisericesti din ținuturile oltene și vechiul focar religios. Vine vremea cînd starea Bisericii noastre era în grea cumpănă iar cîrmuirea Țării Românești, prin stăruința sfîntului Patriarh Nifon II, întemeiază la Rîmnic cel dintîi scaun vlădicesc, în preajma anului 1503. Incepătorul șirului de Vlădici ai Rîmnicului este Episcopul Maxim Brancovici care precum se știe, a fost hirotonit preot de mitropolitul Calevit al Sofiei.

Legăturile acestea ierarhice dintre cele două Biserici surori continuă, vădindu-se că ideia de unitate a timpului, între neamurile noastre, era

Inalții oaspeți au vizitat și frumosul parc al Craiovei. — O vedere de pe podul suspendat.

substanța credinței, iar rezistența comună își avea izvorul în primul rînd în această trebuință a vieții și a dăinuirii. Iată pe Mitropolitul Macarie al Dristrei înscăunînd ca Mitropolit al Ungro-Vlahiei pe Ignatie de Rîmnic în august 1653, din porunca Patriarhului de Constantinopol. Cîte odată se ajunge la prețioase împrumuturi, ceea ce înseamnă că între cele două Biserici schimbul de valori era neîmpiedecat. Astfel, între candidații pentru alegerea canonică a Mitropolitului Daniil al Ungro-Vlahiei, săvîrșită de Patriarhia din Constantinopol la 1719, găsim și pe fostul episcop de Vidin, Simeon. Cu învoirea lui Teofil al Tîrnovei, este ales, la 13 noembrie 1752, episcop al Cerveniei Neofit, marele eclesiarh al Mitropoliei din București. Egumenul român Calinic ajunge Mitropolit al Vidinului în 1803. Alegerea lui a avut loc în catedrala Mitropoliei din București, între candidații la acest scaun fiind și arhimandritul Ștefan, starețul Mînăstirii Tismana. Pe temeiul schimbului, nu este de mirare că episcopul Iacov al Cerveniei primește sarcina de egumen al Mînăstirii Dealul.

Pe seama rezistenței împotriva celui mai cumplit pîrjol al creștinătății și al popoarelor din Balcani și de la Dunăre, cotropirea turcească, s-ar putea pune unele folosiri ale oamenilor bisericești din țara Voastră de către Domnitorii romîni. Amintim aci că Mitropolitul Dionisie (Rali) al Tîrnovei, «dascălul cel mare al Bulgarilor», a fost omul de încredere al lui Mihai Viteazul și este tot mereu pomenit în treburile bisericești dintre anii 1594-1600. Călugărul Grigorie din Chiprovățul Bulgariei este sfetnicul de taină al domnitorului Mihnea Vodă; iar «Popa Ignatie», bulgar din Nicopole și prietenul bun al pașei Abaza din Rusciuc, ajută pe Matei Basarab să ajungă pe tronul Țării Românești și devine episcop al Rîmnicului, apoi Mitropolit al Ungro-Vlahiei în 1653.

Mărturii ale pomenitelor și nepomenitelor legături bisericești dintre cele două popoare creștine de pe malul Dunării stau azi ctitoriile voevozilor și boerilor romîni în Bulgaria. Ne mărginim numai la cele din veac. XVII-XVIII și numai la cîteva din ele. În Vidinul de la vadul Dunării, Matei Vodă Basarab zidește în 1652 biserica Sf. Parascheva, pe lîngă o altă ctitorie mai veche — biserica Sf. Pantelimon, ridicată în 1633 și zugrăvită în 1646. La Siștov, Matei Basarab este ctitorul bisericii Sfinții Apostoli Petru și Pavel. Anul trecut, cînd am avut fericirea să văd Tîrnova, am aflat cu emoție despre daniile făcute Mînăstirii Sfînta Troiță, din împrejurimile acestui oraș, de domnitorii romîni Radu Mihnea, Șerban Cantacuzino, Ștefan Cantacuzino și Alexandru Ghica. Unul dintre membrii delegației noastre la înscăunarea Sanctității Voastre ca Patriarh al Bisericii Ortodoxe Bulgare, cercetînd muzeul arheologic din Sofia, mi-a spus că a găsit acolo o bederniță dăruită unei mînăstiri din Bulgaria, în 1636, de jupan Hriza marele ban al Craiovei și de soția sa Gherghina. Multele daruri și înzestrări românești, semănate în bisericile, mînăstirile și schiturile Bulgariei, adevărate pîrghii de susținere întru ortodoxie a Bisericilor noastre, ajutînd la plămădirea frăției de azi, cînd se pun temeliiile unei vieți noi și unui văz mai fericit pentru viitor.

O altă pagină de slavă din istoria legăturilor romîno-bulgare o formează tipăriturile bisericești. Avem bucuria să vă vestim că sînteți azi în cuprinsul Mitropoliei Olteniei, în care s-a pus început activității editoriale bulgărești. În tiparnița episcopiei de la Rîmnic — sufragana acestei mitropolii — și cu sprijinul vlădicilor romîni: Dositei al Ungro-Vlahiei, Iosif al Argeșului, Constandie al Buzăului și Nectarie al Rîmnicului au văzut lumina zilei slovele limbii bulgare moderne. Între ele, cea mai prețioasă este Kiriadromionul, tipărit la Rîmnic în 1806 de episcopul Sofronie al Vraței și de ucenicii lui: Teodor Stoianovici din Vidin, Dimitrie Nicolaevici din Sofia și Calciu Popovici din Tîrnova. Știm că episcopul Sofronie este socotit unul dintre apostolii renașterii culturale bulgare și sîntem fericiți că o parte din activitatea lui cărturărească s-a desfășurat pe pămîntul și la adăpostul ospitalității noastre, după fuga din Bulgaria, din pricina prădărilor lui Pazvantoglu de la Vidin. Menționăm că acest mare cărturar a venit în țara noastră la 1803 și a murit în București la 1816, săvîrșind peste o sută de hirotonii de preoți și diaconi romîni. A stat un timp și la Craiova.

Tot în rîndul tipăriturilor bisericești trecem și începuturile de Psaltichie în limba bulgară, precum sînt cele două cărți ale lui G. Triandafilov: Țveatosobranie și Vosresenik, imprimate în București la 1847. În această ordine, este cazul să arătăm că cei doi mari dascăli romîni de Psaltichie

din veacul XIX, Anton Pan și Ștefanache Popescu, erau de obârșie din Bulgaria: întâiul din Sliven iar al doilea din Kazanlık.

Chiar și uneltele începătoare de citire în limba bulgară au apărut pe pământul românesc. Bulgarii neavând carte de citire, apare la Brașov, în 1824, cel dintâi Bucvar bulgar. Cheltuiala și îngrijirea au fost ale medicului Petre Veron (Berovici), de loc din Cotel, patria lui Sofronie de Vrața. El urmase medicina la München și era medic la Craiova.

Se pot, desigur, înșira și altfel de legături—precum cele negustorești, cu târgul Gabrovo (Kiprovăț), daruri de cărți în limba slavonă (unele se păstrează în mănăstirea Orehovița din jurul Sofiei) sau împrumuturi de meșteri, ca «zlătarii Iacov și Marco ot Kiprovăț», scriși pe chivotul Tismanei, din 1671. Dar timpul grăbește și noi trebuie să ținem seama de economia lui.

Sanctitatea Voastră,
Scumpi oaspeți,

Oriunde veți păși în cuprinsul Bisericii Ortodoxe Române, veți întâlni mărturii despre legăturile continue dintre Biserici și popoarele noastre, unele mai vechi și mai prețioase decât cele înșirate pentru Oltenia. Pentru sprijinirile politice sînt în deosebi cunoscute capitalele țărilor noastre, București și Iași, sau orașele porturi: Brăila și Galați, unde s-au plămădit mișcările de eliberare națională și s-au adăpostit constructorii statului modern al Bulgariei. Pe aceste vechi temelii a fost lesne să se înnoade astăzi raporturile frățești care călăuzesc pe credincioșii și fiii patriilor noastre către un crez social comun și către așezări ale poporului mai bune și fericite. Și de unele și de altele, Bisericiile noastre sînt bucuroase, pentru că se cimentează viața în Hristos, se întărește duhul Ortodoxiei, se așează între păstoriții noștri pacea și buna înțelegere.

Vizita pe care Sanctitatea Voastră și suma de prețioși delegați ai Bisericii Bulgare o faceți Mitropoliei noastre se adaugă la vechiul patrimoniu, ca o verigă de mare valoare. Clerul și fiii noștri sufletești din orașul de reședință și din împrejurimi s-au grăbit să vă întâmpine cu căldură, să vă vadă, să vă audă și să se împărtășească de sfintele voastre binecuvîntări.

Aceiași dulceață duhovnicească umple și sufletul nostru, care strigă și grăiește: Intru mulți ani să trăiască Sanctitatea Sa Patriarhul Chiril al Bulgariei, membrii Sfîntului Sinod și delegații cari sînt astăzi oaspeții Mitropoliei Olteniei».

Noianul de fapte și mărturii desprinse de Inalt Prea Sfințitul Mitropolit Firmilian din trecutul îndepărtat al veacurilor și iscusința cu care a zugrăvit în cuvinte cuprinzătoare pe fiecare din Inalții oaspeți, a înrourat inimile ascultătorilor de simțămintele cinstirii și dragostei alese. Ele au răsplătit apoi și oboseala drumului străbătut de solii Bisericii Bulgare din dorul de a cunoaște meleagurile oltene și sporul duhovnicesc către care năzuiesc cu osîrdie preoții și credincioșii acestui colț de țară. Drept aceea, Sanctitatea Sa Patriarhul Chiril a răspuns prin următoarea cuvîntare:

Inalt Prea Sfințite,
 Prea Sfințiți,
 Cucernici părinți,
 Iubiți frați și surori întru Domnul,

Legăturile între cele două Biserici ale noastre și între cele două popoare ale noastre sînt într-adevăr foarte vechi. Inalt Prea Sfințitul Mitropolit Firmilian a amintit destule știri din letopisețele vechi și noi. Încă alte multe știri pot fi redată și din cronicile bulgare. Și cînd noi ne adîncim în studierea legăturilor noastre din trecut, în inimile noastre se aprinde o dragoste tot mai puternică.

În anii grei ai robiei noastre naționale, nu am socotit niciodată cele două principate romîne ca un pămînt străin. Fiii cei buni ai țării noastre, la nevoie, au găsit întotdeauna în ele un adăpost frățesc. Și aici, la Craiova, au fost mulți bulgari fugiți de la căminurile lor strămoșești. Noi ne amintim de o scrisoare a marelui luptător național și revoluționar bulgar Gheorghe Racovschi, din Craiova, anul 1865 — adresată bulgarilor din același oraș. El îi învață să se folosească de larga înțelegere a autorităților romîne și de simpatia poporului romîn și să-și deschidă o școală proprie și să-și creieze o publicație de cultură, pentru că trei lucruri de seamă trebuie să aibă un popor ca să fie cunoscut în lume și să dobîndească slavă și măreție: ele sînt biserică, școală și presă. După vreo 10 ani, la Craiova luase ființă o **Comunitate Centrală bulgară**, care a fost de un foarte mare folos pentru mișcarea revoluționară bulgară. Această comunitate a sprijinit și rezistența poporului bulgar împotriva tratatului de la Berlin din anul 1870. Un mare sprijin material a fost dat de bulgarii craioveni așa numitei răscoale de la Cresna.

Am amintit aceste fapte foarte interesante, ca să scot în evidență că popoarele noastre au trăit în prietenie și în frăție și, cînd au putut, s-au ajutat reciproc. Nu este necesar să amintesc și de alte fapte, de pildă de faptul atît de important că la Brăila a luat ființă Societatea de cultură bulgară, adică actuala Academie Bulgară de Științe, întrucît sub stăpînirea turcească o astfel de instituție de înaltă cultură nu putea fi creată la noi.

Cercetînd tot mai mult trecutul istoric al celor două popoare ale noastre, noi ne convingem de existența unei prietenii și frății permanente între ele. Așa se explică și dragostea reciprocă dintre cele două Biserici ale noastre. Așa se explică și simțămintele calde și cordiale de prețuire și dragoste față de Biserica noastră ale Întîistătorilor Bisericii Romîne, fericiții întru pomenire patriarhi Miron și Nicodim. Așa se explică și dragostea față de noi a Sanctității Sale Patriarhului Justinian. Așa se explică simțămintele bune ale întregii ierarhii romîne față de ierarhia bulgară. Așa se explică și simțămintele frățești care au fost exprimate acum de Inalt Prea Sfințitul Mitropolit Firmilian. Inalt Prea Sfinția Sa a fost foarte îngăduitor față de noi și de aceea a supraestimat modestele noastre persoane. Dar noi primim cuvintele, Inalt Prea Sfinției Sale ca o dovadă a dragostei sale față de noi. Așa se explică dragostea noastră sinceră și adîncă față de Sfînta Voastră Biserică, față de slujitorii ei și față de întregul vostru popor. Dragostea este aceea care ne întărește în frăție și în slujirea noastră comună.

Cînd în anul 1948, la București și la Moscova, a avut loc prima noastră întîlnire cu Sanctitatea Sa Justinian și, Inalt Prea Sfințitul Firmilian, noi am rămas încîntați de înaltele lor personalități și dintr-odată s-a creat între

noi o atmosferă de adevărată dragoste frățească, Dintru început noi am trăit ca frații. Am înțeles că aceasta vine de la Duhul Sfânt și am mulțumit lui Dumnezeu că, în Sfânta Sa Biserică se adună oameni smeriți, pătrunși de dragoste reciprocă pentru slujirea numelui Lui preasfânt.

Rog pe Inalt Prea Sfințitul Mitropolit Firmilian al Olteniei să-mi îngăduie libertatea de a dezvălui o pagină intimă a simțămintelor mele față de Inalt, Prea Sfinția Sa.

Cînd anul trecut, Inalt Prea Sfinția Sa era în țara noastră, ne-a impresionat simplitatea și cordialitatea cuvîntărilor sale. Inalt Prea Sfinția Sa vorbea foarte natural, dar cuvîntul îi era foarte frumos și trăda o cultură înaltă. Era vădit că, Inalt Prea Sfinția Sa putea să dea cea mai frumoasă expresie înaltelor sale gînduri.

Dar ceea ce ne-a produs o impresie, și mai puternică a fost deplina Sa credincioșie față de Domnul Iisus Hristos și Inalta Sa conștiință că este Ierarh al Unei, Sfinte, Sobornicești și Apostolești Biserici. Aceasta este de o însemnătate foarte mare.

Noi, slujitorii Sfintei Biserici, trebuie să ieșim din lumea îngustă a feluritelor puncte de vedere și interese spirituale, sociale și naționale. Noi aparținem împărăției unice a harului lui Dumnezeu și, cu toate că slăvim pe Dumnezeu în diferite limbi, noi ne străduim să avem limba unică a Sfințului, Duh, cu ajutorul căreia ne putem înțelege cu toți oamenii de pe pămînt, putem să examinăm cu folos toate problemele și în deosebi cele care ating esențial viața Sfintei Biserici a lui Dumnezeu.

Iată de ce noi am apreciat mult personalitatea Inalt Prea Sfinției Sale, întrucît Inalt, Prea Sfinția Sa este un ierarh vrednic al Sfintei Biserici Ecu-menice.

Cele două Biserici ale noastre merg pe calea Domnului. De, aceea noi lucrăm pentru frăția între cele două ierarhii ale noastre și între cele două popoare, ale noastre. Guvernele noastre populare au lărgit calea apropierii și noi trebuie să veghem în primele rînduri ale acestei de Dumnezeu binecuvîntate mișcări a inimilor și sufletelor pentru frăție.

De, aceea și noi, slujitorii celor două Biserici surori, învățînd din pilda Sfintei Biserici Ortodoxe Ruse, lucrăm conștiincios pentru apărarea păcii. Noi cunoaștem grozăviile războiului și de aceea vrem să alungăm pe îngerul morții, spre a nu-și întinde aripa sa peste pămînturile noastre binecuvîntate. Noi iubim copiii și vrem ca ei să fie cruțați; iubim munca și toată creația materială, culturală și duhovnicească a poporului, de aceea sîntem protivnici războiului și adepți convinși ai păcii. Noi sîntem convinși că și fantomele războiului vor fi împrăștiate, pentru ca să fie pace binecuvîntată pe întregul pămînt.

Mulțumim din toată inima pentru ospitalitatea pe care ne-a arătat-o Inalt Prea Sfinția Sa, împreună cu cucernicul cler și de Hristos iubitorii oameni.

Binecuvîntarea Domnului să fie asupra întregii voastre țări, ca ea să propășească și să înflorească prin puterile, Duhului dumnezeesc și prin truda poporului vostru. Binecuvîntată să fie și această de Dumnezeu păzită Eparhie, cîrmuită cu atîta vrednicie de Inalt, Prea Sfinția Sa Mitropolitul Firmilian. Binecuvîntat să fie și acest de Hristos iubitor oraș, ca să propășească în virtuți creștine și, în dragoste de patrie.

Binecuvîntarea Domnului să fie cu voi cu toți, acum și pururea. Amin.

După această cuvîntare, diaconii au cîntat Polihroniul, pentru Sanctitatea Sa Patriarhul Chiril și ceilalți însoțitori, pentru Prea Fericitul Patriarh Justinian și Inalt Prea Sfințitul Mitropolit Firmilian și pentru conducătorii Republicii Populare Romîne. Corul preoților a cîntat la fiecare pomenire «Mulți ani trăiască», în limbile slavonă și romînă. Slujtorii și credincioșii au sărutat apoi rînd pe rînd mîna Inaltului oaspe, primind patriarhiceasca sa binecuvîntare. În timp ce corul cînta imnul patriarhal bulgar, la 11,15 oaspeții însoțiți de I.P.S. Mitropolit Firmilian au ieșit din biserică, îndreptîndu-se, cu alaiul convenit, spre catedrala mitropolitană din apropiere.

Ctitoria lui Matei Vodă Basarab din 1652, păstrează în legenda despre întemeierea ei urmele unor străvechi legături bisericești romîno-bulgare. Fostă pe vremuri metoh al Episcopiei Rîmnicului, ea este astăzi catedrala Mitropoliei Olteniei, adăpostind răclițele cu părți din moaștele Sfinților Serghie și Vach, Tatiana fecioara și Nifon, Patriarhul Tarigradului. Întîmpinați de soborul slujitorilor în frunte cu marele eclesiarh Arhim. Teofil Niculescu, oaspeții s-au închinat cu evlavie în fața Sfințelor moaște și apoi au cercetat cu vădit interes marea catedrală, dîndu-li-se lămuririle convenite chiar de către Inalt Prea Sfințitul Mitropolit Firmilian.

Petrecuți de sunetul clopotelor, oaspeții au mers să viziteze biserica Mîntuleasa, ctitoria banului Manta, din 1786. Aici au fost primiți cu rînduiala convenită de preotul Dumitru Cinciu, care a rostit un cuvînt de bun sosit, făcînd și o istorie pe scurt a acestui sfînt lăcaș. De la biserica Mîntuleasa, oaspeții au făcut o plimbare prin încîntătorul parc al Craiovei. Frunzele ruginite desprinse din copaci de adierile vîntului ușor de toamnă se așternuseră ca un covor moale pe alei. Lîngă ele florile din straturi înveșmîntau parcul cu privescătoare. Poposind din loc în loc să binecuvinteze pe credincioșii care își aflau odihna aci la vremea de amiază, oaspeții au străbătut parcul, întorcîndu-se apoi la reședința mitropolitană spre a lua masa de prînz.

La reședința mitropolitană, Sanctitatea Sa Patriarhul Chiril și însoțitorii săi au avut prilejul să cunoască pe reprezentanții autorităților locale, poftiți la recepție, și care au fost prezentați de Inalt Prea Sfințitul Mitropolit Firmilian.

La ora 14 a avut loc masa de prînz, la care au luat parte: solii Bisericii Bulgare, Prea Sfințiii Episcopi Andrei al Aradului și Valerian al Oradiei, dl. D. Stănică, președintele Sfatului Popular al regiunii Craiova, dl. Dr. I. Parhon, președintele Comitetului de Luptă pentru Pace al regiunii Craiova, reprezentantul Ministerului Cultelor, dl. N. Bărbulescu, directorul Băncii de Stat din Craiova și deputat în Adunarea Națională Bisericească, reprezentanții autorităților locale, P.C. Arhim. Dr. Laurențiu Buisuoc, Vicarul Arhiepiscopiei Craiovei, consilierii administrativi eparhiali, inspectorul bisericesc eparhial, secretarul eparhial, exarhul mînaștirilor din Arhiepiscopia Craiovei și protoiereii eparhiei. În timpul mesei s-a toastat pentru continua dezvoltare a legăturilor frățești dintre popoarele romîn și bulgar și dintre cele două Biserici Ortodoxe surori.

După masă oaspeții s-au odihnit. Seara înainte de masă, Sanctitatea Sa Patriarhul Chiril a oferit Inalt Prea Sfințitului Mitropolit Firmilian, în amintirea vizitei făcute la Craiova, o frumoasă icoană, înfățișînd pe Sfinții Chiril și Metodiu, Apostolii slavilor. La rîndul său, Inalt Prea Sfin-

titul Mitropolit Firmilian a oferit oaspeților prețioase ilustrații și cărți asupra monumentelor noastre de artă bisericească. Apoi trimișii mănăstirilor Tismana, Jitianu și Polovragi au oferit produse lucrate în atelierele secțiilor lor cooperatiste: cerguțe, țesături de borangic, împletituri de lână și lucruri gospodărești.

După cină, la ora 22, oaspeții au fost petrecuți la gară cu același alai ca și la sosire, urmînd ca în cursul nopții să plece cu trenul, împreună cu Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Firmilian, spre Rîmnicul Vîlcii.

LA RIMNICUL VÎLCII

Înălții oaspeți au sosit cu trenul la Rîmnicul Vîlcii joi, 21 octombrie 1954, la orele 10 dimineața, fiind întâmpinați la gară de Pr. Ioan Craioveanu, protoiereul orașului și raionului R. Vîlcii, însoțit de mai mulți preoți. S-au urcat apoi în mașini și au pornit spre reședința Episcopiei, unde au fost primiți la intrare de Prea Sfințitul Iosif, Episcopul Rîmnicului și Argeșului, înconjurat de P.C. Arhim. Ghermano Dineată Vicarul Episcopiei, consilieri administrativi eparhiali, stareții și starețele mănăstirilor și protoiereii de raioane. Se mai afla de față și Prea Sfințitul Episcop Nicolae al Clujului, venit să întâmpine aici pe oaspeți, din partea Mitropoliei Ardealului.

Se știe că în istoria legăturilor culturale și bisericești romîno-bulgare, scaunul Episcopiei Rîmnicului a avut unul din cele mai de seamă rosturi în răstimpul celor patru veacuri și jumătate de dăinuire. Insuși începătorul șirului de Vlădici ai Rîmnicului, Maxim Brancovici este cel dintîi care s-a învrednicit să primească sfințitul dar al preoției prin punerea mîinilor Mitropolitului Calevit al Sofiei († 1505). După un veac și mai bine, popa Ignatie din Nicopole, prieten cu Abaza pașa din Rusciuc, îl ajută pe Matei Basarab să ajungă domn al Țării Romînești. Drept recunoștință, gospodarul voevod îl sprijină pe Ignatie să ajungă în 1637 episcop al Rîmnicului, unde păstorește pînă în 1653, cînd este ales Mitropolit al Ungro-Vlahiei, în locul Mitropolitului Ștefan, invinuit de domn că n-ar fi fost străin de răscoala seimenilor. Este vrednic de amintit și faptul că în august 1653, Vlădica Ignatie a fost înscăunat Mitropolit, din porunca Patriarhului ecumenic, de către Mitropolitul Macarie al Dristrei.

Dar aceste strînse legături între Rîmnic și Biserica Bulgară au fost adîncite în timpul domniei lui Matei Basarab și, pe tărîm cultural. Astfel, în predoslovnia Psaltirei slavone tipărite la Govora, în 1637, evlaviosul domn spune că a dat la lumină această carte nu numai pentru folosul sufletesc al pravoslavnicilor romîni, ci și «al altor neamuri înrudite cu noi după dreapta credință și avînd același vestit dialect s'ovenesc ca limbă și cu deosebire bulgarii, sîrbii, ungro-vlahii și moldovenii». Chiar tipograful acestei cărți, Meletie Macedoneanul, egumenul mănăstirii Govora, a avut legături cu Bulgaria, căci precum mărturisește singur, s-a «aprinș de acest meșteșug», cînd a primit haina călugărească în Sfîntul Munte Athos, «în marea lavră bulgărească, numită mănăstirea Zugraf». Tot pe atunci se îndeletnicea cu meșteșugul tiparului de cărți bisericești și ieromonahul Ștefan din Ohrida, prin osetneala și sîrguinta căruia s-a tipărit Pravila de la Govora, în 1640, și Antologhionul de la Cîmpulung, din 1645.

Din ogorul acestei tradiții cărțurărești mai vechi avea să rodească, la începutul veacului trecut, acel «Kiriadromion sau Nedelnic..., tîlmăcit din limba s'lavonească și din limba grecească prea adîncă pe limba de

obște bulgărească, de către smeritul episcop din Vrața, Sofronie, spre înțelesul norodului celui de rînd». Cartea s-a tipărit cu învoirea Mitropolitului Dositei al Ungro-Vlahiei și prin ajutorul Episcopilor țării, în tiparnița Episcopiei de Rîmnic, la anul 1806, de Dimitrie Mihail Popovici și de Gheorghe, fiul său. La sfîrșitul cărții, ucenicii Episcopului Sofronie al Vraței: Teodor Stoianovici din Vidin, Dimitrie Nicolaevici din Sofia și Calciu Nicolae Popovici din Drianov, însemnează «dragostea de muncă» și «marea rîvnă» cu care au tîlmăcit această carte, «pe înțelesul și cunoașterea poporului bulgar de jos, spre folosința sufletelor lor». Printre cei care au ajutat la tipărirea cărții sînt pomeniți: Teodosie, polcovnic din Gabrovo; Petcu, polcovnic din Copristița; Constandin din Boboștița, Pencod din Cotel și Jovan din Cazanlîc. Precum se știe, acest Kiriacodromion, care a văzut lumina zilei la Rîmnic, acum un veac și jumătate, este cea dintîi carte tipărită în limba bulgară modernă. Așa dar, începutul activității editoriale bulgare s-a statornicit în tiparnița Episcopiei de la Rîmnic și cu sprijinul Bisericii românești.

Dar pe deasupra tuturor acestor vremelnice mărturii, care ne grăiesc din adîncimea veacurilor despre legăturile acestui colț de țară cu creștinii vecini de peste Dunăre, Rîmnicul păstrează azi în biserica episcopiei un tainic și neprețuit odor: racla cu moaștele Sfintei Mucenițe Filofteia, aduse aci de la Curtea de Argeș, acum cîțiva ani, după contopirea scaunului Episcopiei de acolo cu cel de la Rîmnic. Sînt peste șapte veacuri de cînd moaștele Sfintei Filofteia au părăsit ținutul înverzit al Traciei, ce se oglindește în valurile sclipitoare ale mării din sudul visător al verilor îndelungi. Cinstirea ei a deschis larg porțile înțelegerii sufletești pentru popoarele prin mijlocirea cărora trecînd, le-a aprins în cuget scînteia veșniciei. Stăpînitori înauriți și umili țărani cu fața de aramă și-au plecat neconținut frunțile și genunchii la trecerea Sfintei, a cărei mucenicie, în scurta viață pămîntească, a fost sporită de neconținuta pribegire din fața năvalei otomane, spre loc de odihnă, pînă aici în tihnită așezare de la Rîmnicul Vîlcii. Valul de mîngîiere și înviorare duhovnicească pe care-l revarsă și acum în sufletele credincioșilor Sfînta Filofteia, ne aduce în minte iscusita predoslovie a Mitropolitului Moldovei, Veniamin Costachi, care, vorbind despre viața și cinstirea Sfinților, spune: «Viețile și laudele Sfinților se aseamănă strălucirii stelelor..., al căror nume deși nu-l știm, pentru mulțimea lor, însă de frumusețea strălucirii lor ne minunăm». Intr-adevăr, întocmai ca o stea strălucitoare ni se înfățișează nouă acum Sfînta Muceniță Filofteia, ale cărei raze de evlavie și de nădejde în ajutorul său pătrund deopotrivă și cu aceeași tărie în sufletele credincioșilor romîni și bulgari.

Insă pentru ortodoxia romînească, Rîmnicul Vîlcii mai are și un alt nimb de cinste, căci în acest de Dumnezeu păzit oraș, și-a încununat slujirea sa ca preot și a desfășurat pilduitoarea lucrare de păstor duhovnicesc, cel ce ține azi în mîna sa cea dreaptă cîrma Sfintei noastre Biserici: Prea Fericitul Patriarh Justinian. Către aceste locuri deci, au năzuit și înalții oaspeți bulgari, spre a vedea izvoarele de unde a sorbit puterea ca să slujească în chip atît de strălucit Ortodoxia ecumenică, Intîistătătorul de azi al Bisericii romînești.

După o scurtă odihnă, la orele 11 dimineața solii Bisericii Bulgare, însoțiți de înalt Prea Sfințitul Firmilian, Mitropolitul Olteniei, au coborît din reședință și înconjurați de un alai, alcătuit din consilierii și pro-

toierei eparhiei, au mers în catedrala Episcopiei. Petrecut de sunetul puternic al clopotelor, Sanctitatea Sa Patriarhul Chiril și ceilalți oaspeți au fost întâmpinați în mijlocul bisericii de Prea Sfințitul Episcop Iosif al Rîmnicului și Argeșului, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi. După ce a sărutat Sfînta Evanghelie și crucea, în timp ce corul cînta imnul patriarhal bulgar, oaspeții s-au îndreptat spre racla cu moaștele Sfintei Mucenițe Filofteia, în fața căreia s-au închinat cu adîncă evlavie. Trecînd apoi în strănile arhieresti, soborul slujitorilor a săvîrșit Doxologia Mică, iar după ectenia întreită, Prea Sfințitul Episcop Iosif a rostit această înaripată cuvîntare:

Sanctitatea Voastră,
Prea Fericite Patriarh Chiril al Bisericii Ortodoxe Bulgare,
Inalt Prea Sfințiți Părinți,

Dumnezeu a rînduit ca pe răbojul vieții noastre bisericești să creștăm azi cu nesfîrșită bucurie, cercetarea duhovnicească pe care Prea Fericirea Voastră binevoiti a ne-o face.

De aceea sufletul smereniei mele, al colaboratorilor, al clerului și al credincioșilor, care vă privesc, saltă acum de sfîntă bucurie și vă întâmpină cu toată căldura sufletească.

Ca oarecînd Sfîntul Pavel, Apostolul Neamurilor, pe care glas dumnezeesc chemîndu-l, din Efes în Macedonia spre cercetarea fraților a mers, tot astfel și Sanctitatea Voastră ați luat osteneala și ați trecut Dunărea ca să ne cercetați duhovnicește și să Vă bucurați de roadele pe care trăirea lîngă izvoarele cele nescuate ale învățaturii Domnului nostru Iisus Hristos le produce cu îmbelșugare, pretutîndeni unde se propovăduiește Evanghelia Sa.

Sanctitatea Voastră,

Bătrînul flăviu care udă țările noastre scumpe, a fost întotdeauna — dar mai vîrtos astăzi — mijlocul celei mai prielnice și mai fructuoase comuniuni sufletești între popoarele noastre.

De o parte și de alta a Dunării — romîni la poalele și sub streășina Carpaților, iar bulgarii la poalele și sub streășina Balcanilor, bîntuite de aceleași furtuni ale vremilor vitregi și ale agresorului comun, otomanii — popoarele noastre și-au scris cu lupte, cu jertfe și cu sînge bogata și glorioasă lor istorie. Permanentele și neîntrepruptele legături dintre Biserica Ortodoxă Romîna și Biserica Ortodoxă Bulgară sînt numai un capitol, poate cel mai luminos, din această istorie frămîntată. Vizitele și sprijinul reciproc dintre Bisericile noastre, alcătuesc linia glorioaselor înfăptuiri de credință și de trăire a marilor Vlădici din trecutul religios al țărilor noastre. Vremurile în care puterea Harului Sfîntului Duh se împărtășea reciproc și fără împiedicare de Vlădici de pe ambele maluri ale Dunării slujitorilor lui Dumnezeu, preoți și diaconi, confirmă fără putință de tăgadă, acest adevăr.

Mari purtători de biruințe asupra vieții, Sfinții: Cuviosul Dimitrie Basarabov și Marea Muceniță Filofteia, trec Dunărea cu sfînta lor povară sufletească și fecundează nerodirea pustiului, în țara noastră.

De prin secolul X în Biserica Romînească se cîntă Liturghia slavonească, preoții se hirotonisesc de arhierii bulgari, iar noi simțim tot mai mult căldura sufletească și dragostea Bisericii Bulgare.

Cuviosul Nicodin și ucenicii săi inaugurează și generează viața monahală organizată, în primele mănăstiri din Oltenia și în cuprinsul Eparhiei noastre. Aceste mănăstiri și schituri devin centrele vieții spirituale și pe-piniere în care se formează rînd pe rînd cei mai mulți din marii noștri ierarhi din trecut, precum și foarte mulți din factorii culturali din acele vremuri.

Călugărul bulgar Grigore Tamblac din Tîrnova, strălucește ca mare predicator și luminat cărturar în Biserica Romînească. El îmbogățește literatura bisericească cu lucrări de mare valoare și dă avînt nou lucrării de copiere a manuscriselor.

Pe de altă parte, în vremea năvălirii turcilor în Balcani, țările romînești au fost liman de mîntuire pentru ortodoxism, și adăpost ferit și prielnic pentru continuarea vieții culturale religioase și chiar naționale, a celor din sudul Dunării.

Evlaviosul Domn român Matei Basarab în prefața psaltirii tipărită la 1637, spune că aceasta s-a tipărit în slavonește nu numai pentru nevoile bisericești ale romînilor, ci și pentru cele ale «bulgarilor, sîrbilor și tuturor popoarelor creștine care au acest vestit dialect slavon, ca limbă».

În timpul păstoririi Episcopului Nectarie Moraitul (1792-1812), în tipografia Eparhială din orașul nostru de reședință, s-a tipărit la 1806, prima carte în limba bulgară modernă, «Chiriadromionul», de către Episcopul bulgar Sofronie de Vrața.

«Codex Supralieniis» acel vechi monument al literaturii bulgare s-a tipărit tot în țara noastră, dacă informația istoricului român B. P. Hașdeu rămîne valabilă.

Sanctitatea Voastră,

Vești pline de admirație despre marea Prea Fericirii Voastre personalitate și despre prodigioasa Sanctității Voastre activitate ne-a împărtășit Intîiul nostru Stătător, Înalt Prea Fericitul Justinian, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Romîne, care V-a vizitat în anul trecut. Am aflat astfel că scarta Bisericii Bulgare a fost rînduită de Dumnezeu a fi purtată de mîini vînjoase, de o minte distinsă și de o inimă caldă pentru Evanghelia Domnului nostru Iisus Hristos. Am aflat astfel că faptul acesta a asigurat Bisericii Bulgare, aleasa prețuire a credincioșilor ei și a conducătorilor Patriei Sanctității Voastre.

Preoții romîni cunosători ai graiului bulgar publică de atunci în revistele noastre, regulate dări de seamă și știri despre presa religioasă, despre viața bisericească și despre lucrările de valoare practică și teologică din Biserica Bulgară. Între acestea strălucește bogata activitate publicistică a Sanctității Voastre, autorul unui întreg șir de opere teologice și științifice, omiletico-pastorale și istorico-critice. Știm de apariția de mai multă vreme a trilogiei atît de frumoasă și de sugestiv intitulată: «**La izvor**», lucrare plămădită de mintea și de inima Sanctității Voastre. De curînd am aflat de apariția primului volum din «**Ouvîrul Vieții**» cu care ați îmbogățit recent literatura religioasă a clerului și a credincioșilor, de mîntuirea cărora Vă preocupați atît de mult.

Pe bună dreptate Academia Teologică din Sofia — pentru văditele merite ale Sanctității Voastre v-a proclamat «Doctor honoris causa» al acelei Academii.

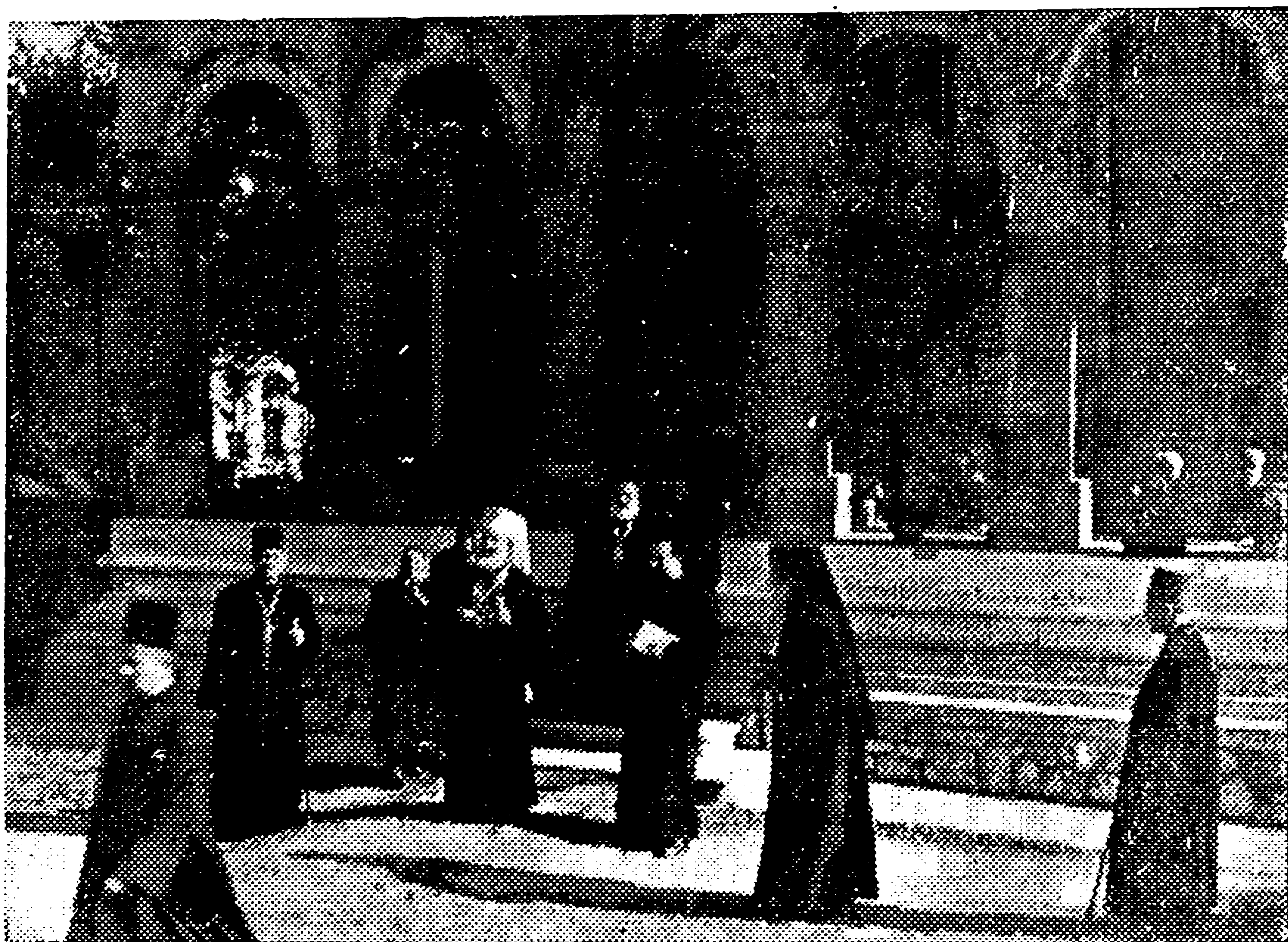
Ni s-a vorbit apoi adeseori și despre viața aleasă a clerului și credincioșilor în frunte cu membri Sfîntului Sinod al Bisericii Ortodoxe Bul-

gare, cari înțelegînd chemarea vremii își conformează viața cu cerințele acestei chemări și merg alături de popor, îndeplinindu-i dorințele sale legitime și sfătuindu-l în toate împrejurările, spre dobîndirea fericirii atît în viața pămîntească, cît și în cea cerească.

Sanctitatea Voastră,

Din mila lui Dumnezeu, ocrotiți de Sfînta Marea Muceniță Filoteia, fecioara înțeleaptă din Tîrnova, și de Sfîntul Grigorie Decapolitul, sub înțeleapta conducere a Sfîntului Sinod al Bisericii Ortodoxe Romîne în frunte cu I.P.S. Patriarh Justinian, sprijiniți statornic și multilateral de Inalta conducere a Republicii Populare Romîne, Noi, creștinii din Eparhia

Inalt Prea Sfințitul Patriarh Chiril, la Rîmnicul Vilcii.

Rîmnicului și Argeșului, alături de credincioșii din celelate de Dumnezeu păzite Eparhii din Patriarhia Romîna, convinși că rostul vieții pe pămînt este de a ne strădui ca prin credință și fapte bune să proslăvim pe Dumnezeu și să folosim vremelnica noastră viață pămîntească pentru a dobîndi pe cea veșnică, ne sîrguim cu timp și fără timp a ne fi unii altora de folos și a bineplăcea lui Dumnezeu.

Pentru aceasta, clerul nostru cu peste o mie de preoți plini de energie creatoare și de patriotism luminat, dăruit fără reținere muncii pastorale neobosite, se străduiește să lumineze cu sfatul și cu pilda vieții lui, cărările credincioșilor pe care îi au în păstorire. Aceștia în număr de peste un milion, rîvnitori și liberi în a se închina lui Dumnezeu, stăruiesc neîncetat în rugăciuni fierbinți, în credința ortodoxă, în dragoste evaghelică și în trăirea virtuților creștine.

Ei se străduiesc tot atît de mult și în a face ca pămîntul pe care trăesc să dea cît mai bogate roade pentru îndeplinirea celor trebuitoare unei vieți din ce în ce mai bune, neobosiți, își încordează mintea și mușchii

pentru realizarea planurilor de lucru și își oțelesc voința în lupta pentru pace.

Monahii și monahiile în număr de peste șase sute, așezați în cele 25 schituri și mănăstiri, agonisindu-și cele necesare vieții în ateliere și cooperative mănăstirești, își chivernisesc «cu smerenia cele înalte și cu sărăcia cele bogate».

Cler, călugări și credincioși, toți laolaltă hrănindu-ne din duhul evlaviei străbune, ne iubim unii pe alții în dragostea lui Dumnezeu, ne iubim cu putere Patria și Biserica, ne supunem cu încredere legilor țării și înalțelor autorități, simțim cu toată ființa noastră ce înseamnă și cât de bine este a trăi lângă Dumnezeu și muncim cu toate puterile noastre pentru a contribui, fiecare după putere, la progresul moral și social urmărit deopotrivă atât de Biserica Domnului nostru Iisus Hristos, cât și de legile Patriei noastre dragi.

Sanctitatea Voastră,
Inalt Prea Sfințiți Părinți,
Scumpi oaspeți,

Cînd cu ochii duhului vedem în stranele Catedralei Noastre șirul de ierarhi ai celor peste patru veacuri de existență, aspru nevoitori în rugăciune și în muncă, și neclintiti în credință, noi cei de astăzi adînciți în graiul de taină pe care ni-l poruncește netrupeasca lor prezență, tresărim de grije, de bucurie și de sfîntă emoție ca să le păstrăm neîntinată vrerea și să le propovăduim neschimbată ortodoxia.

În preajma Catedralei Noastre respirăm din duhul de trăire creștinească și cărturărească a străluciților noștri înaintași, dintre care vom aminti astăzi numai pe marele Antim Ivireanu și pe pururea pomenitul Damaschin Dascălul.

Pășind înlăuntrul acestei Catedrale, călcăm pe urmele lui Calinic cel Sfînt, ctitorul și ziditorul ei.

În orașul Nostru de reședință ca și în cuprinsul Eparhiei, se află nenumărate biserici-monumente istorice, care mărturisesc despre bogata activitatea a înaintașilor noștri în acest scaun, și despre statornicia și ne-strămutata credință și dragoste pentru Evanghelia și Biserica Domnului nostru. Iisus Hristos, a poporului românesc și a conducătorilor lui după vremuri: voievozi și vlădici.

Între acestea este și biserica în care a păstorit credincioși, slujind lui Dumnezeu cu frică și cu cutremur ca preot de mir, a frămîntat gînduri pentru înflorirea ortodoxiei și a luptat pentru pace între oameni, Inalt Prea Sfințitul Justinian, Prea Fericitul Patriarh al Bisericii Ortodoxe Romîne.

Sanctitate,

Pentru mîngîietoarea cercetare duhovnicească ce ați binevoit a ne face și pentru sfaturile ce așteptăm să ne dați, îngăduiți-ne acum să depunem la tronul Vostru Patriarhicesc cele mai respectuoase omagii de admirație și de recunoștință ale Noastre și ale tuturor fiilor noștri duhovnicești și, cu smerite metanii să vă urăm din toată inima și cu toată căldura sufletească, zicînd împreună cu psalmistul:

«Trimită ție ajutor dintru cel sfînt și din Sion sprijinească-te pre tine.

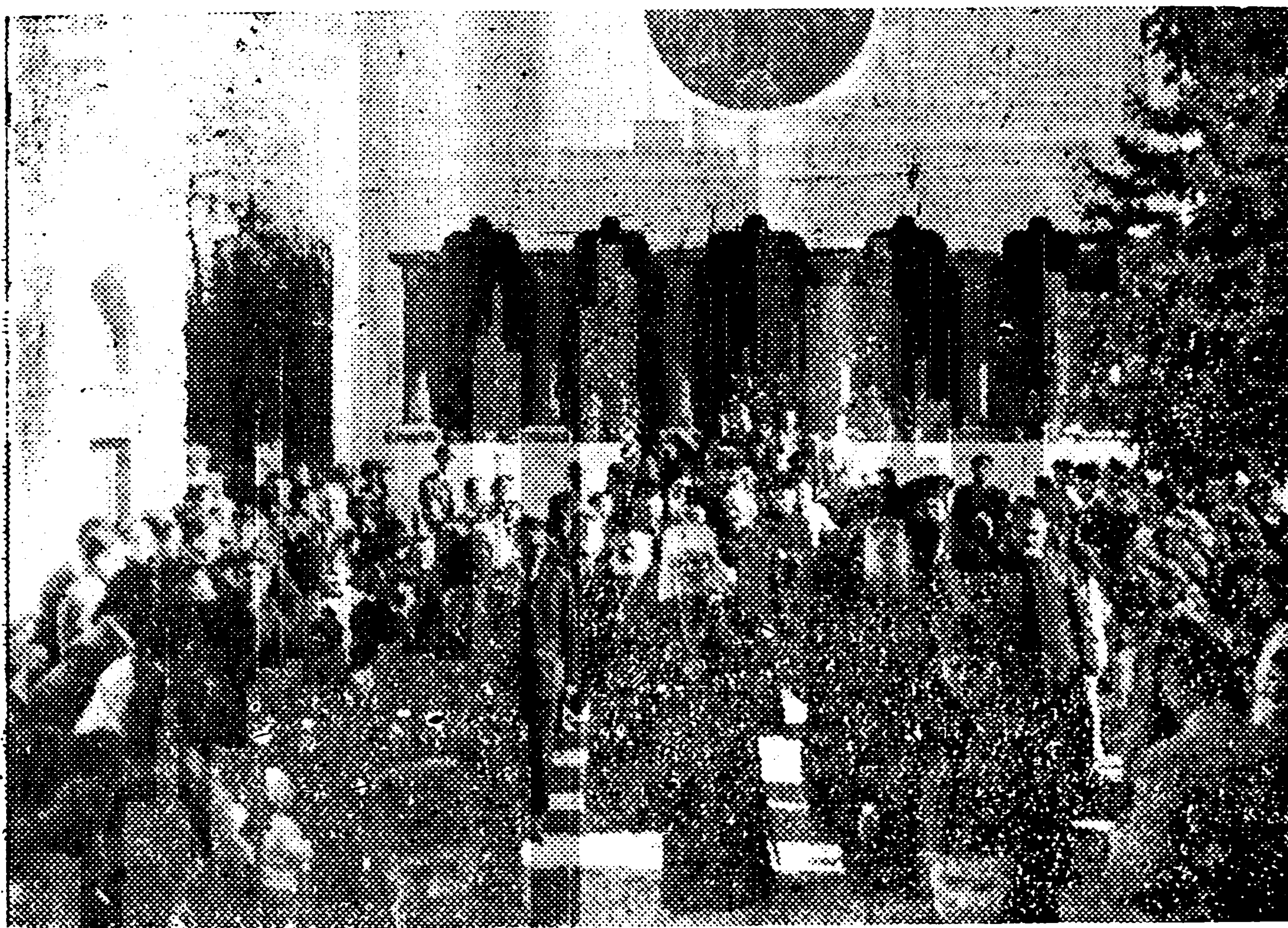

Pomenească toată jertfa ta și arderea cea de tot a ta să se îngrășe. Dea ție Domnul după inima ta și tot sfatul tău să-l plinească!» (Ps. 3, 19).

Inchină-se vouă clerul și credincioșii din de Dumnezeu păzita Eparhie a Râmnicului și Argeșului, în frunte cu smeritul lor Episcop, urîndu-vă:

Intra mulți și fericiți ani Prea Fericite Părinte, Inalt Prea Sfințiți Părinți și Onorați oaspeți».

Cuvîntarea Prea Sfințitului Episcop Iosif a răscolit în sufletele oaspeților multe și duiioase amintiri din trecutul plin de binecuvîntate roade ale legăturilor bisericești și culturale romîno-bulgare. Sub vraja lor, Sanctitatea Sa Patriarhul Chiril a răspuns următoarele:

Inalt Prea Sfințitul Patriarh Chiril, vizitînd bisericile din Rîmnicul Vilcii.

Inalt Prea Sfințiți,
Prea Sfințiți și iubiți frați întru Domnul,
Cucernici părinți, frați și surori,

De aproape două săptămîni sîntem oaspeții Sfintei voastre Biserici, ai Sanctității Sale Patriarhul Justinian și ai tuturor de Dumnezeu înțelepțiților voștri ierarhi. Am venit să prezentăm Sfintei Biserici și Intîistătorului ei, prea iubitul nostru frate Patriarhul Justinian, ca și tuturor înalților slujitori ai Sfintei Biserici, întregului cler de enorie și de Dumnezeu iubitorului popor romîn, prețuirea și dragostea Sfintei noastre Biserici.

Anul trecut Sanctitatea Sa Patriarhul Justinian, împreună cu o înaltă solie a Sfintei Biserici Romîne, ne-a fost oaspete scump cu prilejul alegerii și înscăunării Patriarhului Bulgariei. De aceea, noi am venit să exprimăm mulțumiri și pentru această vizită, care a lăsat la noi urme neșterse.

Legăturile între cele două Biserici ale noastre sînt foarte vechi. Ele au fost așa de frumos evocate ieri în orașul Craiova, cînd am fost oaspeții Inalt Prea Sfințitului Mitropolit Firmilian, în minunata cuvîntare a Inalt

Prea Sfinției Sale. Despre aceste legături a vorbit cu multă convingere și atât de frumos și Prea Sfințitul Episcop Iosif al Râmnicului și Argeșului. Și într-adevăr, în decursul veacurilor a fost o îngemănare în viața celor două popoare ale noastre sub raport bisericesc și cultural. Noi avem un cer comun al evlaviei și sfințeniei și acest cer atrage în aceeași măsură inimile noastre. El este bogat împodobit și noi toți dorim ca el să se răsfrîngă adînc în sufletele noastre. Mai cu seamă noi, conducătorii duhovnicești ai evlavioaselor noastre popoare, cu toate neputințele noastre, stăm smeriți în fața acestui cer comun al sfințeniei. Și îngăduiți-mi să vă spun că în aceste clipe în fața mea se descopere un tablou minunat. Eu nu văd piedici istorice pentru comuniunea între popoarele noastre, dar eu văd cele două popoare ale noastre de-a lungul multor veacuri, stînd îngenunchiate sub cerul lui Dumnezeu. Eu văd strălucind pe firmamentul dorințelor noastre duhovnicești stele luminoase, care ne sînt la fel de scumpe, și în deosebi acele stele strălucitoare cum sînt Prea Cuviosul Dimitrie Basarabov, Prea Cuvioasa Maica Parascheva și Sfînta Filofteia.

Cu dragoste mare am venit în scumpa voastră țară și am primit mîngîiere foarte adîncă. Ne-am bucurat în Domnul, Mîntuitorul nostru, pentru că am putut să ne închinăm în fața Sfintelor Moaște ale Prea Cuviosului Dimitrie Basarabov, ale Prea Cuvioasei Maicii Parascheva, iar acum cu inimi smerite ne-am plecat genunchii aici în acest Sfînt Locaș, în fața sfintelor moaște ale Sfintei Filofteia.

Fericit este evlaviosul popor român că are tezaure atât de scumpe.

Prin închinarea noastră comună lui Dumnezeu, evlaviosul popor român și noi credincioșii bulgari, sîntem totdeauna în unitate duhovnicească. Apropierea între popoarele noastre se manifestă și în destinul nostru istoric aproape comun. Intr-adevăr, poporul român a trăit în condițiuni istorice mai favorabile. Cînd poporul nostru se găsea sub grea robie turcească și toate monumentele culturii noastre și ale vieții noastre bisericești erau nimicite, cînd la noi nu era cu puțință a te gîndi la un avînt cultural, aici, la voi, se crea cultură materială și duhovnicească. Dar la noi, ca și la voi, s-a păstrat un bun de preț: este credința noastră. Și pentru că ea este lumină, ea ne-a însuflețit, ca fii ai luminii, să gonim umbrele întunerecului.

Această apropiere istorică între noi și voi a fost foarte binefăcătoare pentru poporul nostru, pentru că mulți bulgari, după cum se știe, au găsit adăpost aici și, văzînd condițiunile vieții voastre bisericești, de Stat și culturale, s-au însuflețit pentru o luptă eroică de eliberare.

Am venit cu dragoste în binecuvîntata voastră țară. Am văzut monumente ale trecutului vostru istoric și iarăși s-a întărit convingerile că dacă ne vom cunoaște bine, ne vom iubi și mai mult. Noi am văzut geniul cultural și religios al poporului român în monumentele arhitectonice de acum cîteva veacuri, am văzut mînăstiri și biserici minunate. Și noi, care iubim și prețuim poporul român, acum îl prețuim și-l iubim cu și mai multă înflăcărare.

Ne este drag că am putut veni și în orașul Râmnicul Vîlcii, înainte de toate pentru că aici, în această sfîntă catedrală, se află sfintele moaște ale Sfintei Filofteia din Tîrnova. Noi ne simțim împuterniciți nu numai din partea credinciosului popor bulgar de astăzi, dar parcă și de întregul trecut bulgar, să aducem o adîncă închinăciune în fața Sfintelor ei Moaște. Noi sîntem de asemenea atrași și de remarcabilul trecut istoric al acestui oraș și al de Dumnezeu păzitei Eparhii. Aici au păstorit ierarhi de sea-

mă. Aici s-a creiat istorie culturală. Faptul că aici, la începutul veacului al 19-lea, a ființat o tipografie, mărturisește despre aceasta. Sofronie Vraccianschi nu întâmplător a venit la Râmnicul Vîlcii. El a fost atras de slava acestui oraș. Râmnicul Vîlcii este nume cunoscut oricărui bulgar cu carte, pentru că noi știm cu toții că aici s-a tipărit, în anul 1806, prima carte în limba bulgară — Kiriadromionul lui Sofronie Vraccianschi. Venind în acest oraș, noi am contemplat în perspectiva istoriei figura și opera lui Sofronie Vraccianschi.

În de Dumnezeu păzitul vostru oraș ne-a atras și faptul că aici, în decursul unui număr de ani, destul de mare, a slujit ca preot Sanctitatea Sa Justinian, Patriarhul Romîniei. Noi doream să vedem acest loc, pentru ca să ne fie mai clar din ce izvoare și-a sorbit însuflețirea pentru strălucita activitate arhipăstorească de acum, care îl ridică drept un mare Intâistător al Bisericii Romîne și stîlp al Ortodoxiei Ecumenice.

Aici păstorește Prea Sfințitul Episcop Iosif al Râmnicului și Argeșului. Noi știm că el își păstorește credincioșii cu multă smerenie și bunătate și cu bună roadă. Drag ne-a fost să venim aici, să-i fim și oaspeți, pentru ca împreună să ne mîngîiem în dragoste frățească și să ne întărim în slujirea noastră comună, pentru că noi sîntem împreună lucrători în unul și același ogor al Domnului.

Iubiți frați și surori, de Dumnezeu păzita voastră Eparhie a fost întotdeauna la o înaltă treaptă duhovnicească. Și noi toți trebuie întotdeauna să ne străduim spre propășirea duhovnicească, pentru că viața în adîncuri este foarte grea și chinuitoare. Noi trebuie să ne ridicăm inimile către Dumnezeu, ca să simtă adierea Duhului lui Dumnezeu; trebuie să ridicăm sus mințile noastre, ca să fie luminate de soarele dreptății lui Dumnezeu, trebuie întotdeauna să ne ridicăm tot mai sus și mai sus, pentru că viața noastră se înfăptuește în mersul nostru către cer, căci noi, oamenii credincioși, întru atît trăim, întrucît sîntem în Hristos, adică întrucît pășim în sus. Domnul Iisus Hristos este mintea noastră, lumina noastră, bucuria și mîngîierea noastră, viața noastră. Pentru aceasta, cu osîrdie trebuie să-L căutăm și să-L găsim. Atunci vom fi fericiți, vom trăi după poruncile lui Hristos, vom fi cetățeni buni ai scumpelor noastre patrii, ne vom împlini îndatoririle patriotice, vom fi colaboratori la crearea unor destine bune pentru popor, prin muncă și conștiinciozitate.

Noi trăim în vremuri excepționale. Vedem că și poporul vostru depune eforturi eroice spre a se ridica tot mai sus, spre a-și orîndui viața pe principii noi, în care se va oglindi adevărata dreptate. Noi credem că așa este voia lui Dumnezeu pentru că voia lui Dumnezeu este dreptate, frăție și libertate. Dar noi vedem că pe orizontul vremurilor noastre apar nori negri. De aceea noi, oamenii credincioși, trebuie să ne îndreptăm privirile și inima către Dumnezeu și să-L rugăm pentru pace: pace pentru cei de aproape și de departe, pace pe întregul pămînt al lui Dumnezeu, pace tuturor oamenilor, pentru ca toți să trăiască prin munca lor și să se ridice din punct de vedere duhovnicesc, social și cultural.

Prea Sfințite,

Din toată inima vă dorim fericită lungime de zile, ca să fiți fericiți să vedeți roadele bune ale strădaniilor voastre arhipăstorești și propășirea Sfintei voastre Biserici și a frumoasei voastre patrii.

Evlavioșilor voștri păstoriți le dorim bună propășire în credință și în dragoste, prin care se vor întări cu puteri morale, ca să-și împlinească și îndatoririle lor patriotice. Amin.

După această cuvîntare s-a făcut Polihroniu, pomenindu-se cu stih anume fiecare Ierarh în parte, începînd cu Sanctitatea Sa Patriarhul Chiril și terminîndu-se cu cel din urmă Arhiereu. În timpul pomenirii, fiecare Ierarh a binecuvîntat pe credincioși cu Sf. Cruce din fața ușilor împărătești.

Sfîrșindu-se slujba, oaspeții însoțiți de Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Firmilian și Prea Sfințiii Episcopi Iosif și Nicolae au ieșit din biserică, cu aceeași rînduială ca la venire. S-au urcat apoi în mașini și au mers să viziteze bisericile mai de seamă din Rîmnicul Vîlcii.

Cel dintîi popas l-au făcut la biserică Toți Sfinții, clădită, după cum arată pisania, de hagi Constantin Malache, «cu îndemnul și însoțirea la cheltuială a... episcopului Grigorie al Rîmnicului», în anul 1762. Plecînd de aici s-au oprit la biserică Cuvioasa Parascheva, ctitoria dintru început a lui Pătrașcu Vodă, din anul 1557, și săvîrșită de fiul său Mihai Bravul, banul Craiovei, în anul 1587. După un veac și jumătate, cînd au fost alungați austriecii din Oltenia, venind turcii la Rîmnic, au ars orașul și au stricat bisericile, prădîndu-le de odoare și prefăcîndu-le în grajduri de cai. A rămas această biserică dărăpănată pînă în anul 1790, cînd au dres-o niște neguțători din Chiprovățul Bulgariei, care «au boltit-o de iznoavă, au înălțat turnul clopotniței și i-au făcut pridvorul deschis pe stîlpi de piatră, din fața».

A treia biserică cercetată a fost biserică Sfîntul Gheorghe, zidită în sec. XVI de familia Rudenilor și preînnoită în anul 1681 de Mitropolitul Teodosie al Ungro-Vlahiei. Arsă în timpul războiului turco-austriac din 1738, a fost refăcută din temelie în anii 1857-1860, sub păstoria Episcopului Calinic. Insemnătatea acestei biserici se leagă și de faptul că aici a slujit, a propovăduit și s-a sîrguit, timp de aproape 14 ani, Prea Fericitul nostru Patriarh Justinian, pe cînd era doar preot de mir, agonisindu-și noianul de merite care l-au îndreptățit să urce treptele celor mai înalte vrednicii în Biserica romînească. Se cuvine să fie pomenit și faptul că prin strădania I.P.S. Sale s-a dres temeinic această biserică în anul 1935, fiind împodobită cu o nouă zugrăveală și clădindu-i-se o încăpătoare casă parohială, cu etaj, și o sală de citire.

Cel din urmă popas l-au făcut oaspeții la biserică Buna Vestire, care se crede a fi ctitoria lui Mircea Ciobanul, din a doua jumătate a veacului XVI. Arsă și prădată de turci pe vremea războiului cu austriecii, a fost rezidită din temelie de doi neguțători sibieni, în anul 1738.

Nimicită iarăși de foc în 1803, a fost refăcută în anul 1906, prin rîvna și cu cheltuiala preotului Gheorghe Hartofilaxul.

După vizitarea bisericilor amintite mai sus, oaspeții s-au înapoiat la reședința episcopală, unde la ora 14 s-a servit masa de prînz, la care au luat parte și reprezentanți ai autorităților locale: dl. I. Tăbîrcă, președintele Sfatului Popular al regiunii Pitești, Eduard Șelaru, președintele Sfatului Popular al orașului Rîmnicul Vîlcii, Iosif Vălimăreanu, președintele Sfatului Popular al raionului Rîmnicul Vîlcii, Ilie Voinescu, secretarul Sfatului Popular al orașului Rîmnicul Vîlcii, reprezentantul Ministerului Cultelor, etc.

La ora 17, oaspeții însoțiți de I.P.S. Mitropolit Firmilian și P.S. Episcop Iosif au plecat cu mașinile spre mănăstirea Hurezi.

LA MINĂSTIREA HUREZI

În vălurile amurgului zilei de 21 octombrie, după aproape două ceasuri de drum străbătut cu mașinile, oaspeții au ajuns la mănăstirea Hurezi, ctitoria drept-credinciosului voevod Constantin Brîncoveanu.

Așezată la poalele munților vîlceni, într-un ținut cu vechi obști călugărești, clădite de neamul său evlavios, pe plaiurile unde, odinioară, în florea Bistrița Craioveștilor, — din care coboară Brîncovenii — și Arnota lui Matei Vodă Basarab, acest lăcaș a fost întîiul prinos pe care pururea pomenitul «domn creștin» îl închină lui Dumnezeu și Sfinților

Înălții oaspeți, în incinta mănăstirii Hurezi.

Împărați Constantin și Elena, în al doilea an de domnie, drept mulțumire pentru neașteptata sa dăruire cu scheptul stăpînirii Țării Românești, după moartea lui Șerban Vodă Cantacuzino. Spre înfăptuirea mărețului său gând, el alege și trimite, în anul 1690, pe cei mai pricepuți meșteri de atunci: Manea zidarul, Vucașiu pierrarul și Istrate lemnarul, ale căror nume și chipuri se văd și azi zugrăvite în pridvorul bisericii. Grijă întregii lucrări o încredință ispravnicului Pîrvu Cantacuzino, vărul său după mamă, care izbuti să o termine de zidit pînă în iunie 1692, cînd o înveli cu aramă și plumb. Întîmplîndu-se însă atunci moartea lui Pîrvu, fu rînduit în locul său ispravnic Cernica Știrbei. Deși nu era încă zugrăvită, totuși mănăstirea a fost tîrnosită cu mare alai la 8 iulie 1693, în ziua Sfîntului Mucenic Procopie, ale cărui moaște, dăruite de Iacov, Patriarhul Țari-gradului, fuseseră așezate într-o frumoasă răcliță. De-abia peste un an, la 30 septembrie 1694, zugravii greci Constantin și Ioan și românii: An-

drei, Stan, Neagoe și Ioachim terminară biserica mare, «zugrăvind-o cum alta asemenea nu este».

Intr-adevăr, mănăstirea Hurezi poate fi socotită cel mai desăvârșit monument al artei noastre bisericești. Zugrăveala, iscusit lucrată în frescă, cu o bogăție neînchipuită de icoane, chipuri și culori, a rămas pînă azi izvodul meșterilor zugravi ai bisericilor românești de pretutindeni. Tîmpla sculptată în lemn de tei și suflată în aur, iconostasele și strănile domnești, mulțimea de candelă, sfeșnice, cruci și potire sînt neîntrecute și în frumusețe. Paraclisul și foișoarele, pridvoarele și scările cu cerdac dau chiliilor înconjurătoare un farmec deosebit și fără de pereche. Alături de toate aceste podoabe, grija pentru o cît mai aleasă trăire duhovnicească, însușirea unei culturi temeinice și deprinderea cu munca în felurite îndeletniciri potrivite cinului, au îndemnat pe Prea Fericitul Patriarh Justinian să ocrotească dintru început această obște de călugărițe harnice și pricepute, care păzind fără știrbire vechile pravile mănăstirești, se ostenesc neconținut să împlătească rugăciunea cu munca și lumina cărții. În acest chip, din toamna anului 1951, mănăstirea Hurezi adăpostește în chiliile sale Seminarul de călugărițe Sfînta Filofteia, fiind dotată și stavropighie patriarhală.

La sosirea în mănăstire, oaspeții au fost întîmpinați de soborul maicilor, alcătuit de la intrarea în biserică pînă la pronaos, unde de o parte și de alta corul cînta Axionul. Sub policandru, exarhul mănăstirilor din eparhia Rîmnicului, împreună cu doi preoți și un diacon au primit pe Sanctitatea Sa Patriarhul Chiril și pe însoțitori cu Sfînta Evanghelie și Crucea. După ce le-au sărutat, oaspeții au trecut în strana dreaptă, iar soborul maicilor în strana stîngă. Preoții slujitori s-au oprit în fața Sfîntului Altar. După ce diaconii au cîntat ectenia întreită, P.C. Maica Stareță Mihaela Ghișoiu a rostit această cuvîntare:

Sanctitatea Voastră,
Inalt Prea Sfințiți și distinși oaspeți,

Adînc mișcată de solemnitatea acestui deosebit moment, cu adîncă smerenie urăm Sanctității Voastre și Inalților Oaspeți: Bun venit în Sfînta Mănăstire Hurezi, vechea ctitorie a Voevodului Constantin Brîncoveanu, astăzi stavropighie patriarhală.

Sîntem nespuse de fericite de a putea înscrie acest rar eveniment pe răbojul vieții mănăstirii noastre.

Ne vom face o plăcută datorie din a vă prezenta acest măreț monument religios zidit de Voevodul Brîncoveanu acum 260 de ani. Hărăzit de Dumnezeu să înfrunte vitregia și neajunsurile vremii, a ajuns pînă la noi, lăcaș cald de închinare și mîngîiere sufletească.

Așezată la poalele munților, voevodala ctitorie este cea mai caracteristică lucrare de artă bizantină de la noi.

Astăzi, ocrotită de vechile ziduri, o obște compusă dintr-un număr de 106 maici și surori, pe lîngă un număr de 98 maici profesoare și eleve din Seminarul Monahal «Sfînta Filofteia», se ostenesc aici, să-și cîștige mîntuirea sufletului prin muncă și rugăciune.

La ceasurile rînduite, dangătul clopotelor brîncovenesti anunță, ca din altă lume, chemarea tainică la rugăciune, care se săvîrșește cu multă căldură sufletească, respectînd cu strictețe rînduielile Sfinților Părinți și ale tipicului Sfîntului Sava. Apoi întărite de puterea rugăciunii, își des-

fășoară mai departe activitatea zilei, în ateliere de covoare oltenesti, vîlnice, confecții și ceramică.

Seminarul monahal «Sfînta Filoteia», așezat aici de către Inalt Prea Fericitul nostru Patriarh Justinian, în anul 1951, devine focar de cultură demn de vremurile de odinioară ale monahismului, fiind condus, îndrumat și supravegheat direct de către Inalt Prea Fericirea Sa.

În acest fel se realizează și dorința arzătoare a ctitorului de a face din mînăstirea Hurezi un centru cultural deosebit.

Sanctitatea Voastră,

Inalt Prea Fericitul Patriarh Justinian, părintele și ocrotitorul nostru duhovnicesc, în cercetările ce ni le-a făcut adeseori, ne-a făcut cunoscută personalitatea Sanctității Voastre și ne-a turnat în suflete mîngîierea, că

Delegația Bisericii Ortodoxe Bulgare, împreună cu I.P.S Mitropolit Firmilian și P.S. Episcop Iosif, în mijlocul soborului de la mînăstirea Hurezi.

Sfînta Biserică Ortodoxă Bulgară este păstorită de o minte luminată și ocrotită de un suflet bun și blînd.

Am aflat de la Inalt Prea Fericirea Sa și despre activitatea culturală bogată ce o desfășurați în viața clerului și credincioșilor Bisericii ce vi s-a încredințat spre sfîntă păstorire.

Am aflat deasemenea despre trăirea profundă creștină a clerului bulgar, în frunte cu membrii Sfîntului Sinod, cari lucrează cu o deosebită rîvnă pentru îndrumarea credincioșilor, în vederea fericirii pămîntești și cerești.

Sanctitatea Voastră,

Incurajate de neprecupețitul sprijin ce ni s-a dat și ni se dă necontenit de către Inaltele autorități bisericesti și de către Onoratul nostru Guvern, ne străduim și noi, ca prin împletirea muncii cu rugăciunea și cu lumina cărții, să realizăm idealul creștin de desăvîrșire — omul cel nou și spre mîntuirea noastră și spre folosul Bisericii și al Patriei noastre.

Convinse fiind că aceasta nu se poate înfăptui fără Harul lui Dumnezeu și rugăciunile celor ce au puterea de a-l împărți, îndrăsnim să Vă

rugăm Prea Fericite Stăpîne, să cereți și pentru noi, ajutor de la Cel Prea Înalt și să binecuvîntați smerita noastră lucrare, pe care a aducem prinos de jertfă sinceră și curată în via Domnului Hristos.

Inalta vizită a Sanctității Voastre și a Înaltilor Prelați, va fi pentru noi un puternic îndemn și sprijin moral spre realizarea aceasta.

Reîntors în patria scumpă Sanctității Voastre, Vă rugăm să Vă faceți interpretul caldelor noastre sentimente de admirație și prietenie, ce avem pentru surorile și frații noștri în Domnul, din sfintele mînăstiri ce păstoriți și să-i asigurați că uniți în dragostea lui Hristos și luptînd pentru întărirea Bisericii noastre Ortodoxe și realizarea înaltului ideal creștin, să dobîndim mîntuirea sufletelor.

Incredințîndu-ne rugăciunilor Sanctității Voastre, rămînem smerite și supuse slujitoare ale Bisericii Domnului nostru Iisus Hristos.

Intru mulți ani Înalt Prea Fericite Stăpîne!

Infățișarea obștei și a soborului celor peste 200 de călugărițe și surori, ieșite întru întîmînarea acestor oaspeți aleși și Înalte fețe bisericeti, năzuințele lor curate spre rugăciune, muncă și lumină, mărturisite prin graiul stareței și duioasa evocare a dangătului clopotelor brîncovenești, vestind ca din altă lume, chemarea lor tainică, au mișcat adînc inima de părinte sufletesc a Sanctității Sale Patriarhul Chiril. Sanctitatea Sa a rostit următoarea cuvîntare:

Inalt Prea Sfințiți și Prea Sfințiți,
Cucernici Părinți,
Frați și surori,

Noi, trimișii Bisericii Ortodoxe Bulgare, venim cu inimile pline de bucurie ca să exprimăm sentimentele noastre cele mai bune de dragoste și devotament față de Sfînta Biserică Romîna, față de mult stimatul ei Înfiștător, Sanctitatea Sa Justinian și față de înalții slujitori, față de cler și poporul credincios romîn. Noi știm de mult că evlavia poporului romîn este puternică. Știm că mînăstirile din această țară binecuvîntată de Dumnezeu propășesc și înfloresc; știm că ele au o mare vechime; știm că în timpul din urmă ele înfloresc simțitor prin grija Sanctității Sale Patriarhului Justinian și a Sfîntului Sinod al Bisericii Ortodoxe Romîne; știm că Sanctitatea Sa este un mare ctitor de sfinte mînăstiri și că Înalt Prea Sfințiții și Prea Sfințiții arhieriei se trudesă cu mare osîrdie în aceeași lucrare, ca să fie colaboratori buni ai Sanctității Sale. Noi știm că toate transformările ce au avut loc în timpul din urmă, constituie o contribuție esențială pentru dezvoltarea și propășirea monahismului în țara voastră. De aceea noi am fost foarte fericiți că ni s-a deschis calea și spre această sfîntă mînăstire a voastră.

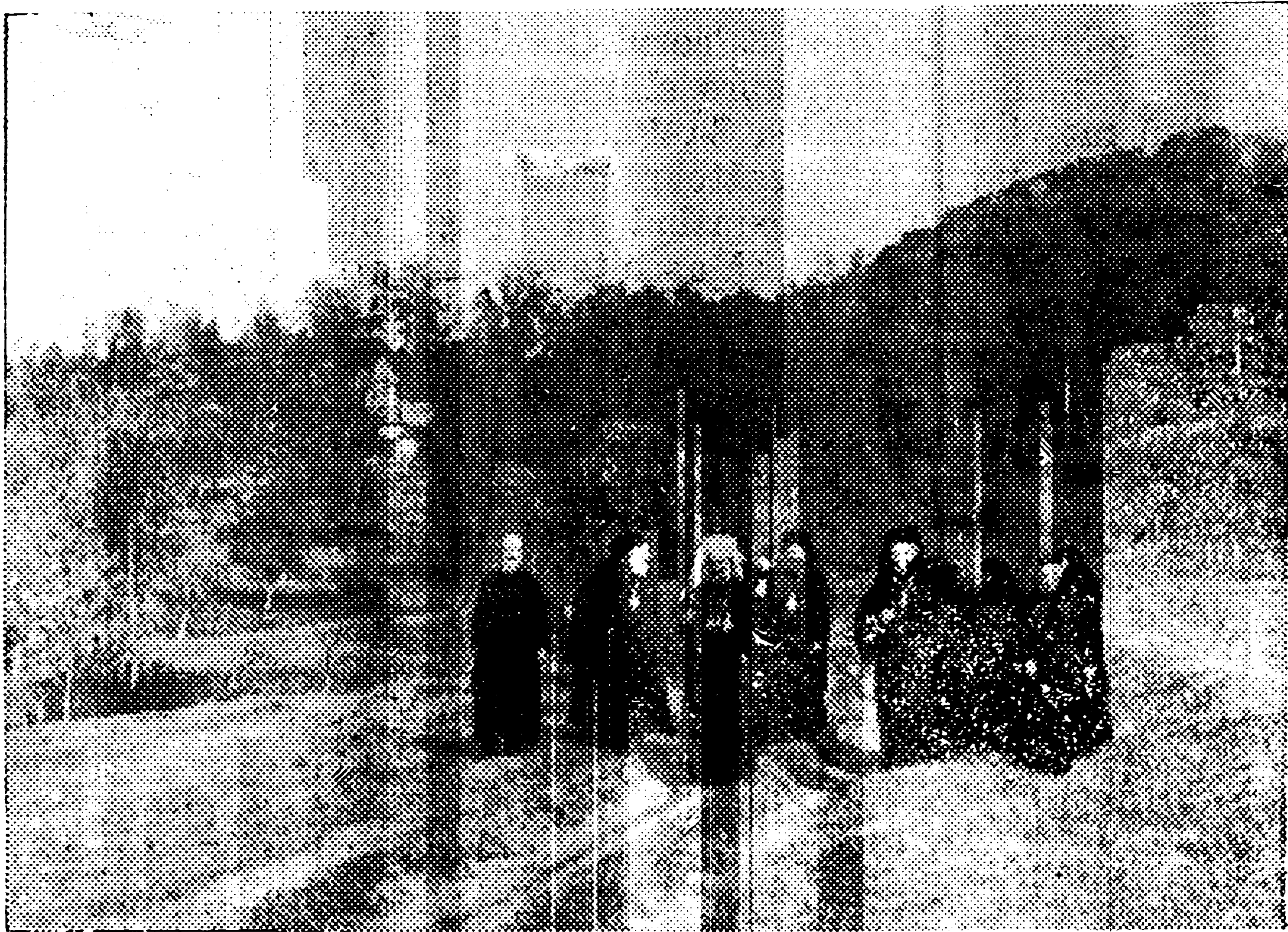
Cînd ne apropiam de acest sfînt loc am auzit sunet minunat de clopot. Nu era cîntecul sunetului de clopot din sfînta voastră mînăstire, care răsună acum; era muzica vechilor clopote brîncovenești care răsuna în toată această vale minunată, pătrunzînd cu vești bune pînă în inimile noastre. Bat clopotele brîncovenești și ele vă cheamă înainte de toate pe voi, iubite surori întru Domnul, ca să vă adunați aici la sfîntă rugăciune, ca să creșteți duhovnicește și pe aripile acestor sunete de clopot, să vă ridicați tot mai sus în rugă fierbinte. Dar clopotele brîncovenești bat ca să vestească porunca lăsată de veacuri. Iar această poruncă este: credincioșie față de Hristos Iisus, pe care voi l-ați ales ca Mire al vostru, credincioșie față de

Sfânta Biserică, credincioșie față de buhul vostru popor, credincioșie față de idealurile lui istorice, credincioșie față de sufletul lui bogat și dorința de a fi întotdeauna folositoare acestui popor minunat și iubitor de muncă.

Mânăstirea voastră este așezată la poalele munților Carpați. Și privirea voastră trebuie să fie totdeauna îndreptată spre culmile munților, pentru că nevoița voastră duce într-acolo — în sus. Incet, dar cu hotărîre trebuie să mergeți spre culmi, pentru că chemarea creștină nu este o chemare ușoară; este o chemare pentru oameni tari, pentru oameni care vor să învingă viața din cîmpie, care vor cu inimi tari să pășească în sus, cu toate că uneori chiar deabia ținîndu-și respirația. Atunci pentru voi vor suna deosebit de încîntător clopotele brîncovenești.

Aci în sfînta mânăstire este și un seminar de călugărițe. El poartă nu-

La mânăstirea Hurezi, înalții oaspeți au ținut să viziteze și schitul «Sfîntul Ștefan».

mele Sfintei Mucenițe Filofteia din Molivatul Pamfiliei cunoscută ca Sfîntă de Tîrnava, un tezaur scump al țării voastre. Noi ne-am închinat astăzi în fața sfintelor ei moaște, în de Dumnezeu păzitul oraș Rîmnicul Vîlcea. Tîrnova, orașul acestei Sfinte, și-a pierdut libertatea acum cinci veacuri și jumătate, căzînd sub jugul turcesc. Pînă atunci Tîrnova era nu numai un slăvit centru de stat și bisericesc, dar și un centru de înaltă cultură în duhul lui Hristos. Voi aveți ca patron al seminarului vostru pe Sfînta Filofteia. Și eu din toată inima vă urez în rugăciune ca duhul creator, duhul credinței și duhul culturii Tîrnovei din timpul slavei sale, să fie asupra voastră, întărit și cu mijlocirea în rugăciune a Sfintei Filofteia. Invățați Cuvîntul lui Dumnezeu; întăriți-vă inima în rugăciuni; nevoiți-vă în muncă; păziți rînduiala mânăstirească — și atunci voi veți împlini îndatorirea pe care o aveți nu numai ca viețuitoare ale acestei sfinte mânăstiri, dar și ca apărătoare ale ei cu armele Sfîntului Duh și ale curăției.

Sanctitatea Sa Patriarhul Justinian care depune strădani atît de mari pentru sfintele mînăstiri și în chip deosebit pentru această sfîntă mînăstire, va avea cea mai mare bucurie drept răsplată prin reușita voastră în nevoița monahicească.

Noi primim cu bucurie rugămîntea de a transmite monahiilor bulgare salutul și urările voastre. Sînt convins că ele se vor bucura mult mai cu seamă cînd vor afla că voi munciți și veghiați asupra sufletelor voastre. Ele se vor bucura de viața voastră duhovnicească, monahicească și mînăstirească de la care vor avea de învățat multe după ce le vom povesti de cele ce am văzut la voi.

Iubite surori întru Domnul, harul Domnului să fie acum și întotdeauna asupra acestui sfînt loc și asupra voastră ca să propășiți în lucrarea voastră minunată și bine plăcută lui Dumnezeu și așa să strălucească tot mai puternic slava sfintei voastre mînăstiri.

După Polihroniu, în timp ce corul elevelor cînta imnul patriarhal bulgar, oaspeții s-au îndreptat spre stăreție, unde la ora 20 au luat cina. La sfîrșitul mesei, Sanctitatea Sa Patriarhul Chiril și însoțitorii săi au fost poftiți să ia parte la o șezătoare anume pregătită în sala de serbări a Seminarului Monahal. Răspunzînd cu multă plăcere acestei poftiri, Inalții oaspeți au avut prilejul să asculte cîteva coruri și o piesă cu cuprins moral-religios. S-a cîntat: **La rîul Vavilonului**, concert de Gavriil Musicescu; **Cele legeni codrule**, cor de Scheletti; **Altarul mînăstirii Putna**, cor de Ciprian Porumbescu, și **Marșul lui Tudor Vladimirescu**. Programul s-a încheiat cu piesa în 3 acte: **Năframa Sfintei Veronica**. La sfîrșit, Inalt Prea Sfîntul Patriarh Chiril a mulțumit profesoarelor și elevelor Seminarului Monahal pentru clipele de desfătare duhovnicească, oferite cu atîta voioșie și pricepere Inalților oaspeți.

A doua zi, vineri 22 octombrie, la ora 9, după ce au luat gustarea de dimineață, oaspeții au vizitat sfînta mînăstire, atelierelor, sălile de clasă și dormitoarele Seminarului, rămînînd încîntați de buna rînduială și curățenia desăvîrșită care domnește pretutindeni. Apoi au fost poftiți în sala de expoziție a produselor atelierelor, unde s-au oferit tuturor felurite daruri, spre aducere aminte de clipele petrecute aici și de vizita cu care Inalții oaspeți au cinstit această mînăstire. La ora 12, petrecuți de sunetul melodios al clopotelor și de imnul patriarhal bulgar, cîntat de elevele Seminarului, oaspeții au părăsit mînăstirea Hurezi, îndreptîndu-se cu mașinile spre mînăstirea Bistrița.

LA MÎNĂSTIREA BISTRITĂ

După o jumătate de oră de mers cu mașinile, pe un drum de țară străjuit, în miez de toamnă, de livezi cu pomi despovărați de roade, oaspeții au ajuns la mînăstirea Bistrița. Inconjurată de o priveliște încîntătoare, ctitoria falnică a boierilor Craiovești dăinuiește în acest colț de țară ca o cetate vie a ortodoxiei romînești. Zidită în anul 1497, pe temelile unei bisericuțe mai vechi, această mînăstire păstrează întregi, încă de la întemeierea ei, moaștele Sfîntului Grigorie Decapolitul, la care au venit să se închine de-a lungul veacurilor, patriarhi, voievozi, vlădici, boieri și credincioși, făcînd aici dani bogate, iar în timp de secetă sau mormine grozave, racla cu moaștele Sfîntului au fost purtate prin țară departe, pentru sporirea evlaviei și izbăvirea pravoslavnicilor creștini. Din chiliile de la Bistrița au purces odinioară mulți cărturari și Vlădici ai Bi-

sericii noastre, ca Mitropolitul Teofil al Ungro-Vlahiei (1637-1618), și Episcopul Ilarion al Râmnicului (1693-1705). Tot aici s-a adăpostit cîtva timp și învățatul Mitropolit Matei al Mirelor (1605-1622), scriind cu acest prilej viața cu slujba Sfîntului Grigorie Decapolitul, precum și slujba Sfintei Parascheva.

Prin 1656-1658 s-a închinat în fața moaștelor Sfîntului Grigorie Decapolitul Patriarhul Macarie al Antiohiei, în trecerea sa pe la Bistrița, fiind însoțit de diaconul Paul din Alep, care povestește această călătorie. Neagoe Basarab, Matei Basarab, Constantin Șerban Basarab și Constantin Vodă Brîncoveanu au hărăzit acestei mînăstiri multe și întinse moșii, în afară de sfinte odoare, policandre, candelă, sfeșnice și o raclă de argint aurit pentru moaștele Sfîntului Grigorie Decapolitul. Pe la jumătatea veacului trecut, ctitoria fraților Craiovești, ajungînd în stare de dărăpănare, a fost refăcută în întregime de domnitorul Barbu D. Știrbei în anul 1855. Astăzi, această mînăstire se bucură de părinteasca ocrotire a Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, care veghează neconținut pentru ca viețuitoarele acestei obști să trăiască în tihnă, împletind cuvioșia călugărească și luminarea minții cu munca aducătoare de belșug și spor duhovnicesc.

La sosirea în mînăstire, înalții oaspeți au fost întâmpinați după datină și rînduială în sunetul clopotelor și cîntarea Axionului. După sărutarea Sfintei Evanghelii și a Sfintei Cruci, soborul preoților se retrage pe soala Sfîntului Altar, în timp ce Sanctitatea Sa Patriarhul Chiril și însoțitorii se închină la racla cu Sfintele Moaște ale Sfîntului Grigorie Decapolitul. Oaspeții trec apoi în strana dreaptă iar maicele la strana stîngă. Diaconul cîntă Ectenia întreită, după care P. C. Maică Stareță Florentina Bîrdan rostește următoarea cuvîntare:

Sanctitatea Voastră,

Dumnezeu, în nemărginita Sa milostivire, rînduește ca și pe acest pămînt sufletele omenești să aibe clipe de duhovnicești bucurii, asemănătoare bucuriilor cerești.

Ceasul de față prezintă pentru noi călugărițele din această sfîntă Mînăstire, o astfel de mare și neasemuită bucurie.

Prezența Sactității Voastre, a Inalt Prea Sfințitilor Părinți Mitropoliți, oglindind dragostea și frățietatea dintre Biserica pe care o conduceți și Biserica noastră romînească, ne face să simțim în profunzimea sufletelor noastre, pacea și înfrățirea dintre cetele îngerești.

Sanctitate,

Nu întîmplări oarecare V-au îndreptat pașii către țara noastră romînească pe care o cinstiți astăzi cu vizita Sanctității Voastre. V-au chemat aici legăturile de veacuri pe care Biserica și poporul român le-a purtat cu Biserica și cu poporul păstorit de Sanctitatea Voastră.

V-au chemat aici, sufletele sfinților aduși la noi din țara Sanctității Voastre, Sfînta Filofteia, copila înțeleaptă din Molivat, Sf. Cuvioasă Parascheva, din Epivat, model de viață monahicească, Sfîntul Dimitrie de la Basarabov.

Ne bucurăm cu toate neînchipuit de mult că Biserica noastră Ortodoxă are legături trainice cu Biserica Bulgară încă de la primele lor forme

de organizare, după cum prevăd filele îngălbenite ale istoriei noastre bisericești și după cum afirmă cu temeinicie și mărturia contemporanilor.

Sanctitate,

Sfintei Mânăstiri Bistrița, ctitorie străveche boierească și voevodală, i-a fost hărăzită de Dumnezeu o viață de înaltă însemnătate istorică pe linie culturală.

În decursul veacurilor, rînduri de minți luminate de călugări și-au închinat lui Dumnezeu priceperea lor în slove.

Voevodul Neagoe Basarab și-a adăpat setea științei, de la școala din Bistrița, școală a vestitului călugăr cărturar Macarie. Domnitori cu fapte strălucite au poposit pe la Bistrița, și au făurit planuri pentru bunul mers al țării și al Bisericii; Matei Basarab, Constantin Brîncoveanu, Constantin Șerban Basarab Cîrnul, care au și dăruit bisericii scumpe odăoare: sicriul Sfîntului Grigorie Decapolitul, policandre, sfeșnice, candelă.

Bistrița prin strălucirea ei, a atras și mulți cărturari străini, cum au fost: Paul din Alep și Matei al Mirelor.

Trecutul Mânăstirii noastre este destul de elocvent.

Personalități distinse au plecat din Bistrița în scaunul episcopal din Vîlcea, ca episcopul Ștefan. Aici a fost cel dintîi seminar de preoți al Olteniei, iar în ultimii 40 de ani vastul local, care înconjoară biserica, a adăpostit un grup de instituții de cultură dragi și folositoare poporului nostru și care au adus cinstire Bisericii noastre Ortodoxe Romîne.

Astăzi, deasemenea, sub înalta oblăduire a Inalt Prea Sfințitului Justinian, Bistrița își trăiește viața împletind cuvioșia monahală și pregătirea intelectuală cu munca aducătoare de propășire.

Țin să amintesc cu acest prilej faptul că cea dintîi înjghebare monahală a Mânăstirii Bistrița, cea dintîi biserică a avut hramul Sfintei Cuvioase Parascheva, ceea ce arată o veche legătură sufletească a Bistriței cu frații creștini de peste Dunăre.

Insufletită de aceste sentimente, Vă rog să-mi îngăduiți ca în numele soborului pe care-l reprezintă să Vă salut cu strămoșescul «Bine ați venit», să Vă urez smerit ani mulți întru fericită păstorie și să Vă rog ca în înalte și sfintele rugăciuni ale Sanctității Voastre, să nu uitați și pe smeritele închinătoare ale Mânăstirii noastre. Să trăiți întru mulți ani Sanctitatea Voastră!».

Iscusita depănare a trecutului acestei obști călugărești și împletirea ei cu fapte vrednice de pomenire, au dat prilej Sanctității Sale Patriarhului Chiril să proslăvească, cu alese cuvinte de laudă, evlavia credincioșilor și osîrdia cu care ei cinstesc pe sfinții ale căror moaște se află pe pămîntul țării noastre, deși nu sînt din neam român. Ei sînt însă ai întregii Ortodoxii, iar noi trăim în chip nemijlocit unitatea credinței, a evlaviei și a sfințeniei, fiind născuți și crescuți de una și aceeași mamă bună: Biserica. Drept aceea cînd Dumnezeu ridică pe cineva între sfinți, el aparține întregii obști creștine. Sanctitatea Sa Patriarhul Chiril a răspuns următoarele :

Inalt Prea Sfințiți și Prea Sfințiți,
Prea Cucernici Părinți,
Frați și surori,

În timpul popasului de două săptămîni în frumoasa voastră țară, am vizitat multe orașe și sfinte mânăstiri și am putut constata cu bucurie că bunul popor român își păstrează cu mare rîvnă credința sa pe care a moște-

nit-o din vremuri străvechi și la care ține ca la un tezaur scump. Ne-am putut convinge la fața locului că sfintele mânăstiri propășesc tot mai mult în bună stare duhovnicească și materială. Aceste mânăstiri vechi, ridicate de sute de ani de către domni evlavioși, au fost centre de seamă ale vieții religioase și culturale. Din ele au răsărit luminători ai poporului. În ele domnitorii evlavioși și-au întărit gândurile bune pentru făurirea unor destine luminoase pentru statul vostru. Și de câtă bucurie duhovnicească sîntem cuprinși văzînd că aceste sfinte mânăstiri se dezvoltă acum tot mai mult și tot mai bine: se reorganizează temeinic viața lor duhovnicească, se organizează viața lor de obște, ceea ce constituie condițiuni favorabile pentru o dezvoltare continuă spre a-și putea împlini misiunea lor.

Dumnezeu a ridicat ctitori noi ai sfintelor mânăstiri, cum sînt Sanctitatea Sa Patriarhul Justinian, Inalt Prea Sfințitii Mitropoliți și Prea Sfințitii Episcopi ai Sfintei voastre Biserici. Sanctitatea Sa Patriarhul Justinian este ajutat întru totul de colaboratorii Săi, membrii Sfîntului Sinod. Cu bună înțelegere față de interesele și hotărîrile luate de Sanctitatea Sa sînt și prea cucernicii preoți, prea cuvioșii călugări și prea cuvioasele monahii.

Noi aparținem unei Biserici surori și vecine și de aceea trăim cu multă bucurie succesele Bisericii voastre. Le trăim așa cum le retrăiți voi înșivă. Cînd vizităm frumoasele voastre mânăstiri și vedem starea lor înfloritoare, ne simțim și noi fericiți, ca și cum ele ar aparține Bisericii noastre strămoșești. De fapt ele ne aparțin și nouă întru atît întru cît aparțin Bisericii Ecumenice, comună nouă.

În domeniul vieții duhovnicești și bisericești, succesele voastre sînt și succese ale noastre; bucuriile voastre sînt și bucurii ale noastre; suferințele voastre, sînt și suferințe ale noastre. Dece este așa? Pentru că pe noi ne-a născut și ne-a crescut una și aceeași mamă — Sfînta Biserică. Iată dece și noi trăim împreună cu voi unitatea credinței, a evlaviei și a sfințeniei.

Voi vă închinați lui Dumnezeu cinstind pe sfinții din neamul vostru. Dar ei sînt în același timp și sfinți comuni ai noștri. Cînd Dumnezeu ridică pe cineva la treapta sfințeniei, el aparține întregii Sfinte Biserici și oamenii evlavioși se roagă lor în diferite limbi, dar comuniunea limbii constă în cinstirea sfințeniei. Iată de pildă, iubite surori în Domnul, Sfînta și Prea Cuvioasa Maică Parascheva pe care poporul nostru o cinstește atît de mult, este deopotrivă de cinstită și de poporul vostru și multe biserici au fost ridicate în cinstea ei. Am fost la praznicul ei, la 14 octombrie, în de Dumnezeu păzitul oraș Iași. Am slujit împreună cu Inalt Prea Sfințitul Mitropolit Sebastian al Moldovei și Sucevei. Inchinîndu-ne înaintea sfintelor ei moaște, am avut o foarte mare mîngăiere. Ne-am alinat, ne-am bucurat, ne-am întărit în credință și ne-am unit în rugăciune comună cu o mulțime mare de credincioși.

Voi toți cinstiți amintirea Sfintei Mucenițe Filofteia; sfintele ei moaște se găsesc pe pămîntul vostru, la Rîmnicul Vîlcea. Și noi deasemenea cinstim pe Sfînta Filofteia și cu osîrdie ne rugăm ei ca să ajute tuturor celor ce trăiesc în Domnul.

Noi și voi chemăm în rugăciune ajutorul Prea Cuvioasului Dimitrie Basarabov. Vedeți deci că sfințenia ne unește, iar sfințenia este un rîu foarte adînc și cursul lui nu se lasă înrîurit de niciun fel de stihii ale naturii. Prin urmare pe noi ne unește pe-de-a-ntregul sfințenia.

Sîntem bucuroși că în țara voastră ne-am putut închina la acești sfinți, pe care și voi și noi îi cinstim deopotrivă și ale căror sfinte moaște se gă-

sesc la voi. Noi am fost bucuroși să aducem rugăciuni lui Dumnezeu împreună cu vrednicii voștri arhierei și preoți. Și aceasta a fost pentru noi o mare mulțumire duhovnicească.

Tuturor celor care locuiesc în această sfântă mânăstire, le urăm să fie osîrdnice în credință, să persiste în rugăciune, să nu înceteze a trăi în nevoița lor monahicească, să fie neobosite în muncă spre slava lui Dumnezeu și spre înflorirea sfintei mânăstiri.

Mânăstirea voastră se numește Bistrița. În limba bulgară cuvîntul „Bistr“ înseamnă curat. Prin urmare voi veți îndrepăți numele sfintei voastre mânăstiri, ducînd o viață curată, viață în puterea duhului sfînt, de la care vine toată curăția.

Fie ca Dumnezeu, care miluește pe toți cei ce cheamă spre mîntuirea lor prea sfînt numele Lui, să vă binecuvinteze și să întărească această sfîntă mânăstire pentru vremuri veșnice.

Iubite surori întru Domnul, voi care înălțați rugăciuni osîrdnice în acest sfînt lăcaș, chemați binecuvîntarea Domnului asupra întregului pămînt pentru ca pacea și bunăvoința să fie între toți oamenii.

Noi știm că orizonturile noilor destine omenești sînt întunecate. Și de aceea este nevoie ca toate forțele bune din lume să se opună amenințării războiului; toate vrerile bune să se unească spre a putea fi învinse forțele distrugătoare ale războiului. Și noi credem că Dumnezeu va binecuvînta pămîntul cu pace. Amin.

După cuvîntarea Sanctității Sale Patriarhului Chiril, s-a cîntat Polihroniul, apoi oaspeții au ieșit din biserică, în timp ce corul cînta imnul patriarhal bulgar.

La poftirea P. C. Maice Starețe, Înălții oaspeți au mers să viziteze mânăstirea și atelierele de lemnărie, ceramică și covoare, după care au trecut în expoziția de obiectele lucrute în atelierele sfintei mânăstiri. Cu acest prilej s-a oferit oaspeților felurite obiecte făcute de mîna, spre aducere aminte de popasul făcut timp de cîteva ceasuri în această mânăstire.

Petrecuți în amurgul serii cu același alai ca și la sosire, la ora 17 înălții oaspeți au plecat cu mașinile spre Rîmnicul-Vîlcea, unde au ajuns pe înopitate. În drum s-a oprit să viziteze și Mânăstirea Cozia, străvechea ctitorie din sec. XIV a lui Mircea cel Bătrîn. Masa de seară au luat-o la reședința Episcopiei, iar la ora 21, 30, înainte de plecare, au fost conduși în biroul Prea Sfințitului Episcop Iosif unde în cel mai ales duh de frățescă dragoste s-au oferit oaspeților mai multe daruri, menite să păstreze amintirea fermecătoarelor clipe petrecute timp de cîteva zile pe meleagurile oltene.

Din partea oaspeților, Sanctitatea Sa Patriarhul Chiril a oferit Prea Sfințitului Episcop Iosif o icoană a Sfîntului Ioan de la Rila, lucrată cu mare iscusință. Cu acest prilej a rostit și următorul cuvînt:

„Pretutindeni ne-am simțit ca în țara noastră. Ne vom întoarce în țara noastră cu dor de țara voastră. Intotdeauna ne vom aminti de voi, prea vrednici slujitori, de vrednicul vostru popor de la care am primit de atîtea ori mîngăiere sufletească. Socotim că și voi vă veți aminti de noi, ca legătura păcii și a dragostei să continue și legătura comună să nu înceteze. Ca Dumnezeu să vă privească în milostivirea Sa și să ne învrednicească să fim fiii luminii și ai păcii.

Avem o mare misiune de îndeplinit pe care aceste vremi ne-o pun în față: apărarea păcii. Cînd vorbim despre pace, ne gîndim la Domnul Hristos,

ne gândim la datoria de a fi vesitorii binelui și ai dragostei. Când vorbim despre pace noi slujim lui Dumnezeu. Să chemăm, deci ajutorul lui Dumnezeu ca pacea să fie o realitate fericită pe pământ.

De încheiere, adăogăm că e greu de mărturisit simțămîntul puternic care te stăpînește îndelung, după ce te despați de acest colț de țară închis parcă într-adins ca o cetate de Carpați, Dunăre și Olt. Casele, livezile, drumurile sînt aici mai îngrijite decît în alte părți, iar oamenii mai vioi, mai iubitori de glie. Pe marginea ulițelor, pe la fîntîni și pe la răs_pîntii te întîmpină șiruri de troițe zugrăvite și icoane așezate prin copaci, semne sfinte de credință și evlavie. Păstor în munte, plutaș pe Olt, plugar la cîmp și precupeț la tîrg, băștinașii mîndrei Oltenii sînt pretutindeni isteți și vrednici, făcuți să țină piept nevoilor, încrezători în ei și gata să lupte cu oricine pentru dreptate și adevăr. În frica lor aprigă, în pornirea lor îndrăzneată întrezărești în fiecare din ei pe Popa Farcaș, pe Banul Mărăcine, pe Tudor din Vladimir sau pe vestitul Popa Șapcă. Tinerețea aceasta înflăcărată, prisosul acesta de viață, izvodit din adîncuri tainice îți făuresc în suflet, la întoarcerea acasă, o icoană nepieritoare de fermecătoare aduceri aminte.

La ora 22, oaspeții și-au luat rămas bun și au plecat la gară. În cursul nopții au pornit spre București, unde au ajuns sîmbătă dimineața 23 octombrie a. c.

FESTIVITĂȚILE RELIGIOASE DE LA BUCUREȘTI

LA BISERICA «SFÎNTUL SPIRIDON-NOU».

A doua zi, duminică 24 octombrie, orașului București i-a fost dat să vadă o impresionantă procesiune religioasă, prilejuită de sfințirea bisericii «Sfîntul Spiridon-Nou» din Calea Șerban-Vodă.

Știut este că vechea catedrală patriarhală este neîncăpătoare pentru credincioșii ce doresc să asiste la anumite slujbe solemne. Spre a împlini această lipsă, ochiul de bun gospodar al Prea Fericitului Patriarh Justinian a ales biserica «Sf. Spiridon-Nou» care în acest moment este cea mai încăpătoare din București, pentru a se sluji în ea în asemenea ocaziuni.

Se cuvine să amintim că acest sfînt lăcaș cu hramul Sf. Spiridon și Sf. Visarion al Larissei, a început a fi zidit în anul 1766 de voevodul **Scarlat Ghica** (1765-1766). Acesta, murind curînd după începerea lucrului, fiul și urmașul său **Alexandru Scarlat Ghica** (1766-1768) îl continuă, terminînd biserica la 30 septembrie 1768. Biserica aceasta a durat pînă în anul 1852, cînd domnitorul Barbu Știrbei (1849-1856) hotărî rezidirea ei din temelie. Restaurarea a început în martie 1852 și s-a sfîrșit în octombrie 1858, sfințindu-se în ziua de 8 noiembrie 1860, cînd pictorul Gh. Tăttărăscu o mîntuise de zugrăvit. În anul 1885 un vînt puternic i-a stricat turlile din față, care reparîndu-se au fost micșorate în ceea ce privește înălțimea lor.

Spre această încăpătoare biserică s-a îndreptat atenția Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, în scopul mai sus amintit. Inalt Prea Sfinția Sa a pus de i s-au făcut reparațiile necesare în exterior, iar în interior, pentru a putea cuprinde cît mai mulți credincioși, i s-au adăugat trei balcoane.

Săvîrșindu-se aceste reparațiuni, s-a hotărît redeschiderea ei în ziua de 24 octombrie 1954, cînd delegația Bisericii Ortodoxe Bulgare era în Bu-

curești. În dimineața acestei zile plină de soare, curtea Sfintei Patriarhii și traseul pînă la biserica Sfîntul Spiridon-Nou erau pline de credincioși. Preoți din Capitală și preoții cursiști de la Institutul Teologic, în ținută de sărbătoare, erau înșirați pe acest parcurs, spre a se putea păstra liberă calea pentru trecerea procesiunii.

La ora 9,50, în fața Palatului Patriarhal au început a se înșira participanții la procesiune. Cînd totul a fost gata, în sunetul clopotelor de la Sfînta Patriarhie și de la biserica Sfîntul Spiridon-Nou, cortegiul s-a pus în mișcare. Înainte mergeau diaconii cu sfeșnice, ripide și crucea patriarhală, precum și călugărițe cu cățui. Aceștia erau urmați de ceata monahilor și monahiilor trimiși de mînaștirile din jurul orașului București. Veneau apoi profesorii Institutului Teologic, consilierii patriarhali și mitropolitanii și protoiereii din Capitală. În urma acestora pășeau șase preoți îmbrăcați în odăjdii, trei din ei fiind romîni și trei bulgari. Urmau apoi PP. SS. Episcopi Iona de Agatoniki și Antim Tîrgovișteanul și II. PP. SS. Mitropoliți: Climent de Stara Zagora, Pimen al Nevrocopolului, Mihail al Durostorului și Cerveniei și Firmilian al Olteniei, fiind toți înveșmîntați cu odăjdii. Veneau imediat doi diaconi îmbrăcați pentru slujbă și apoi II. PP. și PP. FF. Patriarhi Justinian al Romîniei și Chiril al Bulgariei în mantii, cu cîrje și cu camilafce albe. După alți trei diaconi pășeau II. PP. SS. Mitropoliți Sebastian al Moldovei și Vasile al Banatului și PP. SS. Episcopi Valerian al Oradiei și Theoctist Botoșăneanul. În urmă veneau o parte din preoțimea Capitalei și salariații Administrației Patriarhale și ai Sfintei Arheiepiscopii a Bucureștilor.

În fața bisericii Sfîntul Spiridon-Nou erau credincioși, cari primeau binecuvîntarea celor doi înalți prelați. Crisanteme și tufănici, flori cu care Dumnezeu a binecuvîntat zilele tîrzii de toamnă, erau aruncate înaintea Sanctităților lor, Patriarhii Justinian și Chiril.

În sunetul clopotelor, procesiunea intră în curtea bisericii Sfîntul Spiridon-Nou, ocolind sfîntul lăcaș, pe care cei doi patriarhi îl stropesc cu aghiasmă. După ocolire, pe scara de la intrare, I. P. S. Patriarh Justinian citește una din rugăciunile de sfințire a bisericii. Apoi, binecuvîntînd poporul, ce umplea curtea bisericii, Prea Fericirii Patriarhi intrară în biserică, în timp ce călugării și călugărițele așezați în cele două balcoane laterale — nou făcute — psalmodiau axionul: «Cuvinese cu adevărat...». Se stropesc cu aghiazmă zidurile interioare ale bisericii și credincioșii, iar în fața sfîntului Altar cei doi Patriarhi plecîndu-și genunchii citesc cîte o rugăciune pentru sfințirea și înnoirea bisericii. Apoi P. S. Episcop Theoctist citește următorul document de sfințirea bisericii:

DOCUMENT

Cu vrerea Tatălui, cu ajutorul Fiului și cu săvîrșirea Sfîntului Duh, Treimea cea de o ființă și nedespărțită.

Această sfîntă și dumnezeiască biserică cu hramul Sfîntul Spiridon, făcătorul de minuni, s-a zidit din temelie în anii 1852-1858 și s-a tîrnosit la 8 noembrie 1860, cînd pictorul Gh. Tăttărăscu isprăvisse zugrăvirea; iar în anul 1885 i s-au făcut reparații, îmbunătățiri și unele schimbări la turlele bisericii, în urma cărora turla cea mare a fost zugrăvită de pictorul Gh. Pompilian.

În curgerea timpului, pricinându-se stricăciuni atât la zidărie cât și la zugrăveli, s-a simțit nevoia ca biserica să fie preînnoită și împodobită cu toată cuviința.

Drept aceea, Înalt Prea Sfințitul și Prea Fericitul Patriarh Justinian, în grija sa pentru bunăstarea tuturor sfințelor lăcașuri, în anul 1954 a pus de s-au făcut la această biserică însemnate reparațiuni la acoperiș și la ziduri pe dinafară. Înăuntrul bisericii s-au adăugat trei balcoane ca să poată cuprinde un număr mai mare de credincioși, cum și amvonul din dreapta și s-au făcut și alte îmbunătățiri.

S-au curățit și s-au restaurat vechile zugrăveli și s-au pictat din nou chipurile ctitoricești de sub balconul de la intrare, cum și icoanele de afară de maestrul Ștefan Constantinescu, profesor la Institutul de arte plastice din București. Toate aceste lucrări s-au făcut cu cheltuiala Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor.

Biserica s-a sfințit și s-a redeschis în ziua de 24 octombrie 1954 de Prea Fericții Patriarhi Justinian al României și Chiril al Bulgariei, împreună cu:

I.P.S. Mihail Mitropolit al Dorostorului și Cerveniei.

I.P.S. Climent Mitropolit al Stara-Zagorei.

I.P.S. Pimen Mitropolit al Nevrocopolui.

I.P.S. Firmilian Mitropolit al Olteniei.

P.S. Episcop Antim Tîrgovișteanul Vicar Patriarhal.

P.S. Episcop Iona de Agatoniki,

înconjurați de un mare sobor de preoți și diaconi români și bulgari, ierarhii și clericii bulgari, fiind oaspeții Bisericii Ortodoxe Române.

Au fost de față la această solemnitate membrii Sinodului permanent, consilieri, profesorii și studenții Institutului Teologic din București, peste 400 de preoți din Capitală și de la cursurile de îndrumare de la Institutul Teologic din București, numeroși călugări și călugărițe, cum și un mare număr de credincioși din București și din alte părți.

Odată cu sfințirea și cu redeschiderea ei, această biserică monument de artă, în care Sanctitatea Sa Justinian a fost întronizat ca patriarh, la 6 iunie 1948, a fost declarată paraclis patriarhal.

Atotputernicul Dumnezeu să aibă în sfânta Sa pază, acest lăcaș de închinăciune și să reverse asupra credincioșilor, care se vor ruga într-însul darurile sale cele bogate».

După citirea acestui document, se ung cu sfântul mir icoanele din tîmpla bisericii, în vreme ce corul călugărilor și călugărițelor cîntă ultima parte a axionului. Apoi Corala Sfintei Patriarhii, condusă de prof. Nic. Lungu, cîntă imnurile patriarhale romîn și bulgar, iar Prea Fericții Patriarhi se îmbracă pentru Sfînta Liturghie.

Cînd totul a fost gata s-a început slujba Sfintei Liturghii, oficiată de un impresionant sobor de ierarhi, preoți și diaconi cum cred că rar s-a văzut cîndva în București. Sfînta Evanghelie s-a citit în trei limbi: romînește, grecește și bulgărește, iar în timpul împărtășirii sfințitorilor, corul călugărițelor a psalmodiat chinonicul: «Impărăteasa mea cea bună..», care, prin frumusețea textului și duioșia melodiei a impresionat foarte mult pe credincioși.

După Sfînta Liturghie, I. P. S. Patriarh Justinian a rostit următoarea cuvîntare, în care a scos în evidență străvechile legături de prietenie dintre Bisericile și popoarele romîn și bulgar:

*Sanctitatea Voastră, Părinte Patriarh Chiril,
Inalt Prea Sfințiți și Prea Sfințiți Părinți,
Oaspeți dragi ai Bisericii și Patriei noastre,*

Cu aleasă și nespus de mare bucurie vă primim astăzi sub cupola Catedralei Sfântului Spiridon, după ce vreme de două săptămîni ați străbătut plaiurile, colinele și munții a două provincii românești : Moldova lui Ștefan cel Mare și Sfînt și Oltenia lui Mihai Viteazul.

Am rînduit să faceți întîiul vostru drum în Iașii Moldovei, pentru a putea cinsti, împreună cu v'ădicii, clerul și norodul acelor ținuturi, de ziua praznicului ei, pe Sfînta Prea Cuvioasa Maica noastră Parascheva, fiica Episcopului Traciei, — nume scump și odor venerabil pentru credincioșii ortodocși din a nîndouă țările noastre. Ingenunchînd lîngă racla în care odihnește trupul neprihănit al acestei fecioare Valahe, Voi dragi oaspeți de peste Dunăre, ați dat viață nouă unei tradiții străvechi, întorcînd amintirea noastră cu șapte veacuri în urmă, pînă către vremea cînd v'lahii, bulgarii, romîni și sîrbii, din tot imperiul Asăneștilor și din afara lui, se adunau în Catedrala patriarhală din Tîrnova, pentru a se închina aceluiași sfînte moaște ale Prea Cuvioasei noastre Maici, Parascheva.

Ați poposit după aceea la Mînăstirea Neamțu pentru a cunoaște una din vetrele istorice ale monahismului românesc și pentru a vă închina la prestolul unde a slujit Grigore Taublac, acest „valah curat”, nepot și ucenic al Sfîntului Patriarh Eftimie din Tîrnova, tritor în Moldova lui Alexandru cel Bun, după ce această „împărăteasă a cetăților” și „Ierusalim al Ortodoxiei din Balcani” este trecută prin foc și sabie de trupele lui Baiazid. Ați mers apoi la Agapia pentru a cunoaște modul de organizare al vieții mînăstirești din țara noastră, temeluită astăzi potrivit vechilor rîndueli monastice din epoca de aur a creștinismului, cînd munca se împletea cu rugăciunea și amîndouă atingeau culmi taborice prin știința teologică.

În drumul către ținuturile Olteniei, v-ați abătut pe la Curtea de Argeș, bătrîna cetate a Basarabilor, fostă capitală a Țării Românești și întîia reședință a mitropoliților Ungro-Vlahiei. Multe amintiri din trecutul comun al popoarelor noastre vă vor fi stăpînit în timpul șederii la Curtea de Argeș, privind mormîntul lui Radu Negru și cercetînd minunatele relicve ale lui Basarab Intemeietorul și ale urmașilor săi. Căci, precum se știe, Basarab a fost domnitorul care a trimis ostași „Ungro-Vlahi” țarului Mihail al Tîrnovei, pentru a înfrunta pe bizantini la Filipopolis-Plovdivul de astăzi, atît de scump inimii Sanctității Voastre, unde ați păstorit vreme de cincisprezece ani. Același Basarab trimite ostași „Ungro-Vlahi” țarului Ioan Alexandru ca să-l ajute în lupta cu sîrbii, iar Vlaicu Vodă este primul domnitor român care trece ostași peste Dunăre pentru a lupta contra turcilor, care pătrunseseră în peninsula balcanică; și e'iberarea țaratului Vidinului și Crainei, copleșit de unguri în 1309 se datorește spiritului său de organizator și strateg militar.

Ați cunoscut la Curtea de Argeș și două monumente de artă bisericească — pe cel mai vechi din cîte dăinuesc pe pămîntul scumpei noastre patrii, „Biserica Domnească a Basarabilor” cu frescele ei minunate, — și cel mai strălucit dintre ele, podoaba și gloria arhitecturii noastre, „Mînăstirea lui Neagoe Vodă” ctitorul bisericii din Oriahovița de lîngă Tîrnova, autorul cunoscutei „Învățăturii către fiul său Teodosie” scrise în cea mai curată limbă slavonă liturgică.

Dela Curtea de Argeș pașii vi s-au îndreptat spre Craiova, orașul autorului primului abecedar bulgar, Doctorul Petre Beron (1824) și „Cetatea Banilor”, astăzi reședință a Mitropoliei Olteniei. Orașul este dominat de amintirea celui mai de seamă Ban al său, cel mai mare dintre domnitorii Românilor din toate timpurile „Io Mihai Voevod”, din mila lui Dumnezeu, domn al Țării Românești, al Ardealului și a toată țara Moldovei”, cum se intitula în hrisoavele sale acest erou devenit legendar pentru o bună parte din lumea creștină a timpului său. La două sute de ani după căderea celui de „al doilea țarat” sub stăpînirea turcească, Voevodul Mihai Viteazul trece cu oștile sale peste Dunăre, la chemarea Mitropolitului Dionisie al Tîrnovei, pentru a desrobi creș-

Inalt Prea Sfințiții Patriarhi Justinian și Chiril, în fața palatului patriarhal din București.

știnătatea balcanică de asupra a semilunei. Baladele bulgărești povestesc pînă astăzi vitejia acestui „crai de la răsărit” în sufletul căruia a stăpînit puternică ideea eliberării neamurilor creștine din Balcani de sub jugul cîmpitorilor musulmani și restabilirea Imperiului Bizantin sub scutul crucii. Incercarea voevodului român și răscoalele țărănești din Balcani n-au izbutit, dar la curțile domnești de la Tîrgoviște și Iași au rămas încă multă vreme ostași bulgari, ce s-au înrudit cu familii românești și căpitanul lor, Baba Novac, a fost trecut în rîndurile eroilor de legendă slăviți de cîntecul popular. În anul morții (1601) Mihai Viteazul scria către Impăratul Rudolf: „În țara mea aș fi putut să rămîn liniștit și sigur, fără nicio teamă, dacă nu m-ar fi chemat credința mea față de creștinătate”. Precum se vede, ideea de a elibera popoarele căzute sub robia semilunei l-a urmărit, l-a obsedat toată viața.

Din Arhiepiscopia Craiovei, ați trecut în Eparhia Râmnicului, vizitând orașul de reședință a uneia din cele mai vechi Episcopii. La Râmnicul-Vâlcea, unde și-a tipărit Sofronie „Nedelnicul” (1806) prima carte în limba bulgară, v-ați închinat moaștelor Sfintei Filofteia, cea din Molivatul Traciei, odoare mucenicești, care odihniseră mai înainte la Tîrnova și la Vidin, strămutate în Țara Românească sub domnia lui Mircea Basarab, atunci când cruciada popoarelor creștine pierdea bătălia de la Nicopole și jugul otoman se întinsese pînă la Dunăre. La mînăștirea Bistrița, ctitorie a boierilor craiovești de la sfîrșitul veacului XV, ați întîlnit alte sfinte moaște, ale purtătorului de Dumnezeu Grigore Decapolitul; la Hurezi ați putut admira splendidele pridvoare brîncovenesti ale mînăștirii lui Constantin Basarab Brîncoveanu Voievod și frescele vii care împodobesc pereții bisericii ctitorită de el, ajutorul și ctitorul atîtor biserici și mînăștiri din Balcani.

*Sanctitatea Voastră, Părinte Patriarh Chiril,
Înalt Prea Sfințiti și Prea Sfințiti Părinți,*

Iată-vă acum oaspeti ai noștri în Bucureștiul unde s-a tipărit în limba bulgară primul „Nou Testament” (1828). Iată-vă pe pămîntul Sfintei Mitropolii a Ungro-Vlahiei, care pămînt a aparținut altă dată imperiului Valaho-Bulgar. Călători prin atîtea ținuturi ale frumoasei noastre patrii și îmbogățiți sufletește prin cunoașterea atîtor frumoase tezaure din trecutul nostru bisericesc, politic și cultural, iată-vă acum liturghisind alături de noi în această măreață catedrală a Sfîntului Spiridon, care s-a îmbrăcat în veșmînt nou pentru patriarhiceasca Voastră vizită. Vă primim aici cu bucurie rară: credincioși, monahi și monahii, clerici de mir, profesori, studenți teologi și ierarhi — săltînd sărbătorește cu prilejul acestei întîlniri frățești menită să sporească și să adîncească vechile legături de prietenie și colaborare dintre Bisericile și popoarele noastre.

Providența a vrut ca Bisericile și popoarele noastre să împărtășească multă vreme o soartă comună. Apa Dunării n-a despărțit niciodată popoarele noastre, ci le-a unit totdeauna; iar populația valahă din Balcani, păstorii noștri din munții Haemus, s-au înfrățit cu bulgarii și vreme de mai bine de două secole au dat strălucire vieții de stat și credinței ortodoxe în Imperiul Vlaho-Bulgar.

Pămîntul pe care vă aflați acum a cunoscut creștinismul din timpurile apostolice. Însuși Apostolul Neamurilor, Marele Pavel, a propovăduit creștinismul în Tracia și Iliric, iar Andrei, cel dintîi chemat, a străbătut pămîntul Sciției pînă la gurile Dunării. Mai tîrziu, din norodul Peninsulei Balcanice, numeroși au fost misionarii cari au predicat creștinismul la diferite populațiuni necreștine din părțile dunărene, și multe veacuri după aceea, creștinii de pe ambele țărmuri ale Dunării, daco-romani, valahi, slavi și bulgari au depins în cele religioase de aceeași căpetenie bisericească din dreapta marelui fluviu.

Trecînd peste vremea arhiepiscopiei „Justiniana Prima” de la Tauresium, care avea jurisdicția bisericească și asupra unor regiuni din nordul Dunării — Banatul și Țara Românească — se cuvine să ne aducem aminte de Patriarhia Durostorului, ridicată la această demnitate sub Tarul Petru în veacul al X și avînd ca prim patriarh pe arhiepiscopul Damian. Dar Statul bulgar, întemeiat de Asparuh în anul 679, în regiunea inferioară a Dobrogei de azi, între Dunăre și Balcani, și creș-

ținat sub țarul Boris Mihail în anul 865, își pierdu curînd independența, fiind cucerit de împăratul bizantin Vasile II Bulgarohtonul în anul 1018. Patriarhia Durostorului apuse și ea, pentru ca să reînvie după un veac și jumătate, odată cu întemeierea imperiului Valaho-Bulgar, la Tîrnova, avînd ca prim patriarh pe preotul Vasile Va'ahu'. Acesta deveni conducător al ortodoxiei dunărene și din Balcani, reorganizînd eparhiile, numind episcopi valahi sau bulgari în locul arhierilor greți, dînd viață nouă clerului și mînaștirilor. Cît privește Tîrnova, capitala

Pornirea măreței procesiuni religioase de la palatul patriarhal spre biserica «Sfîntul Spiridon-Nou».

imperului, ea devine singurul centru politic și bisericesc pentru valahii și bulgarii peninsulei balcanice și romîni de la nord de Dunăre.

Ne aducem amînte cu legitimă bucurie de aceste glorioase vremuri ale colaborării valaho-bulgare pe tărîmul vieții de Stat și a celei bisericești, care au durat mai bine de două sute de ani, pînă ce puterea otomană deveni atotstăpînitoare în tot cuprînsul peninsulei balcanice.

Noi romîni datorăm mult acestei colaborări valaho-bulgare din veacurile XIII și XIV. Pînă acum o sută de ani am folosit același alfabet chirilic—simplificare al celui glagolitic—inventat de frații Chiril și Metodie pentru traducerea cărților bisericești în limba slavonă (paleobu'gară). Am întrebuițat această limbă în cancelariile domnești și în

biserică multe secole de-a rândul. Nicodim cel Sfințit vine în Țara Românească a lui Vlaicu Vodă și întemeiază mănăstirile Vodița și Tismana, plecând din preajma Tîrnovei, după ce se formase la școala Patriarhului Eftimie. Ucenicii lui vor face să sporească numărul mănăstirilor pe tot întinsul provinciilor românești. Toată intelectualitatea valahobulgară, care s-a putut salva după căderea Tîrnovei sub turci, a aflat adăpost în Țările Române, aducând aici nenumărate manuscrise slavone, prin care se transmitea înfloritoarea cultură a Bizanțului. Aceste manuscrise erau copiate cu multă grijă, în mănăstirile din Muntenia și Moldova, de călugării cărturari, cari au fost cei dintâi oameni de cultură din țările noastre. Am cunoscut arta bizantină prin meșteri din sudul Dunării, care au folosit în Principatele Române moștele arhitectonice din ținuturile Tîrnovene și balcanice.

Dar din a doua jumătate a veacului al XV, se revărsă peste Dunăre, peste Balcani, timp de câteva secole, tot ceea ce o inimă de frate putea să ofere unor frați cari îndurau o îndoită asuprire: otomană și fanariotă. În această vreme asistența pe care domnitorii, arhierii, boierii și mănăstirile Țărilor Române au dat-o Bisericii de pe plaiurile Balcanilor, prin bani, ceară și alimente, restaurări și construcții de biserici și mănăstiri, înzestrarea lor cu odoare și mai ales cu cărți, crește pe măsură ce asuprirea și sărăcia deveneau mai grele. Pisaniile bisericilor și mănăstirilor, muzeele și arhivele din țara Voastră sînt mărturii vii în această privință.

Legăturile dintre Bisericele și popoarele noastre au atins punctul culminat în veacul al XIX, veacul renașterii naționale a poporului bulgar. Este vremea în care pămîntul Romîniei oferea din nou adăpost tuturor luptătorilor pentru libertatea și independența poporului bulgar. Tipăriturile acestor vremuri sînt cele mai grăitoare mărturii.

Statul bulgar și-a dobîndit autonomia în 1877, datorită eroismului și jertfelor armatelor rusești și românești, înfrățite cu voluntarii bulgari pe cîmpiile de luptă din sudul Dunării. Mormintele și monumentele din locurile de luptă vor aminti pururea acest lucru.

Independentă politiceste și eliberată de fasciști la 1944, țara Voastră se găsea într-o situație grea din punct de vedere bisericesc. Situațiunea aceasta a luat sfîrșit la 22 februarie 1945, cînd Patriarhia Ecumenică ridică schisma, recunoscînd autocefalia Bisericii Ortodoxe Bulgare, titulatura de Exarhat și ega'la ei cinstire alături de celelalte Biserici autocefale surori. Era un pas mare în rezolvarea problemei bisericești bulgare, dar nu era totul. Desăvîrșirea a venit în 1950, cînd noul Statut al Bisericii Ortodoxe Bulgare a fost confirmat de Marea Adunare Națională a Republicii Populare Bulgare. Potrivit prevederilor lui Biserica Ortodoxă Bulgară este constituită în Patriarhie, iar Intîistătătorul ei dobîndește titulatura de Patriarh. Din butucul Patriarhiei Tîrnovei crește a treia mlădiță, Patriarhia Bulgară, alături de cea Sîrbă și Romîna. Congresul Național Bisericesc Bulgar, la 10 mai 1953 va alege pe Sanctitatea Voastră să-i fiți păstor și părinte.

Sanctitatea Voastră,

Îna't Prea Sfințiți și Prea Sfințiți Părinți,

Potrivit modului de viață și trăire ortodoxă, fiecare din noi avem cîte două patrii: una este patria pămîntească, în care odihnesc moșii și strămoșii noștri, leagănul istoric al fiecărui popor care-și are un loc sub soare; cealaltă este patria noastră comună, Biserica Ecumenică a

Răsăritului. Cea dintâi ne cere iubire, devotament și jertfire de noi în sine; cea de a doua nu poate trăi fără unitate dogmatică, canonică și liturgică. Să dăm fiecareia ce i se cuvine, precum ne-a învățat Mîntuitorul Hristos, care a spus: „Dați Cezarului cele ce sînt ale Cezarului, iar lui Dumnezeu cele ce sînt ale lui Dumnezeu” (Marcu XII, 17).

O viață nouă se zidește în țările noastre de un deceniu încoace. Bisericele noastre și-au însușit totdeauna dreptele aspirații ale popoarelor noastre și le-au sprijinit în luptele lor pentru libertate și independență. Bisericele ortodoxe au făcut cauză comună cu popoarele lor în tot cursul istoriei.

Astăzi, pentru zidirea vieții celei noi, care trebuie să fie clădită pe dreptate socială, pe egață îndreptățire a tuturor oamenilor la folosința bunurilor materiale și valorilor culturale, Bisericele pe care le păstoriim sînt datorare să sprijine eforturile conducătorilor țărilor noastre pentru instaurarea acestei vieți fericite, visul de totdeauna al milioane de oameni truditori de pe întreg pămîntul.

Cîndva, un poet al vostru scria:

„Poporul meu e foarte sărac,
Mai sărac ca el altul nu-i,
Sărăcia, acesta e numele lui.
El pururi, cu trențe e acoperit,
Poporul meu tăcut și harnic,
Ca un stejar falnic,
Imbătrinit,
Bătut de trăsnete toata vara,
Iși va avea și el vreodată primăvara?”

Popoarele noastre trăiesc acum această mult așteptată primăvară a vieții lor de libertate. În grădina acestei primăveri, noi — oamenii Bisericii — să semănăm floarea ce cu bună mireasmă și nepieritoare a păcii, prieteniei și bune înțelegeri. Să facem ca sub cerul nostru comun, care este și cerul Bisericii Ecumenice a Răsăritului, să nu mai curgă sînge nevinovat niciodată, să nu mai piară pe cîmpuri de bătălie tinerețea popoarelor noastre, să nu mai fie orfanii, văduve și mame îndurerate, dezastre și ruine, ci dragoste, fericire și iubire frățească, petrecînd toți ca niște fii ai aceleiași credințe, care ne spune că „Dumnezeu 'este iubire și cel ce rămîne în iubire, rămîne în Dumnezeu și Dumnezeu rămîne întru el” (Ioan IV, 16).

*Oaspeți dragi,
Iubiți frați!*

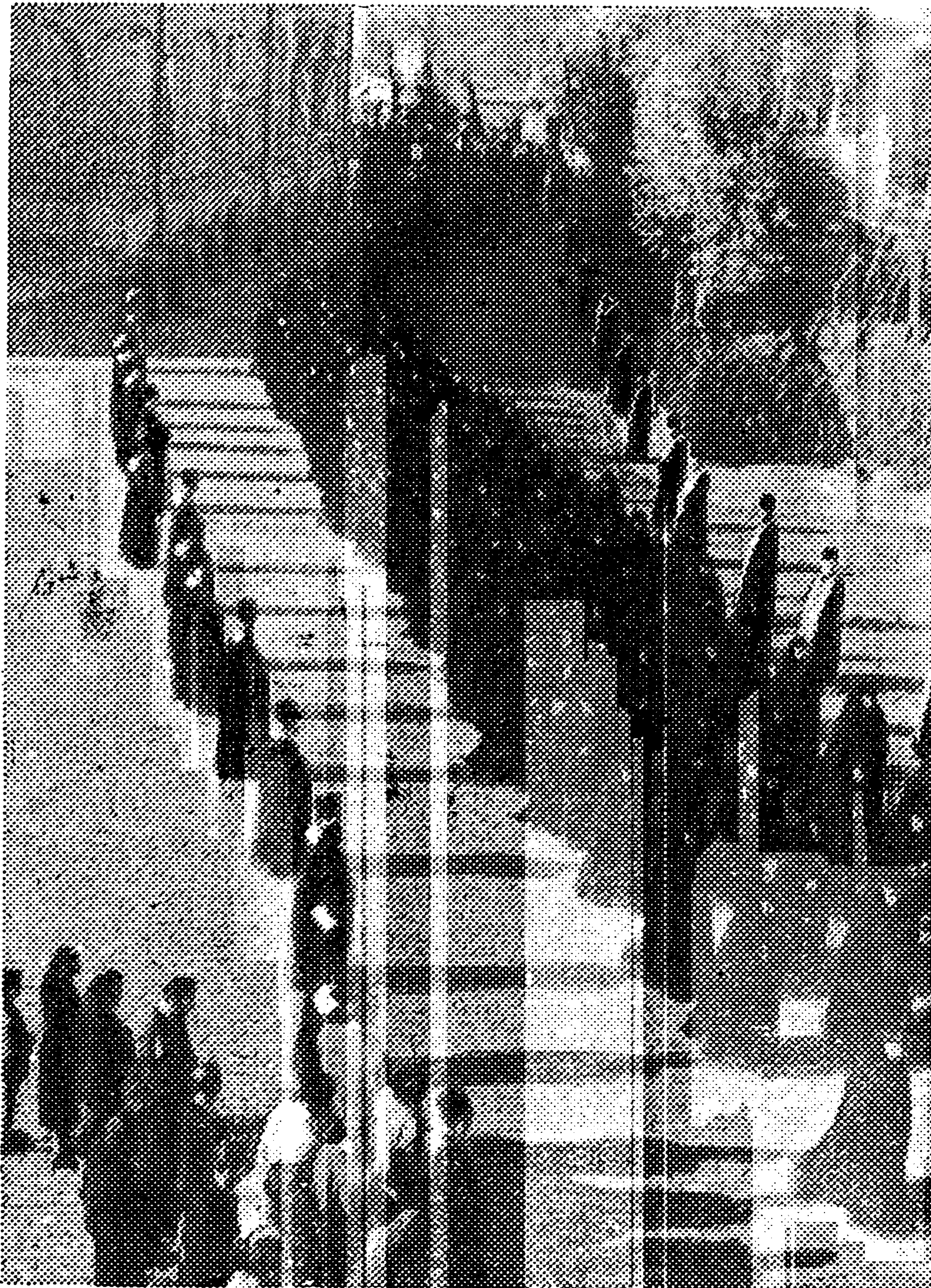
Fiți bine veniți pe un pămînt care nu vă este străin. Pe aici au trecut mulți dintre înaintașii Voștri. Cu el s-au înfrățit și și dorm somnul de veci mulți dintre sfinții și eroii neamului Vostru. „Cu pace, fraților, și dragoste, cu credință de la Dumnezeu Tatăl și de la Domnul Iisus Hristos” (Ef. VI, 23) „Vă îmbrățișează pe voi toți frații care sînt împreună cu mine” (Filip IV, 20). „Hristos în mijlocul nostru!” „Amin”.

Răspunzînd, Inalt Prea Sfințitul Patriarh Chiril a elogiât buna organizare de azi a Bisericii Romîne — fapt care i-a adus un loc de cinste în rîndul Bisericilor Ortodoxe autocefale — și a amintit sprijinul, pe care

Biserica Română l-a dat totdeauna celei Bulgare, precum și legăturile dintre ele. Sanctitatea Sa a spus următoarele:

*Sanctitatea Voastră,
Prea iubitul meu frate întru Domnul,
Inalt Prea Sfințiile Voastre, Prea Sfințiile Voastre,
Prea Cucernici Părinți, binecuvântați întru Domnul,
Frați și surori.*

Eu și prea cinstiții mei însoțitori sîntem trimiși al Sfintei Biserici

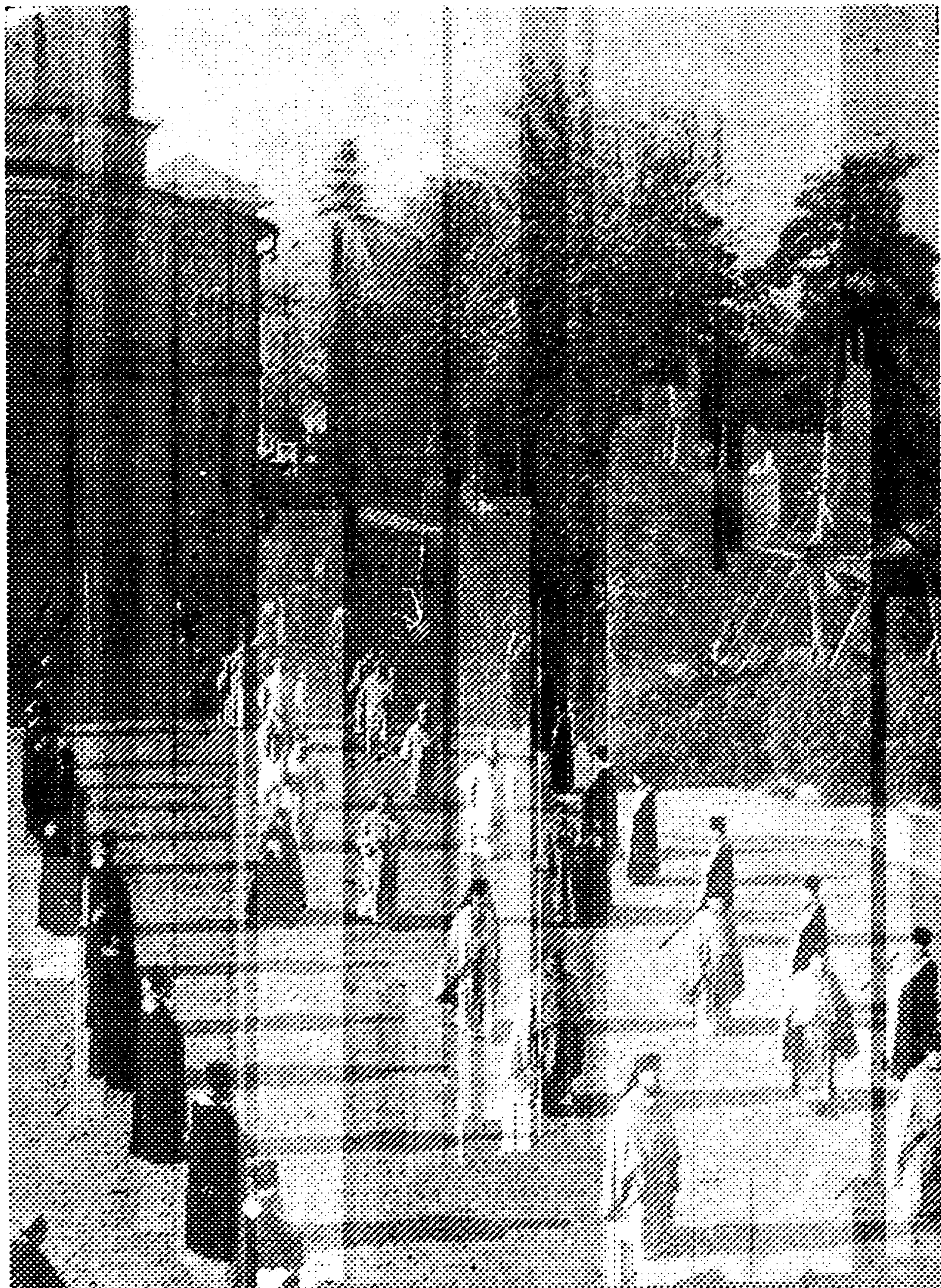
Un mare grup de călugărițe, îndreptîndu-se spre biserica «Sfintul Spiridon-Nou».

Ortodoxe Bulgare, veniți în de Dumnezeu binecuvîntata voastră țară ca să prezentăm Sanctității Voastre și Sfintei Biserici Romîne prețuirea, dragostea și mulțumirea noastră. De aceste sentimente este însuflețită întreaga noastră Biserică și ele sînt pe deplin îndreptățite. Noi ne vom strădui, măcar și pe scurt să arătăm acest lucru.

Inainte de toate Biserica Ortodoxă Romînă este sfîntă și slăvită. Din vremuri străvechi și pînă astăzi ea s-a slăvit și se slăvește cu evlavia turmei sale credincioase și cu înaltele calități ale slujitorilor ei. Urmele acestei evlavii se pot vedea pe întreg pămîntul romînesc, împodobit cu multe biserici, paraclise și mînăstiri. Dovezi despre această e-

plăvie și despre marele devotament față de Sfânta Biserică noi le-am putut vedea în timpul celor două săptămâni de ședere în țara Voastră, la minunatele și impunătoarele praznice de la Iași, Roman, Craiova, Râmnicul-Vâlcea și din alte locuri. O dovadă despre înalta viață duhovnicească o constituie și cultura teologică română, care s-a creiat în diferitele timpuri, și care a înflorit deosebit de mult, în ultimele decenii. Evlavia poporului român și credincioșia lui față de credința străbună constituie o mare forță morală pentru întreaga Voastră de Dumnezeu păzită țară. Iar clerul Vostru, superior și inferior, prin temeinica lui

Un aspect din timpul procesiunii.

pregătire teologică și pătruns de duhul sfințeniei, conduce cu prednicie evlaviosul popor român. Buna organizare bisericească ce există la voi contribuie la aceasta foarte mult. Organizarea bisericească corespunde adevăratelor Voastre trebuințe bisericești și înlesnește eforturile constructive ale autorității bisericești și ale tuturor organelor ei. Inițiativa largă pe care o are fiecare arhiepiscop eparhial în parte în construirea și conducerea întregii vieți bisericești în eparhia lui, s-a dovedit a fi foarte binefăcătoare și rodnică.

Sfânta Biserică Română s-a bucurat întotdeauna de un loc de mare cinste în Sfânta Biserică Ecumenică. Acest loc ea l-a meritat tocmai da-

torită sfințeniei sale, înaltelor calități ale slujitorilor ei și datorită marelui ei a binecredinciosului popor. Ea și-a câștigat un loc de cinste în rândurile Bisericilor Ortodoxe Autocefale, care i se va păstra în veci pentru înaltul prestigiu de care se bucură. Noi am avut posibilitatea să ne convingem cum Sfintele Biserici locale au o înaltă cinstită față de Sfânta Biserică Română.

Ne-a făcut o deosebită bucurie să aflăm câtă prețuire aleasă, câtă dragoste sinceră manifestă față de Sfânta noastră Biserică, marea și puternica întru Domnul sora noastră Sfânta Biserică Ortodoxă Rusă, prin persoana Arhipăstorului ei, Sanctitatea Sa Patriarhul Alexei și a tuturor ierarhilor și slujitorilor ei. Sanctitatea Sa Patriarhul Justinian este

Cei doi Patriarhi, pornind de la palatul patriarhal spre biserica «Sfântul Spiridon-Nou».

foarte stimat de Întâistătorul Sfintei Biserici Ruse, fapt ce se datorește, fără îndoială, înaltelor sale calități personale, dar care constituie în același timp și o dovadă a prestigiului mare al Sfintei Biserici Ortodoxe Române, ca și a dragostei adânci și sincere în Domnul, ce se revărsă din sfințenia dreptslăvitoarei Biserici Ruse.

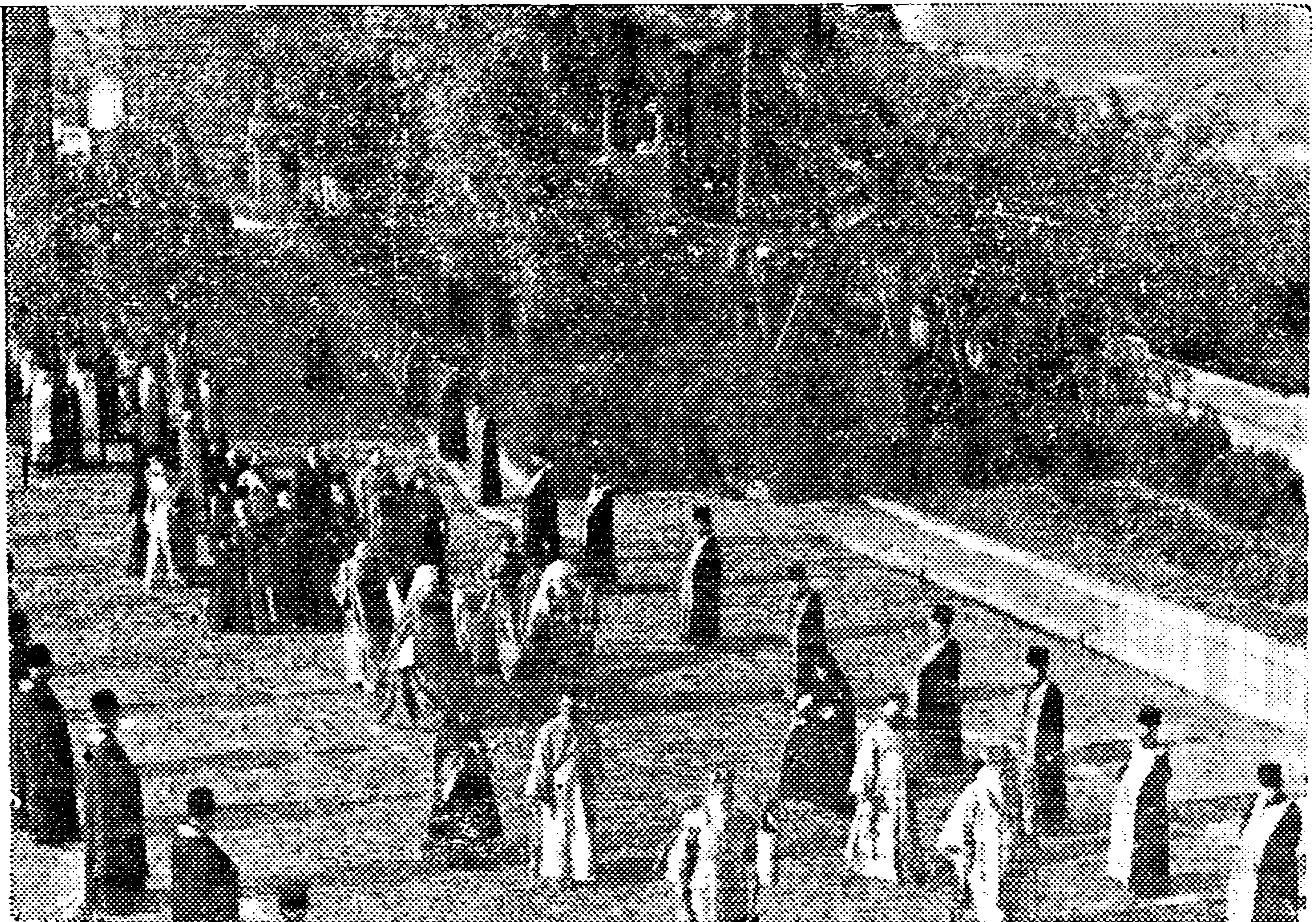
La noi, în Sfânta Biserică Bulgară, membră cu egală cinstită a Bisericii Ecumenice a lui Dumnezeu, prețuirea ei dragostea față de Biserică Română și față de Dumnezeu înțeleptul și Întâistător s-a manifestat în multe feluri în sinceritatea și adâncimea lor.

Și Sfânta Biserică Română a avut în totdeauna față de noi raporturile cele mai cordiale. Vom aminti în trecut că, chiar în vremurile grele, când poporul bulgar își restabilea autocefalia sa bisericească, în secolul trecut, ierarhii români și în general Sfânta Biserică Română a arătat o deosebită simpatie față de această sfântă lucrare. De atunci încolo noi,

nu odată am apelat la Biserica voastră, în împrejurări grele pentru noi, cerându-i ajutor și sprijin, pe care le-am primit întotdeauna. În ultimele decenii am primit aproape regulat Sfântul și Marele Mir de la Biserica voastră. Iar prednicii voștri Întâistătători, fericiții întru pomenire Patriarhii Miron și Nicodim și ocîrmuitorul de acum al Sfintei voastre Biserici, Sanctitatea Sa Patriarhul Justinian, au răspuns întotdeauna cu toată înțelegerea la cererile noastre pentru orice fel de sprijin legitim pe care l-am solicitat. Ei au fost însuflețiți de cele mai bune simțăminte de dragoste față de pravoslavnicul popor bulgar, fapt despre care au dat multe și multe dovezi convingătoare.

Tot astfel, sînt raporturile Sfintei Biserici Romîne și față de cele-

Inalt Prea Sfînțiii Patriarhi Justinian și Chiril, îndreptîndu-se spre biserica «Sfîntul Spiridon-Nou».

alte Biserici ale lui Dumnezeu. Ele sînt pătrunse de respect față de acestea, de dragoste față de Domnul Iisus Hristos, dovedind o cunoaștere sănătoasă a adevăratului sens al unității bisericești ecumenice. Dar noi am avut prilejul să simțim întreaga căldură sufletească și dragoste a Sfintei Biserici Ortodoxe Romîne și în anul trecut, cînd însuși Sanctitatea Sa Justinian a binevoit să participe la înscăunarea primului Patriarh bulgar, după stabilirea pe cale legală a străvechei Patriarhii bulgare. Se știe că Biserica Bulgară, care a existat timp de 11 secole, a fost înălțată în demnitatea patriarhală încă din secolul X, confirmată în secolul XIII (1235) și de un Sinod, la care au luat parte toate Bisericile Autocefale de atunci. Dar după cucerirea Tîrnovei la anul 1393 și după căderea Bulgariei sub jugul turcesc, Patriarhia Bulgară a încetat să mai existe. Dumnezeu a binevoit să vină vremea cuvenită pentru ca stră-

Biserica Ortodoxă Romînă

vechea noastră Patriarhie să fie din nou restatornicită, spre bucuria întregului popor binecredincios bulgar. La această sărbătoare a restabilirii Patriarhiei Bulgare au venit Înaltele soții ale celor mai multe dintre Bisericile Ortodoxe locale, iar Sfânta noastră Biserică a fost reprezentată de prea vrednicul ei Patriarh Justinian și de alți ierarhi și slujitori de seamă ai Sfintei noastre Biserici. Pentru noi, această vizită a fost o mare cinste, pe care întregul popor bulgar a trăit-o cu mare bucurie. Această cinstită amintire istorică neștersă în letopisețul Bisericii Bulgare. Bucuria noastră a fost spcrită, întrucât Sanctitatea Sa Justinian este cunoscut la noi ca un Înfrățitor și Arhipăstor de seamă în Biserica Ecumenică comună, ca un om cu mari calități personale, înzestrat cu un mare talent de organizator, cu o largă privire asupra misiunii Bisericii în vremurile de astăzi, cu un dar excepțional de a strînge și a uni toate forțele pozitive ale Bisericii, cu pricepere de a conduce pe calea dreaptă corabia Bisericii, cu patriotismul său luminat, a cărui putere de bază o constituie dragostea de poporul muncitor și evlavios; cu largă sa participare în mișcarea mondială pentru apărarea păcii. Sanctitatea Sa Justinian este un luptător pentru pace, un luptător dîrz și deschis, care nu cunoaște compromisul, fiind convins că pe calea păcii popoarele vor pași spre fericire și își vor rezolva toate neînțelegerile, dacă acestea s-ar ivi undeva, în duhul dreptății și al respectului reciproc.

Cînd în anul trecut am fost fericiți să primim pe Sanctitatea Sa Justinian ca oaspete scump al Bisericii noastre, noi am avut rară satisfacție să vedem cum acest de Dumnezeu înțelept mare slujitor al Bisericii lui Dumnezeu știe să se poarte cu căldură și cordialitate cu toți slujitorii, mici și mari ai Bisericii noastre și cu însuși poporul nostru. Ajuns a avea, cu puterea duhului dumnezeesc, o privire clară asupra realității și de Dumnezeu hărăzitelor perspective ale vieții, el vedea la poporul nostru calități care-i aprindeau dragostea față de acesta. El se bucura de noi, așa cum se bucură de propriul său popor. Aceasta ne-a mișcat adînc și ne-a legat cu dragoste sinceră și neclintită față de Sanctitatea Sa, Părintele și Arhipăstorul Vostru. Sanctitatea Sa posedă cheia de aur cu care deschide orice inimă. Și nu numai orice inimă, dar și poarta comună a viitorului nostru fericit, în înțelegere frățească și creatoare.

Cele două popoare ale noastre, român și bulgar, au trăit veacuri de-a rândul în prietenie, respect reciproc și în dragoste. Acest fapt se datorește vecinătății, se datorește aceleiași credințe și aproape aceluiasi destin istoric. Popoarele își au înțelepciunea lor, care le călăuzește spre stabilirea legăturilor lor cu celelalte neamuri și în deosebi cu popoarele vecine. Și cele două popoare ale noastre, urmînd glasul înțelepciunii lor, și-au stabilit singure și și-au ales ca'ea raporturilor celor mai bune și mai folositoare pentru ele. Iar Bisericile noastre, prin slujitorii lor luminați, și-au însușit în decursul veacurilor această înțelepciune a popoarelor lor, sprijinind prieteneasca și frățeasca lor vecinătate. Așa a fost în trecut, începînd din timpul Asăneștilor și pînă în zilele noastre. Pentru timpurile mai noi vom aminti de Sofronie de Vrața, care a găsit adăpost la București și a tipărit la Rîmnicul-Vîlcii în anul 1806, prima carte de învățătură religioasă a poporului bulgar și anume „Chiriaco-dromionul”. În prima jumătate a secolului al 19-lea s-au tipărit la București și alte cărți în limba bulgară pentru luminarea poporului nostru.

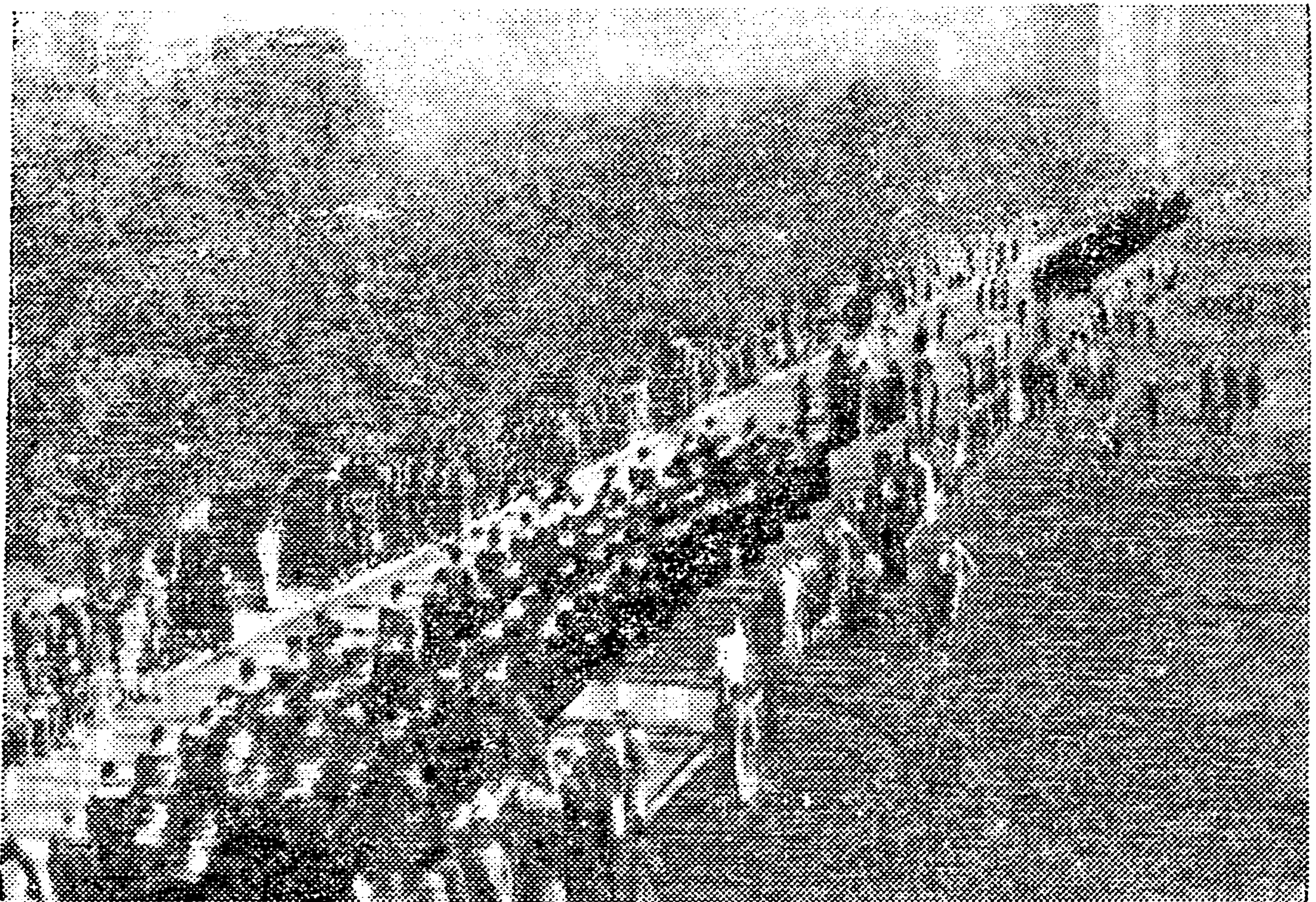

Aceste raporturi frățești între popoarele noastre au înlesnit în ultimii 60-70 de ani ai secolului al 19-lea mișcarea bulgară de eliberare națională, lucru bine cunoscut de noi toți.

Astăzi, cele două popoare ale noastre se găsesc în cele mai sincere legături de frățietate și colaborare, mulțumită și drumului adevărat pe care le călăuzesc guvernele noastre populare. Iar cele două Biserici ale noastre adâncesc sinceritatea acestor legături.

Noi sîntem fericiți să constatăm că între Bisericile Ortodoxe surori-română și bulgară-există legături cordiale, care se adâncesc din zi în zi și se lărgesc tot mai mult și tot mai cu folos.

Sînt oare necesare astfel de raporturi între Sfintele Biserici, cum sînt cele care s-au creat între cele două Biserici vecine ale noastre?

Impunătorul cortegiu care a însoțit pe cei doi Patriarhi de la palatul patriarhal la biserica «Sfintul Spiridon-Nou».

Asupra acestui lucru socotesc că este de prisos a se vorbi, pentru că știut este că orice apropiere între obștile de oameni este întotdeauna folositoare. Cu cît mai vîrtos este deci de trebuință apropierea între Sfintele Biserici Autocefale care sînt surori în Domnul și alcătuiesc unitatea trupului tainic al Domnului, - Biserica lui Hristos. Conștiința despre unitatea ecumenică trebuie cultivată cu cea mai mare grijă pentru ca ea să capete o însemnătate reală în viața Bisericii lui Hristos. Iar aceasta se împlinește numai prin dragoste în Dumnezeu, luminată de Duhul Sfînt.

Aceste raporturi, care se creează între Sfintele noastre Biserici sînt de o mare însemnătate pentru ele însele.

În primul rînd ele creează bucurie, care este lumina adevăratei comuniuni frățești, pentru stimulare reciprocă în opera de slujire lui Dum-

nezeu. Mare este mîngîierea pe care o dă această comuniune a Sfințelor Biserici locale, pentru că și clerul și credincioșii văd prin ea imensitatea Bisericii lui Dumnezeu, în care multe noroade slăvesc pe Dumnezeu în limba lor. O astfel de mîngîiere am retrăit și noi în rugăciunea comună săvîrșită cu miile de credincioși din Iași, cu prilejul praznicului Prea Cuvioasei Maicii noastre Parascheva, ocrotitoarea Moldovei și a întregului pămînt românesc, mijlocitoarea către Dumnezeu și pentru evlaviosul nostru popor, care o cinsteste cu o mare rîvnă duhovnicească. Aceeași mîngîiere am retrăit-o și în celelalte ținuturi ale minunatei noastre patrii, în mînăstirile și bisericile în care ne-am rugat laolaltă cu Înalt Prea Sfințitii și Prea Sfințitii voștri Arhierei, cu prea cucernicii părinți și cu bine cinstitorii creștini.

În al doilea rînd, această comuniune întărește sentimentele despre unitatea lor bisericească. Noi știm că Biserica lui Dumnezeu de pe tot întinsul pămîntului este „Trupul lui Hristos”, dar unitatea duhului în acest Trup se înfăptuiește prin legătura pe care Duhul lui Dumnezeu o creează între Sfințele Biserici. Și astfel, conștiința noastră ajunge să înțeleagă în toată profunzimea tîlcul cuvintelor Sf. Apostol Pavel: „Un trup și un duh sînteți, după cum și ați fost chemați la o singură nădejde, care vi s-a pus înainte la chemarea voastră” (Efes. IV, 4).

În al treilea rînd aceste comuniuni în duhul dragostei înlesnesc schimbul de experiență în întreaga viață bisericească. Este de mare însemnătate ca o astfel de experiență să fie obiect de schimb reciproc, pentru ca Bisericile să se poată învăța și să poată crește reciproc. Bisericile au ce învăța una de la alta. Pe prim plan se află aici experiența religioasă bisericească, după aceea experiența în domeniul liturgic, în domeniul disciplinei bisericești și a gospodăririi bisericești. În fiecare Biserică locală se depun eforturi pentru o cît mai deplină organizare a vieții interne, pentru buna reușită a predicării ortodoxe împotriva oricăror propagande eterodoxe și sectante, pentru uniformizarea slujbelor religioase, pentru asigurarea materială a tuturor inițiativelor și instituțiilor de folos bisericesc. O privire atentă a vieții Bisericilor va fi de o foarte mare însemnătate pentru munca constructivă a conducătorilor lor cu răspundere, și chiar pentru toți cei care sînt împreună lucrători în lucrarea bisericească.

În al patrulea rînd, frățietatea care se creiază între Arhierei și între toți clericii prin comuniunea tuturor Bisericilor, este atmosfera în care ei pot crește în Domnul spre a-și împlini suprema lor datorie evanghelică.

Dar contactul apropiat între Biserici are însemnătate și pentru popoarele noastre, pentru că noi, după ce am gustat în raporturile noastre duhovnicești puterea și binecuvîntarea frățietății, ne vom dovedi propovăduitori ai prieteniei și frăției sincere între popoarele noastre și vom adînci credința popoarelor noastre în problemele comune, pe care le avem de rezolvat în legătură cu progresul nostru și cu apărarea păcii în țările noastre și în lumea întreagă. Iată, că și această întîlnire a noastră cu Intîistătătorul, cu ierarhii, clerul și binecredincioșii Sfintei Biserici Romîne, ne pune în față din nou marea problemă a apărării păcii în lume. Și noi toți, sorbind învățăturile înalte ale credinței noastre creștine, ne-am întărit și mai mult convingerea că trebuie să apărăm pacea împotriva încercărilor dușmanilor omenirii de a provoca un nou război nimicitor. Și noi sîntem convinși că pacea va fi apărată, pentru că aceasta o cer toți oamenii din lume și pentru că așa este voia lui

Dumnezeu ca toți fiii Lui din lumea întreagă să trăiască în pace binecuvîntată.

Noi nu trebuie să ascundem faptele potrivnice lui Dumnezeu din trecut, cînd între popoarele noastre nu s-a cultivat într-o suficientă măsură prietenia și înțelegerea și cînd, nu rareori, unii oameni se serveau de aceste cuvinte numai la ocazii oficiale, ca să ascundă, dacă nu altceva, cel puțin o indiferență față de prietenie și frățietate. S-au dus acele vremuri și drumul larg al prieteniei și comuniunii frățești este deschis acum de înseși popoarele noastre și de guvernele noastre populare. Pe acest drum, noi, slujtorii Bisericii, am pornit de mult, dar acum pășim pe el cu bărbăție ca să împlinim una din, supremele noastre îndatoriri. Și noi nu ne vom abate de la acest drum; noi vom pași hotărîți, conșinși că Dumnezeu va binecuvînta lucrarea noastră, căci sîntem ai lui Dumnezeu, ai frăției, ai păcii și ai unirii.

Inalt Prea Sfinții Patriarhi Justinian și Chiril, coborînd dealul Patriarhiei, însoțiți de cortegiul monahilor, monahiilor, clericilor și ierarhilor.

Mergînd pe această cale, cot la cot, noi vom lupta pentru apărarea păcii în lume, adică pentru apărarea vieții și a oricărui progres folositor, avînd binecuvîntarea Domnului.

Sub această prizmă noi apreciem strădanțiile Sanctității Sale, Patriarhul Justinian, care în ochii noștri capătă o și mai mare însemnătate, și îi scot în relief Inalta personalitate de prednic Întîistător al Sfintei Biserici Romîne. Noi toți trebuie să sprijinim aceste strădanii și să le urmăm. Este o datorie a noastră de onoare și de răsplată morală pentru noi înșine. În această privință Biserica Ortodoxă Bulgară merge în același gînd cu Sfînta noastră Biserică și este însuflețită de pîldele Sfintei Biserici Ortodoxe Ruse. Noi sincer dorim comuniunea între popoarele și Bisericile noastre, pentru ca să creiem legăturile de nezdruincinat ale prieteniei, ale frăției, ale unității duhovnicești, pentru ca să se creeze condițiuni pentru progres general duhovnicesc, social și material.

Voi și noi ne aflăm în fața unei mari probleme de răspundere, pe care Dumnezeu ne-a dat-o, făcîndu-ne împreună lucrători ai Săi în via

Domnului, în timpul unor vremuri de mare însemnătate istorică. Să mulțumim, deci, lui Dumnezeu și să primim datorită chemării noastre ca o deplină împăciuire înaintea voiei Sale sfinte“.

Adresându-se apoi, în românește, credincioșilor ce se aflau în biserică, Sanctitatea Sa Patriarhul Chiril a spus:

Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian în timpul procesiunii religioase de la 24 octombrie 1954.

Iubiți creștini,

Sfânta Biserică Ortodoxă este „Stîlpul și întărirea adevărului“ (Timotei 3, 15). Adevărul despre mîntuire ea l-a primit de la Domnul Iisus și prin Duhul Sfînt, care este Duhul adevărului; credința noastră se păstrează în adevăr neschimbată. Corabia Sfintei Biserici a plutit multe veacuri pe oceanul furtunos al vieții, dar Marele Cîrmaci o a păzit întotdeauna nevătămată. Multe înșoțături mincinoase au încercat să

pătrundă în Biserică, dar ele au fost demascate în lumina Duhului lui Dumnezeu, care scînteiază în cuîntul mîntuirii din Sfînta Evanghelie. Și întunec s-a făcut peste pămînturile noastre, cînd ele au căzut sub jugul celor de altă credință, dar lumina luminează și în întunec și întunecul nu a cuprîns-o și credința noastră s-a păstrat ca o scumpă moștenire a trecutului măreț al Bisericii noastre. Noi sîntem fericiți cu creș

Inalt Prea Sfîntitul Patriarh Chiril, în timpul procesiunii religioase de la 24 octombrie 1954.

dința noastră, noi ne mîndrim cu ea, noi vrem să trăim în ea, ca să fim în Domnul și în legătura neînteruptă cu tot trecutul nostru bisericesc și național.

Sfînta noastră Biserică Ortodoxă este păstrătoarea celor mai bune tradiții bisericești și naționale. De aceea noi avem o încredere deplină în ea, sorbind puteri din ea și urmînd calea acestor tradiții bisericești și naționale, noi credem că ne aflăm pe calea cea bună. Sfînta noastră

Biserica Ortodoxă este mama cea bună a popoarelor noastre. Proorocul Zaharia a scris: „Și Eu voi fi un zid de foc pretutindeni, zice Domnul, și slavă în mijlocul lui“ (Zaharia 2, 9). Oare nu ne-a păzit ea în decursul veacurilor? Oare nu tot ea a fost cea care ne-a apărat de cotropitorul patriilor noastre, care cu foc și sabie a încercat să ne desrădăcineze credința și să ne rupă de trecutul nostru, de moși și strămoși? Oare nu tot ea ne-a purtat de grijă ca unor copii ai ei, ca să ne întărim cu puteri morale pentru construirea vieții culturale și de stat?

Mama noastră — Biserica — ne apără și acum, ca să trăim în adevărul mântuirii și al virtuților, pentru propășirea personală și comună în opera iubirii de patrie, care cuprinde întreaga viață a poporului, călăuzindu-ne pașii pe calea păcii și înarmându-ne inimile cu rîvnă pentru apărarea păcii în lumea întreagă.

Dumnezeu a spus cîndva proorocului Ieremia: „Turn te-am pus în mijlocul poporului meu și stîlp, ca să afli și să urmărești drumul lor“ (Ieremia 6, 27). Iată așa este Biserica noastră: ea este stîlp, ea este turn, din care se urmăresc orizonturile apropiate și îndepărtate ale vieții noastre; ea este stîlp, adică reazim moral al vieții noastre. De aceea noi toți trebuie să trăim conștient și activ în ea și să împlinim în viața noastră marile ei porunci dumnezeiești.

În această Biserică, Dumnezeu a așezat slujitori ai Săi, chemați de Duhul Său, care să păstorească turma de Dumnezeu cuvîntătoare. Ascultați deci de glasul păstorilor voștri, care vă conduc în Domnul și mai cu seamă dați ascultare Arhipăstorului vostru, Sanctitatea Sa Patriarhul Justinian, pe care Dumnezeu l-a preînălțat, ca să vă fie părinte și îndrumător întru Domnul. Cinstiți-l pentru toate strădaniile pe care le depune pentru binele Bisericii lui Dumnezeu și binele poporului vostru.

Cinstiți pe cel care este foarte cinstit și în afara țării voastre. Așa vă veți împlini și datoria pe care o aveți ca fii ai Sanctității Sale după cuvîntul Sfîntului Apostol: „Vă rugăm însă fraților, să cinstiți pe cei ce se ostenesc între voi, pe mai marii voștri în Domnul și pe cei ce vă învață, și să-i aveți mai cu seamă în dragoste, pentru munca lor“, (I Tesaloniceni V, 12-13).

Cinstirea ce o arătați sfințitului vostru Părinte, întăriți-o în dragoste (II Corinteni, VIII, 7) venindu-i într-ajutor prin rugăciunile voastre către Dumnezeu pentru el (Romani XV, 30). Așa veți bine merita binecuvîntarea lui Dumnezeu care va stărui neclintit asupra voastră după măsura marelui vostru devotament față de Sfînta Lui Biserică.

Noi urăm din toată inima Sanctității Sale Justinian, sănătate, puteri, duh sănătos pentru o fericită arhipăstorie, întru mulți ani!

Sfintei Biserici Romîne îi urăm să înflorească în evlavie și sfințenie sub conducerea înțeleaptă a prednicului ei prim Ierarh și a tuturor colaboratorilor Sanctității Sale.

Binecinstitorului și iubitorului popor român, ca și țării voastre de Dumnezeu binecuvîntate îi urăm să crească și să propășească în deplină fericire și pace, acum și pururea Amin“.

După aceasta s-a săvîrșit un polichronion pentru sănătatea și îndelunga înziliră a Prea Fericitilor Patriarhi Justinian și Chiril și a celorlalți ierarhi bulgari și romîni. Sfirșindu-se și această mică slujbă, Sanctitățile Lor cu greu și-au putut face loc, spre ieșire, prin marea mulțime de

credincioși, care le solicita înalta binecuvântare patriarhală. Apoi, cu mașinile s-au întors la Palatul Patriarhal.

*

În după amiaza aceleiași zile, la ora 18, a avut loc în biserica Sfântul Spiridon-Nou un concert religios festiv, dat în cinstea delegației Bisericii Ortodoxe Bulgare. În afară de înalții oaspeți și de ierarhii Bisericii Române, care participaseră înainte de amiază la slujba Sfintei Liturghii, au fost de față la concert dl. Acad. Prof. P. Constantinescu-Iași, Ministrul Cultelor, directori din același minister, dl. Boris Konstantinov secretar al Ambasadei R. P. Bulgaria la București, corpul profesoral al Institutului Teologic Universitar, consilieri patriarhali și arhiepiscopali, protoierei, preoți, călugări și mulți credincioși.

Cei doi patriarhi, binecuvântând mulțimea credincioșilor, de pe treptele bisericii «Sfântul Spiridon-Nou».

Concertul, care s-a bucurat de un succes desăvârșit, a fost executat de Corala Sfintei Patriarhii, condusă de Prof. N. Lungu și de Corala preoților din Capitală, condusă de P. C. Pr. Ioan Popescu-Runcu. În prima parte, Corala Sfintei Patriarhii a prezentat bucăți religioase compuse de: A. Arhanghelschi, Gh. Cucu, T. Tecdorescu, Gh. Dima, Gavriil Muzicescu, Gh. Popescu-Brănești și N. Lungu. O mențiune specială merită concursul dat la această parte a concertului de dl. Mircea Buciș, prim solist al Teatrului de Operă și Balet din București, artist emerit al R.P.R. și laureat al premiului de Stat, a cărui voce de bas — interpretând minunata compoziție a nemuritorului Gh. Cucu: «Nu pricep curată...» — a impresionat mult pe ascultători.

A doua parte a concertului, executată de Corala preoților din Capitală, a prezentat următoarele piese muzicale: **E ziua Domnului**, de Kreutzer, **Cerurile spun slava lui Dumnezeu** de Davîdov, **Dumnezeul mântuirii**

mele, pe versete din Psalmul II de Ignos, **Pre Tine Te lăudăm**, prelucrare pe melodie bisericească, glas V, de Pr. I. Runcu, executat în limba slavonă bisericească și **Polihroniu**, facere a compozitorului bulgar Dobri Hristov, care, iarăși s-a cântat în limba slavonă-bisericească.

Cele două Corale au dat dovadă de multă precizie în executarea bucăților prezentate la acest concert festiv.

După terminarea concertului, cei doi Patriarhi și însoțitorii lor, binecuvîntînd credincioșii, au ieșit din biserică, în timp ce Corala preoților cânta imnele patriarhale ale celor două Biserici.

Seara a avut loc la Palatul Patriarhal o recepție în cinstea delegației Bisericii Ortodoxe Bulgare, în frunte cu I. P. S. Patriarh Chiril.

Din partea Bisericii Romîne au participat: Prea Fericitul Patriarh Justinian, sinodali aflatî în București, profesorii Institutului Teologic, consilierii și conducători ai diferitelor așezăminte bisericești din Capitală.

A luat parte deasemeni dl. Acad. Prof. P. Constantinescu-Iași Ministrul Cultelor, împreună cu funcționari superiori din minister.

A fost de față și dl. Stoian Pavlov ambasadorul R. P. Bulgaria la București.

La sfîrșit, Sanctitățile Lor Patriarhii Justinian și Chiril au toastat pentru continua dezvoltare a legăturilor frățești dintre cele două Biserici și popoare vecine.

LA BISERICA SF. ILIE-HANUL COLȚII.

De cîțiva ani comunitatea credincioșilor bulgari din București nu are biserică proprie. Ca o expresie a dragostei față de Biserica Ortodoxă soră, ridicată la rangul de Patriarhat și față de primul ei patriarh, Inalt Prea Sfințitul Chiril, Sfințul Sinod, în ședința din 7 iunie 1954, la propunerea Prea Fericitului Patriarh Justinian, a aprobat ca biserica Sfințul Ilie-Hanul Colței din Capitală să fie dată în folosință Comunității bulgare, pînă cînd aceasta își va construi o biserică proprie în București.

Amintim în treacăt că biserica **Sf. Ilie-Hanul Colții** a fost ridicată din începutul ei de clăcerul **Radu Colțea**, în anul 1725. El și-a înzestrat ctitoria cu cele trebuitoare săvîrșirii sf. slujbe și cu cîteva proprietăți în București. La acestea din urmă, între timp, evlavia unor negustori ce se îmbisericeau aici a adăugat altele.

Acest sfînt lăcaș servea poate pentru cele religioase și bulgarilor așezați pe ulița zisă Gabroveni, după satul Gabrovo din Bulgaria. Cîteva obiecte din inventarul bisericii ne lasă să înțelegem că, mai ales, în sec. XVIII, deci curînd după zidire, ea primea daruri de la diferiți credincioși bulgari stabiliți sau numai în trecere prin București.

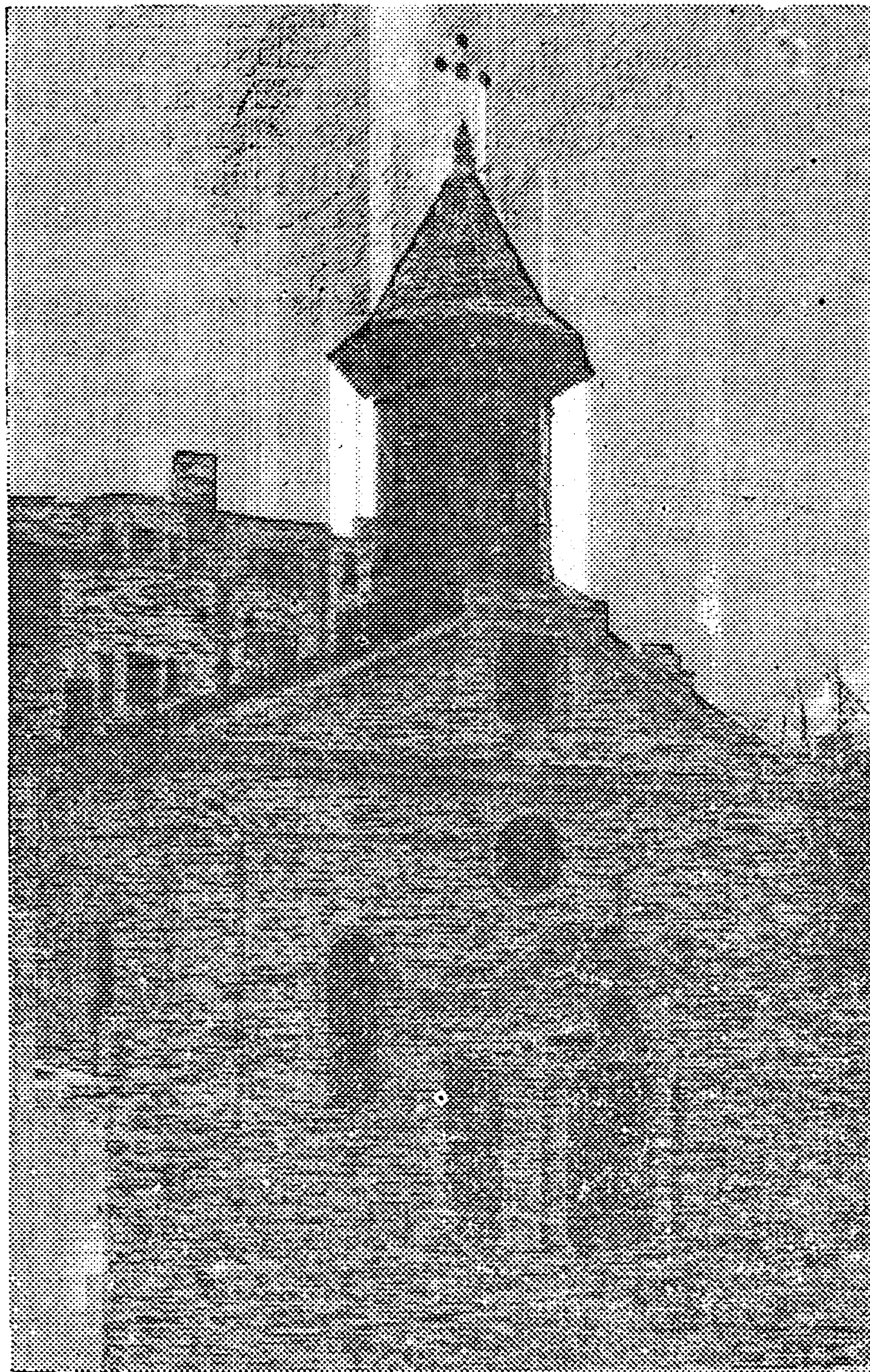
Intre timp biserica se va fi năruit și de aceea s-a simțit nevoia refacerii ei. Acest lucru a fost făcut în anul 1841 de **Lazăr Kalenderoglu** «împreună cu alți ajutători». Acum, la hramul vechi, Sfințul Prooroc Ilie — ocrotitorul călătorilor pe uscat — s-au adăugat alte două: Invierea lui Lazăr — patronul noului ctitor — și Sfințul Alexandru, amintind poate, pe sfîntul zilei, în care s-a terminat preînnoirea sfîntului lăcaș.

Această biserică monument istoric, se păstrează pînă astăzi. Hotărîndu-se darea ei în folosința Comunității bulgare, în toamna acestui an, ea a fost preînnoită, prin purtarea de grijă a Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, cheltuelile suportîndu-le Sf. Arhiepiscopie a Bucureștilor, așa cum se arată în pisania de mai jos:

PISANIA BISERICII HANUL COLȚEI

«Această sfântă biserică cu hramul Sfântul Prooroc Ilie, zidită de Cucerul Radu Colțea, în anul 1725, apoi refăcută de Lazăr Kalenderoglu și alții în anul 1841, a fost preînnoită prin purtarea de grijă a Prea Ferici-

Biserica «Sfântul Ilie-Hanul Colții», care a fost dată în folosința comunității bulgare din București.

tu'ui Patriarh Justinian și dată în folosința Comunității Ortodoxe Bulgare din București, în 1954, cu cheltuiala Sf. Arhiepiscopii a Bucureștilor.

Zugrăvelile vechi s-au curățit și s-au dres de maestrul Nicolae Stoica, care a pictat din nou icoanele de la intrare.

Biserica a fost sfințită în ziua de 26 octombrie 1954 de Prea Fericiții Patriarhi Justinian al României și Chiril al Bulgariei, cu mare sobor de ierarhi, preoți și diaconi români și bulgari, de față fiind numeroși clerici și credincioși».

Așa cum spune pisania, în ziua de 26 octombrie 1954, acest sfânt lăcaș, destinat bulgarilor ortodocși din București, s-a sfințit de către Prea Fericirii Patriarhi Justinian și Chiril. A fost un nou prilej pentru credincioșii din Capitală să vadă o slujbă deosebită și să-și arate dragostea lor față de Intâistătorii celor două Biserici.

Către ora 8 dimineața, biserica era plină de lume. Puțin mai târziu încep să sosească profesorii Institutului Teologic, consilierii patriarhali și mitropolitani, preoți din Capitală și preoți cursiști. Iar către ora 10 sosesc Prea Fericirii Patriarhi Justinian și Chiril. În timp ce se cântau imnele patriarhale, un membru al Comunității Bulgare primește pe Înălții ierarhi cu tradiționala pîine și sare și le oferă bogate buchete de crizanteme albe.

După ce cei doi Patriarhi se îmbracă în mantii, se face ocolirea bisericii și stropirea ei cu aghiazmă. În acest timp se cântă de preoți și credincioși, laolaltă, troparul: «Mîntuiește, Doamne, poporul Tău...». Ocolindu-se biserica, procesiunea intră în biserică. În fața Sfîntului Altar, Înalt Prea Sfințitii Patriarhi, plecîndu-și genunchii, împreună cu tot poporul, citește rugăciunile de sfințire a bisericii și apoi ung cu Sfînt Mir catapeteasma și icoanele de pe ea. Terminîndu-se aceasta, P.S. Antim Tîrgovișteanu, Vicar Patriarhal, citește următorul «document», privitor la noua situație a bisericii Sf. Ilie-Hanul Colței.

DOCUMENT

«Cu vrerea Tatălui, cu ajutorul Fiului și cu săvîrșirea Sfîntului Duh, Treimea cea deoființă și nedespărțită.

Această sfîntă biserică, cu hramul Sfîntului Prooroc Ilie, zidită de Clucerul Radu Colțea în anul 1725 și apoi refăcută din temelie de Lazăr Kalenderoglu, împreună cu alți ajutători în anul 1841, a fost dată în folosință, în anul 1954 de Sfîntul Sinod al Bisericii Ortodoxe Romîne, Comunității Ortodoxe Bulgare din București pînă cînd aceasta își va zidi o biserică proprie. Această dare în folosință este semnul dragostei frățești către Biserica Ortodoxă Bulgară, ridicată la rangul de Patriarhat în anul 1953 și a prețuirii deosebite pentru Intîiul ei Stătător Prea Fericitul Patriarh Chiril, care a fost oaspetele Bisericii Ortodoxe Romîne în acest an.

Înainte de predare biserica a fost reparată prin purtarea de grijă a Prea Fericitului Patriarh Justinian, săvîrșindu-se sfințirea în ziua de 26 octombrie 1954, de către Sanctitățile Lor Patriarhii Justinian al Romîniei și Chiril al Bulgariei, împreună cu un sobor de ierarhi și clerici romîni și bulgari, de față fiind mare număr de credincioși.

Atotputernicul Dumnezeu să aibă în sfînta Sa pază acest lăcaș de închinăciune și să reverse asupra celor care se vor ruga într-însul darurile sale cele bogate. Amin».

În timp ce Prea Fericirii Patriarhi iau loc în jețurile arhieresti, corul cântă imnele patriarhale.

Se începe apoi Sfînta Liturghie, care este oficiată de I.P.S. Mitropolit Climent de Stara Zagora, Ierarhul cu înfățișare blîndă și sfioasă, și de P.S. Episcop Antim Tîrgovișteanu, înconjurați de un mare sobor de preoți și diaconi romîni și bulgari.

După Sfînta Liturghie, Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian rostește următoarea cuvîntare:

Sanctitatea Voastră,

Clerul și credincioșii Bisericii Ortodoxe Române, din toate localitățile, care s-au bucurat de cinstea de a vă avea oaspeți, v-au întâmpinat cu dragoste și cinstea cuvenită Înălților Ierarhi ai unei Biserici surori și cu prietenia datorată unor soli ai vrednicului popor bulgar, a cărui istorie și-a împletit atât de strâns firele sale, vremuri de veacuri, cu cele ale poporului român.

Mai pretutindeni, aici în Capitala țării, ca și în Moldova sau Oltenia, reprezentanții Bisericii noastre au evocat cu piozitate, în cuvântările lor, momentele trecutului istoric comun celor două popoare și celor două Biserici, precum și mărturiile lui neșterse de șirul lung al veacurilor ce s-au depănat.

Inalt Prea Sfințiții Patriarhi Justinian și Chiril, întâmpinați cu dragoste și bucurie de credincioși, la biserica «Sfântul Ilie-Hanul Colții».

N-au făcut-o pentru a se lăuda cu faptele înaintașilor și cu trecutul plin de acte mărețe și pilde de neuitat, ci pentru a arăta o tradiție atât de nobilă creiată de înaintașii noștri, popoarele noastre, Bisericile noastre. Este un fapt îndeobște cunoscut că nu se poate merge înainte cu zidirea unei case decât atunci când este asigurat că temelia este trainică și puternică și că ea suportă construirea măreței clădiri după dorința constructorilor și arhitecților. În cazul când această temelie prezintă spărturi, eroziuni ale vremii sau o compoziție cu amestecul unor corpuri străine cimentării și întăririi ei, constructorii și arhitecții sînt datorii a lua toate măsurile pentru consolidarea temeliei mai întîi în toată adîncimea ei. Tot astfel trebuie să se țină seama și în zidirea vieții bisericești, care nu se poate continua fără a ține seama de tradiția ei, de temelia trecutului ei. Arhitecții construirii vieții bisericești, Înfrîntătorii Bisericii, împreună cu constructorii ei — ierarhi și cler — nu trebuie să neglijeze verificarea trecutului, verificarea construcției de pînă

aci, dar mai cu seamă verificarea temeliei pînă în adîncul ei și scoaterea din temelie și din construcție a tuturor părților care primejduiesc și împiedică construirea unei zidiri noi.

Infrățite prin credință, popoarele noastre au avut aceleași suferințe și aceleași bucurii, au sîngerat adesea pe aceleași locuri, înfruntînd aceiași vrăjmași; au luptat în același timp pentru libertatea, cultura și credința lor, iar Bisericile noastre le-au bine-uvîntat, invocînd ocrotirea acelorași sfinți: Sfînta Parascheva, Sfînta Filofteia și Sfîntul Dumitru Basarabov. Totuși au fost și cîteva momente, din fericire foarte puține, care au întunecat cerul comun al popoarelor noastre și pe alocuri chiar pe cel al Bisericilor noastre. În calitatea noastră de Intîistătători — arhitecți — ai unei lucrări noi, sîntem datori să îndreptăm, prin fapte, micile greșeli din trecut pentru întărirea zidirii de pînă acum, pentru întărirea temeliei ei, cu toată armătura ei de nesdruncinat a dragostei și frăției, care să ne facă demni de primii noștri înaintași.

Pe temelia puternică a acestui trecut trebuie așezată astăzi prietenia dintre cele două Biserici și cele două popoare care-și ziaesc o viață nouă și luptă strîns unite pentru promovarea păcii în întreaga lume.

Ca semn al acestei sincere prietenii din partea Bisericii și poporului nostru dreptcredincios și ca semn al alesei prețuiri pe care o are pentru persoana Intîistătătorului Bisericii surori bulgare, Sanctitatea Voastră Părinte Patriarh Chiril, Sfîntul Sinod al Bisericii Ortodoxe Romîne a hotărît, în ultima sa sesiune, să se dea în folosință Comunității ortodoxe bulgare din București o biserică, unde să-și poată trimite Patriarhia Bulgară un slujitor cu îndoita misiune: de deservire a credincioșilor ortodocși bulgari și de reprezentant (împuternicit) al Patriarhiei Bulgare pe lîngă Patriarhia Romînă. Arhiepiscopia Bucureștilor a dat în folosință acest sfînt locaș, Biserica Sf. Ilie Hanul Colței, în care ne găsim, pînă cînd comunitatea își va construi biserica proprie. Această biserică este o veche ctitorie — monument istoric — a Clucerului Radu Colțea, care a zidit-o în anul 1725, înzestrînd-o cu toate cele de trebuință, dăruindu-i și cîteva case. Numărul caselor a sporit cu timpul prin daniile adăogate de negustorii care-și aveau aici locul lor de închinare.

Așa cum o vedem noi astăzi, biserica a fost restaurată în anul 1841 de episcopii Comunității grecești din București, care o aveau în folosință în acea vreme.

Ultima ei restaurare totală a fost făcută prin grija Noastră în toamna acestui an din fondurile Arhiepiscopiei Bucureștilor, cînd s-a curățat și refăcut pictura, s-au făcut reparațiile exterioare, lărgindu-se cu acest prilej curtea bisericii și amenajîndu-se locuința pentru preot.

Prin destinația dată de primul ei ctitor, prin locul unde este așezată, ca și prin însemnările găsite pe cărțile și icoanele sale, această biserică dă ea însăși mărturie de vechi legături între creștinii din Balcani: valahi, macedo-romîni, bulgari, greci, etc., și romîni din București.

În adevăr, aici se afla un mare han, a cărui amintire o păstrează însăși numirea bisericii. Era unul din cele șapte mari hanuri ale capitalei noastre în trecut, numit de vechile hrisoave: „locaș pentru odihna străinilor“ din afara țării noastre. Aici poposeau, vreme îndelungată, neguțătorii veniți din Orient și mai ales din Balcani pentru a-și desface mărfurile lor. Pentru trebuințele sufletești ale acestor negustori, printre care erau foarte mulți valahi, macedo-romîni, bulgari, greci, etc., găzduiți la han sau aveau prăvălii cu chirie în el și în clădirile alăturate, Clucerul Radu Colțea a zidit această biserică chiar lîngă han, în grija și întreținerea administrației hanului.

Pentru aceste motive, Biserica a avut dintru început hramul Sf. Prooroc Ilie, care este ocrotitorul călătorilor pe uscat, după cum Sf. Ierarh Nicolae este ajutătorul călătorilor pe apă.

În vecinătatea Bisericii este vechea uliță Gabroveni, veche așezare a negustorilor macedo-românilor și bulgarilor din Gabrovo de lângă Tîrnovo, dată acestora de Matei Basarab prin hrisovul din 1654, Biserica Sf. Ilie

Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian
săvîrșind stropirea cu apă sfințită a bisericii
«Sfintul Ilie-Hanul Colții».

Hanul Colței a împlinit dintru început trebuințele sufletești ale Gabrovenilor și fraților lor neguțători de peste Dunăre veniți la București pentru a-și desface marfa prin târguri, pe la bilciuri sau s-o lase spre vânzare neguțătorilor din București. Ei aduceau și unele odoare în dar pentru biserica aceasta.

Cîteva însemnări de pe icoanele, obiectele de cult sau cărțile aflate aici dau mărturie despre aceasta. Astfel, pe un triod grecesc, stă scris în limba greacă: „La 1760, am cumpărat acest triod la Slivnen, eu Nicolae Ioan Sistovlin“, adică din Șiștov.

Pe rama icoanei Sf. Mucenic Mina, așezată în dreapta stranei dinspre miazănoapte, este scris: „1749 iunie... (nu se pot descifra câteva cuvinte).. Dimitrie din Vereia (Stara Zagora)... Rugăciunea (darul) unei familii străine: Teodor, Atanasie, Irina, Ecaterina și Elena pomeniți...“, iar pe însăși icoana Sfântului citim: „S-a cumpărat cu ajutorul celor ce au contribuit și s-au dăruit la Biserica din Hanul Colțea 1750 noembrie 9“.

Deasemenea, găsim înscris ca donator al unei icoane, al clopotului și al unei Sfinte Evanghelii, înstrăinată între timp, numele lui Stavru Hristu Ioanidu la 1785, nume obișnit în Balcani.

Creștinii ortodocși ai comunității bulgare din București, folosind această Biserică, se vor găsi aici, îngenunchind în fața unui sfânt altar, unde mulți dintre strămoșii lor au înălțat rugăciuni în același grai. Vor săruta icoane sfinte așezate aci prin dania credincioșilor din patria lor, în trecere pe vremuri prin acest ospitalier oraș. Vor fi luminați de făcliile puse în sfeșnicile împărătești și în plicandrelor dăruite acestei sfinte biserici de voevodul român Grigore Ghica, care trăiește în amintirea poporului bulgar prin fântina făcută la Varna.

Sanctitatea Voastră,

Vă dăm în folosință această biserică cu tot ce are în ea trebuitor cultului, restaurată și înnoită, dimpreună cu locuința trebuitoare preotului. V-o dăm din dragoste curată de frați întru aceeași credință, ca să se adune în ea credincioșii bulgari din București, spre a slăvi pe Mîntuitorul Hristos, Domnul nostru al tuturor; pentru a-și găsi în ea mîntuirea snfletelor lor; pentru a înălța aci rugăciuni către Cel Atotputernic în graiul și după datina Bisericii lor; pentru a se ruga lui Dumnezeu să reverse mila și bunătatea Sa asupra popoarelor și Bisericilor noastre cu dăruirea păcii, bunei înțelegeri și dragostei frățești.

Trecerea acestei biserici în folosința Bisericii Ortodoxe Bulgare se face astăzi sub semnul deplinei prietenii între cele două Biserici și popoarele lor dreptcredincioase. Vizita Sanctității Voastre, în fruntea delegației Bisericii Ortodoxe Bulgare, a întărit și mai mult legăturile frățești dintre cele două Biserici surori, cât și hotărîrea neclintită de a lupta cu puteri unite și mult sporite pentru triumful și biruința Ortodoxiei, pentru sprijinirea popoarelor noastre în năzuințele lor drepte spre o viață mai bună, mai fericită și pentru bună înțelegere între popoare prin instaurarea unei păci trainice în lume. În acest punct am ajuns „dar din punctul de unde am ajuns să mergem înainte cu același pas“ (Filip. III, 16) după îndemnul Sfântului Apostol Pavel „și pacea lui Dumnezeu, care covârșește orice minte, va păzi inimile noastre și cugetele noastre, în Hristos Iisus“ (Filip. IV, 7). „Mai departe, fraților, câte sînt adevărate, câte sînt de cinste, câte sînt drepte, câte sînt curate, câte sînt de iubit, câte sînt cu nume bun, orice faptă bună și orice laudă—după îndemnul aceluiaș mare Apostol—la acestea să ne fie gîndul“ (Filip. IV, 8). Așa să ne ajute Bunul Dumnezeu, iar actul săvîrșit astăzi aici să ducă pașii noștri, inimile noastre și toate gîndurile noastre la întărirea și desăvîrșirea celei mai curate și sincere prietenii între popoarele noastre și Bisericile noastre surori. Amin.

Înalt Prea Sfințitul Patriarh Chiril a răspuns prin cuvîntarea de mai jos, în care scoate în evidență ajutorul pe care poporul bulgar l-a avut de la vecinii săi de la nordul Dunării și mulțumește Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian pentru grija ce poartă credincioșilor ortodocși bulgari din București. Iată cuprinsul acestei cuvîntări:

Sanctitatea Voastră,
Inalt Prea Sfințiți și Prea Sfințiți,
Prea Cucernici Părinți,
Frați și surori,

Astăzi s-a săvârșit actul sfânt al reînnoirii acestei biserici, închinată în cinstea și întru pomenirea Sfântului Prooroc Ilie și potrivit hotărârii Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, acest sfânt locaș a fost dat tot astăzi de către Sanctitatea Sa Patriarhul Justinian, pentru folosință vremelnică credincioșilor bulgari din de Dumnezeu păzitul oraș de Scaun București. Inimile noastre sînt pline de mulțumire duhovnicească, pentru că prin acest act se întărește și mai mult sfînta prietenie întru Domnul între cele două Biserici surori ale noastre; se adîncește și mai mult dragostea sinceră și curată care de veacuri există între ierarhia lor conducătoare și sfîntă, devine și mai netedă calea bine aleasă pe care pășește spre țeluri tot mai înalte, unitatea romîno-bulgară.

Este fără îndoială că orice lucrare trebuie zidită pe temelie sănătoasă, pentru că de temelie depinde și trăinicia oricărei zidiri. Zidirea apropierei și frăției romîno-bulgare este o zidire trainică pentru că cele două popoare ale noastre, așa cum o dovedește istoria, au avut căi istorice comune și o întrepătrundere a vieții lor duhovnicești și culturale în decursul multor veacuri. Pe noi ne leagă o prietenie veche, pe care nu au putut-o rupe niciun fel de vînturi protivnice din trecut, cu toate că la suprafața vieții noastre comune au pricinuit anumite turburări.

Avem o temelie comună, veșnică prin adîncul ei sens religios și prin trăinicia ei. Această temelie este credința noastră ortodoxă comună. Cele două popoare ale noastre s-au înălțat pe temelia credinței în Domnul Iisus Hristos. Tot pe această temelie popoarele noastre și-au zidit în trecut și prietenia lor. Pe aceiași temelie ne aflăm și noi acum cu convingere și întărim tot mai mult prietenia și frățietatea noastră.

De o vom zidi pe temelia credinței noastre comune cu forțele morale care izvorăsc din ea, vom reuși să înțelegem just greșelile trecutului, atîtea cîte au fost; vom putea să vedem crăpăturile pe care spiritul vremii a reușit cîteodată să le creieze, și vom ști cum trebuie întărit edificiul nostru pentru ca asupra lui să coboare binecuvîntarea cerească și să poată fi spre folosul Sfintelor noastre Biserici și popoarelor lor evlavioase.

Acest sfânt locaș, pe care Sanctitatea Voastră, potrivit hotărârii Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Romîne îl dați în folosință comunității credincioșilor bulgari din București, vremelnic, pînă cînd ea își va avea o biserică proprie, este încă o dovadă de mare însemnătate pentru tăria acestor legături, care prin unitatea credinței și a dragostei leagă cele două Biserici și cele două popoare ale noastre.

La București, din vremuri îndepărtate s-au așezat bulgari veniți de dincolo de Dunăre, care au fugit pe vremuri de asupririle înrobitorului patriei noastre. Aici a luat ființă o mare comunitate de emigranți bulgari, care pe la mijlocul veacului trecut își duceau o viață bisericească și națională bine organizată, bucurîndu-se de simpatia frățească și de sprijinul poporului romîn. La București au activat toți redeșteptătorii naționali bulgari de seamă și toți organizatorii mișcării bulgare revoluționare de eliberare. Ideia națională și politică bulgară s-a putut dezvolta aici liber și ea a avut reprezentanți de seamă în persoana animatorului Gheorghe Racovschi, a nemuritorului Hristo Botev, a celui plin de însuflețire Liuben Caravelov și

a unui lung șir de luptător mari și mici pentru cauza națională bulgară.

De mult ființa aci o școală bulgară, unde se afla și o biserică bulgară, în care bulgarii fugiți din patria lor se adunau pentru a înălța rugăciuni în comun și pentru întărirea lor morală. Timp de o sută de ani am avut o biserică bulgară la București, în care au slujit preoți vrednici, buni bulgari, care s-au bucurat de înalta ocrotire a autorității bisericesti române. Aici, la București, în biserica bulgară, între anii 60-70 din veacul trecut, a slujit și Mitropolitul bulgar Panaret (Rașev) Pogonianschi, pe care același destin nefericit îl alungase departe de patria lui. Ne îngăduim să amintim deasemenea și faptul istoric că un alt episcop bulgar, slujise cu puțin înainte la biserica bulgară din Galați. Este vorba de Policarp Patarschi.

Așa că și după neuitatul Sofronie al Vraței, un redeșteptător de seamă al poporului bulgar, au trăit și au înălțat rugăciuni către Dumnezeu și alți ierarhi de origină bulgară, care au găsit adăpost și ocrotire în țara voastră din partea mitropoliților Ungro-Vlahiei. Acești ierarhi au fost reprezentanții clerului bulgar, înainte de a se fi restabilit independența bisericească bulgară. Aceasta dovedește că legăturile între cele două Biserici ale noastre datează într-adevăr de multă vreme și că ele nu au încetat niciodată.

De câțiva ani bulgarii din București au rămas fără locaș de rugăciune, din cauza construcțiilor ce se vor ridica pe locul unde se găsea înainte școala și biserica bulgară. Acum o mare nevoie a credincioșilor bulgari din București va fi împlinită. Sanctitatea Sa Patriarhul Justinian a înțeles seriozitatea acestei nevoi și a împlinit dorința credincioșilor bulgari din București de a-și avea o biserică a lor. De altă parte, necesitatea de a se ține o legătură permanentă între cele două Biserici surori prin mijlocirea reprezentanților lor în cele două capitale, a îndreptățit și mai mult nevoia unei biserici bulgare la București. Sfânta noastră Biserică, în demnitatea ei de astăzi de Patriarhie, prin reprezentantul ei — preotul bisericii bulgare din București —, va putea de acum înainte să întrețină acea legătură interbisericească necesară, care va înlesni lămurirea și rezolvarea multor probleme bisericesti de interes comun.

La propunerea Sanctității Sale Patriarhului Justinian, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a hotărât să dea în folosință comunității bulgare din București, biserica Sfântul Ilie. Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Bulgare a fost înștiințat din timp de aceasta și a primit cu foarte mare mulțumire propunerea făcută.

Rugăm pe prea iubitul nostru frate întru Domnul, Sanctitatea Sa Patriarhul Justinian, să ne îngăduie și acum, cu acest prilej, să-i prezentăm mulțumirile noastre sincere pentru grija părintească pe care o are față de credincioșii bulgari din București și pentru ostenele Sanctității Sale de a înlesni comuniunea între cele două Biserici surori ale noastre. Evident, Sanctitatea Sa a apreciat bine cât de necesară este pentru această comuniune a noastră prezența unui preot român în capitala Bulgariei—Sofia.

Biserica Sfântul Prooroc Ilie este una dintre frumoasele biserici din București. Ea este construită în anul 1725, de clucerul Radu Colțea, restaurată din temelie, mai târziu, în anul 1841, de Lazăr Calenderoglu și alți adăogitori. În timpul din urmă, biserica a fost restaurată și refăcută pe dinăuntru și pe dinafară cu osteneala și sub oblăduirea ctitoricească a Sanctității Sale Patriarhul Justinian. Astăzi s-a săvârșit slujba reînnoirii ei, pentru ca prin puterea Duhului Sfânt să fie curățită spre a se săvârși în ea jertfa cea fără de sânge.

În biserica Sfântul Ilie se păstrează unele danii vechi făcute de dăruitori evlavioși din veacul al XVIII-lea. Unul din ei era de fel din orașul Sliven, altul din Sviștov, iar o icoană a Sf. Mina a fost dăruită de un locuitor din vechiul oraș Vereia, adică Stara Zagora de astăzi. Acestea ne arată că aici bulgarii s-au îmbisericit de multă vreme. De acest lucru ne-am putut convinge: Aici, în apropiere, se află strada Gabroveni, ceea ce ne dovedește că gabroveni harnici și întreprinzători, care au găsit adăpost și asigurarea hranei în frățească Țară Română, s-au îmbisericit și ei în acest sfânt locaș. Așa a fost voia Domnului — ca după mai bine de o sută de ani,

Inalt Prea Sfințitul Patriarh Chiril, stropind cu apă sfințită biserica «Sfântul Ilie-Hanul Colții», — dată în folosința comunității bulgare din București.

tot acest sfânt locaș să devină din nou o vatră religioasă pentru credincioșii bulgari din București.

Sîntem convinși că credincioșii bulgari vor ști să prețuiască înalta și părinteasca bunăvoință a Sanctității Sale Patriarhului Justinian și se vor ruga lui Dumnezeu pentru sănătatea Sanctității Sale și pentru îndelunga înziliră, pentru propășirea Sfintei Biserici Romîne, ca și pentru propășirea și fericirea poporului român. Înaintea Sfîntului Prestol vor fi aduse rugăciuni osîrdnice din partea slujitorilor și ele vor fi rugăciuni și din partea Sfintei Biserici Bulgare pentru sora ei în Domnul, Sfînta Biserică Ortodoxă Română.

Aici se vor înălța rugăciuni și pentru sfânta prietenie și pentru adevărata frăție între cele două popoare ale noastre, pentru pace între toate popoarele și pentru bunăvoire între oameni.

Sanctitatea Voastră, de Dumnezeu înțeleptite Vlădică și arhipăstor,

Cu osîrdie Vă rog să aveți, ca și pînă acum, sub părinteasca grijă și ocrotire acest sfînt lăcaș și pe cei care vor aduce în el rugăciuni către Dumnezeu.

Atotmilostivul Dumnezeu să vă binecuvinteze cu multă sănătate și cu o foarte rodnică activitate arhipăstorească și să vă dea și bucuria să vedeți toate roadele cele bune ale muncii Voastre arhipăstorești și ale ostnelilor Voastre pentru întărirea legăturii atît de folositoare între cele două Sfinte Biserici ale noastre. Amin.

După I.P.S. Sa a rostit cuvînt de mulțumire față de Prea Fericitul Patriarh Justinian, dl. Mosco Abagiev din partea Comunității Bulgare din București, spunînd următoarele:

Sanctitatea Voastră,
Inalt Prea Sfințiți și Prea Sfințiți,

Permiteți-mi în numele credincioșilor bulgari din București să exprim Sanctității Sale, Prea Fericitului Patriarh al Romîniei ca și Sfîntului Sinod al Bisericii Ortodoxe Romîne, cea mai sinceră mulțumire fiiască, pentru înalta și părinteasca bunăvoință și grijă-duhovnicească, exprimată prin darea în folosință a uneia din frumoasele biserici din capitală, a acestui sfînt locaș cu hramul Sf. Prooroc Ilie, pentru nevoile duhovnicești ale credincioșilor bulgari.

Primum cu inimi mulțumitoare această bunăvoință și vrem să încredințăm pe Sanctitatea Sa că, cu devotament fiiesc vom înălța rugăciuni în această biserică pentru sănătatea Sanctității Sale și pentru fericită arhipăstorire.

Noi, cei care trăim în București și am putut să cunoaștem de aproape calitățile nobile ale poporului romîn, sîntem pătrunși de sentimentul unei dragoste adînci față de acest popor, față de minunata țară romînească, pe care o socotim a doua noastră patrie. Iată de ce noi sîntem lucrători convinși ai prieteniei bulgaro-romîne, a unei apropieri permanente și din ce în ce mai adînci între cele două popoare ale noastre. Noi credem că lucrarea apropierii frățești dintre noi, inițiată atît de fericit de guvernele populare ale celor două Republici Populare, Romînia și Bulgaria, va propăși cu bune rezultate și va da roadele cele bune. În această privință vor fi de preț și contribuțiile celor două Biserici Ortodoxe surori, romînă și bulgară, a căror prietenie se adîncește acum în mod fericit și prin vizitele lor prietenești pe care și le fac reciproc Intîistătorii celor două Biserici și delegații bisericesti distinse.

Noi credincioșii bulgari din București, sîntem în deosebi bucuroși să putem saluta pe Sanctitatea Sa Patriarhul Chiril al Bulgariei și înalta delegație bisericască a Bulgariei și odată cu aceasta să aducem salutul nostru fiiesc Sanctității Sale Patriarhului Justinian al Romîniei.

Sărutînd mîna Sanctităților Voastre, în numele credincioșilor bulgari din București, prezint smerit salutul nostru fiiesc.

La sfîrșit se oficiază un Polihroniu pentru sănătatea și îndelunga înzilizire a celor doi Patriarhi și pentru pacea a toată lumea, după care Sanc-

titățile Lor se închină, sărutînd Sfînta Cruce și Sf. Evanghelie de pe Sf. Prestol.

Ieșind în fața ușilor împărătești, Inalt Prea Sfințitul Patriarh Chiril recomandă Comunității Bulgare, în cîteva cuvînte, pe noul preot al bisericii, P.C. Sa Ierom. dr. Teodor Tecov, care, pînă acum a fost la biserica bulgară din Galați. Indemnînd pe credincioși să acorde noului preot toată încrederea și ascultarea, Sanctitatea Sa arată că P.C. Ierom. Teodor Tecov va fi și reprezentant al Bisericii Bulgare pe lîngă Patriarhia Romîină.

După aceasta, în sunetele imnurilor patriarhale romîn și bulgar, cîntate de corul bisericii, Inalții oaspeți ies din biserică, în timp ce credincioșii li se apleacă pentru înaltă binecuvîntare patriarhicească.

LA AMBASADA BULGARĂ

În aceeași zi de 26 octombrie, la amiază a avut loc o recepție în cinstea oaspeților bulgari, dată de dl. Stoian Pavlov, ambasadorul R.P. Bulgaria la București. Au fost de față: delegația Bisericii Bulgare, I.P.S. Patriarh Justinian, dl. Acad. Prof. P. Constantinescu-Iași, Ministrul Cultelor, dl. T. Rudenco, locțiitor al Ministrului Afacerilor Externe, P.S. Vasken Balgian, Episcopul Bisericii Armene din R.P.R., dl. șef-rabin Moses Rosen; P. C. Prot. D. Despina din partea cultului romano-catolic din R.P.R.; dl. Dionisie Ionescu, directorul Protocolului din Ministerul Afacerilor Externe; P.C. Pr. Alex. Ionescu, Vicarul Arhiepiscopiei Bucureștilor; P.C. Pr. Ioan Găgiu, directorul Administrației Patriarhale.

Recepția a decurs într-o caldă atmosferă de prietenie.

La momentul potrivit, dl. Ambasador Stoian Pavlov a rostit cuvintele de mai jos, subliniind importanța ce o au vizitele Intîistătătorilor Bisericilor Ortodoxe, frățietatea dintre popoarele romîn și bulgar și Bisericile lor pravoslavnice, precum și datoria clerului de a fi alături de luptătorii pentru pace, spunînd următoarele:

Sanctitatea Voastră,
Tovarășe Ministru,
Inalt Prea Sfințiți Părinți,
Stimați oaspeți,

Mai bine de 20 zile conducătorii Bisericii Ortodoxe Bulgare și ai clerului, în frunte cu Sanctitatea Sa Patriarhul Chiril, sînt oaspeți ai Sanctității Sale Patriarhul Justinian Intîistătătorul Bisericii Ortodoxe Romîne. După cum aflu scopul acestei călătorii este înapoierea vizitei Sanctității Sale Patriarhului Justinian, care nu de mult a fost în R. P. Bulgaria, ca oaspete al Bisericii Ortodoxe Bulgare și al clerului, oaspetele mult respectatului nostru Patriarh Chiril. În al doilea rînd scopul acestei călătorii este întărirea și dezvoltarea prieteniei, care datează de veacuri, și a colaborării frățești între clerul celor două Biserici, între cele două popoare frățești libere. În al treilea rînd, scopul vizitei este cunoașterea vieții economice și culturale a R.P.R., a activității desfășurată de clerul ortodox romîn a situației interne și internaționale de astăzi; cunoașterea transformărilor economice și culturale ale țării, a construirii socialismului, a situației unei lupte îndîrjite a popoarelor în frunte cu Marea Uniune Sovietică pentru pace și rezolvarea pașnică, pe calea tratativelor, a problemelor celor mai vi-tale nerezolvate după cel de al II-lea război mondial.

Această sarcină a Dvs. este într-adevăr o sarcină nobilă și de mare răspundere. Nu încapă îndoială, că aceste vizite reciproce, cunoașterea la fața locului a vieții politice, economice și culturale la celor două țări frățesti, au o însemnătate socială; ele vor juca un rol hotărâtor pentru continuarea întărire și înflorire a prieteniei și colaborării dintre cele două popoare, care este necesară, pentru țările noastre socialiste iubitoare de pace.

Această prietenie și colaborare între cele două popoare și clerul celor două Biserici, are rădăcini adânci de veacuri. În trecutul istoric îndepărtat, încă din timpul stăpînirii otomane în Balcani, prietenia și colaborarea dintre popoarele bulgar și român, dintre clerul ortodox bulgar și român, au jucat un rol hotărâtor în lupta comună împotriva jugului turcesc. O soartă nefericită unea popoarele noastre asupra din punct de vedere național și social. De aceleași idei și năzuințe erau animate sufletele lor, de același dor de libertate și independență națională ardeau inimile lor.

Ca rezultat al luptei împotriva asupritorului comun, această prietenie frățească s-a cimentat pentru totdeauna prin sîngele vărsat în comun de către moșii și strămoșii noștri, care și-au închinat toată viața lor frumoasă luptei împotriva robiei otomane străine și împotriva feudalilor și moșierimii romîne, precum și a ciorbadjiilor bulgari — jefuitori, pentru o libertate cu adevărat socială și pentru independență națională.

În aceste lupte eroice, cu excepția unor elemente corupte din punct de vedere a intereselor naționale, clerul patriotic al celor două Biserici Ortodoxe a luat parte activă și niciun om cu mintea întreagă nu poate nega meritele lor în lupta pentru libertate și independența națională a țărilor lor.

Trebuie să afirmăm, cu toată sinceritatea, că noi bulgarii ne mîndrim cu Biserica noastră Ortodoxă, care a avut slujitori ai Bisericii ca Ivan Rilski, Paisie Hilendarski, Neofit Rilski, Sofronie Vracianski, Diaconul Levski și alți mulți activiști, care în momentele cele mai grele ale înrobirii turcești au apărat cu un înalt stoicism patriotic și cu nemărginită dragoste față de patria lor, cauza dreaptă a poporului lor. Numele lor sînt înscrise împreună cu numele eroilor noștri legendari naționali din timpul epocii de eliberare de sub jugul turcesc, ca de pildă: Racovski, Ștefan Karadja, Liuben Caravelov, Botev și alții, în paginile luminoase ale istoriei bulgare.

O astfel de mîndrie pentru poporul român o constituie și patrioții săi naționali — slujitori ai Bisericii — ca: Stoica din Farcaș, Episcopul Ioan Cernea, preoții Ilie, Radu Șapcă și alți mulți, ale căror nume sînt înscrise împreună cu numele revoluționarilor naționali romîni — Tudor Vladimirescu, Horia, Cloșca și Crișan, Gh. Doja, etc., în istoria poporului român.

În situația internațională de astăzi, a luptei active dusă de popoare pentru pace, cu excepția unor persoane, agenți ai imperialismului internațional, se găsesc mulți militanți sociali — preoți, care participă activ la lupta popoarelor pentru pace și colaborare internațională și care cu merit și cu mîndrie poartă «Premiul Stalin pentru întărirea păcii între popoare». Astfel de militanți sînt Patriarhul Moscovei și a toată Rusia Alexei, Decanul din Canterbury, Hewlett Johnson, și renumitul militant social și luptător activ pentru pace din Italia — preotul Andrea Gaggero.

Aceasta este porunca: tot ceea ce cere poporul, să-i fie dat. Poporul nostru dorește pace și luptă împotriva ațîțătorilor la un nou război, luptă

pentru dreptate socială, pentru prietenie și colaborare între popoare, pentru o îmbunătățire radicală a bunei sale stări economice și culturale.

Acum când șacalii imperialiști neîncetat urlă într-un glas după sînge omenesc — pregătind un nou război mondial, datorită care stă în fața oricărui bun cetățean, în fața fiecărui preot, este să participe activ în această luptă măreață pentru pace, împotriva pregătirii unui nou război mondial, pentru construirea unui viitor mai fericit și mai luminos, Nu încapem îndoială, că popoarele romîn și bulgar, Bisericele Ortodoxe Romînă și Bulgară, vor îndeplini cu demnitate această poruncă și cu toate forțele vor munci pentru continua întărire și dezvoltare a prieteniei de veacuri și a colaborării dintre ambele popoare frățești.

Garanția pentru aceasta este — conducerea fermă și consecventă a conducătorilor noștri de partid și de stat — Președintele Consiliului de Miniștri al R. P. Romîne — tov. Gheorghe Gheorghiu-Dej și Președintele Consiliului de Miniștri al R. P. Bulgaria — tov. Vîlco Cervencov, precum și atitudinea pozitivă a conducătorilor mult stimați ai Bisericilor Ortodoxe Bulgare și Romîne — Patriarhul Chiril al Bulgariei și Patriarhul Justinian al Romîniei.

Propun să închinăm pentru sănătatea și viața lor îndelungată».

A vorbit apoi Prea Fericitul Patriarh Chiril, care a elogiât strădania I.P.S. Patriarh Justinian pentru strîngerea cît mai mult a relațiilor dintre Bisericele Ortodoxe, și a arătat că prietenia dintre Biserica Bulgară și Biserica Romînă e chezașia adîncirii legăturilor dintre cele două popoare vecine.

Luînd cuvîntul, dl. Acad. Prof. P. Constantinescu-Iași, Ministrul Cultelor, a arătat că viața poporului bulgar se aseamănă foarte mult cu cea a poporului romîn, ambele avînd de suferit din partea opresiunii otomane. Astăzi conducătorii acestor popoare se străduiesc să le construiască o nouă viață, o viață mai bună, mai fericită. Și cum această viață nu poate fi decît rezultatul unei vremi pașnice, popoarele noastre au trecut, pline de însuflețire, în lagărul celor ce luptă pentru o pace trainică în lume.

Incheind șirul cuvîntărilor, I.P.S. Patriarh Justinian a arătat bucuria ce a încercat cînd a aflat că I.P.S. Chiril a fost ales Patriarh al Bisericii Ortodoxe Bulgare, deoarece, cunoscîndu-l în 1948 la Moscova, a constatat că are în față un om al vremurilor noi, un om care-și împletește gîndurile cu ale poporului său, un Ierarh care iubeste pe conducătorii R.P. Bulgaria. O altă bucurie a încercat I.P.S. Sa cînd a fost în R.P. Bulgaria și a văzut care sînt raporturile dintre Biserică și Statul nou de acolo. S-a convins că aceste raporturi sînt din cele mai bune.

Cu prilejul intronizării I.P.S. Patriarh Chiril, guvernul R.P. Bulgaria a arătat dragostea ce o are față de I.P.S. Sa. Doi din Vicepreședinții Consiliului de miniștri au luat parte la recepția oferită de guvern cu acel prilej. Aceștia și-au exprimat nădejdea în colaborarea dintre Biserică și Stat, mai ales în lupta pentru pace. Se recunoaște aportul pe care Biserica Ortodoxă Bulgară îl aduce pentru propășirea poporului bulgar. Ierarhii bulgari sînt însuflețiți de dragoste față de conducători și popor și contribuiesc la zidirea vieții celei noi.

Vorbind apoi despre podul ce s-a construit peste Dunăre, I.P.S. Sa a spus: «Datoria noastră este ca peste Dunăre să facem un pod spiritual, care să lege popoarele noastre».

Mulțumind d-lui Ambasador, a închinat pentru trainica prietenie și colaborarea deplină dintre poporul român și bulgar în lupta lor comună pentru construirea unei vieți noi și pentru pacea în lumea întreagă.

LA PRAZNICUL SF. DIMITRIE BASARABOV

În seara aceleiași zile, distinșii oaspeți au luat parte, în catedrala Sf. Patriarhii, la slujba privegherii pentru pomenirea Sf. Dimitrie Basarabov.

Acest sfânt, de neam bulgar, s-a născut în satul Basarabovo din apropierea Rusciucului; și-a petrecut viața în rugăciune și în facerea de fapte bine plăcute Domnului. S-a retras, mai apoi, într-o peșteră de lângă apa râului Lom, unde după câțiva timp s-a mutat către Domnul. Moaștele sale, tănuite o vreme de apa acestui râu, s-au aflat în urma unei vedenii minunate, și au fost așezate în biserica satului Basarabovo. Aici au rămas pînă către sfîrșitul veacului al XVIII-lea, cînd în timpul războiului ruso-turc dintre anii 1769-1774, au fost ridicate din biserică de generalul rus Petru Salticov, voind să le ducă în Rusia. Aflîndu-se pe lângă general un român, Hagi Dimitrie, acesta l-a rugat să le dăruiască Țării Romînești, ceea ce acesta a și făcut, în anul 1774. Astfel au ajuns moaștele Sfîntului Dimitrie în capitala patriei noastre. Poporul drept-credincios al Valahiei le-a primit cu mare cinste și le-a așezat în biserica cea mare a Mitropoliei din București — Catedrala Patriarhală de azi —, în zilele Mitropolitului Grigorie (1760-1787).

De 180 ani, aceste Sfinte Moaște sînt cinstite în chip deosebit de credincioșii din București, care-l socotesc pe Sfîntul Dimitrie Basarabov protegitorul Capitalei. De aceea, în fiecare an pomenirea Sfîntului Dimitrie Basarabov atrage numeroși credincioși. Și anul acesta, încă din seara zilei de 26 octombrie, curtea Sfintei Patriarhii devenise neîncăpătoare pentru credincioșii veniți să se închine și sărute Sfintele lui Moaște. Către ora 5 d.a. a început să sune clopotul cel mare, anunțînd că Înalții Ierarhi bulgari au plecat spre biserică. Pe scările palatului patriarhal apar trei arhimandriți, consilieri și protoierei. Urmează apoi delegația bulgară, în frunte cu I.P.S. Patriarh Chiril. Înalții oaspeți sînt însoțiți de PP. SS. Episcopi Chesarie al Dunării de Jos, Antim Tîrgovișteanu și Theoctist Botoșăneanu, Vicari Patriarhali. Ajungînd în pridvorul bisericii catedrale, unde se găsea racla cu Sfintele Moaște, distinșii oaspeți se îndreaptă spre ea și, plecîndu-și genunchii, se roagă cu multă evlavie Sfîntului. În acest timp cei de față, clerici și credincioși cîntă troparul: «Intru Tine, Părinte...». După aceasta, Prea Fericitul Patriarh Chiril dă să se aprindă lângă racla Sfîntului o lumînare special adusă din Bulgaria, și stropește Sfintele Moaște cu ulei de roze, care înmiresmează văzduhul. Apoi solii Bisericii Bulgare cîntă troparul Sf. Dimitrie Basarabov, în bulgărește, pe care terminîndu-l, intră în biserică. În timp ce Înalții Ierarhi sînt primiți după datină, cu Sfînta Cruce, corul intonează imnul patriarhal bulgar.

Slujba privegherii e săvîrșită de P. S. Episcop Iona de Agatoniki și de un însemnat sobor de preoți și diaconi romîni și bulgari.

Terminîndu-se slujba, distinșii oaspeți se întorc în palatul patriarhal, făcîndu-și cu greu loc prin mulțimea credincioșilor din biserică și din curtea Sf. Patriarhii. Pe scările palatului, I.P.S. Patriarh Chiril binecuvintează poporul, grăind în romînește: «Ne vedem și mîne. Vom sluji

împreună Sfânta Liturghie. Să ne rugăm Domnului ca, prin rugăciunile Sfântului Dimitrie, să ne ajute. Să ne vedem sănătoși. Noapte bună!».

A doua zi, 27 octombrie 1954, zi sorocită în Biserica românească pentru pomenirea Sfântului Dimitrie Basarabov, încă din zori credincioșii din Capitală și de prin satele vecine veniră, să asiste la sfânta slujbă. La ora 10 dimineața, cu ceremonialul obișnuit, Ierarhii bulgari însoțiți de I. P. S. Patriarh Justinian și de PP. SS. Episcopi Antim al Buzăului, Chesarie al Dunării de Jos, Antim Tîrgovișteanu și Theoctist Botoșăneanu pornesc către biserică, în dangătul clopotelor. În pridvor, Înălții Prelați se închină cu pietate cinstitelor moaște ale Sfântului Dimitrie Basarabov, apoi cu rînduiala îndătinată intră în biserică.

Sfânta Liturghie e săvîrșită de I.P.S. Patriarh Chiril, înconjurat de ceilalți patru Ierarhi bulgari, și de preoți și diaconi aparținînd celor două Biserici surori. Răspunsurile au fost date de Corala Sfintei Patriarhii, iar predica a fost rostită de I.P.S. Mihail, Mitropolitul Durostorului și Cerveniei care, cu multă înflăcărare, a vorbit despre viața Sfântului Dimitrie cel Nou și despre legăturile Sfinților cu poporul drept-credincios, spunînd următoarele:

„De mă iubește cineva, va păzi cuvîntul meu și Tatăl meu îl va iubi și vom veni la dînsul și la dînsul vom face sălaş“. (Ioan 14, 23).

Prea iubiții mei întru Domnul frați și surori,

Din vremurile cele mai îndepărtate, mintea omenească își încordează puterile ca să descopere mijloacele pentru crearea pe pămînt a unor condițiuni în care omul să-și poată trăi viața fără durere, cît mai cu folos și cît mai fericit.

Tot din vremurile cele mai îndepărtate, voința omenească face toate eforturile să aplice în viață descoperirile minții pentru înfăptuirea acelorasi țeluri.

Filele istoriei cunosc nu unul sau două, ci sute și mii de nume de oameni luminați, de oameni ai științei care prin strădanile lor au ajutat pe semenii lor să poată duce povara vieții cît mai ușor.

Recunoștința omenească a înscris în istorie numele oamenilor aleși, care prin înțelepciunea și prin descoperirile lor și-au cîștigat un loc de frunte, loc de conducători în rîndurile generațiilor lor.

Tot în filele istoriei, recunoștința a înscris cu slove de aur și numele altora, care prin însușirile lor excepționale au devenit în decursul vremurilor conducători de obști și făuritori ai destinelor acestora.

Omul a luat ființă pe pămînt. Pe pămînt sînt îndreptați pașii vieții sale și toți cei care cu mintea și voința sînt deschizători de drumuri netede, devin conducători netăgăduiți ai vieții lui pămîntești.

Calendarul Sfintei Biserici Ortodoxe este plin cu multe nume — nume de sfinți — a căror pomenire credincioșii o cinstesc cu evlavie și rugăciune.

Cercetînd numele lor, ne punem cîteodată întrebarea: pentru care motive acești oameni s-au impus ca fruntași în conștiința bisericească?

Au fost ei oare înțelepți și descoperitori de valori științifice?

Au fost ei oare conducători de obști înălțați pe firmamentul istoriei prin steaua voinței lor de a conduce?

Răspunsul nu poate fi decît negativ.

Cei mai mulți dintre ei, ca să nu spunem chiar toți, au fost din rîndul aceluia despre care Sfîntul Apostol Pavel spune: «Priviți fraților la chemarea voastră, că nu sînt între voi mulți înțelepți din fire, mulți puternici, mulți de neam ales. Dar Dumnezeu a ales pe cele nebune ale lumii, ca să rușineze pe cei înțelepți; și pe cele slabe ale lumii le-a ales Dumnezeu ca să rușineze pe cei tari; pe cele ce nu sînt le-a ales Dumnezeu ca să desființeze pe cele ce sînt, ca niciun om să nu se fălească înaintea lui Dumnezeu» (I Cor. I, 26-29).

Cît timp este pe pămînt, omul este alcătuit pe de o parte din trup și cei care îl duc pe căile pămîntești ale fericirii sînt «înțelepți din fire»; dar, frați și surori, omul este, pe de altă parte, și duh — și nu numai mintea și nu numai voința sînt forțele care întretin viața lui.

Una din aceste forțe este și inima, care este cea mai de seamă și uneori singura care întretine viața.

Dar, iată, această inimă, inima omului, ne ia de mîna și ne conduce pe o altă cale, o cale deosebită care se desprinde de pămînt și se îndreaptă în sus, spre cer, spre Dumnezeu.

Conducători pe acest drum sînt «cei chemați», de care vorbește Sfîntul Apostol Pavel în versetele amintite mai sus din prima sa epistolă către Corinteni.

Sînt cei slabi, cei lipsiți de înțelepciunea pămîntească, care se ridică de jos, cei umili, cei care au iubit pe Dumnezeu din tot sufletul lor și și-au închinat toată viața lui Dumnezeu prin slujirea în rugăciune și prin lepădarea de sine.

Aceștia sînt sfinții, așezați în calendarul nostru ortodox. Pentru aceștia Mîntuitorul a spus: «De Mă iubește cineva, va păzi cuvîntul Meu și Tatăl Meu îl va iubi și vom veni la dînsul și la dînsul vom face sălaș» (Ioan 14, 23).

În fiecare sfînt, Dumnezeu a făcut sălaș al Său, pentru că prin sfințenia lui Sfîntul a iubit pe Dumnezeu din toată inima sa și a păzit cuvîntul Lui întru totul.

Dumnezeu s-a sălășluit în inimile celor ce s-au proslăvit în sfințenie, care au împlinit în viață porunca Lui: «Căutați mai întîi împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui și toate celelalte se vor adăuga vouă» (Mat. VI, 33).

Prăznuim astăzi amintirea Sfîntului Dimitrie Basarabov. Prea cuviosul nostru s-a născut în satul Basarabov, în apropierea orașului Rusciuc, s-a nevoit în rugăciune, ducînd o viață bine plăcută lui Dumnezeu, într-o peșteră de pe stîncile din apropierea satului, iar în prezent sfințele lui moaște făcătoare de minuni se păstrează în această biserică, în care acum, cu binecuvîntarea Sanctității Sale mult stimatului de noi toți Patriarhul Justinian, am săvîrșit sfînta și dumnezeiasca Liturghie.

Sfîntul Dimitrie Basarabov era un om simplu, fără carte, din oameni nevoiași. Păștea vitele oamenilor din sat. Le ducea la pășune, le purta de grijă cu aceeași bunătate cu care se poartă omul față de semenii săi, nevoindu-se în tăcere și blîndețe, în tovărășia necuvîntătoarelor.

A trăit acum cîteva veacuri, cînd anume — nu știm. Viața lui este aproape necunoscută.

Din viața lui nu cunoaștem decît un singur amănunt, o singură întîmplare și anume că odată, pe cînd păștea vitele, a călcat din nebăgare de seamă un cuib de păsărele, strivind puișorii care se găseau în el.

Socotit-a sfântul păstor că mare păcat a săvârșit, lipsind de viață o făptură a lui Dumnezeu fie ea chiar și o păsărică.

Și rostita-a osîndă pentru piciorul care săvârșise acest păcat să rămîna desculț ani de-a rîndul, să înghețe de frig, să se umple de răni, să sufere.

Ce suflet minunat! Un simțămînt de dragoste ca acesta față de orice făptură poate izvorî numai în inima aleșilor lui Dumnezeu, luminați de aureola sfințeniei.

Petrecîndu-și o parte din viață în astfel de blîndețe, înfruntînd cu tărie toate ispitele diavolești, Sfîntul Dimitrie a hotărît să lase cu totul această lume, să se retragă într-o peșteră din stîncile de lîngă apa Lomului și să-și petreacă acolo restul zilelor sale, în rugăciune fierbinte și neîncetată către Dumnezeu.

El trăia în lipsuri, își chinuia trupul, dar în schimb se îmbogățea neîncetat în Domnul și flacăra sufletului lui se aprindea tot mai mult în trupul lui chinuit.

Prin scurtarea zilelor lui pe pămînt, se scurta pentru el și drumul ce duce la sălașurile cerești.

Și într-o zi a Domnului, Sfîntul Dimitrie a văzut deschizîndu-i-se porțile cerești și dreapta lui Dumnezeu întinzîndu-se spre sufletul lui.

S-a sculat marele nevoitor, și-a căutat un loc mai potrivit unde să-și pună vasul său pămîntesc pe care l-a găsit între două pietre mari, și-a culcat și a închis ochii, dîndu-și obștescul sfîrșit.

Multă vreme trupul lui a rămas în acel loc întreg și neîntinat.

Au venit apele rîului, au umplut albia, s-au revărsat pînă departe, au acoperit și trupul Sfîntului Dimitrie și l-au luat cu ele, ducîndu-l în albia rîului.

Dar, iată în ce chip minunat s-a vădit sfințenia lui pentru cei de aproape și pentru cei de departe: undeva, în acele locuri era stăpînită de o boală sufletească fiica unui creștin evlavios și ea văzu în vis pe Sfîntul Dimitrie care-i spuse că se va vindeca dacă părinții ei vor scoate trupul lui, acoperit de mîlul apei, arătîndu-i în acelaș timp și locul unde zăcea.

Chiar în zorii zilei s-a răspîndit ca fulgerul vestea acestui vis neobișnuit și mulțime mare de creștini, în frunte cu preoții lor, au mers la locul arătat și au descoperit moaștele Sfîntului Dimitrie întregi și nestrucate.

Păstrate în satul de naștere al Prea Cuviosului, aceste sfinte moaște, făcătoare de multe minuni, au fost aduse aici la București, în anul 1774 și se păstrează pînă astăzi, nestrucate.

Iubiți frați și surori,

Cu ce au binemeritat, de fapt, de la popor sfinții pustnici?

Unii ar putea spune că ei s-au îndepărtat de oameni, s-au retras din lume, s-au nevoit în rugăciune pentru mîntuirea sufletului lor.

Ce legătură pot avea ei cu poporul, pentru ca veacuri de-a rîndul pomenirea lor să fie cinstită și pentru ca poporul să se roage înaintea lor să-i fie mijlocitori către Dumnezeu?

Biserica noastră Bulgară, frați și surori, în zilele noastre, are între înalții săi clerici un poet de talent, care a scris, între multele sale lucrări, și o poezie în care dă răspuns la această întrebare.

Poetul vede pămîntul chinuit de secetă, uscat, însetat de apă, crăpat. Pare aidoma unei imense guri deschise din care se desprinde un strigăt

de desnădejde și cîrtirea că nu departe rîurile și lacurile își păstrează cu grije apele și rămîn nepăsătoare față de pămîntul stors de vlagă.

Insetat e pămîntul, iar apele înviorătoare ale rîurilor și lacurilor se ridică în sus spre cer sub formă de aburi.

Și iată, minune mare: ajunși pînă la cer, aburii se strîng sub formă de nori, se pun în mișcare, se frămîntă, se izbesc și se prefac în picături, întorcîndu-se din nou spre pămînt în chip de ploaie binefăcătoare.

Pămîntul secătuit, pămîntul insetat a primit ploaia binefăcătoare.

Și poetul își încheie poezia făcînd următoarea comparație:

Oare nu tot așa se întîmplă și cu sfinții,

Aceste izvoare vii în lumea pustie?

Ei fug de viață și zboară în sus

Către cer și stele.

Dar ajunși la Dumnezeu,

Ei își întorc privirile spre frații lor

Și încep să reverse asupra pămîntului

Har mare, har dumnezeesc.

Iată, aceasta este legătura sfinților pustnici cu poporul dreptcredincios, de care în timpul vieții lor pămîntești păreau că stau departe.

Rugăciunea lor nu este o rugăciune numai pentru mîntuirea personală, ci ea este rugăciune comună pentru toți creștinii.

Aleși de Dumnezeu să fie luminători pentru cei care cred în cuvîntul lui, ei sînt mijlocitori înaintea lui Dumnezeu și pentru mîntuirea sufletelelor lor.

Acest lucru îl simt în inimile lor toți credincioșii și deaceia se roagă ei cu atîta osîrdie la sfinții aleși de Dumnezeu, cerîndu-le mijlocirea înaintea Lui.

Astăzi, rugăciunea noastră a fost îndreptată către Sfîntul de Dumnezeu ales Prea Cuviosul Dimitrie Basarabov, sfînt născut pe pămîntul bulgăresc, dar care s-a mutat cu sfintele sale moaște pe frătescul pămînt român, alcătuiind astfel o legătură sfîntă, binecuvîntată și trainică între cele două popoare de aceeași credință în ceruri și cu aceeași cale pe pămînt: calea păcii și frăției.

Noi sîntem bucuroși și fericiți că la sărbătoarea de astăzi, la praznicul Sfîntului Dimitrie, am putut săvîrși sfînta și dumnezeiasca Liturghie în această catedrală, unde se găsesc sfintele moaște făcătoare de minuni și nestricate ale sfîntului bineplăcut lui Dumnezeu din neamul nostru și am putut să-l rugăm pentru ocrotire și binecuvîntare cerească.

Nu găsim cuvinte să mulțumim Sanctității Sale Patriarhului Justinian, la invitația frățească a căruia sîntem, iată de trei săptămîni oaspeți dragi ai Sfintei Biserici Romîne, bucurîndu-ne de ospitalitatea cea mai cordială. Ne exprimăm apoi toată mulțumirea că ne-a creat marea bucurie duhovnicească de astăzi, dînd binecuvîntare să slujim sfînta și dumnezeiasca liturghie în această catedrală și să ne rugăm prea cuviosului Sfînt Dimitrie să ocrotească, cu dreapta lui binecuvîntată, destinele celor două popoare frățești și ale celor două Biserici surori ale noastre.

În acest moment sfînt noi cu osîrdie în rugăciune strigăm către ocrotitorul și mijlocitorul nostru ceresc înaintea scaunului lui Dumnezeu:

Prea Cuvioase Părinte Dimitrie, fii mijlocitor înaintea lui Dumnezeu pentru noi toți.

Roagă-L să întărească tot mai mult credința în inimile creștinilor din patria bulgară și din patria poporului frate român; roagă-L să întărească dragostea în inimile lor, ca ea să se vădească în cea mai sinceră prietenie; roagă-L să lumineze mintea tuturor oamenilor de pe pământ și să le întărească hotărârea de a apăra cauza păcii în lumea întreagă, pentru întronarea frăției între toți oamenii, fii ai aceluiași Tată Ceresc. Amin».

La sfârșitul Sfintei Liturghii, Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian a rostit următoarea cuvântare, în care a arătat bucuria ce a produs credincioșilor români vizita delegației bulgare, precum și sentimentul de tristețe ce încearcă acum, când clipa despărțirii se apropie:

Sanctitatea Voastră, Părinte Patriarh Chiril,

În primăvara anului trecut, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a rânduit ca Noi, Întăistătorul său, însoțit de câțiva aleși reprezentanți ai Sfintei noastre Biserici, să luăm parte la marea sărbătoare a Bisericii Ortodoxe Bulgare, cu prilejul alegerii și întronizării Voastre ca Patriarh. Ne-am grăbit să împlinim hotărârea Sfântului nostru Sinod și să vă aducem solia dragostei și prieteniei care din vremuri străbune unește popoarele și Bisericile noastre.

Solia dragostei noastre a fost primită de poporul frate bulgar și de Biserica lui cu aceeași caldă și curată iubire. Am fost întâmpinați pretutindeni, pe pământul Republicii Populare Bulgaria, cu dragoste și peste tot ne-a fost dat să auzim numai cuvinte de prețuire și mărturii de iubire pentru poporul nostru, pentru patria noastră, pentru Biserica noastră și pentru ierarhii, clericii și credincioșii ei. Prin toate colțurile pământului bulgar, ni se arătau cu bucurie și cu prisos de iubire, urme și semne ale bunelor legături frățești, care au unit prin veacuri popoarele și Bisericile noastre. Hrisoavele de dani făcute de evlavioșii noștri voevozi; bisericile ctitorite și cărțile de slujbă, vasele sfinte, trimise din Țara Românească — adică din Valahia — cum era socotită țara noastră chiar în prima jumătate a veacului al XVIII-lea de scriitorii străini ca Anton Maria del Chiaro și alții, trimiși ai țărilor străine pe lângă Constantin Brîncoveanu, Cantacuzinești, etc., sînt păstrate cu venerație de credincioșii bulgari; ele ne-au fost arătate cu multă bucurie, ca semne nepieritoare ale recunoștinței și dragostei nutrite de întregul popor bulgar față de poporul nostru. Noi ne-am încredințat pe deplin, cu prilejul acestei vizite, că poporul bulgar și Biserica sa răspund cu toată căldura și însuflețirea unei iubiri curate, sentimentelor de prietenie și dragoste arătate statornic de poporul și Biserica noastră.

Un semn vădit al acestei iubiri sincere, este vizita Sanctității Voastre însoțit de înalți ierarhi și de distinși reprezentanți ai Bisericii Ortodoxe Bulgare. Ați venit în țara noastră, ca să răspundeți vizitei noastre de anul trecut și să sporiți și mai mult trăinicia legăturilor bisericești româno-bulgare. Aceste sfinte legături stau pe temelia aceleiași credințe și sînt atît de adînc înrădăcinate în inimile românilor și bulgarilor, încît nimeni și nici odată nu va putea să le smulgă din sufletele noastre, ci se vor hrăni pururea din prinosul dragostei frățești reciproce, pentru a rodi îmbelșugat, spre binele și propășirea popoarelor noastre și Bisericilor noastre.

De aceea, Sanctitatea Voastră, ne-am bucurat cu toții, dela Întăistător pînă la cel din urmă credincios al Bisericii Ortodoxe Române, că Dumnezeu ne-a învrednicit să primim la noi acasă pe înalții soli ai Bisericii sore Bulgare; ne-am bucurat că am avut prilejul să ne unim rugă-

ciunile noastre către Hristos și să-I slujim la acelaș sfânt altar și să ne împărtășim din acelaș sfânt potir; ne-am bucurat că am putut împărtăși, prin Sanctitatea Voastră și distinșii însoțitori, ierarhilor, clerului și credincioșilor frați bulgari, sărutarea curată a dragostei și păcii și le-am putut dărui inimile noastre pline de iubire, ca pe un miresmat buchet de flori alese din grădina tradițiilor și simțămintelor noastre românești, iubire ce va arde în veci, ca o candelă nestinsă, în care și Biserica noastră și Biserica Ortodoxă Bulgară toarnă mereu untdelemnul sfânt al dragostei și frăției în Hristos.

Sanctitatea Voastră,

Sîntem cu adevărat fericiți știindu-vă cuprinși de adîncă mîngîiere și aleasă bucurie duhovnicească, văzînd marea evlavie a poporului român dreptcredincios, rîvna duhovnicească a ierarhilor și clerului nostru. Ascultînd de atîtea ori mărturisirile Sanctității Voastre și ale Inalt Prea Sfinților Mitropoliți ce vă însoțesc despre bunătatea și evlavia credincioșilor noștri, gîndul meu a zburat cu recunoștință către scumpii părinți, moși și strămoși ai neamului românesc, de la care avem această sfîntă moștenire, o evlavie religioasă și o Biserică românească mai veche decît a tuturor vecinilor noștri.

Urmașii iliro-tracilor, geto-dacii, părinții neamului românesc sînt pomeniți de cel mai vechi istoric și de cel mai vechi filozof, pentru firea lor aplecată spre cele sufletești. Marele Herodot, care a văzut și cunoscut multe neamuri, cunoscînd tăria credinței geților într-o viață dincolo de moarte, i-a numit: „Geți nemuritori”. Socrate, înțeleptul cel mai de seamă al lumii vechi, care era un admirator al conceptului: „Minte sănătoasă în trup sănătos”, auzind într-o zi de la un ucenic al său (Platon) răspunsul dat de Zamolxe marele preot al geto-dacilor din Carpați: „Numai cine are suflet sănătos, acela poate avea și trup sănătos”, deci un concept cu totul opus celui dela greci și romani, a rămas uimit. I-a plăcut foarte mult, fiindcă se potrivea în multe privințe cu ceea ce el însuși învăța pe ucenicii săi. Aceste mărturii sînt cu 450-500 de ani înainte de Hristos. În timpul Mîntuitorului un alt istoric grec — Strabo — a scris în cartea sa despre părinții neamului nostru, geto-dacii: „E un lucru de care nimeni nu se poate îndoii și care răsare din toată istoria geților: rîvna religioasă a fost de cînd lumea, caracterul precumpănitor al firii lor. „Marele istoric roman — Tacit — scria despre Daci astfel: „Ei cred că sufletele morților se întorc iarăși pe pămînt, iar dacă nu se mai întorc, ele totuși nu pier, ci trec într-o lume mai bună. Deaceea, ei doresc să moară, au chiar pofta de moarte (appetitus mortis)”. Avînd o astfel de fire, părinții noștri au primit creștinismul apostolic, prin misionarii Sfîntului Apostol Pavel și ai Sfîntului Andrei, încă din primul veac. Creștinarea lor a fost un act temperamental sufletesc. Deaceea, Biserica noastră, cu toată smerenia ei, este o Biserică a sufletului. „Aplecarea religioasă” care „a fost decînd lumea caracterul precumpănitor al firii” geto-dacilor, cum mărturisește Strabo și cu 500 de ani, înaintea lui, Herodot, este cea mai sfîntă moștenire, pe care, cler și credincioși, o păstrează cu toată sfințenia, fără a jigni vreodată credința altora. Seninătatea geto-dacică a păstrat senin cerul Bisericii noastre. El n-a fost niciodată întunecat de fumul celor arși pe rug pentru credința lor, sau arderea bisericilor lor, a odoarelor și cărților celor de alt neam. Fundul apelor din țara noastră n-a fost turburat cu odoarele și cărțile credincioșilor altor neamuri. Evlavia românească, specificul neamului

nostru, nu poate constitui pentru noi cei de astăzi, exclusiv, un titlu de mândrie, ci în cea mai mare măsură, ea aparține unei moșteniri sfinte, lăsate nouă de geto-daci, părinții neamului nostru.

Sanctitatea Voastră,

Am ținut să precizez acest lucru, pentruca să nu credeți că, în promovarea evlaviei poporului nostru, clerul nostru ar depune o activitate mai mare decât clerul Bisericii Voastre, tot atât de râvnitor și el în propovăduirea Evangheliei lui Hristos.

*

Dar iată, prea iubiți și distinși oaspeți, pe nesimțite vremea despărțirii noastre s-a apropiat. Inimile noastre încearcă un sentiment de tristețe pentru această despărțire. Rămînem totuși mîngîiați că timp de aproape trei săptămîni ați fost semănătorii neobosiți, care ați aruncat, în aceste frumoase zile de toamnă, sămînța dragostei, a unirii, a prieteniei, a frăției. Fiți încredințați că sămînța aruncată a căzut pe pămînt bun și ea va da rod însutit, aducîndu-vă toată mulțumirea ostenezilor ce ați depus.

În numele tuturor ierarhilor, clericilor, călugărilor și credincioșilor Bisericii Ortodoxe Romîne, vă încredințăm, dragi oaspeți, că vă vom păstra cea mai vie recunoștință și cea mai sfîntă amintire.

În inimile noastre, va trăi pururea personalitatea Sanctității Voastre, cărturarul de seamă al Bisericii Ortodoxe Bulgare, al cărui nume este de acum înscris în istoria culturii poporului bulgar, prin numeroasele opere date la iveală, așezîndu-vă ca pe un vrednic continuator al marelui și sfîntului patriarh Eftimie și ca pe un mare Intîișătător al Ortodoxiei Ecu-menice. Dar, Sanctitatea Voastră sînteți totodată și un vechi și statornic prieten al Bisericii și patriei noastre, la ale cărei așezăminte de învățămînt, v-ați îndreptat pașii acum 30 de ani pentru desăvîrșirea culturii teologice. Sanctitatea Voastră ne cunoașteți graiul, trecutul, firea și obiceiurile, și cunoscîndu-ne mai bine decât alții, ne iubiți mai mult decât alții. Dragostea și prețuirea aceasta noi v-o întoarcem sporită, asigurîndu-vă că pururea vom întări legătura dragostei dintre noi.

Mulțumesc din toată inima, în numele clerului și poporului dreptcredincios adunat astăzi la prăsnuirea Sfîntului Dumitru Basarabov, Înalt Prea Sfințitului Mihail, pentru frumoasele învățături date, prin aleasa sa cuvîntare. Înalt Prea Sfinția Sa, păstorind de 27 de ani Mitropolia Durostovului și Cerveniei, vecină nouă, iar Biserica Bulgară, slujindu-o de peste 52 de ani, și-a cîștigat nu numai recunoștința celor din patria sa pentru neobosită râvnă cu care a slujit Biserica, ci și pe a ierarhilor, clerului și credincioșilor Bisericii noastre, dar mai cu seamă cu prilejul acestei vizite, cînd Înalt Prea Sfinția Sa, biruind toate greutățile firești ale vîrstei, a împărtășit clerului și credincioșilor Bisericii noastre arhierasca sa binecuvîntare.

Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Climent de Stara-Zagora, ierarhul de înaltă cultură teologică, neobosit propovăduitor, prin grai și prin scris, al cuvîntului Evangheliei, va rămîne în mintea și inimile noastre întruchiparea blîndeței, curățenței sufletești și râvnei pentru frăția Bisericilor noastre.

Pe Înalt Prea Sfințitul Pimen, Mitropolitul Nevrocopolului, vrednicul ierarh care s-a distins printr-o activitate neobosită, ani îndelungați, ca stareț al sfintei mînăstiri Rila, unde se cinstesc, de poporul dreptcredincios bulgar, cu atîta evlavie sfintele moaște ale cuviosului Ioan de Rila, îl asigurăm de prețuirea noastră, pentru credința și dragostea față de sfînta noastră Ortodoxie și pentru inima deschisă prieteniei și frăției.

Nu vom uita pe Prea Sfințitul Iona, Secretarul General al Sfântului Sinod, tînărul și destoinicul ierarh, o nădejde a Bisericii Bulgare, care s-a arătat tot timpul atît de mișcat de importanța și seriozitatea pe care o impune inimilor credincioșilor noștri, această istorică vizită.

Mulțumim cu adîncă recunoștință Prea Cucernicului Preot Profesor Dr. Ștefan Țancov, a cărui sensibilitate sufletească și modestie rară îmbobesc atît de frumos pe distinsul savant al Ortodoxiei contemporane.

Asigurăm de toată prețuirea noastră pe Prea Cuviosul Arhimandrit Maxim, tînără și îndreptățită speranță a monahismului bulgar, un bun și smerit slujitor, un abil și priceput cîștigător de inimi prietenești pentru Biserica sa.

În sfîrșit, mulțumesc celorlalți membri ai delegației, părintelui protoiereu Metodi Milcev, vicepreședintele uniunii preoților bulgari, părintelui diacon doctor Vasili Veleanov și părintelui ieromonah doctor Teodor Tecov, parohul bisericii bulgare din București, și le împărtășesc binecuvîntarea Noastră pentru felul cum s-au impus, prin însușirile lor sufletești și interesul pe care l-au arătat față de Biserica noastră și așezămintele ei, față de monumentele patriei noastre și mai ales față de poporul nostru drept credincios. Pe toți îi asigurăm de dragostea neșarmurită și prietenia fără de margini a tuturor fiilor Bisericii noastre.

Sanctitatea Voastră și iubiți oaspeți,

Încălziți cu puterea dragostei care ne-a adunat laolaltă și păstrînd în inimi ca pe o neprețuită comoară, mireasma năzuințelor, mărturisirilor și rugăciunilor noastre comune, să înnoim aici, lîngă racla moaștelor Sfîntului Dimitrie Basarabov, legămîntul nostru solemn că vom continua cu și mai mare zel întărirea prieteniei și frăției dintre Bisericile noastre surori și popoarele noastre frățești și uniți vom duce lupta noastră creștină împotriva ațîțătorilor la războaie, convinși fiind că Dumnezeuul căruia ne închinăm noi „este iubire (I Ioan 4, 8) și El dorește ca „Lumea viață să aibă și cît mai multă“ (Ioan 10, 10). Peste bătrîna Dunăre, să întindem podul sfînt și veșnic al prieteniei, frăției, dragostei și buneii înțelegeri între popoarele noastre. Așa să ne ajute Dumnezeu! Amin“.

Înalt Prea Sfințitul Patriarh Chiril a mulțumit pentru primirea făcută, rostind următoarea cuvîntare:

Sanctitatea Voastră,
Prea iubite întru Domnul Arhipăstor și Vlădică,

Vă datorăm mare mulțumire pentru dragostea deosebită cu care m-ați primit pe mine, smeritul Intîistătător al Bisericii Bulgare și întreaga noastră delegație bisericească. Este greu, însă, ca în aceste clipe de vie emoție să tîlcuim deplin simțămintele care copleșesc inimile noastre, pentru că aci nu este vorba de o vizită obișnuită sau de vre-o primire obișnuită, oricît de prietenească și de sărbătorească ar fi ea. Vizita noastră vine să întoarcă vizita Sanctității Voastre din anul trecut, în Bulgaria, cu care ne-ați ono- rat, cu prilejul restabilirii străvechii Patriarhii Bulgare. Ea avea ca prim scop să vă prezentăm mulțumirea noastră și expresiunea înaltului nostru respect și a dragostei noastre celei mai alese. Dar Sanctitatea Voastră ne-ați primit atît de frumos și ne-ați copleșit cu atîta dragoste, încît acum noi ne-am simțit și mai mult îndatorați cu mulțumire față de Sanctitatea Voastră. Primirea ce ne-ați oferit, întrece orice fel de forme ale ospitalității

obișnuite, pentru că la această primire au luat parte toți slujitorii mari și mici ai Sfintei Voastre Biserici și o mare mulțime de credincioși. Dar ceva mai mult, noi am fost primiți nu numai de clerul iubitor de Dumnezeu, de prea cuvioșii monahi și monahii în istoricile Voastre Sfinte locașuri, luminate de flacăra credinței și a nevoițelor monahicești, ci am fost primiți de înseși sfintele locașuri ca vetre de sfințenie. Părea că întreaga străvechime a evlaviei ne deschidea porțile unor minunate și bătrâne locașuri, ca să intrăm într-o altă lume, în lumea sfințeniei, ca smeriți închinători, în care ca un ecou răsunau rugi de slavoslovii ale celor mai înainte aș dormiți părinți și frați. Ne-am simțit fericiți intrând în sfinte locașuri, ai căror ctitori au fost voevozii plini de evlavie, ai căror miluitori și adăugitori au fost un număr de credincioși, care odată cu pioasa lor închinăciune își dădeau și dania lor pentru înălțarea acestor minunate sfinte locașuri. Dumnezeu este marele ctitor al oricărei zidiri închinată Lui, iar celălalt darnic ctitor în toate vremurile este poporul evlavios, ale cărui danii asemenea picăturilor de ploaie formează piraie, râuri și mări.

Trebuie aduse mulțumiri smerite lui Dumnezeu, care atât de bogat a revărsat milostivirea sa asupra evlaviosului vostru popor, făcându-l ctitor și adăugitor de monumente veșnice de evlavie și sfințenie.

Când noi ne-am închinat, la Iași, la sfintele moaște ale Prea Cuvioasei Maicei noastre Parascheva, am simțit în adâncul inimilor noastre că aleasa lui Dumnezeu primește cu milostivire închinăciunea noastră, primindu-ne totodată și pe noi în mijlocirea ei de mamă către Tatăl Ceresc. Când noi am slujit la sfânta catedrală din Iași, împreună cu Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Sebastian al Moldovei și Sucevei, la praznicul Prea Cuvioasei Sfintei Parascheva, slujbele noastre au fost sorbite de entuziasmul religios al credincioșilor și din nou am simțit că ni se deschide poarta de aur a evlaviei poporului și că sîntem primiți într-o lume minunată a trăirii în rugăciune și a unei adînci și sincere credincioșii în Dumnezeu.

De acei și tărire adîncă am fost stăpîniți și când ne găseam în fața sfintelor moaște ale Sfintei Filofteia, la Rîmnicul-Vîlcea, în fața sfintelor moaște ale Sfîntului Grigore Decapolitul, la mînăstirea Bistrița, și aici, în această sfîntă catedrală, când smeriți ne plecăm genunchii înaintea sfintelor moaște ale Prea Cuviosului Dimitrie Basarabov. Cît de minunate sînt toate acestea pentru inimile noastre neputincioase, care trăiesc pline de bucurie măreția apropierei în rugăciune cu sfintele moaște ale acestor bineplăcuți lui Dumnezeu. Ei au întins bunăvoire asupra noastră și în numele Sfintei Biserici Romîne, pentru care ei sînt cel mai scump tezaur, ne-au primit cu binecuvîntare. Iată de ce vizita pe care noi o facem Sfintei voastre Biserici și Vouă personal, Săncititate, nu este nici vizită obișnuită, nici primire obișnuită. Sînt realități dintr-o lume suprafirească, dintr-o lume de trăiri duhovnicești, în care totul a căpătat un minunat și nemărturisit sens.

În cursul celor trei săptămîni de ședere în de Dumnezeu păzita voastră țară, în afară de Capitala București, am vizitat Capitala Moldovei, Iași, orașul încununat de slavă dealungul istoriei Voastre și proslăvita reședință episcopală de la Roman, Curtea de Argeș, oraș renumit prin frumusețile lui, Craiova, orașul de reședință al Mitropoliei Olteniei, Rîmnicul-Vîlci, atât de apropiat inimilor noastre pentru o scumpă amintire istorică de la începutul secolului trecut, căci aici Sofronie al Vraței a tipărit în anul 1806 „Kiriadromionul” său; Noi am vizitat mînăstiri, biserici atât de însemnate, cum sînt Neamțu, Agapia, Văratec, Hurezi, Bistrița, Cozia, iar aici aproape de București: Tigănești și mînăstirile Antim și Plumbuita,

Biserica Ortodoxă Romînă

care se află în Capitală. Nu înseamnă oare că noi am vizitat o mare parte din frumoasa voastră țară și din minunatele voastre minăstiri, monumente rare de arhitectură și strălucită pictură? Nu înseamnă oare aceasta că noi am cunoscut geniul creator al poporului român, manifestat atât în trecut cât și acum în minunate înfăptuiri, care vădesc o înaltă cultură duhovnicească? Nu înseamnă oare că noi am putut — desigur într-o relativă măsură — să simțim ritmul viu al vieții voastre bisericești, al vieții poporului și Statului vostru? Nu înseamnă oare aceasta că noi am putut să ne adăpăm din trecutul care s-a răsfrânt în prezentul poporului vostru și care conturează liniile nobile ale viitorului, perspective naționale populare și bisericești?

Ne-am îmbogățit sufletele din tot ce am văzut, am simțit, am trăit și am reținut. Dar deosebit de mult ne-au îmbogățit sufletele întâlnirea pe care am putut-o avea cu aproape toți ierarhii Sfintei Voastre Biserici. Sanctitatea Voastră a-și rînduit în așa fel, încît să ne putem vedea cu vrednicii colaboratori ai Sanctității Voastre, Arhieriei eparhioți și membri ai Sfîntului Sinod al Bisericii Ortodoxe Romîne. Aceste întâlniri care au avut loc în diferite localități, la Iași și la Roman, la Craiova, la Rîmnicul-Vîlcea și la București ne-au umplut inimile de bucurie, pentru că, în convorbiri frățești cu Inalt Prea Sfințitul și prea Sfințitul Arhieriei, am putut să ne cunoaștem și mai mult și să dăm adevărată viață comuniunii noastre în dragoste.

Din vizita fericită pe care am făcut-o Sanctității Voastre și Sfintei Biserici Ortodoxe Romîne tragem învățăminte mari și foarte folositoare nouă. Noi am luat pildă din exemplul Vostru personal de iubire de muncă, din osîrdia pe care o depuneți întru împlinirea înaltelor Voastre îndatoriri bisericești, din puternica Voastră nădejde în Dumnezeu, din cuvintele pline de înțelepciune pe care le-am putut auzi, din acea comoară de înțelepciune pe care o aveți și din care izvorăsc atât de minunate inspirații de activitate duhovnicească, bisericească, administrativă, misionară și gospodărească. Am luat pildă de la ierarhii voștri, care fără vreun fel de mîndrie, în convorbiri pline de sinceritate, ne-au împărtășit din bogata lor experiență multe probleme duhovnicești, bisericești, de conducere și din viața lor. Am primit multe sugestii, de la sfințele Voastre minăstiri, de la bisericile Voastre, care fără să vorbească, povesteau lucruri pline de învățătură despre trecutul și prezentul lor. Noi am luat pildă și din întâlnirea pe care am avut-o cu poporul vostru. Pentru Noi, această întînire a deschis paginile unei minunate cărți, în care trecutul înscrisese foarte multe lucruri, iar mîna vremii continuă să scrie și astăzi. Și noi am descifrat în această carte slove minunate care aveau puterea unor mișcătoare sugestii. În această carte am descifrat o taină nespus de grea pentru mintea empirică a omului. Această taină reprezintă adîncimea inimii omenești. Cu cuvinte simple se vorbește în această carte despre curăția de cristal a credinței poporului, prin care se vede în adîncimea inimii omenești.

Sanctitatea Voastră.

Ingăduiți-mi încă odată să vă mulțumim personal pentru ospitalitatea ce ne-a fost acordată și pentru toată multa bunăvoință, ce ni s-a arătat.

Mulțumim Inalt Prea Sfințitilor și Prea Sfințitilor Arhieriei cu care am fost în comuniunea rugăciunii și a dragostei; mulțumim întregului cler evlavios, care în tot chipul s-a ostenit să ne acorde atenție; mulțumim tuturor credincioșilor pentru cel mai prețios dar al lor cu care ne-au îmbogățit: pilda evlaviei lor.

Vă rugăm să fiți interpretul mulțumirii noastre și față de mult stimatul Academician și Profesor Constantinescu-Iași, Ministrul Cultelor, ca și față de toate autoritățile de Stat care au ajutat ca vizita noastră în țara voastră să fie plăcută și prietenoasă. Mulțumim tuturor organelor locale cetățenești și politice, care ne-au onorat cu prezența lor în timpul vizitei în cuprinsul țării.

A sosit timpul plecării. Încărcați cu impresii care de care mai frumoase, ne vom întoarce în scumpa noastră Patrie, ca să împărtășim poporului bulgar tot ceea ce am văzut, am auzit și am trăit. Astfel noi vom întări dragostea poporului nostru față de evlaviosul popor român. O nouă putere se va adăuga la prietenia seculară dintre cele două popoare ale noastre. Această prietenie este întotdeauna de trebuință și este de trebuință mai ales în vremurile de astăzi, când în unitate frățescă va trebui să mergem înainte spre împlinirea unor idealuri mari pentru transformări sociale și pentru triumful păcii pe pământ și a buneivoini între oameni.

Sanctitatea Voastră,

Astăzi, în această sfântă Catedrală, am slujit Sfânta Liturghie la praznicul Sfântului Dumitru Basarabov. Mare mîngîiere a fost pentru noi să săvîrșim sfînta slujbă aici, unde se păstrează sfintele și făcătoarele de minuni moaște ale Prea Cuviosului Dimitrie Basarabov. În semn de mulțumire față de Dumnezeu și față de Sanctitatea Voastră, pentru sfînta slujbă de astăzi, noi dăruim acestei sfînte Catedrale, ca un pios dar, o icoană a Sfîntului Climent de Orhida, făcătorul de minuni. Acest prea ales om al lui Dumnezeu a îmbogățit poporul bulgar cu monumente de literatură creștină și l-a împodobit cu virtuți evanghelice rare. Numele lui se slăvește pe tot pămîntul nostru. Noi rugăm pe Sfîntul Climent al Orhidei, făcătorul de minuni, prea vrednicul ucenic al sfinților frați Chiril și Metodie, să fie mijlocitor înaintea Atotputernicului Dumnezeu pentru și mai multă milă față de evlaviosul popor român.

În această oră— în ajunul despărțirii — rugăm pe Dumnezeu să-și întindă dreapta Lui puternică asupra minunatei voastre țări, asupra Sfintei voastre Biserici, asupra Sanctității Voastre și să vă păzească intru mulți ani! Amin“.

Înceindu-și cuvîntarea, Înalt Prea Sfințitul Patriarh Chiril dăruiește Catedralei Sfintei Patriarhii prea frumoasa icoană a Sfîntului Climent de Orhida, făcătorul de minuni.

După aceasta, în acordurile imnelor patriarhale român și bulgar, Înălții Ierarhi ies din biserică, mergînd spre palatul patriarhal, după a cărei scară binecuvîntează mulțimea imensă a credincioșilor, aflată în curtea Sfintei Patriarhii.

CONCERTUL DE LA PALATUL PATRIARHAL

În seara zilei Sfîntului Dimitrie Basarabov, la ora 19, Corala Sfintei Patriarhii de sub conducerea d-lui Prof. N. Lungu a dat un reușit concert în sala de ședințe a Sfîntului Sinod, din Palatul Patriarhal. A executat un scurt program artistic, alcătuit din muzică populară, solistică și corală, știind că în «cîntecele oricărui popor se oglindește mai vizibil, mai sincer sufletul aceluia popor, caracterul lui».

Programul a cuprins compoziții de muzică romînească de: Anton Pan, Ioan Vidu, B. Anastasescu, C. Meitert, N. Lungu ș.a.

Pentru deplina reușită a acestui concert, și-a dat concursul dl. Mircea Buciuc, prim solist al Teatrului de Operă și Balet din București, care, cu aleasă măiestrie, a interpretat câteva melodii populare românești.

La sfârșit, Sanctitățile Lor Patriarhii Justinian și Chiril au felicitat călduros pe soliști și pe conducătorul Coralei.

În timp ce Corala Sfintei Patriarhii cânta imnele patriarhale, distinșii Ierarhi au părăsit sala sinodală, mergînd într-o altă sală din Palat, unde I.P.S. Patriarh Justinian, după datina poporului nostru, a făcut Înălților oaspeți câteva daruri.

Luînd cuvîntul, Înalt Prea Sfinția Sa a arătat că darurile ce oferă sînt lucrate în atelierele Sfintei Patriarhii. Și Prea Fericirea Sa încheie spunînd: «Vă rugăm să credeți că aceste daruri le dăm din toată inima și rugăm pe Sanctitatea Voastră și pe scumpii Voștri însoțitori de a vă aduce aminte în rugăciunile Înalt Prea Sfinților Voastre de clerul și credincioșii Bisericii Ortodoxe Romîne».

Menționăm că Înalt Prea Sfințitului Patriarh Chiril i s-au oferit: două engolpioane și o cruce, un album cu câteva mînăstiri din țară (Sfînta Patriarhie, mînăstirile Plumbuita, Agapia ș. a.), Acatistul Sfîntului Dimitrie Basarabov, un album cu biserica Domnească de la Curtea de Argeș; alte cărți, precum și stofă pentru veșmintele necesare slujitorilor Catedralei Patriarhale din Sofia. Celorlalți patru Ierarhi li s-au oferit cîte un engolpion, albume cu vederi de mînăstiri și biserici din țară, și stoffe pentru odăjdii și haine, iar clericilor crucei de piept, cărți și stoffe de veșminte și haine preotești.

După prezentarea darurilor, Sanctitatea Sa Patriarhul Chiril a rostit cîteva cuvinte, arătînd mai întîi că delegația bulgară se întoarce din România cu impresii foarte frumoase și cu inima plină de iubire. Apoi I.P.S. Sa continuă: «La toate acestea se adaugă darurile materiale bogate, pe care ni le oferiți acum. O să-mi permit să nu fiu de acord cu Sanctitatea Voastră, că darurile ce ne oferiți nu sînt bogate și de calitate. Ele corespund bogăției sufletești a Bisericii Ortodoxe Romîne, ca expresie a dragostei mari a Bisericii Romînești și a Sanctității Voastre». Și Prea Fericirea Sa încheie: «Eu și însoțitorii mei le primim cu multă recunoștință și Sanctitatea Voastră să fie convins că noi toți ne vom ruga lui Dumnezeu pentru Sfînta Biserică Ortodoxă Romînă, pentru minunata voastră țară, pentru Sanctitatea Voastră și pentru slujitorii sfintelor altare».

Apoi membrii delegației bulgare, mulțumind Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian pentru daruri, au făcut urări pentru îndelunga sa înziliră și pentru propășirea Bisericii Romînești.

LA INSTITUTUL TEOLOGIC UNIVERSITAR DIN BUCUREȘTI

A doua zi, joi 28 octombrie 1954, delegația Bisericii Ortodoxe Bulgare a vizitat Institutul Teologic de grad Universitar din București. Înainte de scsirea Înălților oaspeți, veniseră aici consilierii Sfintei Patriarhii și ai Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor, care, împreună cu corpul profesoral, luaseră loc în hall-ul dela parter. La ora 11 sosește delegația Bisericii Ortodoxe Bulgare, în frunte cu I.P.S. Patriarh Chiril, fiind însoțită de P.S. Episcop Theoctist și P.C. Pr. Ioan Gagiuc. După ce P.C. Pr. Prof. Ioan Coman, rectorul Institutului, prezintă pe profesori, distinșii oaspeți merg în sala de festivități, unde corul studenților îi întîmpină cu imnul patriarhal bulgar.

Aci a urmat un scurt program artistic, executat de corul studenților teologi, condus de Prof. N. Lungu. S-au cântat bucăți religioase și despre pace, compuse de: Gluck, I. Popescu-Pasărea, E. Mandicevski, N. Lungu și A. Bunin.

În timpul executării programului, P.C. Rector, Prof. Ioan Coman a salutat Înălții Oaspeți cu următoarea cuvîntare:

Inalt Prea Sfinția și Prea Fericirea Voastră,
Inalt Prea Sfințiți, Prea Sfințiți și onorați oaspeți,
Prea Cucernici Părinți și Domnilor Profesori,
Prea Cucernici Părinți cursiști și dragi studenți.

Institutul Teologic Universitar din București e fericit să salute delegația Bisericii Ortodoxe Bulgare în frunte cu I.P.S. Patriarh Chiril și să vă spună, intrînd în casa noastră: «Bine ați venit». Noi mulțumim cu fiască recunoștință I.P.S. Patriarh Justinian pentru dragostea și prețuirea pe care ni le arată, prilejuind această înaltă vizită Așezămîntului nostru de cultură teologică.

I.P.S. Patriarh Chiril ne vizitează într-o întreită calitate:

1. Întîi în calitate de fost student al Teologiei Romînești acum trei decenii, cînd și-a luat titlurile universitare de licențiat și doctor în teologie, muncind cu rîvnă și pricepere, sub îndrumarea dascălilor noștri de Teologie de atunci. Sînteți, deci, Inalt Prea Sfințite și Prea Fericite, unul de ai noștri, un ucenic al teologiei ortodoxe romînești pe care ați prețuit-o atunci și o prețuiți și astăzi. Sîntem fericiți și mîndri în același timp că pe ierodiaconul și studentul Chiril în teologia romînească din anul 1924 îl putem saluta astăzi în fosta sa vatră de teologie, ca Patriarh al Sfintei Biserici Ortodoxe Bulgare. Satisfacția noastră se dublează dacă adăogăm că prețuirea și prietenia pe care le acordăți I.P.S. Patriarh Justinian, marele oblăduitor al teologiei noastre, prețuire și prietenie pe care și Inalt Prea Sfinția Sa și Prea Fericirea Sa Vi le acordă Inalt Prea Sfinției și Prea Fericirii Voastre, se datoresc și faptului că ambii sînteți titrați aceleiași teologii romînești. Studii de teologie la noi au făcut și alți bulgari, clerici sau mireni, care au rosturi de seamă în Biserica Ortodoxă Bulgară. Ne amintim cu deosebită bucurie duhovnicească de acești prieteni și frați ai noștri transdunăreni.

2. Ne vizitați în al doilea rînd în calitate de om de știință, de teologhisitor adînc, prețuit și gustat în Biserica Prea Fericirii Voastre. Providența și un anumit paralelism istoric au făcut să vă luați înaltele titluri academice tratînd — fără consultare prealabilă — aceeași problemă ca și I.P.S. Patriarh Justinian; I.P.S. Sa a prezentat studiul Despre Sfînta Mînăstire Govora și originile monahismului la romîni, iar I.P.S. Voastră studiul Despre originile monahismului bulgar. Acest paralelism grăitor arată o afinitate providențială și cheazășuește dragostea Prea Fericirilor Voastre pentru rosturile pozitive și binefăcătoare ale monahismului ortodox. Prin înțeleapta chivernisire a I.P.S. Patriarh Justinian, Institutul nostru dă pregătire teologică la circa 40 monahi și monahii, cu roade frumoase. I.P.S. Voastră ați publicat volume masive de predici, cu sugestivul titlu: **La izvor**, volume de doctrină socială creștină și vaste monografii de istorie bisericească bulgară închinare mitropoliților: Paisie, Panaret și Natanail al Plovdivului. Sînt contribuții substanțiale care vă așează alături de cei mai reputați învățați ai țării I.P.S. Voastre, așa cum volumele dense

de aplicare a doctrinei sociale creștine în Apostolatul social și bogatul repertoriu al legislației bisericești ortodoxe în țara noastră așează pe I.P.S. Patriarh Justinian printre cele mai reprezentative figuri ale Ortodoxiei ecumenice din vremea noastră.

Cultura teologică are o vechime mai mare de 1000 ani în Biserica Bulgară. Acum de curînd, numai de două-trei luni, Academia de Științe a Bulgariei a publicat versiunea veche slavă, scrisă la început în glagolitică, a **Primului discurs al Sfîntului Atanasie cel Mare contra Arienilor**. Această traducere făcută în anul 907, de către episcopul Constantin, din porunca țarului Simeon, fiul lui Boris-Mihail, arată atît la traducător, Constantin, cît și la copist, călugărul Teodor Doksov, o solidă cultură generală și mai ales una bisericească-patristică. Țarul Simeon voia să atingă cultura și strălucirea Bizanțului: de aceea el angajează pe Ioan — viitorul exarh al Bulgariei — să traducă în limba bulgară pe Părinții Bisericii și construiește — în capitala sa, Preslav — «noua Biserică de Aur». Episcopul Constantin, ucenic al lui Metodiu nu e numai traducătorul primului **Discurs al Sfîntului Atanasie Contra Arienilor**; el redactează **Comentarii la Evanghelia** folosindu-se de Omilii ale Sfîntului Ioan Gură de Aur și ale Sfîntului Chiril al Alexandriei, traduce **Comentariul la Sf. Liturghie** al Sfîntului Gherman, patriarh de Constantinopol, și o **Cronologie prescurtată**, bazată pe o cronică pascală și pe cronograful prescurtat al patriarhului Nichifor; înainte de episcopatul său, probabil același Constantin a tradus în vechea bulgară **Catehezele Sfîntului Chiril al Ierusalimului**. Opera de cultură a lui Constantin continuă pe aceea a lui Clement și Naum, dar la un nivel superior. Patriarhatul vechi bulgar a patronat neîntrerupt cultura teologică pînă la dispariția lui sub valul urgiei otomane.

3. Ne vizitați, în fine, Înalt Prea Sfințite și Prea Fericite, în calitate de Patriarh al Sfintei Biserici Ortodoxe Bulgare, întorcînd vizita frățască pe care I.P.S. nostru Patriarh Justinian a făcut-o anul trecut Bisericii Prea Fericirii Voastre și Academiei Bulgare. E o vizită de înaltă ținută ortodoxă, care onorează Institutul nostru și pentru care vă sîntem și vă rămînem recunoscători. După vizita I.P.S. Patriarh apostolic Alexandru al III-lea al Antiohiei și al întregului Orient, și după aceea a I.P.S. Mitropolit Nicolae al Krutițelor, vizita Înalt Prea Sfinției și Prea Fericirii Voastre încheie numărul simbolic a trei străluciți ierarhi, mari rîvnitori pentru unitatea ortodoxiei, pentru duhul ortodoxiei ecumenice și pentru înțelegerea și pacea dintre popoare. Ați găsit în I.P.S. Patriarh Justinian un luptător entuziast pentru ecumenicitatea ortodoxă și pentru pace, două idei scumpe pe care le susține sistematic și continuu, atît în țară cît și în consfăturile bisericești de peste hotare.

Sub semnul unității ortodoxe și al păcii, Prea Fericirea Voastră ați inaugurat un patriarhat, care, prin reîntărirea legăturilor dintre cele două Biserici surori și prin promovarea culturii teologice, urmărește unitatea Trupului tainic al Domnului Hristos. Academia teologică de la Sofia și Institutul Teologic din București sînt în slujba acestui sfînt ideal al unității Trupului hristic, al unității Bisericii prin frățietate, dragoste și sfințenie, ca lucrări ale Sfîntului Duh. E unitatea pentru care au luptat Părinții Bisericii în frunte cu Sfîntul Chiril al Ierusalimului și Sfîntul Chiril al Alexandriei, doi străluciți patriarhi al căror nume îl purtați Prea Fericirea Voastră ca chează și îndreptar pentru a vă împodobi cu fapte asemănătoare, cu ale lor. Părinții profesori Țancov, Ghiauroff și alții vă ur-

mează idealul prin studii care onorează Biserica Bulgară și pe Sfinții lor personal.

Noi, ostenitorii de aci: profesori, preoți cursiști și studenți ne străduim ca prin apa vie a Sfintei Scripturi și a Sfintei Tradiții, prin înțelegerea și tâlcuirea vremurilor noi sub semnul dragostei și păcii, prin rugăciune și ajutorare reciprocă, să punem în valoare puterile adânci și nemuritoare ale ortodoxiei. Predînd de la catedră adevărurile ortodoxiei, colaborînd la revistele Sfintei Patriarhii Romîne, ale Institutelor Teologice și ale centrelor eparhiale, rugîndu-ne împreună cu studenții noștri și împlinindu-ne datoriile față de scumpa noastră Patrie, R.P.R., profesorii de aici înțelegem să slujim, cu smerenie, dar cu rîvnă, interesele superioare ale Bisericii și ale tuturor oamenilor iubitori de bine, de progres și de suflet. Intîndem mîinile noastre frățești Părinților și Domnilor Profesori de teologie bulgari și-i rugăm să colaboreze cu noi la împlinirea acestor sfinte idealuri.

Mulțumim foarte călduros Inalt Prea Sfințitului și Prea Fericitului Patriarh al Bisericii Ortodoxe Bulgare și distinsei delegații pe care o conduce, pentru cinstea și bucuria duhovnicească deosebită, pe care ne-o fac cercetîndu-ne în casa noastră și împodobind această zi și acest loc cu o prezență atît de scumpă și de grăitoare. Vă rugăm Inalt Prea Sfințite și Prea Fericite, să ne acordați patriarhicești binecuvîntări și să ne pomeniți în rugăciunile Inalt Prea Sfinției Voastre, pentru ca și noi și iubiții noștri colegi, profesorii de teologie bulgari, să mărim rîvna și munca noastră, pentru una, sfîntă, sobornicească și apostolească Biserică.

Trăiască Biserica Ortodoxă soră Bulgară și distinsa delegație a acelei Biserici, în frunte cu Inalt Prea Sfințitul Patriarh Chiril! Trăiască Academia Teologică bulgară. Trăiască Biserica Ortodoxă Romîna în frunte cu Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian.

Inalt Prea Sfințitul Patriarh Chiril a rostit următoarea cuvîntare:

Mulțumesc din inimă tuturor Prea Cucernicilor părinți și domnilor profesori, cucernicilor părinți cursiști și studenților, pentru primirea atît de călduroasă ce ne-au făcut în această instituție teologică universitară, scumpă Sfintei Biserici Ortodoxe Romîne. În numele meu și în numele delegației bisericești bulgare, vă salut cu aceeași căldură și cu binecuvîntări părintești.

Mă adresez în primul rînd părinților și domnilor profesori, asigurîndu-i că această căldură a salutului nostru corespunde înaltei prețuiri, pe care o acordăm activității lor științifice și didactice atît de folositoare Bisericii.

Prea Cucernici părinți și domnilor profesori,

Cu toții muncim în unul și același ogor al Sfintei Biserici, deci aceeași cinste ne aparține tuturor. De fapt, în Biserica lui Dumnezeu nu s-ar putea vorbi de mari și mici, întrucît această măsură este foarte relativă. Noi știm de la marele Apostol al Neamurilor, Sfîntul Pavel, că sînt la fel de trebuitori, și prin urmare se bucură de aceeași cinste, toți membri Bisericii, pe care el îi asemuie cu mădulele trupului (I, Cor. 12, 27).

Deci, ținînd seama de relativitatea noțiunii de mari și mici în sensul haric și moral, pe fiecare trebuie să-l socotim în Biserică cu aceeași cinste înaltă, dăr și cu răspundere mare, după locul pe care-l ocupă în viața bisericească.

Toți cei ce lucrăm în Biserica lui Dumnezeu avem cinstea să fim împreună lucrători ai lui Dumnezeu și ai lui Iisus Hristos. La fel sînteți și Dvs., stimați părinți și domnilor profesori. De aceea Dvs. sînteți reazimul ierarhiei bisericești conducătoare. Așa a fost și în cele mai vechi timpuri din viața Bisericii Ecumenice. Ea a avut învățători și îndrumători, dintre care unii au lăsat nume remarcabile și luminoase, fiind și astăzi învățătorii și îndrumătorii noștri. Acești dascăli au talmăcit cuvîntul lui Dumnezeu, învățătura Bisericii și Tradiția Bisericească. Ei ne-au lăsat opere prețioase de literatură creștină, de teologie.

Este evident că Biserica nu se poate organiza și conduce just fără învățători. De aceea, în toate vremurile teologi de seamă au fost dascăli bisericești, care au ajutat ierarhia conducătoare și lucrarea ei grea de fiecare zi pentru organizarea dreaptă a vieții bisericești și pentru rezolvarea dreaptă a tuturor problemelor de natură religioasă, general teologică și practică-bisericească. Și acum multe probleme au nevoie să fie lămurite pe cale științifică-teologică, pentru ca autoritatea bisericească conducătoare să poată avea o atitudine dreaptă și să poată lua hotărîri folositoare. Cunoaștem cu toții care sînt aceste probleme, pentru că ele apar încontinuu. Nu apar oare probleme de natură dogmatică mai cu seamă în legătură cu tot felul de pseudo învățături sectante? Și aici gîndirea teologică sănătoasă va trebui să dea autorității bisericești interpretarea necesară științific-teologică. Nu se ivesc oare probleme din domeniul moralei creștine, al disciplinei bisericești, asupra cărora Biserica trebuie să aibe deasemenea puncte de vedere juste cu privire la fapte concrete? Și aici o minte teologică competentă este în stare să dea păreri conforme cu duhul evanghelic, cu întreaga tradiție bisericească, cu practica canonică a Bisericii din vechime și a Bisericilor locale din timpurile noi. Foarte adesea se ivesc probleme care au nevoie de o lămurire istorică-bisericească, chiar dacă Biserica Ecumenică sau diferitele Biserici locale au stabilite puncte de vedere juste. În deosebi în viața Bisericilor locale este permanentă nevoia confruntărilor și lămuririlor istorico-bisericești. De altă parte Biserica își are trecutul ei glorios, pe care ei trebuie să-l descopere încontinuu în adîncime și întindere, fie ca învățăminte pentru noile generații de slujitori bisericești, fie ca să se confirme unele fapte și adevăruri de seamă de natură dogmatică sau general-bisericească. Așa de pildă, comemorările unor evenimente de seamă din viața Bisericii ecumenice se fac pentru desprinderea de noi și utile învățăminte. Aici poate ajuta foarte mult studiul istorico-bisericesc, ca să dea o armă puternică în mîinile autorității bisericești.

Cadrelor științifice-teologice ale Bisericii sînt chemate să studieze toate problemele care ating viața, drepturile și interesele Bisericii, și nu numai în mod abstract, ca probleme de știință pură, ci și concret, cu privire la condițiile, în care se dezvoltă viața bisericească în raporturile interne și externe ale Bisericii. Aceasta vine să ne arate ce pregătire morală se cere de la cadrele științifice teologice. Orice teolog trebuie să aibe întotdeauna o conștiință vie de mare răspundere în fața Bisericii ca împreună lucrător al lui Dumnezeu și Iisus Hristos, și deci trebuie să acumuleze cunoștințe cu cea mai mare osîrdie și conștiinciozitate, care la momentul potrivit ar fi necesare Bisericii pentru lămurirea și rezolvarea problemelor ivite.

De multă vreme Biserica Ortodoxă Română dispune de forțe teologice bine pregătite. Pe la mijlocul veacului trecut, teologia romînă se găsea sub influența puternică a gîndirii teologice ruse, mai ales că și teologii romîni

de seamă studiaseră în instituțiile teologice superioare rusești. Această înrîurire bisericească și teologică rusă s-a dovedit binefăcătoare pentru gândirea teologică română mai cu seamă în două privințe: prima, dintru începutul ei teologia română are o riguroasă orientare ortodoxă și bisericească și a doua — iau naștere începuturi de creație științifică-teologică română. Desvoltarea ulterioară a teologiei române, atît cît mă simt eu în stare să vorbesc despre ea, marchează și alte înrîuriri științifice-teologice, dar ea își păstrează întotdeauna orientarea sa de temelie, ortodoxă. Treptat teologia științifică română crește tot mai mult și în ultimele cîteva decenii s-a marcat un avînt foarte mare. Imi permit lipsa de modestie să socot că întrucîtva cunosc teologia română, nu numai pentru că am absolvit o Facultate de Teologie românească, dar și pentru că în ultimii 30 de ani am urmărit cu un interes viu literatura teologică română. Și pe cît mi-a fost cu puțință, voiam să aflu și despre ceea ce se crease și în trecut în domeniul științei teologice. Aceasta anume mă face să afirm că într-adevăr teologia română este la o înălțime, care face cinste Bisericii Ortodoxe Române și truditorilor ei de știință teologică. Nu ași dori să trec fără apreciere pozitivă nici faptul că în ultimul deceniu teologii români au prelucrat stăruiitor multe probleme de însemnătate pentru Biserica întreagă, atît de natură generală, cît și de natură mai concretă cu privire la cerințe stabilite ale realității bisericești. Așa s-a creat un nume bun pentru teologia română și teologii români.

Dragi părinți și domnilor profesori, Dvs. sînteți moralmente îndreptățiți să vă mîndriți de succesele obținute, întrucît ele sînt roadele atît ale credinței și devotamentului vostru față de Sfînta Biserică, ale înaltelor voastre calități intelectuale, cît și ale pilduitoarei voastre dragoste de patrie. Sînt convins că Dvs. găsiți satisfacție în succesele obținute, pentru că știu cît se bucură omul de știință de orice realizare a lui.

Dar pe lîngă munca de cercetări științifice și cărturărești, Dvs. aveți de asemenea și o activitate științifică didactică, care este de foarte mare răspundere. Dvs. trebuie să vă străduiți să pregătiți pe slujitorii Sfintei Biserici Ortodoxe Române, care să fie în stare să ducă evlaviosul popor român către mîntuirea sufletelor. Prin urmare, Dvs. va trebui să pregătiți slujitori credincioși, evlavioși și cu bune cunoștințe teologice. Ce îndatoriri izvorăsc din aceasta pentru corpul didactic al Institutului Teologic? Îndatoririle sînt cu desăvîrșire clare. Nu știu dacă este de trebuință a se vorbi de ele, după ce Dvs. sînteți permanent preocupați de această problemă. Și totuși îngăduiți-mi ca cel puțin să enumăr aceste îndatoriri: În primul rînd trebuie să predați studenților voștri cunoștințe adevărate, bine întemeiate; în al doilea rînd — procedeul metodologic trebuie să fie just, pentru ca cunoștințele pe care le predați studenților voștri, să fie însușite de ei ușor, și în același timp să-i și influențeze convingător; în al treilea rînd — este cu totul important, însă, la predarea științelor teologice să sădiți în studenții voștri credință și evlavie; în al patrulea rînd — cu privire la viitoarea slujire a studenților voștri să le insuflați dragostea față de Sfînta Biserică și față de chemarea duhovnicească.

Teologia fără credință nu poate fi folositoare. Ea se transformă în știință pură, care nu are raport față de credința intimă a omului. Și noi știm că ceea ce nu este din credință, nu este de la Hristos, nu este ziditor, nu este folositor. Profesorul trebuie să miște adînc inima studentului său, să aprindă în el credința și dragostea lui față de Dumnezeu, să trezească în el

simțămîntul credincioșiei adînci față de Biserică, căreia se pregătește să-i fie slujitor.

Sînt convins că în Institutul vostru Teologic lucrați în felul acesta. De aceea îmi și permit să vă urez să obțineți în această direcție, cu binecuvîntarea Domnului, succese tot mai noi ca să dați Sfintei Biserici Romîne, în orice privință, slujitori bine pregătiți, care să fie apți să-și împlinească îndatoririle lor de răspundere înaintea lui Dumnezeu și înaintea Sfintei Sale Biserici.

Vă urez deasemenea ca avînd mintea luminată de adevărul dumnezeesc, cu inima încălzită de Duhul Sfînt, să continuați munca voastră științifică teologică și astfel să țineți ridicat și prestigiul teologiei romîne, iar împreună cu aceasta și al Sfintei Biserici Ortodoxe Romîne.

Ingăduiți-mi să adresez cîteva cuvinte și studenților Institutului Teologic.

Dragi studenți, ați venit în această instituție superioară de învățămînt a Sfintei Biserici Romîne pentru ca să primiți cunoștințe și pregătirea necesară unor viitori clerici buni. Deci, munciți neobosit, respectați disciplina stabilită în instituția școlară și în Sfînta Biserică, curățați-vă tot mai mult inimile de orice fel de influență vătămătoare, întăriți-vă credința și evlavia, aprindeți în inimile voastre dragoste pentru înalta chemare a preoției, însuflețindu-vă de pildele minunate ale slujirii preoțești, pe care le puteți întîlni atît în trecut, cît și în vremurile de astăzi ale Sfintei Voastre Biserici. Să știți că ați ales o slujire înaltă, care vă va răsplăti pe deplin, dacă vă veți închina ei întru totul. Cei care nu se pot închina cu totul unui ideal înalt, nu vor încerca niciodată plăcerea deplină a unei adevărate activități omenești. Cei care au rămas la jumătatea drumului, ori s-au întors de la jumătatea drumului, nu vor gusta niciodată bucuria împlinirii țelurilor înalte. Cei care s-au temut de culmi, nu vor putea vedea niciodată departe și întotdeauna vor trăi într-o lume foarte îngustă. Iar preotul trebuie să fie cu sufletul tare, cu privire clară și pătrunzătoare, cu voință perseverentă și cu cuvînt neîncetat spre înfăptuirea chemării creștine. Dumnezeu să vă binecuvinteze pentru munca folositoare aici în Institut și pentru lucrarea bisericească și patriotică binecuvîntată, atunci cînd harul dumnezeesc vă va chema la slujire.

Indreptîndu-și cuvîntul către preoții cursiști, Inalt Prea Sfințitul Chiril le-a spus în limba romînă:

Prea Cucernici Părinți,

Sînt bucuros că am avut rara fericire, ca oaspete al Sanctității Sale Patriarhul Justinian și al Sfintei Biserici Romîne, să fiu acum în mijlocul vostru și să văd cu ce conștiință înaltă a îndatoririlor ați purces la activitatea voastră de acum. Tot ceea ce am auzit pînă acum despre aceste cursuri, m-a convins că Sfînta Biserică Romînă, condusă cu înțelepciune de Sanctitatea Sa Patriarhul Justinian și de Sfîntul Sinod, își organizează bine viața sa internă și își pregătește cadrele preoțești pentru ca ele să-și poată îndeplini sfintele lor îndatoriri.

Inaltă este chemarea preoțească. Ea este comparată de Sfinții Părinți și de dascălii Bisericii cu slujirea îngerească. Noi toți am primit darul Sfîntului Duh pentru slujirea preoțească. De aceea și de la noi se cere foarte mult. Sfîntul Apostol Pavel sfătuește pe ucenicul său Timotei: „Păstrează odorul cel bun prin Duhul Sfînt care lucrează în noi“ (II Tim. 1, 14), prin urmare înainte de toate noi va trebui să păstrăm odorul cel bun al Sfîntului Duh.

De-l vom păstra îl vom și întări și el va da roade pentru noi și pentru slujirea noastră, adică pentru aceia care ne-au fost încredințați. De-l vom neglija, ne neglijam pe noi și devenim neroditori. Deși avem în noi puterea lui Dumnezeu pentru slujirea rodnică, noi devenim neroditori din cauza lipsei de grijă față de cele duhovnicești, în care cădem. Atunci noi devenim neputincioși pentru slujire, ne temem de răspunderile datoriei ce avem, ne înfricoșăm de culmile pe care trebuie să le urcăm și totodată sîntem gata să dăm înapoi. Orice oprire pe loc echivalează cu un regres. De neglijam harul Duhului Sfînt, noi mergem pe calea regresului, care este calea propriei noastre pieiri duhovnicești. Iată de ce noi va trebui să păstrăm darul cel bun ce ne-a fost încredințat de Duhul Sfînt și să-l întărim și mai mult în chemarea noastră după cum este scris: „pentru aceasta fraților mai virtos nevoiți-vă ca să faceți adevărită chemarea și alegerea voastră, că acestea făcînd nu veți greși niciodată“ (II Petru, 1, 10). Dar cum să întărim chemarea și alegerea noastră pentru ca să nu greșim niciodată, ci să propășim? Este necesară rugăciunea și vegherea asupra-ne.

Fiecare trebuie să se roage cu osîrdie și totdeauna, nu numai în biserică la săvîrșirea slujbelor bisericesti și la sfînta Liturghie, dar și în casa sa. Să nu uităm rugăciunea, pentru că de ne va lipsi rugăciunea, vom rămîne fără duhul prin care trăim în comuniune cu Dumnezeu.

Trebuie să veghem incontinuu și asupra-ne, verificînd întotdeauna curăția conștiinței noastre și orice pas din viața noastră. Să veghem și cum pășim pe calea Domnului, ca nu cumva pe nesimțite să ne abatem pe căi lăturalnice. Și aci trebuie să ne amintim de cuvintele Sfîntului Apostol Pavel: „Ei sînt slujitori ai lui Dumnezeu, spre însăși aceasta îndeletnicindu-se“ (Romani 13, 6).

Trebuie să ne rugăm întotdeauna și să lucrăm fără încetare pentru o cît mai multă întărire a credinței, pentru o cît mai mare evlavie, pentru dragoste față de Dumnezeu și păstoriți, pentru contribuție la propășirea și fericirea poporului. Aceasta este de trebuință ca să putem fi buni păstori, întrucît păstorul cel bun, prin credință și evlavie, însuflețit de iubire față de Dumnezeu și om, proslăvește pe Dumnezeu și slujește poporului și țării.

Dar pentru ca să fim buni păstori este necesară cunoașterea care înseamnă lumină. Noi știm că fără lumină nu poate fi zi și că noi sîntem fiii luminii care propovăduim lumina vieții. Noi știm, pe de altă parte, că cuvîntul adevărului este lumină pentru viața noastră. Iată de ce trebuie să cunoaștem foarte bine și temeinic Sfînta Scriptură, acest tezaur al adevărului, izvor de puteri și inspirație.

În afară de Sfînta Scriptură este necesar să posedăm și un mare bagaj de cunoștințe temeinice care lărgesc orizontul nostru în problemele credinței și în toate adevărurile Sfintei Scripturi.

Lumina cea mai desăvîrșită este dragostea. Știința pe care o căpătăm și care lărgeste orizontul nostru asupra vieții și îl adîncește în adevărurile credinței și moralei, este lumină, care însă devine activă și creatoare numai atunci cînd va fi însoțită de lumina dragostei. Să iubim pe Dumnezeu, iată prima poruncă. Să iubim pe aproapele, este porunca a doua asemenea celei dintîi. Cu dragoste față de Dumnezeu noi îl vom putea sluji cu toată credincioșia și cu dragoste față de aproapele vom putea sluji fraților noștri, Patriei noastre și omenirii întregi.

Așa se pot atinge culmile slujirii preoțești harice. Noi trebuie întotdeauna să fim așintiți spre aceste culmi, pentru ca slujirea noastră să dea roade și să ne răsplătească aci pe pămînt cu bucurii duhovnicești, iar în veșnicie cu bucuriile promise.

Scumpi părinți și frați,

Ascultați ce zice Sfântul Apostol Pavel: „deci, dar, oricare este întru Hristos, făptură nouă este; cele vechi au trecut, iată toate s-au făcut nouă. Și toate de la Dumnezeu sînt care ne-a împăcat pre noi Lui — și prin Iisus Hristos și ne-a dat nouă slujba împăcării“ (II Cor. 5, 17-18).

Din aceste cuvinte noi putem trage multe învățăminte despre țelurile activității noastre, care trebuie să țină seama că în Hristos Iisus noi sîntem făptură nouă și că cele vechi au trecut. Cele vechi care nu mai sînt bune din cauza vechimii lor, din cauza propriilor lor contradicții lăuntrice și din cauza contradicției lor fundamentale cu legea dumnezeiască, sînt condamnate să treacă, cum spune Sfântul Apostol, adică să dispară ca să facă loc lucrului nou, în care va fi reflectată legea dumnezeiască. Aceasta este o învățătură de temelie pe care trebuie s-o tragem din cuvintele Sfântului Apostol și în deosebi din întreaga învățătură a Noului Testament.

Dar iată că mai este și un al doilea adevăr pe care trebuie să-l avem întotdeauna în vedere: prin Iisus Hristos, omul s-a împăcat cu Dumnezeu, care ne-a dat „slujba împăcării“. Aceasta înseamnă că noi sîntem slujitorii împăcării cu Dumnezeu iar de aci tragem și a doua concluzie despre împăcarea între oameni. De ne împăcăm cu Dumnezeu, noi sîntem pe cale să ne împăcăm cu oamenii. Noi prin chemare sîntem slujitori ai împăcării, deaceia trebuie să fim și în lume slujitori și propovăduitori ai păcii.

Pentru ca să ne putem convinge cît de imperioasă este această datorie, este suficient ca să ne aruncăm privirile asupra acelei încordări în care trăește astăzi omenirea din cauza ciocnirii dintre forțele păcii și ale războiului.

Imi permit să atrag atențiunea asupra unor fapte din raporturile noastre romîno-bulgare din trecutul apropiat. Multe decenii popoarele noastre au fost învățate de conducătorii lor șoviniști să se subestimeze reciproc și să fie indiferente unul față de altul, să nu se stimeze și să nu se iubească, să-și bată joc unul de altul și chiar să se urască. Acești patrioți strîmți la minte și răuvoitori au făcut mult rău popoarelor noastre, învățîndu-le un patriotism fals. Iar popoarele noastre au multe calități și aptitudini, care, dacă li se făceau cunoscute, s-ar fi prețuit reciproc, s-ar fi stimat, s-ar fi iubit. Popoarele noastre și-au creiat și în trecutul îndepărtat, ba chiar și acum își creiază propria lor cultură și dau prinosul lor în tezaurul comun al culturii universale. Popoarele noastre, cu toate că au avut o soartă grea, în istoria lor au arătat totuși calități și daruri înalte. Dacă toate acestea le-am fi făcut cunoscute popoarelor noastre, este fără îndoială că noi le-am fi slujit mai bine și am fi creiat condițiuni pentru o comuniune frățească.

Ce este adevăratul patriotism? Adevăratul patriotism este dragostea față de poporul căruia îi aparții, dar și respect și frăție față de celelalte popoare. El înseamnă respectarea drepturilor lor vitale, înseamnă dorul de a trăi în dreptate, în înțelegere și în pace. Bisericile noastre sînt patriotice pentru că popoarele noastre prin Biserică s-au născut la o viață culturală și au crescut ca popoare cu forme statale. Acesta este un lucru minunat, dar el nu implică o îngădire a orizonturilor noastre, ci dimpotrivă, ne îndatorează să le dezvoltăm în așa fel, încît patriotismul nostru să fie un patriotism adevărat, spre folosul poporului nostru și al tuturor celorlalte popoare. Să-ți iubești poporul tău nu înseamnă în niciun caz să disprețuești celelalte popoare sau să le subestimezi. Popoarele care au subestimat celelalte popoare, au rămas de obicei în urmă. În comuniune frățească trebuie create întreceri culturale și duhovnicești, pentru ca toate popoarele să poată propăși.

Spre astfel de țeluri trebuie îndreptată activitatea noastră pastorală ca să fim credincioși lui Dumnezeu, uniți în credință și în Biserica lui Dumnezeu, uniți și în dragoste.

Vă urăm o astfel de activitate, știind că ea se află sub înalta ocrotire a atotvrednicului Întâistător al vostru, Sanctitatea Sa Patriarhul Justinian, un remarcabil ziditor bisericesc de mari proporții, un luptător de seamă al frățietății și al păcii între popoare și în deosebi între popoarele apropiate de aceeași credință.

Permiteți-mi să vă exprim, împreună cu salutările noastre părintești, cele mai calde urări de succes în lucrarea voastră de acum.

„Trăiască Biserica Ortodoxă Română,
Trăiască Sanctitatea Sa Patriarhul Justinian,
Trăiască profesorii și studenții Institutului Teologic din București.
Trăiască întreaga preoțime ortodoxă română“.

I.P.S. Sa a înmînat apoi Părintelui Rector cîteva din valoroasele sale lucrări, pentru a fi depuse la Biblioteca Institutului. P.C. Rector a mulțumit Înaltului Ierarh pentru îndemnurile frumoase și folositoare date profesorilor, studenților și preoților cursiști și pentru darul făcut Bibliotecii, asigurînd pe distinsul autor că lucrările donate vor fi de un real folos cercetătorilor Bibliotecii Institutului.

După aceasta, pe cînd corul studenților cînta imnul patriarhal bulgar, Înaltii oaspeți au părăsit șala pentru a vizita Institutul. Au văzut un dormitor și o sală de curs. Au mers apoi la Bibliotecă, unde cei doi bibliotecari organizaseră, în sala de lectură, o mică expoziție cu parte din cărțile rare și valoroase din Biblioteca Institutului. Cu viu interes distinșii oaspeți au cercetat cărțile expuse.

După ce au vizitat paraclisul, au trecut în cancelaria profesorilor, unde au stat de vorbă cu membrii corpului didactic al Institutului, împărțindu-le impresii din timpul vizitei făcute în țara noastră. I.P.S. Patriarh Chiril a depănat amintiri din vremea cînd, cu 30 de ani în urmă, I.P.S. Sa era student la una din Universitățile romînești.

După ce au semnat în cartea de aur a Institutului, distinșii oaspeți au plecat spre palatul patriarhal, lăsînd în sufletele celor de la Institut o frumoasă impresie, care nu se va șterge niciodată.

RECEPȚIA DATĂ DE DL. MINISTRU AL CULTELOR

Seara a avut loc, la palatul patriarhal, o recepție dată de Dl. Acad. Prof. P. Constantinescu-Iași, Ministrul Cultelor, în cinstea delegației Bisericii Ortodoxe Bulgare. Au luat parte membrii delegației în frunte cu I.P.S. Patriarh Chiril, reprezentanți ai Bisericii Ortodoxe Romîne în frunte cu I.P.S. Patriarh Justinian, reprezentanți ai Ministerului Cultelor și ai Institutului Teologic, precum și ai altor așezăminte bisericești.

De asemenea a fost prezent dl. Stoian Pavlov, ambasadorul R. P. Bulgaria la București.

A vorbit dl. Acad. Prof. P. Constantinescu-Iași, arătînd că vizita aceasta a întărit și mai mult legăturile dintre Bisericile Ortodoxă Romînă și Bulgară și popoarele lor.

A toastat apoi I.P.S. Patriarh Chiril, exprimându-și admirația pentru organizarea Bisericii Ortodoxe Române și omagiind pe Sanctitatea Sa Patriarhul Justinian, mare fruntaș al Ortodoxiei, pentru chipul înțelept în care conduce treburile acestei Biserici.

A omagiat apoi pe dl. Ministru al Cultelor, care contribuie foarte mult ca raporturile dintre Biserică și Stat să fie cât mai bune.

I.P.S. Patriarh Chiril a urât Guvernului popular român să poată împlini marile sarcini istorice ce-i stau în față, iar Președintelui său, Dl. Gheorghe Gheorghiu-Dej sănătate deplină, pentru binele și propășirea poporului român prieten.

DESPĂRTIREA

În dimineața zilei de 29 octombrie 1954, I.P.S. Patriarh Chiril și însoțitorii săi, sub impresia ceasului despărțirii, au însemnat în cartea de aur a palatului patriarhal, următoarele impresii căpătate în cele trei săptămâni, petrecute pe pământul scump al patriei noastre:

«La 11 octombrie 1954, delegația bisericească bulgară, pe care am avut cinstea s-o conduc a sosit în de Dumnezeu păzitul oraș București și a fost oaspetele Bisericii Ortodoxe Române și a Sanctității Sale Justinian Patriarhul României, pînă la 29 ale aceleași luni. Din delegație fac parte: Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Mihail al Dorostorului și Cerveniei, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Climent al Starei-Zagora, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Pimen al Nevrocopolului, Prea Sfințitul Episcop Iona de Agatoniki, Arhim. Maxim, Protopresbiter Prof. Dr. Ștefan Țancov, Protoiereu Metodi Milcev, Ieromonah Dr. Teodor, Diacon Dr. Vasil Stoeanov Veleanov.

Delegația Bisericii Bulgare a făcut această vizită ca să prezinte salutul, prețuirea și dragostea Bisericii Ortodoxe Române și a sfințitei sale ierarhii; Sanctității Sale Justinian, întregului Prea Sfințit Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

În timpul șederii am vizitat sfintele lăcașuri de seamă, care constituie podoaba ortodoxiei românești și monumente minunate de arhitectură și pictură.

Cu inimi pline de umilință ne-am rugat înaintea sfintelor moaște ale Sfintei Preacuvioasei Maice Parascheva, ale Sfintei Mucenițe Filoteia; ale Prea Cuviosului Dimitrie Basarabov, ale Sfântului Grigorie Decapolitul, cerînd mila Domnului pentru propășirea credinței și a bineistării a popoarelor noastre frățești român și bulgar.

Comuniunea în rugăciune și în dragoste a delegației noastre cu sfințita ierarhie a Sfintei Biserici Române a fost pentru noi o mare mîngăiere duhovnicească.

Noi am văzut la Sfînta Biserică Română mărturii despre puterea sa lăuntrică, despre buna ei organizare canonică, despre duhul creator, care zidește tot mai deplin viața ei.

Noi ne-am rugat urînd Sfintei Biserici Române o deplină înflorire, spre slava lui Dumnezeu și spre fericirea evlaviosului popor român.

Ne rugăm cu osîrdie pentru sănătatea Sanctității Sale Inalt Prea Sfințitului Justinian, pentru ca avînd ajutorul haric de la Marele Arhipăstor, să continue cu aceeași înțelepciune și energie să conducă destinele Sfintei Biserici Ortodoxe Romîne.

Ne rugăm ca întreaga sfințită ierarhie și întregul cler ortodox să fie întotdeauna sub ocrotirea atotputernicei drepte a lui Dumnezeu pentru propășirea lucrării dumnezeiești și pentru fericirea poporului.

Intregului popor român îi urăm în rugăciune tot darul desăvîrșit care se pogoară de la Părintele Luminilor. București 29 octombrie 1954».

Această frumoasă însemnare e semnată de Inalt Prea Sfințitul Patriarh Chiril, de Inalt Prea Sfințitii Mitropoliți Mihail, Climent și Pimen, de P.S. Episcop Iona, de P.C. Pr. Prof. Dr. Ștefan Țancov, P.C. Protoiereu Metodi D. Milcev, P.C. Arhim. Maxim și P.C. Diac. Vasil Veleanov.

Către ora 11, în hall-ul palatului patriarhal se adunaseră Ierarhi, profesori de la Institutul Teologic, consilieri patriarhali și arhiepiscopali, pentru că peste cîteva clipe oaspeții bulgari, de care se legaseră sufletește, părăseau Bucureștii, plecînd în patria lor. În hall apare mai întîi I.P.S. Patriarh Chiril, care se întreține cu cei prezenți. Din convorbire prind doar cîteva cuvinte: «Plec cu impresii foarte frumoase din țara dv. Să dea Dumnezeu să ne vedem iar. Am venit cu ploaie, și tot cu ploaie plecăm. Aceasta înseamnă rodnicie. Să dea Dumnezeu ca și munca noastră să fie rodnică în ogorul Bisericii lui Hristos».

Intrucît ora de plecare se apropiase, I.P.S. Patriarh Justinian prezintă Inalților oaspeți, pentru rămas bun, pe cei de față.

Apoi părăsind hall-ul palatului, se duc în biserică și se închină Sfințelor Moaște ale Sfîntului Dimitrie Basarabov, cerîndu-i ajutor în călătorie. La ieșirea din biserică, I.P.S. Patriarh Chiril schimbă cîteva cuvinte și binecuvintează pe credincioșii adunați în curtea Sfintei Patriarhii, spre a-i ura «drum bun».

Și, în sunetul clopotului celui mare, I.P.S. Sa însoțit de I.P.S. Patriarh Justinian, a pornit spre aeroportul Băneasa, abătîndu-se în drum pe la Școala bulgară din București. La aeroport se aflau, pentru a saluta pe oaspeți, reprezentanți ai Ministerului Cultelor și ai așezămintelor bisericești din Capitală, precum și Dl. Stoian Pavlov, Ambasadorul R. P. Bulgaria la București.

Din delegație a mai rămas cîtva timp la reședința patriarhală I.P.S. Mitropolit Mihail al Durostorului și Cerveniei, care a plecat direct cu mașina la Russe, fiind însoțit pe drum de P.S. Episcop Theoctist Botoșăneanu și dl. D. Dogaru, director în Ministerul Cultelor.

*

Așa s-a încheiat această vizită a celui dintîi Patriarh bulgar care a călcat pămîntul primitor al patriei noastre.

Vizita aceasta a contribuit și mai mult la strîngerea legăturilor între cele două Biserici Ortodoxe de pe malurile Dunării și între popoarele lor, dornice de muncă și iubitoare de pace.

*

La aproape două ore de la plecarea cu avionul de la aeroportul Băneasa, Înalt Prea Sfințitul Patriarh Chiril, ajungînd la Sofia, expedia la București următoarea telegramă:

SANCTITAȚII SALE

PATRIARHULUI JUSTINIAN

BUCUREȘTI

Reîntorși în scumpa noastră patrie socotim drept cea mai plăcută datorie să exprimăm Sanctității Voastre, Înalt Prea Sfințiilor și Prea Sfințiilor Arhieriei și tuturor colaboratorilor Sanctității Voastre, cea mai cordială mulțumire pentru primirea caldă și frățească de care ne-am bucurat în țara Voastră, ca oaspeți ai Sfintei Biserici Ortodoxe Romîne. Aceasta ne însuflețește pentru muncă mai osîrdnică în lucrarea frăției noastre reciproce ca și în lupta pentru pace în lumea întreagă.

Sofia, 29 octombrie, 1954

† C H I R I L
PATRIARHUL BULGARIEI

NOTA REDACȚIEI. Darea de seamă asupra vizitei delegației Bisericii Ortodoxe Bulgare în țara noastră, a fost întocmită de: Pr. Conf. AL. I. CIUREA, Diac. Prof. GH. I. MOISESCU și Pr. NICOLAE ȘERBANESCU.

R E C E N Z I I

OVIDIU MARINA: INSEMĂRI DIN BULGARIA LA INTRONIZAREA PATRIARHULUI CHIRIL

**BUCUREȘTI, EDITURA INSTITUTULUI BIBLIC ȘI DE MISIUNE
ORTODOXĂ, 1945, 454 pp., Cu 37 ILUSTRAȚIUNI**

În lucrarea de față, autorul, Dl. Ovidiu Marina, ne prezintă însemnări și impresii de la restatornicirea patriarhatului bulgar și înscăunarea primului Patriarh bulgar, la 10 mai 1953, după o întrerupere de 560 de ani de la alungarea din scaun de către turci, în 1393, a ultimului Patriarh bulgar, Sfântul Eftimie de Tîrnova.

La acest important eveniment din viața Bisericii Ortodoxe Bulgare și din sinul Ortodoxiei, a luat parte, împreună cu delegațiile Bisericilor Ortodoxe surori și o delegație din partea Bisericii Ortodoxe Române, condusă chiar de Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian. Din delegație au făcut parte: I.P.S. Firmilian, Arhiepiscopul Craiovei și Mitropolitul Olteniei; P.S. Episcop Theoctist Botoșăneanu, Vicar Patriarhal și Rectorul Institutului Teologic de grad universitar din București; P.C. Preot Alexandru Ionescu, Vicarul Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor și deputat în Marea Adunare Națională a Republicii Populare Române și Dl. Ovidiu Marina, autorul lucrării de față.

Membrii delegației Bisericii Ortodoxe Române, avînd în frunte chiar pe Întîistătătorul ei, Sanctitatea Sa Patriarhul Justinian, singurul Patriarh care a participat la festivitățile restabilirii patriarhatului bulgar dintre membrii delegațiilor Bisericilor Ortodoxe surori, s-au bucurat de o deosebită cinstire și prețuire, atît din partea membrilor Sfîntului Sinod Bulgar, a clerului și credincioșilor Bisericii Bulgare, cît și din partea tuturor autorităților de Stat ale Republicii Populare Bulgaria.

Delegația romînă a rămas pe pămîntul Bulgariei vecine și prietene între 9-21 mai 1953, luînd parte la festivitățile restatornicirii patriarhatului bulgar și ale înscăunării Înalt Prea Sfințitului Patriarh Chiril, în ziua de 10 mai 1953, apoi vizitînd diferite locuri istorice din Republica Populară Bulgaria, în deosebi pe acelea unde contribuția romînilor în viața istorică a poporului bulgar a avut un rol de seamă, ale căror urme se păstrează cu sfințenie pînă în timpul nostru.

Deși autorul n-a avut intenția, cum ne informează însuși, ca rîndurile acestei cărți să aibă un caracter științific sau istorico-bisericesc, ci a voit să fie «o simplă notare a evenimentelor și o înșiruire de date și impresii culese în tot timpul călătoriei delegației Bisericii Ortodoxe Române» (p. 8-9), condusă de Sanctitatea Sa Patriarhul Justinian pe pămîntul Bulgariei, se găsesc cu toate acestea în ea, prețioase știri din istoria politică și bisericească a Bulgariei, și mai cu seamă bogate știri din istoria relațiilor politico-bisericești frățești dintre poporul romîn și poporul bulgar.

De altfel, ideea călăuzitoare a întregii lucrări are în vedere acest înalt și nobil scop, de a contribui «măcar cu o piatră la zidirea imensului pod spiritual pe care romînii și bulgarii îl clădesc astăzi împreună... în numele veșnicei prietenii dintre ei» (p. 9).

Lucrarea este împărțită în următoarele capitole: Introducerea; Alegerea primului Patriarh; Înscăunarea; Printre romînii din Sofia; Monumente bisericești și naționale; Capitale; Orașe și sate; Biserici și mînăstiri; Regăsiri; La capăt de drum.

În Introducere, autorul ne prezintă un studiu istoric bogat asupra epocilor mai însemnate din istoria politică și religioasă a Bulgariei, începînd de la întemeierea ei ca stat pînă în timpul nostru.

Prețioase știri istorice referitoare la viața celor două popoare, român și bulgar, aflăm de asemenea și în diferitele cuvântări rostite de Înălții Ierarhi bulgari, de numeroși preoți bulgari, de reprezentanții puterii de Stat ai poporului bulgar, cum și din descrierea vizitării diferitelor localități istorice din Republica Populară Bulgaria, din care vom împărtăși cititorilor noștri pe cele mai însemnate.

*

Peste tracia romanizată din sudul Dunării, au început să pătrundă din sec. al VI-lea, din timpul împăratului bizantin Justinian cel Mare (527-565), importante triburi slave venite din nord. Peste această populație care fu slavizată cu timpul, se așază către sfârșitul secolului al VII-lea (679) un nou popor migrator, bulgarii, care, la rîndul lor, se slavizară, împrumutînd limba celor cucerîți, și înființară un puternic stat militar între Dunăre și Balcani, pe teritoriul imperiului bizantin, avînd capitala la Plisca (p. 19-20). Multă vreme, haganii bulgari și pătura conducătoare bulgară rămaseră păgîni. Dar influența substratului creștin romano-slav făcu ca un număr tot mai mare de bulgari să îmbrățișeze creștinismul.

În secolul al IX-lea, predicară creștinismul în Bulgaria și unii dintre ucenicii fraților «Apostoli» Ciril și Metodie, ca Episcopul Climent, Naum ș. a. Botezul țarului Boris (853-888) în 864, care primi numele nașului său, împăratul Mihail al III-lea (842-867) al Bizanțului, însemna recunoașterea faptului din partea conducerii superioare a statului că poporul bulgar de rînd și păturile sale mijlocii îmbrățișaseră de mai înainte creștinismul.

Din secolul al IX-lea, capitala țarilor bulgari creștini se mută de la Plisca la Preslavul Mare (Pereiaslaveț), unde rămase pînă în 971.

În timpul țarului Petru (927-969), Biserica Bulgară obținu pentru un scurt timp demnitatea patriarhală, în persoana Patriarhului Damian al Durostorului, cum se afirmă și în scrisoarea Sfîntului Sinod Bulgar, trimisă la 30 martie/13 aprilie 1953, către Sfîntul Sinod al Bisericii Ortodoxe Romîne, prin care invită Biserica Romînă să ia parte în zilele de 8-10 mai 1953 la festivitățile restatornicirii Patriarhiei Bulgare (p. 100).

Intr-adevăr, prin tratatul de pace și alianță încheiat între bizantini și bulgari în 927, împăratul Romanos I Lecapenos (919-944) și senatul Bizanțului recunoscîră lui Petru, conducătorul bulgarilor, titlul de «țar», iar Arhiepiscopului Bulgariei demnitatea de Patriarh, dar mai tîrziu, după cucerirea Bulgariei orientale și desființarea țaratului ei răsăritean, în 971, bizantinii depuseră din scaun pe Patriarhul Damian¹). Patriarhia ecumenică n-a recunoscut acest Patriarhat al Bulgariei.

După cum se știe, la sfîrșitul domniei țarului Petru, Sviatoslav, marele kneaz al Kiewului, cuceri partea de răsărit a Bulgariei și voi să se așeze definitiv aci. În 971, însă, împăratul bizantin Ioan al II-lea Tzimiskes (969-976) ocupă Preslavul și desființă țaratul bulgar răsăritean.

Bulgaria occidentală se menținu pînă în 1018, cînd și ea avu aceeași soartă, fiind ocupată de împăratul bizantin Vasile al II-lea Bulgaroctonul (976-1025). Acesta distruse organizația politică a țării, dar îi lasă liberă organizația ei religioasă. După 1018, ajunse la mare înflorire Arhiepiscopia Ohridei, care deveni aproape independentă față de Patriarhia ecumenică și-și întindea jurisdicția peste teritorii care aparținuseră în bună parte sub Justinian cel Mare, împăratul Bizanțului, Arhiepiscopiei Justiniana Prima.

În 1185, datorită fraților valahi Petru și Asan care eliberară poporul valahobulgar de sub stăpînirea bizantină, luă ființă în Peninsula Balcanică imperiul romîno-bulgar «al doilea țarat bulgar», cum mai este numit, cu capitala la Tîrnova. Imperiul valahobulgar dură pînă în 1393, cînd Bulgaria orientală a țarului Ioan Șișman (1371-1393), fu cucerită de turci. Capitala ei, Tîrnova, fu cucerită la 17 iulie 1393 de sultanul Baiazid I Ilderim (1389-1402).

Bulgaria occidentală a țarului Ioan Sracimir (1371-1396), cu capitala la Vidin, mai rezistă încă trei ani, pînă în 1396, cînd în urma înfrîngerii armatelor creștine de către turci la Nicopole, căzu și ea sub crunta stăpînire turcească. Intreaga Bulgarie fu prefăcută în pashalic turcesc și rămase sub stăpînirea turcilor pînă în 1878.

În timpul imperiului romîno-bulgar, Bulgaria cunoscu cea mai mare strălucire politică și bisericească.

1. Vezi: Emile Amann et Auguste Dumas, *L'Eglise au pouvoir des laïques* (888-1057). (*Histoire de l'Eglise depuis les origines jusqu'à nos jours*, publiée sous la direction de Augustin Fliche et Victor Martin), Paris 1940, pp. 433-444, n. 2; Louis Bréhier, *Le monde byzantin. Vie et mort de Byzance*, Paris, 1946, pp. 167-209.

Țarul nu putea fi încoronat decât de un Patriarh și fiindcă Constantinopolul refuza să recunoască acest titlu Arhiepiscopilor Bisericii Bulgare, împărații valahobulgari se îndreptară spre Roma catolică. După o serie de tratative cu papa Inocențiu al III-lea (1198-1216), țarul romîno-bulgarilor, Ioniță Caloian (1197-1207), făcu la 7 noembrie 1204 unirea Bisericii valahobulgare cu Biserica romano-catolică.

Bulgaria a rupt repede legăturile ei cu catolicismul.

După îndelungate stăruințe din partea țarului Ioan Asan al II-lea (1218-1241), împăratul de Niceea, Ioan al III-lea Ducas Vatatzes recunoscă în 1235 conducătorului statului romîno-bulgar titlul de «țar», iar prin sinodul din Lampsac, Patriarhul Germanos al II-lea de Niceea (1222-1240) recunoscă Bisericii Valaho-Bulgare titlul de «Patriarhie», avînd reședința ei la Tîrnova. Patriarhia de Tîrnova înființată în 1235 își încetă existența la 17 iulie 1393, cînd orașul fu cucerit de turci, iar ultimul ei Patriarh, Sfîntul Eftimie (1375-1393), fu trimis în exil, după care primi cununa muceniciei.

Pentru a mări prestigiul Tîrnovei, împărații valahobulgari o împodobiră cu biserici și mînăstiri frumoase în care așezară moaștele mai multor Cuvioase și Sfînți. Astfel, țarul Asan I aduse la Tîrnova în 1195 moaștele Sfîntului Ioan de Rila (p. 227), iar succesorul său, Ioniță Caloian, aduse moaștele Sfintei Filofteia de la Mollivat din Tracia, pe care le așează în mînăstirea de maici Temniska (p. 282). Tot el aduse și moaștele Sfîntului Ilarion, Episcopul Megleniei din Macedonia (pp. 39-40).

Deasemenea, împăratul Ioan Asan al II-lea aduse la Tîrnova în 1222 moaștele Sfintei Parascheva de la Epivat din Tracia, locul ei de naștere (pp. 4-, 59, 278).

Împodobite cu palate, fortărețe, biserici și mînăstiri frumoase în care fură așezate moaștele unor Sfinte și Sfînți foarte venerați de popor, Tîrnova ajunse în curînd «împărăteasa cetăților», «al doilea Țarigrad», «Ierusalimul cel Nou» (pp. 39, 46, 276). Vizitînd Tîrnova cu membrii delegației romîne, în ziua de 20 mai 1953, Înalt Prea Sfîntul Patriarh Justinian, impresionat de mulțimea de urme bisericesti ale trecutului comun al celor două popoare, romîn și bulgar, a numit capitala împăraților valahobulgari: «Ierusalimul Ortodoxiei Dunărene» (p. 17).

*

Sub lunga și apăsătoare stăpînire turcească (1393-1878), poporul bulgar vecin și prieten a primit însemnate ajutoare din partea voevozilor și Mitropoliților Țărilor Romîne, precum și din partea credincioșilor romîni.

Astfel, la mînăstirea Cremnikovski se află zugrăviți pe fresca de pe peretele nordic al nartexului la anul 1492, membri din familia domnului muntean Radu cel Mare. Neagoe Basarab este ctitorul unei biserici din Oriahovița, localitate așezată între Tîrnova și Arbănași (p. 54). La Vidin, biserica Sfîntul Pantelimon s-a ridicat în 1633 și zugrăvit în 1646, de Mitropolitul Ștefan al Ungro-Vlahiei, sfetnicul cel mai apropiat al lui Matei Basarab (p. 58). Biserica Sfînta Parascheva din Vidin a fost zidită de Matei Basarab în 1652. La Șiștov, Matei Basarab ctitori biserica Sfînților Petru și Pavel; pe nartexul mînăstirii din Bacicovo sînt zugrăviți în costumele epocii (1633) boierii romîni ctitori Gheorghe și fiul său Constantin. Veacuri dearîndul, domnitorii romîni au întreținut mînăstirea Sfintei Treimi din Tîrnova (pp. 53-60; 239-232). La Arbănași, tîrg mare lîngă Razgrad, locul de naștere al domnitorului Moldovei Vasile Lupu, își aveau culele lor Cantacuzinii, Brîncovenii, Filipeș(ii), Văcăreștii (p. 62). La Arbănași se găsește în paraclisul Sfintei Parascheva al bisericii Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil mormîntul unuia dintre fiii lui Constantin Brîncoveanu, mort de ciumă în 15 iunie 1690, după cum ne arată inscripția de pe piatra mormîntului recent descifrată de profesorul bulgar Nicolov. (p. 314).

Atît de bogate au fost darurile voevozilor și credincioșilor romîni pe pămîntul Bulgariei, încît un număr de călugări bulgari, adresîndu-se printr-o scrisoare Mitropolitului Nifon al Ungro-Vlahiei (1850-1875), la 1 martie 1859, pentru a obține ajutorul noului domnitor Alexandru Ioan Cuza (1859-1866), afirmău: «Din veacurile străvechi, toate binefacerile și veniturile vin din Valahia, de la adormiții întru Domnul voievozi romîni» (p. 63).

*

În secolul al XIX-lea, România a ajutat Bulgaria modernă în lupta ei de eliberare de sub jugul otoman. Redeșteptarea culturală a Bulgariei, la începutul secolului al XIX-lea, s-a făcut pe pămîntul Romîniei. Primul «Abecedar» bulgar a fost tipărit în 1824, de doctorul Petre Beron, la Brașov, apoi retipărit în 1825 la București (p. 65). Primul «Nou Testament» în bulgărește s-a tradus și tipărit de Petru Sapunov în 1828 la București din porunca și cu ajutorul Mitropolitului Grigorie al IV-lea Dascălul al Ungro-Vlahiei (1823-1829; 1833-1834).

Alături de armata rusă, armata română a dat un mare și prețios ajutor popoului bulgar în anul 1877, în războiul pentru câștigarea independenței bulgare, prin luptele de la Grivița, Plevna, Opanez, Rahova, Vidin și Smîrdan.

Prin pacea de la San Stefano în 1878, se creie la sudul Dunării o Bulgarie mare de la Dunăre pînă la Marea Egee, dar puterile apusene, prin tratatul de la Berlin din 1878 o reduceră la un stat mic între Dunăre și Balcani, vasal Turciei. Rumelia, cu capitala Plovdiv (Filipopolis) se alătură noului stat în 1885, iar din 1908, Bulgaria se declară independentă (p. 71).

*

În ceea ce privește situația Bisericii Bulgare, după desființarea Patriarhiei de Tîrnova în 1393, de către turci, credincioșii bulgari rămaseră sub jurisdicția arhiepiscopiei de Ohrida, ocupată și ea de turci în 1394. Turcii menținură această arhiepiscopie, care, de fapt, se afla sub controlul Patriarhiei ecumenice din Constantinopol. Ea fu desființată, însă, la 1767, de Patriarhul ecumenic Samuil I Kanzaridis (1763-1768; 1773-1774). După desființarea arhiepiscopiei de Ohrida, bulgarii au rămas sub jurisdicția directă a Patriarhiei de Constantinopol, care se strădui să elenizeze Biserica Bulgară, înlocuind mai ales clerul superior bulgar cu episcopi și mitropoliți greci, fapt care produse adînci nemulțumiri în clerul și credincioșii bulgari.

După eforturi îndelungate, avînd și concursul prețios al Bisericii Ortodoxe Ruse și al conducătorilor Rusiei, bulgarii obținură la 28 februarie 1870, printr-un firman al sultanului Abdul Aziz (1861-1876), ridicarea Bisericii Ortodoxe Bulgare la demnitatea de «Exarhat», ceea ce îi da dreptul la o conducere independentă pretutindeni unde se aflau bulgari ortodocși, fără să țină seamă de ierarhia Patriarhiei ecumenice. La 16 februarie 1872 fu ales primul Exarh al Bisericii Ortodoxe Bulgare în persoana Mitropolitului Antim al Vidinului (p. 78). Nemulțumită de acest fapt, patriarhia ecumenică de Constantinopol, într-un sinod întrunit la 16 septembrie 1872 la Constantinopol, la care, împreună cu Patriarhul ecumenic, luară parte și Patriarhii Bisericii de Alexandria, Antiohia și Ierusalim, precum și Intîistătorii Bisericii Ortodoxe grecești, excomunică pe bulgari ca «schismatici» pentru învinuirea de «filetism», adică organizarea bisericească a credincioșilor pe baze exclusiv etnice. Patriarhul Ierusalimului nu subscrie, însă, actul de excomunicare (p. 79).

Bisericele Ortodoxe negrecești Rusă, Română și Sîrbă, nu dădură niciun răspuns la înștiințarea Patriarhiei ecumenice pentru recunoașterea schismei bulgare.

Biserica Ortodoxă Română n-a socotit niciodată reală schisma bulgară proclamată de Patriarhia Ecumenică și a continuat să întrețină în tot timpul legături canonice și frățești cu Biserica Bulgară și Ierarhii ei.

Patriarhia Română a intervenit și în scris pe lângă Patriarhia Ecumenică, rugînd-o să ridice schisma Bisericii Bulgare, întrucît aceasta n-a fost proclamată din motive obiective religioase, turbură relațiile frățești ortodoxe și rănește onoarea Ortodoxiei.

După intervențiile frățești făcute mai ales din partea Bisericii Ortodoxe Rusă și Română, Patriarhia ecumenică mamă, cu iubire creștină și luminată de Duhul Sfînt, ridică la 22 februarie 1945, schisma Bisericii Ortodoxe Bulgare, recunoscînd autocefalia ei, titulatura ei de Exarhat și egala ei cinstire alături de celelalte Biserici Ortodoxe autocefale surori.

În urmă ridicării schismei și recunoașterii autocefaliei Bisericii Ortodoxe Bulgare, o Comisiune a Sfîntului Sinod Bulgar întocmi un nou Statut care fu aprobat de toți Arhierii. Primul articol din Statut prevedea restatornicirea Patriarhiei Bulgare. Noul Statut fu aprobat de Marea Adunare Națională a Republicii Populare Bulgaria printr-un Decret-Lege votat în ziua de 31 decembrie 1950, la Sofia. Apoi, Sfîntul Sinod Bulgar, în deplin acord cu guvernul Republicii Populare Bulgaria, hotărî ca între 8-10 mai 1953, la 560 de ani de la desființarea Patriarhiei de Tîrnova, să aibă loc la Sofia ședințele istorice și solemne pentru restatornicirea patriarhatului bulgar și alegerea și înscăunarea noului Patriarh (pp. 82-83).

Al treilea Congres Național Bisericesc Bulgar a ales în ziua de 10 mai 1953, duminică dimineața, cu 104 voturi din 111, pe I.P.S. Mitropolit Chiril al Plovdivului, ca întîiul Patriarh al patriarhatului bulgar restabilit, după 560 de ani de la alungarea din scaun în 1393 a Sfîntului Eftimie, ultimul Patriarh al Tîrnovei (pp. 85-93).

I.P.S. Patriarh Chiril s-a născut la 3 ianuarie 1901, numindu-se ca mirean Constantin Marcov. După absolvirea Seminarului Teologic din Sofia, I.P.S. Sa a făcut studii teologice superioare la Facultatea de Teologie din Belgrad și a obținut diploma de «Doctor în Teologie», în România. La 30 decembrie 1923, I.P.S. Sa a fost tuns în monahism, primind numele de Chiril. După obținerea titlului de «Doctor în

Teologie» făcu studii pentru aprofundarea disciplinei filosofiei la Zagreb, Viena și Berlin. Din 1933, în calitate de Arhimandrit, a fost numit Secretar al Sfântului Sinod Bulgar. La 12 iulie 1936, este ales Episcop de Stobi, iar la 15 mai 1938, Mitropolit al Plovdivului, unde a păstorit 15 ani, pînă la alegerea sa ca Patriarh al Bisericii Ortodoxe Bulgare. I.P.S. Sa are o bogată activitate științifică teologică. Pentru valoroasele sale lucrări și pentru marile servicii aduse Bisericii Ortodoxe Bulgare, I.P.S. Patriarh Chiril a fost proclamat la 27 mai 1953, «Doctor honoris causa» al Academiei Teologice din Sofia (pp. 93-97).

*

La marea sărbătoare a Bisericii Ortodoxe Bulgare, prilejuită de restatornicirea Patriarhiei Bulgare, și la intronizarea primului ei Patriarh, au luat parte, în afară de delegația Bisericii Ortodoxe Române, și delegațiile Bisericilor Ortodoxe surori Rusă, Georgiană, Polonă și Cehoslovacă. Dintre Patriarhatele Răsăritului, a trimis pe reprezentantul ei, Patriarhia apostolică a Antiohiei. Mesagii frățești și prietenești de salutare și felicitare au trimis Prea Fericitul Timotei, Patriarhul Ierusalimului, Prea Fericitul Hristofor, Patriarhul Alexandriei, Prea Fericitul Vichentie, Patriarhul Serbiei, Inalt Prea Sfințitul Spiridon, Mitropolitul Greciei, Inalt Prea Sfințitul Paisie, Mitropolitul Albaniei ș. a. S-au primit, de asemenea, telegrame de felicitare din partea Arhiepiscopului de Canterbury, Geoffrey, Primatul Angliei, și din partea altor confesiuni creștine (pp. 106-110).

În Dumineca din ziua de 10 mai 1953, în monumentală catedrală a Sfântului Alexandru Nevski din Sofia, cel mai mare edificiu bisericesc din Sud-Estul european, peste 5.000 de credincioși așteptau pe întâiul Patriarh bulgar și delegațiile Bisericilor Ortodoxe surori, între membri cărora se distinge figura Prea Fericitului Patriarh Justinian al României, singurul Patriarh străin care a luat parte la strălucitele festivități bisericesti de la Sofia.

După actul de citire a procesului-verbal prin care Congresul Național Bisericesc Bulgar a ales pe I.P.S. Chiril să ocupe înalta treaptă de Mitropolit al Sofiei și Patriarh al Bisericii Ortodoxe Bulgare, s-a înmînat celui ales insignele demnității patriarhale. Apoi, după o scurtă rugăciune a Prea Fericitului Patriarh Chiril, într-o atmosferă solemnă, I.P.S. Mitropolit Neofit al Vidinului a dat citire cuvîntului de investire al Sfântului Sinod Bulgar (pp. 110-121). Au urmat apoi cuvîntările de felicitare și omagiere din partea delegațiilor Bisericilor Ortodoxe surori.

Cel dintîi a luat cuvîntul Prea Fericitul Patriarh Justinian, care într-o substanțială cuvîntare a exprimat bucuria întregului cler și a credincioșilor Bisericii Ortodoxe Române pentru cinstita care se face surorii ei, Biserica Ortodoxă Bulgară, prin ridicarea ei la demnitatea de Patriarhie. «Faptele constituie manifestarea cea mai elocventă a sentimentelor, a spus, între altele, Sanctitatea Sa Patriarhul Justinian. Dragostea neîncetată și frăția Bisericii Ortodoxe Române și a poporului român de cînd a cunoscut poporul bulgar și pînă astăzi, le dovedesc faptele înscrise în pisaniile de biserici și minăstiri din țara D-Voastră, cărțile de cult, odoarele, zugrăvele ctitoricești, documentele găsite în ziduri, arhivele Bisericii Bulgare, etc. Ele vor grăi deapaururi despre dragostea și frăția Bisericii Române și poporului român față de Biserica Bulgară și poporul bulgar» (p. 123).

În aceste momente solemne, Prea Fericitul Patriarh Justinian a dăruit Inalt Prea Sfințitului Patriarh Chiril un engolpion cu chipurile fraților «Apostoli» ai slavilor. Chiril și Metodi, o cîrje patriarhală, o icoană a Maicii Domnului și un rînd de sfinte vase (p. 125).

Terminîndu-se cuvîntările ținute de reprezentanții Bisericilor Ortodoxe surori, a răspuns tuturor celor prezenți la această marea sărbătoare Prea Fericitul Patriarh Chiril, care, mulțumind în chipul cel mai călduros înalților oaspeți, a accentuat în deosebi că «Sfînta Biserică Bulgară va apăra cu grije Sfînta Ortodoxie și tezaurul ei pururea înnoitor. Restatornicindu-și străvechea ei demnitate patriarhală, ea face un nou legămînt în fața întregii Biserici a lui Dumnezeu: să-și sporească puterile pentru a păstra cu grije moștenirea scumpă a credinței și a vieții bisericesti» (p. 145).

În aceeași zi de 10 mai 1953, la orele 18, 30, înalții oaspeți, împreună cu gazdele au luat parte la un concert coral festiv, foarte reușit, iar seara, a avut loc recepția oficială, dată de Președinția Consiliului de Miniștri a Republicii Populare Bulgaria în cinstea Sanctității Sale Patriarhul Chiril (pp. 155-160).

În dimineața zilei de luni, 11 mai 1953, delegațiile streine participante la festivitatea intronizării Prea Fericitului Patriarh Chiril, au vizitat mausoleul lui Gh. Dimitrov, făuritorul și organizatorul Republicii Populare Bulgaria (p. 247). La orele 11 din aceeași zi, un important cortegiu compus din sinodali bulgari și delegații Bi-

sericilor Ortodoxe surori, în frunte cu Prea Fericirii Patriarhi Justinian și Chiril, au făcut o vizită la Președinția Consiliului de Miniștri a Republicii Populare Bulgaria (pp. 160-161). După această vizită, la orele 12, I.P.S. Patriarh Justinian și ceilalți înalți Ierarhi ai delegației române au făcut o vizită la Ambasada Republicii Populare Române din Sofia, unde au fost foarte călduros primiți de Gh. Velcescu, ambasadorul Republicii Populare Române la Sofia și de cei doi consilieri ai săi, Dnii Eugen Karap și P. Mardare (p. 184).

Marti 12 mai 1953, delegația română și membrii delegațiilor bisericești străine au pornit însoțiți de unii membri ai Sfântului Sinod Bulgar, în frunte cu Prea Fericitul Patriarh Chiril, să viziteze unele monumente istorice din Republica Populară Bulgaria.

Lăsînd în urmă Sofia, trecură muntele Vitoșa, din partea de Sud-Est a Sofiei, apoi culmea muntelui cu nume românesc Văcăreleu, care are alături muntele Păsăreleu, și, străbătînd sate bine gospodărite așezate în poziții dintre cele mai pitorești, întîlnind într-un punct al șoselei vechea cale Ignatia, renumitul drum roman care ducea de la Adriatica, prin munții Albaniei și Macedoniei spre Bizanț, pe care a călătorit Sf. Apostol Pavel și ucenicii săi în drum spre Macedonia, Grecia și Illyria, delegațiile de oaspeți intrară în cîmpia Rumeliei, pe valea fluviului Marița. Depășind deocamdată Plovdivul și părăsind cîmpia Mariței, convoiul de automobile cu oaspeții intră în munții Rodopilor și ajunse la mînăstirea Bacicovo, una din marile mînăstiri stavropighiale ale Sfântului Sinod Bulgar, unde fură cu multă căldură primiți de întreg soborul mînăstirii în frunte cu P.C. Arhimandrit Simion, starețul mînăstirii.

Ctitorii mînăstirii, doi generali gruzini (georgieni), Grigorie și Abasie Bacuriani, angajați în serviciul militar al împăratului bizantin Alexios I Comnenul (1081-1118) fundară în anul 1083, în munții Rodopilor, această mînăstire închinată Maicii Domnului «Vlahernska», numită astfel după cartierul «Vlaherne» din Bizanț (pp. 337-352).

De la Bacicovo, convoiul delegaților se îndreaptă spre marele oraș Plovdiv, al doilea oraș din Bulgaria, cu o populație de 150.000 locuitori, unde Prea Fericitul Patriarh Chiril a păstorit ca Mitropolit 15 ani.

Inalții Ierarhi, în frunte cu cei doi Patriarhi, Prea Fericirii Justinian și Chiril, au fost primiți de P.S. Episcop Ștefan, Vicarul Mitropoliei Plovdivului și de un număr foarte mare de credincioși, în catedrala orașului care are ca patron pe Sfînta Marina (p. 296). După cuvîntarea de mulțumire și de rămas bun, adresată clerului și credincioșilor săi — de către Prea Fericitul Patriarh Chiril, care a provocat celor de față clipe de adîncă emoție, au urmat cuvîntările delegaților Bisericii Ortodoxe surori. Cel dintîi a luat cuvîntul I.P.S. Patriarh Justinian, care a împărtășit clerului și credincioșilor bulgari marea bucurie a clerului și credincioșilor români prilejuită de fericitul eveniment al restabilirii și proclamării patriarhatului în Biserica Ortodoxă Bulgară, cea mai înaltă treaptă ierarhică, după rînduiala canonică a Bisericii Răsăritului (pp. 295-296).

După întoarcerea delegațiilor Bisericii Ortodoxe surori la Sofia, Inalt Prea Sfîntității Patriarhi Justinian și Chiril, au oficiat, joi 14 mai 1953, de sărbătoarea Înălțării Domnului, serviciul Sfintei Liturghii, în catedrala Sfîntului Alexandru Nevski din Sofia (pp. 161-163).

În după amiaza sărbătorii Înălțării Domnului, membrii delegației române au vizitat biserica Sfînta Sofia, așezată în piața Sf. Alexandru Nevski, veche de 1500 ani, din secolul al IV-lea, care a dat vechiului oraș Sardica, numirea de Sofia (p. 216-217). Tot în această după amiază au vizitat și biserica Sfînta Duminecă, care adăpostește moaștele țarului sîrb Ștefan Dușan (1331-1355). Au mai vizitat apoi, în după amiaza aceleiași zile, biserica din Boiana (1200-1259), lîngă Sofia, a cărei veche frescă are evidente asemănări de stil și iconografie cu fresca Bisericii Domnești din Curtea de Argeș (pp. 52; 218-220).

În zilele de vineri și sîmbătă 15 și 16 mai 1953, delegațiile Bisericii Ortodoxe surori au vizitat mînăstirea Rila, situată la 1100 metri altitudine pe muntele Rila, monumentul cel mai de seamă din istoria bisericească și națională a Bulgariei.

Sfîntul Ioan de Rila, patronul mînăstirii, s-a născut în 880 în satul Scrino de lîngă Dupnița. Atras de viața pustnicească, a îmbrăcat haina monahală, și petrecînd aci mai mulți ani din viața sa în nevoițe și multe osteneli duhovnicești, se săvîrși din viață la 16 august 946.

Mînăstirea Rila a înflorit mult prin daniile făcute de țarii Asănești. În timpul țarului Ioan Alexandru (1331-1370) stăpînea peste locurile Rilei de azi voevodul sîrb Ștefan Crelio sau Hrel, vasalul țarului sîrb Ștefan Dușan. Declarîndu-se independent față de Ștefan Dușan, Ștefan Crelio puse să se construiască în 1334 o nouă mînă-

stire de piatră, închinată Maicii Domnului, și un puternic turn de apărare, un adevărat turn de castel medieval, care fură gata în 1335. La 13 ianuarie 1833, un puternic incendiu distruse toată incinta și clădirile mănăstirii, în afară de biserică și turnul lui Crelio. Atunci călugării dărimară mica biserică a lui Crelio, deși nu arsese, și construiră, începând din 1834, pe cea mare de azi, pe care o terminară în 1837. Turnul lui Crelio, însă, îl păstrară, făcându-i numai unele mici modificări (pp. 227-235).

Pe vechiul turn, se află săpată în piatră emblema Moldovei; pe catapeteasma bisericii se află stemele Moldovei și ale Țării Românești (p. 178). Domnitorul Moldovei Bogdan Vodă (1504-1517), fiul lui Ștefan cel Mare, dăruie mănăstirii Rila la 10 martie 1511, două perdele. Mitropolitul Simeon de la Rîșca a dăruit în 1550 un acoperământ pentru Sfânta Masă (pp. 240-241).

Mănăstirea are și o importantă colecție de 140 manuscrise din vremea stăpînirii turcești. Printre ele, se află și Evanghelia de la Putna, copiată în 1529 și dăruită mănăstirii Rila de Episcopul Isaia al Rădăuților și Sucevei. Tot aici se află și un manuscris al lui Dimitrie Cantacuzino, 720 file, care cuprinde viața Sfântului Chiril și viața Sfântului Ioan de Rila (pp. 179, 239).

Colecția cuprinde și 600 documente turcești, printre care multe sînt firmele ale sultanilor turci, referitoare la mănăstirea Rila, și scrisori ale Patriarhilor ecumenici de Constantinopol (p. 240).

La întoarcerea de la Rila, în după amiaza zilei de sîmbătă 16 mai 1953, a avut loc în sala cea mare a Palatului Sinodal din Sofia, cea din urmă ședință solemnă a delegațiilor Bisericilor Ortodoxe surori, care au luat parte la festivitățile restabilirii Patriarhatului bulgar, împreună cu Prea Fericitul Patriarh Chiril și membrii Sfântului Sinod bulgar (pp. 164-176). În numele delegației romîne, a răspuns cuvîntării Înalt Prea Sfințitului Patriarh Chiril, Prea Fericitul Patriarh Justinian, exprimînd recunoștința membrilor delegației romîne față de membrii Sfântului Sinod Bulgar și conducătorii Republicii Populare Bulgaria, care au rezervat delegației Bisericii Ortodoxe Romîne, ca și celorlalte delegații ale Bisericilor Ortodoxe surori, cea mai frumoasă primire și găzduire (pp. 164-175).

Apoi, întregul sobor s-a îndreptat spre catedrala Sfântului Alexandru Nevski, participînd la slujba Privegherii. Printre slujitori se remarcă figura Părintelui Ștefan Țancov, parohul catedralei, eminent teolog și profesor onorar al Academiei Teologice și la Universitatea Sfântului Climent Ohridski din Sofia, vechi prieten al Bisericii și poporului român (p. 176).

După slujba Privegherii, delegația romînă a fost condusă în sala de recepții a Palatului Sinodal din Sofia, unde Sanctitatea Sa Patriarhul Chiril a făcut înalților oaspeți romîni o seamă de prețioase daruri.

Duminecă dimineața, 17 mai 1953, Sanctitatea Sa Patriarhul Justinian cu toți membrii delegației romîne s-au îndreptat spre biserică Romînă din Sofia, fiind conduși de P. C. Preot paroh Ioan Cristea, unde Prea Fericitul Patriarh Justinian a săvîrșit Sfînta Liturghie. După terminarea Sfîntei Liturghii, a urmat un concert religios, bine executat de corul bisericii. După concert, P.C. Preot Ioan Cristea a fost hirotesit Econom Stavrofor și Protoiereu, spre marea bucurie a păstoriților săi (p. 195). La sfîrșit, după cuvîntarea de mulțumire a Părintelui I. Cristea, I.P.S. Patriarh Justinian a adresat credincioșilor romîni din Sofia veniți în număr impunător, între ei se aflau și mulți credincioși bulgari, cuvinte de adîncă simțire, care au provocat tuturor clipe de adevărată emoție și bucurie duhovnicească de neuitat (pp. 200-206).

După Sfînta Slujbă, Comitetul Parohial și Comitetul Doamnelor parohiei au organizat, în cadrul unei agape, o întrunire a Comunității Romînilor din Sofia (p. 206).

A urmat apoi vizita de rămas bun de la Ambasada Republicii Populare Romîne din Sofia, unde ambasadorul nostru la Sofia, Dl. Gh. Velcescu, însoțit de consilierii săi, a întîmpinat pe Prea Fericitul Patriarh Justinian și Înalții Ierarhi care-l însoțeau cu vădită bucurie (p. 210).

Solemnițările proclamării Patriarhatului bulgar și ale înscăunării Înalt Prea Sfințitului Patriarh Chiril au luat sfîrșit printr-o recepție dată de Sfîntul Sinod bulgar și Patriarhia Bulgară, duminică seara, 17 mai 1953, în salonul oficial al hotelului «Bulgaria», în cinstea delegațiilor Bisericilor Ortodoxe surori, care aveau să părăsească Sofia peste o zi (pp. 178-180).

*

În dimineața zilei de marți 19 mai 1953, delegația romînă a părăsit definitiv Sofia. În drumul spre țară, de la Sofia la Rusciuc, i s-a dat posibilitatea din partea Bisericii Ortodoxe Bulgare și a înalțelor autorități de Stat, să viziteze toate locali-

tățile istorice importante, și în deosebi pe acelea care au legătură cu istoria bisericească și politică a românilor. Membrii delegației române, însoțiți de I.P.S. Mitropolit Paisie de Vrața, de Dl. Mihail Kiuciucov, Directorul Cultelor ș. a., trecură Balcanii și se îndreptară către Plevna și Grivița, cele două altare ale eroismului românesc în luptele din 1877. Depășind Plevna, delegația vizită mai întâi satul Grivița, așezat pe deal, alături de Poradim, pe malul râului Vit, la nord de Plevna. Reduta Griviței a fost cucerită la 30 august 1877, de armatele române, ceea ce determină căderea Plevnei la 28 noiembrie 1877, prin luptele eroice ale armatelor ruso-româno-bulgare înfrățite. La Grivița se află mausoleul soldaților căzuți la 30 august 1877. Pe treptele bisericii construite în stil românesc, P. C. Protoiereu Filco Filcov, înconjurat de autoritățile regionale și locale, de preoți și numeroși credincioși, întâmpină delegația română, rostind o cuvântare de o remarcabilă frumusețe (pp. 375-376).

După cuvântarea plină de entuziasm a P.C. Protoiereu Filcov, intrând în biserică, Sanctitatea Sa Patriarhul Justinian împreună cu I.P.S. Mitropolit Paisie al Vraței și toți clericii prezenți români și bulgari, au făcut slujba pomenirii eroilor căzuți la Grivița (p. 382). A fost unul dintre cele mai impresionante momente care a dat tuturor celor prezenți emoții puternice, de neuitat. A vorbit cu acest prilej I.P.S. Mitropolit Paisie de Vrața și a răspuns I.P.S. Patriarh Justinian: «Și noi, și voi, a spus I.P.S. Sa, în veci să cinștim memoria eroilor noștri, ale căror jertfe ne vorbesc despre frăția, dragostea și prietenia fără margini dintre poporul român și cel bulgar. Memoria lor ne cheamă permanent la această frăție și dragoste, și la tot pasul ne atrage luarea aminte că destinele popoarelor noastre depind de unirea și prietenia dintre noi» (p. 388).

Delegația română s-a îndreptat apoi spre Plevna. Pe un deal în fața Plevnei se află două monumente ridicate în cinstea eroilor români căzuți aci. Pe unul dintre ele scrie: «Românii luară această redută împreună cu 7.800 prizonieri și 18 tunuri, la 28 noiembrie 1877» (p. 392). Intrând în Plevna, înalții oaspeți s-au oprit la catedrala orașului, Sfântul Nicolae, unde erau așteptați de neobișnuit de multă lume, în care s-a oficiat un Te-Deum, în cinstea membrilor delegației române. S-au rostit și aci cuvântări de către I. P. S. Mitropolit Paisie de Vrața și I. P. S. Patriarh Justinian (p. 394-396).

Părăsind Plevna, delegația română se îndreptă spre Balcani și ajunse în orașul Loveci, situat pe râul Osma, cu o populație de aproximativ 20.000 de suflete.

La reședința mitropolitană din Loveci, delegația română era așteptată de I.P.S. Mitropolit Filaret, unul dintre cei mai distinși înalți Ierarhi bulgari, împreună cu autoritățile locale și numeroși credincioși (pp. 305-309).

Din Loveci, membrii delegației române se îndreptară pe o șosea în serpentine, pe defileul râului Iantra, către Tîrnova și în seara zilei de marți 19 mai 1953, în melancolia amurgului, intrară în fosta capitală a țarilor româno-bulgari, unde înalții oaspeți fură primiți de I.P.S. Mitropolit Sofronie, de clericii, autoritățile și populația orașului. La Tîrnova, delegația română a rămas și miercuri 20 mai 1953, pentru a vizita cu deamănuntul monumentele istorice ale orașului (pp. 254-265).

În ziua de 20 mai 1953, la orele opt dimineața, membrii delegației române au vizitat mai întâi catedrala mitropolitană. La cuvintele de bun sosire rostite de I.P.S. Mitropolit Sofronie al Tîrnovei, a răspuns I.P.S. Patriarh Justinian, care a declarat între altele: «Nu avem cuvinte să mulțumim lui Dumnezeu că ne-a învrednicit să călcăm pe urmele înaintașilor noștri, întemeietorii și organizatorii Bisericilor și popoarelor noastre» (p. 269).

După aceasta, delegația română a vizitat mănăstirea de călugări cu hramul Shimbării la Față, ridicată în secolul al XIV-lea pe defileul Iantrei (pp. 256-357). De aci, membrii delegației române se îndreptară spre Tareveț, vechea cetate și reședință a Asăneștilor (p. 271). Pe înălțimea Trapezița, Asan I a construit în 1195 mănăstirea Sfântului Ioan de Rila, în care aduse moaștele Sfântului, însă din biserică n-a mai rămas nimic (p. 273). La poalele Trapeziței, este vechea biserică Sfântul Dumitru, zidită în 1186, în care s-a proclamat imperiul valaho-bulgar (p. 273). Mai sus de Tareveț (Cetatea țarilor) se află un vechi turn, unde se crede că și-a dat sfârșitul în 1205 împăratul imperiului latin de Constantinopol, Balduin de Flandra, luat prizonier de Ioniță Caloian (1197-1207). Mai sus încă, pe creștetul muntelui, se află urmele catedralei patriarhale cu hramul Înălțării Domnului (pp. 274-278). Pe o colină alăturată numită «Sviatagora» (Sfântul Munte), se găsesc urmele mănăstirii Maicii Domnului, în care a trăit Sfântul Teodosie de Tîrnova (p. 279). În mahalaua Asan, se păstrează cel mai mare monument rămas din timpul Asăneștilor, biserica Sfinții Patruzeci de Mucenici, construită de Ioan Asan al II-lea pe la 1230-1235, care

are urme din fresca originală din secolul al XIII-lea considerată de specialiști ca fiind cea mai veche frescă din Bulgaria (p. 280). Tot în această mahala se află mănăstirea Maicii Domnului Temniska, în care au fost aduse din Tracia moaștele Sfintei Filofteia (p. 282), precum și biserica Sfinților Apostoli Petru și Pavel, zidită în jurul veacului al XIII-lea, nu se știe de cine (p. 283).

După Tîrnova, străvechea reședință a Asăneștilor, membrii delegației române merșeră, tot în ziua de 20 mai 1953 în satul Arbănași, atît de lagat de familiile domnitorilor romîni unde vizitară mai multe biserici (pp. 311-315).

În apropiere de Arbănași, la 3-4 km., este Oriahovița, orașul celor cinci biserici, pe care delegația romînă l-a vizitat în după amiaza zilei de 20 mai 1953. Una dintre biserici este ctitorită de Neagoe Basarab (p. 54). Membrii delegației romîne au vizitat aci unele biserici mai însemnate (p. 315).

Din Oriahovița, trecînd rîul Iantra, înalții oaspeți se îndreptară spre malul Dunării și în seara zilei de miercuri 20 mai 1953, intrară în Rusciuc, mare port dunărean cu 80.000 locuitori (p. 317). În fața catedralei mitropolitane, îi întîmpinară neobișnuit de multă lume și clericii orașului, în frunte cu I.P.S. Mitropolit Mihail al Rusciucului și Durostorului. Se oficia îndată un Te-Deum în cinstea oaspeților, după care a vorbit I.P.S. Mitropolit Mihail. A vorbit apoi I.P.S. Patriarh Justinian mulțumind clerului și poporului care i-a întîmpinat în număr atît de mare. Exprimînd bucuria Bisericii Ortodoxe Romîne, prilejuită de marea sărbătoare a Bisericii Ortodoxe Bulgare cu ocazia ridicării ei la rangul de Patriarhie și alegerea primului ei Patriarh, I.P.S. Patriarh Justinian a declarat: «Noi am căutat să împlinim și o altă misiune, foarte importantă: aceea de a întări dragostea între Bisericile noastre surori. Nu o misiune prin încheiere de pacte pe hîrtie sau de alte scrisori între noi, ci de întărire a prieteniei și frăției legate prin pecetea dragostei inimilor noastre».

A urmat îndată o vizită la Palatul Mitropolitan, unde au fost prezentați reprezentanții clerului și autoritățile locale de Stat (p. 327).

Delegația romînă a rămas la Rusciuc și în ziua de joi 21 mai 1953, vizitînd cîteva dintre cele mai frumoase și interesante biserici (pp. 327-337).

Tot în ziua de 21 mai 1953, înalții oaspeți, însoțiți de Inalt Prea Sfințitii Mitropoliți Paisie de Vrata, Filaret al Loveciului, Sofronie al Tîrnovei și Mihail al Rusciucului și Durostorului au mers să viziteze satul Basarabovo, situat la 10 km. de Rusciuc, lîngă rîul Lom, unde și-a împlinit nevoia pustnicească Sfîntul Dimitrie cel Nou, ale cărui Sfinte Moaște se află în catedrala patriarhală din București.

De la biserica satului, unde au fost întîmpinați de preotul paroh, autoritățile locale și de numeroși credincioși, delegația romînă a pornit către peștera în care s-a nevoit și săvîrșit Sfîntul Dimitrie Basarabov, cățărata pe o stîncă, la cincizeci de pași deasupra albiei rîului Lom, cam la trei km. de sat, în prundișul căruia s-a găsit prea cinstitul trup al Sfîntului Dimitrie cel Nou, nealterat de elementele firii (pp. 407-410).

După vizita la locul nevoităelor Sfîntului Dimitrie Basarabov, autoritățile Rusciucului au oferit în cinstea Inalților oaspeți un prînz festiv, în restaurantul «Dunavski Kăt», pe malul Dunării. Au ținut cu acest prilej frumoase cuvîntări I.P.S. Mitropolit Mihail al Rusciucului și Dl. D-tru Exarov, Președintele Sfatului Popular din Rusciuc (pp. 411-418). La acestea a răspuns I. P. S. Patriarh Justinian, mulțumind pentru primirea făcută delegației romîne de toate autoritățile bisericești și civile bulgare, și făcînd urări pentru sănătatea și îndelunga înzîlire a conducătorilor iubiți ai popoarelor noastre, Dnii Gh. Gheorghiu-Dej și Vilco Cervencov, (pp. 417-422).

La urmă, Dl. Mihai Kiuciucov, Directorul Cultelor, a mulțumit călduros membrilor delegației romîne, declarînd că tuturor bulgarilor le-a mers la inimă, ideia conducătoare a tuturor discursurilor Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, cuprinsă în cuvintele «Frăție și dragoste între noi» (p. 423) pe care D-sa le-a învățat în romînește. Într-adevăr, din toate cuvîntările Prea Fericitului Patriarh Justinian rostite la întîlnirile sale cu clerul și credincioșii bulgari, n-au lipsit cuvintele de pace, dragoste, frățietate. Acestea trebuie să rămînă temelia relațiilor prietenești de nezdruccinat dintre poporul romîn și poporul bulgar.

Apoi, membrii delegației romîne, însoțiți de Inalții Ierarhi Bulgari, de Dl. Mihail Kiuciucov, Directorul Cultelor, de autoritățile de Stat din Rusciuc, de prieteni și cunoscuți, s-au imbarcat pe vaporușul Galata, care i-a dus spre țărmul romînesc al Dunării, unde, cu emoție și-au luat rămas bun unii de la alții Inalții Ierarhi ai celor două Bisericii Ortodoxe surori și însoțitorii lor (pp. 426-427).

În patrie, delegația romînă a fost întîmpinată de o delegație a Administrației Patriarhale condusă de P.C. Preot Ioan Găgiu, Directorul Cancelariei Sfîntului Sinod,

de P.C. Preoți din Giurgiu, în frunte cu P.C. Protoiereu Radu Pavel și de reprezentanții autorităților locale ale Giurgiului (p. 427-428).

În seara zilei de 21 mai 1953, I.P.S. Patriarh Justinian și ceilalți Înalți Ierarhi au sosit la București unde au fost întâmpinați în fața catedralei patriarhale de profesorii Institutului Teologic, de P.C. Părinți Consilieri patriarhali și mitropolitani, de P.C. Preoți ai Capitalei și de un mare număr de credincioși. În catedrala patriarhală, I.P.S. Mitropolit Sebastian al Moldovei a rostit cuvântarea de bun sosire. Tuturor celor de față le-a vorbit I.P.S. Patriarh Justinian, povestind impresiile de la festivitățile ridicării Bisericii Ortodoxe Bulgare la treapta de patriarhat și buna primire de care s-au bucurat membrii delegației române peste tot unde au călătorit în Republica Populară Bulgară (pp. 432-441). Prin ridicarea Bisericii Ortodoxe Bulgare la treapta de Patriarhie, Ortodoxia ecumenică a câștigat în ea, cum s-a exprimat I.P.S. Patriarh Justinian «un stâlp pe care se poate bizui cu toată încrederea» (p. 435).

Este greu de redat în puținele noastre rânduri toată frumusețea cuvântărilor rosite, tot valul de entuziasm, toată bucuria și căldura duhovnicească, toată revărsarea sentimentelor pline de iubire și prețuire reciprocă la întâlnirile membrilor delegației Bisericii Ortodoxe Române cu Înălții Ierarhi bulgari, cu preoții și credincioșii Bisericii Bulgare, în timpul marilor festivități din țara vecină și prietenă.

Vizita Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian și a celorlalți Înalți Ierarhi ai delegației române, în Republica Populară Bulgaria, constituie o verigă trainică din lanțul prieteniei tradiționale bulgaro-române, care bucură nespuse de mult Biserica Română și întregul popor român.

Dl. Ovidiu Marina, autorul lucrării, nu s-a mărginit numai să înregistreze cu fidelitate toate festivitățile bisericesti la care a fost de față, ci își exprimă oridecâteori se prezintă ocazia, bucuria, entuziasmul și emoția de care a fost cuprins în momentele sărbătorești pe care ni le povestește cu căldură. D-sa s-a străduit totodată să ne dea o idee și despre farmecul, atracția și frumusețea țării vecine, prin descrierea iscusită a peisajelor ei, a vechilor ei monumente istorice, a poporului bulgar, a culturii sale religioase și a datinilor lui bisericesti, atât de apropiate de datinile poporului român. Aceasta face ca lucrarea D-sale să fie citită nu numai cu interes, ci cu atracție și plăcere.

Recomandăm călduros P.C. Preoți și credincioșilor Bisericii noastre să citească această interesantă lucrare, pentru a se bucura, înălța și desfăta sufletește de înaltele sentimente de prietenie și iubire, de toate dovezile de frățescă prețuire și atenție arătate de Înălții Ierarhi ai Sfântului Sinod Bulgar, în frunte cu I. P. S. Patriarh Chiril, de clerul și credincioșii Bisericii Bulgare, față de Prea Fericitul Patriarh Justinian și de Înălții Ierarhi ai delegației române, față de Biserica Română și întregul popor român.

Prietenia, atenția, dragostea și frăția care s-a arătat Bisericii Române și întregului popor român în timpul vizitei Înălților Ierarhi ai Bisericii noastre, pretutindeni unde au călătorit pe pământul Republicii Populare Bulgaria, ne impune nouă tuturor, clerici și credincioși ai Bisericii Ortodoxe Române, să fim totdeauna solii frăției, dragostei și colaborării prietenești, care trebuie să domnească fără întrerupere între cele două Biserici Ortodoxe surori vecine, între poporul român și poporul bulgar, frate cu noi în aceeași sfântă credință ortodoxă a Răsăritului.

Diacon Lector I. PULPEA

V I A Ţ A B I S E R I C E A S C Ă

DESCHIDEREA CURSURILOR PENTRU ANUL ŞCOLAR 1954-1955 LA INSTITUTELE TEOLOGICE DE GRAD UNIVERSITAR ALE BISERICII ORTODOXE ROMINE

LA INSTITUTUL TEOLOGIC DIN BUCUREŞTI

La 18 octombrie 1954 a avut loc la Institutul Teologic de grad universitar din Bucureşti solemnitatea deschiderii cursurilor pentru anul şcolar 1954-1955, precum şi a cursurilor de îndrumare misionară şi socială pentru cea de a XX-a serie de preoţi cursişti.

Festivitatea s-a desfăşurat în prezenţa Inalt Prea Sfinţitului Patriarh Justinian, a PP. SS. Episcopi Antim Tîrgovişteanu şi Theoctist Botoşăneanu, Vicari Patriarhali, a D-lui Marin Sulică, director în Ministerul Cultelor, şi a reprezentantului delegaţiei Bisericii Ortodoxe Bulgare care ne-a vizitat Biserica şi ţara, profesorul Dr. Ştefan Ţankov, precum şi a P.C. Pr. Alexandru Ionescu, Vicarul Sf. Arhiepiscopii a Bucureştilor, P.C. Pr. I. Găgiu, directorul Administraţiei Patriarhale, P.C. Pr. Vasile Ştefan, inspector patriarhal, PP. C. Gh. Soare, Grigore Burluşanu şi At. Preda, consilieri patriarhali, A. Petcu, A. Zamfirescu, Marcel Mihăescu, St. Dimancea şi V. Constantinescu, consilieri ai Arhiepiscopiei Bucureştilor, P.C. Pr. Petre Vintilescu, profesor onorar al Institutului Teologic şi Preşedintele Consistoriului Central Bisericesc, a corpului didactic şi administrativ al Institutului Teologic, în frunte cu P.C. Rector Pr. I. Coman, a protoiereilor şi preoţilor din Capitală, a studenţilor şi preoţilor cursişti.

După oficierea unui Te-Deum şi sfinţirea aghiazmei de către un sobor de preoţi cursişti, în capelă, oaspeţii au trecut în sala de festivităţi, întâmpinînd pe Inalt Prea Sfinţitul Patriarh Justinian prin întonarea «Imnului Patriarhal».

În preludiul programului, corul studenţilor, sub conducerea maestrului conf. N. Lungu a întonat **Imnul Patriarhal Român** şi **Imnul Patriarhal Bulgar**, care a mişcat adînc pe profesorul oaspete din ţara vecină şi prietenă, Şt. Ţankov.

Serbarea propriu zisă a fost deschisă cu corul **Deschideţi mari a cerului porţi**, de compozitorul Gluck.

A luat apoi cuvîntul P.C. Pr. Ioan Coman, Rectorul Institutului Teologic de grad universitar din Bucureşti, care a rostit următoarea cuvîntare:

**Inalt Prea Sfinţite şi Prea Fericite Stăpîne,
Prea Sfinţi,
Domnule Director ministerial,
Prea Cucernici Părinţi Consilieri,
Prea Cucernici Părinţi şi Domnilor Profesori,
Prea Cucernici Părinţi cursişti,
Dragi studenţi şi Cinstiţi oaspeţi,**

Institutul Teologic de grad universitar din Bucureşti inaugurează astăzi un nou an şcolar, în cadrul misiunii sale fixată de Sfîntul Sinod al Bisericii Ortodoxe Romine.

Institutul nostru e fericit să salute prezenţa, la această solemnitate, a Pr. Prof. Ştefan Ţankov, reprezentantul delegaţiei Bisericii Bulgare, care ne vizitează

Biserica și Țara, în frunte cu Înalt Prea Sfințitul Patriarh Chiril și căruia îi spunem un călduros: Bine ați venit! Cercetarea pe care ne-o face reprezentantul delegației Bisericii Bulgare ne onorează, ne bucură și dă aripi de aur dragostei celor două Biserici Ortodoxe surori și vecine. Vizita Înalt Prea Sfințitului Patriarh Chiril, făcută Bisericii Ortodoxe Române, ca și vizita Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian făcută Bisericii Ortodoxe Bulgare se încadrează în providențiala lucrare de regrupare a forțelor spirituale ortodoxe, lucrare inițiată, în istoria creștinismului contemporan, de marea Biserică Ortodoxă Rusă. Aceste vizite subliniază stilul irenic, firesc, al legăturilor frățești dintre Bisericile Ortodoxe, dar ele exprimă, mai ales, profunda unitate a Trupului tainic al Domnului, acea unitate sfântă de care vorbesc, așa de înaripat, Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan și Sfântul Apostol Pavel. E unitatea caldă din vremurile primare ale Bisericii, e unitatea epocii patristice pe care trebuie s-o ia ca model toate încercările ecumeniste din timpul nostru. E unitatea pentru care lupta Sfântului Atanasie, care a călcat odinioară pe pământul R.P. Bulgaria de azi, venind pînă la Sardica, numele vechi al Sofiei, unitatea pentru care a luptat Sfântul Vasile cel Mare, Sfântul Grigorie de Nazianz, Sfântul Chiril al Alexandriei și mulți alții.

Salutăm în mod special prezența, în mijlocul nostru, a Părintelui Profesor Protopresbiter Ștefan Tankov, una din podoabele învățămîntului și științei teologice ortodoxe din toată lumea și căruia profesorii Institutului nostru îi dau o frățească și caldă îmbrățișare, mulțumindu-i pentru osteneala și dragostea de a ne cerceta la fața locului.

Institutul nostru Teologic își începe astăzi munca sa didactică și duhovnicească după planul și programa total reorganizate acum 6 ani de Sfântul Sinod și continuu îmbunătățite de procesul învățămîntului, sub permanenta și atenta veghe și îndrumare a Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian. Noul an școlar beneficiază de experiența prețioasă a anilor precedenți și de iscusința și rîvna unui corp didactic conștient de misiunea și de răspunderile sale. El beneficiază, apoi, de măsura luată de Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian de a se trimite la Institutul nostru numai cei mai buni absolvenți ai Școlilor medii de cîntăreți bisericești. Teologia e un studiu multilateral și adînc, care implică pregătire și selecție severă la candidații ei.

Învățămîntul teologic, aparținînd Bisericii prin tradiție, canoane și legi, se dezvoltă potrivit economiei bisericești, adică sub ocrotirea, îndrumarea și perspectivele Bisericii. Biserica, urmărind mîntuirea sufletelor, printr-o viață frumoasă și împodobită cu virtuți pe pămînt, își structurează un învățămînt în vederea acestui scop, adică un învățămînt care să pregătească apostoli ai binelui pe pămînt și osîrditori pentru fericirea veșnică în ceruri. Ea concepe binele ca pe o forță care generează, menține și promovează viața individului și a colectivității sub toate laturile. Dreptatea, frățietatea, dragostea și mai ales pacea sînt bunuri majore în concepția și în viața Bisericii. Un învățămînt teologic în afară de Biserică, cum era cel de sub vechile regimuri, poate, prin eclecticismul sau devierile sale, să ajungă la ideologii sau atitudini străine față de doctrina și de practica Bisericii. Numai economia Bisericii încadrează învățămîntul teologic în perspectivele adevărului, vieții și veșniciei.

Actualul învățămînt teologic ortodox se dezvoltă în condițiile libertăților democratice și religioase, cucerite de poporul muncitor din țara noastră. Aceste libertăți fac posibilă nu numai funcționarea învățămîntului nostru, ca de altfel și ale celorlalte culte religioase, recunoscute în țara noastră, ci și înflorirea unei frumoase culturi teologice ale cărei roade, consemnate în bogatele reviste ale Patriarhiei Române și ale Institutelor, duc pînă departe, peste granițe, mărturia libertăților noastre și vredniciei ostenitorilor dascăli de Teologie, după însuși cuvîntul cu atîta autoritate al Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian. De aceea, rugăm pe Dl. Director ministerial să transmită mulțumirile noastre călduroase Domnului Ministru al Cultelor, Academician Prof. Petre Constantinescu-Iași, pentru sprijinul pe care-l acordă învățămîntului nostru; rugăm călduros pe Dl. Ministru să transmită recunoștința noastră caldă și devotamentul nostru întreg, Domnului Gheorghe Gheorghiu-Dej, Președintele Consiliului de Miniștri al Republicii Populare Române, pentru înțelegerea largă și generoasă pe care o arată față de Institutul nostru, ca și față de întreaga Biserică Ortodoxă Română.

Mai mult ca pînă acum, învățămîntul teologic vrea să fie legat de viață. El vrea să reînvie realismul evanghelic și patristic, traducînd în viața credincioșilor poruncile lui Dumnezeu și încercînd să prefacă sufletele oamenilor într-o grădină a

dragostei și a păcii, prin acea minunată metodă a filocaliei, adică a iubirii frumuseților duhovnicești, la toți oamenii, fără deosebire de credință, de rasă, de cultură.

Institutul, inspirat din viața Marelui Pedagog, Mântuitorul Iisus Hristos, și din pilda personală a marelui nostru oblăduitor, Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, se străduiește ca licențiații, magiștrii, doctorii și preoții absolvenți ai cursurilor de îndrumare să nu fie niște simpli purtători de titluri universitare, sau niște simpli profesioniști ai Altarului, ci apostoli mistuiți de dorul de a lumina, spori și fericii viața semenilor lor. Teologul sau preotul creștin, care nu e gata să facă totul pentru binele fratelui său, omul — oricare ar fi acesta — nu este al lui Hristos.

Invățămîntul nostru teologic se caracterizează prin următoarele trăsături fundamentale: munca, disciplina, rugăciunea, dragostea, identificarea și promovarea vocației preotești.

1. Munca e nu numai o datorie comună a tuturor oamenilor; ea e pentru corpul nostru didactic o cinste și o bucurie, un simbol al demnității și al înălțării. Munca e, pentru noi, nu numai un mijloc de a pregăti pe învățăceii noștri și de a ne câștiga pâinea cea de toate zilele, ea e nu numai un act de înaltă valoare socială, ea este și o cale de desăvîrșire personală. Noi am învățat cultul muncii de la acei stâlpi de aur ai creștinismului, ca Sfântul Apostol Pavel, care depunea o muncă gigantică în răspîndirea cuvîntului lui Dumnezeu, ca Origen, care a scris mii de volume, ca Sfântul Atanasie, ca Sfântul Vasile cel Mare, ca Sfântul Ioan Gură de Aur, ca Sfântul Chiril al Alexandriei, ca Fericitul Ieronim, ca Fericitul Augustin, ca Isidor de Sevilla, ca Sfântul Ioan Damaschin care, prin opere scrise, prin lucrări misionare sau prin munca de organizare sau de promovare a atîtor instituții ale Bisericii, se înscriu cu glorie pe tabloul marilor muncitori ai creștinătății. Am învățat și învățăm cultul muncii, de la mulți preoți și Vlădici ai Bisericii noastre românești, dar mai ales de la cel mai neobosit fiu al Bisericii Ortodoxe Romîne, în momentul de față, care este Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian.

Invățăm cultul muncii, în fine, de la oamenii muncii din țara noastră, care prin eforturile lor organizate crează o viață nouă, mai bună și mai fericită. Munca didactică, științifică și duhovnicească a profesorilor Institutului nostru e deseori frumos apreciată de forurile conducătoare ale Bisericii, dar noi știm că mai avem lipsuri. Sîntem hotărîți să intensificăm și să îmbunătățim munca noastră.

2. Disciplina e o înaltă virtute în muncă și în orice proces de creație. Munca lipsită de disciplină este sterilă, ca și viața însăși lipsită de disciplină. Disciplina corpului didactic și a studenților este legea fundamentală a unui nivel superior în procesul de învățămînt și mai ales în lucrarea de pregătire preotească. Invățătura de la catedră sau de pe amvon se risipește zadarnic, dacă nu e prinsă în lanțul disciplinei și legată de viață. Apreciem disciplina și făgăduim s-o respectăm mai mult ca pînă acum. Vrem s-o practicăm noi, înainte de a o recomanda studenților noștri.

3. Rugăciunea e hrana Teologiei și începutul vocației preotești. Munca noastră nu e roditoare și nădejdele noastre nu se realizează fără rugăciune. Rugăciunea sporește puterile sufletului nostru și ascute eforturile minții noastre. Ea alimentează puterea noastră de pătrundere, luminează fulgerător multe din greutățile muncii noastre, sau ale problemelor care ne preocupă, și ne înalță spre bolțile adevărului în care tronează Dumnezeu. Rugăciunea e începutul, mijlocul și încheierea Teologiei. O Teologie fără rugăciune e o Teologie neputincioasă, care nu e pusă în serviciul creației; e un joc de formule goale, pe care-l sperăm eliminat definitiv din Institutul nostru. Ne vom ruga mai des, împreună cu studenții noștri, pentru că rugăciunea în comun are bogate roade sufletești. Invităm pe părinții cursiști ca, prin felul îngrijit de a sluji și prin atitudinea lor la rugăciune, să fie pildă vie pentru studenții noștri, care îi ascultă și îi privesc.

4. Dragostea este însăși inima Teologiei. Teologia este știința despre Dumnezeu numai în măsura în care ea izvorăște și răspîndește dragoste, întrucît obiectul ei, Dumnezeu, este dragoste. «Cel ce nu iubește, n-a cunoscut pe Dumnezeu, căci Dumnezeu este iubire» (I Ioan IV, 8). Profesorul de Teologie, teologul sau preotul, care nu sînt transfigurați de puterea dragostei, nu fac Teologie. Dragostea e factorul decisiv al vieții, al muncii, al progresului; ea e factorul decisiv mai ales în Teologie, unde cunoașterea se împletește cu dragostea, pentru că cunoașterea lui Dumnezeu, care e dragoste, nu se poate face decît prin dragoste, în primul rînd prin dragostea de om, care e chipul lui Dumnezeu și care e treapta de urcare la Dumnezeu. Prin Teologia dragostei se susțin temelii înțelegerii și păcii între oameni, — și între oameni și Dumnezeu. Dascălii Institutului nostru îmbină cel mai adesea cunoașterea cu dragostea, și-i rugăm să îmbine și mai mult acestea două. Dorim și nădăjduim ca ucenicii noștri să poată caracteriza pe dascălii lor cu expresia cu

care Sfântul Grigorie Taumaturgul caracterizează pe dascălul său Origen: «rai al desfătării».

5. Invățământul teologic urmărește identificarea, precizarea și promovarea vocației preoțești în tinerii noștri studenți. Este obiectivul esențial al muncii noastre aici. Cunoștințele date de la catedră și întreaga lucrare de educație urmăresc să scoată la iveală, în cei ce vin aici, mărgăritarul chemării tainice pentru dumnezeiasca preoție. Dar operația nu e ușoară. Fac apel călduros la întregul corp didactic al Institutului și la personalul educativ, să ne ajute din toată inima în munca aceasta migăloasă, delicată și de lungă durată. Numai așa putem împodobi Biserica Mântuitorului cu vase alese. Mulțumim călduros P.S. Theoctist pentru rîvna și rezultatele frumoase pe care le-a avut în această privință la Institutul nostru.

Incepem cursurile cu un număr de peste 200 de studenți în cei patru ani de la licență. Din numărul de 218 studenți care au frecventat cursurile Institutului în anul școlar 1953-1954, au fost declarați 47 licențiați, iar ceilalți au promovat în proporție de 95%. Pentru meritele lor la studii și la purtare, pe anul școlar 1953-1954, Institutul nostru acordă următorilor studenți premii, constând din valoroase cărți de Teologie și de ritual, oferite de I.P.S. Patriarh Justinian, căruia îi mulțumim cu fiiască dragoste:

ANUL III

Premiul I: 1. Argintaru Haralambie, media 10 la studii, media 10 la purtare; 2. Stănescu Nicolae, media 10 la studii, media 10 la purtare.

Premiul II: 3. Ierod. Panta Justinian, media 9,55 la studii, media 10 la purtare; 4. Ierod. Vornicescu Nestor, media 9,55 la studii, media 10 la purtare.

Premiul III: 5. Negoescu Nicolae, media 9,27 la studii, media 10 la purtare.

ANUL II

Premiul I: 1. Drăgulin Constantin, media 9,36 la studii, media 9 la purtare

Premiul II: 2. Bucescu Dragoș, media 9,27 la studii, media 9 la purtare.

Premiul III: 3. Monahia Roman Anatolia, media 8,82 la studii; 4. Monahia Văleanu Justiniana,, media 8,82 la studii.

ANUL I

Premiul I: 1. Bejan Alexandru, media 9,20 la studii, media 10 la purtare; 2. Mardale Constantin, media 9,20 la studii, media 10 la purtare; 3. Vilcu Candiano, media 9,20 la studii, media 10 la purtare; 4. Bucescu Florin, media 9,20 la studii, media 9 la purtare.

Premiul II: 5. Vizitiu Constantin, media 9,10 la studii, media 9 la purtare.

Premiul III: 6. Ierod. Bucur Sebastian, media 8,80 la studii, media 10 la purtare.

În cei trei ani de studiu de la magisteriu, au frecventat în total 21 candidați.

Institutul a primit, ca mijloace de întreținere: 157 burse și 8 semi-burse de la Eparhii, de la II. PP. SS. și PP. SS. Chiriarhi, cărora le aducem calde mulțumiri; 84 burse și 2 burse de merit de la Ministerul Cultelor, prin înțelegerea și prețuirea acordată studenților noștri de Dl. Ministru al Cultelor, Academician Prof. Petre Constantinescu-Iași, căruia îi aducem întreaga noastră mulțumire și recunoștință.

Au urmat cursurile de îndrumare, pînă acum, 19 serii de preoți, întrunind un total de 6228 absolvenți. Astăzi inaugurează cursurile seria XX-a de 215 preoți; le urăm bun sosit și le dăm frățesc îndemn de muncă, rugăciune și autocercetare migăloasă.

Munca didactică, științifică, educativă, administrativă și de îngrijire a Institutului nostru se împletește cu munca din organizațiile obștești: Sindicat, Comitet de luptă pentru pace, A.R.L.U.S. Invățăm aici să fim alături de preocupările și năzuințele oamenilor muncii din Patria noastră scumpă, Republica Populară Română.

Cursurile noastre se deschid sub semnul prieteniei romîno-sovietice și a prieteniei celor două Biserice Ortodoxe surori: Rusă și Romînă. Ele se deschid de asemenea sub semnul prieteniei celor două Biserice Ortodoxe surori: Bulgară și Romînă. Deie Domnul ca puterea prieteniei Bisericilor și popoarelor noastre să crească și să înflorească. Prin această prietenie a Bisericilor Ortodoxe se întărește continuu nădejdea unității creștine și sporesc forțele păcii, cel mai mare bun al omenirii. Bisericile Ortodoxe au dat, dau și vor continua să dea sprijin neprecupețit păcii, protectoarea și garanta tuturor bunurilor omenești.

Trăim momente de înaltă ecumenicitate ortodoxă. Fie ca această ecumenicitate să cuprindă întreaga Biserică a Mântuitorului! Nimic nu e mai dulce ca a fi frații împreună.

Mulțumim cu recunoștință Inalt Prea Sfințitului și Prea Fericitului Patriarh Justinian pentru tot ceea ce a făcut și face spre bunul mers al Institutului nostru și, smeriți, îl rugăm să ne împărtășească patriarhicești binecuvântări pentru sporul și folosul muncii noastre, a tuturor ostenitorilor de aici: profesori, educatori, studenți, corp administrativ, personal de îngrijire. Vă mulțumesc călduros, Inalt Prea Sfințite, și pentru încrederea pe care ați acordat-o smereniei mele, deși nevrednică, punând pe umerii mei sarcina conducerii provizorii a acestui înalt așezământ de cultură teologică.

Trăiască Biserica Ortodoxă Ecumenică!

Trăiască Biserica Ortodoxă soră Rusă!

Trăiască Biserica Ortodoxă Română, în frunte cu Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian!

Trăiască Biserica Ortodoxă soră Bulgară, în frunte cu Inalt Prea Sfințitul Patriarh Chiril!

Trăiască Patria noastră scumpă, Republica Populară Română!

Corul studenților a cântat Mare este taina creștinătății!, cor pe muzică psaltică, de I. Popescu-Pasărea, armonizat de maestrul conferențiar N. Lungu.

În numele studenților Institutului Teologic de grad universitar din București a vorbit studentul Argintaru Haralambie, din anul IV, care a rostit următoarea cuvântare:

Inalt Prea Sfințite și Prea Fericite Stăpîne,
Prea Sfințiți Ierarhi,
Domnule Director ministerial,
Prea Cucernice Părinte Rector,
Prea Cucernici Părinți și Domnilor Profesori,
Onorată asistență,

Incepem astăzi, în mod solemn, un nou an școlar. Prin grija Prea Fericitului nostru Patriarh și a conducerii Institutului, școala noastră dragă ne primește acum primenită și împodobită. Sfântul Sinod, întocmind noul regulament al vieții de internat, a dat un temel mai statornic îndatoririlor noastre de fiecare clipă.

Pornind la drum, făgăduim că ne vom strădui din toate puterile să ne facem toată datoria, sorbind cu nesaț cunoștințele predate de pe catedră, culegând cu sete noi cunoștințe în orele de lectură individuală, arătând înțelepciune creștină în purtarea noastră și întărindu-ne zilnic cu puterea rugăciunii.

Ne-am îndreptat spre studiile teologice din dorința sinceră de a deveni slujitori ai lui Hristos în Biserica Ortodoxă și cetățeni devotați patriei și poporului. Pentru atingerea acestui scop, Biserica poartă de grijă de toate nevoile noastre. Într-adevăr, ni se oferă condiții de studiu cum studențimea din trecut nu a avut. Și se cuvine să vă mulțumim pentru aceasta. Acum însă, n-am putea mulțumi decât prin cuvinte, și aceasta o facem din adâncul inimii.

Vom răsplăti această grijă prin graiul faptelor, arătându-ne vrednici de chemarea noastră.

Acestea sînt hotărîrile noastre cu care plecăm la muncă spre a ajunge folositori poporului nostru și credincioșilor noștri, care așteaptă astăzi, înainte de toate, apostoli adevărați ai lui Hristos, apostoli ai dragostei și ai păcii între oameni, apostoli ai libertății popoarelor și apostoli ai dreptății în lume.

Cu aceste gânduri și hotărîri, rugăm pe Bunul Dumnezeu să dăruiască bogată roadă strădaniilor noastre, să binecuvinteze munca profesorilor și educatorilor noștri și să dăruiască zile multe și îndelungate, cu viață pașnică și spor întru toate, Inalt Prea Sfințitorilor și Prea Sfințitorilor Chiriari, în frunte cu Inalt Prea Sfințitul și Prea Fericitul nostru Patriarh Justinian, cărora le strigăm din toată inima: Să trăiască întru mulți și fericiți ani!

În continuarea programului, corul a cântat: Pînă cînd, Doamne! (psalm), de vestitul compozitor rus. D. Bortneanski.

Preotul Popescu Tudor din Craiova a vorbit în numele preoților care urmează cursurile de îndrumare misionară și socială în cea de a XX-a serie, spunînd:

Inalt Prea Sfințite și Prea Fericite Stăpîne,
Domnule delegat ministerial,
Prea Cucernice Părinte Rector,
Prea Cucernici și Domnilor Profesori,

Preoții din seria a XX-a se prezintă la cursurile de îndrumare pastorală și misionară cu multă bucurie sufletească, fiind convinși că aceste cursuri vor contribui

la reîmprospătarea și completarea cunoștințelor și pregătirii lor teologice, misionare și sociale.

Pentru aceasta, prin cuvîntul meu smerit, dau expresie simțămîntelor de recunoștință și profund devotament față de Întîistătătorul Bisericii Ortodoxe Române, inițiatorul, organizatorul și îndrumătorul acestor cursuri.

Cursurile de îndrumare misionară și socială au dovedit cu prisosință necesitatea funcționării lor.

Această necesitate este dovedită de mărturisirile impresionante ale miilor de preoți care s-au reîntors de la cursuri; de numărul mare al credincioșilor care frecventează lăcașurile de închinare și care participă activ la cultul divin, prin cîntarea de obște în biserică.

O spune aceasta și îndreptarea sufletească a multor preoți, care în urma cursurilor și-au regăsit rostul și menirea lor în mijlocul poporului drept-credincios, și ne-o arată destul de limpede orientarea preoțimii spre adevărata ei misiune, precum și interesul pe care această preoțime îl dă tot mai mult noilor orînduiri sociale din patria noastră.

Datoria noastră de slujitori ai Domnului Hristos, de propovăduitori ai învățaturii Lui de pace și bunăvoire între oameni, de păstori sufletești ai credincioșilor noștri, este de a spori eforturile noastre, pentru asigurarea climatului păcii, singurul prielnic progresului social spre care merge omenirea astăzi și de care avem atît de mare nevoie, luptînd din toate puterile pentru înlăturarea unui nou război în lume, pentru întronarea păcii pe întreg pămîntul.

Vă asigurăm că toți vom răspunde: «prezent», fără nici o rezervă, la toate ascultările cu care vom fi cinstiți, în tot acest răstimp de două luni, oferind inimile și cugetele noastre eliberate de toată zgura trecutelor deprinderi și de orice întinăciune, pentru a fi umplute pînă sus de învățătura cea dreaptă a Bisericii noastre, de apa cea vie a credinței noastre și de iubirea fierbinte pentru scumpa noastră Patrie, pentru ca apoi, reîntorcîndu-ne la parohiile noastre, să le înfățișăm credincioșilor noștri din fața sfintelor altare, așa cum le-am primit, ca pe toți să-i îndreptăm pe calea bunei credințe, a păcii, a muncii curate și a frăției dintre toți oamenii.

Cu această conștiință misionară și cu aceste gînduri, strigăm din adîncul inimii:

Trăiască Inalt Prea Sfințitul nostru Arhipăstor, Prea Fericitul Patriarh Justinian și toți ceilalți Inalt Prea Sfințiți și Prea Sfințiți membri ai Sfîntului Sinod!

Trăiască corpul didactic al Institutului Teologic de grad universitar din București!

Trăiască scumpa noastră patrie, Republica Populară Română!

A urmat intonarea cunoscutului și mult apreciatului chinonic Cerurile spun slava lui Dumnezeu, de compozitorul rus Davidov.

Dl. prof. Teodor M. Popescu a făcut lectură din opera Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, citind pasagii alese din Scrisoarea Irenică trimisă tuturor Bisericilor Ortodoxe surori, după alegerea și înscăunarea I.P.S. Sale ca Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, și din cuvîntarea rostită la deschiderea cursurilor Institutului Teologic din București pentru anul școlar 1950-1951, la aceeași dată a lunii, ca și anul acesta, 18 octombrie (vezi Pilde și îndemnuri în lupta pentru pace — Apostolat Social, vol. IV, pp. 3-9 și 133-139)).

După ce corul studenților a cîntat Oratoriul lui E. Mandicevschi, a luat cuvîntul Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, care a rostit următoarea cuvîntare:

Prea Cucernice Părinte Rector,
Prea Cucernici Părinți Profesori,
Cucernici Părinți cursiști,
Iubiți studenți,

Solemnitatea începerii unui nou an școlar la Institutul Teologic, ca și deschiderea cursurilor de îndrumare misionară și socială pentru fiecare serie de preoți, au constituit întotdeauna prilejuri pentru profesori, studenți și preoți cursiști să-și spună părerile în problemele ce privesc învățămîntul teologic și misiunea preoțească în genere. De aceea, ori de cîte ori treburile îmi dau răgazul necesar, particip cu bucurie la ele.

Aceste păreri, interesante oricînd, au însă o importanță deosebită cînd sînt exprimate de noul conducător al acestui Institut în împrejurări ca

cele de astăzi, cînd poporul nostru sărbătorește Luna Prieteniei Romîno-Sovietice.

În ce privește conducerea, vă este cunoscută schimbarea făcută la 10 octombrie 1954. Apreciind că au încetat stările de lucruri care reclamau în fruntea acestui Institut prezența unui Episcop, la cererea P. S. Theoctist, P.S. Sa a fost eliberat de sarcina de rector, urmînd să-și consacre toată puterea sa de muncă și pricepere treburilor Sf. Arhiepiscopii a Bucureștilor — unde are aproape toate atribuțiile de conducător al Eparhiei — care cuprinde și Institutul Teologic din București, P.S. Sa ieșind din incompatibilitatea ce i se crease prin atribuțiile date la 1 ianuarie 1954 în conducerea Arhiepiscopiei, peste sarcina de rector al Institutului Teologic, în subordine față de conducerea Eparhiei.

Intr-adevăr, după trecerea învățămîntului teologic pe seama Bisericii, s-a simțit nevoia unui membru al Sfîntului Sinod în fruntea acestui Institut. Impuneau această măsură și necesități de altă natură: nevoia unei adaptări a membrilor corpului profesoral la noua situație, precum și integrarea lor în practica vieții religioase și în disciplina bisericească. Datorită tactului, stăruinței, muncii și rîvnei P.S. Theoctist, cum și înțelegerii depline găsite la corpul profesoral, s-au atins acum toate aceste obiective. Pentru munca depusă, pentru priceperea dovedită, pentru ascultarea arătată și mai ales pentru frumoasele rezultate obținute în cursul celor patru ani de rectorat, îi aduc călduroase mulțumiri în numele Sfîntului Sinod și în numele meu personal.

În locul P.S. Sale, am încredințat sarcina de rector unui distins membru al corpului profesoral din acest Institut, Prea Cucernicului Părinte Profesor Ioan G. Coman. P.C. Sa se bucură de o frumoasă reputație în fața membrilor Sfîntului Sinod și în lumea ostenitorilor întru ale Teologiei, reputație pe care și-a dobîndit-o prin serioasă pregătire științifică, prin muncă stăruitoare și conștiincioasă la catedră, și printr-o bogată activitate publicistică. La toate acestea, P.C. Sa adaugă o ținută preoțească, o modestie și smerenie creștină și mai ales o conduită care vădește că trăiește teama de Dumnezeu și dragostea de om. Aceste calități l-au recomandat pentru conducerea acestei instituții care pregătește pe viitorii preoți ai Bisericii noastre și îndrumază în activitatea lor misionară și socială pe actualii preoți. Avem convingerea că aceleași calități vor promova într-o măsură și mai mare bunele legături dintre corpul profesoral și Sfîntul Sinod. Cu aceste nădejdi, urez noului rector obținerea unor rezultate cît mai strălucite în demnitatea de mare răspundere. Dumnezeu să-l binecuvinteze și să-i fie în ajutor!

Iubiții mei,

Solemnitățile de astăzi la acest Institut are loc în Luna Prieteniei Romîno-Sovietice. În toate localitățile Patriei noastre ca și în toate instituțiile și întreprinderile, poporul nostru își mărturisește în adunări festive dragostea, recunoștința și prietenia față de marele popor vecin, evocînd vechi legături și roadele acestora în trecutul nostru istoric și exprimîndu-și voința și dorința de a adînci și întări cît mai mult această prietenie.

În cimentarea acestei prietenii, un rol recunoscut îl pot avea legăturile strînse dintre Biserica noastră și Biserica Rusă. Aceasta cu atît mai mult cu cît ele sînt surori ale aceleiași credințe ortodoxe, iar legăturile dintre ele durează din cele mai îndepărtate timpuri, istoria înregis-

trîndu-le încă din veacul al XI-lea, cînd amîndouă erau sub jurisdicția Patriarhiei mame din Constantinople. Veac de veac, aceste legături au devenit tot mai strînse, prin sprijin reciproc în momente grele, prin trecerea unor personalități bisericești dintr-o Biserică în alta în locuri de conducere, prin numeroase vizite reciproce, prin circulația tipăriturilor și prin numeroase alte chipuri al căror istoric nu-l îngăduie nici cadrul cuvîntului meu de astăzi, și nici timpul. El va fi arătat pe larg în cursul acestei luni de profesorii D-Voastră. Amintesc doar două nume, care singure pot spune destul de mult: pe Petru Movilă, moldoveanul ridicat pe scaunul de Mitropolit al Chievului, ce-și doarme somnul de veci în catedrala marei lavre Pecersca din Chiev, a cărui personalitate a fost evocată atît de vibrant acum o lună de zile chiar în această sală, de Mitropolitul Nicolae Crutițchi, — și pe Paisie Velicicovschi, călugărul ucrainean, care a reorganizat monahismul în țara noastră și care-și doarme somnul de veci în catedrala Sfintei Mînăstiri Neamțu. Aceste două nume, de sub lespezile mormintelor lor vor aminti pupurea legăturile din trecut, prietenia și dragostea acestor două Biserici surori.

La acest trecut făceau apel Patriarhul Serghie și Mitropolitul Nicolae al Chievului, prin chemarea din noiembrie 1942 către ostașii armatei romîne, siliți de hitleriști să lupte contra popoarelor sovietice, să înceteze vărsarea sîngelui frățesc, spunînd: «Frați întru credință! Ostași ai armatei romîne! Către voi îndreptăm cuvîntul nostru! Noi, rușii, credem împreună cu voi în unul și același Dumnezeu și Domnul nostru Iisus Hristos; sîntem fiii uneia și aceleiași Biserici Ortodoxe creștine.. Noi, rușii, sîntem frați cu voi prin credință, sîntem frați prin vecinătatea veșnică în care am trăit veacuri de-a rîndul, fără a ne amesteca unul în treburile altuia... Treziți-vă deci la adevăr, voi, vecinii noștri de veacuri și frații noștri întru credința ortodoxă».

Prin înfrîngerea armatelor germane, hitlerismul de la noi și din toate țările a fost zdrobit. Incepînd chiar cu anul 1945, schimburile de vizite prin diferite delegații și dintr-o parte și din alta s-au succedat tot mai des, precum știți, ultima fiind cea din luna trecută, cu prilejul conferirii titlului de Doctor în Teologie I.P.S. Mitropolit Nicolae Crutițchi. Cele două Biserici se consultă în toate problemele mari ale Ortodoxiei și colaborează strîns unite în lupta pentru apărarea păcii în lume. În acest chip, cele două Biserici își dau toată contribuția lor la promovarea prieteniei între poporul român și popoarele sovietice.

Cucernici Părinți cursiști,

În atmosfera sărbătorească a Lunii Prieteniei Romîno-Sovietice se deschid cursurile de îndrumare misionară și socială a celei de a XX-a serii de preoți cursiști ai Institutului nostru Teologic. Sînteți una din ultimele serii chemați aici să vă îmbroșăți și să vă însușiți o justă orientare în problemele care privesc misiunea preoțească în aceste timpuri de adînci prefaceri sociale, care obligă conștiința creștină a slujitorilor altarelor să se examineze în adîncurile ei și să-și fixeze o atitudine mai concretă față de problemele care cer o soluționare în sensul unei drepte întocmiri sociale.

Obligațiile strict religioase ale conștiinței creștine, înțelese în adîncimea lor, implică și obligațiile dreptății sociale cuprinse în dragostea aproapelui ca o dovadă a iubirii lui Dumnezeu. Necesitatea pentru Biserica noastră

stră de a răspunde acestor obligații stă la baza cursurilor de îndrumare misionară și socială pe care ați venit să le urmați. Profesorii noștri își dăruiesc toate silințele lor ridicării nivelului cultural al preoților noștri, spre a întări în ei convingerile dogmatice ale Bisericii noastre, spre a alimenta în sufletele lor conștiința religioasă-morală și spre a-i face să-și înțeleagă tot mai bine îndoița lor misiune de apostoli devotați ai Altarului și Patriei.

Rezultatele obținute de preoții celor 19 serii care au trecut pe aci sînt din cele mai satisfăcătoare. Astăzi ne găsim în fața unei recunoașteri unanime din partea ierarhilor Bisericii noastre, că preoții au atins un înalt nivel cultural și social.

În toate domeniile construirii unei vieți noi în Patria noastră, dar mai cu seamă în lupta pentru apărarea păcii, aportul preoțimii noastre este vrednic de toată lauda. De cîteva luni de zile omenirea trăiește zile de pace. Pe tot globul este liniște. Tunurile au încetat. Partizanii păcii au învins. Printre ei sînt și preoții noștri cu credincioșii lor. În conștiința omenirii pătrunde tot mai adînc convingerea și încrederea în asigurarea păcii printr-un sistem de securitate colectivă. Preoțimea noastră activează pentru adîncirea acestei convingeri și încrederi.

Rezultatele obținute pînă acum de preoții noștri, ca rod al cursurilor de îndrumare și al conferințelor protopopești lunare, ne impun o reconsiderare a organizării lor.

În ce privește conferințele protopopești, credem că Sfîntul Sinod va încuviința, începînd cu anul viitor, să fie reduse la jumătate, urmînd ca trei din ele să se țină primăvara, la începutul lunilor februarie, martie și aprilie, iar trei să se țină toamna, la începutul lunilor octombrie, noiembrie și decembrie.

În ce privește cursurile de îndrumare misionară și socială, care urmează să se repete de cei ce au absolvit primul ciclu de două luni — din cinci în cinci ani —, credem că Sfîntul Sinod va încuviința ca durata ciclurilor următoare să fie numai de o lună.

Cu nădejdea că Cucerniciile Voastre vă veți da toată silința să folosiți din plin timpul la aceste cursuri, vă urez spor la muncă și mai ales roade cît mai bogate în parohiile Cucerniciilor Voastre, folosind cunoștințele dobîndite aici.

Iubiți studenți,

Mă îndrept acum spre voi, cei ce vă pregătiți pentru nobila și sfînta misiune de slujitori și apostoli ai Mîntuitorului Hristos. Mai toți sînteți rodul școlilor noastre de cîntăneți, școli care din an în an își îmbunătățesc tot mai mult organizarea și programul, pentru a putea trimite Institutelor Teologice candidați tot mai bine pregătiți, care să le asigure un nivel universitar similar Institutelor Teologice din celelalte Biserici Ortodoxe. La toți vi se asigură aici condiții de studiu și de pregătire duhovnicească cum n-au avut seriile numeroase de studenți din timpul cînd Facultățile de Teologie nu erau sub oblăduirea Bisericii. Vi se cere însă studiu stăruitor, cumînțenie și evlavie. Sînteți în acest templu al științei teologice pentru a vă însuși o puternică armură științifică și duhovnicească, pe care să o folosiți apoi în slujba Bisericii și Patriei.

V-a adus aici dorința de a ajunge preoți ai lui Hristos. Cinstită este orice muncă, după cum cinstită și vrednică de laudă este orice profesiune

prin care omul își câștigă în mod cinstit existența pentru sine și ai săi. Dar mai sfântă decât toate este misiunea de preot al lui Dumnezeu, pentru că preoția nu poate fi primită decât de cei ce sînt chemați — cum ne arată Sfîntul Apostol Pavel, cînd spune: «În adevăr, orice mare preot, fiind luat dintre oameni, este pus pentru oameni spre cele ce privesc pe Dumnezeu, ca să aducă daruri și jertfe pentru păcate... și nimeni nu-și ia singur cinstea aceasta, ci dacă este chemat de Dumnezeu» (Evrei, V, 1, 4). Privind astfel chemarea preoțească, gîndurile și voința voastră vor lua drumul corespunzător, cercetîndu-vă în fiecare clipă dacă simțiți chemarea de a deveni «sarea pămîntului» și «lumina lumii», cum cere Mîntuitorul Insuși sau «povățuitori ai orbilor, lumină pentru cei din întuneric, povățuitori al celor neștiutori, învățători pruncilor, avînd în lege dreptarul științei și adevărului» (Romani, II, 19-20), cum spune Sfîntul Apostol Pavel. Este știut de toți că nu orice tînăr, cu orice aptitudini e potrivit pentru preoție. Pentru preoție se cer în primul rînd unele calități înăscute, din care nu trebuie să lipsească: cucernicia, altruismul, iubirea aproape-lui, stăpînirea de sine, smerenia, decența în vorbe și fapte, noblețea, generozitatea. Tînărul orgolios, pismătăreț, gîlcevitor, necumpătat, leneș, vicios, lipsit de demnitate, mincinos, gata de răzvrătire sau răzbunare, nu are chemare pentru preoție, chiar dacă ar avea cele mai remarcabile daruri intelectuale. Tinerii cu chemare de sus aduc din familie simțăminte alese, ca: frica de Dumnezeu, iubirea de părinți și un cult discret pentru învățătorul și profesorul neuitat, pentru prietenul sincer, distins prin calități morale, rîvnă în cercetarea cuvîntului dumnezeiesc al Sfintei Scripturi și lectura oricăror lucrări în legătură cu idealul ce arde în sufletul lui pentru preoție și identificarea cu ucenicii lui Hristos. Un tînăr cu chemare de sus aude în fiecare clipă cuvintele Mîntuitorului: «Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, încît, văzînd ei faptele voastre cele bune, să preamărească pe Tatăl vostru cel din ceruri» (Matei, V, 16) și trăind în toată virtutea, împlinește îndemnul Sfîntului Apostol Pavel, care zice: «Ori de bem, ori de mîncăm, ori altceva de facem, toate spre mărirea lui Dumnezeu să le facem» (I Corint., X, 31).

Un proverb românesc spune: «Pomul se cunoaște după roade și omul după fapte». După faptele voastre, după purtarea voastră se va cunoaște chemarea voastră la preoție. Folosiți timpul anilor de studii, ca să vă însușiți de la profesorii voștri «dreptarul științei și adevărului» și odată cu el «duhul adevărului», duhul dragostei, al smereniei, al credinței, al evlaviei și al cunoașterii chemării preoției. Dumnezeu să vă binecuvinteze munca voastră cu cel mai ales rod dorit de voi — harul chemării chemărilor — preoția.

Prea Cucernice Părinte Rector,
Prea Cucernici Părinți Profesori,

Mă adresez D-voastră mai la urmă, deși sînteți cei dintîi în prețuirea și dragostea mea, și socotiți ca unii ce v-ați învrednicit cu adevărata chemare de la Dumnezeu de «colaboratori ai Lui» și ați fost aleși din lume pentru cea mai sfîntă misiune «de împreună lucrători cu Dumnezeu», în pregătirea preoților Săi, încredințîndu-vă prin Hristos Domnul că «Cel ce vă primește pe voi, pe Mine Mă primește; iar Cel ce Mă primește pe Mine, primește pe Cel ce M-a trimis pe Mine» (Matei X, 40). «Cel ce vă ascultă pe voi, pe Mine Mă ascultă; și cel ce se leapădă de voi, de Mine

se leapădă; iar cel ce se leapădă de Mine, se leapădă de Cel ce M-a trimis pe Mine» (Luca, X, 16). Sînteți chemați de Dumnezeu la această sfîntă misiune, cu asigurarea că prin D-voastră vorbește Insuși Domnul nostru Iisus Hristos, care vă spune: «Cel ce vă ascultă pe voi, pe Mine Mă ascultă».

Așa privind misiunea D-voastră în pregătirea viitorilor preoți și îndrumarea actualilor slujitori ai Bisericii în misiunea lor, vă puteți bucura de roadele frumoase ale pastorației preoțimii noastre, de care am amintit și care sînt în mare parte rezultatul muncii, ostenețelor, priceperii și înțelepciunii D-voastră. Ați ostenit pînă acum în acest scop la catedră și la redacțiile revistelor Sfintei Patriarhii și ale Mitropoliilor, dobîndind merite alese în acest veac de viață nouă. Acum din nou începeți misiunea D-voastră de orănici ai cuvîntului dumnezeiesc și gurile D-voastră, ca niște trîmbițe alese, vor răsuna în panteonul științei teologice, încît eu voi putea exclama cu Proorocul Isaia: «Pe zidurile tale, o! Sioane, eu am pus păzitori care nu vor tăcea nici ziua, nici noaptea» (Isaia, LXII, 6), încredințați fiind că «cel ce păzește pe Stăpînul Său va fi preamărit» (Prov., XXII, 18).

Dumnezeu să întărească puterile D-voastră ca ale vulturilor, pentru munca sporită în îndeplinirea nobilei și sfintei misiuni cu care v-a învrednicit.

Iubiții mei,

Incheind cuvîntul meu, rog pe Atotputernicul Dumnezeu să dăruiască rectorului, profesorilor și tuturor preoților cursiști ai acestui Institut Teologic, duhul rîvnei întru slujirea lui Dumnezeu și a Sfintei Sale Biserici, pentru dobîndirea unor roade și mai bogate, și mai alese în noul an școlar. Darul Domnului nostru Iisus Hristos, dragostea lui Dumnezeu Tatăl și împărtășirea Sfîntului Duh să fie cu voi, cu toți. Amin.

A urmat împărțirea premiilor. Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian a înmînat studenților care s-au distins la învățătură și bună purtare, premii constînd în numeroase cărți de întărire duhovnicească și învățătură creștină, dăruite de I.P.S. Sa, ca răsplată pentru învățatura și purtarea lor de pînă acum și ca stimulent pentru toți, pentru conduita și învățatura din anul școlar care a început.

Festivitatea s-a încheiat prin întonarea corului Cîntecul pentru pace al tineretului, de compozitorul sovietic V. Bunin, și a Imnului Patriarhal român, cîntat de întreaga asistență.

Apreciind în mod deosebit învățămîntul nostru teologic și membrii corpului didactic al Institutului Teologic, cu care are vechi legături de prietenie, Părintele Profesor Protopresbiter Ștefan Țancov din delegația Bisericii Ortodoxe Bulgare a avut, înainte de festivitate, o consfătuire amicală cu profesorii Institutului, exprimîndu-și deosebita bucurie de a se găsi în mijlocul lor. Printre altele, P.C. Sa a spus că a venit nu numai ca om de știință, ci și ca prieten al poporului român, pe care-l cunoaște și-l prețuiește de mult, ca prieten al Bisericii, al țării și al teologiei românești ortodoxe. Mărturisind că este încîntat de starea generală a Bisericii noastre, în deosebi de evlavia caldă a credincioșilor noștri, pe care a constatat-o vizitînd diferite biserici și mînăstiri din țară, oaspetele a spus că l-a impresionat în mod deosebit activitatea, curățenia și ordinea din mînăstiri, precum și arta lor religioasă. P.C. Profesor Ștefan Țancov s-a interesat de organizarea și de activitatea Institutului, elogiînd Biserica și Institutele noastre teologice, în deosebi pentru activitatea desfășurată în scris, prin revistele teologice și bisericești. El a subliniat apoi faptul că între popoarele român și bulgar, au fost totdeauna strînse legături de prietenie, atît politice, cît și religioase. P.C. profesor Ștefan Țancov și-a exprimat deosebita mulțumire pentru atenția și dragostea arătate cu prilejul vizitei făcute la Institutul Teologic de grad universitar din București.

Întîlnirea dintre P.C. Profesor Ștefan Țancov și corpul profesoral al Institutului Teologic din București, s-a desfășurat într-o atmosferă de sinceră și caldă prietenie.

LA INSTITUTUL TEOLOGIC DIN SIBIU

Noul an școlar 1954-1955, a început potrivit prevederilor Regulamentului de funcționare a școlilor din învățământul religios al Bisericii noastre Ortodoxe Române.

Festivitatea inaugurării a fost combinată cu aceea a începerii activității celei de a treia serii a ciclului II al cursurilor de îndrumare misionară și socială a clerului din Mitropolia Ardealului.

După Sf. Liturghie oficiată de un sobor de profesori și preoți în Catedrala Mitropolitană, — în cadrele căreia a predicat P.C. Pr. Prof. Milan P. Șesan —, s-a săvârșit rugăciunea de invocare a Duhului Sfânt.

Festivitatea începerii noului an școlar și a cursurilor preoțești s-a desfășurat în aula Institutului Teologic, în prezența I.P.S. Mitropolit Nicolae al Ardealului, a Consilierilor arhiepiscopoești, a profesorilor, a preoților cursiști, a studenților teologi și a numeroși credincioși.

Corul studenților teologi — dirijat de P.C. Pr. conf. Gheorghe Șoima — a intonat imnul arhieresc și rugăciunea «Impărate Ceresc», după care P.C. Pr. Prof. Sofron Vlad, rectorul Institutului, a dat cuvântul P.C. Pr. Prof. Grigore Marcu, spre a rosti cuvântarea de inaugurare a noului an școlar și a cursurilor preoțești.

P.C. Sa a spus următoarele:

Inalt Prea Sfințite Stăpîne,
Prea Cucernice Părinte Rector,
Prea Cucernici Părinți Consilieri,
Stimați Colegi,
Prea Cucernici și Cucernici Părinți,
Iubiți studenți teologi și iubiți credincioși,

Activitatea noului an școlar și a celei de a treia serii a ciclului II al cursurilor de îndrumare misionară și socială a clerului din Mitropolia Ardealului, organizate de Institutul Teologic de grad universitar din Sibiu, am început-o cu rugăciuni către Dumnezeu, mărturisindu-ne astfel — azi, ca și altădată — convingerea că «unde-i El cu darul Său, nici un lucru nu e greu».

Legătura noastră, statornică și trainică, cu cerul milostivirilor, — reînnoită cu fiecare rugă, cimentată cu fiecare faptă de îmbunătățire a propriei noastre conduite și cu fiecare succes dobândit în strădania de îmbunare a conduitei semenilor noștri —, ne dă certitudinea că Părintele luminilor, care ne binecuvintează și ne întărește pașii în ceasul purcederii la lucru, milostivi-se-va să ne înlesnească și bucuria dobândirii unui seceriș bogat, de pe urma ostanelilor noastre comune.

Prea Cucernici și Cucernici Părinți,
Iubiți studenți teologi,

Pornim la drum cu hotărîrea nestrămutată de a ne face slujba deplin, așa cum ne învață dumnezeescul Apostol Pavel în Testamentul său (vezi II Tim. 4, 5), așa cum ne povățuiește fără contenire înalta ocîrmuire bisericească, așa cum pretind exigențele permanente ale misiunii noastre preoțești.

Sintem cu toții purtători ai darului pe care Duhul Sfînt l-a revărsat asupra noastră prin punerea mîinilor arhieriei, iar cei mai tineri dintre noi, studenții în Teologie, sînt rîvnitori la dobîndirea acestui dar. «Aprinde harul lui Dumnezeu, care este (așezat) în tine prin punerea mîinilor» (II Tim. 1, 6), și «Duhul să nu-l stingeți» (I Tes. 5, 19), — ne îndatorează peste veacuri dumnezeescul Apostol al Neamurilor.

Ne este încredințat odorul cel scump al jertfei euharistice, ca să-l valorificăm fără preget și fără prihană în suprem nutriment al sufletelor credincioase. Același grai apostolesc, care nu răgușește niciodată, poruncește irevocabil: «Păzește ceea ce ți s-a încredințat!» (I Tim. 6, 20).

Sintem rînduiți propovăduitori ai drepte credințe ortodoxe răsăritene, și împărtășind credincioșilor luminile ei de viață dătătoare, nu odată ne rupem răgaz să confruntăm silințele noastre cu dreptarul ce țîșnește înviorător din îndemnul aceluiași mărit Apostol, care zice: «Stați bine și țineți predaniile pe care le-ați învățat fie prin cuvînt, fie prin scrisoarea noastră» (II Tes. 2, 15); «Silește-te să te arăți înaintea lui Dumnezeu încercat lucrător care nu are de ce să se rușineze, învățînd drept cuvîntul adevărului» (II Tim. 2, 15); «Urmează dreptatea, credința, dragostea, pacea, cu cei care chiamă pe Domnul din inimă curată» (II Tim. 2, 22); «De este cu putință, cît ține de voi, trăiți în pace cu toți oamenii» (Rom. 12, 18).

«Nimeni dintre noi nu trăiește pentru sine» (Rom. 14, 7). Dacă trăim, pentru Domnul trăim» (Rom. 14, 8), — și ce avem să înțelegem când ne însușim această mărturisire paulină, ne-a arătat fără ocol blîndul Apostol, care și-a lipit tîmpla tînră de sinul Mîntuitorului: «Dacă zice cineva: Iubesc pe Dumnezeu, iar pe aproapele său îl urăște, mincinos este, pentru că cel ce nu iubește pe aproapele său, pe care-l vede, nu poate să iubească pe Dumnezeu, pe care nu-l vede. Și această poruncă avem de la El (de la Domnul): «Cine iubește pe Dumnezeu, iubește și pe aproapele său» (I Ioan 4, 20-21). «Dragostea nu face rău aproapelui» (Rom. 13, 10). Și din această pricină, «dragostea este plinirea Legii» (Rom. 13, 10). Impotriva ei — și a cununii de virtuți (din Gal. 5, 22 ș.a.), care încercuiește ca o centură de foc statura duhovnivească a omului celui nou — «nu este Lege» (Gal. 5, 23). De cînd e lumea, obștea, colectivitatea, oamenii au fost totdeauna bucuroși de oameni buni. Este datoria noastră să-i facem din ce în ce mai buni, și ca să izbutim, vom începe munca de primenire cu noi înșine. Desprimăvărînd sufletele noastre sub dogorile educației de sine însuși a preotului, lesne și cu priință ne va fi și însușirea celor mai eficace metode de păstorie izbutită a turmei drept-credincioase, la nivelul necesităților ei duhovnicești actuale. Principiul acesta, enunțat de Mîntuitorul în incomparabila predică de pe munte (vezi Matei 5, 16 și 5, 48), a fost prefăcut de Sfîntul Apostol Pavel în punte de comandă a pastorației creștine.

Era la apogeul uluitoarelor sale biruințe misionare cînd, adresîndu-se preoților bisericii din Efes — și nouă —, a concentrat în două propoziții simple sensul major al pastorației și cheia succesului ei: «Luați aminte de voi și de toată turma» (F. Ap. 20, 28), cu motivarea că «Duhul Sfînt v-a pus... să păstoriți Biserica lui Dumnezeu, pe care a cîștigat-o cu Sîngele Său» (același loc). Nici o iotă și nici o cirtă din această Lege fundamentală a exercitării cu succes și cu spor a misiunii preoțești nu era pasibilă de revizuire și ajustări de circumstanță. Cînd steaua marelui Apostol se apleca lin spre firescul asfințit al vieții acesteia vremelnice, el s-a simțit dator să repete amintita îndemnare rostită cu prilejul întîlnirii de la Milet, — de astă dată către cel mai apropiat dintre împreună-lucrătorii săi: «Ia seama la tine însuși și la învățătură, stăruie în acestea, pentru că — făcînd aceasta — și pe tine însuși te vei mîntui, și pe cei ce te ascultă» (I Tim.).

Știința Teologiei pastorale amplifică peste veacuri ecourile fără de moarte ale acestui principiu, năzuind să deschidă părtașilor actuali sau viitori ai stării preoțești gustul de a-l transforma fără preget și fără scăzămînt în regula de aur a comportării lor de fiecare clipă.

Prea Cucernici Părinți,

A trecut de mult vremea cînd — sub formă satirică de gust dubios — se spunea că «ori înveți, ori nu înveți, popă tot te faci». S-a pus capăt de mult și păgubitoarei păreri că pregătirea preotului încetează odată cu dobîndirea diplomei de absolvire a unei școli teologice superioare.

Abia așezat în scaunul de Arhipăstor al Bisericii Ortodoxe ardelene, I.P.S. nostru Mitropolit Nicolae i-a adus pe preoții din Arhiepiscopia Sibiului, cîteva veri în șir, la școală, aici la Centrul Mitropolitan. Cursurile pastorale, organizate atunci, au contribuit realmente la adîncirea cunoștințelor teologice ale preoțimii noastre, la desăvîrșirea pregătirii ei «profesionale», la primenirea metodelor ei pastorale, la înviorarea elanului ei misionar. Mulți dintre cei ce au tras folosul acestor mobilizări duhovnicești, la studiu și reculegere în rugăciune, trăiesc și astăzi și își evocă plini de recunoștință cîștigul imens cu care s-au ales de pe urma lor.

Pe vatra acelor cursuri pastorale, I.P.S. nostru Mitropolit Nicolae a dezvoltat apoi — cu răbădare, cu înțelegere superioară pentru interesele Bisericii și cu pilduitoare statornicie — marea acțiune de ridicare a nivelului pregătirii clerului, în slujba căreia a pus nu numai Institutul nostru teologic (în organizarea lui de atunci), dotat cu toate cele ce trebuiau ca să se ridice din treaptă în treaptă, ci mai ales bogata literatură teologică, religioasă-bisericească și de propovăduire a dreptei credințe, și toate publicațiile periodice apărute la Centrul Arhiepiscopiei Sibiului.

În împrejurările fundamental schimbate după 23 August 1944, acțiunea de îndrumare a clerului a căpătat amploarea care i se cuvenea și s-a generalizat pe tot cuprinsul Bisericii Ortodoxe Romîne. Ea a fost luată în mîna, ferm, de însuși Sfîntul Sinod, în frunte cu I.P.S. Patriarh Justinian. Biruind munți de greutate, preconcepții și prejudecăți, după zece ani de experiențe pline de învățăminte, această acțiune binecuvîntată a intrat în conștiința preoțimii noastre ca ceva de sine înțeles, ca o necesitate arzătoare. Preoțimea noastră i-a înțeles sensul adînc, creștinesc și patrio-

tic, i-a verificat foloasele și se identifică din ce în ce mai deplin cu țelurile ei pozitive.

**Prea Cucernici și Cucernici Părinți,
Iubiți studenți teologi,**

Experiența pe care sînteți chemați s-o faceți în acest Institut, a încetat să mai fie o noutate. Cunoașteți făgașul în care stați, căci aproape toți l-ați mai bătătorit și străbătut măcar odată.

Cînd v-ați integrat în albia lui întîia oară — s-a spunem neted —, destui dintre voi erați clătinați de nedumeriri și ezitări. Ocîrmuirea bisericească și Institutul nostru Teologic au constatat, însă, cu netăinuită bucurie, că și nedumeririle și ezitățile s-au împrăștiat ca o coloană de fum răsucită de vînt, încă din primele ceasuri ale împreună-lucrării noastre. Precizările repetate și lipsite de echivoc, venite din cea mai competentă sursă, au arătat tuturor care este rostul și utilitatea acestor mobilizări la studiu și rugăciune a clerului Bisericii noastre. (A se vedea, în deosebi, lucrarea I.P.S. Patriarh Justinian: APOSTOLAT SOCIAL, vol. IV, Pilde și îndemnuri în lupta pentru pace, București, 1952, pp. 135, 136, 245, 254, 361 ș. a.).

Nici nu se putea să fie altfel!

Cursurile de îndrumare misionară și socială a clerului au fost, pentru mulți dintre frățiile voastre, unicul prilej de a vă revedea colegi sau prieteni pe care nu i-ați mai întîlnit din copilărie, sau cel puțin de pe băncile școlilor de Teologie. Alții, aici v-ați cunoscut pentru întîia oară. Ați depănat amintiri comune, v-ați împărtășit experiențe pastorale, ați analizat prietenește pricinile izbînzilor și amărăciunilor cari umplu viața unui păstor de suflete, ați scos învățăminte prețioase din aceste colocvii neprogramate la afișier, v-ați apropiat sufletește unii de alții, v-ați iubit, v-ați prețuit, v-ați înfrățit cum nici n-ați fi bănuțit măcar înainte de aceea.

Unii v-ați revăzut aici foștii profesori și îndrumători din vremea pregătirii voastre pentru preoție. Toți ați putut să vă dați seama — direct, fără intermediari — de nivelul superior la care grija neadormită a Înaltului nostru Ierarh a făcut din această școală de Teologie, un mijloc de făurire a unui tip de preot în care totul trebuie să predice apropierea de Dumnezeu și slujirea dezinteresată a aproapelui, a fiecărei ființe omenești.

Cît despre noi — rector, profesori și ceilalți slujitori ai acestei instituții de învățatură și educație ortodoxă — știți, înșivă, cum v-am primit alături de noi, și cu cîtă tragere de inimă am sprijinit dreptele voastre silințe și năzuințe. Imprumutînd mișcătoarea mărturisire pe care Sfîntul Apostol Pavel o făcuse cîndva creștinilor din biserica Tesalonicului, vom spune aici, cu creștinească smerenie și cu tot atîta dragoste de adevăr, că prezența noastră între voi «n-a fost zadarnică» (I Tes. 2, 1). Aceasta, din binecuvîntata pricină că «propovăduirea noastră nu era din amăgire, nici din vreun gînd ascuns, nici din vicleșug, ci precum am fost găsiți de Dumnezeu vrednici a ni se încredința Evanghelia, așa grăim: Nu căutînd a plăcea oamenilor, ci lui Dumnezeu, celui ce cercă inimile noastre. Căci — Dumnezeu ne este martor — niciodată nu ne-am arătat printre voi cu vorbe de lingușire, precum știți, nici cu ascunse porniri de lăcomie; nici nu am căutat mărire de la oameni, nici de la voi, nici de la alții, măcar că puteam să ne purtăm cu voi cu autoritate, ca apostoli ai Mîntuitorului Hristos, ci am fost blînzi în mijlocul vostru, ca o doică ce-și îngrijește copiii săi. Astfel noi, din dragoste pentru voi, eram bucuroși să vă dăm vouă nu numai Evanghelia lui Dumnezeu, ci încă și sufletele noastre, într-atît ne erați de dragi.. Voi înșivă sînteți martori, și Dumnezeu de asemenea, cît de sfînt, cît de drept și fără prihană ne-am purtat în mijlocul vostru. Ca un părinte pe fiii săi, precum bine știți, v-am povățuit și v-am mîngîiat pe fiecare din voi și v-am îndemnat stăruitor să umblați în chip vrednic de Dumnezeu, care v-a chemat pe voi la împărăția și la mărirea Sa. Drept aceea și noi, necurmat mulțumim lui Dumnezeu că, primind voi cuvîntul lui Dumnezeu auzit de la noi, l-ați luat nu ca pe un cuvînt al oamenilor, ci, precum este cu adevărat, ca pe cuvîntul lui Dumnezeu, care și lucrează în voi, cei ce credeți» (I Tes. 2, 1-13).

Mai presus de toate, zăbava voastră aici v-a prilejuit bucuria de a vă afla în preajma I.P.S. nostru Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Nicolae și a aparatului de conducere bisericească de la Centrul Mitropolitan. Înaltul nostru Ierarh, precum înșivă știți, se roagă laolaltă cu noi, coboară în mijlocul nostru, ascultă păsurile noastre și nu pregetă cu nici un prilej să ne împărtășească povețele sale luminate, mîngîierii sale, luminile profunde sale științi de carte, fie întîmplător, fie în casa Domnului, fie în sala de cursuri, unde-l vedem uneori în exercițiul strălucitei sale capacități didactice și științifice.

**Prea Cucernici și Cucernici Părinți,
Iubiți studenți teologi,**

Programul nostru de lucru nu prezintă deosebiri esențiale față de acela cu care v-ați familiarizat în anii trecuți. În centrul lui se află tot latura practică a misiunii preoțești, urmărindu-se în deosebi uniformizarea sfintelor slujbe, pentru a face să dispară inovațiile străine de spiritul Ortodoxiei, strecurate pe alocurea în ritual.

Reîmprospătarea și aprofundarea cunoștințelor teologice va continua, în făgașul știut. Folosind experiența dobândită pînă acum, corpul profesoral se va feri să dea prelegerilor și seminariilor un caracter prea intelectual, evitînd cu grijă orice alunecări spre pretențiozități de erudiție indigerabilă, ruptă de necesitățile actuale ale unei pastorații reușite.

Deprinderea de a predica și catehiza va fi cultivată cu specială luare amînte, pe bază de lucrări practice efectuate de fiecare student sau participant la cursuri și analizate în discuții cu caracter constructiv.

În ansamblul lui, programul de muncă va ținti la înviorarea zelului misionar al preoțimii noastre și la îmbunătățirea substanțială a metodelor de pastorație.

Simultan cu aceste preocupări, ne vom strădui — ca și pînă acum — să înlesnim studenților și participanților la cursuri, dobîndirea unei drepte și temeinice orientări în problemele sociale ale vremii și ale Patriei noastre scumpe, Republica Populară Romînă. Sîntem martori ai sfortărilor eroice — și izbutite — pe care le face întregul nostru popor muncitor, în scopul înlăturării nedreptelor întocmiri sociale ale trecutului, a sporirii bunurilor materiale, a îmbelșugării traiului, a întăririi patriei noastre dragi și a apărării păcii.

Biserica noastră, afirmîndu-și permanent trainica ei legătură cu poporul, a dat și dă acum dovezi grăitoare că se identifică organic cu năzuințele obștești spre pace și propășire — și sprijină loial și efectiv opera constructivă pe care o săvîrșește Guvernul de democrație populară al R.P.R. Preoțimea noastră a căpătat — în covîrșitoarea ei majoritate — o îndemînare plină de făgăduințe, cu efecte din cele mai îmbucurătoare, în lucrarea ei de colaborare cu organele locale ale puterii de Stat, în toate acțiunile de folos obștesc, dovedind că ea nu are drum comun cu cei ce se împotrivesc — din lăuntru sau din afara țării — actualei așezări de Stat a patriei noastre. La rîndul lor, credincioșii noștri, povățuiți cu răbdare, cu dragoste, cu tact și înțelepciune de către păstorii lor sufletești, pășesc cu încredere și cu elan crescînd pe căile viitorului de pace și bunăstare, ale cărui temelii de nezdruncinat le pune astăzi munca încordată a întregului nostru popor muncitor și priceperea nedezmințită a vrednicilor și destonicilor lui ocîrmuitori.

Vom adînci și mai mult această măreață preocupare patriotică, legîndu-ne solemn să nu precupețim nici un efort, pentru ca — după cum ne îndeamnă Sfîntul Apostol Pavel — de acolo «de unde am ajuns, să mergem înainte cu același pas» (Filipeni 3, 16). Participînd cu toată tragerea de inimă, «fără cîrtiri și fără șovăiri» (Filipeni 2, 14) la lucrarea de întărire a «cetății acesteia stătătoare» de pe pămînt, a statului nostru, a patriei noastre, noi sîntem încredințați că și din punct de vedere religios săvîrșim un lucru de sine înțeles, îndeplinim o elementară îndatorire creștinească. În mărturisirea acestei convingeri, noi, profesorii Institutului Teologic de grad universitar din Sibiu, urmînd pilda I.P.S. Patriarh Justinian și a PP. SS. membri ai Sfîntului Sinod, sîntem hotărîți să punem nu numai plenitudinea capacității noastre dascălești, ci și tăria exemplului personal și a solidarității noastre de corp organizat.

**Prea Cucernici și Cucernici Părinți,
Iubiți studenți teologi,**

Participanții la aceste cursuri, ca și studenții noștri, au fost pînă acum de proveniență diferită. Pînă acum, ei mai puteau să se categorisească «vechi ortodocși» și «reveniți», «noi» și «voi». Bună voie avînd și atunci de a-i socoti — cum și erau — slujitori ai aceluiași Altar străbun, fie-ne îngăduit să nădăjduim că mai ales de acum înainte, ei înșiși vor consimți, lăuntric, să se considere astfel. Cursurile de îndrumare a clerului, printre altele, s-au dovedit a avea și «harismă» potolirii înfierbîntărilor pricinuite de «certurile de cuvinte» (I Tim. 6, 4), «din care ies pismă, sfadă, hule, bănuieli viclene, îndeletniciri deșarte de oameni clătinați la minte și lipsiți de adevăr» (I Tim. 6, 4-5), leacul curmării inverșunărilor, tăria stingerii împerecherilor. Ținem la dispoziție, pentru adevărarea acestei afirmații, documente autentice de indubitabil prestigiu. Iată cîteva:

La sfârșitul lunii septembrie 1954, ne-am înapoiat de la Cluj, unde am isprăvit cu bine prima serie de cursuri organizate acolo de Institutul nostru Teologic, pentru preoțimea din celelalte două eparhii ale Mitropoliei Ardealului (Oradea și Cluj). Printre altele, am adus cu noi, de acolo, și niște scrisori. Reproduc:

«Cursurile au decurs într-o armonie de perfectă stimă reciprocă — (nu ca la cursurile anterioare) —, fără să fi auzit barem și numai în glumă «voi» și «noi».

Sînt preot revenit și această împrejurare m-a bucurat, de năruirea zidului chinezesc glacial, care ne despărțea fără voia noastră.

Din partea onoraților domni profesori, la fel s-a văzut acea simpatie, care o manifestă un pedagog, convins că sufletele ți le poți apropia, dacă m-apropiu și eu către ele, cu sinceritate, silindu-mă a fi înțeles întru toate. Domnii profesori s-au depășit în comportarea lor înțelegătoare față de noi, căutînd să ne încălzească sufletele, cu căldura inimii lor. Ne-au fost părinți, dar și frați înțelegători».

Alta:

«Am stat patru ani la Academia Teologică din Gherla, unde, prin educația ce mi s-a dat din partea superiorilor, ne-am format o idee greșită despre ortodocși. Acum m-am convins personal atît la ciclul I, dar mai ales la al doilea, că Ortodoxia nu numai că înseamnă dreapta credință, dar profesorii cari ne-au ținut cursurile, sînt de o erudiție excepțională, de o bunătate nemai pomenită. Și-au pus tot interesul și sufletul, ca momentele petrecute de preoți la cursuri, să fie un îndemn, un impuls pentru o nouă viață, petrecută în slujba Domnului, spre mîntuirea sufletelor încredințate nouă. Mă voi depărta de aici cu un bogat tezaur de hotărîri, pe care mă voi sili să le pun în aplicare spre binele sufletesc al credincioșilor și mărirea lui Dumnezeu».

Ambele scrisori sînt anonime. Ele sînt mărturii spontane — și, de aceea, cu atît mai elocvente — ale adevăratelor simțăminte care-i frămîntă pe cei ce le-au scris și ni le-au trimis, ca tot atîtea fluturări de certitudini neînșelătoare.

În numele celor ce le-au scris, cu gîndul la cîntea sufletească ce vibrează în slova lor, dați-ne voie să considerăm încheiat capitolul unificării sufletești a celor două categorii de preoți, de odinioară, și să ne împotrivim cu creștinească dîrzenie oricui n-ar crede în realitatea ei sau ar căuta să-i scurme la rădăcină, cu gînduri tulburi și cu intenții piezișe. «Eu ți-s frate, tu-mi ești frate». Ce-l mai mult decît atît, de la cel rău este.

Prea Cucernici și Cucernici Părinți,
Iubiți studenți teologi,

Și la acest început de muncă, gîndurile noastre se îndreaptă cu dragoste, recunoștință și devotament către toți cei ce au părășit concretă la ctitorirea ostanelor noastre, la îndrumarea lor, la organizarea lor.

Exprimăm întreaga noastră grațitudine I.P.S. Patriarh Justinian, care a făcut din reorganizarea învățămîntului teologic și din instituirea cursurilor preoțești o preocupare de căpetenie a rodniciei sale arhipăstoriri. La 14 octombrie s-au împlinit treizeci de ani de cînd I.P.S. Sa a intrat în cler. Biserica noastră Ortodoxă adreleană a fost prezentă la praznicul acestei aniversări, prin rugăciunile ei și prin calda telegramă în care I.P.S. Mitropolit Nicolae a exprimat Intîistătătorului Ortodoxiei romînești și simțămintele noastre de recunoștință filială pentru tot ceea ce a făcut I.P.S. Patriarh Justinian pe seama pregătirii preoțimii noastre, din rîndurile căreia s-a ridicat pe scaunul cel mai de sus al ierarhiei bisericești.

Ca totdeauna, slujitorii Institutului nostru Teologic dau grai și de astă dată devotamentului nețărmurit pe care-l poartă bunului și luminatului nostru Arhipăstor, I.P.S. Mitropolit Nicolae al Ardealului. Sîntem fii ascultători și modești împreună-lucrători ai unei mari căpetenii bisericești, sub ocîrmuirea căruia e ușor și plăcut să cucerești cele mai frumoase biruințe duhovnicești.

Asociem respectuos la acest omagiu pe toți Chiriarii eparhiilor ortodoxe de dincoace de munți—I.P.S. Mitropolit Vasile al Banatului și PP. SS. Episcopi Andrei al Aradului, Nicolae al Clujului și Valerian al Oradei —, mulțumindu-le cu recunoștință fiiască pentru dragostea și sprijinul de care ne fac părtași în munca noastră.

Nu putem da uitării pe colaboratorii de fiecare zi ai Chiriarhilor noștri — PP. CC. Părinți Consilieri Eparhiali — cari aduc la îndeplinire, cu dragoste și cu zel, înaltele directive privitoare la bunul mers al Institutului nostru Teologic.

Onoratului Minister al Cultelor și titularului său, Dl. Academician Profesor Petre Constantinescu-Iași, le mulțumim din tot sufletul pentru sollicitudinea cu care sprijină lucrarea ce o desfășoară Institutul nostru Teologic, în scopul unei drepte

orientări misionare și sociale a activității clerului Bisericii Ortodoxe Române, în cadrele libertății cultelor, asigurată prin Constituția R.P.R. și prin legile țării.

În deplina conștiință a sarcinilor și răspunderilor ce ni le-am asumat pe acest tărîm, asigurăm onoratul Minister al Cultelor — și totodată înalta ocîrmuire de Stat a patriei noastre, Republica Populară Romînă, — că nu în deșert ne străduim să făurim aici preoți pe potriva necesităților misionare. Zi de zi constatăm că angajamentele preoțimii noastre pe linia luptei active pentru pace și a participării ei loiale la acțiunile patriotice de folos obștesc, devin fapte. Hotărîrea de a merge mai departe pe aceste căi salvatoare, cu pași din ce în ce mai fermi, noi o cultivăm în fiecare preot cursist și în fiecare student teolog, cu pasiunea luminată cu care grădinarul iscusit își îngrijește răsadnițele și altoii săi.

Atențiunea și prețuirea cu care înalta ocîrmuire de Stat întîmpină și răsplătește — prin Ministerul Cultelor — silințele noastre devotate, ne mîngîie și ne încurajează. Pe lângă ajutorul material, statornic și substanțial, pe care ni-l dă în scopul întreținerii Institutului și a studenților, înalta ocîrmuire de Stat, prin Prezidiul Marii Adunări Naționale a R.P.R. — cu prilejul aniversării a zece ani de la eliberarea patriei noastre (23 August 1944—23 August 1954) de către eroica Armată Sovietică — a distins Institutul nostru acordînd rectorului ei, P.C. Pr. Prof. Sofron Vlad, una din cele mai înalte decorații de Stat ale Republicii Populare Romîne. Acest gest este, pentru noi toți, un stimulent în munca noastră.

Inalt Prea Sfințite Stăpîne,
Prea Cucernici și Cucernici Părinți,
Iubiți studenți teologi,

Marele cugetător francez Blaise Pascal, spune că lucrările omenești trebuie să le cunoști ca să le iubești, iar lucrurile dumnezeiești trebuie să le iubești ca să le cunoști.

Păstrînd respectul cuvenit unei observații atît de profunde, noi vrem să facem ceva mai mult decît atît: să amestecăm tărîmurile cunoașterii lucrurilor dumnezeiești și omenești, să le unificăm, să ușurăm întrepătrunderea lor, să le topim în para dragostei de Dumnezeu și de oameni, care toate le poate, pentru că nu se trece nicicînd. Iubim întocmirile omenești, pentru că le cunoaștem și le prețuim utilitatea. Cunoaștem bucuriile darurilor dumnezeiești și roadele lor ne sînt cu atît mai dragi, cu cît pătrundem mai profund în adîncurile lor. Punînd în lucrare pe acestea din urmă, nevoi-ne-vom să le înfrumusețăm pe cele dintii, potrivit specificului misiunii noastre preoțești și creștinești. Calea sufletelor însetate de bucuriile fără sfîrșit ale vieții celei veșnice, trece prin tărîmurile acestei vieți. Netezind cărările acesteia, mai lesne ne va fi să cucerim cununa celeilalte.

Iată de ce gîndul mereu la cer avîndu-l, noi ne vom strădui să ridicăm pămîntul la statura cerului. Orice opintire izbutită pe care o facem către acest țel superior, sîntem încredințați că lui Dumnezeu îi place, semenilor le este spre folos și nouă, cu priință.

În numele Rectoratului, declar deschis noul nostru an școlar 1954-1955, rugînd pe I.P.S. Mitropolit Nicolae să ne binecuvinteze năzuințele și silințele cu care purcedem și de astă dată la drum.

Pace lumii, între oameni bunăvoire și lui Dumnezeu mărire!

Din partea preoților cursiști a luat cuvîntul C. Pr. Moise Ionașcu, paroh al parohiei Calbor (Protopopiatul raionului Făgăraș). C. Sa a spus:

«Preoții din hotarele Arhiepiscopiei acesteia, ca și cei din celelalte Eparhii, prezenți la cursurile de îndrumare misionară și socială ale acestei serii, avem convingerea fermă că multe învățături și orientări vom cîștiga aici și vom adăuga la zestrea cunoștințelor noastre profesionale.

Noi, care ne aflăm în «cura animarum», și cari ne izbim la tot pasul de fel de fel de greutăți, vom folosi cunoștințele ce le dobîndim aici, ca să soluționăm cu toată prudența și înțelepciunea problemele ce ni se pun în exercitarea pastorației actuale. Ne luăm angajamentul și ne trasăm ca o sarcină permanentă, să ne însușim întocmai aceste cunoștințe și orientări, de a le aplica în viața noastră de fiecare zi și de a le replanta și în sufletele credincioșilor noștri, sprijinind astfel năzuințele lor spre o viață mai bună.

Fiecare din noi ne dăm seama că o nouă epocă se desprinde din caietul vremii.

O epocă nouă reclamă în chip firesc oameni noi, iar noi, preoții, nu putem rămîne pasivi în fața colosalei munci de construcție pașnică ce se desfășoară în zilele noastre, în patria noastră, sub ochii noștri, ci, dimpotrivă, trebuie să ne arătăm

elemente utile și constructive în sinul obștei noastre. De aceea, ne simțim obligați cu profundă recunoștință către Inalt Prea Sfințitul nostru Mitropolit Nicolae, care urmărește în deaproape, cu părintească grijă, să fim îndrumați cât mai just.

Noi, cei care ne-am întors fără nici o rezervă în suflet din strana cealaltă, în fața bunăvoinței pe care o întâmpinăm sub toate raporturile, avem încă odată fericitul prilej de a constata că, de fapt, n-am făcut un pas greșit în 1948, când ne-am întors în casa părinților noștri. Și cei vechi, și cei noi, vă știm, Inalt Prea Sfințite Stăpîne, la înaltul post de comandă al Bisericii din Ardeal. Rugăm sincer pe Bunul Dumnezeu să vă dea încă mulți ani, în deplină sănătate, spre a conduce nava Bisericii ardelenne.

Vă mai rugăm, apoi, Inalt Prea Sfințite Stăpîne, cu fiiască smerenie, — și rugăm și pe PP. CC. Părinți profesori — să aveți convingerea deplină că noi, preoții participanți la aceste cursuri, ne vom însuși total, fără nici o reticență, toate îndrumările ce ni le dați, aplicându-le în viața practică, spre binele Bisericii și al scumpei noastre patrii, Republica Populară Română.

Cu aceste gânduri, cerșim de la Dumnezeu dar și binecuvîntare peste noi toți, acum și pururea. Amin!».

I.P.S. Mitropolit Nicolae al Ardealului luînd cuvîntul, a arătat că antevorbitorii au expus atît de clar și de complet programul de muncă ce se desfășoară în Institutul nostru Teologic, încît I.P.S. Sa nu mai are de adăugat decît atît, că preoția este apostolat, și că ea trebuie considerată și practică ca atare.

I.P.S. Sa a binecuvîntat lucrarea care începea în acea zi.

Programul festivității s-a încheiat cu o cîntare religioasă, executată de corul studenților teologi.

Î N A P Ă R A R E A P Ă C I I

INMINAREA PREMIULUI INTERNAȚIONAL STALIN „PENTRU ÎNTĂRIREA PĂCII ÎNTRE POPOARE“ PREOTULUI CATOLIC ANDREA GAGGERO

Este bine cunoscută clericilor și credincioșilor noștri activitatea depusă în slujba apărării păcii de preotul italian Andrea Gaggero, activitate care — așa cum a subliniat-o el însuși în mai multe rânduri — este izvorâtă din conștiința sa de preot creștin, dator să împlinească poruncile Evangheliei lui Hristos, „Domnul Păcii“.

În anul 1953, Comitetul pentru decernarea Premiilor Internaționale Stalin a acordat Premiul Internațional Stalin „Pentru întărirea păcii între popoare“ mai multor luptători neînfricați pentru cauza păcii, din diferite țări, printre care se numără și preotul Andrea Gaggero. Nu a fost însă posibil, pînă în toamna anului 1954, să se înmîneze premiul acordat preotului Andrea Gaggero din cauza condițiilor grele în care luptă pentru pace oamenii progresiști ai Italiei.

Deabia la 17 octombrie 1954 a avut loc la Roma, în sala Asociației oamenilor de artă, înmînarea Premiului Internațional Stalin „Pentru întărirea păcii între popoare“ preotului catolic Andrea Gaggero, în prezența unei numeroase asistențe: senatori și deputați, oameni ai culturii și științei, activiști ai Comitetelor pentru apărarea păcii din mai multe orașe ale Italiei. Președintele Comitetului Italian al Partizanilor Păcii, Pietro Nenni, a deschis solemnitatea, dînd cuvîntului profesorului Concetto Marchesi, membru în Comitetul pentru decernarea Premiului Internațional Stalin. Profesorul Marchesi a amintit mai întîi, că după Dr. Hewlett Johnson, Decan de Canterbury, și pastorul James Endicott, Președintele Congresului Canadian pentru apărarea păcii, Andrea Gaggero este al treilea slujitor al Altarului creștin, care se învrednicește de cinstirea de a primi Premiul Internațional Stalin „Pentru întărirea păcii între popoare“. Profesorul Marchesi a arătat apoi activitatea neobosită a preotului Andrea Gaggero pe tărîm social. El a fost întotdeauna alături de cei oprimați sau suferinzi, alături de toți oamenii simpli ai Italiei. În timpul regimului fascist, din cauza participării sale active la Mișcarea partizanilor antihitleriști, Andrea Gaggero a fost arestat și deținut doi ani de zile într-un lagăr de concentrare german. După

1944, chiar de la primele înjghebări ale Mișcării partizanilor păcii, preotul Andrea Gaggero se afla în rîndurile luptătorilor pentru cauza păcii. Participînd la Congresul Mondial al Partizanilor Păcii, ținut la Varșovia în 1950, împreună cu o delegație din Liguria, preotul Andrea Gaggero atrage asupra sa furia Vaticanului. Refuzînd să părăsească Mișcarea partizanilor păcii, așa cum îi cerea Vaticanul, Andrea Gaggero este oprit de autoritățile bisericești să mai slujească. Dar — așa cum spune în încheierea cuvîntării sale profesorul Marchesi —, „cu toate persecuțiile, Gaggero a rămas credincios celor nevoiași și tuturor italienilor — catolici și necatolici — care luptă pentru a nu admite un nou război“.

Pietro Nenni, care a luat cuvîntul după profesorul Marchesi, a înfierat mai întîi acțiunile ilegale ale autorităților italiene, care au împiedicat plecarea preotului Andrea Gaggero la Moscova, unde trebuia să i se înmîneze Premiul, cît și faptul că poliția a forțat pe proprietarii teatrelor din Roma să nu pună la dispoziție sălile lor pentru solemnitatea înmînării Premiului Internațional Stalin.

Cu deosebită emoție asistența a ascultat hotărîrea din 12 decembrie 1953 a Comitetului pentru decernarea Premiilor Internaționale Stalin, care acordă preotului catolic Andrea Gaggero Premiul Internațional Stalin „Pentru întărirea păcii între popoare“. Andrea Gaggero a primit apoi diploma și medalia de aur de laureat al Premiului Internațional Stalin, fiind felicitat cu mult entuziasm de toți cei prezenți.

Luînd cuvîntul, Andrea Gaggero și-a exprimat întreaga sa recunoștință pentru distincția primită și a arătat hotărîrea sa fermă de a continua și de acum înainte, cu și mai multă vigoare, lupta pentru nobila cauză a păcii. „Gîndurile mele — a spus Andrea Gaggero — se îndreaptă în prezent spre poporul sovietic care, înfăptuind marele său ideal de dreptate și frăție, a distins un catolic, preot italian, în dorința lui de a arăta odată mai mult posibilitatea stabilirii între cei mai diferiți oameni și cele mai felurite popoare, a unor relații de înțelegere reciprocă, stimă și sentimente frățești din cele mai apropiate“.

„Premiul Stalin primit de mine nu constituie o distincție acordată mie personal. Ea înseamnă o apreciere a succeselor întregii Mișcări naționale pentru apărarea păcii, pe care o desfășoară poporul italian“.

Vorbînd despre mărețul ideal al păcii, preotul Andrea Gaggero constată că „numai pacea poate asigura tuturor popoarelor apărarea credinței, culturii, istoriei și vieții lor. Pacea nu poate fi menținută prin blocuri dușmănoase unul altuia și prin pacte militare“. Preotul Andrea Gaggero și-a exprimat convingerea că „pacea poate fi asigurată numai prin acorduri generale îndreptate spre reducerea aparatelor militare, spre folosirea descoperirilor științifice în scopuri pașnice, spre lărgirea legăturilor economice, precum și spre dezvoltarea concurenței pașnice în domeniile cultural și ideologic“. El îndeamnă pe toți partizanii păcii să îndepărteze cu hotărîre toate obstacolele care stau în calea acțiunii de întărire a păcii, și să lupte cu înflăcărare împotriva reînarmării Germaniei, „deoarece aceasta ar aduce prejudicii unității ei și ar contribui la adîncirea contradicțiilor în Europa“. Preotul Andrea Gaggero este convins de putința coexistenței pașnice a popoarelor Europei, „coexistență care poate să asigure fiecăruia dintre ele propria sa cale de dezvoltare în istorie“. Italia, cu trecutul ei de cultură, datorită credinței și bogăției ei intelectuale și spirituale, poate și trebuie să aibă un rol de seamă în marea acțiune de înfrățire a popoarelor.

In încheierea cuvîntării sale, preotul Andrea Gaggero a mulțumit încă odată pentru înalta distincție acordată și și-a exprimat convingerea că urmează întru totul învățăturilor Sfintei Evanghelii a lui Hristos, atunci cînd alături de toți oamenii de bună credință — luptă pentru o prietenie frățescă între toate popoarele și pentru menținerea păcii în întreaga lume.

Inflăcărata activitate a preotului Andrea Gaggero în lupta pentru apărarea păcii — răsplătită cu atîta cinste prin decernarea Premiului Internațional Stalin „Pentru întărirea păcii între popoare“ —, trebuie să rămîna o pildă vie pentru toți clericii și credincioșii Bisericii noastre și să fie un îndemn la muncă neconținută pentru păstrarea celui mai mare bun al oamenilor simpli și cinstiți de pretutindeni: Pacea!

